- 54-161

Summarium Tercii voluminis partis hystorialis domini Antonini archiepiscopi Florentini.

Tercium istud volumen partis hystorialis cōtinet materiam de quibuscūq; tractatibus. z libris eoꝝ z sentēcijs notabilibus. Incipiatur hystoria ab Innocentio tercio. qui fuit circa annuꝫ dominj Millesimumducentesimū septimum vsq; ad presens. s. annum Millesimū quadringentesimum quinquagesimūoctauū. Demum de ordinibus mendicantium. z sanctis eoꝝ ac gestis.

Titulꝰ ergo decimusocta-

uus est de doctoribus. cuius primū capitulum est de hugone. de sancto victore. Et i primo ō septem viris huius nominis. folio.j.

De libris ipsius Hugonis editis ab eo. z de morte ipsius denota. folio.j.

Et in sequentibus agit de potentia z benignitate dei i creatiōe rerum. z qualitate creaturaꝝ. z magnitudine dei multum elegāter. folio.j.z.ij.

Qualiter debet pcedere vita hominis in contemplatiōe circa predicta. folio.ij.ppe.fi.

De duplici amore z spiritualibus mansionibus arche. folio.iij.

De tribus vocibus creaturaꝝ ad nos. folio.iij.

De his qui in archa saluantur. folio.iij.

De laudibus caritatis. folio.iij.in fine z se.

De eodem. folio.iij.

De triplici meditatione scꝫ in creaturis scpturꝫ z moribus. folio.iij.

De tribus que dominus requirit ab homine scꝫ iudicio misericordia z sollicitudine. folio.iij.

De sapientia dei quomodo attingit a fine vsq; ad finem. folio.iij.in fine z se.

De quadruplici opere in mūdo scꝫ dei nature opificis cū natura: z solius artificis sine natura. folio.v.

De dispurationibus hominū circa mundum. folio.v.

De multiplici vanitate. folio.v.

De allocutione anime ad seipsam recitante eam per rationes ad amorem dei. folio.v.in fine.

Et in sequentibus et libro de arra anime. folio.vj.

Secundum capitulum de hugone ō folietto z incipit: Fuit z alius. folio.vij.

De superfluitatibus episcoporum. folio.vij.

De quatuor a quibus debent cauere religiosi. fol.vij.

De securitate claustri z periculis secul. folio.vij.

Qr suauis est religionis cohabitatio. folio.vij.

Qr religio est tolerabilis dimitti. folio.vij.

Qr ipsa est larga infirmis. folio.vij.

Qr ipsa est compatiens delicatis. folio.vij.in fine.

Qr ipsa est festiuis ō moderata. folio.viij.

Qr penitentibus est misericors. folio.viij.

Qr perversis est severa. folio.viij.

Qr bonis est optima. folio.viij.

De ordinatiōe claustri materialis. folio.viij.

De.xij. abusionibus claustri. folio.viij.in fine z se.

De claustro anime z laterib⁹ eius. folio .ix.in fine z se.

De claustro celesti. folio.x.

Tercium capitulum de Ricardo de sancto victore. Et incipit: Circa idē. Et in primo de libris editis ab eo. folio x.

De ratiōe z affectiōe figuratis in Rachele z lya. folio.x.ppe fine.

De quatuor affectionibus animi figuratis in quatuor filijs lye. folio.x.in fine.

De rachele id est ratione. z duobus filijs ex ancilla i. imaginatione z ꝓsideratione. folio.xj.

De duobus filijs zelphe signantibus rigorem abstinentie et vigorem patientie. folio.xj.

De quinto filio lye signante gaudium spirituale. folio.xj.in fine.

De sexto filio lye signante odium peccati. folio.xij.

De vna filia lye signante erubescentiam. folio.xij.

De Joseph z rachele signante gratiam discretionis. folio.xij.

De beniamin signante gratiam contemplationis. folio.xij.ā fine.

De duobus generibus ꝓtemplationis. folio.xij.

De trinitate. folio.xiij.

Quartum capitulum de dictis beati Bernardi: z incipit. Fuit z bernardus. Et in ꝓlo de libris editis ab eo. folio.xiij.

De cōtempta mundi super illud. Ecce nos reliquimus oīa cum sequentibus. folio.xij.z.xiij.

De scala trium graduum ascendēdi ad deū. fol.xv.

De exercitio memorie intelligētie z voluntatis. fol.xv.

De bonis superne patrie z cognitiōe sui: z excussione sue miserie. folio.xv.

De instrumentis ad diligendum deum. folio.xv.

De vera dilectione dei. folio.xv.

De preceptis vel ꝓfijs regule beati Benedicti. fol.xv.

De triplici differentia mandatoꝝ scꝫ instabile z inviolabile z incōmutabile. folio.xv.

De his que ponunt in discretione prelati z regule. folio.xv.

De varia gravitate transgressionis mādatoꝝ. fol.xv.

De gradibus humiliatis. folio.xv.z se.

De quatuor considerandis a prelatis. Et primo de consideratione ipsius. folio.xvj.

De quibusdā documentis ad cartusienses. folio.xvj.

De vtilitate considerationis circa se. folio.xvj.

De triplici ꝓsideratiōe sui. s. quid sit in natura. qd in ꝓsona. qualis in vita seu moribus. folio.xvj.in fine z se.

De ꝓsideratione eoꝝ qui sunt sub papa ad quem scribit z precipue clero z ꝓlo romano. folio.xvij.

De ꝓsideratione eoꝝ qui sunt circa se scꝫ cardinalium z familiarium domus. folio.xvij.

De ꝓsideratione eoꝝ qui sunt supra se. s. diuinarum perfectionum. folio.xvij.

De figuris signantibus incarnatōm christi. folio.xviij.

De desiderio patrū petentium christi incarnatōnem: super illud. Osculet me osculo oris sui. folio.xviij.

De promissione conciliationis humane signate in osculo. folio.xviij.z.xix.

De osculo spiritus quo ad pedes dei scꝫ timore et spe et osculo manuum. folio.xix.

De osculo oris: z ibi. Qr vnus membrorum non habet. si spūaliter intelligenda sunt cum hec referantur. folio.xix.

De humilitate incarnationis z osculo amotis. folio.xix.z sequen.

Qr pater est osculans filius osculatus. Spiritus sanctus

oculum. folio.xc.
Contra superfluos ornatus ecclesiar. folio.xc.

Quintū capm ꝺ dict⁹ belvacēsi. Et incipit: Fuit ꝙ circa. Et in pmo ꝺ opusculis eius. hystoria ab eo composita. folio.xcj
De oraculo apollinis nothis elythos. i. de teipm vñ pcesserit. folio.xx. in fine.
De vera expositõe pdicti verbi. folio.xcj.
De interiore hois spē duplici. sensili ꝙ arbitraria. fol.xcj.
De specie arbitraria que pstitit in volendo ꝙ nolēdo q̄ sci mus deum velle vel non: ꝙ septem similitudinib⁹ anime ad deum. folio.xcj.
De cognitiõe hūani corpis ꝙ miseria ei⁹ fol.xcj.ꝑpe fi.
De cognitione sui. folio.xcij.
De visione quorundam in adulterio morientium et pena eor. folio.xcij.
De .x. relv incitatiuis ad lacrimā i illo ꝙ sequenti. folio.xcij. ꝙ xciij.
De epla directa ad quendā amicū suū libidine inuolutū. folio.xciij.
Octū capitulū de Graciano mōacho q̄ cōpilauit decretū. Et incipit: Circa ista. folio.xciij.
De diuisiõe ipsi⁹ decreti in tres ptes: ꝙ de materijs q̄ cōtinent in prima pte q̄ hȝ centū et vnam distinctiones. folio.xciij. in fine.
De secūda pte decreto ꝙ .q. ꝓtinet. xxxvj. cās: ꝙ q̄libet earū pcās q̄stiōes. Ubi ꝙ pōit breuis determiatio earū que ois hui⁹ fere in rubꝝ solēs succedūt. post q̄ ē tractat⁹ ꝺ pnis ꝓtinēs. vij. distinctiones q̄ habēt. in folio.xciij. xcv. ꝙ xcvj.
De tercia pte decreto ꝙ in q̄ agit ꝺ sacris eucharistie. baptismi. ꝓfirmationis ꝙ quibusdā aliis q̄ distinguitur in quinq; distinctiones. folio.xcvj.

Septimū capitulū ꝺ libro mḡri sniar. Et incipit: Liber aūt. Et in p̄ ponit materie ꝓmi libri ipius scꝝ de diuīs vt vnitate diuīe cōtie: trinitate psonar: ꝙ pfectionib⁹ diuinis. folio.xcvj.
De creatiõe mūdi ꝙ angelis ꝙ primis pennbꝝ: ꝙ de gratia ꝙ peccato. folio.xcvj. ꝑpe finem.
De incarnatione verbi: ꝙ de virtutib⁹ ꝙ decem pceptis. folio.xcvj. in fine ꝙ se.
De .vij. sacrīs: ꝙ de fine iudicio ꝙ resurrectiõe mortuor. De glia beator ꝙ pena damnator. folio.xcvij.

Octauū capm de Petro cōmestore q̄ hystoriam scolasticā edidit et aliqꝝ versus. Et incipit: Circa idem tp̄us. folio.xcvij.

Nonū capm ꝺ libro decretaliū. Et incipit: Liber decretaliū. Et in p̄. Quo distinguit i. v. libros. et quilibet liber in multos titulos. folio.xcvij. ꝑpe finē.
De quibusdā decretalibꝫ alexādri .iij. fol.xcvj. i fi. ꝙ se.
De dictis decretaliū Lucij .iij. folio.xcvij.
De dictis decretaliū Clemētis .iij. folio.xcvij.
De dictis decretaliū Urbani .iij. folio.xcix.
De dictis decretaliū celestini. folio.xcix.
De dictis decretaliū Honorij .iij. folio.xcix.
De dictis decretaliū Gregorij .ix. folio.xcix.

Decimū capitulū de libris beati Tho. de aquino. Et incipit: Rigās mōtes. Et in pmo exponit di cta auctoritas ad ꝓpositū. folio.xcix. in fine.
De libris editis ab eo. ꝙ pcipue de summa ei⁹ tripartita i naturalē moralē ꝙ sacralem: ꝙ de materijs eius ibi contentis. folio.cc.
De scꝑtis ei⁹ sup q̄tuor libris sniar ꝙ summa ꝺ gentiles ꝙ opc sup q̄tuor euāgelia. ꝙ postillas ei⁹ sup ꝺbusdā libꝝ sacre scripture: ꝙ alijs notabilibꝫ libris. folio.cc.
De pdictis aliqꝝ opusculis ꝙ tractatibꝫ ei⁹ ad diuersas psonas. folio.ccj.

Iulusiste ē. xix. Et ꝓti
net gesta seu hystoriā ab āno dñi. M. ccvij. vsq; ad annū. M. ccl. s. de pōtificib⁹ Innocēti .iij. Honorio .iij. Gregorio .ix. Celestino .iiij. ꝙ Inno. iij. ꝙ Alexādro .iij. Et de imperatorib⁹ Ottone .iij. Henrico .v. et Frederico .ij. Et incipit: Quia interpositi⁹. Capitulꝫ pmū ei⁹ ꝙ in primo de Inno .iij. ꝙ virtuosis actib⁹ eius. folio.ccc. in fine.
Qꝝ p prudentiā ei⁹ ꝙ magnanimitatē recuperauit multas terras ecclie ablatas. folio.cccj.
De falsimate impio electi duob⁹. s. Ottone et philippo. ꝙ ottone cōfirmato ꝙ philippo reprobato. fol.cccj.
Qꝝ otto imperator bostliū inuadēs terras ecclie excōicatus fuit a papa ꝙ depositꝰ de imperio: ꝙ de .xij. abbatib⁹ cisterciēsiū missis in francia ꝺ hereticos. fol.cccj. in fi. ꝙ se.
De predicatione istoꝝ abbatum cōtra hereticos ꝙ de disputatione beati Dñici petra eos: ꝙ libro eius in ignem misso ꝙ non combusto. folio.cccij.
De bello inē cremonēses ꝙ mediolanēs. ꝙ de Jo. rege anglor q̄ libere ꝺ pilio suoꝝ obtulit ꝙ pcessit dño ꝙ aplis regnum anglie ꝙ hybernie. folio.cccij.
De pallio gnāli lateranēsi. celebrato p Inno. iij. ꝙ de expositione eoꝝ q̄ tenēda sunt fm catholicā fidē. fol.cccij.
De reprobatõe libelli abbatis Joachīi editi ꝺ mgrꝝ suiaꝝ scꝝ petꝝ circa materiā trinitatis. folio.cccij. in fine.
De reprobatõe doctrine insane ꝙ hereticē Almarici ꝙ plurib⁹ articulis. folio.cccij.
De ꝓstitutiõe facta in dicto ꝓcilio de ꝓfessione et cōsecratione ammatum sienda p epōs. ꝙ ꝑcepto facto medicis in visitatione infirmoꝝ. folio.cccij.
De expositõe forme ꝓsecratiōis sanguis xpi. fol.cccij.
De sacro baptismi ꝙ effectu ei⁹. fol.cccij. ꝑpe finē.
De multiplici sacra unctiõe. fol.cccij. in fine ꝙ se.
De sacro matrimonij ꝙ prohibitõe ꝑctus ei⁹ vsq; ad quartū gradū ꝓsanguinitatis ꝙ affinitat. folio.cccij.
De materia excōicationis q̄ ad aliq̄. folio.cccij.
De dignitate ecclastica ꝑcipue pōtificali ꝙ potestate ei⁹. folio.cccij.
De potestate ecclie qua iudex ecclasticus de quolib⁹ mortali potest iudicare. folio.cccij. ꝑpe finem.
De eminitate ecclesiar. folio.cccv.
De iudeis ꝙ saracenis ꝙ vsurarijs. folio.cccv.

Secūdū capm ꝺ ottone imperatore ꝙ bellis alioꝝ ꝓncipū. Et incipit: Circa idē. ꝙ ip̄e de bello facto inē romanos ꝙ Ottonē imperatorem cū suis teutonicis. folio.cccv.
De seditiõe facta in impio ꝓstātinopolitano. ꝙ Alexio sibi vsurpāte deinde imperiū. folio.cccv.
De alio Alexio restituto in impiū aditu exercitio frācoꝝ ꝙ venetoꝝ qbus magna ꝓmiserat fecit. pditionē ꝺ ipsos que rens exterminiū eoꝝ ꝓ male finiuit. folio.cccv.
Qꝝ frāci cū venetis ceperāt ꝓstātinopolim. Ubi imperatorē fecerūt Baldoinū comitē flādrie: ꝙ pātriarchā quendam venetū clericum. Et insula crete seu candie capta est a venetis. folio.cccvj.
De rege saracenoꝝ victo in bello a rege castelle et congregatione .xx. milīm puerorꝝ i frācia assumētiū crucē subsidiū trē scē ꝙ iter assumētiū illusiõe dyabolica. Et de bello nauali regis frācie ꝺ anglū magno exterminio facto per eum. folio.cccvj.
De bello inter francos et anglicos: in quo rex francorum philippus victoriam habuit. ꝙ treugis postea factis inter eos. folio.cccvj.

Ercii capl'm d honorio papa. Et incipit: Post
innumera. Et i pmo d electõe ei⁹ i papa. 7 confirma
tõe eiusdẽ pdicatoꝝ. 7 miorꝝ ei. Qui cũ frederico
.ij. in impio coronant. folio.xxxvij.
De petro alũo dotẽ. creato i imperatoꝛ cõstãtinopolita-
num q̃ volo capẽ fuit. Et ludouic⁹ filj⁹ regi frãcoꝝ ab
anglis rebellat. 7 crat̃ hereticoꝝ iudex. 7 i bellꝫ rex
aragonũ occidit fautor hereticoꝝ. folio.xxxvij.
Exercit⁹ christianoꝝ crucesignat⁹ pcedit d saracenos in
terrã sanctã cũ regibꝫ 7 pncipibꝫ. folio.xxxvij. ꝑpe fi.
Desistit inuadere ecclesiã xpianoꝝ. q̃ fugauit soldanũ cum
suis. 7 hierlm fudit d destruit ab infidelibꝫ. fo.xxxviij.
De damiata ciuitate notabili saracenoꝝ capta a christia
nis. folio.xxxviij.
Septuaginta boim milia mortui sunt in damiata ex pe-
ste 7 fame. 7 ex muscheis saracenoꝝ facte sunt ecclesie
christi. folio.xxxviij.
De georgianis a tartaris rebellat. 7 armenis ab eis sub-
iugatis. 7 discordia inter legatũ pape 7 regẽ hierusalẽ.
folio.xxxviij.
Exercit⁹ xpianoꝝ pclusus ẽ a saracenis. 7 pliberatõe eoꝝ
petit damiata restitui. folio.xxxviij. in fine 7 se.
Post discordiã de reddẽda damiata vel nõ pãdẽ reddit.
7 inde christiani recedũt. folio.xxxix.
De morte philippi regis frãcoꝝ et virtutibꝫ ei⁹. cui succedit
ludouic⁹ filj⁹. 7 de q̃dã q̃ finxit se eẽ baldauini imperatoꝛ
cõstãtinopolitanũ. q̃ tenuit⁹ suspẽsus fuit. fol.xxxx.
Ludouic⁹ rex sumpta cruce d albigẽses hẽricos pergit. 7
pessime exercitũ inuadẽte moꝛit. folio.xxxix. ꝑpe finẽ.

Uartũ capl'm d Greg. ix. papa. Et incipit. Ho
norio.iij. Et in p̃o de ei⁹ electõe 7 canonizatõe bto
rũ Dñici 7 franc. p quẽ. 7 cõpilatõe decretaliũ. Et d ple
curõe frederici scdi d ecclãm ꝑpe qd̃ excoicat. fol.xl.
De reconciliatõe imperatoris cum ecclia. ꝑ fidẽ fecit sumit iter ad
terrã sanctã cũ aliis. de ordinatõe pape: 7 dolose reuer
tit. Iterꝫ ple illuc pgit 7 occulte cõcordat se cum soldã-
no. folio.xl.
De pgregatõe fideliũ magna facta pdicatõe religiosoꝝ
et admõnẽte Grego. q̃ cruce sumpta pterierũt ad terrã
sanctã. q̃ꝝ aliq̃ pter saracenos bellãtes vicerũt: alq̃ vi-
cti sunt. folio.xl.
Papa Grego. excoicat fredericũ imperatorẽ. ꝑpe q̃d mul
tis terrã eccie. cui cũ romã pti⁹ fauerẽt: postea cõpan-
cti gregoriũ d fredericã inuarũt 7 defensarũt. Qui im-
perator capẽ fecit cardinales et alios plates venẽtes ad
cunã p mare: ꝑpe q̃d̃ pisani excoicant. q̃ ad hoc operã
dederant. folio.xl. ꝑpe finem.
De ciuitatibꝫ plãbꝫ lombardie rebellantibꝫ se frederico d
q̃s pgens eas recupat. folio.xlj.
De morte gregorij 7 electiõe Celestini .iij. xviij. diebꝫ vi-
xit i papatu: 7 postea vacauit sedes aplica mẽsibꝫ. xxj.
folio.xlj.
De qbusdaꝫ victis notabilibꝫ et decretalibꝫ Grego. ix. q̃
tñ supra cũ aliis poni debẽt. folio.xlj.
De corona spinea ihu xpi data a pigꝰ venet. a pstãtino
politanis p magna q̃ntitate pecunie mutuate. Sed re-
dempta a ludouico rege frãcoꝝ et ei donata. folio.xlj.

Uintũ capl'm de Inno. iij. Et incipit: Celestino
.iij. In pmo pcit de electõe ei⁹. Hic misit cardi-
nales ad imperatorẽ p pace fidẽ. q̃ iurauit⁹ obseruare.
Et Inno. se q̃si obsessum in vrbe videns cũ cura lugdu
num pcessit. Fit q̃dã guerle. Fert⁹ inita d imperatorẽ. p-
pter fidem ei⁹. 7 demũ p excoicatiõem pmissi imperio
7 regnis. folio.xlj. 7 xlij.
Innocẽtij. canonizat beatũ petrꝫ inquisitorem ab hereticis
interfectum. Creat cardinales viros egregios: rebellat
fredericus in plio. folio.xlij.
Mittit Inno. Fratres pdicatores 7 mõnes ad tartaros:
q̃ cũ magno labore supplicãtes lras pape pnarũt cudã
pncipi eoꝝ: q̃ et eo q̃ noluerũt eũ adorare vt deifilium
sua mortis d eos plata ẽ. Sz vna ex vxoribꝫ illi⁹ pra-
dicte sũ reuocata ẽ. Qui voluit eos mittẽ ad cham
imperatoꝛẽ tartaroꝝ. Sz recusarũt asserẽtes papã maio
rem cham. folio.xlij.
De licẽtia data frib⁹ de recessu 7 de epla missa pape a ba-
sseuoy pisiãpe. Et de lris missis ad cham a basseuoy.
folio.xlij.
Extũ capl'm d fredericõ. ij. imperatore. Et incipit:
Qne de fredenco. In pmo bẽ de pntibꝫ ei⁹. et
bmẽ ei⁹ pstãtia olim monachã. 7 postea iugata ben
nico imperatoꝛi. Qua mortua 7 viro ei⁹ dimisso ẽ frede
ricus sub tutela eccle. folio.xlij.
Coronat fredericus ab honorio .iij. De morbo eius val
de pauco. 7 aliquãdo pdit⁹ virtuosia. 7 d pcialitatibꝰ
per eam inducẽs in ytalia inter guelfos et gibellinos.
Hic incarcerauit vxorẽ repbendentem eum d incestu.
Similiter et filium. folio.xlij.
De eclipsi solis: et de fredericõ inducẽte gibellinos floren
tinos ad expellẽdũ guelfos et destruendũ domos eoꝝ.
Et Renzus filj⁹ ei⁹ illegitim⁹ in bello bononie captus
ẽ miserabiliter vitã finiens. folio.xlij.
De mutatõe stat⁹ in florẽtia creat. xij. anzianis ad regen
dũ. et .xx. vexilliferis sociatis. folio.xlvj.
Fredericus infirmat⁹ in apulia i ciuitate dicta fiorenciola
suffocat a filio ei⁹ illegitimo manfredo. 7 guelfis redu-
ctus in florentiã gibellini expelluntur. folio.xlvij.
Conradus filj⁹ legitim⁹ frederici de alemania venit i apu-
liam ad capiendũ regnũ. quẽ infirmatũ manfredus ve-
neno gemit. Et conradinũ filiũ conradi parũ veneno
etiã q̃liuit interimere. folio.xlvij. i fine et se.
De guelfis florẽtinis expugnãtibꝰ seneñ. pisanos et pisto-
riẽs. et de multis victoriis p eos bñtis. et tñc moneta au
rea florentie inchoata est cudi. folio.xlv.
De pace senensiũ cũ florentinis qui 7 vulterras ceperunt.
folio.xlv.
Eptimã capl'm de Alexãdro .iiij. et dbusdã aliis.
Et incipit: Inno. iij. In pmo agit de bello aspe-
ro inter venetos 7 ianuẽses in pdo syrie: et michael pal-
alochus cepit imperium cõstantinopolitanum auxilio
ianuẽsiũ expulso venet. 7 frãcis: persecutio d mendican
tes. peurata a q̃dã magro pisiẽ. vilielmo ꝑpe d repro
bato 7 punito. folio.xlv.
De manfredo filio illegitimo frederici dolose recõciliante
cũ papa. Sz bellũ postea mouẽte d ecclãm. Pisani d
Ianuenses bellantes vincunt. a florentinis: 7 cortonũ ca-
pit ab arretinis. folio.xlv. in fine 7 se.
De sedicõe orta florẽtie in q̃ gibellini exulãt. q̃ exules rece
pti a senẽsibꝰ pgũt ad manfredũ. p auxilio. q̃ cum ipsis
nullis a manfredo 7 senensibꝰ in bello vincunt. fo
lio.xlvj.
Manfred⁹ rogat⁹ iterꝫ mittit suos in auxiliũ senensium et
exulũ florẽtinoꝝ. q̃ oppidũ mõtis alcini obsedebãt: sup
q̃ fit magna dissensio in pcilio florentie sup bello su-
scipiẽdo d illos 7 rõnes assignant. p et cõtra a diuersis.
demũ p magistratũ et populũ pclusit bellũ suscipien-
dum. folio.xlvj.
Pugna inita florẽtinoꝝ cũ senẽsibꝰ 7 eis adherẽtibꝰ facta
pditõe d florẽnos. p aliqs ex eis tenicti sũ florentini
occisis multis multis de exercitu eoꝝ. ꝑpe q̃d Guelfi ex se
recedũt d florẽtia: 7 exules gibellini resumunt. fo
lio.xlvj.
Cõstituũ fit a gibellinis d destructõe florẽtie. In q̃ damnata
et si gibellinis oibꝰ d̃dit. attamẽ ordo ei⁹ aliorꝝ sententiã
mutat. folio.xlvij.
De bello int regẽ hungarie 7 regẽ bohemie. In q̃ hunga
ri succumbũt. Et de Ecelino crudeli tyranno qui post

marchiam trisinam paduam ꝛ partē lombardie vsq; patam a mediolanēn. captus in carcere mortuus. folio.xlviij.

Quartus capitulum ō tartaris ꝛ motibꝰ eoꝝ. Et incipit: Quia dictū est. In primo habꝫ qō quidam ex eis noie Cingischam vocati alios Tartaros motum rebellandi se dño suo dauid regi indie. Qō exequentes illum dauid occiderunt. folio.xlviij.

De quodā monacho nestoriano hereticō. ꝛ pessimoꝝ morum qui fuit ꝓphanus Cingischam. folio.xlviij.

De dispositione coꝝpoꝝ tartaroꝝ. Qlio se habēt in bello. ꝛ de mulieribꝰ eoꝝ. ꝛ motibꝰ suis. folio.xlviij.

De crudelitate eoꝝ qui adorāt planetas ꝛ elemēta ꝛ vnū tm̄ deum credentes. folio.xlviij.

De statuīs eoꝝ. ꝛ de captiuis qualiter tractentur ab eis. folio.xlviij. ꝛpe finem.

De sapbia eoꝝ dūm eis sua filiū dei appellant. folio.xlviij. in fine.

De auaricia eoꝝ. folio.xlix.

De iactantia eoꝝ. folio.xlix.

De crudelitate eoꝝ. folio.xlix.

De immundicia in victu et ebrietate: de habitu et armis eoꝝ. folio.xlix.

De astutia eoꝝ magna ī bellis ꝛ infidelitate in promissis. folio.xlix. ad finem. ꝛ sc.

Qr quos capiunt. thurcos. saracenos. comanos. tartaros ꝛ christianos. scianos faciūt suos crudelissime tractantes: punitēs eos sc̄d sectas suas: ꝛ de mulieribꝰ eoꝝ et bitu ꝛ suffragijs mortuoꝝ. folio.l.

Qr intendūt oēs nationes subūgare ꝛ exosi būc ab oībꝰ et de quadā gente q̄ dr cotalmini. folio.l.

De georgianis ꝛ motibꝰ eoꝝ. folio.l.

De georgianis deuictis ꝛ destructis a tartaris ꝛ de victu eoꝝ. folio.lj.

De armenis ꝛ erroribꝰ eoꝝ. folio.lj.

De tyrānide cuiusdā dicti papa roissole ꝛ debachatione eius in thurcos: qui deceptus a dyabolo tandem occisus fuit. folio.lj.

De turchia destructa a tartarꝫ ꝛ nobilitate ꝛ diuitijs eiꝰ. folio.lj. in fine.

De magnatibꝰ subiectis soldano turchie. folio.lij.

De ꝓbitate francoꝝ ꝓra tartaros: ꝛ q̄ ipsi ꝛ turchi vulgariter nuncupant latinos. folio.lij.

Qr tartari destruxerūt hungariā ꝛ poloniā ꝛ postmodum etiā turchos. folio.lij.

De coterino turchimāno qui querēs se soldanū facere occisus est. folio.lij. ꝛpe finē.

De dispositiōe tartarie ꝛ intentione illiꝰ regionis: ꝛ de qui busdā paganis qui dicunt̄ chuay chuitū venerantibꝰ ⁊ cum multis erroribꝰ. folio.liij.

Qr tartari multas gentes sibi bello subdiderūt indiam minorem ꝓlantes ꝓra Ruthenos. hungaros. bulgaros buscaros. ꝓra armenos soldanū ꝛ calipham: ꝛ quibusdam monstris. folio.liij.

De quodā fratre minore misso ad imꝑatoꝛē tartarorum a papa: ꝛ q̄lo ebuine factus est cham. i. imꝑator tartarorum. folio.liij. ad finem.

De motibꝰ imꝑatoris predicti: ꝛ q̄ vexillum erexit contra ecclesiam ꝛ romanum imperium. ꝛ de exercitibus eius. folio.liij. in fine. ꝛ sc.

Qr rex francie ludouic⁹ recepit līas q̄ rex tartaroꝝ factus erat christian⁹. ꝛ de ꝓmissa ḥrazillay. folio.liij.

De literis directis a rege cypri ludouico de puerlione tartaroꝝ: qui ludouicus literas misit cham cuz iocalibus. folio.liij.

De miraculis circa crucem. ꝛ triplici Babilonia. Alexandria. ꝛ damiata. folio.liij. ad finem.

Unum capitulum ō sancto Ludouico rege francie. Et incipit: Beatus. In primo habet̄ q̄ eratis fuit. xiij. anno mortuo patre vnctus fuit in regē: cuius mater in optimis moribꝰ eū instruxit. ꝛ q magistros ꝓdicatoꝝ ꝛ minoꝝ in sapientia ꝛ ꝓbitate eruditi fecit. folio.lv.

Qr ꝓdictus rex ludouicus assumpta cruce cū multis baronibꝰ regni ꝛ exercitu maximo. ꝛ quodā cardinali legato ꝓcessit in terrā sanctā ꝓra saracenos. folio.lv.

Qr applicantes in syriam obsederūt damiatā ꝛ ceperunt. folio.lv.

Qr bellū mouētes ꝓra saracenos post aliquā victoriā ꝓfligati sunt. folio.lv. ꝛpe finem.

Qr redeundo damiatā christiani capti sunt ꝛ rex cum eis: multis occisis. folio.lvj.

Pro liberatione regis damiata reddit̄ saracenis cū quibusdā pactis q̄ nō seruauerunt. folio.lvj.

De sanctitate vite ludouici regis de puritate abstinentia būilitate ꝛ zelo fidei. q̄ post certū tps reuersus ad terrā sanctā ꝫ infideles in dño obdormiuit. folio.lvj.

Decimū capitulū ō Sadimūdo. Et incipit: Sanctus eadmund⁹. In primo agit̄ de sanctitate eiꝰ in puericia. folio.lvj.ī fine.

Qr vidit demones aliam vnius deferentes et de quibusdā temptatiōibꝰ ei patis. folio.lvij.

Qr factus magister artium docebat cum magna deuotiōe ꝛ studens in artimetrica a matre eius in somnis admonitus est vt tale studium dimitteret ꝛ theologie vacaret: ꝛ deuotione eius. folio.lvij.

De austeritate vite ꝛ ꝓdicatione eius: ꝛ alijs operibꝰ virtuosis folio.lvij.in fi. ꝛ sc.

Qr factus ē archiepūs Cantuarien. licet inuitus: ꝛ de virtutibꝰ eius ꝛ ꝓsātia in ꝓsecutiōibꝰ. folio.lvij.

De recessu eiꝰ ex anglia. ꝛpter ꝓsecutiōes: de morte eius ꝛ miraculis. folio.lvij.

Decimū capitulum ō sancta Elizabeth filia regis hungarie. Et incipit: Circa annos. In vnico capīo habet̄ q̄ fuit ꝓsingulata. magna būilitate ꝛ sanctitate polles: ꝛ miraculis clarēs. ꝛ ꝑ eā. xvj. mortuos dūs suscitauit: ꝛ de reuelatōe eiꝰ. folio.lvij.in fi. ꝛ sc.

Undecimū capitulū de quibusdam sanctis mulieribꝰ. Et incipit: Anno dñi. Et primo agitur ō puerperatiōe eaꝝ mirabili ꝛ zelo virginitatis ꝛ raptu eaꝝ in extasi. folio.lxr.

De sancta Maria de oegnies q̄ tradit̄ marito: de fluuio lachrymaꝝ sibi collato. folio.lxr.ī fine.

De puritate eiꝰ ꝛ temptatiōibꝰ dyaboli. folio.lxr.

De vestitu ꝛ aspectu eius: ꝛ magna austeritate. fol.lxr.

De vnione dñi in ea: ꝛ dono pietatis. folio.lxr.

De dono scientie in ea. folio.lxj.

De dono fortitudinis. folio.lxj.

De dono ꝓsilij in ea. folio.lxj.

De dono intellectus. folio.lxj.

De dono sapientie in ea. folio.lxj.in fine.

De morte eius. folio.lxij.

Decimūdecimū capīm ō Urbano. iij. papa. Et incipit: Postq̄ Alexander. In primo ondit̄ q̄ post vacatiōem sedis aplice per quinq; menses electus est canonice ipse vrbanus. Qui facta ꝓgratiōe ꝓlatoꝝ regnum sycilie ꝓtulit karolo primo germano sancti ludouici regis francie. folio.lxij.

Hic vrbanus papa primus instituit solennitatē corporis christi celebrari: ꝛ indulgentiam dedit: quā multiplicauit Martinus. v. ꝛ magis adhuc Eugenius quartus. folio.lxij.

Igesimus titulus continet gesta ab anno dñi. M.cclxv. vsqs ad annum dñi. M.cccv. sum⁹ pontificū. s. Clemētis iiij. gregorij. x. Innocentij. v. adriani. v. iohīs. xxj. nicolai. iij. martini. iij. bonifacij. viij. 7 benedicti. xj. In quo titulo etiam agitur de prelijs inter karolū primum 7 manfredum. 7 postea conradinum p regno sycilie. ac etiā de prelijs inter ipm karolū 7 regem aragonum p regno sycilie. De variis etiā discordijs inter florentinos 7 mutationibus status eius. 7 de bellis aliarum nationū. 7 incipit Anno dñi. In cuius capitulo primo ondit⁹ ō felicitate ipius clementis pape hm deum 7 hs mundum. Hic karolum vocauit ad capiendum regnum sycilie. ad quod offerentibus se florentinis exulibus guelfis in auxilium ipe clemēs insignia dedit pat⁹ guelfe. fol.lxj. in fi. 7 seq̄.

Oratio guelforū ad karolum in vetustatē frederici 7 eo⁹ sanguineoꝝ. fol.lxij.

Pugnantibus adinuicem exercitus karoli 7 exercitu manfredi superatur manfredus 7 occiditur. folio.lxij.

Eliguntur in florentia duo principaliter ad iudicandum oritur sedicio in ea. 7 nouellos quidam qui tunc erat rector ciuitatis cum plebe pugnans sibi timēs ciuitatem egreditur. fol.lxij. ad finem.

Duodecim viri creantur florentie ad gubernandus. 7 ad tollendas inimicicias partialitatū matrimonia contrahunt adinuicem. sed par parus durauit occiso quodā de buondelmontis qui despōsata quadaꝫ postea ei alia contraxit. fol.lxiij.

Papa reseruauit sibi gubernatōem etrurie ad tollendas sedītiones. 7 guelfis exulibus in florentiaꝫ reuersis. xij. eliguntur. qui iudicent de satisfactione fienda eis. folio.lxiij.

De bello florentinorum contra senenses. In quo castrus bonisij a florentinis capitur et destruitur. folio.lxiij. in fi.

Arrighus 7 frederic⁹ hyspani regij generis intrātes ytaliam cum magnis copijs primo adheserunt karolo primo. seq̄ postea eius aduersario Conradino. folio.lxv.

Pisani. xviij. naues mittunt in sycilium contra karolum. 7 conradinus pisas postea senas aduenit. folio.lxv.

Conradinus p̄hibente sibi papa demente p̄gressum contra karolum contemnit. 7 pugna cēssa conradinus i principio victor. postea victꝰ 7 decapitatus fuit. folio.lxv.

Senenses collentes obsidentes a florētinis p̄fligantur: q̄ demum pacem cum florentinis inierunt. Et rex karol⁹ cum pisanis. 7 de discordia inter cardinales in electōe pontificis. fol.lxv. in fi. 7 se. lxvj.

Secundum capitulū de gregorio. x. 7 incipit Anno dño. In primo ponitur electio ipius gregorij post vacationem sedis aplice p̄ duos annos. Hic concilium generale celebrat lugduni. In quo reprobatur error grecorum 7 fit constitutio de forma electionis pape. fol.lxvj.

Constitutiones alique facte p eum circa ecclesiam 7 contra vsurarios publicos. fol.lxvj. 7 se.

Hic gregorius veniens florentiā conuocatis guelfis eōrdinem facit ad tollendas partialitates 7 pacem cōponendam cū gibellinis exulibus. fol.lxvij.

Responsio ciuium 7 mgratus ad papam ex quibus non esse contentionem inter guelfos 7 gibellinos de nomine sed de damnis illatis 7 inferendis allegantes maliciam gibellinorum exulum. 7 quanta ipi guelfi fecerint p ecclesia. fol.lxvij.

Papa firmus in proposito pacis eam pnunciat. Exules redire faciens gibellinos cum certis pactis. sed ipso recedente irrita facta est. propter quod papa interdictum posuit p triennium durans. fol.lxvij. in fi. 7 se.

Celebrato concilio lugduni inde recedens papa transit p florentiam interdictum. 7 applicans aretij ibi moritur. Et egypti venas tarunt armeniam. fol.lxviij.

Paleologhus fit imperator grecorū. qui fidei romane ecclesie se subiecit. 7 florentini cum lucensibus pgentes cōtra pisanos gibellinos superant. fol.lxviij.

Tercium capitulum de pluribus pontificibus. Incipit mortuo gregorio. Et in primo habetur ō electōe Inno. v. Qui sedit mensibus sex. post quem adrianus. v. diebus xxxix. fol. lxviij.

Fit papa iohannes xxj. qui sedit mensibus octo. folio.lxviij.

Post vacationem semestrem sedis apostolice creat nicolaus. iij. fol.lxviij. ppe finē.

Hic nicolaus fecit cōstitutōem de senatore vrbis eligendo multe sentētie 7 magne eloquentie q̄ incipit Fundamenta. fol.lxviij. in fi. 7 se.

De morib⁹ eius qui fuit de vasinis. fol.lxix.

De cardinali latino romano ordinis p̄dicatoꝝ qui destinatus legatus florentiam composuit pacem inter guelfos 7 gibellinos. fol.lxix.

Quartum capitulū de Martino. iiij. 7 incipit Egipitur. Hic post quinestrem vacatōis creat⁹. Et in ipo primo habet⁹ de rebellione totius sycilie a dominio karoli. quos iuuit rex aragonum contra karolum. fol.lxix. in fine.

De grauaminibus que inferebant gallici in siculos ꝓpter q̄ se rebellantes omnes gallicos inibi interfecerunt. folio.lxx.

Rex aragonum vocatus a sicilis venit contra karolum. fol.lxx.

Messinates obsessi cū karolus nolnillet eos recipe cū certis pactis viriliter se defenderunt ita vt inde recederet. karolus. fol.lxx. in fi. 7 seq̄.

De stirpe regum aragonum. fol.lxxj.

De vario modo reginiis in florentia. fol.lxxj.

Comes guido de monte feltro magnam p̄tem romandiole a dominio eccie discedere fecit: 8 paulopost recuperatur. fol.lxxj.

De prelio inē tartaros 7 xp̄ianos. Armenos 7 sarracenos. fol.lxxj. in fi.

De potentia 7 dominio magno pisanoꝝ 7 bellis eoꝝ cū ianuensibus. fol.lxxij.

Conueniunt karolus cum rege aragonum de duello fiendo inter eos p̄ adeptione sycilie. fol.lxxij.

In bello nauali karolus. ij. sc̄s filius primi karoli sup̄at cū classe sua. 7 capit⁹ ab aragonensibus. Mouit karol⁹ primus ō tribicia 7 siculi exēcicant⁹. fol.lxxij.

Karolus. ij. captus mittit⁹ in aragoniā vbi p̄ annū captiuus stetit. Et philippus rex francie p̄ra regem aragonum p̄cedit ad bellū in quo vulneratꝰ occubuit. folio.lxxij. in fi. 7 se.

Aragonenses bello nauali sup̄ant frācos 7 philippus rex francie motit⁹ 7 martinus papa. fol.lxxij.

Florentie fit festū magne p̄digalitatis q̄s fecerūt ē flagellū inundantium aquarū. fol.lxxij.

In prelio nauali ianuenses vincunt pisanos iuste ponitos qi cōtra eccīam fuerant. fol.lxxij. in fi.

De colligatione florentinoꝝ cum cuꝫ aliis ciuitatibus tuscie et cum ianuensibus ad exterminium pisanorum. Sed cōcordia inter eos facta hoc tractāte Ugolino. folio.lxxiij.

Tintum capitulum de honorio. iiij. et vberesis bellis Incipit postq̃ martinus. In primo fit mẽtio de electõe ei⁹dem et de pisanis auferentibꝫ naues ianuensibꝫ. et de habitu et institutõe ordis carmelitaruꝫ. Et ẽpo aretino, pcedẽte in bellũ pꝛa guelfos. ꝛ ꝺ̃ diuisione inter aretinos. fol.lxxiij.

De bello inter regem aragonum et regeꝫ apulie. In quo aragones supantur. fol.lxxv.

Ertum capitulum de nicolao. iij. ꝛ variis prelijs Incipit defuncto igit̃. In primo agit̃ de electõe eius qui fuit ordinis minoꝝ. De florentinis ꝛ aliis rusciis guelfis rebellantibꝫ aretinos. fol.lxxv.

De sectis ꝛ diuisionibꝫ in pdis inter que vgolinus comes cũ duobꝫ filijs ꝛ tribꝫ nepotibꝫ incarcerati fame ꝓsumũtur. folio.lxxv.

De bello inter florẽtinos ꝛ aretinos. ꝛ notabili inundantia aquaꝝ florentie. de iterato bello florentinoꝝ ℨ aretinos ꝛ pisanos. fol.lxxv. in fi.

De translatõ secundi karoli ꝑ florẽtiã. fol.lxxvj.

De bello notabili inter florentinos ꝛ aretinos. In q̃ aretini rebellantur in festo barnabe. ꝛ victoria nunciata fuit florentie non ab hoie. Florentini aretiũ obsederunt. ⁊ non ꝓualuerunt. pꝛa pisanos etiã pgressi sunt. folio.lxxvj.

De pdis florentinoꝝ ℨ pisanos. folio.lxxvj.

Dux brabancie supat comitẽ lucẽburgẽ. ꝛ bellũ inchoatũ inter regem aragonũ ꝛ karolum. ij. Et karolus martelli cotonatus ẽ in regem hunganie. qui filius fuit secũdi ludouici. fol.lxxvij.

De pdis florentinoꝝ ℨ aretinos ꝛ pisanos. ꝛ miraculis circa eucharistiã. folio.lxxvij. in fi.

De pdis inter infideles. fol.lxxviij.

Mortuꝫ rodulphus impator qui tñ cotonatus nõ fuerat. Et mercatores a rege francie capiunt̃. vt se rediment certa pecunia. Et ampũnam destruit̃. folio.lxxviij.

Eptimũ capitulum de vacatiõe sedis romane ꝑ duos annos ꝛ tres menses. ꝛ accidentib⁹ interea. Incipit Anno dñi. In primo habet̃ ꝙ adolfus eligit̃ impator sed occidit̃. ꝛ de miraculo circa imaginem sancte marie ẽ oratu sancti michaelis florẽtie. fol.lxxviij.

Dignitas vexilliferi iustitie nouiter creatur. ꝛ de quibusdã ordinamentis ibi factis. fol.lxxviij. in fi.

De diuisionibꝫ ꝛ sectis ciuitatis florentine ꝛ de odẽ Jani Isabelle incitante ꝓpter ad libertatẽ cõtra magnates. ꝛ suggerente modũ ad eos oppimendos. folio.lxxviij. in fi. ꝛ fol.sẽ.

De pace facta cum pisanis. ꝛ ꝺ̃ pactis ipius. fol.lxxix.

De bello int̃ gualcones ꝛ normanos. fol.lxxix. in fi.

Rauum capitulum de Celestino. v. ꝛ bonifacio successore ꝛ cõtingentibꝫ eoꝝ tpe. Et incipit post longũ. In primo ponit̃ de electione ipius celestini. qui fuerat heremita. dictus ꝛ vocatus Petrus de murone. Qui post. vj. menses allegãs se insufficientẽ papatui renunciauit. prius tñ hoc facta ꝓstitutione declarauit qõ põt renunciare. fol.lxxx.

Igitur post eum bonifacius. viij. neapolim. qui inde ꝓfectus ẽ ad vrbẽ. Hic. vj. libꝝ decretaliũ edidit. ꝛ, potestatem terribilẽ fecit contra duos cardinales de columna excõicatos ꝛ priuatos omnib⁹ dignitatib⁹ ꝛ bonis. Cuiꝰ tpe celebratus est iubileus. Anno ℣. M. ccc. folio.lxxx.

In florentia magne seditiões ꝛ contradictões exorte sunt inter plebeios ꝛ nobiles. ꝛ ecclia cathedralis que nunc ẽ tunc fundata. fol.lxxx. in fi. ꝛ se.

Facta seditõe in ciuitate nobiles cõquerẽtes se oppimi a plebeis arma mouerunt ꝓ tra eos. Sed bonis viris intꝛpetib⁹ se ponentib⁹. discessum est ab armis plebe aũt postulante. vt Janos labella relegatus ex ciuitate reducatur. qui ꝛ statuta ordinauerat cõtra nobiles nõ acquieuerunt. Sed ꝓcurarunt ꝙ papam mãdari ne reuocare tur. folio.lxxxj.

De pace facta inter regem aragonũ. ꝛ regem karolum. ꝓmissa restitutõe sycile eidem. Qõ tñ secutum non est Prefatus aũt karolus plures filios habuit. folio.lxxxj.

De bello inter regem francie ꝛ anglie cum maximis expensis. fol.lxxxj. in fi. ꝛ se.

De pdis ianuensium intestinis inter ipos guelfos ꝛ gibellinos. De pdio etiam ianuensium cum venetis nauali. Postea inter eos pax cõfecta est. ꝛ de terremotibus tunc contingentib⁹. fol.lxxxij.

De pdis tartaroꝝ ꝛ saracenoꝝ. fol.lxxxij.

De quibusdam pdis in regno francie. folio.lxxxij. in fi. ꝛ se.

De discordia inter papam Bonifacium ꝛ columnenses. fol.lxxxiij.

De diuisionibus ortis pistorij inter cives ꝛ origine eius. fol.lxxxiij.

De diuisionib⁹ ꝛ seditionib⁹ ortis florentie et diuisõe pistoriensium. Quoꝝ vna ps dicebatur alboꝝ. ꝛ alia nigroꝝ que diuisio infecit pene totam tusciam. folio.lxxxiij. in fi.

De diuisone orta florentie inter duas principales familias. s. tyronatos ꝛ circulos potentes et diuites. vñ secute sunt rixe et vulnerationes. fo.lxxxiij.

Durante diuisione tractatur de aliquo pncipe adducẽdo ꝓ quiete ciuitatis. cuiꝛei plurimi resistunt. pꝛ libertate seruanda. Principes aũt vtriusq̃ factionis cõpulit arma deponere amouendos de ciuitate censuerunt. fol.lxxxiij.

De comete apparente. Karolus valesianus filius secundi karoli ytaliam ingrediens ad bonifacium pontificẽ se contulit. Qui missus fuit florentiam ad cõponendam pacem. bonifacio aũt susceptus causa pacis adeuisse se dixit. Cuius tñ gentes maleficijs que ꝓpetrabant̃ parum obsistebant. multiq̃ cives suspecti habiti ꝛ cõuratõe exilio traditi sunt. Inter quos fuit Dantes poeta. fol.lxxxiij.

Karolus pfatus post quinq̃ menses reuersus ẽ in syciliam. ꝛ aliqui cives et ꝓpinquis familijs quasi ꝛa rempub. coniurassent supplicio afficiuntur. et alij in suspitõem vocati et se abierunt damnati. fol.lxxxv.

Penuria maxima annone superueniente super. xxvij. milia modioꝝ frumenti adduci florentiam procurauit suis pecunijs. Seditiones et rixe in ciuitate durabant Carceres sunchariam tunc edificati sunt. folio.lxxxv.

Karolus valesianus cum magna classe procedit cõtra sycilium. Et pacem fecit cũ frederico nec seruata promissa. fol.lxxxv.

Rex francie obtinuit flandriam. sed populus se rebellãs tertote quodam pannotum paupere vilissimo sene et monoculo facto duce cepit bruges ꝛ discurrens ꝑ alia oppida occidit omnes francos. folio.lxxxv. in fine et seq̃n.

De magno conflictu inter flandrenses et copias francoꝝ maximas. qui tñ franci rebellati pene oẽs occisi sunt. fol.lxxxvj.

Duce francorum etsi strenuo despiciente consilio sibi dato superatus est a flandrensibus occisis ex militibus eorum et peditibus sine numero. folio.lxxxvj.

De indignatione concepta regis francie contra bonifacium. et bonifacij contra regem. Excõmunicat Bonifacius regem. qui appellat ab illa sententia innitendo contra ipsum bercium symoniam et alia crimia. folio.lxxxvij.

Sciarra de domo colūnensiū adiutorio philippi regis frācie ꝑgit ꝑtra bonifaciū et ipm capit ananie. filio pape intrepida.tercia die liberat a ciuibo ananie.et romā reuerf ex uolote mortf.et ꝙ pdītōibo eius. fol.lxxxvij.
Franci cōtra flandrenses bellantes pualuerunt. Treuge fiunt. fol.lxxxvij.
De bello nauali inter francos ⁊ flandrenses. In quo franci fugant. fol.lxxxvij.in fi.⁊ se.
De alio inter eos bello in quo rex frācie pugnat ⁊ illos uincit. demū pacē fecit cū flandrēsibo. fol.lxxxviij.

Onum capitulum. De benedicto.xj.⁊ contingētibo circa illud tēpus. Et incipit. Bonifacio. In primo agitur de electōe eius.qui fuit ordinis predicatorū. Et post nouez menses sui pontificatus to incarnatus in ficubus obijt perusij. folio.lxxxviij.
Mittitur nicolaus cardinalis de prato florentiam a bonifacio ad cōponendam pacem.qui post quedam statuta edita quesiuit erales reducim urbem. Sed non admissus recessit ꝑtatum ꝓgens ad idem quidq nō aliter tibus posito interdicto florētie ⁊ prati recessit. folio.lxxxviij.in fi.⁊ se.
De seditōne orta in florentia ⁊ pugna ⁊ igne immisso ab aliquibo.xij.et primoibo vocantur a papa ꝙ pace fienda. Erales quesierunt ciuitatē ingredi multitudine armati.ſſ repulsi fuerūt. fol.lxxxix.
Florentini obtinuerunt a karolo.ij.qđ robertus eius filius fieret princeps belli ꝙ eis.quo facto pistoiam obsidet ab eis ⁊ capit. fol.lxxxix.in fine.

Jgesimusprimus titulus

agit de pontificibus summis qui fuerunt a clemente.v.inclusiue vsq; ad gregoriū.xj.exclusiue.⁊ fuerūt isti.f.clemens.v.iohannes.xxij.benedictus.xij.clemēs vj.Jnno.vj.⁊ vrbanus.v. Qui omnes cum curia residentiam fecerunt in gallia. Et de impatoribo qui fuerunt in illis tempibo.⁊ variis mutatōibo ⁊ ꝓuis que acciderunt in ciuitatibo ytalie ꝑcipue florentie. Et de cōcilio vniuersali viennensi.⁊ solēnate facto in papatu ⁊ impio.⁊ in primo capitulo agit de dissensione magna inter cardinales sup electōne pape.⁊ de modo inuento assute ꝙ cardinalem prationesē ad eligendū ipm clemētem. folio.xc.
Clemens iste creatus papa mandat ꝙ cardinalem prationensem legatum. Florentinos ⁊ successores qui obsederāt pistoiū relaxare obsidionē ꝑtra quos parere nolētes sententiam ꝓtulit excōicatōis ⁊ interdicti.⁊ de liga inīt florentinos ⁊ bononienses ⁊ alios.⁊ heresi dulcini orta in lombardia. fol.xc.in fi.
De pace facta inter regē francie ⁊ flādrenses petit Rex francie a clemente vt ꝛeleuet memoria bonifacij.viij.ad quod rūdet ꝓlium necessariū eē. fol.xcj.
Magister templi mansionis cum suis accusatur de heresi ⁊ pcessu facto cōtra eos dolose ꝑ quosdam cōs bona eoꝝ confiscata sunt.⁊ aliq eoꝝ cruciati ⁊ occisi. folio.xcj.
Albertus electus impator occidit a nepote. Cōcordia inter vbaldinos ⁊ florentinos. fol.xcij.
Vacante impio quesiuit rex francie a clemente. vt frat⁹ eius karolus fieret impator. Sed de consilio cardinalis prationēsis secrete mandauit electoribo vt ꝓuiderent de impatore. vnde henricus.vj.factus ē impator. folio.xcij.

Secundum capitulum de henrico impatore ⁊ aliis tunc accidentibo. Et incipit de electōe. In primo ꝓtinet.qđ dictus henricus electus. Coronatus ē impio ꝙ cardinalem prationēsem legatum ad hoc. Tunc etiā tempore sancti iohannis hierosolimitani ceperunt insulā rodij.⁊ veneti vsurpantes ferrariam ⁊ ꝓpter hoc excōicati ⁊ interdicti dimittūt. fol.xcij.
Seditiones ⁊ bella intestina oriūt florentie et mgr̄atus ⁊ ꝓuis armatos ꝓgit ad domū cursij.q erat ex primoribus.⁊ hic ꝑfligatus cū suis egreditur ciuitatē ⁊ occiditur. fol.xcij.in fi.⁊ se.
Lucenses capto pistorio volebant ciuitatem destruere.ſſ florentini resisterunt.⁊ qr florentini iuuarunt ecclesiam ꝑ venetos sublate sunt eius censure. fol.xciij.
Oratores henrici impatoris florētie exponūt.q̄ impator q̄rebat ab eis.qđ mgr̄atus rūdit. fol.xciij.
Tractatur in consilio de mittendis oratoribo ad henricū ad inuestigandū mentē eius erga eos.qđ demū omiserunt.vñ impator indignatus surrexit ꝑtra eos ⁊ adueniente eo mediolanū nouitates in lombardia exoriūtur. folio.xciij.
Robertus rex venit florētiā ⁊ ligā fecit cū florētinis ꝑtra henricum. fol.xciij.in fine.
Aliqui ex eralibo ī florētiā remocāt alijnō. fol.xciij.
Renouant florentini societatē cū aliis vicinis.⁊ certamina rome sunt gesta inter copias impatoris ⁊ gentes regis henricus coronatur in sancto iohanne lateranensi. folio.xciij.
Henricus impator intrans fines florentinoꝝ capit montem varicum. Exinde ancisam applicans.vbi florētino rū copias fugauit. fol.xciij.
Deinde impator appropians ad muros florentie castrametatus est.apud monasterium sancti siluani ꝙ dies xl.⁊ nil ꝓficiens ad castrum casliane ꝓfectus ē. ꝙ duos menses mora ibi trahens in mallo pualena. folio.xciij.ꝙ finē.
Florentini regem apulie Roberti affirmant in gubernatorē suum ⁊ rectorē ꝙ quinquennii cū certis pditōibo. fol.xciij.in fi.⁊ se.
De morte henrici impatoris. qui ꝓmo filiū suū iohannē coronari fecit in regē bohemie.⁊ de seditōe in venetijs. folio.xcv.

Erali capitulū de concilio viennensi ⁊ quibusdaꝝ aliis gestis cuius principiū ē Anno dñi.⁊ in primo habet qđ rex francie petit a papa veleri memoriā bonifacij.viij.vt heretici. Qđ pcilio cōo ꝓrogatur.⁊ de statutis pcilij viennensis ⁊ erroribus reprobatis in eo. folio.xcv.
De octo erroribo begardoꝝ reprobatiꝝ. fo.xcv.ī fi.⁊ se.
De morte clementis ⁊ motibo eius.⁊ de bello roberti regis ꝛ regē sycilie.et ī morte philippi regis frācie. fo.xcvj.
Uguiccio fagiolanus factus dux belli a pisanis capit lucā et rex robertus mittit florentiā germanū in ducē belli. fol.xcvj.in fi.
Uguiccione obsidente montē catinū et florentinis cū gēnibus regis roberti belli gerentibo cū eo duo milia florētinoꝝ occisi sunt.⁊ ff robertus regis occidit. fo.xcvij.
Castruccius cū ꝓpter maleficia sua eēt occidendus loce filius vguiccionis in hoc timēs seditōem mittit ꝑ pfectū Jagiolano qui egressus de pisis amisit et pisas et lucā factaq̄ ē pax inter regē robertū et pisanos. fol.xcvij.
Januenses expulsa pre eadem ꝑsaria roberto regi se tradiderūt. Cui papa Jo.fauet. Et castruccius ꝓceps pisanoꝝ frāgit pacē cū florentinis. fol.xcvij.in fi.et se.

Quartū capitulū de iohanne papa.xxij.et incipit Anno domini. In primo habet q cardinalibo vocē suā in eū cōmittentibo. vice eoꝝ se elegit.et ī cōuentionibo eius.et de bello inter regem apulie et sycilie. folio.xcviij.
De mutatiōe status ingenua. fol.xcviij.
Erales iamensiū belli mouent ꝑtra habitatores ei⁹.qđ rex robertus succurrit.et papa iohānes et rex robertus fiunt dñi ianue. fol.xcviij.

De seditione orta senis ⁊ de bello inter regem Roberti ⁊ ianuenses ercules. folio.xcviij.⁊ seqnti.
Castruccius frangit federa pacis cū florentinis ⁊ pugnat inter ercules ianuensiū ⁊ gentes regis .fol.xcix.
Johannes papa excōicat ⁊ interdicit ciuitates Jombardie ⁊ philippus valesianus illuc pgens pugnat pro eccia ⁊ Roberto. fol.xcix.
Papa Jo.⁊ robertus rex classem parant ⁊ silr hostes eorum. Inter bellum nauale cum tantis impensis vt fere vnus regnum inde emi posset. folio.xcix.in fine.⁊ seqnē.
De bello xpianoꝝ cum saracenis.in quo primo xpiani occisi sunt a saracenis.⁊ postea saraceni a xpianis.⁊ ō paduanis obsessis ⁊ liberatis. folio.c.
De bello inter ducem austrie ⁊ ducem bauarie. ⁊ de officio.xij.bonorum virorꝝ florentie nouiter creato.ꝛō gētibus missis in lombardiam a papa debellatis. ⁊ de discordia inter imperatorem constantinopolitanum ⁊ filiū eius. folio.c.
Altercatio regis anglie.assisium capitur a perusinis. Urbinas.ofinus.⁊ racbanatū se tradunt eccie. folio.c.in fi.⁊ se.
Johannes papa post excōicatōem illatam crucem predicare facit contra mediolanē.⁊ de dolo vicecomitū.⁊ Castruccius treugas facit cū pistoriēsibus.⁊ sonis seditio oritur. fol.cj.
De pacio inter fredericum ducem austrie ⁊ ludouicū ducem bauarie.quoꝝ quilibet electus pretendebat ius imperij.sed victo ⁊ capto frederico fit concordia inter eos. folio.cj.

Quintum capitulum de nouitatibꝫ etruscis in diuersis nationibꝫ ⁊ aliis gestis.⁊ incipit de nouitatibus. In primo agitur de saracenis armeniā inferiorem vastantibꝫ.⁊ bello inter regem tunici.⁊ pacio scotoꝝ cū anglicis.⁊ pugna ianuensium cum erculibꝫ.⁊ rege bungarie impugnante regem grassie. folio.cj.⁊ seqn.
De hereſi fraticelloꝝ dānata p Jo.papam.xxij.⁊ ō falsmate in eccia. in quo petrus de corbonaria fit antipapa. fol.cij.
De vulgari dantis poete ⁊ errorib⁹ eius in libro suo monarchie. fol.cij.
Insultus contra bonoñ.⁊ seditio pisis oritur in qua multi occiduntur. Et pisani pacta cum florentinis infringunt. fol.ciij.
Obizus fit dūs placentie.⁊ dūs Galeazius de mediolano expellitur. Sed postea p.pdictōem dūs efficitur.cōflictus sequitur inter gentes eccie ⁊ mediolañ. Lodona ⁊ alexandria.p eccia capiunt. fol.ciij.
Ercules ianuensium superantur in bello.vehinates ꝓpter onera se rebellant. Sardinia insula auferꝫ a rege aragonum. fol.ciij.i fi.⁊ se.
Pactiū inter mediolañ.⁊ gentes eccie.rīca inter stipēdiarios eccie. Imposito.xx.miliū florenoꝝ fit clero de licētia pape.p edificio muroꝝ florēne.ō scotos ⁊ anglicis rantibus. fol.ciij.
Obsidio facta ē mediolani p eccīam. Qua soluta mediolañ.-deuicti fuere. folio.ciij.
Papa excōicat imperatorem ludouicū bauarū.quia inuadat iuniscos eccie. Beatus thōmas de aquino canonizatur. Impositio facta clero.xx.miliū florenoꝝ .p cōplemento muroꝝ florentie.que qꝛ in alia parte batur. leuata est ex licentia scz.x.miliū. folio.ciij.in fi.⁊ se.
De iannēsibꝫ pirratis captis cū manibꝫ suis. Anglici aggredientes galeas venetoꝝ ad pdandū supantst. Pisani vincuntur ab aragonensibus.⁊ amittunt sardiniam. fol.cv.
Gentes eccie fugantur a mediolañ. tart arj greccos inuadunt. Limitas castelli capitur ab aretinis. fol.cv.

Sextum capitulum de nouitatibꝫ florentie accidētibꝫ.⁊ incipit De his. In pōo habet⁹ qꝛ castruccius vesicas contra piarum pfligatur. Et ercules ficōtimi pertant reduci in ciuitatem.p quo oratores mittunt sup hoc. folio.cv.in fi.⁊ se.
In cōsilio ab aliquibꝫ fit oīō qō ercules ipi nō reducantur qō ⁊ factum est et violenter querentes ingressum non valuerunt.Mutatio facta ō officijs ciuitatis p scrutinium ꝓrenedis. folio.cvj.
Bellum inter castruccium ⁊ florentinos. In quo castruciani vincuntur. Philippus capit pistorium.p florentinis. Asperum bellū inter florentinos ⁊ castruccium: i quo florentini succumbunt plurimis ex vtraqꝫ pte infectis ⁊ vulneratis. deinō capta signa hostiliter pcurrit vsqꝫ ad menia florentie omnia vastans et predans. folio.cvj.in fi.et se.
Karolus filius roberti regis cōducitur a florentinis ad urbium.p ducentis milib⁹ florenoꝝ annuatim. Ludouicus impator vocat⁹ in ytaliam a lombardis quem adueniente pisas castruccius honorifice suscepit. quē ēt pisani nolebant in vrbe recipe. Contentio fit inter eōs aretinū et castruccii coram ludouico qui tandē capit pisas. fol.cvij.in fi.et se.
Ludouicus impator cū castruccio romaꝫ pgit. et interea florētini pistorii capiunt. folio.cviij.
Reuersus castruccius ab vrbe obsidet pistoriam et fame vrbē obtinet. fol.cix.
Et eo picalū magnū exterminiꝫ florentinis imminebat: ꝙ pauit dūs p mortē castruccij. fol.cix.
Ludouicus impator rome antipapā facit auferens domuiꝫ pisaꝝ et luce a filijs castruccij. Karolus roberti regis filius mouit. florentie detecta ē coniuratio facta ad destructōem eius. folio.cix.
Ludouicus impator falsas repellit⁹ a dominantibꝫ lombardia. Offertur luca florētinis p octoginta milib⁹ florenis. Qō cū tractaret⁹ in consilio alijs ꝓtradicentibꝫ alijs assistentibꝫ determinat⁹ vt hoc nō fiat. fol.cx.
Fit pax inter florētinos et pistorienses. Pisanis tractantibꝫ emere lucam florentini impedierunt. Mouitur dūs canis. fol.cx.
Tractant florentini de luca capienda.et obsessa ab eis lucenses se tradunt iohanni regi bohemie cuius nimose filiata est obsidio. fol.cx.
Parma regiū ⁊ mutina dederunt se iohānī regi bohemie et Pistorienses se tradunt florentinis qui hoꝫ faciunt cōtra legatū. fol.cx.in fi.⁊ se.
Bellum mouetur p legatum pape in obsidione ferrarie suum. Et pfligatis copijs legati liberatur ferraria. Diluuiū aquaꝝ maximū florentie accidit tribus pontibꝫ vrbis trajectis.ita vt circa oratoriū iohānis baptiste pza medium columnarum potuerit aqua ascendere.⁊ in eccia sancte crucis vsqꝫ ad altare maius. Liberauerunt florentini legatum de manibꝫ bonoñ. folio.cxj.
Campanile eccie maioris edificari incheatur. Papa Johannes mort⁹. Thezaurus eius maximus in eccia remanet. fol.cxj.in fi.

Septimū capitulum ō Bñdicto papa.xij.⁊ multis pdijs florentinoꝝ. Et incipit: Postꝫ Job. In cuius principio habetur de creatōe eius. qui patus fuerat monachus cisterciēs. Sacon dñatur aretinis. Perusini vincuntur ab aretinis. Mallinos capit locū p qua recipienda florentini obtuleꝛt. eccle. milia florenorum. Bellum inter lucanos ⁊ florentinos. folio.cxij.

Florentini ligam faciunt cū venetis contra mastinū. Russus dux florentinor egregie pugnat. Sacon aretium florentinis concedit. folio.cxij. ppe finem.
Pacta inter florentinos ⁊ saconē p aretio. p qua ꝯcessione perusini ḡrēlā exponāt ꝑra florētinos p oratores suos dare alloquentes. folio.cxiij.
Rīdet magistratus florentinor oratoribus dantes ostēdentes eos in nullo offensos. folio.cxiij.
De morte fratr Mastini. folio.cxiij.
Mastin⁹ pacē gent cū venet. Cometes apparuit. ⁊ pest sequit in florētia: in q̄ numerata sunt nouaginta milia hoīm. Seditio int nobiles et plebeios orta est. Unde mlti ceruleū ⁊ bona eor pscata. folio.cxiij.
Pisani pecunia q̄sierūt lucā hre. Et florentini plus offerentes. cc. milia vederāt p ea. Sz pisani resistebant ne eā haberet. Tradita aūt eis luca: pisani bellū mouēres ꝑra eos ipos se parant. folio.cxiij.
Suspicio orit ꝙ aretinos florentini ꝙ lucā pficiscant' ad eā obtinendā: Scito amiserūt. fol.cxiij. in fi. ⁊ se.
Gualterius gallos pficit in florētia ad regendū eā ⁊ bella agendā. exercet crudelitates magnas ⁊ insolētias ⁊ p curatiōe ei⁹ acclamat' a ꝙdo dño florētinor. fol.cxv.
Hic tyrānidē exercēs ꝑparat benivolentiā cum aretinis. ⁊ pistoriēs. ⁊ pisanis. Priores vt edito publicis expulit. ⁊ q̄si annullauit eor officiū. ꝓparatiōes facte contra eū vertte sunt. folio.cxv.
Rebellat se civitas tyrānicientes. Inde creant' xiij. viri. q̄ cum epo. f. Angelo vt accōiodi disponāt de civitate. Demū gualterus ejcit' de vrbe renuncians oī dño eius data sibi securitate. folio.cxv. in fine ⁊ se.

Ltarum capitulū de Clemēte papa. vj. ⁊ gestis i florētia. Et incipit: Būdicto. xij. In primo agit' de electiōe ipius clemēte. quinubilēs quē Bonifacius .viij. statuerat de centenario i centenariū celebrandum reduxit ad numer⁹ qui quagenarij. De victoria hyspanor ꝑra saracenos. ⁊ anglor ꝑra frācos. Quartor decim vir fit cum epo ꝓsato ordinant officia ciuitatis. Qui boratus nobiles ad assentiendā ꝙdo in q̄bus fidē non fuit audiens. Ūde seditio int nobiles ⁊ populares orta est. ⁊ pugna mutua. folio.cxvj.
Denicta nobilitate a populo instituunt' xvj. vexilliferos ciuitatis. Aretum venit' in libertatē. pax cū pisanis agitur contra nobiles exasperantur leges. Gualterus tyrānus conqueritur apud regem francie de florentinis. De morte florentino quō ⁊ quando fuit inchoatum. fol.cxvj. in fi. ⁊ se.
Leges inique condunt' a populo cōtra cleros. Societas bardor in maxima quantitate fefellit. Expulsio florentinor ex gallia. Magna pestilio victualiū fit ꝙ veniente matima penuria. Karolus filius Johānis fit imperator. ⁊ anno. M. cccl viij. maxima pestis ciuitatem florētiam inficiens. ꝛc. milia hominū ex hac luce subtraxit. fol.cxvij.
De regno apulie ⁊ successione ei⁹ in eo primo karolo. Rex robertus reliquit iohannam primā neptem suam Andree fratri regis hungarie. q̄ cū eo cōsummato matrimonio eum strangulare fecit. ꝓpter q̄d rex hungarie in apuliam ꝓperit ad vindicandam germani mortem. fol.cxvij. in fi. ⁊ fo. se.
Johannes vicecomes mediolanē. archiepūs tyrānidem exercens in lōbardia. multas ciuitates sibi subiecit. Dictum florentini accipiūt in custodia: volēte se būt ad pistorien. agitat' negociū in pfilio florētie. fol.cxvij.
Simulat' Jobes pīnl mediolanē. amicicia erga florentinos. Falsa occasiōe inuenit plādi ꝙ eos: ꝙ pistorij pfect⁹ ē. Insurgūt crules aliiq; familiares florētinos. Calenyanū ⁊ barbarinū capiūt. fol.cxvij. i fi. ⁊ se. fol.
Pncipal mediolanē. ꝑparat pisanos bellare cū florētinis qō tamen recusant. folio.cxvij.
Gentes pīnlis Mediolanē. scarpanā obsident q̄ viriliter resistit. Et ꝑditio in aretio detegit'. folio.cxix.
Florētini ⁊ eis colligati oratores mittūt ad pontificē animoni. vt incendāt animū ei⁹ ꝙ mediolanē. pīnles. qui diffidare videbat'. Demū pacē papa offert. fol.cxx.
Pncipal mediolanē. pacē fecit cū florētinis. Bellus gerit' int Januenses ⁊ venetos. Cometes apparuit. sol eclipsat' terremot⁹. in hyspania secut'. folio.cxx.

Unum capitulū de Innocēū. vj. ⁊ plīs in diuersis pūbus. Incipit: Clemēte. vj. In primo habet' q̄ karolus imperator intrat ytaliā. Legati florētinor. ⁊ colligator ad eū mittūt' crules aretinor ad eus accedētes reduci petūt p eū in aretium. folio.cxx.
Florentum benigne sunt susceptri ab imperatore: qui rome ī impio coronatur. Gichinum reedificat. Libellūm florentie non suscipiuntur in officijs. fol.cxxj.
Discurrunt germani facientes predas bincide. fit alia cōgregatio militum ad predandū cuius ptes incole alpū pfligant. fol.cxxj.
Florentini cōponunt pacem inter perusinos ⁊ senenses. Pisani. senenses. ⁊ perusini cōposuerunt se pecunia cū germanis discurrentibus in predam. ne eos ledereī. ⁊ cū ademptis pstadere florentinos restiterunt ⁊ cōductis copijs illos expulerunt de ytalia folio.cxxj. in fi. ⁊ se.
Bononia ablata a pīnle mediolanē. addita est eccie. Inimicum ⁊ causa belli pisani cū florentinis. In quo bonifacius lupus dux exercitus repellitur a florentinis. et rodulphus camerinensis assumit. Discurrunt florentini vsq; ad portum pisarum. Opidum peticle capit'. ⁊ liliam insula a florentinis. fol.cxxij.
Petrus fernetius fit dux exercitus florētinor q̄ magnas victorias habuit vsq; ad portas pisanam discurrens sed peste citius moritur. folio.cxxij. in fine ⁊ se.
Pisani ꝙducūt septē milia anglor in bello qui discurrentes vsq; florentiā oīa ꝓdant'. folio.cxxij.
Bella bina int pisanos ⁊ florētinos. In q̄bo pisani discurrūt vsq; fesulas: ⁊ liburnū a florētis ꝙburāt'. fol.cxxij.
In bello florētini fugant pisanos in q̄ multis occisis. xiiij. currus in florentiā ducūt ad spectaculū. folio.cxxij.

Scdū caplm ō Urbano. v. papa: ⁊ q̄busdā aliis gestis. Incipit: Defuncto. In cui⁹ principio agit' de creatiōe ipi⁹ vrbani. q̄ coep⁹ brī Tho. de aquino se cū trāsferri tholosam. Pax ꝓficit' int florentinos ⁊ pisanos. folio.cxxij. in fine ⁊ se.
Karol⁹ imperator int ēa ytaliā ō florētinis ꝙrit'. Et imperator a lenēsibo pūgat⁹ in germaniā rediit'. Floret tūc Franc. petrarcha. ⁊ Jo. boccaci florētini. fol.cxxij.

Titul⁹. cxxii. ꝓtinet gesta

rōnor pōtificū ⁊ imperator ⁊ scismatū ⁊ bellor q̄ fuerūt peipue i ytalia ⁊ aliis regiōibus ⁊ rebellīōe terrar eccie. ⁊ ō bell florētinor cū duce mediolanēli galeatio ⁊ postea ei⁹ filio pbūgpo: ⁊ cū rege apulie wenzeslao. ⁊ postea cū rege aragonū: et de victoria turtarorū ꝑra turchos: ⁊ de victoria sigismūdi imperatoris cōtra turchos. De heresib⁹ bohemor: ⁊ de reductōe grecor ad fidē ⁊ armenor: Et de captōe pīsinopolis p regē turchor: ⁊ alia gesta ab anno vñi. M. cc. lxxj. vsq; ad annū dñi. M. cccl viij. folio.cxxiij. in fine.
Et in primo pncipio capituli de creatōe gregor. xj. De florentinis mittēnib⁹ ad papā oratores. De alterationē inter nicios ⁊ albizos. De rectoribus eccie p ytaliā. centū. xxx. milia florenor data fuerūt shpēdiarijs ne ledereī in territorio florentinor. folio.cxxv

Octo viri creant florentie ad bellū fiendū contra eccliam. Inde sequitur rebellio ciuitatū eccie. s. ciuitat. castelli perusij spoleti. euderti. eugubij. foliuij. viterbij. esculi. z bononie. z fauentia depdata z vendita est. Florētini quoq; ad habendā pecuniam vendiderūt eis bona ecclarum. folio.cxxv.

Florentini destinarunt oratores ad papam. se excusando z donatus barbadorus orōnem fecit ad papam publice valde plenam querelam continens in gubernatores eccie in ytalia. folio.cxxv. in fi. z se. fol.

Responsio pape ad eos cōputans excusatōes eoꝝ q̄ demū sententias earum. ytalit contra florentinos excōica tōnis interdicti z alias a qua appellauerūt ad imaginē crucifixi puersi. fol.cxxvj.

Britones cum legato bononiam venerunt ad recuperandam ciuitatē. Duellum pfectum in pūtia legati. Maxima occisio celebratum a britonib. scilz trium milium. fo. cxxvj. in fi. z se.

Gregorius xj. ex lugduno ytaliam ingreditur. bullena se rebellat. Johannes achus. conductur dux exercitus a florentinis cum suis. cc. militibus florenoꝝ. folio.cxxvij.

Oratores pape populo florentino exponunt eis cōmissa Rodulfus dux britonum p eccia rebellatus ē a florentinis. z colligatis. occidatur vīo fulgineo a suis. fauentia capit ab alsoagio. fol.cxxviij.

Tractatur de pace fienda inter florētinos z colligatos cū eccia p bernabonem. Et inter cetera mouitur Gregorio. ex calculo. folio.cxxviij.

Secundum capitulum vī scismate secuto z ei⁹ causa z malis nouitatib inde secutis. Incipit Gregorio. xj. In primo cōtinetur qr creat a cardinalib⁹ urbanus papa. vj. Et de condicōib eius. Recessus cardinalium ab eo sequitur. qui pgentes ad ciuitatem sun votum elegerunt alium in papam quē vocarunt clemētem z urbano quidem obedientiā pstabant ytalici. teutonici. z bungari. Clementi vo gallici. byspani. z anglici. fol.cxxviij.

Clemens curiam suam transfert auinionem. Urban⁹ vo censuras. platas contra florentinos z adherentes relaxauit. z cum eis pacem fecit. z regnum apulie auferens a regina iohanna karolo concessit. qui coronatus ab eo regnum apulie obtinens reginam iohannam strangulare fecit. Ludouicus dux andeganie z frater regis sui eorum cum. ly. milibus equitum intrat ytaliam contra karolum. p ipo regno acquirendo. Sed in fine biennij mouitur. z karolus in regno remansit quietus. qui etiaz karolus susceptis duobz filijs ex vxore margarita. scilz vencyeslaum z iohannem. vocatus a pcenbo in regem bunganie illuc pfectus est. z post coronatōem in eo occisus. fol.cxxix.

Sedniones florētie orte sunt z lege monitoria edita multa mala secuta sunt. z plures ciuiuz sunt relegati. plebs minuta seditōem faciens dominū sumit. z illuc ferum instituit z scrutinia cōbussit. fol.cxxix.

Locutum est tempus illud sompoꝝ. In quo michael de dam fuit vexillifer. Qui etsi plebeius prudenter z viriliter se habuit discurrens cum vexillo p ciuitatem contra octo viros. qui videbantur dominari. folio.cxxix. in fi. z se.

Delationes false fiunt contra aliquos. Oratores mittuntur ad karolum. Quidaz ex ciuib⁹ nobiles suspecti habiti supplicio tradantur. Inde quedā pacis pfectus fit. z quiete ciuitatis. fol.cxxx.

Pfectus karolinoꝝ recepit pecuniā a florentinis oblatam vt modicam. Karolus cum. xij. milib⁹ bungarorum ytaliam ingreditur. cui florentini dederunt. cl. milia florenoꝝ ne faueret equitibus. fol.cxxx. ppe finē.

Karolus obtinuit regnum apulie. Exules aretini reducūtur. Duellum inter ipos arentinos quod totuz expenit puede ab armigeris. fol.cxxxj.

Magna dissensio fit in ciuitate florentina. Quidam ciuiniose accusantur. occiduntur aliqui ex primoribus. Fit parlamentum. Reuocant exules z aliqua ordinantur. fol.cxxxj.

Litere florentiam sunt destinate de ludouici trāsitu. z legationes habite de trānsitu eius in ytaliam. Rex bōgarie moritur. sine filijs maribz. Controuersia inter ytalicos z ianuenses per florentinos sedata. folio.cxxxij.

Equitum. xij. milia ytaliam intrant pro duce andeganie. Qui innocentes aretiū capiunt. z nunciate morte ducis andeganie ipsi aretiū vendunt florentinis. lx. milib⁹ florenoꝝ. folio.cxxxj. ppe fi.

De motibz vrbani. vj. z dissensiōe inter ipm z cardinales z karolum regem apulie. Papa ipe obsidet in nuceria ab eo. Sed clam ab alijs liberat. Papa vrbanus recedens de ianua necan fecit. v. cardinales i mari propter scisma. folio.cxxxij. in fi. z se.

Clemens antipapa hortat florentinos ad exhibēdā obedientiam qō recusarūt: perusini z tra vrbanū prorūpūt ibi cōmorantem. folio.cxxxij.

Rex francie p oratores postulat a florentinis vt non detent auxilium z tra ducem andeganie i apuliā. Et obedientiam pstent clementi: primo gmittit: secūdus recusant. excōicant pape alter alterꝝ z credēres suos. Discordia inter vrbanum z romanos. Monit vrbanus. folio.cxxxiij.

Karolus rex apulie coronatus regno bungarie illuc pfectus occisus est. Filius regis anglie pfiat cū byspania. Controuersia inter regem anglie z barones: belli inter dūm thorcie dūmqz ralcie. folio.cxxxij. in fi. z se.

Johannes galeatzius volo capiens bernabonē auū cū alijs incarcerauit z veneno gemit. Ciuitates ei⁹ bernabonis cepit filios eius occidendo alios expellendo. folio.cxxxiij.

Mortē status senensiuz. pacis magna facta florētie tpe carnisle. Dissensione orta inter comitē Vrbini z eugubinos: fit pacificatio p florētinos: dissensio florentie inciues. folio.cxxxiij.

Johannes galeatius dūs mediolani fractus cepit vincentiam veronam z paduam. Oratio dūi Johānis de riccijs in consilio contra mediolanensem ducem de medio docens. cuius sententia ab omnib⁹ approbata seruat. folio.cxxxiij. in fi. z se.

Diuersa opinio in consilio de monte policiano recedendo senensibus vt petebant vel non. Policianenses nihilominus se tradunt florentinis. fol.cxxxv.

Decim capitulum de creatōne pape Bonifacij noni: z alijs gestis hincinde. Incipit: Vīa vniuerse. In primo agit de creatione eius rome. Sub eo Jubileus annus. M.ccc. celebrat. Et beata Brigida canonizat. Ladislaus rex apulie filius karoli coronat. et cum loysio duce andeganie illuc pficiscēte p regno pliatur. folio.cxxxv.

Societas latronum contracta ex armigeris redimere faciebat ciuitates. Bonifacio accedente perusij pacificatur inter perusinos z exules eoꝝ p florentinos. Sy pos. ta sedino oritur inter eos. Et bonifacius roma reuertitur. fol.cxxxv. in fi. z se.

Romani insurgunt contra papam. Moritur clemēs anti papa auinioni. cui succedit benedictus. qui prius vocabatur petrus de luna. Excōicatur biordus perusinus vt inimicus eccie. Oratores regum z principum destinantur ad bonifacium z benedictum vt renuncient nec acquiescunt. fol.cxxxvj.

Fedus lige papecū florentinis ꝛ ō monte bonifacij. folio.cxxxvj.
Querele galeatzij contra florentinos cotam venetis. ꝛ responliones florentinoꝝ contra illos. Indignatio senensium cōtra florētinos. Galeatzius bellum indicit florētinis literas mittens. Risio sienam ad ipos ires. folio.cxxxvj.in fi.ꝛ se.
Bellum inchoatum a mediolañ. contra florētinos ꝛ asperantes eius. fo.cxxxvij.
Johannes angꝰ dux florentinotum exercitus transit cū copijs in lombardiam. ꝛ banfolle capeo ab hostibo multa damna inferuntur aretinis. fol.cxxxvij.
Francisc⁹ carrariensis amissa padua venit cum germania contra mediolanensem ꝛ recupauit eam. Dux bauarie vocatus a florentinis vadit contra mediolañ. cito recupatur ab eis. Adoenit dux bauarie paduam petens pecunias a florentinis qui respondent debuū fecisse fm̄ conventiones. fol.cxxxvij.in fi.ꝛ se.
Indignatꝰ bauarus non pcedebat ad bellū ꝓtra mediolanensem. ꝓpter qō mittitur ei pecunia vt pcedat. Sedicio orta senis. nobiles ejiciūtur ergules populoꝝ intrātes pulsum ejiciuntur. Marchio ferrariensis deficiens a mediolanensi adheret florentinis. fol.cxxxvij.
Legati bononienses colligati cum florentinis in pubico consilio petunt si non posse expensas belli vltra cōtinuare. Rndet magistratus exhortando ad pseuerātiā oñdentes inconuenientia que sequent si non pdurarent. fol.cxxxviij.
Magnum certamen secutum inter mediolañ. ducē ꝛ florentinos. qui adiuocant ex gallia comitē armeniaci maxima pecunia. ytaliam intrant cum .xv. milibo equitū. vltra pedites. qui comes cum suis ex sua imprudentia bellum mouens circa alexandriam capit⁹ mouitur ꝛ pene omnes sui occidunt. Decies cētena milia. ꝛ .cclxvj. milia florenoꝝ eo bello expolita sī a florentinis. folio.cxxxviij.ꝛ se.
Johannes angꝰ dux exercitus florentinoꝝ hostes tū pseqentes cum supat ꝛ sua pcdemna maxima picula euadit cum suis. fol.cxxxix.
Bellum a mediolanensi circa senas mouet cōtra florentinos ꝓ Jacobum delmerle ꝛ vocatus ex lombardia Johannes augꝰ ad repugnandam adueniens hostes insequitur quasi fugientes ꝛ posta subitans eos superat. fol.cxxxix.
Tracta de pace fienda inter mediolanensem ꝛ florētinos Januē cōmittitur tribus arbitris. a quibo sententia, pferetur. fol.cxl.
Quidam capitani copiarū licentiati a stipendio societatem fecerunt ad latrocinandum discurrendo binonde Renouant federa lige inter florentinos ꝛ socios. folio.cxl.
Oratores mediolanenſium florentinis declarant in consilio. qꝰ suspitiones contra eum ō non seruanda habuit. vere non erant. quibo respondetur se illa non suspicari. fol.cxl.
Petrus dōs pisarum occiditur, pditorie a iacobo appianensi. qui postea sibi vsurpauit dominium. Siculi rebellant se regine aragonum. fol.cxl.ꝓpe finē.
Januenses insurgunt contra ducem suum qui eos superat. societas latronum equitum discurrens vbiqꝫ damna infert. Solutio pagarum montio aliquatenus dimuta est. Terremotus contingerunt in galeata. folio.cxlj.
Nouitates in florentia insurgunt. Suspicio cōiurationis oritur in ciuitate. Parlamentum fit in platea dominorum procedituꝛ contra familiam de albertis qui ꝛ relegantur. Alij diuersimode puniuntur. scrutinium renouatur. fol.cxlj.
Nicolaus fit dōs Ferrarie ꝛ accepit bellat contra ipsum Uenzeslaus qui fuerat rex bohemie fit impator. Nicolaus ferrarien. decipit. Insurgunt florētini ꝓtra Joh. barbianensem. liga fit ꝓtra latrocinātes stipendiarios. fol.cxlj.in fi.ꝛ se.fol.cxlij.
Bellū geric⁹ inf bungaros et turchos dōs Benatus de acciaiolis relegat⁹ ꝛ causa hui⁹ expanit⁹. fol.cxlij.
Rex francie fit dōs Janne firmū rebellāe ꝑde expositur. Querele fuit inf ducē ꝛ florentinos ꝙ federe pacis fracto. fol.cxlij.
Bellū renouat⁹ inf ducē mediolañ. ꝛ floren. Bernardon fit pūceps exercit⁹ florētinoꝝ. Tractat⁹ pditōis de castro scti Miniatis fit ꝙ effectu caret. fol.cxliij.
Copie ducis mediolani discurrit hostiliꝫ ꝓpe florentiam nulla loca capiētes. ꝙ damna inferēteꝛ. fol.cxliij.
Bellum exercetur mantue ꝛ in alijs locis decapitat⁹ bartholomeus pateri. magnus capitan⁹ armigerorum a Bernardone. ꝓpter qō offensio oritur in copijs florentinoꝝ. fol.cxliij.
In bello mantuano superant florentini mediolanen. Postea mantuani supant⁹ a mediolanensibo. Uenetipacē tractāt inf florētinos ꝛ mediolanen. bicod⁹ pusin⁹ magnus capitan⁹ armigeroꝝ pditōe occidit. fo.cxliij.
Fiunt inducie ꝙ modū treuge ꝙ decennū inter ducē mediolani ꝛ florētinos ꝙ pacē tādē venet. fol.cxliij.
Tractatus pditionis duplex de castello barbialle traden. do. Berardus filius iacobi appianensis fit dōs pisarum. Seditio ianuensiū. Tractat⁹ de liga pisanoꝝ cum florētinis. ꝙ nihil ꝓcludit⁹. fol.cxliij.in fi.ꝛ se.
Lunitas pisarū a gerardo tradita duci mediolani cum certis pactis. ꝛ cū ciuitatibo tuscie pōit⁹ ōrebat ligā ꝛ amiciam hr̄e. Et q florētini male suspicātes de eo contra se tractāt in ꝓsilio quid agendū. fol.cxlv.
Oratio raynaldi gianfigliacci pcōsulis in cōsilio super bis redarguens negligentiam ipsoꝝ ꝓcludēs ligam fiendā cum venetis. fol.cxlv.
Nouitas mirabilis ꝓtingens per totam ytaliam ꝓuenientibo se omnibo mando ꝛ femis parvulis ꝛ magnis laicis ꝛ religiosis vestibo lineis albis ꝛ ꝓcessionāliter incedentibo ad diuersa loca. Anno dñi. M. cccxxix. Et vñ cōū habuit. Pise sene et perusiū in dominiū venerunt mediolani. fol.cxlv.in fi.ꝛ se.
Anno sequēti pestis florentiam inualit et plurimos cuibo ad diuersa loca migrantibo: ex remanentibo triginta milia pestis absumpsit. Paul⁹ guini sue lucen⁹ sibi vsurpat dominiū luce. fol.cxlvj.
Conturatio bononie facta a florentinis: qui ꝓpter pestem illuc accesserāt ad imitandū statū florētie Jo. bentivoglia dominiū bononie sibi vsurpauit. fol.cxlvj.
Impator Uenzeslaus rex bohemie ab impio deponit⁹. ꝓpter vicia. Et robertus dux bauarie impator constituit. Florentini mittunt oratores ad impatorem vt intret ytaliam ꝓtra ducem vuconta milia florenoꝝ offerentes ꝓpter hoc. fol.cxlvj.
Intrans ytaliā impator robertus ꝑ patriā bellū monet. Sꝫ ꝓualent copie ducis. ꝛ cū magnā quantitatē pecunie habere nō posset vt petebat a florētinis. tendebat ad reuersionē in germaniā. Sꝫ ꝓsualis fuit ꝓsequi bellum. fol.cxlvij.
Querele impatoris ꝓtra florentinos. Juste excusationes eoꝝ ꝓtra querelas ipsius. qui ꝛ recedentē impatorē revocarunt. fol.cxlvij.
Oratio legatoꝝ ducis conquerentiū ō florentinis. ꝛ rñsio florentinoꝝ legatoꝝ ostendentiū falsas esse eoꝝ querelas. fol.cxlvj.
Bellum mediolanen. ꝓtra bononienſ. In quo dux exercitus florentinoꝝ adunantiū. Bernardon capit⁹. et Jo. bentivoglia occiditur. ꝛ dux mediolani bononie dominium vsurpabat. fol.cxlviij.
Florentini querūt ꝓfederationē cum papa ꝛ venetis. ꝛ cū

tractatur de pace inter ducem ⁊ florentinos manifesta
tur mors ducis. fol.cxlviij.
De qualitate ⁊ moribꝫ ducis pisanis. fo-
lio.cxlviij.in fine.
Preparauerat sibiꝑ dux coronam ⁊ alia regã insignia vt
rex fieret.Ipem certam sibi faciens de subiectõe florẽ-
tie. Cometes apparuit:filij ducis succedunt in dominio
scz Johannes maria ⁊ philippus maria.gabriel maria
(vt dicitur)illegitim⁹.Dissensiões secuntur inꝛ medio
lan. Cremona.burgia.bergamũ.⁊ placentia se rebellãt.
Benonia ⁊ pensilium redeunt eccie. fol.cxlix.
Florentini adimunt se rebellantes ⁊ postea resistunt et
plures ciuitates eius a diuersis tyrãnis capiũtur.Du-
cissa aliquos de cõsilio fecit occidi.⁊ ipa demũ veneno
extincta est. Johannes maria primogenitus dux crea
tus occiditur:ꝑpeer crudelitates suas.Cõstituunt.xij.
viri ad regendum mediolan. o.cxlix.
Ladislaus rex apulie coronatur rex hungarie illuc.pfect⁹
Sed possessio regni sibi denegatur.Seditio in bono-
nia fit. Marchio ferrariensis aufert venetis Polesinũ
parmã ottobonterciis capit. fol.cxlix.in fi.⁊ se.

Tertum capitulum de Innocentio.viij.papa.⁊
alijs gestis in diuersis ptibꝫ. Incipit Et hac tẽ-
pe.In primo agitur de creatione eius. Ladislaus rex
apulie veniens ad vrbem dissensionem querebat ad eꝫ
dominiũ tendens. Januenses ⁊ pisani dant obedientiaꝫ
benedicto antipape. fol.cl.
Romanis dure ad papam loquentibꝫ ⁊ quasi cõminanti
bus. Ludouicus nepos papevndecim ciues ex notabi
libꝫ fecit occidi. Et cõmotione magna facta in vrbe.
Papa cum curia vitterbium fugiunt. Romani gentes
regis ex vrbe emittunt. fol.cl.ad finẽ.
Cum dominiũ pisanuꝫ Johannes galeatzius dux mediolan. de quo supra ꝑ testamentũ legasset filio suo gabrie
li marie illegitimo.⁊ dominio eius circa etiennii potiꝫ
fuisset.arbitratus se illam retinere non posse qꝫ odioꝰ
ciuibꝫ erat.ꝑpeer mores eius pravos florentinis vendi-
dit pcio ducentorꝫ milium florenorum. fol.cli.
Et quia multa obsistentia fuerunt ad obtinendã possessio
nem eius pisanis cõtradicentibus bellum magnũ ha-
buerunt obsidentes eam. fol.cli.
Pisani aũt ipi non valentes resistere ciuitatem ipam tra-
diderunt ladislao regi apulie. Qꝫ cum recusasset regi
francie.⁊ duci burgundie se tradiderunt. qui florenti-
nis scripsissent ab armis discederent cuꝫ sua ciuitas eẽt.
qui rationibꝫ ⁊ suasionibꝫ regem quietauerunt.pui-
sumqꝫ est ne victualia in vrbem deferrentur. fo-
lio.cli.in fi.⁊ se.
Johannes igitur gambacurta principalios ciuitatis vi
dens non posse resisti ⁊ fame vrbem pcitam occulte ci-
tatem tradidit florentinis recipiens ꝓ hoc.l.milia flo
renorꝫ ⁊ quoddam oppidum. Traditaqꝫ ẽ ciuitas gyno
Capponibꝫ ad hoc destinato auctoritate olim mgratuũ
florentie facta febita ⁊ magna prouisione victualium.
fol.cli.
Franciscus dñs patauinus dominiũ verone tolose abstu
lit.ꝑpter quod venetiꝫ indignati bellum mouerunt con-
tra ipm post dona ptelia.demũ ꝓ[illegible]uerunt veneti.⁊ ꝑ
fame patauini se dederunt venetis.⁊ dñs patauinꝰ cuꝫ
filio eius presentantes se venetijs veneficio eoꝝ perie-
runt. fol.cli.

Tintum capitulum de creatione gregorij.xij.et
alijs gestis in diuersis ptibꝫ.⁊ incipit Anno dñi.
In primo agitur de creatione eius qui erat venetus.et
iam septuagenarius.nomine angelus qui electus intra
uit ⁊ vouit omnia facere sibi possibilia ad vnionem ec-
clesie sibi ꝓfandam.qꝫ omnes audientes longe lateqꝫ
edificauit.⁊ ad idem exhortandum a florentinis missus
fuit.frater iohannes dominici. Et postea quatuor so-
lennes oratores. Ad idem ipe gregorius efficiendus ꝑ
literas ⁊ oratores exhortatus est benedictuꝫ antipapã.
⁊ conuenientes de loco.l.facone huius rei efficiende gre
gorius e roma pfectus est senas.⁊ inde luca⁊ vene-
dictus ianuam. fol.cliij.
Cum autem notificatione facta gregorio cognouissꝫ pa-
ratas sibi insidias a benedicto facone illuc accedere recu
sauit.⁊ de alio loco cõuenire non valentes reuersus est
vnusquisqꝫ ad ꝓpria vnde recesserant. Post qꝫ cardi
nales a gregorio recesserunt.⁊ cardinales benedicti ab
eo tractantes de consilio fiendo pfis ad qꝫ õẽs cõuo-
canerunt. fol.cliij.
Interea Gregorius concilium generale statuit celebran-
dum in foroliuij.quo se contulit cum suis sed paucis et
insidias sibi paratas ad capiendũ in reuersione in bab
tu transformato euasit. Congregati aũt pfis cardina-
les ⁊ alij prelati de pfatis gregorio ⁊ benedicto creare-
rũt in papam petrum de candia cardinalem mediolañ.
ordinis minorum quem vocauerunt Alexandrum.v.
fol.cliij.
Paulus vrsinus magnus capitaneus armigeroꝝ ingre-
diens amicabiliter tuscanellam ꝓditorie dominiũ vsur
pans praedatus est. Rex ladislaus pꝰ multa plia gessit
cuꝫ ducissa tarentina contrahens cum ea matrimoniuꝫ
tarentum accepit. Ipse rex ladislaus quesiuit ꝑ iohan-
nem columnensem cum suis dominiũ rome vsurpare.
Sed resistente paulo vrsino cum suis obtinere nõ va-
luit. Comes franciscus de casali cotronij dominãs inter-
fectus est.⁊ proditorie a consobrino eius. fo-
lio.cliij.
Rex ladislaus romam cepit exinde contra senas pgit.⁊ cũ
florentini ꝓ eis rogarent conquiritur Rex contra eos
de quatuor. Ad que respondent rõnabiliter. Nihilo-
minus rex discurrit hostiliter ꝑ territoriũ senense ⁊ are-
tium ⁊ capit cortonium. fol.cliij.in fi.⁊ se.
Ludouicus dux andegauie ligam facit cum florentinis.
Senensibꝫ ⁊ legato contra ladislauꝫ. Ab alexandro pi
sis concessum ẽ regnuꝫ apulie ludouico.ꝓcedit liga cõ-
tra ladislaum.⁊ tractatu in vrbe confecto expulsis gen
tibꝫ ladislai capitur roma ꝓ alexandro. Qui postea ve-
neno vt dicitur bononie interijt. fol.clv.
Gabriel maria de quo supra de capitatur ꝑpter ꝑditõem
ianue.Ottobonterciis interficitur. Boccicaldus gu-
bernatos ianue expellitur a ladislao. Janua venditur
venetis florenis centum milibus.⁊ lombardia ꝑ tyran-
nos cõquassatur. fol.clv.in fi.⁊ se.

Tertum capitulum de Johanne.xxiij.⁊ de cõcilio
constantiensi. Incipit Defuncto. In primo ha-
betur de electione eius qui baltha[illegible] cora nominabat.
Dyaconus cardinalis. Qui post creationem suam bo
nonie p annum fere cõmorat⁹ roma ꝓcessit. Et copie
git in campania ladislaum superarunt.qui facta pace cũ
iohanne papa.postea expulit eum de vrbe.vii florẽtiꝫ
inde bononiam. fol.clvj.
Sigismundus factus imꝑator defuncto iam roberto ba-
uaro. Sollicitat iohannẽ papam cui obedientiã dede-
rat de concilio fiendo ꝑ vnione. Et eligitur ploco cõ-
cilij ciuitas cõstantien. assentientibꝫ ad hoc legatis pape
Cortoninm ladislaus rex florẽtinis vendidit.qui post-
modũ diem clausit extremum. Cui succedit in regno io
banna seconda germana eius. fol.clvj.
Accedit Johannes constantiam cum cardinalibus suis:
quo etiã tendunt cardinales gregorij ⁊ benedicti. Ori
ri cepit aliqualis discordia inter Johannem ⁊ imꝑato-
rem. Fugit occulte iohannes de concilio. Captus redu
citur.⁊ priuatur papatu. Gregoꝛ renunciat sponte ⁊

benedictus obstinatus reponatur. fo-
lio.clvij.in fi.⁊ se.

In isto concilio damnatur iohannes hus hereſiarcha et cõburitur.⁊ hieronymus ſectator eius. voces nationũ addite in electõne pape. fol.clvij.

Conſtitutiones alique facte in concilio cõſtantien. fo-
lio.clvij.

Eptimum capitulum de Martino. v. papa.⁊ de aliis euẽtib illius tẽpis.⁊ incipit Martinus. In cui⁹ principio narrat de electõe eius. qui prius vocaba tur otto et familia columnenſiũ papa vnicus. Hic mit tit iohannem dominici legatum ad bohemos. qui hinc mouitur. Eugenius antipapa ſucceſſor benedicti nouꝰ tim renunciat omnibus ſuis. Martinus florentiam ve nit biennio morat⁹. Karolus malateſta pugnans cũ bracchio perusino ſupatur cum suis⁊ capitur. fo-
lio.clvij.

Baltbaſar qui⁊ olim Jo.xxiij florentie renunciat papa tui coram martino.⁊ fit cardinalis. Indignatur Mar tinus ꝓpter cantilenam factam contra cũ florentie. ex cuſat eos leonardus aretinus. fol.clvij.

Martinus ad vrbem pgit. creat plurimos cardinales et inter alios nicolaum carruſien. fol.clvij.

Braccius perusinus pſequitur ecclam. Nicolaus tru cid. dño fulgineti cum germano ꝓpter adulterium occi ditur. Sforcia cum braccio pugnans in flumine ſmer gitur. Tartaglia ꝓpter ꝓditõẽ decapitat. Braccius ipe inimicus eccie obſidens aquilas occiditur. fo-
lio.clvij.in fi.⁊ se.

Johanna ſecunda regina apulie matrimoniũ cõtrahit cũ iacob comite marchie.⁊ paulo poſt repudiat maritum ⁊ expellit.exinde timens alfonſum regem aragonum in adoptionem vocat adoptandum filium. Diſcordie oriũ tur inter reginã⁊ alfonſum. Qui alfonſus parat a claſ ſe capit neapolim⁊ pacem eponit. Regina fugiens al fonſum regno priuat.⁊ vocat andegauenſem ducẽ lu douicum adoptans in filium. fol.clx.

Magnus ſenaſcallus regine qui reginam gubernabat in nuptijs filij nocte ꝑditorie occiditur. Monitur ludoui cus filius adoptiuus factus a regina qui tunc calabrie motabatur.⁊ regina ipa iohãna dom claudit extremũ Vocatur Renatus frater ludouici a pcerib regni ad capiendũ regnum qui et captiuus tenebat⁹ a duce bur gundie ideo cito venire nõ potuit. fol.clx.

De ſocietate malieꝝ tercij ordinis ꝓdicator⁹ ꝑurat⁹ a per fratrem manfredum circa numer⁹ quingentar⁹. fo
lio.clx.

Tranum capitulũ ẽ pbilippo maria duce mediolan.⁊ ꝓlijs eius cũ florentinis. Incipit: Diuturnam. In cuius ꝓõ. Pbilippus mittit oratores ad flo rentinos ꝓ pacein ꝓsilio ſup hoc cines diuerſa ſuadẽt et ſibi ꝓtraria⁊ rationes eor. Demũ ꝓcludit ꝑ pace. folio.clx.

Florentini a ianuenſibꝰ emunt libertatẽ. Dux mediolan. ꝓfatus pacem init cum legato bononiensi. Altercatio fit ꝑ ciuitate forliuij. Conqueruntur florentini ꝓtra ducem de federe non ſeruato. Excuſat ſe dux qui tamẽ ca pit forliuium. folio.clx.

Conqueruntur florentini de pace fracta a duce.qꝫ dux ne gat. Querelã exponunt florentini de hoc apud mart inum excuſat ſe martinus. Hinc nõ poſſe vacare. Mit tunt oratores ad ducẽ ꝑ pcordia qui nolnit audire et eo qrumebãt a loco peſtis. Oratio bartholomei con ſilio ꝓcludens ꝓelium contra ducẽ ſumendũ. fo-
lio.clx.in fi.⁊ se.

Marchio ferrarien. de pace tractat. Imola a duce capit. Supplicant florentini pape: vt obuiet his. qui ſe excu ſat ſup hoc. Ser mulia equitum ꝓducunt a florentinis quibꝰ ꝓficit karolus malateſta cardinalis. fol.clx.

Karolus forliuii obſidet qui cum ſuis ſupat a gẽtib du cis⁊ capit. Florentini exercitũ reparant. ⁊ uer ꝓfligã tur. Et nicolaus piccinin⁹ q ꝓtis erat capit. fo.clxj.

Obſecrant florentini martinum vt puideat qui ſe ſup ẽ exculat. Spudent florentini venetos vt hoc cum eis Bernardinus de corda dux exercitus florentinoꝝ ꝛ ve hellatur. fol.clxj.in fi.⁊ se.

Nicolaus piccininus vrbem a florentinis. Inde pericula magna florentinis imminebant. Petũt florẽtini a mar tino. vt ponat pacem. dño Laurentius de medolis ora tor ad venetos ſuadet ligam cum eis ꝓtra ducem.qõ⁊ obtinuit. fol.clxj.

Dux carminiola recedens a mediolanenſi ſuadebat vene tos bellum inire ꝓtra ducẽ. Colligatio fit venetoꝝ cum florentinis ꝓtra ducem. Nicolaus tolentinus fit dux et exercitus florentinoꝝ⁊ carminiola venetoꝝ. fol.clxj.

Obſidet bagia⁊ carminiola.⁊ tandem capit. Dño luce li lium mittitat auxilium ducis.⁊ florentini recupant ca ſtra amiſſa. fol.clxij.

Mittit a martino papa cardinalis ſancte crucis ad com ponendam pacem. Conſentiit pces: ſ duce nõ ſeruan te federa pacis ꝓparat ad bellum. fol.clxij.

Bello nauali ꝓparato in pado claſſis venetoꝝ ſupat claſ ſem ducis. Carminiola ceremoniam querit obſidere dux accedit ad eam ad animandum ſuos. fol.clxij.

Fracſcus ſforzia inſequit copias carminiole.fugabil ꝑtir. Dux anſ copie ducis a carminiola q̃ neglexit ꝑſeq victoriã. Mittit ſcio cardinalis ſancte crucis ad cõpo nendã pacẽ quã efficit cũ certo capitulo. fol.clxij.

Onum capitulum de bello floretinoꝝ ꝓtra lucen ſes. Incipit: Ambigebat. In cui⁹ ꝓõ dr ꝙ nico laus fortebrachius lucã impugnat. In ꝓsilio florentie tractat de bello ſumẽdo ſ lucã. Et raynaldus albitius potans hortat ad bellũ ſuſcipiendũ rões allignãt⁊ fa cilitatẽ⁊ veritatẽ belli. fol.clxiij.

Econtra Nicolaus arcanus potat ꝓtranũ oẽdere diffi cultatem belli rei⁊ iniuſticiam belli vnde ꝓcludit ceſſan dum eſſe. fol.clxv.

Determinat⁹ ꝙ ſuſcipiat⁹ bellum ꝓtra lucã. In quo ſit capitaneus bernardin⁹. Dño luce inuocat ſenenſes in ad iutorium. Senenſes florentinos exorant vt deſiſtant. Rñdent ſe uſte moturos. fol.clxv.

Mittit dña luce ad papã ad venetos.ad ducem querelã exponendo ſup eo. Copie florentinoꝝ obſident locum q̃ viriliter repugnat. Quo rem florentini lucam ſmer gere aquis. ſs ecõtra florentinis ꝓnocuit. Mittit a du ce occulte franciſcus ſforzia. fol.clxvi.in fi.⁊ se.

Franciſcus ſforzia pugnans florẽtinos liberat lucã ab ob ſidione. Dño luce ſuſpectus de conventõe cum floren tinis capitur cum filio.⁊ mittit ad ducẽ. Franciſcus re cipit.lxxx.milia florenoꝝ vt nõ inuet locanos. fo-
lio.clxvj.

Januenſes adiuuãt lucenſes ſ florẽtinos. Conjurant vene ti de duce.q̃ inuaret lucenſes.qꝫ ipe negat. fol.clxvj.

Penuria erat in caſtris florentinoꝝ⁊ eoꝝ copijs ſupana a piccinino capitaneus florentinoꝝ capit.et obſidio lu ce diſſoluit. fol.clxvj.

Venetiis ſenenſes admonẽt vt ſe nõ intromittat in bello lu cẽ. Qui tridentẽ ad rem ſuas bonis ſpectare. Conat dux franciſcũ trahere ad ſtipendiũ ſuũ. ꝓmittendo filiam in uxorem. Interea martinus mouit. fol.clxvj.in fi.

Renouatur bellum inter mediolan.⁊ florentinos ac vene tos cum eis colligatis. prodicio. ꝑurat⁹ p carminiola⁊ detecta. Filia ducis dupl̃ter contra copias carmino le. ꝑdicio contra pilas detecta.ꝑdicio contra aretiũ de tecta. fol.clxvij.

Preparatur claſſis a venetis in pado. Michelettus ꝑfi gat exercitũ ſenenſi. Venetiis bello nauali ſupant⁹ a me-

vsolanen. In quo carminiola nolunt adiungere vtrq; folio.clxvj.

Aliud bellum nauale in quo ianuenses victi sunt a venetis z florentinis. fol.clxvj.

Carminiola a venetis captus vt pdixi: recapitat. Nicolaus tolentinus. z mi belectus supane copias mediolanen. Sigismundus imperator intrat tusciam. z fit pax inter gentes imperatoris z mi belectū. fol.clxvij.

Etimum capitulum de eugenio papa iij. z alijs eueni bullis pio. Et incipit Hystoria. In primo agitur de creatōe ipius qui dicebat gabriel naroe venetus. z card nalis senen. z moulo eius. Columnenses contra eum insurgunt. Quidam religiosus tractās de morte pape deponitur. suspenditur. fol.clxvij.

Sigismundus imperator coronatur rome ab eugenio. De corona z nomine imperatoris. De condicionibus sigismundi z statutis cū decedentibus ecclie. Alberto duce austrie. fol.clxvij. in fi. z se.

Cardinales plures recedunt ab eugenio pgentes basilee contra eum vbi erat concilium generale assignatū. Fugit de roma eugenius cum in habitu monachali nec capitur florentiam venit. Nicolaus tolentinus captus a gentibus ducis mouitur. fol.clxx.

Diuisio inter ciues florentie in qua cōspiratur p Cosmā qui venetias relegatur. Sz infra annū facta seditione z parlamento reuocatur cosmas ad ciuitatem z multi relegantur. fol.clxx.

Concilium basilee eugenius dissoluit recedentibus inde multis cardinalibus. Remanentes imbolomini, pcedunt cōtra eum z eo deposito eligunt in antipapā ducē sabaudie. qui prius factus fuerat heremita. excōicatur cum suis ab eugenio. fol.clxx.

Tractatus ad capiendum eugenium detectus florentie. Hic multos creat cardinales z monasteria multa monialiū inhoneste extinguit. z ecclam sancti marci fratribus pdicatoribus cōcedit. fol.clxx. in fi. z se.

De plectatōe cathedralis eccle florētie p eugenii z augmentatōe cultus dicte eccle. fol.clxx.

Pax fit inter ecclam philippū mediolan. z ligā. Antoni bentinoglia bononie decapitat. Baldasar de offida. querens capi francisci sforziam capit ab eo z occidit. fol.clxx.

Luca iterū obsidet a florentinis. fol.clxxj.

Decimū capitulum de reductione grecoz adsidem z alijs eueniby. Incipit Cum eugenius. In cuius primo initio agitur de grecis venientibus ferrariam vbi assignatum fuit concilium generale. qd̄ propter pestē fuit florentiā translatum. z discussione facta solenni in pōtifica eugenij z imperatoris grecoz. z aliorū cunaliū conuicti greci reuertuntur ad veritatem fidei. folio.clxxj.

Diffinitio fin veritatem fidei: z confessio publice facta in concilio contra errores grecorum qui ibi eqnimantur. fol.clxxj.

Cum Renatus dux andegauie vocatur ad capiendū regnū apulie. retardaret aduentum quia captus tenebat Rex aragonum alfonsus obsedit capuam. Sed ianuēses bello nauali contra eus pcedentes supant z capiut regem. qui captus ducitur ad ducē mediolani. Sed dato relaxatus reuertitur in regnum z bella gerens cū renato. postq; neapolim adnerat pualet rex aragonū capit neapolim z renatus ad ppria reuertit. folio.clxxj. in fi. z se.

Franciscus obsidet lucam p florentinis. z inde pgit regiū ptenetis. qui iñ stipendia denegarant recessio ad obsidionē lucē. fol.clxxij.

Franciscus confederatur cum duce sine scita florentino num. liberantur luccēses ab obsidione. z cū florentinis pacē faciunt. Piccininus vsurpat ravēnā. ymolā. Forliuium z bononiam. z mantuanus relictis venetis duci adheret. fol.clxxij.

Classem magnā parāt veneti cōtra ducem. clxxij. nauiū pugnatur cōtra boyciam z obsessa relisitur. folio.clxxij in fi.

Peste supeniente boycienses hostibo resistunt cum femineis eoz. qui tedio victi soluunt obsidionem. folio.clxxiij.

Veneti timentes a duce sup̄am. qui prius dissoluerant ligam florentinis. iterū colligant cum eis. Et fracisc? sforzia recedens a mediolan. hr dur bell. In quo liga hostes supat. Pugnatur acriter a nicolao z francisco cum suis. Nauios hostiū capit qui postea supatus z pe captus ē. fol.clxxij.

Verona pditione capit a piccinino. Sed capta subito recuperatur a francisco classis venetoz reflaurat. folio.clxxij in fi. z se.

De dño Iohanne cometano cardinali z legato pollōi magna fecerat p ecclā. multos tyrannos inimicos eius exterminans. demū capitur apud castrum sancti angeli rome z incarceratus obijt. Causa aūt capcōis a varia opinatur. fo. clxxiij.

Piccininus intrat mugellū cum exulibus florentinis. raynaldo albitio z alijs. pter qō periculum multoplex imminebat florentie vbi cuncta erat pter defectū grāi armoru z penuriā victualiū. Iudouicus archiepus florentin. fit dux exercitus florentinoz. z eccie pfectus z hostes. fol.clxxiij.

Comes pugliū adheret hostib⁹ ianuēsi piccininū. z exules florentinoz. Fracisc⁹ in lōbardia milta castella capit p venetis. z nicolaus piccininus vocatur in lombardiaz. fol.clxxij. in fi.

Bellum gentur circa anglare castrū z in ludouici archiepi z piccininum cū exercitibus eoz. pfligatur piccininus z fugatur cū suis z fugit. multiq; capiūt ex hostibus. Capit papie expulso comite eius. fol.clxxv.

In lombardia bellum plpere agitur. Piccininus exercitum repar. Fracisc⁹ bucciā pgit ad tollendū fossas montes de monte eius. fol.clxxv.

Rex aragonū obstulit fracisco ciuitates z castra q̄ habebat in regno. pcedit fracisc⁹ in bellū z piccininū q̄ pugna detractat. fol.clxxv. in fi. z se.

Francisc⁹ z piccininus cum facta ēt magna pparatio ab vtroq; in pelio. Locantur adinuicem tractare de pace cōponuntur partes in franciscum qui dat suis z laudā mentione de eccia non facta et indebite. folio.clxxvj.

De bononia capitur a piccinino. z Annibal ēā rebellare facit. Seditio in ciuitate ipa in qua annibale occiso. pditorie po aduersa expulsa ē. Bapeschi ō cameto occiso. redditq; bononia ad eccie dominū. Excōicat⁹ franciscus pter terras eccie sublatas. fol.clxxvj.

Eugenius e florentina recedens romā ingreditur. angelotus cardinalis miserabiliter a familia sua occidit. Eugenius papa. z ostiones mittit ad alemanū ad imperatorē z alios. ebomā epm bononiensem z Iohānē hyspanum. Et quorum pmotione imperator z alij ad vtrā accedentes obedientiam pape obtulerunt. Et pfan duo effecti sunt cardinales. Luce et hac luce saluati sunt eugenius papa. Nicolaus piccininus z philippus dux mediolani. fol.clxxvj.

Vndecimū capitulū. de Nicolao papa. v. z alijs electis. Incipit Anno dñi. In primo agitur de creatōe eius. qui prius thomas vocabat. z opus eius Luius tēpe antipapa vocatus felix cui sola sabaudia obediebat sponte renunciat omni iuri suo. z p nicolaū

ſit cardinalis frāciſcus ſforzia mittit marchiō 7 rectō-
ciliū eccie. fol.clxxvj.in fi.7 ſeq̄.

Rex aragonum intrans tuſciam queritt ſenas ingredi.ſed
non pmittit.qui 7 bellū mouet florentinis inuſte:ſed
viriliter reſiſtunt. Impugnat plumbinū.ß non obtinet
In prelio nauali rex ab eis ſupat. 7 reuerſus neapolī
ſine honore pacem componit cum florentinis. fo-
lio.clxxvij.

Franciſcus ſforzia capitaneus mediolañ. defuncto duce
capit placentiā.eā ꝺducit venetis ad ſtipendiū ſuū.qui
poſtea ſuſpectū eū habentes ſocietatē faciūt cū media-
lañ.cōtra franciſcū. demū mediolañ. fame victi ſe ſub-
dunt franciſco. fol.clxxvij.

De peſte multiplici ciuitatē florentinā inuadente. De iu-
bileo quinquageſimi anni ſub nicolao papa.a quo bea-
tus bernardinus canonizatur. 7 Fredericus iij ab ipo
rome impio coronatur. 7 ſponſa poſt eum miſſa de pri-
bus ſuis nuptie eoꝝ neapolī celebrantur. fo-
lio.clxxvij.in fi.7 ſe.

Veneti egreſſerētes franciſcuꝫ mediolanū.accepiſſe ſocie-
tatem faciunt cū rege cōtra franciſcū ducē factum. 7 cō-
tra florentinos eum iuuantes. Mittit rex aragonū fi-
lium ſuum ferdinādum illegitimū tū cōtra terras flore-
tinoꝝ.et rex francie innocatus mittit ducē andegauie
cum multis in adiutoꝝium ducis 7 florentinoꝝ: fo-
lio.clxxviij.

Florentini recuperauerunt que amiſerant 7 franciſcus cum
adiutorio ducis andegauie plura in lombardia acqui-
ſiuit. fol.clxxviij.

Cum laboraſſet nicolaus papa componere pacem inꝛ p̄-
res congregatis oratoribꝰ olim in vibe nec valuiſſet de
mū feſſi omnes 7 pene expenſis conſumpti interſe eam
peſecerunt cum certis pactis. Cōtra florentina licentiā
ꝺominat a papa imponendi clero territoꝝ ſui. xxx. mi-
lia florenorum in tribus annis.cui addiderunt 7. x. mi-
lia. fol.clxxviij.

Decimūtercium capitulum de grecis. 7 incipit An-
no dñi. In primo ponit de captiōe ciuitatis cō-
ſtantinopolitane et turchis. 7 de ptāte pape quā ſem p
conati fuerant deꝑmere. fo-
lio.clxxviij.in fi.7 ſequē.

De.xij. diuiſiōib⁹ grecoꝝ quib⁹ diuerſis ꝛpib⁹ diuiſi ſunt
a latinis. De quib⁹ agit in.ꝟ.iſto. 7 xij. ſequentib⁹ que
habent. fol.clxxix.7 ſe.

Narrat modum quō capta fuit ciuitas conſtantinopoli-
tana. Et de crudelitate turchoꝝ 7 ſacrilegijs ꝑpetratꝫ
in ſancta. fol.clxxxj.in fi.7 ſe.

Decimūquartum capitulum de calixto.iij. papa. 7
alijs eventib⁹ illius ꝛpis. Cuius principium ē An-
no dñi. 7 in primo habetur ō creatione eius. q̄ bus
vocabatur alfonſus octogenarius 7 vitra. Hic in prin
cipio ſue creationis votuꝫ emiſit publicum.ꝑ poſſe ſuo
repimere conatus turchorum. 7 ciuitates vſurpatas
de ſanabo eoꝝ eruere. Canonizauit.b. vincentiū ordi-
nis ꝓdicatorum. Impoſuit decimā oīm clero. Ꝓdedi-
cari fecit cruciatā vt ex pecunijs collectis poſſet fieri et
peditio cōtra turchum. Cardinalem miſit in franciam.
alium in hungariam. alium cū claſſe verſus rhodū or-
dinauit 7 proceſſiones 7 multa alia pia, pvt: tota ꝫ habē
da contra turchos. Inſtituit feſtum transfiguratōnis.
plures fecit cardinales. fol.clxxxij.

Victoria ꝑ hungaros ꝓtra turchos. fol.clxxxij.

De terremotib⁹ 7 cauſis hoꝝ. fo-
lio.clxxxij.in fi.7 ſe.

Quanta damna fecerint terremotus in apulia 7 in quoꝫ
ſenis.7 cuꝫ quāta queſſatōe edificioꝝ 7 morte hoīm.
fol.clxxxiij.

Decimūdecimū capitulum. de cometis vnde cau-
ſentur. 7 incipit Milleſimo. In primo impoſſibi-
lior opinionum multoꝝ de cometis. fo-
lio.clxxxiij.in fi.

De numero cometaꝝ 7 q̄ nō ſunt cā ſ̄ ſignuꝫ mortis vel
belli. fol.clxxxv.

De bello contra ſenenſes ꝑ iacobum piccininum. deſecꝰ
ſegetum in territorio florentino ꝓpter inundantiā aq̄-
rum. Depoſito ducis venetoꝝ. fol.clxxxv.

Decimūdecimū capitulū de eventibus 7 novitatib⁹
ſub calixto in diverſo mundi ꝑte. 7 incipit Cuꝫ
in ſapiōbꝰ. In primo de oratoꝝib⁹ florentinoꝝ obedi
entiam 7 reuerentiaꝫ facientiꝫ pape. vnus lepidiſſime
ponens. fol.clxxxv.in fi.7 ſe.

De oberu iohannis vaynode ac ſucceſſione filioꝝ. Decī-
me collecte a rege frācie ſeruāt. Janne miſerū nepbas
in peſſiferos ꝑperatum. Mortuo alfonſo regnū apu-
lie ferdinandus illegitimus filius ſuſcepit. Calixtus pa
pa 7 cardinalis ſanctā.ex hac luce ſubtracti ſunt. fo-
lio.clxxxvj.7 fol.clxxxvij.

Decimūſeptimū capitulū de pio ſecundo papa.
Cuius initiū eſt Calixto igit. Et in primo de ele-
ctione eius. qui primo Eneas vocabatur 7 cardinalis
ſenenſis. 7 de eloquentia eius. Conventū mantuanum
ꝓtra turchos habuit. Regē ferdinandū in regno apu-
lie ſtabiliuit 7 pacē ytalie peperauit. fol.clxxxvj.

Oratio congratulatoria habita ꝑ florentinū.ad pīū.in qua
pia eius opera recenſentur. fo-
lio.clxxxvj.7 ſe.

Ageſimuſtercius ti-

tulus de ordinibus mendicantib⁹ ac initijs eo-
rum. 7 primo predicatorum inſtituto ꝑ eorum patriar
cham dominicum de priuilegijs ac ſanctis eiuſdē. vicꝫ
beato petro martyre lombardo inquiſitore hereticoꝝ.
Beato thoma de aquino doctore copioſiſſimo. 7 ſan-
cto vincentio valentino magiſtro theologie ꝓdicatorū
ſummo.ac ceteris fratrib⁹ religioſe converſationis: de
generalibꝫ ordinis ꝫ ꝓuincijs ꝓuincijaꝝ ac eoꝝ geſtis
in plerisq̄ locis. Et incipit In hoc mari magno. In
cuius primo capitulo oñditur cauſa originis mendicā-
tium 7 qui primi patres extiterunt. fo-
lio.clxxxix.

De etymologiſatione nominis dominici 7 ſimulatione
quadam ad tēm per omnia opera a ꝛpo in vita per-
petrata in tribus. ꝟ. ſequentibus. fo-
lio.cxxxix.7 ſe.

Secundum capitulum de magnitudine ac ꝑconijo
beati dominici. Et incipit hic magnus 7 oñditur
in toto capitulo. quō magnus vocabit in regno celoꝝ
in virtutum excellentia. gratiaꝝ affluentia. 7 ſcientiaꝝ
penetria. fol.cxc.7 ſe.

Tercium capitulum de ſingulari affectione gloriō-
ſe virginis marie ad ordinem ꝓdicatoꝝ. 7 incipit
Sciendum. Et primo de viſione bonorij pape tpe cō-
firmatōis.ac aliaꝝ devotoꝝ viſionum mirabiles. De cu
ſtodia 7 ꝓtectōe fratrū ſb capulari ꝑ ignis intemerate.
fol.cxciij.

Excuſat fratres virgo maria ꝓpter ſuſpitōem iuuenturis
Plura ordo ſtatuit ꝑ honore ei⁹. In gratiarū actiōz 7
laudē ꝑ varios cantus pie ceteris ordinib⁹. fo-
lio.cxciij.in fi.7 ſe.

Tarrum capitulum de vita sancti dominici.cui⁹ initium est Beatus dominicus. Et primo de ortu eius.cuius pater felix:mater iohanna in hyspania felicibus primordijs eum fouebant. fo. lio.cxciij.

De elemosynarum largitione ꝛ quomodo factus est canonicus regularis. fo. lio.cxciij.

Instituit monasterium ancillarum christi:predicauit cōtra hereticos:martyrium non abhorrens. fo. lio.cxciij.

De confirmatione ordinis per Innocentium ex visione ecclesie cadentis.ꝛ dispersione fratrum per orbem ad predicandum.ꝛ ordinatiōe officiorum. fo. lio.cxciij.in fi.ꝛ se.

Reginaldus ordinem suscepit qui infirmatus regina celi curatur. fo. lio.cxcv.

In hyspania duas domos instituit.ꝛ de austeritate vite eius ac parsimonia cuꝫ ordē assidua. fo. lio.cxcv.

De temptatione ꝛ aduersantibus eius a dyabolo pernas species.ac liberatōe obsessorum. fo. lio.cxcv.in fi.ꝛ se.

De mortuis resuscitatis per sanctum Dominicū. fo. lio.cxcvj.

Spiritu ꝓphetie claruit. fol.cxcvj.in fi.

De alijs plenis⁹ miraculis in diuersis generibus rerum. fo'.cxcvj.

De consolatione egrotum ꝛ tribulatorum. fo. lio.cxcvij.

De vnione monialium dispersarum rome ad monasteriū sancti Sixti ꝑ beatū dominicū. fo. lio.cxcvij.ꝓpe finē ꝛ se.

De sanctissimis moribus eius ꝛ quomodo episcopatus rēnuit fo. lio.cxcviij.

Quomodo voluerit paupertatem:ꝛ fratres predicatores nunc a sua institutione deuiant. fo. lio.cxcviij.ꝓpe fi.ꝛ se.

De infirmitate eius extrema:ꝛ obitu eius. fo. lio.cxcix.

De sepultura ꝛ translatione eius. fol.cxcix.

De miraculis eius post mortem. fo. lio.cxcix.in fine.

Bulla gregorij pape in qua eum catalogo sanctorum ascribi decernit. fo. lio.cc.

Vintum capitulum de priuilegijs ordinis mendicantium.ꝛ incipit Notandū. In primo de exemptione eorum ab ordinarijs. fo. lio.cc.

De vexatione mendicantium in principio.ꝛ quomodo aucti sunt mendicantes in priuilegijs ac constitutionibꝫ eorum. fo. lio.cc.ad finem.

De ingressu fratrum ꝛ clarorum virorum ex visionibus ꝛ doctrina reginaldi in primordio ad ordinem. fo. lio.ccj.

De visione nouicij admirantis de illo verbo. Mundum pugillo continens. fo. lio.ccj.

Ertum capitum ꝺ beato petro martyre ordinis predicator.ꝛ incipit Deuenisti. In primo eius preconium premittitur. fo. lio.ccj.

De vita beati petri martyris ex bulla canonizationis eiꝰ ꝑ Innocentium iiij. fo. lio.ccj.in fi.ꝛ se.

Fassionia ꝺ quersatiōe.sanctitate.ac miraculis eius. fo lio.ccj.

De puritate ꝛ humilitate eius:ꝛ pedem absciſum. ryxie coniunxit sanatum. fo. lio.ccj.ad finem.

Miracula plura in vita fecit precipue obsesso liberando. predicans contra hereticos ab eis martyrium patitur. fol.ccij.

De miraculis eius post mortē in varijs locis. fol.ccij.

Eptimū capitulum de beato Thoma ꝺ aquino gloriolo doctore.ꝛ incipit Abyssus. Et primo de meritis cōmendatis eius. fol.ccij.ꝓpe fi.

De ortu eius ex illustri ꝓsapia comitum aquinoꝝ ac factis ꝑ eum in puerili ꝛ virenoci etate. fo. lio.ccij.in fi.ꝛ sequē.

De ingressu eius ad ordinem predicatorum:ꝛ que passus est ob hoc a germanis. fo. lio.cciij.

Que egit in carcere a fratribus biennio detentus.ꝛ temptationem mulieris ignite libidinis exturbauit. fo. lio.cciij.

De restitutōne eius ordini.ꝛ quomodo ꝓceptor eius albertus magnus percepit eum diuino ingenio pollere. fol.cciij.ad finem.

De pōtatione eius ad magisteriū in theologia.ꝛ scientie precellentia. fol.cciij.in fi.ꝛ se.

De eius deuota oratiōe ꝙpue circa sacram eucharistiaꝫ ꝑ eam subtilitatem scripture intelligens. fo. lio.ccv.

De visionibꝫ eius mirabilib⁹. fol.ccv.

De raptu ꝛ abstractione eius ad celestia. fo. lio.ccv.in fi.

De predicatione eius ac humilitate. fol.ccvj.

De subtilitate intellectus ꝛ ingenij eius.ac pietate cū respectione rerum temporalium. fo. lio.ccvj.

De transitu eius felici.dum mandato gregorij decimi ad concilium lugdunense ꝓficisceretur. fo. lio.ccvj.

De ostensione obitus sui ꝛ gloria eius in celo. fo. lio.ccvj.in fi.ꝛ se.

De miraculis in sepultura eius ac mutatiōe loci que suauitate fragrantis odoris euenerunt. fo lio.ccvj.

De canonizatōne eius ꝑ Jo.xxij.ꝛ miraculis repertis ꝑ inquisitōem. fol.ccvij.

Ctauum capitulum de sancto vincentio predicatore apostolico. Cuius initium est. Specie tua:ꝛ primo preconium ꝛ gloria sua manifestat'. fo lio.ccvj.ꝓpe fi.ꝛ se.

Legenda sancti vincētij. Cuius origo ꝛ puritas et ingressus ad religionem primo ponitur. Deinde solutio quorundam que sibi ab aduersarijs imponūtur. fo. lio.ccvij.

De sanctitate vite ꝛ moribus interioribus ꝛ exterioribus ac obitu eius. fo. lio.ccvij.in fine.

De spiritu ꝓphetie quo claruit ac prodigijs quibusdā. fol.ccix.

De miraculis eius in vita fo. lio.ccix.

De miraculis beati vincentij post mortem precipue in resuscitatione.xxviij.defunctorum. fo lio.ccix.ꝛ.ccx.

Octauum capitulum de iordane primo generali ordinis post beatum Dominicū. Cuius principiū est: Preter quatuor. Et primo de aliis fratribus qui sanctitate vite claruerunt. Et q̄ frater iordanis tentonicus de saxonia fuit magnus elemosynarius. fo. lio.ccc.

De electione eius in generalem magistrū ordinis. Et magni et excellentes viri sub eo ordinem susceperunt: plura laudabilia sunt ordinata per eum. & ordinem auxit per fratres. fo. lio.ccc.xxxvi. ppe finem.

De humilitate & patientia & devotione in cantando & meditando cum quibusdam miraculis. fo. lio.cccj.

De modis variis quibus dyabolus temptauit eum vexare. fol.cccj.

De obitu eius in mari cum miraculis. fo. lio.cccj. ppe finem.

Pie responsiones ad questiones ac limpide sentētie ei⁹. folio.cccij.

Nonum capitulum de laudabili conuersatione fratrum in generali ac gestis eorum. Incipit: Felix vitis. Et in primo de mirabili feruore fratrum i primordio ordinis. fo. lio.cccij. in fi. & se.

De fratre Conrado martyre qui illusionem heretici detexit. fo. lio.cccij.

De conuersione cuiusdam saraceni monachi per fratres ordinis. fo. lio.cccij.

Miracula varia per diuersos fratres predicatorum peracta sunt. fo. lio.cccij. ad finem.

De expulsione fratrum in tholosa propter hereticos: et destructione domorum ac aliis malis. fo. lio.ccciij.

De pluribus fratribus ordinis predicatorum qui sanctitate vite ac miraculis claruerunt. fo. lio.ccciij.

De fine bono quorundam fratrum: et q̄ valeant suffragia bonorum operum pro defunctis. fo. lio.cccliij. ad finem.

Decimum capitulum de summis pontificibus. cardinalibus & episcopis et ordine predicatorum assumptis. Cuius initium est: Et dignitate quidē. Et primo q̄ officium inquisitionis hereticē et magisterium sacri palatij sit predicatorum. Et de duobus ad summum pontificatum electis. fo. lio.ccc.v.

De viginti tribus cardinalibus et ordine predicatorum & archiepiscopis primatibus & episcopis in diuersis ciuitatibus: quorum aliqui renunciarunt. Aliqui episcopatus renuerunt. fo. lio.ccc.v.

Insignes fratres predicatores in scientia & doctrina predicationis famosi habiti sunt plenius: qui in sacra theologia in hystorijs ac in alijs scientijs scripta ornata reliquerunt. fo. lio.ccc.v. & ccc.vj.

De fratre Johanne dominici de florētia cardinali ac operibus eius: qui reformator observantie in ytalia extitit ac predicator solennis. fo. lio.ccc.vj.

Undecimū capitulum de generalibus magistris ordinis predicatorum. Cuius principiū est. Fuerunt autem. Et primo de viginti nouem generalibus. & gestis eorum: a primo generali beato Dominico vsq; ad tempora cronice per totum capitulum. fo. lio.ccc.vj. ad finem. & sequenti fol.ccc.vij.

Duodecimum capitulum de numero prouinciarum & regionum. In quibus ordo predicatorum conuentus habet. Et incipit Subsequenter. Et primo nomina prouinciarum ostendunt. Deinde nomina conuentuum in prouincia ytalie. apulie. lombardie inferioris & superioris. fo. lio.ccc.vij.

De conuentibus qui habentur in prouincia tholosana. i prouincia prouincie. i prouincia francie. hyspanie. aragonie. fo. lio.ccc.vij. ad finē.

De quadraginta octo conuentibus in prouincia teutonie. & aliis conuentibus in prouincia Saxonie Anglie Scotie Polonie bohemie hungarie dacie grecie terre sancte. folio.ccc.vij. in fine & sequenti.ccc.viij.

De monasterijs seminarium sub habitu: & cura ordinis predicatorū in diuersis prouincijs. Et reformatione earum a primordio institutionis: ac eorum pena qui sine licentia ad eas ingrediuntur. fo. lio.ccc.viij.

De epistola generalis fratris humberti ad omnes fratres ordinis exhortans eos ad amorem religionis ac ne mutationes loci formident. fo. lio.ccc.viij.

De alia epistola generalium ad ordines minores et predicatores in eorum commendationem ac mutuam charitatem ponens sanis doctrinis: vt eorum vita perfecti or reddatur. fo. lio.cccix.

Decimumquartum capitulum de beata Katherina de senis tercij ordinis predicatorum. Cuius principium est: Scriptū est. Et primo de hystoria eius quam scripsit Raymundus de capua. Cuius origo de ciuitate senensi fuit. & in primordio etatis vita laudabilem incipiens. In septimo votum vidue fecit. fo. lio.cccix.

De vocationibus et persuasionibus a suis vt virum acciperet: & susceptione habitus tercij ordinis de penitentia. folio.cccix. in fine & sequenti.

De inhibitione fratrum & sororum de penitentia per beatum Dominicum. qui primo fratres de militia dicebantur: vnde initium habuerunt. fo. lio.cccx.

De mira austeritate & abstinentia vite eius. fo. lio.cccx.

De apparitionibus & revelationibus quas habuit a christo. Declaratio illarum duarū. Tu es qui non es. Ego sum qui sum. folio.cccx. in fine & sequenti.

De victoria mirabili quam habuit in temptationibus maxime carnalium cogitationum. fo. lio.cccxj.

Quomodo literas sine humano preceptore didicit et christus eam desponsauit. fo. lio.cccxj.

De informatione quā habuit a christo: & vnione eius cū ipso. fo. lio.cccxj. in fine.

De frequentatione eius in sumendo eucharistiam: et miraculis circa istud. fo. lio.cccxij.

De dono ꝓphetie quo claruit. fol.ccxxj.
De visionibus eius mirabilibus. fo-
lio.ccxxj.ad finem ⁊ se.
De magna pietate eius ⁊ elemosynis ad pauperes. fo-
lio.ccxxij.
De misericordia eius ad infirmos mirabili caritate in ser-
viendo. fo-
lio.ccxxij.⁊.ccxxiij.
De cognitiõe eius in pulcritudine vel turpitudine anima-
rum. fol.ccxxiij.
De quibusdã mirabilib⁹ actis per virginem circa animas
aliquorum ꝛationibus suis. folio.ccxxiij.
De miraculis factis per eam circa corporum vitam vel sa
natem: demonum expulsionem. ⁊ multiplicationẽ pa-
nis ac vini. fol.ccxxv.
De laboribus ⁊ persecutionibus quas passa est ꝓ eccle
sia dei. folio.ccxxv.
in fine. ⁊ folio.ccxxvj.sequenti.
De compositione libri ab eaedit⁹ ⁊ vocatione ad Urba
num sextum papam vbi etbortatio eius laudabilis vi-
sa est rome. fol.ccxxvj.
De laboribus ac ꝛatiõibus eius ad salma tollendum ac
intolerabilibus passionibus quib⁹ cruciata est a demo
nibus. fol.ccxxvj.
De termino vite eius ac sepultura in vibe romana. fo
lio.ccxxvj.in fi.⁊ se.fol.

Igesimusquart⁹ ⁊ vlti

mus tractatus totius libri tractat de sancto Sera-
phico francisco instit⁹tore ordinis fratrum minorũ. De
vita beati Francisci ac gestis ⁊ miraculis ei⁹. Et ꝺ aliis
sanctis eiusdem ordinis: videlicꝫ beati Antonij de pa-
dua: beati Ludouici epi tholosani. et sancti bernardini.
Et sancte Clare moniali dicti ordinis. Deinde de pri
mis discipulis beati Francisci: ⁊ quibusdam aliis ꝑscri-
pti ordinis fratribus: viris valde perfectis. Et de omni
bus generalib⁹ ministris dicti ordinis: et que acciderũt
temporibus eorum. Deinde de aliis sanctis vt sancto
Nicolao de tolentino: sancta Brigida: sancto ofmun
do: Ventzeslao. florentino. ⁊ proculo. fo-
lio.ccxxvj.

Rimum capitulum de beato Francisco ⁊ ordine
minor⁹ ab eo fundato. Cuius initium est. Postq̃
de beato dominico. Et in primo condigna beati franci
sci commendatio diffuse ponitur: in hoc q̃ ascendit su-
per cherubin ⁊ volauit super pennas ventor⁹: vel ꝑ emi-
nentia virtualis perfectionis. in excellentia perfectionꝭ
lis dilectionis. ⁊ ꝛelucentia imperfecte dominicalis passio
nis. fol.ccxxvj.⁊ se.

Secundum capitulum de legenda sancti Franci-
sci et variis scriptoribus ⁊ cronicis minorum. Cu
ius principium est: Circa annos domini. Et in primo ꝺ
vita beati francisci institutoris ordinis minorum. Cuius
origo de assisio fuit. ⁊ primo negociator: deinde se totũ
christo dedit. Ideo plura a patre perpessus. duodecim
postea discipulos colligẽs: ⁊ tres ordines instituit. fo
lio.ccxxvij.⁊.ccxxix.
De magna austeritate vite eius: ⁊ vexatione demonum.
folio.ccxxix.
De humilitate eius maxima. fol.ccxxix.
De cognitione secretorum ac consolatione fratꝝ per bea
tum franciscum. fo-
lio.ccxxix.in fi.⁊ se.
De parcitate cibi ⁊ somni fugiens inanem gloriam. fo-
lio.ccxxx.
De desiderio martyrij inde ad soldanum proficiscit: aqui-
bus predicauit. ⁊ grundinibus silentium imposuit: ⁊ cet
tera animalia ei obedientiam prestiterunt. fo-
lio.ccxxx.
De miraculis eius in eorum corporum curatione et resu-
scitatione. fo-
lio.ccxxx.in fine.
De assidua oratione eius ac meditatione passiõis. fo-
lio.ccxxxj.
De visione Seraphin in aere cum alis: ⁊ impressione sti-
gmatum christi. fo-
lio.ccxxxj.
De infirmitatibus eius: precipue oculorum ac trãsitu ei⁹
a seculo. fol.ccxxxj.
Testimonia summorum pontificum de sacris stigmatib⁹
beati Francisci. fo
lio.ccxxxj.
De miraculis eius post mortem: precipue in resuscitatõ-
ne mortuorum. fo
lio.ccxxxj.ad finem.

Eptimum capitulum de beato Antonio de padua.
Et incipit. His vero temporibus. Et in primo
de ortu eius ex hyspania: et quomodo habitum mino-
rum suscepit: ⁊ multum religiose vixit. fo
lio.ccxxxij.
De officio predicatiõis ei iniunctoob id arcba testamen
ti appellatus. fo-
lio.ccxxxij.
Cur Antonius de padua vocatel⁹ ⁊ de miraculis ei⁹ pre-
cipue contra hereticos. fo-
lio.ccxxxij.
De ꝛationibus demonum in eius predicatiõe ac aliis
suis gestis. folio.ccxxxj.
De infirmitatibus suis padue ac obitu suo. fo
lio.ccxxxij.in fine ⁊ se.
De contentione in sepultura eius ob amorem corporis.
folio.ccxxxiij.
De miraculis eius post mortem et translatione eius. In
qua inuẽta est lingua eius rubicunda post multos an-
nos per bonamenturam. fo-
lio.ccxxxij.

Octauum capitulũ de sancto Ludouico rege epi
scopo tholosano ordinis minor⁹. Et incipit: Sol
otiens. Et in primo laus ac vita eius ex bulla canoniza
tionis eius declaretur. que data fuit per Iobannẽ vi-
cesimumsecundum. fo-
lio.ccxxxij.
Blasphemiam diuini nominis plurimum abhorrebat: ca-
stitatem diligens. fo-
lio.ccxxxij.
De miraculis post mortem eius. folio.ccxxxij.

Nonum capitulum de sancto Bernardino ꝺ or
dine minorum. Cuius initium est: Apparuit gra-
tia. Et in primo de origine eius et vibe senarum. Cuius
pater tullus mater nera vocata. pia ⁊ bona opa i ado-
lescentia egit: ⁊ virginem gloriosam summe diligebat.
folio.ccxxxiij.
De misericordia eius erga infirmos in hospitali tempo-
re pestis: ⁊ ingressu eius ad religionem minor⁹. fo
lio.ccxxxiij.
De vexationibus quas babuit a suis: ⁊ eius predicationi
bus in quibus omnium mulierum cum ludo pannorum
igni tradidit. Et tabulam cum nomine bielu ostendit:
attamen postea martinus papa prohibuit. Composu
itq̃ sermones plures ⁊ alia. fo-
lio.ccxxxiij.in fine ⁊ se.
De miraculis eius in vita et in morte: spiritu quoq̃ pro-

pbetico clarui in p̃dicatiõe viros a mulieribꝰ seiunxit. folio.cccxxv.
De fine eius Felici in ciuitate aquile: z eius canonizatione. folio.cccxxv.

Ertum capitulum ꝺ̃ sancta Clara. Incipit. Admirabilis femina. Et primo de eius meditatione progenie in affisio z deuotis parentibus: z eius abstinentia dulcis sancte conuersatiõe. Indictiõe beati francisci mundum reliquit: z monasterium pauperum domnar. instituit. fol.cccxxv.
De operibus virtutum ipsius beate Clare precipue paupertatis. fol.cccxxv. ad finem.
De miranda carnis sue macerazione. folio.cccxxvj.
De eius orationis exercitio z efficacia ac tremoñ alluzione. fol.cccxxvj.
De patientia eius z exercitio in infirmitatibꝰ eius. folio.cccxxvj.
De diuersis miraculis eius in vita: z sana doctrina ad sorores suas z alios pios operibꝰ. folio.cccxxvj.
De religioso transitu eius: sepultura ac canonizatiõe eius cum miraculis. folio.cccxxvj. z cccxxvij.

Optimum capitulum de egregijs viris in sanctitate. dignitate: z scientia ordinis minorum preclaris. Cuius initium est: Primus omnium. Et in primo repetit summarie vitã beati Francisci primi generalis ministri qui discipulos assumpsit duodecim in quodã tugurio habitans. regulam scribens z Innocen. approbauit. et postea plures fratres ordinem ingressi sunt. et missi bincinde per orbem. folio.cccxxvij.
De ser martyribus ordinis minorum missi ad regnũ marrochiorum: z miraculis inde secutis. qua de causa Antonius ꝺ̃ padua ordinem intrauit. Beatus franciscus coram saracenis z soldano predicauit. et missi sunt fratres ad angliam. folio.cccxxvij. in fi. z fol. se.
De diuisione fratꝝ in anglia ac despectione: z pena secuta miserabili in quodã monasterio. folio.cccxxviij.
De institutiõe tercij ordinis penitentiã: z priuilegio eius per Honorium papam. demones virtutes beati francisci narrant. z miris astutijs fratres ex̃ auertere conantur. fol.cccxxviij.
De confirmatione regule per honorium papã quã beat⁹ Franciscus in monte spiritusancto reuelante exarauit. Et indulgentie date ordini. Et frater petrus catbanj datus fuit ad gubernandum ordinem: deinde helyas qui abstulit fratribus carnes q̃s postea renocarum fuit. fol.cccxxviij. z se.
De sanctitate ac contemplatiõe fratris Bernardi. de primis fratribus beati francisci. folio.cccxxix.
De successore helya posi obitum beati francisci qui magnam basilicam assisij fecit in fine ab officio depositus. folio.cccxxix.
De fratre Ruphino consanguineo beate clare: qui magna obedientia celebem vitam duxit a demonibus valde veratus. folio.cccxxix. z se.
De Jnipero fratre et primis discipulis beati francisci: z eius mira humilitate z patientia z sui contemptus. nec in omnibus imitandus. folio.ccxl.
De fratre Leone confessore beati francisci: z eius simplicitate quem pecorellam dei nominabant. qui in impressione stigmatum presens fuit: z plura diuina vidit. folio.ccxl. z se.
De fratre matheo de marignano qui vt plurimum cũ beato francisco comes itinerꝭ fuit: z pias conferatiões cũ eo habuit. vocatus in oratorio z lachrymis. folio.ccxlj.
De fratre Egidio tercio discipulo beati francisci qui multas peregrinationes faciens. labore manuũ victũ quesiuit. exemplum nõ solum religiosis in sancta relinquens. folio.ccxlj. ad fi. z se.ccxlj.
De dictis z responsionibꝰ notabilibus eius. Visiones mirabiles ac raptus habuit frequentes. folio.ccxlj.
De beato Cristophero ordinis minorum et parochiali factus frater ad aquitaneã missus mira humilitate ac miraculis effulsit. folio.ccxlij.
De duobus fratribꝰ Valentie per azetam martyrio coronatis. qui postea conuersus ex palatio regali monasterium minorum construxit. folio.ccxlij.
De fratre Johãne ꝺ̃ firmo. qui puericia celibem vitam duxit. multis diuinis visionibus ac miraculis in ordine micuit claruit. folio.ccxlij. z se. folio.

Clarum capitulum de summis pontificibus doctoribus: z aliis ad magnas dignitates ecclesiasticas assumptis de ordine minorum. Et incipit: Et ipso quoq. Et primo de Nicolao quarto: z Alexandro de ordine beati francisci summis apostolicis. de doctore irrefragibili Alexandro de ales. Et de bonaventura ministro generali postea cardinali ac gestis z scriptis suis. folio.ccxliij.
De mirabili ingressu ad ordinem minorum Alexandri de ales ac de scripto super libros sententiarũ doctoris Richardi de mediauilla. folio.ccxliij.
De aliis doctoribus eiusdem ordinis vt de Scoto doctore subtili: Petro aureoli: Bertrando: Nicolao ꝺ̃ lyra postea beato ac de libris editis per eos: z de summis. pennis in iure compositis: ac aliis scriptoribus in ordine minorum. folio.ccxliij. in fi. z se.

Dnum capitulum de generalibus ministris ordinis minorum. Cuius autem est de ministro. Et in primo de Johanne de florentia. qui post mortẽ beati Francisci in generalem electus est. qui in vita sua multa bona peregit. folio.ccxlv.
De viginti quatuor generalibus ministris per viginti res .§. sequentes: et deuotis conuersationibus eorum. Et que acta sunt in ordine minorum sub vnoquoq; narrantur sub diuersis pontificibus: z dubia regule exponuntur: z qui docti vite ac sancti sub eis claruerunt. Et plura alia. folio.ccxlv. z sequentibus vsq; ad fol.ccl.

Primum capitulum de Nicolao tolentino ordinis heremitarum sancti Augustini. Cuius principium est: Gloriosus deus. Et primo de loco natiuitatis eius ac suis parentibus. quorum ꝺ̃ votum fecerunt beato Nicolao vt eis filium daret. Qui eis datus in tenerali etate habitum suscepit ordinis heremitarum. folio.ccl.

De liberatione perfecta per orationes eius quorundam a purgatorio. Et germani q̃ ab inferno. Et qõ ad regnum venit. fol.ccl.
De pijs operib⁹ eius ac misericordie: z de visione sydonis clarissimi z eius interpretatione. fol.ccl.in fi.z se.
De plurimis miraculis quib⁹ in vita effulsit. fol.cclj.
De felici eius transitu z miraculis post mortẽ. fol.cclj.

Undecimum capitulum de sancta Brigida: z institutione religionis monialiũ⁹ duplicium. Et incipit: Sancta brigida. Et primo de regali eius origine et regno sue: ac eoꝝ tenore[pgenitorib⁹. Et multiplici gratia eius in puericia. Et per dominũ in septennio coronata: z visiones plures in adolescentia habuit. fol.cclj.
De pugio eius z virtuosis operationib⁹ ac liberatiõe ei⁹ in parru: de peregrinatione ambor⁹. fol.cclj.
De monitione virginis Marie vt loca sancta visitet: et ō austeritate vite eius. Et revelationibus sũe diuinitus ostensis. fo-
lio.cclj.
De peregrinatione eius ad sycilia: z in reuersione ad romam infirmitatibus vetenta felicem finem habuit. Cuius corpus translatum est ad vastennam miraculis clarens: per bonifacium nonum papam canonizata. fo
lio.cclj.
De nova religione ab ea instituta monasteriorum duplicium: quam olim instituit basilius in grecia. Et de observantia ac regula huius religionis. fol.cclj.

Duodecimũ capitulũ de sancto Olimundo. Cuius initium est: Virtutũ. Et toto capitulo agitur de sanctitate vite eius: qui in regno anglie sarisberiensem ecclesiam fundauit z dotauit: deinde in eadem ecclesia factus antistes omni virtute plenus miraculis claruit: canonizatus per Gregorium nonum papam. folio.cclj.in fi.z se.fol.cclij.
De dubio responsum: An quando papa de aliquo nouiter canonizato festum celebrari mãdat omnes clerici teneantur sub pcepto peccati mortalis ad pagere. fo
lio.cclij.

Decimumdecimum capitulum de quibusdam sanctis: quorum memoria laude digna est. Cui⁹ principii est: Circa annos domini. Et primo de sancto Johanne bono de mantua: qui solitariam vitam agẽs mira abstinentia z insueta per varias temptationes demonum claruit miraculis. fo-
lio.cclij.
De sancto Wentyslao duce bohemie: qui post pia opera a fratre suo bolislao in limine ecclesie occiditur. Cui⁹ sanguis abradi non potuit miraculis in vita z morte effulsit. folio.cclij.
De beato flotentio gallico episcopo cabillonensi: qui plura miracula ac bona opera in francia gessit. fo-
lio.cclij.i fi.z fol.se.ccliij.
De sancto proculo martyre: qui in ytalia episcopus tyrannis consecratus: quem papa post accusationem ei⁹ bononie fusceptã a Totila rege gothorum decollat⁹ miraculis claruit. fol.ccliij.
De martyrio beati Proculi in civitate bononie tempore Justini imperatoris. fol.ccliij.

Decimumquartum vltimum capitulum ō sacro ordine heremitarum sancti Augustini: z institutione eius. Et incipit: De sacro ordine. Et in prio⁹ eius commendatio et antiquitate institutionis. Et an fuerunt ante mendicantes. fo
lio.ccliij.in fi.z se.

De Guil. de cremona doctor theologie generali eiusdem ordinis qui factus episcopus constitutiones ordinis nõ reliquit. folio.cclv.
De triplici monasterio cõstricto a beato Augustino seu triplicem eius statum. folio.cclv.
De dispersione ordinis post obitum beati Augustini: et eius adunatione tempore Innocẽtij tercij ab eo priuilegiati. Et papa Innocentius quartus omnes heremitas heremitis sancti Augustini cõiunxit sub vno generali ab ordinario exemptus. fo-
lio.cclv.
De ordinatione pape Job. xxij. vt circa sepulturam sancti Augustini papie heremitani fratres cum canonicis regularibus habitarent. fo
lio.cclv.
De habitu ancheoritarum heremitarum. z sancti Augustini fratrum in pennoctio. qui per sedem apostolicam dudum determinatus tandem declaratus fuit. fo
lio.cclv.
De priuilegijs ordinis per Alexandrum quartum z confirmatione z exemptione eius. fo-
lio.cclv.in fi.z se.fol.
De regula ac professione fratrũ dicti ordinis ac eius claritate sine dubio aliquo z facilitate: ac constitutionibus superadditis. que in capitulo Ratisponensi per fratrẽ Egidium de roma per aliquas variationes fuerunt ratificate. folio.cclvj.

Finis laus deo.

Tabula titulorꝫ ⁊ capitulorum tercie partis hiſtorialis.

Titulus.xviii. de religioſis quibuſdam ⁊ ſcriptis eorum.

Capitulum primum. De Hugone de ſancto victore et ſcriptis ſuis.
Capitulū ſecundū. de Hugone ō ſolietto ⁊ ſcriptis ſuis.
Capitulum tercium. de Richardo ſancti victoris pariſiē ſi canonico. ⁊ ſcriptis eius.
Capitulū quartū. de Bernardo clarenallēſi. ⁊ ſcptis ſuis.
Capitulum quintum. de Helinando hiſtoriographo.
Capitulum ſextum. de Gratiano cōpilatore decreti. ⁊ diſtinctōe ſummaria eiuſdem libri.
Capitulum ſeptimum. de petro lombardo cōpilatore ſententiarum. ⁊ ſummaria diſtinctōe eiuſdem libri.
Capitulum octauū. de petro cōmeſtore. cōpilatore hiſtorie ſcolaſtice.
Capitulum nonum. de libris decretalium. ⁊ diſtinctione earum.
Capitulum decimū. de beato Thoma de aquino. et ſcriptis ſuis.

Titulus.xix. de ſummis pōtificib⁹. ⁊ impatorib⁹.

Capitulū primum. de Innocentio tercio papa. quiloetbarius ante appellatus eſt. ⁊ ſcriptis ſuis.
Capitulū ſecūdū. de Ortone impatore. ⁊ bellis eius.
Capitulum tercium. de Honorio tercio papa. ⁊ ingreſſib⁹ bellis contra infideles. ⁊ paſſagio cōmuni.
Capitulum quartum. de Gregorio nono papa. ⁊ libro ſexto decretalium.
Capitulum quintum. de Innocentio quarto. ⁊ depoſitōe friderici ſecundi.
Capitulum ſextū. de Friderico ſecundo. quāte fuerit malicie cōtra eccīam dei. ⁊ pſperitate florentinorum.
Capitulum ſeptimū. de alexandro quarto. ⁊ bello aſpero venetiarꝫ ⁊ ianuenſium. ⁊ bellis aliorꝫ.
Capitulum octauū. de geſtis tartarorꝫ. ⁊ eorꝫ bellis. ⁊ qñ tandem ad fidem nr̄am conuerſi ſunt.
Capitulum nonus. de ludouico rege francie. ⁊ eius paſſagio.
Capitulum decimū. de Ladiſlao eſo caſtellanenſi.
Capitulum vndecimū. de ſancta Elizabet regis būgarie filia. Iangrantia baſſie.
Capitulum duodecimū. de quibuſdā ſanctis mulieribus ⁊ ſcipue ō maria oigines.
Capitulū. xiij. de vrbano quarto papa. ⁊ geſtis eius.

Titulus.xx. de ſummis pōtificib⁹. ⁊ bellis karoli cōtra hoſtes eccīe.

Capitulum primū. de Clemente quarto papa. ⁊ felicitate illius erga deum ⁊ homines
Capitulum ſecundū. de Gregorio decimo papa. ⁊ ſublimatione ſatis miraculoſa.
Capitulum terciū. de pluribꝫ pōtificib⁹. vicꝫ Innocentio quinto. Johanne xxi. ꝛc.
Capitulum quartum. de Martino quarto ⁊ rebellīone ſicilie. cōtra karolum eoꝫ regem.
Capitulum quintū. de Honorio quarto papa. ⁊ diuerſis bellis arrogantiū contra regem apulie.
Capitulum ſextum. de Nicolao quarto. ⁊ diuerſis bellis Guelff. ⁊ gebellinorꝫ.
Capitulū ſeptimū. de mutatione ſtatus florentinorꝫ. ⁊ pace facta cum piſanis.
Capitulum octauum. de Celeſtino quinto papa. ⁊ bonifacio ſucceſſore ſuo viro ſapientiſſimo ⁊ magnanimo. ⁊ diuerſis bellis flandrēſiū cōtra frācigenas ⁊ eōſueſo.
Capitulum nonum. de Benedicto vndecimo papa. ⁊ ſeditione florentinorꝫ.

Titulus.xxi. de ſummis pōtificibus. ⁊ impatoribꝫ. ⁊ rerū varijs mutationib⁹.

Capitulum primꝰ. ḡ induſtrioſe clemēs. v. papa ſit electus. ⁊ maleficijs regis francigenarꝫ philippi.
Capitulum ſecundū. de cōfirmatione Henrici impatoris electi ex induſtria. ne franci imperiū vſurparent.
Capitulum terciū. de ꝓſilio vienēſi. ⁊ reprobatōne wegbardorꝫ. ⁊ quibuſdam bellis.
Capitulum quartum. de Johāne. xxij. papa. mutatōe ſtatus ianuenſium. ⁊ diuerſis bellis diuerſorꝫ.
Capitulum quintuꝫ. de acquiſitiōe croatie in diuerſis regnis ecīam infidelium.
Capitulum ſextū. de bellis florentinorꝫ pſpicētib⁹ caſtrucium. ⁊ conſilio eorꝫ. ſi erreri ſint reducendi.
Capitulum ſeptimuꝫ. de Benedicto. xij. papa. ⁊ diuerſis bellis arretinorꝫ piſanorꝫ ⁊ florentinorꝫ.
Capitulum octauū. de Clemente. vj. papa. ⁊ iubileo inſtituto. ⁊ ſeditione florentinorꝫ. ⁊ bellis plurimis. ⁊ ſucceſſore apulie regni.
Capitulum nonū. de Innocentio ſexto papa. ⁊ bellis florētinorꝫ contra piſanos. ⁊ preſulem mediolanum.
Capitulum decimū. de vrbano. v. papa. ⁊ tranſlatōne ſancti thome de aquino. ⁊ pace int florentinos ⁊ piſanos.

Titulus.xxii. de ſūmis pontificib⁹. ⁊ impatoribꝫ. ⁊ ſciſmatib⁹. ⁊ bellis diuerſis.

Capitulum primū. de Gregorio. xj. papa. ⁊ diuerſis nouitatib⁹ exurgentib⁹ florentie ⁊ p ytaliam.
Capitulum ſecūdum. de ſciſmate durante. xxx. annis vſq; ad concilium conſtantienſe.
Capitulū tercium. de Bonifacio. ix. electo pⁿ obitum gregorij. xj.
Capitulum quartum. de Innocentio. vij. papa. ⁊ alijs geſtis in diuerſis partib⁹.
Capitulum quintū. de Gregorio. xij. papa. ⁊ alexādro. v. papa. et quibuſdā geſtis diuerſarum partium terre.
Capitulum ſextum. de Johāne. xxiij. papa. quē ladiſlaus apulie rex et vrbe pfugauit.
Capitulum ſeptimū. de Martino papa quinto. in conſtā tienſi concilio electo.
Capitulum octauū. de Pbilippo maria duce mediolanēſi. et filijs eius cum florentinis.
Capitulū nonū. de bello florētinorꝫ cōtra lucenſes.
Capitulū decimū. de Eugenio quarto papa. et defectōe ab eo. et tractatu captionis ſue vereeto.
Capitulū vndecimū. de reductione grecorꝫ. ⁊ bello venetiarꝫ et florentinorꝫ cōtra ducē mediolani. ꝓpter lucā.
Capitulū duodecimū. de creatione Nicolai. v. et renūciatione iuris ſui Amedei ducis ſabaudie felicis. et cōcordia foedia cū potentia reſtitutōe marchiam eccīe.
Capitulū decimūtercium. de captōe cōſtātinopolitane vrbis. ⁊ occaſione imgatoris ſui a turchis. et eorꝫ crudelitate.
Capitulū decimū quartū. de Calixto tercio papa. ⁊ victoria ab būgaris cōtra turchos habita.
Capitulum quindecimū. de cometis vnde cauſent ⁊ quid ſignificent. ⁊ de bello picinini contra ſenenſes.
Capitulū decimū ſextū. Oratio facta a florentinis ꝓ obedīcia ⁊ expeditōe ꝑa turchos.
Capitulum decimū ſeptimū. de Pio ſecūdo papa. ⁊ obedientia florentinorum: Oratio pulcra.

Titulus.xxiii. de oꝛigine et confirmatione ordinis ꝓdicatorꝫ. ⁊ conuerſatione ſanctorꝫ patrum eiuſdem ordinis.

Capitulum primum. de excellentia ⁊ ꝓcoēio ſancti domi-

nici ꝓdicatoꝝ patriarche.
Capitulum ſecundum. de eodem.
Capitulum tertiū. qūo idem ordo a bīeſu ſue genitrici ma re ſit cōmendatus.
Capitulum quartū. Legenda beati vñici. cōplectēs mor tē ⁊ miracula: cōſcribit etiam bulla canonizatōnis.
Capitulum quintū. de ꝓiuilegijs ordinis. quib⁹ eximit' a iuriſdictione ordinariog.
Capitulum ſextū. de beato petro martyre eiuſdē ordinis.
Capitulum ſeptimū. de beato Thoma de aquino.
Capitulum octauū. de beato Vincentio martyre eiuſdē ordinis.
Capitulum nonum. de Jordane primo generali ordinis poſt beatum vñicum.
Capitulum decimum. In genere de laudabili ꝑuerſatiōe fratrum.
Capitulū.xj. de ſummis pontificib⁹ cardinalib⁹ ⁊ epīs ex ordine aſſumptis.
Capitulū.xij. de generalib⁹ ordinis nōiatim expſſis.
Capitulū.xiij. de numero ꝓuinciaꝝ ⁊ ꝓpentuum ⁊ exhortatione charitatis ad fratres minores.
Capitulum.xiiij. de ſancta Elisabetha de ſenis.

Titulus.xxiiij. de inſtitutōe

ordinis minoꝝ. ꝑ beatum franciſcum. de ſanctis ac claris viris eiuſdem religionis ⁊ aliaꝝ.
Capitulum primū. de laudib⁹ ⁊ ꝓconijs Seraphici franciſci.
Capitulum ſecundum. de vita cōuerſatione ſancta ac miraculis beati franciſci.
Capitulum tertium. de beato antonio de padua ordis minorum.
Capitulum quartum. de ſancto Ludouico. filio regis. ꝓfeſſo ordinis minorum.
Capitulū quintū. de ſancto Bernardino. ac eⁱ⁹ ꝓdicatōe.
Capitulum ſextum. de ſancta Clara. vita eius ſolenni. ac miraculis.
Capitulū ſeptimū. de fundatōe ordinū ac ꝓfirmatione ꝑ beatū franciſcū. ⁊ diſcipulog diſperſione ꝑ mundū. ac geſtis eoꝝ ſanctis in ꝓtima plantatione.
Capitulum octauū. de claris viris aſſumptis ad papatū. ⁊ alias dignitates ex ordine minoꝝ. ⁊ eoꝝ doctrinis.
Capitulum nonū. de generalib⁹ miniſtris ordinis minoꝝ ac geſtis ſub eis.
Capitulū.x. de ſancto Nicolao ordinis heremitarum ſancti auguſtini.
Capitulum vndecimū. de ſancta Bolgida. ⁊ reuelationibus. ac ordine eius.
Capitulum.xij. de ſancto Oſmundo anglico epo.
Capitulum.xiij. de ſanctis. Johanne. bono. wenzeſlao. floxentio. ⁊ paccolo martyre.
Capitulum.xiiij. de ordine heremitaruꝫ ſancti auguſtini.

Finis huius Tabule.

Titulus. xviii. de religiosis

qabaldam 7 eoꝝ scriptis. Capitulum primum

Vgo de sancto victore canonicꝰ regularis claruit circa annos dñi mille centum. Fuit autem singularis in vite ꝓbitate 7 sentẽtia eruditus in oibꝫ artibus liberalibus vt nullus ei similis tpe suo haberet. Sed ad tollendum eꝝ uocationem huius nominis. Sciendum ꝙ septem fuerũt viri diuersis temporibꝫ notabiles hoc nomine insigniti. Primus fuit hugo abbas cluniacẽsis. q̃ claruit sanctitate 7 miraculis de quo supra dictum ẽ. Secundus fuit hugo epc̃s grationopolitanus. qui multum cooperatus est ad institutionem ordinis cartusiensium. 7 fouit atq; habitum ipsoꝝ fusceptꝫ manentis in eẽdẽ dignitate sanctus vir. de q̃ sup. Tertius fuit hugo de sancto victore canonicus regularis parisiẽs. de quo principaliter hic agitur. Quarꝰ fuit hugo ꝺ̃ folieto. ordis canonicꝰ regularis sancti petri cosdubẽ fis singularis vite 7 nobilitatis sciẽtie 7 eloquentie. Quintus fuit hugo. qui primus fuit glosatoꝝ decretoꝝ. seu q̃ lecturam fecit supra id. Aliqui tñ hugonem dicunt illũ. Hic fuit satis rigorosus in decisionibꝫ suis. Sextus fuit hugo primus cardinalis ordinis ꝓdicatoꝝ. qui postillauit totam bibliam. 7 notabilem ac pulcram postillã seu lecturã fecit ꝑcipue supra psalteriũ 7 super lucam 7 cum multiplici expositione. Fuit et septimus hugo monachus floriacensis notabilis vir 7 historiographus. qui historiam scripsit. vnde 7 aliquando hic allegat. Ad hugonem nñc de sancto victore solum vertendo. Hic (vt ait Vinc. spe. histor. li. xxvij.) Inter multa que vtiliter scripsit scriꝫ libꝝ de sacramentis valde necessarium duobꝰ voluminibꝰ cõpraehensum edidit. petente etiam rege ludouico explanauit librum hierarchie sancti dyonisij martyris. multis obscuritatibꝰ plenum. Scripsit 7 alia opuscula plurima. scꝫ vidascalon libros quinq;. Super ecclasten. xv. omel. Super lamentationes hieremie. lib. vnũ. Sup hierarchiã dyonisij libꝝ vnũ. De arca mꝫe libꝝ vnũ. De virtute orandi libẽ vnum. De institutione nouitioꝝ librum vnũ. De archa noe lib. v. De anima ꝙdã libꝝ vnũ. Sup illud Tota pulcra libẽ vnũ. De ꝓpetua virginitate bẽe marie librum vnum. Expositiones sup magnificat libꝝ vnum. Item notulas sup quosdam versus psalmoꝝ 7 alia plura. Dicitur autem de eo ꝙ cum esset infirmatus ad mortem. 7 ita eẽt stomacho alteratus. ꝙ nullam cibum poterat retinere: mandauit fratribus suis qui et aderãt infirmo vt sibi afferrent venerabile sacramentum: ex quo in vicu erat ad dominum migraturus. Timentes autem fratres vomitum 7 ꝓ consequens irreuerentiam tanti sacramenti: ut ex ꝙte altera nolentes eum contristare in denegando. qõd tã constanter 7 deuote postulabat: consilium inierunt nõ saluteferum. vicꝫ vt hostiam non consecratam ei afferrent. vt eam emendo non sequeretur irreuerentia sacramenti. Deferentes igitur ei hostiã non consecratam cum solẽnitate 7 cerimoniꝭ qua deferrur eucharistia infirmis. dei spiritu reuelante deteꝛit simulatiõem eoꝝ dicens. Quid est quod facere voluistis fratres mei. quare me decipere voluistis? Istud nõ est corpus dñi mei. Ite igit ferte 7 afferte verum corpus dñi mei: quia scandalum nullum erit per dñm operante. Qui aduertentes se de ꝑhẽsos veniã petierunt. 7 fiduciam sumentes in eo. qui ei occulta reuelauerat: attulerunt ei verum sacramentũ. Qui cernens se illud nõ posse sumere stomacho dedignato ait. Alcẽdat filius ad patrem suum. 7 seruus ad dñm suum qui fecit illũ. Quibus dictis eucharistia dispensit seu spẽ ille. 7 ipse vir sanctus deo suo reddidit spiritum.

Super illud apostoli .§.i.

ad Rom. j. Inuisibilia dei a creatura mũdi &c. Tria sunt inuisibilia dei. Potentia. sapientia. 7 benignitas. Potentiam manifestat creature immensitas. sapientiam decor. benignitatem utilitas. Immensitas creaturaꝝ consistat in multitudine 7 magnitudie. Multitudo in similib. In diuersis. In puncts. Magnitudo ẽi mole 7 in spacõ. Moles ẽ in massa 7 põdere. Spacii ẽ in lato lõgo alto 7 profundo. Decor creaturarum est in situ 7 motu. in specie 7 vtilitate. Situs ẽ in cõpositione 7 ordine. ordo est in quietate. tempe 7 loco. Motus est quadripartitus. Localis naturalis animalis 7 rõnalis. Localis 7 ante 7 retro dextrosum 7 sinistrosum. sursum 7 deorsum 7 circum. Naturalis est in cremento 7 decremento. Animalis est in sensibꝰ 7 appetibꝰ. Rõnalis est in factis 7 ꝓfessis. Species est forma visibilis que oculo discernit. sicut colores 7 figure corporeꝫ. Qualitas est ꝙdam interior que ceteris sensibꝰ percipitur. vt melos auditu. dulcor gustu. fragantia odoratu. lenitas tactu. Vtilitas creaturarum consistat in grato 7 apto. cõmodo 7 necessario. Gratũ est qõd placet. aptũ qõ conuenit. cõmodum qõ ꝓdest. Necessarium sine quo quid esse non põt. Mundus iste sensibilis quasi quidam liber est scriptus digito dei. hoc est virtute diuina creatꝰ. 7 singule creature sunt quasi figure. Cõpositio duo habere debet aptitudinem 7 firmitatem. hoc est vt cõponẽda apte 7 competenter coeant. 7 cõposita firmiter cohereãt. Si vniuersitatis huius machinam intueris inuenies q̃ admirabili rõne 7 sapientia compositio omniꝫ rerum perfecta sit. 7 q̃apta. q̃congrua. q̃ decora. q̃ sanctis patribus suis absoluta. In qua non solum concordiam seruant similia. sed ea etiam que creante potentia diuersa atq; repugnantia adesse ꝓdierunt. dictante sapientia in vnã quodãmodo amicitiã 7 confederatiõnẽ conuenit. Quid enim repugnantius esse potest aqua et igne. que tamen in natura rerum ita contemperauit dei prudentia. vt non solum adinuicem cõmune societatis vinculum non dissipẽt Verum 7 nascentibus cunctis vt subsistere possint vitale nutrimentum subministrent. Quid de humani corporis compage loquar. vbi omniũ membroꝝ iuncture tantam adinuicem seruant cõcordiam. vt nullum omnino inueniri possit membrum cuius officium alteri non videatur prestare adminiculum. Sic omnis natura se diligit et miro quodã modo plurium dissimilium in vnum redactoꝝ concordia vnam in omnibꝰ armoniam facit. Apta est ergo et conueniens omnium rerum cõpositio. Sed quomõ est firma. q̃non videat quis non miretur. Ecce celi qui ambitu suo concludunt omnia. q̃bꝰ solidi sunt. et quasi ex ere fusile desup circũquaq; oppansi. Terra ꝓ in medio suo pondere librata semper immobilis pmanet. vt cete-

ra in medio fluctuantia. hinc soliditas celorum: illinc terre stabilitas in vnum cobercoant ⁊ constringant: ne citra legitimos terminos diffusa concordiam diuersitatis disrūpant. Ecce quomodo ꝙ viscera tellaris intrinsecus vrarcones aquaꝝ sparsi. ⁊ fotis ꝙ alueos suos ad diuersaloca reducti intus fanescentem ne dissoluatur conglutinãt: ⁊ fotis ne fatiscat aresscentem rigant. Ecce quomodoĩ humani corporis fabrica iuncturas ossium vincula neruoꝝ ligant. ⁊ medullis intus ꝓtribuꝝ fistulas diffusis. Canalia etiam venarum vitalem sanguinem per omne corpus deducunt. ac deinde teneritudinem carnium cutis tegmen inuoluit. vt et rigor ossiꝝ intrinsecus corpus sustineat. et pellis munimen fotis defendendo custodiat. Post cõpositionem rerum sequitur vt dispositionem earum qualis sit consideremus. In celo luminaria ⁊ stellas collocauit vt subiecta omnia illustrarent. In aere ventis ⁊ nubibus fecit viam. vt agitationibus suis diuerse pluuiam deorsum funderent. In gremio tellaris moles aquarum recipi iussit. vt ꝙ gurgites suos hinc illicq; quo nutus ferret inbentis discurrerent. Quasdam regiones ditauit vbertate frumentoꝝ vel frugum. Quasdam vineaꝝ. Alias olearum. Alias pecorum. Alias potentibus herbis. Alias gemmis preciosis. Alias animalibꝫ ⁊ bestijs monstruosis. Alias colorib⁹ varijs. Alias diuersarum artium studijs. Alias metallorum. Alias timiamatum generib⁹ diuersis. vt nulla prorsus regio sit que non aliquid nouum ⁊ spẽciale ab alijs acipere queat. Quicquid etiam ea que humanis vsibus necessaria sunt in cõmuni hominum frequẽtia ꝓuidentia creatoris constituit. Ea que non natura ꝓpter necessitatem: sed cupiditas exposcit ꝓpter speciẽ. in abditis terrarum finibus abscondit. vt quem amor virtutis ab inmoderato non castigat appetitu: saltim laboris tedio victus conquiescat. Quid de dispositione temporũ. Ecce post noctem venit dies. vt torpentes in ocio laboris exerceat. Post diem sequitur nox. vt fessos ad refocillandum quies excipiat. Item quemadmodum vicissitudines dierum ⁊ noctium animantia renouant: ita quatuor anni tempora ordine sibi succedentia totius mundi spẽm immutant. Primum ꝙ teporem veris quadã innouatiõe mundus nascitur. Deinde ꝙ feruorem estatis qualis in iuuentutem roborat. Post hec fructuẽte autumno ad maturitatem conscendit. postremo succedente hyeme. ad defectum vergit. Idcirco autem semp deficit. vt semp ꝓ defectum renouari possit. quia nisi prius a statu suo deficeret vetera. quasi illis locum occupantibus. non valerent emergere noua. Omnes sensus de fotis intus veniunt. Solus visus de intus fotas exit. ⁊ eminus posita mira ꝓ ceteris percipit agilitate. Bene ergo quasi speculator q̃dam eminentiorem locum cãcris obtinuit. vt que ceteris sensibus superuentura fuerant periculũ prouidere possit. Post hunc auditus ⁊ loco ⁊ nobilitate secundus est. Deinde olfatus. Gustus autem qui nil sentire põt nisi id quod tangit. merito velut tardior ceteris sensibus in imo resedit. Tactus specialem sedem non habet. qui ideo vniuersalis est: quia cunctis cooperatur sensib⁹. Unde ⁊ digitis polleꝝ: qui tactum significat coadunatis in vnum digitis solus omnib⁹ rĩdet: quia sine tactu nullus sensuum esse põt. Videte etiaꝝ quomodo in humano corpore ossa intrinsecus collocata sint. quatenus robur eorum corp⁹ sustineat. Deinde carnosa vestit. vt duricia eorum molta exspiret tactum. Ad vltimum pellis carnem induit. vt sua quodammodo tenacitate ab incõmodis fotis accidentibus corpus muniat. Sic cortex munit arbores. Sic squame pisces. Sic tostra ⁊ pene volucres. Sic squame pisces. Vide etiaꝝ qõ motu locali sapientia conditoris appareat. Cogita nunc vnde defluentibus aquis semper indeficiens vena mõstretur. Unde motus ventorum educitur. Quis infrenabilem astrorum cursum moderatur: Quis solem ꝙ hyberna descendere signa ꝓcipit ⁊ similia. Species est forma visibilis que continet duo. s. figuras ⁊ colores. Figure autem rerum multis modis apparent mirabiles. Aliquando ex magnitudine. aliquando ex paruitate. aliquando ex rare: aliquando quia pulcre. Dicon magnitudinem figura attenditur. quando res quelibet sui generis modum in quantitate excedit. Sic miramur gigantem inter homines. Cetum inter pisces. Solem inter volucres. Elephantem inter quadrupedes. Draconem inter serpẽtes. Vide q̃d magis mireris tentes apri vel tinee. Alas grifis vel simitis. Caput equi vel locuste. Crura elephãtis vel culicis. Aq̃lam vel formicam. Leonem vel pulicem. Cignidem vt testudinẽ. Sic miraris magnitudinẽ illic paruitatẽ. Corp⁹ paruum magna sapia põdit. Magna sapia cui nulla surrepit negligentia. Illis dedit oculos: q̃s vix ꝓtendere põt oculos. ⁊ in tẽuiori corpori dedit oculi fabricã liniamenta nature sue congrue distribuit: vt nihil videas deesse i minimis eorum que natura formauit. In magnis rursus alia idcirco miramur. quia monstruosa quodãmodo sunt vel ridicula. quorum quidem plasmatio quantum ab humana rõne aliena est: tanto leuius humanaꝝ animã in admiratõne compellere põt. Quare cocodrillus mandacãs inferiorẽ molam non mouet: ⁊ quomodo Salamandra in igne illesa ꝑmanet. Quis dedit hericio spinas. ⁊ vocat eum vt se pomis turbine dilectis inuoluat: quibus onustus incedens stridet quasi planstrũ. Formica hyemis superuẽture prescia granis horrea sua replet. Aranea quoq; de visceribus suis laqueos nectit vt predã rapiat. Hi sunt testes sapientie dei. Est adhuc aliud verum ⁊ euidẽs diuine sapientie argumentum. quod omne genus simile sibi procreat: ⁊ in tãmultis similitudo vna propagata puluis originis formaꝝ non immutat. Hoc quoq; mirabile ẽ q̃ in vno corpore tot membra construuntur: tot membroꝝ forme. tot loca. tot officia. cũ sint ita diuersa in se singula. inuicem tamen cooperantur omnia. Post figurã sequitur color. Quid luce pulcrius: que cum non habeat in se colorem. omnium tamen rerum colores. ipa quodãmodo illuminando colorat. Sol sicut aurum rutilat. Luna pallet quasi electrum. Stellarum quedam sic flammeo aspectu radiant. quedam luce niuea micant. quedam vario alternatim. nunc roseum. nunc viridem. nunc candidũ fulgorem demonstrant. Quid de gemmis narrem. Ecce tellus redimita floribus q̃iocundum spectaculum prebet. quomodo vilem delectat. quomodo affectum prouocat. Videmus rubentes rosas. candida lilia. purpureas violas. in quibus omnibus non solum pulcritudo: sed odor quoq; mirabilis est. quomodo. s. dei sapientia de puluere terre talem perducit speciem. Post speciem de qualitate rerum differendum est. Tam diuersas deus qualitates rebus indidit. vt ibi omnis homis sensus sua oblectamenta inueniat. Hoc enim oblectamenta oculoꝝ in diuersitate colorum monstrauimus: tot oblectamenta auriũ in varietate sonoroꝝ inuenimus. Inter que ꝓna sunt dulcia sermonum cõmercia. quibꝫ homines adinuicem suas voluntates cõmunicant. preterita narrant. presentia indicant. futura nunciant. occulta reuelant. adeo vt si his careat vita humana: bellus cõpabilis videat. Quid autẽ concentus auiũ. Quid buãte vocis melos iocundus. q̃d dulces modulos sonoꝝ cũ cõmemorẽ. Sic est de odoratu ac ceteris sensibus. Deus hominẽ ꝓpter se fecit. nõ q̃ ipe homine indigeret. sed vt homini quia melius dare nil potuit. seipm fruendum daret. Aliam ꝛo creaturã sic fecit vt ⁊ subiecta homini eẽt ꝙ põdões: ⁊ deseruiret ad vtilitatem. Homo ergo quasi in quodam medio collocatus habet sapia se deum. subtus se mundum. ⁊ corpore quidẽ deorsum mundo coniungitur. spũ aũt sursum ad deũ subleuatur. Necesse ergo fuit. vt visibilium conditio ita ordinaret: quatenus hõ in eis fotis agnosceret quale esset inuisibile bonum q̃d intus quereret deberet. Hoc est vt subsistere videret: quid supra se appeteret. Non igitur decebat vt

rerum visibilium copia aliqua in pte defectum sentiret. q̄ ob id maxime instituta est. vt inextimabilem eternoq; bonorum affluentiam nunciaret. hoc etiam cur illa deus creare voluit: que humanis vsibus non necessaria eē patuit. Si enim sola necessaria tribueret. bonitas quidem esset: sed dines non esset. Certe homo cum multa facere delectat magna facere non pōt. quia tantominus prevalet in singulis: quanto plura sunt. p que intentionis sue conat⁹ dividit. Rursus cum ad magnitudinem naturā multitudine retardatur. quia multa prestare nō sufficit vires. ipa ad vnius rei effectum speciale effundit. Simili modo manet diligentia decoris opis impendit. quotiens ad multitudinem solam sine ad magnitudinem pficiendam animus occupatur. Sed in opere dei. nec multitudo magnitudinem: nec magnitudo multitudinem stringit. Neq; simul vel multitudo vel magnitudo pulcritudini officit. nec pulcritudo veritatem tollit. Sed sic facta sunt oīa qualifacta sint singula. Ut cum vniuersa aspexeris: singula mireris. Immensitas creaturarū magis ad ēntiam. decor vo magis pinet ad formā. ēntia vo absq; forma considerata informitas est. Quod aūt informe ē. in hoc quidez qđ est: deo simile est. sed in eo qđ forma caret: dissidet a deo. Quod ergo formatum est magis deo simile ē. q̄ id quod formā non habz. Vñ constat qđ plus exprimens similacrū est decor creaturaz. qui pinet ad formam: q̄ immensitas creaturaz que ad solam spectat ēntiam. Item decor creaturaz pter formam naturalem pinet ad habitū: vtilitas vo ad actum. quia creature in hoc vtiles sunt: q̄ subiecte homini seruiunt. vel obsequiū reddunt. Quod aūt ad habitum pinet. magis pprium est. z magis certum: q̄ id qđ pinet ad actum. quia habitum natura indidit. actum vo instinctu adinuenit. Simulacrum ergo decoris immēsitatem pariter z veritatem in cognitione pcedit. quia in manifestatione est euidentius. In hoc igitur primū vestigium cōtemplatōis ponere debemus. Decor creaturaz quatuor cōplectit. scilicet. morum. spēm. qualitatem. Sed in his quatuor motum excellentioē locum habere dubium non est. quia vicinior vite sunt mobilia q̄ ea q̄ moueri non possunt. Motus aūt est quadripartitus. Sz motus naturalis localem motū superat. quia in naturali motu non solum imago vite exprimitur: sed pa quodāmodo vita inchoatur. Rursus animalis motus tanto naturali precellit: quāto in sensibili id qđ sentit. Postremo rōnalis cunctis supponitur. Janua ergo contemplatōis homini aperitur. qñ ipe se sua rōne docente. ad seipm cognoscendum ingreditur. Si ergo intellectus eē non pōt nisi intelligens. restat vt qm̄ non sp intellexisse cognoscimus. non semp fuisse. ac p hoc aliquādo cepisse credamus. Si igitur inuisibile nostrum intuitū habuit: superest vt non de placenti materia: sed de nihilo factum sit. Nihil aūt nihil ē. eē sibi dare non pōt. Et idcirco quicquid initium habuit dubium non ē quin ab alio eē acceperit. Quod autem a semetipso non est: esse alijs dare non potest. Igitur quisq; ille est qui rebus eē contulit: ab alio eē non accepit. Quod inde quoq; liquido cōprobatur. quia si quicquid ē creatum esse credimus: nullam in rebo finem inuenimus. Nostra ergo nos natura instruit. q̄ creatorem habemus eternum. cui sinem pprium ē q̄ subsistit. quia si ab alio eē acceperit: prima rerum origo vel aliter dici non posset. Item qđ a semetipso est: non ēnon pōt. Quicquid enim a semetipso est. huic idem ē eē qđ est. Et constat q̄ nulla res a seipa dividi pōt aut separi. Cui igitur idem ē esse. et id qđ est. necessario semp est: quia a semetipso separi nihil pōt. Hanc cognitōem in rōnabili motu inuenimus. huic autem cognitioni ceteri motus quoq; attestant. In aīali nanq; motu sunt sensus z appetitus. Omnis autem naturalis appetitus in rebo explementum inuenit. Constat ergo q̄ prouidentia precessit. cuius consilio hoc tunc cautum est. ne qđ nunc indigentijs rerum necessarium pfidiaz defuit. Qui n. appetitus instituit: ipe appetitu alimēta pparauit. Idem motus naturalis probat. Sicut enim impossibile est. vt p se aliquid de nihilo fiat: sic oīno impossibile ē. vt p se aliqđ augmentū suscipiat. hoc est. qđ sibi dare non pōt initium: sibipī dare non pōt incrementū. Quicquid enim crescentiū augmentum venerit. peer id eē compebatur: qđ p se prius solum sine incremento fuit. Si ergo nihil crescere pōt nisi addat ei qđ prius non habuit. patz q̄ nulla res crescens p se incrementū sumit. Qui ergo crescentiū dat incrementū: ipe existendo vtitur. Idē motus localis probat. Quasdam nanq; creaturas ppetuo motu agitari cernimus. quasdam vo sm̄ tempꝰ moueri videmus. z alias sic. alias sic. Et ita hz diffinidi' res moueantur. nusq; tamen ordo rerum confundit'. Unde non est dubium quin interfit dispositio pfidentis qui vnicerta lege cuncta moderatur. Unus inquā. Nam si diuersa consilia pfidentium essent. ipi se foris cursus rerum abinuicem aliquando diuiderent. Nunc autem omnia cū sic cōcorditer ad vnum finem currunt. profecto indicant quia vnus est fons z origo vnde pceduntur. Sed quia vnum diuersis modis accipitur. sas non est vt extimemus creatoē rerum aut collectione diuersoz. aut cōpositione ptiū. aut simillime plurīū vnum eē. cum illud etiā quod in nobis rōnale est: hoc oīno in semetipso nihil posse inuenire. Vere autem vnum est qđ ēntialiter vnum est. cui totum ē vnū esse z simplex eē quod ē. Sed adhuc quedam res inueniūtur. que vere vnum sunt z tñ summe vnum non sunt. sicut anime que vnum sunt ēntialiter: sed vnum non sunt innumerabiliter. Qđ aūt vere z summe vnum est essentialiter et innumerabiliter vnum est. Qđ aūt deus mutari non possit localiter neq; formaliter. sic ondit hugo. Tribus modis ait fit omnis mutabilitas loco forma z re. Localem aūt mutationem facile a deo remouemus si cum vbiq; eē attendamus. Quod. n. vbiq; est: de loco ad locum mutari non pōt. Deum autem vbiq; eē multa sunt indicia. Primum ipa anima nra. quam z rō simplicem eē essentiā non dubitat. z sensus p omne qđ vitificat corpus diffusum eē probat. Quecunq; n. animati corpis pe ledit'. vnus ē animꝰ vel spiritus ad que sensus oīs doloris retorquet'. qđ oīno non fieret: si vnus z idem vbiq; diffusus non eēt. Si ergo rationalis spūs hominis cuius sit simplex: p omne qđ regit corpus diffundit'. dignum non ē vt ille creator spūs q̄ oīa regit z possidet vno aliquo in loco coartari z non oīa potius implere credatur. Nam z ipi rerum motus. qui tam certo z tam rationabili vbiq; moderamine currunt. vitam intrinsecus mouentem eē ondant. nec tñ vllo modo credē dum est. q̄ sicut spūs hominis cū corpe qđ sensificat: ita quoq; creatos ille spūs cum corpe huius sensibilis mundi pfonaliter coniungatur. quia aliter mundum implet deꝰ: aliter anima corpus. Anima implet corpus z continetur. quia circūscriptibilis est. Deus implet mundum sed non includitur mundo: quia vbiq; pōs nusq; cōprehēdi pōt. Preterea cum diuine virtutis effectus nusq; deesse cernimus: cur eandem dei virtutem oīnib⁹ inesse rebus dubitemus: Si autem dei virtus vbiq; est. cum alia non sit dei ⁊ deus q̄ deus: constat quia nusq; deest deus. Neq; enim vt homo ad operandum alienā potestate deus indiget. Qđ si quis forte querat quō diuina ēntia que simplex est vbiq; esse possit. sciat q̄ aliter spūs simplex esse dicitur: aliter corpus. Corpus enim pter parnitatem simplex dicitur. cū autem spūs simplex dicitur: non parnitas sed vnitas significat. Creator igitur z simplex est quia vnus est: z vbiq; est: quia deus est. Quia igitur in omni loco est. mutari localiter non pōt. Sed neq; formaliter mutari pōt. Quicquid enim sm̄ formā mutat'. vel sm̄ augmētū vel sm̄ diminutiōem: vel sm̄ alterationem mutat'. Sz deus cum divina natura nil recipit. Nō pōt igitur crescere q̄ semetipso amplius nil recipe pōt. Neq; minui pōt. quicqđ. n. seipo minus fieri pōt: vere vnū nō ē. q̄ id qđ in se patiē se dividit:

in coniunctione idem non fuit. Deus igitur cui totū vnus est cē qđ ē nullo modo scipo minor fieri põt. Neq; igitur pfectio põt augeri. neq; vnitas minui. Sz neq; fin alte ratõem deus mutari põt. Nam alteratio corporum fit in transmutatõe ptium z vicissitudine qualitatuz: alteratio spirituū p cognitõem z affectū. Scõm affectū mutantur spõs vt nũc trutles nũc bylares: fin cogniõz. vt nũc plus nunc min⁹ sapientes. Duo ꝛo sunt propter q̃ affectū operantis mutare solent. i. siue quia aliquid pntendū fecerit in pteritoꝛ siue quia inordinatꝫ ꝓponat de futuro. Sz quia deus defecto non penitet. satis euidenter oñdit immutabilis iste cursus oim rerū. qui sic lege ꝓpetua prime indita cõnis modū non relent. Qr ꝛo nil inordinatum ꝓponat. rõnabilis phat euentus. Qui in toto nature corpore nullꝫ sibi cõtradicit. Semꝫ igit' immutabilis est voluntas dei qui nec mutat ꝓsilium de ptento. nec ꝓpositum de futuro. Sic q̃ cognitione immutabilis credendus est. Tribꝫ enim modis mutabilitati subiacet humana cognitio. p augmẽtum. p diminutõem. p vicissitudinem. Per augmentū vt q̃ discimus qđ nescimus. p diminutiõez vt q̃ qđ scim⁹ obliuiscimur. Vicissitudo aũt quadripartita est in cõtia. i forma. in loco. in tpe. In essentia vicissitudinē patit bõna cognitio: qñ nunc hoc nunc illud cogitamus. qz sil' ea nostro sensu ꝓprehendere ñ possum⁹. In forma vt q̃ idipm nunc tale nũc ꝛo tale attendim⁹. quia verunq; simul non valemus. In loco. vt q̃ nunc hac nunc illuc cogitatõem ducimus. quia simul vbiq; cogitatõe cẽ nõ valem⁹. In tpe. vt q̃ nunc ptenta nunc ptia nec futura consideramus. q̃ nunc habitam cognitõem intermittim⁹. nec intermissam iterum reassumimus. quõ vicissitudinē posse accipe sapientia. que omnia simul z semel sub vno visionis radio cõprehendit. simul qz oim essentiam. oẽm formam. oia loca. oia tpa. semel quia visiõem nec intermissaz recipit. nec habitã intermittit. sed qđ semel ẽ sp ẽ. z qđ totũ ẽ sp ẽ. omnia videt z de omnib⁹ oia videt: z sp z vbiq; videt. quẽadmodum si totum corpus tuuz oculus esset: nec aliud tibi cẽ z aliud videre cẽt. quocunq; res se verteret ꝓsens tibi non cẽ non posset: z sub vnius visiõis ictu immobilis pmanens cõprehenderes. quicq̃d quacũq; versum i re spectu haberes. immo nõ nisi ante te cerneres quicq̃d circũquaq; positum haberes. res transiret z visio staret. z q̃cũq; se sua mobilitate ꝓteret: tãtũ nõ nisi ꝓsens esset. Nũc aũt qz ex pte vides mutabilẽ vides: z cũ res videri trãsit. aut viden desinit. aut visionem secum mutabiliter trahit. q̃ si totus oculus esses sic mutabil⁹ nõ videres. Quicquid igit ex pte est mutabile est. z quicquid ex pte non est immutabile ẽ. Deus aũt cui idem ẽ esse viuere z intelligere. cum p cõtiam ex pte non sit. nec p sapientiã ex parte cẽ poterit. Sicut immutabilis est eius cõtia: ita z eius sapientia.

Quod deus nõ pro- .§.ii.

pter opa sapientiam suaz diligit. Sicetra hoc sic declarat Hugo. Nõles sepe solent diligere scientiã suã ꝓpter opus non opus ꝓpter scientiam. Sicut est scientia agricolãdi. rependi. pingendi z huiusmodi. vbi pauitas penitꝰ indicat' inutilitas. si cõsequat' in ope fructus utilitatis. Absit aũt vt credamus q̃ deus sapientiam suam ꝓpter opa que p illaz fecit diligat. quinpotius deus oia opa sua non nisi ꝓpter illam amat. Propterea dicit. Hic est filius meus dilectus in quo mihi cõplacui. non in celo non in terra nõ in sole et luna ꝛc. quia z ulla si suo modo placita sunt: tamẽ ñ nisi in ipõ z p ipm placere non possunt. Tanto. n. amore i eo digna sunt: quanto vicinius ad eius similitudinem accedũt Beatitudo. n. nisi q̃ rectius q̃ in summo bono collocat'. Deus igitur solus z ꝓprie z principaliꝫ beatus ẽ. Beat⁹ aũt qõ cẽ põt: cui idipm ñ placet qđ ẽ. Si igit' pr⁹ filj⁹ amor patris z filij vnũ sunt: z vn⁹ de⁹ sit. cũ in solo deo vera beatitudo sit necesse est. vt z quisq; amet seipm z ad inicem quisq; aliam. Neq; n. beatitudo veraciter dici posset. immo pẽtius summa infelicitas foret: si p cõtrariã voluntatem se diuiderent. z p eandem naturam ab inuicem separari non possent. Sicut igitur natura vnum sunt pater z filius z amor patris z filij: ita quoq; volũtate z amore vnum non cẽ non possunt. Nec aliud ẽ qđ quisq; amat in altero q̃ qđ quisq; amat in semetipo. quia nõ est aliud qđ quisq; est. q̃ qđ alter ẽ. Nõ pat diligit in filio: ñ idẽ filius diligit in seipo. z qđ amor patris diligit in filio: hoc idem diligit filius in seipo ꝛc. Hic est inquit filius me⁹ dilectus. in quo mihi cõplacui. hoc est qđ mihi de me placet in ipo est: extra ipm non est: quia qđ ego sum ipe est. quia enim aliud q̃ ipe non sum. extra ipm mihi placere nõ possum. Nõ mihi placet in ipo: z p ipm mihi placet. Ipe est enim sapientia. p quam feci omnia. In ipo eternaliter disposui quicquid tpaliter feci. Et tanto ampli⁹ vnũquodq; opus meum diligo quanto pfectius illud prime dispositioni cõcordare video. Nolite putare q̃ tm ipe sit mediator in reconciliatione hominũ. qz p ipm etiam cõmendabilis z placita fit aspectui meo conditio oim creaturaruz. In ipo examino cuncta opa mea que facio. et non amare nequeo: quod intueor similẽ illi quem amo. Solus ille me offendit: qui ab eius similitudine recedit. Si ergo voluptis mihi placere. estote ei similes: ipm audite. Et si forte ab e⁹ similitudine male agendo discessistis. ipm imitando redite. In ipo datur preceptum. vt perfectionis consilium vt recedatis.

Qualiter debet .§.iii.

pficere vita boiꝰ et cõtemplatiõe oñdit Hugo sic dicẽs. Quid aũt ꝓdest nobis si in deo cognoscamus maiestatis celsitudinẽ. z nulla in nobis inde colligimus vtilitatẽ. Appareat ergo q̃ ibi sumus: appareat qđ ibi vidim⁹. Si ibi vidimus potentiã: appetamus lucem diuini timoris. Si sapientiam: appetamus lucem veritatis. Si benignitatẽ: appetamus lucem dilectõis. Potẽtia torpentes ad timorẽ excitet. Sapientia ignorantie tenebris excecatos illuminet. Benignitas frigidos calore charitatis inflamet. Tres ergo dies sunt inuisibiles lucis. quibꝰ interim⁹ spiritalis vite decursus distinguitur. primus timor. secundus veritas. tercius charitas. Primus dies solem suum habz potentiam. Secundus sapientiam. Tercius benignitatẽ Potentia ad ꝑem. sapientia ad filiz. benignitas ad spiritũsanctũ. Boni dies illi. qui nunq; transeunt. De illis ꝓpha ait. In diebꝰ meis invocabo. Isti dieb⁹ boies impleri possunt. vbi futuris interemeniendꝫ ꝑtes ñ trãseũt. vbi numerus cum auget' claritas multiplicatur. Primuz homines sub peccato constituti p legem increpati sunt. et ceperunt deum timere in dicem. qui cognouerunt iniquitatẽ. Ipm ergo timere ꝓ iam erat cognoscere. Jam dies erat sed nondum clarus: quia peccati adhuc tenebris caligabat. Venit ergo dies veritatis. dies salutaris qui peccatũ destrueret. claritatẽ priori diei illuminaret: et timorẽ nõ tolleret ꝓ in melꝰ cõmutaret. Sz necdũ plena erat claritas donec adiũgeret' fitati charitas. Nã ipa fitas vic. Cum aũ venerit ipus ille fitatis ꝛc. Ecce tres dies sunt. dies timoris q̃ maiestat malũ: dies fitatis q̃ aufert malũ: dies charitas q̃ restituit bonũ. Nũciate ergo de die i die salutare eius. De his dicit Osee. ꝓpha. Vinificabit nos p⁹ duos dies. z in die tercia resuscitabit nos. Sicut q̃ ipe vt nostrũ in se z p se salutẽ operaret' tres dies habẽ voluit: ita nobis vt nr̃am i nobis p ipm salutẽ operemur tres dies vedit. Jdeo. n. sexto die mortuus ẽ. septimo die in sepulchro iacuit. octauo die resurrexit: ita simili modo primum potentia in die suo p timorẽ nos a carnalib⁹ desideriis fons occidat. deinde sapiẽtia in die suo int⁹ in obscũro cõtẽplatiõis sepeliat. postremo benignitas in die suo p desiderii diuini amoris vinificatos erurgere faciat. q̃ sextus dies ad laborẽ. septimus ad requiem. octauus ꝓtinet ad resurrectionem.

De duplici amore .§.iiii.

7 spūalib⁹ mansionib⁹ arche. idem Hugo sic ait in lib⁹ de arcba Noe. Erat vnum 7 verū bonum hominis plena et pfecta cognitio sui conditoris. Sed p̄ceptus a facie dñi factus est vagus p inordinatā cōcupiscentiā: p̄fugus p̄ peccatricem cōscientiam. Cuius voce apte etiā illud Ib⁹ iungitur. Quisquis me inuenit occidet me. quia mente diuino defertam auxilio: quecunq; tēptatio impetierit subuertit. Cor ergo hominis q̄ prius amori diuino affixum stabile pstitit. 7 vnum amando vnum p̄mansit. postq̄ per terrena desideria defluere cepit. quasi in tot riuulos ē: q̄t ea sunt que cōcupiscit. Sicq; fit vt mens que verum bonum amare nescit nusq; valeat ee stabilis. quia desideriq; sui finem in his que amplecti non inueniens. dum semp̄ desiderio se extendit: sequens q̄ consequi non valet nusq; requiescit. Huius mundi amor in principio dulcis esse videtur. sed finem amaꝝ hꝫ. Amor ꝺo dei ab amaritudine incipit: ꝫ vltima eius dulcedine plena sunt. Vilis nanq; homo. i. carnalis primum bonū vinū ponit: ꝫ sponsus noster postremo. Si verum amare cupimus: primū eū agnoscere satagamus. Tanta ē n. species pulcritudinis eius. vt qui potuerit eum videre: non possit non diligere.

Tres mansiones in arcba signant tres ordines fidelium qui sunt in sancta eccla dei. quor̄ primi vtunt mundo licite tñ: secundi fugiunt 7 obliuiscunt mundū: tercij iā oblīti sunt mundū. 7 hi sunt ꝓpinqui deo. Q⁹ in sapientib⁹ arcba cōtrahit⁹ in inferioribus dilatat. hoc signat q⁹ in sancta maior ē numerus carnaliter viuentium ꝙ spūalium: ita vt sp quanto pfectiores tāto pauciores. In supremo ad vnius cubiti mensuram arcba contrahitur. q⁹ppe caput eccle sue. qui est sanctus sanctor̄ p natura cōmunem inter homines est: 7 p virtutem singularem super homines est. Sciēm illam sententiam qua intrinsecus altitudinem arche distinximus in quinq; mansiones. Hę sunt quinq; status. tres p̄sentis vite 7 duo future. Primus ē illor̄ hominū qui dicuntur carnales. Secundus illor̄ qui animales. Tercius spūales. Quartus animar̄ exutarum a corpe. Quintus in anīa 7 corpe resurgentium: qui sup̄mus ē 7 cubito sup̄mo cōiungit: quia tunc oīm desideriorū finis ad vnum referimus. In hoc quodāmodo rōnalis anīa similitudinem hꝫ creatoris sui. quia sicut in mente diuina oīm rerum cause eternaliter sine mutabilitate 7 distinctōe temporali subsiterunt: ita etiam in mente nostra. p̄terita. p̄sentia. 7 futura. p cognitionem simul subsistunt. Si ergo p studium meditationis assidue cor nostrum habitare repimus. iam quodāmodo tp̄ales ē desiimus: 7 q̄ mor tui mundo facti. intus cum deo viuimus. Habemus ergo rectas veiles 7 castas cogitatiōes. quia de tali materia fabricamur arcbam nr̄am. Ista sunt ligna. que in aquam missa natant. in igne posita ardent. quia tales cogitatōes fluxas carnalium cogitationū deorsum non p̄munt: ꝫ flamma charitatis incendit. Postea bitumabis arcbā tuā intus 7 extra. Nullatenus n. in secreto conscientie suauiter pausare poteris. nisi prius malos 7 extra p̄ manifestationē tolerare: 7 intus didiceris p charitatem non odisse. Bitumen calide nature est 7 nascitur de terra folminata: 7 charitas oritur in anima viuini indicij timore. Arcba diuinj cordis nostri secretum ē in quo latere debemus ab strepitu huius mūdi. quia nostre conditiōis infirmitas diu nos in silentio intime cōtemplatiōnis pausare non patitur nisi ab exterioꝝ tumultu segregati. Ostium significat exitus p opationem: fenestra aditum qui fit p cognitōem. Ostius deorsum est: fenestra sursum. quia actōes ad corpus pertinent: cogitatiōnes ad animam. Hinc est q⁹ p fenestram aues exierunt: per ostius homines 7 bestie. Q⁹ ait p animam significatur. 7 p hominem corpus: habemus in lib⁹ Job vbi dicitur. Homo nascitur ad laborem auis ad volatum. quoniam sic nati sumus in hac vita. vt si volamus animam p̄ contemplationem sublenare: necesse est corp⁹ p exercicia laboris atterere. De ꝺo ostium in latere positū dicitur. hoc signat q⁹ nunq; a secreto cordis nostri p operationem exire debemus et ꝓposito intentionis: ꝫ ex accidenti occasione necessitatis.

De exitu actionis .§.v.

7 cogitationis diligenter notat hugo vbi supra. Actiōes alie sunt carnales. i. que ad vsum corpis p̄tinent. Alie spirituales que pertinent ad instructiōem mentis. Ad vtrasq; boni 7 mali exeunt. Quatuor modis eximus p contemplationem. Primus modus est. q̄n consideram⁹ oēm creaturam quid sit ex se. 7 inuenimus omnia vanitatē. q⁹ omnis creatura sicut de nihilo ad ee venit: ita etiā quotidiana immutatione indicat quia ꝙtum in se est ad nihilū tendit. Secūdus q̄n consideramus quid sit ex dono creatoris 7 cernimus in ea dīne rōnis similitudinem. q⁹ ipsa que p̄ sua condītione mutabilitati subiacent. dum hoc ex beneficio creatoris accipiunt. vt nūq; prorsus ee desināt: quodāmodo opus tp̄ale. Eterni opificis imitatur stabilitatem. Tercius quando consideramus q̄o vtatur de⁹ ministerio creaturar̄ ad sua indicia explenda. siue p̄ sua misericordia beneficia largiendo: siue p̄ merito nostro supplicia erogando. In hoc igitur genere cōtemplatiōis audiuimus oēm creaturam tribus vocib⁹ nobis loquentē: Prima vox dicit accipe. secunda dicit fuge. tercia redde. Accipe beneficium. redde debitum: fuge supplicium. Prima vox est famulantis. secūda admonētis. tercia cōminātis. Vox famulantis est celum. dicit enim. Ministro tibi luce. i die vt vigiles. tenebras in nocte vt pauses. Ego ad oblectationem tuam gratas temporū vicissitudines pario. tepore veris. feruorem estatis. algorem hyemis. Ego alternantibus incrementis dierum 7 noctium spacia simili rōne dissimiliter extendo. vt 7 varietas tollat fastidium. 7 tibi pariat oblectamentum. Aer dicit vitalem tibi prebeo flatū. 7 omne genus auium ad tuum mitto obsequium. Aqua dicit. potum tibi prebeo. foedes purgo. sitentia rigo. 7 diuersa piscium genera ad esum tuū ministro. Terra dicit. Ego pasco te. ego te nutrio. pane confouo. vino letifico. omnis generis fructu oblecto. diuersis animalibus mensa tuas repleo. Vox cōmonentis est mundus qui dicit. Vide homo quomodo te amauit. qui fecit me propt̄ te. te propter se. Seruio tibi quia factus sum ꝓpter te. vel vt tu seruias illi qui fecit me 7 te. me ꝓpter te: te ꝓpter se. Si sentis beneficium redde debitum. Accipe benignitatē red de charitatem: hoc tibi dat 7 hoc exigit deus. Vox cōminantis est. ignis dicit a me cōburēris. aqua dicit i me submergeris. terra dicit a me absorberis. infernus dicit a me deglutieris. quia omnis creatura sicut ex conditōe sua bonis famulatur: sic etiam peccatoribus p̄o malorum meritorum conscientia cōminatur vt in singulis creaturis ppe ti metuant quod se meruisse cognoscūt. Quartus mod⁹ est quando in eis cogitamus non infirmitatis naturalis. subsidium: sed libidinis oblectamentum. Hoc oculo eua vidit lignum 7 comedit. Qui hoc modo p̄ cogitationem exeunt: similes sunt corno qui non est reuersus. quia dum sotia quod male delectat inueniunt: ad arcbam conscientie redire nolūt. Reliqua ꝺo tria contemplationū genera i etitu columbe figurata sunt. que vacua exiit. Sed vacua non redijt. quia foris inuenit quod intus non habuit. nec tamen foris amauit quod intus detulit. Ramus olive virentis bonum mentis affectum demonstrat: quia sepe sancti viri quantomagis foras diuina opera aspiciūt: tantomagis intus in amore conditoris virescunt. In primo ergo materia vanitatis inspecta in nobis generat contemptum mundi. In secundo simulachrum rationis sub dei. In tercio instrumentum dispensatiōnis timorē 7 amorem dei. In quarto cupiditas incentiua libidinis.

Hanc ergo etiã caueamus ne egrediamur temere. Nemo te conscientia tua confidat. Dina intus virgo. aut ꝙ ca sta. intus columba fuit. sed quia columba fuit seducta nõ habens cor. egressa foris colorem pariter cum nomine mutauit. Que vi optimi. patet quia non ideo exijt vt corrumpat: sed tamen quia temere exijt. pudicicie sue vãa etiam inuita sustinuit. Q autem subiungitur ꝙ coniuxit amauit eam sibi. hoc est cadauer inuenit: & amplius ad archam redire noluit. Tres mansiones in archa. significant in archa intellectuali tria genera cogitationum. Rectum. vtile & necessarium. Sed inter has offes preripue vna est necessaria. i. charitas. que nos deo coniungit. & ideo in supremo archa ad vnum colligitur. vt iam vnum cogitemus. vnum expectemus: vnum desideremus dominum iesum xpm. In prima ergo mansione est cognitio. in secunda opus. in tercia virtus. in supremo premium. Virtus dominus ihesus xpc. Hos gradus habes in psalmo vbi dr. bonitatem & disciplinam & scientiam doce me.

Debis qui in ar/ .§.vi.

cha non saluantur. Hugo in dicto libro. Cõsiderare possumus tres maneries hoium. In diluuio siue archa sunt infideles. quos carnis desideria inuoluunt. qui ꝑter hanc vitam transitoriam: aliam nesciũt eẽ. In diluuio bi archã habent: sed in ea non manent. qui vitam immundã habẽt eẽ venturam credere non didicerunt: sed temporalium rerũ delectationi animum suum subiçiunt. Nã ibi quisq; fm interiorem hominẽ habitare dicit: vbi cum cogitatõe versatur. Itaq; hi qui delectationẽ coditis sui in vanitate hꝰ mundi constituunt. quis archam fidei habeant: intus tñ naufragi sunt. Vt taceam ceteros mundi amatores. qt modo literatos cernimus: qui xpiani vocari volunt. & cũ ceteris fidelibus ecclam intrant. & de sacramentis xpi participant. in quorum cordibꝫ sepius est memoria saturni et iouis & herculis. socratis. platonis & aristotelis: q̃s xpi & sanctorum eius. Hugas poetarum diligunt: & veritatem scripturarum negligunt: aut quod peius est impudenter cõtemnunt. Ego eis pronuncio quia in fine eis sociandi sunt: q̃s nunc in cogitationibꝫ suis ꝑ affectum cordis sibi coniungunt. Quid illis prodest habere fidem & non manere in fide? Quid illis pdest habere nauem integram. & in fluctibus naufragium non dicam pati: sed spẽ facere. Quid pdest veritatem cognoscere & falsitatem diligere? Non sunt tales qui vere fideles sunt. Audi qualis vanꝰ eorum fuerit: & tales omnes intellige. Lex dei eius in corde ipius. Sola ergo nauis fidei mare transit. Sola archa diluuii euadit. Odit caro concupiscit aduersus spm: omnis bõ in diluuio est. Sed boni in eo sunt: sicut bi qui postantur a nanibꝫ mali sicut naufragi qui inuoluũtur in fluctibus. Intelligamus ergo in nobis esse quod desiderius & in nobis eẽ quod fugere debemus concupiscentiam & fidẽ. Cõcupiscentia ptinet ad opa conditionis. Fides pertinet ad opera restaurationis. quia et illa inordinate amando per concupiscentiam deseruimus: Et ista pie credendo per fidem solidamur. Et ideirco monita diuina rationes nobis suadent mundum fugere. non vtiq; vt extra celum & terram eeamus: sed vt in concupiscentia mundi non maneamus. Excogitata enim mundi spẽ: nascitur in corde affectus concupiscentie. Proinde si cõcupiscentiam mẽdivo lumus vincere. prius est necesse vt memoriam huius mũdi a cogitatione nostra excludamus. Nam sicut oculꝰ pascitur spẽ: ita animus cogitatione. Fit etiam nõnunq; vt quod frequenter cogitamus ociosi: aliquando cõcupiscamus illicite. Reusq; facti indicatur: qui ꝑ consensum cogitatione delectatur. Ceterum ẽtium ad resipsas pertinet. quia omnis creatura dei bona est: nulla res est que cogitari non possit sine peccato. Rursumq; si prauos affectus attendimus. nulla res est in qua peccare non possimus cogitando. Nam & de malo bene. & de bono male. de immundo munde. de mũdo immunde cogitare possim⁹. Legimus sanctos viros non solum cogitasse: sed & locutos fuisse & scripsisse de rebus immundis. quod vtiq; non fecissent si cogitationes rerum immundarum animam macularent. Nihil interest quale sit illud quod cogitatur: sed qualis affectus et ipa cogitatione generetur. quia cogitatio mentem non polluit: vbi delectatio conscientiam non corrumpit. Expedit tamen vt obliuiscamur mundum. ne forte dum frequenter de eo cogitamus: ad eius concupiscentiam inflectamur.

Q; per operare/ .§.vii.

staurationis minuuntur cogitationes distracte ꝑ opa cõditionis. Hugo vbi supra. Satis vt reor monstratum est. vnde hec infinita quam patimur cogitationum nostrarum distractio oriatur a mundo & concupiscentia eius. hoc est ab opibus conditionis. Rursumq; quid sit illud ꝑ quod colligi possint in vnum cogitatões nostre. hoc est ꝑ opa restaurationis. Et quia ordo esse non põrvbi finis non est. suggest vt relictis operibꝫ conditionis queramus ordinem cogitationum nostrarum ibi: vbi finite sunt. hoc est in opibus restaurationis. hoc enim superius inuestigare ꝓposuimus. Quisnam vicꝫ cogitationum nrarum ordo cẽ deat. quatenus ex eis spũalis domus sapiẽtie in nobis edificari possit. Et quia ex rebus cogitatões veniunt oportet vt ex ordine rerum sumatur ordo cogitationum. Deinceps ergo tractare incipiemus de opibus restauratõis relictis opibus conditionis. de quibus quasi de quodã subterfluente diluuio egressi sumus. & nunc in opera restaurationis quasi in archam ingredimur. Igitur opa restaurationis sunt omnia que ab initio mundi vsq; ad finẽ seculi facta sunt: vel facienda. ꝑ restauratione hoim. In quibus & res gestas. & psonas ipas ꝑ quas. & ꝑter quas. & apud quas gesta sunt: loca simul & tempa. vbi & quãdo gesta sũt: considerare oportet. In operibꝫ restaurationis tribꝰ modis ordo considerat. Fm locum. Fm tempus. Fm dignitatem. Scõm locum. vt quid ꝓpe. quid longe gestum sit. Scõm dignitatem. vt quid humilius quid excellentius sit. Scõm tempus. quid prius. quid posterius gestus sit. Historia longitudinẽ arche metitur: quia si serio rerũ gestarum ordo ꝑ ipis inuenitur. Allegoria latitudinem: quia in participatione sacramentorum constat collectio populorum fidelium. Tropologia altitudinem arche metitur. quia in pfectu virtutum crescit dignitas meritorum. Moraliter pia mansio est fides. secunda spes. tercia charitas. Vel fm anagogem. prima mansio est cogitatio recta. secunda meditatio. pudica. tercia contemplatio clara. Vel fm operatõem. prima mansio est scientia. secunda disciplina. tercia bonitas. Vel fm statuꝰ differentes. prima mãsio est natura. secunda lex scripta. tercia gratia. Idem ĩ li. v. de archa noe. Ab adã vsq; ad diluuiũ. pria etas secuti ẽ. cõtinẽs annos. M. ccl vj. Secũda a diluuio vsq; ad abrahã ptiet ãnos. ccxcij. Tercia ab abrahã vsq; ad dauid. continet annos. dcccc. xlij. Quarta a dauid vsq; ad trãsmigratõs babilonis ptinet annos. cccclxxij. Quinta a trãsmigratõe babilonis vsq; ad xpm :bꝫ ãnos. cccclxxx viij. Sexta etas nũc agit. nulla annoꝝ serie certa: si vt etas decrepita ipa mortet totius seculi ꝓlumẽda. Sũt adhuc alie dñe. q̃b altitudo arche dilligit. Prima mãsio ẽ cõiugatoꝝ. Secũda ptinẽtiũ. Tercia virginũ. Prima mãsio repentia. secũda ambulãtia continet. tercia volatilia.

De cõmendatiõe .§.viii.

charitatis idẽ hugo in li. ꝺ laudibꝰ caritat[is]. Quis scelus a ꝓncipio mũdi extitit. q̃ nõ charitatẽ nobis aut ꝓdo aut facto ĩ ꝓmendauerit. Charitas abel martyrẽ fecit. Abrahã ẽ ra sua eduxit. qt ville ꝑ caritatẽ innocẽ mortẽ pertulit. iste natale solũ libẽ. deseruit: vsq; ꝑ charitatẽ ẽra celi cõmutauit. ꝙ sider⁹ q̃ tũ martyres ꝑ tortura ad regnũ celoꝝ

transierunt. Qualem ergo in eis vim amoris arsisse credimus: quos propter deum nec sibi pepercisse videmus. Conuenimus nunc cor nostrum & videamus si acquiescat nobis ea que mundi sunt relinquere: non arridere prosperis. non cõdelectari blandiris nõ cõgratulari letis. Domine inspectum meũ viderunt oculi tui. Longe ab hac non dicam perfectione. sed ab inchoatione perfectionis me video: Et certe hoc parũ erat amicis dei vt p amore eternorum illa spernerent illa calcarent. sed abiectis his oĩbus alacriter ad votũ currentes. nec minis terreri poterant nec tormentis. Trahebat eos charitas. nec retrahebat cupiditas nec terrebat aduersitas. Currebant ergo mundũ post se relinquebant: deum ante se habebant. Sed interposita sunt tormenta vt interrogarentur. vel quo desiderio hunc q̃rerent: vel quia cõstantia illã destruerent. Interrogata veritas est p̃bata charitas: confusa iniquitas. Accedãt ad penas intrepidi: & quanto mente ẽ amor intus vulnerauerat: tanto caro fortius vulnera sua despiciebat O caritas quo illos sapiẽbas. q̃dulcis eis fuisti. quos tanta ppter te sustinere coegisti. Quibus illos vinculis ad te traxisti. quos mundo & p blandimenta retrahente perdere non potuisti. Cucurrerunt quia tu eos cõtraxisti. trãsierunt quia tu eos inuisti: pupugerunt quia tu eos fixisti. Quinetting nibiliter in preceordijs eorum arsisti. quia nec pbius nec piemjs nec penis obrui potuisti. Vita q̃ flumina inundauerunt. sed multa flumina & aque multe charitatem extinguere nõ potuerũt. O charitas quo laudabo te. Si saperem te appreciarem te. Si scirem quanti valeres: precium appenderem p te. sed forte excedis angustias meas: nec inuenire potero p̃cium tuum penes me. Dabo tamen quod habeo. & toti q̃ habeo. Tota domus mea sba te cõmutabo. & cum totum vedero: totum quasi nihil reputabo. Oĩes delectationes carnis mee. omnes iocunditates cordis mei p te libenter impendam. vt te solã possidẽ valeã. Tu sola in cariot. tu solus in tristitia. tu sola suauis. tu solus iocundior. amplius delectans. abũdantius satiãs. tutius sal̃a feliciusq̃ seruãs. alijs etiã annũciando de te Dic mihi o cor humanum quid magis eligis. semp gaudere cum hoc seculo: vel esse semp cum deo. Nõ pus diligis. hoc potius eligis. Audi ergo vt corrigas dilectiõem non differas electiõem. Vide quo totum tibi est dilectio. ipa electio. ipa cursus. ipa quies & mansio & beatitudo. Dilige ergo dũm elige. curre. age prudenter. possides. fruere Iam inquis elegi qua via curram vt perueniam: da socios ne aberrem. Recte sunt vie domini & iusti ambulãt in eis. Justicia ergo est via: & iusti sunt qui in ea currunt. Nulla via iniustitia rectior. nulla societas iustior melior. nulla reges deo tranquillior. q̃ charitatem cor dilatatur: et corde dilatato via iustitie curritur. Idem o bona charitas. quod amplius dicam de te. Ducem te viri in via dei. Quid sit ipsam dicturi. viam dei: ad hoc inquit apostolus. Excellentiorem viam vobis demonstro. Tu es caput viarum rectarum. omnes vie recte ex te exeunt. & in te recurrit. Nã p̃cepta dei vie sunt eius que omnia a te pendent & in te cõsistunt. Tu es plenitudo iustitie. p̃fectio legis. cõsumatio virtutis. agnitio veritatis. Via igitur es o charitas. Qualis via: Sat excellens. suscipiens. dirigens & perducens. Cuius via: hominis ad deum & via dei ad homines. Tu deum ad hominem reducis. Tu hominem ad deum dirigis. Nec nisi p te ad alterutrum transire possumus. Tu mediatrix es aduersos concilians. dilectos socians. & disparos quodãmodo coequans. deus humilians. homines sublimans. Illum ad ima trahens. nos ad summa erigẽs. sic tamen vt nec abieta: sed pia sit eius descensio nec superba: sed gloriosa nostra exaltatio. Magnam ergo vim habes charitas. Tu sola deũ trahere potuisti de celo ad terras. O q̃fortis est vinculum tuũ quo & deus ligari potuit. & homo ligatus vincula iniquitatis disrupit. Nescio si dõ mihi in laude tua dicere possim q̃ vt deum de celo traheres: & hominem de terra ad celũ eleuares. Magna virtus tua vt p te vsq; ad hoc humiliaretur deus. & vsq; ad hoc exaltaretur homo. Considero deum ex semina natũ. infantem pannis obsitum. vagientem in cunis. lactentem vbera. Respicio postea cõprehensum. ligatum. flagellis cesum. spinis coronatum. spuris illitum. lanceatum. horum clauis. felle & aceto potatũ. Illic indigna hec dira passus. et tamen cur ita dignaretur vel ita pateret. si causam que rimor: aliam preter solam charitatem non inuenimus. O charitas quantum potes. si tantum inualuisti erga deum: quantomagis erga homines. Sed fortassis facilius vincio deum q̃ hominem. quia quo magis beatus: eo magis deo⁹ ẽ deo a te superari. Hoc optime tu noueras que vt facilius vinceres prius illum supabas. Adhuc nos rebelles habuisti. q̃ illum nõ obedientes de sede patrie maiestatis vsq; ad infima nostre mortalitatis solicitanda descendere coegisti. Addunxisti illum tuis vinculis alligatus. sagittis tuis vulneratum. vt amplius puderet hoiem tibi resilire: cum te vidisset etiam in deum trinũ p̃bassse. Vulnerasti impassibilem & ligasti insuperabilem. transisti incõmutabilem. eternum fecisti mortalem. Hec omia fecisti. vt corda nostra emollires. insensibiles affectus cõpungeres. vt se a corpore suo resoluere: & facilius ea sagitte tue penetrarent. Nec incassũ hoc fecisti. Multi sic a te superati sunt. Multi iam tibi manus dederunt. Multi iam in suis preceordijs sagittas tuas infixas portant. & alios ad hoc eas infigi desiderant. delectabiliter ẽm & suauiter vulnerant sunt & plagas tuas se percepisse nec volent nec erubescunt. O charitas quanta est victoria tua. Quem prius vulneraſti: & per illum omnes possimodum superasti.

O charitas ait idem vbi supra. Laudasti te quantum potui. Nescio si forte maius sit dicere te deum: an deus te superasse. Q̃ si maius est. hoc etiam libenter & fiducialiter de te dicam. deus charitas est. Nunquid parum est deus in se manentem habere. tanti ẽ charitate possidere. Hoc puto legũ sola charitas habet: vt deus dicatur et sit. Nõ enim dicitur humilitas est aut patiẽtia. quia cum omnis virtus donum dei sit. nulla preter solam charitatem hoc habet. vt non solum donũ dei: sed vt deus dici possit. Reliqua igitur gratiarum dona largitur deus etiã his quos reprobat: solam autem charitatem quasi seipsam habẽs tm̃ quos diligit in premiũ seruat. Charitas igitur ẽ fons proprius de quo non cõmunicat alienis. quia quicunq; illam habet. non tam alienus est a deo: sed proximus deo & deus in eo manet. Sic familiaris est deo charitas vt ipe mansionem habere nolit vbi charitas non fuerit. Siquis inquit diligit me. & pater meus diliget eum. & ad eum veniemus & mansionem apud eum faciemus. Animam in q̃ charitas habitat. superbia non inflat. inuidia non deuastat. ira non dissipat. tristicia mala nõ verat & auaricia nõ excecat. gula non inflamat. & luxuria non inquinat. Semper munda est. casta est. quieta est. Semper leta. pacifica. benigna. Semp modesta. in aduersis secura. in prosperis temperata. mundum contemnens & deum diligens. cum bona amando sua faciens: & sua omnibus libenter impartiens. In quo dei charitas est. semper sursum cor habet: & desiderium in supernam deiectum. Et si quando ambulat. si quando sedet. si quando agit. si quiescit. Quicquid egerit: cor a deo non recedit. Locum deum cogitat. Loquens nil preter deum & quod ad amorem dei pertinet loquitur. alios ad charitatem exhortando seipsum inflamat. Charitatem omnibus commendat. O dulcis amor dei. q̃ amaras & q̃ impatus amor huius seculi: non solum voce sed & opere quoq; demonstratur. Deridet b⁹ mundi gloriam. & sollicitudinem arguit. Miratur cecitatem hominum qui hoc diligunt. Quomodo iam dudum vniuersa hec caducа oĩa nõ pterunt. Oĩa ergo estimat vultre esse q̃ sibi sapit. et oĩb placere q̃ diligit. oĩb manifestũ q̃ cognoscit illis indicio charitas se prodit. Ego o bona

charitas quid dignū dicam laudibo tuis? Certe post tanta pmia pconia nil de te dicere mea parvitas psumeret ni si nunc̄ de te satis dici potuisset. Illabere igit̄ nobis dulcis ⁊ suavis charitas. dilata cor nr̄m ⁊ expande desiderū. Amplifica coditia nostri habitaculi: vt capere possit hospitem ⁊ mansorem deum.

De triplici medi .§.ix.

tatione. Lin creaturis in scripturis ⁊ in moribs. idem hugo Meditatio inquit est frequens cogitatio modum ⁊ causam ⁊ rōnem vnuscuiusq; rei investigans. Modum quid sit causam quere. rationem quomō. Tria sunt genera meditationum. in creaturis. in scripturis. in moribs. Primū surgit ex admiratōne. Secundū ex lectione. Tertiū ex circūspectōne. In prima admiratio questiōem generat. ⁊ q̄stio investigatōem. investigatio inventōem. Admiratio ē dispositionis ⁊ questio cause. investigatio rōnis. In lectōne autem sic considerandum. Primo lectio ad cognoscendum veritatis materiā administrat. ⁊ meditatō coaptat. oratio sublevat. operatio cōponit. Contemplatio in ipsa extollat. Bona autem quedam sunt necessitatis. quedam voluntatis. Necessitatis sunt que sunt in precepto ⁊ voto. De ceteris liquid superogatur reddit. si nihil non imputatur. Item meditatio in lectione est triplicis considerationis. ſm historiam qñ eorū que facta sunt vel rōm q̄rimus: vel admiramur. locis temporibs ⁊ locis ⁊ modo cōgruo pfectam. Secm allegoriā. meditatō opat in dispositione pcedentium ⁊ futurorū significatione. attendens in rōne ⁊ prudentia coaptatam sicut oportuit ad intelligentiam ⁊ fidei formam fabricandam. In tropologia operat quem fructum dicta afferant. exquirens quid faciendum insinuent. vel quid vitandum. quid ad eruditiōz. quid ad exhortatōem. quid ad consolationem. quid ad terrorem scripture lectio ꝓponat. ⁊ quid ad intelligentiaz veritatis illuminet. quid nutriat affectōem. quid fotmā vivendi ad iter virtutis edoceat. Meditatio in moribs est ſm affectus cogitationes ⁊ opa. In affectibs ē considerandū vt sint recti. sinceri. hoc est ad id qđ debent esse. ⁊ qđo affect⁹ est in eo ad quod debet esse rectus. ⁊ qđo debz ee sincer⁹. In cogitationibs considerandū vt sint munde ⁊ ordinate. Munde sunt. qñ de malis affectionibs nō generant. nec̄ malas generant affectiones. Ordinate qñ rōnabiliter hoc ē tempore suo adveniunt. Tempore enim non suo etiā bona cogitare etiam sine peccato nō est. vt in lectiōe de oratōe ⁊ in oratōne de lectione. In operatione considerandū ē pmo vt bona intentione fiant. Itaq; intentionem oportz esse rectam ꝙ discretionē: ⁊ simplicem ꝓ benignitatem. Secundo in operibus considerandum est vt ex recta intentōe inchoata cum pseverāti fervore. ad finē pducant. vt nec perseverantia torpeat: nec amor tepescat. Item meditatō in moribs duplici consideratione discurrit. foris ad famā. intus ad cōscientiam. Foris quid expediat. ⁊ quid deceat. deceat ad exemplū. ⁊ expediat ad meritū. Nobis ad meritum ptinis ad exemplū. Intus ad pscientiaz. vt sit munda que nec de preterito inste accusatur: nec de pūti iuste delectatur. Item in moribs vt omnes motus coordinatos deprehendat. vnde veniant ⁊ quo tendant. Motus igit̄ cordis aliqñ manifestam hāt origīē. aliqñ occultā. Que manifeste bona est a deo est. Que autem manifeste mala sine a dyabolo sine a carne est. Dubie aspirationes que inmixtibiliter ad cor veniunt. ab illis ꝓcedunt. Que autē dubia sunt in origine ꝓbantur a fine. Et que mala sunt differunt. Nam que a carne sunt frequentius surgunt ꝓpter necessitatem. Que vō a dyabolo sepius ꝓpter rōnem. Itē meditatio mox finem ⁊ directionem in omni operatione considerat. Finis est ad qđ tendit. Directio quo facilius ꝓcuritur. Qui directius pergit. citius ꝓcurrit. Sunt em̄ quedā bona. in quibus multuz est moveri. paz ē. ꝓmoveri. Alia cōpēdioso labore fructum magnū adducunt.

De tribus quere .§.x.

quirit domin⁹ ab homie ſm illud Michee. Indicabo tibi o homo quid sit bonū. ſ. tuum. ⁊ quid dns tuus requirat a te. vtiqz facere iudicium diligere misericordiā: ⁊ sollicitum ambulare cum deo tuo. Hugo item hoc exponēs sic ait. Quia et de trinitate est. non nisi trino sacrificio placari pōt. Offer ergo iudicium filio. iudici misericordiā. spiritui sancto charitatem: sollicitudinez paternitati. sic tñ vt non discretione numeri vnitatem trinitatis dividas: ſi singulis sua ⁊ simul vni singula exhibeas. Primū quidē iudicium faciendum ē de teipso: deinde inter te ⁊ primū tuū. Postremo de primo tuo. In eo iudicio quo indicas temetipsuz eē debes discretus: in eo qui est inter te ⁊ primū tuum iustus: in eo in quo primū pius. Teiām indica q̄ modo. Considera diligenter quid facis ⁊ quid nō: q̄d facere debes ⁊ quid non. Post hec adinnicez cōferendo pende. si idē est: quod facis ⁊ quod debes. Qđ si ita inveneris gaude: finautez time ⁊ cane. Inter te ⁊ proximū tuū hoc mō. vide quid facias primo. ⁊ q̄d ipe faciat tibi. Si tibi facit bonū ⁊ tu illi malum reddis: malus es. Si tibi ille malum facit ⁊ tu illi bonum reddis: bonus es. De primo tuo hoc modo. Vide quid facit. Si certum bonū ē. parvum magnū ⁊ magnum maius estima. Si dubiū bonus est: alīs bonum verum puta. Si certū malum est. magnū parvū parvum minus cogita. Si dubium maluz ē. bonū puta. Oportet ergo te primū facere iudicium. vt qđ recte discernis ope impleas. Deinde debes diligere misericordiam vt bonum qđ agis non ex timore sed ex amore facias. Et vt idem in alio sermone ait. Non timeas vicia arguere ⁊ punire qđ ptinet ad misericordiā. Et qui emendat verbere. ⁊ coherceat aliquē disciplina in quē potestas data est. misericordia pstat: ait aug. vñ ipe hugo ad pfidētes. Videte languidum in manibs vris. quē vobis ille misericors samaritanus cōmisit. Ceterū nōdū xp̄c crucifigebat: ⁊ tñ petrus servorem suum cohibere nō potuit: ſ. pmisit servū principum sacerdotū. nec multitudinem timens nec potestatem. Igitur videte quid facitis. xp̄c adhuc in oculis vestris crucifigitur. ⁊ vos adhuc gladiū in vagina habetis. cum tñ multitudo maior sit vobis q̄ eis illis. Quid vos in passione xp̄i fecissetis. qui mō ad ꝓtiendū pigri estis. Ipse quippe dixit qđ vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. Igitur in xp̄iano xp̄c occiditur: ⁊ in xp̄iano tribulatur. Quid ergo facitis. Quid pigri q̄d timidi estis. Forte qz nō statis sicut phinees. Idcirco tibi placare non potestis. vt cesset quassatio: quia discubuistis ad ollas pharaonis. ⁊ sanguinem diligitis. Pigrum est vobis surgere ad bellū. forte qz lanā diligitis. ⁊ lac nō oues. Idcirco pascitis vosmetipsos non oues. ⁊ fugitis veniente lupo: q̄ ovibs non curatis. Saltim si lac ovium comeditis: carnes comedere nolite. si fructum p custodia ovīū quaeritis. ipas vivas servate. Bonus pastor etiam carnem suā edendā suis ovibs dedit vt eas reficeret. ⁊ vos non solum merces tm̄ pcūz p custodia quaeritis: sed ipas ex ovibs lapi facti ad vestram refectōem paratis. Diligit̄ misericordia in deside rijs in verbis instruendo ⁊ corrigendo. in subsidijs pximē do primo in suis indigentijs. Postremū requirit deus sollicitū te ambulare cū deo tuo. ne vel bonū qđ nondum habes non merearis accipere: vel bonus qđ habes amittas. Sollicite ergo ambula cū deo tuo. vt diligas ex toto corde. et tota anima. et omni mente tua. In his tribus trinitati in te operanti cooperaris p illuminantem sapientiam. ⁊ cum lucente rectum discernis p inflammantem charitates. ⁊ cum ardente misereris. Per quidam ꝓ paternitatem ⁊ cū tuente temetipm̄ custodia. Per trinitatē ergo cooperando trinitati. trinitatis imago efficeris.

Qualiter sapientia .§.xi.

attingit a fine vsq; ad finē fortiter ⁊ disponit oīa suaviter

Transii inquit Salomon ad contemplandā sapientiaz erroresqz z stulticiaz. Hugo sup ecclesiasten. Quid est error: nisi cre quod rectuz est. Quid est stultitia: non sequi quod rectum est. Quid sapientia: cognoscere z amare bonum. Si fortiter attingit sapientia a fine vsqz ad finē. ergo non ē defectus opificio differēs pulcritudo conditōis. Quare ḡ nō eque pulcra sunt omia: nisi vt magis pulcra sint simul vniuersa. Nam si non essent differenter pulcra singula non ēent pulcra simul vniuersa. quia si ēet vna pulcritudo in singulis quālibet excellēs illa foret. z ceteris oibus eminentior: non ēet oīs pulcritudo in vniuersis. Igit sapientia a fine vsqz ad finem attingit fortiter. qz sic opera sua vsqz ad fundum rerum sequit': vt etiam defectum inferiorum ab vniuersoz pulcritudine moderetur. Et inde vniuersitas magis pulcra sit sine quo in vniuersitate q̄dam aliox compatione z respectu defectus patuntur. Nam bocipm qō in quibusdam eius operib pulcris nō pulcrum videtur. turpe ē tamen vbi non est. sed minus in parte pulcritudinis habet. qz hoc in toto pulcrum est. ad quod est. Ergo et eo in toto partium maxima est. q in pribus differens. z multipliciter variata distinctaqz oīsaria pulcritudo est. Suauiter. n. omnia disponit. quia in tam multis tamqz diuersis rerum generib. singula quaqz ad terminum suum pmouens. nihil vniuersitatis cōcordiaz pacemqz perturbare pmittit: sed sic vnicuiqz quod suum ē tribuit. vt diffinditer currentia ad vnum finez conducat: z vt vnius operatio vim effectumqz alterius nō impediat. Malum quidem ppriam sedem non habet: sed nā peregrinam a suo in alieno mouatur. quia non esset vbi posset ēe malicia. si non eam in suo paterentur que eam non fecit sapientia. Non enim sapientia malicioz fecit: sed in eo qō fecit: maliciam ēe pmisit. vt collata malicie sapientia vincere et cōparata pulcrior appareret. Confert enim se z cōmetitur. sapientia malicie in opib suis. z vincit eam vnqz vt attingat a fine vsqz ad finem. Ideo. n. malicia ad defectum currens sapientiam non euadit. qi non pōt malicia ipa quod corrumpat inuenire nisi in bis que sapientia creauit. Sapientia ẏo ppterea maliciam ad pcetū surgēs transcendit. quia non pōt malicia corrumpere. quod sapientia potuit creare. Currit ergo sapientia vt a fine attingat ad finem. transcendēs maliciam in corruptis bonis q̄ malicia non accedit z consequens maliciā in bis que corrupta sunt. quo malicia non pcedit. tam enim suauiter ēt non suauia disponit. vt omnia que contra voluntatē eius se erigunt. neqz patentes extinguat vt non sint: neqz violenter compellat vt nihil possint. sed ēt sinens z posse animans. currentia contra suam voluntatē manifeste pmittit. z occulte conducit ad implendum suam volūtatē. Restat nunc maximus ille sapientie cursus a fine vsqz in finē. qui nullum habet finem: sursum sūme contemplandus z deorsum. pfundum damnatōis. Ad istos duos fines vniuersorum cursum incipiens a medio sapientia. Hinc inde fine pmouendo fine referendo disponens conducit sursum ascendentib viam. sternens iusticiam. deorsuz descendentib viam relinquens iniquitatem. Quo cum ventum fuerit. sistent vniuersa in finib suis. z fines sui nunqz habebunt finem. Et tunc quoqz ipa sapientia pugnat ad ne vsqz in finem fortiter. vt amplius nunqz vel a rembatiōe instoz deficiat: vel a pena iniquoz desistat. disponēs omnia suauiter. hinc ad gaudium illinc ad supplicium eternum. Deo queso que suauitas in inferis erit: q̄ ipa suauis permanet que disponit: licet illis suaues nō sint quos disponit. nec illud suaue sit in quo disponit. Ipsa dispositio suauis est. etiam si suauia non sint q̄ disponit.

De quadruplici .§.xii

ege in mundo. Idem sup ecclesiasten. Quatuor sunt opera quib ois tra galia explicantur. primū est opus dei. secundū nature. tercium opificis cum natura. quartum solius artificis sine natura. Opus dei est ēntia rerum de nihilo creare. materiā rerum informem disponere: mortum autem rerum sub certo ordine tempore. Propterea hec tria ad opus dei ptinent. essentia rerum. forma z ordo. Hec autem tria (sicut postea ipe auctor attestat' de opibo dei) stabilia sūt. nec ēpis capiunt mutabilitatē. qz z rerum essentie hec que sunt: esse nunqz desinunt. z rerum forme sm primam conditois sue institutōem in suis generib opetuam identitatem custodiunt: z motus rerum primi ordinis nunqz legem transcendunt. Neqz. n. ēntie rerum nihil ēē. vel forme rerum aliter ēē. vel ordo rerum. dispositoqz ab initio mutari potuerunt. Opus itaqz dei est creare. formare. disponere vniuersa. Opus nature est scientia rerum de occulto sinu per incrementa producere. eadēqz rursum marcentia cum concidunt per defectum ad occultum sinū vnde prodierant revocare. Opus artificis cum natura. ē ea que oriuntur ō terra. studio et industria adiuuare. Opus solius artificis est. in subiecta rerum materia operari. vel disiuncta cōponendo: vel coniuncta separando. Tres itaqz opifices sunt in hoc mundo. s. deus. z natura z artifex imitans naturam. Sed di tres valde dispari potentia id quod ad effectum producunt efficiunt. Nam deus opere suo. nec nature opera indiget: nec artificis imitantis naturam. Operatur enim deus aliquādo sine natura: aliquā do in natura: aliquando supra naturam. Nam sine natura: primum fecit ipam naturam. Sup natura facit ea que de natura sm naturam producit. Supra naturam quando in natura preter cursum nature solitum. z posse primā maioti addita potētie aliquid ad effectū perducit. Omne ergo quod natura facit deus facit. sed non omne qō deus facit etiam natura facit: quia sine natura naturam facit. Tercio loco secuntur opera artificis imitantis naturam. z ipe quidem aliquando cum deo operatur sine natura: aliquādo cum natura sine deo: aliqñ cū deo simul z cū natura: aliqñ sine deo pariter z sine natura. Cum deo operat'. cum opera iusticie facit. Sine deo: quando opera iniquitatis agit. Cum natura quando seminibo rerum ac fetibo propagandis. quibus natura incrementum subiecit: fous industriam z studium apponit. Sine natura. quando preterea in subiecta materia studiz explicat. vt aliqd quodcunqz ad effectum pmoueat. in q̄ natura paritur tm. non operatur. quia materiam operandi prebet: non operanti effectum exercet. Talia sunt opera hominum que fiūr super terram. ex quibus multa mortalis vite necessitas cogit. multa suadet cupiditas. multa vanitas optat.

Super illud Eccle .§.xiii.

siast. Omnia fecit deus bona in tempore suo. z mundum tradidit disputationi hominum ait idem Hugo. Propterea stultam fecit deus sapientiam mundi. quia posset mundum in disputatione hominum permanēs ipe occultus. donec deficerēt disputantes z quererēt inania. Dehoc reuelauit se deus z ecuit de celo vt inueniretur. cum gloriari iam non posset homo. quasi ipse sensu suo z sapientia deum cognouerit. qui in opere dei scrutādo defecerat. Sunt adhuc z alie disputatōes in desideriis hominum multiplices nimis z varie: z ex ipis exurgunt multarū studia vanitatum. Omnis enim homo prefert quod diligit ipe. z trahūtur corda filiorum hominum in infinitas sectiones. z laudant partem suam singuli. z in omnibus his non inuenit homo opus quod operatus est deus ab initio vsqz ad finem. Initium nanqz operum dei est visus rerum temporalium: finis ẏo fructus eternorum. Idcirco traditus est mundus amatoribi mundi. quia quibus eternoz bonoz dulcedo tollit. eis carnales date sunt delectatōes z mōdi gaudia cupolita. In desideriox suoz malox dissipatione. Inuenimus adhuc et alias disputatōes i indicijs boīm graues ac multiplices. Accipiunt. n. boies

vicem dei violenter .z iudices seculi se constituit.z disputant de mundo z de ogibus dei z de prouidentia eius z iudicijs.quib⁹ vniuersum mundum disponit. Reprehendit deum.z nonia facit.z nemo tñ reprehendit cum lediat inimicus eius:cum sint ipsi vniuersi inimici dei z aduersarij veritatis. Multa opatur deus circa hoiem ab initio eius vsq; ad finem eius.z non inuenit quo fiant fine. hec omia donec finem ipse accipiat. Tunc autem intelliget z tunc intuebitur que opatus est deus in eo ab initio suo vsq; ad finē suum vel in misericordia vel in iudicio. Interim autem latent omnia. Et sepe deus malos tolerat z differt penā illorum manifestam.habet tamen omnis malicia penā occultam.z iudicat deus z videtur differre iudicium vel facta hominū non attendere oīno ab his qui non vident nisi ea que foris sunt. Similiter pbat deus istos aliquādo aduersitatibus.z tribulationibus exercet.z videtur iusticia non habere premium apud eum.z tñ nūq̄ caret retributione sua occulta vel manifesta. Sed aliquando differtur.vt interrogentur ō pseuerantia sua conscientie hoim. Hec est ergo afflictio hominum disputatio eoū aduersus deum.quia in eo q̄ iudicijs suis humiliter subdi nolūt. non solum eos pena exterius aduersitatis z tribulationis molestia atterit:sed multomagis intus furor z impatiētia murmurationis affligit.

De multiplici vanitate .§.xiiii.

Hugo sup ecclesiasten secunda omel.ait .sup illud omnia vanitas. Vanitas alia est in rebus conditis.alia in operibus humanis.alia in corporibus.alia in mentibus. Dicia est mutabilitatis.secunda curiositatis.tercia mortalitatis quarta inidratis. Vanitas mutabilitatis tuor⁹ modis rebus consideratur.siue quia inanes sunt:siue quia transitorie sunt. In illo vane sunt quia oīdant quod nō habēt. in isto trālitorie sunt quia non pmanent in eo q̄ habent. Vanitas curiositatis in tribus constat.s.in cōcupiscentia oculorum.in cōcupiscentia carnis:z in superbia vite. In cōbus enim vanitas est. Propterea tam vanum est in his q̄ bona videntur spem ponere:cū q̄ mala putant formidare. Quid.n.facit concupiscentia oculor⁹: Fallaces rex fucos.z lubricos captans aspectus.obtita sui fuditur.ac totum se curiositati dedens circuit oīa siqua forte noua.si qua insolita.siqua mira occurrāt. Ad omnes rerū motus altera semp pceps.temeraria. pcax.instabilis.petulans. impatiens.lubrica.sepe vana.sepe exultans.z sepe inanimose trepidans.nullam interius radicem habens:sed sp suspecta ad exteriores rerum pendens motus. Certe oīs creatura talis est hoī.qualis homo ipe est sibi.vt ab his que foras sunt nec bona mens ab his ledi possit:nec mala imutari. Igitur hec omnia nec ad malum bonos:nec ad bonum malos esse possunt. nisi quantum ipse animus vel ista aspernando,pficit:vel deficit querse amando aut metuendo vane. Quid prodest carnem morituram delitijs luxu z deliciis affluentia contra corruptōem tanto nisu defendere:cum nemo sit qui possit eam a corruptiōe custodire. Nam si superbia vite.siue ō diuitijs siue de dignitatibus gloriari velit:quid vanius esse pōt.hoc,pfecto diuitie hoc dignitatis suis possessoribus solum conferunt. vt qs in eis plus alijs accipe videat:inde plus alijs onerati inueniāt. quos certe,p eis acquirendis vel conseruandis plus sem⁹ vel labore atterunt vel cura affligant. Vanitas mortalitatis est de qua pū.ait. Filij hoim vt quid diligitis vanitatem &c. Vere vanitas est peccatum:quia ibi homo querit quietari: vbi magis inquietatur. Nam in carnis voluptate fugientem delectatiōem.nec cum pñs est teneri pōt:nec cum poterunt reuocare.z sic,pcella vanitas fatigata concutit.nec quietatur.conscientiam vrit.z ad nihilmento sui inducit.

.§.xv.

Loquar secreto anie mee

ait hugo ille in libro de arra anime. Sic enim nec mihi nimot erit occulta querere: nec illi pudor vera respondere. Dic mihi queso anīa mea.quid est q̄ super omia amas et diligis: Ego scio q̄ vita tua dilectio est:z scio q̄ sine dilectione esse non potes. Certus sum ego.q̄ aut hoc quecunq; aliquid amas.aut si iam postposuisti vniuersa:hic aliquid habes qd̄ pre his omnib⁹ diligas. Anima. Sicut amare non possum qd̄ nunq̄ vidi. sic de his omnib⁹ que videntur nihil adhuc amare potui.z tñ multis iam experimentis didici fallacem eē z fugacem amorem huius seculi.quem sp vel cum pene id qd̄ magis elegeram odere: vel cum aliud qd̄ magis placeat supuenerit cogor cōmutare. Sic adhuc de fidelijs incerta fluctuo.dum nec sine amore eē possum:nec verum amorem inuenio. Homo. Quero saltem q̄ in amore tēpalium non figens:& voleo q̄ in amore eternorum nondum requiescis. Infelicior esses si de exilio patriam faceres. Nūc vo quia in exilio erras:ad viam reuocanda es. Si temporalia.sua z visibilia idcirco amari debere existimas.quia illa quendam sui generis decorem ineſſe conspicaris. Cur teipam potius non diligis: que specie tua oīm visibilium decorem vincis. Anīa. Oculus cuncta videt. seipm non videt. Deo lumine quo reliq̄ cernimus.q̄am in qua positum est lumen faciem non videmus. Ego igit̄ quia faciem meam qualis sit cōtemplari nequeo facilius in ea que foris admiranda videnť.affectum dilectionis mee extendo.presertim quia amor nunq̄ solitarius eē patit̄.z in hoc pro iam quodāmodo amor esse desinit:si in alterum partilitatis consortē vim dilectōis non diffundat. Homo. Non ē solitarius cuj quo ē deus. nec idcirco vis dilectionis extinguit̄.si a rebus abiectis ac vilibus appetitus eius cohibeat̄. Ille magis iniurias sibi facit.qui vel inhonesta vel certe ea que amore suo digna non sunt.in societatem dilectionis admittit. Non vis habere anima amorem solitarium:noli tñ habere,plibutum. quere vnice electum. Amor ignis est.z ignis quidē fomētū querit vt ardeat. Sis caue ne id inijcias qd̄ fumū pon⁹ aut fetorem ministrat. Ea vis amoris est.vt talez te eē necesse sit:quale est illud qd̄ amas.z cui p affectū cōsimileris: in ipius similitudinem ipa quodāmodo dilectionis societate transformaris.

Qualiter anima .§.xvi.

possit ad rez amorē incitari p multiplicē rōnem. Tuā igit̄ alia pulcritudinē attēde.z intellige qualē debeas pulcritudinē diligere. Si si forte intermalla tua visio p negligētiā obscurata est.z tementpm vt decet z expedit contemplari non sufficis:cur saltem quid de te estimare debeas. Ex iudicio alieno non ppendis: Sponsum habes:& faciē eius nō vidisti.ille te vidit.munera misit.arram dedit. Si speciem illius videres.non amplius de tua pulcritudine ambigeres. Sares enim q̄ tamplacet tibi.nicus in tuo aspectu captus non cēt:si eum singularis decor z vltra ceteros admirandos non traheret. Quid ergo agis si adhuc scire non potes.qualis ille sit qui te diligit. Considera saltez arram quam dedit. Nobile donum eius.quia nec magnū decuit vt parua daret:nec pro paruo sapiens magna dedisset. Magnum igitur est quod tibi dedit.sed maius est quod in te diligit. Quid tibi dedit sponsus tuus:respice mundum istum. Omnis natura ad hunc finez cursum suū dirigit.vt obsequijs tuis z vtilitati deseruiat.tuisq; oblectamentis pariter z necessitatibus fm affluentiam indeficiēter occurrat. Quis illud nature precipit.vt sic vno deo sensus tibi seruiat: Beneficiū accipis. Et actore eius nō agnoscis.donū in munere ē largitor occult⁹. Quicquid ille est multū tibi vtilit:qui hoc totū et tantū tibi dedit. Multus diligend⁹ qui tantū dare potuit. Et qui tātū dare voluit:

multum dilexit. Vide ergo quid agis cum in hoc mundo amari z amare concupiscis. Totus vbi mundus subiect⁹ est. z tu non dico totum mundum sed nescio quid vix aliquam mundi particulam in societatem tui amoris admittere non aspernaris. Certe si ꝯ diligis vt subiecta. dilige vt arrā spōsi. vt munera amici. vt beneficia dñi. sic tñ vt sp memineris quid illis debeas. nec illa pro illo. nec ista cū illo. si ista propter illum. z illa illum diligas. Cane o anīa ne quod ablte non sponsa de⁹ meretrix dicaris. Si mercenarius plasticē amantis affectum diligit maiorem charitati eius iniuriam facis. Si z dona illius accipis. z tamē vicissitudinem dilectionis non rependis. aut si potes dona illius respue: vel si dona illius respuere non potes. vicissitudinem dilectionis repende. Dilige illum. dilige te p̄pter illum: dilige dona illius p̄pter illum. dilige illū: vt fruaris illo. dilige te vt diligaris a illo. dilige in donis illi⁹ q̄ data sunt a illo. Illum tibi: te illi. Dilige dona illius ab illo tibi p̄propter te. hec pura z casta dilectio est. Anima respondet. Cogor rationibus tuis illum super omnia diligere. a quo me video omnia in pignus dilectōis accepisse. Ecce igitur ego vnice electū. z vnice dilectum diligo. Ex hac huius dilectionis mee iniuriam patior. quod solū diligens sola non amor. Nam hanc dilectionis arram quis mihi obiicis. non dicam cum bestialibus: sed cuꝫ ipsis bestijs cōmunem accepi. Quid n. mihi lux solis amplius cōfert. q̄ reptilibus z vermibꝰ terre. omnia simile viuūt z spirant. idem pastus. idez potus omnū. Homo. Tria sunt in quibus q̄d te moneat inuenias. Discerne que dona a sponso tuo accepisti. Alia enim cōmuniter. Alia speciāliter. Alia singulariter tibi data sunt. Cōmuniter que omnibus p̄propter te tecum seruiūt. Specialiter que multis nec tamen omnibus p̄pter te tecum concessa sunt. Singulariter. que tibi soli sunt data. Quid igitur. Nunquid ideo te minus diligit: quia tecuꝫ quedam dona sua simul omnib⁹ concessit. Nunquid feliciorem te fecisset. si tibi solimodo⁹ dedisset: Ubi igitur illa grata z vtilis societas humane conuersationis. vbi solatia. vbi oblectamenta. q̄ bus nūc frueris: Vide igitur q̄ z in hoc multum tibi cōtulit. q̄ hoc ad solamen tuum tecum creauit. Si mund⁹ istis. z hec tibi omnia seruiant. q̄o etiam omnia ad obsequium tuum creata nō sint. Nunquid paterfamilias panem suum solus comedit. poculum suum bibit. vestimēris tuis induit: totum tamen non in merito eius dicit. quicquid habent hi qui per dilectionem vel per subiectōnem familiant. Sine igitur illa que tibi seruiunt. sine illa q̄ seruientibus necessaria sunt. omnia tibi data sunt. omnia tibi obsequia impendant. Nec te conturbare debet. q̄ in vsuꝫ rerum temporalium eadem bonis z malis est participatio. nec ideo similiter eos a deo amari existimes. q̄ bis omnibus tecum similiter cōcare vides. Nam sicut bestie nō p̄pter se sed p̄pter hominem create sunt: ita mali homines non p̄pter se sed p̄pter bonos viuunt. vt societas illorum bonum vitam exerceat: quoꝫ z felicitate sua admonēt potiora bis. z que mali cōcare non possunt bona querere. et inquirere sua cogunt artius amare virtutem. Postremo vt dum illos diuina gratia destitutos videt p quelibet abrupta vitiorum ruere: discant quantus. p salute debeant creatori gratias referre. Similiē ergo bonis ac malis ista concedi debuerūt. quia aliter bona ponosa sibi seruari nō crederent: nisi illa tam malis q̄ bonis cōmunia et videret

Nunc restat vt considerem. vtrum ne idcirco de singulari amore sponsi tui gloriari non possis. q̄ ab eo non sine societate bonorum diligeris. Dim societatem hoim dono creatoris tibiē concessam. vt inde solamen viuendi capias: ne quadam solitaria z inerti vita contabescas. Sicut igit vita malor⁹ tibi est exercitii: sic solamen est vita bonorū. qui certe tales sunt quos nec felicitatis participes: nec amoris aspernari debes habere z consortes. Nam si vere bonos diligis. quicquid illis beneficij impendit ande charitas que in te est. non quasi de alieno. q̄ quasi ō ꝑpio gratulatur. Licet igitur beatū eē isto amore vel solamine p̄frui. multo beatius est in ipo cum multor⁹ bonorum congratulatione delectari. quia cum in eos etiam qui cōparticipant affectus dilectionis erpanditur: charitatis gaudium z suauitatis ampliatur. Spiritualis nāq; amor tōe melius cuiq; fit singularis. quando omibus est cōis. nec per ꝯpationē plurium minuit: cuius fructus vnus et idez totus in singulis reperitur. Nihil enī in priuilegio singularis amoris tui societas bonor⁹ ꝓscribit. quia sponsus tuus i omnib⁹ diligit te. quos diligit p̄pter te. ac p̄ hoc singulariter diligit te. quia nihil diligit sine te. Non autem timeas alim illius in amorem plurium q̄ p̄ affectum distrahi. vnde circo minorem eē ad singulos: q̄ parcius quodāmodo z diuisus videatur in cunctos. Singulis adest q̄ omnibus q̄ nec alium nec maiorem dilectōis effectū singulis impēderet: si absq; cūctor⁹ precipitatōe singulos amaret. Ergo oēs vnum vnice diligāt. vt oēs ab vno vnice diligant. q̄ nec alius p̄ter vnū vnice ab omnib⁹ diligēdus ē nec aliud p̄ter vnū oēs diligere pōt vnice. Oēs autē vno se q̄ vnū diligant: vt vnius dilectiōe vnum fiant. Iste amor vnic⁹ est: nō tñ priuatus solusue nec tñ solitarius participat⁹. nec diuisus. cōis z singularis cunctor⁹. singulis z singulor⁹ totus. nec participatione decrescēs: nec vsu deficiens. nec tē pore ꝙrescēs. antiquus z nouus. affectu desiderabilis. experientia dulcis. fructu eternus. iocunditate plenus. reficiens z satians: nec vnq̄ fastidium generans. O anima mea. i hoc quoq; puduit te optim⁹ amator tuus. ne nihil eēt in quo singulariter de ipo gloriari possis. In omnibus bis dilexit te. q̄ vel cōiret tecū oībus vel specialiter quibusdā. vel singulariter tibi soli tribuit. Cū oībus rursum dilexit te. quibus te participatione toti sui sociauit. p̄ter bis oībus dilexit te. Quibus te singularis gratie dono p̄tulit. In oīm creatura dilecta es. Cum omnibus bonis dilecta es. Nolo vt parum existimes vel in tantis vel cum talibus tē dilectam. vbi z bonos omnes habeas socios: malos vero et que condita sunt vniuersa subiectos. Memam cogita q̄ aliquando non fueris. z vt esse incipere⁹ hoc eius dono acceperis. qui vtiq; si nihil amplius dedisset: p̄o eo tamē ipse a nobis laudandus z diligendus esset. Nunc autem amplius dedit. vt p̄cellam⁹ z bis que non sunt per essentiam: et bis que inordinata z incomposita sunt per formā et que inanimata per vitā. magno debito obligata es anima mea. multum accepisti. et nihil a te habuisti. et p omnibus non habes quod retribuas: nisi tñ vt diligas. Nā quod per dilectionem datum est: nec minus nec decentius. q̄ per dilectionem rependi potest. nec ideo plus dilexit te. quoniam plus diligendum inuenit te: sed quia gratuito plus dilexit te. talem fecit te. vt iam nūc merito plus diligat te: post esse. post pulcrum esse. Postea datum est sentire. datum est et discernere. sensibus fouis decorauit: intus sapientia illustrauit. sensus dono quasi exteriorem ornatum: sapientiam quasi interiorem habitum. Sensus quasi quasdam gemmas fulgentes appendens exterius: sapientia quasi naturali pulcritudine facie vultum tui decorans intus. talem omnino esse decebat que ad celestis regis thalamum introducenda fuerat. Multū gloriari poteras z multum custodire debueras. ne tale donum perderes. ne tantum decorem corrumperes: ne eo amisso vel immunito amplius misera fieres. q̄ eo non accepto vel nō p̄fecto misera fuisses. ne te cuꝫ damno amisse pulcritudinis simul tos queret cōfusio fedit atis. Sed vide q̄d fecisti. dereliquisti sponsum tuum. z cū alienis p̄stituisti amorē tuū. Fedasti pulcritudinē tuā deperfusisti ornamētū tuū. oblita es sponsi tui. z p tantis bñficij ingnas grates non egisti. Ut aliꝰ te releuaret illuc vñ ceciderat. ipe descendere dignatus est vbi iacebas. z vt iuste tibi redderetur q̄ debebas: ipe dignatus est pie pati quod tolerabas. Descendit ergo suscepit. sustinuit. rexit. restaurauit. Descendit

ad mortalem suscepit mortalitatem. sustinuit passionem. vicit mortem. restauravit hoīem. cogita quantum diligat te. qui tanta dignatus est facere. ꝓpter te. Olim cum non esses. dilexit te vt cōderet: postea cū feda esses dilexit te vt pulcram faceret. Et vt ostenderet tibi quātū te diligeret. non nisi moriendo a morte te liberare voluit. Nunc autez tam sincera charitate te diligit. ac si semp cum eo pfuisses nec ei probitat tibi reatū. nec impooperat beneficiuz. Et si vis dinceps cum eo perseverare fideiter. ipmꝫ vt decet amare. ac tuum illi amorem incōtaminatū conservare voluerisꝫ maiora se prioribꝫ daturum promittit. Ania. Jam quodāmodo incipio amare culpam meam. ad quaz dilexā dū ille charitate trahit: motuꝫ ē ꝑ me innocens: nihil qōī me amaret inueniōs. Quid ē dixe dilexisti me. ꝛ tātā dilexisti. vt moreris ꝑ me: Quid tale in me inuenisti. ꝑ q̄ tanta ꝛ tam dura sustinere voluisti. Amplius mihi vilis ee non debeo. que tantum placui deo: vt mori eligeret ꝑ me ne pderet me. Ihs. Et quid si cogitare cepero. quot ꝛ q̄les in cōgatione tua abiecti sunt. qui hanc que tibi data ē gratiam consequi non potuerunt. Elegit ergo te ꝛ pelegit sponsus tuus. elegit te in omnib. ꝛ assumpsit te ex cūctis: ꝛ amauit te pie omnib. Ania. Multum fateor collatū est mihi: sed queso te si vt asseris ego ea assumpta sum. quid adhuc differor: qīn ad amplexus sponsi nōdum venire possum. Homo. Nescis q̄ feda prius fuisti. q̄ spoliata. q̄ discissa ꝛ dissipata. ꝛ quō tamdiu in illum caliditatis thalamum introduci expetis: nisi saltez prius cura aliqua ꝛ studio exculta reppereris. nec te pudebit tue prīce turpitudinis: cū nihil turpe nihi pudore dignum habebis. Numquid audisti q̄d rex assuerus fecit. quādo Vasti reginam ꝓpter insolentiam illius repudiauit. Vide q̄m multe electe sunt. vt vna eligeretur. illa. s. etiam que oculis regis formosior ꝛ ornatior videretur. ministri regis multas elegerunt ad cultum: rex ipe vnam elegit ad thalamū. Posuit te sponsus tuus in triclinio vbi mulieres ornant. Caue ergo ne ad excolendam tementipam negligens sis. Ecclesia triclinium dr̄ ꝓpter tres ordines fidelium. ꝛ iam hoc ad dilectōem ptinere scias. qd habes vnde te ornari possis. que vtiq; ex te nihil habes: nisi ab illo acceperis. Primum est fons baptismi. in quo sordes criminum ptersorꝫ abluis. deinde crisma ꝛ oleum in cuius vncōe spūs sanctus liniris. Postea delibata ꝛ vncte leticie plena ad mēsam venis. ꝛ ibi percipis alimentum corporis ꝛ sanguinis xpi: quo interius nouam illam ptersorꝫ animorum maculam depellis. Deinde vestimenta bonorꝫ operum indueris. Ad vltimum secuntur aromata virtutum quarum odor suaue spirans: omnem illum antiquoꝫ foetorē fugat. Datur etiam tibi speculum sancta scriptura vt ibi vt deas faciem tuaz. ne quid minus necꝫ aliter q̄ deceat habeat compositio ornatus tui. Vide q̄m dispensatione tibi vbiq; concurratur. Non habuisti: ꝛ datum est tibi. q. vidisti: ꝛ restauratum est tibi. Nunquid tibi gratia bene operandi nulla data est. Si magna opera facis misericordi ter sublimanis. Si non facis magna opera: fortassis salubriter humiliaris. Melius nouit ille quid tibi expedit q̄m tu. ꝛ ob hoc si vis de illo bene sentire: totum quod ab illo tibi fit bene fieri intellige. Forte gratiam virtutum non habes sed dum vicioꝫ impulsu concuteris: melius in humilitate solidaris. Suauius redolet deo humilitas infirma. q̄m virtus elata. Nihil ergo dispositioni illius pdicare audeas: sed semper cum timore ꝛ reuerentia ota eū. vt qō ipe nouit tibi subueniat. Siqua adhuc mala in te pmanserunt pie dilnat. Siqua inchoata sunt bona benigne pficiat: ꝛ ea te qua ipe voluerit via ad se pducat.

Dulcedo vite .S.xvii.

mee ꝛ lumen oculorum meoꝫ. quid retribuam tibi ꝑ oīb⁹ que retribuisti mihi. Vis vt diligam te ꝛ qō. Da dedisti mihi domine sensum vt te cognoscam. ꝛ pre ceteris multis de tuis secret⁹ revelata intelligā. alios coetaneos meos in tenebris ignorantie vere liquisti: ꝛ mihi ꝑ illis lumen sapientie infudisti. Tu dedisti mihi sensum capacem. Intellectum sacrum. memoriam tenacem. linguam disertaz. sermonem gratum. doctrinam suadibilem. efficaciā ope. gratiam in conversatione. profectum in studio. effectuz in inceptis. solamen in aduersis. cautelam in ꝓsperis. ꝛ quocunqꝫ vertebā me: vbiqꝫ gloria ꝛ misericordia pcessit me. ꝛ sepe cuz mihi consumptus videbar subito liberasti me. q̄ errabam reduxisti me. quando ignorabam docuisti me. quando peccabā corripuisti me. quando contristabar cōsolatus es me. quādo desperabam confortasti me. quādo cecidi erexisti me. q̄ stetī tenuisti me. q̄ iui duxisti me. q̄ venī suscepisti me. Hec oīa mihi fecisti dr̄ deus meus. ꝛ multa alia de quibus mihi dulce erit semꝫ cogitare. semꝫ loqui. semꝫ gratias agere. vt te laudez ꝛ amem. Ecce habes anima mea arram tuam. ꝛ in arra tua cognoscis sponsum tuum. serua te illi intactam: serva impolutā. Ania. Vere fateor merito amor iste singularis dicitur. quia cuz in multos diffundatur: ita tamen vnice singulos amplectatur. Vere pulcrum ꝛ mirificum bonum qō cōmune ē oīm ꝛ totum singulorꝫ cunctis plidēs singulos implens. Ubiq; ꝑns oīm curam agens: ꝛ tamen singulis quasi omnib⁹ prouidens. Sic certe mihi videtur cum eius miserationes circa me attēdo. qō si fas ē dicere. quo dāmodo mihi aliud agat deus: nisi vt mee saluti prouideat. ꝛ ita totum ad custodiam meam occupatum video: quasi omnium oblitus sit. ꝛ mihi soli vacare velit. Semꝫ se ꝑtem exhibet: semper paratum se offert. Quocunqꝫ me vertero: non me deserit. vbicunqꝫ fuero non recedit. quicquid egero pariter assistit. Hoc igitur considerans timore pariter ingenui ꝛ pudore confundor. q̄ illum cui tam vehementer placere cupio: vbiq; mihi ꝑsentem ꝛ omnia occulta videntem intueor. O q̄m multa sunt in me de quib⁹ coram oculis eius erubesco. ꝛ pro quibus iam magis illi displicere timeo q̄ ꝑ bis que in me laudanda sunt si qua sunt posse placere confido. O macule veteres. o fedē ꝛ turpes. quid tamdiu deteretis. Abite ꝛ discedite: ne ꝑsumatis amplius oculos dilecti mei offendere. Nolite fallere vosmetipsos. non semꝫ mecum ipso adimuante manebitis: q̄uis me adhuc pigritante exterminari nō potuistis. Prostrauo abhominor turpitudinem vestram. Jamq; dinceps etiam si possem nō videri: nollem tamen a vobis inici. quanto magis nunc quia palam ipi sum. ꝛ quia plus certe cōtristatur eius offensio q̄m mea ē turpitudo. Recedite ergo inuanum mihi adhuc retis amplius. quia ꝛ mecum manentes me non estis. alienas ē forte meavos indico. Habeo aliud exemplar cui conformari cupio. ꝛ ad illud ingiter respicio. ac quantum possum magis semper ac magis exinde similitudinem trahor. Et quo etiam dicī. q̄ vos exterminare debeo: ꝛ q̄liter hoc faciam agnosco. Homo. Dixisti dilectionem singularem. pariter ꝛ cōmunem esse non posse. sed inde cō probata est amplius mirabilis: q̄ demonstrata est cōmunis ꝛ singularis. Ad extremum modo debuit me cepisti. an in hac deformitate tua. Quam licet invita pateris. ab illo posses diligi. Sed si te tunc diligere dignatus est: quando tota turpis ꝛ nihil decoris habens fuisti: quantomagis nunc diliget te. quando decorari. ꝛ pulchram turpitudinem iam deponere cepisti. ꝛ q̄uis quedam adhuc in te videat que sibi non placent. diligit tamen hoc ipsum. q̄d tu quoq; in temetipsa iam odire cepisti. que ili displicent Non enim tam statum q̄m propositum respicit. nec quid sis: sed quid velis esse attendit. Si tamen inquantum potes satagis. vt quod esse non cepisti. esse merearis. Anima. Quid est aliud dulce quod in eius recordatione aliquando me tangere solet. Et tam vehementer atq; suauiter afficere: Vt iam tota quodammodo a memetipsa abalienari. Et nescio quo abstrahi incipiam: Exhilaratur conscientia. in oblionem venit omnis pretentorum

malorum memoria cor illuminatur. desideria iocundātur. Jamq; alibi nescio vbi me esse video ⁊ quasi quibusdam amplexibus amoris intus tenecor nescio quid illud sit. et tamen illud semp retinere. ⁊ nunq; pdere toto animi nisu laboro. Loctas' quodammodo debūter animus ne recedat. q̄ semp amplecti desiderat. ⁊ quasi in illo omniū desideriorū finē inuenit. summeq; ⁊ ineffabiliter exultat nihil amplius querens: semp sic esse volens. Nunquid ille ē dilectus meus. quesso dic mihi vt sciā si ille ē. vt si venero ad me venerit: obsecres eū ne recedat ⁊ semp pmaneat. Hō. Vere ille ē dilect' me' q̄ visitat te. Sz venit inuisibil. venit occultus. vt tāgat te: nō vt videat a te. Venit nō vt totū infundat se sed vt gustandū prebeat se. nō vt impleat desiderium: sed vt trahat affectū. Primitias quasdam portigit sue dilectionis nō plenitudinē exhibet pfecte sanctas. Et hoc est q̄ maxime ad arram desponsationis tue pertinet. q̄ ille qui in futuro se tibi videndum ⁊ pperuo possidendū dabit. nunc aliquando q̄dulcis sit agnoscas. ideo se tibi ad gustandū pbet. Simul etiam vt interim de absentia eius consolens. q̄ eius visitatione ne deficias inceſſanter reficeris. Hec de scriptis magistri Hugonis dicta sufficiant.

Capitulum .q.

Vit ⁊ alius hugo qui

dict' hugo de soletto. qui sancti petri cocbinēsis ecclesie canonicus fuisse canonicus. vt refert vin. spec. hyst. li. xxviij. cap. xvij. ⁊ quo tpe fuerit non exprimit. hic edidit libr. qui inscribitur de claustro anime multū notabilē. et quo hic ponuntur ab eo excerpta. Ex libro q̄ de claustro anime inquit. Ep̄i nostri hodie domos nō impares ecclesijs magnitudine extruunt. pictos delectant' habere thalamos. pauper aūt sine vestibo incedit. ⁊ vacuo ventre clamat ad ostiū. O mira delectatio. Troyanos gestat paries pictos purpura auro vestitos: ⁊ ꝑ inopia negantur veteres panni. Pectori clipeus dat' auro splendēs pauperi ꝑo ad ianuam clamanti nō porrigit' panis. Et vt ve rū fatear: spoliant' pauper sepe vt vestiant' lapides. Et infra. Audire bonū diligenter ⁊ velle fieri bonū magna ps ē bonitatis. At diabolus p quosdā ordines fuo claustralibus minat' vt eos terreat. p alios blandit' vt decipiat. p alios promittit vt puerrat. p alios insidiat' vt rapiat. Publicam docet. de spletionibo loquit' infirmitates diuersas fingeat' religio generari ꝓhibeat. Sed quare ⁊ non vt medici velit: ⁊ vt occidē possit. Videt ex subtractiōe ciboꝝ luxurie vires minui posse. et video nō tardat minari egritudinē. timet ocīū pire ⁊ somnolentiam destrui. video laborēs intolerantiā. ⁊ ꝓtensa vigiliarū spacia ꝓtendit. abstinētiam et iciuniū damnat. ⁊ pressa naturā carnis deficē astringit: ⁊ tū vicīū su pfluitatis tacet. p quā natura suffocat'.

Sunt aūt quatuor diuersitates rerū q̄ claustralibus fugiende sunt maxime renunciantibo huic seculo habende despectui. Cōfert em̄ pulcritudo delectationē. ornat' affectū. locus opportunitatē. diuitie effectū. Audāt igit' hec et caueant q̄ locubos portant. qui nundinas ⁊ fora ꝓpter necessitatem fratrū frequentant. q̄ seculariū domos ⁊ curias pulsabant. Deuitent solariū bersabee. limū thamar. thalamum amon filij dauid. Deuitent psonas infames. suspecta hospitia: munuscula dare ⁊ accipe. pecuniā plurimaꝝ cōgregare. me in ipsa laqus latet in quo cū alio peant.

Pudicus oculus iamitos est cordis. dehd indecens no uere esse erubuit. Impudicus ꝑo queribo q̄ placet vbiq; discurrit. Solent boies tribo generibo armoꝝ vtī. telis vicīs hasta ⁊ gladio. Immisit vero dñs sui oculos suos in Joseph. Hec sunt impudicicie tela q̄bo vulnerant' longe positi. bis ꝑo pudicicia oculoꝝ apposita. Vibratō hastē blandientis. vicīs sermo adultere. huic opponit' cordis mundicia. venenata em̄ colloquia nō recipit mūdi cordis puritas. Gladius q̄ ꝓfigit' cominus mollis adultere tactū huic restitit p cordis mundiciā. Respuit em̄ adultere tactum. rupit funibulum ne ꝓpter pragium. His igitur modis vocet nos Joseph ne p pulcritudinē mulieris ad delectationem trahamur. Vestium ꝑo ornatum et affectum q̄ inde subministrat' vilis habitus amor exterminat. Nemo em̄ qui vere habet ꝓprij habitus contemptum alieno delectat' ornatu. Sed ⁊ loci opportunitatē ne temptanēi sit cōgrua. claustri assiduitas excludit. Qui em̄ discurrit p alienas domos. qui societate secularū gaudent. qui fori spectacula sequunt'. quasi ad necessitatē cōmunē sed ad ꝓprium voluntatem sunt parati. q̄ cāi itineris sui nō bñt ⁊ fingunt. taleo sicut sunt faciles ad discurrendū: ita fortitan ꝓti sunt ad ea que loci opportunitas subministrat.

De securitate clau .§.i.

stri ⁊ periculis seculi idem. Secura ē claustri assiduitas. quā cura rei familiaris nō turbat. quā non sollicitant accessus hominū. Ibi inter fratres alterius ad alterū habet' dilectis custodia. Ibi prelatorum subiectis discretio prouidet sollertia. Ibi silentium ꝑfabulationibo aufert locū. extinguit iras. Ibi disciplina ceteros motus corporis seruire cogit mundicie. et sic omnis opportunitas que est ad malum p claustri assiduitatem excludit. Per paupertatē ꝑo voluntariā pecunie effectus extirpatur. Contingit quandoq; vt qui minus terrenis equunt nec blandimentis acquiescunt: promissis eius flectantur muneribus. Prudentia ipsa mundi est que promittit vt pervertat. scilicet diuitias et honores. Alterum cupiditatis est. alterum superbie. promittit sed nihil dat. Et siquando recipiant homines quod promittit: non datur illud sed emitur. Raptoribus promittit agricole substantiam. oues vidue. pupilli agros. Feneratori vicini sui tomum amplitudinem possessionis. Militibus promittit inter enses lucra inter telorum grandinem sub spe carceris ⁊ mortis piculo. Negotiatoribo vltra mare promittit lucrus. ibi naufragij timor. ibi vento cōmendantur opes et anime. Invtroq; periculo. in vtroq; difficilis acquirēdi modus. Claustralibo ꝑo vagandi licentiā quam ngor claustri abstulerat repromittit fabulosas confessiones ociosoꝝ. platearum applausus. foris spectacula. ciborum affluentias. vestis molliciē et vt cuncta compleam libertatem faciendi q̄ placeat.

Ultimo loco de superbia que insidiatur vt rapiat ē agendum. Hec est que seculares possidet et retinet. noniter cōuersos verat et revocat. Justos ꝑo tentat ⁊ illudit. In secularibus apparet. In noniter conuersis notatur. In religiosis quoq; latet. Elephantis natura talis esse dicitur vt ossa illius iuncturis careāt. ⁊ ideo flectere membra sua nequeat sed semper stat. Membra superbie inflexibilia sūt cum enim superbus loquitur. si imponas ei silentium non acquiescit. Si aliquid operatur et contradicis non cessat. et sic flecti nequeunt actus superbie. Sed qui sic stat. male stat. Ad propriam voluntatem quasi ad arboreꝝ latus inclinat superbus vt quietem recipiat. Quod enim p dispositionem propie voluntatis agimus: hoc quieto fulci pimus animo. Si autem aliter ordinet'. p labore reputatur. Succidatur igitur arbor propie voluntatis vt cadat ⁊ occidat' bestia superbie. Sed cauendum nobis est. ne cadens opprimat aliquem. Sic igitur noniter conuersis insidiatur superbia.

Audiant secula .§.ii.

res: quos delectatio temporaliū retinet qui religiōis horrent habitū: q̄ sanis vere sit religionis cohabitatio. abūdans em̄ est pauperi. mediocri sufficiens. tolerabilis diuiti. Infirmis larga. delicatis compatiens. fortioribus moderata. penitentibus misericors. peruersis severa. bonis optima. Hec sunt nomen religionis bñficia. Quidā rebus temporalibus egent. sed inuiti. ⁊ hec vocari solet egestas. Egent enim rebus et egent bona voluntate: qua diuus

nihil esse potest. Quidā de seculo veniūt vt i ecclesia possint honorarioq; in sua tomo nō nisi ꝓtemptibiles esse pōt Qui si forte eccīam i qua pauperes amat intrauerint into lerabilem dicūt illius loci ꝓfuetudinē. nimiā platoꝝ seueritatē ꝓtendūt. aliquem de fratribo opponūt sibi. quē cum nolunt pati: dicūt q nō pōt calide machinātes. vt ad vitiotem valeant trāsire eccīam quasi humilit rogant a vinculo ꝓfessionis absolui. miscentes blandis aspera. Minātur em scandalā si male disseserint. vi rant se in alia ecclesia quiete mentis esse posse. in sua nunqs. Respondent abbati suo libera fronte accusant fratres quosdaz criminosos quosdam p ꝓniā iustos vocāt. Quos ꝙ iustos negarem nō possunt: inuidentes bono nimiū iustos appellāt. erubescūt genus suum ꝓpio nōie nolunt appellari. Amāt em nomia dignitatū si vocent abbates. si priores. si prepositi arridet oculus hylarescit facies. q sic mūciat animus quid oꝓtet. Imōi pauper nō ꝓmittit xp̄o regnū sed infernū.

Sunt alij qui ex paupertate venerūt quibo si dent necessaria ea putant esse superflua ex humilitate sua. ociū vnius diei sacrilegiū esse putāt. Saturari vilib cibis arbitrant vicium. Nulli equales esse. ex vebito cunctis fugere cristiānt aliqñ bonas vestes erubescāt habere. q nisi ꝓduret humilitatē discreto: vti licitis licitū eē dubitarēt. Tales sequūtur xp̄m pauperem itinere recto. qi pauper pauperem bomines humilē. bis dāne ꝓpria ad necessitatē: q ꝓmittuntur ad eternitatē celestia. Mediocri religio sufficere debet qi necessaria ꝓbet. dat satis et dat grauis. Mediocritas ē via media q ducit ad cinitatē summi regis. a dextris ꝙ q sinistris sunt egestas et diuitie. in vna angustant p egestatem. in alia errant p superbiam. In ꝓciosa enim vestis est superbia. in pannositate ꝙ alicne rei ꝓcupiscentia. Tolerabilis est diuini religio. Jugum enim meū inquit suaue ē. Ubaurq; ceruices humiliat on⁹ q̄ trahit. Superbū carnis que quasi ex adipe ꝓdit tomat. Sed dicet aliq̄s. vita xp̄i est obprobria pati. nihil possidere. affligere corp⁹. mori p primo. Sed cui est hoc onus leue: Audi cui. Lupio inquit paulus dissolui q esse cū xp̄o. Mirares hec abhorrent quotidie seculares. et hec quotidie patiunt. Timent obprobria pati p xp̄o: p modo aūt patiūtur obprobria. sempiterna. Mori p xp̄o peimescunt: q ꝓpali lucro quotidie morunt. Nonne leue ē mori p primo q esse cū xp̄o Spes maneris laboꝝ oneris imminuit. Vere onus leue vita xp̄i q nec multa portat nec diu. Religio nō acquirit cū cupiditate. nō possidet cum amore. nō volet si amittere. Jugum aūt diaboli grauat q opprimit. Multa em patit diuitum superbia. Nouimus diuitū mensas nouerūt q aliqui nostrum. pternitas ibidē acq̄rit sibi locum. nō simplicitas. Nubusdā ibi datur cibus sine potu q econtrario. Multi etā ieiuni surgunt a mensa. q tamen leti vrbanitate quadam famē suam ꝓsolant. Mensa ꝙ religionis est ordinata sufficiens nō superflua. Nullibi amittit locū curaboze. qi omnia disponit humilitas. Jeiunāt milites vt aliena rapiant. Scolares vt fabuliones fiant. q nolit ieiunare vt audiāt. Ueite ad me q laboratis. q onerati estis. Discit xp̄s. ego reficiam. q dicit homo deficiā: Credo qi q potuit hominē facere: possit q reficere. Labor diuitū grandis. leuior est labor claustri: q tamē timet. Jesus est em pōdus tunice q̄s lotice. Lutius ē claustr q̄s castrū Lutior est abbatis obedientia q̄s regis iussio. hoc int gladios mittit: illa pcīm vitat. laborāt multi si ñ ꝓdest eis. Tolerabilis est labor claustri. qa mediocritas laborē temperat. nec aufert diuinis si sup fua. religio quod nocz aufert. qd necesse est ministrat.

Q religio larga .§. iii.

est infirmis. idem. Quidam enim sunt q infirmant ex senio. alij ꝙ ex membroꝝ lesione. alij ex infirmitate ad tempus. alij continuo langueze. Sunt aūt alicq quoq; senes est garrula. iracunda plena. puerbis q fabulis vacāt. q illi est oculus eoz cecuciat. licet manus tremebunda cessz ab opere. licet officium suum pessignoret. licet totus corpore et alio caru⁹ incedat. tñ cor q lingua nō senescūt. belle q gloriant se fuisse diuites. bella principū seculariū. nō pacifico rū recitant. ad causas vocan volūt: qz preterita nouerūt. Tales accusarent susannam si vellet et laudarent Jezabel. Sunt et alij q cum terrā nō videant oculis cēli mente ꝓsiderant. Qui licet offendant pedibo. licet toto corpore mutēt: nō offendunt tñ lingua nec coade mutāt. tacēt nocia quod instruit nauigant. hominē intenoꝝ labori supponūt cū non possint exterioꝝ. Instant otiōi. Recognāt oīa annos suos in amaritudine anime sue: q ideo renouabitur vt aq̄le iuuentus eoz. Illoz ꝙ q membroꝝ lesionem siue molestiam corporis sue egritudinem patiunt. quidā egreferentes ꝓsiliunt medicū si statim nō pualescāt wasiātur. Dolorem capitis nō patiunt benigne: q quō p primo capitis abscisionē pateren: flagellū timent q quō tormenta sustinerēt: Sunt alij q nō sunt carni. ꝑ volāt vt sermat caro spiritui: qui nō querunt medicū nisi cibus. clamantes tñ. Sana me domine et sanabor. Soli portāt infirmitatē suā: qi nō inquietāt aliquē q̄m ꝓprijs. Qua ꝙ sunt vide ꝙ queruntur infirmi. s. de infirmitate: de medicina: de cibo: de ordine. De infirmitate ideo ꝙqueruntur. qi pondus infirmitatis portant inuiti. alij ꝙ eo q laboti fratrum interesse nequeāt. De medicina ꝙ q nō subueniat eis vt vicunt fraterna charitate. alij q ꝓpendū pauiat ecclesia. p salute eoz. De cibo aūt q nō sufficienter. vel quō. vel quando volunt ministrat eis. alij ꝙ q delicata comedant nihil operantes: q aliqs eis seruiat q ipsi nulli. De ordine aūt ꝙquerūtur impurantes gravitati ordinis infirmitatis sue causam. q sic qō bene egerūt male pcedunt. alij qz a ꝙcentu fratrū separati delicatius tractēt. Si aūt a lectulo fratꝝ in choto psallētiū voces audierint pēsilos ruminant: qui claustri tediū benigne ferunt felices ē putant. Nihil te ordine implere se fatentur. Sed nisi fallor implent totū. Infirmitatis claustro coartant. discipli nam anxietatū virgis spinis voloū. Jeiunant. vigilāt laborāt. qi cibū somnū q quietē infirmitas negat. Et tñ si putetur lectulus suauior: si cogāt sine caligis dormire: quasi aliquid criminale fecerint. an huiusmodi timent vitam finire. Quomodo est infirmis larga religio vt si dent alijs necessaria infirmis plura q delicatiora querant. vt ex multis aliquid placeat. q cum gustauerit reficiat ex aliq.

Q religio est com- .§. iiii.

patiens delicatis. idē bng. Quatuor sunt delicate q spes voluntate. vsu. genere. natura. Voluntate delicati sī qui cū grossioribo cibis vti possint nolunt: si exquisita et diuersa fercula querentes respondēt ventri: et peteti obediunt Respondeo huic et ego. quoniam si clamauit: non ꝙga si pane compescō. Mihi soli quidecq fercula plura parantur: q multis fratrib vnum datur. multis vnum et vni plura. Vñ ꝙ: qui cum essent in seculo seruiebāt ventri. In ecclesia ꝙ positi vsuz solūti ubi mutare nolūt. infirmitatē timent corporis. q animē sue cōferūt mortem. impossibilitatis sue vsum vite precedētis fore causam testantur Sed vt dici solet malus vsus abolendus est. Genere delicati sunt filij nobiliū. Qui licet fuerunt in seculo nobiliores dignitate generis sita in cōcentu fratrum sunt nobiliores ꝓcessu bone operationis. Jactant se nō esse delicatos. humiles sunt ꝙ hoc vestitu q opere. Nec de parentuz suoꝝ dignitate gloriantur. sed occultant causas superbie. ne pes eoꝝ labatur in vicium. Natura ꝙ delicati sunt. quoꝝ complexio talis est. vt pondus laboris ieiunij et vigiliarum ferre non valeant. qui etiaz cibos exquisitos fastidiūt. qui sibi sunt oneri. qui calore solis dissoluti cito lassantur. q frigore statim torpescūt. Tales etiam de populo quosdam natura plasmauit. Omnib hīs compatiens est religio. Est aūt vera et falsa compassio. vtraq;

tamen tribus modis fieri solet. scz ore: corde ⁊ opere. Ore fit falsa. qñ quis fictibilo verbis tñ damnum alterius consolatur. Corde ⁊o quando dimittaliquis ogressiones egritudine sine egestate occurrit et pietate motus affectum declinat transiens tñ egenti non succurrit. Hec cõpassio sterilis est. cõcepit sed nõ peperit. De cõceptu ei vere cõpassiõis nasci solet elemosyna: ß tãq̃ venefica mulier partum ingulat anariciã ne prodeat in lucẽ. Illa que ore fit. tñ adulatoria est. Sequit alia. s. tercia: que multa tribuit. sed ideo non laudetur: vt plus recipiat. Sunt etaz qui compatiuntur sibi ne interficiant cineꝛ. Aliꝰo fratri suo Sed quia non habent vnde compassionis opera cõpleant. prelatis quorum est prouidere aut impendere necessaria. qualis sit et quid possit frater ille diligenter intimãt. compatiãtur et magistro. ne qui preire debeat: deficiat in via. vnde quidam vsus inoleuit vt aliquem de fratribus abbati suo preponant cui obediat in agẽda sui cura. ne rigor prelationis frangat hominem fragilitatẽ. Et hec est compassio penitentie. Tria sunt p que apparet vera cõpassio. s. occulta beneficia: paupertas et moꝛs. Beneficium enim si impendatur occulte: humane laudis fauoꝛem extinguit. Quando enim pauperi miseretur aliquis temporalis remouet spem retributionis. cum ꝓmo mortem pati nõ renuit: amoꝛem mundi non ꝓponit.

Q⁹ religio fortiũ .§.v.

bus est moderata. Hug. Tenẽdus est in omnib⁹ mod⁹. quod eñ modum excedit: excedit et vires. Modus equa lance librat onera fortiorum sine debilium. ne grauentur fortiores: aut debiles sub onere opꝛimantur. Tres sũt species fortiũ. scientia. corpore et animo. Scientia fortes sunt. qui licet diligentis affectu animi careant. licet fortitudo corporis nõ sufficerat: ipi tamen quadam rationabili scientia. qua creatoris sui benignitatem ⁊ suam negligẽtiam recognoscũt. inclinant animi rigoꝛem ⁊ corpus suum cogunt seruire creatoꝛi suo. Et sic dicunt bene amare: qa sciunt bene operari. Corpore fortes sunt: quos natura solidauit ad tolerandos labores. Quoꝝm quidaz quod prodest operari possunt: sed nolunt. alij possunt et volunt. alij ꝛo plus volunt qz qđ possunt pati. Qui corpore fortes animo debiles sunt. parcunt sibi seipsos amantes. secũdum tur ociũ. vacant fabulis. sures sunt: quia communi necessitati subrahunt quod commune fecerant. Mentiunt autem coram deo et hominibus. quia quod voluerunt reddere possunt sed nolunt. decipiũt fratres suos ignoꝛãtes qđ possunt. Animo sunt quidam fortes. quidã fortiores. alij fortissimi. Fortis thobias. fortior Job. fortissimus abraham. Duobus modis probatur fortitudo animi capiditate. felicet ⁊ carnalitate. Thobias cõmisit. Job amisit. Abraham dimisit. hic pecuniam. ille substantiam. ille donum terram et cognationẽ. Duus in spe. alter patienter. alius sponte. Primus egenti compatiendo. secundus psequentem tolerando. tercius iubenti obediendo. Et sic non cedunt cupiditati. que in tribꝰ cõsistit. felicz in amore possidendi. in voluptate amittendi. in coactione verendi. ß simul expellunt tres tria. qz quisq̃ suum. Nec cedũt carnalitati. Non enim plus amauit thobias filiuz q̃ debuit. Job de monte filioꝝ nõ voluit plus q̃ necesse fuit. Abraham ꝛo nõ tñ ymabelem expulit sed etiam Ysaac deo obtulit. Fortissimus abrahaz: sed beatus Laurentius fortissimo fortior. Abraham sua dimisit. Laurentius sua despersit ⁊ dedit. Abraham suum filium deo obtulit: laurẽtius seipm pro filio dei. Hic ignem parat seu portat. colligat filium alle ad ignem posituꝰ ꝛpm predicat efficit' olocaustum domino. vere totum incensuz igne charitatis intus exterius flama tribulationis. Hic quia fit obedẽs filium recepit incolumem alle ꝛo quia pseuerat in tormentis a dei filio recipitur in salutem. Sic igitur in tribus his consistit fortitudo totius religionis. Qui enim scit ⁊ vult et potest bene operari. si in hoc modũ teneat. semper perfectus est.

Q⁹ penitẽtibus re/ .§.vi.

ligio est misericors. idem Hug. Tribꝰ modis penitet homo. Saul oze. Petrus corde. Dauid ore et corde simul penituit. Una commisit dauid erga Uriam. perfidiã. homicidium ⁊ adulterium. tamen quia corde penituit audiuit: dimissum est ibi peccatum tuum. Ter negauit Petrus. et tamen respexit eum dominus. Tribus modis precauit saul. p superbiam. per inobedientiam. ⁊ per excusationẽ peccati. Sagittaꝝ diaboli. preuaricationis ade. excusationis eue particeps efficitur. Adam contra patreꝝ. Eua contra filium. Diabolus contra spiritum sanctum peccauit. Hi sunt tres qui testimonium dant in celo aduersus Saul. Pater qui est veritas: de mendacij excusatione. Filius qui est patri obediens: de inobedientia. Spiritussanctus de ꝑseuerantia peccati testimonium profert. Superiori non obediuit Saul. nec pepcit inferiori sed sibi. Duꝝ populum sibi subiectum accusat. dum seipm excusat. dũ precepta Samuelis recusat. Tribꝰ modis penitet homo. et tribus modis miseret deus. Peccantẽ expectat et reuocat dono gratie. desperantẽ ꝛsolat p spem venie. penitentẽ roborat et ꝓmissis glie. Miseret ⁊ homo homini tribꝰ modis. Miseret prelatus discipulo dũ peccantẽ verbis benigne corrigit. desperantẽ ad spem p exempla misericordie erigit. ⁊ correptũ post ꝓmissa diligit. Nonnulli cũ aliquẽ familiarẽ habeant si peccant despiciunt. fatentẽ q̃ nõ diligant eos sicut prius. Peccauit petrus sed xp̃s eum nõ despexit immo respexit ⁊ dixit. Miseret ⁊ plato discipulus. dum irato non resilit magistro: ⁊ vt peccãtinõ detrahat. vel peruersum patitur. Iratum enim saul fugebat Dauid. purgantẽ in spelunca ventrẽ cũ posset occidere nõ occidit. puersumq̃ passus est q̃din vixit. Miseret discipulus discipulo. dum peccanti otãdo compatit'. aut quando inter se ⁊ illum solum corripit'. aut qñ in se peccãti benigne vindicat.

Q⁹ peruersis reli .§.vii.

gio sit seuera. idem Hugo. Peruersis religio est seuera. Seruat honestatem seueritas: denitatẽ castigat. timet' ab indoctis. Ipa est decoꝛ senũ. iuuenũ virga. Predatoꝝ psonas ornat: virtutũ speciẽ colorat. Sicut enim rubor miꝛtus candoꝛi: sic seueritas mitra recti tudini. si dulcedine cõdiatur: vultũ religionis decoꝛat. Dulcedo plati trahit ad pniam peccantẽ. discipulũ seueritas corrigit. rectitudo dat legem vtriq̃ districte nec seueritas lenitatẽ patit'. nec dulcedo dissolutionẽ. nec rectitudo lineaz insistit trãsgredi ꝓmittit. Ira plati cũm dat puersoꝛi fili ꝛo. ꝓuocat ad irã. Due sunt ꝑs puersitatis. apte. s. ꝛ occulte. Sunt quidã adeo puersi vt qđ ipi male operant' apte defendãt q̃ antẽ alij bene faciunt detestant' et impugnant. Incorrigibiles sunt. hoc solum quod volent: bonũ credũt. Obediẽtiã aũt nunq̃ aut negligent' implent. humiles fratres ꝓuocant. turbat filiũ. Talis figurã gessit pbilleus ille q egressus de castris pbilistiim ꝓuocabat filios dei. Cuius magnitudo ⁊ armoꝝ diuersitas mortalẽ status philistiim signat: q̃ magni sunt apud semetipsos ⁊ mortis ciuitates designãt. Peruersi caput caslide tegunt: dũ puerse actionis intentionẽ laudant. Similiter ꝛo latus obũbrãt clipeo dũ sinistrã prauę actionis ptẽ excusant. Ocreas bũt in cruribus q̃ est quasi extrema pe corpis. qz vsq̃ in finẽ in obstinatione ꝑseuerãt. Lorica induunt' q̃ totũ corpus tegitur qñ totã defendãt actionẽ. Hę spẽ armoꝝ et ere facte p bibẽt'. qz quicqđ agit puersus nõ humili ꝓfessione ꝓfitet'. nec ratione veritatis: ß clamoso strepitu scl'aris eloquẽtie defendit. ⁊ p exempla reprobeꝝ ꝛfirmat. Uñ sequit'. Et armiger eius ãcedebat eũ. hic est q̃dꝫ reprobi⁹ exempla ãcedũt. ⁊ ex his sumunt' defensionis arma. ß ẽ apta

puersitas. vnde sequit. Stans clamabat aduersus pbalangas israbel. Sunt alij quoq; puersitas est occulta q̄ ꝓsilio suo fratres ꝓmouet ad irā excitāt nitas: q̄ ꝓsilio suo consurgere faciunt absalon ꝑtra Dauid. i. spirituales filios ꝑtra spūales patres eoq;. Utrisq; seuera debet esse religio. vt apte puersis resistat in facie: r occultoq; ꝓsilia mutet. Sic dauid phāsteī frontē lapide ꝓminuit. sic Chusi cōsilium achitophel destruit. Frons phāritei est cognitio puersitatis. pcutit ergo phāristeus in fronte quādo puersitas insipientis agnita reuerberatur a sapiente. Chusi aūt interpeat' silentiū achitophel ꝙ ruina frumi. Destruxit g̃ chusi consilium achitophel: quia per silentiū eorum qui sunt quasi ruina fratrum. annibalatur ꝓsilii. ¶Hec duo ad seuentatem ptinent. Karus sermo et rigor sermonis. Karus enim sermo concordiam seruat. rigor sermonis corrigit emendanda.

Q⁹ bonis religio .§.viii.

est optima. idem Hug. Bonos facit rerū distributio. meliores emundi renunciato. optimos religionis cohabitatio. Modus bonis est pessimus religio aūt r malis ē optima. Facit enim quandoq; de malo bonū: de bono meliorē: de meliori optimū. Quatuor sunt in religione notanda. Suauis est enim et mitis. quieta et secura. Nec tamen sic suauis est vt non sit discreta. nec sic mitis vt patiatur iniusta. nec sic mente quieta vt non cogitet bonū ociosa: nec sic secura vt deū nō timeat: ⁊ vt ꝑ amore humano ab ope bono nō desistat. Assimilat' mulieri caste. q̄ pulcra est in cōplatione. sapiens in sui circūspectione: nobilis quia libera est a peccati seruitute: diues bēdicte. Amat ingenuos speciosam. sed nō amat castam. Sunt enim quidam. q̄ delicatam ac voluptuosam credūt religionem esse expertes laboris. vacantem ocio. et ideo habitum religionis indiscrete capiunt. Cum aūt ordines et consuetudines ei⁹ aduersantes carni nouerint in modū ꝓbationis vtrorem suam reddunt aboabe expellentes eam vt liberi remaneāt in egypto. Abiciunt enim habitū religionis et in desideriis sue carnis pleuerant.

De ordinatiōe claustri .§.ix.

stri mālis. Idē hugo in li. eodē. ij. sic ait. Quatuor occurrunt ꝓsideranda in ordinatione claustri materialis q̄ sunt Qui teneant ordinem. aut q̄d teneant. vbi maneāt. r vnde viuant. Ut plures sint r boni ꝓponāt. vt cohabitandi suppetant edificia: r victui habeāt necessaria. Sit eī numero discretō. in ꝓposito tenotio. ī edificij ⁊ mediocritas. in rebus possessis frugalitas. Tenenda est discretio in numero fratrum. vt tot simul cohabitent q̄ ordinate viuere possint. ne vel excusante paupertate irregulariter viuant. vel ꝑ multitudine cohabitātiū necessitati illoꝝ illicita que sunt. Qui cū multos congregant: nec esse est vt eoꝝ victui multa querant. Sed dum querūt plura: exterioꝝ crescit cura. Spargunt' ꝑ diuersas regiones ecclesie beneficia. ſpgunt' r fratres. soli inter seculares habitant nolentes pati fraudem: ⁊ cōtendere parati. Qui ꝙ ꝑ cellulas duo vel tres vel etiā quatuor vel quinq; simul habitant. claustrali nō coartant' lege. loquunt' quando r cui r quod volunt: et religiōis opus pascitatio negligentia corrumpitur. Propositi nostri tenenda est institutio. ne vel dissoluti viuamus in delicijs: aut arduitate ꝓpositi de sillamus ab incepto. Ait enim ambrosius. Sunt in nobis qui habent timorē dīnī: sed nō fm scientiā. statuētes diuina precepta. que non possit humana cōditio sustinere. Edificia fratrum extra cohabitationē secularium debent cōstitui ne silētium claustri seu vomitorij quies tumultuantis ꝙli strepitu perturbetur. ne dū lingua tacz respondeat cor vel dum corpus quietē recipit animus sit inquietus. Edificia fratrū nō superflua sint. ⁊ humilia. nō voluptuosa: ⁊ bonesta. Ut lapis ī structura. ⁊ q̄d ꝑdest celatura. vtile fuit hoc in constructione templi salomonis: erat eīs forma significationis r exēpli. Legat' Genes in libro nō pariete. Uestit' Lya in pariete r pauper nudus accubat in ꝛria pariete. Liceat hoc. si cui licitum fore debeat: illicq; in vobibus aut in vicis morant'. ad quos confluit populi frequentia vt simplicitas eorum detineat' in delectatione picture. quinō delectant' subtilitate scripture. Nobis autem qui solitudine delectamur. vt liot est bos aut equus ī agro: ⁊ in pariete. s. pictus. Agros. vineas. ortos. pecorum greges. prata. lacus. fratribo babenda cōcedimus: q̄ victui necessaria. Non villas. nō carū reddimus. nō infra fori. nō theolonei nummos. nō transeuntiū mercatorum (vt ita dicam) recipiant obolos. Que enim iniusticia est vt si vendiderit quem vidua iste fori. nummū reddere compellatur. Non obtineant iudicia vices. nec more principū militibo dominētur. Quatuor sunt in rebus possessis obseruanda. scz ne iniusta acquiramus. Scām ne iuste acq̄sitis illicite perfruamur. Tercio ne multa q̄ iuste licita possideamus. Quartum ne illicite licita defendam⁹. Multa eī possidere ꝓpinquum est cupiditati. r sic quādoq; quod minus diligit: male defendi solet. Tria in abo cōsiderāda sūt. id est quid. quātū: r quādo comedamus. Nemo nostrum ꝓpositi abhorreat abstinētiā: que ve omnib abo genenbus solum carnis excludit' vsus. Cetera cōcedit. ac benigne subministrat. In his tria sunt obseruāda. modus. mensura r numerus. In mensura debet esse equalitas. ñ quātitatis ⁊ sufficientie. Quatuor aūt dicūtur esse mensure. Prima est auaricie. s. animi ꝙcitas. Secūda est voluptatis. s. superfluitas. tercia est dispensationis. s. benignitas. q̄rta est necessitatis sufficiens equalitas. Sicut autem mercatores aliquādo vtunt' duabus falsis mensuris. Maiori. s. debito. ꝑ se ad emendū. minori q̄ iusto ꝑ alios ad vendēdū. ita r aliquiprelati vtunt' ꝑ se mensura maiori superfluitatis ⁊ ꝑ subditos minori. s. auaricie. De numero ferculoꝝ certa cōsideranda est ratio. ne. s. simulnis vnum tm̄ hoc alicui sit ingratum. Si aūt numerositatē ferculoꝝ cōcedas: vicium superfluitatis incurras. Modus aūt vt nō trimis festinanter: nec ardenter: nec turpiter accipias cibū. In habitu religiosi q̄tuor sunt vitanda. In vilitate vana gloria et simulatio. in preciositate superbia r delectatō. In puritate intolerantia vel desperatio. In superfluitate amor seculi non amor celi. amor pallacij nō paradisi.

De duodecim ab- .§.x.

usionib⁹ claustri. Idē in eodē. bis tota religionis summa corrūpitur. vicz. Prelatus negligens. Discipulus inobediens. Juuenis ociosus. Senex obstinat⁹. Monach⁹ carnalis. Monachus cauillosus. Habitus ꝓciosus. Libes exēsitus. Rumor in claustro. Lis in capitulo. Dissolutio in cibo. Irreuerētia circa altare. Et circa primum notādū. q̄ sunt quidā qui possunt r sciūt alios regere ⁊ nolūt. quidam q̄ sciūt. possūt r volūt. quidam qui nec sciunt nec possunt nec volunt. Scire posse r velle charitatis vel superbie est. Scire posse r nolle humilitatis est vel inertie. Nec scire nec posse r velle cupiditatis r stulticie. Nec scire nec posse nec velle discretionis r prudentie. Qui enim sciunt r possunt r volunt preesse. si velint prodesse. charitatis est. alioquin superbie. Qui ꝙ sciunt r possunt ⁊ nolūt. humilitatis est q̄ renuūt: inertie ꝙ cum sciāt si omnio deserūt. Ideo sunt vocati. Qui aūt nec sciūt nec possunt ⁊ volūt: cupiditatis esse videt' q̄s volūt. stulticie ꝙ q̄ velint q̄s nesciūt nec ꝑūt. Illi aūt qui nec sciūt nec ꝑūt nec volunt. prudenter agunt. Summa enim est discretio. nolle quod nō potes. gaudere quod nescis. Quatuor ex his que predixim⁹. s. stulticia r inertia. cupiditas r superbia. negligentiam generant. reliqua ꝙ quatuor. i. prouidētia r discretio. humilitas r charitas ipam negligētiaz. r si nutrita fuerit eliminat. Ad prouidentiā siquidem pertinet consiliuz. ad

discretionem iudicij. ad humilitatem custodia. ad charitatem diligentia. Consilium prudentie segat a bonis mala. iudicij discretionis eligit que sunt meliora. Humilitatis custodia virtutū euigat damnū: diligentia piculum. in his negligentia locū non habet. Illos ꝛo qui prudentie oculos stultitie caligine coopertos habent: qui ab exercitio boni opis inertes torpent: q̄ p cupiditatē voluptuosaꝫ distrahunt' et p superbiaꝫ humilibus nō ꝓdesse dicunt. illos dico negligētia possidet: ꝛ eoꝝ dissolvit actionē. Per stultitiaꝫ intrat negligētia. p negligētiā manet. cupiditas desiderio pascit'. p superbiam regnat. Inobedientie morbus est superbie rumore procedit: sicut sanies ex vulnere. Hoc morbo primus homo languit. Hoc tribo modis mederi solet. Emplastro .i. exemplo boni operis. unguento .s. verbo admonitionis. Ferro disciplina .s. correptionis. De tercia .s. lumene oculoꝝ. Oculus stultitiā. labor scientā generat. Labor bonus interiorus. labor scientie. labor exterioris exercitium operationis. Scientie labor in tria dividit' in puericia labor: disciplina: in iuventute exercitium. in senio doctrina. Est alius labor interior .s. cogitationis ꝛ meditationis. vt ad requiē veniat contemplationis. De quarta .s. senectute obstinato inter abusiones seculi fola maior est sensus oblivio. q̄ motui ꝓximus mortis aduentui nō abhorret. qui quasi ad ostium huius mūdi positus foras spectat. nec tamen ꝓsentia vite egressum. nec ingressum future ꝓsiderat. Audit nūcios mortis ꝛ credere nō vult eis. Casus mortis nūciat latentē. infirmitas apparentē. senectus ꝓsitē. ℔ funiculus triplex difficile solvit. Dum enim in mente senis p cogitationē a puericia semtā facit voluptas. i sermone vanitas. in opere puerilitas. q̄d aliud agit' nisi quod in ꝓsuetudinē quasi in funem hec tria ꝓtorqueat'. Tres sūt spes obstinatoꝝ. Prima est eoꝝ q̄ ex correptione. pficiunt vt manasses rex israhel in cathenis ꝓstituꝫ. Secunda est eoꝝ q̄ ex correptione detenciones fiunt. q̄ designant' p Nabal. qui puerum dauid cibū negauit. qui .s. verbū dei pure non curantibꝫ nō ꝓpinant. ℔ tonsoribꝫ animam suaꝫ cōmuni parant. i. raptoribꝫ ꝛ adulatoribꝫ et hmōi. Nabal emoritur ꝫ est cor. deinde ꝛ factus quasi lapis: dū monte ꝓpetua indurat' in peccatis. Tercia spes obstinatoꝝ est eoꝝ q̄ ꝓmittūt emēdationē: ℔ nō faciūt. Hi signant' p Pharaonem. q̄ ꝓmisit dei ꝓmisit moysi dimittere nec dimisit. Nec ī spū columbino contritionē querit. ℔ in voce corona dilandꝫ queritur. Quoꝝ terra diuersis plagis affligit' nec emollitur: ℔ ex mali ꝫsuetudine magis indurant'. Tunc etiā vna aquaꝫ in sanguinē ꝓuertit. cū de rerū causis quis carnalit' sentit. Terra ranas ꝓducit. cū in aliquo loquacitas nimia' vana. Cynomia ꝛ cinifes sunt importuni mētis impetus ꝛ canina motus. Mors pecoꝝ mortem designat cogitationū q̄s rōnabili intellectu carent. Sexta plaga est cuꝫ tument vesice ꝛ cruāpuntur viscera. q̄ fit dum interiora mentis rument odio ꝛ ebulliunt ira. Plaga ꝛo grandinis in fructibꝫ manifestam designat in q̄tē in operibus. Locuste plaga instabilitas est anime. q̄ ore ledit dum detrahit: dat salrus dū ad carnales se extendit affect'. Plaga tenebraꝝ cecitas est animarū. Nouissima est mors ꝓmogenitoꝝ. dum .s. voluntas et intētio corrumpunt'. his plagis affligitur obstinatio senis. Quinta abusio claustri est monachus curialis. Cū dicit' monachus curialis. ex adiuncto additur aliquid leuitatis. Ordo claustri ꝛ ordo curie diuersus est. Ibi sedet in insidijs cum diuitibꝫ vt interficiat innocentem. hic audis nō sedi cum ꝫsilio vanitatis. Ibi pauperum res violenter auferunt'. hic a pauperibꝫ sponte offerunt'. Ibi laudatur peccatoꝝ desiderijs ℣. hic benedicit' iusto ℣. Septa abusio monachoꝝ causidicus. Contingere frequēt solet vt monachi q̄ curias frequentant. causas audiāt. iudicia ꝓmirent. Amant decreta concilioꝝ. nō secreta mysterioꝝ. Laudari appetūt. qz ꝓ multis loquūt'. Coniugia copulant illicita: licita dissoluūt. de incertis iudicant. celant' sepissime q̄s ignorāt. Si res ad effectum ꝓuenire nō valeat. monachus causidicus iter parat. vt quod alibi fieri nō potuit: rome fiat. Pro principe ℔ seculari alpūs frigus ymbe calores hibernent' patit'. q̄ ꝓ magistro spūali leuiora formidat inuitus pateret'. Duratus cartulis fultus auctoritatibꝫ reuertit'. ponit die causa. ꝓsonas inducit que pare sunt iurare q̄ é. ꝛ si velis iterū iurent q̄ nō est. Quid q̄ dicā: Nōne magis amat monachus causidicus cē simul de discābentibꝫ cū herode. q̄ in vinculis ꝛ carcere esse cū iobe. Septima est babu⁹ ꝓcessus. Nō in veste ꝓcessa agit apls. Qui mollicies mulierum ꝓcessiones vestē negat. putas ne monacho ꝓcessionē ꝓcedat: ꝓcessus amat sponsus spōse castitatē q̄ speciosaꝫ vestē. ꝓlus simplicitatē. q̄ tortā crinē. Sic immutat alis spōsus plus amat interiorē habitū q̄ exteriorē. Molles mollia q̄runt. elati ꝓcessa. delicati speciosa. Ecce q̄ mollibꝫ vestiūtur: ait xp̄s. in domibꝫ regū sunt. Nō in claustris. Octava ē abusus ecclie⁹. Cū legas delinquere ionathaꝫ in gustu mellis. cāsa in edulio lentis. sed comitas ꝛ seruitus panis: putas ne sine pīculo ē tot carnium fercula. tot pisciū generibꝫ. tot frigmtoꝝ varietatibꝫ delectari: Nonne sic deficit pallacia refectorio sicut egyptus a deserto: Esca vēteri ꝛ venter escis ℣. Occidit (ait p̄s) pingues eoꝝ: quoniꝫ deus venter ē. Deo ventri templi est coquina. altare mēsa. ministri coci. immolate pecudes. parate carnes. Fumꝰ incensoriū odor sapoꝝ. Hec in hierusalē nō affruunt'. ℔ babilone. q̄ quoꝝ deus venter est ꝛ gloria eoꝝ in ꝓfusione. Ipse est nabuzardan princeps cocoꝝ. qui muros hierusalem destruit. ꝛ facit vasa templi vasa palacij. Nona est rumor in claustro. Affluentiā ciboꝝ comitari solet inūdatio verboꝝ. saturitatē ventris sequit' leuitas operis et vanitas mentis. Sedit populus manducare ꝛ bibere ꝛ surrexerunt ludere nō legere. Pone dñe custodiam oi meo (ait p̄s) ꝛ ostium circūstantie labijs meis. Aperitur ostiū in claustro bona cōstituta lectioni. in capitulo confessioni. in ecclesia oratioi. Claudit' iterum in claustro cōfabulationi. in capīo excusatiōi. in ecclesia vane modulatōi. Hoc ostiuꝫ sepe claudit' nouit' puersio repidis. ꝛ puersis aptū tēi eis siue ꝓpter necessitatem corporis. vel ad doctrinam ordinis. seu ad edificationem mentis. Et hoc ostiuꝫ dicit' licentia loquendi. Cauendū ē tāi ne hoc pateat ostiū vento rebemēti a regione deserti. ne domus quatuor angulis cōcussa subuertat'. et filij Job oppressi moriātur. De sexti regio est demonuꝫ vel puersoꝝ fratꝝ a deo derelicta multitudo. a quibꝫ ventus .i. grauis tēptatio irruit. que a tranquillitate ꝫscientiam subuertit. Quatuor anguli domus sunt quatuor virtutes .s. prudentia. tpantia. fortitudo ꝛ iustitia. que domus vento temptationis quassata ruit. Septem filij septē sunt virtutes animi .s. dona spūs sancti. que a suis ꝓtratis feriunt'. vt sapīa ꝓ stulticiaꝫ ℣. Si ab hac ruina puer euadat q̄ beato Job illa nunciet: illa est discretio mentis. q̄ cū animo agit. vt q̄ dēere ceperat: penitendo ꝫfuet. Gaudent multi claustralium rumoribꝫ exterioribꝫ. cuꝫ .s. de regibꝫ fabulantur. bella principū vel casus mūdi narrant. dū ꝓ his loquūt' a quibꝫ nō cognoscūtur. multoꝝ ꝓtes defendūt. ꝓ multis irascunt'. pro multis litigant. Decima est lis in capitulo. Infirmitati mortalium omnipotens pater benigne ꝓuidens. in ecclesijs instituit tria .s. medicos. loca et remedia. Medici sūt prelati. loca capīa. modi penitētie remedia. Attende in samaritano ꝓlatum. in stabulo capīm. in infusione vini et olei fomentum consolationis ꝛ asperitatem correptionis. Hec est piscina cōpunctionis in qua sanatus est infirmus post ꝓmotionē vere confessionis. nec tamen sanabatur nisi vnus. nisi em affligit vnitas. vexit sanitas. Qui ergo amat litem. destruit veritatem. Intolerabilis est hec abusio. vt ibi litiges vbi reūm accusare debes. vt ibi angeat' culpa: vbi deleri potest. vt ibi contemnis ecclie vicarium. vbi ꝓtemnas rēm. Quare contemnis magistrum vel prelatuꝫ. An nescis rēm cotā ꝓlato iudicatum. Tulit ernoem ꝓ pecca-

dis tuis nō fuis: et tu virgam remuis. Flagellari nō erubuit coram populo. ⁊ tu dedignaris spoliari coram magistro Accusatur et tacet: accusatis ⁊ tu litigas: Sim hoc pfecteras: in spiritu peccas. Hic est locus spūsancto cōsecrat⁹ tuo. officina spūssancti. Noli esse in capto sicut satban in celo. adam in paradiso. vnus desperat alter excusat. An ne scis satban expulsum a capitulo celi. adam a capitulo paradisi. Judam a capitulo christi. In capitulo itaq; in q̄ discreti poterat excutitas prelati. nemo nisi iussus loquit⁹. nisi vel pclamet aliquem: vel de ordine queratur vel culpas suas humiliter confiteatur. Undecima abusio claustri est dissolutio in choro. In ecclesia cum ad opus diuinum fuerit. humilitatio honestas diligentius obseruetur. ne cus in ecclesia ante aspectum dei cōueniamus: deteriores discedē simus. Sūt em quidam qui mēte vagi attoniti oculis habent dissolutis. plana parietum pspicientes plastrā: aliō cātant. aliud cogitant. Sūt etiam alij voce dissoluti. qui vocis sue modulatiōe gloriātur. aliud cantāt q̄ libri habeāt fortassis magis vt placeant populo q̄ deo. Habes in potestate tua vocem tuam: habeas ⁊ animum. Frangis vocem frange ⁊ voluntatem. Serua psonantiam vocum. serua ⁊ pordiam motuum. vt p exemplum pordes primo. p voluntatem deo. p obedientiam magistro. Tres sunt spūs sonor⁹. que. s. fūr pulsu. flatu ⁊ canes. Ad pulsum cythara. ad organum flatus. ad vocem cantus. Assignat⁹ B consonantia sonorum pcordie motum. si referatur ad pulsus cythare. manuū operatio. ad flatum organi mentis deuotio. ad cantum vocis sermonis exhortatio. Noli cantare cum lucifero in celo. vel cum primo homine in paradiso. ß in templo cum christo. In cantu dyaboli sūt tres false voces. ⁊ in cantu primi hominis tres dissone ⁊ discordes. In cantu dyaboli prima est elationis. secūda suggestionis. tercia desperationis. In cantu primi hominis prima vox dissona est delectatio. secūda pssensus. tercia excusatio. Ex his sex vocibo cōstant discordie cantus. Musica dyaboli ab altioni voce cantari cepit. Inchoauit em in celo antiphonam elationis dicens. Ponam sedem meam ad aquilones &c. Altus inchoauit q̄ debuit. Desc̄ēdēs vo de celo cātauit antiphonā suggestionis i paradiso ⁊ desperatiōis in inferno. Differt musica xpi a musica dyaboli. Illa incipit a voce sublimiori vt dictum est. hec a voce humiliori dicens. Discite a me q̄ mitis sum &c. In musica xpi sunt sex voces inter se cōsone ⁊ pordes. Prima est humilitas cordis. secunda mortificatio carnis. tercia compassio. quarta cōsolatio seu subuentio. quinta oratio. sexta deuotō. Nota cō cotidiam mor̄ inter ascensus ⁊ descensus virtutus. In his sex vocibo cantatur cāticum nouum cāticum charitatis.

Duodecima ⁊ vltima abusio est irreuerentia circa altare. de hac inquit idem hugo. dicturus accedo: qui me solum inter ceteros in hac parte negligentiorē repio. Qui licet ablutis manib⁹ lota facie. albis vestibus indutus accedam ad altare: tamē quersus opere. pollutus ore. immundus corde. xpi corpus meis manibus tractare non pmesco. Accedo elatus ad humilem. immitis ad mitem. crudelis ad misericordem. et tamen patiatur humilis elatum. mitis iratum. crudelem misericors. Accedo sine ad dominū non amore ß timore. nō deuotione ß vsu. Accedo ad dominum cuius pcussi sanum. ad patrem accedo cuius occidi filium. percussi verbo occidi exemplo. Nec tamen pertimesco dām. nec vereor patrem maneos in turba fratrum. turbans aliquos ⁊ ab aliquo turbatus. quandoq; accedo ad pacificum talio ad osculum pacis. Coram domino assisto ante altare extensis manib⁹ quasi cruci affixus crucem simulans. ⁊ tamen nō postās: nisi forsitan latronis: ß vtinam illius cui dictum est. Hodie mecum eris in paradiso. Tres siquidem sunt cruces. s. latronis desperantis. secūda otantis. tercia christi pdonātis veniam. In vnaqua q̄ harum tres sunt dimensiones. In cruce mali latronis seu dyaboli est altitudo. qua extollitur sup ceteros pfundum desperatio: de qua peccator cum in pfundum venerit malorum ptemnit. latitudo in carnalibus rebus. qua p latam ⁊ spaciosam viam sequunt⁹. longitudo: pertinacia. In cruce aūt boni latronis seu cuius filius iusti profundum est humilitas. longitudo labor⁹ assiduitas. altitudo ptemplationis. latitudo oratiōis ⁊ dilectionis. que complectit⁹ etiās inimicos. Crux xpi christi habet pfundum timoris: altitudinē spei: latitudinē charitatis. longitudinem pseuerantie. De malis sacerdotib⁹. Accedo (inquit idem hugo) ad altare vanus: curiosus voluptati deditus. Sūt etiā multi alij in seculo: q̄ nō tā vani: curiosi ⁊ voluptuosi: ß etiam cum ambitione. nō cus deuotione accedunt ad mensam xpi. qui etiās nō accederent. nisi se aliquid recepturos sperarēt. Accessit ad illum Petr⁹. accessit et Judas. accesserūt discipuli: accesserūt ⁊ milites crucifigentes. Accedit quotidie ad corpus xpi religiosi. accedunt ⁊ pueri sacerdotes. qui ea que offeruntur ad mēsam xpi. offerunt in mensa dyaboli. Ipa est alea fati. In illa deum inuocant: in illa piurāt ⁊ blasphemāt. Non orationi vacant: ß lusibus eruditant. Legem dei nec sciunt nec discunt. vacantes ocio confessionib⁹ et obiectatibus student. terrenis inhiant terrena sapiūt. assidui in plateis. in ecclesia rari. Tardi ad inuestigandam culpas peccatoris. parati ad inquirenda lepora. Velocores ad congregandos canes. q̄ ad puocandos pauperes. Libentius pueri sunt pones canis: q̄ pauperi. Plures seruūt eis ad mensam: ad missas null⁹. Famulos aut famulas habere secus volunt. ß clericos habere nō possunt: quia nolunt. Ipa est quorum thalamus ornatior est ecclesia sua. mensa paratior altari. cipbus calice pretiosior. equus cariot missali. Lapa casula pulchrior. camisia delicatior alba. Ecce quomodo obscuratum est aurum fuligine peccatorum: mutatus est color optimus decoris ⁊ sanctitatis in feditatem vicio rum. Lapides sanctuarij dispersi sunt in capite omnium platearum. q̄ dum per vitam mundam ⁊ orationem intr⁹ esse p ptemplationem dei semp debuerant: p vitam reprobam foris pallim vacant. Ecce iā pene nulla secular⁹ actō quam sacerdotes xpi nō administrent. nulla mundi negocia in quib⁹ ministri altaris nō se occupent. nulla rerum improbitas qua se mōallicus ordo nō implicet. Postro nulla illecebris vite blandicies: q̄ta se castitas sanctimonialiū nō cōmaculet. Sanctuarij q̄ lapides dispersi sunt in plateis. cū religiosi quiq; vel queq; lata mundi itinera lectantur. Sin capite omnia platearia dispergūtur. q⁹ vacant p ministeriū operis. et honorari volūt de imagine sūtat⁹.

De claustro anime .§.xi.

⁊ lateribus eius valde deuota. Idē in tercio libro de claustro anime. Anime claustrum pemplatio dicitur. in cuius sinu dum se recipit anima: sola celestia meditatur. separatur a terrenis. a turba cogitationum. dulces carnis refugit affectus. vagos sensuum motus restringit. in domino delectatur. Legit in libro vite. pro silentio pacē tenet. in choro virtutum seruat cōcordiam morum. Huius claustri ambitus virtutum culmis decoratur. sustentat⁹ patiētie basibus. ad regulam iustitie quadratur: virtutū adiacentib⁹ officiis munitur. Muro boni operis claustri septa fortissim⁹ ambūit. q̄ clauso silētij ostio vage mētis gressus cohibūit. Ab hac claustro egressa e diua. i q̄tuor principiis animis q̄dratura est claustri. que sunt contemptus sui ⁊ pcupi mundi. amor primi et amor dei. Ex his vsq; vertitur ad occidentem. aliud ad septentrionē. tercius ad orientem: quartum ad meridiē. Non est quo diuertat animus inter hec mutuma constituens. Nō cū ad carnis voluptatem. nō ad mūdi vanitatem. nō ad primi odium. non ad dei pcemptum. In his quatuor claustri latenbus quatuor ordines columnar⁹ disponunt⁹. Ex cōtempu enim sui duodecim colūnar⁹ ordo pcedit. s. humiliatio cordis. afflictio carnis. sermo humilis. abiectio vestis. cibus tenuis.

pondus laboris. amor subiectionis. contemptus honoris laudes fugere. alterius ꝓfectum suo ꝓferre. subditis obedire. se ꝑ se vilescere nosse. Ibi columne secantur. quãdo seca discretionis virtutes a vicijs sepantur. Soul pontur. ũndo ea que mens cogitat manus operantur. sic Salomon in templo celaturas ꝓminentes fecisse legitur. ꝙ polluunt qui aduersitatibꝫ seruiunt. Inter edificij spũalis officinas hospitum pios vomus occurit. que pegrinis patet. mẽs hospitalitatis officio fungitur. cum delinquentium fratꝝ culpis benigne compatitur. Habꝫ hoc vomus ministros suos. qui hospitibꝫ seruiant. Pulsanti em̃ pegrino charitas aperit. intrante hylaritas recipit. receptũ affabilitas detinet. efluentem collatio pascit. fesso humilitas seruit. hoc reuertenti filio paterfamilias exoluit. Sic et spũalis patrum pietas que quasi paterno affectu subditis presidet. delinquentem discipulum cũ per penitentiam redierit. longe venientem videt compatiendo. occurit indulgẽdo. amplectitur familiarem sibi faciendo. occidit vitulum carnis mortificationem predicando. Abꝫ ordinat. ꝭmphoniam tangit. motum cõcordiam ꝙ veritatem edocendo. Imitat igit pietas ꝺsperatum. trahit charitas inimicum. tractum. misericordia pacificat. predicatõ instruit. morum ꝓcordia facit amicum. primo: humilitas deo. De capũlo ꝓscientie. sicut fratrũ multitudo vt errata corrigat. statutis bonis ad capitulũ ꝓfluit. sic etiã mentis ratio cogitationes diuersas ad secretum cordis qñq; cõuocat. vt incorrigibiles ejciat. compiat inquietas. negligẽtes emẽdet. infirmat simpliciores. mitigat iracundos. voluptuosas restringat. pigras excitet. consoletur pusillanimes. docet indiscretas. In hoc spirituali capitulo abbatis locum possidet. rõ ꝓscientia culpas accusat. superbia reatũ defendit. innocentia confitet. humilitas seipam indicat. arrogantia ꝙ alios iudicare nõ desinit. Mane puer sog fratrũ vicia preceptis ꝓradicunt. mane ꝙ simplicũ ꝓfectus obediũt. Seipas tũ qñq; virtutes accusant. accusat em̃ miseri cordia iniustitiã. iudicia misericordiã. humilitas bõitatẽ. benignitas humanitatẽ. cũ. s. agit misericors remissi⁹. iust⁹ seuer⁹. humilis parcit. honestus abundantius. quasi ad disciplinam suscipiendam deuocant. qñ p cõfessionẽ vicioꝝ occulta manifestant. De labore manuũ. Pr⁹ captiu ad laborẽ manuũ fratres egredi solẽt. sic post quietem ꝓtemplationis egredit⁹ aim⁹ ad laborẽ necessitatis. Egredit⁹ a ꝓtẽplatione ecclesiã. ad meditationẽ scripturarũ. Et ibi primo: a motu tractus ꝙ penarũ timore tactus descendit ad suoꝝ memoriã delictoꝝ. qui dum culpam ꝓpriam cognoscit alienę potius ignoscit. et ideo ad cõpassionẽ descendit. ꝓtiorum. Inde ꝓgredit⁹ ad agendã curã eoꝝ. sicut cum aliqꝺ egreditur de thalamo in domũ. de domo in porticũ. a portu in vicum. a vico in agrum. In cõtemplatione ḋes est. in ceteris labor. In meditatione scripture laboramus. timentes ne premia instoꝝ amittamus. In memoria delictoꝝ ne cum damnatis simus. In ꝓpassione primi labor est cordis. In agenda cura eoꝝ labor est operationis. Erũt aim⁹ in ortum vt videat ortulanũ cholũ. q̃ plãrat germina virtutũ. Erũt ꝙ olera irrigare. i. fragilitatẽ carnis lachrymis deplorare. Egreditur ad ficulneã sterc⁹ eoꝝ bimus mittat. i. memoriam pcitentem reddat. Intrat in vineam. vt succidat sarmenta. i. superfluitates incremẽta. De refectorio spũali. Interior homo in refectorio sancte meditationis. potat⁹ vino ꝓpunctionis. et diuinorum exemplorum saginamur ferculis. In hoc tres ponuntur mense. videlicet tres intellectus scripture diuine. s. hystorialis mysticus ꝙ moralis. In prima cibus est grossior. in secũda subtilior. in tercia dulcior. Prima pascit miraculis. secũda figuris. tercia verbis. Res miraculoꝝ corroborat fidẽ. impietio scripture spem. doctrina moꝝ charitatẽ. Ponunt⁹ itaq; mense ponunt⁹ panes. Affert em̃ moyses ꝺspsum ꝙ aqua lachrymarũ. apli ordeaceũ. s. vt⁹ testm̃. Helyas subcinericiũ. i. vitam petrũ. Apponũt ministri diuersa genera vini. Stephanus vinũ passum. i. dulce. ysaias vinum aq̃ mixtum. Apponit paulus olera infirmis. tres pueri legumina sobuetaria. Ponũt ꝙ tria genera carnium. abel agnũ. q̃ signat simplicitatẽ. Abraham arietẽ signantẽ fortitudinẽ opis. Iohẽ vaccã. i. hac ꝑdicationis. Post carnes tres spẽs pisciũ. s. de mari. i. ꝑuersationẽ sclarũ. de flumine eruditionẽ doctoꝝ. de stagno vitã claustralũ. Ille tñ apponãt pisces. qui vt mũdi habeant squamas aspere ꝑuersationis. ꝙ penulas ꝓtemplationis. Cornelius fuit piscis de mari. Paulus de flumine. Maur⁹ de stagno. Oleum de fauo dauidicum. ꝑfert Moyses. i. venũ pcõz p mi sericordiã. ꝙ mel de petra. i. mellifluum xpi doctrinã. Sẽt et alij cibi egypti summope virãdi. q̃ nouj. vt cepe. alea. porri ꝙ cucumeres cũ carnibꝫ. Ibi sunt mundane delectationes. in qbꝫ aĩe infirmitates latent. q̃ ꝓmixta grauiter inflant. ventositatẽ generant. cerebꝝ turbãt. oculos grauãt. lachrymas ꝓuocant. De vomitorio. Potest mentis trãquillitas vomitoriũ nuncupari. in quo ponit⁹ lect⁹ cõscientie. subtilem⁹ sensũ carnis. carpit⁹ somn⁹ pacis. Quatuor solent inquietare pacis somniũ. bestias. fera⁹. vror. vicinus. Bestias dyabolus. serpens pcñs. vror. sensualitas. vicinus ꝙ sanguinens. Job iacuit in puluere. samson i gremio mulieris. petrus in ꝓfundo carceris. paraliticus i grabato. Excute te de puluere leuitatis. consurge de gremio mulieris. i. voluptatis. solue vincula cum Petro cecitatẽ. tolle grabbatũ tuũ cũ gallicio miẽratis. et requiesces in vomitorio sancto in lecto ꝓscientie. De oratorio. Vomitorio trãquille mẽtis. transire debemus ad oratoriũ pie devotionis. Cũ igitur oramus assistentes coram summi iudicis maiestate. insinuemus miseram. capemus benivolẽtiam. post ad veniam. vt respiciat miseriam misericordia. benivolentiam diligentia. veniã gratia. Ad insinuationem miserie ꝓnet memoria ꝓpassionis. ad captionẽ benivolẽtie memoria religionis vel liberalitas. ad postulatõ nẽ venie memoria iustificatõis. Tria sunt aũt quibꝫ oppugnamur. captiuitas carcer. ꝙ infirmitas. In captiuitate sũt locus duꝫ i egypto sumus. tempus q̃diu male viuimus. pondus laboris sunt quãtas operis. crudelitas exactoꝝ. pertinacia pharaonis. De carcere ait ps. Sedentes in tenebris ꝙ umbra ⁊c. Sedent in tenebris qui mozantur in ignotãtia propie fragilitatis. ꝙ in umbra mortis: que est imago future damnationis. In mẽdicitate sũt. qi res ꝓprias quas nõ habemus ꝺsiderio quasi mendicãtes ꝓpositamus. Ferro ligamur. qi varijs oppressi culpis aggrauamur. Ad infirmitatẽ ꝓnẽt q̃tuplex. de quibꝫ ps. ait. Insanientes ꝙ infirmi ⁊c. Insanit ⁊ stultit infirmati cõtraria. abominant⁹ ꝙ fastidit⁹ salutẽ ꝓpriam. Insaniunt cum ostentatẽ. sitit voluptatẽ. abominatur virtutes. et fastidit⁹ ꝺbi dei ventatẽ. Clamãdo ẽ q̃ ad deũ in orõe. vt de ill⁹ dr. Clamauerũt ad dñm cũ tribularẽt. ꝙ eripuit eos.

De claustro celesti .§.xii.

Idem in quarto libro. In celesti beatitudine claustrum ꝓfecte beatitudinis ponitur. quod quatuor generibꝫ officinis munitur. vt ozes. vt abundes. vt reficiaris. vt quiescere possis. Pax enim ꝑfectissime q̃ oratoriũ ee dr. qđ vincla seu carcerẽ hoc⁹ mũdi ne aferũt ad illũ ꝓfugit vt salueꝰ. Cellariũ ꝙ abũdãte suauitat⁹ dr̃ie. Refectoriũ facietat⁹ ee. Sed Iz in pace sic. Iz abũdes diuitijs Iz fruaris ad libitũ possessijs. nihil tñ ꝓderit nisi reqescas in domitorio trãquille mẽtis. Et nota q̃ hꝰ officine nõ discoopiunt⁹ ventoꝝ turbine. nõ annibalis⁹ vetustate. Sic olumes ꝙ integre ꝓmanẽt sine fine. vt sit pax sine ꝑturbatiõe. abũdantia sine diminutione. satietas sine fastidio. quies sine tedio. Qui ergo ad illud claustrũ perfecte beatitudinis ꝓuenire ḋesiderat. necesse est vt adhuc in domo probationis manens ordinem predicti claustri diligenter addiscat. Domus siquidẽ ꝓbationis est vita regularis. in hac domo discim⁹ qđ futura facẽ debeam⁹. i hac ei domo habem⁹

christum magistrum nonicioꝝ. Claustrum pfecte beatitudinis in quadro pomꝫ. vt ex omni pte sumitas equalitatis in ea teneatur. ne eleuetur pspens. ne frangat' aduersis. ne de ꝓmotis voleat. ne de futuris aliquid futuri sinistrum posse cõgerere pertimescat. In claustro illo angeli resident. vt in eodem eterne felicitatis ordine ꝑseruent. vbi nunc sapienne lectioni student. Viriditas platelli qõ est in medio celestis claustri oculos supnoꝝ ciuiũ recreat. et eos semp sua nouitate cõfortat. Nubilũ vetustũ erit. sed semp nouitas siue viriditas absq; dubio ꝓmanebit. In medio platelli pomꝫ lignum vite vt vita sit in amenitate. Est enim vite lignũ quasi sapientia dei patris. Fructꝰ eius saluatem ꝑseruat et vitã prestat. Ibi erit silentium non ẽx media hora vt dicit Johannes in apocal. in celo factum. i. militanns ecclesie. in qua nõ reperitur perfecta quies mentis ꝙ ꝓpetuum silentium. non quidem ad laudem dei. vbi non cessant clamare ẽ die sanctus sanctus sanctus dñs deus sabaoth. ꝙ silebit. qz omni desidero beatorum impleto quod quis petat nõ habebit. Silebit siquidẽ iniquitas qz abundabit caritas. Nec quicq; ibi deficit. vbi vnusquisq; omnia habentem in se habet. Tunc erit deus omnia in omnib; et nichil deesse potent. qn abbatis more dei sapientia omnib; omnia prouidebit. Hec omnia ex dicto libro de claustro alie excerpta.

Capitulum. iij.

Ira idem tempꝰ vt

refert vin. in spec. hyst. li. xxviij. cap. lviij. floruit magister richardus sancti victoris parisiensis canonicus regularis. qui in libris ꝛ tractatibꝫ variis ecclesie multa vtilia descripsit. Inter quos eminẽt de sancta trinitate libri septem. in quibus iudicio meo cunctos qui ante ipm de hac materia tractatos multiplices ediderunt probabili rationum inductione simul et dulcedine quadã ac venustate simonis excessit. Scripsit nichilominus idem Richardus ꝛ de contemplatione pulcerrimi libri de patriarchis intitulatus. Alium quoq; de mystico somnio nabuchodonosor. de arbore q̃s quam ipse rex vidit libri vnus Et alium de quatuor ventis in mari pugnantib. Aliũ de exterminatione mali ꝛ de promotione boni. Alium de officio ecclesie. Alium de sacrificio abrahe. Et tractatũ grandem de illo verbo ysaie. Omne caput languidum. Et alium super illo verbo. In die illa nutriet homo vaccã suã bouẽ Tercium petra andream ꝛ alium in expositione sacre scripture iudaizantes sup illo verbo. Ecce virgo concipiet. Alium ad nonitios sup illo ẽbo pã. Afferte domino filij dei. Scripsit etiam librum qui dicitur exceptionũ. in quo breuiter ꝓtinetur diuisio ꝛ materia omnis scientiarum. ac series hystorie precedentium temporum. et quedam morales expositiones sacre scripture. Hic autem solum ponuntur quedã excerpta ex libro patriarcharum ipius.

Beniamin adole- .§.i.

scentulus in mentis excessu. Ubi dicit Richardus in libro de patriarchis. Quis sit beniamin iste multi nouerũt. alij ꝑ scientiam. alij ꝑ experientiam. Qui per doctrinam audiunt sapienter: qui per experientiam libenter. Qui enim ex experientie magisterio semel nosse potuit. fidenter loquor sermo de eo ꝙ ius ꝓfectus eum sanare nõ potent. Omni spiritui rationali gemina vis data est a patre luminum. s. ratio qua discernimus. et affectio qua diligimus. Ratio ad veritatem. affectio ad virtutem. Hec sunt due spũs rationalis ꝓles. et quibus oritur generosa ꝓles et regni celestis heredes. Et ratione oriuntur cõsilia recta. et affectione desideria sancta. Est itaq; Lya affectio diuina inspiratione inflamata. ad normam iusticie se componens. Rachel ẽo ratio diuina reuelatione illuminata. in celestis sapientie contemplatione se attollens. Rachel enim vitam principium vel onis interpretatur. Nam qui ẽ domino in bonitate sentit. illum qui est principium omnium oculo fidei cernit. Sed ꝛ omo veraciter est. si in simplicita te eum querit. Omnes fere coniugium lye abhorrẽt. quia laboriosa. ꝙ nõ amplectus Rachel multuꝫ suspirant. ꝺa iocunda. Sapiam et multum amare potes ꝛ ea carere. in iusticiam ẽo pfecte diligere. hoc est iam iustum esse. ꝛ cõo quanto amplius iusticiam dilexeris. tãto iustior eris. Habet autẽ vtraq; ancillam suam. Lya zelpham ꝛ rachel balam. i. affectio sensualitatem. que illam aggredienter ꝓcedit. et huc illucq; circũducit. Nam qz lya leapa est ꝛ pauꝫ videt. illius manducationẽ sequi eam nõ pudet. Ratio ẽo imaginationem. qz mentẽ ad visibilium cognitionem allegaret. nisi ei imaginatio rez visibilium formam representaret. Sed quoniã imaginatio quecq; visa vel audita ad memoriam revocat. cadẽ iterum ꝛ iterũ replicare nõ cessat. et sepe cum nulla ei cordis voluntas assensum prebeat. ipa tã more decrepiti senis vel inueterate anus narrationem suã explicat quasi nullo audiente. Merito Balam veterata dicitur. que inveteratoꝝ morem imitat. Zelpha ẽo interpretatur os bians. vinũ essũ quod sitit est gaudium voluptatis. ꝛ quãto plus bibit: tanto plꝰ sitit. Nã ad sanãdum sensualitatis appetitũ. totus nõ sufficit mundus. Videmꝰ ꝙ de ambaꝝ obsequio ꝛ nunc de vtriusq; vicio. Est ei bala garrulatꝛ zelpha temulẽta. Bale essi locũitate nec ipa vna sua cõpescere põt. zelphe sitim dñe sue copia tanta oĩo extinguere nõ potest. Itaq; filij Jacob ex lya siti ordinati affectus. Septennaria igit' lye ꝓles septẽ sũ virtutes. Siquidẽ nichil aliud est ꝛtus: ꝙ ordinatus animi affectus atq; etiã moderatus. Ordinat' ꝙdẽ ad id qõ ds. Moderatus ẽo dicit' cũ tantus est quãtus eẽ ds. Principales ꝙ affectꝰ sũt septẽ. ꝙ ab vna animi affectiõe alĩ natim surgit. s. spes. timor. gaudiũ. dolor. odiũ. amor ꝛ pudor. hi oẽs cũ ordinati sũ. ẽ tñ inf filios iacob ꝓpagãdi sũt.

De quatuoꝛ filiis .§.ii.

lye. i. quatuor affectõibus cũ igit' (inquit ideꝫ richardꝰ) prima ꝛrutum proles est timoꝛ qui nascit' ex ꝓfectatiõe ꝓprij sceleris ꝛ potentie iudicantis. Hic est ruben. i. filius visionis. Quodammodo. n. ceꝰ est ꝙ peccare non timet: qz futura mala nõ ꝓuidet. Nõ erubescit pranitatẽ suã. nec expauescit diuinã potẽtiam. Hoc primo filio crescente scis nascit'. qz magnuꝫ timoꝛem necesse est vt sequatur dolor. Quãto enim quis vehementius meruit penaꝫ quam meruit: tanto magis plãgit culpam quam fecit. Et quia cor ꝓtritum ꝛ humiliatum deꝰ nõ despicit. ideo filiꝰ ꝙ post eum nascit' symeon dicit': qui etanditio interpretatur. Otatio enim citius etaudit': que ex corde ꝓtrito ꝛ humiliato ꝓfertur. humiliato scilicet per timoꝛem ꝓpter peccatum. Sz beati qui lugẽt: qm ipsi consolabũtur. Que autẽ cõsolatio penitenti esse potest nisi vna spes venie. Hic ẽ tercius filius ꝙ Leui dicit'. i. additus vel additõ interpretatur: qz duobꝰ illis priorib; supaddit'. Quanto enim quis frequentius ꝛ vehementius de suo reatu interno dolore afficit' tãto certior ꝛ securior de indulgẽtia efficitur. Secm multitudinem inquit dolorum in corde meo ꝺ consolatiões tue ꝛc. Et tunc incipit quedam familiaritas inter deũ ꝛ aiam fieri. eo ꝙ se sentiat ab illo respirꝫ visitari: et dicit. Nunc copulabitur mihi vir meus. Verũ alie sponsum deũ. i. hũc vt raciter copulamus: cũ ei ꝑ veram amoꝛis inherem⁹. imo ẽo hic sibi nos ille ꝓnectit: qñ nos ꝙbuscũ interius ꝓmeroꝫ ad amoꝛem suum accẽdit ꝛ artius astringit. Itaq; sic post crescentẽ timoꝛem necessario subortus est dolor: sic vtiq; post spẽ natã ꝛ quotidie ꝓficientẽ nascit' amoꝛ. Hic est quartus filius. s. iudas. id est confitens. Illa enim est vera cõfessio: que de casta dilectõe ꝓsurgit. Semp inquit laus eꝰ in ore meo. Semp quidem laudas. si semp amas. Nisi ẽ amares: si nõ approbares. Quid ẽ autem approbare: nisi laudare. Et etiam ipa laudatio ꝓfessio ẽ. si hec ꝓfessio laudis est. Confessiones quoq; criminis laudes agnoscit. quia

2 hoc ad honorem dei ptinet. Et qui veraciter diligit libē ter facit quicquid honoris dei militari cognouerit. Multū enim commendat bonitatē dei. nō solū largitas sua: sed et iniquitas nostra. Si enim magnū est ml pmerentibꝫ gratis impendere multa. quale quantūne erit tribuere bona pmerentibus mala. O qualis pietas quam nulla potest superare impietas. Filia enim sunt que misericorditer ignoscit Filia que affluenter tribuit. Confiteamur ḡ dñi 2 mala nostra a nobis esse vt pie ignoscat. et bona nostra ab eo esse vt conseruet ea et augeat. Hec iudas incessanter actitat. ne ingratus appareat: vel de indulta venia vel de cōcessa gratia. Ideoqꝫ hic recte filius Judas vocatur: qꝫ ver⁹ amor semper confitet. Secce primi quatuor filij Lye. s. timor: pene. dolor: penitentie. spes venie. amor iusticie. Et post hec desinit parere. qꝫ sibi sufficere posse existimat. cum seuera bona veraciter amare ꝓsiderat.

De Rachel. i. rati .§. iii.

one: que suscepit duos filios ex ancilla sua Bala. id est imaginatione. s. dan et neptalim. i. ꝓsiderationes futurorꝫ malorꝫ. hic est dan: 2 ꝓsiderationem futurorꝫ bonorū. 2 ō est neptalim. Richardus ideꝫ. Nato itaqꝫ Juda. i. bonorum inuisibiliū desiderio exardente atqꝫ feruente. rachel incipit amore prolis estuare: qꝫ incipit velle cognoscere. vbi enim amor ibi oculus. 2 libenter aspicimus: que multum diligimus. Ergo quanto plus crescit Judas. i. affectus diligendi: tanto amplius in rachel feruet desiderium pariendi. i. fructum cognoscendi. Sed valde difficile ēt imo pene impossibile. mētē carnalē 2 ad hoc in studijs spiritualibꝫ rudē assurgere. 2 in eis ꝓtemplationis oculꝫ figē. Haerenti enim inuisibilia nil aliud occurrit. nisi que cogitare consuevit visibilia sola. Melius tamen est qualicūqꝫ modo illa cogitare: qꝫ obliuioni vel negligentie illa tradere. Facit ḡ quod potest. et intactus ea p. imaginationē: que nec dum videre valet p intelligentie puritatem. Sic qꝫ rachel prius habz liberos de ancilla: qꝫ de seipa. Sua dēt enim ratio cōmodius esse qualicūqꝫ modo vera bona cogitare. 2 imaginaria quadam saltim pulcritudine ad eorum desiderū animū accendere: qꝫ in falsis 2 ꝓpriꝫ bonis cogitationes figere. Vide quomō enā diuine scripture huic speculationi alludāt. et humane infirmitati cō descendant. Res enī inuisibiles p rerum visibiliū formas describunt. 2 earum memoriam p quarundā cōcupiscabilium specierum pulcritudinem mentibꝫ nostris imprimūt. Hinc est qꝫ nunc terrā lacte 2 melle manantes ꝓmittunt. Nunc flores nunc odores nunc pantheōs p cantus hominum celestium gaudiorꝫ armonia designant. Et in apocalipsi Johannis. celestis hierusalem ornatus p aurum 2 argētū 2 gemmas ꝑciosas multiplicter describitur. quod totum est p similitudinem. Sed sciendum qꝫ imaginationum alia est bestialis. quando scilicet que paulopante vidimus vel fecimus: ablēs vlla veritate 2 deliberatione huc illucqꝫ vaga mente discurrimus. Hoc etenim bestia facere potest. Alia ꝓ rationalis. quando. s. ea que per sensum corporeū nouimus aliquid imaginabiliter fingim⁹. Verbi gratia. Aurum et domū vidimus. sed aureum domum nunqꝫ vidimus. auream tamē domū imaginari possumus si volumus. hoc bestia nunqꝫ facere potest: sed solū rationali creature possibile est. Hainsmodi imaginatione sepe vtimur. cum que sunt future vite bona vel mala diligentius rimamur. Nunquid hic sola mala: nunquid sola bona: Non. sed ꝓmitta bona et mala. Et sicut nec sola bona vel mala: sic nec summa inuenimus. Ibi ꝓ et summa 2 impermixta bona vel mala ēt nō dubitam⁹. Quotiens igitur multis bonis vel malis que hic sensus corporeus exꝑit. quale. s. vel quantū esse possit illud future vite summū bonum sine mali collig̃tur. 2 et horū imaginatione quedam futurorꝫ imago figurat. Talis vtiqꝫ imaginatio rationalis esse facile conuincitur. 2 ad Balam 2 rachel ptinere videtur. Ad balā ptinet inquātum imaginatōs est. ad rachel ꝓ inquātū rationalis. Talis itaqꝫ ꝓles 2 imaginatione est ꝓ natiuitatē: 2 rationis ꝓ adoptionem. Et Bala nascitur: sed ꝓ rachel moderat. Neminem aūt contarbet qꝫ matrem et ꝓolem imaginationem appellem. sed hoc volo esse inter matrem et filium. quod est inter instrumentum 2 actum. Et sepe instrumentū 2 actū vno nomine nuncupamus. sicut qō videmus 2 quo videmur visum appellamus. Rationalis imaginatio alia est ꝓ rationē disposita: alia intelligentie ꝓmitta. Illa prima vtimur: quando sm visibilē reꝫ cognitam speciem visibile aliud mēte disponimus. nec tamen ex eo inuisibile aliquid cogitamus. Illa ꝓ secunda vtimur: qñ ꝓ visibilium rerum speciem ad inuisibilium cognitionez ascendere nitimur. In illa est imaginatio non sine ratione. in ista intelligentia nō absqꝫ imaginatione. Isti sunt duo filij Bale: quoꝫ primogenit⁹ Dan dicitur: posterior neptalim nominat. Ad dan itaqꝫ ptinet spiritualiter consideratio futurorꝫ malorū. ad Neptalim speculatio futurorꝫ bonorum. Dan mihi nomen dit si cogitatio: sed ea tm̄ rimat. qꝫ sunt a sensu corpeo remota. Neptalim ꝓ ꝓ rerum sensibilium formas surgit ad reꝫ inuisibilium intelligentiā. Infernalia enim tormenta longe a sensu corporeo remota esse nō dubitamus: quia vbi vel qualia sunt videre nō possumus. sed tamē hec quotiens volumus ꝓ ministerium dan pie oculis cordis habemus. Nemo enim fidelium cum infernū flammāqꝫ gehēne. tenebrasqꝫ exteriores in scripturis legit. Nec figuralē dicta credit: sed illa veraciter 2 corporaliter aliquis esse non diffidit. Recte ḡ hoc cōsideratione ad dan spiritualiter iam ptinere vtimur: vbi sola imaginatione opus habemus. quāuis ea in negocio nō sine rationis dispositione tractemus. Sed cū terrā lacte 2 melle manātē. celestis hierusalem et lapidib⁹ ꝑciosis portas et margaritis. plateas et auro legerit: quis sum sensim hec inxta literā accipe velit: vnde illatim ad spiritalem intelligentiaz recurrit. 2 dū sic mysticuz cōtinet exquirit. Multa tamen que 2 de malorum tormentis scripta sunt mystice sunt accipiēda. Et multa de future vite bonis q̃ corporalia describantur simpliciter intelligenda. Illa autem consideratio meditāti facilius occurrit: que in sola imaginatione cōsistit. Nam illa que cum intelligentia admiscetur. quanto subtiliora. tanto difficilius inueniūtur. Inde est: qꝫ ptior dan 2 neptalim ponenda nascit. De officio illius dan. Hoc aūt valde notandū est: qꝫ dan sm̄ presentia retū verā imaginationē ꝛepsentat retū futurarū imaginatiōem fictam. Nō absqꝫ culpa est. s. tormēta malorꝫ multoplus aliter qꝫ sunt ꝓ imaginationem cernere. Quis enī ea cōno. put sunt in hac vita ꝓtemplari sufficiat: Sed quisqꝫ ea. p arbitrio mētis sū qualia sunt sed qualia fingere nouit figurādo ea describit vñ fortasse hic ratio filius dan. i. iudicij vocat. qꝫ in tali representatione nō expientie documētū. sē sue discretionis sequi arbitrat. Est tñ 2 huius nominis alia rō. Sancti enī viri quoties se sentiūt turpibꝫ cogitationibꝫ pulsari. solēt etiam in ipso temptationis actu futura tormenta ante mentis oculos ponere. et p cōsiderationē pene vicissitudinē ex damnant blandimenta culpe. Quia ergo ꝓ officiū dan illicitas cogitationes dēprehendimus arguimus 2 damnamus recte dan iudicium damnamus. Sed quid de turpibus cogitationibꝫ tm̄ loquimur. qñ etiam vanas et inutiles cogitatiōes spectati viri abominant. apē id. Eleuobis q̃ cogitatis inutile. 2 multo magis de his q̃ sentiūt nō sine q̃dā illicito affectu. Et q̃uis multoꝫ sit seipos reprehendere de puersa opatione vel prava voluntate: tamen pauci sūt qui se reprehendant de inordinata cogitatiōe. Sed quia perfecti viri hoc faciunt. ideo Jacob perfectos designās ꝓcipit vicissim Dan iudicabit populum suū. i. cogitationes.

De neptalim dicit Richard⁹. Sicut ad officiū dan spectat ꝓ repesentationes pene reprimē exurgētia vicia: sic ad Neptalim pertinet per considerationem premio-

rum inflamare ꝛ desideria bona. Quod duobus modis fieri constat. Unitur namq; aliquãdo comparatõe. aliquando translatione. Et comparatione quidem quando ex presentium bonoꝝ multitudine vel magnitudine colligit illa future gaudia vite. quot vel quanta esse possunt. Verbi gratia. Inspecta sepe solis claritate cõsiderat q̃n ta futura erit lux illa spiritualis: si tanta tamq; mirabilis ẽ illa lux corporalis. Item multiplicitatem bonorum invisibilium conjoit ex multitudine bonorum visibiliũ. Quot enim sunt colores. quot odores. quot sapores. Si tot sũt delicie corporum: quot erunt delicie spirituum: Translatione autem rerum visibilium quamlibet descriptões trãsfert ad rerum invisibiliũ significationem. ꝑ modi gratia. Audit nominari in scripturis lucem inaccessibilem querit que sit lux illa incorporea. ꝛ invenit q̃ illa est sapiẽtia. Sicut enim lux corporalis illuminat oculos corporis: ita lux sapientie spiritualis oculos mẽtis. Et his liquet directe ꝑs vtranq; interpretationem neptalim dicatur. quia comparatio vel conversio interpretatur. convertit enim naturã visibilium rerum ad spiritualem intelligentiam. Unde ꝓ iacob de eo dicitur. Neptalim ceruus emissus dans eloquia pulcritudinis. Cervus dicitur ꝓpter currendi facilitatem ꝛ auiditatem in meditatione. Eloquia pulcritudinis dat. q̃ ꝓ carnalia ꝛ corporalia nouit spũalia et invisibilia describere. vt illud. Osculetur me osculo oris sui. Et tanto eloquium est delectabilius: quanto iuxta literam nihil sonare videtur. vt illud. Malus tuus sicut turris ☧.

De duobꝫ filijs zelphe: que designat sensualitatẽ. Richardus. Si ꝓ zelphaꝫ sensualitatẽ debem⁹ accipe. quã virtutis ptolem poeste ipsã signere. nisi vt dicat ꝗm rebus prosperis temperanter vsuere: ꝛ in aduersis patienti am habere. Ish sunt gad et asser: nigor abstinẽtie ꝛ vigor patientie. Gad nascitur prior. Asser posterior. q̃ prius ẽ vt temperantes simus ad bona ꝗua et prosperа: postea vt fortes simus ad toleranda mala aliena. Hec est gemina virtutum ptoles. quam quidem parit zelpha in dolore: veruntamen ad magnã beatitudinẽ homine sue. Hinc est q̃ nato Gad lya exclamat. feliciter. ꝛ iterum. Asser nascente ait. Hoc ꝓ beatitudine mea. mea inḋ non soa. vnde enim sensualitas exterius ꝓ carnem attenuatur: inde cordis affectio ad integritatem puritatis reparatur. Quanta enim puritas pat cordis est. nulla huius mũdi oblectamenta concupiscere: nulla eius aduersa formidare. Quid illius gaudium imminuat: qui etiã de illicita ꝓmotione vel qualibet pressura exultat. Duo enim sunt ex quibꝫ cõstat gaudium beatitudinis. carere. Let quod nolis: ꝛ habẽ qd̃ velis. Felicem dicimus: qui nil patitur quod nolit: ꝛ beatum cui supersũt que cupit. Ish sunt Gad et asser. quoꝝ ꝓmus calcat mundanam gloriam. alter ꝓpter vanã libẽter patit̃ mundi pressuram. Prius autem sp est vt ancilla rachel redigat sub viri potestate q̃s ancilla ip⁹ lye. Si ei imaginatõis evagatio. q̃ sit ꝓinutiles cogitatiões prius ñ reprimatur. absq; dubio sensualitatis appetitus immoderatus minime temperat̃. Qui igit̃ vult corporaliũ voluptatum desideria temperare. prius assuescat carnales delicias raro vel nũq̃ cogitare. Pars nihilominus q̃ de gad et asser nunq̃ adoptiuos filios lya faceret. nisi sororis sue rachel adoptiuam sobolem assidue cerneret. Quis enim affectioni cordis posset ꝑsuadere mũdi huius ꝓspera cõtemnere. et nulla eius aduersa formidare. nisi suggerentibus Dan et neptalim future vite toꝛmẽta vel premia frequenter. immo pene indesinenter cogentur aspicere. Hec autem per assiduam considerationem futurorum malorũ. facile ei persuadetur contemptus presentium bonorum.

Criterium per iugem contemplationem eterne felicitatis inflamatur ad voluntariam tolerantiam presentis aduersitatis.

Postnatos Gad .§.iiii.

ꝛ asser ruben. q̃ vt dictum est supra timorem designat. crire dicit̃ in agrum ꝛ mandragoras invenire. i. quoddã fructus odoriferos: q̃ timor domini ex voluntaria abstinentia et patientia ad omnẽ obedientiã roboratꝫ. Sed quare? qualiscq; bone operationis odor de ipso circũquaq; spargitur. q̃ nulla molestia nullaq; inopia a studio obedientie ꝓpediturꝫ Hꝛ sunt mãdragore: quas ruben invenit: quas ab ip⁹ matre eius lya accipit. qñ oblata laus affectum tãgit. Temperate ꝛo rachel nõ mandragoras: si mãdragorarum partes petit. nã valde difficile est. vt animus q̃is renitens et oblata laude nõ hylarescat. Absente adhuc viro vir lya partẽ cõcedit: si in eius aduentu desiderio vberius accensa nil sibi ex eis vlterius reservari voluit. sic mens hominis dum spiritali dulcedine tangit. dedꝭ ꝑs ꝺ humana laude ꝓpicerat: libenter obliuiscit̃. In hãc modum mandragore de possessione lye velociter rediguntur sub potestate Rachelis. q̃ melius rachel q̃s lya mãdragoris notuit vel. Nam quicquid affectus cordis vsurpat ad laudẽ fuit rectius sine ratio retorquet ad gloriã dei. Hoc aũt de duarũ ancillarũ filijs ancillarũ retinendũ est. q̃ ex eoꝝ vigilicia ꝑscie nostre civitas mire custodit̃ multiq; ꝓficit̃. Pumogenit⁹ nãq; bale ea ꝓponit interfectus. pumogenitus ꝛo zelphe eam munit extrinsecus. Per dan repmũtur mala intus exturgeria: ꝗ gad repellunt̃ mala exter⁹ exurgentia. Ad dan ptinet disciplina cogitationꝫ. ad gad spectat disciplina sensuũ. Prima ẽ sedare simlẽ discordiã alterius repellere pugnam bostilez. Disciplina em̃ corporis sine disciplina cordis inutilis est. et disciplina cogitatõum sine disciplina sensuum obtinari nõ potest. Assistunt et eis fratres nõ segnes ad auxilia ferenda. Neptalim intus cũ dan: asser exterius cũ gad. Gad itaq; ꝛ asser inuigilãt contra hostes: dan ꝛ nepealim sollicite sunt circa cines Dan terret minis: neptalim fouet ꝓmissis. Gad certat in dextro asser in sinistro. Quantũ putas asser iste abundat in diuitijs spiritualium consolationum cuius diuinas ꝗlibet aduersitas nõ tũ minuere ꝗ augere solet. Nam q̃nto durius premit̃ exterius. tanto delectabilius gliatur interius. Asser ingt. pinguis panis eius ꝛ prebebit delicias regibus. Gad mentem temperat in prosperis vt nõ retrahatur ab amore supnoꝝ.

De quinto filio lye .§.v.

S. ysachar signante gaudiũ spũale. Richard⁹. Hostibus itaq; fugatis cinibusq; pacificatis nil iam obstat (vt arbitror) q̃ illa nostra civitas exoptat̃. q̃ sit illa pax dei q̃ exuperat omnẽ sensum: vel q̃ sit magna multitudo dulcedinis: quam abscondit deus diligentibus se. Est em̃ mãna absconditum. ꝛ nisi gustanti omino incognitũ. Ihs et dr. Intra in gaudiũ dñi tui. Hic est ille q̃ntus filius lye. q̃ ei quinto loco nascit̃. Est em̃ gaudiũ vt ã. dicimus vnus de principalibꝫ effectibꝫ. Pro tali em̃ ꝑle lya mandragoras ꝓcepit. vt talẽ filiũ habere possit. Mens em̃ q̃ in laude dei delectat̃. quid sit interiꝰ gaudiũ experiri non meret̃. Recte aũt post natiuitatẽ gad et asser lya talem filiũ genuit. q̃a nisi p abstinentiã ꝛ patientiam ad verum gaudium mens humana non pringit. Oportet ergo non solum falsam delectationem sed etiam vanam penitentiã excludere. qui vult de veritate gaudere. Hic talis filius ysachar merces interpretatur. Quid enim aliud tot tamq; laboriꝫ q̃ rimus: huius mercedis tenens ꝗs quasdã pressuras ꝛ arram accipimus q̃tiẽs ad illud dei nisi gaudiũ interiꝰ intramus ꝛ aliqua pte gustamus. Hanc aũt degustationẽ scriptura sancta nunc gustum nunc ebrietatem vocat. vt q̃ sit parua vel magna offendat. parua quidez ad comparationem future beatitudinis. magna ꝛo comparatione cuiuslibet mundane iocũditatis. O dulcedo miranda q̃ modicũ q̃d de tãto felicitat̃ pelago mẽtib⁹ influllas: mẽtẽ

tamen quam infundis plene inebrias. Sive inquit in corpore sive extra corpus nescio. Deus scit. Assimilat terrā aīe. z inebriasti eā. Mare z cetera elementa sp in motu sūt. z sola terra stante cetera stare nequeūt. Quid ḡ p terrā: nisi firmam cordis stabilitatē debemus accipere: Debet ergo fluctuationem cordis astringere et ad vnius veri gaudij desiderii cogitationū z affectionū motus colligē: q̄ se cupit illo vere solutetania poculo inebriandū fore. Assimilasti ait terrā: nō mare fluxibile. z inebriasti eam. Hec est illa terra: quam Ysachar vidit z concupiuit. Unde de eo dicitur. Ysachar asinus fortis vidit terram q̄ esset bona. et requiem q̄ esset optima: et habitauit in terminis eius. multum sibi vilueriat. qui se asinum reputabat. Multum concupiuit terram quam vidit: p qua ad omnes labores fortis pduramit. Pene aūt nō tamē plene hanc terrā nouerunt seruerat. Pene nō plene illam terram viuentium apprehenderat. qui inter terminos habitabat: qz vilissimis z pauxillimis huius vite bonis contentus erat. Ima ins terre mīere extrema tenebat. quia per frequentes mētis excessus perbennis vite bona pgustabat. alius beate terre intima tangebat. Satagebat ultā penitus vtere nec poterat: ambiebat in illam totus intrare nec valebat. Fecit quod potuit intra terminos habitauit.

De ortu Zabulon .§.vi.

filio lye. z signat zelum seu odiū peccatiz officio eius. Richar. Hinc est q̄ post ysachar nascit zabulon: qui habitaculū fortitudinis interpretat. Quid em̄ p zabulon nisi odiū viciorū intelligimus: odiū boni odiū ordinati. Hūc in nobis affectū ppheta ordinare cupiebat cum ait. Irascimini et nolite peccare. Quid ē em̄ nō peccādo irasci: nisi hominis vtiuer non ad oculum amando: eoruz vicia indignari. Hanc habere se filiam idez ppheta significauit. cum ait. Perfecto odio oderā illos. Recte ergo post ysachar (qui merces interpretatur) zabulon nascitur. i. habitaculū fortitudinis interpretatum: quia post tergustatam eterni beatitudinis dulcedinem animus contra temptationum argumenta mirabiliter roboratur. snaq̄ subito pericula parapendens omini iniurias fortiter vlciscit. vt patet exemplo in moyse mitissimo. qui post refectionez diuine allocutionis in monte: et zelo contra ydolatras fortiter exarsit z pstrauit. Absq̄ dubio. nihil sic placet deo nihil sic placat deum q̄ zelus animarū. O q̄m multi multas ceterarum virtutum prioles ex dei gratia mente conceperunt z de se genuerunt qui hanc filiam habere nō potuerunt. Q̄m multos hodie videmus spiritu paupes. spe gaudentes. charitate feruētes z bmōi: ad zelum tamen animarum nimis tepidos multūq̄ torpentes. Alij ob custodiaz humilitatis zelinquētes increpare nō pūmūt. alij ne charitatē fraternā perturbare videant. peccantes arguere metuūt. Sic z alij alijs adhuc modis q̄ zelare p pūo nolūt virtutis hoc esse fingunt. vel virtutē esse credunt. Econtra multi quod agunt in spū feruoris agē se arbitrant: zelo rectitudinis. z q̄ veraciter execunt odio hoīm exercere se putāt: vt simulāt odio viciorū. Sy sepos q̄so intregēt vtrū in ventre dūgant quos quasi infligante zabulon tam acerbe castigant. Adnertendum igitur q̄ nascitur Zabulon post iudam z Ysachar. quia Judas qui est amor iusticie: debet vocere modum correptionis in odio viciorum vt. l. fiat in spū lenitatis. z ysachar surgente q̄ est gaudiuz q̄ fiat causa vtilitatis. Debet autem Zabulon ite nō solum delinquentes corripe: sed etiam eos tempore tribulationis contra psequentes defensare. aliocquin verus zelus non est si paratior est ad feriendum: q̄ ad protegendū. vnde et habitaculuz fortitudinis dicitur. quia pfectus zelus debet infirmiores cōtra aereas potestates doctrina z oratione ptegere: z pra mundana pricula vndiq̄ munire: et in vtroq̄ nō solum infatigabilis sed et insuperabilis pseuerare: semp esse paratior ad mala ferenda: q̄ inferēda. Filiq̄nis frustra in littore maris habitare dicit in statōne nauis. si pra maxima mūdi discrimina z pressuras trepidat. nisi tempestatibus diu fatigatos z tandem in litoribus ejectos blande excipiat z benigne foueat. Sydon venatō interpretatur. q̄ quam recte deceptionū fraudulentia intelligitur: qz quoslibet etiam simplices semper de laqueo venantium lingua scilicet adulantium: lingua detrahentium semper inter fratres discordias cupere satagit. Et sic figit tabernaculum suuz fortitudinis e regione manis in ysmo sydonis. vt hinc vigilet pra insidias psequentuz: illic cōtra fraudulentiam insidiantiuz. Merito zabulon nato exclamat lya. ditauit me dominus dote bona. igitur an posit hac gratia interim maiorem aliquā deus homini pferre: q̄ vt eius mysterio pueri homines in melius mutent. vt de filijs diaboli filij dei efficiantur.

De septima prole .§.vii.

Lye. i. dina: que designat erubescentiam. Richar. Sed numquid post has virtutum soboles saltim dabitur cuius fine petō viuere vt saltim post vicioz odium possit finem vicio esse. immo eos sepe p quos deus aliorz errata corrigere dispouit: ex magne pietatis dispensatione grauiter cadere permittit. vt ex ppria culpa discant. q̄ similes conditos in aliorz correctione esse debeant. Sed quantū putas erubescunt cū se vnde alios corripiunt vel forte in aliquod grauius lapsos pspiciunt: Hinc est q̄ post zabulon nascitur dina. qz sepe nimiū zelum interueniente culpa sequit̄ verecundia sed ordinata. Solum peccatum erubescere ē ordinatum verecundiā habere. Sed qui nondum zabulon gignere meruit: frustra dinam se posse gignere credit. Discat prius peccatū odisse: z tunc illud incipies veraciter erubescere. Alioquin si in pctō deprehendens z deprehensus pudore confunderis: nō te credo erubescere culpaz § infamiam. Habent vtiq̄ z homines puerilem verecundiam. sed vtinā bonā: vtinā ordinatā. Peccatuz em̄ si puerili specie erubescerent nō tamē facile admitterent. Qualis putas pudor est erubescere pauperiatē z erubescere humilitatē: Illud non pudet eos erubescere: ad qđ docendū nō puduit celestē magistrum de celo descendere. Discite a me inquit qz mitis sum z humilis corde. Sed eōrum multi magis abominantes q̄m sectantes humilitatē: multo amplius erubescunt habere sordidam vestem: q̄m sordidam mentē. Diligenter igit̄ pensiderandi q̄m sit rarum vel q̄m sit paucoꝝ bonam verecundiam plene velle et solam illam que ordinata est possidere. non erit vnde quis admiran debeat. cur talem tam sero. plem lya pariat. Ratio quare nascitur congrue post zabulon. Dina iudicium illud interpretatur. hoc vtiq̄ est illud iudiciū. quo quisq̄ a ppria conscientia conuenienter conuincit̄ et condēnatur. et digna cōfusionis pena mulctat̄. In quo vnus idemq̄ est ille q̄ iudicat z ille qui iudicatur. Idem ipe qui condemnat: z qui condemnatur. Istud enim quod ponitur in interpretatione demostrationem signat. Et quid aliud hec adiecto q̄m animū audientis in admirationem excitat. Vere inducium mirabile in quo quanto quisq̄ seipm ardentius diligit: tanto in seipm acrius fenit. z quo sibi pari vehementius cupit: tāto minus sibi ipse parcit. qz quo amplius sua pfusionē formidat: eo acerbius sua quaeq̄ confusio vexat Sed si hec inter ceteras virtutes digne pnumerat̄. cur per femineū z nō potius p masculinū sexū exprimit: Sed q̄ nesciat verecundia quēlibet honestā cordis robur q̄tūlibet emolliat: z q̄m sepe fortia opa pdiciat: dum animus hominis vltra modum pfundi deuitat. Est itaq̄ dina nō vir § femina: non filius sed filia. Habet enim vt ex predictis apparet zabulon impetus vastos z vrgentes animos: si scilicet tam femine q̄m viri tumētes animos blandius alleguit z iratis dulcius blandit. Valde ergo opportunū videtur vt post zabulo dina nascatur: vt ex loquele lenitate fratris fentas temperetur. Qz autem pulcra erat dina. vnde z ad

sui amotem alliciens videntes: signat q verecundos homines fere semp ceteris carios amplectimur: et inde est q in eis dum verecundie modestiam modestieq gratiam miramur: dine quodammodo pulcritudine allicimur. Huius rei sychen ille telbis est. qui ei tamardem amore inhesitret mallet omnes mares suos circūcidere q̄s ilaz nō habere. O q̄multi vsq hodie sunt qui quod p deo facere nolucrant: sepe p amore dine efficere non differunt. q pudē dorum suppflua que pro deo amputare debuerāt: ostā cōfusionis occasione pro euitando verecundie detrimento amputare nō tardant. Sychen ergo egredienti dine occurrit: eaq; resilamq; corumpit. Integritatē ergo quazintus fortassis conseruare potuit: egressa amittit. Nam q̄ verecundie onustas ab omnibo fere ꝓmēdatur. laudatur. amaf: dinam egredientem q intima sua deferentem. q que eam humiliare consueuerat infirmitatis memoriā cito obliuiscentē subito laudes hominū excipiūt: q eam dum fauoribus demulcent: corumpunt. Verum sic corrupcionis sue dedecora violentia quadam potius q̄ volūtate patitur: cum blandienti prauę delectationi quantū potest reluctatur. Sed quid etiam sua intima deserere et ad exteriora vagari compellit. nisi q̄ sepe dē infirma nostra nimis erubescimus: an forte alq eosdem infirmitates in se sentiant miratur incipimus. Et videmur nobis quoddam genꝰ solacij inuenisse. si deprehēdamus nos in nostra saltim delectatione vel socios habere. Inde fit vt inopiamus aliorum studia curiosius querere. nunc vultum: nunc gestum: nunc habitum: nunc occulta eorum aliorum relatu addiscere. Qr etsi dine fratribo merito displicuit: q̄ que non tam pro deo q̄ pro dina: non tam pro institutione dīna q̄ p verecundia humana facta sunt. f. se circumcidere malum tamen fuit in filijs Jacob ille feueritatis modus excedere. f. illos circūcisos occidendo. Qui sunt istiusmodi circūcisi: nisi mores nō bona intētione correpti. Nec tamen in talibo debemus motum honestū destruere: sed intēnionem mutare. Errant vtiq; errant qui abq; dē opa bona q̄nis forte inchoata sint mala intentione. Errantium ergo suoq; vitiorum huiusmodi quid aliud faciunt: q̄s sup circūcisos cū symeon q leui irruentes violenter occidunt. gladius Symeonis expiobatio gladius leui exactio est. Primo ergo ordinatur timor: q hic ruben: deinde dolor q̄ symeon: postea leui. quadra. l. spes q amor quos sequit̄ zabulō. leticia zira. Nouissime dina. f. vēnidit. Itaq; nihil ē aliō bos. vi. ex lya genuisse q̄s aim affectiōis sue mor⁹ ordinādo. dignā fructū sobolē de se preasse.

De ortu Joseph .§.viii.

q̄ est rachel per quem designatur discretionis gratia. Richardus. Affectus aūt illi tāc creditur boni q̄ non solū ordinati: sed etiam moderati sunt. Sepe nanq; cum discretionis moderamen excedunt: fructus nomē amittūt. Duelo aūt modis filius equitatis mensuram supgredit aut quia nimis circa aliquid vnum extenditur. aut q ad innumera vel etiam inutilia passim dilatatur. Caute ergo circa omnes debet custodiri. vt non solum sint ordinati: sed etiaz moderati. Timor enim nimius sepe cadit in desperatiōē. dolor nimius in amaritudinē. spes immoderata in psumptiōnē. amor supfluus in adulationē. leticia supuacua in dissolutiōnem. ira intēperata in furorem. Et ita fratres in vicia vertunt̄ si p discretiōes nō moderant̄. Hic ē ille Joseph q̄ fero quidē nascit̄: sed a patre plus ceteris amatur. Merito q̄ illa fratres singulariē diligit̄ sine qua nulla conquirit̄. f. simul acquirit̄. nulla consumat̄. nulla cōserūtur. si vir sero talem filium accipe meremur: q; ad discretionis plectionē nō sine magno vsu. nō nisi p magna experimenta erudimur. Primo oportet nos in singulis virtutibus exercen. et quid in vnaq; possimus experiri: q̄s possimus de omnibo plenā scientiā percipere. et de singulis sufficienter iudicare. Multa quidē de discretione legēdo. multa discimus audiendo. multa et multo nobis rōnis iudicio verantiū nunq̄ de hac ad plenū eruditur sine experientie magisterio. Posset oīno sēq; oportet q̄ de omnibo iudicare debet. sic diu longo vsu virtutes discipline addiscit̄. q̄nq; mens diu erecta ad plenā mor. discretionē pducit̄: q quasi de nato Joseph inre letat̄. Ante huius natiuitatez eius frēs dē adhuc ola sine discretiōe agūt. quātovis vires sue multa p̄simūt: tāto sepe deterius atq; deformius ruūt. Inde est sicut iā diximus q post eos dina nascitur. q̄s frequenē deformē lapsuz pudoris ꝓfusio comitat̄. Datz aūt ratio cur ancillaz nulla nec ipa q̄dē lya: f Rachel sola potuit talem filiū gignere. Siquidē nō est sensualitatis nō imaginationis nō deniq; ipius affectionis f solius rōnis est discernere sicut et intelligere. Hic ē ille Joseph: q̄ solus inter frēs tunica talari vestit̄: q; sola illa actio ad cōsummationis talū debituq; finis terminū p ducit̄: q̄ne p discretionis prudentiā moderat̄. Hic est Joseph ille somniator somniorūq; interpretator. quia vera discretio in ipso temptationis articulo. inter ipa suggestionuz fantasmata imminentium maloz insidias detegit. q de futuris periculis cautos reddit. Accusat autem fratres suos apud patrē suum crimine pessimo. scz ypocrisi. Vicium enī quod deus singulariter detestat̄ ypocrisis intelligitur. hec p Joseph detegit̄ quando insidians malum per discretionem deprehenditur q arguit̄. Ad officiū itaq; Joseph spectat contra q custodia omniū fratrum suorum disciplina singuloz. ad ipm dispositio gerendoq; q prudentia futuroz.

De ortu beniamin .§.ix.

q̄ significat grām ꝓtemptationis. Richardus. Sicut aūt p Joseph gratiā discretionis: sic p beniamin intelligimus grām ꝓtemptationis. vterq; de eadem matre nascitur: dā et dei cognitio q sui ex ratione percipit̄. Longe post Joseph beniamin gignitur. q; animus qui in sui cognitione diu exercitatus plenioq; eruditus nō est. ad dei cognitionez non sustollitur. Frustraq; oculis oculum erigit ad videndum deum. qui nondum ydoneus est ad videndū seipm. Deripuum q principale speculum ad videndum deum animus rationalis est: qui absq; dubio inuenit seipm ad dei similitudinem factum. Hoc itaq; speculum non desinit verus Joseph tenere q tergēre indesinēter inspicere. Tenere ne deorsum corruens terre per amorez inhereat. tergere ne inanib cogitationū pulvere sordescat: frequenē inspicere ne ad ima studia intentionis sue oculū reflectat. Erterso aūt speculo q diu diligenter inspecto incipit ei q̄dam diuini luminis claritas inter lucere. q immēsus quidē insolite visionis radius oculis eius apparere. Hoc lumen oculos eius irradiauerat. qui dicebat. Signatum est sup nos lumen vultus tui domine. Et hac igitur visione videndi deū. flamā desiderij cōcipit q fiduciam sumit. Beniamin itaq; nascente Rachel moritur. quia mens ad contemplationem rapta quantus sit humane rationis defect⁹ experitur. Si enim aliqua argumentatione adhi potuiss lumen illud diuinum: vtiq; inaccessibile non fuisset. Deniq; apostolus gloriatur ad illud se non quidez isse. f absq; dubio raptum fuisse. Scio inquit hominem raptum huiusmodi vsq; ad tercium celum. Alia em̄ est dignitas spiritus humani. alia angelici. q longe alia excellentior spūs diuini. Ad primum itaq; celum ptinet cognitio sui. ad tertiū ꝓtemptatio dei. Possumus rō illam q̄ in hac vita habem̄ de dei cognitiōnē tribo gradibo distinguē. q p tres celos dimdē. Aliter quidē videt̄ deus p fidē aliter p rōnez aliter p ꝓemplatiōez. Prima visio est infra rōem. secūda f rationē. tercia supra rationē. Ad primū et secūdū celū boies ascendere pūt. f ad aliud q̄ est supra ratiōnē nisi p mētis excessuz supra seipos rapti nūq; ptingāt. Qr aūt p beniamin illud genus q̄ supra rationē ē intelligere debemus. ex matris eius morte conijcere possumus. Magna est altitudo scientie. seipm perfecte agnouisse. Mons

magnus ⁊ altus: pleua cognitio rationalis spiritus. Omnium mundanaꝝ scientiaꝝ cacumina monstrasse tē-dit. omnem philosophiam ab alto despicit. Quid tale aristoteles: quid plato: quid tanta philosophoꝝ turba talcia sentire potuit? Vere si hoc sos plene cognouissent: nunqꝫ ydola coluissent. Hic defecerunt scrutantes scrutinio. Rarum valde in hunc montem ascendere. sed multo rarius in eius vertice stare ⁊ ibi mora facere: tanquam autem habitare ⁊ montem quiescere. Quis inquit ps. ascendet in montem dñi: aut quis stabit in loco sancto ei? Multi in ipz ascensione defecerunt propter labori ascendendi, ⁊ multi ab eius vertice otiosa descendentes propter labotem standi. Sed forte iam ascendisti: ubi iam stare dicitur: nec hoc sufficit tibi. Dilecte habitare ⁊ mansionem facere. ⁊ qualibꝫ mentis euagatione obstaculis illuc semper redire, ablqꝫ dubio per multum vsum quādo qꝫ vel tetur nobis in oblectamentū intimum. vt ablqꝫ labore difficultate possis ibi assiduus esse: quinimo pena sit ri bi potius ablqꝫ ibi mora aliquā agere. Vira iocundi tas in hoc monte sine labore meruit posse petro attestan-te qui tūc ⁊ tāsolita suauitate allectus exclamat: Bonum est nos hic esse. Ascendere ⁊ stare est virtutis: habitare ⁊ quiescere felicitatis. Domine inquit quis ascendet: domine quis habit: domine quis requiescet in monte sancto tuo: Mittte lucem tuam ⁊ veritatem tuam &. Libenter sequor veritatem: nō habeo suspectum talem ducem. Nouit dns eligere sedē. sed quid ē veritas: Ego sum inquit ꝑpe via veritas ⁊ vita. ꝑpm igitur sequentes nō vis errare. In hoc monte cacumine christ trāsfiguratur: cum moyses cum helya videtur: ⁊ sine medio vterqꝫ cognoscitur in ipo vbi patris ad filium auditus. Tu videre ꝑpm transfiguratum: via ablqꝫ expositore intelligere legeꝫ ⁊ ꝓphetas: via audire patrem secreti archanum: ascende in montem ipm. Dilecte cognoscere teipm: De celo eni descendit notus celi. i. nosce teipm. Q. autem sine talo discipulis in hunc montem ascendere noluit. nec plusqꝫ tres electos ꝑpe ducere quelibet: forte in hoc edocentur, q sine triplici studio ad diuine cognitionis celsitudinem nō perducimur. scz operationis meditationis ⁊ orationis. Multa enim experimur operando: multa intelligimus meditando: multa ex orationem sequendo. Ihs mihi carissimus sibi adiunctis veritas in nobis profuit ⁊ in alta se attollit. ⁊ eo vsqꝫ se per quotidiana incrementa exaltat: donec predicti montis verticem tangat. O quamultos hodie videmus studiosos in lectione, desidiosos in opere, tepidos in oratione. Sumentes tamen montis huius cacumina posse apprehendere: sed quidā quesoapprehendent: quia ꝑpm ducem nō habent: Neqꝫ enī eos ducit ꝑpc. quamen vult ascendere nisi cū discipulis tribꝰ. Jungant ergo studio lectionis studium operis ⁊ orationis. ablqꝫ dubio sine ingenti exercitio sine frequenti studio: sine ardenti desiderio ad perfectam scientie altitudinē mens nō subleuatur. Multi mētis illius iam se credunt apprehendisse fastigia. cum constet eos eius vix tenuisse extrema. Sed esto iam existimas te ascendisse ad eius altum. ⁊ ipm videre transfiguratum. quicqd in illo videas. quicqd ab illo audias. non facile ei credas nisi ei occurrat moyses ⁊ helyas. Scimus quia in ore duoꝝ vel trium stat omne verbum. Suspecta est enī mihi omnis veritas: qua non cōfirmat scriptura ⁊ auctoritas. Hec exemplum in sua clarificatione recipio: si nō ei assistant moyses ⁊ helyas. Nunqꝫ ante in montis vertice vel in sua clarificatione si ꝑpc docet me de rebꝰ exterioribꝰ vel intimis meis facile recipio. vtpote in his que ꝓpriis probare possum ꝑpio experimento: verum vbi ad alta mēs ducitur. quādo de celestibꝰ questio ventilatur. vbi de profundis rebus agitur. in tante sublimitatis vertice non recipio ꝑpm sine testimonio rata esse poterit quelibet verisimilis revelatio sine attestatione moysi ⁊ helye: sine scripture auctoritate. Adhibeat ergo sibi ꝑpc duo testimonia in trāsfiguratōe sua. si vult vt nō sit mihi suspecta: claritatis sue lux illa tanmagna ⁊ tamsolita. Hinc procedit manifestatio. ⁊ ad cōfirmationē reuelationis illinc occurrit ras aperta ꝗ figurata locutio. Hicquoq ab altitudine vicinitatem. vereor ne forte seducar a demonio meridiano. Un de enī tot errores, tot hereses: nisi quia spiritus errores se transfigurat in angelum lucis. Certe vterqꝫ se transfigurat ⁊ ꝑpe a diabolus. Sed apparent cum ꝑpo moyses et helyas in hoc monte. ⁊ apparent in maiestate. i. nō in obscuritate sic sed in claritate spirituali intelligentie: Ecce ꝗ magna sunt que in hoc monte geruntur. Sed adhuc his maiora sunt que sequūtur. Hoc enī totum discipuli stantes aspiciunt. nōdum in faciem cadunt. Ad tonitruū itaqꝫ diuine vocis audituꝝ cadit. quia ad id quod diuinitus inspiratur: humani sensus capacitas succumbit. Et nisi humane ratiocinationis angustias deserat ad capiendum diuine inspirationis archanum intelligentie sinus nō dilatat. ibi itaqꝫ auditus cadit: vbi humana ratio deficit. ibi rachel mouetur vt beniamin oriatur. itaqꝫ idem in fatis per mortem rachel ⁊ calum discipulorum figuratur. nisi qꝫ trium in tribus discipulis. i. sensus, memorie, rationis, defectus ostenditur. ibi enī sensus corporeus, ibi exterior memoria, ubiqꝫ humana ratio intercipitur: vbi meus spiritus sursum rapta in superna elegantia. Hic est inquit filius meus dilectus in quo mihi complacui. Quid est dicere complacere nisi quomō cōplacui mihi in meipo ita cōplacui mihi in filio. An forte eo ꝙ dicit mihi complacui in hoc suo beneplacito socium se habere ostenditur. qz quō patri complacet in filio: sic in filio complacet ⁊ spiritus sanctus. Vel forte ideirco dicitur complacui, vt inde ter intelligi quia quō pater sibi complacet in filio. sic sibi cōplacet in spiritu sancto. Quid boz rectius dicitur: an pon? totum hoc, quia quicqd bonum cogitur: veritatem fabulā tie in vinci fo plenus astruit si recte intelligatur. Ascēdat ergo homo ad cor altum: si vult cognoscere que sunt supra sensum humanū. Ascendat ergo homo per semetipm supra semetipm. per cognitionem sui ad cognitionem dei. Montis ascensio pertinet ad cognitionem sui. Ea que supra montem geruntur promouent ad cognitionem dei. Illud ad ioseph hastud ad beniamin pertinere dubium non est. De isto beniamin dicitur in Gen. Beniamin mane dilacerabit predabitur: ⁊ nocte diuidet spolia. Thalamo cōmoratur. Sponsus quia in thalamis solent sponsus ⁊ sponsa simul morari: amoris obsequia in alterutrum occupari mutuis amplexibꝰ ⁊ caritate altera cōfoueri. Mirande ergo pulcritudinis ⁊ forme singularis nō fallor progenies a pollet. illa beniamin nostri dextera habitatio: cui? contubernium nō ꝗ fastidire valet. Dixi inquit sapientie. Soror mea esto: et prudentiā vocam amicam. Et intrā inquit tuum meum conquiescam eum eo. Eius siquidem frequens contubernium solet sane desiderium nō minuere sed augere ⁊ amoris incendium crebrius inflamare. Merꝫ ergo nō est cur ille beniamin nostri dextera habitatio: cui? contubernium nō ꝗ fastidire valet. Dixi inquit sapientie. Soror mea esto: et prudentiā vocam amicam. Et intrā inquit tuum meum conquiescam eum eo. Eius siquidem frequens contubernium solet sane desiderium nō minuere sed augere ⁊ amoris incendium crebrius inflamare. Merꝫ ergo nō est cur ille beniamin rota die quasi in thalamo cōmoratur: qui talis sponse pulcedine fruitur. ⁊ inter humeros eius requiescens eius amore ingiter delectatur. Q. putas frequentes mentis excessus patitur. ꝗ sepe in ea ratim rapitur supra seipm dicitur. dum pulcritudinis eius magnitudine attonitus: in eius admiratione suspenditur. ⁊ impletur quod de eo legitur. Beniamin adolescentulus in mentis excessu. Quod ergo prophetа per rachelis interitum quod ea gebbla designat per calum discipulorū: hoc psalmista expressit in beniamin per mentis excessum. Possim? tamen per mortem rachelis ⁊ per excessum beniamin diuersa contemplationum genera non incōuenienter intelligere. constat quippe duo contemplationum genera supra rationem esse ⁊ vtrūqꝫ ad beniamin pertinere. Et primum quidem est supra rationē sed nō preter rationē. sed sōp rationem ꝑ ⁊ preter rationem. Alia sane supra rationem sunt ꝑ preter ratōez nō sunt. que ꝗs ratio patitur esse

nulla tamē ratione intelligāt aut cōuinci possit. Illa aūt dicimus ꝙ preter rationē ꝙ supra rationē esse. quibꝰ videl omnis humana ratio ꝓcul a ꝓcul dubio ꝙ ea sunt que de trinitatis vnitate credimus: ꝙ multa que de corpore xpi indubitata fidei auctoritate tenemus. Q. enī in vna ꝙ simplici essentia tripler ꝓsona sit. vel vnum idemq; corpus eodē tempore totū in diuersis locis esse possit nulla humana ratio patitur: ꝙ hmōi assertionibꝰ omnis absq; dubio ratiocinatio reclamare videtur. Hec sunt itaq; illa duo ꝓtemplationum genera. quoꝝ vnum ad mortem rachel: alterū ꝓtinet ad beniamin excelsus. In primo beniamin interficit matrem: vbi omnem ingredi rationem. In secōo etiam seipm excedit. vbi in eo qđ ex diuina reuelatione cognouit: humane intelligentie modū transcendit. Quid est autem beniamin in egyptum descendere. nisi ab externoꝝ contemplatione ad temporalia ꝓtemplanda intuitu mentis reuocare: ab eternitatis luce quasi de celsitudine visus ad mutabilitatis tenebras intelligentie radios deponere: in tanta alternantiū rerum ꝓfusione ꝙ diuinoꝝ iudiciorꝝ rationem ꝓpendere: ꝙ ex magna parte penetrare. Et quid ē ꝙ beniamin ꝙ ioseph pugnant ꝙ osculā iungit. nisi ꝙ me ditatio ꝙ ꝓtemplatio sepe sibimmicem cum rationis attestatione occurrant. Nam cū tam ad generalem considerationem ꝓtinet sicut ꝙ beniamin gratia contemplationis: sic ꝙ ioseph intelligi valet gratia meditationis. Plerumq; tamen exꝓcessus ꝙ beniamin deligat. intelligentia para ꝓ ioseph prudentia vera. Cōprehensio rerum inuisibilium ꝓtinet ad intelligentiā. puram. circūspectio moꝝ ad prudentiā veram. Intelligentiā dicimus puram. sine admixtione imaginationis: prudentiā veram ad differentiā prudentie carnis.

Capitulum quartum.

Vit ꝙ bernardꝰ in ec/

clesia dei temporibus suis. i. anno dñi millesimo cxxx. lumen prefulgidū ꝙ doctor ꝛeuerentissimus. Scripsit aūt ipe Bernardus ea que subiecta sunt de cōtemptu mūdi ad clericos libū vnū. Meditationum lib. j. Exhortationum de passione ꝙ resurrectione dñi lib. j. De diligendo deo lib. j. De gradibꝰ humilitatis ꝙ superbie lib. j. De gratia ꝙ libero arbitrio lib. j. Ad abbatem columbensem de precepto ꝙ dispensatione lib. j. Ad cistercienses et clariacenses monachos apologeticum lib. j. Ad bagonē de sancto victore lib. j. Ad innocentiū papam contra hereses petri abelardi lib. j. Ad eugeniū papam de consideratione lib. v. Ad milites templi de laude militie nouelli. j. Super ꝓlo. Qui habitat omnibus. xvij. Sup cantica canticorum omel. xxvij. Sup missus est omel. iij. Sup magnificat tractatum. j. Epistolas plures ad diuersos. cccl v. Sermones aūt pene innumerabiles: de quibꝰ viz ea que subscripta sunt excerpsi.

Ecce inquit nos re/ .§.i.

liquimus omnia ꝙ secuti sumus te. Sane petre ꝙ optime: ꝙ non ad inscientiā tibe. Nam ꝙ mundus transit ꝙ concupiscentia eius: ꝙ relinquere magis expedit qđ relinqui. Iē quia exultauit vt gigas ad currendā viam ꝙ currentem se qui nō poterat onerauit. Sed nec inutilis cōmutatio. ꝓ eo qui sup omnia est: omnia reliquisse. Omnia sane nō impossibile: sed etiam cupidissimū. Et hec fugiendarum causa diuitiarū precipua est: quia vt aiūt nūq; sine amore valent possideri. Limosum siquidē ꝙ glutinosum cor humanum facile omnibꝰ que frequentat adhęret. Age ergo qui relinquere disponis ommate quoq; inter relinquēda numerare memēto. imo maxime ꝙ principaliter abnega temetipm. si desideras sequi eū: qui ꝓpter te exinaniuit semetipm. Deponē illa quinq; inga boum: quia cum illis venire nō potens. Sed si nouissime veneris ꝙ pulsaueris respondebit tibi veritas q nō sit deo cura de bobꝰ ꝙ asinis. Quid enī debēret hominē inimicis esse ꝓparatū: qui sibi inga emit iumentoꝝ. Hic quidē etiā iumentis stolidior esse ꝓbatur. q inga necessitatis eoꝝ ipe se ꝓponit habere ꝙ qđ alijs in natura. Hunc culpa dum tanq; sine ratōe vt gens ꝙ ipe sub corporis similiter sensibꝰ incurrat. Sz qđ cum inga boum fubisse causamur. arguim⁹ magis emisse. Illud enī stoliditatis mirande: hoc extreme demētie est. Dignus est enī operarius mercede sua. vt aūt mercedē ꝓpe ope tribuat inauditū est. Omnibꝰ inquit meretricibꝰ dātur mercedes Ꞓ. In eo ergo qđ dedisti. nō accepisti: factum est in te ꝓtarū. Plane ꝙ in eo qui inga emit ꝓtarum fit. Quid enī inga emit ꝙ inga boum: cui ingū ꝛpi sua ue gratis offert. cui⁹ etiā bis qui talentū ꝛcepisti remunerātio est. Sine inga quidē esse nō potes homo. mirū: qz ad laborē natus es. Sz grate inga sup omnes filios adam vtiq; qui secunt eum. Super illos aūt qui xpm sequi nolunt ꝙ sunt. Leterū. quale bocipm ē dicē pot⁹ quinq; ꝙ vnū. Quis enī potest fugere quinq; dominis ne dum tyrānos ꝙ predones. siquidē oculus ipm iam ꝛpredat. ꝙ diuersi interdū diuersa imperāt: fortiora ꝙ aduersa. dū. s. vnusq; ꝙ omnē gestit ꝓpere suū ꝙ trahit sua quisq; voluptas. Unde excusat ōtem hominis: qui ideo xpm nō sequit ꝙ a nuptijs excusat se: q inga boum emerit quinq;.

Quid si illoꝝ labo/ .§.ii.

rem ꝙ tolerem ꝓsideres ꝙ inga numeres: qui vanis vtiq; seruiūt motꝰ magis q̄ sensibꝰ corpoꝝ. Iuuenes ei homines qui multo magis in labore hominū nō sunt: sed lege aliena ab homīe flagella sustinēt. ementes nō modo inq; sed plusq; iv. nō plane inga iumentoꝝ: sed dēmonū. Contendūt ambitio ꝙ auaricia cordibꝰ. Altera nitidū: altera foneꝝ parat: altera volare iubet: altera repere. cū neutrū ꝓfecto sit homīs. Auaricia quoq; ꝙ appetit laudis filia nūcē adulant. ꝙ qđ hec ꝓgregat illa dispergit. Nec minus contraria sunt: que simulatio ꝙ pusillanimitas suggerūt. impatientie impatiētieq; clamorib⁹ ꝙ vtraq; labor ꝙ dolor ꝙ afflictio ꝙ⁹ sunt. Hec aūt omnia ex vna radice pullulant ꝙ proprie voluntatis. Iuxt⁹ enī sanguisuge due sunt vnsaria bus filie. Sz quid ē nec anim⁹ vanitate nec corp⁹ aliqđ satiatur voluptate. fuge sanguisugā ꝙ omnia liquisti. Hec enī omnia trahit ad se. Pone hāc. ꝙ inga tam importabile simulq; ꝛpere abiecisti. Nō est ad illā crudelis dñs. nō ē tyrānus ipius ꝙ inhumanus sic vigens. seruili ꝙ nō parcens. fatigatū instigat ampli⁹. subditū premit dur⁹. Nullum mihi onus importabile: nulla grauis sarcina. factus sum mihi talentū plumbeū: ꝙ refedit iniquitas sup illā. Sed audiā vocē solacij qua loquit angelus magni ꝓsilij. Uenite inquit ad me oēs q laboratis ꝙ onerati estis Ꞓ. Feci eos sane q sūt exonerati: ꝙ ꝛpꝰ fecit expedit. Quid tu cum mele gibbū. qđ tu pecuniose loculos ꝓditoris tollis. Nō sic impie nō sic ingredieris: artissimū enī foramen acus basilinodi sarcinas nō ꝛcipit.

Si forte aliqui se .§.iii.

excusant ꝙ dicāt si terrenaꝝ diuitiaꝝ culpabilis esset possessio. nūq; abrahā ysaac ꝙ iacob tanta in diuitijs gratiaꝝ obtinuissent a dño. Quid respōdebim⁹ nonis imitatoribus anctoꝝ veterū. sup altare dñi vitulos imponāt. arietes ꝙ hircos immolent. qui ꝙ hec abrahā fecit. Absit qñ hoc statutū vltra nō habēt: vbi veritas reuelata est. Q. sit pias q̄s sanctoꝝ diuitias rēpotales. vmbrā futuroꝝ fuisse dixerimus. in figura siquidē eis ola ꝓgisse legimus. Negare dicim⁹ nāq; saluari q̄s vel hoc tpe nequeat diuitias possidendo. Habēt euāgelia ꝙ pfectionis ꝓsiliū: ꝙ infirmitatis remediū. Nolite thesaurizare vobis thesauros i terra pfecto ē populo aūt infirmo dicit. facite vobis amicos de māmona iniquitatis Ꞓ. Hinc est ꝙ vocatas ꝙ diuitas vidimus ecclias a potestatibꝰ ꝙ diuitib⁹ seculi. Sz bene ipa eoꝝ ꝓuidētia data est in occasionē carnis. ꝙ qui sibi parci

atq; alijs in celo tabernacula eterna parare debuerant: in terra p̄iungūt domum ad domū & agrum agro. Quis rapuit ab oculis apl̄oz̄ temporis hui⁹ fidelis verbū. Ecce nos reliquim⁹ omnia & secuti sum⁹ te. Ecce vt popul⁹ sic sacerdos. similiter volūt diuites fieri. similiter amicis egerent & ip̄i. vt in aliena tabernacula reciperent. vtpote cp̄ia non habētes. Beati enī pauperes sp̄u. q̄m ip̄oz̄ est regnū celorum. Habeāt singula hominū genera laboris aliquid & voluptatis. & aduertere licet & mirari. quēadmodū clerici miro io inter hec artificio discernūtes & abinuicem sequestrantes. totum q̄d delectat diligunt & amplectūtur: quod molestum est fugiūt & declinant. Cum militib⁹ nempe superbe fastus. ampla familia. nobiles apparatus. equoz̄ feras. accipitres. alcas & similia quoz̄ frequētant. Aliqui forte & dependētes a colle rubricatas manū pelles. ornatos thalamos. balnea & omnē mollicē atq; gloriam vestiū a mulieribus mutuant. At non cante cino lesice pondus & insomnes in castris noctes incertaq; discrimina pathoti: mulieb⁹ quoq; verecūdiam & disciplinā aut liquid aliud seruus ille habere laboris cernit: declinant sudent agricole putant & fodiunt vinitores & qui inter hec torpēt ocio: accedente fructuum tempore innouari sibi horrea iubent & promptuaria eoz̄ plena cum illis vtinā non pe illis. Vinum tritico cibunt vue sanguine meracissimū. Hert: & vinib⁹ pegminū mutuant' vina lapotē: & additur oleū carnino impinguant': dilatant' & adipe frumenti. Negociatores circumunt mare & aridam in labore corporis & vite periculo. periturasq; sibi diuitias p̄gregātes: ibi vero dulces in terra capiunt somnos. ne dicam in stratis suis lasciuiunt. Erit tamen inuenire in die festo graues vasis aureis & argenteis ministroz̄ texturas refertas variis opib⁹. manticas. pertcas ornatas & in scrinijs tamm̄ triplices loculos vt si mēsas adhibuerint nomulanios putes. Quid fabros cementarios: ceteroscp̄ hui⁹ operarios necesse est numerare: victum sibi multo labore querunt: illi madent veluti. copijs affluūt ocioli. An nō merito poeta tales subsannet ne cum forte suas repetitur⁹ venerit olim grex auium plumas. moueat cornicula risum furtivis nudata colonibus. Cūq; resurgere ceperunt homines in ordine suo: vbi patus generatio ista locabit' si ad milites forte diuerterint. extuffabunt eos: eo q̄ mūse eoz̄ labores & pericula toleraverint. Sic agricole. sic negociatores. & ceteri singuli a finibus suis eos arcebunt. vtpote qui in labore hominū non fuerunt. Quid igitur restat: nisi vt quos omnis ordo repellit pariter & accusat: eum sortiat' locū. vbi nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat. Petro tercio dictū est amas me: nec te pasce vel munge vel tonde semel addi tum est. Speret ergo gradum ministri. qui dominicū gregem pascere q̄s tondere satagit. Pasce aūt exemplo conuersationis. verbo p̄dicationis. fructu stationis. Et hoc ad mandatū xp̄i. vt nemo sibi hunc sumat honorez: & qui vocatus fuerit a deo tanq; aaron. Qui enī non intrat per ostium in ouile ouium & ascendit aliunde: ille fur est et latro. Atq; vtinā iam querat' inter dispensatores. vt fidelis quis inueniat'. Nemo tamen indigneť nobis: nōdum enī adhuc reuelamus occulta tedecoris. nec parietem fodimus vt maior abominatio appareat. Nōdum de fornicatione aliqua fecimus mētione: q̄uis & hec in multis & multipliciter regnet: qui paritatis actoꝛ in puro corde & corpore ministrantes nō verent': stare angelum dei qui fecet eos medios & disperdat. Sed eūo audent agni immaculati sacras p̄tingere carnes & intingere in sanguine salvatoris manus nepharias: quibo pauloante pro bolore carnes meretricias cōtrectanerūt. Sic altaria circumeūt: sic frequētare psalmos. cum & hmōi laus execrabilis & oratio sit in peccatū. Sed nec eoz̄ recensemus sacrilegia: qui diligūt munera. secut' retributionē. vendunt sacramenta. iniici am prodant. Quoz̄ gattura nec dum tranſt ad laqueū nec dum p̄focauit fauces verbum blasphemie: vox sacrilega: sermo nequā. Quid vultis mihi dare & ego vobis eum tradā. Videmus hec omnia: si quodāmodo non viventes: quibus quipe nec flagellū est nec ille p̄medēs zel⁹.

Videte vocationē .§.iiii.

vestram fratres. Quis vos vocauerit in honorē cleri. Cōuenire volo plerosq; singulos. & p̄ceptū dñi ad eos ipm loqui. Hunc paruulo nec dum sotiatum nato. ecclesiastica iam beneficia paonida parentes sollicitudo parauit. Hunc nos inquit illi vel illi trademus epo apud quem habemus gratiā vel forte fuimus ei. vt dicetur de bonis dñi: nec in tot liberos nostra diuidat hereditas. Illi prepositus aut decanus vt sibi succederet plusq; materno educauit affectu in delitijs nutriens & delicijs. Ille dignus archidiaconatu vtpote filius principis. magis aūt si sit epi consobrinus: in quo nimirū tota est episcopatus progenies. Alios vndiq; circuit sedulus explorator blandit': obsequit. simulat & dissimulat: miseraq; sibi suffragia mē dicare nō erubescit. manibus & pedib⁹ repens: si quomodo randeꝛ sese ingerere queat in patrimoniū crucifixi & bona dñi: quę sola ex omnib⁹ hodie inueniunt' exposita. nimirū peregre profect⁹ est: & in plenilunio forte. vt sua districte repetat rediturus. Quis ea intentione gradus ecclesiastici eos & ministeria querat. Imo queri nempe q̄s querere ipse debuerat. vt sine curis seculi in sanctimonia corpis & corporis illuminādus accedat ad dñm: & suam pariter & proximoz̄ operet' salutem: orationis studio deditus & verbo predicationis. nam si eos eo querit intuitu vt teneat vel vt vite necessaria habeat: euāgelij vt manducet: & puerso nimis ordine celestibo terrena mercatur. Quā certe digni no est amplius & spontaneū rationi vt p carnali victu carnalia opera magis & negocia exerceret: nec fieret inversio rerum aut inhonorabet ministerū sp̄iuale. Sz modico est natura contenta nec multi sola in his necessaria querunt quippe minoti facile satis obtinenda periculo. Honorati incedere volunt placere student hominib⁹. delectari sapere. huic seculi p̄formari. Ip̄i inquit regnauerūt & nō ex me: principes extiterūt & nō cognoui.

Ve vei in domodñi .§.v.

horrendum videmus. Quid nisi ydolatras ministrātes. quoz̄ deus venter est. Nōquid nō auaritia est ydolorum seruitus: Utinam saperes miser & intelligeres cū thesauro pecunie thesauū ire pariter cumulari. Ve ve tibi clerice. mors in olla. mors etiā in olla carnū. mors in hmōi delitijs est. Non modo q; secus introitū delectationis posita est: si ob id maxime cuiq; populi constat esse peccata q̄ p̄media. Sumptus ecclesiasticos gratis habere te putas eundo vt aio tibi p̄ponere videnť. Sed bonū erat magis fodere vel etiā medicare. Peccata enī populi p̄medis ac si tibi cp̄ia minus sufficerē videreni. Venient: venient ante tribunal xp̄i: audiet populoz̄ querela grauis. accusatio dura: quoz̄ s. vitere ship̄dijs nec vilnere peccata: q̄ hos facti sunt ceci duces & fraudulēti mediatores. De altario ait viuāt. nō supbiant. nō lepurient'. nō ditent'. non de bonis ecclie ampla palatia fabricent. muros quadrata rotundis. nec locul⁹ inde p̄gregēt: nec in vanitate nec in superfluitate disperdant. Non extollant de facultatibus ecclie p̄sanguineos suos aut nepteꝛ vel filias dicere in nupcijs tradant. Reo enī pauperū non pauperib⁹ dare: par sacrilegij esse dine scīt. Sane patrimonia pauperū facultates ecclesiaꝝ & sacrilega eis crudelitate subp̄tę quicq̄d sibi ministri & dispensatores nō vtiq; dñi vel possessores vltra victū & vestitū accipiunt. Nec enī ordinauit de⁹ his qui euāgelio seruiūt. de euāgelio querē delitias vel ornat⁹: sed victum. vt videlicet sint p̄tēti alimētis corporis nō gule irritamēta aut incētiua libidinis. & quibo regant' nō quibus ornent' accipere. Implet ergo funiculū q̄ difficile rumpetur. miserū in pernicie trahit. qui impune iurat: indigne

minist[rat]: ꝙ fractu abutit[ur] temporali. Quid ē si in hoc mundo flores ꝙ ꝓsperatur in via sua: Arescet velociter ꝙ cito decidet flos eius. s. ꝙ vapor ad modicum parens: paretur virge quādo imminetur iniquitas eius ad odiū. Cui ꝙ frontosa impudentia cor obdurerit. vt nō paueat nec contremiscat: desperatio est. ꝓpter quod enī irritauit impius deum ꝙ etacerbauit dīm peccat[or]: nō propter fornications aut incestus: aut sacrilegia. Nihil enī bonus memorat ꝓphet[a]: sed quia dicit in corde suo non requiret. Hoc enī dicere est exquisitorum non expauescere. Hinc autem impietati ꝑm multitudinē ire sue nō miser[etur] de[us] nec querit. nec arguit. nec flagellat. nec vindicat. Dissereamur ait impios: procul sit a me misericordia tam crudelis. qua nō discat bonus facere iusticiam: sed obdormiscat miser ꝙ dicat. Oblitus est deus. auertit faciem suam. ducat in bonis dies suos ꝙ in puncto ad inferna descendat. Interea inquit sanctorum iniquе gessit. i. in ecclesiasticis possessionibꝰ que sanctorum vsibꝰ fuerunt assignate in domo dei: quā decet sanctitudo. In clero quippe ꝙnqꝫ in celo iniqua gerit: quia celeste tenet officium ꝙ ꝙnqꝫ angelus aut eligitur aut reprobat'. Inuenta ait in angelis prauitas. vt grauius iudicet' necesse est: etiam in ecclesiasticis qꝫ humana. Age ergo quoniā iudicium durissimū in his qui ꝓsunt fiet. Ascendat superbia tua semper. sequere regem tuum: omne sublimen videant oculi tui. Festina multiplicare ꝓbendas: inde ad archidyaconatus euola: deinde ad episcopatū aspira. nec dū requiem habiturus quoniaꝫ sic itur ad astra: vt altiori gradu grauior sit casus. Neqꝫ enī sic paulatim decides: ꝙ ꝙnqꝫ fulgur impetu vehementer quasi alter satanas subito in profundū dejcieris.

Jn laboze homi- .§.vi.

num nō sunt ꝙ cum hominibꝰ nō flagellabuntur: ideo tenuit eos superbia. s. dyaboli peccatum ꝙ iniquitas. Hec est que disciplinaꝫ nō recipit. curan: tenuit. vicus pessimā qō nec sūmis digitis patitur attrectari. Quid miseri tantope flagellum declinatis. mutatis nō effugitis penitentiam. Nam malus impunitā esse nō potest. Equidē in hac die que ad pacem: ꝙ si cognouisseris ꝙ vos. Tollite inquit iugum meum sup vos. sine iugo esse nō possumus. Homo enī ad laborem nascitur: ꝙ grane iugus sup filios ade[ve]ntꝫ qui secunt' eum. Nam sup eos qui ꝓm secunt' iusticie est. Jn sudore inquit vult[u] tui vesceris pane tuo. Nequid nō omnes in eo sententiā laboris excepimus: in quo sine exceptione omnes peccamus. Forte aliqui dicant quid peccamus: nostra licite possidemus: ꝓpinis ꝙ furtis abstinemus. Ego sane quiritem illū de quo dns in euāgelio narrat in nullo bonum audio accusari. Induebatur purpura ꝙ bysso ꝙ epulebat' quotidie splendide. Si crudelitatis arguit' qꝫ habens substantiā mundi hui[us] ꝙ videns fratrem suū egere clausit viscera sua ab eo quādo hoc diuiti deest. qualos videtis ꝙ ipi lazaros eiulantes: nudos: egrotos. ꝙ plus de iumentis vestris qꝫ de eoꝝ miserijs cogitatis. Sed ad tremendū abtabe: timo dei abeabe iudicijs veniamus. Fili recordare qꝫ recepisti bona in vita tua ꝛc. Recenne est tota causa cruciatuum: qꝫ in hoc seculo bona recepit ipa plane. neqꝫ enī ad hec nos de paradiso voluptatis animadpersio diuina eiecisse videt'. vt alterum hic paradisum sibi adinuentio humana pararet. Homo ad laborem natus. si ipe laborem refugit: nō facit ad qō natus est: ad qō venit in mundū. Quid respondebit ei ꝙ mi fit illum: qui instituit eum vt laboret: Nūc vero hic consolatur tu vero cruciaris. Quid dicemus ad hec. si talis ē finis ꝙ tale iudicium vt extrema gaudij luctus occupet: nōne ꝓferēda sunt in hoc seculo mala bona: Ceterum nō est ꝓpositum modū ponere. neqꝫ amator peccatis dicet ali quādo sufficit. neqꝫ etiaꝫ libidinosus sanabit' voluptate. Sic ꝙ crudelis quisqꝫ semꝑ sanguinem sitit. ꝙ ambitiosus aut humane laudis cupidus adeptis dignitatum titulis: sen fanoudo malū ex hijs de remediū capit: ꝙ desiderio estuat ampliori. Minus aūt inuenit requiē: qui sibi placē cupit. ꝙ putat se aliquid esse cū nihil sit. Vidi ego aliqū quinqꝫ viros. ꝙ quid nisi freneticos arbitrarer. Prim[us] liquidem buccis tumentibꝰ marinā mulcebat arenā. Secūd[us] sulphureo astans lacui exalantē reterrimū ꝙ fetidissimuꝫ gestiebat haurire vaporē. Tercius fornaci incūbens vehementer accēse. miātes scintillas hiantibꝰ accipere faucib[us] letabat'. Quartus supra pinaculū templi residens leuioris aure spiritū aperto ore retrahebat. et si quo minus influere videret' flabello sibi ventū tractabat: ac si totū sperare aerē deglutire. Quintus seorsuꝫ positus videbat ceteros. ipe quoqꝫ nidēdus ꝙ mirime: quia ꝓpius eius carnes incredibli studio suggere laborabat: nūc manū: nunc brachiū ori imponēs. Miseratus homines. causisqꝫ mēne scisc[it]atus a singulis. vnā omnib[us] esse repetio validissimam vtiqꝫ famē. Tūc macilentissimas eoꝝ facies ꝑtemplatus. recolebar ꝓphete gemētis ꝙ dicentis. Arsit cor meum: quoblitus sum ꝓmedere panē meū. Quid ꝓsunt hec vobis inquio nō sunt naturales cibi. famē magis provocant hec: qꝫ extinguūt. Nimirū ad imaginem dei facta aīa rationalis ceteris omnib[us] occupari potest: repleri oīno nō potest. capacē dei quicqd deo minus est: nō implebit. Inde est qꝫ naturali desiderio omnes quidē sūmū bonum appetere ꝓbant': nullam nisi eo adepto requiē habitūri. Sed errant miseri viam nō inuenientes. Er vt scriptum est. Jn circuitu impi ambulant. dū minora bona querentes illud semꝑ desiderāt: qō nec dns sibi vicinius videt' adeptī. Unusquisqꝫ qō valet trahit in partē: nec aliquādo potent hic circuit[us] pagrari. Vis puenire: incipe trāsire. in circuitu siquidē ambulas: ꝙ qō prope erat cotidi tuo terga vertēs declinas. Hinc ē qꝫ vociferat' ad te. Reuertere: reuertē sunamitis ꝛc. In fractuosa via ē ꝙ inambulabilis. facilius puenies spretis omnib[us] qꝫ adeptis.

Ecce inquit nos .§.vii.

reliquim[us] oia ꝙ secuti sum[us] te. Quātos mūdi sapiētia maledicta supplantat. ꝙ ꝓceptū in eis extinguit spūm: quem dns volnerat vehemēter accēdi. Noli inquit ꝓcipitanter agere. dia dēlibera: magnus est qō ꝓponis: ꝓpone quid possis: amicos ꝓsule. Hec sapientia mūdi terrena. animalis. dyabolica. salutis inimica suffocatrix vite. mater tepiditatis que deo solet vomitū ꝓuocare. Cū a deo verbum esse nō dubites. quid op[us] est deliberatōe: Vocat magni ꝓfilij angelus. ꝙ do aliena ꝓfilia ꝓtolaris: Quis fidelior illo vel sapiētior: Seduc me dne ꝙ seducar. Fortior esto ꝙ invalesce. vt ab ore putei gehēne eripiar. ꝙ induias petam ꝙ cunctabor exire si forte interim fiat aliquid. Abscōdi ignē in sinu meo. ꝙ exosto iam latere ꝙ iam sanie defluente dia dēliberandā est: an excutiam illū: Magnū est qō offertur: ꝙ eo vtiqꝫ libētius ꝙ festinātius suscipiendū oblatis manib[us] cū feruore ꝙ hylaritate. Probet autē seipm qui de ꝓpria virtute ꝓsumit. Nam diuina quidē oīno ꝓbata est. amicos ꝓsalat: qui nō legit inimici hominis tomenticiū eius. quid frequētat euangeliū: qui euangelio nō obedit. Sine inquit mortuos sepelire mortuos suos. Sequitur. Vos qui secuti estis me. in regeneratōne cū sederit filius hominis ꝛc. Que est hec nova regeneratio: nō illa. s. que fit ex sanguinib[us] ꝙ voluntate viri: nec illa que ex aqua ꝙ spū sancto: ꝙ corporis futura reformatio. Homo naturam ex aīa ꝙ corpore ꝓstans totus simul cecidit: ꝙ totus simul resurgere nō potest. dignā est. vt ea portio: que videt' potior reparet' ꝓior. hec est aia. Prior ergo reficiat' ꝙ ꝓfect' curat. ꝓsertim eo qꝫ ab eius culpa corpis pena pdeuit. Hinc est qꝫ pr[o]p[ter] peccata mūdi non molestias tollē carnis salvator venit: qō in scipo manifestius docuit pene oīo corpus exponēs: aīam aūt immunē processus a peccato custodiens. Nō sic bodie nō sic filij hominū ꝙ aie curā negligunt: curā aūt carnis ꝓficiūt. dantes opa eius valitudini

immo etiam voluptati. De scola ypocratis z epicuri dicti ceranr hec. Tempus hoc ábolv non comportbo est assigna tum: dico salutis vtiq; nō voluptatis. Et nemo inquiunt carnē suam odio habuit. Cū enī iudicū carnis et aia pen deat: nil potest carni vtilius: q̄ salus anime ꝓuideri. vt vi delicet in tempore sit respectus illius z socia passionis felicitatis quoq; ꝑ sotiā mereat'. vnde apl's. Saluatorem inquit expectamus ℟. Requiesce in hac spe caro misera: qui ꝓpter aīam venit: ꝓ te q̄z ventur⁹ est. In regeneratione inquit cū sederit filius homis in sede maiestatis ꝛc. Felix regeneratio cū renascit' ad sessionē. miser homo natus ad laborē. Corpus enī resurrectōis iam nō morī'. et iam nō erit ampli⁹ neq; luctus neq; clamor q̄ nec vll⁹ dolor: quiq; ꝓtora transierunt. Felices lacrime: quas benigna manu ꝑditoris absterget. z beati oculi qui in talibus liquefieri potius elegerūt: q̄ eleuari in superbiam: q̄ omne subl me videre: q̄ auaritie petulātie famulari. Sedebit igitur corpus immortalitatis z impassibilitatis gemia quadā felicitate voluptā liberū ab omni necessitate. z ab omni ꝛcupiscentia alienū. immune ab omni corruptōne: plenū gratia ꝑfigurati tenuiq; claritate xp̄i. Scala qua ad tū ascē dimus: tres habet grad⁹ .i. sobrie viuere quo ad nos. Iuste quo ad ꝓximos. Pie quo ad deum. Latera huius scale vilitas z asperitas inuita basilio. i. vocabo lignis crucis. de sup etiam capitellis coherēda .i. spes gloue z voluptatis eterne. Quis vro secularis bonor excogitari potest: qui nō ꝓtinus in tāte sublimitatis ꝓparatōne vilescat: Non vanus siquidē ciuitatis aut populi seu regionis: q̄ vniuersitatis iudices habēt ꝓsidere cogere xp̄m. Nec solū homines: sī ipsos angelos iudicabūt. Esto multa tibi ānoz curricula restāt. adolescens es vsq; in senectā victur⁹ z senū Quid necesse habes amittere tempora tanta: perdere lucra tanta. Nihil tempore ꝓciosius: q̄ bene bodie nil vilius extimat'. Certe⁹ es apud deū nullū oīno bonū irremuneratum. z sicut nec capillū de cospicie nec momentū de tempote periturū. Sequit'. Et omnis qui reliquerit patrē aut matrē ꝛc. Quid insanie est: q̄ cūctant' homīes relinquere simpla .ꝑ centupla. Vbi est cupidus: vbi est ambitiosus: Quid ad fidele negociū z nōdum questuosillimas anaritia intepuit z obdormiuit i terra. Cuiid video negares o homo cui sacrilego vare quicqd habes cūcteris .ꝑ centuplo. Sz execrabilis est tibi man⁹ dñi: vt abeo ꝓmutatōes accipere nō acquiescas. An nō victus in ꝓcepto labor. Omne leue suaue iugum. Crux inuēta vbi .i. xp̄e morte mulctat': cruce turpat'. Quis enoz delitias sine gloriā sustinere valeat. ne dñi querē audeat: Sicut spiritalis exercitij z cure cordis indicū euidēs est ꝓtempt⁹ exteriorū: sic eoz sollicitudo signū est certū mentis inculte De stercore bouz lapidat⁹ est piger. ait sapiēs. Qui xp̄m lucrifacere negligēs corde vacuo z deserto totas cogitat exagari. Me ve misero. duz stercora' ornari putat'. Bos erat paul⁹: qui omnia hec arbitrabat'. vt stercora vt xp̄m lucrifaceret: triturans in area dñi. Nemo sane mentis mi notē credat esse in virtutibus: q̄ in vicijs delectatōes. Neq; enī carni vel mūdo vel dyabolo: ꝑ xp̄o seruire regnare est. In via inquit mandatorū tuoz dilectat⁹ sum: sicut in omnibs diuitijs. Quid erit in patria si ētia est delectatio nis copia in via: Nam z apl's nō in spe solū: ꝑ etiā in tribulationibs docuit delectari. Sed audiui aut homo. q̄ ꝑditionis sue occasionē querit vt vulgo dicit' festucā que rit vnde sibi eruat oculū. Audiui inquit de illo z de illo q̄ reliquerāt omnia. z ad vomitū sunt reuersi: quomō illi acceperūt centuplū: Sāt quidā loculi. nō solum pecunie: ꝑ etiam ꝓprie voluntatis. Scrutet' unde vias suas z studia sua: qui promissa centupli gratiam sibi deesse causat'. Nec dubiū quin inueniat angelū z diuersoriū reclinatorijq; nō filij hominis: ꝑ aut foueā vulpis aut volucris nidum. Magis sāt obsecro relinquat omnia. nihil sibi retineat: ne modicū fermentū totā massam corumpat. z solum sequatur xp̄m iactans cogitatū suū in eo enim nō deus abeo. z penūdubio centuplū ꝛcepturus. Nemo ergo cū se videre nō omnia reliquisse: centuplū non accepisse miretur. Preciosa siquidē diuina ꝛsolatio est: nec oino tribuitur admittendis alienis. Infelix tu esau qui dixisti. Nuz vnā tm benedictōez habes pater: Quāto melius diceres cuz ꝛpheta. Vnā petij a dño: hanc requirā. Indigni⁹ eni celesti benedictōe z uinat': qui eam dubio querit affectu duplici intētione. Cui⁹ ergo dilectissimi ad alias ꝛsolatōes meus inbiat. z nō penitus renuit in caducis z transitorijs consolationibs sibi. ꝓfecto celestis subtrahit gratiā consolationis. Dotro adhuc secularis quispiaz dicit. Ostende mihi illud centuplū. Rñ. Manna absconditum est: nemo scit nisi qui accipit. An nō oīa possidet: cui oīa cooperantur in bonū: An nō centuplū habet omnia: qui implet' spūs sancto. qui habet in pectore xp̄m. O magna multitudo dulcedinis tue dñe: quā absconditi timētibs te. Hoc ē centuplum est adoptio filioz. libertas z ꝓmitte spūs. delitie caritatis. gloria ꝛscientie. regnū dei: qđ intra nos est. Nō vtiq; esca z potus ꝑ iustitia. pax. gaudiū in spiritu sancto. Hec est virtus ex alto: que andreā fecit crucem amplecti. Laurentiū videre carnificē. Steph'anū in morte .ꝑ lapidantibs genua flectē. Hec gratia deuotionis z victio te omnibs: quā inexpertus ignorat.

Bernard⁹ in libro .H.viii.

meditationū. Multi multa sciūt z seipos nesciūt. Alios in spiciūt: z seipos deserūt. Deū querūt p illa exteriora deserentes sua exteriora: quibs interior est deus. Idcirco ab exterioribs redeā ad interiora: z ab interioribs ad superiora ascendā: adhērēdo sic veritati p cognitōem. Nam ab illa defluēdo p amorē. amando .i. vanitatē. ꝓ illa homo vanitati similis fact⁹ est. Et quid vanius: q̄ diligere vanitatem: Et quid nequius: q̄ contēnere veritatē. Itaq; appetitus vanitatis est ꝓtempt⁹ veritatis. z ꝓtempt⁹ veritatis causa est nostre cecitatis. Unde q; iniqui nō ꝓbauerunt deū habere in notitia: tradidit illos in reprobum sensum. Quātoq; aūt in cognitōe mei ꝓficio: tantū ad cognitionē dei accedo. Scīm interiorē hoiem tria in mente mea inuenio. per que deū recolo: ꝓspicio z ꝓcupisco. Sūt autez hec tria memoria. intelligentia. voluntas seu amor. Per memoriā reminiscor. per intellectū intueor. per voluntatem amplector. Cū dei reminiscor in memoria me inuenio z in eo delector. In intelligētia intueor quid sit deus in seipso. quid in angelis. quid in sanctis. quid i creaturis. quid in homibs. In seipso est incōprehēsibilis quia ꝓncipiū z finis. Et me intelligo q̄incōprehēsibilis sit. quādo me intelligere nō possum quē ipse fecit. In angelis est desiderabilis: quia in eum desiderant ꝓspicere. In sanctis est delectabilis: quia in eo assidue felices letant'. In creaturis est mirabilis: quia oīa potenter creat: sapiēter gubernat: benigne dispensat. In homibs est amabilis: quia eoz ē de⁹ z ipse in eis habitat tāq; in templo suo. Diligere cū vere debem⁹ qui ipse ꝓior dilexit nos: z ad imaginē z similitudinē suā ipse nos fecit. qō nulli alij creature donare voluit. Oportet ḡo qō ad imaginē est cū imagine pugnare. Repsentem⁹ ergo in nobis imaginem eius in appetitu pacis z virtutis z veritatis z in amore caritatis. Teneam⁹ eū in memoria. portem⁹ in ꝛscientia z vbiq; ꝑsentem veneremur. Beata siquidē alia est: apud quas tota requiē inuenit. Beata que dicē potest. z qui creauit me: requiescit in tabernaculo meo. Negare q̄dē requiē ei nō poterit. Cur g̃ nos deserim⁹ z in his exterioribs deū q̄rim⁹: q̄ apō nos ē si nos apud ipm ee velim⁹: Ecōtra ꝑm exteriora hoies de parētibs illis venio: q̄ alī fecerūt dānatā q̄ natū. Miseri miserū in hui⁹ lucis mēoriā induxerūt. Ad illos ire festino q̄ morte corpis hic exierūt. Cū eoz sepulchra ꝓspicio. nō inuenio in eis nisi cinerē z vermē fetorem z horroꝛē. Nō ego sum illi fuerūt. z qō ipi sūt ego ero. Plorās z vlulās

traditus sum huius mundi exilio: ⁊ ecce motio: plen⁹ iniquitatibus ⁊ abominationibus. Jam iamq; presentabor ante districtum iudicem: de operibus meis rationem redditurꝰ. Ve mihi miſero cū venerit dies illa iudicij. ⁊ aperti fuerint libri in quibus omnes mei conatus ⁊ cogitationes recitabantur presente deo. Tunc demisso capite pre confusione conscientie stabo coram deo trepidus ⁊ anxius cum de me dicet. Ecce homo ⁊ opera eius. Quidā vero vi divina fiet. vt vnusquisq; opera sua bona vel mala cicta in memoriam reducat. ⁊ mentis intuitu mira celeritate cernat. vt excuset vel accuset scientia cōscientiam: atq; ita simul ⁊ omnes ⁊ singuli iudicentur. Judiciū faciet gestorum quisq; suorum. cunctaq; cuncto⁹ ceteris archana patebunt. Que enī nunc confiteri erubescimus: tunc manifestabuntur omnib⁹. ⁊ quicquid hic dissimulando palpauimus: totā illic vinder flamam cōbaret. Ignis vbiq; feroꝛ rupeis pugnabit habenis. Quātoq; nos diuinus exspectat deus ve emēdemus: tāto vltricius iudicabit sine glezerimus. O alia insignita dei imagine: de cuta eius similitudine. desponsata fide. dotata sp̄ū. redempta sanguine. deputata cū angelis. capax beatitudinis. participatiōnis: quid tibi cū carne si diligenter cōsideres. quid per eos ⁊ mares. ceteroſq; meatus egrediatur? Ulius sterquilinū nunq; vidisti. si singulas eius miserias enumerare velis. q̄ sit onerata peccatis. putriens cōcupiscentijs. occupata passionib⁹. polluta illusionib⁹. plena omni cōfusione ⁊ ignominia inueries. Attēde homo quid fueris: quid es q̄d eris. Fama. fanor populi. ferꝛoꝛ iuuenilis. opeſq; sub nipere tibi. Nosce te quid sit homo. nihil enī aliud ē homo q̄ sperma fetidū. saccus sterco⁹. cibus vermiū. Post hominē vermis. post vermē fetor ⁊ horꝛoꝛ. sic in nō homine vertit omnis homo.

Ciuitas celestis .§.ix.

mansio secura: patria toti⁹ continens q̄d delectat. Populus sine murmure. Sicut letantium omniū habitatio est in te. Ibi pax. pietas. bonitas. lux. virtus. splendor. honestas. gaudia. leticie. dulcedo. vita perhennis. gloria. laus. requies. amor. concordia dulcis. Que ergo nos angit ve sania viciorum. sitire absentiā. huius mundi sequi naufragium. Vite labentis pati infortunia. impie tyrānidis ferre dominium. ⁊ nō magis cōuolare ad angelorꝫ societates sanctorum splendoꝛē. regis potentis honoꝛē. supne glorie decoꝛes. Sed ad hec omnia quis ydoneus. Profecto verus penitēs: bonus obediēs: amabilis socius. fidelis famulus Verus penitēs semp in dolore de p̄teritis. ⁊ in labore de futuris cauēdis: sic plangit p̄missa vt nec p̄mittat plangēda. Bonus obediēs dat suā velle ⁊ suā nolle: vt possit discere. paratā cor meū deus: paratū cor meū. Amabilis socius omnib⁹ est officiosus ⁊ nulli onerosus. domi seruus. proximi socius. mūdi dñs. Fidelis seruus in p̄templatōe dei ⁊ custodia sui. Sed tu intelligēs ad te custodiēdū nunq; sufficere posse tuā industriā. adhibe tamē tecū omnē diligentiam ⁊ implora diuinā clemētiā: atq; angelicam exercita tutelā. ibm xp̄m sicut signaculū pone super cor tuū. Cuius ēi rp̄e cordis ostiū custodit ⁊ est ostium⁹. vt per illius ingrediantur ⁊ egrediantur omnes familie cordis: consequenter adsunt milia miliam angelorum ad foꝛes exteriorum sensuū excubantium. nec alienigena audet irrumpere terribiles illas acies: propter ostiarij reuerentiam et angelorum custodiam. Integritatis tue curiosus explorator. vitam tuā quotidiana discussione examina. Attende vbi genter quātū p̄ficis vel quārū de ficis. qualis sis in moribus qualis in affectib⁹. Stude cognoscere te: q̄ multo melior es ⁊ laudabilior si te⁹ cognoueris: q̄ si te neglecto cognoscer⁹ cursus syderū. vires herbarū. cōplexiones hominum. naturas animaliū. Cū adorandū vel psallendus ecclesiam intraueris fluctuantiū cogitationū tumultū exteriꝰ relinque. curaq; exteriꝰ penit⁹ obliuisce. vt soli deo possis vacare. Intēde illi: qui intendit tibi. Audi illum loquentem tibi. vt exaudiat te loquentē sibi. Singula verba vel genter attendas. Nō q̄ ego ista faciaꝫ dico: sed q̄ facere⁹ velle⁹ ⁊ nō feciſſe me penitet ⁊ nō facere piget. O q̄s felix esses si spiritualib⁹ oculis intueri posses semp quomō peruenerūt principes cōiuncti psallentib⁹. Videres piacula doctoꝛ. quā cura: quoue tripudio intersint cantantib⁹. assistunt orantib⁹. adsunt meditantib⁹. supersunt quiescētibus: p̄sidentib⁹ ⁊ procurantib⁹ p̄sunt. Diligunt ei cōcines suos: ceſq; gaudent. cōfortant. instruūt. protegunt. p̄uidētq; in omnib⁹. Ipi enī desiderāt aduētū nostrum: q̄m te nobis expectāt. ruinas suas restaurari ciuitatis sue. diligēter querūt ⁊ libenter audiunt bona de nobis. solliciti discurrūt. medij inter nos ⁊ deū: nr̄os gemit⁹ ad ei fidelissime deportātes. Exultare eos fecim⁹ q̄s ad penitētiā reuersi fuim⁹. festinem⁹ ergo q̄ātuz in nobis est eoꝛ implere leticiā. Ve tibi: qui remori desideras ad vomitū: redire ad luctū. Putas ne placatos habebis in iudicio: quos tāto ⁊ tāl̄ perato pmare vis gaudio. Ubi cūq; fueris intra remetip̄m ora. Si lōge fueris ab oratorio noli querē locū q̄m ipe locus eo⁹. Sicut alit nullū momentū est quo homo nō fruat⁹ dei bonitate ⁊ misericordia: sic nullum debet esse momētū quo eum nō habeat presentez in memoria. Noli vilipendē oratiōnē tuam. quam ille ad q̄ē oras nō vilipendit: ⁊ anteq; egrediat de ore tuo scribe eam inbet in libro suo. ⁊ vnū ex duobꝰ indubitāter sperare debemus. q̄m dabit nobis q̄ petimus: aut quod nouit esse vtilius. Cogita ergo de eo quicq̄d melius potes: ⁊ de te quicquid deterius potes. Omne tempus in quo de deo nō cogitas perdis: ⁊ hoc te computa p̄didisse. Place ergo ⁊ vbicūq; fueris tuus esto. Noli te rebꝰ tradē. sed cōmendare. Quocūq; loco consilius aliquid salutare in animo versa. animū colligens tecum habita. ⁊ in latitudine cordis tui deambulans. ubi cenaculum grande stratum xp̄o exhibe. Nihil aliud me docet scriptura. nisi religionem amare: veritatem seruare ⁊ caritatē habere. Ego autem miser ⁊ miserabilis citius curro ad lectionē. q̄ ad oratiōnē. libēcius volo legē. q̄ p̄as audire. Expectat me aliquis volens de sua necessitate loquire. ego vtro libtum accipio q̄ē ille vel ille habere vellet. ⁊ legēdo in eo amitto caritatis fructū. pietatis affectū. cōpunctionis fletum. nullum vtilitatē ⁊ celestium cōtemplatiōnē. Nihil tamen in hac vita dulcius fuit: auidius sentit⁹ nihil: nihil sic mentem ab amore mūdi separat ⁊ cōtra tēptationes roborat.

Si me non inspicio: meip̄m nescio. Si autem inspicio. tolerare me non potero: tanta in me confusione digna inuenio. Quanto sepius ⁊ subtilius me discutio: tanto plures abominationes in angulis cordis mei reperio. Porro dyabolus (quem nō video ⁊ ita non possum satis cauere ab eo) laqueos mihi abscondit: viscum ponit. ſcs amorem pellicionis: affectū cognationis: cupiditatem bonoris: voluptatem carnis. quibus. ſanima inuiscat: vt pennis contemplationis per plateas superne syon volare nō possit. Heu mihi quia vndiq; tela volant. Quocūq; me vertam nulla securitas. ⁊ que mulcent et que contristant. omnia timeo. ⁊ esurio ⁊ refectio. et somnus et vigilie: labor et quies militant contra me. magis autem illud malum timeo quod facio in abscondito: q̄ quod in occulto appeto. Malum namq; quod nullus videt nemo reprehendit. ⁊ vbi nō timet reprehēsor: ibi secur⁹ accedit tēptator. Caro mea de lato est. ⁊ ideo latosas ⁊ voluptuosas cogitatōes de ea habeo. vanas ⁊ curiosas de mūdo. amaras ⁊ malitiosas a dyabolo. q̄ multū p̄fidit in aduitorio carnis: qi magis nouit domestic⁹ hostis. Illa vero ad subuersionē nostrā fed⁹ eis eo inijt. vt pota de peccato natus in peccato nutrita. murmurat assidue. impatiēs ē disciplīe. Hac vtiq; tortuosus serpēs. cui nullū aliud⁹ aliud videri: nullum negocij: nullū studiū: nisi alias p̄dere. Et caro que data est nobis in adiutoriū: fit nobis in ruinā ⁊ in scandalum

Da itaq; operam interne lectioni. vt legas ⁊ intelligas te ipsum. ⁊ vt legas ⁊ diligas deum. vt vincas mundū ⁊ omnē inimicū. quatenus labor tuus consertat in requiem. luctus in gaudiū. ⁊ post tenebras hui⁹ vite videas ortum surgentis aurore. Euigila tandē euigila miserabilis anima. vsq; non amore saltem timore. Cogita saltē cruciatū: quē iam iam passurus es in morte. Certe nulla crux durior q̄ mors. ad quā quotidie tu festinas ⁊ nō attēdis. Vide quomodo te mors crucifigit. corpus rigescit. crura distenduntur. manus ⁊ brachia deficiūt. pectus anhelat. cerui⁹ languescit. labia spumāt: oculi stupescūt. Facies exsudat vultū⁹ horrescit ⁊ velut testa pallescit. Ista crux manet te. nescio vtrū in lectulo molliter in cruce rigida sua membra moriar. Numquid crux alterius dolorē absciditq; videmus ⁊ sentimus. Lenia sunt ad ea que intrat anima in purgatorio. Nam sensus quoto recedit: animam suā mors semper comitatur.

Idem bernardus .§.x.

in libro de diligēdo deum. Multis audire a me quo diligendus sit deus. Et ego. Causa diligendi deū deus est. Modus siue modo diligere. Ob duplicē causā⁹ fiquidē dicerim deū esse diligendū. propter seipsum. siue quianihil nobis: siue quia nobis diligi potest fructuosius. Duplicē quidē patet sensum cum queritur de deo cur diligendus sit. dubitari nāq; potest quo suo merito. an quo nostro se cōmodo diligend⁹. Ergo si dei meritū queratur: illud est preciput quia ipse prior dilexit nos. Dignus plane vt ametur: presertim si adiuerta⁹ quis. quos. quātūne amauit. Dilexit ergo deus ⁊ gratis inimicos. O⁹ quātum. Sic deus dilexit mundū. vt vnigenitum daret. Et Paulus. Qui ꝓprio filio suo nō pepercit: sed pro nobis tradidit illū. Idē⁹ bernard⁹ in epistola ad carthusienses: seu ad fratres de mōte dei: quod idē⁹ est. Q̄n ⁊ laudatores ⁊ detractores semp ecclie habituri sicut ⁊ dominus: laudatores preterite: ⁊ bonū quod in vobis amāt in eis amate. Detractores vsilamulate ⁊ pro eis orate. Et obliti q̄ retro sunt pretergressus scādalis: que intra iter vobis a vestris ⁊ a illustris posita fūt: in anteriora vos extēdite. Laue serue dei ne quos imitari nō vis: dānare videar⁹. Qui enim perfecte examinando seipsum intelligit: suo peccato nullius peccatū extimat par esse: quod nemo scit sicut ipse intelligit. Nolo ergo vt nullis arbitreris solē cōm lucere nisi i cella tua: nullis opari gratiā dei nisi in ꝓpria tua. An solitarior de⁹ ⁊ninimo ⁊ oim. Diligit enī oīm de⁹: ⁊ nichil odit eor⁹ que fecit. Volo te cogitare vbiq; serenus esse. nisi i cella tua ⁊ te pei⁹ de te: q̄ de aliq; estimare. Exercē aūt teipsum ad pietatē. quā qui nō habet ī vano accepit aīam suā. i. frustra. Nō enī vivit: qui nō vivit ea vita ꝓpter quā vt in ea vineret accepit aīam suā. Pietas enī dei hec ē in gis dei memoria. cōtinua actionis intēto ad e⁹ intelligentiā: ⁊ indefessa affectio ad ei⁹ amorem. vt nulla dei seruū vnq; inueniat (nō dicā dies ꝙ bona) nisi in exercitq; labore ac etiā ꝓficiendi studio: vel in exp̄iendi dulcedine ac fruēdi gaudio. Hāc qui nō habet in conscīa. non erubescī vita. nō exercet in cella nō solitudīs sed sol⁹ di cend⁹ est. Vere enī solus ē: cū quo deus mō est. Cū q̄ aūt deus ē. nunq̄ minus ē solus: q̄m cum solus ē. Tūc ei libere fruit gaudio suo. Tūc ipse suus ē ad fruendū. s. deo in se ⁊ se in deo. Tūc in luce veritat⁹ vltro sibi patet para cō scientia: libereq; se infundit affectu de deo memoria. Et vel diluminat intellect⁹ ⁊ bono suo fruit affect⁹: vel libere seipsum deflet bōne fragilitatis defect⁹. Et infra sicut dicit ꝓpheta. Si cōuerteris ꝓuertere. i. ꝓfecte ꝓfectiōis culme appehēde. Nulli enī in eode statu diu stare cōcedi tur. Seruo enī dei aut ꝓficiendū est semp aut deficiēdū: aut sursum nat⁹ aut in inferiora vergit. Ab omnibo autē vobis ꝓfectio licet non vniformis exigit. Sic ergo incipio incipe ꝓfecte. Et si ꝓfectu es: ⁊ hoc ipm ꝓfecte age. Et si iā aliq̄d ꝓfectionis attigisti. teipsum in teipso metire. Et dic cū apostolo. Nō q̄ iā ꝓfectus sim: sequor aūt ad bravīū. ⁊ addidit. Quotquot ꝓfecti sum⁹ hoc sapiamus. In quo aptē declarat. q̄ ꝓfecta cotīq; que retro sunt oblīuio. ⁊ ꝓfecta in anteriora extēsio ipsa est hominis in hac vita ꝓfectio. Et hui⁹ ꝓfectionis ꝓfectio ibi erit. vbi perfecta erit bravīj supne vocationis cōprehensio. Hoc aūt modo sicut stella differt a stella ī claritate: sic cella a cella in conuersatione incipientiū. s. proficientiū ⁊ ꝓfectoꝝ. Sūt enī quidā aīales. qui p se nec rōne agunt⁹ nec affectu trahuntur: ⁊ tamē vel auctoritate ꝓmoti: vel doctrīa cōmoti. vel exēplo ꝓuocati approbāt bonū vbi inueniunt. ⁊ q̄si ceci ꝙ ad manū tracti sequunt⁹. Sūt alij rōnales q̄ per rationis indicīū ⁊ naturalis scīētie discretionē habēt ⁊ cognitionē boni ⁊ appetitū: sed nōdū habēt effectū. Sūt ⁊ alij spīales. i. ꝓfecti qui spū dei aguntur. affectu trahunt⁹. ⁊ lapit eis bonū. Primus stat⁹ circa corp⁹ se habet. s. ad bene regendū ⁊ cohercendū ip̄m. Secūs aūt circa aīm⁹ se exercet. Tercia ꝓfectū virtutū ⁊ dei cognitionē. Tert⁹ ꝙ nichil in deo requiē nō bz. Hoz singuli sicut bñt certā ꝓficiendi rōem: sic ⁊ certa ī genē suo ꝓfectiōis sue mēsurā. Initium ei boni in cōuersatiōe aīali ꝓfecta obia ē. Profect⁹ subjicere corp⁹ suū ⁊ ī seruitutē redigere. Perfectio ꝙ vsus boni cōtinentiē in delectatione vertille. Initū rōnalis ē intelligē q̄ in doctrīa fidei apponunt. ꝓfect⁹ talia ptepta re: q̄lia apponunt. ꝓfectio cū in affectū mēris trāsit iudicīj rōnis. Perfectio ꝙ rōnalis ē ininū stat⁹ spīalis. Profect⁹ ei⁹ revelata facie gloriā dei ītēplari. Perfectio vero in eandē imaginē trāsformari a claritate i claritatē tāq; a dei spū. Fialem discretū. monitū prudentē incipientes sapientē. s. i oculū suis in cella cōsistere diu impossibile est. Fiat q̄ sibi⁹ vt sit sapiēs ⁊ hec ei⁹ sit omis discretio. Discernē enī ē patris spūalis. alioq; aūt. s. subditoꝝ ē obedire. Scit quicq; bz sensum rei quārus xpiane pietati expediat aliq̄ diu bona passibus ipsius: ac redēptionis collate bñficia ad fruendū sibi aut in conscīa: ⁊ recōdendū fidelit⁹ in memoria qō ēmāducare spīalit⁹ coep⁹ dei. Deinde cert⁹ bonus certe lectiōi vacandū ē. Fortuita enī ⁊ vana lectio ⁊ q̄si a casu repta nō edificat: ꝙ reddit animū instabilē admissa leuit⁹ recedit a memoria. Sed cert⁹ ingenijs imorandū ē ⁊ affabefaciend⁹ ē anim⁹. Quo. n. spū scripture facte sūt. eo spū legi. desiderāt: ipse etiā intelligēde sūt. Nāq; ingredient⁹ sensus pauli donec viu bone intentionis i lectiōe ei⁹ ⁊ studio alludue meditatiōis spiritus eius imbibet⁹. Nāq; intelliges dauid. donec ipa exp̄ietia ipo rū psalmoꝝ affect⁹ induet⁹. sicqs de reliqs. Et oi scriptura tāū distat studiū a lectiōe: quātū amicitia ab hospitio. sociale affectio a fortuita salutatiōe. Sz ⁊ de quotidiana lectione aliquid quotidie inuenire memorie dimittendū est. quod fideliter digerat⁹ ⁊ sursum reuocatū crebrius ruminetur: quod propositō cōueniat: quod intentioni ꝓficiat: quod animū detineat. ⁊ aliena cogitare nō libeat. Pausandus est sepe de lectiōis serie affect⁹. Formanda ē oratio que lectionē interrūpat: nec tamē impediat. Si vere ī lectiōe deū querit q̄ legit. cīa que legit ei cooperantur i bonū. ⁊ captuatur legentis sensus ī in seruitutē redigit omnem intellectū in obsequium christi. Si vero in aliud declinat sensus legentis. omnia trahit post seipsum. Nichil tam sanctum tam pīū inuenit in scripturis: quod per vanā gloriā seu per dissolutū sensum: seu per ptauum intellectū non applicet: vel sue malicie vel vanitati.

Idem Bernar- .§.xi.

d⁹ lib. de cōsideratiōe ad eugenīū papā. docet eū quatuor considerationes habendas. Prima de se. Secūda de his q̄ sūt sub se vt subditi. in genē oēs xpiani. in specie rōani. Tercia de his q̄ sūt circa se vt cardinales: cōsiliarij familia sua. Quarta de his que sunt supra se. s. de magn

tudine dei ⁊ de angelis ⁊ gloria. A te inquit bernard⁹ inchoet cõsideratio tua.ne frustra extẽdaris in alia te negligendo. Addiciens ipsi negligeret se. meidet in cor suũ ⁊ p̃uentionẽ ⁊ insensibilitatẽ. Dicit ergo. Ab his sane cupio tibi pacem.nõ cum his.nil tamen cum animo quod neglectus ⁊ tẽpore nõ assolescat. vulneri vetusto ⁊ negligendo callus obducit. ⁊ eo insanabile quo insensibilius fit. Denicq̃ dolet cõtinuus ⁊ acerbus viuturus esse nõ patitur. Nay si non aliunde extundi necesse est cadat vel sibi. Enimuero cito aut de remedio cõsolationem reciperet.aut de assiduitate stupore. Quid enim nõ inueniat cõsolandor. Quid nõ assiduitate duretur: Quid nõ usui cedat: Primum nbi impotabile videbit aliquid processu temporis assuescat: indicabit nõ adeo graue. paulopost ⁊ leue seruies.paulopost ⁊ delectabit.ita paulatim in cordis viscera manat. Huic proclus tibi timui ⁊ timeo semp.ne dilato remedio dolorem nõ sustinẽs:periculo te irreuocabiliter desperatus inergas. Vereor inq̃.ne in medijs occupationibus:q̃m multe sunt dõ diffidis finem frontem duresce ipsum quodãmodo sensu pones insti vulnusq̃ doloris. Multo prudẽtius te illis subtrahes vel ad temp⁹.q̃s paniare trahi ab ipsis:e certe paulatim duci quo tu nõ vis Queris quo:ad cor suũ. Ne pergas querere quid illõ sit:si nõ erpauisti. Tuũ est hoc. Solum enĩ est cor suum quod semetipsum nõ erborret quia nec sentit. Quid me interrogas: Interroga pharaonẽ. Quid est ergo cor durum: Ipsum est quod nec cõpunctione scindit:nec pietate mollit:nec mouet precibus.minis non cedit. Flagellis indurat. Ingratũ est ad beneficia:ad cõsilia infidũ: ad iudicia seuũ:inuerecundũ ad turpia.impauidũ ad pericula.inhumanũ ad humana.temerariũ ad diuina .preteritorũ oblitiscens.presentũ negligens. Futura non prouidẽs. Ipsum est cui preteritorũ pene solas iniurias nihil omnino nõ preterit:presentiũ nihil percipit. Futurorum nulla nisi forte ad vlciscendũ prospectio seu preparatio est. Et vt ijs boni cuncta horribilis mali mala cõplectar. ipm est quod nec deũ timet.nec hominẽ reuerẽt. En quo trahere te habent occupationes he maledicte.si tamẽ pergit vt cepisti.dare ita te totũ illi:nil tui tibi relinquẽs. Que so ergo te quale ẽ istud de mane vsq̃ ad vesperũ litigare atq̃ litigantes audire.⁊ quasi nõ sufficiat diei malicia sua nõ sunt libere nocres. Dies diei eructat lites. ⁊ nox nocti indicat maliciã. Magna virtus patientie:sed non hanc tibi ad ista optauerim.interdum impatientem esse probabilius. Tu ne approbes illorũ patientiam:quibus Paulus dicebat. Libenter feritis insipientes cũ sitis ipsi sapiẽtes. Nisi fallor ironia erit ⁊ non laus. Non bona patientia vt possis esse liber:seruũ te promittere fieri. Noli dilli mules seruitutem: in quã certe indies dũ nescis redigeris Pedetati cordis indiciũ est:propriam non sentire continuam vexationem. Veratio dat intellectũ auditui. Ait quidam. Verum est si nimia non fuerit. Nã si sit:nõ plane intellectum dat sed contemptum. Denicq̃ impius cum venerit in profundum malorum contemnit. Expergisce ergo. ⁊ pessime seruituris iugũ non tm̃ cane:sed etiã bonre. An ideo non iugum quia non vni seruis:sed omnibus Nec mihi nunc apponas apostoli voces:quia ait. Cũ essem liber ex omnibus omnium me seruũ feci. Longe est istud a te. Nunquid hac ille seruitute hominibus inferebat in acquisitione turpis questus. Nunquid ad eum de toto orbe confluebant ambitiosi.auari. symoniaci.sacrilegi.concubinarij.incestuosi.⁊ quecũq̃ illius inclinationis monstra hominum:vt ipsius apostolica auctoritate.vel obtinerent honores ecclesiasticos vel retinerent. Ergo seruũ se fecit homo:cui viuere christus est:⁊ mori lucrum. vt scilicet plures lucrifaceret christo:non vt lucra augeret auaricie. Audias apostolum dicentem. Precio inquit empti estis. Nolite effici serui hominum. Quid seruilius indigentiusq̃ presertim sũmo pontifice. quem non dico omnia vie:sed pene omni bona insudare talibus rebus ⁊ pro talibus: Deinde quando oramus.quãdo docemus populos:quando edificamus ecclesiam :quando meditamur in lege.⁊ quidem quotidie perstrepunt in palatio leges: sed Iustitiam non vomit. Iuste ne esse illorũ videris. Nã certe lex domini immaculata. Ne autem non tam leges:q̃ liteo sunt ⁊ constitutiones subuertentes iudicia. Tu ergo pastor ⁊ episcopus animarum. qua mente obsecro sustines coram te semper silere illam:garrire autem histrionas.falleos si non mouet tibi scrupulum peruersitas.puto q̃ interdũ compellat clamare ad dominum cũ propheta. Narrauerunt mihi iniqui fabulationes:sed non vt lex tua. An ⁊ te audes liberum profiteri sub tam graui mole inconuenientie tue⁹.⁊ cui fas non sit cernicem subducere. Nam si potes ⁊ non vis:multomagis seruus es tui⁹ ipsius temperuerse voluntatis tue. Nam et si coacta seruit⁹ miserabiliter:sed affectata miserior est. Et quid me vis facere inquit.vt tibi ab his occupationib⁹ pcas. Impossibile fortassis esse respondebis. Faciliusq̃ carbedine vale dicẽ posse. Recte enim hoc si rumpere ⁊ non magis interrumpere illa bostarer. Audi ergo quid redarguam:quidue suadeam. Si q̃ vinis ⁊ sapis totum das actioni.consideratioi autem nihil:laudo tein hoc non laudo. Certe nec ipsi actioni expedit consideratiõe non preuenirri. Si tot⁹ vis omnũ esse.instar illius:qui omnibus omĩa factus est.laudo humanitatem:sed si plena sit. quomodo autem plena te excluso: Et tu homo es:ergo ⁊ colligat te intra se sua⁹: qui omnes recipit.alioquin quid tibi prodest si vniuersos lucreris.te vnum perdens: Videbam cum te omnes habeant:⁊ tu esto ex habentibus vn⁹.sapientibus ⁊ insipientibus debitores:⁊ soli negas te tibi. Clericus ⁊ laic⁹:iustus ⁊ impius omnes pariter participant te.⁊ de fonte publico bibũt pectore tuo:⁊ tu sectatam sitiens stabis. Si maledict⁹ est qui partem suam fecit deteriorem:quid ille qui se penit⁹ reddit expertem: Memento proinde non dico sepe:sed vel interdum reddere teipsum tibi. vtere tu quoq̃ te inter multos:aut certe post multos. Audi paulũ apostolũ quid buiusmodi sentiat. Ad ignominiam inquit vobis dico.contemptibiliores qui sunt in ecclesia illos constitute ad iudicandũ. Iteraq̃ fm apostolũ indigne tibi vsurpas tu apostolicus officium vile:gradũ contemptibilem. Unde ⁊ dicebat episcop⁹ eẽm instruens. Nemo militãs deo implicat se negocijs secularibus.

Consideratio igi .§.xii.

tur tua seu circa te in tria dividitur scilicet vt consideres quid.quis:⁊ qualis sis. Quid in natura. verbi gratia homo.quis in persona.qualis in moribus seu vita. Consideranti igitur tibi q̃ homo sis solicet rationale:mortale. sic enim diffinitur.in tibi inde fruct⁹ occurrit:vt mortale q̃d in te est:rationale humiliet.⁊ rursus rationale mortale cõfoueat. Deinde quis sis:⁊ de quo sis factus admertendum. Quid erubescas minimus inuenies in magnis :q̃te recordaris in minimis magnũ erubuisse. Blanditur carbedra:speculata est.inde nanq̃ superintendis.forsãs tibi episcopi nomẽ nõ dãm:ẽ officiũ. Nã autẽ libet gloriari:vbi otiari nõ licet: Nõ.n.ẽ loc⁹ otio:vbi sedula vrget oĩa ecclesiaq̃ sollicitudo. Domaũ quidẽ lupos:ẽ ouibus dissipari. Pascẽdas vtiq̃ nõ p̃mendas fuisse pisti. Tercio sideranda ẽ tibi q̃s sis. Symia.n.ẽ tecto rex satu⁹ in solio sedẽs. Et nõ audi cãtica meã mihi⁹ qdẽ suaue:ẽ salutare. Mostruosa qdẽ res ẽ. grad⁹ sumus ⁊ aim⁹ infim⁹. Sedes pria ⁊ vita ima. Lingua magnilo q̃ ⁊ man⁹ otiosa. Sermo mult⁹ ⁊ fructus nullus. Unde⁹ gravis ⁊ act⁹ lenis. Ingens auctoritas ⁊ nutans instabilitas. Admoui speculũ:sedeas ut in eo vultus agnoscat. Redeundo ad puimũ. Consideranti tibi quid sis.nihil eminus considerãdum ẽ quid eras prius.imo qd es mõ. Ut qd enim desinis inuteri qõ esse non desijsti. Adhuc enim ea quod eras

ſcilicet hō. deniq; quod natus eſt illud reiectiū nō eſt: ſed hoc adiectū. Cōſidera ergo maxime quod maxime es ſcilicet hominē. ⁊ quod natus es. nec modo quod natus: ſ qualis. vide fuci fugacis hominis hui⁹. ⁊ male colorate nitorem glorie. vt nude nudū conſideres: quia nudus egreſſus es de vtero matris tue. Nunquid inſulatus: nūquid micans gēmis aut floridus ſericis. aut coronatus pannis aut ſafforatus metallis. Sed ſi hec velut nubes matutina velociter diſſipes ⁊ cruffles a facie cōſideratōis tue occurret tibi homo nudus ⁊ pauper: miſer ⁊ miſerabilis. Homo quoq; deſēs q; homo ſit. erubeſcēs q; nud⁹ ſit. ploranq; natus ſit, murmurās q; homo natus ſit ad laborem ⁊ nō ad honores. Hō natus de mulierem ⁊ ob hoc cuꝫ reatu. hneu vinens tpe: ob hoc cum metu. repletus multis miſeriis. ⁊ ob hoc cū fletu. Salubius copula vt cogitans te ſummū pontificē attendas pariter ⁊ vilißimum cinerē non fuiſſe ſed eſſe. Hec te conſideratio tenet in te. nec a te aſolare ſinit. In te conſiſto: nec infra te deſciſcas: nō arrolli ſupra. nō eradere in longius. nō extendi in latius. Tene medū ſinō vis perdere modū. Locus medius tutus eſt. Medū ſedes medi: modus virtus. Omnem extra modū manſionē ſapiens exiuꝫ reputat. Propter hoc nō eſt illi habitare in lōgo quod vltra modū ſit: ſed nec inlato qō extra ſit: nec in alto quod ſupra ſit: nec in imo quod infra ſit. Deniq; longitudo extremitū habere ſolet: ⁊ dilatatio ſolliciū: ⁊ altitudo ruinā: ⁊ pfundū abſtinentiā. Longū dico cum ſibi longitē promittit vitam. Qui enim longa ſibi metitur tempora ingredit iter extremitij etiaꝫ in preſenti a ſe exulans per obliuionem in alia per inanē ſollicitudinē migrans. In lacuꝫ nimis ſe extendit: cum in ſuperfluū animus diſtenditur. animi autē immoderata extenſio attenuationē facit: ⁊ extenuatio mimia paſſionē multis enim vt laceret curis talis neceſſe eſt. Altum nimis aſcendit: dū quis de ſe plus preſumit. alta autem preſumptio quid niſi ruinoſa precipitatio eſt. In profundū ſine modo deſcendit: cū ſe plusq; debet deiecit ⁊ hec paſillanimitatis deiectio quid niſi deſperata quedā abſcopetio eſt. In hanc fortis nō deijcietur. prudēs lōgeuus vite nō abdicaret in certo. Modeſtus moderabitur curas tempabit ſuperfluas: nō deerit neceſſarijs. Juſt⁹ altiora de ſe nō preſumet: ſed vilet. Si iuſtus fuero non leuabo caput. Vigilanē etiaꝫ diſcerne qualis ex te: ⁊ q̄lis ſis dono dei: ⁊ nō ſit in ſpiritu tuo del⁹. Erit aūt hoc. ſi fideliter partiens tua tibi: ⁊ que ſunt dei deo ſine fraude relignes. Cōſiderando qualis ſis etiā qualis fueris recogitandū tibi eſt. Cōferenda ſunt priora poſterioribus. Profeceris ne in virtute. in ſapientia. in humilitate mor. an ab his forte q; abſit defeceris. Patiētior ſis an impatientior. inſolētior an humilior. erocabilior an difficilior. Latus tibi patet campus in hoc genere conſiderationis. Oportet vt innoteſcat zelus tuus: clementia tua: diſcretio moderanꝫ; veriuſq. Solent enim diſcretionis oculo caligante alterutrū ſibi preripere loca: terminos occupare. Portro caliginis due ſunt cauſe. ira: ⁊ mollicies affect⁹. In iudicij cenſurā enervat: illa precipitat. Turbatos enī pie ira oculos clementer nil intuetur. ſuffuſos etiam quadam mulebri mollicie rectum nō videt. Non eris innocens ſi punias cui parcendum eſt: aut parcas ei qui puniendus eſt. In tribulationibus quoq; qualem te inuenerit nolo diſſimules. Si conſtantem in tuis: condolemē in alienis: gaude. Magnus qui incidens in aduerſa non excidit: vel a ſapientia nō recedit. Nec minor ſapientia: cui p ſens felicitas ſi aruſerit nō irruerit. Quis facilius inuenerit qui ſapientiam tenuerant in contraria ſibi fortuna: q; qui paupcia nō perdiderunt. Quanq; vero ſapiens recte boneatur ſapientiam ſcribi in ocio: cauendus eſt tamē ⁊ in ocio ocium. Fugienda eſt enim ocioſitas mater negotium: nouerca virtutū. Inter ſeculares nuge ſunt nuge: in ore ſacerdotis blaſſemie. Interdum ſi incidant ferende

fortaſſis: referende vero nunq̄. Verbuꝫ ſcurrile nō ſuiſſe cit peregrinari ab ore: ſed ⁊ ab aure procul relegandū eſt. Fede ad cachinnos moueris: ſedius moues. Porro detrahere vel detrahentem audire. quid horū damnabil⁹ ſit nō facile digerim. Eſt ⁊ aliud vicium minus ſi te iminunem ſentis. inter omnes quos noui cathedras aſcendentium ſedebis me iudice ſolitarius: quia ſingulariter leuaſti te ſuperare. ſ facilitas credulitatis. Hinc pro nihilo remulte. inde innocentium frequens additio. inde preiudicia in abſentes. Quis in ꝑſona vt in papatu nūbe de ſpiritibus que debēt eſſe in papa. ⁊ quomodo imitatores ſanctiſſimoū virorum. Et quia de his etiam ex verbis. bernar. in iſto libro de conſideratione plene habetur in tercia parte in titulo de ſūmis pōtificib⁹ nō hic iſtō obmittitur.

Nunc ad ea que .§.xiii.

ſub te ſunt conſideratio intendēda eſt. Sapientibus ⁊ inſipientibus debitor es. Ipſum nomen debitoris memēto potius ſeruienti congruere q; dominanti nec cū fidelibus ſed etiam infidelibus. Interest proinde tua operam dare. vt increduli cōuertantur ad fidē: conuerſi nō aucrtantur: auerſi reuertant: peruerſi otēnent⁹ ad reſtituendū. ſubuerſi ad veritatem reuocentur: ſubuerſores inuect⁹ rationibꝫ cōuertantur. Hi ſunt heretici canes ad ſciſſionē. vulpes ad fraudē. Veſpi qui terā auſibi tamſepe veſtant. hi ſciunt: eunt ⁊ redeunt per medii eotū: ſed quid boni adhuc cum eis egerit: nec dū audiuimus. ⁊ forte auditurus: niſi pro uno hiſpanie ſalus populi vinciſſet. O ambitio ambientiū eruꝫ. quomodo omnes tonquēs omnibus places: An non limina apoſtolorū plus iam ambitio q; deuotio terit: An nō vocibus eius veſtra tota die reſultat palatiū. Appellatur ad te de toto mūdo in teſtimonium ſingularis primatus tui. ⁊ vtinā tas fructuoſe q; ne ceſſarie. Nō eſt ante appellatio ſubfugiū: ſed refugiū. Sz auxilioꝝ verſum eſt in venenum. qui enim nō vere grauatus appellat vt frequenter accidit. aut grauare intendit: aut tempus redimere. vnde ⁊ docet Bernardus abſcindas friuolas ⁊ indebitas appellationes. Fuci murmur et querimonias eccleſiarum. Truncari ſe clamant ⁊ demēbrari. Subtrahuntur enim abbates epiſcopis. epiſcopi archiepiſcopis. archiepiſcopi primatib⁹ vel patriarchis Facius hec. quia poteſtas: ſed vtrum debeatis queſtio é. Spiritualis homo qui omnia iudicat. vt ipſe a nemine iudicetur: omne opus ſuum trina conſideratione pretendet ſcilicet an liceat. an decerat. an expediat. Quid tam indignum tibi q; voluntate pro lege vti. Quid tam indecēs q; totum tenens non ſis contentus toto: niſi minutias q; dam ⁊ exiguas portiones ipſius tibi credite vniuerſitatis q̄ſi nō ſint tue: ſatagas adhuc facē tuas. Null⁹ ē fructus h⁹ emācipatiōis ſeu exēptōis. niſi q; epi inde inſolētiores: monachi diſſolutiores fiant ſpecie pauperes. Adde qō q; audiāt ſcādaliz̄: detrahūt: blaſſemāt. Tu ne licet in ceſſes eccleſias ſuis mutilare mēbris: Dis gra prelib⁹ ſublimioribꝫ ſubdita ſit. Plurale dicit prelatū. nō. n. tua ſola pēs a deo ē: ſunt ⁊ mediocres: ſūt ⁊ inferiores. Et qō q; deus cōiunxit nō ſunt ſeparādi. ira q; deus ſubiuxit nō ſunt compandi. Vide (inq̄t dñs moyſi) ⁊ ola facies fuxēplar qd tibi i mōte moſtratū eſt. Nō pōt inq̄t fil⁹ facere quicq; niſi qō viderit patrē facētē. Ut ſi dixerit eps nolo eſſe ſub archiepo. aut abbas nolo eē ſub epo. Nō ē hec vox de celo niſi forte audineris aliquē angelo⁹ dixiſſe. nolo eſſe ſub archāgelis vel aliquē alioꝝ ordinū dicentē. nolo eſſe niſi ſub deo. Quid inq̄s phibes diſpēſare: Nō ſ diſſipare. Vbi neceſſitas vrget ex cauſabilē deſpenſatio: vbi veritas ꝓuocat laudabil⁹. vtilitas deo cōgrā ꝓpria: Nā cū nihil horū. nō plane fidelis diſpenſatio ſed crudelis diſſipatio eſt. Ipſa deniq; veſtra apoſtolica mādata atq; inſtituta paſſiz neglecta iacēt. Nōne eo tauz ſiū q̄rtus ann⁹ eſt in remēſi cōcilio. hec capitula pro-

mulganit: Precipim⁹ ailli. vt tam epi̇scopi q̄ clerici. neq̄ in superfluitate neq̄ in varietate inhonestu vestium colorū aut fissura vestiū: neq̄ in tonsura intuentiū offendāt aspectū ꝛc. Verba tua ß. Quis ea tenet vel tenuit: Falleris si teneri putas. Si non putas ipse peccasti: aut fiata ea que non teneres: aut que non tenentur dissimulans.

Clerū illum romanū. Ordinatissimū esse decet: a quo precipue in omnē ecclesiaꝫ cleri forma processit. Quid de populo ro. loquar: Quid tam motū secul⁹: q̄ preterita romanoruꝫ: gens insueta pacis tumultui affecta. gēs immitis ⁊ intractabilis. subdi nesciens: si cum non valet resistere. En plaga tibi incumbit cura hec. Noli diffidere eti am si incurabilis sit. Curā enim exigeris non curationem. Curā inquit illius habe. Verū dicit quidam. Non est in medico semper. vt curetur egrotus. Plus omnib⁹ laborauit apostolus. non ait plus omnibus profui. vnusq̄sq̄ propriam mercedē accipiet ꝑm suum laborē. Non dicit ꝑm proventum. ita ⁊ tu fac quod tuū est. Nam de⁹ qđ suum est satis absq̄ tua sollicitudine curabit. Reddet tue mercedē laborū sanctorū suoruꝫ. Securus labor: quē nullus potest euacuare defectus. Sed vbi habetur. Incredibili ⁊ subuersores sunt tecum romani. impij in deum. temerarij i sancta. pseditiosi i unicē. emulu in vicinos: inhumani in extraneos: quos neminē amantes nemo amat. Superioribus infideles. inferioribus impostabiles. innere cundi ad petendū: ad negandū frontu oscingrati cum acceperint. grandia loquunt⁹ cum egena operent. Blādissimi adulatores: mordacissimi detractores. Viruꝫ circūspectum ⁊ amicū propue conscienne calumniantur ypocrisī. Porro quietis amatoē ⁊ sibi interdum vacantem inuidē dicunt. Talium tamē tu pastor. Vrūa consideratio quomodo si fieri possit puerras eos: ne ipsi subuertāt te. Petras⁹ qui⁹ sedem tenes nesciatur aliquando processisse vel gemmis ornatus: vel sericis. nec rectus auro: nec vectus equo albo nec ſligatus mūre: nec circūstrepentibus septus ministris. Absq̄ his tamen satis credidit posse illud mandatū impleri. Si diligis me pasce oues meas: In his successisti cōstantino: non petro. Consulo tolerāda pro tēpore: non affectanda pro debito. Ad ea te potē⁹ inuitat: quoniā te scio debitorē. Opus inquā face euāgeliste. pastoris nomen implesti. Dracones inquis me monet⁹ pascere ⁊ scorpiones non oues. Propē hoc inquā magis aggredere eos. sed verbo nō ferro. Quid enī demū vsurpare gladiū tempt⁹: quē semel iussus es ponere in vaginā: Qui tamen gladius. s. materialis tuus est. etiam tuo nutu ipse: sed non tua manu euaginandus. Alioquin si ad te nō pti̇neret aliquo modo. dicentibus apostolis. ecce duo gladij hic non respondisset dom⁹ satis est: sed nimis ē. Uterq̄ ergo gladius ecclesie est. sed vnus p ecclesia: alter ⁊ ab ecclesia exercendus. hic sacerdotis alle militē. Insta ergo oportune importune. Clama ne cesses. Si dura fronte sunt. indura tu contra tuam. Nihil tam durum quod durioꝝ non cedat. Dedi inquit dominus frontem tuā duriorem frontibus eorum.

De cōsideratione .§.xiiii.

ne eorum: qui sunt circa te. Uenias inquit bernardus ad collaterales tuos: qui tibi intimi sunt. Robtem si boni sunt tibi potissimū: si mali eque plus tibi. Ne te diuerti̇ sanum latera volentem. i. me bonū diuertis malis inuitentē. Aut si bonus sit: quem fructuꝫ afferre potest bonitas tui solius: Sed nec tota tibi bonitas tua obsessa malis. sicut nec sanitas vicino serpente. Sine autem iement sine grament. cui potius imputandū est q̄ tibi: qui tales aut elegisti aut admisisti. Sed nec potestatem habent: nisi quā tu eis tribueris vel permiseris. Tibi ergo imputa quicquid patieris ab eorum sine te nihil potest facere. Igit̄ non inconsiderate eligendi sine colligendi sunt in opus ministerij huius. Tuum est eos undecunq̄ euocare exēplo moysi. non iuuenes sed senes. non tam etate q̄ moribus. An non de toto orbe eligendi sunt orbem indicaturi: Sane huic negocio non se ingerat rogans. Consilio non precedendum est. Pro quo rogaris suspect⁹ tibi sit. Qui autem ipse rogat pro se iam iudicatus est. Clericum curiam frequentantem: qui non sit de curia ad id genus ambitiue pertinere nouo. Adulantem ⁊ ad cuiuslibet placitū loquentem vnum derogantibus puta: etiam si nihil rogauerit. Uiri callidi ⁊ dolosi proprium esse solet tunc appre bendere humilitatem: cum aliquid obtinere nituntur. Uer bosum adolescentem ⁊ studentem eloquentie cum sapiente sit inanis: non aliud q̄ iusticie hostem reputes. Uiros probatos oportet assumere non probandos. Nos in monasterijs spe melioranti omnes recipimus: at curia bonos facilius recipere q̄ facere consuevit. Tracta ante factum. quia post factum sera retractatio est. itaq̄ non volentes neq̄ currentes assume. sed cunctantes: sed renunciantes etiam cogē. In talibus requiescet spiritus tuus: qui scilicet non sint attrite frontis: sed verecundi ⁊ timorati. Preter deum tamen nihil timeant: nihilq̄ sperēt nisi a deo. Qui etiam aduentātium non manus: sed necessitates attendant. Qui stent viriliter pro afflictis ⁊ iudicēt in equitate pro mansuetis terre. Qui sint cōpositi ad mores parati ad obedientiam: mansueti ad patientiaꝫ subiecti ad disciplinam ꝛc. De conditionibus ⁊ virtutib⁹ cardinalium ⁊ legatorum vide: que habes in tercia parte tituło de cardinalibus. De compositione rei familiaris que pertinet ad considerationem eorum que sunt circa se. Bernardus. O drabel q̄ magna est domus dei ⁊ ingēs locus possessionis eius. Uacuum prorsus a sollicitudine rerum minimarum ac vilium oportet esse animū: tam magnis ⁊ tam multis intentum. Oportet ingenium rectum: cautum: vigilem: fidum: amplum esse. Procurandus est qui pro te molat. Pro te inquā non tecum. Quedā enī per temetipsum facies. quedam per te ⁊ alios simul: quedā per alios absq̄ te. Sub quo scilicet vtrio genere agēda domus tue locanda censuerim. per alium igitur illa facies: circa que necessaria sunt. s. vt sit fidelis ne fraudet: prudens ne fraudetur. tercium ē auctoritas qua possit disponere quecq̄ ptoni sit ⁊ vtile. hoc est vt cōstituatur super familiam. possit mutare ministros. trāsferre ministeria: ad quos ⁊ quando voluerit: ⁊ nullum patiatur contradictorem. Presit omnibus. vt omnibus prosit: ⁊ de omnibus clādestinas ⁊ suspiratas delationes non recipias aduersus eum. Et hanc velim tibi constituere regulam generalem. vt omnem qui palam vereatur dicere quod in aure locutus est: suspectum habeas. Quē si te inducente dicendū coram ille noluerit: delatorem iudices non accusatorem. Itaq̄ vnus omnibus faciendā iniungat. omēs vni respōdeant. tu illi habeas fidem: vacans tibi ⁊ ecclesie dei. Si quo min⁹ aut fidelis aut prudens inueniatur: fideli pot⁹ cōmittendum. E duobus enī hoc tutius. Quam q̄ erūmanos fidelis reperitur sustinere eum: potius tibi consulo q̄ te inergere laberinthō huic. Memento saluatoriſ iudam yconomū habuisse. Quid episcopo turpius: q̄ incumbere supellectili ⁊ substantiole sue suscitari de singulis motiuncularum suspitionibus: moueri ad quecq̄ pdita vel neglecta. De minutis ⁊ quadratis exigere rōem: Quotidianas expēsas quotidiano recipi⁹ ocam⁹ scrutinio: ⁊ cōtinua dominici gregis detrimenta nescimus. De pecunia escarū ⁊ numero panū quotidiana cū ministris est discussio curanda admodum cum presbyteris collatio celebratur de peccatis populorum. Cadit asina ⁊ est qui subleuet: cadit anima ⁊ nō est q̄ reputet. De dispositione familie propue Bernar. Nolo autē vt vicia dom⁹ tue vltra⁹ scias. Alia tua dispensēt nō tu. Plurima nesciat: multa dissimules: nōnulla obliuiscat. De discipli̇na vo tu. quide. illud nemini credas. Si insolentior vt coram te sermo inso-

meret: vel habitus apparent: manꝰ tua sit super huiusmodi. In puntas autem pant. ausus excellit. Domus ecclesie decet sanctitudo. In vultu habitu: incessu eorum qui circa te sunt: nihil impudicum vel indecens resplendere patiaris. Delicate arte coepiscopi tui comatulos pueros z comptos adolescentes secum nō habere. Nolite facies vestras ad ebylarem offendere. nec tamen austeritatem illis suadeo: sed grauitatē. Igitur nec seueri⁹. nec dissolutius. Quidhac mediocritate gratius? Ament te domestici tui. si nō: hausto vt tuncauit.

Quarta consideratio .§.xv.

nio. Secunda que sunt supra se. Que vicina sit iungit bernardus in superioribus nō solū considerāda sed agenda docent. Que autē supra se sunt. de quoꝰ modo nō acturi indigent: sed rōnem inspectu. Locientes tua peregrinat⁹ cōsideratio quotiens abillis rebus ad ista deflectit infirmitas z visibilia tantum intuenda ad notandum: siue imperitia ad vsum siue pro officio disponenda vel administranda. Subiungit autē esse presentia ac dignoti⁹ visis rerum. Inuisibilia dei per ea que facta sunt intellecta cōspiciunt. Hec fratres dicere non negem: sed crudus. Licet autē que supra sint non verbo doceant: sed spiritu resident: tamen quod sermo nō explicat cōsideratio queratur. oratio expetat: vita meretur. puritas assequat. Tribus modis quasi totidem viis murmigāda sunt. Scipiunt. Fide z intellectu. Intellectus ratiōm inuitat: opinio verisimilitudine: fides auctoritati. Habent prima duo certā veritatē. Fides claritatem z inuolutā intellectus nudā z manifestā. Opinio certi nihil habens. verum per verisimilia quērit: potiꝰ ꝙ approbādit. Et sciendū ꝙ opinio si assertionē habet temeraria est. Fides si habet declarationē infirma est. intellectꝰ signata fides frumpere nitat. effractos reparat z seruat ter maiestatis. Fides igitur ambiguū non habet. Ecce affectus nostri in carne mole corporea pregraūati z luto terrenibus desiderijs sola interim arida z rimis cōsideratio prepolet. z tamen et tantillo quod iam datur libet exclamare. Domine dilexi decorē domus tue &c. Quid si totam se anima colligat z reductis affectibus cunctis lucē quibus captui teneat. tamen ꝙ nō oportet amando que nō decet volendo vane. gaudendo vanitas. cū bona mutat tota voluntate z libertate voluit pulset impetu spiritus. Mane cum ceperit circuire illas mansiones lucidas. z sonum illi⁹ audire cantoribus perscrutari: instabit cum p̄pheta dicens. Vnā petij a domino &c. Deus trinus z vnus est. Quomodo autē pluralitas in hac vnitate z ipsa vnitas in hac pluralitate. Scrutari temerarium est. credē pietas. nolle vitam eternā. Ponit autē Bernardus nouem vnitates: sed ista omnes excedit. Est prima vnitas collectiua. vt cum lapides multi faciant vnū acervum. Secunda vicaria cōstitutiua. vt cum multa membra vnum corpꝰ. vel multe partes vnus totum. Tertia est coniugatiua: q̄ vir z mulier dicunt vna caro. Quarta dicitur naturalis. q̄ anima z caro dicitur vnus homo. Est quinta vnitas potestatiua: qua homo virtutis non assimilabilis. nō dissimilis sed vnus sibimet inuenitur inueniri. Est sexta vnitas que dicitur cōsentaneitas: qua per charitatē multorum hominum fit cor vnū z anima vna in domino. Septima ē vnitas voluntatis cum. s. homo votis omnibus deo adhereat. vnus spiritꝰ dicitur cū eo. Est octaua vnitas dignitatis: qua homo nō sibi a deo verbo in vnam assumptus est personam. Est vltima vnitas miraculosa: qua tres persone sunt vna substantia. Secunda excellentior aliqs est illa: qua econuerso tres substantie sub vna persona sunt in christo. s. deitas. aīa z caro. Bonus est itaq; dominus animeq̄renti eum. Quid ergo est deus: Quod ad vniuersum spectat finis Quod ad delectationem salus. Quod ad se ipse nouit. Quid est deus: Non minus pena peruersorum: q̄ gloria bonorum. Est enim rationabilis quedā equitatis directio in cor habentibus atq; inde inhabitās qui per attingēs vbiq;. Quid est deus: longitudo latitudo sublimitas et profundū. Longitudo propter eternitatē incōmutabilē. Latitudo propter charitatē immensurabilem. Sublimitas propter maiestatē inattingibilē. Profundū propter sapiennam inscrutabilem. Hec sancti fm apostolū cum prebendunt. esto z tu sanctus: vt possis comprehendere cum omnibus sanctis. Sanctū facit duplex affectio sancta videlicet timor domini sanctus. z sancꝰ amor. Et timor quidē sublimi z profundo: amor longo latoq; respōdet. Quid enim tam timendū: q̄ potestas cui non potest resistere: q̄ sapientia cui nō potest abscondi. Quid iterum tam amabile q̄ ipse amor quo amas z quo amaris. Amabilioris tamē iuncta eternitas facit. que non excidit: q̄ foras mittit timorē. Amaigitur perseueranter z habes longitudinem. Dilata amorē tuus z habebis latitudinē. Hec quatuor habes apud te. si supera: si pares. si seruies: si sustines. Supera plane sublimitas maiestatis. pauenda abyssus iudiciorū dei. q̄ si dilatatus feruorē exigit charitas. perseuerantia sustinendi eternitas. Eternitatis enī quandam imaginē perseuerātia profert. Denicq; sola ē cui eternitas redditur. Et in his aduerte quatuor contemplationis species. Prima est maxima est admiratio maiestatis q̄ requirit cor purgatū. Secunda q̄ est inspectio iudiciorū dei que sunt abyssus multa. Tercia est recordatio beneficiorū dei. que ne obliuiscat ingratū: solicitat memoriā ad amorem benefactoris. De talibus dicitur. Memoriā abundātie suauitatis tue eructabunt. Quarta est meditatio promissorum. que ea que retro sunt obliuisci: in sola expectatione requiescat.

Idem Bernardꝰ .§.xvi.

super Missus est. Porro deus huiusmodi decebat nativitas: qua non nisi de virgine nasceretur. Talis z cōgruebat virgini partus. vt non pareret nisi deum. Deoide factos homines. vt homo fieret nascturus de homine. talem sibi debuit ex omnibus eligere. imo condere matrem qua lem z se deceret. Sciebat z sibi mouerat placituram. Voluit itaq; esse virginem: de qua immaculata imaculatꝰ p cederet omnium maculas purgaturus. Voluit z humile de qua nitus z humilis oriri deberet. Harum in se virtutum necessarium omnibus salubrimūq; exemplū cōstituit. Dedit ergo virgini partum. qui ei tam ante z virginitatis inspirauerat votum: z humilitatis prerogauerat meritum. Vt igitur que sanctum sanctorum concepturā erat pariter z paritura sancta esset corpore sicepit donum virginitatis. vt esset z mente humilitatis. Vas nimirum virgo regia gemmis ornata: virtutum geminoq; mentis pariter z corporis decore prefulgida. Specie sua z pulcritudine sua in celestibus cognita celi omnium in se prouocauit aspectum. ita vt z regio animum in sui concupiscentia inclinaret: z celestem nuncii de suo filio educeret. Unde euangelista cōmendat angelum a deo destinatum ad virginem id est ab excelso ad humilem. a domino ad ancillam. a creatore ad creaturā. Quanta dignatio dei. Quanta virginis excellentia. Et infra. O admirandam z omni honore dignissimam virginem. O feminam singulariter venerandam super omnes feminas admirabilem. parentium reparatricem. posterorum viuificatricem. Missus ē angelus ad virginem carne. virginis mente. virgines professione. virginem de qua ait apostolus mēte z corpe sanctam. Nec nouit nec fortuitu inuentus. sed a seculo electam. ab altissimo precognitus. z sibi preparatā. ab angelis seruatā. a patribo pfiguratā. a ppbet. p̄missus. Scripturas. pba qa dico. Quid virga aaron floruida nec hūectata nisi pas? pprietē: nec tñ vir? cognoscēte. Ysaꝰ magni miraculi mysteriū ysaias edituru dicēs. Egrediet virga de radice yesse: et flos de radice eius ascendet. Vir-

gam virginē floꝛē virginis partū. Nullū autem est incōmodum de diuersis regnis diuersisq; christum figurari. Et in virga quidē potentiam. in flore fragrantiā. in fructu saporis dulcedinē in frondibus tectulam ei⁹ intelligi protectionē ⁊ filij ⁊ matris. Vide q̄s stupendes sit hoc verum de virgine ⁊ in virgine sacrum miraculū. quod tot miracula preuenerunt. tot oracula promiserant. quod moyses monstrauit in rubo ⁊ igne. aaron in virga ⁊ floꝛe ge deon in vellere ⁊ rore. Hoc aperte salomon preuidit in forti muliere ⁊ preco eius. apertius hieremias de femia ⁊ virga apertissime ysaias de virgine ⁊ deo. Audiamus q̄e respondet per matrē q̄e eligebat. Ecce ancilla dñi mi. Fiat mihi sm verbum tuū. Fiat est desiderij sine vllis dubitationis indicij. Et per hoc magis intelligendum ē exprimere affectum desiderantis. q̄ effectū requirere more dubitantis. cuius nil obstat intelligi fiat verbum esse oationis. Nemo quippe oat: nisi quod credit ⁊ sperat. Hoc vnq̄ prudens virgo intelligeret: quod preauentis se muneꝛi gratie promissionis nisi merito sue oationis fiat mihi sm verbum tuū. Fiat mihi de verbo sm verbum tuum: verbū quod erat in principio apud deum. Fiat caro de carne mea sm verbum tuū. Fiat mihi obsecro verbum non ptolatum quod transeat: sed conceptus quod maneat. carne. s. indutum non aere. Fiat mihi non tm audibile auribus: s⁹ visibile oculis palpabile manibꝰ gestabile humeris. Nec fiat mihi verbū scriptum ⁊ mutum sed incarnatū ⁊ viuū. Hoc est nō mutis figuris quoꝛundam in pellibus erat atum: sed in forma humana mentis calamis visceribus q̄uis tacite tm possim spiritusancti operatione. Eo modo fiat mihi quo nemini ante factum est. nec mihi post me faciendū est. Fiat generaliter omni mundo sed mihi fiat spiritualiter sm verbum tuum.

Idem Bernar. S. xvii.

dus super cantica sermone secundo ait. Audiui desiderij parrum fulsisse aiam christi in carne presentia frequentissime cogitans: cōpungor ⁊ confundoꝛ in memetipso. et nunc vt contineo lacrimas: ita puder tempoꝛis ꝛeprobꝰq; miser abiim temporum bonum. Cui nanq; nostrū tanto ingerat gaudiū gratie huius erbeatio: quātū veteꝛ sanctis accenderat desiderij promissio. Ecce enim ipsum tm in hac ciuitate q̄e propinqe celebranda est natiuitate gaudebant: sed visū de natiuitate. Illoꝛū ergo desiderio tā grauꝰ ⁊ pie rpe exptationis affectus spirat mihi vot ista. Osculetur me osculo oris sui. Sensera nimiꝝ in spiritu quisq; tunc spūalis esse poterat. quāta foret gratia diffusa in labijs dilecti ⁊ propterea loquēs in desiderio anime aebat. Osculetur me osculo oris sui. numeꝝ cupiens omnimodis tante saluationis participo nō frustari. Dicebat enim perfectus qui q̄s. Quo mihi ora hec feminea ꝓphetarum. Ipse potius speciosus pre filijs hominū ipse me osculetur osculo oris sui. Non audio moyseꝛ. Impedimentum siquidē lingue factus est mihi. Plane labia in mūda sunt. Hieremias nescit loqui: quia puer est et ꝓphete omnes elingues sunt. Ipse q̄s loquatur: ipse loquat et osculetur me osculo oris sui. Non in eis iam per eos loquatur mihiq̄m rene boſa aqua in nubibus aeris. Sed ipse me osculetur osculo oris sui. cui⁹ gratiosa presentia. ⁊ admirande fluenta doctrine. fiant in me fons aque salientis in vitam eternā. Quem vnxit pater oleo letitie pre consortibus suis. nunquid nō ex ipso mihi vberius nō infunditur gratia: si tamen me dignetur osculari osculo oris sui. Eiusmodi q̄s sermo viuus ⁊ efficax osculū mihi est. nō quidem connexo labioꝝ. que interdū pacez mentiꝝ animorum: sed plane infuso gaudioꝝ. reuelatio secretorum. mirandaq; quedā ⁊ quodāmodo indiscreta cōmixtio superni luminis villuminate mētis. Adherens quippe deo vnꝰ spiritus est. Merito proinde visiones ⁊ somnia non recipio. Figuras ⁊ enigmata nolo. ipsa quoq; angelicas species fastidio: quippe ⁊ ipso longe superat meus christꝰ speciē sua ⁊ pulcritudine sua. Non ergo alium siue angelum siue hominem: sed ipsum peto osculari me osculo oris sui Nec sane presumo me osculaturum in adoꝛe eius. Est enī hoc assumpti hominis vnice felicitatis ⁊ pierogatiue singularis: sed humilius ab osculo oris sui peto me osculari: quod cōmune est multoꝝ. vtiq; qui dicere possunt: ⁊ nos de plenitudine eius accepim⁹. Intendite. Sit os osculans verbum assumens. osculatus caro que assumit. osculum vero quod pariter ab osculante ⁊ osculato perficitur: persona ipsa ex vtraq; con pacta. mediatoꝛ dei ⁊ hominum homo christus ihesus. Hac ergo ratione sanctus quisq; homo dicere presumebat. osculetur me oꝛe suo: s⁹ tm osculo oris sui. ipse seruāteo sane pieroꝛatiuꝝ affectū. cui singulariter semelq; os verbis impossibile est. cui se coꝛporaliter plenitudo omnis diuinitatis inclusit. Felix osculus & stupenda dignatione mirabile. in quo nō os oꝛi impositum: sed deus homini vnitur. et ubi cōtactus labioꝝ quendam complexum significat animoꝝ. Hec autem cōfederatio naturaꝝ diuinis humana cōponit. que in terris sunt: ⁊ que in celis pacificans. Ipse enim est pax nostra qui facit vtraq; vnuꝝ. Ad hoc igitur osculū sanctus quisq; antiqui temporis suspirabat. eō q̄ iocunditates et exultationem thesauꝛizari super ipsum. ⁊ thesauros omnis sapientie ⁊ scientie in ipso absconditos presentiret: cupereq; et ipse de plenitudine eius accipere. Scimo placeꝛ vobis quod dicatur: sed accipite ⁊ aliam sensum. Nō latuit sanctos. ⁊ ante saluatoꝛis aduentuꝝ deū super mortalium genus cogitare cogitationes. Nec eū facere verbum super terrā. quod non reuelaret seruis suis prophetis. Erat tamen verbum illud absconditū a multis. Fuit namq; in illo tempoꝛe rara fides in terra ⁊ femina admodum spes in pluribus eoꝝ: qui expectabant redemptionē israhel. Qui vero preuidebant. ipsi ⁊ predicabāt christum in carne venturū ⁊ cum ipso pacem. Unde ⁊ quidā eoꝝ. Et pax inquit erit in terra nostra cuꝝ venerit. imo per ipsum christum dei gratiam omēs recuperaturos cū omni fiducia sicut acceperant predicabant. Quod ⁊ precursoꝛ domini Johānes suo tempoꝛe impletū esse agnouit ⁊ perhibuit. Gratia inquit et veritas per ihesum christum facta est. ⁊ ita verum esse omnes nunc christianos populos expectare. Ceterū illo pretiantibus pacem. moram autem faciente auctoꝛe pacis narabat popularis fides. dum non erat qui reclamaret. neq; qui falsos faceret. Ita q̄s causabantur homines moras q̄ ille tociens nunciatus necdū veniret pinceps pacis. sicut locutus fuerat per os sanctoꝝ qui a seculo sunt prophetaruꝝ eius. ⁊ suspectas habentes promissiones. signū promisse reconciliationis q̄d est osculum flagitabāt. ac si nuncijs pacis vnusquisq; de populo reꝛesponderet. Quousq; tollitis animas nostras. iam olim promittitis pacem ⁊ nō venit. promittitis bona ⁊ adhuc turbatio. Ecce hoc ipsum multifarie multisq; modis ⁊ angeli patribus. ⁊ patres nostri nunciauerūt nobis. Pax. pax. ⁊ non est pax. Si mihi vult esse perfectum de nu quod de suo beneplacito voluntatis tamen reatuꝝ legatione spondet nec erbibet: osculetur me osculo oris sui. hoc signo pacis faciat de pace securū. nā verbis iā quomodo credā: Opus est magis opere verba firmari. Probet veridicos suos nuncios deus. si tamen nuncij ei⁹ sunt. et sequatur eos ipse vt sepius promiserunt. quia sine ipso possunt facere mihil. Misit puerum. tulit baculum. et nec dum est voꝛ nec vox. Non surgo. non suscitoꝛ. non excitoꝛ de pulvere. non reꝛspiro in spem: si non prophetа ipse descendat ⁊ osculetur me osculo oris sui. Hoc accidit. quis qui nostrum se profitetur meditatoꝛē ad deum: dei filiꝰ est ⁊ deus est. Et quid est homo vt innotescat ei. aut filiꝰ hominis vt reputet eum: Que mihi fiducia vt tante mē audeam credere maiestati: Unde mihi tertia aut cuius possimo deum habere curam mei. Ad hec. diligit patre sui.

me vero opus non habet: honoꝝ meoꝝ nō eget. Unde ergo conflabit mihi q̄ mediator me⁹ in parte nequaq̄ sit. Lamen si vere vt dicitis decreuit misereri deus. cogitatq̄ vt cōplacitior sit adhuc: firmat testamentum pacis: fedus perpetuum feriat mihi in osculo oris sui: vt q̄ procedunt de labijs suis non faciat irrita. Exinaniet se. humiliet se. inclinet se. & osculetur me osculo oris sui: vt ex equo partibus congruens mediator neutri suꝰ pectus sit. deus filius dei homo fiat. filius hominis fiat. & certus me reddat in hoc osculo oris sui. Securus suscipio mediatorem dei filium: quē agnosco & meum. Minime plane iam mihi suspectus erit. Frater enī & caro mea est. Puto enī spernere me iaꝫ non poterit. os de ossibus meis & caro de carne mea. Itaq̄ vetus querela sacrosanctū osculum id ē incarnandi verbi dei mysteriū flagitabat. duꝫ lōga & molesta expectatione fatigata fides deficeret: & infidelio populus adueritas promissa dei victus tedio murmuraret. Admuntio mea est. Ii non hocidem & vos cognoscitis de scripturis. Inde erant querelule ille & plene murmure voces. Mōda remāda: expecta reexpecta. modicū ibi: modicū ibi. Inde anxie & plene plerate preces. Da mercedem domine suffrinendo te: vt prophete tui fideles inueniant. Inde blande ille & plene consolatione promissiones. Ecce egarebit dominos & non mentiet. Si motā fecerit expecta eum: quia veniet & non tardabit. Sicq̄ itaq̄ & plebs murmurabat & fides nutabat. & angeli pacis amare flebāt iucta vaticiniū prophete. Ne ergo vniuersum genus humanum motā faciente christo desperatione periret. dum se contēti suspicaretur infima mortalitas. sicq̄ reconciliationis cuꝫ deo de gratia tociens repromissa diffideret: sancti qui de spiritu certi erant certitudinē de carnis presentia exoptabant: ac signū reformande pacis propter pusillanimes & incredulos omni instantia requirebāt. Oradit ydeo qui stas in signum populoꝝ: quem multi prophete & reges volauerunt videre & non viderunt. Felix tamen ex omnibus symeon: cui senectus in misericordia vberi. Iam nempe exultauit vt videret desiderij signuꝫ. vidit & gauisus est. acceptoq̄ osculo pacis in pace dimittit. Ante tamen aperte pronuncians hiesum esse natū in signum: cui contra dicendū erat. Omnino ita fuit. Contradictū ē ozto signo pacis. & labijs qui oderūt pacē. vt herodes & cōs hierosolima turbata cum eo felices pauores: qui signi hꝰ visione digni habiti sunt. Sed cuⁱ rei signum datum ab angelo: indulgentie gratie pacis. & pacis cuⁱ non erit finis. Et infra. Sermo finiendus est: sed vt quod in eo disputatum est breui recolligaꝫ summa. Patet hoc sanctum osculi duabus ex causis necessario indultum mūdo vt. & infirmis faceret fidē: & desiderio satisfaceret perfectorum. Porro ipsum osculi non esse aliud: q̄ mediatoꝝ dei & hominū hominē christū hiesum.

Idez in sermo .§.xviii.

ne tercio. Hodie legimus in libro experientie. Conuertimini ad vosmetipsos. & attendat vnusquisq̄ conscientiaꝫ suā in his que dicenda sunt. Explosate velim si cui vnq̄ vestrum ex sententia dicere datū est. Osculetur me osculo oris sui. Non est enim cuiuslibet hominū ex affectu hoc dicere: sed siquis ex ore christi spirituale osculū vel semel acceperit. hoc proprii experimenti profecto solicitat et repetit libens. Ego arbitror neminez scire posse quid sit: nisi qui accipit. Est quippe manna absconditū. & solus q̄ edit adhuc esurit. Est & fons signatus: cui nō cōmunicat alienus. Audi experti quomodo adhuc requirit. Redde mihi inquit leticiaꝫ salutaris mei. Minime igitur sibi hoc arroget mei similis anima onerata peccatis. sarcq̄ carnis adhuc obnoxia passionibus: que suauitatē spiritus necdū senserit. internorūq̄ ignara atq̄ inexperta penitus gaudiorum. Ostendo tamē ei qui huiusmodi ē locum in salutari sibi cōgruentē. Nō tenere assurgat ad os serenissimi spōsi: sed ad pedes seuerissimi domini mecū panida iaceat. et cum publicano terrā tremēs non celū aspiciat: ne confusa a luminaribus celi tenebris assumpta facies opprimatur a gloria. Non tibi o quecūq̄ talis es anima. nō tibi loc⁹ ille vltis & despicabilis videatur: vbi sancta peccatrix peccata deposuit. indutt sanctitatē. Miraris qua nazareth potuerit: vel quibus obtinuerit meritis. Dauid accipe Fleuit amare. & de intimis visceribus longa suspiria trahens. salutat hus intra se successa singultibus: felleos humores euomit. celestis medicus celerime subuenit: quia velociter curuit sermo eius. Nūquid nō potio sermo dei: denicq̄ viuus est sermo dei efficax & penetrabilior omi gladio ancipiti. pertingens vsq̄ ad diuisionē anime & spiritus ac compagū & medullarū: & discretor cogitationū cordis. Huius ergo beate penitētis exemplo. pōtemere tu o misera: vt desinas esse misera. Prosternere in terra & tu. amplectere pedes. placa osculis. riga lacrimis. quibus non illum tu lauas: sed te. Non audeas vultū sustollere q̄ audias & ipsa. dimittantur tibi peccata tua. Et nota q̄ non in isto sermone. iij. sed in. vj. declarat. qui sunt duo pedes eius spirituales. quibus discurrit per mētes hominū & manet. sm illud. Adorabimus in loco vbi steterunt pedes eius videlicet misericordia & iudicij seu iusticie. His inq̄ pedibus denotas per ambulat mentes incessanter lustrans scrutansq̄ renes & corda. His pertransit certe et nunc benefaciendo & sanando omnes oppressos a diabolo. & spiritualiter & inuisibiliter. Ex pede iudicij diuini seu iustitie inprimitur vestigiuꝫ timoris ex pede misericordie vestigiū spei. Si enī inquit dolore peccati & iudicij timore cōpungeris. veritatis iudicijq̄ vestigia labia impressisti. Qr si dolorē timoreq̄ diuine intuitu bonitatis & spe cōsequēde indulgētie tempans: cerā misericordie pedē amplecti te noueris. Alioqn alterū sine altero osculari nō expedit. qz recordatio solꝰ iudicij in baratrū desperationis precipitat: & misericordie fallax assertio generat securitatez. Idē in sermone. iij. Sōpto itaq̄ ad pedes pulo osculo. nec sic quidē p̄sumēs statim ad osculū oris assurgere: sed erit tibi gradus ad ipm medij quoddā aliud osculū: q̄ secundo loco ad manū accipies. de q̄ & tale accipe sōem. Si dixerit mihi hiesus. Dimittūt tibi peccata tua. nihi ego peccare desiero quid p̄dero: Si rursus pedes meos q̄s lauerā maculanero manq̄d aliud lauisse valebit: Qui q̄ debuit volantarē penitēdi. op⁹ est vt addat cōtinendi virtutē: ne iterū penitēda cōmittā. fiantq̄ nouissima mea peiora priorib⁹. Ue enī mihi enī penitēdi. si subtraxerit manuꝫ statiꝫ sine q̄ mihi possim facere. Mihi inq̄ q̄ nec penitere nec cōtinere. Paueo q̄ inder intērat nō faciēti fructū bonuꝫ. Fateor p hoc nō sum cōtentus priori gratia. qz iā malorū sum penitēs: nisi & secundā accepo. vt videlicet dignos faciā fructꝰ penitēte: & deincepe nō reuertar ad vomitū. Hoc q̄ mihi restat pr⁹ petendū & accipiendū q̄ presumam altiora & sanctiora cōtingere. Noli repente fieri sūmus. paulatim. p̄cē volo. Citius placas cū. si mēsurā tuā seruaueris: & altiora te nō q̄sieris. Longus salt⁹ & arduus ē de pede ad os: & nec accessus cōuenit. Quid enim recenti adhuc respius pulvere ora sacra cōtinges: Per manū tibi trāsitus sit. illa pius te tergat: illa pius te erigat. Hāc erigat: dando vt p̄sumas: Quid illā decoꝝ cōtinentie & fructus digni penitētie: que sunt opa pietatis: Sane accipiēdo donā osculare manū. Hoc est nō tibi: sed nomini eius da gloriā. Da semel. da iterū: tum p cōdonatis criminibus & p collatis virtutibꝫ. Idē in sermone septimo de osculo manū ait. Mō manu: sed manꝰ ostendo p̄ propriq̄ distinguo vocabulis. Latitudo vna: altera fortitudo dicat. q̄ & tribuat affluenter: & defendat poteter q̄ dederit. Utrāq̄ p̄fecto osculabit: q̄ ingratꝰ nō fuerit dñi. vtiq̄ bonoꝝ oīm sicut largitoꝝ. sic & cōseruatoꝝ recognoscēs & cōfitens. Jaz tandē in osculis duobus diuine dignationis gemitū habēs experimentū. for-

ſan nō confundenis preſumere ſanctiora. Quantū quidē creſcis in gratia: tantū in fiducia dilatans. Hec via. Hic ordo. Primo ad pedes procidimus z ploramus cordā domino ea que fecimus nos. Secundo manus querim⁹ ſub lenantis z robortantis genua vſſolata. Poſtremo cū iſta multis precibus obtinemus z lacrimis rorem demum audemus forſan ad ipſum os glorie caput arrollere. qđ paueus z tremens dico nō ſolum ſpeculandū: ſed etiaz oſculandum eſt. Tibi domine dieſu. tibi dicit cor meū: exquiſiui te facies mea. faciē tuā domine requirā. Poſt oſculum igitur pedū peccata mihi remittēdo poſt oſculū manuum beneuinēdi gratiā indulgendo: quid reſtat o bone domine miſi vt iaz in plenitudine lucis in ſeruore ſpiritus ad oris quoq; oſculū dignāter admittēs. admpleas me leticia cū vultu tuo. In primo ſane oſculo primordia dedicantor noſtre cōuerſionis. ſecundū autem profitentibus indulget: porr o tercium expenitur ſola z rara perfectio. Ab hoc ſolo quod vltimo poſitū eſt: ſumpſit exordium ſcriptura iſta quā tractare ſuſcepimus: z ipſius cā reliqua duo adiuncta ſunt. Cur enim cū ſufficere poterat dixiſſe ſimpliciter oſculetur me: preter motem tamē vſq; loquendi diſtincte z ſignanter adiecit oſculo oris ſui: niſi vt oſtēderet ipſum quod petebat oſculū ſummū eſſe: z nō ſolum. Nōne veniaz ita inuicez loquimur. Oſculare me vel da mihi oſculū: z nemo addit ore tuo vel oſculo oris tui. Et ſic de proditore iuda dicitur. Oſculatus eſt eum. ſimt ergo hi tres animarū affectus ſiue profectus expertis vītarat ſatis noti z manifeſti. cum aut de actis malis indulgentiam. aut de bonis agendis gratiā: aut etiam ipſi⁹ inſultoris z benefactoris ſui preſentiā. eo quidē modo quo in corpore fragili poſſibile eſt intueri obtinet. Et in hominibus quidē ita eſſe videmus. ſeruos videlicet offenſozes dominoſū oſculari ſolere pedes cum ab eis veniā petunt z pauperes diuitum manus cuz ab eis munus accipiunt.

Deꝰ quia ſpiritus ē deus z ſimpler. nullis illa eſſentia mēbris eſt diſtincta corporeis. erit forſitan qui nullatenꝰ de illo recipiat tale aliquid. Sed de his ſcriptura teſtat. Nam z os habere dicit: quo docet dominē ſcientiā. z manum habet: quaz aperit dando eſcā omni carni. z pedes habet: quoꝝ terra ſcabellum eſt. Hec inquā habet deꝰ p effectū non per naturā. omnibus omnia eſt: qui omīa administrat. nec quicq̄ eſt omnīo propīe. Nam quod in ſe eſt lucē habitat inaccēſibilē. z par eius exaperat omnem ſenſum. z ſapientie eius nō eſt numerus: z magnitudinis eius non eſt finis. Nec poteſt euz homo videre vt viuat. non quod longe ab vnoquoq; ſit qui eſſe omniuz eſt ſine quo omnia nihil: ſed vt tu plus mireris z nil eo preſenti⁹: z nil eo incōprehenſibilius. Quid nempe vnicuiq; preſentius q̄ eſſe ſuū: Quid cuiq̄ tam incōprehenſibilius q̄ eſſe omniū: Sane eſſe omniū dixerim deum. non quia ſint illa quod eſt ille: ſed quia ex ipſo z cum ipſo z per ipſum z in ipſo ſunt omnia. Eſſe ergo omniū que facta ſunt. ipſe factor eoꝝ eſt cauſale nō materiale. Tali proinde modo dignatur illa maieſtas ſuis eſſe creaturis omnibꝰ quidez qđ ſunt: animatis autē quod z viuant. Porro ratione vētibus lux. recte vīctribus virtus. vincētibus gloria. Et in his omnibus creandis. gubernandis. adminiſtrādis. mouendis. promouēdis. innouādis. formādis. nullis corporeis indiget inſtrumentis: qui omnia ſolo verbo z corpora creauit z ſpūs. Anime corporibꝰ z corporeis regent ſenſibus: per que ſibimiceꝝ innoteſcant z valeāt. At nō ita oī potēs. cui de ſola voluntate celeris ſuppetit ſufficientia. tam creandis rebus q̄ ordinādis. aut voluerit valeat cui vult quātū vult. z abſq; corporalū officio obſequioue membroꝝ. Nec ſolū vniuerſa nouit ſine corpe: ſed z innoteſcit mundis corde ſine corpore. Cęterū angelica corpora vrū ipſis ſpiritibus naturalia ſint ſicut hominū ſua: et ſint animalia vt homines ſed immortalia. Porro ipſa corpora mutāt z verſent in formā z ſpeciem qua volūt quando apparere volunt. denſantes z ſolidātes ea quantū volunt. cū tamen in ſui veritate p ſubtilitate nature atq; ſubſtātie ſue palpabilia ſint: z noſtris omnino inattingibilia vſibus. An ꝛo ſimplici ſpiritui ſubſtātia ſubſiſtēs corpora cum opus eſt ſumāt. rurſuſq; expleto ope ponant i eadem de qua ſumpta ſunt materiaz diſſoluenda: nolo a me hoc requiratis. Vident patres de huiſmodi diuerſa ſentire: nec mihi perſpicuū eſt vnde alterutrum docā z neſcire me fateor. Illud autē ſcitote milli creatoſi ſpirituum per ſe noſtris mentibus applicari. vt videlicet nullo mediante noſtri ſiue corporis inſtrumento ita nobis miſceatur vel infundat: quo eius participatione docti ſiue doctiores bom ſiue meliores efficiamur: Nullus angelorum nulla animarū hoc modo mihi capabilis eſt. nulli⁹ ego ſum capax. nec ipſi angeli ſe ita alterutrū capiūt. Se queſtrent. poſſide prerogatiua hec ſimo atq; incircūſcripto ſpiritui: qui ſolus docet angelū vel hominē ſcientiaz. Inſtrumentū non querit noſtre corpore auris ſicut nec ſibi otia. per ſe infunditur: per ſe innoteſcit. Porro capit a puris. ſolus nullius indiget: ſolus z ſibi z omnibꝰ de ſola omnipotenti voluntate ſufficiens. Operat tamen immēſa z innumera per ſubiectā creaturā ſiue corporalem ſiue ſpiritualē: ſed quaſi imperans non quaſi mendicans. Ex verbi gratia. q̄ linguam meā corporalem aſſumit nunc in opus ſuū. docere videlicet vos. cū per ſe abſq; dubio faciliꝰ ſuauiuſq; id poſſet. profecto indulgentia eſt nō indigentia. Ja profecto quidem veſtro meritū querit mihi: non ſibi ſolatiū. Idipſum ſapere eſt omni hominī operāti bonum: ne ſoite in ſe de bonis domini z non in domino gloriet. Ille quidem attingebat a fine vſq; in finem fortiter diſponens cīa ſuauiter: ſed non ſentiebat ab hominibus. Et gaudebāt de bonis domini z domini ſabaoth. eo q̄ cum tranquillitate indicaret omnia nec ſciebant. Ab ipſo erant ſed non cum ipſo. per ipſum viuebant ſed non ipſi. ex ipſo ſapiebant ſed nō ipſum. Alienati. ingrati. inſenſati. Hinc demū factum eſt. vt q̄ erant. q̄ viuebāt. q̄ ſapiebant. nō auctori attribuerent: ſed nature aſcriberent. aut certe quod inſipientius eſt fortune. propriisq; induſtrie z virtuti multi multa arrogarēt. Quāta ſibi vſurparunt ſeductoꝝ ſpirit⁹. quāta ſoli z lune data ſunt. quāta terris z aquis attributa. quāta manufactis fabricibuſq; mortaliū operibus. herbis. arbuſtis. minutiſſimiſq; ſeminibus. p numinibus deferebat. Quoꝝ dominus miſeratus. erroꝛes de monte vmbroſo z condenſo dignanter egrediens: in ſole poſuit tabernaculū ſuuz. obtulit carnem ſapientibus. carnem per quam diſcerent ſapere ſpiritum. Nam dum in carne z per carnē facit opera. non carnis ſed dei nature. Vtiq; imperans ſuperaſq; fortunam ſtultū facies ſapientā hominū. demoniūq; debellās tyrānidē manifeſte indicat ſe eſſe p quē eadē z ante fiebāt q̄ fiebāt. In carne inquā z per carnē potēs ac patēter operatus. mira locut⁹ ſalubria paſſus indigna: cuidēter oſtēdit quia ipſe ſit: qui potēter ſed inuiſibiliter ſecula condidiſſet. ſapiēter regeret. benigne protegeret. Denigz duz euāgelizat ingratis: ſigna perhibet infidelibꝰ. p ſuis crucifixoꝝ oraz. nōne liquide ſeipſum eſſe declarat: qui cuz patre ſuo quotidie ſolē ſuū oriri facit ſup bonos z malos. Eu aperit os carnis ſue docēs in mōte diſcipulos: qui in ſilentio i celeſtibꝰ angelos docet. En ad tactum corporee manꝰ curat lepra. fugat cecitas. audit⁹ reparatur. lingua muta eſoluit. diſſipulus ꝑpe merſus erigit. En ſecꝰ corporales pedes iacēs ac penitēs audit peccatrix. remittuntur tibi peccata tua. Satis de duobꝰ oſculis victi eſſe reor: videam⁹ z de tercio. Oſculet me oſculo oris ſui. qđ dicitur ſpōſus: que ſponſa: Deus z aia fidens deꝰ. Sed pono diuerſas affectiones. vt ea que proprie ſponſe congruunt: diſtinctius elucęſcant. Si ſeruus eſt timeat a facie domini. ſi mercenarius ſperet de manu domini. ſi diſcipulus: aurem vt imparet z cor det magiſtro. ſi filius: ho-

nosset patrem. Que vero osculū postulat: amet. Excellit in nature bonis affectio but⁹ amoris, precipue cū ad suū recurrit principiū quod est deus. Neq; sūt inuēta tā dulcia nomina, quibus verbi alicq; voluces adumbrare exprimerentur affectus: quēadmodū spōsus ⁊ spōsa, quippe quibus oīa cōmunia sunt, nil proprium: nūa se diuitum habentium, vna vtriusq; hereditas, vna domus, vna mēsa, vnus thorus, vna etiā caro. Deniq; propter hanc relinquet hō patrē ⁊ matrē ⁊ adherebit vxori sue ⁊ erūt duo in carne vna. Diuinitas ⁊ humanitas i vno homine. Si ergo amare spōsis speciāliter principaliterq; conueniat: nō immerito spōse nomine cēletur anima que amat. Amat autem: que osculū petit. Nō petit libertatē, nō mercedē, nō hereditatē, nō denig; doctrinā: ⁊ osculus more vel plane tamē castissime spōse, ac sacri spīritūs amorē, nec omnino valēs flamā dissimulare: quā patitur. Nō facit, ꝓbemig; nō captat benivolētiam: ⁊ ex abūdantia cordis repēte ꝓrupens, made frōtoseq; satis, osculetur me ait osculo oris sui. An nō tibi quasi manifeste dicere videtur. Quid mihi est in celo a te quid volui super terrā: Amat, ꝓfecto cāste, que ipsum quem amat querit: nō aliud quicq; ipsius. Amat sancte, quia nō in cōcupiscētia carnis: ⁊ in puritate spūs. Amat ardēter, qui ita propio debriat amore: vt nisi flatē nō cogitet. Quid enim, qui respicit terrā ⁊ facit eā tremere: ⁊ illa se ab eo postulat osculari: ⁊ hoc ne est: Hoc ꝓcessus introducta ab eo in cellā vinariā. Naz ⁊ dauid de quibusdā ait. Inebriabunt ab vbertate domus tue. O dōe quāta est vis amoris: quāta in spū libertatis fiducia: Vere cūde tamē nō ad ipsum spōsum ⁊ mōnem veniūt: ⁊ ad alios tanq; de absente. Osculet me inquit ꝛc. Itaq; per domesticos ⁊ intimos accessus ad intima queritur ambit ad videri atū. Qui nam illi: Credimus angelos sanctos astare otātibus, offerre deo ꝑces et vota hominū. Vbi tamē leuari puras manus aspexerint, sine ira ⁊ disceptatione: vt patet in thobie exemplo. Nō etiā offēdit ꝑo, dicens. Preuenerūt principes coniuncti psallētibus ꝛc. I. denote otantibus.

Idez in sermone .§.xix.

uij. Hodie sicut hesterna, pusillione tenetis de sūmo os, osculo dispūtare proposito est. Audite attētius quod sapit sanguis, ⁊ gustatur ratius: ⁊ intelligit difficilius. Mihi videtur (vt paulo alius in choro) ineffabile quoddam atq; inexptū omni creature osculū designasse q̄ ait. Nemo nouit filiū nisi pater, ⁊ nemo nouit patrem nisi filius: aut cui voluerit filius reuelare. Pater eni diligit filium ⁊ singulari dilectione amplectit. Sūm⁹ equalē, eternū⁹ coeternum, vnus vnicū. Si enim nō minori dilectione vel affectione filio astringitur, quippe pro cuius amore ⁊ moritur ipso attestante: qui ait. vt sciant omēs quia diligo patrem surgite eamus. haut dubiū: quin ad passionem. Illa itaq; mutua gignentis genitiq; ꝓgnitio pariter ⁊ dilectio quid nisi suauissimū osculū est: sed secretissimū. Ego pro certo ad tantū ⁊ tamq; diuini amoris archanū, nec ipas quidem angelicā arbitror admitti creaturā. Eteniz paulo hocipsum sapiente. Pat illa etsperat omnē etiam angelicum sensum. Unde nec ista (q̄q; multū ꝓfectē) audet dicere. Osculetur me osculo oris sui. Soli illi. I. reseruat patri. sed aliquid minus postulans. Osculetur me inquit osculo oris sui. Videte nouā sponsam nouū osculum accipientē. nō tamen ab ore: sed ab osculo ōis. Insufflauit eis inquit haut dubiū quin hec ipsa apostolis. i. primitiue ecclesie virtū. Accipite spīritū sanctū. Osculū profecto fuit. quid ē corporeus ille flatus: nō sed inuisibil⁹ spiritus. Qui ꝓpterea in illo dominico flatu datus ē. vt per hoc intelligeret. ⁊ ab ipso pariter tanq; a patre procederet. q̄q; vere osculū: quod osculāti osculato cōe est. Itaq; sufficit sponse si osculet a spōso osculo. etiā si nō osculetur ab ore. Nec enī exiguum quid aut vile putat osculari ab osculo: quod nō est aliud q̄ infundi spiritui sancto. Nempe si recte pater osculādo filiū osculatur accipit⁹ nō erit ab re spīritūs sanctū osculū intelligi. vt qui patris filiiq; imperturbabilis pax sit, gluten firmū indissolubilis amor, indistibilia vincula. De ipso igit audet sponsa ipsumq; infundi sibi fideliter sub nomine osculi petit. Tenet enim aliūd vnde sit ei occasio presumēdi dicens ei. Nemo nouit filiū nisi pater: neq; patrem quis nouit nisi filius, adiecit: aut cui voluerit filius reuelare. Nō autē⁹ difficilit sponsa, quin sibi velit sicut voluerit. Petit ergo audacter dari sibi osculum. hoc est spīritūs sanctum: in quo ⁊ filius reuelatur ⁊ pater. Alter enim sine altero nequaq; innotescit. vnde qui videt me: videt ⁊ patrē ait. Deniq; qui secunt agnum dicūtur in apocalipsi habere nomē eius ⁊ nomen patris eius scriptū in frontibus suis. quod est de vtriusq; notitia gloriari. Sed dicit aliquis. Ergo spīritus sancti cognitio nō est necessaria. vt cum dixerit esse vitā eternā nosse patrem et filium: ⁊ de spiritu sancto tacuerit. Est vtiq; sed vbi pat ⁊ filius perfecte agnoscit: vtrius bonitas que est spīritus sanctus nō ignorat. Neq; eni bō hominī integre innotescit: q̄diū latet. vtrum an bone an male voluntatis sit. Quanq; ⁊ cum dictū est. Hec est vita eterna ꝛc. Profecto etsi missio illa beneplacitū est tam patris benigne mitentis: q̄ filij volūtate obediētis: demōstrat nō oīo tacitum esse de spūsancto. vbi tāte vtriusq; gratie mentio fcā est. Utriusq; siquidē amor ⁊ benignitas spūssanctus est. Trine igit huius agnitionis infundi sibi gratiā, quātum quidē capit in carne mortali pōt spōsa pent: cū osculū petit. Petit aūt a filio: q̄ filij est cui voluerit reuelare. Revelat autē fili⁹ seipsum cui vult reuelare: reuelat ⁊ patrē. reuelat autē sine dubio per osculū. hoc ē per spīritūsanctū. teste apostolo q̄ ait. Nobis aūt reuelauit ꝑ spīritūsanctū suū. At vero dādo spīritū p quē reuelat: et ipm reuelat. Pcurō reuelatio q̄ fit ꝑ spīritūsanctū, nō solū illustrat ad agnitionē: sed etiā accēdit ad amorē. dicēte paulo. Charitas dei diffusa ē in cordibus nostris ꝑ spīritūsanctū q̄ datus est nobis. Et iō forsan de his q̄ cognoscētes deū nō sicut deū glorificauerūt. nō legit q̄ spūsancto cognoscerēt: qa cū cognouerūt nō amauerūt. Sic q̄pe habes de⁹ reuelauit eis. nec adiunctū est ꝑ spīritūsanctū. Vos q̄q; vt cautē in archanis sensibꝰ pedē figatis. memētote semp q̄ sapiēs ait. Altiora te ne quaesieris ⁊ fortiora te ne scrutatus fueris. In spū ambulate i illis. nō in ꝓpio sensu. Doctrina spūs nō curiositatē acuit: sed charitatē accēdit. Merito ꝓsinde spōsa que dilexit anima sua inquirēs. nō se carnis sensibꝰ credit. ñ curiositatē, bñane ratiocinys imantibus acquiescit: sed petit osculū. i. spīritūsanctū inuocat. ꝓ quē accopiat simul ⁊ sciētie gr̄a fidei ⁊ gratie condimētū. Sane in osculo illo nec error locū habet nec tepor. Quibtem gratie gemine sacrosancti osculi suscipiēde, paret e regione duo labia sua que sponsa est. I. intelligentie rationem ⁊ sapientie voluntatem. vt de pleno osculo gletians mereatur audire id. Diffusa est gratia in labijs tuis: propterea benedixit te deus in eternum.

Idem bernardus .§.xx.

in apologetico contra superfluos otiatus ecclesiarū. Omitto otationum immēsas altitudines, immoderatas lōgitudines, superuacuas latitudines, sumptuosas depositiones, curiosas depictiones, que dum in se otantiūz retorquent aspectum: impediunt ⁊ affectus: ⁊ mihi quodāmodo repelentant antiquum iudeorum ritus. Sed ecclesiant hec ad honorem dei. Illud autem monachos interrogo monachos. quod in gentibus gētilis arguebat: Dicite (ait ille) pontifices in templo quid facit aurum. Ego autem dico. Dicite pauperes. Non enim attēdo verbū: sed sensum. Dicite inquā pauperes in sancto q̄d facit aurum. Et quidem alia causa est episcoporum, alia monachorum. Scimus nanq; quod illi sapientibus ⁊ insipien

ribus debitores cum sint carnalis populi devotionē quia spiritualibus non possunt: corporalibus excitant omnimē dis. Nos autem qui iam de populo exiimꝰ. quoꝝ pcio sa pio christo relinquimus: qui omnia pulcre lucentia. canore mulcentia. suaue olentia. dulce sapientia. tactu placentia. cūcta deniqꝫ oblectamenta corporea arbitrati sumus vt stercora vt christū lucrifaciam: quoslī quaeso devotionem in his excitare intendimꝰ: quē vnqꝫ ex his fructum requirimꝰ? Stultoꝝ admirationem an saltē plausionem: An forte qm̄ cōmiri sumus inter gentes: vidi cimus opera eorum ꝛ seruimus adhuc sculptilibꝰ eorum: Et vt aperte loquar. an nisi facit hoc auaricia que ē ydolorum seruitꝰ: ꝛ non requirimꝰ fructum sed datum: Tali quadam arte spargitur ea vt multiplicet. expendit vt augeatur ꝛ effusio copiam parit. Ipso quippe visu sumptuosarum. sed ꝛ mirandarū vanitatū accenduntꝰ homines: magisqꝫ ad offerēdū qꝫ ad orandū. Sic opes opibus auriuntur. sic pecunia pecuniaꝫ trahit. quia nescio quo pacto vbi amplius diuitiarū cernitur. ibi offert libentius. Auro textis reliquijs signantꝰ: oculi ꝛ loculi aperiuntꝰ. Ostenditꝰ pulcerrima forma sancti vel sancte alicuiꝰ. ꝛ ex eo creditur sanctior: quo coloratior. Currunt homines ad osculandū inuitantꝰ ad donandū: ꝛ magis mirantur pulcra qꝫ venerantur sacra. Ponunt deinde in ecclesia gēmate. nō chorone sed rote lampadibꝰ circūsepte. Terminus ꝛ pro candelabris arbores quasdam erectas: multo eris pōdere miro artificio opere fabricatas. Quid putas in omnibꝰ ipis querent. penitentiā compūctio. an intuentiū admiratio: O vanitas vanitatū. Fulget ecclesia in parietibꝰ ꝛ in pauperibus eget. Suos lapides induit auro: ꝛ suos pauperes filios nudos deserit. De sumptibus egenoꝝ seruit oculis diuitum. Inueniūt curiosi quo delectent: ꝛ non inueniunt miseri pauperes christi quo sustententur. Idem. Ut qui saltem sanctorum imagines non venerantur: vtiqꝫ hoc ipm quod pedibꝰ conculcat nitet pauimentū. Sepe spuit in ore angeli sepe alicuiꝰ sanctorū facies calcibꝰ tunditur transeuntiū. etsi nō sacris imaginibꝰ. cur vel nō parcetur puris coloribꝰ: Decoras quod mox fedandū ē. cur depingis quod necesse est cōculcari: nisi forte ꝛ hic aduersus memoratū poete versiculū versus propterea prophetice ille respōdeatur. Domine dilexi decorē domꝰ tue ꝛc. Assentio. patiamur ꝛ hec fieri in ecclesia. quia etsi noxia non sūt vanis ꝛ auaris: non tamen simplicibꝰ ꝛ deuotis. Ceterū in claustris coram legentibꝰ fratribꝰ. Quid facit illa ridicula monstruositas. mira deformis formositas. ac formosa deformositas: quid immūde symie: Quid fieri leones: Quid mōstruosi centauri: quid semihomines: quid maculose tigrides: quid milites pugnātes: quid venatores tibicinātes: Videas sub vno capite multa corpora ꝛ sub vno corpore multa capita. Cernit in quadrupede canda serpentis. illinc in pisce canda quadrupedis: ibiqꝫ bestia preter equū: capram trahens retro dimidiaꝫ. Tam multa deniqꝫ tamqꝫ mira diuersarū formarū apparet vbiqꝫ varietas: vt magis libeat legere in marmoribꝰ qꝫ in codicibus. totāqꝫ diem occupare singula ista mirando: qꝫ in lege dei meditando. Pro deo sinō pudet inepti aꝫ cur non piget expensarum.

Capitulum. v.

Vir et circa ānos do

mini. D. cc. in territorio belnacensi quidaꝫ nomine belynandus. frigidimontis monachus vir religiosus ꝛ facundia disertꝰ. qui ꝛ illos versus de morte in vulgari nostro vt testatur vne spec. hist. lib. xxx. ca. cviij. qui publice legunt. tamelegāt ꝛ vtiliter. vt luce clarius patet. cōposuit. Et etiam cronicā ab initio mundi vsqꝫ ad tempus suū in mario quodā volumine digessit. Et hoc quidē opus ita dilapsum est ꝛ dispersum. vt nusqꝫ totū reperiat. Fertur enī qꝫ idē belynandꝰ cuidā familiari suo. s. bone memorie garino siluanectēsi episcopo quoddam euāgelie operis quinternos accommodauerit. sicqꝫ sine per oblitionē. sine per negligentiā. sine alia de causa penitus amiserit. vnde ꝛ in planibus locis hui⁹ operis allegat liber eius. Scripsit ꝛ alia opuscula ꝛ sermones aliqꝫ optimos. vnde ꝛ que nunc notant. Hic excerpta sūt. In cronicis lib. viij. belynandꝰ. Erotes inquit philosophorumꝫ de ingressu animarū ad corpora ꝛ regressu a corporibus ꝛ de locis inferorū latius exposui. vt melius intellecti faciliꝰ caueant. Itaqꝫ de oraculo appollinis: de quo macrobius errorē suum nititur cōfirmare. s. e celo descendit nobis electos sermonē i conuentu fratrū edidisse me memini in hunc modū. Legitur in lib. Job. v. c. Visitans speciem tuam nō peccabis. Sermo opportunus est optimꝰ. Quid est sermo opportunus: Sermo opportunus est tēpore. loco ꝛ persone accommodatus. iuxta illud sapiēte. Nihil tā cognitum sapientie: qꝫ locis ꝛ temporibꝰ sermones aptare. Tempus de quo loquimur. tempus visitationis ē. Locꝰ in quo gregamur ad hoc institutus est. Persone ad qꝫ loquimur. visitatores sunt ꝛ visitandi. O tu quisquis es: visitator aliorum. ī temetipsum prius visitaueris: postea proximū visitando non peccabis. Nam in teipso poteris legere: quomodo alios debeas extra iudicare. Et reuera quid infirmis: quid conualentibꝰ: qꝫ vt spūales medici: qui spiritualiter infirmos visitant: prius seipsos visitare studeant. ꝛ de statu suo interogēr. venasqꝫ pulsatiles affectionū pullent. ne forte contingat illis nondū visitatis ꝛ iam visitātibus. i. nondū correptis ꝛ iam alios corripientibus audire hoc proverbium ab infirmis submurmurantibus. Medice cura teipsum..

De illo oraculo ap- .§.i.

polinis nosce teipsum. i. noscere teipsum. Olim apō delphos aut belynandꝰ scriptū fuisse legit in versibꝰ illo tempore appollinis famosissimū illud oraculū cōsulenti quo ad beatitudinē pueniret nosce teipm. Quinimo aūt sniē non est credendū appollinē fuisse auctorē vel inuentorem: sed potiꝰ furē. Furariꝰ est enim eā de presenti loco. Idē est enī nosce teipsum: quod tuā speciē visitare. Aut certe de illo loco cātici canticoꝝ. Nisi cognoueris te o pulcra inter mulieres egredere ꝛ abi ꝛc. Hāc suiam vel potiꝰ hoc furtū appollinis. satyricꝰ noster iuuenalis diuinā ꝛ celestē suiam appellat. pter sūmam vtilitatē que in ea cōtinetur. Sit enī. Iuā ure despicia: qui scit quātā sublimitatis arblas omitto in lybia sit mōtibꝰ. ꝛ tamē idē ignorat quātū ferrata distet ab arcba faccalis. E celo descēdit nosce teipsum. i.

ra ⁊ flagitia reputari in theatris audiebant. Ceterum verbo⁹ plerisq; proferant veritatē ⁊ bene consulunt hominibus. non ip̄e: sed inuiti necessitate coacti. videlicet a potestatib⁹ sup̄nis siue sanctorū vel angelorū vel dei sicut legimus de illo sermone in demoniaco habitante ab eo prolato. quē beata brigida interrogauit dicēs. Dic mihi verbū domini. Cui subito respōdit dyabolus per obsessum audiente populo. Brigida time dominū: ⁊ timeberis ab omnibus. Ama deū ⁊ amaberis ab omnib⁹. Nūquid dyabolus timotus ⁊ amotis dei potest esse publicus volitarius predicator: sed coactus hec dicebat ⁊ inuitus. Similiter quotiens in euangelijs vel legendis sanctorum legit' dyabolū aliquod verbum protulisse: salutis coact⁹ credēdus ē hoc fecisse. Nec solū in scripturis sanctis: sed ⁊ in hystorijs gentiliū legunt talia. Sic ergo credendū est apollinem respōdisse nō sponte sed inuite: quod sciebat hominib⁹ futurū vtile. Aut sponte protulisse verbū ambiguum: quod non putabat in bonā partē. i. in argumentum humilitatis assumendū.

De vera expositio .§.ii.

ne ⁊ propria dicti verbi iam videam⁹ ait helyuand⁹ vtilitatem sermonis ꝓbenici ⁊ vere diuini: nō delphici. Vtilitatem inquit iob speciē tuam nō peccabo. Duplex est enī species hominis: quia duplex est ip̄e homo iurta testimonium apostoli dicentis. Etī is qui foris est noster homo corrūpit' tamen is qui interior est renouatur de die in diē Exterior⁹ homo corpus: interior animus. In exteriori autem specie quatuor sunt visitanda. i. frequētius meditanda. Vilitas. s. materie. dignitas forme: penalitas vite: ne cessitas ruine. De prima est id geñ. Formauit deus hominē⁊ de limo terre. De secūda id boetij in de consolatione. Pronaq; cū spectent animalia cetera terrā. Os hominī sublime dedit: celūq; videre. Iussit ⁊ erectos ad sydera tollere vultus. De tercia id iob. Hō ad laborē⁊ nascitur ⁊c. De q̄rta id geñ. Pulvis es ⁊ in pulverē reuerteris. Hinc est illud bernar. dictū. Unde superbit homo cuius cōceptio culpa. nasci pena. labor vita: necesse mori. Quelarius explicat satyricus ille Persius dicēs. Discite miseri ⁊ causas cognoscite rerū. Quid fuerimus: et quid nā victuri gignimur. Ordo quis dat' aut mentes q̄s mollis flexus ⁊ vnde. Hec autē cōsideratio quadripartitum parit fructū. vt titare cū sui. desiderū celestis regni. charitatē dei: ⁊ timorē iudicij. Primū. p̄odit de vilitate materie. s. cōsiderata. Secundū de dignitate forme meditata. Tercū de penalitate vite ruminata. Quartū de necessitate ruine examinata. Homo quidē natus de muliere repleē multis miserijs. corporis. s. ⁊ anime. Idcirco oculos ad celū⁊ erectos habem⁹. vt contēpta terra celū⁊ desideremus: ⁊ vt deū p̄e omnib⁹ diligam⁹. qui nos in tam eleganti forma cōposuit ⁊ inter cetera aīalia sic specie humanā nobilitauit. Idcirco Plato egit nature gratias q̄ homo natus esset. Erāt aliquādo fratres simul in auditorio conloquentes. Cūq; aliquis ad socios diceret. se nihil aspicere. vnde nō edificaretur. quidā satis promptul⁹ ad loquendū ait. Quid tibi confert ad edificationē vilio busonis. Et ille statim inquit. Certe multū. quia cū nihil me rnisset: quare me deus magis hominē crearet q̄s bufonē Quotiēs bufonē video. hoc beneficiū a deo gratuitum ad mentē refero. ⁊ dei gratias ago. q̄ mihi nihil mento tas execrabilē formā non tribuit: sed specie pulcerimā ⁊ figuram regiā dedit. Deinde ⁊ hoc mihi cōfert bufonis vilio q̄ quotiēs eū video. forma tamborridū. nature tamfecū. gressa tampigrum. veneno tamnocium. homini tamininicum: valde formido ne assimulatus ei in motib⁹ pectore ⁊ ventre repens. aliquando q̄s auertat a me deus trahat bis pessimis verminib⁹ deuorandus: nō bis tercnio q̄ cito cōteruntur: sed bis terribilibus in gehēna ⁊ de gehēna viuētibus. qui nunq̄s moriunt'. Hoc igitur sapientissimo fratris responso confusus obmutescat obticuit. Sola ergo humane forme dignitas vt cetera in hominē beneficia diuina reticeam'. magna in nobis est diuine dilectionis occasio. Penalitas autē vite que omib⁹ cōmunis est: magnā causam cōtinet fraterne charitatis. Nā vt disertissime ait quidā. cum calamitas sit querula. ⁊ felicitas sit superba. nisi mutuo miseri essemus: olim alius alteri esset fastidiosus. Stultissimus antē est. cui mortis necessitas nimorē non infert indicij: cum scriptum sit. Statutū ē omnibus hominib⁹ semel mori. Hec de exteriori specie dicā sunt. De interiori hominis specie nūc videam⁹. Hec duplex est naturalis. s. ⁊ arbitraria ut idem belyuandus. Naturalis generalis ē omniū: arbitraria propria singulorum. Naturalis attendit' fm cōditionē: arbitraria fm voluntatē. In naturali quatuor attendēda sunt. q̄ aīa rationalis est. q̄ immortalis. q̄ inuisibilis. q̄ illocalis. Prima cōsideratio prohibet hominē a luxuria. secūda ab auaricia. tercia a iactātia. quarta ab inuidia ⁊ a qualibet fraus inimicia. Inter omnia monstra hui⁹ mundi nihil mihi videtur mōstruosius. q̄s q̄ in quibuscūq; humanis corporibus brutos videmus animos ⁊ affectus p̄cellere bestiales. Aristoteles enī ⁊ salustius homines gule ⁊ libidini deditos nō inter homines: sed inter animalia bruta dicunt numerandos. Nō hic dicant homines christiani in nomine ⁊ vita inmentini. qui in suo sterc⁹ cōputrescūt. Rationis autē triplex est officiū. discernere. reprobare: ⁊ eligere. Discernere inter ꝑ⁊ aria. reprobare peiora. eligere meliora. Primum officiū naturaliter habēt demones. secūdo ⁊ tercio pauantur. nō naturaliter quidē: sed voluntate. Igitur temonibus nō hominib⁹ cōnumerandi sunt. qui sciēter eligentes mala ⁊ respuentes bona: illo se prophetice pallio maledictionis obnolant. Ue qui dicūt malū bonū ⁊c. Secūda cōsideratio nos debet abstinere facere ab anarcia. Nihil enī longius a rōne. q̄s hominē qui animo immortalis est. codē animo mortalia immortaliter cōcupiscere: cū omnino necesse sit concupita in proximo a concupiscente relinqui. Tercia cōsideratio nobis persuadere debet fugiendā esse iactantiā ⁊ omnē elationem ⁊ laudis amorem. Nam q̄ anim⁹ noster inuisibilis est. magno argumento nobis est omnia a nobis recte facta vel dicta inuisibiliter quantū in nobis est ⁊ in abscōdito esse facēda vt dicēda: vt pater noster q̄ videt in abscondito reddat nobis. Alio quin grādis reuera abusio est ⁊ fere magicis adequāda vt stigis auctorē abscōditum ⁊ inuisibilē in suis recte factis vel dictis p̄ iactantie vicium ad humanos oculos fotus ex pompari. Hinc vicio efficacissimū ⁊ celerrimū remedium est. si meno nostra frequentius visitet mala sua: q̄s bona. Quarta vero consideratio. s. cōsideratio interiorus hominis. s. quomodo anima illocaliter totū corpus vegetat. seq̄s in singulis illius partib⁹ totam donat: nullam a sentiendi munere relinquens expertē. Nōne mirabilis est quedā ad fraternam incitatio ⁊ persuasio charitatē: Sic enī amp̄ius pulcerimo demonstranit exemplo. omne corp⁹ quā trahet cōgregationis vno ⁊ eodem spiritu debere vegetari. cum videt. Si patitur vnum membrum: compatiuntur omnia membra ⁊c. Quid hic dicunt detractores ⁊ inuidi: qui omnem fratris honorem. suam inhonorationem reputant. sue dempetum estimantes gloie quicquid alienē cessisset: cum potius econtrario estimare debuissent sue gloie additum: quicquid alienē cessisset. Quid inq̄ emularis p me ait moyses. Quis det. vt omnes prophetent: O infelicissimos omnium mortalū. qui de sola proximorum prosperantur miseria: ⁊ quibus sola prosperitas fratrā aduersatur. Sic est ille oculus nequā. ⁊ vt Esopo vl aniano credas. videbis qui sibi alterum oculum velit erui nam proximus eius plinctur vtroq;. Et hec de naturali specie bois interiotis dicimus. De alia specie: quam arbitrariam vocamus videamus. Hec inquit Helyuan-

dus in hominis arbitrio cōstituitur. Idcirco ⁊ arbitraria nuncupatur: quia ſm arbitriū voluntatē attenditur. Tra. ꝙ pulcritudo eius conſiſtit in duobus. ſ. in volēdo quod velle deum ſcimus: ⁊ in nolendo quod deū nolle non dubitamus. Nā vt ait quidā ſanctus. Voluntas dei regula eſt ad quā vtiq; voluntatē noſtram corrigere ⁊ dirigere debemus. Benigꝝ pulcritudo anime ſanctitas ē. Sanctitas autem eſt affectio ſancta: ⁊ in ſancto propoſito ꝑſtāta ⁊ firma. Hec autem ē gemina videlicet odium ſanctū ⁊ amor ſanctus odiū mali ⁊ boni deſiderii. Et malum quidem nihil eſt niſi peccatū ⁊ peccati occaſio: bonū verū nil eſt niſi deus ⁊ dei imitatio. Prima itaq; duo ſemper fugienda ſunt. Secūda vero amplectēda. In his duabus affectionibus conſiſtit cordis mundicia. vnde dicit. Oculi tui columbarū. Columba quidem auis eſt valde timorata ⁊ amorola nimis. Hinc eſt illud poeticū. Timidiſſima turba columbe. Duo igitur oculi columbarū nihil aliud ſunt: ꝙ ſanctus timor ⁊ ſanctus amor. Hec de illo ſermone noſtro excerpta ſufficiant: ꝙ appollinis oraculū a Vacrobio ⁊ aliis quibuſdā philoſophis male intellectus eſt.

De hoc etiam oraculo epiſtolaꝝ quandā ſcripſiſſe memini ad diogenem canonicū: cuius partem in hoc loco inſerere curam. Cognitio inq; hominis in eiſdem cōſiſtit quibus ⁊ compoſitio. Cōpoſitio autem in duobus vel ex duobus anima. ſ. ⁊ corpore. Cognitio vero anime habet ex ſuo exemplari ad cui⁹ imaginem ⁊ ſimilitudinē facta ē. Vt ergo cōuincamus appolinē fallacem. priuo cognoſcē deus eſt deus: ꝙ homo. Naturaliter enī priuus eſt ydea ꝙ ydos. prius ſigillū ꝙ ſigillatum: exemplar ꝙ opus exemplatum. Deus ſpiritus eſt ⁊ anima ſimiliter. Deꝰ ſimplex eſt ⁊ anima. Deus imortalis eſt ⁊ anima. Inuiſibilis eſt deus ⁊ anima inuiſibilis. Deus vnꝰ eſt in ſubſtātia ⁊ trinus in perſonis: ⁊ anima vna ē in ſubſtantia ⁊ trina in potentijs. Deus ſubſtātialiter tot⁹ eſt vbiq; anima nō quidem vbiq; ſed in corpore ſuo ꝙ ſingulas partes tota diffunditur. Poſtremo deus rōnalis eſt vel potꝰ ratio. anima ſimiliter rationalis eſt. Ecce habes ſeptem ſimilitudines anime ad deū. quarum prime ſex etiam bruturū animabus conueniunt. Non enī ſpiritus bruturū ſicut quidaꝝ mentiunt cōporeas eſt: ꝙuis ſit mortalis: ſed incorporeus. Sola autem ſeptima ſimilitudo appropriat anime humane omni: ſed non ſoli. Verū primarum ſex propietatum cognitio multum ei vtilitatis affert. Per hoc enim ꝙ anima humana cognoſcit ſe ſpiritū eſſe cognoſcere poteſt ⁊ aliā vitā ſpirituū a vita carnis ſeparataꝝ. Per hoc etiam poteſt cognoſcere ſe magis ſm ſpiritū ꝙ ſm carnē ambulare debere. Iuxta ad. Spirita ambulate ⁊c. In hoc autem ꝙ ſimplex eſt demonſtrat ꝙ ſimplicit⁹ ambulare debet ⁊ omnē fugere ſimulationē. Per hoc ꝙ immortalis eſt. cognoſcē pōt mortalia. fugienda a ſibi gaudia ⁊ immortalia ſemꝑ appetēda. ⁊ cadē ratione mortalia nō debere ſupplicia metui: ſz immortalia. Per hoc autē ꝙs inuiſibilis eſt. cognoſcere poteſt ꝙ omne bonū quod agit in hoc ſeculo quantum in ſe eſt. debet facere ſi abſcōdito. Per hoc autē ꝙ vna ē in ſubſtātia. ſcire debet qm̄ ei ſemper retinēda eſt vna ⁊ eadē forma innocentie ⁊ iuſticie. ꝓa ſtultus vt luna mutat⁹. Per hoc autē ꝙ trina in potētijs innaī ei ꝙ ſingulare nō appetat poteſtatē. Sed ⁊ali⁹ actiōi intellectus in hoc ternario demōſtratur. Ternar⁹ enī numerus eſt habēs ligaturā. Nā binari⁹ qui ſine medio eſt: ſine vinculo ēt ideo diuiſionē ſignificat. Ternarius autē quia medīū habet: cōcordie ⁊ cōnectionis ē ſignus. Eſt enī impar nūmeroꝝ ⁊ primus totus impar. vñ ſi totus concordia ē. Nā quelibet eiꝰ pars inter duas reliquas media ē. quare nō inmerito ſignat indiuiduā trinitatis ſubſtantiā ⁊ operationes inſeparabiles ⁊ indiſſolubilē charitatē. Et qm̄ obs numerus impar vinculo quodā meditationis ligatꝰ eſt. ꝙ impar nūmerū pacē ⁊ concordiam puto ſignificaſſe vat⁹ mantuanū cū dixit. Numero deus impari gaudet quod idē eſt. ac ſi diceret. Deus pacē diligit ac dilectionē: quia ipſe pax ⁊ dilectio eſt. Igitur animas ꝙ tres ſuas potētias ſibi tamfirmiter tamnaturaliter coherentes. admonetur omnē diuiſionē ⁊ ciſma fugere: ⁊ ſuare vnitatē ſpiritus in vinculo pacis. Per hoc autez ꝙ membris omnib⁹ ex equo cōmunicat. admoneꝰ homo ot ſuo proximo. i. omni homini debitū humanitatiſ obſequiū. ꝙ ſuis viribus cōmunicare debere. inxta id. Omnipotenti te tribue. Poſtremo rationalis eſt anima ſicut ⁊ deꝰ niſi ꝙ deus non tam rationalis: ꝙ ratio ipſa dicendꝰ eſt. Vnde Seneca. Deus inquit totus eſt ratio. Per hanc aūt ſimilitudinē admonetur homo. nō appetenda ſugere ⁊ fugienda nō appetere: ſed inter vtraq; ratiōis oculo diſcernere. ⁊ de diſcretis meliora eligere. Inutiliter enī ꝑcipit diſcretio inter bonum ⁊ malū ⁊ bonū ⁊ melius: vel malum ⁊ peius niſi meliorū electio ⁊ peioris reprobatio ſubſequatur. Sic ⁊ inutiliter voluntas elegit quod prius eligenda ratio non probauit. Electionē autē ſine diſcretione habent iumēta. ⁊ diſcretionē ſine electione habent demonia. Hoc eſt enī in infernum deſcēdere viuentē. i. peccare ſcientē. Hoc eſt apertis oculis cadere ſicut balaā cadebat. ⁊ ille qui dicebat. Video meliora proboq; deteriora ſequor. Benigꝝ ſicut in trinitate que deus eſt due pſone procedunt ab vna: ſic in trinitate potentiaruꝫ anime tres habilitates: ⁊ cōcupiſcibilitas ſemꝑ et ratione debent precedere. vt nihil fugiat illa: nihil appetat iſta: niſi quod ratio fugiendū appetēdūue dixerit. Nuꝫ ſine rōe nihil ē iſta vel illa: ꝙ furor ⁊ inſania. Igit⁹ qō eſt ebamus aſino. frenū eq̄. aurriga currui. domitor leoni. hoc ē rōi re ⁊ amoti Proinde neceſſe ē vtraq; ferā in ꝑcipitiū: niſi vtiq; pulſa rō ducatū. Et hec dicta ſufficiāt de cognitione interioris hominis.

Corporis humani .§.iii.

cognitio in duobꝰ ē in materia. ſ. ⁊ forma. Cōpletionē autē medicis relinq̄. Materia eī de luto vel ſceno ē. de celo ⁊o forma. vñ vnꝰ ex ſeptē mathabeis ait. E celo iſta poſſideo. Formauit igit⁹ deꝰ bolem de limo terre. Formato ꝙ homine iuſſit illius formā in celō reſpicere. vt ſciret i celo formatore ſuū bitare. Et bis aūt duobꝰ trahit hō neceſſitatē duplicē. de forma vt ſanctꝰ ſit: de materia vt humil ſit. Hec aūt forma bōana inſ oēs formas aūalium ab ipſa mūdi creatiōe licet ſemꝑ excellēt: tū ⁊ et incarnatione verbī ⁊ et forma hoīs a deo aſſūpti ſūge maioꝝ dignitaꝫ excellētiā acq̄ſiuit. Neqꝫ enī fruſtra iſtā charitatē q̄ dilexit nos deꝰ nimiā appellauit apſtꝰ ꝙ certo itellexit. ꝙ tā būficiū ſicut nulla mūdane iuſticie magnitudo. ꝓmereri poterat: ſic nulla pōderare eſtimato vel pōderatio poterit. Meliꝰ enī eſtimat deuotio nra q̄ ratiocinatio: gratiarūactio q̄ diſputatio. Facilius comparꝫ pauptas ſpiritꝰ: q̄ glebe diuitiarū acerꝰ. Āū incarnatiōē verbū milis erat deo ſola hoīs forma interior: ꝙ ab incarnatione ꝑbi dei facta ē forma dei iſta quoꝫ forma hoīs exterior Igit⁹ ad oēm ſcripturis ſuggeſtionē cogitare debemꝰ huma forme duplicē vnitā dignitarē. ⁊ nor pudebit nos vel turpe aliq̄d cogitaſſe. Digniorē enī forma vtraq; : q̄ vt tā turpi beſtie cōformet. Bene vero de vtraq; dici pōt. iino etiā debet idē egregiū dictū: Nō facit ad motes tam bona forma malos. Alioquin q̄d paſſurū putas ſupplicia q̄ deboneſtauit formā dei. Ꝑdē autē bōani corpis cognitio alia colligi rōne. Tria quidē in hūano corpe conſiderāda ſunt. origo ſordida. vita miſera. mors neceſſaria. Ter neceſſitate cōtingēs. Nō enī noſter exterior de inmundo ſemine cōcept⁹ ē. ad laborē nat⁹: velit nolit morituruſ. Clamat nō certiſſima mors ſed hora mortis incertiſſima. Mortem enī ſemꝑ ad omniū pēdere oculos. ⁊ iō ſemper habendā ab hominibus pre oculis: ſemperq; meditā daꝫ ſicut ſcriptū eſt. Memorare nouiſſima tua. In hac autem meditatione plato ⁊ pictagoras ⁊ Baſilius noſter

xpianorum philosophus sapientiam posuerunt. Ad hec quit tria potest referri illa diffinitio hominis a quodam sapienti responsa querenti quid ē homo. Vile inquit sperma. vas sterc̄orum. esca vermium. Vile igit sperma fuit in cō ceptu. vas sterc̄orum in reliquo vite cursu. cibus vermiū erit in occasu. Ego autem dico non solum post mortem: sed etiam ante mortem esca vermiū est omnis homo. Vnis enim vestem mutet ⁊ remutet non tamen omnimodis carere potest motibus pinearum. vel pulicum. vel aliorū huiusmodi. Quid ergo prosunt neroni q̄ nullam vestem bis induit: aut hylarioni quid offuit: q̄ alicuius nunq̄ meminit? Locus iste fabulam exposcit. Audi ergo fabulam. verūtamen non fabulam: sed rem gestam de tuo helymando. Philippus belnacensis epūs hospitatus est aliquādo apud nos. non vt quidam deuocationis causa: sed deuotionis. Jam enī ordinis nostri cōmunia hospitalitas plures invenit qui eā deuotant: q̄ singularis sanctitas qui eā honorant. Precepit autem mihi prefatus epūs vt eum facerem missam matutinalem audire. ad quē cum die crastina missa iam cantata venissem: inveni eum adhuc dormientem ⁊ nullus de familia sua vel ex familiaribus suis eum excitare presumebat. Ego autem accessi propius ⁊ quasi iocando excitaui eum dicens. Jam dies est q̄ passeres sur regerunt ad benedicendū dominū: ⁊ adhuc pontifices nostri stertunt in cubili suo. Ad quam vocem expergefactus ille ⁊ confusus indignanter aduersum me q̄ ramlibere eū arguissem stomachabis ait. Vade hinc miser ⁊ interfice pediculos tuos. Ego autem motum illius conuertens in iocum primo respondi. Vide ne pater. ne vermes tui te interficiant: ego enī vermes meos iam interfeci. Scito ergo hanc esse differentiam inter vermes pauperum ⁊ vermes diuitum. vermes diuitum diuites occidunt. vermes pauperum a pauperibus occidunt. Lege machabeorum ⁊ iosephi ⁊ actus apostolorum libros. ⁊ inuenies reges potentissimos antiochum ⁊ herodem agrippā a vermibus consumptos. qua rōe simul ⁊ auctoritate opportunius ille obmutuit. Hec de cognitōe sui scripsi inqt helymād⁹. ne putetur vera cognitio hominis haberi posse ex subdola spiritus immundi sententia: sed de sola spūs̄ancti doctrina salutari. Si autem de eadē cognitōe p̄fectionem tractatū cupis agnoscere. lege moralia beati Gregorij de ipso sanctispiritus ore profusa tertio petro diacono: qui colūbam vidit ad aurem gregorij verba que scriberet suggerentem. Lege quoq̄ pulcerrimum libium beati Bernardi de cōsideratione ad eugenium papam. ex cuius nobilissimo stilo: ex sententijs fere pluribus humanis poteris agnoscē non solum quid sit homo: sed etiā quid sit deus. poteris̄q̄ intelligere auctorem illius libri sapientiorē fuisse ipso apolline. eloquentiorem demosthene. subtiliorem aristotele. moraliorem socrate. discretiorem platone. Hec dicta sunt pro eo q̄ macrobius ad probandas animas e celo lapsas induxit auctoritatez responsi pythie nothissimos. ⁊ hāc esse hominis agnitionem fuisse dixit. Si exordia prima respexeris. vt ex conscientia sue nobilis originis virtutes invocat: quibus eo vnde descenderat eo reascendat. Eodem loco accipienda est virgilij auctoritas. de heroibus: quos apud inferos relegarat: quos dicit nosse solem suum ⁊ sua sydera. qui etiaz res lentiores quas vita exercuerant: eos post mortem exercere refertur dicens. Hinc gratia curruz armorumq̄ fuit: eque cura nitentes. Pascere equos: eadem sequitur tellure repostos. Horum autez falsitas opinionis: vel opinio sanctitatis. inde nisi fallor sumpsit initium. q̄ anime defunctorum peccatorū suoruz penas luentes. multi apparere solent in eo habitu in quo prius vixerant. ad est nullicis in rusticano. milites in militari sicut vulgus asserere solet de familia bellequini de qua henricus aurelianensis episcopus nostri helinacensis epūs frater referre solebat. rem valde mirabilem: quam ipse audierat ab illo qui viderat. s. iohanne aurelianēs ecclesie canonico. Dicebat enim iohannes iste loquens de hac re ad prefatum episcopum. Bachardus archidyaconus cognomēto de puiacbo iturus erat romā. Rogauit aūt me vt quēdam clericū natalem nomie vonus mee ⁊ conomū ei socium darem. quia cautulus erat in rei familiaris cultu dia. bonus dispensator ⁊ prudens ⁊ fidelis: qō rarissime in dispensatorib⁹ invenit. Volebat aūt idem bachard⁹ hunc habere socū itineris sui. nō tam q̄ eum dilegeret: qz quia pecunie sue vt auarissimus valde timeret. Ego autē tam nobile persone ⁊ archidyacono meo non potui negare. Precepi ergo natali clerico vt cum eo iret: et ei tanq̄ mihi in omnibus obediret. Quod ille inuitus annuit timens motus Bachardi cuius auaritiaz non ignorabat. Jneramus autē festus quoddā secretissimū ego ⁊ natalis q̄ alter ex duobus nobis qui prius moreretur: intra dies xxx. si posset ad locum suum rediret. nihil ei in apparitione sua terroris incutiens: sed blande illum commonefaciens ⁊ de statu suo certificans. Cum autem iam prope romam essent. accidit quadam die vt prefatus bachardus cum natali clerico rationem poneret de quotidianis expensis. ⁊ de magna summa minutim singulos nummos ⁊ obolos exigeret: qui ⁊ in quos vsus abiissent. Natalis aūt qui tam minutas rationes reddere mihi nō p̄suenerat. quippe cui ego tanq̄ mihi credebam: iratus aduersus virum nobilem sodidissime prouidentie. cum in reddenda ratione deficeret: secq̄ (audita quoq̄ horrendum est) demonibus commendauit. Eodem autem die cum quandam aquam transiuadarent. scilicet Bachardus ⁊ natalis. idem natalis summersus est. Sequenti vero nocte proxima cum in lecto meo quiescerem vigilans. ⁊ coram me lumen fulgeret in lampade. quia in nocte semper consueui tenebras horrescere: ecce natalis clericus meus ante me astitit. capa indutus pluuiali sicut mihi videbatur pulcerrima coloris plumbei. Ego autem nihil omnino territus. et cum optime recognoscens. cepi quasi gratulans de tam maturo eius reditu transalpino ad eum dicere. Natalis bene uenisti. Nunquid iam rediit archidyaconus? Non inquit domine: sed ego solus rediij iuxta constitutum. Mortuus sum enī. Nolite ergo timere. Ego nullum timorem vobis inferam: sed precor vt succurratis mihi. Ego enim in magnis tormentis sum. Cui inquam? Satis honeste vixisti apud me. Domine inquit verum est. Bene inqnit mihi esset: nisi hodie subita penitentia ira me demonibus cōmendassem. Rogo autem vos. vt quoscunq̄ potueritis monetis: vt hoc nunq̄ faciant. Qui enim se cōmendat demonibus dat eis potestatē super se: sicut ⁊ ego miserimus feci. vnde potestatem habuerunt super me. vt me statim summergerēt. Et propter hoc solum tot aquas Nam bene confessus eram de omnibꝰ peccatis meis et in nullum recideram. Tunc ego quomō inquā tam pulcram capam habetis si estis in tormētis? Dñe inquit hec capa que vobis tam pulcra videtur. ponderosior est mihi ⁊ grauior q̄ turris permanēsis si mihi superposita esset. Pulcritudo autem illa est spes venie: quam habeo propter confessionem quam feci: si tamen mihi succurratur. Cui ego. Certe inquam vobis succurram quantum potero: Sed obsecro vt dicatis mihi si estis reputatus in illa miseria: quam dicunt bellequini. Et ille. Nō domine milina illa iam nō vadit: sed nup ire desijt quia penitentiam suā peregit. Corrupte aūt dictus est bellequin⁹ pro karlequinus. Fuit enī karolus quintus qui peccatorum suoz longam egit penitentiam ⁊ nuper tandem per intercessiones beati dyonisij liberatus est. Sed rogo vos. vt misereami mei. Et hec dicens cum fletu euanuit. Precidcirco viri inquit helymandus. vt per hoc clarescat. vnde sumpsit exordiū virgilian⁹ error de diabo defuncto⁹: quos heroas appellat. dicēs eos habē candez curā equoz currūz ⁊ armoz p⁹ mortē: quā habebāt dū viuebāt. de q̄ re certissimā referebat exēplū patru⁹ me⁹ bellebād⁹ bēnici quēdā

remensis archiepi cubicularius, dicebat enī. Dño me⁹ archiep⁹ mittebat me apud attrebatū, dum aūt quadā die circa meridiē quoddā nemus appropinquassem⁹ ego ⁊ familius meus, qui me precedebat celerius equitans vt mihi ꝓpararet hospiciū: audiuit ille tumultū magnū i nemore quasi multiplices ⁊ varios equoꝝ fremitus, armoꝝ sonitus, ⁊ velut voces multitudinis impetu procurrentis in bellū. Expauefact⁹ ergo ipe ⁊ equus eius ꝓtinuo regressus est ad me. A quo cum quererē quare reuerteret, Respondit. Equus meus nec fuste nec calcaribꝰ etiam cogi potest vt procedat: ego etiam ipe cadeo territus sum vt oino pro cedere non audeam. Mira enī vidi ⁊ audiui. Nemus enī illud demonibꝰ ⁊ defunctoꝝ animabꝰ plenum est. Audiui autem eos clamare ⁊ dicē. Jam habemus prepositū de area, in proximo habebim⁹ archiepm remensē. Ad quod ego respondi. Signum crucis in frontibꝰ unusquisq; nr̄m ⁊ securi procedamus. Cum ergo processissem⁹ ⁊ ad nemus peruenissem⁹ iam imbre pcesserāt, ⁊ tamē voces quasdam confusas audiui. ⁊ fragores armoꝝ ⁊ equarum fremitus: sed nec vmbras videre nec voces intelligē potui. Cū autem rediissemus ad inuenimus eṗm in extremis nec post has voces. xv. dieb⁹ superuixit. vnde conijcit ab illis spiritibus raptum: a quibus audita fuerat rapiendū. Hinc apparet quales equi sunt illi, super quos aliquādo anime defunctoꝝ videnē equitare. Sūt ei dēones se in equos trāsformātes, q̄ sellotes sunt ale miserime peccatis one rate tūc armis quibusdā ⁊ clipeis consule. iuxta id ꝓpheticū. defenderūt in infernū cū armis suis. i. cū mēbris suis que fecerūt in vita arma iniquitatis peccatoꝝ nolētes ea facere anima iubente deo. Certū est enī equū alat esse superbū ⁊ cōsumat. ꝓtentionis ⁊ belli ocpidum. fementē ad coitū ⁊ in libidine ꝓpotentē. Demones igit̄ in equos trāsformati ofendūt sellotes suos talibꝰ sceleribꝰ oblectasse. Talis equ⁹ erat ille qnē monstrauit carbonar⁹ comiti cuidaꝫ nūerneū. Erat enī carbonar⁹ iste vir pauꝑ in seculo: ⁊ dimes in deo, religiosus ⁊ timēs dominū. ob quod familiaris erat etiaꝫ ꝑdicto comiti. Hic dū nocte quadā vigilaret ⁊ custodiret foucā suam carbonificam acriter incensam. ecce quedā femina nuda currēs apparuit. ⁊ post eā eques q̄dam equo nigro insidēs enudato gladio velociter equitans: vt fugientē apprehenderet mulierē, que dum fugiens fossam circuiret comprehēsa est ab eo ⁊ perfossa gladio. ⁊ statim facta quasi mortua: quam ille proiecit in ignem et ejusdaꝫ rursus extraxit ⁊ posuit ante se super equū ⁊ abijt. Hec autem visio plumbis noctibus illi ostensa est. Cum ergo quadam die de huiusmodi visione tam frequenti mis antius cogitaret: sic cogitabūd⁹ ⁊ tristis obuiauit comiti. Miratus comes traxit eū ad partē ⁊ secrete quesiuit ab eo quid haberet dicens. Si quis tibi fecit iniuriaꝫ vel molestiam aliquam ne celaueris a me: ego enī te bene vindicabo. Et si in egestate es: ego tibi succurrā. Qui respō dit. Nihil necesse habeo: de nullo conqueror: ⁊ hoc ⁊ hoc vidi. ⁊ vtinā vos vidissetis. Certe inquit comes tecuꝫ vadam ⁊ videbo visionem hanc magnā. Igitur comes confitetur omnia peccata sua: mutat habitū ⁊ assumit secum carbonarium. Abūtaꝫ cum eo solus in silnam. Et cum vigilarent circa medā noctem, audiunt quēdam buccinantē fortiter ⁊ signant se ꝑ totā. Et ecce misera illa mulier accurrēs nuda sicut prius, cepit fossam fugiēs circuire. quā ille eques insequēs ⁊ comprehēdens gladio peremit: ⁊ in ignem proiecit ⁊ iterum resumpsit. Hec fuga equū ante se posita cum fugere vellet: comes adiurauit eum in nomine domini, vt staret ⁊ diceret quis esset: ⁊ cur hec faceret. Tunc ille subsistens ait. Ego fuꝫ vester ille miles. Et hec est mulier illa nobilis vxor illius militis quem pro amore meo interfecit: vt licentius meo concubitu frueretur ⁊ fre quentius. Et in hoc peccato ambo mortui sumus: nisi q̄ hec sero in ipa mortis pene venimus. Tunc tale tormentum patitur q̄ singulis noctibꝰ a me interficitur ⁊ combuꝝ. Tantū enī dolorem patitur in ictu gladij quo eam feriō quātū nullus vnq̄ in morte sua passus est: ⁊ multo maiorem in combustione. Ad quem comes. Quis est inquit ille equus super quem sedetis. Respondit ille. Diabolus est qui nos ineffabili vexatione torquet. Posset ne vobis ait comes aliquis succurrere. Posset inquit. si vos facere tis in cunctis cōgregationibꝰ que vobis iubiecte sunt oratione pro nobis: ⁊ a pielbyteris missas celebrari. ⁊ psalmos a clericis decantari. Talis equus erat ille super qnē alcē dit infelix ille comes masticonensis. de quo refert Petrus abbas cluniacensis in libro miraculorum. Qr cum quadaꝫ die solēni ille masticone in proprio palatio resideret, multis militibus diuersi ordinis constipatus. repente ignot⁹ homo insidens equo per ostium palatij ingressus. cunctis videntibus ⁊ admirantibꝰ vsq; ad ipsius pervenit dicens se velle ei colloqui. imperans ei vt surgeret ⁊ se sequeret. Qui invisibili potentie non valens resistere surrexit ⁊ vsq; ad ostium venus processit. vbi equū paratum inuenit: quem iussit statim ascendere. Cuius habenas ille accipiēs qui ꝓpter illuꝫ venerat velocissimo cursu ꝑ aeram cunctis aspectibꝰ ferre cepit. Ille aūt miserabiter clamans. succurrite ciues succurrite: totam ciuitatē cōmouit. Omnes aūt eum currentē ꝑ aera conspexerūt. q̄ui naturali oculorum acie potuerūt. Sic tandē subtractus visibꝰ hominum fact⁹ est eternus socius demonioꝝ.

Idem de fomen- .§.iiii.

tis libidinis subtrahendis. Vis extinguere libidinē. pone inimicitias inter te ⁊ mulierem. Sufficiat tibi a serpente receptam te hactenus recepisse. Noli dare sanguisugę sanguinem ad suggendum. sed aufelle eam a cute velut nolut etiam semiplenam. Vis extinguere libidinē. amoue ligna de igne ⁊ si stridet incendiū. Que sunt iniquis ligna que nō sunt infrenenda in ignem huiusmodi bois rixosis. Innumerabilia quidem sunt. pauca tamen ex eis quibus ⁊ cetera possis cognoscere dinumerabo. Ista sunt q̄ ocia segnities. somnus ⁊ femina vinum. prosperitas. lud⁹. carmina. forma. puer. De primo. homines ocio corꝝ alūt. animus quoq; pascitur illis. Et lucanus. Variam dant ocia mētē. Et quidā de nostris. In desiderijs est oīo ocio sua. Et regula illa benedicti ait. Ociositas ruina ē anime. Et quidā de fratribꝰ. Nunq̄ te inueniat dyabol⁹ ociosū. De scōa habes versus. Quere egisthus. quare sit factus adulter. In promptu causa est desidiosus erat. De tercio est illud apō carbonis ethicā. Plus vigila semp. ne somno tedius esto. Nam vigilanti quies vicis alimēta ministrat. Denicp illa prima duo semper tercium comitantur. nemo enī potest esse somnolentus. quin sit ociosus et desidiosus. De quarto ait apostolus. bonum est nō manducare carnem: ⁊ caro non prodesse quicq̄. De quinto quia infinita sunt exempla sufficit ponere ethimologiam nois. Mulier inḋe vario dicit̄ a mollitie q̄si mollier. Istō mollier intelligēdū est duplicit̄. i. active ⁊ passiue. tamq̄ si diceret̄ mollibilis. i. facilis ad molliendum. vt cito molliat ⁊ cito molliatur. Nolo aūt te ignorare q̄ malle⁹ etiā dicit̄ a molliendo. eo q̄ ferrū molliat. Ferreas mētes ait beronis⁹ ipa libido domat. Et claudian⁹. Ferrea lascivis mollescūt corda sagittis. Vides q̄ quō ꝓueniāt rōes ethimologiarū cuz rationibꝰ naturaꝫ. Quid nō mollit mulier. Quid nō mollit mulier. Mulier igit̄ ē malle⁹. Vere mulier malle⁹ est vniuerse terre: per quam dyabol⁹ ⁊ mollit ⁊ malleat vniuersam terrā. Quō nō cauisti tibi ab hoc malleo: Nonne ille est malleus: qui tui massam corporis vsq; ad plumbeas extremitates vel extenuauit laminas. imo etiam qui assidue cudendo sup te suum de te fecit incudem. Si ergo vis fugere ab hoc malleo. exi d̄ fornace ferrea babilonis. nisi forte hoc tam magni tāgravis malleitunsiones assiduas non formidas: qui contra ꝓpietates aliorum malleorum nihil glutinare potest. solucre nihil nouit: sed

cuncta ꝓstrinxit. omnia cōminuit: dissoluit vniuersa. Reuertere igitur ad crucē dñi humiliandam: ꝙ noli partē tuam ponere cuꝫ pylato: qui malleator interpretatur. Transcende autē ad cetera viciorum irritamēta de vino: quod possunt posse feminā: vt est illud apli. Vinum in quo est luxuria nolite inebriari. Poeta. Et ven⁹ in vinis ignis in igne furit. Unde hieronim⁹ eleganter ait. Vinum in adolescētia habere: est oleum camino addere et gladium veneno.

De ꝓsperitate legas apud ouidium. Luxuriant animi rebus plerumq; secundis. Non facile est equa cōmoda mente capi. Unde augu. de salomone. Secunde res: que sapiētū animos fatigāt. plus offuerūt salomoni: cū ꝓfuerint ipa sapientia: etiā tunc laudabilis. ꝙ nūc longe lateq; memorabilis. Et ipe salomon in .proerb. ait. Prosperitas stultos eos prodiet. vnde ꝙ Iuuenalis. Prima pegrinos obscena pecunia mores. Intulit: ꝙ turpi fregerit ilicet la bora diuitie molles. Sicut aūt ꝓsperitas attrahit ad peccatū: sic plerūq; aduersitas retrahit a peccato. Hinc ꝙ greg. Aliquādo nos mādos retrahit a deo: nunc autem tot calamitatib⁹ plenus est. vt nos mittat ad deū. Ecce ei vīa sicut ꝓnūciat per ꝓphetam. Sepiuit vias tuas spinis. vt semitas suas nō inuenires ꝙ post amatores tuos nō curreres. Quomō ḡ non dicis. Vadam ꝙ ad virū meum priorem reuertar: quia bene mihi tūc erat melius q̄ nunc. Quare non cōuenit dyabolū de ꝓuentione quam tecum iniit: ꝙ de federe quod tecum percussit. ꝙ ꝓponis ei hāc dilationē. Aut mihi da diuitias ꝙ voluptates quas pegisti: te daturum si tibi seruirem: aut ibo ad talem dominum qui eas mihi dabit. ꝙ nō solum ad sanctatem sed etiam ad cumulum. O q̄ conuenientissime hoc ei ꝓponeres. Ista enī ꝓmittit nō solum tibi: sed cuilibet eius dominio submittit se volenti. iuxta idem. Hec oīa tibi dabo si cadens in terrā adorueris me. Ecce tu cadens in terrā adoraliter adorans cecidisti. Aliter enā non adoratur nisi cadendo: cui nō seruitur nisi peccando. At qō tibi ꝓmiserat nō tedit. Mentitus est ergo. Quid putabas eū vera posse dicere. Nōne mendax est ꝙ pater eius. ꝙ ab initio in veritate nō steti. Quomō hoc⁹ dñi fedissimi ragi. exactoris seuissimi intolerabilem toleras seruitutē: Miror tamē vehemēter vnde tibi supperāt seruitutis expense. Nō habet vnde suū pauperas paſcat amorē. Nō habes vnde tm̄ paſcis furibūde furorē ꝓlidera enī q̄ ergo huic dño seruire cepisti. non q̄ tibi ꝓspere cessit: sed recessit omnis ꝓsperitas. succesit aduersitas. accessit calamitas. infelicitas quoq; modū excessit. Hic collige breuiter q̄ infelix ei seruitus paup. egenus. inops. pallens. exangue. ānis ere. cibo. requie. frigore. peste. fame. O onerosa seruitus. o amara subiectio. seruire. s. ꝙ egere: famulari ꝙ tribulari. humiliari ꝙ conculcari. Deus bone quid amarius. quid onerosius. pauperrate plena peccatis plenis paupertate. Audi ergo consilium meum. ꝙ false qui te fefellit. mentire ei qui tibi mentitus est. Desine ei seruire: qui non solum sicut ꝓmiserat tibi non seruit: sed etiam contra te seruit. sic ars deluditur arte. Sequitur de ludo. in quo nomine aūt belyādus intelligo omnē iocum. Est aūt omnis ioc⁹ fomes libidinis. vnde ꝙ venus dicit iocosa. de qua sic ludit ille suus familiaris. Non solet in mestos illa venire thoros. Post ludum posui carmina. in quo omne melos musicum comprehendo: siue fiat instrumento siue humana voce. Unde ysaias. Citbara ꝙ lyra ꝙ tympanum ꝙ tibia ꝙ vinum in conuiuijs vestris: ꝙ opus domini non respicitis. Quomō enī opus domini. i. veritatis respiciat. a q̄bus tot opera vanitatis nō solum aspiciant: sed etiaꝫ exerceant. Et ouidius. Multis ꝙ forma vox sua blāda fuit. Fiunt ꝓlixi. Nihil potēnus ad enarrandū animi q̄ lenocinium melodie. Unde ꝙ quidam demones illa capiūtur. Sicut dicitur de saule arrepticio ꝙ dauid citharista. sic q̄ ille melius se habebat: quādo psallebat. Et apollini delphico inuenti sunt ludi musici. Et ille optimus musicus ꝙ theologus ꝙ poeta ꝙ citharista orpheus: suam libidinem citharizando prosecutus est vsq; ad infernū. In huius rei verum argumentum accipe. q̄ dyabole inuenitur aliquis lenis vocis ꝙ grauis vite. quinpe cum vocis lenitas cantuꝫ resideret ac vite granitas planctum: vidi infinitos tam viros q̄ feminas tanto peioris vite: quāto melioris vocis. Sed vt nostris parcam temporib⁹. nero pro ducatur in medium: de quo ait Suetonius in libro de vita cesarum. q̄ adeo delectabatur in cantando. vt necm repentino terremotu ante cātare desisteret q̄ cepta finiret. Refert etiam eum multotiens supinum iacere solere ꝙ pectori suo plumbeam laminam superponere. causa videlicꝫ vocis conseruande. ꝙ abstinere a pomis ꝙ cibis officientibus ꝙ manū aliquem aduocare: nisi aut per alium aut voce submissa. Unde dictus est illud apud iuuenalē. Uox blanda ꝙ nequā digitos habet. Ecce inueniemus hominem vocis blandissime ꝙ vocis pessime. Et quoniā exemplorum superabundat copia: pergamus ad alia. Sequitur de forma: quā semper duo pericula comitātur. Et illa eadem: que ꝙ vocem blandam. s. superbia ꝙ luxuria. vnde ouidius in libro fallorum. Fallus inest pulcris: sequiturq; superbia formam. Et iuuenalis. Rara est cōcordia forme atq; pudicitie. ꝙ vterꝫ ouidius. Lis est cum forma magna pudicitie: nec damno dona nature. sed curiositatem ꝙ vanitatem: quas individuas ꝙ quasi etiam naturales secum ducunt comites. Sequitur de puero: quem etiam peccati fomitem appellauit. ea consideratione qua ꝙ mulierem. Quātum enim periculi sexus affert in muliere: tātum etas in puero. de illo ait varro sic. Mulier quasi mollier. De isto naso puero inquit est etas mollis. De illa virgilius. Uarium ꝙ mutabile semper: femina. De isto oratius. Cerens in vicium flecti. Periculosa enī est etas pueri. periculosior societas. periculosissima vero familiaritas. Unde legitur in vitis patrum. non habendam esse familiaritatē cuꝫ femina ꝙ puero. ꝙ additur vel heretico. Hec itaq; omnia sunt incitamenta viciorum. Hec sunt irritamenta voluptatis et tormenta cassitatis. Hoc oleo. hac stupa. hac pice. his malleolis incēditur fornax babilonis. Uis ergo fugere voluptatis incendium: fuge predicta vt eius fomentum.

Sed quo fugies .§.v.

a facie istorum totum circumspice mundum. Ubiq; dyabolus hamū peccati aliquo fomite delectationis inescat. Fugiendus est ergo mundus. vt eius concupiscentie fugiantur. Alioquin si in mundo remanere volueris. nec ab fossis manibus. nec truncatis pedibus. nec effossis oculis eo q̄ scandalizauerint te: scandalo non carebis. Queren dus est ergo locus. non tam corporibus q̄ moribus salubus. Et quis locus ad hoc ydoneus nisi claustrum ꝙ solitudo. vbi par includitur. honestas clauditur. excluditur voluptas. secluditur libido. de quo loco scriptum est. Melius est sedere in angulo dogmatis: q̄ cū muliere lingusa vel ritosa. Angulus est concors habitatio claustralium in qua ipi claustrales de diuersis generibus hominū tanq̄ de diuersis parietibus concurrētes ꝙ habitantes vnus mosis in domo. vnitatem spūs seruantes in vinculo pacis felici. discunt experiēna illud. Ecce q̄bonum ꝙ quocūdum ꝛc. Mulier vero litigiosa vel ad iram omnis mulier est vel ipa caro. vel vita mulebris. vel societas cum amaroubo mollis vite. Quodlibet horum semp rixam monet spūalib⁹ viris. O q̄ conuenienter ricardis vt dicitur appelata est illa captiua. O mulier que te captiuū trahit. Ipsa enī est dyabolus: qui dicit ricaldus: q̄ semp rixam alit. Nam ꝙ hoc nomen legitur ꝓpriū cuiusdaꝫ demonis esse. Fuge ergo frater dilectissime. fuge rixam quam tibi monet ricaldus iste. et redi ad claustrum tuum locum pacis ꝙ quietis. amatorem silentij rixeq; persecutorem. Redi frater redi a mundano circuitu in quo impij am-

bulant: quem leo semp rugiens circuit querens quem de-uoret. Redi ad claustralem tetragonum. vbi mirabiliter fabricante prudentia columne inflicte super bases fortitudinis cemento temperantie firmissime solidate spei epi stilia infatigabiliter sustinentes. ⁊ per intervalla discretionis seriatim dispolite caritatis latera. in quibus est latitudines in humilitatis angulos pulcerrimam stabilunt quadraturam. arridente in medio tetragoni ad cumulum decoris piato diuinarum scripturarum. Unde lamentationes et ve: de carmine nihil ad te. Carmen enī deberet illis. quorum in cordibus cantatur domino. psallitur spiritu. mente iubilatur: ⁊ quorū operatio xpō citharizat. organizat cogitatio. psalterizat oratio: tinnitio linizat. Nihil enī tibi ⁊ carmini. Non est enī tibi cantare canticum domini in terra aliena. Nihil tibi ⁊ ape: qui non mutas nomen eue. Nihil tibi ⁊ salue: qui non salvas cōmendata. dum mandata non seruas. Dum non paras te ad iudicium. non cōparas auxilium aduocati tui xpi. Sed saluatori tuo crucem reperias fecidam mortisq; tibi preparas secūde crucianum. Nihil tibi ⁊ vale: qui non vivis nisi male. qui valere non affectas. dum penitere detractas. Tu ergo anima mea fratri meo expectanti modicum in seculo nimiūq; in peccato: manda remanda lamentationes ⁊ ve. Perlustrata nāq; cum omni sollicitudine materie presentis tota multitudine. nil inuenire potui quod mitterem pro carmine: sed plenus amaritudine. plenus angustate. Quod scripsi scripsi famus. an nō fano missa nugatoria est: Missa vero in vita superflua. Denīq; quid prodest alicui salus destinata vita: cui nulla sal⁹ grata. Plane frustra qs salutatur: a quo salus non optatur. Quis dabit aquam capiti meo aut oculis meis fontem lacrimarum: vt copiose lugeam dignum fratris mei interitum. Iustus siquidē tu es domine si disputem tecum. veritamen iusta loquar ad te. non tanq̄ disputans tecum: sed tanq̄ computans tecum. que mecum imputo ⁊ fratri meo imputo. Adhuc enim frater meus mendicat filiquias porcorum in regione illa: in qua fames oritur. nec moritur vbi egestas incipit nec deficit. Nec recordatur infelix quanti non solum filij: sed ⁊ mercenarij in domo patris sui habundent: ipse vero nec dolore commingitur. nec rubore cōfunditur. quod fame pereat: quod siti torreat ⁊ labore fatigetur ⁊ seruitute prematur. Et o ſ̄ facili transiret hec omnia transiret. duobus tm passibus a tam graui exilio resiliret. quotum puto reverteretur ad se: ad te vero pater altero conuerteretur. Insilit mihi. vt non solum eum: sed ⁊ quemlibet proximum meum diligam quātum meipm. sed quis mihi proximior fratre meo: Nunq̄ ergo totus sum vbi abest frater meus: dimidium est enim anime mee. Nōne ergo iubes domine diligi in toto anima. Quomodo ergo tota anima mea te diliget.

Capitulum tertium.

Circa ista tēpora fuerunt tres solennes viri valde studiosiq; qui composuerunt libros multos per totales ecclesie dei

scs Gratianus monachus classensis qui composuit decretum: ⁊ magister petrus lombardus episcopus parisiensis qui compilauit librum sententiarum: ⁊ petrus qui dictus est comestor qui fecit hystoriam scolasticam. Et a quibusdam predicatur in populis q̄ fuerunt germani et adulterio nati. Quotum mater cum in extremis peccatum suum confiteretur ⁊ confessor redargueret crimen perpetratum adulterij: quia valde graue esset ⁊ ideo multum deberet dolere ⁊ penitentiam agere. Respondit illa. Pater scio q̄ adulterium peccatum magnum est. sed considerans quantum bonum secutum est. cum isti filij mei sint lumina magna in ecclesia: ego non valeo penitere. Et confessor ad eam. Qz tui filij sint notabiles viri ⁊ opera vtilia fecerunt ecclesie dei. non ex te sed ex dono dei est. ex te autem adulterium crimen magnum. ⁊ de hoc doleas. et si nō habes illum dolorem quantum exigit tantum peccatum: de hoc tamen doleas q̄ non potes dolere. Sed de hoc potest dici id. Exempla ponimus non q̄ ita sint: sed vt sentiant addiscentes. Non enim reperitur authenticum. immo nec fuerunt contemporanei: et si vicini tempore. Gratianus enim fuit ante alios duos. Nam vt dicit Hugo in glo. ij. q. vj. §. Forma apostolice. Gratianus librum decretorum edidit alexandro tercio papa tunc legente bononie in theologia. ⁊ Jacobo in legibus: qui alexander creatus fuit papa Anno domini millesimo. cl. Magister autem petrus lombard⁹ qui fecit librum sententiarum fuit equidem tempore fredenci primi imperatoris et eiusdem alexandri pape: sed non germanus eius. nec de more est duos germanos eodem nomine vocari. ſ. petrus. Cōposuit igitur decretum vir venerabilis Gratianus monachus in ciuitate bononie vt dicitur: quem librum intitulauit. Concordiam discordantium canonum. librum vtiq; plurimum vtilem ad predicandum. ſermocinandum. ⁊ cōsulendum: precipue in foro conscientie: fundamentum iuris canonici. Quis prius aliqui fecerunt compilationes canonum. vt ysidorus et yuo carnotensis: tamen alqs reiectis hoc solum est in vsu. Et incipit. Humanum genus duobus regitur. naturali videlicet iure ⁊ moribus. Dicimus glosatores eius: seu cōmentatores fuit hugo: seu bugucio. Secundus qui glosauit fuit Johannes teutonicus. ⁊ ista est glosa cōmunis cum textu. Apparatum autem notabilem super ipsum sine textu fecit archidyaconus: qui dicitur rosarium decreti.

Quātum autem ad §. i.

materiam et formam liber idem dividitur in tres partes. Quarum prima continet centum ⁊ vnam distinctiones: et quelibet habet sua capitula ⁊. §. Secunda continet triginta sex causas. quarū quelibet continet questiones plures habentes ca. ⁊. §. Sed ⁊ de huiusmodi scde partis in questione tercia. xxiij. cause continetur tractatus de penitentia. habens. vj. distinctiones. Tercia pars ⁊ prima q̄q; distinctiones ⁊ intitulatur de consecratione. In prima parte agitur de diuersis iuris. ſ. naturali: civili: canonico ⁊ consuetudine. ⁊ de origine eorum ⁊ adinuicem comparatione. ⁊ de conditione legis. causa. effectu. firmitate ⁊ arrogatione vsq; ad distinctionem. xv. Exinde vsq; ad. xx. de conciliis generalibus ⁊ particularibus. ⁊ de doctrinis auctenticis ecclesie. per vetus ⁊ nouum testamentum. scs decretis. decretalibus. epistolis. ⁊ opusculis sanctorum doctorum. ac de apocriphis ⁊ dubijs. Item de ordinibus et dignitatibus ecclesie ⁊ officijs eorū ⁊ examinatione ordinandorum. A. xx. v. di. vsq; ad. l. exclusiue de conditionibus virtuosis: quas debent habere clerici. quas describit apostolus. j. thymo. iij. dicens. Oportet episcopum esse sine crimine. vnius vxoris virum. sobrium. prudentem. ornatum. nō violentum. hospitalem. pudicum. doctorē. non cupidum. non litigiosum. domui sue bene prepositū. non neophitum. Et super verbo sine crimine. ponit quadruplicem acceptionem criminis. ibi que sint mortalia et que venialia per exempla declarat. Super verbo vnius vxoris virum. agit de continentia clericorum varia inter grecos ⁊ latinos. quia grecis etiam in sacris vtuntur matrimonio contracto ante ordines sacros susceptos: non autem latini hoc possunt facere. Sed nec grecis nec latinis licet contrahere in sacris. Sobrium. ibi de abstinentia clericorum in cibis et de ludo prohibito. Prudentem. ibi de peritia clericorum in sacris literis et canonibus. et de peritia scientiarum secularium. et virum sit licitum studere in eas. et de peritia secularium negociorum. In distinctione. l. de lapsis et dispensationibus et quibusdam irregulantibus. vt bomicidij. bigamie. solenniter penitentium. In. lj. dist. de curialibus. In distin. lij. de ordinatis

per saltum. in vi.liij. de obligatio ad ratiocinia. Jn vi.liij. de sepulturis nō ordinandis. Jn vi.lv. de corpore vitiato. Jn vi.lvj. de illegitimis. Jn vi.lvij. de hapticatis in infirmitate. Jn vi.lvij. de religiosis nō ordinandis sine consensu suj prelatj sui. Qr nō sunt assumēdi ad ordinem vel dignitates ecclesie nisi ydonei ⁊ bene exercitati in clero. vi.lx. ⁊ lx. ⁊ lxj. ⁊ lxij. Jn. lxiij. q layci nō habēt interesse lectioni clericorum. A lxiij. vsq; ad lxxiij. di. a quib⁹ debeant epi cōsecrari ⁊ archiepi ⁊ alij clerici ordinari. Et de clericis peregrinis ⁊ de literis eor⁹ testimonialib⁹. Jn lxxiij. di. q muti nō ordinentur. A lxxv. vsq; ad. lxxx. de tempor. ordinationum ⁊ etate ordinandor⁹. ⁊ loco ordinationum. ⁊ de electione sūmi pontificis. Ab. lxxx. vsq; ad. xcj. di. iterum tractat de virtutib⁹ illis: quas notat apostol⁹ ad thimo. de quibus septa dixit: sed ꝑm alias exp̄sitionem. Jn. xcj et xcij. ⁊ xciij. di. de diuinis officijs a clericis dicendis. A xciij. vsq; ad finem di. de obediētia inferiorum ad superiores: ⁊ q layci nil habent disponere de ecclesiasticis rebus ⁊ de pallio archiepor.

Secūda pars ꝓm .§.ii.

cipalis decreti vt dictum est continet causas xxxvj. Et in prima agitur de symonia: que cōmittitur ꝓ spiritualib⁹ ꝛ ꝓ ordinibus ⁊ aliis sacramentis vel ꝓ ecclesijs prebendis vel dignitatibus ⁊ ꝓ ingressu monasteriorum. ⁊ de pena eorum. ⁊ incident. de sacramētis hereticor⁹. s. vtr̄ sint vera. Et habꝫ. vj. questiones ⁊ in principio ponit causam vnde dicte questiones eliciuntur. ⁊ sic fit in principio omniū aliarum causar⁹. Jn prima questione quer̄. verus sit peccatum emere spiritualia. Et dicendū q sic: q peccatum symonie q̄d grauiter punitur: quia in ordinibus ⁊ beneficijs ꝓmittitur eis ⁊ vsu eorum. ⁊ dicuntur heretici large tamen. Unde ⁊ ibi de sacramentis hereticor⁹. verus sint vera. Et dicendū q sic in forma ecclesie confecta: si careant effectu. s. gratie in scienter suscipientib⁹ ab eis. Jn secunda quer̄itur an ꝓ ingressu monasterij possit pecunia erogi. Et dicendū q nō: quia symonia. Jn tercia an sit symoniacum emere ꝑbendas ecclesie. Et dicendū q sic. Jn quarta vtrū vt symeniacus censeat: qui eo ignorante ꝓpter ingressum eius in monesterū vel recipiendo ordines vel beneficia dat̄ pecunia ordinatori. vel collatori a cōsanguineis vel amicis. Et dicendū q sic ⁊ ibi de ignorantia diffuse: quādo imputar⁹ ad peccatum. Jn quinta quer̄itur. an liceat ei tenere ecclesiam vel vti ordine: quem paterna pecunia recepit eo nesciente. Et dicendum q non absq; dispensatōe. Jn sexta an ordinati a symoniaco ignorantes eum tales sint suspensi ordinib⁹ suis. Et dicendus q sic. Jn septima vtrū renūcians hereſi vel symonie sit recipiendus in ordine suo vel beneficio. Et dicendum q sic et dispensatōne. Et ibi prolixe de causa dispensatōis.

Secunda causa tractat de ordine iudiciario ⁊ in prima quer̄. si in notorijs requirat⁹ ordo iudiciarius. Secūdo q̄r̄itur an spoliatus sit restituendus anteqū iudicet. Tercio qua pena feriat⁹ deficiens in accusatione vel testificatione. Quarto de numero testiū. Quinto de purgatione in causa infamie. Sexto de appellationib⁹. Septimo si layci sint admittendi in accusatione clericorum ⁊ quales. Octauo si in scriptis debet fieri accusatio.

Tercia causa est agit de iudicijs. Et primo quer̄. an restituto sit fienda generaliter omnib⁹ expoliatis. Secdo de iudicijs dandis. an ante restitutionem vel ante vocatōnem. Tercio quāto tempore sint dande. Quarto an infames sint admittende ad accusationem. Quinto an testes sint ꝓducendi de domo accusator⁹. et si inimici sint audiēdi. Sexto an extra ꝓuinciam sit reus ꝓducendus in iudicium. Septimo si iudex sit malus ⁊ eodem crimine irretitus: possit licite iudicare: ⁊ si tenet sententia eius. Octauo si ep̄s potest ab vno solum iudicari ⁊ ꝺdemnari. Nono si accusatores vel testes possint vocem accusationis vel testificationis inferre in absentem. Decimo an deficientes in primo ca. sint audiendi in sequentib⁹. Undecimo si accusato liceat accusationem vertere in accusatorem.

Quarta causa etiā tractat de iudicialib⁹ ⁊ precipue de testib⁹. Et primo q excōmunicati nō admittant⁹ ad accusationē vel testimonij. nec iudei. nec pagani. Secūa ⁊ tercia questione habet⁹: qui repelluntur ab accusatione vel testificatione: q̄ multa genera ꝑsonar⁹. Quarto nō potest quis simul esse accusator. iudex. vel testis. Quinto q statuto termino vocatus ad iudicium nō veniens ex ꝓmissa excōmunicat⁹. Sexto q qui deficit in accusatione ep̄orum: nō admitt⁹ ad accusandū nisi in causa ꝓpria.

Quinta causa de iudicialib⁹. Et primo de facientib⁹ libellos famosos qua pena puniant⁹. Secūo q̄riens quis sit vocādus ad causam anteqū ꝺdemnet⁹ per sententiam. Tercio an ꝙ procuratorē causam suam quis agere valeat: qui nō potest per seipm. Quarto an absq; synodali audientia ep̄s possit ꝺamnari ⁊ sine cōsensu pape. Quinto q nō est iudicādus inimicus eius: qui ex zelo iustitie crimen alterius indicat in iudicio vel extra. Sexto q calūniose accusans subiacet penā talionis: quam. s. merebatur accusatus ⁊ convictus.

Sexta causa etiā de iudicialib⁹. Et primo an crimine irretiti vel infames admittant⁹ ad accusationē. Et q criminosi ꝓhibent⁹ ab accusatione. ⁊ q nō debent fieri detractiones ꝓpter ergā ꝓlatos suos. Secūo si ep̄us volenti accusationē vertere in accusatorē: sit simplici eius assertōni credendū. Et dicit⁹ q non. Tercio q nō licet expetere iudicium archiepi alterius ꝓuincie. Quarto quādo iudex ꝓuincie in iudicio discordāt: cui⁹ sit iudicium expetendum. Quinto q deficiente accusatore. reus nō est cogendus ad ꝓbationem sue innocentie ⁊ hoc nisi adhuc laboret infamia: quia cogitur ad purgationē.

Septima causa habet in prima questione q nullus venite ep̄o possit supordinari nisi ille culpa sua fuisset depositus. Et ꝙcūq; alius subintrat est intrusus ⁊ latro ⁊ debet expelli. Et de diuersis causis transitus ab vnius ecclesie possessione ad aliā licita ⁊ illicita. Et si tempore ꝑsecutionis licet pastori deserere gregem suum. Secūda questio ꝓsequit. q quis renūciauit sue sponte ecclesie: nō potest eam repetere.

Octaua causa habet quinq; questiones. Et prima cōtinet q nō licet ep̄o sibi eligere successorem. nec alteri ꝓlato ecclesie. Secūa q amicorum ꝑ patrocinia ꝑ preces ⁊ alios modos non debent ꝓualere in electionib⁹. Tercia an sit consendus symoniacus: qui post electionem iurat canonicis quedam obseruare. nam ante electionē hoc agere esset symoniacū. Quarta an liceat clericis ab ep̄o suo vel alijs prelatis suis criminosis ab obedientia eius discedere. ante sententiā latam ꝓtra eum. Et dicit⁹ q non. Quinta q ep̄s vocatus a papa accusatus nō licet discedere ⁊ ad ecclesiam suam reuerti absq; lris apostolicis.

Nona causa habꝫ tres questiones. Et ī prima habet⁹ q ordinati ab excōicatis hereticis. ordinatio eorū nō pōt haberi ratauta q exequant⁹ officia ordinū suorū absq; dispensatōne pape. Secūo q nō licet ep̄o archiep̄o primati vel patriarche ordinare clericos alteri⁹ epi̇scopatus sine literis ꝓpij epi. Tercio q archiep̄us clericos suffraganei sui illo incōsulto ꝺdemnare vel ꝺdemnatos absoluere ⁊ sine ꝓsensu ei⁹ nō pōt nisi efficeret⁹ de foro illi⁹ rōe delicti ibi ꝑpetrati. Et q facta pape solū dēū iudicem habent.

Decima cā habet tres questiones. quar⁹ prima ꝓsequit q omnes eccl̄ie ⁊ loca pia sunt sub gubernatōe epi ⁊ bona earū. Et q ipi ꝑ singulos annos debent visitare ecclesias suar⁹ dyocesium. ⁊ ꝙaritere de ꝓuisione clericorum. et quomō se habeāt circa sacramēta ⁊ diuina officia. non tū grauare ecclias expensis nimijs. Et ipius ⁊ clericoū sunt oblationes nō laycorum. Secūa ꝓsequit q q̄nis facultates ecclesie dicantur esse in potestate episcopi. hoc est intelli-

gendum ℞tum ad dispensationē vel itam. nō ℞tum ad distrahendū: dilapidandū vel usurpandū. Tercia quid ep̄us possit petere annuatim nomine cathedratici in quo stat' consuetudini locor̄.

Undecima cā ad judicialia p̄tinēs. hꝫ tres q̄stiones. q̄rū ꝓma multa ꝓtinet. Et ꝓmo ꝙ p̄ncipalit' ꝙ clerici in causis criminalibꝫ ꝙ etiā civilibꝫ nō sint trahēdi ad judices secl̄ares. sed ecclesiasticos: sicut ꝙ layci judicandi sunt a judicibus suis secularibꝫ nō ecclesiasticis. ꝙ hoc nisi in causis spiritualibꝫ vt matrimonialibꝫ ꝙ causis ecclesiasticis. vt usuris sacrilegijs ꝙ hmōi. ibi de cōspirationibꝫ ꝙ cōinationibus. Secūdo q̄rit' qua pena sit dignus: qui trahit clericum ad judiciū seculare. Tercia questio multa continet ꝙ excōmunicati debent ab omnibꝫ cauari. s. cum sint denunciati vel notorie excōmunicati. Et de duplicatione. s. quo ad deum ꝓ peccatum mortale. quo ad homines per sententiā hominis vel canonis. Q̄ sententia excōmunicationis maioris etiā iniusta est timēda ꝙ seruanda. Et participando cū hmōi potest excōmunicari. Et ꝓ quibꝫ causis potest ferri excōmunicatio maior. Item ꝙ infamie false sunt patiēter ferende. Et tamē cum mānsuetudine ostēdi ꝙ pbare debet innocentiā suam iniuste infamatus. Itē ꝙ sententia aliqñ est iniusta ex animo rñ. aliqñ ex causa. aliqñ ex ordine. aliqñ ex his omnibꝫ ꝙ quid agendū in singulis hor̄. Item quomō corrumpit' veritas judicij odio. amore. cupiditate ꝙ timore. Q̄ iniusta sententia ligat proferentem quo ad deū. Deinde de sentēcia p̄cepti ꝙ obedientia ꝙ in quibꝫ obediēdū est. Que ꝑsone possint participare cum excōmunicatis absq; hoc ꝙ incurrant minorem excōmunicationē.

Duodecima causa est de clericis p̄cipue secularibus et habet quinq; questiones. Quarum ꝓma est vtrum clerici possint habere ꝓpr̄ium. Et dicendum ꝙ sic. Arguit tamen Gratianus ꝓ et contra polite et determinat: sed nō plene. Secūda q̄ res ecclie immobiles nō possunt alienari nisi certis casibus ꝙ cum certa solēnitate: alis nō valet alienatio. Et mobilis vt fruct⁹ ꝙ oblationes quō debent distribui in quatuor partes. Tercia quid fieri debeat de rebꝫ quas clerici acquirūt post ordinationē suam in ecclesijs vtrum. s. possint de eis dare ꝙ legare ad placitum. Quarta si de suis. s. patrimonialibꝫ vel ꝓ industrijs acquisitis. ꝙ de bonis ecclie aliquid ement vel acquisierint: quomō sit de eo disponēdus. Quinto vtrū liceat clericis cōdere testamentū. Et dicendū ꝙ sic de rebꝫ ꝓpr̄ijs nō autem de rebꝫ ecclesie. Et abintestato succedunt ꝓpr̄ijs qui in rebus ꝓpr̄ijs clericor̄.

Terciadecima cā hꝫ duas q̄stiones. q̄rū in ꝓma q̄rit' cui ecclie debeāt dari decie. vel ecclie vbi fūt sīt possessiones. vel vbi audiūt diuina ꝙ recipiūt sacramēta. Et in q̄ debeat sepeliri cum. s. nō elegit sepulturā. nam si elegit in illa sepelitur. Secūdo queritur an ins percipiēdi decimas ꝙ sepeliendi possit ꝓscriptione tolli. Ubi adnectit' materia de sepulturis vbi magis eligenda. Et ꝙ nō debet ꝓ ea pecunia exigi. Et legata ꝓ salute aie nō debent differri ad faciendum ea. Et de suffragijs mortuor̄: quibꝫ prosint. Et quot modis fiant ꝙ de variis officijs ꝓ eis. Et ꝙ nō sint lugendi mortui. s. inordinate. Et si sciunt mortui que hic fiunt.

Quatuordecima causa potissime est de usuris et habet sex questiones. In prima queritur si clericis liceat repetere sua in judicio. Et dicēdus ꝙ sic. Secūo an clerici vel canonici vel religiosi alicui⁹ ecclesie possint recipi in testes in hmōi causis. Et dicendus ꝙ sic. Tercio queritur vtrum emolumētū temporale recipere ꝓ mutuo sit usura. Et dicendū ꝙ sic. Quarto ꝙ nulli licet clerico vel layco usuras exigere. nec turpia lucra sectari. Quinto an ex usuris possint fieri elemosyne. Et dicendū ꝙ si inueniunt' hi a quibꝫ sunt extorte vel heredes. nō: sed illis sunt reddende. Sed si nō inueniunt'. tunc de eis fiende sunt elemosyne. Sꝫ de alijs male acquisitis vbi. s. non competit repetitio. fiende sunt elemosyne. Sexto queritur an usurarij possint agere vere penitentiā nō restituendo. Et dicendū ꝙ non si possunt restituere. Et idē de alijs male ablatis.

Quindecima cā hꝫ octo q̄stiones. Quarū prima q̄rit' an que fiunt mente oīno alienata imputētur ad culpam. ꝙ dicendū ꝙ non. vt que fiunt a furiosis freneticis pueris non habentibꝫ vsum ratōis. Et ibi multa pulcra quomō peccatū non sit absq; consensu voluntatis directo vel indirecto. Secundo queritur an ꝓ officio aduocationis vel procurationis liceat clericis aliquid exigere. Et dicendus ꝙ sic in causis ecclesiasticis. quia in secularibꝫ nō licet aduocare illis nisi ꝓ aliquibꝫ. Tercio vtrū ex mulieris confessione de fornicatōne contra clericū possit condemnari. Et dicendū ꝙ non. tum quia nō creditur socio turpitudinis in judicio in hmōi tum quia mulier non admittitur in causa criminali contra clericos. nisi in exceptis criminibus. Quarto vtrum diebꝫ dominicis ꝙ p̄cipuis festis cause sint ventilāde. Et dicendū ꝙ nō. nec valeret processus in judicio ordinario. Quinto vtrū sit judicēda purgatio accusato de crimine. quod nō probant sufficienter accusatores ꝙ testes. Et dicendū ꝙ si adhuc laboret infamia judicenda est ei purgatio ꝑ iramentū aliꝫ non. Sexto si confessio accusati de crimine cū negat. sit cruciandus ex toque. Et diffinitur ꝙ cū precedit infamia ꝙ indet habet sufficientia ad hmōi judicia potestatis non. Septimo vtrum ep̄us absq; synodali audientia valeat sacerdotē condemnare. Et dicendū ꝙ olim non: nūc potest solus condemnare ꝙ punire beneficijs. vt habet consuetudo: sed nō deponere solēniter. Octauo si sacerdos peccatū quod commisit ante ordinationē postea in judicio vocatus sit convictus de eo vel sponte confessus in iure: possit deponi seu puniri officijs ꝙ beneficijs. Et dicendū ꝙ si est tale peccatum quod inducit depositionē. vt incestus adulterij manifestum symonia. homicidiū. sodomiticus ꝙ hmōi. vtiqs potest deponi ꝙ puniri: nisi cum eo fuerit dispensatus per eum qui potest.

Sextadecima causa habet sepē questiones. In quarum prima queritur. vtrum monachi possint celebrare officia populis ꝙ sacramenta ministrare: predicare ꝙ huiusmodi. Et dic ꝙ non: nisi sint curati. vel habeant hoc ex p̄uilegio vel licentia episcopor̄ ꝙ suor̄ abbatum. Et cum habentes ꝙ beneficia secularia: obseruare debent regulas suas. Et ꝙ decime ab omnibꝫ sunt soluende. Secūdo queritur si monachus habeāt capellas. an capellani sint instituendi in eis ab episcopo: aut a monachis. Et dicendum ꝙ si pleno iure ꝓtineant ad monachos: ab eis instituantur aliter ab episcopo. vel sm̄ pacta ꝙ consuetudinē. Tercio an iura ecclesiarū ꝓscriptione tollantur. Et dicē dum ꝙ sic. vbi diffuse de ꝓscriptionibꝫ ꝙ tempore eius. Quarto queritur an monasteria possint ꝓscribere contra ecclesias. Et dicendus ꝙ sic. sed spacio .xl. annorum sicut ecclesie contra ipa ꝙ non minori tempore. Quinto si acto res ecclesiarum vel monasteriorū auctoritate propria possint capere: que debent eis. Et dicendū ꝙ non: sed auctoritate judicis. Sexto si quisq; auctoritate sua que sibi debentur. vsurpat ꝙ non ꝓ officium judicis reposcit: cadat a causa vel quomō puniatur. Septima questio continet ꝙ nullus clericus ꝓlatus. abbas vel episcopus debet recipere ecclesiam de manu clericoū etiam principum: cui⁹ de talibus nō habeant potestatē disponendi. Et ibi de decimis soluendis etiam ꝑsonarum. s. ex lucris. ibi etiam de patronis quid spectet ad eos. quia defendere bona earum: non capere vel alienare.

Septimadecia cā ē de voto ꝙ sacrilegio hꝫ ꝙtuor q̄stiones. Quar⁹ ꝓma ē: vt ꝙ liceat discedē a voto papor̄ religionis. Et dicēdū ꝙ nō sine dispēsatōe. Secūda ē vtrū ecclesia vel beneficiū sit reddendū ei qui libera voluntate renūciauit. vt intraret religionem. Et dicendū ꝙ non.

Secus si nō resignauit ⁊ ante professionē egreditur religionem. Tercio si se ⁊ sua vendit monasterio. an liceat abbati vare ⁊cenniā ad seculum redire: Et dicendus q̄ non post professionem. Sed nec etiam ante professionem expressam fuit animo p̄seuerandi ad finez quia nec tali licet egredi. Logere tamen nō potest abbas ad remanēdum Sed si intrauit animo p̄bandi potest exire: si nō est p̄fectus. Quarto an tali qui vendit se ⁊ sua; recedenti a monasterio sint reddenda sua. Et dicendū q̄ non. Posset tamen hoc fieri ad rollendū scandalum si dubitaretur diuina ordinatione aliquis malo ꝑtra monasteriū p̄ illum. Ibi etiam agitur diffuse de sacrilegio triplici vicz erga res ecclesie vel erga loca sacra religiosa violando immunitatē earz vel erga p̄sonas ecclesiasticas injiciendo manus in eas violentas. et de penis horum sacrilegiorū.

Decima octava causa est de monachis. et habet duas q̄nes. Prima q̄rit q̄ si religiosus fiat ep̄s: quicq̄d acquisiuit anteqū esset ep̄s q̄rit ad monasterium. Quid aūt acquisiuit postea. siue p̄ industriam siue p̄ successionē beneficiariam est ecclie siue cathedratio. Secūa questio est. an in monasterijs sit eligendus abbas p̄ epm vel p̄ capitulū seu monachos. Et dicendū q̄ p̄ monachos. Ibi quales debent esse abbates: qui eligant. Nec debet p̄poni monachus aliquis nisi de p̄sensu ep̄i. Nec fieri debet monasterium duplex. s. virorum ⁊ mulierū. Nec ꝑ admixtionē monasteria virorū et mulierum: nec sumere comestionē vel sepe accedere. Nec solū ad locoꝝ suoꝝ: nec fieri et canonice regulares. Et q̄ ep̄s p̄t sibi subiecta monasteria visitare cum videri expedire: ℔ sine grauamine. Et monasteria antiqua et p̄suetā seruitia ep̄o valeccl̄ie non negare.

Decimanona causa habet tres q̄nes de religiosis. Et prima an ep̄s debeat permittere clericum dimittere ecclīam suam et ingredi monasteriū. Et dicendus q̄ sic. Secūo an si nolunt ep̄s tali dare licentiā eo inuito possit intrare religionem. Et dicendū q̄ sic nec vacat beneficius illud ante p̄fessionem nisi illi renunciet. Tercio vtrū et statu canonicorum regulariū possit transire ad statū monachorum. Et ibi q̄ monachi post p̄fessionem non possunt facere testamentum.

Vicesima causa habz quatuor q̄nes de religiosis. Et p̄ma queritʒ si tradi mares vel femine monasterijs a parentibus ante etatem adultā postea adulti teneant remanere Et dicendū q̄ nō. si nolunt remanere. vbi aūt remanē velint non p̄nt a parentibz inuiti extrahi. adulti facti. Ibi de multiplici velo ⁊ de p̄secratōe virginum. Secūa si puer intrent monasteriū inuitis parentibz possint ab eis extrahi. Et diffinit q̄ sic: auctoritate tñ superiorus nō p̄ violentiam. Sed adultus intrans monasteriū non p̄t a quoq̄ extrahi etsi ꝑtra voluntatē parentū intrauerit. Tercio an inuitus positus in monasteriū a parentibz vel aliis teneat remanere. Et dicendum q̄ nō. Quarta est si licet monachō de vno monasterio transire ad aliud. Et dicendus q̄ sic. si est strictius. penitā tñ licentia etiā si non obtenta a p̄lato suo. ad equale vel minus strictū transire nō potest sine dispensatōe pape.

Vicesima prima cā est de clericis seculando que habet quinq̄ q̄nes. Et prima queritʒ vtrū clerici possint intrari in domo ecclesiastica simul. Et dicendū q̄ nō. si sunt curate ⁊ nō vnite: nisi ex dispensatōe pape vel veniam earuz in cōmendā. Sed p̄mendā nō durat nisi p̄ sex menses nisi p̄ papam fiat. Secūa q̄ vtrum possit transire beneficiat⁹ de vna ecclesia ad aliam. Et dicendus q̄ non propria auctoritate et certis modis. Ibi ⁊ de ꝑductōe p̄sbyteri. Tercia est q̄ non debent esse procuratores secularium negociorum clerici. Quarta questio est q̄ clericis non licet vti fulgidis vestibus et vano ornatu. Quinta si clerico ab episcopo correpto licet confugere ad iudicem secularem. Et dicendum q̄ non.

Vicesima secunda causa est de iuramentis mendaciis et periurijs que habet quinq̄ questiones. Prima ē vtrū sit licitum iurare. Et dicendum q̄ sic. cum sit debito modo. scilicet in necessitate cum veritate et grauitate. Et si licet vti iuramento infidelium. Secundo vtrum sit periurus qui iurat falsum quod credit esse verum. Et dicendum q̄ non. Tribi de octo genenibus mendaciorum. et de locutionibus sanctorum que videntur mendaces ⁊ nō sūt et de simulatōne. Tercio si licet subdito recedere ab obedientia prelati propter peccatū graue ab eo perpetratū. Et dicendum q̄ non anteqū sententia proferatur contra eum scilicet primatōis. Quarta queritur si promissio et iuramento firmata sit semper seruanda. Et dicendum q̄ sic si est licita: secus si illicita vel inde sequeretur malum inconueniens. Quinto si debet quis cogere ad iurandum: quez credit peierare. Et dicendum q̄ non. nisi inde ex officio eum debet dare iuramentum. Et multa alia de iuramento. et de forma fidelitatis que iuratur. Et de iuramento clericorum.

Vicesima tercia est de vindictis seu punitionibus que habet octo questiones. Et prima est vtrum ulcisci seu bellare sit peccatū. Et dicendum q̄ non de se. cum sit debitis modis et intentōne debita. Secunda quod bellum dicatur iustum et quomodo ille debite iusta bella gerebant. Tercia est an iniuria sit propulsanda non solum a se debito modo defendendo: sed etiam a sociis. Et dicendum q̄ sic. cum debitis circumstantijs. Quarta est vtrū mali sint corrigendi et punendi per superiores suos. an dimittendi impunes. Et dicendum q̄ sic. nisi et hoc sequatur maius scandalum in populo. vel cum multitudo delinquit vel punitus. Et istam materiam multum diffuse prosequit' arguendo pro et ꝑtra. Et inserens materiam p̄scientie et p̄destinationis ꝑter que non debet dimitti correptō malorum. Quinta questio est vtrum liceat iudici ⁊ habēti potestatem bīnō. occidere reos cum ꝑpetrant morte digna Et dicendū q̄ sic. Ibi et de homicidio diffuse. Sexta an mali sint cogendi ad bonuz ꝑ penas. Et dicendū q̄ sic. vt timore penaz desistendo a malis assuefaciāt se ad bonū. ⁊ inde volūtarie postea bn̄ agant. Septima an heretici sint expoliādi rebz suis ⁊ ecclīs. Et dicendus q̄ sic. ℔ nō ante ꝑpria vel pape ℔ ecclie ⁊ superiorū. Octaua an clericis etiam ep̄is liceat auctoritate ꝑpria vel pape vel imperatoris moueri arma ⁊ esse in bellis. Et dicendū q̄ sic. ante superiorū. non tñ ad bellandum: ℔ ad exhortandum in isto bello et de sacramentis p̄osidendum.

Vicesima q̄rta causa ē de hereticis ⁊ scismaticis q̄ continet tres questiones. Et prima est vtrum hereticus possit excommunicare alium vel priuare ⁊ sententiare aut vti officijs suis. Et dicendū q̄ nō. cui⁹ hoc ꝑtinet. Secūa questio an post mortem quis possit excommunicari. Et dicendū q̄ non. ℔ potest declarari fuisse hereticus ⁊ sic excommunicatus declaratus fuisse excommunicatus. Tercia an ꝑ peccato vnius tota familia vel alter sit pro eo excommunicanda. Et dicendum q̄ non. nisi participaret in crimine ꝑpter quā excommunicat⁹ quis est. Ibi de maledictōne: que sit duobus modis. ⁊ quid sit heresis: ⁊ quare deus eas omittat: ⁊ de numero heresum.

Vicesima quinta est de p̄uilegijs ecclesiarum que habet duas questiones. Et prima est an clerici baptismales ecclesie vigore p̄uilegiorū suoꝝ decimas siue oblationes valeant sibi vendicare. Et dicendus q̄ sic. Et quia papa potest concedere p̄uilegia alicui contra ius commune instituta ab alijs pontificibus summis et interpretatio eoꝝ ad papaz ꝑtinet. Secunda questio est q̄ antiquioribus p̄uilegijs nō derogatur per sequentia nisi faciat mentionem de eis.

Vicesima sexta causa de sortilegijs que habet septē q̄stiones. Et in prima declaratur: qui dicantur sortilegi. ℔

largius aliquando sumitur ꝓ omni genere superstitionum. Secundo queritur an sit peccatū: Et dicendum q̄ sic. In veteri tñ testamento licitum fuit vti sorte diuisoria .i. consultoria: In nouo licet vti diuisoria in diuisione terrenarū rerum et dignitatū temꝑaliū. vt sit in scrutinio officiorum ꝑ hoc nō licet in dignitando ecclesiasticis. ꝑ q̄ electionē fiende sunt. Diuinatoria sorte ꝓhibetur omnino. Consultoria aliquando permittit. Tercio et quarto simul queritur a quibo cepit genus diuinationis. Et quod sit genera diuinationū. que omnia sunt ꝓhibita. Quinto cōtinet q̄ sortilegi y diuini sunt excōmunicandi sinō cessauerint a tali vicio admoniti. Vbi de maliendo: que dicuntur ire de nocte vel mutari in alias creaturas qui nō est credendū. et de maleficis. Sexto queritur. an excōmunicatus ab eo possit absolui ab alio eo incōsulto: Et dicendum q̄ nō nisi in articulo mortis vel supiori suo. vt papa vel successor. Septimo an in cognitione ad mortem sit iuramīt imponēda sanctorio ꝓtestantibus eis: Et dicendū q̄ nō ꝑ innotescenda. Et q̄ potius debet confessor in imponenda penitētia excedere in misericordia q̄m in severitate. Et ibi de incātationibo y obseruantijs dierum ꝓhibitis.

Vicesimaseptima cā cū sex quē. officia sunt de materia matrimonij. Et illa q̄dē. xxvij. habet duas qōnes. Quarum prima est. an cōiugiū possit esse inter voluntem. id est vtrum votens castitatē seu religionē possit ꝓtrahere matrimoniū: Et dicendū q̄ nō. Vbi dilingendū de voto q̄ solēne q̄ē ꝑ ꝓfessionē impedit y dirimit matrimoniū etiam ꝓsummatum: si simplex impedit ꝑ nō dirimit. Secūda questio est. an ꝛsponsatōne facta cum vna ꝑsona possit alteri nubere. Et dicendū q̄ nō. nisi in quibusdā casibo. et vbi alter alterū velit absoluere. Et hoc de ꝛsponsatōr q̄ ꝓba de futuro nō addita copla camali. Dicit ꝓtrahit cū alio vel alia de ꝓsti. cū scdo habet remanē inuncta ei penitentia de fide mentita. Et alter est liber ad ꝓtrahendum cū alia. Sed si ꝛsponsalio facta esset ꝓba de ꝓsti. nullo casu posset cū alia ꝓtrahere. nisi ꝑhet impedimentū diriment. vt ꝓsanguinitatis voti solēnis et huiusmodi.

Vicesimaoctaua hꝫ tres questiones. Prima est. an cōiugiū sit inter infideles. Et dicendū q̄ sic. Sed nō est ratum in infidelibo nō baptizatis. vt iudeis y paganis. Vnde si alter infidelium. vt iudeus vel paganus y vxor ejus cōuertat ad fidem xpi. y alter non velit conuerti. nec cohabitare cū ꝑsona ad fidē nisi cū blasphemia creatoris: tūc potest ꝑsonas ꝓtrahere cū alia. Sed si velit cohabitare eius eo quiete nō debet dimittere. Sed hoc ꝓtinet ad secūdam qōnem: quia quer. an liceat infideli vxore vxore alia ducere. Et dicendū q̄ non etiam vtroq; manente in infidelitate. Tercio queritur an sit censendus bigamus: qui ān baptismum habuit vnam y post baptismum aliam etiā virgine. Et dicendum q̄ sic.

Vicesimanona est de errore ꝓiugij. Et habet duas q̄stiones. Et primo queritur an inter errantes circa ꝑsonam putantes vnum pro alio erga sumendas in matrimonium sit coniugiū: y contractum de ꝓsenti possit dissolui. Et dicendus q̄ error potest esse dupler vno modo circa essentiam ꝑsone. puta quia intendit ꝓtrahere cum berta y sibi ꝓsentatur alia puta martina: quas credit eē bertam. y talis error impedit matrimoniū y dissolvit: nisi postea scita veritate acq̄escat. Alio modo pōt esse error circa qualitatem persone puta quia intendit cum diuite contrahere y illa est paupercula. cum virgine et illa corrupta. cum sana y ipa est infirma. Et talis error nō tollit ꝓiugiū. Secūda q̄ est de errore seruilis cōditōis. an .s. ꝓtrahens liber cum serua quā credit liberam: teneat matrimoniū. Et dicendū q̄ nō. nisi postq̄ sciuerit sit ꝓtentus. Sz si sciuisset fuisse seruā q̄e eam liber tenet. Similiter si vterq; est seruus q̄uis nesciret esse seruū alterius teneret. Serui enim possunt ꝓtrahere adinicem matrimoniū nec dñi eorum possunt dissoluere etiā si diuersos dños habeant.

Vicesimasecunda agit de cognatōne ꝑnali y legali q̄ impedit y dirimit matrimoniū. q̄ habet q̄nq; qōnes. Et primo queritur. an teneris ad baptismum filium proprium. possit petere vel reddere debitum vxori sue: et qua illum filium habuit. Quod ideo queritur: quia ibi cōtrahitur cognatio ꝑnalis non solum in teneris: sed etiam in coniuge cuiuscunq; cognatio ꝑnalis impedit y dirimit. Et dicendum q̄ si hoc sit in necessitate ꝓpter periculum scilicet mortis. cum alius non sit qui hoc possit peragere. non impeditur ab exigēdo vel reddendo. Similiter si ex mala intentia. Sed etiam si ex malicia hoc faceret ad dissoluēdum matrimoniū. non ꝓpterea dissoluitur. nec quo ad vinculum nec quo ad debitum. sed iniūgenda est ei penitētia magna de huiusmodi excessu. Eadem dicendū de sacramento confirmatōnis: quia ibi ꝓtrahitur cognatio spiritualis sicut in baptismo. Et non solum quo ad recipientem ad baptismum vel confirmatōnem: sed etiam quo ad patrem baptismum vel confirmationem contrahitur cognatio spiritualis. non autē quo ad quoscunq; alia sacramenta. Secundo queritur an infantes possint ꝓtrahere ꝓsponsalia. Et dicendum q̄ non ante septēnium. ita q̄ obligent: sed post septennū tenent. .s. de futuro. Contractum autē matrimonium ꝑ verba de ꝓsenti ante etatem legitimam. scilicet xij. annoꝝ in femina. xiij. in masculo habet vim sponsalium de futuro. nisi sint valde ꝓpinqui tali etate vel malicia supleat etatem. Tercio queritur an filij adoptiui vel spirituales possint cōtrahere cum filiabus naturalibo alicuius eiusdem persone. Et dicendū q̄ non dum durat adoptio q̄ ad adoptiuos ꝑtum ad filios spirituales ille vel illa spiritualis filius vel filia .s. teneris ad baptismum vel confirmationem ab aliquo non potest contrahere cum filijs naturalibus vel filiabus ipsius qui tenuit: sed fratrem vel sororem carnales illius tenti in baptismo vel confirmatōne bene possunt contrahere cum filijs naturalibus tenentis. Quarto queritur an compater possit contrahere cum commatre sua mortuo viro eius. Et dicendus q̄ non. quia est ibi impedimentū cognatōnis spūalis: q̄ dirimit matrimonium. Et idem etiam dicendū inter tenentes ad baptismum vel confirmationē y tentum: quia est ibi paternitas y filiatio spiritualis. Quinto quer. an teneat matrimoniū clandestinum. Et dicendū q̄ sic. Sed hoc cito ꝓhibetur. quia in iudicio cum possit probari non indicaretur matrimonium quod tamen est.

Vicesimaprima cā est de impedimento criminis: y habet tres qōnes. Primo queritur an possit ducere in vxorem que prius pollita est in adulterio ꝓ ipsum. Et dicendum q̄ si machinati essent in mortem viri vel vxoris. quibo tūc ꝑiuncti erant cum effectu. .i. morte secuta vel nisi dederit fidem adulter. promittendo eam ducere in vxorem mortuo viro. Ibi etiā q̄ secunda matrimonia nō sunt ꝓhibita nec in quātocunq; numero dummodo mortuo priori ꝑiunge. Secundo queritur vtrum mulier sit innita tradenda nuptui. Et dicendū q̄ non. Idem de viro. Et si violētia absoluta fieret vel que cadere posset in ꝓstantem virū nō teneret matrimoniū. Tercio queritur. si sponsalia possint frangi. Et dicendū q̄ nō. si sponsio y sponsa ꝓsenserint. alias sic vel nisi seinuicem absoluerint: aut casus contingat quo valeat dissolui alis punit debet frangentem.

Vicesimasecunda de multis materijs circa matrimonium que habet octo qōnes. Et primo queritur an liceat ducere meretricē in vxorem. Et dicendū q̄ sic. si velit castificare. Alis vxores ductam etiam virginem y postea adulterantē y ꝑmanentē in adulterio dz eā dimittere. .s. ad debitum ꝑiugale. Et hoc ꝑmaxime si ꝓperet per hoc eā corrigendā. Idez de vxore erga virū ꝓseuerantē in adulterio. Secūdo queritur an ea q̄ ducit vxorē cū delectatōne veneree non procreatōnis filiorum: sit vere vxor. Et dicendum q̄

sic dammodo nō fiant pacta p̄ra substantialia matrimonij. Ibi de actu singulis de peccatis aborsum. Tercō queritur. Cui⁹ magis sit sequendū arbitrium seu voluntas, in nubenda puella. aut liberi ani: aut origenarij pris. Et dicendū q̄ magis aut⁹ pris. Quarto queritur. Si viuente vxore sterili licet viro ex ancilla vel alia muliere querere filios hec. l. carnaliter cognoscēdo. Et dicendū q̄ nullos. Et ibi declarat quō licite aliquis patrib⁹ veteris testamenti licuit hec plures vxores. Et q̄ simplex fornicatio est p̄hibita. Quinto queritur. si virginitas possit p̄ absolutam violentiā alicui auferri. Et dicendū q̄ nō. Tamē violentata talis inter virgines nō potest consecrari. Et q̄ multiplicat violatur castitas etiam sine p̄mixtione. Sexto si adulter possit adulteram dimittere. l. quō ad thorū seu actum singalem vel quo ad cohabitationē. Et dicendus q̄ nō: q̄ sunt partes p̄itionis in hoc. Septimo si adultero adulterante possit iunctus alterā ducere. Et dicendus q̄ nō: nec ig in p̄cessum nec cum alia p̄miscere. Et iunctus op tet vel illam sibi reconciliare. Ibi de gradib⁹ seu speciebus et de gravitate sodomie. Ibi et de incestu. Et q̄d p̄trahit affinitas per fornicarium coitum que impedit et dirimit. Octauo queritur si licet adulterum vel fornicatōem: vel aliud malum ꝓpetrare: vt infidelem ad fidem trahat. Et dicendū q̄ non aliquo modo.

Decimatercia causa est de impotentia coeundi que habet quinq̄ gōnes. Prima verum ꝓpter talem impotentiam vel ex frigiditate vel maleficio vel alia indispositione naturali sit separandū matrimoniū et dirimendum fiendum Et dicendum q̄ postq̄ fuerit legitime ꝓbatum pōt fieri divortium. r alter nō hūs impedimentū b⁹modi pōt alteri copulari. Secūdo queritur an si sine indicio ecclie fuerit separatio q̄ ad thorum vel quo ad vinculū si sit impedimentum dirimens: sit cogendus vir vel mulier ad ꝓiugem diuolum. Et dicendū q̄ sic. nisi sit notorium facti vel commissus indicio de causa iusta hmōi. Ibi de votorum dio r penitentia huius. Et quare ꝓ mortali⁹ datur pnia septēnis. Tercia q̄ō est de pnia de qua tractabit post omēn causas §. sequenti. Quarta est vtrus possit vel exigi vel reddi debitum ꝓiugale tempibus festiuis vel ieiunijs. Et dicēdus q̄ sic. dūmodo nō in ꝓtemptum abstinere aūt in hmōi dicto tempe consiliū est: in casu q̄ vterq̄ ꝓsentiant r nō alr Ibi de nuptijs nō celebrandis tempe ꝓhibito ab ecclesia. Quinta questio est an possit vouere alt⁹ ꝓiugū sine ꝓsensu alterius ꝓiugis. Et dicendū q̄ q̄tum ad voti castitatis nō. § q̄tum ad vota abstinentie vel pegrinatōnis non multū longe pōt vir vouere sine ꝓsensu vxoris: § vxor nō potest sine ꝓsensu viri.

Decimaquarta cā hꝫ duas gōnes. Prima est an sit rea adulteriq̄ue viuente viro alteri nupsit. Secūa est an redeūte viro mulier sit cogenda redire ad primū. Ad vtrū q̄ tūdetur p̄ vnū co. Et dicendū est quo ad primū si credebat virū mortuū. vtpote q̄ iuerat in exercitū r fuit sibi dictū ibi fuisse occisus. q̄ r multi occisi sē. r diu stetit q̄ nō audiuit peraniū nō reputat⁹ adultera si alteri nupsit. § nūq̄ debet alter ꝓiugū alteri copulari nisi habeat certā noticiam de morte ꝓiugis. Ad secūam diffinit⁹ q̄ si innocens fecit hūs instam cām credendi mortem cōiugis. reuertēte ꝓiuge cū non esset mortuus hꝫ redire ad primū r dimittere secūm. alr ertunc iudicatur adultera. Cum autē nesciens ꝓiugem nubit alteri adulterius est. nec est matrimonium nec tenet. et ibi de incestu p̄scientiam vel ignorantiam et pena eius.

Decimaquinta est de ꝓsanguinitate r affinitate in q̄ est impedimentū ortū dirimēs ꝓtractum r ꝓlumatū. et hꝫ gōnes decem. Prima est an liceat vtrusq̄ ducere et q̄rta cognatōne. Et dicendū q̄ nō. nec ꝓsanguineas. secus fuit in veteri testamento. Secūa est an liceat ꝓtrahere cū affinibus i. ꝓsanguineis vtrius siue ea mortua. Et dicendus q̄ non. Tercia vsq̄ ad quē gradum ꝓsanguinitatis vel affinitatis prohibetur ꝓtrahi matrimoniuꝫ. Et dicendū sm q̄ hic dicit⁹ vsq̄ ad sextum gradū inclusiue. Sed hoc est abrogatum p̄ decretalem extra de ꝓsā. et affi. ca. fi. Et ibi determinatur vsq̄ ad quartum gradū inclusiue. r hoc tenendū. Quarto quare vsq̄ ad septimum gradum ꝓhibebatur. Et dicendū q̄ p respectum ad sex etates mūdi nūc autem vsq̄ ad quatuor p respectū ad quatuor elementa: et quib⁹ homo cōstitit. Et q̄ defacili possunt b⁹modi gradus mente teneri. plures autē difficulter. Quinto queritur quō gradus hmōi sunt cōputādi. Et dicendū q̄ aliter sm leges que respiciūt ad successiones: aliter sm canones qui respiciūt ad iunctionē carnalem. Sexto queritur quib⁹ ac cusantib⁹ vel testificantib⁹ sunt separanda matrimonia ō facto cōsanguineor⁹ r affinitū. Et de iuramento exigēdo ab eis et de forma illi⁹ iramenti ibi habet. Sed ne iuramento vnius standū est. Septima q̄ō an reputent legitimi filij nati de matrimonio incestuoso. Et dicendū q̄ non si ꝫ impedimentū sciebāt: alr sic. Octauo queritur vsq̄ ad quē gradum pōt fieri dispensatio. Et dicendū q̄ in primo nō potest. an tercio r quarto pōt. et solum p papam. de scōo ē magis dubiū. Dz videt q̄ possit dispensare ex magna cā Nono queritur an cum fraude tollitur vel ignorantia eorū ecclesia decepta. Under aliquos iuges separent ꝓbata cōsanguinitate eor⁹ vel alio impedimēto dirimēte. separati illi ꝓtraxerant alia cōiuga: postea inuenta fraude r decepti one sint reuinte granda priora iuncta. Et dicendus q̄ sic. si clare reperit veritas. Decimo queritur an soboles suscepta et secundia nuptijs possit ꝓsanguineis prioris viri matrimonio copulari. Et vtrus affinitas deleatur mortuo vno coniugum in superfluite. Et dicendum ad vtranq̄ questionem q̄ non.

Decimasexta r vltima cā est de raptu. Et hꝫ duas gōnes. Prima est verū qui mulierem oppressit carnaliter ignorante p̄e dicat⁹ raptor. Et dicendus q̄ sic. Secūa est verū rapta raptori possit nubere assentiēte p̄e. Et dicendum q̄ si ipa ꝓsentiat. Et dicit⁹ raptor. cū femina p vim r extra voluntatē. vel ipius puelle tūi. vel parentū sem. vel extra volūtatē vtriusq̄. l. suam r parentū educit de domo. vt in vxorem habeat. Et in prima gōne ponit⁹ pena raptoris. et species luxurie quinq̄.

Tractatus de peni/ .§.iii.

tentia ponit⁹ p tercia gōne. xtnij. cause: qui tractat⁹ habz vij. distinctōes. Quaꝝ prima queritur. vtrū peccatū sola penitiē deleat. vel an sit necessaria sacramentalis confessio. Arguit p et extra valde diffuse. ꝓsequens cū multis dicēt sanctoꝝ notabilib⁹ r exemplis scripture. Nec determinat: § relinquit iudicio lectoris quid tenēdū. cuꝝ vtraq̄ opinio haberet tāc pentos viros. Dz dicenda sē duo. Primum q̄ penitōne sola dimittit⁹ pctm. q̄ esse nō pōt vera sine proposito saltem confessionis sacralis. Secūm est q̄ confessio vocal⁹ q̄ sit sacerdoti est necessaria ad remissionē pcti q̄m pōt haberi copia eius: saltem semel in anno. vel cum est in piculo vel si hꝫ communionem accipere sm tho. Secūa distinctione queritur vtrum caritas semel habita possit amitti. Arguit. plit. p et cōtra p auctoritates r exempla scripture. Et ꝓcludit q̄ vtraq̄ pōt amitti. l. caritas. put est inuiatoribus nō illa que est in ꝓprehensoribus. Et quia angeli aliqui ante cōfirmationem eorum amiserunt. r adam et moy. r aaron et dauid valde ꝓfecti viri. Tercia distinctione queritur an vere penitens possit penitentiaꝫ maculare postea peccando. Et an quis possit penitere vere de peccatō vt habeat remissionem eorum: vno retento de quo nō penitet. Arguit diffuse pro et contra. tandem respondet ad primum. q̄ vera penitentia nō tollit quin postea possit recidinare. Et quis recidinans fuerit vere penitens. Ad secundum dicendum q̄ nullo modo potest quis vere penitere r habere remissionem alicuius peccati: nisi de omnib⁹ penitear scilicet mortalibus. nam de venialibus secus.

In quarta dilī quēnī' an peccata semel dimissa p veram penaz redeant ad aīam p sequentē culpaz mortalez. Arguit p 7 ptra diffuse et ponit circa hoc duplicem opi. aliqs hoc asserentiby aliqs negantiby. Bz fm tho. 7 alios n redeāt vtiqz nec quo ad culpā nec quo ad penā: ſ dicunt redire ꝓpter effectū cuiusdā aggrauatōnis quā bz sequēs culpa ꝓpter ingratitudinem. Et ibi de libro vite quō quis inscribat. et quō deleat' duplicat'. In quinta di. declarat quō quis debeat dolere 7 ꝓfiteri. nō solum de peccatis ſ etiam de circūstantijs eoz. Et que dicat' falsa penitentia. In sexta di. ostendit' cui debeat quis ꝓfiteri. Et di cendū q nō solus bonus sacerdos: ſ et pontifex debet scire peccata 7 diligenter interrogare. nō hereticū ſ fidelē 7 ꝓprio sacerdotē. In septima 7 vltima quer' de penitentijs in extremis. 7 dubitat' vtrū sit vera pēa. Et q̄nis vera 7 salutaris esse possit: multe tñ ꝓsumptiones habentur in cōtrariū. 7 ꝓcipue q nō videt' q' amore ſ timore seruili mouetur: qui non sufficit ad salutem.

Tercia pars ꝓtin- .§.iiii.

cipalis agit de sacris quibusdā et ꝓtinentijs ad diuinū cultum inmediate de ꝓsecratōne. ꝓtinens quinq; dilinctōes. Quaz prima agit de ꝓsecratōne altarū et ecclesiarum. 7 de eaz reconciliatōne. de missa et quibusdaz ꝓtinentijs ad missam 7 oblatōne eius 7 de oblatōnibus ad altare 7 creatu ribus. Secūa distinctō agitur de sacris encharistie q̄ materiā debita. quo ad formā. quo ad vsum 7 frequentationem. quo ad veritatē sacramenti. Et de effectis ei⁹ 7 de ꝓsumptione eiusdē sit panis 7 vinū in corp⁹ 7 sanguinē xpi. qō ꝓbat p multa exempla. In tercia distinctōe agitur de festis celebrādis 7 ieiunijs obseruandis. de aqua benedicta. et de paschate resurrectōnis celebrādo die dñico.

In quarta de baptismo 7 eius effectu valde diffuse et de forma eius. Et de sacralibus eius. i. exorcismo 7 catechismo. Et de tēpe dilatōnis: quo ad ꝓferendū infidelibus adultis. de tentibus ad baptismū 7 instructōne baptizandoz. de gratia dei quid operetur in hoīe: que ꝓsertur in baptismo. et quō adam erat creatus mortalis. In quinta 7 vltima agitur de sacro ꝓfirmatōnis: q' omes debent sumere baptizati. et qō solus 7 ꝑpos dat. et quō. Deinde de quadragesime ieiunio obseruando. 7 de discretōne ferīarū in ieiunijs 7 vigilijs 7 oīonib⁹ 7 supflnitate aliozū vitādā. Et capla vltima dno sūt de spūsancto: q' ꝓcedit a patre et filio.

Capitulum septimum.

Magister petrus lom- bardus ano dñi. M.cl.vl circa pontificatū alexandri .iij. in viberet frederico primo imperāte claruit: ejus pariſijs extitit. Hic maiores glosas psalterij 7 epłaz pauli similiter de multoz dictis collegit 7 ordinauit. Nam cū esset inter francie ministros opinatissimus glosaturā epłaz 7 psalterij ab anselmo p glosulas interlineares marginalesq; distinctā. 7 postea a gilleberto ꝓfundatiue ꝓductyslatius 7 aptius explicit multaq; de dictis sanctoz addidit. Idem etiā sermones quosdā vtiles ꝓposuit. Bz dđ magnificentiꝰ est. ipse libris sententiaz q nunc publice legit' in scolis. laboriosum certe opus ex multoz sanctoz patrū dictis vtiliter ꝓpilauit. Q̄ audit ioachim abbas eum reprehendit. de eo q̄ diceret in principio sentētiarum libri. q' pater 7 filius 7 spūsanct⁹ erat quedā summa res seu essentia qua fruendi est: reprobat⁹ ē. ioachim 7 sententia petri ꝓfundata. extra de sum. trī. 7 fi. canbo. dānatus. Materia aūt que ꝓsequetur in libro sententiaz hec breuiter ponitur.

Liber aūt sentētiarū §.i.

dinidit' in quatuor libros. et quilibet eoz in distinctiones 7 quelibet distinctō in ca. Et in prima distinctōne que habetur post. plogum. tractat' de his que ꝓueniunt creatori 7 creaturis rōnalibus. ſ. de fruendo 7 vtendo. Et in primo libro p totum agit' de diuinis ꝓsonis: quibus solis fruendus est ab hominibus 7 angelis. q̄ hoc deus etiam se fruit'. Et de diuinis agendo primo ponit de diuine essentie vnitate. que p rōnes naturales ꝓbatur. Et de trinitate ꝓsonarum que habet' ex scripturis veteris 7 noui testamenti. 7 ostenditur etiam p imaginē in hoīe 7 p vestigia in omnib⁹ creatis. Deinde de quibusdā locutionib⁹ obscuris que dicuntur de deo quō sunt sane intelligēde. De generatōne eterna filij. De processione eterna spūsancti a patre 7 filio. et de missione eiⁿ visibili 7 inuisibili ad nos. Deinde de eternitate dei 7 simplicitate 7 immutabilitate eiⁿ. Postea de noībus que dicunt' de deo eternaliter 7 temporaliter. 7 per se 7 p relationem ad aliud. De ꝓprietatibz 7 nocionibz quibus distinguunt' diuine ꝓsone. pa. fi. 7 ſ. i. vt generare. gigni. spirare. inspirari 7 hmōi. Quō de deo dicatur imago. principiū 7 sapiētia. De attributis diuinis ꝓsonis vt potētia. sapīa. bonitas. De scientia dei. 7 de ꝓuidentia. 7 de sapientia 7 ꝓdestinatōne. 7 ꝓscientia dei. Et quō omnia dicunt' esse in deo et de⁹ esse in omnib⁹ creaturis. De reprobatōne 7 obduratōne hoīm. De potētia dei 7 de voluntate dei. 7 de volūtate beneplaciti 7 de voluntate signi: q̄ distinguunt' in ꝓcepta ꝓbatōnes 7 ꝓsilia.

In secundo tercio .§.xii.

7 quarto libro agit' de rebus quib⁹ vtendū est. Et in secundo quidā agit' de creatione mūdi primo in genere. scdo in spē. vi. de creatōne angelorū omniū. Deinde de lapsu aliquoz. Postea de ꝓfirmatōne bonoz 7 distinctōe eoz p ordines. 7 officijs eoz. De opere factis in sex primis diebus. De creatōne seu formatōne primoz parentū. 7 quales fuerunt in statu innocentie: et quales fuissent geniti ab eis in tali statu. Postea de lapsu eoz. et p quid in quid. et quō et punitōne eoz. De libertate arbitrij varia in diuersis statibz. De gratia dei ꝓueniente 7 subsequente. Et de ea operante 7 cooperante. Et quid operetur in nobis gratia. et quid liberū arbitrium in bonis simul cum ea: 7 in malis sine ea. De virtutibus quomodo se habeant cum gratia et quid operentur in nobis. De peccato originali quomō trahitur a primis parentib⁹ et et parentib⁹ ꝓximis in filios. Quō etsi deleatur in baptismo reatu 7 quo ad penā ei debitam: remanet tamen actu. id est quo ad fomitem seu inclinatōnem ad peccata. Q̄ deus creat animam immaculatam 7 creando infundit. et in ipsa infusione in corpus infinuatum et sui conceptione anima ꝓtrahit maculaz originalis. Utrum illud ade peccatū fuerit grauissimū omnium peccatorum etsi de eo habuerit remissionem. Postea de peccato actuali quod ꝑpetratur voluntate hominum ꝓpria. De differentia eoz: quia aliqua sunt peccata tm. aliqua peccata 7 causa peccati. aliqua peccata 7 causa peccati 7 pena peccati. Q̄ dictus malus in ꝓpriū actus sē ado in ꝓpriū mali sunt a voluntate hominis. De voluntate 7 fine seu intentōne hominis in actibus suis. De actibz indifferentium 7 quomodo peccatum dicatur voluntarium. De septem vicijs capitalibus breuissime. Et quomodo superbia dicatur radix omnium malorum 7 etiam cupiditas. et de sex speciebz peccati in spīritum sanctum.

In tercio libro agi- .§.iii.

tur vsq; ad mediet atem quali de incarnatōne verbi. Et in de de virtutibus et mandatis dei. Et primo quidē de ipsa incarnatione quare magis a filio q̄ a patre vel spiritusancto. Et de modo illius vnionis deitatis cum humanitate. Et quia vnio deitatis cum carne fuit mediante anima rōnali creata. Et de illa carne quomodo sine peccato fuit concepta opere spīritussancti. Et quare huiusmodi conceptio

magis attribuitur spiritui sancto: q̄ patri vel filio. Q̄ in ista incarnatōne psona nō assumpsit personam. nec natura naturam. nec natura psonam: sed psona filij dei naturam ſc̄z humanā assumpsit. De diuersis opinionibus circa h̄ que reprobantur cum dicitur deus est homo vel deus factus est homo ? quid sit tenendum ? dicendum. Quomō xp̄s dicitur predestinatus. Quomō debeat adorari. vnā latrie adoratione vel duas. De gemina xp̄i natiuitate: et q̄ xp̄s nō potuit peccare in actum homo. De sapientia et sciētia eius ? virtutibus. De passione eius ? propassione. timore et tristicia eius. De otatōne eius ? volūtate ei⁹ diuina ? humana: rationali et sensuali. De merito christi. De causa passionis xp̄i et effectu. ? vilitate eius ? tradītione eius. Si in morte est separata anima ? corpore. ? cerrā ē q̄ ita. Et si in triduo mortis fuit homo ? dicendus q̄ non. Si xp̄s habuit fidem: spem et caritatem. Deinde agitur de virtutibus ſ. de fide quid sit et quot modis dicitur ? de actu eius vario: ? de fide informi. de fide antiquorum. de fide simplicī. Deinde de spe quid sit ? vt̄ habeatur. Postea de caritate quid sit ? de modo diligendi deum. Et que sint et caritate diligenda: quo ordine. vtr̄z deus anim⁹ ꝑprius proximus et corpus ꝑprium. De gradibus caritatis et cui potius vel prius est subueniendum. Et quid est melius an diligere amicos vel inimicos. Et vtrum caritas semel habita possit amitti. Deinde de quatuor virtutibus cardinalibus. ſ. prudentia iusticia fortitudine ? temperantia. breuissime tñ tangit ꝑ vnam auctoritatem. De septem dōnis spiritussancti. si sunt virtutes ? vtrum in patria. Et si in xp̄o fuerūt. Et dicendum q̄ sicut alio modo q̄ nūc in hominib. de diuersis speciebus animalis. Quomodo dona differant adinuicē. Quō omnes virtutes sūt connexe adinuicē. De decem mandatis quō conueniant in duobus ſ. dilectione dei et proximi. De octo speciebus mendacij. Et satis diffuse de mendacio iuramento ? periurio. De differentia legis veteris ? euangelice adinuicē.

In quarto libro .§.iiii.

agitur de sacramentis. ? post de vltima resurrectōne. premijs beatorum ? penis malorum. Et primo quid sit sacramentum ? quid signum. postea de differentia sacramentorum veteris et noui testamēti ? ꝓpcipue de circumcisione q̄d erat ꝓcipue in veteri lege. ? de institutōne eius ? causa et effectu ? modo. Deinde de baptismo ? differentia baptismi iohannis ? baptismi xp̄i. Et de effectu baptismi iohannis. Deinde de baptismo xp̄i. de materia eius. de forma ſc̄z quibus verbis baptisma detur. De institutōne eius et causa. De triplici genere baptismi. ſ. fluminis: flaminis et sanguinis. De diuersis modis acquirendi ip̄m. ſ. fictis vel nō fictis. De effectu baptismi. De potestate baptizandi interius. i. tollendi peccata. vtrum xp̄s potuerit eam dare homini. Et dicit q̄ nō auctoritative: sed bene misterialiter. Sed nec ipse xp̄s in christus homo eā habuit: sed ꝑ excellentiam. vt. ſ. meritum eius operetur in remissionē peccatorum. Et vt in nomine alterius daretur. nō in nomine alterius daret est. Q̄ in veteri nō possunt paruuli baptizari. Et de catechismo ? exorcismo. Deinde de sacro confirmationis. q̄ solū ab epis dari pt̄. Et quis sit effectus eius. Et q̄ nō debeat iterari. De sacro eucharistie. De figura ei⁹ in veteri testamēto. ſ. manna ? agno paschali ? al. De forma cōficiendi: et institutōne eius. Et quare in pane ? vino. De diuersis modis sumendi. ſc̄z sacramentaliter tm: spiritualiter tm: et sacramentaliter ? spiritualiter simul. Et q̄ ico aliquid est sacramentū. aliquid res ? sacramentum. i. signū rei sacre: aliquid tm res. ſ. ? effectus sacramenti. De locutionibus obscuris circa hoc sacramentū: quō sint sane intelligende. De modo cōuersionis panis et vini in corpus et sanguinem xp̄i. et quare sub duplici specie detur. De accidentibus sibi remanentibus: quō ibi sint. De causa institutionis eius. Et q̄ nō solum mali sacerdotes: sed etiam heretici ꝑficiunt: si ecclesie seruant formā. Et quid sit heresis

Deinde de sacro penitentie. vnde dicat ? quid sit ? q̄ tuplex. q̄ solennis publica ? priuata. De effectu penitentie. ſ. remissione peccatoꝝ. Q̄ de vno nō potest penitentia quis agere. sine alijs. ſ. quo ad mortalia: secus de venialibus. De duplici causa flagellorū dei in vita ista. De generibus variis ecclesiaꝝ. ſ. septem operibꝫ misericordie spūalibꝫ. ? septē corporalibus. Et ibi diffuse de ecclesia quō sit una ? de vnitate eius. De tribus ꝑtibus penitentie. ſ. ꝓtritione: cōfessione ? satisfactōne. Et ibi que sit vera satisfactio ? q̄ falsa. Et de partib⁹ eius. ſ. oratione. ieunio ? elemosyna. no tāt ibi doctoris. Et q̄ restitutio alienorum est preambulum ad ipsam satisfactōnem. Et de venialibus peccat. q̄ non sunt ꝓtemnenda. Vtrum sine confessione per solam ꝓtritionem deleantur peccata mortalia. Arguit pro ? cōtra ? dimittit questionem insolutam. Sed dicendū q̄ dimittuntur post ꝓtritionem solum: que nō est vera sine proposito confitendi. Sed tamen postea teneatur confiteri tempore ꝑgruo. alias tunc peccaret mortaliter. De clauibꝰ ecclesie ? vsu clauium. Et quō dicantur sacerdotes peccata soluere et ligare. De macula anime q̄ peccata q̄d sint. Et q̄ mali sacerdotes possint soluere ? ligare sicut boni. De penitentibus in extremis quid agendum cū eis. De purgatorio ? his que ibi ꝑ penas purgantur. De pena sacerdotis reuelatiua confessionem. Et de confessione generali quid operetur. Verum peccata dimissa redeant ꝓsequētem culpam dicendus q̄ non. De sacramento extreme vnctionis quomodo fuit institutum et quis effectus eius ? q̄ potest iterari. De sacramento ordinis. Q̄ ordines sūt septem. et quare septem. et qui sunt. videlicet ostiarius. lector. exorcista. accolitus. subdyaconus. dyaconus ? ꝓsbyter cotona seu prima tonsura est preambulum ad ordines. Que sint officia singulorū ordinum. Et q̄ xp̄s exercuit in figuram actus omnium ordinum aliquo modo. Quid sit ordo. Et qui dicunt sacri. Et quid significet rasura ? tonsura. De epis et officijs eius. De quadrupli genere epoꝝ sup quos omnes est papa. De ordinatis ab hereticis vel symoniacis. Et de vicio symonie quot modis cōmittat ? de pena ei⁹. De sacramento matrimonij. De institutōne ? causa eius q̄n ꝑactum est fm ꝓcepta ? q̄ndo fm indulgentiam. Cuius rei sit sacrum signum ꝓmigrum. Que sint ꝓpria in coniugio. De coniugio quid efficiat illud: quia ꝓfectus animorum expressus per verba vel alia sufficientia signa. Q̄ sponsa potest ? sponsus ante copulam sine alterius ꝓmigis consensu intrare monasterium. Q̄ post copulam nō possunt intrare monasteriū sine ꝓsensu alterius ? certis limitationibus. Q̄ cōsensus de futuro etiam iuramento firmatus non efficit matrimoniū. Que sint de substantia coniugij et que ad decorē. et in quid intelligatur ille consensus coniugum: si de cohabitatione vel in camalem copulam vel quid. Et quare mulier formata est de costa viri. Q̄ non est consensus legitimus vbi coactio et ibi de vario modo coactionis. De impedimento erroris qui tamen est multiplex. nec omnis error impedit. De malis bonis coniugij. De coniugio marie ? ioseph. De causa finali coniugij. De diuortio coniugij. De procuratoribus absentium. De his que excusant actum cōgualem a peccato scilicet fides. proles et sacramentum.

De redditione debiti coniugalis ? cōtinētia communi cōsensu feruanda. Quibus temporibus non sunt nuptie celebrande. De diuersis legibus coniugij et de comparatione coniugij abrahe virginitati iohannis. Vtrum liceat habere plures vxores alicui eodem tempore. Et respōdetur q̄ his quibus fuit a spiritusancto dispensatum ? nō aliter. De personis legitimis ad coniugiū. Et de frigiditate et maleficiatis quomodo et quando sunt separande. De furiosis contrahentibus. De his qui cognouerunt ꝓsanguineam vxoris. q̄ vxor non potest dimitti propter infir-

mitatem. De dimissione mariti vel vxoris ꝓpter fornicationem. Et de reconciliatõne eorum. De connubio seruoꝝ quõ teneat ꝙ nõ. De etate ꝓtrahendi nup. Qui in sacris ordinibꝰ ꝓhibentur nõ ꝑt contrahere. De interfectorꝝ vxoꝝ fugarum. De votis ꝙ votoꝝ vñia. De coniugatis aliis viuentibus viris credentibus eos mortuos. De dispari cultu scienter et fidelis cũ infideli. Quibus peccato possit vxor dimitti et quibus nõ. Utrum ꝓuisũ sit inter infideles vtq; sed nõ ratus quin in aliquo casu possit dissolui. Et cũ vnus eorum ꝓuertitur et alter infidelis permanẽs nõ vult cohabitare cum eo. vel nõ nisi cum ꝓtumelia creatoris. De cognatione carnali seu consanguinitate: que impediebat vsq; ad septimum gradum. nunc autẽ vsq; ad quartũ. De gradibus affinitatis ꝙ quõ ꝓtrahentibus ab his. Quibus testibus diuidantur matrimonia in iudicio. De multiplici specie luxurie. s. fornicatõne: adulterio: incestu: raptu ꝙ huiusmodi. De cognatõne spirituali: que impedit ꝙ dirimit matrimonium in tribus gradibus. De copula spũali filiorum. vel adoptiuorum vel naturalium. quomodo vel quando impediatur matrimonium. De secũdis nuptijs. verum possint. literati. Et dicitur q; sic mortuo ꝓmo ꝓnge. De resurrectõne mortuorum ꝙ iudicij cõditione. De libris tũc aperiendis ꝓscientiarum. De voce iube. De bona aduentus. De his qui tũc viui reperientur. De etate ꝙ statura resurgentium ꝙ qualitate eoꝝ. Quomodo malorꝝ anime et demones crucientur in igne inferni sine ꝓsumptione eorum. De diuersis receptaculis mortuorum post mortem. Ibi de purgatõne ꝙ pena ꝙ suffragijs eorum. q; sancti ꝙ angeli audiunt ꝙ cognoscũt oratione inuocantiũ eos. q; suffragia nõ iuuant eos qui sunt in inferno. De occulto iudicio dei. De iustitia et misericordia quomodo reperiant in omni iudicio dei. De sententia iudicij. Et ꝑ quatuor ordinibus iudicandoꝝ. De ordine iudicij ꝙ ministerio ibi angelorum. De forma iudicis. De differentia premioꝝ in celo. Si maior erit beatitudo sanctorum post iudicii. Si mali in inferno peccabũt. Si anime damnatoꝝ noticiam habent de his que hic fiũt. De lauro ꝙ vinite epulone. Et quõ vident boni damnatos ꝙ econtra ꝑfris damnatoꝝ pena nõ augetur nec minuitur gloria bonorum.

Capitulum. viij.

Ircaidem tempꝰ inquit Vinc. spec. histo. li. xxv. exstitisse Romulle magistrum petrum: qui dicit cõmestor. Anno domini. M. cl. vel circa. Hic historiam ecclasticam ꝓposuit. ꝓem vicz historialem veteris ac noui testamenti breuiter ꝙ veliter ꝓsequẽs. vicz libros legales seu moy. qui ꝙ libros iosue. iudicũ. iij. libros regum. cum paripomenon: ꝙ machabeoꝝ libros. Historias Ruth. Thobie. iudith. hester. esdre. ꝙ neemie. ꝙ viliones danielis. Et in nouo testamẽto historias euangeliorꝝ ꝙ actuum apostolorũ Et aliqua obscura dicta exponit in dictis libris. Et suꝑficiales dissonantias ad ꝓcordiam reducit. Insuꝑ ꝙ quedam incidentia de gestis gentilũ ex libris iosephi indei et quorundã gentilũ historias scribentiũ locis congruis inserit. De libris sapientialibꝰ ꝙ ꝓbetis: seu ꝓbetys aut de ꝑlis apostoloꝝ. vel apocalipsis non se intromittit. Et incipit liber ille. Imperatorie maiestat. Nonnulla opuscula alia etiam edidit. Et hos sequentes versus in laudẽ viri gestis eleganter composuit.

Si fieri posset ꝙ arene pulueris et vnde.
Undarum gutte rosa gemme lilia flame.
Ethera edicole nix grando sensus vteroꝝ.
Ventorum pinne volucrum pecudum genus omne.
Siluarum rami frondes auium quoq; penne.
Roꝙ gramina stelle pisces angues ꝙ aristę.
Et lapides montes conualles terra dracones.
Lingue cincta forent: minime depromere possent.
Que sit vel quanta virgo regina maria.
Que tua sit pietas: nec littera nec dabit etas.

Siquis bene aduertat in isto centenario anno a post M. c. dominice incarnatõnis ecclesia multoꝝ illuminata est in doctrinis. Nam in doctrina suam ipsius copiose ꝙ denote locum sunt ꝙ libros ediderũt. sanctus Bernardus. Hugo de sancto victore. Et richar. de sancto victore. ꝙ hugo de folletro. ꝙ post eos beluacẽsis. omnes hi religiosi ꝙ famosi in sanctitate. In doctrina ꝙ morali ꝙ theologica fuerunt hi tres Gratianus monachus qui compilauit decretum fundamentuꝝ iuris canonici. Petrus lombardus epõ parisien. qui composuit librum sententiarum summã theologie: et Petrus comestor qui edidit historiam scolasticam. Et in seqũti centenario. i. post M. cc. floruerunt qui tradiderũt perfectionem doctrine ecclesiastice theologie ꝙ iuris canonici. s. Innocentius. iij. ꝙ Gregorius nonus: q̃ compilauit decretales. ꝙ Innocẽtius quartus qui vbi ciuit ꝙ scriptum. et Hostien. ꝙ ray. ꝙ summas suas. ꝙ albertus magnus. et beatus thomas. ꝙ alexander de ales et bonauentura: qui subtiliter speculantes fecerũt scripta sup̃ librum sententiarum. nil dimittentes intactus: addẽtes summas suas. Sed dolendum est nimis. qz cum tantum laborauerint in enucleando scripturas ꝙ elucidando antiquorum doctrinam: vix reperitur qui velit in labores eoꝝ introire ꝙ libros eorum aperire. Et ꝓpterea doctus est populus meus captiuus. quia nõ habuit scientiam: ꝑ nec cõ scientiam: que sine scia bona esse nõ potest.

Capitulum. ix.

Iber decretaliũ diuisus in quinq; libros. ꝙ per titulos quilibet liber distinctus: compilatus est ꝙ raymundum ordinis ꝓdicatorum magistrum in iure peritissimum. ex iussione greg. noni ꝙ ab eo approbatus. Et primo in se decretales epistas diffinitas ad diuersas plonas. sollicitãtes romanos pontifices ad declaratõez dubioꝝ sup̃ diuersis materijs. Fe etiã quedam statuta in ꝓcilijs generalibꝰ sub alexandro. iij. ꝙ sub Inno. iij. Fuerũt etiã in principio titulorũ ponunt dicta aliquoꝝ doctorũ. vt augustini ꝙ hieronimi vel aliquoꝝ ꝓcilij aut pontificis: ꝑ hoc raro. Omnes tñ decretales que ibi ponunt. coiter sunt illorum octo pontificuꝫ. scz Alexandri. iij. clementis. iij. Inocij. iij. vrbani. iij. celestini. iij. innocẽtij. iij. honorij. iij. ꝙ greg. noni. q̃ fuerũt ab ano domini M. c. vsq; ad annũ dñi. M. cc. xxv. Fin dictum ordinem positi succederes sibimicẽ. Et ꝓ maiori parte sũt Innocẽtij. iij. multe cꝫs alexandri. iij. ꝙ greg. noni. Et in primo libro tractat de iure canonico ꝙ de electione ꝙ ordinibus sacris ꝙ qualitate ordinandoꝝ ꝙ de officijs eccle ꝙ iudicum varietate. In secundo libro de iudicijs ꝙ iuramentis ꝓcedendis ad forum ꝓtentiosum. In tercio libro de honestate ꝙ uersatõne clericoꝝ. ꝙ de beneficijs ecclesiasticis ꝓbendis ꝙ diuersis ꝓtractibꝰ. De votis. De testamẽtis. de decimis. sepulturis et religiosis. De baptismo eucharistia ꝙ officijs diuinis. De censibꝰ ꝙ multis alijs. In quarto libro de matrimonijs ꝙ impedimẽtis eoꝝ ꝓ totũ. In quinto libro. s. de accusatõnibꝰ ꝙ de diuersis vicijs ecclesiastic. De hereti. symonia. homicidio quo ad irregularitatẽ. De adulterijs. De raptoribꝰ. De furtis. falsarijs ꝙ sortilegijs De maleficijs. De priuilegijs ꝙ excessibꝰ ꝓlatoꝝ. De iniurijs. De penitentia ꝙ de excõmunicatione.

Decretales morales .§.i.

alexandri pape. iij. extra de rescriptis. Alexander epo ranẽnati. Si q̃ aliqua tue fraternitate diuiginꝰ. q̃ animã tuã eralsperare videnꝫ: turbari nõ debes. Et infra. Qualitatem negocij ꝓ q̃ tibi scribit diligenter ꝓsiderans. Aut mandatã nostrum reuerenꝫ adimpleas: aut ꝓ quas q̃re adimpere nõ possis rationabilẽ cãs ꝓtendas. qz patienter sustinebimus si nõ feceris q̃ ꝓ prauta fuerit nobis intentione

fuggestum. Idem de officio ordinarij ep̄o florentino sic scribit. Cum ab ecclesiar̄ plat̄is ecclesiastica sententia i malefactores aliquos p̄mulgatur rata debet ⁊ firma consistere. ⁊ vsq; ad satisfactionē dignā inviolabiliter obseruari. Quapropter mādamus quatenus si plebanū sancti pancracij in clericos vel laicos parochianos suos indicti vel excōicationis sniam rōnabiliter tulerit ipsas facias inviolabiliter obseruari: ⁊ eam sine p̄gna satisfactōe rabsq; eiusdem plebani p̄cia nō relaxes. De feriis alexander. Q̄uis licet scriptū sit de vespera ad vesperam celebrabimus sabbata vra. Festoz tamen principium ⁊ finis iuxta eoz qualitatem ⁊ regionū p̄suetudinem diuersar̄ debz attendi: ⁊ sicut magnitudo diei exigit prius incipere ⁊ tardius terminari. In ti. de empt. ⁊ ven. cum dilecti alexander. In arbitrio est emptoris si velit suppl̄ere instum precium aut venditionē rescindere: cū tm minus dimidio iusti precij p̄aratur. Idem de immunitate eccl̄ar in concilio lateranen. Notum⁹. In diuersis mūdi ptib⁹ p̄sules ciuitatum ⁊ rectores: necnō ⁊ alij qui ptātem habere videntur. tot onera frequēter imponūt eccl̄is. vt de tenuos contributiōis factum sub eis sacerdotū videat⁹ q̄s sub pharaone fuerit: qui diuine legis noticiā nō habebat. Ille quidē ecclēsijs seruituti subactis sacerdotes ⁊ possessiones eorum in priſtina libertate tuuisit ⁊ de publico eis alimoniā administrauit: illi vo onera sua fere vniuersa imponūt ecclesijs. ⁊ tot ⁊ tantis eas affligūt &c. Et infra. Quo circa sub districtōe anathematis fieri decetero talia p̄hibem⁹. nisi ep̄s et clerus tantā necessitatē ⁊ vtilitatē inspexerit. vt absq; vlla coactōe ad relevandas coēs vtilitates vel necessitates: vbi laicoz nō suppetūt facultates subsidia p̄ eccl̄as exhiberi p̄cerēda. Si aūt decetero ista p̄sules aut alij talia p̄sumpserit ⁊ commonit⁹ desistere noluerint: tam ipsi q̄s fautores excōmunicatōni se nouerit subiacere. nec p̄muniri reddātur: quousq; satisfactōez fecerint competētem. Et nota q̄ Inno. iij. eo. ti. in ca. Aduersus p̄sules. ad illaz p̄stitutōem addidit. q̄ p̄pter imprudēciam quorūdam romanus pontifex prius p̄sulatur anteqū possit aliquid deri in subsidium cōmunitati alicui vel rectori. Idē alexander. iij. de sponsa. aut. De illis q̄ prestito iuramēto p̄mittūt se aliquas mulieres ducturas. et postea eis incognitis dimittant terram sc̄a alias partes transferentes. Hoc volumus vbi innotescere. q̄ liberum est mulieri illiū si non t̄ amplius in facto p̄cessu: ad alia sc̄a vota transferre. receptacli de p̄mio penitēcia: si per eas steterit quominꝰ matrimoniū fuerit p̄sumatum. Idem eo. ti. Cum locū non habeat cōsensus. vbi metus vel coactio intercessit: necesse est vt vbi assensus cuiusq; requiritur: coactōis materia repellatur. Matrimonius autem solo p̄sensu p̄trahitur q̄s intelligitur de p̄sensu expresso p̄ verba vel alia sufficienter exprimentia p̄sensum. Sequit in textu. Et vbi de ipso q̄ritur plena debet securitate ille gaudere: cuius est animus indangādus. ne per timorem dicat sibi placere quod odit et sequatur exitus qui de inuitis solet nuptijs prouenire. Quo circa mandamus quatenus puellaz de cuius matrimonio questio ventilatur. in domo in qua nihil eam timere oporteat. facias eam honeste retineri: donec p̄dicta causa terminata fuerit et sentētia sine p̄tradictōne cuiusq; valeat exectōni mandari. Idem alexāder. iij. eo. ti. Venies ad nos vihelmina sua nobis relatiōe mōstrauit. q̄ in domo sua mulierem quādam recepit: de qua prolem habuit. ⁊ cui fidem coram plurib⁹ prestitit: q̄ eam duceret in vxorem. Interim autem cum apud domū vicini sui pernoctauerit eius filia nocte illa secum p̄cubuit. quos pater puelle simul in vno lecto inuenīs ipsum eam per verba de p̄senti: desponsare coegit. Idcoq; mandamus quatenus si inueneris q̄ primam post fidem prestitam cognouerit: ipsam cum ea facias remanere: alioquin secūdeni si metu coactus: qui posset cadere in cōstantem virum eam despōsauerit adherere facias vt vxori. Idem de cla. desp̄. ca. Quod nobis. Si matrimonia ita occulte p̄trahuntur. q̄ exinde legitima probatō non appareat. huiusmodi ab ecclesia nō sunt compellēda aliquatenus. Verum si p̄sone contrahētium hoc voluerint publicare. nisi causa rationabilis impediat ab ecclesia recipienda sunt et cōprobāda tanq̄ a principio in conspectu ecclesie contracta. Et dicit glo. superid rationabilis causa puta consanguinitatis vel alterius impedimēti diuimentis. Et si vnus coniugum hoc asserat ⁊ alter negat se contraxisse. ille qui hoc asserit debet hoc probare. vt dicitur capitu. j. eo. ti. fm glo. et si nō probat nō creditur ei. vnde neguis nō cogitat ad prosequendum matrimonium per ecclesiam ꝑ quo ad cōsciētiam si verum est nullus eorum potest cum alio cōtrahere. Et si p̄trahit quicūq; illoz. sine qui asserebat sine q̄ negauit stat in p̄mo adulterio. Idem de eo: q̄ dupli matrimonium quam pollut per adulterium. Sup eo q̄s quesiti an liceat alicui cum ea contrahere matrimonium. quam vxore sua viuente sibi de facto matrimonio copulauit. Respondemus. q̄ si adultera est in mortem vxoris aliquid machinata (glo. ita. l. q̄ sequatur effectus mort.) siue fidem dederit q̄ ea mortua hanc esset ducturꝰ. Fm canones ab eius cōsortio prohibetur. Et hec p̄hibitio per petuo est seruādo. Sed si solum p̄tractum fuit cū ea ⁊ carnaliter nō cognouisset viuente prima. nec pu⁹ nec postea eas bē in vxorem posset. vt dicit greg. ix. ca. si. eo. ti. Sed si quis cōtrahit de facto viuente prima vxore cum secunda. ipsa secunda ignorante semper q̄ aliam habeat vxorem. mortua prima vxore ne reputet lucrum ex dolo suo. non potest separari ab ea: nisi ipsa peteret divortium scīēs factum postea. vt dicitur capi. j. eo. ti. Idem de contingio lepro. ca. Q̄ui: ait. leprosi si p̄tinere nolūt. ⁊ aliquā quesibi habere velit inueniant: liberum est eis ad matrimoniuꝫ connolare. Q̄d si virum sine vxorem leprosum fieri cōtingerit. et infirmus a sano carnale debitum exigat: generali precepto apostoli quod exigitur est solendum. cui precepto nulla in hoc casu exceptio inuenitur. Et quis lepra superueniens solaat sponsalia de futuro. vt dicitur eo. tit. ca. Si nō: tū solut contractū de presenti et si non sit consummatum. Idem de cogna. spi. ait in capi. Si vir. Sine ex ignorantia sine ex malicia vir vel mulier filium sunt de sacro fonte leuauerit. nō sunt adinuicem separandi. nec alter alteri debet debitum denegare: nisi ad continentiā obseruandam possent induci. quia si ex ignorantia id factum est ignorantia eos excusat. si ex malicia: ei sua fraus nō debet patrocinari nec dolus. Idem de iudeis et sara. in cap. Iudei. dicit. Diqui iudei vel saraceni deo inspirante se ad fidem conuerterint christianam. a possessionib⁹ suis non excludantur. cum melioris conditionis esse oporteat q̄uersos ad fidem: q̄ ante conuersionem. Q̄d si secus factū fuerit iniungimus sub pena excōmunicatōis principib⁹ ⁊ potestatibus locorum. vt possessionem hereditatis sue ⁊ bonorum suorum integro faciant exhiberi. glo. ibi intelligit ⁊ bene hoc: de illis bonis ⁊ possessionib⁹ que nō fuerunt acquisita ex vsuris. quia talia oporteat restituere.

Idem de homicidio ca. Sicut dignuz. Vbi agitur de his qui aliquo operati sunt ad occasiones sancti Thome cantuarien. et expoliatōnē bonorum quomodo vane sūt puniēdi. vt in excessibus singulorum nō solum q̄litas ⁊ qualitas delicti: sed etas. scia. sexus atq; p̄dito delinquentis attendēda: ꝑ ⁊ p̄ locum ⁊ tempus quo delictus p̄mittitur. vnicuiq; pena debet indici. cū idem excessus sit magis in vno q̄ alio puniēdus &c. Idem de vsuris ait. Q̄m i omnibus fere locis ita crimen vsurarum inualuit. vt multi alijs negocijs p̄termissis quasi licite vsuras exerceāt. ⁊ q̄liter vtriusq; testamēti pagina p̄demnētur nequaq̄ attēdant. Ideo p̄stituimus. vt vsurarij manifesti nec ad communionē admittātur altaris: nec eoꝝ oblationes recipiat. Ac eo. ti. c. Sup eo ait. Cū vsuraz crimē vtriusq; testi

pagina tetestet. sup hoc dispensationem aliquam fieri nō videmus. qt cū sacra scriptura ꝓhibeat ꝑ alicui⁹ vita mēbrū: multo magis ꝓhibendus est quis. ne ꝑ redūnda vita capitis vsuraꝝ crimine inuoluat. Idem eo. ti. Inciurare tua dicis sepe peingere. q cū quidā puer seu cinamomū vel alias merces ꝓparunt: que tunc vltra quinq; libras non valent et ꝓmittūt se illis a quibo eas ꝓpant merces sex libras statuto termino soluturos. Licet autē petractus ille ex forma nō possit censiri vsurarius: nihilominus venditores pcīs incurrūt: nisi dubiū sit merces illas plus minusue solutionis tempe valituras. Et ideo cures illi satisfue bene ꝓsulerent: si a tali ꝑtractu cessarēt. Idem de adulte. ica. Tua. Vir q ob adulteriū vxoris denegabit ei debitū licite. si postea adulteret: ipse eoꝝ para crimina mutua ꝑpensatōne tollant. Siue vxoris nequit ꝓsoluti detinere. i. nō pōt ei debitum denegare. Idem de excess. pla. ca. Clerici. Qui illa incōtinentia que est ꝑna naturā deꝑhensi fuerint laborare. si clerici sunt deponant a clero. vel ad agendā penitentiā in aliis monasteriis detrudant. si laici excōicatōi subdant. Alexander de penis in ca. Lue aī. Clericus in latrocinio vel alio magno scelere deꝑhensus. a suis ordinib⁹ degradari debent in arta monasteriis detrudi ad ꝑiam pagendaꝝ. glo. sup deꝑhensus. i. per confessionem vel victi vel notoue. Idem de penitent. et remi. ca. Quidam dicit. q eoꝝ qui volunt ꝓfiteri alleret se nō posse a peccatis abstinere. debet recipi eoꝝ confessio. et exhibere eis ꝓsilii. Nota q non dixit q debeāt absolui.

Lucius papa ter. §. ii.

cius. extra de iudi. Clerici. Cū imperator dicat. q leges si dedignant sacros canones imitari. in quib⁹ generaliter traditur. vt de omni crimine clericus debeat coram ecclesiastico iudice ꝓsequi. nō deberi in hac parte canonib⁹ et aliq; consuetudine ꝓiudiciū generari. Lucius tercius. de his q occi. fil. aī. De infantib⁹ qui reperiunt mortui cum patre et matre. et nō apparet verū a matre vel a ꝑe oppressus sit ipse vel suffocat⁹ vel ꝓpria morte defunctus. nō debēt inde accusari esse parentes: nec etiam sine pena. Sed tū ꝓsidet ratio debet esse pietatis: vbi nō voluntas ꝑ euent⁹ mortis causa fuerit. Si aūt eos nō latet ipsos fuisse interfectores scire debeant se graviter deliquisse. Quidā aūt penitentiam trib⁹ annoꝝ iudicant esse debere: quoꝝ vnum pagant in pane et aqua. Idem de foro ꝓpe. Cum sit generale q actor sꝙ rei sequatur. Et infra. Verū qñ iudices seculares in exhibenda iustitia ꝑsonis ecclesiasticis sepe in iudicio sunt remissi. in fauorē ecclesie est introductū vt malefactores suos qui sacrilegi sunt censendi. venerabili⁹ locoꝝ rectores possint sub quo maluerint iudice ꝓsequi. Idem extra de spon. ca. Requisisti a nobis tua fraternitas qua censura ꝓpelli debeat. que iusiurandi religione neglecta nubere renuit: cui se nocturā iuramēto interposito firmauit. Ad qō respondem⁹. q cum libera debeāt esse matrimonia. monenda est potius q cogenda. cū eo actōnes difficiles soleant eratuo fregūter habere. Sed q. eo. ti. Alexander supra ca. Et isti: dicere videt ꝓrarius. Dicit q talis primo ds admoneri. Et si nō acquieuerit: tūc cogi ꝑ censuram ecclesiasticā. ideo glo. ibidē ꝓcedat vtrobiq;. Dicit enim q illud alexandrie de rigore iuris. illud lucy et misericordia ne veteri⁹ cōtingat si cito cogeret. vel intelligit q ds cogi ꝑ censurā vt de nolente fiat voluntas. et sic ꝓdictis aliter non si naliter si ꝑdurat in renitēdo. Non solū eīm eccla pōt puniri peccata ꝓmissa: ꝑ etiā impedire ne fiant et ꝓhibere. vt xxiij. q. iij. Ipsa pietas. Excoicatio. n. medicina est anime in se. xxiij. q. iij. Coniplant. Et cū igit nō ꝓpellit finaliter vt dicit. Requisiti: cum maius malum sequeret. vel monenda magis q̄ cogenda. id est primo monenda: postea non acquiescens cogenda. Idem locus tercius de renuntiatione cap. Adolendā aīr. Vniuersos q de sacro corporis et sanguinis dñi nostri ihu xpi. vel de baptismo vel de peccatoꝝ confessione. aut matrimonio. vel alijs ecclesiasticis sacramentis aliter sentire aut docere nō metuūt. q̄s sacrosancta romana ecclesia ꝓdicat et obseruat. Et generaliter q̄scūq; eadem romana ecclesia vel singuli epi ꝑ dyoceses loaꝝ cum ꝓlibello clericoꝝ. vel clerici ipsi se de vacante cū consilio si oportuerit vicinorum eorum hereticos iudicauerint: vinculo ꝑpetui anathematis innodamus. Et infra. Ne sentiri nihilominus ordinatōne sancimus. vt quicūq; fuerit manifeste in hereli deprehensus. si clericus est vel cuiuscūq; religionis obumbratōne fuscatus. tot⁹ ecclesiasticis ordinis ꝓgeniis videtur. Et sic omni officio et beneficio spoliatus ecclesiastico: secularis relinquat⁹ arbitrio ꝓtūs aliquerisione debita puniendus. nihil penitus possit deꝑhensione erroris ad fidei catholice vnitatem sponte recurrere. et errorem suū ad arbitrium epi regionis publice ꝓfiteri. ab iurare et satisfactionem ꝑgruam exhibere. Lacus autem nisi put dictum est abiurata heresi et satisfactōne exhibita ꝓfectim ad fidem cōfugient orthodoxam. secularis iudex relinquatur arbitrio: debitam recipiat⁹. ꝑ qualitate facinoris vltionem. Et infra. Illos quoq; qui post abiurati errorem errorib⁹. vel postq̄ se vt dictum ꝓxime antistitis examinatōne purgauerint deprehensi fuerint in abiurata heresim recidisse: secularī iudicio sine vlla penit⁹ audientia decernimus relinquendos. Et infra. Statuimus insuper vt comites barones rectores et consules ciuitatum et aliorum locorum infra ꝓmotionem ep̄orum ꝓfessio corporaliter iuramento ꝓmittant. q fideliter et efficaciter cū ab eis fuerint requisiti. ecclesiam ꝓra hereticos et eorum complices adiuuabūt bona fide iuxta officium et posse suū. Si vero id obseruare noluerint: honore quem optinent spoliētur et ad alios nullatenus assumant. eis nihilominꝰ excōicatōis vinculo ligandis et terris ipsoꝝ interdicto ecclie supponendis. Ciuitas aūt que hmōi statutis duxerit resistēdum. vel ꝓra ꝓmonitionem epi ꝓnire negligerit resistēte. vel aliqu careat ꝓmercio ciuitatum. et episcopali se nouerit dignitate priuandam. Siqui vero fuerint qui a lege dyocesane iurisdictōis exemptos sibi subiacere sedis apostolice potestati. nihilominus in his q̄ sunt ꝓra hereticos institutā ep̄orum subeant iudicium. et in eis hac parte ranc̄ a sede aplica delegatis nō obstantib⁹ libertatis siue priuilegijs obsequant. Idem de purga. in ca. Constitutus ait Sane in purgationib⁹ faciendis. cum satis sit illis: qui ꝑ purgando exhibent iuramentū sm̄ ꝓpriam ꝑscientiam et opinionem iurare q purgand⁹ a crimine sit immunis. i. q nō ꝓmisit illud: vel q bonā exhibuit iuramentū. Si purgatores ab eccla tolerent. et sint honeste fame in suis ordinib⁹ ministrātes. nec in iudicio ꝓ crimine ꝓdemnati: ꝓculdubio sꝫ absq; vlī⁹ indagine admittēdi. Et in c. ꝓcedē ti dicit q debēt esse sex vel septē ꝓpurgatores sui ordinis.

Clemens tercius. §. iii.

De spon. Inquisitioni nostre quesitū quid agendū sit de mulieribus. que viros suos cū captiuitatis vel peregrinationis habentes vltra septennū ꝑstolare fuerint: nec certificari possunt de vita vel morte eoꝝ. licet super hoc sollicitudinem adhibuerint diligentem. et pro fragilitate carnis seu iuuenili etate nequeant continere. petentes alijs matrimonio copulari. Respondemus quantocunq; annoꝝ numero ita remaneant viuentibus maritis non possint ad alicuius consortium canonice conuolare: nec uxorium ecclesie permittat⁹ contrahere: donec certum nuncium recipiant de morte virorum. Et vt dicit glo. periculū ca. annullatur lex illa. ff. de diuor. l. vxores: que dicit expectandum per quinquennium. Idem eo. titu. Inter opera caritatis non minimum est errantem ab errorib⁹ sui seminis reuocare. Et infra. Statuimus. vt omnibus qui publicas mulieres de lupanari extraxerint et duxerint in vxores quod agant in remissionem peccatorum proficiat. quod ꝑm glosaꝝ. intelligitur si mercenarii desistant.

Idem

de respō. impu. Duo pueri. post casus positos sic respōdet. Impediente puerili etate inter wilhelmū ⁊ willelmā matrimoniū nō fuit. Et ⁊ idem postq̄ illa nupsit alij potuerūt aliā ducere in vxorem tñ qr victus wilhelm⁹ duxit vxorem p̄dictam mulieris ei⁹dē sine eam cognouit sine non: nō ds tamen wilhelmus cū eadem. s. ꝑpter publicē honestatis iniuriā remanere. nec ad primā habere regressum: ⁊ alteri fuit legitime copulata. Et infra. Cū ḡo vir sit caput mulieris ⁊ ipse wilhelm⁹ dicat se nō cognouisse prius septa dictā. s. aliam si voluerit potest ducere in vxorem ⁊. s. viro legitimo copulari. Post sepationē ḡo matrimonij ꝑ virtutē ꝓli scandalo. vtriq; ad tēp⁹ est pniā iniungenda. Si ḡo legitime ꝓfaret ipam. s. ab eo sine post sine ante cognitam extitisse: neutri vxorē vxorem altero habitur licentia ꝓtrahendi. Remanebit ergo willelma cū marito. impōsita pniā ipsa manto ad tēp⁹ qui ꝓpria opinione sua willelmā iudicio eccle nō requisito reliquit. Et dicit ibi glo. sup verbo neutri dabit q̄ hec pena imponitur vel ꝑpter scandalū secutum vel potius ꝑpter delictū vtriusq; ꝑpter sponsalia: que poterant inē eos. Et sic erat ibi impedimentum publice honestatis inficiā tñ si ꝓtrahent tales quilo hec ꝓhibet ꝓtrahere ꝑpter excessum cōmissum nihilomin⁹ teneret matrimoniū. Dicit etiā glo. q̄ sine iudicio eccle nullus ds dimittere vxorē suam. cum hec sit pena: que nulli est inferenda nisi p iudicē. l. quo ad vinculū.

Idem de iud. ⁊ sara. ca. Qr olim. Nos oēs ullos excōmunicatōis supponim⁹. qui amplius cum saracenis mercimonia habuerint: et p se vel p alios nauilo seu quocūq; alio ingenio eis aliqua rerum subsidia seu cōsilia ḡdiu inter nos ⁊ illos guerra durauerit duxerint impendēda. Inno. eo. ti. in ca. Ad liberandū idem statuit. ꝙ soldū de portantibus illic ferrum vel lignamina vel qui galeas vendunt. et vltra excōmunicatōes nō tenent absolutionē nisi qō inde lucrati sunt ⁊ tantūdem de suo tenent in subsidiū terre ꝓtracte. Et ⁊ illi qui seruī capientiū eos ⁊ bona eoꝝ tenēt cōficari. Sed p extrauagantes Nicolai ⁊ clementis idem statuti est ꝓtra ꝓdictos etiā quocūq; mercimonia et victualia ad eos ⁊ ꝙ mittūt ⁊ qui ꝓmittūt extrahi ꝺ ꝓdictis suis. ⁊ ꝙ teneant aliqd officiū in galeis nauilo vel galeis. et absolutio hoꝝ pape reseruat. Idem de maledic. ait in ca. Innotuit. Quia nobis p literas retulisti q. N. clericus multis cōtā astantibus ꝺba q̄dam in depōne officij ⁊ beneficij nostri ꝓtulit ipm a tenentate sua ꝓpellens: vt pena illius alijs terrore incutiat. ne decetero ꝓtra romanam ecclam talia ꝺba ꝓsumpat. Idem de sen. excō. Cū ab hoste ait. Qui excōicationis edictū incidit. Iꝺ denunciatus non sit: tenet ab eo abstinere: nisi forte id ꝺbi soli pateret. In ꝙ casu ipm tñ primitus euitabis q̄diu ab ecclesia toleratur.

Vrbanus tercius .§.iiii.

extra de ꝺdi. appo. ca. Sup eo qō postulasti. vtrū ille ꝙ in quandā mulierē ꝓsensit si pr eius ꝓfiteat assensum: sit ad ꝓsummādū mrimoniū ꝓpellēdus. Rndem⁹ q̄ cū ꝓsensus liber dic nō possit: ꝙ in alieno arbitrio referat. ac ꝺcōes ipam canonica nō ꝓhibeant instituta. nili volūtas patris postmodū intercedat. nequaq; cogend⁹ ⁊ ad mrimoniū cōtrahendū. Nam ⁊ alexander papa rndit. s. eo. ti. de illis. q̄ sponsalia inf̄ posita ꝺcōe ꝓtracta ipaq; impleta. si cōsensus de pūti intercedat. vel carnalis copula subsequat. dissolui nō debent ⁊ firmit obseruari: nequaq; est inē diffinitōi aduersum. cū hmōi ꝓsensus nō sit de pūti habendus. licet p ꝺba de pūti euidentius exprimat ꝙ in alieno arbitrio nō habito ⁊ bōdo ꝓsistit. De vsuris ait. Consuluit nos venerabilis tua an in iudicio aliq; quasi vsurarius debeat iudicari: ꝙ nō aliq⁹ mutuo traditurus ē eo ꝓposito pecuniā mutuo credit. vt ⁊ ipsi ꝓuentione cessante: pl⁹ tamen forte recipiat. Et vtrū eodē reatu criminis inuolu⁹: ꝙ (vt vulgo dic) nō aliq; parabolaꝝ iuramenti ꝓcedit donec ꝙnis sine exactōe emolumenti aliqd inde ꝓpiat. Et an negociator pena ꝓsimili debeat ꝓdemnari. ꝙ merces suas longe maiori ꝓcio distrahit. si ad solutōes faciendas ꝓlixi⁹ dilatio ꝓrogetur: qs fieri incōmenti precij ꝓsoluat. Item qr quid in his casib⁹ tenendum sit ex euāgelio luce manifeste colligit⁹ in q̄ dicit. Mutuū date nihil inde sperantes. ⁊ hmōi homines ꝓ intentōne lucri: quā habēt cū omnis vsura ⁊ superabundantia ꝓhibeat⁹ in lege iudicandi sunt male agere. ⁊ ad ea que taliter fuerunt adepti restituenda in ſtorum iudicio sunt efficaciter inducendi.

Celestinus tercius .§.v.

de eo qui cogno. ꝓsan. vx. ait. Transmisse nobis tue litere demōstrarūt q. B. vxor sua defuncta filiā eius primogenā. vic⁹ ꝓpriā carnali copula cognouit. postmodū aliā accipiens in vxorē. cum primigena publice tanq̄ cana ad vomitum redeuns illicita rem ꝓmittere nō erpauit. Quia ḡo sit per his ꝓsilium requisisti: pniā pagina rndemus. q̄ legitime vxori cohabitanti ⁊ necessaria subminist⁹re nō cognoscat eam q̄diu viterit: nisi ab ea fuerit requisitus ⁊ rite ad ipaz nō sine graui conatu dolore accedat. q̄ etiā ꝓincestū ⁊ adulterio tenet cum ea ꝓmansit. ita moderam⁹ tui arbitrij pniam agens: postmodū si superuixerit perpetuo sine spe ꝓiugij ꝓmanebit. Incestuosi ꝑtrahere cū aliis nō debent in penā misiet. dispensatōne q̄s fit cum timet de incōtinentia eo. ti. ca. Tue. Idem de excess. ꝓla. ait. Sicut venire epatus ac subiacere potestati aliene ad sum⁹ pontificem ꝓtinere dinoscit: ita epi est ecclesiis sue dyocesis vnio ⁊ subiectio earūdem. Idem de purg. vul. c. 3. vtrū super ecclesiarum possessionem duella debeant fulsineri. Respondendum duximus. q̄ in eo casu vel in aliis etiam hoc non debeas aliquatenus tolerare. Idem de verbo. sig. ca. In hac q̄ ambiguitatem ꝓtinent. Et infra. Quidam archiep⁹ in cā quadam que agitabatur cōtā eo post cognitionem cause in ꝓlatōne sententie non fuit vsus ꝺbis ꝓsentia. vic⁹ talem partem ꝺdemno et talem absoluo. sed pronunciauit ita statuo ꝓcipio vtrum sententia teneat. Re. Attendentes q̄ per hoc verbū statuo rem perfectam significat ⁊ cum effectu nō verbotenus accipit. Itē ꝑm Gre go. quod ꝓcipitur imperatur. et quod imperatur necesse est fieri ⁊ aliquando si non fiat penā habet. Considerantes nihilominus q̄ non debet aliquis considerare ꝺba sed voluntatem. cum non intentio verbis sed verba intentioni debeant deseruire: interpretatur procuratoribus vtriusq; partis presentibus ⁊ diffinimus. q̄ prefati archi episcopi verba tali forma prolata perpetuo valiture sententie obtineant firmitatem.

Honorius tercius .§.vi.

extra de transactis ca. Exp̄retua. Potentis ad ꝓponēdū interponere ꝓtes tuas ⁊ interdū seueritati aliquid detrahere. ꝓut statu imperij ⁊ excedentiū multitudine. pacis liberatōne pensatis videris expedire. excepto nimirū casibus qui ꝓpositōnis seu dispensatōnis remediū nō admittunt. vtpote ꝓiugij sacri. q̄s cum nō solum apud latinos ⁊ grecos: sed etiam apud fideles ⁊ infideles exstat. a seueritate canonica ꝓtra illud recedere nō licebit. In his ⁊c sup q̄busdā non inuenit expressum. ꝓcedas equitate seruata semper in humaniorem partem declinando sm q̄ personas et causas loca et tempora videris postulare. Idem Honorius tercius de obserua. iouni. capitulo. Explicari. Qui nec voto nec regulari obseruantia sunt astricti in sexta feria. si festum natiuitatis dominice die ipso venire contigerit: ꝓpter festi excellentiam carnibus vti possunt sm consuetudinem ecclesie generalis. Nec tñ hi reprobā dicqui ob deuotionē voluerint abstinē. Idem de uendeis ⁊ sara. c. Et si indecens ait. Inhibem⁹ distincte. ne indei ba-

beant nutrices vel seruientes xpianos. ne filij liberę filijs famulent ancillę. ꝯ tangi seruꝰ a dño reputabat in crimẽ mortem nequiꝰ pinxerunt. se saltim p effectum opis recognoscãt seruos aliorꝫ: quos xpi mos liberos ꝙ illos seruos esse erit. Idem de apostatis. A nobis expetit tua fraternitas edoceri. qđ de apostatę sit agẽdũ ei in custodia detinẽtur: qui minis vel blandicijs nullatenus pñt induci vt abiecturn habitũ reassumant. Ad qđ breuiter respondemus ꝙ tales si volueris potes sub graui custodia carcerare. ita ꝙ solũmodo vita misera sibi seruet: donec a sue pſumptionis nequitia resipiscat. Idem de homicidio ait iohannes sacerdos humiꝫ nobis iniunctiõe mõstrauit. ꝙ cum pulsaret campanas. vt signo dato ꝑ sui memoret ad diuina cadens tintinnabulus percussit puerum: qui vulnere letali decessit. Nos igit' attendentes ꝙ dictus sacerdos dabat operam reiicite. nihil potuit imputari si casus omnes fortuitos non prędit. Mandamus si ꝑ siterit ita esse: dictus sacerdotẽ faciat totale officiũ exequi permittatis. Idem de soluẽdo ca. fi. Sextꝰ vsum in electionibꝰ ꝓpetua damnamus ꝓhibitione. qđ intelligit' de electionibꝰ ecclesiasticis. nam in secularibꝰ dignitatibꝰ ꝙ officijs sit ꝓrarium cõmuniter. Idem de minꝝ. ꝙ dicit. Olim sententiꝫ nobis ꝑpo mutuensi. vt ꝓtatem ꝑsiliarios. ꝙ ꝑ ciuitatis flotẽ tie ad satisfaciendũ de damnis et iniurijs irrogatis ꝑpo et ecclesijs suis fefellamus censura ecclesiastica coartaret. Idem testes lite nõ ꝓtestata recepit. quare nos eius ꝓcessu penitus reuocato cõmune sententię. qđ damnauerat ꝑm fefellamus ꝓtra deum ꝙ ecclesiasticã libertatem ꝓpter minimã pecuniarum expensas et damna tali occasione secuta taxatiõe iuramento ꝓmisset in mille libris vsualis monete predicto ꝑpo sententialiter duximus ꝓdemnandum. Idem de pe. et te. ait. Nostro postulatiõi responsio cernitur. vt ꝙ tuam ꝓuinciam possis concedere remissionis literas generales. Rñdemus ꝙ ꝙ tuam ꝓuinciã potes hmõi ꝓcedere literarum tñ ꝙ statutũ concilij generalis nõ excedas. De decretalibus Inno. iij. infra habetur.

Gregorius nonus. .S. vii.

Ja ri. de maledicis ponit ꝓiam satis duram ꝓtra blasphemantes deũ ꝙ sanctos in ca. Statuim⁹. Idem gregorius ix. de foro ꝑpe. Significasti nobis. Licet priuatoꝝ cõsensus eũ qui iuris dictiõi pesse dinoscitur sibi possit indicẽ cõstituere: clerici tamen in iudicem nõ sunt (nisi forte ꝑsona sit ecclesiastica ꝙ ꝑ processum voluntas accedat) ꝑsentire nõ possunt. Idem de cohabi. cle. ꝙ mu. ca. Quesitũ est de clericis in fornicatoꝝ ꝓplasis si eorum sit officium priusq̃ penituerint audiendi. Verũ etsi quilibet ꝑ mortali pctõ quo ad seipm cõstet esse suspensum nõ debet tamen in officijs exercere. qꝫ ꝗtum ad alios etiam in casu ꝓposito suspensus nõ est: nisi ꝑ tñ hmõi sit notorium ꝑ sententiam seu ꝑ confessionẽ factã in iure aut ꝑ euidentiã facti qđ tergiuersatione aliqua nõ possit celari. Idem de spon. c. Is qui dedit fidem. M. mulieri sue matrimonio ꝓtrahendo carnali copula subsecuta. ꝙ sua facie ecclie vocat' abam et cognoscat: ad primã redire tenet'. qꝫ licet pſumptus ꝓmus matrimonii videat' ꝓtra pſumptoꝝ hmõi tñ ꝓbationẽ est admittenda. Et quo sequit' ꝙ nec verũ nec aliqđ censetur matrimoniũ: qđ de facto est postmodum subsecutũ.

Idem eo. ti. ca. Adolescens qui desponsatus sibi ꝑ verba de futuro licet sepe vsus fuerit carnali' nõ cognoscẽs cum alia postmodũ ꝑ verba de ꝑsenti ꝓtrahit: nõ primus cum qua nec verum fuit matrimoniũ ex forma contractus nec pſumptum cum conatus nõ habuisset effectum. ꝑ secundam debet habere vxorem. Idem de condi. appo. Conditiones ꝓtra bam ꝓuisi inserant' puta si alter dicat alteri ꝓtrabo tecum si generatoꝝ plus emolumenti vel tonelate inueniã aliã bonoꝝ vel facultatibꝰ dignioꝝ. Aut si ꝑ ꝗstũ te adulterandã tradas: matrimonialis ꝓtractus quantumcũq̃ sit fauorabilis caret effectu. licet alie conditiones apposite in matrimonio si rumpes fuerint aut impossibiles. debeant ꝓpter eius fauorẽ ꝙ non adiecte haberi. Idem greg. de celi. puerorꝫ sic ait. Pueris grandiusculis pariter nolui attribuere quidꝫ. nisi ab annis. xiij. cum pubescere ceperint. quod merito credemus: si nulla essent peccata nisi que membris genitalibꝰ admittant'. Quis ꝛo audeat affirmare furta mendacia periuria et hmõi non esse peccata. At his plena est puerilis etas. ꝙ̃ius in eis nõ imputet in maioribꝰ sunt punienda. Idem de cle. exco. mi. in capi. aplice ait. Quia tempe suspensionis ignari celebrastis diuina. vos reddit ignorantia ꝓbabilis excusatos. Cetꝝ si forte ignoscãtia crassa aut supina aut erronea fuerit de benignitate aplica indulgemus. Idem de pe. et re. Ne ꝙ dilatiõe penitentie piculum immineat aliarum. ꝓuitin⁹ epos et alijs superioribꝰ necnõ minoribꝰ platis exemplo: vt etiam ꝓter superiorꝫ sui licentiaꝫ quidam et vbicunq̃ possint eligere confessorem.

Capitulum decimum.

Iganus montes de su

periorib⁹ suis de fructu operũ tuorꝫ satiabitur terra ꝑ. ciij. Cum mandatũ fuisset b'to thome a platis suis vt se ad magisterũ ꝓpararet libris sententiarum in scolis cum matrimo ꝓcessu parisius plectis. ꝙ excusatio eius allegantis suã insufficientiã et humilitate nõ fuisset admissa: ad sobrũ oſonis refugiũ in arduis recurrens. cepit cum lachrymis diuinũ implorare suffragiũ. Cui aliquantulum obdormienti apparuit quidam in habitu predicatoꝝ canicie venerandus: qui beatus Dominic⁹ poterit existimari fuisse. cui querenti cãs sui fletus. Rndit insufficientiam suam ad id etiq̃ qđ fuerat iniunctum et quid ꝑ suo principio ꝓponeret animo esset. Cui senex ꝑsortauit eum ne timeret: quia diuinũ auxiliuꝫ sibi nõ deesset. et pro suo principio illud assumeret psalmi. Rigans montes de superioribꝰ suis: de fructu operũ tuorꝫ satiabitur terra. qđ vtiq̃ impletum est. Nam et diuinis ꝙ superioribus sibi immissionibꝰ factis. sapientia sua montes fluentorum doctorum irrigabit ingenia. vt montes ipsi etiã excelsi cernis desiderantibꝰ ad fontes aquarum sapiẽtie ꝙ scientie sint pascua pinguia. Et de fructu operũ suorum scilicet librorꝫ terra fecundetur. homines terenis tradita ex sua doctrina motali ꝙ naturali. Neqꝫ. n. vllus vnq̃ inhesit scripture eius opibus deuotus: qui nõ fuerit sapiẽtie et scientie eius fructibꝰ satiatus. Quis autem fuerit naturaliter magni intellectus: cui attestabat' magnũ caput es'. et a puericia se tradiderit sciaꝝ disciplinis studiosissime. optimanꝫ magistrorũ inter ceteros diuꝰ Albertũ magnũ ordinis ꝓdicatoꝝ habuerit: nubilominus talis ꝙ tanta ẽ doctrina eius. vt tot libros ediderit ꝙ magni voluminis in tam breui tempe. Nam. l. vite sue anno inchoante migrauit ad dominũ. vt credat' nõ tam humano ingenio et studio: qđ diuina desuper infusione sapientiaꝫ habuisse. qđ ꝙ ipse suo socio fratri reginaldo reuelauit: ꝑ quam vitã secretũ habere voluit. Vñ ꝙ mouis sui erat cum aliquid vellet scribere vel dictare: ad oſoꝫ accedere. ꝙ inde surgẽs ita in ꝓmptu habebat qđ enũciaret: ac si in libro aliquo didicisset. Et ꝑ eo canit ecclia. Sed breuis gratia facundia celsa clara firma sententia. Ipse de thezauro sui cordis effudit noua et vetera. Abscondita enim in lucem produxit mysteria noui et veteris testamenti. insuper et vetera doctrinarũ philosophicarum genitilium: noua documenta theologica sanctorum doctorum mirabiliter dilucidauit. vt faciendo et docendo magnus vocetur in regno celorum militantis ecclesie et triumphãtis. Vnde de eius libris ab eo dictatis Hic fit mentio. licet non hoc tempore fuerit: sed anno domini. M. ccxxij. et Letatis sue anno inchoante motꝫ. vnde et anno domini. M. cclxxiij.

Hi sunt libri ab eo edi/. §.i.

ti. Scripsit summā theologie doctor angelicus: quam tripartiuit in naturalem: motalem: z sacramētalem. Et i prima parte agit de diuinis. etinde de rebo creatis a deo. Et de diuinis agēdo tractat primo de diuina essentia z perfe ctōlby eius. vt. s. de simplicitate. immutabilitate. eternitate De potentia eius sapiētia: prouidentia: predestinatōne: bonitate eius: iustitia z misericordia. Ibi etiam de trinitate seu diuinis personis et ꝓprietatibus earū. De generatōne filij eterni z de ꝓcessione spiritussancti. Citra vero ad res creatas tractat de opere sex dierum. De creatione angelorum bonorum z malorum: z de cōditionibus eorum z ipsis. Et de anima humana z potētijs eius.

Secūdam partem huius summe ꝓter eius magnitudinem distinguit in duo volumina. et primum dicitur prima secūde. i. prima pō secunde partis: aliud allegatur secunda secunde. Et in prima secunde tractat de beatitudine multiplici. De passionibo anime. De peccatis in genere. et de originali actuali mortali et veniali. z de calibo z effectibus eorum. etinde z de virtutibo in genere. De gratia quid sit z de effectibus eius: z diuisione multiplici. Postmodum de lege multiplici. diuina. naturali. mosaica. euāgelica. politina. s. canonica et ciuili: z de lege membrorum.

In secunda secunde agit de virtutibus z vicijs in specie. s. de septem virtutibus theologicis. fide. spe. et caritate. z quatuor cardinalibo. prudenna. iusticia. fortitudine z temperantia. et partibus earum. i. virtutibus eis annexis. Et hoc ordine. Primo agit de virtute incipiendo a fide: tractando de obiecto seu materia eius: de actu ipsius z effectu. Postea de vicio ei opposito. vt de infidelitate z gratitate talis vicij: z aljs ꝓmenibus ad ipsum vicij. Postea de dono correspondente dicte ipi virtuti dono. s. ipi⁹ussancti: et de beatitudine etiaꝫ illi correndenti. Et sic d aljs virtutibo tractat in priculari z vicijs oppositis. vt nullam pretermittat intactam aut vicium indiscussum. Et pt hec in eadē parte agit de diuersis statibo hominum et de gratijs gratis datis z de statu clericorum secularū eporuꝫ z religiosorꝫ. In tercia ꝑte huiꝰ summe agit de mysterio incarnatōnis z ꝓmentibo ad eam. vt de aduentu eiꝰ in carnē. De ꝓceptōne corporis eius. De aia eius z plenitudine gratie eius et virtutū. De sapia ipsius xpi. De natiuitate circūcisione: apparitione: pfentatione in templo. De puersatōne eius z vita. De doctrina eius z miraculis. De adoratōne. De temptatione eius. De baptismo eiꝰ. De transfiguratōne. De passione eius z cruce. De morte et descensu ad inferos. De resurrectōne. De ascensione. De iudiciaria pōte sibi tradita. Etinde in eodem volumine agit de sacramentis veteris z nove legis. vsqꝫ ad sacrim penitentie: de q̄ aliqua scripsit: si morte ꝓuentus nō ꝓplenit istam tertiā ꝑtem assumendo mīschias in residuo dicte ꝑtis et dictis eiusdem sup. iij. sententiaꝝ: vbi agit de sacramentis z ex summa ⁊tra gentiles. In tota autē summa tenet ordinem istū in procedendo. Distinguit enī quelibet harū libroꝝ pōnes. Nam prima pō habet questiones. prima scde pōnes. scda scde pōnes. tercia pō questiones. Quelibz autē harū questionū hz articulos plures vel pauciores. et in quilibet articulo sic ꝓcedit. Primo ponit argumenta ⁊tra veritatē materie. Et coiter tria ponit. aliquādo etiā plura argumēta. Etinde inducit auctem vnius vel rōnem irrefragabilē ꝓtinentē veritatē materie. Tercio declarat materiaꝫ plene z dicit illud corpus qōnis. Quarto rīndet ad argumenta ipsa soluendo. Quia ipsa summa maioris ē auctoritatis z magis allegat: ideo materias eiꝰ magis distinxi. De aljs libris eius solum nominando referam.

Idem doctor fecit .§.ii.

sup quatuor libris sententiaꝝ scripta quatuor. primū. secundū. tercium et quartum. multum ꝓlixum. Opus horū filio dilectum: intellectu profundū: intelligentia clarum z nouis articulis dilatatum. Cuius post tres annos sui magisterij recōlset in ytaliam tempe vrbani pape existens rome. scripsit iterum sup primuꝫ sententiaꝝ sicut testatur in cronica sua dñs frater tholomeus epūs torfellanus. q̄ ex discipulis eius fuit z audituꝫ asserens se vidisse illū in cōuentu lucano. qui nunc non inuenitur: quia clam ablatum fuisse creditur z ideo non fuit multiplicatum. Scripsit z librum qui intitulat summa ⁊tra gentiles. quem in quatuor libros diuisit in vno tamen volumine. Est aūt ꝓ hoc filio dilectum z rationum nouitate z subtilitate profundum. In quo opere dum scriberet. frequenter inuentus est sic ab exteriorib⁹ sensibus abstractus: vt videret totaliter in diuinis absorptus. Nec videatur alicui absurdum. q̄ sanctus doctor taꝫ in scriptis q̄ in summa. sepius vbi sepius ad ꝓpositum venit vtatur sciētijs secularibus z verbis ethycorum z philosophorum: cum ab eodē intellectu diuino substantia omnium scientiarum procedat: a quo diuine scientie veritates emanant. cui omnes scientie iure subseruīt vt ancille dñe. Scripsit insuper ad mādatum Vrbani pape quarti. opus insigne super quatuor euangelia miro contextū ordine. ex dictis z auctoritatibus sanctorum doctorū. Et quibus sic vnus sciūsq; euāgelistarum quatuor continuauit historiam: quasi doctoribus videatur esse lectura. Fertur quoq; fecisse expositionem super euangelia dominicalia totius anni: que vix aut ranissime inuenitur. Ego credo me vidisse. sed talem q̄ mihi videtur et excerpta et pdicto opere super euangelia quatuor. Mandāte quoq; eodem vrbano composuit totū officium tam diurnum: q̄ nocturnū festi corporis xpi ac etiam misse. Scripsit quoq; postillam sup euangelia iohannis maxime super. v.c. filio xpno. Residuum dicitur reportasse frater Raynaldus socius eius ipso legente: q̄ postmodum idem doctor correxit z approbauit. Scripsit etiam postillam sup epistolas pauli ad romanos: ad corinthios: ad hebreos vsqꝫ ad. xj.c. et sup alias epistolas pauli reportate sunt ꝑ predictum Raynaldum socium suum post ipm legentem quas idem doctor fertur postea correxisse. Scripsit postillam sup ysaiam: que raro inuenit. In cuius expositione cuꝫ quodam passu textus difficilis antiaretur. Post orationes z lachrymas sanctorum apostolorum petri et pauli qui eum de illo textu instruerunt: meruit visionem. Scripsit sup Job ad literam: q̄d nullus doctor prius attemptauerat. Nam grego. magnꝰ in moralibus expositionem fecerat moralem potius q̄ literalem pulcerrimam. Nicolaus de lyra post eum exposuit ab ipso multa furatus et alter contra eum impingens sed sine ratione. Scripsit etiam super Hieremiam z trenos et super cantica canticorum multum tamen breuiter z ad literam. Circa finem vite scripsit super tres nocturnos psalterij. Frater raynaldus dicitur reportasse ipso legente postillam: que incipit. In omni opere dedit confessiones Lectoram quoq; sup Mat. que defectiua est dicitur reportasse frater petrus de adria. Item super librum de anima primū frater raynaldus reportauit. Scripsit etiam idem doctor nō prauo volumina questionum de diuersis materijs ꝑ diuersos articulos distinguēs z ꝓsequēs z elucidans veritatē q̄ intitulant qōnes de veritate. Item qōnes de potentia dei. Item qōnes de anima. Item qōnes de anutilo. Item qōnes de malo. Item qōnes de spūalibus creaturis. Ite scripsit xij. quodlibeta disputata. Scripsit etiā sup philosophiā Aristotelis. sup libꝝ phisicoꝝ: sup methaphisicā. sup tres libros de celo et mūdo. sup libꝝ de generatione et corruptione. super duos libros methaurorum. super secundum et tercium de anima. super librum de sensu et sensato. super librum de memoria et reminiscentia. Super librum ethycorum. Super quatuor libros politicorum. Super librum de causis et pro-

positionibus ꝑcli super librum primum ꝙ secm̃ posteriorum ꝙ sup librum perarmenias. Scripsit etiam idem doctor diuersos tractatus ꝙ libellos ad instantiã diuersarum ꝓsonarum: que ei mittebant dubia ꝙ ipse eis de ventre dabat responsa. qui tractatus recollecti in vnius voluminis corpe: efficiunt ipm satis magnum. ꝙ intitulant cõmuniter opuscula beati thome. Sunt aũt numero circiq̃ quadraginta quorũ nomina et principia i sequentib⁹ subnectuntur. Et quia vnus nõ dependet ab alio: possunt ad beneplacitum ordinari in vno volumine. Sunt ergo hi tractatus de principijs nature ad fratrẽ sileſtrum qui incipit. Qm̃ quidem pcẽ esse licet nõ sit. Tractatus de q̃ tuor oppolitis: qui incipit. Qm̃ quatuor sunt oppositiões

Tractatus de principio individuationis: qui incipit. Qm̃ due sunt potentie. Tractatus de natura instantis seu de instantibus: qui incipit. Qm̃ omnẽ. Tractatus de verbo seu natura verbi: qui incipit. Ad intellectũ huius nominis qđ dicit verbum. Tractatus de natura verbi intellectualis: qui incipit. Qm̃ circa naturam verbi intellectus sine quo imago trinitatis nõ inuenitur in homine expressa. Tractatus de motibus naturalib⁹ corporis seu de operationib⁹ ꝙ actionib⁹ occultis nature ad quendã militem: qui incipit. Qm̃ in quibusdam naturalib⁹ corporibus. Tractatus de motu cordis ad magistrũ phũpum qui incipit. Qm̃ omne qđ mouet. Tractat⁹ de quidditate entis seu de ente ꝙ essentia ad fratres ꝙ socios: qui incipit. Ad habendũ cognitionẽ. Tractatus de fallacijs ad quosdam nobiles artistas: qui incipit. Qm̃ logica ẽ rationalis scientia. Tractatus de angelis seu de substantijs separatis ad fratrem raynaldum: qui incipit. Quia scit angelorũ solempnis. Tractatus ꝓtra errores averroistarum de vnitate intellectus: qui incipit. Sicut omnes homines naturaliter scire desiderant. Tractatus de forma totius ꝙ partibus sit videndũ ad dominũ Jacobum de burgo ꝙ incipit. Postulauit a me vestra dilectio. Tractat⁹ de iudicijs astrorum. vtrum liceat vti eis ad fratrem raynaldum: qui incipit. Quia petistis vt scriberem. Tractatus de regimine iudeorum ad vocissam barbancel: qui incipit. Excellẽtie vestre recepi literas. Tractatus responsionũ ad. xliij. articulos ad magistrũ ordinis: qui incipit. Reuerendo in xpo patri. Tractatus in quo ꝓtinetur responsio ad mꝫ tos articulos ad fratrẽ gherardum lectorem bisuntinum: qui incipit. Reuerẽdo in xpo sibi. Tractatus in quo cõtinetur rñsio ad. xxxvj. articulos ad lectorem venetum. q̃ incipit. Literis vestris moueri. Tractatus ad vrbanum papam ꝓtra errorem grecorum: qui incipit. Libellum ab excellentia vestra mihi exhibitum. Tractatus de regimine principũ ad regem cypri: qui incipit. Cogitanti mihi quid offerrem regie celsitudini. Tractatus de ꝓpositõ nibꝰ modalib⁹: qui incipit. Quia propositio modalis.

Tractatus de eternitate mundi. vtrum scilicet posit ẽ aboterno: qui incipit. Suggesto fm̃ catholicam fidem.

Tractatus ꝓmens expositionem symboli credoq̃ incipit. Primum qđ est necessarium xpiano. Tractatus ꝓmens expositionẽ salutationis angelice. s. Aue maria: q̃ incipit. In salutatõne ista ꝓmenit tria. Tractatus continens expositiõem orationis dñice pater noster: q̃ incipit. In ter alias orationes dominica oratio. Tractatus de articulis fidei ꝙ ecclie sacramentis ad archiepm panormitanum. qui incipit. Postulauit a me dilectio vestra. Tractat⁹ in quo ꝓnuntiatur breuis declaratio quorũdam articulorum quos impugnant greci. hermeni. et saracen. ad cantorem antiochenum: qui incipit. Beatus petrus apla. Tractatus ꝓtinẽs expositionem prime decretalis. de sum. trini. et fi. ca. qui incipit. Saluator noster. Tractat⁹ ꝓmens expositiões scie decret. De sum. tri. ꝙ fi. ca. s. illã damnamus ꝙ reprobam⁹ q̃ incipit. Exposita forma. Tractatus de perfectione vite spualis: qui incipit. Qm̃ quidã perfectionis ignari. Tractatus de forma absolutionis sacramentalis in pfessione ad magistrum ordinis: qui incipit. Perfecto libello. Tractatus de mixtione elementorum ad magistrũ phũpum: qui incipit. Dubium apud multos solet esse. Tractatus ꝓmens expositiões boetij libri de ebdomadib⁹: qui incipit. Precorre prior in domum tuam

Tractatus sup librum boetij de trinitate: qui incipit. Ab initio naturalitatis mee inuestigabo. Tractatus continens expositiões librorum dyonisij de diuinis nominibus.

Tractatus ꝓtra impugnãtes religionẽ precipue mendicantium. vicz wilhelmũ de sctõ amore et sequaces eius: qui incipit. Qm̃ ecce inimici tui dicunt somniũ. Tractatus de pfectione xpiane religionis: qui incipit. Xpiane religionis ꝙpositum. Tractatus qui intitulat compendium theologie ad fratrem raynaldum: qui incipit. Eterni patris verbum. Tractatus de preceptis q̃ lex amoris fuit homini necessaria: qui incipit. Tria sunt homini necessaria. Tractatus de falso: qui incipit. Quia de falso. Et hoc patet q̃ possibile sup ecclesiam ꝙ sup ecclesiasticos: quos vidi sibi intitulatos ꝙ ꝓpendio quoddã theologie: qđ incipit theologice facultatis: qđ etiã beato thome aliqui intitulant: nõ sunt eius. cũ nõ ꝓuenerint inter istos supradictos. Compendiũ enim qđ beatus Thomas edidit de quo supra facta est mentio aliter incipiens ẽ multo brevius et de paucis tractat. Sed illud qđ incipit. Theologice de omnib⁹ pene breuiũme tractat materia theologie. De diuinis. De creaturis angelis ꝙ hominib⁹ ꝙ aliis rebus creatis. De incarnatõne. De peccat. De ꝑtuntib⁹ gratia ꝙ donis ꝓceptis ꝙ cõsilijs. sacramẽtis ꝙ finali iudicio antixpo. Resurrectione vniuersa. gloria ꝙ penis alterius vite: sed in breui volumine. Sed nec alberti magni ẽ vt aliq̃ quidã dicunt: fm̃ quosdã alterius doctissimi viri q̃ deus est frater thomas. De vita aũt ꝙ sanctitate ꝙ miraculis ipsi⁹ beati thome tractatur in vltimo titulo huius tercij voluminis.

Titulus iste. xix. continet

gesta summorum pontificũ et imperatorum: qui fuerũt a tempore Innocentij tercij inclusiue (qui factus est papa ãno domini. M. ccvij.) vsq̃ ad tempus alexandri quarti inclusive. scz vsq̃ ad annũ. M. cclx. In quo tempe fuerũt successiue isti pontifices summi. Inno. iij. Honor⁹ tercꝰ. Greg. ix. Celestinus iijrtus. Inno. iijrtꝰ. Alexander iijrtꝰ. Et vrbanus. iiij. Et imperatores isti. Otto. iij. q̃ fuit deinde privat⁹ impio. Henricus. v. Fredericus. ij. q̃ fuit privat⁹ deinde imperio. Et vacauit imperiũ ꝙ annos multos postea. Cõtinet ẽ multa vtilia ꝙ tartaros ꝙ quo cepit regnũ eorum: qui se rebellarũt regi indie. Et de motibꝰ eorum ꝙ bellis eorum. De sancto ludouico rege francie: qui cruce assumpta cũ maximo exercitu pcessit ad terrã sanctã recuperandã. Et de sancto thoma cõbuanen. archiepo ꝙ sancto eadmũdo ꝙ sancta maria de magnes ꝙ quibusdam sanctis feminis.

Capitulum primum.

Via interpositꝰ est

pcedens titulꝰ: nũc reuertendo ad historiam. Sciendũ qđ postq̃ celestinus apostolus est ad patres suos anno ab incarnatione. M. ccvij. Ab initio aũt mundi fm̃ multos ꝓputatõnem quinquies. M. clxj. Secõm aũt maiorem seriem. M. cccvj. assumpens est canonice ad summum pontificatum apicem Inno. tercius: qui prius Lotharius dicebatur. Natõne campanus de comitib⁹ signie. Qui sedit annis. xviij. mensibꝰ tribus: diebus. xxij. Die fm̃ Jo. de col. quantum fuerit glorioſus pontifex opera eius testimonium phibẽt. que siquis ea vellet sibi ꝓponere: magnus volumen efficeret. In primis cum supra omnia exosam haberet venalitatem. cogitauit qualiter illam posset a romana curia extirpare. vnde statim fecit edi-

ctum. vt nullus officialium curie sue quicqꝫ ab aliquo exigeret: pter solū scriptores ⁊ bullatores. quibꝰ etiā certum modū pfixit distincte pcipiens. vt singuli suū officiū gratꝫ impenderēt. Fecit pterea ostiarios ⁊ notariorum cameris amoueri. vt ūbere ad eos pateret accessus. Erat aūt infra lateranēse palatiū mēsa. sup quā ponebant' vasa aurea et argētea multiplicia thezaurus: quā ille solertissimus pontifex fecit illico de toto palatio amoueri. Edificauit pterea u fundamentis illud nobile hospitale sanctiſpūs in strata publica iuxta ryberim: qđ quātis dotauerit iocalibꝰ quātꝫ ditauerit possessiōibꝰ: quātis decotauerit edificijs. p se satis apparet. In quo hospitali statione solennē instituit dominica pma p octauas epyphanie: vbi magnus vndiqꝫ pflabat ꝓuentus ad videndū sudariū saluatoris: qđ nīc cū magna deuotione ⁊ solennitate a basilica petri deferebat' ⁊ ad audiendā sermonē exhortatoriū ad opa pietatꝭ. quē ibidē summus pontifex facere pflauerat. Insup vniuersis vbis ecclesiꝭ dedit vnā libram argenti vt inde calices fierent. Pterea cū suo tempore fames inualuisset statim ꝫ anona: vbi erat ad vbē redijt: ⁊ cepit indigentibꝰ necessaria mīstrare. Ordinauit eīm hic sanctissimꝰ pastor. vt pauperes verecundi qui publice mendicare erubescebant: pecuniam per singulas septimanas occulte ad eoꝝ sustentationem reciperent. Illi vero qui publice mendicabant singulis diebꝰ panē ad sufficientiā omnibꝰ adueniēntibꝰ tribuebat. Quoꝝ tanta erat ꝓmiscua seruus multitudo: vt octo milia numeꝝ excederent. ⁊ sic almificus ille pontifex populum a famis pestē liberauit.

Pterea statim pꝰ .§.i.

suā electionē cepit intendere ad recuperandū patrimoniū romane ecclesie. qđ imperator henricus in vita occupauerat: ⁊ post mortē familiares sui inter se diuidēdo vsurpauerāt. Nā pīo duos cardinales legatos misit i marchiā ꝑtā marchualdū: qui eā tyrannice detinebat. Erat aūtē hic marchualdus senescalcus generalis impꝛ. Duxꝛ rauenne ⁊ marchio romādiole: vir ingeniosꝰ ⁊ subdolꝰ. quē inter oēs familiares imperator henricus habuerat intimiorem ⁊ illū executorē fecerat sui testamēti. Promittebat aūtē idē marchualdus dño pape. qꝛ si in grām suaꝝ admittere dignaret: ipse amplius romanā ecclesiā exaltaret q̄ vsqꝫ fuisset exaltata a tempe ꝓstantini. cū testamentum illud redundaret ad ingentē romane ecclesie gloriā ⁊ honorē. Sꝫ cū eius malicia dñs papa valde haberet suspectū. eius ꝓmissiones spreuit. vñ ⁊ legati excōicauerunt eum. ⁊ omnes qui in marchia in aliquo sibi obedirēt. Qui vidēs se marchiam ꝑtā romanā ecclesiā retinere non posse. obtulit pape pecuniā copiosam. annuū censum. ꝓuttēs si recepta fidelitate terrā ei ꝓcederet. Qđ cū facē nollet: relicta marchia se i regnū apulie recepit. Reducta eīt ḡ marchia ad dominiū romane ecclesie. videlꝫ Anchona. Firmū. Pesium. Camerinū. Fanum. Osimum. Senegalia. Pesaurum cū omnibꝰ ꝓcessibꝰ suis. Conradus aūt dux spoleti et comes assisij. audiēs marchualdū ex marchia ꝺ pulsum qꝛ sciebat terrā quā possidebat ad romanā ecclesiā ꝑtinere. diuersis vijs tentauit si posset cū voluntate dñi pape dictam terrā retinere. Obtulit eīm ei incontinēti decem milia librarꝫ. ⁊ annuū censum librarꝫ argenti ⁊ obsequiū ducentoꝝ militū. Pro securitate aūt horꝝ ꝓmissoꝝ volebat dare duos suos filios obsides. Licet aūt dñs papa ꝓditiōes istas satis vtiles reputaret. nō qꝛ multi scandalizabant' eo qꝛ videret' teutonicos in ytalia fouere: qui crudeli tyrannide vniuersam ytaliē ꝑmebāt. in fauoꝛē libertatis declinās nō acceptauit oblata. Dictus aūt conradus videns qꝛ nō ꝓficeret se ad mandatū eius reddidit. ⁊ oēs munitiones ⁊ rocchas dño pape resignauit. ac de ipius mandato qꝛ eius mota suspecta videbatur: in alemanniā remeauit.

Post hoc patrimoniū beati petri totū ecarbatum ra
uenne terrā comitisse matildis ad dominiū romane ecclie reduxit. tum a teutonicis qui illud occupauerant: tum a ciuitatibꝰ qui illud detinebant. Quis vero longū esset explicare per singula ꝯdiligēs ⁊ studiosus fuerit ad defendendum bona ecclesie ⁊ perdita recuperare: sufficiat de multis pauca retulisse. Imperatrix aūt ꝓstantia hūc ramsanctum rācordatum pontificē rome ꝓsedere intelligēs. statim ad illū solennes nuncios misit. postulans vt regnū sicilie: ducatū apulie: capuę principatū cū suis adiacētijs concedere dignaret' sibi ⁊ filio suo: pro forma quā predecessores eius ꝓcesserant predecessoribꝰ regni ipsius. Sꝫ ipse sagacissimus pontifex diligenter attendēs qꝛ priuilegiū concessionis indultū primo ab Adriano ⁊ postea clemēte renouatū sup quatuor capitulis. videlꝫ de electionibꝰ legationibꝰ: appellationibꝰ ⁊ aliꝭ deregabat: non solū apostolice dignitati. sed ⁊ ecclesiastice auctoritati: remādauit imperatrici. qꝛ illis capitulis renunciaret omnō. cū alia non eēt aliqualiter ꝓcessurus. Tentauit illa eius ꝓpositā muneribus immutare. qđ cū efficere nequiuisset: missis solēnibus nuncijs obtinuerunt ꝓcessionis priuilegiū innouari capitulis dūs omnō sublatis. Idē vero pīssimus pontifex cōsiderans. qꝛ p detentionē salernitani archiepi: qui adhuc ꝑ philippū impatoris henrici germanū in alemannia detinebat' captiuū. detraberet' apostolice dignitati: statim fratrinū epm̄ natione teutonicū ⁊ abbatem sancti anastasij i teutonicā destinauit. scribens platis ecclesiarꝫ vt detentores eoꝝ sedis archiepi salernitani ⁊ aliorꝫ prelatorꝫ monoēt et si necesse esset per excōicationē compellerent vt illos dimitterent absolutos. cōminando principibꝰ vniuersis qꝛ nisi ad hoc darēt operā efficacē: tota alemannia singponeret interdicto. Illi vero in teutoniā venientes. inuenerūt iamdictū philippum a quibusdā principibꝰ electū in regem. Qui audiens pape legatos in alemanniā venisse. accedens ad eos de facto se fecit absolui occulte nō manifeste. Excōmunicauerat eīm eos celestinus predecessor Innocentij victum philippū ducē suenie. qꝛ dū esset dux tuscie: occupauerat patrimoniū beati petri. quā etiā sententiā publicari fecerat i curia ipsius henrici.

De scismate in im .§.ii.

perio. Post modicoꝫ ꝑditus philippus fecit se coronari ⁊ iungi non aquisgrani: sꝫ magūtie ⁊ nō a coloniensi archiepiscopo. sꝫ a tarentasiensi. qꝛ nullus eoꝝ teutonie ꝺ facere attētauit. Sꝫ nec aliquis eoꝝ: qui i illa coronatōe fuerunt ꝑsentes. pōtificalibꝰ indui ꝑsumpserit: ꝑter solum sarmā eīm: qui ad aliud fuerat destinatus. Quā ob causam cū ad ꝑtriam summi pontificis redisset et veritate comperta: fecit eū extra suū epatum vsqꝫ ad finē vite sue manere. Colonien§ aūtē archiepus ⁊ quidam alij principes tam ecclesiastici q̄ seculares. videntes se in electōe philippi fuisse ꝛtemptos adinuicē congregati apud aquisgrani Ottonē filium quidā henrici ducis saxonie in imperatorē vnanimiter elegerunt. quem archiepus coloniensis apud aquisgrani solenniter coronauit. Et sic facta est diuisio in imperio longo tpe duratura. Nam ottoni adhesērūt coloniensis archiepus ⁊ oēs sui suffraganei: ⁊ multi alij episcopi teutonie. Pterea ⁊ dux louanie ⁊ dux limburge ⁊ comes palatin' rheni de langrani' duringie. Philippo ꝺ reliqua terra cū ceteris principibꝰ alemanie se submisit. Etiam rex francie philippo ꝓfederatus est. maxime cū anglis regem angloꝝ richardum ottoni fauere. Cui etiaꝫ ottoni comes flandrie adherebat. Innocentius aūt papa memor iniuriaꝝ ac persecutionū. quas ꝑ decessores hui' philippi ecclesie romane intulerāt temporibꝰ retractis se ei totaliter opposuit. Non eīm poterat oblīsci qualiter henricus: qui primus de genere regum suenie imperator extitit felicis recordationis paschalē papam cū multis cardinalibꝰ ⁊ romanoꝝ nobilibꝰ captiuauit. Insup ⁊ fredericus ipsi' philippi pater cōtra alexandꝝ papam duū scisma nutrinit ac fouit. Qualiter etiā henricus ipse imperator defunct'

frater dicti pbilipi se habuerit circa intersectiõem sancte memorie leodiensis epi: quem primus ipse coegerat exulare. Multa preterea per pdecessores suos tum per eum: romane ecclesie ac eius familiaribs fuerant illata. Unde ipe Innocen. reprobata electione ipsius pbilippi. virpote excõmunicati et romane ecclesie persecutoris: ottoni totaliter adhesit. ac ptelatis alemanie pcipiendo mandauit. vt sibi ottoni tanq̃ vero alemanie regi faucrent: et pbilippo tãq̃ excõicato z ecclesie persecutori se opponerent. Hoc idem ciuitatibs lombardie z coitatibs persuasit. Rebs autẽ sic se habentibs cum pbilippus reuera in alemania maiorẽ sequelã haberet. congregato suoꝝ exercitu hostiliter terras lantgrauij uastauit: qui auctor pmotionis fuerat ottonis ingressus est: atq; quandam ipsius ciuitatem obsedit. Qõ postq̃ otto audiuit. sumpto secũ duce bohemie. (Nondum eñ rex erat) z his qui sibi adhererẽt: in auxiliũ lantgrauij properauit. cuius aduentum pbilippus reformidans soluta obsidione aufugit. Rex autẽ otto cum suo exercitu terras pbilippi ac suoꝝ sequaciũ inuadens castra plurima cepit. Interea Innocen. papa audiens de huiꝰ regis francie z anglie. pfideras quot dãna christianoꝝ populo ꝓuenirent. maxime terre orientali ad cuius liberationem totis viribs intendebat. Dñm petr̃ capuanũ dyaconem cardinalis ad reformandã inter duos reges pacẽ legatum misit in franciã. Qui venies pacem quidẽ reformare non potuit: ẽ ab ipsis per quinq; annos treugas firmauit. inuenerat eñ dñs papa hoc legato. vt exhortaret z induceret principes ac pcin regni francoꝝ ad subsidium terre sancte. In quo negocio a deo diuina gratia operante ita pfecit. q̃ innumera tam peditũ q̃ militũ multitudo ad verbũ exhortatõis ipli signũ crucis suscepit i obsequiũ crucifixi. Inter qs principales fuerũt Theobald⁹ comes trecẽsis. Ludou⁹ comes blesen̄. Balduin⁹ comes flandrensis. Et anonic comes sancti pauli. Suessionen̄ z trecen̄ epi. Circa idem tpo marchualdus: de quo supra dictũ est qui expulsus a dnio marchie in regnũ se receperat. exclusso puero. (Fredenico q̃ illo occupare nitebat. Qõ postq̃ pstantia imperatrix mater pueri pgnouit. diffidauit eundem: z per literas mandauit vniuersis. vt eum tanq̃ hostẽ regi z regni euitarẽt. Quo facto pstãa dicta defuncta est. Que cum in extremis ageret dñm papam Innocen. puerꝝ regni baiulum z tutorem cõstituit: qm̃ ad eum de iure spectaret tanq̃ ad dñm principalem. Cuius audita morte dñs papa statim dñm gregoꝝ sancte Marie in portica dyaconũ cardinalem legatum in siciliam destinauit. vt ibi vices suas gereret: de regni negocijs disponeret z ordinaret. Marchualdus aũt post mortem pstãcie regressus in regnum ad occupandum illud totis viribs intendebat. ꝓtendens q̃ et testamento imperatoris ipse debebat esse baiulus regis z regni. Instabat itaq; vt dictam malitiam duceret ad effectum. Et licet quosdã viribs supasset: alios vero fraudibs decepisset: non tñ potuit ꝓualere. cũ dominus Innocen. summus pontifex obstaculũ sibi opponeret in omnibs vijs suis. Sperans aũt marchuald⁹ q̃ ipm posset inclinare. ꝓmissis per conradum archiepm magnatinum: z sepe per alios fecit secrete z caute tentare: verum posset cum oblatione manerẽ mitigari. promittens q̃ si solũ modo ab eius impedimento cessaret. Quis sibi nulli pstaret auxiliũ: statim daret illi viginti milia vncianꝝ auri. Et postq̃ obtinuisset pacem̃ tanq̃ dẽ sibi exhiberet: ligã sibi fidelitatem pstaret: duplicaret censũ z multiplicaret obsequia que romani pontifices de regno sicilie hẽ ꝓsueuerant. Nec debebat obstare q̃ summus pontifex regem infantulum in sua cura susceperat. qũ sicut ille firmiter asserebat. puer ille qui fredericus dicebat̃. nec imperatoris beneficio pstãtie filius fuerat: ẽ suppositus partus qõ testibs astruere. promittebat. Summus aũt pontifex tantam eius iniquitatem attendens: ꝓmissiões z oblatiões ipsius execrabiles iudicauit.

dum otto cum pbilippo in alemania ꝓtenderẽt. z otto deserentibs z deficientibs suis. cum de pari cũ philippo contendere non posset: intra coloniã que sola illi fauebat se recepit. quam philippus cum suis obsidione vallauit. Sed animose ꝓtra eum egredientibs ciuibs ad bellum. a philippo victi repellunt̃. vñ cũ ammodo philippo resistere desperarent: expulso ottone se ei tradiderũt. Sequẽti anno pridie kalẽ. martij fuit eclipsis solis particularis hora diei quinta. Quo etiam anno mense decembri tãta ꝓpter frequentes pluuias fuit aquaꝝ inundatio fluuialis: quanta ab hominibs illius temporis vsq̃ visa vel a pdecessoribs est audita in francia. Nam z pontes fregit: domos euertit et infinita dampna intulit. Anno autem dñi. M. cc. vij. philippus: qui se regem alemanie nominabat cum pacẽ totam alemanniã possideret: ac nullum ibi penitus haberet obstaculum: atq; iam ad intrandum in ytaliã semet gnifice pararet: in dolo a quodam comite occisus est. Cuius morte audita eius vxor. filia ysachij ꝓstantinopolitani imperatoris doloꝛi succũbens moꝛit. Post mortem igit̃ huiꝰ philippi ducis suevie Innocen. papa ottonem imperatorem coronauit ꝓtra voluntatem philippi regis francoꝝ z ꝓtradentibs ꝓ magna parte romanos. multis etiam ex imperij magnatibs. z in die sue coronatiõis rome facte dñs papa ab eo exegit z recepit iusiurandum. de patrimonio beati petri custodiendo: z ꝓtra quoslibꝫ ipm defendendo. Contra qõ cito venit hostiliter inuadẽs terras ecclesie. z plura castra z ciuitates eius vsurpãs. Et cũ ad admonitionẽ Innocen. pape ab huiusmodi nõ cessaret. ẽ magis ac magis ecclesiã persequeretur: papa ꝫ communi ẽ prelatoꝝ ipsum excõmunicauit z pertinacem ab imperio deposuit vt penitus et persecutorem ecclesie mandans vt nullus deinceps eum imperatorem nominaret. nec ei obediret. et principes alemanie a fidelitate eiꝰ absolut. De hoc tñ plenius dicetur in ca. ꝫ imperatoribus.

Eo tempe cepit crux predicari in francia: ꝓtra tholosanos ꝓtra albigenses hereticos de mãdato dñi Innocẽ. pape. Et primo petrus monachus ꝫ castro nouo missus fuit legatus a papa: qui comitẽ tholosanũ excoicauit tãq̃ fautorem hereticoꝝ. Lata est igit̃ sententia cõtra eũ: licet comes illi mortem publice cõminaret̃. Legato aũt de villa sancti egidij recedente. secuti sunt illũ duo comites armigeri. atq; non longe a flumine illũ inuenientes: vnꝰ eꝝ illa lancea i latꝰ eiꝰ infixit. Qui vulnere mortis accepto versꝰ capite illũ ꝛ spexit: dixitq; illi ꝓpter repetẽdo. dñs indulgeat tibi frater mi: z ego tibi indulgeo. Quo dicto expirauit.

His auditis dñs papa misit i frãciã legatũ gualonẽ scte Marie in portica dyaconũ cardinalẽ inuisperatũ z magne prudentie virũ z fidei christiane maximũ zelatorem. mandans regi z vniuersis regni ꝓcipibs. vt tanq̃ viri catholici z fideles ac fidei defensores. terras tholosan. albigensiũ z narbonen. aliasq; ciuitates. quas fidei christiane impugnatores et subuersores occupauerant: in remiss̃ peccatoꝝ expugnarent. Missi quoq; sunt ab innocen. cũ ipso legato abbates duodecim ordinis cisterciens̃. qui rũc florebant in vite sanctitate ac scientia. qui crucem cõtra albigenses predicarent. ꝓcedens plenariã peccatoꝝ remissionem crucem assumentibs z cõtra hereticos belligerantibs: etiã si in via mori contigisset ante bellum post crucẽ assumptam. Applicantes igit̃ ad locum determinatum cõuenerunt in vnum. tractantes qõ id cuius gratia missi fuerãt cõmodius exequerentur. Superuenit autẽ ex hyspania dyacus ecclesiensis epus vir sanctitatis eximie. qui in socium secum duxerat beatũ dominicũ fundatorem postea ordinis predicatoꝝ: de quo infra dicetur. Ipsum ꝑ accersiunt z cũ super hoc consulunt. s. de modo tenẽdo ad confutãdũ dictos hereticos. Nec eñ latebat eos quin dictus dyacus esset sanctitatis precipue. ꝫdatoꝛ fidei recipro-

nio emulator. Cuius autem fuit hoc deo inspirante ꝓfliꝰ. vt reiecta pompa superflui apparatus. ⁊ remissa varia supellectili quam secum adduxerant: in paupertate voluntaria christum pauperem predicarent. vt sic fictam sanctitatem quam heretici illi prætendebant exterius: ex austeritate ⁊ nuditate veris virtutibꝫ ⁊ mūdi ꝛtemptu possent decipros ab eis ad viam reducere veritatis. Sicq; actū est.

Cernens aūt sum .§.iiii.

mus pontifex hereticos ipsos dure fore cetuicio: nec eos verbis posse emolliri. decreuit antecq; vineam dñi demolirentur: infructuosos palmites materiali gladio amputari. Cruce igit' signati francie ⁊ aliaꝝ ꝓuinciaꝝ de ordinatione pape ⁊tra albigenses hereticos iter arripiūt. Eisq; comes adūgit' tholosanus: quem dñs papa reductū per legatum absoluerat. Et primo eoꝝ aduentu biterris a fidelibꝫ capit' omnesq; pariter trucidāt'. Quoꝝ numerus vsq; ad .xvj. milia fuisse narrat'. Post hoios carcassona a fidelibꝫ obsidione vallat'. Qua capta rogerius quidam qui in ciuitate illa caput erat hereticoꝝ ⁊ princeps capt' arte custodie mancipat'. His duabꝫ urbibus expugnat' cum iam maiores exercitus ad reditum anhelarent. Duo eſm cōmuni cōsensu. Symon comes montisfortis toti regioni acquisite pariter ⁊ acquirende preficit'. Erat em vir elegantis forme. fide preclar⁹. armis strenuus. genere nobilis. prudentia magn⁹. ingenio perspicax. largus. magnificus affabilis. fidei catholice defensor ⁊ hereticoꝝ acerrimus impugnator. Hic et eo tēpe quo gallor principes ad expugnandos hereticos in terra albigensiū venerāt. nūq; nisi semel in galliaꝝ reuersus est. sī in seruicio domini indefesse vsq; in finem perseueranstin eadem ꝓuincia ꝓ christo animā ponere meruit. Fuit aūt dñs cuꝝ eoqui omnia opera eius dirigebat per man⁹ eius hereticos expugnando. Erat q; cum eo vir ille mirabilis beatus dñicus institutor postea ordinis predicatoꝝ. q; valō familiaris ei erat. Abbates ⁊ illi duodecim a papa destinati ad predicādū ⁊ epi ⁊ archiepi ⁊ aliis in partibꝫ illis ꝓlati sequētes consilium dydaci etonensis epi. Remissis ⁊ ad loca sua sarcinis tempestatiū cum quibꝫ venerant. ceperūt singuli euangelicaꝝ paupertatem amplecti. pedites discurrere. ac strenue veram fidem verbo ⁊ opere predicare: habente super se cūctis totius negocij ducem dydacum prefatū episcopuꝫ. Qō videntes ⁊ inuidentes heretici. ceperunt ⁊ ipsi ex aduerso importunius predicare. Sed ⁊ comes montisfortis symon ꝓfatus princeps exercitus fidelium. gladio materiali ꝛtra ipsos hereticos ⁊ eoꝝ sequaces viriliter dimicabant. Unde ⁊ minerbam municipium ceperāt: vbi multi hereticoꝝ capti sunt: ⁊ multi interfecti. Cūq; captis daretur optio. vt quicq; heresim abiuraret liber recederet. centum octoginta ex eis obstinati in peccato post⁹ combusticq; heresim abiurare elegerūt: qō ⁊ factū est. Sed ⁊ veritas fidei nostre ibi per euidens miraculum comprobata est. Dū em refert vincēs. spe. hystō. li. xxx. et gestꝰ comitis montisfortis. ⁊ hystoria beati dñici. Cū apud pbanum iouis quoddā castꝝ frequēter inter catholicos ⁊ hereticos disputationum ꝑflictus fierent. ad quas vtrusq; sexus gñis multitudo cōfluebat. Factū est et edicto vt die quadam fieret solennis disputatio sub iudicibꝫ deputat'. Et cum altercatione verboꝝ diu ꝓtracta heretici subtili calliditate dyabolica. etsi rationibꝫ ⁊ auctoritatibꝫ sufficienter ꝓbati vt manenula de manibꝫ stringentium elaberent. Decretum est vt ab vtraq; ꝑte scripto ꝓsentari debere ipsa assertio fidei quam docebant. Scriptis aūt diuersis a catholicis in libellis redactis. diligenter et matura collatione discussis. Libellus quem scripserat beat⁹ dñicus. Unus ex ꝓsentibꝫ disputantibꝫ coster commendat' ⁊ ꝓ ceteris ꝓsentandus decernit'. Coram igit' cōi multitudine libelli vtriusq; partis. s. beati dñici ⁊ hereticoꝝ i medium ꝓferunt'. ⁊ iudicibꝫ int' se diffrepantibꝫ. Hec tandē fuit cōis sententia. vt vtrūq; libellum in flamma ignis iacer ret'. ⁊ quem ꝓtingeret ab igne non comburi: ille veram fidem ꝓculdubio ꝓtineret. Fidelis sermo ⁊ oī acceptiōe dignus. accensus est in publico magnus ignis. libelli ꝓiciūt' in medium. libellus patris hereticē statim combustꝰ'. libellus vero serui dei dñici non solum ab igne non ledit': verū ab igne longe ꝓsiliit in longinquū. Secūdoq; iniect⁹ ac tercio eque ꝓdijt incombust⁹. Unde cenit eccla. Ter i ignē libellus traditus: ter exiuit illesus penitus. Et sic error hereticoꝝ vincit' fides ortolit'. Et sic qō diuina potentia in tribꝰ pueris gestā ꝓgnouimus in fornace babilonis. Hec renouatum videmus in libello incombusto beati dñici ad ꝓfirmandam veritatem fidei ⁊ demonstrandam sancti cuius erat sanctitatem. Simile quoddā legit' cōtigisse in alio loco. Cum em ipse beatus pater cum quibusdam hereticis de quadam heresi disputasset. acrones eius in scriptis redactas hereticis tradidisset ad respondendū sup eis. Nocte sequenti ꝛgregati ad ignem heretici ceperunt legere: diceruntq; adinuicem. ꝓiciamus in ignē ⁊ videamus quid accidat inde. Nam si non comburat'. vera vnoꝝ ostendet' doctrina illa: sin autem: fallax. Proiecit' et post modicum resilit incombusta. Dictoq; vnus ceteris duriori ꝓiciatur iterꝝ ⁊ experiemur diligentius veritatem. ꝓiecitur secūdo ⁊ tercio. ⁊ resilit incombusta. Hec tamē conuerti ⁊ credere voluerunt: sed strictissimo iuramento se ligarunt nemini miraculum pandere. Sed vnus eoꝝ qui iā aliquam dispositionem habebat ad ꝓuersionem cōpunctus ⁊ ad fidem reuersus est: ⁊ alijs manifestauit. ꝓdigium tantū. Permansit aūt ipse beatus pater annis decē in illis partibꝫ in predicationis officio ⁊ heresis extirpatiōe alijs ad ꝓpria redeuntibꝫ. Et dydaco epō prefato iam defuncto: qui ꝓtias cessionem postulauerat a papa Innocentō epatus sui. vt se totum daret predicationi ꝛtra hereticos ꝑ non obtinuit. Et cum quidam fideles nobiles filias suas traderent ipsis hereticis eruendas in perfidia. vt vel sic victum quem alunde habere non poterant ꝓsequerentur. Deliberauit dei seruus dñicus seipsum venūdare. vt ꝓcio sui illis salubriter'. ne perirent in via. salutarius ipsi ⁊ redemptoris imitatus exemplū. Quōtiens fecisset: ꝑ deus qui ad maiora eū elegerat aliter miserie illoꝝ ꝓuidit. Hec tū per anticipationē dicta sunt. Nam plenius dē eo suo loco dicet'. Sub hoc ꝑ Innocentiū. iij. anno dñi. M. cc. x. ceperunt ordines mendicantiū. ꝓdicatoꝝ. s. quoꝝ pater fuit beatus dñicus: ⁊ minoꝝ quoꝝ pater fuit. b. franciscꝰ. de quibꝰ infra.

Anno dñi. M. cc. xiii. .§.v.

bellum acerrimū inter cremonenses ⁊ mediolanēses commissum est. In ipso aūt festo penthecostes cuꝝ vtraq; ps esset in campo. Et cremonenses ꝓpter diei solennitatem ī crastinū pugnam vellent differn. Mediolanenses cū se superiores viderent noluerūt. Quapropter iusto dei iudicio victi atq; fugati. multos ⁊ mātres ⁊ pedires amiserūt. Insup eodem anno dicti mediolanenses cū papiā vrbem obsedissent. erumpentibꝫ ciuibꝫ atq; viriliter obsessores aggredientibꝫ denuo victi sunt atq; fugati. Sic igit' eodē anno mediolanenses bis ꝓlio victi sunt dño vindicāte ī eos hereses varias: quibꝰ eo tempe cinitas illa erat infecta. et fauorem quem ottoni depposito ⁊ excoicato ab Innocentio papa impendebant. Eodem anno qui fuit iobānis anglor regis. xiij. idem rex sponte de ꝓprio suoꝝ principum obtulit ac libere ꝓcessit deo ⁊ apostolis eī⁹ sanctissimis petro ⁊ paulo ⁊ sancte romane ecclesie ⁊ dño pape Innocentio. iij. totum anglie regnum ⁊ hybernie pariter cum omnibꝫ iure ⁊ pertinentijs suis. Et fecit ac iuranit homagiū ꝓ dictis regnis dicto Innocentiō pape. vt illa decetero vt feudatarius ab ipso papa ⁊ successoribꝫ eius teneret. Statuitq; vt ꝓ omni seruicio dictoꝝ regnoꝝ saluo ꝓ omnia denario beati petri romane ecclesie annuatim mille mar-

eas perciperet septingētas p regno anglie: z trecentas p regno hybernie. Eodem anno vir strenuus comes symon de montefortī: qui cōtra hereticos de albigesio bella dñi viriliter gerebat: cum multas ciuitates z oppida expugnasset: ptra eos non sine magno miraculo multas victorias obtinuit. Ad vltimum rex aragonū z comes sancti egidij z comes tholos cum infinita multitudine illum infra castrum qđ muretum dicit' obsederunt. Qui cum cerneret se dīn ob defectu victualium tenere non posse. cum nō haberet nisi .cc.lx. milites: ac armatos pedites q̄ngentos: spē suam ponens in dño invocata spūsancti gratia fiducialit castro egressus ad eos non timuit tantā et tam ferocē multitudinem aggredi. Qui postmodicum resistentiam fugientes fere. z.m. nulla de exercitu eoz prelio perierunt: ꝑ ꝺ fidelium gplo non nisi octo peregrini ceciderunt. Hūc symonem comitem montisfortis ꝓper singularem in bello virtutem atq; ꝓsperitatē comitem fortē vocabant. Qui cum esset in bello strenuissimus. tot negocijs implicatus: quotidie tri missam z omnes horas canonicas audiebat.

Eodem anno Ganfredus sinaretens epūs tam etate q̄ corpulētie pondere se inhabilem ad onus officij epalis sentiēs: qđ iam per .xxx. annos laudabiliter exercuerat. impetrata licentia a papa epalatui renunciauit: fecq; ad monasteriū karoli loci ꝓtulit. Quo in loco ieiunijs et orōnibꝫ vacans vitam finiuit. Huius secutus est exemplū Ganfredus vir sanctissimus meldenſ epūs: qui de summi pontificis licentia epalatui cedens z in monasterio sancti victoris parisiēſ diuine cōtemplatiōi se artiꝰ mācipauit. Qui inter alia sanctitatis opera quibꝫ viriliter insistebat. abstinentiam inauditam obseruās singulis annis in quadragesima. z in aduentu ter in septimana solum comedebat. In alijs aūt temporibꝫ semp ieiunās ad sui macerationē tam amara tāq; insipida comedebat atq; bibebat: vt vix ab alijs non solum comedi ꝫ z gustari potuisset.

Hic glorioſus pon- .§.vi.

tifex Innocēcij .iij. anno dñi. M.cc.xv. celebrauit ꝓcilium generale rome in ecclia lateranensi. In quo interfuerunt .M.ccc.epi. Et in eo edite sunt ꝓstitutiones planiꝰ valde pernotles salutī animaꝝ sicut de ꝓfessione z cōione annualiter ab omnibꝫ fidelibus fienda seu sumenda. z multa alija que in corpore habent' decretalium. Ibi etiam in ꝓcilio tractatum est de recuperatione terre sancte et subsidio ad huiusmodi opus. Multas quoq; decretales epistolas edidit iste Innocēn. ad diuersos respondendo multis inquisitionibꝫ z dubijs: etiam variis materijs et casibꝫ moralibꝫ sacramentalibꝫ z iudicialibꝫ. Et p maiori parte decretalium liber est ex Innocēcij. huius ꝓstitutionibꝫ et decretalibꝫ epistis. Ipēi ꝓcilio illo reprobauit errores Joachim abbatis et cuiusdam almarici vt expressius hereses. Quia tū ipse Joachim epūs dictauit cui manu ꝓpria se subscripsit: in qua fatet' tenere se fidem quam tenet romana eccia. ac etiam mandauit oīa scripta sua pūtanda apli e sedi ab ea corrigenda vel approbanda: ideo ipse nō audiat' hereticus licz erranerit. Et error suus z ꝓfatatio eius ponit' in textu vt hic patebit. Primo igr Innocēcij. ponit que credenda et tenenda sunt a cunctis fidelibꝫ de sanctissima trinitate: z de diuinis ꝓpriet atibꝫ. de mysterio incarnationis. de sacris eccie z creaturis. extra de summa trinitate z fide catholica sic dicens. Firmiter credimus z simpliciꝰ ꝓfitemur. q; vnus solus est deus verus. eternus. immensus. incōmutabilis. oīpotens. z ineffabilis pater et filius z spūsanctus. tres quidem persone: ꝫ vna essentia substantia seu natura simplex oīno. Pater a nullo. filius a pater solo: z spūsanctus ab vtroq; absq; initio semp ac sine fine. Pater generans: filius nascens: spūsanct' ab vtroq; ꝓcedens. ꝓsubstantiales z coequales z cooīpotētes z coeterni. Unum vniuersoz principium creator oīm visibiliū z invisibiliū: spūalium z corpaliū. qui sua oīpotēti virtute ab initio temporis vtriusq; de nihilo cōdidit creaturā spūalem z corpalem angelicā videlz z mundanā: ac demum humanam quasi cōmunem z corpore ꝓstitutam. Diabolus enī z alij demones a deo quidem natura creati sunt boni: z ipsi per se facti sunt mali. Homo vero diaboli suggestione peccauit. Hec sancta trinitas ꝺm cōmunē essentiam indiuidua z ꝺm ꝓsonales ꝓpietates discreta: p moysen z sanctos ꝓphetas aliosq; famulos suos in ordinatissimam dispositionem temporum doctrinā humano generi tribuit salutarem. Et tandem vnigenitus dei filius dei⁹ chr̄istus. a tota trinitate coiter incarnatus ex Maria semper virgine spūsancti cooperatione ꝓceptus. natꝰ homo factus. ex alia rōnali et humana carne compositus. vna in duobꝫ naturis persona: viam vite manifestius demōstrauit. Qui cum ꝺm diuinitatem sit immortalis z impassibilis. idem ipse ꝺm humanitatem factus est passibilis z mortalis. Qui etiā p salute humani generis ligno crucis passus z mortuus descendit ad inferos: resurrexit a mortuis z ascendit in celum. Sꝫ descendit in alia et resurrexit in carne. ascendit q; pariter in vtroq; venturus in fine seculi iudicaturus vivos z mortuos: z reddet⁹ singulis ꝺm opa sua tam reprobis q̄ electis. qui omnes cū suis ꝓpijs corporibꝫ resurgent: q̄ nunc gestant vt recipiant ꝺm opera sua sive bona fuerint sive mala. illi cum dyabolo ꝓpetuā penam: z isti cum chr̄isto gloriam sempiternam. Una vero est fidelium vniuersalis eccia. extra quam nullus oīno saluat'. in qua idem ipse sacerdos est. sacrificiū ipse chr̄istus. cuius corpus et sanguis in sacro altaris sub speciebꝫ panis z vini veraciter ponunt'. transubstantiatis et panē corpus z vino in sanguinem potestate diuina. vt ad perficiendum mysteriū vnitatis accipiamus. ipse ꝺ suo qđ ipse accepit de nō. Et hoc vtiq; sacrū nemo pōt ꝓficere: nisi sacerdos qui rite fuerit ordinatus ꝺm claues eccie q̄s ipse ꝓcesserit apls. eorumq; successorib⁹ ipse chr̄istus. Sacramentum vero baptismi qđ ad dei invocationem z individuā trinitatis. videlz patris z filij z spūsancti ꝓferatur in aqua tam parvulis q̄ adultis in forma eccie a quocūq; rite collatum ꝓficit ad salutem. Et si post baptismi susceptionem quisq̄ ꝓlapsus fuerit i peccatū: p veram potest semper penam repari. Non solum aūt virgines z continentes: verūetiam pugnas p fidem rectam z operationē bonā placētes deo ad eternā merēt beatitudinē pervenire.

Idem in eodē con- .§.vii.

cilio. Damnamus z reprobamus libellū seu tractatū quē abbas Joachim edidit ptra magistꝝ petꝝ lombardum ō trinitate seu essentia trinitans. appellans ipsum hereticū z insanū. p eo qđ in suis sententijs dixit. Esse quedā summa res est pr̄ z filius z spūs sanctus. z illa non est generans nec genitans nec ꝓcedens. vñ asserit q; ille non tā trinitatem q̄ quaternitatē astruebat in deo. videlz tres psonas z illā cōem essentiam q̄s quartā. manifeste. ꝓtestans q; nulla res est que sit pr̄ z filius et spūsanctus. nec est fuba nec natura nec essentia: q̄uis ꝓcedat q; pr̄ et filius. z spūsanct⁹ sint vna essentia vna fuba vnaq; natura. vtq; veritatem dicāmus non verā z ꝓpriā: ꝫ quasi collectiuā et similitudinariā esse fatet'. quemadmodū dicunt' multi boues vnus gplr: z multi fideles vna eccia. Iterq; aliud. Multitudinis credentiū erat cor vnū z alia vna. z illud. Qui adheret deo vn⁹ spiritus est cū eo. Ad hanc aūt suam sniam astruendā illud potissimū verbū inducit q; chr̄istus de fidelibꝫ dixit i evangelio. Volo pr̄ vt sint vnū in nobis: sicut z nos vnum sumus. vt sint ꝓfirmati in vnū. Nos aūt sacro approbante ꝓcilio credimus et ꝓfitemur vnacū petro. q; vna quedā summa res est incomprehensibilis quidē z ineffabilisq; veraciter est pr̄ z filius z spūsanctus. tres simul ꝓsone ac singillatim quelibet earū. deus. z ideo i tpo solūmodo trinitas est nō quaternitas. q; q̄libet trū psonarū est illa res. videlz fuba: essentia: seu natura diuina. q̄ sola est vniuersoz pa-

tipsim. preter quam illud inueniri non pōt. Et illa res nō est genera nec species nec genera nec species: ē est pater qui generat: et filius qui gignit'. et spūs sanctus qui procedit. vt distinctio sit in pſonis: vnitas in natura. Licet igit' alius sit pr̄ alius filius. alius spūs sanctus. non tñ aliud: ē id qō est pat' est filius et spūs sanctus. Idem oīno fm orthodoxam et catholicam fidem substantiales esse credant'. Pater. n. ab eterno fīum generando suam substantiam dedit ei: iuxta qō ipse testat. Pat' qō dedit mihi maius oībus est. Et dixi non pōt q partem substantie ei dedit et partem sibipse retinuit: cum substātia patr̄ indiuisibilis sit. vt pote simplex oīno. Sz nec dici pōt q pat' in fīum transfulerit substantiam suam generando: quasi sic dederit eam filio q non retinuerit eam sibi: alioquin desisset esse substanta. Patet ḡ q sine vlla diminutione filius nascendo suam pris accepit. et ita pat' et filius habent eandem substantiā. Et sic eadem res est pat' et filius et spūs sanctus ab vtroq; procedens. Ad auctoritatem aūt quam ioachim inducebat: vñ fundabat suū errorē male intelligēdo ridet Innocen. ibi dicens. Cū veritas. p fidelibus orat dicens ad patrē. volo vt sint vnū in nobis: sicut nos vnū sumus. Hoc nomē vnū. p fidelibus quidem accipit'. vt intelligat' vnio charitatis in gratia. p pſonis vero diuinis. vt attendat' identitas vnitat̄ in nā. Quēadmodū ītas alibi ait. Estote et vos pfecti sicut et pat' vester celestis pfectus est: ac si diceret. Estote pfecti vos pfectione gratie: sicut pat' vester perfectus est pfectione nature. Utraq; videlz suo modo. quia inter creatorem et creaturam nō pōt tanta similitudo dari: quin int' eos maior sit dissimilitudo notanda. In dicto aūt cap̄. Damnamus in fine dr̄. Reprobamus etiā et pdēnamus quendā fallissimū dogma impij Almarici. cui' mentem sic pat' mendacij extenuauit: vt eius doctrina non tam hereticа censenda sit q̄ insana. Que fuerit hui' doctrina z' error: in textu ibi non ponit'. ē Ioh. de col. post vincen. spe. hystoriam exponit sic. Cū dicbus illis floreret studium literaꝝ parisius: illuc p̄ de toto orbe scolares confluentibus. non solum ꝓpter loci amenitatem et bonoꝝ oīm affluentiā: ē etiam ꝓpter libertatem et specialem priuilegium quā impendebat eis rex philippus et eius pat' ante ipsum: illic i sacra facultate studebat quidam almaricus de territorio carnotensi vilia que dr̄ bona oīnodus: qui semp̄ suum habuit et in artibus liberalibus et in sacra facultate discēdi atq; docendi modum et opinionem priuatam: ac iudicium ab illis separatum. Hic ausus est pſumptuose et vniuersitatē scolarium et tradictione: ꝓtra eam sententiauit. Reuersus ē parisius compellit' orare fīteri q; in ꝓtrarium sentiret dicte opinōi. Ideo inquā ore: q; nōq; corde discellit. Itaq; tedio et indignatione affectus vt dr̄ egrotauit: ac in lecto decūbens in breui decessit. Post cuius mortē eius venenosa doctrina quidā infecti sarteretant. qui plurib; opponitur sapientes ad eruēdū christus et nou testamenti sacra nouos inauditos errores et adinuentiones diabolicas p̄sumerunt. Inf' cetera vero impudent' asserere conabant. q; patr̄ postestas durauit: q̄diu viguit lex mosaica. Et q; scripta est nouis fīs euentibus abijcietis vetera. postq; christus venit: absoluta dicebant ea vetera. testa. sacra. et viguit illa lex vsq; ad illud tps quo p̄dicabant tales. Ilo ḡ tempe dicebant nona sacra finē habere: et spūs sancti tps incepisse. Ideoq; pfessionē. baptismū. eucharistiā et alia sacra fine quibus nō est salus locū decetero non habere: ē vnumquēq; p gratiā sancti spūs tm̄ interius sine aliquo exteriori actu inspiratā posse saluari. Charitatis quoq; virtutem sic ampliabāt. vt id qd̄ alis peccatū esset. si fieret i charitate: iam illud non esset peccatū fm eos. Uñ et stupra et adulteria et ceteras corpis voluptates in nomie charitat̄ perpetrabant. Mulieribusq; cū quib; peccabant et simplicibus quos decipiebant impunitatē ꝓmittebant. deū tāmodo bonū et non iustū p̄dicantes. Huius fama cū ad petr̄ parisiensem epm̄ et fratrē guerinū regis philippi capellanum quendā occulte miserunt magistrū radulphus de namurtio clericū qui huius sectenros diligent' inquireret. Hic ad singulos astute accedebat et illoꝝ secta se fingebat: illiq; secreta sua ei reuelabant. Itaq; plures huius secte sacerdotes clerici et laici vtriusq; sexus detecti et capti pariter sunt adducti. Ibiq; congregato concilio. damnati atq; ab ordinibus suis degradati: traditi curie secalari iussu regis extra portā in campellis cremati sūt. Mulieres aūt ac simplices quoq; ꝓ maiores decepti fuerāt pepercerūt. Heresiarcha vero almaricus licz iā fuisset vt putabat in pace eccle sepultus. qz tñ ossibus sectam illā ab ipso originē habuisse. ab vniuerso concilio damnatus est et excōicat'. ac ō sacro cimiterio eiectus. Eiusq; cinis et ossa p̄ ster quilinia sunt dispsa.

Idem Inno. in .§. viii.

concilio generali prefato circa sacramēta pfessionis et ꝓmissionis sic statuit: nec forte vnq; fuit facta in aliquo concilio tam salubris constitutio. Omnis vtriusq; sexus fidel' postq; ad annos discretionis puenerit: omia peccata sua solus: saltem semel in anno ꝓprius sacerdoti. et iniūctam sibi pnām ꝓpriis viribus studeat adimplere. Suscipiens reuerenter ad minus in pascha eucharistie sacramentū nisi forte ō ꝓpriis sacerdotis cōsilio ob aliquā rōnabilē cāz ad tps ab eius perceptione duxerit abstinendū. alioquin et viuens ab ingressu eccle arceatur: et mortuus xpiana careat sepultura. Ut hoc salutare statutū frequenter in ecclesijs publicet'. ne quisq; ex ignorantie cecitate velamen excusationis assumat. Siquis aūt alieno sacerdoti peccata sua voluerit fīteri. licentiam primo postulet et obtineat a ꝓprio sacerdote: cum aliter ille non possit illum soluere vel ligare. Sacerdos aūt sit discretus et cautus. vt more periti medici vinum et oleum infundat vulneribus sauciati. diligenter inquirens et peccatoris circūstantias et peccati: quibus prudenter intelligat quale ei debeat prebere consiliū. et cuiusmodi remedium adhibere diuersis experimentis vtendo ad sanandū egrotum. Caueat aūt ne signo vl' verbo vel alio quouis mō pdat peccatorē aliquatenꝰ. ē si indiguerit prudentioꝝ cōsilio: illud absq; vlla exactōe vel exp̄ssione pſone caute requirat. Qui peccatū in penitentiali iudicio sibi detectum plumpsent reuelare. non solum a sacerdotali officio deponendū decernimus. verumetiā ad agendam ꝓpetuam pnām in artum monasteriꝫ detrudendum. Idem Innocen. in eodē cōcilio: quo ad infirmoꝝ visitatōem erigendam a medicis ait ēē de peni. et remiss. Cum infirmitas corpalis nōnunq; ex peccato pueniat. dicēte dño languido quē sanauerat. Uade et noli amplius peccare. ne deterius tibi inde aliquid contingat. Diuersenti decreto statuimus et districte ꝓcipimus medicis corpoꝝ. vt cum eos ad infirmos vocari ꝓtigerit. ipsos ante omnia moneant et inducant. vt medicos animaꝝ accersire curent. vt postq; fuerit infirmo de spūali salute pnām: ad corporalis medicine remedium salubrius ꝓcedat'. cū cessante causa: cesset effectus. Hoc quidē inter alia cām vidit edicto huic. q quidam in egritudinis lecto iacētes. cū eis a medicis suadetur. vt de animaꝝ salute disponant: in desperatōnis articulum incidāt. vnde facilius mortis periculum incurrant. Si quis aūt medicoꝝ hmōi nr̄e constitutōnis transgressor fuerit. postq; ꝑ prelatos loco' fuerit ꝓmulgata. tribus ab eccle ingressu arceat'. donec de transgressione hmōi satisfecerit competēt'. Ceteruꝫ cum anima multo preciosior sit corpe. sub interminatōe anathematis ꝓhibemus. ne quis medicoꝝ ꝓ corpali salute alicui egro suadeat. qō in periculū aie ꝓuerrat. Idē Innocen. in cōcilio generali q̄ ad ꝓlatos ꝓuidet dicēs eo. ti. Ne ꝓ di-

latione penitentie periculum immineat animar. permittimus epis 7 aliis sapientibus nec non minoribus platis exemplis. vt etiam puer sapientis sui licentiam puidum 7 discretum sibi possint eligere pfessorem. Nota q̄ ille decretales hic posite requirunt magnam declarationē. & quibus diffa se habes in tercia parte in ti. de sacrie. 7 cap. de sacro pnie.

Idem Innocen. .§.ix.

que situs a lugdunensi epo de forma pficationis sanguinis christi. qi nullus euangelistar ponit talem formam ex integro. 7 illa verba eterni 7 mysterium fidei in euangelijs nō habent. & nec q̄ christus tunc eleuauerit oculos ad celum: vñ talia verba posita sunt in forma q̄ nunc eccia vtit. Pesi. et extra de cele. mis. Cū manlbe. et dicit. Sane multa tam verbis q̄ factis dñicis inuenimus ab euāgelistis obmissa: q̄ apli vel suppleuisse verbo vel facto expressisse legūt. q̄ ꝓbat. Nam paulus i actibus aplor sic ait. Memnisse vos oportet verbi dñi dicsa: qd dixit. Beatius est dare q̄ accipe. Nec nullus euangelistar descripsit. Null' etiā eor. et pssit: qd paulus de christo ad corinthios scribens ait. Visus est plusq̄ quingentis fratrib simul. deinde visus est iacobo. Ipsi etiam euangeliste int' se multa supplesse legunt. q̄ ab eor. aliquo vel aliquib sunt omissa. Credimus igit q̄ formam verbor. sicut in canone repit etiam a christo apli 7 ab ipsis aplis eor. receperint successores. dicit Innocen. Euangeliste non intenderunt ponē ꝓtiā formam pficationis: & solum narrare factum pficatiōis p quedam verba. vt ps etiam de baptismo Math. vltio. Vñ 7 cum christus eleuauerit oculos ad celum in resuscitatione lazari: multomagis credendū est hoc fecisse i consectione huius sacri qd maius erat. Sic g̃ intelligēdus est. Hic est calix sanguinis mei sc̄z ꝓtentiuus noui 7 eterni testamenti pfirmatiuus. testamenti i. promissionis noui i. nō veteri aliūm sanguine dedicate: & sanguine christi. 7 eterni. i. non de tempalibus & de eternis bonis facte. mysterium fidei i. qui sanguis est mysterium. i. sacr secretus fides: qd sc̄z fide tenet' sc̄z sub specie vini aliud q̄ sibi credit' esse sc̄z sanguis christi. Et sicut credit' ibi est sc̄z ibi sanguis christi realit'. Dicit etiam ibidem q̄ aqua que miscet' vino i calice pficiendo conuertit' in vinū. qd ipa pficatōe transubstantiat' in sanguinem christi. Mistio aūt ipius aque cum vino signat pplm elector. christo vnit' p charitatem. Aqua em̄ signat pplm. Item dicit ibidem q̄ cū in orationibus aliquor. sanctor. dicat' sicut sanctis tuis. pdesse vel pficit ad gloriam sita nobis. pdesse pficias nō sic est intelligendum q̄ oblatio sacrificij vel oratio. pfit beatis ad aliqd suffragū sicut nobis 7 bis qui sunt in purgatorio: cuius cōa eis suppetant ad votum. Sed ad hoc. pfit sanctis. vt magis ac magis a fidelib honorificent'. Et ex hoc etiā auget' gaudium eor. 7 premiū accidentale. qd vtiq̄ vsq̄ ad diem iudicij pōt augeri. 7 sic licite pōt optari eor. gloriam augeri.

De sacramento ba- .§.x.

ptismi multa declarat in decretali. Maiores ecie de baptismo. Et ꝑsio dicit. Maiores ecie causas ꝑsertim articulos fidei ꝓtingentes ad petri sedem esse referendas. qd ps et eo q̄ christo interrogante discipulos suos quid de eo dicerent: petrus p omnib rñdit. Tu es christus filius dei vivi. Et p eo ipe rogauit ne ꝓficeret fides sua. Et quia baptismus pertinet ad articulos fidei. Ideo secundo excludit errorem quorūdā circa baptismum dicentium baptismus non pdesse paruliis: nec p ipm remitti originale. Mouebant ad hoc dicendū ex eo q̄ iacob dicit. Charitas operit multitudinem peccator. Et de peccatrice christus ait. Dimissa sunt ei peccata multa em̄ dilexit multū. Cum autem charitas non infundat' nisi sentientibus. i. discernentibus 7 ꝓsentientibus. 7 parvuli non sint discernentes nec ꝓsentientes: sequit' q̄ in eis non est charitas sine qua non fit remissio peccator. Sed hoc esse falsum declarat sc̄z q̄ ꝑ baptismum non tollat' originale parvulis: p argumentum a minori sic. Circūcisionī succedit baptismus. Non enim sic currunt in valore. cum hoc sit hereticum dicere. q̄ circūcisio nunc valeat ad remissionē peccati. Vñ apostol⁹. Si circūcidamini: christus nō vobis pdesse. i. fides christi. Si g̃ circūcisio que erat imperfectius sacramentum tollebat originale. nec sine ea auferebat originale manibus descendentibus et abraham. ꝓpter qd victum fuit. Masculus cuius ꝓputij caro circūcisa non fuerit: delebo illum de populo suo. i. de cetu sanctor. multomagis baptismus qui est sacramentum nouelegis 7 ꝓfectius tollit originale parvulis 7 sine eo aliter eis auferet' sine manib sine semis. Indistincte em̄ dicit'. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spū: non potest videre regnum dei. Et q̄ baptismus sit perfectius sacrim: patet. qz non solum tollit peccatum. & aperit insuꝑ paradisi qd non faciebat circūcisio. Et q̄ aperiat ianuam ꝓz ꝑ argumentum a ꝓtario sensu. qz si non renatus et aq̄ non potest intrare regnū dei. g̃ renatus intrat si non habz aliud obstaculum. Tercio ad auctoritates illor. rñdet duplicit'. Primo sic potest dici. q̄ intelligat' illud de adultis habentib sc̄z vsum rationis. q̄ sine charitate illis nō fiat remissio originalis vel aliog. Et de illis etiā intelligat' illud. Qui crediderit 7 baptizat' fuerit salvus erit. Credere aūt est actus fidei. quem parvuli ꝓpter defectū rōnis tunc habere non possunt. vñ intelligit' de adultis: quibus dicebat pdicandum esse. Secūo 7 melius pōt dici. q̄ parvuli etiā non sunt sine charitate ei⁹ nō habeant actus eius ꝓpter defectum etatis. Nā in baptismo infundunt' eis cū gratia 7 charitas 7 fides 7 oēs virtutes quo ad habitum. et si non quo ad vsum seu actum. qnē adhuc exercere non pñt. Quarto facit distinctionē int' originale et actuale quo ad modū remissionis in hoc videlz. q̄ cū originale cōtrahat' sine ꝓsensu sc̄z illius qui ꝓtrahit: sic etiā remitti potest sine actuali ꝓsensu eiusdē. vt fit in parvulis per baptismum. Sz actuale peccatū nūq̄ ꝓtrahit' sine ꝓsensu committentis ipm. 7 ideo sine ꝓsensu eius. i. volente de eo non pōt remitti. Q̄ aūt in adulto nec etiā dimittat' originale sine ꝓsensu eius. i. sine ꝓposito eius volentis credere 7 baptizari. hoc est ꝓpter ꝓnexionem originalis cuz actuali in eo. Nec em̄ potest reperiri sm̄ tho. in hiis de vsum rōnis originale sine actuali mortali. Vnde aūt non pōt dimitti sine altero sc̄z originale sine actuali. & actuale vt dictū est sine cōsensu seu displicentia eius 7 ꝓposito faciendi: quod debz.

Quinto facit distinctionē int' suscipientes baptismum vel alia sacr̄a in primitiua caracterē. vt ordo et cōfirmatio ex cōiacione absoluta 7 coactiōe additionali. Nā recipientes baptismū. ordinē. vel ꝑfirmationē ex cōiatiōe absoluta 7 omoda violentia nihil recipiunt nec caracterem: nec pōt cogi ad tenēdū christianismū sic baptizati. Sz recipientes ex coactiōe additionata. puta vt aut suscipiāt baptismum aut primabunt' bonis suis seu occidere': tales recipiunt caracterē & nō effectū gratie. Et debent cogi ad tenendū christianismū sic coacti: qz in eis nō fuit dño inuoluntarij. Nullus tñ dz cogi etiā ꝑ hunc modum ad aliqd sacm. Sexto facit differentiā int' non bñtes vsum rōnis. vt sunt pueri 7 furiosi 7 litargicii suscipientiē baptismi cū dormiunt. Nā ꝓmi recipiunt baptismū 7 effectū eius nec iterū sunt baptizandi. Secūi nō suscipiant nisi in casu. cū videlz ante vomitiū vel furiā habebant dño ꝓpositū baptismi. et imminet periculū mortis: tūc pōt baptizari in furia ꝓfluenti 7 recipiāt ipm. Non aūt si non habebāt ꝓpositum hoc.

De multiplici sacra .§.xi.

unctiōe. Idē Inno. extra de sacra unctiōe. Cum venisset. Primo ponit duplicē unctionē: quar. prima est spūalis 7 inuisibilis 7 hec est q̄ a spūsancto: de q̄ iohānis in canonica prima fidelib. Vos unctionē quā accepistis ab eo ma-

ueat in vobis. Et post paululum, unctio docet vos de oībus. qui a spūs sancti. Scīa ē exterior ⁊ visibil de q̄ Jaco. v. dr. Infirmat aliq̄s in vob. inducat plbyteros de eccīa ungētes eū oleo ⁊c. Scīo nota. q̄ unctio visibil spūa lis ē duplex. una q̄ ē sacrm. ⁊ alia q̄ nō est sacrm ꝫ quodā sacrale. Hanc pma iteꝝ ē duplex. una q̄ dr extreme unctionis. q̄ fit oleo ꝓsecrato ab epo a sacerdote cū certa forma ⁊boꝝ sc̄z p illā unctionē ⁊c. Scīa dr ꝓfirmatōis vel crismatis. ⁊ dat solū ab epis cū certa forma ⁊boꝝ sc̄z ꝓsigno te signo crucis ⁊c. Et solaz frons inungit crismate. qđ est oleū mixtū cū balsamo ꝓsecratū ab epo. ⁊ oleū signat nitorē ⁊ puritatē plcie q̄ cor exhylarat. ⁊ balsam signat odorem bone fame. q̄ duo debēt ee in ꝓfirmato. utraq̄ ē ꝛ p se unum sacrm eccīe. Et agit vel anget si deigne sunit sine dubio. q̄ signat sc̄z gr̄am spūs sancti q̄ ē unctio inuisibilis.

Tercio nota q̄ ē alia unctio sacra visibil. q̄ ē sacrale nō sacrm. disponēs nō ꝓferēs ad gr̄az. Et hec iteꝝ ē duplex. Una q̄ fit crismate. ⁊ hec fit epis in ꝓsecratōe eoꝝ. Lotoꝝ cū capitis crismate inungit ab uno ex tribꝰ ꝓsecrātibꝰ cū certa forma verboꝝ. Caput eius inungit ꝓpter auctoritatem ⁊ dignitatē: tum etiā ad ostendendum q̄ repūtat psonā christi. qui est caput eccīe: qui ait. Spūs dñi super me: eo q̄ unxerit me. Inungit etā caput q̄ mentē designat: crisma charitatē. q̄z i mēte debz diligere deū ex toto corde ⁊c. ⁊ primū sicut scīpm. Crismate etiā inungit baptizatus tūc. in vertice ⁊ a sacerdote. que unctio ē sacrale non sacrm. Et signat q̄ debet esse paratus oī petenti ō fide reddere rationē sc̄z in generali. Uertex em capitis signat superiorē partē aīe. Hoc etiā crismate inungūt vasa sacra. vt calix ⁊ patena. altaria ⁊ templa ⁊ aq̄ baptismi. Alia est unctio exterior sacrale: qua inungunt manus sacerdotis in sua ordinatōne cū certa forma. que q̄uis non sit de substātia ordinationis: tñ si obmittat' splenda est. Et signat opera pietatis q̄ debet habere sacerdos p̄ceteris. Et similiter manus epi eo oleo inunguūt in ꝓsecratōe sua. ⁊ eadē signat. Ité hoc oleo q̄ dr oleū catbecuminorum ⁊ est idē oleum cū oleo sancto infirmoꝝ inunguūt baptizandi in pectore ⁊ in scapulis. Iō in pectore: ad signandum q̄ in unctōe spūssancti abiciat errorē ⁊ ignorantiā. In scapulis vero: vt p ipam gratiā exercitiat christian⁹ effectus totpotē ⁊ negligentiā exercens ⁊ postans suauiter onera bonaꝝ operationū. Hoc etiā oleo inungūt altaria ꝓsecranda. Hoc etiā oleo sancto inunguūt in patoꝝ ⁊ reges. ſ in brachio seu in humero ad signandū principatū i quibus vsū debet esse oleū clementie ⁊ misericordie. In veteri aūt tastamto fiebāt inunctiones sacerdotū. q̄ erāt sacramenta veteris legis. ſ signantia tm nō aūt ꝓferētia gratiam. Fiebat etiā inunctio oleo ꝓphetis ⁊ pūcipibꝰ seu regibꝰ. vñ ⁊ helyseus in ꝓphetā inunctus ē ab helya: ⁊ ihesus in regē israhel inunctus ē: ⁊ azael in regem syrie: ⁊ dauid a samuel inunctus ē in regem sup omnē israhel. ⁊ salomon a sadoch sacerdote. vt ꝓz in libris regum.

Circa sacrm mrī .§.xii.

mont in veretali. Gaudemus et ⁊c dinoteꝰ: Inno. ait. Quia pagani circa ples insimul semina affectū diuidit ⁊ singlē. verū post puersionē oēs vel quā ex illis valeant retinere nō immerito dubitat. Et j. Uerꝰ absolui videt' a minicā fidei christiane. cū ab initio una cosa in una femina sit puersa. et scīptura diuīa testet'. q̄ ꝓpter ſ relinqt homo patrē ⁊ matrē ⁊ adherebit uroti sue: et erūt duo in carne una. Nō dixit tres vel ples: ſ duo. Nec dixit uroribꝰ: ſ uroti. Et j. Nec illi unq̄ licuit ples uxores habē: nisi cui fuit diuīa reuelatiōe ꝓcessum. q̄ mos q̄q̄ inter dū etiā fas censet'. q̄ quam sicut iacob a medacio. israhelite a furto. ⁊ samson ab homicidio: sic ⁊ pharaone ⁊ alij viri iusti. q̄ ples sit legunt' habūsse uxores ab adultetio excusant'. Sane ſ veridica sniā. q̄ bat etiā de testimonio sōctis in euāgelio. Quicūq̄ dimiserit uxorē suā ob fornicationē ⁊ aliam duxerit mechatur. Si ergo uxore dimissa duci alia de iure nō pōt: fornicat⁹ ipa retēta. q̄ quidē apparet pla bat' ī utroq̄ sexu cū nō ad imparia iudicēt circa mūmo nū ꝛeprobādā. Qui aūt sm rīm suū legitimā repudiauit uxorē. cū ille repudiū fuerit in euāgelio reprobatum: nūq̄ ea uinēte licite poēt aliā etiā ad fidē ꝓpūsam hēre nisi p⁹ puersiōz ipsi⁹ illa rēnat habitare cū eo. Aut si ꝓsentiat ñ tñ absq̄ ꝓtuelia creatoꝛ. vt ut cū trahat ad mortale pctm. In q̄ casu restōes petēti q̄uis ō iniusta spoliatiōe ꝓtaret restitutio negarē. qi sm aplm. Ff aut foret nō ei hmōi libīcet⁹ fuitem. Q̄ si ꝓpūsam ad fidē ⁊ illa puersa euz sequī aūq̄ ꝓpē dicta cās legitimā ille ducat uxorē. ea recipe cōpellet'. Ex dcis ꝓz rīsio ad q̄stū. qt q̄ples habūit sūt uxores: puersī ñ pt nisi una hēe erūt. Et ñ nisi pma si illa uelit cohabitare cū eo mō ꝓdicto: alias licet ē q̄ ad aliquā aliaz. De q̄dō aūt ꝓsanguitat⁹ ⁊ affinitat⁹ ꝓhibit⁹ ad mīmoniū ꝓhendū nō. q̄ ubi sm antiq̄ iura ꝓhibiti erāt sex gradus. Inno. alle cognōis antiq̄ iura alia abstulit duos gr̄ūs. Et sic remāet ꝓhibito ꝓhēdo mīmoniū. usq̄ ad q̄rtū gr̄ādū ꝓsanguitat⁹ ⁊ affinitat⁹ inclusiue. Uñ ꝛ pollio gnāli resideō sic ait ee ō ꝓsanguitate ⁊ affinitate. Nō dz repbē sibile iudicari si sm uarietatē tpm q̄busq̄ statuta uarie humana. ꝓsertim cū uagēs ncitas uel euidens utilitas id exposcit. q̄m ipse dr⁹ ee bis q̄ i uete testa. statuerat nōilla mutauit i nouo. Cū ē ꝓhibitionē ō ꝓuigio i secdo ⁊ tercio affinitat⁹ genē minie ꝓbēdo. ⁊ ō sobole suscepta ex secundis nuptijs cognatōi uiri nō copulāda potis. ⁊ difficilr̄ē frequēr inducūt ⁊ aliq̄s piculū parāt aīaz. cū cessante ꝓhibitiōe cessēt effect⁹: ꝓhibitōes sup ſ editas sacrilegiōz batiōe ꝓcliū remocātes. q̄ri ꝓhibitōe ꝛeat nim⁹: ut sic ꝓbēres ꝛeteꝛo libē copulēt. Prohibitio q̄z copule ꝓmgalis q̄rtū ꝓsanguitat⁹ ⁊ affinitat⁹ q̄dō nō excedat. q̄m i ulteriorib⁹ gradibꝰ ea nō pōt absq̄ grani dispēdio hmōi ꝓhibitio generalit obſuari. Quaternari⁹ em nūs hñ ꝓgruit ꝓhibitōi ꝓgnij cotpal. De q̄ dic aplꝰ. q̄ vir nō bz potestatē corpis sui sm liet⁹ ⁊ econuerso. q̄z q̄ not ex humoribus i corpe q̄d ⁊ ostat ex q̄tuor elemēt. Cū ē usq̄ ad quartus q̄dō ꝓhibitio ꝓsingal copule sit restricta. cū ita uolum⁹ ee ꝓpetuā. nō obstāntib⁹ ꝓscriptis sup ſ dudū edit. uel ab aliis uel a nob. vt si q̄s ꝓ ꝓhibitōne hmōi ꝓsumpserit copulari. vt nulla longinquitate defendat' annoꝛ: cū diuturnitas rpis pctm nō minuat: ſ augeat. tāto q̄ sit ḡuioꝛa crimina: quāto diutiꝰ infelicē aiam detinēt aligatā.

De materia exc̄oi .§.xiii.

catiōis. Idē Inno. ex⁹ de sen. excō. Fi nob sic ait. Judicius dei ueritati q̄ne non fallit neq̄ fallī semper imitī iudicium aūt ecclie nō nunq̄ opinionem sequī. quā et fallere sepe ꝓtingit ⁊ falli. ꝓpter q̄d ꝓtingit interdum. vt qui ligatus est apud deū apud ecclesiam sit solutus: ⁊ qui liber est apud deū ecclastica sit sentētia immolatus. Uinculuz ḡ quo peccatoꝛ ligatus est apud deū in culpe remissione dissolui sc̄z per ꝓtitionem illud aīt quo ligatus est quo ad eccīam. cum sententia remittit relatat'. q̄d in suscitatione lazari sermo euāgelicus manifestat. quem dñs prius suscitauit: ⁊ apostolis postmodū precepit solutre suscitatum. Unde quātumcūq̄ se quis iuramento ꝓstito q̄ ecclesie mandato pareret humiliare curauerit: quantacūq̄ penitentie signa ꝓcesserint. si tñ morte ꝓuentus nō potuerit absolutionis beneficium obtinere. q̄uis absolutus apud deum fuisse credatur: nō tamen habendus est apud ecclesiam absolutus. Potest tamen ⁊ debet ei eccie beneficio subueniri. vt si de ipius uiuentis penitentia eccie per euidentia signa constiterit. defuncto etiam absolutionis beneficium impendatur. Nec obstat q̄ eccie legitur attributa potestas ligandi et soluendi super terram. nō sub terra iam sepultos: ⁊ qō legit'. Cui non cōmunicamus uiuo: nec cōmunicandum est mortuo. quia etsi nog fuerit coicatum: cōmunicandus tñ illi fuisset. quem non contemptus

religionis: ꝙ articulus necessitatis impediuit. Et in certis casibꝫ a canone tenotatis legit' eccia ligasse motuos ꝙ solusse ligatos. Et subdit ꝙ talis est absoluendus ab eo: a q̃ regulariꝫ cum uiueret ille fuerat absoluendus. siue a papa siue a dyocesano: siue alio. Et j. Absolutionis ꝛo forma seruet' sc3 vt fiat tū cum psal. penitentiali ꝙ oōne domini ca: q̃ alia ꝓsueta. Heredes quoq; ipsius ad satisfactiōē ꝓ ipso si monitione ꝓmissa noluerint: per censura eccle siasticam compellē. In sequēti. ca. qō incipit. Nup Innocen. tria dicit. Primum est q̃ detinens in custodia publica vel priuata clericum etiam absq; alia lesione persone est excoicatus: quia per hoc fit ei violentia. Secundus est de participante cum excoicato maiori excoicatione. qi aut talis participat in crimine illo ꝓpter qō est excoicatus: aut participat in alijs q̃ in crimine illo. puta in loquela in cibo ꝙ hmōi. Et siquidem participat in crimine. dando sc3 sibi ꝓsilium. auxilium vel fauorem: incidit in eandem sententiā cum illo. Nec debet vel potest nisi ab eo qui ꝙ ille primus poterat' absolui. ꝙ etiam cum iuramento. Si3 participādo in alijs loquela ꝙ hmōi. potest absolui a simplici sacerdote qui potest audire ꝓfessionem eius: qi minorem excoicationem incurrit ꝙ sine iuramento. Et hoc intelligēdo cū participat in casu non ꝓcesso: nam in casu ꝓmisso non incurrit peccatum nec excoicationem. Tercium est q̃ vbi excōmunicatus maioꝛi excoicatione ex iusta causa non pōt accedere ad eum qui potest eum absoluere. puta qz infirm⁹ granit'. vel qi imminet ei periculum ꝓpter inimicitias et hmōi: pōt absolui ab alio. imponēdo ei qō cum potent se pōnet ei ad quem spectat absolutio.

De dignitate ec/ .§.xiiii.

clesiastica ꝓcipue pontificali. q̃ omnē temporalem excedit ꝙ ei subijcit' ostendit pulcre Innocē. scribens ꝓ Constantinopolitano imperatore: qui tempore ipsius Innocē. fa ctus est francigis se subiecit romane eccie: cū patriarcha cōstantinopolitano ꝙ gente illa extra de maiori. ꝙ obedi. ait. Solite benignitatis affectu. Et j. Mirata est imperialis sublimitas q̃ te nili fuimus in literis nris increpare. Hoc autem tue admirationi non causam ꝙ occasionem prebuit q̃ legisti. b. petr⁹ apl̄oꝝ principem sic scripsisse. Subditi estote oī humane creature ꝓpter deum. siue regi quasi ꝓcellenti: siue duci tanq̃ ab eo missis ad vindictam malefactoꝝ laudem vero bonoꝝ. Et j. nūdet declarando auctoritatem: qz apl̄us hec scripsit subditis suis ꝙ eos ad meritum obedientie ꝓuocabat: nec intendebat sacerdotibꝫ aliquam imponere subiectionis qua ad dños tempales. Nā cū dicat oī humane creature. sequeret' q̃ etiā seruis oporteret esse sacerdotes subiectos. Et cum subdat regi quasi ꝓcellenti. non negamus inquit q̃ ꝓcellat imperator in temporalibꝫ illos dūtaxat qui ab eo recipiant temporalia ꝙ ponrēt in spiritualib⁹ antecellit. Que tanto sunt temporalibꝫ digniora: quāto anima ꝓferē corpori. Licet nō simpliciter victus sit. subditi estote: sed additum ꝓpter deum. Nec pure sit scriptum regi ꝓcellenti: ꝙ tanq̃ ꝓcellenti. Fortitan non sine causa illud tanq̃ vel quasi. Nō aūt sequit'. Ad vindictam malefactoꝝ. laudē vero bonoꝝ intelligendum nō est q̃ rex vel imperator super bonos ꝙ malos gladij accepit potestatem: ꝙ in eos solummodo q̃ vtentes gladio eius sunt iurisdictioni cōmissi. Et j. Potuisses autē prerogatiuam sacerdotij ex eo intelligere potius: qō victum est non a quolibet ꝙ a deo. nō regi ꝙ sacerdoti: nec de regia stirpe ꝙ sacerdotali ꝓsapia descendenti. ō sacerdotibꝫ videlꝫ qui erant in anathot sc3 hieremie. Ecce constituti te sup gentes ꝙ regna. vt euellas ꝙ dissipes ꝙ dispergas. edifices ꝙ plantes. Preterea nosse debueras. q̃ fecit deus duo luminaria magna in firmamento celi. solem sc3 ī potestatem diei: ꝙ lunam in potestatem noctis. Utrūq; magnum: ꝙ alterū maius. Ad firmamentum igit' celi id est vniuersalis eccie. fecit deus duo luminaria id est duos instituit dignitates: que sunt pontificalis auctoritas ꝙ regalis potestas. Si3 illa que pest diei. i. spūalibꝫ maior est: que pest noctib⁹. i. carnalibꝫ minor. vt quanta est inter solē ꝙ lunam: tanta inter pontifices ꝙ reges differentia ꝓgnoscat'. Hec autem si prudent' attenderet imperatoria celsitudo nō faceret aut ꝓmitteret ꝓ Constantinopolitanum patriarchā magnum quidem ꝙ honorabile membꝝ eccie inter scabellum pedum tuoꝝ in sinistra parte sedere: cum alij reges et principes archiepi ꝙ epi⁹ suis. sicut debent reuerēter assurgant: ꝙ eis iuxta se venerabilem sedem assignent. Nos autem etsi non increpando scripserimus: potuissem⁹ te rō nabiliter increpare. Et j. Nobis aūt in beato petro sunt oues christi cōmisse dicente dño. pasce oues meas. nō distinguens inē has oues ꝙ alias. vt alienum a suo demōstraret ouili: qui petr⁹ ꝙ successores ei⁹ magistros nō recognoscens ꝙ pastores. vt illud nouissimum omittamus qō dixit ad petr⁹. qcūqꝫ ligaueris super terram ꝛc. nihil excipies qui dixit: qcūqꝫ. Et in fine. Verū iusta suggessimus ꝙ honesta tua sollicitudo discernat. cum non nisi ad veritatem eccie. ꝙ terre hierosolimoꝝ subsidiū nos te meminimus inuitasse.

Q laicus ratione .§.xv.

peccati mortalis ꝙ maxime periurij ꝙ pacis fracte pōt conueniri sub iudice ecclastico. hoc pulcre ostendit Innocē. sic scribens prelatis per franciam cōstitutis. extra de iudicijs. Nouit ille qui nihil ignorat. Et j. Nō potet aliquis q̃ iurisdictionē regis francoꝝ perturbare aut minuere intendamus: cum ipse nec velit nec debeat nostrā iurisdictionē aliquatenus impedire. Sed cum dñs in euangelio dicat. Si peccauerit in te frater tuus ꝛc. vsq; sit tibi sicut ethnicus ꝙ publicanus. Et rex anglie sit paratus sufficiēt' oñdere q̃ rex francie peccat in ipsum. ꝙ ipse citra eum in correptione ꝓcessit ꝛm regulam euangelicā. ꝙ tandē qz nullo modo ꝓcedit dicit eccie. Nōn ergo nos qui sumus ad regimen vniuersalis eccie superna dispositiōe vocati. mandatum diuinū possimus non exaudire. vt non ꝓcedam⁹ ꝛm formam ipsius: nili forsan ipse cotam nobis vel delegato nostro sufficientem in ptrariū ostendat rōnem. Nō enī intendimus iudicare de feudo cui⁹ ad ipsum spectat iudicium: nisi forte iuri col per speciale priuilegium vel cōtrariam ꝓsuetudinem aliquid sit detractum. Sed decernere de peccatocciu⁹ ad nos ptinet sine dubitatiōe cēsura: quā in quēlibet exercē possum⁹ ꝙ debem⁹. Nō igit' iniuriosum sibi debet regia dignitas reputare si sup ꝙ aplico iudicio se cōmittat: cū valentinian⁹ incli⁹ imperator suffragantes mediolanen. eccie dille legat'. talē in pontificali sede ꝓsistere poteritis: cui ꝙ nos q̃ gubernam⁹ imperiū. facere nostra capita submittam⁹: ꝙ ei⁹ monita cū tāq̃ boies deliqri mus. suscipiam⁹ necessario velut medicamēta curāt'. Nec sic humillimū illō omittam⁹: qō theodosi⁹ imperator statuit ꝙ karol⁹ innouauit. de cui⁹ genē rex ipse nobis' descēdisse vic3 q̃ hōs causam ī iudicio stari posset recurrē ꝙ appellare ad iudicē ecclasticū vt eḡm. Et q̃uis hoc hodie ñ teneat: tñ oñdit ex ꝙ statuto reuerētia quā hēbant illi imperatores ad eḡos. Et j. Nōs q̃ sit sane mentis ignorat. quin ad nām officii spectet ō q̃cūq; mortali pcō coīnpe. et si cor repeionē nām ꝓplent p disciplinā ecclasticā coherce. Si3 forsitan dē q̃ alt cū regibꝫ alt cū alijs ē agēdū. Cetꝝ si peū nouim⁹ in diuina lege. ita magnū iudicab⁹ vt parum. nec erit apō te acceptio ꝓsonay. Licz aūt sup quibet crimie aut pcō ꝓcedē valeam⁹. vt pcōres reuocem⁹ a vicio ad ꝛtutē: papue tū cū ꝛ pacē peccat' q̃ ē viculū chantatis. Postremo cū int' reges ipsos forsata fuerit pax federa et vtriqꝫ ꝓuio ꝓstito iuramēto ꝓfirmata. q̃ fuerauq; ad p̄sens cmissa ñ fuerit: nūqd ñ poterim⁹ iuramēti religiōe coḡscē. qō ad iudiciū eccie ñ ē dubiū ptinē. vt rupta pax federa refotmēt'. Ne igit' tāta discordiā videam ſō dissipatione foue. ꝓdicto legato dedimus in ꝓceptis. vt nili ipse

ret vel solitam pacem cum ꝓdicto rege reformet vel frequens ineat competentes: vel saltim humiliter patiat vt idē abbas ꝛ archiepūs bituricēn. de plano cognoscant. vtrum ista fuerit querimonia: qua ꝑtes eum ꝓponit coram ecclia rei anglor. vel eius exceptio sit legitima quam cōtra eum ꝓ sua defensione literas exprimendā: nō tenta formā sibi datam a nobis procedere non omittat.

Idem Innocen. i .§.xvi.

2cilio generali de emuni. eccle. ait. Aduersus 2sules et rectores ciuitatū ꝛ alios qui ecclesias ꝛ viros ecclīasticos tallias seu collectas ꝛ exactiones aliqs aggranare nituntur. volens immunitati eccīastice lateranēse 2cilium ꝓuidere: ꝓsumptionem huiusmodi sub anathematis districtione ꝓhibuit. transgressores ꝛ fautores eor excōicationi subiacere ꝓcepit. donec satisfactionē impenderint cōpetentē. Verum si qs eōrum forte cum clericis simul tantā necessitatem vel vtilitatē ꝓspexerit. vt absq; vlla coactione ad relevandas necessitates ꝛ vtilitates cōmunes. vbi laicor nō suppetunt facultates subsidia ꝓ ecclesias duxerint ꝓferenda: predicti laici deuote ꝛ humiliter recipiant cum graniarum actione. Propter imminentiam tñ quorūdam romanor pontifex prius 2sulat: cuius est vtilitatib cōmunib ꝓuidere. Quia vero nec sic quorūdā malicia ꝑtra decreta 2cilia quicquid adquirunt vt ꝓstitutiones ꝛ sūe que a talibus vel de ipso mandato fuerint ꝓmulgate: inanes ꝛ irrite habeantur nullouiꝰ tempe valiture. Cetez qd frans ꝛ dolus alicui patrocinari non debent. nullus vano decipiat errore vt infra ꝑtes regiminis sustineat anathema quasi post illud non sit ad satisfactionis debitum compellend⁹. Nā ꝛ ipsum qui satisfacere recusauerit. ꝛ successorē ipsius nisi satisfecerit infra mensem: manere decernim⁹ eccīastice censure 2clusum. donec satisfecerit competēter. cum succedat in onere: qui substituit in honore. Et nota q ꝓstitutio lateranensis cōcilij que hic allegat in illa decretali Aduersus. ponit eo.ti. in ca. Nō minus: que est alexandri pape tercij. in qua fert sūia excoicationis ꝑtra tales imponētes collectas ecclesijs ꝛ ꝓlois ecciastic⁹ ꝛ fautores: nisi postq; sup hoc fuerint admoniti desistant.

De iudeis ꝛ sara .§.xvii.

cenis idem Innocen. in 2cilio generali extra de iud. ꝛ sara. In nonnullis sic ait. Sepe nimis. vt iudei et saraceni vtriusq; sexus in oī christianor ꝓuincia ꝛ oī tempore in qualitate habitus publice ab aliis ꝓprie discernant. Multa statuit ꝑtra hereticos ꝛ ō modo ꝓcedendi ꝑtra eos. cū de hereticis ca. Excoicamus primū. Contra vsuratios idem extra de vsuris ca. Quia frustra inuocat legis auxilium. is qui cōmittit in legem: statuit q vsurarius petens i iudicio vsuras solutas ab eo sibi restitui non audiatur. nisi ipse restituat vsuras receptas. Itē in ca. Michael. q heredes vsurarij debent compelli ad restitutionē vsurarum.

Idē extra de baptismo ait. Licet grecos diebus nīis ad obedientiā aplice sedis reuertētes fouere ac honorare velimus. mores ac ritus eor inquātū cū deo possumus sustinendo in his tñ illis deferre nec volumus nec debemus: q̄ periculū generāt alias ꝛ ecciastice derogāt honestati. vnde 2sēqnē statuit ibi. q greci q̄ baptizatos a latinis rebaptizant excoicati deponant. Et ex ꝟ apparet: q greci illi erant reuersi ad fidem: ꝟ postea ad vomitū sui erroris redierūt.

Capitulum .ij.

Ircaidem tempus.

quo assumptus ē Innocen. ad summū ꝓsulatum. cū per mortē sexti henrici vacaret impiū. principes alemannie ꝛ electores impij nō 2cordarūt in electione imperatoris: ꝟ alij elegerunt philippū fratrē henrici .vj. alij vero ottonē ducē. Innocen. aūt tercius reprobata electiōe philippi: cui fauebat philippus rex frācie. q excōmunicatus ꝛ ꝓsecutor ecclesie: approbauit electionē ottonis cui etiā adhesit rex anglie richardus. Et cū philippus bret maiorē sequerā q̄ otto. ꝛ ill cogitaret intrare ytaliaꝫ occisus ē. Post cuius mortē Innocen. etsi ꝑtes voluntatem philippi regis frācor ꝛ aliorū et magnatū ꝛ romanor: coronā dedit imp̄q ottoni. Anno dñi. M.cc.ij. Ab initio aūt mūdi ſm beniamē copulationē quinquies. M.clxxij. ſm maiorē vero anno sexies. M.ccc.viij. Huius tñ patruus saxonie de enmie lese maiestatis ab imperatore frederico ꝓuictus. ꝛ vniuersor ꝓncipū imp̄i iudicio ꝓdānatus a ducatu ipso iectus ē. Postq̄ aūt dictus otto ꝓtecto iuramēto pape de custodiēdo patrimonio beati petri ꝛ defendēdo coronatus ē rome a papa: ipsū die coronatōis sue cū romani quadā ex ꝓsuetudine peterent: q̄ ex debito illis imperator die coronatōis dare teneret: in ipso tumultus utq; murmuratio exoriē. Cūq; teutonici romanos clamā tes ꝓterue ꝛ cerulose reprimeret: grauis discordia exoritur. vñ ad arma vocferātes. bellū inē romanos ꝛ teutonicos cecurgit: in quo imperator multa dāna passus est. Nam multi ex sua gēte etiā de maioribus sunt occisi. Et cū ō dominis reformacionis imperator posset cū romanis agere querelā dixit se mille centū equos ꝑter alia amisisse. Igit post coronationē ex vrbe descendēs sicut dudū ex alio ꝓceperat. castra ꝛ maniōes q̄ō iure romane ecclie ꝛ beati petri erāt hostiliꝫ inuadēs occupauit. Hō cū ad noticiā Innocen. venisset. ad illū solēnes nūcios misit. petens vt a tanta violentia resiliret: et ea que occupauerat resignaret. Qui nō solū illa facere noluit: immo ꝓuibo malis ꝓpria accumulās. faciebat romipetas expoliari. Vñ merito ꝫ ipsos tāq; ꝓpr̄ ecciasticoꝝ bonoꝝ vsurpatorē ꝓuocatus: de fratrū suoꝝ 2cilio excoicauit. mandās oīibus et singulis. ne qs eū imperatorē nōiaret nec ei obediret: ꝛ omnes ꝓncipes alemannie a fidelitate eius absolut. Vñ et ꝟ recesserunt ab eo landegravius duringie ꝛ dux austrie et rex bohemie. si ꝛ archiepūs maguntinus ꝛ treuerens. multiq; alij tā ecclesiastice q̄ seculares ꝓsone.

De quibusdā gestis .§.i.

circa imperiū ꝓstantinopolitanum circa annos dñi. M.cc. vij. pontificāte Innocen. ꝛ impio saltō ad succursum hierosolimitane ꝓuincie et bonitatē de papa tūc in ytalia q̄ī in gallia magnus fiebat apparatus. Comites aūt galliaꝝ in hoc negocio theobaldū comitē campanie. qui se ad iter huius ꝑegrinatōis magnifice ꝓparauerat sibi ducē instituerūt. Sed via veniendi carnis ingressio ꝓdicti ꝓncipes d reg. frācor 2silio bonifacij marchionē mōtisferrati loco et ducē ipi ani exercit⁹ fecerūt. Cui ꝛ et magna ꝑte pecuniā tradiderūt: qpā ꝓ subsidio ē recepte memorat⁹ theobald⁹ congregauerat. His ordinat⁹ suos nūcios i ytaliā destinauit ad ducē ꝛ ꝓpīm venetoꝝ. vt ab eis sibi 2duceret nauigia opportuna. Propter ea cū q̄ pessēt ñ videbāt eis terrestri iteinē pgē. Nimis n. hēbant suspectū innatū i latios odiū grecoꝝ. Tractatū ē igit inē eos ō societate panis ineunda. Et postq̄ ſō certi pacti ꝓuenit. 2stituto ꝛpe cruce signatoꝝ exercit⁹ ad ꝑtes venetiaꝝ accrescit q̄ tāmlia ꝛ tāhoris erat. vt nō solū credēt ꝑ eos regnū hierosolimoꝝ recuperari: verūetiā ꝛ egyptior regnuꝫ occupari. Vñ inē eos statutū ē. vt ꝓ validior i fyriā nauigaret: ceteri tenderēt i egyptū. vt alexandriā expugnarēt: aut soldanū ne i fyriā descēdēt impedirēt. sicq; cū minori difficultate terra sācta liberaret d manibꝰ paganoꝝ. Cū ꝟ aūt venetijs agerēt. Alex⁹ filius Isachij imperatoris ꝓstantinopolitani: q̄ ab alexio patruo suo fuerat carceri mācipat⁹. ad eos de consilio philippi fratris sui (q̄ se regē alemannie nōabat) venit petens. vt eoꝝ auxilio reponeret eis multa promittens. Sed vt hec hystoria ad liquidum legentib ꝓpateat: ad superiora est aliquantulū recurrendū. Sciēdum igitur q̄ postq̄ andronicbus imperij cōstantinopolitani administrationē sibi vsurpauit. ꝛ Alexij filij imperatoris emanuelis curam

ꝙ tutelam ſuſcepit: regnandi cupiditate illectus hunc alexium in mari ꝓiectum extinxit: ꝙ ſeptē annis apud grecos imperij falces tenuit. Tandē coeaꝫ qui ꝙ Iſachius dict⁹ ē. fauore ꝓpli qui tyrannidem andronici ferre non poterat ipſum cepit. atq; ꝓpter immenſa ſcelera que perpetrauerat ad ſtipitem ligatum ſagittari fecit. ꝙ poſt eum ꝓſtantinopoli imperauit. Hic habebat fratrem quendā alexium nomine: qui in armis erat valde ſtrenuus ſi iniquus. Hunc Iſachius magnam partē imperij gubernandam cōmiſerat: ac illi ꝓter ſolam coronam imperij totius contulerat poteſtatem. Qui vt malignus ambitiōis ſtimulo ductus regni principio per nutricē ſibi ꝓciliat. ipſum fratrē ſuū imperatorem nihil de fratris ſui fide dubitantē cepit: atq; de imperij dignitate depoſitum oculis ꝓiuauit: ꝙ alexium filium ſuū carceri mancipauit. coronamq; imperij nequit⁹ vſurpauit. Sꝫ deo diſponēte ipſe alexius de carcere euadens in ytaliam ad vrbem ꝙ ad papam ſe ꝓtulit. cuiꝰ quo multis aſtantibꝰ romanis de crudelitate in patrē cōmiſſa querimonias poſuit: ſedis apoſtolice auxilium implorās. Deinde ex ytalia ad predictū philippum: qui ſororē ſuaꝫ habebat vxorem in alemānia ꝓperauit. Cum quo deliberato ꝓpoſito ſic efficit. vt ocius pdict⁹ nūcios ſuos ad ꝓcipes exercitus chriſtiani: qui iam venetijs cōgregati erāt ad tranſfretandum in ſubſidium terre ſancte miſit. qui eis lachrymabiliter cauſam patrie ꝙ filij ꝓponerent. petens vt qꝫ pater ſuus ꝙ ipſe fuerant nequiter ſpoliati: cū eo ad recuperandum imperium ꝓſtantinopolitanoꝝ nauigarent. Promittens eis ꝙ tam inſubſidium terre ſancte: cū in expenſis magnifice reſponderet. Ac. xxxiij. milia marcaꝝ argenti que venetis ꝓ naulo dare ꝓmerant ſe eiſdem ſolaturꝰ ꝓmittebat. Spondebatq; grecoꝝ eccām ꝓpoſſe ſuo ſacroſancte romane eccīe ſubdere ꝙ vnire. His igit⁹ audit⁹ de ꝓſenſu romani pontificis vocato puero alexio et iuramento ab eo corporaliter recepto ꝙ ꝓmiſſa nuncioꝝ impleret ad recuperandum imperium eoꝝ patrocinium ꝙ auxilium ꝓmiſerunt.

His igit̄ ꝓmiſſio- .§. ii.

nibꝰ ex vtraq; parte ſolenniter iuramento vallatis et olle: que ad nauigandū neceſſaria videbant' aptatis' naues ſolnunt: ac ꝓtra ꝓfluctum temporis ordinem ad ciuitatē conſtantinopolitanam ꝓſpere peruenerunt. Sꝫ non improuiſus illoꝝ videbat' aduentus. Nā ꝓter pedites pluſq; ſexaginta milia equitum conſtātinopolim eo tempe ſunt reperta. Habebominos latini noſtri ſpem ſuam ponentes in dīo. deſcendentes e nauibꝰ terra mariq; ꝓſtantinopolim obſederunt. Tyrannus aūt ille ac incubator imperij: qui cōmiſſo in fratrē parricidio falces imperij dūtina incubatione polluerat. ata vniuerſoꝝ ciuā mentes ꝓtra latinos armauerat. vt non aliter cōtra eos ꝙ eoꝝ dīm obſtarunt: q; ſi ꝓtra eos gētes aduenſſet infideles. qui loca ſancta polluerent ꝙ religionem ꝓponerent chriſtianā euellere. Sepe igit̄ per nuncios immo per ipm imperatoꝛis filiuꝫ a ciuibꝰ cauſam ipſius eoꝝ aduentus poſtulāte: audiri nec petitionis modum exoluere valuerunt: ſi quotiens a terra vel mari ſermones mouebant: totiens recipiebāt tela ꝓ verbis. Octaua igit̄ obſidionis die tyrannus ille cū ſexaginta milibꝰ armatoꝝ egrediens ad dimicandū ꝓtra latinos acies ordinauit. Latini vero ꝙ francilici ꝓ reſpectu grecoꝝ pauciſſimi viderent'. cum leticia tā ꝓcliū expectabant. Quoꝝ ille attendens ꝓſtātiam etiā ignominioſe ſuos reduxit in vrbem. Ac die ſequēti relicta vrbe. vtroꝛ ac parata ꝓ ple fugā aggredit'. qđ poſtq; grecoꝝ ꝓceres comperierunt. ſolemni in palatio ꝙgregato cōſilio: extulit alexij quem franci reduxerant electio celebrat': ſeu potius reſtitutio ablati declarat'. Mane igit̄ facto copioſa grecoꝝ nobilium turba ad latinoꝝ caſtra ꝓcedit. atq; cum infinito gaudio ſuum electum intra vrbem introducunt: ꝙ cū multa ſolennitate in eccleſia ſancte ſophie coronatur. His peractis ad ſolutionem ꝓmiſſoꝝ nouus ꝓſilit imperatoꝛ ꝙ ꝓmiſſa retro accumulat. Victualia ꝓ ſeruicio dīi ꝓtutra ꝓmiſit francis infra annū ducenta milia marcaꝝ ſolvere pergit. Et venetis ſumptibꝰ ſuis ſtolam ꝓlongat in annū. Sequ iuramento ꝓſtringit. q; in ſubſidium terre ſancte erigere debeat regale vexillū ꝙ in paſſagio martꝫ vna cum latinis ꝙ frācis ad ſeruicium dīi cum quantis maīs poterit armatoꝝ illuc perget. Et ſub eadem ꝓmiſſiōe concludit. q; eam reuerentiam ꝓſtare debeat romano pontifici: quam anteceſſores ſui imperatores catholici romanis pontificibꝰ impendiſſent. Et ſuper oia ꝓmiſit toto tempe vite ſue ſuis ſumptibꝰ ꝙ expenſis quingētos milites in terra ſancta tenere in ſeruicium redēptoris. Sic igit̄ alexio imperatore cū patre ſuo Iſachio per latinos ad imperium ꝓſtantinopolitanū reſtituto ad imperatoris inſtantiam ne inter latinos ꝙ grecos rite aut ſcandalū oriret' exeuntes ciuitatem ex aduerſo interiacēte poſtu caſtra ſua latini poſuerūt. Poſtq; autem latini egreſſi ſunt ex vrbe ex innato in latinos odio. ipſe imperator alexius vna cum patre ꝙ patriarcha grecoꝝ ſubductus ꝓfidia ꝓtra eos incipit machinari: a quibꝰ tot bēficia ꝓfidus ꝙ ingrat⁹ paulo ante receperat. ꝙ pōrro ꝙ mendat' tot incurrit periuria: quot in latinos ꝓſtiterat iuramenta. Inſuper ꝓfidie adiciens ſue ꝓtra eos ꝓdicionis meditat' incaſſuꝫ. Nam nauigio qđ illuc adduxerat ꝙ ſubmanerat ad coronam, peruenit incendia. Sꝫ deo volēte voto ſuo fraudat': ſuiq; pars ſue percuncta deteriora. Hec ciuēs videntes ꝙ recetero alexius quem vehementer oderāt ex eo ꝙ latinos ad occupandā greciam de ytalia adduxerat. de latinoꝝ patrocinio ſperare non poterat: quoꝝ timore rebꝰ imperij benoclē reſtituerant. duce marchulfo: qui eidem ſanguine ꝓximus erat. ipſum captum carceri mancipant. Quo facto accla mante clero ꝙ grecoꝝ ꝓpło. ipſe ꝓditor cōtra latinos plia inſtituerat. Urbem armis ꝙ ꝓpugnaculis munit. atq; ita terra mariq; latinos tempat euertere perfidus imperator. eos tamen ſemper domino ꝓtegente. Nam cum ſepe aut per ſe aut per alios egrederet' ad bellum: ſemper cōfuſus victuſq; recellit. Semel autem intempeſte noctis ſilentio latinoꝝ nauigia flamis aggredit'. Sed deo in aūt illoꝝ naues incēſas velis in altū ſpantis flāte fortī auſtro in latinoꝝ naues immiſit. Sꝫ dño opante cū miſto labore nō rum naues in altū directe curſo diuit' indēnes. Sicq; cū latinos. ꝓditor ille terra mariq; ſepe⁹ ledē tēptaſſet: qđ ſpabat obtinē nō potuit. Poſtremū ad latinoꝝ caſtra legatos ficte pacis dingit perfid⁹ ille incubator imperij. per quos poſtulauit ꝙ obtinuit cum venetoꝝ duce colloquiū. Cuiꝰ illi dux magnanimus obieciſſet. q; nulla cum eis poſſꝫ eſſe pacis ſecuritas: qui dominum ſuum inique carceri mancipaſſet: cui etiam imperium abſtuliſſet. Quare eidem duxꝫ ꝓfuluit. vt eo dimiſſo bona fide ab eo venia paceret' humiliter alleres q; quicquid inuenis contra latinos fecerat ſi rediret ad animā: omnia etati lapſiq; conſilij imputare tur. Cuiꝰ qđ reſponderet duci ſtupidus non habuerit. Enimuit tamē ꝙ obedientiam romane eccleſie ꝙ ſubuentionem terre ſancte: quam alexius iuramento firmauerat adeo refutauit. vt vitam amittere ꝓeligeret ꝙ greciā ſubuertiꝰq; q; romanis pontificibus orientalis eccleſia ſubderetur. Sequenti autem die dīm ſuum alexium: quem latinus exercitus ꝓſtantinopolim reduxerat ſuffocauit in carcerem: afferens ſibi vitam laqueo extorſiſſe.

Mortuo igit̄ alexio .§. iii.

imperatore tota hyeme latin⁹ exercit⁹ circa ciuitatē caſtra metuerūt. ſra mariq; vrbē obſidēres. Sedēo igit̄ ꝓd⁹ aprilis xp̄ianoꝝ exercit⁹ ex pte mar' ciuitatē aggredit' atq; due eoꝝ naues: q; adinuicē collegate erāt. ꝓmū ad muꝝ appropinquātes ſcalas applicuerūt. Et aſcēdēdo alīs ꝓcapitib⁹ muꝝ grecoꝝ multitudo relict' menibꝰ fugit. Latini aūt poſtq; ex ea ꝓte muꝝ obtinuerūt. ſtricq; gladijs deſcēdētes

ad terram: spectante populo portas aperiūt ac ciuitas capit' populosa. z terga dantibo grecis. fortissima z munitissima palatia relinquunt: totaq; ciuitas in momento obtinet'. Deinde igit' eqnoz innumera multitudo auri z argenti. sericoz et pacciosaz vestium z gemmaz z alia eoz: que ab hominib inter diuitias computant'. Tanta in ea inextimabilis abundantia repent'. vt nēq; tanta videret' possi vere latinitas. Et q; admodum pauca latinis negauerant: cuncta eis diuino iudicio reliquerunt. Quidā autez ex eis nec etati aut religioni aut sexui pepercerūt. S fornicati ones z adulteria in oculis oim exercentes. Non solū maritates z viduas: S etiam matronas z virgines ac deo dicatas exponebāt spurcitijs garcionū. Nec sufficiebat eis imperiales erbarrire diuitias ac maioz diripe spolia parit' z minoz: nisi ad ecclias thesauros extenderēt manus. tabulas argenteas de altaribo deponētes. z violatz sacratijs cruces z bonas z reliq; ecclaz ornamenta rapiebāt. Reddit' S deus grecis iuste: que aliq̄n iniuste latinis intulerāt. Hec est em ciuitas. que spurcissimo gentiū ritu pera latinos insa est cū infidelib amicitias fimare ferales. Hec ē que in odium apostolici culminis apostq; principis nomen audire non poterat. Hec est: que chalcum solū dilexerat honorare pictur'. z inter ritus nephandos: q̄s sibi spretas sperauit sanctoz sanctitate ꝓfuterat: etiam lauacri salutaris plenitudinē facere ꝓsumebat iterādo iacturam. Hec est: q̄ latinos omnes non boīm noīe: S canum nuncupare non verebat'. quoz sanguinem fundere inter merita reputabāt. Hec z huiusmodi deliramenta q̄ vix literis explicari potest aut verbis. expletis iniquitatib eoz que ipsum dīm ad nauseam ꝓuocauerant: diuina iusticia latinoz mysterio digna vltione percussit. Franci igit' ciuitate cōstantinopolis subacta: vt victum est. simul cū venetis ad electionem imperatoris vnanimiter ꝓcesserunt. Electi sunt igit' ad hanc faciendam viri venerabiles. l. Suessionēs. Trecenses: ac belhelimitanus epi'. z cum eis achonēs electus cum abbate lucedij z vnacū sex nobilib venetoum. Qui oratione premissa ac spūs sancti gratia innocata: balduinum flandrie comitem vnanimiter z ꝓcorditer elegerunt. Et in sequenti dñica qua cantat' Jubilate. cum ingenti honore atq; tripudio more etiaz suo applaudentibo grecis ad honorem dei z sancte romane eccie. in eccia sancte sophie coronatus est. Interfuerunt aūt huic coronationi incole terre sancte militares persone. Quoz ꝑ omnibus erat inextimabile gaudium: non aliter q̄ si sancta ciuitas hierosolimitana erepta eēt d manib infidelū. Ut aūt veneti qui fuerant in capienda vrbe laboz ꝓcipue pariter z honoris ꝓfectus exhiberent. placuit omnib. vt d choro venetiaz assumeret' vir ydoneus: qui preficeret' ecclesie ꝑstantinopolitane patriarcha. Electus est igit' quidā dominus pape subdyaconus: cuius confirmationem per ꝓpios nuncios a dño papa Innocēt. humilt' postularūt. Quā electionē dñs papa in publico ꝓsilio ronocauit z collaudauit. cum videret' ꝓra canonicā regulā celebratā. asserente q̄ laicis quātumcūq; religiosis nulla disponendi de rebus ecclesiasticis sit attributa facultas. Asserēs insup q̄ venetiaz clerici: qui se canonicos electos sancte sophie appellabant. in eadem eccia ius non bīnt eligendi. cū neq; ꝑ papā neq; ꝑ legatos neq; ꝑ delegatos fuerint instituti. Verūtamen ad preces imperatoris victus dñs papa ꝓdictum subdyaconū sua auctoritate ꝓpria elegit z electū confirmauit. Cum aūt latini iam ꝑ maiorē ptē ꝑstantinopolitanū obtinuissent imperiū. z in omnib res eis ꝓspere succedissent: terroz eoz vt fulgur de celo cecidit. nō solū in grecos si etiam i paganos. Balduinus aūt ꝓfatus imperator constantinopolitanus ex comite in francia factus. sub q̄ vnica est eccia grecoz cum eccia latinoz. z subdita ei imperauit p annos quinq; vel circa. Quo mortuo tenuit dictū imperium germanus victus henricus annis .xj. Anno autem dñi. M.ccij. xxx. maij i syria fuit terremotus terribilis

it quo magna pars achon. cum palatio regi occurrit multiq; ibi perierunt. S5 et tyrus pene tota subuersa est. Et mazia pars tripolis ruit z plebs plurima sufficat'. Eo anno dñi. M.ccvj. veneti ceperunt cotinthū z insulaz crethe: que alr dr candia. et diuati sunt eius plene vsq; in hodiernum diem z dñant'. De quo genere hominū dicit aplas ad tytum eoz epm. Cretbenses male bestie sp mendaces ventres pigri. vt dixit quidā eoz poeta.

Circa annum dñi. .S.iiij.

M.ccij. quidā rex potentissimus saracenoz memellinus noīe. fm Vincēt. z Jo. de col. cū innumerabili multitudine paganoz ad expugnādas terras chalcianorum hyspaniam intrauit. cui rex castelle fide armatus i dño gerēs fiduciam viriliter cum suis occurrit: pugnaq; cōmissa ibi vsq; ad internitionē viat atq; fugauit. In quo bello fuerunt milites strenui de regno francoz z teutonicoz. Intfuit etiam miles strenuus petrus rex aragonū. Rex autez hyspanie hac gloriosa potitus victoria. misit ad vrbē romanam lanceam z vexillum regis memellini: que lōgo tpe in eccia beati petri in loco eminēti suspensa fuit. Eodē anno pueri parui de regno francoz vsq; ad numez viginti mlium crucem acceperunt. dicentes se velle ire in subsidium terre sancte. Qui tumultu diuisi p diuersos portus accesserunt. Nam alij marsiliam alij brundusiū. Alij ianuam peruenientes inanes vacui redierunt. Ferebatur autem q̄ petrulas de monte: qui arsacbidas a puericia nutrire consueuerat duos clericos camarinos longo tempore in carcere detinuerat. Qui cum essent homines valde literati. z eos cōperisset in nigromācia instructissimos: asseruit se nunq; illos dimissurum: nisi pueros regni francoz illi ducere affirmarent. Ab his ergo affirmantur predicti pueri quibusdam falsis visionib seu ostensionib ac promissionib inductos vt. l. crucem acciperent z per eos terra sancta liberaretur. Et eodem anno fec. M.ccij. licz primo rex francie z rex anglie pacē admicē fecissent. paulopost dyabolo instigante inter eos vento briga z guerra reincepta est. Unde rex francorum d voluntate baronum suoz z principum in angliam transfretare disposuit. Causa autem transeundi erat. vt Johannem anglorum regem: qui nepotem suum ꝓprium arthurum britannie ducem (vt dicebatur) occiderat: z alia grauia multa cōmiserat pene ꝓdigne subjiceret. Solusq; ferrandus comes flandrensis regi domino suo auxilium venegauit. et eo q̄ ꝓcurante reginaldo comite bolonien̄si iam regi anglie cōfederatus erat. Anno autem M.ccij. ab incarnatione. rex francorum nambus vndecūq; congregatis de transfretando in angliam deliberauit. Itaq; cōgregato apud boloniam suo exercitu inde transiit apud gravingas: que villa in finibus flandrie supra mare sita est: ad quem locum tota classis eius secuta est eā. Ibi et convicto ferrandus comes flandrie expectatus est. Qui nec venit. nec in aliquo satisfecit. Licet dies illa ad satisfaciendum de omnibus retroactis ad eius petitionem fuerit ei a rege assignata. Unde rex iratus dimisso proposito in angliam transfretandi. cum omni apparatu bellico diuertit i flandriam. In cuius primo aduētu cepit cosellum. ypram z totam terram vsq; bruggis. Classis autem secuta est regem vsq; ad portum qui est non longe a bruggis nomine dam. Sed cum nollet in vanū tempus circa bruggis consumere relictis aliquibus ad custodiam nauiū ipse ad obsidendum gandauum ꝓfectus est. Cum autem rex totis viribus gandauum impugnaret. reginaldus comes bolonie: qui erat confederatus regi anglorum z domino suo regi francorum rebellauerat. Et walhelmus comes salesberiensis: qui cognominatus est longaspata ex anglia veniētes vnacum comite ferrando. qui illoti ꝓtexinerat aduentum subito irruentes portum: in quo naues francoz erant inuaserunt. omnesq; fere naues. q̄ per latus vilgse

erant aut igne combusserunt aut ceperunt pauci euaserunt. Ex eis fuerat in mari bellicus apparatus. vt i ea fran cor classe mille septingẽte naues fuisse dicant. Hoc aũt audito aduẽtu regis obstitisse gandauenses subito bellis bus supueniẽs ipsos vsq; ad eor naues multis captis aut occisis fugauit. Deinde rediẽs. accepto obsidio gandauo insula & duaco obsidio in francium redijt. Ex hi post modicũ tpis datis .xxx. mũbr marchiaz suos obsides ac ceperunt. Insulã aũt totaliter ꝓpter infidelitatẽ ciuiũ dẽ ruit. Ex & castellũ p magna pte euertit. Duacum vero ca strum optime munitũ sub sua custodia reseruauit. Jo hannes aũt anglor rex postq; regnũ suũ romane ecclesie feudariũ fecit: vt supra dictũ est. aquitaniã magna cũ mi litia transfretauit atq; rupelle applicuit. Vbi cum motas faceret plene comiti marchie & alijs baronib; aquitanie: q̃ contra eum regi francor cõfederati erãt reconciliatus est. Quor auxilio fretus comitatẽ andegauensem & castra de belfoie occupauit. Cũ aũt quidã de multa sua transfige rim ꝑdatus iniisset. robertus comes dreuchaz incaute oc currens illis: ab eis captus est cũ quib; militibus.

De bello inter fran .§.v.

cos & anglicos. Anno dñi. M.ccxiij. Rex anglor iohan nes vibẽ andegauẽsem quã occupauerat. muro ex vtraq; pte vsq; ad mediam fluuiũ vallare cepit. & cũ fai ẽndo sibi pictauensib; & aquitanis vtfacili terras q̃s rex frãcie occu pauerat: se recupare posse ꝓsumebat. Cũ castr illud qd̃ rupis monachi dicit' obsedit. atq; omnib; viribus oppidus id̃ cepit impugnare. Quo audito ludouicus regis frãcor primogenitus patre in ptibus flandrie occupato. congregatis ptra anglicos mouit exercitũ eo añ. vt aut obsidionẽ solueret: aut cũ eis plio decertaret. Cuius audito aduẽtu rex anglie adeo raptim obsidionẽ solut: vt oĩa bis q̃ ad obsi dionẽ pauerat relictis ac p̃de expositis reliq̃rit. Cuius ve stigia secutus ludouicus vibẽ andegauensiũ quã iobãnes rex circũlesserat muris: in prãtem suum redegit. Deinde oẽs munitiões q̃s pauor anno rex anglie occupauerat ex pugnauit. Ipso aũt anno Jobãne rege anglie turpit' ex pectauia fugato Otto dictus imperator. a papa excoicatus & depositus: pecunia a rege anglie & flandrẽsibus ꝑductus fuit in auxiliũ eor. vii magnũ & fortissimũ exercitum i bolonia in oppido qd̃ valentinianus dicit': ꝓtra philippum regem francor congregauit. In quo quidẽ exercitu fuerãt comites ferrandus flandrie, reginaldus bolonie. Valeriã⁹ dux brabancie cuius filiã idem otto habebat vxorẽ. Fuerant ꝓterea & multi alij barones & comites ex alemannia & brabancia & flandria. Hi omnes habebãt in añ o er ea pte regnũ francor hostiliter inuadere. Rex aũt francor philippus qui ꝑsilia illor ꝑsenserat. illico & ipse ad residuũ mi litie qd̃ regnũ administrare poterat accessit. (Nam magna pars eo tempe cũ filio ludouico tũc in pictauia erat) congre gatus. de pona castro egressus. terrã flandrensiũ comitis intrauit. oĩa cede & incendio deuastans vsq; ad vrbem tor nacum peruenit. Quã vrbẽ puoi anno flandrẽses occu pauerant. Sed otto exercitũ mouens a loco in q̃ rex fran cor erat per sex miliaria distante castra cõstituit. Rex aũt francor timens ne hostes insulã occuparẽt. vt illuc ꝓpera ret mouit exercitũ. Qui cum ad quendã locum satis emi nentem peruenissent. cognouit ab exploratoribus ottonem qui illi sequebat' non longe ab eo loco esse. vñ rex coact⁹ est in eo loco cõsistere: atq; ad pliam acies ordinare. Dilo igit' que videbant' necessaria ꝓparatus ad bellum. rex suaz spem in dño ponens: contra hostes pugnaturus ꝓgredit'. Cũq; ad pontem qui bouines dr̃ puenisset: hostiũ acies apparuerunt. Et cũ ad arma clamatũ esset. rex francor quandã ecclesiã que in eodẽ loco fundata erat ingredit'. & post aliqualẽ oratiõnẽ quã cum multa deuotione in ꝓspectu dñi fuderat ad suos egressus. Hec breuiter suis equũ ascensurus alacri vultu & regio aĩo dixit rex francie. Otto qui se imperatorem nominat cum suis a dõmino papa ex cõmunicatus est tanq; hostes & ꝑsecutores ecclesie. & pe cunia que illis ministrat' in stipendia. de bonis ecclesiarũ & panpez lachrymis est violenter exhausta. Nos ꝙ dei sumus cohors ecclesie fruẽtes. & q̃ius peccatores ec clesie catholice cõfitemur: & eius iura quantũ possumus ꝓseruamus. Cũ ergo dei misericordia & eius auxilio debem⁹ ꝓfidere. & ꝓsumere q̃ nobis dabit hac die de hostibus suis & nostris victoriam.

Postq; autem rex .§.vi.

fuit' dicendi fecit. centũ quinquaginta milites expeditissi mos misit. qui aduenientes hostes ꝓuocarẽt ad bellum. Volebat em̃ prudentissimus princeps. vt sui quib; ꝓma fronte pugnaturi erant motos hostes inueniret. vt illoz cuneos qui fortissimi nunciabãt facili⁹ penetraret. Itaq; pugna ardẽtib; animis ab vtraq; pte incepta mirabili ui tute pugnat'. vbi multi hinc inde occiderãt. Cũq; dies an cipiti & dubio belli euẽtu pugnassent. postremo francoz virtus indefessa ꝓualuit: atq; ottonis acies que ea die i ea pte in qua rex francor erat pugnauerat cũ magna teuto nicor strage repulsa est. Ipsiq; otto magno in discrimine fuit. Nam miles quidã qui ad cassochã regis ea die erat de putatus girardus scropba nõcupatus. cultellũ in pectus ei⁹ infixit: & armor⁹ densitate eũ ledere nõ valuit. Quicti geminans eũ itez totis viribus peteret tracto violenter freno caput equus elevare coactus est. vñ cultellus mira fortitu dine impulsus i caput eĩ descendẽs p oculũ exiuit. Quo accepto vulnere equus illã stimulante sessore fuge bellicio coassit. Quo viso rex dixit. Hodie facie eius amplius nõ videbitis. Nobilominus tñ & post ottonis fugã diu etiam acriter a suis pugnatũ est. adeo vt duo comites: qui in acie ottonis ea die ꝑa frãcos pugnauerãt. s. berardus & hostemale miles strenuissimus: et gerhardus de anderodes. omnib; suis fere occisis: ipsi ad vltimũ equis eor occisis aut frãcis vinc capti sunt. Quibo captus reliqui relicto cur ro illo mirabili. q̃ erat aquila insigne imperij bello omisso fugerãt. Boxo comes bolonie ab ipso belli initio vsq; in finem. cũ bis qui i acie eius fuerãt indefesse pugnauit. nec poterat e campo fugari. Fecerat em̃ ea die ex pedinib; vi ros fortissimos in modũ scuti triangulatã aciẽ: in qua erat admodũ porte aditus. ex quo emittebant' pugnãtes & fugientes recipiebant': & sessi recreati postmodũ reiterabãt bellũ. Hac arte diu ipse francos die illa infestauit. Itaq; ceteris fugientibus ipse e campo euelli nõ poterat. Demum multitudine oppressus ceteris fere oĩbus occisis ipse capitur.

Ygit' rex francor occisis aut fugatis hostibus penitus victoria data signo receptui acies reuocãt'. atq; ad castra cũ gaudio reuertunt'. Capti sunt aũt in eo plio quinq; comites. inter q̃s fuerũt auctores belli. s. flandrenſ ferrand⁹ et bolonien⁹ reginaldus. Insup capti sunt. xx v. nobiles ve xillor gaudẽtes insignia. qui oẽs carceribus mancipati diuersis in locis p regnum fide custodie sunt reclusi. Comes aũt salisberie regis anglor frater a rege philippo tradit' vocatus q̃ comes. vt rex anglie filiũ ipius comitis: quẽ cap tum supius diximus. p illo restituere cogeret': ille car nis sue obitus noluit extraneis captiũ cõmutare. p fratre.

Post ĩo bellũ rex francor pictauẽses: qui se sp sibi op poluerãt aggressio multis calamitatib; affecit. Rex aũt anglor Jobãnes: qui tũc in ea regione erat. & tanto acce pto incõmodo cũ se regi francoꝝ vtcetero posse resistere desperaret: ad pacis tractatus se ꝓtulit. Vñ misso ad re gem ramulfo comite cestrie. vnacũ legato dñi pape robert o de treuga tractare cepit. Ad quor petitionem rex per quinq; annos treugas fecit cũ eis. Sicq; pacis⁹ redit.

Anno aũt dñi. M.ccxvj. venit in francia legat⁹ sancti martini in montibus ꝓsbyter cardinalis ab apostolica se de destinat⁹. q̃ audiẽs q̃ ludouic⁹ filiꝰ ꝓmogenit⁹ regis fran cor pbdippi cum multa militia se pararet ad transeundũ

in angliam contra regem eius: monuit vt hoc nullo modo auderet. Sed et philippo patri suo suasit. vt hoc idē filio dissuaderet. denuncians illi excōmunicationis sententiam. que iam in cōcilio lateranēn. lata fuerat in omnes regi anglie aduersantes. Cum aūt nihil comminando proficeret nauigauit in angliam compositurus pacē inter regē anglie z barones eius. Nec multo post ludouicus prefatus anno etatis sue. xxx. acceptis a baronibꝫ anglie obsidib⁹ cum gallorum exercitu trouslretanit in angliam. Qui ab illis qui eum euocauerant alacriter z honorifice suscept⁹ fidelitatez z omagia ab eis suscepit. Legatus aūt apostolice sedis ferventer et animose stabat p rege anglie. gladium petri quē solum habuit euangnās. Nam illorum terras quilludouico adheserant interdicto supposuit. et illos excommunicauit. Inter hec aūt Johannes rex anglorum moritur. cui successit henricus filius eius: qui erat annoꝝ decem. qui mortuo patre a Gualone apostolice sedis legato inunctus et coronatus est. Quo facto anglorū nobiles qui a patre animo z voluntate recesserant: mediāte domini pape legato. relicto ludouico ad obedientiā nouo regis redierunt.

Capīm. iij.

Ostinnumera opera

egregia virtutū Innocētij tercij. inter que etiam edidit tres libellos. Primū de miseria condicionis humane. Secūm de missa. Tercium super hīs. penitēciales. Demū beato fine quieuit. cui successit in apice pōtificatus Honorius tercius. in numero pōtificū summoꝝ tercesimus octuagesimus quartus. natione romanus de fabello. qui erat sanctoꝝ Johannis z pauli pbyter cardinalis z centius vocabat. et sedem accepit Anno dñi. M. ccxvj. Ab initio vo mundi quinques millesimo. dxxx. Hic aūt maiorem p̄putationē anno series millesimo. ccccxvij. Qui sedit annis. x. z mensibus duobus. Hic principio sui pontificatus ad requisitionem beati patris dominici cōfirmauit ordinem predicatorum. quez ipe fundarat. nam ipe pater Dominicus cū accessisset ad lateranense pconcilium cum fulcone thoulosano epo. qui p fine meriti sanctitatis ab eodem tenero diligebatur affectu. summū pontificem Innocentiū cum eo adiit: atq; ordinem q̄ predicatoꝝ vocaret z esset cōfirmari sibi suiq; sequacibꝫ postulauit. At ille ad postulationem huius pie nouitate rei visus est aliquantulum pusillus se difficilem exhibere. Quod tamē sine nutu dei minime factum est. vt nimirum in reuelatiōe sequenti cognosceret vicarius ihu xpi. q̄ necessarium id esset vniuersali ecclesie cui p̄sidebat. ad quod vir dei diuinitus inspirat⁹ aspirat. Sicut enim a plenisq; fidedignis compertum est. Quadam nocte deo sibi reuelante videbat summus antistes in somnis q̄ lateranēn. ecclesia suis cōpagibꝰ resoluta grauem subito minaret ruinam. Qō vū tremēs sibi et merens aspiceret. ex aduerso videbat virū dei dominicū occurrere. humeroq; suppositis cadenti illaz totam fabricam sustentare. Cuius visionis nouitatē admirans z significationē p̄udens intelligēs. sine vllo delationis obstaculo viri dei ad se reuertētis p̄mēdauit p̄posituꝫ. z petitione hylariter acceptauit. Considerauit em vir sapiēs spūsancto suggerēte beūm dominicū cū ordine suo ecclesiam nō materiale sed spūalem fidelium diuino exēplis pariter z doctrinis esse sustētādā. Hortatus ē igitur eū pōtifex summus vt ad fratres suos rediret. z pari voto cum illis aliquā regulam approbatā eligerent. super quam inchoādi ordinis p̄motionē firmaret. z sic ad ipm reuertēs confirmationem ad libitum reportaret. Regressus igit̄ vir dei dominicus post celebratū pciuz ad fratres suos tholosam. verbum summi pontificis eis patefecit. Erāt aūt frēs numero circiter. xvj. qui mox inuocato sc̄ospū regulaz bti augustini doctoris z p̄dicatoris egregij. ipi re z nomine p̄dicatores futuri elegerunt. Insup et quasdam vite anteriꝰ p̄sancte institutiones p̄ forma sibi p̄scriptionū obseruandas statuerūt. z ne p̄dicationis (cui summo pere insistere intendebāt) impediret officiū. p̄posuerunt extunc terrenas possessiones z redditus annuales. penitus abiicere. Quod postmodū in primo cap. generali bononie celebrato. affectu pariter z effectu p̄scriptionē inuiolabilem p̄petuo fuit executioni mandatū. Quo facto iterū beatus vir accedēs ad curiam. Innocētio interea defuncto et bonorio sublimato confirmationē ipius eadem sub regula augustini z cōstitutionibꝰ additis ab ipo bonorio reportauit. Et ab eodem bonorio regula franū minoꝝ dr approbata z eodē ille confirmatus. Dicit tū Job. de col. q̄ tpe Innocē. iij. b. Francisc⁹ d' assisio ouiāda post suā ad trū plectā puerorū numerū cernēs accrescere fratꝝ z filioꝝ suoꝝ numerum regulam breui simone p̄scripsit. in qua posuit in ea sacri euāgelij verba. ad cuius p̄fectionē fernentissime anhelabat. deinde tās q̄ scripserat a summo pōtifice confirmari. Undecī q̄s habuit frēs secū assūpsit. z cū illis ipe duodecim⁹ romā petiit. Quib⁹ papa Innoc. de regula confirmanda p̄sensū dedit. z de pnia p̄dicāda mandatū cū gaudio illos dimisit Utrū aūt ipe tūc confirmauit. vel tm̄ promiserit q̄d postea Honorius p̄plenit certū nō est. Dicit etiā honor⁹ papa Fridericū. q. filium henrici. vj. quē ante p plures annos a principio alemānie electum in patrē z ad pces eoꝝ confirmauerat Inno. iij. venientē ad vrbē cū magna milicia z apparatu imperiali coronā imperij ei dedit. Anno dñi. M. ccxx. Qui receptus a clero z plō cū magna gloria. cū multa et magna beneficia recepisset ab eccīa romana. nā prius a mre ab infantia educatus fuerat sub tutela eiusd regno apulie z postea sublimatus imperio. licet in principio sui imperij vilius fuerit facere aliqua bona z statuta in fauorē eccīe. postea vt ingratus z p̄fidus. vt nouercā p̄secutus ē eam vsq; in finē vite sue. multa mala z damna inferēs. propter q̄ ab ipo bonorio excōmunicatus est. Demū deposit⁹ ab impio vt plene dicet in seq̄n. ca. Hic honor⁹ fecit plures decretales. q̄ tū sunt magis iudiciales q̄ morales. z ideo nil de eis refero. Huius etiā pontificatus tpe Anno. dñi. M. ccxx. beatus dñic⁹ migrauit bononie ad dominū. vt plenius infra dicet.

Subsequenter hic .§.i.

describunt q̄ gesta sunt in oriente in terra sctā damiata p xp̄ianos cruce signatos tpe huius bonorij pape. Sz prius de rege p̄stātinopolitano breuit. z de bello inter reges francoꝝ Ludouicū et Johem regē anglorū z de symone comitis fortis pugnāte pro hereticos. Anno p̄dō bonorij defuncto imperatore p̄stantinopolitano henrico fideli sine liberis. Comes altisiodorēn. petrus vocatus elect⁹ imperator p̄stantinopolitan⁹ accepēs venit ad vrbē z coronā imperij ipius ab bonorio suscepit in eccīa scī laurētij extra vrbem. Nono aūt die sue inunctōnis seu p̄cerationis ipe imperator ab vrbe recessit cū vxore z quatuor filiabꝰ. Habebat aūt secū imperator circiter. cl. milites z plurimos pedites. Cui recedēti datus ē a dño papa legatus de latere suo Jobes de colūna cardinalis. cui apud brundusium classis venetoꝝ occurrit. q̄ illū recipientes trāsito ipo q̄ fraudulenter venene vī. ciuitatē durachiū obsederūt. Intraverat aūt ipse imperator venetias. q̄ vicebāt illam ciuitatē eis ablatā violenter ipius resignare si ei a dño copia p̄staretur. Igit̄ plurib⁹ diebus inutiliter in obsidione p̄fuit⁹ nō sine suoꝝ dispēdio obsidionē soluit imperator. atq; p̄ terras p̄stantinopolim terrestre iter cū dño legato aggredit. Secūm̄ aūt imperatorē dux durachij. ciuitatis nomine theodorus cū exercitu suo. nāc a latē nāc a tergo imperatoris exercitū infestādo. Sz cū ei a latinis virtūt⁹ resisteret. vt illi aperte nocere nō posset. ad dolos z astutiā se p̄vertit. Nā missis nūciis loquitur cū legato. atq; pacē se cū imperatore velle asserit. sibiq; ac suis secūm̄ p̄mittit p̄dictū soldanū rex venalia p̄tetū pacio se exhibiturū exercitui spondet. Sed ne a latinis sui

paterent aliquam iniuriam petit vt arma deponant. Ita
tur firmato p iuramēta et osculo pacis pactio suadēte le
gato arma deponūt. Quibꝰ depositis hostibꝰ p̄mittit. q̄
facto theodosius ꝑgregata suoꝝ manu latinos pditos ag
gredit. z p sui voluntate disponit. Nam inermes q̄d ꝑtra
armatos valēt? Capit imperator petrus atq; legat⁹. Ca
pti sunt etiā thessalonicensis archiepūs z vicecom⁹ sacri cesa
ris comes z cū eis nobiles pisanoꝝ q̄ eōꝝ bonis spoliatis.
p diuersos carceres reclusit. Eodē tpe Thomas co
mes pticensis q̄ cum ludouico in angliaꝫ transfretauerat
apō q̄ndā anglie ciuitatē ab anglis occisus ē. Quo audi
to ludouicus q̄ tūc venetā obsidebat. incēsis machinis se
cū suo exercitu londoniaꝫ recepit atq; patri suo p̄hūpo
scripsit in francia qualiter anglis illū deserendo cū suis in
graui discrimine apud londoniā remāsissent. quare accele
raret sibi auxiliū destinare. Qui audita necessitate filij cō
gregato nobilū regni exercitu mittebat ad filiū. Quoꝝ
aduentū cum p̄scissent anglici. cōgregata nauiꝫ multi
tudine aduenientibꝰ francis occurrūt. Consertoq; p̄lio
ab vtraq; diu gte pugnat. ad postremū multitudine z pe
ritia pugnādi in manꝰ p̄stantiꝰ anglis vertūt francī fu
gam in qua z multi capiūtur nobiles: reliquis pene oībus
interfectis. preter paucos q̄ fuge beneficio euaserūt. Qꝝ
multo dei indicio apparet ludouico p̄tigisse. qt ꝫ p̄hibitio
nem dei legati hoc bellū inchoauit. Post hāc igit victo
riam p̄clusa manꝰ cū ad ludouicū nec victualiū copia: nec
exercitus ex frācia venire posset. londoniaꝫ ciuitas famis
inopia cepit intolerabiliter laborare. vnde de pace pro q̄
legatus efficaciter laborabat tractatū est. Demum eo ita
volēte sic cōclusus est: vt ludouicus regis francoꝝ filiꝰ cuꝫ
suis oībus remearet in francia. prius tn̄ prestito iuramēto.
vt aptice sedis staret mādato. Et sic. xij. kl. octobris i fran
ciam est reuersus cū suis. Eodē ꝯz anno vtor symonis
comitis mōtisfortis: qui adhuc ꝑtra hēticos fidei inimi
cos in p̄tibꝰ tholosanis bella gerebat. p̄cia. venit in frā
ciam auxiliū a rege z baronibꝰ petitura. Nam tholosa
nus comes adiuuāte illū rege aragonū fautore hereticoꝝ
ta comitem cū suis artauerat. vt vix illi valēt resistē. He
retici essi occupauerāt multa castra: que cū multis laboꝛi
bus idē comes cū fideliū auxilio ceperat. Et nisi cito il
li a fidelibꝰ auxiliuꝫ mitteret: cogebatur que adhuc tenē
bat infidelibꝰ resignare. Itaq; anno cuꝛꝛ ꝫ hereticos in
illis p̄tibꝰ predicat. Multiq; ex ꝫ nobiles z ignobiles ze
lo fidei ducti cruce signātur. Pugnāte aūt p̄dicto comi
te cum suis ꝑtra hereticos. rex aragonū in bello occisus ē.
vt p̄diximus z p̄diterat bonus Dñicus quidā religioso sibi
familiari. Paulopost p̄dictus religionis xp̄iane zelator z
defensor comes symon migrauit ad dñm: cui⁹ etiā mors
beato dñico reuelata est sub visione arboris valde in cui⁹
ramis aues descendant z fructus bellie pascebāt: exinde. ta
lis aūt fuit occasus comitis montis. f. symonis predicti cuꝫ
anno dñi. M. cc. xvij. ip̄e cū milicia de regno frācie z theu
tonie q̄ crucē assumpserāt ꝫ albicēses hereticos. ciuitatē
tholosanā qt hereticos fouebat cū eis terrā obsidēte val
lassiet. z quadā die murū ciuitatis circuiret: lapide ab inte
rioꝛi pꝛcturis emisso p̄cussꝰ. Qui seminuus ad taberna
culū suū deportatus in crastino Jo. bap. natiuitatis mor
tuus est. p defensione fidei. Postea anno dñi. M. cc.
xx. comes Guido montisfortis filiꝰ dicti symonis memo
na digni. nō multū dissimilis ꝑ̄n in zelo fidei ad expugnā
dos hereticos. tolo comitis sci Egidij in p̄tibꝰ tholosis
occisus ē. in quodā castro. qō fideles ꝫ hereticos pugnā
do occupauerāt. Quo audito frater eius castruꝫ obsedit
p̄dictū. Nam qt oppidani cū morte illius inuenis fuerāt.
iurauit se ab obsidione illius castri nō recessurū nisi eo
expugnato. Sed postmodū auxilio destitutus coactus ē so
luta obsidiōe recedē. Quo abeūte hereticī resumpt; aīs
omnia fere castra q̄ fideles patris sui auxilio occupauerāt
expugnarūt. Ludouicus filius regis francoꝝ cū copio
so exercitu cruce signatoꝝ ꝑtra hereticos tholosanos ꝓ
cessit. z castrū hereticoꝝ qō mirmanda dī expugnauit. et
vrbē tholosanā obsidione vallat. z cuꝫ fortiter impugna
ret. ꝑditione aliq̄ꝝ z suis corruptis pecunia in pditus re
cessit. post qō hereticī ꝑtra fideles audacius resilacti cepe
rūt plura castra. Anno aūt dñi. M. ccxvij. trenga que
erat inter xp̄ianos et sarracenos expirauit. vii exercit⁹ xpi
anoꝝ qui posī lateranēn. pcilū fuerat cōgregatus. assum
ptis armis se ad bella ꝑtra crucis hostes potenter parare
cepit. Erāt aūt in eoꝝ exercitu reges hungarie. irlim z ci
pri. cū multitudine copiosa principū z baronū. inter quos
erant duces austrie z bauarie cū militia teutonicoꝝ. Rex
aūt hierosolimoꝝ tūc erat Johes nōie. q̄ ex duce viennē
sim frācia electus fuerat rex irlim posquā annis. vir virtu
strenuus in armis z deuotus ex stirpe ꝓcenitus illus ex
cellentissimi viri Gotfredi billionis p̄mi regis hierlimoꝝ
posteā cepit de manibꝰ infidelium. cui conradi quondam
marchionis filia despōsat. et ambo apud tyrū cotenant.
Ꝓcedentes igit xp̄iani ad eam ptē vbi dicebat sarace
noꝝ esse multitudo. eo q̄o ibant vt pugnarēt cū eis. Sed
illi vt eoꝝ aduentū ꝑ exploratores cognouerūt formidan
tes cū tamcopioso exercitu experiri. tollentes tentoria sua
fugerunt. Nostri ꝑo absq; ꝫdictione ingressi sunt galyle
am. puinciam. multa dāna hostibꝰ inferētes. Indeq; ach
on reuersus est exercitus xp̄ianoꝝ. Eodē anno transacta
hyeme exercitus xp̄ianoꝝ ꝫ infideles arma sumere cepit.
Sed petiꝰ eoꝝ exigentibꝰ: quadrifarie exercitus diuisus
est. Mā rex hungarie cū magno xp̄ianoꝝ damno ad pro
pria reuersus est. z magnā ptem peginoꝝ cū galeis z ap
paratu bellico secū traxit. Quā ob causaꝫ cuꝫ a p̄triarcha
fuerat admonitus sup hoc. nec ꝑpter illud trā a suo pue
rso ꝓposito resiliret. idē p̄triarcha in eū z in oēs q̄ eū seque
bant excōicatiōis sniaꝫ ꝓmulgauit. Quedā ꝛo peginno
rum portio aut timoꝛe aut delicijs delinīti nullo mō potu
erūt adduci vt cū aliis achoneſem vrbē egrederent. Rex
ꝛo irlim z dux austrie cū militia sancti Johānis quoddā
castrum in cesarea palestine viriliter firmauerūt. Nec ab
ope potuerūt auerti. licet hostiuꝫ sepe nunciaret aduen
tus. Templarij ꝛo vna cū dño Gualterio de annensis z
milicia hospitalitatis teutonicoꝝ cū ꝯbusdā aliis ꝫ pau
cis auxiliantibꝰ peginis: castrū filij dei qō olim destructū
fuerat reedificare aggressi sunt. Qō quidē castrū inter ce
sareā et caypbas situm est. Cū aūt fundamēta muroꝝ cū
multo labore foderēt. manus quidā antiquus z ꝑfusus ap
parut. quē instrumētis ferreis effodientes quasdaꝫ mone
tas aureas in magna copia repererūt: cuius inscriptio seu
figura modernis erat ignota. Hoc etiā anno fuit vēꝫ
in frācia vehementissimus. q̄ multas eccias z infinitas do
mos euertit. Eodē tpe mēse martij applicare ceperūt na
ues peginoꝝ ad portū achonēsē maxime theutonicoꝝ
Excitata em̄ fuit colonicēsis z treuerēsis p̄uincia in obse
quiū saluatoris. p signa q̄ apparuerūt in celo. Mēse aūt
may ꝑpatis galeis z nauibꝰ Joh. p̄fatus rex irlim cū p̄tri
archa z peginis z duce austrie z multitudine xp̄ianoꝝ co
piosa. pfpero vēto ad portū damiate puenit. vbi anēq; ad
terrā descēderet: p triduū sunt morati. Expectabāt enim
hos quos rex exercitui ꝓfecerat. hanc vrbē impugnare ce
teris omissis paginoꝝ ꝛponebāt. Dicebāt em̄ (vt verū
erat) q̄ si dicta ciuitas capi posset facili cū dei adiutoꝛio
non solum terrā sanctā recupare poterant: ꝑ etiaꝫ totū
egyptī regionē occupare. Itaq; anēq; capitanei venirent.
xp̄iani inuitis paganis descenderūt in terrā. atq; ex parte
maris obsederūt ciuitatē. Eodē tpe petrus parisien⁹
z gualterus ebdunensis z iordanus leroniensis epi. Ber
nus comes niuernēsis cū multis alijs magnatibꝰ frācie iter
transmarinum arripuīt: atq; circa festum symonis z Ju
de applicāt damiatam cum ceteris fidelibꝰ castra comiun
gentes: et ad ciuitatis expugnationem fideliter laborant.

Cum aũt ciuitas vn- §.ii.

cũq; rotaretur in vigilia beati andree facta est in mari borrhibis atq; scua tempestas. Nam intumescentes exercescentes fluctus castra fidelũ occuparunt: quare et nauiũ victualium damna nõ modica pculerunt. Duranitq; ista tempestas p tres dies. Fuit preterea in exercitu mortalitas valde magna. multiq; ex diuersis infirmitatibꝫ ad dominũ migrauerunt. Et hec pestilentia vsq; ad festum beate agathe crassata est. Quibꝫ dicto pater misericordiarum et deus totius consolationis in suos fideles respiciens animauit eos. vt assumptis armis fluuium transirẽt: atq; cũ soldano babilonie. qui et alia gte fluminis tentoria sua figerat: fortunam belli experirent. Qui cum iam se ad transitum parent immisit deus timorẽ in hostes. adeo vt dimisso castris cũ cõmoditate rerũ relictis: media nocte fugerent. Quoꝫ fugam quidã apostata xpianus. q̃ diu cũ infidelibꝫ militauerat. ante auroꝛ ad castra xpianoꝝ venit nũciauit. soldanum relicto castris fugisse. Quo audito fideles certatim nullo obsistente transeuntes fluuiũ. castra hostium occuparũt. vbi victualia inuenerũt infinita. Die aũt sequenti cuꝫ totus transisset exercitus in gyrum ciuitas est obsessa. Dum igit xpiani essent in obsidione damiate. atq; illam vndiq; fortiter impugnarent. et de die in diem fidelium multiplicaret exercitus: pires immisit sarracenis. vt fratres pmanti sunt quos ad solatium his qui infra damiatas tenebant inclusi direxerunt. Deleta igit vrbe. Anno dñi. M.ccxix. Conradinus cum toto exercitu castrũ cesariense. q̃d anno precedẽti rex vrbis vna cũ hospitalarijs reedificauerat obsedit atq; post aliquos dies defensoribꝰ remisse id. defendẽtibꝰ expugnauit. Verum hi q̃ intra castrũ erant: qz egressos illis p mare patebat ea asserunt. Destructo aũt illo castrum hui⁹ dei q̃d a tẽ plarijs reedificatũ diximus obsidione vallauit: atq; fortiter impugnare cepit. Sed templarijs q̃ intus erant viriliter se defendentibꝰ. cũ nihil ꝓficerent ab obsidiõe recessit atq; damascum se recepit. vbi cũ esset tum p fas tũ p nũcios orientales turchos atq; sarracenos sollicitabat. vt dñi xpiani in obsidione essent occupati damiate eripi acbonẽsium vrbem obsiderent. qz aut ipsam capere: aut ab illam defendendã xpianoꝝ exercitũ ab obsidiõe damiate reuocarent. Sed illi deo volente varijs discordijs et intestinis ꝓtentionibꝰ occupati illi auxiliũ ferre nequiuerunt. Illis dicto cũ xpianus exercitus in expugnatiõe damiate omnibus viribꝰ insisteret. quidã liber oblatus ẽ dño pelagio legato arabice scriptus. cuius auctor incertũ vel xpianus vel sarracenũ se esse negabat. Quisq; aũt ille fuerit ꝓpint tñ mala. que saladinus ipse xpiano in syria intulit. maxime victoriam quam habuit de christianis. q̃s cepit regẽ et sanctã ciuitatẽ cum cetero regno. Predicebat enim destructionem ostoꝝ et palmeti damiate. q̃ illis dicto ꝓ xpianos facta est. et dicebat a xpianis fore capiendã. Saladini autẽ nomen nõ ponit. sed p nigros oculos. et vexilla crocea illum ostendit. Predicebat et liber ille quendã regẽ nubianoꝝ xpianum. in breui mecham ciuitatẽ vbi est mahometi sepulchrum debẽ destruere. et ipsius mahometi ossa dispergere. Interea ciuitate damiata longa obsidione ferro. fame. et pestilẽcia afflicta. cõtra Soldanum et maiores qui ciuitati preerãt vulgus murmurabat. dicebatq; se vltra incõmoda obsidionis tolerare nõ posse. et ideo xpianis vrbem esse reddendã. Soldanus autẽ de die in diem varijs ꝓmissionibꝰ ipsos a deditiõe retrahebat. Mandauitq; suis q̃ intus erant intrinsecus portas obstrui. ne cines q̃ famis et peste laborabãt ad xpianos transirent et ciuitatis miseriam nunciarent. Et nõ solũ intus fame laborabat. verũ etiã in saracenoꝝ castris que nõ longe a nostris distabãt. famis acerbitas inualuerat. Nil enim fluuiꝰ q̃ post festũ beati Job. baptiste solet inundare vsq; ad exaltationem sancte crucis et egyptũ irrigare planiciẽ. eo anno more suo nõ ascendit ad signũ qd̃ solent ponere egyptij. Et magnaꝫ ptem terre discooperam et siccã reliquit. q̃ nec aratri nec seminari potuit illo anno. Quare Soldanus futurũ timẽs caristũ vnacũ Conradino fratre suo rege egypti sub his pactis pacẽ obtulit xpianis. vt. s. crucẽ que olim capta fuerat in victoria saladini cum ciuitate sctã hierlm et omnibꝰ captiuis: q̃ p egyptũ et regnũ damasci visi poterãt reperiri. atq; sumptus ad reparandos muros urbem redderet eis. et totũ regnũ ierlmitanum qd̃ antea xpiani tenuerãt restitueret eis integrũ. Percutiam et monstrabo regalem q̃ sunt duo castra vrbi ierlm vicina. per que septem habent in circuitu munitiones. p q̃ mercatores saracenoꝝ et pegrini eorum mecham tendentes transire solent. Volebat Soldanus totũ hoc agere. dummodo xpiani ab impugnatione damiate desisterent et soluta obsidiõe in syriam copias suas reducerent. Hec pacta accepranda esse olim et xpianis valde vtilia cẽsebat rex urbis et omnes nobiles gallicorum. In hoc etiã cõcordabant comes cestrie et anglia et ibertonicoꝝ capitanei. Sed dñs legatus cũ epis et archiepis et tocius hospitalariꝰ et templariꝰ cuꝫ oĩbꝰ aliis ytalie capitaneis et multis aliis viris prudentibꝰ huic ꝓpositioni se opponebant. rõnabiliter ostendentes ante omnia capiendã esse damiatã. Cum aũt soldanus iam de pace desperaret cã de nocte magnã pedũ multitudinẽ misit i ciuitatem: de quibꝰ nõnulli a nostris capti et occisi sũt. Proxima aũt secunda feria post festum omnũ sanctoꝝ q̃dam ex nostris mãdãte legato cã explorãdi ad quandaꝫ ciuitatis portam missi sũt. Qui cũ essent in numero satis magno ꝓtecti clipeis ad portã accedũt. Cum aũt neminem circa portã vel supra viderent. appositis in muro scalis menia ascendũt. Quo facto intra vrbem descendentes portam apiunt atq; intromissis sociis paucos occurrentes sarracenos occidũt. Ad q̃s tumultũ reliquꝰ excitatꝰ exercitus ruptis armis ablaq; pugna xpianoꝝ damno in oclis soldani ciuitatẽ ceperũt. Capta ẽ aũt ciuitas ista damiate. Anno dñi. M.ccxix. nonas nouembris. Soldanꝰ aũt videns vrbem a xpianis occupatã cũ suis defendere nõ audebat. et ingenti terrore ꝑcussus sua castra ꝑbullit atq; cũ suo recessit exercitu.

Christianis autem .§.iii.

damiatã intrantibꝰ in ipso ingressu occurrit intolerabil fetor ex cadaueribꝰ mortuoꝝ: qui ꝓ multitudine a suis nõ poterant sepeliri. Erat aũt aspicere miserabile. homines simul et mulieres et paruulos ꝓ fame tabidos: quibꝰ domus et platee plene erant. Nam nec mortuos vivi sepelire poterant. et mortui vivos fetoribꝰ occidebãt. Mortui aũt sunt in ciuitate infra .xx. menses q̃bꝰ ciuitas fuit obsessa. tum fame. tũ pestilentia. ꝓmiscui sexus vltra. xx. milia paganoꝝ. Reperti sunt aũt vivi in ciuitate ad tria milia armatoꝝ. Inter q̃s mirabile dictu viz cẽti remanserunt incolumes. q̃ possent ciuitatẽ defendere. Ex q̃bꝰ q̃dringentos nobiliores et diuites veriusq; sexus ad redẽptionẽ captiuoꝝ xpianoꝝ q̃ a saracenis hactenus capti fuerãt reseruauit. Alios vo xpianis mercatoribꝰ vendiderũt exceptis paucis quos acbonensis epus baptizauit: quibꝰ de suo ea necessaria longo tpe ministrauit. In ciuitate aũt inuenta sunt victualia pauca. Auri. argenti. lapides ꝓciosi: pãni aurei et serici pene et alie diuitie infinite. q̃ cia sub anathemate terribili ad medium sunt relata. atq; ꝓ militeꝝ bonoꝝ bonis inter exercitũ sũt diuisa adeo equaliter vt omis

etiam mulierculæ parpes et pueri de eis fm ratam partici pauerunt. Legatus aũt de voluntate ꝑ filio maiorũ de exercitu ciuitatis dominii cũ suis ꝓuintijs ꝑ appenditijs regno vsinoꝛ in ꝑpetuam contulit possidendum. Hec ciuitas sub almarico rege a grecis ꝑ latinos obsessa est. sed nihil ꝓficientes recesserunt. Postmodum aũt ab Almarico rege qñ descendit in egyptũ inuasa impugnata ẽ. vt supra patuit. Maumaria locus oꝯonis saracenoꝝ: q̃ mirabilis erat. cũ columnis marmoreis sustentabat. ac. vij. in circuitu habebat porticus. in ecclesia gloriose virginis Marie ꝑmutata est. hec ꝑmutata spurcicia nitũ saracenoꝝ In qua. vij. altaria ꝓncipalit fundata sunt. Turres aũt que erãt in circuitu ciuitatis date sunt in custodiã illis q̃ bellatores in exercitu fuerãt. Quaꝝ vna q̃ romane ecclie fuerat assignata. sub qua erat porta. que dicebat babilonia: legatus voluit q̃ romana diceret. Post ordinationẽ igitur ciuitatis xp̃ianis ꝑ plus habito diligenti ꝓsilio i festo beati clementis armatis quibusdã galeis exploratores miserunt ꝑ flumẽ. mandãtes vt quãtũ cõmode possent ꝑ flumẽ ascenderent atq; vtrarq; ripaꝝ exploarent. Qui paululũ accedẽtes. ad vrbẽ q̃ thanneos dicit' ꝑuenerunt que admirat damiate sup̃ ripã fluminis situata ẽ. qui cum neminẽ in turribꝰ viderẽt. vtra modũ admirãtes ad vrbẽ cũ nauibꝰ descẽdere accesserũt. Et cũ nullos defensores viderent in muris. intrauerũt ciuitatẽ: atq; illam totalit vacuã repierunt. Habitatores eñ audita captione damiate nimio terrore ꝓsili desperãtes se ciuitatẽ posse defendẽ. relicta ciuitate fugerunt ad tutiora loca se trãsferẽtes. Distat aũt hec ciuitas a damiata ꝑ vnam dietam. Redeuntes aũt damiatã exploratores nũciauerunt q̃ inuenerãt. cessati nunq̃ fontis callꝰ in plano positũ vidisse. Habebat aũt. vij. turres i circuitu muroꝝ fortissimas ꝛ duplici muro cũ fossato latissimo circũdata erat. Hec ẽ thanneos cuius nomẽ ꝓphet̃a dauid cecinit in ꝑs. Coram patribꝰ coꝝ fecit mirabilia in terra egypti in campo thanneos. Hec ẽ thanis latine thanneos grece in qua dicit' lapidatus hieremias ꝓphã. Eodẽ anno ꝓuniuersũ orbem diuulgatũ est qualiter latini vi armoꝝ potẽtissimam egypti vrbẽ damiatã expugnassent. Quo audito rex georgiano ꝝ potẽtissimus. ꝛgregata suoꝝ nobiliꝝ multitudine. dixit sibi ꝛ suis valde verecũdũ esse. q̃ latinoꝝ populus ab vltimis occidentis finibꝰ ꝑ tot maris discrimina venientes. tãnobilẽ tãpotẽtẽ vrbez vi armoꝝ expugnassent: nisi ipi quibꝰ ꝓpter loci ꝓximitatẽ longe erat facilius. Damascũ vel aliũ locũ nobilissimũ cõtra crucis hostes expugnarẽt. Sunt aũt georgiani xp̃i cultores grecoꝝ ritus ꝑ ota observantes: vt hystorie tradũt ꝑs vicini. ꝛ eorũ dominiũ vsq; ad caspios mõtes extendit. Homines sũt belli cosi ꝛ vsum armoꝝ habentes. Sed ꝛ vxores coꝝ in bellis strenuissime ac pugnacissime sunt. Hoꝝ regio antiquitus in spãlibꝰ patriarche antiocheno subdita fuit. Sed cuꝝ ꝓpter guerraꝝ discrimina ab eo visitari nõ possent. cõstituit eis vniuersalẽ vicariũ: qui catholicon. i. vniuersal' appellatur. ꝛ vsq; i hodiernũ diẽ georgianis ꝛ armenis ꝑsit Sunt aũt i georgiana regiõe archiꝑatus ꝛ ꝑatus ꝛ viij Eodem anno mortuus ẽ soldanus yconij. q̃ ꝓpter dilectionẽ ad xp̃ianos ac familiaritatẽ cũ eis aliq; contraxerit cũ baptismũ susceꝑsse. nam adeo de eis ꝓsidebat: vt nõ nisi xp̃ianos ꝛ maxime latinos ꝑ custodia coꝝ ꝑis sui voluit.

Eodem anno Conradinus rex damasci expugnauit Saphet̃ castruꝝ mirabilẽ. qđ nõ longe ab acbon sub templa[r]ioꝝ custodia tenebat. Eodẽ tempꝛe tartari vt dicetur infra cũ magnã ꝑm otiẽtis suo subiugassent impio. georgiam intrauerũt. Qua fere vsq; ad interitiõem vastata. aggressi sũt eam otiẽtis regiõe: que maior hermenia vocat. Sequẽti anno. M.ccxxj. ab incarnatiõe dyabolo suadẽte inter legatũ dñi pape pelagiũ ꝛ regẽ irlimoꝝ gravis peroꝛtio orta est. Nam legatus vniuersoꝝ sibi ejercituũ vsurpabat dñium. et omes ab illo dependere videbãtur. Insup ꝛ damiate vrbis capciõem sibi attribuere nolebat. Quã ob cãm credit' Johem regẽ castra fidelium relinq̃re festinãs in syriaꝫ ad sui excusatiõem multas ꝓtẽdẽs cãs. Ꝑterea reduꝫ in ꝓmiũ ꝓmittebat. Duobꝰ diebus multe naues victualibꝰ plene et diuersis regionibꝰ fidelium damiatã applicuerũt. ꝛ alie naues in ꝗbꝰ erãt mediolanẽsis ꝛ treuerẽsis archiepi. Fauẽtinus ꝛ reginus epi ꝛ nũcij imperatoris fredenci deferentes eius lras cuꝫ aureis bullis. eius in breui annunciantes aduẽtũ. Postea venerũt brixiensis epus ꝛ cũ eo de ytalia milicia copiosa. Legatus aũt dñi pape attẽdẽs tantã ꝑsonã ad dei obsequiũ cõgregatã volebat q̃ ꝑs taminuliter ꝓsumebat. videns q̃ ad ꝓgrediendũ in negocio nullo esset impedimentũ. Quare cõgregatis maioribꝰ ipe primo ꝛ soldanũ ꝓgressum suadebat: q̃ castra sua posuerat sup̃ vnam itinere vnius diei a damiata. Militares aũt manere huic exhortationi ꝓtradicebant. dicẽtes debere regẽ q̃ in ꝓmo venturus erat expectandũ nõ esse in exercitu aliqs cui vellent obedire. Sed pelagius legatus nõ obstante ꝓtradictione militaris exercitus cõsilio iudicabat. ꝓcedendũ. Mouebat ad hoc ꝛõ: quẽ habebat ad dilationẽ xp̃iani nois. Insup et liber ille de q̃ ꝛ retulimus ipm inducebat: in quo ꝓmittebat̃ machometi sectentesimus annus: quo fm saracenoꝝ ꝓphetas lex ꝛ gens velet expirare. ꝛ q̃ de hyspania veniret q̃ supstitionem illam aboleret. Et ideo legatus q̃ de hyspania erat illũ libꝝ verissimũ estimabat. Preterea eũs publice ꝓdicabat q̃ dauid rex vtriusq; indie ad xp̃ianoꝝ auxiliũ festinabat saracenos impugnaturus. Adducebatq; fecũ feroces nationes. q̃ more belluino boues devorarẽt. Sed ablq; rege vt dictũ est militaris manus de damiata educi nõ poterat. Unde legatus videns q̃ sine ꝑsentia regis: negocia ꝓcedere nõ valebat. solennes ad eũ direxit legatos. deprecãs vt comparitẽdo exercitui xp̃iano. ecclesie romane se filiũ demõstraret: ꝛ ad exercitũ q̃ tanto ẽs delidabat affectu rediret. Rex ꝛo vt erat bõ sapiẽs q̃uis reputaret indignũ vt in eius ꝓuintia militares res ꝑ sacerdotes administrarent: attñ eius volens voluntati satisfacere romane ecclesie obedire mãdatis collectis his xp̃ianis q̃ i syria remãserãt: recessus ẽ damiatã. Ubi cũ venissẽ legati ꝓsilio de ꝓcedendo diuadebat cõo dicto. Quisi eo tpe ꝑlus xp̃ianus ꝓcederet. nec ꝑ terrã nec ꝑ aquaꝫ xp̃iano ꝑlo a damiata poterat subuenire. maxime cũ ꝑs instaret q̃ nil⁹ flumẽ inundaret. Legat⁹ aũ moleste nimis ferẽs eũ que a dño rege pradẽtur ꝛ ꝓsilte dicebãt: execũcabat omnes generaliter dñus negocij turbatores. Videns aũt rex animũ legati ab eo ꝓposito remoueri nõ posse. ꝛ inuitus: obtulit se cum his q̃ eius castra sequebant. exq̃ ita iudicabat legatus romane ecclesie ꝓfecturus.

Igitur deliberato .§.iiij.

ꝓgressu dño rege Johes totius xp̃iani exercit⁹ ductor ac capitaneus ꝓstitutus. fecit ꝑ vrbẽ generaliter ꝓclamari vt in festo aplorꝝ petri ꝛ pauli omes q̃ ferre arma poterãt. extra ciuitatẽ egressi vexillũ ecclie romane ac suũ ꝛ hostes fidei seq̃rent. fecit. ꝑ duos mensibꝰ victualia deportantes Die igit' assignata gens xp̃ianoꝝ quasi vir vnus e ciuitate egressus. ipe future mercedis ꝛ vitus iter ꝛ soldanũ arripuit: caute ꝛ ordinate ꝓgredies. Erãt aũt in eo dei viuẽtis exercitu. lxx. milia armatoꝝ. q̃ omes erant ad bella genitissimi. Soldanus aũt q̃uis innumerã secũ tam pedites q̃ equites multitudinẽ habet. ꝓ sideras latinoꝝ fortitudinẽ timuit illis occurrere. ꝛ suoꝝ diuisis copijs viarũ aditꝰ ꝑ q̃s nõ transiret occupauit. adeo vias obstruxit: vt ad xp̃ianoꝝ exercitũ nec victualia ex ciuitate referri poterãt. nec qui ad ciuitatis custodiã remãserãt ꝛ quoꝝ adhuc magna erat multitudo ꝛ exercitui ꝑ poterãt subuenire. Stetit alqbus diebꝰ q̃ immotus exercitus. Unde ꝛ victualia ceperãt eis deficere ꝛ inde horenda fames exercitu seniebat. Accessit ꝓterea ad malorꝝ cumulũ. q̃ nilus fluuius more

solito p egyptū se incipiebat extendere. vñ aque vsq; ad locū in q̄ xpiana erāt agmina puenerant: adeo vt vsq; ad pedi candlas in sceno aq̄ palustrib⁹ ambularēt. vñ accidebat q̄ multa aq̄ humiditate residuū victualiū vt̄ periret. Videres tuq; se vltra nō posse p gredi. nec ibi sine euidēti periculo remanere: deliberauerūt ab suo vrbem si possent remeare. Itaq; in tēpestate noctis silentio castra mouerūt. Sed quidā de exercitu ex poncis alemānie in ipō recessu sua castra cremauerūt. quoq; ignes videres hostes. ac (vt erat) nīoq; ad vrbem reditū estimātes. arrepti armis nīos infecquunt. ac viaq; aditus obstructēs illis fugam negabāt. Factāq; est peccatis nostris exigentib⁹ vt in eo loco p cluderet exercitus. in quo vsq; ad genua excrescentib⁹ aquis starēt. Qui tū ex fugatū ex equatū ex fame q̄ immobiles facti aggredientib⁹ eos vndiq; hostib⁹ resistere nō valebant. Qua de re multi illa die ceciderūt. Mirabile dictu. cū iam ab infidelib⁹ q̄ captū tenerēt. Soldanus ad regē p legatū missis nūcijs de pcordia tractare cepit. Et post multas vtriusq; ptis allegationes. tandem in hāc modum composuerūt. vt xpiani vrbē damiatā quā saracenis abstulerāt restituerēt: et soldanus p se ac populo suo p octo annis treugas daret: et ptem crucis dñice. quā soldanus a turcis aportauerat redderet. Preterea vtriusq; pli captiuos tam xpiani q̄ saraceni redderent. Soldanus aūt dū hec tractarent' nīoq; calamitatib⁹ cōpaticus. cū audiret illos fame miserabili affici. quadā naturali ꝓpassione motus abundanter victui necessaria q̄ usq; rediret damiatam gratis maxime pauperibus fecit erbiben.

Hi vero qui apud .§.iiii.

damiatā ad custodiā vrbis remāserāt. audito suoq; miserabili casu: se in lamēta dederunt. Sed postq̄ apud illos ꝑtū ē q̄ cum saracenis de reddēda vrbe (quā tot labor⁹ et piculis acq̄sierant) erat ꝓpositum: grauis inter illos discordia orta est. Nam vneri ianuēses. pisani. siculi. ac alij imp⁹ nobiles. psiderātes quāta vilitas xpianitatis in tanta vrbe capta accreseebat: ipsam reddere in fidelib⁹ denegabāt. et se ad illā defendēdam omnib⁹ postpositis piculis ꝓparabant. Sed ceteri xpiani cū militia templi: hospitalis. et alij nobiles q̄ de regno francoq; ibi erāt fratres calamitatib⁹ ꝓpatiētes. ipsam restituere saracenis intra ꝓmissa legati. et regis oīno volebāt. Adeoq; inter illos hec ꝓtentio crevit. vt qui vrbē nolebant reddi. arrepti armis oīa pallacia q̄ ab alijs tenebant' expugnauerūt. ac vrbem totam in suā redegerūt potestatē. Dō postq̄ nostri q̄ quasi captiui tenebant' audierūt. missis ad vrbē solennibus nunciis. renūciauerūt his qui ciuitatē occupauerāt. vt nisi q̄dam fm pacta q̄ inē eos et saracenos inita erāt. damiatā redderent. ipi acbonensem vrbem traderent saracenis. Hoc audito timuerūt valde. Naz plerisq; ex eis et uxores et uxores et familias habebāt in acbon. q̄re bito inē se ꝓsilio. oīno deliberauerūt vrbē reddē. ac exercitū qui tot⁹ erat' tribulatōib⁹ liberare. Preconizatū est q̄p vrbē. vt omis q̄ in vrbe erāt xpiani in vigilia natiuitat' beate marie ex vrbe migrarēt. Ad quā vocē tāt⁹ clamor plā gentiuq; ortus ē. vt vsq; ad aliqua miliaria audiret'. Itaq; die statuta cū vniuersa suppellectili exeuntes vrbez intra flumū tentoria sua collocarūt. Cū aūt naues q̄ erāt i portu ad portādā tātā multitudinē cū eor⁹ suppellectili nō sufficerēt: supplicauerūt soldanū. vt hos q̄ remanserāt cur se curo p ductu faceret reduci palestinā. Qui petitionē libēter annuēs filio suo p obside dato. lrr. milia. ꝓmissi cui sex⁹ usq; acbon per deserta arenosam tedoci cū multa seruitute mandauit. Insup bis q̄ res suas nec p mare nec p terrā hic deferre poterāt: ad illas postmodū reuehendas vnius anni spacia ꝓcesserat. Sicq; in die natiuitatis beate marie ꝓdus ille saracenoq; ꝓfus damiatam quā amiserat recepit in suam: xpiani vo in die terāi asc̄dētes naues multo dolore affecti in syriam redierunt. Anno sequenti Henricus comes nīuersensis in francia vir magnanimus et ecclesiasticoq; iurīū ꝓsecutor. fidei clipeus. hereticoq; ꝓsecutor. iustitie cultor: veneno vt dī sibi dato migrauit ad dñm. Rex igit' hierosolimitanus Iohes ꝓfat⁹. anno dñi. M. ccxxij. ex amissione damiate et xpianoq; in ouente tribulatiōe volens. ꝓposito (vt poterat) consulatus statu q̄s tenebat in syria: cū satis modica comitiua trāsfretauit ad ptes occidentales: a romana eccia et principibus xpianoq; penitus auxilij. Veniēs igit' romā a papa honorio gratiose receptus est. Et vt posset babē adiutoriū q̄ postulabat ad preces eius et aliq; sibi recōciliauit bonorius papa fredericū imp atorē. ꝓnitentē et restituē terras ecclesie. et in recompensatiōe iniurie facte ecclesie sibi ꝓmisit accedere ad terrā scām cū copijs suis ad recuperandā ipē signū crucis a papa suscipies. Insup et Iohis regis ierusalimitani filiā vnicā duxit vxorē. Qui tū vt infra dicet' nec ad terrā scām accessit. et a ꝑsecutiōne eccie nō cessauit. et vxorē illā male tractauit: ac etiā regē ierusalimitanū socerum suū. Eodē anno ipe rex hierosolimitanus in hyspaniā limina Iacobi apli visitaturus accessit. Ibiq; filia regis galicie vxorē accepit. Exinde transfretauit in angliaz. vbi tā a rege quā a baronib⁹ multa ei donaria in subsidiū terre sancte ꝓferuntur.

Post hec de regno .§.v.

francie: morte Philippi regis eius et Ludouico filio eius et actib⁹ aliq̄ referunt' et dyas. Iob. de col. In diebus illis cometes magna apparuit. versus regnū francie radios suos dirigēs. fuste philippi regis signās transitum. Ipo em anno cū esset apud medūtā sui regni castrū. ad extremū vite venientes suā inē cetera cōdēs testm. Regi hierosolimitani iohanni cētum milia pisensiū in subsidiū terre sancte legauit. Totidē templarijs. et totidē hospitalarijs. Uir certe mirabilis fuit. et oī memoria dignus. Cui post karolū magnū vix aliq̄s similis potuit inueniri ex regib⁹ frāc̄e. Fuit aūt hic philippus forma venustus. corpe decēs. facie letus. colore rubens. fide catholicus. munificētia largus. ꝓsilio prudens. dicti tenax. in iudicijs velox et rectus. in rebo bellicis exercitissimus et fortunatissimus. Nas anglicos ex regno francoq; multis plis victos expulit. ateq; totā terrā quā reges anglor⁹ in regno francoq; possederāt occupauit. f. comitatū viromādensez. bellimontensez. pontiensez. alencionensem. cenomanensem. turonensem. andeganensem et pictauensem. Insup et ducatū vniuersum normānie. qō a tpe rollonis dum ꝓtrectos. xv. annos sub dūo normannoq; ducez et anglor⁹ regū fuerat: sub dītione regni francoq; redupit. Ottonē romanoq; imp atorē. sibi depositū bello grauissimo ꝓfligauit. Acetāme matimā ptē sub iugauit. Et demū a morte ipe supatus est: sepult⁹ honorifice in ecclesia beati dyonisij. Successit aūt ei in regno Ludouicus filius eius anno etatis sue. xxxvij. Qui octauo ydus augusti macū blancha vxore sua scā muliere. remis ab archiepō remensi solēniter coronatus est. In qua coronatiōe interfuit Iohes rex ierusalimitanus. et principum et baronū multitudo copiosa. Anno aē dñi. M. ccxxiij. rex francoq; Ludouicus demēse madij apud pariſ⁹ solēne pcilii celebrauit. in quo legatus aplice sedis ab honorio papa destinatus: ad pdicādū crucē ꝑ hereticos interfuit Post pcilii aūt Ludouicus ꝓgregato suoq; exercitu cōtra regni rebelles egredit'. et turonis venit. Inde moto exercitu q̄dā castq; munitissimū. qđ p rege anglor⁹ tenebatur expugnauit. Quo expugnato ꝑfus sctm Iohem angeliacū acies direxit. Burgenses audito eius aduētu pacifice castq; reddūt. et ligā et debitēs et fidelitatem. Rex aūt multo castre rupellā obsidet. cui cū oppidani abēdia virili' restitissent desperantes ad postremū a rege anglor⁹ posse bē succursus. salutis rebo atq; ꝓmissa fidelitate iurata illi castq; ipm nobilissimū resignarūt. Quoq; exemplū

secuti lenionicenses ꝛ petragoricenses. ceteroq; vrbes que citra garumnā fluuiū erant: regi fidelitatē ꝓmiserūt. Anno sequēti venit quidā in flandriā. q̄ se ꝓtendebat baldinum quondā comitē flandrie ꝛ ꝯstantinopolitanū imꝑatorem fingebat. asserēs se de carcere blanchoꝝ occulte liberatū miraculose. Erat aūt sermone facundus. corpore ꝓcerus in rēsponsis valde circūspectus. in rebo bellicis et alijs agēdis valde ꝓuidus. Quē videntes ꝯplurimi signa illius ꝑcipis in eo deꝑhendebant. nemō ꝛ multa ab eo audientes et vera esse recognoscentes: eū tanq̄ verū dōm suū illum recognouerūt. atq; filiā eiusdem baldini flandrie comitissam quā habebāt valde extolsam: ex tota flandria eiecerūt. Lo mitissa aūt tū quasi omni flandria amissa ad regē francoꝝ dōm suū se ꝓtulit. deprecando vt suū illi restituere. comitatū: quez sibi homo vilis ꝛ ignotus fraudulenter abstulerat. Rex aūt comitē cōpatiēs cū esset apud peronā oppidū dictū: ꝓsendo baldinum data fecuritate ad se vocauit. q̄ cū magna hoīm comitiua ad regem accessit ꝓsentat. vbi cum esset rex in ꝑtibus dōi legati papē: tū ipe tuꝝ alij multa ab eo petierūt. vicz q̄s osnauerat eis in militez. vbi fecerat homagiū ꝑi suo ꝓdilippo. ꝛ vbi fuerint nuptie celebrate ꝛ q̄ solennitate inter ipm ꝛ vroꝛē eius. ad q̄ quasi indignata cōtā oibo rīdere nolunt. Tūc vere ꝓperiens illū ob lucrū ꝙ fingere mādauit illi vt infra triduū ex omni regno suo egrederet. dans illi vt ꝓmiserat ꝓductū. atq; licentiā redeundi: q̄ apud valēcianis rediēs: a multis q̄ illū sc̄ḡbāt desert. Et ꝑ vndra dictū castrū capit. ꝙ a plebe ꝓtin⁹ liberat. Fit ḡ ꝙ fiādrā bostilis vastatō. Demū ipe de fraude sua ꝓscius. cū fugit cū paucis: ꝙ tū a q̄dā milite capit. capens comitisse tradit flandrēsi. Que diuersis penis ipm cruciās: tādē illū patibulo fuspēdi fecit. Dū ꝙ in regno frācoꝝ gerunt. rex angloꝝ henricus oīm platoꝝ ac ꝓcipum sui regni ꝛ cilio ꝙ regato cotā illis expostulat qualiter rex frācoꝝ iniuste ea q̄ ꝓdecessores sui reges in regno frācoꝝ iusto longo tpe possederāt: maxime in aquitānia occupauerat. vñ petebat ad illa recopanda: vt sibi auxilium ꝓstarent. Qui regi suo ꝓ ariētes vnanimiter inter se tam clerici q̄ laici decreuerūt ꝛ fideliter ꝓmiserūt. ꝙ regni bonore ac ꝓseruatione quindecimā ꝑtē oīm bonoꝝ mobiliū se ei daturos. Et qua pecunia. que q̄ infinita fuit. trecentaq; nauiū classem armatā cū fratre suo Richardo iuuene apud burdegalā aquitanie vehem mīsit. Qui veniēs scīi machariū castrum obsidet ꝛ expugnat. Quo expugnato vniuersam regionē cede ꝛ incendijs molestare cepit. Insu per ꝛ nolam villā populosissimā obsedit. Sed oppidani ꝙ de regis frācoꝝ auxilio ꝓsumebāt viriliter se defendunt. Ad q̄z auxiliū rex francoꝝ ludouicus marescallū suū cum multitudine militū destinauit. Quoꝝ audito aduētu Richardus soluta obsidiōe illis ad ouīe fluuiū vt illoꝝ transitū impediret occurrit. Galli ꝙ residentibo anglis vltra nō valētibo trāsire. finoliū castrū citra fluuiū obsessū expugnant.

Anno aūt ꝓcedē .§.vi.

tis. ab incarnatiōe. M.ccxviij. Comes tholosanus Raymundus ꝙ erat fautor ꝛ defensor hereticoꝝ ꝛ alij albigenses missis romā ad papā legatis: spondēt se romane ecclie velle stare mandatis. Quare bonorius papa mandauit narbonēsi archiepo vt dictū comitē cū suis adherentibo audiret ac oia sibi scripto referret. Qui ꝓcuratis tot⁹ puincie epis atq; platis. ipis ꝓsentibus iuramentū ipius comitis ꝙ staret ecclie romane mādatis recepit: ꝛ post eū ab oībus alijs baronibo ꝙ de fauore hereticoꝝ erāt suspecti. quibus iuramētis suscepcis mandauit sub virtute ꝓbitis iuramēti. ꝙ terras suas securas ꝛ romane ecclie obedientes redderent: clericis redditus suos integros restituerent: illisq; ꝓ illatis dāpnis. xxv. marcaz darent. quā pecunie quātitatē infra tres annos assignarēt: ꝛ ꝙ de hereticis ꝓbellis vel ꝓuictis iudicia facerēt: ꝛ ꝙ posse eoꝝ hereticā prauitatem ab illa puincia extirparent. Anno dñi. M.ccxvj. circa ascensionē dñi: prefatus rex Ludouicus cū exercitu cruce signatoꝝ bituris ꝓcessit. Inde ꝓ mediū ꝛ lugdunum transeuntes auinionē ꝓuenit. Ipe aūt rex ludouic⁹ cū pluribus regni sui ꝓcerib⁹ ꝛ ꝓuincialibus anno ꝓcedēti per manū romani legati cardinalis signū crucis acceperat. cōtra hereticos albigenses. Hi aūt heretici ꝓdemnabāt nuptias. ꝛ comedebāt carnes. ꝛ in multis alijs articulis errabant. Quibo hereticis fautēs auunionēses. p. vij. annos rebelles romane eccie ꝛ excōicati manserant. Attamen cōtra pacta regi translitū negantes armati occurrūt. Vnde rex indignatus ciuitatē obsedit. tribo mensibo impugnat. In cuius obsidiōe vir catholicus Guido comes letifi. li lapide petrarie ꝑcussus moꝛit. Ex cui⁹ morte rex adimpugnādā ciuitatem magis animat. q̄uis pestilētia seua eius exercitū diminuisset. Nam ꝓ dies duo milia hominū ibi mortui sunt. inter q̄s lemouicēsis epūs decessit. vnde multi suadebant ab obsidione recedēdū. Sed rex iuramēto firmauerat se nō recessurū nisi expugnata ciuitate. Lineu ro videntes regis magnanimitatem atq; constantiā datis vocentis obsidibus iurāt se stare sancte ecclesie mādatis. Juramento itaq; ꝓstito. mandante legato fossata: que circa ciuitatē fecerant cines replent. Trecenta eiꝝ suis turribo palacia diruuntur. Muri fundituꝰ destruuntur. Quibus omnibus completis villa ab excommunicatione absoluitur. Rex aūt inde amoto exercitu ciuitates: castra: ac fortalicia per totā ꝓuinciam vsq; tholosam ad quatuor leucas in suam redegit potestatem. Sed in exercitu durante peste rex dimisso bamberto de bello ioco ad tuitionem regionis ad redeundum iter aggreditur. Sed in itinere comes nomannensis ꝛ remensis archiepiscop⁹ moriuntur. Et ipse rex in ipa via infirmatus apud moretum pascit in octauis omnium sanctoꝝ moritur. Anno dñi millesimo. ccxvj. vir certe catholicus et fidelis. Qui nunq̄ carnem suam nili cum vxore sua: dicitur ingnasse. Cuius corpus ad sepeliendū ad ecclesiā sancti Dionisij transfertur. Quo anno etiam papa Honorius moritur. Prefato Ludouico regi successit in regno Ludouicus filius eius sanctus. vt dicetur infra de ipo. Hic principio regni sui ꝑa prefatos albigenses hereticos. q̄ fracto iuramento redierant ad vomitum militā magnā destinauit. cui exercitui prefuit walhelmus ꝛ calumniato Profecto comes quidam qui eis fauebat cum videret se non posse reſistere regi francorum. se suaq; in ditione posuit regis. ꝛ demo mādatis ecclie stare iurauit. Sz more solito fidem frangens. castrum quod sarazin dr̄ qō rex ludouicus munierat obsedit: obsessumq; varijs modis impugnabat. Sed ſymon bituricensis archiepus. qui illis diebus bituricensem dyocesim visitabat. audiens ab hereticis vrgeri dictum castrum. atq; ob defectum victualium pene ad extremum deductum. zelo fidei accensus. accersito bonifacio nepote suo qui tūc primā cū quibusdā regni francie baronibo rediens in illis partibus applicuerat. collecta etiam mūtum ꝛ quorundam stipendiariorum ali quali multitudine. ꝓuocatis etiam vicinis episcopis cū fidelibo gpō qui illi sequi voluerūt. in anglōm obsessoꝝ ꝓperauit atq; inter calix ꝛ comitis exercitū se medium posuit ꝛ illis protunc vt potuit ministrauit auxilius in victualib⁹ ꝓuidendo. Demum cum videret negocium vires suas excedere. cum obsidionem soluere nō posset: tristis et dolens recessit. Circa illud tempus facta est pausus inter scolares ꝛ cines dissensio adeoq; processit: vt ad temꝑ illud illud ac multitudo mirabilis scolarium: que ex omni plaga: que sub celo est ibidem conflagrerat. recederent. q̄ rum alij remis: alij andegauis: alij aurelianis. alij in anglia: alij in lombardiam apud bononiam migrarent.

Capitulū quartū.

Onorio tercio ex hac luce liberato. creatus est canonice pontifex ſ̄mus gregorius huius nois nonꝰ: ⁊ in numero ordinꝫ. clerr. de anania ciuitate campanie oriundus. q̄ ꝑ nos dictus est Ugolinus. ⁊ fuit in sede Petri annis. xiij. viij vtiq; venerabilis vite ⁊ multe pndētie ac ſcientie. Inchoauit aūt suū papatū anno dñi. M. ccxxvj. Ab initio uidi. q̄nquies millesimo. clxxviij. Sctm maiose nu merū. anno sexte millesimo. cccxxviij. Hic sctōz cathalogo solemniter ascripsit fundatores ordinū mendicantiū. Beatū Dñicum. cuius exequijs se reppulit cū essꝫ legatus in bononia. nō ignorās sanctā eius in vīo zuersationem ⁊ beatum franciscū quē tenere diligebat i cardinalatu cōstitutꝫ. ꝓmouꝫ ordinis eius. ⁊ cui ꝓnunciauerat ad papatū ꝓmouendū. Hic etiā decretales epłas diuersis destinatas ⁊ ordinatas in cōciliis vniuersalibꝫ. ab Alexādro. iij. vsq; ad tp̄s suū que dispersa erāt in diuersis voluminibꝫ: ⁊ aliqua extranea ganta redigi fecit in vnū volumē distinctum in quinq; libꝫ. ⁊ sub diuersis titulis p sanctū virū. ⁊ iuste pnillimū mgrm Raymādū de pennaforticatholanū fratrē ordinis ꝓdicatoꝝ tūc suū capellanū ⁊ secretariū expeditoē cansaꝝ pauperꝝ: ⁊ ipm mādauit obseruari Dro maioti aūt ꝓte vt de se pater sunt innocētij. iij. Sūt et multe Alexandri. iij. ⁊ aliq̄ bononj. iij. aliq̄e etiā Lucij vrbani. clemētis: ⁊ celestini: qui fuerūt post alexandꝝ. iij. ⁊ ante Innocētiū. iij. Ultime ſo in singlis titulis decretales sunt ipsius gregorij. q̄ sunt bene: ⁊ multū substantiales. Aliqñ ſo in pincipio titulorꝝ ponunt aliq̄ statuta pciorꝝ ⁊ victa dectorꝝ ꝑ pauca. ⁊ sup his decretalibꝫ facte sunt infinite lecture. vt Innocētij. r. Hostiensis. Johañ. que sunt maiotis auctoritatis. Deinde etiā Joh. de lignano. Petri de ancharano. Anthonij de butrio. Abbatis de sycilia. Francisci zamberellis. Johañ. de ymola: et multe alie glose. tū eaꝝ que p textū declarant: a doctoribꝫ sunt bernardi. Hunc gregoriū cōinne quasi ꝓsecutꝰ est Fredericus scdus. Hic cū in principio sui pontificat⁹ eum ꝓbostatus fuisset. vt inuestituras pōtificū ⁊ collatiōes beneficiorꝝ nō vsurparet. terras plīas ecclesie restituēt. clericos tallijs nō grauaret. censuꝫ debitum de feudis redderet. Ille superbia ⁊ auaricia plen⁹ nec nō ⁊ aliꝫs vicijs. vt plenius in cap. ſequnti dicet. nō se in aliquo pmēdauit: ſ̄ cōinne ꝓsecutionibꝫ ecclesie ⁊ sceleribꝫ suis maiora addidit. ꝓpter qꝫ gregoꝝ. cū excōicauit iterum ⁊ de nouo: qd̄ et fecerat bonorius. Insup maledictus ille Fredericus miłos saracenos q̄ habitabāt in mōtibꝫ in locis siluestribꝫ. vt magis teneret boies regni sub timore et subiectione. fecit eos de locis suis exire cū pmissionibꝫ magnis: ⁊ posuit eos in apulia in quadā ciuitate antiq̄ tūc deserta ⁊ desolata: que olim fuerat in colligatiōe cū romanis ſ̄ destructa a sannitis. i. bonenentanis. q̄ tunc vocabat licera. nūc dicit nuceria saracenoꝝ. Reliq̄etes dictam ciuitatē multiplicati sunt vsq; ad .xx. milia hominum expeditoꝝ ad pugnam. Hi discurrētes p apuliā aliq̄n intulerūt multa damna.

Cum aūt Johan. .ij.

nes rex yrlm amissa damiata ⁊ yrlm destructa a Soldano venisset ad gregoriū papā. p adiutorio ⁊ terra sancta recuperāda. ⁊ inuenisset eū satis afflictū ⁊ molestatū a federico imperatore. questus ipm Fredericū rebellari pape oīdens magnā vtilitatē inde segnēdā ecclesie in recuperatōne terre sancte: cū Fridericus esset multū potēs in terra ⁊ mari. vtpote qui imperator ⁊ rex sycilie ⁊ valde famosus in orbe. Cui rei demū ponsset acquiescit. ꝓmittente ipso Federico terras eccie restituere ⁊ iura eius non ꝓturbare: ac etiā in satisfactionē gestoꝝ ꝑ ecclesiā ꝑgere in subsidium terre sctē cū magnis copijs. Qd̄ ⁊ iurauit ac etiā defendere eus ꝑ insolentiā romanoꝝ ⁊ molestijs. ꝓpter qd̄ grego. signoꝝ crucis eius pectori vel humeris affixit: assignās ei terminū infra quē ꝑpatis ad hmōi necessarijs iter assumeret vltrā mare. Et ad magis amiciciā ꝓmouendā ⁊ reconciliationem firmandā. ipse grego. dedit frederico in vxorē filiā vnicā dicti regis yrlm de beneplacito eius. cū defuncta iaz erat vxor prima ipius frederici. Et de bona fecit eam ad vrbē adduci: vbi cū magna solemnitate celebrate sūt nuptie. et q̄ filiū habuit nocte Jordanē. q̄ tū circa vitā finiuit. Interea papa greg. cū oī vigilantia ⁊ solertia ꝓpara dusse ex mtis nationibꝫ bonā. nōnullos impatoris sui. ꝓmisse facta de trāsfretādo ⁊ subsidiū terre sancte. Qui facta ⁊ ipse sua copiosa ꝓpatiōe cū legato apīce sedis: quez papa ꝓfecit expeditōis terrestris ⁊ maritime ex bonōnia ciuitate apte ꝑ mare iter assumpserūt. et cū nauigassent nō multū imperator vt infidelis ⁊ subdolus cū decessit ab alijs galeis ⁊ nauibꝫ. ⁊ reuersus cū suis in apuliā ē cū magno scādalo et damno xp̄ianitatis. ꝓpter qꝫ papa cū curia tota indignatus ꝑ eū: vt pius ⁊ ꝓbitatis iterū eū excōicauit. Cūm aūt huius sue reuersionis ⁊ nō ꝓsecutionis itineris vltramarini allegabat ipse impator cū suis. ad excusandas excusatōnes in petis fuisse et eo: q̄ ꝓpter summū pontificē cōuenisse cū Jolbe regie yrlm in Bari. qꝫ ipso impatore morā trahēte in petis syrie. Jolbes rex yrlm cū adiutorio pape regnū apulie ⁊ sycilie ꝑ fridericū facere rebellare. Aliꝫ ſo cūm bn⁹ affignabāt. qz iā impator receptis lris cū nūcijs ⁊ magnis mūeribꝫ a soldano babilonie. iā cū eo zuenerat impedire trāsitū xp̄ianoꝝ ad ptes illas. ꝓ multā saracēni time bāt ꝓpter multitudinē. fortitudinē ⁊ industriā eoꝝ. Quo facto soldan⁹ ꝓmittebat se bonū regnū yrlm tuus sine bello ⁊ sanguinis effusione. Que cā vtraq; satis manifesta est ex his: q̄ postea secuta sunt. Dō hec anno dñi M. ccxxviij. Fredericus ꝑat⁹ ꝓpatis magnis copijs iter, arripuit ꝑ se ad terrā scām sine rēdinōe pape vt lucēria c⁹ ⁊ magis vt credit' ad capiēdū regnū yrlm tuus sibi ꝓmissum a soldano q̄ ob zēlū fidei vt vtilitatē xp̄ianoꝝ. Cui rei signū fuit. q⁹ postq̄ applicuit acri: ꝓmissa simulauit sua cū ꝓte exercitus sui. q̄ nō attendit ad pugnādum ꝑ saracenos. ſ̄ ꝑa xp̄ianos. Vñ cū reuerterent xp̄iani pegrini cū magna ꝓda. quā tulerāt saracenis ⁊ cū multis captiuis. victus sinicallus obuijs eis bellum cuz ipsis gessit multos ex fidelibꝫ interficiens plures captinos faciēs: ꝓdā de manibꝫ eoꝝ eripiēs. Dō totū dō fecisse ꝓpter compositiones factas cū soldano. Unde sepe adinuicē mittebāt nūcios ⁊ lras ⁊ magna enxenia. Et in ciuitate acri voluit destruere templū tēplarijs ⁊ plura castra fecit eis auferri. Misit ergo etiā imator ad gregoriū papā oratores suos postulans instanter vt cum deberet absolui ab excommunicatione cum implesset iuramentum suum in eundo ad terrā sanctam. Sed papa omnino recusauit cum iam sibi innotuisset a venientibꝫ ex syria ⁊ a patriarcha hierosolimitano et magistro templi ⁊ hospitalis et pluribus: q⁹ nullum beneficiū imperator xp̄ianis impendebat. neq; ꝑsebat cū dñis ꝓlatis ⁊ baronibꝫ fidelibus. nec intendebat recuperationi terre sancte: ſ̄ tractatū faciebat cū soldano et saracenis. Qui tractatus concorditer fuit ꝑ hunc modum. qz soldanus restituit quiete ciuitatem yrlm imperatori. excepto templo dñi. quod voluit vt remaneret saracenis. vt ī eo clamaret la. la. la. ⁊ maumeth inuocaretur. Cui rei consensit imperator in despectum templariorum. Tradidit qꝫ sibi totum regnum yrlm tuum exceptis quibusdaz castris fortissimis. Huic pacj ⁊ concordie nō assensit legatus domini pape cardinalis. nec patriarcha hierosolimitan⁹. nec templarij nec hospitalarij neq; alij barones ⁊ dñi in syria nec capitanei pegrinoꝝ: quia omnibꝫ bis visa est par fraudulenta ⁊ in damnum ⁊ erubescētiam xp̄ianoꝝ ⁊ impedimentū conquestus terre sancte. Imperator cū ꝑ nō curando prexit cū baronibꝫ suis ⁊ cū magistro mansionis alemā neq; ad capiendam possessionem yrlm. ⁊ ibi fecit se coronari in regem yrlm in medio. xl. anno dñi. M. ccxxv. Mittēs

postmodum viuersos oratores ad significandū pape.regi francie ⁊ alijs regibꝫ ⁊ principibꝫ xpianitatis:quomodo corona suscepterat regni ⁊ limitam.

Lū aūt fratres pze .§.ii.

dicatores ⁊ minores vocati ad hoc a papa Gregorio exhortatione sua ⁊ predicatōe de regno francie ⁊ alijs regionibꝫ.barones ⁊ quasi infinitum ꝓpls ad transfretandum in subsidiū terre icē ꝓgregassent.ac ꝓpationē eoꝝ quatuor annoꝝ spaciū papa dedisset.Demum iter assumentes achon ꝑ mare nauigātes applicuerūt.inter qs fuerūt magis famosi ⁊ principaliores.Petrus comes britānie.henricus comes de larro.Almaricus comes de montefforti.richardus frat regis anglie.Anselmus dinsula ⁊ alij.Omniū aūt caput ⁊ ductor erat theobaldus comes cāpanie: q ex successione patrui sui erat factus nauarre rex. Ꝑci ergo post paulationē q̄nosdā dies nec ꝑs terrent ociosi. verberare ceperūt quōs saracenos offenderēt vel aliquas munitionē eoꝝ expugnarēt. Inter hec comes britannie petrus cōi neglecto ꝓsilio quibusdā sibi adherentibꝫ egredions.expugnatis aliq̄bꝫ mūcipijs maximā predā hominū ⁊ alioꝝ secū traxit. Videtes ꝙo relig q tam posse eo miti petro cessarat. eius exēplo ꝓuocati simile q̄d attemptare voluerūt. Igit ordinatis copijs de mane vrbē egredientes.cū tota die et nocte sequenti egressent in locis fabulosis se inuenerūt nō longe a gazza ciuitate. erat in gazza tunc multitudo saracenoꝝ:q xpianoꝝ ꝑ exploratores pfidētes aduentū insidijs positis nostros aggressi sūt. Ad q̄s ꝓnū imperū licet aliquantulū restitissent ad postremū fame vigilijs ⁊ lassitudine fessi cesserūt. Factiq̄ ē vt oēs aut occisi aut capti sunt. Comite henrico capto vel occisorꝫ comes montissoris cū multis nobilibꝫ capt⁹ ē. Ꝓ hec comes richardus frater regis anglie cū magna comitiua sequentes achon inuenies turbatū exercitū ex illo infortunio videns se nō posse ꝓficere cōtra saracenos.tredecim gam fecit cū eis ꝑ annos. viij.

Papa vero Gre .§.iii.

gorius audita nequicia imperatoris ⁊ dolosa pace cū soldano inita.vltra sniam excōicationis latā ꝓtra eū ordinauit vt rex vrm Johannes q̄ tunc erat in lombardia.cū exercitu eccie in regnū apulie cū gentibꝫ annoꝝ intraret. Et vt hoīes regni illius fredericō rebellarent operam daret. Quod et factum ē.et ex hoc plures ciuitates ⁊ castra a subiectione imperatoris se subtraxerunt. Lū ꝙo hec nuncupata ei fuissent.q̄cinus recessit de puilo syrie relinquēs ibi loco sui siniscallum suū.cū multis ex copijs suis. Qui siniscallus ad aliud nō vacabat nisi ad suscitandū plāq̄ ꝑ barones xpicolas syrie.vt occuparet ciuitates eoꝝ ⁊ castra. q̄ antecessores eoꝝ cū multo sudore ⁊ sanguinis effusione sibi acq̄sierant a saracenis iniuste pollicentibꝫ auferētes. Et ꝑale pluꝝ gerens cū henrico rege cypri ⁊ baronibꝫ fidelibꝫ syrie eos rebellauit. Sed paulo post ipse sup atus apud cypꝝ:amisitq̄ in modico tpe q̄si totū regnū hierosolimitanū. Et saraceni abstulerūt ꝺ manibꝫ eius xpē ossessiones:q̄ erant inter ipm siniscallū ⁊ barones xpianoꝝ ⁊ saracenos. Fredericus aūt imperator cū duabꝫ galeis reuersus in regnū apulie.cepit recuperare ciuitates sibi rebellātes redeūtibꝫ ad obedientiā eius. Misit insup in alemāniam ꝑ cōradū filiū suū ⁊ ꝑ duce austrie: vt cū multitudine exercitus ad eū accederent. Et cū ipis aduenientibus regnus apulie q̄s in magna ꝑte sibi rebellauerat recuperauit. Quinetiā ⁊ pūmonia beati petri ac ducatū spoletanum: marchiam anchonitanā:ciuitatē bonenētanā:q̄ oia sūt de iure pleno eccē bosshiter inuadēs cū saracenis de nucera adductis ⁊ vsurpās sibi occupauit. Gregorius aūt papa cū iam cerneret q̄si se obsessum in vrbe ab imperatore ali quibꝫ et romanis nobilibꝫ pecunia ab imperatore corrupt sibi adherētibꝫ ꝛelo fidei accensus ⁊ potētia ꝛuris dei cōfortat⁹ eductis capitibꝫ apl̄oꝝ petri ⁊ pauli de ecclesia laterancnsi.⁊ manibꝫ xpiis in tabernaculo ea gestās cū omnibꝫ ꝛ oīonibꝫ pcessiōes fecit solennes cū cardinalibꝫ archiepis et epis aliisq̄s eccīaꝝ ꝓlatis ⁊ curia tota ossis p̄cipalēs eccīas vrbis visitās. Et q̄ re meritis apl̄oꝝ ꝙmot⁹ totus ꝓpls ad ꝙfūctionē ⁊ deuotionē retraxit se ab eo qs ii decreuerat.l.fauorē ꝓstare imperatoꝛi ꝑ papā. ⁊ toti affectū suū direxit in defensionē pape ⁊ sacrosancte eccīe contra imperatorē.ad qs etiā magis animandus papa ꝙcessit indulgentiā plenariā labor⁹ sanctꝫ ꝓ defensiōe eccīe. Quā ob rem imperator q̄ se ꝑficere ꝓparatū gressurū ad capiendū papā:sna spe frustratus ē. Ꝓtedicta cū nouitate intellecta ⁊ reuolutōe animi romanoꝝ timēs animositatē eoꝝ ñ est ausus vltra ꝓgredi in apuliaꝫ remeauit. Sicq̄ papa liberatus ē de ore leonis.afflictus tū ⁊ angustiatus ex terris ecclesie ab eo vsurpatis.ac etiā ex magnis ꝓsecutionibꝫ. q̄s inferebat ꝑ tusciā ⁊ lombardiā ꝑ ossos fideles inherentes ꝓti eccīe. In ea igit tēpestate ecclesia sita.decreuit ꝓ ⁊ vocatus pontifex ꝙcilium ꝙuocare in vrbe generale. Et ob hoc duos cardinales legatos destinauit in frāciā.l.dominū iacobū epm penestrinū.⁊ dūm oddonē epm portuē sem.ad reqrēdū auxiliū a rege francie ⁊ rege anglie ꝑ Fredericū oppssorē eccīe.⁊ ad sollicitandū ꝓlatos victoꝝ locoꝝ de accessu ad ꝙlium. Ad hoc hostatū ꝙmoti sūt omnes ꝓsidentes eccīam vltramontani ad veniēdū ad dictū cōcilū ⁊ fulminandā ꝑ impiū imperatorē. Et reuertētes cū multis epis:abbatibꝫ ⁊ prelatis alijs applicuerūt in nissa ꝓuincie vnus post alū. Et q̄ ꝑ lombardiā ⁊ tusciā transire nō poterāt.q̄ fredericus fecerat loca transitus cū gentibꝫ armoꝝ occupare ad impediendū transitū. Ideo mandauit papa gregoꝛ.ianuensibꝫ.vt in nauibꝫ eoꝝ debēt suscipe cardinales cū alijs prelatis et ꝙducere ad vrbem ad expensas eccīe. Qđ fuit executioni mandatū. Vñ ꝑficiūt armāt galeas ⁊ alia lignamīa maiora ⁊ miora numero q̄draginta.quoꝝ ꝙductos erat dominus Willelmus de briches ianuensis. Nō voluebat malignus hostis ecclesie Fredericus.ꝑ his auditis subito quasdam galeas armatas destinauit e regno ad portum pisanum.mandans pisanis quatenus fauebāt vt ⁊ alias ipē armarent. Miserat ei cū galeis filiū suum quendā sed illegitimū dictū Entium ad hoc vt victos cardinales ⁊ prelatos nauigijs ianuensium ꝓtos capere. Quadraginta igit galeis bene armatis q̄ū directos erat dōs Ugolinus pisanus: ꝓcipientes iter ianuensiū nauigioꝝ ꝓgressi sunt ꝓra eos inter portū pisanū ⁊ corsice insulā. Cardinales aūt ꝑ audientes rogarūt ꝙductos eoꝝ. vt declinaret ab occursu eoꝝ ꝑ altū mare.nec ꝓelium cū illis iniret:cū essent inimici multoplures ⁊ melius pusti. Sed conductor dictus Willelmus brichus re ⁊ nomine parui sensus ⁊ modice prudēte.superbia ductus ne videret pisanos timere illos ꝓtes audire no luit.ꝑ bellā cū pisanis suscepit. Quod vtiq̄ durū ⁊ mot̄iferū fuit. Sed in ꝓuo tempore succumbere naues ianuensiū fugate a pisanis. vnde ipsis captis multi ibi occisi sūt ⁊ multi capti. Et inter ceteros cardinales legati ⁊ ꝑsones alij ꝓlati ecclesiarum captiui ducti sunt in apulia ad imperatorem.qui in diuersis carceribꝫ collocatos diu tenuit eos. vbi et plures mortui sunt ex eis ex squalore carceris ⁊ aliarum incōmoditatum. Liberauit aūt ꝓlatos qui erāt ex francia ad requisitionē regis francie:⁊ cōminationē sibi relatam ꝓlatos de regno suo. Abbates enim clunacēsis. Cistercien̄sis. Clarevallen̄sis.archiepiscop⁹ rothomagen̄sis de francia in mari nauigantes ad concilium vt venirent capti sunt. Bituntinus archiepūs in mari submersus est cū multis alijs. Ipse aūt imperator timens potentiā francoꝝ:qui in vita remanserāt de carcere liberauit. Multi ex alijs prelatis fame et incommodis in carcere migrauerūt. Et ꝓpter tale scelus pisani excōmunicati denunciati sunt ⁊ interdicti. Et ex hoc secutū est primum prelium inter ianuenses et pisanos: in quo insto dei iudicio pisani

a ianuensibꝰ reuicti sunt. Circa ea tpa. anno dñi. M. cc. xl. post natale vsq; ad exaltationes scē crucis fuit siccitas magna. vnde ꝛ vina aut fontia: vel fine aq̄ bibi non possent.

Eo tpe vt refert vin. speculū hyst. apud cremonā facta ē tempestas maria. cecidit q̄ lapis grandinis ā q̄ erat cruc signatoris exp̄ssa. de quo q̄s iris scripta. Hic nazarenus rex sideoz. Cecidit q̄ in monasterio scī gabrielis ꝛ ad̄ in quā hq̄ factus lapis ille glacies inuenerūt monachi sibi eccles cuiusdam fratres cecutiēs ꝛ visum clare recepit.

Insuper postq̄z .§.iiii.

imꝑator recessit ab obsidione vrbis vt q̄ dictū ē ē. audito q̄ ciues mediolani. papie ꝛ bononie ꝛ alie pl̄es lōbardie ꝛ romādiole que sibi adheserant. rebellassent ab eo. et ad vnionē ecclie redissent. cū magnis copijs illuc profectus est bella plima mouēs ꝑ terras ptē eccle sequentes ꝛ abiuuātes. Hemū mediolanēses cū oi conatu suo ꝛ legati dñi pape ꝛ totius colligationis lombardie q̄ eccie adhebant: bellū mouēt cū imꝑatore loco victo cuna nouā. Et post magnū adinuicē ꝓflictum. mediolanenses cū eoz sequacibꝰ supati ꝛ victi sunt ab exercitu imꝑatoris. vii magnū damnū eis fecit. q̄ multis eoz interfectis ꝛ plurimis captis cū carractio suo vbi etiā capt⁹ est potestas mediolanēsis. q̄ filius erat ducis venetiaꝝ. ꝛ multis alijs nobilibꝰ de mediolano ꝛ ciuitatibꝰ aliꝑ lombardie. Quibꝰ ei captiuis ductis in apuliā dictū ꝑatem fecit imꝑator suspendi sup vnā turrim: q̄ erat in littore maris. Alios di uersis cruciatibꝰ totos fecit p̄mere. alios in carceribꝰ macerari. Et ex hac victoria recup̄auit statū suū ꝛ dñium ty rannicū lombardie amissum. Exinde cū ser milibꝰ armatoꝝ ītrauit obsidēs vbi erāt guelfi ꝛ gibellini florentini ad mandatū imꝑatoris. Postremo cū pactis in dedītionē accepit. Et sic omnes alias ciuitates lombardie excepta bononia ꝛ parma. et q̄bꝰ pl̄ibus successibꝰ elatus ē in superbiā imꝑator maximā: malis peiora addēdo ꝛ eccām. Nauicula ait petri fluctibꝰ q̄nebat. ī ytalia valde humiliata. Hec olia acciderūt anno dñi. M. ccxxxvij. Et ꝓpter hoc gregorius tūs malis afflictus ex dolore in egritudinē incidit: nec quicq̄ apposito ad pl̄es suos rome decedēs. Anno dñi. M. ccxl.

Vt dictū est supra .§.v.

p̄fatus gregorius. ix. edidit multas ꝓstitutiones ꝛ decretales epl̄as multū notabiles: q̄ vltimo ponunt in singlis titulis decretalium. et q̄do aliq̄s magis cōes ꝛ morales ponemus. Hīc de ꝓstit. c. ii. sic ait. Quoniā ꝓstitutō aplice sedis omia astringit ꝛ nihil ex obscuris vel ambiguis poterit declarari? cū leges ꝛ ꝓstitutiones certū sit futuris dare formā negocijs. nō ad ꝑterita trahi: nisi nouitatem in eis de ptē ritis caueat. Idē ēt de ꝓstit. c. ii. Cū tāto sint graniora pcta. quanto infelicē aliaꝝ detinēt diutius alligataꝝ: nemo sane mentis intelligit. naturali iuri: cuius transgressio periculū salutis inducit. quacūq̄ ꝓsuetudine (q̄ dicēda ē in hac ptē potius corruptela) posse aliquatenus derogari.

Licet etiā longeue ꝓsuetudinis nō sit vtilis auctoritas. nō tū vsq̄adeo valitura: vt vel iuri scripto valeat derogare: nisi fuerit rōnabilis ꝛ legitime ꝓscripta. Hec ibi. Sed de materia ꝓsuetudinis q̄. plura est ꝛ difficilis: vide i ꝑma ptē ti. de lege ꝛ ꝓsuetudinis. Idē de officio iudicis delegati. c. vltī. in fi. Ceterū salua legatoꝝ aplice sedis auctē nulli cui ꝓmissus fuerit ꝓdicare crucē: excōicare vel absoluere aliq̄s. vel ꝑsonā ecclie irregularibꝰ. vel iniūgere ꝓnas licet h. decetero alijs demandare. q̄ nō sibi in ꝓscripto: si certū mandatū ꝓmiserit in hac ptē. Idē est de offic. lega. ca. vlt. ait. Nemini dubiū volumus esse. q̄n legatoꝝ aplice sedis statura edita in ꝓuincia sibi ꝓmissa durēt tanq̄ ꝑpetua. ita eandē postmodū sint egressi. Secus aūt si eis duxerit aliq̄s delegandas. cum iurisdictio eoz expiret: si ante illorum discessus hoꝝ citatio nō ꝓcessit. Idē est de pactis, c. vlt. Pactiones facte a vobis vt audiuimus ꝓ q̄busdaꝝ spūalib⁹ obtinētis. cū in hmōi eis pactio oīsq; pactio de beat omni mō cessare nullius penitus sunt momēti. Nō erū de alijs ē dicēdū: q̄ vergunt in alē detrimētū. Nam et iurta legitimas sanctiones pactū turpe vel rei turpis vel impossibilis: de iure vel facto nullam obligatōnē inducit.

Idem greg. extra de arbi. c. vlt. ait. Cōpromissus nō tenet. ad ꝓmittētis heredes. si de ipis nō caueat. ibidē. Idē extra de foro ꝓpe. ait. c. significasti. Licet ꝓnatoꝝ ꝓsensus eum q̄ possit iurisdictioni dimittere suam possit iudicē ꝛ obtinere clericis tū in iudicē nō suū nisi forte ꝑsona sit ecclesiastica ꝛ epi dyocesani voluntas accedat: ꝓsentire nō ꝑsit. Idē grego. ix. extra de hereti. Sicut i vno corpe. et infra. Cū nōnulli laici ꝑdicare ꝓsumāt. ꝛ verēcūdia erubat ne vicia sub spē virtutū occulte subintrēt. nos ne dēctes. q̄ doctoꝝ oscio in eccīa est quasi precipuus: mādamus q̄tenus cum dñs alios vrdeint apl̄os. alios ꝓphetas alios doctores: inter clericos laicis vniuersis cuiuscūq; ordinis censeantur officium predicandi. Idem de hereticis ait. Excōmunicam⁹ ꝛ anathematizam⁹ vniuersos hereticos catharos. paterinos. pauperes de lugduno. passaginos. iosepinos. arnaldistas. speronistas. ꝛ alios q̄busc̄q; nominibus censeantur. Facies quidem habentes diuersas. sed caudas adinuicem colligatas. quia de vanitate ꝓcedūt in idipm. Damnati ab eccīa p̄ ecclesiam seculari relinquantur iudicio animaduersione debita puniendi. clericis ꝓius a suis ordinib⁹ degradatis. Si qui autē de predictis postq̄ fuerint deprehensi redire voluerint ad agēdam penitēciam cōdignā: in ꝑpetuo carcere detrudantur. Credentes autem eoꝝ erroribus hereticos iudicamus.

Idem extra de iniurijs ꝛ dam. ait. Si culpa tua datū est damnū vel iniuria irrogata seu alijs irrogandi⁹ forte opem tulisti. aut hoc imperitia tua seu negligentia euenerit: sup his iure satisfacere te oportet. nec ignorātia te excusat. si forte debuisti ex facto tuo iniurīā verisimiliter ꝓsequi vel inactuā. Quod si animalia tua nocuisse ꝓponas. nihil dominus ad satisfactionem teneris. nisi dando ea passis damnum velis liberare reipsa. Nō tū ad liberationē nō ꝓficit si fera animalia vel que nocere ꝓsueuerūt fuissent. ꝛ quā debueras nō curasti diligentiā adhibere. Sane licet qui occasionē damni dat damnū videat dedisse. secus est tamē in illo dicendum. qui vt nō accideret de cōtingentibus nil omisit. Idē Greg. extra de vsur. Naviganti vel euntī ad nūdinas certā mutuans pecunie q̄ntitatē. ꝓ eo q̄ suscipit in se piculum recepturus aliquid vltra sortes vsurarius est censendus. Ille quoq; qui dat decem solidos vt alio tpe totidem sibi grani. vini. olei mē sure reddantur. que licet tunc plus valeant. vtrum ꝓ⁹ vel minus solutionis tpe sint valiture verisimiliter dubitatur nō debet. et hoc vsurarius reputari. Ratione enim hui⁹ dubij excusat. qui pannos. granū. vinum. oleum. vel alia merces vendit. vt amplius q̄ tunc valeant in constituto termino recipiat ꝓ eodem. si tū ea tempore contractus nō fuerat venditurus.

Gregorio igitur .§.vi.

vitā vniuersi carnis ingressio. cardinales ꝓuenientes in vnū elegerūt in pontificē summū dñm Gaufridum de mediolano. q̄ erat epūs sabinensis ꝛ Celestinus. iij. ē nuncupat⁹. Et qui senex erat ꝛ infirmus. nō nisi. xvij. diebus quibꝰ vixit ecclesiam dei valuit gubernare. Eo defuncto vacauit sedes mensibus. xvij. causa huius tamꝑolite vacationis dicit fuisse. q̄ imperator operam dabat cum cardinalibꝰ qui pauci erant. vt non crearet papa nisi ad voluntatē sua. quā ob rē dissensio erat inter cardinales. Quia enim imperator multū afflixerat eccīam ꝛ prauluerat. non audebant aliqui ex eis facere quod imperatori displiceret. ꝛ tamen in adimplendo voluntatem eius cōuenire nō poterāt. Et ob hoc legitur inclinatas fuisse orationationes

virginis marie.q; votā fecerūt cardinales. vt si eis psulta retur gratia vnitatis et ꝓcordie in ipa electiōe ꝓat opotebat:pas octauas mandaret celebrari ꝙ orbē. Qđ secutū est ꝓcordia habita ꝛ voto impleto. Eodē tpe antecessor ꝛ vastalus grecoꝝ ꝓncipes collecta suoꝝ manu vastida.ꝛ vt dicū insidelibus intra societate ꝫ latinos. ꝫstantinopolitanū impium plurimū infestare ceperūt. Cui balduinus ḱ uus heres imp̄i ꝓdicti.de ꝫsilio ꝓcipū ꝛ ꝓceratoꝝ dicti imp̄ latinoꝝ ad regē francoꝝ ludouicū post ea canonizatū ꝫsanguineū suū venit ab eo auxiliū petitu rus. Iohanne de brenna rege ierl imitato viro strenuo ac fideli socero suo.dicto imp̄i gubernatore ꝛ tutore relicto ꝑ eo. Sed ꝑ uctis negocijs eo tardāte interea Iohānes ꝓdictus de medio sublatus ē. Quo mortuo ꝫstantinopolitane ciuitates ꝛ imp̄i ipius statum ita ꝑ incursus hostiū artat⁹ ē: vt ipi ciuitatē obsidio pararet. ꝛpter qđ ꝓceres inclusi cogente inopia coronā dñi nr̄i ihu xp̄i spineā cum alijs mercatorib⁹ venetoꝝ sub maxima quātitate pecunie mutuata eis pignori tradiderūt:cū pacto.ſ.q; si infra certū tp̄s ꝛ breue nō redimeret ipam coronā ꝛ restituēdo victam pecuniā:pignus ipm cadere in cōmissū coronā ve netis remanēte ꝛ pecunia ꝫstantinopolitanis quasi vt p̄cū. Interea postq; balduinus applicuit ad regē frācie expositā calamitate ciuitatis ꝛ necessitate.rex ꝛ regina mater eius blanchа deuotissima mlier ꝑpatiētes ciuitati cōstantinopol.ꝛ latinis habitantib⁹ in ea magnam pecunie quātitatē balduino ꝑferūt.ſtipēdiarios ꝛ milites adiūgūt ꝛ strenuos bellatores:cū qb⁹ se ꝑtra hostes viriliter defenderet.Ad balduinū mō ingratus tāti muneris: cernens q; deuotione mīus ꝛ filiq; erga deū ꝛ dictū imp̄ium: venerabilem illū thesaurū.ſ.coronā spineā:q; in ꝫstantinopol.a lōgeuis aūs tp̄ib⁹ ad stabilimentū ꝓsperata fuerat.q; tot⁹ imperij tranquillus erat ꝛ gloria spūalis:grato ꝛ libere ꝓcessit.q; ꝑ summo munere accipiēres cū percipient venetis pignoratā ꝛ obligatam:statim missis nūcijs venetias ac pecunia tota.ꝑ q̄ erat pignorata soluta.in vigilia beati laurēcij cū multa solennitate parisius ē recepta.ꝛ in capella regis bonifice collocata. Explm.v.

Elestino quarto reb⁹

humanis exempto.post longā(vt dictū ē)vacationē.electus ē oīs⁹ otto de fisco ianuensi. ꝛ dictus est Innocen.quartus. Anno dñi.M.ccxliij. Ab initio ⁊o mundi quinqies milesimo. ccxj.sed fm aliā opinionē.ter̄es millesimo. ccccxxxvij. In numero pontificū cxxxiij. Sedit q; in cathedra petri annis.xj.ꝛ mensib⁹ tribus. Ad hāc aut gradū ꝓmotus est cooperatione cuiusdā magni amici ipius frederici.q; ad hoc laborauit intēdens ponere pacem inter imp̄atorem ꝛ ecclesiā. Cū aūt electio huius nota facta ellet Frederico ꝛ cuz magno gaudio.eo q; inter cardinales erat magnus ei⁹ amicus: imp̄ator ipe Fredericus turbatus ē valde audiens. Admirāb⁹ autez sup tristicia eius baronib⁹ ꝛ familiarib⁹.nolite inq̄t admirari.q; de illa tali electione ꝓditionē nr̄am minuimus. nā vbi cardinalis erat noster amicus:factus papa erit nr̄ inimicus. Creatus q; papa misit tres cardinales ad imp̄atorē.rogans ea que pacis erāt.ꝛ q; patus erat euz absoluere:omnimodo vellet qđ iustū erat ꝛ debitū facere. Cui⁹ signū sui recognitionis erroris ꝛ efficiēde cōcordie cā.si ꝑlatos quos ceperat venientes ad ꝓciū ꝛ carcerib⁹ impie detinebat:relaxaret. Noluit ille quicq; facere. ſ obduratus oīs⁹ aditus viaz ꝑ quos ad vrbem diuersis ꝓtib⁹ quisq; potuisset accedē occupauit. ꝛ custodias posuit: vt null⁹ sine sua licētia illac applicare valeret. Pene enim tota ytalia sibi tyrannice subiugata tenebat. Hoc ꝑpendens papa Innocentius se quasi obsessum in vrbe.clanculo ot dinem vrbis cum suis consanguineis iannēsibus.q; arma refacerent.xx. galeas in quib⁹ ipe cū cardinalib⁹ ꝛ alijs ꝑlatis ecclesie de roma ianuā transfretarent. Quo facto tominus Innocentius cū curia sua ianuam applicuerūt incolumes. Et post paucos dies inde ꝓfectus est Lugdunū gallie.ibi aūt statuit concilium generale celebrari.multis ꝙ orbem nūciis. vt oēs epi.abbates et alij ꝓlati ad cōcilium lugdunēse venirent. Ad qđ etiā ꝓcliti tentissimus ludouicus rex francie aduenit offerens se ꝛ suū regnū ad defensionē ecclē ꝛ ipius pape.ꝛtra fredericū imp̄atorem ꝛ quēlibet aliū ecclē inimicū. Dictus rex ludouicus paulo ante apud pontefrā vsq; ad mortē infirmatus ē adeo. vt amissis omnib⁹ sensib⁹ corpis:multi iudicarent eū esse defunctum. Tē aūt redijt ab illa egritudine cruce transmarina instanter petijt ꝛ accepit ꝛ ideo ad eius suggestionē ꝓdicto ꝓcio lugdu.celebrato crux transmarina ꝓdicata ē. Et ob ḱ mitto legato a latere cardinali dño Ottone.ꝑpo sabinēsi ꝓmos in francia veniens ꝓbo exhortationes nobiles ꝛ alios armauit. Fecit q; Innoc.papa in ꝓcio citare imp̄atorē. vt se ꝑsonaliter ꝓsentaret.ꝛ de obijcijs sibi criminibus rñderet. Qui cōparere noluit. ſ misit suos oratores ꝛ ꝓcuratores. vicz epm straßburgensem de alemānia. Fratrē hugonē mgrm mansionis sancte marie teutonico⁹:ꝛ mgrm petrū de vineis de regno clericū valde ꝫtatū ꝛ eloquentissimū. Hi in ꝓcio existentes exculauerūt imp̄atorem ꝙ infirmitate detentus ꝑsonaliter nō accessisset.supplicantes pape vt dignaret ei parcere ꝛ ad misericordiam recipē.ꝓtā ꝛ offerentē se ad restituendū bona ꝛ iura vsurpata eccie. Et ꝙ infra annū oparet cuz soldano vt restitueret terrā sanctā ꝛpicolio. Etꝫ tacite innuebat ꝙ de voluntate eius soldanus occupauerat ꝛ tenebat terram sanctam. Sed papa cū cōcilio attento ꝙ pluries ecclesiam deceperat in suis ꝓmissionib⁹ etiā nō apparentē argumenta vere penitentie ꝛ satisfactionis.nō admittēdo ꝓ latos quos captiuos tenebat:non credidit eis: ꝛ si mandatū rūderēt ꝑ bullā aureā ad ꝓdicta ipm obligandi. Unde in ipō cōcilio solennit⁹ ꝓtulit sententiam ꝑtra euz cōdemnationis ꝛ ꝓuationis imp̄i ꝛ regnoꝝ eius. ꝑ hec verba q̄ habent extra de sen.ꝛ re iudi. Ad apostolice.libro ſ pto.ꝛ in.§.sequenti ponunt.

Licet vt dicitur in .§.i.

dicto capitulo. Ad apostolice) sic apud eos.ſ.imperatorem ꝓ pace monitis paternis ꝛ precum curaremus instere lenitate.sez ꝓmittendo ei si in aliquo cōtra iusticiaz ecclesia eum lesisset satisfacere ad misericordiam recipere; sententias relaxare si vellet debitum suū facere.idem ramī imperator(vt ibi dicit)ꝑbaranis imitatus duriciam et obturans mote aspidis aures suas.preces huius ꝛ monita.clata obstinatiōe ac obstinata elatiōe desperit. ꝛpē qđ nō valentes absq; graui offensa xp̄i eius ingratitudinē amplius tolerare:coginur vrgente nos ꝓscientia iuste animaduertere in eundem. Et vt ad ꝓsens de ceteris eius sceleribus taceamus.quatuor grauissima q̄ nulla pōt tergiuersatione celari commisit. Violauit enim multotiens pacē quondam inter ecclesiam ꝛ imperium reformatā; temere violando. Perpetrauit sacrilegium capi faciēs cardinales sctē romane ecclē ac alios ꝓlatos ꝛ clericos religiosos et seculares ad cōcilium venientes qb⁹ ꝓdecessor noster duxerat cōuocandū. De hereſi dz nō dubijs ꝛ merito. ſ difficilib⁹ ꝛ euidentib⁹ argumentis suspectus habetur. Preter hec regnum sicilie qđ ē spāle patrimoniū beati petri.ꝛ idē ꝓceps ab aplica sede tenebat in feudum.iam ad tantam in clericis ꝛ laicis exinanitionē seruitutēq; redegit:q; eis pene penitus nihil habentib⁹ ꝛ oibus eiusde fere ꝓbis eccliis illos q̄ remanserūt ibidem sub seruili quasi ꝓditōe viuere ac romanā ecclesiam cuius sunt hostes ꝓncipaliter ꝛ vasalli offendere multipliciter ꝛ hostiliter impugnare compellit. Posset etiā merito reprehendi q; mille q̄dē fartoꝝ annuaz pensionē.in qua.ꝓdē regno ipi romane eccle tenet⁹.ꝑ nouem annos ꝛ amplius soluere ꝓtermisit. Nos ita q; sup ꝓmissis ꝛ ꝯplurib⁹ alijs ei⁹ nephādis excessib⁹. cū

fratrib⁹ nostris ⁊ sancto cōcilio deliberatione ꝓhabita diligēti.cū ibm̄ rpi vices ⁊ⁱ immeriti teneamus in terris.nobis q̄ in beato petri ꝓsona sit dictū . q̄cūq; ligaueris sup terrā erit ligatū ⁊ in celis.memorati⁹ ꝓncipē q̄ le impio et regnis oēq; honore ⁊ dignitate reddidit ꝯdignū.⁊. q̄q; ꝓter suas iniq̄tes a deo ne regnet vel imperet est abiectus.suis ligatis pctis ⁊ abiectū.oēq; honore et dignitate ꝓsatū a deo ostendam⁹ excōmūicatū⁹: atq; sentēcādo ꝓnunciamus. Ois q̄ ei⁹ iuramēto fidelitatis tenēt astrict⁹ a iuramēto hmōi absoluētes.auctē aplica firmiter inhibēdo.ne quisq; deceter⁹ sibi tanq̄ imperatori vel regi pareat vel obēdiat. Et decernēdo quodlibet⁹ q̄ venerps ei velut imperatori vel regi cōsilium vel auxiliū ꝓstiterit seu fauorem ipo facto excōmunicationis vinculo subiacere. Illi aūt ad quos in eodē impio imperatorus spectat electio:eligant libere ꝓcedē fratrū nr̄oꝝ ꝓsilio sicut videbit⁹ expedire.

Imperator aūt olim fredericus bis anathematis magl̄ ac magistrorū accensus ī ecclesiā seuiebat. ⁊ p orbem vigebat epsam elegāter ornatā a petro de vineis dictatā regib⁹ et ꝓncipib⁹ ais ad excusandas excusatiōes in peccatis.cōquerendo de dicta sentētia ī eū lata inuste.cū tū manifesta essent orbi opa eius maligna.⁊ euētus rerū posset modus iudicantis ista ꝓcessiss ī eū factū:cū domo iudicio male finierit vitā suā excōicatus: ⁊ a ꝓprio filio suo accelerat⁹ ad mortem.vt dicetur infra.Sed ⁊ oīs filij eius ac ꝓgenies eradicata est in breui.

Innocentius aūt .§.ii.

post hmōi ꝓdictā scripsit electorib⁹ imp̄ij. vt sine mora ꝓcederēt ad electionē noui imperatoris. Qd ⁊ factū est. nā elegerūt lantgraui⁹ turingie in regē alemānie. Quo infra bre assūmā rpa defuncto.utq; ad electionē ꝓmoūtes eodē elegerūt wilhelmū comitē hollandie.q̄ cū cōrado filio Frederici.q̄ prius ad patris volūtatē factus fuerat alemānie viceimperator aliq̄ bella fecit.ī nō multo post a frisonib⁹ q̄ dā⁹ moderat⁹ bellū occisus est. Unde vtq; bon⁹ benedictione caruit imperiali:deinq; papa indulgentia plenariā. sicut ꝓgenitib⁹ ad terrā scām bellantib⁹ fredericū ⁊ suos. vnde magna ps alemannie rebellās se adhēsit ecclesie. et nouo imperatori. Prefatus aūt Innocēt⁹ fecit notabilem apparatū sup decretalib⁹.breuē q̄dē ⁊ ideo obscurus. ⁊ si secundū ⁊ magne auctoritatis apud canonistas ⁊ iuristas pene sup oēs alias lecturas. Hanc etiā fūt ples cōstitutiones ⁊ decretales in libro. vj. Huic ſtoꝝ carbalago ascriptū beatum petrū ordinis ꝓdicatoꝝ martyrio coronatū.quē inquisitoseꝫ ipe fecerat in partib⁹ lombardie ꝯ hereticos de q̄ infra dicet. Hic etiā fecit ples cardinales viros egregios de diuersis mūdi ptib⁹.⁊ inter ceteros bagonem primū cardinalē ordinis ꝓdicatorū.virum vtiq; magnārū virtutū ⁊ valde literatū.qui totā bibliam postillauit ⁊ sup psalteriū copiosiam fecit ꝓmētū multiplicit exponēdo.⁊ psonus ꝓcordanias bibie inuenit. Post pōtificatum aūt celebratū Innocētius misit legatū in ytaliam.qui vtroq; gladio cū frederico pugnaret. Qui parmā veniēs ꝯ fredericū acriter ꝓcedebat parmēsib⁹ fles ad votū fauēdo. vñ motus imperator:q̄ in lombardia trāsierat cum magno apparatu.dectā vrbē parmensem (in q̄ erat legat⁹ cū copijs iuis ꝯ fredericū) obsidiōe vallauit. Cūq; aliq̄diu ibi stetisset in obsidione.erumpentibus bis quintra vrbē obsidebant. Imperatorius olim castra inuadunt. atq; diuinitus animant oia pstern̄t atq; dimittit. Quorū subito aduentu ꝓterriti hi qui in exercitu erant fredericī: fuga salutē sue cōsuluerunt. In eo facto omnes bellicum apparatum fredericus amisit. Multi enim de exercitu imperatoꝛ capti sunt ⁊ plurimi occisi. Inter quos Taddeus iudex imperatoris olim et ꝓsiliar⁹ occisus ē. Quo incōmodo ac exercitus vexatōne ⁊ ꝓfusione indutus in apuliā se recepit.

Eatempestate .§.iii.

cum tartari fere totum mundū maxime orientales ⁊ aquilonares ꝓuincias tribularent dñs papa innocētius ꝑ fratrū suoꝝ cōsilio ad illos tartaros suos nuncios destinauit f.fratrem Anselmum de ordine ꝓdicatoꝝ cū tribꝰ fratrib⁹ sui ordinis cū lris aplicis.in quib⁹ hortabat eos.vt ab hominū strage desisterent ⁊ fidei xp̄iane reciperēt sacramenta. Missus etiam fuit a papa ad tartaros frater Johānes de plano carpini et frater bndictus polonus ordinis minoꝝ. Qui frater anselmus dñi pape lris acceptis cū laboribꝰ ꝓlixis ⁊ periculis magnis missis peruasitis ꝓuincijs. Anno dñi. M. ccl vij. circa finem mens maij pueit in ꝓsidem.vbi tunc erat pars exercitus tartaroꝝ sub baiothnoi principe. Qui cū audisset nūcios pape ad eū venisse.mire gauisus est. Cuiꝰq; ꝓ nuncijs ingressus frat' Anselmus ad quid papa missset eū. Rndit. Audiuit dñs papa q⁹ gens quedā barbara que dicit tartaroꝝ de finibꝰ orientalib⁹ iamdudū exiuit.⁊ multas regiones bellādo suo sōiugauit impio.inter ꝯs ꝓtra ius gentiū seuiens stragē horribilē fecerit. Quare idē dñs papa eis et marime xp̄ianis compatiens.de ſſm suoꝝ cardinalū ꝓsilio nos qui eⁿ⁹ fideles ⁊ subditi sumus.misit ad primū exercitum tartaroꝝ vt ex gte ipius qui ē xp̄ianoꝝ dñs.illoꝝ erborare⁹ ꝓncipem.vt ab hoīm strage marime xp̄ianoꝝ cessaret ac de ꝓpetratis flagicijs pniam agat sicut tenor ipius literaꝝ manifestat⁹ legentib⁹. Rogamus ꝗ ꝑ vos q̄ nuncij eius ellis.ergo⁹ oīetenus eidem vr̄o principi loqui nō possumus:vt lras dñi nr̄i pape recipiat.⁊ sine ꝑ nuncios sine ꝑ se.sue ꝑ lras dño pape rndeat. Tartari aūt qui ab eoꝝ principe ad fratres erāt missi inter cetera q̄ a fratrib⁹ cum multa cautela penerant:inquirebant vtrū franci adhuc ī syriam transiretussent. Audierāt eīm a grecis mercatoribꝰ qualiter rex francoꝝ inter xp̄ianos potentissimus cū magno xp̄ianoꝝ exercitu ꝓtra sarracenos trāsiretare deberet in syriam. Timebant eīm valde duces tartaroꝝ ne franci terras eis subiectas xp̄ianoꝝ impugnaret exercitus.f.ala piam vel turchiam. Post multa demū verba petierūt nuncij tartaroꝝ.vt in ꝓtatione fratꝝ dñi pape ipm principem cui litere presentari deberent fratres adoraret.tanq̄ dei filiū regiāte sup terrā cū trina genuflexione. Quo audito.frater anselmus cū socijs suis deliberato consilio potius elegerunt mori.q̄ sic adorando genua flectere coram Baiothnoi. Et hoc ꝓpter honorem vniuersalis ecclesie ꝓseruandum:tum ꝓpter georgianoꝝ ⁊ hermenorū ⁊ grecoꝝ omniūq; orientaliū nationū scandalū euitandum. ne.f.ꝑ hmōi reuerentiā quasi ꝑ signū subiectionis atq; tributi q̄q; tartaris a xp̄ianis impendēdi occasio et materia exultationis omnibus ecclesie inimicis ꝑ partes orientales diuulgaretur. Unde baiothnoi indignatus contra eos mortis sententiaꝫ ꝓtulerat.nisi quidā eius principes obstitissent:⁊ quedā de eius vxoribꝰ que morte fratrū cē ꝓtra ius gentium psuasit. Quare ira eius emollita sententiam de morte fratꝝ renocauit. Cum predictus frat' anselmus negasset eos velle facere talē adorationē. addidit. vt refert vin.spe.bello.ne forte quod absit materia dissensionis et occasio malignandi in responsionibus nostris a domino vestro vel etiam ab alijs valeat reperiri. quia forsan se superbiam ac ingressum inferibilem auribꝰ eius vel aliorum verba nostra videbantur innere. Hoc etiam eyos significamus ei ꝙ omnem reuerentiaꝫ parati sumus ei exhibere.quam decet nos dei sacerdotes ⁊ viros religiosos et nuncios domini pape salua xp̄iane religionis dignitate ⁊ obseruata in omnibꝰ ecclesie libertate. Illam quoq; reuerentiam quam maioribꝰ nr̄is et principibꝰ ⁊ regibꝰ facere ꝓsueuimus:quā etiā nos decet sc̄pturā dicēs. Magnato bāllia caput tuū:pax sum⁹ dño vr̄o facere ꝓpe bonus pacē venitaſ ⁊ pcordie. Illā ꝛo quā petitis oio respuim⁹ ēq; ignominiā christiane religionis:mortemq; quācūq;

quã voluerit dñs vester nobis inferre potius eligimus sustinere. Si aũt qđ dñs papa ⁊ omnes xpiani ꝯplurimũ eroptarẽt) dñs vester baiothnoi vellet xpianꝰ fieri nõ solum añ ipm genua flecteremus: verũ añ vos omnes paratꝰ essemus nõ solũ ipsos plantas ⁊ et omniũ vestrum etiã minoꝝ osculari ꝓpter deum. Qũ illi vt audierũt sup admonitione illa plurimũ indignati sunt. ⁊ perturbati cum impetu ⁊ furore vehementi respondẽrũt. Monetis nos qꝫ xpiani sumus siamusq canes sicut et vos. Nonne pat vr ster est canis ⁊ vos omes canes estis: Ad hec frater Anselmus respondere penitus nõ poterat impedimus rugitibꝰ ac clamoribꝰ pessimoꝝ ⁊ fremitibꝰ. Cuꝫ ꝯ baiothnoi sententiam ꝓpulisset motus in illos. nõ timens sanguinẽ innocentem effundere ꝓtra ꝓfectudinem ⁊ ius omniũ gentium. que ꝓmittit nuncios seu otatores ingredi ⁊ egredi libere ac secure. Quidam tñ ex ꝓsilianis varie super Ꝺ loq̃bantur. Dicebant enĩ aliqui. nõ interficiamus nisi duos. alios duos remittamus ad papam. Alij dicebant. Excorietur vnus eoꝝ videlicet principalis nuncius pape. cuiusq pellem plenam paleis p nuncios socios suos remittamus ad dominũ suũ. Alij aũt. Duo tamen ex eis suffugati p totum exercitum ducantur deinde occidantur. Alij vo duo quoslibet veniant franci eos subsequentes referent. Potro aliqui dicebãt. Et illis nobiscum ducamus in exercitũ. vt ibi multitudinem ⁊ potestatem nram intueant. ⁊ tacentibꝰ machinis bostium nostroꝝ ante illos ponant. Sicq nõ a nobis Ꝺ a machinis interfici arbitrentur. Ait vo sententia baiothnoi ꝓualebat. vt ſ. capitali sententia plecterentur cũctis illi qui ꝓtumaces fuerãt in ꝓtratõne ⁊ adoratiõe sibi facienda. Tandem deo ordinãte ꝙ dissipat cogitationes malignorum. vna de ter vocibꝰ baiothnoi. que erat antiquior. et quidam etiam qui super nuncios aduenientes curam habebat. ostibus modis quibꝰ poterãt. resistebant sententie de nece fratrũ. Illa siquidẽ ex ejus ratione ꝓrogabat. Si nũcios illos occideris. omniuꝫ qui te tale quid fecisse audierit: odium ⁊ horroꝝ incurres domi exteris qꝫ que tibi a magnis hominibꝰ et diuersis et longinquis regionibꝰ mittũtur amittes. Nũcios quoq; tuos quos ad magnos principes mittis. iusto fretus iudicio detrahet ⁊ occidet sine vlla miseratiõe. Ille quoq; qui nanciscetur aduenientium curam habebat. Baiothnoi sic dicebat. Nostri recolit quantũ mihi ratus fuerit chã sup occisione cuiusdam nuncij: cuius cor a viscerib extracta ad incutiẽdam terroꝝ aliis nũcijs aduenientibꝰ ⁊ omnibꝰ aliis audituris. in equi mei pectorali p totum exercitũ traxi me publice portare fecisti. Si ergo nũcios illos occidere mihi insidens nõ occidam: Ꝺ a te fugiam ⁊ innocentium meaꝝ cõsciam festinabo ꝯcitus ad chaam. ⁊ de morte istoruꝫ in plena curia tanq̃ maleficum ⁊ homicidam inaudituꝫ ac cassabo te atq; puincam. Ꝙis hmõibus emollitus ⁊ ꝓfectus baiothnoi cor suum fellitum ⁊ turbulentũ paulatim sedauit. Deniq; post moram solito longiorem reuersi barones ad fratres interrogauerũt: quem modum adorationis soliti erãt facere maiorib suis. ex quo nõ volebãt suare morem suum: et quam reuerẽtiam facerent domino baiothnoi si ad pñtiam eius accederẽt. Tũc frater A. caputium suum paulatim a capite subtrahẽs. ⁊ parum caput inclinãs ait. Hic est modus reuerẽtie. quẽ nostris maioribus exhibemus. hanc baiothnoi exhibebimus. ⁊ nulli alii ams ꝓstrici violẽtia exhibere ꝓponimus. Iterum quesierunt quis esset modus ſm quem deũ xpiani adorant. At ille respondit. Multis modis. Aliq enim in terram ꝓstrati. aliq ſtis in terram genibꝰ. aliq alio ⁊ alio modo. Sed mlti ac diuersi delonge venientes dñm vestrum adorãt venerãtes. ipius tyrannizatione etternũ cuiusq ſtui facti et sclaui. At vo dñs papa ⁊ omnes xpiani tyrãnizationem nõ metuũt. nec ex ratõne potestis hanc adoratiõe exigere. nec quod ꝓcepit chaam illis demandare. qui ei nulla in rẽditione vel dominatione subiecti sunt. Et cum prefati Baiothnoi nunciꝫ dicerent fratrib. Cũ vos xpiani adoretis ligna ⁊ lapides. ad est in lignis et lapidibus sculptas cruces quare adorare dedignamini baiothnoi. quem filꝰ dei Cham vt seipsum ꝓcepit adorari. Quibꝰ respõdit frater A. Ligna et lapides nõ adorant christiani. Ꝺ ꝓpter signum crucis impressum in eis. adorãt christũ representatum in tali signo. Dum aũt vim adorare nõ possum ꝯtactumq; pallide cruciatuũ nobis ꝓposita. Reuertis nũ ejs ad dominum suum baiothnoi ⁊ referẽtib dicta eorũ p eos remandauit vt cum lris pape. ꝓficisceret ad chaã regem ⁊ dominatorem omnium tartaroꝝ. videbinsq; ꝯta sit eius potẽtia. quanta gloria ⁊ diuitie infinite. Quibꝰ respondit frater A. Qr cum dñs papa non mittat eos ad cham. Ꝺ ad primũ quem inuenirent dñm ⁊ ducem exercitũ tartaroꝝ. adeirco ne faceret cõtra commissionẽ domini sui nolebat illuc ire. Si ꝓsentia domini eoꝝ quẽ primo omnium inuenerat ꝓtemtus erat. ⁊ literas dñi pape paratus sum vobis ostendere ⁊ si placuerit recipe: consignare. At illi nũcij iterum inquũt. Qua fronte vos christiani ons audetis dicere. qꝫ papa sit omni homine maioꝝ dignitate Quis vnq; audiuit qꝫ papa velket tot et tãta regna sibi acquisierit: quot ⁊ quãta filius dei cham deo ꝓcedẽte accepit. Quis vnq; tamlonge lateq; audiuit nomẽ pape vel sibi dilatari in orbe terrarum sicut nomen chaã vbiq; diffunditꝫ. Cham Ꝺ est maioꝝ papa vestro ⁊ omni homine in potẽtia: gloria ⁊ diuitijs. Cuiusq frater A. respõdisse papam esse maiorem cham ⁊ omni homine ꝓpter potestatem traditam a xpo petro et successoribus eius in ligãdo ⁊ soluendo alias. Illi clamare ceperũt vt aniaha bruta ⁊ tumultuosas voces effundere et impedire locutionẽ eius.

Deinde nunciꝫ illius dñi reuersi ad ipm. post aliquam moram iterũ accesserunt ad frẽs ex pte ipius dñi baiothnoi mandãtes vt lras dñi pape eis assignarẽt. quas ipi ad eũ deferrent. Quibꝰ lris plectis cosi eo ⁊ mediatibꝰ interꝓtib exꝓsitis in tartarico eisq; retẽtis cũ bulla. misit idem baiothnoi quendã scribam sibi multum familiarem vt diceret fratribꝰ qꝫ duo ex illis irẽt cũ vno. quẽ eis daret securo ꝓductore qui referrẽt lras cham ⁊ viderent gloriaꝫ ⁊ magnificentiã eius. quas referrẽt dño pape ⁊ ab eo filionem expectarẽt lrarum. Qũ cũ frat A. recusaret vt pn, scriba ille ꝓbis adulatorijs querebat inducere fratres ad adorationẽ baiothnoi reꝓbendens etiam eos de tuncia eorum. Tunc frater A. Putabã inqt vt audieram a multis qꝫ a tartaris libenter veritas audiretur. Ꝺ vt video ita contrit in plateis ⁊ nõ ingredit ad eos. nec ab eis voluptatẽ: nec verecũdat. Cum frat A. cũ socijs rogarẽt. vt si placet baiothnoi. daret lras responsales dño pape. vt licẽtiati reuerterentur ad eum qui miserat illos. Ꝑmittebat quidem hoc facere. ⁊ venientes fratres ad curiam ꝓ expeditione a mane vsq; ad nonaꝫ expectantes in ardore solis sine aliq; umbraculo in iunio ⁊ iulio mense. pluribꝰ diebus reuertebant ꝯcisi ad tentoriũ suũ ⁊ vacui. illusi ab eis ⁊ vt viles reputati indigni responsione. ⁊ vt canes a tartaris extimati sunt. Sicq tenuit eos baiothnoi exercitu suo p nouẽ septimanas ter in eo tpe mãdãs eos occidi. dño tn variis modis nõ ꝑmittente humiliter et paienter oia ꝓ ꝓpositi ferẽtibꝰ. Et cũ liceritiã iam tenuisset in festo Johãnis baptiste. die sequẽti tercia licẽtiam revocauit. dicens se expectare a cham filio dei nunciũ quendã magnũ virum. qui sup totam geogram mandatũ imperãdi acceperat. Mãdatumq; novum expectabat ab ipo Cham p totã orbẽ trãsmittendũ. quod volebat fratribꝰ intimare. vt reliqũ eius pape deferrent. vt creditur faciens expectare illum magnum dominum vt cum eo de morte eorum tractaret. Fratres aũt eius tyrannidi resistere nõ valentes. patienter adhuc per tres ebdomadas perstiterunt. panem artum ⁊ aquam bibentes. ⁊ ꝓ defectu panis vsq; ad vesperam expectantes capaunaꝫ et vaccinũ lac ⁊ aliqñ iumentinũ comedebãt.

Aquam purā frequentius bibebant. ꝛ qñq; ꝑ magna pi-
cantia mixta cū aceroso lacte. nulla de vino facta mēcōe.

Dorso frater Anse .§.iiii.

lium ꝑ mosā illā quā illic ꝛtrahebat. cogitās de facili pas-
sagii maris. ꝓpter inepta rudinem hyemalis tpis futuri se
posse amittere. ꝓcrit ad quēdā magnū ꝑsiliarū curie. ro-
gans vt ꝑ fratrēm apud baiothnoi preces interponē vel-
let. quatenus eis licētiā recedēdi ꝓcedere vellet. Extrema
etiā quedam illi ꝑsiliario. mulit: si ad hoc̄m adunaret.
Ille igit̄ ad baiothnoi accedēs ac bona ꝑba ꝛ ꝑces. ꝑ fra
tribus interponēs. lras pape transmittēdas. vt iam dudū
fuerat ordinatū. de mādato baiothnoi fieri ꝓcepit. ac mū-
cijs ordinatis qui literas baiothnoi ꝛ cbaā ad papā trās-
ferrent licentiā recedendi fratrēm impetrauit. Dorso lris
factis ꝛ ad iter capiendū ꝑparatis. eccē in ipa die qua fra
tres exituri erant ꝛ exercitu. ꝑdictus magnus vir augu
ra nomine sapuenit cum anuculo soldani alapie ꝛ fratre
soldani mosoal. que olim nimie vocabat'. Illi quoq; duo
ingentem comitantes ad cbaam veniebant: cui ꝓnepoti-
bus suis homagiū fecerant. eumq; ꝙplurib⁹ donis ꝛ en-
ceniis honorauerant. ac tributarij eiusdē effecti fuerant.
Itaq; ante pōtiam baiothnoi ꝓnenerūt: atq; dona pluri
ma obtulerunt. ipsoq; cū trina genuflectione ꝛ capitū iter-
ram allisione sm mandatū cbaam adorauerūt. Itaq; bai-
othnoi ꝛ omnes cōsiliarij eius de aduētu augute ꝛ comi-
tis⁹ Aupa modū exultātes. festū ꝛ gaudimonij sm mo-
rē suū in lactis iumētini potationib⁹ ꝛ in cantib⁹ vel pon⁹
ylaritatib⁹ eidem fecerunt. Tartaros q̄s vicinos cū vxoib⁹
ad augmētū solennitatis vocantes negociū fratrū ꝛ expe-
ditōis eor̄ posterposuerunt. Post septē igit̄ dies quib⁹ va
carunt potatōnib⁹ ylaritatib⁹ suis. octaua sequenti: in die
beati Jacobi cū lris ꝛ nunciis baiothnoi literisq; cbaā q̄s
vocāt lras dei ad papā trāsmittēdas fratrib⁹ libere ꝛ ab-
solute licentiā recedēdi ꝓcessit. Fuerūt aūt ꝑ annū in eorū
dominio ad ipsos eundo ꝛ cū ipsis morando ꝛ inde reuerē
do. Et frater quidē Anselmus in via illa tota moratus est
ꝑ annos tres ꝛ septem menses: ante q̄s ad papam rediret.
Frater alexander ꝛ frater albertus fuerant cū eo ꝑ annos
tres. Frater symon ꝑ duos annos ꝛ aliquos septimanas.
sunt aūt vt dicūt ab acbon vsq; ad exercitū tartarorum in
persidem diete.lxx.

Exemplum autē .§.v.

sue que a baiothnoi ad dñm papā missa ē. Hec ē. Dispo
sitōe diuīa ipius cbaā trāsmissum baiothnoi ybū: pape
ita scias. Tui nuncij venerūt. tuas lras attulerūt. Tui nū-
cij maxima ꝑba dixerunt. nescimus vtrū imixeris eis ita
loquentes aut semētijs dixerē. Et in lris raliter scripseras.
Homines multos occidatis: interemitis ꝛ pdatis. Dece-
ptum dei stabile ꝛ statutū eius. qui totius facie orbis con-
tinet sic est. Quicunq; statutū audierint sup ꝓpria terras
aquam ꝛ patrimoniū sedeant. ꝛ ei qui facie tot⁹ orbis cō-
tinet ꝑpetē tradāt. Quicunq; aūt ꝓceptū ꝛ statutū ē au-
dierint ꝑ aliter fecerint illi deleant' ꝛ pdāt'. Hec sup hoc
ipsum statutū ꝛ ꝓceptū ad vos trāsmittim⁹. Si vultis sup
terrā vr̄as aquā ꝛ patrimoniū sedere. opt̄z vt tu papa ipe
in ꝓpria ꝑsona ad nos venias: ꝛ ad eū qui facie tot⁹ orbis
cōtinet accedas. Et si tu ꝓceptū dei stabile ꝛ illius q̄ facie
totius terre ꝑtinet nō audieris: illud nos nescim⁹ ꝛus erit
Oportet vt anteqū venias nūcios ꝑmittas ꝛ nobis signi-
fices si venis an nō: si velis nobiscū cōponere aut inimicus
eē. ꝛ missos ꝓcepti cito ad nos trāsmitte. Ista ꝓceptus
p manus aybeg ꝛ largus milimus. mēse Julij. xx. die luna
nonia. In tentorio siticus castri scriptū. Hoc aūt ē
exemplū lrar̄ cbaā ad baiothnoi quas tartari vocāt lras
dei. Hoc ꝓceptū dei vini Cingischam filij dei dulcis ꝛ ve
nerabilis vicit. Quia deus excelsus sup oīa ipe de⁹ im-
talis: ꝛ sup terrā cingischā solus dñs. Volum⁹ illō ad au
dientiā oīm in oīm locū ꝑuenire. pulcija nobis obedīēti-
bus ꝛ punicija nobis rebellātib⁹. Opt̄z g̃te o baiothnoi:
vt credites eos ꝛ notifices eis q̄ hoc ē mandatū dei vini et
imortalis. Incessanterq; innotescas eis sup hoc petitōes
tuā. ꝛ innotescas in oī loco hoc meū mādatū: vbicūq; nū-
cius poterit deuenire. Et quicūq; ꝛtraxerit tibi venabi
tum ꝛ terra e⁹ vastabit'. ꝛ certifico te. q̄ eis q̄ non audient
te erit surdus. Et quicunq; viderit hoc meū mādatū ꝛ nō
fecerit: erit cecus. Et quicūq; fecerit sm illud meū iudiciū
cognoscēs pacē ꝛ nō facit eū erit clandus. Hec mea ordi
natio ꝑueniat ad notitiā cuiuscūq; ig̃rātes ꝛ sciētes. Qui-
cūq; ergo audierit ꝛ nō obseruauerit destruet'. moriet' ꝛ pe-
ribit'. Et q̄nq; illud ꝓsecutus fuerit ꝛ voluerit: salua-
bit' ꝛ honorabit'. De bis tartaris dicit' plene p⁹ capitulū
de sancto lodouico rege francie. q̄n ꝛ q̄ño habuerūt initiū
ꝛ dilatauerunt regnū suum.

Capitulum.vj.

Vita de Frederico se

cundo impatore multa dicta sunt vic; quātas
ꝓsecutiones ꝛ mala fecit eccie sub pōtificatu bo
notij ꝛ Gregorij noni. ꝛ Innocēcij quarti. vt ꝑ nimia inno
tescat malicia eius ꝛ ingratitudo erga eccīam. ꝛ q̄iuste cō
dēnatus sit ab ea: hic e⁹ ortū ꝓgressū ꝛ exitū pleni⁹ nota-
bim⁹. Hic siq̄dē filius fuit bēnci. vj. imperatoris. q̄ bēnc⁹
filius fuerat ꝑnā frederici imperatoris: qui etiā magnas ꝑse
cutiones eccie intulerat ꝛ alexandro tercio gubernatore ei⁹.
Hinc ergo bēncij imp̄atoꝛ demēs terci⁹ō alemānia exo
cauit. vt romā veniēs bellū moueret ꝓtra tancredū filium
alteri⁹ tancredi ꝛ nepotē ꝑ lineā femininā roberti guiscar-
di. q̄ tācredus tūc erat rex apulie ꝛ sicilie. Et cēsum debitus
ei reddebat eccie: ꝛ dignitates ep̄atū ꝛ abbatias regni cō
ferebat cui volebat: ꝛ ius ꝛ in vtilitē eccie. Quesiuit q̄ di-
et⁹ clemēs papa auferre regnū tācredo. vii ꝛ ordinauit cū
archiepō panormitano. vt ꝓlātia soroꝛ regis wilhelmi ꝛ
heres regni sicilie. q̄ monialis erat in monasterio panormi
tano mōasterij egredit': cū ia cēt etatis. l. annoꝝ. dispēsan
do secū vt ꝓtrahere posset mrimoniū. Et dictus archiepus
panormitan⁹ ꝓcurauit. vt clam romam ipa ꝓlātia acce-
deret. q̄d ꝛ fecit ibiq; despōsata ꝛ ꝓiugata fuit bēnco ipa
toi. rē q̄ nō multo post filiū suscepit fredericū secūdū: de
q̄ intēdim⁹. Reuersa igit̄ in sicilia granida cū mlti dubita-
rēt de vero eius ꝓcepto. cū ita cēt antiqua ꝛ ꝓpria parturi:
fecit papilionē extēdere in medio cuiusdā platee panormi
ꝛ edictū posuit. vt siqua mulier vellet accedē ꝛ intrare pa-
pilionē cū cēt paritura libere intraret: vt tolleret eis suspi
tio de vero partu e⁹. Natus ē g̃ fredericus ille et monia-
lis ānoꝝ octogenaria. Cū aūt bēricus despōsando illā ac
cepisset in dotē regnū apulie ꝛ sicilie ꝛ volūtate eccie: ipe
dedit debitū cēsum ꝛ intrās in regnū totū sibi acq̄siuit de
nictis ꝓtrarijs. wilhelmū aūt filiū tācredi ꝛ q̄ regnabat in
apulia ꝛ sicilia. ꝑ pre suo iā defuncto fraudulent' deceꝑit.
Mā tractās cū eo de pace cū capeꝛ fecit. ꝛ ipm cū tribꝰ so-
roribꝰ suis misit capeos in alemāniā: ꝛ eccans illū ꝛ eunu-
chizās. ne et eo filij nasci possent. Quo facto de facili to-
tū regnū obtinuit: dispersis aduersarijs ei⁹ bicinde. Et cū
eccīa ei tāta bēficia ꝓtulisset. vt ingratissimus nō solū cen-
sum denegabat. ⁊ iura eccie ꝑturbabat dispondo de di-
gnitatib⁹ a placitū ꝛ plato ꝑsequendo ꝛ aliquos occidē-
do. ꝓter q̄d innocēt⁹ tert⁹ excōicauit eū ꝛ excōmunicat⁹
decessit. Remansitq; ex eo filius fredericus secūdus. par-
vulus cū cōstantia matre sua ꝛ rege sicilie ꝛ apulie. Et paulo
post ipa regina cōstātia decedēs. dimisit filiū suū puerum
sub tutela eccie ꝛ gubernatione regni. Innocentius aūt
tutelam suscepit ꝛ fideliter regnū sibi seruauit. Cū aūt ad-
huc bēricus viueret. fecit fredericū filium etsi parvulū co-
ronari in regē alemānie. Postmodū ottone q̄ⁿ bēricum
de voluntate pape innocentij factus fuerat imperatoꝛ impe
rio priuato ab eo q̄ ipe eccīam dei ꝑsequebat': aleman-

nie principes ꝛ electores in vnū ꝓuenientes de ꝓssilio phi-
lippi regis francoꝝ vno consensu fredericum secūdum si-
cilie regem filium henrici. vi. impatorem elegerunt. ꝙ solē
ne nuncios papam innocentū ꝓtecantes: vt eius de-
ctōem confirmaret. Qui licet ad hoc satis inclinaret. tū
quia romana eccia semper cum multa dēliberatōe ꝛ gra-
uitate in simūbo consueuit incedere: aliquanto tēpe dissi-
mulauit. ꝓtissime quia ꝓgeniem illam de sueuia plurimū
sciebat romane ecie fuisse damnosum: ad vltimū votis il-
lorum assensit. Post confirmatiōem suam inde discedēs
iamam ꝓuenit. Vbi cū magno gaudio ꝛ honore a iamē
sibus receptꝰ: studio ꝛ adiutorio bonifacij comitis mō-
tisferrati. Habuit in suo transitu per lombardā fauores
ꝛ adiutorū oīm ciuitatum. exceptis mediolanēsibus qui
ꝓgeniem frederici primi aui huius exosam valde habe
bant: et eo ꝙ ciuitates eoꝝ funditus destruxerat. Trālicꝰ
qꝫ alpes alemāniam intrauit: ventiqꝫ cōstantiam. Cuius
aduentum sciens otto cum sua gente sequebatur eū: iam
qꝫ ad ꝓdictam vrbem miserat quosdaꝫ de familiaribus suis
cum ea die ipse ad illam venire disponeret. Veniens ergo
otto. ciuibꝫ frederico fauentibꝫ repulsus est. Qui recedēs
venit ad quoddā oppidum: qui brisach dicitur: sed oīmbo
iam partes frederici defendentibꝫ ingredi nō est ꝓmissus.
Videns ergo fredericus ꝙ fauor ꝛ amicicia regis franco
rum philippi ad obtinendum imperium plurimū esset sibi
necessaria mediante matrimonio ꝓpe ac tractante apud vallē
colonis inter fredericum regem romanorum ꝛ philippum
regem francorum concilium celebratum est. Cui cū phi-
lippus infirmitate grauatus non interfuit: sed ludouicus
filius eius primogenitus cum regni francoꝝ principibus.
Post multa autem que ibi inter eos tractata sunt. demū
percusserunt amicicie fedus ꝓpetuum: sicut fuerat inꝰ ꝓ-
decessores eoꝝ.

Anno aūt domini .§.i.

M.ccxl. fredericus qui in impatorem fuerat electꝰ ab ele-
ctoribꝫ ꝛ confirmatus ab Innocentio. cum magna milicia
principum alemānie ꝛ ytalie romā ꝓ corona imperij venit.
qui ab bonorio papa clero ꝛ populo romano cum multa
gloria susceptus est: ꝛ in eccia sancti petri inunctus ꝛ coro
natus est. Qui licet in principio vitus est eccīam honora-
re et aliquas ꝓstituciones in fauorem fidei edere: post vt
ingratissimus eccīam q̄ eum vt filium educauerat ꝛ in re-
gem sicilie ꝛ impatorē ꝓmouerat toto tpe vite sue perse-
cutus est. vt patuit ꝛ patebit infra. Hic itaq; fredericus
fuit magni sensus naturalis. satis peritus literis secularī-
bus. magnanimis ꝛ mūdi vniuersalis i rebꝰ mūdi: tocius i
plurimis idiomatibꝫ. s. lingua latina literali ꝛ vulgari. greca
gallica ꝛ saracenica liberalis ꝛ magnificus: sed multis vi-
cijs irretitus. Sophia: a qua sumpsit initium oīs perditio.
Auaricia: que radix est oīm malorꝝ. et qua vsurpabat bo
na ꝛ iura ecciarum. Luxuria que beatalem boēm facit. in
diuersis speciebꝫ libidinis immersus. Concubinas plures
habebat ꝛ alias turpitudines exercebat. nec ꝓtermisit qui
oīm voluptate frueret. vitam tenens epicuream: ꝛ ꝙsimō
etiā christianā fore aliam vitam. Inimicus ex hoc clericoꝝ
ꝛ religiosoꝝ ꝓtranus ꝓdicantium. Multas eccias ꝛ mo-
nasteria destruxit in apulie regno ꝛ sicilie. indurat⁹ vt pha
rao etiam in flagellis vt non audiret monita pōtificū. Fe-
cit autem multa magnifica edificia pene ꝓ oēs ciuitates
nobiles apulie regni ꝛ sicilie. Opulentum ꝛ validissimum
castrum seu arcem: qđ dicitur capuana ad neapoli ꝛ turres
mirabiles duas in flumine iuxta capuam. Castrum ꝓtrē
se ꝛ arcem sancti mimatis. Hic ex prima vxore habuit
duos filios legitimos. s. henricum ꝛ conradum: quos eligi
fecit in impatorem ipō viuente. primo henricum: ꝛ eo mor
tuo conradum. Habuit ex secūda vxore prima defuncta
filium nomine iordanem: que vxor secunda fuit filia iohā
nis regis hierosolimitani. Sed non multo tēpore iorda-
nis ille supuixit. Et concubina autem habuit tres multos
nominatos. Fredericum primogenitū suum in legitimum
fecit regem antiochie. Manfredum: quem fecit principem
tarentine: qui se fecit regem postea sicilie. Et Renzum: quē
fecit regem sardinie. Cum autem in primo sui imperij
oñdisset affectōem ꝛ deuotōem ad eccīam. postmodū eas
momordit vt coluber. ꝛ sicut regul⁹ venena diffudit: vsur
pans iura eccie. pontifices ꝛ archiepos ponens in eccliis
modo suo ꝛ institutos a papa expellens: electas ab eccle
sijs exigens. Partialitatibꝫ italiam implens. que diu per-
manserunt in ciuitatibꝫ: ꝛ vna pars aliam conabat expel-
lere ꝛ extinguere. Pars illa que impatori contra ecclesias
adherebat. vocabatur gibelinoꝝ. que ꝙ eccias sequeba-
tur ꝛ iuuabat dicebat guelfoꝝ. ꝙ qlibꝫ vna qlibꝫ alia pre-
ualebat. Admonitus aūt ab bonorio papa. cum ꝓmane-
ret in sua malicia excōmunicatus est ab eo. Sꝫ Gregorio
nono succedente bonorio. cum obstinatus in superbia per-
seueraret hostis eccie. confirmans sententiā bonorij: ꝛ ꝙ
cum eccie cōmunione ꝓuauit. Ad preces aūt iohan-
nis hierosolimitani regis: qui tunc venerat de orientalib
ꝓtibꝫ expulsus a saracenis ad occidentales. vt subsidium
reciret ꝓ recupatione terre sancte. Gregorius fredericū
absolut ab excōmunicatōe ꝛ sibi ꝛ eccie reōciliatus
eo ꝓmittente restituere terrā ꝛ iura eccie. ꝛ ad satisfactiōs
ꝓpetratorum malorꝝ pergere cum magnis copijs ad co-
quirendum terram sanctam. Et mortua eius vxore ꝓma
data est frederico impatori filia ipsius regis iohānis i vxo-
rem. Quam de longinquis ꝓtibꝫ romam fecit adduci ibi
nuptijs celebratis. et qua cito filiū habuit: sed cito defun-
ctus est. Et quia ipse fredericus toetus erat labicus. nō cō
tentus vxore. clam violauit quandam puellaꝫ que erat in
societate imperatricis vxoris sue: neptis eius. Quod cuꝫ
ꝓpellet vxor ꝓdicta. patri suo iohanni nunciauit. Iohā
nes aūt turbatus contra eum cōquestus est cū dolore ar-
guens eum. Sꝫ impator egreferens verberauit vxorem. ꝛ
mitti fecit in carcerem: ꝛ vt dicebat sibi cito abstulit vitaꝫ
Et iohannem ipm qui erat in ꝓtibꝫ apulie. ꝓ eccia ad poꝛ
parādas gentes ꝛ necessaria. ꝓ expeditōe crucis signatoꝝ
recedere iussit de partibꝫ apulie. Eoꝝ autem que ꝓmisit
cū iuramēto nil obseruauit. Sed iter inchoās ꝙ mare cū
xpianis et legato apīco subito retrocessit reuertēs i apu-
liam: in magnum dispendiū fidelium. Post aliqꝫ tps cū
magna classe ꝙ se ꝓparata sine requisitōne pape ꝓfectus
est in terram sanctam. ꝛ postea in disturbiū qꝫ in aditu
nium fuit xpianis bellatoribꝫ inde. Habebat n. secretā in-
telligentiam ꝛ amicicia cum soldano: ꝛ sibimuicem mune-
ra magna mittebāt. Et soldanus ꝓmisit ei dare regnum
hierosolimitanum si sibi ꝛ tyranno non eēt in pugna cōtra
xpianos. Qđ ꝛ fecit. ꝛ collata sibi hierosolima fredericus
ibi se fecit coronari in regem hoēlin. vt diffusius victus ē
supra. Et cum eo mansit in syria rebellassent sibi ciuita-
tes plurime in regno ꝛ in lombardia: reuersus cito eas re-
cuperauit. Et exinde veniens ꝓ romano quesiuit capere
gregoriū papā. adiutus fauore aliquoꝝ romanoꝝ. Sꝫ do-
mino opante liberatus ē ab obsidiōe eius. Et cū papa cō
cilium generale celebrare in vrbe disposuisset. ꝛ ꝓpter ꝙ de-
stinasset cardinales legatos in franciam ꝛ alios ꝓlatos ad
inducendū clericos ad ꝓcilij: fredericus in reuersione eoꝝ
ꝛ aliorꝫ clericos cepit ꝙ mare transeuntes in signis inuen-
sum: ꝛ in carceribꝫ posuit vt dictum est supra plenius. ꝓ-
pter que mala gregorius excōicauit fredericum. Dum
autem vacauit eccia per mortem gregorij mensibꝫ pluri-
bus. interea ille pessimus fredericus ꝓsequebatur omnes
ciuitates ꝛ cōitates tenentes partem eccie ꝛ infestabat ꝙ
posse. Ingressusqꝫ romandiolam que est de iure eccleste.
omnes ciuitates eius cepit excepta fauētia. que cū ei resti-
tuisset tandem obsessam per septem menses deficientibꝫ vi
ctualibus in deditionem accepit. Deficiente aūr pecunia
impatori posuit pignoratiōnem iocalium suoꝝ ꝛ vasoꝝ ar-

genti ꝛ aurī vt haberent milites stipēdia sua fieri fecit monetam de cosio insignitā sua imagine ꝛ subscripto sc̄ō aureum valeret edictū ponens in exercitu suo. q̄ quicūq; p̄sentaret talē monetā t̄ he zannario suo: acciperet p ea monetam auream̄q; dī augustanus sicut nūc vocat⁹ vel florenus moneta aurea. cuius sculptura erat ex vno latere facies imperatoris et alia aquila. Et valor eius erat florenī et quarti. Erat illa obsidione de illa moneta quidebatur stipendiarijs. certificatis q̄ p ea pīnata reciperēt augustanum aureū. Et sic fuit eis observatū. Eo tpe cum henricus primogenitus frederici volens de p̄secutione quam faciebat eccie. plures patrē filiāliter ꝛ humiliter argueret ꝑ inuista p̄secutione: indignatus ille vt supposimus eū despiciens. vt hostē non filiū existimans. p̄curauit falsos accusatores ꝑtra eū. qui eū denunciarent. p̄ditorē. ꝛ ad petitionem eccie querere rebellionē ciuitatū ꝛ sibi adherentiū ꝑa eum. ꝓpter q̄s sine v̄ꝛ esset sine ꝓfectus. Fredericus fecit eū capi cū duobus filijs eius ꝛ in carcere in apulia poni vbi ꝛ mortui sunt. Et post mortē hui⁹ henrici misit manfredum filium suū illegitimū in alemanniā. mandās principibus. vt loco henrici regē romanoꝝ eligerēt conradū secundogenitum suū. Post hec etiā fredericus sapientissimum vr̄ ꝛ eloquentissimū magistrū petr̄ de vineis de p̄ditione sibi relatū. q̄d creditū sibi falso crimen impositū et inuidia ab emulis suis. q̄ magnū locū tenebat in curia ei⁹ visa ptinaut sine eratione organoꝝ ac in carcerem retrudi fecit. vbi in breui mortuus est. Et vt dī ab aliquibus ipse sibipsi vitam extorsit. Q̄s iusto dei iudicio factum videt. Ut q̄ ad ꝓlacendum ei multa fecerat ꝑtra eccīam ei faciendo ꝛ excusando eā: fuit ꝑdemnatus ab illo. ꝑ quo dū offenderat ꝛ eccīam. Post transitū gregorii nouī ꝛ Celestini electus est in pontificē Innocēti. iij. ianuen⁹. q̄ fretricus quesuit capere: ⁊ manus eius euasit pergens ianuā ꝛ exinde lugdunū vbi generale ꝛciliū celebratus exercēcauit ipsum fredericus. ꝛ regno sicilie ꝛ imperio ꝓuauit. ꝓpter multa scelera eius. vt victū est supra. Anno autem dñi .M.cc.xxxviij. fuit eclipsis solis quasi totius circa horam nonā die. vj. Junij. Uā aer ita obscurat⁹ ēt. vt quasi nox appareret. Uā multi eorum ignorantes exterriti hui⁹ casu ad penitentiā redierūt. Sed̄n autem indicium (q̄d tñ frequenter est fallax) designauit mortē gregorii. ix. ꝛ oppressionem eccie ꝑ fredericū.

Post depositionem .§.ii.

frederici ab imperio. auxit sentiā suā ꝑtra fauentes eccīe ꝑ ciuitates lombardie ꝛ tuscie. Uā ꝑ seu secantate in ciuitatibus vbi erant partes. volunt hīc ab eis obsides ꝛ de guelfis ꝛ de gibellinis. Quos tenueri volunt in castro seu arce sancti miniatis altedesco. q̄ cū aduenissent gibellinos liberos dimisit in domū suaꝝ: guelfos retinuit qui erant in magna calamitate. Et inter ceteros gibellinos: qui f. fuerunt in patori etiā sic depositi. erat familia florentie: que dicebatur vbertoꝝ. cuꝝ quibus dā aliis familijs. vt tedaldinoꝝ. caponsachi. cbattani. ꝛ brunelleschi ꝛ aliis pluribus. Sꝫ ptis guelfe desolatricis eccīe erāt familie dicte bagnenses ꝛ pulci. ꝛ magbaloti. ꝛ donati. ꝛ bisdomini. et familia q̄ dī de parzis. ꝛ adimari. ꝛ plures alie familie adherebant alij guelfis: alij gibellinis. Persuasit aūt frederi cus gibellinis ꝑ suos secretos nuncios. vt ejcerent guelfos de ciuitate ꝛ in ea re adiutorii ipe ꝓstaret. Ceperūt ergo gibellini ꝑ vineas loca ciuitatis florentie insurgere. cōtra guelfos suas facere ꝛ sedūcōes. Et cuꝫ p aliquos dies guelfi viriliter resisterent. demū ꝓpientes q̄ frederic⁹ misisset filium suum illegitimum cum mille fercentis militibus teutonicis in adiutoriū gibellinoꝝ. videntes se tāte potentie non posse resistere. cum iam ill̄i missa a frederico ciuitatem intrassent: terga verterunt. Et egressi ē ciuitate florentia guelfi ceperunt castrum mōtis varchi. alij et eis castrum capuanie ꝛ alia loca. Et illic se collocantes sepe movebant bellum gibellinis exeuntes ꝛ appropinquantes ciuitati ad damna inferenda. Gibellini qui remanserunt in domino ciuitatis ordinauerunt regimen. put eis ē visum. Et in vim̄perium ꝛ exterminiū guelfoꝝ destruerūt ꝛ ad terrā dirucerunt. xxxv. palatia ꝛ turres eoꝝ. Inter que exterminatū ē palatium valde nobile tosingoꝝ. qd̄ erat i foro veteri. Altitudo cingerat. xc. brachioꝝ. ꝛ vna turris ei cōiuncta alta brachioꝝ. cxx. Et ex hoc gesto ceperūt florentie istam modam seruare. vt cum bellant⁹ vna parte ꝑa aliam. illa que ꝓsternebat ꝛ remanebat in ciuitate: destruebat vel cōburebat habitatōes expulsoꝝ. Et cū eodē anno guelfos qui erant in mōte varchio aggressi fuissent teutonici missi a frederico. conserto duro ꝓlio guelfi teutonicos debellati sunt ꝛ fugati eos: milites occisi ꝛ plurimis captis. Anno ꝙo dñi. M.ccl.viij. fredericus obsedit pamā: que tenebat cum eccīa. Et erat ibi legatus pape: q̄ ifabricauerat contra eam bastiā q̄ altera ciuitatē cum domibo ꝛ turribo. Et cum iam plurib⁹ mēsib⁹ durasset obsidio. iurauerat fredericus non recessurus quousq; eā obtineret. ꝛ de ꝓximo sperabat eam capere: cum sciret per exploratores iam illis ab intra victualia deficere. Sꝫ deo supbis resistente. cum vna dierum fredericus cum suis familiarib⁹ ad recreatōem iret cum canibo venatū. nil timēs de parmēsib⁹. sed estimans eos vt victos: parmenses hoc scientes cum omni suoꝝ conatu egressi sant magno impetu e ciuitate. ꝓgentes ad bastiā illam cōtra hostes. qui imꝑparati ꝛ inordinati manebant sine capite. vt ebrij fuga sue saluti ꝓiderunt: cū nī eēnt in triplo plures q̄m parmenses. Ceperunt ergo parmēses bastiam occisis ꝛ captis multis ex inimicis. In qua bastia (que victoria dicebat) non solum victualia: ⁊ magnas ibi diuitias inuenerunt ꝛ vasa argentea fredericiac etiam cotonam suam imp̄ialeꝫ. Que omnia in ciuitatem aspportantes: bastiam illā diruerunt ꝛ cōbusserunt. Corona aūt illa dicit̄ reseruata ꝛ adhuc eē in sacristia eccīe parmēsis ob mēoriam triumphi. Fredericus aūt audita ꝓfligatione suoꝝ vīpe timens cremone se contulit. Recedens aūt fredericus de partibus lōbardie reliquit ibi filium suum illegitimū Renzam regē sardinie vicarium suum. Et ingressus tusciā q̄uis gibellini qui suam ptē tenebant. dominarentur tunc in florētia: nolait florētiaꝫ intrare. ex eo q̄ deditus augurijs ꝑcepat se in florētia ē moriturū. Sꝫ non intellexit quia de alia florētia locutus ē dyabolus vt motis sui est: homines recipe sub locutionibo eoꝝ locis. Et qr guelfi plures ex nobilioribo in castro captanie residentiam faciebāt expulsi de florentia. ꝛ castrum illud tenebant: milit fredericus ex gēnib⁹ suis ad obsidendū dictum castrum capuarie. Q̄s impugnātes fortiter. cū qui intra erant. qr defic̄ētibo victualibo nō poterāt se tenere. cum pactis tractarent se inimicis tradere ꝛ ꝑsi parati eēnt que petebant cōcedere: vnus eorum qui in ꝓtorio fuerat in magistratu florētie indignatus quia vocatus nō fuerat ad illud ꝓsilium ꝛ tractatū. signifi cauit inimicis. q̄ castrum illud non se amplius poterat defendere. Q̄s hostes sentientes nullā pactū voluerunt cum eis facere. Et illi demū ad volūtatē frederici se subiecerūt castrum reddētes. Guelfi aūt q̄ ibi erāt ꝓtinati sunt fredericō. q̄ in fucecbio tūc residebat. Inter quos principaliores erāt comes ridolfus de capuaria. ꝛ dñus rainerius de buondelmōtis miles florētinus. Ihoc igī fredericus capetinos duxit in apuliā secū: q̄bo ad instantiā gibellinoꝝ oculos fecit eruere. cū multi eēnt ꝛ de nobilioribo familijs florētinoꝝ. ꝛ demū in mare ꝓiecit: excepto dño rainerio quē tñ ocul̄ ꝓuauit. Sꝫ postea reuertentibo guelfis in florētiā. vt dicē infra. recognitus cerdo ille qui occasio fuerat ēt mali lapidatus fuit ab omni ꝓlo ꝛ ꝑ ciuitatem a pueris tract⁹ hincinde ꝑ plateas ꝛ vias. ꝓiectus demū fuit infossatum.

Post hec renzus filius frederici vicarius generalis ei⁹ dimissus ꝛ ꝓtib⁹ lombardie. pretit cū copijs bononiā. vbi erat dñs legatus cum gētib⁹ eccīe: ꝛ cepit bellum mouere

ptra eam. Bononienses pro cū suis amigeris exierūt cōtra hostes ꝛ viriliꝫ decertātes eos rebellari sunt: ꝛ multis occisis ac plurimis captiuatis inter alios ceperūt ꝛ ipsum rem̄ filiū frederici: quē miserunt in carcē ferreꝰ. ibiq; miserabiliter vitam suam finiuit.

Interea cum po- .§.iii.

tentia frederici paulatim minueret. ꝛ gibellini qui dñabā tur in florentia. imponerent onera grauia ꝛ importabilia collectas: ppls. ꝛ guelfi de ciuitate expulsi diſpſi p comitā multa fortalicia ꝛ castra tenentes: sepe bellū mouebāt ptra ciuitatē. Familia etiā vbertoꝝ q̄ erat nobiliot ex gibellinis tyrannidē exercebat in ppło: multi ciues bone eq̄tatis zelatores reipublice ꝛ vite ciuilis. cōuenerūt ad mutuā cē ꝛ armati residebant in tombo ppe sanctū laurētiū. Et ibi ꝓsiciuerunt. xxxvj. viros vt capita ppli. ꝛ ablata omni ptāte ei qui dicebat' ptās. ꝛ oibꝰ alijs officialibꝰ qui tunc ēnt in ciuitate ediderūt certa statuta: quibꝰ ppls regeret' Et elegerūt in capitaneū ppli dñm̄ robertū de luca. Hic fuit primus capitaneus in florētia. Creauerūt ꝛ. xij. ciues: quos vocarūt anzianos: duos in quolibꝫ sexto ciuitatis. Hāc n. ciuitas diuidebat' p sex sexta: qui gubernabāt populū: ꝛ erāt in pālio cū capitaneo instituto. Hi congregabā tur in tombo iuxta abbatiā florentinā ad ordinādū q̄ incūbebant: si singuli in domibꝰ suis dormiebant ꝛ comedebāt. Hāc etiā fieri fecerūt. xx. vexilla coꝝ certis insignijs. q̄ tenerunt. xx. viris habitantibꝰ in diuersis ptibꝰ ciuitatis. vt quālibet cum oporteret armatus cū fabdinis illi vexillifero cū capitaneo occurreret in agendis. Et hec acta sunt anno dñi. M. cc. Sed postmodū ciuitate diuisa p q̄tuor quarterijs amotis quatuor. ex dictis. xx. remāserūt. xvj. q̄ dicunt' ꝛ adhuc sunt vexilliferi societatis. quatuor i quolibet quarterio. ꝛ insignia sua antiqua retinēt. Comitatum etiā ordinarunt distingwatos in. xvj. plebanatus. Tunc etiā cepit edificari palatiū iuxta sanctū apolinarē: qđ dicit' ptās qui ibi habitat. Fuit etiā ordinatū ꝛ executōi mādatū. vt turres oēs: que plurime erāt p ciuitatē alte p centū. ꝛ. xx. brachia aliq̄e. oēs reduceret' ad altitudinē. Lxx. brachiorū: ꝛ qđmensurā excedebat. diminutū fuit.

Anno autē pre- .§.iiii.

dicto. s. M. cc. cum eēt fredericus in quadā ciuitate in cōfinibꝰ abrutij in apulia: que ciuitas dī firenciola. infirmatus ē ad mortē iuxta auguriū ꝺ eo platum: qđ ipe non intellexit inter ptatus florentiā ꝑ firenciola. Jbi cū eo aderat filius eius illegitimus manfredus iniquus sicut ꝛ pater suus. vt patet ex facto. capiens habere thezaurū eius necnon ꝛ dñium apulie ꝛ sicilie: timens ne foret euadēs vel condens testamētū aliud disponeret de regno sicilie consiliū sumens cū camerario frederici ac ei promittens magna munera ꝛ dominū aliquoꝝ locoꝝ. cū venit cū eo ipe manfredus sup os patris posuit cervical ꝛ ita suffocauit eum. ꝛ miserabiliter mortuus ē tāpotens ꝛ diues dñs excōmunicatus. priuatus impio. ꝛ oīū regno sine aliquo sacramēto ꝛ signo penitētie. Sicq; iudex equitatis deus vindicauit vidam dia clamantē ad se. Lecciam. vt vindicaret eam de aduersario suo: sicut ꝛ in alijs eccie pfecutoribus egit.

Quo mortuo. Manfredus arrepto thezauro oīs ꝛ dominio vsurpato regni sicilie. corpus frederici deferri fecit in sicilia ad eccīam montis regalis: quę ē supra panormū. faciendo ei honorabiles exequias: septi in eccia sepeliri non posset vel loco sacro quia excōmunicatus decessit. Cū aūt in sepultura eius diuersa epitaphia dicerēt scripsē ꝺa in marmoribꝰ exponentia magnalia eius. quidā clericus aretinus cōposuit istos tres versus: quos placuit mānfredo ꝛ baronibꝰ i sculpetura describi: vicz. Si. pbitas. sensus: beatū gratia: census. Nobilitas orti possent resistere morti. Nō foret extinctus fredericus qui iacet intus. Et ad intuendā magis maliciam ꝛ sciciam frederici: sciendū q̄ paulo ante q̄ infirmaret'. miserat fredericꝰ in tusciā mādās vt oēs obsides guelforū ad eū personaliter mitterentur. vt eos morti traderet. Sz cū eēt in itinere in mantinia. significatū ē ꝛ diuulgatū de morte eius. ppt' q̄ custodes qui eos ducebant sibiꝑse timētes liberos dimiserūt. Qui in cāpsiā applicuerunt ꝛ inde florentiā sunt reuersi et ad alias ciuitates tuscie pauperes ꝛ egeni. Eadē nocte qua mortuus ē fredericus defunctus ē etiā: qui erat pēs i florētia. ꝑ eo. vocatus dñs rainerius. Dormiētem. n. in lecto suo testudo quedā que erat sup camerā eius ruēs oppſsit eū. q̄ prosticū q̄ eito deberet deficere dominū et florētie. ꝛ ita euenit. Nā postq̄ paucos dies ppls florentinus audita morte frederici. ꝛ attēta tyrānide nobiliū et gibellinis. introduxerūt in ciuitatē guelfos pcriptos facta pace inter guelfos ꝛ gibellinos. Mortuo frederico ꝛ renouāte innocentio. iij. ex francia ad vehē. pos guelforū que scz erat ꝑ eccīa cepit exaltari. Anno aūt sequenti florētini processerūt hostiliter ptra pistoneēses sibi rebelles. ꝛ bellū inierunt cū eis in mōte cōbolino. rebellauerūt ipsos pistorienses: multis et eis captis ꝛ nō paucis interemptis. Et q̄ nobilioribꝰ et gibellinis nō erat gratū regimen ciuitat' ꝑ ppłm. eo q̄ magis videbat' fauere guelfis q̄ eis: ꝺ pancipales et gibellinis noluerūt sequi ppłm in mouendo pistoiēsibꝰ plū. ꝛ qz etiā ibi notabilē ptē habebāt. ppt' qđ reuersus ppls cū victoria hīs suspectos gibellinos: emiserūt de florētia capita seu pncipales gibellinoꝝ. Et remāsit ps guelfa cū ppło ad regēdū mutādo insignia. q̄ vbi q̄ bellini hīt ꝑ insigno comitatus illi albū in cāpo rubeo: tenerūt ipi illū rubeum in campo albo.

Conradus aūt fi- .§.v.

lius legitimus frederici. vt audiuit mortē ꝑis certioratꝰ. subito cū magno apparatu de alemānia recedēs. in regnū apulie ꝛ sicilie iter suū dingebat ad regnū possidendum. mānfredus aūt se interea fecerat vicarium generalē regni q̄ fratri reseruās ꝛ oēs ciuitates eius possidebat: excepta neapoli ꝛ capua: q̄ se rebellāte eccie se tenerūt. Et sic mīte ciuitates i tuscia ꝛ lōbardia. Cōradꝰ aūt nō ꝑ terrā ꝺ pmare (vt tutius ꝛ expeditiꝰ poſſet) venit in apuliā ꝑ marchiā triuisinā. adiuꝰ a venetis trāsiuit in regnū. Mānfredꝰ aūt q̄ius multū in re ꝓsistatus eēt de aduētu fratris q̄ magis ad eū dñium spectaret. qđ ipe possidere intēdebat: tū simulās voluntē animi frēs suū suscepit cū magno honore gaudio ꝛ solēnitate. Et q̄citius cōradꝰ ꝓfect' ē i pliā ꝺ neapolim ꝛ lōga obsidiōe fatigatū in tedium accepit. pactis minis cū eis: vt ꝑsone ꝛ ciuitas immunes eēnt a morte ꝛ destructōe. Que tū nō seruauit: ꝺ muros ciuitat' diruit ꝛ fortalicia eiꝰ. Et idē capue fecit postq̄ eā recuperauit. ꝛ brevi totū regnū sub dñio suo recepit. Sibi rebelles ꝛ eccie inhērētes ꝑsequēs. mores patris imitatꝰ i inimicia eccie. Nō solū laicos. ꝺ ꝛ religiosos exterminās nō sibi fauētes i malo. eccīas destruēs. ꝓlatos ꝛ alios dignitates eccie ad libitū ꝓcedēs. Infirmat'ꝰ ē aūt et si ñ grauit': ꝺ mānfredꝰ ambitōe ductꝰ ꝛ cupiditate regnādi adauxit infirmitatē ꝛ ad mortē vsq; pauit. medicis magna ꝛ multa promittēs: vt in clistere venenū ponerēt. Et q̄ re ille ꝺ medio sublat'ꝰ est. excōicatus ꝛ impenitēs. Reliq̄t aūt filiū paulū cōradinum vocatū. q̄ suscepit ex vxore sua filia ducis sueuie i alemānia.

Jgr̄ mortuo cōrado innocēt' papa regnū intrauit ꝛ multe ciuitates se rebellāte eccie adheserūt. Sz cū paulo post fugeret' trāsiit' innocēti quarti. q̄ neapolim infirmatus. ibi sepultus ē. anno dñi. M. ccliij. Manfredus q̄ sicut ciebat vicariū ꝛ bailū regni vires resumēs ꝛ audacias ex morte pontificis ꝛ multo magis ex diutina vacatōe apostolice sedis q̄ ꝑ biennū. pene totius ciuitates regni rebelles reassumpsit. ꝛ ꝑ ytaliā discurrēs. gbellinos ꝓ imperij tenentes sibi conglutinauit in tuscia ꝛ lombardia guelfos ꝑsequēs. Insup patricida ꝛ fratricida quesiuit etiā fraudulēter nepotricida fieri. s. conradini. Qui cum matre in

lem ĩnis cum magna diligentia custodiret. misit solẽnes oratores manfredus ad eum visitandum. Mater autẽ ei⁹ cauta. oĩa dixit eis ꝓ conradino filio suo aliũ coetaneu⁹ eius ꝑiculis vestibꝫ indutum. Cui cum inter cetera entenia obtulissent ꝓfectiones: ꝙ venenatas. puer ille ꝑtem accepit et comedit: qui postea ex veneno illo mortuus est. Reuersi aũt oratores ertinãtes conradinũ mortuum ex veneno ĩ lo sic nũciauerũt in regno. Et leuato lacto magno ꝙ morte eius manfredus sibi vsurpauit dominiu⁹ regni: de quo infra plenius dicetur.

Preterea de gestis .§.vi.

ꝓ florẽtinos fm cronicas. Sciendũ ꝙ anno dñi. M.cclj. domini de vbaldinis congregata secum multitudine gibellinoꝝ ꝛ romandiolꝫ. ꝓfecti sunt contra castrum cẽnici vt caperent id. Sed florentini occurrentes eis cũ suis copijs. rebellauerunt dictos vbaldinos cũ detrimento multo eoꝝ. Eodem anno gibellini exulati a florentia. cũ adiutorio teutonicoꝝ armigerorum rebellare fecerunt castruꝫ montaionis vallis arni. qđ erat florentinoꝝ ꝛ ipm ceperũt. Sed florentini hoc audientes subito ꝓfecti sunt ad obsidendam dictum castrum ꝛ ꝑfligati sunt a gibellinis. Iterum autem florentini cum maiori copia ꝛ auxilio etiam lucensium reuersi sunt. ꝛ castrum illud obsederunt de mense ianuarij cum nives terram occuparẽt. Sꝫ ꝛ senenses ꝛ pisani: qui tenebant ptem gibellinoꝝ cum magno ꝓlio supuenerant in adiutorium obsessorum. Tunc dominus diligentiꝫ custodijs ad cõtinuandũ obsidionem. reliq̃ equites ꝛ pedites florentini viriliter ꝓcesserunt ꝑtra pisanos ꝛ senenses: qui castramentati erant iuxta abbatiam cultus boni. vt cum eis decertarent. Qui timentes audaciam eorum terga verterunt cum ꝑfusione ꝛ damno rerum suarũ. Postea homines castri se dederunt florentinis: qui capitui vncti sunt florentiam ꝛ castrum illud diruptum.

Anno autem domini. M.cclj. florẽtini ꝓfecti sunt hostiliter contra pistorienses. ꝛ deuastatõe facta in circuitu ciuitatis. obsederunt castrum eorum. s. nyanum. Audito aũt ꝙ pisani cum adiutorio senensium rebellauerũt. Lucenses iuxta montem topolium ꝛ plurimos ex lucensibus captiuos ducebant cum magna ꝓda. Florentini posq̃ in deditionem acceperunt dictum castrum cum certis pactis immediate. ꝓfecti sunt contra pisanos ꝛ senenses. ꝛ inuenientes eos iuxta castrum pontis ere irruerunt sup eos Et post conflictum dirum ad inuicem. florentini ꝓualuerunt. ꝛ lucenses qui captiui ducebantur liberati. ligauerũt eos q̃ se ceperant: persecutiq; sunt eos vsq; ꝑpe pisas ad tria miliaria. occisis vel captis ex pisanis ꝛ senensibꝫ tribꝫ milibꝫ. inter quos etiam captiuos dictus est ꝓtor pisanorum: qui de vrbe erat. Eo tempore edificatus est pons super arnum fluuium qui dicitur sancte trinitatis: quia iuxta dictam eccl̃iam seu monasterium vallis vmbrose. multum ad hoc operante lamberto de frescobaldis: qui cum suis vines erat ꝛ potens. Et ante ꝓ.xv. annos fuerat edificatus pons: qui dicitur rubacõte. sic denominatus ab eo qui tunc erat potestas in florentia qui dicebatur domin⁹ rubacõte de mediolano. Tunc etiam vie ciuitatis lapidibus strate sunt. vnde ciuitas ornatior ꝛ sanior reddita est.

Eo tempe dum florentini ꝓcesserunt contra pisanos ꝛ senenses vt dictum est. comes guidus nouellus d̃ familia comitum guidonum cum gibellinis ingressi sunt in castruꝫ foghinense: quod erat bene munitum ꝛ rebellare fecerunt. Vnde florentini reuersi cum victoria. sine dilatõe ꝓcesserunt ad dictum castrum. ꝛ cum machinis ꝛ alijs modis obsidentes. multum artabant eos qui intus erãt. ꝙ ꝓpter qđ se eis subdiderunt pactis initis: vt salue ꝑsone cẽnt comitis ꝛ aduenarum ꝛ substantie hominꝫ. ꝛ gibellini qui ibi erant florentiam accederent: vt guelfi in dicto castro quietius ꝑmanerent. Sed castro obtento recedente dicto comite fides pactionis seruata non est eis: ꝙ depredatis bominibꝫ castrum incensum est ꝛ diruptum: ꝛ post tempora reedificatum. Cum autem florentini expugnarent foghinium. senenses congregato exercitu. ꝓcesserunt contra castrum montis alcini obsidentes ipm: qđ castrum erat recõmendatum florẽtinis. Sed ipi expediti de castro sicbinis iam obtento. ꝓfecti sunt ad succurrendum montis alcinẽ sibus. Et applicantes ad locum certamen inierunt cum senensibus. ꝛ ꝑfligarũt eos multis occisis ꝛ alijs captis. Reuersi ergo sunt vndiq; cum victoria florentiam. Tunc.n. populus zelans pro bono reipub. personaliꝫ ꝓficiscebantur ad bellum. alij equites: alij pedites. ꝛ viriliter vsq; ad montem defudabant. Et tunc ciuitas infelicitate temꝑali constituta. cepit cudere monetam auream. s. florenos et auros: que prius vtebatur argentea ꝛ fiebat de auro perfecto trium caratoꝝ. Quoꝝ octo erant ponderis vnius vncie ꝛ adhuc vsus ꝓseuerat. In eodem ꝛpe florentini hostiliter innauerunt pistorium. ꝛ ita obsidione vallarunt: vt nullus egredi vel ingredi valeret. qui cum non expectarent aliunde succursum. se illis tradiderunt cũ pactoꝝ guelfos dicte ciuitatis qui etules erant: regnicrent libere ad habitandum. Ab instanciam enim eorum bellum monebant contra eos. ꝛ cum hoc etiam addiro: vt florentini facerẽt vnũ fortalitium ad dictam portam que est versus florentiam quod esset in custodiam florentinorum. Qđ ꝛ seruatum est. Iꝫ cum diuisionis pistorienses non parua. Ipm tamẽ fortalitium postea foit diruptũ. quando vt dicet infra florentini fuerunt victi a senensibꝫ iuxta montem apertum. tunc.n. gibellini reuersi sunt in pistorium. Videntes aũt florentini quia tempus eos inuerat. exinde ꝓcesserunt cõtra senenses deuastantes comitatum eorum. ꝛ ad montes alcinum ꝓgredientes eis colligatum: necessarijs abundanter munierunt. Et captis quibusdam castris senensium reuersi sunt in florentiam.

Anno aũt domini .§.vii.

M.cclij. cõmunitas florentinoꝝ hostiliꝫ ꝓcessit cõtra senenses: castramentati ꝛ obsidionem facientes in monte regione. Sed senenses timentes illud castrum amittere. cõsenserunt bis que florentini ab eis ꝓfitulabant. Et facta est pax inter eos senensibꝫ de cõcordia cõsentientibꝫ: vt castrum montis alcini florentinis remaneret quod olim eoꝝ fuerat. Recedente ergo de comitatu senensi. obsidentes castrum podibõsi florentini. ipm cum pactis certis in deditionem acceperunt. ꝛ postea castrũ varie qđ erat familie que dicitur squarcia lupi. Post hoc ꝓfecti cõtra ciuitatem volterranã: quam tenebant gibellini. intẽdentes solum deuastationem facere in comitatu eius ꝛ reuerti. ciuitatem enim illam sciebant fortissimam ꝛ non facili obtinendam. Cum florentini discurrerẽt versus ciuitatem deuastando que occurrebant. volterrani videntes eos ꝙpto ꝓquare portis ciuitatis. omnes eius habitatores cũ magna audacia egressi contra hostes: sed sine ordine ꝛ capite irruerunt in eos damna plurima inferentes. Florẽtini aũt viriliter resistentes ꝛ certantes cum volterranis cum ꝓualerent. ceperunt volterrani ad ciuitatem reuerti. ꝛ cum mixti essent florentini cum volterranis insequentes cõtinuo eos: qui erant in portis videntes suos fugere ꝛ ipi fugam arripuerunt. ceperunt ergo portas. Qui cũ intrarẽ oẽs ciues nullam fecere resistentiã: ꝙ epo cũ clero venit obuiã eis cũ cruciꝫ honorifice recipiẽtes eos. Et mulieres crinibus solutis erant clamãtes ad eos pacẽ ꝛ misericordiã. ꝓpter que intrantes ciuitatẽ. non ꝑmiserunt qui principales erant. vt in ea fieret aliqua predatio vel maleficium: ꝙ emissis gibellinis ordinauerũt ciuitatẽ. put visum ẽ eis expedire. Vnis pactis copie ĩ pisanos traducte sunt. Pisani vo in tanto florentinoꝝ successu pugne fortunã minime expediẽdã rati: fere meritis conrinebant. Missisq; in castra oratoribꝫ pacem poposcerunt. Date sunt eis cõditiones vtiles ꝓ pace conficienda. vt. s. florentini immunes

cēnt a gabellis maritimis ⁊ terrestribus a pisanis ꝑ mercimoniꝭ ipoꝝ. Et q̄ nō mouerent bellū pisani ⁊tra eos nec auxilium ferrent inimicis eoꝝ. Et alteram hoꝝ cōferrent florentinis. vicy castrum ripe facte: aut plumbinū q̄ terre erant tunc d̄ dñio pisanoꝝ. Fe etiā obsides vareť.l. viros notabiles ex pisanis: qui florentie resideret. Jn his omnibꝰ ⁊ amato animo consenserunt. Sed nō multo post pisani pacis federa fregerunt. Hec ꝑ multa ⁊ egregia mirabili felicitate vna estate a florentinoꝝ ꝓsule gesta sunt. adeo vt is annus fuerit annus victoriaꝝ nūcupatus. Reuersiq̄ sunt florentiam cum triumpho mirabili. Et palatium dñoꝝ cepit edificari. nam antea habitabant anziani in priuatis domibꝰ suis. Jtaq̄ foris ⁊ domi eodem anno maiestas ꝓsulis exaltata eſt. Capitulum. vij.

Jnocētio quarto ad

dñm euocato vacauit sedes aplica ꝑ biennium cardinalibꝰ adinuicem non concordantibꝰ ī electione. Demū canonice ad summū pontificij gradū vocatus eſt alexander quartus anno dñi. M. ccliij. Ab initio autem mundi quinquies millo. ccc. vj. Jn alium numerū series millo. cccclij. Fuitq̄ in numero pontificū. clxxxiij. ⁊ sedit annis sex. Hūius tpe principes electores imperij de electione impatoris cōtendentes bisariam se diuiserunt. ⁊ aliqui vnum: alij alterum impatorē elegerunt. ꝑpter qō nullus eoꝝ fuit confirmatus. Hūius tempore anno J. dñi. M. ccl vj. in ciuitate acri in phōr syrie facta ē contentio non modica inter ianuenses ⁊ venetos quia q̄libet harū comitatū querebat cē maior. ⁊ cupiebat habere quandā ciuitatem ab infidelibꝰ creptā ꝑ ypocritas. Indeq̄ multa mala ꝓcesserunt. Jn ea aūt altercatiōe veneti ianuenſibꝰ succubuerunt. ⁊ post duos annos immediate cū ianuenses cum classe sua qua erant galee J. ⁊ naues quatuor se repirent intra dictā ciuitatem acri. bellum gerētes nauale cum venetis: qui ⁊ ipsi ibi erāt cū copijs suis. demū ianuenses a venetis superati ⁊ victi sunt. captis. xxiij. galeis ianuenſiū et interfectis vltra mille septingentos et eis Destruxerunt insup veneti stratam quandā in dicta ciuitate acri que dicebat' ianuensium. ac etiam vnam turrim eoꝝ pulcram que dicebatur lamōgoia: de cuius lapidibꝰ venetias vsq̄ asportarunt. Anno aūt sequenti ciuitas cōstantinopolitana que ꝓius fuerat ablata a grecis ꝑ gallicos ⁊ venetos. ⁊ eam possederant annis quinquaginta nouem. imperantibꝰ ibi latinis ꝓcipue gallicis. auxilio ianuēſium qui ⁊ galeas ⁊ naues dederant grecis in despectū venetoꝝ: ad grecos ipsos reducta eſt ꝑ michaelem pallalochum grecū. qui imperiū ibi reassumpsit expulsis inde frācis ⁊ venetis ⁊ alijs latinis. Et exinde imposterū greci imperauerunt vsq̄ ad annum dñi. M. cccclij. pōtificāte nicolao quinto. quando a turcbis constantinopolis capta ē ⁊ possessa. decapitatis impatore grecoꝝ cum alijs baronibus. vt dicetur tempore suo. Dictus aūt michael pallalochus non ingratus beneficij ianuenſibꝰ magnū thesaurū contulit. ac etiā ciuitatem pere satis ꝓpinquā. nō confidēto nec de eis nec de alijs latinis: si cōstantinopolim habitarent. Hūius etiam alexandri tpe insurrexerunt quidā doctores parisius contra mendicātes. magnas ꝓsecutiōes contra eos mouentes. dogmatizantes q̄ saluari nō possent homines in tali statu. quoꝝ principa fuit quidam wilhelmus de sancto amore doctor parisiēſis. magne scientie ⁊ magne opinionis in vniuersitate. Qui etiā ausi sunt libellos edere cum multis articulis. nitentes suam falsam doctrinā ꝓbare rōnibꝰ variis: ⁊ sophisticis ac auctoritatibus sanctoꝝ ⁊ canonū male intelligentes eas. Cū igit' ad summū pontifices alexandrū quartū delata eēt querela a parisiēſi. ⁊ assignatis rōnibꝰ peteret' reprobatio status mēdicantiuꝫ tanq̄ non valentium saluari in eo statu. vocati sunt plati ⁊ magistri ordinis mēdicantiū vt rūderent. ⁊ ꝑcipue beatus thomas ⁊ albertus magnus. Qui ad nichilū redacerunt. vt fraudes ⁊ fallas rōnes eoꝝ. cōfundentes eos ⁊ dānentes de falsa doctrina sua reprobandos ⁊ puniendos. cum statum ab ecclia approbatū ⁊ q̄ vtilem ecclie dei. ipi ve ꝓumptuosi condemnarent. Forte moti magis liuore inuidie: cum tunc maxime floterent ordines mendicantiū in vita: scientia ⁊ fama: dꝫ zelo charitatis. Beatus dꝫ thomas sep bis fecit libellum qui intitulat' ⁊tra impugnantes religionem: qui satis reputur. Jn quo destruit q̄ rōnes efficaces ois argumenta aduersioꝝ. Alexāder igitur papa cōperta veritate. cōmendauit ⁊ exaltauit dictos ordines mendicantiū priuilegijs ampliciādo. ⁊ inter eos eoꝝ tepumendo. ⁊ peipue illum wilhelmum quem a magisterio reposuit ⁊ quacunq̄ dignitate. Tunc tpis albertus magnus maximus pbs ⁊ theologus ordinis predicatoꝝ parisius legēdo insignis habet'. ⁊ beatus thomas qui fuit discipulus eius cepit celebris haberi. Et bonauentura cē ordis mioꝝ eo tpe ī sciētia ⁊ scīrate pluriū elūsit. pus miſter generalis ipi⁹ ordis ⁊ postea cardinalis.

Demanfredo filio .§.i.

illegitimo frederici videndum eſt. qui tēpe alexandri mutum statum suum magnificauit. Vir igit' callidus ⁊ perfidus. attendens q̄ conradus frater suus filiū sub custodia matris heredem regni reliquerat moriens: curā aūt tuendi administrandiq̄ regni consanguineis vxoris ꝙo e germania adduxerat legauerat: quoslq̄ adoleſceret. Hoīs in manibꝰ arces. arma. ⁊ prātem summā in regno posuerat. intellexitq̄ hec omnia contra eum. puisa: confestim cōuertit ingenium suum ad dolos. Nam quia roman⁹ pōtifex Jnnocentius ꝓsecutione frederici ⁊ postea cōradi exagitatus. cum adhuc vineret exōicauerat eos. ac etiā manfredum ipm eoꝝ sequacem. ei reconciliatus eſt p⁹ mortes cōradi manfredus ipe: preſes aplice sedis ꝓfectus. adeo grata operā exhibuit: vt in principatu saltem tuno a patre collato confirmaretur. vtroq̄ aliis titulis ⁊ dignitatibꝰ augeretur. Unde pōtifex manfredi fauore fabricatos fines regni intrauit. ⁊ in breui deiectis conradini tenutibus cuncta in suam natum ptūtemq̄ suscepit. Ceterum non multo post manfredus ab ostio aduersus pontificē discordijs (vt refert leonardus in hiſtoria florentina) ac manifeste dissentiens: ducerie copias parare ac bellum contra ecclesiam mouere constituit. Nec pontifex ipe segnis militē contra habere ⁊ conatum oēm adhibere satagebat. Sed inter hāc belli apparatum Jnnocentius mortē' vt dictus ē. Et cuius morte ⁊ dilatine vacantis sedis vires suas manfredus multū extēdit. adeo q̄ alexāder creatus papa diffisus regni negocijs excederet finibꝰ. ac se ananiaꝭ cū ofīi curialium turba receper. Missus ē aūt legatus aduersus eū octauianus romane eccie cardinalis. q̄ dꝫ ꝓualidis copijs insignis rerum oīm apparatu: vsq̄ adeo tū inferior bello fuit. vt magnam ptē se apud multos suspitōem relinqueret. ne studio ptium quo ex genere inficiebat' (erat. n. ualdinus gentis: que impio fauebat manfredo fieret. Demiq̄ sub hoc legato sine sponte sua cedente: sine per vim pulso pleraq̄ regni ptes occupauit manfredus. Dotensq̄ inde factus suo iā nōie regnare incepit. Hūius igitur successum. deiectōemq̄ pontificis pisani ac senenses ceteriq̄ p etruriam huius factionis adeo letis ꝓpitebant animis: vt pre gaudio exultare triumphareq̄ viderentur: impetumq̄ suscipent rerum nouandaꝝ. Exeūte sequentis anni initio. pisani ſpteto federe cū florentinis sociisq̄ nuper inito in agrum lucensem intulerunt arma. latēq̄ circa alenum finiū oia popularentur: quedā etiam castra expugnare adorti sunt. Ad huius rei nunciū florentini lucenſes in armis fuerūt. Coniunctisq̄ vna copijs ad bostē ꝓfecti signis collatis dimicarūt. Pralū q̄dē atrox fuit: ⁊ rādē ipares viribꝰ pisani in fugā vertūt'. capti' ex eis ad tria milia occisi aūt plures. Ciplures ex dā fugerēt vertigine absorti periēr. victores tandem ad seri pisis copias admouerūt. oīa q̄ circa vehemēter igne ferroq̄ vastātes: ad inimissimā pisanoꝝ cōmouerūt pacē. Sup illa q̄ in priori fede-

re ꝓuenerãt. mutrone oppidũ cũ libero matris littose aliaq; ꝯplanina castella. multisq; agris dimittere coacti ⁊ immunitatẽ florentinis. Illaci etiã victis expẽsum. vt ponderibꝰ ⁊ mensurismoꝺe florentino pisani vterent'. Per hõc modum immaturus pisanoꝝ imperus repressus ẽ. Fama tñ manfredi indies crescebat. multaq; senẽses molitj machinarijs ferebant'. Qui rumor cum increbresceret. timẽtes florentini ne bonitij a se ꝺeficeret. ꝑsertim cum incole oppidi illius ꝓtes oino diuersas ꝑ se ferrent: subitaneo ꝓfectimlite nullo aliquid suspicante bonitij occuparunt: et gemmaroꝝ ꝺirecta in ꝑtãtem cõtinuerũt. Per hec ipa tẽpora aretini ob easꝺem suspitiões cõmoti arma corripuerant. Egressiq; omnib⁹ copijs cortoniam finitimam vrbem que p successum manfredi minime quietura credebat' ꝛt pugnare aꝺoriunt'. Urbs aũt erat arduo siu ⁊ ꝺefensoꝝ plena. Sed tantus fuit impetus tãq; audax aretinoꝝ ceꝑit: vt globi sibi loc⁹ inẽ menia penetrarẽt'. Inꝺe pugna ꝓ vrbẽ cõmissa: facile cortonienses superati sũt. Abiectisq; rãdẽ armis se ꝺiderũt. Aretini arcẽ sũma vib⁹ pte munitã ꝑfidijs ꝓfirmarerũt. Menia ab inferiori pte i ꝗbusꝺã loc⁹ ꝺirruerũt: q; rebellandi facultates cortonienses ꝺemerent.

De seditione facta .§.ii.

in florentia inter cives. Interea vt scribit leonardus vbi supra. ꝺum hec a florentinis sociisq; aduersus suspitiões manfredi, pauderent' interstitia intra vrbem oritur seditio. Ea quippe ps q̃ sub frederico planimũ potuerat successu manfredi elata. se se in spem iam attollere cepit. Jam ꝓꝺudem infensa ꝓlorũ ob priuata studia: tum q; reducris aduersarijs se a republ. excluꝺam volebat. Itaq; indignatõe facta in spe elata cõpellare inuicẽ coborta ⁊ libert⁹ cõmouere: ne vlterius diutius ea cõtumelia ꝑferatur. Ꝺistere hoies illius factionis captare rumores ac se se indies magis erigere. Hec cum suspitõem ꝓbi augerent. magistratus et eo numero principales quosꝺam ad se vocat: qui ꝓcepta contemnentes se se suis eꝺibꝰ continebãt: nec magistratui parebant vocanti. Ꝓcipui inter hos erant Uberti genus per ea longe tempora potentissimuꝝ. id cũ maxime contumax apparet: populares quoꝝ in manibꝰ respublica erat. aꝺiuncta sibi nobilitatis ea parte que suo ꝺudum beneficio in vrbem redierant. corripiunt arma: ac facto agmine ad expugnandas vbertorum eꝺes pergũt. Illi iam ꝓꝺudem hec ꝓuidentes. se se ad prelium compararant. non solum armatorum globo verum satis ex superioribus eꝺium locis impetum populi arcentes. Sed aduersus tantam multitudinem populi frustra conati. demũ franguntur. alij cesi. alij pulsi. alij capti: de quibꝰ ẽ postea sumptum supplicium. Ex hoc ceterarum quoq; familiarum homines illius factionis populares etiam permulti ꝺiuersarum partium studio infecti. Omnes veniq; ꝺ aut ipi: aut sui multum sub frederico potuerant vbe ſſe ejecti. senas quod per iꝺem tempus ea ciuitas partium illarum fautrix habebatur populariter cõfugerũt. Nec erat ꝺubium. q; senenſibꝰ ex federe quod triennio ante cum florentinis initum fuerat recipe exules non liceret. Itaq; ciuitas aliq̃ ꝺiu suspensa vbi senas conuenisse auꝺisset: oratores mittere statuit qui iniurias quererentur. Missi autem sunt duo periti iuris. vt si de federe ꝺisceptanꝺum foret: eius ciuitatis tutarent. Jbi senas profectis cus magistratum populumq; aꝺiissent. Et fedus recitarunt et postularunt: vt exules ẽm conuenta pellerẽtur. Senẽses vero tum gratia exulum qui ambiendo rogandoq; multos flectebant: tum manfredi fiꝺucia repenire exceptiones ac demotari exules trahere veniq; rem in longum pergebãt Quod vbi a florentinis compertum est satis: bellum illis ꝺicitur. Et exules quando tantam belli molem sua causa imminere cernebant. ad manfredum conuersi respicere: regem atq; opem illius exposcere. Quod si apte crebro per literas hoc fecerant: tamen quia parum momenti in literis suspicabantur fore. legatos mittere placuit. Principes huius legationis fuisse traꝺitur. eques florentinus ex familia ubertorum. Farinata ꝺlinomen erat: ⁊ alij ex ꝺiuersis familijs. Ajsq; cõmuni omnium exulum consensu permissum est. vt que in rem putarent fore ꝺicenda apud regem agenꝺaq; curarent. Profecti igitur magnis itineribus. ad loca tandem vbi rex erat peruenerũt. Qui postq̃ illis ꝺicendum tempus ꝺatum est. prolixam ⁊ ornatam ad regem fecerant oꝛationem: quam scribit leonardus in supradicto libro secundo. concludentes in sua oratione vt quia vetusti fiꝺiq; amici sui: qui nuper in patria florentes patri. s. frederico tomuiq; sue p omnia bella obsecuti fuissent: nunc a cõmunibus inimicis eiecti. foliceꝛ florentinis. opem rogabant sibi afferri. Que cum ꝺixissent ad pedes regios supplices obuoluntur. Rex allarge reiussos paucis illos verbis consolatur. ⁊ sese de consilio suorum ad ea que postulabãt responsuꝝ polliceꝛ. Expectãtibꝰ legatis res in longũ ꝓrabebat'. Causa bꝰ incerta erat. Siue qꝛ manfredo suspecta foret tãta eoꝝ affectio ad prem ex q̃ vi nebat cõradinꝰ nepos legitimꝰ fredenci: ꝺe q̃ ꝑbat cũ ado lescẽs bellũ mouere ad recuperanꝺũ regnũ ab ipso mãfredo vsurpatum. Siue etiam quia iam in regno longo certamine fatigatus quietem amaret. Siue quacunq; alia ꝺ causa. Tandem instantibus legatis. per prefectũ respondet se etsi maliis rebus simul impeꝺiatur: tamen obuecturem amiciciam alamannorum equitum illis subvenillo ꝺarum. Quod postq̃ legati accepere seorsum vt sit consultandi gratia invnum coactis eorum plerisq; auxilij partimtatem seu ridiculum extimantes abeundum e vestigio: nec quicq̃ ab ingrato rege suscipiendũ censebant. At Farmata: quem vt ꝺiximus fuisse inter legatos precipuum virpuꝺẽs ⁊ alti animi. nilm id ꝑsiũ ẽ ait. Nusq; n. indignatiõi ꝓcedẽdi vbi vtilitas ꝓgrat'. Det mõ suoꝝ aliq̃s ⁊ verilli mittat. Hos ꝓfecto i eũ locũ ꝺeducem⁹. vt regi si mõ vila regie ꝺigtat' ruende extra sit: maiora mirẽ animia nẽtes inſligabit. Traꝺuct' celeriẽ oꝛbo i cã sniam letovultu sibi q̃ rex offerret placẽ q̃ oꝛatis aio illa accipe rũdẽt. Regi mor amplissimis ẽb grãs agãt. Sicq; ꝓfecti ideẽ cũ germãis eq̃ tilo senas redierunt. Dũ B ab exulibꝰ geriũ florentini iam pato exercitu fines senẽsiũ ingressi cũcta populãt'. q̃dã ⁊ castella paꝛ munita expugnant. Tandem pgrata regione cum obuiam nusq; ꝓꝺiret hostis. ad ipsa prope senarũ media admotis copijs castra nõ longe ab vbe posuerũt. Senẽses aẽ qꝛ militib⁹ nõ abũdabãt. se se menibꝰ continebant. lenia vom tarat ꝓelia ꝓmptissima vtrinq; peditum equitumq; ꝓcleuntibus. inter castra ⁊ portam crebro cõmittebantur. Interea cum iam applicuissent germanicum exulibus florentinis inuitatos benigne germanos hylarioꝝ conuiuio largaq; vini copia coins gens illa appetentissima est longe perfunꝺit. Huic ꝺedita opera repente ad arma ꝺiscurrit. Exules ipsi in primis armantur. atq; magnum aliquid preclarumq; facinus ea ꝺie in hostẽ eꝺi posse ꝓ se quisq; iactat. Conuenerunt omnes ad portam castris a posteriori. Qua mox patefacta: repente iam olim calentes suo ipsi agmine nec expectatis quidem vilio acerrime ruunt. Delatiq; ferociter in hostem. nonsoliũ primam statiouem turbarũt: verumetiam munimenta castrorum transgressi. maiorem q̃ ꝓ numero processam fugamq; primo impetu eꝺiderẽ. Nam ⁊ improuisa fuit eruptio. ⁊ tantam auꝺaciam non sine maiori consilio suspicabantur esse. Itaq; totis castris trepiꝺatum est. ⁊ feda quibusdam locis fuga incepta. Tandem vbi paucitas in medio multitudo perspicua fuit. nec alij eaꝺem alacritate sequebantur: conuersi in germanos alij vindicis circũuenũt: alij senenſibus exulibusq; oppositi. quot sequebantur ad portas facile repellũt. Sed ex germanis nemo euasit. Omnes cũ aliq̃bus restitisset ad vltimum oppressi sunt. Vexillumq; regis: quod secum attulerant a florentinis captum ꝓ antiq̃ gẽtis oꝺio ⁊ ꝓ exultatõe victorie oĩ ꝺedecore afficiẽ: tractumq; ꝑ vrbem iam suspensum est. Mozati antẽ aliq̃s ꝺies cũ iam nemo amplius obuiã. ꝓꝺiret: florentinam

reuersi sunt.

Eodem anno cum .§.iii.

adhuc maior pars estatis superesset. Exules ꝙ senẽses ad Manfredum legatione iterum missa. casum germanoꝝ ꝙ ꝓtumeliã hostium enarrãdo animũq; regis marte incẽdẽdo: maiori ĩ fiducia auxilia postulant. Ret ut iordanẽ et suis vocib⁹ cũ magnis copijs in etruriã misit. Quoruꝝ aduentu subleuati senenses ꝙ exuli animi ꝯparatis ĩteritũ copias parãt. Pisanos ꝙ alias suaꝝ ptis ciuitates auxilia rogant. Cõueniũt oẽs copie senis. egtes germani bellaces viri ad mille quingẽtos: pedites ingentes copie. Per etruria senensiũ. florentinoꝝ exulum. evocatoriũq; magnus equitũ numerus. Hoc apparatu ꝯcelerius in discrimen pugne rem adducere cupiebant. veriti ne si longius ꝓtraherẽt bellum: auxilia regis (quibus tres dumtaxat menses in etruria ꝑscripta erat) re infecta discederent. Oppidũ ẽ alcinũ trans verbẽ sene ꝙ dinersissima regione a florentino agro. Idq; qꝫ amicũ federatũq; florentinis erat. ppli obsidere senẽses parãt atq; oppugnare publiceq; ad id oppidũ expeditio indicit. Hec eo consilio fiebãt: vt florẽtini (peculiari cõmodo exire ac ĩ socioꝝ periculis auxiliũ ferre cogerẽt. Florentini iam inde ab initio intellexe: hunc apparatuꝫ. ꝛipi se cõparãrãt: ꝙ socijs amicisq; vt ꝑsto eẽt editerãt. Quid tandẽ agendũ eẽt varia inter ciues disceptatio erat. Alij exeundũ totis copijs ꝙ opem impigre socijs ferendã. Alij subsistendũ in pũtia censebant: ferre tã (peculiari domo auxiliũ periculosissimũ arbitrabant. Ea ratione feria quẽadmoduꝫ tutio: ita minus speciosa videbat. Peritis tñ rei militaris magis placebat: at cõtra magistratus ad exeundũ ꝓnior erat. Inclinabat aũt ad id ꝑsilium tũ falsa ꝓditionis spes. Nã viri quidã ficte cõpositi in ipa disceptatõne rei ab exulib⁹ submissi ꝯoccultissime florentiã profecti. eaꝫ se recentes a senis grandia quedã afferre dixissent: ceterũ ta citurnitate opus eẽ. tandẽ inreiurãdo ne in plures efferãt interposito: mgr̃atibꝫ pandũt eẽ cõplures senenses ciues: eosq; ad prime nobiles quib⁹ displicet bellũ: ac discordia ciuitatũ. Ceterũ oẽs eius rei culpã penes vnũ. principẽ silnani. Cuncta ĩ se cõ ꝓ ciue ẽ. ꝓ dño gerere: fauere ceteris ac bellũ nutrire. vt ꝓ eam occasionẽ dñari alijs possit: eiusq; arrogantiã intolerabilẽ amplius patinõ velle. Ira qꝫ ꝓuralle ꝓta illos egregios quosdã: quoꝝ sigilla ꝙ suas attulissent. ꝓ fide: eaꝝ te cã missos vt ederẽt. Si appropinquẽt florentini ꝙ opẽ ferre velint: se arma rapturos ꝙ principanũ ipm ereptosq; oppressure aut cunctaturos. Fore aũt tps patrãde rei: qd ꝙ spẽm opis socijs ferende: quod obsidio parat' citra villam falspitõem adnẽtare cũ exercitu possint. Ad hec cũ pleraq; de secretioꝛi mente hostiũ falsa vera miscuissent: ac sigilla quedã ostẽrassent: boues plebeios ꝙ bellicarũ artium ignaros (quales plerũq; in magistratu eẽ solent) tanta spe extollũt: vt nec saniora ꝑsilia audire vellẽt. Is ad vocata ꝓtinus cõtione. exeundũ totis copijs ꝙ opitulandũ socijs. pnũciarẽt. Hec ipsis multitudoq; gratis excipiebat animis. At illustres viri ꝙ rei militaris periti: quoꝝ tũc magna ĩ ciuitate copia erat. vt ꝑiculosam ꝙ inutilẽ ꝓfectõem improbabãt. Iraq; varie primũ inter se de ꝑsilij temeritate ꝙquesti. tandẽ vna cunctoꝝ sentẽtia placuit magistratũ adire: aperte quid ipi de tota re sentirent exprimere. Pio cunctis oim ꝑsensu verba fecit Teglanus aldobrãdi filius. admir. vir discretus ꝙ magne per id tps auctoritatis. q̃ cũ ceteris nobilibus cũ ad magistratũ venit. in hunc modũ locutus ẽ. Nec excusare quidẽ libet. nec aut verecundia aut ignauie veterreri. si patrie charitate adducti ĩnocati ꝑsilium exhibemus. Cui. n. vel mortẽ ꝓ illi subeũda leges imperẽt. quis leuitatem pudoris si ꝓdesse videat erimescat: Vobis quoq; fortissimi prefides. nõ ingrate eẽ debet: quicqd sincera voluntate offert. Quippe cõmunis vtilitas in medio iacet. Nemo aũt vsq; adeo ignarus rerũ vocũ fuit: qui cidẽ longe plura ignota q̃ cognita eẽnt. Iraq; si edificandũ ẽ aliquid. fabros ꝙ architectos. si nauigãdũ: gubernatores in ꝑsũ adhibem⁹. In bello tãto illud diligentius agendũ: quãto periculũ vertit' in illo maius. Nam alias rey oim leuissima (vt ita dixerim) iactura ẽ: qm̃ malefacta tolli emẽdarique ꝓsit. Belli vo errata ꝑter eternũ dedecus: mortes ꝙ vulnera. ac eversiones rerum sublecunt'. Ea malorꝝ extrema nec tolli nec emendari vnq̃ possunt. Quo maturius a vobis consulendum est. ꝙ huius rei: qui experimentum quoddam habent diligentius audiendus. Quid ergo dicet quispiam. Tui rei militaris peritiam ꝙ bellorum artẽ profiteris. Nihil loquor ipe. q̃q; dura tempoꝝ conditio ꝙ electio quãdam familie nostre. me quoq; diutius q̃ vellem arma tractare: ꝙ multa varijs in locis experiri cogerunt. Sed sunt in hoc cetu prestantissimi viri quos videris: ab adolescentia sua in armis versati. Hos ꝙ vsu doctos. ꝙ experientia calentes patrie charitas impulit: ne in graui periculo conticescant. Et quoniam planum nimis eẽt singulos me verũ ꝓ vniuersis verba facere iusserunt. Conuenere senis hostium copie: ꝙ alcinum oppidum obsidere parãt. Hos exire ꝙ totis viribus auxilium ferre cogitaris. Alter nempe animus ꝙ audax ceptum. Nam quid aliud dici potest tam valido hoste circũstrepente: Sed videndum est. dicam equidem audacter quod patrie charitas dictandum suadet: ne plus audacie q̃ prudentie id consilium habeat Nam si absq; profectione illuc nostra sociorum salus tuta esse non potest: nihil nouũ afferimus. Cedant dignitati ꝙ fidei pericula nostra. ꝙ ꝓ sociorum salute tenuitatem ꝓpriam reamus. Sin autem oppidum illud citra profectõez nostram seruari posse constat. ꝙ has vrbanas copias absq; magno discrimine illuc duci non posse: tuam securitatem periculose ferocie censemus praeferendas. Verum abbreuiando oratiõnem quam prosequitur Leonardus vbi supra. allignant iste multiplicem rationem q̃ non eẽt cum copijs illuc eundum. Primo quidem quia castrũ id alcinum erat ita bene munitum ꝙ victualibus ꝙ altitudine situs ꝙ alijs circumstantijs q̃ per se poterat sustinere obsidionem ad tempus. que longa esse non poterat: quia iam diuulgatus erat germanos a rege missos non vltra trimestre manere illos: cuius temporis iam medietas euanuerat. ꝙ illis recedentibus multi alij ex hostibus abirent. Secundo quia exponebant se periculis ꝙ cedibus sine causa. Nã cum hostes multas cõmoditates ibi haberẽt ex castris vicinis ꝙ refugia: ipsi ꝙ cum difficultate ꝙ victualia et alia necessaria haberent: cum etiam hyems supervenirent. Sꝫ ꝙ ipsi hostes pie consultione priorum pugne: in qua victi fuere: ꝙ desperatione vlteriorum auxiliꝫ si succumberent effecti audaciores ꝙ ferociores. Tercio quia egressis ipsis copijs de ciuitate. possent hostes ad ciuitatem suam vacuus se conuertere: et multa inferre grauamina. Quarto quia cũ in ciuitate florentie exules adhuc haberent plures amicos ꝙ sine factionis. si remanerẽt illi in ciuitate: possent aliquid mali machinari. Si secum ducerent: possent proditorie hostibus adherere. Teglanus igitur nobilesq; viri ita monuerant: qui cum eo erant. Magistratus autem non equis auribꝫ hanc orationem audiuit. vtpote: que in prudentiam eius arguere videbatur. At forte magistratum tunc temporis cum alijs gerebat quidam expeditus nomine vir ferox ꝙ protervus. quales nonnunq; immodica libertas ferre solet. Is iam pridem recta monentem vix sustinebat. Ac mox vt finis dicendi ab eo est factus. vultu ac gestu maiorem immodum cõmotus. Quid tu inquit Teglani queras: Num te metus iam sedauit: Etenim magistratus non panoẽ tuũ: sed dignitatẽ florentini ꝑsimuebitur. Tibi si ꝑ metu torpet animus: vacatõnem militie damus. Ad hec teglanus. Nec se vacatõem postulare inquit. nec si vltro concedatur ea vti velle: seqꝫ meliora putamus sincera fide quẽadmodũ debuerit ꝙ patria monuisse. Quacunq; tñ ꝑ his iuerit: se secuturum impigre.

Nam sp certo habere eum q̄ tam insolenꝫ verba iactet: nunq̄ eo processurū in plio quo ipe precdet. Fremēdus ꝫ hinc alijs vt sniam defendere parantibꝰ magistratuꝫ mal ta statim: si quis amplius loqueret ea re disceptaret. Et in uabat sine mgr̄atus temeritatē gḡs feroc. ac mltis victo rq̄ suggerat: ne hostem formidare videret. Explosa itaq melioti sententia pfectio obstinatos parat. Amici certio res facti auxilia rogant. Tanusq visum ē magnā ptē eo rum educere qui in ciuitate erant alterius factōis ne re licti occasionem rerum nouarū in ea nanciscerentur.

Postq̄ igitur conuenerunt socij ꝫ cuncta necessaria ad iter fuere parata. pfecti ex vbe agris senensem ingrediūt. Vbi aretinoꝝ copie magno equitum: peditūq̄ numero se illis coniunxerant. Qz anteq̄ domo pficiscerent. aretini ciues diuerse factionis hoīes e ciuitate pepulerūt. Illō etiam ab eis petitum ē. ne q̄dcūq exercitꝰ eoꝝ absesset: plus q̄ una porta in vbe aperiret. Florentini igitur cū aretinis ꝫ luceñibꝰ: ceteris q̄ socijs iuncta flumīa arbiam. q̄uor fere mīlia passuum a senis. ex ea pte qua ad aretium iter est pfecerūt: intētis maxime ducibꝰ. an quisq̄ ciuilis mo tus fin tradīa spem in vbe senarū oriret. Senēses pāo aduentu copias intra vrbem prinebant. Mor ꝫo vt qui dā e castris studio ptiū ad exules trāsfugit. atq̄ illoꝝ hor tatu vt magis accelerent pugna in cōcionē ducꝰ discor diam ciuiū trepidatōem vt ab exulibꝰ doctus erat: cūcta exaugēs nunciauit. Cōfestimq̄ magno ardore ab armis simulq̄ inermibꝰ pugna deposcit. Cū ergo statuissent fortunā prelij experiri. Iordanno quē a rege senas missꝰ signa ondimus. quia semꝰ rei bellice pfectus fuerat: clas sis potius ne quid efferri posset. aciem intra menia struit silentio: ac cetera que agenda erant sine tumultu aliq̄ pre parauit. Vbi ꝫo cuncta satis composita videbant nec quicq̄ pter pficiscendi signū expectaret. volens vbanā multitudinē que pugnatura erat cohortari: cōuocatus in vnum allocutus est p hūc modū. Ardor flagitat pu gne o senenses. nulla cohortatōem opus videbat

Cum autem iorda .§.v.

nna et ordinatiõe regis cito redire deberet in apulĩ. ante illius recessum principibꝰ in vnum coactis cõi sentẽtia de statu etrurie deq; partiũ studio consultare. Conuenꝰ ad eam rem empolij inductus est. qui locus inꝰ ciuitates medius habet. Eo cum legationes singularum ciuitatum ac principes eius factionis magna frequentia conuenissent, ꝓposita est voluntas regis de reditu iordani. Vnde quid agendum ꝓ salute ꝓrium, paidendũne sit: tractare cepere. Dicteq; varie sententie ꝓ cuiusq; alio atq; volũtate. vna tñ vox oim erat: nulla ex re tãtũ suis petidoꝫ quantũ a florẽtia periculum imminere. Eam vibem caput diuerse factiõis in etruria eẽ. ꝫ ciues qui pulsi sunt nisq; quieturoꝫ ple bemq; magis eis assentire. Quare si pces suas saluas esse vellent. ꝫ omni tempe sapiores foreẽ filios liberare piculis cuperẽt: florentiã tollerent atq; delerent. eius. n. casu et ruina penitus obrui diuersum in etruria factionem. Hec pisanoꝝ senẽsinoꝝq; legati. Hec ceteri quot aderant i cõcentu fremebant. Uicisseteq; eandem ea sententia nisi vnꝰ farinata. l. cõtra oim impetũ restitisset. Hoc vno ciue patria stetit. Hic. n. assurgens graui ꝫ indignanti vultu. cuꝫ de his rebꝰ dicere se velle significaret. expectatõe ꝓ viri dignitate facta: sic locutus est. Nunq; putaui fore post urbiensem pugnã ac preclaram illam de hoste victoriam, me vt vite mee peniteret. At iam penitet. ꝫ q̃ nõ in ipa pugna appetierim doleo. Nihil adeo humanaꝝ rerũ stabile est. ꝫ que plerunq; leta credidens: memoteꝫ subiuerunt. Nec vicisse plane vt videtur satis est: sed refert planibus quibꝰ cum viceris. Iniuriã ab hoste: q̃ a socio equiori ꝓferimus animo. Nec quidem nunc patrie casum deploro, illa enim (vt cunq; tandem res sint) me suppliciter nunq; tol letur. ꝫ eoꝝ sententijs qui ante me dixerunt indignor. sꝫ ad hoc connocati estis: vt tollenda an relinquenda sit florentia. Consultare deberetis an non potius quẽadmodũ illa cum ceteris stet: ac duret in partibꝰ cogitare. Nõ didici ret bonum antes. nec verbor ornamenta vt bi qui ãi me dixerunt meditatus sum: ꝫ quem admodũ habet vulgare puerbium. vt sapiorita loquiot. Dicam igit aperte quod sentio. Ego non vibem meã solum, verũctiam meiꝑm ac meos ciues miseros nimium abiectosq; patarem: si de illa tollenda vel relinquenda statuere vobis liceret. Sed certe non licet: nec quicq̃ tale arbitrij vri est. Nam ꝫ nos eq̃ iure in fedus venimus. ꝫ fedus ipm non ꝓ euersione ciuitatum: ꝫ ꝓ conseruatione ictum est. Itaq; sententie vre. nescio magis vanissime an acerbissime sint. Utiq; certe cũ ea censeant: que non sunt in vra ptãte. ꝫ ad nihil vltra ꝓfi ciant: q̃ vt acerbitatẽ animi ꝓtra socios ostendant. Diobabilius erat vetusta odia simultatesq; amittere: nec sub alio ꝓtextu alienam cladem euersionemq; ꝓquere. Nunq̃. n. non male consulit. qui odio ꝓsulit: nec q̃ nocere socio cupit. veritatem cõem, ꝓsequitur. Sꝫ queso quid ĩ odertis: vrbeꝫ ne: At quid mali vnq̃ menia tectaq; fecerũt: In homines: Nos qui intus sumus: an iectos: Si noster hic error est: qui cum hostibꝰ ita coniunctus. q̃ cum sociis: vestrũ aũt scelus qui amicitiam simulantes. cũ animꝰ eẽt hostilis fedus nobiscum iniistis. Si eiectos: quid vrbẽ persequimini: Non. n. mena ꝓ illis stant sed contra illos, nec eos circundant: ꝫ arcent. Itaq; cum de illa euertendo cogitatis. non aduersus hostes: ꝫ aduersus socios cogitatis. Caput est inquiunt diuerse factionis. Erat puto cuꝫ illi vibem tenebant. At nunc tenentibꝰ nobis. quid magis diuerse factionis est q̃ nostrarũꝫ ptiũ caput. Nam muri inquit ꝫ turres perinde sunt. vt bi a quibꝰ tenent: ipi ꝓ se nihil sentiunt. At ꝓfuse multitudoq; vrbana cum diuersa factione magis sentit. Quid igit primo apud arbiam ptelio cum magna pars ciuiũ ad nos transfugiens in illos arma conuertit. satis ne ostendit magis nobiscum: q̃ cum aduersarijs sentire: Quid q ipi aduersarij sponte sua de seruerunt vibem. nõne satis indicio est eos multitudinem bane diffidere. q̃ nostraꝝ ptiũ fautrice sciebãt: migrãdi cõ filiũ assumpsisse. Denicq; sit suspecta multitudo q̃ est nostra. Sꝫ sit suspecta nunquid ꝫ nos qui victimos suspecti aut obiecti sumus: Et hoc vñm remediuꝫ est. vt vibs (ne grauius dicam) nulli etruscaꝝ postrema ob banc suspitionem tollat. Quis vnq̃ hoc modo ꝓsulut: Quis tantã acerbitatẽ. etsi animo cõcepisset: verbis patefacere an suo est: Uẽre l. habẽt vibes nra ruet. Et vos in vre florentie: nobis aũt q̃ vna vicimus. hoc ꝓmiũ erit. vt ꝓ explo tũc ꝓpesso. nũc euersionẽ patrie omi acerbitate exilio patiamur. Per teã immortalẽ quisq; vrm sic me abiectũ putauit vt hec nõ dicã assensuꝝ vobis: ꝫ equo aĩo fuerim auditurus. Nẽpe qñ nup arma aduersus tuli. at ego inimicos meos ꝓsecutus sum: patriã ꝛo sp dilexi. An igit quã aduersarij seruabant: ego nunc perdã: Et futura secla illos patrie ꝓfuatores: me euersorẽ nociabũt. Quid ꝫ infame dici aut cogitari põt: Quid magis pusillanimi: q̃ metu hostiũ tua tolere: Denicq; qd ego ꝛbis moror: Erũpat tandẽ digna vox. Ego qdiu vnus e florẽtino noie super fuero. nunq̃ patiar neq; ꝑmittã patriã meã tolli. Et si milies mori liceret: milies ꝓ ea me moriti offerrẽ. Ea cum dixisset: e ꝓsilio se ꝓripuit. Percalit oĩm aĩos farinate oratio: ꝫ auctoritas eꝰ ꝓmouit plurimos. Cõstabat. n. studia illaꝝ ptiũ neminẽ vnũ ꝑtitionẽ eẽ viz. verebãturq; oẽs. ne indignatio eꝰ aliq̃d cõi cause detrimẽti afferret. Itaq; suppssa statii bꝰ rei mẽtio ẽ. data q; ea qbusdã granioribus: vt leniẽda re mitto ꝛbis in ꝓsensuꝫ reduceretur. Fuit vir celsi animi ꝫ altioris sp intuẽtis. in aduersarios ñ acerbior: q̃ ciuili modestia postulabat. In ꝑ at ꝓcesso patrie fiume laudãdus: nisi ipe idẽ cã. vt iã periculi deducẽ fuisset. Contentõne ergo q; peiora videbat exitio futura omissa. preter domesticum comitatuꝫ ad mille equites insuper mercede conductos. cõmuni ciuitatum impensa alere statuerũt. Ꝺeinꝺ copijs nouellus: qui supra ꝓficitur iordano ad regem remeante. Nouellos autem cum copijs equitum ꝫ pedũ lucensium fines ingreditur: qui erãt diuerse factiõis. ꝫ in q̃ ciuitate florentini exules. l. guelfi recepti fuerãt: ꝫ circũferẽdo bello aliã eoꝝ castella ceperũt. Fuge bilũ obsederũt: ꝫ ymbalo supueniẽtibꝰ obsidio dissoluta ẽ. Cũ aũt Cõradini oratores ũ milli eẽnt ad põtificẽ alexãdrũ. ꝫ iã ꝓuisio q̃dã inita aduersus mãfredum, Lucẽses exulesq; florẽtini miserũt oratores ad cõradinũ filiũ cõrad. l. symonẽ tomatũ ꝫ bonacursum admirabẽ q̃dã. Qui cũ applicuissent in alemaniã. videres adhuc eũ puerili etate vñ nõdũ ad talia actũ. reuersi sunt pleni ingẽti spe: ꝫ rebꝰ vacui. Sequẽti anno florẽtini exules: qui erãt luce cũ copijs suis. nocturno ꝫ improuiso ipetu occupauerũt signũ. Sꝫ cũ ereroꝝ eoꝝ q̃ in florẽtia erãt illuc poterẽt fuisset. pfecꝰ. cõterritidi q̃ occupauerãt: sua sponte reliquerũt. Nouellꝰ aũt cũ pisanoꝝ ꝫ germanoꝝ mercede ꝛductoꝝ ꝫ aliorꝝ copijs. cũ tã segetes matuescerẽt: lucẽsium fines ingressi fosẽt ꝫ agros deuastarẽt: egressi lucẽses cũ exulibꝰ florentinis ꝓlũ cõmiserũt: sed supari sunt a nouello cũ suis multis occisis ꝫ aliꝙ captis: in quibꝰ feda cruelia exercuerũt. Post qꝫ cia fere lucẽsiũ castella in ditiõem hostis accepit. Lucẽses ergo nimis debilitati cepere cũ hostibꝰ de pace tractare. Que ꝫ demũ secuta ẽ ꝑ se vere. vt florentinos exules expellerent: ꝫ in societatẽ equo iure cũ aliis ciuitatibꝰ intrarẽt. esseq; captiui reddereñ incensa: ac etiam castella eorum alienata. Et quia res secrete tractata erat. mox inꝰperato abire iussi exules: per proximum apeninum iugum cum coniugibus ꝫ liberis bononiam migrauerunt. Per idem tempus aretini longo ꝫ duro bello fatigatis ab exulibus suis. cum adiutorio florentinorum ꝫ senensium inito consilio qui intra erant sponte egressis. cum resistere non possent alij intrauerũt diuerse factiõis ꝫ in ea recepti: vt alias etrurie ciuitates sub natu manstedi tenuerunt Magno igitur numero exulũ

bononie p̄uenerunt. Interea ciuitas mutine prima inte-
stinis seditionibꝫ iactabat. Duc ptes vtraqꝫ armata alte
rā pellere nitebat. s. guelfoꝝ ⁊ gibellinoꝝ. Erules igit̄ flo-
rentini ab ea factōne que idē sentiebat. s. guelfoꝝ accersiti
cum impigre ampliꝰ attulissent: aduersam factiꝫ vibe pe-
pulerunt. Pollꝰ p̄da a mutinēsibꝫ illis p̄cessa ē. vnde
qui pars pes erant: ditati sunt. Permouit cadē seditio et
regū finitimā vehem. Erat in his pcero corpe. nec minus
audacia manuqꝫ p̄cellēs Lascbā vulgo appellat⁹. q̄ erat
factionis gibellinoꝝ. Hic sepe in aduersarios velens ad
mūda fortitudine facinota edebat. multis ab eo occisis
pennisqꝫ ceteros formido agitabat. Vocati igit̄ a regia
etrusci etales. vt nuper mutinēsibꝫ: ita ⁊ regiꝫ suaꝫ par
tiū hominibꝫ auxiliū attulere. Et pugna in foto atroci cō-
missa. vnus lascham plurimū resistebat. Eodem vno sta-
bat aduersa factio: nec foto cedebat. Denigꝫ etrusci delec-
tos ex suis fortissimos iuuenes in eū mittit. Quibꝫ alios
qui eum sequebant̄ submouissent. ac ipe viribꝫ ferox lon-
ge a suis pugnaret: cōglobati in eū iuuenes latera mucro-
nibꝫ crangēt: ⁊ p̄fectū vulneribꝫ p̄sternunt. Illoqꝫ occiso
statim aduersa factio regio pellit. Florētinos aūt vt mutin
ensium. ita ⁊ nunc regnoꝝ p̄da ditauit. Dux etruscoꝝ
ad regium fuit fortius admiratus: qui etiam vi p̄cipuus
fuisse in pstratione laschami. In etruria ergo omia ferme
loca manfredo parebāt. Aduersa pontificia factio. s. gibel-
linoꝝ vbiqꝫ dominabat.

Anno aūt domini .§.vi.

M.ccl.x. vt de ptibꝫ remotioribꝫ aliquid tangamus. Lux
longa ⁊ magna strouerfia essit inter regem hungarie ⁊ re
gem bohemie. ꝓpter quasdam terras que erant in finibꝫ
vtriusqꝫ regni. quas quilibet eoꝝ sibi vendicabat ad se ptinere.
Rex hungarie ingressus ē in regnū bohemie in bellū ꝑa
regē eius cū .lxx. milibꝫ hoīm equitū de diuersis natōibꝫ.
hūgaris. cumanis. grecis. alemānis. p maiore pte infide-
libꝫ. Rex aūt bohemie nō timens. occurrit cū centū milibꝫ
hoīm equitum. Qualibꝫqꝫ cēt equus in eo residens vi-
debat̄ equestr. Sꝫ inter eos erant. vij. milia coopta mal-
leis ferreis. Bello aūt inito in finibꝫ regni bohemie et mul
titudine ⁊ dilcursu equoꝝ impetu currentū. tantus pul-
uis ē ex terra elenatus in sublime: vt aer fieret obscur⁹ q̄si
noc̄ eēt. nec alter alterū cognoscere posset. Tādē rege hū
garie vulnerato graniter hungari fugā arripuerūt. Et in
fuga trāseuntibꝫ quēdā fluuiū. xiij. milia ⁊ vltra hungaro
rū submersi sunt. Post quā victoriā requisitus rex bohe
mie ab hungaris de pace annuit certis modis. Et vt fede
ra pacis solidius manerent: adinuicē p̄tr̄erunt mīmo-
nia. Eodē etiā tpe quidam Azolinus noie ex quodam
castro trinisino dicto Rumano oriundus ex infima cōdi-
tōne. p tyrannidē ⁊ violentiā acquisiuit sibi magnū domi-
niū. s. totā marchiam trinisinam ⁊ paduā ⁊ magnaꝫ p̄te
lombardie. ⁊ infestus fuit multis etrurijs. alios occidēdo.
alios oculis p̄uando. aliquos vsqꝫ ad mendicitatē bonis
spoliando. Cum ergo iste cum mille quingētis militibꝫ p-
ficisceret̄ versus mediolanū vt eā capet. mediolanēses cū
eo p̄liantes p̄lligauerūt eum: ⁊ vulnerantes capientesqꝫ
in carcerē posuerunt. vbi ⁊ mortu⁹ est. Hic fuerat ex di-
uinatōne p̄nunciatū. q̄ mori debebat apud castrū padue
qō dicit̄ basliani. vnde sibi cauebat illuc ingredi. Cū aūt
vulneratus referret̄ ad dictū castrū. interrogauit de nole
castri. Cui cum diceret̄ q̄ vocaret̄ castiano. tūc ille mor-
tuum se iudicans inquit. Castiano ⁊ bastiano ides sunt. ⁊
mortu⁹ ē. Fuerat hic pessimus bō ⁊ crudelissimus tyrā⁹
sup eos alios. Hic cōburi fecit. xij. milia paduanoꝝ in di-
uersis locis ciuitatis. fecit ⁊ alia mlta mala. Datus in flagel
lū dei ꝓpter peccata illius regionis. Qui tandē a pascuo-
libꝫ copijs q̄ cēt sue victus est. ⁊ exercitu eius dissipo
bincide. defecit dominū tyrannicū eius cū tota ꝓgenie.

Capitulum. viij.

Dia dictuꝫ est supra

q̄ Innocēt. iij. misit fratres p̄dicatores ⁊ mi
nores aliquos ad tartaros ad exhortādū eos
ad fidem xp̄i: ⁊ ne ita crassarent̄ in homines. Ideo p ple-
niorē declarationē huius generis ad sup̄iora ꝑa reuertēs
vo. de ipis tartaris ⁊ moribꝫ eoꝝ ⁊ de hermenia georgia-
nis. ⁊ turchis quō eos sibi subdiderunt videndū est. Anno
dñi. M. ccj. hm quosdam tartari post occisionem do-
mini sui exierunt in p̄liū destructōis. Hiam prius adhuc
in terra sua vicꝫ tartariaꝫque affinis est indie residentes.
cōtra regem david dñm suum vicꝫ p̄sbr iohānis quōdā
dominationis ⁊ imperatoris indie filiū cōspirauerāt. cumqꝫ
dolose machinando interfecerunt. Antea siquidē ab anti
quo tartaria indie regi fuerat subiecta: eiqꝫ pacifice ⁊ q̄e
te debita vsqꝫ ad tempus illud exoluerant tributa. Cuncꝫ
p̄dictus rex ab eis tributū solitum exp̄eteret. Precipiens
insup vt in armis vel in angaria aliqua deseruirent: illi sup
agranatōne manus dñi sui cōquerentes: iniecerunt pluries
cōsiliū. verum ei simpliciter obedirent: aut ei ꝑ put possent
obuiarent. Tandē vnus eoꝝ noie cingischam/ qui saga-
tior ⁊ antiquior videbat̄ / dedit p̄silium vt mādato regis
p̄dicerent. ⁊ oēs vnaniter in eū exurgerēt. eūqꝫ ac suos
quos habere possent occiderēt. Ad exercendꝫ inquit tan-
ti facti. oportꝫ vt omnes in vnum vnaniter ꝓgregemur. ⁊
vnus de quincꝫ qui sunt sup alios quatuor ex eis quinq-
uāgꝫ eligat̄: qui quaternio nuncupet̄ eius p̄cepto in eis
obediat̄ ab illis: ⁊ qui nō obedierit occidat̄. Similē etiaꝫ
sup nouē sit decimus. ⁊ super .xij. vigesimus. ⁊ sic vsqꝫ ad
mille: ⁊ etiā vsqꝫ ad milies milia: denicꝫ vsqꝫ ad infinitum
ascendēdo. Tandem vnus oēs superexcellēs tancꝫ deus. et
dnus. i. imperator vel rex habeat̄. cui oēs vsqꝫ ad mortem
p omnia obedire teneant̄. Omnes aūt p̄filium hoc cōcor-
diter approbātes. ipm in dominū sibi cū successorib⁹ suis
elegerunt: eiqꝫ p̄dictam obedientiā imp̄petuū se seruatu-
ros. p̄miserunt ⁊ vsqꝫ hodie seruauerūt. Hic igit̄ electus
altera die p̄uocatis omnibꝫ in mōtē altū ascendit. eosqꝫ ex
hortans ait. Scitis q̄ vsqꝫ nunc mia in vobis peccata sp
inundauerunt. vicꝫ mendaciū. furtū. ⁊ adulteriū: Nūc er-
go ne vindicante deo in exercitōe hui⁹ facti vel alqꝫ impo-
sterū impediamur. decetero nos omnes a p̄dictis abstine-
re ip̄i. p̄mittamus. ita q̄ siquis in aliquo eoꝝ p̄lapsus fue-
rit: sine vlla misericordia occidat̄. Vtꝫ cū oēs se obserua-
turos imp̄petuū p̄misissent. licet iam iniquitas mēcta sit
sibi. p̄cepit oēs illos in armis paratos cōgregari: eosqꝫ si
binos acieb⁹ diuisos vna die a binis ꝓlis equalit̄ a me
dio terre diffantibꝫ terrā dñi sui dauid ingredi: ac veloci-
ter eā p̄currentes nulli posse resisti vel eruti. Illi ergo cau-
sa seruitutis exterminde. multiplicꝫ obtinēdi q̄pluriū ani
mati. de terra sua exeuntes arcibꝫ ⁊ sagittis. clauisqꝫ sine
fustibꝫ rāq̄ armis suis potioribꝫ premuniti. quoꝝ matia
pa erant pedites: minores in bobꝫ equitantes: minima vo
asinis vimentis ac pellis equoꝝ p̄sidentes. dñi sui tras a
binis ptibꝫ sil̄ inuaserūt: eāqꝫ totaliter infusione sanguis
intinxerūt. Rex autem dauid aduentum eorum audiens
imp̄tuose. nec viriatenus valens resistere. cum ab vna pte
exercitus effugere vellet: ab altera p̄ueniens est ⁊ o p̄ter
suos. Tandemqꝫ cum tota familia sua p̄ter vnicam suaꝫ
filiam membratim. veruncatus. quam videlicꝫ filiam su-
perstitem p̄dictus cingischam sibi vxorem accepit ⁊ de
ea vt dicitur filios genuit. Rabbanata vo monachus
christianus: sed tamen nestorinus. quia vigente dauid re
ge fuerat ei familiaris. quandoqꝫ forte consiliarius. p̄
mortem ipsius Danid a filia eius vxore cingischam tan-
tum est vocatus. Et eidem occasione antique patris sui
amicicie. Et quia christianus erat: consiliarius ac pen-
tentiarius eius factus est. Tartaris quoqꝫ familiaris est
effectus ipsa vxore viuente Cingischam pennitente.
Et illa mortua est. factus est idē⁹ monachus tartaris

extraneus ab eis elongatus. Iste aūt rabbanata. tum me diante regis dauid filia: tum etiam mediante curie frequē tia multa de ꝓfectis ꝙ factis tartarorum nouerat: multaq; diuinādo eis reuelebat. ꝓpter q̄ minimum ab ipsis est ma gnus reputatus ꝙ sanctus vocitat⁹. Postea ꝯo in armeniam maiorē transijt: ibiq; in thauris ciuitate ꝙ aliq̄s tem pus latuit. Sz sic̄ postea diligenti inq̄sitōne ꝙ fratres p̄dicatores (qui de mandato pape ad tartaros ibant. ꝙ ad ipm rabbanatam literas ꝓportabant) facta inuentus ē: mercator erat ꝙ vsurarius atq; hereticus fideiq; catholi ce ꝙ orthodoxe inimic⁹. Licet eam ꝓfiteret ꝯtetenus: late bras tñ libenter querebat. nec vnq̄ comedens ab aliquo de fratribus se videri ꝑmittebat. talis spūs: taliq; mo riens sicut vixerat ad infernū descendit.

Sunt autem tartari .§.i.

homines turpissimi q̄m plures parui. Oculos habēt gros sos ꝙ ꝑminētes malis cooptos palpebris. ita q̄ vix ꝙa est apertura in eis. Latas hūt facies. latasq; frontes. nasosq; latos. Sunt aūt imberbes excepto q̄ in supiori labio ꝙ in mēto raros hūt pilos ꝙ quasi volatiles. Graciles sunt in cingulo generaliter omnes exceptis paucis. Omnesq; fere sunt stature mediocris. Rasuram faciūt ꝓpe verticis sūmitatē. que descendit inferius ꝑ tempa ab auriculis ad aurē. Sedetq; rasura illa super caput eoꝝ ad ferri equini modū. Raduntur iterū a pte posteriori ꝙ longos habent capillos ac trecas retro iuxta aures. Talem etiam rasuram habent omnes illi qui cum eis sunt. vt hermeni. saraceni ꝙ alij: ꝑ facies eoꝝ dissimiles sunt facie do tartaroꝝ. Ipi porro tartari leues ꝙ agiles sunt ꝙplures ac bene equitantes A puericia quippe discunt equitare. currendo ꝑ armenta equoꝝ ꝙ aliorū animaliū. Cumq; maiores effecti sunt. cum patribus suis in bellis quasi continue equitant. nullus ex illoꝝ pedes vadit: ꝑ omnes etiā minimi garcōnes ecꝯ aut bobꝫ insidēt: quia brevissimas tibias hūt. Incōposito itaq; gradu incedunt: ꝙ pedes ire diu nequeunt. Mulieres eoꝝ turpissime sunt ꝙ equitant sicut ꝙ viri. Equos autem hūt qui non ferrant' nec ordeo vtunt: multumq; sunt disciplinabiles ac magni laboris. ꝙ castrati sunt ꝙ mares frenos hūt. Preterea tartari modo interrogatiuo clamoso lo cantur in gutture rabido ꝙ horribili. Cantantes magiunt vt thauri: vel vlulant vt lupi. Voces inarticulatas in can tādo ꝓferunt. ꝙ hanc cantilenam alias: alias: comit' ac fre quentissime canunt. turpissime bibentes caput quatiunt. ꝙ quod bibunt velut equi in gutture trahiunt. In tento riis sꝙ habitāt ꝙ non in villis vel vrbibꝫ. Pastorem. n. pe corum rurales sunt. ac gregibꝫ ouium ꝙ caprarū: armentisq; boum ꝙ camelorū ꝙ equoꝝ superabundant. In hyeme manere consueuerunt in planicie: in estate ꝯo pascuarū vbertatem sequunt' in montibꝫ. In luctationibꝫ delectant' ꝙ in sagittationibꝫ. tanq̄ in suis potissimis gaudiorūq; et exercitationibꝫ. Balistarii aūt debiliores sunt in corpo ribus. Venatores quidē mirabiles sunt ꝙ ordinati ac serra ti ad venandū ꝓgunt. ita q̄ animalia venatitia fugādo co ram se ducunt. Demūq; concludendo ea q̄ ꝯ seipis coeā vnam faciūt: ꝙ tunc sagittando vndiq; interficiunt ꝙ capiunt. Vilissime comedunt. panem nō hūt nec curāt. mē salibꝫ non vtunt' nec manducant. gus: edūtq; manibꝫ illotis.

Unum quidē deum tartari credunt. ipmq; oīm ēe tas visibilium q̄ invisibilium factorem. ꝙ tam bonoꝝ in ꝑ mā vocāq; penaꝝ ē datorē. nec tñ ofōnibꝫ vel laudibꝫ vel ali quo rita ipm colunt. Ydolomanas etiā hūt ydola quedā de filtro ad imaginem hois facta. que ponunt ex vtraq; oliꝫ tentorij parte. ꝙ quoddā de filtro in modū vberū fe mine subtus illa. eaq; credunt pecoꝝ suoꝝ custodes esse: ac beneficū pullorū ꝙ lactis eis ꝓstare. Alij ꝯo de pānis sericis faciunt: illaq; multū honorant. Quidā ea ponūt in pulcro curru coopto ante ostiū tentorij. ꝙ q̄cūq; in cur ru illo aliquid furat': sine vlla miseratōe occidit. Cū autē ydola hmōi facere volunt. omnes maiores dōe que sunt i statione veniunt: eaq; cum reverentia faciūt. Deinde cue interficiunt. eamq; manducant: ꝙ ossa eius igne cōburunt. Cum etiā aliquis puer infirmatur. ꝑdicto modo faciunt ydolum. rugant super eius lectum. Duces quoq; millena rij ac centenarij semꝑ hūt hyrcum in medio sue statōnis. Ydolis ꝑdictis offerunt primū lac omnis immundi ac pecoris. Sz ꝙ qñ primo bibere vel comedere incipiūt: primo eis de cibarijs suis vel de potu offerunt. Cumq; bestiā aliquā interficiūt. offerūt coꝝ eius ydolo qō est in curru ali quo ciphō. ꝙ sic̄ ꝙ in mane dimittūt. tunc quoq; de ꝓsita ydoli auferunt illud ac decoquunt ꝙ ipm manducant. Primo etiā imꝑatori factum ydolū ante stationē bonori fice ponunt. cui multa munera offerunt. Sed ꝙ equos ei solent offerre: quos nullus audet vsq; ad mortē ascēdere. Filia quoq; aliaria eidem offerūt: que occidunt ad manducandū. ꝙ nullum ex ossibꝫ eoꝝ confringunt. sed igne cōburunt. Haec etiam ydolo ad meridiem ꝙ nocti inclinat. ꝙ aliquos nobiles inclinare faciunt: qui scipis reddiderūt. Unde michaelem magnum ducem talcie occiderunt: cū nollet se imagini cingischam inclinare. Solē etiā ac lunā ꝙ ignem ꝙ aquam ꝙ terrā venerantur ꝙ adorant. Primitias eoꝝ potus ac cibꝫ offerentes. mane. s. potissime ante q̄ comedant vel bibant.

Statutum est autē .§.ii.

inter tartaros. ꝙ a cingischam primo eoꝝ dño confirmatū vt quicunq; in supbiam electus auctoritate ꝓpria sine ꝑ cipium electōne voluerit imꝑator ēe: occidat' sine vlla mi seratōe. ꝓpter hoc ꝙ vnus de principibꝫ noīe Cūgan ne pos ipius cingischam. occisus est ante electōem ipius: q̄ regnare volebat nō electus. Aliud quoq; statutū hūt. q̄ oēm terrā sibi debeant subiugare. nec cum aliqua gēte pacem habere nisi subdat' eis: quousq; veniat tempus inter fectionis ipoꝝ. Annis. lxxx. debent pugnare. ꝙ xvij. tan tūmodo regnare. post hec vt ipi dicūt ab alia natione de bent vinci (vt vaticinatum ē eis. nescio tñ que illa sit) set qui eadere potuerint legem illam tenere debent: quam te nent illi qui bello eos vincent. Ipi namq; tartari diuinationibꝫ. augurijs. aruspicijs. veneficijs ꝙ incantationibꝫ multū intendunt. ꝙ cum illis a demonibus respondeatur. deum sibi loqui credunt. Est etiam statutum cingischam filius primi. q̄ ꝑ millenarios centenarios ac decanos eoꝝ exercitus debeat ordinari. Dnoro edictū generale chaam est. vt vbicunq; capiantur a tartaris vel a seruis eorundē mulieres quantecunq; sint ab eis teneant' eisq; ꝑ sua vo luntate abutant': ealdē in seruitutē sibi ꝓpriam si volue rint reseruātes. De equis quoq; tale ē edictū chaam ge nerale. Quicunq; tartarus equū rapere potuerit vndecū q̄ ꝙ vbicunq; inuenerit ꝙ cuiuscūq; sit. ipe verus possessor il lius habeat': oē tñ tartari nō sit. Dnoro de viaroulo tale ē edictū generale ipius. Quicūq; inḡt tartar⁹ seu tartari seruus aliquē ī via inuenerit. oē tñ sit mercator bīs bul lā tartaricā: ille inuētor vel excipiēs eū sit serv⁹ ꝓpri⁹ ꝙ bēat' etiā si sit tartari seru⁹: donec a dño suo reperatur. Sūt aūt duo genera tartaroꝝ diuersa q̄dez bestia ydioma ta. ē vnicā legem ꝙ ritū sicut franci ꝙ teutonici.

Tante vero impie .§.iii.

tatis ꝙ arrogātie sunt. vt dīm sūm chaā filiū dei appellent. ꝙ ipm loco dei sup terrā venerēt' ꝙ adorēt. dicētes factoꝝ oēm deū ēe implētū. Celū celi dño: terrā aūt dedit filijs hoim. Mā ꝙ ipe chaā se filiū dei appellat. ꝙ in filios suos sub ꝑ noīe mādat oībꝫ. Eiusq; subditi vocāt tartari de mādato ipius ꝓcipes suos baiochoc ꝙ batho violēt ab oībꝫ nunciis ad ipoꝝ veniētibꝫ faciūt adorari cum triplici genuflexione. triplici q̄ capitis suoꝝ in terrā allisione. De inq; supra modū gloriātes ꝙ ad tot⁹ mūdi dīnium ī brevi se venturos ꝑsumētes adeo tesipsum. vt maiorē dño suo

cbaū teminē in mūdo fote credāt: vel etiā noiari papā vel alīū maiorē fustinerēt. Oēs boies q̄n mūdo fūt velut pecudes spurāt: seq̄ solos oibꝫ pferetes. Papā ꝫ oēs xpiā nos canes apellāt ipsos etiā ydolatras esse affirmāt: quia ligna ꝫ lapides i. q̄ ligni cruces in lignis ꝫ lapidibꝫ impſſum vel sculptū adorāt. Sōnia vero obseruāt ꝫ maleficia arthꝫ intendant. Habentq̄ magos secum vel diuinos. q̄ q̄s a demonibꝫ in ydolis habitāndo sibi respōsa dari petāt. Deūq̄ sibi: vt victū est. loq̄ credāt quē. i. deus in troga noiant rīōm comā cbaū appellāt: quē mirabiliter reuerētur ac nimēt eiq̄ multas oblatōes atq̄ pmissas cboꝫ ꝫ potū offerāt: ac fm eo⁹ respōsum vniuersa faciāt. Solem eē patrē lucis: eo q̄ lumē a sole recipiat: dicūt. oiaq̄ p ignē purificari credūt. Dies ac mēses maximeq̄ natiōnes ꝫ ānos ꝫ tēpora obseruāt. Nulli⁹ diei vel tēporis abstinētia inter illos obſuat. Nullaq̄ dieꝫ ceteris dignior vel celebrior reputat. Ad ceteroꝫ hominū societatē incōmunicabiles ꝫ immundos fūt. vt etiā cū eis colloquium habē dedignētur: ꝫ in lectis ꝫ vbiq̄ pferri volūt. vnde cū in eoꝫ exercitu duo xpiani georgiani ab ipsis inuitati cuꝫ duobꝫ tartaris lactarētur cū ludi ꝫ duo tartari absq̄ vlla lesione corporū a georgianis ad terrā essent subuersi: alij tartari de eoꝫ pstratōe supra modū indignati fremētes i georgianos illos irruerunt: ita q̄ eoꝫ vnicuiq̄ brachium vnū extorqđo pfregerūt. Tāta vero cupiditas i eis erandescit. vt cū aliq̄d qđ sibi placeat vidēt: statim aut nimia importunitate extorqueāt aut violēter auferāt ab illo cui⁹cūq̄. velit. nolit. Pecunias suas ꝫmittūt ad vsuram ita q̄ accipiāt de decē denarijs vnū ad vsuram p mēsem. Post ꝫmū inde iterꝫ decēnariū de quolibet decēnario de cinato ꝫ vsurā iterū accipiūt vnū denariū. Itaq̄ miles q̄dam in georgia de quīgētis yperperis a tartaris acceptis per ānos q̄nq̄ retētis: coactus fuit eis reddē septez milia ꝫ vsuris. Quedā etiam domina tartarica ꝫ quīq̄ginta ouibꝫ quas cuidā ꝫmiserat. ꝫ ille ꝫ septē annos tenuerat: petijt ab illo ꝫ vsuris illarū omiū yperpera septez miliacū oia ille coact⁹ est soluē ꝫ vsura. Preterea sup tributarios suos aggrauāt omnes exactōis. vt in terra anagh magni. videlicet cuiuslā terre baronis. ꝫmo siquidē cbaū sūum habet tributū. ad min⁹. xv. dragmas seu alperos: qui bene valēt. xxx. sterlingos. Secūo de⁹ spualis. Tercio de⁹ ꝫuincialis. Quarto nūcij solēnes. Quinto frequētes: q̄ fūt ab eis exercitoꝫ psentatōes. Post hec etiā nūcij superueniētes cū equoꝫ angarijs: q̄bꝫ ꝫuidet inexpēsis. Preterea de q̄libet rustico laboāte accipiunt asperos tres. ꝫ de sex pecoribꝫ tres. ꝫ munera quidē bene accipiūt ꝫ nō se cunq̄ retributōneoꝫ. ꝫ nullo dato aliq̄d grauis reddunt quinpotꝫ quecūq̄ illis dunt: ea sibi deberi tāq̄ omnium dōis arbitrāntur. Itaq̄ man⁹ eoꝫ semp ad accipiēdū est porrecta: ꝫ ad dandū collecta. Qui cū infinitis abundēt gregibꝫ pecoꝫ ꝫ armētoꝫ. multīq̄ in eis matrīcēs ꝫ multiplicādis delectētur: q̄ gaudiū onagroꝫ pascua gregum ꝫ nimia tenacitate auaritie vīt aut nūq̄ ꝫmedāt aut fanū aut vsū: ꝫ quādo mortuū est. statimue moriturū vel mutilatū: aut aliqua molestia ꝫsimili afflictū. Deniq̄ cuꝫ abūdent tabernacla ipsoꝫ manū egeno ꝫ pauꝑi nō porrigunt. Hoc tū solū laudabile ꝺ ad q̄d habēt. q̄ vbiq̄ in prādio vel cena aliq̄s eis supuenerit. libēter illud q̄ ve scunt ei coicant: ac volentem secuꝫ ꝫmedē nō excludunt.

Sic aūt in malicia sua effrenati fūt. vt nullatenꝰ se debere vel posse refrenari putēt a destructōe quā ceperunt. Et pūq̄ tale de seipsis nō verent ponē. Nos inquiūt iu mas q̄s sagitta de manu sagittātis emissa: q̄ nūq̄ desistit donec obstaculā eā repellēs ꝫ stringēs interiat. Sup mel tudie q̄s gētis sue gliant. ꝫ malā gētē eis posse resistere allerūt: ꝫ hoc exēplū q̄n in medio ꝓposūt. Nos sum⁹ aūt vt fiant⁹ magꝰ aq̄ruꝫ multaruꝫq; ꝫ p sua ꝓfunditate nimia trāsnadari neq̄t. Cui⁹ imperi⁹ mandās absq̄bat q̄ncūq; inuenit. liꝫ a quo fonte oriat. ꝫ a pluuijs nullis deficiatur

Leteꝫ etiā nūmi garciones eoꝫ accipiūt ꝫ rapiūt mulieres ꝫ ciuitates eis subiectas. i. georgie. turcie. ꝓsidis. armenie maioris ꝫ minoris. exceptis etiā illis q̄ ꝓuidēt a comitantibꝫ eis. Eadem q̄s garciones eoꝫ ac nūcij q̄scūq; equitātes ibidē inuenerūt. si eq̄tatura indiget: facit illos de eq̄o de scendē ꝫ ducit eos vbi voluerit. Oculos incōmentes penū⁹ habēt tartari. plenos incessabilis velleri. oibꝫ pecudibꝫ se indifferēter ꝫmiscēt sicut ꝫ saraceni. Nā in illis sp vigut sodomie peccatū: ꝫ i tartaris etiā ē diffusum. Pro terra vroues sibi tartari accipiūt quotq̄ volūt ꝫ sustētare possunt. nullius ꝓsāguinitatis vel affinitatis grad⁹ eis obſuat. Nā vroꝫ tartari cū mortua fuerit. alie oēs eī sorores vel filias si sibi placeāt sigillari vel simt in vxores accipiūt. Persone tres rīōm ab eoꝫ exclusāt mīmonio. i. mater. filia. ꝫ soror. Oēs enī alias ꝓsonas sibi vel vxoribꝫ q̄s habēt vel habuerūt alie attīnētes: libere accipiūt vxores. Cuiꝰ tartar⁹ vxorē acceperit. nō reputat eā vxorē donec ab ipso ꝓcepit ac peperit. vñ si sterilis fuerit ꝑ si vult eam vi mittit. Itē mane⁹ dicē. ꝓ vxore ñ recipit donec illa ei pnū peperit. Sēd nec mulier a pēre vel a mīre donec peperit.

Crudeles adeo sūt. vt nec senes reuerēāt nec puerorū miserēāt. effusio sāguis apō eos tāq̄ effusio aq̄ reputat: humanoꝫ quoq̄ corpoꝫ ꝓstratio tanq̄ sterecoꝫ conculcatio cōputat. Non solū in vnam gentē. i. xpianoꝫ: sed ꝫ omnū aliorꝫ hominū crudescūt extinctionē. Carnes humanas venoāt vt leones: tam assas igni q̄s lixas ꝫ hoc q̄n q̄s causa necessitatis ꝫ q̄nq̄ causa delectatōis: q̄nq̄ causa terrotis ꝫ horroris incutiēdi populis hoc audituris. Ita q̄s in occasione hominū crudelitates gloriant. ꝫ in multitudine occisoꝫ anima eoꝫ mirabiliter delectat. Ipi enī in perfide cū accepellent vehē quandā siram in pede mōtis caspioꝫ: que derbaldin vocabat. omnibꝫ eius habitatoribꝫ deoꝑatis. aures rebellū sibi tam mortuoꝫ absciderunt. duoboꝫ sūmarijs eisdem auribꝫ in acero positis onerātos ad cbaū transmiserūt. Itaq̄ de rupibꝫ homines ꝑcipitant. aliosq̄ colla ponendo sup lapides excerebrant: aliosq̄ lapidibꝫ īpōm terendo collū occidūt. Intrantes domos hoīes etiā nimote mortis absconditos infixo cultello in corde occidūt. ꝫ sanguinē eoꝫ adhuc de vulneribꝫ effluēte ꝫmedāt ꝫ bibūt: dicētes iteriq̄ penitentes. Ecce modo iacetis hic vos inimici nīi. Multa q̄s in eis ē dolositas fallaciaq̄ ac mēdacitas. Unde cū ante muritēs aliquā obsidentes longo tempore stant. blande loquūtur obsessis: multaq̄ illis ꝓmittūt. vt se in manus eoꝫ tradāt ꝫ siquidē illi se tradiderint eis: dicūt illis. Exite ad nos. vt sim motem nostrū numerem⁹ vos. Cuiq̄ ad eos exeūt q̄s compenūt esse artifices sibi referūt. alios vero omnes ꝑ illos quos sibi ꝑ seruis retinere volūt cū lapidibꝫ sup lapides excerebrāt. In bellis etiā quoscūq̄ capiunt occidunt. nisi forte aliquos refrenare velint vt illos in fruitute semꝑ teneant. Occisōēs aūt per cētenarios diuidūt. vt cum bpēni ab eis interficiant. Ipi vero diuidūt hos per captiuos. ꝫ vnicuiq̄ suo dāt. i. vel plures vel pauciores fm q̄ maiorib⁹ placet. Deniq̄ si aliq̄d ꝓmittunt illis qui se rediderint nihil obſuant: ꝫ q̄scūq̄s possunt occisiones ꝑtra eos querūt ꝫ opponūt. Hoc inq̄s in eis semper oportet attēdere. q̄ sepius fraudolētia dolosq̄s magis pugnant q̄m fortitudine.

Dotro in victu .§.iiii.

Sunt boies immūdissimi atq̄s spurcissimi. Neq̄s enī mēsalibꝫ ꝫ mantergijs vtunt. nec panē habēt vel curāt: ꝫ quidam etiā ipm ꝓmedē dedignāt. Olera q̄s vel legumina nō habēt. nec aliq̄d aliud q̄s carnes vt ꝓmedāt: de q̄bꝫ etiaꝫ rāpancas mādūcāt: q̄ alie natōes vt inde viuē possient. Dotro omē carniū genꝰ ꝑter q̄s mule. q̄ nō gignit ꝓmedāt. ꝫ hoc turpissime turpiterq̄ tangētes pigna digitos suos lābunt: ꝫ ocreis suis tergāt. Solēt tū maiores habē aliq̄s pāniculos cū q̄bꝫ ad vtrumq̄ tergūt. Man⁹ ꝓmissu-

ei nō lauāt. nec postea scutellas etsi aliqñ eas mūdāt: hoc vio carnū ablatū. ⁊ iterū lotura cū carnibꝫ i olla reponūt. Aliter ⁊ nō lauant ollas vel cocleraria vel alia hmōi vasa. In carnibꝫ aūt equinis plus delectant q̄ in alijs. Mures seu mures edūt ⁊ cattos libentissime ꝓmedūt. Vinū ardē tissime bibūt quādo habē possunt. Lacte iumentino (qđ ipi ramosa vocant) quotidie sicut homines ceteri vino se inebriāt. Cum kalendas aut festiuitates faciūt. ventrium suoꝝ celebrant. cantui vel potius vlulatui atq; potationibꝫ vacant. ⁊ q̄dos potationes hmōi durant: nulli negocio intendūt. nullīq; nuncio expediūt. Carnes etiam humanas vt dictū ē venerāt vt leones. assas igni ⁊ lixas ꝓmedētes. Cūq; capiunt aliquē sibi ꝑtinū ⁊ inimicum valde ꝓuenit in vnū locum ꝓmesturi eum in vltionē rebellionis sibi facte. sanguinem eius auide sugentes: velut sanguissugę infernales. Denicq; cū eis victualia deficerēt in obsidione. s. cuiusdā vibis nmoꝝ de vrbe homibꝫ accipiebatur vnus ad māducandū. Pediculos etiam ꝓmedunt. vxor viri ⁊ amicos amici a capite vel alibi de extrahentes illos atq; dicētes. Vtinā sic possimus facē de inimicis dñi mei. Apud ipos aūt peccatū est magnus. si aliquid de cibo vel potu perire ꝓmittāt: ideoq; ossa nisi pus extrahat' medulla dari canibꝫ nō ꝓmittunt. Habitus aūt eoꝝ ꝓmunis ⁊ solēnis est talis. Capellos habent oēs cuiuscūq; coloris sint. qui nō sunt ꝓfundi in se: sed quasi laicorum mitre sū p capita iacent plane. In posteriori vero parte extentā habent caudā ad vnius palme longitudinem ⁊ latitudinē tantūdem. ⁊ etiā in canda dilatantur aliqā tulū. Que capelloꝝ ipoꝝ in anteriori parte ⁊ in lateribꝫ habēt quādaꝫ extra reflexionē ad grossitudinē digiti: sed nō in parte posteriori. due quoq; ligature in eisdem ocis supra aures infixe sunt: quibꝫ sub mēto colligatis capellū inhęrē capiti faciūt: ac ne vento vel aliquo alio euellat' infingāt vel imprimunt. sup has quoq; ligaturas due sunt ligule parule volatiles ad decorē. Hmōi ergo forma capelloꝝ ē tartaris ⁊ omnibꝫ quoꝝ̄ sunt cuꝝ eis. Habitus aūt tartaric⁹. quo totū corpus eoꝝ superindut' excepti⁹ bracchis in pluribꝫ est nigri coloris. in late sinistro anteq̄ induat' diuisus est ⁊ apertus ab vmbilico ⁊ supra. in anteriori parte equaliter a latere ad latus se extendēs. ⁊ inferius vltra genua nō descendēs. In pte posteriori descēdit plus aliqñtulū q̄ in anteriori. nō extensus vltra coxas vel dilatat⁹ ⁊ vsq; ad humeros retro saperext⁹ eius. Dnaꝫ ligulis latitudinis ernū digitoꝝ insultis sup humeris posteriori parti: ⁊ inferius recte descēdētibus partiq; anteriori ꝑ vmbilicū a latere in latus se eq̄liter extendētes insuunt'. Ab ipso aūt indumento nec brachia. nō latera nec pect⁹. nec aliqua anteriot pars ab vmbilico ⁊ supra exceptis duobꝫ ligulis sunt cooperta. Quidam etiā ipoꝝ supra dispositōes ꝑdictā in duobꝫ lateribus habēt figurā. Hec est forma specialis indumēti: quo a ceteris hominibꝫ discernūtur tartari. Armati sunt aūt corꝑa suppositis lāmis ferreis ꝛinctis. lāmisq; vel corio brachia cooperiūt supeꝝ: ꝑ nō inferius. Cū aūt sagittas arcu trahūt. dextrū brachiū a tota armatura eruūt: sinistroq; tractu reinduūt. Gladios paruos habēt vt saracenī. longitudis vnⁱ brachij vnⁱ incisionis seu rasure. Cultellos nesciūt pugnare: nec portāt illos aperte. Nō vtunt' scutis: paucissimi ꝭ vtunt' lanceis. Cū aūt vtunt' eis alia tere ponūt et ipsis vinculo in sūmitate lancee ligato ⁊ in brachio ipam portāt. Quidā aūt habēt vncos in fine lā cearū. Sup oīa vero vtunt' arcubꝫ ⁊ sagittis.

In bellis eni astu- .§.v.

tissimi sunt. qui iam p̄ xxx. ānos ⁊ ampli⁹ cū ceteris gentibꝫ vt dicit' dimicauerūt. Licet eni supeꝝ dictū sit q̄ in ano dñi millesimo. ccij. intra quosdā de terra sua egressi sunt: quidā tñ dicūt q̄ citius exierūt ⁊ fortassis ante exitū vltimū malus iā annis pugnauerāt: in quibꝫ dñi sui terraꝫ et alias q̄nquas regiones vastauerāt. ita q̄ a terra suā nō ex toto recesserāt. Cū aūt ad bellū irevolūt cursores ꝓmittūt: qui secū nihil ꝑter silvas sua deferūt. Et bi quidez nihil rapiūt. domos vero ꝛburūt: bestias occidūt ⁊ homines vulnerāt aut perimūt si possunt: vel saltē in fugā mittunt. Nihilominꝰ cū principes exercit⁹ ex omni pte mittāt pedones, ⁊ pest hec ad inveniēdū homines ⁊ iumēta mittunt alios q̄ valde sunt ad querendū sagaces. Cū aūt vidēt hostes. vadūt ad eos. ⁊ vnusq̄sq; iacit tres sagittas vel quatuor ꝑtra sibi oppositos et si supare nō possunt eos regie diuinf' ad suos. Hoc aūt in fraudē faciūt: vt aduersarij se quātur illos ad loca in q̄bꝫ insidias ꝓponerūt. Tūc ei illos circūdant ⁊ vulnerāt ⁊ occidūt. Postea si magnū cōma se exercitū vident. aliqñ p vnam dictā vel p duas abeo deuertūt aliāq; terre partē inuadūt. ⁊ boues interficiūt terrāq; vastātes destruūt. ⁊ si nec hec quidē facē possunt ad .x. vel .xij. dietas retrocedūt. Aliqñ etiā in loco ruto moratur ꝺner aduersariox exercit⁹ separat'. ⁊ tūc furtim veniunt: subitoq; tota terraꝫ depopulātes irruūt. Denicq; sicut dictū ē supra nō tam viribꝫ pugnāt: q̄ dolo ⁊ fallacia. Cū itaq; volūt ad pugnā accedē. acies ordināt. ducesq; vel principes belli nō intrāt: ꝑ a longe ꝑtra stant. intra se vero pueros ⁊ mulieres in equis habēt. Et aliqñ etiā sup equos ponūt imagines hominū. vt credat' eē multitudo magna bellātiū ꝑtra facie hostiū. Vnā aciem captiuoruꝫ suoꝝ trāsmittūt. ⁊ alias fortiox hominū acies ad dexterā ⁊ ad sinistraꝫ mittūt: vt illas aduersarij nō videāt. Sicq; illos circūdant ⁊ in medio colligūt: ⁊ ex omni pte pugnare incipiūt. Si forte aduersarij fortit' pugnāt ⁊ faciunt eis viā ⁊ fugiūt. Morq; vbi fugientes abinuicē separati sūt insequūtur illos. pluresq; tūc in fuga q̄s in bello posset occidūt. Itaq; nūq̄s libēter ꝓgrediūtur si aliud possunt: sed boues equosq; sagittātes vulnerāt ⁊ occidūt. Cūq; tā homines q̄s equi debilitati sūt sagittis: tūc facile ꝓgrediunt' cū eis ⁊ sic defacili possunt eos supare. Cū aūt inuadere ꝓpunt aliqā regionē. in vnā cadinē ꝓcedētes ante faciem suā occupāt terre latitudinē. ⁊ situꝫ in quo posit⁹ est vnusq̄sq; tenet: nec ad dexterā vel ad sinistrā diuertē ꝓt audet. Itaq; regionē illā ingressuri ⁊ accepturi oēs tenocte ad mōtes circūadiacētes ascendūt. ⁊ mane facto cursarios ad planicie. de quibꝫ supra dictū est ꝓmittunt. Illi vero de planicie cursarios euitare volētes fugiūt ad montes circūadiacētes ascendūt ⁊ ibi se saluare posse credētes stantes occidūtur a tartaris ibidē latēdo ⁊ ad ipos descēdentib. Itaq; q̄ volūt regiones suas ab illoꝝ invasione saare. debēt ꝑtra illos homines ad pugnā ꝓuisq̄s ipi per terrā incipiūt diffundi mittē. Dolisq; eni spargi ꝑ aliquā terrā incipiūt. nulli iam ꝓgrue de terra illa pēt alteri antihū ꝓbere: qñ ipi caterati boues querūt ⁊ occidūt. Et fidē se cū castris includūt tartari. tria vel q̄tuor milia hominū aut plures ꝑtra mumtōes qui eā obsidēt ponunt: ibiq; nihilomin⁹ ꝑ ertā ad hominū occisionē se diffundūt. tales eni ā q̄ se munitionib⁹ includūt: porcos suos incarceratos eē dicunt. magisq; de talibꝫ q̄ de alijs securi sunt ⁊ gaudēt: qs iam illos eē suos asserūt. Cum aūt inimicis ad pugnā occurūt. ꝓmis currēndo termios vltra q̄nō gradiunt' imponūt. Silr faciūt secūdis ac tercijs. oīb⁹ aliis. Iterūq; qñ refugiūt termi sūt eis positi vltra q̄s nullatenus fugiūt. Cū eni aduersariox fortitudinē se ꝓualē posse nō credūt: sāi illos fugiūt ⁊ q̄si se ab illis fugam faciūt. Cūq; illi armati tartaros inermes dūs insecuti fuerint: ac pre granitate armoꝝ ⁊ vie lōgitudie lassati. cū iā nō ampli⁹ se qui potuerit: rūc tartari sup recētes eq̄s ascendētes se super illos ꝓuertūt: ⁊ in eos capiēdo ⁊ occidēdo insiliūt. Aliquādo eniā fugiēdo cedūt eis. vt eis locū inter ipos intrātibꝫ faciāt. Ipiq; se dispergūt ⁊ dilatāt. vt ira dispersi ad fidelū ⁊ clamorē vnⁱ eoꝝ in vnū ꝓgregati. hostes undiq; circūcingāt ⁊ ꝑterāt. In oīb aūt terris quas destruūt tartari semꝑ sequit' fames.

Porro cū aliquā .§.vi.

munitōez obsident. endiqz illā ne quis ingredi vel egredi posse arcendant. fortissimeqz machinis z sagittis impugnant. nec die vel nocte a pelio cessant. vt illi q̄ sunt in munitione nō quiescāt. Ipi tamē tartari vicissim quiescūt. qt ne nimis fatigent' acies diuidāt: ita q̄ vna succedat alteri in pugna. Proiciūt etiā ignē grecum. z pingue dinē bouinum qđ occidunt liq̄refactam sup tomos ꝓiciunt. Et vbicūqz ille pilam pinguedinez venit ignis: ardet. velat in extinguibilis. extingui tamē pōt vini aut cerusie infusōe. Cum aūt hoc mō pugnare nō possint. introrum munitiones vel fontes aut etiā flumina obstruūt. vel flumā remuō vo submergūt. aliquādo munitōni suffodūt z armati sub terra ingrediunt'. Vna ꝑo cum hominb⁹ extra munitionē pugnat: altera vero pa ignē apponit vt vburat'. Si vero nec sic ꝓualent. ante munitōez iedent: suāqz munitōez cō tradi faciunt: ne grauētur ab illis fortasse iaculis aut sagittis. z aliquādo itāt ante munitōez p multa tempora. s. p. xij. annos z amplꝰ: sicut vidit frater io8es de plano carpini alanis. Porro quādoqz cum obsidētes castrum vel vbē habitantib⁹ in ea se ꝓualere nō posse vident. nō longe ab illa fugiunt z aliquātulo⁹ latitāt. Cūqz obsessi eos lōge recessisse vel etiā cinos a finib⁹ illis abscessisse credunt: tunc q̄li securi munitōez aperiunt ac illi statim in eos irruunt. vbē qz vel castrum accipiunt. Ciuitatē ei centuz portarum in perside: que vocat' Sapaban. nō sua virtute: sed aquaz inundatōe quas illuc verti fecerāt acceperunt Sic q̄z multas terras plus fraudulēta vel ingenio: q̄z virtute acceperunt. q̄s aliquādo destruunt. Ut aute sepe nus id dicuz ē. blande loquūtur obsessis. multaqz fallaciter vt is eoz manꝰ se tradāt. ꝓmittunt eis. Cum illi se reddiderint vel capti fuerīt. oēs occidunt exceptis artificib⁹ quos ad opa sua reseruant vel siqs alios retinēt ꝓ seruis accepāt. Nobilib⁹ z bonellis hominb⁹ pcunt. Et si forte aliquo casu reb⁹ant ex illis. nec ꝑce nec ꝑcio vlteriꝰ de capnitate cpre ꝓmittūt. Occidēdos aūt vt dicuz ē⁹ supra ꝑ cētenarios diuidūt. Cūqz homines de obsesso castro tanq̄ sibi repugnātes occiderint. in signū victorie ac glorie cernitudinis oculoz atqz ad terroꝛē ceteris hominb⁹ incutiendū: vnā ex illis q̄li millenariū in aliquē locum excelsuz z eminētē erigūt capite subuerso pedib⁹ ere cto. aliqs hominb⁹ occisis iacētib⁹ in terra. ꝑstratis. Itaqz cum cepissent vr victū est. dubuldi ciuitatē in perside. ad sue crudelitatis ostēsionē z auditoris incutiendū timoꝛez omnib⁹ babitatoribꝰ illius vrbis capitatis: aures rebellā sibi tam mutuoz. ab scidērūt: duosqz sūmarios oneratos auribus in aceto positis ad cbaā transmiserūt. Deniqz cū nullis hominb⁹ pacē faciūt nisi eis subiciant' sicut antiquū cingischā apud eos ꝓceptū habet'. Hec sunt que ab illis petunt qui eis se subiçiūt videlicet vt cum eis ꝓtra omnē hominē in exercitū vadāt. z vt de omnib⁹ rum vr hominb⁹ q̄s de aliqs rebꝰ tecumā illis reddāt. Edidit etiā frater Johannes de plano carpis supradict⁹. l. de ordine fratꝝ minorum. quēdam in ruscia sarracenū ex ꝑte cbaā missum: qui de mlto puerio vnā petebat sociꝰ vocebat. Similiter et vocebat viros qui vxoꝛib⁹ carebāt: z mulieres que viros nō habebāt. Precipiebat nibilominꝰ. vt vnusqsq; q̄tūcūqz etiā paruꝰ puer duci vnꝰ. vel q̄tūcunqz pauper sine mēdico ꝑ tributo solueret vnā pellem vel alibi vel nigri Principes aūt eis subiecti cū ad illos venīt: habent' vt alie vāes plone nec vllā ab eis bonotē recipiāt. Ponet etiā vt eis munera magna ꝓsentent ꝑcipue ducib⁹ z vxoꝛib⁹ eoz z officialib⁹ millenarijs z cētenarijs. q̄m etiā non solū ipi: sed eoz q̄s serui valde importune petāt ab eis et a nūcijs quādo mittunt' ab ipis. Aliquib⁹ inuenīt occasiones vt eos occidāt: z aliquos veneno vel potionib⁹ ꝓmunt. vt ipi soli in era dominiꝰ habeāt. Itaqz quos sub tyrānide sua redigūt ꝑstringunt z atterunt terribilib⁹ oculis intuētes. ac dentib⁹ frementes in eos quos subiugare non possunt.

Turcos z salma- .§.vii.

nos. i. sarracenos z comanos z etiā tartaros seruos suos z xp̄ianos ad se de diuersis locis adductos. q̄s in bello mediante gladio acquisierūt: seruos suos faciūt. quos z nudos z in penuria victus extrema pene spēs exalantes vt berant z affligunt. aut volunt: eos dēqz etiam sine causa si eis placet occidūt. Ritus aūt xp̄ianoꝝ z quaslibꝫ sectas z quotūlibet hominū cultus secure ac libere obseruari permittūt inter se z vbicūqz etiā dominant'. nec curāt de quo rūlibet hominū ꝑsuetudinib⁹: dūmodo sicut ipi ꝓcipiunt in omnib⁹ eidē seruiāt. Itaqz machometi lex in eoz ecclesiis a saracenis quotidie quinquies palā omnib⁹ audientibus. pclamat'. z etiā ꝑ omnes ciuitates in quib⁹ ipi saraceni habitāt sub dominio eoz. Sūt etiam mulieres plurime inter eos captiue. Nam ꝑter artifices operū quos sibi vtiles ꝛtimāt z ideo de ciuitatib⁹ captis illos in ꝑpetuā seruitutem sibi reseruāt: mulieres q̄s iuuēculas virgines aut ꝑegnates captas sibi focarias faciunt: cuiqz in meditate z extrema fames penuria seruire cogunt. Hominū q̄s decimas vt dictū est accipiūt. z ꝑsonas in seruitutē redigūt. decē eni pueros ꝑputant z vnū accipiūt z de puellis odē faciūt. Quos oēs ducunt in terrā suam: z in seruitutē tenēt perpetuā. Quidā etiā iuuenes vnā de seruis suis eligūt. vt in tumulo ipoꝝ ponat' cū eis q̄s in morte sepeliendi sunt. Deniqz subiecta suis adeo odiosi sunt. vt etiā multi q̄ cū eis in exercitu sūt. si haberēt fiduciā q̄ nisi nō eos occideret. ex omni ꝑte ꝑa illos pugnarēt. sicut ipsimet fratri iohanni dixerūt. Tartarec aut mulieres turpissime sunt. vrotate quidē oēs sup capita sua deferūt canistrū longitudinis vnꝰ pedis ac fere dimidij vndiqz rotundū. z in ꝑte supiori latiorē cooꝑtuz z ornatū vndiqz serico vel sameto atqz margaritis z monilib⁹ circūdatū. oculis pauonum infixis desup ad decorē. Habēt etiā frena fallerata z inargētata z ingurata atqz in pectoralib⁹ campanulas infixas magnā emittētes sonū ad gliaz eaꝝ z decorē. Palafridos equitāt magnos z pingues. Habēt cābucas ō corio diuersis coloꝛib⁹ depicto. cū auro multo inserto ex vtroqz equi latē dependētes. Virgines aūt z nō vrotate de facili discerni nō possunt a viris: q̄si in oēb⁹ marie in habitu ac gestu vnsormes sūt illis. Vtores aūt magnoꝝ baronū oēs indute sūt samitis vel purpuris deauratis sicut z mariti eoꝝ. Coiter aūt alie mulieres bocherāno stricto sb angulo multis plicis sūptuolis opato z ilioto oēs vestīt' qđ ante in se totū vnū ꝑtinuū est. posteqz indutā est in sinistro latē cuz q̄nat vel q̄nqz nodulis claudit' vel firmat'. Habēt etiā alia indumēta ō pāno lineo albo coiter oēs tartari q̄ se induūt desup in tpe pluuiali vel etiā hyemali. Et viri quidē eaꝝ exceptis sagittis oīno nihil opant'. Se exercētes se ad sagitādū venāt' z inter se luctant'. De gregib⁹ etiaz aliquātulū habēt curā. Equos valde custodiūt imo etiaz rex oīm maximi ꝑfuatores. Porro mulieres opa diuersa faciūt op antes. s. pelliceas. vestes. calceos. ocreas. z oīa q̄ de corio fiūt. Curꝰ etiā ducūt z reparāt. Camelos onerāt z aliquē sicut viri fagitāt. Femoralib⁹ etiā vtūt' sicut z viri. Sūt etiā velocissime z i oibꝰ opib⁹ suis strenue. virgines z oēs mlieres cū equitāt pharetras z arcꝰ portāt. in eis q̄s sicut z viri agūt' currūt. z vtroqz in rōtando multuz labotare possunt. Cū aliqs eoz ad mortē infirmat' basta vna in eiꝰ statōe erigit'. z circa illā filtrū nigrū circūuoluit'. Et extūc null⁹ audet intrare tentoꝛiū statōis illius Cūqz fuerit mortu⁹. si de mānib⁹ ē occulte in capo sepelitur cū vno tētorio suo sedēdo in medio eiꝰ. Ponūtqz ei sas ante illū z alueoli carnib⁹ plenū. z lactis iumentini cpbꝰ. Sepelit' etiā cū eo in mētā vnā cū pullo z equꝰ cum sella z freno. Alii aūt ꝑmedūt z stramine corū ei⁹ implētes sup duo ligna vel q̄tuoꝛ in alto ponūt. q̄ oēs faciūt. ꝑ mor

tuo: vt habeat tentoriū ꝛ iumẽtuꝫ in alio mũdo. dc q̃.s. iumẽto lac habẽ possit: ꝛ eẽs sibi multiplicare in qlẽ tic valeat eẽtare. Ossaq; illi⁹ equi: quẽ comedũt ꝓ aia eius ꝑbuerũt. vnde sepe ꝓcumũt mulieres ad ossa ꝑburẽda ꝓ aiabus ip̃oꝝ mortuoꝝ. Si vero diues ꝛ magn⁹ homo fuerit tartar⁹ qui mortẽ. eũ habitu pciosissimo sepelũt ac remotius ab oibꝫ in absc̃dito loco ne habitu spolier. Amici q̃s ipius equũ eius a capite incipiẽtes vsq; ad caudã excoriant. ꝛ extẽdunt ꝛ palea implẽt coriuꝫ. vt dictũ est. Et carnes equi ꝓ aia illi⁹ comedũt. Et planctũ sup mortuo qui dꝫ ꝓ xxx. dies. quidã plus: quidã min⁹ faciũt. Magni q̃s barones. vt dictũ est. anteqũ moriant. vnuꝫ sibi de sclauis suis eligũt: quẽ signo quodã suo signãtes qñ moriant. vi mũ ponẽs in tumulo suo faciũt. Sũt enĩ tartari quidaꝫ inter alios xp̃iani quidẽ ꝑ pessimi. quoꝝ filij cũ patres senescere vidẽt ac tecto senectutis aggranati: dãt eis comedere pingnia q̃dã. vt eandas arietũ ꝛ hoc⁹. quibꝫ oppressi defacili valeãt suffocari. Cũq; sic mortui fuerit. corpa eorum ꝑburũt. ac puluerẽ coꝝ colligẽtes quasi ꝑciosiuꝫ q̃dꝫ cũstodiũt. Indeuꝫ quotidie quãdo comedũt cibaria sua de hoc puluere aspergunt.

Rege dauid cũ .§.viii.

oibꝫ suis necato. vt ꝓdictũ est a tartaris. Lingischam ceteriq; tartari de ꝑpetratis supra modũ glouãtes flagitijs in tantã amẽte exarserũt in ꝑsonã: vt infligãte dyabolo cõ aperẽt aĩa. sicut dñs fuit terrã ita totã paulatim mũdum subiugare dominio suo. Aiũt nãq; sp obtenta victoria de indis duo ꝓmittẽte regiq; dauid ꝛ populo suis exigẽ tibꝫ peccatis numerosis sontibꝫ ac bellatorioꝝ virꝫ secũ retẽtis ꝛ in futurũ sua redactis. circũadiacẽtes regiones cepit paulatim inuadẽ ꝛ expugnare: tandẽq; suo dominio penit⁹ subiugare. Sicq; qui a ꝓncipio pauꝑes ꝛ abiecti sclaui ꝛ tribulatiq; erãt. terrã regis indie inuaserũt super otũmãte dei iudicio. multoꝝ popeloꝝ peccatis exigẽtibꝫ in auro ꝛ argẽto ꝛ possessionibꝫ aialiũ ac multitudine habentiũ diuites facti. ac fere sup oĩa colla oriẽtaliũ nationuꝫ dñi effecti sunt: ita vt fere vsq; ad ortũ solis ꝛ ab ortu solis vsq; ad mare mediterraneũ dilatati sint: ꝛ innumerabilia regna suo dominio subiecerunt. In oibꝫ aũt terris q̃ ab eis destruũtur statim fames valida sequit: sicut postea ꝓ exẽpla manifestabit. Plurimis itaq; terris in futuruꝫ coꝝ redactis. quedã viriliter restiterũt eis. videlicet india magna. ꝛ quedã magna ꝑs alamoꝝ. ꝛ quedã ꝑs citeroꝝ et gens fatoꝝ. Quãdaꝫ enĩ ciuitatẽ coꝝ tartari obsederũt. si eis ꝓualẽ nõ potuerũt. Et revera tartari nõ patũ timidi sunt erga illos q̃ eis fortiter resistũt. nec vnq; insiluit in homies ꝓlãtes secꝫ viriliter defendẽtes atq; repugnantes: ẽ virtus coꝝ est ꝓtra fugitẽtes. Itaq; sup oẽs populos timẽt francos. Sic enĩ oẽs transmannos largo vocabulo noiant oẽs xp̃ianos. Unde frẽs ꝓdicatores missi a papa ad eos. cũ venissent in exercitũ coꝝ: nouerũt ipi tartari valde. dicẽbatq; ꝓ exercitũ q̃ franci veniebãt: qui sequẽtes frẽs in media turchia erãt. Deniq; vbi potestatẽ habẽt francos in solidis. i. stipẽdijs recipi. ꝓhibẽt. Quãtũ vero odiũt tartaros saracen⁹ ꝛ georgianꝰ ꝛ armen⁹. ceteriq; populi q̃ eis tributarie seruiũt: nulli dubiũ est. Fratri busq; ꝓdictus ipũnet coꝝ afflictõe ꝛ miseria ꝑtricti retulerũt. qi vt dictũ est. fuit inhumanissimus. Itaq; post victoriã vt ꝓdictũ est supdie ceruicẽ erigẽtes ac de toto⁹ suã di subiectõe ꝑlumẽtes. ad cosaſminos trãsmiserũt ꝓmos nũcios tanq; ad sibi ꝛpinquiores: arrogãter eis mãdãtes qtat⁹ cingischam ꝛ ei⁹ exercitui humilit̃ obedirẽt: eiq; seruitũ ꝑpetuũ. cũ tributo impẽderẽt. Ht vero cosaſmini sup mãdatõe sibi facta q̃plurimũ indignati. ꝓdictos nũcios oẽs fecerũt interfici. Tartari q̃ sup illoꝝ occisiõe supta modũ indignati ꝛ turbati. congregata multitudie magna tartaroꝝ: coniũq; q̃ eis volũtarij vel venti se ꝑsũgerãt. terrã cosaſminoꝝ inuaserũt. quotq; inuenire potuerũt ex eis gladio ꝑstrauerũt: oẽsq; alios trãsiũctules ꝛ ꝓfugos de finibus illis penit⁹ effugãtes. Itaq; cosaſmini ꝑsecutoꝝ eoꝝ declinãtes fugerũt. ꝛ in fines se ꝓpios maxieq; in ciuitatẽ georgie trufche effugerũt: vbi etiã septẽ milia hoim occiderũt. Postmodũ vero cũ in fines illos tartari supuenissent eoꝝ cosaſmini fugitiues ad ꝛpũm in ꝛra soldani turchie latitarũt. Postea vero a soldano babilonie dño egyptie irritati atq; ꝛducti i regnũ hierosolimitanũ venientes ꝛ ꝓpia nos rebellãtes. eũ gazã ciuitate magnã frãcoꝝ multimodẽ dño ꝓmittẽte ꝑstrauerũt: ꝛ gloriuꝫ dñi nri sepulchrũ destruerũt. atq; intra sacrũ cuitatẽ xp̃ianos ꝯplurimos occiderũt. qd factũ est ãno dñi millesimo. ccclxiij. sicut infra dicẽt in loco suo. Qui s. cosaſmini postq̃ deo ꝓmittẽte tantũ facin⁹ ꝛ impietatẽ ꝓmiserũt. rãdẽ ipo dño vlpo nẽre iam fere oẽs ad nihilũ redacti sũt. Quia vero de nõ nullo casꝑio hic facta est mẽtio. hoc vnũ qd in dubiũ mihi venit inserẽ volo. Cum enĩ dicãt hystorie nãe scolastice. q̃ alexãder magn⁹ rex macedonũ eoꝝ impetrauit a dño reclusionẽ inde coꝝ inter mõtes casꝑios: ꝛ posq; circa finẽ nũ di ꝓdicẽt erituros: frẽs nostri. s. ordinis ꝓdicatoꝝ in georgia ciuitate trufchelis q̃ ꝓpe mõtes casꝑios ẽ. vbi ꝑ septẽ annos ꝛmorati sũt. diligẽter a georgianis ꝛ a persis ꝛ etiam a iudeis de inclusione illa inquisierũt. ꝛ dicũt oẽs eias ipi indici. q̃ nihil penit⁹ inde sciũt: nec vnq; istud ꝛ suis hystoriis inuenerũt. Hoc aũt scripsi ũ habẽt tm̃modo: q̃ alex ander ille quosdã boues imũdos ꝛ bombiles ꝓpe mõtes casꝑios habitãtes: qui alios boues ꝛ etiã feminicẽ comedebãt. intra mõtes illos habitare coegit. ꝛ etiã ibi portus ex trui fecit: q̃ videtur adhuc porte alexãdri dicte sũt. Una q̃ illaq; tartari ꝑregerunt: ꝛ nihil aliud veritatis reperi in locis illis.

De georgianis. Cũ .§.ix.

fama crullet ĩ vniersã terrã damiatã fuisse acq̃sitã a xp̃ianis vt supra dixim⁹. hec pax tenuerit. qt cum xp̃iani postea fuissent supati a turchis: ꝛ mlti ꝑ principaliores fuissent capti. ꝑ redẽptõe opotuit eos restituẽ damiatã. Fideles hoc georgiani ifras miserũt ad catholicos q̃ erãt ĩ terra sancta. dicẽtes q̃ exaltata erat gens illa georgianoꝝ ruboris. vñ ꝛ rex eoꝝ ꝓuocans ꝓcipes suos decreuerat ꝛ intrauerat se obsessurũ aliquã ciuitatẽ famosã saracenoꝝ. allegãs sibi ꝛecidũ eẽ q̃ ꝑ fratres de trãsmarinis ꝓuinciis ꝛ vltimis terre finibꝫ. veniẽtes ꝑ mare spacioſũ piculis plenũ rã munitã ciuitatẽ obsidione lõga obtinuissent: nisi ꝛ ipi q̃s erat facili⁹ persides impugnare: damascũ vel alias locũ noiatũ ꝛtute caperẽt armoꝝ. Sũt aũt isti georgiani cultores xp̃i ritũ habẽtes grecoꝝ. ꝑsis vicini. lõgo terraꝝ tractu a terra ꝓmissiõis diuisates: quoꝝ dominiũ extẽdit vsq; ad casꝑios mõtes. Bellicosi sũt boies habẽtes rasurã in capite. clerici rotũdã. laycĩ ꝛtrã. Mulieres coꝝ equestris ordis docte sũt ad ꝓlia. Boies isti q̃ ordinis acies sũt aggressuri pugillare cucurbitã vino plenã puto velociter ebibẽt: ꝛ statim aduersarios suos virili⁹ inuadũt. Lꝰ putãdũ aũt esse nõ dubitam⁹ inter bñficia totoꝝ nr̃i ibu xp̃i: q̃ a sicbarijs ꝑsecutoꝝ maioꝝ nr̃oꝝ defendit ꝛ obdicẽ damiate. Ultimũ siq̃dẽ habebãt assasseni ꝛ eoꝝ preceptor ꝛetus⁹ de mõtanis cultellos emitẽ ꝛ xp̃ianos. ad intercipiẽdũ vitã coꝝ: q̃ negociũ xp̃i ianitatis ꝓpensi⁹ ꝓparabãt. Nã in treuga ꝛ pe filiũ tripolitani comitis adolescentẽ spectabilẽ in ecclia. b. marie ꝛ gie apud tortosã ad altare ꝓcibentẽ neq̃ter occiderũt. vnde militia templiũ cessauit eos ꝑseqũ ꝓ tã violẽta ꝛ irreligiosa occisiõe: donec humiliarẽt eos vsq; ad ꝓfitutẽ tributi. Trianũq; bisantioꝝ milia singulis tẽplarijs ꝓsoluit. Eiusdẽ obsidionis tpe leo⁹ rex armenie defunct⁹ ẽ ĩ terra sua. Mortuo q̃s ẽ soldan⁹ iconij: qui credit baptizat⁹ fuisse. Qui tãte benignitatis erat in xp̃ianos. vt guerrã habẽs cũ saracens: solũ habẽt xp̃ianos q̃s inuenit vinclatos ĩ munitiõibꝫ q̃s expugnauit. ꝛ in optione sua ponit vtꝝ vellẽt in patriã suaꝝ

rōre: in acceptis ab eo solidis sub ipō potē eligerēt mili
rare. Idē xp̃ianos adeo familares habebat. vt custodes
corpis sui ꝑstitueret eos: licet pater eī⁹ a quodā greco fue
rit interfect⁹. Manu tenuit etiā miralim filiū saladini ex
heredatū. ꝑtra filios saphadini qnātū calipb⁹ poterat
rebellauit papa sue gētis. Anno aūt ab icarnatōe do
mini millesimo .ccxxj. vt refert Vinc. spec. hystoꝝ. li. xxxj.
Tartari georgias intrauerūt: eosq; vastare ceperūt. Qui
dam ꝺo magn⁹ baro georgie cū vxore sua ⁊ filio ad mon
tes caspios cū saluatōis accessit. Et in via illa tres magni
tartari latebāt capiēdoꝝ cā inuicē spoliorꝝ ꝑfederati. Cū
q; p illa ꝑfinia vagarent: explorātes si possent aliq̄ inue
nire. vn⁹ eoꝝ vestigia milites ac suoꝝ in via deprehēdit. In
secut⁹ ergo vestigia baronē illā cū vxore ⁊ filio rebusq; vi
uēdi apprehendit ⁊ oēs cū rebꝰ suis ad socios sicut ꝑdixerāt
inter se introduxit. Cūq; de ꝑcedatōe rerū ⁊ ꝑsonaꝝ ita
ꝑcedassent. vt vn⁹ habēt baronē. alt⁹ filium. alt⁹ auruꝫ. ⁊
vxorē. p̃ omni vēderēt: ille qui ꝑ pē sua puerū habere
debuit. recusauit dicēs. Nūquid ille puer q̄ q̄si vn⁹ cami
cu⁹ est pars mea erit: quē me etiā nutrire oportebit: Ab
sit. Tandē aliter in hoc ꝑcedauerūt. q̄ pater ⁊ filiꝰ occi
derent ⁊ carnē in omni partiret: ⁊ mater venderet. Qđ
⁊ factū est. Illaq; mulier que costā se mantuꝫ ⁊ filiū occidi
pater vidit. postea in georgia monialis effecta monalli
cam gessit vitaꝫ. Quia xp̃o tartari in signum victorie ⁊
gloriē numeri occisoꝝ p̃ certitudinio habēde. vnū de mille
occisis q̄si millenariū capite subuersū: ac pedibꝰ erectis in
loco eminentē erigē ꝓcurauerūt. in vallatōe tripheles geor
gie ciuitatis p habēda certitudine de satis occisis. vij. bo
mines ibi pedibꝰ erectis capitibꝰ sursū positis in. vij. eminēti
bus locis diuersis infixerūt. Sꝫ ⁊ parū ante tartarox ad
ventū in eadē ciuitate occisi fuerāt a coraſmino vt dictuꝫ
est supra. vij. milia hominū. Et postq̄ ibi facta ē occisio
secuta ē famis inaudita. Hec aūt terra videlicꝫ geor
gia ab annoꝫ temporibꝰ antiocheno patriarchatui erat
subiecta cū armenia ⁊ capadocia sine turchia. Accidit aūt
in turchiā tantā fuisse guerā. q̄ georgiani nō potuerunt
trāsire p turchiā in antiochiā cā visitatōis ⁊ cōfirmatio
nis ⁊ aliox̄ q̄ne imediate ꝓmēt ad patriarchā. Habito
igit̄ inter se ꝓsilio. miserūt nūcios suos p mare constātino
polim ⁊ inde antiochiam. postulātes a patriarcha vt eis
vnū catholicū. i. vniuersalem epm̄ ꝑcedēt: qui eis loco pa
triarche esset. Tūc patriarcha misit eis ampullā crisma
tis dicēs. vt de illo a septimo ānō in septimū annū catholi
cos crisma paululū. s. innscēdo de ipso cū oleo nouo ꝑficerēt
⁊ ad hoc oēs epi ꝓuenirēt. Qđ ⁊ fecerūt vsq; hūc. Et
illud crisma missuꝫ ab antiochia in georgiā. vt dicit. refer
tur adhuc. Cū eodē crismate misit patriarcha suas cuidā
archiepo. ꝓnentes vt ille quē ipi eligerēt ꝓmuniter cano
nice: potestatē habēt ꝓmouere catholicos ⁊ ita factū est.
Mīn ergo sic eis fecit patriarcha: dederūt ei georgiani cē
tū casalia. Post hec accidit q̄ patriarcha hierosolimi
tan⁹ depauperat⁹ venit ad patriarchā antiochenū ⁊ con
querēs ⁊ ostendēs ei suā pauptatē. Tūc antiochenus pa
triarcha dedit eccle hierosolimitane ⁊ frātr de sepulchro
centū illa casalia: q̄ sibi georgiani dederāt antea. Itaq; il
la casalia mō tenet archidyacon⁹ sepulchri dīi ex gre hie
rosolimitani patriarche ⁊ capituli de sepulchro in georgi
am missus. Illaq; possidēs a tartaris sicut alij ꝓlixius
est impedit⁹. Sāt aūt in georgia tā epāt⁹ q̄si archiepatus
xviij. Sꝫ catholic⁹. i. vniuersalis epūs crismalesi coepisco
pos facit. Et sic mediāntib⁹ crisma ceteraq; sacramenta
vendit. Mulierē sterilē: q; sterilis est a marito mediāte pe
cunia separat. Monachi q̄ꝫ ⁊ abbates georgiani aperte
sunt symoniaci ⁊ vsurarij. Itaq; cancellaria georgie amo
nachis emitur ⁊ publice possidet.

Post georgiam .§.x.

intrauerūt tartari maiorē armeniā. ⁊ eam vastauerūt. sibi
q; subiecerūt. In armenia ē ciuitas nobilissima: q̄ am vo
catur: vbi sunt mille eccle ac cētū milia famule seu dom⁹
mb habitatores quā tartari ceperūt in .xij. diebꝰ. Est etiam ibi
ꝑpe am mōs arache: vbi requiescit archa noe. Et in pede mō
tis est ꝓma ciuitas quā edificauit idē noe ⁊ vocat⁹ hec ciui
tas laudome. Circa illā vrbē fluit⁹ aras boliqui fluit p
medium mongā. vbi sunt in hyeme tartari vsq; in mare sar
manicū. Est aūt mōs ille arath excellissim⁹. nec vnq̄ illuc
ascēdisse dicit⁹ homo ad cacumē ei⁹ nisi monach⁹ vn⁹. Il
le siquidē vt dicit⁹ quodā vesperōnis ardore ꝓuoc⁹ ꝑpter
archam noe q̄ ibi requiesc. multoties illuc ascendē conati
bus quibꝰ potuit attēptauit. Cūq; aliquā mōtis partem
ascēderat ⁊ membra corpis fatigata quieti daret: semp pe⁹
quierē euigilās ad pedē mōtis se inueniebat. Tandē de⁹
ei⁹ affecta ꝑdescēdens ⁊ votū ei⁹ ⁊ oratōes eraudiēs. p an
gelū suū eum monuit. vt semel ascēderet: ita tñ q̄ de cetero
ascēdere ampl⁹ nō attentaret. Tūc ergo secut⁹ ascēdit
⁊ postea descēdens inde secū ex archa vnā asserē adduxit
Tūc in mōtis pede monasteriū edificauit: in quo eīdem
asserē q̄si ꝑ reliquijs collocauit. Armeni siquidē in sab
bato pasche comedūt oua ⁊ caseū in vespe. dicūt ei q̄ rpc
resurrexit in vespe sabbati. Itē post pascha comedūt car
nes p oēs sextas feriaꝰ q̄ sunt. vij. vsq; ad pentecosten.
Die natalis dīi nesciūt. Nullaq; festa vel vigilias custo
diūt. nec q̄quot tē pora nouerūt. Pertotā quadragesimā
nō celebrāt nisi die sabbati vel dnica: q̄ dicūt hoiem ici
unum frangē quoties celebrat. Propter hāc etiā cautam
in sextis feriis nō celebrāt. ne. s. ieiunii frangāt. Dicto au
tem q̄do carnes comedūt celebrāt. q̄ tūc nō ieiunāt. Mul
ta vero faciūt ieiunia. In septimana añ. lxx. q̄ dicit⁹ ieiunī
um sancti sargius: a sexta feria vsq; ad sabbatū ieiunare in
cipiūt. Et ī sabbato ⁊ in dnica carnes comedūt. Idem in
ebdomada sequēti faciūt. In quinta ⁊ sextis feriis oleum ⁊
pisces nō comedūt. nec vinū bibūt nec etiā p totā q̄dragē
simā. Pluscq; peccare q̄ in q̄dragesima comedit pisces vl
oleū aut vinū bibit asserūt: q̄si illum qui ad lupanar vadit.
Postro ī septimana añ q̄dragesimā ita stricte ieiunāt. q̄ ī
sexta feria penit⁹ abstinēt. in die martis aliq̄o sine tñ oleo
⁊ vino māducāt: ⁊ ī die mercurij oleo ieiunāt. in die iouis
comedūt semel: in die veneris oleo nihil ⁊ ī sabbato come
dūt carnes. Et hoc q̄dē ieiunū faciūt maiores. Infantes
aūt duoꝝ mēsiū sacramēto coēcant ⁊ q̄libet indifferēter.
In sacrificio aquā nō apponūt. In lepore ⁊ vtula ⁊ cornica
lo ⁊ bmōi sīē greci iudaizāt. Et ī calicibꝰ vitreis ⁊ ligneis
celebrāt. Quidā etiā celebrāt sine paramēto sine vestib⁹
sacerdotalibꝰ oīno. Quidā cū infula. quidaꝫ cū dyacono
⁊ subdyacono. Si aliq̄s festū in sabbato vel dnica eueni
at ꝓmeno ratōes faciūt trīs. Sꝫ nullū. vt victuꝫ ē. celebrāt
festū. De purgatorio nihil credūt. sed si vxor alicui⁹ bois
adulterauit: illati ei⁹ dat licētiā accipiendi alterū. q̄d ⁊
facit. Monachi q̄ꝫ abbates ⁊ epi potationibꝰ vacāt etiā
pluscq̄ layci. Sūt etiā monachi ac ꝑsbyteri publici vsurā
rij ⁊ symoniaci. Multi q̄ꝫ illoꝝ sacerdotes diuinationibꝰ
vacāt ⁊ inspectōe granoꝝ ⁊ bmōi. Dicūtq; q̄ vxor sacer
dotis eo mortuo nō pōt decetero mantari. Deū ea nul
lo mō ꝓcedere volūt q̄ rpc duas naturas habuit. s. diui
nā ⁊ humanā: quod ē hereſis dānata. Dicūt etiā georgia
ni q̄ in articulis .xxx. discordāt armenti ipi a fide catholica
Tantūq; odiū inter georgianos ⁊ armenos existit. q̄ geo
rgian⁹ dicit. Si q̄s vestrū habeat spinam in pede suum.
transiens ante armenoꝝ ecclias debet spinā sustinē. nec se
ad pedē suū euellēdi cā inclinare. nec p hoc videat aūt ar
menoꝝ ecclias ab oīb⁹ xp̃ianis vilipendēdas inclinare.

De tyrānide pa- .§.xi.

parcissole ⁊ debachatōne eius in turchos. vt refert vinc.
spec. hystoꝝ. li. xxxj. Anno dīi millesimo. ccxl. videlicꝫ an
no scō antecq̄ turchium tartari destruerēt. quidam turc
chimann⁹ in regno turchie ꝓtra soldanū se extulit. ac per

duos fere menses ꝛ dimidiū debachatōꝫ suam exercuit. Hic paparoissole vocabat: ꝛ bainlatōs habebat sup q̄tuor castalia. Vti cū quadā die eq̄taret p campos sup a mētū suū pulcrū. quidā rusticꝰ ei pedester occurit. cuiꝰ ꝛ clamās qt lupus rapuerat ꝛ in silua deuulerat filiū eius. O inquit rusticꝰ. audi me bō ꝛ adiuua miserū: faciā te deuitem hominē vel si malueris soldanū. Cui paparoissole audita cā cā ꝛ accepto de ꝓmissione iuramēto. lupū insecutus ei abstulit puerū ꝛ ad patrē reportauit. Rusticꝰ ꝑ puerū viuū letāter recipiēs. paparoissole dixit. Elige tibi q̄ vis de duobꝫ ꝓmissis. Ille respōdit. Quis es tu: q̄ mi bi sic incūctanꝫ ꝓmittis hec. Et ille. Ego sum inq̄t q̄ de nocte vado cū dominabꝫ: que nimpbe vocant. ꝛ sum nūcius dei. ꝛ quicq̄d tibi dixero eueniet. Tunc ille satis inq̄t vires tuꝫ: ꝑ fac me soldanū. Et rusticꝰ ait. Vade statī ad parētes tuos: q̄ magne es parēcle. Et ꝓgregatis oīb⁹ in vnū. dic q̄ nūcius dei apparuit tibi: dicēs te velle eē soldanum. Hō cū fecisset. cepit multa circa se casalia inuadere ꝛ q̄s destruē. oībusq̄ cū quib⁹ pliabat pualere. Cūq̄ dominū quādaꝫ armeroꝝ. q̄si castellatā obsideret. oēs suos ꝓ posse animauit vt viriliter pugnarēt: nihilq̄ mali timerēt q: nullꝰ ibi moueret' neq̄ vulneraret. Hac igit' ꝓfidentia castrū assūerūt. Et illi de castro octo de se erpugnātibꝫ occiderūt ꝛ q̄s plures alios vulnerauerūt. Alij ꝛo pugnantes. l. occiloꝝ frēs atq̄ parētes de morte eoꝝ dolētes. dixerunt paparoissole. Quare sic nos decepisti ꝛ nr̄os: Tunc ille subterfugiū amētie sue querēs ꝛ nō inueniēs dicebat. O deꝰ q̄d facis an dormis. loquar inq̄t oībꝫ astantibꝫ vobis deo crastina die ꝛ dicā ei. cur mihi ꝛ vobis tale q̄d permisit occidē. Crastina ꝛo die ꝑta armenos ꝑdictos assultū fecit. ꝛ p medias scapulas ꝑforat' ad mortē. Se absconderi ꝓcepit ita q̄ videri nō posset q̄n mortuꝰ esset. Nihilominꝰ q̄ꝫ ꝓsolatꝰ est suos dicēs. q: nō ꝓter ipm a proposito q̄ cepерāt desisterēt: ꝑ vniuersaliter militerēt. q: victoriā ꝛ dominiū sicut deꝰ ei mādauerat de cōmūo obtinerēt. Dixit etiā q̄ cū foret mortuꝰ iret loqui cuꝫ deo. sup his q̄ acciderāt ratiōꝫ quesitur'. Quibusdaꝫ etiā ꝓteritis sibi de genē suo puisq̄ moueret. ꝓstituit vt ꝑesset loco sui. eiq̄ obediret vt sibi: q: turchie dominiū obtineret si in ꝓpōsito ꝛ ope incepto ꝑmaneret. Ille igit' institut⁹ in opere cepto ꝓsilebat. ꝛ ꝓgregata secū tota milū hominū multitudine: oēs sibi resistētes occidebat ꝛ destruebat. Denicq̄ in terre vallatōe tanta sibi mnltitudinē pugnatoꝝ ꝓgregauit. ꝛ ita in breui reuert' est: q: ei liberē gazanā dē rī pat esset. decetero firma inter eos dare voluit soldanꝰ. Tunc trecenti latini seu franci audiētes turquie destructōꝫ fieri ꝑ illos. q̄uenerūt in vnū ad locū vbi erant illi ꝓgregati: atq̄ in illos exilientes eos destruerūt. oēs turchos a bella fugientibꝫ: nec belli intrare audientibꝫ. Ex hiꝰ trin latinus mortuꝰ fuit ibi plures aut' vulnerati. Sic igit' habita de paparoissole victoria ꝑ latinos. ꝓcepit soldanꝰ. ccc. milia soldanoꝝ eis dari q̄e oia retinuerūt ipi turchi. Siquidē etiā admirales siue bainli turchie principāt furtis: q̄e i ea fieri ꝓtenuerūt: pactū q̄ꝫ de babēda securitate cū furibus faciūt. Tūc latini q̄ fierūt stipēdia a bainlis soldani. Quibusdaꝫ ꝛo solue recusantibꝫ. Dixit vnꝰ. Justū est vt vobis stipēdia soluam⁹: q: nos ꝛ capita nr̄a ꝑ vos habemus Siquidē altera die cū paparoissole veniret ad castrū nr̄ū. oēsq̄ recepti essem⁹ in tutiori loco. ꝛ cū rī. milib⁹ pugnatoꝝ. ille videēs oculis nr̄is venit ad burgum ꝛ ibi accepit victualia quātū voluit. nec saltim vnꝰ q̄ ꝑta illos exiret et nr̄os fuit. Dm̄ ergo vos franci deuicissetis eos. ante q̄s ꝓparate nō audebam⁹. iustuꝫ est vt vobis stipēdia ꝑsoluam⁹. Iraq̄ nō exercuit paparoissole tyrānidez suam plusq̄ ꝑ duos mēses ꝛ dimidiū. Et trī turchi ꝑ vices. trī. fuerūt vastati p euꝫ. Erūtq̄ duodecim milia lanceaꝝ.

Horrotartari .§.rii.

plures terrā turchie invaserunt. anto q̄ illā ꝓcuret atq̄ destrueret. Nā soldanꝰ ꝑ .xx. annos cū eis versus fines q̄ lat habuit guerrā. ita tamē q: nō oēs barones tartaroꝝ sed vnꝰ trīs vel duo insurgebāt. Tandē audiētes q: a paparoissole tali modo ꝛ cū tam pauca. q̄si cepissent victoriam de turchis aiati obtinē q̄plurimum ex debilitate turchoꝝ in anno sequēti turchiaꝫ integre invadere. Contigit aūt in antecedēti anno destructōis eoꝝ duo milia mulierū de afferō usque ad balnea: que ꝑ tres leucas a ciuitate eadem sunt remota. Cū igit' in balneis essent ꝛ exercitū tartaroꝝ sibi supuenire viderēt. nec effugē possent: cogitauerūt vt se baiothoni totiq̄ suo exercitui seruituras offerēt ꝑpetuo. Venientes igit' obuiā cū tympanis ꝛ lyris ꝛ diuersis musicis instrumētis que multe illaꝫ secū habebāt. cantantes coīā biothoni se illi suoq̄ exercitui obtulerūt. Hec sic tā feroci tartē animi cōmitigare potuerūt. si oēs ibi statim ꝑcepit occidi. Accidit aūt parū aū destructōꝫ turchorū. q: ꝑpe semīlar quidā paup xpian⁹ pegrin⁹ teutonic⁹ a latronib⁹ vulnerat' debilis ꝛ infirm⁹ medicamēa turchiacis q̄rebat fusletatōꝫ. Tandē in extremā infirmitatē cadens spūm deo ꝛmēdauit in q̄dā casali expirāo. Illi ꝛo turchiani in quodā fumario sepelierūt eū. Et i subseq̄ti nocte ꝛ plurib⁹ alijs nocte lumiaria visa sunt sup eum magna. Pluraq̄ ibi miracula a deo sunt ostēsa. Quinsq̄ admirātib⁹ ac stupēdib⁹. Cadrus quidā bō d⁹ abolic⁹ nitebat' admirātes cōpescē dicēs astantibꝫ. Nō credatis q: ille fuerit xpian⁹. Erat enī natōe saracen⁹: ꝑ forte a saracenis venūerat ꝛ amodo vt saracen⁹ vinē ꝓnebat. Idcoq̄ ꝑ illa tāq̄ ꝑ saraceno deꝰ penā talia operatur.

Erat quidē illud turchie regnū nobilissimū ꝛ opulētissimū. Ibiq̄ ciuitates fere centū exceptis castris villis ꝛ casalib⁹. Ibiq̄ meledene: que fuit vt dicit' ꝑs sancti georgij oīb⁹ abūdans bonis. Ibi labigarme. vbi frederic⁹ primus quōdaꝫ impator ꝑtransiit plusq̄ .cc. milia turchoꝝ. et tūc acq̄sinit ꝓconū. Dz cū inde in hiemꝫ ꝑgeret in flumē delsalep submersus ē. Quo audito turchi nocte quadā in francos insurrexerūt ꝛ illos occiderūt. Saluatbia comitat' est magn⁹ siue regnū. ꝛ possidet multitudine castroū arcūiacētiū. Ibi est ciuitas sebaste: vbi b. blasi⁹ cūsdem vobis epo ēmartyrio cosonat⁹. ꝛ alij. xl. simul martyres. Ibiq̄ finem igle regio ē. vbi casalia valent ciuitates. Ibi etiā est flum⁹ siue stagn⁹ spaciū trīa dierū. Ibiq̄ plures regales sedes quaꝫ vna ē sebaste de q̄ dictū ē: alia satellia vbi ē sinus maris. Ite lacandaloꝝ: vbi ē thesaur⁹ soldani Roais q̄ꝫ quōdam dicit' rages ciuitas medoꝝ. Et bis etiā ē ꝓconū ꝛ alie multe vsq̄ ad numerū. cxxv. e quib⁹ est vna vitaria nomīe: de q̄ dicunt' fuisse tres illi magi: de q̄b⁹ dicit' in euāgelio matbei ad xp̄m adorādū venisse. Est etiā ibi loc⁹ q̄ dicit' sanct⁹ brayssimus: vbi ē monasteriū. ccc. vitoꝝ cui⁹ munitio siq̄n impugnat' ab hostibꝫ fert' se ipaz mons ē machinasq̄ iacētes in eodē retorq̄ē. Ibiq̄ tanta copia diuitiaꝝ q: admirald⁹ quidā i quadā hyeme posuit ad ꝑsepe suū ordeaceū. x. milia arietum. exceptis alijs q̄ erant in pascuis. Idem q̄ꝫ. x. milia equoꝝ ad ꝑsepe suū ordeaceū ꝓter illos q̄ erāt in pascuis ꝛ in aratris. Sol danus q̄ꝫ habebat in terra sua sex vel sm ulios. x. argēteri asoquaꝫ vnica valebat. x. milia soldanos. Ite ē terra soldani valebat ei quotidie. xl. milia yperpera. i. lvij. milia marchas argēti. Ens aūt minere sunt ibi tres. Minere aūt ferri plures. Alumīis minera: que ē inxta sanasticon q̄ valet vnā argētenā ꝛ vnā argēti. Foꝝ equoꝝ vngueti ꝛ sa ponis reddit ei annuatim soldanos. cxx. milia: virū. cc. milia: aqua ꝛo quotidie soldanos mille. Sūt etiā ibi ad minus octo salinerie. Color etiā indis versus bandath. ꝛ copiosus in turchia. In terra yconij inuēta fuit lazuli mīnera: ꝑ suq̄mētē cra ē coopta. Ibi etiā ꝓter lanas ouiū habēt lanū caprinā optimā: de qua fiūt capelli de bonerb⁹ qui mittunt' venales in frūciā ꝛ in anglias. Iraq̄ soldanꝰ turchie bene potest. l. milia militum stipendiare vnoquoq̄ vnicuiq̄ mille bisantios annuatim in redditu. In aduētu

hailli armenie ad ipm in gazaniã. pecta sũt yperpa mul-
tarcios dimisit ad valorẽ quingẽtarũ marcarũ argenti va
sa sua aurea ⁊ argẽtea. Idẽqz notario fecit cũ ad ipm ve-
nit. Dnit etiã qdã; erat soldani Thesaurar⁹. qz in casa
lia erãt tres dom⁹ quarũ vna plena erat yperpis: due au
tẽ dragmis. Deniqz in anno q̃ fuit cõtra soldan⁹ a tar
taris ante pugnaz dedit sedecim milia paria vestimento-
rum de samito ⁊ de babith.

De magnatibus .§.xiii.

subiectis Soldano turchie. Dnus rex armenie minoris
soldano turchie in .ccc. lanceis p. aũ. mẽles tenebat' servi-
re. Insup facere ꝓclamare legẽ machometi semel i anno
in sua maiori ciuitate. Monerã quoqz ĩ terra sua fieri fa-
ciebat: cui⁹ medietas soldani erat. Simil⁹ dñs de lambro
tenebat' ei deservire in .cxii. lanceis eodẽ mõ. Quoqz ille
vellet mittere. Bathan⁹ quoqz .i. ccc. lanceis eidẽ servie-
bat quotiẽs volebat. Itez dñs de trapesondes debat ei
cc. lanceas. ⁊ soldan⁹ alapie quotiẽs volebat ei serviebat in
mille lanceis. Dñs de melerdin. ⁊ dño de tũbape. Domi-
nusqz de meredin. ⁊ soldan⁹ de hameta. ⁊ ille de camela.
⁊ soldan⁹ damasci. ⁊ ille de mõserradn. ⁊ ille de bamueth
tenebant' ei sicõ homagio ⁊ iuramẽto mediãte ipm adiu
nare ꝑm esse posse sun ꝯ quoscũqz. Itaqz soldan⁹ ille fa
ciebat se ꝓclamari dñm tocĩ⁹ mũdi. Et qñ filĩ⁹ eius fuit
natus clamari fecit q̃ nat⁹ erat filĩ⁹ solis. Nunqz ibat cũ
minori societate: qz .i. multũ boim. Cũqz adhuc esset i ma-
iori posse suo. dixit dño de lãbro: q̃ ipse in ꝑsona ꝓpria
volebat ire ad papã: eiqz reddẽ totã terrã suã dũmõ q̃te
posslideret arcẽ vnã. Et hoc quidẽ statim fieri voluisset
nisi vel dñm de lambro ab admiraldis interfici timuisset.
Itaqz dña de lãbro cõsuluit ne iret: ꝑ pon⁹ mittẽt. Po-
stea ꝙ ei⁹ ꝓpositus impedẽtũ nec ad effectũ ꝓductũ est
Est aũt ĩ ei⁹ regno fortissimũ castrũ q̃ cãdelaria dr̃: vbi
ẽ thesaur⁹ ei⁹. Et dicit' q̃ ibi sũt .xvi. pẽtharie plene auro
deparato i ipis ſiqto. excepto lapidibꝰ ꝓciosis ⁊ pecunia
nlta nimis. Hec aũt oia q̃ frãcos accepisset etiã tpe gote-
fredi debillon ⁊ eoꝝ delpin. Sz postqz a frãcis se soldan⁹
retrahẽ cepit: mãgis vt pũ⁹ venit⁹ fuit. Sicdẽ gaiasadi
nus: q̃ tpe destructionis regni erat soldan⁹. p frãcos in re-
gnũ fuerat exaltat⁹. Cũ eni baaladin⁹ soldan⁹ mouturus
esset. dedit eidẽ filio suo gaiasadino gladiũ suũ tãgẽ vero
beredit̃ cum illegitim⁹ esset: ⁊ baaladin⁹ ipse duos fili
os et sororẽ soldani babilonie legittimos haberet. Ba-
baerat aũt ipe baaladin⁹ vnũ admiraldã nolẽ sadadinũ.
q̃ oĩb⁹ admiraldis ꝑerat: cõmunqz capita abscinderat. Mor
tuo q̃ baaldino vẽit ille sadadrin⁹ ⁊ dixit gaiasadio. Ve
ni mecũ ⁊ ego te mõ facã soldanũ. Tũc apũd domũ quan-
dã soldani cõquebach dictã intra gazaniã venerunt: vbi.
xvi. milia cotasminoꝝ ĩ soldãs soldani cõsistebãt. ⁊ ex se
quẽdã soldanũ facẽ volebãt. Sz frãcos mirabiliter time-
bãt: q̃ vsqz ad mille ibi tũc erãt. Venit q̃ Sadadrinus et
gaiasadinũ accepit: eiqz ĩ gazaniã addunit. In illo aũt iti
nere obuiauit latinis seu frãcis: q̃ de cõquebach ibãt cau
sa ꝓceptũ audiẽdi. Quibꝰ ait sadadrin⁹. ecce gaiasadin⁹
dñs vester atqz soldan⁹ ipm q̃ cõdusit ⁊ in sede sua sta-
uit. Qũ ⁊ fecerũt in dodoniã. i. domũ soldani cũ dicen-
tes: ⁊ ĩ sede ei⁹ statuẽtes. Itaqz statim audito q̃ gaiasa-
din⁹ esset̃ sede soldani. venerũt oẽs admiraldi eidẽ incli-
nari: pedibꝰqz ei⁹ osculari. Ipe vo frãcos (q̃ eũ i sede sua
posuerãt) pedẽ ei⁹ osculan nõ ꝑmittebat: ꝑ manũ suã por
rigebat. Cũqz timeret ne admiraldi cõiungerẽt se fratrib⁹
suis ⁊ occideret' ab eis cũ nõ esset heres legittim⁹: dixit ei
sadadrin⁹. Esto secur⁹ qz sic facũ de illis: vt te timere nõ
oporteat. Fecit ergo eos cuꝫ mẽ occidi ambos. Postea
vo sadadrin⁹ occidit soldanos oẽs ꝑter tres. Voluitqz
ipe esse soldan⁹. ⁊ cotidã. p soldano strãgulãdo portauit:
cũ q̃ insẽsus ẽ atqz ĩ malicia sua ꝓuent⁹ a quodã admiral
vo mergedach noie: q̃ fuerat cbulhan⁹. Cuius ergo cõ-
perta fidelitate ⁊ illo⁹ fallsitate. occisus est sadadrinus: ⁊ in
eius loco mergedach subhituit⁹ est.

De probitate frã .§.xiiii.

cotũ ꝯ tartaros. Preteros (vt ait. Vincẽ. spe. hill. vbi su
pra) ꝯ tartaros lõgo tpe turchos vt dictũ ẽ impugnãtes
Frãci tantãmõ. ccc. pterierũt ⁊ bis eos confregerãt vnaqz
die. Post hoc etiã nonã quandã eis mõtẽ: in q̃ erãt ab-
stulerũt. Cõtigit aũt in ꝑcedẽti anno turchie destructio-
nis. vt capti essent duo frãci apũd arsengã a tartar⁹. quoꝝ
vn⁹ vocabat' wilhelm⁹ de biunduſicaliter ꝺo raymun-
dus gupasco. Oẽs latinos tartari vocãt frãcos. Cũqz te
nerent' captiui quidã tartarorũ q̃ audierãt q̃ frãci fortes
bellatores erãt: suggesserunt illis maiorib⁹ vt illi duo pu
gnarẽt inter se: qi modũ pugnãdi eorũ ibẽter aspicerent.
cõgandẽtes eorũ interfectiõi de manib⁹ eorum faciẽde.
Itaqz de cõi maiorũ assensu factũ ẽ. vt inter se pugnarẽt
illi duo frãci equis ⁊ armaturis. put fieri potuit cõuenien
ter ꝓparat'. Cũ aũt armarent' ⁊ ꝓparent' inter se sunt
locuti. q̃ sine sic: sine sic de necessitate ⁊ sine vlatiõe opor
tet eos mori: ideoqz qdã tartari sperabãt de seinnicẽ factu
ros: ipsimet pariter facerẽt de tartaris. Vocitatqz eõi cõ-
sensu firmauerũt inter se dei misericordiã sibi aff uturã in-
uocãtes ac fortassis sibinnicẽ de peccatis cõfitẽtes. Pre
parati q̃ ad pcliũ alter alteri comin⁹ cõgredies ⁊ q̃sincõ
parẽ suũ infidens in tartaros irruerũt. Primo quidẽ lan
ceis postea gladijs eos cõfodientes ac detrũcantes. Ita
qz .xv. ex eis interfecerũt. ⁊ alios .xxx. graviter vulneraue
rut antecq̃ ab illis interfecti fuissent ibidẽ reliquerũt. Pro
pt̃ hoc ⁊ bis similia frãcos suos latios seu xpianos paꝛum
timẽt tartari ⁊ simil⁹ etiã turchi. Vñ cũ i arsengã frãc⁹ q̃
dã placẽtin⁹ occidisset quẽdã turchũ. Hac de cã mare-
scall⁹ exercit⁹ capi ⁊ suspẽdi fecit illũ placentinũ. Quo
audito oẽs frãci ĩ vnũ cõuenerũt ⁊ firmauerũt inter se. q̃ si
suspẽderet frãcos: oẽs irruerẽt ĩ mostem turchioꝝ. Hoc
cũ audissent turchi nihil ampli⁹ fuit ausi facẽ. Erãt autez
tũc ibi. Lx. milia turchi. Frãci aũt septingẽti. Alias q̃qz
cũ totidẽ vtrobiqz cõgregati essẽt. turchi voluerũt impo-
nere frãcis vt castrũ q̃ dicit' semesach munirẽt'. vñ frãci
etiã tũc ꝯ illos ĩsurgẽ volauerũt: qz se famules reputabãt

Anno itaqz dñi. M. cc. xlj. tartari oẽs primã turchie ci
uitatẽ inuaserãt ⁊ destruxerũt. Siquidẽ antea vt dictuꝫ ẽ
p. xx. annos regnũ illud impugnauerãt. ita tñ q̃ vn⁹ eoꝝ
baro vel duo ꝯ illũ ingrediebãt. Oẽs aũt simul p. xx. dies
arseron obsiderãt. Est aũt arseron vt dicit' terra bussin
q̃ iob sanct⁹ quondã dicit' habitasse ⁊ ĩ ea regnasse. Cuꝝ
qz ciuitat' illi⁹ bitarotes a tartar⁹ obsessi succursuꝫ a dño
suo soldano. put necesse erat nõ haberẽt: nec aduers⁹ tar-
taroꝝ multitudinẽ etiã ꝑualere ꝓllent: cogit auersus tar-
tanis ciuitatẽ reddẽ eo pacto vt nulli eoꝝ aliquã lesionez
vel mortẽ inferẽt: ꝑ vt seruos suos tenerẽt ⁊ sclanos atqz
salnarẽt. Ad hoc aũt offerendũ ⁊ firmandum miserũt eis
Saana. i. ciuitat' baiulã. Itaqz tartari petitioni eoꝝ an-
nuerũt ⁊ fim modã suũ iuraverũt oia pacta ꝓmittẽtes le
seruaturos. Intrãtes aũt vrbẽ cõfederationẽ ꝓfatã subi-
to irruperũt; omẽsqz ciuitatis habitatores occiderũt. Et
sic quoqz fraudulentã pacẽ ⁊ cõfederationẽ habitatoꝝ
arsengã omit atis fecerũt: ⁊ post introitũ ineũ oẽs habita-
tores occiderũt. Habitatores aũt famulle nõ occiderunt;
qñ illis obuiã claues ciuitatis offertes ad eos exierũt, to
tã tũ ciuitatẽ depdati sũt: ⁊ iuuenes ac iuuẽculas ⁊ ꝙplu
res mulieres rapiẽtes secũ ceterũt. Que tñ oia pti⁹ facta
eos nullatenꝰ ꝓmiserãt atqz iuranerãt. Cũ autem gaza
niã: que alio noie dicit' cesarea cappadocie obsiderent. duo
franci q̃ erãt in vrbe illi⁹ ꝑsidio. dixerũt q̃ si plures secuꝫ
frãcos habuissẽt: semꝑ a tartar⁹ ĩ illo ꝑsio eos defẽdissent
nec eoꝝ villas machinas vel impugnatiões timuissẽt. At
vero miseri turchi quia viles ⁊ effeminati sunt: vtro se

illo reddiderūt. Veniētes enī tartari ante dictā vrbē pe
tierūt tantūmodo aialia cuiuscūq; sibi reddi: z iuramentū
fidelitatis ꝓstari. Tūc turchi quasi iā secum de eoꝝ ꝓmis
sione exierūt ad illos causa fidelitatis confirmāde. Illoꝝ
aūt q̄ exierūt tartari centū milia vel ſm alios. ccc. milia oc
ciderūt. Cumq; iā essent iera vrbē: quā ceperāt. audiētes
dicī q̄ rex armenie minoris veniebat i succursum cesaree
cū tm paucos z q̄si nullos cētū tartaroꝝ mīhitudinē pos
set habere debellatores. de nocte rē fugerūt: q̄cunq; lu
crati fuerant exponentes. postea tamen redierunt cū au
dierunt illū regem nō venturum.

Šmno quoqz domi .§.xv.

ni. M.cc.xlij. tartari vastauerūt poloniā z būgariā cū pri
cipe suo nōie bato. Post destructionē q̄ppe coīa ſmino
nū. rex tartaroꝝ Cingiscā eundē bato ducē cū exercitu in
gntēm aḡlonis miserat ꝑ mare pōticū vbi Russiā: Gazari
as: Sagdamā: Huerniā: Zuquiā: Alamā: Polomā: cete
rāq; regna: q̄ oīa cōputatis erāt. xxx. z vtrūq; comamā
acq̄sierat. Deniq; bungariā etiā ꝑ magna ꝑte destruxe
rat z vsq; ad fines ꝓuincie theutonie. Cūq; bungariam
ingrederet: demonibꝰ imolaret. cōsulēs eū vtrū illuc trāſi
re anderet: z a demone i ydolo habitāte rūsum ē. Vade
secure q: tres spūs añ faciē tuā ꝓdūt. a facie quoq; aduer
sarij tui nō poterūt tibi resistere. Dī z factū ē. Spūs illi
tres fuerūt spūs vsc̄ordie. z spūs incredulitatis: z spūs ti
moris. Hi sūt tres spūs īmūdi: modus ramq;. vt dicī in
apocalipſi. Siquidē z ex ipsis tartaris q̄ poloniā z būga
niā ingressi erāt: plures ibi interfecti fuerūt. z li būgari nō fu
gissent ē virīliter restitissēt: tartari cōsumpti de finibꝰ eoꝝ exi
uissent. Oēs siq̄dē rantū timorē habebāt. q̄ fugere vnanimiter aūt ēt ābāt. Ar ipse bato dux eoꝝ cogitato glacio
in faciē eis restitit z dixit. Nolite fugere: q: si fugit; nullꝰ
vestrū euadet a morte. Et siquidē mori debem⁹: cōe nobis
mul moriamur. Hīa ꝓfato furorē ē vt ꝓduxit nob rex no
ster Cingiscā⁹. q̄ interfici debeam⁹. Et si nūc tpe ē: sustine
am⁹. Sic igit̄ aliati remāserūt z būgariā in parte destru
xerūt. Dorro frēs ordis ostercēſiū in quedā monasterio
suo būgarie: cū quibꝰ erāt frēs ꝓdicatores z frēs mīores
eisdē restiterūt viriliter plusq; p ſer mēses. multiq; ipugna
tiones eoꝝ metuētes. In tartaris q̄ppe vigor z fortitudo
deficit: cū eis aliq̄s virīliter resistit. Tantā ꝛo post illā de
bachationē fames in alamā esse dicī: in būgaria: vt boues vi
ui cōederēt coꝛpa mortuoꝝ. Canes etiā z catos comede
bāt z quicq̄d tale īuenire poterāt. Deniq; anno dñi
M.ccxlij. tartari turchos cōtriuerūt z vsq; ad cuitatē regiā yconiū z vl
tra cursores suos trāsmiserūt. Cū aūt aggressuri essēt tur
chos i planitie iuxta barsar. baioth. ꝓmilit fratrē suū cuꝫ
xl. milibꝰ bellatoꝝ. vicꝫ de q̄libet decanatu exercit⁹ extra
ctis tribꝰq; fecerūt. xl. milia numeꝝ. Et siquidē exercitus
iste vict⁹ fuisset. baioth cū altera ꝑte cū militudie illoꝝ
insecut⁹ fuisset. Nec mirū si succubuerūt turchi. q: soldā
nus ehyz⁹ fuerat i nocte ꝓcedenti z adhuc vino estuabat:
q̄n primi bellatores fuerūt deuicti. Sz nec in vnū erat ei⁹
exercit⁹: z circa nonā fuit cōgressus. Ipse quoq; soldan⁹
cū vxore sua z puero ꝑ tres leucas a primis cōgredientib⁹
erat remot⁹. Secundū quoq; q̄ georgiani z armeni. s.
amā papa z familia eoꝝ turchi antea chanin ꝓbuerāt vi
ctoria ꝓtij tartar⁹ ꝛ illoꝝ cōtulerūt. Cūq; turchis cōtritis
soldan⁹ ipe fugisset. ac ētoria ꝑ timore relīq̄sset: tartari tā
timētes aliq̄s illis tēporis latere. nō ausi sunt intrare ſla.
Sz ab hora nona z ꝑ totā noctē ac ꝑ vnū diē integrū p
māserūt ab eis intacta. Circuibāt enī z stabāt añ. necusq;
ad noctē post ꝓdictū diē subsequentē ausi sūt ex inn aderre.
Habebat aūt soldan⁹. xl. milia bigas onerat as loricis. ex
ceptis scalis z vasis argēteis ad bibendū mire magnitudi
nis: q̄ oīa fugiēs tartaros amisit relinquēs ibi z oīa. Ha
bebat etiā circa tria milia fomariaꝝ sup lectiliby suis one
ratos. Camelosq; xxx. bisātijs aureis spissis z latꝫ ad pal
me latitudinē onustos: q̄rū vnūq̄q; valebat cēti bisan
tios. Habebat z. ccc. fomarios soldatis oneratos: q̄rū q̄libet
portabat. xl. milia soldanoꝝ. Erāt etiā ibi tres scale i q̄rū
vna erāt set grad⁹ i alia. iij. i alia tres. Erātq; due pilne
argētee. tercia ẋo aurea. Dorro vas argēteū. vicꝫ cōcha
q̄dā: in q̄ fudebat⁹ vinū: de q̄ bibebat soldan⁹ cū suis: que
erat magnitudinis duoꝝ modioꝝ vel ampl⁹. Vasa q̄q;
aurea z argētea diuersimode fabricata i tāta multitudie:
q̄ ꝓplebat⁹ ex eis dom⁹ vna. Ferī aūt q̄ thesaur⁹ im
ꝑator⁹ manibꝰ i trāſa ꝓdit⁹ fuit ac remāsit ibi: vbi fue
rūt mille curr⁹ auro z argēto onerati. Preterea soldan⁹
babilonis apūd carbepte decē milia bisātorū ꝓdidit cuꝫ spo
lijs coꝛ: maximūq; thesaurū. Et ꝓ oīa remāserūt i turchia

Fuit rustic⁹ q̄dam i turchia bōe. xvij. milia aialiū gros
soꝝ. vt camelorꝝ z huiusmōi: q̄ oīa obtulit soldano z ipsū
soldanū hereditē suū fecit. Cetera valentē turchie. vt dr. re
mo posset sufficiēter estiare. Et dicebat⁹ soldan⁹ habere.
xl. milia lanceas in exercitu suo: quarū ferra seu cuspides
erant ex auro.

De coterino qui .§.xvi.

postea se voluit i soldanū erigē. Post turchie igit̄ destru
ctionē sic a tartar⁹ factā. vt refert vincē. spe. hist. vbi supꝫ.
Quidā turchimā⁹ ex magna turchie parētela: quē vo
cabāt. Coterinū. de cōsilio admiraldoꝝ elevare se voluit
i soldanū. Et vt hōr accessum ad illū ad q̄n mitigat⁹ fue
rat z monit⁹. matrē suā affligēs atq; pentēs increpabat:
eo q̄ publice diceret ꝓtēdo cui⁹ bois fil⁹ esset z q̄s eum
genuisset. Irato tādē illa sicut fuerat a filio edocta. cota
cōtr̄ q̄ ex industria ad hoc erāt ꝓgregati i loco ad testifica
dū q̄ audierat. dicebat. Scito q: genuit te ꝓ ipse⁹ solda
ni. Quo dcō coterin⁹ exclamabat oībusq; dicebat. Audi
tis q̄d mat̄ mea dicit. Vos oēs sup hoc invoco. vt sit; mi
hi testes. Hac itaq; dolositate inuēta se i ꝓlo exaltabat
dicēs. Soldan⁹ frater me⁹ iubet⁹ ac mulcebris ē. nec vi
gas⁹ terrā tenet: q̄m a tartar⁹ vict⁹ ē. ꝓpterea volo solda
nus esse tāq̄m ꝓpotēs heres terre. Sic igit̄ occasionē do
mīādi inuenit. z. ccc. castella vbi habitabant xp̄iani circa
yconiū destruxit. Illiq; de yconio iā ordinauerāt yconiū
ei reddē infra tres dies: nisi citꝰ capet⁹ fuisset. Vbi cū in
tratur⁹ esset cādelone illū vicꝫ nobile castrū vbi erat the
saur⁹ soldani. z inibi tāq̄m dñs esset recipēd⁹. ꝓ industri
as z pentrationē dñi de labyo allute capt⁹ ē atq; suspen
sus z etiā frater ei⁹. Erāt aūt iā cū eo xx. milia bom: cuiꝰ
q; de bachatio duranit circa tres menses: Deniq; turchi
posthēc a tartaris fuerāt vastati: cuiꝰq; fabrice ti. adeo illoꝝ
ingo depōli sunt atq; debilitati. vt licet i numero sint mul
ti: tū q̄si nulli sint in vigore belli. Vñ a multis credit̄. q: si
rex frācie Ludouic⁹ mare trāsiēs recto tramite iuisset in
turchiā: habere z absq; vlla ꝓditione reddidissent ei terrā.
Adde q: hoc fuit illo tpe: si ꝓcessu ita turchi multipli
cati sūt in dominio: diuitijs z numero: vt frequenter infe
stēt xp̄ianos vīnos eis. s. hungeros: z polonos. Et aliq̄s
superāt: aliq̄s supanē i bell⁹ a xp̄ianis. Et ꝯmis āno dñi.
M.ccc. vel circa fuerit rex turchoꝝ dict⁹ amoratb deuic
t⁹ cū innumerabili exercitu a tāburlano ꝓcipe tartaroꝝ
captus z occisus: tamē anno. M.ccclxij. ita nepos illius
amoratb. s. fil⁹ filij adhuc inuenis vocat⁹ maumeth cre
uit in potētia audacia z exercitibꝰ: vt ceperit cōstantino
polim interfecto imperatore eius cū baronibꝰ z regionē cir
cūiacentē sibi subiugauerit: sed de his infra loco suo.

De q̄litate terre .§.xvii.

seu regiōis tartarie q̄ alt⁹ dicit⁹ mōgal. put descripsit frat⁹
ioh⁹. de plano ordis mīoꝝ: q̄ cū fratre benedicto polono
eiusdē ordinis missus fuit ab Innocen. iij. ad tartaros
q̄n missi sunt frat⁹ Anthelm⁹ cū sociis ordinis predicatoꝝ
put dictū ē supra. Et refert vincē. spe. hist. li. xxxij. Dicit

rego. Et i gelu oriēt̄ cra q̄ mōgal seu tartaria dr̄ Ita cas. pre stratā q̄ ones aḡlons ꝑsigi credāt. Ab oriēte ądem hs tartāl ey thuoy. 7 cētā solūgoy. A meridie ꝑo terrā saracē notū iter oriēte 7 meridie terias hunoy. seu hunoy. Ab occidēte terrā naymanoy. Ab aḡlone ꝑo circudat occea no. In pte alīq̄ nimis ē mōtuosa 7 alīq̄ cāpestr̄: ꝫ fere to te admixta glarea pfūdā arenosa nec eicētesima pte fructuosa. Neq; n. pōt fructū portare nisi aḡe fluuialib⁹ irrigēt̄q; ibi sat ramillime. vbi nec ville nec aliq̄ ciuitates ibi reperiunt excepta vna: q̄ tractatus appellat 7 satis bona esse dicat. Hos q̄dē illā nō vidim⁹: ꝫ ad dimidiū dictā ꝑ fuim⁹. cū apd syrā ordēā (q̄ curia maior imperatoꝝ est) essem⁹. Licet aūt alīs infrascripta sit tertia: illa tñ aledis percuibē apta. In alīq̄ ei⁹ pte sūt aliq̄ silue modice. alia ꝑo sine ligno ē oio. Itaq; tā imperatoꝝ ꝙ principes 7 oēs alij sedēt. 7 oia cibaria sua decoquūt ad focū boum 7 eq̄ rū stercoribus ignē fcd. Ipe quoq; aer ēibi inordinat⁹ mirabiliter. In media liquidē estate sūt ibi tonitrua magna 7 fulgura ex qbꝰ plurimi occidunt boies. eodē quoq; tēpore cadūt ibi nues marie. Sūt 7 ibi vēti frigidissimi tas marini. vt aliq̄ vir possint eq̄rere boies. Usū cū aīs essem⁹ hic eni apd eos stationes imperatoꝝ 7 principū nūcupant. ꝙ ventoꝝ magnitudiē terra iacebam⁹ pitrata videre ꝓpter pulueris magnitudines nō poteramus. Nunq̄ ibi pluit hyeme: ꝫ frequenē in estate. 7 tāmodiū vt vix possit aliq̄ puluerē 7 radices graminū madefacē. Ibi quoq; cadit sepe grādo. In estate etiā calor magn⁹. 7 repēte matutinū frig⁹. Mōgali q̄dā gēs tartaroꝝ i illis gnibꝰ sic noiata. Hi se ꝫ kitaos ad ꝓlū parauerūt. 7 ea sit a mōtes tertiꝝ eoꝝ intrauerāt. Ad quē imperator kitaoꝝ venit cū exercitu suo ꝫ illos. 7 cōmissū ē ꝓlū vnū: m q̄ mōgali sūt deuicti: oēsq; nobiles q̄ erāt in exercitu ꝑer. vij. occisi sūt. Usi cū illis volētibꝰ impugnare aliq̄ regionē minat aliqs strage: adhuc rndent. Olim etiā occisi nō mīi. vij. sed milia⁹: 7 in creuim⁹ i multitudinē magnā. ideoq; nō terrem⁹ de talibꝰ. Cinq; aūt 7 alīq̄ q̄ remāserūt reuersi sūt in terrā suā fugites. Cuiꝰ q̄dam essent aliquātuli. ꝓcepauit se rursus ad ꝓlū 7 ꝓcessit ꝫ terrā buyroui. Ibi sūt boies ꝙdam de secta nestoriaꝝ. Et eos etiā mōgali deuicerūt 7 literā eoꝝ acceperūt. pa⁹ eni scripturā nō habebāt. nec aūt eandē mōgaloꝝ literaꝝ appellāt. Inde ꝫ terrā saunphur 7 ꝫ terrā karatay. 7 ꝫ terrā vdi rabi ꝓcessit: qꝫ oēs bello deuicit. Deide cōuocatis oīb⁹ boibꝰ suis cū pa⁹ redisset terrā suā 7 aliquātuli q̄uisset posseā ꝫ kytaos ꝙ iter ꝓcesserūt. diuiꝝ pugnātes ꝫ eos magnā partē terre eoꝝ vicerūt. eorūq; imperatorē in ciuitate magnā suā cōclusērūt. quā etiā tū lōgo tpe eā obsederūt: q̄ exercitui oio expēse defecerūt. Cuiꝰ ā q̄d manda carēt penit⁹ nō haberēt. ꝓcepit Cingiscā suis. vt de vecē boibꝰ vnū ad mādacādū darēt. Illi ꝑo de ciuitate machinis 7 sagittꝫ ꝫ illos pugnabāt. Et cū deficerent lapides argenteū 7 es marie liqfactū ꝓiciebāt. Cuiꝰ liquē dē illa milī, erat diuitijs plena. Cuiꝰ diu mōgali pugnat sent 7 eā vincē nō possēt: vnā magnā sub terra viā ab exercitu vsq; ad mediū ciuitatis fecerūt. 7 ꝓsilētes i mediū ei⁹ cōtra ciues pugnauerūt. Illi quoq; q̄ extra remanserāt eodē mō contra illos pugnabāt. Demiq; cecidēres portas intrauerūt 7 imperatoꝝ cū plurib⁹ occidētes vrbē possederūt: aurūq; 7 argentū 7 omēs diuitias eius abstulerunt. Et cū illi terre domīos suos ꝓtecissent. reuersi sūt in terrā suā. Tunc primo imperator kitaoꝝ deuicto fact⁹ est cingiscā imperator. Quandā tamē partē illi⁹ terre quia posita erat in mari nullatenus deuicerunt vsq; hodie.

Sunt aūt kitai homines pagani habētes literā spāles 7 cētā. vt dicē veteres 7 noui testamēti scripturā. Habēt etiam vitas patrū 7 heremitas 7 domos in quibꝰ erant temporibus suis ad modū ecclesiarū factas. Quoldā etiam sanctos se dicunt habere 7 vnū deum colūt dominū ihesum christū venerant'. 7 credunt vitā eternam: sed nō baptizātur. Scripturā nostrā honorāt atq; reuerent'. christianos volunt ac elemosynas plurcs faciunt. homicidā benigni satis 7 humani videnē. barbā nō habēt. Et i dispositione faciei cū mōgalis in pte conco dāt. Mel iores artifices in mūdo nō inueniunt' in omnibꝰ operibus quibus homīes exercent'. Terra eoꝝ ē opulēta nimis in auro argēto: sericoꝝ 7 alijs rebus.

Cū aūt mongali .§.xviii.

seu tartari cū imperatore suo Cingiscā post prefatā victoriā aliquātulū quieuissent exercitus suos duxerūt. Imperator siquidē vnū de filijs suis nomine thoscue. quē etiam cbanā. i. imperatorē appellabāt. cū exercitu cōtra romanos misit. quos ille multo bello deuicit 7 postmodū in tertiam suā redāt. Aliū vero filiū cōtra indos misit: qui minorem indiā subiecit. Hi sūt nigri saraceni. q̄ ethiopes sunt vocati. Hic aūt exerat⁹ ad pugnā cōtra christianos q̄ sunt in india maiori ꝓcessērūt. Ubi audiēs rex illi⁹ terre q̄ pr̄ shyter Johānes nuncupat' in vulgo cōtra illos exercitu cōgregato venit. Et facīe imagines expreas boūm. vnā q̄dq; posuit sup equū in sella. Et posuit inter⁹ ignem. 7 bouinē cū folle sup equū post imaginē. Itaq; cū multos eqs imaginibꝰ taliter ꝓparatis ad pugnā cōtra tartaros ꝓcessērūt. Et cū ad locū ꝓtiq; pr̄uenissent ad pugnandū. eqs istos vnū iuxta alīū ꝓmisērūt. Uni aūt q̄ erāt retro nescio q̄d sup ignē qui erat inter imagines posuerūt 7 cuꝰ follibꝰ fortē sufflauerūt. vñ factus ē vt ex greco igne homīes 7 eq̄ cōburerent' 7 etiā aer ex fumo denigraret'. Hūc sup tartaros sagittas iecerūt indi ex qbꝰ multi vulnerati fuerūt 7 interfecti. Siq; indi ciecerūt tartaros cū magna cōfusiōe de finibꝰ suis. Nec vnq̄ q̄ ad eos redierūt audiuim⁹. Reuertētes aūt ad ꝓpria inuenerūt trāseuntes q̄ deserta boies hōtes formā canina q̄ existes multitudine cū essent hyemis aspima: intra fluuiū mergebāt se i aquā et postea exūtes inuolue bant' in puluē ꝑ terrā. 7 sic puluis aq̄ mixt⁹ fiebat vt glacies. Et cū planies hoc sensissēt. coopti tali glacie. vt scutis 7 armis cū tartari iacerēt sagittas ꝫ eos vel laceis penetrārē nil eos ledē poterāt. Ex ipsi cōtra tartaros irruētes multos multos vulnerauerūt 7 alios occiderūt: ꝓpter qꝰ tartari fugerūt ab eis. Exide venerūt ad aliā regionē: vbi de more erat q̄ cū aliqs eoꝝ de bita natura exoluisset: ꝫ sanguinei ei⁹ fariētes cōtinuo ipsum mortuū cōdebāt. Cōtra hos tartari bellātes deuicerūt eos. Filios inuenerūt q̄ habitabāt sub mōtib⁹. 7 cōgredientes ꝫ eos deuicti sūt 7 fugerūt. Demū Cingiscan post multa pia 7 dñiꝝ dilatatū occisus ē ab ictu tonitrui: q̄ reliq̄t q̄tuor filios. Potro imperator tartaroꝝ hs mirabile dictum 7 obiam sup oēs. Null⁹ enī sibi subditoꝝ audet mentiri aliq̄ ꝓte nisi ꝓtout dixerit. Et ipe assignat ducibꝰ locū: vbi manēbāt. Et duces millenarijs 7 millenarij cētenarijs 7 cētenarij decanis. Quicq̄d aūt eis ꝓcipitur q̄cūq; tpe q̄cūq; loco. sive ad bellū sive ad mortē sive vbi cūq; sine vlla ꝫdictione obediūt. Deniq; sic oīa sūt in manu imperatoꝝ. q̄ nemo audet dicē hoc ē meū: hoc illi⁹. Ex oīa. i. res. numerabiles sunt ipsi⁹. Sup hoc etiā emanauit statutū ei⁹. Jdeoq; dñm bēt duces sup sibi subditos.

Mortuo aūt Cin- .§.xix.

giscā ꝑncipes fecerūt imperatorē tartaroꝝ. Orbodai filiuꝫ cingiscā q̄ misit barbi ꝙsanguineū suū ꝫ terrā bismoniꝝ 7 bello deuicit eos: q̄ saraceni erāt. Exide ꝓcesserūt ꝫ sarguith: cui⁹ cines exierūt obuiā eis se sibi tradētes sponte. vñ ciuitatē illā nō destruxerūt: ꝫ multos ex eis occiderūt: alios ide trāstulerūt acceptisq; spelijs alijs boibꝰ ciuitatē illā ꝓpleuerūt. Post hec ꝫ ciuitatē eandē ꝓcesserūt. Hec ciuitas erat nimis populosa 7 diuitijs copiosa. Erant. n. plures christiani: viz gazari 7 ruthēni 7 alani. nec nō 7 saraceni. eratq; saracenoꝝ ciuitatis dñium. Est etiā posita sup quendā magnū fluuiū: 7 est ꝙsi pontus habēs mar-

mum forum. Cumq; tartari non possent eos aliter vincē
fluuiū q̄ p verbē currebat: peciderūt q̄dā cū boibo⁹ z rebus
sabmerserūt. Quo facto ꝫ russiā preterūt z magnā stragē i
ea fecerūt. ciuitates z castra deleuerūt z homies occide
rūt. Cbaonā russie metropol' diu obsederūt. z tādē cepe
rūt. z ciues eⁱ⁹ occiderūt. vñ q̄ p terrā illā trāsiebam⁹: i
numerabilia capita z ossa boūm mortuoꝝ iacētia p cāpū
inueniebam⁹. Fuerat. n. ciuitas valē magna z populosa z
nūc q̄si ad nihilū ē redacta. Exit dom⁹ remāserūt vacēte
z bīratores ibi tenent' i magna futute. Deinde de russia
z comania tartari ꝫ būgaros z polonos z bohemos pro
cesserūt. Ibiq; plures ex eis interfecti sūt. vt dictū ē supra.
Inde reuertentes i terā mordoanoꝝ: q̄ sūt pagani eos bel
lo vicerūt. Inde ꝫ bileros i. hungariā magnā. p fecti sūt: z
eā oēo destruxerūt. Hic ad aḡlonē adhuc ꝫ hungariā
hungariā magnā. p esserūt z illos ēt deuicerūt. Hic am
pli⁹ ad aḡlonē p̄gētes ad parositas venerūt: q̄ quos bō
tes stomachos? os p̄ nō mādacāt: & carnes decoquūt
q̄bꝰ decoctꝫ se sup olla ponāt z sumū recipiunt: z de hoc
solo reficiant'. Vel si aliq̄d mādacāt hoc valde modicū ē
Inde ad samogedos venerūt: q̄ de venationibꝰ viuunt z
tabernacula velleosq; emūt bīt de pellibꝰ bestiaꝝ. Inde ad
quādaꝫ terrā sup occeanū applicuerunt vbi sunt q̄dā mō
stra hoīes. i. hōtes formā hūanā & pedes boūnos. z ca
put q̄dē būanuꝫ & facie canināq; duo verba loq̄bant' vt
homies: tercio latrabāt vt canes. Eodē tpe misit Otho
dai chā tyrpodā ducē cū exercitu ꝫ chergis ad meridiē
z illos superauit. Hi pagani sūt: quoꝝ p̄suetudo talis ē. vt
cū alic⁹ p̄ morte p dolore ḡsi vnā coniugū i. signū lamēti
ab aure vsq; ad aurē de facie sna leuēt. His deuictꝫ tyr
podā ꝫ armenos iuit ad meridiē. Qui trāseūtes p deser
ta inuenerūt q̄dā mōstra effigiē hūanā habētia. q; nō nisi
vnū brachiū cū manu i medio pectoꝛ z vnū pedē habe
bāt. z duo cū vno arcu sagittabāt. adeoq; fuerter curre
bāt: q̄ eq̄ eos seq; nō poterāt. Currebāt aūt sup vnū pe
dē saltādo. z cū esset fatigan taliter cūdos: bāt sup manuꝫ
se tanḡ i circulo revolvēdo. Et cū sic fessi essēt curiebant
mō pueri. s. pede illo. Hos ydolorus cicopedes appellat.
Et ex illis tartari plures occiderūt. Et vt dicerūt nobis
clerici rutheni aliq; q̄ ex his ad imperatorē venerūt tartaro
rū vt pollet bre pacē cū eo. Postea i armeniā deuenerūt
quā bello deuicerūt z georgie p̄ē. Alia ps venit ad man
datū imperatoꝛ z dāt tributū. Demiq; p̄cedētes vsterius
debellādo deuenerūt ad terrā soldani alapie: z nūc illā ter
ram possidēt. Indeq; ꝫ terrā califbi ballas p̄rexit quam
ēt sibi subdidit. z tributarius sibi fecit soldanū. Et q̄libet
āno mittit nūcios ad cay califbū. vt ad eus veniat. Qui
cū tributo munera magna mittit: z vt eū supportet rogat.

Vt supra dictū ē do .§.xx.

mino⁹ Inno. iij. misit ad tartaros nō solū fr̄es p̄dicatores
de q̄bꝰ sup̄ fecim⁹ mētionē: ꝫ ēt frēs minores. Quoꝝ p̄ci
pal' fuit frat' Joh. q̄dā. q̄ prīo accessit ad regē bohemie
ad hōdū ḡ tomationē ō innē. q̄ honorifice tractauit eos.
Deinde ad regē russie z regē polonie z postea ad ducē cra
conie, z eos oēs bñ amissime tractauerūt z eis abūdāter p
uiderūt. Oportuit. n. eos portare multā pecuniā: q; oēs
tartari p q̄s trāsibāt. q̄rebāt ab eis miseranter si nō bñ vide
bant' ab eis nec habebāt. Trāsierūt aūt loca multū piculo
sa. Et prīa ciuitas dñiū tartaroꝝ ad quā venerūt dice
bat' coccyꝫ. Et vocati sūt z p̄tati ad ducē ciuitat'. q̄ do
min⁹ ē oīm q̄ sūt positi i custodia ꝫ occidētales p̄tos: ne
forte subito ex improviso veniāt aliq; sup illos. Et iste dī
babere sub se. vij. cēta milia armatoꝝ. Et vnā ingēi fecit
de cā admirē⁹ fieri q̄ munera vellet ei dare. Qui tñ dēsit
se a papa destillatos p pace habēda cū eis. z q̄ efficiantur
xp̄iani bonat'. z q̄ eras habebāt dāi pape imperatori eoꝝ
plentādas. Et cuius papa nō missilet munera q; nō erat
cert⁹ si applicassent: tamē de datis eis ad victuꝫ honora
rent eū munerib⁹. Hic aūt misit eos ad ducē dictū ba
thi multū a loco distantē. Hic erat principalios dñs sup
alios post imperatorē tartaroꝝ. cui literas pape p̄sentā
mit: datis prius muneribus. Et facta ē interpretatio literaꝝ
in litera ruthenica: saracenica: z tartarica. Et cibaria da
ta eis fuerūt aliq̄bus talium milij cocti in vna scutella z semel
tm. Qui demū misit eos ad imperatoris ciuitatē. Et cū es
sent debiles p viā q̄ fuit lōga z piculosa. comederūt milij
cū aqua tm z ad bibendū nichē in caldari liquefactā tepo
re ḡdragesime. Tandē deuenerūt ad curyne imperatorē no
uiter electū. Hic cū magna solēnitate z festo positꝰ est in
throno regali flectentib⁹ omibus genua ei. vt subditi. Anno
igit' dñi. M. ccxlvj. Cuynch: q̄ gog cbaaꝫ. i. imperā
tor: vel rex sublimat⁹ est i regno tartaroꝝ. Oēs eni baro
nes sup sedē auream posuerūt. Et cōsilio gladiū posuerūt
dicētes. Volumus atq; rogam⁹ z precipimus. vt deme
neris nobis omib⁹. At ille venit eis. Si vultis me regnare
sup vos. nunquid pati estis vnusquisq; q̄ vobis dicere
facere: quocūq; vocauero venire: quocūq; voluero p̄ge
re: quēcunq; precepero occidere? Respōderunt vniq;. Er
go inquit ous mei sermo decretero gladi⁹ meus erit. Oēs
q; ei cōiter cōsenserūt. Post hoc aūt filiū q̄dā statue
rūt i terrā: ipsūq; rursus desup sedere fecerūt dicētes. Vi
de sursum z agnosce deū ac respice filiū in q̄ sedes deos
sum. Si bene regnū tuū reexeris: si largus fueris: si iustici
am dilexeris ac p̄cipes tuos sm vnuscuiusq; dignitatē bo
norauerīs: magnificus regnabeꝛ. totusq; mūdus tue sub
sternet' ditioni. z quicq̄d desiderabit cor tuum: dabit tibi
de⁹. Si aūt ecōtrario feceris miser z abiect⁹ eris. adeoq;
paup: nec tibi p̄mittat' filiū in q̄ nunc sedes. Hoc dic
to barones vnotē gog. i. imperatoris cū ipso sup filiū ꝫ se
dere fecerūt. Sicq; ambos sedētes a terra vsq; in aera le
uauerūt. atq; imperatorē z imperatricē oīm tartarorū voce
publica z clamosa eos p̄testati sunt. Postea multitudi
nē infinitā auri z argēti: lapides p̄ciosos z quecūq; remā
serāt a cbagadagā cōā imperatore nouo apportare fecerūt
eiq; dominiū plenariū sup oia illa dederūt. Ipso vero p̄
ut placuit vnicuiq; p̄cipi distribuit: sibiq; residuū reser
uari p̄cepit. Deinde bibere ceperūt. z vt motis ē eorū vs
q; ad vesperā cōtinue potationib⁹ intēderūt. Post hec
carnes coctē in curnibꝰ sine sale venerunt. z inter quatuor
vel quinq; vnū frustū ministri dederūt. Intra tentoriuꝫ
vero cbaā. i. imperatoris cuncte die⁹ quādo celebrāt cō
mixia. Hic aūt imperator quādo subāmatus ē videba
tur esse annoꝝ. xl. vel circa. mediocris statureꝛ pundēs ni
mis: aspectus valde: multūq; seriosus z grauis in moribus
nec vnq; videbat eū bō ridere: nec aliquā leuitatē facere.
Dicebāt etiā nobis firmiter asserēdo xp̄iani q̄ erāt de fa
milia eius z cōtinuo mocabant' cū eo. q̄ fieri debebat xp̄i
anus: cui⁹ signū erat q̄ clericos xp̄ianos tenebat z eis ex
pēsas faciebat. Habebat etiā iste imperator cu nch ca
pellā xp̄ianoꝝ ab mai⁹ tēporib⁹ suis: vbi cātabāt clerici p
blice z apte: ac pulsabāt ad horas vt ceteri xp̄iani ꝫmo
res grecoꝝ quantacūq; sit ibi multitudo tartaroꝝ. vel ei
am aliorꝝ boīm. Hoc tamen nō faciebāt aliq; ducis eorū.
Est mos imperatoris illi⁹ vt nūq̄ ꝫuio ote loquatur cū ex
traneo quātūcūq; sit magnus: sed audit z respōdet p̄ interpositā p̄sonam. Et quandocūq; negociū proponunt
vel responsionē imperatoris audiūt. alii qui sub eo sunt quā
tumcunq; sint magni: flectis genibus vsq; ad finē verbo
rum perstāt. Nec alicui de aliquo negocio loqui licitum
est de cōsuetudine: postq; ab imperatore diffinitū est. Ha
bet aūt predictus imperator procuratorē notarios z pro
thonotarios atq; scriptores. omēsq; officiales i negociis
tam pub. q̄ p̄uatis exceptis aduocatis. Nam sine illo
rum vel iudiciorum strepitu omnia fm arbitrium imperā
toris fiunt. Aliq; quoq; p̄cipes tartaroꝝ. quo ad illa que
pertinēt ad eos: idē faciūt. Hoc aūt nouerūt vniuer-

si qđa nobis tūc exiſtētibus in ſolēni curia iam cr plurib⁹ annis indicta. idē Cuynch impator de nouo electus cū omnib⁹ principibus ſuis erexit vexillū contra eccleſiaꝫ dei ac cōtra romanū imperiū ⁊ cōtra oīa regna chriſtianoꝝ ⁊ populos occidētes: nulli fortaſſe (quod abſit) faceret ea que vīo pape mandabat atq; potentibus ⁊ oīm chriſtianoꝝ populis. videlicet vt ipſi ſubdant' eis. Nā excepta chriſtianitate nulla eſt terra in orbe quā timeant ⁊ video contra nos ſe parant ad pugnā. Nā⁹ liquidem impatoris pater orthodoxi ne carnis fuerat veneno. Et ob hoc a bellis quieuerāt tēpore pauco. Intenno autē eorū eſt totū ſibi ſubijcere mundū: ſicut a Cyngiſchan habēt mandatuꝫ. Unde ⁊ ipſe impator in literis ſuis ita ſcribit Dei fortitudo omniū hominū impator. In ſuperſcriptiōe quoq; ſigilli eius eſt hoc. Deus in celo ⁊ cuynch chaā ſuper terrā. Dei fortitudo omniū hominū impatoris ſigillū.

Ubi ſciendū q; nomen chaā eſt hic appellatiuū: ſonatq; rex vel impator ſine magnificus. Sed hoc tartari ſingulariter attribuūt domino ſuo: nomen eius proprīū renōdo. Ipſe quoq; gloriat' ſe eſſe filiū dei. feq; ſic ab hominibus appellari. Idē autē ſonat cuynch: qđ ⁊ gog ⁊n aliam linguā. Eſt itaq; nomen īpatoris proprīū gog et nomē fratris eius magog. Siquidē per ezechielē dominus gog ⁊ magog aduentū predicit. cuiuſq; interitū ſe facturū predixit p eundē. Ipſi quoq; tartari propterea loquē do ſe vocāt mongali: quod verbū fortaſſe conſonat moſcob. Dicitaq; cuynch ſecū habet exercitus quinq; ſuo domino ſeruiētes p quos expugnāt omnes ſibi ⁊tranios ac rebelles. In fine autē perfidie habet principē nomine baiothnoy: qui totā terrā ſaracenoꝝ ⁊ chriſtianoꝝ uſq; ad mare mediterraneū ⁊ ꝑpe antiochiā ⁊ vltra duas dieras ei⁹ dominio ſubiugauit. ita q; a capite perfidie uſq; ad mare. iā ci. xiij. regna acquiſiuit. Eſt autē baiothproprīū nomē: noy vero ſonat dignitatē. Eſt enī dux qđam tartaroꝝ nomine coreuzan verſus chriſtianos occidētia: qui habet ſub ſe armatoꝝ ſexcēta milia. Potro batboth ē alius princeps tartaroꝝ maxim⁹: ſuus quidez benignus. in pugna crudeliſſimus: qui habet in exercitu ſuo ſexcēta milia pugnatoꝝ. Centū .l. ſeraginta tartaroꝝ reliquū rā chriſtianoꝝ qꝫ aliorū diuerſarū ſectaꝝ. De quinq; exercitib⁹ qꝫ ſecū hꝫ cuynch. vt dictū ē. nemo poteſt dinumerare. cōpre hēdere numeꝝ cuiuſlibet illoꝝ exercituꝫ. In illo autē loco vbi poſit⁹ fuerat impator in trono vocati ſum⁹ coā ipſo ⁊ pul⁹ ſcrutati ſi haberēt aptū ſe ali quos cultellos. ⁊ ꝓbauerun⁹ cuynch ſcripſit noīa ipſoꝝ legatoꝝ ⁊ noīa mittentiū ⁊ alta voce recitauit ea coā impatore ⁊ pūcipib⁹. Receptiq; nūcijs de diuerſis ꝓuinc⁹ miſſis. coꝝ donaria ei plentata ſūt a nūcijs in ſamitis purpuris baldachinis: ac ſingulis ſericis cū auro parat' pellibꝰ etiā nobilib⁹ ⁊ aliis ꝓciosis. qꝝ erāt qſi infinita. ⁊ ſimiliter camelos: quos malos onerat⁹. Quingētos curtus plenos auro argēto ⁊ ſericis in vnū cumulū redactos ſibi a diuerſis dūis plentatos. impator cū baronib⁹ ſuis ſibi inicē diuiſerūt. Demū impator poſt multa recepit literas pape ⁊ eis dedit reſpōſales. Expectabatq; q; fratres peterēt aliqs tartaros mitti cū eis ad papā. Sꝫ ꝓpterea petere noluerūt. timētes ne tartari veniētes cū eis ⁊ vidēres contēciones ⁊ bella q; ſunt inter chriſtianos. reuerterēt ſe ad referēt impatori. vñ magis aliarent' aduenie dum ꝫ chriſtianos. Tū etiā ne explotarēt terras chriſtianoſū. tū etiā verētes ne ipſi nūcij occiderent' a xpianis: in quoꝝ vindictā magis tartari accēderent' ꝫ fideles. Recepti⁹ igit' literis iter arripuerūt cū multo labore de nocte iacētes in nive ſup terrā. Et applicātes ad terras xpianoꝝ receptī ſūt cū magno gaudio tāq; a morte ſuſcitati. ⁊ p ruſſiā poloniā ⁊ bohemiā trāſeūtes magno honore habiti ſunt. Frater anſelm⁹ ordinis ꝑdicatoꝝ cū ſocijs miſſus fuerat a papa ad primū pūcipē tartaroꝝ. ſ. baiothnoy: quod ⁊ fecit ⁊ literas reſponſales pape repotauit. vt dictum eſt ſupra.

Cū rex frācie ſan- .§.xxi.

ctus Ludouic⁹: de q̄ habet' in .c. ſeq. aſſumpta cruce iter arripuiſſet cū magno copijs ⁊ multoꝝ pūcipū in ſyriā. ⁊ ibi applicuiſſet i cypro inſula: venerūt ad regē ludouicū q̄dam miſſi a quodā vero magno cicaltay noīe de gēte tartaroꝝ. anno dñi. M. cclxij. q̄ ei apud nicoſiā cōmoranti literas cuiuſdē magnatis ꝓſentauerūt. Ubiq; ꝓſens adeſt frater andreas de lociſmel ordinis ꝑdicatoꝝ: q̄ maiore ex illis nūcijs nomīe dauid noīerat. vtpote qui viderat i exercitu tartaroꝝ. Literas autē ſibi ꝓſentatas in lingua ꝓſica ⁊ literis arabicis i latinū trāſferri fecit. earumq; trāſcriptū ſub ſigillo ſuo clauſum matri ſue regine blāche deuotiſſime mulieris i francia miſit. Nunciabat' autē p literas illas. q; rex magn⁹ tartaroꝝ: q̄ dicit' chaā. circa tres annos cōpletos a die epbie. prime ꝓterita fact⁹ erat per dei gratiā xpianus. ⁊ tamen ipſe cū alijs magnates plurimi ⁊ maxima ꝑs populi ⁊ exercit⁹ eoꝝ ſacrū baptiſma ſuſceperāt fidē catholicā ꝓfitētes. Dicit⁹ etiā cicaltay iā per annos aliquot ante ſuſceperat baptiſmū ⁊ fidē chriſtianā. Et nūc veniebat miſſus a dicto rege chaā cū maxima multitudine bellatoꝝ. Et erat ei⁹ intētio fidē chriſtianā ꝓmouere ⁊ coroborare. ⁊ oīm crucē adorantiū vtilitatē ⁊ liberationē. pacare. noēq; aduerſarios crucē expugnare. Multū vero deſiderabat ſe regi frācoꝝ eſſe beniuolū ⁊ amicū. Audierat enī de ipſo q; applicare deberet i cypro. Dicebāt et idē nūcij ſe credē. q; dict⁹ cicaltay circa ꝓximā paſca ciuitatē baldach obſidere deberet: in q̄ caliph⁹ (q̄ eſt vt papa ſaraceno⁹ reſidet) ⁊ baldach ē ciuitas vbi ē corpus mahometh ⁊ colit'. His ⁊ aliis tū p literas q̄ p nuncios intellect' rex ganiſius. nuncios honorifice ſuſceptos phēdinare. ceiſq; liberalit' neceſſaria miſtrari fecit. In die aūt natalis dñi cū rege fuerūt i miſſa i eccleſia. ⁊ ad prandiū in curia. Simīl i epbia cū eo ad miſſā erāt. ⁊ ſicut videbat' bene ſe habebāt: ac more xpianorum ſe gerebant.

Hoc ē exēplar literarū: q̄s miſit cicaltay princeps ille tartaroꝝ ad regē ludouicum. ⁊ iubēte ipſo rege ludouico trāſlate ſūt in latinū de ⁊bo aduerbū. Per potentiā dei excelſi miſſi a rege terre chaā cicaltay. regi magno multarū ꝓuinciaꝝ ꝓpugnatori ſtrenuo orbis gladio xpianitatis. victorie religiōis aplice defenſori. legis euāgelice filio regi frācoꝝ. Adaugeat de⁹ dñiuꝫ ſuā ⁊ conſeruet illi regnū ſuū annis plurimis ⁊ ipleat voluntates ſuas ilege ⁊ in mūdo nūc ⁊ ifuturo. Per veritatē diuīe ꝓdoctricq; hoīm ⁊ oīm ꝓbetarū ⁊ aplorū amē. Centū milia ſalutū ⁊ bñdictionū. Et hoc rogo. vt recipiat bñdictiōes iſtas. vt ſint grāde apō ipm. Faciat autē de⁹. vt videā regē hūc magnificū: q̄ applicuit. Creator autē excelſus faciat occurſū eius i chantare ⁊ facē faciat vt cōgregemur in vnū. Poſt autē hāc ſalutationē noueris. q̄ i hac cpla nō ē intētio nr̄a: niſi vtilitas xpianitat' ⁊ coroboratio manus xpianoꝝ. Et peto a deo vt det victoriā exercitibꝰ xpianoꝝ ⁊ tribuat eos de aduerſarijs ſuis ꝓtenentib⁹ crucē. Ex pte autē dei ſublimis ſabūmet eū deus de ꝓſenna. hyochaym augeat de⁹ magnificētiā ſuā. Venim⁹ cū petāte ⁊ mādato. vt oēs xpiani ſint libēr a fuitute ⁊ tributo ⁊ angaria ⁊ pedagijs ⁊ ꝓſimilib⁹. ⁊ ſint i honore ⁊ reuerētia: ⁊ null⁹ tāgat poſſeſſiones eoꝝ. Et eccleſie veſtructe redificent' ⁊ rabule pulſent'. Et nō audeat aliqs ꝓhibere. vt otēt cotde ceto et alio libēti p regno nro. Milim⁹ aūt hoc p virū nr̄m vene rabilē fabeldi. Monſtrat dauid ⁊ p marcū. vt annūcient illos bonos rōores: ⁊ q̄ ſunt circa nos dicēt ore ad os. Fili⁹ aūt recipiat verba eoꝝ. vt credat eis ⁊ in lris ſuis. Rex terre angeat' magnificētia ſua ita ꝓcipit q̄ lege dei nō ſit differētia int' grecū: latinū: armenū: neſtorinū ⁊ iacobinū. ⁊ oēs qui adorāt crucē. Omēs enī vnū ſunt apō nos. Et ſic petim⁹. vt rex magnific⁹ nō diuidat int' ipſos: ſit eius pietas ſup oēs xpianos: duretq; eius pietas ⁊ clemencia

Vtriusq; etēplar epistole: q̄ missa ē regi francoꝝ i cypri a cicaltay pincipe tartaroꝝ. cui sana consonant ꝛ alie quedā litere: que pauloante victo regi a rege cypri ꝛ comite ioppēsi fuerūt pſentate: quarū etiā trāscripteū vnacum trāscripto dictarū literarū cicaltay transmisit venerabilo legat⁹ Anno. pape. iiij. Scripsit aūt illas literas regi cypri conestabulan⁹ armenie. referēs inē cetera i literis ipsius q̄ cha rex tartaroū ꝛ omēs sui facti erāt christiani. ꝛ q̄ habēt ecclesias. ꝛ pentiant cāpanas. ita q̄ euntes ad dominū suū chā primo oportet ire ad ecclesiā ꝛ salutare dominū hiesum: ꝛ postea ire ꝛ salutare chā. Et q: peccatis nostris exigētibꝫ inquit ille conestabulan⁹ armenie. nō habet chnīl⁹: qui nomē suū p̄dicet in illis regionibꝫ. ipsemet p seipsū p̄dicauit ꝛ p̄dicat sanctissimis suis virtutibꝫ. ita q̄ gētes illarū regionū nāc credūt in christū. Et q̄n terra Indie: quā cōuerit. b. Thomas apostol⁹. erat quidez rex christian⁹: qui cū multis infestaret ꝛ saracenis circūsitā riam regionū: tartari defenderūt eū ꝛ prelauit cōtra eos multa milia capiēs venūdauit p sclauos. Quesiuit autem rex francoꝝ de multis a nunciis cicaltay. ꝛ q̄n rex recepisset baptismū. ꝛ qua occasione venissent ad eū. ꝛ q̄so sciuerāt de aduētu sui ad partes illas. Qui respōderunt habuisse a soldano missule. i. cuinsdā ciuitatis: q̄ olim dicebat ninive: q̄ ab eo fuerāt misse quedā litere ad magnum regē chā quas recepat a soldano babilonie: in quibꝫ soldanus babilonie faciebat mētionē de aduētu ꝛ applicatione regis francoꝝ mēdaciter. asserēdo q̄. lr. francoū naues p violētiā ceparāt ꝛin egypti vēdurerat. Per id oportere volēs q̄dē missale. i. ninive soldan⁹ in aduētu regis francoū nō deberet cōfidere. Pacigitur occasiōe cicaltay audito regis francoū aduētu nuncios misit ad eum: q̄ nunciarēt ei hoc esse ꝓpositū tartaroū: vt in estate ꝓ prima obsideret caliphā. Rogabatq; regē vt egyptū impugnaret: ne dict⁹ caliph⁹ ab egyptijs in aliq̄ innari posset. Dixerūt etiā dicti nūcij sup hoc interrogati. q̄ soldanus missule. i. ninive fuerat filius christianj. ꝛ q̄ multū diligebat christianos. nec in aliq̄ legi machometi obediret. et credebat q̄ si temp⁹ ꝛ opportunitatē haberet. fieret christianus. Dicebāt insup q̄ sūmi pōtifices nomē apud tartaros tā celebre esset. ꝛ q̄ ꝓpositū tartaroū erat caliphā ipugnare ꝛ vniuersā dñō hiesu xpō illatā vindicare. Eodem rex frācoꝝ habuit cōsilium. vt ad regē tartaroꝝ ꝛ ad cicaltay principē mitteret. ita q̄ aliq̄ eoꝝ: qui ab eo mitterent⁹ a cicaltay ad eum rediret: aliq̄ viret⁹ vsq; ad chā regē tartaroū procederet. Significāto aūt tartaroū nuncijs. q̄ rex chā valde carū ꝛ gratū haberet de scarleto tēporū seu capellā. Rex ladouic⁹ hoc fieri fecit valde speciosā q̄ etiā erāt aurifrisia ꝓ picturā seu texturā: ea q̄ dns gerlint in corpe suo. ꝓ nobis ad deuotionē fidei excitādā: ꝛ etiā de ligno vnifice crucis xpi. Et ꝛ dño oddo cardinalis legat⁹ ēt ifras destinauit ipsi regi tartaroū chā. denūcias q̄ sacrosca mat⁹ ecclesia. eos libēter vt filios chānissimos reciperet. audiēs gratul abundā eoꝝ cōuersionē ad fidē. dū vellet fidē eatodem formit tenere. ꝛ eā cōfateri matrē oīm ecclesiaꝝ: papā q̄q; p̄sidentē vicariū hiesu xpi esse. ꝛ q̄ eidē vicario cāeri q̄ xpiana ꝓfessiōe cēsent⁹ debēt obedire. Fuerūt aūt nūcij missi ad regē tartaroꝝ p̄dict⁹ frat⁹ Andreas cū duobꝫ alijs fratrib⁹ ordinis p̄dicatoū ꝛ duobꝫ clericis. ꝛ duobꝫ seruiētibꝫ regi. Quid autē egerint ꝛ q̄n reuersi fuerint non inueni.

Anno domini. M. .C.xxii.

Et xlvij. mēse iunij. vt refert vincē. spec. hist. li. xxxij. Accidit hoc triplex miraculū apd yconiū in pnbo synie in loco cēi. vbi erat crux sculpta i quodā palatio. Quidā iocularet ibi stabat ꝛ i facie oīm alitantū cū verso ludebat. Vltr⁹ aūt lenato cruce sup crucē ꝓpe ipm insiliēt ē mirat. Statimq; videntibꝫ oībꝫ exparuit. Quibꝫ xpiani astātes sup id qđ acciderat deū laudarēt. qđā saracen⁹ indignat⁹ ē valde. q̄ ibi sup miraculo frō rē extollebāt. idēq; accedēs i impetu tāq; in ꝓtemptū ipsi⁹ crucis ꝛ xpianoꝝ cū manu crucē pcussit: statimq; brachiū ei⁹ cū tota manu q̄ illa pcusserat: exaruit. Iterū saracen⁹ alt⁹ ebuctans vacans illiq; xpianoꝝ admiratiōē ꝛ laudē vilipēdēs. q̄si furiol⁹ a potatōe surrexit. ꝛ in cōtemptū xpianitatis mingē volēs sup crucē: mente subitanea p cussus ē. Sicq; xpianoꝝ multitudine deū magnificāte sup tribꝫ miraculis ibi ostis: quidā grec⁹ inspiratiōe diuina inflamat⁹ accessit ad basilicā ciuitatis rogās vt locū illū immundū ꝛ abhominabilē ei vēderet in q̄ ad honorē dei ꝛ sancte crucis ecclesiā edificaret. Pro q̄ etiā si sibi cōcederet, pollicit q̄. xxij. milia soldanorum soldano daret. At vero baladin⁹ turchoſ ep̄os cassidiret q̄ sic locū illū appeteret christianus impedirit q̄bus potuit modis omibꝫ. In egypto sūt Alexādria ciuitas port⁹ saracenoū. ꝛ babilon noua siue Cadrus vtia ciuitatū: ꝛ damiata tocī⁹ regni clauis ꝛ ostium. Dicit⁹ autem babilon noua ad differentiā aliaꝝ. Tres cēi fuere babilonie. prima in q̄ regnauit nabuchodonosor rex caldeoꝝ sita sup eobar fluuiū. q̄ capta ꝛ destructa fuit a Cyro rege persarū ꝛ dario interfecto rege ei⁹ balthasar: ꝛ nūq; fuit reedificata. Secūda i q̄ regnauit rex egypti. pharao. ꝛ ista etiā destructa ꝛ deserta. vt prior. Tercia ē que ē ꝓpe kadrum: seu chayrum: in q̄ fuit olim regia sedes ꝛ hortus iosephi. Babilon igit⁹ illa tercia ꝛ cha drus seu chayrus sunt due ciuitates inter media ꝓte vnius tercie lence. Cadrū solo muro firmissime munitū inhabitāt christiani indici ꝛ saracenī deūq; suū colunt ac leges ꝓ velle suo custodiunt. Circa hāc vrbez sunt pometia multa ꝛ opima. Prope ē arbor balsamicaꝝ coatex incidit⁹ tēpore matutinis in fine maij. Incisionibꝫ aūt eius vasa vitrea sup ponunt: in quibꝫ gutte stillātes recipiunt⁹. atq; in eisdē vasis ꝓ dimidia annū in stercore seu fimo columbino reconduntur ꝛ ita defecant⁹. Saraceni vero aquā fontis: cui⁹ ortus balsami irrigat⁹ multū venerant⁹ ꝛ inde singulis annis ablauunt⁹. Alexandria est ciuitas soldani babilonis aliquātulū a mari distās. nec aquā dulcē nisi ꝓ meat⁹ conductilios habēs. in cui⁹ portu sita est turris: i q̄ de nocte accendit⁹ ignis. vt videat⁹ portus a nauigātibus. In hac vrbe sunt plures ecclesie christianoū: inter quas est ecclesia. b. marci. ꝛ capella in q̄ scripsit euangeliū suū vltra illos: quod rome scripserat. Ibi ē locus sepulture eius. vñ venetis furati sunt corpus ei⁹. vt supra habitū ē. Ibi ꝛ sedes patriarchalis. Ibiq; bis pariūt oues ꝛ capre. Pisa ꝛ legumina ꝛ bniusmōi a festo. b. Martini colliguntur vsq; ad mēsem martij. A babilone noua itur ad damiatā versus orientē: que distat ab ea tribꝫ dietis. Et itur ad alexandriā versus occidentē: que distat a babilone tribꝫ dietis per terrā: set per aquā. Nouo vsq; ad damiatā sunt septē diete a mōte synai. ꝛ a damiata vsq; tānis vna dieta. Sita ē damiata inter mare ꝛ flumē nili. vbi etiā in mare decurrit maior ps fluuij nili. In egypto quidē nō pluit nisi raro: sed quādoq; nilo irrigat⁹. q̄ maior ē rheno. Cui de pinguis ē bni⁹ aqua: magisq; impinguat terrā: q̄s qui liber simus. Diuidit⁹ aūt in septem brachia siue ostia. A medio iulio vsq; ad exaltationē sancte crucis excrescit nilus. ꝛ iterū vsq; ad epiphiam decrescit. Quoq; decrescēte eo deum ꝛ bladū semināt. ꝛ in martio metūt incole illius terre. Damiata ve dictū est superius vallata ē duplici muro ꝛ fossato lato ꝛ bene murato. decorat⁹ aūt in. xx. vij. alijs turribꝫ. Minor autē turrū incertus ē numerus. In medio nili ex opposito turris soldani posita est fortis ꝛ alta. a cuius pedibus ducit⁹ ad turrim soldani catbena ferrea: quā turris ne fine soldani licentia qui ē rex babilonis. ascendant vel descendāt naues omīb⁹ onuste bonis ibidē appulse ex venetia: armenia antiochia: grecia: cypro ceterisq; portibꝫ ꝛ insulis. Indeq; soldan⁹ percipit redditus infinitos.

Catus ludouicus rex francie creat⁹ fuit seu inunctus ⁊ coronatus. anno .xiij. etatis sue defuncto patre eius Ludouico rege. Regina blācha suguinēte viro ipso: q̄ fuit deuota mulier ⁊ in annis puerilib⁹ docebat filium timere deū ⁊ abstinere ab oī peccato. adeo q̄ aliq̄n sibi iam adulescēti cotidiaⁱ dicere. q̄ potius vellet eū mori corporaliter: q̄m deū suū offendere aliquo peccato mortali. Et vt plen⁹ in omni sapiēcia diuinoꝝ ⁊ bonoꝝ morū instrueret. volauit spū aliter in magistros ⁊ doctores eius habere religiosos viros ꝓdicatores ⁊ minores ordinis: qui tūc maxime floreb̄at in ecclesia sanctitate vite ⁊ omi sciā. Cepit aut̄ regnare circa annos dñi. M. ccxxviij. In pncipio aut̄ regni eius aliqui ex regno pncipes illi fidelitatē iurare noluerūt: vt debitū erat. Sed mater eius dña blācha mulier prudentissima ad tepus dissimulauit. Sz ⁊ fer mandū flandrie comitē: qui fere .xij. annis in carc̄ domini regis detēt⁹ fuerat circa ep̄bias domini multa redempcionis pecunia liberauit. Eodē anno grauis cōtra eū. vt nouus regē francoꝝ facta cōiuratio est. Nā trobaldus comes cāpanie cū bogone comite marchie ⁊ cū illis britanie comes adunicē cōtra regē colligati sunt. Rex vero dissimulare decetero piculosum rat⁹. collecto exercitu vnacū patruo suo Philippo boloie comite: ac dño romano sedis apostolice legato contra comitē cāpanie: qui caput ⁊ auctor hui⁹ coniurationis videb̄at iter arripuit. Sed anteqū terras eius intraret. comes cāpanie melioti vsus consilio a piano ꝓpositi resiliuit. ac sup̄plex ad regem tandē ad dñm suū venit ⁊ illi homagiū fecit ⁊ fidelitatē iurauit. Rex aut̄ comites marchie atq̄ britanie citatos ad parlamentū suū venire ꝑcepit: qui videtes se regi nō posse resistere. infidelitatē comitis cāpanie detestātes intra regis mandatū venerūt. atq̄ se simpliciter in manibus ei⁹ ponentes homagiū debitū ꝓstiterūt. Attamē nō post multus tēpus sciētes q̄ cāpanie comes: qui regi totaliter adhesserat: ac prauā cōiurationē cōtra regē inita denudauerat: ipsum nō in occulto sed in apto impugnare ceperunt. Et quibusdā illis nobilib⁹ adherentibus. magna collecta armatoꝝ copia eius terras hostiliter intrauerūt: atq̄ oīa incēdio ⁊ prede exponētes quoddā munitissimū eius castrū obsederūt. Quod postq̄ regi innotuit. mādauit illis pliteras. vt statim ab obsidione recedētes terras comitis exirent. Sed cū mandatis regis nō obtēpassent: rex statim collecto exercitu ad soluendā obsidionē ꝓgrat. Cuius audito aduētu timētes recesserūt. Et comes britanie cōsilio ⁊ auxilio quorundā baronū francie sugēius patenter contra dñm suū regē insurgit. atq̄ regē anglorū frācis semp infestā cū multitudine suoꝝ infinita ad suū auxiliū euocās contra Ludouicū in frāciam venire fecit. Rex aut̄ ipsum ꝓuenies terras eius hostiliter intrauit: atq̄ aliquib⁹ castris violēter expugnatis. regē anglorū in insulam suā anglie redire coegit. Post cuius recessum comes omē auxiliū desperāt⁹: regi mādata intrauit tenere. Sz ⁊ in pncipio regni sui rex ludouicus magnā milicā contra albigēses hereticos milit: quic̄ōtra iuramentū suū factū illā abiurādo ad vomitū rediert. ⁊ dia bellatū est inter fideles ⁊ hereticos. Sed ⁊ post absessum bonici regis anglorū qui ibidē in frāfretauerat. dñs rex ludouicus. vt redderet comiti britanie petro ꝓ bis q̄ attentauerat: vrbē andegauēsem ⁊ castrū bricē q̄b⁹ sibi ad vitam cōcesserat. eidē abstulit ⁊ in suā ditionē redegit. Qualiter aut̄ rex ludouic⁹ auduit baldwinū regē ꝓstātinopolitanū obsessum a barbaris ꝓstātinopolis ⁊ gētibus armoꝝ ⁊ magna quātitate pecunie. ⁊ ꝓpter hoc baldwin⁹ sibi et matri eius largit⁹ est coronā spineā quā in sua capella regia habet dictū est supra.

Rex fracie Ludouicus anno dñi. M. ccxl viij. assūpta cruce et quadam graui infirmitate liberat⁹ ꝓcipatione terre lē cū multis baronib⁹ iter trāsmarinū arripuit. Et cū eo ex ciuitate parisius exiēt venerabilis addo tusculan⁹ ep̄us cardinal⁹ legatus apostolice sedis. Et duo fratres germani eiusdē regis. s. dñs Robert⁹ attrebatēsis: ⁊ dño karol⁹ andegauē sis comes. ⁊ multi alij regni barones. Veniēsq̄ ad aquas mortuas: vbi classim suā parari fecerat in festo .b. bartholomei intrauit mare. Recedēsq̄ a portu nauigās duce domino pauloañ festū .b. matheī in cypro apud nimotiū ap̄plicuit. Sz q̄ galee sue ac cetera classis cū balistarijs ⁊ peditub⁹ suis nondū aduenerat: ꝓpter hyemis iniurias in cypro vsq̄ ad pascale tēpus expectauit. Quo medio tēpore rex ⁊ oēs nobiles illius regni cōtra saracenos crucis signaculū acceperūt. Eodē tpe soldan⁹ babilonie: qui admiradēdas christianoꝝ terras magnū exercitū cōgregauerat: audito de aduētu regis francoꝝ cōsiliū renouauit ⁊ in egyptū rediēs alexandriā ⁊ damiatā victualibus ⁊ bellatoribꝫ munire ꝓcepit. Eodē aut̄ hyeme multi de exercitu francoꝝ crassante epidimia defuncti sunt. s. Ep̄s belnacēsis ⁊ comes mōtisfortis ⁊ comes vindocinēsis. Willelm⁹ de melleto. ⁊ willelm⁹ de barris ⁊ alij comites ⁊ populares: quoꝝ estimat̄ numerus vsq̄ ad mille. rl. Et eo tpe cū rex esset i cypro recepit literas a pncipe magno tartaroꝝ ocaday de cōuersione ad fidē imp̄atoꝝ tartaroꝝ. vt dictum ē supra in vltimis. §. capituli ꝓcedentis. Dū etiā esset rex i cypro rex armenie audito eⁱ⁹ aduentu. solēnes nūcios cū regalib⁹ ornatib⁹ ad eū misit se offerens ei⁹ voluntati. Cū aut̄ rex audiret inter dictū regē ⁊ antiochenū pncipē esse discordiā. q̄ plurimū christianitati esset dānosa: ad vtrūq̄ ipsoꝝ milit nūcios. egit q̄ cum eis vt inter se treugā ꝑ duos annos faceret. Militeq̄ pncipi antiochie secretos balistarios ꝓpter turchoim̄nos: q̄ ei⁹ fines grauit infestabāt. Hijs diebꝫ capti sūt quidā q̄ cōfessi sūt se ⁊ alios plures missos a soldano babilonie. vt q̄cunq̄ mō possent regē ⁊ ei⁹ pncipes veneni maleficio enecarēt. Audierat n. soldan⁹ babilonie ei⁹ aduentū in cypr̄ vñ sibi ⁊ suo regno vehemēter timebat. Et ob hanc cām nūllis ē cibꝫ modis alapie soldanū (q̄ sibi inimicabat') recōciliare. Qui ei⁹ agnoscēs versutias ipsi⁹ p̄uilliōes cōtinebat. Ob quoꝝ etiā cōcordiā caliph⁹ baldacēsis ⁊ fenes de mōte nūcios suos ad vtrosq̄ destinauerūt. ꝑ minime potuerūt. Quare indignat⁹ soldan⁹ babilonie: vrbes chamele q̄ soldani erat alapie ꝑ gētes suas fecit obsideri: ⁊ ipse damascū se cōtulit. Soldan⁹ aūt alapie audito vrbē obsessā collecto exercitu ꝓpabat. vt obsidionē solueret. Sz caliphi nūcij instabāt. vt iter se ꝓponeret: ꝓponēs eis pericula q̄ instabāt gēti saracenoꝝ ex eoꝝ discordia ꝓpter exercitū xp̄ianoꝝ q̄ ꝑ regē frācoꝝ potentissimū congregabat in cypro. Sz ille verbū pacis nullaten⁹ admittere voluit q̄bus in ei⁹ terra babilonic⁹ motaret exercit⁹ ꝑ asserebat. p̄cul dubio die sequēti secū pugnaturū. vñ victi nūcij cōsiderātes quātū esset periculū: si duo potentissimi exercit⁹ iter se cōmitterēt bellū: tātū apud duces exercitus instituerūt. q̄ babilonic⁹ exercit⁹ obsidionē solutā ad ꝓpria remearet. Inter hec aut̄ magist⁹ milicie templi⁹ marescall⁹ hospitalis scripserāt regi frācoꝝ q̄ soldan⁹ babilonie cū magno exercitu erat i damasco. vñ timebāt. ne iopē vel cesareā vellet obsidere. Post hoc nō multū dieb⁹ elapsis nūtificauit iterū magister dcō regi ꝑ literas. q̄ soldan⁹ babilonie ꝑ quēdā suū admiratū fecerat eū rogari vt de intētione dñi regis eū certificaret qⁱ libēter soldan⁹ cum eo pacē hēre vellet. Quod rex valde molestē tulit. ex eo q̄ publice dicebat' q̄ soldan⁹ dictū admirati ad dicti magistri petitionē ad eū miserat. Quare mādauit eidē magistro. ne tales nūcios decetero absq̄ suo mādato spāli reciperet. aut colloquiū decetero hēre ꝑsumeret. ꝑsertim quia

archi ex hocipso poterāt ꝑsumē quō ꝯ xp̃ianos talia tractarent: qz frācoꝝ regē vinho infenosē estimarēt. Interea misit dñs rex patriarchā hierosolimitanū ꝙ rēpm soꝛsionēseu ꝙ conestabularū suū in achō. ꝓ valle ꝙ marinarijs cōducēdis: ꝙ sedāda discordia ꝙ inter baulus regni cypri ꝙ venetos erat exorta. Sed ꝙ inter pisanos ꝙ ianuēses ēt valde periculū sa interuenit dissēsio. Igit̄ ꝙ venerāt dño adunāte ad tēpus. Hac sopita dissensionib⁹ cōducerūt nauigia sufficiēcia ad populū adducēdū. ꝙ ꝓspera vsi tēpestate ad portū inoꝛi venerūt in cypꝝ. Suapuenerunt ēt galee ꝙ naues de insulis ꝙ ꝓ diuersa byemauerāt locis quib⁹ erat ꝙplus crucē signatoꝝ valde magn⁹: ꝙ ex diuersis regionib⁹ regē fuerat secutus. Iraqz die subbati post aſcēsionē dñi. postq̄ dño rex cū oi exercitu nauē aſcēderat. publicatū ē ꝙ versus egyptū dirigerēt gressum suum ad damiatā vbē dei adiutorio obsessurā. Dātes igit̄ ve la vētis versus egyptū cursum dirigebāt: ꝑ ventis agitati ꝓcellis iactati sūt. ꝓpe papbū cypri vrbē. ꝑ cū nō potuisset ibi applicare. redire inotū vñ recesserāt sūt coacti. vbi aliquib⁹ steterūt diebꝰ. Quo tpe applicuerūt illuc duz burgēdie ꝙ ꝓceꝑ achaie: ꝙ ī ꝓtib⁹ romāie remanerāt. Postremo aptatis oībꝰ itez se mari exponētes ꝓspero vsi vē to. die sequēti apparuit illis terra egypti ꝙ post paululū ci uitas damiate. Anchoꝛantes igit̄ vasa aliq̄diu steterunt inoti. Videbāt enī litora tam eoꝝ ꝙ ꝑdrū saracenoꝝ plena. Insup ꝙ muli ostiū nauib⁹ refertum ad nostroꝝ erā sitā impediēdū. Sequēti igit̄ mane xp̃ianis intrādis ī vasis puis: ꝙ in insula cypri fabricata fuerāt: armati appropinq̄uerūt ad terrā: ac ꝓrecti cūpeis q̄dā in aquā desceⁿderūt atqz hostes virūter inuadētes repulerūt a ripa. adeo vt reliq̄ naues sine difficultate applicātes ad terrā: hostes ꝙ defendē litora conabant: multi occisis ꝙ vulneratis fugauerūt. In hoc quidez cōflictu aliq̄ de maioꝛib⁹ eoꝝ ceciderūt vicz damiate capitane⁹: ꝙ duo alij admirate. Soldan⁹ aūt egypti ibi ꝑsens nō exiit: qz ꝙ quodā loco ꝙ a damiata ꝙ vnā dietā distabat. gram lignebat infirmitate. Christiani aūt tota die illā loco in ꝙ pugnauerāt steterūt. Sequēti vero die arma ꝙ bellicos apparatus deponētes ciuitati appropinq̄uerūt. Cūqz rex cū ceteris principib⁹ de mō obsidēdi vrbē tractarent. Saraceni: qui erāt ī vrbe diuina ꝓtate ꝓteriti. tā eqtes: q̄ pedites desperātes: ciuitatē illā ꝑ nostros posse defendē clam illa nocte relicta ciuitate fugerūt: atqz ignē in multis locis vrbis ponētes. vt vrbē xp̃ianis inutilē relinquerēt. dimiserunt. Quo ꝓcepto nostri ꝓtin mirati sūt hostiū fugā. ꝙ ꝙ sine vllatu ciuitatē relinquerēt. Qua re dolū in fuga estimantes. noluerūt statim fugientes seq̄ nec vrbē introire: si nō tis castris trāsierūt pontē: quē de manib⁹ fabricauerāt saraceni. Quo scō dño rex electis q̄busdā de exercitu expeditissimis mādauit vt vrbē ingrederent. Ipse vero arma ri fecit exercitū. vt si infra vrbē locate essent insidie a nris citi⁹ posset his quos ꝑmiserat exercit⁹ maior subuenire.

Intrātes igit̄ nri vrbē totaliter vacuā inuenētes. regi ꝙ legato nūciauerūt. Quiletati ac dño gias referētes vrbē ingressi sūt. In q̄ ꝓter illa: q̄ ab igne cōsumpta fuerāt multa victualia inuenerūt. multa ꝓterea q̄ ad ceteros vsus exercitui ꝑderāt. Iraqz extincto igne atqz emūdata vrbe. tu min⁹ legat⁹ cū patriarcha hierosolimitano machomeriā recōciliauit. atqz reddit̄ ibi de cōcessis bñficijs dño deo ꝙ gr̄ām actionib⁹: ibi ꝑne regē honorē bñssime ꝓgis missa celebrata ē. Capta est ciuitas damiata scō a xp̃ianis duce frācoꝝ rege illustrissimo Ludouico. Anno dñi. M. ccxl viij. die octaua post festū trinitat̄. Mālitqz ibi dñs rex cū toto exercitu ꝙ totā illā estatē. Nō. n. ei cōsulebat ꝙ ad vlteriora ꝓcederet ꝓ hostes: ꝓpter fluuiū: q̄ illo tpe debebat mundare. qz alias xp̃ian⁹ exercit⁹ in illis ꝓhibo irrepabile dānū ab aq̄s inundātib⁹ fuerat passus. Eodē ano circa festū ioh. baptiste dñs alfōsus comes pictauēsis frater dñi regis ludouici iter trāsmarinū aggressus: cū multitudine bellatoꝝ applicuit damiatā.

Trāscursa estate do .§.ii.

min⁹ rex illustris ludouic⁹ de cōsilio suoꝝ ꝓuocato trānavali ꝙ terrestri exercitu .xx. die nouēbris ꝑ hostes crucis damiata egressus ē. atqz nō lōge a villa q̄dā ꝙ massera vocat. ꝑ agarenoꝝ castra ꝙ ipe castra locauit: ꝙ iuxta bellum disponēt cū suis magna maturitate tractabat. Fiebāt intersiter nros ꝙ hostes quotidie q̄libet ꝓlia. ex q̄b⁹ semper nostri fugat̄ hostib⁹ supiores redde bant. Quib⁹ die b⁹ soldan⁹ miserā finiuit vitā. Hz i infirmitate posit⁹ sūt ꝓferat filio (q̄ tūc ꝓpis ad cōducēda auxilia ad orientē ꝓfect⁹ fuerat.) vt oīa mota ꝓposita redirēt ī egyptū. Monitis ꝙ toci⁹ exercit⁹ curā necnō ꝙ egypti vniuim cōmiserat cuidā de admirat̄ viro strenuo ꝙ fidelissimo noie farcadino. Rex igit̄ cū suis cū ꝓcligē ꝑ hostes deliberasset oīno. nō trā ad eos patebat accēs⁹ ꝓpter quoddā brachium fluuiⁱ nili q̄ inter vtrūq⁹ erat exercitū. q̄ ꝓpter aq̄m ꝓfunditatē loco illo nō erat vadabilis. Cūqz aliq̄diu ibi sctisset exerat⁹ ac multis modis trāsiuū ꝛeptassent. necdū ꝓtūc ad eos pateret accessus: ꝙ quendā captiuū nīs ꝛ capitaneis notificatū ē. q̄ q̄dā loc⁹ erat nō lōge a nostris castr̄ in q̄ sine periculo fluuⁱ poterat trāsuadari. Igit̄ die carnisꝓuij sequētes deducūt⁹ cōductore. ꝛ venerūt ad locū ordinat̄. Eni rei militaris disciplinā acie ꝛ. ī dni noie flumē trāsire ceperāt: nō tū sine difficultate. Nāz in aliq̄ aq̄s natare oportebat. Attamē sine dño tot⁹ trānsiit exercit⁹. Postq̄ nostri trānsito fluuio iā sine difficultate man⁹ cū hostib⁹ cōferre poterāt. versus castra eoꝝ iter arripiūt: oia igne ꝙ ferro cōsumētes. Nā effract̄ quibusdā casalib⁹ q̄ supra nili fluuiū sita erāt: nec etati nec sexui pepercerūt. Progredientesq⁹ vltra cū ꝓte exercit⁹ cū saracenis q̄ nostris viriliter occurrerūt cōflictū habuerūt. Qui b⁹ in fugā versi: multos ex illis occiderūt inter quos q̄dā loruⁿ capitane⁹ occubuit. Cū aūt de hostib⁹ iā plenā haberē victoriā crederēt. acies nostroꝝ se incōsulte dirigētes: vniuersam illā regionē lustrare ceperūt. Saraceni aūt perpendentes de illoꝝ incōsulto ꝓcessu. videntes nostroꝝ acies hincinde dissipatas ꝛesumpt̄ viribꝰ irruerūt in nostros tāta insultia vt pene in fugā verterent̄. Resistebāt tamē vt poterāt cū vndiq⁹ ab hostib⁹ ꝑmerent̄ ꝙ de eis fieret strages horribilis. multe nobilū ꝙ baroꝝ: q̄ vexillā regiū sequebant̄. Inter q̄s dño attrebatēsis comes dñi regis frater ibidē ꝙ credit̄ occisus ē. Nā ab illa die nūq⁹ cōparuit viuens. Duravit vsq⁹ ad horā nonā conflictus ꝙ christianoꝝ strages. Circa vesperā nostri. vt poterant in simul coeuntes ac receptui canētes se ad quendaz locū etiā inuit̄ hostib⁹ reducētes castra locauerūt. Quie scētes aūt aliquib⁹ diebꝰ inuenerunt se maxima recepisse dāna in hominib⁹ ꝙ in equis: q̄ ex magna parte perierūt. Nihilomin⁹ tamē cū se ad resistendū hostib⁹ pararēt: subito hostes fideiq̄ ex victoria animosiores effecti erāt. tāto impetu nostroꝝ castra aggressi sunt: vt pene ab eis castra expugnarent̄. tamē nostri cū sic ab hostib⁹ premerentur. vndiq⁹ eruptione facta hostes aggressi repulerūt: magna illoꝝ multitudine interfecta. Cū aūt deo sic permittēte nostroꝝ ira attenuatos esset exercitus. ꝙ illis bellatorū subsidiū optimū armoꝝ genus contra saracenos taliter defecisset. nō videbatur vltra ꝓcedendū: sed erat quotidie cōsiliū q̄ anteq̄ soldani filius rediret: qui cū infinita illius gētis multitudine in proximo aduēturus dicebatur: damiatā nostroꝝ copie que supererant reme neret. Sed gallicana militia indignū ducens dare hostib⁹ tergā: vltra procedendū censebat. Cūqz super hoc disputaretur. nec quid eligendū esset deliberarēt. subito cum illa multitudine soldani filⁱ supervenit. Qui audītis nostros superiori bello attenuatos. habito suoꝝ cōsilio nostros aggredi statuit. Nostroꝝ aūtem de die in die deteriorabatur conditio. atqz illic ira ta diuinitate omnia in

contrarium succedebant. Nam pestis castra illoꝝ inua-
sit eam in hominibus q̄ in equis.ita vt non solū diminu-
tas: sed consumptas videretur exercitus. Accedebat au
rem ad miserianī cumulum .q̄ tanta erat in castris fames
vt humana inferioris manus non possent sustentari. Nā
paulante hostes qui cum galeis eorum ꝛ vasis alijs flu-
men occupauerant duas cauernas successiue ceperūt: no
strisq; omnibus qui eas cōducebant interfectis. His igitur
incōmodis arctatos intolerabilis necessitas coegit illos (si
deus permisisset) damiatā afflictum exercitum reducere
Quinta igitur die apulis cum essent in itinere redeundi,
soldanus cum omni illa sua multitudine nostros aggredi-
tur. Qui infirmitatibus fame: lassitudine diminuti mini-
me valentes resistere: omnes permissione diuina in manꝰ
hostium inciderūt. Adeo plaga illa generalis extitit. vt de
illa populorum multitudine vix pauci euaderent: qui nō oc-
ciderentur gladijs: aut impiorum vinculis aligarent. Qꝫ
ꝑ pius ille ꝛ illustris rex Ludouicus francoꝝ cum duobꝰ
fratribus suis karolo ꝛ alfonso captus in manus hostium
deuenit. Itaq; per tertiam nemo penitus euasit: qꝫ oēs
capti sunt ꝛ carceribus mancipati nō sine strage nostroꝝ
infinita. Sed hi qui per fluuiū versus damiatam reuerte
bantur. quoꝝ maxima pars egrotantiū ꝛ debilium erat:
aut capti aut occisi: aut ignibus cōbusti sunt. Nam sara-
cени in primo aggressu ignem in galeis nostris posuerunt.
Postera vero die cum dominus rex in carcere teneret ꝛ
ab infidelibus satis humane tractaretur. Soldanus illi
de treugis requiri fecit petens vt statim damiatā vrbem
redderet. quod si non fieret: tam eum q̄ suos omēs quos
tenebat captiuos gladio interiret. Ad vltimū inter eos
pactis intervenientibus ita cōclusum est. vt dominus rex
damiatā soldano restitueret cum omnibꝰ rebus ibi moen
tis. Insuper ꝛ octo milia bizantiorum saracenatoꝝ ꝑ dā
na ꝛ impensis: quas soldanus fecerat. Ipse vero Solda
nus pro parte sua debebat dictū regem cū omnibus chri
stianis: quos ceperant saraceni a tempore: quo exercitus
christianoꝝ intrauerat egyptum relaxare. Insup ꝛ oēs
alios captiuos christianos vndecunq; essent sub potesta
te saracenoꝝ a tempore: quo imperator Fredericus secū
duas cum illis fecit treugā. Ad seruandū igitur ea bincin-
de prestitis iuramentis. Cū soldano cum suis iam ad re-
cipiendā vrbem damiatā veniret idem soldanus coniu-
ratibus contra eū suis in via occisus est: atq; cuꝫ eo mul
titudo magna suorum: qui illū defendere auſi fuerant cuꝫ
eo pariter interemerunt. Interfecto igitur soldano. hi qui
ea coniuratione principales fuerūt armati ad regis tento
rium venerūt cum auſsentate verboꝝ. petentes vt iusta
pacta: que cum soldano firmauerat sine mora damiata il-
lis redderet. Rex igitur cum de retinenda damiata om-
nino desperaret ꝛ maxime cum si non redderet: sibi ꝛ toꝛ
populis viris certus instaret interitus. Habito suorum cō-
silio. pacta que vino soldano firmauerat de reddenda ci-
uitate cuꝫ dictis admiratis firmant. Itaq; statuta die ci
uitatem admirati receperūt. Qua recepta statim domi-
num regē ac fratres suos deinde omnes alios barones re
gni francie ꝛ cypri ꝛ hierusalem liberauerūt. Et hic no
tandum q̄ cum soldanus a rege exegisset iuramentū ꝑ
pactis obseruandis sub tali forma q̄ in casu q̄ illa nō ser
uaret: intelligeretur fidem christi abnegasse. nunq; rex ac
quieſcere tali forme iuramenti voluit: etiam etsi soldanus
minaretur ei interitū. Et cum religiosi ꝛ periti vari q̄ erāt
in consilio suo ei consulerent ac persuaderent q̄ licite po-
terat eo modo iurare sine peccato aliquo. Respondit eis
q̄ ita bene bat verbum abnegationis fidei: q̄ nullomo-
do pateretur mens eius talia dicere. Per alium demum
modum ab eo recepit Soldanus iuramentū: in quo osten-
ditur deuotio regis ꝛ constantia ad fidem christi.

His igitur rite per- .§.iii.

actis dominus rex cū residuo exercitus de egypto recessit
dimisit tamē quosdā qui ceteros captiuos qui ꝑ egyptū
tenebantur reciperent: ꝛ ad rerū custodiā quas in egyptū
dimiserant. Nam deficientibus nauibꝰ multa sunt coacti
christiani dimittere. ſmachinas arma: equos ꝛ alijs bel-
licos apparatus. Sed infidelis populus ꝛ profanus con-
tra id quod promiserant ꝛ fm ꝓfessionis sue superstitio-
nem iuramēto firmauerāt: contra venientes de captiuis
reddēdis nullatenus seruauerūt. Nā de captiuis christi
anis qui plusq̄ .cc. milia erant nō restituerūt nuncijs regis
nisi quadringentos. de ceteris rebus nihil penitus restituere
re voluerūt q̄mmo ꝛ quod detestabilius fuit quosdā de
ctos iuuenes xpianos reducēdo ad victimā ꝛ eis xpianꝰ
tibus aut fidē negarent aut eoꝝ gladijs interirent: multi in
bedles ꝛ fragiles legem illā abhominabilem machometi
profitēdo fidē negarunt. Ceteri vt athlete fortissimi in cō
fessione vere fidei perfectēres: coronam martirij percipere
meruerūt. Rex autem francoꝝ post initas ꝛ firmatas
treugas cū saracenis. cum sperāret christianos in his ciui
tatibus q̄s tenebāt in syria secure remanere: de reditu suo
in occidentē ordinare cepit. Sed maior pars militie tem-
pli ꝛ hospitalis ꝛ baronū qui cōditiones temporum ꝛ pa-
trie illius magis nouerant: asserebant post recessum eius
saracenos nullomō pacta de treugis seruaturos. cum in
eius plenitudine contra iuramēta sua venientes dictas treu-
gas iam fregissent: nec fm pacta liberassent captiuos: nec
res in egypto dimissas restituere voluissent. Quare ꝛcla
bant rege recedēte terras illas ac ciuitates ꝛ munitiones
que in regno hierosolē adhuc christiani tenebāt: cum cui
dēti periculo remanere. matie cū in statu tam debili post ac
cepto in egyptū incōmodo christianoꝝ conditio remane
ret. Asserebāt eū regressum iterū dari occasio accepta dā
na reparī: cum inter paganos discordia magna vigeret.
Nā post recessum christianoꝝ de egypto. Soldanꝰ de
alapia cōtra egyptios bella restaurās. damascū ciuitatem
nobilē iam ceperat: ac in egyptū cum suis sibi parabat descē
dere. vt regione illā que sine rectore tunc esse videbatur:
sue subijceret ditioni. His igitur rex auditis cōtra suoꝝ
consilia deliberauit suū retardare reditum ꝛ in syria ꝑ spa
cium aliqꝫ remanere. Sed duos germanos suos. karo-
lum ꝛ alfonsum remisit in francia ad custodiā regni. Acta
sunt hec anno dñi .M.cc.l. regni vero ei⁹ anno .xviij. Re-
mānsit itaq; rex protunc in syria nec otiosus. Nā munitio-
nes ꝛ castra multa in syria restaurauit muris: ꝛ victualī-
bus munijt. Timebat enī ne turchi in syriā descenderēt

Volēs autē pater misericordiarū deꝰ in sancto suo mi
rabilē ostendere pugilē fidei. ipsum regē tradidit in manꝰ
bus impiorū. vt mirabilior appareret patientia: fides ꝛ cha
ritas eius. Cū enim per nauim propinquā facile euadere
potuisset spōtanee tamen se reddidit: vt occasione sui suū
populū liberaret. Duꝫ autem liberatus a carcere in syria
mansit. multos saracenos ad fidē christi conuertit: christi
anos redimi fecit. Et cum circa sydonē multa corpa chri
stianoꝝ occisoꝝ inuenisset. iam fetida ꝛ partim a bestijs
lacerata. Hec propriis manibꝰ cum aliquotis de suis ad-
intonoꝛ qui vix illoꝝ fetorē sustinere poterant: recollegit
ꝛ tradidit ecclesiastice sepulture humiliter ꝛ deuote. De
mum audita morte matris de consilio suoꝝ redire in fran
ciam disposuit. Et dum esset in mari tercianocte prope
diluculum ad ripē seu terre linguam nauis deferens re-
gē bina impulsione tamfortiter est collisa. q̄ a naui. ꝛ alijs
submergenda protinus crederet. Tanta igitur concussio
ne perterriti ꝛ excitati. sacerdotes ꝛ alij sanctum regē inue
nerunt cōtā sancto corpore christi tantem. Et fuit om-
niam firma fides: q̄ eius meritis ꝛ precibus omnipotens
deus eos a periculo mortis liberasset.

Sed vt de sancta .§.iiii.

cōuersatione eius aliq̄ referamus. ꝑpter quod mento sedes apostolica ꝓ bonitatis octauū sanctorū catbalogo ascripsit seu canonizauit. Sciendū ꝙ vt dicit in eius historia. Hic diuina se protegere gratia nouit sentire letalis criminis contagiū plebetur. Et apte valeat ad de eo dici. Nō est inuētus similis illi q̄ coluerunt legē excelsi in tanta dignitate honoris ꝙ opulētia. Prouidētia ꝺo matris ꝙ procerū ne tā nobile regni successiōe careret. vxore duxit. De q̄ sole ꝓā sobolē generosā vt sanct⁹ studuit educare ad amore dei ꝙ cōtemptū mūdi ꝙ cognitionē sui saluatorꝺ monitis ꝙ exēplis. Et q̄ sibi secreto vacare poterat eos psonaliter visitās ꝙ de eoꝝ pfectu requirēs: velut alter tobias dabat eis monita salutis. docēs eos super oīa deū diligere ꝙ a vicijs ingiter abstinere. Setta quoq; de rosis aut alios capellos eos portare i festis ferijs ꝓ hidebat: ob reuerentiā corone spinee dñi saluatoris capiti eius inpositā. Et qz sciebat ꝙ in delitijs caillitas nō diutius poterat ꝙ in honoribꝰ solet humilitas periclitari. Jō subiectati aiaꝝ dedit misericordie ꝙ humilitati. Ab imis vsq; mūdi carnis ꝙ diaboli se custodiēs ꝙ exēplo apostoli corp⁹ suū castigans. multiplicater spiritui seruire cogitabat. Multo enī tēpore ciliciū vebat ad carnē. ꝙ quandoq; ꝓpter debilitatē corporis nimiā hoc dimittebat ad instā ꝓprij cōfessoris. ꝙ tūc volebat q̄ idē cōfessor in recōpensationē hui⁹ ꝓio qualibet die .xl. solidos parisiensis secreto pauꝑib⁹ erogaret. Jeiunabat itaq; omī tēpore sextis ferijs ꝙ maxime in aduētu ꝙ ꝺragesima. ꝙ his diebus a fructibꝰ ꝙ piscibꝰ abstinebat. laboribꝰ vigilijs ꝙ orationibus ꝙ alijs secretis abstinēqꝫ se affligēs. Dum vāta tum decoꝝ humilitas adeo refulgebat in eo. vt quāto maior erat: velut alter ꝺauid tāto humil⁹ se gerebat: ꝙ coā deo in oculis suis vilior apparebat. Quolibet sabbato cōfiteretur in loco secretissimo quotundā pauperū ablucre pedes ꝓpijs manibꝰ. ꝙ deinde extergē ac ꝓpio ore osculari: similiter in manibꝰ singulorū certā pecuniā tribuēdo. Diuersis etiā cenis virginū pauperū quas in cena sua omni die reficiebant abūde. ꝙ in vigilijs solēnibus ac quibusdā certis diebꝰ ꝓ anniū .cc. pauꝑibus anteqū ipse comederet manu ꝓpria fercula ministrabat. Ipse enī in prādio semꝑ ꝙ cena prope se tres senes de cibis apositis ꝺbantiane manebat. Et aliq̄n scutellas ꝙ cibos suos quos dulciꝰ pauperes manibꝰ cōtrectauerāt precipue offas quaslibenter comedebat. vt iterū inde gustaret ante se eas portari precepit. dulciū pauperē in suis pauꝑibus venerādo: de q̄rū reliquijs sic cōedere nō horrebat: Scarlato seu burneto vel viridi vel alia veste pōposa vti nolebat. nec pelliꝫ aut ꝑcio minū sumptuosis maxime postq̄ de ꝓbis rāsmarinis redijt prima vice. Dilationes fidei arderi desiderio capiebat. vnde tanq̄ zelator fidei cū cōcilium fuit celebratū lugduni ꝓ Jnno.iij. cōtra fredericū sēm imperatorē vsitās papā obruit se ꝙ regnū in aduersoū ecclesie ꝙ sui contra ipsum imperatorē ꝙ omnes aduersarios ecclesie. Hic etiā fieri fecit edictū contra blasfemātes nomē domini vel virginis gloriose. adq̄nēs penā ignitis cauteriꝫ in frōte huiꝰ trāsgressoris imponēdā. Et cū semel quidā sim se culū generosū in hoc vicij lapsus fuit. denunciatus in iudicio multiq̄ pro eo apud regē intercederēt. vt pena illa in alterā cōmutaret. attenta nobilitate eius. nec quāq̄ acquiescit dicēs. Ego ꝓ gratia reputarē mihi. vt tale signū in fronte mea ponerē. dūmodo tantū scel⁹ de regno meo eximerē. Duella nunq̄ pmisit cū hoc sit ꝓhibitū lege diuina. ꝙ nō sit aliud q̄ deū temptare. Ulcerōsū hospitale quoddā. lepro sum quendā horribiliter facie deturpatū vidit: cui seruiuit ꝓnigēs ei cibū manibꝰ suis. Reuersus autē de syria in frāciam ineffabili gaudio ē receptus. Et extūc feruētius ꝓfitiens de virtute in virtutē ad ommodā vite perfectionē puenit. Et cū ab infantia secum creuerit miseratio. extūc ruideīus sup afflictos pauꝑes pia gestās viscera. necessitatibꝰ oim. put cōmode poterat succurrēdo. Tūc enim cepit fundare hospitales domos pauperū: religiosoꝝ edificare monasteria ꝙ in quorūꝺ regni partibꝰ indigētibꝰ ammodū pecunias erogare. Multos cōuentus predicatorū ꝙ minorum fundauit ex voto.

Dolet certū tēpus illustris rex Ludouic⁹ zelo fidei accēsus reuersus ē in syriā cōtra inimicos crucis cruciatus magno apparatu. Sed paulopost infirmat⁹ ad mortē. cōbus sacramēts ecclesie deuote assūptis. suū dño spiritū cōmēdauit. Relatū ē aūt corp⁹ ei⁹ parisiꝰ atq; cum summo honore sepultū miraculis cbeuulcando.

Nec omittēda ēmi .§.v.

ra deceptio ꝺyabeli. Postq̄ fideles fuerūt ꝓ saracenos i egypto rebellari. vt victis ē. Nā anno sequēti nescit⁹ quo iudicio decepti. oēs fere pastores de frācia adunatē congregant: ac duce quodā (quē magistrū eoꝝ vocabāt) ꝺcebāt ꝙ angelū illis sore relatū. ꝙ passionis terra de paganoꝝ manibꝰ debebat liberari ꝓprimo. Qui i magnā multitudinē coactes sub specie seruoꝝ ꝙ zeli iusticie: nacie clericos psequebant ꝙ religiosoꝝ. eoꝝ facinora detestabilia ꝺcebāt. Nā matrimonia ꝺiungebāt ꝙ ꝺiungebāt ad libitū. Peccata cōmissa ꝙ etiā cōmittēda dimittebāt. Et quidā eoꝝ ad modū ep̄oꝝ ensēs portabāt: q̄ benedictionē populo ꝺabāt. Pro cōfessis aūt mitra culis apeniebāt ecclesias. cāpanas pulsabāt. dicētes se angelicas hīe visiones ꝙ supnoꝝ ciuiū colloquijs frui. Cui cū illis a clero ꝺicerēt. in eos tanq̄ in malefactores debebiebāt: illos vsq; ad sanguinē psequebant. Nā aureolinis carnoti ꝓp alia loca. vñ habebāt trāsitū plures clericos ꝙ laycos occiderūt ꝺicētes eis. Magister aūt eoꝝ cū ꝺcturus veniret. cū sua multitudine passus ꝓmo rediens psequi fecit. eos bonis omib⁹ spoliādo. libros illoꝝ ꝺburēdo. Quoꝝ ibi plura enormia ꝓpetrasset. recessit. Quos cedētes psecuti sunt eū ciues. atq; iter villā nouā ꝙ mostemer illi inuenīētes: cū multis ex suis occiderūt. Quo mortuo ceteri hac illucq; dispersi sūt. multis etiā ex eis occisis: Aliq̄ etiā eoꝝ ꝓpter maleficia q̄ ꝓpetrauerāt sunt suspēsi. ꝙ sic eoꝝ cōuenticula euanuerunt.

Capitulū.x.

Jnctus Eadmund⁹

cātuariensis archiepūs anno dñi. M.ccl.vij.

Fuit ab Jnno.iij. canonizat⁹. q̄ nō multo ante ad dñm migrauerat. Vir vtiq; mire sanctitat⁹ ꝙ magne sapie. Hic. vt refert vincē. spe. hist. li. xxxij. ex gestis eius ex albēdonie anglie villa originē duxit. Jn cui⁹ carne florida virginitat⁹ floꝛē illibatū ꝓpetuo de⁹ ꝓmanserū edocuit. q̄ cū supra morē cōiter nascētium felicibꝰ auspicijs ex sue matris vtero segregauit. Egressus enī de cella sue natiuitat⁹ ita mūdus ꝙ immunis a cōi corruptiōis hūane contagio velut si mori ī syndone mūdissima nullā contraxisset maculā cōmīs de cētero. Hūc igit̄ mat̄ in baptismo Eadmundū vocauit. a mūdicia nūcupandū cēsuit. Mater ipsa mabilia vocabat: p̄r aūt edward⁹. Qui de ꝑsensu puericie seclo valefecit post tres filios. et ea susceptos: ꝙ quodā mōasterio sub hīru regulari vitā felicit⁹ ꝓfessus est. Mater Eadmundi ꝓtute nō iferiora cogitatiōi femine masculinū animū inseruit ꝙ i seclo nō seculariter viuēs carnis illecebras a se viriliter penit⁹ amputauit. Vigilias nocturnū albēdonie fere singulis noctibꝰ frequētare ꝓfecerat. et armis mūrie cōmētie cōgruis se induit. cilicio vicꝫ ad carnē ꝓtecto ꝙ lorica ferrea. suppositi. vt indumēto ꝓ losū premēte ferro pl⁹ pūgeret carnē ipsam. Intra loricā ꝺo duo lamine ferree erāt ad mat⁹ suppliciū: q̄rū mat̄ nocte vnos filios fecit bēdes eadmundi vicꝫ ac robertum.

Ab his ꝙ puertie primordijs eadmund⁹ tam religiose nutriebat⁹ materna sollicitudine: vt extūc ab ea informare

tur ieiuniijs ⁊ oōnibo adule⁹ insistē. Hinc mat vt sertas vitro ferias i pane ⁊ aq̄ iuuarent dedit ⁊ p milit munuscula. vt parsimonie saluaret, ob fulcitus ei⁹ alio arte scā plātaret. Cū aūt mitteret eū ⁊ fratrē sub pauli⁹. vt liberalib⁹ imbuerent studijs. modicā pecunie sūmā dedit eis dicens. Si mat̄nā vt bonos decet filios institōne fuauerit, cōsti tue i dño q̄ i oibus ipe. paulo: munific⁹ vobis erit. Duo quoq; dedit eis calcia. papiēs eis vt sup nudo se eis vesti rēt bus i ebdomada aut ter. Timebat em̄ ne posthīs ad annos discretiōis attigerēt p deneza vicioz. ad abrupta volupt̄as incederēt. nōq; rudes i arte bellādi familiarē eni dimit. Ipa ēnā eadmodo quē velut sātatis ei⁹ pscia ceteris plus dilexit. dū staderet pauli⁹ icū pānis suis lineo cilicio ēnā mittē cōsuescit. Itaq; tā deo q̄ matri sue placere studuit q oēm a se lenitatē resecans. oio choreis alisq; ludicris atq; spectaculis se subtraxit. Diebus quoq; dñicis ⁊ festiuis iuxta monita matris anteq̄ cōederet vnū psalterū ex integro psalle cōsuevit. Et q̄m em̄ nūtissim⁹ dñi to nis visceribo auctosē vite diligē studuit. ipe i forma pueri li puero se voluit demōstrare. Cū em̄ pratū quoddā spaciōsi cū ceteris coetaneis inuitātibus cōsensisset ingredi. ab ipsoū tū comitatu se celeri⁹ subtraxit: ne p̄scie sue panitere vel magis puerilibus vel ociosis p̄monibo cōtingēt maculari. Dū incederet solitar⁹ sacris meditationibus intētus. apparuit illi puer cādore niueo nitid⁹ ⁊ colore roseo rubicund⁹: q̄ velut a sumo celi cardine vilapsus subito sic cū pue⁹ allocut⁹ ē officiosissime salutādo. Salue dilecte mi. Qui cū audisset vt puer i sm̄one ignoti pueri mirat⁹ ē. Quē cū ille panefactā ⁊ belle tātes p̄spicēt. ipm alloquēs q̄siuit si ei vel tenuit nos⁹ esset. Ille simplicitatis colūbine simplici sm̄one rūdēs. Nullā inq̄t teneo notitiā tui: neq; vtpoto tui mei. Adiecit puer. Quo sum tibi ita incognit⁹. p̄sertim cū i scolis ad lat⁹ tuū sedeā ⁊ tibi q̄dq; foeris sociat⁹ tibi fuerim. Deide adduxit. In facie mea aspice. ⁊ quid i meo fronte scriptū sit aduerte sedul⁹ toto corde. Qō cū sesset scriptū legit in ea litteris celestibo Hiesus nazaren⁹. Qui statim qō viderat ei retulit: ⁊ ab ipo. ptim⁹ audiuit. Hoc ē nomē meū: qō memoriale sit tibi i deliderio aīe. Pus di ctis puer ille (in quez desiderāt angeli. p̄spicē) dispauit.

Matre aūt ei⁹ morti et infirmitate appropinquāti vocat⁹ ē ab ea bñdictionē vltimā p̄ceptur⁹. Qua sup eum edita. cū ad memoriā reduxisset absētes frēs. exorauit matrē humiliter vt ipos quoq; bñ diceret. Ad quez illa. In te ait o fili noueris oēs frēs tuos bñdici. Nec ei latuit matrē q̄s quātus esse imposterū esset futurus.

Quadā die cuz ver- .§.i.

sus abbēdomā cū quodā socio iter egēt. vidit campū aui b⁹ faligine granioubo plenū. Qui cū socio mirat⁹ ē vertā ⁊ tali anūi multitudie. Et ait socio. Stat via semot⁹ ⁊ signo crucis munite: ⁊ ne timeas. Tūdebim⁹ q̄d ptendat visio ista tāta aūi. Viderūt g̃ postea q̄ auce de corpus quoddā nigerimū nec bouis nec vill⁹ alialis effigie dilincūs in aera subuexerūt. nec vltra cōparuit talis aūi multitudo. Et Eadmundus socio dixit. Aues ille demones erāt. q̄ deferebāt aiam vn⁹ q̄ defunct⁹ ē mō in villa ista cui appropinquam⁹ ad loca tartarea. Que apparuit i forma tā turpi: q; imagine ad quā fcā erat deformauit peccatis dū viueret. Ubi aūt sanctus eadmūdus annos adolescētie attigit. carnis delitias nō mō fugit: ⁊ etiaz erbuit. Cū carne suā nullā vnq̄ polluit i mūdicia: ⁊ in eo gaudit vsq; ad obitū virginitas incorrupta. Nā de cō filio cuiusdā sacerdotis ꝓpterā virginitatē cotā bē virginis vocēs imagie. eidē virgini velut dñe cōmēdauit ⁊ cōpilauit pbenniter velut spōse: atq; i signū irrefragabilis federis eam anulo suo subarrauit nouo more. Anulo inq̄ quē ad hoc fecit: digitā ipsi⁹ imaginis insigniuit. Et vt ei dē dñe carissime sogit impēderet salutatiōis obsequiū. in eodē anulo sculptū ē illud aue angelicū. Ut aūt in ea ips⁹ sū sue federis iter eos initi recolaret. ⁊ ipōsus dignaret agnoscē q̄ eā in sua despōsauerat imagine i anulo cū quo post mortē mose pōtificali sepult⁹ extitit: inuētū fuit scolptū cūctis videntibo atq; mirātibus illud aue: ac p hoc ⁊ i manu pōtificis ⁊ i digito imaginis p̄cipuū preiucet testimoniū rei veracie geste. Quo aūt hostis antiqu⁹ eū vi debat quotidie magis ꝓficere: eo magis eū inuidia stude bat pectoris ei⁹ pace p̄turbare. Uā quandā puellam hospite sue filiā in ei⁹ exoritauit excidiū. Nā impudicos in eū oculos iacēs. animū cōmouere tētauit ei⁹ signis nutibo ac susp̄tijs. Ds cū p talia nihil ꝓficeret animis ei⁹ cū eo verba cepit agere: ⁊ multis modis ad amplex⁹ illicitos p̄uocare. Quā ille vt pestē fugiēs sepe corripuit. Ds necilla a virtutibo ꝓposito se retraxit: illa velut altera egyptia. p̄llicitis instabat: ⁊ ille velut alter ioseph stupris reuulsabat. Tā dē importunitate pcessit. cū habito cōsilio meli⁹ cogitauit. vt seruās cōtinentiā illi⁹ incōtinentie saluti⁹ p̄uideret. Quelle ergo sollicitā tēpus assignat veniendi ad locū: in q̄ studio sol⁹ vacare cōsuevit. Illa sperans se vota compotē fieri. assignato tpe audacter aduenit. Quez ingressam ⁊ q̄ baldā sū p̄cioubo vestibo spoliatā ad mandatū ei⁹ corripuit. virgisq; fletibus⁹ q̄s ad hoc adaptauerat in dorso p optie flagellauit. vt sic cui colligata erat in coede stultitia: ipas discipline solaret virga. Fugit illi quēdiu fuerat inserta. ⁊ vexatio dedit intellectū ⁊ grām apposuit: ita q̄ postea puella vt asseruit. nunq̄ tētatione tales toleraūt. Ds hoc exemplū admirandū non imitandū ne q̄s inducat' incētatione. Quedā alia matrona de eo tēta mittebat ei munuscula sub specie deuotiōis. Ds ille vt caut⁹ ⁊ pudic⁹ interrogauit si hoc agēt de cōsensu cōiugis. ⁊ illa negatiua rūderet. Dixit sanct⁹ vir hoc ei nullo mō licere: ⁊ sic euasit man⁹ ei⁹. De cursu adolescentie annis nō cōtent⁹ ilā cilicys vti cōbus a puericia assuetus. nouo ilī genere cilicij carnē suā nō tā domare q̄ torquere studuit nouo mō. quē modum ⁊ antiquoubo sanct⁹ incognitū ⁊ modernis credim⁹ in exptū. Hebat siquidez cilitū nec filis quidē subtilibo textoī arte cōpositis: s ex corbulis artificiose cōtexis panē ⁊ cōsuet⁹ ad instar rethis densissimi intricatā. q̄ i cōnexione sua dēso ordīe cōtinebat nodulos tā tolerabiles. q̄s vt taloquar sine numero numerosos. Que cōnodatio cilicij nodos addite carni im p̄fixit arta⁹. ⁊ cruciauit sui corpis art⁹. Et sic vomeltico tormēto coepe supato martyri pace fact⁹ de se mūpbū nobile reportauit. Ut aūt idē cilicij stringeret fort⁹ ⁊ cōtinuata pūctione caro magis sustineret supplicij. sune grossiori de pelis eqnis triplicato cōtexit id desup i hūc modū. Famis ilc a scapulis p corp⁹ circūdat⁹ vsq; ad renes descēdebat. mulcis inueluctis mediātibo. ⁊ tā stricte ligabat' inferi⁹ q̄ corp⁹ ⁊ p̄ipue spinā dorsi curuare vix potuit vel semetipm erigē incurua⁹. Manuū ꝓo ⁊ colli nuditate pter boues die cruciare nō poterat: nocti b⁹ cotā deo cilicio cōtegebat. Addidit ⁊ cilicina femoralia ⁊ caligas cilicinas. q̄bo vtebat' assidue cū lorica: qua sibi mat' reliq̄rat. In aduēta q̄dragesimā indumētū quoddā portauit plumbeū. cotū quoddā nibilomin⁹ duram induēs ⁊ nodosum.

Fact⁹ aūt magister .§.ii.

anūi p̄ter morē tūc legētū mīlā ⁊ horas canonicas q̄tidie psalmis legēt audire p̄sueuit. Quez. religiosa ꝓsuetudo etiā suis scolaribo p̄fuit. vt secū missas audire p̄sueuerēt. Pr⁹ aūt hūilisq; magister cū vnū de suis auditoribo egū ⁊ egētē declinē didicisset. i domū suā eū pauperē recit. ⁊ q̄ libet nocte p. v. fere ebdomadas aīi ip̄m iacentē eiusq; i vernali ⁊ ceteris infirmis necessarijs mīstrauit. Et q̄nis hoc fraterne ꝓpassionis grauaret' onē. legebat tū ⁊ disputabat q̄tidie. Frequēter aūt vrsale de manu decūbentis excidēs integrū remanebat merit⁹. pauldubio obsequēt⁹. Aīe er scolaribo suis morbū patiēs i brachio. ostēdit ei celsitudo vt sō viro. cui dicēte. Sanet te de⁹ gia sua sanitatem recepit. Quē tū morbū magister ipe i brachio suo excipiēs. forte

qi petierat ī cū trāsferā: paulopost ⁊ ipe curat⁹ ē. Trās actis aūt. vj. annis q̄bo egregie rexerat in arrīto adhuc socio suis legēte anī metricā seu geometriā. apparentē sibi ī sōnis agnouit matrē suā ei dicētē. Fīi q̄d legī. ⁊ q̄ fūt ille figure: q̄bo vacas tāstudiose. Quo rīdente. Talia lego ostēdis vic⁹ ꝓtractionibo: q̄ fuēr ī ante illa. Mox vertera manū eius illa arripuit. ⁊ in ea tres circulos pinxit bn nominib. Pat' ⁊ fil⁹ ⁊ spūssanct⁹ ꝓ ordines singlos singul' insignat ⁊ ait. Fīi charissime talibo figuris ⁊ nō aliis de cetero itēde. Qui voce mīs edocē⁹. sele ad theologie stu dia trāstulit. intelligēs nimīq; q̄ scē trinitat' cognitio: theo logie cōsūmatio facultat', ⁊ ouigo exīstit. Et q̄ pu⁹ cū ī ar tibo regēt ī mase missas audire cōsueuerat: nāc ad religio nis augmētū media nocte matutinas ī eccla scī mederi ei pauli⁹ audiebat. Post matutinas ꝙo ī cōsortibo cū la chrymis cordā altari. b. ꝙginis vsq; ad diē cōsūetū pstitē vita deinde nulla corpis q̄ete interuemēte ad scolas cu⁹ ceteris cōuenire. Phoza simīr vesptina ob similez cām ad ecclesiā ꝓcedebat. In q̄. s. ecclia tantissime vel nunq̄ sedere visus ē. Quē cū boni nōīs ep̄s ebroiacēs. theologie stu dio ꝓpositet inistere. cogitauit ⁊ voluit ei ꝓpīa sūptib⁹ ꝓuidere. Qđ ille audiēs renuit nec voluit cā sibi fieri. ve rēs ne monasterū cr ei⁹ ꝓuisōe cōtingēt onerari. Siquī dē ⁊ ipe psalterū glosatū. v. vj. ꝓphias ⁊ decret ales epīas hēbat. q̄ oia vēdidit: ꝓcūq; scolarib⁹ pauplb⁹ erogauit. Et mirāt⁹ socijs q̄ ꝫ motē oīm studētū codices sibi ne cessarios distrahēt. vni eoū de hoc ꝑm ꝓcontāti serio sic dicebat. Stulte oīa. ꝓ q̄bo studētes pfectiōi debem⁹ vē dere: ac ꝓ ei⁹ amore paupib⁹ erogare. Tāta ꝙo auiditā te sacras amplectebat' lras. q̄ noctes pene ducebat ī som nes. ⁊ haut spacio tpis ita ꝓfecit: q̄ cathedrā magistra lē ascēdit licet inuit⁹. Erat aūt ꝑdicator egregi⁹: disputa tor acutissim⁹ doctor pi⁹. Frequēter multi ⁊ magni viri: q̄ ad cū audiendū ī scolis ꝓfluebāt iter legēdū a lachrymis se cōtinere nō valētes libros claudebant. Vel siq̄dē ⁊ lac sub lingua hēbat. Multiq; exierūt de scolis ei⁹ doctores ⁊ erimq; sc̄itatis etiā ei⁹ vestigia sequuti. Multi etiā bñficia se etonerātes religiōi se dederūt. Quadā die dispu tatur⁹ de trinitate cathedrā ascēdit. ⁊ dū disputos expe ctās q̄stionē ī aīo volueret ī somnū resolut⁹: huiusmōi vi sionē cernē meruit. Colūba de sup̄nis volauit ad se. dese rēs celeriē mirificū cosp⁹ xpi. qđ q̄si sacrā cōionez imbuēs posuit ī ore suo: ⁊ sic ad sup̄iora celer⁹ reuolauit. Expge facto⁹ q̄ supra humanū ingenū excellētissime disputauit: et pspicacissime de bītissima trinitate disserut. In ꝑdicatio ne quoq; mira ei gr̄a inerat ⁊ ignitā ei⁹ eloquiū quātūcū q; frigidos efficacit accēdebat. vñ ⁊ comes salisberie: q̄ iō go tpe sine cōfessiōe ⁊ cōione fluxerat de bis nō curās: ad pmonita ei⁹ cōuersus. Cū aūt ꝓlo ꝑdicaret crucē vīificz manū ꝓpria tenebat assidue: quā frequēter intuens sole bat nāc amarissime flere: nāc bonestissime fabricare. Flebat aūt vt dicē plueuerat. q̄ cū plures esset verbi audito res: pauci tū factores exīsterēt. cū tū xpi passionē haberēt p oculi: ⁊ crēpla scēz ei⁹ nō deesset i numera. Ridebat ve ro cū crucē pio aspicēt oculo: recolēs bñficia q̄ ꝑ eā vene rāt toti mūdo. Hēbat aūt ꝓ cōsuetudie q̄libet die vel nocte vīice passiōis insignia meditādo recolē. ⁊ ens sua uissime delectādo illis medullit⁹ inherere. Quadā igit se stiua die multi⁹ occupationib⁹ ⁊ curis fatigat⁹. cū ꝓuide re nō posset lectionē crastinā: sequētē nocte in vigilijs ex pedit fere totā. vñ circa aurorā irrūpente somno ei⁹ ocur rit memorie. q̄ nulla diei illi⁹ hora meditat⁹ fuerat sicut ei de mane erat dñicā passionē. Timēs ꝙo ne grauē capit̄ dolorē incurrāt: si aūq̄ ad ecclesiā iret ⁊ ad scolas nō dormiret. elegit pot⁹ aliq̄ntulū q̄lesē ac solitā contēplatio nē in spe gr̄e dei tūc interrūpere. Cū g̃ se inclinasset ad le cruli. apparuit ei bestia antiqu⁹ multū terribilē habēs et teterū vultū. vñ terzā⁹ deterā suā manū leuauit. ve sibi fa ceret signū crucis: quā demō apprehēsam ꝓpediit ne face ret. Ipe ꝙo cōsūlus in dño q̄si ambidetter similtrā erexit vt sibi crucis signaculū imprimeret: sed dyabol⁹ ea etiam apprehēsa q̄si faccus graussim⁹ cecidit lug eū. Luc defi cientibus sibi vnbo corpis. exauit in ꝑpū ad dñm. vt sua virtute seuientē cōtereret hostē. Sicq; demō abeo anul sus subito cecidit inter lectū ⁊ paretē ꝓximū in momē to. Surgēs igit celeriter ⁊ sic ꝓstratū cernēs demonem. cōsortatus in fide ipsum cepit aggredi demonē velut bo stem: cūq; per boturbile guttur eius arripuit ⁊ illud stnn gēdo sonitē ei dixit. Aduro te ꝑ assiduē xpi sanguis. ne dicere mihi nō omittas. q̄d sit aliud: ꝙ quod valeā tibi ꝓ nocere: ⁊ te a meis vexatiōib⁹ cohercere. Et dyabol⁹ ad cū. ꝙ cū quē nāc neminasti. Et sic dyabol⁹ victus dispa rauit se victum dolens ab eo quem suis vincendum vnbo estimauit.

Hic sanct⁹ abstinē .§.iii.

nam illibatā ab infantia seruauit. vt. s. verbo: cibo: potu: somno: ceteris mādatis inq̄rum vir⁹ patet humana. Solo pane cōtentus ⁊ aqua lentis ferijs ꝑ totū annū ab stinuit. Et aliquādo panē tū sumēs nullū penitus liquo rem gustauit. Cū nonnunq̄ fixa eius labia videbant' ve lut humoris indigēta hians terra pilis quoq; capitis fa entibus ⁊ barbe. dicebant hoc pbitici ex humoris penu ria prouenire. grossis vtens cibarijs. Quo cibus vel po tus pretiosior aut delicatior erat: eo minus de eo sume bat. Nolebat vt sibi q̄sq; diceret. q̄d sibi esset in prādio apponendū. Immo si obū cocta eo politū quis multū lau daret. comedere nolebat: eo q̄ lauda nouerat. Omni secū da feria ⁊. viij. ⁊ in septuagesima a carnisb⁹ ab stinebat: nec tamē ꝓpter hoc disputare vel legē omisit: nisi alia ꝛpe dieno necessaria ratiōe. Postq̄ ꝙo ad sacerdotij gra dū ascēdit ad quē inuit⁹ venit sicut ⁊ ad ordines ꝓcedē tes. tūc duras leges quas ī carnis sue pudicitiā statuerat: efficere studuit dumotes. Rarissime dis in die concedere cōsueuerat: ⁊ ad id cā hoc aliorū iocunda societas inuita bat. Demūq; tātū sibi rigorē indixerat ablinētie. q̄ non nulli suoꝝ credebāt capitis insaniā vel motē incurrere. Orationi sedul⁹ incūbebat. ⁊ nuda solo genua infigebat. Cū nonnunq̄ vi collisiōis erūpens sangnis gemz relsplt alterz. Aliud ꝙo semp gibbosum ⁊ callosuz erat. Singul' diebo a capite vsq; ad pedes mēbra crucifixi singla ado rabat. ꝓ dies singulos tria cātabat psalteria bonarū. s. cancti cas: de spūscō. ⁊ de. b. virgine cū officio defunctoz. Raro post matutinas dormiuit. nō mīn⁹ id obseruās hyeme q̄ estate. Lectulū habuit satis honeste stragulum. nec tū le cto iacuit: sed i scabello sup̄ pedaneo: nonnunq̄ in terra ip̄a aliq̄n ad lectū caput pendulā inclinauit. Linteamina: co opertoriū: vel culcitrā nō habuit: ꝑ capa sua vel ip̄a ni seu certe pallio se ꝓtexit. Vestimēta habebat grisea nec abiecta planimū: nec plimū ꝓciosa. Detractores ꝓse q̄bat'. detractiōes vicii abhorrens. Nec hu⁹ vic⁹ vel ad modicū cōmodauit audītū. Unico tū bñficio cōferr⁹ ec clesiasticoq̄ plura foēr sibi oblata. Nec tenere volūt nisi one residētie. qō cū lectionib⁹ vacare dispositt: sole bat nulli⁹ expectato cōsilio relignare. Suscepit demūq; nobili eccla salisberie cuz canonia dignitatē thesaurar. ad quā eā inuitauit ep̄s. Perturbationib⁹ cūrā seu placit' interesse noluit: ⁊ vt a cūrā vexationib⁹ eximeret' lras apostolicas ꝑpetrauit. Pecuniā nō dico tāge ꝑ nec videre di gnū cēsuit: nisi eas quā ꝓpīa manib⁹ pauplb⁹ erogauit. Cellaria ⁊ alias officinas dedignabat' ingredi. cōmodis hoc esse iudicās sui nōīs honestati. Rerū suarum audire cūpatū sibi credidit inbonestū. Pl⁹ expēdebat q̄ habe bat in redditib⁹. vñ ere alieno semper erat obligatus. A seruiēnbus suis carnis exigebat mundiciā. Nunq̄ fami lie sue in ira molest⁹ fuit etiā cū delinquerēt. nec vlis oīo aliqs q̄si satagebat sollicit⁹ ingr̄ suare pacē cordis. Cū sibi fuit in facultatib⁹ ꝓpriis. cōmune facere studuit pro vsibus egentiū: nullus ab eius tamēn recessit vacu⁹. De libris ꝓcedebat lectio ⁊ ad ycbonā. b. virginis: quā ante

se habebat referebat eōi. Tantū reuerētie sacre scripture exhibuit. q̄ quotiēs bibliā suā aperuit: primo eā osculādo honorauit. Apparēti inanis glorie q̄ viris fortib⁹ importunā se multiplicē ingerēt. sub quadā simplicitatis cautela ꝛ nō mirabili elicē ꝓsiluit. Et q̄m eū crucis amatorem aplicus nouerat: legatōes crucis ei cū grātie ꝓnlegio ꝓmisit. Qui q̄nis potestatē accepisset ꝓcuratōes ab ecclesijs recipiebat potestate nō vrens gratis euāgelīū ꝓdicabat. ꝓpter q̄ꝫ ꝛ dignat⁹ est in ipo tinē ꝓ cruce nicolis miraculis honorare ꝛ decorare. Iraq; dū verbū crucis apud villā lemestre populo ꝓponēr. accessit iuuenis q̄ dā iuuenculā oblectamēta irrenat⁹ ve sibi vir sanct⁹ manibus suis crucē daret exorās. Quē mulier quedā volēs a ꝓposito retrahē ꝓ pallij amptu: q̄ nō impune. Mox enī manꝰ eius ꝓtracta. dedit ei intelligē nō esse licitū a tali ꝓposito aliquē reuocare. Que vindictā i se sentiēs cū clamosē emitter ꝓ dolore. Hoc audiēs vir dei quesiuit ab ea an de manu sua vellet crucē assumē. qua respōdente se vti q̄ velle. dū sanct⁹ vir ei crucē humeris imposuit illa sanitatē cito reflorata ē. Silr quedā in alia villa cū ad ꝑdicatiōnē⁹ quidā iuuenis crucē posuisset. ꝛ amasia ei⁹ rediret eis vt a ꝓposito abstrahēr: lumē oculoꝝ amisit. Ex sancto viro orante ꝓ ea penitēte illuminata est. Cū etiā apud ciuitatē vigorne ad ꝑdicatōꝫ suū ꝓueniss̄et maxima multitudo. cepit inter ꝑdicatōis primordia subito nubes horrida diffundi ꝛ pluuiā cuꝫ turbine cōmouari. Videns vir sanct⁹ auditoꝝ animos cōcussos. extenta manu opposuit impetui turbinis signaculū vinifici crucis dicēs. Precipio tibi maligne spūs cū hac ꝓmotione longe absce dē. nec affantē populū ab auditu ꝑdicatōis impedire. Quo dicto statim discessit spūs. pcellaruꝫ ꝛ nubes lucida obumbrās eis affuit: in circuitu ꝓ pluuia cū tempestate valida vastillauit. Preterea cū ensdē legatōis officio fungeret in multa ḡra. quadā nocte in sua bibliā studebat cū candela. Et cū fatigat⁹ vigilijs ꝛ frenti somno neqūret obsistere. ꝓtigit ipo dormīte candelā sup libri ffaꝫ cadere ꝛ sic diutius ardere. Qui euigilās stupuit. ꝛ ꝓ bibliā quaꝫ maxime diligebat ꝓ ꝑdicatōe sus̄pirauit. ꝛ eleuās candelā exufflauit fauillāq; que sup libꝝ remanserat: nulla tū ignis lesio sup bibliā apparebat. Cū etiā in pede ꝛtigisset a postemate granari: quā medici antracem vocāt. facto signo crucis sup eo multotiens sanitatē illico recepit ꝛ liberum gressuꝫ. Sed ꝛ alicui⁹ vetustate ꝓsumptum pene super ignē posit̄ remāsit illesum ꝛ incōbustū.

Vacante aūt se- .§.iiii.

de archiepali cantuarie in archiepm canonice dicte ecclesie est electus. Ad quē solēnes nuncij cum ad ipm fuissent destinati ipaꝫ electōez nō acceptauit clamās se indignū ac indoctū. Ego sum vermis ꝛ nō homo. Nec tanti meriti nec tante literature fuit vt crederit⁹. ꝛ modus in hoc decepit⁹ ē ꝛ vos errastis. Epūs saliberie ei⁹ diocesan⁹ audito hoc. ei mādat in virtute obedīē vt assentiat. nec cito acquieuit. Asserāt plurimi illū mortaliter peccare nisi obediat: ꝑcauendāq; esse ne dei offendat. Talis inquātū posset poni loco tui: per quē ecclia cantuariēsis lesionē nō modicam posset pati. Victus tandē precib⁹ ꝛ nō min⁹ ratione cōuictus assensuꝫ ꝓbuit dicēs. Nouit ille qui nihil ignorat. q̄ nisi crederē me peccare mortaliter: electōi de me facte nullat̄n⁹ assentirē. Postea igit̄ in dei ecclia factus. in omnib⁹ magis ac magis enituit virtutib⁹. Superiorib⁹ reuerētiā exhibebat ꝛ obedīētiā. pacē ꝓcordiā ꝛ pacem: inferiorib⁹ disciplinā. Humilitas in eo ꝓmarū tenuit. Cū clerici sui mane missam nō audissent. aliquo ꝓpediti negocio q̄b⁹ eo oportuit agi tēpore: ipemet ꝓcedente die missam consueuit eis ꝑsonaliter celebrare. Iter ꝛo agens si quis peccata sua vellet ei ꝓfiteri q̄uis pauperim⁹. descendens illico ꝓfitenti audiētiā ꝓbuit: ꝓfecto exhibēs affabilia ꝛ dulcor⁹. Nec repellebat eū ꝓpter inequalitatē temporis seu etiā ꝓpter vicinitatē sui hospitij: verū vt frōs sua ceteris ꝓponeret. sapiores vestes honestas habuit: si non stupio vanitatis. Semp tibi dur⁹ ꝛ rigid⁹ alijs ꝛo ꝓpatiens ꝛ benign⁹. In altaris officio tot⁹ erat in lachrymis. ita se gerēs ac si ecut⁹ esset hoīez ac velut in carne dominicā gloriā cerneret passionē. Reuerētissime tractauit oīa ecclīastica sacramēta. ita vt mētes intuētiū. ꝓuocaret ad deuotionē. Sexū femineū ob honorē. b. virginis ꝛ suā ad cā deuotōnem semp honorauit. ac honeste coluit. Per hoc aūt nec in cogitatōez. nec aliter semetipm vel temere maculauit. Puellas paupculas de suis facultatib⁹ adiuuabat. vt transirent ad nupcias. ꝛ in his pijs operib⁹ expēdebat pecuniarias penas ꝓ delictis impositas legitime. Man⁹ extendebat ab oīi munē. acceptorica munerū detestās in potestate positos. vñ ꝛ dicebat. q̄ prendē ꝛ pendē nō differūt nisi in vna lra tm. Ex quo innuit q̄ grauis⁹ est suspendios qui munera libēter accipit: nisi accipiat bono mō. Per bona siq̄dē que nec data nec accepta sunt sm deū corrupta est rpianitas. Et q̄m acceptⁿ erat tēp⁹. necesse fuit vt eū fornax tentatōis decoqueret igne suo. Volēs eū ad leta se torū ꝓ salute aiaꝝ ꝛ libertate ecclie suoꝝ more ꝑdecessoꝝ exponē. ꝛ tradit̄ones multas patiebat⁹ a regni maiorib⁹ ꝛ a rege. Ipm etiā cātuariēse collegiū. q̄b⁹ ad apicem tāte dignitatis vocauerat. eodē in ꝓposito sno proch dolor obuiabat. Cōp familiares et⁹ adulātes suas plangerēt ac de suis tolerēt iniurijs. voces eoꝝ querulas ꝓpellens ac redarguit dicēs. Sicut cū egrotāti filio poculum ꝓpinat⁹ amarū dicit⁹ marer ad sanitatē hoc bibe. ita ꝑ omnia que nobis offerunt̄ aduersa ad salutē cupimus optare. In ipos aūt qui cū actus insequebant⁹ ꝛ in eū atrociores fuerāt. summā exercebat misericordiam cū ventā postulabant. Eos q̄ꝫ quos aperte suos nouit esse ꝓsecutores. ad pacem pallium recepit osculū ꝛ familiaritates alias. Suis vero redarguentib⁹ eū sup hmōi dicēbo. Dñe hec remissa mansuetudo animi vestri exēplū prebet alios in vos surgendi. Quib⁹ respondit. Sinite. An nescitis q̄ dñs noster mortē sibi inferentib⁹ nō restitit: sed etiā ꝓ eis supplicit̄ interc̄ssit. Certe si oculos capitis mihi eruerent. vel vtriusq; trucarent brachiū: eos nullat̄n⁹ manꝰ diligere nec min⁹ exhibere animū suū vellē. Quia vero debitū pastoris officiū q̄b⁹ ad eccle liberatōez man⁹ eius extenta est̄ exercere nō potuit. tactus dolore cordis interiꝰ⁹ ꝛ quasi ꝓ aliorū reatibꝰ a se penas exigens: semetipm extra regnum anglie relegauit. Hec aūt in hoc ꝓsideratēne vacebatur. q̄ si totā seuentatē ecclīasticā exp̄enderet in rebelles. eam forsitan legatus in irritū duceret. ꝛ mbilominus regē aliosq; sibi in ira molestos ad veteriora ꝛ magis grauia ꝓuocaret. Si vero ꝑsens existens eoꝝ errata non conaret cosrigere: videret⁹ ea quasi ꝓ quādam dissimulationis copiā aptobare. Tāc tempotis aūt quosdaꝫ infirmos miraculose sanauit: duos febricitantes ꝛ alīi in genibus infirmū. Beatus etiaꝫ thomas mart⁹ qui fuerat inclīti archiepī anteq̄ eadmund⁹ exiret anglīā apparuit ei ꝛ ad agendū viriliter monitis eū familiariꝫ alloquit. Quo vlo. b. vir pdē mart⁹ ynis nitebat⁹ ad os ducere: ꝑ. b. thomas ne oscularet. ꝑhibuit ei subtrahēs pedem suū. ꝓpter q̄d ille fleuit ꝛ ingemuit. Cui sanct⁹ thomas cur fleuisti. Pro eo respōdit q̄ indignitas mea nō patit̄ q̄ os meum osculet⁹ pedes tuos sanctissimos. Ad quez mart⁹ ꝓ hac repulsa nolo te flere: q̄n temp⁹ aptoꝓinquat q̄ me osculeris in ore. In ꝓcinctu q̄ꝫ itineris positus vt egrederetur de terra cū religiosis secreto ꝓmisit: eisq; causaꝫ reuelauit sui recessus ab anglia. Clam igit̄ ꝛ q̄si fugitiū fact⁹ vir egredit̄ ab anglia ꝛ mari trāsito ad pōregniacū monasteriū ducit ducēte deo via recta. Nouerat ibi eē cōe refugiū omniū de regno anglie exulantiū ꝓ iniusticia ꝓelatorum. Ꝓsecutis q̄ꝫ futuroꝝ locum ꝓdecessoꝝ suoꝝ assūā ingreditur ꝛ ipoꝝ vestigia sequens. super hoc q̄ deus illuc eum aduexerat nō modice gratulat. Ante oculos

fiquidē cernebat qualiter.b. thomas ibidē ante temp⁹ sui martyrij cū patientia p ser annos expectauit beatum sui cursus. Et quomō famosus ille stephanus vi languetona cum plumbo suis suffraganeis similiter p annos plurimos sui palmā certaminis prestolat⁹ est ambi. Pontifex ergo eadmundus pontigniacū ingressus cū honore suscipit lectionibꝫ ⁊ otationibꝫ vacās: ⁊ populis ꝓpinquis quibꝫ p̄dicās. Lo alit infirmato ⁊ sole ibidē satis feruescēte unde recedens quēdaꝫ puocatū: cui solaciā nomē erat adijt Volentiꝫ aūt pontigniacēsibꝫ q̄ saberaberet' eis ipe⁹ p̄sentia ꝓsolat⁹ est eos dicens. Reuertar huc in sequēti festo.b.edmundi regis martyris. Qō vtiq; sine ꝓphetico spiritu nō ꝓuluit sicut euentus subsequens cōprobauit. Ea quidē die ad pontigniacū corpus eius ē delatū. Sicq; implenit mouta⁹: qđ ꝓmiserat vn⁹ parum post tempore morituꝝ. Luꝫ ergo cerneret sibi imminē nonissimū diem afferri sibi iussit dominicū corpus. Ertēdensq; deinde ad ipm sacramētuꝫ cū fuisset allatū ait cuꝫ fiducia. Tu es dñe in quē credidi: quē p̄dicaui: quem docui veraciter. Tu mihi testis es q̄ aliud in terra petitus q̄ te nō quesierim: sicut tu scis q̄ nihil volo nisi qđ tu vis dñe. Itaq; fiat volūtas tua: q̄ omnia posita sunt in tua volūtate. Post perceptionē eucharistie tota die illa ita erat iocūdus ⁊ hilaris ac si esset ab omni egritudine liber ⁊ immunis. Tandē extrema in unctione recepta. nullū certū mortis indiciū ꝓtulit. nō gemitus edidit vel suspiria aliqua nec lecto decubuit: ꝑ sedit vel caput suū sup manū suam reclinauit. De mū ꝓcioſam resolut⁹ est in morte. xvj. kl. decembꝝ. Corpus igit' serui dei in feretro ponit'. vt ad pontigniacū quo se sepelīendum cū suma devotōe devouerat referat'. E viscerat' vt talibꝫ fieri solet interior pars corpis: que in quadam eccla.b.iacobi tumulata fulget miraculis ⁊ virtutibus gloriosis. Corpus refusū ꝑ mote totum vestibꝫ sacris indutū. ⁊ cū honore marino ⁊ reuerētia ad pontigniacū defert'. Sicq; in die.b.edmundi martyris corpus sacrum est collocatū. Paratoq; ei sepulchro decenti infra vij. dies nihil corruptēnis apparuit vel mali odoris in illud spaciū: ꝑ iacebat corpus in medio ecclie q̄si roseo colore ꝓfusum facie reuelata. Monach⁹ aūt quidā dicti monasterij qui sacrista erat ⁊ custodie corpis tunc insistebat in feretro positi. desiderās sumopere aliq̄d de sanctis reliquijs ei⁹ obtinere. apposuās qselinit anulū de manu defuncti accipere ⁊ alij subrogare ⁊ omni conatu attractās extrahē de digito ei⁹ mūne valuit. Demū acclinatis aurib⁹ iacēnis corpis de missa vere q̄si viuentē alloqui cepit dicēs. Pater sancte peccani q̄ a te licentiā nō petij. ⁊ iā qđ tuū est temere mihi vēdicare quesiui. Sz q̄ ad honorem tuū facere dispono ⁊ ad salutē fidelīū: ignosce ꝓfitenti ⁊ petenti munus ꝓcede postulatuꝫ. His dictis ad manum ponificis defuncti accessit ⁊ vbi anulū ꝓtigit eū cum suma facilitate nō extractū ꝑ plapsuꝫ potius cū ingenti letitia secum tulit. Qui inter alia sacra illi⁹ eccle reponitur. multis ad sanitatē ꝓfecit infirmis. Sequēti die cū iactata esset terra sup corpus ⁊ opertū fere p octo dies cessauit miracula fieri: que ceperāt. Sup quo plurimū ꝑtristati frēs ꝓferebāt admirācē que causa esset cessationis miraculoꝝ. Et ecce quidā hermīnus nocte ait adueniēs se visionē clarā vidisse. videlicꝫ sanctū patrē eadmundū pluries q̄si iratū. Et cū interrogasset cur q̄ operat in miraculis opus nō ꝓficeret. Respōdit sanct⁹. cuꝫ defossus sim de pellis mas⁹ erigere nō valeo. nec mas⁹ attollere ad tantū sic grauat⁹: nec ꝓ egrotis adueniēnbꝫ exorare. Omnes ergo hac visione ꝓmoti dederūt gloriā deo ⁊ illico totam terrā quam iecerāt sup corpus sancti remouerūt. Et sic virtutes ⁊ miracula redierūt. Post tres menses ab eius sepultura. ꝑuenerūt fratres vt corpus sancti in eminentiori loco collocarēt ⁊ inuenerūt corpus totū integruꝫ ac etiā membra eius ꝓtractantes flexibilia: que solent rigescere in defunctis. Et ad maiorē sui meriti declaratōeꝫ ce ci vident: claudi ambulāt: tetumescunt ydropici: surdi audiunt: muti loquūtur. paralitici in membris cōsolidant'. a demonibꝫ obsessi liberant'. aperuntq; carcerem. vincula solubrur febricitantes sanant'. alij laborātes insania capitis: alij morbo fistule liberant'. alij hernosi. alij gibbosi. nōnulli calculosi seu postolis tabefacti. alij serpentibꝫ vulnerati. alij desperati. alij suffocationi ꝓximi. Sicq; de⁹ manifestauit sanctū suum ex omni pene genere languoꝝ: colendiq; ꝓbauit vniuersis.

Capitulum. xj.

Jrca annos dñi mil/

lesimo. ccxxx. sancta elisabeth. vt refert Vinc. spec. hyster. li. xxx. in alemannia claruit: quaꝫ papa greg. nonus canonizauit ꝓpter vite sanctitatē ⁊ miraculoꝝ choruscationē. Hec huius regis vngarie vxor fuit landegravij turingie. Ab adolescētia sua studuit religiōi votū suū ⁊ actiones in deū dingēs tam in rebꝫ ludicris q̄ in seriosis. Hec vicioꝝ extirpatrix: virtutū plātatrix fuit. scola moꝝ: exemplū patiētie. speculū innocētie. Facta ꝛo nobilis multas ꝓsecutiones est passa a sponsi ꝑsonis ⁊ a ꝓceribus suis ab eis veriꝫ ꝓcepta. Sz cū dñm eternaliter ꝓ spem omniū ipm sponsum suū in omnibꝫ habuit trifficie ꝓsolatōē occultū. Qui etiā cuꝫ circa temporalia necessitate suoꝝ principatu intenderet: in secreto tamē timorem dei babēs beate elisabeth ad omnia exercēda que ad opus dei spectant: liberā concessit facultatē eam ad salutem anime ꝓmouēdo. Deniq; de manu magistri cōradi de marpurth grisseam tunicā induit. ⁊ habitus suscepcione castitatis votā solēnizauit. Vinctaq; in penuria: in abstinētia ⁊ humilitate. Multa q̄s ab hominibꝫ patienter tolerando incōmoda. diuine ꝓtemplatōni otationi ⁊ opebus misericordie intenta. Ipe q̄s dulcis paraclitus ꝓ facie ad faciem ei apparens eam ꝓsolabatur multitudine sanctorum comitat⁹. sicut serenissimus eius vultus ingens gaudium sepe cū iaceret in extasi rapta repsentabat: ⁊ ipa etiam quibusdā religiosis postea recognoscebat. vnde ⁊ aliquādo dulciter in ei⁹ ꝓsentia ridebat ⁊ in eius absentia flebat: videntibꝫ ancillis eius sicut eis postmodū requisita ⁊ ꝓbꝫ eoꝝ victa referebat. Quadā die dū more solito oculis ⁊ manibꝫ ⁊ corde in celū suspensis ꝓtemplationi intēderet. tā absorta erat in spū. vt flamma vel scintilla vestimentaꝝ ei⁹ attingēs lederet enormiter ac deformaret ea nō adverterēt: donec aliqua ex ancillis rediens odorē ignis sentēs olfactu extinguēs suffocaret: At illa clamore puelle correpta ad se redīs pānniculos viles ⁊ abiectos manibꝫ ꝓprijs assaens iacturā. que potuit restaurauit. Ab ancillis etiā pauperib⁹ ⁊ ignobilibꝫ dominā se vocari nolebat. ꝑ eas ad latus suū sedere ⁊ de scutella sua comedē faciebat fila trahebat. vasa coquinaria mūdabat. hospitale pauperum ꝓstruxit. Et si qs bonū vel delectabile q̄libꝫ habuit. ori ꝓprio subtrahēs pauperib⁹ in eius hospitio manētibꝫ ministrabat: eosq; balneabat ⁊ lectos eoꝝ sternebat eosq; tegebat. Monoculū cecū ⁊ scabiosuꝫ puerulū secū habebat: quē etiā ad recta nature sepi⁹ reportabat. Inter innumera miracula que de⁹ ꝑ eā ondit. xvj. mortuos potenter suscitauit. Cecū natū illuminauit. xiij. kls. decembꝝ. ad dñm migrauit. In die aūt trāslationis sacri corpis ei⁹ postq; in capsa blumbea fuit repositū de terra sublatum. ꝓxima die apto loculo. ꝑ ostēsionē reliquiaꝝ repertū est olim mirifici odoris de corpore ei⁹ emanasse: qđ hodie etiam inspicientibꝫ patet. Nam gutte tanq̄ rores super gramen stant ⁊ distillāt eiꝫ decidētibꝫ vel absersis alie paulatim renascunt'. Habuit sancta ista multas a deo revelationes. Et inter cetera legit' q̄ dñs ipa elisabeth quadā vice in spū esset rapta. vidit in loco valde remoto quoddaꝫ sepulchrū multo lumine circūfusum. ⁊ quasi spēm mulieris in eo: quam circumstabat multitudo magna angelorum. Et post pusillum de sepulchro erepta ē ⁊ in sublime

cū illa maledictione affantū elevata. Et ecce in occursum eius vir quidā de celis admirabilis & gloriosus aduenit. portās in vexilla crucis vexillū: & cum eo infinita milia angelorū. Qui cū eis alacriter suscipientes cū magno concētu eos in celū ceduxerūt. Post modicū temporis elisabeth angelū cum quo loquebat' de p̄dicta visione interrogauit. Ait. offensus est tibi in hac visione quō vīa virgo maria assumpta est in celo aia & corpe. Dicit aūt in eisdē reuelationibus. vt refert Jacobus de voragine. q̄ reuelatū est ei q̄ post xl. dies trāsitus sui a corpe. corpus resuscitatum aīa redeūte ad ip̄m. assumptā est in celū. Ac etiā ipa. b. maria mater dñi sui sup hoc interrogāti reuelauit se vt hoc seculo emigrasse post annū ab ascensione filij sui in celum. & tanto plus quātus temporis est inter ascensionē que fuit illo anno. xij. maij vel circa & assumptionē ip̄ius. b. marie: que est. xv. augusti. Et q̄ omnes apli se inuenerūt p̄sentes in morte eius & honorifice sepulture tradiderūt. & posteā. xl. die a morte resuscitata in celū ascenderit. Et cum interrogasset sancta vtq̄ hoc deberet manifestare aliq̄ re sponsus fuit. nec carnalibus & infidelibus manifestādum: nec spūalibus & devotis occultāndus. Qz assumpta sit. b. maria in aīa & corpe satis coīter creditur & dicit a doctoribus. Qz aūt post annū & menses tres migrauerit. opinio eōrum est in cōtrariū. f. q̄. xij. annis supuixerit post ascensionē. Si etiā xl. die corpus ei⁹ vivificatū fuerit & assumptū in celum vel ante cōis ē ignotū: & a doct. nō insinuatū. Unde in hmōi licet vnicuiq; in suo sensu abūdare & opinari q̄d sibi magis videt' p̄sonū rationi in his que ecclia nō determinat. Nec p̄ hoc detrahit' sanctitati elisabeth si nō credat'. q̄ & sancti viri ap̄lice aliq̄ credūt a vero sibi aliqua revelari spū ap̄lico: que ex scriptalibus sua trahūt ab visionibus suis. vt patet in matheum ap̄lo.

Capitulum .xij.

Anno domini millesimo. ccxij. vt refert vinc. spec. hystor. li. xxxj. ex dicto magistri iacobi de vitriaco. floruerūt in ep̄atu leodiensi in frācia q̄dā sanctissime mulieres magna rā virtutū & multi feruoris ad deū & sup cēs quedā dicta maria de oegnies. cui⁹ vitā diffuse scripsit p̄fat⁹ magister iacobus. Hic aūt iacobus natus in villa que est ap̄pe parisi⁹ & dict' argentolij fuit p̄sbyter parochialis. postmodū secularē vitā relinquēs in monasterio de oegnies fact⁹ ē canonicus regularis. Cui⁹ eidem parochie cura cum ei p̄missa esset. eidē marie in eadē parochia nutrienti ap̄pter vite ip̄ius sanctitatis valde familiaris effect⁹ est. Locutus ita. vt fertur. spūalem gratiā orationibus suis impetrauit. Unde & ipe crucem p̄ra albigēses in frācia p̄dicās. eloquij sue virtute multos atq; innumerabiles ad signū crucis accipiendus p̄uocauit. Postea dō fact⁹ est epūs acconēsis. & inde trāslatus auctoritate aplica fact⁹ est epūs tusculan⁹ sedis apostolice cardinalis. Tandē ex vita p̄senti migrās fecit corpus suū apud oegnies referri & in eadē ecclia in qua dā filia eī⁹ spūalis sancta mulier dūdum fuerat sepulta. Hic etiam magister iacobus vitā aliud volumē p̄fecit in quo multa de natiuis rerū & p̄cipue de mirabilibus: que in trāsmarinis p̄tibus reperiunt' inseruit. Qz & cū vita p̄dicte. b. marie de sanctis mulieribus eque tempore suo in p̄tibus leodiensiū abūdabant multa bona descripsit: & ex detractores acriter reprehendit. & venerabili epō tholosano falconi loquēs ita dicit. Pater sancte pastor tholosane nosti q̄ cū veniēs ad p̄decessas tenuissime audiui q̄ religiosas egyptū imparibus tuis. & trāsiens p̄ desertā terrā p̄millionis in p̄tibus leodiū inueniūt. Cū ei in p̄tibus tuis multos de nostris ceptē signatos. & tres hereticos fide feruētes in tribulatōe mirā patientiā habētes. in oribus miscēte abūdantes cognouisses. imo sicut mihi dixisti q̄ndā mulieres magis p̄ vno veniali peccato lugēres q̄ homines in p̄tibus tuis p̄ mille mortalibus miraueris. Veniēs ad p̄tes nostras sicut audiui. sic vidisti. imo & plus q̄ audiui. Vidisti enī & gaudia eōrum in portis ciuitat' dñi multarū sanctarū virginū catervas in diuersis locis: que spreto carnalibus illecebris. & cōtemptis p̄ amore xp̄i mūdi diuitijs. in paupertate & humilitate sponsū celestū adhērētes. labore manuū tenuem victum querebāt. licet parētes earū diuitijs multis abundarent: ipe tamē oblitis cētes populū suū & domū patris sui malebāt angustias paupertatis sustinē. q̄ male acquisita vel iniqua abūdare. vel inter pomposos seculares cū periculo remanē. Vidisti & gaudisus es sanctas & deo seruiētes matronas quātō zelo pudicitiā inocētiani p̄seruarēt. & casū honesto p̄posito. vt solū celestem sponsum desiderarēt salutaribus monitis instruerēt. Ipe vidue in ieiunijs. orationibus & vigilijs & laboribus manuū deo seruiētes. Vidisti & gaudisus es sanctas mulieres in matrimonio deo seruiētes filios suos in timore dei eruditēs. honestas nuptias & thorū imaculatū custodiētes. ad p̄ces oīm vacātes. & p̄ in idipm cū timore dei reuertētes ne tēptarēt' a sathana: multe etiā de p̄sentia mariū a licitis amplexibus abstinentes. Vidisti & mirat⁹ es imo & valde p̄stitut⁹ quosdam impudicos & totius religionis inimicos homines p̄dicatū mulierū religionē malitiose infamātes. & canina rabie contra mores suos & extraneos oblatrātes. Et cur nō habēt amplius quid facerēt: noīa p̄tra eas fingebāt sicut inde ex p̄ma narratiua: xp̄ianos galleos appellabāt. Hec mir. Egy ptij enī abominabant' oues & boues tenebrosi & malinosi innocētiā simplicitatē tendēt inter epulas & potus: inter ebrietates & crapulas vitā abstinētiū lacerātes. Ipe aūt mirabili patiētia obprobria sustinuerūt & p̄secutiones frequēter ad memoriā reducētes ro euāgelicū. Si me p̄secuti sunt & vos p̄sequētur. Sed q̄a scriptū est a fructibus eōr cognoscetis eos. q̄ vere deo adhēserint: in domibus altarō ne ciuitatis leodiensis satis cōperti est. Que enī ad ecclesiam p̄fugere nō poterāt. in flumen se p̄iecerūt. magis sic elegētes mortē q̄ damnū castitatis vel virginitatis incurrere. Quedā enī in stercoreas sentinas p̄sbiterē malebāt extingui feroce q̄ spoliari sigillate. Itaq; clemens sponsus sponsis suis dignat⁹ est. p̄videre. q̄ in tāta multitudine nō est inuētus aliq̄ que mortē corpis vel veriniūs incurrēt castitatis. Cū aūt vna illaz sanctaz mulierū piscatores in flumine: duo ex hostibus cū nauicula ad eā veniētes eā in nauim traxerūt. vt ei turpit' p̄miscerēt'. Qs quid esset actura casta inter lenones: magna inter lupos columba inter accipitres cogitabat. Maluit iterum flumio submergi: q̄s corrumpi. Fl nauis p̄fixit inter undas. Dū q̄ nauis ex impetu salientis mergeret': simul illi duo mersi perierūt. Illa deo per dei gratiā sine damno corpis & alie obsequēte flumio ad ripam venit. Mirabilesq; plus mirā da succedūt. cū diuturna & intollerabilis fames p̄ triēnū in regno francie & in magna imperij p̄te adeo invaluisset. vt homines passim p̄ villas & agros fame morerentur. Illi etiam qui p̄ius diuites fuerāt publice mendicare & fame perire cogerent'. nō est inuenta in tanta multitudine sanctarum mulierum in toto leodiensi ep̄atu (licet omnia pro xp̄o reliquissent) aliqua: que vel fame moreret' vel publice mendicare cogeret'.

Sed iā ad personas .§.i.

singulares & singularia miracula descēdam⁹. Esset enīmno eo sanctitatē nimiā. Oculis enī vidisti mirabilē dei operatōem & in diuersis p̄sonis diuisiones gr̄az. Aliqua enī a deo te certissime p̄bante tanta gratiā accepit. vt peccata hominum que p̄ veram confessionem detecta nō erant in multis p̄sonis perciperet. & dum multis peccata oblita nūcia ret: multos ad confessiones invitans. causa salutis eorum post deum extitit. Aliquas etiā vidisti mulieres tam spūali & mirabili amoris in deū affectione refotas. vt p̄ desiderio languerēt. nec a lecto p̄ multos annos nisi raro surgere possent. nullam aliam causam infirmitatis habentes:

nisi illā cui⁹ desiderio anime eor⁹ liquefacte cum dño suauiter quiescerēt. quāto magis spiritu ꝓficiebant: tanto corpore infirmabant. Clamantes corde licet pre verecundia ore dissimularent. fulcite me floribꝰ. stipate me malis: quia amore langueo. Alicui⁹ etiam mirabiliter a sensibiliter dulcis alia pre amoris magnitudine liquefieret: gene corporales attenuate refoluebantur. Multis etiam ex fauo spūalis dulcedinis a corde redūdabat mellis sapor sensibiliter in ore. dulces lachrymas elicies: a mentem in deuotione ꝑseuerans. Quedam etiam tantā gratiaꝫ lachrymarum peceperant. vt quotiens deus erat in corde per cogitationem. lachrymarū riuulus fluebat ab oculis per deuotionem. ita vt lachrymarū vestigia in genis eor cōsuetudine fluendi apparerēt. que tamē caput nō euacuabant: sed quādā plenitudine mentē refouebant. spū suauitate deuotabant a dulcorabant: corpus etiā mirabiliter recreabant a tanto fluminis impetu totam dei ciuitatē letificabant. Alie vero extra se tanta spūs ebrietate rapiebant. q in ipo beato silentio fere q totum diem quiescentes. dum erat rex in accubitu suo nō erat eis vox nec⁹ sensus ad aliqua exteriora. Dat ei vita exuperabat a repelichat sensus eor⁹. q ad nullū clamorē euiglari poterant: nullam penitus corporalē lesionem etiam si vehementer pungerent' sentirēt. Aliquā eni vidi que fere .xxx. ānis tāto zelo sponso suo in claustro custodiebat'. q extra claustruꝫ nullus ei posset esse egressus: etiā si mille homines eā per manus trahere niterent'. multosq eni exire conabat' quibusdā etiam eam trahētibꝰ. ꝫ frustra q citius rumperetur. Vidi aliam. que dū extra se frequēter quādoq⁹ viginti viroꝝ die raperet': que etiā me ꝑsente plusq⁹ septies vt credo rapta est. In quocūq⁹ vero inueniebat' stata in eo donec reuerteret' immobilis ꝑmanebat: nec tamē ꝯtū cōq⁹ inclinaret' familiari eā spū sustentante cadebat. Manus eius quādoq⁹ in aere ꝛepēdebāt immobiles. Fm vsp sinonem in qua inuenta fuerat. Que dum ad se reuenire retur. tanto gaudio replebat': q reliquis cogitationis diē festum agentibꝰ gaudium interius planctu corporali cogebatur ostendere: licet q quid coram archa saltando. iuxta illud. Cor meum a caro mea exultauerūt in deum viuum.

Quedā vero in ꝛceptione illius ꝑ panis qui de celo descendit. nō solum refectionem in corde: sed dulcem super mel a fauū: sensibiliq⁹ consolationē ꝛcipiebat in ore. dus carnes veri agni a fauciby cordis quas replebant' ad fauces corporis mirabili sapore redūdabant. Quedam autē tanto desiderio post odoreꝫ tanti sacramēti currebant. q nullo mō diu carere eo sustinebāt. nullāq⁹ ꝛsolationē vel requiem susꝯipientes: ꝫ penitus languore deficiētes nisi de suauitate cibi illius alie earum frequēter vegetarent'. Eru bescant heretici infideles. qui cibū hui⁹ suauitatē nec fide nec corde ꝛcipiunt. Noui aūt quādam inter sanctas mulieres. que dum vehemēter veri agni carnibꝰ refici desiderarent: verus ipe agnus nō diutius eam languere sustinēs. sepīs illi obtulit a sic refecta ꝓualuit. Vidi etiā aliā circa quā tam mirabiliter operat⁹ est deus. q cū diu mortua iacuisset. ante q̄ corp⁹ eius in terra sepeliret' alia ad corp⁹ reuertēte reuixit. a dño obtinuit. vt in hoc seculo viuens in corpe purgatoriū sustineret. vnde longo tpe ita misera biliter a dño afflicta est. vt quādoq⁹ se voluēt in igne. quā doq⁹ in hyeme in aqua glaciali diu moraret'. quādoq⁹ in sepulchris mortuoꝝ inerare cogebat'. Tandē in tanta pace pacta penitēcia vixit. a tantā a dño gratiā ꝑmerit: vt multotiēs rapta in spū animas defunctoꝝ vsq⁹ ad purgatorium vel q purgatoriū fine aliqua sustentione vsq⁹ ad superna regna ascendere ꝑspiceret.

Inter ceteras san- .§.ii.

ctas mlieres illa⁹ ꝑ pis a loci. fuit quedā inclusa dei excellens vocata maria. vita a nole gratiosa. in ep̄atu a villa q̄ dicit' leodq. Que mediocribꝰ ostia parentib⁹ licet diuitijs a multis bonis temporalib⁹ abūdaret: nūq⁹ tamē animus ei⁹ bona trālitoria ab annis puerilib⁹ allexerūt. Ita eā ex vtero fere ꝓiecta est in dño. q nūq⁹ vel raro sicut mos est puellaꝝ cum ludentib⁹ se miscuit. Frequēter vero adhuc in puericia ante lectū nocte genua flectebat. a quasdā ōnes quasi primitias vite domio offerebat. Adeo in ea ab infantia cū ea creuit miseratio a pietas. a quasi naturali affectione religionē diligebat. q cum cisterciēn. ordinis frēs aliquādo ante domū patris sui peranirēt: ipa suspiciēs a admirās religionis habitū furtiue eos sequebat'. Et cum nō haberet q̄ facēt ampli⁹ pedes suos ꝓsequ⁹ vel monachoꝝ pallio pre desiderio infigebat. Cum aūt parētes eius more seculanū vestibꝰ eam delicatis a culnby ornare voluissent. ipa contristata respuebat. Felicib⁹ eius actib⁹ inuidētes parentes ipi cū esset annoꝝ .xij. cuidā iuueni ohanni nolē matrimonio ꝓunxerūt. Cunc vero a parentibus remota in tantū feruoris excessum accēsa est: tantoq⁹ pugna corpus suū castigabat. q frequēter cū magna parte noctis gpis manib⁹ labotasset: posī laborem diutissime otabat. Residuꝫ vero noctis quotiens ei licebat sup tarrinos alleres: quos ī extremitate lecculi abscōderat cū modico somno trāsibat. Et q̄ potestatem corporis gpoꝫ nō habebat. a parte eorundem aspernimaꝫ: qua vehemēter stringebat' sub camisia clam portabat. Nec hoc diu erit. vt excessum cōmendē: sed vt feruoꝛ ostendā. In his autem a multis alijs que priuilegio gratie operata est. discretus lector attendat: q pauc⁹ priuilegia legem ꝓmunem nō faciunt. Que ꝫ quosdā sanctos ex familiari ꝑsilio spiritussancti fecisse legimus: admiremur poet⁹ q̄ imitemur. Cum aūt multo tpe cum marito suo in cōiugio vixisset. re sperit dēs humiliatem ancille sue. exaudiuit lachrymas supplicantis. Nam quā prius habuit vxorem. insperatus est iohānes vt haberet cōmendatā mariam. Casto castaꝫ dominus cōmendauit ancillam. vt in solatio haberet custodem: a vt liberius deo seruiret fidelē relinquit ei paranisoem. In igne ergo nō ardentes sese pro dño abiectes leprosis quibusdā iuxta nivellam in loco qui dicit' vilembooth. pro dño aligno tpe seruierūt. Videbāt hoc domines a inuidebant. Videbāt secolares a ꝑsanguinei a deus ipse eos fremebāt. a quos prius venerabant' diuites: postea ꝓtemebant a irridebant pauper. Dum aūt quadā die ꝓuenta a visitata a dño. beneficia que in carne humana assumpta humano generi exhibuit consideraret: tantam compūctionis granā tantamq⁹ lachrymarum copiā torculari crucis expressam in passione ipa inuenit. q vulgia eius per ecclesiam lachryme eius desuper pauimentū copiose defluentes ostendebāt. Vnde longo tpore post hanc visitationē nec crucis imaginem intueri: nec aliosla quētes audire poterat de passione xpi: quin ex defectu cordis in extasim laberet'. Vnde vt dolorem aliqualiter temperaret. flumina lachrymarum cohiberet. relicta humanitate ad xpi diuinitatē a maiestatē animū attollebat: vt in eius impassibilitate reperiret consolationē. Sed vnde flaminis impetū restringere conabat' inde mirabiliter maiot lachrymaruꝫ impetus oriebat'. Nam cum attenderet quantus fuit. qui tam vilia a abiecta pro nobis sustinuit: rursus dolor renouabatur. nouis eor⁹ lachrymis eius alia dulci cōpunctione liquebat'. Quadam die ante para scenen cū iam immēre xpi passione maioti lachrymarum vmbre cum suspiriꝫ a singultib⁹ se cum dño mutare incboasset. quidā de facerdotib⁹ ecclesie vt otaret cū silentō a lachrymas cohiberet quasi blande increpādo hortabatur. Illa vero sicut verecunda semper erat a omnib⁹ columbina simplicitate obedire satagebat. impossibilitatis sue conscia egressa ab ecclesia in loco secreto ab omnibꝰ remoto se totaliter abscondit. Impetrauitq⁹ a domio cum lachrymis vt predicto sacerdoti ostenderet. q non est in homine lachrymarum impetum retinere: quia flante spiritu vehemēti fluunt aque. Cum igit' sacerdos ille eodem

die nullaꝫ celebraret aperuit deus ⁊ nō fuit qui clauderet eam sic aq̄s ⁊ subuerterunt terrā. Tanto eni lachrymaꝝ diluuio submersus est spūs eⁱ⁹ q̄ pene suffocatus ē. Quā rogā magis ipetū repaimere conabat: tātomagis lachrymarum ymbre nō soluꝫ ipe: ſ liber ⁊ luteamina altaris rigabat: Quid ergo ageret ille impiouidus ancille xp̄i increpator p experientiā didicit cū rubore: qđ puns p humilitatem ⁊ ꝑpassionē cognoscere nolut. Et post multos singultus ⁊ multa inordinate ⁊ cū interruptione pronunciās naufragio vix euasit: ⁊ qui vidit ⁊ cognouit testimonium ꝓhibuit. Tunc nō longo tempore ancilla xp̄i reuertens miro mō ac si ꝓsens fuisset quecūq; accidenit facere voluit imperꝑsādo retulit. Nēc inquit p experientiā didicisti: q̄ nō est in potestate hominis cohibē spūm. Dū vero ꝑpassionis affectu post longa ieunia: post multas vigilias: post tantaꝫ lacrimaꝝ inundationes quereꝝ: vtrum et inanito vt fieri solet capite aliquā sentiret lesionem vel dolorē: hec inq̄t lachryme sunt refecto mee: hec sunt panes mihi: die ac nocte: q̄ caput nō affligunt sed pascūt. mentem nullo dolore torquent: sed animā quadam serenitate exhilarant. dum ſ. non p violentiā extorquētur: sed sponte a deo ꝓmantur.

De ꝓfessione eius .§.iii.

deum te tē inuoco. nī q̄ in tota eⁱ⁹ vita ⁊ puersatione vel vnum potus ꝓcipere mortale peccatū. Et a modicis ⁊ vt malibo ita sibi cauebat. q̄ plerūq; p. xv. dies nec vna cogitatio inordinata potuillet reperiri in corde suo. Et q̄n bonarum mentiū est ibi culpā agnoscere vbi culpa nō est. sacerdotem pedibꝰ adnoluta. quaꝫ cū lachrymis se accusando ꝓfitebat. in quibꝰ a rāa vit abstinere valebam?: velut quedā puerilia que in puericia sua se ociose dixisse recolendo dolebat. Et cum in quadam grauissima infirmitate sua vīa fuisset vino ⁊ carnibꝰ ex necessitate ad restaurationem nature. sanata quiescere non valuit mens eius: donec delitias illas corporis ad tempus exhibitas magna postea ⁊ vira solitum abstinentia recōpensaret. Tanta vero ieiunandi gratia xp̄i ancilla ꝓcelebat. q̄ diebus illis quibꝰ ad recreationē copusculi eam ad cenam tamē ad medicinā accedere opottebat: semel ⁊ modicum in die in estate ad vesperam. in hyeme ꝓma hora noctis panē nigrum ⁊ asperrimū de quo vix canes ꝓmedere poterant longo tempore ꝓmedit. ita q̄ pre nimia asperitate ⁊ duricia fauces eius lacerabant interius ⁊ ex vulneribꝰ sanguis eliciebat: quem sanguinis xp̄i memoria dulcem reddebat Quadaꝫ die dum corpus reficeret ꝓmedendo. vidit hostem antiquū inuidia tabescentē. Et cum nō haberet amplius quid faceret. insultabat ei dicens. Ecce o gulosa nimia impleste. Ipa vero inimici fraudes cognoscens: qui libenter quam ieunatam sciebat perturbare nitebatur. vt in nimia abstinentia ꝛficeret. tanto magis eum detrudendo manducare conabatur: quanto serpens venenosus inuidia magis torquebatur. ieiunauit autē tribꝰ annis continuis in pane ⁊ aqua a festo crucis vsq; ad pascha. nullum tamen inde valitudinis vel operis manuū detrimētuꝫ sustinebat. Cum aūt in cellula sua infra ecclīam in vespere vel in nocte corpusculū pane ⁊ aqua ꝛficeret. a principio benedictionis vsq; ad gratias quadaꝫ ex angelis sobie cene assistentes coram ea per locidam scalam ascendentes ⁊ descendentes vidit. ex quorum visione tantam habuit cōsolationem: q̄ omnem saporis suauitatem spūalis refectō superabat. Sanctus autē euangelista iohannes: quem miro diligebat affectu dum ipa cibum caperet ad mensaꝫ eius aliquādo veniebat. in cuius ꝓsentia ex affectu deuotionis appetitus sensibilis ita euacuabatur. q̄ modicū cibi vix capere poterat. ⁊ in fortitudine cibi illⁱ⁹ quādoq; octo diebꝰ aliquādo. q. ſ. ab ascensione dñi vsq; ad aduentum spūsancti nihil mādicans ieiunabat. Nec minus potēs erat laboris in vltimo die: q̄ in primo. Nec si vellet bis diebus ꝓmedere potuisset: donec sensualitas que a spiritu absorta erat ad seipam rediret. Aliquādo in suaui ⁊ beato silentio .xxx. v. diebꝰ cū domino suauiter requiescēs nullo corporali vsu est. abo. nullīq; verbum per dies aliquot proferre poterat nisi istud solūmodo volo corꝑ domini nostri ihu xp̄i. Quo recepto in silentio suo singulis diebꝰ cum domino ꝑmanebat. Tandem post .v. ebdomadas ad se reuertēs aperuit os suū. ⁊ mirantibꝰ circūstantibus locuta est: cibūq; corporalem recep t. Quanto autē corpus eius ieiunijs macerabat: tāto spūs liberior pingue sciebat oratiombꝰ. Et dum operaretur manibꝰ ⁊ digiti eiⁱ⁹ aptarē dēderent psalm. psalterium ante se positum. ex quo psalmos domino suauiter eructabat ⁊ cor suum ne vagaretur domino copulabat. Cum autem quadā die esset in ecclesia sua iuxta ecclesiam de oegnies vidit multitudine manuū ante se supplicantium. Tunc illa ad ecclīam q̄si ad tabernaculum. vt deum consuleret recurrens. rogauit dominū vt eam quid sibi vellent manus ille significare certificaret. Cui respōsum est a domino. q̄ defunctorum anime erant que torquebantur in purgatorio: ⁊ orationū suarum postulabant suffragia: quibus quasi pretioso vnguento dolores earum molcebantur. Ipa enim aliquando pre dulcedine contemplationis solitas orationes mittebat: quandoq; etiam nec os aperire valebat: nec de alio q̄ de deo cogitare. Per diem ⁊ noctē milies ⁊ centies flectendo genua beatam virginem salutabat. Et hoc mirabile ⁊ inauditum deuotionis officium. per dies .xl. continuabat. Primo sine intermissione in spiritu vehementi sexcentis vicibꝰ genua flectebat. Secūdo totum psalterium super pedes stando legens ꝑ singulos psalmos flexis genibꝰ beate virgini salutatione angelicā offerebat. Tercio austro flante vehementius trecentis vicibꝰ ꝑ singulas flexiones virga disciplinali se ꝑcutiendo deo ⁊ b. virgini pro filio martyrio seipam immolabat. cruꝫ autem vitiis ꝑ cuſſionibꝰ ad condimētum aliarum sanguinem copiosum eliciebat. Tandē vero quinquagesies flexis simplicē genibꝰ sacrificiū ꝓmabat. Hoc autem nō humana virtute. ſ angelico presidio eam sustentāte ⁊ subleuāte peragebat. Virtutem aūt orationū eius quanta esset. exꝑti sunt nō solum homines ad succursuꝫ: ſ ⁊ demones ad cruciatū quos adeo gurgebat q̄ ad eam precū suaꝫ coacti incendio venire cōpellebantur. Quādoq; vero cum post vigilias multas ⁊ orationes in lectulo super requiesceret. sub variis speciebꝰ apparebat ei ydabolus super eaꝫ frendēs ⁊ maledicens. Malo tuo aiebat impius requiescas nobis cum in inferno quietem habeas. Non minus enim quiete tua torquebat: q̄ labore tuo ⁊ orationibꝰ. Illa vero subridens facto signo crucis recedē cōpellebat. Aliquādo pro defuncti cuiusdam aia preces dño offerebat. ⁊ dictum est ei. Ne effundas ꝓ eo orationē q̄ reprobatus est a deo. Vulnere eni letali trāfixus miserabiliter mortuus est in tartareū tēto: ⁊ eternis incendijs deputatus. Que ꝓm intrinsecus induerat de ornatu exteriorē curabat. Vestibꝰ mediocribꝰ vtebatur: nō linea camisia iuxta carnē. ſ sacco cilicino aspero: qui lingua publica dicitur flamigna Tunicā laneā albā cū eisdē colobo simplici pallio absq; pelliū ꝓiunctione vel aliqua foderatura. ꝓ indumēto habebat. Hanc vestū simplicitate ꝓtenta. que intrinsec⁹ arcebat: nullū frigus exterius sentiebat. Nec igne materiali quo frigus in hyeme arcet repellē indigebat. ſ miro mō cū hiemis asperior glacialī frigore aq̄s ꝓstringēt. sicut ipa spū ferebat: sic exterⁱ⁹ in corpe marime dū oraret calescebat. adeo q̄ sudore eⁱ⁹ aromatico aliq̄ vestimēta eⁱ⁹ redolerent. Quietē ⁊ silentiū diligebat. adeo q̄ aliquo tpe a festo sancte crucis vsq; ad pascha fere nullū verbū proferendo silentiū tenuit. Quinimoch silentiū ita dominus acceptauit. q̄ spūsancto reuelāte ꝓter hoc q̄ absq; purgatorio euolaret ad celum a dño obtinuit. Laudis eius gratiā: vult⁹ serenitas latere nō finebat. Migo aūt medera-

mine cordis granitatē. vultus hylaritatē. mentisq; iocun
ditatem. verecūde facieꝫ simplicitate aliquatenus tempe
rabat. Vultuq; in terrā demisso: tardo maturoq; gressu
humiliter in omnib; incedebat. Adeo ex plenitudine cor
dis eius i facie illi⁹ spūssancti gratia refulgebat. q multi ex
eius aspectu solo spūaliter refecti: ad devotionem ꝫ lacri
mas ꝓuocabant. Accedit vt quadā die vir benignus
quidam ꝫ psonarum religiosarum amicus. guido camera
censis ecclesie cantor. causa visitandi eam q via sua diver
teret. quidā vero ex socijs eius qui nōdum cognoverat ex
perientiā quārā pq̄ meritis bonoꝝ visitatio ꝫ familiari
tas conferat: sancti devoti viri laborē quasi videns ait.
Pro deo dñe cantor quid quentis. Quare viam vestrā
frustra desertis. nunq̄d muscas volatiles ꝫ papiliones cū
pueris sequi ꝫ aspicebedere vultis? Ille aūt vt muris cor
de ꝫ patiens. ꝓpositum iter ꝛpter hoc nō dimisit: sed ꝛpi
ancillam ex cui⁹ presentia nō modicam acceperat consola
tionem adijt. Cum aūt illi loqueret. socius eius tedio affe
ctus in expectando venit ad ip̄m cantorem admoniturus
eum. vt festinaret. Cūq; forte in vultu; ancille ꝛpi oculos
figeret. subito ꝫ mirabiliter immutatos in tantā lacrimarū
copiā resolutas est. q vir longo tempore post a loco ꝫ ei⁹
presentia potuit amoveri. Tunc cantor licet ille pre ve
cundia latere vellet. antedens ꝫ cognoscēs eventū rei gau
dens ꝫ socium suū versa vice irridens ait. Eamus ḡo hic
fiam⁹ forte papiliones fugare vultis? Ille vero post mul
ta suspiria ꝫ lacrimas vix tandem inde avelli potuit dicēs
Ignosce mihi quia quid prius dicere penitus ignorabā
Hanc aūt in hac muliere virtutē dei expertus sū. Cū
quodam tempore corp⁹ sculū suum fervore spūs iam am
plius sustinere nō posset. decidit in egritudinem magnam
Adeo enī pius pater filiam suam quaꝫ diligebat flagello
discipline subdidit: q membra corporis ei⁹ mirabiliter tor
quebant. Nam quasi in circulum brachia pre dolore agi
tabant ꝫ manibꝰ pectus tundere cogebat. Et cum ad tē
pus paulū quieſceret. vis infirmitatis tunc reversa ad se
gratias agebat dño. Reversaq; est ad ieiunia ꝫ alias au
steritates solitas. ꝫ fortitudinē a dño obtinuit tantam: vt
terciam partem laborum eius etiā fortes homines vix su
stinere valerent.

Omni septiformi .§.iiii.

dño spūs almi ista sancta mulier plena erat. Erat equidē
ei timor casūq; in corde tanq̄ fascia pectoralis: que cogi
tationes constringeret in corde. In ore tanq̄ frenum: q̄
lingua repaimeret. In opere stimulus ne pigritia torpe
ret. Timor iste tāq̄ scopa purgabat eam a duplicitate: eos
a fallitate. opera ab omni vanitate. Nunq̄ verbum secu
lare ab eius ore memini me audisse. Vir vnā clausulā lo
quendo diceret: quin ꝛpm quasi ꝛdumentū frequēter in
fereret. Adeo timor dñi sanctus mentē eius occuparat
q cū esset apud villembroth. rām herbas que nō seminan
tur ꝫ alia etiā sponte nascēria frequēter colligi faciebat: vt
inde sibi ꝑmiū facerer. ꝫ hoc ideo timēs ne forte caprā
a bestia i. elemosynas q̄a vomib; leprosoꝝ raptores ꝫ fe
neratores dare solent māducaret. Tantū ex spū timo
ris amore conceperat pauperta. q etiā necessaria vix reti
nere volebat. Unde quadā die fugere volvit. vt inter ex
traneos ꝫ ignotos ignota ꝫ despecta ostiatim mendicaret
ꝫ vix abstinere potuit. Et abundāti humilitate quārā in
se fuit late volut. vnde cū se occultare nō posset. dño eaꝫ
manifestante fugebat aliq̄ ad vicina rura vel domera. ali
quādo cū quereter⁹ vrꝫ ex laudib; humanis vel divinis
revelationib; aliquā saltim titillationē inanis glorie senti
ret. Respectu inquit vere gloie quaꝫ desidero: nil est vel
reputari potest omnis humana gloriatio. Omnem itaq;
mundanā gloriam. omneq; humane laudis vanitatē. pre
dulcedine eternoꝝ bonoꝝ nō solum nō admittebat: ſ cū
quadā cordis abominatōne respuebat.

Non solū aūt per .§.v.

spūm timoris ab omni spē mali abstinebat. ſ ꝫ spū pieta
tis ad omne bonum ꝓona erat. Pietas enī ad oia valet
ꝓmissionē vite que nūc est habet ꝫ future. Satagebat
igit' ꝓ posse suo oia misericie opera ex abundāti pietate
adimplere. ꝫ sup oia infirmis assistere. ꝫ defunctoꝝ obitui
ꝫ sepulture interesse ꝓsueverat: vbi multa de celestib; dño
revelāre sunt ei immissa. Quadā die cum quedam soror
de oegnes in extremis laboraret. illa cū esset in cellula sua
ꝓcepit multitudinē demoniū rugientiū circa lectuꝫ sororis
infirme. Cūq; iam ꝓ ea fieret ꝑmendatio aīe: quā crede
bant iam mortuā. tunc illa manſuete gravitatis ꝫ matute
verecundie quasi oblita ad lectū cucurrit. ꝫ immundos spiri
tus de oegnōes. nō solum ꝑcibꝰ eos oꝑgnabat: ſ etiam
pallio suo tanq̄ muscas abigebat. Cū vero impij illi tenā
biter resisterēt. ꝫ tanq̄ suā animā sororis vendicare vel
lent: tūc illa ampli⁹ ferre nō sustinēs clamabat ad ꝛpm sū
sanguinē ꝛpi quem ꝓ animab; nostris effudit: mortemq;
crucifixi incessanter invocabat. Cū aūt rugientes illi ꝓpara
tiā ad escam multis calūnijs illā impeterēt. ipa tandē hila
riam a spūsancto ꝛcipiens respōdit. Domine ꝓ hac aīa
ego fideiubeo. licet ei peccaverit: tū peccata sua ꝓfessa.
Cū si forte aliquid p negligētiā vel ignoratiā in ea rema
sit licet loqui nō possit: adhuc tū correptionis temp⁹ est
aliquilli. Landē victis ꝫ ꝓfugis demonib; ꝫ sanctis angē
lis adveniēnb; illa deo landē reddēs ad se reversa quietē
Resumpto q; pallio qō in pugna ꝓcesserat. ad cellā suaꝫ
cum verecūdia fugiēs: ostio clauso latuit. Nō multo post
tempore in festo ap̄lorꝝ petri ꝫ pauli cū ꝓ aīa devote sup
plicaret. ꝫ de statu ei⁹ ꝓ qua fideiusserat sollicita esset: ap
parit ei beat⁹ petrus eā in purgatorio graviter afflictā. Re
velavit aūt ei beat⁹ petrus ꝫ penas ꝫ causas penaꝝ. Ve
hemēti enī calore torquebat. eo q mādum ꝫ voluptates
seculi nimis arditer amavit. Aliquādo vero frigore mar
mo cruciabat. eo q pigra ad bonū fuisset. ꝫ maxime. quia
filios suos ꝛpūsq; familiā nimis negligēter correpsisset. ꝫ
animadvertit eo q in vita sua nimis vacavit potatō. Ne
ditatis etiā eo q superflua fuisset in vestib; maximē fusti
bat incōmodū. Tunc pia ꝛpi ancilla sicut tota pietatis vi
scerib; affluebat maxime circa illos qui in purgatorio cru
ciabant. nō solus suis orationib; ꝓtenta est: ſ multa etiaꝫ
ab alijs suffragia orationū ꝫ missaꝝ ꝓcurabat. Alia vi
ce cum religiosa quedā vidua. que diu in sancta viduitate
domino fuerat ꝫ filias suas in sancto ꝓposito virginita
tis sponso celesti integras custodiebat. in extremis apud
villembooth laboraret: vidit. b. virginē vidue assistentes
que quasi quodā flabello eū tādo eā fervore caloris qo
torquebat: misericos diter tēperabat. Cuꝫ aūt eius alia de
corpe iam egredi vellet. nulla turba demonū insidiantiuꝫ
orationum instātia discedere volut: donec clauiger celes
tis cum vexillo crucifixi cōfusos illos eiecit. Cūq; vidua
illa iam defuncta esset. vidit ancilla ꝛpi. b. virginē cū mul
titudine celestiū puellaꝝ ꝑ psallētium: deumq; laudantiuꝫ
quasi in duos choros divisaram. cum aūt sacerdos more
debito exequias defuncte ꝓsolveret. tūc summ⁹ sacerdos
cum sanctoꝝ multitudine officium. vt ei videbat' comple
bat: ꝫ mirabiliter eccle militanti ecclia triumphās respō
debat. Cum aūt sepulture corpus eius traditum esset. vi
dit ancilla ꝛpi aīam eius eo q in seculo isto non ex bene
purgata ad plenū in purgatorio: qō ei deerat consumare.
Nam marit⁹ eius mercator fuerat. ꝫ quedā more mercā
toꝝ ꝓ fraudē acquisierat. Quoddā etiaꝫ de familia duos
lomatic in hospino recepat. qui de iniuste acq̄sitis multa
in domo sua expēdebāt. Et q; de hmōi nō ꝑfecte restitu
tionem fecerant: dicebat se adhuc in purgatorio tenerī
Nō cum nunciatum fuisset virgini sue filie devote. mul
tas orationes ꝓ ea fieri fecit: ꝫ ꝓ posse restituit. vnde non
multo post anima dicte vidue vitro patriā cādidior

sole splendior apparuit ancille xpi. cū iam ad eternas epulas invitata ascēderet: q quasi librū vite vt videbat in manibus tenēs summi magistri facta scolaris legebat. Sed cum primū sit corpus mobilis substantie longe tū etiā incomparabiliter maius est aiaq; sanitati curā impendē. Hec vtiq; semp lete: semp hylaria: semp in oculis inhibo pmanebat: nisi qñ periculi vel lapsus aiaq; mentē eius grauabat in hoc seculo. vt ei⁹ pace loquar. Modū non habebat volebat desolata ingebat anna: cibum mō capiebat: somnum ab oculis ei⁹ abigebat: mote ptanentis plerumq; clamabat. Accidit aliqñ q quidā monachus cisterciensis tamq; zelū innocētie q puritatis licet nō sm scientiā haberet: q quasi ad statū primi paradisi ex feruore spūs venire nitebatur. Cuius vna labore plurimo si cassa sese affligendo in abstinentia q vigilijs q orationibus ac lachrymis. primū statū recuperare nō valeret innocētie: primo quidē accidit ei tedij q accidia. Volebat ei cibaria sumere si nulla sensibilem delectatōz vū mandaceret hre poterat. Studebat primos sensus alteratio mor⁹ nō solū reprimere si etiā extinguere studebat sine veniali peccato vitā suā imfecta puritate custodire. Cum aūt a demonio meridiano infligēte aspiraret ad impossibile. nec ad id quo rendebat posset ali quo mō puenire: tandē in foueaz desperatōis lapsus est. adeo q in statu corruptōis in quo erat: se nullo mō salutē pequi speraret. vtpote q: sine venialib⁹ esse nō poterat: q mortalia existimabat. vñ nec corpus xpi in die⁹ in quib⁹ statuū est in ordine illo sumere: volebat accipere. Cū aūt pias q bonoz omniū amator abbas cognouisset. ad ancillam xpi monachū illi fecit adduci. Illa dum p monacho lachrymos suspiria dño supplicaz. murmur modū añ missi intrauit cuz diceret monachus. Cōfiteor q p eo ipsa instantius oraret: quasi signū lapilli ad singula verba pfessionis et ore monachi cadere videbant. Tūc illa perpiens in hoc q obstinatio desperatōis q nigredo tristicie q dolozis monachū reliquissent: gratias deo retulit. Monach⁹ aūt post multam quasi de longinqua regione ad se reuisus. corpus xpi recepit: q sumpta salutari medicina pfecte cōualuit.

Quoniā aūt fugiē .§.vi.

do mala p vonū timoris q faciendo bona p spūm pietatis ce ssaria est cautela q circūspectio discretōis. pī luminum cui⁹ vocis voce de oibus spūs scie filiam suā illuminauit vt sc̄z sciret qd q quēadmodū esset agendū vel vitandū: et oē sacrificiū suū sale pdiret. Mala. n. sūt vicina bonis. q plerūq; dum vitam⁹ vnū vicio labimur in cōtrariū. Sancta ergo q venosa xpi ancilla cū dulcedo q suauit⁹ quasi vn⁹ spūs facta cuz deo amoris glutino adheret. audito extraneorum aduentu ne forte aliquē scandalizaret a suauitate illa cōtemplatōis iocūditate. ab amplexibus sponsi sui vim sibimet inferens. spūm suū cum tanto dolore euellebat: q q̄si raptis visceribus sanguinē puroz in magna quātitate euomebat vel pspiciebat. malens hoc affligi martyrio q̄ fratrum q matrone pegrinoz pacē turbare. Quoz tū cū spū sctō reuelante aliquoz licet longe existū pcognouisset aduentum. ad rura vel ad ppinqua nemora fugiēs. vix p totum diem poterat⁹ requie lassatē. Quoz ꝓpter aliquoz indigentiaz vtilitatē nullo nisi spūsancto incitante cogebat⁹ somnū suaz delirumpere. Vade aiebat. q nō enioles. sed necessitatis expectat te alios. Licet autē q̄ntum ad ꝓpria nō tū bonos: si etiam discolos mira discretōne scie custodiret pacem: sibi tū solitarie indiscreta sepiam nimis abiciens q supra modū afflīgēs nobis aliqñ videbat. ipa tam circa se tanto discretior erat: quāto nihil de se nisi a spūsā. cto familiarē edocta aliqd facere pesumebat. Nō enim vnū die⁹ sine cibi refectōe pterire audebat: nisi se absoluta sensualitate supra se raptū ē cognosceret certissime. Aliqñ tamen vt pacē coassistentiū pserwaret. in tali statu aliqd capere tempt⁹ auit. q nihil penit⁹ capere potuit: si p dolore pene defecit. Accidit aliqñ q causā visitandi alios sibi familiares cū maneret apud oegnies iuisset apud villā brietb in reditu suo p medios nuelle transiēs. reduxit post hec ad memoriā peccata q abominatōes q in illa villa facūt seculares frequēter: tantaq; indignatōz ꝓcepit in corde suo. q pre dolore cepit clamare. Quesit oq; cultellū ab ancilla sua cū extra villam esset. volūt autem a pedib⁹ suis resecare: eo q loca transierat in quib⁹ creatore suū mulieres boues tor inuriaz. puocantes flagitia cre⁹ perāt. Cuius nō solum in mente. si qd mirabilius ē similiter voleret in pedibus quib⁹ pdicta calcauerat: vix tandem cū multoties pedes ad terrā collisisset potuit q̄fecere. Pertinet etiā ad donum scie cognitio q abominatō pctoz. q inde dolere: propter qō dī. Qui addit sciam: addit q dolorē. Adeo autem fideles pdicatores q passores diligebat: q dilexerūt verbi dei sciam. q pedes eoz post pdicatōis laboē miro affectōne pstringēs. et ipis multis osculari optebat: vel p nimia anxietate cū se subtraherent clamabat. Multis autem lachrymosis suspiriis. multisq; oboib⁹ q sermonis a domino instantissime postulādo obtinuit. vt mentū q officium pdicatōis qb⁹ in se exercere nō poterat: in aliq; alia p̄sona ei dūs recompensaret. q vt sibi deus p magno munere vnū pdicatorem daret. Quo dato pcibo cor ei⁹ preparabat. virtutē corpus in laborem pferebat. verba mūtrabat. gressus dirigebat. q tam q fructū ancille sue mentis prebebat. Nam p ipō singulis diebus dum ēt in labore pdicandi. dño q b. marie dicēdo. Aue maria centies supplicabat sicut pdicante hylario martinus orabat.

Et quoniā paruz .§.vii.

pdest p spūm timoris mala vitare. p spūm pietatis bona agē p spūm scie in oīb⁹ discretōz habere q in medio natōnis prave q peruerse recte q̄uersari nec ab alijs recipi. q̄bus vel exemplis nulli etiā malis imminēdo resistamus. bona q pacientia pseueremus. q ad antia vsq; in finē pseueremus. q p longanimitatē vite eterne pmiū expectem⁹: pater misericordiarum quarto lapide pciosō. f. fortitudine filiam suā eroinam ornauit. et ꝓtra oīa aduersa pmunit: vt nec aduersitatis impulsu frangeret. nec pperitatis blandimēto eleuaretur. Aliqñ cum p dolore paralisis clamaret q pectus suū tundere cogeret: quidā familiaris ei⁹ ipi ꝓpatiens in quodaz loco latebat. q ipa dño supplicabat. Tūc ipsa infirmitatem pcibus illius minui sentiens. vade ait ancille sue. q dic⁹ boī illi vt cesset orare. p me. nam oratiōi ei⁹ medicina displine mee dū melius habeo in curo detinentū. Non solum aūt p spūm fortitudinis habebat potentiā resistendi aduersis: si etiā oīb⁹ carnalib⁹ illecebris abstinēdi. Adeo quippe corpus suū innocula illa pinguissima qualiscuq; duo cruciā ligna extendendo desiccauerat: q nunq̄ p plures annos pmos etiā libidinis mot⁹ ꝓtra se erurgē senserat. Ex quo etiā tanta fiducia inter boies habebat. q oēs sibi similes ex abundantia innocētie sue estimabat. Cū cū quidam familiaris eius amicus ex nimio spūalis affectōis excessu manū eius aliqñ strangeret. licet callo alio nil tunpe cogitaret: sensit tū tanq̄ homo ex illa animi vanitate primos motus sibi insurgere. Cuius illa prudens hoc ignoraret audiuit vocem de excelso. f. Nolime tangere. nec tū intellexit quid significaret. Deus cū mitis ni⁹ infirmitatibus compatiens. nolait illum coram sancta muliere pfundere verecundia. Volebat autē tanq̄ zelotes castitatem amice sue custodire: et illum ꝓpter imminentia pericula cassigare. Unde cum illa diceret. Audiui in quit nunc qdā vocem et quid significet ignoto scilicet. Noli me tangere. Ille autem quid esset intelligens sibi decetero diligentius cauit: et domino qui infirmitatez eius detegere nolait gratias agens recessit.

Per spiritum au .§.viii.

tem consilij nihil inordinatuz. nihil precipitanter egit: sed

omnia diligenter ꝛ prouide et cum deliberatione faciens. licet familiari consilio spiritussancti interius videretur. licet diuinis scripturis sufficienter instrueretur: ꝑ nimia tamen humilitatis abundantia. ne sapiens in oculis suis videret. aliorum cōsilia quę voluntatis renunciatio seipsam deo te subiecere non dedignabatur. Multi de familiaribꝰ amicis eius. qui diuinam eius prudentiam experti frequenter erant nihil ardui sine eius ꝑsilio attemptabant. Quod. n. humana ratione scire nō poterat: ꝑmissa oratione inspirata diuinitus sciebat. Vnde cum quidam eius amicus. qui mediocritate sua ꝓuentus tanto securius quanto ab oculo hominum abstractus ꝛ a pompa seculari remotus deo in humilitate seruiret: a quodā nobili inquireretur. vt magister eius esset ꝛ ei equos: vestes et alia multa bona prouideret. mulierem sanctam cōsuluit quid ei agendum de illa ꝑmissa oratione responderit. Vidi vobis in hoc facto equū magnum ꝑparari: qui versus inferiorum hyniebat ꝛ demonum exercitus applaudebat. Manete ergo fm consilium meum in vocatione qua vocati estis: ne per ambitionem ꝛ seculi pompam locum deo dyabolo. Cum verbū dei licet indignus laicis ꝛ simplicibus ꝑdicare inciperē. et necdum exercitium seu cōsuetudinem faciendi sermonem ad ꝑfin haberem. semper mihi metuens ne sermone imperfecto deficerem: multa mihi videcunq; colligebam. multosq; gregatim quicquid in mente habebam ꝓferre volebā. Cumq; tanta ꝓdigalitate meo plum ꝓfunderem. ad me ꝑ sermonem reuertens. quasi quoddā mentis tedium in eo q̄ multa moderate ꝛ incomposite mihi dixisse videbar. increpabam. Cumq; huiusmodi tristicia ancilla xpi me despiciens aspiceret: ego pre verecundia causaz reuelare recusabam. Et quid miserabilius erat cum aliquis tanq̄ bone ꝛ subtiliter libenter auscultantem sicut mos est poli sermonem ꝛmendaret: in hoc aliquam ꝓsolationem recipiebaz. ipsa intelligens triplex vulnus temptationiz quibus sauciatus in mente erā. ad se vocans mirabiliter aperuit. Vidi inquit quasi similitudinem hominis nebulosi superfluitate capillorum coopertī. quedam ꝺo mererentur subornata quasi quibusdam radijs splendida eum blande intrando circuibat. facto autem pluries circulo vnum de radijs suis versus eum proiciens: partem tenebrarum effugabat. Et qua parabola intellexit q̄ capillata superfluitas tristiciam ministrabat sibi: mererentur ꝺo subornata. elatō radijs adulationis mirabile sibi solatium conferebat.

His ornata monitibus filia hierusalem. bis sanctiſpiritus donis illustrata corde purificato per donum intellect⁹ in celestibus conuersabatur. Relegatis enim formis sensibilibus vultumes ꝛ inuariabilis maiestatis magis accedebat tanto eius in animo purius refulebāt. Cū subtilis attenuatus spiritus incendio pij amoris cōcrematus tanq̄ virgula fumi ex aromatibus super celestia penetraret. ꝛ quasi ꝑ quosdam gradus in regione vinozum pambulans. per vicos et plateas querebat quē diligebat. nūc sanctarum virginum thiro delectata: nunc sanctorum martyrum rosis odoriferis recreata. Aliquando apostolorum senatu venerabiliter recepta: quādoq; angelorum cetibus sociata. cum omnia paradisi loca letanti animo perambulasset paulatim cum omnia pertransiret inueniebat quem ardenter desiderabat anima eius. vbi deinde perfecte requiescebat. Cum autem librum vite viciniis inspiceret. multa per spiritum intellectus in eo percipiebat: que eandem ad se reuersa prophetico spiritu pronunciabat. Intelligere enim est intus legere spiritualia scilicet ꝛ celestia nō superficialiter sed subtiliter penetrare per noticiam eorum. Ex et tribus annis anteq̄ homines cruce signarentur cōtra heretricos prouinciales. dixit q̄ viderat cruces super hominum multitudinē de celo super homines descēdentes copiose. Et cum sancti martyres ab hereticis fuerunt occisi. etsi in longinquis partibus ab hereticatōe sancte: vidit sanctos angelos congratulantes ꝛ animas interfectoriz absq; aliquo purgatorio ad celum euolantes. Vicit etiā quēdam qui crucem acceperat: sed adhuc ater non ut puerat cum iaceret infirmus in extremis turbam demonum quasi rugientiz ꝛ ad escam paratorum ad eum accedē multa crimina calumnioſe ei imponēdo: sed vt vidit quedā crux lucida descendens super eum protegebat vndiq;. Eaq; orante pro ipso liberatus est ab insidijs dyaboli. Et si peregrinationem illam non perfecisset morte preuentus tamen magna pars purgatorij penarum ei dimissa est. eo q̄ per eam non stetit quin perficeret ꝛ sic sancte reuelatū est.

Cum sacerdotes missas digne et deuote deo celebrarent videbat sanctos angelos gaudentes et sacerdotibus cum magna hylaritate cooperantes. ꝛ eosdē sacerdotes vultu benigno intuebantur: eosq; deuotissime venerabāt. Item cum quidam sacerdos in presentia eius missam celebraret ꝑ eam illa nil sciente ab eo. finita missa dixit sacerdoti q̄ illa missa fuisset sua: quia viderat columbaz pulcherrimam super caput ipius sacerdotis descendentē: que quasi volitando alas suas ad eum extendebat.

Mellifluo sapie .§.ix.

dono cor eius medullitus afficiebatur. Sapientia enim dicitur a sapore quasi sapita scientia. ita implent eam deus spiritus sapientie ꝛ intellectus. q̄ cor eius semper afficiebatur ad diuina. verba dulcoranꝫ. et omnia opera eē suauitate spiritualis unctionis impinguabant. Mitis corde dulcis ore: suauis opere: ebria cantate. Aliquādo cum in lecto suo ꝑ tres dies iacuisset et cum sponso xpo suauiter quieuisset. pre nimie iocunditatis dulcedine dies illi adeo furtive labebantur. q̄ vix per vnum momentum sibi iacuisse videbatur. Aliquando quasi inter brachia amplexando stringebat: atq; vt se ei amplius ostenderet cū lachrymis obsecrabat. Aliquando per tres dies vel plures visibi videbatur eundem quasi paruulum inter vbera cōmorantem stringebat: ꝛ sese vt non videretur ab aliis occultabat. Aliquando cum eo tanq̄ cum puero osculando ludebat. Aliquando tanq̄ agnum mansuetum intra gremiz q̄q; quasi columbam ad solatium suum pius filius virginis se ostendebat. q̄q; quasi aries stellam lucidaz in fronte circuens ecclesiā fideles suos. vt ei videbatur visitabat In diuersis autē solennitatibus dñi quasi configuratus solennitati sue se ei ostendebat. Nam in natiuitate agere bat vt puer vbera matris lambēs vel in cunabulis vagiēs ꝛ tunc ad eum afficiebatur vt paruulum fm ostensiones varias habens varias affectionum gustus ꝛ sapores. In festo autem purificatōis videbat. b. virginem offerentem filium in templo ꝛ symeonem in vlnis recipientem. ꝛ ibi usmodi visione nō minus exultabat gaudio q̄s si presens fuisset. Et cum cereus diu extinctus fuisset in processione subito lumen clantatis clarissimaz deo accendente recepit In passione autem dñi aliquando in cruce apparebat sed raro quia pre dolore vix sustinere se poterat. Cum agro pinquaret aliqua magna solennitas aliquando octo diebus ante gaudium sentiebat. Quando autem alicui⁹ sancti festum immineb at. sanctus ille festum suum nunciabat In die enim suo veniens cum sociorum celestium multitudine eum visitabat. Nullo quoq; nunciante discernebat palato cordis dies festos a non festis. eo q̄ dulcius ei sapiebant in mente dies solennes q̄s simplices. Apparuit ei aliquādo b. bernardus ordinis cistertiensis pater et lucerna. quasi alatus: ꝛ alas suas circa eā extendebat. Cumq; ipsa diu sedisset cum eo in cancello ecclie. et illa cuiusmodi esset he ale interrogasset: rndit q̄ ipse velut alij sublimij volatu subtilia ꝛ sublimia diuine scripture attigerat: vnde ꝛ archanis celestib⁹ deus ei reuelauerat. Aliquādo vidit quendam sacerdotem cum lachrymis deuote celebrantem. Visumq; est ei. q̄ colūba quedā sup humerum

sacerdotis descenderet ⁊ p fons clarissimus ꝺ eius humero scaturiret. Aliquando filium virginis quasi puerum cū matrina clarissime circa piscinam in qua reponitur corp̄s dñi videbat. Cum etiam quidam puer ipsa p̄sente ad ostium ecclesie cathetizaretur. vidit immundum spiritum a paruulo cum magna ꝓfusione recedentem. Et cum puer de sacro fonte leuaret: vidit spiritum sanctum in animam pueri descendere ⁊ sanctorum angelorum multitudinem circa renatū. Frequenter dum sacerdos eleuaret hostiam consecratam. vidit in spinta specie pueri pulcri: et circa eum multitudinē angelorum. Et sumpta communione abundanter videbat dominum remanere in anima sacerdotis ⁊ claritate illustrantem. Sed in anima mali sacerdotis videbat dominum cum indignatōne recedentem. et in tenebris illam animam remanētem. In collatōne extreme unctionis videbat aliquādo dominum p̄sentem: qui infirmū misericorditer corroborabat. demones expellebat. animam purgabat.

De transitu felicis .§.x.

ci eius. A festo autem annunciatōnis. b. marie vsq; ad festum iohānis baptiste infirma p̄manſit cum magnatura esset. Et in hoc tanto spacio nō nisi vndecies cibum ⁊ modica quantitate p̄cepit. gaudens semp et diem nuptialem transitus sui cum exultatōne expectans. et appropinquante mortis tempe cepit alta voce et clara cantare. nec cessauit spacio trium dierum et noctium deū laudare dulcissimam cantilenam de deo ⁊ angelis. b. marie et aliis sanctis de diuinis scripturis rithmice ⁊ dulci modulatōne. pferre. vnā autem de seraphim vt videbatur sibi alas supra pect⁹ eē expandebat. Quo ministrante inspirabat ei carnē absq; omni difficultate. vocem ⁊ p̄sonantium modulationis homines tūn audiebant: pauca autem intelligebant. Dicebat autem inter alia multa. q̄ a lumine sancte trinitatis angeli intelligentiam haberent: a lumine corp̄is glorificati sancti in animabus fructum haberent ⁊ exultatōnes. Beatam mariam in corpe glorificatam firmiter asserebat: et corpa sanctorum qui cum xp̄o surrexerunt etiā glorificata. Dixit etiam q̄ spiritus sanct⁹ de primo ecclesiā visitaret. ⁊ copiosius solito p̄ vniuersam ecclesiam operatores sanctos ad fructū animaꝝ mitteret ⁊ mundū maxima ex parte illuminaret. Qđ vtiq; p̄dicatores et minores impletum fuit. Dixit etiā q̄ sanctū paulū dñs dedit in munere. beātū stephanū quem rosariū paradisi dicebat in sua lapidatione. Apparuerūt ei in infirmitate sua xp̄s. b. maria sanctus petrus apl̄s: angeli sancti. qui eam consolabant. Et cum nec cibū nec corp̄alis sustinere posset: p̄munionem tūn defacti sumebat. Per. liij. dies aīa mortem nil manducauit. Lumen tūn solis sustinuit: necunq; p̄ra claritatē lucis oculos clausit. Cepitq; in hora mortis submissa voce cantare. Displiceres tibi nr̄ dñe. Et apparente ei dyabolo. cepit aliquantulū pauere: ſ resumpta fiducia facto signo crucis repulit dicens. Vade retro sathana. quo recedente cantante ea alleluia in dño obdormiuit. Anno dñi. M. ccxiij. etatis sue. lxxvj.

Capitulum. xiij.

Dsq; alexander. iiij.

de hac luce subtractus est elapsis quinq; mensibus post vacatōnem sedis ap̄lice cōsodalibus cardinalibus ꝺ bis canonice electus est ad summū p̄sulatus Urbanus. iij. Anno dñi. M. ccl xj. in ciuitate viterbij vbi curia residebat: ⁊ in numero pontificū centesimus octogesimus quartus. Et sedit annos tribus. Hic et si infime condicionis fuit p̄ mundi vanitatem. quia filius pauperis reſarcientis sutilares in francia nobilissimus tamen sapientia ⁊ virtutibus: et quibus ad cardinalatum assumpt⁹ est inde ad apicem pontificatus ab initio mundi quinquies milesimo. ccxxij. p̄ minorem numerum. Scōm maiorē series milesimo. ccclx. Reperit hic ecclesiam multis dissipatā in p̄dijs ⁊ p̄turbatā. Nam manfredus illegitim⁹ filius secundi Fredenci. regnum sicilie et apulie sibi vsurpauerat contra voluntatem et p̄hibitōnem ecclesie. ⁊ patrimonio sancti Petri transmiserat de nocera saracenos: que est in apulia saracenos ad occupandum regionem illam. Sed contra eos vrbanus papa crucem p̄dicare iniunxit. et cruce signatos contra illos mittens pepulit de partibus illis. Et licet illi redirent in apuliam p̄sligati: manfredus tamen persecutionē contra ecclesiā continuabat vacās ipse delicijs ⁊ luxurijs vt epicur⁹. ꝓcubinas multiplicās. nil ostentans ꝺ fidei religionis. demū ꝓtemnens ecclesiam suam cum in p̄fundum peccatorum deuenisset. Ds deus iudex iustus et patiens. non diu permisit ipm in malicia sua p̄sperari. Vala enim morte anime et corpis ipsum p̄stravit: Hanc igitur humiliatōnem ecclesie Urbanus attendens. cupiens eam de tanta oppressione eruere. ac fideles qui vt adherentes ecclesie expulsi erant de ciuitatibus suis: ordinauit congregationem fieri cardinalium ⁊ omnium p̄latorum quos in curia tunc erant ac sapientiū religiosorum virorum: publice exponens calamitatem ecclesie et tyrannidem et p̄secutionem manfredi: qui cū omnis sua progenies (cui collata fuerant tot et tanta beneficia) semper conati sunt sibi ecclesiam subiugare et statum eius ad nihilum reducere. remedium subijciens quod sibi videbatur necessario adhibendum ad liberatōnē eius: vbi eis placeret ⁊ assensum ꝓberent videlicet vt karolum fratrem Ludouici sancti regis francorum euocaret et gallia: eisq; ꝓferret regnum apulie et sicilie. Qui erat vir sapiens strenuus in armis et valde famosus. instituendo etiā eum vexilliferum ecclesie vt bello cum manfredo ꝙgrediens dictus regnum vi armorum ab eo auferret. Placuit p̄dicto ⁊ sententie omnes fauent. Quo pacto Urbanus destinauit Symonem cardinalē in franciam ad p̄sentandum collationē regni sibi factā ꝑ papam cardinales ⁊ alios p̄sidentes ecclesie. Karolus autem receptis literis apostolicis voluit sup hoc habere ꝓsilium a rege francoꝝ Ludouico sancto ⁊ comite arcensi ⁊ comite alenzonij fratribus suis ⁊ alijs p̄cipalioribus regni. Qui ossies in vnum p̄uenerūt ⁊ p̄saluerunt. vt ad honorem dei ⁊ sacrosancte ecclesie obsequium ⁊ exultationem electionē de se factam ⁊ vocationē ad dictum regnū sicilie acceptaret: et se ad huius rei executionem ꝓpararet. Ad quod efficiendum ipse ludouicus rex p̄milit adiutorium gentium ⁊ pecuniaꝝ. ac etiam alij p̄ceres regni francie. Vxor aūt eius filia minor aliis comitū Raymundi beringherij: qua mediante karolus ex successione hereditaria recepit comitatus ꝓuincie. audita electione facta in maritum suum comitem in regem sicilie. vt cō sequeret⁹ regine nomen ⁊ rem: ossia iocalia sua subpignorauit: ac etiam milites plurimos francie ⁊ ꝓuincie ad hoc requisuit vt ꝓparent. emulabatur enim dicta vxor karoli tres sorores suas maiores etate: que ossies regine erāt. vtpote regibus desponsate: ipsa autez despōsata fuerat karolo tunc vsq; comiti. Vnde et cum super hoc conqueretur dixit ei karolus. Patientiam habe quia cito tu maior regina eris. Hic enim Raymundus comes p̄uincie et pater p̄fate vxoris karoli. fuit valde nobilis sapiens ⁊ munificus vir: ortus ex progenie eorum qui fuerūt reges arogonie et ex comitibus tholosanis. Et habuit quatuor filias: nullum masculum. Harum primam dedit in vxorē cum magna quantitate pecunie nomine dotis regi francie Ludouico. Secundam regi anglie. Terciam fr̄ia ipsius regis anglie: qui fuerat electus imperator romanorum Quartam karolo vltimo dereliquit comitatum Andegauie seu p̄uincie. karolus ergo reſcribens obuiat se ad ciro veniendum. ad ecclesie defensionem cum maximis copijs intraturus ytaliam ⁊ manfredum tyrannum p̄fligandum ⁊ exterminandum.

Hic vrban⁹ quartus .§.i.

instituit solemnitatem corporis xpi celebrari per orbem q̄ prius non celebrabat̄.componens pulcerrimam ⁊ deuotissimam epistolam in ꝓmendationem venerabilis sacramenti q̄ incipit. Transiturus ad patres⁹ saluator quam clemens.v.inter fecit in clementinis.extra de reliquijs ⁊ ue.sct̄ō. vt ibi patet. Interessentibꝫ autem officijs dicti festi in vesperis vigilie ⁊ festi ⁊ in matutinis ⁊ in missa. ꝑcessit centum dies indulgentiaꝝ penitentibus ⁊ confessis ꝑ qlibet dictorum officiorum:⁊ ꝑ qualibet aliarum horarū diei.q.d.et in qualibet die octauarum ꝑ omnibꝫ horis simul dies centum. vnde ꝑ totam octauam matutine in ecclijs secularibꝫ dicunt̄ de die. Imposuit autem fratri Thome de aquino vt officium ipius festi ipe dictaret. Qō et fecit et eo solo ecclesia omnes vtit̄. Hic cum curia residebat vrbanus in vrbe veteri. Vbi in loco nō multū distanti apō bullensē in quadam ecclesia sacerdote celebrante:miraculum factum est ex ipo sacramento. Nam cum post cōsecrationem sacramenti gutta aliqua sanguinis ex calice ꝓfluxisset in corporale.sacerdos ad occultandum defectum sue negligentie cooperuit parte corporalis.et plurib⁹ plicis hoc faciens:repertum est ꝑ omnes illas plicas transisse et reliquisse ibi rubeaꝝ ad modū sanguinis formam hostie i plurib⁹ ꝑtibus corporalis. Qō quidem corporale ad ꝑpetuam rei memoriam in ecclesia cathedrali vrbis veteris ꝑ reliquijs reseruatū est et alijs populo ostendit̄ cū magna veneratōne. Sed nota q̄ festum ipm in vicis magis ē augmentatus. Unde ⁊ anno dñi. M.ccc.curia florentie residente Martin⁹ papa.v.multa auxit ad celebritatē festi. Et primo qi statuit ea die interdictus in omnib⁹ ecclesijs:vbi fuisset positum ipō iure relaxari sicut in resurrectionis dominice die natalis:pentecost.et assumptōnis.b. marie. Secundo duplicauit indulgentias ꝓcessas interessentibus diuinis officijs ab vrbano prefato. Tercio addidit et nouas ieiunantibꝫ vigilium festiuar etiam ꝓmunicātibus in ipo festo centum dies ꝓcessit. Et similiter confessionibus ꝓcessionem:que fit de mane cum sacramento. Associantibꝫ etiam sacerdotem cum defert sacramentum infirmis etiam aliquos dies indulgentiaꝝ contulit. Sed ⁊ successor eius eugenius.iij.florentie manens cū curia duplicauit dictas indulgentias ꝓcessas a martino.v. Et mādauit p extrauagantē.qꝫ in dominica ꝓcedenti festum ipsum predicari faciant in ꝑdicationibus hoc ꝓfis intimare. Et q̄ debeant hec inter lectōnes que dicuntur infra octauā festi scribi ⁊ legi seu cantari sicut alie lectiones. Hic etiam Urbanus imposuit.b.Thome de aquino quēs nouerat ingenij acutissimi et memorie tenacissime ex dictis antiquorum doctorum facere compilationem ⁊ expositionem iij.euangelistarum. Quod et fecit.ita connectens adinuicem dicta ⁊ expositōnes diuersorum doctorum in suis locis:ac si vn⁹ tm doctor esset expositio. Anno āt dñi. M.cclxiij.apparuit in celo quedam nona stella:quā sapientes cometem vocant:cum magnis radijs seu coma:q̄ surgens ab oriente cum magna luce vsq; ad medium celi versus occidentem suos radios emittebat. Per tres autē menses durauit apparitio eius. Ipsa autem apparente infirmatus est vrbanus papa:et cum transiit ipse de hac mūdo defecit apparitio eius. Sed⁹ mundi sapientes signat magnas mutationes et mutatōes in seculo. Et poete ⁊ philosophi mentōaꝝ de his faciūt:clare aūt patuit magnas mutationes tunc factas.

Titulus.xx.cōtinet ab ānno

dñi. M.cclxv. vsq; ad annum. M.cccv. gesta summorum pontificum.scilicet Clementis.iiij.Gregorij.x. Innocen.v. Adriani.v. Iohannis.xxj. Nicolai.iij. Martini.iiij et Honorij.iiij. Nicolai.iiij. Celestini.v. Bonifacij. viij. Benedicti.xj. In hoc etiam eo.tit agitur de prelijs inter karolum et manfredum et postea contradictum pro regno Sycilie. Et inter karolum ipsum et regem aragonum.ꝑ insula Sycilie rebellata. Et varijs discordijs florentinoꝝ.

Capitulum primum

Anno domini.ſ.ab

incarnatōne. M.cclxv. Ab initio aūt mūdi ſm minores numerum quinquies millesimo.cc.vigesimo septimo. Secūm maiores sexies millesimo.ccccxxxij. Et fuit Ilario pontificum.clxxxvj.ascendit cathedram Petri:que vacauerat mensibus.v. Clemens.iiij.qui sedit in ea annis.iij. mensibus.ix. diebus.q. Hic valde felix fuit ſm deum quia valde bonus:et ſm seculum quia per denos ⁊ expertus ingenium et negocijs seculi ⁊ i maxia dignitate. Gallicus fuit nobilis genere. Et in seculo militauit miles fuit ⁊ adoctoratus doctor vtriusq; iuris eximius vnicam vxorem habens et virginem.ex qua filias suscepit. Qua defuncta in clero se diuino cultui applicauit. Dicebatur autem nomine proprio Guido fulcodij.ordini predicatorum valde affectus. Cuius germana deuotissima mulier ⁊ affectuosissima ordini vidit cum fratres predicatores congregati essent in quodam ꝓcentu ordinis pio capitulo generali celebrādo:spiritum sanctum super congregatos in ecclesia descendere in specie ignis:vt ipse Guido per literas suas capitulo retulit ⁊ generali magistro. In clero autē ꝓfectus assumptus est ad archidiaconatus. Et ex ea dignitate ad episcoparum. Et qua ad archiepatum narbonensem trāslatus postea ad cardinalatum assumptus est. Et in reuersione sua a legatione cū esset in via electus est canonice ad summum pontificatum. Cum quidam dominus temporalis proposuisset omnino seculum deserere:catq; ipm dominum papam consuluit quem potius ordinem deberet intrare ad seruiendum deo in quo magis ſm deum proficeret predicatorum vel minorum:Cui respondens dissuasit literas.primo ꝓmendans eum ⁊ confortans in oppositō.⁊ precipue cum filium haberet:quidoneus arbitrabatur ad regimen dominij sui. Secundo comparando ꝓfatos ordines adinuicem assereret se habere sicut excedentia ⁊ excessa. Nam in cerimonialibus et religionis disciplina ⁊ subiectione predicatores minores excedere in affluentate paupertatis et vestitus minores ꝑdicatores superare. Tercio relinquit ꝓscientie sue illam assumendum:qui sibi magis congruere ⁊ expedire videretur. Concludens sic vni horum ordinum ꝙuersatione adhereas:vt ab altero animo non discedas. Nam bonus frater predicator nō est q̄ minores nō diligit:et execrabilis frater minor:qui predicatores odit vel contemnit.

Cum aūt moras vrba .§.i.

ni pape.iiij.qui regnum Sycilie concesserat karolo germano Ludouici sancti regis francorum (vt scribit Leonardus in histo.florentī.) homicidium incussisset.ne cepta karoli de regno Sycilie suscipiendo impedirentur. non modo nō obstat ceptis Urbani mors eius:sed etiam iuuit. Nā creatus est post eum vt dictum est. Clemens.iiij.qualis sua karoli quia ex prouincia narbonensi oriundus. Vicem ergo incredibili fauore in karolū versus.accelerare adeptum ei⁹.ac illi copias amicosq; per ytaliam parare contēdit:cogita eius voluntate. Nec⁹ enim minori odio perfecto q̄ vrbanus in manfredum flagrabat. Exequi cepta karolus properauit. Validis igitur premissis copijs:que per alpes accitenses gallum penetrarent.ipse.xxx. nauibus longis massilia soluens.per varias hostium insidias:qui tirenū mare obseruabant ad ryberiā hostia incolumis peruenit. Susceptus magno honore:senatoria di-

gnitate ꝛ ꝓſto romano ornatus. aduentum copiarum: q̃s ꝙ terram iter facere nō ſſerat. expectabat leonardus in byſſonia florentina. Hec ab initio cementes florētini per aduerſam factionem domo eiecti magnam in ſpem venerant in ſua redeundi. Itaq; ſtudio ꝛ diligentia puenien-dum rati ꝓlegatos ad clementem miſſos. ꝛ operam ſuam contra manfredū polliciti ſunt: ꝛ vt eos nouo regi ꝓmendatos faceret poſtularunt. Percunctanti clementi de cog-ſtatu. hec ferme referunt. Claros eſſe militares grandi nu-mero. armis equis affatim ſtructos. hos clientum magnā item ſequi manū. Seniorum pactera ac eotū qui in bello gerendo minus apti viderentur. magnū numerū ſuppeſſe. Hanc totam multitudinem vtribus etrurie a manfredo ſuiſq; q̃ aduerſa ſectaretur expulſam in exilio ipſo nomen et gloriam ſibi pturitez armaq; peperiſſe. Jam ꝓo i gal-lia bonum opera nō ſtetiſſe. ſolum romane ſedis fautores: verūetiam depulſis aduerſarijs ſuperiores eſſe. Pontifex excellentiam virorum admiratus. magnūq; eius belli momentum in eorum fiducia reponens. oblationē grato ſe recipere animo. ꝛ ſibi cōmendatione cure fore reſpōdit. Lobotratus deinde ad proſecutionem virturis quoo eos ſibi parabaſq; ſuis magis cōiungeret: in ſigno ſue gentis populum illos ferendum perpetuo donauit. Ea eſt ymago rubentis aquile. ceruleum diaconē vnguibus ꝓmēti-nis. Jd tunc inſigne de pontifice ſuſceptum ecules habue-rant in eo bello. hodieq; habent duces partium optima-rum. ſ. guelfi collegio poſtq̃ redierūt publice apud vtbez miſtaro. Tunc igitur etſoa ipſi ſponte et pontifice hortante egregie ſe ꝓparātes. guidonē cui cognomēto guer-ra fuit virum conſilio manuq; ꝓſtantem ſibi ducē prefe-cerunt. At vbi primū regis copias appropinquare cogni-tum eſt. obuiam illi in agro mantuano profecti: gallos in admirationem decoris ſui cōuerterunt. Ornati ſiquidem armis equiſq; et ceteris quibus militares inſigniunt viri: et inter gallos conſpicui erant. Suſcepti ergo benigne a pfectis regijs. et vna iter facere rogati quod etruria va-lidis aduerſarioꝝ preſidijs tenebatur. et ſimul q̃ in ea implicari bello haud quaq; galli volebant per flamminā atq; vmbriam romam petiere. Hratiſſimus fuit cbarulo etruſcorum aduentus. vtpote qui primi et ytalicis ſeſe illi cōiunxerant. Et accedebat pontificis cōmendatio gra-tis. et ducum qui cum illis iter facarent fides ſimul virtu-tiq; teſtimonij. Itaq; benigne eos allocutus rex. ampliſ-ſimis verbis gratias egit. q̃ ſuos per ignota loca et impe-catas regiones iter facientes: egregia virture induſtriaq; adiuuerint. Enūero magna a ſe ꝓmia expectare eos de-bere. modo ſifelicitas aſſit: quam pietas et inflicia et ꝓfecto vires ſue amicorumq; cerriſſimam pollicentur. Deq; ita domo animatū veniſſe: vt nomine dumtaxat regio cō-tentus eē velit. ceterum ac victorie premia bis qui ſecum militauerint partiturum. Hijs atq; hmōi verbis cuz tandem finez rex feciſſet Guido quem ſibi prefeciſſe etruſcos diximus. in hūc modum locutus eſt.

Et ſi noſtrum erat .§.ii.

o rex tibi potius gratias agere q̃s tenobis: tū et humanitatem tuā libenter agnouim⁹. ꝛ eam cū fortitudine ac cete-rarum virturū mag cumulo adinctā eſſe gaudem⁹. Nos quidē ſeuma manfredi patrꝝ pulſi ſedibo. nō quanta ar-dor eſt exhibere in modā poſſumus. Et hec ipſa q̃ reſtant corpa ꝛ lacertos ꝓtare magis cum tempus poſcet: q̃s nūc intempeſtiue oſtentare timebat. Tibi aūt gratias agere ꝛ habere nos ꝓuenit. q̃ magis errantibuſq; tamq̃ ſalutare ſydus celitus nobis affulgens. viam ac ſpē remeandi do-mum (quā primo nō cernebamus) aperuiſti. Tua ei ſum-ma virtus ſtragē hoſtium noſtroꝝ. ac ꝓ eoꝝ ruinam red-tum nobis in patrias cerriſſimū pollicetur. Pro te igit ne dum q̃ paucoꝝ dierum iter duces tuos. ꝓſequi qualem-cunq; opas impendimus: ſed nec cum in vulnera quidem ac ferū ructimus ſatiſfeciſſe nbi ac tuis in nos meritis eſſi mabimus. At quidue (vti nos putamus) rez ad fidem bel-li planimū valent. Cōmune hoſtis odium ꝛ experta victo-rie premia. vtrinq; accomoda. Hec duo florentinis cete-riſq; tuſcis: qui tua ſigna in hoc bello ſecuturi ſunt: ꝓueni re videmus. Nec em fuit: nec eſſe debuit aduerſus vllum vnq̃ manus ꝛ ardentius odiū: q̃ nobis eſt in manfredum. Quippe nō ſolum has recentes: quas nunq; ab eo perpeſſi ſumus clades: ſ damnatā inuſam q; ſurpem ꝛ prio ꝛ aui ꝛ proauī iniurias in filio ꝓſequemur. Hec em ſceleſta ne-phandaq; familia ab extrema germanoꝝ barbarie exur-gens. fortunatos tranquilloſq; per id tempus etrurie po-pulos ad vulnera ac ſanguinē ꝛ vaſtitatem vobiſ perpa-lit: nec villas iam multos annos calamitates vidim⁹ quā-rum. Hic nō fuerit ſemen ꝛ cā. Verum hec ꝓmuia ma-la ꝛ ab vtraq; factōne ſi modo funditus nō reſpiāt. pari ter deploranda. Illud ꝙptium noſtraꝝ partiuz. q̃ nunc pontifices romanos hec familia ꝓſecuta eſt. quin nobis q̃ q̃s quicadem ſectabamur. fuerunt ab eiſdem ꝓſecutoibo clades inflicte. Fredericus buiꝰ proauus. qui ſuepoꝝ no-men romani principis falſo indutus eſt. q̃ nep bania meli tus ſit: nō ignotare te credimus. Senſit ytalia non roma-num imperatorē quem ille ſe falſo mentiebat: ſed nouū bā nibalem adiuentaſſe. qui cū mediolanum vrbem inclitā. ac matrimū romani imperij ornamentū hoſtis ꝛ barbarꝰ euer tiſſet: ſparſit peturiam venenata malorum ſemina. cū ci-uili diſcidio ꝙ ſingulas vrbes facto malos foueret bonos ꝓſequeretur. Secutus eſt huius acerbitatem henricus fi-lius eius. qui ad ſcelus paternum ſummā ipſe ingratitudi nem addidit. poſt regni munus liberaliſſimuz: perſecutor acerrimus factus. Succeſſit in hereditatem ſceleruz alter Fredericus huius manfredi pater. Jn quid aduerſus pō tifices molitus ſit: memorare quid attinet: Mariant enim ꝛ narrabūt q̃diu memoria hominū manebit: polia aduer ſus illius veſaniaz lugduni celebrata. cum pontifex ytalia ꝓfugus. viz vltra flumen rodani tutum ad damnandum buiꝰ ꝓſidium locum inuenerit. Hec tibi nota ſunt rex. ꝛ cū tue tonus laude ꝓuecta. Sz quid aduerſus noſtraꝝ par tium homines putas illā ſeuitiā ꝙ hec ipſa ipa ediditſe. cuz quāto magis irritaret: tanto aduerſus pontificis fautoēs illius rabies atrocius inſeuiret. Pulſi tūc vtbeb nīi exula rant. Caſtellis et arcibo quibo ſe receperāt obſeſſi ſt. Qui vel fortuna aliqua belli vel longa obſidione in eius manū puenerunt: barbaraꝝ illius crudelitatez experti. ꝙ varia ꝛ inaudita ſupplicia vitam amiſere. Sunt multi in hoc cetu quē vides. quoꝝ ille parentes aut fratres aut agnatos ne-carit: qui nūc arma tecū ferentes eadem illa ſeppicia in fi-lio deꝓſcāt. Affulſerat tandem poſt buiꝰ mortem parū-per fortuna. nobis reſtitutis in patrīā: manfredus iterum dilapſus. Itaq; illud ſatis certoz exploratumq; eſt. non nunq̃ quietē habituros: niſi hec familia funditus deleat. Quare ꝛ veteri odio ꝛ preſentis ſpe quietis ita nos ardo re in manfredum puta: vt cūis accelleratio ad eius pni-tiem. ſegnis ac tarda nobis videat. Solet ꝓo non nunq̃ mentes boīm ſollicitas reddere ꝓmoꝝ ſuſpitio. quotiens is q̃ plus pōt: ſine graui iactura exſoluere ꝓmiſſa nō valet Abſunt hec a deſiderio ꝓmoꝝ noſtroꝝ. Nos ea ſeq̃mur ꝓmia. que nihil cōmoditati. nihil potentie tue detractura ſint: ſi vim ac robur allatura. Non em agri neq; vibes bo ſtium bello capte: ſi reditus in patrīā nobis ꝓmium ſit. Sic aūt ſtatuimus. ꝛ tua in regno potentia nos in etruria ſeruabit: ꝛ ipſe velut murus babebis ad vim. ſi q̃ vnq̃ re-gno tuo immineat ab ea ꝓpeꝓpulſandam. Summa igitur erga te fide bos fore boies ꝓuade. quoo et ꝓmune boſtē edifi. ꝛ cōis vtilitas tibi ꝓmgit. Illud ꝛo tamq̃ ſummā addidiſſe volum⁹. vt tanti finito bello nos feceris: q̃tum in ipſo bello ꝓmereri ꝓſpexeris. tenotes certe et additos tibi vtrumq; habebis.

Hec oratio magis .§.iii.

acceptos regi ecules fecit: ac maiori fiducia in familiaritatem admisit. Paratis omnibus que ad bellum opportuna fuerūt. cum his copijs que e gallia duxerat. ites cum tuscis exulibus ac alijs latini nominis: qui aut priuatim studio sequebant'. fines regni secus cassinū ingredit'. custodia ad ditus quo facile arceri ab ingressu poterat ignauia hostiū neglecta. Germanus deinde oppidum expugnare aggressus. magna virtute militum id cepit. Eo in loco tuscorum virtus primū cōspicua fuit. Suo namq; conatu perfossas 7 aggeres iniacientes in primis cū oppidi capiendi fuere. Expugnatōne eius oppidi 7 territis ceteris finitime ḡdas vibes ad victorem defecerūt. At manfredus 7 tractis undiq; copijs statuit in samnio hostī occurrere. quod postq; intellexit karolus vincendi cupidus samnij petit: nec vlla inde mora simul atq; 7 spectū venit. In aciem primus eduxit. nec detractauit pugnam manfredus: sed eductus ipse in aciem suis fortune se obtulit. Antequ pugnari ceptum esset. speculanti hostium agmina manfredo vna seorsum acies ꝓspecta est equis 7 armis egregie structa. Erat huic suus dux. saumq; vexillum: signa ponentis. haud sibi iam incognita dilcernebat. Signifer ea die fuisse traditur Conradus ingui montanus eques pistoien. vir prouidus dubio pace belloq; egregius. Dux autem guido cognamento guerra. celsi vir animi ac prope singularis. Perquirenti ergo a suis quoꝝ nam virorum id agmen esset: florentinoꝝ tuscorumq; reliquorum qui diuersa sectē tur: esse respondent. Quinam vero vbi sunt inquit alterius factionis homines ex eadem etruria: in quos ego tanta beneficia vndum perdi? Cum adesse negarent'. ꝓmotus ingratitudine simul ac ignauia hominū illa inquit acies tuscos ecules ostentans. nisi victrix hodie esse nō potest. Nam si ipse vixero: illos ḡ aduersarios eoꝝ mihi ꝓfuctoꝝ malim.

Ad hos inde reuersus signum ꝓlio tuba dari iussit. cōcursum est acriter ab vtraq; pte. pugnaq; diu anceps fuit. germanis ꝓ manfredo: gallis 7 tuscis ꝓ karolo enixe dimicantib. Nec mulieres solum: sed 7 reges ipsi cōmin⁹ pugnantes: plurima ea die discrimina pro victoria subiere. Post longum certamen karoli fortuna 7 militum virt⁹. 7 multo magis iniicia belli. vt quia cētra hostes capitales ecclesie fuerant. Deo fligatisq; germanis manfredus pugnans occiditur. Hec pugna nō longe a beneuento commissa ꝓstat. quinto ferme anno postq; ad arbā fuerat pugnatum. Preter magnā eodem multi nobiles ignobilesq; captiui in manus victoris deuenerūt. Inter quos iacobus qui bello etrusco dux fuerat: 7 petrus vbertus eques florentinus. qui ambo in ꝓuinciam a karolo missi: longo carcere vitam finire. Reliqua karoli expeditio redigendi rebus regni in potestatē fuit: quas circumferendo bello nullo iam obsistente in breui pdomuit.

Dum florentini .§.iiii.

ecules karolum secuti circa hoc tempus milite reuert. nobiles ac ceteri diuerse factionis principes qui florentiam tenebāt. karoli victoria minimmodō perterriti: iamq; aduersanoꝝ potentiaꝫ fosmidantes. ꝓ re habere sese ac de partium solito ardore multum indies remittere ceperunt. Et simul ecules quidam: qui ꝓ vicina loca vegetāt et agros in spem erecti 7 uenire in vnum. ac rebꝰ nouis animum intendere plebs sollicita. 7 ꝓpter crebra tributoꝝ onera dominantiū infensa: motus aliquem rerū affectabat. Libere iam multitudinis voces ꝓsentia incusantis vulgo iactabant'. Que cū indies augescerēt. placuit nouello ceteris eius factōnis principib⁹ gliscentē ꝓsi motū ꝓfilio ꝓuenire: ac sub spe pacis 7 concordie ḡ caussa imminentib⁹ malis commode occurrere. Re igit' ad ꝓsilium delata ꝓtemandū ciuitatis statū 7 homines diuerse factōis: qui nullius mali suspecti in vbe remanserāt in ptem reipu. recipiendos censent. ita. xxxvj. viris ex vtraq; factione delectis negocium datur. vt que ꝓ opportuno ciuitatis statu agenda forent: ea statuere ꝓuiderēq; curarent. Insup quo magis equitas appareret potestas ac iurisditio in vbe. ad duos simul ꝓsides viros religiose milite Catbalanū. f. et rbedoinchū defertur. quoꝝ alter nouello suisq; alter diuersis partib⁹ haud dubiꝰ habebat' fautor. His florentiā accitis potestas iurisdictioꝝ ꝓtinomine ꝓmissa est. Et vnacū. xxxvj. viris quos supra delectos ostendimus: depolito partium studio cōmuni tranquillitati studere iussi sunt. Crebre ab his ꝓsultationib⁹ habite sunt. 7 quedā nō inutiles ꝓlata. quoꝝ illud ꝓcipuū. vt artiū quibuscūq; honestioribus collegia essent: vtq; signa vexillaq; haberent: ac nouis quib⁹ quid in vbe ouretur ꝓsides consq; collegij vnā cōcurrerent. Ea res ḡtē parua ꝓmo vilitatū populum ad minandū ad libertatem traducebat: arma cape 7 ad suū quenq; locum ꝓuenire iubens. Itaq; hec vbi deprehensa sunt nobilitatē vrere ceperūt. nec deerant qui iam aperta murmure suspitiones iactarent. Accessit insuper illud ꝙ stipendia equitum publice a nouello penita. non ita vt mos erat statim ꝓmerent'. Quibꝰ rebus in suspitiōes maiorem adductus precepo familiarū nobilium: que suarum partium erāt. ne sub umbra pacis maiora se aduersus nobiles pararent' ꝓmonefacere cepit. Ipse angilia amicoꝝ propere accersuit. Germanos paratos armatosq; circa se ē iussit. Et his cohorta seditione nobilitas iam pridem infensa. prius arma corripe. ac pallis. xxxvj. viris reip. ꝓsidem prātem redigere statuit. Initiū motus a lamberti facies. Q.n.e primis edito cum armatoꝝ manu egressi in foꝝ nouum (Ibi namq; xxxvj. viri tractandis rebꝰ pacis bant) prium imperū fecerāt. Eoꝝ clamore dissipato collegio. cum alius alio ꝓfugisset: ciuitas repente in armis fuit. Plebs quidē 7 omnis multitudo vrbana ad trinitatis cōuenit ecclesiam: nouellus aūt cum omni fere nobilitate sue factōis ac germanoꝝ equitatu auxiliaribus q̄s amicorū ad martis edem. Ibi cum aliquanto ꝓstitisset. plebēq; ad trinitatis locū esse audiret: ꝓfectus inde recto itinere aduersus ꝓsidem aciem direxit. Nec plebs quidē detractauit certamen: sed obuiā impigre se obtulit. Verum multitudo lapidū. que ad instar grandinis e turribꝰ edibusq; pluebat: ceptam inhibuit pugnā. Eo namq; periculo cōmotus nouellus suos renocauit. ac ꝙ eandem q̄ venerat viaꝫ ad martis edem redegit. Ibi cū singula reputaret. 7 minime sibi arbitratus est irritata 7 inimica multitudine. nonnullis etiam nobilium ab alienatis intra eadē menia nocte transire. Itaq; inde rursus mouēs signa. ad eas edes in q̄ bus catbalan⁹ 7 rbedoinchus erant ꝓfectus: dantes portarū quo ad egrederet' vbe postulauit. Diu fides eius fletus clamitantes. hortabant' eum nequaq; vbē exedere: ac se motū illum ꝓsidem sedaturos ꝓmittebant. Verū tanta suspitio innaserat animū. vt cūcta ad suā suoꝝq; partes interpretaret'. Clausis igit' vbi ptās facta est. ꝓconē alta voce pronciari iussit. an germani omnes adessent. Cuiq; responsum est adesse. Rursus an auxiliares oēs. Cuiq; id q̄ rūsum fuisset: signiferū incedere iussit. Ita ꝓfectus ab edib⁹ ꝓsidum. pene teatrū vetus 7 stradā templū ad portaꝫ bonarū sua ꝓmā armis instructa: vbē cū oīa sua multitudine et nobilitate pleraq; sue factionis egreditur. Hoc leuum tenens iter circūdata vbē in viam portēs descendit. nec quicq; ꝓmotus eadē die pratis se cōtulit. Ibi sublato iam metu errorem suum recognouēs: iamq; ꝓsilium damnās ꝙ ipse suiq; magnis ꝓsidib⁹ fulti vbem nullo pollente reliquissent: sera pnia fiq; posset emendate agrestias est. Quare postridie omnib⁹ copijs ad vbem reuertitur. Hesterno tumultu ꝓcussa ciuitate porte adhuc clause erāt. Cines quibus id munus iniunctū desuꝫ ꝓcubabant. qui cū aduentus nouelli suoꝝq; ad ꝓsim rempublicam sent: multitudo statim armata ad portaꝫ cucurrit. Ab his repulsus nouellus. cum neq; vi neq; precibꝰ regredim vi-

bem posset: frustra aliquot bonis circa menia consumptis priorem copias reduxit.

Ut populus iam .§.v.

sui iuris gubernationē reip. haud ambigue nactus. ciuitatem in antiquū populare morē stabilire pstituit. Eius rei gratia xl uuodecim viros creandis loco veterū antianoꝝ tūc primū instituit: qui ex. z opportuna pōlia ad res grauiores decernendas pstituta. Nec duo post hac pōsides quasi diuisa reip. cura: sed vnus dumtaxat prātem iurisditionemq; pōtis nomine exercebat. Firmato iam reip. statu z antiquo ꝑsan more restituto. q; nobilitas ferme tota aberat maxima. pfecto ciuitatis ornamentū ad decorandā illustrandāq; ciuitatem: reuocare oēs exules z in sua quēq; restituere placuit. Id quoq; ad tranquillitatē ptinere visum. ac forte exclusi aliquid q vim molirentur. Lege itaq; ad pōm lata omnib; ciuib; qui vel dudum post arbitriū pugne casum. vel nup cum nouellis abscesserant: remeandi in urbem est ptās. pmissa. Reduxit hiisqui karolum secuti fuerāt: sexto postq; exulauerant anno. Magna fortium virorū manus. ac multa bellis exercita: plaudente ad modum gdo. z quos annaq; ac cetera militaria in iuuentute reduce quasi robur quoddā reip. intrante. Cupiens aūt pōs discordias inimicicias q; nobilitatis siq; posset olim sedare. Sic cū nō ꝑsenti modo ꝑ futuro etiā tempe putauit tranquille ciuitati esse licere. crebra. puidit matrimonia inter factionū principes ad vinciendā necessitudinē ꝓtribi. Itaq; z nouello comiti fotosius adimar gener est datus: z donati cum vbertis affinitate iuncti. Multe ꝑterea ex ceteras familias necessitudines inducte: q̄ discordie illaq; impetuꝰ sopirent. Id aūt quo magis faceret eo est inductus. q; olim p̄ nuptiarum repulsam initia fuerāt maloꝝ in ciuitate coborta. Licet enīz antea q̄s studia partium ob fauorē vt supra docuimus imperator: ponti cumq; et diuisiones ciuium inde iam ceperant: tamen ad dirā hic impetum quendam z quasi procellam nuptiarū infausta repudiatio. Et eo videlicet abreuiando casuꝰ q; buondelmontes eques florentinus. per eam tempestatē vt videtur in primis splendidus. cum haberet inimicicias graues cum oddone arrighi filio fifanti e familia idem nobilisq; oddo validis ꝓpinquitatibus subnixus precipue vbertorum lambertoq; familiā: tūc potentissimis et buondelmonti etiam potentes familie fauebant. Ꝑ hos inimicicias longa tempore habitas insurgentibus super hoc bonis viris zelantibus pacem ciuium adinimicem cōcordia tēmū inter eos recipitur z vt stabilior fieret: affinitate nuptiaq; firmatur vicꝫ sponsa buondelmōti recepta nepte oddonis ex sorore. Res ista cum pace vulgata erat z iam ꝑ confecta opinione omnium habebat. Hanc tamen affinitatē ꝓiunctiōemq; fautores quidā iniuste nequaq; probabant: sed quedam matrona e donatis anna dyaboli cum iumentis buondelmontes transiret iuxta domum eius allocuta est eum redarguens de inito matrimonio vt videtur per verba de futuro: quia cum nobiliorem habere posset z pulchriorem: ostendit q; illi puellam nobilem per pulcram sibi ꝓpinquam. Cui res captus forma puelle assensit. Et dum parantur nuptie piume per oddonem. primis repulsis sine causa iusta: celebrate sunt de secunda nupte. Quod veiq; ad magnam iniuriam z contumeliam oddo cum omnibus suis sibi factam asciuit.

Hoc omnib; bonis ciuibus valde displicuit. Non sufferentes tantam iniuriam oddo cum suis vindicandam omnino statuerunt: totum in se ꝓ̄ia z contemptui attribuentes: z occidendum buondelmontem decreuerunt in die solenni. Cum ergo in die pascatis equitet ponte equo albo. albaq; vt dicitur veste indutus inuenis prefatus discēderet. egressi coniurati ad hoc ab edibus amidei ozem cōsanguinei z amici puelle cuius nuptias sprenerat: ipsum buondelmontem circumsistunt. abiectumq; ex quo multis vulneribus conficiunt interimentes. Affuerunt q; ad hoc homicidiū ꝓperandū viberti z lamberti z alij manu ipōs oddonis. Percussores statim post cedem facto globo in amidei domos se receperunt. Rumor per vrbem diffusus. pro dici solennitate z homicidio populum cōmouit. Nā etsi error fuerat deferendis nuptijs: pena legibus constituta erat pecuniarum promissarum iactura. Ledi ꝯo et cōsurato homines in ciuile videbatur. Occisi cognati affinesq; in vnum coeunt. Nec nobilitas solum: sed et plebs incerto scinditur fauore. Hinc odia ciuiꝫ irritata vehemētius exarsere. z vulneribus z sanguine sitim perdendi cupidine certaretur. Ꝑcigitur in ciuitate discordia ex nuptiarum repulsa considerans orta florentinus populus: contrarijs remedijs curare tentauit. Itaq; resistatis i vrbē nup ciuib. auctor extitit nouas affinitates inducendaꝝ. Minoro maior erat morbo: q̄s ex huius medicamēto sanitas ille posset afferri. Licet ein ab initio magnā spem letitiamq; ꝓberent: tñ paulo post irrito conatu. pulsa apparuere. Neq; ꝓcordia diu stetit. Nam ꝓualentibus longe bis qui cum karolo vicerant. aliamq; factōem nō secus ac victam despicientibus: fotmido simul z indignatio aduersarios agitabat. pīertim cum plebe q̄s memor arbitrij pugne ac vulneris reip. tūc accepti: auctores tante cladis ac transfugas ciues q̄ ex patrie senēsibo. pdidissent: libertate iam detestatōibo maledictisq; lacesseret. Accessit his suspitio ingens. q; crebra fama haud ambigue vulgabat cō radinū conradi filium frederici nepotem ingentes copias in germania parare. regni pro recuperatione paterni ytaliam transiturus. Ad cuius aduentuꝫ spem pīsam. senenses ac ceteri huius factionis modo karoli victoria fractis haud segniter erexerant animos. Et sollicitatū ab his cōradinum circumferebant eorumq; fiducia opum imminuti. Itaq; cum innouarentur antiq; ptium vulnera: neutra facto satis alteri confidebat. Inter ea karolus regni iam cōpositis rebus cum ad secundam tam suam planiꝰ ptinere iudicaret pīsanos senenses q; ante conradini aduentum in suam potestatem traducere: pfectum quendam e suis cū equitatu in etruriam misit. Postulatum hoc a florētinis ciuib. regis amicis quidā auctores sunt: eorumq; ꝓbus adductā regem copias suas in hec loca misisse. Ceteri vtilitatis rōnem ne sueuis regni ciciliē velut hereditariꝰ repetentib. fauor aliquis in etruria resideret: regē ꝓmouisse magis credidērim. Erat illa quidem omnis suspitio. nec regis modo: verumetiam pontificis. Cum eīn ꝑ magni rerum motus ab etruria ꝓuidere ꝓsuessent: neq; aq̄s negligendas eas ptes romano pōtifici visum ē. Itaq; ad ꝓmendā omnē exinde morā. nouo quidem exēplo z admodū nccio: gubernatōes etrurie q̄s ab impio relictas. sibi ac romane sedi pōtifex reseruauit. Id aūt eo tolerabiliꝰ fuit. q; nemo pōt ips ꝓsidebat imperio. z ex aucte romane sedis factū nō ambitiose ꝓstabat: ꝑ rebo ipsis vehemēter flagrātibo. Reseruata sibi etruria eiusq; gubernatōe pōtifex karolus tanq; vicarius ꝓfici. atq; ob has causas pmoꝰ rex q̄s insito quodā imp̄q titulo equitatū ꝓmo in etruriam misit. Aduentū ibi itaq; regis copijs. ciues q̄ nup sub rege militauerāt: ducē ipm atq; gallos militie cognitos. vnacū tota factōne q̄ ob victoriā regio in patrias ac remp. redierat: gratulandā recipe parant. Econtra ꝯo aduersarij ꝓterrīti pudie q̄s be copie florentiam intrarēt: sponte sua egressi. abiere tercio fere postq; exules redierāt mēse. Hoc itaq; discidio cum ptium studia renouata essent. rursum q; certamē futurū apparet: ciues qui in vbe remāserāt crimia in rege benivolentia accensi: quem auctorem reditus sui z ꝓtectorem salutis haud falso predicabant: plenum ciuitatis arbitrium illi permiserunt. Malatestaꝫ verrechiannm principem eius familie que postea plurimum floruit: a rege prefectum florentie per ea tempora comperio. Summe tamen hic preerat reipublice ac regio nomine dominatum exercebat. Nam viri quidem dicendo

iudicandiſq; delictis minores preerant magiſtratus. Bellum mox a ciuibus qui exierant aduerſus vrbez inferre ceptum: ꝙ quidã pluribus locis. Tumultuoſius quidem ab bullaro circũquaq; ea loca boſtis imminebat. Nec latrocinia modo clandeſtina: ſed pde quoq; palam abacte. Fugebaturq; ꝓcurſu multitudo: vt iam pene iuſti exercit⁹ inſtar haberetur. Aduerſus hanc creſcentem in dies manũ etiam vſq; ad menia vrbis infeſtantes. ꝓpias florentinus egreſſus. cum boſtis intra manimenta vi ꝙ armis compuliſſet: caſtellum ſubinde ipm expugnare aggreditur. Qđ etſi erat munitiſſimum. tamẽ animantibus ciuibus ꝙ militie gloriam ſibi vendicabãt: ac virtutem oſtentãtibus ſũma vi capitur. Ingens exulum manus in eo caſtello oppreſſa eſt. maxima ꝑ eorum pars in ipſo expugnationis ardore p iram ceſſa: ſed preſertim in nobilitatem ſeuitum. Alia inſuper caſtella priuſq; florentiam rediretur extorta ꝙ captiui quidam ducti equibus. Sentius volomar⁹ cuꝫ quibuſdam agnatorum in parte publicarum edium tranſiuo: diuturna captiuitate macceratus eſt. Inde carceri nomen inditum. nõ a conditore vt tulliano rome carceri: ſed ab eo qui captiuus aſſeruatus eſt volomano dicto.

Reuerſo in vrbem .§.VI.

exercitu. ac diuerſe factionis hominibus qui nup ante copiarum regis aduentũ remigrauerant boſtibus indicatꝫ. exorta eſt inter ciues haud parua ꝓtentio. Hi enim q̃ vndum poſt arbitrium pugnam ejularant: aduerſanoxiꝫ ſibibona poſtulabãt. Fuerant eñ tunc eorum domus i vrbe ſimul agroq; diripte predaq; vaſtata. in quorũꝫ compenſationem nunc eorum ipſoꝝ bona: qui tunc vaſtandi et diripiendi auctores fuerant deposcebant. qua in re cum nulla modeſtia eſſet. ſed qui plus poterat plus habere niteretur: placuit ad regis arbitrium rem deferri. Cauſa cognita ſtatuiſſe regem perhibent. vt e bonis eorum qui boſtes indicati eſſent: cuibus quorum olim domos villaſq; euertiſſent. ꝑ cuiuſq; extimatione damnorum ſatisfactio eſſet. Ea de cauſa duodecim viri ad eam rem creati cũcta examinarũt: ꝙ inlibellos redegerũt. Ita reſtitutio petita ẽ Quod reliquũ erat bonorum exulum partiũ in remp. verſum. partim collegio guelfarum ptium attributum ẽ. Videntur autem ꝙ pontifex ꝙ rex non ſine cauſa augende extollendeq; humice factionis ſtudioſi fuiſſe. Quippe romanus pontifex a manfredo ſuiſq; mꝫphanie iniurias olim ꝓpeſſus. ꝙ tunc maxime contradini formidans aduentum. hos homines quoꝝ fidele obſequium ꝙ ꝓſtantem erga ſe romanamq; eccleſiam animum experimento cognouerat: cunctis ꝓbus ꝓmalere cupiebat. ꝙ rex fortitudinem fidẽq; eorum multis expertus. ꝑ veteri amicicia diuerſam factionem in etruria obtuta volebat in modico ꝓplectebatur fauore. Itaq; illud primo per becipla tempa conſtitutum quidam putant. vt ea ciuium pars collegium gubernatoreſq; publice delectos haberet. vt eſſent quib⁹ cõmodorũ eius ꝓcipua ſemp cura diligentiaq; incũberet. Ego vero ꝙ deinde ab hoc temp⁹ fuiſſe duces ptium in ciuitate cõperio. Idq; publicis annalib⁹ multis extat locis. Et q̃dez aliq̃dꝭ obſeruatum eſt. vt nõ ciues ſed peregrini duces eligerentur. Vbi nobiles domi ꝙ qui eaſdez in ſuis cuitatibus ſectarentur ptes. Itaq; lucam ſabellam bertuldus vſinum. Ubomã ſenenauñ: ſuo q̃q; anno duces guelfarum ptium florentie fuiſſe legimus. Hi ciues a factione delecti in ꝓſilium dabantur. Sed poſtea ad cives negocium redẽt. ꝙ plures ſimul duces creari cepti ſunt. cum antea vnus dumtaxat duꝫ ſingulis annis eſſe conſueuiſſet. Id collegiũ maximam in vibe habebat auctoritatem. et velut cenſura q̃dam in ciues exeret. vt quinotatus fuerit alienus ab omni bonore publico haberetur. Sed hec ſuis temꝑibus narrabunt. nunc hactenus dixiſſe abunde ſit.

.§.vii.

Eodez anno belluꝫ aduerſus ſenenſes renouatũ eſt. Dum pannibo florentinus arbitrium cladẽ vlciſci. Itaq; pfectum regio ſecuti: cuncta circa ſenas infeſtius popularũt. Cum maxim⁹ pugnandi ardor eſſet. boſtẽ ne gꝓlationibꝰ quidẽ ꝙ incendijs q̃ paſſim ante oculos oſtentabãt ad pugnã pellicẽ valuerũt: ſi cũ his eẽt locis exercit⁹. nunciatũ eſt exules magna manu ad bonitium ꝓmiſſe. Itaq; eo pfectum verſa ẽ totius belli moles. Nam pfectus regio et florentini retro ad bonitii monẽt caſtra. ꝙ piſani ſenẽſes ita temũ a ſe peſtẽ auerſuros eſſe manẽs. ſi alibi boſtis deſtinaret defendere bonitium tota vi: ac exules q̃ intus erant oĩi ratõe ſtatuerunt confouere. Ita iuxta primiter ꝙ impigre vtrinq; incũbentib⁹. vt in eo appareret totius belli diſcrimen ſtare: pfectus quidem ꝙ florentini ꝓmo ac ſubitaneo impetu expugnare bonitium adorti. cũ ꝙ natura loci egregie muniti et ſtructura boſtiũ facile repulſi eſſent ſtatim cũ oppidum poſitis obſidere preterũt. Exules autem ꝙ ſuo ipſi robore ꝙ magnis piſanoꝝ ꝙ ſenenſiũ adhortationib⁹ ꝓmoti nõ min⁹ alacriter reſiſtebant. ꝑſertim cum ꝑ creberos inter nũcios certiones fierent: a ſenenſibꝰ piſanisq; opis ferende gratia copias in gentes paran. Ia rumor ꝑ caſtra quoq; diffuſus effecit. vt ex ciuitatibꝰ que erant in tutela regis (Iam eoꝝ frequentes ſeſe illi cõmiſcerant) auxilia vocarent. Rex q̃s ipſe tractus eo certamine in etruriam venit. Iter eius etrurbio aretium primo: inde florentiã fuit. In vtraq; ciuitate ſummo applauſu ciuium. nec vllo genere bonoꝝ non impenſo receptus: in caſtra ſe contulit. Primo regis aduentu legatõe ad eum milla lenire mentẽ regis nitebant. Poſtq̃s ꝙ alienorem ſenſerũt. ac rez penitus ad vim ſpectare machinas adduci ꝑſidia circa oppidum cõmuniri formula ſic egerũt. Iniuriaris o rex. Sine n. nomiẽ tuo vim affers imperiũ romanuꝫ cuius poſſeſſio ſum⁹ indigne offendis: ſiue imperij cui⁹te vices gerere in etruria aſſeris. fidos ꝙ benementos iniuria lacellis. Reſponſus poſtq̃ ex formula diſceptare placet imperij nomie illa gerim⁹. proinde ſi imperij poſſeſſio eſtis: nos exercitum q̃ noſtrũ intra menia ſuſcipite. Sin pactionibꝰ tergiuerſamini: vt rebelles iure vlciſcemur. Ita directa colloquia ſunt ꝙ oppugnatio incepta. Regi itaq; aprime rei militaris perito. et vel eximijs ducibꝰ ꝓparando nullum oppugnandꝫ vrbium genus fuiſſe ignotum crediderim quin vel de induſtria ad omnẽ vim arcendã factus videbat. Subimi atq; precipiti vndiq; fere aditu oppidum muniebat. Quo ꝙ collis ad oppidum iungebat. pera eum locum nõ turres modo verumetiã ſtationes armatoꝝ oppoſite. omnẽ vim boſtiũ refacili ꝓnouebãt. Irrito igit conatu cum oppugnando langueſceret. rex diuturna incubatõne comitare boſtẽ cõſtituit. nec prius abſcedere q̃ bonitiũ caperetur. Quare obſidione vehementi⁹ intentata. et amicis ciuitatibus magna multitudine ꝓfluente. oppidum vndiq; cinxit: ꝙ preſidia plumbos locis ꝓmunit. Tandẽ cum omnis ſpes obſeſſis adempta eẽt. ac iã neceſſaria deficerent: bonitum regi deditur. quarto poſtq̃ rex aduenerat menſe. his quinctus erant incolumib⁹ abire pactis. Inde ꝑ mediam hyemem moꝝ rex cum florentinis ac ceteris amicis Piſanos ingreditur fines. Capta in aliquibus locis ab eo aliqt caſtra. portus eſſe expugnatus. ꝙ turres que ponti immi nebant euerſe. Populato inde circa piſas agro lucã. que tunc regis amiciſſima erat ſe recepit. Refecto pauciſ diebus exercitu. poſtulantibus lucenſib⁹ matronem obſedit Idq; caſtellum non vi: ſed aſſuria captum eſt a rege. Simulatus enim cuniculis quia menia euerſurus. nocte magna vis ruderum importata ante oculos obſeſſoꝝ ꝑ dies egerebat. Quare illi ꝓterriti. cum iam mutare mentẽ falſo ꝓcepti metu eſtimarũt: arbitrio regis ſe ꝓmiſerũt. Per hãc modũ rex munitiſſimũ caſtellũ acceꝑt. Recepto aũt lucenſibus tradidit.

Anno sequenti .§.viii.

entibus secuti sunt motus. Cum enī in etruria esset rex karolus. ac omnes ciuitates: quę prius fredenci mor⁹ mā fredi secutę fuerant ꝓtes. praeter senenses ⁊ pisanos in suā fidem voluntate ⁊ nō tradutisset. ⁊ hos ipos vomitare pa raret: duo p idem fere tempus afferunt nuncij. Alter cō radinus ytaliam tridentumq; iam puenisse. Altero in vrbe roma atq; sycilia motus rerū haud quaq; ꝓtemnendi: ⁊ ciuitatum ꝓcerunq; defectus nunciabant. Rerum nouarum hec causa fuerat. Hyspani erant duo regū generis. Arrighus et Fredericus. Hi aduersus fratrem regnū in hyspania obtinenti infensi tandem extorres patria exu lantes collectaq; virorum manu quando se aduersus fra trem nihil ꝓficere efficacissimam posse. in africaq; transgressi nonnete apud regem longo tempe mequerunt. Ibi praeda simul ⁊ stipendijs q; ditati. cum de commeatibus tandē fortunis ꝓsultarent: placuit vt Arrighus qui maior natu erat cum omni pecunia ⁊ cetera gaza ytaliam maioret: Sardinie regnum a pontifice maximo petiturus. Delatus igi tur e carthaginis portu. cum sm consilium ytaliam ponti ficemq; adisset: fautore vtitur karolo. qui nuper victo mā fredo fragrantissima apud pontificem gratia prenalebat. Erant sane Arrighus et fratres arctissimo consanguinitatis gradu materna karolo stirpe iuncti. Quorem ⁊ ne cessitudinis iure et procurationis beneficio inductus, pe teni karole magnam pecunie vim Arrighus murmat. Sy dum pontifex de regno deliberat et regis gratia concedere parat. ecce in vrbe roma seditionibus ciuibusq; ad arma ruentib⁹. ad sedandas eas tempestates a romanis arrighus expetit: ac ex viterbio vbi nam tunc pontifex degebat romam vocatur. Senatusq; potestas volente populo illi tribuitur. Pacata itaq; vrbe. cum veluti domina tum iure partus nullo pontificis respectu exerceret: ac multa quedam moliri videretur. pontifici simulq; ac regi in suspitionem venit: ob id intempestiuum sardinie negocij est a pontifice. Et karolus repetenti mox pecunias ne maiores ad nocendus facultates illi adesset: bono ꝓ filio haud quaq; reddebat. Coperat arrighus iam inde ab initio cō tractare pontifici karoloq; factionem magis fauere: vtrāq; tamen intra vrbem equitatis simulatione continebat. Ut vero suspitiones pontifex aduertit. alienus et templo factus: pisanos ac senenses ceteros q; huius factionis homines sollicitare occulte cepit. Ad conradinum item mittere fauorem suum. fratrisq; ac romanam vrbem si aduenient pollicen. Magnum hostis momentum in vtroq; reponebant. Itaq; ad Fredericum conradus capitinonea politanus tunc cpūl regni cum vna pisanorū nauī missus est: literas ferens ab arrigho fratre. vt cunctis post habitis ex africa in sycilia ad res innouandas trajceret. Ad conradino etiaꝫ frequentes ad sycilie ꝓceres ⁊ paternos amicos literas regio nomine scriptas detulit. Maturata igitur re Fredericus et capitinonea in siciliam transeunt ducentos milites hyspani generis totidem germanos: tuscos ꝙ quadringentos secum traduxere. Ibi spargendis Conradini literis et maioribus q; attulerant ꝓfectēdis breui admodū tempore sycilias fere totas preter siracusas: messanā ⁊ panormum ad defectionē compulerant. Et simul rome dum de sycilie motu auditus est. Arrighus non vltra cunctandum ratus: viros amplissimos principes ciuitatis: qui guelfarum partium erant ad se in capitolium euocatos corona armatorum circumdat. Et bis nepotionem et Matheum vrsinos gratia homines summaq; nobilitate confestim nequis motus in vrbe suscitetur extra vrbem capitinos relegat. Iohannem ꝙ ⁊ Lucam sabellos in capitolij carcere asseruat. Diuerse autē factionis hominibus licentiam impugnitatem q; promittit. Ita repente mutatis rebus eodem pene tempore de Conradini aduentu ac de romane vrbis motu sycilieq; defectus rex certior factus ancipitiq; perculsus malo. senensium pisanorumq; curas obmittere. ac velut ad domesticum extinguendum incendium ꝓperare coactus est. Relicta igitur parte equitatus in etruria. ne Conradino veniente. ciuitates que i fide eius erant ꝓsidio vacue forent: reliqne omnes copie a rege contrahuntur. et per brutios atq; lucanos itemq; per sycilium ad inhibendas defectiones ꝓsidia submittitur. Per idem fere tempus pisani. xviij. naues longas ad populandam maritimam oram sollicitandasq; ciuitates aduersus Karolum dimisere. Edictumq; erat vt littus ytalie satis lustrassent. exulesq; magna illorum vis ea i classe vrbebatur suis locis exposituros. an sycilium ad Frederi cum et Capitum peruaderent auxilio partium siquid expediret future Conradinum in ytaliam venientem supra decem germanorum milia vsq; tridentum perfecuta sunt. Inde seu pecuniarum inopia seu q; satis virium sibi adesse in ytalia ꝓpter studia partiū estimabat ad octo milia delectorum equitum retentis. ceteram multitudinem domum remisit. Ipse tridento ꝓfectus secus arbesim fluuium veronam pervenit. Inde ad dextera⁊ flectēs in ligures duxit. Nam recto quidem itinere haud quaq; petere etruriam ram eripuis copijs ausus est bononiensibus: regijs et mutinensibus ⁊ aliis quibusdam ciuitatibus cum pontifice ⁊ karolo sentiētibus. ꝓhibitis etrurie appenninum ga obsidere paratis et transitu germanos arcere. Quare ligures petens cum ad litus inferi maris descendisset. ipe quidē cum pancis mari relatus: copie vero p lunensem agrū pedestri itinere pisas venere. Paucis hinc diebus ad quietes assumptis cum pisanis ac ceteris sue factōnis: q ad eius ex omni etruria ciuium ad neminē vnq; gratulabundi ꝓuenerant: lucensium ingredit fines. Erant luce regij equites. q̄s in etruria ob hec ipm supra ostendim⁹ a rege dimissos. Et preterea florentinoꝝ ceterarūq; ciuitatum ingentes equitum pedituq; copie. Hi omes obuiam hostib⁹ egressi ad duo fere passuū milia q̄si pugnaturi ꝓstiterūt. At germani ⁊ ceteri q̄ cum pradino erāt aduersam aciē intuentes: se ad pugnā ꝓparabāt. Flumē ⁊ prima fluens palude acies diuidebat. Hec dū vtriq; vt alter pⁿ⁹ transeāt expectāt spacio diei frustra ꝓsumpto. cū nihil aliud q̄ sese inuicem ꝓspexissent: irrita mora domū abscessere. Conradinus haud multo pⁿ⁹ pilis mouens p florentinū agrū bonitū ꝓuenit: paucisq; diebus circa ea loca morat⁹. cū omnib⁹ copijs senas ꝓtendit. At regijs equitibus q̄s presidij cā relictos in etruria diximꝰ. Ꝑ ꝓpositi erat. vt equis fere innumbus cum hoste p amica vadētes oppida suis facerent aios. ⁊ hostes appellationibus cohibērēt. Itaq; vt senes puenisse pradinū intellexere et florētino agro aretū. nas ea nāc cuncas in regijs ptib⁹ vel fidelissima erat transire pgunt. Cūq; varijs quenissent florentinoq; equitatu comitante. ꝓfect⁹ regio q̄si in se satis virū esset dimissis florentinis eq̄tibus ⁊ offerenti um vltra ꝓsequi repudiata opa cum suis aretū ꝓfluire pperit. At hostes id futurū suspicati duobus florētinis exulibus vecē fere passuū milibus ab aretio insidias locāt. Iacet ꝑ angustum inter similtros montes atq; amnis ripas: varioq; ꝓcerū vallū aptissima insidijs loca. Eo cū regij eq̄tes neq; explorato neq; satis ꝓposito agmine descendissent: hostes repente signo dato a fronte ⁊ a tergo simul inuadunt Occupat⁹ pons a germanis ⁊ qđ facile erat trāsire arcent. Alij sil terga ꝓmunt: alij desup tela cōiuolūt. ita in medio circūuenti cū nullis ꝓsumpere valerēt: nec vllus ad ostendandā virtutē locus adesset: breui opprimunt. Toto exercitu regio qua admodū po: q̄ ad vetectas insidias pontē trāsierat exalit. Reliq; omes aut in eo loco cesi sūt aut capti ui senas adducti. Hac victoria hostis magnificentius extollendo cū id late fama iuisq; vulgasset. multos mortales q̄si q̄dā futuri euent⁹ ꝓsagio a regi fauore ad hostē transire. In regno tū magis q̄s in etruria rebelliones secute. sine q bi ꝓstantiores sunt ꝓsilisse q ꝓsentes victorie non plus eam putabāt q̄ erat. Cetez nec imminēs conradini terror

nec oppressio copiarum regiarum aliquas etrurie ciuitates a fide regis auertit: quādo eriam aretini ipsi: quotiē in ocłis pene facta est cedes ꝛ profligatio in partibus regis cō stantissime gsteuerauerūt. Inter hec pisanorum exuij. naues: quas duxerās supra ostendimus. omnia circa gaietā ꝛ aliquam maritimam oram populare. cum multis in locis exules. vt ꝓmodum erat. exposuissent: multaq; ad rebellionem ꝓcassent tandem in sicilią nauigarunt.

Conradin⁹ aliquot .§.ix.

dies senis ꝓmoratus. deinde exercitum mouens per rosellanam ꝛ viterbiensem ꝛ suterinum agrū. ante faciem pontificis clemētis: qui per id tempus viterbij erat romā peruenit. Atq; ꝑmiserat ad eum pontifex. monens ac ſb graui censurarum cōminatione edicens: ne regnum sicilie qđ ad romanam spectaret sedem: neue karolum ab eadē sede appellatum regem impeteret: satis superq; esse. q; pontifices romani. p sua beneficentia quidam a maiorib⁹ eius ingratissime ꝓssi essent. In ipm tandem pontificis mandata spernente late erant censure: quas adolescens sublimi animo vsq; adeo cōtempsit: vt ante pontificis oculos exercitum ducere ꝛ bellica cuncta ostentare nō dubitarit Et cum multi trepidarent tenentium partem ecclesie propter magnam multitudinem eum sequentiū: ipe papa vir sanctus oratōibus ꝛ ieiunijs vacabat. ꝓstans ꝛ intrepid⁹ erat. Non oportet timere: quia omnis conatus eius vt fumus euanescet. qđ ꝛ secutum est vt dicetur. Rome ap propinquantē ꝑfus romanus armatus obuiam ꝓgressus omniū ordinum gratulatōne: imperatoria transiecta pompa in capitolium pduxit. Ibi cum nō modo principes verumetiam omnes cuiusq; generis studijs grium incensi et etruria ꝛ vmbria ꝛ reliqua ytalia ꝓnensent: paratis omnibus que ad bellum necessaria erant. q; p callinum adu⁹ in regnum karoli presidio teneri nunciabatur: p tiburtinos albanumq; agrum fines regni ingressus est. In his aūt locis karolum suis copijs longe dispanbus obuiam habuit Nam ꝓadinum quidem peter tria germanoꝝ milia delecta. insuper magna ꝓcerum manus ex ligurib⁹ tuscis. ꝓterea ex vmbris pscentibus ꝛ sabinis. nō principes modo eius factōnis: verumetiam multitudo ingens studio partium incensa. item romani cines earūdem partium sequebā tur. His accedebat arrigbus hyspanus cum haud contemnenda manu: magnaq; militum numero mercede conductorum. karolus ꝯo et apud messanam que ꝑ id temp⁹ mani terraq; oppugnabatur. ꝛ per maritima regni oram missis locis copijs necessario dispersserat. In etruria q; ꝑtem equitatus miserat. Magna tamen animi fiducia his quas habebat copijs ad hostē ductis: nō procul ab eo castrametus est. Ibi cum multitudinē ac robur hostium vidisq; eraminaret suas: artis ꝛ ingenij op⁹ fore statuit. Nā aperto quidem certamine nō superare: sed nec hosti quidq; se resistere posse ꝓfidebat. Consilio maxime ad eas rēvsus dicitur alardi cuiusdam senis nobilis viri. vomi ac in re militari apprime docti. cuius hortatu rex et omni suorum exercitu octingentos equites delectos inscijs hostib⁹ proximo sub colle cōtinuit: reliquam ꝯo multitudinem in planitiem dimisit. ꝓfecto quodam ex suis regio ornatu. ſc vt ret ille crederet. Ipse nō longe ab his: quos posit colle reseruauerat paulo supiori de loco pugnam spectaturus cō stitit. Conradini duces cum acies instruerentur Ligures ꝛ tuscos ꝛ hyspanos in fronte collocarunt. germanos circa signa in subsidijs posuerūt. Ut ergo pugnari cepti est tusci hyspani et ligures ingenti ardore regias turmas aggressi magnam stragem ediderunt. Nec longo tempore impetus eorum sustineri potuit. Sed postq; ante signis reiectis ventum est: ad intima regis agmina et ꝓfect⁹ regijs ornatus insignibus ad terram prostratus est: clamantibus cunctis regem esse captum. germani quoq; ꝛ hi qui in subsidio erant ne expertes victorie forent. sese pugne admiscuerunt. Ita profligatis hostib⁹ cum passim fuga ciuissima fieret: victor quoq; insequendo propellendoq; dissipatur. Nullum iam in campo tensum agmen: nullam in subsidijs robur manserat. Vagus miles et prede intentus quasi certissimus victor exultabat. Maxima pars fugientis insecuta sese longe a conspectu abstulerat. Tunc rex circumducta repente selectorum acie in campū descendit. Stricto ipse ac tenso agmine sparsos inuadit multis subita vi oppressis aut in fugaꝝ versis in ipa signa Conradini ferrur ac vno momēto dissipat Conradin⁹ cra miraculo attonitus. cui euictore victus inopinato factus esset: cum paucis inde comitibus fugit. Rex suos ab insequendo ꝓhibuit: sed tensum ꝙglobatumq; tenens agmē. redeuntes ab insectatōne suorum: hostes integer fessos ꝛ structos incompositos excipiebat. per hunc modum oppressis hostib⁹ plena victoria potitus est karolus.

Conradinus romam pervenit ꝛa Heidone feretrano: quem ꝓficiscens ad bellum rome i ꝑsidio reliquerat excepetus est. Popolus quoq; romanus nō inuitus illum recepit: inscis adhuc plebe cladium receptarus. Sed mox adventantib⁹ romanis ciuibus diuerse factionis qui ab antiquo dudum pulli cum rege in pugna fuerant. ducibus vrsinis et Sabello ciuibus consertum in armis fuit. Cohortem metuens Conradinus relicta vbe baltaram incogritus petijt. eo consilio vt inde pisas nauigaret. Circū ea capens loca regi tenditur. Nec multo post neapolim ductus et sententia ciuitatum: quarum sindaco ad iudiciū de capitio statuendū karolus toto ex regno conuenerat sententijs est: primo adhuc etatis flore ꝛ adolescens potius ꝙ vir. Decussi sunt item cum eo dux austrie cognatus fere etatis. ꝛ Eberardus pisanus: qui tuscorum dux in ꝑlio fuerat arrigbus vero hyspanus comes ꝑelio auriga: in agro reatino captus ac regi tractus. iure quodam consanguinitatis ꝛ pactione eius qui tradiderat vitam redemit ꝓpetua tamen captiuitate damnatam. Posti hec sicilia ceteriq; regni locis omnia in potestatem karoli redierc.

Dum hec gereban- .§.x.

tur apud regem. etruria quieuit. magna ꝑficiorum pars ꝛ absente ꝛ animis in eventum ꝓsidij omniū versis. Ceꝑ vt pacta res est ꝛ conradin⁹ oppressus. ad bellū domesticū verse mentes. copias parare ac reintegrare certamina prestrūt. Itaq; postꝙm constare senenses exulesq; florentinoꝝ senis erant offerūt copijs. ꝑfecti sunt. colle oppidū intra ellesse fluuiū obsederūt. Id cū florentie nunciatū esset. ꝓfectos equites peditesq; eopparare ac socijs opem ferre iussi sunt Cum aliquāto aūt solis occasu ꝛ ad ea loca equites puenissent: diuersa ab hostibus regione oppidi intra menia receptum peditū agmen: qđ tardius incedēs. nō prius q; altera die affuturū erat: expectare ꝓstituerūt. At hostes cōsi ipm ꝓterriti prima luce mouerūt castra. Id ꝯo cum trepidantius agerēt. spes rei bēgerende ꝓbuerūt equitib⁹. Ita q; capta repente sūt arma. nec vltra peditē expectare placuit: Ibi egressi magno ardore hostem trepidū cedentemq; inuadūt. Oppidani q; ꝓsecuti ꝛ spē multitudinis ꝛ clamore vicerūt. ab his ipsi in fugā senenses ꝓfligunt. Nec dubitat si pedes affuisset: quin acerbissima illa clades senēsiū minaret. Equites tñ ipi quāta potuerūt maxima edita ce de uenientes fere captiuū seruauere. Vicarius regis karoliq; erat capitane⁹ ꝑncipalis guelfoꝝ vocabat' dns gaberrald⁹: q tūc florentie erat. ꝛ cū suis gallicis et florentinis guelfis subito ꝓfecti sunt ad defendendū collenses. Capitaneus ꝯo gibellinoꝝ ꝛ ꝑcipue senensiū vocabat' puccinus siluani senēsis et cū eo nouellus capitaneus exulum florentinoꝝ gibellinoꝝ: q erant in duplo plures q guelfi Et vno animo rebellant sē gibellini a guelfis. Novell⁹ fugit: puccinus capt⁹ decapitat⁹ fuit. ꝛ caput eius per totus campum florentinorum in lance delatum. Hic receptus

fuit a dyabolo: quem interrogauit de euentu futuri prelij. Rādut. Ibis bellabis vincens nō moriens in bello: et capiet tuum almus erit quolibet alio. Ille male punctuās locutionē ꝛ male intelligens: estimauit se habituri victoriaꝫ in eo qđ dictū erat caput suū altius futurū sup ceteros: qđ impletū fuit. qꝫ in lancea portatum. Et nō: seperabatur a morieris ꝛ cōligebat ad vinces. i. vincōs. Vbi ergo ibi occisi sunt et senenses: qui in bello iuxta arbiaꝫ et florentinos.

Et facta est pax inter florentinos ꝛ senenses. Eodē anno ostina a florentinis obsessa. Occupauerāt eā illud castellum erules: qui e prelio aufugerant. mꝫ cum artius a florentinis pōneretur. noctu deserto loco euadere tēptārent. cum incaute id facerēt: nō fefellerunt custodes. Itaqꝫ insurgente clamore magno ex pte aut capti aut interfecti sunt. Haud multo post reducti ab ostina copias lucenses pisanis dederunt. qbus aduersus pisanos ducere parabant equites pedesqꝫ in auxilium misit: vsqꝫ ad pisaꝫ menia cū ea popularit ꝛ castella quedam circa hostium fluuiū ceperit. Dat deinde cuꝫ senensibꝰ ex diutino bello recepta Ih cū eam spes nulla iam ampli⁹ superesset. ad karoli gratiam puersi pfectum eius intra vrbem receperāt: placitaqꝫ fecerat cum florentino gplo. Inter cetera pditio pacis illa fuit. vt senenses florentinoꝝ exulꝫ neminē senis senensis in agro esse: morantes paterent. Eadem de causa quidam exulum senis abeuntes. calentinam in agrum cū se pferent: capti p media loca florentiā adducti sunt. Mox qꝫ de illis supplicium sumptum. Inter hos fuit accionius farmate filius eques florentinus pīe generoꝫ illustris.

Eodem anno circiter kl octobris duabꝰ noctibꝰ ꝛ luce media peinatis ymbubo flumina mirandum in modū sup solitum magnitudinem excreuerūt. pleraqꝫ egressa alueos circūcentia inundarunt loca. Fluuius arni fact⁹ auctior cuꝫ magnā vim materie trabesqꝫ exsectas ꝛ arbores cum sassis raducens turbulento vertice referret. ad pontem q̄ est ad trinitatis edē transuersus impegit. Timētibꝰ mox aqs ꝛ qui eo tenebant obice p vrbem redundantibꝰ instar diluuij cuncta omnia pcrent. Tandē maiori aquaꝝ vi dissecto ponte impet⁹ in alterum pontem delatus: simili ruina illum subuertit. Ita e quatuor pontibꝰ qui ripas arni intra vrbem iungebāt duobꝰ euersis. purgato demuꝫ alueo aque cesserunt.

Annū insignē mul- .§.xi.

tis rebꝰ insignioꝝ fecit pontificis mors: ꝛ ptentio mox inꝫ pres secuta. Sepultus est aūt gloriosus pontifex viterbij vbi tūc curia residebat in eccle fratrum pdicatoꝝ: vbi ipse met sibi elegerat sepulturā. Sꝫ de facto translatam ad eccliā cathedralē ad voluntatē quorundā. Postmodum dictāte iusticia p successorē pontificē restituta est corpus fribus ipsis. ꝛ añ capellā maiorē in latere bonofice vt pz. collocatū. Hī enā in laudē tāti viri. q cū duos filios nobiles hāret ꝛ nuptui tradere ḡrent. nil tñ de patrimonio crucifixi: sed tm de ppio qđ nō maximū erat totare voluit. attēdentes ad diuitias pontificales seu ecclie cū de illo nil expectare valerēt: illas innuptas dimiserūt. vñ ꝛ melioris sponsi dñoibꝰ xpō tradite sūt in virginitate deo obsequētes. Vacauit aūt sedes āns ḡsi duobꝰ nō pcordāndo adinuicem electoribꝰ: in sua sensus potestate q̄ sua erant: nō quibꝰ xpi ḡrentibꝰ. Ob eas patꝝ discordias aduersa factio rursus in spem erecta. multa petrutiā molīri dicebat. Vbiqꝫ ꝛ apō bonifi magnaꝝ vim hoīm diuersa sentētiā conuenisse. nec apō senēses quidē quietos eē res. Mstos em̄ spe nouaꝝ rerū apte iam fremere. Accedebat ad hanc metā adūnia regis neceſſario futura. qm̄ ludouic⁹ francoꝝ rex karoli frater magna pata classe quo in africam trajceret. Karolū rogauerat. ne coīa xpianoꝝ cause deesset. Harum itaqꝫ suspitio rerū ad curaꝝ etrurie regem ptraxit. conantē prouisꝫ. pficisceretur impendentes rerū motus prenire. Quare romā petens. auctoritatē senatus iam sibi pridem demandatā: ꝛ quod tempe intermissaꝝ resumens. Gibellinos in ipsa vrbe primum affligit. Mox in pisanos conuersus quibus infensissimus credebatur. eoqꝫ per superiora tempora inimicissimo fuerāt ad regem animo. qꝫ nuncios ad procurandas defectiones ciuitatuꝫ miserant: qꝫ pecuniis multis vtebāt: Conradinuꝫ foouerant. ob ea pararent omnes ne coercione quidem pisani regii animum posse. florentinoqꝫ ꝛ lucenses ꝓperni pisanoꝝ hostes. qui ad certissimū illorum exitium secum regem se alacriter comparassent: contra spes ac vota eius facile est a rege pat concessa. Nam subito vt tetigit etruriaꝫ rex. legati pisanorum presto affuerunt mandatis sese obtemperaturos offerentes. Mari etiam qđ per id temp⁹ prestabant benigne operam policiti. sic obuiā eundo et prompte offerendo regis flexere mentem. vt non solum nō prosequeretur eos in presentia: verumetiam in futurum fedus coiret. Id regis factum multorum animos offendit. Neqꝫ latuit regem ab omnibus fere amicis improbatum eius lenitatem erga tam seuos quandā hostes fuisse. Postremo anno vere primo pax inꝫ florentinos ꝛ pisanos facta est: pfidentibus ac iubentibus regio legatis. Fuerat em̄ bellum cum his post Conradini aduentum. Nec sane pditiones multe dicte. nec libentibꝰ animis pax recepta: sed ne regis auctoritati refragari viderent. Quare properans aliquo contrario facinore querelas tollere amicorum bonā pre cipuam aduersariorum fedes: qđ in opidum tota ex etruria homines diuerse factōis vel ciuitatibus electi. vel regis aduentum formidantes se recipere ꝓfugerant: p qui domem pfectum suū obsidendū euertendāqꝫ curauit. nec tamen ira gratuito vt nō pecunias ob eam rem prefectus exigeret. Dimiserūt florentini gli nomine Rogerꝰ malespina. et clericus pactus equites florētini. Ea post euersum oppidum pfecto flagitante pecunia persoluta est. Incolis aūt magna cū paro illo ꝛ volitaria remanserat. sub ipso monte locus ad habitandū cōcessus. Ex illo iam tēpe mutatā rerū pditionem regio apud senenses ꝛ diuersa factione succūbente in societatē amiciciāqꝫ florentini gli nō dissimili ptū studio deuenisse. Pacatis igit ciuitatibꝰ qđu sedes romana vacauit ḡcta omnia pturiā fuerit.

Ludouicus sanct⁹ .§.xii.

rex francie pfectus fuerat in africā cuꝫ infinita multitudine vt caperet tunisium: ꝛ illa obtenta aptius egyptū ꝛ terram sanctam capere posset. Sed sapientē pelle magna in exercitu xpianoꝝ mortui ibi sunt filius regis Ludouici dictus gianes: ꝛ cardinalis legatus apostolicus. ꝛ postea rex ipse ludouicus. Sed frater eius. Karolus: qui iuxta interfecto conradino regnū sicile pacifice possidebat: cum magna classe processit in africam. Et obsessa timili creditur qꝫ omnino obtinuissent si continuassent prelia. Sꝫ qꝫ multa intendebāt recedere de principio xpianoꝝ apter pestes pacem fecit cum rege tunisij ꝛ saracenis cum certis pactis vt omnes xpianos captiuos redderent saraceni. Et qꝫ ibi possent ecclie edificari ꝛ monasteria: celebrari diuina ꝛ pdicari euangelia xpi. Et qꝫ rex tunisij pro tributo annuum daret karoli regi. xx. milia duplas auri. Et in omnib concordantibꝰ recessit karolus cum classe sua. Applicanti ad portum trapanis in sicilia. tanta procella perpessi sūt. vt naues aliquot contra alias se inuicem impellentes percutientes multe perierunt: submersis plurimis hominibus ꝛ maximis diuitijs sibi deperditis. Reuersus inde in ytaliaꝫ venit et quidem cum omni procerum manu. Nam et pbi lignus Ludouici filius: qui post obitum patris regii nomen susceperat. et alia procerum multitudo Karolum secuta per ytaliam transiit. Hi etiam discordes patruꝫ animos scilicet cardinalium et sedem vacuam offenderunt.

Tanta quidā erat pdacia. vt eos neqꝫ dei met⁹ neqꝫ hominū pces: neqꝫ xpianoꝝ ḡrcle ab obstinatiōe ꝛ certamine dimouerēt. ad extremū p̄lōgas expectatōes qꝫ inꝫ seque

nire non poterant. extra collegiu respicientes: Theobaldum nomine epm placentinu qd tempus in syria pmora tem elegerāt romanū pontificem: de quo in capitulo seqn ti. Cum aūt essent pdicti reges viterbij magnā facmlegiū pmissum est. Nam ci henricus filius regis anglie in eccle sia audiret missam. Guido comes montisfortis vicarius p rege karolo in tuscia. manu ppria cum ense occidit dictum henricum in ecclesia in vindictā patris. s. symonis comitis montisfortis. qs dicebat qd rex anglie pater henrici predi cti fuerat causa mortis eius. Et postea sp capillos dictus Guido extraxit de ecclesia cadauer etiucti: recessit subi to guido in terras socerisui. Edward⁹ ivo frater occisi val de turbatus etiā pter karolū. quia visus est ñ curare tan tum scelus recessit in angliā cum comite fratris. Et nunqd postea fuit eius amicus. Transeūtes p florentiā honora ti sunt valde.

Capitulum secundum.

Nno igitur dom̄i. M.

cclxx. Abinitio ꝛo mundi anno quinquies mil lesimo. cc.lxx.ij. Im minorem numerū. Scdm vero maiores septies millesimo. cccclxx. Theobaldus epūs placentinus. post vacationē apostolice sedis p annos vn o o creatus est papa cū esset in syria. ꝛ vocatus Gregoi.x. Sedit aūt in sede petri annis. iij. Euocatus ergo e syria vbi erat legatus iple in terra sancta: est nunctus seu coro natus viterbij. Erat aūt vir zelator fidei ꝛ diuini cult⁹. ac detestator pniciatū ꝛ pacis amator. vnde subito animus direxit ad reductionē grecoꝝ ad veritatem fidei ꝛ obedē tiam romane sedis: ac etiā ad recuperationē terre sancte. ꝓpter que ꝛcilius generale celebrare lugduni vbi ce psona liter accedens. Ad qd ꝛcilium spāli mandato vocat⁹ fuit beat⁹ Thomas de aquino. ꝓpter eius eminentē scientiā. ad grecoꝝ errores pfutandos. Et cum de neapolis (vbi con ventualiter residebat) iter assumeret: ꝓtigit eum in via in firmari in campania. vñ declinans ꝓpter infirmitatem ad monasteriū fosse nove ordinis cisterc. prope castrū pi perni ad duo miliaria ibi vitā finiuit: glorioſe tñ ibi sepul tus. Sed postea inde ad multos āños translatū ē corpus sacrum tolosam: vt dictum est supra. In pdicto aūt ꝛcilio hoc determinatū ꝛ declaratū est ꝓra errores grecō rum qd habebatur de summa tri. ꝛ fi. ca. li. vj. Fideli ac deuo ta ꝓfessione fatemur. qꝝ spūssanctus eternaliter ex patre ꝛ filio. nō tanqꝫ ex duobꝫ principijs: sꝫ tanqꝫ ex vno principio nō duabꝫ spirationibꝫ: sꝫ vnica spiratōne ꝓcedit. Hec ꝓfessa est. bacten⁹ pdicauit ꝛ voluit. hoc firmiter tenet ꝛ pdicat ꝛ ꝓfitetur ꝛ docet sacrosancta romana ecclesia: mat omniū fidelium ꝛ magra. Hoc habet ortodoxoꝝ patruꝫ ut qꝫ doctoꝝ latinoꝝ pariter et grecoꝝ inconcussibilis ve ra sñia. Sed qꝫ nonnulli ꝓpter irrefragabilis ꝓmisse veri tatis ignorantiā in errores varios sunt ꝓlapsi. nos h⁹modi errorib⁹ viam ꝓcludere cupientes. hoc sacro ap̄probāte cō cilio damnamus ꝛ reprobamus. omnes qui negare ꝓsumpserint. eternaliter spūmsanctum ex patre ꝛ filio procedere Siue etiam temerario ausu asserere: qꝫ spūssanctus ex pa tre ꝛ filio tanqꝫ ex duobꝫ principijs ꝛ non tanqꝫ ex vno ꝓcedat. Idem grego. x. in ꝛcilio eodem. ꝓuidere volens nimie. plene vacatōni sedis apostolice sicut acciderat cum fuit ipe creatus: statuit modum seruandū in electōne fienda cum vacat sedes romana. extra. de elec. Ubi perscribi. li. vj. Debent eā cardinales ꝓsētes. vt ibi dicit. expectare absentes post mortē pape p. x. dies. Exinde intrare ꝛclā ue simul: vbi celebranda est electio: qui locus debet vndiqꝫ esse clausus. vt nullus ad eos possit accedere: ñ nec lite ras mittere vel loqui ꝛ vno tñ socio vel ratōne necessitat ad plus duobꝫ ds quilibet eoꝝ esse ꝓtentus. Quibus vi ctus ministrat. i. cibus ꝛ potus p fenestram aliquā p quā illa mittunt̄ p eos qui fideles ad hoc deputantur. Et per tres dies primos omia genera cibo p prout voluer possūt eis ministrari. Postmodum p alios quinq; sequentes si infra illud triduū non celebrent electionem validam: mi strat̄ eis cibo et potus cum vno ferculo tñ in pandio et cena. Post illos aūt quinq; nondū facta electione canō nica ꝛ valida: tñ panis ꝛ vinum ꝛ aqua debent eis admīstra ri: ꝛ nihil aliud quouisqꝫ puiderint ecclesie de pastore. Prohibent ibi etiam omnes ꝓmissiones ꝛ initas vt nō facte super aliquo eligendo. Quō etiam debeat seruari ꝛ celebrari ꝛclave idem quo loco ꝛ per quos ꝛ cum quibꝫ pe nis ibi habetur. Cum additione etiam qꝫ omnes eccle ia dita morte pape debent celebrare exequias ꝓ anima eius ꝛ eps et pdicatores imponere oratōnes ꝛ iciunia erbeata rosse. vt dūs ꝓuideat p eos ꝓbito de bono idoneo ꝛ vti li pastore. Idem grego. x. in dicto ꝛcilio multa ꝓsiuit circa materiā electōnis ꝛ ꝓmissionis ecclesiarum: que hab̄ tur de elec. in multis ca. li. vj. Et inter cetera vbi frequen ter offenditur in ca. qō incipit. Licet canō sic dicit. Licet ca non a felicis recordationis alexandro. iij. pdecessore nostro editus inter cetera statuerit. vt nullus regimen ꝓchialis ecclesie suscipiat: nisi. xxv. etatis annū attigerit: ac sciencia ꝛ moribꝫ ꝓmendandus existat ꝛc. Iste canon hr extra. de elec. cum in cūctis. Et infra tercentes (ait grego. in conci lio) collatōnes de ꝓchialibꝫ ecclesijs hos qui nō attingūt xxv. annū tercetero faciendas vinbo cino carere. Ie etiam qui ad hui⁹ regimen assumentur. vt gregis sibi credit dū gennius gerere curā possit. in ꝓchiali ecclesia cui⁹ rectus extitit residere ꝓsonaliter teneat. et infra annū a sibi ꝓmis si regiminis tpe numerandū se faciat ad sacerdotiū ꝓmo veri. Si infra dictū tempus ꝓmotus nō fuerit: dicta ec clesia nulla etiā monitōne ꝓmissa sit ꝓtinus ꝓsiuōsis ad cloritate priuatus. Sup residentia ꝛo faciendā possit ce dinarius gratā dispensatōnis ad tempus facere: put cau sa rōnabilis hoc exposcit. In ca. sequēti. quod incipit. Nemo eo. ti. statuit Grego. in ꝛcilio. qꝫ nullo modo pāt possit ecclesia ꝓchialis in cōmendā: nisi ꝓhibito in etate legitima. s. xxv. annoꝝ ꝛ in sacerdotio ꝓhibito. Nec nisi vna tñ dūtaxat̄ ꝓ sex mensez ꝛ nō vltra. ꝛ et causa ratio nabili. Secus factum ē irritum ꝛ inane. Et dicit archi. qꝫ solus papa vel legatus pōt in hoc dispensare. In cap. quanticie eo. ti. dicit. qꝫ dum ꝓhibitionez electo⁹ ad aliqā ecclesiam vel dignitatem non debet per se vel ꝓ alium lib ychonomatus vel ꝓcuratoris vel alio de nouo cōsto colore in tempalibus vel spūalibus in totum vel ꝓ parte ad ministrationem eius recipere: vel se in huiusmodi admini stratōe immiscere. Alo secus faciendo amittit iuo sibi ac quisitum in electōne talis ecclesie vel dignitatis. Idem Grego. in concilio eodem sic aut de immunitate ecclesiarū. li. vj. Decet domum dei sanctitudo. decet vt cuius in pa ce factus est locus eius: cultus sit debita veneratōne pacificus. Sit itaqꝫ ad ecclesiaz humilis et devotus ingressus. Sit in eis quieta ꝓsertatio. deo grata. in speciendo placida. que ꝓsiderantes nō solum instruat: sꝫ ꝛficiat. Cōue niente ibidē nomen illud quod est sup omne nomen. eo qꝫ aliud sub celo non est datum hominib⁹ in quo salues ef dentes fieri oporteat: nomen vicz ihu xpi qui salvum fa ciet populum suum a peccatis eorum erhibitionē reuerē tie specialis attollant. Et quod generaliter scribitur vt in nomine ihesu omne genu flectatur: singuli singulariter in seipsis implentes. precipue dum aguntur missarum sacra mysteria: gloriosum illud nomen quandocunqꝫ recolūt flectant genua cordis sui: quod vel capitis inclinatōne re sentur. Attendantur in locis eisdem intentis precedūs sacra solennia: devotis orationibus insistatur. Nullus in locis eisdem in quibus cui⁹ pace ꝛ quiete vota conuenit ce lebrari sedītionem excitet: conclamationē moueat: impe tuum committat. Cessent in illis vniuersitatum ꝛ societa tum quarumlibet consilia: cauſationes ꝛ publica parlanē ta. Cessent vana ꝛ multo fortius seda et prophana collo quia. Cessent confabulationes quelibet. Sint postremo

Hecq̃ alia que diuinum possint turbare officium aut oculos dñi maiestatis offendere ab his ꝓfus extranea ne vbi peccator est venia postulanda: ibi peccandi detur occasio aut reprehendant' peccata cõmitti. Cessent in ecclesia earũdẽ ciuitatis negociationes ⁊ precipue nundinarũ ac fori cuiuslibet tumultus. Omnis in eis secularium iudiciorũ strepitus cõquiescat. Nulla inibi causa q laicos criminalis maxime agitet'. Sint loca eadem a cognitionibꝫ laicoꝝ aliena. Ordinarij locorũ hec faciãt obseruari. Suadendo suadeãt: interdicta huius canonis auctoritate compescant. Ad hec alios etiam magis assiduos in ipis ecclesiis ad premissa ydoneos deputando. Et nihilominus processus iudicum secularium ac spũaliter ꝓlatos nisi in eisdẽ locis oi careant roboꝛe firmitatis. Idem ꝓtra publicos vsuranos est de vsuris. Vsurarũ li. vj. statuit. q manifestũ vsurarijs alienigenis ⁊ non inde oriundis nõ possint loca ri vendi vel alienari domus ad finem exercendi mercimonia de nouo fabricari possint ydonei ciuitate castro vel alio loco ad exercendam feriam. Et in contra facientes ponit penam spe ciales excõicationis vel interdicti. laicos in hoc excedentes omittit puniendam ordinarijs. Idem in ca. sequenti. s. Quia vsurarij statuit. q manifesti vsurarij ꝛ mãdeꝛ vsuras restituãtur negabit' sepultura ecclesiastica eis. nisi prius satisfaciant vel fin formam ibi datam ydoneꝫ caueat' de restitutione facienda. Sepelientes eos ꝓtra hanc ꝓstitutionem incurrunt penã excõicationis nec valent absolui nec ad confessionem admitti vel alia facere: nisi faciãt quibi dicit'. Et testamenta eoꝝ etiam sunt inualida. Nec debẽt interesse aliq̃ testamentis eoꝝ.

Hic grego. x. postq̃ ⁊ .§. i.

viterbij fuit coronatus. e viterbio mouens comitãte rege karolo ac magna ꝓcerũ manu florentiã venit. Susceptus summa leticia nec minori veneratione. Cum amenitate vbe delectatus in illa resedisset. cogitare cepit si quomodo fieri posset. studia priũ ac discordias ciuiũ sedare. electosq̃ quosdam cum bona venia ad eos qui vrbem tenebant reducere. Id summopere ingenio ac pontifice optatum incendere aut insuper eorum preces. qui se in pontificis auctoritate reponentes illius id pacem reuocabant clementiam. Susceptꝫ igit' negocio pontifex ante omnia de hoc ipso cum karolo egit. ac vbi regem non repugnaturꝫ intellexit: magistratus. principesq̃ ciuitatis magno nũero ad se vocatos in hanc modũ tradit' allocutus. Cum ad curandas hominũ infirmitates suos discipulos magister ille suꝑnus dimitteret. in quamcũq̃ domum intrarẽt pacem ei domui dicere ꝓcepit. Et nos igit' q̃q̃ immerito ad huiusmodi muneris successionem vocati hic in mandatis amplexi sumus credimus. si preceptum domini (cui nõ parere nephas est) adimpleuerimus. si hanc vestram vrbem ingressi pacem illi educamus. Nam quid agat quis. vt ad obedientiã maiorꝫ. vel ad vtilitatem hominũ ꝓdeat: Constat em nec domũ nec ciuitatem saluam esse vllam posse. si pax exulet. discordia insit. Vbi ex codem sacrario illa quoq̃ sunt ꝓmpta. Omne regnũ in seipm diuisum desolabit'. ⁊ domꝰ supra domũ cadet. Equidem iam antea discordias ⁊ seditiones huius ꝓli audiens. mecum ipe horrebam. et nunc cum hãc vrbem vestram inspexi ac ꝓpino morbo admoui manum vehementius horreo miserorq̃ vos prudentes quondam boies: intantam amentiã esse. ꝓlapsos. Etenim per immortalem ⁊ ineffabilem deum quid sibi volunt hec partium studia: Quid contentiones iste ciuiles: Quid inextinguibile odium ac pene vesanus malivolentie ardor in proximos. in ciues. in consanguineos vestros: Est hominum quidem puerilis stulticie. annos suppgressos ꝓbitq̃ sui preteritum in re maiori ⁊ serie: rationem aliquam ꝓbabilẽ reddere. Vos queso veraꝫ tandem ratione factum vestrum defendere poteritis diuina ne an humana: At qui si diuina respicitis precepta. nihil est fere qõ magis diligere debeatis q̃ proximos: vos capitaliter eos odistis. Si humana. nihil magis q̃ patriam: vos impie illam euertitis. Neq̃ enim patria quicq̃ ẽ aliud q̃ ciuitas. neq̃ ciuitas aliud q̃ ciues ipi. quos qui pellit. qui necat. qui persequitur: ꝓpinquos odit. patriam vastat. At vnde ista vesania: vñ hic tantus manat furor: Causam ꝓfecto non leuem. non contemnendam: ⁊ grauissimam vrgentissimamq̃ subesse oportet: que ad tam horribilem mẽtis voluntatemq̃ perpellat. Que nam est igit' hec tam potens tamq̃ peruicax causa: Iunat eos audire. immo doleo audisse. Guelfus es inquit: aut gibellinus. nomina ne ipis quidem qui illa proferunt nota. In his non nobilitas modo: verũetiam fatua plebs. cui? nec interesse quicq̃ potest insanire. ac prout huius vel illius factionis est. ita alterius nomẽ in obprobrium iactat: ⁊ capitali persequitur odio. Ea nimirum causa est vt ciues necent'. domus incendant'. euertãt patria: sint'. primi sanguis. O puerilem stulticiã. o amentiam nõ ferendam. Gibellinus est. at christianus: at ciuis: at proximus. at cõsanguineus. Ergo hec tot ⁊ tam valida coniunctionis nomina gibellino succumbentur: Et id vnũ atq̃ inane nomen (quod quid significet nemo intelligit) plus valebit ad odium: q̃ illa omnia tam preclara ac tam solida ⁊ expetenda ad charitatẽ. Neq̃ vero magis ego vos q̃ illos reprehendo. Nam vtriusq̃ idem est error: ⁊ querele ratio par. Vtraq̃ enim factio dum potuit ciues populi: domos incendit: proximos sanguinem cõcupiuit. Altera alteram sepius vlta est: ⁊ ab irato deo quasi flagellũ quodã ad affligendum alterutrũ vicissim tradetur. Cum igitur in his q̃ superiori tempe a vobis facta sunt. insignis stultitia. vesanus error: aversio patrie ac diuine simul humaneq̃ legis contemptus. non cernat' modo: verũetiam patet'. Quid est iam tandem bolim non ad extremum predicto. nonne ꝓraria facere velle q̃ adhuc fecistis: Respicite q̃ aliq̃n ⁊ hec partium studia pestifera quidem ac detestanda: oblitione sempiterna delete. Sit. ꝓdito dbartan. ꝓmalinolẽtia delectio: ꝓeuersione status: ꝓ permitie salus. Ecce em ipsi quos vrbe eiecistis ꝓmentes pacẽ petunt. ac deposito inani partium furore memoriaq̃ cum ꝓteritoꝝ delecta. scoridio vobiscuꝫ animis vinere cupiũt. Id illi nanciãt: id illi supliciter expoſcunt. Nõ igit' par etiam ad mundi huius animem fastũ gloriosiori ⁊ honoꝛificentiori esse potest: q̃ vos rempublicã obtinentibꝫ pacẽ ab illis peti ac vestro beneficio in vrbem reduci. Nempe ⁊ alteruter iniurijs extrema queq̃ acerbissima est. Si itaq̃ illi accepti recentis valentis memoriã deponere parati sunt. Quid vos qui id vultus intulisti facere decet: nõne multo plenius memoriã omnẽ iniuriaꝝ obrutã velle. Denicq̃ em hec vestra partium studia ꝓ romanis pontificibꝫ ꝓtra eoꝝ inimicos fuisse asseueratis. ego romanus pontifex hos vestros ciues. et si hactenus offenderint: redeuntes tã ad gremium recepi. ac remissis iniurijs ꝓlapsis habeo. Et vos q̃ in nra causa non plusq̃ nos ipos velle par ẽ. Quare si bellum ꝓ nobis suscepistis: ꝓ nobis etiam pacem suscipiatis. Hec pontificis rõ est. si multitudini gratia: ꝓstantibꝫ tamẽ viris quibꝰ tunc respn. nitebat' onerosa fuit. Itaq̃ placuit quin per ardua videbat' res non ꝓtinus ad eam exemplo respondere: si dictis sententijs ⁊ in ꝓlio recussa. Igit' mature ex placito ciuium ad hec se responsuros affirmantes ex auditorio abierũt. Coactoq̃ postridie consilio. in quo optimꝰ quisq̃ ex nobilitate plebeq̃ haud cunctanter affuit: de hoc ipso referetur.

Dura sane omnib⁹ .§. ii.

⁊ minime tuta videbatur eruelam reductio. ⁊ indignabantur plenis conturbata pene natura rei. ⁊ in contrariũ vertebãt patrocinium ꝓ inimicis aduersus amicos a pontifice susceptum. Denicq̃ ⁊ negare postulata ⁊ conqueri aperte placuit. Reuersi ergo ad pontificẽ magna ciuiũ frequen-

tia.cum ante illius faciem mesti ꝓcubuissent: vnus ex his cui mandatum fuerat in hunc modū locutus est. Postulatio tua gloriosissime pontifex eo nobis onerosior fuit quo tibi magis obtemperare optam⁹. Quicquid a nobis refragabil' in eo vis reuerentiā: superabit magnitudo pericula voluntatem. Etiamsi vero eadē. vt equitate nos fidles deuotosq; aures audiant tue: quas aduersarios persecutoresq; audierūt. Porro etsi magna laus est parcere hosti. nūq; tū equum fuerit: eos qui aduersum te arma tulerant infesta. ꝛ eos qui ꝓ te pugnantes ꝓpium effuderit sanguinem in eodem gradu meriti tolerare. Denique nihil indignius aut perversius esset: q̄ sic inimicos ꝓtegere vt amicos impugnes. Multa igit' in oratione tua admirati. eo vel maxime stupore cōmoti sumus. q̄ quasi nbi gnotū esset quid sibi vellent hec partium studia flagitasti: ꝛ quasi damnatam rem ac nomina. ne ipsis quid qui illa ꝓferūt nota infectatus es. Nempe si pugnare ꝓ romana ecclesia si defendere pōtifices aduersum persecutores furor ac vecordia vocanda sit: nihil est q̄ dicamus. Sin autem pium ꝛ gloriosum omnibo. ac precipue tibi videri debet: q̄ ore quelamus pater studia partium nostrar. que semper hoc egerunt: pestifera detestandaq; appellas: Utq; ꝓteta nostras ꝓ romana eccia ꝓtra imperij assertores stetisse videas: vel fauotem eccie impendisse sibi ac damnatum esse: Atq; stetisse nos ꝓ eccia pretereā facta. litere q̄s pontificum quar infinitus in publicis seruat' archivis cohortationum ꝛ cōmendationum plene testant. Nec sane tam erigua fuerunt merita nostra. vt que acerbissimis illis temporibo ꝓtra fredericū ꝛ manfredum gessim⁹: queq; ab illis ob fauotem eccie passi sumus: tam facilter debuerint memoria excidisse. An igit' fauorem eccie impendisse nepharium est: Ac eodem gradu nos qui ꝓ illa ꝓtra persecutores arma collocandi sumus: atq; eodem crimine (q̄ non sine gemitu te dicentem audimus) partes nostre illorumq; damnande. Nam q̄ queris diuina an ne humana ratione factum nostr defendere possimus. nos ꝛ diuia: q̄ pastoli celitus nobis ꝓfecto obtempanim⁹: cinsq; persecutoribo restitimus. Et humana: q̄ vim vi repulimus. ꝛ q̄ nephanios cives e ciuitate deecim⁹. At primos odisse ꝓtra ꝓceptū est. Noli quelo nos ad banc scrupulosam vinēdi normam vocare. Aliter em celi: aliter terra regit'. Porro ne predecessores quid tui q̄q; sanctissimi. percutientibo martillam vnam iuxta poeceptoꝛ dei alteram protexerunt: ꝑ restiterunt viriliter aduersus frederici manfrediq; plagas. Et cum resistere amplius desperarent posse ne in alteram percuterēt: transalpes vsq; aufugerūt. Nā de patria quidem satis legido. exemplisq; maior cautū est malos cives in numero ciuiū non esse habendos. Sed nomina videlicz ꝛ causa inquia nos cōmouent. Non sumus ita leves neq; tamignari rei: vt de verbo digladiandū putemus. q̄ animo idipsum q̄ tu magnificare videbaris. vñ nolla ipsa factionum vicāt: parui admodū momenti apud nos est. Quid em refert vñ quoq; dicat: Res plane ipe ac facta nos cōmouent. Dulsi dudū vibe maiores nostri etulerūt. dura supplicia de illis sumpta. lacerati alq; duris penis: alq; effossis oculis longo ꝛ implacabili carcere vitam amisere. Nobis deinde per scelus ac ꝓditionem fractū. virupte domus: ville incense: vastati agri: necati quicūq; in potestatem aduersarioꝛ viui peruenerunt. An hec ō verbo cuiq; certamen videri potest: an non potiꝰ de vita ꝛ sanguine: Voca hos vt libet: rem ipsam attendim⁹. nec si nomen ipsum ignotum est: facta quoq; nobis illoꝛ ignota. ꝛ que dudum fecerint: ꝛ que facturi sint si potestatem nanciscantur. Nam q̄ ꝓtesentes pacem petunt. q̄q; memoria preteritoꝛ deleta ꝓcotidias nobilium animis vivere vitro ꝛ supplciter exposcunt. Una atq; eadē rōdendi vera ꝛ simplex ratio est. Errat ꝓfecto bonitas tua benissime pater: si illoꝛ verbis credēdum existimat. Fortuna quidem illis mutata est: animus vero idem ꝓmanet. Credamus ergo illoꝛ verbis. si non alias ipsi nos credentes si venteisq; apud urbium simul cum patria. pdiderīt. Pacem petentibo annuamus ꝛ intra menia recipiamus: si nō illi ipsi intra menia retenti. tempus nocendi ꝓtra fidē observarunt. An vero q̄ tunc nullo impendente pter iniuriā acerbitatem fecerūt. nūc extrema plaga exulceratos (quā vt a te dissereba⁹ acerbissimam esse ꝓstat) nō estimabim⁹ esse facturos. Nō est ita. Pleriq; em plusq; oportuit offensionis memoriā seruant. nec quisq; inimico vlso non statim se credit: quin hominū voluntates obscure sunt. Verba et frons persepe mentitur. Itaq; nō tam buiusmodi maniē vt tu modo vocitabas factus nobis est cura q̄ salutis nostre: nec tam gloriam affectamus illoꝛ ex reductōne q̄ ex reiectione securitatem. Q̄ autem in extremo in loco tua q̄ validissimum habeat otatio. Si bellum ꝓ vobis susceptum ꝓ vobis quoq; pacem suscipere debere. q̄q; leo aut etoritas tua nos admodū frangit: tū vide ne equū sit cū in extrema odia ꝛ grauissimas inimicicias ꝓcedentis. tunc pacem nobis pericolosam indicere: ac ab illisipsis q̄s offendimus salute nostraz vt credamus postulare. Quare si paritarat petit' vt ꝓ vobis bellum suscepimus: sic etiā pacem suscipere non abnuimus. Sin vt in vibem quoq; recipiantur: curam salutis nostre nimiū abiecisti. Neq; enim par fuerit te illos ad gratiam: ꝛ nos intra menia recepisse. Nam tibi quidem quid periculi receptio illa afferre pōt: Nobis vero quid non pōt intra vna menia futur⁹: Sed quid nos aut de equitate esse aut de meritis nostris deleramus: q̄s tu respicere iubes. ꝛ cōtraria facere: q̄ adhuc fecerimus. O incredibilem temporū mutationem. o spem fatuam nostram. An cum Innocēū. cum vibanum⁹ de mens romani pontifices ante cessores tui nos adhortationibo ꝛ literis ad persecutionem aduersarioꝛ impellebant. cum signa dabant: que armati sequeremur. cum operanostra non solum gloriosa mundo: verūetiam deo accepta ꝓdicabant. laudibo extollebant. quisq; putasset fore aliqn. vt romanus pontifex nos. ꝓ his factis reprehendere ꝛ contraria facere: q̄ adhuc fecimus cōmoneret. Non possumus dicere nos eandem esse sedem. Est em vna ꝓpetua. Si illud dicimus. nos a romana sede in fraudez cōpulsos. q̄ ad que instanter hortata fuerit seu nunc aliter reprehendit ꝛ damnat. Tu autem pater vide etiam atq; etiā quid agas. Multa quidē rēpus affert: varieq; vicissitudines tenet serpant. Nec si nunc persecutoribo caret eccia. in futuꝝ quoq; cauturam exploratum habes. Veniet. ꝓfecto tempus in quo studia fauentiuz inproballe nequaq; esse ducet. ac resipiscēt forsan ꝓtes: q̄ tua lenitas debeat optare. Magistratus quidē ꝛ ciues: qui ad pōtificem venerūt ita dixere.

Pontifex autem .§.iii.

nibilominus in ꝓposito pmansit. Denique vigere atq; mouere nō poins desistit. q̄ ipse arbiter sumptus ad rem componendas pacem ꝓnunciauit' inē ciues. grauissimis i eos pacis transgressores ꝓstitutis penis. Ad tollendam vero suspitionem eoꝝ qui vibem tenebant: compares ab eisdem iussit fidei seruande gratia obsides tradi. Ea cum perfecisset basilicaz dedicauit gregoriana: q̄ est transtyberim iuxta sup̄mum pontem. Nam ꝛ ipe q̄dm florentie diuersatus est. eādo residerat mozianis ei basilice finitime. Ea tandē sua tandem opera pacem esse factā. Literas i pariete eius boīs pacis memorationem continentes incidi non abnuit: que hodie quoq; in eo loco extāt. Hec tamē omnia plus i presentia spei: q̄ impostea successus habuere. Cives enim qui grauiter tulerant aduersarioꝝ in vbē reditum. Haud multo post hec suspitiones fingē: rumorem spargere: occulte quedā machinari. Denique tāti terroꝛem illis qui redierant incussere. vt consistere non ausi: sponte sua demigrarent. Ita longos pontificis in patria ciuitate labores hoīs aduersatio irritos fec. Que

cum postea reserat papa vsq; adeo indigne tulit. vt non solum obsides ab exulibo traditos e vestigio restitui iubere: verūetiam transgressores graviter mulctaret: ꝓhoꝯ q; vbi interdiceret sacris. Hunc interdicto fere p triennū ciuitas obnoxia fuit. Nec facile dixerim malos obstinatio in pontificem contumacia fuerit in ciuibꝫ. Neq; n. pontifex ꝗuis multum rogatus interdictum sustulit. neq; ꝑ stantes in repub. ciues eo contemni mutauerunt sniam.

Altero vr̄ hinc anno bononie seditionibꝫ exortis. diuersa facies vrbe crepellitur. Eo studio ptium equites pfecti cum iam appropinquarent egressi contra bononienses: nec sibi cē opus auxilio dixerant. pulsis aduersarijs. nec in vrbem recepe florentinos vellent: ne maioris turbationis materia oriretur. Ita palam sporto ciuitas sabbatino sine indignatione florentiam rediere. Diuersa eodē anno apud pisanos fortuna fuit. Illi enim ꝗdem seditionibus agitati. Iohannem galluri iudicem cum patre ciuili pepulerunt. Is ad florentinos lucenses q; confugiens. ibidio partium in societatem susceptus: cop; q; adiutus. acre bellum intulit pisanis. Sed hic haud multo post morbo interijt. Postero vr̄ hinc anno. Vgolinus comes cum oī reliqua factione pisis per seditionem pulsus. et ipse quoq; ad lucenses florentinosq; confugit. & in societate receptus est. Magnus hic rerum motus pisanis fuit. ꝓterea q; non in vrbem modo: verūetiam per agrum magna multitudo vgolinum sectabatur. Itaq; florentini ac lucenses in spem erecti. exercitum parare: ac exules pisanos fouere statuerunt. Cum omnia parassent. magnis equitum peditumq; copijs fines pisanoꝝ ingressi. non solum populatur agrum: verūetiam castella quedam pisanorum ceperunt. quod indignationem pontificis auxit. Nam ille paulante ꝑceperat ciuitatibꝫ nihil inter se bellice molirī. sed ad suum arbitrium controversias referre. Itaq; volēs pena a se dictas contemni. multo vehementius irritat⁹ est.

Per hec ipsa tem- .§.iiii.

pora synodus apud lugdunum celebrata: multaq; a pontifice posita. ad ꝓpositum illud suum recuperationis hierosolime ꝓmissa. Nam & cum grecis quibusdam fedus ē ictum. & quidam eius gentis errores improbante concilio sublati. Et rodulphus iampridem ad romanū delectus imperiū sub ea conditione receptus. vt primo inde anno in ytaliam transiret. Secuta est post hec pontificis reuersio: qui eodē fere itinere quo pfectus fuerat repetiuit ytaliam. Ergo superatis alpibꝫ cum in citeriorem gallum primo mox in etruriam descendisset. & iam florentie appropinquaret. & si non verat suspicio ingens apud principes ciuitatis ob sapientem indignationem: tū reverentie magnitudo & sanctitatis opinio vsq; adeo ꝓualuit: vt omissis ceteris respectibꝫ omnis multitudo vrbanam obviam ꝓfunderent. At pontificis erat ꝓpositum ab ingressu vrbis abstinere. Itaq; non longe a porta deflectens. iter est via bononiensis: qua tunc aduentabat in aretinam viam contendit. Forte armis flauꝰ per eos dies factꝰ auctionis: maiorem sese obiecit q; vti vado transmitti posset. Ea vi coactus est pontifex contra ꝓpositum animi ꝓ pontem iter facere. vrbisq; partem transiuia attingere: nec quicq; moratus continuo egreditur. Duobusq; passuum milibꝫ ab vrbe via aretina diuersatus est. De interdicto autem tollendo nihil ab eo impetrari potuit. tū dum ꝓ vrbem iter fecit: grauā & benedictionem exhibuit ciuibꝫ. egressus ꝛo ijsdem quibꝫ prius censuris obnoxiam reliquit ciuitatem. Inde postridie movens aretium petijt. Eo cum ꝓvenisset. haud multos post dies morbo coreptus grauiter vita migrauit tercio ydus Januarij. quarto fere anno postq; sedere inceperat. Fuit aūt vir optimus & preclulubio sanctissimus. Ingentis quidem cum contra xp̄ianos nōs inimicos: & qui sacre recuperationem terre semp meditaretur. ad eamq; viam rem xp̄ianos omnes positis inter se contentionibꝫ intendere debere censebat. Ea de causa fiebat. vt studia partium: que plerisq; romani pontifices antea fouerant: ipse quidem ꝓpellere lōge detestarisq; videret. De patruo est aretij summa cum veneratione. multaq; orta illius corpus miracula postmodum subsecuta: fidem eius sanctitatis indubiam prebuere. Post nonēdiale sacrū inclusi patres.

Eo tempore Ayto .§.v.

rer armenie moritur. cui succedit in regno Livonius filius eius. & sub ipso armeniam egyptij vastauerunt. Rodulphus qui electus fuerat impator romanoꝝ (vt dictus ē) impium tenuit annis. xii. post fredericum secundū depositum ab impio. vt supra dictus est. Anno domini. Mclxxvi. Retentinus qui fuerat filius secundi frederici mortuus ē bononie in carcere. in quibꝫ fuerat longo tempore detētus. Et honorifice fuit sepultus ab eis in eccia sancti dominici. Et in ipso finem habuit ꝓgenies vipera fredrici. Dicitur tamen & etiam manfredus filius illegitimus fredenici reliquerat vnum filium. qui captus a karolo rege sicilie fuit ꝓpetuo carceri mancipatus neapolim in castro ouj. vbi cecus effectus demum miserabiliter vitam finiuit. Vide bene aduertant fideles vniuersi: quem finem faciunt persecutores ecclesie: & invasores bonorum ecclesiasticorum. Utiq; finem miserrimum in anima et corpore. Cui enim excōmunicati moderentur: quomodo regnum celorum ingredi poterunt: quibꝫ petrus claues eius obtinēs clauserat ꝓ sententiam institissimam regnum ipm. ꝓptereā quod & sepultura ecclesiastica indigni iudicati sunt. Et regno sicilie & imperio romano cum infinitis bonis amissis exterminati sunt. & ad inferos descenderunt fredericus secundus cum patre suo henrico & cum filijs suis manfredo & entio & conrado & nepote suo conradino. rebellibꝫ & persecutoribꝫ ecclie pene omnibꝫ diebꝫ vite eorū. & perijt memoria & progenies eorum. Et sicut euenit omnibꝫ aliis ꝓcessoribus eorum: ita succedentibus persequentibus ecclesiam dei & rebellibus eueniet nisi resipiscant.

Anno igit̄ domini .§.vi.

.M.cclxxiij. Greg. decimus: vt dictū est. celebrauit lugduni vniuersale ꝓcilium: in quo pallaeolus impator grecorum factus adiutorio iannensium et grecis ortus. fil̄ cum patriarcha grecoꝝ reduci sunt ad vnitatem fidei & processione spūsancti: q; scz ꝓcedit nō solum a patre & etiam a filio. & in omnibꝫ subm̄isit se romane ecclie obedientie: vt oīm matri & magistre. Sicq; illi confirmauit id imperium. Qō permaxime papa egit. vt & adiutorio haberet a grecis. in q̄uesta q̄citus fide & terre sancte per christicolas. Karolus tū egre tulit multum indignatus. qt̄ balduinus filius henrici fratris primi balduini gallicique cui⁹ adiutorio venetoꝝ obtinuerat illud imperiū grecoꝝ in manus forti. ꝓpter ꝓditiones & damnificationes & occisiones & piraticam ꝓmissis factas a grec[pera latinos illos adiuuantes & liberantes a tyranno: per hoc frustratus erat spe sua scz recuperandi imperium dictum. q; videbat ad eum de iure pertinere. & iniuste eum ipso spoliatum. Et karolus ret ad hoc ꝓmiserat ei adiutoriam prestatur: vt ad illud reviret. In dicto etiam ꝓcilio confirmauit grego. Rodulfum comitem furimburgi electum imperatorem & regē romanoꝝ. Qui finis esset modice potentie secularis et non multum nobilis stirpis: tū homo magni valoris reputabatur. Et vt romā aduenuret. ꝓ corona imperij fact⁹ fuit capitaneus totius christiani exercitus in terram sanctam ad bellum transituri. Ac etiam vt iter acceleraret. ꝛc posita est pecunia apud mercatores florentinos & pisanenses. ꝛc. milium florenū. sibi ab ecclesia soluendorum in ciuitate mediolanensi. Et prefatus Rodulfus se obligauit infra certum tempus assignatum venire mediolanum sub pena excōmunicationis. Quod tamen non implenit. in partibus

alemanie guerris sibi suscitatis. Unde nec coronam nec benedictionem imperialem ab eccia suscepit: nec ytaliam intrauit. Et circoicatus ꝓpter hoc in ꝓcessu temporis reconciliationem recepit ab eccia. et in satisfactionem eccie ipsi ꝓcessit comitatum romandiole. Quem ex postea possedit eccia. vt vidalicet vicariatum terraꝝ illaꝝ ꝓcedat quibusdam dominis tempalibꝰ cum certo redditu annuali. In eodem ꝓcilio ꝓpensis huius transitus in terram sanctā imposuit decimam per sex annos per totam christianitatem soluendas. Ordinans predicationem crucis. ꝛ concedens indulgentiam plenariā assumentibꝰ crucē ad trāsfretandum: ꝛ euntibꝰ in bellum ac etiam mittentibꝰ vnuꝫ vel plures suo ꝓtio ad bellandum. Prohibuit etiā detestanda vana ꝛ superflua mulieꝝ ornatus. Reprobauit etiā ꝛ ꝓhibuit omnes religiones mendicantium exceptis ordinibꝰ predicatoꝝ ꝛ minoꝝ. vt vtilimis eccie dei et ideo permanendis. Heremitas autem fratres sancti augustini et carmelitas dimisit in suspenso donec aliud declararetur.

Eo tempore cines bononienses expulerunt gibellinos de ipsa ciuitate. ex eo enim quia in romandiola multuꝫ ad unctа erat ꝛ fortis pars gibellinoꝝ. Et paulonante pars guelfa ꝺ fauentia fuerat expulsa ideo suspectos habebāt gibellinos. Quo audito florentini guelfi ꝓfecti sunt bononiam ad ꝺfendendum eos. Sed bononienses non permiserunt eos ciuitatē intrare. dicentes se nō velle q̄ destruerent ciuitatem bononie sicut destruxerāt florentiam suam suis sectis. Sed ipsi bononienses accesserūt fauentiā cum copijs suis ꝑtа gibellinos: qui illuc refugerāt ꝛ circa eam extra vastarunt. Gibellini autem in romandiola fecerunt capitaneum suum guidonem comitem monne feltri. sapientem ꝛ industrium in arte bellandi sicut et quicōq; alius temporis sui. Circa eaꝫ tpoꝫ comes vgolinus ꝺ gerardeschis pisanus expulsus ꝺ pisis. colligationem fecit cum florentinis lucensibꝰ ꝛ aliis guelfis tuscie qui ꝓfecti sunt contra pisas hostiliter. ꝛ destruxerunt castꝝ dictum vicū pisanuꝫ: etiam multa eoꝝ castra ceperunt. Qui papa hoc ꝓhibuerat: excōmunicauit eos et interdicto subiecit.

Anno domini. M. cclxxv. bononienses cuꝫ suis copijs duce eorum domino malatesta de arimino profecti sunt contra fauentiam ꝛ forliuiū: quia ibi erant congregati gibellini exules eorum. ac exules florentini: quorum capitaneus erat supradictus comes de mōte feltro guido. ꝛ conflicta insimul habito bononienses fugati sunt et devicti. Eodem modo lucenses cum comite vgolino ꝛ aliis guelfis exulibꝰ ex pisis. ac etiam cum vicario regis karoli et florentinis guelfis: qui tūc regebāt in flotentia: profecti sunt hostiliter contra ciuitatem pisanā: cum tamen papa hoc prohibuisset eis. Et pisani sunt ab eis profligati ꝛ debellati: multis occisis ꝛ aliq̄ captiuatis. Et castrum asciani ꝓpe pisas ad tria miliaria ceperūt: lucensibusq; fuit collatum.

Capitulum .iij.

Ortuo Gregorio de

cimo: post quadriennium sui pontificatus. anno domini. M. cclxxv. ꝺ mēse Januarij die. x. cardinales intrantes conclaue canonice elegerunt petꝝ ꝺ tarantelia fratrem ordinis ꝓdicatoꝝ. qui fuit burgundus natione: ꝛ tunc erat cardinalis. Et in ordine fuit magister in theologia ꝛ magne literature. vnde scripsit super sententias ꝛ etiam super epistolas pauli quas legit. Et in qualibet lectione facit distinctiones colter septimēbris ad materiam predicandi. Fuit autem electus .xx. die eiusdez mensis Januarij q̄ctus. ꝛ vocatus est Innocēs. quint⁹. Qui coronatus ex aretio ꝓfectus est cū curia viterbiū. ipse autem remanit interdictum a florentinis: qꝫ posuerat predecessor eius: ꝛ eccie eos reconciliauit. Sedit autē mensibꝰ sex. vij. nil agere valuit insigne ꝓpter brevitatē vite ꝛ mortuus est. Circa illud tempus familia: que dicebat̄ ꝺ turri mediolanenſ. sectatores partis guelfe: qui erant potentes domini in dimitys ꝛ statu: fuerunt in bello profligati ꝛ devicti a marchione montis ferrati. cum nobilibꝰ ghibellinis et exulibꝰ tunc a mediolano eccelsis multis ꝛ capeis. Et vicecomites tunc sumpserunt dominiū in mediolano: qui ꝑus erant exules. Si autem successit in pontificatu dominus Octobonus de fischo ianuensis cardinalis. ꝛ vocatus est Adrianus quartus. Celebrata est autem electio eius. xij. Julij. vide pax. vacauit sedes romana. Sedit aūt diebus .xxxix. ꝛ mortuus est. sepultus rome. Post ipsius anno domini. M. cclxxvj. ascendit petri cathedrā magister petrus hyspanus cardinalis. canonice electꝰ in sequēti mense septembris. et vocatus est iohannes .xxj. Temporeq; sedis petri tm octo mensibꝰ ꝛ mortuus est. et eo q̄ testudo camē illius vbi dormiebat. mens oppressit eum. ꝛ mortuus est ac sepultus bononie ꝛ viterbij. Vacauit postea sedes mensibꝰ sex. Fuit eo anno magna penuria victualiū. ita vt sextariū frumenti valeret dimidio floreno. Rodulfus imperator bohemie regem atroci ꝓdicione ꝺ ꝓperatum capit. et velut contemptū deiectum q; mancipium in villissimis officijs seruire compellit: magnoq; ꝺdecore afficit. Post q̄ illum in regnum restituit ꝛ filiā suā vxorē ei dedit. Maria pncipis antiochie filia. cui regnum hierosolime debebatur. qꝺ hugo eius nepos occupauerat: tonquit illi karolo regi sycilie. Qꝺ dictum est ꝺ rege bohemie ſm creū. fuit factum ī filio eius. Nam ille occisus fuit in bello.

Anno autem domini .§.i.

.M. cclxxvij. Jo. xxj. humanis exempto. Ab initio mundi quinquies. M. ccxl. ſm alios sextus. M. cccclxxvj. electus fuit canonice pⁿ semestrem vacatōis. dñs grannes ꝺ vrbinus cardinalis: ꝛ vocatus Nicolaus tercius. Qui sedit annis duobꝰ ꝛ mensibꝰ nouem cum dimidio. Et cum ꝓgeret ad cassꝝ sonari ad recreationem. correptus ibi morbo apoplexie amissa loquela post paucos dies mortuꝰ ē. Iste nicolaus tercius statuit. vt habet ꝺ inrerit⁹. Contingit li. vj. q̄ prelati canonici lectores ꝛ officiales ciuitatum ꝛ locoꝝ: qui statuta ꝓsuetudines loci talis vel eccie iurant seruare: non obligant̄ ꝓ textu illius iuramēti ad observandum illicita. impossibilia. vel obuiantia ecclastice libertati ad licita ꝛ possibilia que non obuiant ecclastice libertati referenda est intentio eoꝝ. Et si expressa talia illicita exigerent̄ iurare. nullo modo debent hoc facere: alias periuri essent. Et nihilominus non debent illa seruare: alias adderent peccatum peccato. Idem statuit quedā vtilia circa materiā electionis dignitatum ꝛ prelaturaꝝ. videlz de electione ꝑtranda electi. Et de exhibendo ꝓfessum p electum. Et de confirmatōe petenda statuendo tꝫ infra qd̄ illa debeant fieri. Et adiectēdo penas in ꝓtra facētes. habet ꝺ elect. Cupientes li. vj. Item statuit ꝺ elect. Fundamenta li. vj. q̄ nullus imperator: rex: ꝓceps: marchio: dux: comes aut baro vel aliquis alius: qui sit notabilis ꝑsonis tie dignitatis. potestatis vel excellētie. frater filius vel nepos ipsoꝝ. possit assumi ad tempus vel in perpetuum senatorem: vel rectorem vobis rome: quocunq; nomine vocetur ipsa rectoria. Item null⁹ alius ꝑter predictos possit assumi ad ipsius ciuitatꝫ regimen vltra annū: nisi specialis interueniret apostolice sedis licentia per ipsius sedis litteras expimenda. Et penam contra facientes hāc adicit. q̄ nominantes eligentes vel assumentes hoc ꝑsonas contra dictā formam ꝛ nominati electi ꝛ assumpti si consentirent bnō. ꝛ eis obedientes ac tantes ꝑsilium: auxilium et fauorem ipso facto sunt excōicati. Et absolutio aliuꝫ pape reservat. Et acticata ꝓ tales irritant̄ ꝛ anullant̄.

Quia constitutio .§.ii.

predicta nicolai tercij in qua cauet̄ de senatore vel rectore vobis eligendo est multum notabilis sententie ꝛ eloquen-

videō hic ponitur ad literam in parte. Fundamenta aut montanna ecclesie in montibus sanctis propbeta reme morans. per montes apostolos ꝛ predicatores patent' in final: quibus tota buiusmodi edificij fabrica confidēter innititur: qui firme bases ecclesie super fundamento ꝓter quod nemo aliud ponere potest quod est christus bic sos velan summo angulari lapide solidant'. vt veritas que an tea legis ꝛ prophetarum preconio vehebatur: per apostolicam tubam in salutem vniuersitatis exiret. sicut scriptum est. In omnem terram exiuit sonus eorum: ꝛ in fines orbis terre verba eorum. Huiusmodi autē munera sacramentum ita curauit ad omnium apostolorum voluit officiū pertinere. vt in beato petro apostolorum omniū summo ul principaliter collocaret. vt ab ipso quasi quodam capite vita sua velut in corpus oēe diffunderet. Hunc em in cōsortium individue vnitatis assumptum. id quod ipse erat dominus voluit dominari. dicendo tu es petrus: ꝛ super hāc petram edificabo ecclesiam meam. vt eterni templi structura deo edificante constructa mirabi munere gratie dei in petri consisteret firmitate. Cui saluatoris nostri miranda promisso beatam paulum in apostolatus gentiū per ceteras societatis adiunxit. Isti sunt per quos eccliam rome resplendnit. Isti sunt eius patres vtiq; patres. Isti sunt qui vna die pro merito. vno loco pro gloria: sub vno persecutore pro pauli virtute compassi. vbē ipsam gloriosa cruore martyrij cbristo domino consecrarunt. Isti sunt qui illam in hanc gloriam pouuerunt. vt sit gens sancta populus electus. ciuitas sacerdotalis ꝛ regia per sacram beati petri sedem caput totius orbis effecta. Ne autem ipsa mater ecclesia in congregatione et patura fidelium temporalibus careret auxiliis. qnpotius ipsis adita spiritualibus semper proficeret incrementis: non absq; miraculo factum esse concipitur. vt occasionalr constantini monarche a deo. paulo: sed curata baptismalibus fomētis infirmitas quandam quasi adjceret ipsi ecclesie firmitatem. qui quarto die sui baptismatis vnacum omnibus satrapis ꝛ vniuerso senatu. optimatibus etiam ꝛ cuncto populo ī persona beati silvestri libi romanā concedendo vbem relinquens ab eo ꝛ successoribus eius per pragmaticum constituram dsponendam esse decreuit ī ipsa vbe vtriusq; potestatis monarchiam romanis pontificibus declararet. non iustum arbitrans. vt vbi sacerdotij principatum ꝛ christiane religionis caput imperator celestis instituit. illic imperator terrenus habeat potestatem quin magis ipsa petri sedes in romano iam solio collocata libertate plena in suis agendis per omnia potiret'. nec vlī fabellet homini: que ore diuino cunctī dinoscit' esse ptolata. Decet magis ipi romano pōtifici per fratres suos sacrosancte romane ecclesie cardinales: qui sibi in executione officij sacerdotalis coadiutores extitere: libera prouenire cōsilia. Decet ipsius nullo modo vacillare indicia. vt fratres ipsos nullus secularis potestatis metus exterreat. nullus temporalis fauor absoluat: nullus eis terror immineat. nibil eos a veri consilij soliditate remoueat: quin cū per ipsum romanum pontificem in quibuscunq; negocijs contingeret eorum peti consilia in consulendo: per omnia liberi eidem romano pontifici in omnibus que pro tempore imminent. libere ꝛ valant ꝛ assistāt. Ipsaq; romani pontificis vicarij dei: que suis temporibus occurreret electio. eorundem cardinalium cui expediret facienda promotio in omni libertate procedāt. Digne itaq; ad vbē ipam eiusq; regimen aciem nostre considerationis extendimus. vt felici ducta regimine preferatur a nocijs: ꝛ optatū sem per proficiat incrementis. Nunquid obduxit oblivio que vbiq; que incolis nota dispendia intulerunt bactenus peregrina regimina: Nunquid non bec destructio. mentium deformatio. proueniens ex ruinis luce clarius manifestāt: Nunquid non bec fidelium cōrectata deposita: Nūqd non bec ipsa veneranda dei templa. presidentis manu sacrilega diebus nostris nepharie violata. pclamāt: Quid plura. Nonne ipsius vbis retroactis temporibus in corrupta constantia sub regentis eo tempore nephādo submersa regimine ipsam vibem speculum fidei tanta respersit infamia: vt a matre sua romana ecclesia filia predilecta veniare compulsa. quondam contradictum: qui de veneno sa radice fredenci quondam romani imperatoris colabat contubernali. iusto ipsius ecclesie indicio reprobari. prodijse videbatur in regalum. quiq; ad exterminium romane matris ecclesie. manifestis indicijs vnacum suis fautoribus aspirabat. in contemptū dei sue matris ac ipsius vibis obprobium patenter exoperet: recepto fauoret. constituens se per bec tam patentis hostis sue matris ecclesie filium adiutricem. Hec ipli rome pstiterunt ꝛc.

Hic igitur Nicola?. §.iii.

fm croū. floruit. in iuuentute sua fuit bone vite et fame et adeo honestus ꝛ casta: vt virginitatem sui corporis seruasse diceretur. Et magni animi fuit ac calore consanguinee totam ꝛ consortum scz vasinorum magna aggressus est ꝛ ardua: vt exaltaret gentis suum. Et symonia per eos sarī manifeste in curia discurrebat. Multum dilexit suos cōsanguineos: possessionibus: castris: ꝛ pecuniis super alios romanos. Septem cardinales creauit romanos. ꝛ p maiori parte suos attinentes. Et inter ceteros ad requisitionem ꝛ preces domini gyrardus de columna: fecit cardinalem dominum Iacobum de columna: qui erat suus frater consobrinus. Et hoc ideo ne columnenses adhererent et fauerent ambaldensibus eorum inimicis scz vasinorum: sed vniti cum eis essent illis in aditorii. Et fuit vtiq; res magni ponderis et ardua. et eo q̄n preteritum scz tempore Alexandri tercij. ecclesia priuauit omnes columnenses beneficijs ecclesiasticis et descendētes ab eis. quia rebellantes se ecclesie frederico primo imperatori adbeserunt persecutoi ecclesie. Edificauit etiam ipse illud magnificum palatium sancti petri in vrbe. Quesiuit quandam neptem suā tradere in vxorem nepoti regis karoli cui rex non acquieuit: quia non videbatur bene proportionari talis copula. Quod papa egretulit. Voluit etiam ꝛ effecit vt karolus renunciaret senatoriam dignitatem vibis ꝛ vicariatū imperij cum vacauit. Abstulit etiam castrum sancti angeli ecclesie ꝛ contulit domino vasino de vasinis. Fecit etiam conferri ecclesie romane romādiolam per priuilegiū imperiale. q; non seruauerat. pactionem factam imperator ipse de intrando ytaliam.

Nicolaus igitur .§.iiii.

iste tercius vir potestatissimus. ex familia studio partium vel principia ortus: regi tamen primatum infensus erat: q̄ nuper mortuo rome Innocēn. cum ad eligendum pontificem inclusi de more patres conuenissent: prudens cōclamari rex gallicos patres contra ytalos vel imprudenter forte rat. eriquo magna nostro; in se contrarat odia. Ea igit' indignatione accensus pontifex. ꝛ simul q; maiore potentioremq; esse putabat q̄ libertati expediret: multa in suo pontificatu molitus est: quo regiam amplitudinem nimis elatam deprimeret. Nam ꝛ vicariatum etrurie: quē ecclesia regi cōmiserat. eripuit. ꝛ senatoriam vbis potestatem. quam ad eam diem continuauerat rex: coegit dimittere. constituitq; insuper edita ne cuiq; regi aut regia stirpe oriundo senatoriam aliamue dignitatem rome haberi liceret. vt dictum est supra: per quam nota inuebatur karolo ꝛ arrigbo hyspano: qui proximi fuerāt senatores. Et cum romana sedes minus opera indigeret regi. Bertuldum velinum ꝓpinquum suum. turmas equitum alere iussit. sub pretextu vbium recuperandaꝝ: que p id rpus a guidone ferretrano principe diuersaꝝ factionū seu par-

tium in vmbria occupabatur. Discordias quoq; ⁊ simultates ciuitatum etrurie per quas fautores ptium ⁊ infinitā pecuniarum materiam rex capere solebat. tollendas sopiendasq; curauit: per latinum legatum virū religiosum romanum ⁊ ordinis predicatorum ac precipue auctoritatis. Causa huius fuit. quia guelfi reuersi in ciuitatem cuꝫ multo honore ⁊ diuitijs ex bonis gibellinoꝝ ingrassati. impinguati ⁊ dilatati ceperant ex superbia ⁊ inuidia inter se rixas ⁊ seditiones facere: potentiores familie. vnde seqbantur sepe vulnera ⁊ mortales inimicicie. Et precipue int̄ familiam adimariorꝫ que tunc erat valde potens. ⁊ familias tosingorum ⁊ ꝺ tonatis ⁊ pazzis colligatos ⁊tra adimares. propter que pars guelfa ⁊ cōmunitas miserunt oratores ad nicolaum papam. supplicantes vt aliquem probum virum festinaret ad componendas pacem inter ciues. Et similiter gibellini eciam miserunt ad papam rogādo pro reductione eorum in ciuitatem cum omni pace. Jam enim vtraq; pars fessa erat in huiusmodi mutuis impugnationibus ⁊ quiescere optabāt. Jgitur tercio anno pontificatus nicolai. cardinalis latinus florentiam veniens magno honore a ciuitate receptus est. Mittebat diū pōnfer gratia inimiciciarum priuatimq; tollēdarum preter industriā legati: que in reconciliandis hominibus bonam̄ q; plurima fuit. Illa quoq; res nō mediocriter suffragata creditur ad pacem: quod nobilitas per id tempus accrbis in se inimicicijs cōficiebatur: armate q; familie per vrbem longis agminibus incedebāt: pugneq; ⁊ vulnera crebro committebant nō sine trepidatiōe tumultuq; ciuitatis. Itaq; hac deformitate rerum fastiditi cives ac plane fatigati desiderium reducendorum exulum nō penitus abhorrebāt. Nec pene nobilitas resistere poterat: cum in tergo nō eēt. ⁊ q̄ alteri renuerēt: id alteri sequendū vel de industria suaderent. Hoc ꝺ causis factum est vt longe facilioꝝ viam latinus ad res componendas haberet: q̄ dudum eadem i causa ac re grego. habuisset. Extorris ergo homines cum auctoritate pontificis publice priuatimq; interponeret. tandem ciuium pacem ac reductionem exulū fieri obtinuit. Quo aūt maior firmitas pacis inesset. adiuncta conditione cum maleditudo omnia complecterētur: ipse sublimiꝰ loco profatus longa oratiōe cōmoda pacis explicuit. eamq; velut salutarem acceptandam seruādamq; suasit. Conditionibus deinde ex arbitrio pronunciatis syndicos exulū assurgere iussit publiceq; in spectāte populo i mutuos amplexus ciuiū deuenire. Ad tollendas ꝺo suspitiones. multos virtuq; vades vtro citroq; dari iussit. Forma quoq; reipu. gubernande ab eo nouiter instituta est. Creato magistratu quartādecimū virum mixtorum ex vtraq; factiōe qui pro tempore pēsset ciuitati publicis compositis negocijs. Priuatas subinde inimicicias tollendas curauit. paciis familijs tam ciusdem factionis inter se q̄s diuersarū. Ubicunq; priuata odia ob cedes aut vulnera subessent. ex quoq; magis rata foret affinitatib; vtro citroq; contractis: boēs coniuit obligandos. Monumenta ꝺo damnationum in publicis archiuis contra exules per superiora tempora repositarum cancellanda modo ⁊ genuinetiam vnacum libris tollenda prouidit: quo penitus earum rerū deleretur memoria. Bona quoq; exulū que vel a fisco ex publicatione vel a priuatis per potentiam renebantur: illa quotum fuerant vti restituerent effecit. Et hoc iam tempore diuersa factio magna multitudine in vrbe redijt. p̄ter quosdā principes: quibus concordie gratia reditus est ad tempus aliquod dilatus. Fuerunt autem hi circiter. lx. ex precipuis familijs diuerse factionis: quibus circa romam exulijs locus pro voluntate pontificis destinatus est. Illud preterea addutum vt castella quedam circa vrbem in pontificis custodia essent. Utiq; magistratus florentie pontifex ad biennium ex arbitrio daret. Fecit etiam fieri pacē ⁊ concordiam inter multas familias ⁊ personas: q̄ admodū habebant inimicicias magnas. ⁊ precipue inter adimaros ⁊ tosinghos. tonatos ⁊ pazios: ac inter familias comitū florentini. datis a partibus sufficientibus cautionibus: et ad maiorem rei firmitatem cōtractis matrimonijs int̄ partes inimicas adinicem. Ordinauitq; ciuitatem regi ⁊ gubernari per quatuordecim bonos viros popolares. quoq; octo erant ex parte guelfa: et ex parte gibellina. Et durabat eorum officium per duos menses tm̄. Et congregabantur ad tractandum negocium reipu. in quedam loco prope abbatiam florentinam. Sed in domibus propriis omnes manebant ad mandducandum ⁊ dormiendum. Et cardinalis latinus posuit primum lapidem in edificatione ecclesie sancte marie nouelle ordinis predicatorum: q̄ nunc fuit inchoata. Ea cum perfecisset legatus. ingēti pndentie fama non in merita parta: abijt relicta ciuitate pacata ⁊ concordi: quam in pacatam discordemq; fuscepat. Ceterum et hac prouidentia legati ⁊ simul et reuocatiōe vicariatus: de quo supra mentionem fecimus rex dominatū florentie cōno dimisit. Liberaq; tam ciuitas ⁊ sui inno facta a quatuordecim viris gubernabatur. Sic rerum status fere biennio duranit. nec dubitatur si io pontifex vixisset diutius: quin longe magis ea forma reipu. fuerit duratura. Jgitur quatuordecim viris ex vtraq; factōe rempu. gubernātibus. primo quidem anno quieta oīa domi fuisq; fuerunt. nec quicq̄ memoria dignum per id tempus accidit. Secundo quoq; anno quies domi viguit: foris autem multa ceu nubila in sereno coorta future tempestatis formidinē incusserē. Cause ꝺo turbationū beneficiabant. Nicolaus de cuius animo erga regem supra dictū propinio autumno apō suriani arcem septē milib; passuū a viterbio cū reficiendi sui gratia eo secessisset: subito apoplexie morbo correptus ⁊ officio lingue destitutꝰ. paucos post dies migrauit e vita.

Capitulum.iij.

Jcolao tercio ex humanis sublato. cum de successore eligēdo int̄ patres agitaret. assumpti nuper a nicolao cardinales vtalicum: altera ꝺo factio ⁊ ipsa per se potens ⁊ a rege sublenata atq; impulsa gallicum cupiebat. Aliquot menses cum eo modo certassent: neq; de pontifice conuenire possent. Viterbienses infensi vrsino generi ex superioi dominata. sedītione facta ad arma ierunt. nonoq; sibi magistratꝰ pulsis veteribꝰ creauerūt. Inde ceco amentiq; furore conclaue: quo patres inclusi erant irruētes duos vrsinos cardinales per vim detractos non sine ꝺtumelia abduxerunt. Abductus est etiam cum his latinus ille: quem legatum nuper florētie pacis auctorem fuisse supra monstrauimus. Sed hic post modum conclaui redditus est. Duo autem vrsini priuato carcere detenti: q̄ factum dicitur ꝺm croñ. Moteñ. de voluntate regis karoli qui quebat habere pontificē gallicū. ⁊ propter hoc audita morte nicolai tercij ex etruria viterbiū accessit. Cardinales autem detenti in carcere fuerant: dominus matheus ⁊ dominus iordanus ambo de vrsinis. Demum post vacationem sedis quinestrem. electus fuit in papam qui dict⁹ est martinus quartus natione gallicus. Etsi non nobilis generis ꝺm carnem: tamen moribus generosus ⁊ magnanimus. ⁊ cupiditate pro se vel suis alienus: ecclesiasticisq; iuris zelator in numero pontificum. cccij. Cepit aūt pontificat⁹ eius anno dñi. M. cclxxij. ab initio ꝺo mādi quinquies milleno ccxxxvj. ꝺm maiorē computationē series millo. cccclxxij. Et in pontificatu vixit annis quatuor ⁊ mensibus duobꝰ. Cum autem germanus eius ad ipsum accessisset gratiarū tulationis ⁊ congratulationis. sperans forte aliquid ab eo magnum obtinere: q̄citius eum remisit ad propria cū modicis muneribus ⁊ moderatis expensis. dicens que habebat vt papa. bona esse ecclesie non sua. vnde nec dissipare vellet indiscrete donando. Hic fecit comitē romandiole dominum guidonem de francia: inde rempaudo conti-

tem bertoldum de vesinis. Ipse etiam excōmunicationis sententiā fulminauit contra pallialocum imperatorē grecorum ⁊ contra grecos omnes: qui ecclesie romane nō parebant. Insuper edificari fecit arcem et magna palatia in monte flasconе: vbi ⁊ continue residet rēpote sui papat⁹.

Ipso martino pon- .§.i.

tificante rebellauit se tota sycilia ⁊ iugum dominationis karoli a se excussit. cuius causa principalis fuit regimē lasciuū ⁊ tyrannicum francorum qui gubernabant regionem illā. ⁊ cooperati sunt rex aragonum: ⁊ quidā dominus iohannes de procida. Iacq; rex karol⁹ anno domini. M. cclxxix. cum esset rex sycilie et rex hierusalem. vnde valde potens super reges alios illius temporis. ad instantiam baldoini generi sui: qui electus fuerat ab imperio constantinopolitano per pallialocum: qui illud sibi vsurpauerat adinstantiā iamdicti⁹: decreuit cum magno apparatu ⁊ classe constantinopolim pergere: ⁊ pallialoco imperatore victo ⁊ expulso baldoino restituere. considerans ⁊ intelligēs quia hoc obtento facile sibi esset possmodium regnum hierosolimorum sibi acquirere. Et ad hoc exequendū⁹ armare fecit centum galeas subtiles. ⁊ viginti naues magnas. ⁊ multa alia lignamina pro equis: hominibus ⁊ rebus cum aditorio ecclesie ⁊ regis francie ⁊ venetorum ⁊ aliorum ytalicorum ad quod eos inuitauerat. Et nulli dubium quin ordinato ei successisset ad votum: nisi rebellio sycilie impedimentum huius expeditionē. Nam pallialocus non erat talis ac tante potentie. vt posset karoli copijs resistere. et multi ex grecis parati iam erant ad rebellionem: sed hominum tedio superbiā francorum qui de victoriis karolinis elati erant: ⁊ iam recedebant non valētes sufferre eorum iniurias. Inter ceteros autem fuit quidam vocatus dominus Johannes de insula procida miles. qui et dominus fuerat dicte insule: vir vtiq; sagax et astutus. Hāc mente concepit impedire transitum karoli in constantinopolim. Quod ⁊ fecit. Profectus ergo iste ad pallialocum imperatorem constantinopolitanum. ostendit sibi imminere periculum maximum amissionis imperij propter potentiam karoli ⁊ preparationem quam faciebat ⁊ tra eum cum aditorio ecclesie. Sed si vellet manus apponere ad thesaurum suum ⁊ expensas facere opportunas: impediret karolum vtiq; ab opere suo cum aditorio regis aragonū quod obtineret si pecunias ei destinaret. Et ipse etiā operam daret. vt siculi se subtraherent a dominio karoli: qui eum vtiq; non diligebant nec gentem suam pallialoc⁹ imperator q̄uis sibi videretur quasi impossibile potentie karoli resistere. vt desperās de aliorum auxilio acquieuit consilio eius. Et destinauit quosdam ex suis grecis cum dono gyanne in sycilium cum magnis pecunijs ⁊ lapidibus p̄ciosis ad alliciendum homines. Qui cauto modo ⁊ secreto applicantes. dictus dominus gyannes locutus est cum aliquibus principalioribus baronibus sibi notis: quos sibi constabat dominū francorum odisse: ⁊ aperuit eis tractatum. Eosq; induxit ad scribendum regi aragonum rogando ⁊ recōmendando se ei: vt eos eriperet de seruitute francorū. et quia parati erant rebellionem excitare ⁊ tradere ei dominium sycilie. Perrexit quoq; dictus domin⁹ Johannes in habitu transformato scilicz in habitu fratrum minorum ad vibem. ⁊ secrete locutus est nicolao pape tūc vtenti in arce sotiani aperiens ei negocium ⁊ recommendans imperatorem pallialocum. Obtulitq; ei magna munera ex parte eius ac etiam domino viso de vesinis. vt exturbaret transitum karoli in greciam. Nicolaus autē qui iam indignatus erat contra karolum multis de causis. ⁊ qui noluit karolus assentire. vt suus consanguineus cōtraheret cum consanguinea ipsius pōtificis vt optabat: ad hoc operatus est non dando karolo pecunias et alia sibi promissa ab ecclesia. Et a nicolao etiā secretas literas accipiens dominus gyannes eo regem aragonū⁹ profectus est cum literis imperatoris grecorum ⁊ pape ⁊ baronum sycilie offerentium ei regnum sycilie. Ad hoc etiam consentiēs cum tanq; ad eum hereditario iure spectaret sycilia. cum in vxorem habuisset filiam manfredi regis sycilie. Acquiuit rex aragonum remittens in sycilium dominū gyannē ad ordinandum rebellionem illorum. Interea decedente nicolao tercio ⁊ electo martino q̄rto res illa agitata dubium habuit ⁊ aliquam dilationem. Nihilominus predicto domino Johanne eunte cum oratoribus pallialoci imperatoris grecorum iterum ad petrum regem aragonum cum magnis pecunijs ⁊ cum literis baronum sycilie penitentibus rebellionem sycilie. Rex ipse aragonum qui primo dubius manebat. in ea re firmauit animum suum. ⁊ auctoritate dominij sui dilatandi ⁊ pecunia oblata electus iuramento promisit rei operam dare sed modo secreto. Fecit ergo fieri paeparationem classis magne sub pretextu ⁊ nomine proficiscendi cōtra saracenos in bello. propter qō rex francie philippus filius ludouici sancti: qui soror⁹ regis aragonum predicti duxerat in vxorem. misit oratores suos ad inquirēdum ab eo. cum diuulgatum iam esset velle procedere contra saracenos: ad quam regionem seu cōtra q̄s saracenos intendebat bellare: ⁊ q⁹ si expediret sibi gentes ⁊ pecunias daret. Cui respondit se nō procedere contra saracenos. sed contra quos nondum venerat tempus insinuandi: sed cito notū fieret. Petijtq; ab eo in subsidiū q̄ draginta milia libr. tornensium. Quam pecuniā ei misit. Rex tamen philippus regem aragonum fore audacem et fallacem non bona suspicatus de eo. significauit karolo regi sycilie auunculo negocium. vt diligentiam adhiberet in custodiendis terris dominij sui. Karolus autem hos auditis accessit ad curiā illā martino pape significās. Pontifex autem destinauit oratorem spiritualem fratrem Jacobum ordinis predicatorum virum prudentem ⁊ doctū ad inuestigandum ab ipso rege aragonū⁹ contra quos saracenos vellet bellū mouē. qui res erat q̄ tangebat honorē eccle. ⁊ q⁹ pat⁹ erat dare ei adiutorii. Precipiēs ei nihilominus q⁹ nulli fidelū indicēt bellū. Applicante aūt oratore pacei catholicā. rex eū honorifice suscepit. Et exposita cā sue legatōis rex gras egit sūmo pontifici ⁊ oblatōibus suis. Verū pro ad exprimēdā p̄ q̄s bellare intendēt saracenos. p̄tūc scire nō potat: si vna ex māibus suis ⁊ sciret: abscidēre cā ita volebat rē secretā cē. Reuers⁹ q̄ orator reddidit pape ⁊ karolo rōsionē. Hāc ait karol⁹ pape. Nō enim vob. p.b. q⁹ rex aragonū ē fallax hyr⁹. Cōfidēs nīmis de potentia ⁊ sapientia sua non adhibuit aliam diligentiam negocio ad perquirendum de dispositione sycilie.

Cum igitur vt ait .§.ii.

Leonardus in hystoria florent. posit victum conradinum recuperatamq; sycilium: ciuitates que se rebellauerant in regis karoli fidem potestatemq; redisse. ⁊ preficit ad eas gubernandas viri gallici ferocesq; natura atq; insuper: omnes rapacitatis siculis inferebant clades. Tantaq; erat gubernatorū petulantia. vt non iam liberorum bona: sed mancipiorum loco siculi haberentur. Pro leuissimis rebus ac sepe pro verboliberius emisso: ius p̄licia adeant crudelissima. Delatorum plene erāt vibes. laquei ⁊ secures i leuissimis habebant pena. Ad hec auancia gallorū inexhausta ⁊ auri cupido insatiabilis. nocentes pariter innocentesq; quadebant: nec vllas rapinarum erat modus. Diuitie ⁊ crimine lese maiestatis habebant'. Et quisq; ampliissimo erat patrimonio: ita in periculum accersitus vocabatur. Id genus hominum rebellionis auctor fuit: id male dimisse regi conradini imaginem vbi habuisse accusabatur. Jactare fortunarum iam in consuetudinem venerant. optabiles q̄dē modo supplicia: et carnificatōes q⁹ cassare. Hāc accebāt ībidies ñ maiori modo. veniēnā minitroꝝ in vxores ⁊ filias siculoꝝ sine vllo respectu ⁊ verecūdia. vt cuiq; placitū fuerāt. Hāc durissimā seruitutē abhōt annis per-

posse ciuitates. tandem supante patientiam magnitudine iniuriarum in furorem vertuntur. Initium rerum nouarū a panormitanis est factum. Hi enim extra vrbem festum agentes. ad locum prope ad tria milia: qui vicitur mōte reale in festis paschalibus resurrectionis accedebant plurimi vetulaq; sexus. q cuiuscunq; conditionis ternigine ac etiaq; alienigene. precipue gallici a rege karolo ad gubernationē patrie deputati aderat. Cum ergo a gallis eo profectis arma explorarēt circa feminas. ac eo preter ritu sinne mulierum pudicitiaq; obtrectarent concitata ob eam ferinatē seditiōe. gallos lapidibus primo: mox armis persecuti omnes interfecerunt. Rumor deinde panormo in alias ciuitates delatus. eodem exemplo ad arma q cedes populos excitauit. Ita per totam syciliam trucidati. cum ardor ecclā petulantie propria sanguine extinctus esset. non solum vitiis male concreatos: sed corpora insuper siculis reliq̄re. Rer per id tempus in etruria erat. qui audita siculorum defectione: magnis itineribus in regnum contendit. Publice tamen papam martinum visitauit querelam exponens ō dicta rebellione q rege aragonum. q vsurpasset sibi regnū. super quo condolens pontifex cum tota curia: obtulit ei omne quod posset auxilium. Et misit vnum cardinalem legatum romanum gherardum ō parma cum karolo rege. Rex etiam francie condolens misit ad eū innumerum copias suas. Capitaneus florentinorum fuit comes guidus de battifollis. Et cum perueniſſet copias vndiq; contrahit: florentinos ac ceteras ciuitates amicas ad auxilia rogat. Ipse apud regium: qua proxime est trāsmissio in syciliam constitit. Ibi copias adueniētes excipit: queq; ad transitū sunt oportuna parat. Erat p difficilis transmissio. propterea q omne ferme regis naues in syciliē portibus nauali bellq; asseruabantur: que tunc rebelles cuncta tenebant. Itaq; contractis ex omni maritima ytalie ora. nauibus messanam (que proxima erat) traducit: copias obsidere cepit. Vehemens huius vrbis oppugnatio fuit nec remissio. sane eorum: qui obsidebātur in resistēdo audacia. Nam q rex in hac vna vrbe quam primo circūstetterat: iudicium de se fieri apud alios syciliē populos haud falso estimabat. vt que res ea successisset: ita ab aliis q̄b ant formidari erant contemni. q manēnt contra victoris irā pertimescebant. Gallorum superbia crudelitasq; añ oculos versabatur. cui fidutati honestum profecto munus cessebant preferendum. Rege circa messanam habēte castra. bellumq; terrōē siculis ostentāte. ciuitates crebris legationibus ad petrū aragonum regem missis. sibi vt subueniret precabantur: quoniam eius constantia manfredi quondam syciliē regis filia esset: ad quam cōsumpta vinli plebs haud dubie pertineret successio regni. Possessionem ḃo ciuitatis vnanimiter q cupientissime offerre. Ita ḃo Manfredi mortem vlisci. ad quem magis q̄ ad generum nepotesq; spectare. Presertim cum idem sit interfector. idem occupator regni: idem ciuitatum vexator. quapati vt ludibrio habeantur. cōtra decus sit regij nominis. Hiis tandem motus rex syciliam capescere instituit. Et adiuuabat celeritate. cuius cepti q ipse paulo ante magna parata classe in affricam traiecerat. afflictisq; magna strage barbaria q oppido in littore expugnato. non longe a syracusia victorem exercitum: classemq; habebat. Defectōe igitur ex hiis rebus affrice. eius panormio applicuisset: receptā summa gratulatione a panormitanis rerq; sycilie apellatus. tractis decretoria nauibus messanam petere cōtendit.

Karolus autem q prevalere hostes classe intelligebat ac periculosum arbitrabatur tota syciliā aduersante in illa includi. cōmeatus penuria vigeri: obsidionē obsidionem in ytaliaq; remeandum statuit. Id regis consilium vbi per castrum innotuit. ratius repente concursus ad mare factus est properantibus cunctis: ne in postremis trahe rent. vt non multum a fuga q desperatione res illa differre videretur. tentoriaq; machinas q apparatum omnē in castris reliquerunt. Eis dum traducto exercitu hostium classis aduenit. Karolus autem quia non decertādum in presentia. sed alia ratione gerendum existimabat bellum: copias dissoluit q auxilia amicorum remisit domum. Sed classis dum abiret per speculatores hostium cōspecta: ab aragonibus insequitur. Ex ea aliquot naues in quibus pisanorum triremes fuerunt quatuor ex fedre nuper ad karolum misse capiuntur: et ad messanam ducuntur. Equites ḃo florētini a rege dimissi domū redire incolumes qui dem preter rentorum publicum ex more ducī eorum traditum: hec leonardus.

Cum autē dictum .§.iii.

sit Superius ex cronicis. q studiose rex aragonum paranerat classem propter syciliam capiendam. sed fingebat se hoc agere q dicebat ad bellandū contra saracenos. vt verificaret sermonē suum. forte parata classe perrexit ad aliquam regionem saracenorum debellandaq; defacili. Quo peracto casu predicto contingente q innocato aduenit cū classe parata. vt dictum est: q ita in cronicis dicit. Ibi etiā narratur q facta magna strage gallicorum per siculos panormitani cum aliis siculis anteq̄ rex aragonum venisset eis in adiutoriū: miserunt oratores suos viros religiosos ad summū pontificem propetenda venia timentes ire karoli. Et eorum oratio fuit hec. Agnus dei qui tollis peccata mundi: miserere nobis ter replicantes. Quibus i publico consistorio papa respondit: hec solū. Ane rerū deorum: dixerunt iudei christo. q vbant ei alapas. ter et ipse hocipsum dicendo. Quid responsum nō habentes: abierunt contristati valde. Cum autem rex karolus primo applicuisset messanam cum magnis copijs et expugnare cepisset messanenses: qui sibi non prouiderant aliter de gentibus. q expectatio regis aragonum pro quo miserē non dum adueniebat: quasi desperati petebant ab eo veniam de perpetratis q misericordiam offerentes ei reddere ciuitatem. Karolus superbia vsus noluit eos cum aliqua pactione. sed diffidauit eos ad mortes: vt proditores sancte ecclesie q sue regie dignitatis. Et si possent se defenderēt. In hoc non sibi vtiliter consulens: et ignorans quia periculosa est desperatio. Cum igitur pugna eorum foret pro vita omnium. die noctuq; infestis relisebant. Interea comes de boenna q de monte forti superueniētes q vastantes omnem circa regionem. ne caperent quoddam castellum notabile quod dicebatur mellarium: aliqui ex messana illuc profecti sunt i succursum: sed a copijs illis qui aduenerant in adiutoriū regis profligati sunt occisis mille vel circa. Messanates magis ac magis afflicti miserūt ad legatum cardinalem. rogantes vt ciuitatem ingrederetur ad colloquium q tractatum. vt poneret pacem et reconciliationem cum rege. Papa etiam eis per literas suas redargiens de tanto scelere. mandauit vt ciuitatem karolo vt legitimo domino restituerent q obedirent: alias ipso facto excommunicationem incurrerent q interdictum. Electi sunt autem ex messanatibus trigintiser viri apriores ad negocium. qui pacta componerēt cum rege karolo pro ciuitate reddenda. Tria autem pro hoc petebāt. primo vt eis remitteret omnem offensam occisionis perpetrate i re bellionis. Secundo vt non plus ei dare tenerentur. pannuali tributo: cū antiqui eorum dedissent regi wilhelmo. Tercio q non poneret ibi rectores et officiales francigenas sed prouinciales. Destinauit dominus cardinalis cōmectarium suum ad regem karolum cum his conuentionibus. persuadens ei q acceptaret. q quanto magis differret: tanto p dinio eius peior efficiebat. Sz audiēs ī rex tardare. q nec acquiescere p̄dictis legati voluit: ī dominos q̄rebat. Cōsiderare nesciuit q̄ varius ē euētus belli. q victo

aliquando vincit. Ira siquidem impedivit animum: ne vā luerit discernere. Cū aūt messanates audissent grauia que ex exigebat ab eis. nullo modo parere voluerūt. r assentire potuerūt. Sed vt desperati dixerunt legato. se potius velle comedere fame p̄priosq; liberos vel i citate ꝓpria cum familijs suis mori. q̄ p carceres r longa exilia veram r in seruitutem redigi. Recessit itaq; legatus ex ciuitate subijciens eam interdicto. ac cines excōmunicans mandauit vt infra .xl. dies. se apostolico p̄sentarent. Displicuit aūt non modicum principalioribus exercitus. q̄ karolus nō auderet penitōem eos ad veniam suscipiens: sed nullus eos ausus est contradicere regi. Cum magna igit̄ virtute obsidant ciuitatem. ß cives viriliter resistebant. Juuenes r mulieres senes cum pueris omnes se exercebant ad pugnam. Murum vibis et bombardis in parte detectum q̄tidie reficientes. Interea post menses duos dicte obsidionis. petrus rex aragonum p̄sonaliter et catbalonia cū .l. galeis et octingentis nāibus strennis nauigans panormum applicuit. Anno dñi. M. cclxxxj. Capitaneus aūt classis hec erat dominus rogerius d̄ calabria rebellis karoli. Receptus ergo fuit panormi q̄ petrus rex aragonum cū maximo honore. acclamantibus omnibus cum regem sycilie. Et coronam dicti regni accepit a quodā epo acephalesi. Licet rex aragonum audita multitudine exercitus cōtra p̄destinā regis karoli qua obsidebat messanā. r ipa dubitabat ne deficiente eis victu ciuitatem messanā regi redderet: satis primo rinuisset et fere penitens de accessu suo disponeret ad recessum. Habito nihilominus maturo consilio suo. r interea per quandam sagittam recepit literas a messanatis. quia non poterant vltra se defendere defectibus eis victualium: ß infra octo dies opponebat eos tradere ciuitatem. quapropter instanter rogabant p̄ succursu. Inter ceteros quidam baro eius nomine gualterius suadebat regi q̄ nullo modo succurreret messane sine mora. quia ea amissa: tota sycilia r ipsi omnes cum eo erant in magno periculo. Sed dominus iohannes de procida. qui illuc duxerat regem vt dictum est. cōsiliauit q̄ aūdū ipse rex illuc pergeret destinaret duces et suis baronibus cui galeis subtilibusq; caperent lignamina sibi obuiantia r deferentia victualia ad castra karoli. Oratores aūr ipsi karoli et parte regis aragonum dicerēt q̄ sibi placeret recedē a regno suo ses sycilie: q̄ sibi debebatur iure hereditario ratione vxoris sue filie manfredi regis sycilie: r confirmatum ei fuerat a papa nicolao tercio. Q̄ si non faceret eum diffidaret cum suis. Placuit regi p̄silium suū r ita fuit impletum. Applicantes oratores regis aragonum ad castra karoli r exposita oratione sua. post literas p̄sentatos indignati sunt karolus cum suis de tanta audacia regis aragonum. r collatione facta cum principalioribus b̄modi dedit eis rescripta. Karol⁹ dei gratia rex sycilie et bierlm. Dux andegauie princeps folcalcherij r comes p̄uincie. petro regi aragonum et valentie comiti. Miramur valde in tantā audaciam te prorupisse. q̄ ingressus foenis hostiliter in regnum sycilie nobis collatum auctoritate romane ecclesie. Tibi tibi precipimus r mandamus. vt vilis p̄titio debeas abscedere a regno nostro. Nō si implere negligeris: te vt pessimū. p̄ditorem dei r ecclesancte diffidamus: et inimicum capitalem r ꝓtra te r tuos p̄sequemur ad extermini um gentis tue. Reuersis oratoribus cū literis babitu tractatu cum suis. Re ꝓsilio dñi Johannis de pcida. premisit galeas ad hostium faris. vt caperent nauigia deferētia victualia ad castra karoli. nec permitterent aliquid eis deferri. Quo facto si karol⁹ non recedat: ß in obsidione remanseat ipse cum copijs perbunt. Fecit rex aragonum quod sibi consultum fuit. r armatis. lx. subtilibus galeis fecit i eis ducem r directorem dominum Rogerium d̄ loria. bominem magni valoris r multum fortunatum in p̄dijs nauali r terrestri. Hec autem sentiens quidam exploratos domini aringbini de ianua admiralds regis karoli. subito cū sagitta armata pertenit messanam r nuncianit dicto admiraldo scilicz aringbino classem regis arragonum illuc cito venturam. propter quod consuluit r persuasit dominō aringbino regi r consilio eius. q̄ sine mora obsidionē relaxarent r reuerterentur in calabriam. cum nō haberet karolus galeas armatas aptas ad bellum. vnde si nō cito recederent. combarerent hostes adiacentes ciuitatem karoli et deficientibus eis victualibus ipsi omnes vna perirent. Quod r fecerunt: vt dictum est supra. Et applicuerūt calabriam dimissa sycilia. Rex aūt aragonū petrus postq̄ audiuit recessum karoli a messana r q̄ admiraldus ei⁹ rogerius ceperat aliquas ex galeis karoli. ac etiam combusserat circa .lxx. lignamina in ora regium in calabria: videns karolo nec obuiare valenti: ipse cum baronibus suis mouens se et panormio applicuit messanam. Quem receperunt omnes cum summo honore. gratias magnificas eis agentes de redemptione sua de manibus inimicorum suorū suum dominum vocitantes. Ꝓ̄to aliquali noticia pleniori regni aragonie sciendū sine crō. flocrō. q̄ illi de domo r familia aragonum antiquitus non fuerunt regali et progenie exorti: sed magni comites fuit barchinone et valentie. Talis fuit comes Alfonsus. q̄ in bello circa carcassonam: q̄s ipse gerebat in adiutorium comitis rosolanij. defensoris hereticorum albigensium cum gallicis tempore p̄bilippi regis frācie devictus fuit r occisus a francis. Et dicitur q̄ illi comites aragonenses erant de eadem stirpe progenii cum comite bolosano r raymūdo comite p̄uincie. Ex postmodum comes gyamo filius alfonsi p̄fati r pater p̄dicti petri regis qui cepit sycilia: profectus est vir magnanimus r in armis strennus cōtra saracenos hyspanie. r congressus cum aragonensibus occidit regē eorum. r coronari se fecit in regem aragonū. Et fecit ex aragonia r catbalonia vnum regnum. r ipse cum suis heredibus confirmatus fuit in regem aragonum. Exinde profectus contra saracenos conquisiuit regnum r insulam maioricas r minoricas. Et ad habendam pacem cum gallicis dedit ipse gyamo rex aragonum filiam suam in vxorē p̄bilippo filio ludouici regis francie sancti. r in dotem cōcessit partem dominij perpignani r mōtispessulani. Et ad extremā veniens gyamo petrum p̄dictum infantem pumogenitum reliquit regem aragonum. Filium filium dicti gyamo instituit regem maioricarum. Et bis processerunt nobiles r magni reges r domini. Quibus arma sunt aurum r flama in modum virgarum in longum p̄tractā.

Anno domini. M. .Ꝯ.iiii.

cclxxxj. Rodulfus rex romanor̄ a pluribus annis electus etsi non coronatus in alemannia motam trahens. ad regis nionem gibellinorum tusie destinauit ex alemānia quendam comitem cum trecentis militibus in etruriaz. vt tusci intrarent fidelitatem imperatoris r sibi obedirent. Sed nulla ciuitas ei obedire aut se subicere. exceptis pisanis et castro sancti miniatis. q̄s vulgariter dicitur altedescho. Et resedentiam dictus comes faciens in sancto miniate. cū copijs suis r adiutorio pisanorum bellare cepit cōtra florentinos r lucenses r alias ciuitates adherentes parti guelfe. demum compositione facta et pace cum florentinis reuertit suis est in regionem suam. Eodem anno lucenses profecti contra pisicie castrum notabile. destruxerunt et combusserunt totum illud castrum quia gibellinis adherebāt pertinaciter: nec acquiescebant subq̄ lucensibus et obedire mandatis eorum. Fuerunt ibi florentini cum magnis copijs in adiutorium lucensium. Et quia florentini dum pisicia obsidebatur quesierunt pacem ponere inter lucenses et piscinos reuersi lucani cum triumpho. propter id lucenses p̄dictis florētinis irrigarūt. Deridē ips. vt notat leonard⁹ in hysto. florentina li. iij. Deficiēte tota sycilia a rege karolo. cū iā plane studia p̄tis nouam cerneret: cū

etaꝫ ſuſpitionibꝰ redundarent. florentini ꝓuidẽ diuerſe factionis hominum: qui in adminiſtranda repu. recepti fuerũt amouendum cenſuerũt. Quare .xiij. virꝫ officio qui mixti ex vtroꝫ genere ſcz octo ex guelfis. 7 ſex ex gibellinis ciuitatem regebãt: antiquaro priores artium creauere. Tres abinitio creatos conſtat. poſtea .vj. inde .xij. mox octo qꝫ ſuis temporibꝰ apparebit. Nec tñ huius magiſtratus nomen tunc primum in repu. repertũ eſt. Conſtat eñ annalibꝰ octoginta ferme annis ante id tempꝰ priores artium in repu. fuiſſe: ſ poſtea omiſſum ac pene oblitꝫ. tandem hoc tempore amplificata pote ſtate reſumptũ ẽ. Popularẽ autẽ maxime id genus adminiſtrandi eſſe vel ex nomine ipſo intueri licet. Qꝺ eñ potentes quidem plus nimio perturbatõnes optare videbãt. ad pacatã trãquillãqꝫ genus hoim̃ non tam bellis 7 ꝓditionibꝰ qꝫ negotijs in pace geredis intentum. ciuitaꝫ transfata eſt gubernatio. atꝫ ob id priores artium dicti. qꝛ nõ ex rapacibꝰ atqꝫ ſeditioſis: ſ ex frugali pacatoqꝫ hominũ genere. vt ciuilꝫ exercitia eraut: ſuffragijs gꝝ anteferebantur. Naꝫ qui inertes ſunt: ex alioꝝ bonis vt nutriantur oportet. Hunc magiſtratum nomenqꝫ hodie quoqꝫ in ciuate durare trigeſimo atꝫ octauo ſupra centeſimum anno: ſignum fuerit. non abſqꝫ opeima ratiõe excogitatũ fuiſſe. Nam que damoſa ſunt etſi non homines: at tempus experientiaqꝫ rerũ magiſtra redarguit. nec diuturna eſſe permittit. Primi tunc omnium priores artium creati ſunt. Bartolus bardius Jacobi equitis filius. ex familia nobili 7 in primis locupẽte. Roſſus bacarolli: ſaluius clari hieronimi. Vi pubẽt edibus indutꝰ. nec aliud quicqꝫ qꝫ de repu. cogitare iuſſi ſunt 7 ſumptus eis exꝑ publico prebitꝰ: ceteri omnes ante id tempus magiſtratus domũ ſuam redire poſt negocia conſueſſent. Duodecim apparitores ſũt illis a ꝓpoſo dati. Sex viatores ad ꝓuocandos ciues. totidẽ ad cetera obeunda miniſteria. Tempus autem huius magiſtratus bimeſtre ꝓſtitutum eſt: qꝺ hodie quoqꝫ ſeruat. Poſt hos duplicatus eſt numerus ex ſex ꝑ tribꝰ ſuffragio ciuiuꝫ ſufficti. Inſex enim diuiſa ciuitate tunc regiones ſingulos ex ſingulis aſſumi placuit. Eodem anno ymbres aſſidui circiter ydus decembris cꝫplures dies nocteſqꝫ cõtinuati: omnia pene vrbis loca inundauerunt. Ab his cum ſementes deiute ac ſolo abraſe interiſſent: ꝓfelli adempta ſpe futuraꝫ meſſiũ annone caſtitia eſt ſecuta.

Anno dñi. M.cc. .§.v.

lxxxij. Pm croñ. florentiñ. comes guido de monte feltro. cũ auxilio gibellinoꝝ ingreſſus romandiolam cum copijs ſuis. magnam partem ciuitatum romandiole rebellare fecit et a dominio eccleſie diſcedere. Erat eñ ille comes guido vir in miliria valde ſtrenuus. fagax 7 expertiſſimus. ꝓpter hoc papa martinus reuocauit ſeu remouit dominũ bertũ veriſinis: qui rector 7 gubernator deputatus fuerat ibi a nicolao papa. 7 pro illuc deſtinauit dominũ Johannem gallicũ virũ magni valoris 7 bellicoſiſſimũ. Qui ingreſſus romandiolam cum magno exercitu diuerſaꝝ gentiũ gallicoꝝ 7 ytalicoꝝ 7 ꝓcipue peruſinoꝝ: recepit ciuitatem faventie. per ꝓditionem tñ 7 pecuniam factam a quodaꝫ ex ciuibꝰ eius. Exinde cum ſuis copijs additis etiã ſibi planimis ex bononia: florentia: arimino: 7 rauenna in adiutoriũ eccie. ꝓfectus eſt furliniũ. 7 eam obſedit. Quefuit autẽ ꝙ ꝓditionem eam obtinere. ſ detecto tractatu comes guido ꝓfatus: qui ibi vñabat: aſſute ꝓuidit in exterminiũ boſtium. Nam cum kaleñ. maij dñs Johannes qui erat pro eccia. cum gentibꝰ ſuis appropinquãs furliuio partẽ exercitus ſui extra dimiſit in certo loco vt eſſent in ſubſidiũ. et cum ceteris ciuitatem ingreſſus: ꝙ portã ſibi ꝓditione obtinuerat. Comes aũt guido torꝫ diſſimulauit. Et egreſſus ciuitate cum copijs ſuis aggreſſus eſt eos quos reb̃utos reliquerant extra dñs Johannes 7 eos diſſipauit 7 vicit. Exinde reuerſus in ciuitatẽ. cum gallici capta ciuitate intenderent ad predandum domos quas intraverant. et ciues forliuenſes vt edoctꝰ fuerant a dño ſuo abſtulerãt ſellas 7 frena equoꝝ e quibꝰ deſcenderant gallici vt in equos fugere non valerent: ipſe comes guido diſcurrit per ciuitatem. alios ex gallicis 7 eoꝝ ſocijs occidens: alios vulnerãs alios capiens. Qui autem euadere potuerunt pedeſtres vel equites exeuntes ibant ad locum vbi ſocios dimiſerãt eſtimantes ſe ex illoꝝ auxilio ꝓtutari. Qꝫ comes poſtq̃ illos ꝓfligauerat ex ſuis non paucos dimiſit: a quibꝰ ipſi fugientes capti ſunt. Qualit tñ ille dñs Johannes cum paucis. Papa aũt martinus audita ſtrage eoꝝ qui ꝓ eccia militabant. non defecit alios ſ reparatis exercitibꝰ mittere ad occupandum furliniũ. Et adnuentes ceperunt ciuitatem ceruie. ꝓditione facta a ciuibꝰ ꝓ quantitate duoꝝ milliũ florenoꝝ. Poſtmodum etiam furliniũ in deditionem accepit capitaneus eccie cum pactione: vt ſalue ſa reſtent perſone 7 eaꝝ ſubſtantie. Et comes guido ſic ſaluus exiuit: 7 quaſi tota romandiola reducta eſt ad eccie obedientiam. Et cum comes guido cũ ſuis in caſtellum melde. ꝑfugiſſet 7 inde molleſtias ꝓximas inferret diſcurrendo per ciuitates vicinas: dñs Johannes, ꝓfectus eſt ad illud caſtellum capiendum: qꝺ tñ obtinere non potuit. Ibicuꝫ vna die; inermis cum aliquibꝰ circuiret caſtellum id. quidam ꝓponens in animo ſuo illuꝫ occidere totus armatus cum galea 7 lancea equum fortem aſcendit: impetu proceſſus ꝓra dictum comitem dominũ Johannem vt interficeret. At ille perpendẽs intentum cum appropinquaſſet ad eum. cum baculo quem tenebat in manu de more ſuo. declinauit lanceam vt eum non tangeret. Et cum tranſiret iuxta eũ dictus comes ampleratus eſt eum 7 de eq̃ de poſuit ad terram: 7 eum gladio eius: qui volebat occidere eum tranſuerberauit 7 vita priuauit.

Eodem anno ſcilicꝫ .§.vi.

M.cc.lxxxij. rex armenie profectus eſt ad regem tartarorum: qui dicitur vulgariter Elgranchane. ꝓ adiutorio ab eo obtinendo contra ſaracenos eoꝝ hoſtes. Qui conceſſit ei ſubſidium. Nam deſtinauit quẽdam ſuum negotium vocatum mangodamer cum triginta milibꝰ equitum. Et venientes in ſyriam. inuenerunt ſoldanum egypti cũ ſuis copijs obſidentem ciuitatem cannellam dictam. Et ꝙgreſſi in bello tartari 7 chriſtiani. ſ. armeni cũ ſaracenis poſt duꝝ certamen cum chriſtiani preualerent ꝓra ſaracenos 7 in ꝓpinctu ſorent victorie. preſatus mangodamer principalis dux et exercitus chriſtianoꝝ et tartaroꝝ pecunia corruptus. ꝓditiõe hac vſus eſt. qꝛ videns ſaracenos iam ꝓfligari a chriſtianis de equo deſcẽdit: quem de more ſuo imitati ſunt omnes tartari. Qꝺ attendẽs ſoldanꝰ babilonis ſaracenos iã ex fuga diſꝑſos recollegit. 7 ad caſtra reuertentes ſaraceni reſumpta audacia chriſtianos debellãt et ciuitates amiſſas in ſyria recuperauit ſaraceni. Reuerſꝫ aũt tartaris ad regẽ eoꝝ intellectis geſtis eoꝝ omnes capitaneos illius exercitus occidi fecit. Alios aũt ad hoc condemnauit. vt in oñi vita ſua interderẽt indumenta vt mulieres.

Anno ꝺo dñi. M.cc.lxxxiij. Langodar germanꝰ bagecanis regis tartaroꝝ altoriqꝫ 7 perſaꝝ. qui in ſenectute ſua fuerat baptizatus vt chriſtianus vocatus nicolaus. cũ bonis dominii negata fide tranſiuit ad perfidiã ſaracenoꝝ et vocari ſe fecit Mauometh. inimicus peſſimꝰ 7 ꝓſecutor chriſtianoꝝ in duobꝰ annis quibꝰ regnauit. Demũ argon nepos ſuus rebellionem fecit ꝓra eum. auferens ſibi vitã et regnum. Iſte argon fuit filius bagacomis regis tartaroꝝ magnus amicus chriſtianoꝝ 7 inimicus ſaracenoꝝ. Et eo dimittente refici omnes eccleſias chriſtianoꝝ: quas annoꝺo ſuus mauometh deſtruere fecerat in regno ſuo. 7 reponit chriſticolas in pacifico ſtatu. mandans etiam deſtrui omnia templa ſaracenorum. et qꝺ plus eſt expulit omnes ſaracenos ꝺ regno ſuo. Fuit autem ſapiens vir 7 in armis ſtrenuus. Poſtea anno domini Milleſimo. cclxxxv.

ve mense Maij soldanus egypti cum copijs suis plurimis p̄fectus est hostiliter p̄tra ciuitatem margoth i syria que ciuitas erat sub dominio hospitalis sancti Johannis que ciuitas fortissima erat z bene munita. Sed cum foueis z ciuitatibus subterraneis factis posuerunt eam super sustentacula quasi suspensa. Et data securitate hijs q̄ intr⁹ erant capitaneis. vt exirent z viderent periculum suum et eo q̄ secerant. Qđ cum vidissent se non posse tueri. se eis tradiderunt saluis eor̄ personis pacto emisso. Sicq; saraceni in traditionem acceperūt. Anno domini. M.cc. lxxix. Soldanus babilonie egypti cum maximo exercitu equitum z peditum venit in syriam z obsedit ciuitatē trapanā: que erat christianor̄. z machinis et foueis subterraneis et violentia cepit eam. occisis plurimis christianis. Alios inuenes mares z feminas turpiter a saracenis violatos in captiuitatem duxerunt z tenuerunt in seruos et ancillas. Pauci enasserunt ascendentes nauigia que erant in portu z fugientes. Ciuitate autem illa expoliata omni substantia que plena erat locupletissimis cimeriis z aliis rebus diuerunt vsq; ad fundamenta. excepto quodam fortalicio in quo posuerunt saracenos ad custodiam ne christiani possent ciuitatem illam reedificare.

In illo tempore .§. vii.

In ciuitate florentie. ciuitas pisana statum magnificum tenebat. z in ea erant ciues potentes z magni senatus z valoris: sicut in aliqua ciuitate ytalie. satisq; multi erant. z inter ceteros erant ibi plures comites ciues. vt comes fatinus. comes nerinus. comes anselmus. comes vgolinus. iudex d gallura. z iudex turbotea: quor̄ quilibet tenebat statū magnificum. z cuius magna comitiua incedebat. Dominiū q; habebant in sardinia. in corsica. in turbota. vnde magnas diuitias possidebāt: z as particulari z in repa. Domini quasi erant maris cum eor̄ nauigijs z mercantijs. z in trālimaris partibus in ciuitate acri magni habebāt z parentelas z amicicias multas z tractarent cum omnibus illis. Emulationem autem habebant cum vicinis ianuensibus propter insulam sardinie: quam pisani acquisierāt. Et conflictum habentes pluries insimul in mari. ianuenses seperabātur a pisanis. atq; in acri (vbi etiam ianuenses habebāt vnā stratam. p̄ sua habitatione) insimul rixantes pisani eiecerunt eos de ciuitate illa: adinti ab amicis z cōsanguineis eor̄. Succenderuntq; totam illam stratam ianuensiū.

Propter hec ianuenses armantes plures galeas venerunt vsq; ad portum pisanum contra eos: & in nullo territorio pisani ad bellum progressi sunt. Et aspicientes ianuenses illos fore in maiori numero z non inparatos virium non sunt ausi bellum suscipere: & reuersi sunt ianuam. At pisani elati quasi de victoria. cū suis galeis profecti sunt i portum ianue. emittentes vt sagittas quadrellos argenteos i eor̄ derisionem. Postea nauigantes ad portum venerez vastauerunt loca circūiacentia. Cum autem reuerterētur in via orta est tempestas valida in mari flantibus ventis. adeo vt circa. xxiij. et galeis eor̄ fracte sint ad terrā vel fata collidentes. pauci tamen submersi sunt cuadentes natando. Quasi nudi tamen reuersi sunt pisas. Vnde planctus magnus factus est in ciuitate pisana dubitantibus de morte suor̄ amicor̄ z attinentium in bello. Qđ climatus fuit quasi presagium malor̄ eis in futur̄ p̄ingentium.

Ad sycilia reuer .§. viii.

tendo stilum. Ablato sycilie regno vt dictum est a karolo per petrum regem aragonum: anno domini. M.cc.lxxxij. Karolus secundus princeps salernitanus z primogenit⁹ karoli auunculi philippi regis francorum xxvi collatum fuerat regnum sycilie ab ecclesia. vocatus et prouincia a patre transiens per sloretiam cum multis militibus z baronibus et cum comite alençonij fratre etiam philippi regis francie: quem cum multis copijs rex francie misit in adiutorium ad recuperandam sycilia multos honorifice receptus est. z ibi tres milites fecit de nouo de melmontibus. Et post paucos dies profectus est ad urbem: vbi pater karolus erat cum suis gentibus. Ibiq; in publico consistorio q̄relam posuit coram papa martino. iij. et cardinalibus. de proditione z vsurpatione sycilie sibi facta per regem aragonum petrum. petens sibi iusticiam administrari. Paratus hoc probare sic⁊ iusticiam per duellum cum ipso rege aragonum. Rex autem aragonum per suos oratores excusationem suam fecit coram papa de proditione. z se iusto titulo recepisse: paratumq; se ad duellum suscipiendū pro suo iure ostendendo. z in hoc conuenerunt sub iure iurando: qđ in loco cōmuni videl⁊ burdegalis eque ciuitas ē in vasconia sub custodia siniscalli regis anglorum. rex karolus z rex petrus certa die statuta ibi adessent. quilibz cū centum militibus fortioribus duellum peractum. cum hac videlicz conditione et pactis. vt qui victor existeret illi regnum sycilie quiete z pacifice traderetur cum consensu ecclesie: victus vero proditor haberetur ab omnibus. atq; omni nuncupatione regij nominis z dignitate priuaret. Et vtraq; parte multi affecti ad reges suos. confidentes d̄ viribus eorum se obtulerunt ad bellum seu duellum illud. et francigenis prouincialibus. florentinis z alijs ytalicis pro karolo: z tra plurimi pro rege aragonum. ex catbalanis: byspanis: alemānis z ytalicis gibellinis. His peractis ad exequendum qđ decretum fuerat z conuentū. rex aragonum dimisit filium suum secundogenitum dominū Jacobum victum in sycilia vt regem: et ipse profectus est in catbaloniaz. vt tempore statuto burdegalis parat⁹ adueniret. Sed z rex karolus dimisso loco sui filium suum karolum principem salerni ad gubernationē regni. de curia recedens et florentiam transiens et milites ibi octo faciens. deinde per lacum apud mutronem in sedecim galeis armatis recollegit copias suas. z nauigauit marsiliā: postea in franciam: demum applicuit burdegalem. Dictum autē fuit z a multis opinatum q̄ rex aragonum ex magna astutia z sagacitate duello illi acquienit. Hac de causa. vt karolus inde recedēs nō p̄sisceret' bostilit' cū exercitibus suis z sicalos. cū pecunijs nō abundās nō posset resistē multitudini z virtuti karoli. timēs etiā reuolutionē sicalor̄ a se ꝓpter nouitatē viij z vexationē eor̄. Egressus ē karolus de ciuitate parisiēli associatus a philippo rege francie cuz tribus milibus militū fuit vsq; ad vnā dictā ꝓpe burdegalim. Ibi requierunt cū copijs suis. Et karolus cū centū militibus optime armatis die determinata se p̄sentauerunt in eōs parati ad bellū de mense Junij anno. M.cc.lxxxij. Et tota die expectauit cū suis in campo vsq; sero aduentū regis aragonū. Qui nō comparuit. Vñ dictū fuit q̄ rex aragonū sero illo se p̄sentauit cotā manscalcho in hiru trūffomato. vt nō agnosceret' ab alijs. vt dicere posset ob timorem sacri comparuisse: z paratum fuisse ad preliandum contra eum. Et prima die qua recessit rex aragonū dī equitasse .xx. miliaria timens detineri a quoq̄. Rex alit karol⁹ immunē se illusum ab illo. ꝓpter qđ z philippus turbatus ē valde z tra ipsum regem aragonū. Martinus autem papa ij audiens. vt tra perinz proditorem z vsurpatorē bonorum ecclesie de consilio cardinalium fulminauit sententiam excōmunicationis contra regem aragonum. z penens eū z priuans etiam regno aragonum z omni honore z dignitate. ac etiā anathematizās omnes qui ei obedirēt aut eū regem nuncuparent. Ille autem vt illusor censure se nominare fecit petz militem de rabona. patrem dnor̄ regnoris z dñm maris. Martinus quoq; papa priuilegiū dedit regni aragonie Karolo comiti de nales secundogenito philippi regis francie. Et destinauit vnū cardinalem in franciaz ad confirmandum dictam electionem seu collationem regni aragonie pdicto karolo: z ad predicandum crucem z in-

dulgentiam plenariam pcedendum euntibꝫ in bellū ꝑtra regem aragonū ⁊ terras suas. Et karolus rex dispensante martino papa dedit karolo filio philippi regis frācie comiti venalen nepotem suam. s. filiam filij sui karoli ⁊ noīati papie salernitani. ⁊ in dotē dedit ei comitatū andegauie ad hoc. vt ipse karolus cū patre suo philippo rege francie effi cacius ⁊ feruentius ageret ꝑtra regem aragonū.

Anno aūt sequenti .§.ix.

scilꝫ. M. cc. lxxxiij. de mense Junij dñs rogerius de lloria admiraldus regis aragonū. venit ꝺ̄ sicilia in principatū regni cū. xlv. in parte galeis: in parte aliis lignis armatis ferendo ſ̄ modica damna gentibꝫ regi karoli sagittas emittendo in ciuitatem ⁊ inuitando illos ad bellandū. Et ideō hoc faciebat. vt traheret eos ad bellū nō cautos ⁊ imparatos: ut ipſ̄ karolus rex cū suis copijs applicaret ad regnū. Erat em̄ dictus dñs rogerius admiraldus peritissimus ⁊ experientissimus in bello nauali. supra oēs qui essent tempore suo. Accidit aūt dei ꝓuisu. q̄ karolus princeps neapolim tūc residens. cornetā tantū iniuriam. vt iuuenis ira accēsus ad vindicandā seu ꝓpulsandā iniuriā cū frācis principibꝫ ⁊ regnicolis galeas suas ascendit. sine debita ꝓuisione ⁊ ordine. ⁊ in hoc etiā transgrediens paternū preceptū. Mandauerat em̄ ei karolus rex vt cū nullo bellum susciperet ante sui reuersionē. Hic igit̄ cū .xxxvj. galeis et alijs lignis ꝓcessit in bellū ꝑtra dñm rogerū ⁊ suos supra neapolim. Cantos aūt fecerat ⁊ mandauerat dictus rogerius. vt solū intenderent ad bellandū ꝑtra galeas: vbi p̄n ceps karolus erat. ⁊ ibi omnē vim facerent nec fugiētes alios insequerēt. Facto igit̄ ꝓgresſo ⁊ inito ꝓflictu adinuicem. galee subrentine aufugerunt ⁊ in ꝑte ille de ꝓncipatu. Remanēte igit̄ puncipe cū medietate suaꝝ gentiū. totum belli pond⁹ incubuit sup̄ eū. Et cū baronco ⁊ militibus: qui erant cū eo paꝝ essent exptiti plijs maritimis. demū supati fuerunt. capto nouē ex galeis eoꝝ. ac etiā principe cū multis baronibꝫ suis. Qui oēs captiui ducti sunt in sicilia et carcerib⁹ mācipati in ciuitate messane. Die sequēti post dictā capturā rex karolus galeam applicuit cum .lv. galeis armatis et nauib⁹ trib⁹ magnis. oneratis baronibꝫ militibꝫ equis ⁊ armis. Et audita rebellatione suoꝝ ⁊ captura filij valde doluit. Considerans aūt modicā fidelitatem boīm regni. intelligens insup̄ neapolitanos declinare velle dominiū eius aliquos iā clamare ꝑ ciuitates. mouit rex karolus. ⁊ iuxit rogerius de lloria. ſ̄ibo ꝓfectus ē neapolim. Et illic applicans noluit in portu descendere. ſ̄ sup̄ ueniēs carmelitaꝝ descendit. intendens ignitā exponē ciuitatē. ꝓpter rumores illoꝝ ciuitate factos ꝑtra ip̄m karolū. Sꝫ dñs cardinalis legat⁹ occurrit cū q̄busdā bonis ſ̄ibꝫ neapolitanis cū rogantes vt peteret ciuitati: cuꝫ multi ibi essent innocentes in tali excellia. Ad ꝑces igit̄ legati rex ciuitati succendende pepercit. suspenſ̄ tñ ex illis. cl. qui forte magis deliq̄rant. Vocata aūt ciuitate rex fecit componere ⁊ armare alias galeas. ita q̄ cum priorib⁹ erant numero .lxv. ⁊ mille illas ꝑtra messanam. Ipse aūt rex ꝑterram ꝓcessit boundinū: vbi ordinari fecerat ⁊ alias ꝑtes galeas. Simulq⁹ adunate cū alijs priorib⁹ catone i calaboia reperte sunt. ccc. galee vel alia lignamina armata cuꝫ alijs etiā lignis. Interea miserat papa martin⁹ Conradū cardinalem ꝑfatum ⁊ alium etiā cardinalē in sicilia ad ponendum pcordiam inter karolum regem ⁊ regem aragonū et ꝑcurandū liberationē principis filij karoli. Rex aūt aragonū astute cardinales tenebat i verbis nibilq⁹ de pace ꝓcurare valuerunt. Karolus aūt q̄ nō sufficienter erat ꝓuisum de victualib⁹ ⁊ alijs tante multitudini. ⁊ superueniebat autumnus tp̄us ꝑtranum ad sustinendū in mari tantas copias. de ꝓlio suoꝝ reuersus est boundinū et reduci fecit oīa ligna ⁊ deamare. ac ꝑtunc quieſcere vsq⁹ ad tempus veris. Reuersus q̄ est karolus neapolim ad ꝓidendum sibi interea de pecunijs et alijs opportunis. Exinde perrexit boundinum ad sollicitandum negocium. Sꝫ adueniens in apulia⁹ apud foggiam infirmatus est grauiter vt crediꝫ ꝑ doloꝝ ꝓpulsus valde tūi sui infortunij. Demum ad extremam deducens cum magna deuotione sumptis eccl̄iasticis sacramētis. vij. Januarij deo reddidit spiritum. Cuius corpus delatus neapolim honorifice sepultum est in eccl̄ia archiepal̄i. Tales strenuus fuit dictus karolus in armis ⁊ egregius. longe tū belli artibus q̄ pacis insignior. Res quidem a se ꝑ claras armis gestas impunita suoꝝ licētia in pace fedauit atq⁹ nimio despectu ad rebellionem coegit. Duabꝫ ꝓcipue in ytalia victorijs auctus ses ꝑtra manfredum ⁊ contra dimū. Sed vtraq⁹ secute rebelliones minus esse leras permiserunt. Eodē anno dicti cardinales cuꝫ non potuissent regem aragonū ad aliquod pacis inducere recesserunt de sicilia. aggrauātes censuras eccl̄ie. ꝑtra ip̄m ⁊ sicilios ꝓpter q̄ iratī. Et cum audissent de morte karoli regis messanates. furore repleti accesserūt ad carcerem: vbi erant francigene detenti ad interficiendū eos. Illis aūt viriliter se defendentibꝫ posuerūt ignem ad carceres ⁊ crudeliter combusserūt eos. Post hec oēs ciuitates sicilie fecerunt syndacos suos. ⁊ ꝙuenientes i vnū tractabant quid agendum foret ꝺ̄ karolo ꝓlio filio karoli quem captiuū tenebant. ⁊ ꝓcedi sententia decernebāt eum decapitandum sicut ⁊ pater suus decapitauerat conradinum. Sed vt placuit deo cum regina ysabella vxor petri regis aragonū tunc esset in sicilia. vt ꝓdicti femia. animaduertens quantum periculi immineret marito suo ꝑ filijs et tali morte. dixit syndacis illis. ⁊ ꝓsiliarijs: q̄ nō erat decens. vt ad eoꝝ iudicium ⁊ sententiam sine assensu ⁊ voluntate dñi eoꝝ regis aragonū occideret ille. Sed expediens magis erat. vt dictus princeps mitteret ad dictum patꝝ regem aragonū in catbalonia: ⁊ ipse de hoc disponeret ad placitum suum. Et ita seruatuꝫ fuit. Interea venit de francia in regnum robertus comes artesij. vt custos ⁊ defensor regni. ꝓlis⁹ dicti karoli mortui cū multis militib⁹ francis. ⁊ cum principissa vxore. s. karoli captiui: ⁊ cum filio eius nomine karolo martello et ratio annorum tredecim vel circa. Ex karolo aūt primo rege non remansit alius heres nisi princeps salernitanus dictus karolus secundus: qui tūc captus detinebat. Hic erat pulcer corpore ⁊ hominib⁹ gratiosus. Et viuēte patre ⁊ etiā post mortem habuit plures filios ex vxore sua principissa filia ⁊ herede regis vngarie. Primus ē filius eius vocatus est karolus martellus: qui postea fuit rex vngarie. Secūdus dictus est aloysius seu ludouicus: qui habuit sacerdocium et dimissis minoꝝ postea factus est epūs tolosanus ⁊ canonizatus post mortē. Tercius fuit robert⁹ dux calabrie. Quartus philippus princeps tarentinus. Quintus raymūdus berengarius: qui comes debebat fieri. ꝓcic. Sextus dñs Johannes princeps amoree. Septimus dñs petrus comes. Prefatus aūt karolus princeps qui captus detinebat a rege aragonū. post quatuor annos sue capturatis: anno scilꝫ dñi. M. cc. lxxxvij. liberatus fuit a dicta capriuitate. ad hoc optante ⁊ ꝓcurāte eduardo rege anglie cum hoc pacto. q̄ ꝓmisit regi aragonū: q̄ manus suas ipse posse sum dare operam q̄ dñs karolus genalen germanus regis francie renunciaret cum assensu ⁊ voluntate pape: priuilegio ⁊ iuri regni aragonie: q̄ sibi ꝓfecerat eccl̄ia tempore martini pape. Et si non obtineret: ꝓmisit et iurauit se redditurꝫ in carcerem regis aragonū. infra tres annos a die liberationis sue computandos hoc non fieret. Et ad ꝑfirmationē predictoꝝ dimisit dictus karolus tres et suis filijs. s. Robertum. Raymundū ⁊ Johannem obsides ⁊ quinquaginta militares suos strenuos pruinciales. Et ꝓ redemptiōe insuper dedit triginta milia marcas in cathenis. Sicq⁹ dimissus liber karolus secūs pcessit in franciam ad dandū opam efficacē. vt dictus karolus genalen germanus regis francie renunciaret regno aragonū sibi dato ab eccl̄ia. Sꝫ nequiuit illud obtinere.

Anno domini mille .§.x.

simo.cclxxv.in principio quasi anni philippus rex frācie filius sancti Ludouici regis. valde animo accensus cōtra petrum regē aragonum. gpter ea que egerat erga auūculum suum karolum regem. ad requisitionē martini pape. et romane ecclesie cōgregato maximo exercitu tolose. fuerunt. xx. milium militum equitum. et. lxxx. milium peditū ciuitatū. de diuersis nationibus francigenis. puincialibus alemannis. et aliis. cum magno thesauro ꝓpato ex francia. pfectus est cū duobus filijs suis. s. philippo et karolo. et cum domino gerualdo cardinali legato pape in narbonaz vt inde transiret in catbalanīā ad accipiendū regnum illud. Et karolus secundogenitus philippi predicti cui iam collatum fuerat ꝑ priuilegiū ab ecclesia regnū aragonie. iterato peruenerat armari. cxx. partim galeas. et ex parte alia ligna. Et se coniunxerat cum iacobo rege maioricaz germano scilicet inimico petri regis aragonū. Ideo inimicorum sibi fecerat auferri dictam insulā maiorice abandansus priuatus ipsius petri aragonensis regis. et eo regno coronati. De mense ꝯ maij dicti anni dictus exercitus regis philippi applicuit ꝓpignanū. et in comitatu rosiglonis quidam ciuitate que se rebellauerat regi maiorice. et se subiunxerat comitis regis aragonū que vocabatur Janne. obsedit rex francie cū copijs suis: et ꝑ vim capta destruxerūt. et in ore gladij oēs habitatores eius cuiuscūq; etatis. et sexus interemerunt. Nec euasit ex ea nisi quidaz illegitimus filius rosiglonis cū paucis. q se ꝓtantes in quodā nolario remā. et ipsi se tradiderūt regi. Inde ꝓgressus exercitus ꝓuenit ad radices montiū altissimoz. qui sunt in confinio catbalanie. Rex aūt aragonum petrus intelligens tantaludem exercitū extra se venientē. nec posse resistere. nanq; voluit exire ad bellum cū exercitu philippi: sed solū intendebat defensioni sue ad custodiendū passus arctos. et difficiles ad impediendā transitū hostiū. Munierat autē. et fortificauerat locū ꝑ quem est cōmunis transitus et visitatus ꝑ montes illos. Et ipe ꝑsonaliter aderat ad custodiā dicti transitus. Pluribusq; diebus ibi bellando cū hostibus traditū inde habere nō poterat. Sed de cōsilio pdicti illegitimi filij rosiglonis de quo supra: rex philippus fecit quasi totā gentē suaz armari tanq; vi vellet expugnare dictum locū. et transitū liberū habere. Ipe aūt rex cū pluribus alijs ꝓducente. et dirigente dicto illegitimo ꝑ aliam viā insolitam. et valde asperā montes ascendit. et qui est talis via plena spinis et lapidibus rideo rex aragonū ibi custodiam nō posuerat. Cū multo aūt labore. et tribulacōne equorum ꝓuenit rex cū suis ad cacumen montiū. Qō cū ꝓpendisset rex aragonū. dimisit transitū illū libere. et iam rex ascēderat. et recedens cū suis ibi dimisit tentoria sua. et que ibi habebat. Quo facto omnes gallici transierūt libere ꝑ dictū locū sine difficultate. et ꝓinxerunt se cuz copijs aliis regis philippi. Descēdentes aūt omnes in campestria catbalonie. ceperunt ꝯcitus plures ciuitates comitatus ampuſ. Classem suam oneratam hominibus beligeris et victualibus. et aliis opportunis paratam in aquis mortuis in puincia cōduci fecit ad portum roses. Ipe aūt rex cū suis obsedit ciuitatem gyrone optime munitam. et bene. puisaz armigeris. Ubi. et capitaneus. et custos erat dōs raymundus de cardona cum electis sociis. Incenderunt aūt suburbia ciuitatis. Obsessi aūt viriliter diuincantes: multa dāna inferebāt exercitui hostiū. Rex aūt philippus iurauit se inde nō recessurū quousq; ciuitatem illam obtineret. Verū ex diuturnitate obsidionis cepit exercitus tedio multo affici. et aliqui recedere. rū ex fetore multoz cadaueruū ibi existentiū: tum ex nimio calore: ꝓpter que ibi sūt oste musce. et tabani innumerabiles. punctiones inferētes quasi venenosas homines et equos vsq; ad mortē affligentes. Et ex ꝫ aere corrupto pestis incboata est plurimos inficiens. et nonnullos interimens. Cum aūt ꝓmanēt in obsidione. et si cum multo grauamine girondevictualia rex francie de ferre faciebat in castris suis a nauibo suis: que erant in portu roses distātes ab ipsis castris ꝑ quatuor miliaria. Rex aūt aragonie petrus conabat impedire quantuz poterat delationē dictoz victualiū. Unde. x. vectores cuz magna scorta associabant. In vigilia aūt assumptionis virgis gloriose rex aragonū posuit se in insidijs cū quingentis militibus expertissimis in bello. cū duobus milibus peditum: vt caperet victualia que deferebantur vna scorta sua. cū etiam intellexisset. q multa pecunia ꝑ eos portabat. ꝑ soluti one stipendij fienda armigeris. Relatū fuit hoc ꝑ quēdā exploratorē dño Raul de rasi. et dño Johanni siniscallo regis francie. Inierūt ergo consilium cum suis de mō cognediendi cum eis ad superandum eos. Et quia considerabant. q si in magna multitudine egrederent ad eos: rex aragonum ꝓpendens illos sapiores viribo declinaret certamen sicut alias fecerat in simili casu. Dixit dominus Raul prefatus vt bene expeus. Si volumus eum trahē ad bellum oportet. q eamus cum paucis. sed robustissimis. et cū ipe viderit nos paucos numero. existimans ꝙ nos ꝓcedere ꝓpter maioreꝫ multitudinem suoz: egrediet in bellū. Et sic fuit ꝑpleni. Electis ꝯ trecētis ex fortissimis exercitus ꝑfecti sunt ad locum insidiarum. Rex ẽo aragonū aspiciens multoꝑes suos esse. vmillis pedibo subito ꝓcessit ad pugnā. Et qi ex veraq; ꝑte erant strenui viri in armis: durum fuit prelium et asperum. Demuz dominus cōcedente gallici cum paucis ꝓualentes debellauerūt aragonenses. et rex vulneratus est grauiter in facie cū lancea hostis. Sed. et detinebatur ab alio ꝑ frenum equi sui. Ille ꝛo ense suo incidit habenas. et calcanbo virgens equum ausugit cum suis. ibiq; occisi sunt ex aragonensibus circa centum. Rex aūt sic vulneratus reuersus est ad villam franchum. Et quia diligentem curam nō adhibuit ad sanandum vulnus: mortuus est ex eo. Aliis tamen referentibo q; ex cognouit carnaliter mulierem ante vulnus sanatum: hinc mortem incurrit. Translatum est autem corpus eius barchinone. vbi honorifice sepultus. Ante mortem tamē suam condidit testamentū mandās q; insula maiorice restitueret fri suo. Regnum autem aragonie reganit primogenito suo namsus. Et iacobum secundogenitum suuz instituit regem sicilie. Et quia non multo post nāsus primogenitus diem clausit extremum: successit in regno aragonie frater. s. Jacobus prefatus.

Rex autē francie .§.xi.

Philippus audita victoria suoz ꝫ aragonenses et regis graui vulnere. magis animatus varios infligebat impugnationi gironde. Sz cines ipsius et pelligeri cū deficerēt eis victualia nec spem habēt succursus. infirmato rege ꝯ uiter et vulnē se regi francie submiserunt cum pacto. vt ꝑsone eoꝝ salue foient. et quicquid possent inde secum ferre transportarent. Capta igitur gironda rex de victualibus prouidit et munit de gentibus suis. Post hec rex philippus intro consilio cum suis. decreuit redire ad hiemandum partibus tolosanis. Duxo autem classis sue de portu roses in catbalonia recedeno reuersa erat in pronincias

Accidit autem ꝙ diebus illis dominus Rogerius admiraldus regis aragonum de Sycilia venerat in catbaloniam cum quadraginta quinq; galeis in adiutorium regis sui. Qui percipiens ꝙ magna pars classis francoꝝ adhuc erat in portu roses nō tamē tota. cum vt dictus est alia pars iam recessisset. prefatus Rogerius de locia cum galeis suis aggressus est. pugnare contra classem regis francie. Et cum adiutoriō hominum de roses quia demonio francorum recedentes fecisset adherentes: ipos francigenas superauerunt. et partem nauium suarum combusserunt. multos etiam ex eis captiuos fecerūt: et cum ipis admiraldum regis francie dominum ingbiranum. Et ꝙs ad bellū portus roses accederet similiꝫ regis francie cū multis co-

pijs equitum: et peditum: parum tamen vel nihil valuerit iuuare bello nauali quod erat in mari. sed videntes capta nauigia ignem miserunt in ciuitatem ⁊ postmodum roses reuertentes ad suos. Rex philippus cernens classem suam in censum ex qua sibi deferebantur victualia. triticia abbreuiatus infirmitatem incurrit grauem. ꝑpter quod et ꝑpe defectum victualiū decreuerunt barones ⁊ cōsiliarij regis redire tolosam. Et inter alluminées ac secum deferentes regē infirmū in feretro satis inordinate incedentes. cum peruenissent ad locum illum difficilem transitu vbi est clausura montis aragonensis ⁊ catbalani qui ibi erant ad custodiam volucrant impedire transitum copiosi regem deferebant. Sed gallici nimis sup hoc turbati. bellum ꝓtra eos qui capere temptabāt feretrum cum rege iniere: vt despe rati. Et deinde superauerunt eos ⁊ expulerunt de loco illo. interfectis tamē pluribus militis et illis gallicis ⁊ alijs captis expeditis. Multa etiam substantia eorum ibi ablata. p⁹ necessitate autem eorum de carbalonia. ciuitatē gironde rex aragonum in dedinonem accepit. Et cū applicuissent gallia cum rege suo ꝓgenitum. inualescēte infirmitate rex philippus de hac luce migrauit. Maria autem vxor sua cū filijs suis philippo ⁊ karolo et reliqua familia sua post ingentem luctum referri fecerunt corpus regis parisius. et honorifice sepeliri in ecclesia sancti dyonisij cum patrib⁹ suis. Dicitur autem q in bello ifto cōtra aragonenses rex francie plura amisit hominum. equorum ⁊ thesaurorum suorum: ꝙs in alijs prelijs longe retroactis temporibus. adeo q in magnis decimis ipe cum principibus suis post multos temporis remanserunt. Post hec philippus primogenit⁹ regis philippi defuncti coronatus est rex francie remis in die epiphie cum vxore sua Johanna filia regis nauarre.

Vbi aduertendū q infra vnū annum sup. M.cclxxxv. ex hoc seculo transierunt quatuor magni domini. scz dominus Martinus papa quartus. Dominus karolus primus rex sycilie et apulie: Rex aragonum petrus. ⁊ philippus rex francie. Et sic transit gloria mundi. vt apparet. quia omnis gloria eius quasi flos feni. Fuit autem philip⁹ ille magni animi ⁊ plura ardua aggressus est. Primo contra regem hyspanie in prelium pergens. Secūdo cōtra comitem de foys. Tercio contra regem aragonum cuius maxima potentia. Sed iā reuertamur ad gesta ytalia postea que supra retulimus. De flotentinis Lucensibus. Januensibus ⁊ pisanis in anno domini millesimo ducentesimo octuagesimotercio.

Ad annum domini .§.xii.

M.cclxxiij. reducendo vt plequamur de florentinis ⁊ alijs ytalie ciuitatibus. Cum ciuitas florentina pace et q̄te gauderet cum magna lucris mercatorum ⁊ artificū eius gnel sua dominatibus in ciuitate. prodijt et adepe iniquitas eorum vanitatis ⁊ ꝑdigalitatis. Nam festus nundiale in solennitate Johannis baptiste fecerunt de mense iunij in vigilia sancti felicis vltra arnum. incipientibus illis de familia rubeorum. Societas aūt in hoc coniuncta erat mille hominum: qui omnes induti albis fecerunt sibi vnum tanqm dominum insistentes ludijs tripudijs ⁊ varijs solacijs cum mulieribus ⁊ milibus ⁊ populandis discurrentibus ꝙ vrbes cum tubis et vniuerso genere musicoꝝ. comitiua pagētes magnifica in prandijs ⁊ cenis. Et volante fama huius festi ⁊ gaudij mundialis: quod durauit ꝙ duos menses. ad ꝙs concurrerunt multi nobiles et de diuersis curijs ⁊ iocolatores: quibus omnibus abundanter prouidebatur. In magna felicitate temporali tunc ciuitas erubescebat. Erant qm ex plurimi milites et multi diuites pregantes mēsas pleniss diuitijs aduentantibus. Sed ꝓsperitas stultoꝝ infelicit eos. Nam anno sequenti facta est diuisio inter magnates ⁊ populares ⁊ secute sunt partialitates inter albos et nigros. Hec impetus transiuit tantas luxus. sed de mense aprilis anno. M.cclxxxiij. quasi aperte essent cataracte celi. descenderunt pluuie de celo tam copiose et cōtinue: ꝙ fluuius arni excrescēs nimis eruberās ꝙ latera sua in ciuitatem diffusus est. ⁊ collis qui dicebatur de magnolis ⁊ erat sub ecclesia scti Gregorij ꝑmotus ex inundantia aquaꝝ: ruit vsq; ad fluuium arni descēdēs. Unde. l. domus: que erant in dicto colle dirupte sunt et multi homines perierunt.

Genuensibus ⁊ .§.xiii.

pisanis adinuicem sibi aduersantibus. anno millesimo ducētesimo octuagesimotercio. de mense iunij. Cum ex insula sardinie quinq; naues magne plene et onerate mercantijs ⁊ argento sardinico. et. v. galee pisanorum deducerent ad portū pisanum. genuenses hoc ꝓsentientes armauerunt xxv. galeas: quarum admiraldus et director erat dñs genuensium. Et obuiauerunt eis bellum mouentes contra eos. Et post grauem conflictum genuenses superauerūt pisanos ⁊ capientes naues duxerunt genuam cum mille quingentis ex pisanis ⁊ alijs captiuatis. Valor aūt mercantiarum ⁊ argenti que erat in illis nauibus dicitur fuisse centus et viginti milia aureoꝝ. Multum inde pisani damnū passi sunt. Non saciatis adhuc genuensibus damnis pisanorum. cecidit sup eos aliud iudicium dei. Nam cum de mēse aprilis sequenti mitterent in insulam sardinie comitem fatum eorum cum triginta galeis ⁊ vna nani magna. genuenses obuiantes se eis cum. xxxv. galeis prelium inierunt contra eos nauale. ⁊ post durū certamen vii occisis ꝑmi ex vtraq; ꝑtem⁹ genuēses victoria potiti sūt capto comite fato et alijs nobilibus pisanis. ac etiā ꝓte dimidia galearum: que omnia genuēses cōbusserunt. Pisani vt animosi nō ferentes tantas iniurias ⁊ damna eis illata: omnino decreuerunt vindictam de his sumere. Et adhibito omni conatu suo armarunt inter suos et tuscos stipendiarios mercede cōductos ducentas galeas. ⁊ ꝑcesserūt de mense Julij vsq; in portum genuensium vbi se firmantes sagittas emittebant intra ciuitatem in vilipendiū eoꝝ ⁊ ceperunt barcas et alia ligna: que inuenerunt ⁊ predā fecerunt ꝙ littus genue: ⁊ damna que valuerunt intulerunt cum magna pompa se habentes: ⁊ inuitantes ad bellū genuenses. Qui vt prudentes cum nō essent ꝓuisi ⁊ ordinati: quia galeas eorum dearmauerunt. nō acceptarunt. ꝑ responsione audaci ⁊ virili excusationem fecerunt suis. dicentes quia bellando cum eis. qui erant impiouisi etiāsi vincerent nō esset eis ad honorem talis victoria: nec satis se vindicassent. sed reuerterentur ad portum ꝑprium ⁊ ipi sine dilatione se ꝓparārēt ⁊ postea ad eos videndos accederent: ⁊ dominī fotent belli ⁊ victores. Quod factum ꝛ remeantibus pisanis ad propria cum multis clamoribus ⁊ derisionibus contra genuenses. Genuenses Scitius armarunt centum. xxx. inter galeas ⁊ alia lignamina marina ibi ponentes populum suum. ⁊ alios in littore eoꝝ habentes. vbi admiraldus fuit ⁊ director olim dñs Robert⁹ dotia. ⁊ de mense augusti processerunt intrantes mare pisanum. Et pisani hoc sentientes subito cum magnis clamoribus ascenderunt galeas suas iam armatas. Et potestas qui tunc erat pisis ⁊ eorum admiraldus ⁊ omnes viri robusti intrarunt galeas inter duos pontes. qui sunt in pisis super arnum: leuātes vexillum suum cum magno feruore ⁊ clamore. Archiepiscopus autem pisanus cum omni clero suo paratus stabat super pontem ad dandam benedictionem suam bellatoribus. Exierunt ergo de portubus arni. et cum galeis suis que erāt in porta se cōtinenter: ꝙ cesserūt in altitudinem maris ꝓgressuri cum genuensibus qui eos expectabāt. Iuxta ergo quandam paruam insulam seu scopulum: qui est supra portum pisanum: qui locus dicitur lamerola. bellum adinuicem inierunt. Tembiter ibi certatum est et acriter. multiq; mortui alij in mari submersi sunt. ex vtraq; ꝑte etiam robustorum virorum. Tandem iudicio dei disponente genuenses victores fuerunt.

marina damna pisanis recipiennbus. Nam et gentibus pisanorum sedecim milia hominum dicuntur partim capti: partim occisi. Et quadraginta galee pisanorum capte sunt. plenibus etiam fractis vel submersis et aliis. Omnes igitur illos cum galeis captos voluerunt iamnes. et sine pō pa vel dilatione aliqua fecerunt fieri processiōes et missas solemnes gratias agentes deo de victoria eis collata: in q̄ re mirum commendati sunt. Dicis autem vox audita est in excelsis pleraq; et vlulatus multus. nec enim domus seu familia fuit: que mortuum suum nō haberet ad lugendum. Tantum q; fuit eorum exterminium. vt nunq; postea valuerint recuperare dignitatem: potentiam et diuitias pristinas. Ubi enim diligenter attendendum ꝙ̄ iustissimi iudicia dei. et quia per q̄ peccat quis per hec et tot queritur: vt dicitur in libro sapientie. Et si lento gradu diuina procedat ira. supplicij tarditatem grauitate compensat. Precipue contra persecutores ecclesie. Nam in eodem loco vbi ipi pisani tempoibꝰ retroactis ceperit expoliauerant. et multos occiderint clericos. et prelatos ecclesie venientes in nauibus ianuensium ad cōcilium generale rome assignatum a Gregorio nono in fauorem Frederici secundi persecutoris ecclesie. abidem ipli pisani fuerūt a Januensium galeis denicti. alijs occisis. alijs submersis in mari reliquis captiuis ductis.

Post annos duos .§.xiiii.

scilicet anno domini millesimo ducentesimo octuagesimo quarto de mense septembri. florentini fecerūt colligationē et societatem iuramento firmatam cum lucensibꝰ: senensibꝰ. pistoriensibꝰ. volterranis ac cū ianuensibus. Quib; hi cōfederati sunt ad exterminium ciuitatis pisane. Januenses p mare. et ciuitates etrurie nominate per terram impugnātes. Unde florentini qui erāt pisis de ea recesserūt. et p̄cōtra cōtra pisas copie tuscorum per vallem ete: fecerūt vastationes. et plura castra pisanorum ceperunt et ad ipla prope pisarum menia castra posuerūt. Sed ianuenses mari aderant quadraginta longis nauibus. Pe terrestres maritimeq; copie cuncta igne ferro q; populare sunt Sed post multiplices illatas clades discesserunt. Et sup̄ueniente hyeme reuersi sunt ad propria. firmiter statuentes in vere ciuitatem pisarum obsidere. Pi quidem p terram ianuenses per mare. Cunq; salus nulla pisanis sup̄esse videretur: Ugolinus comes qui florentina ex parte nuper redierat pisas locum. aduersarios criminandi victus. et obstinata quadam perseuerate florentinos lucenses q; sibi inimicos infestosq; reddidisset cū quibus amice erat viuendum. Quid inquit profuit hec pernicacia. vt prope omnium finitimos diuersas tamcu pide antiperemus partes. Ego quidē vt mari propagandi populū pisani imperium: sic terra vicinas ciuitates benivolentia et charitate putabam continendas. In profecto maioribus nostris sapientissimis viris placuisse video: qui corsicam et sardiniam qui baleares insulas procul sitas imperio subiicientes suo: ducam pene in vestibulo nostre vrbis positam intactā reliquerūt. Pi deo preclari gubernatores nostri. molestissimas simultates tot parantes. nulla probabili ratione perpetuos nobis hostes a terra imminete procurarit. Et nunc quoq; in ea sententia hec est florentinos eē pacādos. nec sane id videtur difficile si eius rei naturaz penitus discernamus. Etenim quibꝰ de rebus nobis vilio contentō est. De sardinie dominatu an de aliarum insularum possessione. Ar id nec in cogitationem eorū nunq; venit. An q; agro nr̄o indigent: quem colāt et quose alantur: Satis quid ipi quidem super que habent agros: nec nostruz requirūt neq; expoſcūt. Quid est ergo q nos cum illis in contentionem deduxerit preter quoddam ianue partiū studium leuiter corrigendum. Si paucoꝝ rabiem q̄ bacini micicia nos superflue onerauerit cōpiamamus. Hec ab illo aut falso iactata metus inm inens comprobabat. Septuaginta quippe naues longas ianuenses parate ferebā tur. A terra xo magnos delectuz equitum pediūq; habeni ad pisas obsidendas. Id ergo formidantes pisani cū vna salus videretur si florentini a societate ianuensii auerterentur. Ugolino comiti q̄ia florentinorum socioumq; amicus et studio partiz similis habebatur adhesērūt. Ille dum mentes ciuium ad se traductas vidit. diuerse facti onis capita veturbat: ac suo iam nomine gubernat. Ad ꝫ ipm auxilia populi florentini implorat. Ea mutatio rerū florentinoz animos vellerit. Munera quoq; (que homines placāt plerunq; deos) cooperata sunt. Naz vicebatur flasconcs vernaci: necnon et alios aureis plenos fuisse transmissos principalioribus militantium et ciuium. Concordia itaq; facta est inter florentinos et alios tuscos cum pisanis sine requisitione ianuensium. Unde ipi ianuenses nō parum amaricati sunt de fide merita florentinoz et alioz. Solum lucenses perseueranerūt in federe inito cuz ia nuensibus. Omnes alij se subtraxerūt ab impugnatōe pisarum. Nec dubitabatur si florentini in federe permansissent. extremam perniciem illam pisanis futuram. Solū ergo ianuenses cum septuaginta longis nauibus et cuz lucanis bellum pisanis intulerunt. nec tamen prevaluerūt lices destruerint portum pisanum: et multa castra a lucensibꝰ in terra fuerāt eis ablata. Quam aūt remuneratōe postea pisanis florentinis p̄esserint ingrati. infra patebit damnis eorum insistentes. Eodē anno producta vrbis florentine pomeria sunt et noua subinde menia longe maiori ambitu assignata vt scribit Leonhardus. Celeriusq; vijs casentinati: bononiensi: pratensi: pistoriēsi opera potarum egregie instituta. Ea xo secunda an tercia productio fuerit haud equidem certissimum dixerim. Plurimi tamen estimant secundam fuisse. cū prima de templo martis ad termas publicas et teatrum vetus complecteretur menia. Unde productum constat pomerium hinc ad ripas fluminis: illinc ad laurencq; vltra sacras edes. Tercio longe processum est: quibus in locis nūc menia consistunt posteq;. Transarnum xo prima edificatio fuit circa vetustum pontem suburbana edificia et ville ortus permixte Inde mox vici tres facti. duo secus arnum supra infraq; pontem: tercius recta a ponte via. Pi vici diu absq; munimento publico fuerunt: ac propterea in his locis turres passim facte: quo tute habitari in illis posset. Tandez et hi menibus cincti collesq; superne munimentis aptebeti. Pis quoq; in locis mox crescentibus incolis edificijsq; adiunctis: pomerium productum est longe maiori ambitu q̄ prius. posteq; magnifico operis tres facte celeberrimis transarnum vijs. pisana: senensi: aretina.

Capitulum .v.

Postq; Martin⁹ q̄rtus apositus est

ad patres suos peruſj. xviij. die martij ibiq; honorifice sepultus. anno domini. M. cclxxxvj. de mense aprilis dñi cardinales canonice elegerunt in summum pontificem Honorium quartū. de familia fabellorum nobilibus romanis. A principio autem mundi quinquies millesimo. ccxij. Fm maiorem computationem series milleſimo. ccclxxxv. Sedit aūt annis duobus. Hic parum innixit heredes caroli in facto regni sycilie et magis indicatus est fauere gibellinis q̄ guelfis. Rex aūt aragonū prosperatus est et conenan se fecit. filius. f. petri iam defuncti in regem sycilie. Anno antē precedenti de mēse nouembris pisani ceperūt. v. nauigia magna ianuensiū et alias naues catbelanoz et siculorum. Cum bi omnes ex romania et sycilia nauigarēt ad diuersas ptes vi vē toz tempestate in mari exorta pulsi sūt ad portū pisanum: et aliqua etiaz ex lignis illis fracta sunt. Pisani q̄ hoc animaduertentes omes ciuitate exeuntes. aliqui pedestres alij eq̄stres p̄esserūt. Eos vt ipsos hostes. Ceperunt q; nauigia illa cū hominibus. vbi ianuēses dānificati sūt in valore. l.

milia florenoꝝ. Catbalanos aũ ꝛ siculos pisanũ liberos dimiserunt. Eo tpe cum comes guido de monte feltro occupasset terras romandiole in magna pte ꝛ tyrannice possideret aduersus gibellinoꝝ. ꝛ in pcipio ibi pactis multus sanguis effusus fuisset ꝛ spolia facta. et iam ꝑ florentinos ꝛ bononienses iuuantes partem ecclesie reddite forent ciuitates fauentie ꝛ cervie ꝛ submisse obedientie ecclesie. Demoꝝ et ipe comes monsfelti anno data sibi securitate accessit ad summũ pontificem bonoriũ: veniam petens ꝛ accipiens. Hoc en seruato vt dictus comes ad ꝑsuia pergeret in pedemontium: ꝛ duos filios suos obsides daret. sic qꝫ tota romandiola pacifice restituta est ecclesie. ꝛ illuc mittit ad regimen papa dñm wilhelmũ durantẽ de pruncia.

Eo tempe cũ fratres ordinis carmelitaꝝ deferrent habitum: qui minus ꝓuenire videbatur viris religiosis. f. capam circulatam largis virgis albis ꝛ griseis. quẽ habitũꝝ asserebant fuisse beate pophete habitantis in monte carmelo in syria: quod tamen neqꝫ in sacra scriptura: nec i aliis tentica scriptura reperitur. Papa bonorius quartus ꝓpter maiorem honestatem mandauit haberi illum dimittere. ꝛ deferre desup capas ex toto albas ꝛ tunicas subtus griseas cum scapularibꝰ. Hi habuerunt initium sub quodaꝝ parthenarcha ierosolimitano. cũ in syria habitabãt ꝓpiani ierosolimis ꝛ aliis multis ciuitatibꝰ. Degebant aũt in monte carmelo vt heremite ꝛ sub regula bti Basilij. Sed bonorius tercius ꝑfirmauit eadẽ illam. Et postmodoꝝ papa ꝓmisit Ugoni cardinali ordinis ꝓdicatoꝝ vt adderet dicte religioni quasdam ꝑstitutiones: quas in posterũ obseruarent. Sed in ꝓcessu temporis occupantibꝰ saracenis ex toto partes syrie. recedentes carmelite de locis illis ꝑsperi orbem in terris ꝛpianoꝝ edificauerũt plurimos ꝓuentꝰ et elemosinis fidelium collatis ꝓpter eoꝝ tutiorem ꝓuersationem ecclesiam. Aliqui tamen referunt qꝫ soldanꝰ saracenoꝝ qui prius eos habebat in reuerentia ꝓpter beatam ꝓpheram mutato habito eis dato a papa. in ꝓtemptum pape ꝛ fidelium fecit eos expellere de monte carmelo vnde carmelite dicunt: nõ qꝫ ab beata habuerint initiũ.

Eodẽ tempore dñs wilhelmus de vbertinis epus aretinus magis deditus armis qꝫ officijs clericalibꝰ vt decebat. congregatis multis ex gibellinis florentinoꝝ. aretinoꝝ ꝛ senensium habuit ibi p comitatum vallis arni: ꝓcurauit ꝛ operam dedit vt quoddã castrum senense. qõ dicebatur podius sancte cecilie se rebellaret ꝓpter quod fecit. In de ivo orta est multa turbatio parti guelfe in tuscia. qꝫ dabatur inde occasio mouendi bellum guelfis ꝑcipue senensibus. Sed ꝛdictus senenses cũ aduersario addito florentinoꝝ. ꝓcesserunt hostiliter ꝑa dictum castꝝ ꝛ obsidẽtes terribiliter expugnabant. Epus aũt aretinus ꝓfatus cum suis copijs: quas vndiqꝫ colligere potuit ex gibellinis tuscie. quesierunt omni suo conatu remouere illos ab obsidione que ꝑ sex menses duraverat. sed non ꝓfecerunt. Ea ꝓpter qui in castro erant nullã spẽ habentes ẽmodo succursus. nec vltra valentes se tenẽ: nocturno tẽpe ex castro exeuntes occulte fugaꝫ inierunt. Sed multi ex illis ab hostibus inuẽti. alij occisi sunt: alij capti et senas ducti suspẽsi sunt vel decapitati: ꝛ castrum illud vsqꝫ ad fundamẽta diruptum. Quo etiã tempore charistia victualiũ fuit ꝑ ytaliam adeo vt sextarius frumenti venderet vltra solidos quadraginta.

Anno domini mille .§.i.

simo.cclxxxvj. Honorius papa ordinauit vt dñs ꝓvincialis de tuscia: de comitibus de lauagna iannensis. fieret vicarius generalis imperij. qui ꝛ in alemẽniam statim ꝓfectus ad rodulfum imperatorem electum: qui tamen coronam imperij nõ suscepit: ꝛ fecit sibi ꝑfirmari dictum vicariatũ. Post qꝫ venit dictus ꝓvincialis in tusciam. vt vicarius imperatoris: ꝛ vt iura recuperaret imperij. Et florentiam ingressus in tumultu mozamo vltra arnum ꝓpe ecclesiam gregorianam residentiam fecit. vocatisqꝫ florentinis: lucanis. pistoriensibꝰ. senensibꝰ ꝛ aliarum ciuitatũ tuscie ciuibus ꝓtis guelfe exigebat ab eis iuramentum fidelitatis ꝛ obedientie imperio romano. Quod nullo pacto facere voluerũt. vnde iratus ꝑa eos vicarius ꝓdictꝰ recessit in discordia ab eis. Et in penã inobedientie condemnauit florentinos in .lx. milia marcas argenti. ꝛ similiter alias cõmunitates tuscie. que noluerunt obedire ꝓpositum liter malectauit. Inde pergens aretium. ordinauit vt florentini exilio mitterentur amissis substantijs eoꝝ. Moꝝ autem faciente in aretio. cũ paucos sequaces haberet vnd ꝛ parua potentia: ex eo qꝫ guelfi nolebant obedire ne exaltaretur imperium contrarium guelfis. Gibellini quoqꝫ eum suspectum habebant. qꝫ ex ꝓgenie erat eorum qui fuerũt guelfi. Lapopter reuersus est ad imperatorem redulfuꝫ in alemanniam sine honore. Circa id tempus cuꝫ potestas florentie esset dñs Matheus de figlano de regno. et quendam captum ꝓpter homicidium ꝓpetratum condẽnasset ad penam capitis: qui erat homo bellicosus terribilis et quorundam stipendiarioꝝ conductor. ꝛ duceret ad locum decapitationis. quidam miles .f. dñs cursus de donatis cum comitiua sua armatus voluit illũ malefactoꝝ auferre familie domini potestatis. Sed subito dñs potestas fecit pulsare campanam ad martellum. Ad hmõi sonitum omnes se armauerunt ꝛ ꝑcurrerũt ad palatiũ domini potestatis. alij equites: alij pedestres clamãtes iusticiã. iusticiam. Potestas ꝙ ostendit publice suam ꝓcessum iuste ꝛ iuridice factuꝫ. Et ꝓ tis quietatus est. At ille quietatus dicebatur: detenotauit cõditionem suam. nam fuit ꝑmo tractus ꝑ ciuitatem. postea suspensus vt turbator ciuitatis. Qui aũt causa fuerunt illorum rumorum condemnati sunt certa pecunie summa.

Anno autẽ domini .§.ii.

M.cclxxxvj. Honorius papa migrauit ad dñm sepultus in eccia sancti petri in vrbe. Et vacante sede ꝑ menses aliqt. interea in ciuitate aretina fuerũt varie mutationes. nã primo populus creauit sibi rectorẽ principalẽ: quem vocarunt ꝓtectorẽ ꝓpli. Hic ꝓsequebat magnates ꝛ potentes ciuitat. ꝓpter qꝰ dns raynaldꝰ de bolcolio cũ aliis guelfis colligatus se vnit cũ dño tarlato ꝛ aliis gibellinis nobilibus. vt deponerent illũ potẽ a regimine suo. qõ ꝛ ꝓcesserũt. Sed illũ ꝓtectorẽ ꝓpli capientes ei oculos euerunt. Et inde magnates et guelfi ꝛ gibellinis effecti sunt dñi ciuitatis. Sed gibellini ẽm motum suũ cito ꝓpositionẽ fecerũt ꝫ guelfos ꝛ recepẽrt eos: vt dñi remanẽrt ipi soli. nec ei ꝓfuit regnũ duos capere. vñ ordinarũt ꝓponẽtes se cũ epo aretino. qꝫ ꝓgregaret ꝙs posset ex gibellinis extra ciuitatẽ ꝛ cũ pazzis ꝛ vbertinis ꝛ exulibꝰ florentinis vna nocte venirẽt aretiũ. Et cũ guelfi nõ sup hoc cogitarent. ipsis gibellinis aduenientibꝰ in manu forti vt ordinatũ fuerat. prodidorie vna porta eis apta: ingressi sunt aretium. ꝛ expulsis guelfis ipi dñium assumpserũt. Guelfi aũt ex aretio sic expulsi ceperũt castellũ rodine. ꝛ montẽ scti sauini. ꝛ colligationẽ facientes cũ florentinis et alijs guelfis tuscie cõfederatis. qꝫ dederunt eis quingentos stipendiarios ex cõtiq; belli mouerẽt aretinis. Hãc etiã reuersus dño ꝓvinciallis sũ nominatus vicarius imperij cũ aliquãtis belligeris ex alemannia in tusciam. vocatus a gibellinis ꝓuenit aretiũ et factꝰ capitaneus gibellinoꝝ tuscie belli iungit cũ florentinis ꝛ senensibꝰ ꝛ aliis guelfis. Et ꝑfecti ad montẽ varchiũ cũ suis ꝑdatis fuit multa circa regionẽ. Nec tñ valuerũt guelfos ejicere de mõte varchio aut de monte sauino vñ reuersi sũt aretiũ. Paulopꝰ ꝓcedentes ipi gibellini de aretio ꝛ ciuitatẽ clusinã ex ea pepulerũt guelfos. ꝓpter qõ clusini ligã fecerũt cũ eis ad bellandũ ꝫ senenses ꝛ montẽ pollicianꝫ.

Eodẽ anno accensus ẽ ignis in florẽtia a palatio cerretanoꝝ vsqꝫ ad portã ep̃atus. domos ples ꝛ barens in circuitu. vñ secutũ ẽ damnũ nõ modicũ illis. Nec tñ motus

est aliquis ex igne: mīli quedam nutrit. que cū cuassēt pericula ignis recolens pecunie sue quā in capsa dimiserat: vt eā recuperaret reuersa ignē cupiditatis vouit. tā ignis materialis ꝓsumpsit. Non multo post de mense februarij nocte carnisprivij iterum in florentiā ignis domos ꝑ palacia familie circuloni. ꝑ porta que vō sancti Petri seu testaccine vbi antiquitus porta erat: vsq; ad domos et oppositas sancte marie in campo erarsit. Vbi multa ſb stanna ꝓbasta est: etsi nullus hoim ibi perit. Quia tū familie illa tunc tpis potens erat ꝑ opa strā valde domos nouas ꝑ palacia nobiliora edificare cepernt.

Eodem tempore .§.iii.

ad regnum sycilie filium reuocando. Comes artensis qui erat insidiaturus vt castros ꝑ gubernatoꝛ karoli martelli filij karoli secundi captiuitate terenti ꝑ totius regni defensoꝛ congregatis ꝑ paratis. Inter galeas ꝑ alia minoꝛa lignamina cū quingentis militib⁹ bellicosis admiraldū in eis instituit dñm Raymaldū de aocll'. ꝑ eos destinauit in sycilā Vbi obsidione facta ciuitati augustę vi eam cepit: cū im potenti foꝛet. Et subito remisit nauigia ipa brundusiū in apulia: vt inde alꝛ postarent victualia ꝑ alia opportuna ad munitionē dicte ciuitatis capte. At vbi rex aragonum iamfus seu Jacobus ꝑ dñs sycilie hoc ꝓceptum. subito cum copijs suis ꝓfectus est ad obsidionē dicte ciuitatis rebelle. Fecit nihilominus suū admiraldum. xlv. galeaꝛ quas habebat in mari dñm Rogerū supra sepe notatū de Loria vt custodiret maritimas: ne ꝓmitteret victualia referri ad augustā. ꝑ ne sqna classis neapolis fieret: posset vnire cum ea que erat brundusij. Comes autē artensis audita capeura ciuitatis brundusij fecit ꝓuidere de victualibus mittendis ꝑ neapolis armari galeas. lx. ad succurrendum augustę ꝑ transeundū in sycilam cū magnis copijs ꝑ baronib⁹ ꝓuincialiū: francoꝛ et ytalicoꝛ: quibꝫ admiraldus erat dñm arrighinū iannensem. Dñs ꝙ rogerius admiraldus regis aragonum relatione sibi facta fudeli. de arrata q̄ neapolis fiebat vt se ꝓiungeret cū ea que erat bū dusij. ad incitandū eos ꝑ ꝓuocandū ad bellū. vt sagax et magnus mgr in arte illa decreuit ꝓgere ꝓtra armatā illam neapolis. Et qō cogitauit ope impleuit. Applicuit q̄ dominus rogerius in festo beati Jo. baptiste de mense iunij cū suis galeis vsq; in portuꝫ neapolitanū. faciens suas sagittas in ciuitatē neapolitanaꝫ emittere: clamāre in portu cōtra illos ꝓtumelijs et irrisionū verbis multipliciter afficere. At illi vt improuidentes ꝑ indignatio animi nō ferētes cōtumelias illas subito galeas suas ascenderūt. ꝑ cū furore et sine debito ordine comes montisfortis: comes bōne: ꝑ dñs philippus filius comitis flandrie. ꝑ multi alij barones ꝑ milites francigene ꝓcesserūt cū suis. lx. galeis cōtra aragonēses ꝑ ficulos ꝛcuntes portū. Cuꝫ aūt elongati essent a porta neapolitano q̄ liser miliardo inſequēres hostes quasi fugientes. ꝓfatus admiraldus dñs rogerius ꝓsiderans classem francoꝛ dispersam bincinde ꝑ nō ordinate. ꝓcedere. q̄uis multoplures suas esset: vt periissimus ꝓelij mandauit suis galeis redire ꝑ bellum subire cū hostib⁹. admonens vt ꝓpiue insisterēt impugnādo galeas vbi erant barones ꝑ milites francoꝛ. sciens eos parum exꝑtos in ꝓelijs marinis etsi strenuos in armis. Demum multo bello terelicti ab admiraldo suo dño arrighino cū einō placuisset ꝓelium illud subire ꝑ cū suis galeis iannēsibꝫ in manu fortissimis noluisset cōtra aduersarios agere. Deuicte ꝑ capte sunt galee in magna parte frāctoꝛ. ꝑ capti ducti cum hominib⁹ in sycilam. postmodū pecunia redempti: excepto comite montisfortis q̄ in carcere vitā finiuit. Hec aūt victoria aragonensiū fuit ad magnā exaltationē regis aragonū. ꝑ confusionē ꝑ humiliationē karoli martelli ꝑ sui gubernatoris comitis artēsis. Et ꝓpter hoc ciuitas augustę obsessa se tradidit regi aragonū cū pactis salutis ꝓsonarum ibi existentiū. Factoq; inde sunt treuge inter preꝫ ꝓ vnum annum ꝑ menses duo vel circa. Et sic vt ait sapiens. vir impatiēs sustinebit damnū.

Capm̄ sextum.

Efuncto igit̄ Hono-

rio vt dictum est post vacationē sedis. Anno dñi. M.cclxxj. in festo cathedre. b. petri canonice fuit electus in pontificem summū Nicolaus. iij. de ecculo marchie ortundus. q̄ prius vocabat' Iohannes Hic ordinis minoꝛ fuit. q̄ ꝓpter suā eminētē sciam ꝑ morum ꝓbitatē ꝑ us generalis milter ordinis extitit in cardinalē assumptus: postmodū creatus ē summ⁹ antistes. qui in sede petri mansit annis. iij. ꝑ menses vno ꝑ dieb⁹. vij. Anno aūt sequenti. M.cclxxx. viij. florentini cū aliis ꝓmunitatib⁹ ptis guelfe in tuscia attendētes q̄ eps aretinus cū gibellinis ex tuscia ꝑ cum aliis sequacib⁹ ex romādiola marchia ducatū ꝓseuerant in aretio. ꝑ ꝓgregantes magnam multitudinem eoꝝ ꝑ poditū. de ꝓdictis locis in comitatu florentinoꝛ ꝑ senensiū hostiliter discurrebāt vbina plurima eis inferentes: decreuerūt florentini eis occurrere q̄n̄ immo ad ciuitatē aretinā. ꝓficisci et eā fortiter impugnare. Et collectis insimul copijs suis cū suis ꝑfederatis. s. ex luca: pistorio: vulterris: prato. sancto geminiano: collensi castro. ꝑ cū multis aliis comitib⁹ marchionib⁹ baronib⁹. ꝑ dñis vicinis guelfe ptis sectatoribus. numerati sunt duo milia eq̄tes ꝑ sexcenti. ꝑ. xij. milia peditū. quoꝝ octingenti ex equitib⁹ seu militib⁹ fuerūt ex ipis florentinis. ꝑ octingenti stipendio ꝑducti ex alijs gentib⁹ reliq; ex dictis ciuitatibus ꝓporcionaliter missi in adiutoriū. Qui omes egressi cū capitaneo suo dño antonio laudensi. castra posuerūt ī comitatu aretino. ibi motam trahentes. xxj. dieb⁹. In quo spacio nō fuerūt ociosi ſ ceperunt circa. xl. castella vel fortalicia aretinoꝝ vel aliox. Et castillionē q̄ erat vbertiorum obsidentes extā castellū laterine infra octo dies in deditionem acceperūt cuꝫ certis pactionib⁹. vbi capitaneus erat quidā lupus vocatus de vbertinis. q̄ gibellini erant. Et cū ibi morarent. supuenerūt senēses cū. ccc. militib⁹ et duobꝫ milib⁹ peditū. Qui cū alijs vineas destruxerunt et viridaria iuxta muros aretij. Cū aūt castra metarentur ꝓpe aretiū in vigilia Jo. baptiste in mensi. tantus fuit impetus ventoꝝ ꝑ symbuꝫ descendentium. q̄ ꝑfregit ꝑ dilaceravit tentoria et tendas eoꝝ. ꝑmaxime senensiū: et ꝑ aera ferebant' frusta eoꝝ quasi ꝓphetiā future rebellationis fore. Nec tamē ex hoc cōpuncti sunt. Sed sequēti die f. nativitatis. b. iob. cū agminib⁹ suis ordinati ꝑ bene armati venerūt iuxta portas aretij. ꝑ in vilipendiū eoꝝ ibi fecerūt currere ad brauiū. vt fit floꝛētie. Et. xij. milites ibi effecti sunt. Et facta sufficienti ꝓuisione de oppotunis in laterina. ꝑ ibi relictis. c. militib⁹ qui nō solū castellū dirēt castrū si ꝓtinus insultib⁹ infestarent aretinos. Demū reuersi sūt florentiā liberi ꝑ expediti sine resistētia aliqua hostili. Redeuntes aūt suadebāt senensib⁹. vt cū eis simul incederēt. ꝓ ipoꝝ senensiū securitate vsq; ad montem varchium. q̄ cōfidētes minus de ꝓpijs viris. dedignati sunt habē eorum societatem. quasi p se sufficerent ad resistendū si qui cōtra eos venirēt. Sumpserūt ergo aliam viam intēdētes destruere castra lucignani ꝑ vallis lacunaꝫ. Et cū eis ꝓfectus est comes alexāder de romena capitaneus. Qꝫ cum capitaneus hoīm. comes vocatus de monte feltro. ꝑ dominus vilelmus fazzius cognouissent viam. quā tenebāt senēses sepati ab alijs guelfis. assumptis secū. ccc. militibus ꝑ duobꝫ milib⁹ peditū in certo loco ꝓ qđ debebāt transi-

re insidias paruerit. Et precipitetes eos incedere sine ordine improuidi. & vt secuti aggressi sunt eos & eis fugatis & prostratis victoria. ccc. ex illis prim occiderūt: partim captiuos duxerunt. Indeq; florentini satis territi sunt. et senenses multa damna passi sunt. Et verū esse quod ait scriptura. experti sunt se et de sua virtute presumentes deus humiliat.

.§.i.

Eodem anno de mense iu-

lij ex ambitione dominij ciuitatis in pisis orte sunt secte et diuisiones. et in tres partialitates diuisa. Unius caput erat iudex de gallura vocatus Ninus de visicomitibus. Alterius princeps erat comes Ugolinus de gerardescis. cum multis ex guelfis. Tercium sectam nutriebat dñs rogerius de vbaldinis archiepiscopus pisanus cum sanctis. chis gualdanis & filmondis et aliis familijs gibellinis. Comes autem vgolinus altratus ambiens dominiū ciuitatis colligauit se cum archiepiscopo et secta sua. vt aptius expellere posset de ciuitate Ninum iudicem de gallura. cuius ipe Ninus esset nepos suus filius scz sororis sue. Et cum otinem tenuisset vt dictus Ninus cum secta sua expelleretur vel caperetur. hoc ille perpendens cernens se illius potentie non posse obsistere. ex hoc proiecit & egressus e pisis accessit ad castrum suum: quod dicitur calcinaria. Quod cum factum fuisset comes Ugolinus dominium sibi vsurpauit ciuitatis. cum magna solennitate. Sed nullum violentum ppetuum. quanimumo omnis potentatus precipue vsurpatus vita breuis. Cum autez in die natalis sui dictus comes Ugolinus fecisset magnum cōuiuium cum magnifico apparatu amicis suis. cuidam fatuario suo viro multum sapienti dicto marco lombardo. comes ipse Ugolinus: comes ipse vgolinus factus dominꝰ ostendit felicitatem suam. narrando diuitias suas: potentiam: parentelam: ornatum vestium et alia huiusmodi. et interrogauit eum dicens. Quid tibi videtur Marce de statu meo: Cui respondit quod postrea ei accidit. dicens. Non tibi deficit nisi ira dei. et bene. Nihil enim infelici felicitate peccantium. ait augustinus. In breui igitur predictus productus fuit. Nam archiepiscopus ciuitatis populo exposuit & persuasit q; hic Ugolinus ꝓditerat pisas: et castella eorū tradiderat florentinis: & pisanis. Sic q; cōmouit totam populum contra illum. qui furore plenus accessit ad palacium suum ad capiendum eum. Demū cum aliquantulum restitisset: in quo conflictu interfecti sunt vnus filius eius illegitimus et alter suus nepos defendentes eum: captus est ipe comes vgolinus et duo filij eius et tres nepotes eius. s. ex filio qui omes carceri duro mancipati & expoliti de ciuitate eius sequaces et guelfi. Fame autem in carcere Ugolinus cū filijs et nepotibus consumpti sunt. Juste ei domino retribuente propter proditionem eius & ambitionem accrudeliterē. Nam et comitem anselmum de capraria nepotem suum ex sorore iuuenem valde gratiosum & populo gratum: dicitur veneno interemisse inuidia inflagratus: ne ei statum auferret formidans. Et his autem victoriis et regis aragonum & rebellione pisarum exaltata est pars gibellinorū & depressa pars guelfa. Has tamen sectas & partialitates apostolus ponit inter opera carnis: que qui agunt: regnum dei nō cōsequent. Eo tempore de mense augusti lucenses cum ducibus de gallura Nino et guelfis de pisis eiectis & cum florentinis cum copijs suis hostiliter processerunt contra pisanos. et obsidentes castellum prope pisas ad tria miliaria vocatum asciamum in deditionem acceperūt salvis habitatoribus eius. Et reuersi sunt incolumes ad ꝓpria nulla resistentia eis facta a pisanis. Sequenti mense septembri cum pisani cōduxissent. cc. milites de partibus romanie in subsidium sui: quorum dux erat comes dulcis. Audet de gallura Ninus audito ꝙ quem locum transire debebant in adeundo pisas: ipse iudex de gallura cū adiutorio florentinoꝝ. ccc. militū ei datis. quorū capitaneus erat dominus guelfus de canalcantibus obuiauit pgens eis. et cōflictum habens ꝓfligunt eos multis et eis occisis. aliis capitis vt pauci euaderent.

.§.ii.

De aretinis cū florentinis

bellantibus. Anno domini millesimo. ccl.xxviij. xv. septembris aretini cum vnus eorum castellum ꝙ guelfos fuisset rebellatum ab eis: ipsi aretini ꝓcesserunt illuc ad eum recuperandum vocabaturq; cortianum. At florentini plecti sunt versus aretium cum mille equitibus & quatuor milibꝫ peditum. Et in vexillo eorum fuerunt posita arma regis karoli quod datum fuit domino berto de frescobaldis. Et cū aretini ꝓcepissent magnas copias florentinoꝝ venire: timētes sibi de aliqua nouitate hēda in ciuitate. deserte fugientes vnus post alium. vt victi reuersi sunt aretium. Et mirabiliter aretio destinarunt aliquos ad copias florentinoꝝ. dicentes se velle & paratos esse ad pugnandum cum eis. At florentini gratanter se obtulerūt ad conflictum suscipiendum. Et apud castrum laterine cōuenerunt vtraq; pars parata ad prelium. Aretini cum septingentis equitibꝫ & octo milibꝫ peditibus ex vna parte fluminis arni. et florentini in supdicto numero et alia parte versus laterinum ordinati per acies suas. Arnus autez tunc ita minoratus erat aquis vt facili posset transitari etiam pedestres. Inuitarunt ergo florentini ad prelium aretinos. sed non ausi sunt sarcinam subire illam. Et ita aspicientes alter alterum aretini reclamantes bellazuerii sunt aretium sine honore. Florentini autem et laterino reuertētes florentiam. in via destruxerūt castellaria scz montem martianum & podium tassi et montemlecinum castrum. & familie parziotum. Sed illo reuerso aretini cum gibellinis & exulibus vallis sene discurrentes vsq; ad pontem dicte vallis prope florentiam ad tres miliaria predam magnam tulerunt. destruxerūt & combusserunt. que inuenerunt nemine contradicente facto. Et peo hec reuersi castrum bibienne ibi quieuerunt. Deinde sequenti octobus. fuit quasi inundans diluuium aquarum in floretia & comitatu eius. vnde arnus fluuius egrediens alueū suum cuz magno impetu a mane vsq; sero ad terram deiecit palatium & domos de spinis & de ganfiliazis: que sunt iuxta pontem sancte trinitatis. & multa damna fecit in comitatu florentino & pisano. De mense martij sequentis aretini cum trecentis equitibus & quatuor milibus peditibꝫ discurrentes. hostiliter processerunt vsq; ad montem varchium vexallando & cōburendo que poterant. Et igitem supposuerunt burgo dicti castelli et castra tota die impugnantes nihil profecerunt. Inde alq; et exulibus florentinis associati equitibꝫ & peditibꝫ aretinoꝝ ꝓcesserunt vsq; ad sanctum donatum in collina. devastantes & predantes & incendentes: que eis occurrebant. & finis ex florentia videretur fumus ꝓbustorum. non tamen et hoc aliquis de ciuitate egressus est ad obsistendū. ex eo q; dubitabatur ne aliquis tractatus proditionis esset in ciuitate: ratione cuius factus fuisset ille discursus. Erat in ea tunc multi et gibellinis & magnates et populares quibus tunc vestinatis ad ofinia cessauit omnis suspitio: et quieuit communitas. Eodem anno recalescentibꝫ discordijs & prelijs inter florentinos et senenses et vna. aretinos et altera. Et florentinis cuz luccnsibus contra pisanos & cōsequenter inter gibellinos et guelfos. Pisani elegerūt sibi in capitaneum comitem guidum de montefeltro. dūdo

sibi magnam iurisdictionem et auctoritatem in ciuitate. q̃ ab eis vocatus nõ curans obediẽtiam ecclesie fregit cõfinia ꝛ mãdata sibi ab ecclesia facta ꝛ pisas accessit: ꝓpter quod excõmunicatus fuit ipe cum vxore ꝛ filijs ꝛ pisanis vt rebelles ecclesie. Postq̃ autem assumpsit officium comes guido capitaneatus pisani qui in carcere poliẽrãt in quadam turri que erat in platea anziatorum comitem Vgolinum cum duobꝫ filijs et duobus nepotibus filijs filij comitis guelfi. clauserunt portam dicte turris clauibus ꝛ eas ꝓcerunt in amnem: ꝛ fame eos perire fecerũt negantes omnia obaria. Petebat ille comes miserabilis cum magno clamore misericordiam ꝛ saltim penitentiã sibi concedi. Sed nec hoc ei concessus est vt religiosus vel secularis sacerdos ei sacramẽta ministraret. Et post pauco vero tempore fame deficientes educti de turri ignominiose sepulti sunt. Turris q̃ illa ab euenta postea nominata est turris famis. Hoc opus vt maxima crudelitate plenũ: valde detestatum est in pisanis vbiq̃ terrarum. Nam etsi pater ꝓter suas ꝓditiones ꝛ scelera meretur mortẽ: filij ꝛ nepotes adolescentuli quid mali egerant: ꝓcipue mandante iure diuino pariter et humano. Innocentem nõ interficies. Et iterum. Filius nõ portabit iniquitatẽ patris. quo saltem ad mortem corporis sicut nec et animæ. Sed nec tanta scelera transiuit impunita. vt patebit infra.

Anno domini .§.iii.

Millesimo. cclxxxix. Karolus secundus princeps liberatus a carceribus aragonie. veniens de francia quo abierat egressus de captiuitate vt dictum est: transiuit q̃ florentiam pergens ad vrbem: et ibi receptus est cũ magno honore ꝛ exultatione. Et post triduum cum iter suũ prosequeretur. audito q̃ aretini cũ gibellinis se ꝓparabãt ad eosdam armati versus senas ad impediendum iter karoli: subito etiam non requisiti ex maxima affectiõe ad eũ miserunt. octingentos equites et tria milia peditũ ex suis ciuibus et stipendiarijs: qui associauerunt dictum karolum in via. quia ipse cũ modica comitiua erat. vsq̃ ad briolam post confinia senarum versus vrbem veterem. ꝓpter quod aretini deliberunt a concepto proposito. karolus autem hoc obsequium valde gratum habuit. ꝛ ad eorum requisitionem dedit in capitaneum et ducem bellorũ dominum amerigum narbonensem. virũ nobilem et i armis strenuum: ꝛ insignia sua in vexillo gerenda eis confirmauit. Dictus autẽ dominus amerigus suscepto officio venit florentiam cum suis comitiua centum scutiferis equitũ. karolus ꝫo ꝓsecutus iter ad vrbem applicuit ꝛ cum magno honore receptus est a papa nicolao quarto. et cardinalibus. ꝛ die. xxviij. marij in festo penthecoste coronaz accepit regni sycilie ꝛ apulie magna cum solemnitate ꝛ gaudio. Et collatis sibi multis ecclesiasticis muneribus ꝛ gratijs ab ecclesia. ac etiam subsidijs deuotarum in aduentũ ad recuperandam sycilliam: postmodum indereccedens regnũ apulie ingressus est.

Deinde eodem an .§.iiii.

no notabile ꝓlium actũ fuit inter aretinos ꝛ florẽtinos cũ sequacibꝫ eor. Florẽtini quidem habebant mille equites de et suis. cccc. ex stipendio cõductis cũ capitaneo suo domino amergio narbonẽsi: ꝛ x. milia peditũ. Multi q̃s alij equites ꝛ pedites destinati ex senensibꝫ lucensibꝫ pistoriensibꝫ pratensibꝫ volterranis: collensibꝫ et sancti geminiani. Aretini aũt et ipi magnas copias sibi ꝓparauerunt ex suis et romandiola marchia et ducatu ꝛ alijs gibellinis tuscie. et si nõ tantas numerositãs fortes virtũ ꝛ in armis exptos. q̃rum capitaneus erat guido nouellus. Erant minus dies wilhelmus epus aretinus: et dñus ferettanus ꝛ alij armis pitissimi.

Cũ aũt ii in ꝓspectu venissent. nec vltra mille q̃ngentis passibꝫ distarẽt inter se castra: aretini etsi pauciores numero: ꝓsiliũt in ꝓpe suoz: ꝑmi flagitãt pugnã. Nec florentini certamẽ detractare. si ꝓlio sempigre obtulerit. Cũ q̃ pugnã vecemere statuissent in ꝓpima planicie. Campaldinũ incole locũ vocãt sese ex opposito comparãt: et acies vtring; struxerunt. Florentini ꝓma fronte equitũ omnẽ q̃ admodũ ꝓualebãt. Dosit hunc peditũ robur collocarẽt ex eruso longus vtroq; cornu. vti si opus foret. equitatũ cõplecterent. Scutatos ꝫo ꝛ sagittarios ꝑ cornua ipa ab vtraq; pte dispositere. Preter hos duas subsidiarias acies extra ordinem vnaz ex pistoriensibꝫ ꝛ alija socijs: q̃bꝫ cursius donatus eques florentinus ꝓerat. Aretini ꝫo eodem mõ tres ꝛ ipi acies fecerũt. Primã eqtes mor aliq̃ internallo peditũ. insup extraordinariã acie: cui nouellus ꝓerat comes. Erat inter duces ex eratus ꝓli florentini veritus circulus e familia nobili. et ipe simis diuitijs magna ꝓuidẽne virtutisq; fama. Ꝫo cũ sue tribꝰ anẽsignanos eqtes. q̃ ꝓma bolle ꝓualuit ellent lege et officio cogeret se se ꝓnã legit. ꝛ si tunc ex crate egrotantẽ: insup filiũ et nepotẽ. Ceteroz aũt neminẽ se lectarũ eẽ dixit. verũ: q̃ patriã amarẽt eos sponte sua ꝓfiteri debere. Et viri equitũ ꝓstantẽq; in rep. animũ admirati omes. pleriq; verecundia victi id sibi munus ꝛpoposcerũt: cũ ꝓus multi vt grane periculosumq; detractare niterent: ita ad cẽtũ q̃nquaginta anẽsignani eqtes facti. ꝛ in his viginti ad equestris ordinis dignitatẽ tũc primũ assumpti sunt. Vt igit sonere tube et clamor ad celũ tolli ceptus ẽ. anẽsignani eqtes quiab vtraq; pte acie ꝓcedebãt ꝓcitis infestibus cõcurrere. ꝓcella q̃edã sese mutuo quatere. Atq; primo statim ꝓgressa tãta fuit hostiũ vis tantusq; ardor: vt magna ex florentinoz eqtũ ꝓsterneret. Reliq; in fugã verti recipe se ad maiorẽ acie coacti sunt. Hoc igit ꝓsperũ anteignanoz certamẽ magno clamore ꝓcul⁹ reliq⁹ aretinoz eqtes⁹ in ipam maiorẽ acie relatus est. tãto quidẽ ardore: vt impetus eius sustineri nequiret. pulsusq; campo florẽtin⁹ equitatus ꝓpellere. ad peditẽ refugere. Ea res primo metu maz victoriã pepit florentinis. Dũ eĩ cedentes ꝓcul aretinoz eqtatus peditẽ suũ longe vidisset. Ita q; euenit ꝓ hac. vt aretinus nullo in loco integer pugnaret. sed alibi eques: alibi pedes cũ integro bolle ꝓgrederet. Sustinuit eĩ florentinũ eqtatũ acies peditũ. q̃ dextro sinistro cornu (vt dictũ est) refugiẽtẽ equitem ꝓlecta sagittis et balistis et omnifariam telorum genere. apertis latenbꝫ incessabat hostis. Acerrimũ itaq; certamen eo in loco ꝓcitatũ est. Aretini etsi primo impetu victoriã repoluerũt. Mare summa vi amici dissipare florentinoz agmen nitebant. Sz tutebantur pedes ad quem sese equitatus receperat.

Eratq; fluctuatio quedam ⁊ motus incertus pementiuꝫ simul et renitentium. Et iam pedestris aretinorum super uenichat acies: q̄ relicta ab equitibus suis cū illi cedentes p̄seq̄rent: mōdū sese pugne miscuerat. ea si equitibus suis p̄ii gerer incinare ad aretinos victoria haud dubie videbatur. Inter hec Cursius donatus qui extraordinarie p̄erat acici. intellectu suorum periculo. et si p̄ceptum erat sub pena capitis ne pedium intraret. sed firmus maneret. qui et ipe cum pistoriensibus ⁊ lucensibus erat. tamē pernicioſum ratus vltra differre. Adoriamur inquit commilitones hostium equitatum. p̄uſq; pedes eorum seiunxisceat pugne. Neq; hō me in tanto discrimine ciuiū meorum. aut p̄ceptum ducis aut pena deterret. Diem vincimur in acie illa: monturo non vltra formidanda est pena si vt spero vicerimus: tunc pistoium veniet qui de nobis supplicium sumere volet. His dictis cum aciem conglaſſet et transuerso hostē inuadit. Ab hac maxime acie parta creditur florentinis victoria. Nam hostes a tergo violentius p̄emi cepissent retro iam respicere coacti sunt. Et qui primo egre reſistebant. remisse hostium impetu in eos incubuere. ⁊ interclusis a suo pedibatu equitatus hostium p̄facile oppremebatur. Nouellus comes aciem ceci p̄erat: non in auxilium suorum adduxit. Sed vbi implicatum vidit equitum agmen princeps fugam arripuit. Et wilhelmus p̄sul cum ante pedium staret aciem: multiq; suaderent vt profligatis iam equitibus. ac victoria ad hostes inclinante ipse bibienam se reciperet vitandi q; periculo tutaretur interrogaſſe dicitur. Num et peditem reducere tute posset: Et cum negaretur peditē saluari posse. Moris inquit communis et mihi et pedīti sit. Ego q̄s in periculum duri: nunq; deſituam. Ita reintegrata pugna hostes acriter inuadit: nec multo post pulsus occidi tur. Posset ille comendari de fortitudine pugnando pro patria vsq; ad mortem. nisi obstaret dignitas sua pontificalis. que deo militare debet non seculo pro populo bellante orando vt Moyses non gladio materiali vtendo.

Pedites autem nudati equitum p̄sidio tandem superantur ac multa cede opprimuntur. Cecidit in ea pugna aretinorum supra tria milia et in his quilhelmus p̄sul. et bonus feretranus. et alij ciuitates insignes. Diuersaq; parti um viri capti insuper ad duo milia. E quibus florentiam ligati ducti sunt septingenti quadraginta. Alij vel amicicia dimiſſi: vel per alios redempti. Dantes alagherij poeta in quodam epistola scribit se in hoc prelio iuuenem fuisse in armis. et ab initio quidem pugne hostem longe superiorem fuisse: adeo vt a florentinis multum admodum timeret ad extremum victoriam partam esse. tantamq; strages inimicorum factā esse in eo prelio. vt pene eorum nomen ad interitionem deleretur. Constat autem tercio ydus Junij. ad est in festo beati Barnabe pugnatum esse ad Campaldinum. eademq; die: eademq; hora Florentie nunciatum esse victoriam. Cum enim priores curis ac vigilijs anxij per meridiez somno indulgerent fores maiori vi pulsate crepuerunt. et vox festinantis audita. Surgite: nam hostibus superatis victoriam habuistis. Ad eam vocem cum se leti extulissent. apertis foribus gratulabantur. Et fama confestim per vrbem. ⁊ concursus fit ciuium gratulantium: turbe atria publica compleuerunt. Sed querebatur auctor et nullus extabat. Quare is rumor quasi vanus nullo; probatur auctore: tunc quidem concidit. Nocte vo inse quenti. cum ab exercitu veri tandem nunci adnuissent: modum q; et tempus commissi p̄lij enarrarent. compertum est victoriam esse partam eadē illa hora. qua pistoribus quiescentibus fuerat nūciata. q̄s et si mirabile videtur. ita tamen contigisse legimus. Nec sine alienum est credere diuinum numen. quod benignitate victoriam prestat: eadem per famam ocissimam suo re propicio dissipis quibus interfuerit nunciare. Nam et macedonico quidem bello perse rege superato bello. pari miraculo victoriam rome nunciatam legimus. Et per domiciani tempora in grandi suspitione ciuitatis partas victoriam apud germanos: eo ipo die rome fama certissima diuulgauit. Multa sunt preterea huiuscemodi tradita.

§.v.

Florentini post victoriam profligato⁊ confugientes persecuti bebiennam hostium. oppidū eodē impetu cepēt. Finitimis inde castellis potiti: partim voluntate in potestatez redactis. partim vi. eversis habitatoribus. octaua die post victoriam copias aretium versus duxere. Ea tarditas causa fuit ne ciuitate potirentur. Nam si protinus victoria parta eo copias direxisset capi aretium potuit. nullo firmio p̄sidio et magna trepidatione vrbem p̄mentem. Sed mora interposita cōfirmauit animos: pauoremq; ademit. Et simul dilapsi pilio milites variis itineribus domum redierant. vt iam vrbem tutari valerent qui euaserant: aditi etiam ab his. q̄ in comitatu extra manebant. Timentes enim hostium aduentum. admitra ciuitatem se contulerunt cum redo suis.

Cum ergo florentini cum auxilijs suis aretium peruenissent. castris apud veterem domum positis oppugnare vrbem aggrediuntur ab ea parte qua nondum muris cincta: sed valle tm ⁊ fossis munita erat. Eius gratia cum turres ligneas planibus locis cōle cissent: magnum terrorem hostibus intulerunt. Tantaq; fuit potiundi spes. vt duo et p̄oribus nouo quidem exemplo ad vrgendas oppugnationem in castra proficiscerentur. Ab his adhortati milites ac plene incensi per singulos ferme dies impetu facto. fossas complere: vallum rescindere conabantur. Insuper mangonellis p̄iecerunt in ciuitate asellos intrato⁊ in contemptum episcopi eorum iam mortui. et in festo beati Johannis de mense Junq; fecerunt ad braxium curri. Tandem viriliter qui intus erant cum resisterent augescereq; periculum. egreq; iam resisteretur: Aretini nocte obscuram atq; ventosam nacti. eruptionem subito fecerunt. facibusq; in turres ac machinas cōiectis omnes cremauerunt. Quapropter desperata oppugnatōne cuncta paine circa vrbem populati. castellisq; eius omnibus que ceperant p̄sidio militum communitis: Florentiam copias reduxere. Sicq; nocuit differre pauis vt aretium non caperent. Sine propter virilem resistentiaz et mora resumptis aliquantulum viribus. Sine fm opinionem aliquorum. quia capitanei principales pecunia corrupti tepide impugnabant. Vel potius deo sic disponente. quia nondum complete erant iniquitates eorum diuisionis: vt subjici deberent etiam florentinis. Redeunti autem exercitui florentiam. obuiam effusa ciuitas nullum genus honoris pretermisit ducibus militibusq; tribuere. Deniq; triumphali pompa per vrbem transiisse parmam et galeam gagliemini p̄fectus spectaculo ciuium p̄latis. in antiquo martis templo quasi opima spolia suspenderunt. In publicis autem victorie monumentis ita scriptum est. q̄ Ghibellinos apud Campaldinum profligassent. Non multo post reductas et aretio copias lucensibus exulibusq; pisanis auxilia rogantibus. mille peditum duo milia: equites quadringenti. Lucenses et alij sociorum auxilijs fines pisanorum ingressi cuncta igne ferroq; popularunt. Castella insuper quedam vi capta ad solum euerterunt. Insuper ad vicum pisanum expugnare adorti. cum magnos impetus ad menia eius fecissent: oppidanis egregie repugnantibus ab incepto desiterant.

Eodem anno extremum fere per autumnum rursus in agrum aretinū copie reducte sunt ex huiusmodi causa.

Post afflictas opes vastatosq; agros. Tarlatus quidam aretinus vir genere et virtute clarus. gubernatiõem susceperat ciuitatis. Cuiusq; potẽtia peroti quidã (vt fit) in illum coniurauerunt. q̃ occulta reducere in vrbem exules ac florentinos q̃ amplia recipe intra menia cõstituerant. Iuis archane solideq; ꝓpositis q̃ cõpositis. cũ vires consiliũ ad hoc iam adesset: subita ꝓfectio magistratu florẽ tie indicitur et candela ante portam accensa. ante illius cõ summationem equites grauiq; submulcta subeuntur exire.

Igitur prospere eteuntibus copijs. cum inclinante iam sole proficiscerentur: varchium vt prima vigilia peruenerant. Postera vie ciuitellam: quã tenebant exules applicuerunt. vt proxima nocte ꝓout constitutum erat: ciuitatem arcẽq; intrarent. Sed impeditus est tractatus et detectus. ex eo quia quidam ex ruina corpore confractus. q̃ vnus erat et coniuratis in extremo vite cõstiturus. toeam rem et ordinem sacerdoti reuelauit. Sacerdos ꝛo piculo sum sibi ratus rem tam atrocem silere: patefecit principibus ciuitatis. Et ita coniuratione oppressa res ad irritum recidit. q̃ vbs cognito florentinorum equitum aduentu vbi gentius est custodita. Vnde illi irrito labore vomum redire.

Proxim̃o inde anno .§.vi.

videlicet. M.ccc.xc. ante maturationem segetum. florentini suas suorũq; ꝓtractas copias rursum in aretinos ducere sperantes longis bellis calamitatibus ac terne iam amissiõe framenti fatigatos: manus tandẽ esse daturos. Hac igit intentione. ꝓfecti aretio copias admouerunt. sub ipsas vt bio portas crebris ꝓelijs commissis. Nihil cuiq; ad extremum profecissent: nec vllus motus intra vrbem ad innouandas res suscitaretur. ad vastationem agrorum conuersionem circa vrbem populati sunt. Nec segetes modo. sed vites q̃ arbores. domũ vastatis et annibilatis omnibo q̃ incensis cassentinati via remeantes. castella quedam comitio nouelli expugnare adorti: pleraq; euerterunt. Inde florentiam exercitus reductus est. Eodem anno florẽtini q̃ lucenses q̃ alie socie ciuitates renouato iamensi federe contra pisanos copias ducere. Iannensem mari adeunt. classem habentes nauium longarũ. xl. Ab his innumere pene clades terra mariq; sunt illate pisanis. Cum cũ bi mari. illi terra conuenissent: nihil resistere poterat. Itaq; q̃ liburnum ꝓtinus portui oppidũ ingressi. turres eius euerterunt. onerarias insup naues lapidibo ĝuatas in ipis faucibus portus demisere. quo illius vsus receptuq; impediretur. Inde in sua cum quinq; discessissent florentini sec⁹ beram fluuium remeantes. castella quedam per ea loca pisanis ademerẽt: q̃ presidio militũ munierãt. His peractis rebus cum florentiam exercitus rediisset. Guido feretranus. qui pro eo tpe vicarius erat pisanor castella ipsa impetuoso impetu adoꝛ⁹. facilitate parisqua amissa fuerant pleraq; recuperauit. Quod postq̃ florentie audiũ est. equites peditesq; rursum egressi valterras vsq; recto agmine ꝓtenderãt. ibi cognita amissione castellor q̃ hostium recessu: nõ vltra ꝓfecti redierc. Altero mox anno pisani guidonẽ feretranũ duce pontẽ ad beram fluuiũ quez florentini per supiora bella occupatum egregio munierãt opere arcemq; supim posuerant. tumbo hostiq; inexpugnabilem. nocturno ceperunt fraude. Cuius cũ ꝓfecti castello cines duo. Hierant partim auaricia ꝓtim ignauia. vt tertiam partem militum sub vexillis haberet. et his qui aderant municionibus consilii negligenter obirent munera vigiliarum. ea res per hostem cognita: ad tempestũ fraudem inuitauit. Itaq; guido feretranus ea spe tract⁹. per silentium eo copias duxit ad. viij. kls Ianuarij. nact⁹ et industria ventosam ac gelidam noctem: quo minus vigiles intente custodirent. Ubi ꝛo ad fossas quibo arx circũdabatur (latus quidem et aquarum plenas) venerit antre quam ea de causa iamentis adueterat in aquam dimissa: milites ad vlteriorem aggrem traiecit. Inde scalis in primum euadentes turrim nemine penitus sentiente cum sane magnus numer⁹ intrasset. custodes somno graues ꝓfectosq; ipos nihil tale suspicantes inuaserũt. magnorum parte interfecta. reliquis ꝛo captis. ponte et castello munitissimo potiuntur. Huius amissiones feci tã ob eximiam opportunitatem ad bellum. tum ob verecundiam socioum florentinus populus grauissime tulit. Ita q; ira et indignatione accensus. bellum contra pisanos vt propium suscepit: cum ante lacensium magis id bellum auspicijs gereretur. florentino tñ submittere auxilia solitus erat. Sed tunc quasi ad eos vindicta spectaret. florẽtini ipi per se imminatuo adhuc anno fines pisanorum cuz exercitu ingrediuntur. ibi vastando p̃ agro: expugnãdisq; infestibus castellis dum minabundi contendunt. tanti subinde imbres per multos dies continuarunt. vt supe rantibs aquis vi ipsa ducibus nullibiq; abeundi retro ex pauerentur necessitas. Reductis igitur copijs expectare placuit maturitatem segetum. ac tunc demum in hostes reuerti. Itaq; oib⁹ edictũ é vt ab armis discedẽt kls ꝛo Junijs rursus adessent. Interea apparatu insignes facti atq; dux ad id bellum delectus gentilis vrsinus. vir egregius bello atq; studio partium eximius. Is florentiã cuz aliqua manu equitum romanorum q̃ campanioꝝ. madue micus copias omnes florentinoruz duxit in pisanos: fecitq; ciuitates ob studium partium florentinis auxilia misere. Ingressi igitur pisanorum fines. cum hostis nusq̃ ꝓdiret. q̃ proxime pisis admouerunt copias: nec vsq̃ tanta pugnandi aniditas florentinis fuit. Quippe sic ardebant animi ob fedaz amissiones locimuninissim: vt etiam ipsis hostium portis discrimẽ pugne subirent. vel cupientissime depoſcerent. Erat intra vrbem Guido feretranus. vir vt calliditate quidem q̃ astutia profundissimus anifex: ita ad aperta certamina parum audax. Is q̃ equitatu peditatuq; abundaret. Nam preter vrbanos ad octingentos equites mercede conducti intra menia erant. Populi vo multitudo ingens. tñ nedum in aciem prodire: sed nec eruptionem vllam facere tentauit. Quare aliquot dies circa pisas commoratus quando etiam confessione hostiũ apparebat eos detractare pugnam. nec dimicandi potestatem facere velle: omnia circa vrbem igne ferroq; populatus retro mouerunt castra. Post hec prugatis licẽt⁹ agros cunctisq; hostiliter vastatis q̃ incensis. tandem copias reducere: predio quidez nullo contra pisanos ccommisso. Leuum ea opinione q̃ alacritate hominum. vt hostes p victos haberentur: ob apertam detractatõnẽ pugne ac parti entium fedissime vastitatis.

Extra ytaliam an .§.vii.

no domini millesimo. trecentesimo. octuagesimonono. orta est discordia magna inter ducem brabancie q̃ comitem lunzimburgi. q̃ hoc tatione ducatus lamburgi qui tũc vacauit et quilibet predictorum ducum pretendebat ad ius suum pertinere. Nam comes lunzimburgi asserebat ad se ptinere: quia vltimi eius possessores ducatus fuerant de stirpe q̃ genere suo. Dux ꝛo brabancie et eo q̃ iure here ditario ex parte mulierum ad eum pertinebat. Et propter hanc dissensionem per bellũ facta est decisio questionis. Nam quilibet eoz congregauit copias suas viros strenuos q̃ primos bellatores. Dux quidẽ brabancie mille quingentos milites ex flandria. Comes lunzimburgi. M.ccc. ex alemannia q̃ circa renum omnes. bi equestres q̃ nullos sibi pedestres in eo bello commentes iuxta renum. et congressis q̃ adinuicem pugnando bellũ durũ fuit q̃ asperum de mane vsq; sero ad occasus solis pseuerãs q̃ admodũ torneamẽti plumes se ꝓtexerãt q̃ segauerũt. demũ p fligat⁹ fuit q̃ victus comes lunzimburgi a duce brabãcie. Is cũ magnũ subsidiũ habuerat in eo plio ex regno frãcie. Nã dño Gotifredus frat' dicti ducis brabantie ex frãcia secũ

vuterat conestabulum magnū ⁊ sinscalcum francie.ad in stantiam regine marie vxoris olim philippi regis frācie:et sororis dicti ducis barbancie. Mouuit aūt sunt in eo prelio ex veraq; parte simul quigenti milites valde strenui et famosi in armis:plures tamē ex pte comitis q̄s ex pte ducis Et inter ceteros ipse comes cum tribꝰ fratribꝰ suis ibi occisi sē:nulla in eo filo fuga. Et victoria habita dux barbancie in tedtionē accepit dictum ducatum vacātem. Exinde creuit fama ⁊ potentia eius. Demum facta pace adinuicem ne bēriens filius relictus ex comite limzburgi et toto comitatum ⁊ dominiū patris sibi auferretur:de consilio cōsanguineoꝝ ⁊ amicorum contrahēte insimul matrimonium. Nā dictus bēricus in vxorem duxit filiam dicti ducis barbancie. Et tandem ipe bericus suis virtutib⁹ ad imperium romanum fuit assumptus. vt infra patebit. Sic dat varias fortuna vices. In apulie vo regno eo anno fuit aliud prelium. Nam cum comes artensis manifestatus karoli secundi regis apulie profectus esset ad obsidendum castellum catenzanum in calabria quod recedēs a subiectione karoli fecit se tradiderat vongiano regi aragonie.qui se vocabat etiam regem sycilie:dictus vongianꝰ generat de sycilia cum Admiraldo suo dño Rogerio de loria cum .l. galeis ⁊ alijs lignis minoꝝ cum quingentis mīlitꝫ catalanis.quoꝝ capitaneus erat dictus dñs rogerius.ad removēdum dictum obsidionem a dicto castrollo. Sed nihil profecerunt:quinimmo comes victor fuit ⁊ profligauit aragonenses interfectis ducentis ex eis Unde dñs rogerius superatus ad galeas suas recurrit. Ita aūt strenuus:prudens ⁊ felix fuit ille Rogerius in ꝯflictu terre ⁊ maris.q; nunq; amplius victus referat' nisi illa vice. Rex itaq; aragonum vongianus videns se frustra niti ad removēdum dictam obsidionem.recedēs inde per mare ad gaietam se direxit ad capiendū si posset. Vel saltim vt gentes karoli amouere faceret ab obsidione catenzani:sed neutrum effecit. Applicās eīm gaietam descendēs in terra cum sexcentis militib⁹ ⁊ balistarijs. castra posuit i monte gaieti primo et obsedit. Gaetani aūt viriliter restiterunt. Et legatione missa ad karolū subito ipe cū multis copijs equitū ⁊ pedestribus personaliter venit.necnō etiam comes artensis de calabria recedens.dimittēs sufficientem gentē ad ꝓtinuandam obsidionē catenzani. In adiutorium etiam karoli supuenerunt multi ex vrbe ⁊ cāpania ab ecclesia romana destinati. Ex quopter vongianꝰ cernēs multiplicari bostes dubitās ne ex infestatione maris deficerent suis victualia.postulauit treugas fieri.et ipe recederet de gaieta. At karolus acceptauit p̄ duos annos ⁊ menses aliquot exceptā regione calabrie. Que tamen treuge nō placuerūt comiti artensi ⁊ alijs francigenis ex eo q; videbat' eis debere esse victores ⁊ capi posse vongianum regē aragonū. Sed karolus ꝓsiderans q; nō poterat obsidium a gaieta removeri sine periculo.⁊ quia arma tam ipse nō habebat in mari:eligauit vtilius treugas accipe. Quopter quod comes indignatus artēsis reuersus est in franciaz cum multis baronibꝰ alijs. Factis igit̄ treugis recessit rex aragonum cū suis copijs a gaieta ⁊ reuersus est in sycilia. Karolus autem rex vt gratus quia gaetani viriliter ⁊ fideliter se habuerant in ea re:francos ⁊ liberos fecit ab omni onere per decem annos. Rex aūt karolus reuersus est neapolim. Dicte etiam treuge fuerūt plurimum vtiles toti apulie vt aliquantulū quiesceret patria ⁊ vires resumeret.que multum grauata ⁊ vexata fuerat expensis. In neapolim aūt rex fecit magnaz solennitatem militem creans filium suū primogenitum vocatuz karolum martellum.ac etiam p̄ legatum pape fecit eum coronari in regem vngarie.quia eo anno migrauerat rex vngarie.nec reliquerat filium masculum:qui in eo regno succedere posset. Hec alias heres alii regna maria vxor karoli regis sycilie ⁊ mater karoli huius martelli.cui iure hereditario succedebat deinde regnum vngarie. Quidā ramen andreassus nomine de progenie genitus regum vngarie ingressus dictum regnum maiorem ptem sibi acquisiuit vi:vel voluntate subiectionum ei. ⁊ fecit se fieri ⁊ vocari regem vngarie.

Qlde etruriaz reuer .§.viii.

tendo. Anno dñi. M.ccc. florentini egressiterū cum copijs suis castrametati sunt cū adiutorio aliarum ciuitatū sectatoruz partis guelfe in comitatu aretino cuz mille ḡgentis militū seu equestriū ⁊ ser milito pedituꝫ ꝑma die Junij. ⁊ motū ibi fecerūt p dies .xl.vij. vastantes ⁊ popꝰlites omnia iuxta aretiū ad ser miliaria. Necnō ⁊ vineas ⁊ arbores ⁊ blada inciderunt:⁊ ad bannium in festo be. Johan. baptiste in xta postas aretij cum fecerunt. Erat tūc potestas florentie dñs rossus de gabrielis engubine. qui primus fuit tenens officiū p ser menses.quod ne posterꝰ obseruatum est:cū prius p annū duraret officium ptūs. Reuertentibꝰ versus florentiā copijs.iter fecerūt p castinatē.destruēdo terras comitis guidi nouelli ⁊ palacia et fortalicia castri puppiensi.⁊ castrum sancti angeli. et plura alia loca. De mense vo septembris eodem anno egressi sunt florentini cū copijs suis ꝑtra pisanam ciuitatē. mundo tū et bene prouidendo regionem vallis arni superiꝰ gentibꝰ armoꝝ equestribꝰ ⁊ pedestribus ne forte aretini inuaderent ⁊ vastarent illas ptes. Sed ⁊ ianuenses p mare cum .xl. galeis armatis ꝑtra pisanos ꝑoe posuerūt. Ex ipsis censes cū eoꝝ

Stephanum de gianazano de familia columnēsium. qui erat comes 7 rector romādiole pro ecclesia factus a papa Et eo interfecto cum omni familia sua. ciuitates romandiole se rebellarunt et monte sunt ad prelibādū: excepta ciuitate forliuiensi. Et maynardus de iusmana sibi vsurpando cepit ciuitatem fauentie. contra quem profecti sunt bononienses. Demum papa nicolaus quartus destinauit in romandiolam dūm bandinum de comitibꝫ guidis de romena ep̄m aretinum in gubernatorē eius. Qui i parvo tempore omnes terras que se rebellauerant: reduxit ad pacē et obedientiam sancte ecclesie.

Inter bella 7 gesta .§.ix.

in ytalia hic interponemus de bello saracenoꝝ cōtra fideles in ptibus syrie. Anno dñi. M.ccxcj. de mense aprilis sine croī. floré. Soldanus babilonie egypti. facta magna preparatione copiarum: adeo vt exercitus eius p.xij. milia extenderetur equitum 7 pedituꝫ: p̄fectus est in syriaꝫ 7 obsedit ciuitatem notabilem acri. dictam antiquit⁹ ptolomaida: de qua fit mentio in libro machabeoꝝ. nunc ꝓvocatur acron. Causa aūt huius belli 7 obsidionis facte a soldano fuit illa. ꝑ̄ relatum est a mercatoribꝫ florētinis fidedignis: qui tunc se inuenerunt p̄sentes in dicta ciuitate acri. Quia x̄pianus illis tpibꝫ abstulerant saraceni ciuitates aliquas. vt annochiam. tripolim. surim 7 alias ciuitates possessas a x̄picolis. Hinc est q̄ ciuitas acri seu ptolomaida multū creuerat ad eam inhabitandā refugientibus expulsis ab aliis ciuitatibꝫ cum aliam ciuitatem fideles in syria tunc nō haberent. Unde rex ūlis 7 rex cypri princeps antiochie. tripolet mansiones hospitalis et templi similiter. 7 legati pape et stipendiarij qui erant in ptibus illis ꝓ rege francie 7 ꝓ rege anglie: omnes in dicta ciuitate acri de negocijs suis disponebant. Ibiq̄ erant omnia exercentia vindictam sanguinis. xvij. fm varias nationes ꝛ occurrentium. Inde oriebatur sepe magna ꝛfusio. in dictandis sententijs. Et cum tpe illo facte fuissent treuge inter x̄picolas et saracenos. vtrobi essent circa. xvij. milia hominum peregrinoꝝ cruce signatoꝝ. essq̄ deficerent stipendia debita a dominis et cōmunitatibꝫ ꝓ quibꝫ cōducti fuerant. expleuerunt se ad p̄edandū 7 occidendus saracenos venientes ad dictam ciuitatem acri. Sicq̄ violate sunt treuge per christianos ꝛtra saracenos deferentes mercimonia 7 victualia sub immunitate treuge ipis ꝑdatis et occisis ibi et in alijs castellibꝫ vicinis dicte ciuitati. Eapropter soldanus misit oratores suos ad dominos illos qui erant in acri. querelam faciens de treugis violatis 7 damnis illatis. petens emendam inuniarum. et q̄ mitterentur ei aliqui ex illis qui primi fuerant ad frangēdā treugam. vt de illis supplicium pateret. Quod illi denegarūt. Et ꝓpter hoc ad vindicandum iniurias venit ad obsidēdum acri Et numerus pene erat eoꝝ exercitus ita vt ciuitatis cōcauitatibus sub terra factis 7 aliꝫ modis muros fecerunt. capientes turrim magnam et fortissimaꝫ que dicebatur maledicta. Cum his omnibus ciuitas illa non ē capta ſ̄ viriliter resistebat. Et quod saraceni destruebant i manis de die: illi de nocte reparabāt diuersis rebus et modis. Et virilis ista in pugna resistentia principaliter ꝓcedebat ꝓ virtutem magnanimitatis 7 solertiam ac prudentiam viri dicti belgni mgri templi: qui erat capitaneus ꝑn cipalis ciuitatis et custodie. Accidit aūt vna dieruꝫ. q̄ dictus capitaneus 7 magister cum brachiū suū elevaret i pugna. a quodā ex hostibꝫ ex sagitta venenata emissa fuit vulneratus in brachio: ex quo valnere mortuus est. Et ei⁹ morte tota ciuitas ꝓnota est 7 ꝓturbata. Et qr̄ vbi nullo ibi ꝓfusio. cū. f. nō inest ordo. ideo cū multoꝝ essent ibi dominia 7 sine ordine. orta inter eos discordia ꝛ custodia. cū omne regnū in se ꝑm diuisuꝫ deseret fm doctrinaꝫ x̄pi ideo deserta defensione ciuitatis. quilibet conatus est euadere manus saraceno⁹ ne caperet. Et ascēdentes naues quas vel magnas que erant in mari de ꝓpe: fugam inierunt. Saraceni ꝙ nō habēres repugnātes ꝛ demum intrarūt ciuitatem predantes eā. 7 q̄ eis obuiabant trucidantes 7 plurimos mares et femīas diuerse etatis et ꝛditionis seruos sibi fecerunt. In quo excidio. lx. milia x̄pianoꝝ referunt a saracenis in ore gladij p̄cussa. Et reductis de vrbe hominib⁹ 7 diuitijs maximis muros ciuitatis ad terram ꝓstrauerūt: reliquum igni expleuerūt. Inde tota x̄pianitas magnum detrimentum incurrit. q̄ ciuitas illa acri erat in fronte nostri maris 7 in medio syrie 7 cuꝝ distaret a terra sancta ut fm q.lx. mīl̄ miliaria: erat quasi in medio terre habitabilis. vnde fons erat 7 portus omnium mercimoniꝝ que ꝑ mare vehebantur de oriente in occidentē. 7 econtra. ac de omni natione que sub celo est illuc concurrebat ad negociādū. Ibiq̄ erant turcimanni seu interpretes omniū ydiomatū. vt putaret⁹ tanq̄ cōis alimonia mūdi. Neq̄ hoc accidit sine magno et iusto iudicio dei. Nā habitatores eius etsi nole x̄piani re aūt infidelibꝫ veteriores repleti omni iniquitate 7 lasciuia. Ideo i p̄senti supplicia reddidit: ne ineternū puniret. q̄ in talem morte ad deum sunt reuersi 7 de impenitentes ex eis diutius viuentes maiores sibi acquirerent cruciatus. Cum aūt ſ̄ nota fierent in occidis parvo ꝓcipue in romana curia. contristati sunt valde. Et summus pontifex Nicolaus q̄rt⁹ publicari fecit magnā indulgētiā crucē assumētibꝫ vel mittētibꝫ in auxiliū terre scē. ac reges 7 principes exhortatus x̄picolas vt subsidia illuc destinarent. Fecitq̄ ꝓcessus solennes cū sententia excōicationis 7 alijs penis ꝛta offic⁹ x̄picolas mercatores 7 alios qui nō solū arma 7 lignamina: qđ iam dīs prius fuerat ꝓhibitum. sed q̄ deferrent in alexandriam vel alias terras egypti soldano subiectas quecunq̄ mercimonia. Et hoc habetur ꝙ quandam extrauagantem ipius Nicolai. Et similiter ꝛta mittentes talia 7 ꝛta vantes auxiliū: subsidiū vel fauoꝛ̄ ꝓ exercitēs aliquod officium in dictis nauibus. 7 ꝛta ꝓnitentes extrahi talia de portubus suis.

De gestis in variis .§.x.

dñijs orbis. in illo tpe. s. anni. M.ccxcj. de hac luce transiuit rex Rodulfus imperator romanoꝝ. per plures annos prius electus et confirmatus. Sed benedictionem 7 coronationem imperialem non suscepit. qr̄ semper conatus est dominium suum et potentiam augere in alemānia. nec visus est curare de statu ytalie. vnde nō ingressus est eam. ſ̄ studij sui fuit. procurare filijs terras 7 diuitias. vnde 7 acquisiuit sibi ducatum austrie et magnam partem ducat⁹ sueuie. In regno francie Philippus rex francie. qui dictus est pulcer de consilio quorundam in nocte kalendas maianum capere fecit omnes ytalicos qui erant sub dominio suo. sub pretextu q̄ solum feneratores intendebat detinere i ad se redimendum seu componendum. Sed qa capti sunt 7 taliati. ita recti mercatores sicut et feneratores. ideo apparuit dolus illius. super qua re a cunctis arguens fuit et detestatus de huius extortione et exinde regali fr̄ā cepit in sua magnificentia mirui. Et ista autem capta 7 emissione de acri capta a saracenis mercatores magna damna substantiarum incurrerunt. Nec immerito. qa vt ait sapiens. per que peccat quis: per hec et torquetur. Cōgregant enim vt plurimum per ꝓbas et nephas. Eodem anno cum tota romandiola esset sub obedientia ecclesie 7 gubernatione episcopi Aretini a papa destinati. Maynardus de iusmana cum quibusdam nobilibus de Romaldiola ceperunt Furlinium. 7 in eo Agbinolfus de romena cum filijs germanum prefati episcopi aretini. Et hinc orta sunt bella i romaldiola. Hic ꝙ maynard⁹ fuit sagax tyran⁹ bellicosus homo 7 prudēs in generatione illa

febz in belligerando. gibellinus et genere et opere. semper tamen vt guelfus cū florentinis et ꝑtra inimicos eoꝝ ad requisitionem eorum semp ꝑatus ad iuuandū. Iuꝰ amicicie ꝛ fidelitatis causa fuit. qꝝ pater eius nobilis vir ad extrema deductus cum multos haberet inimicos. vt comites guidos ꝛ vbaldinos. ipm maynardū tunc puerum moriens reliquit sub tutela ꝛ custodia florentinorum cum castellis suis. Cuius tutela communitas florentina suscipiēs benigne euntrauit ꝛ bona sua defendit ꝛ custodiuit. Et ideo vt gratus vir factus: et amicitiam et fidelitatem cum florentinis conseruauit. In mucello cuꝝ quoddam castꝝ bene munitum vocatum ampinana se re bellasset: per comitem manfredum filium comitis guidonia. obsessum a florentinis: demum ꝑ pactionem in deditionem acceperunt ꝛ ipm funditus destruxerūt. Paulo post in francia in ciuitate nouiomensi ignis vt creditꝫ ex incuria in aliqua domo accensus. ita impetuose exarsit: vt vix remaneret in ea domus vel ecclesia quam nō devoraret vsqꝫ ad ecclesiam principalez beate marie. vbi quiescebat corpus beati lodouici. Damna inde secuta cum mortibus hominum quis enarrare valeat: Erat autem ī amplitudine ciuitas illa vt ꝓtense custꝫ. Circa idem tēpus comes Guidus de monte feltri capitaneus et vt dominus pisanoꝝ sentieno castellum ponnis ere. quod tenebant florentini in custodia esse neglectuz: accepit nocte vt dictum est supra.

Capīm. vij.

Anno domini millesimo. ccxcij.

Nicolaus papa quartus apposit⁹ est ad patres suos: reputatus rectus homo et sancte conuersationis. Post cuius mortez vacauit annis duobꝫ ꝛ mensibꝫ tribus sedes petri ex discordia cardinalium. Nam vna pars eorum quorum caput erat dominꝰ marbeus de vrsinis: petebat fieri aliquem ad complacentiam regis karoli. Alia pars cuius caput dominus de colli nensibus alium fieri capiebat. Et ꝓpter hoc querentibus illis: que sua ꝛ nō que ihu xpi. eantum dilata est electō.

Interea ꝑ principes alemānie ad quos spectat electus fuit imꝑator romanoꝝ Cēlfus. alꝫ vocatus adolfus comes nassi de alemannia. Non tamen ipsam dignitatē imperialez adeptus ē. sed ab alberto duce austrie ꝛ filio Rodulfi olim imperatoris in bello occisus fuit. Eodez anno in mense iulij parata sunt quedam miracula in florentia ex quadam figura virginis gloriose: que erat in pariete pecta arrij ioui sancti michaelis: vbi tunc forus erat frumenti ꝛ aliorum bladoꝝ. Ex cōcepta deuotione ab hominibus ad figuram illam infirmi se deuote offerebant ad imaginem illam plures sanati sunt ex variis languoribus. claudi. ceci. contracti sanati. ꝛ obsessi a demonibus liberati. Fratres aūt predicatores ꝛ minores qi parum fidem dabant dictis miraculis. populus (qui leuiter mouetur) eis detrahebat ꝛ obloquebatur ꝓtra eos. ascribēs inuidie quod erat vere pietatis. Ex deuotione igitur ad illam imaginem ab artibus fuit ꝓpositum. vt ibi cantarent laudes diuine ī vulgari. ꝛ ita acta est deuotio ꝑ ad illam imaginem ex miraculis patratis et enarratis q̄ de tota tuscia in festis beate Marie fiebant ibi ꝓcessus populoꝝ. Erat enim ꝓcessu temporis repletus est locꝰ imaginibꝫ cereis ibi positis ad gratias et beneficia sanitatum recipiendo et votis ibi factis. Inde creata est ibi quedam societas multoꝝ ciuium eiusdem notabilium. Et instantiā elemosyne multiplicate ꝛ legata dicte societati facta: vt ad ser milia librarꝝ ascenderēt reditus pauperibus dispensandi. nō habendo adhuc aliqꝫ possessiones. Sed postea creatum est officium eorum qui dicuntur capitanei misericordie. ꝛ legate sunt loco multe possessiones. Et postmodum edificatum est ibi oratorium pulcerrimū circa illam imaginem sculpturis sanctoꝝ marmoreis magnifice exornatū. In q̄ oratorio celebrant quotidie. ꝛ misse vel circa: ꝑ conducticios ꝓsbyteros. Aperta in quatuor facieb⁹ eius sunt sculpture marmoree pulcerrime sanctoꝝ. qui sunt patroni artium diuersaꝝ. Supra testudinē ipius oratoꝝ valde eminentis sunt duo solaria vbi seruant munitiones victualiū cōmunitatis.

Ante prefatuz tem- .§.i.

pus ꝑ duos annos vel circa vexillifer iusticie nouiter dignitas creata est. Huius causa fuit vt notat leonar. in hist. flor. quia cū inferioris potentie homines magnitudini nobiliū ꝛ magnatum pares esse nō possent. ac sepe iniurie contumelieqꝫ imbecillioribꝰ inferent. vnica ꝓspecta ꝛ resistendi via: si populus vna fentiret nemini iniurā fieri pateretur: sed priuatim inflictas publice ꝓtumelias vindicaret. Studia reipūb. capescende vbique nimiꝫ sunt populo coorta: hinc nobilitatis ꝛ depressio. Ita demū ꝑsuasi se saltē esse posse estimauit. suisque publicum gubernaret. ne nobilitas supra potentiam propriaz reip. cū abuteretur potentia. vel ad inferendas clades vel ad inflictas quo minꝰ vlciscerentur ꝓhibendum. Hoc certamen diu incerto exitu ꝓtractauit ciuitatem. Vtꝫ est humanarum rerum vicissitudo. hi modo illi cuncta prenalebant. Nonnunq̄ ho mixti ex nobilitate ꝛ plebe mgr̄atus sumebat vsqꝫ ad priores artiū. Priores gubernandi genus maxime popularе fuit. Neqꝫ tamen ab initio meriū. Lex em̄ tā inertes repellebat. Nobilē ēo non inertem esse nō vetabat. vna fere simul cum prioribus ad tutandā reip. statum. artium signa conuentusqꝫ sunt restituta. quo armati cives cum opus foret concurrerent. ac presentē ciuitatis statuꝫ si res exigerent tutarentur. Iuri aūt dicendo duo ꝑerant in ciuitate magistratus. Alter cū potestate legitima ad causas et iudicia. Alter populi defensor. Quia ēo cōingebat maleficia ꝑ nobilitatem committi: ad quoꝝ punitionē magistratus accedere nō audebat quoniā ſſi pati caterīs seorum nobilis ab ipso qꝫ magistratū fomentabant. Et vtrāq̄ pulsatiꝫ apparitores frequenter recūbant. Quoꝝ officia impediebat ad eam rē tollendam coingendamq̄ vexillum iusticie creare placuit. Creatus est igitur septem annis posteꝫ priores artiū fuerūt cōstituti. Eisdē electio precibus commissa tempusqꝫ vexillifero iusticie dissinitum est mensium duoꝝ. Addendoq̄ est ei lege vt de plebe duntaxat legere cū liceret. Vtoꝫ pulliarios haberet ēiusdē prefectos duos. peditos armatos mille e tota plebe vicissim descriptos. et tribu vicꝫ stradiana ducentos: totidē extransarmina. Ex reliquis aūt tribubꝰ ex cingulis centuꝝ quinquaginta. Horum descriptio annua erat et quando vocarent armati adesserāt vexillum iusticie seq̄ inhebant. Addūtur quoq̄ est in lege preterea. ne quis ex nobilitate inter mille pedites legeretur ne impediret ne verbis minaciꝫ veterē. aduersus transgredīē pena graviter cōstituta erat. Vexillifer ꝓmere vexillum nō poterat ꝑ legem nisi iussu magistratus. Nec vna cū prioribꝰ tunc habebat nec quicqꝫ fere aliud auctoritatis habebat: nisi q̄ ꝑceps mille armatorum erat ad iusticiam imponentes. si illi parere magistratui recusarent: exequendam. Eodez q̄ anno ꝓmum constitutuꝫ est in ciuitate. ne quisq̄ qui prior fuisset fore posset infra trienniū ab eo tempore magistratum abiens. Summi ad priorat⁹ rursus nō posset cū aliquē nullalex hoc vetaret: si pudor em̄ a petitione boni cōpesceret. Causa huius legis fuit vt plures ad honores pateret via neqꝫ ob gratiam aut potentiam ꝓrogaret. Ea tñ lex magis necessaria fuit sortitionibus magistratuū q̄ petitionibus.

Anno aūt domini .§.ii.

M. ccxcij. cuꝫ ciuitas floren. cessaret a bellis exterioribus ꝛ in ꝓspero ꝛ felici statu maneret. ac diuitijs abūdaret et superbia ꝛ emulatione ceperūt diuisiones int' nobiles. ni frequenter nate erant ꝛ ꝓtentōes inter familias ꝓcipales

vt inter equitalcātes ⁊ buondelmōtes: inter adimares ⁊ tosinghos: inter rubeos ⁊ totaquāncios: inť bardos ⁊ mozzos: inter buondelmōtes ⁊ gandonatos: inter distodominos ⁊ falconerios: inter bostichos ⁊ fotalboscos: inť donatos ⁊ frescobaldos ⁊ alios familias. Hec sibimmicē imicabant' babētes magnas sequelas. Ꝺs nobilitas ista ⁊ si diuisa inter se: vsq; ad eam diē quasi pincepe in ciuitate erat. nec satis eq̄am societatē cum populo exercebat. Preterea liquidē opido ⁊ animis plusq; ꝑualet ciuitati erat elata. Nec se facile temperabat ab iniurijs inferendis hominibus longis slipati clientelis ⁊ multis ꝓpinquitatibus subnixi: imbecilles honesta seruitute premebant. Freq̄ter ab his pullatos mediocres fortune boies frequēter bonis spoliatos. predijs eiectos fuisse cōstabat. Que etsi interdū vindicare pgebat ciuitas. tamē ⁊ fauore ꝓpinquoꝝ in modico fastidiebant'. ⁊ horrebāt homines eorū iniurias referre. verti potentiā familiarū ⁊ cedes ac vulnera plusq; iacturā patrimonij formidantes. Nec sane plerum ad puniendā plebis quicq; aliud obstare videbatur: q̄ꝫ q nobilitas ipa inter sese varia diuisa inuidia ⁊ emulatōe cōcertabat. Hanc igit' deformitatē ⁊ labem resp. tollere aggressus est vir vn⁹. ꝑ eam tempestatē magni animi ⁊ cōsilio pollens. Ianus labella. claris quidē maioribus peritus: ipse modicus ciuis apprime popularis. Is sectatus ꝓmo cum singulis queſt⁹ de potentia nobilitatis. segnitiem patientiāq; populi increpabat. q singulos iniurias tolerando nō intelligeret: vniuersis simul turpissimā futuras impēdere. Per stultū quidē putare ad se q̄s vim non esse ꝙcurrū. cū omnibus quibusq; ꝓmis: ad alteros subinde vis tanq; incendiū trāseat. At enī occurrēdus esse iam nec vti plus crescat parienda. Adoleuisse id certe malum nō dum tamē ita roborat⁹. vt medicari nō possit. Ꝺs si vltra negligāt ⁊ alios alteri respiciāt. frustra tandē auxilium ꝓtrahneterā pestem optaturos. Hec ꝓ illustrissimo iactando atq; iterādo studia hominū incēdit: mētesq; erexit ad remp. capescendā. Assurgentibo ergo popularibus ⁊ eius cepto fauentibo. rem ad magistratus retulere. Tandē multitudine plebis aduocata cū de hoc ꝓsultaretur. ac varie sentrētie. ꝓ cuiusq; ingenio diceretur. assurgēs ipe in hūc maxime modum ꝓpolita de re cotam disseruit.

Semp eiusdem mentis fui o cives. ⁊ quātomagis vr rep. mecū ipe cogito tantomagis in hac firmor sententia necessariū fore censeo. aut superbiam ꝓpotentū familiarum retūdere: aut libertatē ocīosā nō amittere. Eo quidē res vr ductas cerno: vt patiētia vestra ⁊ libertas simul stare non possint. Verū vero ex his retinere debeatis: neminē sane mentis dubitaturū crediderim. Neq; potro me pretenit: quāto cū periculo meo sim ista dicturus. Verus boni ciuis esse nequaq; arbitror. dū patria ꝓsūm poscit: in ꝓpria vtilitatem cōsilium retorquere: ac ex suo puncto cōmodo publicis ꝓsijs moderari. Dicā igit' libere qđ sentio. Mihi quidē videtur libertas populi duabo rebo pstari. Legibo videlicet ac iudicijs. Quotiens illa duo plus possent in ciuitate q̄ſ singuli ciues: libertas seruat'. Quotiens autem reperiūtur qui bo leges ⁊ iudicia premere liceat impune: actum quidem esse putandū est de libertate. Quid enī tibi liberum fuit ab his: qui si mō libeat possint absq; iudicio; metu in te atq; in tua violentas manus iacere. Considerate nūc tecū conditionē vestrā: ac nobilitatis facinora vobiscū pmitte. Tunc dicat mihi aliquis ciuitas an libera sit. vel iam ꝓdiu opꝓssa. Ꝺo vero facilius respondebit. si vel in vibe vel in agro: vicinum aliquē ex illo potentū globo habuerit. Quid enī vsq; adeo nostr̄ est̄q; illi nō concupierūt: Aut quid concupierūt: quod mor nō prosequant': Aut quid prosequūr: quod nō ꝑ bonas ⁊ nephas se nō vrbere consequi putent': Nec corpota quidē nobis si verum fateri volumus iam libera sūt pulsatos ciues possessionibus eiectos. incendia: rapinas: vulnera deniq; ⁊ cedes cōpluriū per hostem annos commissa a potentibo ne meminisse. Horum vero facinorū auctores ⁊ patratores partim sic apti sunt: vt inficiari nō queant. partim sic manifesti: vt nequeant inficiari. Ante oculos versant' nostros. ⁊ quos carcer atq; supplicium coercuisse debuerat. Hos carentis armatos supatos magnifice per vibem incedere videmus. ⁊ nobis ias ⁊ magistratui longe formidandos. Hanc igit' mihi libertatem quis vocabit: Et qua alia conditione tyranni vnunq; q̄ vt occidant. vt pellant. vt auferant que libitum est sine iudicio; metu. Ꝺ si vnus eiusmodi in singulis ciuitatibo libertatem perimit. quid in nostra a rot simul euenire estimandū est: Ogniesli credute mihi iam ꝓdiem sumus. ⁊ libertatē speciosam iam verbo seruitutē reuera turpissimam sustinemus. Sed ira esse dicet quispiam. nemo ambigit. Ad remedium ⁊ non deplorationem flagitamus. Iniuste ergo tam sede seruitutis repulsio. vnde sumenda sit nō admodum cognitum difficile reor. Ut enī ex legum iudicioq; lapsu intensse libertatem videmus: sic ex eorum ipoū ereptio ne nobis illa reminiscet. Quare si libertatem cupitis (capere autem ac vitam pariter omnes debemus) illa duo vobis in auctoritatem restituenda sunt. ⁊ omni nitra diligentiaq; firmanda. Et leges quidē multe sunt. de vi. de cede. de latrocinijs. de iniurijs. de ceteris q̄ maleficijs coercendis. Has igit' leges singulis notas cētra potentiores innouādas censeo: ⁊ alias sup adiungēdas. Cū enim malignitas hominū victim crescat. noua insuper ꝓspicientia opus esse quis ignorat: Sed illud in primis necessarium puto. vt delictoꝝ pene contra potētiores augeantur. Ut enī si quis gigantē ligare velit ac pusillum hominem simūter. non eodem vinculo credo vteret': sed gigantem quidē non nisi catenis aut rudentibo: alterum vero corda vel loro putaret compescēdum. Sic pene que legū vincula sunt. longe contra grandes illos ⁊ potentiores cōstituende sunt fortiores. Unum ꝓterea bis adiungo. vt ꝓximi atq; familia eisdem penis obligentur. Semp enī participes maleficij gentiles agnatosq; fuisse putandū est quoꝝ fiducia quis elatus cōmisent maleficia. Iudiciorum autē vim duo impedire solent. probationū difficultas ⁊ exequendi defectus. Nam ⁊ testes formidant cētra potentiores deponere. quo vno metu cuncta pene iudicia subuertūtur. Et si quādo probatur: magistratus exequi horret. Quis nisi prouideritis: scitote vos nullā remp. habituros. Nam quid prodest leges optimas in ciuitate esse si iudicia irridentur: Primū igitur testium difficultatem resecandā censeo: ac famam ipaz contra potentiores admittendā. Cum enī maleficium patratus esse constet. ⁊ publica vox hominū finitimorūz. agri veniq; ipi ⁊ saltus a potentioni aliquo factum clamēt: nō mihi antias probationes querat iudex: quas metu potentie nonit deterreri. sed fama ipa illis sans est. Ad exequendi ꝙ difficultatē queso animos aduertite. Quippe mains quiddā esse cernō q̄ homines opinentur. nec tam a magistratu q̄ a populi robore ꝓpendere. Si enī populus quēadmodū decet: prestantiam in rep. retinere volet. executio iudicioz etiam contra potentissimos facillima erit. Sin alios admirabitur ⁊ supia se putabit: magistratus simul robraq; respescent. Ea nimirum res animaduersa dodum ꝓpriben saq; effecit. vt vexillifer iustitie crearetur: cuius ego vim tam brevi antiquatam esse admiror. Sed stultum est vt arbitror. cum populus ipe remissus ac negligens fuit: vicarios eius conqueri nō acres fuisse. Et sic tam multa tāe omissa fuerunt. vt inchoata potius res visa fuerit q̄ perfecta. Ego igitur vexilliferi auctouratem censeo maiorem in modum esse roborandam. Itaq; hoc primum decerno. vt nō mille armati vt ante: sed quater mille toto vi cissim e populo descripti vexillifero tribuantur. Deinde vexilliferum ipsum vnacum ꝓcuribo publicis edibus collocandum esse dico. vt presens querelas cuiuz intueatur ⁊ sentiat. prestoq; sit reipn. necessitatibo. ne si domi degat

ant non matare intelligat aut priuatorum intercessionib⁹ (quod bacten⁹ factū scimus) illius operā retardet. Tertium ꝙ bociꝰm tunc ꝓtermissum adiungo. ne quilꝫ e po tentioribꝰ etiam si amficio se conterent ad prioratum sūmi possit. ne fauendi reis impediendiꝫ iusticiam habeat facultatem. Satis enim superꝫ illorum potentia per sēꝑ onerosa est. nisi insuper publica potestate armetur. ita legibꝰ que passim iacebant erectis: penisꝫ actionib⁹ ad uersus potentes constitutis iudiciisꝫ roborat⁹ cessare il los a tyrannide cōpelletis: uel certe si effrenes esse pgent. tanꝫ pestiferam cooperos partem ac sanitatem minime re ceperam: ferro igneꝫ exterminabitis. Depositā hac nimia superfluaꝫ patientia: que uidentes sentientesꝫ uos in seruitutem redigit. Dixi fere que salutaria reip. ꝙ simul nobis necessaria puto ad libertatem. Que si difficillima essent ac magno labore magnisꝫ sumptib⁹ comparanda tamen propter utilitatem suadere3 capescenda. Hēc au tem cum sint facilia ꝙ in manibꝰ posita uestra: qui usꝫ adeo dissolutus erit ut malit per iniuriam turpiter seruireꝫ pericꝫ ꝙ honestatem par ceteris fore. Maiores no stri ne imperatorib⁹ quidem romanis seruire sustinuerūt. ꝯ ꝙ titulum pretendentib⁹ ꝙ dignitate hominum serui tutem honestante: uos uilissimis hominum seruire susti nebitis: Illi cedes ꝙ uulnera ꝙ patrimonioꝝ iacturas ac infinitas pene contēciones pro dignitate ꝙ pstātia sub ierunt: uos pte metu ꝙ ignauia. quos uobis subesse decet: eos sponte uestra tyrannos uobis superponitis. Nec pu det populum unum. i. multitudinem tantam fortium uiꝝ rorum: que omnes finittimos uirtute bellica superauit: et mille hostium perfregit cuneos: eam tomi reuersꝰ hui⁹ uel illius familie potentiam pertimescere. ac despectuꝫ su perbiamꝫ illorum: que ueluti iam mancipia ptemimini tam ignare perferre. Dicendi finem faciam. ne me long⁹ abripiat impetus. Nam ꝙ obiurgare populum reuerentia prepediot. ꝙ hanc uegenerē patientiam uestram remi niscens equo animo pteterire non ualeo. Uos tñ queso iam. ut libertati uestre salutiꝫ ꝑsulatis.

Magno cum assen- .§.iii.

su audita est oratio. ꝙ laudauerunt omnes celsam uiri pe stantiam. Ita inflamatis cunctorum animis lex perfertur contra potentiores familias. que ordinamenta iusticie vo citarunt. ꝓpterea ut quēadmodum ille subderentur iusti cie certa uia ꝙ ordine constituū est. Que uero potent po tentiores familie aduersus quas ferebatur lex: subinde ex pmuntur. Fuerant intra urbem due de. xl. familie p eas legem adnotate extra urbem complures: que paucis suis consistentes. aut equam in ciuitatem cum imbecillioribus exercebant. Potestas etiam priorib⁹ tradita. aliosꝫ si ui deretur adnotandi. Ita periculsa nobilitate potestas ꝙ ar bitrum reip. ad populum rediit. Proximis deinde diebꝰ comitijs ianus ipe legis auctor inbente populo ad priorā tum assumitur. Is una cum collegio uexilliferum iusti cie creauit ꝙ in consensuꝫ recepit. Primus omnium post hanc legem uexillifer iusticie fuit baldus ruffulus. uir ne quaꝫ segnis: sed qualem illa prima tempora flagitabant ad reprimendos potentiores: auctoritatemꝫ populi asse rendam. Hic nāciata cede plebei hominis e quodam et his familijs que notate fuerant perpetrata. confestim prodiens cum uexillo populares in arma excitit. secutaꝫ multitudine edes gallorum (ex eis enimꝫ familia erat qui ce dere fecerat) oppugnarit. gentes ꝙ agnatos persecutus ho micide extorres patria egit edes diruit: predia uastauit. Ex eo tant⁹ terror iniectus est nobilitati. ut non iam mi nus formidarent populares: quꝫ ipi fuerant quēdam a po pularibꝰ formidati. Constituta per hanc modum repub. domi ad externam quietem uerse mentes de pace cum pi sanis agere ceperunt. Fuerant enī pisani iam longo tem pore bello plusꝫ diu afflicti. atꝫ ita uires eorum contrite: ut diutius resistere posse negaꝫ uiderentur.

Sed ne nobilitas quo bello clarescere solebat per oc casionem militie aliquid moliretur. ꝙ plebe nullꝫ arma custodia ascenderet: pacem potius uolum est ꝙ bellum et pedine. reuera adhuc legibus ꝙ statu reip. nondum sol de stabilito. Legati duo ex de causa missi cum pisanorum legatis pisaꝫ conuenerant. Difficilior eius pacis con uentio fuit: quia socij omnes in primisꝫ incensi ꝙ vgoli nus gallure iudex indē pacem longe impetrabant: victo riam in manibus esse putantes. Sed peruicit florentino rum uoluntas. parꝫ proximo urbi anno perfecta est. sociꝭ omnibus eam pacem recipientib⁹: ne sine florenti nis cogerentur bellum supra uires propinas sustinere. Cō ditiones huiꝰ dicte receptaꝫ pacis fuere. Ut pisani vgo linum gallure iudicem. ceteroꝫ pisanos cuos eius factō nis qui tunc exulantes florentinis licentiabusꝫ se contu lerant: in urbem atꝫ in omnia sua reciperent. Captiuos quotquot haberent eius factionis ex ciuibus aut ciuibꝰ libere dimitterent. ac esse in urbe morari ꝙ paterent. ego inire cum aliis ciuibus. Menia et arcem pontis adberum fluuium quē nuper florentinis abstulerant: fun ditus euerterent. Baldonem ferretranum cuiꝰ cōsilio nes ꝙ socios pisis dimitterent. Magistratum qui uris iusticiaꝫ preesset biennio pisani deligerent. non ex aliis ciui tatibus oppidisue: ꝯ que in societate florentinorum la centiumꝫ fuissent ad bellum pisis inferendum. Additiꝫ est. ne exulem damnatum ue etiam ex bis locis quēꝫ deligerent. Florentinis perpetua apud pisanos impor tandis aꝑportandiꝫ rebus: mari terra immunitas esset. Si guelfus ꝙ lottus vgolini comitis filij: quem fame nec uerant eo in federe absolui uellent: licere illis intra septem mensem. ib si facerent: eundem illis conditionem fore quā ꝙ vgolino gallure iudici: ceteriꝫ eius factionis in restitu tionem in urbem ꝙ suarum rerum supra expressus est. Fo rentini ꝙ reddere pisanis castellum petiole promiserāt bis seruatis. Pax certe fuit honorificentissima omnium ꝙ tanꝫ victis imposite leges. Sed euenit pisanis. quod in ancipiti malo plerunꝫ euenire solet. Ante fedus enim pericula belli prospicientes: ceteꝫ pericula formidāter ea cum facere properarunt. Post fedus uāt ictus. cessantib⁹ iam belli periculis: pacis pericula solum intuebātur et re uersione enim exulum timebant ne nouis seditio oriretur. ꝙ propter hoc pisani differebant implere promissa. Mo nitis auditis florentini miserunt oratores pisas ad solli citandum expeditionē eorum que conuenta erant inter eos ꝙ totum impletum.

Per idem fere .§.iiii.

tempus basilica sancte crucis in ea forma que nunc est. edi ficari cepta est. Et notandum fm croñ. florentinam. ꝙ usꝫ ad hoc tempus in perentrum. non claudebant por te ciuitatis nec gabelle exigebantur. Et commentator ipse accepit iurisdictionem in multis castellis ꝙ locis: que puto per se habebant iurisdictionem. vt certaldum. gambassi num. catignanum. terranium. gangucretum. monciontum. bar bensem. Et in mucello recepit multas possessiones: quas occupauerant vbaldini. Eo tempore accensus ignis in florentia inter ecclesiam sancti petri ꝙ ecclesiam sanctiss mi monis. combussit. xxx. domos cum magno damno inhabi tantium. nullo tamen mouente ex eo. Et oratorium san cti Johannis baptiste cinctum est marmoribus vt nunc est per artem calimale: quod prius circundatum erat la pidibus macignis. Et monumenta ꝙ sepulchra que circa ipsum erant remota sunt ad maiorem eius tecotē. An no domini millesimo. cclxxxiij. factum fuit prelium ma gnum in mari inter guascones qui erant de iurisdi one re gis anglie: ꝙ normannos qui sunt de dominio regis fran cie. In quo normanni superati sunt. Normanni ipsi que relam super expossuerunt regi francie. Rex autem francie

legationem mīsit ad eduardum regem anglie. vt satisfacere mandaret guaiconibꝰ de dampnis illatis suis nomīnis aut gsonaliter ad eum accederet ad prestandum om̄ eg̃ū sibi de dicta pronuncia guasconie. Qꝫ si nō obediret infra certum terminum ei statutum: ipe rex cum consilio suo p̄pararet cum dicto ducatu. Eduardus autem vt magnanimus reputatus est gsonaliter ipe accedere: sed loco sui misit germanum suum dominum amundum: qui faceret dictum omagium ꝛ vt satisfaceret lesis de dampnis receptis. Rex autem francie noluit hoc acceptare: vt occasionem haberet sibi vsurpandi guasconiam diu ab eo peroptatā. Et propter hoc iecuta sunt multa ꝛ dura pcharinter eos plurimis ibi occisis ꝛ utraq; parte ꝛ multa substanna cōsumpta. Misit autem rex francie carolum fratrem suum in guasconiam cum copijs: qui in dedicionem accepit burdegalam ꝛ alias ciuitates ꝛ castra in guasconia. Et in mari etiam paravit magnam classem.

Capitulum. viij.

Ost longam vacatio

nem romane sedis. ſ. per duos ānos ꝛ tres mēses. vt dictum est. Demum anno domini millesimo. cclxxxxiij. Ab initio mundi quinquies millesimo. ccl vij. Fm aliam computationem septies millesimo. ccccl xxxiij. de mense iulij existentibꝰ cardinalibus in conclaui perusij. ꝛ artatis fm ordinationes ecclesie ad prouidendum ecclesie de pastore. in hoc conuenerūt non eligere aliquem ex collegio cardinaliū: sed eligerunt canonice quēdam sanctum virum religiosum. vocatum fratrem petrū de murrone de abrutio: qui heremiticam vitam tenens vitam valde asperam agebat. Qui ob maiorem mundi cōtemptum cum plura monasteria instituisset religiosorum solitudinem diligens. habitationem sibi elegit in monte murronis supꝫ sulmonas. Huc ḡ electus acceptata electione. vt ecclesie in tanta necessitate non deesset. perusiū adueniens ibi coronatus est. Et vocatus celestinus quintus papa in mense septembꝛ. sequenti intendens ad reformationem ecclesie. rḡ. cardinales creauit. ꝑ maiori parte vltramontanos: ad instantiaꝫ. vt dicitur caroli regis apulie ꝛ sycilie. Dioclecianus autem cum curia sua in neapolim cū magno honore receptus est a carolo rege. Sed cū hic non esset penitus licet sanctitate ornatus. pompe mūdialis inimicꝰ. iam sibi per inuidebatur a cardinalibꝰ ꝛa rege vt ex quo non posset proficere ecclesie in reformatione eiꝰ propter malitiam temporis. vt non dicam hominū qđ faciebat intentum in sua promotione: papatui cederet. Ipe etiam vt humilis cernens se non sufficientem ad tantum onus. apprehendebat sarcinam illam grauissimaꝫ deponere: vt sibi soli ꝛ deo vacaret. Inter ceteros autem cardinales vnus erat vocatꝰ dominus benedictus. qui erat multuꝫ literatus. in agibilibꝰ mundi sagax ꝛ expertus. qui multuꝫ videbatur anhelare ad illius summi pontificatus honorem ꝛ iam cum carolo rege ꝛ cardinalibꝰ hoc tractabat. Sciens igitur desiderium pontificis de renūciatione. fuasit ei vt ad hoc procederet. ad tollenda scandala q̄ possent contingere: si papa faceret constitutionem qua declararetur. qꝫ romanus pontifex posset cū vellet pro salute sua cedere papatui ꝛ renūciare. exemplum inducens clemētis pape qui creatus pontifex a beato petro renunciauit papatui. ne illud in consequētiam ꝛ exemplū duceretur. vt per voluntatem ꝛ electionem predecessoꝛ successor in dignitatibꝰ ecclesiasticis inhiberetur. vnde linus post petrum sedit. ꝛ post linum cletus. post quem clectus clemēs tunc sedem accepit. Placuit hoc celestino ꝛ decretum super hoc edidit qđ habetur extra de renun. li. vj. vbi dicit bonifacius. Quoniam aliqui curiosi disceptantes de his que nō multum expediunt. ꝛ plura sapere q̄ oporteat. cōtra doctrinam apostoli temere appetentes in dubitationē sollicitam. an romanus pontifex. maxime cum se insufficientem agnoscit ad regendam vniuersalem ecclesiam ꝛ sūmi pontificatus onera suportanda: renunciare valeat papatui cuiusq; ordinis ꝛ honoris reducere minus prouide videntur. Celestinus papa quintus predecessor noster. dnꝰ eiusdem ecclesie regimini presidebat. volēs super hoc dubitationis cuiuslibet materiam amputare deliberatōe habita cum suis fratribꝰ ecclesie romane cardinalibꝰ. de quorum numero tunc eramus de nostro ꝛ ipsorum omniū cōsodalis pallio ꝛ assensu: auctoritate apostolica statuit ꝛ decreuit romanum pontificem posse libere renunciare. Nos igitur ne statutum huiꝰi per tempora cursum obtinenti dubitationis aut dubitationem eandem in disceptationem recidi nam reduci contingat: inter constitutiones alias ad perpetuam rei memoriam de fratrum nostrorū consilio duximus redigendam. Facta igitur predicta constitutione in festo. b. lucie sequenti in publico consistorio coram omnibus cardinalibꝰ deposuit mitram papalem ꝛ alia insignia pontificalia: renuncians publice papatui ꝛ omni iuri eius. Sedit ergo in sede petri circa sex menses. Post renūciationem vero reuersus est ad dilectam solitudinem. Successor tamē eius qui fuit bonifacius. viij. dicitur fecisse eū capi in monte sancti angeli in apulia vbi habitationem sibi tunc elegerat: ꝛ in quadam arce honesto carcere detineri. vt creditur timens ne aliqui cum vt papam venerarentur: estimantes nō voluisse dictam renūciationem. Et aliqui quidem de hoc opere eum arguunt quasi ex animi voluntate ꝛ nimia sui dilectione hoc egerit. vt dūtes poeta. Alij eum valde cōmendant de sua humilitate ꝛ puritate consciencie. vt franciscus petrarcha. Sed ecclesie (que eū propter sanctitatem ꝛ miracula canonizauit defunctum) magis inberendū est: opera eius approbans.

Anno igitur dñi mil .§.i.

lesimo. cclxxxxv. vacante sede fm creū. flor. tomiꝰ benedictus cardinalis de gaytanis: qui satis videbatur ambire pontificatum romanū: propter qđ dicitur fuisse celestino de renūciatione. sollicitus erat ad hoc procurandum cum cardinalibꝰ ꝛ cum rege carolo. nō expectans quidem se vocari a dño tanq̄ aaron. Unde ꝛ nocte quadam cum modica comitiua ne agnosceretur accessit ad palatium eiꝰ offerens ipsi omne auxilium ecclesie in recuperatōe regni sycilie: si operam daret cum cardinalibꝰ amicis eius. vt eū eligerent. Rex autem sub hac spe ordinem dedit. vt cardinales non eius ipsum omnino aliꝫ postposuis eligerent. Cum igitur essent in conclaui neapolim. dñs matheus de vrsinis ꝛ dñs iacobꝰ de colūnensibꝰ qui erant capita partium cardinalium ꝑpendēs factuꝫ primi vocem dederūt prefato dño benedicto: quos aliꝫ secuti sunt. Sicq; creatus est romanus antistes in vigilia natiuitatis dominice.

Celebrata autē electione inde. ſ. de neapolim recedens cum curia sua ad vrbem ꝓfectus est: vbi cum magna solēnitate coronatur infra quindecim dies vocatꝰ bonifaciꝰ viij. de ciuitate alagnie ortundꝰ filiꝰ dñi lifredi de gaytanis nobilis fm seculum. Uir vtiq; prudens ꝛ litteratus ꝛ magni animi. zelator magnus ꝛ ꝓseruator iurium ecclesie fm natōem ex gibellina parte oriundus. Et dum cardinalis fuit sanctoꝝ ꝛ protector eoꝝ extitit. Sed creatus papa ostendit se magis fauere parti guelfe. ꝛ multa operatus est in fauorem caroli regis ad recuperandū sycilię. Hic edidit sextum librum decretalium. vbi pro maiori parte sunt constitutiones: declarationes ꝛ decisiones facte per eū. Liber est totus casuidicus ꝛ in fine posuit regulas iuris. Sūt enim ibi constitutiones ꝛ decreta facta ab Inno. iij. in cōcilio lugdunēsi. ꝛ greg. x. ab eo edite i pallio plurime. Alie duo ꝛ pauce sunt clemētis. iij. nicolai. iij. ꝛ vrbani. iij. Hic etiā bonifaciꝰ fecit ꝓcessus terribiles ꝛ durū petra duos cardinales de columna. ſ. dñm iacobum ꝛ dominum petrum eius nepotem. videlicet priuando eos cardinalatu ꝛ omni dignitate ꝛ bñficijs. iudicās eos scismaticos hereticos et

blasphemos.cunctis eorum bonis mobilibꝫ ⁊ immobilibus ⁊ confiditionis publicatis. Ac etiam filios iohānis de colūna:qui erat pater petri cardinalis ꝓdicti ⁊ germanus iacobi prefati cardinalis: puniuit bonis ⁊ descendentes ab eis per lineam masculinam fecit inhabiles ad omnem infamem dignitatem ⁊ alias penas imposuit. Predicta habentur de scismati.c.j.li.vj. vbi causa redditur huius punitionis per hec verba. Ad succidendos infructuosos palmites pestiferos ⁊ nocivos:quos quasi ficus fatua domus de columna produxit.nescientes in semine insidie dirigere gressus suos ad eos reuerti ⁊ agē penitētie dignos fructus.licet diutius expectatos iacobū videlicet de colūna ⁊ petrū nepotem eius.olim sancte romane ecclesie cardinales.⁊ filios quōdam iohānis de columna fratris dicti iacobi ⁊ patrie prefati petri.posteros fautores ⁊ sequaces eorum in virtute altissimi exurgentes: spiritualiter ⁊ temporaliter contra eos viriliter duximus procedendum. Consequēter dictis iacobo et petro descendentibus in profundum malorum.⁊ moliendo inconsonum tunicam domini sancte videlicet ecclesie scindere vnitatem. ⁊ vt gladium acuē tibus linguas suas ⁊ ꝓtensis pennis non tam in verba blasphema ⁊ scismatica ꝙ̄ insana:que i scripturis redacta sub sigillis quibꝫ antea ꝙ̄ essent repositi vrebantur per vrbem ⁊ diuersa mundi climata destinarunt.ebrietatis loquacitatem facundiam ⁊ maledicere conscientie bone signum.⁊ confecta materia disputandi quia veritate non poterant nos saltim contitijs lacerare presumpserunt. Quoū dicta licet possemus superiori assertione conuincere et hinc clarioribus rationibus confutare:duximus eorum latratibus non dare responsum.vt contrita eorum rabies accusatore sonora presidentis in supremo iudicij solio frā geretur:⁊ patens veritas per seipsam veniret in publicam notionem:nostrisq; silentium in supplicia eis foret. Processus tamen contra ipsos ⁊ alios fecimus successiue varios diuersisq; temporibꝫ: spirituales ⁊ temporales ⁊ sentētias continentes. Et eas ibi expiuit. Sciendum tamē ꝙ̄ successor eius benedictus.xj.hanc sententiam reuocauit ꝓ extranagantem.excepris tribꝫ.s. depositione a cardinalatu ⁊ inhabilitatione ad papatum:⁊ beneficijs ecclesiasticis ⁊ confiscatione bonorum. Exinde ꝙ clemētem.v successorem benedicti fuerunt resumpti ad cardinalatus prefati iacobi ⁊ petrus ⁊ reconciliari ecclesie in cardinalatu defuncti sunt. Et ic6.xvij.filium filij dicti iohannis.p̄mouit ad cardinalatum. Multa etiam ordinauit in fauorem fidei circa inquisitionē contra hereticos. vt ptz de re.in multis.c.li.vj. Statuit etiam festum seu festa quatuor doctorum.s.gregorij.hieronimi.augustini ⁊ ambrosij. Ac etiam.xij.euangelistarum celebrari sub officio duplici.extra de feli.⁊ vne.sanctorum. Glosiosus li.vj. vbi de cessatione ab operibꝫ nihil dicit vnde nō videt in hoc esse sub precepto.

Huius pontificat⁹ .§.ii.

tempore anno sex.v.⁊ ab incarnatōne dñi millesimo.ccc. celebratus est iubileus.⁊ per ipm decretum ⁊ declaratum vt deinceps de centenario in centenariū iubileus celebraretur in quo concederetur plenaria indulgentia peccatorū eodem illo anno ad vrbem accedentibꝫ peregrinando ⁊ visitantibꝫ quasdam ecclesias penitentibꝫ ⁊ cōfessis. Que indulgentia vulgo dicitur culpe ⁊ pene.sed culpam sol⁹ deus remittit. Inde ysaie. Ego solus deleo iniquitates tuas propter memetipm ait dñs. Durante autem dicto iubileo dicitur ꝓfatus bonifacius.viij.in publico prelatorum consensu concionatum.recensuisse se eodem anno.xij.legationes quas florentini exhibuerant principes a diuersis mūdi principibꝫ accepisse.⁊ legatorum inde nominibus atq; familijs palam exhibitis: cum nominibꝫ destinantiū adiunxit. In gloria itaq; florentini nominis affirmo. in gubernatione orbis terrarum florentinos aliud elementū fore. Hic etiam bonifacius sanctum ludouicū regem sic scripsit sanctorum catalogo adscripsit cum solēnitate magna ⁊ celebrandum de eo officium statuit. Datis exaltauit dignitatem cardinalatus.grauos sententias fulminans contra insecutores cardinalium. De gradationis clericorum solēnis ponit modum. Decimas congregauit nō mediocres ad exaltationem ecclie.nec nō ⁊ magnificationē parentele. Gratias concessas a celestino reuocauit que non fuissent effectum consecute. Nepotem suum comitem asserte per karolum regem sicilie fecit.⁊ filios predicti nepotis suis. vnum comitem fundorum:alterum comitem palatij. Castrum militarium rome emit:quod olim fuit palatium octauiani imperatoris. ⁊ ipm reficere ⁊ augere cum multis sumptibꝫ fecit:⁊ alia fortia ⁊ pulchra castra in campania ⁊ maritima. In hyeme cum curia rome residebat: in estate in reate vel vbe veteri ꝓmo:postea in anania ad nobilitandus ciuitatem suam vnde erat oriundus. Cū autem iam inchoatum esset prelios ⁊ dissensio magna inter philippum regem francie ⁊ eduardum regem anglie ꝓpter prouinciam goasconie. papa bonifacius milit duos cardinales legatos illuc ad componendam pacem inter illos.sed parum vel nihil profecerant.permanentibꝫ vtrisq; in pertinacia eius qōdipsis videbatur vtrisdicum:sed magis aggrauatum est pectum inter eos.

Ad gesta in florentia .§.iii.

redeundo:que supra inchoauimus de giano della.anno dñi millesimo.cclxxxxiij.extremā pacē intestine discordie ciuitatem discussere. Nam vt scribit leonar. in hystoria flor. Janus labella post legem contra nobilitatem latam.malivolentia potentioꝝ ⁊ inuidia parū agitatus ciuem in exilium pulsus est.nō dissimili exemplo ceterorum hominū:qui beneficijs ingratos populorum fundamenta sue stabilitatis collocarūt. Hesta vero est res in hunc modum. Rixa inter agnatos familie nobilis coorta. quidā e minima plebe homo dū alterum fauet:accepto letali vulnere ꝓpetierat. Jacet si nō satis constabat cui⁹ mens recidisset:tamen eius delicti fama in auctorem certum iactabatur. Cum hic igitur seu gratie ad complacēdum alicui magnati seu innocentie fiducia ad magistratū venisset.ne se purgaret de infamia excessus:tandem a preside.a.potestate absoluitur. At plebs que iam erecta vindictas ex eo expectabat.vbi absolutum sensit:iram a reo in iudice vertit.rapuitq; confestim armis ad edes iani labella multitudo cōuenit.eum videlicet vt patronum libertatis: auctorem legis: vindicem tyrānoꝝ: succurrere aduersus potentiam nobilū:sedesq; corrupet magistratus clamitabat. Janus hanc motū plebis neq; cōprimere studuit cum sale ad pollet.ne rursus sese eis ducē dedit:sed ad germanum suū eos misit cum quo ad priores ire monuit ⁊ vtilium in officie sequi. Nō tamen paruit multitudo:sed protinus a tani edibꝫ ad pretorii oppugnādum pergit.s.palatium potestatis. Ibi incensis refractisq; foribꝫ non prius destitit ꝙ̄ violentia ⁊ rapina sedo quidē exemplo sese cōtaminauit. Hic populi furor qui ibi ab initio conuenerat ex edibꝫ iani labella manasse videbatur. Et mouebat plerosq; invidia ꝙ̄ esset ad hāc potissimū vrbane militie dignitatis facta promotio.qui patronus libertatis fuerat appellatus. Denicq; carpere potentia bonis crimineq; nō nobilitas modo:verū etiam plebei quidā coeperūt. Et ꝙ̄dā ex ceteris aduersis in hoc tū vno pari voluntate ⁊ spiritus. Ceterum diuersis rationibꝫ nobilitas quidē ob legem in se promulgatā dominē male oderat. Populares aūt reli publicum reipublice simulabāt:nulla tū alia re ꝙ̄ inuidia totiꝫ bātur. Igit primis comitijs ferocissime qui ad priorātum nouū cetu assumpto.janus ipe de vi publica accusat⁹ q; rumores ipe in ciuitate suscitauerit q; q; multedinem armatā priuato ꝓsilio de mi babuisset: q; q; eadem multitudo illius iussu ꝓtorii oppugnasset. Ob eam accusatōes

ciuitas ꝓfestim erecta atq; sollicita: animis ꝑ tanto rerus mota in diuersa abijt. Nam plebs quidē ꝛ omnis multitudo vrbana rem ꝓgrauiter ferebat. ꝓcurrebat frequens ad ianuā edes parata ꝑ eius salute ferro decernere. hostabaturq; vt bono esset alio: nec inimicos inuidos metueret Tanti enī vir: tantūq; potentie floretine plebi inesse. vt ea sibi cōiuncta terrori ipe potius inimicis esse deberet: q̄s abilio terreri. At nobilitas implacabili odio contra illum exarserat: venturq; tempus vindicte estimabat. Que cū per se multū posset. addita populari mana ac priorū auctoritate inexpugnabilis videbatur. Certamen ꝑiculosum futurū erat maximū si ad manus veniss̄et. Si non potuisse tamen ciuile bellū sui causa moueri. Ledam⁹ inquit potius inimicoꝝ calūniam ꝛ locū inuidie pertamus. We quidem iudicioꝝ auctorem assertoremq; nemo vnq̄ dixerit vim ꝓtra iudicia parauisse. nec meo quisq̄ exemplo ciuis aduersus publicam auctoritatē capiet arma. Innocētia mea ꝛ beneficia in populū collata bene de recta spera re iubent. Ita amicissimis quōq; complexus vibe excessit absensq; capitis dānatus est. Damnatiq; sunt cū eo taldus frater ꝛ raimerius nepos. edesq; eoꝝ ꝛ ꝑdia vastata. Et hui⁹ viri exilio quāto populus in seipo diuisus facta est inbecillior: tantū nobilitati spes ꝛ animi creuerūt quod nō multopost clare ostendit. Circa illud temp⁹ decreuerūt ciues ampliare ecclesiā cathedralē: que dicebatur sancte reparate. q̄ nimis parua ꝛ min⁹ decora vidē batur tanti ciuitati. Et executioni mandantes ex ꝑ posteriori fundamēta decreuīt i natiuitate ꝟginis marie. Cui fundationi interfuerūt legatus pape ꝛ plures epi. potestas ꝛ omnes magistratus cū magna solēnitate. marmoribus totam vestire statuerūt: ꝛ facie anteriorem plenā figuris sculptis marmoribo sanctoꝝ: intitulantes sanctū marianū de flore. Et ordinauit cōmunitas q̄ de omni pecunia que solueret a camera ꝓmunitatis sine stipēdiarijs: sine officialibus: sine quibuscūq; alijs quatuor denarij darētur pro fabrica dicte ecclesie a recipiēdo pecunias a camera: solidos duos ꝑ quolibet capite inhabitāti. Et vacate sunt indulgētie ꝓrigēdo manus aduitrices.

Tercius iam erat .§.iiii.

annus post remp. in arbitriū populi redactam. nobilitas vero indigne ferens leges ꝓtra se latas. ꝓserim cū indies magis experiret se potentia simul auctoritateq; spoliari. primiq; ab his quos ipa pauloante premere ergastareq; consueuerat. tandē sibi prospicere ceput. Que cū intelligēt vultus acceptū ex ꝓpria vilcoudia inicij fomētaq; sum sisse: reintegrare animos primo. inde ꝓmuni cōsilio rebus suis mederi statuit. Itaq; sublatis inter se quibuscūq; penitus odijs in gratiā redierūt principes familiarij: pacemq; fecerūt ex diuturnis certationibus. Inde mox de ꝓmuni salute ꝓsultātes decreuerūt magistratū adire. ꝛ palā ꝓqueri de legis iniquitate. ad extremū aūt quoquo mō admiti. Ceteꝝ igit̄ sui ordinis facto cū ꝓceres adissent: tolli ꝓtra se ouias ꝑhibuerā postularēt. Plebs aūt simul atq; nobilitatē cetus agere ꝑsensit. studio retinēdi iuris erecta per stabat: rataq; q̄ erat nobilitatē ad extremū vi elle conaturā. Suspitionibus igit̄ ꝛ certaminibus cohortis. q̄nquidē his obtinere illis vero negare ꝓpositū erat. tandē itur ad arma ꝛ magno tumultu ꝑ vrbē discurrit. Nobilitas eōs insignibo stragula veste ornatis. vt eius temporis magnificētia ꝛ vetusta gloria bellicosa confuerat: suisq; quisq; familiarū insignibo magna multitudine ꝓmerat. Et ꝑdijs q̄s ꝛ clietelis euocata. peditū ingens manipacineroso rum q̄s ꝛ audacū hominū turba militare simul consueta. Cum his copijs nobilitas tribo vrbis locis cōsistit. rata ꝑ hunc modū facilius ciuitatē discurrere: ꝛ plebē ne se moueret posset retinere. Una stetit acies apud oliui martis templū. s. sancti Iob. Altera apud sor nouū. Tercia trās tinū apud fugiose pontem. Plebs aūt ipa raptis armis in vnū ꝓuenerat. ꝛ frequētia ꝑ vias ad ꝓhibendū equitū vim impedimēta cōiecerat. saxis insuper telisq; domosq; munierat. Tātusq; fuit apparat⁹ populi. vt nobilitas spe vincēdi dubia innadere nō auderet: si in illo ipis locis q̄bus ꝓuenerat structa armaraq; ꝑstitēt. Tandē intercedē tibo bonis viris pacēq; suadentibus arma deposita sunt a nobilitate. paucis admodū exp̄ssis que prius statuta fuerāt abrogatis: ꝛ ea magis ex auctoritate prioruꝝ q̄s ex populi voluntate. Tunc igit̄ ab armis discessum est. Leteꝝ animi ciuiū armati mānerāt. Nec vnq̄s post hac cessatus est. vel a popularibo nobilitatē depimere: vel a nobilitate conari ꝑ recuperāda dignitate. Quoruby qui tūc erāt popul⁹ succensuit. q̄ nobilitati fauissent. itaq; abeūtes magistratui comitia sunt dicta. Et illa ipa panca que nobilitati cōcesserāt. paulopost in pristinā normā reuocata sūt. Agitatā ꝓ plebe annotēte est de iano labella in vibē reuocādoꝝ is solus ciuis ad cōterendā nobilitatis vim vnice natus videbat. Et se erat plane deliderū eius cōspecta nuper in nobilitate audacia: ꝛ attemperata legum abrogatio.

Cum igit̄ de illo reuocādo agitaret. aduertarq; ad bonifacū pontificē cōfugerūt. Ille ꝑfus magistratui popu loq; ꝓcepit. ne ianū labella nene taldus frater ꝛ raynerius eius nepotes ab exilio reuocarēt: neue ad dignitatē aliquā vel honore admitterēt nec in vibē reciperēt. Ea si contra fieret: auctores adiutoresq; ciuitatē q̄s totaꝝ grauissimis obligauit penis. Causa in līis exprimebatur. q̄m fauet ille discordiaꝝ inter ciues fuerat. Eas ob līas reductio iam impedita ē. Ita ciuis bene meruꝝ a ꝑsona ipa: cui⁹ auctoritatē ꝓtra potēciores asserebat ingrato deser⁹ in exilij di em obijt. Per idē fere tp̄us renouata societas ē inter ciuitates ꝛ feu⁹ renouatū. Nec multopost aliud fed⁹ initū cū perusinis ꝛ in amicitiaꝝ societatē q̄s recepti mutua sibi auxilia ꝓmisere. Versus debinc ad magnificētā ꝑsonā regionē simul ꝛ vibē decorare aggressus. medio ferme ipsacio inter arenū ꝛ floretiā duo cōdidit oppida. vt forent simul ornamēti ꝛ belli ꝑsidio. ꝛ alterū in limitibus armi ripa situ cui nomē dedere a patrono ciuitatis: alterū transarnum a dextra flamīe q̄ francū appellarūt. Intra vbē vero q̄m edes in quibo tūc priores habitabāt. neq; publice neq; digne floretino ꝑsone videbāt. ꝛ formidabat sepe a ꝓcerib⁹ ob potētiā nobilitatis. Hijs de causis edificiū publicū insigni magnificētia atq; fastigio edificare statuerunt. Locꝰ ad hoc delectꝰ est. eminēcissimꝰ oliarū iuxta sancti petri scheradij tēplū. Eius edificādi causa priuatiq; edū redēptio facta ē a dominis locoꝝ. Jacta sunt aūt ei⁹ palatij fundamēta q̄b dicit̄ nūc palatiū dñoꝝ biennio ante. M. ccc. annū. Noua ꝑ hec vibis mena edificari adorti: que ꝓtim⁹ de signata magis fuerant q̄m cepta. ab inferiori arni ripa via pulcherrima longo ꝛ sinuoso ambitu: a do sp̄ntē vsq; ripā ꝑpetua menia cū insigni turrū altitudine ꝑdurerūt. vt nō solū muniret vbē: ciuiū ornaret. Carcer q̄s cōmunis q̄ dicit̄ sinchaꝝ ꝑ hec ipa tēpora edificari cepti est ꝛ ad portā gibellinā in solo vbertoꝝ. Per idē tp̄us bonomēs ferrarēses q̄s bello ia pridē cōflictati. arbitriū pacis cōcordieq; in floretinū ꝑlm cōtulere. Eaꝝ ciuitatis auctoritas. q̄a romana sede pendē videbat. vilius est nō absq; pōtifice romano quicq̄ egēti eo ꝑsente atq; volēte. Itaq; milli ad pōtificē ei⁹ q̄a oratores. missi ex nobilitate plebeq; s. vij. nūero. vn⁹ bucondelmōtes. sextus burneletus. tercꝰ tornaquinus. quartꝰ corbinelꝰ. quintꝰ altouina ꝛ alij duo. Ibi ex auctoritate pōtificis floretini ꝑli nomine pacē ex arbitrio inter ꝑtes illos ꝓnunciatūr.

De pace facta inter .§.v.

regem aragonū ꝛ regē carolū anno dñi. M.cclxxxv. fin cross. flex. Cū ansus rex aragonie migraret ab hoc seculo vongian⁹ german⁹ ei⁹: qui se fecerat coronari de regno sycilie ꝛ illud possidebat: q̄sinit facē pacē cū ecclia cui⁹ mandata ꝓtemperat: ꝛ cū carolo secūdo tūc rege apulie ad hoc

mediatore ꝛ cooperatore pape bonifacio. viij. Et in hac modꝰ ꝓclusa est. q; rex aragonie tangian⁹ in vxorē vocet filiā regis caroli ꝓdicti. Et ipe tangian⁹ renunciaret ꝛ dimitteret sycilia. ac etiam dimitteret quos obsides dimiserat ꝓfatus carolus in aragonia. s. filios suos roberti. raymundi ꝛ iohannem: ꝛ milites. ꝓuinciales cū illis. Et papa bonifacius vnacū carolo ꝓmisit carolus martelli germanum regis francie. renūciare facere ꝓuilegio: ꝙ qō martinus tradiderat sibi regnū aragonie. Et vt ad hoc assensū ꝓberet: dedit sibi comitatū seu ducatū andegauie ꝛ filiaz in vxorē: ꝓpter hoc vt rei cōuente ꝓsequeret effectus. Carolus ipe rex apulie ꝓsonaliter accessit in francia. ꝛ ꝓcuratis parabo rex carolus cū filijs suis liberato de aragonia de rentione coꝛ. Cum aūt transiret ꝑ florentia cū comitiua sua. inuenit iam illuc applicuisse ex neapoli carolus martelli filium suū regem vngarie creatū cum. cc. militib⁹ frācigenis. ꝓuincialib⁹. ꝛ de partibꝰ regni cū magno apparatu ꝛ pompa vestiū ꝛ ornatus equoꝝ. ꝛ in florentia permansit diebꝰ. xx. pater cū filijs honore magnifico sibi impenso a florentinis. cū quibꝰ etiā erat marchio montisferrati: ceui ꝓmissa fuerat filia caroli in ꝓiugiū. Et factis ibi plurib⁹ militib⁹ a carolo rege. deinde recedēs ad curiā romanā cū filijs accessit. Et ibi firmata pace ꝑ summū pontificem cū ꝓdictis conditionibꝰ ꝛet curia neapolim ē reuersus. Et tangianus equi possidebat sycilias dimissa sycilia reuersus ē in aragonia: ꝛ ibi fecit se coronari regno aragonie. Sed a quo culpa ꝓcesserit ignoraꝛ. Vel ex ꝑte pontificis, vel ex ꝑte tangiani: rex incerit se spe sua ꝛ ꝓmisso frustrari. Nam cū expectebat sycilia recipere quiete ꝛ pacifice sin ꝓuentionē factā. post recessuz tangiani extinde fredericꝰ germanꝰ ipius tangiani sibi sycilia vsurpauit: et in regē eius se fecit coronari ab epo celone de voluntate sicelop. ꝓtra ordinationē ecclie ꝛ beneplacitū eius. Quapropter pōtifex summꝰ multū indignatꝰ est ꝑa infidelitatem regis aragonū tangiani ꝛ fredericī. Et fecit eos ad curiā citari. Et rex quidē tangianꝰ anno sequenti citatus comparuit cōtā apostolico. Et fecū duxit reginā constantiam matrē suam: ꝛ filiam māfredi olim regis sycilie de facto. Ac etiā dominū rogerū de loria suū admiraldum per quē multas victorias habuerat rex aragonū. Papa aūt honorifice suscepit eos: ꝛ excōicatos a diu eos ecclie reconciliauit. Excusauit aūt se rex aragonū tangianꝰ. ꝙ id qō gestum faerat ꝑ fredericuz. nō fuerat de voluntate eius ꝛ ꝓparatione: imo nec de scitu. ꝛ hoc sub iureiurando ecclie ꝓstitit in manibus pape bonifacij ꝛ in ꝓsentia caroli regis. Et ob signum ꝛ testimoniū veritatis hui⁹ manifestiū. obtulit tangianus cpire in bellos ad sui adiutoriū contra germanū suum fredericū cum omni conatu suo. ꝛ ꝓsonaliter ad habendā in dominū suū insulam sycilie dicte. Et similiuramento firmauit dño Rogerius fideliter contra illum ꝓcedere. Quibꝰ dominꝰ papa instituit dictū tangianum regē aragonū admiraldū ꝛ vexilliferuz ecclesie in mari. quādo fieret classis ꝛ expeditio contra saracenos ad conquestū terre sancte. Ac etiam dedit ei ꝓuinciā regni insule sardinie. ita tamen ꝙ ipm educeret de manibꝰ ꝑsonarum ꝛ aliorꝝ occupantiū eam. Rex etiam carolus devotione pape remisit sibi omnem offensam sibi factam. et iniuriam dicto domino rogerio quia ipe ceperat eum in bello: ꝛ fecit eum suū admiraldum. Qui cum audisset fredericus: qui sibi vsurpauerat sycilam. omnes introꝝ bonos ꝛ dignitates quas habebat rogerius ipe in sycilia abstulit: ꝛ quēdam nepotem suū vt proditorē decapitari fecit. Anno ꝓscripto domini. M. cclxxxvij. cum rex carolus ꝓparasset classem suam cum. xl. galeis: quarum admiraldus ꝛ conductor erat dominus ꝓfatus rogerius. vt ꝓtectis secretur contra sycilam ad eam recuperandā: dominus papa bonifacius ꝛ rex carolus requisiuit tangianum regem aragonum. vt ipe simul cum eo sua ꝓmissa in conuencione pacis: cum suis copijs congrederetur in bellum contra fredericum etiā fratrem suū. Qui ꝓtinus adnuit cum. xxx. galeis armatis: que se coniungerēt cum galeis caroli in portu neapolitano. At fredericus sciens tantam classem contra se in sycilian venire. se ꝓparauit ad conflictum armatis. lx. galeis: quarum fecit admiraldum dominū fredericū tocia. In manigie versus sycilias sibinuicem obniantes de mense iulij ꝓcliū admisere cōmiserunt. Et post diuturnam ꝛ asperam pugnam ꝓfligati sunt ꝛ superati sicuti: et capta fere milia hominum et xxij. galee. per quod ostendum est q; rex tangianus ꝛ regine fuerant fideles pape ꝛ carolo. Dicitur tamen a quibusdam. q; rex tangianus si voluisset poterat dare fredericum captum in manibꝰ caroli: quia galea in qua erat, deuenit ad manus eius. ꝛ sic habuisset finem pugna sycilie. Sed sine de fine catholani ꝓmiserūt illū fugere vna cū re. nec carolus habuit sycilam.

De bello inter re- .§.vi.

gem francie et regem anglie anno domini. M. cclxxxvj. Comes guido de flandria ꝛ comes de bari. genē regis anglie rebellionē fecit domino suo regi francie: ꝓpter iniurias ab eo susceptas ꝛ gentibꝰ suis. ꝛ colligationē egit cū eduardo rege anglie. Et inter alias causas: quib⁹ comes flandrie se subtraxerat ab obedientia regis francie. una fuit ꝛ quasi ꝓncipalis: ꝙ eo ꝙ ipe comes flandrie dederat in vxorem filiam suam filio suo regis anglie sine consensu ꝛ voluntate ipius regis francie. vnde cum hoc displiceret regi: misit ꝓ comite ꝛ comitissa flandrie ac etiaz ꝓstea ꝓ filia eorum. Et cum dicta puella applicuisset parisius. fecit eā detineri in honesto carcere. ne fieret vxor inimici sui scilicet filij regis anglie. Non multo post obijt dicta puella. ꝛ dicebatur ꝙ ex veneno perierat. Quapropter comes flandrie cernens detineri filiam suam cum et ipe detineretur: sed leui custodia. recessit in salutato hospite ꝛ aufugit in flandriam. Et querelam exponens cum filijs suis ꝛ subditis de iniuria sibi ilata a rege francie in retensione filie: fecit ciuitates suas rebellare regi francie. Et in terra que dicitur insulis. posuit Robertum ꝓnogenitum suum ad custodiam ꝛ defensionem. Et in vxorem ꝛpatauit in custodiam secundogenitum suum wilhelmum. Et celtracum alium filium dominum Johannem. Et comes ipse remansit in custodiam brugensium. Et ducem brabancie nepotem suum designauit ꝓ defensione gandani. Rex autem francie audita rebellione flandrie. illuc ꝓfectus est cum magnis copijs videlicet cum maiori parte baronum ꝛ. lt. milibus militum ac populo innumerabili. et castramentatus est iuxta insulas: vbi erat Robertus ad tuitionem. vt victum est: et quidam domꝰ de falcamonte de alimania cū multis aliis tutonicis. Et in eundo conflictum comes artesie ꝓfligauit et afflixit flandrenses. Et quia locus ille insulanꝰ sufficienter erat ꝓuisum in victualibus. in deditionem accepit rex francie et conuentione facta. recedentibꝰ habere et sine lesione domino Roberto ꝓfato: et theotonicis qui erant in mediatoriam eius. Post insulis habitum exercitus regis francie cepit bettonam et alias plures villas flandrie. Extinde discurrit hostiliter per patriam comitis heri incendijs rapinis et cedibus cuncta vastando.

Anno sequenti cum rex francie esset multum potens. rex anglie eduardus vnacum comitibus flandrie et bari colligati sunt cum Adolfo rege alimanie. et misit ei ingenta milia marchas vt veniret cū magno copijs in flandriā ad conflictum cum eis contra regem francie. Quod ille pacuisse et iuramento firmauit. Et rex anglie etiam ꝓmisit ꝓsonaliter in flandriam accedere. Ꝓmisit autem Adolfus multos milites theutonicos ante se ꝓ stipendium flandrensium. Qui simul iuncti cum ꝓfatis co-

tentur ad faciendā insule⁹ cōtra comitatū artensem. ⁊ cōmes ipse artensis trāc reuersus ē ve guascoina cū multis frā cigenis ꝓpter bellū quod percepat in boatū in flandria: venit obuiā flandrēsibus ⁊ theutonicis. Et in fontes flandrie miro cōflictu: demū flandrenses cū theutonicis fuerunt superati a comite artensi. occisis tribꝰ milibus inimicoꝝ inter equites ⁊ pedites. multis etiā strenuis militibꝰ ⁊ baronibus cū illis succūbentibus. Et post victā victoriam comes artensis qui erat ꝓ rege frācie. in deditionē accepit fontes: ⁊ omnes villas maritimas in quibus illis. ⁊ vallis castelle subdidit se regi francie. Interea rex anglie edwardus cū magna classe ⁊ mille bellicosis militibus ⁊ aliis armigens pedibꝰ descendit in flandriā ad portus fonte prout promiserat ex cōuentione inita cum rege alienie ⁊ comite flādrie. ⁊ subito i deditionē accepit bruggis oppidū. quod derelictū fuerat a gallicis: quia munitus non erat muris vel fossatis. Vnde processit gandauum quia bruggis nō erat locus bene munitus. Et bruggenses deuoti erant satis ad regē frācie. vnde nō confidebat ibi residere in gandauo erat comes flandrensis expectans adolfum regē alemānie: qui venire promiserat. Sed frustrata est spes eius. Nā rex ille nō venit: siue quia contra primo maioꝝ quātitate pecunie oblata a rege frācie vt nō veniret sīm aliquos: siue sīm alios melius interpretantes iō non venit. quia tāc motū fuit bellū contra eum a duce austrie. qui hoc fecit ad instantiā ⁊ pecuniā regis francie. vt impediret aduētū regis adolfi in flandriā. Videbem edwardus rex anglie cernens se deceptū a rege adolfo: siue ex voluntate seu ex necessitate impeditus fuerit: ⁊ intellecta magna potētia regis francie ⁊ plurimis eius copijs: ⁊ ꝙa iam adeptū insulas: parabat se venire contra eū ad gandauum. non confidens posse resistere ei. Et quia sibi pmaneret capi posset vel obtiden in bruggis vel in gandauo. aut in pacto habere cum eo conflictum oporteret. et deficiente rege adolfo per se non erat sufficiens regis frācie sustinere certamen ideo recedens cuꝫ magna festinantia reuersus est in regionem suam anglie. derelinquēs comitem flandrie male prouisum ⁊ ab omnibus derelictum

Rex autem francie quia hyema appropinquabat tempus ineptum ad prelia. ⁊ quia literas recepat qualiter karolus rex apulie veniebat in franciam ex cōmissione sūmi pontificis in fauorem regis anglie. vt sciret pacem componeret inter eum ⁊ regem anglie: reuersus est in franciam cum amicis suis ⁊ copijs. Monitoria tamen terras acquisitas bene munitas ⁊ prouisa equitibus ⁊ peditibus edificare faciens fortia castella in insulis ⁊ coltracuꝫ. Rex autem karolus prefatus. vt applicuit in franciam in magno honore susceptus: vedit operam ad concordium inendam inter regem francie ⁊ regem anglie cū comite flādrie. Et vt res fortiretur effectum. mature ⁊ solicite fecit treugas inter partes vtrasq; per biennium. cum pactis ꝙ regi francie sine contradictione remanerent bruggenses: ⁊ coltracum ⁊ alie ville flandrie que iam deuenerant ad obedientiam regis francie ⁊ ipsas occupauerat Et dispensante bonifacio papa. quia gradus prohibitꝰ cōsangui. ⁊ affini. erat inter eos: rex anglie duxit in vxorē sororem regis francie: ⁊ confecta ē pax inē eos ⁊ firmata.

.§.vii.

De prelijs ianuensium

Anno domini. M.ccxxxv. vel circa. incboatum est bellū inestinum inter ipsos ianuenses inter guelfos quorum capita erant grimaldorum familie: ⁊ gibellinos quorum principales erant spinole ⁊ otienses. Hec dissensio ⁊ discordia processit ex inuidia inter eos exorta propter superbiam. Nam in estate preterita fecerunt ita opulentiam et bene munitam ⁊ copiosam bellantium classem. vt insurgerent contra venetos sicut vnq; fecerat aliqua vna communitas in mari. Nam plusq; centum septuaginta galeas parauerant siue alijs nauigijs magnis ⁊ cōgruis: que numerus centenarium transcendebant. Ita ꝙ quelibet familia ex ianuensibus querebat ⁊ conabatur alias precellere in magnificentia rei. Nec tamen vnq; creditur fuisse in tam sublimi statu potentie ⁊ diuitiarum vt tunc. Postea enim paulatim diminuti sunt: propter eorum partialitates et ambitionem. Cum ergo postmodum eorum classis esset egressa. ceperunt tam discordie inter eos quis eorum videretur esse maior. vnde non vltra messanam Sycilie progressi sunt: sed reuersi iannam ceperunt inter se ciuilia bella in quibus perseuerarunt per quinquaginta dies die noctuq; conflictum adinuicem partes faciendo: sagittis et alijs armis ⁊ incendijs pars vna alteram impugnando: ita ꝙ ecclesia cathedralis sancti Laureutij et multa palatia ⁊ domus igne consumpta sunt. Interea familie de ronta ⁊ de spinellis sub specie tractandi de treugis procurarūt ad eorum adiutoriuꝫ multos de lombardia ⁊ de litore eorum. quibus fortiores effecti ipsi Gibellini: ejecerunt de ciuitate familiam grimaldorum ⁊ eorum sequaces guelfos de mense Januarij. Anno vero domini millesimo ducentesimo nonagesimooctauo. cum inimicicie perdurarent inter venetos ⁊ ianuenses nec placari possent: sed inuicem impugnarent. Demum quilibet dictaruꝫ ciuitatum parauerunt classem suam ad pugnam mutuam. Et ianuenses armarunt galeas centum decem. Veneti vero centum viginti. Et ianuenses cum classe sua tota sita sycilia proposuerunt vsq; ad ciuitatem venetiarum nauigare ad inuenendum venetos: Sed iuxta sclauoniam inuenerunt classem venetorum quam querebant. ⁊ prope insulam que dicitur scolcola conflictum habentes inuicem in mari. post grauissimum prelium ⁊ feruentissimum tandem profligati ⁊ victi sunt veneti. ⁊ ianuenses victores post interfectionem plurimorum septuaginta galeas venetorum ceperunt: cum captiuis venetis tantam adduxerunt. Eodem anno fuerunt terremotus magni in italia ⁊ precipue in comitatu reatina ⁊ spoletana. In tuscia vero in ciuitate pistoriensi. ex quibus ruinaꝫ passe sunt multe domus turres ⁊ palatia ⁊ ecclesie. cum ingenti damno. Quod visum est fuisse quasi prelagium ⁊ prenosticū futurorum malorum: que non multo post euenerunt in illis ciuitatibꝰ. vt patebit infra. Anno domini. M.ccxxxvii. de mense maij confecta est pax inter ianuenses ⁊ venetos Et quelibet harum communitatum recepit captiuos suos cum bis tamen pactionibus prout placuit Januensibus. ꝙ inter cetera veneti infra spacium tredecim annorum nauigare nequirent in mari magno vltra constantinopolim in syriam cum galeis armatis. Que pax sic condonata cessit eis ad magnum honoreꝫ. ⁊ inde valde exaltata ciuitas Januensis in potentia ⁊ arte bellandi in mari super alias communitates ⁊ principes. Eodem anno de mense Augusti composuerunt pacem inimul Januenses ⁊ Pisani. Jam enim per annos decemseptem inimicicie commisse fuerant inter eos. ⁊ pisani ipsi multum attriti ⁊ humiliati fuerant ab eis. Vnde vt populus quasi deuictus ab eis conuentiones ⁊ pacta fecerunt cum eis prout ipsi Januenses petierunt. Insuper et partem insule Sardinie concesserunt pisani Januensibus ⁊ ciuitatem Bonifacij in cortice insule. Et ꝙ ipsi pisani nauigare non valerent cum galeis armatis per quindecim annos. Et captiui pisani otum: qui ducti fuerāt in Januam cum in bello fuerunt vltimo superati relatum fuerunt. quorum tamen vix decima pars superfuit erat: alijs defunctis in illa captiuitate. Eodem anno cū prius fuisset dissentina ⁊ grauis discordia ⁊ conflictus inter bononienses ex vna: ⁊ azonem Marchionem ⁊ tunc dominantem in ferraria ⁊ regio ⁊ mutina: ⁊ Maynardo qui erat

potēs dīa vel potius tyrānus in romādiola. p florētinos amicos vtriusq; ptis pacificari fuit admunicēs; oratorib⁹ vtriusq; ptis florētie existentib⁹. Et florentini fideiussores fuerūt. p vtraq; pte ad obseruātiam pactorū.

De ptelis tarta .§.viii.

rorū 7 saracenoꝝ in illo tpe anno dñi. M.cclxxxvj. cum imperator tartarorū 7 alturugi esset quidā dict⁹ baydocan germanus olim dargon canis q̄ fuit municissim⁹ saracenorū. Et sicut dargon fuerat amic⁹ christianoꝝ: sic ille. Habitabāt inter tartaros; tractauit cū aliquib⁹ dñis tartarorū cū pecunijs 7 magnis ꝓmissionibus. q̄ cassan⁹ nepos suus qui filius fuerat dargon: rebellaret se ab eo. Et ꝓcessit in campū cum magno copis tartarorū 7 saracenoꝝ ad pugnā cōtra eum. Baydochan videō se derelictū 7 ꝓditum a suis. fugā arripuit. Sed ea fuga fugiente insequēs occidit illū. ꝓfligatis copis suis ꝓpter hoc dict⁹ cassanus fact⁹ fuit dñs tartarorū cū admirato saracenoꝝ. Qui deo operante mirabiliter subito creatus dñs imperator: cepit odire valde saracenos 7 christianos deligere. licut econtra ptius christianos oderat et saracenos dilexerat. Unde 7 oēs qui dederūt ei cōsiliū rebellādi se ab annunclo exterminauit: 7 christianis multum fauit 7 iuuit in cōquestu fiendo terre sancte. Anno autem dñi. M.cclxxxviij. de mense ianuarij. Cassan⁹ imperator tartarorū venit in syriā cōtra soldanū babilonie. secū copias duodecim.cc. milia tartarorū inter equites 7 pedites. ex cōductu regis armenie 7 regis georgie qui erant inimici saracenoꝝ. a ꝑsi reges erāt christiani ad recuperādam terrā sanctā 7 auferendā a saracenis. Hoc autē cus cognouisset Soldan⁹ ex egypto descēdit in syriā cum .c. milib⁹ equitū saracenorū abiqs alia infinitudine innumerabili de syria eū adiuuāte. Et ibi nūcē occurrētes pugnā bo tribuē inierūt inter se. Demū cessit victoria cassano imperatori tartarorū ex industria 7 sagacitate pugnādi. Nā ipse cum nō modica pte 7 fortiori suorū equitū descendē tes de equis i pedib⁹ steterūt: quousq; saracenī emittēdo cōtinuo sagittas euacuārāt pharetras suas. Et ne saracenī sagittas quas tartari emittebāt ꝓ tras resumerēt eas dem cōtra eos iacerēt: ordinauit q̄ sagitte tartarorū essent sine cuspide: 7 coude arcuū suoꝝ pallottas cereas cōmitterēt. Quo facto ex ꝑsto signo dato ascēderunt equos suos. Cassanus cū suis. 7 terribiliter aggressi saracenos sic adeo q̄ cito debellauit eos fuga se seruantes qui euadere potuerūt. plurimos saracenorū occisis. alijs captiuatis 7 ei cōsimilia ornata 7 rebo magni valoris ibi eis ablatis a tartaris. His pactis oēs ciuitates syrie 7 inter ceteras ciuitas sancta hierusalē se cassano subdiderūt. Qui deuote visitauit sanctū dñi sepulchꝝ. Cū aūt nō posset mora fa bere in syria. q: oportebat eū in ꝑside redire turagi. ex eo q̄ quidā dñi influxerāt ex ipsis tartaris cōtra eus bella mouētes. Destinauit tū interea suos oratores in ꝓbu oc cidētis ad bonifacū. viij. 7 ad regē frācie 7 alios ꝓnciū christianoꝝ: vt mitterēt copias christicolas in syriā ad re tinendā ciuitates syrie 7 hierusalē cōquisitas p eus. Qb cū exposuissent oratores ei⁹ 7 placuisset audientib⁹. multū executionē mandatum exnegligentia eorū. magis attendētes ad suas animositates. q̄ equedas somnicē iamando christicolas: 7 ambiēdo aliena domina q̄ sua sunt vnā quāq; cōtrarez querēdo q̄s ea que hic in christi. 7 ob hoc de ampliatione cultus diuini 7 dilatatiōe christiane religionis parū curādo. Et vbi hec cum modicis expēsis 7 sine magno copis captā syriaz a cassano potuisset a fidelibꝰ illuc missis retineri. nulla ꝓuisione sup hoc facta: cum magna erubescētia fidelium 7 nō leui crimine incurie 7 omissionis possimodus amissa est. nec adhuc postea recuperata nec in via recuperandi. Nā recedēte cassano cum suis de syria. defacili saraceni nullo sibi resistente totam syriam in deditionem receperunt.

Predictus cassan⁹ .§.ix.

imperator tartarorū vt dictum est. fuit filius dargon canis. paruus quidē corpore: sed animo magnus. despicabilis vultu: sed mente venerandus. quia virtutibus ornatus. sapiens in bellis 7 sagax: munificētissimus in rebus et amicissimus christianorū. Hic demum christianus effectus baptisma suscepit. 7 ad hoc induxit multos ex suis. Causa autem sue cōuersionis ad fidem miraculi fuit: qd hic sequitur ad consolationē fidelū enarrandum. Quan do iste cassanus fuit creatus imperator tartarorum. fecit inquirere inter omnes mulieres que esset omniū speciosior. vt illam sibi acciperet in vxorē. non attendens nec ad thesauros nec ad alia in hūiusmodi. Et cū destimasset plurimos ꝑ partes orientis ad hoc perquirendū. tandem compertum est 7 indicatum. q̄ filia regis armenie esset pulcrior ceteris omnibus. Hanc igitur postularā a cassano pater assensum prebuit: si puelle hoc gratum foret. Illa vt pudens pudica 7 bncsta christi deuota. respondit se paratam patri obedire in hoc. ita tamen si sibi daretur colendi liberū christum sine molestijs cassanus tunc esset pagan⁹. Et acceptauit conditionē cassanus ꝑ oratores suos. Habito rex armenie misit filiam suam ad cassanum. associatam cū germano suo religioso viro: 7 cum alijs religiosis 7 nobilibus viris ac mulieribus: vt eam in vxorem haberet. Que cum applicuisset multum complacuit sibi in ea. Et qua cito filium suscepit. Sed ita deformis 7 turpis. vt vix ei⁹ humanitas appareret. Cassanus super hoc consilium habens cum sarrapis 7 sapientibus suis. collatione inuicem facta. ab eis responsum accepit. Hoc ideo accidisse quia ex adulterio conceperat. 7 ideo ipsam cremandā fore cum prole sua. Determinatōe ea facta. ꝙuis hoc graue esset cassano propter amorē ad illam concepturn: ꝓpter quod cinitatis candoleret. Cum rogaret ad hoc pararet: sibiq; si gnificata fuisset mortis sententia postulauit illa hanc sibi gratiam fieri vt more christianorū sibi liceret confessionē facere 7 cōmunionem sacram suscipere 7 filium illum suū baptizari. Quibus pactis 7 parunlo illo baptizato in debita forma. subito puer mutatus est in alterū 7 apparuit ita pulcer 7 gratiosus: sicut quicunq; alius in orbe reperiri posset. Et tamendenti ꝓdigio nimis letificatus cassanus. non solum immunē esse voluit vxorem suam cuꝫ ꝓle sua morte: sed eam imperatricem decreuit. Et cum magna solēnitate ipse cum innumerabili populo tartarorum credentes in christum baptismum susceperūt. Et in testimonium veritatis predictorū quidam florentinus originē. nutritus in partibus illis a puericia: destinat⁹ fuit ex tot cū plurib⁹ tartaris ad referendū illa dño pape bonifacio 7 ꝓncipibus fidelū. Nec incredibile. cc. milia equites cassanum habuisse in exercitu suo. quia oēs tartari equis incedunt in ꝑsis nō pedestres. Et equi eorum parum nec fertis in pedibus vtunt nec ordeo pro cibo: sed feno 7 omni herba pascuntur sicut 7 oues in prato. Et ꝙlibet tartarorū secum ducit. c. vel. cc. equos sin conditionē suam Lorio cotto pro armis cooperiuntur fulcti arcu 7 sagittis. Carnes edūt ipsi tartari crudas vel parū coctas: 7 pisces cū modico vel sine pane vllo. Sanguinē animalū bibūt butirū 7 lac. In terra dormiūt sup tapera. Continuo sūt in castris. Fideles 7 obedientes sūt dñis suis. Parentū eos dē postea adhesisse ꝑsidie machometistarum.

De gestis imperato .§.x.

rū circa illa tpa 7 regis francie 7 apulie anno domini. M. cclxxxviij. de mense iunij. Cum principes alemānie pu tassent adolfum electum imperatorē iure imperiali ratione sue infidelitatis in ꝓmissis. qi fedus inierat cum rege frācie corruptus pecunia. Nec fidez seruauerat regi anglie 7 comiti flandrie in mittendo eis copias suas ꝙ regem francie vt ꝓmiserat. Cum etiam ꝓcurante hoc alberto duce

austrie filio olim regis rodulfi impatoris electi ⁊ sinon cooperante vt ad eum fieret electio imperij. Ad idem cooperante eduardo rege anglie ⁊ pecunia multa oblata ipsi alberto ab eo. vt procedens contra eum in bellū: vindictam exerceret grodinonesfacte in eum per dictum adolfum. His ordinatis prefatus albertus dux austrie profectus est cum copijs suis in pthelium cōtra adolfum. In quo conflicto devictus ⁊ profligatus fuit exercⁿ adolfi ⁊ ipse occisus cū plurib⁹ alijs. Et ex hac victoria habita Albertus operatus ē cum principibus alemānie vt eligeret imperator romanorū. Quod cum fecissent. confirmatus est imperator a bonifacio papa. Anno vero sequenti Albertus rex romanorum affinitate coniunctus est regi francie philippo. Nam primogenito suo dedit in vxorem filiā regis francorum. Anno domini. M.cclxxxvij. transactis treugis inter regē francie initis ⁊ comitē flandrie. rex francie misit in flandriam karolū valesianū germanū suū cum magno copioso ad bellum resumendū cōtra comitem flandrie. Qui cum peruenisset in baugges. discurrēs cuncta sua bostiliter per regionē illam omnes ciuitates marittimas accepit indeditionē que erāt comitis flādrie: excepto gandauo vbi comes ipse p̄sonaliter erat cū filijs suis roberto ⁊ wilhelmo verelictis a cūctis amicis ⁊ dūis ⁊ subditis suis. Quapropter tractatū ē cū dño karolo ꝓdicto honorē reddē regi ffrācie: vt se in manib⁹ eius tradēt promittēte tamē ipso karolo ei q̄ ipsum ad gratiā regis reduceret ⁊ sibi eū reconciliaret: restituēdo ipsum cum filijs suis terris ⁊ dominio pristino. Perfecto tractatu veditū fuit gādauum (quod dicit esse munitissimū ⁊ inexpugnabile sicut ꝓdicta ciuitas otbis) karolo ⁊ p̄sone ei⁹. Qui ingressus gandauū comitē flādrie guidonē ⁊ dominū robertū ⁊ wilhelmū filios eius cepit ⁊ ꝑ promissa fidē fregit: ⁊ misit illos pariſ⁹. quod fuit ad magnū dedec⁹ ⁊ erubescētiam eius cū fides eius bolli cū armis sepe sāda sit. Postq̄ igitur karolus recepit totū comitatū flandrie quiete et pacifice dimisit dominū iacobū germanus comitis sancti pauli gubernatorē ⁊ vice regē tocius flandrie: ⁊ reuersus est karolus in franciā. Dominū igitur capiens dūs iacobus flādrie. cepit nimis populos illos aggranare ⁊ quasi duplicare gabellas tallias ⁊ alias factiones ad extorquēdē pecunias inuenire. ꝓpter quod populꝰ multū egrefebat eius regimē. Aduenīēte autē solēnitate dominice resurrectionis. placuit regi francie ad solatium proficisci ad flandriā: vt videret regionē sibi acquisitā. Qui cū mario honore receptꝰ est bruggis ⁊ in gādauo ⁊ in omnib⁹ aliis locis patrie illius. Et multitudo facti fūt ⁊ palestre ⁊ nuptiarum in signū leticie. Multiq̄ dūi ⁊ barones ex anglia ⁊ alemānia illuc cōuenerūt ad festinandū. Sꝫ varias dat fortuna vices ⁊ extrema gaudij luct⁹ occupat: vt cōfutatur fallacia mūdi. Nā post breuē felicitatē multis aduersitatib⁹ lacessit⁹ est. qđ iusto dei iudicio credit ei contigisse ꝓpter caprarā ⁊ morte illius puelle filie comitis flandrie innocenter illatam: vt ꝓpter ꝓditionē seu fidē nō seruatā a karolo valesiano dicto comiti ⁊ filijs ei⁹. Huic additū fuit aliud malū crudelitatis hominib⁹ illi⁹ regionis. Cū enim in recessu regis artifices ⁊ burgēses prauę querelam exposuissent de grauaminibus sibi impositi: rogantes regē vt benignus ageretur cū eis: a gubernatore illius prouincie domino iacobo. cū importabilia essēt onera eorū. Rex nō audiuit eos. vñ sicut roboā filius salomonis qui nō audiuit populū israel sū supplicantē vt allenaret eis iugū onerꝫ suoꝝ male fortunatus amittēs maiorē partē regnicite ⁊ regi francie cōtigit incidens in magnas aduersitates vt patebit. Eodē anno mense decembri. Philippus princeps tarentinus filius karoli secundi regis apulie. cū sex centis militib⁹ ⁊ .xl. galeis de portu regni nauigauit ī syciliā. vt bellū moueret cōtra fredericū: q̄ sibi vsurpauerat regnum ⁊ regem se fecerat sycilie. Et cū prꝰ obsideret trapolim. Fredericus predictus cū suis copijs in monte consistens. perpendens malum regimen ⁊ ordinem exercitus philippi. descendens de mōte ⁊ conflictus habens cum illis: superatus ē ⁊ debellat⁹ ⁊ capt⁹ ipse p̄ceps cum magna ꝑte sue gentis.

De discordia inter .§.xi.

papā bonifacij ⁊ columnēses. Et iubileo ꝑ papā celebrato in vrbe. Cuius tpe predicto. s. anno dñi. M.cclxxxviij. colūnenses in plurib⁹ cōmissent bonifacij papā. duchi magnitudine superbie siue nobilitatis ⁊ pontificatus: propter quod ipse papa eis indignat⁹ erat. cui⁹ indignatiōis principiū fuisse dicit⁹ qđ in electōne sui pōtificatus viri sunt obstitere: licet postea cōsenserint illi duo cardinales de colūna dño iacobo ⁊ dño petr⁹ nepos eius. Adauxit turbationē Ꝫ colūnenses. cr eo q̄ cū de curia moraret residentiam suā. quidā ex colūnensibus nobilis baro. noīe Sciarra et nepos predictorū cardinaliū multa ornamēta ⁊ thesaur⁹ ecclesie que trāsportabant' in via predat⁹ est. ꝓpter quas iniurias papa vt animosus excōicauit eos illos de colūna clericos ⁊ layeos vt fautores rāti sacrilegij: ⁊ priuauit eos clericos maiores ⁊ minores illi⁹ dom⁹ omnib⁹ beneficijs. ⁊ eos inhabilitauit nō solū ad ecclesiasticā: ꝫ etiā laicalia officia: destrui fecit domos ⁊ palatia eorum que in vrbe possidebant. Hinc magna detrimenta acceperunt colūnenses. nec se defendere poterant ꝓpter potentiam pape ⁊ familias velinor⁹ qui eos adiuuabant. Et tunc se ex toto subtraxerunt ab obedientia papę: ꝑ bellū inchoatum est cum eis cum essent multum potentes ⁊ non partiam sequelam habebant in vrbe. Et eo⁹ erat ciuitas inexpugnabilis penestrina ⁊ neptina. Colōna ⁊ plura castella. Ponifex ꝑo concessit plenariam indulgentiam omnibus fumentibus crucē contra ipsos colūnenses ad eos eradicandos. Et copias suas misit. s. cruce signatorū ad ponendum castra super nepum ciuitatē. Et cōtra florentina in obsequiū sui misit .vj. pugnatores balistarios ⁊ alios signatos cruce. Et tanto tempore eam obsessos tenuere. q̄ ipsam indeditionē acceperunt cum pactis ⁊ modis: ⁊ multi ibi mortui sunt fame ⁊ peste. Anno sequēti. videlicet. M.cclxxxviij. de mense septembri suadentibus ad hoc bonis viris colūnenses qui fuerant rebelles ecclesie. ⁊ aduersarij pape bonifacij concordiā inierunt se ei reconciliantes. Venientes clerici ⁊ layci dicte dom⁹ de columna ad reatinam ciuitatem vbi tunc erat curia. prostrati ad pedes pontificis veniam petitam receperunt: ipsis a vinculo excōmunicationis absolutis. Cum hoc tamen pacto ⁊ condītione. q̄ ciuitatem penestrinam quam occupauerant ecclesie restituerent. Quod ꝑ fecerūt. Licet autem papa promiserit eis hoc facto reponere eos in statu ⁊ dignitate pristina. non tamen seruauit: sed ipsam ciuitatem penestrinam inexpugnabilem vrbere fecit: que erat ī loco eminenti ⁊ aliam edificare constituit in planitie vocare faciens ciuitatem pape. Totum hoc dicitur egisse ꝑ quendam de consilio comitis de monte filtro qui tunc erat frater ordinis minorum. qui suasit vt latas faceret ꝓmissiones sed breues ⁊ diminutas obseruationes. Ea propter columnenses videntes se deceptos. non seruatis eis promissionibus. ⁊ sub illa promissionem duxerant ciuitatem penestrinam: se rebellauerunt ab ecclesia. inimici effecti pape bonifacij. Et ob hoc papa iterum excōmunicauit eos ⁊ fulminauit graues processus contra eos. Ipi vero timentes ne ex iussione pape caperentur: vrbem relinquentes dispersi sunt in diuersas regiones. Et aliq̄ ꝑ mare nauigarūt in syciliā: alq̄ in franciā et ālicubi. relicq̄ ad alias regiones caute discurrētes ne agnoscerent' ⁊ loca sepe mutātes. Et cardinales de colūna ꝑsan duo. dño iacobo ⁊ dño petro vīcte bonifacio ejulantes. Anno autem. M.ccc. celebratus est rome iubileus: quem solēnizauit Bonifacius. vij. statuens vt per totum illum annum

quicunq; ad vrbem accederet ꝙ per .xxx. dies visitaret limina apostolorū petri ꝙ pauli. ꝙ sm aliquos etiam ecclesiam sancti Johā lateranēsis ꝙ sancte marie maioris. sic manus esset per .xxx. dies cōtinuos: aliquigene ꝛo vndecunq; venientes per quindenā contriti ꝙ confessi plenariam indulgentiam obtinerent ꝙ remissionem peccatorum. Et ad consolationem peregrinorū ꝙ maiorem deuotionem in eis excitandam. omni sexta feria ꝙ die solēni ostendebatur publice omni populo veronica seu sudarium salvatoris in ecclesia sancti petri. Et omni autem nocte que sub celo est. fidelium ꝙ mares ꝙ femine ad eam indulgentiam profecti sunt. adeo vt cōmuniter dicatur. q̄ sine romanis solū ex peregrinis ducēta milia hoīm essent ꝙ totū illum annum in vrbe sine his qui erant in via. Et satis copiose prouisum est de victualibus ꝛo hominū ꝙ iumētis. vnde magnus thesaurus obuenit ecclesie ex oblationibus ꝙ aliis modis. Et romani ipsi locupletati sunt nimis ex fructibus suis venditis.

Eo tempore circa .§.xii.

M.ccc. domini annum. Cum ciuitas tuscie pistoriēsis esset in felici statu temporali ꝙ magnis diuitijs sm ꝓpositionem suā incrassata ꝙ impinguata dilatata est rātū per ambitionē q̄ scisiara eius secuta est. Erat enim in ea que dam familia ꝙ progenies que dicebatur cancellariorum. que adhuc permanet. non tamen tunc multū antiquata: que originē habuit a quodam ciue eiusdē municipij vocato ser cancelliere. mercatos quidē qui multas coarcenauit sibi diuitias ꝙ forte ex fenore cui olim dedimus fuit ciuitas pistoriensis. Hic equidem ex duabus vxoribus ꝑs successiue habuit multos filios suscepit: qui abundantes diuitijs ꝙ sapientia mundi diuites effecti sunt. Et hoc ꝑ filiorum ita multiplicati sunt. vt centenariū impleret numerum generatio illa. Diuites hi potentes ꝙ in armis exercitū ꝙ magni valoris: sicut quelibet familia tuscie. Sed ꝓsperitas iniquorū vastauit illos. Quia enim inter ꝓsperos semꝑ sunt iurgia ꝙ rixe. suggerēte diabolo qui ē rex super omnes filios superbie. orta est indignatio ꝙ contentio inter filios ꝓ time vxoris ser. cācellerij ꝙ filios suos ex altera. adeo q̄ rixantes adinuicem vnus vulneratus est: ꝙ sinon grauiter. ꝑ Nati autem ex vna matre se nuncuparunt cancellarios albos: oti ex altera vocati sunt cancellarij nigri. Cum autem qui vulneratus fuerat esset ex parte illa: que dicebatur cancellariorum alborum. altera pars. s. nigrorum. vt pacem cum aliis haberent ꝙ concordias: miserunt eum qui vulneraret at ad cancellarios albos. vt ex eo vindictam ꝙ satisfactionem acciperent veniam postulantes. Ꝑ albi vt superbi ꝙ scelesti sine misericordia hāc exercuerunt vindictam. vt manum abscinderent vulnerantis. Et qua re ita egressi erunt nigri de tanta crudelitate q̄ ita transiit modum ꝙ cansauit inimicitiam capitalem. Multaq; homicidia inde sequuta sunt in vtrisq; partib⁹ Denicq; tota ciuitas diuisa est pistoriensis. aliquib⁹ adherentibus cancellarijs albis: reliquis vero nigris fauentibus. Nec solum pistorium: sed pene totam ytaliam infecit diuisio illa vt patebit. Florentini timētes ne ex hac mutua partium impugnatione in pistorio. pars guelfa q̄ tunc regnabat detrimentū abiret: conati sunt vt mediatores componere pacem inter illos. Et de voluntate pistoriensium sumpserunt iurisditionem super eos ꝙ arbitrium iudicandi. Hi ergo ex florentinis quibus fuit datū iudicium audita partibus. decreuerunt ad sanandū morbum illum vtriq; partem e ciuitate emittere: ꝙ in florētia collocare ad tempus. Et pars illa cancellariorum nigro ꝛ habitationem assumpsit vltra arnū fluuium apud frescobaldos: albi ꝛo in carbo cisarium iuxta familiam circulorum cum quibus habebant affinitates. Sed sicut morbida facta pecus totum corrumpit ouile. ꝙ modicum fermentum totam massam corrumpit: ita sisania ista pistoriēsis facta in florentia in medio tempore implevit totam vrbē vt familia vix inueniretur nobilium in qua odium non esset semen illud pessimum. Et in vna ꝙ eadem progenie pars vna sectabatur albos: alia nigros. Et populus etiam in eandem diuisionem concidit. In eo igitur languore non solum medicina apposita infirmitatem illam pestiferam curare non valuit: sed medicantes florentinos vt morbi cōtagiosos omnes infecit. vnde multa ꝙ grauia mala processerunt.

De diuisionibus .§.xiii.

ritijs ꝙ seditionibus ortis florentie. Cum eo tempore ciuitas illa floreret potentia ꝙ diuitijs ꝙ nobilitate virorum. adeo vt ciuitas ipsa florentina .xxx. milia hominū in se cōtineret aptos ad arma: ꝙ districtus eius .lx. milia. Tanta ꝓsperitate abusi. bomiliani sunt in laboribꝰ suis ꝙ emulatione ꝙ simultate orta inter eos. Et diuisione alborum ꝙ nigrorum pistoriensium sumpserunt initiū. vij. inter familias ꝙ ciuiles discordie. Inter quas principaliores inter circulos ꝙ donatos. vt notabiliores tunc familias. Et circuli totū familie caput erat dōo vertus eiusdē stirpis: alterius dōs cursius de familia donatorū. Hi ergo circuli ꝙ donati traxerunt post se quasi totam ciuitatem. Et circuli quidem caput fuerunt alborum in florentia: quibus adhesserunt familie quasi tota adimarium exceptis caricatis: domus tota abbatū familia tūc magna ꝙ potens. ꝙ pars eius guelfa erat: pars gibellina. Similiter ꝙ tota progenies mozzorū tunc potentū. Omnes etiā de malespinis et de canalcātibus ꝙ de falconerijs: que familie tunc erāt et copiose ꝙ potētes. Sed ꝙ de aliis stirpis notabilib⁹ .l. de tosinghis: de bardis: de rossis: de frescobaldis: de nerlis ꝙ mancellis: de scalis ꝙ gerardinis: de bostichis: giandonatis ꝙ pulcis: vecchiettis ꝙ airighucijs. Altera ꝛo pars p̄dictarum familiarum sectata est nigros. Quorum caput erat dominus Cursius de donatis. quotum donatorum sequaces fuerūt ex toto familie de parzis cū donatis: de bisdomminis: manerijs: bagnēsibus: tornaquincijs spinis: buondelmōtibus: gualterottis: alleis ꝙ brunelleschis ꝙ oēs alij partis guelfarum. Multe etiā dom⁹ populares ꝙ artifices ꝙ gibellinorū albis fauebāt magis. ꝙ sequelā magnā habebant circuli albi magis q̄ nigri donati. Ideo regimen ꝙ gubernatio ciuitatis erat quasi in manibus eorum. His partialitatibus: que processerunt ex albis ꝙ nigris pistoriensium infecta est. non solus florentia: sed tota tuscia ꝙ fere ytalia. ꝙ seinuicem mordentes seinuicem ꝓsumpserunt. sm verba saluatoris dicentis. Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur: ꝙ domus supra domū cadet. Interea in ciuitate eugubina ꝓ que ibi erat gibellinorū. cū adintorio aretinorum gibellinorum marchie et dito intus tractatum per proditionem: expulerūt guelfos de ciuitate de mense maij multis occisis. Qꝫ sequēti mēse guelfi ipsi electi cū eo ꝓs perusinorū vice versa ingressi. virliter ciuitatem gibellinos propulerunt eius dānis et interitu plurimorum. Eo tempestate in pistorio qui de parte alba erant fauore florentinorum: qui florentiā tunc gubernabant principaliter: expulerunt de ciuitate pistorij eos qui de parte nigra erant. destructes domos ꝙ possessiones eorum. In ciuitate ꝛo lucensi ex dictis mutationibus partis albe ꝙ nigre familia que dicebatur de terminellis cum suis sequacibus adherentes partialbe ꝙ habentes adintorium a gibellinis ꝙ pisanis. estimātes se posse nigros expellere de luca: sicut fecerāt albi nigros de pistorio. occiderunt dominum obbizum de obizis: propter quod popul⁹ ad arma cucurrit ꝙ pa nigra cū guelfis potētiori se videns albis. fū sedicione ꝙ bello ciuili expulit de luca interminellos. possessiones eorum destruēdo ꝙ igne cōburendo domos eorum. Circa id tempus iannelles pacem fecerunt cum grimaldis ꝙ eorū equitib⁹ guelfis ꝙ rege karolo: qui erules ipsos iuuabat: occupantes castellum

quod dicitur monarchā. et ex his mouebant bella eis. Re
uocant ergo sunt exules in ciuitatem et pactis pacis: y red
ditum est iamen ſibus castrum id. Inter veronēſes eri
am y ipſum vetento tunc fuit durum bellū: in quo prelio
veroncales fuerunt profligati y deuicti. Et paulo post
obijt dominus albertus de scala magnus tyrannus i lom
bardia. Cui ſucceſſit in dominio ſen tyranide verone ci
uitatis. dominus cane. Sed anteq̄ moreretur fecit mil
tes filios ſuos licet paruulos. In processu poſtea tempo
ris inter ſe nrantes. vt mos y rana: minus dominꝰ vene
tum eos accepit dominans ipſis.

Post aliqua inci .§.xiiii.

dentia relata poſſe quendo. diuiſione orta inter circulos
y donatos ex partialitatibus alborum y nigrorum. vt ſcri
bit Leonardus in bello. florē. Circulorum quidem fami
lia erat ad pacem aptior tranquilli homines. maxime p
uiti diuitijs: ciuili moderatione y innocentia. Donat̄ au
tem veteſtior nobilitas. mediocris opulentia: belli aptior
natura q̄ pacis artibus. His contentionibus cum tota
ciuitas diuiſa eſſet. cladeſq̄ inde proxentura haud du
bie timeretur: veriti duces guelfi enim partium. ne ob hāc
diuiſionez inter ſuos homines coortam gibellinorum fa
ctio in ciuitate reſurgeret: ad bonifacium pontificē confu
gerunt. monſtratoq̄ periculo flagitarunt vt huic naſcē
ti malo auctoritate occurreret. Pontifex intellecta re. ve
rum circulū principem eius familie ad ſe vocarum. multi
verbis cohortatus eſt. vt depoſita contentione: in gratiā
rediret cum curſio donato principe familie donatorum.
Neq̄ enim dubitare ſe reconciliata inter eos gratia exre
eos quoq̄ foꝛe ſecutoꝛes. Ad hec multa licet pollicit⁹ fle
ctere homine nequiuit: aſſereꝛe ſe aduerſus semine proꝑ
ſus inimicitias exercere. Ita per verum ſtetit quo minus
res interiente pōtificis componeretur: quod ad magnū
ſibi ereturum plerioq̄ imputarunt. Mente certe pontificis
non mediocriter offendit. preſertim cum aduerſarius ei⁹
Curſius. paulo ante hoc ipſum a pontifice rogatus ſe to
tum in poteſtate ſua reſpondiſſet futurum. Simultati
bus igitur indies creſcentibus forte fortuna proximis ka
lendis maij iuuenes vtriuſq̄ familie per vrbem de more
equitabant. comitatum habentes equalium y amicoꝝ eō
tum circiter tricenos. Cum in area que ē ad trinitatis edē
mulierum choream feſtum diem celebrantium inſpecturi
veriq̄ conſtiterunt. tonoſe conſpicientes primo: mox q̄
minus erant equis alteri alteros vrgentes. rixa tandē ex
oritur y gladijs apertę geritur res. quedam vtrinq̄ inſe
runtur vulnera. vnj etiam circulorū recuenno illi nomē
fuit in ea rixa naſus abſcinditur. Fit ſubito concurſus ho
minum alterutris fauentiū. non ſine tumultu y trepidati
one ciuitatis. egreq̄ tandē pugna dirimitur. Natis hinc
iam grauioribus odijs. armata pars vtraq̄ longis agmi
nibus per vrbem incedebat. y tota ciuitas erecta ac ſolli
ta grauiſſimo in metu verſabatur. His de cauſis ponti
fex non vltra cunctandū ratus. legatum ſuū floꝛentiā mi
ſit Matheū hoſtiēſem. Is cū vrbē intraſſet. liberū ſibi ar
bitriuꝫ tradi poſtulauit. q̄ rempub. ſtabilire: ſimultateſq̄
tollere comodius poſſet. Circuli y facto eoꝝ perilla tem
pora multū in rep. prenalebat. Itaq̄ veriti ne voluntate le
gati ad aduerſarios inclinaret. operā eius in cōſtituenda
rep. aſpernati ſunt. Itaq̄ decedēs vrbe legatus interdi
cto illis ſubijcit. Decete deinde grauiores cont̄ enos.
ſed haud multo poſt ex⁹ para vtraq̄ armata funeri
mulier̄ nobilis adeſſet. ecōtraria regiōe ſe mirabūdi aſpi
cientes: gladios ſtringere ac innaſere alterutros volue
rūt. Ob eā rē animaduerſam trepidatio exorta ē multitu
dini: q̄ ad funus pcenerat: y fuga paſſim p vrbē fcā. Ipſi
tū illo in loco nō depugnarūt: ſ interuēto ſe pati diuerſis
viis domos ſuas redire. Circuli ea die cōcurſu factiōis
ſue adiuti donatos inuaſē ſtatuerūt. Et aderāt ceteraꝝ
familiarū homines atq̄ nup vna cū illis ad trinitatis edē ant
vulnerati fuerāt. aut grauiter offenſi. Ibi nō clam neq̄ p
inſidias: ſed ipſi inſtā ad pugnā profecturi equis caſtra cir
cumſidētes: pedetū multitudie circūfuſa donatoꝝ edes
adierūt. Illi ho audita vi que cōtra ſe parabat. apud cur
ſi edes cōpenerūt: y accinerāt amicoꝝ manū. Factoq̄ ar
matoꝝ globo veniēs aduerſarios nō imāi expectabāt
cōſili precipua curſij virtute: cui⁹ tanta erat conſtantia et
magnitudo animi vt eo p̄ſente aduerſariorū animos oēs
facile ſe arcere poſſe arbitrabantur. Qō y plane accidit.
Nā vbi eo peruenerūt aduerſarij ac magno clamore fa
ces y arma inferre ceperūt. ruenti nō minori impetu in eos
curſius. acie peraementiū perfregit: multisq̄ vulneribus
reiectos terga vertere ad extrema coegit. Ibi ergo et
huius creberq̄ emergentibus ciuitas tota erecta: ſuſpitio
nibus rumoribuſq̄ obnoxia erat. Crimina ho y delicta in
terdū vindicabat: interdū etiā multa dissimulanda delinquentiuꝫ
ſubſiſtebat. Circuli tamē eaq̄ po qui albi vocabant: lon
ge plus poterāt in rep. Priores ci y magiſtrat⁹ plurimū
ex illoꝝ numero legebant: nidq̄ aduerſarij grauiter feren
tes ac ſepius inter ſe queſti. demū conſultādi gratia ſe
trinitatis conuenerūt. Interfuerūt ei cōſilio quidā e du
cibꝰ partiū optimatū. Ibi multi dictꝫ agitatiſq̄ ſima cō
ſilij tandē fuit pōtificē adire: poſtulareq̄ vt principē ali
quē regij generis floꝛentiā mittere curaret ad ſtatū ciuitatꝫ
cōponendū. Id cōſilij q̄ primatum erat habitū de repu.
cōſeſſum ē reſciti. Diuerſe factiōis hoīes carpendo atq̄
indignādo ad magiſtratū ipſi cōſpiratione aduerſus rem
pub. libertatēq̄ populi initā detulere. Ipſi ho p ſpeciē
imminētis periculi ex agro cliētelisq̄ armatoꝝ ingentē nu
merū cōtraxerūt. Econtra ho alia factio ſeſe munierat y
collecta armatoꝝ manu. ād̄ e pagis agroq̄ reuocarat ma
giſtrat⁹ priores adiēs minabilia reclamabant. Cū igit
illi cōſpiratione initā p̄remp. Ipſi aūt vim y arma publi
ce p̄ leges ſumpta clamitarēt. y vtraq̄ armata magiſtrati
b⁹ minarēt: cōſulio erat y dedec⁹ in rep. neq̄ leges neq̄
pudor aliq̄d valebāt. Erat p id tēpus in numero pa
trū patrū poeraq̄ offenſus cōſilio illo q̄ de euocādo prin
cipe aliq̄ in vrbē habuerāt. Cū id plane ad euerſionem li
bertatis eſſet̄ ptinere. in diuerſam partē inclinare fere
bat. Qd aūt ingenio y eloquētia inter collegas eminebat:
voluntatē eius vniuerſi utriuſq̄ oēs maxime ſpectabant. Is
igit̄ hāc deformitatē labēq̄ reip. abhominat⁹: cōmotus
enā animis: q̄ cōtra priores iactabant. collegia ſuadet. vt
alios cupeſſant: populiq̄ p libertate ac tutela reip. in ar
ma eciēt. Eo fcō cū principes vtriuſq̄ factiōis ponē ar
ma cōpoſuiſſent: tumultꝰ auctores deyciēdos vrbe amonē
doſq̄ cenſuerūt: q̄ſi totū preſentia. trāquillitas reip. tur
baret. Ergo curſi⁹ donat⁹: quē principem cōſilij fuiſſe. y
poſtea ſtipatū armatoꝝ caterua p vrbē inceſſiſſe priori
buſq̄ cōminatū fuiſſe cōſtabat: publicatis bonis in exiliū
agit. Ceteri ho eius factiōis pecuniis multati ad temp⁹
relegant̄. Fuerūt aūt hi Simbaldi donati curſij frater.
Rube⁹ tota. Bachinoti⁹ parzins: geri⁹ ſpina. Hi cēs
ciues p eā tempeſtatē inſignes: ac numero eoꝝ q̄ nigri di
cebant̄ in agrū peruſinū relegati ſūt. y p̄ſſi illoc inſſi vo
nec a populo vocarent̄. Ex altera ho factione multati
pecuniis relegati fuerūt. gētiles y tornigani⁹ circuli ecqui
tes. y cognati q̄dā eius familie. Baſchen⁹ tota: Baldi
naco⁹ admar y q̄dā alq. Piſerezanā eodē mō re nullet
renocationē p̄ſi expectare. Ceterū hec pe cito reuocata
ē. ſub p̄textu grauioris zeli. Ex quibꝰ guido caualcantes
vn⁹ ex eis motbo grauꝰ interijt. haud multo poſtq̄ re
uerſus ē vir pbus: y ſpectus bonarū artū ſtudioſ p ea tē
pora erudit⁹. Curſi⁹ aūt poſtq̄ vrbe auſugit. nullus
intermiſit tempus quin ad pontificem ſe conferret. vt ea
que conſultata fuerant ſedulo adimpleret. Vbi vero ad
pontificē puenit bonifaciū. inſtādo atq̄ rogādo illi⁹ men
tē incēdē non ceſſabat. Erat facundus vir. Leta atq̄

hilari frõte: ꝛ in tractandis agẽdisq; reb⁹ admodũ sagax. His artibus tandem effecit. vt pontifex ad rem florentinã emẽdandã mentẽ animũq; cõverteret. Cũ itaq; Syciliã: que cõtra romane sedis volũtatẽ ab aragonẽsibꝰ occupabat' recipe põtifex statuisset. ꝛ in etruria quoq; multa fotent emẽdanda: Karolũ valesianũ regis francie fratrẽ euocare in ytaliã pexecit. multa ꝓmittens atq; ostentans: quo ille venire nõ cunctaret'. Hec eo anno fortis tumq; gesta sunt. Proximo debinc anno .M.cccj. vicꝫ pistoienses adiuti ab ea parte que florentie ꝓualebat: nigros expulerant vrbe domosq; eorũ diruerunt. Auctor nouarũ rerũ pistoiensibus fuit andreas gerardin⁹ eques florentinus alborũ partũ. Eamq; pistoiq factionẽ auide cõplexus arma contra pere iussit. Nor vocatis aduersarijs cũ illi meta armoũ detertin nõ parerent. domos succendit ꝛ diruit: bona diripuit atq; hostes indicauit.

Anno vero domini .§.cc.

eodẽ a. M.ccc.j. circa kalẽdas septẽbris fulgor quẽ cometen vocant in celo apparuit. Nec multo post aduẽtus karoli valesiani in ytaliã secutus ẽ. Qui cũ ad bonifaciũ põtificem tũc ananie cũ curia residentẽ magno ꝓcerũ comitatu venisset. receptus ab eo splẽdidẽ ac titulis honestatus. magnã spem attulerat rerũ ꝓclare gerendarum. Ad hyciliã igit' insequendã apparatus fieri placuit: quo ꝓmouere in eã trajceret'. Interea ꝑo duꝫ hyems obstat ad pacandã florentiã a põtifice missus ẽ. Is ergo cũ romam peteret ac inde florentiã ventur⁹ nunciaret': varie consultationes ab his qui reipub. gubernacula tenebant habite sunt. Varie insup cure: vt magis ac magis aptopinquabat suscepte. Erat omnino hui⁹ aduẽtus tote factioni eorum q̃ albi dicebant' molestissimus. Nã potius aduersarijs eorũ auctoritate respub. nitebat'. ꝛ nihil innouari cõuocebat. Sed ꝑ impellebat põtifex simul ac regie domus auctoritas: quibꝰ obuiare ac resistere. ꝑsertim eos q̃ guelfos se haben veller inter nephanas putabat'. Et accedebat ꝓ humana karoli pollicitatio. nõ nisi cõmoduꝫ et pacẽ eorũ ipsorũ hoc aduẽtu suo quetere affirmãtis. quibus tandẽ adducti rationibꝰ qui rempub. tenebãt: recipiendũ in vrbẽ censuerũt. Ingredienti veniq; honores magnificos solẽnesq; impenderãt. magistratibꝰ obuiã euntibus ꝛ inuẽtina indicta equoꝝ bassinũq; exhibente. Ingressus ẽ autẽ florentiã die ipso kalendarũꝫ nouẽbrium. Nec multo post concionẽ petens astantibꝰ magistratibꝰ ꝛ populi multitudine: se pacis causa venisse cõfirmauit. ad quo placere posset liberã ad hoc potestatẽ sibi q̃ populuꝫ cõcedi oportere. Postq; id quoq; ꝓmissum ẽ. Iureiurando edixit se recte pacaturꝫ ciuesq; sine iniuria potestatꝫ illã habiturũ. Sed illo mox e concione abeunte publica potestate suscepta: milites eius armati, ꝓdierunt cũ ipo verbis ingressu. aliisq; superioribus diebus inermes circa se habere cõsueuisset. Ea res ꝑsertim repẽtina ꝛ insueta. Spe cie tyranni magis prebuit q̃s principis. Itaq; suspitionibus coortis itur cõfestim ad arma. Maxima pars populi ad nobilitatẽ ꝛ plebẽ. magna erat dissensio ꝛ mirifica q̃dam voluntatũ ꝛ opinionũ confusio. aliis mutationẽ reipub. optantibus: aliis formidantibus. Nis curia antrij: neq; vocem neq; ꝓpositũ certum vllum habebant. Cũ in hoc tumultu ciuitas esset. cursius donatus cum aliquanis ad vrbem accessit. Ingressus mox meniacum veterum murorũ portas clausas obseratasq; offendisset. circundata vrbe ad fesulanã portulã venit edibus suis vicinam. Cãpotis perfringeret. amici eius recognita concurrerunt portaq; intus refracta gratulabundi susceperunt. Ille post q̃ ingressus est cumulata sociorum manu ad priorum edes processus. Diuerse factionis hi erant confestiꝫ publico detrahebat. eratoq; potestate in priuatoꝫ redigit sociam. karolus ꝓ dũ hec agerentur: milites suos apud se continuit: neq; ob ea que nunciabantur vllq; cõmotus est. Non cum portas effring: non cum priores pelli: non postea cum totam vrbem incendijs rapinisq; miseri sentiret. Nam post priores electos. eadem illa manus que cursium secuta fuerat. per se iam ipsa suo motu per vrbeꝫ diffusa: edes vincendia planibus locis perpetrauit: que patendo karolus totam reꝫ compositionẽ creditus est: nõ sine graui querela eorum quibus paulo ante pacem quietemq; intulerat. Eadem quoq; clades per agrum vagata latius: omni genere malitiq; temperauit. Crematę locupletium hominum ville. homicidia pluribus locis facta. rapine ꝛ vulneribus omnia fedata. Post aliquot dies posita sunt arma ꝛ noui priores simile creati: qui reliquum tempus adimplerent. Per hoc idem temp⁹ legatus: de quo supra dictum florentium redijt. Eo auctore ꝛ adiutore pax facta ẽ inter circulos ꝛ domos vtriusq; familias vtriusq; factionis. Conanti deinde legato gubernationem reipublice. cõmunem vtriq; facere. cursius ꝛ hi qui cum illo sentiebant ꝛ ob recentem reditũ ꝑ poterant: parere legato in ea re noluerunt. Itaq; vti pꝫ albotum: sic postea nigrotum facto offensus vrbeꝫ interdixit atq; abiit. qua legati asperitate etiam paria inter familias composita visa sunt irritari. Itaq; nec priuata quidem pax inter publica duranit odia. Nam haud multo post Simon adolescens cursij filius. Nicolaum circulum equitem rus iter facientem secutus: non longe a porta cassentinati via insalit. Erant vtriq; comites aliqui: ꝛ pugnatum est egregie ab vtriq;. Tandem pugne hic exitus fuit. vt Nicolaus interficeretur. Simon ꝛo accepto letali vulnere proxima nocte expiraret. Ob hec facta cum rursus odia grauissima suscitata essent. ꝛ ꝑ eius quotidie laberentur resistante adhuc in vrbe karolo: summã eadem calamitas in apertum prorupit. Quidam enim princeps diuerse factionis contra statum reipublice conuras se dicebatur. ꝛ Petrum quendam seruantis vsum et ꝓceribus karoli ad res nouandas magnis pollicitationibꝰ pellexisse. Horum sigilla ꝓferebantur: pacta conuenta legebantur (Rem tamen pleriq; compositam fictamq; putauerunt) Aliq; inuitatos deceptosq; a gallo exsilio bant fuisse. Ob eam coniurationem seu fictam seu veram tres nobilissimi ꝛ potentissimi ciues in periculum vocabãtur. Baldinaccius adimar. Nicolaus Gerardinus: Boscerius tosa. Langebat quoq; ea suspicio. verum circulum ac ceteros eius familie homines: equorum opera. ꝛ cõsilio id factum promissumq; fuisse inimici iactabant. Hi omnes ad magistratum vocati. cũ aduersariorũ metu parere non ausi profugissent ex vrbe absentes damnati sũt. Nec post hoc modus aliquis fuit in damnandis pelendisq; ciuibus diuerse factionis: bonisq; eorum vastãdis. Per hec ipsa tempora dantes porta in exilium actus est ob eam quam suo priuatu contraxerat inimicitiam: cuius supra mentionem fecimus. Erat autẽ per id tempus ad pontificem orator concordie gratia missus. Sed mox noua eroganis rebus: pulsisq; ex vrbe ciuibus eiusdem factionis: cum ipse reus postularet' absens damnatus ẽ. Demumq; eius direpta preda vastata. qui albos senserant partes per hunc modum pulsi exulauint. karolus quietq; mensibus florentie cõmoratus eadem abscessit in sicilã transiturus. Proxima debinc estate florentini ꝛ lucenses coniunctis in vnum copijs pistorium obsederunt: qõ nuper pulsis ve docuimus aduersarijs. albi dominabat' vrbem tenebant: ac eo locensium florentinorũq; exules magno se numero contulerant. Dum circa pistorium essent florentinorum copie. manus quedam exulum superiore anno bellum tumultuosius cõmouit. quo non vicina modo: veruetia remotiora infestabant' loca. Obeũ tumultũ due pees earũ copiarum: que pistorium mille fuerãt. confestim in superiorem arnũ traducte. nõ pepulerãt nõ hostem eo loco: Verrucium castellũꝫ qõ occupatũ fuerat

ubertatibꝰ recuperarunt. non sine ingenti detrimento eoꝝ qui sic illos incluserant. Inde pera vbaldinos exercitus dum eius. q̄ hi receptis etulib⁹ quibusdam ex castellis bellum haud segniter inferre ceperant. Pisanoꝝq; in locis respiciebat gelta est: ac fugatis vndecunq; hostibꝰ. oia circa apennini loca ꝛ mugellanum agrum: quē hostis tenebat vastauerunt. Inde mox circa granem flaminiam traducte copie. Flaminiam ꝛ acutum castellū: que ꝛ ipsa defecerāt i potestatem redacta euerterunt. Eoque victrices eo anno oībus ex locis bene ac feliciter gestis redo florentiaꝝ rediere.

Circa finem huius anni ob eadem sedinões florentini quidam ciues ex ꝑcipuis familijs intra vrbem capti. quasi contra rempub. coniurassent: supplicio afficiunt. quo metu ꝛ alij complures in suspitionem vocati sponte sua abierant abiectoq; damnati sunt. Cum esset hic status rerum vrbanarum: ac oia suspitionibꝰ intra menia redundarent. exules ꝑ eam occasionem coactis vndiq; suis amicoꝝ viribꝰ ꝛ a bononiēsibꝰ (que ciuitas ꝛ ipsa iam hauserat studia factionum) adiuta: magnas copias equitum peditumq; cōfecerunt. Cum his copijs in agrum mugellanum descendentes regionem occuparunt. sperantes se alia ex alijs ꝑpetendo loca vrbem tandem inauctis aduersarijs intraturos. Et vulgo iactabant eos qui in vrbe erant: ob nouitatem rei timoris nuncij ausuros obuiam exire. Hec seu credulitas seu iactantia multū admodum illis obfuit. Nā simul atq; florentiam ipsorum aduentus nunciatus ē. ciuitas consilium in armis fuit: ꝛ lucensium ceterorūq; sociorum auxilia euocarunt. que cum ꝑpere aduenissent presidio satis valido ne quis motus suscitaretur domi relicto: reliquas omnes copias ad hostem duxere. Exules per id tempus ad politianum castra habebant: qui aduentu florentinoꝝ ꝛ lucensium ceterorumq; sociorum cognito. cuꝝ preter opinionem vrbem is qua metu nouarum rerum diffinere putabant reliquisse ausos: in se valentius mere arderent. Tanta repente in castris trepidatio ē coborta. vt magna pe auxiliorum e vestigio dilaberetur. ac exules ipi desperatis rebꝰ acciperent fugam: impedimentis omnibꝰ ornatuq; nullo relicto. abiectis armis. In hac fuga quidaꝝ ceciderunt. capti florentiam ducuntur. In his fuit donatus alberti filius. vir quondam magne in repub. auctoritatis. riarius raffolus eius frater: qui primus vexillifer in acie fuit. ꝛ alij ꝑcipuarum familiarum ex quibus plerisq; ciuitas supplicium sumpsit. Proximo ex hinc anno florentini ꝛ lucenses comūctio inter se copijs rursus pactoꝝ obsederunt. Cum menia diutius tutaretur hostis. nec fortunam ꝓcij tentare vellet. nihil aliud ꝑfectum est. q̄ vt agri hostilit vastarētur. Charistia eo anno ingēs anone fuit. ꝛ sullētata multitudo est importato externoꝝ frumento. curaꝝ adhibente ciuitate: vt e sycilia atq; calabria supra .xx. vij. milia modioꝝ florentiam aduherent: pecunijs ad hocīō largiter attributis. Cum ꝛ bello et fame ciuitas ꝑmereretur intestina insup ortur seditio haud minus fame pestis q̄ bello supiora incōmoda. Cursius. n. donatus post reditum in vrbem ac pulsos vtuerse factiōis homines. Non satis gratie sibi etiā timebat a ciuibus sue factionis referri: multoq; inferiori virtute honorib⁹ accumularisse autem ꝓterijs ac nomen suum velut antiquari ꝑ graviter ferebat. Hac igitur indignatione ꝑmotus. quo res nostras sustinaret auctos erat. vt pecuniarum publicarum quas magni quidam in repub. iuri non absq; admiratiōe tractauerāt: ratio poscerētur. Hocīm ꝛ diuersę factionis homines quot aut occulti aut sustentati in vrbe remanserant. ꝛ alij quicunq; presentem ciuitatis statū vel inuidia potentiorum vel iniuria oderant: malignolenia potius q̄ bono aliquo publico flagitabant. Itaq; nullo opinantibꝰ repente conuentio facta est inter eos homines ꝛ cursium donatum ad rationem deposcēda. Eaꝝ postulatio a ꝑte erat contra illos qui ꝑ id tempus rempub. gubernabant. Et additerat se postulatōi lotharingo ꝓcisul vir magne ꝑfecto auctoritatis ceterum non satis sincerū tempus. animi. Postulatio quidem honestam speciem ꝓtendebat: sed vetustio conuictioꝝ gubernatorum reipu. ꝛ nouarum rerum semina querebantur. Ea res intellecta. Necq; enim erat obscura ad resistendum postulationi ciues animauit. Contentio tandem ad arma perpit. Eamē populares eius factionis que post aduentum karoli valesiani rempu. gubernabant. Inde cursius donatus alienatus factus. cum ante princeps eius factiōis esset. Hunc q̄ ꝓsentem reipu. statum. vel occulte vel palam graviter ferebant: fectabantur. crebra ab his ꝓcella intra vrbem commissa. Priores enim ac populares eius factionis arcem tenebant. armatoꝝ multitudine aditus tutabātur. In hos crebri impetus ab aduersarijs sunt facti: cedesq; ꝛ vulnera planibus locis commissa. Conflauerant nāq; in vrbem rusticorum turbe. reorumq; ꝛ damnatorū ac preterea latronum ꝛ sicariorum multitudo ingens. homicidijsq; ac rapinis omnia fedabantur. Multos dies cum illa pestis vigullet. nec modus nec finis vllus turbationibus cernebatur: ꝛ vtraq; pars obstinate perstaret in armis. tandē vnicum per id tempus remedium superesse multitudo incensum ciuium. Pisano verum suo opere ingenio commoti pro sociorum salute: an rogati postulatiōe aduenerāt: nō satis exploratum est mihi. Verū magno illos numero florentiam venisse constat: magnasq; peditū equitumq; copias adduxisse. vt cuius parti adhererent: ad illam haud dubie victoriam inclinarent. Intra menia recepti partim rogando. partim minitando cum ꝓcium diremissent: per preconem suo nomine ediderunt. vt damnati ac famosi si vrbem purgarent. Nemo rapinā: nemo cedem alicuius maleficii patraret. Inde ad pacandos ciuiū animos conuersi. nouos magistratus per populos creari pmisserūt: ac reipu. constituerunt statum. Cum autem ciuitas florentie tot esset discordijs ꝛ ritis lacessita. Anno dñi. M. ccciij. ō mense Julij Aretini cum vbertinis ꝛ pazzis vallo arnij cum magnis copijs equitum et peditum profecti sunt ad obsidendum castellū latenninū: qō a dñis illi possederant florentini ab aretinis ablatum ab eis. Et non erat sufficienter munitum ꝛ prouisum: vnde in deditionem acceperunt cum arce. siue per ꝓditiōem factam sine aliqꝝ: sine sponte non valentes repugnare. Eodem anno cū captus foret quidam notabilis vir Talanus nomine dñi bocchaccij de adimarij filius. ob maleficium perpetratum ꝛ condemnari deberet detentus in palatio coitatis. consortes sui reuerente potestate cum sua familia ō domo ꝓpiorum aggressi sunt eum cum armis ꝛ ritantes simul vulneraverunt potestatem et plures de familia eius. Post que familia adimarium intrauit in palatium ꝛ extraxerūt decum talanum condemnandum ꝛ liberuꝝ dimiserunt. nec fuit qui obviaret tante iniustitie: ita erat ciuitas facta spelunca latronum. Ut potestas indignatus tāto scelere impunito dimisso officio: redijt in tuscos suam cum rubore. Sed maior fuit erubescentia ꝛ confusio florentini populi tunc sine lege. Ne autem sine rectoris nomine remanerēt. placuit eis loco ꝛ vice potestatis instituī duodecim ciues duos pro quolibꝰ sex: quorum vnus esset popularis alter maioris conditionis: qui gerebant officiū potestatis quousq; de alio potestate peregrino foret prouisum. Et dicti sunt duodecim potestates. Eodē anno ꝑ dictos duodecim ꝛ alios regentes rempu. decretum fuit. vt fieret profectio bellis contra albos ꝛ gibellinos: qui ꝓdicti fuerant plura castella ꝛ fortalicia florentinoꝝ. Et inter alia rebellare fecerunt castellum: quod dicebatur et dicitur. Stinche in valle grevis fluuij ad petitionem familie canalcantium. Et cum copijs suis pergentes et impugnantes opidum illud: demum in tenditionem acceperūt. Habitatoribus eius vt capitinis se eis reddentibus: quis euadere non poterant. Quod opidum cum obtinuissent diruptum fuit. licet postea reedificatum. Capitani aūt ducti

florentiam in carcerem de nouo factum ſqͦ etiam hodie ſinche dicitur ſtetruſi ſunt. Illud nomẽ carcer ille aſſum pſit ꝙa primi captiui ibi detenti fuerunt ducti de oppido ſinchariam. Inde pfecti in vallem peſe obſederunt ea ſtellum montiſcalium: quod ſe rebellauerat ꝑcurſibꝰ cauſcantibꝰ. Tradiderunt aũt ibi exiſtentes caſtrum cũ ſubſtantijs ſaluis tamen perſonis eorum. Egredientibꝰ autẽ illis. vnus filius vomini bancbi de cauſcantibus occiſus fuit ab vno ex filiſfamilie toſe. Quod fuit valde deteſtatum vt ꝓditionis ſpẽ: quia fides etiam hoſti cum ꝓmittitur. ſeruanda eſt ſm aug. Qui tamen interfector impunitus euaſit: ꝙ plebs illa ſine diſciplina erat et iõ abuſiua.

Anno domini .§.xvi.

M. cccj. mẽſe aprilis. dñs karolus valeſianus poſtq̃ ex florentia ſub tractatu pacis expelli fecerat ꝓtem albã. intõ receſſit pficiſcens ad curiam pape ꝙ ex ea neapolim. Ibiq; inuenit claſſem notabilem paratam a karolo ſecũdo. rege apulie. Contum inter galeas ꝙ alia diuerſi generis nauigia vt in ſyciliam nauigaret ad eam recuperandam. Ingreſſus igitur mare ſecum duxit in ſocietatem. Robertus ducem calabrie ꝙ filium regis apulie cum mille quingentis militibꝰ ꝙ multis peditibꝰ. Nauigantesq; igit ſyciliam deſcenderunt illuc applicantes in terram. Conſiderãs aũt fredericus frater regis aragonum: qui ſibi vſurpauerat ſyciliam ꝙ eam poſſidebat defacto. ſe bellum ſubeundo cũ dicto karolo potentie eius non valere reſiſtere neqͥ in mari neqͥ in terra. caute ſe habuit fugiẽdo aũ ipius karoli copias de loco in locum: ꝙ aliquando poſt eum ꝙ conatũ exercens ad impediendã victualiũ delationẽ ad exercitũ karoli. nunqͦ autem cum eo in bello ꝓgrediens. Ceperũt aũ ſic diſcurrentes aliquas ciuitatulas vel oppida modice cõditionis. Demum fatigati ꝙ feſſi cum ex infirmitatibꝰ plurimoꝝ ꝙ equoꝝ eorum: tum et defectu inchoato victu aliam ſui exercitus. coactus fuit karolus cum ſuis recedere inde ſine honore. Ut tamen minus erubeſcentie ex receſſu ſine ꝓfectu aliquo ſuſtineret. ordinauit cum ꝓdicto fredericio ſimulatam pacẽ ſine ſcitu karoli regis apulie cuꝫ certis pactis. vicꝫ q̃ fredericus acciret in vxorem filiaꝫ regis karoli vocatam aleonoram: ꝙ cum rex karolus ꝙ eccleſia innaret Fredericum in acquiſitione alicuius alterius regni: tunc ꝙ eo caſu traderet ſyciliam inſulam in manibꝰ karoli. Vbi autẽ aliud regnum minime obtinere valeret: tunc acciperet ſeu teneret fredericus ſyciliam nomine dotis vxoris ſue. Et poſt mortem ſuam ꝙ filiorum. fredericus teneretur eam ſyciliam dimittere karoli regi ꝙ heredibus eius. dando ei centum milia vncias auri. Quibus conuentionibꝰ initis inter ꝓces ꝙ iuramẽto firmatis rener fuſcit karolus valeſianus cum claſſe ſua neapolim ꝙ filia karoli ſine conſenſione deſponſata fuit fredenco. ſed alia promiſſa impleta minime extiterunt. vnde tractum eſt ꝓuerbium. Karolus valeſianus intranit tuſciam. vt eas pacificaret: ꝙ non pacatam ſed belligerantem dimiſit. Trãſiuit ſyciliã vt bello vaſtaret: ꝙ pacẽ deſpectuoſam inde retulit. Demũ in nouembrio ſeqͤnti reuerſus eſt in gallã diminutis ꝙ pene conſumptis copijs ſuis: vnde ꝙ honore vacuus. Eodem anno poſt receſſum karoli ꝑ ſyciliã eaqͤ in pace dimiſſa. multitudo magna armigerorum catbala norum: ianuenſium ꝙ aliorum ytalicorum: que conducta fuerat in pretio praefato ſycilie. de vtraqͦ ꝓte conuenientes inſimul cuꝫ xx. galeis ꝙ aliꝭ lignis ꝑ ſyciliã nauigantes ꝙ capitaneum ſuum conſtituentes. quendam fratrem rogerium ordinis templariorum virum vtiqͦ diſſolutum ꝙ crudelem: tranſierunt in romaniam ad capiendum ſibi ciuitates. ꝙ caſtra metati ſunt in regno ſaloni. et illud deſtruxerũt. et greciã vaſtauerunt vſq; ad conſtantinopolitanam vrbem. et cum creſceret quotidie potentia gens illa collecta de diuerſis nationibꝰ latinis fugitiua diſſolutis et paterinis. et de diuerſis erpallis ſectis nulla lege ytentibꝰ niſi ꝓ libito voluntatis pirrate effecti. et ad ꝓdandum omnes q̃ mare diſcurrentes: et que rapiebant in cõmuni diuidẽtes. Et cum contingeret aliquam ciuitatem vel caſtrum capere eamq; ea ſibi retinebant ad habitandum. Sed ipſis expoliatis ꝙ eas ponebant. Et duranit iſta ſocietas diſſolutorum et ſceleriſſimorum annis. iij. aliquando duobꝰ et gubernatores eorum occidendo et alios inſtituendo. Deinde tranſierunt ad terram diſpoſiti. ſ. ad regnum macedonicum. et illud diſcurrendo per ipſum deſtruxerunt. Et eo loco deuenerunt ad ducatum athenarum et ſerebellarunt a comite ibenne qui erat dux athenarum et earum capitaneus et dominus. Et inter eos exortis litigijs et rixis. ſ. inter ducem et multitudinem illam. potentiores illi contra ducem athenarum: et ceperunt capitis obtruncatione ſibi vitam abſtulerunt. Et ciuitates eius arripientes et de amoenea etiam inter ſe partiti ſunt: quo regio antiquitus fuerat francigenarum. Et interfectis nobilibꝰ et eis: vxores eorum et filias ſibi in vxores acceperũt ꝙ habitauerunt ibi. Nec ꝓteriendum ꝙ eodem anno inſula quedam parua que dicitur yſcla. diſtans a neapoli per aliqua miliaria. emomuit copioſum ignem ex ſua ſulphuraria: adeo vt magnam partem eius cõſumpſerit vſq; ad gironem yſcle predicte. Ex qua re multi homines ꝙ animalia plurima perierunt. Aliqui etiam hoc aduertentes. ne euaderent incendium. nauiculas aſcendentes profecti ſunt: alij ad inſelam ꝓcidam alij ad captium paruas inſulas ꝙ vicinas. Reliqui terram firmam querentes applicuerũt neapolim: vel puteolum: vel bayam Perſeuerauit autẽ talis vomitus ignis vltra duos menſes.

Per biennĩ ante .§.xvii.

ſcs. M. ccc. paulo plus minuue. poſtq̃ rex francie ꝓuppos obtinuit dominium totum comitatus flandrie in carcere tenens comitem flandrie cum duobus filijs. Cum plebs vedita diuerſis artificijs precipue texture pannoꝝ lanificum: cerdonum ꝙ macellariorum rogaſſent regem et poſtea ballinos ſeu rectores. qui gubernabant terram. vt alleuiarent eis ingum durum nimis ꝙ importabile taliꝫ ꝙ puderent eis de mercede danda ꝓ laboribꝰ ſuis cõpeter ab his: qui ꝓducebant eos ad exercicia. Illi ad inſtantiam ꝙ cõplacentiam burgenſium ſeu ciuiũ principaliũ: noluerunt eos audire: ſed duos principaliores: qui erant quaſi capita minute plebis ſeu artificum. ſ. petrum leroy pannoꝝ textorem: ꝙ gianbaidum macellarii ci. ꝛrr. alias ciuſdem artificij notabilioribꝰ carceribꝰ mancipauit burgis. Prefatus autem petrus flandrienſis cuius erat pauper textor pannorum vilifſime nationis ſtatura patuus: vita deſpicabilis: monoculus ſenex. lx. annoꝝ: qui ydioma gallicum ignorabat ſimul ꝙ latinum: ſi in lingua flandrenſi omnes alios excedebat in expeditiõe locutiõis prompte ꝙ promptie. tanti condis fuit ꝙ audacie: vt caput extiterit factionis ꝙ rebellionis. vnde ꝙ cognominabatur leoꝝ ſi lalingua: quod ſonat latine rex. ſ. plebis. Surrexit ergo populus infimus ꝙ diſcurrere cepit vnitus hoſtiliterꝙ ciuitatem burgis. et bellum inferentes caſtro vbi morabant rectores loci. ꝓ parte regis occiderunt non paucos et burgenſibus. ꝙ effractis carceribus predictum petrum cũ aliꝭ extraxerunt violentia vſi. Quo peractis compoſita eſt treuga inter partes. ꝙ querela facta contra artifices a burgenſibus in curia regis francie. Poſt diuturnam diſcuſſionem quaſi per annum dilata: deinde lata ſententia fuit contra plebem in fauorem burgenſium. qui ꝓ ſuo modicas pecunias expoſuerant ad id obtinendum. Quo primum autem hoc audiũ eſt in brugis et diuulgatũ. plebs vnanimiter inſurrexit et correptis armis timẽtes nõ poſſe preualere contra acies armatas burgenſium. receſſerũt ſimul de brugis accedentes ad oppidum dictum dammen et prope ad tria miliaria. per illudq; diſcurrẽtes interfece

trare rectorem eius: qui ibi erat p pte regis. ꝛ predati sunt magnos brugenses plures occidêtes ex eis. Et inde furore ꝛ desperatione victi transierunt ad terram vandiburgi ꝛ fecerũt sibi. Aloco illo postea pfecti sunt ad manerũ comitis quod dicit mala ppe brugis ad tria miliaria: vbi tunc residebat baiulus seu gubernator brugis ꝛ circa. lx. milites regis. ꝛ vi locum expugnantes. ꝛ capientes omnes quos ibi inuenerunt. francigenas in ore gladij posuerunt sine vlla miseratione. Brugenses autem in brugis habitãtes ꝛ his libidia tumentes ne talia paterentur. cõfestim miserunt ad regem auxilium implorantes. Qui destinauit illuc dñm Jacobum de sancto paulo sup̃inum baiulũ id est gubernatorem totius flandrie cum mille quingẽtis militibꝫ ꝛ alijs multis francigenis. Hi applicantes ad locum omnia fortalicia brugis ceperunt. armigeros ibi posuerunt: armis munientes ꝛ victualibꝫ. Cuncta igit̃ in timore ꝛ suspitione constituta ꝛ multitudinis plebeie audacia augmentata. ꝛ ex pspere gestis deo omittente in vltionem anarice magnoꝝ burgensiũm ꝛ humiliandũ superbiam francoꝝ: artifices ꝛ plebs vilissima que remanserat in brugis fecerunt insimul coniurationem. ꝛ conspirãtes in desperatione posiri ad occidendum brugenses maiores ꝛ francos se parauerunt. ꝛ vt intentum eorum haberet magis effectum: miserunt p bis de plebe: qui inde fugerant secrete ꝛ ad loca dani ꝛ dandiburgi. Qui receptis nunciis omnes tam mares q̃ femine cum capitaneis suis peto lotoy ꝛ gãbuda nocte surgentes. venerunt ad ciuitatem brugensem. ꝛ delacili introeuntes qt fossata repleta fuerant ꝛ porte destructe. ceperunt clamare in eoꝝ ydiomate: quod francigene non intelligebant. vivat cõmune ꝛ moriatur francigene. ꝛ trahibo vias ciuitatis occuparunt. Cõsurgentes ergo plebei qui intus erant cum his: q̃ ab extra venerant: dissipabant p ciuitates nemini parcentes. Et quicunq; ex populo in domo habebat aliquem ex gallis. vel subito suos hospites occidebant: vel ad plateam vbi erant principales eoꝝ ducentes in frustra minutatim concidebant. Francigene audito rumore surgẽtes ꝛ arma corripientes cum accipe vellent equites eqos suos ñ poterant inuenire sellas vel frena: quia callide occultauerant tam mares q̃ femine illa. Et cũ fugam arripere quererent franci. inuenientes vias clausas ꝛ lapidibꝫ etiã contra eos ex fenestris domoꝝ iactatis. etiam eoꝝ ex fenestris ad terram pjectis. tota illa die hac crudeli pfecutõe ꝛ occisione durante: interfecti sunt ex ipis gallicis. M.cccc. ex equitibꝫ ꝛ duobꝫ milibꝫ ex pedestribꝫ. Vnde strate omnes ciuitates replete sunt sanguine ꝛ cadaueribꝫ. Et per tres dies continuos habuerunt satis laborare gẽtes ille ad deferendum cadauera mortuoꝝ francoꝝ in curribꝫ extra ciuitatem ad sepelendum in agris. Dominus autem Jacobus q̃ sancto paulo supradictus. cernens non posse rãtedi obuiare. aufugit. qui ideo valuit hoc agere: q; habitatio eius erat ppe egressum ciuitatis. Contigit tunc anno dñi. M.ccj.

De magno con .§.xviii.

flictu: quem fecerunt flandrenses cũ maximis copijs frãcoꝝ quas multi principes comites ꝛ barones secum duxerant iuxta oppidum: quod dicitur coltracum. In q̃ prelio francigene ꝛ si eẽnt sine comparatione plures numero equis ꝛ armis bene pausi. in bellis magis experti ꝛ militie peritia flandrensibꝫ rñ fuerunt debellati miserabiliter ꝛ pene omnes occisi. Pro quoꝝ declaratione sciendũ. q̃ post rebellionem factam regi francie p brugenses ꝛ occisiones francoꝝ. considerantes qđ brugenses se solos ñ fore sufficientes potentie regis francie nisi aliunde adiutoriũ haberent: miserunt in brabantiã. p quodã iuuene dicto willelmo gualteri cuius frater mortuus erat in carcere captiuatus comitis arcensis. Iste wilhelmus ex nobili pgenie ortus. Nam ex matre filius fuit comitis guidonis antiq; qui fuerat dño flandrie. ex patre vo filius comitis vallis rheni iam effectus erat clericus. Vt autem vocatus fuit a flandrensibꝫ. relicto clericatu auidus accessit brugis: vt vindicaret mortem patris sui. Et cum applicasset ad locũ honorifice susceptus ẽ a brugensibꝫ ꝛ constitutus eoꝝ dominus. Suscepto autem dominio. subito congregato exercitu. pfectus ẽ ad expugnandũ terram gandauũ: quam rex francie possidebat. Sed quia fortis erat sicut quecũq; alia: ratione situs respectu muroꝝ eius ꝛ fossatorum et paludum. videns se ibi nil posse. pficere inde processit ad alias terras ꝛ villagia circũstantia: que omnia sine difficultate cepit. Et quarum captura multiplicate sunt ei copie. Hec audiens guido iuuenis filius comitis flandrie venit ꝛ ipe in flandriam ꝛ se associauit wilhelmo pfato eius nepoti. Qui ꝛ ipe cum eo facti sunt dñi ꝛ directores seu capitanei brugensium. Et dictus dominus guido. pfectus est cum exercitu milibꝫ flandrensium ad obsidendum coltracum. qui oppidum copit excepta arce seu castello eius: quod erat optime munitum ꝛ fulcitum francis equestribꝫ ꝛ pedestribꝫ. Dominus autem wilhelmus cum alia pte exercitus posuit ad obsidendum oppidum castelle. Erat illa obsidione boues ciuitatis seu villagij voluntarie se tradiderunt domino guidoni pfato. Et hinc augmentatus est exercitus in obsidione castelli coltraci. Viriliter autez resistebant francigene: qui erant in castello. p rege. et suis machinis ꝛ artificijs destruxerant ꝛ combusserũt magnaz ptem oppidi coltraci. Sed quia ex improuiso flandrenses fecerant illam obsidionem. qt non sibi ad sufficientiã. pcurauerant francigene de victualibꝫ miserunt ad regẽ p adiutorio celeriter exhibendo. At subito rex destinauit illuc comitem arcensem auunculum suum cũ septem milia eqtum: inter quos erãt duces: comites. castellani ꝛ milites nobiles: ꝛ cum. xl. milibꝫ peditum. In quoꝝ numero erãt de cem milia balistariorꝝ. qui simul ꝑgregati iter assumentes applicuerunt ꝛ castrametati sunt prope oppidum coltraci ad medium miliare. Rex autem francie ad supplẽdũ expẽsis magnis belli huius inchoati de ꝑsilio: ꝑ malo hominũ bicci ꝛ mũciani frãcigenaꝝ: fecit alterare ꝛ falsificare monetam: vnde multum lucrum sequebatur. ꝛ de tempore in tempus ita immutare: vt reduceret ad valorem tercie partis eius qđ prius erat. Et qua re abhominabilis exercitus factus est rex francie in conspectu xp̃icolarum. et multi exinde mercatores ꝛ trapezite: qui tunc erant in frãcia ytalici depauperati sunt ꝛ ad nihilum redacti in substantijs suis ex illa mutatione qualitatis monetarũ. At strenuus vir dominus guido de flãdria. etsi iuuenis etate: sensu tñ canus ꝛ magnanimus. cernens copias rãtas francoꝝ cõtra se venisse. ꝛ quia poteli cõgressum vitare nõ poterat. nam dimittendo coltracum ꝛ obsidionem castelli inchoatam ꝛ reuertendo in brugis cum populo suo. morte euadere nõ valebat. ꝛ summam confusionem: decreuit bellus fabre. vnde ꝛ misit p dño wilhelmo supradicto. vt omissa obsidione castelle cum suis ad eũ accederet. Qui simul adunati cum. xx. milibꝫ ex plebeis brugensibꝫ ꝛ vicinis pedestribꝫ omnibꝫ exceptis paucis dominis. exierunt terram coltraci ꝛ castrametati sunt in quadam planicie in via qua itur ad gandauum. econtra ad exercitum francoꝝ acies suas p ordinem statuentes. Erat autem in fine illius planicie p transeuntium quoddam fossatum aquarum viuentium latitudinis. v. brachiorum ꝛ in fundo trium: Ita aũt est intra terram q̃ non apparet. nisi cum ad ipm perueniatur. Super illud igitur fossatum ex vno latere se locauerunt in modum lune: sicut ꝛ ipsum fossatum terram circuibat. Et illi etiam panci equestres descendentes ex equis omnes pedites steterunt. tenentes lanceas in manibꝫ suis: eo modo quo ꝑcipitur contra aptos in venatõne. secum etiam habentes baculum nodosum grossum ferratum et acutum. Viz alia arma habebant copia pauperes ꝛ bellis insueti. Desperatio eis augebat vires. decernentes pos-

occidi: ꝫ fugere ꝛ deuenire ad manus hostiū ꝛ diuersis cruciatibꝫ diu affligi. Dominus autem belli. ſ. dominus guido ꝛ dominus wilhelmus duces populi inſerunt ſacerdotem accedere ad caſtra eorum cum ſacramento corpis chriſti: quod poſſent omnes aſpicere. ꝛ quilibet eorū ſumpſerunt modicum terre loco cōmunionis ponentes i ore. Duces autem prefati antecedebant acies exhortantes diſcurrendo hinc inde ad viriliter pugnandū. recolēdo eis ſuperbiam ꝛ audaciam francorum. ꝛ quantam iniuſticiam fecerant eis ac dominis ſuis. recogitantes quātā crudelitatē uterentur ad eos preteritis: ſi victores eoꝝ eſſent. Unde ꝛ iuſtum erat ex pte eorum pro ſua. ſ. vita defendenda ꝛ filiorum ſuorum. Et dominus guido in campo illo fecit militem Petrum looy ſupradictum cum xl. aliis plebeis: promittendo eis magna ſi victoriam obtinerent.

Comes autem ar- .§.xix.

tenſis attendens flandrenſes ſe paraſſe ad pugnam. cum eēt ipſe capitaneus ꝛ dux belli pro frācis. ꝛ ipſe cū ſuis copijs deſcendit in planiciem contra hoſtes. dividens eos i decem acies ordinatas: quarū quelibet habebat circa mille vel octingentas perſonas. excepta vltima acie que habebat ducentos milites ꝛ decem milia balliſtariorum et poſt eos triginta milia peditum. Harum quelibꝫ capitaneum habebat propium aliquem comitem: ducem dominū vel notabilem virum. Alir vnūs fuit in francia tamnobilis ex ercitus congregatus ad bellum. Cum autem eſſent acies ordinate ex vtraq; parte. Tres ex capitaneis ſtipendiariorum prudentes ꝛ ſtrenui in armis accedentes ad conſtabulum: perſuaſerunt ei declinare bellum dicētes. Iſte populus flandrenſiū eſt gens deſperata. ne flos militie mundi ſoſte pereat (varius eſt enim euentus belli) potius cuꝫ eis agamus paulatim aliqua bella lenia continuādo. et ſic cum ex continuatione ipſi fuerint feſſi nec interim recreati cum ſint magni ꝛ frequētes comeſtores: fatigati ex media fugient ꝛ eos inſequentes erimus victores ſine periculo noſtro. Conſtabulo conſilium viſum eſt bonum ꝛ accedens ad comitem artenſez: qui erat dux belli hoc ei retulit. Sz iuxta puerbium. Quem deus odit aufert intellectum: et qui mentis eſt dare cornet in malum. Iuſto igitur dei iudicio factum eſt. vt contemneret tantile conſilium. vt puniretur de ſuperbia ſua comes ille artenſis: qui ꝛ contempſerat mandata pape bonifacij ꝓcipientis. vt in huiuſmodi ſupederet ꝛ bullas in ignem picerat. Impoperto igitur reſpōdit comes conſtabulo q̄ hoc dicebat qz non eſſet fidelis regi: cum haberet filiam comitis wilhelmi de flandria in vxorem. At conſtabulus indignatus ait. Si vultis ire ad mortē ecce ego primus me offero. Quia igitur non eſt auditus ceptum eſt bellum. ꝛ impetum faciens prima acies contra hoſtes. non perpendēres de foſſato aquarum. Flandrenſes autem pedes ſtantes clauis ſuis ſeu bacilis ferratis pcutientes capita equorum faciebant eos retrorſum verti. Comes artenſis videns conſtabulum peciſſe ad feriendum. ipſe cum alijs aciebus equitibus calcaribꝫ equos vigentes ꝛ ſequentes cum alios pcedentes impellentes. vt diſſiparēt acies flandrenſium. Venientes ad foſſatum ꝛ illud ignorantes cadebant in illud: alij ſuper alios priores irruentes in foſſatum. Et quia pulvis etiam magnus erat ſubleuatus in aera ex curſu equorum ꝛ ex rumore percuſſionum ꝛ clamore vocum non poterant videre vel audire quod eis expediebat. Sicq; comes artenſis ꝛ conſtabulus ꝛ innumeri alij cadentes in foſſatum. vel ſuffocabantur: vel a flandrenſibꝫ occidebantur cum equis ſuis. Demiq; ſuperatus eſt exercitus francorum a flandrenſibꝫ ꝛ ita exterminat⁹: vt. vj. milib⁹ equitum occiſis ꝛ pedit̄ibus ſine numero interfectis cum multis comitibꝫ ducibꝫ et baronibꝫ. Pauci euaſerunt. Sicq; humiliati ſunt vt diſcerent. quia nō in multitudine populi victoria belli: ſed a domino. Et iſta autem cōtritōe et exterminio francorum multū diminuta eſt fama ꝛ honor ꝛ ſtatus nobilitatis ꝛ potentie ꝛ magnificentie regis francie: cum flos militie mundi in eo conflictu fuerit ita cōminutus a ſubditis ſuis. ſ. flandrenſibꝫ ꝛ brugenſibꝫ viliſſimis hominibus. ſcz textoribus pannorum: macellarijs et alijs artificibꝫ i expertis in militia ꝛ quaſi mermiſo: q̄ pun pe timiditate vocabantur conij. Deſſt ꝑdicta victoriam habitam in coltraco p̄ brugenſes contra francos. qꝫ citius villagia ꝛ oppida gandani. Inſolis. Pauci caſelle. ꝛ alia ſponte ſe ſubiecerunt domino Guidoni de flandria duci exercitus. Nec remanſit villula vel oppidum in tota flandria: quod in dēdītōem non accepit dictus dominus guido. Exceperunt autem flandrenſes brugenſes magnos de partibꝫ illis. quia fauere credebantur francis. Et ſimiliter fecerunt in brabantia ꝛ in aynaldo ꝛ eorum circūſtātijs in fauorem cōtatis brugenſis. Cum autem nunciatū fuiſſet hoc excidium in francia. non fuit domus fere q̄ non ſumpſerit lamentum: cum quelibet haberet ad lugendū mortuum ſuum ꝛ multe vidue ate remanſerint viris earum in bello interfectis. Rex autem francie dolorem diſſimulans ꝑconizari fecit per totum regnum bellum contra flandriam ſibi rebellem ꝛ inimicam ad quod deberēt cōcurrere. ꝛ vt ei non deficerent ſtipendia militib⁹ conferenda fecit falſificari iterum monetas argenteas ꝛ aureas. et qua falſificatione quolibet die ſuperlucrabatur ſex milia pariſienſium. Et adeo diminuta eſt q̄ non attingebat ad valorez priorꝭ antique monete. niſi tercia pars tempta. Et congregato maximo exercitu. egreſſus rex de pariſius ꝓfectus eſt ad trebatum in artenſi cum .x. milib⁹ equitū. ꝛ .lx. milibus peditum. Inſuper literas deſtinauit karolo valeſiano. qui tunc erat in ytalia. vt omni occaſione poſpoſita in franciam reuerteretur. Quod ꝛ fecit. Flandrēſes ſo audita maxima ꝑparatione quam faciebat rex frācie. vt vindicaret ſe de eis. vocauerunt a ꝑpi ex amurro comitem Johannem filium comitis flandrie. qui erat ſtrenuus ꝛ pendens in armis. Et venientem ipſum capitaneū generalem ſuum conſtituerunt in prelio. Rex igitur collectis copijs. que erāt .lxx. milia boim armatoꝝ cum rebus neceſſarijs ad bellandum egreſſus eſt: attrebato vt intraret flandriam: caſtra metatus eſt in villa quadaz que vocatur vitriacum. ita magna vt circuitus eius foret decem miliarium ſpacium. Et hec villa ſatis erat ꝓpe dunacū: quam tenebant tunc flandrenſes. Qui non parentes multitudini copiarum regis. ſed audaciores effecti ex victoria ꝓcedentium: non ſe continuerunt in duaco: ſed exeuntes ꝛ verſus hoſtes procedentes vociferabant die noctuq; prona cantes ad bellum. Hoc autem accidit de menſe octobꝭ. quo tempore ſuperuenerunt pluuie magne. Et quia patria illa plena eſt paludibus ꝛ foueis. non poteſt tempore hyemali belligerari. ꝛ victualia ꝛ alia neceſſaria male illuc deferri: ꝛ milites ſuos equos educere. Quocirca rex coactꝰ fuit congreſſum belli diuittere. Et peractis treugis p̄ annum reuerſus eſt rex in francium cum exercitu ſuo ſine honore. Dicebatur etiam cauſam fuiſſe huius receſſus regis quedam fictio. vicz quia rex anglie eduardus qui deligebat flandrenſes. intimauit vxori ſue ſecreto (que erat ſoror regis francie in volo) Ego timeo ne rex francie in iſto prelio non ſuſtineat damnum ꝛ confuſionem. Nam ꝑpi ꝙ aliqui ex ſuis baronibus facient ei prodītōem. Que ſubito per nunciam ſignificauit ei. Rex autem ſuſpectos habens ſuos et hoc ꝛ ignorans a quibꝫ ſe cauere deberet. reuerſus ad propria dimiſit rei ꝓfectōem. Et quo flādrenſes cum magna leticia remanſerunt.

Ex hac ꝓfligatōe .§.xx.

ꝛ rebellatōne exercitus regis francie facta in coltraco per flandrenſes. adaucta eſt indignatio ipſius regis cōtra ba-

nfacium papam: que tamē antea erat inchoata. ekko vicz quia se bonifacius vocauit e francia karolum valesianū. vt in ytaliam descenderet. z pmisit sibi cum imperatorē cōstituere. vel talia verba. pulit vñ ille hoc expectaret. Qñ non fuit executioni mandata: ß eius quasi ptrarium. Nam eodem anno albertum filium rodulphi olim impatoris etsi non coronati: electum in regem romanoz cōfirmauerat. Et hoc igitur rex francie estimans se a papa delusum z deceptum. odium cepit ad eum. adeo vt inimicum eius stephanū de columna retinebat z honorabat in terris suis z alios columnenses eis p posse fauēs. Sed et quendam magnum locupletem epm in francia cepe fecit. opponens q ēēt paterinus: eū pinans ep̄atu z bonis suis z alios ep̄atus vacantes cum eēnt bona eoz diripiebat. vinctebraras eoz facere volebat. Qbrem bonifacius. vt magnanimus z audax neminē timēs. cepit ptra eū agere tanq̄ inimicum ecclie. z ad efficacius ꝓcedendū vocauit p lras apostolicas z nuncios specialeꝫ omnes episcopos z ꝓlatos francie ad vrbem ad celebrandū cōciliū. Sz rex non pmisit accessum. vnde magis bonifacius turbat⁹ est ptra eū. Et cum adimeruisset ex quibusdā decretis regem francie a sede aplica debere recognoscere tam in temporalibus q̄ in spūalibus ipm regnum: destinauit legatū ad eum quendam clericum romanum archidyaconū narbonensem cum literis aplicis. mandans regi vt recognitionē faceret regni sedi aplice: als eum excōicationi subjceret z ciuitates inde dicto subponeret. Postq̄ ergo ille applicuit parisius rex nō pmisit bullas publicare. immo familiares regis lras aplicas ei abstulerunt: ipm de ciuitate licentiātes z de regno. Comes autem artensis qui tunc vigebat. quia hoc accidit ante rebellionē eius z motum in bello supradicto. literas eius accipiens in igneꝫ. precit in cōceptum pontificis: ꝑpter quod iusto dei iudicio male periit. sicut vocabim⁹ rex bierlin cōburens dominicas lras. Et inderet custodiri fecit oēs vias p quas esse posset ingressus in regnum francie. ne quis nuncius vel lre ex curia ad eum deferentur. ꝑpter hoc papa excōicauit ipm regē frācie. Rex autem francie ꝑgregare fecit parisius oēs ꝓlatos ecclesiarum z barones suos. z facto concilio. p suis iustificatione appellauit ab illa snia se excusando: z contra bonifacium inuehendo plura scelera. s. hereſis. symonie z bonificij z aliox enormiū: z iō de iure deponendū eē a papatu. Abbas ẏo cisterciensis cōtra quo appellauerat: appellationem non acceptauit: ß remissus est in burgundiā.

Orta igitur maxima dissensione z inimicicia inter regē francie z papam bonifacium. alter alterum fortiter impugnabat z deijcere conabat. Bonifac⁹ vtroq; gladio vtebatur excōicatiōis z aliox. possibus terribiles ꝓtra regē fulminans. Albertum confirmatum in regem romanoz ad sumendum coronam imperij sollicitās. vt postea ex illa pte alemānie que franciam respicit. bellum ꝓtra regem moueret: z flandrēsibus inimicis regis faueret. Econtra rex frācie non dormiebat: ß cum magna solertia z astuto consilio filio stephani de columna z aliox ytalicoz z francoz. misit dñm wolhelmū. panicialem prudentē virum clericum actum in factis mundi. cum dño mūciatto de frācesis in tusciam. cū multis pecunijs partim eis nūeratis. ptim recipiendis a mercatoribus societatis de peruzis. pur foret expediens. cām dande pecunie ignorantibus. Et cum applicuissent ad castrum struge ꝑpe senas: quod castellum tūc erat domini nuncii tibi p aliquot tēpa se firmarunt mittentes inde ad diuersas ꝑtes frāc: nūcios vel oratores ꝑdicendo etiam gentes armoz clam. z ne quis suspicare tur dolum eoz causam assignabant sue in tuscia residētie, q tractabant pacem componere inter papam z regē frācie. iō multam attulerant pecunie quantitatē. Sed finē veritatem tractabant papam capere. Et vt ad hoc aditum habērent: erposuerunt multas pecunias ad faciendum ꝑdictū z traditōem pontificis in manibo eoz baronibo z ciuibo ananie: vbi papa tunc cum sua curia residebat. Pontifex autem nil tale suspicabat. cum nec aliquid in huius pcepisset: nec aliquam sui custodiam faciebat. Magni enim cordis erat: nec boicm verebat.

De mense igitur .§.xxi.

septembris anno dñi. M. ccciij. Qui dicebat sciarra ꝯ familia columnensium cum gentibo armoz equitū. ccc. peditum planmoz stipendio conductoz et pecunijs regis francie. cum dñis de cochano z de supino z aliox baronū de campania. z filio dñe maffie de anania. z cū noticia aliquox et cardinalibo qui in cōiuratōe ista erant (vt a quibusdam dicebat') Una igit' dierum de mane tempestiue intrauit sciarra ꝑfatus ciuitatē ananie cum copijs z vexillis cum armis regis francie. clamores extollendo p ciuitatem istos: moriatur papa bonifacius z viuat rex francie. Discurrentes p ciuitatē nemine resistente. quinimo populus omnis ananie secutus est rebellionem factam pape vt ingratissim⁹. z vexilla regis. Peruenientes aūt ad papale palatium ipm ceperunt sine contradictōe. quia talia insultus z rei aggressus fuit populo improuisus z familiaribus pape. vnde nullam faciebant custodiam. Bonifac⁹ autem papa rumoribo audītis cernens se derelictum z ꝯ solitarium. Cardinales. n. aufugerant timore ducti z absconderant se: z forte aliqui horum conscij. Hoc affectabant cnā ex suis familiando. Animaduertens igit' ciuitatē captam z palatium suum: indicauit se mestum. Sed vt magnanimus z impterritus ait. Et quo ꝑditore sic ibo xp̄o capeus sum z tectus in manib⁹ inimicoz vt occidar. vt papa moti decerno. Et fecit se ꝑparari vestibus sacris. cum pallio seu amanto beati petri. z corona aurea a cōstantino Siluestro pape collata. z cum clauib⁹ z cruce in manibus resedit in papali trono. Ad quem accedens dictus sciarra cum alijs suis inimicis. verbis cōtumeliosis aggressi sunt pontificem. z dixerunt circūstantes eum z familiares eius qui cum ipo remanserant. Inter alios eoz illusit dñs apolhelmus de langberetto. qui p rege francie tractatum duxerat capture pontificis: z minatus est ei q ligatū ipm duceret lugdunū: vt in generali concilio solemnē deponeret'. Cui papa nō cotde deficiens rūdit. Patienē feram me condēnari z deponi p patarenos (cuiusmodi ipe erat cum ꝑgenito oib⁹ suis vt paterenis igne combustis)

Quib⁹ verbis confusus dñs wolhelmus cum rabote reticuit. Domino autem disponente ob dignitatem apostolice sedis. nemo ex inimicis eius ausus fuit mittere in eum manus ß indutum sacris vestibo diuiserunt sub bonesta custodia. vigi insistebant prede dinpientes thesaur⁹ eius z eccle quem in palatio pape inuenerunt. Permansit pōtifex ipe custoditus trib⁹ diebo. Tercia aūt die surrexit a custodia liber sine precibo alicuius aut ꝑcuratōe. domino illustrante z velamē sue cece ingratitudinis a populo ananie auferente. Recognoscentes ergo errorem suum cures ananie. cum populo arma corripuerunt in fauorem antistitis clamantes p vbem. viuat papa z moriantur ꝑditores. Et discurrentes p ciuitatem ananie ciecerunt sciarrā de columna. suosq; complices de ea: plurib⁹ ex eis captis. z alijs occisis. Liberatus igitur pontifex Bonifac⁹ cū familia sua. dolore nimis absorptus ex tanto dedecore cum tota curia inde desedens romam remeauit. in sancto petro disponens concilium conuocare ob iniuriam sibi z ecclesie factam vindicandam contra regē francie: sicut z sanctus hilarius papa fecit contra eius detentores z pscriptores. Sz crescente infirmitate ex dolore concepto carnes eius corrodentes: non post multos dies migrauit e seculo. In ecclia sancti petri ad introitum eius bonorifice sepultus fuit vtigi antistes isse. vt dictum ē supra scia acq̄sita valde pcritus. naturali ingenio ꝑditus. z tenacis memorie: magni animi: crudelis inimicis suis z amicis largus z liberalis. Multum exaltauit statum eccie tempotalem z

iura eius tuendo viriliter ⁊ augendo. Et per venerabiles cardinales dominum wilhelmū de pergamo ⁊ dominum Richardum de senis decretissimos viros. ⁊ dominū Dynū de magello doctorem eximū legum cū eis cōferendo edidit. vj. libaum decretalium in pulcro stilo ⁊ multū sententioso ⁊ canonicum. Ad cardinalatus plures promouit. Cōsanguineos nimis dilexit ⁊ exaltauit. Cum tū dicat pū. Si mei non fuerint dñati: tunc immaculatus ero. Duos eius nepotes fecit cardinales satis iuuenes: similit' ⁊ auunculū suum et pte matris. Viginti numero ex suis consanguineis ⁊ amicis de anania cpōs ⁊ archiepōs instituit in tabulis vitibo. Laicos nepotes vel aliter attinentes comites fecit. Magnum thezaurum eis reliquit: magis pauperes erogandum. vt in celis thezaurizaret. Unde ⁊ post translitum pape cum cēt pecunijs opulenti eius consanguinei conducris. ccc. stipendarijs catbalanis vindictam sumpserunt ꝺ inimicis pape, pdixerūt hos qui erant in regione campanie atterentes eos. Subita autem captura pape diuulgata est p orbes. Sed ⁊ cursores missi sunt ad regem francie. vt de re ei valde grata. Cum aūt p ciuitatem mutianēn. que est post transitū montiū transiret nūcius ista referens. Epūs ciuitatis qui erat religiose ⁊ sancte conuersationis. Hec cum audisset coraꝫ multis ait. Hoc nouum habuit magnum gaudium regi fracie: sed extrema gaudij luctus occupabit. Nam ꝓpter tantū excessum notabile indicium dei irruet sup eum ⁊ pgeniem eius. Magnas luet penas aduersa mlta patiet'. ⁊ plurimi insurget contra eum ⁊ filios eius. Quod totū impletū est nō multo post tpe. Et hoc ideo scriptum est. vt hoc exemplo ceteri illud obseruent oraculum. Nolite tāgere xpōs meos Qui. n. vos tangit (ait deus p ꝓphām) tangit quasi pupillam oculi mei. Circa id tpe eduardus rex anglie cōcordatus cum philippo rege francie pacem fecit. ⁊ sibi cōcessit quasconiam: ita tamen qō faceret sibi omagiū. Cui rei ideo acquieuit philippus: quia timebat ꝓpter rebellionem quam ipe fecerat eccie ⁊ iniuriam, peratā bonifacio pape in captura eius. cum etiam bella que habebat cū flādrensibo. non ei aduersaretur rex anglie. Eodez anno idē rex eduardus cum infirmatus cēt: scoti hostiliter discurrunt p angliam. ꝓpter hoc rex eduardus congregatis copijs in lectica seu feretro fecit se deferri in castra cum suis. ⁊ conflictum habens cum eis eos pfligauit ⁊ vicit. ⁊ tocius regni scotie fuscepit. terras quasi omnes capiendo: exceptis illis que dicuntur marose in montibo valde alpis ad habitandum. vbi confugerunt scoti rebelles eius rege suo Alberto. qui bō vilis natōis erat ⁊ se fecerat regē scotoꝝ.

Ad bellum nunc .§.xxii.

francoꝝ cum flandrensibo. Post interpositōem factam ꝺ gestis in etruria regrediendo. Sciendum q̄ anno dñi M.ccciij. flandrenses congregatis copijs suis hostiliter discurrerunt p patriam artensem. deuastatōes ⁊ dāna maxima inferendo. Combusserunt insup suburbium artense extra sanctum mieriū: ⁊ castrametati sunt in nemore vltra fluuium lisie. Francigeni aūt qui erant in oppido sancti mieri numero trium milium equitum ⁊ multoꝝ aliorum peditum. cum sinistallo francie posuerunt flandrensibus insidias. Nam pars exercitus francoꝝ vna nocte posuit se in certo loco: residui ꝺo francoꝝ equites ⁊ pedites aggressum ⁊ assultum fecerunt contra flandrēses ex pte burgi artensis. Quibus flandrenses viriliter resistebant pugnantes insimul. Cum bellum ꝓtinuaret': franci qui erāt insidijs egressi de latibulis insurrexerunt contra flandrenses ex pte posteriori. Quod cernētes se in medio inimicoꝝ ꝓstitutos. ⁊ ante ⁊ post se eos impugnantes quesierunt que valuerunt p fugam se saluare. interfectis tamen ex eis non minus tribo milibo. Fugientes autem in podio cassele se tutati sunt. Eodem anno dña guido de flandria cum iure hereditario materno pretenderet ad se pertinere comitatus hollandie ⁊ zelandie: que tū tenebat comes analdi filius cōsobrinus. aduersus coptjs flandrēsium ꝓfectus est hostiliter discurrendo p magnam ptem comitatus analdi. Postmodum cum classe transiuit in zelandiam ⁊ cepit oppidum melburgi ⁊ quasi totam regionem illam ⁊ insulas circūstantes: excepta terra salisea que erat fortis valde ⁊ bene, pulsa. Eodem anno dña p filius comitis guidonis de flandria supradicti. cum esset in apulia ⁊ ibi in dominio suo haberet comitatū tictinū ⁊ lanoianum ⁊ custodiam in abrutiscoque habuerat in feudū a rege, p vite vxoris. vt succurreret patri suo fratribus et patrie sue flandrensi: dimisit ⁊ renunciauit regi karolo ꝺ dictum comitatum quem possidebat in apulia. Ogens in flandriam. diligens potius eē pauperem militem vt ditaret suos: q̄ habere magnum dominium patriam ⁊ suos derelinquens. Subito aūt cuꝫ applicuit in flandriaꝫ intellecta eius cbanitate ad patriam: omnes insurrexerunt cum vt dominum capitaneum belli. Hic se reperierat in ꝓlio etrurie ⁊ strenue se habuerat ⁊ vinlr. Hic ergo cum copijs flandrensium hostilem discursum fecit in regiōe sala artensi. destruendo terras illius patrie vsq ad inanimā. Postea obsedit oppidum nomine gualt aterra: quod etsi muros nō haberet: habebat tū fossata in circuitu. Qui erant ad tuitōem eius. cc. milites. ⁊ mille quingēti pedites illuc missi ex tuscis lombardis ⁊ romandiolis: qui erant armis bene, pulsi. Et licet hostes. s. flandrēses numero. l. milia posit pugnam integre dici. cum ex omni pte locū circūdarent: excepta ea via que erat versus fluuiū lisie. flādrenses existimabant eos omnes cōprehendisse. vt vndiq; inclusos. Sed dicti tuscī ⁊ lambardi astuti in militia sagaciter euaserunt. Nam implentes duas domos. que erant in principio pontis: per quem a ciuitate illa tranſiebatur fluuius lisie. recedentes omnes de ciuitate illa igrē in illis domibo posuerunt in transitu p pontem. Qui cōburens principium pontis cū iam illi essent trans fluuium. flandrenses insequentes hostes cum venissent ad locū dictum inuenientes principium pontis cōbustum nō potuerunt transire. Unde ex altera pte fluuij tuscī ⁊ lombardi stantes in acie ordinati vendebant flandrenses ⁊ insultabant de euasione astuta de manibo eoꝝ. ꝓpter qō iratissimi flandrenses cum non possent eos insequi: cōbusserunt oppidū illud. Exinde pcesserūt deuastatōes magnas faciēdo vbiq; ad ciuitatem tornacensem. quam circūdātes impugnabāt fortiter. Et qui intus erant p rege lombardi ⁊ tuscī viriliter resistebant. Et ciuitas illa in se fortis erat opulenta et bene munita. Interea durante obsidione rex francie fessus ex impensis etiam ꝓpter alia negocia tregias postulauit p annum duraturas. Quibo cōpositis sublata est obsidio tornaci. Et comes guido ꝺ flandria fuit e carcere eductus cum cautione iuratoria et aliquoꝝ obsidū. vt pꝰ certum tempus reuerteret' ad carceres. Qui liberatus et si fuerit, pfectus est in flandriam cū magno gaudio. vt videret patriam suam liberam a dominio francoꝝ. et cōgratulandam cum suis gentibus. Quod cum pegisset aliquis letus motus visa liberatione patrie mee. Et reuersus nō pote determinato ad locum carceris paulopost obdormiuit in dño octogenarius. exiſtens vir bonus et prudens: amatus patrie et subditoꝝ suoꝝ. Cuius corpus reductus est in flandriam et honorifice sepultum.

Finitis tregis .§.xxiii.

anno sequenti. s. M.ccciij. rex francie fecit magnū apparatum multorum baronum. vt conflictum haberet cū flādrensibo. secum ducens. xij. milia equitum et peditum. Armilia. Et cum dicto exercitu bene fulcito transiuit in flandriam ꝑ mare. Fecit aūt sum amiraldū dñm raynerium de grimaldis ianuensem virum strenuū et bene fortunatū in prelijs nauallbo. Hic ergo de ianua venit in flandriā cum. xvj. galeis bene armatis ad stipendia regis. vt tenu

ceret obsidionem a filiis in zlandia: vbi erat strenuꝰ vir dñs guido flandrensis cum .xv. milib⁹ flandrensium: sine illis qui erant de patria illa. Qui fortiter impugnãs eras maritimas flandrie. cepit etiã ipse admiraldus cũ suis plures naues flandrensium mercimonijs oneratas. Deinde processit ad succursum ꝓstandum filiis cum .xx. nauib⁹ armatis z .xvj. galeis. Quod intelligens dñs Guido de flandria dimittens obsidionem filiis fulcitaꝫ cum .x. milibus flandrensib⁹. ordinauit habere ipse .xxx. naues armatas modo illius maris fulcitas: cum castellis ligneis aptis ad pugnandum. in quaꝝ qualibet erãt ad minus centũ homines pugnatores illius patrie exptos in hmõi. Quib⁹ paratis ipse dñs guido pfonakꝫ ascendit classem illã. pauꝫ ẽstimandũ dñm raynerium de grimaldis ꝛpter modicam classem suam respecta illius quaꝫ habebat dñs guidonẽ aduertendo quanti roboris ẽnt in mari galee ianuenses. Cum igitur sibi obuiam inuicem processissent. cõgressꝰ fuit magnus fortis furiosus. classis dñi guidonis cũ flandrensib⁹ cõtra hostes ꝛpter supeminentiã nauiũ incastellatarꝫ ad galeas ianuenses. At dñs raynerius admiraldꝰ classis regis. vt sagacissimus z exptus bellandi cũ nauib⁹ illis incastellatis z modi reflexus illius maris se retrocessit cũ galeis suis z naues eius. vt derelictas habuit que erãt armate gentib⁹ illius maritime. vnde ꝓ maiori pte fuerunt capte vel fracte: ꝛpter qõ estimabat dñs guido iã se triũphasse de inimicis z fugasse admiraldum s. dñm raynerium Sed prudens admiraldus tps suum expectabat cõmodum ad bellandũ cum galeis suis fm dispositõem motꝰ illius maris. Et recreatis gentib⁹ suis processit in fortitudine remoꝝ sicut equos currentes. cũ multis balistarijs z aliis armaturis aggrediendo z sagitrando cõtra naues flandrẽsium. vnde ceciderunt mostui z vulnerati multi. Flandrẽses ꝙ non assueti tales agressus z pugne cum nõ possent vi ventoꝝ ex velis retrocedere: nec vltra procedere cõterniti sunt. Et ianuenses miscentes galeas suas z naues cũ flandrensib⁹ quatꝫ galee ianuensium circũdederunt nauim magnam: in qua erat vexillum cũ dño guidone z principalioribꝫ baronib⁹. z ipam nauim tam multitudine sagittarum audacia veloci ianuensium cum ensibꝫ nudis bellantium ascendentes ꝓ diuersas ptes in illam: nauim illã tenũ ceperunt post durissimum z cruentum bellum multis ex vtraq; pte occisis. Et dñs guido se in captiuum dedit. Et naui eius capta fuerunt omnes alie ꝓligate z in magna pte capte z derelicte. Flandrenses ꝙ qui obsidebãt filiseam fuerunt ipsi a gentib⁹ regis obsessi z deficientibꝰ victualib⁹ flandrensib⁹ aliqui inde fugerunt cũ paruulo vite: alij se capiosos tradiderunt. Dñs autem guido de flandria sup̃dictus captus fuit ductꝰ parisius. Hõ fuit gestum de mense augusti. Anno vt dictum est. M. ccciij.

Ante ꝑdictum ꝓlictum z victoriam francoꝝ. Eodem anno dñs guido ꝛflandria cum flandrensib⁹ ꝓsentiẽs aduentum copiaꝝ regis contra eos. Fecerunt ipsi magnaꝫ ꝓparatiõem ad bellandum cum eis transeundẽtes nameꝫ se. milia hoim armatoꝝ cum pluribꝫ capitancis. vt dominũ philippum de flandria. Et dñm gyannẽ cum fratre eꝰ z dñm wilhelmum cum aliis baronib⁹ ex flandria z namurco z alemannia z amicis eoꝝ. z ꝓcesserunt vsq; lillam: volentes impedire transitum francoꝝ ꝓ pontem sup flumen liscie. vnde z inuicem ibi ꝙgredientes in bello. Demũ planũ occisis non valuerunt impedire dictũ trãsitum: ꝙ flandrensib⁹ ꝑligatis franci libere transierunt. Et castrametati sunt rex cum copijs suis inter lillam z duacũ i valle dicta nomen ponero. Et cõtra castrametati sunt flandrenses non longe ab eis. non ertendentes tentoria quia intendebant eito ad bella ꝓcedere: cum iam audissent q dñs guido cum exercitu suo fuerat rebellatus z captꝰ cum suis in zlandia. Et ꝙ equis descẽdentes fecerãt de curribꝰ suis in quibꝰ necessaria eis attulerant: tanctꝫ rotunduz castrum: cuius circuitus erat trium miliariorꝫ. Et intra illud residebant dimittentes aliquos aditus: ꝓ quos cõtra hostes possent exire. Franci autem ordinati z distincti i triq. acies: quarum cumsliber ducerat capitancos vnus ex maioribꝰ dominis francie. ceperunt aliquos leues cõflictꝰ habere cum eis. paulatim circũdantes eos z ꝯst includentes fecerunt pedites supponere z ꝑcipue nauarrenses: gasconeꝫ z puinciales cũ balistis. iaculis. z lapidibꝰ aptatis ad pugnam. z aggressum intulerunt cõtra castrum currũ flandrensiũ. et ascẽdentes in aliquo dictoꝝ curruũ inde iacula et lapides et sagittas iaciebãt contra hostes: ex quibꝰ multũ affligebat' z angustiabat' exercitus flandrensium. z ꝑcipue ex eo q cũ calor esset intensus q; estimus z difficile erat eis sibi tũc puidere de cibo z potu. cũ iaz ascendissent multi hostium in curribꝰ eoꝝ. vbi talia habebant': ꝛipi fiadrẽses laborẽ sufferre famis z sitis sint impatientissimi. In ista igit' anxietate in bello ꝑmanentes vsq; ad vesperã nõ valentes amplius hunc defectuz tolerare. vt desperati salutis sue aliqui ex flandrensibꝰ cum dominis z capitancis suis viris strenuis decreuerunt egredi castra curruũ suoꝝ: quibus erant quasi clausi z insultã facere ꝛ hostes suos. Inter quos capitaneos principaliores fuere dñs wilhelmus cum brugensibꝰ. z dñs philippus flandrensis cũ acie vnaꝝ virorꝫ de gandauo z illius regionis. Et dñs gyannes comes namurri cum multis. Et hi omnes simul adunati cum suis in magno clamore ex trino locis exeũtes. magnũ impetum fecerunt contra francos nil tale suspicãtes. Latus vero fuit impetus z subitus furor ille impetuosus: vt dñs Karolus valesianus frater regis z bellicosus: ac comes sancti pauli: qui erant principaliores: cum suis acieb⁹ terga verterent cum multis alijs copijs francorum.

Dominus wolhelmus supa nominatus cum brugensibus eodem impetu ꝓcessit vsq; ad papilionẽ regis francie. trucidantes omnes qui eis obuiabant. Vnde sine contradictione ad locum applicãtes ingressi sunt papilionem regi. z inuenientes epulas que regi z baronibus ꝓ cena parabantur ad ignem auferentes comederunt. inquirentes tamen diligenter de persona ipsius regis. Et ipm qui tem inuenientes non ꝙgnouerũt quia sine armis erat. nec veste regali vel alijs signis regalibus circundatus. Nam si cognouissent: viuentem non dimisissent vt bellum id finẽ haberet. Rex autem et si incognitus hostibꝰ quia magnũ procerem pretendebant satis laboris habuit ad ascẽdendum equum. Nam cum aliqui ex hostibus contra illũ ꝓcederent: qui ꝛputati erant ad seruiendũ in equitãdo circa ipm erãtes. ipm ab hostibꝰ tuebant': ꝛpter qõ aliqui ex parisiensibꝰ burgensibꝰ magnis aũ pedes eius occisi sunt.

Cum aũt rex equũ ascendisset armatꝰ cepit suos obiurgare z exhortari ad viriliꝫ dimicandũ. Erat ipse fortissimus corpe in bello strenuissimꝰ. Et modico intervallo cũ suis ab inimicis tentatus in campo supioꝝ est inuentꝰ. Dñs aũt karolus valesianus: qui cum multis aufugerat audãs regem in campo dimicare. reuersus est cum acie sua et alij barones: z aggrauatum est bellum. Demũ flandrẽses ꝓfligati sunt z superati a francis. In quo bello inter ceteros occisus est ꝓfatus dominus wolhelmus z multi alij barones. Et circa sex milia flandrensium perierunt. Sed et de francigenis interfectis sunt circa mille quingenti cũ aliquibꝰ magnis dominis. Protractum est aũt dictũ aspꝝ prelium vsq; ad noctem. Omniaq; spolia inimicoꝝ acceperunt z substantias curruũ flandrensiũ. Enaserunt autẽ e prelio dominus philippus de flandria fuga arrepta illa se recipiens: z dominus gyannes de namurro. z dominꝰ amerigꝰ ffr eoꝝ filius ꝓ fugã saluti sue ꝓsuluerũt. Literas aũ die rex francie ordinauit. vt oẽs frãci in bello interfecti sepelirẽt' i dicta abbatia: cui ibi ꝛpe erat. Econtra ꝓcepit rex sub pena mortis. vt ex flandrẽsibꝰ occisis nulli quis traderet sepultura i meouã rei. quod cũ nõ videt' cõmẽdabile ꝛsiliosus nec ethnici fieri egrẽt. Lelo tñ tegit': q nõ bñt vnã. Die aũt sequenti rex cum suis copijs ex loco victorie sue ꝓfectus ẽ

versus illam oppidum ꝛ obsedit. In illo enim loco confu
gerat dominus philippus de flandria cum rebellati fuerit
flandrenses. vt dictum est. Et ita circumdederat rex cum
suis locum illum. vt nullus posset ingredi ad eos nec egre
di. Et occupabat exercitus eius circuitum ser miliarium.
Et fecerat rex erigere diversa artificia ad expugnandū ci
uitatem ꝛ castellum. Ita q̄ credebat satis q̄ rex obtinuis
set eam vi vel fame. Sed interea dominus gyannes d̄ na
murro hoc audiens congregatis burgensibꝫ ꝛ aliis ꝑtis
illius regionis. vt pergeret ad succurrendū ille obsesse. Et
si hiis inde fuissent reuicti. nō ꝓpter hoc exterriti. sed magis
animati ad ꝑlium contra francos. elegerunt magis fortit̄
in bello mortē ꝙ pati seruitutem francor. Vñ omnes ar
tifices dimittentes ad tempus exercicia sua. posserūt nu
mero .lx. milia ad bellum contra francos ad illam iurātes
nunq̄ reuerti domū nisi obtinerēt vel pacem congruā a
rege. vt s. libertate gauderent. Ut desperati ergo accesse
runt ꝓpe copias regis inuitantes eos ad ꝑlium. Rex autē
considerans audaciā ꝛ animositatē eor. consilium habuit
cum suis quid agendum. Qui cōmuniter consuluerunt.
nullo modo bellum ineundum si pacem tractandā. Quia
etsi victoriā obtinerent non nisi sine morte multor. ex eis cū
eēnt desperati. Sicq̄ conclusum ꝛ factum ẽ hi ꝑ media
tores pacis hoc. s. modo. vt flandrenses sua libertate gau
derent ꝛ dñs suis antiquis capcionis redditis. Et ipsi regi
darent .cc. milia parisiensium infra certum tps. Ac etiam
flandrenses regi dimittebant illam partem flandrie: que ē
vltra fluminum lisiē versus francia: que loquitur ydioma
te picardo: vbi sunt plures ciuitates. Firmatis igitur pa
ctis pacis libertati sunt a carcerib⁹ dñi ꝛ barones flandrē
ses. Robertus. wilhelmus. guido. ꝛ alij plures.

Capitulum .ix.

Bonifacio humanis

exempto. assumptus est ad pontificii romanū
Benedictus .xj. in pancis dicto post sepultu
rā ꝑdecessoris electione canonica celebrata: ꝛ vere bona.
anno dñi. M. cccij. de mense octobris. Ab inimo aūt mun
di quinquies millo. cclxvj. Fm minorem numerū. Secūn
do maiorem sexies millo. ccccvij. Hic autem patus voca
tus est nicolaus: qui in seculo fuit vilissime conditōnis de
trisilio. vnde venetias accessit puerco vocens in grāma
ticalibꝫ vt panē tatem suam sustentaret. Ingressus aūt
ordinem predicat. enim non segniter conuersatus virtuti
bus ꝛ scientie se dedit. vt in modico tpe doctissimus euase
rit. magne memorie ꝛ acris ingenij omnibꝫ factus amabi
lis. Et in ordine ꝑ omnes dignitates gradatim ascendēs.
ex supiore pastor effectus. ex ꝑsonatu conuentuali ad ꝑsi
cialem ascendens. Inde in magistrum ordinis generalem
electus: a bonifacio octauo ꝓpter scientiā ꝛ ꝓbitatē suam
inter cardines terre ꝑstitutus. Ipse enim carbedram petri
ascendit. Sed heu nimis modico tpe tam sanctus vir i ea
resedit. s. mensibus nouē tm. Subito aūr ad pacem vbiq̄
ponendā animū suum applicauit. vnde ꝛ regem francie ec
clesie reconciliauit ab ex cōmunicatōne absoluens. Cen
suras etiam contra columnenses ꝑ pte amouit. Multa san
cta opa facere dispositat: si morte celeri ꝓuentus impleꝛe
non valuit. Et in finibus recentib⁹ sibi ꝑstitis ꝑ abba
tiam sancte petronille dicit̄ toricatus: hoc ꝑ alios ꝓcura
to. Qui in dño requiescens. peruſq̄ vbi tunc cum curia re
sidebat honorifice est sepultus in eccla sancti dominici or
dinis ꝑdicator. Dicitur etiam miraculis claruisse. nec in
credibile cum sancte vite extiterit. Narratur etiam de eo.
ꝙ cum mater eius pauperecula adhuc supstes accessisset
perusium ad eū visitandū. postq̄ applicuit induta fuit se
ricis ab amicis vt decere videbatur. vtpote tāi principis
matri. Cum ergo capta ta hora ingredi deberet ad filium:
interrogauit papa ꝑ se filius quid vestibus eēt opta. Re
sponsum est eis: q̄ sericis ob honorem aplice sedis. Et il-
le non est inquit hec mater mea. Ipsa n. mater mea pau
cula mulier est. quod sit sericum ignorans. nec voluit eam
dimittere ad se videndum. Videtur hoc audiēs pia mā
ter illis vepotinis vestibꝫ ꝛ bumbicio induta. Cum hoc be
nedictus papa audisset: dixit. Hec est mater mea venit.
Et ingressa in oculo sancto ampleratus est eum. Eo
autem defuncto. xj. mensibꝫ vacauit ecclia romana ꝓpter
discordiam cardinalium adinuicem in electōe. Ultramō
tani enim querebant habere papam gallicū. Citramon
tani ytalicum. vnde queniri nō poterat ad duas ꝑtes vo
cum habendas. prout cupiebat. Que tñ inuita ipius bene
dicti gesta sunt in diversis mūdi ꝓuinc⁹ ꝛ sede vacāte sub
sequenter describunt. Circa illud tps ex hoc migrauit
seculo bononie dominus dynus de mugellosqs fuit egre
gius ꝛ peritissimus doctor in iure: sicut fuerit alius qui ē
q̄s vsq̄ ad tpus suum. Et glosam fecit.

Anno autem dñi .§.i.

M. ccciij. de mense februarij. Benedictus papa .xj. desti
nauit legatum ad placandum etruriam. florentinosqs de
legit auditis discordijs florentinor. Legatus autem fuit
dominus nicolaus ꝓtatensis cardinalis assumptus ex eo
dine ꝑdicator. vir vtiq̄ sagax atq̄ industrius. Qui cū
res compositas a lucensibꝫ cognouisset: rū cōplura super
esse ratus. ꝛ plerūm redu ctōem exulū mēte cogitās flore
tiā venit: in bꝫ fere mensibꝫ posthis lucēses abierāt. Ingres
sus vrbē cū arbitriū liberā posstalasset. sibi haud difficile
concessit ciuitas. sentiēs adhuc morbi reliquias nequaq̄
ꝓtēnendas intra viscera romanssisse: quib⁹ medelā coper
bat afferri. Legatus igit̄ ꝑspecta sagaciter natura ciui.
vt scribit leonardus in hist. flor. Cū multifariā ciuita
tē diuisam: principalē tñ diuisionē inter nobilitatē ꝛ ple
bē animaduerteret: ptes alo cōplexus ꝛ plebis. sentiēdi ge
nus hominū nimis ꝓtinat aduersus reductōem exulū: ra
nusq̄ acre studijs ptū repiri. Cōsilium igit̄ huic factioni
adherens. multa puidere ac moliri cepit. quo nobilitatis
frāgeret alos: plebisq̄ vsitatā auctoritatēq̄ afferret. Sic
enī obnoxiā sibi futurā multitudinē ꝛ natū eius securitā
arbitratus ē. Considerās igit̄ nobilitatem ꝑ seipam haud
multū posse nisi clientelis ꝛ amicicijs plebeios boīam ad
eos ꝙuertere solitoꝛ innaret. Plebeios aūt ipos autūn
becilles fore si iniurie singulis illate ad multos ptineret. vni
co vtriq̄ rei ꝑsilio ꝑspicere festinauit. Ea q̄dē ve cā soler
tiingenio auctor fuit. ex societatis in vrbe creandi. in q̄s
plebē distribuit vniuersam. Pauc societatū trāsmissa in
bus ꝓtinuit quatuor. Totidē scheradiana. Reliqne ter
cepa tribꝫ singule tres. Et ita viginti societates intra vr
bē fecit. Vigilis ꝑo societatibꝫ singuli signiferi ꝑfecti.
Hisq̄ vexilla sunt tradita variis distincta insignibꝫ quo
q̄sq̄ sua ꝛ innoscere aspicies ꝛ ꝙcq̄ posset. Mandauitq̄
hiis ē. vt q̄ibꝫ opꝰ foret cū vexill. ꝓdirēt. ꝛ armati quisq̄
sub adducēt societatē. Designato aūt societatē ꝓ vicos ꝓ
rochiasq̄ ē facta. Cives oēs ꝛ plebe descripti. pena q̄ui
na ꝑstituta. si vniuersi armis ñ eēnt nec vexilla sua q̄ibꝫ
illa ꝓdirēt nō segrēt. Tēpus signifer ꝑstitū fuit mīlū
ser. Et illi addita. ne q̄s ex nobilitate in societatibꝫ cōfer
ret: ne ve le imisc ēt: ne ve de domo abiret dū vexilla gere
rēt. Si q̄s e plebe bō a potēciori vllo tpe inuaderetur.
signifer sui societat̄ ex q̄ is foret. aurilū ferre lex iubebat: ac
vim armis repellere. Si q̄s e nobilitate plebeū occidisset
ad vindictā ꝓxio agnato societatē assistere: pecunia siqꝰ
foret ac ꝓpinquus egeret. cōmuni societat̄ ꝓcla pseqsē
dam vindictam ꝓmittebat. Si plebeius nobilem inuade
ret aut occideret. nulle erāt partes signiferi aut societatis.
Et q̄ apparebat ꝛ populariū societates cē solū: ꝛ cōtra po
tētia nobilitat̄ ꝑstitutas solū. Fert̄q̄ vox illa legatū fo
cietates creasse: ñ ut ꝑ hac fcipōdā fore plebei hōes vocē
ꝛ potēriā nobilitat̄ ꝓpterēs. cū q̄is e plebe lōge ples
bēat liuiaꝛ vdictoq̄ ꝑstes: q̄s vlli ex familia nō socie-

ratum intra: statutaq; seruarent. Eodem fere ordine extra vrbem quoq; p florentinum agrum vexillationes quedam fuere institute. magis ne quisq; ex his locis ad nobilitatem cōcurreret: q̄ vt p mutuam sese opem agricole tutarentur.

Roborato plebis statu ac multitudine in suum fauorē traducta. Legatus iam tempus maturū adesse ratus: ea que cogitauerat ad implendi reductiōne exulum aggredit. Eius rei causa liberū ab exulibus arbitrium (nā ciuitas ad concilerat) postulauit. Exulq; planibo locis conuentibo actis: summa rē oīm ad eos qui aretij erāt referebat. Ibi nanq; veteres circulus ⁊ omnis illa factio ingenti multitudine refederat. Duceq; suaq; etiam constituerāt. Alexandrum romene comitem: consiliatiosq; ⁊ pfectos ex suis coetis cuiusq; Ad ergo publica veliberatiōe arbitrium potestatemq; rerum suaq; penisserunt legato. Fuit in eo philio Dantes poeta ⁊ petrarche postea inclit poete furor⁹ pater. Qui simul ecclia partium eiecti florentia: aretiq; exulabant. Vbi ⁊ petrarcha mox dñi natus est. Accepto exulū decreto legatus. sindicosq; eox accersitis ꝓpositum intem piate reductiōem simul ⁊ cōcordiam aggreditur enixe. Rē p se difficilem longe difficiliorem faciebat: q̄ille vniuersam rēm exulum reducendorum ingrediebat. Aij aūt partim erant albi recenter pulsi: grim gibellini quoq; sane uniti erat causa. difficultatesq; maxime oriebant. vt restituendorum bonoꝝ gratia: vel inimiciciaꝝ priuatarum. Qui albis solum reducendis conatum diligentiamq; legati adhibuisset: haud difficulter ea res videbat effectuꝫ (quem optauerat) habitura. Sed ille magnitudine cū et fauore elatus multitudinis. dum vtrinq; simul asse cā vult neutrum assecutus est. Adheserant tñ quedaꝫ familie potentiorum legato. postq; ꝓpositum eius cognouerunt: ac eius factum vehementer iuuabant. Populares etiā multi pacis auidi eius cepto fauebant: quoniā ille fiducia ereptis auferebatur. Missi ergo ex exulibo sindici cum florentiā venissent. ⁊ frequenter consultatiōem apud legatum agerent. reliq; bom pfecto exitus spem habere videretur: nouā repente turbatio ex ira cuncta prius composita dissipauit. Cuius.n. nihil minus q̄ tale aliquid suspicantibo. repente nunciatum est maxima exules multitudie iussu legati aduentare: quasi vrbem contendentibo: repugnātibusq; ciuibo intraturos. Id cum planibo simul ex locis nūciaret. trepida ciuitas arma sumpsit: ac magnis in suspitiō nibo versabatur. Legatum ⁊o vt parum syncerum hominem ac ficte cōpositum formidabat. Multi etiam subdolam eius versutiam cōminabantur. Enimero legat⁹ se constantissime pargans: nominem a se vocatum exulū fuisse asseverabat. Totaꝫ rem ab aduersarijs ⁊ malignis pacisq; ⁊ quietis publice hostibo quadam arte cōposita ꝛe batur. Et qui cōstabat liras legati nomine scriptas exules accepisse. Sed an vere vel ficte fuerunt litere ambigebat Nec verarent: qui p̄dicarent a principibo nobilitatis reditum aduersariorum graviter ferentibo. ad cōmouendas turbas falso liras fuisse submissas. Hoc vtrum illoꝝ verū fuerit in medio reliquimus. Sed qui exulum nomine aduenerant. conterriti ea nouitate: ex vestigio abierunt. Ita negocium pacis interceptum est. Legatos q̄s vt suspi cōem minueret. tunc relicta vbe patrum contendit. Oppidum ingressus cum eadem postulasset. Nam paterēs q̄s bisdem sectatōibo agitabant: mbi ad extremum agere valuit. Quin etiam dum acrius vigerent insurgēte factōe pisto expellitur. Quare florentiam reuersus expeditōes contra patrenses indixit. Eo cum rem cum voluntario milites rogaret. ⁊ pterentur multi. copiecq; iā in vbe crescerent: suspitio iterum exorta est. ne sub alio ptextu militem cogere ac res nouare aggrederetur. Itaq; aduersantibo cuiq; ⁊ anna ponere iubentibus conatus legati irritum ceciderunt. Ea tandem indignatione motus florētie simul ⁊ pisto interdixit. Ipe ⁊o irrito labore ad pōtificē benedictum redijt. Eodem anno pons qui ad cbaurā riā dī nimio pōdere multitudis (q̄ ad lucos ꝓrexerat spectandos) corruit. Erat ⁊o p idē ep̄s nō lapideus vt nūc sed sublicius. Eius ruina multos oppressit. multos affixit.

Recessum legati .§.ii.

magne contentiones secute fuerunt. Pars enim quedaꝫ nobilitatis stante nuper in vbe legato. sese illi coniunxerat: ac reductiōem exulum intemperanter concupisse visa fuerat. Erat ⁊o ex his familijs: que ad albas ptes inclinare putabantur. Ea de causa ceterarum familiaꝝ in se cōtraxerat odia. Vt ergo abijt legatus. reliqua omnis nobilitas in illos surrexit pter cursium donatoꝝ: qui amicis infensus contra naturam suam quiescebat. Totum popularium due insignes familie nigrarum ptiū assertrices se etabant. Iunq; ⁊ medices. Crescentibo contentionibo. pugna tandem conseritur. Principium ⁊o pugne oriū est apud circulorum garbensium cōsortes a priuatis edibo totum velata. Cum ergo nouum inter vetusq; foꝝ ⁊ circa posticum frumentarium pugnaret: ⁊ inimicum mō pellerēt modo pellerentur. Nerois quidaꝫ abbas qui suoꝝ minicus e tota abbatum familia in vbe resiterat. Contra circulos atq; alios huius factionis in pugna strabat: contemptus botee vim in aduersarios gliantes. Fax ⁊ malleoli afferant inquit. Jam ego bos cum vomibo ꝓnis extorres agam. Nec mota. delatum ignem in gentilium egnatorumq; edes ignem iniecit: que non longe a postico frumentaria site fuerant. Inde cum eadem face discurrēs ad caput veteris foricaponsachoꝝ edes incendit. Ita ignis intermissilia ⁊ tela discurrens vires assumens. Status insuper boree adiatus: late pugnatus ē tomos. ⁊ singula carpendo apprehendit. Taberne venalium rerum magni p̄cij in his erant locis. Eas cum ignis inuaderet: vel incendio cremabantur. vel a latronibo diripiebātur. Vrbs eodem tpe ardebat ⁊ vicatim cpugnabat: nō secus ac si hostis intrasset. Quo minus homines opem ferre poterant ea latius vagatus ignis inter duo foca primū ⁊ circa porti cū framētaria oia cōsumpsit. Inde rursus vires assumēs vsq; ad arnū pcenit. nec prius finis cremādi ē factꝰ: q̄ supra mille ⁊ septingentos edes vno incendio conflagrasset Medicatum fuisse ignē vulgo creditū ē. Nec eades ab re fuscepeam crudelitatem estimari. cemens etiam nunc admirabilē ac spe stupēdā illius vim in parietes etiā ipos ac lapides: qō reliquie mōstrāt seuicte. Ob huꝰ incendiū dāna ps illa q̄ circulo fauebat succubuit. absumptis canalcārij: gherardinoq; ⁊ pulcroꝝ edibo: quibo ea factio plurimū nitebat: ⁊ vicinis etiā q̄ vna sentiebāt exuestis. Cedētibo igit victis ⁊ ciuitate ad aliquē modū ꝓpositā nouum rursus picalā nouaq; turbatio exoriē. Legato.n. de quo supra diximus. finistra admodū ac puersa referente. cū de suis ipe facinoribo tacens: aliena facinora in crimen vocauit. ac pōtifici q̄ illū miserat q̄ ei⁹ bonos spretus ē ac verisui habit⁹: veluti faces quasdā indignatōis admouit. Cō mot⁹ pōtifex. rij. potentissimos ea tēpestate ciues. principes ei⁹ factōis q̄ tūc vbē tenebāt: e compedibo statuit. Eos igit cū ad se catallet varia cōsultatio fuit. ⁊ cōtinere sil⁹ ⁊ parere formidabāt: q̄ in altero fame in altero status periculuꝫ sclarēt. Fame: si q̄s deductoꝝ ꝓlecti nō irent. Status: si per eox absentiā mot⁹ alioꝝ in vbe suscitaret. Oibo tñ pensatis ⁊ ad honestatē ⁊ ad magnanimitatē potiꝰ veluꝫ ē pontifici adire. Quare pfecti oēs vt vocati erāt: viri amplissimi principes ciuitatis. Carlꝰ donatꝰ. Robertꝰ rosa. Herꝰ spinus acceti potentissimaꝝ familiaꝝ suppāni. Honestū comitatū ducētes ac decētē pusiā (vbi tūc pontifex residebat) pueniēt. Cū pontifice pius adiit: ac purgādis vtiq; delictis criminibo intendāt. Nicolaꝰ prateſis cardinalis: quē legatū in etruria fuisse docuim⁹. inf. hec dicti cōsentū exulibo clā ꝓscripsit: vti florētiā occulte innaderēt. Nullū quidē tpus rei perrāde aptius fore. cū principes oēs diuerse factōis industria euocati abessent. Quibus retractis. ne ausu-

ros quidem reliquos cives manus attollere. matrona præsertim multitudinis precq̃ pudens experimento viderit illoq; reditum affectante. Hanc exhortatiõem aude cõplexi exules. cum alij alijs celeriter significassent: constituta die florentiam versus vadeq; quaq; contendere. Ita impetuoso atq; secreto: vt nil præterea. ita magna multitudine: vt cuncti expauescerent. Fuerunt. n. peditum supra nouem milia. equites ivo ad mille septingẽtos. Hæ copiæ maxima ex parte bononienſium aretinorumq; fuerunt: quæ ciuitates eisdem pecuniis iuuere albis fauebant. Cum igitur vergente iam in occasum sole non procul ab vrbe via bononiensi prime exulum copie apparuissent: ciuitas repente in armis fuit. Vigilieq; ea nocte ppe vicatis acte. Addebat terrorem vrbibus: quæ non absolutis nouis mœnibus q̃ antiquis ppter spem nouorum neglectis: non satis valida contra oppugnatõez putabatur. Exules preterea luce bisariam pditis copijs ad primũ fere lapides bononiæ se in subsidio reliquere. Ipi ivo cum aretinis ad vrbẽ descendentes nullo negante nona trãsgrediunt mœnia. Inde lenia quedam præclia ibi cõmissa sunt. In quibus superante multitudine cum cives dimouissent ad leuam tenẽtes iter: non longe a sermoq; templo patentiori loco aciem struxerant. Signo dato cum ad vetera mœnia discurrissent. contra viam gladiatoriam q̃ postulant: qua via illa clauebatur maxime impetum fecerunt. Eam cũ repulsis defensoribus perfregissent ingressi. ante signum vsq; ad martis templum præliantes pernenerunt. Et vexilla quedam intra portam illata magnum terrorem plebi nerunt. cinibus Nec ambigitur quin eodem impetu si secuta fuisset acies exules illa dies victores fuissent. Sed cũctando extra portam ac ciuitatem pugne expectando. concurrendi atq; se cõglobandi. ciuibus facultatem prebuere. Itaq; cõcursu posteà ad eum locum facto: quo hostem interisse clamabat. esse cohortantes cives inuadentesq; extra portam deiecerunt. Sunt qui putant exules non satis vnanimes fuisse ad vrbem inuadendam: q̃ albos gibellinoq; vires expauisse. Nam qua ratione a viris militaribus q̃ bellorum experiis omissam fuerit. vel aciem totam primo impetu irrumpente: vel cũ vno in loco pugnaret: alios sabinde locis admouere. Jam ivo bononiensium copias: que in vrbe conspecte magnum terrorem afferre potuerunt cinibꝰ. q̃ tandem consilio ab vrbe pculdubio reliquerunt. Hæc q̃ hactenus errata suspitiõem prebent. quasi mallent quidam exulum vrbe non potiri: sed aciem duntaxat admouere: quo ipsi q̃ pactionem reciperentur. Nam pulsi nuper cives quos ad hos vocabant. non tam voluntas q̃ necessitas gibellinis conciliarat. nec si facultas esset: passuri sese inuicem videbantur. Et relictam procul ab vrbe de industria bononiensium putant aciem: qm̃ illa maxime cum vbaldinis q̃ aliis gibellinæ factiõis hominibꝰ veniisset. Ego ivo quid animi habuerit vnusquisq; exulum: haud facile existimo quicq; esse dicturum. Verum hæc q̃ huiusmodi errata in re militari euenire non alienum puto. vbi non vnus dux: sed multi ductores præsunt. Nec miles est: q̃ p signa ingreditur: sed collecticia turba necessarijs vnius ampio p̃sueta. Quæ etiam tunc aderant. Nam q̃ multi equales inter se duces erant: q̃ manus tumultuaria atq; nona: bononienses simul atq; repulsos qui vrbem intrauerant cognouere. q̃ minabant quidam aciem extra portam eẽ. pstigaram: cõfestim signa mouentes abire. Qui ivo ante portas in acie stabãt cum a prima luce vsq; ad meridiem cõstitisset: siti atq; fatigati calore labescere iam putãtem ceperant. Itaq; postq̃ bononienses abijsse audierãt quasi deserti a suis. e vestigio secuti sunt tanta trepidatõe: vt fuga magis q̃ pfectio videretur. Pauci ex ciuibꝰ post eos egressi quosdam postremo agmine interfecerunt: reliquos ipa via qua venerant remearunt. Cum superato colle in agrum magellanum descenderunt. obuiam illis fuerunt pistoriensiũ copiæ: quas tolosanus vbertus florentinus eques q̃ ipe exul ex eadem causa adducebat. Erant autem equites trecenti: pedites ivo circa octingentos. Ab his tolosanus cognitus: q̃ quid actum esset q̃ quid spei superesset. Itaq; conuerso itinere pistoium reduxit. Per eosdem fere dies quæ hec tempestata sunt ab exulibꝰ. Benedictus romanus põtifex vita functus est. magnecq; fuerunt patrum discordie in eligendo secum. Itaq; cives nuper a pontifice euocati. cognita legati fraude q̃ apud patres cõquesti: florentiam illico redierant. Versi de hinc ad rempu. q̃ statum ciuitatis roborandum: qm̃ apparebat magna superesse certamina. societatem renouarunt cum aliis etrurie populis: q̃ eadem p id tempus sectabantur ptes. Hi fuerunt lucenses q̃ volaterrani: senenses: pratenses. gimignanenses: pelenses. enfernates: quos castellanos vulgo dicunt. Omnes hi simul vno fedre colligati. ducem sibi pficere aliquem maioris auctoritatis statuerunt: cuius auspicijs bella inferrent. Robertus erat per id tempus filius karoli regis italia maximus insigni tunc indole ac magne spei iuuenis. Hunc eligere ducem placuit. Cuius rei gratia missi neapolim oratores duo. Raynerius forestiq; q̃ Bonghus raynaldi. Et a lucensibꝰ senensibusq; oratores alij: qui regem primo mor inuenẽ allocati. Tandẽ illius aduentũ i etruriam impetrarunt. Hinis conditionibꝰ dictis receptisq; vt robertus in etruriam veniret. exercitum florentinorũ sociorumq; duceret: nullam in vrbibꝰ oppidisue potestatem haberet. In exercitu ivo animaduertendi in eos q̃ nõ parerent: sibi ius eẽt. Si pecunia damnaret aliquẽ ciuitatis oppidue cuius damnatus eius oppidanusue foret applicaretur. Annum integrum in etruria bello gerendo perstaret. nec inde abiret. nisi aut euidens regni periculum paterni: aut pontificis iussus moram eius impediret. Contra ivo florentini socioq; stipendia equitibꝰ q̃s adduxisset p singulos mẽses darent: libiq; q̃ familie duarum pensionẽ. Hanc pecuniaq; maximã eaq; ptem florentini ex federe conferebãt. primam lucenses: pauciores senenses q̃ alij q̃portionaliter. Hijs ergo ita cõpositis: primi anni vere primo Robertus in etruriam venit. duces q̃ cum equites non ample quidem numero: sed viros nobiles et strenuos ad bella delectos. Ciuitates ijs filio babio pistoium obsidere pstituerũt. q̃ ea vrbe q̃d ipsis ab aduersarijs tenebat: florentinisq; q̃ lucensibꝰ belli cõtinuo infe rebant. Igit postq̃ florentiã venit robertus. coacti paulopost exercitũ pistorienses ducit. Venerũt alia q̃ pte lucenses magna multitudine. ac se florentinis ceterisq; sociis pinxerunt. Castris nõ lõge positis cũ pistorii cõmissent. expugnare vrbẽ aggrediũt: q̃ resistebat accerrime ab his in ciuitate pistoriensibꝰ. Et aderant florentinoq; exulum non contemnenda manus: q̃ conducti equites mense de circiter. ccc. Hi cũ vrbem egregie defenderent. q̃ obeã rem longior interceptura videret mora. Florentini q̃ socij obstinatis animis vallo q̃ fossa vrbẽ circũdarẽt. castellisq; q̃ turribus oppotunis locis munierunt: vt nemo ingredi egredine posset. Crebra ivo quotidie præclia inter mœnia vrbis fossasq; cõmittebantur. Dum ea geruntꝰ apud pistorium. interea clemens quintus post benedictum ornatus est pontifex. de qua electione infra dicetur. Is ex Francia esset: bostatu nicolai pratensis cardinalis prosimul legatos in etruriam misit. Hi quartum fere mensem postq̃ obsidio cepta fuerat. cum in castra venissent. Roberto duci exercituiq; ex auctoritate pontificis ediderãt. vti ab armis discederent: obsidionemq; dissolueret. Hi nisi parerent censuras grauissimas protulerunt. Robertꝰ dicto pontifici obediens fuit. Id enim abinitio nominati acceperat: ceteri quoq; populi longiores militiæ venti restiterunt. Florentini solum q̃ lucenses obstinatis animis obsidiõez psecuti sunt. conscq nõ tã ex alio põtificis: q̃ ex procuratõe aduersariorum precepta illa cõminationesq; p dite. ac paulo ante in principijs experti ciuium: vbi ecq; firmi ecq; sinceri curam habere. Ea indignatõe legato-

rum p̃cepta contemnere: nec tantis laboribꝰ ceptꝰ ꝓtractandꝫ obsidionem vellent relinquere statuerunt. Legati q̃m dicto non parebatur. in florentinoꝝ ditionẽ qꝫ ꝑsides sententiam tulerunt. Urbibꝰ aũt eoꝝ interdixerũt sacra. Roberto igit̃ relicta apud pistoium maxima ꝑte equitatus quam ynicus in etruriam duxerat. ipe tenui comitatu in proximam ꝓuinciam gallham trãsit pontifice ꝑ assumptione gratulandum. Florentini ꝙ vbi facilẽ in obsidione ꝑseuerantes vrbem arctius indies ꝑsserunt. Milites ne longioꝝ affecerant militia. vicissim mutabant: vt nouis veteribus ꝙ integris succederent sedis. Ad vndecimũ vsq; mensem ꝓtracta obsidio est. Tandem cum necessaria deficerent: qui obsidebantur turbam mulierum ꝙ inutilis belli bolus exigere ceperunt. Sed hi cum admonitões q̃ne nerant. non minus acerbe a militibꝰ qui stabant ꝑ vallo in urbem reijciebantur. Ita longitudine belli domiti pistorienses in pacem venerunt: cruribꝰ qui intus erant incolumibꝰ abire pacta. Cuibꝰ autem impunitate ꝑcessa postq̃ urbe potiti sunt florentini ꝙ lucenses: menia undequaq; diruerunt. Agrum ꝙ regionem inter se partiti sunt. urbi ꝙ afflictæ ꝙ seminate imperitauerunt. Captum ẽ aũtẽ pistorium. v. ydus aprilis. anno xp̃iane salutis. M. ccc. xj.

Florentini in agrum mugellanũ ꝓfecti accianicum obsederant. Id erat castrum vbaldine gẽtis. ꝙ situ loci ꝙ structura maroꝝ longe munitissimũ. Causa obsendi illa fuit. q̃ matima via etrusum eo in castello confederat. a quibus non terrores modo: verum damna finitimis inferebantur. Tribus mensibus omni conatu florentinus circa illud cõmoratus. tormentis marime. ꝙ cuniculis oppugnatõem tentauit. Veram conatus omnes in irritum casuri erant si permanente munitissimo loco missi suspitio inꝰ ꝓcipes eius familie coborta certatim cõpulset ad deditõs faciendas. Qua re pecunia exemptis castellum receptũ est: ad solum euersum. Incolarum aũt pars in subiectꝰ planiciem redacta. ꝙ oppidum ibi conditum: quod postea scarparium vocitarunt. Eodem anno magistratꝰ noui ter creati in vrbe ceptus est cõtra nobilitatem: quẽ executorem iustitie dixerunt. In hunc magistratꝰ magna pars curie. que prius ad officium vexillifer iustitie pertinebat translata est. Et quo gratie metusq; abesset suspitio. peregrinum sumere placuit: ꝙ quidem extra etruriam oriundũ. Et societatibꝰ vna detracta stradiana eo factum est. vt ꝓ xx. societatibꝰ xix. instituerent.

In titulo. xxi. tractatur de

pontificibꝰ summis. qui fuerunt a clemente. v. vsq; ad gregoriũ xj. exclusive: qui fuerunt numero sex. f. Clemens. v. Johs. xxij. Benedict⁹. xij. Clemẽs. vj. Innoc. vj. Urbanus. v. post quem gregorius xj. Et hi omnes cuꝰ curia residentiam fecerunt vltra montes in gallia. Sed quia tempore vltimi horum. f. gregorij xj. ciuitates existentes ꝓ in ditione ecclẽ q̃ sunt in ytalia: pene omnes se rebellarunt: ideo gregorius xj. reuersus est cum curia ad vrbem. De imparibꝰ est qui fuerunt bis tempoꝝ agetur. Et varijs mutationibꝰ que acciderunt in ciuitatibꝰ ytalie ꝙ ꝓlixa: parcitur ꝓpter florentie. ꝙ quedam alia in dictis natõibꝰ gesta. Hic etiaꝫ narratur de vltra vacatione sedis aplice ꝙ quomodo clemens quintus modo inconsueto fuit electꝰ Et de concilio vniuersali habito vienne. Et de clementinis editis ꝓ eum: sed per Jo. xxij. promulgatis. Hic etiaꝫ agitur de ludouico imperatore electo bauaro. Sed quia inimicus erat ecclie: primatus eo fuit. Qui ludouicus ꝓcerauit sectam faciẽs antipapam petrũ de corbaria. Sub eo insurrexit heresis fraticellorum reprobata cuꝫ illis per Johãnem. xxij.

Capitulum primum.

Post mortem bene

dicti. xj. ascendit cathedrã petri Clemẽs v. qui prius vocabat̃ Raymũdus archiepꝰ burdegalensis. non cardinalis nec p̃sens. si in ciuitate burdegalensi tunc residens. Quod accidit ꝓ hunc modum. Ingressi dñi cardinales in cõclaui perusij. ꝓ electione facienda. conscodari nõ poterant: querentes magis sua q̃ ihu xp̃i. Erant n. diuisi in duas ptes quasi equales. Una ps erat cismontana cuius capita erant dñus matheus de vlsinis ꝙ dñus fr̃anciscus de guattanis: qui nepos fuerat pape bonifacij. Altera ps erat vltra montana. vel adherentium eis quoꝝ principalior es erant dñus neapuleon de vrsinis ꝙ dñus nicolaus p̃atẽsis. Primi vota sua dirigebant ad aliquẽ ytalicum ꝙ fauentem amicis ꝙ consanguineis bonifacij pape: alij tentabant eligere aliquem gallicum vel amicũ regis francie. qui manifestam inimiciciam oderat ad bonifacium papaꝫ ꝙ ercõicatus fuerat ab eo. Sicq; ꝓ plures menses quelibet ptium fixa in ꝓposito suo. ad numerum duarum ptium ex eis put exigitur nõ poterat peruenit. Una igit̃ dierum cardinalis p̃atensis dñs nicolaus vir valde sagax ꝙ expertissimus. ait secreto dño cardinali de guattanis domino francisco. Nos magnum malum facimus ꝙ ecclie detrimentũ vñ ꝓli scãdalizant̃. nõ puidendo vicꝫ de pastore. At ille ꝓ me non stat inquit. Tunc p̃atensis. Si bonum medium inuenirem ad hanc rem efficiendam placeret ne tibi. Riidit. Placebit vtiq;. Ego ait p̃atẽsis cogitaui hũc modũ tenendũ. vt vicꝫ vna ꝓ collegij cardinalitij eligeret tres ex vltramontanis ydoneis ad papatus ꝓlatis put eis videret: ꝙ altera ꝓ teneret̃ infra. xl. dies vnũ ex illis tribꝰ ꝓpositis eligere put eis placeret: ꝙ ille papa intelligeretur canonice electus esset. Placuit domino francisco forma ꝓdicta. persuasiq; sequacibus suis hunc modũ accepta resita tamen q̃ ipe haberent proponere seu nominare illos tres. intẽdentes tales assumere qui fuissent amici olim bonifacij ꝙ regi francie parum affecti. Et p̃atensis partẽ suam induxit ad id efficiendum. intendens ꝙ ipe taliter ꝓuidere ꝙ haberent sibi ꝓpicium ꝙ benivolum ꝙ regi amicum. Facta igit̃ hac cõuentione ꝙ solẽni stipulatõe ꝓ scripturã firmata: ꝓ illa que dñm fr̃anciscum sequebat̃ nominauit tres archiepos gallicos eis familiares ꝙ regi in sensos francie. Inter quos fuit raymũdus burdegalensis archiepꝰ: q̃ creat⁹ fuerat archiepꝰ a bonifacio papa. nec regis amic⁹ ꝓpter offensas factas suis ꝓsanguineis i gasconi ꝓ dñm karolũ valesianũ. Illis igit̃ tribꝰ notatis alia ꝓte secreto adiuicẽ ꝓserẽte. psuasit p̃atẽsis sagax ꝙ industri⁹. vt raymũdũ burdegalẽsẽ ꝙ decernerẽt ꝓeligẽdũ: nulli ꝓ insinuãdo. Et aũ electꝰ velocissime regi fr̃acie ꝓ liras intimarẽt negociũ. ꝙ qꝫ si illũ burdegalẽsẽ: quẽ. ꝓ curaret recõciliãdũ sibi ꝙ amicũ fieri sibi placeret papam facerẽt. quẽ cũ nosset auidũ honoꝝ gloriꝰ gasconiũ: ꝙ ad cia flectibilẽ vt illa ꝓsequeret̃. sperabat de facili inducendũ ad oꝫ pacẽ ꝙ amicicia ꝓtrabẽdã cũ rege fr̃acie: ꝙ illũ adoptata crauditatũ sicut rei postmodum ꝓbauit euentus. Illa igitur ꝓclusione firmata secreto ꝙ iuramento vallata. cum dicꝰ. xl. haberẽt ad eligendũ vnũ ex tribꝰ. festinarũt secretos nuncios ꝙ fideles cũ liris ꝓtinentibꝰ ferẽ facti ad reges fr̃acie: vt respõsales subito redderet. ꝙ si in illo sibi reconciliato burdegalensi ꝓplaceret. ipm eligerẽt. ꝓsuadẽdo eivt hoc faceret: vt recuparet statũ suũ ꝙ honorẽ in scia ecclia a qua fuerat alienatus. vt eius inimicus. Mittit̃ igit̃ nũcij seu cursores ita veloces vt infra xj. dies a persilio (vñ mittebãt) vsq; parisius peuenirent. Redditis regi literis gaudium est gaudio magno ꝙ persuasionibus cardinaliũ acquiescens. festinauit amicabiles literas archiepo burdegalensi insinuãs ꝙ ꝓ bona et ardua cã oportebat hẽ cuꝰ eo secretũ colloquiũ. vñ infra sex dies in certo loco sibi occurrẽt. Hõ cũ factũ fuisset. rex cũ modica societate accessit

ad locum deputatum cuiusdam abbatie: quo ꝙ archiepꝰ accesserat. Conuenientibꝫ igitur rege cum archiepo burdegalensi post auditionem misse intimul turarunt sibinuicē secretum habere eoꝝ colloquii. Post hoc rex verbis placabilibꝫ archiepm indaxit reconciliatuꝫ habeti karolum valesiaum non obstannbo damnis illatis. Addensqꝫ inquit rex. Dñe archiepe. scias in mambo meis fore politus te facere posse pontifices summū: offendens ei illas sup hoc vestimtas. Si igitur vis faciam te fieri summū antistitez: volo ꝓmittas mihi concedere certas gratias quas postulabo. Quibꝫ plectis archiepꝰ ait sūp efactus ex ipa. Dñe mi rex. video ꝙ magis me obligis cū alium quēcunqꝫ in mundo: ꝙ bona mihi retribuis ꝓ malis. Demū nouerit nostrum eē precipe ꝙ meum obedire: ad omnia exequi paratus. Tunc rex osculatus est eum. Ille sunt ait gre. quas a te requiro. Prima est. vt me ꝓfecte reconcilies eccie sacrosancte relaxando: ꝙ veniam vando de adiutorio dato in captura bonifacij pape. Secundum est. vt censuras et cōdēpnatōis amoueas contra me ꝙ meos sequaces ꝓlatas. Tercium est. ꝙ mihi concedas omnes decimas regni per quinquennū in reparationem expensarum multaꝝ in bello inito contra flandrenses. Quartum ꝙ ꝓmittas mihi cassare ꝙ ad nihilum redigere memoriam Bonifacij pape. Quintum ꝙ restituas honorem ꝙ dignitatem cardinalatus domino Jacobo ꝙ dño petro columpnensibꝫ ablatum eis ꝓ bonifacium ꝙ reponas in statum pristinum: cum eis etiam creando aliquos cardinales amicos meos. Sextuꝫ mihi referno expuindā loco ꝙ tempe suo arduum ꝙ magnum. Ar archiepꝰ omnia seruare ꝓmisit cum iureiurando sup venerabile eucharistie sacramentū. Et ad confirmationem ꝑdcto ꝙ archiepꝰ dedit regi obsides germanum suum ꝙ duos nepotes. Rex aūt contra iuramt operam dare. vt papa eligeretur. Sicqꝫ discesserunt abinuicem amici facti cum magno gaudio re occulta alijs: ꝙ solū manifestata reconciliatōe facta ꝙ pacem inter karolum et archiepm. Reuersus ergo parisius rex subito rescripsit prattēsi cardinali ꝙ socijs qꝫ gestum erat. Quapropter libere eligerent raymundum burdegalēsem archiepm. Et infra. xxxv. dies reuersi cursores perusium regis lras reddiderunt prattensi ꝙ socijs. Quibꝫ oibꝫ alteri parti ignotis. dixit prattensis ceteris cardinalibꝫ alterius ptis ꝙ parati erant. ꝓcedere ad electionem vnius aloꝝ trium: ꝙ nec pacta ꝙ conuentiones sup his fuerunt renouata ꝙ firmata. Congregatis igit omnibꝫ cardinalibꝫ prattēsis ꝓpositā auctoꝝ ac sacre scripture ad materiam cōgrucntem. post oōnem sam vice eim elegit in papam dominū Raymundū burdegalēsem archiepm. Sicqꝫ cum gaudio acceptatus fuit ab omnibꝫ ꝙ ꝓlo, pñciatus: et ro gratias ꝙ laudes referendo. Ignorabat adhuc ꝓ altera qꝫ gestum fuisset occulte circa burdegalensem factum amicū regis: quem adhuc inimicum extimabāt. Diuulgatione igit facta ab extraꝙ ciuitatem. contendebant familie cardinalium ꝙ alioꝝ magnatum: asserentes quelibet electum sibi amicum ꝙ benignum. Exeuntes igit conclaue miserunt dñi cardinales otatores solēnes vsqꝫ burdegalem cum lris pñtantes archiepo raymundo electionem de eo factam de concordia eim. Qui subito acceptauit electoꝫ ipam vocari se faciens clementem. v. Mandauitqꝫ cardinalibꝫ omnibꝫ ꝓ lras vt sine mora accederent lugdunū gallie vt interessent coronationi sue. Simili etiā vocari fecit regem francie: regem angle ꝙ reges aragonie ꝙ alios principes vltra mōtanos. Et hac aūt vocatiōe maiot pa cardinalium grauamen sumpserunt. ꝓpter ytaliam: estimantes se receptos cum crederent ipm romā ꝓfecturum ꝓ sui coronatōe. Unde ꝙ dñus matheus de vilinis: cū pot erat cardinalium ꝙ antiquior ꝙ quasi inuitus vobem dimittebant ꝓpter ꝙ volo sue ꝓ illate vitie cardinali prattēsi. Affectus eo voluntatem eam inducendo curiam vltra montes: sed tarde reuertetur curia ytaliam. Agnosce enim condiōem gualconum. Electio aūt facta fuit eius v. Junij. Cōsecratio vo eius. xj. nouembris ꝓsidio cardinalibꝫ qui aduenerant. interessente etiā philippo rege frācie ꝙ dño karolo valesiano. Papa igit clemens qō regi ꝓmiserat obseruauit. Nam cum eccie recōciliauit ac restituit in omni honore ꝙ dignitate pristina. Largit quaqꝫ est sibi vicinas cleri ꝓ quinquennio. Et sequēti mense ꝙ ordinationū ad requisitōem regis creauit. xj. cardinales gualcones ꝙ francigenas amicos ꝙ seruitores regis. Inter quos fuerunt dñus Jacobo de columna ꝙ dñs petꝰ restituens ad oēm gratiam eis ablatam a bonifacio papa. Regi giamo aragonum cōfirmauit ꝓilegium sibi collatū a bonifacio de regno sardinie. Quibꝫ peractis papa cū suis cardinalibꝫ ꝙ omni curia ꝓfectus est reuertens burdegalam. Ubi omnes ytalici cardinales ꝙ alij fuerunt male visi a gualconibꝫ ꝙ minus bigne tractati. Et totā curiam gubernabant gualcones ꝙ gallici. In illa aūt ꝙrone fuit intensum frigus: sed ꝓ maxime vltra montes. adeo vt flumen rodani solidaretur in glaciem. ita ꝙ libere ꝙ tute homines transirent pedites ꝙ equites sup aquas cōgelatas. Simili fluuios rheni. ꝙ lamosa ꝙ sena ꝙ leria ac etiā mare flandrie congelatuꝫ est. Vacauerat aūt sedes romana aū eum clementem mensibꝫ xj. paulominus.

Anno igitur domini .§.i.

M.ccc.v. creatus fuit ille clemens. v. ab initio ꝙ mundi quinquies millo. cclxix. Scōm maiotem numeruꝫ series millo. ccccxiij. Cū autem florentini ꝙ lucēses obsedissent pistoriū clemens papa ad hoc sollicitatus e cardinali pisanensi sibi amicissimo. destinauit duos solēnes clericos gascones legatos in ytaliam. vt componerent pacem inter albos ꝙ nigros. Qui applicantes ad castra florentinoruꝫ ꝙ lucensium obsidentium pistorium. Mandauerunt eis auctoritate apostolica vt soluerent obsidionem. Et qui parere noluerunt: recedentes legati censuras ecclēsiasticas in ipsos dictos ꝓtulerunt. Ultra eos. vt victum est supra. Eodem anno de mense februarij dñus azzoni marchioni estensi bellarū boues ciuitatis mutine ꝙ regij: quas ciuitates diu possederat ꝓ tyrannicum dñium ꝙ recesserunt se in libertatem. Ipso ꝙ anno de mense martij cum ciuitas bononiensis regeret ꝓ ptē q̄ dicebat alboꝝ. ꝙ societatē biet ex albis gibellinis tuscie ꝙ romādiole. populus bononiensis qui naturali est ptis guelfe. ꝙ nō grata eis eēt talis gubernatio ꝙ societas cum gibellinis tuscie ꝙ romādiole quia ab antiquo fuerant eis inimici. ad erbouratiōem ꝙ incitamētū florentinoꝝ sumptis armis seditiōem fecit: ꝙ mane armata eiecit de ciuitate ꝙ comitatu omnes principales ptis albe ac gibellinos ꝙ exules florentinoꝝ rebelles dños declarātes: ꝓhibentes sub pena substantie omnis ꝙ vite. ac qꝫ talium inueneretur in bononia ꝙ eius districtu. Diligentiaqꝫ inquisitōem fecerunt eorum occidentes si quos ilarus ꝓium inuenirent. ac colligatiōem fecerant bononienses cū florentinis ꝙ lucensibꝫ guelfis. Eodem anno in curia romanensi ꝓincie lombardie ꝙ ytalie quedam bestia pessima. cuius auctor fuit quidam frater dulcinus vocatus. qui nō erat religiosus alicuius regule approbate: sed papa sub pelle ouina babutus religiosi. Hic primam disseminās in medio ecclie pessimoꝝ errorꝝ. ꝙ inter ceteros asserens ꝙ oia debebant eē cōmunia etiā mulieres ad cōcubitionē qō quidē peccatuꝫ non erat: sed actus charitatis. Et ꝙ papa et cardinales ceteriqꝫ ꝓlati ecclēsie non erant veri pastores ecclēsie: cum nō seruarēt vitā euangelicā. Sed ipse erat verus apls xpi dignus papatu. cū planis alijs articulis fallitatis. Multos secū ꝓtraxit ꝓ lares vtriusqꝫ sexus vilistū ꝓditōis ad illam heresim attraxit: vsqꝫ ad numeruꝫ quatuor milia. Qui habitabant in montibꝫ et locis silvestribꝫ vt animalia bruta. Cū aūt deficiebant eis victualia. predabant' vndecunqꝫ habere potuissent: tamē oia forent cōia. Per duos aūt annos ꝓxīe fuit talis congregatio

hereticoꝝ. Sed qꝝ vt ait saluator eius plātatio. quā non plātauit pater meus celestis eradicabit. ꝛō ad nihilū redacta est. Et tedio victi peregrinatis ꝛ incōmodoꝝ: qui cū secutī fuerāt multi dimiserāt ad fidez reuersi. Demū captus ipse hereticarū cū quadā margerita socia sui erroris. per nouarīes cōbusti fuerunt cū multis alijs vtriusq; sexus perseuerātibus in pinacia sua. Eodē tpe .s.M.cccvj. Veronēses: bononienses ꝛ mantuani. colligationem insimul fecerūt ad bellū inferendū contra azonē marchionē esten sem. qui tyrannice dominabat' etiā ferrarie: eo q; suspectū eū habebāt ne sibi vellet dominū lōbardie vsurpare. qa ut vtroq; duxerat filiā regis karoli. vnde discurrētes hostiliter p̄ terras eius. plurima dāna intulerūt: multa eius castella auferētes. Sed anno sequēti dictus marchio a539 cōgregatis magno copijs de gētibus et pedemontū regis karoli: vices illis cōmunitatibus reddidit. Nā discurrente eo p̄ terras seu territoria eorū. nō minora illis detrimēta vt hostis pfecit. Non multo post infirmat' dictus ep̄s ecclesie marchio graviter: vīq; vniuerse carnis ingressus ē in miseria opulēta. Et cū legitimos filios nō haberet magna altercatio facta ē inter consanguineos eius. s. germanos ꝛ nepotes: eoꝝ; eoꝝ dominū traderet'. Illegitimus autē ex eo filī remāserat vocat' franciscus. Hunc multi iuuabāt veneti. vt familiarē ꝛ amicū eorum. Et ad ponendū illū in dominio patris: nō parā laborauerunt ꝛ pecunias plurimas expoluerūt. Anno dñi. M.cccvij. eduardus rex anglie strenu' ꝛ famosus in orbe tpe belli et pacis ac bene fortunat' in arduis aggressus rā cōtra sarracenos q̄ cōtra scotos ꝛ in gasconia cōtra frācigenas. do minū accepit insule lāde ꝛ olim ciuitatū egregiarū scotie. Et paulante morte suā primogenito suo dedit in vxorē filiā philippi regis francie nomine ysabellā mulierē speciosissimā inter ceteras. q̄ fuit ad perfectionē concordie inter inter frācos ꝛ gasconēs. Et in die pasce coronati fuit rex pariter ꝛ regina. Demū rex ipse anglie eduardus de hac luce migrauit. Anno ꝙo precedēti .s.M.cccvj. Clemēs papa indignatus cōtra florētinos qz nō soluerāt obsidionum pactoꝝ factā. ꝑcur p̄ legatos suos mādauerat. Defunctus legatū ꝛ procuratorē seu mediatorē pacis cōponende inter ptes ytalie dominū neapolionē cardinalē de vrsinis. Qui a lugduno iter faciēs ad ytaliā. Florētinis significari fecit q̄ florentiā ingressurus erat ad cōcordiam p̄agendā inter ipsos ꝛ ecules eoꝝ; ꝛ gubernatores omnium. Sed ipsi suspectū eū habētes: honeste denegarūt ingressum eius in vrbē. ꝑpter quod legatus excōicauit certos officiales: ꝛ ciuitatē ecclesiastico supposuit interdicto. Inde ꝑfectus bononiā ꝑpter eandē causam: qz .s. intendebat ecules eoꝝ; in ciuitatē reducē. ꝛ fauere videbat' nimis albis ꝛ gibellinis ad instigationē etiā florētinoꝝ; eos vnbonocarūt ꝙ bargellū suū sub cōminatione mortis: mādantes vt ciuitatē ipsaz egrederet'. Qui inde recedēs vt ymolā se cōferret: per comitatū bononiēsem transeuntes depredati sunt eū. Quobrem merito irat' cōtra eos senētiam ꝓtulit excōis ꝛ interdicti. vniuersitate etiā studētiuz puisās: ꝛ quēlibet scolarē illac euntē ad studiū excōicans.

Anno autē sequēti ipe legatus cardinalis accedēs ariminum bonoꝝ fuit recept'. ꝛ cōgregatis copijs ex amicis ecclesie ex roma: romādiola: marchia: ducatu spoleti ꝛ exulibus albis ꝛ gibellinis florētinis. vsq; ad numerū M.viij. equitū: disposuit bellū mouere cōtra florētinos. Quod ipsi plenitēs cū amicis suis cōgregarūt exercitū maiorē vsq;. s. ad numerū trū mīliū equitū: ꝛ .xv. mīliū pditū. Et ꝑcesserūt ipsi primo cōtra aretinos: ꝛ gētes ꝙ legatū adunatas. Et trāseuntes ꝙ vallē ambre fluuij olim deuastātes que eis occurrebāt: plura castella aretinorum ceperūt. ꝛ que erāt vbertinoꝝ; fundū exterminārunt. Et cū obsedissent florētini castellū gargose. legat' cōsilio habito cū suis. vt hostes recedere faceret de illis partibus: finxit se velle cū copijs ꝑgere cōtra florētinos ꝙ calcinatē quasi ibi haberet intra tractatū. Qō valde timētes florētini. vt zelotipi sui status. subito nocte oēs recesserūt a loco remanētes florētiam sine damno: sed cū erubescēna. Et inde legat' pergēs clusiū ꝛ alibi plebia. cū multoꝝ tractatus habuisset cū florētinis de reductione ecclīe in ciuitate ꝛ pacificatione eoꝝ; insimul: videns quia nihil proficeret. sed maiorē verba iactarentur: reuersus ē ad curiā. dimissis dominis prioribus excōmunicatis ꝛ ciuitate ꝛ comitatu interdictis. Et ꝑpter hoc florētini de medicina sumētes intentū ꝑpter in dispositiones eoꝝ; turbati: imposuerunt onera grauia ꝛ importabilia clero. Et qi soluere nō acquiescebāt ꝛ mento obligationes canonice plurime minatie illate sunt clericis ꝛ pēsionarijs eoꝝ;: ac eis qui possessiones eoꝝ; ꝛ ecclesiarū ad effectuz tenebāt: vis facta ē ad solnendū ꝓo eis. Et tractatores cū officialibꝫ pergētes ad abbatiā florentinā ꝓo bullis nō fuerūt ꝓmissi intrare: sed clausis ianuis cāpanas monachi pulsare ceperūt ꝓo succursu. Populus aut̄ cū vicinis ꝛ predatoribus irruperant bona monasterij ignē etiā supponētes. notariū etiam quia pulsauerāt monachi illi destruerūt vsq; ad medium ex parte superiori.

Ipso anno. s.M. .§.ii.

cccvq. de mēse iunij cū papa clemens ad instantias regis frācie cū curia sua ad ciuitatē pictauiensem iaduenisset. ipse rex francie philippus cū tribꝰ filijs suis ꝛ dño karolo valesiano ꝛ loycis germanis suis ꝛ multis baronibꝫ suis: ac cū comite flandrie cū suis filijs ꝛ fratribꝫ venerūt ad dictā ciuitatem. ꝛ firmata pace iā inita ꝙ papā inter regē frācie ꝛ comitē flādrie cū flandrēsibus: ret francie supplicauit pape q; petrā sui petitionē (quā ipse ꝓponerat reg) vsq; ad illam bonā nondū exp̄ssam adimpleret sicut alias obseruauerat. Et hoc erat. vt memoriā bonifacij. viij. deleret de catalogo pontificū ac cōburere faceret corpus eius ꝛ ossa. asserens se posse ꝓbare cōtra illum ꝙ clericos suos ipm fuisse hereti infectū ꝛ plumbo alijs scelerib⁹ irretitū. Ob quā petitionē turbat' est papa cum cardinalibus in huiusmodi. cum rex multum instaret vt impleret: quod iuramēto firmauerat sibi factum. Et anglie erant illi vndiq;. Nā impotunius lebabat ad offerendum ꝓbationes cōtra bonfacium. ꝛ regi iuramento se obligauerat licet promissionis penitaret ad in genere se facturum. Et ex alia ꝑte considerabat quia hoc agere esset iniustum ꝛ impium in dedecus ecclesie redundās. cum papa bonfacius in nullo de hereli argui valeret: sed potius ex libro. vsi quod edidit decretalium ostendebatur sinceritas fidei eius. Sed ꝛ ipse satis ecclesiā erat exaltaturus erat intendis inimicis suis. ꝛ ex cardinalibus plures essent ab eo creati. inter ꝙs erat cardinalis pratensis. Unde sequebatur q; si damnari debebat memoria bonifacij: etiam ꝛ cardinales ab eo instituti oportebat a dignitate sua deijci. Quibꝰ contrarij erāt huic sententie non solum qui erant sectatores nepotis pape bonifacij: sed etiam alij cardinales qui fuerant in electione clementis ꝓo rege francie. Cum ergo pontifex ꝑplexus esset inter has angustias. Nam iurare regem ex violatione ꝓmissi durum videbatur ꝛ scandalosum: impiere firmatum iuramēto impium ꝛ prelatorū perturbationi. Super huius igitur ambiguitatis deliberatione sollicitus pontifex consilium secretum quesiuit a domino cardinali pratensi viro sagaci scripturarum peritissimo et in agibilibus mundi experientissimo: qui ꝛ nouerat secrete tractata. Cui respondit q; huic solum vnus restabat remedium videlicet dissimulationē. Et quia regi significaret rem vtiq; arduam ꝛ difficilem nec omnes cardinales assentire huic rei. Et ideo vt efficat' petitio sua sortiat' effectum: oporteret celebrari generale concilium. ꝛ in ipso cōcilio ꝓponantur articuli contra ipm bonifacium: qō erit ad maiorem eius vituperationem. ꝛ stabilius firmari po-

tent̃ p̃ocessus contra eum. Et ne impedimentum haberet negocium. solum vniuersis publicetur edictum de concilio celebrando vniuersali ad reformationem morum et quedam ecclesie proficua instituendum: ⁊ tunc in eo congregato sua petitio impleretur. Ut autem locus sit magis cõmunis omnibus quo ad situm q̃ assignetur illud celebrandum vienne: vbi omnes nationes fidelium satis apte concurrere possunt. His propositis rex cõtradicere nõ valebit. Tu autem cum curia illuc pergens eris extra territorium iurisdictionis regis in tua libertate. nec ibi vel ex hoc nocere valebit. Placuit pontifici consilium p̃atensis ⁊ illud executus est. Cum autem hoc regi exposuisset male contentus fuit q̃ res ipsa tantã differretur. Verum et si grauaret̃ in mente sua tamen videns se apte contraire non posse: acquiescit placito. Sicq; pontifex de concilio celebrando publice per orbem destinauit edictum. Plura etiam postulata a rege gratiose concessit. vt etiam cõcilio futuro quod postulauerat circa bonifacium obtinere sperauit. Post que rex parisius remeauit. Et inde filii suum primogenitum Aloysium nomine nauarram misit, cum multitudine procerum: eumq; ibi in regem nauarre coronare fecit in ciuitate pampalonie. Papa Jo post determinationem concilij relebrandi inde ad triennii. egressus regnum francie aumonem applicuit in prouincia prouincie: ⁊ terra regis roberti.

Ea tempestate cuz .§.iii.

adhuc pontifex cum curia morã traheret in ciuitate pictauensi. rex francie seductus ab officialibus suis. denunciauit ipsi pontifici magistrum templi ⁊ mansionis suos̃q; fratres dicte religionis esse quibusdam ereticis infectos ⁊ sceleribus inuolutos: prout sibi asserum fuerat ab ipsis templarijs. Tamen tamen dicitur falso confictos ex auaricia. vt illi religiosi templarij (qui initium habuerant in hierusalem ⁊ postea multiplicati ⁊ diffusi per franciam et alias prouincias: habebant opulenta loca ⁊ magnas diuitias ⁊ possessiones) ex quo ditarentur bonis suis prout factus est. Cuius mali principium fuit ex hoc. Quidam prior de monte falcone tholose dicti ordinis seu religionis templariorum homo pessime vite ⁊ hereticus. propter suos notabiles excessus fuit parisius rerrusus in perpetuã carcerem a magistro ipsius ordinis. In eodem carcere detinebatur alius noster nomine florentinus natione Ecclenbus plenus. Qui dum maligno spiritu pleni ⁊ callidissimi adinuicem conuenerant in malum falsi accusationis. vt carcere egrederentur ⁊ aliquo emolumẽto inde recepto in felicem vitam sustentarent: qui tandem egressi de ergastulo mala morte perierunt. Vno suspẽso altero violenter interfecto. Isti ergo cum in carcere essent insinuarunt officialibus. regis illos religiosos de ordine templariorũ hereticos ⁊ flagitijs irretitos. Unde si procederetur in inq̃sitione contra eos procurante hoc rege a pontifice: magnas diuitias ⁊ multos eosũ defacti obtinere posset. Qũ cum regi nunciatum fuisset. suggessit pontifici vt deleret ordinem illum. vt pote hereticis implicatum ⁊ nephandis ereticis. Creditur tamen magis inductus ad extorquendam pecuniam ab illis ⁊ bona eorum. ⁊ odio concepto contra magistrum mansionis: q̃ ex zelo iustitie. Pontifex autem vt infestationem regis a se amoueret solicitate p̃ obseruationem suprad̃icte p̃missionis. ⁊ regi hoc complaceret: ablisq; alia discussione materie eorum q̃ templarijs obijciebantur virum vere an calumniose procederetur: petitioni regis acquieuerunt. cõcedens p̃ literas apostolicas vt omnes templarij per orbem dispersi certa die determinata caperentur: ⁊ omnia eorum bona sequestrarentur. Qui vbiq; habebant magnas possessiones ⁊ bona ac loca multa. Que autem in francia erant eorum rex fecit per officiales suos ea vsurpare p̃ curia sua. Magistrum quoq; templarioũ: qui tunc erat parisi⁹ capi fecit ⁊ incarcerari: qui vocabatur frater Brachi. natiõe burgundum genere nobilẽ ac ditã alios secum. Ir. mãres ejusdem ordinis nobiles. Opponebant̃ autem his aliqui articulũ hereticum ac vicia cõtra naturã in eis: ⁊ q̃ spuebant in crucem christi. Et q̃ in professione eorũ inrabant innare religionẽ eorũ indifferenter inuiste vel iuste. Et cõsecratio magistri eorũ fiebat occulte: ⁊ dubitabat̃ de modo indebito eius rei. Et q̃ ante cessiones eor̃ fuerunt causa per proditionẽ q̃ terrã sanctam fidãles amitterent. Super his probationib⁹ aliquib⁹ exhibitis. rex fecit eos torqueri variis cruciatibus. vt omnes fatereñt̃ excessus. Qui cũ eis negarent ⁊ falso confecta esse dicerent. in carceribus diutemti sunt cũ magnis incõmodis. Demũ vt conclusionem fieret̃ dicti processus extra parisius educti in magnoso tario ligne o ⁊ alto positi sunt omni populo spectãte: fecit eos ligari ad palos ⁊ nudatos fecit ignem sub pedibus ponere eorum ⁊ postea ad tybias ⁊ sic paulatim ad membra superiora vnum post alterum cõburendo: nunciãdo eis aperte q̃ siqui fatererentur illos excessus: ⁊ penitentiã haberentur. Dum talia paterentur eorũ amici ⁊ consanguinei hortabantur eos. vt cõfiterentur tales eorum defectus: nec paterentur ita se viliter tractari ⁊ seuere occidi. Sed illa nullomodo voluerũt assentire suasionibus illoꝝ sed lugentes ⁊ clamantes et voce matrona suoꝝ supplicioũ se excusabant. asserẽtes se innocẽtes ⁊ omnino liberos a criminibus illis calliniose impositis. Jnuocabãt insuper deum ⁊ virginẽ gloriosam ⁊ alios sanctos in adiutorium suũ: sicq; in his cruciatibus vitam suaꝝ finierunt.

Fuerunt autẽ reseruati ex dictis templarijs magister p̃incipalis ordinis ⁊ frater delphinus ⁊ frater hugo paraldi: ⁊ vnus alter ex p̃incipalioribus mansionis quibus erunt officiales ⁊ the saurarij aliquando regis francie. Hi ducti fuerunt ad ciuitatẽ pictauensem cõtã papa: vbi etiam erat rex francie. Et fuit eis promissum q̃ si fatererentur illa flagitia de quibus accusati fuerãt: eis vita venia cõderetur ⁊ vita. Dicitur autẽ q̃ aliqua ex illis excessibus consilij sunt. vñ reducti fuerunt parisius. Et illic destitutis a papa duobus cardinalibus legatis ad ferendã sententiã contra dictũ ordinẽ et dicta confessione facta coram papa ⁊ ad aliquam punitionẽ faciendã contra dictos magistrum mãsionis ⁊ socios suos: positi sunt predicti in altis palpitis vt viderentur. ab omnibus ⁊ perlectis. posita contra eos formatus coram omni populo. Perfecto aũt dicto processu dictus magister templi surrexit ⁊ cum magno clamore suo postulato silentio publice dixit se errasse. q̃ ille hereses ⁊ crimina de quibus fuerant inquisitiõis perpetrauerant. nec in se recognoscebãt: sed religio sua fuerat ⁊ erat sancte vite ⁊ cõuersationis ⁊ catholice fidei. Sed dignũ se fatebat̃ morte ⁊ in pena eas sufferre parat⁹ erat ex eo q̃ timore ⁊ blandicijs pape ⁊ regis in aliqua ẽt confessus fuerat crimina illa dolose ⁊ mẽdaciose. Interrupto autẽ sermone ⁊ nõ cõpleto: data sua recesserũt cardinales ⁊ alij prelati ecclesie de loco illo. Et habito cõsilio cũ rege victus magister tẽpli ⁊ soci⁹ eius ante qualẽ regis positi sunt ad supplicij ignis paulatim .s. eos combussit. Qui tamen inter supplicia sũ crudelia expsse asserebat religionẽ illoꝝ semp fuisse ⁊ esse catholicã ⁊ iustã recõmendãdo se deo ⁊ sanctis eius. Frater quoq; delphin⁹ eodẽ mõ per ignẽ migrauit ad dñm. Frater hugo de paldo socio suo timore cruciatus ne talia paterent̃ confessi fuit contra omnibus ⁊ iterum affirmarunt quod dixerant coram papa ⁊ rege .s. de aliquibus ereticis ⁊ sceleribus recte religionis. Sicq; euasserũt mortẽ. Qui tamen postea miserabiliter interierunt. A multis tamen opinabatur decebatur illos innocẽtes ⁊ sine iusta causa fuisse damnatos. vt per hoc vsurparent bona eorum. vnde per papam postea priuilegiati fuerunt ⁊ bona eorum locorum applicata mansioni sancti Johannis seu hospitalis. Sed quia iam occupata fuerant a rege francie ⁊ diuersis alijs principi-

hus opituit ea redimi multa pecunia. Quibus effecta ē paupula dicta religio. Multa autem aduersa passus ē posthea rex cum filijs suis. que creditū est eis accidisse propter iniustam occisionē eorum ⁊ captiuam bonifacij papę eum procuratam. Multi quoq; estimantes illos sic iuste ad mortem cruciatos. vt martyres venerati sūt ac ejcientes denote corpora eorum ⁊ ossa.

De nouitatibus et .§.iiii.

mutationibus que acciderūt. Anno domini. M.ccc.viij. in diuersis regionibus de mēse augusti. cū guelfi obsiderent bertinotum ligā gibellinoū de romandiola simul cōgregati cū amicis suis contra eos ꝓfectin bellum ꝓfligauerunt eos: ⁊ victoriā obtinentes duo milia guelfoꝝ occiderunt inter pedites ⁊ equites. Sequenti ẏo mēse aprilis populus parmensis factione Orlandi de rubeis ⁊ amicoū ejecerunt de parma dñm Hibertū de coriga. ibi tunc dominantē. Quibus dictus dominus Hibertus fooderatē iniit cum mantuanis ⁊ veronēsibus. ⁊ p matrimonij affinitate se connexit cum illis de scala. Sequenti ẏo iunio ꝓcelsit prefatus gibertus versus parmā cum adiutorio domini canis de scala ⁊ mantuanorum in bellum. Parmenses autē egressi ad pugnam contra eum ſapati sunt ⁊ ꝓfligati. Unde dominus gibertus ingressus parmā: recuperauit dominiū eius quod amiserat. Et occisis rubeis de vrbe inimicos eius. decollari fecit .xxviij. populares: qui fuerunt causa sue expulsiōis. Anno eodem kalēdas maij Rex albertus de alemānia: qui electꝰ fuerat in ꝑatorē. cum p nauigium transisset quendā fluuium. ⁊ de naui in terrā descenderet: nepos eius interfecit eum gladio. ex eo quia occupauerat ⁊ vsurpauerat sibi pē dicatꝰ au strie ad se iure hereditario ꝓmentē.

Ipo anno de mense iunij ignis a cāsa succensus est in palatio papali sancti Johānis lateranēsis in vrbe. cōbussitq; omnes habitationes canonicoꝝ eius ac totum ecclesiam. et domos omēs per circuitum. Solū remansit illesa capella que dicitur sancta sanctoū: que testudinata erat: ⁊ ibi capita apostolorum petri ⁊ pauli cum reliquijs aliorum sanctorum quiescebant. vnde maxima iactura secuta ē ex rebus consumptis ibi ab igne ⁊ edificijs destructis. propter quod papa clemens hoc audito misit magnam quantitatem pecunie ad reparandū destructa. pulchriusq; reedificata est ecclesia. cuꝰ palatijs q̄s prius esset: sed cum maxima pecunie impensa plurib⁹q; annis cōsumatum est opus.

In illo tempore cum quidam dominus karolꝰ de amelia germanus primi executoris iusticie in florentia officio potestatis fungeretur. multaq; iniusticias fecisset corruptus pecunijs. latisq; notorium esset: quia in ciuitate timēs sibi ipsi ne in sindacatu sue post depositionē officij detineretur ⁊ iusticia mediante condēnaretur. in nocte natiuitatis. Johannis baptiste occulte cū familia sua aufugit ī salutato hospite. propter quod condēnatus fuit. ex frandibus suis inuentis. Ipse autem secū portauit sigillū cōmunitatis: in quo erat expressa figura herculis. sperans q̄ hoc inde posse recuperare salarium sibi ex officio debitū. ⁊ a bando liberari. Cuiq; viā tenuisset cōtra nō curās alio sigillū sumpsit. significādo alijs locis casum: ne cuꝰ sigillo eoꝝ literas falsificaret. Demū germanꝰ dicti potestatis dū auferēs illi dictū sigillū remisit florentiā. Et exide statuti fuit. vt nec potestas nec ꝓtores ciuitatis teneret dictū sigillū cōtra tis: sed cōueniū ordinis cisterciensis. s. de septimo illud custodiret ⁊ teneret: moxq; trahentes in palatio dominoꝝ. Anno predicto mēse augusti in castro sancti miniatis theutonici principales familie. s. malpighi et mangadosi. q; populus restringebat eos ne dominū sumerent ciuitatis vt cupiebāt indignati. cōueniētes ī vnus cōsiderūt tractarūt populū sibi subiugare. vñ cōuocatis eorū amicis armata manu insurrexerūt ⁊ populuꝰ ⁊ ꝓpulerūt ꝓlin multis eorū interfectis. captosq; eoꝝ capitaneos decapitauerūt. omniaq; eorū statuta ⁊ ordinationes cōbusserunt: ipsumq; ꝓlin sibi subiectū tenuerūt q̄usq; inter illas duas dissensio ⁊ altercatio orta ē.

Hic etiā de mēse ianuarij ꝓlius aretinus vgutiōis fugiolani qui q̄rebat sibi illius ciuitatis dominiū vsurpare. expulit de ciuitate ipsa dños: qui dicebant de petra mala tarlatos nūcupatos. q: iniurias multis de populanbus inferebāt. Et paulo post guelfos priꝰ exules p. ejs in ciuitatem reduxerūt. Qui ẏo ciuitatē gubernabāt mirti guelfi cuꝰ gibellinis. vocati se faciebāt partē viride. Hi mittentes oratores florentiā pacē petierūt cuꝰ eis pacem florentinis placuit: ⁊ obtinuerūt licet parū ꝓmanserit. Hic etiā dominī qui dicebant vbaldini concordiā ineuntes cū florentinis ciuitatē intrauit. offerētes sese ad omnē obedientiā cōmunitatis. ⁊ fidei iussionē sufficiente cōitati tederunt: promittentes trāditum alpiū tutū tenere viatoribꝰ. Et cōmunitas eis venia dedit de excessibus cōtra cōitatem in preteritū ꝓpetratis: susciꝑēs eos in ciues suos ⁊ districtuales ac fideles. subijciētes se oneribꝰ cōmunitatis.

De electione noui .§.v.

imꝑatoris ꝑm croū. flosc. interfecto alberto imꝑatore vt dictū ē supra. cū vacaret imperiū anno dñi. M.ccc.viij. electores imperij erāt inter se in magna altercatione ī alemānia: de ꝑsona quā deberēt ad dictā dignitatē elegere. Rex autē francie ꝓbilippus audita vacatione imperij cogitauit si facili posse imperiū redire ad francos. ratione sue ꝓmissionis facte sibi a papa: si operam daret vt papa crearet. ꝙd factū est. Nam cū explicasset iam eā vicī i delendo q̄quid gestū foret ꝓbonifacij ⁊ memoriā eius: ad qđ papa se difficultabat ⁊ impositū hoc offerebat agens dñ. arbitratus ē rem cōmutari facere quod fuerat postulatus ab eo. in sibi vtilius ⁊ honotabilius negotij: vt videlicet loco ꝓdicte petitionis hoc concederet. vt papa operam daret. vt dñs karolꝰ valesianꝰ frater eius eligeret in imꝑatorē. Quod satis equū ⁊ exequibile videbat: cū bonifacius papa hoc ei ꝓmisisset. ⁊ ad hoc ipse multa fecerat. ꝓ ecclesia. Sz ⁊ olim imperū fuerat apud frācos tempore karoli magni translatū a grecis ad eos: sic posset trāsferri de theutonicis ad frācos. Rex igit secretuz cōsilium habuit sup hoc cū dño karolo ꝓfato ⁊ postmodū cū baronibus. ⁊ cōsilijs suis. Quod omnib⁹ placuit. ⁊ sumpta determinatione. vt ꝓpter hoc exequendū nullis parceret expensis ad cōgregandas copias. Dominꝰ karolꝰ cū magna comitiua ꝓcerum ꝓpauit se ad eundū animo nem ⁊ visitandū pontificem tunc cum curia sua ibi residē tem. sub pretextu sollicitandi ipsum ad implendā promissa circa bonifaciū papā condēnandū. re autez vera ab eo petiturus impium romanoꝝ. Ordinauerat autē secū ducere circa sex milia armigeroꝝ: vt nullus auderet ꝓpter tantā multitudinē se opponere ei quod intendebat. Sed omnipotēs deus (qui dissipat cōsilia principum ⁊ reprobat frequēter cogitationes ꝓcerum qm̄ vane sunt) non ꝑmisit rem ipsam suū sortiri effectū. ne ecclesia regno francie subijceretur. Mā etsi consilium secretissimū habitum fuerat de re ipsa ⁊ mādatum omnibus oīno celandum: tamen vnus ex cōsiliarijs intimauit secreto pōtifici quod de liberatum fuerat. Qui pontifex secretum sibi reuelatum intimauit cardinali bolliēn. s. ptatensi quid agendum foret cōsulens. At cardinalis ptatensis ꝑatus: qui iam indignationem concepat contra regem francie. ꝓpter postulationes eius inordinatas ⁊ graues. ꝓpone illam q̄ deleretur memoria bonifacij cum omnibus gestis p eum. vnde ⁊ ipe ptatensis creatus cardinalis a bonifacio deponē dus cum alijs pluribus. Cernebat q̄ etiam papa egreferebat. Inquit ptatensis cardinalis. Pater sancte hic non est aliud remedium ad obuiandum ne ecclesia subijciatur regi francie. nisi istud. q̄ ocitius secreto significet electoribus imperij q̄ ꝓcedant ad electionem noui imꝑa

cois sine mota aliqua: alias imperiū in procinctu deuoluatur ad francos. Quod totū expediatur antequ rex veniat ad hoc postulandū. Placuit pontifici consilium id. Et additur. Vbi quo scribemus. vt assumatur ad imperium. Cardinalis vo sagax intendens prouidere nō solū ecclesie sancte: sed etiam parti gibelline cui videbatur fauere respondit. Ego percepi a planbos q comes lungiburgi hodie est notabilior homo qui sit in alemānia. in armis strenuus z magnanimus: fidelis in negocijs agendis ac vir catholicus. vnde si assumatur ad eam dignitatem non dubito quin sit fidelis ecclesie. obediens ribi: z multa acturus magnifica p christiana religione. Nō displicuit pōtifici vt nōatus cum z ipse laudabilia de illo audisset. Sed quo inquit faciem⁹ q cardinales nō aduertant: z q amici ex eis regi nō ei infamēt. Riidit cardinalis. Literas tuas secretas paulo sigillo signatas: destinato ei z electo ribi. Et ego etiā p meas matenā plenā⁹ explicabo: qs familiaris me⁹ deferet cardinalibo hoc ignorātibo. Hoc totū impletū est z missis literis p fidelē secreto. ipsisq; redditis postq; applicuit infra octo dies cōgregati principes ad qs spectabat electio in magdeburgo nemine discrepante elegerūt in regē romanoū henricū comitē lucimburgi: q fuit henric⁹ sextus. Idco autē festinarūt electionez: quia prattēsis cardinalis p suas significauerat literas q cito se expediret z talē eligeret: alias imperiū deuoluere ad frācos. Facta igit electione dicti henrici diuulgatū est hoc curi a pape. necnō z in curia regis francie. Quibo audutis rex francie: q se prepabat cū magna comitiua profisci ad curiā p negocio imperij cōsequendi. videns se frustratū spe sua: indignatus ē z nūq; fuit postea amic⁹ pape.

Capitulum.q.

Electione et confir/

matiōe imperatoris romanoz z multis alijs notabilibus in italia z alijs gestis mādi cōtingentibo. Anno igit dñi. M.ccc vij. ab initio mūdi fm minorē computū quinquies millesimo. cclxxij. fm vo maiorem numerū ferees. M.cccc vij. ab electoribo in alemānia electus fuit imperator seu rex romanoū henric⁹ comes lucimburgi: z impauit anno iiij. z mēsibus. vij. a susceptiōe corone. Et p cōsimatione eius missi fuerūt ad curiaz pape comes bauarie cognat⁹ eius: z domin⁹ guido de namurco frater comitis flādrie. Quibo adueniētibus z honorifice a papa z cardinalibo susceptis patefacta electione cōfirmat⁹ est rex romanoz piefat⁹ henric⁹. Et p pontifi cē ordinatū fuit. vt duo ex cardinalibo. s. dōs de fisco inuensio z dōs prattēsis nicolaus legati mitterent in ytaliā. z in suā societatē inngerent: qs citra montes imperator pficeret. Qui cardinales ex pte pape z auctoritate eis cōmissa mandarēt vniuersis regnicolis z ptensis. vt recipe rēt dictū henricū imperatorē z ei in omnibo obedirēt. Confirmat⁹ igit imediate pfectus est ad alia in alemānia. cuz baronibo z platis alemānie. Et ibi solēniter coronam primā accepit ab archiepo coloniēsi in pisenia ducis brabātie z comitis flādrie z comitis analdi z aliop baronum de flādria. Eodē anno cū rex aragonū se prepararet ad inuadendū z capiendū insulā sardinie. z iā requisisset florētinos z lucēses in adiutoriū sui contra pisanos qui illam insulā possidere videbant. Ipsi pisani miserunt oratores suos ad regē aragonū in tribo galeis cum multa pecunia. Qua recepta ab executione talis ꝓpositi desistit ex toto.

Eodē tēpore fratres hospitalis. s. Johānis hierosolimitani q vulgariter dicunt hien. procurans magnis z amplis priuilegijs indulgentiarū a clemēte papa erga potigētes manus adiutrices in pfectu vltra marinos cōtra infideles ad inuadendū terrā eoz: discurrētes p ytaliā cū predicatoribus nuntiantibo indulgētias illas z exhortantibus ad elemosynas pio eo ope conferendas multas pecunias cōgregarunt. Quibo sufflati magnos magister eorum cum classi et ire apoli se mouens. mari transito insulā rodi que in turchia ē pteno obtinuerunt: cū magno damno saracenoū z grecoium. Eodē anno. ī. M.ccc vij. de mense ianuarij veneti bello nauali procedētes cōtra ciuitatem ferrarien sem: que est de iurisdictione ecclesie romane. eam sibi vsurpauit electo inde dño francisco de este qui p ecclesia dlā. vt vicarius retinebat. Et propter hoc veneti ipsi fuerunt excōmunicati a papa clemente: z alij graues. pcessue fuerunt contra eos fulminati. Concessaq; fuit magna indulgētia p duos legatos in lombardiam destinatos: p recuperatione eius pergēnbus in bellum in adiutoriū ecclesie. Demū adiutorio bonorientiū z aliorū de lombardia ferraria recuperauerūt in suā: qui p ecclesia erant excepto castro sen fortalitio: quod dicit tbedaldū valde munitū z forte quod venetis remāsit. Eodēq; mense veneti per copias ecclesie fuerūt profligati z detenti iurta francolinum.

Anno vero domini .§.i.

M.ccc viij. De hac luce migrauit karolus secundus rex apulie. Hic siquidem fuit valde liberalis z gratiosus. ita vt diceretur alter alexāder. Et si in munificētia: sed non arte bellādi z industria aut fortuna similis. Et in senectute sua effeminatus posuit maculā in gloria sua libidine victus. Successit autē ei in regno robert⁹ primogenit⁹ q⁹ tūc dux calabrie. Qui cū magna comitiua baronū p mare trāsiuit in prouinciā erinde ad clementē papā pro corona: z ab eo coronā accepit regni apulie z sycilie. Ac etiam diuisit ei debitū: quo tenebat pater eius z auus ecclesie. in subsidio eis prestito in bello cōtra sycilos: qō erat trium milium vnciarū auri. De mēse quoq; maij apparuit post principiū noctis in aere magna flamma ignis in quantitate vnius galee discurrēdo z pte aquilonis vsq; in meridiē. Quod visum fuit prodigiū per totā ytaliā. Aliq interpretati sunt fuisse pronosticū futuri de primo aduentus imperatoris in ytaliā. Proximo de hinc. Anno ī. M.ccc viij. quies fuit ab eternis bellis. Domi aūt seditiōes insurgebant inter eos orte graues z a ciuibus arma sumpta ex huiusmodi causa. Cursiū vonatū iam puerū aliqua fuisse animo in ciues suę factionis diuersū. Videtur porro id magne periculosum in prestantibus viris: q virtutis mentecapi cōsci arrogātes potiꝰ requirere honorem q̄ ambitiose petere sustinent. At populoli ea fere natura est. vt rogantibus z ambientibus magis cōcedant. Ea contētio ad arma plebeiq; z ciuile bellū paruipere cōsuerat. cū z prestantes viri aduersum ingruentem ciuis furoꝝ concitū impetum animi regere nequiuerūt. z ciues superbiā ac fastidiū superioꝝ virorū cōsulati. nō iam p ciuibo sed p tyranis regere ciminant. Quod tūc florētie accidit. Neq; enī potest esse ciuitas vel a cursio indignatione. quę hinc vel a quibusdā alijs superbiā inquietudinēq; accusant: q̄ ad arma z sanguinē ac ciuile discidiū res prupit. Leperat iā pridē cursiū motū omnē reipub. nō cunctāter arripere. vt in postulādis rationibus pecuniarū publicarū supra monstrauimus. Eo fiebat. vt quicūq; magnis in rep. viris inferiores sistere vellēt: oēs ad ipm tanq; ad patronū calamitosoū pbibitoreq; iniuriaꝝ cōcurrerēt. Ille vo pālā loquitur: insectari: pstegere. denigz lacessere nō formidabat. Per has quidē artes nomē ei⁹ viri. quodā nobilitat⁹ incolumē esse cōsueverat: gratie iā z plausibile factuz erat. Et delectabat plebē excelsa quedā z inuicta magnitudo animi: q̄ ceteri oēs illa tēpestate ꝓcellere iminereq; videbat. Ipse quoq; hac subleuat⁹ aura nouas res crebro suscitare. tela premere: armatoꝝ caternas domi hīe: aduersarios terrere pgebat. Ita rursus ciuitate sic pualebat. vt cunctos et auctoritate z potētia superet. Crescētē in dies virili multaq; molentē animo ēgidē ipi tyrānidis affatatosē crimiari cepērūt. occasione freti q ille haud multo pu⁹ defuncta vxore affinitate nouā. Aguiccionē faciolanū boēm potentē

toni ac vniuersarū partiū vel ſcipsū aſſertorē ſibi ſocerū aſciuiſſet. Hāc igit affinitatē ſtatim vbi de illa audiū eſt capitēs aduersarij pinde ac ſi imineret libertat̄ periculi arma propere inualerūt. Ille vim ꝫ ſe pati ſentēs arma corripuit ꝛ vicinas domos ſue ꝑtes cōmunit. Sꝫ plebis aios ab eo a vertere at. inimicoꝝ voces milla ꝓtio auxilia venire a ſocero aſſerētes: quibꝰ temp. occupatur⁹ eſſet. Itaq; ꝙuenit apud eā nō multitudo quāta ſolebat ſed familiarū dūtaxat ꝛ amicoꝝ manus. q̄ etſi exigua fre tus ſe ꝑtra vim populi putabat: nec magiſtratui parebat vocāti: formidās inimicoꝝ calūnias ꝫ ſe iactarā. Magiſtrat⁹ igit inimicoꝝ vocibꝰ rumoribusq; exagitat⁹ q̄m ille haud quaq; parebat: armis etiā ſe tutabat. Qđ ireꝝ dū mant adeo indicioꝝ ordie intermiſſo: vt eadē die accuſatꝰ eadē citatꝰ eadē condēnatus fuiſſe cōſtet. Ad ſuum mox crepundiā ire placuit. ac populi manꝰ ad eā rē ex ordine aſſcite accerſita. que poſtq; apud eā cōuenit. magiſtrat⁹ a ꝑtono motūs ꝓcurrente vexillifero inſtructe cū multitudine armator. ꝛ ſociat atib: itē ſub vexillis ſequēntiꝫ populari impetu domos curſuq; adierūt. Ille nihil magis deteritus oēm vim populi ꝓua ipſe manu deſtinere audebat. Et muniuerat aditꝰ nō armata mō acie: verū etiam impedimēta quo facilꝰ ruētis in ſe multitudinis impetū arceret. Ad ea loca poſtq; magiſtrat⁹ ꝙuenit: aliq̄t horis acriter pugnatū eſt. Tandē reclinātes populi multitudine ꝛ cūcta vndiq; cōplente. effractis ꝓximoꝝ domoꝝ ostioq; parietibꝰ. cū aliq̄ aliūde intra munitiōes penetraſſent: q̄ cōtra ſtabāt omiſſa defenſione auffugerunt. Curſus ipſe cū paucis egreſſus vrbe calentinati via fugā arripuit. Verū miſſa poſt eū cōſectus equitū turma. nō lōge ab vrbe fugiēte cōſequūtur. ꝛ pulando ſiſtere cōpellūt: ita circūſtantibus inimicoꝝ multitudine demū occidit. Interfecti ſūt ꝛ alij quidā cū eorū tragꝰ illꝰ factio ꝓfligata. Hāc ſuā habuit curſus donat⁹ vir ꝑculdubio egregi⁹. ceterū inquietior: cuiuſq; bone reip. conueniret. Faſſe ꝫo ſuſpitionē vel calūniā pon⁹: quod de tyrannide dicebat. vel ex hoc intelligi licet. q̄ apud collegā par tūnunq; eius vt inimicū vel aduerſum fuerit ad notatū: cū in ceteris humaniōri dōnatus id fieri cōſueſſet. Q̄ ꝙ agnati ꝛ familia nil dumtaxat gratia ciuitate remāſerit. nec multo poſt illi⁹ necē vlti ſūt tanq; priuatā iniuriā publico manu factam.

Per idez fere tem .§.ii.

pus aretini tarlatū gen⁹. ſic potēs opido vt pene dñarer: ſeditiōe ſcā populerūt ꝛ guelfarū partiū boies (q̄ibꝰ dia erulabāt) in vrbē reuocarūt: Quibꝰ remp. capeſſentibꝰ ceteriter par ꝛ ſocietas inita ē cū florentino ꝓlio ac ſuꝑioꝝ ꝓtionū finis impoſit⁹. Principio inſequētis anni exeūte ſpō priatēſes ſeditionibꝰ altera factio oppido pellit. Eaꝝ rē in tā ꝓpinquo loco mime ferendā cēſuit florentinus popul⁹. ſꝫ patrocinio ſuſcepto pulſos reſtituit. Cōſtabat vero eā turbationē piſtoienſes quoq; finitimos cōmouiſſe. q̄ nō hos mō ſed ꝛ qualſcūq; rerū nouarū occaſiones ſcupide accepturi. videbant' inteſtini matie lucenſiū dñatu: inquos ꝛ veteri odio ꝛ recēti dolore incendebant'. Itaq; id veriti lucēſes. eos nanq; ꝛ florētinos vrbē petros diuꝰ delendā functi⁹ piſtoiā cenſebāt: ꝛ florētinos ad eā rē ꝓuocabāt. Sꝫ ꝓualuit māſuetudo apud florentinū populū. miſeruitq; antiquoꝝ ſociorū caſum. nō mō nō conſuſit lucenſiū ire: verūetiā piſtoienſibꝰ fecit aios ad ſe tutandā. Itaq; dēpto florentinoꝝ metu. nō viri mō: ſed ꝛ femine ꝛ pueri ꝛ religioſi oēs deniq; ſexus atq; etatis die noctq; opi incūbentes foſſas pangere vrbis: ꝛ dirupta nup menia feſtino refici conatu aggreſſi ſunt. ſumma deniq; vigilātia ꝛ labore vrbē ad aliquē modū cōmunitā a ſe tutibꝰ defenderūt. Ita piſtoiū in ſuā rediit poteſtatē. Nec facile dixerim maiori ano florētinus populus eā vrbem cepit: an dimiſerit. Eodē anno belli contra aretinos renouatū eſt. Tarlati enī diuerſe factionis ꝑcipes: quos ſuperiori anno pulſos aretio dixim⁹. opera maxime vgutcionis fagiolani in vrbē redierūt. ꝛ diuersarū ꝑtiū homines q̄ nup reuerſi fedus cū florētino populo renouarant impetuoſo aggreſſe poſt multā cedē eiecerūt. Ea de cā miſſe cōſeſtim equitū peditūq; copie in agrum aretinum eralibo cōiuncte magnas regiōi intulerūt clades. incendijſq; ꝛ rapinis cūcta fedarūr. Ita belli ex integro renaſcit'. Per idez tempus legato romane ſedis cōtra venetos belli gerēti. quia vt dictū eſt ſupra veneti vſurpauerant ferrariā: auxilia equitum florētini miſerūt. Id fuo ne ipſi motu. an rogatu alius fecerūt. quo grauā recōciliationēq; promereret: haud ſatis compertū habeo. Leterum is legatus paulopoſt venetis magno fuſis ꝓlio. beneficienne memor interdictū ſuſtulit: ꝛ ciuitati reſtituit ſacra. Hoc tandem modo reconciliata vrbs in gratiam redit. Nam veneti a legato cardinali (qui nepos erat pape) cum copijs ſuis inter quas etiā erant florētini ita ſunt debellati. ꝛ ſupati: vt ſex milia exercitus venetoꝝ mortui ſint in bello. partim occiſi: partim in padū ſubmerſi. ꝛ ſic ex toto eccleſia rehabuit ferrariā cū caſtro rēdaldi. Eodem anno copie in fines vulterranoꝝ deducte. grauiſſimas contentiones inter geminianēſes ac vulterranos ꝓ ſiudo agrorum cobotta. de quibus iam ſimꝰ diſgladiabantur. remouerunt ac limites agris ex arbitrio poſuerant: ne amplius de his ambigeretur. Extremo eius anni cēntes trecenti ac pedites circiter ſexcentos florentia profecti. per medios aretinorum fines iter facere pertexerunt. vt tiſernatibus ſocijs ꝛ amicis: qui per id tempus ab aretinis bello premebantur opē ferrent. Audax ceptū ac pene temerariū: finem habuit proſperum. Nam cuꝝ relicto ad leuā anno in via perueniſſe deſcēdiſſent. ꝛ contorſi verſus iter facerent: Aretini raptis poſt eos copijs qz pauctatē ſpernebāt. nullo negz ordine negz ducce: ſed ſola volūtate vt quiſq; celeritatis habuit delati ſunt. Itarari ꝛ inparati ruētes: aliq̄t ea die detrimēta ſuſceperūt. Et cecidērūt ꝑcipue nobiles duo. Vbines tarlati filij⁹ e familia nobiliꝝ vgutcio gerardinus ex ul florētin⁹. Signa militaria aretinoꝝ tria victores capta retulerūt.

Proxima de hinc .§.iii.

eſtate florētini ꝛ ſocijs ꝛtractis vndiq; copijs i aretinos ducere. Cū in agrū arennū ꝙuenſſent. conuenit aretinis eralibo ꝓ domū veterē poſuerūt caſtra. Inde crebꝝ ꝓ hoſtis vrbē aggreſſi expugnare nitebant'. Dū apud aretinos eſſet florētinoꝝ exercit⁹. oratores bērici nup ad impū electi florētiā venerūt. Hi cū publicū auditoriū ſibi poſtulaſſent. ꝓtores ciuitatis vocato ampliſſimoꝝ ciuiū conſilio. vicēdi q̄ afferret fecerūt poteſtatē. Oratores pleraq; in oꝛone in laudādis tollēdiſq; virtutibꝰ nomi ꝑcipis aſſumpta. cū verboꝝ grādi eloqūēia. diuino ſimil humanoq; cōſenſu proiectū cāte dignitatis ad faſtigiū demon ſtraſſent: tria ſubinde ꝓpoſuerūt. Aduentū eius in ytaliaꝝ cū validiſſimo tremēdoq; exercitu ex inuictiſſimis illi aſſyriiſq; nationibꝰ primo tpe futurū. Eſſe ꝑterea ſui ꝓpoſiti florētiam adire pacis cōſtituendeq; vrbis cā. Itaq; pati ſibi receptū iā inde cōmonere. Inſup moleſtū eſſe ꝑcipi aretinos bello pmi. Cū ſiquid ab illis ſociſq; deberet' admiſſum fuiſſet ad ipſum potius deferendū iudicem. ꝛ ſic vindictā expoſcere cōueniat: q̄ auctoritate vel imperio. Quapꝰpter iubere vt diſcedāt ab armis: aretinoſq; vltra ꝑſequi deſiſtant. Reſpōſum ē oratoribus data in hūc maxime modū. Letitie cūctis eſſe debere talis principis (qualē ipſi prędicent) aſſumptionem. Q̄ ꝛo nuncetur eiſdē in ytaliā tranſitus cū ferocissimaꝝ gentiū exercitu. id porro viz credibile videri impatorem romanū tantā vim barbaroū in ytaliā quaſi in boſtilem terrā adducere. Cōuenire quidē romano ꝑncipi ytalos pera barbaroꝝ barbaros cōtra ytalos ſecū trahere. Sgare ta-

men se qua moderatione. qua iustitia bene cūcta pmisturum florentinū populū: vt saluti dignitatiq; sue expedire censebit. Exercitus pō aretium misisse. vt aretinos ciues socios ⁊ amicos florentini populi: quos diversa factio inhumaniter pepulisset in urbe restituerent: hui⁹ ruminātis operis causam nemine sibi succensere posse. presertim cum ea factio que urbe teneat pacē regrent: ⁊ vtro intulerit bellum: ⁊ ad tyrannidē euersionēq; ciuitatis manifeste contendat. Iustū principē si eam rē cognouerit. laudaturū esse potius florentinoꝝ factū: q̄ reprehensurum. Sed expectare quo ad illi deferant querele. in eo certissimū fore locorum penitē: quibus postea si cupiat princeps mederi non possit. Accepto responso oratores aretini ꝓfecti. anteqū urbem intrarēt in castra peruenerant. Ibi quoq; ex principis auctoritate cū eadē precepissent. tantū abfuit vt dicto parauerē: vt etiam in ipsoꝝ oculis solito infestius cuncta hostilia cōtra urbē intentarent. Et oratores quidem noui principis in hunc modū abire. Florentini pō aliq̄diu circa aretium cōmorati. tandē cum vota agpa reret expugnationē. tēralle presidio apud turritā. duobꝰ fere passuū milibꝰ ab urbe opportunissimo loco cōmonito. aretinisq; exulibus in eo relictis. vt inde bellum inferrēt. ipsi vastato circa urbē agro. omnibusq; vicis exustis florentiam copias reduxere.

Henrici fama per .§.iiii.

Ad tempus indies magis crescebat: Tartiq; rumores asferebant. Et iam ex germania in galliā transisse asseuerabant. citraq; rodanū lanlanūq; lacum audiendis ciuitatum legationibus cōparandisq; copijs quas traduceret intenam. Legati pō frequētes ab vrbe ad illū currebāt Exules florentini quoscunq; nō impediebat egressus: ad eum conuenire dicebant. In hac suspitione ciuitas quid agendū foret consultabat. Erant quibus optimū videre tur legationē mittere: ne principis maiorē immodū aliena retur animos. Inclinare quidē illuc mentē haud difficile fore. presertim pecuniarū indigentes quas ab exulibus sperare nequaq̄ posset: barbarorū animos cupiditate et auro singula metiri. Aliis periculosum id consiliū videbat. qui nomē ipsius imperij alienū inimicūq; suis rōnibꝰ esset: ne q̄s cōduceret pac̄ reconciliationisq; auctorē illū assumē Missioq; legatoꝝ hanc pbere cām videret. Preterea si receptū in urbē petat. qđ aū oratores sui denūciarūt: negaturi ne sint legati an pcessuri. Et q̄ negaturi sint ad manifestā indignationē. si cōcessuri ad manifestā pniē mittere. Nā si urbē introeat. q̄s rēperatur cōsidat: Huius deliberandis cū vtraq; ps rōm bret. pbabilem. vtraq; suo rpe putat. Nā ab initio paluit eoꝝ sniaq̄ mittēdaꝝ legationē celebat. Itaq; nō delecti mō oratores ad mutandā ꝓpositū induterūt aliq̄ et guelfis principalibus. suspitione ducti ne impator exules ghibellinos in ciuitatē reducēt: quinetiā ⁊ regimē urbis eis tradēt. Et cū impator adhuc esset i lausanna sabaudie. ⁊ ad eū accessissēt oratores: impator quērēs cām qre nō ⁊ ipē mississent. Fuit q̄ diceret. Hoc ideo egisse. quia suspectū eū habebāt. Ad qđ ille. Non bene sibi cōsuluerāt. qm̄ nostre intentiones erat oēs florētinos nō partialiter: sintegre aliter bre. vt viros fideles. ⁊ ipsam ciuitatē exaltare. vt camerā imperij ⁊ melioē alijs facere. Et ita credū est q̄ esset facturus ⁊ nō mutatus statū tūc regentiū. Sz suspitioni(qz intrinsecū malū ē) mederi nō pōt. Inde impator indignatus ē contra eos. cū audisset se ꝓparare ad impediendū accessus ad vrbē. Pisani aut̄ dederūt impatori. lr. milia floreñ. i ad iuuoriū ingressus ei⁹ in ytaliā. ⁊ totidē ꝓmiserūt cū pisas adūctasset. Anno aūt. M. ccc. Impator applicuit ciuitatē astēsem. vbi honorifice recep⁹ sedauit discordias ciuiles. ⁊ post duos mēses mediolanū ire stōdit: vbi tyrānice dūnabat. Dūs guidet⁹ de turri. vir segax: q̄ sua potēcia(vt exules tenebat extra ciuitatē) vice comites ⁊ alios gibellinos ⁊ archiepm mediolanēsem cōsortem suū. et in liga erat cū florētinis guelfis. ⁊ resistere nitebat' auicti impatoris sed nō valuit: qz cōsortes sui opam dederunt cū cōsilio cardinalis de fulcho vt cōtra voluntatē dīi ingressi: q̄ intraret mediolanū. Et vigilia epīe coronat⁹ fuit ab archiepo mediolanē. corona ferrea i ecclesia. s. Ambrosij cū vrore sua. pcessibꝰ oratoribꝰ pene cūctis comitatū ytalie: exceptis florētinis cū colligatis suis. Quo impator dūs matheū de vicecomitibꝰ cū suis sequacibꝰ ⁊ archiepo cū suis cliētulis ⁊ alios exules revocauit ad ciuitatē. Oēs aūt pene ciuitates ⁊ dūi earū dederūt ei obedientiaꝝ. s. de lōbardia: excepta padua ⁊ bononia: q̄ colligata erat cū florētinis. offerētes magnā pecunie quātitatē cuꝫ et se modicā haberet. Cū aūt esset impator mediolani dominio ei⁹ ꝓuinat⁹ dūs guilelmus. sedītionē mouit in ciuitate ad expellendū impatorem. vt dūum ei⁹ recuperet Sed dūs maffeus cautus fecit ⁊ insinuauit imperatori ⁊ suo sinistallo. Magis tamē credit' ⁊ tenetur. q̄ dūs maffeus fraudulēter insinuauit dño guidetto q̄ male erat de dominio impatoris: magisq; ipsum dūari cuperet. Et q̄ in hoc innaret eū ad rebellandū. Quo facto cū ille q̄q̄ nollet. ipse dūs maffeus accusauit guidettū apud imperatorē. ꝓpter quod vocatus ab ipso. vt ad illū adiret. recusauit recedēs cū sectatoribꝰ suis a mediolano. allegēs se falso fuisse accusatū ab inimicis suis. Interea ciuitas cremonēsis se rebellauit impatori ad suasionē florentinoꝝ Inbutia gibellini eiecerāt de ciuitate guelfos: sed impator ꝓ suis vicarijs fecit eos remittere. Lādē burra se rebellauit impatori. Et cū esset impator ianue anteq̄ intraret etruriā: fecerat ꝓcessum suū cōtra florētinos vic⁹ q̄ infra .xl. dies nō mutterēt ad cū. rq. ciues cū syndaco ꝓpter mādato ad prestandū ei obām: erūt condēnabat eos in subsidijs ⁊ ꝓmissis exponēdo eos motiū: ⁊ bona eoꝝ ꝑdationi vbiq; repirent'. Florētini aūt nullū misertⁿ. Qua ꝓpter oēs mercatores florētini: q̄ ianue erāt licētiati fuerunt. vñ. ⁊ recesserūt ⁊ mercimonia eoꝝ cōfestim contrere impatoris. Altera vice. l. postq̄ fuit cotonat⁹ veriens ꝓpe florentiā ad eā capiendā cū copijs suis. cū prima lere nō posset: deinde recedēs ⁊ pisas veniēs fecit magnos ꝓcessus cōtra florētinos. auferēdo ciuitati oēm honorē ⁊ iurisditionē. priuādo oēs iudices ⁊ notarios officia sua. Cōmunitatē ꝓdēnauit in centū milia marchas argēti. ꝓncipales ciues q̄ ciuitatē gubernabāt: ꝓdēnauit in vita ⁊ substātia auferēda. Prohibuit etiā q̄ nō possent ordere monetas aureas ⁊ argenteas. ⁊ dño vbisino de spinellis ianuēsi. ⁊ marchioni mōtisferrati ꝓcessit. q̄ intrare suis possent cudere monetas dictas sub como florentino rū. Et sic dedit occasionē falsandi monetas. Tandē florētini de ꝓsilio Roberti regis illi repugnandū. ꝓ vrbe se statuerūt. Robert⁹ aūt ipse haud multo post florētiā venit. Rediit aūt a pōtifice tūc i gallia cōmorāte. q̄ nup rime defūcto pēre karolo cōfessione regni coronāq; susceperat. Igit⁹ ⁊ sua gra q̄ antea pstrosēsi bello ꝓsiluerat. cognit⁹ fuerat benivolētia i florētinos. ⁊ paterno sinu amplexq; fauore sūmis honoribꝰ a ciuitate recipit'. Cōmendabilis ciuili animis ꝑ noui principis teneritē simulatum busq; rolles dis. mēse fere integro florētie cōmorat⁹: fouerat ē desuper rendādi ciuitatibꝰ auct⁹ fuit aduersus bēnī potentiā ⁊ se missurū auxilia cū tēpus expeteret pollicit⁹ ē. Verūber florentie gerantur aretini exules: qui in presidio contra urbem munito relicti erant. quotidianis ꝓpe cursibus vsq; ad aretij menia infestabāt. Itaq; assidua vexatione nō vltra ferendā hostes rati: ꝓsidiū expugnare adorant'. Cū fortiter ab exulibꝰ resisteret'. neq; capi posset: fame ⁊ obsidione pmere ꝓstrauerūt. Putarent id qđ erat nō multū cōmeatus intra munitiones teneri: ꝑ victum fere et ꝓximis castellis: q̄ ad exules defecerāt imputari. Hac igit̄ fiducia circūsistētes ꝓsidiū obsidebāt: telis ⁊ machinis oppugnabāt. Dō id ꝓcul⁹ sociorum mis-

si rursus florētinis auxilia equitū. cū et amicis oppidis pedes coegissent: liberare obsessos ppunt. Cū iam appropinquaret ptidio. z bi qui obsidebāt sese vnā in locū conglobassent: crudes veteris mansionis incolumes ad florentinā cētatū euaserūt. Ita liberati periculo: in prima castella reducūt. Hostes ḡ sūcēlo ac viruptō ptidio redierūt in vrbē. z bellū quidē ab aretinis crudle inter se inferebat. florētini ḡo auxilia submittebāt. Interdū ḡ maioribus copijs pfecti vsq; ad aretij menia infesto agmine populabant. Ceterū ab hoc aretino bello maior insp cura mentes hominū inuocabat. Henric⁹ siquidē superatis alpibus in citeriorē gallia trascēdisse nūciabat. z quicq̄d vbi q̄s fecerat crudi florētinoꝝ ad vltiū concurrisse adeo spe firma victorie: vt iā inde bona inimicoꝝ inter se partirēt. Erat. Dantis epla amantissimi referta cōtumelijs. quā hac ā hducia euitans ḡ florentinos vt ipe vocat intrinsecos scripsit. Et q̄s ante id tps bonoꝝ ficētissimis cōpellēbat ibes vīc bmōi spe sapta modū elat⁹ acerbissime in sectan nō dubitat. q̄d quidē nec leuitatis nec mitigatī pstātis ingenio z doctrina vir tribuēdū puto: ß tempori. Est ei nature primi. vt victores cū aliqua increpatōe verboꝝ vlcīscāt. Ille ḡo in hoc decept⁹. q̄ se iā inde putabat victorē. Crudes ḡ florētini certa spe tenebant. Ciuitas aūt suspensa metu cōparādis societatib⁹ delectibus q; habēdis: oppidisq; firmādis magnopere intendebat. Nam vero cōsiderandū rerū facultatē maximā pbuit impatio hostis: annū fere totū circa mediolanū z cremonā z boniam cōmorātis. Deinceps in sequēris anni salutans pconsilio facta est a ciuitate circa crudes reducēdos. Cū essi magna ciuiū multitudo exularet. ac diuersa multorū cōsilio esset: cūcti tamē ad henricū desiderio reditus cobesuri viderent. ad mitigādas ei mentis: placuit decreto publico renocare eos: quoꝝ nec insigne odiū in psentē resp. statū: nec periculosa reductio fore. Quibus igitur potestas a populo tradita. vti vti cū xij. viris a se delectis nominationes facerēt eoꝝ qui reducēdi ab exilio viderent paciꝝ z concordie ciuiū pronidērēt. Fuit tunc in numero priorū baldus aguglionis iurisperitus. Is priuato odio in quosdā accensus (vt est id genus hominū subtile ac malefici) rep̄hendit: posse eā in beneficio populi locū esse nocendi: si nō bi nominarent: quibo dabat beneficiū: sed z ipsoꝝ genera ḡbus adimebat. vt sic ppetua illis nota inureretur. Hac itaq; mente formulā pronisionis sic instituit. vt z reditus ab exilio z cetera pacis concordiaq; beneficia omnib⁹ tribueret: pueter eos qui exciperent. Ita in prima legis parte qua beneficiū datur. nemīe excipit. In secunda vero qua adimitur nomia singulorū z familias longo z sinuoso ordine per tribus annotauit. Ea res posteris tempora multis nocumēto fuit. Exulū igitur pars beneficio populi renocata in vbē redijt. Alia pars reiecta in exilio remāsit. In ea fuerūt omnes ū inde post primi aduēnrum carceli ex priorib⁹ illis seditionibus crudes: quoꝝ nomini lex pscripsit. Et ptera reconter pulsi: quos vocitarunt albos: bonā longe initio erat causa. Deniq; nō studio partium ptra illos: ß priuatis fere simultatibus certabat. Itaq; bonus pars tunc restituta in vrbem redijt. Pars vero omnino reiecta: in qua circuloꝝ adimariū tolingboꝝ vel gualdīssimarum quondā gentium aliqui remansērūt. Filij preterea baldi ruffoli quem primū vexilliferū iustīcie fuisse ostendimus. Fratres insuper z nepotes Jani isbella. Dantes allegherij. Palmerius altonita z alij per multi ex nobilitate z plebe: quos nominare longum esset. Post hec renouata est societas inter ciuitates. Fuerunt autem be. florentini: laconēses: pistauienses: volterrani: senenses z ceteri: qui in societate nominātur. Accesserunt tripertates. i. de ciuitate castellen⁹ bononienses. Et bonus omnium princeps Robertus syrilie rex. Pi omnes vnanimiter federati bellū contra nouū principem aperte susceperūt. Imperator interea obtinuit cremonā: que se ei rebellauerat. Insuper z vincentiā z paduā. Veneti etiā vederunt magnā quantitatē pecunie in adiutoriū imperatoꝛi. Postmodū recuperauit bonam quibo pepercit: muros tamē ciuitatis destruxit z magnā qātitatem pecunie ab eis exegit. Et cum tunc haberet magnas copias. s. decem mīa equituꝝ diuersarū nationū. Si tunc venisset in tusciam: omissa obsidione bonie: credit ḡ obtinuisset bononiam: florentiā: lucam: senas: romā z apuliā: qt imperatorie erant ille ciuitates tunc.

Et vt scribit leonar/ .§.v.

dus in hystoꝛ. florꝛ. in li. v. Cōmotante adhuc in citeriori gallia henrico anno dñi. M.cccj. Florentini z socij bononiam copias miserūt. vt aduentuꝫ eius si fortasse ab ea parte in etruriā conaret intrare: impedirent. p vinbo. Ille peracta circa bnriam obsidione. cū singulis fere ciuitatibus singulos pfides imposuisset: circiter octob. ade; in ligures transiuit. Illic omni honore susceptꝰ tres fere mēses dum hyems deseuiret ianue hibernauit. Inde tyrenū ingressus mare cū .xxx. nauib⁹ longis. quas et ianuenses z saonenses parauerāt circiter nonas martias pisas venit. Nec florētini socijq; in terra segnes. Nā vbi per hostes iter eis facere cognouerūt. auxilia nuper bononiensib⁹ missa in agrum traduxerūt lunēsem. vt et ea parte venienti obsisterēt: finesq; lucenses tutarent. Dum pisis moratur hennicus electus imperator. crebras incursiones in lucensem miniatēsemq; agrum gfectis eis fecerant. Sed neq; pugna vlla memoranda vigna in his locis cōmissa est: nec oppida vlla grandiora capta. Ipse paratis q̄ parāda erāt proximi anni principio. Jo erat annus .xij. supos. M.ccc. pisis profectus. iuxta litus inferi maris romā versus ire cōtendit. Quacūq; autē incedebat. studia partiū ingentesq; rerū motus suscitabant. Ut enī quecq; ciuitas diuisa perfectiones erat: ita eius appropinquatio alios spe alios metu cōcitabat. Itaq; viterbiū ingressus est. pulsa diuersa factione: eoq; pte capide intromisso z apud vibenātanos diuersa fortuna fretis eius fautores dū res nouas atrē tant: pualētib⁹ aduersarijs vbe pellūtur. Rome q̄s seditiones z tumult⁹ maiores immodā augent. Robertū enim syrlie regē magna pars ciuiū romanoꝝ sectabat. Scipue vero auctoritatis gen⁹ velinū: opibo z gratia potētissimū. Et miserat eo robert⁹ iobānē fratrē cū valida equtū manu: qui velinis ceteriscq; factionis eius pincti capitolio z tarniculo z adriani mole. cunctisq; transtiberim locis z vaticanis occupatis: arcere henricū ab ingressu suoscq; cōstituerat. Altera ḡo factio imperatoꝛij nōis fautrix. ducib⁹ colūnensib⁹ apētinis z celiis z quirinalē montes ac totas ecclias cū viminali z sub vira tenebat: crebaq; inter eos pucha cōmittebant. Ob has cōtentiones aliquot dies viterbij pmorat⁹. tandē romā petens. q: recta via vbē introire nō debat: per miluiū pontē traductis copijs porta flaminea ingressus est. inde media vadēs vbe in aretino posuit castra. Florētini auditis certaminib⁹ que rome parabant. ne pmuni partiū studio deesset: equites quingentos z pedites mille insigni apparatu romā misere. Diserūt z alij socij lucēses: senēses vt vnus cuiq; animi fuere Rome ḡo creba ꝓlia pmissa sunt. quippe cū intra vnius vbis menia tāte copie: sibiq; inuicē aduersarie clauderēt ac popul⁹ ipe romanus intra se diuisus: vt cuiusq; factionis erat bis vel ibis in die. ēmenebat singulis fere diebus vt per vicos z compita pugnaretur. Id certamē trib⁹ fere mensib⁹ durauit. Tandē cum ad basilicam vaticanā: in qua mos erat cosonari principe venire henric⁹ requiret. qm̄ hostis potētior longe ab his locis arcebat. contra decus imperij cedēs laterani coronā assumpsit. Paulo q; post relicta vbe indignabūd⁹ tiburte se ptulit. Erat imperator ḡto illatis sibi impedimētis rome quātū vt dici pōt aduersarijs infensus. ꝓcipue tū in robertū regē ac florētinos vt ꝓncipes iniuriaꝝ. illi⁹ ardebat anim⁹. papa aūt

clemẽs cũ fecisset regẽ robertũ comitẽ romãdiole misit robertus ipe ꝑ se vicecomitẽ vnũ gilbertũ cũ copijs equitum ꝛ peditũ. Qui cũ aduiroio mansculi regis illuc pergeno. oẽs capitaneos gibellinoꝝ fodiũ: fauentie: ꝛ ymole incarcerauit: ne ciuitates dlas facerent rebellare. ꝛ omnes gibellinos ꝛ albos exules e tuscia expulit de illis. Et qꝫ robertũ victisci e vestigio nõ videbat posse. vexesso milite suo ac longis ꝓtentionib⁹ afflicto. Itaqꝫ in florẽtinos cõuersus. ꝑ sabinos ꝛ vmbros ducẽ: etrunã ingredit. Inde ꝑ perusinã ꝛ cortonitẽ ꝛ aretinũ agrũ florẽtiã petere ꝓtendit. Dã id molit iter: vniuersi exules q̃ vbiqꝫ terrarũ erãt ad eũ ꝓfluxerũt. Florẽtini simul vergẽt in se totã belli molẽ intellexere. reuocatis ꝓpere copijs: nouoqꝫ insuper delectu habito ꝓtra vrbẽ misere. iubẽtes vt a ꝓelio quidẽ abstinerẽt: regionẽ tantũ ꝛ oppida tutarẽt. Imperator q̃ primũ die florẽtinoꝝ fines intrauit. nõ longe a varico mõte metat⁹ castra et pugnare oppidũ aggredit. Triduo continuata oppugnatio est: ꝛ acerrime ꝑ menib⁹ fossisqꝫ vimcatũ est. Tandẽ fatigatis oppidanis humilitatiqꝫ muroꝝ diffisis. oppidũ tradit. Cetera subinde oppida eodẽ terrore capit. Fiesulam inde ventũ est. In eo loco florẽtinoꝝ copie obuiã mille ꝓstiterãt. Cum igit in cõspectũ venisset hostis. copijsqꝫ adesse cognouisset: struxit confestim acie: dimicãdiqꝫ bis fecit potestatẽ. Florentini pugne fortunã minime experiendã censebant: fatisqꝫ putabant esse si hostẽ vetuissẽt. Itaqꝫ intra munitiones se ꝓtinẽtes. iter qꝫ est inter flumen ꝛ oppidũ tutabant. Cũ⁹ neqꝫ vincẽdi potestas neqꝫ trãseundi fieret. ꝓpterea q̃ eminẽs vie castellũ peruptis rupibꝫ facile transitũ arcebat: doctus ab exulib⁹ imperator ꝑ primos ab leuã mõtes difficillimis saltib⁹ traducẽ cepit. Qũ cum vidissent q̃ ea ille erãt. veriti ne ꝑ ipi post terga ab hoste relinquerent: signa illico monẽtes citato agmine florẽtiã versus ire ꝓtendunt. Eos sapiẽti de loco ꝓspicati: hostes (iam eni oppidum ꝓtenecta erat) magno impetu inuadũt. Saltus ad modũ erat impedit⁹. Et vnde quoqꝫ strepebat hostis superioꝝ de loco pugnatur⁹ aduẽtabat. At florẽtinis neqquã ꝓpositũ fuerat pugna decernẽs. rapto agmine florentiã deuenire. Itaqꝫ vbi vere in se hostẽ sensere: confestim verso agmine retulerũt pedẽ. Accelerata paulo magis est receptio. vt fuga ꝓtin⁹ videre posset. Et fuit auxilio ꝓpinquitas oppidi: ne insignis ea die acciperet calamitas. Nec sane magn⁹ eoꝝ aut capitinoꝝ numer⁹ fuit. verum ita fracte mẽtes quasi ad extremũ victi essent.

Imperatoꝛ ꝓpter .§.vi.

uoctus ancise oppidũ: relictisqꝫ post se florentinoꝝ copijs nõ longe ab eo loco nocte illa ꝓcedit apud vicum padule nuncupatũ. Postridie vero luce prima monẽs ingentem terroꝛẽ ad vrbẽ florentie duxit. nec longe a porta calenti nati via posuit castra. doctus ab exulib⁹ cũ vrbis partem minus esse munitã. ꝓptera q̃ nõdũ absolutis menibꝫ nouis: vetustisqꝫ neglectis: vallo tm et fossa ab ea parte vrbis claudebat. Trepida quidẽ primo suo aduẽtu ciuitas fuit. increbuescẽte tumore copias omnes nup ꝓtra hostes missas apud ancisam deletas fuisse. Et sane ꝑsentia hostis ꝛ suoꝝ absentia: fidem simultro rumori videbat afferre. Nam quo tandẽ pacto nisi oppressi tollerent ad vacuũ presidio vrbem hostem venire. Itaqꝫ luctus ꝓuatim ꝛ publice metus cũctos ꝓsternat. Sumpsit tamẽ arma populus. ꝛ ad turrẽs eas vbus ꝓtes quas ꝓtra hostis ꝑstiterat: sub vexillis ꝓcurrit. Ibi distributa loca. regione⁹qꝫ defendẽde singulis societatib⁹ attribute. Vallũ neqꝫ die neqꝫ nocte intermisso ope instauratũ est. et omni genẽ cõtignationis: turres ꝛ ꝓpugnacula tribilio ordo locis excitate armatisqꝫ hostib⁹ ꝓplete. Imperator ab oppugnatõe vrbis (incertũ qua de cã) abstinuit. Qui sp̃mũ sub aduẽtu tres ꝓcta adhuc ciuitate ꝛ rumore ꝑfugarũ sinoꝝ ꝓlernata tentasset: viz potuisse resisti credat. Pertim absentib⁹ copijs ꝛ tutela muroꝝ ab ea ꝑte deficiẽdo. Ciues int ea aliquo relinquere. Simulqꝫ copie post tergũ relicte hostiũ ꝑte uersis ineruptionẽ redire: quoꝝ aduẽtu subitanus lentia eminas tã hostiũ lõge aspernabãt. Imperatoꝛ ꝓ suis ipm spẽ retinebãt. Post aduẽtũ siquidẽ ei ꝛ castra aperuit vbẽ posita. infinita pene vis boim ex florentino agro ad eũ ꝓfluxerãt. Nec solũ imperatoꝛ fautores nobis: verũetiã ceteri p multi sine metu sine nouoꝝ cupiditate rep sese illi ꝓinxerãt. Nã ꝛ ancisa: qꝫ oppidu ꝑcno neqꝫ erat obtinere: ꝓfectum post recessuꝫ copiaꝝ ad imperatoꝛ deuenit: ac feme oẽs populi q̃ amũ sup ioꝛẽ accolũt: se vltra tenuerũt per mugellanũ casentinatẽqꝫ agꝝ multi rebellarẽt. Omnisqꝫ vrbe castra hostiũ frequentabãt: ꝛ ꝓcuratũ exercitu referebant. Intra vrbẽ vero ꝑ multi cines ꝑsentiroꝝ. statu infensi fauere hostib⁹ credebãt. Inter hec socioꝝ auxilia opportunissime supuenerãt lucentiũ tria milia peditum: et equitũ trecenti. Senẽsiũ rotidẽ equites: peditũ duo milia. aliorũqꝫ sociorꝝ ꝑ cuiusqꝫ facultatẽ. Et quib⁹ fact⁹ est magn⁹ equitũ peditũqꝫ numer⁹. Castra ꝑo intra vrbem ꝓra hostiũ castra: quo die noctuqꝫ presidio foret dest: ꝑ interpretẽnã edificioꝝ loca posuerũt. In his armati cines sociiqꝫ ꝑstabãt. Cetere ꝑo vrbis ptes sic trãquille erãt: vt nec sentire quidẽ obsidionẽ viderent. Dies cõmunes. rl. apud salutiãnũ tẽpũ imperat⁹ habuit castra. ꝑcul ab vrbe nõ ampli⁹. ccc. passibꝫ. Tãdẽ cũ frustraten ab eo tẽpus apparet. q̃tidieqꝫ magis crescerẽt amicoꝝ auxilia: pridie kls nouembꝝ. tertia vigilia feme retro castra mouit: ac trãsmisso arno duobꝫ passuũ mũdo ab vrbe sup emũ fluuiũ castra fecit. Qua nocte recessit. cũ et more tabernacla incẽsa a militib⁹ ꝛ vasa ꝓremota essent: tota ciuitas excitata i armis fuit. vbi vero abire hostẽ cognouit: tacita resedit lucẽs armata expectauit. Postera nox luce egressi eqtes. ꝑlũ leue cũ eqtatu hostiũ ꝓsecute. hostis sine sc̃is castris ad casianũ puenit via senẽsi: octo milib⁹ passuũ ab vrbe. In his locis cũ eẽt imperat⁹ ꝑsinoꝝ auxiliares ad eũ venerãt: peditũ tria milia eqtes quingẽ: inmẽsiũ q̃s sagittariũ erpugnatõib⁹ vtilissimi ad mille bis copijs iter ꝓsumat⁹ apud casianũ obstinat⁹ ꝓsedit. Florẽtini post hac suburbijs ea ex ꝑte q̃ ad hostes versa erat (Jã ei edificia lõge se extẽderãt) ꝓmittis: sociisqꝫ auxiliarib⁹ remissis: ipi ꝑ se cessere belli. Pone discurrẽtes ꝑte hta fecit ab hostibꝫ leuiaqꝫ ꝑlia sũt frequẽter ꝓmissa. Signis nõ collatis nõqꝫ pugnarũ ẽ. veriũ incẽdia ꝛ clades nõ ꝑticẽ attinuerũt agꝝ. semẽteisqꝫ eo ãno impedite ãnose: charilhã postẽdebãt futurã. Sapta duos mẽses ap casianũ imperat⁹ habuit castra: ꝛ q̃dẽ ꝑ media hyemẽ. Demũ a casiano ꝑfect⁹ bonitiũ petijt. Eo cũ puentiss pulcritudinẽ opportunitatẽqꝫ mõtis admirat⁹. oppidũ in eo loco restituit: vñ a carolo rege fuerat añ reiectũ. Ineeqꝫ oppido qꝫ reliquũ erat hyemis hibernauit. nec hibernasse illi q̃tu fuerãt cũ a senẽsibꝰ collẽsibꝰ ꝛ sagittariis nõ finitimis bonitio ꝓh lacesserẽt. sedulooꝝ ipe vetro eoꝝ fines oĩmodis belli clades inferret. Per hoc tẽpus florẽtini iã pridẽ vastato circa vrbẽ agro. frequẽtibꝰ eo oppidis q̃ nup ad imperatoꝛẽ defecerãt bellũ vbi inferẽdũ. hostesqꝫ ipo ꝑuulido bosthinatoꝝ incubãte. ac vt fama erat. in ꝓximũ annũ valẽtius incubaturo: magnitudine periculoꝝ coacti sunt ad robertũ regẽ eiusqꝫ opẽ respicere.

Qꝛ florentini cũ .§.vii.

sociꝰ vederãt vocatũ suoꝝ ciuitatũ ad tẽpus ꝛgi roberto vt auxiliũ eis ferret ꝑ imperatorẽ. Oratores igit vt ꝓcẽ leonat. ea de cã milli sũt dno. iacobo bardi⁹ eques florẽtin⁹ e familia nobiliũ bardan⁹ accaiol⁹ vir q̃ id tẽpus magne inꝑa. auctoritatis. In senatu ꝓmo: inde populi. ꝑfecti. vbi q̃s et ciuitate legatos sibi ꝓfigi fuisset. Et sup eueniũ sibi cẽsiũ bononiẽsiũqꝫ legatioẽ q̃s ad regẽ vna ꝓfecti quãto in ꝓcula fortẽ ciuitates etrurie venerũt. Rex placite cõmẽdata tuscoꝝ fide sese ducẽ futuꝝ ciuitatibꝰ ac vtẽ ꝛ i

ctuū si nō p negocia regni impediret pollicit⁹ est. Inte ram fo frat̄ē eius cū equitatu pmisurū. Ea res florētinos sęcula nūciata ercpt cunctos animos: t afflictis in rebus huc q̄dā optime spei visa ē artulisse. Ds turbauit pau lo post hanc ipam leticiā pecuniay flagitatio. Rex enī p bus que mittebant copys trimestria erbolen sibi dia postulabat. Eosū pstitano multas magnasq; difficultates contineri videbat. Primo enī erarū pub. langis etat sū pubis inanitis: patrimonia fo singulo p crebra t impor tuna tributoq; pensione erhausta. His accedabat q pe rasinī bononiēses: t lucēses q̄ longi⁹ abeāt ab hoste. non pinde sese onerib⁹ offerebāt: ra ad florētinos mō tota pē sio recidebat. Querebat hoc ipm a rege mutuū sed nega bat 3 ater q̄ parebat q̄ in ea re sane durior. His de cau sis delat⁹ ell copiay aduētus. Parte ueniq; pecuniay equitū pfolutā reliqua erpectabat. Nō cū in longū tra beret. hostisq; indies formido angesceret: nihil pot⁹ tantis in malis visū est q̄ plenū regis imperiū in regē trāsferre. Facto igit̄ pli decreto in q̄ potestas vti e rep. estimarent priorib⁹ dabat. Priores cōsilio pu⁹ habito. dominatum gubernationēq; ciuitatis regio quinquēnū auctoritate pub. tradiderūt. Traditio aūt hui fbis facta ē. Cernēres belli pericula premētia nāc t imposterū imminētia. vt po pul⁹ florētin⁹ vbisq; t ager in vtā salutis dirigat: solēm de liberatōe habeta. Robertū regē Sycilie rectorē: guberna torē: pfectorē. t dum ciuitatis pliq; florētini in quinquē nū teligim⁹. Condit̄ones fo be adiecte. Rer p sepm pre sens vel p aliq̄s ex fratribus filijs ve ciuitatē gubernabit. Ctulem nullū restituet. Populi suis vtilegib⁹ pmittet. Priorat⁹ officiū vti nūc est: ita post fore in ceteris parietur. Hec notatim excepta: ceteroq; ferme omniū potestas est pmissa. Decretū hoc electōes iacobo t dardano ozsi tralo tūc neapolis cōmorātib⁹ offerēdū regi trāsmisserūt Reroq; let⁹ andinit receptoq;. Primū regis factū non magna ex re. benivolēnā sibi ciuiū ingentē paravit. Cū ei priores ipi q̄ auctores nominādi: delegēdiq; regē fuerant immunitatē sibi fratribusq; t parentib⁹ ceteraq; pnilegia quedaz pter populi scitū et cepissent: rer aliqs cōprobatis que in decreto cōtinebant. hoc vnū ita reiecit: vt priorum ipoz impudētiaz praua tatēq; vultu verbisq; detestaret. Et hoc regis laus apud ciues etcrenit quasi iustū puncipis nec ad gratiā magis q̄ ad honestatē ꝑclinis. Et ciui tatis quidē negocia sic traducebāt.

Impator aūt cum bonitij ellet. legati frederici qui p id temp⁹ Sycilia tenebat ad eum venerūt. nouam belli materiaz afferentes: de qua paulo superius repetita vicemus. Nup dum rome esset henricus. ac p multe sibi intra vbē molestie inferrent: so cietas simul t affinitas ab eo inita ē cū frederico Sycilie re ge. Idq; pauratū de industria fuerat: quo robertū violare ret: regnoq; spoliaret. Ea siquidē vnica pagendi via ē visa: si frederico assumeret socius ac tam valide potē tie in vnū coiret. Frederīcū vetustia Sycilie controversia sepisq; tentata trectio inimicissime faciebat roberto. Conuenerāt aūt in eo federe. vti prima essate terra ma noq; roberti regnū invaderēt: cui⁹ rei gratia pecunie a fre derico fuerant ꝑferende. Legati igit̄ bonitū venientes pe cunias q̄ a rege tulerūt. ac postularūt ex federe: vt se 2tra robertū prepararēt. Ob eoz aduentū legatoz noue sub inde cute nouaq; certamina suscipiūtur. Imperator cum multa sibi. puidenda foret. ac ei⁹ rei gratia pisas redire statuisset: bonitio quidē ex his locis branchā Sculariam etulem florētinū: anulē fo ac supitio armi oppidis gu donē capitanū vicarios ꝑfecit: t gubernate populos iussit Ipe aūt multo post pisas ꝑfect⁹. nouas inde copias ger mania 2uocat. Classem iniuenisse p magnā imperat. dū hec spectat 2tra robertū regē t florētinos: ceteraq; socia as ciuitates educta grauissima gponit. multos enā infignes per eam tempestatē homines ab aduersarijs emulisq; vt cuiq; libuit nominatos senētijs annotat.

De morte henrici .§. viii.

Impatoris. Interea vt scribit leonar. ne toqueret ocio mi les p ꝑfectos ei⁹ viros militares bellicarūq; rerū gnaros: quotidiana prope prelia cū lucensib⁹ finitimisq; exercebat. Ea de causa. primi anni principio florentinoz copie locum transmisse: q̄din in his locis belligerauit est auxilio socijs fuere. Calamitates in eo bello a lucēsib⁹ maxime ac cepte sunt. preter enī cōtinuas incursiones. castella insi per quedā lucensiū expugnata capiūtur ab hostib⁹. Mi litantesib⁹ quoq; non dissimiles inflicte clades. Exerci tu classeq; paratis cū tempus cōstituta ꝓfectionis adesset pinsulis nauib⁹ lxx. tot enī paraverāt ianuenses. vt cū fre derici classe ingrederet: ipe impator pisis maneno. circiter nonas augusti non satis prospera valitudine: iter ingres sus est p maritimā ꝑsem 2 florētinū agrū. Inde nō longe a se naram menib⁹ pternoctans apud apertū montē florētina clade nobilitatū locum posuit castra ibi ingravescens ad macerinatas aquas diuertit. Cum nihilo relenarēt aque rursus inde moueus ad bon 2uentū castra fecit. Hoc de mū in loco superāte morbo corruit. ac paucis postea die bus e vita migrauit in medio cursu rey maxiaz: t certe ro berto regi admodū formidat⁹. Quippe frederici copie iā in regnū ei⁹ traducte regiū vbē (que petra Sycilia opposita est) occupauerāt: due insup validissime classes tota litora complebant. quib⁹ cum antea resisti posse videret: addito hui⁹ viri tam acri tamq; obstinato aduentu in summum discrimen rem addiicebat. Sed bellorum euentū nemo sa tis ꝓdixerit. quippe 2munis mars. vt aiunt. magnaq; se pe terrores parui momēnis in irritus recidertūt. Corpus henrici magno suorum luctu pisas relatus est. Exercitus q; omnis solutus. Classis etiam tamensiuz t frederici. ac iam traducte citra fretū copie. audita imperatoris morte domū irrite redierunt. Qui cum henrico per etruriā con spiraverant: eos maxime de spe nō minorem in metum in opinatus cōuerterat casus. Ceperat tamē pisanos formi do qualerat: finitimis lucensib⁹ florētinisq; ob accepta re center detrimēta grauius irritatis. Iraq; ad curā salutis ꝓprie cōuersi ducem querebāt. cui⁹ ductu auspicioq; im minentib⁹ resisterent malis. Et vt dicet infra acceperunt vguccionē fagiolanū. Fuit aut pclarus impator hen ricus. vj. Vir sapiens iustus t gratiosus. in armis strenu us: catholicus t honestus. t cuius fm genealogiam foret mediocris 2ditionis: animo tamē magnus. t vt sperabat nō infima (si longioz vita functi⁹ fuisset) egisset. Post pri mam cotonā in alimānia anteq; ad ytaliā 2ueret. ꝑceros t dominos qui in discordia erāt in alimānia ad pacem re duxit. intendens polt modū t dissensiones ytalie t sectas remouere t sedare: t exinde mare transire ad terre sancte conquestum. Dum aūt adhuc esset in alimānia ad procu randum copias t pecunias sibi necessarias. accidit vt rex bohemie wenzeslaus diem extremū clauderet. t cum fi lium masculū nō haberet sed duas filias: vnā nuptui tra didit duci chiarētane: alteram de consilio suoū procerū coniugē dedit filio suo iohānī. quem enā cotonam fecit in regem bohemie t in loco sui vt vicarius in alimānia tere liquit. Fuit autem coronatus rome ipe henricus per car dinalem bostiensem. S. pratensem: quem miserat papa ad hoc efficiendū.

Annis ꝓcedentibus scs. M.cccc. de mē se ianuij fuit facta coniuratio in venetijs ex illis de domo et familia querinorum: t dominum huius montem de scopu lo venetiarum cum eoz sequacib⁹. vt dicerent duces q̄si tūc iberat de domo grādanicha t suos sequaces. Facta seditione in ciuitate ipa: t dimisa quasi inter guelfos t gi bellinos t adinuicē inter se belligerātes. demū illi de fami lia t domo querinoz cum suis sequacib⁹ guelfis superati fuerunt t de ciuitate expulsi. destructis eoū domib⁹ t ba bitationibus. Hec fuit prima destructio domoz⁹ seu fa milie facta venetijs ex parcialitatib⁹. Quidam aūt ex illis

capti de querimis principaliores decapitati sunt ⁊ cum eis duo nobiles ex florentinis quidam ex adinantibus alius de sizia. Eodem anno quidā amaldus de villa nova pui cialis magnus philosophus in parisius dogmatizabat. ⁊ per ꝓphetiam danielis ⁊ sybille erectet ꝓbare nitebat: ad mentum antixpi ⁊ psecutōes ecclesie futurū esse inter .M. ccc.⁊.M.ccc.dñi annū. quasi in .M.cclxvj. anno. Su per qua materia libꝝ edidit intitulatū de specularōe adnient⁹ antixpi. Sed fuit repobat⁹ ⁊ quasi hereticꝰ reputatus. Unde qꝝ magistri parisienses tenebāt ꝑtra eum. timens ipe ne deueniret ad man⁹ inquisitoris aufugit inde ⁊ ꝓfect⁹ est in sycilia. Qui cum missus fuisset a frederico rege sycilie orator ad papā in mari mortu⁹ est. Nō est ve strum nosse tempora vel momēta: que pater posuit in sua potestate. ait veritas incarnata. Unde omnes qui volue runt determinatō tempus assignare aduentus antixpi vel finis mūdi: repti sunt mēdaces.

Capitulum.iij.

Ano domi millesimo

ccclxj. kl⁹ nouemb. cepit celebrari cōciliū gene rale vienne i burgōdia: quod fuerat ante publi catū. In quo psentes fuerūt plures .ccc. epi: vltra alios ꝓlatos de diuersis prib⁹ orbis. Et cum clemēs vt sanctissimꝰ pater ,pmissionē facte regi francie in sua ꝓmotione sēz de reuocanda memoria bonifacij ex ecclesia cū ꝓlatis concilij tractaret. quia rex illum hereticū fuisse ,pbare intendebat: cōciliū nullo modo assentire voluit. ſi petrarium declarauit. ſ. ipm fuisse catholicū ⁊ indubitatū pontificem. Verus qꝝ ipe fecerat ,pcessus contra regez francie. ad quietandum ipm nō valentē obtinere qō capiebat: iniustus declaranit ⁊ firmauit decreto concilij qꝝ et quacūqꝫ de causa rex offendisset bonifacū papaz seu ecclesiaz: nullo vnqꝫ tempore posset ipsi regi vel eius filijs ⁊ heredib⁹ aliquid dāni inferri vel pene. Item statuꝝ fuit qꝝ omnia bona ⁊ possessiones que fuerant templiorū templi: assignarent mansioni hospitalis hierosolimitani. Et qꝝ iam fuerāt occupata a diuersis dominis laycis quoꝝ potuit qꝝ illi hospitali magnus thesaurū exponerent in dando regi ⁊ aliq⁹ qui occupauerant dicta bona. Unde ꝛc pauptata est mansio templi: q̄ se existimabat inde opulentā fieri. In illo concilio fuerunt facte multe ꝓstitutiones generales. ꝑcipue concernē res statum religiosoꝝ vt monachoꝝ ꝑcipue magistrotū. De statu mona. Ne in agro. Medicantiū quo ad ꝓdicationes. Audientiā confessionū ⁊ sepulturas. vbi dat⁹ forma seruāda ab eis. extra de sepultu. Duōū in cle. Origina liter illa ꝓstitutio fuerat edita a bonifacio octauo: que incipiebat. Sup cathedram ⁊ erat extranagās: sed ꝓ bene dictum .ij. successorē immediatū fuit reuocata: ꝓ clementem aūt. v. in cōcilio reposita in suo vigore ⁊ in corpe iuris inserta. ſ. in cle. Hē quidē clementine edite fuerunt in ipo ꝯcilio in ti. de excessib⁹ priuileg. Religiosi fert⁹ sententia excoicationis ꝑta eos religiosos qui admittūt sacramenta eucharistie vel extreme vnctionis alicui sine licentia sui sacerdotis parochialis vel epi sui. vel solēnizāt matrimonia sine dicta licētia: vel absolutē a sentētijs iuris cōmonis vel ꝑticularis. ſ. ꝓuincialis vel synodalis ,priuilegiatis: vel absolutē a culpa ⁊ pena: cui⁹ excoicationis absolutio pape reseruat. In ti. de verbo. signi. exponit⁹ regula beati francisci ⁊ declarant⁹ multa dubia eī⁹. In ti. de relig. do. Qui ꝓfitet: constituūtur quedā ptinētia ad gubernationē hospitalii. In ti. de immunitate ecclīaꝝ derogatur ꝓ parte ꝓstitutioni bonifacij. viij. qui statuerat. e. ti. c. clerici. ſ. qꝝ nō solum exigētes pedagia ⁊ gabellas ⁊ tallias a clericis ⁊ ꝓsonis ecclesiasticis ꝓ rebus suis vel ecclesiarū suarū essent excoicati: sed etiā soluētes talia. vnde sequebant⁹ inter exigētes ⁊ exactos: qui nolebāt exacti soluē ne inciderēt in canonē. vnde quātus ad illā ꝑtē. ſ. quo ad soluētes ablata fuit censura illa. In ipo ꝯcilio fuit sanctoꝝ catholog⁹ assciptꝰ sanctus ludouic⁹ filius secūdi cati regis apulie ⁊ frater regis roberti. Qui ludouic⁹ cum esset ꝓmogenit⁹ caroli ꝓpter qō ad eum regnū apulie spectabat: quādā ꝓtemꝑs habitā cadimus ninoꝝ assumpsit ex humilitate ⁊ deuotione: postea archiepꝰ tolosanus sanctus: religiosam ⁊ sanctā ꝓuersationē vsqꝫ in finē seruans in dño requieuit miraculis claruis.

In cle. ꝓma de fi- .§.i.

de catholica sic dicit. Fidei catholice firmiter inhereētes. aperte cū sancta ecclia ꝓfitemur vnigenitū dei filiū in hoc omnibo in quib⁹ deus pater existit. vita cū patre eternalē subsistentē. partes nāe nature simul vnitas ex quib⁹ ipe in se verus deus existēs verus hō fieret: hūanā videlicet corpus passibile ⁊ aiam intellectiuā seu rationalē. ipm corpꝰ vere ꝙ se ⁊ essentialiter informantē assumpsisse. ex tēpore in virginali thalamo ad vnitatem sue ypostasis ⁊ ꝓprie. Et ꝙ in hac assumpta natura ipm dei verbū ꝓ omnium operanda salute nō solum affigi cruci: sed etiā spūalit⁹ mortuo ꝓsodam lancea sustinuit latus suū. vt inde ꝓ fluendo vndis aque ⁊ sanguinis formaret⁹ vnica ⁊ imaculata virgo sancta mater eccl̄a cōiunx xp̄i: sicut de latere primi hominis sopotati ena sibi in ꝓuigem est formata. vt sicut certe figure primi ⁊ veteris ade. qui fm apostolū est ⁊ forma futuri: ⁊ in nostro nouissimo adā in xp̄o veritas respōderet. Hec est inquā veritas illius ꝓcez̄ādis aquile vallate testimonio: quaz ꝓphet⁹ vidit ezechiel animal⁹ ceteris euangelicis transmolantē iobānis videlicet aplī ⁊ euāgeliste ⁊ .j. Petro doctrinā omnē seu positionē tenere asserentē aut tenentē in dubiū: ꝙ substātia alie rationalis aut intellectiue vere ac ꝓ se humani corporis nō sit forma: vt lat erroneā ac veritatis ⁊ catholice fidei inimicā sacro approbante ꝯcilio reprobam⁹. diffinimꝰ. vt si quis de cetero asserere defendere seu tenere ptinaciter ꝓsumpserit: ꝙ aia rationalis seu intellectiua. nō sit forma corporis hūani ꝓ se ⁊ essentialiter: tanq̄ hereticꝰ sit censend⁹. Baptisma vnicū baptizatos omnes i xp̄o regenerās. est sicut vnus de⁹ ac fides vnica: ab omnib⁹ fidelē ꝓfitendū. Nō celebratis in aqua in noīe ꝑre ⁊ filij ⁊ spūssancti: credim⁹ esse tam adultis q̄ paruulis coiter ꝓfectū remediū ad salutem. verū q̄tus ad effectū cū theologi opiniones varias habeāt. videlicet dicētib⁹ quibusdā paruulis culpā remitti: sed gr̄am nō ꝓferri. aliis cōtra asserētibus ꝙ ⁊ culpa eisdē in baptismo remittit⁹ ⁊ virtutes ⁊ informās gr̄az infūdunt⁹. quo ad habitū et si nō. ꝓ illo tpe quo ad vsū. Nos attendētes generalē efficaciā mortis xp̄i. que ꝓ baptismo applicat⁹ pariter oib⁹ baptizatis opinionē istaz que dicit tam paruulis q̄ adultis ꝓferri in baptismo gr̄az infomātē ⁊ virtutes: tanq̄ ꝓbabiliorē ⁊ dictis sanctoꝝ ac moderno rum doctoꝝ theologie magis ꝓsonā ⁊ ꝓcordem. fame approbante ꝯcilio duximꝰ eligendā. Item de vsura Et graui in cle. dicit⁹ ꝙ si quis in hunc errorē inciderit. vt ꝑtinacit⁹ affirmare ꝓsumat vsuras nō esse peccatū: decernimus eū velut hereticū puniēdū. ⁊ ordinarij ⁊ inquisitores hereticoꝝ possunt ꝑta tales. vt ꝑta hereticos procedere. In quo etiā cap̄. statuitur. ꝙ cōmunitates aut quecūq̄ officiales. qui statuta scribere vel dictare aut ꝙ soluant vsure vel ꝙ solute nō resistunt⁹. plene ac libēr fieri iudicare ꝓsumpserit: sentētiā excoicationis incurrāt. Et similiter eandē sentētiā incurrāt. si statuta hui⁹ hactenus edita de libris ꝑmunitatū quātūcūq̄ est in potestate eoꝝ non deleuerint: vel si etiā ipa statuta vel ꝓsuetudines obtinere ꝓsumpserint. Ite ꝙ fenerato⁹ possunt ꝙ censurā cōpelli ad offendendū libros suaz rationū.

In eodē ꝯcilio fue- .§.ii.

runt dānati octo errores beghinaz ⁊ beghardaz: quin surrexerūt in alimānia. vt habet⁹ de hereti. Ad nim in de men. Quoꝝ ꝓm⁹ est ꝙ hō in vita ꝓsenti tantam ⁊ tales

perfectōnis gradū pōt acquirē: q reddet penitus impe
cabilis z ampliꝰ in gr̄a ꝓficēnō valet. Nam vt dicunt si
quis semp posset ꝓficē: posset aliquis xp̄o pfectior inue
nir. Secūdus est q̄ eiusdē hominē nō oportet vel ea
re posteq̄ gradū pfectōnis hꝫ fuerit affectus. q tūc sen
sualitas ita est pfecte spūi z rationi subiecta: q homo po
test libere pcedē corpori quicq̄ placet. Tertius est q illi
qui sunt in illo gradu pfectionis z spūi libertatis non sunt
humane subiecti obedientie nec ad aliqua p̄cepta ecclesie
obligant: q; vt asserunt. vbi spūs dñi: ibi libertas. Quar
tus q homo ita pōt finalē beatitudinē sm omnē gradum
perfectōnis in p̄senti assequi: sicut eam in vita beata ob
tinebit. Quint⁹ q quelibet intellectualis natura in seipa
naturaliter est beata: q; q; anima nō indiget lumine gloie
ipsam elevante ad deum videndum z eo beate fruendum.
Sextus est hominem in virtutum actibus se exercere est
hominis imperfecti. quia anima perfecti licentiat a se vir
tutes. Septimus q mulieris osculum cum ad hoc nō in
clinet natura est mortale peccatum: actus autem carnalis
cum ad hoc inclinet natura. nō est peccatum marime cuꝫ
tempꝰ exercens. Octauus est q in elevatione corporis
xp̄i non debet talis exurgere aut ei reuerētiam exhibē
asserentes q esset imperfectionis eidē si a puritate z altitu
dine sue cōtemplationis tantū descenderēt q circa sacra
mentum eucharistie aut circa passionem humanitatis xp̄i
aliqua cogitarent. Qui omnes errores reprobati sunt in
dicto cōcilio: z mandat dyocesanis z inquisitoribꝰ vt pu
niant tales. Glo. ibi Joh. an. sufficiēter ostendit qualiter
ista sunt erronea z ꝑtra doctrinā sanctoꝝ. Item de cor
pore xp̄i in clemen. j. de relīq. z ven. sanctorum Vrbanus
iij. Dominus ihs xp̄c cum tempus sue passionis instaret
sumpsit cenā in memoriam mortis sue passionis instituit
sumptum z magnificum sui corporis z sanguinis sacramē
tum. corpus in cibum z sanguinem in potum tribuendo.
Institutionem quidem huius sacramenti dixit ipse apo
stolis. Hoc facite in meam cōmemorationem. vt p̄cipuum z insigne memoriale suis amoris eximij quo nos dile
xit: esset nobis hoc p̄ceclsum z venerabile sacramentum.
memoriale inquā mirabile ac stupendū: delectabile suaue
tissimum. ac super omnia p̄ciosū: in quo innouata sūt
signa et mirabilia immutata: in quo habetur omne dele
ctamentum z omnis saporis suauitas. ip sacr̄ dulcedo to
tum tegustatur: in quo veraꝫ vite suffragium consequi
mur z salutis. Hoc est memoriale dulcissimum salutiferꝫ
in quo gratam redemptionis nostre recensemus memo
riam: in quo a malo retrahimur z confortamur in bono z
ad virtutum ac gratiarum ꝓficimus incrementa: in quo
profecto ꝓficimus ipsius corporali p̄sentia saluatoris. Alia nanq; quotum memoriam agimus spiritu men
teq; complectimur: sed ꝓpter hoc non realem eoꝝ p̄sentiam obtinemus. In hac vero sacramentali xp̄i cōme
morationē ibi xp̄c p̄sens. sub alia quidem forma: in p̄
pria vero substantia est nobiscū. Ascensurus enī in celum
dixit apostolis z eorum sequacibꝰ. Ecce ego vobiscuꝫ sum
omnib⁹ diebꝰ vsq; ad consumationē seculi. benigna ipos
promissione confortans: q; remaneret z esset cum eis etiaꝫ
p̄sentia corporali. O digna z nunq; intermittenda me
moria. in qua mortem nostram recolimus mortuā: nostrā
q; interitum interfile. ac lignum vitificum ligno crucis af
fixum: fructum nobis attulisse salutis. Hec est ꝓmemoria
tio gloriosa. que fideliꝫ animos replet gaudio salutari: z
cum infusione leticie devotionis lachrymas subministrat
Excitamur nimirū nostrā memorando liberationē. z re
colendo passionem dominicaꝫ per quam liberati sumus:
vix lachrymas continemus. In hac itaq; sacratissima cō
memoratione assunt nobis scanitatis gaudium simul z la
chryme. quia in ea cōgaudemus lachrymantes: z lachry
mamur tuote gaudētes. letas babēdo lachrymas: z leti
tiā lachrymantem. nam z cor ingenti p̄fusum gaudio:
dulces per oculos stillat guttas. O diuini amoris immēsi
tas. diuine pietatis superabūdantia. diuine affluentia lar
gitatis: dedit enī nobis dñs omnia que subsecit pedibus
nostris: z super vniuersas terre creaturas contulit nobis
dominij principatum. Et ministris etiā spiritib⁹ superno
rum nobilitat z sublimat hominis dignitatē. Administra
torij nāq; sunt omnes i ministerio ꝓpter eos qui ad he
reditatem salutis capiunt destinati. Et cum tam copiosa
fuerit erga nos eius munificentia: volens adhuc ipe in no
bis sham exuberantē charitatē p̄cipua liberalitate mō
strare: semetipsum nobis exhibuit. z transcendens omneꝫ
plenitudinem largitatis. omnem modum dilectionis ex
cedens: tribuit se in cibum. O singularis z admiranda li
beralitas. vbi donator venit in donum: z datum est idem
penitus cum datore. Qlarga z prodiga largitatē cū tri
buit quis seipsum. Dedit igitur nobis se in pabulum. vt
quia per mortem homo corruerat: z per cibum ipe relea
retur ad vitam. Cecidit homo per cibum ligni mortifer:
relevatus est homo per cibum vitalem. In illo pependit
esca mortis: pependit in isto vite alimentum. Illius esus
meruit lesionem: illius gustus intulit sanitatem. Gestu lau
cauit z gustus sanauit. Vnde quia vnde vulnus est cuti
prodijt z medela: z vnde mors subijt inde vita venit. De
illo siquidē gustu dicitur. Quacūq; die comederis mor
te morieris: de isto vero legitur. Si quis comederit ex hoc
pane viuet in eternum. Hic est enī cibus qui plene refecit
vere nutrit. sumēq; impinguat: non corpus sed cor: non
carnem sed animam: non ventrem sed mentem. Homini
ergo qui spiritualiꝫ indigebat alimonia saluatoꝝ ipe mise
ricors de nobilioꝝ z potentioꝝ huius mundi alimento p
anime refectione pia dispositione prouidit. Vnde quo
q; liberalitas exinit z cōueniens operatio pietatis. vt ver
bum dei eternum quod rationabilis creature cibus est et
refectio. Factum caro se rationabili creature homini. vi
sceret in edūlum largiretur. Panem enim angelorum
manducauit homo. Et ideo saluatoꝝ ait. Caro mea vere
est cibus. Hic panis sumitur: sed vere non consumitur.
manducatur sed non transmutatur. qui in edentem mini
me transformatur: sed si digne recipitur sibi recipiens cō
formatur.

Post concilium .§.iii.

generale celebratum anno domini millesimo.cccxij. Clemens iter agens a vienna vt perueniret burdegalam. in
via infirmatus diem clausit extremum. Hic vt cronice re
ferunt fuit nimis cupiditatibus deditus. propter quod
scelus symonie (marime a canonibꝰ detestata et punita)
multum viguit in curia sua circa beneficia. Quidam qui
dam dicunt in papam non posse cadere symoniam bea
tus Thomas hoc reprobat. Insuper et minus honeste
vite fuit z communiter dicebatur cum quadam comitis
sa pulcherrima muliere contubernium habere. Nepoti
bus quoq; suis z alijs attinentibus magnum thesaurum
dereliquit. Insuper refertur q cum ex hoc seculo migras
set quidam suus nepos quem multum sensualiter dilige
bat. induxit quēdam perituꝫ in arte nigromancie. vt in
quireret per maleficium illud: qualiter illi nepoti suo esset
in alia vita. Qui autem exercens fecit quendam capella
num pape audacem valde videre infernū loca. ibiq; pa
tiuum in quo erat lectus ignitus vidit: vbi quiescebat ne
pos ille pape. Qui nepos aspicienti capellano dixit. q
propter vicium symonie ibi erat adindicatus. Telidit enī
am dictus capellanus. vt ferrum aliud planum igne ple
num ꝑpararet contra pape clementi. Quod cum pape
retulisset: nunq; postea visus est letus: sed paulo post de
cessit. Cuius cadauer cum positum fuisset in quadam ec
clesia cum multis luminaribus: nocte ignis ecclesiam com
bussit z corpus eius a lumbis vsq; ad pedes. Anno au
tem sequenti rex apulie robertus. vt vindictam sumeret

in fredericū regem syolie et eo q; in adsētu imperatoris in ytaliam. f. henrici vt dicetur infra colligans se cum imperatore fregit federa pacis cum eo inite ad exterminium eius ⁊ iam ceperat quasdam terras eius in calabria: fieri fecit magnam classem neapolī et diuersis gentibꝫ apulorū pro nunciatum ⁊ regnicolarū ac ianuēsium. centum videlicꝫ ⁊ viginti galearum ⁊ aliorꝫ lignorꝫ vehentium equos ad bella aptissimos. ⁊ cum duobꝰ milibꝰ militum seu equitum ⁊ innumerabilibꝰ peditum. Cum his igit̄ pfonaliter aderat ⁊ cum duobꝰ germanis suis: dño philippo principe ⁊ domino gisone. Et cū his copijs mare ingressus in syciliam descendit. obsidensq; castrum victum amore vi obtinuit. Inde progrediēs ciuitatē trapalis obsedit. p mare ⁊ terram infestans. Et cū de die in diem exhortaret eam obtinere: pcipue obtractatū qđ ibi in ciuitate habebat decepcionis fuit. Nam duplicatus fuit. Sciebat enī fredericus. ⁊ qui obtulerāt roberto tēditionē: dilationē petebant ob fidionis: vt aptius res sortiret̄ effectum. Interea aūt frenenses ciuitatem trapalis munuit gentibꝰ ⁊ victualibꝰ ⁊ fortiose fecit: ita qꝫ postmodū et si multo ciuitatem bello duro impeteret obtinē nō valuit. quinimo p longas moras ⁊ infirmitates supueniētes ac inundationes aquarum cemēs conatū suū frustrā esse: qꝫ fredericus nūcq; ad bellum cū eo voluit pgredi neq; p mare neq; p terram: facte sunt treuge inter eos p triennū. Quo pacto rex robertus cum suis est reuersus. nil acquirēs de syolie partibꝰ ⁊ multa detrimēta in suo exercitu recipiēs. Plureſq; ex galeis ⁊ lignis submerse sunt in mari. qꝫ cum essent nouę nō fuerunt reaptate vt oportuisset. Eodē tempore de mense septembris cū paduani cuꝫ omni suo conatu profecti essent pꝛa vincentiā. ⁊ iam burgos cepissent ⁊ ciuitatē obsiderent: dñs canis qui dominabat tunc verone subito aduenit vincentiā cū paucis: qui aggressi sunt paduanos male tāc ordinatos ⁊ qđ improuisos. qꝫ confidebāt in captura burgoꝝ: pfligati sunt ⁊ victi. multis occisis. aliis capti uatis.

Eodem anno sc̄z .§.iiii.

milleſimo. cc. xiij. apparuit cometes versus aquilonē ⁊ qđ in fine signi zodiaci qđ dicit̄ virgo. Et duranit p ser ebdomadas: qđ fm iudicium astrologoꝝ designauit plures nouitates que pꝛtigerūt. vt pestē ⁊ pcipue mortē regis frācie. Anno igit̄ pfato mense nouemb. de hac luce migrauit rex francie philippus: qui regnauerat xl. viij. ānis. Mores aūt eius fuit satis infelix. Nam cū esset in quadā venatōe quidā aper inter crura equi quē equitabat rex se ingessit: et quo rex et equo cadēs paulo post mortuꝰ est. Hic fuit pulcherrimꝰ hominū temporis sui. statura magnꝰ: ⁊ optime pportionata membra habebat. Sapiēs ⁊ bonꝰ in se fm pditionē regiā. Sed qꝫ nimis vedriꝰ erat delectationibus corporeis. ⁊ pcipue venationibꝰ: nō rāta vacabat curę regiminis: quātū expediebat: § alijs familiaribꝰ sua negocia regni pmittebat. quibꝰ cū nimis crederet in pdiū multa detrimēta inde secuta sunt in regno suo. Post se aūt reliquit tres filios. Ludouicū regē nauarre: philippuꝫ comitē pictauen. ⁊ carolū comitē marchie. Omnes hi tres fuerūt in modico tpe reges francie: succedēte altero alteri per mortē eoꝝ. Omnes pulcherrimi viri erāt: ⁊ male fortunati in vxoribꝰ eoꝝ. Nam de pbense sunt cōs in adulterio. Primus g̃ ludouicꝰ in vxorē duxit filiā ducis burgūdie. Succedēs aūt patri in regno. pter dictā causas fecit vxorē cum quadā guardamappa strāgulare. post qđ aliaꝫ duxit vxorē nobilē ciemētā: filiā caroli martelli: secūdi. ⁊ secūda ⁊ tercia sorores fuerūt: ⁊ filie ducis burgūdie. Philippus comes pictauen. vxorē quā repudiauerat ducta ex causa cōsanguinitatis: qꝫ multū eam amabat. Carolus aūt comes marchie vxorē suā recōciliare sibi voluit: § in carcere detinuit. Ad hāc infidelitatē creditur deuenisse. vel qꝫ cō tra rex erāt in gradibꝰ pbibitis: vel pot̄ pter nimiā iniuriā sacrilegij ppetrati a pfe philippo i captura bonifacij pape

Circa ea tempora .§.v.

ad bella vertēdo filiū gesta i etruria inter lucēses pisanos ⁊ florētinos. vt notat leonar. in hystoria flor. li. v. Cum pisani sibi quererēt ducē quo in bello dirigerentur: vir erat vguiccio fagiolan⁹ ea tempestate i pisano acer ad rei militaris peritiā. moderatio quedā animi ⁊ pfidiam ne in pace quidē alperna diuꝫ accedebat. pterea vel studio parti vt pisanis par. Hūc euocare pisanis placuit: summāq; rerū eis pmittere. Suscepta igit̄ ciuitatis cura. vguiccio ad octingētos equites germanos et bis copijs que nup cū henrico militauerāt ingentis pollicitatōe mercedis ad se traduxit. ac cetera que pꝛuidēda erāt solertissime curauit. Inde lucenses bellū ipe pꝛior occupans. fic acriter infestare cepit. vt que ante fuerāt pꝛsidia bella: ludi plane iocꝫ videren̄t. Visus belli inferēdi certissima ratōe. vt nō semel aut iterū quot annis apparatu facto in hostes ceteꝫ qđ supernouis fere bellis finē pꝛfuenerat. sed in armis cōsistens pelis ipis pꝛo castris aduersus lucā pter finitimā ꝓpinquitatē vteret̄. Lucenses ꝛo eodem fere tempore. quo florētini ius ac potestatē sui roberto regi tradiderant. que res tanq̄ translata in alterū cura multū admodum illos ad studiū beligerādi reddebat segniores. Nihil tamen neq; enim neq; fortiter ab eis gerebat. Operamen ferebāt socijs: nec lucensibꝰ deerāt. Verū qđ pocrat ea res: Odiū enī maiores sociorꝫ copie hinc pꝛuenerāt vguiccio se pēsis pꝛinde bat: quietemq; de industria simulabat. Vbi ꝛo aberant: fines lucensia puadebat. Ita tandem magnitudine incōmodi pturbatos qđ cetere deerāt vic: ad inquisitā lucenses cōpulit pacē. in qua multum agri ⁊ pleraq; munita loca pisanis dimiserunt: eruleſq; omnes diuerse factōis in vrbē receperūt. Hec paruo fere alteri⁹ anni exꝫo henric⁹ decesserat firmata ē. multā admodū pꝛadicēdo florētinis: ⁊ cladē pꝛouēerant pio inde vationātibꝰ. Cum g̃ erules fm pacta pauis locā revellent. quātum nāq; pauis intestina ouium sedito et bonoꝝ repetitōne. ob que cū ad arma iturus esset ⁊ intra vrbem pugnaret: ⁊ alteri florētinos: alij pisanos aduenīt ante ventꝰ vguiccio ab ea parte ciuis: qui suo beneficio in vrbē recierāt admitt̄. Quo facto altera ciuiū pars ea expellit̄. Germani ꝛo ⁊ pisani: qui cū vguiccione intrauerāt. vbi victores fuere: ad pdam puersi tota diripuerunt vrbē. nec minus amicoꝝ bona: qꝫ inimicoꝝ in pdā venē. Hic pfecto ludus fortune minfcus fuit. vt pisani in metu ⁊ desperatōe rerum suaꝫ loca potirent: qui ante prosperis tot rebꝰ nec sperare quidē auli fuissent. Lucenses vrbe pulsi. castellis quibusdā circa nebulā flaminiꝫ ⁊ pisenos armis occupatis: ad florentinoꝝ opē se totos cōuertērāt. Nam regē inculare quidē haud falso ducebat: eiusq; in curiaꝫ vel segnitiē carpere. Nec eos sane fefellit spes. Erecta siquidē ciuitas ob sociorꝫ calumniā. suscepto cōfestim patrocinio bello incubuit. Prima fuit cura exules subitaneo rutari milite. nec victoris impetꝰ vnoremq; impetu trepidis in rebꝰ castella ipa quibꝰ sese tenerāt abduceret. Quare mille eo statim copie. equidem simul exulibꝰ fecerūt̄ alios ad oppida retinēda. Post hec ad robustiosē apparatū versi. nō de repellēdo solū: sed inferēdo etiā bello cogitabāt. Hui⁹ rei caput vilius esse arte eis cū rege de auxilijs agē: ac ducē petere q̄ bello gerēdo pesset. Cū igit̄ ea de causa legatos ad regē misissent. pauis rex bis rebꝰ que lucēsibꝰ acciderāt: vocatis etiā legatis ꝓpulsus. Petrū fratrē cū equitū manu in etruriā misit. Hic florētiā pꝛimo sextili ingressus ē: inuentis simultatibus ⁊ hanc pꝛopulari muriū modū accepit. Erexit de pisano lucēsiq; cogitaret̄ bello. magna insuper formido relata a tergo inficiēs ꝓsilia pturbabat. Facto enī que arcta tenebat pacē hostis erat pubusq; aduersa ⁊ lacessita an̄ bennici aduētum: ⁊ postea cū illo sensisse ambiguum nō erat.

Deniq; aretinorum ⁊ lucensium ratio par atq; eadez vi debatur esse. In veraq; n. ciuitate hostes dominabantur. Socij ⁊o ⁊ amici ⁊ eaꝝdem partium sectatores ejulabant Illud ⁊o intererat. q; lucensiū recentior erat clades: grauiorq; ab ea parte hostia vgniccio cum pisanis imminebat. Itaq; ne bellum aretinū eo cōuersos intento sęq; impediret: studia paci adhibere placuit. Ꝺ̄ quidam negocium petrus regia frater primū fere omniū in etruria fuscepit: plectęq; tū iniqua licet exulibus ꝓdōne. sed eo tempore necessaria. In fedoue hec ꝓuenta fuerunt. vti reberto regi gubernatio dominatusq; aretij in quinquenniū traderetur. ea tū exceptōne: ne quos exules nesse arcē edificare aut presidium in illa posset. publici redditus ciuitatis ipsi qui primo tenerant relinqꝛet. Quin etiā delegendi magistratus curam ac potestatem quidoni posuit. Hic nouum e familia principe hui⁹ factōis: ac genio florentino equū rez ex federe permisit.

Post fedus istud .§.vi.

cum aretinis ictum. vniuersa que per superiorem aruū ꝑbesci aduentu rebellauerāt precipua relisti di spe: ad florentinos redire. Ita quietis oibus ab aretinis pisanū dūtaxat bellum restabat. Dum hec a florentinis regeq; gerūt. vgucciō nihil intentatū aduersus hostem relinquebat. Post captum enī direptāq; lucā. terribilior inde factus opidis quibꝰ se recepant exules infesto quotidie impetu peruadena. nec requiem nec cessatōem vllā dabat. Indemor ⁊ alios atq; alios tradactis copijs mimatēses pistoienses. volaterranos omnisariā belli cladib⁹ atterebat. Tandem maiori vi monte catinū adortus. frequentia circa illud ꝑsidia cōmunit. Ipe vero modo pisis obsidione vrgebat. modo relictis ꝑsidijs ea parte copiarum agros hostiū peruadebat. vt simul obsidere simul bellum ubi gerere. nec vllis deesse locis videret. Durante apud montes catinū obsidione. cū obsessi magis indies premerent. philippus alter roberti regis frater. ꝓ prima debine ciuitate florentiam venit. Cuius aduētu sublatis leticia animo copias vndeq; cōtrahere: ac ad obsessos liberandum ire placuit. At vgucciō audita vi que cōtra se parabatur. copijs non modo suis oibus: verū etiam amicoꝝ vndecunq; cōtractis impigre ad montē catinū obstinat⁹ cōcessit. Florentini igit̄ ⁊ socij circa nonas ianuarias florētia profecti ad hostem ꝓtenderūt. Ducebat aūt philippus regis frater. Erat quoq; in exercitu petrus alter frater: quē primo florentiam a rege missum supra ostendimus. Sed qū is minor erat natu: summa rei apud philippū habebatur. Trangressi pistoiensem agrū hostesq; incensuꝝ ingressi. postq; in ꝑspectum venerunt hostium castra non longe ab illorum castris posuere. Vgucciō munitionibus suos ꝓtinebat. satis pro gloria ciuium: si contra tantos conatus inuitis ad certamen in obsidione prestaret. Itaq; lenia modo ꝑlia inter vtraq; castra per singulos ferme dies committebant: ad totius ꝛo pugne non descendebat discrimen. Cum aliquot dies in hunc modū prestitissent. Vgucciō cōmotus suspitione nouarum rerum. que luce per eius absentiaꝝ fusitari nunciabantur: ea castra retro mouere constituit. si posset quieto hoste sine pugna. sin impediretur: fortunam ꝑlij tentaturus. Structa itaq; per noctez acie. ꝓma sub luce incēsis tabernaculis mox ē signa moq; ingredi cepit. qō simul ats castris florentinoꝝ allatum est. Cōsilium rumor attollit ⁊ fugere hostes concla mat. tocius deniq; castris repente ꝑsurgit. Cū ex ꝑpalam efficit abesse pugna neq; aliā abire licere: vgucciō ꝛsis repente signis castra ferociter invadit. Senenses ⁊ collenses ab ea ꝓte stationē habebant. In hos nondū satis ꝓparos. prima hostiū delata acies turbauit late: ac terga dare ꝓtinus coegit. Inde munitionem transgressa ad intimas castrorum ꝓtes dimicando ꝓcessit. Cum totis fluctuaretur castris. vgucciō in ꝑturbatos germanoꝝ equitat⁹ immittit: ipe cum cetera multitudine subsecutus ꝓmebat. A florētinis ꝛo primo ꝑcursu egre pugnatū est. Quis eū subitares nec strenue acies. nec alloquendi militem dabat facultatem: tū ad eam ꝑtem qua maior erat tumultus ꝓcurrentes. prima hostiū acies que audāter infecuta fuerat totam pene obtinuit. Ⅱ postq; germanoꝝ equitum procella supuenit: ꝑstratus fortissimus quisq; aut vulnerat⁹ pedestres hostibus aditum fecit. Vgucciō autem ipe quadrato agmine sequebatur. Nullumq; aut se colligēdi spatium aut reparandi certaminis dabat. Ita post multā cedem fuga passim fieri cepta. Ceciderūtq; in ea pugna florentinorum sociorumq; ad duo milia: ⁊ cum his petr⁹ regia frater: karolusq; philippi filius. Preterea et nobilitate florentina optimus quisq; fortissimusq; oppetijt. ceteri dissipati: vt casus tulit aufugerūt. Multi etiam ꝓmi paludibus mersi periere. Philippus amisso fratre et filio inē fugientes euasit. qui febri ea die oppressus. nec se ꝓlio miserat: nec vllum prestiterat ducis officium. Vgucciōni quoq; fuit non incrementa victoria. nam ⁊ francisc⁹ eius filius: qui anteſignanis ꝑerat in hoc ꝓlio interfect⁹ est ⁊ tota fere acies prima oppressa. Post hoc ꝓlium; obsidebantur desperatis iam rebus montem catinum victoni dederūt. Funestata ꝓlio aduersa ciuitas. nō tam ipsa ꝓsentiebat regem intuebatur: sperans illum ꝓ tanto suorum luctu ad vltionem ꝛperaturum. Rex autem sine sapientia: siue mollitie quadam nō satis pro voluntate hominum mouebat. Itaq; non verebant iam: qui regem carpere palam insectari viderent. Deniq; culpa suoꝝ data cum acceptam cladē ⁊ alium querendū principez robustioris animi ꝑdicabant. Quā indignatiōē paulo post maiorem immodū adauxit nouelli cuiusdam aduentus: quez rex ꝑficiendum bello in etruriam miserat. parvo admodū comitatu ac in tanta clade regie domus ꝓtegendo. Igitur principio sequentis anni crescente in regez odio nouellum remiserūt. quatuor fere milib⁹ postq; florentinoꝝ veneratio dux alter ⁊ princeps querebat. Erant qui philippum karoli valesiam filium e gallia vocandum. Erant etiam qui regem nō alienandū nec post effusum suorum sanguinem ingrate repudiandū conferent. Ex his ꝓtentorum inter eius agitatis factōes due resultarūt. vna regi fautrix nominis: altera aduersatrix. Quib⁹ certantibus inē sese. nulla ad bellum adhibebat ꝓuisio. Postq; aūt remiserunt nouellū quem robertus rex ad gubernandū miserat. qui tū parum poterat facere: ea factio aduersa babebat in manibꝰ magistratus ꝓiorum ⁊ aliorum officiorum. Et vt efficacius dominio vteret⁹ in ciuitate. ⁊ vt magis timeret⁹. fecit victa secta bargellum quendam Lugubinum nomine seruandum virum carnificez ⁊ crudelem. Anno domini. M. ccc. xj. Dantes ei vexillū cum potestate magna Qui cum quingentis stipendarijs armatis ꝓmebat in ꝛta palatij dominorum priorum. portantes mānaria: ea ꝓtentes ⁊ occidentes gibellinos ⁊ rebelles cum filijs eorum De facto iudicando ⁊ ꝑdemnando sine ordine iuris in ciuitate ⁊ comitatu vt placebat occidendo: quod etiaꝝ fecit dericis de familia abbatum ⁊ multos alios. Que res multum exterruit ciues. tam guelfos q̄ gibellinos: tum ex strage suscepta paulosante a lagiolanorum ex tyrannide huius bargelli. Et facta est ⁊ inuenta vna moneta falsa: que erat quasi tota cuprea ⁊ superficietenus argentea: que ꝛpendebatur ꝓ xx den. ⁊ non valebat nisi tres. Ceterum in hisce malis vnica fuit salus apud hostes cohorta dissensio. Pisani siquidem post victoriam vgucciōnis magnitudinem formidantes: de abiciendo illius iugo securi iam ab hoste cogitabant. Ea res ei cognita effecit: vt ipse quoq; ad hostium persecutione mentem atq; animum in

ciues conuerteret. Itaq; prestantiores quidem pisanoꝝ ab eo ꝓditionis insimulati supplicioq; affecti perierũt. Ceteri ꝙ populi metu illius dominatum supportabant inuiti. Ipse ꝙ exire in hostem pisanosq; sine ꝑsidio relinquere non satis audebat. Id respirationem quietẽq; belli florentini dedit. Magis fortune beneficio vel potius dei prudentia: q̃ ulla proprij consilij prudentia fruebãt. Sed et quia nullum violentum ꝑpetuum: neq; fagiolani res vt cetera violenta diuturne fuerunt. Post longas enim suspitiones tandem ꝑlis luca simul excidit.

Castruccius erat .§.vii.

inuenis apprime nobilis. in ea factione que nup beneficio illius lucã redierat: manu audaciaq; primarius. Etas ac generis fauor sublimem reddebant. Hanc cedẽ rapinasq; limensi in agro molitum. Nemus fagiolanus capitisse ratus trusosq; in carcerem ꝓ admissis supplicium expectabat. Id ꝙ incenses vlos adeo graviter ferre videbantur vt appareret nunq̃ supplicijs bonis hominis ꝑcellaros. Jam ꝙuenticula cetusq; tota vrbe agebantur: cuꝝ ea res non dubie ad rebellionem spectaret. Perias ad patrẽ receleris delata ꝓuideri monuit. Quo nuncio exit⁹ vguiccio. ꝑfebrim cum equitatu pisis egressus lucam versus iter ꝓtendit ea mente: vt pena de reo sumpta deuastisq; nouarum rerũ auctoribus pisas e vestigio remigraret. Fit pisani posteq̃ egressum viderũt. optatam occasionẽ nacti. conspirant statim arma portas claudũt: edes ac familias eius ferro igneq; adoriuntur. Adnolat pisane ꝑfectisis fama ad lucenses. conspirantq; illi arma edes ꝓminuunt: impedimenta ꝙ vias iactant. Hec eo intentius agunt: q̃ illum in suam ꝓuinciam intelligebant venire. Quibus tandẽ conterritus. fagiolanus cum a tergo a fronte ꝓcluditur. nullam obtinendi spes sup esse videret: recepto modo filio in agrum abijt lunensem. Triennio fere pisanis vguccio ꝓfuit. in hoc breui tempe multis ac ꝓclaris rebus gestis ad extremus tanꝝ fortune ludo iactatus: vna atq; eadẽ die venusq; ciuitatis imperiũ amisit. f. pisane ꝙ lucensis.

Proximo vebinc anno pisani legatõne ad regẽ missa fratris ac neporis casum suppliciter deplorarũt: culpã omnem in fagiolanus referentes. Se quidem ab initio fuisse tandi causa (quod fas ꝙ iura ꝓmittunt) illum sibi ꝓfuisse: atq; eo illius impio delectatos: donec icto cum lucensibus federe se ab illorum iniurijs vindicassent. Quicquid post hac accesserit id iam fagiolani esse non pisanoꝝ. hominem deorum atq; fetum lites et litibus certamina et certaminibus ferentem. nihil de pisani ꝓmoditate ꝓsis: sed plurimũ ꝓpria tyrannide cogitasse. Quã loca direpta fuerit q̃ amici regis pulsi eisdem facis atq; incendijs fuisse. Implicatus deinde ab illo die de industria bellum obsidione catini et crebra in pistoienses. volterranos in curtione facta: eius viri q̃s sibi displicuisset exitii vocere. q̃ nõ prius se quieturos putarent: q̃ raptis ꝓra illi armis vrbe pepulissent. Obsecrare vt iram sigua forte regijs imperus ea obfacta altius descendit: cognita veritate leniret. pisanisq; rogitibus pulso tandẽ tyranno malorũ cõm turbarumq; auctore pace daret. Hec oratõne regẽ nec prius quidẽ alperũ ad pacẽ vti in prima pace ꝓmerat florentinos vehs habueret Lucensibus q̃s bellum ꝓditorijs par data. Illud mã addirum in federe: vti castella omnia lucensiũ que epules tenebant: illis ipsis in quoꝝ manibus erant remanerẽt. Par hec fere ab omnibus imputabata est. vt a rege molliois animi contra decus sui nominis ꝓcessa. Sed ꝑtim florentinis molesta fuit: cupientibus catinẽ sem inimicã vlcisci. Verũ ne auctoritati derogare viderent regi: egre ad extremũ babuerunt. Pisani ꝙ rebellantes se vguccioni ꝑfato ꝓpter tyrannidem suaꝝ q̃ decapitari fecerat duos notabiles ciues banduciũ ꝙ filium eius amatores reip. sub ꝓtextu q̃ facerent tractatũ cũ rege roberto. cũ armis etigne cucurrerunt ad palatium eius: ꝙ interfecta familia eius predati sũt omnia. Et ereterãt in dñm ciuitatis dñm gaddus de gerardeschis. virum sapientẽ ꝙ potentem vguiccio. ꝑfectoq; cum suis ad terras lombardie. Eodem anno ꝓlatus est. vt q̃ in expeditionẽ ꝑficiscerent equites: hec arma deferrent. Galeam galeamq; insup crillatam tocaq; manicbas femoralia. ocreas omnia ex ferro. Hoc et eo ꝓuisum. q̃ ignis armatura multis nocuisse superiori aduersio ꝑlio videbat. Per hoc tempus roberti regis ob varias in cisatõnes florentie vagillans: opera maxime veteris grecci reintegrata est. Post indignationes eius superiori tẽpore coortas. rex guidonem comitem vrbi prefecit. Jo q̃niam finitimus ꝙ pene ciuis nõ solum moribus ciuium: sed causas originesq; cognouerat: ad pacandum ciuitatẽ animum intendit. Sapta quinquaginta capitales inimicicie familiarum ex nobilitate plebeoq; in ciuitate vigebant. que omnes ꝙ huius ꝓuidentium adiuuante rep. sublate sunt: ꝙ quasi ex bello pax esset arma deposita. Duas priuatas ciuium amicicias. mox publica inter consensio secuta est: cuꝝ omnis ante dissensio in republica ex priuatis simultatibus oriebatur. Itaq; tranquilla omnia publice priuatimq; huius diligentia effecit. nihil em̃ est tam obscurum q̃ non beneficentia moueatur. Ciuitas. n. nuper infensa ꝓfecti beneficio: rursus in regem ꝓuersa est. Et qui pauloante de abrogando imperio ante finitum tempus cogitabant: repente mutati in triennium ꝓtogarunt. Eodem anno cremonensium exulũ tradita sunt auxilia a ciuitate. ꝙ parmensibus admotis quedam missa: quo aduersarijs resisterent.

Circa illud tempus accidit q̃ filia regis Alberti ꝙ germana ducis austrie ex alemania ducta fuit ad ꝓgenitum. f. ad karolum ducem calabrie ꝙ filium regis Roberti cum magna comitiua. Et cum transiret per florentiã honorifice suscepta est. Et exposita querela de Bargello vt remoueret. postmodum rex robertus fecit cum amore: et q̃ Guido comes battifollis ipse gubernaret ciuitatem. Qui pro pace ciuitatis fecit fieri. xij. priores ad regendã ciuitatem benivolos regi. Et sic mutatus est status ciuitatis: ꝙ sine seditõne pacata est ciuitas. Eodem anno in territorio vallis arni natũ est monstrum. f. vnus puer habens capita duo. Qui ductus est florentiã ad sanctã mariam de scala. ꝙ superuixit diebus viginti: ꝙ mortuus est.

Altero post hunc .§.viii.

anno neq; domi neq; foris gestus quicq̃ memoria digni repertus: ꝓterq̃ q̃ missa regi auxilia sunt vbi iamne ꝓmoti. Jannensibus. n. nup ciuili discidio agitatis. alteri factionis homines armis pualidi aduersarios expulerant: ac in regis manus se vrbemq; tradiderant. Pulsi ꝙ cõtra ad suarum ꝓpriam fautores per galliam ꝙ ligurium ꝓfugiebant vi redire in vrbem conabant. Id certamen eo regem moverat: presensq; ipse bellum administrabat. Missa igitur bis de causis florentinoꝝ sociorumq; auxilia: regi multis in locis vsui fuere. Lõtentio autẽ ita creuit. vt nõ ignum modos tota cisalpis gallia studio ꝓnus scinderet. ac etruria mox eandẽ secuta motũ bella grauissima integraret.

Admiscuit se q̃s bis certaminibus Johannes papa romanus. xxij. qui successerat clementi. v. Qui cum regi fuisq; faueret: item antiquam ꝓtra fautores imperij renouauit. Cum igit̃ tanq̃ incendijs quoddam dilatarer bellum ac iamne simul et ꝑ galliam certaret: florentini ꝓ eo magna auxilia submisissent adimpediendũ eam manũ aduersiq; castruccii (Jo. n. post eiectũ fagiolanus luce dominabat) exoritarũt: magnisq; pollerent ꝓuijs vti rupto federi bellum aduersus florentinos in etruria susciparet. Castruccius q̃ biennio ferme post pacẽ nulla prius ipse lacessitus inimica in festo agrũ florentinũ ingressus empotii vsq; ꝓpalabandum: ꝙ quedã munita loca in ꝓuisio acceptis impetu. Ob hũc tumultũ mille equites nuper a florentinis gallia missi: domũ ꝑsim reuocati sunt. Auxit q̃s in etru-

ria fulphūnem. q̄ guido pteful aretinor̄ p factionē fublevatus aretij fuſceperat dominū. Ille erat vir egregius quidem. ſed e familia dinerſarū partiū. ac matime florentino nomini aduerſa. Itaq; hui⁹ fublevatio ab itidē impulſoribus. quibus ꝫ caſtruccianū bellū credebat. Sed tanto incrementis quāto cōtra vocatōis ſue ſtatū qui paſcere debebat oues ſibi cōmiſſas verbo ꝫ exēplo pacem ꝑcurans. bella ſuſcitans et diuiſiones fouens. reiecto lacrimar̄ armis cepalibus vtebat in ſcandalū plurimor̄ Caſtruccius cū eo gallia florentinor̄ equites opa maxime ſua revocatos gauderet. quo potentiā magis audaciamq; offēderet ſuis. eo acto exercitu ianuam verſus ducere cepit. vt nō ſolum detractōe hoſtiliū copiar̄. verūetiam ſui p̄ſtia gallo opitularetur. Florentini aūt quo vice verſa illuſ revocarent. haud multo poſt lucenſiū fines ingreſſi magno tumultu locum circūſederūt. Quo tandē metu Caſtruccius retro reſpicere copiaſq; reducere eveſtigio cōpulſus eſt. Sed florētini vbi hoſtē ex reditu appropinquare ſenſerūt. populato infeſtius agro facetum ſe receperūt. Caſtruccius vero ſimul reuertit⁹ ad eos. duo ꝑ nulla congligē dimoram ſi p illos ſteret facturus. Sed ꝑpoſitus fuerat pugna vecemere florentinis. neq; cū ob rem ingreſſi fuerant hoſtiū agrū: ſed ob reuocandū hoſtis iter. Quod ſā plane aſſecuti cū eſſent. nihil aliud ī p̄ſtia flagitabāt. Diu in his locis vterq; exercit⁹ ꝑſtitit: cū palus tū nec ea quidem lata diuimeret caſtra. Tandē irrita exꝑctatione ſine p̄lio eſt egreſſum. ea rū opinīōe hoīm: vt in aggreſſu ipſo collatōneq; caſtror̄ hoſtis ſuperior haberetur. nec tam copiarū multitudine: ſtum audacia et certandi cupiditate.

La tempeſtate notabile flagellū dei accidit in partibꝰ germanie verſus boream plagā peſtilētie ꝫ famis. Que peſtis dilatata eſt et ptenſa vſq; in bo!!!ciā ꝫ zelandiā. ꝫ brabantiam ꝫ burgundiam ꝫ flandriam ꝫ in anglium. ꝫ in ꝑtibus francie. Hec peſtis ita crudeliter deſeuit in illis ꝑtibus q̄ tercia pars hoīm illor̄ proſtrata ſit: ꝫ infra vnū diez infecti deficiebāt. Charitia inſuper fuit magna oim victualiū. Et niſi ꝑ mercatores fuiſſent trāſmiſſa ꝑ naues frumēta et Sycilia ꝫ apulia. vnde ꝫ magnū luctū repotarūt inmanem fame periſſent. Inchoata ē peſtis hyeme ꝫ tacta in vere ꝫ eſtate craſſata eſt. Tantaq; fuit aquarū de celo inundantia. vt ſemen ſuffocarēt. ꝫ ita terras ſteriles reddiderūt: q̄ plurib⁹ annis infructuoſe exiterint. Et ſcōm iudiciū aſtronomor̄ cometa: que ꝑannū ꝫ vltra aīs apparuerat. deſignaret peſtem illam et aeris infectionem. Que etiam romandiolam inuaſit. et ad mugellū vſq; ꝑvenit.

Capitulum quartum.

Anno domini Milleſimo. cccxvj. ab initio aūt mūdi quinquies. M. cclxviij. ſcōm minoſē computū: ſcōm maioſē ſeries Milleſimo quingēteſimo. xv. creatus eſt papa Johannes ſub hoc nomine. xxij. Cum eīn vacaſſet eccleſia poſt mortem clementis quinq; annis. duobꝰ ꝫpter diſcordiam cardinalium ad quos ſpectat huius electio: qui auinioni cōgregati erant. Nam multi ex eis erāt guaſcones ꝫ hi querebant guaſconem habere pontificem. Qui vero erant ex frūcia. ꝓuincia et ytalia cardinales illis non acquieſcebāt aliū ꝗrentes: ſiue eis videret⁹ eccleſie dei vtiliot. ſiue q̄ eis foret ſinotabilios. Demū poſt longam concertatōnem in hoc oēs cōuenerūt cōmittere huic qui dictus ē poſtea Johānes tūc cardinali inter eos qui vice oīm eligeret. alij ſeo alterū. Sed fefellit eos ſua opinio. nam neq; ex vna parte. neq; ex altera elegit. ſed de cōſilio ꝫ tractatu dñi neapolionis cardinalis de vrſinis ſeipm elegit. Et q̄nis i alijs electionibꝰ quis ſeipm eligere nō valeat: tū in electōne pape nō ꝓhibet⁹. cum ſibi cōmittit⁹ electio. Sufficit eīn q̄ ba beat duas ꝑtes in eū aſſencientes voluntarie. Alia impedimenta que poſſunt viciare electiōes canonicas in papā locū nō habēt ſi ſit fidelis nō hereticus. Hic aūt fuit natione gallicus generis fui infime ꝓditōis filius. ſ. refarcitoris ſutelarū. pauꝑtꝑ ſba: ſ diues ingenio ꝫ ſcia. puns corpore: ſ magnus aimo. Qui nutritus eſt ſub archiepō arelatēſi ꝫ magro ſuo q̄ ſublato rex fecit eū loco e⁹ cancellarium ſuū. Et poſtmodū factus ē epūs auinioſ. Et inde ꝓpter ſū am ſuā ꝫ prudentiā factus eſt cardinalis. Et q̄nis rex robertus eū eſſet in minoribꝰ nō multū diligeret eum. qz quaſdā literas recōmēdatorias direxerat pape clementi ſine ſuo ſcitu: ſ nomine regis ꝫ ſuo ſigillo qō tenebat ſignatas. eīn ad papatū aſſumptū alter alterū maleſi dilexit Et multa papa iobes fecit ꝓ roberto rege ꝫ exaltatōe ei⁹ Ipſe papa iobes ꝓmulgauit clemētinas: quas clemens in ꝓlio ediderat: ꝫ obſeruari omibus vetuāuit. Anno dñi. M. cccxvij. cū finite eſſent treuge inter regē robertū ꝫ regē ſycilie fredericū: ipe robertus ꝓparari fecit magnas claſſem. lr. galeaz ꝫ alioz lignoz in neapoli: cui ꝓpoſuit ī admiraldū dñm thomā comitē ſquillaci ꝫ capitaneū eaz habuitq; ſecū mille ducentos equites et pedites multos: cū quibꝰ copias ꝑfectus ē in ſycilā. vbi cendentibuſq; iter rum in valle marzara deuaſtauit regionē circa trapalis frumenta exterminās. Exinde panormū ꝑpe diſcurrens boſtiliter viridaria ꝫ vineas veſtruit: multa ibi trahens p aſi quot dies. Poſtmodū ꝑtas militer ꝫ alia ꝑ mare meſſuram vſq; ꝑuenit: pomeria ꝫ vineta deuaſtans ꝑ xv. dies. Rex aūt frederic⁹ hunc̄ voluit ei cū copijs ſuis occurrere in ꝓlio. nec ꝑ mare neq; ꝑ terrā: ꝑ ſe ꝑtinuit in caſtro gianni cū ſuis. Quorum qz nō erat q̄ reſiſteret copijs roberti. inſula ſycilie maius damnū recepit in diſcurſu boſtium libero ꝑ eōꝝ factū fuerit ꝑ karolū primū vel ſcīm. Erſi robert⁹ ꝑtinuaſſet diſcurſum illū boſtilē ꝑ ſyciliam āno ſequenti credebat eam obtinendā. Sed papa iobes voluit ꝫ mandauit treugas fieri inter eos ꝑ quinquennium. Et cinitatē regij ꝫ multa caſtra: q̄ fredericus abſtulerat in calabria in aduētu imꝑatoris henrici: voluit papa dari ī manibꝰ ſuis ad cuſtodiam eaz. Quod fecit robertus vt adiuuare poſſet karolū in his q̄ aggreſſus fuerat: ꝫ vt recuꝑaret terras illas amiſſas in calabria. Nam etſi date fuiſſent in cuſtodia eccleſie: ſub dominio tranſierāt Roberti regis. In qua re fredericus ꝙquerebat de eccleſia de illis terris ſibi abbatis. Eodem anno ferrarienſes ſubtraxerūt ſe a iuriſdictōne eccleſie ꝫ deuotōne roberti regis ꝫ inſurgentes ꝑa gentes armoz catbalanos q̄ ibi erant ꝑ Roberto. ꝑim capeinauerūt ꝑim occiderūt. Et exinde marchiones eſtenſes acceperāt dominū eius. ſicut ordinatū fuerat de voluntate cinū ferrarienſiū. In illo etiā tempore vguiccio fagiolan⁹ de q̄ ſupra cū auxilio dñi canis veronēſis copiaz equitū ꝫ peditū plurimor̄ poſſit in lumgianū. ꝫ cū potentia ſpinete marchionis intendebat piſas adire: ſi forte eā poſſet recuꝑare amiſſaz cinitatē: cū ibi hēret oculos tractat⁹ cū quibuſdā piſanis ꝓpter de familia lanfrancoz. ſ detecta. ꝓditōne occiſa cucurrerāt de cōſilio dñi gaddi ad domos de lanfranchis: q̄ ꝑtratiōes fecerāt cū vguiccione: ꝫ interfecerāt quatuor ex ꝓmiorib⁹ cog. plures alios ad confinia ꝑcipleruīt. Sicq; vguiccio ſua ſpe fruſtrat⁹ verona reuerſus ē. Caſtrucci⁹ aūt dñs luce facta liga cū piſanis ſit ꝑgregati cū copijs ſuis ꝫ ſpinectam marchionē ꝑfecti ſt hoſtiliē. qz tranſitū fecerat vguiccioni cum veneat ꝫ piſas. ꝫ deuaſtatōe facta regionis: cepeꝝ caſtra ei⁹ adeo: vt ſpinectā cum familia ſua opotuerit relicta patria veronam ſe conſutare.

In anno eodem. M. .§.i. cccxvij. cū cinitas ianuēſis ſub ꝑſtari regimine gubernaretur. ꝫ familie gnimaldine ꝫ fliſchēſes cū ꝗte ſua guelfoz eēnt potētiores in cinitate q̄s oneſis familia cū gibellinis. et eo q̄ magis ꝑmiſ fauebat rex robert⁹ q̄s alteri ꝑt: et qz ſpinoli q̄ tūc equalabāt inimici erāt oneſtōr: ꝑcurarūt ſpinolas in cinitatē redire libere. ꝓditōe adiecta: vt ſtāti eſſent

ꝙ parerent mandatis coitatis. Cobtem otienses timẽtes se nõ posse resistere: nil fecerũt. Guelfi ꝙo audaciꝰ maiorem ꝙcipientes. exercerũt in dños dicte cuitatis dñm Barolum de flischo ꝙ dñm casparem de grimaldis. Spinoli ꝙo attendẽtes ecli reducti essent in cuitate ꝙ cuitas tota regeret ꝙ ptem guelfam absq; industria ꝙ ope regi roberti: subito se ꝙcordarũt cũ otiensibꝰ ꝙ eoꝝ amicis gibellinis sua sponte recesserũt simul de cuitate absq; impugnatione sibi facta. unde secuta sunt scandala multa ꝙ bella. qui lle due familie ꝙpienses ꝙ spinole erãt potentiores in vrbe ꝙ alie familie ꝙ ptem imperij seu gibellina. Eodẽ anno dñs Cane de scalis veronensis cum ptem gibellina lombardie cũ magnis copijs. Cremã multum equitũ ꝙ multorum peditum. ꝓfecti obsederũt cremonã. ꝙ facto artaverãt cremonenses. Sz mandatio sñ ꝙpienso aquaꝝ de mense septembris. coegit eos soluere obsidionẽ ꝙ recedere: tũ etiã ꝙ bononienses. vt inde amoueret illum bellũ monuerũt cõtra mutinẽses: circa ciuitatem vexationẽ exercentes nõ modicã. Decembri sequenti dñs canis cũ multo exercitu ꝓfectus ẽ ꝙtra paduanos et cepit monteselicẽ ꝙ essenson cuitatẽ ꝙ plura eoꝝ castra. Et cũ resistere nõ valerẽt potentie eius. pacẽ paduani inierunt cũ pactis ꝙ voluit dñs canis. Inter que capitulum erat vt gibellinos in vrbẽ reducerent. Quod ꝙ factuꝰ est.

Anno domini.M. .C.ii.

ccc.vij. exules ianuẽses. Lauienses ꝙ spinole cum suis sequacibꝰ modã trahentes in littore ianue in possessionibus suis. destinarũt oratores suos in lombardiã: tractantes cũ eis ꝙ colligatione ꝓficientes cum dño maffeo de vicecomitibus capitaneo mediolanensiũ ꝙ filijs ei⁹: ꝙ cum tota liga lombardie ptis ympialis ꝙ gibelline. Quo pacto dominꝰ Marcus filius dicti dñi maffei et lombardia. ꝓcessit cum magnis copijs teutonicoꝝ ꝙ lombardoꝝ. ꝙ cum exulibꝰ ianuẽsibꝰ otiensibꝰ ꝙ spinellis obsederũt ianuã. Sz et post paucos dies otienses cũ adiutorio alioꝝ exulũ castrametati sunt ad ciuitatẽ biganũ: ꝙ est in littore ianuensi ꝙ illaꝝ ceperũt cum pactonibꝰ. Post paucos dies dñs edoard⁹ de familia otiensiũ tractatu habito cũ abbate ꝑpli saonen sis occulto. noctu clam ciuitatẽ ingressus cũ suis. cuꝰ adiutorio gibellinoꝝ ꝙ erant in ea ciuitate. se rebellarũt ciuitati ianue. et quibꝰ multũ creuit potentia exulũ ianue cũ occupassent totum littus ianue et ptẽ occidentis: ꝙ partem nõ modicã et ptẽ otientis: excepto tñ castro monachi ꝙ vẽtimilij ꝙ nõ et ptẽ occidentis. Ipso anno facto gibellina lombardie cum dñi canis potẽtia obtinuerũt cremonã: ꝙ tenebat ꝑ ptem guelfa seu eccle. Et ꝙ proditiõeꝝ factum ꝙ vnum ex guelfis abintra: ꝓcedente hostibꝰ vnã ex ianuis ciuitatis. Cum aũt ianuenses guelfi ꝙ in ciuitate regimẽ habebant: aspiceret se multum oppressos ab hostibus tam exulibus ianuẽsibus ꝙ spinolis ꝙ etiaꝫ alijs lombardis ꝙ quasi undiq; obsessos: plurescq; ciuitates ꝙ castra eoꝝ ierãt capellent ꝙ die vires eoꝝ augerent' suis paulatim defici entibꝰ miserũt oratores neapolim ad robertũ regẽ. postulantes adiutoria ꝙ ptem guelfa ꝙ intra erat ꝙ celeriter: cũ vltra obsidionẽ ꝙ mare ꝙ ptem etiã victualia. eis anno de ficiebãt. Quibꝰ intellectis rex robertus panit ꝙcitꝰ⁹ magnam classem galeaꝝ ꝙ alioꝝ lignoꝝ ꝙ nauiũ frumẽtis one rataꝝ. ꝙ ipse ꝑsonaliter cũ principe tarẽtino ꝙ dño iohanne principe amodee fratribꝰ suis. ac multis baronibꝰ ꝙ mille ducẽs militibꝰ de mẽse Julij ex neapolim nauigãs: infra vndecim dies ianuã applicans. ciuitatẽ cuꝫ suis ingressus ẽ honorifice susceptus vt dño ciuitatis. Et cuꝰ⁹ plenitia oñs letati sunt. ꝙ die etiam sumẽtes victorie cõtra hostes et aduẽtu regis. Hostes aũt ab extra cognitõ succursu regio soluta obsidione ad mõtana scti bern. ꝙ peraldi ꝙ burgbos parce se reduxerũt. In eodem mense capitanei ianue ꝙ ꝙ erat poses ꝑ ꝑsonã ꝙ potestas. habito ꝙmuni parlamento renunciarũt oñi sue balie: dominio. ꝙ custodie quam haberent ciuitatis ianuensis ꝙ littoris ei⁹ de beneplacito dicti ꝑsonet ꝓsseruntur victum baliam: dominũ ꝙ custodiam ianue ꝙ littoris eius Johãni pape. xxij. ꝙ regi Roberti ꝑ annos decem ꝑm certa cap. ianue. Et rex accepit eam ꝑ papa ꝙ seipso. Adhuc enim hoc optauerat. speranꝫ cũ quiete habuisset dominũ illius: defuciã posse obtinere insulã Cycilie ꝙ suꝑare inimicos suos. Et ꝓter hoc efficiendum ꝓcurauerat longe ante revolutiones ꝑsonaꝝ ciuitatis ꝙ expulsionem et ciuitate otiensiũ ꝙ spinolaꝝ: qꝝ cuꝝ alijs ipse ꝙ pater eius karolus habuissent dominiũ ianue ꝙ tradiderant ꝙ obstabant eis: ꝙ fauebant regi aragonum qui tenebat insulã Cycilie. Cum aũt ex suꝑnone regis roberti cuin copijs. hostes ab extra debiliores ẽnt effecti Exinde augmentati sunt ꝙ colligationem multoꝝ cũ eis. Nam rex fredericus eis ꝓfederatus adiutoria misit hostibus. et marchio montisferrati et plures dñi in lombardia zelantes ptem imperij. Castruccius tũc dñus lucensium et pisani occulte. unde sic multiplicati hostes grauia bella inferebant ciuitati. cũ machinis ꝙ edificijs variis die noctẽꝙ faciendo magnos insultus in diuersis ꝑtibus muroꝝ ciuitatis. adeo ꝙ rex cũ omni suo conatu parũ lucri reportabat ex hostibꝰ. Quinimo hostes ipi fecerũt magnas cõcauitates intra muros ciuitatis. sustentacula suꝑponendo versus portã sancte agnetis. adeo vt facerent muros cadere. vñ pars nõ modica hostiuꝫ audacissima ingredere pit in vrbem violenter. ꝓpter qõ rex armatus ꝑsonaliter cũ suis ꝓuocatis occurrentes hostibꝰ sup muros ipsos diruptos stantes viriliter dimicabãt: nõ sinentes illos intrare. ẽnsem manu tenentes milites ꝙ barones regis: repulerũt ex muris hostes eoꝝ nec ꝑmiserũt eos ingredi. Et ex vna ꝙ ꝑte ceciderũt plurimi vulnerati ꝙ occisi. Muros autẽ diruptos repauerũt in breui tpe die noctuq; edificãdo vsq; ad ꝓlimatõeꝝ ꝓficientes. Rex aũt attendẽs multitudinem hostiliu supadditam. cũ esset quasi obsessus ianue cũ suis: ꝙ ipse milit in tascia aditoria ab amicis postulãs. vnde ꝙ florentini centũ equites ꝙ ducentos pedites miserũt strennos in armis. Sed et bononienses in triplo destinarunt ꝙ alij de romãdiola ꝙ de diuersis ꝑtib. Quibꝰ ianuã applicãtibꝰ sine impedimẽto rex inuenit in exercitu suo habere duo milia ducẽtos equites: ꝙ pedites sine nũero. Ab extra hostes habebãt vltra mille ducentos. quoꝝ capitaneus erat ꝑsõa marchus de vice comitib⁹ mediolanensis. Habebãt ꝙ hostes montiũ fortalicia circacirca. ita ꝙ rex parũ poterat discurrere extra. ꝙ annũ manserũt ꝑta adhuc ẽ gerẽtes sepenec vna ꝑs poterat multũ alteri fauere Interea dñs marchus ꝓtatus requisiuit regẽ robertũ de singulari certamine. ꝙ in duello illo victos existeret. Ad cuꝰ minimus ciuitatis obtineret. cui rex indignum existimans acquieuit.

Anno domini.M. .C.iii.

ccc.viij. Senis facta ẽ ꝓspiratio. Nam dñs Jozyas de gbus. ꝙ dñs deus de tolomeis cũ sequela iudicum notariorum ꝙ macellariorꝝ ꝙ fierũt immurare modũ regnis dicte ciuitatis: ꝙ ꝑ nouẽ ꝑsonas gubernabat. Sz ipso anno arripiente ꝙ florentinis amnigeris illic ex alia cũ se repientibꝰ vocatis in auxilijs: nõ potuerũt exequi intentũ sui ꝓpositi sunt de ciuitate. Hec seditõ exorta vicit ꝓpter discordias: ꝙ erant inter saluenos ꝙ bolomeos. Eodẽ anno cum robertus rex quasi obsessus manssisset ianue ita ꝑ fecerat menses nõ posset extra ciuitatẽ discurrere in ꝑtem cõtra hostes. ordinauit classem ꝑparari. xl. ꝑtim galeaꝝ ꝑtim alioꝝ nauigioꝝ. deferentiꝫ octingentos quingentos eqites: ꝙ xv. milia pedites. Inter ꝙs erãt copie florentinorum bononiensiũ. ꝙ alioꝝ qui milli fuerãt in adiutoriꝫ regis. Et nauigantes descenderũt in terram ad ictus in certo loco quẽ vicit' Sestrus. Hostes tamen cuꝫ hoc ꝓgrossum fecissent miserũt copias suas ad locũ illum. vt impedirẽt descensus eoꝝ in terram. Ibiq; adinuicem ꝑliterãt. Et ꝙ

mis autem descendentib⁹ et galeis sub custodia ꝙ defensione sue⁹ balistariorum fuerūt florentini cum aliis tuscis. Qui post aliquam pugnā cum hostibus fugauerūt eos plurimis occisis ꝙ aliis captiuatis. Et terga vertentes qui remanserāt aufugerūt hostes. aliqui saonam accedentes: alij in suburbijs: alij ad montes peraldi. vel sancti bernardi: ꝙ sua relinquētes in campo versus lombardiam ꝓfecti sunt. Rex ergo victoria habita noluit suos insequi fugientes: aduitandū pericula. Postmodū rex cum .xl. galeis ꝓfectus est ad mōnes: vbi tūc residebat curia Jo. pape: qui honorifice receptus est a curia. Loco sui dimisit ianue vicarium raccardum de aburzio cum equitib⁹ ꝙ peditib⁹ et galeis ad tuendam ciuitatem. Anno dñi. M.ccc.xl. exules ianuenses cum ꝓcepissent regem robertū et ianua recessisse armarūt .xx.vij. galeas saone. quarū admiraldū et ducem fecerūt dominū conradum de oria. Congregāt etiam ex lombardia gentes et teutonicos mille equites et vltra. ꝙ cum magnis copijs aggropinquarūt ianue ex pluribus ꝑtibus ciuitatis bellū inferentes: bis qui intus erant cum galeis etiam portum intrauerūt. Et ꝓficiū tamē barbiro adūnicē etsi vtrāq; pars damna multa ꝑtulerit: nulla ꝓualuit ꝑtra alteram. Eodem anno de mense octobris exules ianuenses cum liga lombardie plura ꝓelia agētes per mare ꝙ ꝑ terram ꝑtra ianuam. ceperūt tandē oppidū qd dicit castellactium: quod guelfi edificauerāt in monte sancti bernardi ꝙ retinebant. quod vi abstulerāt: quia nō sufficienter custodiebat. Exinde descendentes ad suburbia ianue ea sine resistentia obtinuerūt ꝙ dominati sūt eis. Paulopost obtinuerūt turrim godifaris. Et ꝑ terā hyemem impugnarūt ciuitatem ꝑ mare ꝙ ꝑ terram. eos sat⁹ an gustiarūt. In ea aūt obsidione cū magna tempestas orta esset in mari: optauit galeas ab obsidione discedere. et quibus .viij. in terrā impingentes fracte sunt iuxta clauerim: ꝙ gentes earum perierūt. Alie galee ꝓfracte sunt saone ex tempestate. Cum aūt eo tempore .xij. galee ꝓuincialiū in rodi applicuissent. saonenses hoc animaduertētes armarūt .xij. galeas. ꝙ ꝓcedentes ꝑtra illas. .xij. in bellum iuxta nolim: octo ceperūt ꝙ .iij. ad terram traxerunt. Itaq; ille .xij. galee regis capte sunt. Qui aūt in ianua erant cum .xvj. galeis ꝓfecti sunt cōtra saonenses: sed nil damni valuerunt eis inferre. Ea hyeme intensum frigus fuit in ytalia. et amnis flumus bis ex toto glaciatus est ita vt tute pedit̄ ꝺo transiretur.

Eo ānō florentini. .§.iiii.

ꝙ bononienses cum ꝑte guelfa miserūt mille milites i lombardiā. ꝙ bon⁹ capitaneus erat dñs gibertus de coregio: ꝙ de brixia ꝓgrediens ꝓditōne facta cepit cremonā reducendo eam ad regimen partis guelfe. Que tū ciuitas erat notabilis: ꝓpter diuitias ibi gesta erat quasi ad nichilū redacta. Eodem tēpe de mense decembri cum dñs vgo de balzo in pedemontū ꝓ rege roberto bellū gereret ꝙ ciuitatē alexandrie obsedisset: castra exeundo cū .cc. militibus ad ordinandū mansionē lignor⁹ ꝓo expugnanda ciuitate ꝙ pontes faciēdo: dñs marchus mediolanēsis de vicecomitib⁹ et infidijs ꝓcedens ꝑtra eum: ipsos ꝓfligauit magnā ꝑtē occidendo. Eodem anno mense nouembris ex tractatu ꝙ ex auxilio dñi frederici comitis montisferi ꝙ aliorū gibellinor⁹ marchie ꝙ ducat⁹ in ciuitate spoletana pars gibellina insurgens ꝑtra ꝓtem guelfam q̄ tūc dominabat: seditōne facta bellum ciuile inuicē agentibus multi ex guelfi occisi sunt. vocati boni beliēs ciues partis incarcerati: ceteri de ciuitate expulsi. Perusini aūt cū magis copijs veniētes in adiutorū guelforū: ꝙ tande ciuitatem ipā⁹ obsederūt. Sz ꝑdictus comes frederic⁹ occulte egit vt ciuitas assisij: quam tunc perusini possidebāt. se eis rebellaret: quo facto perusini soluentes obsidionem a spoleto. omnes simul ꝓfecti sunt ad recuperandū assisium. Post recessum aūt eor⁹ spoletini partis gibelline curr̄entes ad carceres ꝙ ignem supponentes illor⁹ ce. guelfos ꝓbusserunt. vt impressum magis bellue q̄s homines. Eodem anno rex hugdieq; qui ꝓ⁹ fuerat rex tunisij. ꝙ expulsus fuerat e regno ab alio generis sui q̄ sibi vsurpauerat regnum: id: postea cum aduxerio ꝙ gentibus arabum ꝓcessit in bellum ꝑtra eum. ꝙ expugnans illum recuperauit regnum tunisij amissum. Qui aūt victus fuerat ꝙ expulsus profectus e tripolim. tractans cū frederico regē sycilie. magnā quantitatem pecunie obtulit ei. vt eum iuuaret cum gentib⁹ suis ad pliandum ꝑtra victum regem tunisij. Quibus pactis magnum bellum mouit ꝑtra possidentem regnum ꝙ ciuitatem ꝙ mare ꝙ ꝑ terrā. adeo q̄ victualia iam ei deficiebāt. Sed ipse misit multo maiorem quantitatem pecunie ei. vt sibi ꝓuideret de victualib⁹. Quod ꝙ fecit. ꝙ per illum modum subtili ingenio auram in maxima quantitate frederic⁹ extulit a barbaris duob⁹ regibus.

Anno domini .M. .§.v.

ccc.xx. mense aprilis Castruccius: qui tyrannice dñabatur lucē ꝓ parte gibellina cum pisanis ꝓfederatus erat. petens q̄ papa Johannes ꝙ rex robertus decreuerāt conducere seu vocare ex francia in lombardiam dominū ꝓbilippum filium domini karoli fratris regis francie. cum magnis copijs armigerorum ad repaimendam potentiā ꝙ tyrannidem dñi maffei de vicecomitibus ac filioꝝ ꝙ colligatorum eius. Ac etiam intelligens ipse castruccius q̄ florentini bononienses ac senenses miserant in lombardiā mille eq̄tes ad requisitionem ecclesie ꝙ regis roberti. qui iam applicuerant ad ciuitatem regij. Prefatos castruccius ad rec̄stionem ꝙ preces ꝓnominati dñi maffei ꝙ lige gibellinoꝝ lombardie fregit federa pacis cum eis. ſ. florentinis adim pediendum aggressionem factam ꝑtra lombardiam. Tū et iam quia tyrannus status ꝙ tyranni in pace minuitur et bellis exaltatur ꝙ ditatur. Cum esset igitur ambitiosa dilationem dominij sui. bellum mouit sine aliqua iusta causa ꝙ sine ꝓnunciatōne eis facta ꝑtra florentinos. Et discurrens hostiliter ꝑ territoriū florentinū. cepit multa castra ꝙ campianum montes ꝙ falconem: qui erat florentinor⁹. Et transito flumio gusliane ꝑ pontem obtentum. omnia igne ꝙ ferro depopulabat. ꝓcedens vsq; ad fugecchū ꝙ inde certum ꝙ empolim ciuitatem vastans. Et deinde firmauit se ad obsidionē sancte marie: qō castellū florentinor⁹ erat. et ipm obtinuit ꝑ ꝓditionē. nam terrigene tradiderūt ei arcem. Quos ꝓditores castruccius ducens in lucā in carceribus tradens: qz suspectos habebat: vitas ibi finire fecit. Plura etiam alia castella castruccius obtinuit in carpbagnana ꝙ in romagna. Et hic discursus sat⁹ impediuit: qō papa ꝙ robertus intendebāt circa lombardiā. Ipso anno cū in ciuitate ianuēli deficerent victualia. Mā ianuēles exules .xvij. cū galeis discurrētes iuxta litus maris. capiebant nauigia deferētia necessaria quecūq; tūc q̄ erant in ciuitate armarūt .xij. galeas ꝙ ꝓfecti ꝑ mare ꝑtra galeas exulum. Et supueniētibus .d. militib⁹ ex belligeris regis roberti descendētes in terrā: hostes qui erant in galeis ex vtraq; ꝑte pugnā inierūt insimul ꝙ ꝓualentes ianuēses simul cum gentib⁹ regis ꝑtra gentes q̄libet ceperūt ꝙ ꝓfusserūt peditum nicciaꝝ ꝙ galeas exulū. Insup ꝙ vicar⁹ ꝓgis roberti cū ianuēsib⁹ armatis. le. ꝑtim galeis ꝑtim aliis nauigijs ꝓcesserūt in bellū ꝑtra ciuitatē arbinge ꝙ eam obsidentes vi demū in ꝺeditionē acceperunt bona ei⁹ ꝺepdantes. Et tūc tota marchia triuisina deuenit ad dominium ianuensium ꝓ parte guelfa.

Eadē tēpestate cū pa· .§.vi.

pa iobes vnacū ecclia pluries mādallet dño maffeio ꝙ filijs ei⁹ de vicecomitib⁹ mediolanī. vt recederēt ab obsidōe ianue. cū dominū ei⁹ tūc spectaret ad ecclīam ꝙ robertū regem illi aūt obedire recusarēt. excusantes se de mandato dñi ꝙ nō tenerent. cū ianua ciuitas esset impialis nō ec-

clesie. Demū papa Jo. pcessus fulminauit et excoicationis cēra psonas puncipales r interdicto suppositi comitatus mediolani. placentinas. r alias vrbes lombardie: quas illi viceco mites tyrānice possidebant. Insis per ordinauit q dūs philip⁹ valesian⁹ nepos regis frācie. cū copijs multis pficisceret in lombardiā vt vican⁹ ecclesie: ad vindictā dux virco dūi matfei r filioꝝ rebellū ecclie. Qui dūs philippus accepto vicariatu cū. vij. comitib⁹ et multis nobilibus r baronib⁹ ac terc entis equitib⁹ lombardiā ingressus est. ꝑductus ad stipendū a papa r rege. Ds ipse pontifex gentes ecclie illuc destinauit octingentos bellatores puncialos r guascones cū legato suo quodā cardinali. vt ingererent copijs dūi philippi. Cum aūt dūs philippus cognouisset q in ciuitate vercellensi seditiones mote essent adinimicem pugnantib⁹ guelfis cū gibellinis. vt min⁹ ꝓtudens r parū expertus ex ciuitate absenti. q̄ applicuerat solū cū suis pfectus est: nimis ꝓfidens in fortitudine suoꝝ versus vercellas. Nec expectauit plurimas copias quas sibi mittebātur in societatē ab ecclia cū legato a rege francie a karolo patre suo ex guelfis tuscis. s. florentinis: senensibus: bononiē sibus r alijs. Qui oēs simul ꝑgregati maximā exercitus faciebant ad expugnandū aduersarios oēs. Cum suis igit̄ satis paucis dūs philippus ex iens. castra metatus est inter nouariā r vercellas in loco: qui marzara nūcupat'. Dominus aūt matfeus etsi tyrannice tū cum filijs suis dominū possidebat quasi vnius regni. nāz dominabat mediolani: papie: placentie: laudi: cremone: pergami: nouarie: vercellis tortone: alexandrie sine alijs ciuitatib⁹ Lombardie imperialibus r partis gibelline cum eo colligatis. Sed et cum eo ꝑfederate erant in tuscia. pise. luca r aretium. vnde cū audisset dūs matfeus aduentum dūi philippi ꝑtra eū. misit oēs filios suos. iij. cum copijs vndiq⁹ ꝑgregatis. r ex magna pte teutonicis vltra tria milia r pedites innumeros ad resistendū r expugnandū sicopus esset philippum. Qui castrametati sunt ecōtra ad vnū miliare ꝑpe. Interea dūs galeatzius r dūs matcus filij comitis matfei reqsierunt p medias psonas dūm philippum ad habendū cum eo ꝛmune colloquiū. Qō ille admisit. Insis igit̄ adunat' dūs galeatzius verbis suauib⁹ allocutus est eū r rogauit vt sibi placeret nō eis fore molestū r pdicta patrū infestare. cū ipe cum suis ꝓgenie fuissent semp amici r testes regis francie r patris sui dūi karoli qui eum fecerat militem r quia patus erat q̄ qōnis r altercatōnis inter ipos et ecclesiam in manib⁹ r iudicio regis francie totū ponere. Insup oūdit ei q̄ exercitus eius r robur in duplo erat q̄ copie philippi ipsi⁹: si amore sui r patris eius nolebat eum in aliquo offendere. Leuens aūt philippus piculū suū et q̄a male sibi fuerat ꝓsultum. vt cum tā paucis ꝑtra tantos ꝓcessisset. ꝓpter q̄ defacili posset ipse cum suis ꝓsternicos cordiam inijt cum dictis filijs dūi matfei nō assumere pugnam cū eis: nec eos in aliquo molestare. Et multis r magnis donis sibi oblatis ab illis locis reuersus est in franciā sine honore. Dicebat' aūt q̄ hoc fuit ꝑditoie factum videlicet et eo q̄ dūs bernardus sanscallus copiaꝝ suarum ipsum philippū induxerat ad ꝓcedendum vercellas ꝑtra lombardos cuꝝ suis. nō expectatis alijs magnis copijs ad eum venturis: vt ab incepcis desisteret vel ad man⁹ bostium deueniret. Qō creditur fecisse in vindictā. eo q̄ prefatus dūs Bernardus fuerat exilio traditus a rege francie Multam etiā pecuniā ob hoc ab hostib⁹ accepit. Et bis secutum est q̄ dūs matfeus in deditionē accepit vercellas Et dūs symon qui ibi dominabat' ꝑ parte guelfa captus ducetus est mediolanū: r frater eius ejs expulsis de ciuitate cum alijs guelfis. Copie igit̄ que in via erāt florentinorum r alioꝝ audita concordia facta reuerse sunt ad ꝓpria. Indeq⁹ multō adauctā est dominiū tyrānicū et roboratū dūi mediolanī. r filioꝝ. Ptefatus aūt dūs philippus cū redisset in franciā. cōtā rege et ꝑe suo karolo se de ea re sic gesta excusabat: sub pretxu q̄ papa et robert⁹ rex nō miserāt sibi copias r pecunias the ꝑsiitores ideo fuisset necessitatus ad illa.

Ex accessu autē dūi .§. vii.

pbligi in lombardiā nō ꝓpter ea dissoluta est liga longobardoꝝ gibellinoꝝ nec cessauit obsidio ianue: si multo magis creuit. Nam renouauerūt ligam cū frederico rege sycilie r cum imperatore ꝓstantinopolitano r cū cruciatis ianue: r cum castruccio dño lucc. Dūs r ipse castruccius cuꝝ copijs ꝑfectus est ex parte orientis discurrēs ꝑtinaciter ianue capiens plura castella r cum adunatio suo exules tractabant r tendebāt ad obsidionē ianue. Sed eo tpe frederic⁹ rex sycilie misit. xl. galeas armatas in auxiliū exulum ꝑtra ianuenses. Et ipsi exules ianuēses xxj. galeas armarunt. Que adunate cū alijs duxissimā obsidionē ianuen tulerūt ꝑ mare r ꝑterram ita vt nullus posset inde egredi vel ingredi: r magnus defectus erat eis victualiū. Et papa Jo. r robertus rex bis audutis ꝑditis armate fecerūt. lxv. galeas: ꝓtim neapolim ꝓtimī ꝓuincie ꝓuincie. quarum admiraldus fuit factus dūs Raymund⁹ raconensis. Cum ergo simul adunate ꝓcederent in bellum ꝑtra illos siculos r exulum. noluerunt exules r siculi cum galeis suis bellum suscipere vel expectare eoꝝ aduentū: r dissolutis obsidione venerūt ad portum ꝓsanū. Et ꝓsimodū cū magna prudentia artis militaris nauigarūt eminde neapolim vt ꝑhoc recederēt galee hostiū a ianua. Qō euenit. Nāz galee roberti regis recedentes ꝑ ianua infecute fuerūt. Et ingressa insulam ysole cum appropinquassent galee regis roberti vbi hostes descenderāt intelligentes siculi appropiquationē hostium se recolligentes recesserūt. Et cū ꝓmdisset recessum admiraldus regis roberti r velet inter illos ꝑ mare: nō ꝓmiserūt sed clamantes multi eoꝝ petiit recreationē r pulsionem necessarioꝝ ꝓpter qō. xxx. galee neapolim ꝓ necessarijs nauigauerūt. Et ꝑ hunc modum valuerūt galee roberti inuenire galeas hostium ad bellas exercendū cum eis. Ds demū galee siculorum r exulum uerse ad portum iamꝑse clamātes se victoriā habuisse r galeis roberti r ecclie ad terrendū eos: r obsedere ciuitatē et ꝑte portus r lombardi ex parte terre in plenbeo loco. Qui cū intra erant cuꝝ gentib⁹ regis viriliter die noctuq; resistebāt. etsi necessitatē paterent victualiū: ita q̄ nō potuerūt hostes obtinere ab eis. Cum aūt castruccius multum operaretur cum suis copijs in obsidione ianue ad capiendum eam. florentini vt cogerent cū ad recedendū a ianua cum magnis copijs ꝑfecti sunt versus lucam: in comitatu vallis nebale deuastatōnes r incendia faciendo. Que cuꝝ audisset castruccius qui erat dūs lucensiū. timens ne absentia eius fieret in ciuitate illa. ꝓditio aliqua reuersus est. r gētes florentinoꝝ se fugerunt fugebāt ingredientes castrum florentinoꝝ. Et castruccius eos sequens. vt viri animosus quesiuit ad pugnam eos inducere: s illi prudenter declinarūt certamen. Demum supueniente inundatione magna aquaꝝ r byeme ad ꝓpria vtraq; pars est reuersa.

Cum aūt siculi r exules ianuenses cū galeis suis r alijs qui ꝑ mare r ꝑterram obsidentes ianuā r eam angustiarent plurimū cernerēt nō posse eam capere. ꝓpter magnam pusillanem factam ad tuitionē eius: r vinlem repugnantiam eoꝝ qui intus erant. colligentes copias suas pertransierunt cū galeis suis bisagnum. Et ex galeis armigeri audentes in terram: conflanum fortiter impugnabāt hostes illud obtinere vi armoꝝ: s viriliter eis in preliis resistebatur. Demū posti plura certamina i vltimo milicie regis roberti cum ꝑdo egredientes e porta bisagni. aggressi sunt siculos in manu forti: remouerūt eos ab expugnatōe ciuitatis. Et ꝑfugientes siculi ad galeas suas multis ibi occisis r captis in eo ꝓlio: ceteri cum galeis reuersi sunt in sardiniā sanis minoratis: r galee exulum in saonā. Sicq; vltima septembris liberata est ianua ab obsidione. r exercitus exulum q̄ erat in bisagna retrauit se ad montes. vnde r nō

se vrcubuis.xv. galee etulū iuuenisū discurrendo p lit-
tora iamne descenderūt i terrā i suburbiū danetis et illud
vt capientes prede ⁊ incendio oīnia exposuerūt. Quinta-
decima aūt die sequēte Januarij Marchio ferrarij cum
suis p terrā: ⁊ etules iamne p mare obsidentes ciuitatē no-
min⁹ machinis ⁊ aliis modis expugnando. tandē in de-
ditionē acceperūt cum pactōnibus: exceptis tñ arce q̄ tandē
fame victa sequēti aprili reddita est hostibꝰ. Sꝫ qs
posset ex toto referre obsidiones plurimas factas iamne ⁊
insultus etulū ⁊ eis federator⁹ in tempe illo. Arbitrant
sapientes hui⁹ secuti obsidionē troye vix fuisse maiorē cō
tinatōnis. Certa mariq̄ hostes impugnabāt hyeme et
estate galeas tenētes armatas adeo q̄ plumbi vicibꝰ eam
angustiabāt gpe ad captionē eius. Bis ipe galee etulum
et tempestate in mari exorta ad terram iactate fracte sunt
multis pereūntibus: nec eū p hoc relisebāt etules ab impu-
gnatōne oppinatōne. Per mare q̄s in diuersis partibus
cū classib⁹ vna p⁹ alteraꝫ insequebat: cum sequacib⁹ suis:
predas ⁊ damna inferendo inuicē. Tanteq̄s impensē i hu
ius mutuis plgis ⁊ ꝓgressionib⁹ facte sunt. vt fere vnuꝫ re-
gnuꝫ inde posset oīa machinis ⁊ bombardis ab vtraq̄ p⁹
te lapides emittebant. Muros hostes ciuitatis aliquan-
do euertebāt. ⁊ absq̄ qui ciuitatē tenebāt: ꝯcitius repabā
tur. Nec ꝫ incredibile. q̄ tūc temp⁹ iamnēses erāt poten-
tiores ⁊ ditiores mercatores tot⁹ xpianitatis. Et vtraq̄
pars guelfoꝝ: ⁊ ciuitatē possidebant ⁊ etulū gibellinoꝝ:
habebat magnos principes ⁊ communitates secum fede-
ratas in huiusmodi pelija.

In illo tempore .§.viii.

saraceni regni granate cum ꝫta ipsoꝝ germanus regis hy-
spanie ꝓcessissent cū magno exercitu xpianoꝝ equitū ⁊ pe-
ditum. ⁊ illi saraceni tante potentie resistere nō valerēt: pe
enie (cui obediūt oīnia ꝓpter cupiditatē omniū malorū
radicem) magna quātitate oblatā quibusdā baronib⁹ hy-
spanie: nō re sed nomine tñ ꝯcioli: periculū euaserūt. Nā
illi barones nō sunt secuti dām suū vt ꝓditores. propter
qō ꝑfatus frater regis ꝓfligatus ⁊ victus est a saracenis:
occisis et ꝑtim captiuatis vtrē milib⁹ xpianoꝝ. Inē quos
vipe frater regis interit. Tūc ipsi saraceni audaciores ef-
fecti discursum fecerunt hostilē vsq̄ ad ciuitatē sibilie: in
notabile dāmnū ⁊ ꝓfusionē xpianoꝝ. Tūc etiā tempis
cū quidā admiraldus turchoꝝ cxx. lxxt. ptim galeis parti
aliis nauigijs rodū accessisset in ips⁹ quaꝫ tenebāt ⁊ tenēt
mansio seu hospitalarij. s. iobānis hierosolimitani: q̄ frie-
ri nuncupant⁹ vt eam capent: receptor⁹ insule rodij ꝓdicte:
cum. iij. galeis ⁊ xx. parvis lignis ⁊ cū aditorio ser galea-
rum iamnensiū redeuntiū ex armenia bellū inierūt cum turchis seu saracenis. qui rebellātes ipsos saracenos: ceperūt
magnā ptem illi⁹ classis: ptes etiā in pfundū maris tenue-
runt. Quo pacto ꝓfecti sunt xpicole ad alia insulā ips par
uam ibi. ꝓpinquā: ad quā ꝓdiderant ibi saraceni q̄nq̄ mi-
lia hoīm siue secte ⁊ generis: vt capto rodio: ibi illos inhabi
tare statuerēt. Et quib⁹ omnib⁹ captis senes occiderunt:
iuuenes in seruos venūdati sunt. Ea q̄s tempestate in
lombardia cum dūo canis: q̄ verone dominabat⁹. cuꝫ omni
suo comatu copiaꝝ paduā hostiliter impugnasset tam per
aquā: ac oīnia castella eius: tam obtinuisset ⁊ villagia. plu-
rimosq̄ eos in bello cum ipso ꝓgressos supasset. Sicq̄ obsef
sa vndiq̄ ꝓ circuitū vt victualia referri nō possent ꝓpter
quod vltra tenere nō poterat: Paduani vt desperati tra
diderūt se duci austrie: equi iam creat⁹ fuerat rex romano-
rum. Milisq̄ ad eū oratores: dux ipse destinauit eis i au-
xilium et suis comitē cantie cū quingētis aramigeris. Qui
venientes ꝯcitius ingressi sunt latenter ciuitatem padue
Prefatus aūt dominus canis vt superbus audacos esse
etus et ꝑcedentib⁹ victoriis in nichil estimabat vires pa-
duanoꝝ: ꝓpter distinā eoꝝ obsidionem. Unde nimis se-
curum se faciens gentes suas non ita ordinate ⁊ caute te-
nebat. Quadam igitur die dictus comes de curito cū ſi-
tis furlanis teutonicis ⁊ paduanis egressi ciuitate cum ma-
gno vigore ⁊ impetu aggressi sunt hostes. Ar⁹ dūs Canis
exhibitans ipse cū aliquib⁹ ex suis fortioribus posse ob-
sistere ingressus est bellū minus debito suis ordinatis. Qui
pfligatus ⁊ superatus est ab eis. ac etiam vulneratus vix
morte euasit. nisi q̄ adiutus a suis equo sublat⁹ fuit. Mil-
tis ergo occisis ⁊ rebꝰ eoꝝ captis paduani cum gentibus
ducis austrie vt hostilis suis magnifice triūphabāt. Dūs
quoq̄ vguticcio fagiolanus de quo supra. cum aduenisset
in aditorium dūi canis mortuus est. diua tñ morte natura
li. Dūs ivo cum decessisset comes gaddus de gherar-
deschis dominus ciuitatis creatus ab ipsis ciuibus. et vt a
multis oppinatā est veneno extinctus: factus est dūs a pi-
sanis comes nerius anuculus eo⁹. A quo mutatus ē sta-
tus et gubernatio ciuitatis. Nam qui fuerant familiares
Uguticcionis fagiolani exaltauit: ⁊ qui operam dederant
ad expulsionem eius et suorum persecutus est. quosdam
ex ꝑmissis ꝑpetuo exulare: alios rebelles declarans aut ꝓscribens. Colligationēq̄ fecit cum Castruccio
lucensiū dūo ⁊ cum etulis iamnensiū: occulte eis auxilios
impendens contra florentinos.

In francie quoq; .§.ix.

eodē anno comes robertus de flandria cū filio suo viceco
mite aniuerse ꝓfecti sunt pansiis. cū magna comitiua flā-
drensium omniū fere villaꝝ ad ꝓficiendū fedus pacis inē
regē francie ⁊ eos flandrenses: inter quos duraueraut inī
micicie ⁊ bella per annos.xxij. Hoc aūt peraurit Jo. pa-
pa. mittens ad eos vnū legatum cardinalē. Ad robert aūt
⁊ stabilitatem pacis rex francie in vxorē dedit filiam suam
Ludouico filio ludouici comitis andegauie: qui debebat esse
heres comitatus flandrie: cui restituit dictū comitatū. Et
flandrenses ex pacto regi dimiserūt villas ⁊ ducatus ⁊ bet-
tonam: ⁊ omnē terrā citra fluuiū lisie. Promiserūt insu-
per flandrenses dare regi francie mille milia parisiensium
in termino.xx. annoꝝ: in emendā ⁊ satisfactionē damnoꝝ
⁊ iniurie coronē regie illate. Facta aūt pcordia inter fran-
cigenas ⁊ flādrenses: inimicus humani generis suspensa-
uit ꝭ ꝛ in medio flandrie inuidie ⁊ discordie inter ger-
manos filios comitis flandrie. et eo q̄ pē ondebat se plus
diligere minorē filiū roberti nomine q̄s maiorē. s. ludoui-
cum: q̄ videbat⁹ aptior: minor. vii. qualiter toto domini⁹
flandrie minori tradiderat pē. ꝓpter ꝫ indignat⁹ maior: se-
cessit in regione ordini. Et ex causa plures seditiones ⁊ bel-
la ciuilia gandaui ⁊ bruggis suscitate sunt ⁊ plures ꝓscri-
pti. Dicebat aūt a plumbo. q̄ temptatū fuerat veneno ea
dem vitā patri comiti. pcurante ludouico filio suo. Ubi-
tem pater mādauit minori filio maiorē ludouici ab eo ca-
pi ⁊ carceri⁹ trudi. Hinc discordie ⁊ dissensiones adauc-
te sūt. ⁊ ciuitas bruggēsis se rebellauit comiti ⁊ filio ei⁹ ro-
berto fauēs alteri fri. Ludouico. tandē ꝑ mediatores ali-
q̄s ghuidas pacificatio facta pacati sūt simul. In ciui-
tate reatina diebus illis guelfi ipius ciuitatis cuꝫ aditorio
aquilanoꝝ ⁊ gentis roberti regis expulerūt gibellinos. in-
terfectis q̄gentis ex eis in pugna inē eos in vibe ꝓmissa:
plumbi etiā in fluuiū submersis. Sꝫ p⁹ .iij. mēses eus ipsi
guelfi reuersi in ciuitatē in⁹ obsidione ꝑsteterūt cuiusdā ca-
stri comitat⁹ spoletani: gibellini cū gentibus et fautore
columnensis regressi sunt in vrbem guelfis eiectis.

Circa annum .M. .§.x.

ccxxij. i alemānia magni exercit⁹ collecti sūt ad ꝓfligendū vn⁹ cō
tra vnū. vicz ducis austrie ⁊ duc⁹ bauarie: quoꝝ q̄lib⁹ ꝓtē
debāt ius se hēre impij. Nā ambo electi fuerant a diuersis
electoribus. Et p⁹ via ꝓsisterat ⁊ se oñderat sup flumē rhe
nī et ꝑte vna alia ex parte altera. non tñ bellum inierunt:
sed ad propria sunt reuersi. bauarus enim expensas belli
continuare non poterat. Cum florentini intendentes

ad terendas vires castrucij inimici eoꝝ. facientes ligã cũ spinetta de malespinis. miserũt ad eum copias suas in lunigianam: vt inde ꝓcederent ꝑtra lucam cui⁹ ipse castruccius dñs erat. plura castella que sibi fuerãt ablata. ipse spinete a castruccio resumpsit: ⁊ castellũ montis vitulani ebsederũt. Ds castruccius accitis auxiliarijs et ciuitatibꝫ lombardie quibꝰ erat ꝓfederatus. ꝓcessit ꝑtra copias florenti norum. Qui plenientes multeruciãe bellat oꝝ eius vires suas excedere. recedẽtes ab obsidione venerunt ad bellicadium. ⁊ castruccius insecutus est eos. At illi declinantes ꝑ lium nocte occulte castra sua absque mouentes. fugerunt. ⁊ carmanñ adeuenientes se illic ꝑtulerũt. Erat. n. exercitus florentinus magnus valde ⁊ fortis: cui resisti nõ poterat. Castruccius discessum populus florentinoꝝ copiarꝝ. cui suis discurrens hostiliter ad fugerũ sancte crucis et frãchous ⁊ certetũ ⁊ montẽ topozũ. deuastationes notabiles fecit p. xx. dies ibi morat⁹. postmodũ cum honore lucam reuersus. Et recedentibꝰ copijs florentinoꝝ ex lunigiana. ipse castruccius illic ꝓcens recupauit castra amissa. ⁊ alia etiã in deditionẽ accepit marchionum illius regionis.

Hoc ãũ florentie creatũ est officiũ de nouo. xij. bonoꝝ virorum: q̃ collegi essent cũ ꝓuisibus ciuitatis in consilijs sup rebus tractandis coram eis. Hd officiũ vsq; in diẽ ꝓsentem ꝓseuerat. Anno dñi. M. ccc xxj. Jo. papa vna cum roberto rege apulie. vt succurrerent his qui in pedemontium erant ⁊ alijs eoꝝ amicis lombardie: qui exterminati erant ex recessu dñi philippi valesiani vt supra dictum est destinarũt in capitaneũ dominũ raymundũ de arrigencia cum mille. cc. militibus: qui iungerent cardinali legato qui prius aduenerat: colligatõe renouantes cum florentinis: bononiensibꝰ ⁊ senensibꝰ qui miserũt in lombardiã mille equites quoꝝ capitaneus erat marchus quidã cremonensis. Hi castrametati sunt in comitatu placentino. et vltra fluuiũ padus parmã circha erat aquilegensis cui⁹ burgenses tenentes cremonã ⁊ cremã. Dẽs ãũ galeatius de vicecomitibus capitaneus in placentia. cernens sibi bellum inferri a missis ⁊ alijs: timens quoq; ne in ciuitate ꝓditio fieret: misit ad patrẽ suum dñm mediolanensem ꝓditorio et similiter ad pisanos ⁊ lucenses eis colligatos. Qui miserũt sexcentos milites. Et cũ obsiderent arcẽ bardam missi ex placẽtia octingenti milites in succursum. pugnã inicẽ ꝑ agentibus: sup atus est marchio prefatos cremonenꝰ ꝯ occisis. ⁊ cum eo. cl. partim occisis partim captiuatis: reliqui ꝑ fugam sue salut ꝑsaluerũt. Ea victoria obtẽta dominus galeatius transiens padum obsedit cremonã natiua habita de defectu ꝓuisionis eius. ⁊ qz ex morte dicti marchionis tanta afflicta erat. Et cum ꝑ tres dies ciuitati bellum intulisset: qui intus erant amissa omni fiducia alicui⁹ succursus: acies bellatoꝝ. sex. cc. equitum ⁊ ccc. peditũ ciuitatẽ deseruerũt cremam fugientes. vnde cũ defecissent defensores ciuitatis: dñs galeatius cũ suis ingressi sũt vrbem omni substantia que remanserat spoliantes. Eo anno obscuratus est sol. xxvij. iunij quasi in octu suo ĩ duabus ptibꝰ eius ⁊ p hore spatium fuit eclipsis illa. Sequẽti festo epiphanie ꝛex francie philippus de hac luce subtractus est: qui modico tempe regnauit vir benignus ⁊ bonꝰ Et quia filium ex se non reliquit masculum. creatus extunde fuit rex francie karolus comes amotee germanus eius filius philippi magni ⁊ remis coronatus. Ipso mẽse decimi anni bononie orta est nouitas. Nam tumultuante populo cum sequela familie becatellorum et aliorum nobilium. expulerũt de ciuitate ipsa in impetu furoris sui quedã romeum nomine de pepolis. ciuem magnum ⁊ ꝓpotentem et quasi dominum ciuitatis: ditissimum super omnes vsuricos ciues. Ipsis tamen diuitijs ex fenore acquisitis. adeo vt vltra viginti milia florenoꝝ annuatim in reddi tibus haberet. Et eiectõe huius pars guelfa ibi sal⁹ rubata est. Ea tempestate ipius anni inter imperatoꝝ constantinopolitanum ⁊ filium eius orte sunt magne dissensiones. Et hoc ideo. quia imperator ipse eo viuẽte constituerat successorem ei in imperio filium suũ iam ꝑmortui. Unde secundus filius ambonis ipse imperium. indignatus ꝑtra patrem: ꝓditionem ⁊ conspirationem cum aliquibus baronibus agebat contra patrem. Que res sumit ad magnam diminutionem virium eius. tamen. quia ipse imperator constantinopolitanus. vt utereꝰ potentiam pontificis ⁊ regis Roberti: multas pecunias mittebat ecclesie ianue ⁊ saone. vt ꝓelia continuare valeret contra ianuam ⁊ Robertum. Sed grauatus molestijs suis desistit a negocio aliorum. Eodem tempore etiã papa Joban. cum cardinalibus decreuerũt trengas fieri inter Robertum regem apulie ⁊ dominum Fredericum regem Sycilie per triennium. vt melius posset ꝓuideri de facto iamne. Sed dominus Fredericus rex de facto Sycilie: per oratores suos petebat a pontifice trengas fieri ꝑ decennium. Insuper regis in ciuitatem ⁊ alia que acquisierat manu armata in calabria. reposita in manu ipius pape sibi restitui: cum papa de facto illa tradidisset in potestatem Robern contra assensum suum. ꝓpter quod asserens se deceptum a pontifice assentire noluit dictis treugis triennalibus sed diffidare fecit ipsum regem Robertum. Et hoc indignatus papa cum cardinalibus sententiam excommunicationis fulminauit contra dominum fredericum. Sed in contemptum huius Fredericus ipse coronam regni Sycilie filio suo primogenito domino Petro dedit: non tamen sibi auferẽs dominium dum in vita mis esset. Et mãdauit oibus suis feudatis Sycilie fidelitatem filio suo in sui presentia. Anno illo completo tempore quo florentini se tradiderant dominio et iurisdictioni regis Roberti videlicet. viij. annoũ cum dimidio. restituerunt in se dominiũ ciuitatis. ipsi eligentes rectores potestatem et capitaneum prout ei visum fuit sicut ꝓ⁹ consueuerant. Et pauleante conduxerant ad stipendium et forisanis. cl. milites bene armatos. et totidem balistarios equites partim forlanos partim teutonicos: quoꝝm capitaneus dicebat⁹ dominus iacobus de fonte bono. Qui postq̃ florentiam applicuerũt: castruccius non ausus eis discurrere p territorium florentinoꝝm. Ceperũt etiã eo tunc muros cum turribꝰ construere ciuitatis: qui nũc sunt a porta sancti gallisq; ad portam sancti ambrosij seu ea circum fossatis ab extra.

In anglia inter sco- .§.vi.

tos ⁊ regem anglie magne fuerunt discordie. Scoti enim discurrentes per confinia anglorum. magnam partẽ eius ceperunt que versus eos est: faciendo quasi eos tributarios. Quod ꝓcessit ex magnis discordijs: quas bẽ at eo ardens rex anglie cum multis ex baronibus suis. quoꝝm ꝯput erat comes loncastri frater consobrinus regis anglie. Et victa colligatio baronum anglie cum scotis ad bellandum contra regem ⁊ piuratio ideo orta est: quia rex gubernabatur malis ꝓsilijs cuiusdã qui dicebatur domin⁹ hugo despẽsator dom⁹ regis. magisq; fidem adhibebat dictis illius (qui villa erat ꝓditionis) q̃ omnibus alijs proceribus suis. Tantuzq; excrescit indignatio eoꝝ contra regem. Qꝝ coniurati arma corripientes contra eum: se rebellauerũt ꝓsus ditioni. Sed cum dicti colligati cum scotis transire deberent per quendam pontem. hoc precognito rex. illic destinauit multas gentes armigeras: vt in transitu per attum locũ insurgerẽt ꝑtra illos. Hs ⁊ factus est. Nam tradiderũt hostibꝰ. Et quibꝰ captis ⁊ cõã rege adducẽ. decapitare fecit predictum comitem Loncastri et comites Rissottis cum. lxxx viij. alijs proceribus magnis. Quod asscriptus fuit magne leuitie regis quod accidit anno. M. ccc xxij. Quo etiam anno cum communitas penasi-

ha obsedisset iam p annū ꝓximum assisium. et eo q̄ se rebellarent eccl̄e ꝑ parti guelfe: ꝑ dominium sibi ꝓpō vsurparet. p parte gibellina. ꝑ iam castella ciuia eius capta fuissent. ꝑ comitat⁹ in agris ꝑ domib⁹ vastatos. et bellatores. p ea satis attriti. victualia q̄s eis deficerent: domus suas sepsos subdiderunt ciuitati perusine. Perusini aūt capta vibe ad solum vsq; deuenerūt menia eius ꝑ foss alta. ꝑ in suas iurisdictionē p̄tenerunt: comitatū eius in suū trasferentes vsq; ad flamē glacies. Ingressi q̄s assisium perusini ciuitatem. vtera centū ciues occiderūt: qui fuerāt magis illis rebelles. Luce etiam guelfi qui erant in ciuitate fam inarchie adiutorio dominor⁹ arimenensiū de malatestis expulerūt ex vibe gibellinos. ꝑ se reddiderūt marchioni: qui in marchia gubernatōes exercebat ꝓ papa. Eodem anno cū in marchia anchonitana grane bellū et ꝓtinū fuisset. quod fouebat comes guido de monte filtro cū ciuitate vibinatē. ostiensi. ꝑ racanatensi. ꝑ hoc ꝓtra marchionē sup dictum qui administrationē tēporalē ꝓ ecclesia ibi exercebat. Et in racanatēsi ciuitate eccl̄i fuissent frater ꝓfobrinus ac alius nepos dicti marchionis et multi alij ex suis. Dominus papa ad requisitionē dicti marchionis ꝓcellā terribilē fulminauit ꝓtra dictū fredericū ꝑ ꝓtra rectores et capitaneos ꝯroniēsis ciuitatis ꝑ racanatēsis. de hereli eos notans in quibusdam articulis: vnde ꝑ crucē fecit ꝓdicare ꝑ ꝓtra illos in tuscia ꝑ alijs ꝑtibus ytalie. ꝓcedens indulgentias plenarias. ꝓficiscentib⁹ vel mittentib⁹ bellatores ꝓtra illos. Multiq; ex florentia ꝑ senis in fauorē ecclesie cruces acceperūt. Cum aūt vna dierum marchio. q̄ erat ꝓ ecclesia cū copijs suis rachanatū impugnaret. ꝑ tūc comes fredericus vrbini ciuitatem magnam talliam seu impositionem pecunie ꝓmunitati indixiss. vt posset in succursus accedere cum stipendarijs ejs archini ꝑ castruccij rachanatū vo disponere in detestatōnē ꝑ iudicū illius fredericī. Sbito ipse vibinatus tumultuās arma coꝛripuit ꝓtra dictus fredericū. Qui impotus se clausit in arce ciuitat⁹ ꝑ populo obsessus videns se nō posse defendere vel euadere. se ipsū tradidit misericordiā postulās ab eo ꝑ ꝑ gr̄a postulans se decapitari: ꝑ nō magis illude⁹ crudelioꝛ morte damnari. Descendens ergo de arce simul cum filio se spolians ꝑ funē in gutture habens ipsū obtulit misericordiā clamans. At ipse irritatus ꝓtra eum nulla misericordia motus est: ipsum interficiens cū filio. postea mortuis ꝑterram trauerūt vincientes vituperijs multa circa illud inferentes. Et qui in excommunicatōne mortuus eo die sepultura alijs sepultus ē non ecclesiastica. Ss ꝑ duo alij filij ei⁹ fugientes ex vibino. Lagubij capti sunt: alter punitus in vibino. Et sic impletꝫ iniquitatibus eorum de monte filtro. qui semper fuerant rebelles ꝑ psecutores eccl̄ie: exterminauit eos deus ō era. Hec reuolutio vibini ꝑ occisio fredericī animauit ipsum ꝯsoni ꝓtra suos rectores. Et clamantibus cunctis se velle pacē habere cū ecclesia. cimētes qui regebāt ne quid simile accideret eis q̄s frederico factum fuerat: ex ciuitate aufugerūt. et ipsius ꝯsulēsis seipm ecclesie tradidit ꝑ marchioni. Dum lopolt racatanensem his audita. expulsis rectoribus suis q̄ erant ꝓ gibellinis se ecclesie ꝑ marchioni subdiderūt. Ss marchio i vindictā interfectōis nepotis sui et suoꝝ imponendo eis vicia ydolatrie ipsam igni exposuit: ꝑ muros ei⁹ vsq; ad fundamēta diruit. Q̄ quidē ex pte marchionis crudelitatem animia: ex parte vo iustum iudicium fuit ꝓter magna scelera dicte ciuitatis.

Eodem anno. B. .§. xii.

ccxxij. papa Jo. attendens ad vanitā ꝑ obstinationē domini maffei ꝑ filioꝝ eius de vicecomitib⁹. tyrānidem exercentib⁹ in mediolano ꝑ pluribus alijs lombardie ciuitatib⁹ magnis. quia nec mandatis pape ꝑ legati eius obedire voluerat vt recederet ab impugnatōne ianue ꝑ auxilio ciuiū ei⁹ ꝑ censuras excommunicatōis contra eos latas cotemnebat: predicari statuit crucem contra eos tanq̄ contra hereticos ꝑ psecutores eccl̄ie: largiendo plenariam indulgentiam bellantib⁹ cōtra illos. Considerans insup pontifex q̄ missio copiarum cum domino Philippo valesiano in lombardiam ꝓ ecclesia frustrata erat: alio se concordā te cum tyrannis illis lombardie. Et quia potentia domini Raymūndi de cardona capitanei pugnatoꝝ eccl̄ie. sola non erat sufficiens ad conterendas vires tyrannoꝝ illoꝝ: requisiuit ipse papa cum tractu regis Roberti fredericum ducem austrie ꝑ electum imperatorem romanoꝝ (licet alius eriam esset competitor) vt ꝓstaret auxilium. ꝓmittens ei q̄ si destinaret copias suas ex alemānia in lombardiam ad expugnandum dictos rebelles eccl̄ie et excommunicatos: eum confirmaret in imperatorem et germanoꝝ eius clericum promoueret ad archiepiscalatū mogūtinum. Quod cum Fredericus accepisset. misit ꝯgentos viriles bellatores cū⁹ germano alio suo Henrico duce austrie ꝯcitius in lombardiaꝫ. Qui in ramis palmarum beritam ingressi sunt. Su pueneruntq; ꝑ alij milites ex alamāna cruce signati eis adiuncti: ita vt alemanderent ad numerum duorum milium equitum teutonicoꝝ. Capitaneus mediolanēn. dominus Maffeus cuꝫ suis sequacib⁹ animaduertēs periculū suū ꝑ exterminiū suoꝝ excollaudabile tanti exercitus teutonicorum contra eos: et q̄ quotidie augebatur numerus hostium. Nam et etruria florentini bononienses. senenses q̄s mittebant suos. Rex robert⁹ miserat ꝓcuratores suos cum magna pecunia ad ꝓducendum cccc. equites. ꝛc. balistarios. Et diuersitas Raymūdus de cardona cum. M. ꝯgentis venturus expectabatur simul cū legato apostolico ꝑ pedutis innumero cruce signatis. Qui oēs simul debebant ꝓuenire cū benrico predicto duce austrie. Hec igit̄ secū recogitans capitaneus. vt serpens tortuosus veneno sue fraudis vsus ē ad extinguendā virā dicte collectōis ꝓtra eum. Misit igit̄ xij viros ex notabilioꝛib⁹ mediolanēsiū oratores ad dom legatū cardinalē: qui tūc erat valentie. prendēs se velle concordiā sumere bonā cum ecclia. q̄ ꝑ suos mediolanēsis ꝓficiens tantū exercitū ꝓtra se ꝑgregatus ꝑ se excolicatos: nolebat tantū exterminiū animaꝝ ꝑ coꝛpoꝝ sustinere propter familiā vicecomitū. Interea cū dicti oratores valentie tractarent ꝓcoꝛdiaꝫ cum dño legato. idem capitaneus mediolanēsis assumptissim⁹ misit alios oratores secreto in alemāniam ad fredericū ducē austrie. offerens ꝑ declarās q̄ mō illud q̄ egerat erat ꝓtra impium ꝑ ꝓtra fenetipsum: immittēdo. C. germanū cū copijs suis ꝓtra terrās lombardie. Et q̄ sic eccl̄a ꝑ rex robert⁹ obtinerēt mediolanū ꝓut subjecerēt sibi ceteras alias lombardie ciuitates et oēs fideles imp̄i ꝑ ex lombardia ꝑ etruria. ꝓter q̄ nūq̄ amodo spē posset hē intrūdi ytalia ꝓ corona suscipiēdi imp̄i. Obtulerūt q̄s munera magna: q̄ boues placant atq; deos. Fredericus habito ꝓfilio suoꝝ cupiditate vincit⁹: q̄ nec abstinere nouit a vetitis. nec gaudere ꝓcessis. nec pietati ꝛpiane adhibere ꝓsensum: acquieuit petitis mutando ꝓpositū in auxilio eccl̄ie. ꝓmisso. vii. et fratri suo henrico scripsit q̄ inceptā aliq̄ occasione simularet: quoꝝ facile inuenit q̄ vult ab amico recedere) reuerteret in alemāniā. Qui rescripta suscipiēs a fredericō. et a capitaneo mediolanēsiū recepta magna ꝯtitate pecunie ab eo ꝑ aliis lombardie tyrānis illata exeat⁹ ē. Cū q̄ deliberatōe iam facta deberet ipe henricus cū burgensis ꝑ pīarchis aquilegie ꝑ alijs copijs in bellum exire ꝓtra bergamēs: q̄ ita tractabāt se ciuitatē eis tradere priusq̄ de ciuitate egrederetur. dixit se velle dominium burgis habere. Burgenses aūt aduertentes se hoc facere nō posse: q̄ vacare impio se tradiderant regi roberto Ymo rei assentire noluerūt. Ex hoc henricus indignatione mota offendens. recessit cum omnib⁹ copijs suis ex ciuitate pergens veronā. Qui a dño cane ibi tyrānice dominante honorifice susceptus est: ꝑ magnis donis visitatus. Et eo loco in alemāniam remeauit. ꝑturbando arduū aggressus ab ecclesia inchoatum ꝓtra tyrannos illos. Ipso anno

cum pistoriēses multam molestiam sustinerent a castruccio ꝓpter frequentes insultus eius cum teneret castellū eorum seu alterius ꝓpinquum ciuitati ad tria miliaria: tractare ceperūt cum eo de trengis. Habitum florentini suspitionem non modicā ꝓcipientes. ne sub ꝓtectu trenganum castruccius caperet pistorium: ꝓtradicebant rabbus trengis fiendis ꝙ oratores plurimi destinarūt ad eas dilucidādas. Demum ciuitas tumultu facto fecit capitaneum populi abbatem de pacciano ordinis vallis vmbrose: qui absentiebat dictis trengis. Et ꝑa voluntatem florentinoꝝ eas fecerūt in tributū annuum se obligando ad conferendus castruccio tria milia florentinoꝝ. Et ex ipsa ciuitate emiserunt ep̄m ꝙ eos qui cum florentinis tenebant. De mēse aprilis eiusdem anni tumultus tyrolus ꝙ seditiosus ortus est in ciuitate senarum. Nam aliqui de familia salimbena vna nocte interfecerūt duos germanos filios cuiusdam nobilis militis ex familia tolomea eorum inimicos in domibus eorum. Ob eam causā seditio orta est ꝙ diuisio inter se. cum aliqui sectarentur salimbenos: alij tolomeos vt potentiores vibio familias. ꝙ in ꝓcinctu erat bellū ciuile inter se gerere. Sed qꝫ certe acies teutonicoꝝ tūc trāsibant ꝙ comitatū eoꝝ: que mittebant a castruccio ꝙ pisanis in auxilium ep̄o aretino timentes ne in tali ꝓcertatione illi hoc audientes se immiscerent: festinarūt velociter ad florentinos: vt mitterēt ex suis ad obuiandū bello intestino. Qđ ꝙfecerunt. ccc. l. m'. teu furlanos in bello strenuos: ꝙ ml. eos pedites ex locis vicinis senensib⁹. Et eorum ꝑuo aduentu ciuitas a sedit̄one et tumultu quieuit: et si mala voluntas inter eos roborare' interius. De mense maij eiusdē anni. ep̄s aretinus de stirpe eorum qui de petra mala dicebātur: ꝙgregato exercitu septingentoꝝ bellatorum. ꝙ quingenta quos susceperat a pisanis ꝙ castruccio (vt dicebat) ad hoc: vt succurreret federico comiti montis feltri. audita morte eius de qua supra descendit in casentinatē agrum ꝙ cepit castellum fronzole nuncupatū supra poppiz situatum. Exinde castrum focognanum bello aggressus est: ꝫ florentini a dño illius castri rogati mittere decreuerūt auxilia. ccc. l. bellatorum. Sed dum fieret eorum ꝓparatio. interea ille ep̄s aretinus ꝓditorie castrum in dedicationē accepit mediante quodā plebano dicti castri. Qđ cum accepisset nec pacta seruaret: ꝫ cum esset fortissimū castellū totum ignis exposuit ꝙ vsq; ad fundamenta euertit fecit. Iste ep̄s florentinoꝝ parum amicus. nō deo sed seculo ꝑa ecclesiam militabat. vnde et falso nomē illud sibi retinebat.

Ea tempestate .§. xiii.

M. ccc. xij. de mense augusti Fredericus dux austrie. vn⁹ ex imperatorib⁹ electis. misit oratores suos ad dñm legatum pape ad excusandas excusationes in pactis. de eo ꝙ frater suus henricus missus in adiutoriū ecclesie. ita ꝑ ter ꝑceſſerat de lombardia: ꝙ ad ꝓcurandam ꝓcordiaz inter filios domini maffei qui dominabat mediolani et ecclesiam. Qui oratores applicantes mediolanum cū honore suscepti sunt. Et dñs galeatzius cum sindacis cōmunitatis mediolanensis ꝙ nouem aliarum ciuitatem Lombardie colligatarū: per scripturam cōcesserunt plenam licentiam ꝙ facultatē ipsi duci austrie. vt ꝓcuraret eos cū ecclesia. Prosecti sunt igit̄ oratores in valentiam ad dominus legatum: qui ꝓcurauit fieri trengā inter gentes ecclesie et lombardoꝝ eius aduersarios vsq; ad sequentē octobrem. Cui rei ꝓsentit legatus eo ꝙ gentes eccl̄e erant obsesse in suburbijs bisagni ꝙ valde arctate. Qui et trengis factis de suburbijs dicti bisagni ꝙ valde arctate. Qui et trengis factis de suburbijs dicti bisagni ꝙ solspites egressi sunt. dimittentes ciuitatem ad custodiam interim oratorum predictorum. Et similē mediolanenses reliquerunt arcem bisagni in manibus oratorum in custodiam. Finitis autem trengis cū nō possent adinuicem concordiam habere. dicti oratores tradiderūt domino marchio mediolan. dominium et arcem bisagni ꝙ suburbia. exponendo ꝙ si dominus Raymundus vellet sibi suburbia reddi: reponeret gentes suas obsessas in eis ꝙ in eo statu: quo erat quando facte sunt trenge. Sicq; legatus ꝙ dominus raymundus ꝓpterebāt de fraude eorum oratorum. Eodem anno in fine septembris in alemānia in ducatu bauarie. ꝑparatum fuit ꝙ gestum magnū ꝓlium inter Fredericum ducem austrie ꝙ ludouicus ducem bauarie: cum quilibet eorum electus licet a diuersis ꝫ tendebat ius imperij ad eum spectare. Quod bellum ab ortu solis vsq; ad occasum eius ꝓtinuatum est nō absentibus ibi pedit̄b⁹. Et ita asperum ꝙ horrendus fuit certamen. ꝙ vltra q̄ mil̄ia bellatorum equites simul ex vtraq; parte occisi sunt in eo: ꝙ vltra sex milia equoꝝ. Demum victor remansit et dñs campi Ludouicus de bauaria. et ipse fredericus rex ꝙ germanus eius Henricus dux austrie capti fuerūt cum multis ꝓceribus. Unde gentes frederici pene omnes vel interfecte vel capte sunt. Inter quos remanserunt capti circa duo milia vngarorum: quos miserat karolus rex vngarie in adiutoriū fredrici. Dux alexiopodous de austria veniebat in auxiliū fredrici cuz mille quingentis bellatoribb bene armatis. ꝫ cum appropinquasset ad. xv. miliaria audiuit rem gestam ꝙ vltra nō processit. Quia nimis ꝓfidit fredericus in sua potentia contemnens vires hostium. et sui exercitus inordinatōne. vt dictum est̄ victus est̄ ꝙ captus. Deinde eodem anno mense martij rex ludouicus electus imperat. ꝓgregat̄ ꝓceres suos in alemānia fecit parliamentū. Et facta concordia inter ipm̄ ꝙ fredericum ducem austrie cū certis pactis ꝙ quentōnib⁹ iuramento firmatis. s. vt nō nominaret se regem romanoꝝ. nec foret sibi aduersari⁹: a carcere eū liberauit. Sed in postea fredericus iurata minime seruauit.

Non multo post ludouicus prefatus electus rex romanorum ad instantiā ꝙ requisitionē gibellinoꝝ bononiensium ꝙ tuscoꝝ. vt succurreret dño mediolanensiū misit tres oratores ad legatum cardinalem: qui placentie residebat. Qui adnuentes ex parte ludouici ꝑdicti. rogabant ꝙ requirebant legatum. vt nō ferret molestiam. nec bellū indiceret dño mediolanensium esset ciuitas illa ad imperium spectans. nō ad ecclesiam. His legatus respondit. q̄ cum esset legitimus imperator. ecclesia non intendebat auferre aliqua iura imperij: sed conseruare ea. Insup q̄ mirabatur ꝙ dominus eorum vellet defendere hereticos ꝙ rebelles ecclesie. Requisiuit nihilominus ab eis siglū domini sui ꝙ mandatum eorum. Et illi ꝓcipientes q̄ ip̄ sui peturam illud ostendissent. manifestaretur Ludouicus fauere rebellibus ecclesie: vnde indignatōnem ecclesie incurreret. Subito respondere nō habuisse mandatum super ꝑdictis a ludouico. veniam petentes a legato de mēdacio suo. Sicq; recesserūt. De mense autem octobris facta est tempestas magna ex ventis aquilonari ꝙ greco. ꝙ guannito adeo vt nō esset̄ in memoria viuentiz aliquid simile. ꝓpter q̄s multe galee. naues ꝙ ligna alia ad nauigandum fracta sint in mari in diuersis mōdi ꝑtib⁹. ꝓcipue circa venetias. Ex ꝙ in terra venti ipsi ita inualuerūt. vt magnas arbores euellerēt vel frangerēt quasi inenarrabiles. ac domos multas ad ruinā traherent: indeq; plurimi interirent.

Capitulum quintum.

Enouitatibus eoꝝ

tis in diuersis regnis etiaz infidelioꝝ. anno dñi M. ccc. xij. mēse aprilis. Soldan⁹ syrie cū xxx milibꝫ saracenoꝝ equitū discurrētes p armeniā inferiorez ipsam ceperunt et destruerunt ex toto vsq; ad marinam. exceptis quibusdā fortalicijs mōtaneaz. ꝙ ossa armenoꝝ ꝙ ꝓcolaz ꝺ̄ repierūt secū ducētes alios occiderūt alios in ꝑpetuū redegerūt. Dicebat aūt ꝫ cet̄ minis eis accidisse iusto dei iudicio ꝓpter iniquitates eoꝝ ꝙ discordias. Nam motuo rege eorum relictis duobus filijs paruulis. tertius Lanchi qui erat auunculus ꝑdicti regis motus in

vroxem suam duxit reginam illamque fuerat vxor nepotis sui dispensatõne a sede apsica nulla petita. que filia fuerat ꝓdicti arẽsis: vt dominus illud annexum sibi vsurparet. Cum autẽ regina ipsa redargueret sup matrimonio quod ꝓficere tentabat: sibiq; suaderet dispensatõne sup hoc a summo pontifice ꝓcurare ꝑ pecunias: si vna ꝺ stultis mulieribꝫ locuta est dicens. Prius peccatũ ꝓpetratur q̃ culpe venia petat. Quibus indignati ꝓceres regni diuisi sunt inẽ se: nec opam dederũt defensioni sue. Sicq; regnum illud in se diuisum desolatum est. Eodem mense rex tunisi expulsus ab ipso regno vt dictum est supra. colligatus cum rege arabum congregato exercitu magno aliquot etiam xp̃ianis stipendio ꝺductis: ꝓlectus est in bellum cum quatuor milia equitum ꝛ plurimis peditibꝫ versus tunisium. Qꝺ audientes rex ille qui possidebat ciuitatem. egressus obuiam illi ad pugnam ꝓfligatus ꝛ superatus est: ꝛ victoria positus recuperauit regnũ amissum. Hic fuerat filius matris xp̃iane ꝛ satis amabat et fauebat xp̃icolis: sed superuenit mense iunij expulsus fuit iterum a regno ab inimico suo cum adiutorio arabum. In fine dicti mẽsis Januj dux calabrie karolus filius roberti regis apulie. misit xvij. galeas bene armatas et neapoli supiit insulam Sycilie ad deuastatõnes ꝛ predas faciendas. Et primo quidem destruxerũt insulam lipparitanam ab eis captam. Inde reuersi circa panormũ magna damna intulerũt vbi alijs peiꝰ fecerũt. Abeuntibus illis frederic⁹ classem instruxit messane. xxvj. galearum ꝛ aliarum lignoꝝ ꝛ bellatoribus multis ꝛ strenuis fulcitam. destinauit versus calabriam ꝛ regiones ibiq; ꝛ ipi circumquaq; multa damna intulerunt sine captura tamen alicuius ciuitatis vel castri. Fugarunt ab hominibus galeas ꝓtas ducis calabrie.

De mense Julij eiusdem anni rex scotie cum audisset diuisiones ꝛ discordias que erant in anglia inẽ reges eius ꝛ barones. accessit cum copijs suis ꝛ intrauit ꝓuincias anglie que ei occurrebant destruendo. Et rex anglie hoc ꝓcepto parauit classem magnam. ccc. nauigiorum. ꝛ de mense augusti intrauit scotiam: ꝙ mare ꝙ terram ꝓtra eos pugnaturus. Sed scoti timentes multitudinem anglorum cõtra se venientium. declinantes bellum ad interiora scotie se retraxerũt ꝛ contra rarunt se in fortalicijs ꝛ locis silvestribus. Cum ꝛo anglici male sibi ꝓuidissent de victualibus. nec haberent ad sufficientiã: multi mortui sunt fame et aere corrupto. cum ꝓsistere ibi non valerent coacti sunt necessitate victus reuerti sine acquisitõne cuiusq; terre vel lesione scotorum. Reuersus est ergo rex cum suis sine honore ad ꝓpria. amissis ꝛ. milibus ex fame ꝛ miseria de mẽse septembris. Insup et flandrenses ex discordia ortain ter eos ꝛ anglicos bellũ mouentes ꝓtra eos in mari damna et predas eis intulerunt. Undiq; igit eo anno anglici angustiati sunt. In septembrio Fredericus rex sycilie saone armari fecit ex suis pecunijs. xvij. galeas ad bellige randum contra ianuenses ꝛ regem Robertum. Qui adunati cum ceteris ianuens⁹. ꝛ castruccij copijs. obsederũt portum veneris. ꝛ cum adiutorio marchionis sinarij obsederunt ꝛ ciuitatem albiganam: quam tenebant ianuenses. Sed q̃ citius rex Robertus misit fecit ea ianuensibus. xxj. galeas ꝛ alia nauigia ad tollendam obsidionem dictorum locorum. Et quia ventis ꝓtrariantibꝫ nõ valuerunt gentes ex galeis ponere in terram. cum in arbẽgbano obsessa deficerent victualia ꝛ ei succurri nõ posset: acceperunt eam cruces in deditionem certis pactis. Ducatus autem veneris capi non potuit. Postea cum rex Robertus esset in curia pape auinioni. ꝺdam ex familiaribus eius insidiati sunt vite eius: ad requisitionem domini vgonis de palatio de burgundia. Et hoc domin⁹ ille vgo ordinauerat ex eo. q̃ rex Robertus impedimentum prestiterat. vt principissam amore quã in vxorem habere q̃rebat minime haberet. Captis autem familiaribus q̃ mox tem tractabant. vltio de ipsis sumpta est: inter quos vxor florentinus erat. Eodem anno karolus rex francie: ꝺ successerat philippo. cum repudiasset vxorem suã primã filiam ducis burgundie quia reperta fuit in adulterio: in vxorem duxit primã viuente filiam olim Henrici imperatoris ꝛ sororem regis Johannis de benna. Hoc autem fecit matrimoniũ cum esset ꝓta legem diuinam et euangelicam. ideo sedes apostolica ymisit: quia in supplicatiõe pape facta expositum fuit repertum fuisse mãtẽ dicte paine vxoris filiam olim comitis artensis renuisse in baptismo ipsum regem karolum. Quod si vera fuisset: fuisset ibi impedimentum cognatõnis spũalis quod habet diuimere matrimonium. Sed probatio talis cognatiõis dicebat ꝙ veritate deficere: ꝛ comitissam arteisem ideo cõsensisse huic rei. vt filiam a morte liberaret. In campania autẽ despon sauit secundum vxorem. De mense septembris karol⁹ robertus rex vngarie cum. xx. milibus et vltra vngarorum equitũ bostiliter discurrit ꝓ terras regis grassie in sclauoniam. ꝛ ad quadriam ꝑ duo miliaria ꝓpe vsq; peruenit: deuastatõnes faciendo. q̃ ideo egit quia sclauones eꝰ mãdatis negligẽs parebant. Inde ꝛ sclauones et venetos timor apprehendit. ne caperet regiones vsq; ad maritima. Demum quia rex grassie debitam obedientiam cum suis regi vngarie reddidit ꝛ quia is bauarie bello multi ex suis perierant reuersus est rex in vngariam. Iste karolus robertus fuit filius karoli martelli: qui fuit filius secundi karoli regis sycilie ꝛ apulie. Et si ꝓter non prius fuisset defunctus: ꝺs dictus karolus secundus: succedebat ei regnum apulie. quod postea rex Robertus obtinuit secundus frater eius. In octobrio cum rex anglie reuerteretur cum suis a scotia sine conquestu alicuius ciuitatis. vnde ꝛ cum verecundia esset. q̃ rex iuxta abbatiam rinaldi esset ꝛ barones eius ante essent ad impediendum ingressum scotorum in angliam. Scoti aggressi sunt eos numero quingentos equites et pedites tria milia. Anglici ꝛo retraxerunt se in quodam monte. vt aptius se defenderent. Scoti ꝛo obsidentes undiq; dictum montem descendentes ex equis ꝛ rebellarunt anglicos: et ꝓo maiori parte occiderunt vel ceperunt. Rex audita strage suorum cum paucis a dicta abbatia cum vdecore aufugit.

Anno ꝓfato scz .§.i.

M. ccc. xij. ab incarnatõne tempore huius Jo. xxij. papę ortum est cisma cum hereli eorum qui dicuntur fraunciscani de opinione alta pauperes de lugduno. Huius erroꝛis fuit quia quidam magistri tenebrarum volentes sapę plus q̃ oportet: quoꝺ capus fuisse dicit mgr michelinus de cesena ordinis minoꝝ minister togni anizare ceperunt publice ꝓdicando xp̃m ita paupem fuisse: q̃ ipe cum collegio suorũ apl̃oꝝ nihil habuit in mundo ꝓprium. nec in cõi nec in pticularibus: nec immobilia nec mobilia. Et q̃ huic sententie expresse ꝓtradicit textus euangelij Jo. dicentis ca. iij. q̃ discipuli (quam xp̃c loquebat' cum samaritana) ierant in ciuitatem vt emerẽt cibos. Ubi innuit q̃ pecuniam habebant reseruatã qua emerẽt. Et alibi q̃ judas loculos portabat ꝛ ea q̃ mittebantur in eis tenebat. Et cum xp̃c dixit inde. Quod facis fac citꝰ: intellexerũt discipuli q̃ inde mandaret necessaria ꝓparari solennitati paschali. aut vt egenis aliq̃d daret. Et vti nisi ex pecunia reseruata in cõi ex elymosinis eis. Ideo multi prelati ꝛ ꝓdicatores veritatis zelatores fidei nõ sufferentes tantã blasphemiam ꝓtra euangelicam doctrinã predicabant contrarium rationibꝫ confutantes errorem illum. Summus ꝛo pontifex cũ doctoribus sacre theologie ꝓfessoribꝫ ac iuristis diligenter fecit examinare dictam materiam. ꝛ comperta veritate declarauit et determinauit hoc ab omnibus fidelibus esse tenendum xp̃m cum apl̃is bũlle quedã mobilia in cõi. vt pecuniã eidem elymosynã datas. Unde ꝛ aug. xij. q. j. Habebat vñs loculos a fidelib oblata ꝓuisionis. vt suoꝝ ꝛ aliorum necessitatibus prouideret. Et si quis contrarium perti-

naciter teneret hereticus haberet: et pira eum sicut cōtra alios hereticos procederet. Multi autem ex illo inventoribus erroris obstinati permanserūt. Et in tantā vesaniaz prumperūt. vt sasina in ecclesia suscitarent. facientes gregationē synagogā sarbane: quā dicebant veraz ecclesiam apud se esse. erigentes sibi caput vnū hominis in papā petz de conuaria eos et sua secta psecrare facientes. z heresim illam p orbem apud simplices in occulto disseminātes. et vt teneranj ponentes os suum in celū. ansi sunt dicē. Jo. xxij. esse hereticū qi tententes illā opinionez hereticos declarauit. Super his condēs tres extranagātes. quaz vna incipit. Ita quorundam. alia. Ad conditorez canonū. vbi diffuse dilucidat materia ista. Asserunt etiā heretici illi. qz oēs plani et summi pōtifices qui fuerūt postipsum. Jo. xxij. qz non reprobauerūt suam eius super ea re. sed approbauerūt vt vendicam et fidelē. eē hereticos et qui eos sequunt nec posse saluari. sed solū tenentes fidē immo pfidā suaz.

Multi igit infecti errore illo capti in diuersis mūdi partibus obstinati. in opinione sua cōbusti sic in vincula trusi nec vncē et eis visum est miraculū nisi cinis cōbustionis. z merito qz nescit diuina veritas patrocinū prestare erroribus. cū tamē ecōtra post heresim illam incboatā multi et multe fidem z obedientiam romanoz pontificū tenētes claruerint miraculis non paucis. Adhuc reprobi illi inueniuntur in seculo. cōstitutes sibi papam vel potius antixpm. eos z sacerdotes. z p vomos meliet celuz dogmata sua docent. z sacramēta ministrāt filij dyaboli. Abundant talibus magno tpe marchia ancbonitana z precipue fabrianum et esium: maceritā: mallanū. nec florentia caruit secte buius erroris in aliquibus. Demū expulsi ad terras grecie dicunt se transtulisse. Demum illi antipape adbesit Ludouicus bauarus imperator obedientiā pstans z ab eo coronari se fecit. Sed nō multo post ipe Petrus antipapa captus ductus est auinionem ad Jo. papā. z abiurata heresi z solsinate ad ppetuum carcerem deputatus est et impatos alimanicus impio puatus fuit. De illa heresi et reprobatione eius habet diffuse in quarta pte in ri. de dono intellectus.

Circa tempus illud .§.ii.

floruit dantes de allegberijs florentinus poeta insignis. q edidit opus egregium: cui simile in vulgari non habet etas mie scientie z loquētie materialis. quod tripartitum fecit secūm tres aliarum status ex hac luce migrantiū vicz de paradiso. purgatorio. z inferno. Ad hoz alterū aie de corpe exeuntes accedūt post xpi aduentū z passionē. De limbo puerorz non tangit forte ppter variam opinionē fiatos et condinōis alterius illaz. Verum i hoc videt errasse. qz antiquos sapientes philosophos. poetas. rethores. infideles. vt Democritū. Pythagoram. Anaxagoraz. Platonem. Socratem. Aristotelem. Homerū. Virgiliū. Ciceronem. z alios describit esse in campis elisijs. vt si non in gloria. tamen sine pena exultant. cū secūm fidē catholicam non sit dare talem statū in alia vita quo ad illos. qi babētes iam vsum rōnis de hac luce migrarūt. Sed aut ad celum euolant iam purgati ab omni reatu in exitu suo. aut obmorz post purgatōrem ad paradisum ascendunt. Reteri vo ad infernū descendunt: vbi nullo modo sed sempiternus horror inhabitat penaz immensaz: et quibus nulla est redemptio: vel diminutio vel alleuiatio. Et in huius loco sumi cruciatus sancti antiq doctores hieronimus augustin9 z alij asserūt esse illos seculi sapientes: ppter erroū elationem z infidelitatē quos vātes ponit in campis elisijs. De quibz etiam apls ait ad romanos ca j. Qui cū cognouissent deum. nō sicut deum glorificauerūt aut gratias egerūt sed dicentes se esse sapientes (Et sm pā. Linguā nostrā magnificabim9 labia nostra a nobis sunt. quis noster dominus est) stulti facti sunt. ppter qō tradidit eos de9 in reprobū sensum. Nec sufficienter defendūt eam qui dicunt illud nō sensisse: sed vt poetam finxisse sm opinionē aliorum. quia cum liber ille sit in vulgari ppositus z a vulgaribus frequentatus: lectio eius z dictoris ppter dulcedinez rithmoz z verboz elegantiaz. nec sciant discernere inter fictionem z veritatē rei facti possunt credere esse talem statum in alia vita quem improbat fides ecclesie. Celestinuz quoq papam renunciantē papatui arguit de pusillanimitate: quem ecclia veneraz z miratur de humilitate. Ceterum ppposuit z alium librū in sermone latino 8 monarchia intitulato in tres ptes distinctum. In quarum prima ptbat monarchiam. i. regimen p vnum principależ bonum esse optimū regimē et mundo necessariū. In secunda ostendit talem monarchiā non pfecte fuisse in monarchia assiriozum nec succedentiū ipsarum z medoz simulnec grecorum sub alexandro. cū omnes isti patum vel nibil dominati fuerūt in occidente. Sed in romano imperio ostendit fuisse pfectam z magis vniuersalem. cū in europa affrica z asia dominatum obtinuerint: qđ ex tri dispensatōne gestā fuit. In tercia vo parte vult ptbare sed male. ita monarchiam esse in imperio romano z rege romanoz: qz nullā dependentiam habeat a papa: ñ a solo deo. nisi solum in preambulo ad foz animaz non in tempalibz. Et in hoc erravit. cum potestas imperialis z regimen subalternet papali. vt minoz maiori. Sicut et luna lignās imperū illuminatur a sole signante vicariū xpi. vt lumine maiori. qđ colligitur di. xcvj. ca. Duo sunt: vii z vtrūq; gladiū papam habere frequēter disputando ostenditur. Sm id qđ dicitur apli. xpo. Ecce duo gladij hic. Mō etiā p experientiā monstratum est. Nam papa adrianus transtulit imperiū de orientē in occidentē. Karolū magnū regem romanoz instituēs quia ecclesiam liberauit z ytaliam de manibz longebardoz imperatore grecoz nec le nec ecclesiam iuuare valente. Set ad errores declinante. Deinde a Jobāne papa vel leone translatum est a francis in teuthonicos in primo Ottone. Papa quoq deponit imperatorem z priuat z excōmunicat. put egit. Innocentiz primus archadiū imperatorem excōmunicauit. Gregorius. vij. henricum tercii imperatorem excōicauit z impio priuauit. Papa etiam priuat imperatorem. ipse coronat: ipse imperat fidelitatē iurat. etc. Inq. Tibi. Nō istis talia attemptassent z predicti et sancti homines ista approbassent. si monarchia imperij non licellet pape: cum par in parem non habeat potestatem. In hoc ergo errauit Dantes. Quem errorem magis diffuse prosecutus est ecclam ordinis minoz. qualiaz ad nibilum reducens potestatem pape z prelatoruz in temporali dominio. Quobrem multi viri doctissimi tunc questiones disputauit z libros ediderūt de potestate ecclastica seu pape. Dantes tandem exul factus a florentia ppter partialitates qui aliquando fuit in officio dominorum priorum. ranēte positus mortuus est anno etatis sue. lvj. Item imperatores catholici in omnibz submiserunt se z leges suas ecclesie vt constantinus magnus. Theodosius senior z iunior. Justinianus. Justinus. karolus magnus. Otto primus. Sigismundus. Sed multi qui fuerunt pessimi tyranni persecutores ecclesie non defensores. z maiorum moruz toto conatu suo quesierūt subiugare sibi ecclesiam z temporalia eis auferre z ad nibilum reducere vt iulianus apostata Constantius arianus. Henricus tercius. iij. v. et. vj. Fredericus primus et. ij. Ludouicus bauarus. Multi grecorum imperatorum aliqui predictorum secuti sunt hereses suorum patriarcharū. Aliqui ex latinis fuerunt causa sclmatum. Sed papa pro tempe existens vt verus monarcha et super imperatorem romanum potestatem habēs. excommunicauit z priuauit. Et demum tales cuz summa confusione exterminati sunt z ad inferos descenderunt.

Ad partes ytalie .§.iii.

reducendo filium pro tempore anni. M. cccxij. Boro-

nie de mense maij hoc accidit.quia cum tomeus de peppo lis olim ditissimus bononiensis expulsus fuisset e ciuitate vt supra habitum est:grauia pecunijs quas maximas habebat conduxit.cccc.milites.7 ex cesena veniens.bononiā cum adiutorio suoꝝ amicoꝝ quoꝝ in ciuitate erant ingressꝰ est cum illis stipendiarijs in antipontho 7 burgis. Sed bononienses(etsi improuisi nil tale suspicantes) vinlit pugnantes 7 defendentes ciuitatem.vi eos extra pepulerūt. cum detrimento eoꝝ non modico 7 pudore. Quibꝰ illis oino repulsis adciderant bononienses plures.plenbere. Et quia ciuitas in timore manebat nonnulli.postulantes a florentinis auxilia:receperunt. cl. milites armoꝝ ab eis destinatos. Eodem mense tumultuante populo in pisis ꝓpter sectas eorum.dominus corsinus de lanfranchis ad furorē ipsi⁹ captas 7 decapitat⁹ est cū germano suo:qui interfecerat ipse dominum guidonem de capiona vnuꝝ et primoꝝ ciuitatis. Cuiꝰ magis ac magis rumoris in vbe incresceret.dominus nerius de gerardeschis.dominus 7 capitaneus aciem teutonicoꝝ que pisis erant.cum magnatib⁹ ciuitatis discurrerunt cum armis p vrbem: et in fauore dictoꝝ magnatum lanfranchi:gualandi. 7 sismondi 7 capotonenses qui erant altering septe cōtra populum:occiderunt tres ex populanis potentiores. Quorum insuper omnes qui erant de secta cuiusdam auctoritatis vir dicti coscietta populi quasi capitis.dicentes qꝰ ipsi ꝑcurarant mortem dñi guidi de capiona. Indignatus populus contra comitem nerium et magnates. sequentiq die arma corripuit 7 discurrens per vrbē decernentes iusticiam impleri contra delinquentes.vnde 7 undecim ex nobilioribus familijs condemnati sunt vt rebellesꝰ 7 bona eorum direptata. Ipsum quoq comitem nerium ꝓpius male tractasset:nisi forinsecus fuisset societate teutonicorum. Sed non minus omittam negocij ex eo⁹q castruccius iam bis cum copijs suis accesserat ad montē sancti Iuliani audita seditione:si forte ex sectis eorum seu impugnantibus pateret ei aditus ad capiendum dominū. Timentes ergo gentem eius: contradixerunt accessui eiꝰ ad pisas. Cum autem plures dies ciuitas maneret sub armis.ille coscietta(qui caput fuerat populi ad repellēdū vguiccionem fagrolanum a dominio vrbis.7 tunc extra ciuitatem manebat vt rebellis) perceptis eorum diuisionibus: tractatum fecit cum quibusdam amicis suis ciuitatē ingredi manu armata.7 regimen eius mutare: ac occidere comitem nerium cum omnibꝰ sequacibus suis. Itaq cuiꝰ coscietta appropinquasset ad ciuitatē die sequēti ingressuras eam.quidam compater eius hoc sciēs notū fecit comiti meno: qui cum in domo cuiusdam rustici expectantes ad tractatum exequendum cepit 7 ad furorem populi in ciuitate per terrā tractus et dilaceratus in frusta concisus est. Sicq terra quieuit planibus ex nobilibus et populanis amicis cosciette in loca multum remota confinatis: et dictum comitem nerium dominum fecerunt ciuitatꝫ. In mense sequenti anguli pisani instituerunt quasdā nouas gabellas seu pedagia circa galeas 7 alia naugia deferētia mercimonia in portum eorum. Et cum in pactꝫ pacis alias facte inter eos 7 florentinos conuentum esset eos ab hui⁹ liberos 7 immunes onenbus: noluerūt eis illa seruare sed obligari tali exactioni. Et licet oratores florentini pisas accederent querelantes:perstiterunt tamen in suo proposito contra iusticiam. Florentie a casu accensus est ignis mense iulij super pontem veterē.7 combussit omnes apothecas que erant ibi a medio pontis citra. Et postinfra q̄ tuor ebdomadas ignis ex incuria inhabitantium accēsus est rursum circa medium pontis comburens omnes domos vsq ad domos familie manelline. Eodem anno 7 Junij mense castruccius dominus tyrannicus lucensium exterritus ex occasione aliquotum tyrannoꝝ in tempe illo.timens sibipsi ne forte lucenses aliquid tale molirentur contra eum per subitaneum furorem populi:edificari fecit in ipsa vrbe castrum seu ciuitatulam occupantem per circuitum quintam partem ciuitatis.ad eam partem que pisas respicit muniens eam muris fortissimis cuiꝰ viginti nouem turribus magnis per circuitū.nomenq̄ illi dedit gesca. In qua ciuitatula ex pollis omnibus alijs solum familiam suam cum adiutorijs suis inhabitare fecit. Et opus quidem magnificum fuit.nec tamen propter hoc perpetuauit dominium. Eodem mense Junij dñs maffeus de vicecomitib⁹ dñs mediolani seu capitaneꝰ ꝑ ꝓte imperij.mortuus est in abbatia clarevallis extra mediolanuꝫ 7 sepultus est in inferno:quia excōmunicatus ab ecclia vt rebellis 7 hereticus 7 inimicus.7 octagenarius diem clausit extremum. Iste siquidem sagax 7 sapiēs fuit ad tyrannidem magni dominij acquirendam 7 possidendā. Et ipsa eadem die filius eius primogenitus dominꝰ galeatzius capitaneus placentinus discurrens per mediolanum cū stipendiarijs suis.ordinauit vi magis ꝯ ciuium beneplacito se fieri capitaneuꝫ mediolanēsi.sicut fuerat pater eius per annum vnum. De mense augusti dominus ubaccius: qui fuerat dominus olimi in marchia rebellis ecclesie.cum adiutorio firmane ciuitatis et aliorum gibellinorum marchie reuersus est in olimū.et expulit de ciuitate gentes ecclesie.7 marchionis ꝓ ecclesia.7 cum adiutorio firmanorum cepit bella mouere contra marchionem ipsum.et rebellare fecit castrum magnum fabriani. In septēbris dominus canis dominum tenēs in verona:7 dominꝰ padue nimus in mantua confederatis hostiliter ꝓcesserunt cuꝫ mille quingentis militibus contra regium ciuitatem:obliuiscentes quoddam eius castrum. Bononienses aūt ex hoc timentes sibipsis ne forte irrumperent super eos: postulauerunt copias a florentinis. Qui statim miserunt trecentos bellatores ꝓ tutela eorum. Sed prefati domini timētes ne propter hoc dux ebiarentane et comes de cunita venirent contra veronenses 7 vincentinos:soluta obsidiōe reuersi sunt ad propria. In ciuitate parmeli facta seditione.bellum ciuile factū est in ciuitate inter partiales. Et vnius partis caput erat dominus Orlandus rubeus:alterius ꝓ dominus Johānes quinctus. Sꝫ preualuit orlandus cum ꝓle contra Johannem.ipsum rebellans cū sectatoribus suis. Remansitq dominus ī parma dictꝰ dominus orlandus 7 filij ghibern di coregio. Tunc etiam filij domini bernardini rauennates cum factione 7 aduturio malatestaꝝ arriminensium interfecerunt archipoesbyterꝫ rauenne eoꝝ ꝓdominum:qui rauenne dominabatur.

In septēbris dicti anni florentini reedificare fecerūt castrum casagle super alpes firmū:qō destruere facerat comes battifollis. Tunc etiam coīas resumpsit dominium vndecim ꝓlocoꝝ:qui pertinebant ad castellum ampiciane in mugello exterminatum a florentinis:qui fuerāt fideles 7 vasalli comitis battifollis. Et de mense octobris dñi de vbaldinis ꝓpter scandala et discordias inter eos exortas. vtraq̄ parte dederunt se dominio florentinoꝝ cum fidelibus eoꝝ.ꝑmittentium eis liberos facere ab oī pena in curia ex damnis 7 per duos annos in rebus ab oneribꝰ communitatis. Et bi numero erant tria milia et vltra districtualiter. Qꝫ in futuꝝ non seruauerunt fidem coīatis in bello castrocq.

Eiusdem anni tem .§.iiii.

pestate in placentia ciuitate fuit nouitas. Nā obizus vocatus verga de placentia. Quis gibellinus:tamen cui facius fuerat ab illa per dominum galeatzium de vicecomitibus mediolanēsi.dominum placentie. Sed eo q̄ dictus dominus galeatzius rem turpem fecisset cum vxore dicti obizi 7 verberibꝰ etiam affecto abfulerat sibi quidam castrum suum. Quobrem rebellans se abeo accessit obizus ad cardinalem legatum ꝓ ecclesia. Cum autem esset dominus galeatzius mediolani. Obizus cum trecentis armigeris ecclesie accessit placentiam.7 per terrā discurrēs ac-

cepit dominium eius nullo resistēte. Factusq; miles institutus est ibi vicarius p ecclesia. Expulsq; de ciuitate ipa dominum tyi ius filium domini galeatzij: reduxit fo omnes ecules guelfos in ciuitatem. Paulopost ingressus cardinalis legatus placentiam magno honore exceptus est. Et in modico tempore placentini acceperunt in deditōez omnia castra sua: atq; abstulerāt gentes domini galeatzij.

Post mutationem istam factam placētie. mediolanen ses nobiles ⁊ populares considerantes se excōmunicatos esse ⁊ in rebellione ecclesie propter dominum dñi matthei ⁊ filiorum de vicecomitibus: elegerūt duodecim ex potioribus partim magnatibus partim popularibus. qui tractarent concordiam inter cōmune mediolani ⁊ dominū legatum. Qui cum plures habuissent colloquiū cum legato de voluntate domini galeatzij eo promittente dimittere dominium ciuitatis. vt haberet pacem cum ecclesia: ꝯ ficte non veraciter incedebat. Et cum mediolanenses pacta pacis iniissent cum legato. ⁊ dominus galeatzius allentire bis non acquieuerit: cōmota est vniuersa ciuitas ad instantiam illorum duodecim capitaneorum cōtra dominū galeatzium. vt dimitteret dominiū ciuitatis vt preuerat cardinali. ⁊ secum trahens magnam partem copiaꝝ teutonicorum promissionibus ⁊ pecuniarum exhibitionibus quas domin⁹ galeatzius illis non dederat a dño. Currens igitur populus cum illis ad palatium clamando pacē pacem ⁊ viuat ecclesia. cū dominus galeatzius existimaret se cum alijs amnigeris suis remedium posse adhibere et tumultum cōpimere: exposuit se ad pugnam cum illis: et in tribus diuersis locis ciuitatis cum illis prelium exercēs vbiq; confusus ⁊ victus remāsit. tandem ab vrbe recedēs laudium cōmeauit. Remansitq; dominū ciuitatis in manu illorum duodecim virorum. De ea mutatione regimīis floretii exultauit ⁊ valde gauisa est. arbitrata finē habitura lombardia certamina: sed si cognouissent inde mala sequentia non ita vane festinassent. In sequenti nouembio expulso domino galeatzio ꝺ mediolano. homines de ciuitate muncia cum alijs vicinis eorūꝝ congregabant exercitum. vt pergerent hostiliter mediolanum. Duodecim autem viri qui regebant mediolanum hoc sentientes. mouerunt eos vt cessarent a tali congregatione: qz prius intendebant ordinare ciuitatem. ⁊ operam dare vt pacta facta cum ecclesia seruarentur. Quis cū expulissent dominum galeatzium nutamen ciuitas regebatur pro parte imperij non ecclesie. Nunciani fo parere nolētes: ꝑ sequentes incepta fuerunt humiliati. Nam acies bellatorum cū populo mediolanensium processerunt in bellum cōtra eos ⁊ capta ciuitate ⁊ in predam data ⁊ expulsi sunt de ciuitate sua nunciani: occisis ducentis ex eis ⁊ vltra. Sꝫ cito mutatus est color optimus rerū. Nam sequenti decembio cum duodecim rectores essent in consulatu tractare tradere ciuitatem mediolan legato in dominiū. vt ipsi reconciliarentur ecclesie: ⁊ maiores ex nobilibus volebant libere ⁊ absolute eam dare domino legato pro ecclesia ⁊ iā miserant suos ostatores et syndicos placentiam ad legatū vt veniret mediolanum. Sed illis nobilibus de familia vicecomitum: qui in vrbe remanserant quoꝝ caput erat dominus ludouicus: nō erat grata talis concordia. vnde ipse dominus ludouicus misit secretos laudium ad dominum galeatzium vt cum fratribus suis ⁊ omni conatu suo veniret mediolanum: ⁊ ipse daret ingressum et adiutorium ad sumendum dominium eius. Acies fo teutonicoꝝ stipendiariorum qui iam cooperate fuerant ad diectionē ex vrbe domini galeatzij: oblata eis summa decem milium florenorum ad se traxit. que enim mortalia non cogit pectora auri sacra fames ⁊ precipue qui castra secuntur quibus nulla fides pietasq; manet. Iuxta conducta igit dominus galeatzius cum suis nocta venit. ⁊ in aurora applicans data est vna ex portis vrbis. Qui ingressus discurrit cū armatis per ciuitatem. Vocatis omnes nobiles qui fuerūt ad tractandum concordiam cum ecclesia: attendentes periculum suum ex seipsis egressi sunt vrbem. Dominus autem galeatzius factus est dominus mediolanensis ad clamorem populi: qui omnibus mobilib⁹ mobilior est. vtpote gens absq; filio ⁊ sine prudēcia. Sicq; multiplicata sunt mala super terram propter iniquitates inhabitantiū. Regnare eum facit dominus ypocritā inquit Job propter peccata populi. ypocrita tyrānus elioquia offendit se dīm fore cum non sit. Ad requisitionem autem Johannis papa in adiutorium legati ⁊ ecclesie. florentini miserunt ducentos bellatores cū capitaneis suis ⁊ totidem bononienses: parmenses ⁊ romandioli. vt pugnarent cōtra mediolanenses ad conterendam tyrānidem vicecomitum ecclesie rebellium. In sequenti fo mense februario. cum copie ecclesie cū suis federatis et placentia ad mediolani vsq; comitatum iuxta castellum q̄ dicitur trinanyum profecte essent ad prelium numero duo milia militum ⁊ popalus multus: quoq; duces erant nepos domini legati ⁊ dominus obizus de quo supra: dominus marcus de vicecomitibus germanus domini galeatzij cum octingentis militibus ex aciebus mediolanensium ⁊ populo magno adueniens in litore fluuiis adde: fierit ad impediēdū trāsitum exercitus ecclesie ad vltra. Sed dominus obizus cum equitibus mediolanensium ⁊ quingentis militibus separati aliquantulum a suis: transierūt fluuiū adde. Quibo occurrens dominus marcus viriliter aggressus est eos. ⁊ ipsi iam illos vincerat occisis multis notabilibus viris ⁊ inter ceteros germano domini obizi: sed cum cetere copie ecclesie percepissent bellum initum. capitaneus eorum dominus philippus engubinus cū insignijs florētinoꝝ trāsiuntes flumen cum suis ingressi sunt bellum: non valentibus hostibus transitum fluminis impedire. ⁊ debellarunt eos qui iam victores erant: adeo vt dominus marcus cū paucis fugiens mediolanū reuerteretur amissis multis ex suis ptim ex morte: partim ex captiuitate. Post hoc cepit plura villagia ⁊ castella mediolanensium ac etiam moncū prope mediolanum ad octo miliaria. Tunc temporis super in ciuitate todone in lombardia. ex tractatu secreto factum inter dominum legatum ⁊ aliquos ꝺ ciuitate ipsa dominus raymundus de cotdona cum quingentis stipendiarijs ecclesie. ⁊ cum exulibo dicte vrbis ingressus todonam: factus est dominus ciuitatis. ⁊ qui ibi erant pro domino mediolanensi p⁹ paucos dies reddita ciuitate pacta cum arce salui personis suis ex conuentione facta egressi sunt liberi. Indeq; plura castella papie in deditionem acceperunt. Nec multo post ciuitas alexādrie in lombardia se tradidit ⁊ dominium suum legato ⁊ regi roberto. Sue dominiū accepit dominus raymūdus pro ecclesia ciuitate ipsis qui ibi erant pro domino mediolanensi. Dominus etiam henricus de flandria qui fuerat sinescallus imperatoris henrici. cernens se non posse resistere vrbi ecclesie. comitatum laudij quem tenebat ꝑ dño mediolanensi ecclesie subiecit: accedens ad stipendium eccīe.

In illo eodem tem- .§.v.

pore cū exules ianuensium cū auxiliarijs suis adhuc essent in burgis parte ad obsidionem ianue: que iam per anserat per quinq; annos duabus vicibus modico interuallo qui in ciuitate erant extra miserunt ex gentib⁹ roberti centum quinquaginta equites ⁊ mille pedites. ad expugnandum fosatalicium pontis sancti bernardi. Qui pugnantes cum hostibus: profligarunt eos vsq; ad burgos ciuitatis. Qui autem in ciuitate ianue remanserant audita victoria suoꝝ. egressi vrbe ingressi sunt burgos: ad quos illi fugati se retrahebant illosq; recuperauerunt occisis nō multis sed plurimis captiuatis ac etiam alia fosatalicia exulum in deditionem receperunt. Lucratiq; sunt ex predā illorum suburbium valorem ducentorum milium florenorum. Nam

ibales habitabant in dictis suburbijs cum familijs suis, ⁊ ibi exercebant sua artificia ⁊ negociationes sicut in ciuitate fiebat. Qui euaserunt: sectam fugerunt. Indeq; vires ecclesiam iannensium satis debilitate sunt. Et qualiad miraculum fuit hoc accipetum. vt qđ non valuit rex robert⁹ cum iannensibo ⁊ eis cõfederatis obtinere. s. alloq; suburbium in tanto tpe in momento parvo conatu expugnaretur ⁊ haberet. ad oñendum quia non in multitudine vel fortitudine gentium: sed a dño victoria belli. Castruccius quoq; in eo anno cũ dominaret lucensibo. pfectus est cũ suis contra quoddã castellũ in carpbagnagna: qđ vocatur luchium sibi rebelle factum. Qđ cum recepisset. pfectus est etiam capere castella mõtanearũ pistoriensium. Illi autem alpi gentes non habentes auxilia a pistoriensibo. qi canebant pistorienses. ne cum treuge eẽnt inter eos: occasionẽ sibi sumeret eos impugnandi ⁊ ex factione treuge. Florentini alit inuocati miserunt aliquos bellatores. intendẽtes illum coz inimicum expensis grauare. Similiter tamẽ castruccius psecutus. positum non obstante multitudine nimium in montibo illis accedentes a vdrõnem accepit cum quibusdam pactionib. In illo etiã tempe populus vbinas facto tumultu arma corripiens. ex ciuitate fugauit qui ibi. p ecclia regimen exercebant. ꝓpter onera gravia ⁊ impotabilia tallarũ. Quod etiam causa fuit rebellionis tocem tribunum a domino roboam ⁊ diuisionis regni israhel a regno iuda. In sardinie insula circa illud tempus hoc nouitas accidit. Rex aragonum cum preparasset magnã classem vt insulam sardinie in dominiũ acciper. quia bonifacius octauus papa sibi eam ꝑ priuilegiũ concessisset. cõmunitas pisarum que magnam illius insule portiõem tenebat hoc intelligẽs: plurimos equites ⁊ pedites stipendio conducens illuc festinauit pro defensiõe iuris suorum. ⁊ iuxandum etiam quendam dominũ iudicem albotee: qui etiam partem non modicã possidebat in eadem insula colligatum eis vt amicum. Sed predict⁹ iudex qui ipse terciam partem sardinie obtinebat: proditionem fecit pisanis. Nam compositione facta cum dicto rege aragonum rebellem se constituens ad eos: interficere fecit stipendiarios omnes missos a pisanis. ac etiam pisanos familiares domus sue. et ꝯcitius misit oratores ad regem vt insulam caperet: narrans que ꝓpter hoc ipse fecisset. Causa autem huius proditionis fuisse dicitur: quia pisani male tractauerant iudicem illum. Et inter cetera cũ iudex ille dominium accepit partis illius sardinie quam tenebat: opponebant ei illegitimitatem. propter quod opportuit vt se redimeret tribus milibus florenũ. cõmunitati: vt obtineret dominium illud sine aliqua pecunia oblata pisanis ciuibus pisanis. Et hoc indignatus tempus expectauit ad reddendum malum pro malo. His peractis Alfonsus primogenitus dongiani regis aragonum. cui classi septuaginta galearum ⁊ aliarum lignorum maleficium. cum militibus equitibus ⁊ peditib copiosis: applicuit sardinie insulam. Qui honorifice susceptus est a iudice albotee prefato: ⁊ a sardis cum recognoscentibus in dominiũ suum. Et omnes ciuitates quas ibi tenebant pisani se rebellarunt: subdẽtes se filio regis aragonum excepris quatuor. Quas cum obsideret filius regis. permansit obsidio estate ⁊ hyeme. vbi mortui sũt ex vtraq; parte duodecim hominesnec tamen soluta est obsidio. Quesierunt pisani cum erigint adeo bus galeis remouere obsidionem: sed non potuerunt.

Anno sequenti scz .§.vi.

M.ccc.vij. in diuersis partibus orbis varia acciderunt in miseriam mundi immundi. Et in lombardie partibus dominus marcus de vicecomitibus cum mille militib et duobus milibus peditum e mediolano ꝓgrediens. pfectus est vt destrueret pontem calcianum super flumen adde: et aliud etiam pontem. ⁊ hoc vt impediretur delatio victualium ad exercitus ecclesie: qui moncie residebãt. Hoc aduertentes capitanei ecclesie. dominus henricus d̃ flandria ⁊ dominus philippus de gabuellis capitaneus gentiũ florentinorum ⁊ plures alij: processerunt obuiam eis cũ mille ducentis equitibus ⁊ tribus milibus quingẽtis peditib. Et hora tarda in occasu quasi solis conflictum insit agentes atroctet dimicabant: cum quelibet partium esset fortis viribus. Non parua mora concertatio fuit: nec aperte discerni poterat quis victor existeret. Demum dominus marcus de vicecomitibus superatus est cum suis equitib ⁊ pedinibus. occisis non minus aut captis de gentib suis vsq; ad qdringentos: ⁊ vexillis hostiũ captis. xviij. Equi autem interfecti fuerunt ex vtraq; parte simul circa quingentos. De copijs ecclesie cñ. xxv. fuerunt: qui vel occubuerunt aut capti fuerunt. Profectus autẽ dñs marcus cum his qui euaserunt: fugiens mediolanũ remeauit. Et nisi nox impedisset vsq; ad interitionem copie mediolanensium consumpte fuissent. In kalẽ maij. Comes d̃ cuniatzo strenuus vir in armis. cum in crucifio interfuisset quibusdam solemnib nuptijs subita morte sublatus est. ⁊ vt a plurib dicebatur veneno extinctus: ad instantiam domini Canis tyranni veronensis. Magnum quoq; scandalum ⁊ rixa orta est inter gentes ecclesie cum moncie moram ꝓrahere. Nam theutonici cum ytalicis tyrannis inimicem: perierunt ex equitibus vltra quinquaginta. Et filius domini Symonini indignatus recessit cum suis ab ecclesie stipendio: ⁊ mediolanũ accedens eis se cõiunxit. Eodem anno in ciuitate placentina seditio facta ẽ inter guelfos ⁊ gibellinos vsq; ad occisionem planum tumultuantibus ⁊ arma corripiennibus. Cuius occasio fuit. quia dominus obizus ad habendum colloquium accesserat cum domino Cane ⁊ cum domino passerino domino mantuano: sine scitu vel licẽtia domini legati. Quo reuerso cepit scandalum exoriri habitantibus ne tractatus cum illis fecisset contra ecclesiam. Sed dominus raymundus cum suis copijs superuenies accepit dominium placentie pro ecclia ablato a domino obizo: ⁊ dominus legatus dictũ obizum misit in oratorem ad papam. Eo tempestate oratores florentini obtenta licentia per literas apostolicas impositionem siendam ⁊ exigendam a clero dyocesis florẽtine viginti milium florenorum in subsidium pro edificio faciendo murorum ciuitatis: orta est scandalum inter clericos ⁊ laicos. ꝓpter granamen impositionis improportionate. Unde non est exacta nisi medietas: ⁊ conuersa pecunia illa in alias expensas cõmunitatis. non pro muris. Querelã super hoc faciente episcopo ciuitatis cum clero cotam papam. mandauit residuum non exigi. Tunc etiam facte sunt treuge inter regem anglie ⁊ regem scotie per tredecim annos. Ad qđ faciendũ quasi coactus fuit rex anglie ꝓpter malam dispositionem regni. Sicut cũ pater eius eduardus pacifica sua optime gubernauerat ⁊ tenuerat regnũ ipsum quiete ipsum magnificando ⁊ ampliando: sic iste filius eius insipientia sua malum debitauerat ipsum ⁊ barones eius quasi omnes ab eo discesserãt. ꝓpter qđ robertus miles: qui se fecerat regem scotorũ. magnam partẽ anglie invasit ⁊ multa detrimenta intulit. Nocte sequẽti dem. Maxima eclypsim passa est in duabo quasi ꝑtibus eius in signo sagittarij. In etruria ipso anno cũ florentini conarentur cum amicis eorum deprimere vires tyranni castruccij qui luce dominabatur: induxerunt ianuenses qui ciuitatem ipsam intus gubernabant. vt cũ copijs suis per mare ⁊ per terrã procederent in bellum contra terras castruccij in lunigiana: ⁊ ipsi interea cum haberent tractatus secretos in castro baggiani in valle nebule. dum in lunigena esset occupatus: intendebant illud capere qđ possidebat tunc castruccius ipse. talia etiam castra nullis nebule. Sz detecto tractatu castruccius vt astutus ⁊ solertis-

mus pergens buggianum. duodecim viros fuspendit qui proditionem tractabãt. Sed proditio alia quã tractauit Castruccius contra florentinos habuit effectum. Nã Jacobum de fontana capitaneum strenuũ fuolanotum conductum ad stipendia florentinorum. ab eo corruptũ multa pecunia ab eis discedere fecit. cum ducento bellatoribus et suo exercitu congregari. Quod satis enotuit florentinos. et deinde cum octingentis equitibus et octo milibus peditum Castruccius discurrit hostiliter per territoriũ florentinorum obsidens diuersa castra vt fugerũ. sanctam crucem: castrum franchum. ꝛ si non capiens. destruens tñ multum ipsa ceſtella. ꝛad pedes montis topary ꝛ sancti miniatis denastationẽ faciẽs. Sicq; reuersus est locum cum honore: florentinis exinde repositantibus damnũ ꝛ erubescentiam.

De mediolanen .§.vii.

sibus anno prefato. s. M. ccc. xxij. mense Junq; dominus raymundus capitaneus generalis copiaꝝ ecclesie. cũ quatuor milib; equitum et gentib; regis roberti eccle florentinoꝝ: bononiensium: parmensium erculum et mediolano et theutonicoꝝ. cum peditib; quasi innumerabilib; receẽs de montia profecti sunt ad obsidendum mediolanum. Et cum appropinquassent ciuitati dominus galeatzius ꝛ dominus marcus fratres ꝛ domini mediolani egressi sunt vbe cum duob; milib; equitum occurrẽtes ei. ꝛ quasi signũ dantes bellum acceptandi. vnde dominus raymund⁹ instruxit acies suas non removendo pretium: sed procedendo contra ciuitatem. Sed domini mediolanenſium timentes ꝛ eos. qui in ciuitate remanserant. ne nouitas oriret ꝛ mali contra linem hostium: retraxerunt se in ciuitatem cum dampno ꝛ confusione. Raymundus autem prosequendo insultum. cepit vi duo sbarbia mediolen. scs porte nome et porte franche. Et i suburbio porte comasine castrametat⁹ est cum suis ꝛ totam ciuitatem querebat circundare ad capiendum. Mediolanenses autem videẽtes se in angustijs positos ꝛ coarctatos. miserũt veronam ꝛ mantuas et alias lombardie ciuitates fectatores gibellinoꝝ postulãtes auxilia. Insuper ꝛ oratorib; imperatoris qui tunc erãt i lombardia destinant nuncios. exponẽtes q; si infra breue tempus eis non succurrerent: necessitas eos vrgebat ad deditionem hostium fiendam pro ecclesia. Qui oratores non seruantes pacta et iuramenta facta legato cardinali scs q; non prestarent auxilium. vel fauorem rebellib; ecclesie: miserunt ipsi oratores quendam capitaneum cũ quadrigentis stipendiarijs eoꝝ. ꝛ ingressis mediolanum bellatoribus. Bertoldus comes infoti de alemãnia dux eoꝝ factus est fictitie vicarius imperij. Et dominum galeatzium demittere fecit dominium ciuitatis. Sicq; ciuitas aliquantulus robotata est. Non tamen ausi sunt in bellum pdire cõtra hostes: quia nimis potentes erant. Venerant quoq; primo mẽse domini predictaꝝ ciuitatis ꝛ marchio estensis: q; erant tunc colligati cum eis contra ecclesiam in subsidium mediolanenſiũ cum quadrigentis equitib; ꝛ mille peditib;. Et transito pado estimarunt in eo timere auferre parmas ꝓter secretum tractatum ad instantiam gyannis cyrici ꝛ suoꝝ. Sed detecto tractatu nil agere valuerũt. Jn ipsa autem obsidione mediolani tractatus. ꝛ factiones erãt q; plures inter mediolanenses obsessos ꝛ gẽtes ecclesie obsidentes cooperti proditionib; et veraq; parte. Estimabãt autem dominus raymundus ꝛ alij capitanei ecclesie cum expositione multaꝝ pecuniaꝝ ꝛ magnis promissionib; q; theutonici qui cũ eis erant in obsidione: componerent cũ theutonicis qui erant intus cum mediolanenſib; q; darent eis ingressum in ciuitatem. vel q; recedentes ab eis suis ingerentur. Sed totum accidit in contrarium. Nã theutonici qui erant cum gentib; ecclesie quingenti numero. recedentes ab eis ingressi sunt ciuitatem adherentes mediolanenſib;. Quorum ꝛ non minus ex eo q; copiose infirmati sunt in castris plurimi. vnde et multi ex exulibus mediolanenſ;. temiti recesserunt reuertẽtes monciam. Dominus autem raymundus capitaneus generalis totius exercitus ecclesie. cernens se remansisse cum copis solum ecclesie et regis roberti ad numeꝝ duoꝝ milium. recollegit sarcinas eccl; ꝛ pmisie populares ꝛ gentes suas debiliores: ꝛ interea cum acie sua fortioribus mediolanum impugnabat. Domini pmissi aliqs ipse soluta obsidione monciã remeant. Mediolanenses tamen non sunt ausi exire ꝛ illos insequi. Sicq; patet quia varius euentus belli. Et si fm iudicium humanum ex multo maiori exercitu numero ꝛ robore alterꝝ partium ꝛ maxime adiuncta belliuista de causa posset sperari victoria non tamen certitudo haberi. cum aliquãdo illo dei iudicio ꝛ si nobis occultum contrarium eueniat vt hic et ideo vitanda sunt ꝗrum fieri potest. Mense autem augusti immediate sequenti mediolanenses cũ amicis suis egressi sunt in prelium contra monciam in qua erãt gentes ecclesie cum raymundo. et obsederũt illã numero trium milia equitum cum peditib; pene innumeris. Ibiq; in obsidione circa duos menses manserunt. Sed superuenẽte peste in exercitu obsidentiũ. multi ceperunt ex eis recedere. Copie autem ecclesie que intra vrbem seruabant ceperunt in prelium pedestres cum sagittarijs ianuens;. q; venerant in adiutorium eccle contra hostes. Qui cũ impetu parati essent sine aliqua resistẽtia: tam pedites qꝫ equites fugam arripuere. Relictisq; omnib; gentes ecclesie bona hostium sibi adducta acceperũt. paucis ibi mortuis. nõ multis captis: nisi qui iam infirmati fugam nõ valuerunt arripere. Cum autem permaneret dicta obsidio moncie: bergamenses veniẽtes in magno numero partim equites ꝛ partim pedites i adiutorium mediolanenſium: qui obsederũt monciam vt dictum est. a copijs ecclesie i via impediebãtur ꝛ rebellatis intersectis aut captis nõminus quingentis ex eis. De mense octobris cum in villa carrane comitatus mediolanen. essent trecentos milites ad stipendium eccle. dominus marcus sepefatus de vicecomitibus aggressus est cum quingẽtis bellatoribus habitatores eius quia le villa parumper erat cepit eam prede ꝛ igni exponẽs illam: fugam arripientib; stipendiarijs ecclesie. Post que vir⁹ dominus marcus cum mille quingentis belligeris obsidet arcem ꝛ pontem basilam super flumen adde: que erat bene fulcita gentib; ꝛ victualib;. Sed cũ non succurrisset ba builfs a gentib; ecclesie. que ibi dominabatur. ex desidia et vecordia illoꝝ in deditionem accepit ꝛ foste et oblata pecunia obsessis. Leteꝝ reuertente mediolanus dño marco cũ copijs. orta est dissensio nõnodicaint⁹ annigeros theutonicos exercitus eius. Nam theutonici qui erãt in subandiam: qꝫ magis videbant diligi ꝛ estimari et mel⁹ os de stipendio. paulo ericalij theutonici et alemãnia superiori moti ꝓtra eos stimulo inuidie. recesserunt a mediolanenſib;: ꝛ quingẽti ex eis reuersi sunt in alemanniam. Multi alij adhesserant gentib; ecclesie sub vexillo domini bertoldi de flandria.

Anno prefato scz .§.viii.

M. ccc. xxij. de mense octobris. Jo. papa in publico consistorio animum ꝓtulit suum ex coitionis ꝓtra ludouicum bauaꝝ electum regem romanoꝝ. ex eo q; miserat copias suas in adiutorium dñi galeatzij ꝛ fratꝝ eius qui tyrannice dñabant mediolani ꝛ alijs ciuitatib; plũ in lombardia ꝓtra pugnatores p ecclesia. Opponendo eidẽ galeatzio q; nõ erat ei licitum vti officio imperatoriq; quousq; foret confirmatus ab ecclesia. Decitq; ei terminũ infra mensium infra quem teneret renunciasse electioni de eo facte: ꝛ q; deberet personaliter accedere ad ipm ad faciendas suas excusationes de eo q; fauorem pstiterat hereticis fotisq; eis ꝛ rebellib; ecclesie. Insup; posuit omnes clericos qui ei pstarent psilium auxilium vel fauorem: vbi non parret dicto mãdato sibi facto. Indoncus aũt pfat⁹ pontifex re-

cepit literas processum huiusmodi ptinentes. habito cō filio suo appellauit ad ipsum papam male informatum bñ informandum: ꝛ etiam ad concilium generale quādo esset rome in sede petri. Multiq; plures ꝛ solmnes oratores ꝓlatos ꝛ barones ad se in predictis excusandum ꝓmittēs impostꝝ se ecclesie non contrarium existere ꝓpter qđ fuit sibi ꝓrogatus terminus aliorum trium mensium. et sin qᵗ se gereret: sic et fieret. Qđē anno ifine Julij papa Jo. de consilio cardinalium et assensu omniū prelatorum. qui erant in curia tunc auinioni morante. ꝓemissa diligēti examinatione de vita: doctrina et miraculis eius. b. Tho. de aquino: qui fuerat in vita sacre theologie ꝓfessor ordinis predicatorum cum consueta solemnitate sanctoꝝ catalogo adscripsit. Statuiq; festum. vij. martij celebrandū mandauit: qua die migrauerat ex hac luce apud monasterium fosse noue in campania. ad qđ monasterium declinauerat infirmatus in via: qua de neapolim pergebat sugdunū ad concilium generale: ad qđ euocatus fuerat a grego. x. ꝑdecessorem eiūdem. Anno dñi. M. cclxxiij. vite ꝙ eius anno quinquagesimo incboante. Cuius et doctrina approbata fuit ab ecclesia. ꝛ merito: qꝛ filius bnenis. grata facunda: celsa: clara: firma sententia. De libris quos edidit habetur supra xiiij. precedenti. Et a quibusdā dictus fuit vt cronice referūt. Veneno sibi ꝓparato in cibo fuisse extinctum a quodam familiari regis karoli. vt ei cōplaceret: qꝛ de familia erat ipse Tho. comitum aquinoꝝ q̄ fuerant sibi rebelles. nimeno ne foste si ad cardinalatum assumeretur esset ei contrarius. Hoc tamen non clare habet.

Fecitq; papa Jo. cedere auinioni monetam aureā ei⁹ ponderis ligę ac conij seu figure cuius erat floren⁹ florentinus: excepto qꝛ ex parte illa i qua insignitur lilium: supra scripto erat Jo. pape. Qđ coiter nō fuit laude dignum sed confusione. Deditq; licentiā Jo. papa ꝑ literas apostolicas cōtati florentie ad requisitionem oratoꝝ florentinorum. vt possent clero dyocesis floren. imponere vigin ti mīa florenorum in subsidium ad complendū opus memoratum ciuitatis. Que quantitas exacta fuit vsq; ad me dietatem cum magno scandalo. Nec tamen in opere illo conuersa pecunia exacta: sed in alijs occurrentibus necessitatibus cōis. vnde ad querelam cleri epi florentini papa Jo. prohibuit prosequi exactionem residui. l. decē milium.

In mari magno vltra constantinopolim tempestas valida orta est. adeo vt circa cētū nauigia magna fracta sint vnde magna damna secuta sunt mercatoribꝰ ꝓpter mercimonia predicta ꝛ multi perierunt. In ꝓuincia ꝓuincie in ciuitate dicta alesio circa illud tempus hoc accidit mire vt fertur in crō. Apparuit quidam spiritus. qui asserebat se esse animam cuiusdam qui de ꝓpinquo mortuus fuerat in ciuitate illa. verum autem audiretur tm̄ ꝛ non videretur vel videretur ꝛ in aliqua specie apparens: non clare habetur. Mira hic spiritus referebat de alia vita ꝛ de purgatorio. Prior autē⁹ conuentus ordinis predicatoꝝ: qui erat in illa ciuitate vir venerabilis conuersationis accessit ad illum: occulte secum deferendo sacramētum corpis christi. ad obuiandum fraudibus dyaboli si forte esset opus ei⁹. Et cum dictus prior eraminaret illum ꝛ adiuraret in presentia plurimorum hominū. Ipse cognoscens ille spiritus dixit priori. Tu habes tecum verum dñi salvatorē mūdi. sub adiuratione ꝙ inquisitus plura secreta manifestauit addens tēmū ꝙ ꝓpter merita ꝛ orationes eius ꝛ fratrū cito haberet requiē. Spiritus hominis esse potuit. i. anima ibi ad penam deputata ad tempus vel etiam spiritus malignus ad aliquam deceptionem faciendam. Nec mirum quia occulta revelabat. Multa enīz sciunt nobis omniso ignota.

De nouitatibus .§. ix.

que acciderunt. anno domini. M. cccl xij. vel circa i diuersis partibus mundi etiam infidelium. De mense Julij ia nuenses quelfi cum decem galeis eorum more piratando discurrentes per rumeniam quotquot inueniebant amicos vel inimicos capiebant ꝛ eorum substantias ꝑdabantur. per hunc modum preda acquisita ascendere existimabatur ad trecenta milia florenorum. ꝛ in tali circuitu totius magni maris. societatem inierūt cum cerabio ⁊ synopia: qui erat magnus admiraldus in turchia. Reuertis autem ad portum synopie ille admiraldus recepit eos honorabiliter. preparauitq; eis magnum conuiuiū ꝛ festum vt induceret eos ad descendendum in terā in eo porta. Qđ effecissent ꝛ solenniter epulati essent finito prandio ex insidijs egressi sunt (aut ordinauerat ille proditor admiral dus) multi turchi: qui insurgentes in eos inermes et improuisos ceperunt ꝛ occiderūt ac galeas eorum cum omni substantia tam opulenta rapta sibi arripuerunt. Tres tm̄ galee ex illis decē euaserunt. Remanserūtq; capti vel mortui ibi circa quadraginta viri ex nobilioribus ianuensium et mille quingenti ex alijs. In quib⁹ impleti est illud Ysaie frequenter contingens. Ve qui predaris nōne ꝛ ipse predaberis. cum consummatus fueris predationē ꝛ tu ipse ꝑdaberis. Eo tempore in francia cum verteret questio inter comitem flandrie ꝛ brugenses ex vna: ꝛ comitem namurri ex alia. quia comes namurri tenebat villam ꝛ postea excluse: quaz pretendebat comes flandrie ad se pertinere. que villa valde erat ⁊ bominibus ꝛ rebus multiplicata. ꝓpter bonitatem portus eius. Comes flandrie cum brugensibus vnitus profectus est hostiliter contra dictam villam ꝛ vi armorum illam capere: ceperunt et interfecerunt plurimos. In qua habitatores erāt circa mille quingenti sine aduenis ꝛ nauigantibus. Incenderunt villam et portum eius capta substantia eius. Sed ꝛ comitem namurri ceperunt et predati sunt. In francia ꝛ ytalia quasi vniuersaliter de mense augusti ex fauore vento perflante infirmati sunt pene omnes algore cum febribus ꝛ dolore capitis. tam viri q̄ mulieres. in omnibus ciuitatibus ytalie ꝛ francie fuit plaga illa. Sed cuz hac differentia. quia in ytalia paucissimi perierūt ex illa infirmitate in francia aūt multi. De mense decembris cum veneti cum septē galeis ⁊ flandria multa mercimonia deferrent. anglici cum viginti quatuor nauigijs aggressi sunt eas ad predandam. Qui viriliter se defendētes ꝯra anglicos non solū euaserunt: sed veneti rebellarunt eos captis decem ex illorum nauigijs. ꝛ plurimis anglicis interfectis. In illo tempore populus in fine conditionis flandrie qui ez erat circa bruggis. se rebellarunt ꝛ seditionem fecerant contra nobiles illius regionis. Profecerūtq; sibi vnum ex popularibus vt capitaneum: quem nunc parūt comicinum. ꝛ in furore suo discurrentes per patriam illaz incenderunt omnia fortalitia nobilium plurimosq; eorum ceperunt ꝛ carcerī manciparunt. Causa huius fuit. qꝛ nobiles nimis granabant plebeios tallijs ꝓpter solutionem fiendam regi francie a flandrensibus ex conuentione facta inter regem ipsum ꝛ flandrenses in confectione pacis inter eos. Intantum autem creuit dicta conspiratio qꝛ tota ꝓuincia contaminata est. nec obediebāt comiti flandrie domino suo legitimo. Et de sequēti februario populus ille infimus ab extra congregatus. ꝛ cū adiutorio populi qui erat in bruggis discurrerūt per terras baugensium multos occiderunt et eis maioribus ꝛ mutauerunt statum dominij ad votum eorum. Ipso anno pisani ordinauerunt classem quinquaginta galearum armis bene fulcitam ꝛ alia etiam lignamina cum quingentis militibus ytalicis ꝛ theutonicis ꝛ duobus milibus balistarijs pisanis. Cuius capitaneus erat dominus manfredus filius domini nerij dominatoris pisarum. Ex portu igitur pisano nauigarunt vsq; in sardiniam. vt succurrerēt cuidam ciuitati seu castro quod adhuc tenebant pisani in dicta insula: quod dicebatur villa ecclesie. ꝛ iam per octo mēses obsessum fuerat a domino alfonso filio regis aragonuz. qui iam

quasi totam illam insulam acquisierat. Et applicantes in sardiniam.inuenerūt dictum castrum filium regis aragonum in deditionem accepisse per dios vecemocto antecq̄ applicarēt et vdtina obsidione. Indecq̄ filius regis processerat ad obsidendum aliud oppidum pisanorum quod dicebatur castellum castri. Pisani igitur descendentes in terram contra copias aragonenſium congressi sunt in bellum. Et post dorum certamen demum pisani superati et debellati sunt interfecto eorum capitaneo:ac alijs pecipue teutonicis occisis in multitudine numerosa. Pisani autē cito bellum egressi fugientes in castellū illud sue salutis consuluerunt. Et cum aragonenses galeas suas haberent in portu illius castelli.concatenauerunt eas vt procederent contra galeas pisanorum ꝛ impedirent decessum eorum. Quod presentientes pisani per galeas fugam inierūt.dimittentes alia nauigia ī portu onerata victualibus armis ꝛ alijs opportunis:que omnia aragonenses ceperūt. Hec autem victoria contra eos multum attrinit vires ꝛ status pisanorum:qui expenderant in dicta classe circa ducenta milia florenorum. Sed et intus pauos ex dissensionibus ciuium ꝛ vicinitate castruccij ne quando capet sicut deinde contigit. In lombardia cum dominus raymundus capitaneus copiarum ecclesie cum mille equitibus ꝛ peditibus plurimis.egressus e muncia processit contra oppidum ꝛ pontem varij intra flumen adde ꝛ cepit illud. Et dominus galeatius ꝛ dominus marcus de vicecomitib⁹. Hoc audito cum mille ducentis equitibus teutonicis ꝛ peditibus quasi innumeris egressi d mediolano venerūt ad obsidionem dicti oppidi varij. Sed dominus raymund⁹ attendens illud oppidum non sufficienter prouisum victualibus cum suis copijs egressus castellum: processit contra hostes.ꝛ aspero certamine inter eos inito: gentes ecclesie ipso prelio succubuere. Capteq̄ sunt dominus raymundus capitaneus. Duo conestabuli florentinorum gentis. pluresq̄ alij homines strenui capti interfecti vel submersi sunt in flumio. Dominus henricus de flādria capt⁹ a teutonicis se redemit ab illis. Qui ꝛo per fugam euaserunt monciam cum confusione redierūt. Dominus ꝛio Raymundus etsi mediolani in custodia tenineretur: fugam secreto arripuit veniens monciam. Eodem anno mense februarij tartari gazarie ꝛ russie cum exercitu trecentorum milium equitum venerunt vsq̄ constantinopolim et citra.per aliquas dietas omnia pinpientes ꝛ vastantes que occurrerunt eis.ꝛ demorati sunt ibi vsq̄ ad mensem aprilis sequentem ad consumptionē grecorum in rebus ꝛ personis.ita vt centum et quinquaginta milia illorum grecorum fuerunt ptim occisi ptim in captiuitate ducti. Nempe ex defectu victualium coacti sunt recedere de partibus illis ꝛ ad solam propriam redire. Nec incredibile tantam fuisse multitudinem equitum adunatam.quoniaꝫ omnes tartari equestres incedunt sine frenis ꝛ ferramētis pedum. Qui equi parui sunt ꝛ ex herbis pascunt' absq̄ alio blado. Et viuunt ipsi tartari ex piscibus ꝛ carnis male coctis ꝛ modico pane ꝛ lacte animalium siluestrium:que secum ducunt pergentes in bellū ꝛin campis habitant:parum ciuitates vel oppida ingredientes. Iusto autē dei iudicio greci sic flagellati sunt ab inimicis dei scilz infidelibus.quia et ipsi greci facti sunt inimici dei diuersis solempnitatibus ꝛ heresibus.plenies ad veritatem redeuntes ꝛ cito ad vomitum reuertentes.

Papa Job.ea tem .§.x.

pestate excōmunicauit ludouicum bauarum imperatorem ꝛ quia fauebat mediolanēſi. contra ecclesiam bellando nisi infra trimestre se plenaliter sedi apostolice presentasset. Predicari fecit publice crucē contra vicecomites mediolanēſ.concedens indulgentiam plenariam bellicis contra illos vel bellatores mittentibus per annum. Cum autem moncia esset obsessa a mediolanēſibus Galeatio ꝛ alijs.qui intus erant pro ecclesia videlicz dominus henricus de flandria egressus cum suis contra hostes fugarunt eos capientes et comburētes turres ligneas hostiū ꝛ alia propugnacula:multa damna inferentes hostib⁹ ipso qui se elongarunt a cuirate per miliare. Sed ꝛ quia capitaneus imperatoris qui mediolanēſibus auxiliabatur.d mandato domini sui recessit ne contra ecclesiam militaret:certis ꝛ galeatijs cum alijs reuersi sunt mediolanū. Tunc etiam ciuitas spoletana obsessa a perusinis ꝛ gentibus ecclesie iam per biennium.demum se reddit ecclesie ꝛ perusinis:salua persona eorum. Primi autem qui ingressi fuerunt.fuerunt gentes florentinorum ꝛ senensium qui operam dederunt vt prede non fierent in ciuitate nec alie contumelie. Perusini postea intrantes inforcarunt ciuitatē ad imitationem partis guelfe:ꝛ statuentes sibi districtalem. Cum in ciuitate trifernate (que nunc dicitur ciuitas castelli) tyrannice dominaretur dominus bianchus de guelfuccis.quidā et ciuibus partis guelfe.vt bianchus repelleretur a dominio.tractatum fecerunt cū episcopo aretino qui erat partis ghibelline armis deditus:vt traderent ei ciuitatem. Quod ꝛ fecerūt proditorie de nocte.tradentes copijs missis aretinorum cuz germano episcopi prelati vnam ex portis per quam ingresse discurrerunt per ciuitatem ꝛ vi armorum eiecerunt dominum bianchū et vbe:ac etiam omnes guelfos cum illis qui eis videbant ciuitatem.ꝛ reformarunt ciuitatem modo suo ad sectā ghibelli notam. Ob eam rē perusini:engubini:vbenetani:senenſes:bononienſes miserunt oratores suos ꝛ florentie simul conuenerunt.colligantes se omnes vna cum florentinis ad procedendum in bellum contra ciuitatem castelli ꝛ episcopum aretinum. vna quaq̄ cōmunitate proportionale' aliorum bellatorum deputāte. Pontifex romanus cōtra eos ob predictam occupationem a prefule aretinisq̄ factam.cuz frustra aduersus eos minas censuraſq̄ exercuisset quas non curabant.tandem contra unum antiquum oppidum a prelatis aretinorum absciditur: ac illi propinquum episcopum dederunt raynerium beroldi filium e familia nobili. Ꝛo q̄ cum i dictorum ciuitatis aretine .penuisse absciſionē eius viderēt'.tanta repete indignatio apud aretinos orta est.vt domos vbertine gentis (et qua is erat) inuaderent:et castella eoꝝ quaderent.ꝛ cum laterinales ꝛpter vicinitatē gentis ad fauorem eius inclinari viderēt ꝛ alie cause indignationis supessent:ad obsidēdum illud cum multitudine aretinor. psil. pfectus est. Et illud captū ad solū vsq̄ euertit. Post hec sabinum cum copijs eius ꝓpgens non ratione contoni.sed studio partium illud cepit:et ad solum etiā euertit.

Capitulum.vj.

Ebis que acciderunt

florentie. Ea tempestate.vt scribit Leonard' bysso.floren. li. v. Castruccius dūs lucensium per oīm expectationē cum exercitu pfectus: non longe a prato minabundus psedit. Ob repentinū ꝛio eius aduentum.cū tumultus maior cōcitus fuisset ac fuga egressum passim fieret.prato quoq̄ metueret'. Flocētini bello incito rabentisq̄ tota vbe clausis pportis fere sunt ptm illi egressi.vt essent intra paucas inde horas in armis pedū supra viginti milia:equites ꝛio vbani ad duo milia. Hec eis multitudo raptim pratū deducta. Ꝛ hostē opposita fuit. Castruccius apō quiētis vicū castra sua habebat. Qui postq̄ tantā multitudinē tā subito aduersus se venisse cōsperit. ꝛ si longe impar tātis copijs esset.fisus fiducia omnia in craſtinū pugnature hostē distulit. Mor p noctē silentium transmisso vmbrone p agros pistoriēſem abijt.nec prius intermisit iter:q̄ ad serrā oppidū se recepit. Cū ergo tota luz vacua hostiū castra patefecisset. varijs apud florentinos cerratū est. Plebs enī ac eius vrbana multitudo segnē dū e vestigio hostē cōsectat:nobiles aūt sine indignatōe

aduersus plebem: sine q̄ experta ꝛ bellorū gnara subitaneo collectitioq; milite nō malesui spei collocādē putabat. reducēdā nūc domū copias: ꝛ alio si videat' tpe locis suo cuiq; ap̄ aratuq; solennē facto vadēdū in agros hostiū suadebat. Cū varietas sentētiaꝝ discordias induxisset: ac plebs fidē nobilitatis nobilitas ꝛo temeritatē vrsamūe plebis incularet: odia grauē exarsere. Itaq; mutē flotentiam placuit: ꝛ ad priorē voluntatē rē integrā referre. Ea relatio in vrbe quoq; apud eos q̄ domi remāserāt ptētiones accedit vanārij⁹ sentētijs nō poꝛ mō⁹ ꝛ alioꝛ ciuiū donec insurgēte puerorū multitudie ac nimia de plebe turba q̄ cōpita ꝛ foꝛ exclamante plūs: plāū, pfectio decernit'. Profect' ē igit' exercit⁹ incredibili celeritudie. Nā pret' vt banā turbā q̄ tota se ad id effuderat: ex agro passim omnes ꝛperabāt. ꝛ socioꝝ auxilia frequentissima ad p̄mū hostia aduētū pcita supuenerāt. Cū aūt circa fugetiū peruenissent. ꝛ nobilitas q̄ diffusa erat tantūmodo seqret signa. carā ꝛo ac studiū cōmeat⁹ ceteraq; rēq; auctoritq; pfectionis relinq̄ret. nec opportūe q̄q; agēt' re ipsa iā vanitatē cepti arguēte suscepta temē expeditio irritat'. Itaq; tāte ill' copie nec hostilē intrarūt solū. nec q̄q; oīno pfecerūt: ꝛ pleni incusationū inuiriaq; alij alios culpātes domū reuersi sunt. Domiq; ꝛētiones vehemētissime ab exercita hauste. ex data exulib⁹ fide. Supīmā em̄ castruccij aduentū cū pcato imminē nūciatū ē. ac plā futuꝝ credēt'. exulib⁹ p̄missa reductio ē si mōi castr' armati ꝛ hostem adessent. Ob eā rē ingens man⁹ exulū i castra pfugerat. Ort' mox int' ciues discordia ꝛ vsq; facetiū exercitu p̄ducto. cū inūi flotētiā male ꝛcordes remearēt. iniecta exulū suspitio ē. ne p̄missa eis seruarēt'. Nec verēt' q̄ cōmoti accrent: vt sibi ipsis pspicerēt. Quo rē cōmoti exules aīs veire exercit⁹ reditū statuerūt. Itaq; sb vexillo celen⁹ pfecti ad vrbem p̄cederāt: eo ꝛsilio vt armati ingrederēt'. Cuius rei discordiaꝝ ꝛētionūq; exercit⁹ q̄nara stati vt veire exules nūcia tā ē. veriti ne ad res nouādas p̄mīsi ēent: sumpsit arma ac veire i vrbē, phibuit. Qua re exclusi exules aīs portā pfecere. Lādē postera die cū reliq⁹ exercit⁹ aduēt'aret. veriti ciuiū vim retro abiere: pfatiq; p̄illentes. rogare iā inde ꝛbis ceperūt qō aīs flagitauerāt armis. Et' rogatōis gra octo exulū legati fide publica i vrbē venerūt. Ingq; nobilitas fauebat. Nā ꝛ erant q̄dā int' exules ex p̄cipuis familijs ꝛ magna clientū man⁹ bonis facinorosoꝝ: q̄bo plurimū nobilitas vtebat'. Ingo de cauſ fauoꝛ erat nobilitat' in reducēdis exulib⁹ ꝛpētissim⁹. Plures q̄q; q̄ auctores policēdi fuerūt repīr andū exulib⁹ p̄missaꝝ. neq; fraudādos frustrādosq; bones publica fide clamitabāt. At plebs infensa ptim ꝛsuetudie obtrectādi: ptim ira turpit' reducti exercit⁹ postulationē aduersabat'. Denīq; cū his ō rebus magīatus referret. introducti exulū legati hmōi oratiōnē habuerūt.

Bi de exilio nostro .§.i.

ant ō ꝛdātē singuloꝝ dissertādū foret. alia nob⁹ dicēdi rō: alia q̄q; oō p̄ponēret'. Hāc aūt q̄lescūq; tādē ipsi sim⁹. cū talibo p̄missoribus simpler nobis postulatio sufficiet. Fidē publicā quā sub aduētu hostiū nobis spoponderūt is. nunc amotis eis oīq; terrore depulso: pstari nobis flagitamus. In hac ꝛo postulatiōe nostra siqs forte subsistit. necesse ē eo adduci q̄ aut p̄missum neget: aut a nobis impletum. Aut si vtrūq; factū sit: tū nō esse seruāda p̄missa ciuitatis p̄tēdat. Ingoꝝ duo p̄ua vocere nostꝝ ent: tertiū in vestra equitate ac in ciuitatis pudore repositū ē. q̄q; quis ē: qui de boꝝ quoq; ambigere possit. Quis nesciat p̄missum: Quis ignoret publicatū: Quis nō ita pclamarū. vt non flocētie modo: sed ꝛ finitimas quoq; vrbes voꝝ ciuitatis crandiret'. Atq; i rebo q̄q; alter⁹ ab alter⁹ p̄missio fit secreta q̄dē ac minime vulgata. q̄ etsi ē eā seruāda. pūtū a multis dine ifrari. Hic aūt nihil ē tale. cur em̄ ciuis ignoret: quē in ciuitate factū pegrini etiā sciūt. Sed quid in eo moramur. q̄s p̄iores viri clarissimi fatentur. ꝛ ciuitas conscia virtutis nō negat: Id credo ē vobīs. in castr' ne fuerimus aduersus hostē: q̄ fuit ꝛditio in p̄missione aspera. Ingo nos ꝛ lris sigillisq; vestroꝝ ducū ꝛ nulle insup testibo voce mus. Et q̄s fuit in exercitu ciuiū nroꝝ: q̄ nos nō vident in fronte ꝛ hostē collocatos: q̄ nō pīlāti cupidos: q̄ non p victoria deuotos. cū p tāto beneficio in nos collato eram si appetendū vir sanissactū merito ō nobis vro putaremus. Nos em̄ victā p patrie victoria in hostis fuga q̄s experiri virtutē maluisset. nō soli modo veruētā liberi aio impetū ni eram⁹: ac neq; coꝛpibo neq; animo nris parsim⁹. Posse vidam ꝛo illā degenerēq; hostis fugas et pfessionē timoris sacrifigna publica secum q̄cūq; ducere duces vri milēs discessim⁹. Qui si duces ipīnō eo pfecti q̄. pficisci optasset. q̄s nobis id succēsset: Neq; nim erat ducib⁹ pcipere: ꝛ coꝛ pcepta expectare ꝛ seq̄. Qui si certe desiderio nrm valuisset etiā bodie hostile solū calcaremus. Quare cū ꝛ p̄missum a ciuitate. ꝛ a nobis q̄ in ꝛdātē fuerūt impleta fuerit. Vos ill' q̄d fides vra. q̄d grauitas exigat videtote. Nā nos qui dem i hac pte nobis loq̄ pudor impedit: cū inuriosum sit vel dubitare solū de ciuitat' fide. Postq̄ legati ciuiū auditi sē. curia excedere iussis ꝛsultari cepti ē. Nobilitas ferme oīs ꝛ magīat⁹ seruandā fidē publicā suadebāt. ꝛ cū plebs exulū cū ꝛpinq̄ intercessiōibo mlti movebant'. At q̄dā ex his q̄ in ꝛsilio aderāt. vir seueritat' p̄sule cū tandē locū dicēdi nactus est: ita fere' dixisse.

Bi reductionem .§.ii.

tātūmodo exulū legati postulassent. nihil plus eoꝝ postulationis quā rabellā mei testē indicij fuissem. Nūc aūt cū eo spectet oīs eoꝝ vt ꝛ nostā finitimis p̄missionē iactent. ꝛ dedec⁹ p̄sidiamq; ciuitat' redarguē pgāt. nō tabella nūdē sat est: ꝛ voce q̄s eoꝝ calūnia ē ꝛfutāda. Ciuitate p̄missam reductionē aīt. Quo tādē modo: q̄ potes p̄miserit inquiūt publicarit: pclamarūt: vt etiā finimi ejanderēt. Mitte q̄so hāc ꝛboꝝ pompā. Nil solidū (vt ita dixerim accede). Fateoꝛ p̄missa a pontibo: a ciuitate tū nego. Date veniā q̄so optimi p̄sides. Consulēdi em̄ facultas libera ē vobis. Nec ego q̄q; minno ex maiestate vra: ꝛ maiestatem pli aduersus calumniā defendo. Nego inquā id esse priores ꝛ ciuitatē. nec idem sane illoꝝ decreta valere. Legibo em̄ sic reipa. gabematio a maioribo nostris temperata est. vt ciuitas quidē sine vlla exceptione oīa possit: priores ꝛo ea tm̄ que ciuitas permisisset. Quare igit' nūquid priorib⁹ permissa sit exulum reductio. Respondebāt ipse leges non esse permissum. Qua ergo de re decretū solenne si a priorib⁹ fieret irritabile esset: ea de re nuda pollicitatio valida erit: Et si decretuꝝ foret nemo seruaret. Promissum aūt si non seruet' ciuitatis fama ledet'. Natura ita comparatū est vt factū: sit q̄s promissum longe robustius. Quoꝝ igit' factum sine vllo dedecore habere irritū debs eorum promissum nīl ratum habuerit: que tandem infamia erit: Maiores nostri in finiendo exilio non magistratus natum: sed populi decretum expectari voluerūt. multis demq; locis rem discussam ꝛ comprobatam esse patres. Magnā credo vim est ꝛ arduū. vt quē ciuitas velut sacinorosuꝝ ꝛ malā ciuem abiecerat: paulopost reducere tur vt bonus. Tum vt meta bones a facinorosis deterreāt. difficultates maximas reductiōi opposuerunt: vt p̄ter publica decreta populi. cōsensus etiā inimicoꝝ spectaret'. Que cōa salutaria ad ciuiū quietē stabilita legib⁹ vsu comprobata. morib⁹ inueterata illi vna promissione euertēda putant. nec in vno aut altero exulū: ꝛ in vniuersa penū⁹ multitudine. At in exercitu fuerāt ꝛtra hostē steterūt armati. Non hoc igit' an fuerint in exercitu: sed illud igit' reducēdi ne sint ꝛ̄ leges. Hoc tu ꝛ̄ mihi jus. pba. ego tibi q̄ reliquis ē q̄ facile ꝛcedā. Vdin ꝛo id a te pbatus non sit. et si milites i exercitu fuerī. nihilo magis celebo reducendum. Etēn si fuisse in exercitu tantū estimari debet

vt etiam contra leges sint exules reducēdi.quid dabimus quelo ciuibus nostris:qui illo puso admisso.nec cuiusq; noxe reisedem in exercitu populariter affuere. Atq; ad hec spectat oratio mea. vt etsi omnia cū laude sint ab exulibus facta:tamen reducendi non videātur. Quid si post eam promissionem armati contra patriam venerunt? Si obsiderunt portas? An hui⁹ populi memoria tamcito excidisse putant? quo vo illi relicto post se exercitu optimorum ciuium ad patriam:quam defensoribus vacuā reperire exīstimabant.occupandam expugnandamq; properarunt. Adeo parum apud eos interfuit inter ciuem ⁊ hostem.quos nisi poste ⁊ menia arcuissent:non ⁊bis vt nūc. sed vulneribus ⁊ armis fuisset a nobis discerpendum.' Et hi nisi reducantur fore ciuitatem in dedecore audent dicere.quasi reducātur:maximum esset dedecus ciuitatī. Ego igitur vt sententia complectar in ea.breuiter reducendos minime censeo.vel quia inualida fuit promissio:vel quia si valida esset.illo nouo crimine quo minus reduci deberāt essecerunt.

Cum hec pro exuli .§.iii.

bus contractq exules victa fuissent.magistratus q̄ voluntate singulorum electrentur:tabellas consultoribus dari iussit. Que cum non satis prospere exulibus responderēt ⁊ vinaiam sepius in cassum circūlata homines fatigasset. dimissam deinde consilium est.magna cum eorum querela.quiret cuncp promissum esset repraesentandum exulibus fidem publicā suadebant. Cū igitur se cines in ea re baud obscurū esset.vocesq; liberius iactarentur:exules sumpto ex fauore animo.vi redire in vrbem cōstituerunt. Ad hoc secutium magna vis preparat.⁊ tempus locusq; facinori deligitur. Tempus matutinus placuit intempesta nox:locus aut fesulana porta.per quam effractam irrumpe parabant. Que vbi mature composita sunt.dato inter se signo pluribus ex locis ad vrbem venerunt:sed res per multos nota dam esse non potuit. Itaq; occaso iā sole cū eius rei fama incidisset.murmur pūo fuit:mox ⁊ arma sumpta vigilesq; nocte tota per vrbem acte: ac singulis portarum turribus faces cum presidio armatoꝝ posite. Quare aduenantes paulopost exules.cum detectam frandem cognouissent:irrito cepto abire. Fuit autē exulum numerus supra mille quingentos. Rem ab exulibus compositā nō sine consensu nobilitatis creditū fuit: ⁊ certe pro vero habitum. Quo circa post repulsos exules.agitatum ē ō conuiuatis puniendis. In quibus cum vniuersa nobilitas i periculum vocaretur.nec punire omnes.nec punitos relinquere placuit:sed in pauciores tm̄ eius motus animaduertendum fore. Hoc nemo cum accusare auderet.priuatim contione populi aduocata.inaudito hactenꝰ exemplo indictum est.vt singuli quem maxime putarent sontē ex nobilitate cedulis ascriberent: sine auctore sine nomine. Quibus tandem receptis lectisq; compertum est nomina trīū nobilitat⁊ principum a pluribus delata. Amerigi tonati. Thebaldi frescobaldi. Lotteringhi gherardini. Hi vocati ad magistratum sub fiducia paruerunt. Interrogati autem de coniuratione.requisitos quidem se ab exulibus dixerant:assensum tamen nunq̄ prestitisse. Ita non q̄ illi conuicti essent: sed quasi non parere ausi essent. duobus milibus eris singuli eorum multati sunt:ad biennē insuper tempus relegantur. De ceteris ⁊o conniuentibus oculis transitum ne infinita discordiarum inter ciues suscitaretur materia. Ex hoc popularium studijs ad rempu.nouā erectis mi nora vexilla:que pennones vocant.maioribus adiuncte. ⁊ in populum vtdeuunt expertis illo nocturno tumultu per cōmodam incidere:vt manente vexillo pars aliqua societatis in opportuna loca sub minoribus signis mitti possz.

Per hoc ipsum tempus sortitio magistratuum nouiter instituta est:cum antea semper electio per suffragia obtineretur. Ea mutatio etsi parua tūc rei opinione hominū visa sit.maximam tamen inclinationem reipu.attulit:mutata penitus gubernāde ciuitatis forma. Sortitio autem per hunc modum instituta. Deiecto ⁊ collegio data potestas.vt eoꝝ ciuium qui digni viderent' eo munere nomina in cedulis scripta cōprobataq; loculo includerēt. Inō cum tempus adesset magistratuū deligendi.tunc sorte nomina promerentur. Cuius deprompti nomen esset.is foret magistratus: nisi lege vetaretur. Vetitum autem erat si aut intra triennii eundē gessisset:aut frater cognatusve aliquis in magistratu esset:his casibo vnde promptum est retrudebatur. Prima sortio in triennii et sex menses constituta est.resq; ipsa probauit vtilem esse banc legē ad tollendas discordias ciuium ⁊ contentiones:eoq; per procurata crebio oriebant' suffragia. Sed quātum illo profuerit reipu.tantum obfuit vel etiā magis q̄ indigni plerunq; ad magistratum ex sortione sumuntur. Neq; enim pari diligentia prouidetur presenti officio ⁊ multis securitas. Sz remota quidem illa ⁊ an futura sint.minime certa certioti intuemur oculo:presentia ⁊o acriter ⁊ argute. Eaingnie preterea virtutis studium.qua si suffragijs certandum foret ⁊ aperte in periculum fame veniendum:multo magis se homines circūspicerent. Morem igit' primū longe probabilionem vtiliorem̄q; reipu.fuisse non ambigo:quo et populus romanus semper ysus est in magistratibus creandis. Florentie tamen hic sortiendi mos.tunc primo inductus vsq; ad hec tempora nostra peruenit:popularitate quadā in repu.seruata.

Dum hec domi .§.iiii.

gerunt' bella interim ab hostibo inferunt' grauissima. Castruccius enim vir ingenio acri: in florentinum agr̄ quotidianas prope incursiones faciebat. Altera ⁊o ex parte guido aretinor ꝑsul.impigri ⁊ ipse vir animo:socios amicosq; florentini ꝑsli cunctis belli cladib⁹ infestabat. Per extremum anni eius castruccius magnā rem ausus pene i sua audacia corruit. Fuit enim oppidum erat nobile in fine lucēsis agri. Id florentini per superiora bella ademptum in potestate continebant. Eratq; per id temp⁹ fere bellī aduersus castruccium ⁊ lucenses. Cuncp cuncta vt par erat vias pro abducendo eo oppido castrucci⁹ sedulo ptaretur.tandem proditores sibi pro magna cōparat pecunia. Inde ꝓcellosa nocte quo minus sentiret' ꝓfectus. vt compositū erat antiqua porte quam ad hoc ipm ꝑatores demolīti fuerant ingredit'. Habens equites delectos nō minus centum quinquaginta:pedites ⁊o quingētos. Cum oppidum quadere locacp occupare opportuna expisset.excitī oppidani arma corripiūt:factoq; suoꝝ globo fortiter repugnant. Raro vnq̄ atrocius cū ea nocte pugnatum ferūt. atq; ea cōditio fuit pugne:vt neutri ad summū ualerent. Nam neq; castruccius pauere qualibī equidi regiones potuit:neq; oppidani illum suis locis expellere. Primam sub lucem subsidia ꝓmissa e castellis.re per noctem ex igniti cognita superuenerūt:que alacri clamore ab oppidanis excepta in castruccianos ferunt'. Ille vbi nona superuenire auxilia cognouit.iactis p viam impedimentis:fese in fugiendi pre oppidi sepsit. Ibiq; aduentum suoꝝ copiarū:quas maiores accessuere expectare ꝑstituit. Nec fatigatus noctorno prelio miles. vbi maior impetus sit ⁊ integri fessum vigent:locū tutari ꝑ potuit. Itaq; transgressi munitiones fedam eodem edidere. Castruccius ipse dum cominus pugnat accepto in facie vulnere aufugit:eoꝝ ⁊o qui secum intrauerant multi cesi plures cāpti: reliqui sese et oppido precipites dantes euasere.

Per idem tempus grauis suspitio cinitatem florentie habuit.ne pistoienses ad castruccium deficerent. Obsignus erat tiedus pistoiensis magna vir potētia. qui nominatum pistorij affectabat:eamq; ob causam prefectus regis multis iā an iniurijs lacessito exercēdē vrbe cōpulerat. mox a ciuito reuocatum cū pistoriū ꝑsus iter facit ꝑuata

latronum manu spoliandum vexandumq; curauit. ratus perhuiscemodi iniurias prefecto illatas regem quasi infestum ciuitati in suspitionem venturum: cuncto autem in se suosq; omo conuerti. Hac igitur mente cum ea pfecissz nouellos quem nuper ad florentinos rex cum manu equi tum miserat cõmotus in vicinitate flagitq; caminiatii pistoriensis agri copidum repentino impetu invasit. Quod postq; pistorij audiuit est. nulla fuit mora quin castruccius accurreret. Ille vo prestio affuit pistoriensibo opem laturus. Quo territi metu florentini, reddere caminatii colpsos qui invaserant cõpulerunt. Sz haud multo post philippus castruccij fauore fretus tyrannidem invasit: fedusq; cum illo aperte coniunxit. Bellum tamen florentinis nullum inferebat. sed quasi medius ita prestabat: vt alterutrius videretur potentia formidare. Cum ergo tergiuersaretur. z ad hos modo: modo ad illos inclinaret. neuter parum fidus: sed omnibus suspectus habebatur. Tanta vo pistorij opportunitas erat ad bellum. vt vtriq; magopere illius cõmodo uterentur. Domi eodem anno res innouate. Noua enim est sortio instituta scz per ceduas non priorum modo vt supra dictum est: sed etiam minorum magistratuum. Et hac mutatione in republ. qui ante plurimum potuerant. Hi minus validi remanserãt. Magnaq; vt fit inuidia ob priorum eo potentiam agitabat. Altero deinde anno pbilippus pistoriensium ops diu conceptat aliquando tandem peperit. Cum enim haud multo pass ad florentinos conuersus eorum auxilia in vrbem recepisset. inito mox cum castruccio federe: intromissisq; per noctem copijs pistorium illi tradidit. Quo facto omnes florentinorum copie. quot auxilij causa intra vrbẽ fuerant opprimuntur. Huius vo rei nuncius vt florentie prelatus est. priores e publico (quod forte ea die agebatur comitio) assurgentes: profectiõem subitaneam indicere nondum prodition is gnaris: sed putantes aliquã vrbis partem aduersus castruccius defendi. Sed parato iã agmine ad locum euntes nouerunt proditionem: vnde reuersi sunt. Post hec maiori mixta cogere exercitum ac mittere in hostem placuit. apparatus ad hoc non magnifice solum: verumetiam celeriter facti. Dux exercitui prefectus est raymundus cardonna: qui magnos ante exercitus suo auspicio in gallia ductauerat. Vbi post res egregie gestas: tamen aduerso prelio a mediolanensibus captũ redemptumq; florentini castrucciano bello delegerãt ducem. Lassisq; iactulerat. vt altero post defectum pistorij die cum manu quadam equitum florentiam pueniret: pñtiaq; z auctoritate mentes hominum extulisset ad bellum valentius capescendum. Cum igitur res subita z improuisa festinato indigere videretur: dux cum parte equitatus piatum se propere contulit. reliquas vo copias ad eum conuenire iussit. Et cum omnes conuenissent. mouẽs inde dux structa atz composita acie ad hostem peruenit. Castruccius fortunam pugne experiri nõ ausus. intra menia suos continebat: satis existimans fore si vrbem tutare tur. Quod exploratum cum esset ad vastationem conuertit omnia circa vrbem hostilem in modum populatur: motis etiam sepius ẽ industria castris quo nulla regionis pars intacta aut incolumis. Post hec retro profecto tyrannum castrum circũsedersit. aliquot dies circa illud morati. machinas instituere: cuniculosq; deducere cepersit. Ea cuncta insu vocis vel enixe fiebant: quo mentes hominũ maxime conuerterentur. Ipse tamen alia cogitans longe pte fectum arcbane instructum cum parte equitat⁹ de prima vigilia premittit: z occupare transitum paludis iubet. Eadem ipse nocte quo magis auertat hostem. aliã equitatus partem circa pistorij menia magno cum tumultu dimittit. Demum raymundus deserta oppugnatiõe cũ omnibus copijs paludem trãsmisit. q̃ est inter incensem agrũ z pistoriensem. Capianum castellum expugnare adortus octauo die in deditiõem accipit. Post hec falconum extractũ ducto id quoq; castellum paludi adiacet pari tenore capit. Cum fama florentinis prospera vulgaret z hostis tacere pmi videret. amici socij opitulandi studio conciti eo decurrerunt. Senenses quadringentos equites et septingentos balistarios destinarunt. Bononienses quoq; perusini z volterrani auxilia misere. Ex quibus omnibus per magna copia equitum in exercitu erat. Peditum vo ad viginti milia. Florentini capti proximis paludi arcibus. demũ vltra profecti topallium obsedere: fossis z turribus munitissimum quod insuper quingẽtorum militum presidio tenebatur. Cuncq; egregiantio longius trahere tur exercit⁹ palustri humore ac insolita celi grauitate confectus. egrotare cepit: passimq; caterua languentiũ erat inspicere motiebantur q; frequentes. Permansit tamẽ in obsidione dux z quas vis difficultates superare constituit. Castruccius vo cura z dolore animus lucam redire constituit. Pistoriensibus igitur (de quorũ fide ambigebat) profectiõe in dicta mobilitatem eõm atq; optimũ quemq; ephebeorum secum eduxit: z ad tuẽdam vrbem alios suorum copias dereliquit. Cuncq; castrucciani: qui pistorij remanserant in pratensem florentinumq; agrũ sepe discurrent. incendijs rapinisq; infesterent: ducentos equites bononienses qui in auxilium florentinorum venerãt retinere circa vrbem placuit. Hominesq; et agro adiũgere: qui incursionem hostium observarent. Et cũ castrucciani aliquando feliciter ansi tandem cum licentius agerent circuenti a bononiensi equitatu. concursu etiam agrestiũ oppressi pene ad internitionem occidunter. Hoc detrimento acceptoerus suis castruccij spes debilitata est cepta. vnã castellum ipsum tradiderant: incolumes inde abire pacti. Castello reddito varia in exercitu iactabatur sententia. alii qui consulentibus vtrumnam redire propter inualitudines contractas: aliis ad vltra progrediendũ ad media luce sol hortabatur. Que sententia minus sapiens pualuit. Versus igitur locum pergentibus. castruccius vbi aduentare cohortem sensit: superiori de loco partem equitatus misit in illam. Concurrunt equites qui in presidiũ cohortis erãt pretiumq; equestre i subiecta valle conseritur. Pugna fit egregia sine vllo pedite. et supra tres horas sic acriter dimicatum: vt miserentur sepe acies tote: ac inimicem prosterni garent prosligarenturq;. Tandem ipse cum reliquo omni equitatu repente in pugnam descendit. Qui cum de fit persoti loco impetum procellamq; dedisset ac lõge numero prestaret: premere iam florentinorum equitatum cepit raymundusq; cũ reliquo equitatu ad ipsa iam septa peruenerat. Superati interea equites: qui aduersus castruccium dimicabant terga dederunt. Ne detrimentum in fuga acciperetur. z pinquitas maioris agminis ad septa ipsa expectantis effecit. Letterum in prelio optimus qsq; aut interfectus est aut grauiter vulneratus. Capti etiã qplures hostiq; non incruenta fuit victoria. multis suoz amissis: ipso castruccio duce cum comitibus pugnat vulnerato. Post hec cum vtrinq; tube canerent: tandẽ nocte adueniente i sua quisq; castra redire. Castrucci⁹ spe illenatus victoriam meditari copiasq; amicorum in tantis accessiri. presertim mediolanensium pancipum: quorum equitatum in agro parmensi esse ferebat. Igitur fauore partium ac premiorum pollicitatiõe obtinuit. vt accitus vicecomes natus acer z multis bellis exercitatus: cũ octingentis equitibus appenninum transcendat ac lucam ossime apparet. Cum autem exercitus florentinorum pcepisset accium superuenisse cum copijs i aduersorium hostis. topallium redire: z postea versus faventiã remeabãt. Itaq; dolens castruccius florentinorum copias sine pugna abire. speratãq; victoriã ipso in articulo e manibus peet labi: ipse cũ suis e colle quẽ occupauerat descẽdere ac impedire agmen destruereq; statuit. Id cũ arderet⁹ faceret. magnã florentinis difficultatẽ iniecit: z qsi incertos qsiq; qd acturi essent. an abire properarent, et declinare certamen.

quod turpe videbatur et periculosum: aut stare ꝛ resistere hosti. Denicꝫ vereuerūt inire certamē. Acies triplici subsidio firmata est. Ceterum in cōgressu. qui in fronte stabāt fortissime dimicarunt. Sed vbi pugna ad secundam permanit aciem. prefectus raymundi qui eidem preerat aciei: sine ignauia sine proditione (vtrunꝫ de illo dictum est) illico pedem ac signa conuertere cepit. Ea res non agmen quod ab eo tractabatur solum: sed ꝛ terciam quod in subsidium stabat. trepidare ac vt fuga magis q̄ victoria cogitare perpulit. Ita pmentibus hostibus. omnes prosligant. In hac pugna nonnulli cecderunt ob hanc admodum certamen: in fuga ꝫo lōge maiora sunt detrimenta suscepta. Nā castruccius ꝓfectum misso equitatu transitum paludis occupauit. his qui in presidio erāt spōte sua deserentibus. Vbi optenti per multi: capti etiam plures. Raymundus ipe dux cum filio impedimentaꝫ omnia in manus victoris deuenere. In his locis victor triduo fere commoratus castella amissa recuperauit: spoliisꝫ ꝛ captiuis hucam missis ipse pistorium redijt. Inde florentinū agrū magno terrore castruccius ingressus. sexta post proelium die apud signū castra fecit. Hostis ipse capta signa secundis inde castris peretolam constitit duobus passuū milibus a florentiam distantem. Mor ad menia profect⁹ cum tumultu ac terrore compleuit: refugientibus in vbē agrestibus ꝛ pecoris: parosꝫ natos. Structa cōtra porta acie cum obuiam nemo prodiret. ad vastandum conuersus quicquid edificiorum: villarumꝫ fuit ab illa parte incēdit. triduo apud peretolam hostis habuit castra: vbi etiam ludicra cursus edidit ꝑnia victoribus ꝑbens. Inde in viam pisanensem regionem amenissimam insigni villarum celebritate a meridie pene vrbis ad marinā fluuiū vno tenore vastauit. Ea cum perfecisset omnīū ꝓda milibrem inestimabiliꝫ locupletatum hucam reduxit. vt promissum accio pecuniam solueret. Summa auri fuit viginti quinꝫ milium. Qua recepta finalis finis. vt quia florentiam non solū partium. sed ꝛ generi sui ac familie esset inimica: vna die nomine suo menia florentina pulsaret. Qō et fecit discurrens cum suis ꝛ castruccianis vsqꝫ ad menia vrbis. ibi ergendo verilla ꝛ ludicra exercendo in inimium ꝛ obprobrium ciuitatis. Post q̄ in galliam accius redijt. Castruccius ꝫo versus pisanas copias duxit. omnia igne ꝛ ferro vastando. Illud quoꝫ in tanta ciuitatis clade turbabat. q̄ multitudo agrestium cum pecoribus ꝛ semirapta supellectili vrbem refuga pisas omnia cōplebat. Hāc sine ob insolentiam vrbis sine obauaritiam incōmodata temꝫ rerum suarum motibus inuaserat: maliqꝫ hui⁹ contagio cines etiam appetebenderat. ꝛ motiebantur multi et plena egrotantiū cuncta cernebant. Charistia quoꝫ annone consecuta est. raptis aut incensis frumentis: ac spes in futurum deterrima. Angebat insuper ciuitatis metum q̄ vulgo ferebāt guidonem aretinoum presulem magno cum exercitu ex superiori parte ad vigendam obsidionē esse ventutum. Rogatumꝫ a castruccio multis nunciis cōstabat: veterem aretinorum cladem apud campaldinū acceptam memorare: ac tempus ad vlcendam inimicorum potentiam ostendere. Fore quidem si ille ꝺ superiori loco aduentarent: vt florentia vndiqꝫ obsideretur. multitudinem quoꝫ populi absqꝫ importato victitare nō posse. ob hāc obsidionis metum viri creati sunt duo ad menia reb ceteraqꝫ munimenta inspicienda instaurandaqꝫ. Nerius albertus ꝛ Janus albinus. Ab his vallum aliquibus locꝫ factum in arce etiaꝫ versulana. ne eam occuparet hostis ꝓsidium cōmunitum est. Alterum quoꝫ presidium in colle vrbi imminente ad mimatis edem. Ceterum neqꝫ preces neqꝫ monita castruccij guidonem presulē mouere potuerunt. Sine q̄ eius odium in florentinos minime acerbum erat: sine q̄ castruccij gloie inuidebat: sine q̄ eius magni ingenii formidabat. Tunc autem castruccius per se bellum gerens. omnia circa florentiam vastationibus incendijsqꝫ fedauit. Captaqꝫ maxima preda ꝛ longo captiuorum agmine relicto apud signum: satis grandi presidio in eam redijt. Vbi suorum operum ostentator speciem quandam triumphi egit. ꝛ in monimētum victorie apud signū numum percussit. Postea castruccius cum copijs suis castellum murium prope pratum obsedit. Quod post virilem per vim resistentiam. q̄ succursus non habuit: castruccio in deditionem accepto. in columitate pactata ex pacto his qui intus erāt ꝛ libertatem abeundi. Interea castruccianī milites qui apud signum erant. florentinum agrū assidue infestationibus infestabāt: ꝛ ad ipas vrbis portas vsqꝫ cum magno tumultu discurrebāt. Interea quidā gallus nomine petrus. florentinorum copijs prefectus. cum tractaret cum aliquibus gallicis cum hoste militantibus apud signum de morte castruccij ꝛ traditione signe magna pecunie: denudato tractatu multi capti vltio supplicio affecti sunt illius consci. Paulopost idem Gallus aliam proditionē temptans de carminiano habendo cum pergeret ad capiendum. cum multis ipse proditus peossem cum quibus tractauerat captus fuit ꝛ castruccio adductus: secuti percussus est. Castruccius discurrens hinc inde ꝛ circa pratum: ꝛ vsqꝫ ad casianum castellum. cladib belli cuncta vastabat. Et signum incendio exponens: copias suas exinde carminianum reduxit.

.§.v.

Cum grauia forent florentinis grauioraqꝫ timerentur: iam ad austrinos respicies ciuitas. Karolum roberti regis filium in etruriam euocare. ac ei ciuitatis imperium tradere ad temp⁹ cōstituit. Huiusmodi gratia quinqꝫ legati creati sunt scilicꝫ francisc⁹ scale. Alesius rinuccius scientia iuris clarus. Donati duo. veneris accialos: alter pirrinus. Phūippus bartoli. Hi applicantes exposuerunt florentinum populum in decennium dominus: ac gubernatoꝛ ciuitatis deputasse. Conditiones et pagella recitate sunt. nō dissimiles que fuerāt pactum in traditione regi roberto descripte: nisi q̄ hic certus pecuniarus mūtumqꝫ modus erat ꝓscriptus. cetera regis arbitrio commissa. Iuuenis ex sententia patris ciuitate suscepta. sese copiasqꝫ parabat prorima estate in etruriam transiturus. sollicitatur karolus de accessu. et centa milia auri in annos singulos durāte bello ipsoi. promissa ꝛ exhibita. Stipendia insuper equiti cōducto ꝛ pedite: quorum numerus ad sex milia militū. Interea signa (quā castruccio⁹ everterat) ꝛ a florētinis reposita ēt bāta forsbo cōpleret: data ciuitas immunitas tributoꝝq ī colonā illam transiersit. Per idem tempus papa Johan. legatum in etruriam misit Johannem velinum cardinalē. Is florentiam aduenies karolus expectauit. Satis constat neminem vnqꝫ ante (qō memoria extaret) rēo pacem comitatu: tantaqꝫ insigni pompa in etruriam venisse. Ceterum in bello gerendo neqnaqꝫ feruenti animo reprehensus est. Seu id tarditate mollicieqꝫ nature: seu a patre monitus neqnaqꝫ ita se strenuum prebere vilis est: vt magnitudo nominis copiarumqꝫ poscebat. Tanti igitur vires apud florentiam crescentibus cum regio pontificisqꝫ robur supra q̄ ferri posset insurgere videretur. conterriti diuerse factionis principes sibi prospicere perrexerunt. Sollicitari maxime a galeatio vicecomite mediolanensium tyranno: cui iam a pontifice regeqꝫ lacessitus bellocastruccianum in etruria bellum concitarat. Igitur sollicitando atqꝫ monendo tandem auctor fuit. vt principes diuerse factionis contrario insurgentes iuxta Ludouicus bauarie ducem ad imperialem dignitatem electus: in italiam euocarent. qui erat romano pontifici infensus ob fauorem ianuensi. gallicoqꝫ bello inimicis ecclesie presertim propter qꝺ etiam aggrauauerat censuris et imperio indignum pronunciauerat. Igitur vbi de mente ytalicorum

tentior factus est. Iteratis confestim alpho tridentū que nic vt pīs de re ꝓposita cum procerib⁹ loqueret: modūq; sui trāsitꝰ ꝑsiq; cōponeret. Tridēti igit̄ dicto ꝑcēsu mediolanē sic mantuanoꝝ. veronē sauoiq; tyranni. aliiq; ex gallia etruria eius factionis principes conuenerunt: magnisq; pollicitationibus effecerant. ꝛ omisso in germaniꝫ reditu: copijs ivo evocatis ytaliam romanoq; pernadat. Igitur in sequentis anni principio ludouicus contractis ad aliquem modum copijs tridento mouēs huiusmodi pīo. deinde mediolanū peruenit. Ibi (vt mos est) magno bominum concursu per manus guidonis aretinorum pīsulis coronatur. Hunc aierant auctiorem romanus pōtifex propter vsurpatum ecclesie tyrannū fulminauerant ꝛ omni dignitate priuauerat. In eius locum quēdam vbertine gentis bosum instituerat episcopum. Qua indignatione ac studio partium accensus. cum aretinis dominaret: magno equitatu ad ludouicum accesserat. Post coronationem longior mora fuit comparandis pecunijs. quarum non auidissimus tm: sed etiam indigentissimus erat. Atq; eo in genere hic primum illius improbitas patefacta est. Cum enim opera maxime galeatꝰq; viceco mitis in ytaliā accersitus est: ac summo cum honore mediolani receptus visq; adeo peruerse ingratus fuit: vt pecuniarum cupiditate dominatu eum spoliaret ꝛ in carcerem truderet. illo tm indicio hoc contingente: vt ipe galeatꝰ sus inimicus ecclesie. quia vocauerat ludouicum barbarum ad afflingendam ecclesiaꝫ: ab eodem inimico ecclesie bumiliaret. Accum ivo quem interfuisse castruccianū puelio diximus. ac latinum fratrem vna captos. ad redemptionem sui magna pecunia compelleret. Impositio deinde mediolanēs nouo pīside. ꝛ viginti quatuor ciuibus in consilio adiunctis. cum speciem quandam libertatis sustentasset: quasi collatibus ꝓpijs precium ingentem pecuniarum vim ab illis extulit. Dum hec in gallia geruntur. Karolus ꝛ florentini aduersus castra coīi paratas copias circa maturationem segetum in bostes misere. Nos enim profectus est in exercitu karoli: sed florentie remanens. nonnullam quendam ex suis procenbus exercitui prefecit. Profectusq; cū copijs signa. exinde nocturno tempore nemine quato ad quoddam ostium oppidi accessit. inuadēdū triplici muro circūdatum: quod in breui obtinens. pmde et igni locū exposuit. Deinde nō longe ab boste castrametati pugne se obtulerunt. quam cum detractaret castruccius ac intra munitiones suas ꝓtineret: retro mouerunt castra ꝛ agrꝫ pistoriensem ingressi arbemium castrum tūc munitissimū obsederunt. Qui die noctuq; habitatoribus requiem minime dantes. ꝛ vallum ꝛ portam cremantes: tandē castellum in tedition̄ acceperant: qui intus erant ex pacto abire permissis. Lupientes post hoc eodem vincendi ardore carminianum adquiri. Karolus exercitum florentium revocauit. certior factus de ludouici aduentu. Post medio lanensium principe receptos pecuniasq; exactas purgato vel attenuato crimine illo cotam tyrannis viceis castello burie cōgregatis: erectis animi etrusci ludouicus petijt. Superatoq; appennī ingo cum omnibus copijs per lunensem agrum pīsas versus adsentabat. At vbi castruccius ludouicum appropinquare intellexit. obuiam cū equitatu profectus. summo bonore illū excepit: domisq; ac mensibus magnifice fouit. At pīsani ꝛ si primo illius adsentam in galliam letati fuerant. legatosq; suos in primo illo conuentu ad eum miserant: tamen postea vel bominis improbitatem auariciamq; formidantes. vbi contentionē romane sedis contra quam bic aperte nitebatur per bonifacium octauum excludere portis oino statuerūt. Itaq; dudum coronatōe eius nunciata focos ꝛ cetera letitie exultationisq; indicia fieri pīsis vetuerunt. ꝛ tunc illo appropinquante vrbem cōmunierant: germanosq; equites mercede apud se militantes ob genera suspitionē ablatis equis pepulerūt vrbe. Deinq; si vi coronaretur: vocare auxilia karoli florentinoruq; cogitabant. At ludouicus si ab ea ciuitate vel vnica per etruriam imperatorij nominis fautrice reprobaretur. grauissimum sibi ad cetera conficienda ratus curam maxime verterat i pīsanos. nec quicq; intemptatā relinq̄re statuerat: quo illos sue addiceret potestati. Misit ergo oratores qui pīsanum alloquerentur populū. benignisq; pollicitationibus conciliarent animos. Sed bi ꝯ rempu. tunc tenebant sapientissimi ꝛ grauissimi viri. mobilitatem plebis veriti. eos in vrbem recusarunt admittere. Restabat igitur vi coronari. sed inerat periculū ne ad karolum florentinosq; confugientes auxilia inde quererent. aperteq; descisserent. Potam igitur quandam mediam viam placuit temptare per guidonem aretinorum pīsulem. cui publica cum pīsanis erat amicicia: an a proposito diuelli possent. Pīsul igitur legatis pīsanorum principibus ciuitatis ad se fide publica vocatis. apud ripā fructꝰ opidum colloquium misit. Deniq; post multa vtro citroq; agitata res hoc redibit. Pīsani septuaginta milia auri nouo principi dare promittebāt. vt inde abiret. nec eos bello adoriretur. In vrbē ivo vti reciperent nulla fualiōe poterant adduci. Ea conditione per ludouicum repudiata. cum legati re infecta pīsas remeterentur: castruccius fidem eis datam intercipit. Et ludouicus captos pīsanoꝝ legatos agnouit. subitaneo impetu amne traiecto copias pīsis admouit. Cetera ea captiuitas legatorum magnas i exercitu ꝛ tentiones pepent. Guido enim pīsul ad magnū sui nominis dedecus pertinere arbitratus legatoꝝ oppressionem: quos ipse data fide in colloquium iussu principis euocasset: iniuriam sibi a castruccio inflictam conquerebatur vociferando. Non enim tam pīsanos: q̄ suam fidem violatam esse. Peracta denicq; inter eos contentio est ludouico cognoscente. Pīsul legatos pīsanoꝝ liberantes remittendosq; in vrbem clamabat: aperteq; ferebat banc iniuriam non esse laturum castruccius minime se arbitrari aiebat si ille bostes vnici doleret. Ex matre siquidē florentina genitum neutra ex parte integrum esse. Itaq; bos sectari illis fauere. vt eum generis diuersitatē: sic animi inconstantiam miscuisse. Neq; ivo bec eius vacillatio nosa est inquit. nec primum nunc deprehensa. Nā q florentia stat ac non malo vomita iam ptidem concidat: bic vnus est causa. vbem enim aduerso ꝓlio fractam cū ipse ad portas vigerem: multitudo autem inclusa nec frumentum haberet: nec famen tolerare diutius posset ꝛ obsideri ꝛ capi nullo negocio potuisse: si bic a me quesitus rogatusq; ad vrgendam obsidionem ex superiori parte venire voluisset. Eam tūc rem ab boc desertore proditoreq; suum partium recusatam. bas nunc molestias nouo principi afferre. At vt florētiam tunc saluam esse voluit: ita nūc pīsanos in potestatem venire per molestē fert. Tu inquit princeps non quid Guido pīsul velit: sed quid tibi conducat spectare debes. Ad bec pīsul se quidem sui generis non penitere: nec fame ignotam esse posse castruccio cum ille nuper apud aretinos egenꝰ ꝛ miser fuisset amenta vite ab eodem genere reportauit. Ad obsidendam ivo florentiam ea de causa non venisse. quia tunc sibi pax fuerit cum florentinis: quam salua fide frangere non licebat. Se ita semper animatum fuisse. vt iusiurandi religionem fideq; etiam bosti data putauerit conseruandā. Neq; enim inquit. si tu castrucci vt proditor et impio bo pacem florentinis fregisti: ego quoq; frangere debui. Nam pīsanoꝝ facto nil magis obstitit: obstatq; q̄ tui vnius presentia. Iam enim certe scio. principi banc posse ille patere: nēc te omnium fraudꝫ proditorem proditionumq; auctorem pīsani vererentur. Hec ꝛ buiusmodi altercantes ludouicus separauit: ꝛ ad castruccij fauorem inclinare aperte visus est. Aggressus igitur pīsanum obsidionē vbem vndequaq; cinxit. ac mense fere toto circa illā commoratus: pactiōe tandē recepit. Per recepta tpa guido aretinorum pīsul motus ob superiorem indignationē a

ludouico discessit: quasi negocijs in aretinos vocantibus. Et cum per maritimam iter faceret, apud nigrum montem correptus morbo interijt. Vir quidem magnus & gloriosus in seculo: nisi q̄ aduersus pontificem rebellis. vt omit tam q̄ statui suo & dignitati exercitiū id omo contrariū. Quem tandem errorem recognouisse ante obitum ac pontifice si vita supperet aduersus hostes militaturū, p̄misisse quidam literis tradiderunt. Quis enim multos soleat decipere fera penitentia. misericordie tñ dei nec mensuras ponere possumus nec tempora diffinire: apud quez nullas patitur venire moras cōuersio. Post eius aūt mortem petrus cognomento sachon huius guidonis frat' tyrannidem aretinoz exercuit.

Ludouicus igit̄ re- .§.vi.

ceptis pdis duobus fere mensibus ibi commotatus ē pecunijs exigendis ac parandis: que ad iter necessaria erāt. Constituerat enim non solum romam petere: verumetiaz roberti regnum inuadere. Sed dum pisis moram trahit a castruccio rogatus Lucam primo inde pistorij accessit. vt florentiam inde ex ppinquo videret. Demum pisas reuersus iter per maritimam regionem romā versus ingrediūtur. habens equitum & pedituz per grandem exercitū. quem castruccius secutus est cum quingentis equitibus & mille sagittarijs. Luca non sine magna militia relicta: qui viterbij se ludouico cōiunxit. Karolus q̄dā hostium copie pisis constituere cum suis ipse copijs florentia cōmoratus est. Sed vbi ludouicum castruccium q̄z iter arripuisse cognouit: florentinis in contionem vocatis necessitatē sue profectionis ostendit: & pdictum quendam e suis prefectis cum mille equitibus in presidio se relinquere pronunciauit. Cohortatus etiam cines ad fortitudinem et ꝑstantiam: senas primo cum ceteris copijs inde pulsum postea in regnum abijt. Romani ꝙ iam prius audito ludouici aduentu seditione grauissima vexabantur. Et prevalebat factio regis pontificiq̄ contraria. Ab ea tandem recepti in vrbe ludouicus haud multo post magno populi applauso coronatur. Anno dñi. M. ccc xvij. Ceterum in coronatione nullus solitus ordo. nemo legatus: nulla pontificis auctoritas ibi affuit. Imposita est illi corona populi nomine a sciarra columnensi principe diuerse factionis. In cuius rei memoria ipse posteriq̄ eius ad antiquā gentis insignez q̄ est columna coronam addidere: quasi pclarum fuerit scelerate fecisse. Castruccio quoq̄ rome p maximi honores sunt impensi nec a ludouico solum. qui concta illi eximia exhibebat: sed etiam a populo. ro. vnde post principem hic spectabatur: ad quē hunc omnia referebantur consilia. Hinc deniq̄ vnus erat a quo res tota pendē videbatur. Concursus maximi ex tota ytalia romā fiebāt. Omnes enim qui pontificem oderant. vel studio partium diuersa sequebantur: exultanti letitia gperabant. Adeo autem fuit temerarius & sapbus dictus ludouicus bauaras. q̄ post falsam coronationem ausus fuit facere contra papam Ja. processum & contra regem robertum tāq̄ hereticos & patarenos: cum multis verisimbus & contumelijs eos ad ignem condemnando. Vnde omnes boni fideles abominati sunt eum: & multi clerici ex vrbe recesserunt. ne participarent cum illis scismaticis & excōicatis. Idē falsus imperator ludouicus ex suo arbitrio creauit papaz quendam petrum de corbaria ordinis minorum. qui acceptans papatum fecit cardinales vt scismaticus et furiosus. Prius autem fecerat ludouicus vnum alium: sed ille nolēs scismati operā dare recusauit & ex vrbe aufugit. Scismaticus ille antipapa & apostaticus habuit aliquos fautores ex clericis & religiosis ac principibus in tercio gibellinorum. predicantibus illum vt verum papam & pera Jo. sed catholici & veri religiosi ipsum predicabāt anticbristū. & omnes ei adherentes hereticos. vnde dissensio erat non modica. Sed quid inde boni sperari poterat proueniri

et tyrāno scelerato ecclesie inimico: nisi qd enenit vt infra patebit. Jamqz roberti regnum tanq̄ partius caput pernadendum occupandumq̄ dicitabant. Et vinum certe et armorum satis esse videbatur. Apparatusq̄ eadem de causa ꝓo palam fiebat. Uersio in pricipem animis: ac omnium sermone illius famam celebrante: interea splendida res in etruria gesta est. Philippus enim qui pectus copijs florentieq̄ relictum diximus. rem magnam audacemq̄ adortus est. pistorij scz capere: fecit. In ea re duorum exulum exhortatiōe: qui locoz gnari copias intromittere promiserunt. Igitur scalis machinisq̄ ꝑ proteses arce fabricatis vbi tempus rei gerende visum est. Philippus cum equitibz primis fere tenebris florentia egressus pratum contendit. nemine ciuium gnaro preter vnuz. Symonē thosam splendidū equitē. e suprema nobilitate: quem in partem eius consiliz iam pridem sustulerat. Cū pratum venisset sumptis celeriter machinis. ꝑfertoq̄ indicta cum duobus milibus peditum. equinbus sexcentis ad pistorij menia illa ipsa nocte peruenit. Jbi eulea ꝑ placiem. (Asperrima nāq̄ erat hyems) fossas et trāsgressi partem murorum maxime neglectam scalis ascenderūt: aceto re centum milites secutos exceperunt. Complures quoq̄ pedetentim trāsgressi fossas menia perfodere aggressi sūt. Dum ista fierent prefectus vigilum ambita cetera vrbis parte in hec ipsa loca venit. cum (vt fit) custodes secreta rei deprehenso strepitu accurrit clamoremq̄ extollit. Ad eam vociferationem experrecti: qui loco vicini erant pfecerunt. celeriterq̄ clamor per vrbem diffusus bonos excitauit. Philippus inter hec pōte super fossas iecto frequentes transmiserat & simul menia iam binis locis effracta transitum non pediti modo verumetiam equiti dabāt. Ipseq̄ philippus iam introierat summaq̄ consilia rem exequebatur. Erant pistorij milites castruccium in ꝑsidio circiter septingenti. Hi cum ingressum ostium et clamore sensissent. trepidi primo contenerunt: voluntatem ciuiz ac proditionem formidantes. Sed postq̄ cines integris animis cognipere arma aduersus ingressores vidēt: spem bonam completi ad arcendos hostes cum multitudine ciuium properarūt. Pselum atrox fuit quarem nāq̄ ante. Et cum sepius fluctuāte prelio acriter castruccium pugnarent. & ad fracturas vsq̄ ad ipsas murorum q̄ ingressi fuerant repellerentur: prevaluitq̄ castruccium videret porta interim cremata & refracta. multitudo equitum peditumq̄ irrupit. vnde castruccium fugere ceperunt et ad arcem se contulere cum duobus castruccij filijs. Cines autem omisso certamine domos suas reuersi arma deposuerant victoremq̄ discurrere per vrbem passi sunt. Milites autem ad predam dilapsi ducem nudatuz pene omnibus copijs derelinquerunt. Qd hostes cōspicati emptionem subito facinz. magnoq̄ ruentes impetu non multuz abfuit. quin ducem ipsum signaq̄ oppimerent: sed egregia virtute ducis hostili vis sustentata est & aurora facta milites intellecto periculo ad signa recurrerunt. Deniq̄ castrucciani relicta vrbe ipsaq̄ arce deserta aufugerūt. Urbs tota a militibus direpta. sine vlla exceptione amicoz pariūm an inimicorum a ciuium tamen corporibus temperatum. Philippus compositis aliquantulum rebus post decendium florentiam reuersus. tanto honore susceptus est: vt similis triumpho eius ingressio videretur. Secum autem ad ostentationem victorie centū capcinos vna cathena colligatos: & duodecim alios duxit captos equis. inter quos erant duo filij domini philippi tedicis: qui dominans pistorio tederat ciuitatē castruccio. Et dominus philippus dominiuz vsurpauerat pistorij ab abbate pacciani suo consanguineo quod contulerat ciuitas ipsa abbati pacciani. Insuper duxit secum captum quendam religiosum fratrem donatum dictum: quem castruccius ex cepit pistorium in suum dominiuz: fecerat ex suo arbitrio episcopum pistoriensem: expulso ꝙ et legitimo antistite

ſtius piſtoienſis ciuitatis. Qui incarceratus infra menſem mortuus in carcere ſepultus eſt in arenario: quia excommunicatus deceſſerat.

Ast castruccius cū .§.vii.

ariſſam piſtoij p certū nuncium cognouit ad Ludouicum p̄fectus eſt conqueſtus q̄ ſe ſua pericula prouidente romā iuitū traxiſſet. Inde feſtinato receſſu cū ſuis copijs piſas puenit. Ibiq; p̄tiam ſuam oſtentans animūq; afflictis addens rebus ceteram fide p̄nuit. Lucas inde p̄fectus. Regreſſuſq; piſas rempu. piſanoꝝ ſuo p̄ arbitrio quaſi p̄ cōi vtilitate id exigente adminiſtrabat: pecunias q; ad bellū inde ſumebat. Declaratuſq; eſt caſtruccius p̄ quendam miſſum a ludouico bauaro piſas cū quibuſdā copijs dñs piſarū z luce z vur tuſcie. Legatos autem pape Jo. qui bononie reſidebat crucez fecit bannire ⁊tra caſtruccū. z cū oratoribꝰ florentinoꝝ ad hoc ad eūz miſſis, p̄miſſet mittere auxiliū ſeruauit p̄miſſum. Et cum etiam accepiſſet a florentinis ſubmutuo trecen milia florenoꝝ: nimis tarde miſit. Interea poſt direptum piſtoium inter philippū karoli p̄fectū z florētinos ⁊tentio orta eſt. Jubebat eñ philippus frumentū ceteraq; ad eius vrbis tutelam florentinos publico ſumptu inferre. Illi vo nō ſibi ſi karolo vrbem piſtoij queſitam reſpondebant. ſeqz ducenta milia auri annuatim p̄ſtare certa pactione p̄miſſe: que iam p̄ſoluta erant. Nec eſſe equū. ſupra id quod pactū conuentūq; eſt p̄ſin onerare. magiſq; eius qui vrbem piſtoij omnibꝰ rebꝰ eruerat: neceſſaria eius ad tutelam relaxari debere. Philippus vo contra. iure belli parta militū eſſe p̄ſeſſe: latiſq; p̄ceſſe videri q̄ hoſti illam ſuo periculo ademiſſet. predā vo quā malen cepent. vt iam reſtituat petere: ingratiſſimū ſimul iniquiſſimūq; videri. Hijs ⁊tentionibꝰ negq; frumēti quantū ſat erat impoſitabatur: neq; cetera oppoſtuna fiebant. Caſtruccius gnaros harum rerum. cū ⁊tentiones hoſtiū. lucrum eſtimaret ſuum. exercita piſanis lucenſibuſq; indicto magnis copijs piſtoium obſedit. Erat intra vrbem Symon toſa eāꝰ florentinos a philippo relictus. habēs in preſidio milites circiter mille z cum his equites trecentos. ſed et cives piſtoienſes einſdem factionis cū his vrbem egregie tutabātur. Interdum emptione facta hoſtes inuadere ac turbare opera nō dubitabat. Alia manus equitū prati p̄ſiſtēs: ſepe caſtruccianos inuadebat. vt neutra ex parte eis quieſſet. Caſtruccij vnica ſpes erat in commeatus defecto intra vrbem duoꝝ nō amplius menſium annonā eē. Itaq; omiſſa p̄ vim expugnandi cura. ad hoc vnū intendebat. vrbem vndiq; cingere: ac facultatem ⁊meatus obſeſſis auferre. Florenti vo etſi iuſta quidē ceterum damnoſa indignatione fuerant puncti ⁊moti: tandē vbi caſtruccū tantis copijs piſtoij circūſediſſe viderunt (Sero quidem meliora ſuſcepere p̄ſilia nec iam illuc ſumptuum aut pecuniarum erat reſpectus) vltro facere omnia pecuniis affatim p̄mere. Et qui paies quo in diſpendio remitētes fuerant. magna iā diſpendia volentes ſubibant. Que eſt ferme natura gptoꝝ. Igitur impigre ⁊tractis copijs. equitum ad tria milia: pedituꝝ vo ſupra viginti milia coegerūt Frumentuꝝ p̄uterea z p̄uentū ſummo labore ſummaq; impenſa: parāt p̄ vim z arma piſtoiū inferendū. Philippus igitur omnibꝰ paratis cū prati p̄uenire copijs inſiſſet. inde p̄fectus ad hoſtes ducit. nec longe ab eo metat caſtra prelio re agitare flagitauit. Caſtruccius vo etſi minime tempt andū poſtq; fortunā ⁊ſtituiſſet: tñ ſimulata re quaſi pugnaturus foret aliq̄diu hoſtem ſpe vana detinuit. Interim die noctuq; munire caſtra oppoſtuna. ſubinde loca foſſis arboribusq; excelſis impedire cōtendebat. q̄bus p̄ſilia cum copie florentinorum vellent ⁊tra illos p̄cedere. impedita acceſſibꝰ nō valebāt. Attendentes ergo q̄ in hoc nihil p̄ficerent. p̄ceſſerunt hoſtiliter p agros Incefiam z piſanorum vſq; ad ciuitates: ſi forte ꝓpter hoc Caſtruccius ſolata obſidiōe piſtorij illuc accederet ad defendendum. Sed ille nullo modo dimiſit rem ceptā. Videntes igitur q̄ piſtorij erant q̄ ſpes eis deficiebat ſubuētionis. famesq; eos premeret conſumpto frumento. Deſperatis rebus ſe ei dederunt tercio fere menſe obſidionis Fama Caſtruccij nulla vnq̄ ex re tantam emiſit quantam ex hac vna obſidione.

Fractis civiū ani- .§.viii.

mis ob piſtorij obmiſſionem ac bellum exp̄pinquo magis vnq̄ horrendū. piculū inſup nouū tremendūq; nunciat Ludouicus eñ fruſtra temptato ⁊tra roberti regē. p̄greſſa tandē roma abiens in etruriaꝝ redire ⁊ſtituerat. eōq; animo tuderti vſq; iter fecit: vt palam diceret ſe florentiam petere. Erat q; ad eū conuerſus cerulus. omniaq; aduerſantium. Reuolutabat ſecū p̄poſita vt Ludouicus cum exercitu p̄ peruſinū coſtonēſēmq; agrū veniret aretiū. Inde paratus ſtructuſq; florentiam inuaderet. Caſtruccius e diuerſa regione victos a piſtorio cuz omni ſuoꝝ manu ſuppeniret. Ubaldini vo ac ceteri diuerſe factionis tyranni: qui circa appeninum incolunt. arces alia rurſus manu p̄ mugellanū agrum deſcēdētes: ab ea q̄s parte obſidione vexarēt. Erant hec formidoloſa ac plena ſollicite expectationis. ita vt a pleriſq; nullam ſupereſſe ſpem a periculo videretur. Quippe vel caſtruccio ipſe p̄ ſe ſatis robuſtus terrere poterat florentinos. quid addito ludouici exercitu atq; p̄tia cum omniū inimicoꝝ certu. Examinata igit̄ metu vrbana multitudine vtroq; ſe cohortantes. nihil facere p̄uidereq; obmiſerunt. quo ab imminenti piculo ſeruarent. Igit̄ varijs ceteraq; ſuperioris atq; ipſius ætatis: que ad arcinos ſpectāt affatim p̄munire ac validius p̄ſidijs firmare placuit. Admoniti p̄terea ſocij. vt quaſi ad extremū opus: quanta maxime poſſent alia mitterent. His p̄miſſis ſortē iam alio diſcrimen expectabant futurū: certe maximū niſi benignitas dei auertiſſet. Poſtq; aūt receſſit ludouicus ex vrbe q̄ deficiebāt et pecunie p̄ ſtipendijs. nec que ſibi p̄miſſe fuerant a tuſcis ghibellinis z lombardis mittebant: venit viterbium. Et p̄ receſſum eius romam cū vrſinis z aliis amicis regis roberti depoſuerūt ſenatorē factum a ludouico. z fecerūt alios duos: vnū ex colūnenſibꝰ aliū ex vrſinis. z annullarūt omnia facta p̄ ludouicum z ceperūt et tenuerunt vrbez p̄ eccleſia. Jo. xxij. et rege roberto. Cum eñ iam ola ludouic⁹ paraſſet. vt e tuderto in etruriā iter dirigeret. claſſis ſiculorum que regnum roberti inuadere conſtituerat tardius cōparata tande eo tempore aduenit: cum iam ludouicus ceptum regni negocij obmiſiſſet. Preerat aūt claſſi Dentus frederici regis filius: erantq; cū eo nanes iannenſiuz emulum. qui regi aduerſabant. Ludouicus ergo eius equitatu velocio comitū p̄fectus eſt. Ibi nanq; predicta claſſis cum poſtolabat. In colloquio aūt magis querele eſſe ſe: q̄ vlla p̄miſio aut reparatio facta. Illi cū fruſtra parata claſſem magnamq; vim pecunie incaſſum aſſumpſiſſe. Pice nō tarditatē aduersus ac res ſimul ſpeq; ſuas ob id fruſtratas querebatur. Ad reditū aūt in regnū quod illi poſtulabant. omnio recuſarit. Et hec fuit cauſa retardationis impetuoſi. p̄greſſus in florentinos. Caſtruccius autem p̄ hec tempoꝝ mora oppoſtuna oppreſſit. Poſt receptū eñ piſtorio z quicq; erat neceſſarium firmatū. cū lucam ad cetera paranda rediſſet. in valitudine incidit aduerſam. ac poſt paucos dies e vita receſſit. Cauſa eī⁹ mobi et labore caſtrenſi in modica nimiaq; aūt corpis fatigatione puciſſe putant. Obijt q̄s p̄ idem fere tpꝰ galeatzus vicecomes: qui ducū in mediolanū. ceteraq; gallie vrbes amplum ac regno ſimilem tenuerat imperiū. Jo eniꝰ poſt amiſſas res ac pditas opes ad Caſtruccius ſfugerat ac in piſtoienſi obſidione cū eo fuerat. Vbi ⁊tracto morbo piſcie e vita receſſit. Sicq; verum oſtendit q̄d ait p̄s. Vidi impiū ſuperexaltatuz z elevatum ſicut cedros libani.

Transiui. ſ. p conſideratione mentis ꝛ ecce non erat. q̄ ſiui eum ꝛ nō eſt inuentus locus eius. Et iterum vocauit eos vñ allegarentur. Quomodo facti ſunt in deſolationē ſubito defecerūt. perierunt ꝑpter iniquitatē ſuaꝫ velut ſomnium ſurgentiū. exterminan ſunt et ad inferos deſcenderunt cū armis ſuis excēcati vt rebelles eccleſie. Idem cōtigit et in poſterum eueniet cunctis rebellibus et inimicis eccleſie. Florentini ꝑo de maximis periculis liberati matiano debuerūt grarias referre. qui de ſe ꝑ ſua virtute gloriantes humiliauit ꝑ merentes ſolpitate exeyit. A caſtruccio ꝑo duo filij dereliqui ſuſtitutes. Artigos et gallerannos eos q̄ tenera adhuc etas tūte moli impares reddebat ſb matris amicorūq; tutela pater domiſerat. Reſigitur celato obitu piſaꝝ nouis copijs occupant. Sentiūt piſani re cognita rebellandi conſilium ſumeret. Neq; vana erat ſuſpicio. Nam piſani dominatū caſtruccij haud equo animo ferebant: facultatem omnē arripeturi. Decurſa igitur vrbe ac populo aliquot locis fuſo. cum dominatū vi ꝑ armis adoleſcentulis ꝑfirmaſſent: tunc demde pactafacta eſt mors ꝑ funus omni magnificentia pactum. Nunciato aūt ad ludouicum de morte Caſtruccij venit: cū adhuc in colloquio claſſis eſſet. Et hoc nutato repente cōſilio omnibus poſt habitis curis p mantima piſas ꝑtendit. Florentie audita caſtruccij obitus inter ſpem et metum vix credibilis videbatur. Mox vt magis ac magis ꝑfirmatus ē. verſus in leticiam animis. nō ſi de repellendo ꝑ de inferendo bello cogitabant. Hoc enim vno acerrimo hoſte ſublato ludouicū iam ꝑ ceteros hoſtes ꝑtemnebant. Eſi et eductis copijs carminianus adorti innadere acriter dimicantes. et ſi eſſet bene munitū oppidum: tñ nō poſt multos dies ꝑ caſtrum et arcem eius fortiſſimā ceperunt. qui in ea erant incolumib abire ꝓmiſſis ac etiam pecunia data.

Sed ſuperiora tem- .§.ix.

pora aliquantuli redeundo ad inſinuandam temeritatē ac ſuperbiam ludouici. Cū rome adhuc eſſet ipe ludouicus coronatus a ſciarra vt victū eſt nephariā rem aggrediūt. falſum romanū pontificem ꝑſumpſit erigere antipapam: primato ſua ſtria. Jo. xxij. eiuſdem ſedis vero antiſtite. q̄s ludibriū barbari veſanicꝫ homines ſacra fidelius eccleſia nō recepit. tm fautores quidā ꝑdidie eius receperunt qui merito ab vnitate fidelium ſequeſtrati ſunt. Addūcēāt ſe quoq; huic furori ꝙplures apoſtate rebelles q; religionis ac oīs ſcīa reprobatum clericoꝝ. Ipſe ꝑo falſus pontifex ſibi cardinales creauit. ac cetera veri pontificij officia emulatus: ludouicum banarū in imperio cōfirmauit. Ita falſus imperator falſus pontifex ſibimutuē auctores dignitatis fuere: altaria ſacra ſq; vbis ſedes motuo ꝑfanantes. q̄ poſtea piſas adueniens recognouit errorē ſuū cōfeſſus et absutans ipſum ꝑ vectus animonē cotā Jo. xxij. venie petita in carcere p triennū manſit: vbi et mortuus ē. Ludouicus aūt poſt mortē caſtruccij vbi piſas adueniſſet ſumma gratulatione receptus eſt. quo benuolentiā ſibi cōciliaret: ac ſpē dominat⁹ caſtruccianis auferret: tarlatū equitem aretinū fratrem guidonis preſulis cui amicicia eos piſanis ꝑ odiū aduerſus caſtruccū fuiſſe diximus. ciuitati ꝑfecit. In ceteris quoq; nō ſatis placato animo in caſtruccij filios eſſe videbat. Nobiles illi primo mēſes luce portas claudebant. nec quemq; ab illo diſcedentē intrare vrbem patiebantur. Demū lenita ira ei adoleſcentū mater grandis ferens munera piſas ad eum venit: natoſq; ſuos illius fidei ꝑmendaſſet: locū diſcedit. Ibi p eius ꝑſentia inſurgente plebe ac tyrannidē caſtruccianoꝝ incuſante. gubernationem adoleſcentib ademit: ꝑ quendā ex ꝑceſſo ſuis luce preſidem impoſuit. ſimulq; magnam pecunie vim piſanis lucenſibuſq; imperauit: quaſi mercedē tyrannidis ſublate. Dum hec in etruria geruntur karolus roberti regis filius morbo correptus apud Neapolis obijt. Cuiuſq; florentini eius imperio liberi. remp. et interpreſcentes: bona iā ſpe gubernationi incubuerūt. et iam pridē odio fuerat apulocꝝ campanoꝝ auara cupiditas. cuncta ad rem pecuniariā referentiū. Deq; antē ꝑfuerit in multis regie domus fauor. attamē quod negari nō poteſt in exhauſta quedā pecuniaꝝ materia fortuna illis fuit. vt ſi quis a karulo primo ſycilie regr. ad hanc modū alterum karolū quem diximus pecunias numeret: ſupra fidē ſupra modū videatur populū vnū tantis oneribus ſuffeciſſe. Igitur liberā tūc cuncte reip. adminiſtrati onem cōplen: q̄ neceſſaria fuerunt ꝓuiderūt. Magiſtratuū ſortiones ex delectis ꝑ probatiſq; boib⁹ in biennū determinato. Conſilia duo rebo maiorib decernētes cōſtituta. quoꝝ merū ꝑfare: alterū mixtū ex nobilitate et plebe. q̄s cōmune vocitatū eſt. Pro ſumi vexilliferis ſocietatum erectum eſt menſiꝫ quatuor. cū primo ſex durare conſueſſet.

Per hoc ipſum fere .§.x.

tpus cocta in ludouici exercitu ſeditione ad octingentos germani equites ab eo diſcedere. qui piſis egreſſi cū iacta occupare ꝑſtituiſſent quo rpis momento re ante cognita ꝓhibiti ianua ſunt. Excluſi itaq; loca ac ſpe fruſtrati. circa vrbē loca hoſtili rapina ſedauerunt. mox in ꝓximū euadentes collem apud ceruū munitū quondā a caſtruccio locū ſtatiua poſuerunt. Grauis ꝑfecto vicinis amicis: ꝑ inimicis ꝓpius formidata. Ibi miſſis florentinꝫ legatis fidem operāq; ſuam pollicebant. Frequenter de his rebo ꝑſultatū eſt tandē res infecta relicta. illa maxime ratiōe: q̄ periculoſum videbat germanis bonib⁹ ꝑ ſub hoſte militare affectis: rē ciuitatis ꝓmittere. Cereū bonam tranſfugiū ac diuturna ipſdem locis incubatio. maximaq; poſt hac nouitatū ſemina peperere. Ludouicus enim horum diſceſſu ſollicitus lenib primo verbis germanoꝝ ira placare nitus. vbi duriores ſenſit: luce qui illi imminebat timere: preſides mutare: caſtruccij filios amouere. omnia pene ſuſpitionibus mutare ꝓrsit. Caſtra q̄ bis leciſ germani tenebant ludouico infenſi ac nocendi occaſiones exꝑctantes. Per extremū illius anni caſtruccij filij quos in patuaꝝ formam redactos a ludouico diximus. militib centurionibuſq; q̄ ſub patre militauerāt magno numero coactis: piſtorij occupare conati ſunt. Preſidū ludouici intra vrbē erat. nō tñ ita validū vt eſſet ꝓtinescendū. Ingreſſi itaq; piſtorij caſtrucciani. cum pietaq; ex inopinato ꝓcaſſent loca: inſurgentib ciuib⁹ vrbe pellunt. Eodem anno cōtinuato ꝓiuratio florentie detecta eſt. facinoroſoꝝ hominū. q̄ incendere vrbē ac ꝓdere hoſti cogitauerant. Res totū iam ꝓpoſita ferebat. vt ſtrata nocte quatuor vrbis locis de inducta incenſis. dū ad clare ſtinguenda cines intenti eſſent: cōiurati portā effringēt hoſtemq; ad hoc ꝑm ex cōpoſito paratū accerſitū ſuis ꝓferent. Id excogitatū ꝓpoſitūq; fuerat ꝑ id tpis. q̄ ludouicus ꝑ caſtruccianos ventum ad vrbem credebantur: ꝑ minima de plebe homines ad facinus patrandū coepta manus. Repteq; ſunt edes aliquot maleolis conſpirat. q̄ ꝓpetus validiuſq; coripterentur incendia. Sed de p ditorib ſupplicio ſumpto ciuitas ꝙquieuit.

Principio in ſequē .§.xi.

tis anni. vt ſcribit leonardus in. vj. li. hyſto. flor. Ludouicus q̄n germani equites qui ab eo tranſfugerant. omnib⁹ ceptus cogitanſq; obſiſtere videbantur. nec ꝓmiſſe ab accio pecunie comparebant. quo is proſpiceret incōmodis trāſire in galliam citenorem ſtatuit. Relicto itaq; piſis falſo pontifici. cum omni hereticoꝝ apoſtatarūq; ſentina. ſ. antecē captus ꝓuceretur ille antipapa auinioni vt dictum eſt. Cunq; ꝑagrū parmenſem ꝓuenſſet in galliam. exiſtimaret q; ſubito piſas reuerſurus: maioris q̄ putabat in gallia impedimenta offendit. Accius enim illius perfidiam in paterna oadum euerſione ꝙperus. parere

nolūt adventanti: sed mediolano ceteriſq; oppidis extūlit. quare bellorum his locis necessario implicatur. In etruria vo post eius discessum varios casus: varioſq; eventus fuisse perunt. Germani vo quos in colle imminenti luce diximus ꝓsedisse. haud multo post eius transitum in galliam: Marcum vicecomitē quē a ludouico missum ꝓ obside retinebant: sibi ducē prefecerunt. Animus maxime oga atq; ingenio freti. tandem locū occupant. introissi parcem a ꝓcerant. q; custodie paerāt. Mox ꝓfugatos florentiam missos obtulerunt eam se vobis tradere velle. Duo alit ab his postulabantur. Stipendioꝝ antiquatio solutio. ea summa erat aut milia circiter octogita. Secundo ꝓ sui q; filio precipua quedam. bisq; amicicia erat paterna cum marco vicecomite. ꝛ ingressuꝝ germanoꝝ in vrbem lucāq; odio presentis dominationis ca rasse videbant. Re igitur florentie velata: varie ꝛ sultatum est a civitate. Erant quido sine vilia cunctatione suscipiendam a florentino ꝓlū lucam: ac pecuniaꝝ germanis ꝛ soluendam. Erant qui totam hmōi oblationē repudiandam censebant. Oberatoq; vrbitati publice simultates ꝛ pante. Quod enim precipue quidam ciues ferebantur accepto esseq; hoīsse facti germanis fuisse. hoīs successio remittentes aduersarij ꝓtra pugnabant. Cuꝝ igitur de his ad plū magistratus referret. ac varie ꝓ vnusquisq; ingenio diceretur fuit. ꝙ nisq; ad repudiandum res tudinaret: primus tosa eques florentinus (qui vnus ex anthonis fuisse germanis ferebatur) in hunc modū sententiam suam dixit. Si quem admodū legem vobis spectatissimi ciues: quasi tpe et ꝓsentiaꝝ rerum magistra inuitis arguit. si etiā vetrimēto tosa fortis ꝓilia coniecte vobis sineret. non multum mihi aut cuiq; alteri parte amatoꝝ in hac deliberatione vestra putarem laborandū. quippe tempore ipo ꝓtubante quid factum sit optimū sequeremini. Nunc aūt ea quoniam est natura rerum ꝓpositaq; vt malo suscepto consilio penitere nil prosit. omnes ꝛ aniꝝ ꝛ coram oportet: quō reipub. cōmodā amplectamur. Res em̄ hec (ni fallor) ꝓ magna agitur. ꝛ in qua plurimum refert hoc vel illud eligatis. Ne me quidem ant error babuꝝ ingens. aut ꝓ multa simul ad suscipiendā lucam nos bortari videntur. que cuꝝ ante oculos posita sint: minor ē q; dem qui se hec videre ut eligereq; dissimulent. Ipe breuiter que intuere videor significarim discutiam. Utilitatesq; vobis hec susceptio duplicem affert. Nam et fides illa ꝙ vos occupata hostibus nō patebit. ꝛ ipa vobis ꝓtra hostē ꝓportuna erit. Satis enim quot bella ꝓ hostes annos grauia quidem ꝛ aspera ꝓtulistis: ea omnia ab his q; tenentur lucam esse illata. Hec igit facultas adempta hosti ꝓ magnam reip. vestre partem securitatem: nocendiq; cupidos longius suo motebit. vt iam ab ea ꝓte nō sit ampli⁹ aliquid formidandū. Nulli vo nobis neq; animis inimiciciores: neq; opibo infestiores sunt q; pisani. Nil porro opportunius ad eos deprimēdos: q; luca eius finitima. pene in vestibulo eorum posita. vt sine aduersus eos. sine repellendū sit bellum: ꝓ magnam e inde opportunitatem ad vtrūuis habeamus. Age vo ipa ꝓ se. quanta ꝓ sepotentie erit accessio pulcerrimā munitissimaq; vrbem tantam agrisq; oppidaq; tot arces in potestatem vestram devenire. Quid ant gloria ꝛ ampitudo nominis: maiestasq; florentini populi quantū augescet. si cinitas tuscā nostre potentia ꝛ opibo pene par vobis subjciat. Equidem vt illa cōmuni vita motibusq; hoīm vtor. ita illis me moueri fateor: que bona apud homines putant' extendere fines. imperium augere: ciuitatis gloriam splendoremq; et tollere: secure etatem: vtilitatem q; assistere que nisi ꝛ pertenda dicamus ꝛ cura reipu. et pietas in patriam ꝛ tota pene hec vita nobis erit pervertenda. Hec illi qui suscipiendam vobis dissuadent ꝓmisit ac ꝓ nihilo censent: nonas profecto vivendi normas in vitam addiderit. Sin illa ꝓbant et in bonis estimant: hanc suscipiendam putent necesse est. vide tot bona: totq; cōmoda ꝓmittit. Mihi quidem diuino quodam benficio hec oblata facultas videtur. vt ex qua vbe primo fugiolanus: postea Lastruccius non sine clade nobis intulerunt bellis eam nunc vrbem sine periculo sine vulnere potestati nostre subdē valeamus. Q; si hanc facultatem nūc nobis oblatam ꝓtermiserimus. deinde a quibusdam huius ꝓli aduersarijs insuper. bellumq; inde ꝛ tumultus insurgat: quis non merito nos culpabit: quis non carpet: quia nō nisse ignauie penas subire nos dicet: Duo ꝓtra hec mārie dici video. Nam sunt qui dicunt satis vos habere. monentes id qd̄ est tuendum censeant. et nec impēsio nec ceptis nouis onerandum. Alij suscepti onem eius vrbis non improbāt quidem: si absq; vllo impendio venturam venū in potestatem nostram arbitrant'. Hi quidez primum videre videntur: sapientes vo longe abertare. Tuendū q; dē est solū censent. quasi illa suscepto nō ꝓ mutela sint eorum q; possidemus: aut supiora bella inde nobis illata nō in periculum hec ipa amittendi ꝓcesserint. Non eadem illi mente ꝛ patrimoniū ꝓpōis acia reversantur publica. patrimoniuꝝ semper quidem augere querunt. ac die noctuq; anhelāt. reipu. vo acquirere interdicunt. Populus romanus parens noster nunq; vbium impēsis nactus esset: si suis rebus cōtentus nova cepta impensisq; refugisset. Nec sane id ꝓpositum est homini publice et priuatim. Nāz publice q; dem magnificentia ꝓposita est. que in gloria ampitudine neq; consistit. priuatim vo modestia ꝛ frugalitas. Itaq; qui de republica consultant: grandiorem animum cessusq; propositum assumere debent. nec tam de impensis ꝛ laboribus. q; de gloria splendoreq; cogitare. Mea igit' sententia est lucam sine vilia mora suscipiendā. ꝛ hanc facultatem nobis oblatam nullo modo nobis negligendā es. Primus quidem ita peroauit. Cives autem partim inuidia partim prim tubotum formidine id consilium neglexerunt. vana opinione detenti quasi luca tandem ad eos nullis esset pecunijs peruentura. Itaq; post longas consultationes res infecta dimissa est.

Per idem temp⁹ .§.xii.

pistoienses. Anno .s. millesimo. ccc.xxxix. Ludouicirem in veteris labi cementes: pacē a florentinis quesierunt. que illis vel cupienter concessa est. q eam pacem omnes ferme ciues pistoium restituerunt. Preterea ꝛ murium ꝛ carne magnam arteminūq; pistoiensis agri castella. vt florentini retinerent concessum est. Quoq; pax stabilior esset. q̄ tuor ex ꝓcipuis pistoiensium familijs equestri dignitate a populo florentino insignite sunt. Jacobo strozza eiq; florentinus insignitus eos populi nomine: ad hoc ipsum cū potestate publica missus pistoium. et ludi equestres ob eā pacem florentie celebrati sunt magnifice. Eo tempore fuit maxima penuria victualium ꝓ totam tusciā. adeo vt vix haberi possent ꝓ pecunia. ꝛ sextarius frumēti vno aureo vendebatur: et sextarius fagine .xxx. solidis. In comitatu quoq; non minor penuria: nec erat in memoria hominum tanta penuria in tuscia. Pisani quoq; sub eodem fere tempore ad libertatem spectantes repellere Ludouici iugum perfecerunt. Huius rei causa marco vicecomite cum germanorum aliqua manu clam accersito. et intra vbem recepto arma populariter corripiunt. Depulsoq; demum tarlato ꝓside cum omni Ludouici ꝓsidio. rempublicaq; liberatam suo iam ipi auspicio gubernabant. Itaq; mutatis vndiq; rebus etrurie status innouabatur. Marcus vicecomes ob natam pisanis operā magnifice ab illis donatus haud multo post florentiam venit: receptusq; etiā ac publice honoratus negotium incepte iterato indixit. ꝓpositis ijdem conditionibus que prius fuerant civitati oblate. Eas ob res consultatio iterata. eandem quez primo habuerat exitum habuit. Itaq; Marcus re infecta in galliam abijt. At germani luce relicti cum pecunias

quererent: eandem ad pisanos rem tetulerant. Nec fro fiunt cunctari pisani illam capescere. quippe iam pridē solliciti nō eam urbem potiretur florentinus: cunctanter pecunias solvere: et bellum suscipere pacisc̄antur. Id postq̄ florentie auditum est. nulla fuit mora quin bellum inferretur pisanis: quod post presidii ladonici erectum tanto magis consensu q̄ aperta pace fuerat intermissum. Ea ō causa precipites equites pedites q̄ ad pisanum vsq̄ mœnia repentino impetu pervenire. Subsidem vere tempus Latinum oppidū. quod nuper in fidem florentini populi venerat ad hostes defecit: vnde concitate sunt bella. Inf̄ pisani spe potiendi locum ob coortas difficultates exclusi: pacem cum florentinis fecerunt. conditiones fere eedez dicte que in priori pace. Sepius deinde temperata luce de dito cum a civitate rejiceretur. gerardino spinole tandez tamen viro nobili: divitiisq̄ supra priuatum modū abundanti: suscepta pecunia germani tradiderunt locū. venientemq̄ cum presidio in arcem validissimam quaz in ea urbe castruccius munierat: induxerunt. Spinola igit̄ recepta urbe civibusq̄ in suam voluntatem benigne tractatis pacem agere capiebat. Florentinis aūt longe aliter erat mens diversa. Spes enī cupidosq̄ incesserat Lucā potiendi. Itaq̄ nec pisanos nuper tulerant se ingerētes nec tunc spinole factum equo ferebant animo. Quibꝰ rejecta pacis flagitatione. cunctum acrius premere. aliaq̄ census agri castella ad defectionē hostium: aut hiemis rebellantib⁹ pollicēri ceperunt. Spinola igitur et lucenses cū se bello haud dissimulanter impeti viderent. audendi ali quid ratio. primum castellum. quod forte p eos defecerat diebus copias educunt. Affuitq̄ fortuna cepto. Nam multa cum inimicorum cede castellum ipm̄ vi expugnatū receperunt. Inde lucam reversi gratulabundi opem ferre obsessis ad catinum statuunt. Diu ibi pugnatum est. ad iunctis lucensibꝰ quingentis equitibus germanis belli expertis: et pedit⁹ domina. Deniq̄ catinum receptum ē a florentinis longo quidem certamine: sed admodum gloriosō. agmina pene triumphantia in urbem eo conantq̄ frō de mittes domū ad coniugez et liberos sūo cuncta omnium gratulatione redierunt. Consultus post hec de castro evertendo. pernicieq̄ tandem cū sententia qui retinendum censebant. propter crimē ei⁹ opportunitatez ad bellum. Multa iam suadere videbantur Lucam ipam obsidere: capine pelle a florentinis. Primum q̄ ipi in se lucēses imbecilles sane atq̄ impares erant. presertim civitate divisa magnaq̄ civium manu in hostico bello florentinos secutante. Externi fro nulli videbantur opem laturi. Nec pisani quidem nova pace obligati: nihil contra molirī credebantur. Ludovicus romani nouus imperatoris invasor. unica partium spes fractus ac debilitatus: gallico bello tandem in germaniaz transalpeo abierat. Fallusq̄ pōtifex ab eo pius relictus. post pisanorum rebellionem ad verum pontificem quinione ductus. veritatem recognoverat penitentiam agens. vt victus est supra. Nihilq̄ superat presentia qō formidandum videret. Qua de re florentini magna spe versi ad bellum. nō iam levia consectari: sed lucam ipam capere atq̄ arcem belli obsidere constituunt. Ad hoc vbi satis omnia parata structaq̄ visa sunt. egressi in arma contra hostes copias ducere. Ac primum cernlio vinciarra ac ceteros imminentibus luce arcibus occupatis. mox descendentes vbi ipi admouerūt castra primo ab vna parte vbis: mox crescentibꝰ copijs et amicorum auxilijs confluentibꝰ. alia subinde aggredo loca vndequaq̄ illa cingere. cum durios indies redderet obsessorum cōsilio. nec fortuna spes presentia subleuaret malas spinola rebus diffidens. modo pactiones rimptare cū florentinis: modo alienum relegius circumspicere. scrutari denīq̄ omnia indaganq̄ cepit. Obsessis igitur nunc penitus fractis et quo se vertere nescientibꝰ. cum neq̄ consilium superesset: diuina providentia (qua regna constituuntur ⁊ mutantur humana) quod nemo prius suspicari poterat. submi⁹ strauit incensibus animum. Johannes enim bohemie rex erat bonnei cius qui ducem in etruria dereliquerat filius. hunc alīs de causis ytalie fin̄ aspirantem hujusmodi sedicione domesticis adnouerunt. Qua de cā hujusmodi cum equitatu egressus. haud multo bergamites vicinos eadem quasi ratione suscepit: ac per omnes patrimonios vires extendit. Ad hunc igitur spinula ⁊ lucēses legatione missa hiemē dedere. Ille opem ferre obsessis periculoq̄ liberare pollicitus est. Id etsi armis agendum illi manifestum erat: tamen viam primo humaniore ingressus. legatos florentiam misit qui suis iuris locum esse vocarent. ac bonis postularent obsidionem dissolui. Quod cum negatū esset. ad vim conversus et arma copias parat: expeditionem in etruriam mutat. Florentinos preterea inopinata re turbabat animos. Illa insuper afficiebat cura. q̄ ipsum per in castris sedicione. seductiōnes nulla ducis reverentia cedere et incendia fede patrauerūt. Ob que suspectissimul cōeum accesq̄. nec ipse ducinec duc filius se suis credebat. Et iam transfugia quedam ex castris facta erāt cōductor. Videbat periculosum tam expectare hostes: ubi appropinquare prefectus regius cum equitatu nouus ē. obsidione omissa copias reducere. quinto fere mense post q̄ obsidio cepta fuerat. Per hunc modum primus florentini conatus populi ad lucam plenus dubiis bona spe irritum ejecit: ac maiora subsecuta certamina: dispendia. periculaq̄ mali penas cōsiliū populo exegerunt. Fō multo in antea tempus Marcus de vicecomitibus mediolanēsis. qui etiam aliquando veniens florentiam se obtulerat dare florentinis Lucam certa quantitate pecunie: tamen res nō fuit assentium. qui romanus marcus reversus in lombardiam interfectus fuit a galeazio suo nepote. Interdiensed autem interfecerūt filiefrutuq̄ tyrannice dominabatur eis. Arbergbettinus de quo sup̄ cum tractasset cum bonaro proditorie tradere ei legatum et bononiam: detecta petitione cedita capite plectus est.

Circa id tempus inuenes nauali pedio aggressi superant: et eorum littora depredantur. Aliquot deinde postq̄ diebus locum venerat regis prefectus. florentinus gradus ingredient agrum. habens equites ad mille ducentos peditum ante ad duo milia. Temeraria procul dubio res attamen fortita successum. Cum enim facilius intercludi possent: triduo agros spoliati magnaq̄ inde pdas alegere.

Deinde ferme tem- §.xiii.

pore Johannes parmam regium et mutinam urbes galliæ cisalpinis sese vitro dedēres accepit. Ita propinquus potentior factus indies magis formidabatur. Proinde ubi hinc anno plurimum aucta est suspicio ob colloquium cōgressumq̄ regis. ⁊ legati romane sedis qui honorifice parat: in quo periq̄ amice sese receperant contra omnium expectationem. vt nō modo nō succederet legatus regi pacupatis galliæ civitatibus: verumetiam sibi gratias videretur habere. et secuta mox cōiunctio arteq̄ amicitie signa mouerunt hominum mentes: in suspicionem vertunt. quibus est de rebus: quo clariores sint paulo altius repetendum. Bellum gallicum originem traxit a iamdudum bello. Philippi enim ducis ianua cineo diversarum partium se ad mediolanenses cōtulerunt. eorumq̄ fretus opib⁹ redire in urbem conabantur. Altera fro factio roberto regi adnexa sese ⁊ illi urbem dediderat: omnis spes urbis contra adversarios repugnabat. Admisceat se hic horum temporum pontifex summus: legatumq̄ suum mittit in gallias. Crescente igitur romane sedis potentia. ita complures annos gerebatur bellum: vt appareret mera partium studia in illo versari. Robertus enim rex florentinusq̄ ac tota illius modi facto legato in gallias: legatus sūs ipe cuius opus erat in etruriam submittebat auxilia. Mediolanen-

ſeſq; veronenſes ac mantuani ceteriq; imperij fautores contrariebantur. Poſt diſceſſus itaq; Ludouici ex gallia legatus bononie conſiſtens. mutuam et regium ꝑ parmamq; dudũ vrbes ab eo defecerant: grauiſſimo vigebat bello. quo metu be ciuitates ſeſe Johanni regi dediderunt. Secuta ergo colloquia ꝑ amicicie ſigna regem inter legatumq; cum ante bis ꝺ cauſis crederentur hoſtes querelas ſuſpicioneſq; pepererunt. Robertus enim rex quod paternam inimiciciam aduerſus Johannem exercebat legati factum indignabatur. Florẽtini ꝓ ob ereptaꝫ ſibi arbes pene locam: ꝑ antiquam beneuoli patris obliuionem infenſiſſimi erant. Eodemq; mõ ꝑ galliam mediolanenſes: veronẽſes mantuaniq; principes legati veteres hoſtes: Johannem etſi a ſtirpe ſuarum partium fautoreꝫ tamen ob hanc ipſam legati coniunctionem ſuſpectuꝫ habebant. Ita contra pene naturam rerum coniunctõ quedã animoꝝ inita eſt inter principes gallie Robertumq; regem ꝑ florentinos contra Johãnem regem et legatum. Q̃ haud multo poſt hos ipſos omnes in vnum ꝑ apertum fedus coniunxit. Per idem tempus poſtquam florentini arbitrium poteſtatemq; ciuitatis ſue florẽtino populo tradidere. commoti ob diſcordias ciuium. ꝙ bi qui dudum pulſi a Caſtruccio ꝑ florentinam pacem redierant in vrbe: ꝓ poſſe aduerſarios ꝓmolere ferebant. videbãturq; ob eaꝫ indignationeꝫ res nouas moliri. Quare prouidentes famile dudum in florentiam pace honestate: vtendi, prius vrbẽ auctrices fuerunt. Nec poſſibac vt federati neq; rurſus vt ſubditi: ſed vt ſubiecti poſſouenſes ſunt habi nerũ ad ſpem ino veigendi magiſtratus ceteraſq; illiuſmodi liberi populi ſimulacra eis in dedicione reſeruata ſt.

Eodem anno bergam oppidum lucenſis agri. quod in poteſtate florentinoꝝ erat obſederunt hoſtes: ꝑ cũ florentini miſiſſent copias ſuas ad remouendum obſidionẽ. hoſtes ita recideruntaditus. vt impotarini poſſet: pugnam autem vetractabant. Quare frustrati a ſpe opus ferende vomum irneti redierunt: et paulopoſt inopia frumẽ tiberis lucenſibus dedit. Altero vebinc anno crescente legati ſuſpicione. quenã Johannes relicto in ytalia equitatu cum karolo eius filio ipe tranſalpes ad maiores comparandas vires abiecat. magno conſenſu fed? initum eſt. Fuerunt in eo federe veronenſiꝫ mantuanoꝝq; tyranni. Preterea Feciuſ viceccomes. qui nuper caſtruciano bello florentinoꝝ pulſauerat menia. tantumq; in ãgnatio potuit ꝑ vtilitatis ſpes. vt acerrimi quondaꝫ hoſtes in vnum amicicia ſocietateq; iungerentur. Condituones ꝓ ad ſcripte be. toris vt vinbus cum opus eſſet ſibinicem opitularentur. Interim ꝓ belli gerendi cauſa eq̃tum tria milia in armis haberent. Peonum florentini ſexcentos conferrent: totidem robertus rex. Maſſanus autẽ tunc veronenſium tyrannus octingentos. Feciuſ ꝓ mediolanenſium ſexcentos. Ferrarienſium principes (Nuꝫ ꝑ bi in fedus venerant) ducentos. Totidem mantuanos. Legatus autem ꝑ decipſa tempora ferrarienſes bello ꝓſequebatur: caſtraq; habebat apud argentam oppidum. Qui vbi initam ſocietatem a florentino populo cum hoſtibus intellexit. trahet indignatione commotus: oratores florentiam qeſtum miſit. Qi conſumpta pleraq; oratione veteribus inimicijs refricandis damnãdoq; federe: ab illo vt ſe vellungeret ciuitas poſtularunt. Ad hec reſpondeſum eſt. florentinum quidem populum romane ſocios fautoreꝫ in primis fuiſſe. ac eo magis indignari ſi quis aduerſariorum ſocium a ſede illa foueatur. Nec ho cuiq; admirationi eſſe vebere. ſi aduerſus Johannem Henrici filiuꝫ quem et paterna vetus inimicicia ꝑ noua hec iniuria infeſtum reddat: ſe putauerunt muniendos. Sub hoc reſpõſo oratores dimiſſi. Et conſtabat plus intelligi a ciuitate: q̃ verbis exprimeretur. Nam conciliatus quidem poſtici Johannes rex per regem francorum: quem artiſſimo conſanguinitatis attingebat gradu credebatur. Hoc totum ytalie ceptum non inuito pontifice adoriri. Uerum ex ciuitatibus que ante diſceſſum in fide regis Johannis erant. per medium hoc tempus bruxam ꝑ bergamum mantuinus auerterat. Feciuſ ꝓo ticinum abſtulerat. Tamen arx a ſuis tenebatur. Quare rex reuerſus eſſet cum magnis copijs et germania ꝑ gallia profectus ticinum ferre obſeſſis auxilium temptabat. ß ita foſſis ꝑ caſtellis circũmunierat accius. vt nihil ad extremuꝫ rex proficere poſſet. Itaq; ꝓfato infeſtus mediolanenſi agro parmaꝫ copias reduxit.

Legatus cum .§.xiiii.

apud Argentam oppidum caſtra habebat. nec longe ab hoſtes ferrarienſium copie conſtiterant. Pselio itaq; cõmiſſo. ꝓſligati ſunt ferrarienſes. Deinde admotis caſtris ferrania obſeſſa eſt a copijs legati. Hoc igitur ſocioꝝ periculo florentini mittere auxilia ſtatuerũt. Sed inerat difficultas maxima tenente pene omnia legato circumiacentia loca: vel regis Johannis copijs alia itinera ad eam occupante. Miſerunt ergo quadringentos equites. quibus prefecerunt poſſantiſſimos iuuenes. Franciſcum palle filium ſtroſſam: ꝑ Hugonem neri filium ſcalam. Qui per rerunt mediolanum honorifice recepti qt tunc cum eis federati: deinde veronam. Et verona autem ꝓfecti equites florentini: cum adiunctis copijs mediolanenſium ꝑ veronenſium ferrariam ingreſſi ſunt. Armata ergo multitudine vrbana omnibuſq; paratis cum duabus ſimul pũtis eruptionem feciſſent. caſtra hoſtium adoriuntur. Nanes etiam quarum ad triginta habebant ꝓ flumen ad caſtra oppugnanda dimiſerunt. Certamẽ atrox fuit. atq; alterius rei pugnatum: vt neutram in partem inclinaret victoria. Sed precipua ea die pugnandi laus penes duces ſpoꝝ florentinoꝝ fuit. cum ambo pari ardore in prima verſarentur acie. Tandem hoſtes ſuperant ac referre pedes compellunt. Simulq; refracta plumbus locꝰ munimẽta caſtrorum paudunt. Additur preterea terror hoſti q̃ cum magna effuſaq; eſſet fuga: ad vlteriorem fluminis ripam pons nimio pondere delapſus eſt. Quo facto omnis hoſtium equitatus ꝑ maxime peditum pars interipitur. Per hunc modum victoriam ferrarienſibus ſocijſq; parta eſt. cum magna aduerſariorũ ſtrage. Ob hãc victoriam cuncta paulopoſt flamia vefecit a legato. ꝑ bononie ita trepidatũ: vt nili Johannes rex cũ equitatu aduenilſet. populus arma fuiſſet captarus. Sed illius preſentia nouas res cõpeſcuit. Rex autem eodẽ anno locum accelſit. huius cauſa fuit. quia duo filij caſtruccij quos obſidum loco rex ſecũ ducebat: arrepta fuga et clientelis paternis magno numero coacto Lucam ſubito ingreſſi ſunt vrbemq; in ſuam poteſtatẽ redegerunt preter arcem: vbi erat preſidium regis. Eam ob rem rex cum duobꝰ milibꝰ Lucam properauit. ꝑ pulſis adoleſcentibus vrbem accepit: magnamq; inde pecunie qnantitatem luccuſibus imperauit. ꝑ quaſi perteſus ytalie tranſalpes abire conſtituit. In ea autem victoria habita ferrarie contra legati et regis Johannis gentes. multi ſtrenui capitanei qui fuerant capti et gentibꝰ legati dimiſſi fuerũt liberi. ſcilicet dominus franciſcus de ardilaſſis et primicinibus furlinꝰ. dominus Malateſta de arrimino. dominus anaſtaſius ꝑ polenta. Hijs ex captiuitate liberatis reuerſio in romandolam: franciſcus rebellare fecit ꝑa legato recedere Furlinium. Dominus Malateſta Arriminum ꝑ ſeſenam. et dominus Anaſtaſius rauennam. Creditur q̃ ſua liberatõe cum his qui ceperant eos in hoc conuenerint. Florentini ſuper hoc parum curarunt de damnis legati. quia queſtus erat eos recipere ꝑ ſubijcere eos ſue iuriſdictioni. Sed ſem per poſtes in veteris ſe habuit legat?. Sꝫ extrema hui?

gaudij et victoria ferrarie habita a florentinis cū alijs vi
riliter dimicantibus: subito luctus occupauit. Nam ciui-
tatem flocētie pene vniuersam submersit. Circiter enim ka
lendas nouembr. quatuor diebus totidēq; noctibus pri-
uato ymbre incredibili aquarū multitudine amnes p ca-
sentinatem aretinumq; agrum egressi alueo instar equo-
ris omnia tegere. Inde passim descendentibus cum seua
quoq; fluuius inundato magellano agro plena decurre-
ret valle. Arnus autem nullis ripis neq; terminis coher-
ceretur. Omnia supra vrbem loca complētur. Ea vis aq-
rum in muro plata vrbis partem illarum ad orientē ver-
sam prostrauit. Inde per vrbem quasi captam expugna-
tamq; discurrens. trepidis ac fugientibus ciuibus cunctis
occupauit. vt ad templū martis id est oratorium Joban-
nis bapeisse supra dimidiam columnarum porphireariū
humidoribus pro locis supra duodecī pedes altitudo as-
cenderet. Nec prius increscere destitit aquarū moles: q̄
ad occidentem quoq; non capiente iam vrbem aqua me-
nia subierit. Tunc demum egesta via et decrescere pela-
gus cepit. Eruo vrbis pontes deiecit. et priorima sec⁹ flu-
uium edificia multaq; per vrbem domus concidere. Do-
tes carnale sancte trinitatis et vetus conmerium molendi
na destructa sunt. Et circa ecclesiaꝫ sancti petri scharadq;
aque fuit altitudo quinq;. et porta sancti Petri. vj. vel
octo brachija. In sancta cruce ascenditur usq; ad altare ma
ius. Multi mortui sunt. aliqui submersi. aliquos dum sustantias vellent saluare: domus ruentes oppressērūt. Ces-
sante hoc diluuio non inueniebat' pauis sed miserie pra-
tum postorium et alia loca. qui adduxerunt victualia in co-
pia. Cessante aquarum metu cum homines veluti at-
toniti remansissent. nouus iterato metus incidit a nobili-
tate. Robustissime transarnum familie nobilium erāt. pōtes aūt disrupti eas separauerant. vt iam due et vna ciuita-
te facte viderentur: et ne quedam coborte suspicionem
augebant. ob hanc metum pontes duo ex ratibus factis:
quo trāsarnine plebi si opus foret succurreretur. tunc de-
mum timere desitum est. Eodem anno florentinorum so
ciorumq; oratores cōmuni de re apud hericem locum in
liguribus conuenere. Mouebat autem. quia legato gra-
ui plaga percusso: Johanneꝫ rege trāsalpes relicta ytā-
lia degresso. prosperis secundisq; rebus de preda iam in-
ter socios ordienda contentio discordiam paritura ni ob-
uiaretur. Itaq; proficiscere iam inde et antecenire placuit.
Re igitur discussa ita conuenit. vti cremona mediolanen
si: parma veronensi: regium mantuano: mutina ferraren-
si: lucca florentino destinaretur. Hec bona fide procura
da inmandaq; quo ad vrbes esse in potestatem venirent.
bellumq; posthac actius ceptum. Prima bellum ruina
ab eo qui caput fuerat malorum omnium legato incepit.
Hic erat vir gallus. intolerabili superbia atq; fastidio. et
auerat natura vicium prosperitas fortune: nihil vt iā mi-
nus ferendum q̄s eius preterita videretur. Cum ergo fer
rarienses captapost pulsum argenta bononienses lagrii
copias transduxissent. lateq; omnia vastarent. cuius p ea
occasionem sumptis armis verterunt impetus in legati fa
tellites. Quibus varie per vrbem oppressis. ipse trepidus
in arcem munitissimam qpā sibi construxerat refugit. Bo
nonienses arcem die noctuq; obsessam oppugnabāt. que
cum florentie audita essent. et si populus nō insito modo
hanc legati ruinam percipiebant. tamen vicit humanita-
tis respectus. vt pro reuerentia sedis romane de legati sa-
lute cogitarent. Ita missi confestim bononie oratores q̄-
tuor. et cum his equites trecentiet mugellanoq; agro ma-
gnus pedicum numerus missi sunt. Qui rogando atq; mo
nendo sequestres tandem fuere. vt legatus reddita ciuita
arce incolumis abiret. Idq; tanta difficultate impetra-
tum: vt aliquot dies aduersus eorum preces resisteret bo
nonienses. Et post rem impetratam cū extra menia lega
tum deducerent. vix a populi impetu in eum furentis defē-
dere illius salutem potuerunt. Magna deinde vi florentiā
perductus. mox pisas: inde mantuam delatus ad pontificē
abijt. Receptus autem fuerat pdictus legatus florentie
magno cum honore. Nam processionaliter ei obuiauerit
clerus omnis et populus cum crucibus. vt legati recipi so-
lent: clausis apotegio pallio aureo super eum delato
et in domibus episcopatus requiuit. et victus ciuitatis
et pecunia largiti sunt ei mille ducentos florenos. Priuati etiam cines diuersa munera obtulerunt.
nihil tamen recipere voluit. nisi confectiones. Qui pudi
tet et magnifice fecerūt comparentes affecto. et non red-
dentes malum pro malo benemolum eum reddiderunt. re-
uertentem ad curiam in relationibus ad papam.

.§.xv.

Altero debinc anno florentini Lucam obsidere constituerant.

atq; ita conuenerant vt ex sociorum copijs quo circa parmam erant in castris pars oppidum transiret ad Lucē obsidionem peragē dam. Hec itaq; auxilia expectantibus florentinis ansidie in castris ad parmam tenebantur. Equites enim germa ni pecunia corrupti seditionem in exercitu facere. ac Ma stinum ceteros duces qui parerant castris interficere constituerunt. Hoc a legato: quo iniurias vltum iret pro curatum credebatur. Igitur ea re detecta. plenq; germa norum Parmam transfugere. turbatoq; ista effecit con festim. vt parme solueretur obsidio deficientibus q; auxi lijs luca quoq; quo minus impediretur impedimento fu it. Per hoc tempus mat motea rursus que est ad repa rate templū: fundari cepta est. Architectura quidē a geto insigni per eam tempestatē pingendi magistro ex magellano agro oriundo: cui similis tunc in ytalia in arte pictoria nō fuit. Is et fundamentis iaciendis prefuit. et for mam quam nunc videmus poestanti magnificentia ope ris designauit. Eodem anno copie sociorum duce ma stino veronensi in agrum parmensem reuerse obsidionem et integro inchoarunt. Fuitq; in his florentinorum equi tatus ex fedele constitutus. Alie insuper copie comitia cam deducte concta belliterroribus infestabant. Ob hoc Johannes rex (qui in galliam vltenotes abierat) quo im minens luce periculum depelleret regi francorum vlas re dit. Ipse autem rex accitis florentinis ciuibus: quoā mul titudo ingens in regno eius negociabatur. donationes fa ctam ostendit: suamq; esse lucam protestatus est. proinde abstineret florentinus a bello inferendo. Ea res a negoci atoribus florentia perscripta nequaq; retardauit popu li ceptum. nec plane rex ipse rem prosecutus est: certior fa ctus a rege roberto Lucam ad Johannem nunq; iure p tinuisse: sed sua vadum cum esset a fagiolano paruū mo a castruccio occupatam. Anno illo Johannes pontifex romanus e vita migrauit. anno domini millesimo tricentesimo tricesimoquarto. Vitecto sue anno. xc. et obiit quinto. Reliquit autem in thesauris ingentem vim auri et argenticumo computatio fuit milies viginticquinq; milia aureorum. nec legitur alijs temporibus ecclesiā fuisse locupletiorem. Paulo ante q̄ moreretur vocatum pbi lippo rege francorum et venetis in adiutorium grecorū et defensione contra teucros classem armauerunt: et victo ria habita contra ipsos repulerunt. Erat autem multa literatus victus papa Johannes. Unde sermonem fa cena in publico constitio: dixit quedam heresim sapien tia. Quem sermonem allegant franciscali de opinione q̄s hereticos declarauit vt dictum est supra. asserentes eo ipm fuisse hereticum. Sed quia hereticum facit hominē non solum error circa ea que sunt fidei in intellectu. Sed quando cum hoc est etiam obstinatio in voluntate. quia

sic pertinaciter vult credere: etsi contrarium ecclesia teneat. Cum ipse Johannes papa rem cognouerit errorem dictorum suorum: non propterea fuit hereticus.

Capitulum. vij.

Postq̃ Johannes vi

cesimussecũdus papa appositus est ad patres successit in sede petri Benedictus duodecim⁹ sũme condicionis in seculo: sed moribus et scientia clar⁹. anno domini millesimo trecentesimo tricesimoquinto. Et sedit annis. vij. mensibus et cardinalibus: sed ad illam dignitatem cardinum assumptus ex monachali secta ordinis cisterciensis. Proxima inde estate feruente in gallia citerioribello parmaq̃ obsessa: nouum rursus bellum in etruria concitatur. Aretinorum enim post mortem guidonis prefatis petrus cognomento sachon: acceperat dominatum. Hic fuit in bello quidem vir admodum prestans. ad virtutes vo conuersationes non satis aptus. cum tñ opes a fratre partas suscepisset. non solum tenuit eas animis verumetiam extendit precipue tyrannis. et in quidem suarũ partium infestus quos castellis arcebatq̃s exutos lõge lateq̃ dispersérat. Florentini cum hoc pacem habebãt: intenti incensis belli curis. Perusini vo occupato dudũ termo ita se habebant. vt odia potius occultarent: q̃ apertũ superesset bellum. Rebus in hunc modum se habentibus. arbana quedam coniuncio fit inter perusinos et tyrannos a sachone euersos: quorum longe princeps aduersarius erat nerius fagiolanus eius qui dudum pisas lucam q̃ tenuerat filius. Is ergo acceptis clam copijs nullo tale aliquid suspicante burgum ad est oppidum secus ryberim quatuordecim milibus passuum ab aretio per proditionem inuadit. cum arx nibilominus presidio teneretur. Sachon re audita raptim copias duxit: copiasq̃ ferende in tentos eis rimabat. Interim perusini (vt cõpositũ erat) omnibus repente copijs via cortonensi: que est a burgo diuersissima in agrum aretinum supuenire. Quod postq̃ a sachone intellectum est. omissa burgi cura aretium redut. Ibi armata populi multitudine et sub signis structa certissima victoriandi spe ad hostes contendit. Nec perusini quidem detractarunt certamen: sed vtpote viri fortes se ad pugnam comparauerunt. vbi autem signo dato concursum est. anceps atroxq̃ prelii fuit. Landes superantibus aretinis et animis viribusq̃ prevalentibus: perusini multa suorum cede in fugam vertuntur. Quos turbatos p̃stratosq̃ persecuti victores magnam stragem ediderẽt: ac xx. ex hostibus signa eo prelio capta retulerunt. Inde agrum perusinum ingressi non longius ab vrbe q̃ duoꝝ passuum milibus castra fecerunt. omniaq̃ circum ferro igneq̃ populati sunt. Florentini autem cognito casu perusinorum memores pristinarum amicitiarum cõfestim auxilia equitũ illa misere: quibus et ipsi afflictarũ se sustentati sunt. nec multo post innumeriũ auxilia quecũq̃ Sachon misit. Erat namq̃ sibi vtroq̃ innuentis. Dux prope vrbem pacare faciant inter inuentutis concursu euadũt. armisq̃ et impedimentis direptis iter retro vertere coguntur. Ira ciuitas etsi non apertum susceperat bellum: partes tamen perusinorum animis prefebat: que multum valuit ad cursum victorie compescendum. Per idẽ fere tempus parma iam din oppugnata. cum amplius resistere non valeret. ad extremum capitur. eam vt conuenerat Malbinus accepit. Matina quoq̃ ac regium paulopost eodem tenore in victoris manum deuenere. Una restabat lucha florentinis belli premium destinata: eadem q̃ semper quasi fato quodam noui certaminis incebatur materia. Luce siquidem causa in gallicum bellũ se cõmiserunt florentini.

§. i.

Eiusdem luce causa aliud

rursus bellum aduersus mastinum susceperunt. Luce etiam causa pisanis in postea bellum erarit: de quibus ñ dicere aggrediemur. Tres erãt fratres rulli parmenses nati summo loco: quibus Johannes rex parmam et lucã abeuntes reliquerat gubernandam. Hoꝝ duo coacti bello cuꝝ parmam tandem tradissent: multa vtroq̃s sunt pacti. Et illud imprimis. vt is qui luce erat frater: certa pactione illam mastino dimitteret. Id factum nõ repugnãtibus florentinis fuerat. ductiuana spe q̃ factionem hãc fore viam arbitrabantur: si rem in suam fidem mastin⁹ accepisset. presertim cum fratres illi in eius potestatem cẽt futuri. Ipse vo tyrannus palam dictitabat florentinis se id negocium facessere. eosq̃ quidem auxilia omnibus victoriis obsidionibusq̃ per galliam assuisse: ceteros vo socios belli premia consecutos. Florentinum vo populum vnum restare: cui luca et fodere debeatur. Id non magis ad populi florentini studium: q̃ ad fidem suam ceterorũq̃ sociorum pertinere. Hec huiusmodi predicanti fides adhibita erat. eo magis q̃ consona vero honestoꝝ p̃fati videbatur. Itaq̃ illi permissũ negociũ est eius ab opere ciuibus impendebat. Reigitur aliquanto protracta luca dante illo qui tenebat fratre mastinus suscepit: ac suo presidio munit. Florentini missis ad eum confestim legatis pro promissa lucam postularunt. Tyrannus autem p̃mio benignis affatibus vsus rem cum fratribus cõponit. exigui temporis moram. ne grauate ferãt postulat. Mor eo transacto cum legati instarent: difficultates alie reperiunt. Ruffis fratribus debitam a rege pecuniam vice recompensas insuper impensas ab eisdem factas: quas resarciri oporteat. Pro his omnibus summam p̃mitis auri trecenta seraginta milia florentinus. Qua in re licet improbitatẽ tyranni impudentissime versari cernebat florentinus populus tamen desiderio pontande luce adductus eam summam tradere pactus est. In quo maxime admirẽtur huius populi mentem in vtranq̃s partem nimis pcliuem. Pro qua enim nuper offerentibus germanis ac p̃ce rogantibus paruam dare pecuniam recusarat: pro eadem paulopost intolerabilem auri summam recusanti ac prope teneganti tradere nõ debebatur. Nam neq̃ hoc pactum conuentumq̃ seruauit tyrannus: sed alia et altas quereus vbi fugia turpi perfidia. legatorum desideria frustrabatur. veterat enim in eam spem. vt estimaret lucã retenta ciuitatibus etrurie posse dominari. Hos illi animos faciebant latissime per galliam opes quibus nemo eius seculi tyrannus par fuit: frequenteq̃s preterea adulatores quibus dominatorum atra sunt refecta. Multi etiam rasi generis etules nouarum rerum auidi concitabant.

Hos accedebat facultas. q̃ et parmensi in lucensem agri buerio est transitus. et appenninum fere toto conuecti fines: qua facile posset copias transmittere. Finitimos quinetiam pisanos ob studia partium veteraq̃ in florentinos odium: parabat ense non defuturos. Hec meditantem frustraremq̃ animaduertens florentinus populus legatis tandem mandauit: vt questi protestati iniuriam discederẽt. Id cum fecissent legati. tyrannus quasi locum arbitratus si omnia turbarentur: quas luce habebat copias repente in agrum florentinum predatum misit. Ira mpto federe bellum lucense ex integro nascitur. Florentini efficacitentio magna proponebatur: ac iam defessos nouum excipiebat bellum. neq̃ deciderunt animis. nec deos remiserũt pristine dignitatis. Sacri⁹ vehementiusq̃ se attollẽtes nõ recipide neq̃ turbulenter: sed mature singula quidebãt. filios

Pecunijs enim comparandis decem viros cum potestate publica fecere ijs ad consilia belligerendi prefecerūt. In primis quoq; illud prouisum. vt legati ad accium vicecomitem ceteroſq; belli gallici socios mitterentur. Qui rogarent ne se maximum periculum: et opem illorum aduersus eas fraudem implorarent. Societas quoq; cum perusinis et senensibus renouata est. verentibus id quod erat verisimile: ne Sachon ob tradita perusinis auxilia se maximo coniungeret: copias ijs apud Latinum q̄ lucetium diripitio quasi in stationes distribuerent. ne hostium equitat⁹. (qui satis validus erat luce) in florentinum posset agrum discurrere licenter. Inter hec perusini societ⁹ auxilijs freti agrum aretinum magnis copijs intrarunt: cuncta igne ferroq; vastantes. Coniunxerunt quoq; se illis aretinorū exules. multas magnasq; clientelas secū habētes in agro. Hinc defectiones quedam oppidorum fieri q̄ indies ruinas res ceperunt. Fregit tamen plurimos aretinorum animos tiferni amissio. Huic vrbi Rodulfus preerat tarlatus equos aretinos: presidiūq; habebat non contemnendum. Verum eorum ipsorum qui in presidio erant: corrupti pecunia quidam prodere hostibus vrbem pacisc̄ūt. Huius arcbani auctor deductorq; Nerius fuit fagiolanus. talium quidem rerum vel salertissimus artifex. Que vbi satis composita sunt. accitis perusinorum copijs nocte ad tyferni portas accessit. ubi a proditoribus q̄ p̄ menibus excubabant receptus: vbe potitus est. rodulfo p⁹ nocturnum prelium quo frustr a pellere hostem nisus fuerat in arcem refugiente: que et ipsa mox vnacum illo capitur. Per hunc modum tyfernum amissum est. Sachon autem in castella que sunt circa ambram fluuium (ea nanq; rebellauerant) cum exercitu profectus. quedam illorū expugnata receptaq; subuertit: reliqua ijs eiusdem regionis. bucinū: galatrone. leoninum ac cetera bis finitima aretinorum castella: sese ob ancipitem belli metum florentini tradidere. Hec eo sunt anno in etruria et gallia gesta

§.ii.

Proximo dehinc anno flo

rentini statim veris initio bellum aretinis aperte indixerunt: mox inde perusini. inde florentini magnis exercitib⁹ agrum aretinum ingressi. simulq; circa vrbem coniuncti vniuersam crebra in portis ipis cōsulerunt prelia. ac late omnia vastauerant. Per hoc fere tempus rumor increbuit maximum ad octingentos equites per flaminiā sarsinatē q̄ agrum aretinum mittere. Erant qui ad forum popilij iam peruenisse affirmarent. Eius rei causa copie a florentinis in flaminiam misse. coniunctis bononiensium auxilijs ne qua maximi equitatus transire posset obseruabant et luce: qui satis accolas ab illo villata damna pleraq; et accepta. Cū itaq; plumb⁹ locis miscereturbellus ac pene tota etruria fluctuaret. maximi potentia formidaretur. placuit in galliam si qua fieri posset bellum transferre. Id vnum maxime omnium salutare ab initio perspectum: cō saltauimq; in republica fuerat. Ceterus legati ad partes gallie missi. cum singulos adiissent: neminē pellicere ad bellum contra maximum potuerunt. nō q̄ amarent eum hominem sed q̄ eius potentiam formidarent. Demum adv̄ netos conuersa ciuitas. quos et finitimos tyranno et non nihil lesos infensosq; illius potentie intelligebat; multis adhortationibus tandem obtinuit in societatem vt venirent belli. ob eam societatem florentinorum statim copie quedam ad ea loca transmisse. paruq; item numero q̄ venetis addito in trusino primum agro bellus aduersus tyrannum commouerunt. Dum hec in venetis geruntur rufi fratres (de quibus lucas parmaq; accepisse maximus diximus) reiecti ab eo. et contra fidem eragitati: in oppido pōtisfremoli obsidebantur. Hi ad florentinorum veneto rumq; opem conuersi in fedus recipiuntur. Et bis petr⁹ ruffus vir potestatis in re militari floorentiam venicns. offendit si sibi copie darentur posse luce verrumenta infernobsidionemq; suorum simul dissolui. Receptis igitur florentinorū octingentis equitibus magnoq; peditatu addito: lucam petunt. nec longe a menibus castra metatus: p singulos dies infestius portis inferebat signa. Hec eo gradu fiebant: quo bi qui in castris erant ad pentistremolus luce auxilij ferre coacti obsidionem dissoluerent. Qd ipsum allequi nō potuit. impeditus calliditate perfecti q̄ luce perat. Ibi enim cum ruffi propositum animaduertisset cum omnibs fere copijs egressus apud cerulum consedit. Qui locus florentinum versus agrum maxime spectat. Et eo loco cuz se de industria allentaret. precantiq; impediret. visa est allecutus: vt duz florentini exercitus confossa lucra retro duceret copias. In reducendo aūt quoniz subipo hoste transeundum erat prelium committur. fossa erat iam pridem castrucciano bello facta a monte in paludem aditum secans. Ad eam premissi equites fossas obpugnarunt. vt demum vi transgressi: presidia hostiuz que ibi tutele gratia fuerant in fugam verterunt. Inde prosigatos insecuti neq; ratione vlla neq; ordine sed temere ac incante ad castra vsq; hostium delati sunt. Quoti periculum cum animaduerteret ruffus receptui canj iussit. et post eos misit qui ex precepto reuocarent. sed illi victoria elati et prelio calentes. cum neq; tubam nec monitores exaudirent. circumuenti repente ab hostibus in cōcidūtur: vt pauci eorum effusa retro fuga euaderent. reliqui aut capti aut interfecti⁹. Vexillifer autem signatorum qui pauceps fuerat illius temeritatis. in portis pene castrens hostium occiditur. vexilloq; hostes potiti sunt. Qua victoria elati omnibo fere copijs confestim in reliquam florentinorum aciem magno impetu: magnoq; clamore descenderunt. Ruffus imperterritus animo fuos cohortatus recentes in se excipiebat hostes. Et si primo quidē impetu. quoniam de monte in subiectos delati quasi precipitabant. parum permota acies retulerat pedem. mox tamen equato prelio cum acriter pugnaretur. hostes fugerunt et in fugam vertuntur. quos ruffus insecutus magnum eoz numerum occidit. complures etiam cepit: et in his maximi prefectum qui dux fuerat copiarum. Post prelij vna nocte bis locis victores commorati. postea fugientem inde florentiam rediere. Nec multo post victoriam ruffus pacientibus rebus in venetos profectus summam belli adiit sue maximum de sociorum sententia recepit: gessitq; cum summa constantia et moderatione. Prima eius militia ad tanusium fuit. quo in loco cum hostes varie pertulisset tis patauinum inde agrum deductis copijs per paludosa locoz impedita impetu illius adueni. Patauium perditē pus maximus tenebat. copiasq; in bis locis habebat ingentes. quas tamen in ruffi aduentu intra munitiones sic continuit. vt pugne fortunam experiri minime pateretur sperans a populationibus cohibendo et commeatus impediendo citra vllum periculum sese hosti aduersaturum. Ruffus igitur detractantibus pugnaz hostibus. magna difficultate q̄ intermpta inopia cum exercitu profectus ad bogolentam posuit castra. Eum locuz acri cōsilio ducis delectum constat. q̄ fossam secus habet nauigabilem. per quā commeatus posset afferri. nec amplius septē milibus passuum patauio abest loco ydoneo ad bellum inferendum Ibi statimis vallo et fossa in antiquum modum communitis: nullam requiē immittebat hosti. Sepe impetu facto impetu portas adiisq; discurrens. sepe signa inferre audēs. sepe ingressus attemptans. quibus rebus adeo mentem illius vires tyranni fregit. vt qui paulante de occupanda etruria cogitarat. tunc sollicitus esset de patrio solo tuendo.

Dum hec in ve/ .§.iii.

nens gerantur. aretini indies magis premebantur cū ad Perusinum bellum per se magnum florentinum insuper bellum accessisset. Exlento Burgos amissis crebra etiam castellorum rebellione facta. Litres Sachonem adnet. rogantqs vt inimicitias misereatur se quidem et omnes sibi facturos p̄ dissare paratos: modo spes aliqua ei ratio beligrandi offendatur. Sin desperata sint omnia prospiciat aliquando vrbi de senō impune mente. et pacem sinō bonam. attō aliqua p̄dītione ciuitatis prestet. Ea cū essent cives in suspicionem sachoni venerūt. Itaqs diuersos armatosq; cat eruis nō cum eā minus qz hostes formidabat: et quasi desperatis rebus animō capiat ad condiciones traducere. Cum florentini et perusini p se quisq; affectarēt ac in eo plane societas esset inside: sachonē plurime ad florentinos causse magis inclinabant. Primus q; belli principia odiorumqs acerbitates sibi cum perusinis erant. Deinde q; plenqs eius inimicis se illis coniunxerunt. quibus insidiantibus vt arbitrabatur fore. vt vlla sibi occurreta seruarent. Hec ḡo in florentinis leuiora erāt. Et accedebat quoqs q; illa ratio in p̄mis valida q; ipse florentina matre ortus. e familia nobili per multos ꝓpinquitate florentie attinebat. quod plurimum videbatur ad securitatem eius pertinere. Iste de causis ad florentinos magis inclinatus est. Ipse ḡo quia clandestinos tractatus ea de re habitos cum sachone a perusinis cognouerāt. repete conditiones festinarunt. Summa ḡo conuentionum hec fuit. florentinus populus in arbitrarium aretii in decennium haberet. Sachon agnatique eōes sachonis florentini cives imposterum forent. Castella q; predia que priuatim habuissent. vti prius possederant: ita possiderent. Preter hec autem sachoni tradita quadraginta milia. Insuper decem et septem milia aretinis mutuata: que conducto milite soluerentur. Ita tyrannus improbus pactionis mōtibus quos ipse in cruces conduxerat cautionē eius postfinitam tyrannidez a ciuibus ipsis eroladem p̄mōdit: que ḡo ipse quasi pretium vendite patrie accipiebat pro se retinuit. Post fedus etiā et p̄ma rijs ciuibus florentia missi vrbem fuisse petere cū summa populi gratulatione. In aretinis quemadmodum et in aliis etruie ciuitatibus factiones erant due. Saturnaq; aduersatrix imperij fautrixqs ecclesie quos guelfos vocāt fuit maior: poteutior et potentior per multa secula suo nomine rempublicam gubernabat. Declarant hec societates cum florentino populo antiquissime fune post frederici secundi mortem inite: que vsqs ad arbitrium pugnam duraverunt. In ipsa ḡo arbitrij pugna in qua guelforum nomen in etruria pene teletum est. conflat publicis armis libras aretinos cum florentinis prelio interfuisse ac plures fere cesso aretinorum acervos q; ville socie ciuitatis hostoli post hec nomen ab aretinis statim receptum fuit. p̄ia pambus ata perseueratum. vt neqs terrot cotradini neqs hostium victoria a cedes amicorum de membris ꝑpe con spectarā fide partium dimoueret. Ortq; deinde post multos annos seditione inter nobilitatem et plebē opera maxime wilhelmini p̄sulis. Factō hec guelforum aretio pulsa florentinis se coniūxit: communiqs robore his qui vrbe tenuerant intulerunt bellum. Quo tempore cōmisso apud campaldinum prelio wilhelminus est interfect⁹. Post huius p̄sulis mortem turbatiz gentis proceres ciuibus. gubernationem ciuitatis accepit. Ex respublica tenente: factio illa expulsa vanis temporibus in vrbez restituta est. Nullq; tamen integra sed alis alij principibus solum: ac maioribus potentie hominibus in exilio relictis. Susceptā igitur a florentino populo vrbe et cruelles omnes redierūt. et factio illa victrix pessundata se cōfestim erexit. acies; dempto tyranni metu liberis vocibus gratulabantur. Vt ḡo in constituēda re publica priores populi ac vexilliferi iustitie creati sunt. quorum officiorum nomina quidem tyrannos esse in ciuitate pulsos fuerat tanta repente letitia coorta est: vt vix sachonis p̄sidio teneretur. Ita letis tunc animis aretini primus in florentini populi ius potestatemqs venere.

.§.iiii.

At perusini hoc florentino

rum factum grauissime ferentes. cum se relictos plane circumuentosqs putarent. legatos florentiam confestim misere: q̄ et queretentur iniurias et bello parta fedus repeterent. Ibi magistratum cum adissent potestatem dicendi facta oratione huius habuere. Aduertunt nostri causa o florentini. silentiosus etiam nobis palam esse omnibus arbitramur. Quis enim qui pacta conuentaqs inter populos nouit. non et a vobis contra fedus magnifice vetiti nos ferre nō debere eā semelia non meditat: Nempe durum est contemni a socio. sceleratum desitui prope sacrilegum expugnari. quid ergo spoliari et cōtumelia affici: Ita nāq; per fedus ictum est cum ratibus. vt neqs par vlla cum hoste fieret: nisi de sociorum voluntate. et concta bello parta foret communia. Hec iurata religiose ac tabulis literisqs firmata. vtrum tandem patiuntur vos sic aretium fuisse pesse. vel testantur id a vobis fieri non potuisse sine religione et fide. Nobis profecto hec cogruere iniuria videtur quo minus factu est nulla defensio. Nā et libidine contra fedus venire. id est contra socios pro nihilo ducere. Quod enim que sumus diffugium aut quos defensionem quisq; vestrum allumatur debite nos esse armis cat nunc etiam sumus. sero accessisse ad bellum. Et p̄ usq; vos inferre cepimus. nullō momento fuisse mileres nostrosqat nihil terribilius erat hostis profecisse parum. At plura et munitissima loca cepimus. Que igitur contemnē di causa fuerit. cum nulla fuerit conquerendi: At si vanus audire non piget. non tam de tyranno: q̄ de nobis florentini aretium accepisse. Sachon credo vobis sponte dedit benivolentia fo̅m. vt fit. vtq; tyrannorū est mos potestatem eruit: vobis concessit. Nihil profecto potest dicimus. Nos inq; ad hoc innatum repugnantemqs cōpalimur tyrannum. Nos hanc vim necessitatemqs intulimus. At nobis cum vrbē oppida adempta sint illata nobis crebro incursio nocte dieqs vexatus. spē resistendi omnino amisit. Quis igitur auctor est faciendi. qui compulsus ē an qui compulit: Ille credo nisi forte qui vi nauē iactat causam sibi non tempestati putamus consignandaz. Quod si auctores sumus. vt appareat quanta iniuria est nos bonis rebus quarum ipsi causa fuimus. pergere spoliare. Nihil indignius visum est: q̄ habeno labore partā retinere. Quid ergo nos et socij inuati. Nonne indignissimum est. si nos in communionem quidem prede a nobis excitate et persecute non admittatis: At non vult hostis in tuas manus deuenire. Ad hoc salicet in societatem coiimus: vt voluntatem hostis spectaremus. Potero nec illud quod facere nunc vult. sed vi ipsa compellitur. Necessitas enī omnia frangit. Quid autez nunc conuenit. q̄ voluntatem hostiū attendere: sociorū negligere. Vim sapientes nulla in re bumana. neqs maiorem neqs sanctiorem fide in societatibus erigerunt. Nā si in socio fides violatur: quid ias in vita stabile superest: Nusq; enim integrum hominem habebimus leges voluerunt cum: qui non integra fide erga socios fuerit admonentur. At testimonio. a cura: a fore. a publicis bonoribus ab humana denqs societate repellendū illum amouendūqs censuerūt. Quo magis a vobis florentini etiam nunc cōsiderandū. Non em quid peccatur aim⁹: q̄d fas et iura sinant spectare debetis. Legationisqs peragende ita discessum est. Florentinus ḡo magistratus qm oratio qua vtebat arrogātior visa fuerat. nec momēto quidē temporis differre responsum statuit. ne intercape-

do ipa vlla ex parte minueret dignitatez. Quare ad legatos conuersus. Audacem inquit verborum copiam semper vos perulini adesse. z antea quidem scebamus at nūc oio vestra manifeste ostendit. Necesse autem fuerit in respondendo nostram parumq cōsuetudinem intermittere vsuz assumere. Nam arroganter obiectas placide refelli nō dnt. Sed anteq̄ de iure fedens disputemus q̄ violatū a vobis violatum est perusini. Nos autem a vobis refutanda videtur illa iactantia: qua nobis totum belli opus q̄stinos nulli aut nulli⁹ fuerimus tribuitis. Cuius id fuit immoderationis z de nobis et ad nos ista dicere: Cuius etiā p̄terea vanitatis: An quid vobis sperare vnq̄ licuit de aretinis. si nos sedentes certamen vestrum q̄si de theatro q̄dam spectaremus ociosi. Nempe qd vīe q̄due illoz possent vires: plus inter vos mutū patefecerat. Superat fractis atq; fugatis vobis cū aretinis victores circumenta obstreperent vrbi opem tulimus indigentibus qua seruati estis. Audetis q̄ vos solos p̄fecisse belluz dicere: quibus nisi opitulati essemus: bello ipo vos eratis p̄fecti. De nobis inq̄t aretinis cepistis. o arroganti singularē. o verborum audaciā nō ferendā. Nos nec de vobis cepimus: Ipi nulla pars belli eram? Et quid mentes aretinoz fregit: Quid desperationem resistendi attulit nisi belluz a vobis illatū cū vim ipi p se longe p̄tenerēt belli. Jactate in ꝑbis quantūlibz. Nā id qd pfacile ē: leuitas tñ verborū nō mutat factoz grauitate. Demio nūc ad societatis fidem: quā a nobis violatā dicitis. cū id sit vim. Audete negare si potestis: secretos cū sachone de accipienda urbe tractasse. Habuisse legatos z nuncios ea de re clam ad eū misisse: voluisse accipere si fieri potuisset. Que enim fides sunt publice integritatis: Fides in societatibus nulla magis q̄ voluntate et animo violatur. Nam factuz pinde habendū solet: vti p positum fuerit agentis. Meno z voluptas p scelere est. conatus fraudādi turpitudinē ꝑbit: q̄ cū fuerit in vobis: qd nunc obiicere audetis: Lucinos a nobis factum est perusinis: q̄ vos attemptatum. ppterea q̄ vos eo tempe antē pacatis cum integra erat societas nos eo tempore fecim⁹. cum vestrum iam scelus z fraudandi conatus omne societatis vinculum ex traq; dissoluerat. Nam pfido fides seruanda nō est. Quid enim facere nos oportuit: cuz p fraudem vos conari aduersus societatis fidē sentiremus. Nō ne ꝑtra voluz et conatū vestrū nos p̄munire: Nōne fraudē anteuenīdo excludere: Nos nos fecimus a vobis etoctiqm p nos ipos optima fide quieruī fueramus. Nō potestis de eo facto a nobis iuste cōqueri q̄n in vobis in socios licere statuistis. Si q̄d viri sapientes nulla in re bona neq; maiorem neq; sanctiorez fide ex̄ in societatibus exegerunt: sinulq; integrū hominē bū leges voluerint eū q̄ nō integra fide erga socios fuerit admonuerunt: si ab humana societate talem amouendū censuerūt. videte quāta vos monēt pudini q̄ tam grauī legū sapientūq; censere oportet repiamini. Nā factū quidē ulm legitimā habet defensionē. cum vos societatis iura fraude vīa sustulisse. ꝑstat igitur vementia est vtrumuet crimē ꝑbis augere: Circūspicere vos oportuit pudini. z qd vos premini. z ad ea magis attendere. Nam impudentia ista ꝑbor. nō turpitudinem occulit sed acerbat. Quis ferat alteri obiectantez: q̄ ille ipe q̄ obiectat p̄misit: Perueria in otio vestra impudentia fuit. bellū vos p̄cōsule soloz diuitis: cū adsit nostrū. Fraudē a nobis p̄missaz: cū id sit vim. At p̄mionē saltem postulamus. Nō habet ea vim legatio vīa vt illa postulet. Si vt nos iurgio lacessat. vt contemnat. vt nullaz in partem belli fuisse vtiles redarguat. Cum dicendi finē magistratus fecisset. et qui assidendo cuncta p se quisq; castigando mitigarent lenioribus tandē verbis tractari recepta est. et vtrinsq; iam rationes audite. Denicq; inē hanc initatum disconuas quoniā vindicare posse videbatur adhibita est mediocritas quedam. vt perusini licinianum sabinū: floriano anglare oppida aretina optenerent. z magistratum quinquennio aretium mitterent: ad quē et iudicis ꝓuocatio esset. Et res quidē aretij discordiaz z bella in hunc modū cecidērunt.

Lucense iā negociū .§.v.

restabat magis paulo difficile. nec in tranquilla solū. verūetiam q̄ gallia q̄s trāspadanamq; regionē varie implicatuz Principio igit̄ in sequentis anni Martinus quoniā z captum aretiū z auctaz in etruria florentinoz cognouerat opes: Acū quendā et suis ducibz cū nouo equitatu laczs dimisit. Je equitatus ad veterem additus. cum satis magnū exercitū confecisset monit hominuz studia mentesq; erexit. Itaq; patis p̄sertim copijs sociozq; auxiliis ac certis. magno exercitu lucensem agrum ingressoz ferro ignesq; popularunt. Hostis impar tante multitudini signa ꝓferre annuit. Oppida tñ et menia tutabat. Ea ob rem pugna nulla p̄mota est: populationes mō late acte. In gallia ꝑo cū in summa res spe concta repēte turbant germanoz sedicio. Martinus enim virtutem tuli timens grandi mercede a germanis equitibz (qui sub rosso militabant) redemerat. vt interfecto duce ad se transirent. Sed dum maturantur insidie: res interea patefacta est. Itaq; huius facinoris confeq; mille germani equites facto repente globo ac igne plurimus locis (ne quis persequi posset) p tabernacula iniecto: ad hostes transfugere. Erāt in castris ante hec transfuga florentinoz venetoruq; supra quinq; milia equitū. Reliqua ꝑo multitudo relictis castris eodem in loco p̄stitit. nec dnt suo casu pterrita. q̄ minus solito viueret. vteretur q; fiducia. Jam ceteri gallie ꝓcures ruinam martini spantes in societatez coierūt et ꝑstum nanq; copie mantuano in agro cogebantur. ne diolanensium ferrariensium. mantuanorum. Ad hos raptus martinum frēm cū duobz milib⁹ quadrageniis equitibus misit: ipe cum reliquis bogolentā apud renū in castris. Copie sociorum vbi coacte sunt. et mantuano in veronensem agrum transierunt. Harum summa penes lucinum vicecomitem omniū sociorum cōsensu habebatur. Igitur Lucinus ꝑo ne admotis copijs fedifragam ac domum tyranni ꝓpinquo milite quatiebat. Eodemq; tempore karolus Johannis regis filius alia ex parte adueniens. feltrum et belonum martini vrbes inuasit. Tercia patauium castra pmebant. Quib⁹ circūuentus malis etiam. periculosum quidē: veritū strenuū sumit p̄silii. Verona egreditur cum omnibus copijs. In his equitum fuerant ad tria milia: peditū multitudo ingens. Ceteq; vbera z inuecretata. Cū his ad hostē ferociē ꝑfectus acie ꝑspectū struxit: p̄stemq; dimicādi fecit. Lucinus etiāsi ꝓstabat equitatu. tñ neq; in acie copias. pduce. neq; fortunā pugne experiri voluit. Que res hostiū animos frociam adauxit: suoz ꝑo ita fregit mentes. alijs alia suspicabz. vt consiliū sumere et discedendi. Hoc incendio tumultuario. martinus quasi secundam tempestatem nactus in patauinum agrum copias traduxit. ac tribus passuū milib⁹ infra bogolentā in flumine ipo castra fecit. eo cōsilio vt z meatū impediret simulq; vt ceteras copias que cum martsilio aberant redire in castra. ꝓhiberet. Res erat in augusto. Nam et desperati erat fortunā pacis tempta re illa pacabilitate copiarum. z desperatum manere intercluso commeatu. Sed ingenium multa reparat inimicē. Cū enim animaduersum esset martini copias et hoc eodez flumine. nec aliunde aquandi facultatem hōe fuisse ipm ambo ruffus aggreditur. Herba est in his locis amaro nimium succo. hanc milites iussu ducis quesitaz comportatamq; in ripa fluuij conterebant: z in aquā ꝓiciebāt. Ea secundo cursu ad castra hostium delata tetro horrendoq; sapore aquā inficiebat: ita vt nec hominibus nec equis vsui esset. Qua difficultate ad extremū venit⁹ hostis. inito cepto abscedere coactus est. Ruffus post hec cōiecto fratre patauio copias admouit. Patauij erat albertus martini

frater natu quidem maior: sed nequaq̄ pari auctoritate. Nam patauinis oderāt cuncti: sed metus (vt fit) ppīm co hibebat. Stante igitur ad portas ruffo omnisq; temptā te randem ciues corripiūt arma. Omnumq; tyrannide imma dant: ruffum aūt cum exercitu intra menia admittūt. Au ctor ait huius defectionis rerūq; nouarum fuit Ubertinus sciarra longe nobilitate & potentie princeps. Hoc ve hem tyrannide primus vederat: coactus ciuili dissensione. Post multa args grauia ab eo ppessus: hanc liberādi vi am cogitarat. Possidū omne tyranni a patauinis oppū gnatū est. ipe ito captus & venetijs reductus. Verū hanc lyciam felicitatemq; victorie haud multo post turbauit ipius raffi obitus. Etenī ppositis patauinis rebus: silicē oppi dum expugnare adortus: cum in ipa porta cōmitteret: plū um ac vi prumpere multos conarentur. oppidani ito con tra pugnarent. Ruffus et equo prīliens pedes ad pmos suos cōnolauit. ibi nos ad hostes manum etiaz pserē ti. cum vndiqz relicti volitarent: hasta supra femur transfigitur. qua vulnus cum hostem infestius irritaturq; vrge ret in fossam. prūlit ac p eam in oppidū transire pcepit. hic made factus: vulnus exacerbatū est. Itaqz paulo post re latis patauinis e vita migrauit. Martinus quoq; alter fra ter. multis quē primū pterat & volore germanis: paucis post hoc diebus moritur. Horum mors florentinos vene tosq; animos turbauit magnisq; sunt illis ab vtraq; ci uitate honores impensi. Nam eoz virtute maxima pars belli fessi abat' pfecta. Brixia ferme p hos dies a mastino defecit. Ea mediolanensis potitus est. Proximo vrbine anno venetos florentinosq; copie in agrum veronen sem traduxerūt. longe ab vrbe castra fecerunt. Illuc vi ros commeatus. cum et castella quedaz munita cepissent ac hostium vires planibi locis arcte massent: tandē maiori co nata vicentiā obsederūt. Mastinus cū rem in veteris sibi cerneret. capto fratre. amissis vrbibus magnis quatuor multisq; cum in oppidis: vincentia suprema in periculo cō stituta sibi ā ipi vndiq; hostatores de pace ad venetos mi sit. Veneti aūt ipi p se pclines erant ad pacem. & accede bat publice mastini deprecatio: primatum autem multorū amicicie. Itaqz pax tandem illi a venetis data est. ea tam cōditione: vt tarusinū agrū venetijs dimitteret. Florentī tis ito id caute vt si in pace ipi venire vellēt. pisciā & bug gianum de hoste acciperent. ceteraqz lucenses agri castel la retinerent que possidebant. Erubit ito lucensiū q̄ cuz florentinis venetijs q̄s in illo bello fuissent: in vrbē lucam re deundi ius foret. His arcbane compositis plegatos flo rentiam misos. & se pacem velle dixerunt: & pclationes p tulerunt. Proīnde si pax florentino placeret. ea afferre q̄ pacti essent: sin magis bellum hoc esset eorum arbitrio di mitti. Hoc venetorum factum pgrane visum est populo florentino: sed ad eiusdem diligendi necessitas ipa vocabat In eo pslationes varie frequentes habite. remanere ty rannū lucaz quam mp florentino p fraudem ademisset. cuiusq; gratia ipi bellū susceperant turpissimū videbatur ipaq; vicinitas nihil firmi habitura. Contra ito sibellū cōtinuarent soli arduum sane ac difficile: pstertim tot sum ptibus defessis et exhaustis abant fore. Et innitabant pisciā bug gianūq; duo lucensis agri oppida. que si reciperent: infirmior tyrannus ad bellū videbatur futurus. Hec tandē vicit prenalnitq; sententia. Missiq; ad venetos legatis, mandatum est pacem. vt maxime improbarent ac dissua dere conarent. Qd si pstarent in sententia veneti: pditiones quoq; ad fieri posset augerent. pacem tandem oblatā re ciperent. Legati ito fuerūt franciscus patricius. Allexius rinucius. Jacobus albertus. Ab his legatis nihil pfectū est obstinatis ad pacem venetoz animis. Itaqz pax est tandem conditionibus predictis recepta. Post hec libe re ciuiū mentes nō a bello tm sed etiā belli suspitione cen cuerunt. nisi q̄ mastinus p finem quasi eius anni lucaz ve nit. eius quidem aduentus etiam in pace formidolosus. ve

ruim ille paucis diebus luce commotatus. nulla penit' in nouata re in galliaz redit. Proximo vrbinc anno qui ſ recente fuit pace. dignum nihil reperio memoria a ciuib gestum. augurijs tm p multa & feda futuras inde ꝓtende bant clades. Facta est enim de celo turris edū publicarū tacti fuat etiam muri vrbis. Porta quoq; bononiensis via fulmine icta: et tres illic homines exanimati. Messes eo anno tenuissime fameq; haud dubie minabant'. Ea sol licitudo ppulit ad capita hominū diuisoria. vt in posta ti opus foret cernerentur. Censu igitur habito reperta sūt ciuium capita intra vrbem vrgēa nonagita milia.

Sequitur annus .S.vi.

trecentesimus quadragesimus supra mille. Hic annꝰ in signis fuit multarum rerū nouitate. Principio celestes in celo visa. hominū mentes supioris anni augurijs pauī das magis pterruit. Nec vanum id presagū fuit. Secuta est enim mor pestis nō p vrbem mō: verūetiaz p agrum feda strage magnaq; vim boūm assumpsit. Nec adolescē tes tm sed pinectos etiam etate. et aliquot in republica insignes. Sedecim milia vrbane multitudinis extincta p eam pestem traduntur. Vergente iam in hyemem anno cū ea pestis desciuisset. nouę res inter ciues coorte maiorū im modum quassarunt ciuitatē. Caput ito seditionū hic fuit. Magni quidam e plebe homines. nec ibi quidē multi admodū numero: ceterū eque sibi arrogantes rempub. p arbitrio gubernabāt. Impositoq; ad biennii peregrino magistratu homine crudeli. et cuncta p libidine illoꝰ mi nistrante: erat omnibo nimirum terrori. Affecti ab hoc iu rijs multi: sed insignes ea tempestate familie due. Bar di et frescobaldi. Quā indignatione conciti principes earuꝫ familiaruꝫ conjurarunt. vt captis subito armis. magistra tum eiusq; fautores adoriren̄. Cū parrandi dies adesset res ad pdites delata est. Itaqz ppls pfestim quasi nobi litas aduersus eū insurgeret ad arma vocat'. Contra ito ea ps nobilitatis cui periculum pabatur raptis & sperans si auxilia supuenirent externa. facile inde in rebpuaz vrbem euadere posse. Ea formido monit populum vt eoū spes cogitataq; perverterent. Itaqz insurgente transmarus pōē dē. eis armū quoq; magna manu p iudicium pontem intō pente: impetus fit in piuratos. Et ꝫ illi paulatim cedē ac pedē referre cepērūt. circaq; edes ꝓtias magis cōgle bā. quo amilla tandem sp̄e nocte prima vrbe excesserunt. Post hec ppls arma reposuit actudico acta rea. Posta lati enim de vi publica cum nemo cāpareret. absentes dā nati sunt: edesq; illoꝰ magna vrbis deformitate fabuer se. Deniqz eoꝰq; ꝓcessum est severitatis. vt vel diligēs opera dedisse fit: neq; na sociorum amicorumve ciuitas. p fugos reciperet. Quod malo pfilio factū haud multop non ꝓminendū reipu. attulit detrimentū. Exclusi siquidē ac repelli a ciuitatibus amicorum contra voluntatez ꝓpositumq; animi. multa deum hominesq; testati: tandē coacti sunt ad pisanos sese pferre. que res secutis mox cer taminib multuz obfuit ciuitati. Ciues enim sic edendi fēt vt tamen ciues illos esse meminerim⁹. Turbatū vom rē pub. externum mox excepit bellū.

Parmam enim .S.vii.

p hoc tempus Accius quidam parmensis e suprema ipe nobilitate a mastini dominatu auertit: auxilio fretus magi me primopatti mantuano. Itaqz bellū pfestim agit par mensem mantuanūq; renouatū est. Et quia accessus ad vrbē lucā p agrū parmensē mastino fuerat pclusa. ꝫ ea fa cultate apparebat iam lucam ab eo teneri non posse. Ea res florentinos pisanosq; erexit studio Lucam potiundi Due erant conditiōes de. vna belli. altera pactiōis. Bel lum quo minus florentini susciperent obstabat noue pa cis auctoritas. & simꝫ erat met⁹. ne illa indignatōe ex bello ꝓcepta ad pisanos inclinaret. Itaqz vt min⁹ gliosa. sic ma

gis certa visa est via pactonia. Quare .xx. viri ad hoc ipsum cum potestate publica creati. hanc viam secuti sunt. Sagax ho tyranni mens cū ciuitatū desideria adoleuisset. luca venali abs te subiecta licitationem augebat. Primum igit certamen de precio fuit. de quo ita ptendebat: vt appareret qui pecuniam superari posset. eos ad arma esse itaros. Tandem cum plus offerrent florentini. tyrannos velut libra ad pondus inclinauit. Summa licitationis fuit. ccl. milium. At pisani simul ac rem ad florentinos inclinare senserūt: in arma verruntur. Trebat etiā quinquo florentinorum metus. et faciebat animos eoq̄s lucanis viceco mes: (Ja enim accio nup defuncto in principatu successerat) ceteriq̄s p galliam maltini hostes magna pollicebantur auxilia sponte. Itaq̄s mediolanensiū: mantuanorum: parmensium. patauinoq̄ auxiliaris acceptis. ipi domestico equitatu: peditatuq̄s affatim addito lucā circūsedere. Id posteq̄s a florentinis intellectum est. nec erat iam dubium quin ea res ad arma spectaret: suas q̄ ipi copias expediant. socios q̄s q̄ amicos auxilia rogant. Profectiad finem cū omnib copijs ibi pstiterunt. Inde missis ad pisanos nunciis qui inberent luca obsidere. cū illi nihil omnino pstarent ac ppe inexpugnabiliter castra cōmunissent consilium capere pisani agrum puadendi. Itaq̄s armum transgressi pisas vastarunt: ac omnia circa vrbem longe lateq̄s pstarunt. Loca etiā quedam munita ceperunt. Sed neq̄s terror vrbis nec vastatio agri. neq̄s castellor expugnatio pisanor obstinatā mentē infringere potuit. q̄n pstantes in obsidione starent. Itaq̄s cū nihil p eam viaq̄s se pfecturos florentini viderent. q̄ ymbres q̄s pannos p hostiq̄s dies quasi dedita opera turbarēt: retro ad finem tum duxerunt. Mahinus inter hec postulabat vti ne ea virtus differret florentinus Lucam accipe. pecuniam solvere. Ea res agitata ex integro est variantib sententijs ciuiuq̄s. Neq̄s enim dubiū erat quin honeste resilire a pacti one liceret vrbe obsessa: et castellis a pisanis quibusdā captis. Itaq̄s illud ipm iam habere in cōsultatione veniebat suscipienda ne foret luca ersi obsessa: an totis huius ceptii relinquendum: Vicit tandem ea pars q̄ ad dignitatē potiot videbat. quasi turpe esset ceptū dimittere. Illud mō pauci consentiente tyranno. vt ob presentes difficultates septuaginta milibus de prima summa detractis vti tunc erat. ita reciperetur. Hoc gratia obsides vnā adolescētes primarij ferrarie manserūt: donec promissa pplerent. Solutionib ho tagaro internallis rpa. His poenis solenniter firmatisq̄s: quod reliquum erat ad suscipiendā vrbem ire placuit. Profecti cum omnib copijs. in colle q̄ luce imminet castra fecerunt. Pisani ho ante florentinor aduētum triēa circa lucam munierant castra. tūc aūt ob pūnas hostis se cōtrahentes: in vna magis parte ptinebant. Ea res facultatem nostris tribuit vrbis suscipiende. Quare delectis e toto exercitu equitib trecentis quingentis ho peditib. vrbito inter se signo. vno sub tempore q̄ a luca q̄ a florentinor castris ad munitiones pisanorum impetus fecerunt. hisq̄s ab ea pte dilectis lucā intrarunt. Cuibis copijs legati tres ad recipiendam pfecti. Johānes bembardini filius medic. Haddus ostiella. Riccardus ricci⁹ bi pecunia (sic em pneuerant) maltini mūrib qui in presidio fuerant pfelnta: vrbē arcēq̄s susceperunt. Recepta igit luca ingenti letitia q̄ exultatione vtrantia iam cogitabat. Presidiū erat validum. vrbis munitissima. rerum suppeditabat copia. Itaq̄s vel expectatōne lente pfringere pisanor conatus qui q̄ duobo amplius mensibus steterat in obsidione. q̄ quoniaq̄s iam recepta a florentinis erat fractis debilitatisq̄s iacebant animis. Sed vicit superbum porpsq̄s pfidum ml aptum est mantuanis: nisi hostis vi q̄ ma na pelleret. Quare octauo post receptionem die e colle q̄ primo pstiterant descendentes ad fluuiū auserini fecerunt castra. paul ab hoste. nō amplius mille passibo. Inde post tridie prima luce copias. pducūt: potestatemq̄s pugnandi hostib faciunt. Pisani cum sibi pugnandum videret partem valli ad florentinos versam sustulerunt. fossasq̄s pplanarunt. Mor pducris copijs aciem struxere. Lupici subsidio pisanoū acies stetit. Primū antesignani eq̄tes ad octingentos delecti. Hos sagittarij vtrinq̄ cingebant. Post hos signa stabant cum omni robore virorum. Tercium fuit expeditū agmen. cui reponere obsessos. si forte ex vrbe eruptionem in castra facere interē mandatum erat. Florentinor ho duo tm agmina erant. vnū antignanor: in quo fortissimi e toto exercitu delecti equites ad mille ducentos. Hos sagittarior tria milia conserunt. Post signa cū omni robore equitū peditūq̄s affatim structa. Vtrigit occanuerē classica. terribili inter se pgressi impetu cōflixerūt antesignanor acies. dureq̄s et atroci aliq̄diu pugnarūt. Tandem sug anmio florentinis pisanor antesignani terga verterunt: in eoq̄s ad maiorē aciem vbi signa stabant receperunt. In eam quoq̄ velut procella quedā secuti victores. primo statim impetu ita turbarunt: vt et signa pstenerent. q̄ ducē exercitus cum aliquot pcmbo caperent. In his fuit arrigus castruccij filius et suppositi quidam pisanor: reruleo quoq̄ florentinor aliquot victoria haud dubie parta erat: si alterum agmen pleciuis fuisset. sed stetit immobile: nec post suos incessit. Itaq̄s eo magis retulerat pedē bellicoso plus a suis destincta florentinor prima acies impar tante molis fuit. Qua re conglobati ad extremū agmen pisani. toto simul exercitu aduersus vnam aciē dimicantes illam pfligarunt. Alterum ho florentinor agmen nec se pugne admiscuit. nec quicq̄ amisit: sed fuga ptinos arrepta piscium autoq̄t. Ex pta ho acie plurimi cesi captiq̄ sūt. Fuerūt etiā q̄ munitiones transgressi lucā refugerūt. Captini ho pisanor omnes. quati pter iohannē vicecomitē pisani exercitus ducē. q̄ ad signa captus ac inde ad manus florentinor agmen traductus: in ipa fuga piscium tractus est. Florentie pfectim de latus rumor. multoq̄s fuerant atrociora vulgauit. cesus. l. exercitū omnem. delatas fundituq̄ copias: signa ab hostibus capta murmur fuit. Sed vbi salua ee signa ac superos duces exercitus pter incolumes esse audiū est. resumptis rursus animis: ad studiū regrandarū vrbiū conuertunt. pisani itaq̄s obsidionem pinacios q̄s ante sunt pfecuti.

Per idem temp⁹ .§. viii.

Suspicio ingens fuit apud aretinos. ne sachon rebs adueis florentinoriū clarus tyrannidē rursus inuaderet. Nus affectare quidem illum nemo dubitabat: q̄n ante regrare cōsuesset. Redisse ho aduersarios in vrbem ante oculos versari suos. nōnunq̄s etiaq̄s vbis insectare ante ferē putabat. Crescente suspitione cunes pfidē adesse periculū ostendūt. Trahitur in suam pcessi q̄ arma capē iubet. Illi correptis armis sachonē circūsistunt. Capiuntur multi diuerse factionis: multi ob eas suspitiones oblegantur. Capitur luce turbatus sachonis frater. qui cū aliq̄bus equitum et peditum in expeditionē florentini populi egregie dimicauerat. Sic quia expers omnis culpe erat batur q̄ egregie se in bello ptra pisanos habuerat: honestioni genere captiuitatis sine carcere seruabatur. Et quia vnacū Johanne medice pfecto pfidij extra postemlace equitaret. concito equo repente ad pisanos transfugit. Ob eam rem Sachon et eius agnati quicū illo capti erāt florentiam ductis carceri mancipant. Bellicq̄s his de causis in aretinos suscitatum: frequētibus illor castellis rebellantibus. Ad id bellum ricciardus cancellarius equo pflorentino vox missus est: qui armata aretinorum multitudine bidennam ceteraq̄s eius castra infesto milite popularus est: domosq̄s eius familie intra vrbem insigni magnificentia edificatas euertit. Dum autem hec in aretinis geruntur. florentini in lucam versi de vicissenda clade seriadaq̄s vrbe cogitabant. Cum ergo vigente obsidione pi-

ſani auxiliaꝝ a rege roberto ſperata: florentini hoc regis factum grauiſſime indignabantur. ⁊ circūſpiciebant oculis: ſiquem aſſiſtere poſſent in belli ſocietatem. vnde ⁊ ludouicum qui nomen tenebat imperatoris romani inſignia quę in aſſerat. qui tranſiuiſſis alpibꝰ tridentum reſcirat: ꝺ odio habebat piſanos ꝓpter ſuſpitionem defectionis: erat quę roberti regis romanique pontificis manifeſtiſſimus hoſtis Sed tamen ciuitas indignatiõe accenſa. nihil non facturꝰ putabatur. Societates ꝯ florentinoꝝ ꝑmulte acſmanicum roberti regno ac galliaꝝ ꝓfido apud quas erat magna pecuniarum vis cum iam pudem fuiſſet varijs ex cauſis vnam ſub tempus obnatum: hinc metum repentinus cunctis fidem ꝑpere coacti ſunt cum incredibili dãno ciuitatis: nec tamen coiuit fedus cum ludouico florentinus. Duo milia igitur equitum mercede conducta. et ab amicis addito magno cõtatu: peditatuq; magnã exercitum cõparauerunt. Cui ꝓfecerunt malateſtam arrimine ſem virum p eam tempeſtatem in primis clarum. Proceres ergo cõcra lucam. conati ſunt piſanos pellere ad ꝓelium: ſ ex eis nemo. pdibat. Prorumpere in vrbẽ aggrediuntur cõmeatumq; ad id paratũ impotare: ſ nouales diuerſis modis impediti in agrum piſanũ trangreſſe copie florentinoꝝ. feda populatõe cuncta vaſtarunt. Sed piſani in ea re cõnoti in obſidione ꝓteterunt cerra ſam fidutia vrbem ponendi. Cum ergo qui luce precrat florentini ad ſe cõcaram referri non poſſe. neq; monerꝰ piſanos ob agroꝝ ſuoꝝ vaſtatõẽ: neceſſitate coacti de diõem facere ſtatuerunt. Quare pacti vt incolume ꝓſidium obducere liceret: vrbem reliquerunt piſanis nono fere menſe poſtq; recepta fuerat. Nullo vnq; bello magꝝ vbonestatum florentini populi nomẽ. Dum aũt hec obſidio duraret exules aretinoꝝ contracta in vnũ multitudine paulcante lucem ad vrbem venerunt. ⁊ vrbem ſubito intrantes numero ad cria milia. cum vrbem inuadere cepiſſent. exciti eo tumultu cines arma corripiũt. ſeſeq; cohortantes impetum faciunt. Prelium fuit atroꝝ multoq; cedes vtrinq; ſed tñ ſupati exules. ꝑ ea ipa quib intrauerant loca ꝓcipites agunt. Intercepti ſunt plures de quib poſtea ſupplicium ſumptum ⁊ vrilla eorum acceꝑta. Ob eius nocte periculum omnes gibelline factionis homines: qui reliqui erant expellentur.

Cum autem mala .§.ix.

teſte duci qui bello ꝓfuerat gerendo. quia parum ſucceſſu habuerat non ſatis acceptum nomen eſt: alter qui ꝓeſſet querebatur. Gualterus erat gallus claro natus genere quem nudo iamq; titulo athenarum ducẽ vocitabãt. Hunc nuper feruente bello cum neapolꝭ applicuiſſet. cognito florentinorum conatu. amoꝝ cepit in expeditõnem veniendi. Fuerat enim per tempora caſtruccini belli florentie cõnotatus cum karolo roberti regis filio: moreſq; ciuitatis ⁊ homines noſat. Quare inuitatus a florentinis ciuibus alacri ſe animo ad iter parauit. perueniteq; ad exercitum cum parua equitum manu. eaipſa die qua malateſta dux colle quo caſtra fecerat deſcendens: ſtructas copias hoſtium caſtris admouit. In exercitu autem vigiliõ ⁊ impigre res obeundo cõmendationem ſibi non exiguam cõparauit. Ita ⁊ nobilitatis fauore ⁊ virtutis opinione ſublenatus. in hac difficultate temporum ⁊ diſcordia ciuium quaſi ydoneus rebus ſanandis cum poteſtate legitima preficitur vrbis: belli cura ſibi demandat. Nã amiſſa luca cines male concordes ⁊ vt rebꝰ hit aduerſis ſuperiora errata alij alijs obiectãtes ſpreta belli cura ſimultatibꝰ odiiſq; ſecum ipſi pugnabant. viginti viros quibus nouenbꝰ nuper luca empta bellumq; erat ſuſceptum populus ſic oderat: vt nec nomen ſine cruciatũ ſuſtinere audire. Dominigitur militiq; poteſtatẽ nactus. volutare multa ſecum ⁊ cogitare cepit: quemadmodam pio arbitrio dominari poſſet. Vt enim gallus ⁊ gallorum mouibꝰ affectus. vbi plebs pene ſeruorum habetur loco: nomina artium artificumq; nidebat. Multitudinis arbitrio regis ciuitatem ndiculam eſſiſſimabat: Faciebat ꝺo animos diſcordia ciuium plenoq; odiorum mentes. Primo nobilitatem variis legibus obnoxiam iniquo animo cõſpirata ſe rentem: ſuam foꝛe totam arbitrabatur. ꝓpterea q; ꝑ ciuitatis premitur: ea ſemper nouas res conſueuit optare Tenues ꝺo popifices actotam illam ciuitatis turbã nullum negocium putabat ad ſe traducere. Nullam enim bis neq; dignitatis neq; libertatis curam intelligebat eſſe Reſtabat medius populus: in eo difficultas omnis verſabatur. Igitur in hanc audendum putans homines proximo lacenſi negocio verſatos. atq; obid reconti infamia fragrantes armis inbet. Et his iohannem medicem florẽtinum equitem ſecuri ꝑcuti inbet. Naddo autem otiselle ⁊ riccardo riccioq; qui ĩ luce cuꝫ prãte publica fuerant eidem ſupplicio deſtinatis: ſummis ciuium ꝓcibꝰ vitas largitus eſt. grandiori tamen pecunia multatis. obiectũ eſt alteri q; pecunias a piſanis acceꝑiſſet: vtriq; q; rempub. in queſtura fraudaſſet. Poſt hec wolhelmum altouitam cepit extremoq; ſupplicio affecit. Cauſa aſcripta q; dum aretio preſuit: multa ob pecuniam nephariam cõmiſſet. Hanc eius ſiue ſeuitiam ſiue crudelitatem in ciuib puniendis multitudo vſq; adeo letis accipiebat animis: vt palam gratularet. Hunc virum fortem. Hunc interritũ predicabant. Ceteros magiſtratꝰ potentioꝝ ſatellites carnificesq; venſſe: hunc virum reptum qui impotentiores ipſos animaduertere non formidaret. His vocibꝰ vbiq; nomen eius celebrabat colebatq; multitudo. at ſi quãdo per vrbem incederet: laudibus acclamationibuſq; ꝓſequebantur. Accedebat nobilitatis fauor. vt verbis occultor: ſic ad agendum efficacior. Optimates etiam quidam vel meru publico vel priuata familiaritate ſeſe illi adiunxerãt ⁊ iam ſuadebãt multi totius ciuitatis frena capeſſere. Ipſe ꝺ ſe in ſpem elatus non dubitabat cupiditatẽ animi poſſe ferre: modus tñ fazinoꝝ querebat. Priores qui tũc erãt viri integri libertatiſq; tenaces. varie ꝑ illius fautores tẽptati. non modo non concedebant: ſed eius repugnabãt aperte. Quare alia ingrediendum ratus in concionẽ populum vocat. Hoc facit ꝑ preconem cum iam adueſperaſceret. Concio in craſtinum erat futura. Neutrum erat obſcurum. nec quid ille vellet: nec quid ille ſentiret. Itaq; priores curis anxij ꝑ noctem ad eum conueniunt. querũtur palam de vocatione populi: oſtendunt ſe in conſultis nihil tale factum opoſtuiſſe. Ille contra verba dat. popũli que velit declarare poſſe: aliter non libertatem populi ſed ſeruitutem eſſe. Tandem ita deciditur. vt prima concione imperii ſibi priores in annum decernant. hiſdem exceptionibꝰ quibꝰ karolo roberti regis filio fuerat ante cõceſſum. His cõpoſitis ad multam noctem priores diſcedunt. Poſtridie orto ſole concio aderat frequens. Gualterum in concionem veniẽtẽ multi ẽ nobilitate comitati ſunt. quidam etiam populares eius fautores circũſtabãt: arma veſtes contegebant. Vbi in concione ventus priores ꝓſtris ſedentes medium occeperunt. Aſſurgenſq; vnus e priorib concionari cepit ea rogaturus ꝙm: que ꝑ noctem cõmenſſent. Vbi principia oõnis ingreſſo. certones ⁊ opifices actota illa ciuitatis fet ab extrema concienis parte acclamare cepit: ac vim ſine vlla exceptione eſſe iubere. ſuſcipiẽ a fautoꝛib eius clamoꝛ ac ſecũda ꝑ comitiũ aura diſcurrit. Ita concione tota acclamante priores decepti ac metu perculſi cõmenerunt: vitra repugnare non auſi. Gualterum igitur principes nobilitatis ſublatũ manibus palatio intulerunt: in ſede cõſtituerunt. Factus ꝑ hunc modus dominus quid poſt hec geſſerit ⁊ q̃diu regnauerit ẽ a nobis explicãdum. Res. n. digna eſt: que literis annotet vel ꝑ auiſamento ciuiũ vel ꝑ caſtigatiõe regnantium. Apparebit enim ciuibus nihil magis formidã

dum ꝯ ſeruitutem: dominantibꝰ autē nihil magis ad ruinam tendere ꝯ immoderatam in ciuileꝫ ſuperbiam.

Parto igitur vt .§.x.

volueratꝝ dominatu: ꝰ ſeruādo iam illo cura ſuperat. Hꝰ autem rei gratia ꝛ fouis ꝛ domi multa dantꝝ, pudendum. Itaq; ſtatim p legatos aretij ꝛ piſtorij concionibꝰ adunatis: impium a populis eoꝝ ciuitatem ſe ſeruare, non iam florentini populi noie: ſ ſuperbū. Id aſtuto admodū cōſilio factum, quo ſibi benemolentia aliqua reuinceret ciuitates. Eſtimauit.n. velut beneficii ſe conferre ſi que uaſtā florē tinis ſubeſſent: eas equa conditione cum florentinis redderet, nec ipe p alios: ſed p ſe ipe uoluptatꝫ dominaret. Poſt hec bellum tollere adortus de pace cū piſanis egit: ſimultatiq; nulla neq; bonoris neq; dignitatis cura. Lōdinēſes huius fuerunt. vt piſani lucam. x. annis retinerēt arcem cuſtodirent: poſt id tempus liberam dimitterent. Erules lucenſiꝫ omnes ab exilio reuocarent. bona reſtituerent. Fiorentinoꝝ captiuos ſociosue ſine pcio dimitterent. Caſtella florentinus pſis: que lucenſis agri tenuiſſet retineret. ¶Penderet inſuper piſanus in annos ſingulos auri nouem milia. florentinoꝝ exulibꝰ quicunq; piſanis in eo bello fauiſſent. reuerti poſſent: bona reſtitui haberet. Sachonem ꝛ agnatos: qui captiui tenebant' dimitteret. pacē his ac ceteris qui ꝛ aretio ꝛ florentie bellum intuliſſent daret. Luce durante eo tpe magiſtratum imponeret. Hoc extremum non nihil videbat' ſerat parum. Nam cū piſani arcem preſidio vrbemq; teneret. domini ac moderatores cīm cēt: nudum mgſtatu nomē ac titulo dumtaxat ſpecioſum habebat'. Ex hac pace nobilitatis ea pars que p ſeditiōem pulſa nuper fuerat in vrbē redijt: ꝛ quidem ſumma dñatoris gratia quaſi eius beneficio reſtituta. Sachon ꝛ agnati carcere exēpti bibiēnam ac cetera eoꝝ caſtella circa aretium tenuere. Lum de piſano, quidiſſet bello. alijs rurſus cuna intēꝰ: gallos oēs qui erant p ytaliam euocauit. Frequentes etiam domo ſua illius potentie excitī aduenerunt. Et his confecit eq̄tes circiter octingentos: quos circa ſe cuſtodes habere cōſtituit. Societatem poſt hec ꝛ amicitiā cum piſanis iniit magis vt apparebat contra cines ꝯ contra beſſernos boſtes. In hanc ſocietatem duo milia boīm deſcripta. Hec fouis, puſa non incaute domi ꝛ omnia querſe: quedam etiam leuiter ꝛ ſtulte. Priores (qui ſummus i ciuitate eē conſueuerat) magiſtratus non ſuſtulit ille quidem quoꝝ ipm fuit tolerabilius: ſ omni auctoritate ſpoliatos. quo admodum miniſterio relicto, quaſi ſpectaculum quoddā acerbum miſerableq; in oculis ciuium dereliquit. Lumq; karolus roberti regis filius: qui ante hunc ciuitatis impiū obtinuerat. vir tanto genere tantaq; expectatōne dignitatis nunq; ab honore edium publicarum priores dimouiſſet. ſ ipe alibi inhabitaſſet: hic longe diſpar ac diſſimilis priores edilis ſuis expulit: ipe incoluit. Ferriferos ac ſocietates funditus ſuſtulit: arma ciuib' ademit. Honores ac magiſtratus omnes irritauit: niſi qui ab eo eēt ꝓceſſi. In ciuium aūt fauore ita variauit: vt mō nobilitatem modo populum videbat' ꝓferre. ſepe bis reiectis ad plebem magis inclinare. Et ſane multitudini plura indulſit ꝯ alij cuiq; parti ciuitatis. Pecunias omēs publicas cupidiſſime in ſe vnum conuertit. quarum erā gratia pretoria auxit: ꝛ noua excogitauit. Vectigalia ꝛ tributa inſuꝑ impoſuit crebra. Conſignatōes a ꝓſo factas iſſdē ex pecunijs irritas dunit. obſides maſtino datos p quib' ſoluendam fuit neglexit: cum ſumma querela, ꝓpinquoꝝ ſummoq; dedecore ciuitatis. Accipiendis cōputandisq; pecunijs publicis ꝰ fide ciuiū diffiſus: pegnnos impoſuit boies. Arcem inde facere aggreſſus primus palatio edes turreſq; adiunxit. crepidaſq; effecit palatio ipo, ꝓpileas feneſtris ferreos cancellos adiunxit. plateam dilatauit. portas vrbis turreſq; deſuper cōmunit. Aliaſq; intra ſingulos pſi adyſum poſtulas ſtruxit. Delatōes ciuium ita motoſe ſuſcepit. vt ſepius eos qui deferrent, nec p veſtigata quidem re neue p quiſita tallione multaret. Interdum ꝰ ob maledictum ad crudelitatem irritatus ē. Cui paulo ante paciatus egreſſo qui mediocriter queſtus de repta, fuiſſet: fundibus linguam iuſſit euelli. In exilium actus q̄ de ſe male loqui ſuſpicabat': p ſimulatōem venie reuocatum ſupplicio crudeli indignoq; occidit. Cum ergo intolerabilis videret' ac indies creſcerent mala, ſuperante iā odio metum. varie primo querele ciuiū: mox coniurationes ſunt conſtitute. Et quidem plures vno tpe ignorantibꝰ alijs: alijs conſilium inuadendi varij fuit. Fuerunt q̄ in palatio ipo vi irrumpendum necandumq; putarent. Fuerſe qui dum p vbem incederet: q̄ ille frequenter ab initio faciebat. Sed inerat his rebꝰ difficultas. q̄ ſuſpicio et cōſcientia malefactoꝝ co-cetas: cautoq; magis diffidentēq; indies reddebat. quare ꝛ intra palatij firmo ſtabat preſidio. ꝛ foris nec temere nec ſine ingēti comitatu verſabat'. His difficultatibꝰ res ꝓtracta eſt. nec prius confecta q̄ patefacta Genenſis erat quidam vir militie cognitus. ꝛ ob id a ſtudio nobilitatis nequaq̄ abhorrens. Is igitur cum ſotte accitus foret cōmotus primo aſpectu rem totam ad franciſcum burnellerium equitem florentinum, cuius familiaritate plurimum vtebatur retulit. Ille re ſubita perſus cum eēt totius oīnis ignarus. tyranno quid ex ſenēſi acciderat patefecit. Jadeꝫ ſubito accerſitus duos nominauit. Quibꝰ ſtatim correptis cum tormenta adhiberentur capita ipa ac principes coniurationis extulit. Magnitudo multitudoq; ciuium tyranni animum deterruit. Itaq; paꝝper primo cūctatus. tandē ex illo numero. Antonio adimarez baldinacci filium. virū in potentia ꝛ gratia clarum: ꝓ apparitorem ad ſe vocat. Paruit ille vocatus. ſine ignoratione periculi: ſine fiducia multitudinis coniuratorum. Quo deprehenſo atq; comicto alios quoq; plures in ea coniuratione tyrannus cōperiſſet: defaniam ſtruere cepit.

Ardens quidem .§.xi.

animo ſupplicium ſumere: metuens ꝰ multitudinem ciuium quoſ ipe conſcios affineſq; eius rei deprehenderat Deis curis anxius conſilium capit. ante omnia munit preſidia ex finitimis oppidis in vrbem vocare. Ea intercapedo ſer dierum fuit. Que cum iam conuenſſent cōpas eſſe ratus: que cogitauerat patrādi, egregium quēq; ciuiꝫ ad ſe vocat. Numerus vocatoꝝ fuit circiter trecentos. Cui ꝰ ꝓtendit'. vt de ziziratōe ad ꝓſilium referat. Cetimus id agebat'. vt cū hi paſſent in palatio ipo oppugnēt'. reliqua inde ſecure tranſigeret. Fuerſit in numero vocatoꝝ pleriq; ex cōiuratis: qui forte vti fit ex cōſcientia periculum ſuſpicantes, metūq; apud alios de induſtria agitantes in eam ſomidinē adduxerunt: vt nemo vocanti ſe pareret nemo in conſilium iret. Ex hoc iam ciuitas pene rebellis: qui coniuraueranꝫ ſeſe vltro mutantibus vna cum mente in tyrannum ſurrexit. Tunc demum cōperum eſt tres in ciuitate coniurationes, iam paſſim aduerſus tyranni viguiſſet. nec erat femne vlla paulo ampliot familia et nobilitate aut ex plebe: que expers eēt cōiuratōis. Armis igitur populariter ſumptis. cum arcem circūſtetiſſent obſidere et cōpoſito perrexerūt. Contra ꝰ tyrannus tela ꝛ ſup iacere ac repugnare ꝛ arcere populi impetum. Que poſtq̄ incaſſum agitari videt. quo multitudie placaret ira concedere anio: ac vltra ſubmittere ſtatuit. Itaq; poſtridie coro ſole. Antonio adimarē equeſtrib' donatis uligniſq; dimiſſe. Inde fecit ꝰ ceteris: quos in captiuitate habebat. Dolouibꝰ ꝰ (eos.n. ab initio tumultus in patatiū traxerat) petra ꝓiectu dinem ſuam bonoē exhibuit. Et vtilla quedā ꝓſi q̄ libertatis vltro ab ſe puſſe indicia ex ſumma arce ꝓtulit. Sꝰ ob eas res nihil dum magis peracta eſt ciuitas. Erebat.n. mētes vſuſcendi libido co-

semin quoium ille xpianos agnatosq; necauerat: nec si-ne sanguine tyranni expiari posse eedem suoꝝ arbitrabā-tur. vt tamen multitudo quoque sine vllo publico decreto: si-ne vllo duce legitimo in armis erat. modū aliquē formāq; sisciper: principibo vacantibo concio populi cōuent ad reparate edē. Ibi p suffragia .xiij. viri cum impio delecti sent ad rempub. confirmandā: ordinandāq; ciuitatē. Ad ditos est his angelus acciaiolus pful ad hanc dignitatez assumptus et ordine pdicator: qui q ipse constitutōes sy-nodales florentinas que nāc vigent ordinauit. Cui B erat summo pfilio summaq; auctoritate: qui fere pūceps fue-rat libertatis recupande. Obsidio inter hec q oppugnatō neq; die neq; nocte intermittebat': ē erat cum tyrānō ma-nus valida militum fere tricētoꝝ. Locus ho egregie mu-nitus. Hec talia erant p cruciatū ōem tm̄ pōcula: nō spēvl lam salutis videbant' afferre. Quare mō colloquia ciuiū poscere. modo fidem implorare. supplicare denicq; q obtē-stari obsessi ꝑgebant. Quinetiā quo piaculo aliquo vecti naretur ira tyranni. satellites quōdā in ciuiū supplicijs de-bachatos. quos ad vindictam de poscī sentiebat: per vim porta detrusos gladijs ardentio ꝓtinus obijcerunt. qui illico mentē datim vlcerp fructum crudelitatis sue dignissimū repostauerunt. Et hoc iam restincta parump ciuiū ira. poesul q .xiij. viri colloquia magis inierunt. Denicq; mi-nisti consilio tyrannino q cum illo vita obsessa pmixta ē ar cem tradentia: ac omni potestatis qua usus populi habuis-set se abdicanti sponte. Cum abdicatōem quo vicium ab esset extra territoriū quoq; fieri placuit. Ita arcem pte-suli quatuordecim q̄ viris tradiram. tyrannus sese in eo-rum manus ꝑmisit. Custoditus post hec biduo in ipsa ar-ce. ne a plo violaret'. tandē nocte vbe emissus. in caser-natem iter primū fuit. Ibi abdicatōe iterum facta: abijt decimo fere mense postq; regnare ceperat. Dum B flo rentie agunt' aretini cognita obsidione tyranni: arma et ipi comparunt. Tres erant aretij arces. vna ad florentinā portam: due in summa vibis pte. earum primo statim im-pete duas expugnarunt. restabat tercia arx. q ea munitissi-ma quam omni conatu oppugnare dum ꝑgunt: sachon ducū aretino q tyrannus magna multitudine supueniēs ꝑa ipam arcem extra vbem ꝓcedit. Hunc inuecta ciuibo formidō ē. ne arx sachoni traderet'. Ob hec intermissa op-pugnatio ē. q p colloquia res tēptata. Profect' erat ar-cis gnellus bucdelmōtea. Jo cū a ciuibo intra vbē extra ho a sachone obsideret'. q ruina tyranni cuius nomie p-sidebat spem omnem abstulisset: vocatis in colloquium ci-uibo. Non ignoro inquit aretini. vio mea est referre vobis an sachoni arcem dimittam. ceterum vt ad vos magis in-cliner due res faciunt. primū q nostra familia guelfa. p-riam semp ꝓcipua fuit: qua in re vos mecum eē conue-nitis. sachon vdlentit. Altera q equiore boim laude me fore puto. si videbor libertati potius vt exīs sachonis ty-rannidi gratificare voluisse. Ita ciuibo arcem tradit. Eo-dem fere modo pistoienses q volaterrani. q vipi in prāte fuerant tyranni: per illius ruinam libertatez consecuti sī.

Capitulū .viij.

Enedicto .xii. vita fun

cto. creatus est papa in auinione vbi tunc cu-ria erat Clemens. vj. huiꝰ pontificum. ccc. Hui cathedram petri ascendit anno dñi. M. cccxlij. Ab initio autem mundi. fm minorē numerū quinquies millo cccvj. Sēm maiorē ho sexies millo. cccccxlij. Sedit aūt in ea annis .vij. Hic clemens iubileū quez bonifacius .viij. anno dñi. M. ccc. celebrarat q de centenario in centenarium deducrat: obseruandum reduxit ad numerū quin-quagenariū: qui est ꝓpius numerus iubilei. q pūblicari se et per orbem: quod postea a posteris seruatum est. f. de quinquagenario in quinquagenariū. Et licet curia tunc ēet auinoni: tamen in vbe posita ē indulgentia iubilei et data illuc ꝑgētib certis in odis q formis. Paulonante cō-flictantib hyspanis cum saracenis. decem milia sarace-noꝝ sunt ab hispania occisa q totidem capta. Cometa visa est. Circa idem tempus francie cus anglicis in bello cō-gressis. decem milibo ex francis interfectis: anglici victo-res fuere. Et post pauc eos annos iterum eduardus rex an glie cum philippo rege francoꝝ bellū atroꝝ mōt. in q rex anglie victor euasit: vbi .xx. milia hominū periisse referun-tur. Exinde ad ea: que in ytalia tempib illis gesta sunt redeundo. vt scribit Leonar. in historia florentina li. vij. Postq; populus florentinus liberatus fuit ab illo Gual terio gallico tyranno crudelissimo et vbe pulso. funda-menta reipub. rursus nouasq; res subinde. q primo cōcta tam nobilitati gubernandi curam mor ademptam ac di-uisam: nouo more vibem in quarteria explicare congruit. Ciuitas igitur florentie sui iuris effecta. ceterum multis q magnis pdicijs aucto. que dudum imperio spoliata re-manse. aretinis potissimis ac volaterranis p dicti tyrā-ni ruinam ipi sese in libertatem pristinam vendicantibus. Fossis igitur cuncta ꝓdita. inros inordinata omnia. nulli magistratus in vbe. nulla subsidia. xiij. tm̄ viri quos sibi p tumultū ciuitas creauerat: vnacum ꝓsule auctoritatē publicam tuebant'. In his cura reipub. q olim consilia re-sidebant. Ad constituendū igitur ciuitatis statum. aū oia intendentibo quodam ab his veterum itidem confirmatz ꝑmulta etiam nouo more constituta sunt. Vetus illud re tentū. vt priores summo magistrat' nomen in ciuitate fo-ret: quod nec tyrannus olim sustulerat. Illud aūt nouuꝫ ac maxime in repub. moueri. quod cētera superiora tempa extra nobilitatem ad bocim̄ ceteroꝝ reipub. magistra-tus recipiendam eē statuerunt. Causa ho huius consilij due potissime ferebantur. Una cōcordie ciuilis respect' Ita tum quietis pacatiq; ciuiꝫ animis tranquillam rempub. crediderē. si nulla in ea pte honore exclusa pūtes ciuitatis statum odisse q suam iniuriaꝫ cogeretur: Altera ho pūs meritum q in pellendo tyranno band segnē no-bilitas opam ciuitati nauarat. Id aūt eo fuerat gratius. q a tyranno ipso ꝑmulta ei generi boim indulta videbā-tur. Cuius porro beneficijs amorem patrie libertatemq; ꝓtulisse maximam sinceri in rēpub. animi argumentū fue-rat. Pijs ergo rōnib ad cōionem reipub. gubernande no bilitas est recepta. Ceterum ex eo facto magna rerum mu-tatio sequebat': antiqua gubernandi forma cōsulta oīno Duo quidem maxime libertatis presidia. quib ante res-pub. steterat: necessario tollebant' iubicie constituta q po-puli societas. Nam q constituta iubicie contra vim nobi-litatis recepta ostendimus: q societas populi quo grandio-ribus familijs resistere imbecilli homines possent: q ab initō sapienter excogitate q postea salubriter conseruate in re-pub. fuerant. Tunc exequato penitus ciuitatis corpe ac velut ꝑ concordiam facto. prentiōib antiquatis presidia q̄s antiquabant'. Priorib octo viri attributi in cōsilio. et bi quoq; mixtiq; nobilitate q plebe: cum ante .xij. ex plebe vsurparat eē consuessent. Illud quoq; nouū. quod vt hē primo in ser diuisam tribo: bi quadrifariā partiti sunt. Duo sexta .n. gte tribus vnaquēq; honores in repub. su-scipiebat. atq; ex eo fiebat vt que mbo populatissima eēt: ex ea homines minus honorarentur. Quadrifariam igit' partiri placuit. Habitaq; est rō q̄rū fieri potuit. vt par multitudo singulis comprehenderetur. Eueniteq; vt trans-arnina tribo: que ꝑ sexta quondam suscepat honores. ex hac nona distributione ꝑ quarta susciperetur. Pijs constitutis nomina ciuium in suffragium missa. ex quib postea magi stratus sortirent'. Suffragio tandem plecto nominibus q̄s inclusis priores sortiti sunt. xij. ex nobilitate. octo ex plebe. Inuenerunt autem magistratum kals septemb. q is edes publicas (vt mos erat ante tyrannidē) cum ap paritorib reduci: rempub. tractare gubernareq; ceperūt. Hec igitur a .xiij. viris acta q statuta sunt. Que etsi bo-

nis rōnibꝫ excogitata videbantur: tamen diuturnitatē mi
nimam habere. Hic enim dum magistratu inito res insolita primo cōmouit animos. nec iam tunc cōmunio grata erat: ⁊ in futurum metuebat magis. Homines.n. nobiles magnarum principes familiarū. qui sine vlla ptāte publica ipi p se formidabiles: si magistratum insē p nacti forēt. intolerabiles videbantur: nec se tpaturos ab iniurijs estimabant. Hec ptērebatur causa ⁊ erat pene nōnulla. Ceterum inuidia atqꝫ contentio consuerī vrbium in ciuitate morbi vnacum libertate in vrbem redierunt. odio ⁊ certamine tota gerebatur. Igitur cum murmur plō apud populares erortum mox de industria in plebem diffusum. Quid.n. letata sit plebs de eiectōne tyrannī: si multi principes ciuicidio suis imminere videbant: nisi forte moderatores in magistratu eos homines putent: quoꝫ vim ac sitim in priuata experti sunt vita. qui tot iam pridē legibꝫ. totqꝫ plidijs a violentia cohercen non possint. Hiis victis erepta plebs minime quietura videbatur: sed libere modo ⁊ effrenes interdum etiam voces audiebantur. Societatem hanc pestiferam erinc eqꝫ tandē reipub. futuram detestantes. Quibꝰ tandē pmotus presul. Erat enim ipe ex familia insignī quidem ⁊ ornatissima. Ceterū populares in repub. recta partes qrē emendaturus collegas vocauit. egitqꝫ cum his vt cognita volūtate populi cōcionem improbantis rem potius ipi cohibere: qꝫ vim ipam multitudinis experiri malint. Si sponte se arbitrio submittant multa retenturi. Sin ptumaciter resistāt. vt sunt multitudinis cum omnia perdūri. Hec monentem persuasum ac frustra suadentem nobilitatis principes lōge respexerunt. nec modo rem ipam: verūetiam suasorem indignabantur. Paucorum etiā de agere plebem ab eo cogitatam inquieti spūs homines ac insidi qui modo in intimus tyrannissimum adulando irrepserint: eundēqꝫ mox pessima suadendo ad ruinam impulerint. nunc ꝙ non ad simulem locum querere: quo ciues inter sese confligat atqꝫ collidat. Nempe cui vna sit ara. tāqꝫ in puerili ludo quosdam extollere: eosdemqꝫ rursus deprimere. Quātū ad se attinet libertatem patrie defendisse. ꝙtiam ꝙ libertatē suam nequaqꝫ negligeret ce. Vtcunqꝫ aliquando quinam sit: qui se non tīn innocuos: verūetiā bene de repub. merentes a dignitate excludere pergant. An ꝙ simsonte fegbinoꝫ pfectis hominib quondā populi florentini honores in repub. tradentur. Nobis autem vetustis ac veris florentinis ciuibꝰ: per quos illi victi sunt quōdam honores in repub. negabant⁊ adeone ac subacti dominabantur: nos ciues victoresqꝫ illoꝝ. illisqꝫ quos vicinius in ꝙtia patria seruiemus: Et quis tantā iniquitatem repugnantiamqꝫ rerum modo pferre: sed audire sustineat. Cum hec presul ⁊ huius vociferātes band molliter refutaret. eaqꝫ ex re iurgia contentiōesqꝫ orte essent. ita vt a primis exigeni: et confestim p vrbem rumor. insonaret. arma plebs ⁊ ad publicas edes decurrens: eos q ex nobilitate in magistratu fuerant. vi ⁊ armis detractos i priuatam redegit formā: ac in ꝙtias edes exanctoratos redire iussit. Nobilitas aūt ob eam iniuriam erecta sumpsit quidem arma. non tīn in vnum conuenit nec decertare ea die contra vim populi ausa est: ꝑ domi pstitens. vna quēqꝫ familiaꝝ edes suas tutabatur. Aduentabatqꝫ hinc multitudo hoīm ex agro ⁊ cū p magna vndiqꝫ auxilia nobilitati ventura dicerent: anteuenire populus constituit. Itaqꝫ postera mox die primo cesarum familias aggressus arma intulit. Diuersis in vrbe locis nobilitas habitabat: eo facilius fuit singulas inuadendo peruincere. Quibꝰ omnes domos turresqꝫ suas quēqꝫ gens cōmunierat. ac fortiter aduersus imperum populi repugnabat: tamē vbi multitudo pene innumera vndiqꝫ cingebat. telaqꝫ ⁊ faces mittebant: impar tanto certamini vnaquēqꝫ familia breui superabatur. non tamē cedes facta est nobilitatis: ꝑ vt sese populi arbitrio permiserant incolumes seruabantur.

Expugnatis cesarum familijs ⁊ in ptātem redactis. transarnum eodem modo inuadere placuit. Ibi cōtentio longe maior fuit. q ⁊ robustissime nobilitatis familie trāsarnum habitabāt: ac singuloꝝ capita ponteū edito turribusqꝫ cōprehenderant: vt eo quadere multitudo nō posset. Hec difficultas aliq̄diu impetuꝫ populi remorata ē. tandem ꝙ ad infimū pontē (ibi nanqꝫ nobilitas imbecillior erat) impetu facto. cum a plebe cīs que trāsarnū incolit raptis armis, pcurreret. ac ex vtroqꝫ simul pte multitudo ꝙsi nobilitatē inuaderet. deserto q ꝙ ponte flabāt plidio aufugerunt. populoqꝫ transitum libertum pmiserīe. Transgressa igit ꝙ infimū pontem multitudo. cū primos familias in ptātem redegisset: mox inde in cetera pontium capita vim intulit. Idem ad trinitatis: idem ad veterem pontem factum. ⁊ vtroqꝫ in loco pdia consecta. vbem ē illime tīn cīm ad scipionē pontē decertatū. qt circa id erat nobilitatis potentia ⁊ iuuabat natura atqꝫ situ. q et altera flumen. et altera mons domos munichat. Quam q vrica ad eos ferebat impedimentis iactis ⁊ domos altitudine facile tutabant. Nec igitur aliq̄diu constitit ꝙsi impet⁹. nec prius prūpere potuit q̄s multitudo pssb vexillis ruīsse diuersa ptinus regione ascenso mōte desup arma cepit inferre. Tunc fractę vires dissipateqꝫ sunt. ⁊ simul asperiore quoqꝫ ponte cessante plidio penetratum. Edes ꝑpter ptumaciē resistentiā in his locis a multitudine ultima direpte. Frequentes etiaꝫ incēdio cōflagrāt. boibus tīn ipis posteris in ptātē ꝙsi se dederāt humaniter parsum. Nō.n. odio atqꝫ malefacio certabat. ꝑ de potētia de auctoritate: de preeminentia in repub. omnis erat contentio.

Victa nobilitate .§.i.

populus cum arbitrium ptātemqꝫ suam haud dubie reipub. redegisset: confirmare iam inde ciuitatis statū prexit. Itaqꝫ ⁊ pstituta insuper in antiquā formā rediuit et societates ꝙsi renouauit. nūero tīn earuꝫ mutato. prosa petitione vibium vt quaterne singulis tribubus inessent. Ita sedecim tunc primū societates ꝙsi fecit. cum ante ex. mox fuissent. Duodecim viri vt ante in consiliū preessent tributi omnes e plebe. Suffragia quoqꝫ magistratuū et integro refecta: quib⁹ in triennio sortirent. Eaqꝫ de re tabulario diligenti: vt ex magna multitudine pauci obtinerent. Adnumerandā ꝙ nobilitatis pecuniā ꝙsi ter eo numero ad plebem volētes idqꝫ flagrātes traduxit. Datum illud, p summo bñficio illis quoqꝫ aut vita modestie fuerat aut potētie pax. His pactis cū tranquilla tū ois domi videret. Fouis inde cura suscepta. Illō in primis pulsum. vt aretinis ꝙ p tyranni ruinā libertatē sibi rapuerant. suspitio eōs tolleret. ne quid ea formido turbatōis induceret. Decreto igitur facto publice. ius omneqꝫ florentinos ꝙsi in vrbe aretio habuisset: spōte remisit ē. missiqꝫ legati qui aretinis gratularent. p libertate de tyranno recepta: ⁊ florentini decretum ꝙsi de remissione anis referrent. Hi cum aretium venisset in contione plinata exposuerunt: decretūqꝫ publicum ex scripto recitarūt. Aretini ꝙ hec audiēres letati sunt. ⁊ omissa suspitōe fidem florentini ꝙsi maiorē immediā cōpleri: in amicitia pseuerarūt. Nec multo post inita societas ē in qua pensi: senenses ⁊ aretini cum florentinis fuere. Hic ab egte etrusce constitutis in pisanos inde versi animi fuerāt. Fuerat.n. cuꝫ his bellum. ex quo etsi pax recepta pessimdam erat: tīn quia tyranno auctore res gesta fuerat. non obligasse populum videbatur. Rursus ꝙ fieri placuit eam pacem iucam eis concessa. Castella ꝙ lucenses agri que tunc florentinos possideret retenta. Hec eo anno q tyrannus pulsus est domi foriqꝫ gesta sunt. Principio sequentis anni multitudo hominum ex aretino florentinoꝫ agro collecta pdios oppressit. Id erat genus nobile. castella in agro aretino possidens. Ceterū pter q̄s ad diuersarum partium vicinie insuper inuisum atqꝫ grauē

ob rapinarum crebritatem. Eodem anno contra nobilitatem exasperate leges atq; illo insuper incōmodo affecta. vt qui er nobilitate apud quēcunq; regum tyrānorum me degerent: cōtinuo bonum remearent. etiam publicationēq; bonoꝝ nisi legi parerent haberent. Ob eam legē plures liberalitatem principum relinquere coacti domuꝫ redierē. Eius legis ferende. non multuolentia modo causa fuit: verūetiā suspicio. ne maiori gratia apud reges principesq; mita aliquid p fauorem illoꝝ aliquando moūrent. Per idem fere tempus in eos ciues. qui p tyrāni ruinam arces caſtellaq; quib; pfecti erant tradidissent. pena constituta est. magistratibus mandata cura. vti diligentiꝰ inquirerent. Eam ob legem frequentes damnati. presertim nobilium quibo planiruū arces crediderat tyrānus. Per hoc ipsa rpa florentini cinēs qui in gallia negociabantur. nunciarunt gualterum nuper tyrānide pullum in gallias ad regem pfectum. querelas grauissimas cōtra ciuitates posuisse. ac pse amicos apud regez niti. vt vis in cotpora bonaq; florentinoꝝ ciuium qui p gallias fuerint sibi permitterētur. eē ḟo periculum ingens: ne corpa in cruciatus bona in rapinam illi tradantur. Jamq; per eam societatē pēraſq; societates institoresq; earū contermitos ad fugā respicere. Eo quidem nuncio cōmota ciuitas. incredēte inſuper vetere odio puiuleginm tulit in tyrānū. premio ingenti constituto: siquis eum necaret. Et p contumeliam effigies eius apud edes publicas cum insignib; viciorum notis depicta. Oratores q̄s ea de cā ad regem missi. ne foret tenere credita. aliquid (vt fit) p gratiam cōdonaret tyrāno. Nec multo poſt legati regis florentiam venerunt sanctiri tyrāno postulantes. Petebant ḟo p magnū ransondus ad recōpensationem dānoꝝ: que a furēte multitudine sibi pdicabant illata. His ampliſſimo consilio cū mandata regis exposuissent: responsum humaniter est p regis qui mittebat reuerentia. Ceterum ipius tyrāni scelera fraudes. puaria. ceteraq; improbissimi hominis flagitia sic patefacta: vt legati ipi obmutescere tanta obmuigitatem cogerentur. Ad extremum abdicat se a prolate. quas ille non florentie mō: sed etiam pupitis pocal ab vrbe libero in loco metu oīni cessante. sua spōte fecisset. Nec tñ se admirari q̄ ille contra confessiones ac iusurandum suum nunc veniat. Desse eum pudem hec admirari. cui ille calcata religione ⁊ fide populo data. per fas ⁊ nep has omnia fecerit: ad que ei libido animi cupiditasq; impulerit. nullum pudorem boni nullum dei metum vnq; habuisse. Debere pstantissimū regem non modo aures sceleratо homini non pbere: verūetiam illius nequitiam vltro cōpescere. In hunc fere modum illis responsum est ⁊ honor de industria maior habitus. legatis quoq; regis animus p obsequium teneretur.

Eodem anno mari .§.ii.

timi est reipub. fundamentum parvo principio iacti cepti. Cuiuis respub. debebat auri pondo circa milia septuagīta: mutuo sumpta ob hanc redemptōem. Ea igitur summa cum ob angustiam eraṛ dissolui non posset. ac iniquū videretur suos fraudare ciues qui fidem publicam secuti mutuo dederant: media quedam inter has difficultates repta est via. Hominib; eoꝝ quib; debebatur tributū descriptis annui redditus e publico constituti sunt. q̄n a singulis centenis. Quantitates ḟo ipas in vnum coacerua tas a simultudine cumulandi vulgo montem vocare. Jdq; postea in ciuitate seruatum quotiens respub. indiget: ciues tributa psolunt q̄ cōmunitati mutuantes. vnde et prestantie vulgariter nuncupant. Solutoꝝ ḟo pensiones animas pcipiunt qui soluerunt mutuādo: indeq; q̄q; p centenario soluto recipientes. Hi montes cumulationesq; pecuniarum bellis quidem crescūt. quia tūc contra pstantiarum ciuib; imponuntur: que solvere eos oportz. Hec minuūtur quia ex redditibus cōmunitatis et gabellis ⁊ aliis vsq; dū capitali reddātur creditoribꝰ monte. Et sic abundante pecunia respub. difficultio fit crebra et pemptio dicti crediti. Quantitatum ḟo descriptarū venditio est ciuib; inter se ⁊ permutatio. vt in ceteris mercimoniis: p tempore: p spe: p cōmodo minuitur earum precium atq; augescit. Jn emptorem eadem cōmoda que ḟo latori ipe peperturus erat transferuntur. Ea res facit. vt ciues ad crebras tributoꝝ solutiones pdurent. non pcute cīno quod solutum est: sed vtilitatem etsi non magnaꝫ tñ aliquā afferente. Potest aūt cōitas ad placitum suum reddere ciuib; quod p pstantias soluerunt. ⁊ tunc vltra ñ respondet eis. sulla quinq; p centenario. Pōt etiā vt dictum est alteri vendere ciuis laico vel clerico ius suum ille q̄ solvit cōmuni pstātias dictas vel pmutare. Et precii relio crediti variatur ſm tempora pacis vel guerre. Nā aliqñ ascendit pcium centenarij vsq; ad lr. floꝝ. aliqñ descēdit vsq; ad xij. p centenario. Et in anno dñi. M. cccc lvj. infra istos duos terminos summū ⁊ infimum variat multipliciter precium dicti crediti. Super qua materia facta multotiens magna questio inter doctores theologie ⁊ canonistas. ⁊ libelli plures editi: vtrum licitus sit talis cōtractus. Et primo vtrum sit ciui solventi talia onera cōmunitati licitum recipe illum annuū redditum. scz. v. p centenario. quousq; recipiat suoꝝ capitale seu precii eius tūc cui rens. Et cōiter tenebitur q̄ sic rōne damni ⁊ interesse q̄ inde recepit. Secundum vtrum sit licitum tale ius emere ab eo qui solūt. Et ꝺ magis dubiū aliquib; asserentibus fore licitum alijs negantibus. Determinatōem hui⁹ ⁊ rōnes vide alibi. ſ. in secunda pte summe. ti. de vsuris.

Principio sequen .§.iii.

tis anni crescente in potentiores odio leges duc ad populum late sunt. Una in clericos iniqua: per quaꝫ omnibus eoꝝ priuilegijs derogabatur. Altera in ciues ingrata: per quam dona ac munera hactenus quibuscunq; merito a populo tradita irrita vocabantur. Fuisse tunc ciuitatez in arbitrio multitudinis imperite decreta ipa ostendunt. Quid n. hac postrema lege (si modo illa ler nominanda est) que dedecus ⁊ infamiam respub. parit) iniquius ac vilius excogitare quicq; potest. Defectōez fides: que etiam vni priuato turpissima est populo toto impingere. Nihil vnq; in repub. vtile estimandum est: qđ sit contra dignitatem. Dignitas porro ⁊ inconstantiā ⁊ ingratitudinē lōge repellit. Per eam legem multiq; quotum maiores ⁊tutis gratia a populo donati fuerunt. munera ipa ⁊ dona reinquere magna cum hominum querela coacti sunt. Eodem anno punita ex re pmagna non in singulos mō: sed etiam vniuerse ciuitatis incōmoda quenerunt. Bardoꝝ erat familia oīm locupletissima pmagnas multis in locis societates habens. Hoc fides ⁊ indubitata fide cū apud ciues exteroſq; ad eam vsq; diē fuisset. ac multoꝝ (vt fit) pecunias in manibo haberet: repente inopinatoq; fefellit. Causa ḟo huius fuit. q̄ surgentibꝰ tunc maxime inter frā cos anglosq; reges. bellis quidem eius societatis magistri in britannia degentes. Credita regi anglorum intolerabili pecunia eo rem adducere: vt necessarium fuerit fidez societatis abrumpere. Fracta igitur societate creditores cum reliquias prosequerentur. compertum est auri supra quinquies centena milia pinatis nominib; societatem debere. Dutno autem regi data circiter septies centena milia: in quibo ⁊ peopsium societatis pecuniam ⁊ eorum qui societati crediderant absumptā constabat. Ea res inopinata ⁊ grauis cum multoꝝ patrimonia affixisset. tractē poſt se ruinam minorum societatum. cum ob varia damna quibus singule implicate erant: tūc q̄ ociis apō omes ſspitionibus ad reposcēda sua quisq; credita properabat. Decoquentibꝰ itaq; pmultis inclitum abilem iacturam ciuitas subinit: fidesq; angusti in foro omnia pturbabat.

Nolo hic omittere etsi nihil de hoc dicat Leonardus

in hiſtor. cuius verba reſeruimus. q cōmuniter tales mercatores vel trapezite qui faciunt magna bincinde cōmercia recipiunt a plurimis multas pecunias ſub nomine depoſiti. Sed ſi intendunt deponentes tales pecunias inde recipere aliquid emolumenti ex pecunia depoſita ſalvo capitali. alias non deponerent apud eos pecunias ſuas: vtiq; vſuram cōmittunt. quia mutuum eſt vere. & ſub ſpe lucri etiam ſi non faciant cum illis aliquā pactōz. xiiij. q. iij. ſi fenerauis. Et extra de vſuris. Conſulunt. Et q̄uis iſtud nō pertineat ad materiam hiſtorie: vtile tamen & ſalutiferum anime hoc ſcire: pro qua re hiſtorias reſeruimus. Sollicita ob eam rem ciuitate lupus media die porta collina ingreſſus q̄ vrbem vexauit. peragrata magna transfretauit parte. cum clamor venantium more illum proſequeretur: tandem egreſſus alia porta ꝓxima via oppreſſus eſt. Eadem quoq; die ſigna populi ad publicas portas edes ſupra portā ſculpta: ſua ſponte cecidere. His augurijs multorum animi in timorem verſi ſunt. nec multo poſt a gallia nunciatum. regem francie ciuitatis cauſam contra iniuſticiā equitatemq; improbaſſe. Predicto tamen tempe. vt q̄s ciuis florentinus quecq; ciuis florētini bona poſt dies ſeptuaginta in regno reperirentur. in eos eaq; vis ac poteſtas tyranno illi Gualtero foret. Ob eam rem incommoda magis accepta ſunt q̄ damna: q̄ ſpacium habuerant ſe ſuaq; colligendi. Altero debinc anno primo ſtatim vere ſollicitam habuit ciuitatem formido ſterilitatis. Nec iō vana tantum intemperie celi quantum ſuperioribus annis barbaris que circa ſementem omnia vaſtauerant. Itaq; ſegetes perpauce in agris. & ipſe ſqualide arentesq; cernebantur. Et augebat metum q̄ non vnam tm̄ aut alteram ytalie partem: ſed totas omnino regiones eadem premebat calamitas. Et hoc metu. caniſia primo coacta. eaq; ipſa indies angeſcens. tandem vbi ad meſſis tempora ventum eſt: tunc tam re ipſa defectus arguente. cum nil fere ex agris reportaretur. circūſpicere ſeſe homines ac futurum horrere: paruoſq; iam inde natos & imbecillam turbā miſereſcere. Cum ergo fames haud dubium immineret. ſolers plane ad hoc ciuitas in affrica. Sardinia & Sycilia. aliiſq; locis permutatis vi magna frumēti comparata: manuq; ſimul terraq; importando curauit. Nec tamen modo ciuitati potuit quin difficultates permaxime eo anno ſubirentur. Turba enim ex agro in vrbem mendicatura longis agminibus mulierum puerorumq; aduenerat. ex finitimis etiam ciuitatibus que minus ad hoc prouide fuerāt. Multitudo quoq; concurrerat. vt infinitus prope numerus foret alendus. Magnumq; in his ciuitatis meritum humanitaſq; elucet. Non modo enim reiectus eſt quiſq̄ aduenarum peregrinorumq; ſed etiam ſi tenuis foret. libertate gratuita per tantam rei frumentarie inopiam ſuſtentatus: vt prope collatum a ciuitate beneficium in genus humanum videretur. Multa inſuper eo anno tenuioribus indulta. Et illud in primis. q̄ creditorum acerbitas repſſa eſt lege data. ne quis niſi certa forma. p̄ere alieno conueniri poſſet. Satis enim premi caniſia ipſa multitudinem exiſtimarat ciuitas. Et accedebant ad caniſiam morbi: qui multitudinem conuenerant & vbis inſuetā cōſecuti. vrbanam quoq; compebenderant turbam: vt cō miſerendum & ſuccurrendum fame cum morbo laborantem ciuitatem. Notam inſuper curam ſollicitam reddit ciuitatem. Karolus enim Johannis regis filius electꝰ ad imperium ferebatur. ob eam rem formido iniecta eſt ciuitati. nec immerito quidem. Veniebat enim in mentem & cum henrico eius auoculi caſtra ad portas ipſas florentine vrbis habuerat. & cum Johanne patre bella quoq; cōtinuata ſerie geſta fuiſſe. multiſq; illorum ceptis per ytaliam ab hac ciuitate obuiatum. Deniq; hunc ipſum karolum adoleſcentem modo expertem fuiſſe bellicum. & lucē & p̄ galliam rudimenta ipſa inuentute aduerſus hāc populum ſuo etiam detrimēto poſuerit: quibus de capſis refidere odia infenſioneſq; credebantur. Leterum horſi rerum querela & conſternatio erat. Nulla tamē remedia tūc adhiberi poterant. prementibus his que ſupra dximus in cōmodis. Minax oppidum notabile in poteſtatem florentini populi pervenit. vtentibus oppidanis obtinentibus ſeditiōes: & nobilitatis iniurijs fatigatis. Altera vbi anno priuſq; ſegetes matureſcerent. eadem que ſuperiori tempore difficultates rei frumentarie populum tenere. Maturis vbinde frugibus atq; collectis difficultates ille paulatim ceſſauerunt: variis tamen longeuorū generibus laborabatur. Et peſtilentie qua poſtmodum vaſtata eſt ytalia ſigna quedam horrenda tunc apparuerant. Et duobus biennio fere anteq; haberi noticia poterat in diuerſis partibus coorta. mox inde per populos peſtilenti contagio exagitata. alia ſubinde appetendo loca regiones cumulat funeribus ingenerat. Febris erat peſtifera & inguinis tumor. Id quasi venenum quoddam robuſtiſſimos iuuenes alioquin ſanos repente invadens. pauciſſimis interdū enecabat horis. Contagia oſſia exiciosa erant. Caligine tunc ciuitatem ingreſſa. imbecilliora primū corpora puerorum puellarumq; conficere cepit. Indeq; ad firmiora tranſgrediens: per omnem ſexum etatēq; vagata eſt anno ſequenti. Anno domini. M. ccc. lviij. peſtis iam pridē ingreſſa vrbem ira deſenit: vt ſupra fidem videatur ſtragem hominum referre. Et amplius hominum milia defuncta morbo intra vrbem conſtat. & inſignes viros quorum conſilio reſpub. nitebatur ferme omnes ſublatos. In agro autem etiamnita cuncta ac pene deſerta. Conuentus religioſorum copioſi in ciuitate fere euacuati ſunt. Et hic (vt dicitur) ceperant religiones mendicantium: que floruēre in eccla dei: relaxare & repeſcere. Tum deficientibus in eis ex morbo plurimis patribus & notabilibus viris. quibus doctrina & exemplis ſuſtentabant: tum ex cauſa tot & tali infirmitatum relaxato rigore in cibo & aliis ceſſante peſte nigra: ille reparari non valuit ex tepiditate ſuperiorum tam preſidentium q̄ ſubditorum. Et qua etiam peſte nigra aut ad dominum bononie excellentiſſimus doctor carorum Jo. andree ſpeculum iuris canonici: qui nouellam fecit ſuper de rectalem & glo. edidit ſuper. vj. & clementinis. & ſcriptum ſuper. vj. cum queſtionibus mercurialibus et additiones ad ſpeculū iudiciale guil. & ieroniminā et dictis precipue hiero. Ob eam calamitatem nihil publice geri eo anno potuit. Tantus aduerſus latrones: qui p̄ appenninum itinera feſtinabant copie miſſe ſunt. Sopiti etiam anno parum vel nihil geſtum conſternata adhuc ciuitate ſuperioti peſtilentia. Tantum collenſes & ſangimanenſes domeſticis ſeditionibus laborantes in pacē tem populi florentini redierunt. Et circa appenninum aliquod caſtella de vbaldinis capta: quibus latrocinia exercebantur.

§. iiij.

Ad ſuperiora tempora ali

quantulum redeūdo. vt de regno apulie aliqua tangam. Sciendum q̄ robertus rex apulie ad extrema venit. aptem ſuam. f. Johannam filiam filij ſui karoli ante ueriſſum patris ſui roberti premortui. vxorem dedit andree filio karoli regis hungarie: qui Karolus germanus fuerat ipſius roberti. ipſum andream nepotem ſuum & maritum Johanne nepotis ſue poſt ſe moriens regnare in apulia cū Johanna ex teſtamento conſtituit. Qui andreas tribus annis cum illa regnauit poſtea necatus eſt. Et ad maiorē declarationem. recolendum q̄ karolus primus rex apulie & ſicilie: qui ab eccleſia collatum eſt regnum. filium vnicum ſuperſtitem reliquit: qui & karolus dictus eſt. ſed ſecūdꝰ: qui karolus ſecundus multos filios ex ſe vereliq̄t. Et dē karolus nauali prelio. ꝓpe neapolim a copijs aragonū ſuperatus. in aragonia q̄ aliquod tempus captiuus manſit.

vt supra dictum est. Dum autem in captiuitate tenere tur ille karolus secundus: mortuus est pater eius karolus primus regnumq; apulie suscepit alter karolus primo genitus dicti karoli secundi captiuati ⁊ regium nomen susce pit. sed reuerso patre karolo secundo a captiuitate. et no mine regio ac regno ipso apulie suscepto. ptedictus karol⁹ eius filius in pannoniam missus regnum hungarie obti nuit ex hereditate materna. Et ita partito quodāmō ho nore. pater in ytalia: filius in pannonia regnabat. vterq; karolus nominatus. Mortuo deinde post aliquos annos karolo secundo. Robertus secundus natus post karolū regem hungarie successit in regno apulie. Non tamē permulti: qui e pannonijs enocandum legrimū suc cessorem estimarent. ipm sc̄s karolum germanum roberti sed ante eū genitum vnde ⁊ potius successorem regni apu lie. quare suberant iam querele ⁊ inculsationes. Sed Robertum per omnem etatem in ytalia cōmoratum egregia insuper indole fauot populorum complectebat. Framia ho filios velut longinquitate alienatos vt iam cognosce bant populi. ⁊ quia latissime in pannonijs dominabant: satis superq; regni possidere arbitrabantur. Robert⁹ autem ille filium habuit vnicū nomine karolum. quem p cathalanos belli tempora florentiam venisse supra ostensum est cum ingentibus copijs. Sed hic karolus viuente adhuc patre roberto defunctus est. non relinquens sobolem masculinam: sed duas filias: quae apud auum tunc in fantes educabantur. Ex karolo hungarie rege alius nomine etiam karolus natus est. huic duo filij superstites fuerunt. Ludouicus ⁊ andreas. quem andreā adhuc adolescentem robertus rex apulie. vt supra tactum ē quasi bona fide recognoscens. vt ad eum rediret regnum ipm ad quem prius magis de iure spectabat: Johanne nepti suę ex filio. sorte maritum vendit: ac vacuum illa regnare testa mento apulia constituit. Traductus igitur in ytaliā adolescens andreas ⁊ iohanne coniunctus. cum non satis bene inter se conuenirent. nec deesset qui maritum cōtra re ginam concitarent. eousq; simultates odiaq; occulta p cessere: vt vocatus p noctem adolescens quasi magnum aliquid vigensq; instaret p sartores regine laqueo repen te iniecto suspendio necatus est. Lōcia fuisse reginam tam atrocis facinoris creditum est: ⁊ aupt infamiam alter sub inde coniugio ea suscepto. Lasciuitas ludouicum hungarie regem pmouit. vt cum exercitu in ytaliam ve niens. ⁊ fraternā necem indignans: ⁊ regnum quasi sibi debitum vindicaret. Regina iohanna meta exterritā in nar bonensem aufugit puinciam. nec multo post eam secutus nouus coniunx. Erat. n. ⁊ ipse quoq; patruelis pro comi tatu in agrum florentinum aduenerat. Fugiebat. n. ripsle ludouicum victum regem hungarie apuliaq; cum magno exercitu ingressum. Ciuitas autem florentina qm̄ vnemesfica erat illius familie: discordie ac res atrocissimas age batur. neutre pti fauere constituit. Itaq; neq; in vrbē ve nire cupientem prohibere: nec vllo alioq; genere postulantes licet. prosecuta est. Vindicta autē facta in regno apulie p re gem hungarie. contra eos qui fuerant fuę uocis vel cospi ratores tanti sceleris. Demū regnū ipm remansit regine io hanne in quo diu regnauit. Nec tamen euasit impunita. Nam vt infra patebit. cum opam vedent solimati eccle sie. ob ea ablato regno ⁊ collato eius cōsanguineo karolo tercio ab eo necata est. Anno autē dñi. M. ccclxvij. ignens vapor magnitudine horribili boreali motus regione: ma gno aspicientium terrore e celo labitur. quo anno quedā bestiole multiplicato numero ex aere in terram ceciderūt: quarum contactu pecora ⁊ fetor pestilentium supradictam intu lit. Anno. M. ccclxix. Viliacum germanie vrbs terre motu corruit. Et per pannoniam ⁊ ytaliam nōnulle ciui tates nutauerunt: in quibo edificia quedaꝫ funditus coeue runt. Anno sequenti iubileus fuit declaratus p clementē vi sextum.

Anno domini mil/ .§.v.

lesimo. ccc. nona ⁊ magna rerum certamina ciuitati erorta. Nam iohannes vicecomes mediolanensis presul. su cepto p gallham citra montanam a suis late dominatu im perabat: ⁊ ad vererem suorum potentiam matima et ipse addiderat incrementa. Et quo egregie potens tyrānorū cim factus. cum iam antea formidabilis oēt: tum aupt ti motem. Bononia p hocipsum tempus dominio eius ad iuncta ciuitas magna atq; finitima. vt eam possidens ram ingens potēcia minime quietura videretur. aduersus hūc igr̄ nascentem morbum remedia querens ciuitas. nō subi to nec impotenti ⁊ temerario impetu: sed maturitate pu dentia ⁊ consilio vestigabat. Grauiter ferre pontificem ro manum (qui clemens. vj. erat) bononie occupatōem non ambiguum erat. Formidari etiā mediolanensis robur a multis ceteris finitimis tyrānis estimabatur. Quibus omnibus si societas iniretur. accedentibo etrurie ciuitati bus que tunc erant in federe. satis superq; virium fore ad cōpescendam mediolanensis potentiam estimabāt. Data his omnibus opera occulte a ciuitate florētina est. De nigs ciuitatis consilio ⁊ opa factum est: vt ⁊ legatus a pon tifice missus. ⁊ tyrānorum ciuitatumq; oratores huius rei causa in vnum coirent. Conuentus congressusq; omnium aretij fuit. In re agitanda tractandaq; pensim quoniam longius aberant a suspitione periculi: minus eam societa tem appetere compertum est. Et fidē nō apte. ne videretur a societatis voluntate videretur: sed p singula rerū tra ctandarum capitula difficultatem repentes discreptātes q; ac vonum allegantes rem in longum ptrahebant. Inter hanc moram nuncius de maffini morte venit. eaq; de causa conuentus re infecta dimissus. cum inde deprehen sa penitus mentes vel pueter eos statuissent ceteri so cietatem coire. Hoc igitur quasi fortune beneficium ce pens suis fauentis accipiens ptesul. Senserat enim conue tus aretij factos. in tra se parari intelligebat: maiora sa tim animo concepit. Itaq; confestim sagaci opera p etru riam ac flamineam: cunctos diuerse factionis homines in sui amiciciam tutelamq; pellexit. Ne quid ho sibi a tergo relinqueretur. maffini filium qui mortuo patre in domina tum succesterat: multis magnisq; pollicitationibo delini tum. non modo aduertit a proposito paterno: verumetiam federe sibi insuper amicicia q; coniunxit. Quo facto cete rosquoq; per galliam tyrānos in eius amiciciam concessere. Inter hec propositum dissimulans. de florentino populo amicissime loquebatur. Scribebatq; nōnunq; quo suspitionem auferret. Bononie copias quas in vrbe habe bat bernabonem prefecerat nepotem suum. videretq; ca piebat mentem suam ad alia spectare. quietiam vt alibi bello insisteret ⁊ implicaretur. exercitu ad vrbem misso obsideri eam vrbem iussit. Affuerunt in obsidione bono nienses magno quidem numero iussi hec agere. ne relicti domi per absentiam copiarum aliquid molirentur. Affue runt etiam fauentini ⁊ forliuienses. quorum tyrāni prin ob inimicicias romani pontificis: partim simili studio par tium sese mediolanensi coniunxerant. Preter hos copi as suas bernabos adduxerat: equitum ad tria. pedituꝫ pro mercede conductorum ad quatuor milia. Hac multi tudine copiarum fretus. primo statim aduentu expugna re aggressus est. Quod cum minus succederet: eā vndeq; quaq; ptesidijs cinxit. Ci autem eam amplius expugna re non tentauit. experto aliquoties frustra conari se ad uersus vrbem munitam fossis atq; ab his qui erāt intus egregie defensam. Florentinis pro hec inspicientibus ma gis indies crescebat formido. presertim cum pisanos me diolanēsi adbellisse rumor vulgasset. Et dubitabat⁹ pos tensium ⁊ pistoriensium fide: quorum oppida ⁊ finitima vrbi ⁊ opportunissima bello inferendo. plurimum erant co rū. si alterutro potiretur aduersarius tam potens: actum

te libertate estimabatur. Suspicios iotem Jo rem facie-
bant eorum discordie: per quas facile surrepere aduer-
sarios. Ad hec igitur ante omnia conuerse mentes. neq;
negligendum neq; differendum statuere. Itaq; multitu-
dine statim armata. missisq; repente copijs ad ipsa prati
menia. non tam hostili. q; inopinato terrore posuerunt ca
stra. Pratenses subire bellum trepidi. vtpote qui nec rō-
nem huius facti neq; consilij nollent: sumpserunt raptim
arma. 7 ad eam ptem oppidi qua castra erant concurrerē.
Ibi cum florentinos in armis cernerent. nihil hostili mo-
lientes. neq; ledentes quenq;: sed illud tantūmodo postu
lantes vt ad suspitōnes tollēdas custodia illius oppidi flo
rentino ipso traderet: p cōuentitate quieteq; habit̄ tutiq;
in ea. Etsi dura vox plerisq; videretur: tū qn tante copie
ad portas starent. ipsi autem cōo imparati eēnt: incerti p̄
mū consilij alicui⁹ dia stetere. neq; concedere postulata. ne-
q; negare audentes. Inter hec florentini ciues qui in ar-
mis erant. vt quisq; notum amicumq; prati habebat cō-
pellando benigneq; exhortando in sententiā trahere co-
nabantur. monentes qm̄ desiderium florentini ipsi p̄spi-
ciant parere voluntati q; vim experiri malint. Multa q̄
interdum aspera primo: plperata ad extremum reperiri.
Jo eē consilium florentini ipsi. vt non minus 8 pratensiū
q; de sua ptia salute cogitent. Pijs tandem vocibo ac vi-
rorum reuerentia 7 p̄tii necessitate cōpulsi: pratēses por-
tas aperuere: 7 florentinoq; p̄sidium intra menia recepere
Et res quidem pratensis in hunc modū cōposita: suspitō
nem ab ea pte sustulerat. Restabant pistorienses. ea quo
ampliot erat ciuitas: 7 cautioi studio tractanda videbat
Sz obtulit occasionē y donec am. seditio que recens in ea ci
uitate erat: ptē ciuium egerat extorem. Itaq; p̄ speciē
officij p̄sidium eo mittere florentini postularunt. Pisto-
rienses Jo non dissimili figmento id recipe annuerūt. Sz
nec ita multū vt sibi formidandū eēt. 7 eosdē quos rece-
perant sacramento obligarunt. Qua re p eas viam nihil
pfectuz videbatur 7 suberat formido mentibo infra: qua
intenti puotes ciuitatis dum ipsi p̄ sese absq; ipsis scitu p̄
uidere festinant: inhoneſtum tandē consilium suscepere.
Re enim cum exulibus pistoriensium archane cōposita.
subito cum illis miserunt copias. Jā noctu pgressi nullo
penitus suspicante. primo statim aduentu scalis menia cō
scenderunt: 7 quosdam in vrbem dimiserunt. Ipsi Jo de
muris clamorem tollentes. sperabant milites (qui p̄sidij
causa milli fuerant) vrasecum rem aggressuros. Etenim
p̄miserat magistratus ad eos quendam petrum conduce-
dis militibus scribam. 7 ob id plerisq; eoz familiarem: q̄ res
ediceret. Sed is siue meto siue negligentia p viam desede
rat. Itaq; milites totius rei ignari. vt primum e muris cla
mor sublatus est: integra fide cum pistoriensibus concurre-
runt. Factoq; confestim globo ingressoes veturbarunt.
ita pulsis muris. qui cum exulibo descenderāt. quot eorū
in vrbe dimiserant. aut capti aut interfecti sunt. Credide
rant primo pistorienses exulum mō suoz fuisse conatum:
qui errot audaciam eorum plurimum auxit. Sed postq̄
et captiuis adesse florentinis populi copias audierūt. at-
q; subducta inde lux vexilla patefecit: maius sibi imminere
periculum molem sentientes. ad certamen se parauerunt: et
ad id tutelam vrbis acriuz subrexere. Hec paulopost flo
rentie vulgata optimū quenq; 7 grauissimum cōmouerūt.
Lacerabaturq; circulis 7 concentibo magistratus ceptā.
vtpote fedum atq; nephariam. Jgnauiam Jo 7 imperi
tiam omnes detestabantur. Jam Jo non adunctam mo-
do suspitōem: sed certum periculum rem conectam esti-
mabant. putantibo cunctis pistorienses tanta fraude inia
riaq; compulsos ad tyrānum: ciuisq; propinquas opes se
haud vrbie consursuros. Cum Jo quid agendum foret
consultarent. etsi ceptum improbabant omnes: maxie tū
quid potissimū in malis sequendū foret dubitabāt. Ve-
niq; coacto ciuium consilio. cum de hocipo consultaret:
assurgens quidam ex senioribus in hunc fere modum lo-
tus est. Si res integra foret. inquit o p̄sides. neq; an-
peata primo nec detecta: non mihi videtur difficile consi-
lium explicare. Quippe suspitōem libertatis alienus oc-
cupande inferre finitimis 7 omnem incertum imminiq;
motum nostris rōnibo inimicum censerem. Nunc autēo
difficilioz consultatio est. q; pperam ac pene contra natu
ram agitur. Quippe ceteri quidem omnes ante rem con-
sultare solent: vos autem (qō bona venia dictum sit) post
rem actam consilium postulatis. At quid bono animo fa-
ctum a vobis p̄sides estimare debemus. qualecunq; rē
factum est. Nota est enim fides 7 integritas vra in repu.
animus sincerus 7 rectus. Veritamen res gerende p̄sertim
magne. 7 non ad primi alicuius: sed totius ciuitatis
discrimen pertinentes. non ꝓpositum solimodo bonum:
8 maximam consideratōem 7 circūspectam multorum de-
liberatōem efflagitant. Nam ea que multoū sunt a pau-
cis determinari nec bonesbz est: nec illiplicis qui determi-
nant tutum. Populus enim nisi suarum rerū ipse auctor
sit. quecunq; non recte acciderunt exagitare solet: ac pe-
nas nōnunq; imperiose etigere. Sed facta quidem ne fa
cta sint fieri non pōt. Itaq; hec omittamus conquen. et
quid remedij sit in hisce malis potius meditemur. Dico
igitur non esse pistoriense ceptum deserendū. Non q; pe-
rem illud. nec si res integra foret illud consuleremus: 8 quia
cum semel ceptum fuerit periculosum nimis foret. Sii hac
suspitione pistorienses dimitterentur. Longe autem mi-
nus dubitandum foret de pistoriensibo: si lacessiti nō fuis-
sent a nobis. Qui p̄terq; occupare nocturna fraude flo-
rum vrbem. exules insuper inimicos qui rempub. gube-
nabant armatos redacere in eorum cervices studuimus.
Hec qualia sint. de vobismet ipsis coniecturam facite. Neq;
enim cum ipsinos curam habeamus libertatem nostraz p
illa picula omnia mortem etiam ipam sierpediat aspe-
nam p̄dicemus. non eundem sensuz ceteris hominibo esti-
mandum est. Reductionem exulum: quibo queso indigna
tōibo perferremus. si non pactione consensiq; nr̄o sed ar
matos 7 per vim imposuisse quis eos introduceret in cer-
vices nostras. Hec omnia pensantes. inimicissimo erga
nos esse animo pistorienses estimare debemus. ac pote-
statem omnem nocendi ptripere. Illud ostendatur ver-
bis. non esse propositi nostri eorum libertatem auferre: 8
p incolumitate sua 7 nostra p̄sidium quoddam in vrbe
eorum habere: quo 7 ipsi tranquillius vegant 7 nos secu-
rius: 7 suspicio de mentibo florentini populi auferatur. Ut
si recipe nolint: non esse sic cum hac suspitōe dimittendos
Unde collectis copijs cum auxilio etiam amicorum. illos
cum omni conata pergendum. etsi non acquieuerint p̄si-
dium in vrbe recipe: impugnare ciuitatem. Hanc sentē-
tiam secuta ciuitas magnum exercitum destinauit. qui pi-
storium circuiret. Et primo quidem ciuitas: quod po-
stulabant florentini facere recusarunt: pistorienses se 7 vi
bem contuentes. Post verba prius amicabilia ad illud p
suadendum. ceperunt denaltatōi agrorum insidere 7 mul
ta grauia eis inferre: propter que demum acquieuerunt in
vrbem p̄sidium florentinoaum recipere. Sicq; pistorio
pratoq; receptio florentini. minus iam suspicioſe vigen-
tes conquieuerunt.

.§. vi.

Augebat autem fidem. mi
nuebatq; suspitionem florentinis nocumenti percipien-
di a Jobanne prefato mediolanense p̄sule charitas q̄
ficta. q; p̄sul ipse et sui qui bononie p̄erant. bonoñ.
centissime de populo florentino loquebantur: cōtēq; se
vicinitate eoz oñebat satis bene secū agi. si dūtaxat bo-
nonie nequaq; sibi turbaretur. Et quia bellum emolense
adhuc superstes erat et noua bononie dominatio. vide-

batur causa sufficiens multiplicandi vel retinendi copias armatorum. Hinc factum est. vt inter spem et metum vtrobis ciuitas florentina praestaret in armis. Aduersarius ho armaretur. Cum autem satis paratus esset mediolanensis p̄sul: ciues honoriōles primarios in ea ciuitate homines q̄ coniurationis reos capi iubet. Ab his vti volunt tormentis extorsit sese de dominatu eius repellendo: liberandaq; ciuitate cum florentino populo consilio iniisse. Hinc arrepta belli occasione. Quid.n. minus deest tyrannide q̄ falsas p veris causas effingere? Hanc igit̄ ille p̄textens cām cum bellum mouere statuisset. diuerse factiōnis homines quos sibi p etruriam cōiunxerat: ad se in galliā cisalpinam vocat. Et eos in vnum ꝯgregatos aduersus florentinum populum incendit: damna que p superiora tpa singuli ab eis ꝓpulsi sunt memorat. Venisse temp⁹ affirmat si modo viri esse velint florentinum p̄sim opprimendi: ac diuerse factionis nomen. f. gibellino p extinguēdi penitus. Se etiā (si illi opam suam pollicentur) exercitū magna multitudine florentinum in agrum mittere: vbēq; vigere statuisse. & ita subito circūuentum florentinum populū resistere non posse. Huius dicta erāt ho similia. ꝓpter summā dicentis auctoritatē ac potentiā: omnes q̄ aderant leti etiam ne tamcerte spei deesse vellent. Parat igitur Jo. archiep̄iscopus nomine: re aūt vera tyrannus non quidem imitator ambrosij mediolanēsis antistitis (cuius arma lachryme erāt aduersus milites) sed goliat alloph bilo⁹ capitanei. parat copias: vt ꝓdixit Johannem olegianum dictum. Qui transiens iugum apenini montis circa pistorij descendit. nec longe ab ea vrbe ponit castra. Florentini subita re audita. pene attoniti quo se verterent ad primū statim nuncium nesciebāt. Trepidabaturq; ne forte aliquid arcbane fraudis subesset. Resumpta tñ fiducia de ꝛo & iusticia belli consili. miserunt raptim quingentos equites & tricentos pedites: qui iuncti his qui ꝓtius ibi in p̄sidio erant. animos fecerant ad vrbem defendendā. Legatiq; inter primum tumultum statim e florentia Jho olegianum missi. causas sollicitantur hostilis aduentus: et quid sibi vellent flagitarunt. Pius in castra p̄fectis cū mādata exposuissent nihil aliud dux hostium rūdit: q̄ consuesse p̄sulem mediolanensem amicis vicinisq; suis q̄ iniurijs premerent̄ subuenire. audisse Jho multos p etruriā a florentinis paemi & indigne iniurijs affici: venisseq; ideo vt eis opitularet̄. Proinde aut accipiendō p̄sulem ipm arbitrum cognitorem q̄ iuris & querelarum: aut vim ei⁹ experiendam. Eo risso accepto legati. non disceptandi verbis rati cum eo. qui non rōnem. ꝓ arma inferret: e vestigio abscessere. Itaq; cum iam conuenissent copie olegiani. ꝓ ipsa mena p̄fectus recipit in vrbem postulauit. Jd ho cus longe aspernaret̄ qui intus erant: obsidere oppugnareq; parat. Per hoc ipm tempus multis p finitimas regiones locis tumultus sunt concitati. Nam & sachon ad bibiennam aretinor̄ oppido subito confestim insultu regionem terrore cladeq; inuolauit. Et patris vbertinis ab eorū castellis omnia p supioē armam loca repentinis incursibus infestarunt. Et vbaldini p mugellanum agrum ruentes. florentiolam & quedam alia castella inprimisq; cepe-runt: indeq; copijs auctis late ꝓdabant̄. Hec omnia vno tpe nunciata cuncta borrore trepidationeq; replenerit. Olegianus ho aliquot dies circa pistorium cōmoratus. cum conspiceret constanter a pistoriensibus resisti. nec motum intra vrbem vllum osiri. ab oppugnatione vrbis: et florentiam versus recta via per agrum pratensem exercitum duxit. habens equitum supra dec̄ peditum ho mercede conductorum supra sex milia. Preter hos auxiliarium voluntarios omnq; multitudo ingens sequebatur. Cū his copijs haud procul ab vrbe super bolentium amnem castra posuit: prede rapineq; nimie. Agmina armatorum sepe ad portas vsq; discurrentia: magno tumultu infestabant. Pius in locis cum aliquot dies perstitisset & cōmeatus iam deficere viderentur: recessit. Post hec ad matinū fluuium castra fecit. Ibi calenziano aliisq; munitis locis expugnatis & preda facta. inde artis difficillimisq; saltibus p̄misso pedite occupatis: in agrum mugellanum copias transmisit. Pius in locis barbarianum & aliqua quedam castella non satis contra vim hostium munita: vrbentibus sese incolis suscepit. Postea ad scarpariam copias duxit. Itaq; ibi oppidum in p̄fatem redigere omnino constituerunt. volentes totius belli sedem in eo ponere. Sed florentini valido illud p̄sidio delectorum militum firmarant. Cum ergo qui in oppido scarparie erant viriliter hostibus resisterent. machinas & tormenta ceteraq; oppugnandarum vrbium instrumenta parare adorsi sunt obsidione secuq; omnibus egregie obuiabatur. Sachon interea cum duobus milibus peditum. & ccc. equitibus p aretinum agrum exadens circa amborum fluuiū fines duxit. amborum castellum iuxta dictum fluuium nitens occupere. Sed florentini mittentes ꝺcitinos gētes suas ac etiam aretinas: quibus omnibus p̄fectus fuit albertaccius nicolaus malicie illius obstiterunt. Unde cernens sachon plures suis eē contra se venientes. locum dimisit nocte fugiens. Decenti tamen ex eis se receperant nocte illa in castrum agnanum. bustarium vbertinum secuti. qui illi castello dominabatur. Copie autem florentinorum castellum illud expugnare adorti sunt. Qui post aliquam in re sistendo pugnam animaduertentes nō posse resistere. pactione facta de incolumitate eorum se dedidere. inde liberi recedentes agnanum florentini receperunt.

§. vii.

Per hoc ipsum tēpus p̄re-

sul mediolanēsis. oratoribus ad pisanos missis. vt bellum a florentinis susciperent flagitabant. Et si pax enim erat ciuitatibus: tamen quia audierat per vetustas vtriq; populo inimicicias esse. studiaq; partium omnino diuersa. pensauerat ipse sibi facile eos tali p̄sertim opportunitate oblata. ad capessendum bellum impellere posse. Hac igitur fiducia legatos mittit ad pisanos. qui iniurias vetustas refricent: ad suscipiendum bellum cohortātes. Dolicetur bernabonem nepotem suum cum maximo nostroq; equitatu ad pisanos missurum. Hec facunda oratione pisanis explicata audientes illererat. p̄sertim cum inuitabilem ruinam florentini populi: certamq; estimarent perniciem haud dubie securam. In pisanis autem tūc maxime gambacurte pollebant familia opulenta atq; ocij appetens: & a studio florentini populi nequaq; abhorrēs. Hi ergo verissimam rationem secuti. intelligebāt ea que postulabantur: nonnimis pisanorum libertati q̄ florentinorum periculum afferre. Poterit dominatum quereri. idq; vnum meditari si florentie compos fiat: pisis ꝺperaturum. Persuaserunt ergo populo: vt postulatis ñ acquiescere. Legatis autem dederunt responsū se ad p̄sulem super his oratores destinaturos. Missi ergo legati pisanorum ad p̄sulem allegata florentinorum pace q̄si deliberandi subsistebant. neq; negantes postulata neq; placide recipientes. Quam ludificationem cum animaduerteret p̄sul. intelligeretq; non ex populi pisani sed paucorum voluntate agi: confestim oratores suos maiori apparatu pisas remisit. iubens vt contionem populi flagitarent: et in ea populum alloquerentur. Reuersi ergo pisas cū contio eis a magistratu data eēt. ingressi ad multitudines verba fecerunt. matrima pollicētes pisanis ac victoriam in manibus esse predicanter. dum ipsimet nolint deesse. Multitudo pisanorum hec libenter audiit ob florentinorum odia. & annuere postulatis cupiens erat: reuersis ho gubernatoq; eos motabat. Tūc mgr̄as ad legatos p̄cipuos p̄ cōmēdatōis sermōis eoq; vt libera deliberādi ratio sit nec ob alicuius p̄sentiam que quisq; sentit vi-

cere cuncteturaiꝫ congruum vos oratones concione exce-
rere. Nō cum fecissent (neqꝫ n. repugnare honestū erat)
tunc franciscbinus gambacurta puncepꝫ eius familie p-
oratus ē. Inter cetera sic diriſſe ferē. Honoꝫ sane atqꝫ
vtilitas libero animo in consultatiōibꝫ queri debent. Ad
hec duo pendentes viri sua ꝓsilia dirigūt vniuersa. Hec
igitur qualia sint in hac re ꝓposita: considerare nō pigeat.
Pacem ⁊ federa nobis eē cum florentino populo sciunt
omnes. nec posse aduersus illos a nobis bellum nisi cōtra
fidem: contra promissiones: contra iusturandum: qō re pa-
ce seruanda pcipisſima ueniatur. Que igitur tanta vtili-
tas ex hac fide fragio. puenire nobis posset. vt nō prestā-
bimus sit cōuenta seruare: qꝫ turpiter ⁊ ignominiose fidē
fregisse. In gubernanda repub. honoris curam magis ha
bendam eē: qꝫ vtilitatis omnes fatēur. Vt. n. eſt magna
ciuitatis dignitas. magnaqꝫ maiestas ita ⁊ fidem ⁊ grauī
tatē inesse decet. Contra honoꝫ igī ac equitatem ciuita-
tis nostre hanc postulari nō eē constat. Quā etsi magne
vtilitates sequerent: tū concedere nullo modo debemus.
Quid si nullam vtilitatem inesse apparet: Quid si insup
maximi damni pīculum: An capiemus id consiliū: quod
sit turpe simul ⁊ damnosum: Addidit qꝫ rōem irrefraga-
bilem. vicz qī si non ꝓaleret tyrannus: qđ impossibile nō
erat cum varius sit belli euentus: ꝓpemos hostes habitu
ri essent florentini eoꝝ victores. ⁊ ille quidem fidevelata
Sed etsi vincat ꝓsil ⁊ sibi subiçiat florentinos. nunqđ
ipi postea liberi a seruitute remanerent: cum capiditas et
ambitio dominandi sit tyrannis immensa. exemplū indu
xit castruccij cui cū adhesissent ipi pisani: vt florentinis no
ceret. Florentinis etsi multa mala irrogauit. non tū subie-
cit. sibi pos pisanos seruituti tyrannidis sue alcipsit. qđ et
ꝓsil tanto plenius agere posset quanto illo potentior.
Sedm hanc igī oōem magistratus gplm rogauit. ne fi-
dem fedusqꝫ frangerent florentinis: si pacem seruarēt. qđ
⁊ secutum est. Qualis hic ꝓsil xpi imitator: erat. qui pacē
omnibꝫ predicauit. mandauit ⁊ eaꝫ mundo contulit: q nō
pacem qua gplm salutet. si gladium mittere. pertabat vbi
qꝫ. non gladium verbi dei pacem carnalē sensualitatis re-
secande: sed gladium materialem quem ipe dñs dei va-
ginam mitti petro demandauit.

Copie autem pre- .§.viii.

sulis mediolanensis interea castris ad scarpariam positis,
vt supra tactum est. cum omni apparatu oppidum oppu-
gnabant machinis ⁊ tormentis circa dispositis muros di
uere: tabulata dejcere ꝓpugnacula infringere: continuo
que non cessabant. grandibꝫ insuꝑ saxis rotatu tormento
rum in oppidum cadentibꝫ tecta parietes infringebantur.
Frequentesqꝫ sub eo casu oppressi peribant. Crebo p no
ctem scalis oppositis: ꝓ vrbem subitanea ⁊ impossibilem op-
pidum aggrediebant. nullum requiei spacium dabat ob
sessis. Qui solertissime repugnabant. Florentini milites
conduxerant mercede maximo numero germanoꝝ circiter
duo milia quingentos. quos illac destinarunt contra ho-
stes suos. Senenses quoqꝫ auxilia alia miserunt. Perusi
ni etiam cum plures mississent ⁊ in via essent. ad vinum. p
pe aretium ad duo milia: de nocte sachson (qui vt su-
pra dictū est dūcatus olim fuerat aretij) cum duobꝫ mīb
peditum ⁊ quingentis equitibꝫ eis obuiauit: ⁊ illis impro-
uisis irruit super eos. bellumqꝫ fuit inter eos nō leue. De
mīl sachon pene omnes illos perusinos occidit vel vulnera
uit aut etiā capitinos duxit. Ceteꝫ obsessi in scarperie op-
pido valde ab hostibꝫ continue infestarent' multimode. ⁊
iam fessi erant. Iohannes de vicedominis vir celsi animi cū
xxx. militibꝫ electis nocte ꝓfectus ad hostes. p media eoꝝ
castra transiens incolumis ingressus scarpariam obsessos
animauit. Paucopost iohannes medic vir clare fame ⁊ ar-
mis uersus. cum octoginta appeninū supra scarpariam pe-
uenit. Inde structus atqꝫ paratus descendens intempe-
sta nocte e diuersa maxime regione: qua minus hosti su-
spitionis erat castra ingressus. cum primo statim aduēta
clamor ⁊ concursus hostiꝫ factus esset: tū in nubilo vete-
ritus cum globo dilbrictis gladijs obuijs cedente pectore
atqꝫ armis sibi viam aperuit: ⁊ scarpariam intrans pla
nimū obsessos letificauit ⁊ ad resistendum roborauit. Re-
bil eoꝝ que excogitari possunt ad obtinendū castrum al-
qđ obsessum sine numero hostes obmiserāt qđ non expe-
rentur. Quibꝫ omnibꝫ obsessi cum maxima solertia ⁊ im-
menso labore viriliter restiterunt. Oregiannus igī dux ho-
stium omia experius cum nihil se ꝓficere apparet. frigora
qꝫ iā illis in locis molesta equitibꝫ. pabulisqꝫ penuria insta
rent: dissolvere obsidionem statuit ⁊ demum bononiā re-
meauit. Florentinus ꝑo populus illoꝝ qui obsessi fuerāt
virtutes liberalitate gratissima ꝓsecutus ē. Militibꝫ cun-
ctis qui in oppido fuerant stipendia duplicata: oppidanis
vocatio munerum tributoꝝqꝫ in decennū data. Johan-
nem ⁊ siluestrum medices qꝫ crimia virtute fuissent eque-
stri militia insignin honestanqꝫ decrenit. quingentis sin-
gulis pondo auri pecunie publice decreris: hos ꝓ equestri
ornatu centum quinquaginta ꝑo in epuli apparatu.

Eodem anno in .§.ix.

aretino motus rerum nouarum grauis. in extremum pe-
ne discrimen ciuitatem adduxit. Brandalie gens nobilis
erat magnis opibꝫ clientelisqꝫ eius familie propter. Qꝫ
honore ⁊ gratia apud ciues pollerent: tamē offensis eoꝝ
que grandiores familias a reipub. gubernanda secludā.
insensi etiam populariby quibusdā: qui plus nimio pote
in ciuitate videbant' ac innouanda repub. consilia inire.
Spem ꝑo faciebat mediolan. ꝓsul: cuius potentia vbiqꝫ
p etruriam implicata atqꝫ diffusa omnibꝫ casibꝫ immi-
nebant. Aretini p id tempus in societate florentinoꝝ erāt.
ex quo facilius visum est si aliquid inde turbaretur: cyrri
ni fauorem promereri. Hac igitur brādalie ducti spe. quo
dam e ciuibꝫ pūtem reipub. statum indignantes in socie-
tatem facinoris asciscere: zelansqꝫ externoꝝ auxilijs rem
ꝓficere maturabant. Expectabatur facultas ꝓficiendi. vt
vicz ꝓfecturam arcis que in summo ciuitatis sita est ꝓpor
tam quandaꝫ habet ab extra ciuitate: seu custodiam obti-
neret aliquis ex coniuratis. Quod cum euenisset intra re
ceperant ad tria milia peditum ⁊ equitum sexcentos. Ex
cuiꝫ vetergi cepit coniuratio. populus anna corripuit. ⁊ pa
quidam ad edes coniuratorum accessit: reliqua ad arcem
Sed qui intranerant in arcem hostes. videntes coniura-
tōem detectam: ablatqꝫ aliquo congressu ꝓcliꝫ abire. Cae
coniuratis autem populus triduo certans. deinde inter-
ponentibꝫ se quibusdam ciuibꝫ cōpositum est inter ꝓce-
res ꝓsules mediolanī. accesserunt: ⁊ honorifice susceperunt
ab eo fauorose pditionē. Non multopost sachon olim
dominans aretij. cum copijs suis nocte nemine suspican-
te. ꝓfectus est ad burgum oppidum: qđ dicit' sanctisepul-
cri nouabile: ⁊ suis ꝓ scalas menia ascendentibꝫ nō aduer-
tentibꝫ vigilibꝫ descendēres in oppidū portas aperuit.
in quod ingressus sachon ipm in deditōem accepit. Erat
autem tunc id perusinoꝝ. Arcibꝫ aūt eius duabꝫ adhuc
se tenentibꝫ postmodū eas recepit. Oppidum etiā angla-
re quod ⁊ perusini tenebant. sachon obtinuit. Eōd' an-
no renouata est societas florentinoꝝ: arretinoꝝ. senensiuꝫ
⁊ perusinoꝝ: qui bellum aduersus mediolan. exercēt.
apparatusqꝫ hyemē facti: quibꝫ cessare veteres: multaqꝫ p
eam hyemē constitute quo pecunie haberentur. Inter
scarpane oppidum tanto labore nuper defensum impro-
uiso casu pene amissum est. Florentini. a. post hostium re
cessum menia ꝓficere ab ea ꝑte qua deerant curabāt. erat
qꝫ oppidū operarioꝝ plenum: milites ꝑo ꝓsidio nequaqꝫ
multi: ⁊ hi ipi aduersus oppidanos grauissimas inimici
cias cōtraxerant. Vulneraqꝫ recte ꝓ eos dies sicderūt.

quib⁹ accensi animi ⁊ ad vindictā etiā iniq⁹ parati: suspecto ei⁹ se vtroq⁹ reddiderūt. Hoc hostes sagacit adorati. noctē iam a speculatorib⁹ quibusdā. cum equitibus ⁊ peditibus scarpanam accesserunt: ⁊ nocte tenebrosa valuas ingressi ad fores clam auerunt. At milites in custodia positi sciētes factum. dubitabant an opidani cōtra eos insurgentes hoc agerent: ⁊ opidani idem suspicabantur de militib⁹. Sed postq⁹ vtriq⁹ innotuit hostes sese eos ingressos. simul uniti viriliter agentes proflugarunt: ⁊ extra opidum ejicientes aliquos occiderunt.

Eodem anno flozē .§.x.

einor⁹ socioq⁹ legati in galliam missi sunt ad pontificem summū tunc animoni residentem. vt contra pisanū mediolanū incenderet animum. Cause quidem opportune indignatōis habebant p bononia occupata: cuius gratia processus quidam aduersus mediolanū. cepti a pontifice ferebant. Quib⁹ de causis magna spes habebat: opes atq⁹ vires romane sedis ad bellum coniungere. Inerant ḡ oratores cum magna spe ciuitatis mirabilia a pontifice expectā te. neq⁹ spes eos fefellit. Nam cum pueuissent ad pontificem qui missi fuerant. magno quidem in honore suscepti sunt ac benigne audīti. etsi speciosa redderentur. vt bastū rem atq⁹ effectum languidiorem reperierunt. Causa hui⁹ rei bostis solertia atq⁹ largitio: qui abeundo impigre et largiendo magnifice principes gallie ⁊ patrū magnā partem in fauorem sum⁹ pueterat. His delinitus pontifex non multum videbatur ab eius amicicia distare. Hoc domi oratores p literas cognitum fecerunt. vt ahā sibi spem ciuitatis respicerent. Karoluio hannis filius: de quo supra. eo tpe fuerat ad imp̄ium electus. Is quia ducā adolescens sub patre cisalpinam p galliam longo tpe militarat. varieq⁹ iactatus in his fuerat locis. Iesu iam tunc a familia vicecomitū ob eiūs rē bolli credebat infensus. Cōsilium igitur initum est a ciuitatib⁹. Hunc in ytaliam arcessendi. Arebant temptata res vel padeo nō ingrata karolo fuit. vt eius rei gratia quendam e familiaribus amicisq⁹ florentiam mitteret. qui celatim reipub. gubernatores alloqueretur pactaq⁹ cōponeret. Que quidē res. vt spes afferebat magnā: sic eriā difficultates habere plurimas videbantur. Itaq⁹ nec effectum sortita ē. Demū romanus pontifex clemens. vj. ab oratoribus florentinor⁹ ⁊ aliarum etrurie ciuitatū: que erant in federe: assiduis ꝑpe flagitōe pulsatus: tria eis ꝓposuit. vicz societatē romane ecclesie: transitum in ytaliam karoli ad imp̄ium electi: pacē cum pisis mediolanū. Horum triū qō mallēt oratores eligerent: sese eor⁹ voluntatem ⁊ electōem secuturum. Legati ho inter se cogitata re. tandē pisare estimarunt ad arbitrium eius tot⁹ referre. Id ei fecissent. suscepta opesse pontifex mirissimam innocentissimāq⁹ gtez sibi placere dixit. Esse ho eam pacem dare. Neq⁹ n. aliud romanū pōtificem (si optio illi detur) eligere decere. Itaq⁹ vaterum se operam. vt par. ꝑ habilis habeat. Neq⁹ multo post facultatem nactus absq⁹ ciuitatum querela hostem sibi conciandi: publico in aduitorio coram omni multitudine cēsuras in pisanū mediolanū. latas remisit: illumq⁹ ad grām recepit. nec tū reflexita bononia: si in xij. annos gubernatōem illius ciuitatis ei concessa. Pro quibus quidem rebus p magnā vim pecunie censuū nosse ab hoste suscepit. De pace aūt quasi illa longiorē tractatū exigeret dilata res ē. Indicie modo ad annum ex auctoritate pontificis indicte. vt p hoc medium tempus tractandi maturius agitādi⁹ facultate affutura. In hs pontificis facto. multa oratores simul nostros offendebant. Maxime tū oīm indignabant ad sperata in eor⁹ oculis reconciliandem hostis: pacis ho negocium dilatum. Deinde vicinū sibi p gratē aūt infestum auctoritate pontificis patū volebāt: cōtra quos. Augebat insup voloē aduersanor⁹ leticia. q̄ si illis repugnantib⁹ oīa fuissent ad vota ꝓsecuti: nūp bare⁹ exinde videbantur. Itaq⁹ nec inducie quidem a legatis cōprobate sunt: si cuncta ciuitatum suar⁹ arbitrio integra reliquere. Hec ab oratoribus p literas nuncata ciuitates mouerunt: nullo pontificis respectu ad spem p̄uerterentur. Cunq⁹ tractata sanio res eēt. conditōes accepte sunt. Fuerunt aūt vt summatim dicerim ciuis emendi. Illeī ytaliam veniret cōtra mediolanēs. Hi pecunias pōbere: eiq⁹ vt romano pontifici fauere. promiserunt. ita nouā spes expectatioq⁹ mētes erexit. Interea equites circiter duo milia. ⁊ pedites totidem duce nolfo ferebrano ⁊ guccio cortonie si perusinū agrum tumultuosius ingressi: bettonam oppidum perusinor⁹ p̄ditōem occuparunt. Paulo ante sachon cum mille equitib⁹ ⁊ iij. milib⁹ peditum agrū perusinum ingressus. non solum magnas abegit: si ⁊ quedam eor⁹ castra expugnauit ⁊ incendit. Et inde preda omnibus reuertens. cum p agrum cortonensem transiret. hoc sua p̄tia effecit. vt cortonenses qui prius ambigno fauore habiti fuerant: ad mediolanensem oīno cohererēt. ⁊ in poslio pter sectarentur eius. Vertine oppidum a quibusdā ex ricasolanis a florētia exulo traditū. ꝓpter discordias ⁊ factiones inter p̄os habitas captum ē: ⁊ primo q̄dem copie misse florētia ad recupandū. impediri sunt magnis ymbribus descendentib⁹. Sed iterū misse copie ob sessum opidum id ex pacto dimissū exulibusq⁹ intra erāt cum rebus suis in deditōem acceptum id euerterunt. Sachon hostiliter discurrens p agrum florentinū ⁊ perusinū ⁊ alia loca ꝓpedas exercet ⁊ incendia.

Anno domini mil· .§.xi.

lesimo. cclj. Iohannes vicecomes mediolanensis p̄sul ⁊ tyrannus. post ciuitates sibi subiugatas etiā bononiam lōbardie ⁊ alias sibi ꝓfederatas florentinis bellū mouit. vt supᵖ patuit. Et pᵒ aliquod tp̄s pacē fecit. Cū. n. cerneret mediolanū. pisū se ab adulatoribus decepti. pisanosq⁹ spei sue defuisse. ac validiore etruscā rē ejs ipe futurā extimasset: labescenti iam feroci animo ferebatur ad pacem. Mota igitur illius iussu pacis mētio ē p̄ francesci binū gābacurtā pisanū: nec florentini rē aspnati sunt. Quippe nō ab hostiū inferebat: si repellebat bellum: ac se destitutos a spe p̄tificis karoliq⁹ videbant. His igit rōnib⁹ placēte ex vtriq⁹ pace legatis se rezanā missis. cōuentuq⁹ habito p̄ longas disceptatōes tandē recepta pax ē bis fere p̄dictis. Pax esto florentinis sociisq⁹ eor⁹ cum p̄side mediolanū. cuiusq⁹ cohercentibo aūt sectatoribus. Presul exercitus oēs p̄sidiaq⁹ ex etruria deducet: nec post hac alicui ex ciuitatibus etrurie bellū inferet. Castella arcesq⁹ quas cepat in agro pistoiensi dimittet: burgū sancti⁹ ex sinet. p̄sidiūq⁹ ex eo deducet. Pisani lucenses q⁹ medij sint. Si aduersus pisanos lucenses q⁹ florentini bellū intulerint: liceat p̄suli opem ferre. Idem ius esto florentino populo: si p̄sul pisanis aut lucensibus intulerit bellum. Florentini. aretini. et perusini exules suos ad ciuitates suas reducant. quot b⁹ belli causa ex tot⁹ patria sint. Si quis exul alia de causa q̄ huius belli exulauerit nemo reducat: nisi de eo nominatim actum sit. Sachon ⁊ agnati eius patrimonia sua ab aretinis recipiant. Januenses ⁊ veneti maritimis ex natalib⁹ p̄dijs inter se varie iactantur. ⁊ grauibus incendantur odijs atrociter dimicantes. et vtriq⁹ pars aliquā do victrix aliquando victa fuit. Demum cum classo capto a januensibus. estimarentur victores esse januenses ⁊ venetias sibi subiciendas: ipi veneti econtra fuere victores. Cometes sub ipo septētrione mense decēbrio apparuit. quo extincto graues ventor⁹ estus subsecuti sunt. ⁊ celestis vapor ad modū trabis pluor⁹ pte ardēte p celū sibi visus ē. Anno dñi. M. ccclij. celestis flamma lōgus p se trabēs erectū limite a septētrione in austr⁹ repēte fertur. Insinit⁹ ppe locū stat⁹ nūeros i affrica cypriosq⁹ apparuit. q̄ herbar⁹ siliq⁹ arbor⁹ teneras depascētes frōdes ma-

gnam frugum sterilitatem fecerunt. Eclipsis solis eo tpe secuta est. Et paulo post marinus falerianus venetiarum dux. cum vsurpare sibi vniuersum reipub. dominū quereret: punctus secuti pcussus. dignum vite sue exitū inuenit.

Bartolus de saxo ferrato ꝓ stabilis uris ciuilis glosator obijt etatis sue anno. lvj. relinquens expositões notabiles legum. Eo tẽpestate belge germanie fines ingressi non longe a flumine rheno centū milia hoagreanzonum superant ꝙ eoꝝ ciuitates capiunt. In hispania ꝙ pcipue sibilie ꝙ cordube multa edificia terremotu corruunt.

Capitulum .xx.

Clemente sexto ad pa

tres agnito. creat⁹ ē auinione: vbi curia erat pontifex summus canonice: qui victus ē innocentius sextus. anno dñi. M. ccclij. Ab initio ꝑo mundi quīquies milso. cccc vij. Scōm maiorē nūerū sexies milso. cccclij. Et cathedram petri tenuit annis. x. decēq; mensibus sextus in numero pontificum. Tunc tpis karolus filius Johannis regis bohemoꝝ: quiiam patris electus fuerat ad impiū romanū. intrauit ytaliam. ꝑ corona rome recipiēda. Sollicitatus marie ad hoc ab inimicis pfulis mediolanī. qui multi ꝙ potentes in vnam coierant voluntatē illius falsigij deprimendi. vt narrat leonardus in hystoria florentina li. vij. Hec de re vt clarius sit noticia supiora aliquanto repetere libet. Januenses acn distinoꝝ vsectoꝝ catbalanorumq; bello conflictati. tandē ad pfules mediolanī. confugientes: dominatōm sue ciuitatis illi tradiderant. Hec susceptio iamne traxerat secum aduersus pfulem venetorum bellum. Coierantq; vnacum venetis patauinos ac veronenses ꝙ ferrarienses ceteriq; pfulis veteres inimici. Hiergo sollicitato karoli aduentu vt transiret in ytaliam auctores fuere. rati ꝑ illius aduētū inuidiosam ac supra modum auctam pfulis potentiā cē labituram. Sed cum iam ytaliaꝝ ingressus ēet karolus ac patauij constitisset. paucis post diebꝰ pful mediolanēsis mortuus: nepotesq; eius ex fratre in dominatu successerit. Hec pfulis subita ac repentina mors Karoli spem adauxit. Itaq; et vibe patauio mantuā petens. signa res innouaretur obseruabat. Sed cum videret stabilitatem rez ꝙ cōeodiam in successoribꝰ. nullōq; ptinus motuꝰ ꝑ ciuitates oriri. ad pacem animū traducere cepit. Factisq; inducijs quibusdam inter medilanēs. ac eoꝝ hostes: ipe iam quasi amicus pacatusq; mediolanū adiuit. Peractisq; solennibus etruriam petijt. Dilas cuꝰ ingressus cēt. reuolatōes rerum maxime sunt consecute. ꝙ gubernatores reipubli. ꝙ recipiendi auctores fuerant: ab eoipo qui recepꝰ erat oppressi. Ad karolum pisis vegentem. florentini. senenses aretini. que ciuitates inter se confederate erant: oratores simul misere. Erat autem consilium vt quēadmodū vocet socios eadē cuncti ꝙ sentirent ꝙ loquerent: aḍ tū seruatū non est. Nam senenses quidem in rebꝰ agitandis longe se magis karolo. pmittere visi sunt. Nec id sane mirū. Nam neq; exules habebant quos formidaret vt aretini. nec ab imperatorio nomine abhorrebant vt florentini. Quibus ex rebꝰ factum est. vt multomagis se karolo vendicarent: ac illius aduentum senas pstolarent. Per eosdem dies volaterrani ꝙ miniatenses absq; vllo florentini ꝓpsi scitu. sese ac vrbes suas karolo tradidere. Florētini ꝙ aretini solum in vno eodem ꝓposito pseuerarunt. Agit ataq; res est de aretinis non mediocri cōtentione atq; certamine. Exules.n. aretinoꝝ primo statim karoli aduentu ad illuꝰ conuenerunt: ac restituiin patriam flagrabant. In hos eminebat sachon aretinoꝝ quondā tyrannus: ꝙ nepos galeacius galeanus nepos illius: qui pisis dudum luceq; dominat⁹ fuerat. Aduersus horuꝰ postulata querelasq. fortiter resistebat ab aretinorum legatis. denicq cum seriosius vicēdi facultas data in hunc modum oīōnem habuere.

Verum iniustius .S.i.

an impudentius postulent aretini exules in patriam restituti. difficilis sane cōpatio foret. Utrunq; certe tale ē: vt excellere magnitudo ac sispare alteꝝ videat'. Iniustissima quippe postulatio est: que contra fas ꝙ iura cōtendit. Impudentissima. si apud eum qui maxime offensus est. quime pena infligere ob errata debet: premiū quasi recte fecerit postuletur. Atq; nobis ante omnia refellendam ē dīs. qui sibi tanq; fundamentū atq; lumen rerū suaꝝ vbiq; iacēt: se ꝓpterea q; partes imperij tenuissent fuisse erectos. Nec vos prestigiatores sunt o principes ꝙ verba me pitie accomodata: ceterum veritas est longe diuersa. Nō.n. fluvia ptinus: sed suaꝝ illos flagitia ꝓcipites egere. Cum.n. sachon non puniorem ciuitatis sed vnū ageret: libertatē patrie abstulisset. iura legesq; conculcasset. cuncta ad sui ipius nutum libidinemq; reuocasset. ciues alios pelleret. alios necaret. cum hec oia faceret ac moliretur: non tamen prius ab vllis labefactari statusi ē ceptus. q̄ a suaꝝ pnū boīb. Nega si potes sachon. nō a nerio fagiolano (q̄ nunc reconciliatus) tecum ruine tue initia pcussisse. Nam quis alter burgi vtrorumq; ceteroꝝq; oppidoꝝ rebellidiactor fuit: Quid vbertinū genus ꝙ ipm tuaꝝ peiū. annos stante tecū populo aretino ac bellū acerrimū. ꝓte pariēte. Ubertini contra te arma tulere. Hostilo tuis se cōmittere. magni agri ptem ꝙ cōplura oppida in eam pnicm cōuertere. Qua fronte igit' te ob studia ptium accusem. cū eas. cum illipi qui te eiecerunt: tuaꝝ ptiū ēē ꝓbent'. Queris an recte fecerint: Laudare non possum'. Nemo.n. cuius q̄ patrā patriā venerit laudandus est. Sī habebāt iniustatōem: q̄ tu patria eos pepuleris. Nec studia ptiū inter vos agebantur in quibꝰ ꝓsentiebas: sī potētia ꝙ dominatio in qua lōge dissidebatis. Ciues sachon tuite: q̄s tu diuersarum partium victis esse. vsq; ad extremam obiectionem pertulere. Bella tuis iniuriꝭ concitata paniter perpessi sunt. patrimōia. pecunias. corpora deniq; sua: ꝑ te tutando ptegendoq; opposuere. Tu quid ꝑ illis meritis eis reddidisti: O deus immortalis. pudet enā nunc illius miserie tpis. Pecunia fuscepta. vrbem patriāq; tradidisti alijs. Seruitutis turpissimum ingum ciuibꝰ tuis ꝙ te benemeritis imposuisti. Imperij iura maiestatemq; ꝑ turpi mercede minuisti. Audes apud imperatores tentare postulare vt patrie ꝓficiaris. cum tu vocatus ꝓfectus iura romani imperij quantū in te fuit in illa fustuleris: ꝙ cōmissam tibi alteri subiecteris. Quibꝰ queso oculis aspiceres possent ciues in patria restituti: Nam sine gemitu ꝙ corvis amaritudine visuros te illos existimas: cum ciuitatem illam etrurie caput tu vnus ciuis inuentus es: qui pecunia accepta alteri vxeris in seruitutem. Tuipse si sapis in cā vehem redire vis. in qua non vir. non mulier: non puer denicq; quisq; sine execratione te sit preteriturus. Etruro non sachon solum petit in patriam restituisse. sed et alij exules qui in eadem causa cum sachone non sunt. An putas imperator hoꝝ contentiones atq; certamina in vrbis atq; edes. menibus posse consistere: Oderunt se mutuo atq; alter alterius exitium querit. Si simul vnis atq; eisdem menibus includerentur: facibus et incendijs omnia conflagrarent. Nemo est eorum: qui equo iure cum ceteris viuere sciat. Per superbiam atq; insolentiam dominatum affectant. Deniq; ciues qui nunc in patria degūt. illam seruitutem ab illis impulsam ꝙ a sachone tradiram in suum ius libertatemq; restituerent. nec redditum illorum ferre possunt. nec se tutos existimant si illi reuertantur. Quare videndum est tibi imperator. vtrum pstet illos qui benemeriti de patria sunt in ea sinere: vel illis introductis illos expellere. Nā vtriq; silēē nō pōt. Illō recte planiuꝰ ꝓsiderare ꝺs maiestas tua. qbcunq; tebec statueris: exemplum fore ceteris ciuitatibꝰ ꝙ gentibꝰ vrā

ate probāt' occupatores vendituros q patria q suarum.
Carolus cū hec audisset. imp̄obare causā cruūs vlas
ei nō tamē aperte pollulata reiecit: ⁊ differēdo ⁊ p cru
ſtrādo in ymū duxit. Florētinoꝝ ꝙo legati post multo
rum dierū discepatione tandē pecuniā dare pacti. cūcta
que pollulabāt ꝓsecuti sunt.

His peractis caro .§.ii.

bus pilis moaceno in volaterranos p̄mo. postea in muniatē
ſes trāſit: vtroq; in loco benigne recep̄t. pauciſq; dieb⁹
in bis locis ꝓmorat⁹: tandē ſenas puenit. Urbem illā in
greſſo eunuit⁹ quidā ꝓfecti sunt. Hemiq; vt pilis nuper
ita ⁊ ſenis qui rēp. ad eas diē gubernauerāt depulſis. ipſe
cuitatē in ſuam q̄uam curaꝫ administratiōnēq; reduxit
Adhuc ſenis crudele. florētini pecunijs et fide nullis cō
tra ſpem ac vota inimicoꝝ p̄cipua benuolētia in ſuū eꝰ
incepere: vt nemini vni populo p ytaliā magis fidere vi
deretur. Nō erū antiqua partiū leuitate: ſi puerunt ꝓmo
do res eſtimabat. Itaq; plus ab hac vna ciuitate q amī
ciam adiut⁹ eſt: q̄ a ceteris simul omnib⁹ ytalici generis
Q̄ſi imunicitia vt anno q̄dāꝫ eius certare voluiſſet: ma
gne difficultates erāt illi ſubeūde. Nūc aūt ⁊ milinbo ⁊ pe
cunie a ciuitate adiutus. nemine penit⁹ repugnāte romaꝫ
puenit. Vbi pactis omnib⁹ trāquillissime coronatus eſt.
nō a romano p̄ſule cū ibi nō eſſet: ſ a legato ad hoc a pon
tifice ipo delegato. Hec facta ſunt i principio anni ſub
ſequētis q̄ fuit quīq̄gēſim⁹ quint⁹ ſupra .M.ccc. Mox
repetitis ſenis cū in ea vrbe paucos dies reſediſſet. florēti
nis ſocijſq; cūcta indulſit: que ad amplitudinē honorēq;
eoꝝ ꝓtinere videbāt' abſq; vllo partiū reſpectu. In are
tinos q̄s eadē indulgētia fuit. q̄q; aduerſantib⁹ marie et
alibi q̄ primo ei⁹ aduētu pleni ipe ad eū ꝓcurrerāt. Ex ſe
nis pilas inde p ligures trauſmiſſo apēnino in galliā trā
alpeſq; abiit. Eodē anno caſſianū oppidū muro cin
ctum in oppidi formā redactū. iam pridē adm̄odū homi
nib⁹ opportunitate loci. caſtris boſtilib⁹ ydoneis. in q̄ bu
dum hennic⁹ imperator ſtarina ⁊ aup latrones in ſocietatē
coacti ſedem belli habuiſſent. Quo igit' ea opportunitas
adimeret' boſtib⁹ ꝓmunire locū placuit. Idq; facti eſt va
lidis menibus. vt patet. Per hec ipa tempora ſachon
dadus aretinoꝝ tyrānus in oppido bibienna mort'. etate
quidē ſenex erat cui vltra octogenar⁹. ſ corpore ita robu
ſto. vt viq; ad extremos fere vite āños arma indut: ⁊ no
cturnos diurnoſq; labores multe ſuſtinere: ac prelijs pi
culoſq; interesſe nunq̄ deſiterit. Dux bello quidem ſatis
bonus. niſi q̄ audacia nimia parū cautus. ⁊ ob id plerūq;
terminēta ꝓpoſitos. Ad ciuīle vero togatāq; vitam nequa
q̄ aptus. Iterum morte eius lenis aīe complexi ſunt. erat
enī terrou dum vixit. Et fieri ſine peccato pōt. vt inimici
nea. ſ. ruina letificet. nō malā illius intendens: ſ magis ſui
liberationē. Veleri q̄s familie eius ꝓſtituerunt. vnde non
multo poſt eius morte emiſſa inuēerūt: caſtella illius vbi
q̄ꝑq̄a expugnare adorti ſunt.

Altero debinc an .§.iii.

no ſcꝫ .M.ccclvj. ſichinū oppidū menib⁹ ē cinctū. Fuerat
enī oppidum nobile: ſ paulo ſupra eū locū in montib⁹ po
ſitum ⁊ olim a florētinis euerſuꝫ. ⁊ oppidanis florētū tra
ductis. medio deſolatōnis tempore vicus in via publica
ruſticoꝝ mercatūs increuerat. Nō poſtea menib⁹ cinctū
antiqui nomen oppidi retinuit. Aurelia q̄s miſſa furtiuen
ſibi quedam. quo viatores hāc in locis latronū copie que
deſendebāt verenterent. hec fouis. Domi aūt non me
diocris perturbatio p hunc annū erorta ex huiuſcemodi
cauſa. Vetaſta fuerāt partiū ſtudia ciuitatū. de quaꝝ ori
gine ⁊ progreſſu ſupra dictū eſt. Ea poſt illoꝝ qui ex ca
tolo multauerāt redirū aliq̄b⁹ diu ſeruata acriter tamē pro
cedēte tempore vt ſit mimus cuſtodita. quodāmodo exo
leuerant. vtriam p multa: quoꝝ maiores p gibellinarum
partiū fuiſſe dicerent' ad remp. gerendā irreperēt: lege nil
tale eis licere ꝓmittente. Inſurgētes igit' quidā ciuium ⁊
antiquā obſeruantiā poſtabi querētes. auctores fuere no
ue legis ferende. vt quoꝝ maiores aut gibellinoꝝ partiū
aut nō ſui corporis fuiſſent: hi a regenda rep. ꝓhiberen
tur. pena ꝓſtituta aduerſus eos qui hāc conditionis cum
eſſent magiſtratū aliquē reip. eniā ſibi vltro delatum ſuſce
piſſent. Id vero q; difficile ꝓbatu erat. vt. vij. teſtiū fi
dem ꝓ vera ꝓbatione haberet: ꝓſtituū eſt. Hinc cures
alij aliūde vtiani ſunt cepti. Duces enī partiū hanc mari
me curā arbitrātes. referebāt eoꝝ noīa: eoſq; conſūendā
faciebant. Verū hec auctoritas ducū ab initio nō mode
rate habita. ꝓtabi ꝓſertim ac modū tranſcendere cepit.
nec merentes nō: ſ ⁊ immerētes in periculū vocari. Cre
ſenteq; indies ſuſpectoꝝ numero. metus vniuerſos per
uaſerat. faciesq; ciuitatis ex trāquilla ⁊ leta: trepida ⁊ an
xia erat effecta. Querele magis in frūtē: q̄ ex verbis erāt
Terror enī ac periculuꝫ ſui linguas p̄cluſerat: ꝓpterea q
nō ꝓbantes ea que fiebāt. quaſi ſuſpecti partib⁹ ac diuer
ſa ſentientes periculū ſubibant. Hec maxime ꝓmouerūt
homines ad rem corripiendā. Quare in principio ſequē
tis anni huic p̄turbatōni occurſuꝫ eſt lege lata. vt ad ꝓio
rem numerū ducū inſup duo plebei adūgerent. Depre
henſuꝫ enī fuerat p̄ nobilitatē matie in eo magiſtratu ſe
uiri. Itaq; ad frenādam moderandāq; eam rem. plebei
duo ſunt addit: ſine quoꝝ interuētu nil vtcerni poſſet. et
ſortitōnes refecte ex implicabili genere hominū. Eodē
anno ad tutelam ciuīū florentinoꝝ rerūq; eoꝝ .xv. nues
mare cōdocte ex ꝓuincia nanbonēli ſunt. Cures enī flore
tini qui piſis negociari ꝓſueuerāt: varijs piſanoꝝ iniurijs
vexati. cū neq; iuuitus ſeruare. neq; in alijs grate hu
maneq; tractare: tandē piſis relictis talamonā ſe trāſtu
lerūt. eo in loco ſtatim celebritas ꝓſecuta eſt ⁊ emporium
factū. naueſq; mercib⁹ onuſte eo vndiq; veniebāt. Inde
a mercatorib⁹ ſuſcepte terreſtri itinere referebant. Itaq;
piſani p hunc modū deſtituti. quo talamonis portū incō
modarēt predari nauigātes ac impedire ceperūt. Aduer
ſus hāc piſanoꝝ iniuriā ꝓducte ꝓuinciales naues. nō nō
talamonis portū naueſq; eo nauigātes tutate ſunt: verū
enī circa piſas ꝓfecte. offēderūt florētinos nec mari qui
dem piſanoꝝ ꝓtumelias eſſe laturos.

Per hec ipſa tēpo .§.iiii.

ra ſollicitā ciuitatē habebat germanoꝝ terror: qui in etru
riam trāſituri dicebant'. Hec gens eandē habuit ꝙuent⁹
occaſionē: qua ꝓtius habuerat motialis man⁹. De q̄ no
tiā quodā. Huic nomiato viro gallico ſciendi brevitet. q
anno vñi .M.cclij. vel circa. motialis iſte cum eſſet diuti
na militia ꝓ ytaliā notus. ⁊ p illud temp⁹ quies eſſet a bel
lis. pacificantis cū mediolanēſi ꝓſule florētinis: ſollicita
ta gallog germanoſq; multitudine que ſhpēdia habere
a diuerſis p ytaliā cōſueverat. p magna quedā ac memo
randa nō ante illos ꝓmia ſoluit: ſi in vna latrocinij pre
datiq; ſocietatē cohirent. par validis quippe viroꝝ robo
re animoq; futuris nullā ciuitatū ytalie tantarū virium
eſſe: vt ſibi inuadentib⁹ reſiſtere queat. quā obrem vel pe
cunia ſe redimere cōpulſuros ciuitates vel agros ſingula
rum: regioneſq; populādo predā inestimabilē cōſecutu
ros. Hoc rationib⁹ allectos magnā manum coegit. Pri
ma cōuentus ſedes in agro piceno fuit. Eo conſtinebat q̄
dicte turbe facinoroſoꝝ hominū: rapto vivere cupientiū.
Nec externi mō. verū enī ytalici generis. Hec man⁹ oia
circū loca rapinis cepit inuolvere. ⁊ alia ſubinde loca tan
q̄ incendiū quoddā approbēdere. Inmq; ex agro piceno
exire. atq; in vmbriā etruriāq; inde tranſferre cogitabāt.
Ob hunc merū indies creſcentē. florentini militem ſcribe
re ac peruſinos ⁊ ſenēſes nouo federe ſibi cōiungere per
rexerunt: vt ſe mutuo collatis ſimul viribus tutarēt. Ho
ſtes aūt ſine latrones illi ſine mūites fuerāt appellādi. cum

in picētibꝰ satis baccanti fuissent apennīū trālgressi. primo fulginates: inde in perusinos trālierūt. Perusini vero cū eis nulla nō vellent ob fedꝰ renouatū: tamen tanta belli molē ꝓra se ruere vidēres statim coborracrūt. Erant eni hostiū copie supra octo milia pediū quatuor milia armatorum. ꝓterea ligurꝫ 7 galloꝝ 7 hmōi hominū qui castra sectari ꝙsueuerūt: infinitudo innumerabilis. Quare ne eoꝝ ager supma clade afficeret'. perusini tradita pecunia commeatūq; ne sibi ledāt pacisc'. Hostes bi de perusino in senēsem mox inde in florētinū agrum trālgressi: infesto agmine vsq; ad callianū vicum nīc oppidū venere. Ibi cū vastaret omnia. tandē idem munerib⁹ placati in aretinum agrū 7 rūemarē transierūt. In hoc eodē loco predā pecuniasq; partiti sunt inter se. Erat ꝑ iam autumni extrema ps. Quid de his acciderit nō ꝓpinemꝰ. Qua si similis ꝙgregatio post duos annos latrocinātiū facta de qua nūc agitur. Quedā gens germanoꝝ varie p vtaliam vagata. in apulia calabriaq; aliisq; diu defedit. Indeq; tandē emersa in picenū gallicūq; agrū. mox subinde in mediolanēsium fines ꝓgressa: magnosq; ibi terrores ac rerum nouationes pepererat. Et gallia tandē in agrū bononiensem reiecta. cum transitū in etruriā minaret': cōmeratob eā timorē ciuitas apennini aditus magnis copijs magnaq; sagitariaꝝ multitudine tuendos curauit. Germani et bononiēsi in fauentinū agrū transgressi. cū vbiq; custoditos apēnini aditus sentirēt. 7 loca sunt mōtana aspera 7 difficilia transitu: legatos florētini populi alloquūt'. Dicunt se cogitatū ac rectū iter delerē velle. nec si possint quidē: tamē inuita ciuitate trālituros esse. Cogitasse vero in aretinos vocare ꝑ amoenam fluuiū 7 calentinatē agrū: quo quidē itinere ad gallos florētini agri 7 bic ipē mōtanꝰ sterāsq; attigat'. Hec postulata germanoꝝ ciuitas temū per legatos certiori facta ꝙcessit quo certamine cōtentioq; abesset. Itaq; ꝑ amoniā fluuium vadētes germani ad apenninū vrgere. Et vna quidē nocte sub iugo constiterunt ipo quietem sibi equisq; sumētes. Postridie vero prima luce bifariam partiti copias. parte exercitus ꝑmisere: reliquā in subsidijs retinuerūt. Que ꝑmissa fuerat multitudo statim prima luce iter aggressa toto ꝑtransijt: reliqua vero pars in qua fuit cōsulis lindo eoꝝ dux. postea aliquātulū secuta est. Interea mōtani accole germanoū iniurijs vexati ꝙcenerant plenisq; 7 cumulos vie imminētes occuparāt. Sunt vero saltus difficillimi atq; asperrimi. ꝑfundeq; 7 arte cōsulli vie. In his locis germanos nacti accole inuadere cepērūt. primo quidē pauci 7 rari: post vero plures ꝙcurrere. Ab his germani a fronte reiecti cū in interē ipo subsistissent. ac postremi nihilomin⁹ se quererēt': conglobatio facta ēi via difficili atq; arta. 7 hīc ripas fluuij ꝑ altrasilinę mōtes arduos habente. Mōtani desup volentes sara ingentia acin precipes vātes. germanos in subiecta cōglobatos valle sic obruebāt: vt equi viriq; simul oppⁱmerēt'. nec arma nec virtus aliqua germanis ꝓderat. Nō tamen vnicū videbat' remediū. pars aliqua ex equis descēdere a duce iussa. erant alte bi plurimū sagitarij. clamore minaci ac teloꝝ iactu mōtanos reicere conabant'. Sed illi de superioribꝰ irruētes locis. post leuem pugnaꝫ facile sagitarios dissipauīt. morꝫq; comīs fenire equitatū ausi: cuꝫ eoꝝ nullus esset vsus: loco iniquissimo atq; impeditissimo miserabilē oppⁱmebāt. Et a tergo iā alia detecta manꝰ parta quedā cōfederat: ac pedem referendi facultatē ablulerat. In his difficultatibꝰ ꝙstituti germani. vt quisq; poterat fuge cōsulebat saluti. Euasionis vnica erat via. ꝑsilientes equis arma abijcere. leuesq; 7 inermes sese ꝑ quoq; conflagrosa dimittē. Sic 7 bi postmodus ꝑ silvas deprebensi a mōtanis: qui instar ymbris vndiq; pluebant occidebant'. Nec vīr modo: sed femine 7 mōtanoꝝ multos sese vltro dedentes salutēq; vitam precātes captinos fuscepere. pecuniasq; 7 argentum nacte mulieres nōnulle diuite sunt. Equi arma 7 vestes 7 omnia male parta atq; direpta: in predā montanis deuenere. Conradus lindo exercitus dux. cū nullā desugā videret viam. sese mōtanoꝝ in manus vltro ꝓmisit. ingentia pollicitus ꝓmia si vita seruare': quod 7 ilꝫ contigit. Et hec quidē exercitus pars oino ꝑfligata 7 delta est: cetera vero pars que primo incesserat ingum apennini transgressa. cū iam in subiectas descēderet valles. audita reliqua exercitꝰ clade pauida 7 sui diffidens. citato agmine ad decumanū se recepit: qui est vicus florētini agri: ibi munito castris. ac legatos florētinis qui transeundi auctore res fuerāt infesto minaciq; clamore penes se retenti: illorum auxilio ꝑ opportuna vertebant'. Conuenerāt eni illorum quoq; loco accole magna multitudine: hanc etiam partē exercitus deletura. Quaꝝ ipsa auctoritateq; legatorum ab inuadēdo poterāt cohercen. Demiq; nisi missi sent legati. nō minus hec pars ciisalpennini iugum: q̄ illa transiugum fuisset oppressa. Sed legati partim metu fugiuipote qui essent in eoꝝ manib⁹. partim verecūdia ꝓmissorum adducti: manifestissimis cernentibusq; ex periculis eos seruauerūt. Iter illoꝝ a decumano ad vicum magdalani agri inde alio q̄ ꝓpⁱ itinere ad iugū apennini redditum. eo transmisso in ymolēsem agrū transierūt. Iram alt florētino populo. neq; tanti beneficij memores q̄ seruati fuerant sed infensiq; se accole vexare concupiscent. Itaq; vir in tuto cōstituerāt cū minas querelis ꝓmptas ceperant ꝓra florētinos effundere. ac ceteri q̄s ꝑfugisses ermitas volo florētinoꝝ machinārā predicare. In quo vtiq; mētiebant'. Neq; enī loca transigū. in quib⁹ german. delen fuerāt: neq; homīes qui deleuerāt florentinoꝝ erant. Et suopte ingenio ꝓnoti accole: ob iniurias q̄s prius acceperas eos inuaserāt. Nec multo post cōsulis lindo senatus ad eos redijt vulnere quidē adhuc laborās. Cetꝝ incenso ad vindictaꝫ animo reparare cepit copias statim in dies mouri.

Bellū per hoctem/ .§.v.

Pax grauissimā gerebat' inter perusinos 7 senēses ob eorū tione obsidionē. quā vtrē in fide amicitiaq; senēsium requiescentē perusini ꝑsequebant': mutuoq; vtrinq; clades fuerant illate. Cū igit' bellando iam vtriq; essent defessi. missis ad eos legatis mediū ac fiadēdo. tandē arbitrio fuscepto florētini pacem inter eos ꝓnunciārūt. Qua mor pacā facta ita se vtraq; ciuitas in virā reuocātēqs ad uersus cōditiones pacis offendit: vt oratores ꝙscisin florentiā mitterēt ꝓo rebꝰ irritādis. Sed ꝙstans in eo plane ciuitas fuit. vtq; pacī maneret' obtinuit. Ob eam pacem germani equites: qui apud senēses perusinosq; militabant. ad tria milia equitū sese lindoni priorigs exercitui ꝙiūxerūt. Et supplemēto elati ex agro gallico vbi diu fuerant cōmotati. transierūt in etruriā. constituerūt ne ꝓ appenini montes iuga vt prius: sed patētiori itinere parminensem vadētes agrum in picētes primo. mox inde in fulginates 7 perusinos transierunt. Perusini tantā belli molē ꝓra se irruere cernentes legatis ad eos missis pecunia ab eis vexationē suam redemerunt. Itaq; pacate per agrū perusinū vadētes florētie appropinquabant. Erat multitudo ingens famaq; eoꝝ terribilis. multoq; ab his oppida capta: multeq; fundine euerse regiones lerebantur. Senēses 7 pisani simul ac de ꝑcordia perusinoꝝ audierunt: 7 ipsi eandē viam secuti pecuniā tradere. simulet cēmeatum insuper 7 iuuare pacisc̄untur. Ob hec maximo immodū clari germani contra florētinos minacia loquebantur: 7 hanc vnā se petere vltem tam longo circuitu ꝓdicabāt. Simulq; ꝓmulti vadiaq; 7 pmissis q̄si benignitia ciuitatis adducti ad ꝑcordiā cū germanis incidā florentinos adhortabant'. se medios 7 sequestres offerēbāt: dicentes cum hmōi genere hostis nihil esse q̄ cuiusq; erari possit. nō enī vrbem nō agrum qui victis auferri possit. Q̄ si per dies in agro florentino vmersent' longe plus

uanti allaturos fore: q̄ quātū nunc vt se abstineant sunt recepturi. Adderent incertos belli pugnarūq; casus aduersus hostes desperatos ⁊ in armis exercitatissimos. Jaz etī finitimarū ciuitatū intuerent' ecēplaquarū nulla p̄ninus ausa sit cōtra tales hostes bello ꝓtendere. Satis q̄s nomini gloriq; ciuitatis factū. q̄ postrema. ⁊ nō nisi derelicta ab his que socie periculoꝝ esse debebāt: ꝓuentōq; mouerūt. Jdq; rationibo ꝓmouere ciuitatē nitebant'. Sed florentin⁹ popul⁹ alto animoq; aio cūcta pius tolerare statuit: q̄ germanoꝝ manus iactatōnibusq; ꝓcedere. Et quo maiora ostentabant' pericula eo pulchrius ducebāt obuiā ꝓficisci. Jraq; neq; pacta neq; ꝓuentiones vllas audire aut tractari ab aliquo patiūs est: sed paratis impigre copijs aduentū germanoꝝ intrepide exp̄ectabat. Famaq; longe lateq; vulgarat florētinos germanis nequaq̄ ꝓcere: sed magno elatoq; aio ad resistendū parari atq; omnium oculi in florētinos erāt ꝓuersi. Nec etrusce trīs: ⁊ ce terarū partiū ytalie. Admirabant' quippe hostes ac pdarū ducebāt tantā animi generositatē ac pstātiā. Fauebāt cuncti auxiliarijq; festinabant. Ebrem ⁊ a rege fycule et a bernabone mediolanēsi ⁊ de patauinis ferrarēsibusq; auxilia supuenere. sed hec postmodū. Abinitio aūt statis ciuitas ipa paranerat copias suas. ducemq; his ꝓfecerat pādolfum malatestam. Jraq; vbi ex peruſino in senēsem agrū transiſſe germanos nūciatū est. mouēs duc cū omnibus suis copijs obuiā ꝓgressus ad flumū pese ꝓstitit certissimo resistendi aio si hostes aduenissent. Germani contra spē sibi paratā dimicationē cernētes. in senēsi agro alibi q̄ dia moratī. tandē p volaterranā vadentes agrū: in pisanos deuenere. Florētinoꝝ q̄s exercitus dux secut⁹ illoꝝ motū traductas eo copias p fines miniatēsium aduersus hostē se opposuit. Sicq; p diuersa loca germani proficiscendo eos sequebāt' copie florētinoꝝ cū duce suo. Multiq; quotidie ad auxiliū florētinoꝝ supueniebāt ex diuersis partibus. vnde augebat' valde exercituū eoꝝ. Et cū plures tactāter germani se ostenderent paratos ad ꝓlium. ⁊ florentinoꝝ gentes cū ad hoc se offerēt: illi recusabant stupis trepidātes. Demū per silentiū abeuntes germani circa lucā se receperāt. Jteraq; germanoꝝ ex luca p lunensem tamēsemq; agrum in galliā fuit. Dux vero ac mūtes florentini exercitus triūphantiq; more: post germanoꝝ fugam florentiaq; redierūt. Nomen certe ac fama florentini populi et hac vna re mirū immodū apud cūctos accreuit plurimāq; exinde ciuitas auctoritatē ⁊ gloriā ꝓsecuta est.

Eodē anno belli aduersus bibienēs suscepti est a florentinis ex hui⁹ causa. Tarlati ⁊ vbertini potētes aretinorum familie licet studio ptiū ꝓuenirēt: tamē pares inter se odiq; possidebant. Fuerat vero veraq; ill⁹ florentino nomini inimica. Siquidē et vbertina gēte fuerat wilhelmus ꝓfessor apud campaldinū periculoso certamine cū suis ⁊ uterq; ex tarlatis vero iachon ⁊ agnati qui mīras suo tempore intulerūt molestias ciuitati. Jn iachonē igit' ⁊ filios quo recētior erat indignatio: vbertini eoꝝ inimici nō alieni tam a ciuitatis studio putabant'. Redierāt quoq; aperte in gratiā p germanoꝝ aduentum: quo tempore vltro tulerūt auxilia. ⁊ nō contēnenda manu florētia venerant. que res gratissima fuit ciuitati. Et accessit ad gratiam q̄ paulopost reuersionē exercitus Bicodus ex⁹ familie punceps. ex labore castrensi aduersus germanos suscepto in morbo tredidisse cōstabat: ex quo florentie diem obiit. Cui ciuitas grata memoriq; obsequij ostēdit omnem magnificētiā. in bonoribus sepulture eius et bibendis Frater ēgyllius accitū milicia insignit. totāq; veniq; genē in gratiā ꝓfectionēq; suscepit. Ꝑox igit' hostium bellū aduersus bibienā a ciuitate florētina suscepti est. occio fannateq; vbertinis demādata. q̄ ipi circū ea loca planiora castella possidebāt. Copie igit' misse cū obsiderent. bibienā aretini. p antiquo sachonis odio ad augendā obsidionem supuenere. Obsidio dura vbemēsq; fuit: ⁊ supra duos mēses acriter pugnarū est ab obsessis. Tandeq; cum nullā spem salutis intuerent' oppidani: ꝓditis per noctē muris hostē ex composito receperūt. Inde p oppidum pugna fuit ⁊ sachonis omnes in arcem ꝓpulsi. Ex trinde obsessa ⁊ capta fuit. Marcus ⁊ ludouicus sachonis filij cū quibusdā agnatis florētiaq; ducti sunt ⁊ carceribus asseruati. Sicq; bibienna in florentinoꝝ potestatē in hunc modū deuenit. Cetera castella que filij sachonis per casentinatē agrū possidebāt: ad aretinos pleraq; redierē.

Altero debinc an- .§.vi.

no in bononiēsib⁹ motus ingens rerū: ac noui belli susceptā batur materia. Mortuo enī archiep̄o selule mediolanēsi. vt supra habitū est: qui bononiā captā tenebat. cum tomiatio eius trālisset ad nepotes: ꝓficitur bononie olegianus: qui dux militie in etruria fuerat. Erat enī ꝓpinq⁹ genere ⁊ auctoritatē habebat ydoneā ad vrbem ꝓtegendā. ⁊ ante mortē ꝓnis bononie ꝓesse ꝓfuerat. vt retinuisse magis ꝓfecturam q̄ accepisse videret'. Stans igit' bononie olegianus. in suspitionē dominatoꝝ venit. Tanū certe negociū ⁊ modo recōciliatū: modo aduersum penit⁹ ⁊ bo stile habitū. Dilata p hunc modū res est vsq; ad hoc tēpus. in quo cū bernabos ytra eū exercitū misisset. difficultate coactus olegianus qui ad repugnandū impar esset: statuit ecclesie romane vrbē reddere. Pactusq; cū legato aplice sedis. vt ꝓ ꝓpensatōe firmiū sibi in picēnis traderet' bononiā legato spōte cimisit. Jd postq̄ bernabos intellexit. nulla fuit mora quin bellū acrius vigeret: ⁊ copias inde augeret ad bononiā ꝓpugnandā. Jraq; bellum inter legatū ⁊ bernabonē exort'. magnū q̄dē ⁊ grūdi nisu vtriq; susceptū. Florētini vero etsi expertes erāt belli. tamen fruitimis ipa ꝓpinquitas loci suspitiones varias afferebat. Erat tamen sic animata ciuitas. vt recusaq; mallet q̄ bernabonē in ꝓpinquo habere. Eodē anno lege sanctum ē. vt nemini qui dominatōēq; alicui⁹ oppidi ditionem ue haberet: liceret florētie magistratū gerere. Huic⁹ feren de legis causa fuisse credit' incola azarelus: qui longo in t̄ uallo florētiā venerat. Erat enī magn⁹ vir ⁊ multaq; vtilitatum dñator: ⁊ qui regē simul ac regnū apulie multos ānos auctoritate ⁊ sapiētia gubernasset. Tūc aūt a legato bononiaq; redibat magnarū rerū causa illuc euocatus. Metiens igit' sine ipe sine ciuitas. ne ipius nomen sepi⁹ iam p absentiā remissus ꝓsente tūc magistratū sonaret': generali lege de cūctis dominatoribus. vt puderet' causa fuit. Neq; enī pari iure cū alijs ꝓuenire sciit: qui ceteris dominari ꝓsueuerit. Principio sequētis anni volaterrani seditione ciuili ꝓflictati: in potestatē populi florētini redierūt Semina belli pisani p hec tempora ipa latēter spargebāt que mox segetē armoꝝ calamitatēq; vberrimā ꝓduxere. Florētinis ad talamonē emporiū celebratibus augebāt' pisanoꝝ animi. cernētes vrbē suā que postea florētinoꝝ cē ꝓsueuerat: p illoꝝ dimigratōes in solitudinē redactam. Simul enī cū florētinis negociatoribus. ceteri q̄s illi⁹ modi hostes secuti. negociaq; ꝓmeditates relictis pisis talamonēs petierāt. Pisani ergo nauib⁹ p datotijs ab initio mīsis talamonis potuā impedire temptauerūt. Qua in re cū sibi resisteret' a florētinis. maiori classe ad tutelā port⁹ cō ducta desisterūt q̄dē a vi apta: si clam insensis aīs molieb ant'. vt iā fines quib⁹ ciuitates ꝓtingūt infesti a maleficis nō publica vi. ē impunitis ꝓatoꝝ facinoribus redderētur Nō modo enī nō vetabāt' relicta pisani: ⁊ quodāmō invitabāt hostes ad ea ꝓpetrāda. tanū vt sit in populis odium accesserat. Jam expugnatōes quedā nocturne hoc ꝓ monitoꝝ ⁊ defensiones armata vi facte audiebant'. cedes q̄s ⁊ rapine omnia fedabant. Jdq; de rebus querele sepius apud pisanos expolite cū essent. eo vsq; mēto ꝓcusabant' q̄ pisani homines cōtra mentē ꝓpositūq; ciuitatis illa cō misissent. eosq; ob hoc damnatos publice hostesq; indictos asserebāt: penas datum si vnq̄ in potestatē populi

pisani venerissent. Que cū simulata apparerēt florentini quo cadē vicissitudine arte parem licentiā suis largiti sunt: ac patiente rep. pisanorum finibus privatim referebantur clades. Hec aliaq; diu pretinuata sic mētes vtriusq; populi irritauerūt: vt parum distaret ab aperto bello. Tandē vero petra bona castellum, qđ per id tempus pisanorum erat, per priuatos quosdam occupatur. Id castellū quia maiusculū erat: pisani missis copiis obsederūt. Inter hec petr⁹ gambacurta pisanoꝝ ciuis florētiā venerat. a viscūr siones quasdā suo nomine fecerat in pisanū agrum: cona tus si qua posset in patriā regredi. Erat enī princeps factionis eius: que p id tempus delecta premebatur. Pisani quoq; ipsi florentinoꝝ fines impetierant. a circa barcham oppidum cuncta vastauerant: a quasdam munitas arces occupare conati sunt. Ita cū iam honeste fieri posse videretur: defensio petre bone a florētinis suscipit. Missis eo copijs a presidio quodam iuxta castellum munito: obsessos iam aperte fulciebāt. Pisani quoq; despecto florentinoꝝ proposito. maiori vim incubuerūt ad oblidionem vigendā. Tandem florentini tarri lignea excitata et munito castelli adnota, supiecto pōte magno atroci q; certamine castellū ceperūt: a in captos seuitū est. Corrigē de inde suscepta ignominiā sperantes, contrahere maiorem in modum copias: a bellū inferre pisanis statuerūt. Tantaq; fuit celeritas feruēte ira, vt infra pancos dies ad mille sepingētos equites, pedites aūt ad quatuor milia mercede p ductos in armis habuerūt. Quis addito domestico equratu pedituraq; fines pisanoꝝ ingressi. circa peciole posuerūt castra: a castella eius regionis pleraq; expugnarunt. Dux erat exercitus florētini qđ bonifacius lupus patrēlis, vir magna sōlertia rei militaris magnaq; virtute preditus. sed ita liber ac sui animi: vt cines sibi in cōsilium traditos nihil prius estimare videret. nulla his secreta aperiens nihil ex eoꝝ voluntate agens. Et recte quidē. Scientia enī rei militaris vir illis q̄ tota vita nihil aliud meditati sunt cōtingit: medii boues plebei a ocio mercaturis assueti illam possidēt. His de causis bonifacio successor datꝰ est roduffus varanꝰ camerinēsis. Qui suscepto exercitu ac maiore in modū aducto p magnificētia populi florētini in aspectū pisane urbis copias ducere statuit. Fossa erat interim manufacta lōge ante ciuitatē: hāc pisani suis custodiebāt pālijs. Varanꝰ igit ad fossas ducēs ignis repugnātibꝰ pisanis fossas trāsgredit: vltra fossam vero plena erāt oīa. Quē ipsi videbant pisani prohibere trāsitū posse. nemo curauerat villas evacuare: vel intrauī refugē substātias suas. Ad casinā primo. inde ad sabinos castra fecē. A sabino rursus mouentes ad ipsa prope menia pisane urbis pfecti sunt. Ibi in aspectu a facie urbis militando ad ignominiam ludis editis. ac pisanoꝝ copijs que inter ludos eruptionē fecerant: intra portam cōpulsis. Tillis edificijsq; circūquaq; crustis. cum facietas tantem nocendi cepisset: per eadem qua venerāt vestigia retroducentes. ad pontē sacbi castra fecerūt. In his locis cū essent ite intercepte sunt: que ab oppido peciole ad pisanos mittebant. quibꝰ scriptū erat omnē fere illius oppidi inuentutē per absentiam florentini exercitus in agrū volaturaui predandi causa profectum. In oppido autē ipso pancos a imbecilles relictos esse. itaq; submitti defensores celeriter postulabāt. aliter si aduenisset hostis: oppidū defendi nō posse. Dux ergo perfectis his a diligēter examinata, misit milites qui rectum illoꝝ impedirent: ipse vero cum reliquo exercitu oppidum obsedit. Itaq; cū pars hostiū seu oppidanoꝝ exclusa domo. pars inclusa esset. a obsidio vigeret: pactione castellus tradit. nisi intra certū diem a pisanis succurrat. Cum autē arx adhuc nullo pacto facto se teneret a defenderet. cuniculo facto ad fundamenta vnius turris arcis. pars eius cadens suprā rum oppidum magnā aperturā fecit per quā milites predādi cupiditate in oppidum irrumpūt. Quidam incircūsi

tem vocis implorantes. a oppidum sine alia expectatōne tradentes perstabant. Quod nisi a duce prefectisq; properatū esset. ac milites vi prope cohibiti: oppidū nullo pactionis respectu peripiebāt. Sicq; egre temperatū vociferantibꝰ militibꝰ predaq; ad se intra belli ptinere. Deciole capto ad alia subinde castella pisanoꝝ dux pfectus quedam expugnauit: quedā enī se sponte tradentia suscepit. Sed indignatio quereclaq; murmur ob prohibitam peciole predam cum indies creseeret. ne duces seditionis in stigatores esse rent: veritus dux maiorē exercitus motum mittere in oppidum reduxit. Qui vero seditionē moliebant' ducē verum: seorsum castra metati sunt. Et his ad duo milia equitū abeuntes. in societatē latrocinij coiere.

Per idē quoq; tempus mari pisani a florētinis vrabantur quatuor longis nauib⁹. quarū due de venetiis conducte. erat aūt illis perinus grimaldi: due vero nicolaus azzarelus potens in regno et apulia miserat. Re plurib⁹ locis per litus descendentes. magnas pisanis intulerunt clades. Et lilium insulam oppidūq; in ea munitissimum ceperūt. Portum quoq; pisanum ingressi. turres expugnauerūt. a catenas ferreas quib⁹ portus claudebatur revulsas florentiā trāsmiserūt: que iuxta maris templū olim: nūc sc̄i. baptiste oratorū suspense monstrant. p magnificētia ciuitatis. que nō terra solum: sed a mari pīa nos vtra magnifice fuisset. Circa illud tempus anglici ipsi orientis agro francos superant. a iob. eorum rege cum philippo filio suo capiunt. Post tres annos eduard⁹ rex anglie Job. francorum regem liberū esse voluit: a cū quibusdam conditionib⁹ illum dimisit. Quib⁹ nō obseruatis eduardus ipse centum. l. nauib⁹ a vltra armatis segnem exercitum in gallia ducit. a magna clade principium illum afficit a tenis paulus obsidet.

Per extremū illi⁹ .§.vii.

unni Roduffo camerinēsi qnē milites ꝓpter iedulōes iactam fotmidabāt. nec vox militi nec miles duci satis fidebat: successor datꝰ est petr⁹ fermen⁹ vir egregi⁹ bello ac militaris p ea tēpora in primis peritꝰ. Jo. g magna spe oīm cū belli curā suscepisset. principio veris lucā p. potētes occupare tēptauit. Erat ei tūc loca in pisanoꝝ potestate, vt supra dictū est: egregq; ferebāt lucēses eoꝝ dominati. Regiā arcbane cū quibusdā lucēsib⁹ ꝓposita. cū duob⁹ equitū milib⁹ a quingētis peditib⁹ fugeno mouēs. ad ꝓximū tpus se circa lucā ostēdit. Ē paulo ante detecta ꝓditōne erat: a manꝰ iniecte quorūdā primatū. Itaq; nō successēre tib⁹ rebꝰ dux evelligio copias reduxit. Barga p id tēpus a pisanis obsidebat'. Erant q̄s p finitima barge loca tescens qđā a mot⁹. ad q̄ cū florētini pisaniq; auxilia submisissent: pūa ꝓmitte'. in quo pugnādo pisanis. trecēti florētinoꝝ eq̄tes a ducēti pedites ꝓfligati: magnā cladē fecerūt. eoq; prefecti capti sunt. a castella q̄ tefecerāt oīa amilia: a barga varios eē⁹ prius fuerat obsidione cinctus. Ea vsus ignominia tract⁹ fermen⁹ q̄ pene res fede libi successerāt. cū relicis copijs agrū pisanū ingredit'. Itaq; qđē a sibi a hosti. ceteroq; pfingēdi. ꝓposito nihil aliud meditatus: q̄s q; acceptā cladē valeret vlcisci. Affuitq; fortuna illi⁹ cepto q̄si temerario. Nā cū haud multo plus abesset obmiosq; pisanoꝝ eq̄tes baballi. pedites q̄s mercede conducti ac multitudo vibana studiosē pcurrēt: pugnādi est alieq; vir dubio euētu. tandē fermen⁹ vir. a audor superauit. fractis a pfligatis magna strage pisanis: victorii est pfecut⁹. In eo pelio dux hostiū capt⁹ est: ac vexilla pisarum cū ingenti multitudine captiuoꝝ in potestate victoris venere. Capripos a duce a signa militaria pisanoꝝ capta: fermen⁹ cū ingēti gloria florētiā duxit. Duo ghelphis gellis eū ab exultāte ꝓpto corona laurea sibi oblata accipe renuit: alleꝝ maiori rep. trāspibo illā pmitte. Regressus inde in agrū pisanū maiori apparatu q̄ pri⁹ nulla vi cohiberi potuit: quin ad ipsa pisaꝝ menia gemeret. Io

uſuſq; aliquot paſſus ad portas ꝓmiſſis. ꝓfligatis ꝛ ibi hoſtib⁹ ꝛ intra menia ꝓpulſis: nūmos argenteos in eo loco poſſe in ſigno babetes refu pinā vulpē: quo vicz inſigni feneſtr⁹ vtebat. Per idē fere tempus barga egpidu⁹ (qō vt ſupra patuit fuerat obſeſſu⁹) liberatum fuit. Nā equitibꝫ a fernetio eo miſſis. egpidani audita eius victoria animoſiores facti. egpido egreſſi in hoſtes mentes caſtra contra ſe poſita: ꝛ eorum preſidia expugnarūt. Itaq; vbi ea ita proſpere rebꝫ geſtis gloria angebatur ciuitatis. Sꝫ haud multo poſt fato quodam. vel(vt xpianioꝝ nomine vtar) diuina prouidentia cui eſt cura de omnib⁹ diſponē te. verſa ſunt omnia retro initio facto a fernetij morte: qui in ipſo victoriarum curſu morbo peſtilenti correptus miniſte in egpido migrauit e vita. Eius corpus florentie de nectum magno gemitu publico funere ciuitas ſepeliuit.

Hec prima perturbatio florentinoꝝ mentes phrēgit. duce opimo ac fortunatiſſimo repente amiſſo. Et ſu peruenit confeſtim anglor⁹ gens a piſanis ꝓducta. Erāt enim equitum ſuper quattuor milia: peditu⁹ vero duo milia. qui per gallias variis bellis exercati. tandē trāſmiſſis alpib⁹ in ytaliam deſcenderāt. Hos cū florentinis militare potius optantes. ꝓpterea q; in anglis multitudo ciuiū florentinoꝝ negociaret ac noti ꝛ amici plurimis eſſent: malo cōſilio ciuitas neglexit: horrens ſumptus nimios ſtipendiorum. Mūtabant eni mercede ꝛ magna ſtipendia flagitabant. Tepeſcentibꝫ igit florentinis. piſani meliori conſilio cuncta polliciti eos ſibi cōmunerāt. Piſas ꝑ profecti angli. magnā ſtatim terrorem intulerūt noſtris. Nā piſani quidē rependēdi ingnominiaꝫ auidi quāto nūcꝫ apparatus prius fecerāt: ꝛ anctiſq; ad anglos ceteris quas habebāt copijs. domeſtico quidē equitatu peditatuq; ꝑ cupide inſequenti haud dubie vinci ſuperiores reddebantur. ꝑſertim cū apud florentinos morte ducis omnia perid tempus conturbata eſſent. Apparatib⁹ demum factis. piſani magna multitudine per lucenſem ꝛ peſtoienſem ꝛ pratenſem veniētes agrum ad pertolam tribꝰ milibus paſſuū a ciuitate diſtantē poſuerunt caſtra. Ibi aliquot dies ꝓmotati. cum frequēter eorum agmina prope vrbem diſcurriſſent: incendijs ꝛ rapinis omnia fedarunt. Tandē exactis omnib⁹ edificijs ac vaſtatis. piſana via cū incredibili preda magnoq; captiuoꝝ agmine piſas redierunt. Cum piſis aliquot dies ſubſtitiſſent. dilecti ſuperioꝝ ꝑ da rurſus inde mouentes in agrum florentinum reuertūtur. Totum iter ad empetium primo. inde ad ſimſtraz relicta vrbe inter piſam ꝛ elſam fluuios profecti. Demum circa figbinum ſuperatis collibus deſcenderunt. In his locis quia ſuſpitione belli plurimū vacabant propter diſtantiam a piſis incredibilem predam nacti ſunt. Oppidum figbini expugnare adotti illud ceperunt. Inde diſcurrentes cater ne late populabantur. Multiſq; expugnatis oppidis. multis etiam metu vſerūt: trepidatō maxima cunctos inuaſerat. Copie florentinoꝝ erant profecte ad oppidum lancile. Ibiq; caſtra poſuerant. Lōgs lenia pacta quotidie inter vtrosq; caſtra cōmutarentur. Vnde caſtra florentinoꝝ amittuntur. Capteiq; ſunt p multitudine quibus ꝛ prefectus ipſe copiarum raynutius fernetius frater petri. ꝛ cōmeatus ꝛ omnia amiſſa impedimēta. Ob hec florentie audita valde trepidatum eſt. atq; vt ſuꝫ populis alij duces alij milites inculabant: paucitas ventq; ſe magis q; victos credere malebant. Tanta mq; hec intulit opimo. vt ad octingentos equites germani quaſi parum fideliter verſati in caſtris fuerint ignominia dimitterentur. Reliquis vero omnibus copijs in locum capti ducis Pandulfum malateſtam prefecerunt. Is eñ haud multo ante domo vocatus quaſi rei publice pentus et partibus maxime fidus florentiem venerat. Inter hec hoſtes elati victoria. tactantia quadam ſignificarunt ſe certa die ad portas vrbis venturos. Non aūt ea die: ſed poſt aliquot noctu adeo exinſperato ꝛ improuiſo ſuperuenerunt: vt primo circa ripolim fuerint q; aliquid de eorum aduentu ſciretur. Luce demum exorta copie florē tinorum ante portam educte conſiterentur ad reſiſtendum hoſtibus. Itaq; hoſtes late abacta preda. magnoq; captiuo numero coacto. incendijs multarū villarum in oculis ciuium factis: nullo penitus impediente tandem abeere. Nec multo poſt eadem manus anglorum contra aretinos profecta vſq; ad menia vrbis populata eſt. Nec terribilius quicq; erat q; audire nomen anglorum. Et cuꝫ finita iā eſtate remeare piſis ſtatuiſſent. ne preda captiuiſq; omnib⁹ impedirentur: ad tranſeundū volum cōiugant Miſſis enim ad florentinos nunciis ſignificarunt ſe pmo iō nouembris ad ſaluianum templum eſſe venturos: et priores florentinorum ad miſſaraz inuitare ſolēnia. Hoc credentes eadem die armati ciues ad portam peſtolabā tur. At hoſtes ipā die crematis ad figbinum caſtris. per aſperrimos ſaltus cū omni preda ꝛ captiuis euaſere incolumes. Poſt tanta gratulatione ſuſcepti ſunt. vt quaſi triumphare viderentur. Que quidem res permagna incōmoda genuit piſanis. Mūltibus ſiquidē intra vna mēma tegentibus. tanta multitudine nihil liberum cuiuſ re lictum eſt. non vbs non edes non familie. Sepiuſq; edu cere conati piſani numq; parere voluerūt. modo pecunia rum defectū. modo byemis aſperitatem cauſantes. Per eandem byemē apud bargam qō oppidum rurſus obſe derant piſani fracti fuſiq; ſunt ipi piſani. non modica dā na accipientes. ceſo eorum magno numero ac ſignis militaribus aliquot amiſſis. Principio in ſequēte anni piſani florentinum agrum maiorib⁹ cū antea copijs inuade re parauerunt. Acceſſerat enī ad priores anni copias germanorum manus equitum trium milium nouiter conductorum. Inſuper ꝛ piſanorum multitudo ingens ex vbe ꝛ agro voluntaria ſequebatur. His omnibus ad iter paratis. per lucenſem peſtoienſem ꝛ pratenſem agrum magno tumultu vaſtare. Florentini copias quoq; maiores per byemem conductas ex gennania ꝛ gallia expectabāt. ꝛ venerat pars quedam: non tamen tanta vt exire in agꝝ apertum ꝛ caſtra caſtris anderet conferre. Itaq; per oppida conſiſtens a populationibus. ſatis habebat hoſtem cohibere. Cum in his eſſent locis piſanorum copie. angli per fauces marine fluuꝫ vadentes agrum magellanum intrauerūt: ibi late predam captiuoſq; omnis generis nacti abegerunt. reliquę vero piſanorum copie cum germanis ceteroq; equitatu inter piſarum ꝛ peſtoium conſiſtebant. Anglici per aliquot dies per magellanum agrum debacchati. per eandem viam qua venerant nullo impediente ad alias copias redierunt piſanorum. Simul autem omnibus copijs congregatis. ad ſertam ꝛ columnatam agꝝ florentinum vicos caſtra fecerunt. Floꝛtie rumor erat ꝛ dolor ꝛ dedecus pro agro ꝛ vbis incenſis atq; populatis. Omnia indignatione plena erant. ꝛ non ſuccedentibus rebꝰ dux ipſe pondulfus infamia laborabat: alij nolle. alij neſcire criminābantur. Nec cum increſcerent ecorum meatus penitꝰ curam illius belli repudiauit. Inter hec piſani propius admotis caſtris. omnes colles qui vbi imminent a bononienſi via ad montem feſulanum occupauerunt. Inde poſtridie deſcendentes his ipſis maꝝ agmine quadrato ad vbem deſcenderunt. tantuſq; fuit impetus: vt vix quiſq; extra portam eſſet qui non preliando intra vbem compelleretur: ac de turribus ꝛ menibus hoſtes ferirentur. Nocteq; infecuta multis facibus diſcurrentes in montibus hinc inde ingentibus clamoribus celebrabant. Ciuitas trepida. vtpote que videret. non modo faces ſed ꝛ voces q̄as audiret noctem tranſegit inſomnē Poſtera die hoſtes crematis edificijs fere omnibus: que feſulis: que bononienſi via ꝛ circa ea loca fuerāt. retro mouentes caſtra tranſtulſo anno in viam piſanam cum omnibus copijs tranſilierunt. Et ſicut via bononienſi fecerant: ita et piſana ad portam vbis venire conati multis

valuerūt repellunt. cōiectis iam cinere vanos metus cō
temnere. Inde in aretinū agrum pgentes: vsq; ad menia
vrbis populati sunt. Mox p senēsium fines regressi pisas
tandem rediere. Sed ante reditum eox cuꝫ essent hostes
ipi aretij florentini equitatu omni misso contra pisas cun
cta circa vrbem incenderūt. Inde laborū aggressi cuꝫ id
oppidū vacuū defensox compertum esset. cepere illud atq;
cremauit. Mox veritine pisani ad quos noua equitū ma
nus ex gallia supuenerat iter interrūperent. per vulterra
nam agrū accelerātes incolumes florentiā rediere.

Cum finis esset .§.viii.

illius estatis magneq; apud pisanos copie fuerat ac de fu
turi anni clade formidaret: sollicitatis florentini perennia
anglis ceteriſq; pisanorum auxiliando. vt ab illis discede
rent magna impēsa obtinuerūt. Non tamen vt sibi con
iuncte pisanos inuaderēt (id enī honestate quadā milita
ri exceperant) sed neq; florentinis neq; aretinis obessent.
Qr si aliqs ēt pisanis bellum inferrent: florentini adesse si
bi non recusabant. Per hunc modum pars maxima co
piarum a pisanis recessit. Manpo tñ vna anglicorum re
mansit apud pisanos: quam Johannes augu. ducebat.
ea fuit circiter mille: z vtalici generis alie copie. Florentini
interea vocauerunt galeottum malatestam virum exim
um ac peritissimum rei militaris. eumq; ducem ac mode
ratorem belli prefecerūt. Jq qua die ciuitatē ingressus est
receptus de more signis sine cunctatione extra vrbem de
tulit via pisana ad secundum fere lapidem: ibi expectabat
auxiliares copias. Ipe autem vnr p singulos dies in vr
bem regressus: de agendis cum principibus ciuis cōsultabat

Tandē cum omnes copie cōuenissent ceteraq; parata
forent. cōtra pisanos duxit habens peditum supra decez
milia: equitū vero ad quatuor milia. Cum his copijs ad
oppidū pecciale ꝓmo mox inde ad casciną constitit. In eo
loco munitis castris occasionē bene gerende rei cum sūma
prouidentia expectabat. Pisani castra hostiū sibi vicina
intuentes. neq; enī plus distabant a pisis q̄ mille pas
suum ser: prelioq; decernere statuerunt. Nam z populi mul
titudo erat ingens. presertim iuxta vrbem pugnatura: et
conductorum peditum equitumq; manus florentinorum
spernere consueta: et su periorib estatis victorijs fidens.
Aderat ꝑterea Johannes augu. peritissimus z callidissi
mus bello dux: qui spem eorum valde sublevabat. Cum
ergo pugnare statuissent. Johannes augu. pisis egressus
ad sabinum castra fecit: qui locus medius erat inter vrbē
z hostes. Ratio prelij ineundi hec fuit. Missis sepe equi
tibus ante ad florentinox castra: qui tumultum suscitarent
ac e vestigio fugerent. in eam consuetudinē adducere cu
rauerat: vt iam eorum aduentus insultusq; contemnere
tur. Jo cum astuto consilio consecutus esset augu. tandē
post meridiano tempore subito profectus cum omnibus
copijs mirabili silentio ac dissimulatione florentinorū ca
stris subito superuenit. Calox erat ingens. militumq; ma
gna pars inermis vel sub tabernaculis iacebat: vel in flu
mine quod preterfluit lauabatur. Cura vero aut suspi
cio hostis per id tempus nulla erat. Cuꝫ impetuosus ho
stis repente ad munitiones delatus. speraūt primo impe
tu castra perrūpere z ociosos inermesq; optrimere. Are
tini ab ea parte stationem habebant. qui licet tamrepen
tino aduentu perculsi nequaq; tamē cesserunt. sed arma
ti simul inermesq; sese hostī obijcientes. primum impetuꝫ
sustinuerūt. Et iam clamox sublatus ad anna ceteros cō
cierat: concurrebatq; fortissima quisq; ad impetum re
tundendum. Ipe dux etate prouectus magneq; auctori
tatis milites accelerabat. z pro temporis angustia hosta
batur. Cumq; concurrissent vndiq; z robur eox virorum
adesset. non contenti munitiones defendere. eruptione fa
cta hostes inuadunt: ac pedem referre compellunt. Aug.
vbi primam aciem contra atq; vt ipe ratus erat non per
rupisse stationem impetuoso impetu conspexit. paulatim
subducere agmen cepit: ac sese ad sabinum recipere. Jo
vero tardius ex eo factum. q̄ maxima pars vt magis late
ret equos dimiserat: pedesq; veniebat ad castra perrum
penda. Itaq; abeuntibus qui pene sequebantur. prima aci
es fracta in fugam versa obruitur a nostris: ac multa cede
prosternuntur. Maxima vis pisani populi vtpote nocē
di auida circa primam fuerat. eorum plurima facta stra
ges z captiuorum numerus ingens ex ciuibus pisanis fu
it. Dux ab insequendo longius continuit. veritus insidi
as ob tam acceleratam hostiū fugam. Cesi in primo acie
supra octingentos pisanorum: capti ad duo milia. Aug.
cum reliquis copijs qui ad sabinum refugerant. deserta
castris intra pisarum menia se recepit. Post hec floren
tini propinquas pisas admotis copijs. vbi nemo obviam p
dibat retro mouentes signa: quo sese captiuorum impe
dimentis oneratent florentiam rediere. Pisani omnes
capti ad spectaculum populi curribus xliij. per vrbem
ducti carceri traditi sunt. Jis peractis dux iterum mo
uens pisanos fines ingreditur. Exercitus autem pbita
tione duplicis stipendij z captiuorum contentione male
inter se concors in seditione grauissima versabatur. adeo
vt neq; progredi vlterius neq; patere vellet. Ob eamē
dux pacandis sanandisq; militū animis. aliquot dies in
primis finibus agri pisani cōmoratus: tandem compositis
ad aliquem motum rebus vltra progressus circa vrbē
pisas venerit. Jbi cum hostes affligeret cladesq; bellū
ferret: ecce rursus in castris seditio ad pacem vsq; pro
cessit. Fuit causa celeritatis recessus. Dux enī in discor
dia exercitus prope vrbem hostium manere periculosum
ratus: dimissa parte militum ipe cum reliquis lucensem
agrum pervasit. Florentie vero multorum iam animi ad
pacem inclinabantur. Nam z satisfactum dignitati puta
bant ob victoriā super habitam: z tot pisanos ciues spe
taculo traductos. z afflictum sepius pisanum agrum. Et
accedebat desperatio quedam ex seditione militum exor
ta: suspitio insuper neq; iniq; continēda prudentiores ur
rebat ne pisani fractis desperatisq; rebus vrbem ac situ ob
bernabonj tederent tyrānō potenti ac rerū nouarū: z qui
iampudē manus injicere in etruriā meditaret. Fuit antea
habita hec victoria contra pisanos anno dñi. M.ccclvj.
vel circa.

Capitulum.x.

Efuncto inno. vi. ascē

dit cathedram petri vrbanus. v. in numero ō
tificum ducentesimus. iij. anno domini millesi
mo. ccclxij. Ab initio vero mundi quinquies millesimo.
ccccxvj. Jm autem maiorem numerū series millesimo qn
gentesimo. lxij. Sedit autem annis octo. Hic creat⁹ anni
moni canonice intravit. cum curia yraliam z ad vrbē vsq;
pcenit: z post breue tempus reversus est in gallias. Cum
autem esset in montefalcone vel in vrbe. orta est magna
altercatio inter ordinem predicatorum z monachos: asser
entes de corpore beati thome de aquino. Conquerēbā
tur enī monachi monasterij fossenone dicti ordinis abe
clesia sua fuisse eis ablatum corpus beati thome cōditi fue
rat tumulatū. Nam pgeno ad pelium generale legatū
se de mandato dñi greg. xi. infirmatus in via adiecit no
nasterium iuxta castrum piperni situm in campania dece
nauerat: vbi in dño requiescit. Et ꝯtinio mandasset dux⁹
sanctus migrans corpus suum neapolim ad conuentū p
dicatorum trasportari tempore pgruo: nō adhuc celebra
tus fuerat impletum ex causis diuersis: sed iacuerat ibi p annos
lxxv. a die trāsitus sui. Cum enī quidam potennatus fratru
de castro piperni tractaret occulte auferre sacrum corpus
beati thome ex abbatia. z magnam pecuniam pro tradi
tione eius ab aliquo recipere. Sed cum hoc perspexisset
dñs ciuitatis fidor⁹ nolle honorat⁹ horrēs hoc sacrilegū

allante venerabili abbate dictimonasterij ꝛ fundensi epi
scopo:abiluit ipsum corpus mira redolés fragrãtia odo
ris de loco abbatie.ꝛ detulit in ciuitatẽ suã fundoꝛ. cum
diligẽti custodia ꝛ reuerẽtia illud seruãs. Demũ cũ dict⁹
comes bonoratus romã pro suis negocijs applicasset: ibi
q; inueniſſet generalem magistrũ ordinis predicatoꝛ be
lyam nolẽ.ad preces eius frequẽtes videꝫ se nõ posse ap
te illud retinere cũ etiam rex apulie ꝛ illud bñ optaret:
eidẽ patri corp⁹ ipius ꝛ ordini pignauit i puenta dicti or
dinis fundenli collani. Interea monachi ordinis ciſtercien
ſis accedunt ad curiam magnã sibi iniuriam factam cũ
prelatis curie querulãtes in ablatione sancti corporis de
monasterio suo.ad pedes etiam apostolice sedis vrbani:
qui tunc rome existentis vociferantes. Super quo curia
pene tota cõmota erat contra ordinẽ predicatoꝛũ ex illa
querela. Cũq; plurib⁹ excursis diebus in hac contẽtio
ne duraſſet exasperata.mutatur pontificis mens.
Et superueniente solẽnitate corporis christi cum sermo
fieret cotidie vrbano ꝛ multis cardinalibus ꝛ baronib⁹ de
officio ipso magnifice edito per ipsum.b.tho.ad requisi
tionem vrbani quarti. acclamãtibꝫq; cũctis dignũ fore
i manus recompensationis tam diuini operis ab vrbano
inuentis ab ipso vrbano successore corpus eius ordini cõ
cedi. Demũ vrbanus facrũ corp⁹ ordini ꝓpetua cõcessio
ne donauit. Delye ergo generali accedẽs ꝛ immẽsas re
ferenti gratias ait Vrbanus. Libi quoq; ordini reddidi
sacrũ corpus. Sed ne tanti doctoris caput a corpore sit
diuisum: ipsiꝰ tibi caput celestis gratie gazophilacia au
ctoritate apostolica cõcedo. Mãdauit aũt ipsum corp⁹
deferri tolosam. scribens studio tolosano: sancti extollens
gloriã ꝛ approbãs apostolica auctoritate doctrinã.

Ad pacẽque tracta .§.i.

ri incipiebat inter florẽtinos ꝛ pisanos reuertẽdo. Cũ de
hoc ageret.audire iam tolerabãt põtificis romani voces:
qui per oratores suos banc suadebat. Deniq; epa pon
tificis factũ est. vt legati pisanoꝝ ad oppidum piscie veni
rent:ibi cum florentinis legatis congressi de pace agẽ ce
perũt. Et cũ de cõditionibus pacis agitaret. Jo. cogno
mẽro agnell⁹ ciuis pisanus inter hec factiõe suorum subleuatus dñatum arripuit ciuitatis. Jsq; erat exintimo
bernabonis sinu.ꝛ paulo ante ab eo redierat:nulla fuit du
bium.quin opere cõsilioq; bernabonis hec facta essent :q̃
turbatam ciuitatem ipse arriperet. Que causa fuit pacis
maturande. Conditiones pacis multe atq; honorate ꝓ
florentino ꝓlo fuere. Nã ꝛ petrabona castellum : a quo
natum fuerat ab initio belli: florentinis a pisanis est tra
ditum. Et alia quedam pisanorum castella ad solũ cuer
sa ex pacto. Et immunitates omnes florentinis pdis resti
tute sunt. Preterea in annos .x. centum milia pondo au
ri pisani dare florentinis promiserc:singulis videlicet an
nis .x. milia. Accessit etiam ꝛ illud honorificum. vt exercitus florentini populi in finibus pisanorum esset cum pax
facta est: vtq; in oppido piscie tractatu factoq; fuerit pax
loco florentinis subiecto. Hec omnia pacem honorificã
reddiderũt. populus tamen florentinus vsq;adeo pacẽ
datã pisanis egretulit :vt a karolo strosa (qui auctor fuit
soceq; pacis fuisse ferebat') vix manus abstineret. Cum
finis imp⁹situs esset bello pisano.karolus imperator in yta
liam redijt vocatus a romano pontifice vrbano: quo ber
nabonem perpetuũ ecclesie hostẽ vlaſceret. Idem põtifex cum transitum karoli prepallet.florentinis vt ad se le
gatos mitterent flagitauit. Missi sunt ad eum quatuor e
principalioribꝰ ciuitatis. Hos põtifex multis verbis co
hortatus est.vt in societatẽ belli aduersus bernabonẽ flo
rentini coirent. Ea veinde per oratores per scripta cum
essent diligentiori cõsultatione habita.tandẽ negata so
cietas põtifici.eo ꝓtextu q; pax ꝛ amicicia ciuitati cũ ber
nabone foret. Jd rursum sumpl pontifex ꝛ imperatorẽq; of
fendit.ꝛ quasi labẽte fundamẽto nihil superedificari solidũ
potuit. Quibꝰ imperator qui bellũ tumultuosius bernabonẽ inferre ceperat .nõ multo post inſperato pacẽ cũ illo
fecit:ac demissa magna exercitus ptẽ romã ire constituit.
Cũ audiret pacẽ ꝓ gallia facta karolũ in etruriã esse tran
siturũ.florentini legatis ad eũ missis:quo mẽte quoue ani
mo esset temptauere. Fuerat ꝓtinus primo suo aduentu
seu transitu optima gratia florẽtinus popul⁹ apud karo
lũ.fueranteq; p eum benigne indulta perpetrata: sed erat
suspecta pecuniarũ cupiditas preſertim indigentia cõm
cta:quarũ compandarum gratia nihil nõ moliturus cre
debat. Jdeq; statim apparuit. Nam simul atq; ad eũ pue
nerũt legati.accusatio ab illo facta ẽ aduersus florentinũ
populũ q; nõ contentus a se dudũ cõcessa iura insup que
rẽ romani imperij vsurpasset. Jd cũ querela ꝛ indigna
tio ab eo prolatũ ita significabat: ꝛ dominã animi insignite offensi. Erat vero id toti⁹ aro pecuniarũ aduertendarũ. Nec multo post dicta iter ingressus Incam petijt. et a
lucensibus benigne susceptus finitimo de loco terroꝛẽ ad
auxit. Equites eius atq; prefecti miniate oppido. primo
statim aduentu quasi in fronte ab eo collocati florẽtini ex
agro predas abigere ceperunt:ꝛ hostilia inde tumultuosius ostentare. Ipse aũt volaterianũ ac pisani ꝛ lucensis agriq;e a florẽtino ꝓlo tenebant'restitutionem flagitabat. Nec ꝓ intercessoribꝰ ab hac postulatione quibat dimelli. Quare obstinationẽ eius aspiciens ciuitas.conducere milite ac fines tueri cepit. Nec florẽtinos solũ cõmouit illius in etruriã aduẽtus:sed ꝛ alias quoq; ciuitates no
uis rebus inuolui. Delanis ꝓ id tẽpus ꝓsidebat Jo.
cognomẽro agnell⁹. Js locũ ad salutandũ karolũ ꝓfect⁹.
cũ ibi casu ꝓpulsus costam fregisset:delatus cõfestim pi
sas.rumor alios ꝓcellos meta ꝓcitauit. Totaq; ciuitas
fuit in armis.ꝓualenteq; diuersa factiõe petrus gambacurta qui ad eũ diẽ exulabat fauore suorum receptus: ga
bationẽ reip. fuisse cepit. Sensis quoq; ꝓ becipsa tempo
ra mot⁹ in rep. grauissimi fuerũt. varieq; delectiões ac fu
ge ciuiũ. karolus ꝓ hos tumultus romã profect⁹.parumper ibi cõmoratus.cũ põtifici de rebus archanis.q̃ gratia venerat loqueret:randẽ bia vt voluerat cõpositis se
nasredijt. Senis aũt dum esset in suspitionẽ venit qua si vrbẽ illã alteri traditurus. Quibem tumultu ꝓli repente exorto pene oppressus est: multisq; suorum amissis lucam repetijt. Indeq; in galliã mox in germaniã transijt.

Post karoli recesſ .§.ii.

sum miniatenſiũ exules iãpridẽ castellis quibusdã occupatis bellũ oppido inferebãt. Erat i eo oppido germanorũ man⁹ ex karoli exercitu. Cũq; bis oppidani diuerse factionis:Exules fauore optimatũq; florentini ꝓli nitebant.
Mõ intuẽtes aduersarij ad bernabonẽ mediolanẽ.cõfugientes illi⁹ opẽ implorarũt: illiq; oppidũ tradiderũt. Bernabos igit.vt q̃ iam rẽ etruſcã ꝓtius meditaret' ferre auxiliũ miniatẽſibꝰ cõstituit. Jd vero ꝓgratẽ facẽ vltus est
Nã florẽtini nup vel ob id maxie indignationẽ karoli põ
rificiq; inciderãt;eq; cõtra ipm tãc amicũ inire fedus recusassent. Ipse ꝛo cum esset pax.nulla ꝓbabili cã bellẽ fouere ac bello implicari florentinũ ꝓlm haud quaq; abnuerat. Florẽtini cognito bernabonis ꝓposito maiori
q; antea milia oppidũ obsederũt. Nec multo post ecpatus
aderat bernabonis quidẽ magno numero. Diuerbat aũt
Jo.aug.vir clar⁹ bello vtilis ꝓ ytalia nor⁹. Js audito castro
rũ ordie ꝛ obsidionis forma.quã vim afferre posse despabat:in agro sustinerat pisano.nõ lõgius tñ a florẽtinoꝝ ca
stris q̃ decẽ milibꝰ passuũ. Dux erat florẽtini exercit⁹ populi Jo.reginus.vir quidẽ egregi⁹ ꝛ bellorũ sciẽs. Qui
cũ videret copias bostiũ motarinec ad se accedẽ.recte ipe
rationẽ secut⁹ standũ in castris ꝛ vrgendam obsidionem.
nec obuiam eundum censebat:offendẽs opportunitates
castroꝝ. Vñ si aduenãt bostes ꝛ conentꝫ cũ hand dubia

strage repellant. Si nō aduenient: nihil eos nocere. nec eos certā exploratāq victoriā incerte dubieq; pseliande fortune cōmittendā esse. Eius consiliū ꝛ recru ꝛ prudens ferocioses quidā ciuiū in magistratu cōstituti ira exagitabant: vt totū illius propositū ad ignauiā timiditatēq referrent. Plebs quoq; vrbana ob feroniā magistratus leta. ducis socordiā ꝛ metū passimq; increpabat. Vbi eos illi innotuisset: eamus inquit quo temeritas imperitorum iubet. Iam scient nec animū mihi neq; consiliū defuisse. Inde prima luce copiarū parte ad tuendas munitiones in castris relicta. ipse ceteraq; multitudine sub lignis structis cernitimo pugnandi ꝓposito ad hostē rapit. Aug. xo cū florentinoꝝ copias ad se venire ꝛ persensset. suas intra munitiones continuit: volens itinere ꝛ calore viros equosq; aduersariorū maxime confici. Itaq; colonibus tū ꝛ leuis armaturę emissis detinere hostem atq; fatigare imperauit. ipse curatis suorū corporibus structā paratamq; subinde aciem cū tempus fuit eduxit. Cōq; superior numero foret ꝛ quietos in fatigatosq; eduxisset facile vicit. Capta est in eo prelio duxipse florentini exercitus cū magna multitudine. ꝙ multi etiā cesi ceteriq; ꝓfligati. nullo neq; ordine neq; duce, vt cuiusq; fors obtulit aufugerūt. Postero postridie sub ipsas munitiones castroꝝ profecti. cū eas custodiri intrepide animaduertissent. facileq; sibi viam solūmodo obsidionis arbitrarēt si agrum florentinum ingrederentur: relictis castris vsq; ad menia pene vrbis deuenere. maioreq; tumultū de industria ostentare. Sed ciuitas in eo ꝓtinaci fuit nulloq; tertiore potuit adduci. qn in obsidione persistere: ꝓsertimq; reparatis copiis magisq; pias obsidionē vrgeret. Euentuq; haud multo post. vt miniatus oppidū ꝙ proditionē caperet: superello quodam ex munita plebe homine per abdita ac pene inmita mūtra nocte recipiente. Et quo vires hostiū fracte sunt. ꝛ diuerse factionis homines qui rebellādi fuerant auctores florentiaꝝ ductiq; multitudinis cōcursu pene discerpti. deinde affecti supplicio perire. Haud multo post miniatem recepiū bernabonis equites sub specie auxiliū luce cōmodantes. de occupāda vrbe cōsiliū inierūt. Latebat eā karoli ꝓfectꝰ. nec latuit eū machinatio ꝛ fraus. Itaq; cū se presidijs roborasset. dimissi ab eo equites sunt sub honesto ꝓtextu: quasi nō amplioꝝ eorū opa indigeret. Ipse vero ad cōditiones pactaq; traiecit animū. pecuniaq; accepta: domū vrbē relinquere ciuib⁹ pacisc. Mutua ob eā rez pecunia data ē lucēsibus a florentinis. auri pōdo. xxv. milia. Melliq; eo ꝑstantissimi ciuiū: qui in cōstituēda rep. moderādaq; ciuitate adessent. Nā ipli quidē lucēses. vt qui diu sub tyrānis vixerāt: sana libertatis pene fuerāt obliti. Per hāc modū libertas lucēsibus reddita ē et multis ꝛ variis fluctuationib⁹. Arcē munitissimaq; olim a castruccio edificatā in ea quo populares degerēt: confestim ciues euerterūt. Eodē anno florentini equites octingenti in galliā missi. legato romane sedis qui bononium tenebat. auxilia tulerunt aduersus bernabonem. Fuerat enim pactoante societas inita a florentinis cum pontifice romano vrbano tunc viteruij cōmorante. Mouerat autē florentinos ad societatem ineundam. bernabonis iniurie circa sancti miniatis oppidum illate. Mittentes ergo in galliam equites legato contra bernabonem auxilia prebuerunt. Bellum per id tempus ad regium lepidum gerebatur quam vrbem magna vis exercitus bernabonis circūsedebat. Ille igitur cum aduentū copiarū florentinarum aduenisse cognouisset. quo necessitas illis reducendi domū iniceretur: per placentinū parmēsemq; agrū equitib⁹ suis. repente circa pōtas copias ostendit. Ob eam timores confestim ex gallia reuocati sunt equites ad legatus missi: simulq; cum bis sociorum equitatus accessit. Hi omnes in agrum pisanum ad hostem profecti. prelium cōmittere properabant. Sed hostis anteq; in presentia veniretur. per eam ipsam: qua venerat viam reuersus inuito labore longisq; itinerationibus fatigauit. florentinoꝝ sociosq; equites persecuti hostiū vestigia: quedam illis in ruleram dicta. ac manifestā fuge confessionem extorserūt. Vnde ꝛ ipsi in galliam reuersi bellum prosecuti. Certamen eius belli per etatem longissimum fuit tandēq victoria parta est aduersus hostē: ꝛ obsidio regij villolate. Mānus autem donatus eques florentinus. duxq; earum copiarū labore nimio confectus: in egritudinem incidit ex qua decessit. Urbanus pontifex per hec fere tempora cōpositis ytalie rebꝰ in vlteriorem galliam remeauit: ꝛ post paululum in domino obdormiuit. Circa ista tempora floruerant franciscus petrarcha insignis poeta florentinus: qui composuit buccolicam in versibus: ꝛ libros de rebus fortuitorum ac etiam de vita solitaria. Iohannes etiam boccaccius poeta florentinus: qui edidit libros si vulgari vanitatibus plenos. vt centinouium. corbaccius ꝛ phdlustratum. In latino vero ꝛ elegantiꝰ libum de genealogia deorum: ꝛ de mulieribus illustribus.

Titulus. xxii. cōtinet gesta

romanorum pontificum ꝛ imperatorum. ꝛ salmatum et bellorum que fuerunt in ytalia ptecipue: ꝛ aliorū regionibus. ꝛ precipue de rebellione tartarorum ecclesie. Et de bellis florentinorum cuꝫ duce mediolanī. patre ꝛ filio. Et post ea cum rege aragonum. Et primo cum rege wentzeslao De tartarorum victoria cōtra turchos. De victoria sigismundi imperatoris contra turchos. De heresibꝰ horum. De captione constantinopolij per regez turchorum ꝛ aliis circa materiam turcorum. Sed primo de reductione grecorum ad fidem ꝛ armenorum in concilio celebrato florentie. ab anno domini. M. cccc xxj. vsq; ad annū. M. cccc lvij. Infra quod tempus fuerunt pontifices romani primo Gregorius xj. Post quē facto cōmate fuerunt ex vna partium. o. ytalica cum alemānia ꝛ hungaria Urbanus. vj. Post quē bonifacius ix. Deinde Innocentius. vij. Demū greg. xij. venetus. Et alia parte vltramontana. o. francie hispanie ꝛ catalonie fuerunt. Clemens. vij. Benedictus. xiij. qui victus est nomīe proprio petrus de luna. Pontificantibꝰ aūt gregorio ꝓfato. xij. Rome ꝛ benedicto. xiij. aminoni cardinales vtriusq; gerentis se ꝓ papa recesserunt ab eis. Et facto cōcilio pius ꝓ ipsos cardinales depositi fuerunt ab eis de facto (sitamen ponerūt) greg. ꝛ benedictus. Et factus est tercius papa vocatus. Alexander. v. ordine minorum iam prius ad cardinalatum assumptus. Qui cito migrante successit ei Johannes. xxiij. dictus: cuius nomen propium fuit. Baldassar cossa cardinalis ꝛ legatꝰ bononie. Qui celebrato solēni ꝛ vniuersali cōcilio constātie. in pātia imperatoris sigismūdi tūc regis etiā hungarie ꝛ boemie: cōuentibus cardinalibus. Joh. xxiij. qui fuerāt ꝑim greg. xij. ꝑim bñdicti: ꝛ vt dictū est recesserāt ab eis. cōueniendo etiā cardinalibus paucis: qui cū greg. remanserāt ad procurandā vnionē ecclesie. vt fieret vnū ouile ꝛ vnus pastor. Determinatū est a patribꝰ vt sumeret' via cessionis tanq; compēdiosior ꝛ irrefragabilior. Nā per viā disputandi sem per reperiret' obiectiones. Via igit' illa cōclusa. Johan. xxiij. cui nō placebat. aufugit occulte e cōcilio intendens remanere solꝰ in cathedra. Qꝛ subito deus pmisit ꝛ dominꝰ imperator. q̄ insecutꝰ eū in tertio vacis auffne captꝰ redupit eū ad concilū. Et cū renūciare recusaret. plectis multis scelerib⁹ p eū perpetratis scandalizantibus merito omnes fideles depositus est: ꝛ priuatus omni dignitate ꝛ in carceribus deputatus. Gregorius. xij. cum esset senio confectus animi residens. per procuratorem suum ad hoc destinatum ꝛ deputatum renūciauit ꝓpie ipsi sēte papatui: ꝛ omni iuri quod ei⁹ haberet. Sicq; et duabus obediēcijs. s. grego. ꝛ Johā. xxiij. factū est vnū ouile. Cū autem benedictus. xiij. dictus Petrus de luna pa-

ries ſuſſet citatus ad cōcilium vel ſaltim ad renunciandū exhortatus ab impatore ꝛ regio plantus . nunq̄ voluit aſſentire: ſed permanēs in ſua perfidia ꝛ cōtumacia depoſitus eſt ꝛ priuatus omni iure papatus . Unde ꝛ reges ꝛ principes ei obedientiā dederūt. ſubtracta ab eo omni obedientia in cunctis regni ſui. cū fugiente in inſula panſcule dimiſerunt eū . Omnibo igitur cōgregatis in concilio ad vnitatē paſtoris tendētibus: additis etiā quibuſdā vocibus a qualibet natiōe ad voces cardinaliū creatus ē papa vnus. Martinus. v. de domo colūnenſium. qui cardinalis dicebatur dīi oddo. Et celebrato cōcilio vbi ꝛ quedam conſtitutiones ſunt edite cū curia ſua intrauit ytaliaz. Et florentie in conuentu fancte marie nouelle reſidentiā fecit per annum ꝛ meſes. Poſtmodū roma profectus eſt cum curia. vbi poſt. xij. annum ſui pontificat⁹ migrauit ad dominū. Cui ſucceſſit papa Eugenius. iij. venetus: gabuel in minoribus nuncupat⁹. Ei autē poſt annos. xvj. recedēti rome ſucceſſit Nicolaus . v. vocatus prius Thomas. Quo poſt annos. viij. vita functo. creatus eſt Calixt⁹ papa. iij. Alfonſus victus in cardinalatu. Petro de luna recedēte ſucceſſit ei in antipapatu quidā dictus eugenius. Inſurrexit aliud ſciſma in baſilea. vbi etſi prius auctoritate martini. ꝛ poſtea eugenij fuerit ibi poſitū concilium ad tollendū hereſim boemorum . poſtea cum alia tractarent ad inſtigationē ducis mediolanēſis philippi marie. ſ. depoſitionē eugenij. propter hoc ab eugenio diſſolutum eſt. ꝛ factuz ppria temeritate ſynagoga ſatbane. adeo vt deinde depoſito eugenio creauerunt baſiliſcū. i. antipapā ꝛ antichriſtū videlicet pacē ſabandie : qui dicebat⁹ amedeus. ꝛ vocare ſe feeit felicē. Qui tēpore Nicolai. v. renuncians papatui. remiſit cardinales legatos. Gregori⁹ xij. poſt q̄ renunciauit ſpōte: factus eſt p conciliū conſtātie legatus in marchia. Sed de hys omnibus plenius inferius agatur.

Capitulum .j.

Anno domini .M.

ccclxj. poſt tranſitū domini Urbani. v. et hoc ſeculo. creatus ē pontifex vrbis ꝛ orbis Greg. xj. in numero pontificū. ccuij.

Ab initio autē ſecundi quinquies milleſimi. cccclxv. ſm minorē computationē : ſm aliā maiores numeꝝ ſeries milleſimo. ccccclxxj. Et ſedit in cathedra petri annis. vij. ꝛ meſibo. v. Qui animoni electus ꝛ intronizatus ē. Sed poſt aliquos annos tercio que ſunt in ytalia de dominio eccleſie ſe rebellātibo a iuriſdictione eccleſie ipſius. papa greg. poſt cēſuras publice fulminatas ptra florentinos ꝛ alios qui coegati fuerāt ad illam rebellionem: dimiſſa gallia ad vrbē cū curia ſua. pfect⁹ eſt. Et ibi poſt aliquod breue tēpus intolerabili velice dolore migrauit ad dōm. Creato igitur greg. xj. nō multo poſt cū bernabone pax recepta ē. ꝛ copie ſociorū ſolute. equitatuſq̄ florentini populiq̄ etruriā redīt. Per extremū eius anni oratores florentinoꝝ in viterioē gallā miſſi ad nouū pōtificem. p eius aſſumptione gratulatū. mentē illius non ſatis pacatā in rebo ytalicis deprehenderūt. Mouit autem eos matie in perſinos cauillatio. quos vt inſtar p̄deceſſoris in gratiā habere plenerat: adduci nō poterat. Et ſecuta mor eius verbis occupatio ſuſpitionē adauxit. Perſini ſiquidē inopia frumēti laborātes. cū vndiq̄ itinera clauderē. legato velati ꝛ pugnati victiq̄ ſeſe dedere coacti ſunt. Mānit tamē in ſuſpitiōe pax. ꝛ ſocietas quedaz cū greg. renouata eſt. in q̄ pſani ꝛ ſenēſes ꝛ aretini ac lucenſes cū florētinis fuerūt. Factiones p hec tēpora florere ceperūt. Albinoviz Ricciotiq̄. He familie erant opulente. principeſq̄ earum in repub. preſtantes viri; diuerſis ſtudijs ad ſe alios trahebant ciues. Contentionib⁹ ac certaminibus pleraq̄ gerebantur. He factiones cum aliquādiu in ciuitate duraſſent. tandem laudabili conſilio finis eſt ali a ciuitate impoſitus. Cum enī populus ob eas quas retulimus cauſas matie ſuſceptus eſſet: pontificis fauor ꝛ factionū principes. pro ſua quiſq̄ magnitudine aſſiſtere ſibi ſuoꝝ illuc videretur: ſaceraſq̄ contētionum plenos haberet ciues ꝛ inuidia principes vrgeret. Ob hec omnia tandē lege data: principibus carū familiarum interdicta eſt reipub. adminiſtratio. Per hunc modum deturbatis auctoribus factiones ipſe in breui conticuere. Altero vebinc ac tercio anno nihil memoria dignum repero geſtuz: niſi q̄ vbaldine gentis caſtella per arces appenum domita. in poteſtatem florentinoꝝ ꝛ populi deuenere. Gentiliq̄ eius potentie hic exitus fuit. Per hec tēpora porticus intra edes publicas facta eſt inſigni ſplendore ac magnificentia redemptione domoꝝ ob hoc ſtim dō diruptarum a poſſeſſoribus facta a communitate.

Principio ſequentis .§.i.

anni qui fuit. M.cc.v. ſupra mille. ccc. ſuſpicio aduerſus pontificem tam pridem concepta. magis magisq̄ in dies augebatur. nec prius finis: q̄ paulatim exacerbata manifeſtum tandem in bellum prorupit. de quo altius repetentes. vt ſcribit Leonar. in hiſto. florentina libro. viij. p rei maioris noticia quedam memorabimus. Fuerat pontificatus romanus in gallorū manibus . iam inde a clemēte. v. continuatos per annos. lxx. Hi per legatos ex gallia miſſos ciuitates romane eccleſie ſubiectas per ytaliaz gubernabant. Dominatus eorum ſuperbus erat. ac pene intolerabilis. Nec eccleſie tñ vrbes ; verumetiam liberas ciuitates ſibi ſubdere cupiebant. Studia ꝛ eoꝝ nō pacz ſed belli. Externoꝝ hoīm plena erat ytalia. Arces pluribus locis p liberas ciuitates infinito ſumptu ab illis edificate. nō libertatē: ſed coactā miſeroꝝ ſeruitutē populoꝝ vbiq̄ teſtabant. Ipſi ꝛ inuiti omnibo quibo oſabant . et vicinis ſuſpecti atq̄ caueēdi. Cū hec eſſent rerū cōditio per ytaliā. legatoriq̄ poteria lōge lateꝝ vñaretur ac formidabilis eſſet: florētinis magnus in ſuſpitionib⁹ conſtituti. pacē tamē ꝛ fedus cū pontifice obſeruabant . Sterilitas annone p hec tempora ſuguent ciuitati ꝛ vtpotē vrbe ipſoſa indigēta plurimū creuerat: vt vix flocēn. plebs ſuſtineret. He difficultates legato q̄ bononiā tenebat nō erāt incognite. Sepius eni iam p amicicia ꝛ federe rogatus frumēti facultatē denegarat. In hac igit⁹ tanta difficultate atq̄ periculo cū ſpes vnica in legatio eſſet que tam plane fallebat. legatus repente omnes copias ſuas in florentinos dimiſit. volens itinera p̄cludi; ꝛ ſimul omnem ſpem future meſſis auferre. Quibus ciuitas prudenti conſilio obuiam iſſet: iugum erat procul dubio ſeruitutis recipiendum. Nam magnitudo copiarum tanta erat. vt affinibus arceri nulla eſſet facultas: preſertim repente aduen tantium. Hoc periculum nunc ciuitati imminens: nō armis ſi cōſilio depulſum ē. Data ſiquidē grādi ſūma. ſ. centum. xx. milia florenoꝝ ducatoꝝ militie pter legati ſpē. non pacati modo ſz amici facti nulla calamitate intulē. Accēdit ad ceterā indignationem patri oppidi per eos ipſos dies detecta proditio: quam ſciente machinanteq̄ legato temptatam ferebant. His ergo inſenſi animi ꝛ metu ſimul indignationeq̄ cōmoti. aduerſus clericoz magiſtratē inſurgere ſtatuerunt. Ea de cauſa magne itaq̄ copie parate. Octoq̄ viri cuz pēte publica creati: quib⁹ omnis cura belli demandata eſt. Et ciuitas quidem p ac cepta nuper iniuria ꝛ pro repellendo imposterum libertatis periculo. robuſte ac celſo animo ad id bellum ſurrexit. Octo aūt viroū quidēia (Fuerunt enim preſtantiſſimi ꝛ ſolertiſſimi viri) ſm ſeculum ſubſequentibus rebus conſtitit. Nihil enim ferociter ꝛ propalam agendo; ſed remiſſe arcbaneq̄ ſingla obeūdo. monēdo p ſingulas ciuitates boēs, ꝛ quibo erat opus auxilia pollicēdo: ſtragem aduerſatioū baroū dedere . Prio omnū tñ matures ab hoīm impulſi contra dominatores inſurgentes: iugum

ſeruitutis repulerunt. Erat in ea vrbe preſidiū nequaq̄ cōtēnendum. Attamē raptis armis vtcrnates. cōtra p̄ſidiū ruentes p̄ſidiū cōmouerunt. Tandē multis interfect̄ reliquos intra munimina arcis cōpulerunt. Saq̄ ipſe no cte florētini populi auxilia intra vrbē recepta. vnacū ciui bus arcē obſidētes non multoū dierū certamine ad dedi tionē compulerūt. Qui peraſtā gubernabat legatus. vbi rebellaſſe vtcrnates. arcē a ſuis teneri cognouit. co actis ſubito copijs ad recuperandū vtcrnum eus venit. Jd ipſo cū cerneret peruſini. p̄ abſentiam copiaꝝ elatis ap̄is vipſi armis in legatū ferunt̄ arcē. Erat enī munitiſ ſima in ea vrbe rūc arx. ab hoc ipſo legato cōſtructa qnā obſederūt. Ad hos quoq̄ ſubmiſſa ſtatim florētinoꝝ auxilia. Et q̄q̄ longior fuerit obſidio tamē ad extremū ea quoq̄ ciuitas pari tenore ſuſcepit libertatē. Inter ce tera illi octo viri de volūtate populi ad augēdas vires ſu as cōtra eccleſie p̄latos (vt dicitur in cronicis) fecerunt ligam cū bernabone & vicecomitib⁹. Papa aut̄ his audi tis miſit florentiā oratores ſuos ad componendā pacē cū florentinis. p̄mittens vtcrnū & peruſium dimittere in ſua libertate quā iam ſibi p̄cucurauerant: dūmodo non vltra p̄cederēt in bellis. & bononiā eccleſie dimitterēt. Circa quod ciues facto conſilio aſſentiebāt. Sed illi octo secre te interea tractauerūt rebellionē bononie cōtra eccleſiam vnde pax nō eſt ſecuta: ſed bella. Et a ſapientib⁹ & bonis viris cōiter creditū eſt male fuiſſe factū non ſumere pacē. cum florētini cū eccleſia vnit fuiſſent ad exterminandum viceccomites vt tyrannos & inimicos eccleſie & florētinoꝝ. Sed nō tranſierūt impunit florētini. Nam erſi multum attriuerint ſtatum eccleſie: ipſi tamen cōſumpſerunt infi nitas pecunias. ſ. tres miliones florenoū. Inde excōmu nicati & interdicti. Et viceccomites augmētati in dominio vt poſſēt opprimere florentinos nimis. Et inde poſtea ſeditiones in ciuitate inter ciues & populū minutū & nota bles ciues decapitati & bella ciuilia orta. Et ad hoc vi liſſima plebs dominata eſt. Compi. vt patebit infra. Se cuta eſt paulopoſt Spoleti: Luceri. Eugubq. Foſſiuq̄ defectio. Et eciā in picentibus & viterbij in tuſcis. Nec ruinam parē meminit quiſq̄. Cauſa ſuo tamſubite ſtragis fuit mala dūtatio: ac infenſe iam pridē populoū mentes. Ut primo facultas apparuit ſeſe in libertatē aſſidili me vendicarūt. Nec tolerabilis ſane iam erat gallicoꝝ clericoū ambitio. qui ciuitates ytalie ſeruoū habebāt lo co. nec animos ſibi cōciliare hominū villa cura fuerat: ſ at ebus munſq̄ compeſcere. Sed ſup omnia mētes cleri coꝝ debūtauit ac fregit bononie defectio: que quidem vrbs magnis angloū copijs tenebatur. Preerat autem copijs illis Johannes ang. At enim cū p̄o recuperatione granaroli oppidi (quod per eos rebellauerat dice) copias educiſſet bononienſes. iam pridē ab octo viris ſolliciran. ſumptus per abſentiā copiarū animis. corripuerunt arma ac ſe vt ceteri in libertatem vendicauerunt. & ſtatim vt cō poſitum fuerat populi florentini auxilia bononie affue runt. Copie ipſo illoū angloū educte vbi bononiēſis po puli motū audierunt bononiam reuerti non auſe: ſaltem tiam ingreſſe ſunt. Ea ciuitas in fide legati pōtificiſq̄ ma nebat. Ob id nec refragāte ipſo angli intra menia recepti cū eſſet. mirabili dacia p̄uirate oīa i ciues fecerūt: q̄ capti expugnatiſq̄ vrbis fieri ſolēt. Nā & rapte oia p̄ palā ex poſita. & viris aut puſſis aut interfect̄ mulieres ad libidi nē reſeruate. Sacraq̄ ac pphana mirabilē impieq̄ bar baroꝝ inanirate pollute. Urbē denīq̄ ipſam randē oīb⁹ nudatā. cū menia ſolū parietesq̄ ſu peſſent: ſcelerat⁹ dux pecunia vēdidit p̄cipuis ferrariēſib⁹. Dū hec in ytalia gerunt̄. greg. pōtifex roman⁹ audita bononie defectione q̄ recente eccleſie ſtatū reparet ſer milia equitū q̄nos mi lia peditū boiūnoū ferocissimaꝝ gentiū p gallia ſcripſit ytaliā deſtinauit. Cū biſq̄ legatū de latē: qui gebbēnē ſem appellabāt. Ipſe aut̄ pōtifex in gallia reſidēs. cenſu rao ac penas ꝑ florētinos p̄mulgauit. Erāt aūt he p̄mul te & horrēde. Itaq̄ nō contenere placuit. maiꝰ cū opti rone p̄bari poſſet: culpā oēm in peſſimos illius miniſtros eſſe referendā. Ex p̄dictis igit florētini cōſtituentes ſe manifeſte hoſtes eccleſie greg. pōtificis & cune ciuis bre mi collegerūt maximā ſūmam pecuniarū. vt cum bonis ec cleſiarū. viū ꝑ eccleſiā poſſent dimicari. Nā cōtra ipſaq̄ reformatiōes ſeu ſtatutū ordinauit. vt bona immobilia ec cleſiarū territoꝝ ſui venderent̄ laicis. nō ſolū volūtarijs: ſed & coactis ad emendā rōne vsurpatis bonoꝝ eoꝝ ad ipſa bona: ac etiā immobilia ipſi⁹ eſſatus. Ne ꝑo eccleſia ſtici oīb⁹ redditis ſpoliati manerēt. ſic cōtra eis prouidit: vt quouſq̄ eccleſijs redderent̄ dicte poſſeſſiones eaꝝ vē dite: interea reciperēt de redditib⁹ mōtis ad rationē q̄nq̄ ꝑ centenarios q̄ ſumma pecuniarū maxia collecta cōtulerūt nouas copias bellatoū de tēpore in temp⁹ integre ſolu entes. ac etiā cū bernabone & alijs vicecomitib⁹ medicla nēibus ſe colligātes. Poſt aliquot aūt annos ſtatuit cō tas. vt deſcriberent̄ oēs q̄si de dictis poſſeſſionib⁹ eccle ſiaſtī emerāt. & in cedulis redactis p̄ ſectiones de burſa ma berent̄ in certo numero annuatiꝝ quouſq̄ finirent̄. Qui aūt ſic ſortiti nominabant̄. accedētes ad officiales mon tis totū p̄ciū ſolutū recipiebant. Sicq̄ poſſeſſiones ad eccleſiā reuertebant̄. quibus reſumptis cēſabat cōtra va re eis illā reddirā quibꝫ ꝑo cēterario. Et ſic plurima immobilia ad ipſius eccleſias ſic vendita reuerterent̄. multa nihilominꝰ ſunt vepdita ex incuria vel oblatione & p̄ſcitate temporis.

Miſſi igitur iſta de .§.ii.

cauſa ad pōtificem oratores duo. Alexāder antilla & Do natus barbadoous viri in ſcia iuris clariſq̄ in agēdo & cēdoq̄ ꝓmptis efficaces. Hi cū trib⁹ milit⁹ alpeby ad pōt ficē p̄uenissent. tēpus q̄q̄ dicēdi illis datū eſſet. publici auditorio. matio cōcurſu cuiuſq̄ generis hoīm q̄ audiēdi ſtudio cōuenerāt. in hūc fere modū locuti fuere. Si tri biſſime pat̄. ſiue p̄ceti ſiue legati q̄s ad gubernādas ytā lie ciuitates miſiſti. gubernatiōnē p̄ſq̄ amabilē ac nō ty rannidē botrendā in ceruices hoīm fuiſſet meditati: nec ni hil nūc accuſandi cā foret. nec nobis excuſidi. Quippe res tā quille pacateq̄ foēt. nec vll⁹ querimonia indigerent. Immo & gubernatores populoꝝ fidelitatē & p̄ſpi ſigu bernatoꝝ moderatiōnē debitis laudib⁹ p̄ſequerent̄: Fi nitimi ꝑo oī p̄otiꝰ incuſatiōe carerēt. Nūc aūt (vt par ē) q̄rela multiplex & variaq̄ inſurgit. Qz gubernatores fi delis populoꝝ infidelitatē accuſant. q̄ſi aut̄ nō vt fide liꝫ aut ingenuiſq̄ vt ſeruis ac barbaꝝ imperatū ſibi cō queruntur: ſuperbiaq̄ & anantia & libidinib⁹ eoꝝ neceſſario ſe cōpulſos aiūt tāmiſere ſuitatis iugū excutere. Noſq̄ deuotiſſimi ab antiq̄ eccleſie filij. q̄s iſti nunc q̄ſi fautores adiatoreſq̄ defectiōis criminant̄: Luce clar⁹ docere poſ ſumus. gubernatores illud idē nephandū ſeruntꝫ ingeꝝ q̄s ceteros miſerabiliter p̄mebat q̄ hoc tyrānico nimis co natu in ceruices noſtras extendē voluiſſe. Lz igit̄ biſſ ſime p̄ equiſſimas tue ſanctitat̄ aures inclia. & non vt p̄ ſ vt moder rect⁹ & equus: cām fidelū tuoꝝ de pōtificali ſtice ſolio recognoſce. Quo. n. lōgius abeo ac mit⁹ vello culis inſpicē malefcā gubernatoꝝ tuoꝝ vel auribꝰ ꝑcipe potuiſſe: eo magis debet tua ſanctitas aures eq̄ſſimas impartiri. Nos aūt̄ liberi⁹ de illis loquimur: q̄m certiſſi me credimus ꝑ volūtatē tuā illa oīa. poſſiſſe. Cūq̄s cis le gitima gubernatio ḡra eoꝝ qui gubernat̄ inſtituta ſit. et ꝑo eoꝝ volūtate. non debet tue ſanctitati populoꝝ cauſam & iuſticiam minus commendatam eſſe: q̄ eoꝝ quia te miſſi ſunt ad gubernandum. Et qui cogitare de bebant gubernatores ſe non ad barbaros nec ad ſarace nos: ſ ad ingenuos. chriſtianos populos gubernādos ſe trāſmiſiſti. Et q̄ eccleſie nomē atq̄ religio diuin⁹ ſonat q̄ q̄s alienus a tyrannide armoruq̄s violentia eſſe debet:

entius ꝛ humanius ꝓlos gubernare. Hi aut̄ ꝑdari homines obtūt. ꝛ qn eos mitteret. ꝛ ad quos mitteret. ita vecide semaguficos esse putarūt. vt vicia sua exercere possent. si vim ꝛ arma ꝛ terrozē eoꝝ miseram gēdaqꝫ seruitute fidelib⁹ populis inferēt. Quid eis quesum⁹ tot arces p singulas ciuitates infinito pene sumptu ab illo edificate ꝓfuerūt. Quid tot mercede cōductoꝝ militū falāges singul' vrbib⁹ impositę. Nōne hec ꝓbāt talem fuisse gubernatoꝝ: vt conscia suoꝝ scelerū de cuiusq; voluntate sibi fuerit desperandū. Fundamentaqꝫ status sui collocasse nō in iustitia ꝛ benignitate: sed in violētia miseraqꝫ tyrannide. qꝫ seruos nobis parere cōpellant⁹. Hec bēssime pater a voluerate cōsentaqꝫ tuo semp aliena putauim⁹ ꝛ putam⁹. At eni supbia illoꝝ moresqꝫ nephariꝝ in gentium moꝝqꝫ i desperationē ꝓlos adegerūt. Nec vllos ifelicioꝝ ꝓ ytalia hostes habuit ecclesia: qꝫ gubernatores suos. Ab his ꝛ conceptus horū supbissimi ꝛ intolerabiles rapine ꝛ inhonestissime cupiditates. ne dicaꝫ libidines exterrent. Hi populos nō verbis. sed qō deteri⁹ est re⁹ bonarati sūt. Hi ad inobedientiā cōpulerunt. Holes tot ciuitates ꝓ ytalia defecisse: gubernatoribꝰ imputa q̄ hec machinati sunt. Arma sumpta libertatēqꝫ ꝓclamatā a populo indignanter esse ꝑdē gubernatoribꝰ accēde. q̄ seuo tyrānidis ingo in furoꝛ ꝛ arma populos adegerūt. Equi ꝛ elephāti quib⁹ nō est intellect⁹ bonā vel malā gubernationē discernūt. atqꝫ hanc obediūt: illā nō ferunt. ne dū boues ratione preditos hec nō intelligere arbitremur. Nobis aūt ab antiquo ecclesie venotissimis filijs. qui ꝑsecutiōes stragesqꝫ innumeras ꝓ defensione romanoꝝ pontificum certātes subimus⁹: quid illi gubernatores nobis fecerūt aūt de. Cū fame popul⁹ noster laboraret. Habem⁹ nāqꝫ ciuitatē populosissimā ꝛ que plurimū importatu indigeat. Cū igit̄ fame laboraret ſu piou anno ꝓlus noster. ac bononie ceteriqꝫ ecclesie vrbib⁹ p magna vis frumēti supesset: neqꝫ precibꝰ. neqꝫ obsecrationibꝰ. neqꝫ lachrymis ꝓ infima plebe diffusis impetrare a gubernatoribꝰ valuimus. vt de tāq̄ abundāna sua plebi nostre famescēti. vel in aliqua saltim ꝑticula subueniret: cū essem⁹ loco ꝓximi. publice focij. priuatim amici. Verū q̄nq̄ hec dura sint ꝛ inhumana ꝛ charitatis exptia: tamē nō sunt magna si ad sequētia cōparentur. Nō contenti eni nō subuenire postulantibꝰ ꝛ indigētibus: verūetiam nostra ipsa ꝓ futura spe adimere malignitate mirabili gubernatores tui quesierūt. Nā cū aduenisset ia estas. ꝛ ois spes in segetibꝰ esset que iam flaueſcē incipiebāt: sciētes illi difficultates extremas nostro populo adesse. nec aliud ois refugiꝫ q̄ in nouis segetibꝰ habere: repēte bi ꝑclari gubernatores sub ficto cassationis velamēto vniuersum equitatū sui increbuit maturadine cētra ciuitatē nostram misere: vt extra vastatis agris spesqꝫ frumēti adēpta. intus ꝙ fame perirēt: qō vnū restabat remediū. in eoꝝ ꝑtem ꝺ. sub eorū ꝑtre ꝛ tyrannide venire cogeremur. Quod nisi seruasset nos pmū diuina benignitas. deinde pecuniarū magnitudo: centū eni ꝛ xxx. milia florenoꝝ. equitibꝰ dedim⁹. ꝓ dationibꝰ quibꝰ subactis seruitoribꝰ illoꝝ miserabiliter trahebamur. Nā aduersus tam repentinā vim. tantasqꝫ copias imponibo inopinatoqꝫ superuenientes. resistēdi animis facultas nō erat. Nec ꝑderat seruare media cū victꝰ necessarius esse⁹ deficet. Hec aūt qualia sunt pater optime: an nō stupēda: an nō detestanda: an non nepharia: Hec igit̄ fraude malignitateqꝫ detecta periculōqꝫ erepti. si sic post hec nos armauim⁹: vt iterū inferri nobis eadē pericula nequirent. vtrū hec est ſtatū ecclesie subuertere: an ſtatum nostrum a periculo vendicare: Et vtruꝫ nos q̄ obuiauimus ac resistimus illato nobis periculo. turbationis causa sumus estimandi: an illi qui periculū inferendo nos munire aduersus eosdē violentia coegerūt. Qz si alie ciuitates vidētes nos armari fiducia assumpserūt. illoꝝ nephariꝝ iniuriꝝ resistēdi. q̄s nullus index imputare nobis debet: cū ꝓ defensione nostra fecerim⁹ oia. nō ꝓ alterius impugnatione. Hec ꝓ nobis ipsis ꝛ iusta ꝛ legitima dixisse videm⁹. Et beatitudo tua si recte iudicare voluerit: debet eadē ꝓprobare. Hs que post hac subspino restet libere aperiem⁹. Auditū est eni a nobis multa iniusta per emulos obtrectatoresqꝫ tue beatitudinis auribꝰ infusa fuisse. atqꝫ diffusa aduersus deuotionē fidelitatēqꝫ ciuitatis nre. Itaqꝫ necessariū videt' que ꝛ qlis fuerit erga ecclesiā floꝛenā ꝓli deuotio fidesqꝫ: vicenersa memorare. Populū florentinū bēssime pat' si anteq̄ recitem' bilione. semp assertorē ꝓcipuū romane ecclie regies extitisse. Ob hoc eni indignatiōes impatoriū grauissimas ꝛ ꝑsecutiones innumeras ꝓtulisse. Null' ꝙ pōtifices romanos in ytalia fuerūt: q̄ nō ꝛ floꝛentinū populū vt assertorē fautoresqꝫ illoꝝ fuerit ꝑsecutus. Hec rursus vbi in loco pugnatū est. ꝓ ecclesie statuin q̄ floꝛētin⁹ nō fuerit in armis. Probat primi frederici ꝑsecutio. q̄ cū romanā ecclesiam crudeliter afflixisset: nō minori sevitia florentiā afflixit. vtpote rō anoꝝ pōtificū singularissimā assertricem. Probat ꝛ henrici filij ꝑsecutio ydē idem nobis esse de cauſ illata. Probat ꝛ alteri⁹ frederici. q̄ cum romanos pontifices exterminasset. statūqꝫ ecclesie ꝓ ytalia euertisset. ita ꝛ nū hoc fore stabile putaret: si floꝛētinos studio romane ecclesie flagrantes. e medio tolleret atqꝫ opprimeret. Itaqꝫ et carcere ꝛ tormentis ꝛ gladio ꝛ exterminatione ciuiū: ꝛ omni crudelitatis impietatisqꝫ genere in florentinis desseuit. Successit. vt in generis ic etiam in furoꝛ hereditatem manfredus: qui ſycilie regnum post fredericum obtinuit. Hic rursus vt pontifices. ita ꝛ nobis vt fidelissimis ecclesiasticarum partium assertoribus bellum intulit: vtetosqꝫ apud arabiam marino ꝓelio domo depulit. patria exteres dissipauit. Nec nos ante in patriā nostram restituti sum⁹: qꝫ roman⁹ tūc pontifex in sede suā. Hs mā fredus ipse nō impune hoc egit. Nam karolus ex gallia ytaliā vocatus. cū venisset in illa memorabili pugna apud beneuentum cōmissa. florentini tunc exules suo ꝓpario agmine sub vexillo quod eis romanus pontifex vt deuotissimis ꝛ fidelissimis donauerat: aduersus manfredū vna cum karolo ꝓ statu pontificum pugnauere. Victoqꝫ ꝛ occiso manfredo finē persecutioni imposuere. Post hec cū huius manfredi nepoa cōradinus ytaliā ingressus contra ecclesiā moliret: nostre ciuitatis auxilia interfuerūt ad ꝑsecutē ecclesie opprimendā. Quid posteris temporibꝰ ac fere nostra etate. cū ludouic⁹ bauarie dux contraꝛ imperatoꝛ ꝓ patocia falsoꝝ cū magno exercitu ytaliā intrauit. romā tenuit. falsum pōtificē cardinalesqꝫ in ea creari fecisset: quis q̄ ne magis i veri pōtificis veteqꝫ romane sedis devotione pstitit: q̄ ciuitas nostra. que ꝛ aduersus tertoꝛē ludouici armatā se obtulit. Nec tertoꝛ armoꝝ. nec iminentis periculi magnitudo. nec exempla ceterarū ciuitatū que falso pontifici adherebant. populuꝫ nostrū a vera fidelitate potuerūt deflectere: q̄nis ꝛ belluꝫ ꝛ obsidio grauissima a Ludouico simul ꝛ cateruccio nobis immineret. Hec ꝛ huiusmodi alia permulta cuꝝ ꝓ ecclesia perpessus fuerit populus noster. an ob hec tibi videt' idē populus noster. cui a tuis gubernatoribꝰ ꝙfectis in extrema fame subsidia frumentaria denegaret⁹. An tibi videt' dignū popul⁹ noster. vt nō solū frumentū negaretur: sed equitat⁹ anglorum repente ad segetes vallādas agrosq̄ mitteret⁹. vt per hoc misere seruitutis iugum subiycere cogeremur. Hec si te volente ꝛ iubente (quod credere non possumus) facta sint. de sedis apostolice. de ecclesie romane. de pōtificis summi ingratitudine ꝛ iniuria conquerem⁹. Sin aut̄ ꝑsi prefecti contra voluntatem tuam hec fecerunt⁹. indignationem tuam ipsi merentur. Non florentinus populus: qui contra illoꝝ nephariꝝ conat⁹ necessario se armauit

Quocirca pf sanctissime tibi abitumis supplicam⁹. vt sereno trāquilloqꝫ animo cāsnram discernas. Ira ꝙ ꝛ indignationē si qā aduersus nos dolose tibi fuerit infusa

runt deponas. Neq; eñ decet in cathedra petri sedentē ira vel odio cōmoueri. Pone tibi ante oculos infantes et pueros q illā multitudinē ciuitatis nostre fame laborantē quibꝫ non denegata est modo frumētaria subuēcio a prefectis tuis: verūtam missus exercit⁹ ad vnicā salutē spes crudeliter auferendā. Sabaoniat ciuitatus illarū miserē seruitutis: que sub illoꝝ gubernatōe fuerūt. Moueat denicꝫ lachrymas nras fauētis contras fidelio: q innocēs ab equitatu prefectoꝝ tuoꝝ hostilē in modū direpta. O mi serandā calamitatē. O sceleratū facio⁹. O detestandam crudelitatē. Quis nō fleat aspicies necatos ciues crudeliter. Virgines ac matres familias ad stupꝝ libidinēq; reseruatas. Infantiū ac lactentiū turbas. mulieresq; etate puectas. Ibgia a gminibꝫ mēdicaturas: de gpria vrbe lari busq; depulsas. Hec sunt opa prefectoꝝ tuoꝝ. Hec illorum sanctas ac religio. Quoꝝ facta si tu nō dānas. § eos pfequeris q aduersus talia restiterunt: vide ēt deus ipse de his iudicatur⁹ sit. q que de huiusmodi rebus opinio in cōi hominū iudicio relinquat. Legati quidem cum hec dixissent finem fecerunt.

Multitudo autem .§.iii.

que cōuenerat ad audiendū. q corona facta circūstabat in auditorio: vehemēter cōmoueri oratione legatorū visa est. Flueruntq; lachryme pleriq; qui aderant. Nec dubium erat si suffragio audientiū res cōmissa fuisset: qn florentini sententiꝫ omnino absoluerent. ita suadenter legati dixisse visi sunt atq; ita vt inflexerat animos oīo. Dō tifex vo. Hec animaduertēs cuius sententia in alnd tēpus differebat: tamen nō mihi respondendū in presentia ratus in hāc fere modū verba fecisse dicit. Audiuimus florētini defensionē vestrā⁹ aduersus crimina: q pcessus nostros vobis obiecta. Quoꝝ accuratior fuit vestra oratio co magis patet eā colegisse. que vel in causa vel extra causam duci pto excusatione possunt. Et nos quidem vos suadetis iudices etiam⁹ recti. Nec ira nec indignatione mouebimur. neq; calūnijs credemus: sed solūmodo veritati. Vos autē vicissim hortamur. vt cōmiserationes istas. q eplogos ac cetera huiusmodi machinamenta. q artes que ad decipiendū iudicē pertinēt emissa faciatis: q vna si mul nobiscū veritatē intueamini. Quero igit a vobis cū populus vester fuerit impulsor adiutor. q auctor ciuitatibus ecclesie rebellādi. Nā id quidē patet. q negari nō potest: quod est omnibꝫ manifestū. Qua tandē ratiōe factus a vobis hoc defendere aggrediamini: Sēpe illa ratione qua pro tutela vestra dictis id fecisse. Sic eñ quodā loco dictū fuit a vobis. Ideo armasse vos. ne pericula vobis possent inferri. Hec autē verba frōte prima videntur bona. q recta. Licꝫ eñ licet aduersus illatā vim seipsum tueri. Verūtamen si arma capiat quis. nō vt vim presentem repellat sed occidat eū de quo suspicat. q metuit: ias homicida ē manifestꝫ⁹ damnādus. Vos florētini tiberinus: vos bononiē: vos perusiā copias vestras militibus ad arces expugnādas. ad gubernatores eorū deijciendos et oppimēdos. Hoc autē pace vestra dictū sit. nequaq; ē vim repellere sed inferre: nec a domo sua propulsare violentiā sed aliene domui violentā facere. Tale igit est factum vestrū. quale illius q hominē occidit de quo suspicatur: ne sibi aliquādo possit nocere. quod esse damnātū. q contra leges manifestissimum est. Quāq; quid nos de suspitione. q metu loquimur. cū appareat vos non metu vel suspitione: sed odio magis illa fecisse. Omittam⁹ tiberinus perusiā bononiē: quas ad rebellandū cōpulistis quarū arces expugnastis: fuerit in ppinquitate aliq; vobis suspitio vel met⁹. At esculū in picētibus. q alie locoꝝ illoꝝ vrbes tam procul a vobis tamlōginque: tāremote. nōne. p bant manifeste. vos nō suspitione vel metu: sed odio contra statū ecclesie insurrexisse ad vrbes illas auferēdas. nec minuere vires ecclesie q ptuā: sed exertere pitus. q vtere funditus voluisse. Et postea absentis vos ecclesie filios romane esse. nec intelligitis contra vos dicere quanto gravius est filium parētis timanus afferre: cū extraneū. Abutimini ad oīa gubernatoꝝ invidia. q arces per singulas vrbes ab eis edificatas vitupatis qualitycrannicus: denicꝫ culpā omnes defectionis in gubernatores ipsos referitis. Primū quidē quantū ad arces ptinet. nec nos laudare mus si populi semp ratione vterent. Sed vt equi ocio q affluentia ciues intractabilis fiūt. q calcitrosi: ita q populi mimia interdū quiete q indulgētia insolescūt. q rarulo indigent qbus cōpescant. Gubernationē legētium ā omnem pcorum qui regunt populoꝝ vtilitate instituā esse fatemur. Talēq; nostrā esse dicimus. Neq; eñ sum⁹ tyranni nec esse volum⁹. Arces tamē ad populoꝝ salutē q vtilitatem ptinere credim⁹. vt se cōtineant. vt acquiescāt. vt leues audaceq; homines (quib⁹ plene sunt vrbes) contra bonoꝝ voluntates res nouas suscitare nō audeāt. Nos q ad culpā gubernatoꝝ defectionē referis. tanq cōstat nobis nulli ante populi defecisse: q a vobis suadēdo. q pollicēdo fuerit ad defectionem impulsus: vt in vobis causa sit. nō gubernatoꝝ nostris. Ad extremū calamitatē fauentinoꝝ miserabiliter deplorastis: q si ita calamitosa nō ex bonomie defectione. q rebellione orta sit. Nunq; anglī fauentiā inuasissent: si bononia in fide pmansisset. Itaq; qui rebellādi bononiēsibus causa fuerūt: idē ipsi miserabilis exciderūt fauentinoꝝ causa fuerunt. Et nostrū est de ea calamitate. deq; ceteris malis pūra vos cōqueri. Hec benigne respōdisse placuit ad orationē vestrā. nō affirmātes sed dēcprātes: iusticiā tandē facturi in tua ferenda.

Secūm hos orationes mota quedā aliquot dierū intercapedo fuit: variiq; iuris opiniōes. q voluntates. Habuit siquidē oēs cōtra florētinoꝝ causam pleriq; sentiebant. ytalici vo generis cūcti ptinacissimū fauoꝝ florētinis impertiebant. Demū excusationibus defensionibusq; reiectis. tria pōtificis florentini damnantur: q interdicto ciuitas subjacet. Universa in singulorū quoq; bona vbiusq; reperirent⁹ ius asperime cōstituitur. Aderant oratores florētini cū sententia ferebat. quo in loco multa facūde ac libero animo dicta ab illis fuisse constat. Et illud in primis q ad effigiē dei barbadonus cōuersus. Ira et moti spiritu utebatur magna voce ita vt pōtifex audiret. Deus inquit nos legati florētini populiq; hac tria vicarij tui. iniquē latrā ad te tuāq; equitatē appellam⁹. Ta q fili nō poteris necra inflecteris. nec seruitutē populoꝝ sed libertatē amas. q tyrānos libidinesq; odisti: florentino populo libertatē suā defendenti subuenies. ac propicius protectoꝝ aderis. Et res quidem cunctis ita tractabatur.

Nittones autem .§.iiii.

quos in ytaliā missos supadictū⁹ a pōtifice. superat tādem alpibꝫ mastēsem. q alexandrinus. q tortonēsem agrū pfecti. Dimēsa citeriori gallia citeriorē maturatione nellii in fines bononienses peruenere. Florētini vo quo ab eorū impetu bononia defenderet. oēs copias suas bononie transmiserunt. q appēnini aditus. que illis veniendi in florentinū agrū facultas deesset: custodiri fecerūt. Erat cum burtonibꝫ gebēnensia legatus: de quo supra fecim⁹ mentionē. Is ergo humana māsuetudine fretus. nec vallari agrū. nec cetera multa que natura belli fert permittebat fieri. q in vrbē miserat: qui poteritoꝝ venū impunitatēq; offerēt. Qua quidē pollicitatione nōnullos bononienses in suam traxerat. Agitatio igit occulta ad pācionē tēdebat. q vna spe gebēnensis p bononiēsem magnus sepe motus. castris diutius in his locis cōmorat⁹ est. tempꝰ siquas posset copias q intus erāt ad exercitū pellicere. Intra vrbē copie erat Rodulfus varian⁹ camerinēsis. vir sagacis ingenio. q bellosū scīē: qui motā hostium armis. nihil aliud eos q pātionē expectare cōcussa

ſpicatus: etire copias nunq̄ ꝓmittebat. Quam vū tamen meditabat' vrbis custodiā. putās id quod erat. nisi ea pot̄ent' vrbe omnē imperū hostis in breu esse casurū. Ferunq̄ eius vox ꝛ prudēs ꝛ vrbana. Nā cū hostes ipm allicere frustra conat. tandē per contarent': quid intus maneret cū suis copijs. quid nō eiret aduersus ac pugnā capesseret: rideni ussit. Ideo se ñ extreme illi intrarēt. Nec multo post agrata ꝓdatio. qñ per illā diligentiā assiduā q̄s custodiā effectū habere nequibat. Capti deinde ꝓditores. detecti ac supplicio affecti iratā expectationē legato fecerūt. Stando ad bononiā copijs. duo buttonuꝫ ciuites fide suscepta bononiā ingressi. proditā quādā malitiose cōtra ytalos locutiq̄ oscā q̄ nostros in singulari certamine ꝓuocabāt. Aduersus eorū intolerabilē iactantiam cū aliq̄ sisterēt: duo primarij iuuenes sese obtulerunt. Dertus bissolus florētinus: ꝛ guido alcianensis. Hi non minoū verboiū acerbitate cōtra buttones inuecti. cū minabundi se ad pugnā offerēt. Data acceptaq̄ duelli fide: cōstitut aq̄ ad pugnā die. insignibo equis armisq̄ i certamen venerunt. Locus ille extra vrbē datus prope bonā castra. gebēnensi legato securitatē polliēte. Ibi qua tuor pagles magnis ytalorū gallorūq̄ votis singuli aduersus singulos cōgressi pugnauere. Magna eorum fuit equestris. effuso cursu infesto cuspidibo se petēb'. Nō cum sepius egregijs animis panteraq̄ fecissent: tamē biffoli virtus prima emicuit. trāsfixūq̄ bussa gallū ad terrā ꝓstrauit. Ipse ivo mox equo prosiliēs. cū iacentē hostē ingulare pergeret: accurtens gebēnensis parcere illius vite copiosiq̄ seruare illā precabat'. Id cū audiret biffolus, interrogauit cōtā omnibus. num se victorē ac vite illi' ne aliq̄s dnm esse constaret: Cum id affirmaret'. contentus ea cōfessione faciter ac benigne illū gebennensi donauit. Restabat altera pugna. ꝛ ipsa insignis omniq̄s nitu agitata. Verū eius quoq̄ exitus fuit. qñ se infestibus petierunt ambo. vno eodēq̄ tēpore mutuis cuspidibo transfixi corruerunt. Sed ytalus ptimus surrexit. iacentēq̄ gallū semianimē capiuumq̄ habuit. Bonati victores egregie: magna cum laude bononiā redure. Ad ista que hic narrat Leonar. in historia florent. adde. quia cū duellū sit ꝓhibitū. lege non solū canonica sed etiam diuina: quia hoc est deū temptare vt dicit'. ij. q. v. Monomachiā. non catholice. nec iuste legatus ꝓmisit ipsum duellū ꝛ presens affuit. Per idem tēpus apud aretinos detecta coniuratio grauiosi motu ciuitatē cōcussit. Suchonis enī filij cum amicis paternis sine factionis. cōstituerant redire in vrbē ꝛ dominatū arripere. Erāt autē tunc aretini in florentinoū societate. Ieaq̄s spes omnis ꝛ fiducia cōiurationis de inimicis populi florētini sumebat'. Nec deerāt copie buttonū illis angloibus: qui opē in re cōficienda afferunt. Verū eorū coniurano patefacta credit' ab ipsorum intimis: sine insidia siue indignatione. qs ascīi nō essent. Ob hoc capti quidā coniuratoꝝ supplicio afficiunt'. alij fugati. Per finē eius estatis buttones frustra bononiē finis agro cōmotati. tandē abeuntes cesenā petiere. Dabāt ivo eos illoū duces ꝛ gebēnensis legatus. Cesenates in potestate pontificis cōtinuo permanserāt. ꝛ venienti gebēnensi buttombusq̄ libere portas aperuerāt. Geanni bus igit' in vrbe copijs. maleficia p noctes patrari cepiant. vetari etiā in die cines ꝛ iniurijs affici. Quib⁹ in rebus cū nil valerēt querele apud legatum facte. ꝛ quotidie magis delicta augerent': tandē supante patiam miseriaq̄ magnitudine in furorē cesenates vertunt'. rapteisq̄ p ira ꝛ armis buttones aggressi supra octingētos eoꝝ interfecerūt: reliqs ivo oēs extra vrbē pepulerūt. Erēt in ea munitissimā tenebat gebēnensis. qui veritus ne ciuitas ad hostes deficeret indignationē dissimulabat: nihilq̄ sinistrū de se cesenatiū facto loquebat' sed eos multa ꝓsessos indigne merito simul necessarios. aiebat arma corripuisse. Verū ea deponere tandē ꝛ ad sua redire suadebat. Ivo verbis cōsilijs cesenates arma deposuere. Accitis autē ꝓpere angloiū copijs ꝛ cū buttonibus cōsanctis per ipsam arcem cōtra populū inermē deceptumq̄ imisit. Buttones ivo irati cedē suoꝝ vlcisci properātes. neq̄ etati neq̄s sexui pepercerāt: miserā ꝛ innocuā multitudinē trucidātes crudelissime. Angli autē cū eis magis insistebāt rapine ciuitatis. Unde ꝛ cesenates ipsos admonebāt ad fugiendū e ciuitate. Uix enī aliqui aliq̄ enaserunt. nisi a ciuitate recedētes. Tanta fuit crudelitas buttoniū vt ꝛ lacrēs recanis extraherēt: capita eorū ad parietes collidētes. aliqs alios strāgulantes. reliquos ꝓfantes: ipsos occisos aligātes ad hostia domoꝝ. Strate plene erāt cadaueribꝫ ꝛ sanguinibꝫ iuxta patres reperiebant' filij interempti. decē germanos fratres eorū ꝛ cū vxoribꝫ viros. Numer⁹ autē occisoꝝ fuisse dicit' tria milia: fm aliquos quinq̄ milia. Domin⁹ autē galeottus dux exercitus ecclesie. Hec fiēn sinebat quasi nō carās. forte sperās ciuitatē vacuā remanentē: ad eius dominiū peruenire. sicut postmodū accidit. Et vbi buttones hoc egerunt in vindictam vt inde ab aliis ciuitatib⁹ timerent'. ciuisq̄ se eis traderēt ne paterentur talia: oppositū inde secutum ē. Nam tanto horrori omnibꝫ ytalicis hoc fuit. vt magis armarent' ad repugnandū eis. ne aliquando deuenirēt ad man⁹ tam immaniū ferarum. Et si legatus ad hoc illos induxit vt dicitur. cū tamen subiureiurando ꝓmisisset cesenatibꝫ securitatē vt deponerent arma: ne du prelatū ecclesiasticum vices tenentem vicariū ihesu christi: sed herodes ꝛ neronem dedecuisset tam feruissimā scelestēq̄ vindictā. Sed inter hec ꝛ vt habet' in cronica florētina ꝛ hoc accidit stupendū miraculū. qs cū quidā ex buttombꝫ ipse ī quadā ecclesia sup altare aliqs gnulos trucidasset. furoreq̄s ebrius gladio ipso crucifixo peuteret imaginē b. Antonij in pariete depictā: mox ignis deuotas carnes ei⁹ corp⁹ inuasit. Dū q̄ sic immensis doloibꝫ vreret'. cucurrit ad mare ꝛ in aquā se proijciēs ibi ab igne cōsumpt' est totus cum ossibꝫ suis.

Circa id tēpus stipēdiarij ecclesie cū eis non daret' stipendiū ingressi osimū ꝛ alia castella ecclesie plura in marchia ꝓdati sunt. Ciuitas quoq̄ esculi ī picētib⁹ etiā se vēdicauerat in libertatē. Lui ꝛ florētini copias ad tuendas sua libertatē destinauit. Et licet iohāna regina sycilie rogatu pape ī his misisset auxiliares copias: tñ genoa florētinis missa cū alijs cōfederatis cōmisso ꝓlio copias regine ꝓsiguit. Et demū arx ipsa post multā repugnantiā omni se auxiliū deficiēte dedita ē: ꝛ ad solū eversa.

Anno aūt domini .§.v.

M. cccxxx vj. Grego. xj. pōtifex roman⁹ in ytaliam redire cōstituit. patās multū ꝓ futuroꝝ si ipse ꝓsens auctoritate sua rebꝰ gerēdis adesset. Habere se copias satis arbitrabat' angloiū buttoniq̄: que famosiores habebant' in tota ciuilitate. Amicosq̄s ecclesie p ytaliam fore ꝛ ea oēs augere excitareq̄s suo aduētu cupiebat. Hac igit' ratione duct⁹ ꝛ indignatione sanct⁹. ꝓ autūni tēpus ex gallia mouēs: multis aquilo ytalia potē contēdit. Eius nauigatio difficilis fuit. sepiusq̄s dissipata classis. ita vt ianuē: libumi ꝛ circa ea loca diutius detineret'. Cū autem ianuē x. diebꝫ sup sedisset honorifice recept⁹: quatuor a ianuen sib⁹ petijt. Portū pisanū fuit. vt florētinos a ianua lacerāret. nec cōmertiū haberēt cū eis. sed ꝓ se colligaret cuꝫ eo seu ecclesia. cōtra florētinos. terentes q̄ a carceribus liberarent germanū regis cypri: quē capiuū tenebāt. quartum. vt concederēt ei aliquos balistarios. Sed nil horuꝫ ab eis obtinuit. Unde circa finē octobris inde recedens ad portū veneris applicuit. ꝛ inde hiemauit. In quibꝫ locis propter tempestates maris cū aliquibꝫ diebus permanerent. Pisani ꝛ lucenses multis ꝛ magnis eum zenijs sunt pontificē venerati. Cardinalis autē narbonēsis consobrinus pape propter infirmitatē piscis declinās. ibi die clausit extremū. testatus fm cro. vt dictum fuit quingenta mi-

lia florentoꝝ. Nauigãtes autẽ ꝑ mare de mẽse nouẽbris, ꝙpestate qualiati naues aliqe periẽrũt. Due qe erãt regime iohãnes in quibꝰ erãt duo cardinales. s. florentinus ⁊ auenuensis discurrerũt vsqꝫ gaietã. Deinde applicuit põtifex corneti. Et quo se mouẽs roma ꝓcesit. xvij. ianuarij. Et cũ esset corneti. cinctas bullena le cõtra ecclesiã erexit in libertatẽ: ⁊ a florentinis receperũt antilia. Interea scripsit pontifex ad florẽtinos ꝙ mitterent ad eũ in vrbẽ oratores ad tractandũ de pacecolipsos qui missi fuerant ad eũ cũ esset auinion. Sed cũ adhuc esset corneti. misit ccc. bellatores cõtra viterbienses. Prefectꝰ ẏo egrediens cum gentibus florentinoꝝ ⁊ viterbiensium obuiã eis ꝓfligauit eos captis cc. ex eis. Cũ autẽ oratores romam missi a florentinis recepti fuissent ab eo satis gratiose ad osculũ pacis ⁊ cũ benedictione ⁊ ad diuina officia admittendo: post multa colloquia nil cõclusum est de pace. qa postulabat ponꝰ fer talia ab eis: que nullo mõ concedẽda videbant. Reuersi ergo oratores florẽtã exponẽtes postulationes põtificis: propter quod nil erat peractũ de pace. cũ florentie tũc esset dñs petrus de gambacurtis ꝙ pace tractãda inter eos ⁊ pontificẽ ⁊ oratores etiã bernabonis. Iuito matteo cõsilio cui⁹ cõsilio ⁊ exposita intentione pape: que nõ videbat ad pacẽ virepta. decreuerũt plures vinlter ꝓsequendũ: ⁊ nil omittendũ de cõingendo. Et quia nõ parũ estimabatur momentũ põtificis in ytalias accessio atqꝫ auctoritas ⁊ ꝓsentia. Ihus rationibꝰ ducti. ꝙ bernabonẽ mediolanẽsem declina secreto opa. angloꝝ multitudo que apud pontificẽ militabat: relicto pontifice ad florentinos transiuit. Hoc factũ est ianuarij anno sequẽtis. Que quidẽ res pontificis amicoriqꝫ eius plurimos animos fregit. Per idem tempus octo viris ꝙ ad curam belli auctoritate publica delecti fuerant: protogatum imperiũ est ad sex mẽses quasi innolitã aiẽ. cui ipi populo persuaderẽt alios etiã cines participes hendos ⁊ honoris ⁊ laboris illius. Et precipue quia sepius ad factũ fuerat. Nam idẽ viri ab initio belli ad illud vsqꝫ tempus cõinquerant quod magnã illis apud multos inuidiã cõflarat inuidiã: ⁊ carpebant' iam eoꝝ facta ⁊ factionibus oppugnabant'. Dataqꝫ est eis magna facultas: quia prosperatũ videbat' negocium in manibꝰ eorũ vt magis practicis in his occurrẽtibus. cũ secreta multa tractare possent. Et inter cetera cõcessum fuit. vt possitare possent de quibus videret' vnã vexillũ cũ armis libertatis. Et quia ceperant haberi suspecte cõgregationes disciplinatorum. qũ in diuersis cõuentibus religiosoꝝ adunabant': ne aliquid mali cõtra statũ ciuitatis machinarent'. ideo miserũt pro prioribus ⁊ prelatis religionũ ⁊ mandauerũt eis sub penis grauissimis: ne permitterẽt in locis illis tales cõgregationes fieri. Insup cõsentientibꝰ in vnã oratorib⁹ cũm ciuitatũ ⁊ cõitatũ que cũ florẽtinis cõfederate erãt: de cõi assensu decreuerũt illos octo deputatos adiu ad curã belli. habere facultatẽ cõponendi pacẽ cũ papa vel prelũ cui cre cere. put eis videret'. Et dñs ridolfus de camerino ⁊ germanus eius cũ esset in federe cũ florẽtinis. imo ⁊ duc exercitus. qi bene ⁊ strenue se habuerat: iterũ cõmanerũt eũ in capitaneũ gentis armoꝝ ꝙ ser alios mẽses. Dñs autẽ iohãnes acbus recedẽs a lbpãtio ecclesie. accessit ad florẽtinos cõductus ꝙ annũ sub ꝓio. ccl. milũ florenoꝝ cũ octingẽtis lanceis ⁊ quingẽtis sagittarys. Eo ẏo tempore Ridolfus camerinẽsis colligat⁹ cũ florentinis ⁊ aliis cõtra papã mutã ꝓpositum deficiẽs a florẽtinis adhesit ecclesie. Cũ igit' fabianũ intrasset ridolfus camerinensis florentini duc exercitus: cui⁹ oppidani ad libertatẽ cõspirantes florẽtinoꝝ. sociorũqꝫ auxilia cõuocarãt: ipse cupiditate opportunitatisqꝫ finitimi oppidi allect⁹ in potestate sua illud recepit: nec flagitẽtibus habẽbus ꝙ octo viris dimittere fabianũ voluerat. Hinc indignatio contra transeũdi ad hostes causa fuit. Eius trãsitio qi secretoꝝ cõscius erat vehemẽter grata fuit greg. ⁊ honore ducatus ꝙ gentiũ illi adauxit. tradiditq; sibi baionẽ mille quingẽtos equitũ. qui⁹ ille fretus finitimos camerino fabianoqꝫ populos vexare infesti⁹ cepit. Contra ẏo octo viri sic indigne tulerũt: vt ad portas platearũqꝫ vrbis effigiẽ eius cũ vigoriũ dedecoris notis depingi fecerũt. Nec multo post copie cõtra eũ missis. fabianũ ipsum (cuius gratia transactionẽ fecerat) sibi ademerũt. Et vbi prius fuerat cinis florẽtinus ⁊ multũ dilectus: postea factus est exul ⁊ rebellis. vt predictor⁊ magi⁹ innotuit. Per hec tẽpora iohãnes arelinoꝝ presul rempublicam inuadẽ conat⁹ est: huius rei motꝰ a gregorio pontifice romano nasolebat' affectã te amittẽtesqꝫ pontifice ciuitatẽ illã a florentinoꝝ ciuitate disiungere. Aduersus igit' hunc motũ cines primo pauidi ignorantesqꝫ cõuenẽ. mox intellecto periculo cui⁹ arma compescuissent: factio presulis supata fractaqꝫ refecta. Ipe ẏo presul arelio pulsus ẽ. edesqꝫ illius cremate: ⁊ de quibusdã ꝓpinquis agnatisqꝫ supplicii sumptũ.

Audita autẽ pote .§. vi.

state octo virorꝫ floreñ. sup materia belli. greg. ad augendam cõtra eos ciuiũ inuidiaꝫ: qui egrefebãt tam duriũm eorũ officiũ. oratores suos florentiã misit. Oratores autẽ ipsi fuerunt vnus ordinis minorũ: alter ordinis heremitarum. magistri in theologia. sagaces ⁊ eloquẽtes. Literæ autem pontificis nõ ad magistratũ. vti consueuerat: sed ad populum scribebant'. Ipsiqꝫ oratores nõ aliter qꝫ in contione populi mandata promere velle affirmabant. Data illis contio est. qꝫ non ignorabatur ꝓpter octo virorũ malivolentiã. Et mã multitudo popli que invidia honoris illorũ non tangebatur. sed facta magnifica industriãqꝫ probabãt: nõ satis equo animo verba oratorũ audiuit. Ita frustra loquitur ad populũ. deteriorem ponus rẽ qꝫ meliorẽ effecere. Quare haud multo post contẽpta pontificis auctoritate interdicti obseruatio sublata ẽ: quod diuc vsqꝫ seruata fuerat ob reuerentiã sedis apostolicæ: ⁊ clausis ianuis ecclesiarũ officiabant' sine formã interdicti: ꝙ extũc celebrare ꝓ vrbem agrũqꝫ canctis in rẽplis sacerdotes iussi sunt. Qũ qui secerãt magis boies ruẽtes qꝫ deũ: crimen negligẽtie euasit. Pon⁹ enꝰ debet quis ea mala tolerare qꝫ peccato cõsentire sine aug. Predictis aũt octo viris ẽ ꝓ annum imperiũ prorogatũ. Hec ea cõtra iuste facta animã pẽsicis pcussere. vt iã quasi domita insolẽtia sentiret in ꝓte volũtateqꝫ exhibentiã reuerentiã cõsistere. gratiosoqꝫ illã prestari. Et legit' in croñ. qꝫ habito sup his consilio canonistis. consultũ est ꝓ eos ciuitatẽ non rumpi ad obtinentiã censurarũ a papa illatarũ. qa ex odio ⁊ inimicitia ad eos mouebatur. Qũ si verum est sic consuluisse. verum rectum ⁊ verum fuerit consiliũ ⁊ non potius fallax ⁊ adulatorium: ipsi viderint. cum sin gregor. Sententia pastoris sine iusta sine iniusta timenda est ⁊ seruanda: nisi contineat intolerabilẽ errorẽ. quod ibi non fuit. Interea comes lucius missus a florentinis cum copijs eoꝝ. ⁊ bo shiter discurrentes per terras domini ridolfi camerinensis: multa damna intulerunt. At ridolfus egressus de camerino cum tribus milibus bellatorum. inuitauit ad bellum comitem lutium prefatum: mittendo circobecã belli vt motis est. qnaꝫ ille acceptauit. Et ejectis ordinatis aciebus vtrinsqꝫ partis congressi sunt in bellum. qũ asperum fuit. britonibus qui erant cum ridolfo viriliter dimicantibus. Demum comes lutius victor extitit. Cum autem Ridolfus vidisset victoriam declinare ad hostes. fu-

gies e castris in tollentinū se saluauit. Lutius autem p fectus victoriam vsq; ad portas camerini cucurrit. Et cum camerinēses nec sua aperirent. inde occisis et bostibus ducentis. circa mille captiui ducti sunt cum totidem equis. Et vexilla arripta ab hostibus florentinis nulla fuit. Festumq; de victoria celebratum. Quod accidit anno domini. M. ccclxxvij. Interea iannenses miserunt nunc ciubus suis vt syndacum eorū et oratorem in obsequiū florentinorum. ppter processus quos quotidie papa legere faciebat in ianna cōtra florentinos: et ppter interdicta posita ianue ppter cōmercium cum florentinis. Et supplicando impetrauit a papa. vt tūn. decē florētini possent ibi habitare p certum tempus: quod postea fuit prorogatum. Et cum oratores florentini nulli fuissent iannay. discordia fuit inter ducem eorum et. xij. viros officiales. vtz deberēt audiri. Demū audientiā dedit eis dux: sine. xij. illis officialibus. Eo tempestate cum comes lucius cum copijs florentinorū transiret per territorium fulginatum. vt hostium contigit. gplus fulgineas audacia sumpta. et vigote illarū gentium transeuntiū tumultuans arma corripuit. et pergens ad palatium domini ciuitatis: qui dicebatur dominus trincia de trintijs. nobilis miles de fulgineo et eam ciuitatem tenebat pro ecclesia. Et violenter ingressi palatium eius. occiderunt ac occisis per fenestras ipla eam proiecerunt. Sed post paucos dies penitentes rei gestę consilium erūt ipsi ciues dominū ciuitatis vniuersi cōradium de trintijs. In illo tempore fuit in dicta ciuitate quidā sancte cōuersationis nomie thomas laccius. habitum gerens tercij ordinis. b. Francisci. Vir vtiq; magne abstinentie ac mūdi et sui contemptor: qui claruit spū. ppbetie. Dicitur inter cetera pronunciauit temp⁹ mortis eius. Nam cum ille dominus trintia semel eum interrogasset de tempore vite sue. siue consolatore doctus seu desolatione: cum cōmuniter diceretur spūs. ppbetico futura predicere. Respondit ille. Tamū vites quantū ille sa pmanebit campana cōmunitatis. Ō ita euenit. Nā cōiurati in mortē illius domini cum signū dedissent ad rumores suscitandū pulsatione illius campane. in puncipio pulsationis eius fracta est: et ille domin⁹ tunc occisus. Fertur etiā de illo q; ille dominus iratus cōtra eum quia arguebat eum de excessibus suis. aliquando decreuisset eū in ignem iactare. qua de re pro illo misit. Et ille in spūta sanoscens quid contra eū temptaret. accessit thomas ad fornacē vicinam. et ab ea petiit vt prunas ardentes ex furno poneret in clamide eius. Quo facto ad multam instantiam eius prunas illas clamide sua clausas detulit coram illo domino protestans eas ante ipsum in terram: illesa omnino clamide ipa. quasi diceret. Ecce ignis sine vis cōburere. Dominus autem exterritus tanto prodigio: reuertitur est cū. Idez etiam ppbetiam in scriptis dimisit in rigmis vulgaribus in qua satis apte ppbetauit eruina plurimarū ciuitatū ytalie. que omnia reperiuntur implera diuersis tēporibus. Multa de eo audiui ab his qui viderūt eū: et cōuersationem eius nouerūt. Circa illud tempus ciuitas vercellensis tradita fuit a pontifice romano domino galeatzio de vicecomitibus mediolanī. p certa summa pecunie. cū tamen illi fideles essent ecclesie. Ciuitatem autē sanctie: quā supra diximus vendidisse domino iohāne auga. post expoliationē eius marchionatus tarentini: allodios de mārfredo ei abstulit. tractatu habito cum his qui intus erant ciuibus. arce etiā post nō multos dies obtenta cū auxilio colligatorū. Plura quoq; oppida et notabilia defecerunt ab ecclesia. vt terra sancti lupidij in marchia: mille quingentos habēs viros. Oppidū etiā sancte marie in gorgio ablatū fuit ridolfo camerinensi. et castellum serre a copijs ligę. Et cū pontifex misisset dominum raymundū nepotē suum: cū buttonibo et aliqs contra florentinos. vt hostiliter discurrerent vsq; ad portas vrbis eorū: nec quicq; id valuerunt efficere. Nam cum per maritimā oppugnarēt grossetū. subito florētini illuc miserunt dominū Jobā. aug. cū anglicis et aliis: qui restitit illis. Nec vlterius progredi ausi sunt: sed reuersi sunt cū detrimento suo et rubore. Postea dictus dominus Jobānes aug. profectus versus perusium cōtra terras ecclesie discurrat. cuncta vastando et prędādo. Eridem factus est contra terras ridolfi camerinēsis incēdijs rapinis et captiuis ledendo. Tunc etiā tēporis iannenses. x. galeas et postea veneris miserūt armatas ad impatorē constantinopolitanū in adiutoriū cōtra venetos. Et forte ista fuit prima occasio belli quod postea secutum est inter iannenses et venetos.

Demū animad- .§.vii.

uertens summus pontifex suos conatus nō habere prosperos successus: sed flatum ecclesie. temporalē in deteri⁹ labi. florētinosq; obstinatis animis et contēptis censuris cepta prosequi. Illisq; octo viris ad belli continuandū vel desistendū deputatis sibi erosos prorogatū auctoritatez Et q; eoū pecunie obediūt omia. mitigata eius animositate cōtra florentinos iusticie zelo pcepta: quod tamē ipi odio ascribēbāt et inimicicie. De pace cepit cogitare cū eis fieda. et secrete dño bernabone significare: vt huic rei operam daret. Ad quod emā perficiendā pontifex ipse oratorem suū ebm virbinatē ad florētinos direxit: ad pacē cum eis habēdaz se offerēs. Quod gratissime audierūt. Hoc ipsi appetētes. Exinde milit pōtifex mediolanū ad bernabonē. in quo cōfidebat. et cōmissariū suū super hoc instituens. Hoc precepto florentini oratores suos miserūt etiam ipsi ad bernabonē. rogādo vt hunc laborē cōponendi pacem assumeret. Quod cū acceptasset. ordinauit vt mitterentur oratores eoū. qui in ea haberēt interuenire serezane cōgregatis cū agitaret negociū inter cetera capitula tractabat q; colligati deberēt solue pape octigenta milia florenū. infra quatuor annos: quoū medietatē cōitas florētina solueret: rebusq; ceteri cū eis colligati. Et hoc p dānis illatis ecclesie. Huic rei firmāde visum oratoribus florentinis nil decernendū p eos: sed requirere puias et expectare iudiciuz cōitatis florentine. Unde et tres ex eis florentiā reuersi sunt sup ipsa re plenāda. Dominus alit bernabos sollicitabat expeditionez huius rei: quia partem ipsius pecunie expectabat recipe ab ecclesia et certa pactēla cū. In cōi aut cōsilio decretū est florētie q; cū tali onere solutionis pax cōcluderet. Jam enī vsi si erant et plurimis displicebat cōtra ecclesiā belligerare et censuris illis manere irretitos. Interea hoc accidit dictu mirabile. Nam antequā cōcluderetur et firmarez pax. paulo ante cū anxie expectarent nouā pacis confectę. propter quod deputatus erat custos ad portā sancti friduani nocubus. qui subito nuncio aduenienti cuz literis pacis aperiret postulā. vt ingressus dominus pluribus fieret notuz. Unde die. xx vij. martij. anno domini. M. ccclxx viij. secūda hora noctis pulsatū fuit ad ianuā ipsam. Et cum quereretur a custodib⁹ poste quisnā esset qui pulsaret: Responsum fuit. Aperite ocius quia bona nouā habem⁹ et oliuam: quod ex more portatur a nunciantibus pacez. Quam vocē percepit non solū custodes porte ꝑ et alij. Et egredientibus p portulam ceperūt clamare et ipsi cuz illis vocibus pacē habemus. Que quidē vox diffusa est in breui p totā vrbez. Videres homines de domib⁹ suis egressi cum luminaribus discurrebāt hinc inde. Et ad pala

tium dominoꝝ curiētes ꝛ solicitātes: nō inuenerunt aliquē nunciū ad eos venisse nec aliquid inde scire. Et quis detulerit talia nouꝫ nunqꝫ potuit inueniri. Unde ꝛ domini priores mandauerunt omnib⁹ vt domos intrarent sub grauibus penis. nec aliquod signū facerent festi: nisi pulsata cāpana cōmuni. Infirmatus est aūt pōtifex gregorius illis diebus ex passione calculi: ꝛ in breui vita functus intētissimis doloꝛib⁹. Repertū est aūt q illa nocte ꝛ hora qua fuit pulsarum ad olhus porte ꝛ illa vox pacis audita: tunc migrauit a seculo. Eadē etiā hora mortis eius ac census est ignis in palatio pape aniniosi. q⁹ auctore ignoratur: nec extingui valuit quousqꝫ due ptes eius cōbuste essent. Cū antē ex vrbe mille fuissent littere psentate. xxix. martij. significātes infirmitatē mortiferā pōtificis: subito scripserūt domino bernaboni rē ipsam. mandātes oratoribus suis q⁹ nil cōcluderēt de pace: quia certā estimabāt mortē pape. Sicqꝫ ea nō perfecta omnes redierūt ad ꝑpria. Cardinalis etiā illuc directus omnibo aliis omissis reuersus est ad curiā romanam: vt interesset electiōi future.

Capitulum. ij.

Regorio. xi. rebus bumanis exempto anno domini. M. ccclxxvij.

Ad initiū vo mūdi quoniā millesimo. cccclij. ſm maiorē numerū sexies millesimo quingentesimo. lxxviij. Factū est scisma in ecclesia dei: quod diutius durauit q⁹ aliud quodcunqꝫ. vicꝫ per annos. xxx. ꝛ demum ablatus in cōcilio constantiēsi vniuersaliter celebrato vbi creatus est martinus. v. vt patebit infra. Causa antē scismatis hec fuit ꝛ per hāc modū. Solēnibus exequijs greg. xj. celebratis. principales ex romanis cōgregatis. decreuerunt cardinales pie ꝛ instāter obsecrare: vt placeret eis in apostolicū eligere romanū vel saltim ytalicū. Satis enim eis videret gallos regnasse in romana sedeā ad cines romanos ytalosqꝫ redire bonosē illā congruū foret. Et ſm croſi. non solū omēs simul cardinales adunatos: sed ꝛ singularim eoꝝ quemliber deprecabant. Domini antē cardinales benigne eos audiebant. ꝛ responsa humana generalia eis exhibebant. Vulgus aūt audacius loquebatur p vicos ꝛ plateas damitādo. Romanū volum⁹. Qō cū familiares cardinaliū audiētes dominis suis retulissent cōsiderantes conditionē illius populi romani precipitem ꝛ inconsideratā vt torrentē impetuosum: tumultus ꝛ seditiones efficere sibiipsis posuere ceperunt. Unde ꝛ cōmisere hoc. s. modū placandi romanos cardinali lemonicēsi: qui magis practicus ꝛ sagax inter eos estimabat' vltramontanos. Hic antē cardinalis sibi amicissimum fecerat archiepm barensem: qui dicebatur dominus bartholomeus. q⁹ ex ano pisanus ex patre neapolitan⁹. Hic natus neapolꝫ ꝛ educatus postqꝫ adoleuerat aniniosi i romana curia diu versatus in magnis officijs ꝛ nō modico honore fuerat occupatus: dilecī⁹ satis a romano pōtifice et cardinalibꝫ. Hunc ergo accersiēs cardinalis. vt astutū cōsulit. quid fieri posset vt ꝛ populus roman⁹ quietaret: ꝛ curia romana ad gallias rediret. Qui post plurima colloquia respōdit. hoc esse remediū. vt vnū nomine tm aliū in re ꝛ facto eligerēt: quem postea sublato periculo nomina rēt. Nec ei hoc displicuit verbū. Intrātes ergo cardinales in cōclaui ꝛ de prouidēdo solliciti. vacāti sedi. post aliquos dies cū bartholomeū prefatū eligendū decreuerēt. solū ad romanoꝝ impetuosum rumoꝛē virandū. vt alio⁹ loco tutiori aliū crearēt: vnus ex cardinalibꝫ qui aliū non spabat q⁹ se intromittendū. notū fieri fecit 'abeatra vltramontanū electū. Quod cū vulgus expectās audisset. furijs inuectū cōclaue fregit cū manis ꝛ tertiodo irruit in eos. Sed cū didicisset ytalicū electū. s. bartholomeū barēsem archiepm cōquieuit ab insolētijs desistēs. Leonard⁹ tamen in fine libri. viij. bello florent. sic breuiter dicit. q⁹ cuꝫ ingressi cōclaue patres de successore deligēdo cogitarent insurgens romana plebs nullius certi hominis impulsu: ꝑ suopte ingenio ꝓnota. romanū pontificē ex ciuibus romanis vel saltim ex ytalicis creari debere clamitabat. Hec dicta postulataqꝫ cū non inconsona rationi viderent: augetur tumultus. crescensqꝫ multitudo palatia adusqꝫ cōclaue ꝓuenit. Patres conterriti. q⁹ romanos vel ytalos elegi postulabat' Bartholomeū archiepiscopū barēsem patria neapolitanū elegerunt. Nunc ꝛ posteris diebꝫ essent iam metu veherari vt pontificē perficerent. et principibus ac cōitatibus per orbem (vt motis est) ꝛ omni cardinales per suas literas solēnes intimarunt bartholomeum barensem: quem vrbanū sextum nuncupārūt. cognomine ab eis electi in romanū antistitē. Fuit aūt in homine illo natura inquieta ꝛ dura. Et tunc preter spem adē te dignitatis fastigū sublimatus intolerabilis videbatur Nulla patribus gratia q⁹ se potissimus delegissent. nulla humanitas. nulla conciliatio animoꝝ: sed cōtumax ꝛ inmanibus ꝛ asper. malebat videri ꝛ metui potius q⁹ diligi. Ea perversitas patres induxit metu ꝛ indignatiōe aliquātisper resipere. Itaqꝫ clam inter se de electione conquesti. cum ꝛ metum ꝛ violentiaꝫ populi romani accusarunt: abire a nouo pontifice omnes ferme ceperunt. post aliqꝫ tamen menses a die electionis facte. Nā vt dicitur croni. electio eius fuit celebrata. viij. aprilis. M. ccclxxviij. et de mense iulij sequentis recesserunt. xiij. cardinales ab eo precipue ex vltramōtanis. primo pergentes ad ciuitatem anagnie: cuꝫ papa tūc esset in tiburtina ciuitate. Et ex anagnia mox ad ciuitatē fundoꝝ usq⁹ est in principio regni. confinem campanie. Regina enim apulie Johanna cum percepisset cardinales male contentos minus quietos de electione facta per eos. ac etiam suspectum haberet ipm vrbanum ne sibi aduersaretur in facto regni sui ad quod karolus ius in eo pretendens habere aspiciebat. eis vt dicitur secrete significauit ad ciuitates regni tute posse accedere: siquid aliter prouidere deponerent. Unde ꝛ de securitate confisi illuc accesserunt. Florentini autem receptis literis de electione vrbani ꝯcitino destinarunt oratores octo. duos mīles. duos iurisperitos: ꝛ alios quatuor cines. omnes de nobilibus familijs. qui in solēni apparata vrbanū visitarent de sua assumptione congratulantes: debitā ei obedientiā. vti christi vicario offerētes. demum suam ei recōmendantes cōitatem. vt filium predilectum. Post recessum eoꝝ ab vrbe ꝓnit victoria cardinalium rebellio. Quatuor ex cardinalibus ytalicis. s. Ursinates Mediolanus florentinus: ꝛ alius quidem qresierunt ponere concordiā inter vrbanum ꝛ cardinales: ꝑ nō valuerunt. Unde demum in septembio sequenti. q⁹ ſm dis erant congregati cardinales: nouam ꝓuisionē ediderunt. eligentes cardinalem gebennensem: qui legatus sancte sedis in ytaliam intrauit cum brittonibus ꝛ anglicis. vt supra dictum est. ꝛ clementem. vij. nuncuparunt. per orbem literis dissemināt⁹: hanc fore canonicam electionē quia liberam: nō illam vrbani. vtpote quia violentaꝫ ꝛ coactā.

Et inde inchoatum est scisma pessimum. vt duo dicerentur capita in ecclesia dei vrbanus ꝛ clemens. Urbano vt vero pontifici adhesit ytalia. alemānia ꝛ hungaria. Clementi vero francia hyspania ꝛ catalonia. Asserebant obedientiales clementis suum esse verum papam ex electione eius canonica. vtpote libera non coacta: nō illam vrbani quia metu coactam. ꝛ ideo ipsum antipapam ꝛ eius sequaces scismaticos ꝛ excōmunicatos. Econtra obedientes vrbano clementē affirmabant apostaticū non apostolicum. cum electio vrbani fuerit canonica ꝛ hoc protestati fuerint electores ipsi per vniuersum orbem literis suis. Et si fuisset illatus eis metus cadens in constantē virum: temē quia postea sublata causa metus ꝛ data plena libertate reclamandi nihil fecerunt: sed ratum ostenderunt habere ꝛ gratum ac voluntariū: quod factum erat: cum per mensem post factum vrbanum venerati sunt. vt patet ſac

cessorem ꝛ christi vicariū : ꝛ id ipsum toto orbi notū fecerunt. rideo scismaticos ꝛ excōmunicatos eius sequaces ꝛ obedientes. Multe disputationes facte sunt circa illā materiam. multi libelli edit pro vtraq; partis defensione. Peritissimos viros in sacra pagina ꝛ iure canonico habuit toto tēpore illo. quo duravit id scisma. Utraq; pars obedientia ac etiā religiosissimos viros ꝛ quod maius est etiā miraculis fulgentes. nec vnq; sic potuit questio illa tecidi. quin semp remaneret apō plurimos dubia. Nā etsi necessariū sit credere. sicut vnam esse catholicā ecclesiam nō plures. ita ꝛ vnicū eius pastorem vicariū christi. Iuxta id Jo. x. fiet vnū ouile ꝛ vnus pastor: tamen si contingit plures p scisma creari seu nomiari pōtifices simos vno ꝛ eodem tēpore. nō videtur salutī necessariū credere illū esse vel illum: sed alterū eorū: qui c. fuerit canonice assumptus. Quis autē fuerit canonice electus nō tenetur quo scire licat nec ius canonicū: sed in hoc ipsi sequi posset. maiores suos seu prelatos. Hec incidenter dicta sunt in hoc: etsi non ptineat hoc ad materiā hystorie.

Clemens ille sic nun- .§.i.

cupatus in obedientia sua cū sua curia reuersus est i gallias. unionē residentiam statuens. Urban⁹ vero romā reuersus multos instituit cardinales. E quibo vnum destituit in alemāniam ad inducendū nationem illam ad deuotionem ꝛ obedientiam ipsius vrbani. Multiplicauit ꝛ clemens vocatus cardinales e diuersis partib⁹ nonos assumens. Cā autem vnus eorū unionī sermocinaret' publice contra vrbanum. nisus probare nō esse verū papam subita morte extinctus est quasi in vindictā sue false probationis scit tamen deus si vera vel falsa fuerit probatio. Urbanus vero interdictū ꝛ alias censuras. plate a gregorio xj. contra florētinos relaxauit. ꝛ pacem cum eis fecit: ꝛ cum perusinis ꝛ aliis ciuitatibus que se rebellarant ecclesie tempore greg. sui predecessoris. Ser antē ex cardinalibus qui cū clegerant ꝛ postea scisma fecerant captos ad sui instantiam lucerie carceribus mancipauit. ꝛ nō multo post necari fecit. Indignatus q; contra reginā Iohannā quia locum prestiterat ad faciendū scisma. ꝛ demēri obedientiā exhibuerat ꝛ aliis causis supradictis criminaliter eam regno apulie priuauit. Et karolum francorū prosapia regum genitū ex bungaria assumptū ad vrbem accedentem in regem apulie inunxit. Qui adiutus a ludouico rege bungarie germano andree coniugis olim ipsi⁹ iohanne quē illa necari fecerat in pecuniis ꝛ bellatoribo intrauit apuliam regnū obtinens sine multa resistentia. Ipsamq; reginā iohannā captam. in vltionem eius q; ipsa mando egerat. strangulare mandauit. karolus autē postq; potitus est regno erectis discordijs inter ipsum ꝛ vrbanum sup quibusdā negocijs. adeo ingratus fuit erga vrbanum: vt in castro nuceric cum faceret detineri. sed fugitate quorundā in habitu transformato manus eius euasit liber a custodia. Anno xvo domini. M. cclxxxij. Ludouicus dux andegauie ꝛ regis francorū frater. quinquagintaquinq; milia ferme equitum in ytaliam duxit. et apulie regnum vt ad ipsum perueniret pretendēs: contra karolum dimicat p biennium. Et in fine biennij ludouicus ipse de hac luce migrauit. Ex cuius morte copijs suis dissolutis. partim redeuntibus ad propria partim morbo et diuersis calamitatibus consumptis ad nihilum tam⁹ conatus est deductus: ꝛ karolus remansit in regno quietus. Alter quoq; ludouicus: qui erat rex bungarie eo tempore defunctus est: nō relinquens sobolem virilem. Procures autem regni nimis egreferentes gubernationem regine relicte eius. karolum apulie regem vocauerunt in regem bungarie. vt consanguineū ludouici: ꝛ ad hoc miserunt oratores suos karolus autem acceptata electione sua cum iam ex vxore sua margarita duos pueros suscepisset vnum marem nomine wenzeslaum: alterum feminā Johannam nomine. gubernationem regni apulie vxori regine dimisit cū consiliarijs suis ꝛ amicis ꝛ infantulos ab ea educandos. Et in bungariā profectus cum decenti comitatu postq; applicuit: de cōmuni consensu principū ꝛ populorum coronā accepit bungarie. Sed post paucos dies. dolo regine relicte ludouici hoc nimis moleste ferentis ꝛ amicorum eius interfectus: fuge in vindictam sceleris i vrbanum perpetrati. Regnum autem apulie per mortē eius valde scissum conquassatum ꝛ debilitatum est. Nā ciuitates plurime se rebellantes tenebant partes ducis andegauie. Alie vero per se vsurpabant dominia: multiq; tyranni ibi multiplicati sunt. Dancellime vero permanserunt fideles cum regina margarita ꝛ pueris eius: precipue autem ciuitas gaietana. Adolescens autē wenzeslaꝰ ab emulis suis veneno pociatus est: ꝛ cura exactissima medicorū ꝛ medicine mortem euasit. Juuenis factus ꝛ bellicosus. cepit bella mouere contra occupantes ciuitates regni. tyrannos extinguere: omesq; ciuitates ꝛ oppida sibi subijcere. inimicos captos carceribus mancipare. Sed hec post multos annos. vnde per anticipationem hic dicuntur.

Ad gesta florentino- .§.ii.

rum per ea tempora redeundo. vt narrat Leonar. in hystoria florentina libro. ix. in principio. Mortuo gregorio. xj. quod fuit. anno domini. M. cclxxviij. turbatio ecclesie sequens fecit. vt de pace vel bello cum florentinis non amplius cogitaretur. Itaq; deposita sunt hinc inde arma. Sed externam pacem intestine confestim discordie sunt secute quārū nunq; antea ciuitatē urbs habuit. Fuit autē earū origo ex huiusmodi causa. Octo viros qui publica auctoritate ad curā belli ab initio creati fuerāt. siue sorte. siue cōsilio ex eo genere ciuium esse illos contigit: q; ad plebem magis inclinari videbātur. Itaq; neq; primo illo tempore sane grata quibusdā optimatibus eorū creatio grata fuerat. ꝛ auxit mor inuidias cōtinuatio magistratus plurium in eisdē hominibus prorogati. Attulerat vero carpendi improbandiq; materiā pontificis offensio et ciuitati molestia sacrorū interdictio vexatioq;: ꝛ direptio florentinorū ciuiū in diuersis locis p orbē terrarum facta. vt multiplicatis hominū queredis nō deesset iusq; octo viros eorūq; res gestas totāq; huius rei administrationē palā detestarent. At eis plebs ꝛ altera pars ciuiū octo viros fouebat: eorūq; res gestas incredibili fauore prosequebant. Optimates ergo q; potentiā octo virorū fautores eorū deprimerēt antiquā ciuitatis cōtrouersiā renouarunt. ꝛ p duces optimatū partiū quosdā quasi maiores sui diuersarū partiū fuissent: ab honoribus reip. remouere cepērūt. Habebāt vero ad hoc ipsum cōiunctam nobilitatis voluntatē ꝛ operā. Qui cū inter duces optimatū partiū essent. promptissime ad notandū deponendumq; populares homines cōcurrebāt. Nec modus aut modestia erat in rebus. merentesq; ꝛ imerentes quadebantur. Qui notari fuissent admonitos nuncupabāt eos qsi moniti essent. ne magistratū inirēt. Utpote declarati inhabiles ad reip. honores suscipiēdos. Hec igit' monitoria lex durāte bello īmodice exercitata p multosq; vagata cines incredibile ē quantū ciuitatē quassauerat: ꝛ vacillātē reddiderat reip. formā. Sopito deinde p pōtificis obitū cuius ecclesia bello infestabat medio: qui tunc vexillifer fuit. iusticie emendare prolapsam rē ac frenū monitorie legi imponere statuit. Ad id vero cū aliam legē promulgasset. nec deesset q; refragarent' videret'. plebs ac multitudo verbis tāpidē insensāteq; ob hoc ipm erecta plani fauore. ad edes illorū q; legē monitoriā exercuerāt decurrit. iniectisq; flamis eas deflagrauit viros q; q; veterata si eos nacta fuisset. Sed illi metu cedentes partim sese abdiderant intra vrbē ptim extra vrbem profugerāt. Ita lex plata est. ꝛ admonēdi notādiq; ciues finis impositus. Post

bec relegati quidam sunt ex eo ipso hominum genere qđ multitudo deiecerat. nōnulli etiam in exilium acti: alijs vero inter grandiores familias adductis. administratio reipub. est eis ppetuo interdicta. Octoginta inde viri creati. qui eorum qui admoniti fuissent. querimonias audirēt: ⁊ quod ꝑperam factum esset emendarent. Per hūc modum sub his prioribus status reip. mutationem suscepit.

Huius siluestri ve .§.iii.

stiferi tempore: qui bonum reipub. intendebat. anno .l. domini. M. ccc. xvij. mēse iunij. ciuitas tota fuit sub armis. clamantibus multis vivat populus ⁊ libertas ⁊ moriantur tyranni. Ad quem clamorem cucurrerunt artifices omnes cum suis vexillis ad plateam dominorum. Et inde populus procedens perrexit ad domos ciuiū: qui admonuerant multos iniuste rabidiq; nuncupati. ⁊ deprauatis illis combusserunt. Inter quos fuerūt karol⁹ tirosa. Lapus de castilionco doctor iuris cum septem alijs. Dominus Philippus de cosinis fuit spoliatus rebus suis. Monasterium angelorum vbi multa substantia ciuiū fuerat occultata fuit a populo depredatum. ⁊ vnus conversus eorum occisus. Quesierunt etiam cōburere libros camere montis: sed priores resistebant eis. Priores autē audientes qđ quidam flandrensco tertotes parmonus volebant ciuitatem prede exponere. miserunt familias rectorum cum stipendiarijs ⁊ ciuibus per ciuitatem: ⁊ quatuor ex illis tertotibus in diuersis locis suspenderunt. ⁊ sic cessauit predatio omnis. Hec in croñ florētina. Pōs vero priores alij successerūt. qui cū aliquot dies in magistratu fuissent ⁊ constituta prosequerentur: multitudo urbana egenteſq; pleriq; ac ex minima plebe homines ilpsi quidem per discordias maiorum sublevati. ciuium commentus agere nocturnos ac de vendicandis sibi honorib⁹ tractare ceperant. Deniq; sibi in ciuitate ⁊ locum in priorata consituerant petere. Id cum resciret esset. priores q̄tuor ex eo numero coripi iusserunt quo veritas agitatorum exprimeretur. penaliq; darent qđ priuatos de repub. innouanda tractatus habuissent. Ait enim plebs ⁊ multitudo consurgens statim ad edes priorum globo facto. capeinos reddi sibi minabundi postulauit. Et quia id tardabatur edes ignij succendi(Is enim tunc vexillifer iustitie erat)incendit. Inde per urbem quasi victrix discurrens. domos locupletum pluribus locis cremauit. Magistratum vero quendam ad compescendum eorum motus paulo ante creatum in publicam aream tractum i occulis priorum laqueo suspendit lacerauitq;. Postera deinde die eadem multitudo augescens edes potestatis expugnauit diripuitq; ab eo mox furore ad edes priorum reuersa priores ipsos magistratu se abdicare compulit: et i priuatam formam redactos exactoratos domum remisit. Nam cum percepissent priores. vt dicitur in cronica qđ ministri artis lane quererent rumores in urbe suscitare. miserunt pro quatuor principalioribus ex eis. qui adducti ⁊ torti: confessi sunt coniurationem eorum de nocte. Sed mane facto die .xx. iulij eiusdē anni. vna magna multitudo infime plebis habitantiuq; in camaldolis. ⁊ erga ecclesiam petri catellini congregata ad signum datuq; cuiusdam campane: ⁊ alia multitudo similium habitantium in bellerio: cucurrerunt ad plateam dominorum clamātes Viuat populus: ⁊ captos illos quatuor omnino postulātes dimitti. Et quia non subito dederunt sed resistebāt: furia insecti accedētes ad domū vexilliferi .l. dñi ilpsi eā cū substātia cōbusserūt. Et redeuntes ad plateā cū iterus illos repetissent: liberi dimissi sunt. Post hec eātes ad domum executoris. arripuerunt vexillū iustitie qđ ibi tenebat. Et discurrētes p vrbē cōbusserunt domos multoq; ciuiū totāq; viē illā in huiusmodi rapinis ⁊ incēdijs expenderūt. Clamabātq; fieri debere plures milites. Fecerūtq; fieri circa .lx. milites de diuerso genere hoīm. aliq; etiā inuitos. Fecerūtq; xxx. syndacos ppli minuti. Petebant etiā libros mōeis cōburi aut creditoribus infra .x. annos capitale) restitui sine interesse. Cōtinue i maiorē audaciā p̄rumpētes. accesserūt ad palatiū ptāt(⁊ qui p̄ bonā resistēs deinde intrare ꝓmisit. Qui sue ꝓsone vel familie sue nullam iniuriā inferētes: cōbusserunt statuta ⁊ oēs scripturarū ēe inuentū. Idē faciētes de scripturis artis lane ⁊ officialis gracie. Reuersi ad palatiū porrigebāt certas petitiones ꝓ populo acceptari. Et qi minabant eīs dominis ⁊ collegijs si nō exaudirent. via ad votū eis fiebāt remote potuiq; ratione. Demū postularūt qđ volebāt ingredi palatiū. ⁊ qđ dñi priores deponerēt officia redeundo ad domos suas. Et ꝓmissis eis securitate vite egressi sunt priores. ⁊ ipse intrans palatiū fecit vexillifer iustitie ⁊ alia ꝑt dicit(in .§. seq.

Ipsa vero multi .§.iiii.

tudo palatiū victrix ingressa vexillifer iustitie sibi creauit. Machabeē landi. hominē ex infima plebe. Sacculos vero suffragotū: in quib⁹ nomina erāt inclusa cōs consiliū grauit. Sedēq; ipsa die cōsiliū ppli aduocata. multa noua ter cōstituit circa reip. gubernationē. Et illud in primis vt vexillifer iustitie ꝓ tēpus: nō ex alio hoīm genē q̄ ex infima plebe sumeret. Collegia .xx. noua i ciuitate cōstituit. Et michaeli vexillifero iustitie vnacū syndaco collegioq; priores sibi deligēdi ē ptās ꝓmisit. Hi priores elegerūt mixtos ex oi collatiōe ciuiū. Plebeios ⁊ multitudo in cūctis vīabat: sortiones inde referte satis diligēter accurate. Pris reficiēdis affuere priores vexillifer iustitie: ⁊ xxiiij cen societatū ppli. octo viri q̄ belli curā habuerūt: syndaci armorū singularū. Pris additi nouarim. Siluester medic⁹ ⁊ Būdict⁹ alberti⁹ ambo ad equestrē dignitatē assūpti. ꝓ bos sonōes refecte. Multi preterea ciues ex diuersa factiōe ꝓ eos dies i exiliū acti: multi ad tēpus relegati. Int̄ hec mot⁹ quidā noui ꝓ singlos dies orabant. vtpote ciuitate ꝓposita ⁊ multitudine pacata ⁊ ad nouas spes erecta: alijs diripē bona locupletū: alijs inimicum vlasa: alijs poteūtū sibi compare ꝑperātibo. Id ꝓpterum esse videmētū pōe ꝓstantib⁹ i ciuitate viris: ne motū ⁊ arma i urbē multitudis deuenire patiant. Neq; n. retineri possūt cū ceperint semel frenū arripe: ⁊ pl⁹ se posse credūt qi plures sūt. Cauēda .xx. marie videnē pūpia seditionum int̄ paisanicos ciues: et ille n. ad ista deuenit. Monitoūalegē cōsitent oēs pnitiosam detestandāq; fuisse. Sz dū ea corrigē voluit siluester medic. vir ex familia nobili ampla ⁊ locupleta: maiorē in rempublicā inducit. ꝓt ꝓpositū. n. ⁊ credulitatē suā egētes ⁊ opifices ⁊ infime sortis hoīes facti sunt dñi ciuitatis. Ira dū papia admonitis succurrē vult. familiā suā ⁊ omēs sui similes dignitate spoliauit: ⁊ temeritati multitudinis cōcitate subiecit. Neq; eni finis erat effrenatarū volūtatū egētū hoīm ⁊ facinorosoq; ⁊ arma tenētes locupletū ⁊ honestoū hoīs fortunis cupidissime inhiarēt. nec aliud q̄ rapinas cedes ⁊ pulliones ciuiū meditabant. Cū mi michaelis vexilliferi virtus ⁊ pūdentia restitisset: supremū id exitiū ciuitati fuisset. Sum virū etsi ex infima plebe ex ipsoq; epifico ꝓgnatū: tū diuina sorte ꝓfectū ciuitati illo turbulētis tēporib⁹ dixerim. Semp. n. se indignis cupiditatib⁹ opposuit. Semp frenū incussit malignis volūtatib⁹. monendo. cohortādo. castigādo cōpescuit. Et inerat auctoritas q̄dā natiua ⁊ forma vir non iliberal⁹. Et accedebat qđ per adolescētie tpa aliq̄t annis p galliā militaurat. Iraq; nō domestica rudiratē ignar⁹: ē extrema q̄q; experiaīgēs pariſ(simul ⁊ callidē i rebus agēdis versabat. Per eundē ingratus fuit oēs. multitudo rursus petita rapet(repete annis ad priorū edes ꝓsēt. Ibi cū arcā publicā armator⁹ multitudie ꝓplesset: magnis clamoribus vt priores descēderēt ad ptionē ad leges ferēdas postulabāt. Erāt .xx. legis: q̄s ferri volebāt pnitiose atq; iniq. Nihil. n. illo tpe mode-

ratum cogitabatur. Plures in eo plane constantes. neq; esserunt eorum voluntate vt eorum pdecessores: nec multitudine intra edes recipere voluerunt: sed clausis foribus cū studiosis adinbo vesuq; respondebāt. vt abirent armaq; reponerent: cure priorib; foret vt propediem illa que capti an legitime statuantur. Multitudo igitur per hanc moram abiens. cum se delusam estimaret: conuentus agere maiores cepit. Deniq; octo viros ex omi collusione cre atis apud conventū predicatorum sedem eorum locauit. Hos scribe apparitores instar legitimi magistratus attribuit. q in cōsilio qui forent cives delecti. q tractari post hec ab ijs de rep. ceptum. multaq; pronisa q constituta. Increuerat q; auctoritas metu. vt iam octo viri illi bello prefecti q alij amplissimi viri nō sine reuerētia illos adirēt. Cum essent ciuitate duo capita q que alij statuissent aliter irritarent: confusio quedā rerum q vesperascente sequebat. Octo tamē viri multitudine armatorum suffulti preualere priorib; putabant. Intantūq; audacie processerunt: vt tandē quosdam ex suis apparitorib; q cum eis scribam ad priores mitterent. postulantes vt in constituta sua decreta q; iurarent. Cum venissent ad priores ac mandata exposuissent q iurandā poscerent. formidantibo ceteris ac iurare parantibo: vexillifer iustitie michael landi ferens hoc audacie. stricto gladio proximos in eos ruit. faciemq; vnius magno vulnere ensis percussit: alterum vero trāsfixit. ceteros fugientes insecutus per scalas edium precipites egit. Exactis deinde in arma ciuibus globoq; bonorum facto. ipe cū vexillo iustitie prodiens armatos equo insigni vectus. certissimo animi ad conventus predicatorum proficiscitur: vbi sedes erat aduersariorū. nec eos ibi repperit. Illi enim contumelia suorum intellecta. confestim multitudinē conuocarant q armati magno agmine per vrbem profecti alia via priorum edes minandi petierant. vexillifer ergo iustitie cū eos nec apud sedem suam nec alibi per vrbem reperisset: ad edes priorum reuertitur. Ibi tandem octo viros q vniuersam plebem armatam offendit. Erat vero multitudo maxima ex omi officina q colluuione hominum. Qui iampridem rostra occuparant. q armis structuraq; terribiles videbantur. presertim cum incendia q rapinis per superiores vices multa fecissent: q in manibus remp. habere putarent. Edes publice p vexillifero p̄ioubosq; custodiebant. eosnāq; vexillifer munitas reliquerat. Itaq; vbi rediit vexillifer cū suorum comitatu. lapidibus q telis multitudo plebis vesperi ferire cepta. Et simul boni ciues: qui cū vexillifero coierant multitudinem globo facto aggrediunt. Itaq; illi de superiori loco percussi. q a pari maiori impetu pressi. tandem pfligantur q in fugam vertuntur: eosq; mox sparsos insectati ciues vrbe pepulerunt atq; exterminarunt. Hic finis concitate multitudinis fuit. q bucusq; eius potentia valuit. Post hos alij priores magistratū inierūt. quo die ingressi sunt. consio aduocata duos ex numero priorū qui erant ex infima plebe exauctorauit ac vnus remisit: q nullū postea ex infima plebe in prioratu esse iussit. In locum vero illorū alios suffecit ciues. quorū vnus fuit gregorius scala eques florentinus ex familia nobilium q bono rate: qui iam per admonitus indigne fuerat. q ob hoc ipsis qui legem monitoriā exercuerāt inimicus. Hic status fere trib⁹ annis in ciuitate duravit. cuius plebs q mediocre gen⁹ hominū remp. tenerēt. q inberētes quidā maiores viri pene dominarent. Per ea tempora vrbano pontifice (vt dictum est) auferente interdictus ciuitatem afflictam ea res quodāmodo releuauit: q cessante multitudinis furore aliquato melior ciuitatis conditio videbatur.

Leterū suspiciones .§.v.

in rep. grauissime gubernatores torquebāt. Nam q multos ex his qui domi remāserant. pro adeptis sibi honoribus graviter ferre credebant pśentem rep. statum: q eos qui pulsi fuerant nulli vobis erat reditū affectare. Suspiciones he sollicitos reddebant nouos rep. gubernatores. Coniurationesq; ciuis contra rempublicā seu alle ficte seu vere fuerint crebro proferebantur. per quas multi domi supplicio affecti ciues: multi etiam metu fugati. Anno igit̄ domini. M. ccclxvviij. fois omnia quieta preter hoc q erat exulum metus. Illi enī magna multitudine vbiq; dispersi: sollicitam domi reddebant ciuitatem. Principio senis profecta manus quedam exulum figbinū occupare tentauit. sed pfugata obtinere nō valuit. Alia manus exulum ad carolum se contulerat. qui iam ytaliam intrauerat: vt finito bello triennij cui interfuerat pro parte Ludouici regis hungarie contra venetos: regnum apulie sibi ab vrbano collatum q a regina Johanna ab eo vrbano ablato sibi acquireret quo ad eius possessionem. Sperabantq; exules ipi a carolo auxilium obtinere ad redēdum in ciuitatem. Miserat antē ad carolum ciuitas legatos tres notabiles ciues cū esset patauij inspicūdi cauimentēq; eius ptemptandi. simulq; ad speciem cōmissum est: vt pacis negocia inter iannenses q venetos adiuuarēt. Redeuntib⁹ legatis vniuersa referebant de carolo q de eius labus. Mā thomasius strozza (qui vnus erat ex illis) parū faciebat ceptum caroli. multum exules bonotabat quo ad verba q quo ad facta eoꝝ. Alter qui bonatus barbadorius erat. diuersa ō carolo. de exulib⁹. nec se illa scire aiebat. Sicq; similitas quedam orta est inter illos viros. Et obiectum est barbadotio. q̄ bonenie quosdā exulum ad cenam vocasset secretum ab alijs legatis. qua suspitione diuersarum partiū haberi est ceptus. vnde q possea in bracapitatus vt infra patet. Inter hec iannotius quidam salernitanus caroli pfectus. cum aliqua manu equitum bononiā venerat. Et quo magis pfectus ille appropinquauerat: eo magis suspicio exulum augebatur. q multa multi (vt fit in tali re) nunciabant. Tandē duo ex octo viris qui bello pfuerant. suas priorib⁹ reuocabant: quib⁹ nūciabatur certa die exules cum pfecto caroli ad ciuitatem esse venturos: magnāq; cōiurationem intra vrbem versari. rem vero ita cōpositam esse vt pluribus locis per vrbem succenso. exules vnacū pfecto caroli in vrbē recipiebantur. Inter vero huius archam antonios erat buscolo comes. homo perlenis: qui q nūciabat simul q premium indicij flagitabat. At vbi illud relatum est. nulla fuit mota quin prestantes viri de quibus modo aliqua suspicio fuisset: in vadicium raperentur. Et nocte quidem illa nōnulli in edibus suis capti sunt. cum nihil prorsus suspicarentur. Die autem facta. ad eos qui erant extra vrbem in suis p̄dijs satellites missi sunt. Redierant enī per eos dies quidam pisani viri qui ad tempus annuū fuerant relegati. q nondū consilii vrbe in villis suis morabant. In his erat pierus pbdlippi albitius. vir q pudentia q auctoritate q familia clarus: carolus strozza vir pari estimatōe. Ad hos igitur comprehendendos missi satellites pierum albitius experunt. Qui cum tutari se posset (siebat enim concursu clientum suorum) tamen innocētia confisus ire ad magistratus maluit. Carolus vero strozza cū nō procul a valla venientes ad se lictores vidisset. hostatu suorum per posticum euasit. Itaq; paulopost villani perscrutati vacuam domino illam reperierunt. Capti sunt etiam Lipsianus mangio. Jacobus sachetti. Donatus barbadorius. Pbdlippus strozza. Johannes anselmi q alij quidā. Ne vero ciuitas ob talium virorū pericula fluctuaret. placitum auxilia equitum pedituq; conuocare placuit. q quatuor viros ciuitatis custodie pfidere: quib⁹ q militem conductus q vrbanam multitudinē parere iusserunt. Fuerunt quter thomasius strozza q benedict⁹ alberti. hi ambo equites alij duo ex plebe obscuri generis. Cū vero de iurazione quereret. nullus in captiuio crimen nec rei noti cia reperiebatur. nec tenuiores quidam homines qui ab inimo capti fuerāt. quēq; eorum nominabāt. Quibrem cum satis esset

manifestum ob suspitionem solummodo illos esse captos attingere illos magistratus nolebat. Verum inimici adversarij q3 eorum in rep. ꝙ ferociores quidam ex plebe bominem magistratum criminando plebeq3 concitando atq3 vigendo non prius destiterunt: q3 concursu multitudinis vt prope adhibita supplicio vltimo afficiant. Et hoc iam miseranda quedã ciuitatis conditio erat. ꝙ plene pauoris atq3 odij mentes. vtpote re ad sanguinẽ versa: magnis ꝙ innocẽtib⁹ viris supplicio affectis. Deposuit arma plebs ꝙ in suam quisq3 domum reuersus est. Nec multis post diebus comitia nouis priorib⁹ sortiendis haberentur resumpta rursus arma sunt verentibus qui remanebant ne quis diuersa sentiens ad magistratum sume retur: ꝙ idipsum vi ꝙ armis vitare properantibus sin comitia noui magistratus inissent. suadentibus quatuor viris custodie vbis pfectis: ne qua suspicio imposterum sortientib⁹ incideret. sex et .xl. viros creari placuit: qui vnarum priorib⁹ colleg3q3 purgandis vbi de his q3 suspicionibus quideret. ꝙ quieti ocio q3 ciuium ꝓspicerent. Ex plurib⁹ diebus rebus archane delecta. tandem vnum de quadragenta bominibus retinerunt ad tricenium accipere magistratum. Viginti preterea ex nobilitate ad plebem: totidem ex plebe in gradiores familias traducere. Multa insuper contra exules eorũq3 patrimonia sunt ab eis ꝙ pleraq3 omnia maligne constituta. Et res quidem tum turbulentissime erãt foris autem per beatã tempora metus ingens augebat. q3 pfectus caroli de quo supra diximus ex bononia animum posuisse atq3 inde in etruriam venire nuncia batur. magnanimq3 florentinorum animum illum sequi affirmebant. Ea formido effecit. vt Johannes augu. tunc primũ duc belli a ciuitate deligeret.

Principio insequentis anni .§.vi.

.M.millesimo.ccclxxx. ingentes copie in agro senensi conuenisse ferebant. ytalice (quibus erat Albericus barbianensis comes) ꝙ germani ꝙ hungari. Omnes hec copie per ytaliam carolo parabantur. Confluxerat ad hos etruscum multitudo ingens magna spe in vrbem redeundi Senenses autem cum ager eor⁹ ab his vastaretur. tandẽ pecunia tradita vt inde abirent pacisc̃untur. Idem faciũt pisani ne suum agrum inuadant. Florentini cum bis senensium pisanorumq3 pactiones audissent. ipsi quoq3 ostendo suis in agrũ senẽsez missis: pecunia deciderent tempestiuerũt. Id vero sine maiori spe rerum fiere malueruntes ꝙ odijs iam ꝓtractis. nõ est a pfecto caroli recessũ. si modo id postulatũ vt patrimonia exulib⁹ restituerẽt. que publicata fuerant: eosdẽq3 reddit⁹ post annũ arbitratu caroli poneretur. vnde iter eorum in agrum Senẽsem fore demõstrabant. Conquestus tamen est grauissime caroli pfectus de calumnia sibi inisse illata in ciuibꝰ florentinis innocentibus quidem. ꝙ cũ quibꝰ nullam rem ꝓtinus habuisset negatio: ꝙ de querela bononiensibꝰ facta p quas dimissus ab eis indemẽter fuisset. Hec ab illo dicta. offensionẽ animi significabãt maiorem q3 verbis pferretur. Itaq3 ex agro in vrbe munit atq3 loca res inferri inserunt. vt minus prede vel damni illi possent afferre: ꝙ a bononiensibꝰ ceteris q3 socijs auxilia postularũt. Ducẽq3 belli Johannez aug. tunc primo delectum celeriter venire iussernnt. Et cum pfectus cum suis copijs ad essam fluuiũ ꝙ ex eo ad pesam ad nouem miliaria florentiã appropinquasset. quibusdam rapinis ꝙ incendijs pactis ꝙ nixis cum florentino ꝙ equitibꝰ. nullosq3 motus ob eorum appropinquationem apparet quem illi quasi expectabãt in ciuitate fieri: bincinde p diuersa loca vicina extra territoriũ florentinoꝝ discurrebãt.

Per medium autẽ illius anni carolus ex hungaria intrauit ytaliam arriminũ applicans. Qui secum habebat septẽ milia hungaroꝝ: ꝙ ytalici generis circiter mille. Oratores aũt ab eo sub primo statim aduẽtu florentiã missi sunt. Qui exponẽtes causaz sue legationis inchoarũt a rememoratione ꝓiunctionis quã semꝑ domus regia habuerat cũ populo florentino. ꝙ duo tñmodo capita viriliꝰ stirpis ex vna ꝓgenie sue pessimo dicti. s. andegauie ducẽ ꝙ caroli douerunt. Ad caroli vero ꝙ concessione ludouici ꝙ pontificis romani de cretã regnum. s. puenisse. quãdoquidẽ Johãna regina multis se alioquin fedenibꝰ ꝙ nũc ad extremũ solimanicis abominatõnibꝰ inquinauerit. Venisse ergo in ytaliam carolum vt regnũ sibi debitum ab iniusto possessore extorqueret. ꝙ id circo petere a florentino populo vt ꝑ antiqua domus beninolẽtia. ꝓ pollicitatione dudũ facta fedus secum ineat: ꝙ virib⁹ pecunijsq3 ꝑsonet ad regni ꝓsecutionẽ. Sed legatio primo responsa est a florentinis ꝙ offensaz nullam pollicitationẽ factam sup hoc. Deinde dictũ. nec velle nec debere florentinũ populũ in diuisione regie domus (quam semꝑ coluerit) alterutrius partium heere: neq3 contra heredi ꝓgenies successionẽq3 atq3 nota ingratitudinis fedus coire posse aut vires committere: cum ꝙ a roberto ꝙ a filio. eius regine parente dubijs formidolosisq3 temporibꝰ fuerit ciuitas ipa protecta atq3 aduta. Q3 si aduersus extraneos alienosq3 postularentur auxilia: haud grauate florentinus populus exhiberet. In pecunijs aũt res si eadẽ sit ratio: tamẽ difficultates maiores instare ꝓ varia ciuitatis fluctuatione. Cui hec responsio demissa oratores. duz referũt carolo molesta fuit. Hec cum florentie audita essent. ad placandum conciliandũq3 eius animũ. duo cines notabiles destinantur oratores ad eum: qui nomine ciuitatis eum visitantes. eiq3 donum faciant. xv. milia florenoꝝ. Que cũ arriminũ ad eum detulissent: carolus nec dona recipere volut. Et ad pecuniã respondit. nec si centũ milia ei offerrent se ꝓcentũ fore. Hec pecunie reiectio. plurimũ alios eorum: qui remp. tenebant fregerunt. Et auxerãt mox eoꝝ timorẽ aretini carolum etruriam euocantes: ꝙ dominiũ ciuitatis ipius ei tradites Hyas? traditionis causa extitit magna discordia inuidia ꝙ seditio orta inter ipsos aretinos: vt alter alterũ expelleret. Cum ergo carolus venisset aretiũ. omnis multitudo florentinoꝝ exulum ad eũ confluxit. Erant tũc ibi florẽtini legati. missi ad concordiã inter aretinos faciendã. Quidã autem exulum occidit vnũ ex bis legatis florẽtinis. Iohannem moyz. qui vnus fuerat ex octo viris: qui bello fuerãt ꝓsidentes. ꝓpter qd multa fuerãt contra exules florentie instituta: ꝙ domus perculsoꝝ euersa. Cumq3 carolus aretij motum traheret. copie eius cum florẽtinis bellatoribꝰ aliqua ꝓelia licet leuia faciebant: rapinis ꝙ vastationibꝰ insultentes ꝙ castella aliqua capere temptantes. quibꝰ tamen viriliter resistebat Job. aug. cũ suis. Lxxx. militibus equitũ: ꝙ peditũ multitudine magna. Inter hec oratores ad carolum missi dñs rossus ercinus: ꝙ dñs bettinus comonius equites ad placandũ mentẽ eius. Respondebat ille se amicũ non inimicum florentino ꝝ: sed pollicitis sibi ꝙ regi hungarie dudũ auxilia velle sibi exhibere. Licet autem nulla super hoc obligatio in rei veritate esset. quia tamen rex armis aderat et secum exules adducebat: cuius pecunias illum querere palam esset. vt redimeret vexationem suam ad conditionem versa contra quadraginta milia pondo auri dare pacisc̃itur: ꝙ ille abducere copias nec imposterum exules fouere repromittit. Ea pecunia fere omnis Johanni bano duci hungarorum quos secum duerat carolus: tradita est. Ipsos autem exules florentinorum rex humanissime consolatus expectare tempus monuit. sibi si negocium regni succedat cure fore: vt in patriam restituantur. Interea carolus aretio profectus romã petijt. ꝙ ab vrbano benigne honorificeq3 susceptus. opportuna parabat ad expeditionẽ indies. Pacez ergo carolus firmauit cũ florẽtinis cũ pactionibꝰ illis: q3 rez nõ daret fauorẽ exulib⁹ eoꝝ nec eos offenderet. Et ipi florẽtini nõ ꝓstarent aduersus regine Johanne contra eum vel vrbanum papam. Et q3 florentini mutuarent Carolo. xl. milia florenoꝝ intra tres menses: quos tenebantur

vare vrbano eā cōuentione in pace facta inter eos ꝙ eccle siam quos ipe restitueret eis: vel ageret vt papa pro tēbi to stu soluto acceptaret fm cron.

Anno igitur dñi .§.vii.

M.ccclxxxj. ꝙ tomi ꝙ fouis multe fuerūt mutationes. Nā tomi status reip. mutatus est: fouis aūt victa captaq3 re gina iohanna. Carolus possessionē regni consecutus est p hunc modum. vt dicit in cron. Carolus postq3 fuit coro natus ab vrbano profectus est cū copijs suis versus nea polim: vbi tunc erat regina iohanna in castro nouo. Do minus autem otto marchio eius erat cum gentibꝫ armoꝝ extra neapolim ad pugnandū contra carolum. Cum aūt appropinquasset ciuitati. nobiles introduxerūt eum nea polim clamantes. Viuat rex. Receptus ergo in vrbe bo noufice vt rex. obsedit castrū nouū in quo erat iohanna cum baronibꝫ suis. ꝙ ita circūdedit: vt nullus aditus pate ret ingrediendi vel egrediēdi nisi ex parte maris. Otto au tem ꝑmanet eius ciuitatē obsidebat ab extra. Et cum certa die statuta parallet se ad ingressum ciuitatis cum copijs suis manu violenta: carolus cū hoc sibi notū esset ꝓcū ex ercitibꝫ suis obuiam venit. Et pugna ꝓserta. equus otto nis cecidit subtus eum. vnde ꝙ captus fuit cū gemano: ꝙ exercitus eius dissipatus. Cernēs ergo regina iohanna se eiadere nō posse manus eius. cūnec succursū sperauit ꝙ victualia deficerent. ꝙ castrum continue impugnaret: ꝓpo suit se alloqui velle carolum ipm. et concessum est illi. In ostium ergo castri aduocato carolo: iohanna reveren tialibi regia exhibita inquit. Ego te babui bucusq3 in fi lium: si modo ergo sic placet deo. te recognosco in domi num meū. Recōmendo tibi benorē meum ꝙ manū meū ottonē. Cui carolus respondit. Ego te vileti vt matrē ꝙ ita facere intendo imposterū: ꝙ honorem tuum ꝙ domini ottonis recōmendatum habebo. Et tunc iohāna educta de castro ab aliam locum honorifice associata ducta est ꝙ bene custodita: ꝙ tandē suffocata. Multiq3 barones eo capti ꝙ duo cardinales antipape. Totiusq3 regni sub do minio bone caroli terci fuit: operāte deo magis q̄ virtute humana. Et aretij ciuitas finitima in miserandas est calamitates prolapsa. Suspitiones florentie maxime au gebantur. relegationes ꝙ exilia. Accedebat ad priorē me tum caroli victoria ꝙ regine captiuitas. Videbant enim eiulum spem totam ab eo pūncipe dependere. ꝙ necatos quosdam aduersariorum fuisse: pte textu illo q̄ cum caro lo vel eius prefecto coniurationem inisse dicebantur. Et si dolebat ciuitas successionem roberti regis mirabili ru ina deletam: tamen quo carolus si fieri posset amicitia tene retur. legatos octo ad eum misit. qui ciuitatis nomine gra tularentur: in quibus robertus aldebrandini ꝙ bettinus cosonis equites florentini pūncipes fuere. Qui cum ad carolum venissent. benigne amice recepti ab eo: et audi ti sunt cum sima reuisificatione amoris ad ciuitatem. Que res florentie nunciata suspitionem ante de rege conceptā attenuauit. Itaq3 quo contineretur in amicitia rex. duo ex oratoribus remanere apud regem iussit: reliqui peractis solēnibus domum redire. Cum autem prosperitas su ma regi adesset. calamitas miseranda aretinorum ꝙ defle da ꝓponit ex hui causa. Carolus cū accepto aretij do minatu superiori tempore ex etruria abiret. quēdam ex co mitibus suis eōm. s. virtutēsem natione gallum hominē fic te compositus (cuius malignitas regi erat incognita) are tinis prefecerat: existimans q̄ quia eōs religiose pacatoq3 ciuitatem gubernaret. Ie ergo quo potentium eoꝝ qui re gi ciuitatem dederant minueret. simulato pacis ac trāquil litatis studio. aduersarios hoꝝ in vrbem reuocauit atq3 recepit. Qui erant gibelline arum partium homines longis tēporibꝫ exulesinter quos sachonis filij agnatiq3 vbertini genus ꝓpotens aretinoꝝ familie rediere. Et hoc eti am statim euenit. vt ad furorem illorū quos beneficio suo restitutos. proq3 eos sibi obnoxios intelligebat pfect⁹ in clinaret. Illos vero suspectos haberet ꝙ inimicos arbitra retur: qui regi dederāt ciuitatē. q̄ in restitutione aduer sariorum eos plurimū offendisset. In tanta igit̄ puersitate rerū tantaq3 ꝓfusione ciuitatis. cū boni viri ac bene de re ge meriti trepmerent exulesq3 ne p reducti in honore ba beretur: plurima querela erat ꝙ indignatio marima. ac nō non occulta in prefectum odia. Nō ille intelligēs ab his etiam qui redierant irritatus. precipuos quosdā ex eo nu mero qui dominationem regi tradiderant capit ꝙ in carce rem trudit: nōnullos etiam interfecit. alios fugat ꝙ insequi tur. Et ita gibellinorum factio que ante amplius xl. annis exulauerat: malignitate prefecti in vrbem reducta plus pos se incepit. Profugi quidam ciuium hec tanta prefecti sui flagitia ad regem detulerunt. Ille vero detestatus ei⁹ ma lignitatem. successorem prefecto misit iacobum carazolū neapolitanum: ac reducere amicos suos fouere q3 bono ribus iussit. Fit cum hoc sensissent sachonis filij vbertini actota illa gibellinorum partium factio. s. noui prefecti ad ventum: magnā multitudinem ex castellis ꝙ clientelis suis in vrbem contraxerunt parati ad resistendum. Itaq3 cū prefectus nouus ad vrbem venisset. et in absentia veteris prefecti vim illi afferre quidam pararent: mouentes illi ar ma ad edes illorum qui redierant discurrerūt. Et q̄q3 re sistere tur egregie. tamē quia illi magnas habebāt copias iampridē contractas: tandē pernicerūt. Pulsiq3 aduersa rij ad arcem nouūq3 prefectum ad se receperunt. Cū vero arx ipsa ꝙ nouus prefectus obsideretur oppugnaretur q3 aperte. ciues in arcem compulsi vna cū prefecto remedia cogitabant. Per id tempus albericus comes ytaliciq3 sub eo in societatē coacti in finib⁹ perusinoꝝ contra rebellēs fiū q3 degebāt. Hoc aduocare placuit: predāq3 bona inimi coq3 polliceri illis. Missis ergo qui hoc regarent. illiscq3 of ferent: motus impigre albericus cum copijs suis aduenit. receptusq3 p arcem ꝙ in vrbem immissus. cum etiā ex arce descendentes ciues amiciq3 eorum adiuuarent: sachonis filij ꝙ agnati vbertini. omnesq3 eorum copie ex vrbe pellū tur. Sed albericus ytaliciq3 sub eo militantes. nō illorum duntaxat domos: sed vniuersas ciuitatem diripuere cor poibus quidem ciuium parcentes: bona vero sine distin ctione aliqua rapine predeq3 subijciētes. Nec multo post alie copie nō minores supuenere: quib⁹ perat villanutius Be quoq3 in vrbem recepte: si quid superfuerat ex prio ri direptione abstulerunt. Qui duo exercitus sex fere men sibus in vrbe aretio cōmotati sunt. incredibili preda loci pletibusq3 spolijs ditati: ciues miserandi ꝙ inopes per si nitimas ciuitates oppidaq3 dispersi migrauere.

Per hec ipsa tēpo .§.viii.

ra florētie dilatōes ciuiū varie ꝙ pturatōes aduersus rēp. sine vere sine ficte p singulos dies ꝓferebantur. Boni qui remanserāt in vrbe trepidi latitante sq3 vir ꝓspici se patie bantur. Quippe inter tantam ꝙ maiorum acerbitatem ꝙ satellitum cālinias. quis aut sperare incolumitatē aut sibi ꝓsidere malebat. Igit̄ ciuitas mesta ꝙ afflicta in testino simul atq3 externo morbo: quem tolerare diutius non valens ad extremoꝝ decussit. Duo maxime ipotenti per hec tempora ciuitatē gubernabāt. Thomasi⁹ strozza. ꝙ georgius scala. Qui q̄q3 erant equites et optimis fa miljs: tamen eos ad plebis multitudinisq3 deflexerāt par tes inimicie dudū suscepte. Nā georgio scale nota admo nitionis fuerat inusta. Quā ille iniuria exacerbatus. fa ciani vindicta non poterat. Thomasius strozza q̄ fuerat vnus ex octo viris bello ecclesiastico gerēdo electus. huic contemptionibꝫ eorum qui diuersa sentiebant partes alo auxerat acerbas: vt etiā gentilibo agnatisq3 suis inimicus esset atq3 infestus. Circa hos duos multi ex plebe satelli tes ac seditiosissimi q̄s versabantur. Hinc delatōes ciui um: hinc ficta crimia atq3 ꝓ priuilegia in exules acerbissima:

ꝙ malorum omniū officina. ꝓficiſci putabantur. Johannes erat cambij vir ꝙ fame integre. ꝙ exiſtimationis inter cives non exigue. Intra edes huius noctꝫ peram bulans vnus ex ſatellibus (erat enim mos ſingula ſcrutari ꝙ olfacere) ſtrepitum ꝙ verba intra domum ſenſit. Hic inde vt voluerat occaſionem nactus. ſtatim detulit ea rem armorum a Johanne cambij paratum eſſe vt mi: ad ſtatum ciuitatis euertendū. Erat vero id totus in ane. Nullos enī ille domi habuerat preter familiam ꝓ priam ꝙ villicū: qui vt fit de rure porcum adduxerat. Cū ergo ſeruata confeſtim domus vanum crimen eſſe do cuiſſet: delatos tamen audax ꝙ impudens ſcire ſe ac vidiſ ſe aſſeueraret: detinetur tandem a magiſtratu veritatem vel caliniam eruturum. Tandē de induſtria compertum eſt confictum fuiſſe crimen contra hunc. quia nō accepꝫ partibꝰ foret: ꝙ alios eſſe quos eodē modo eſſet in calūniā vocaturus. Qui aūt dicta johannē cambij infamauerat falſo. dicebat iacobo bartholomei pratēſis: qui etiā dicebat ſcatiſſa: homo male cōditionis ſatellesq; dictoꝰ diſi georgij ꝙ thome ſtroſſe. Hāc qꝫ captus ꝓfeſſus eſt calū nie ſe accuſaſſe ꝙ alia ex quib⁹ querebāt aliqui facere nouitates: intendebat capitaneꝰ occidere illꝰ ſcatiſſam. Qui cum ſupplicio afficiendus eſſet. georgius ꝙ thomaſinus pri bus ꝓmo ꝙ minis. deinde cū paꝝ ꝓficerēt ad vim paꝝ ſi coacta ſatellitū manu ſuoꝝ plebeoꝝ cōcitata. nocte ad magiſtratū i. capitaneū balie venientes reum arripuere. magiſtratū etiā interfecturi ſi nancifci potuiſſent. Sed il le periculū virtus in edes ꝓtoꝝ aufugerat. Ibi violētiaꝫ ſibi factam cōqueſtus quādo iuſticia vi impediatur. nolle ſe ꝓmanēte ſtatur: ac ſe magiſtratu abdicat. Indigna cū cūis res fedaq; videbatur. ꝙ horrebant plane iam homi nes tantaꝫ puerſitatem atq; licentiam. Rem igitur corri gendam ꝓtores rati magiſtratum conſolati ſunt. ac bene ſperare pollicti ꝓperantem abire non ꝓmiſerant. De mum accitis preſidijs ꝙ in area que eſt circa palatium col locatis. cum iam ſatis muniti aduerſus vim eorum qui re um abſtulerant viderentur: magiſtratum coh⁹tati. vt iā nihil vererentur ꝙ opem ſuam pollicīti virgam iuſticie re ſumere compulerunt: ꝙ ad pretorium ſuum remiſerunt.

Magiſtratus ſimul in edes ſuas reuerſus eſt. coho rtem miſit ad georgium ſcalam capiendum. qui in oppina te ꝙ mirabiliter ꝙ nemo eſtimaſſet ꝓpe edes ſuas capt⁹ nomine et tot amicis et ſatellitibus opem ferente ductus eſt ad magiſtratum. Thomaſinus vero ſtroſſa cuꝫ hec in telleſſet: fuga ſibi conſuluit. De georgio poſtridie ſup plicium ſumptum eſt. magno concurſu populi clamantis ꝙ poſtulantis reum necari. Inter hec ſymon blaſij vnus ex delatoribus. cum ex vrbe aufugeret captus a quibuſ dam ac reductus. cum ad magiſtratuꝫ traheretur: medio itinere a cōcurrenti multitudine interficitur inde lacerum corpus ludibrio trahitur per vrbem. Eodemq; tempore filius eius alia in parte ciuitatis adoleſcens occiditur. eo dem modo cadauer eius per vrbem tractum patri cōiu gitur. Triduo autem poſtea cū duo alij ex numero ſatel litum damnati in ora totius populi ſecuri percuterentur. ꝙ multitudo concitata ſumpſiſſet arma. perq; vrbē diſcur rerent: venti ꝓtores incendia ceteraq; que ira ferre ſolet patrarentur. aduocata contione ad alias curas populum traducere. per multa in rep. corrigenda eſſe docentes: ꝙ vi ros deligendos qui in repu. poteſtate illa corrigant atq; emendent. Ita contione vocata ꝙ in ſua quiq; tribu veni re in contionem iuſſi. Hec dum aguntur ira efferbuit. dū quiſq; aut ſui aut ꝓximoꝝ nominationi ſtudet: nocendi ꝙ debachandi preterlabitur occaſio frequens. Cum tan dem contio adeſſet. vix circiter centum deligūntur: quib⁹ poteſtas publica demandata eſt conſtituendi emendan diq;. Hīs peractis vexillo partium optimarum ꝓdire in medium ac incedere per vrbem iuſſo. ſequenti numero ſa ciuium multitudine luſtrata vrbe: ſine cuiuſq; violen tia vel iniuria vergente in occaſum ſole. redituꝫ eſt ad edes ꝓtorum cum ſumma ciuium gratulatione atq; letitia.

Poſtibac bi quibus poteſtas cōmiſſa fuerat in vnum conuenti. decreuerunt exulibus quibuſcūq; ac relegatis qui poſt ſtiaſſtrum medicem vexilliferum damnati fuiſ ſent: reditū in vrbem patere. Suſpenſiones quoq; ꝙ pro bibitiones ciuium a rep. ꝙ inter grauiores familias redu ctiones omnes poſt eum vexilliferum factas. irritas eſſe ꝙ inanes. Carceres inde effracti ꝙ captiui omnes exempti. ſ tercīq; ſi qui priuatim ob ea alienum captus fuiſſet. Artiꝫ capita ad viginti unum redacta. duobus abolitis que ſu peraddita nuper ex humilioti opificio fuerāt. Inter hec domi relegati. multi eorum qui ante in rep. potentes fue rant damnati: etiam quidam et hoſtes indicati. Exules deinde in vrbem reducti multa innouari coegerunt. ꝙ tu multus crebro excitati ꝙ reſumpta modo arma. modo de poſita. contiones ſepius conuocate. poteſtates ciuibus tradite: donec purgata demū vrbe et bonis exulū reſtitu tis. honoribuſq; ad redeuntes translatis: ciuitas ſuam ſtabilitatemq; ſuſcepit. Paulo poſt iterum in principio martij. miniſtri vilſſimi artis lane qui vulgariter dici tur ciompi ex camaldulo congregati. magno numero cum aliquibus equitibus rebannitis cum vexillo quodam inſigni to armis partis guelfe. venerant vſq; ad eccleſiaꝫ ſan cte trinitatis clamantes. Viuat pars guelfa. Sed poſt combuſtionem quarundaꝫ domorum per alios homines repreſſi ſunt. die ſequenti (dies tumultuantes venerant in plateam dominorum. et cum ad ſonitum campane cives concurriſſent armati: recedentes ciompi de platea accepe runt vexilla a vexilliferis: et firmarunt ſe ad ſanctum ge ogium ad pugnandum cum inuadentibus eos. Vexilli fer iuſticie dominus Raynaldus gamſiliaſinis cum vexi lo voluit procedere contra illos. ſed ne ſequeretur mains periculum de conſilio aliorum id omiſit. Et quidam boni ꝙ prudentes poſuerunt ſe medios ad componendas con cordias inter magiſtratū ꝙ eos. Et facto parlamēto publi co que petierunt ipſi ciompi et ſi multa et illo irrationabi lia: tamen ad ſedandum eorum furorem fuerunt exaudti.

Die ſequenti audientes ꝓtores ꝙ adhuc fiebant cō gregationes ciompoꝝ ad ſanctum ambroſium ꝙ alios in alio loco: fecerunt cōgregare in platea dominoꝝ quot ci ues potuerunt armatos ꝙ gentes armorum. Et egredies de palatio vexilifer. dedit in manibus vexillum iuſticie do mino donato de acquiolis: ꝙ vexillum partis guelfe domi no foreſio de ſaluiatis. ꝙ mandauit omnibus vt ſequeren tur vexillum eundo per ciuitatem: et qui non ſequeretur vt hoſtis indicaretur. Et princeps militie Johannes ma gu. cum ſuis erat cum eis. Et cum dominus franciſcus de rucellanijs eſſet cum. dccc. ciompis ꝙ cum inſignibus par tis guelfe prope plateam ſancte marie nouelle. mandauerunt illi vt illis datis eis ſequerentur ceteros quod ꝙ fecit ꝙ poſt diſcurſum per ciuitatem reuerſi ſunt ad palatium ꝙ omnes depoſitis armis in domos ſuas quietata ciuita te redierunt. Altera die fecerunt parlamentum ꝙ congre gatis ꝓtoribus collegis ꝙ aliis de cōmuni conſenſu. tra diderunt baliam ꝙ poteſtatem omnem ſibi reformandi ciuita tem ꝙ ſtatuendi que eſſent vtilia. Quo facto multa ceſſa runt de his que fuerant ſtatuta in alio parlamento. Et cū iterum alia congregatio ciompoꝝ in via ſancti gallica diſcurreret. fuerunt profligati a capitaneo populi. et in die ſequenti aliqui ex eis decapitati: ꝙ aliqui exulan. ſic ceſſauit tumultus ciompoꝝ.

Per extremum .§.ix.

cius anni litere ex gallia venerant: per quas ſignificaba tur Ludouicum andegauie ducem cum magno exercitu in ytaliam eſſe tranſiturum. Adoptatum enim a iohanna regina ac filium ſucceſſorem ꝙ regni deſignatum: venire

in ytaliam conflixisse ad reginam liberandā regnūq; ex manibus caroli eripiendum. Hec eadem cum plumbus simul locis significarentur in sulphoneum versa civitas de futuro eventu belli sollicita esse cepit. Neq; enī paruo co natu: sed totis pene francoꝝ viribꝫ insurgebat ad transitum in ytaliam faciendū. Timebatur eq; iam inde quoniā res tanta foret tandē exitura. Exemplū vero literarū stanis ad carolū missa. Principio in sequentis anni multa simul premebant civitatem. Nam ꝛ domi res admodum sollicite ꝛ fons suspitio ingens ab his copijs que aretium occupabant: ꝛ ducis andegauensis adnētus iam inde ter rorem ac formidinē afferebat. Cum his igit̄ que aretium occupabant gentibꝫ agitata res est ac diligētissime reducta. Cum enī domi florentinis modo: verum ꝛ cunctis finitimis civitatibꝫ essent terrori. ꝛ iam senenses pisanisq; vtationes suas reclamare pararēt. intercessere florentini hortantes ac monētes. vt civitates in vnā vires suas consilia q; conferrent. Sine enī pecunia vecidendū esset longe facilius omnes simul cū singulis tractaturos: sine vt relictēdum ꝑfederatos in vnū facilius repugnaturos. Ipse vero bononiensiū bernabonisq; auxilia iam pridē contraxerāt simul sollicitabant regē pro copijs amouēdis. Per hanc tandē diligentiā effectum est. vt ḡminimo impendio copie poscente iam regni periculo abirent.

De trālitu verzo gal .§.r.

lor in ytaliaꝫ ab ipō initio ḡmagna res visa est ꝛ cōeuno crevit opīnio. Post literas enim ducis andegauensis per quas suis florentinis significabat aduentū. oratores francoꝝ regis mediolanū pueneratꝫ: indeq; significarūt ad florentinos socios suos mādata habere. que referre in ꝑmā omnū ꝑuentu habeāt. Proinde rogare florētinos vt socios paterēt: se quidē bteui esse vēturos. Rescriptū est a civitate seletis animis expectare tātoꝝ principū oratores. Venirēt ergo qñ ꝑmodū foret: socios enī tempore affuturos Venētes igit̄ florentiā oratores multa tulerūt de iniuria causa: ꝛ de magnitudine apparatus. Quib ꝓolixe explicatis ad extremū postularunt. vt florentini socijsq; ceptum andegauensis opere consilioq; iuuarēt. Respōsum est oratoribꝫ dolere civitati de sanguinis regis discidio: et ꝑ concordia intercedere parata. De postulatis aūt nō ni si ex ꝓpioꝝ decreto responderi posse. Scripsisse vero legatos socioꝝ ad suas civitates. quarum voluntas cum audita fuerit: responsum daret. Illi vero ad alia ꝛperantes loca. rogarūt vt vel litis vel ꝑ oratores significare sibi respōsum curarent. Deniq; honestis verbis ex sociorum consensu denegata auxilia sunt. Nec multo post andegauensis cū exercitu superatis alpibꝫ in taurinos descendisse nūciabat. Addunisse vero equitū supra.xxx. milia ꝛ alias insuper copias in ytalia supadditurū. Hoc tāto apparatu attonite mētes futurum horrebāt. Nec multo post caroli regis aderant legati: foedere ac defensione mutuam postulantes. Eodēq; ipō tempore oratores alij a duce andegauensi florentiā venerunt cum ingenti beninolentie significatione. Non enī venisse vt florentinis ceteriq; civitatibꝫ nocaret: sed vt faueat ꝛ opituletur. nec agrū florentinū suis copijs astringere: sed alio itinere ꝓfecturū. Rogare vt vel antilia sibi civitas ꝓiungat. vel ociosas spectatricem se ꝑbeat certaminis: neutri parti molestam vel fauentē. Per hocipm tēpus ludouici q; būgarie regis aderāt oratores carolo fauere: hortātesq; florētinū populum vt cū carolo rege cōq; vrbano pontifice vires conseruarent. Venire quidē in ytaliā gallos non minus ꝓ ecclesie subuersione: q; regni inuasione. Civitas haud dubie ad caroli pōtificisq; vrbani fauorē erat ꝛpensior. Sz veterebat magnitudo potētie. quā nō fama aut rumor: sed ꝓsenti fide andegauēsis afferebat. Itaq; media quādā viā secuta civitas vtrusq; partis oratores in honore habebat planimo. Deniq; andegauensis oratoribꝫ gratie acte ꝛ oblata gratāter suscepta ꝛ cum spe optima dimisse. Legatis vero caroli negare postulata neq; assentiri placuit. Jo nō respōsuz est. florētinū populū ꝓ oratores suos rege cōtā super his respōsuruz. Legati deinde ad carolum missi excusatōnem fecerunt q̄ civitates que erāt in federe cum florētino populo nō ꝛsentirent in societatē regis venire. Hi erant pisani: senenses: lucenses: bononienses: perusini. quoꝝ bononienses maxime renuebant ꝛpter naturam loci qua duci andegauensi erat transeundum: nec sibi ꝛ agro infestas reddere ꝛ provocare tantas copias volebant. Andegauensis interea vinensius citerioris gallie spacio in bononiensem agrum venerat. Ad cūm quoq; oratores misit. Ludouicus seu loysius marsilius ordinis beremitarum sancti augu. theologus. Hic erat fame ꝑcipue in sapientia. eloquētia. ac vite probitate: ꝛ duo splendidissimi milites loysius guiccardinus ꝛ guccius eius. Hi in agro bononiensi obuiā facti illi aduentū eius in ytaliaꝫ gratulari sunt. ꝛ civitatis devotionez erga se domiq; regiam ostenderunt. benigneq; suscepti ab eo ac bene de se aduentuq; suo sperare iussi dimittunt. Iter hui⁹ p agrū gallicum ꝛ picenum. Inde per marsos regni fines ingressus. magnos continuo motus rerū suscitauit. Nam principes quidā ꝛ populi qui erga reginā afficiebant̄ iohannā et liā defunctā: frequētes ad eā tanq; ad successorē legitimā deferēbāt: vt carolo difficillima regni defensio redderetur. Accessit insuper ꝛ illud incōmodū. q; per hec tēpora ludouicus būgarie rex vnica spes caroli atq; refugium e vita migrauit. Qui cum nullam virilis stirpis filiuz reliquisset. regni gubernacula ad vxorem filiasq; delata parum firma videbantur: vt inde subsidium foret desperandum. Per hecipa tempora vrbanus pontifex romanus timens vicinitatē andegauensis ac presentiā gallicarum copiarum formidās. a florētino populo multis ꝛ supplicibus verbis pecuniarā subsidia postulabat. Erant sibi pecunie multe ex pace debite. Hec postulatio pontificis a fautoribꝫ caroli adiuta. Naz duo reges duoq; pōtifices de regno certabāt. Et erat vna eadēq; causa. Demum hanc effectuz sortita est. vt dimisso iohanne augu. qui princeps militie florentini populi erat: ꝛ ad stipendia pontificis conducto. pecunie illi pontificis nomie soluerē tur. Augu. igit̄ susceptā pecuniā militeꝫ in suppēmētuz contracto roma ad pontificē profect⁹ est. nec multo post a pōtifice neapolim millias caroli vires adauxit. Que res animū andegauensis vehementer offendit. Itaq; et patam conquestus est de florentino populo: ꝛ in gallium scripsit. vt florentinis ꝛ eoruz bonis manꝰ inferrent. Eodem anno milli iannen oratores controversiam sedauerunt. Erat vero bnōi veneti cuz ex matrimonio super prelio pacem facerēt cū iannensibꝫ. inter cetera promiserūt tenedum insulam dimittere: ex cuius occupatione ortum ab initio fuerat bellum. Pena ad hoc posita fuerat centum quinquaginta milia auri. Florentini a venetis rogati fide tulerunt: nisi ea fierent pecuniam soluere. Que cū facta non essent. nulla fuit mota quin bona florentinorum civium que iannē vel alibi in potestate erant iannensiū caperentur. Veneti autem a florentinis de hoc compellati respōderunt per se nō stetisse quo minus tenēdos (vt conuentum fuerat) dimitteretur: ceterum pernicacia prefecti sui hoc accidisse. Atq; ita cuz nō tam re satisfacere: q; ꝛbis cauillari viderentur: querele indignationis materiaz attulerūt. Cum iannensibꝫ quidem. vt res melius fieri posset ꝓposita est: ad venetos aūt oratores missi sunt ad hec ꝛpostulanda. Eo qui secut⁹ est anno. M. ccc. xxxiiij. pestibꝫ iam primo cepta ꝛseuisset. ꝛ fuge civiū secute sunt ad euadendū aeris infectionē: per quas vacuefacta vbs suspitionē vedit. ne a plebe infima invaderet. Itaq; lex lata est. neq; civis florētin⁹ vomo abesset. q̄ frequētior esset vbs deserta a bonis ne pessimorum relinqueretur potestate. Sneq; lex neq; inhibitō tenē potuit fugas. Quippe

aduersus timore mortis ꝓposite timor omnes alter tanq̃ leuior succũbebat. Et vt dicit in cron. venire fecerũt multos fideles et ca'entino stipẽdio ꝑductos ad custodiã plate vrbinoꝝ ꝯ ciuitatis. Et circa festũ sc̃i iohãnis baptiste, decedebat ex peste cũ tamẽ ꝯsi vacuata esset ciuitas ex fuga ciuiũ a mero ferag̃nario in octogenariũ ꝯ centenariũ dictum. ꝯ circa mediũ Julij ducti vsq; ad trecẽtos ꝯ vltra moriebant' indie. Et in nocte sancte marie magdalene vna multitudo ciumpoꝝ posuerũt ciuitatem sub armis. discurrẽtes per ciuitatẽ cum aliquib⁹ ensibꝰ clamantes. Viuant xviij. artes ꝯ guelfi nigẽtes aliqua vexilla. Sed octo guardie ꝯ domini priores ꝯ capitane⁹ populi ꝓcedẽtes pro eos vbi supauerũt eos. ꝯ aliquos captos decapitauerunt: ꝯ quieuit ciuitas. Ea pestis aliquot mensib⁹ ciuitatẽ afflixit: ꝯ insignes aliquot viros assumpsit. Ob eã causã nihil dignũ memoria domi vel foris eo anno gestũ est.

Sltero debinc ãno .§.xi.

sex. M. cccclxxxiij. gallor⁹ alia manus ꝓ priorum vestigia transiuisse alpibꝰ in ytaliã venit: andegauẽsi supplemẽtũ allaturꝰ. Ducebat vero engbrannus quidã gallus vir domi potens ꝯ militia clar⁹. Erãt aũt equitũ supra xij. milia Hi cũ circa mediolanũ puenissent. aduari pecunijs ꝯ cõmeatu a bernabone mediolan. ac ex longa via refecti. non iter illud tritũ per gallicũ ꝯ picenũ: sed ad dexterã flexentes ꝓ placentinũ lanẽsemqꝫ agrũ etrurię petierũt. Florẽtini cẽ ꝑ speciosa dabant' verba. et egro res omnis in oppida referri iusserũt. Galli ꝓ loc⁹ ensem agrũ profectũ cũ florentinoꝝ primũ fines vigressi sunt. nõ longe a miniate oppido castra fecere. Et cẽ ꝑ pacata obtulerũt: tamẽ regionem cunctã predari ne ab oppugnatione quidẽ montoriũ locoꝝ temperarunt. Ser dicto a miniate ad flagiã ꝓfecti qđ spaciũ vel vno die satis cõmode potuisse cõfici. prede rapineq; omnia exponentes: in fines senẽsium deuenere. Hoc temũ loco ꝑtumacẽ loqui de florẽtino populo cepẽrũt. ꝯ nisi pecunie darent' minas iacẽ. Florẽtini armato milite oppida tutãtes eoꝝ minas lõge ꝓtẽpsere. In his locis dum essent galli in spem venerũt arcẽ capiendi. Exules enĩ aretini docebãt sachonis filijs callosa adcũtes docuerũt vibem illaꝫ esse caroli: aduersus quẽ tãta dimẽsi spacia ꝓgrediant'. Eam vero vibẽ capere nullũ esse negocium. ꝓterea q̃ ambitus murorꝝ ꝓ magnũ sit: defensores aũt pauci ob superiores illius vibis calamitates. se insup dare ingressuꝫ palle: ꝓterea q̃ ex factione sua obscuri generis homines sint intus: qui nihil aliud q̃ aduentũ eorum prestolent'. Hec audẽtes galli negociũ fuscepẽrũt. Sed quo dissimularẽt iter cõtinuãtes in cortonẽsem pertinẽsq; agrũ transeũtes. quasi in regnũ abirẽt transierũt. Inde verso itinere parte copiarꝝ suarꝝ cũ exulib⁹ ꝓmissa: dux cũ reliquis omnib⁹ secut⁹ est. Exules igit' cõstituta nocte ad vbẽ ꝓfecti. anteq; sentirent: mentia duobꝰ locis ꝑscendunt. Ciues ꝓ tumultũ excitũ ꝑcurrerũt impigre ad menia ac vterbare hostẽ magna vi aggredũtur. Dũ ad menia qua hostis ꝑscẽderat ꝓsilit' ac magnis clamoribꝰ res gerit' alia porte vibis refracta a ꝑditoribꝰ porta hostes maiori vgmine irruperũt. Ad eam q̃s portã ꝑcursuꝫ est ab aretinis. ꝯ plia militia simul locis eodẽ tempore ꝓmittunt'. tandem maioribꝰ hostiuꝫ copijs ꝑinuo inundãtibꝰ vicatim prope expugnata vibe ad primã lincẽ capitur tota pater arcẽ. In eam enĩ inuẽtus ita vt armata erat refugiẽs egregie illã defendit. Per hũc modũ galli aretiũ ingressi vastauerũt vibẽ. Captum est aũt aretiũ a gallis triennio fere postq̃ ab ytalicis fuerat direptũ. Floretie vero vbi hec audita sunt. terror ꝯ querela ciuitatẽ invasit. Terror quidem ꝓ gallor⁹ ꝓpinquitate: quã infestã ꝯ grauẽ suspicabãtur fore. Querela vero: q̃ hoc iam quidẽ futurũ suspicati. remediũ nõ adhibuissent in exulib⁹ aretinoꝝ cohercendis. Sed adfuit statim dolentis medicina. q̃ eadẽ illa nocte qua captũ est aretiũ. certissimi nũcij florentiã venerunt de obitu ladouici andegauẽsis: quẽ in apulia morbo constabat intensse. Moxque paulo post signific ãtibꝰ ꝓ rata gallis qualiterta ꝯ prospera se aretia cepisse. Reipõ sum est a florẽtinis eodẽ signifero. nõ tam gaudere ꝑ aretio captoq; dolere ꝑ andegauẽsis morte. Nec esse qđ vereo dubitẽt. cum ꝯ gen⁹ morbi quo defunct⁹ sit: ꝯ hostiũ certissime sciant. Galli hec audiẽtes ab initio ꝓtemnobant fierã rem arbitrati. magnoq; mitu intra vibẽ ꝯ extra temptauerãt arcem quincere. Sz erat in arce egregia artinoꝝ manus. viri bellaces ꝯ impigri ad pericula obeũda Vt singulis vicibꝰ eruptionibꝰ factis ita pietas ꝑseuerãte. vt mirifice bellũ accẽderet. Q; enĩ plures erãt ciuium inter se parcẽ. nõ ad vsũ aliquẽ sumarum rerũ relata erat: sed vnaquaq; dies suũ habebat ducẽ. Ille vero cui⁹ ea de imperium belli erat. ita puk hũ ducebat excellere nullũ vt gradũ ꝓtermitteret. Galli etiã ꝑ se natura feroces ab hoc ꝯ uocati studiosissime aderant. Sed tãtis acribꝰ incredibili virtute ante ipsam arcẽ pugnabat'. nec lembo certamine Circa dies .x. in hunc modũ pugnatũ est. Tandem galli ob mortem andegauẽsis ꝑsilo mutato. nõ vltra ꝓgredi. nec apuliã petere: ꝑ in galliã redire statuerũt. Ad hoc cũ pecunia opus foret: tedẽdi florẽtinis vibẽ cogitare ceperunt. Jo vero cũ intelligerẽt sachonis filij. toties ꝯ illa gibellinoꝝ factio que cũ gallis in vibẽ regressa erat: a crimine rebellionꝝ fautebatq; his bernabos mediolan. quorum affinitate cũ andegauẽsi cõtracta. multis ꝯ auctoritate ꝯ gratia apud gallos valebat: qui ꝯ ipse pecunias pollicebatur. Sz expeditior visa est gallis florẽtinoꝝ via: ꝯ pecunia ꝓmptior. Itaq; post babito parisi rei spectu ad florentinos ꝑuertunt'. Qui etiã arcẽ tenebant cives ꝯ caroli ꝑfectus hoc idẽ cupiebãt. verũ longioꝝ obsidionem: ꝯ vbs in manib⁹ aduersarioꝝ reliquerẽt formidãtes. Vt si ergo duo ex .x. officialib⁹ bale. pacti sunt dare ꝓ aretio eis ꝓcedẽdo. xl. milia florenoꝝ ipsis gallis. qui ciuitatẽ occupauerãt: ꝯ. v. milia duci eoꝝ: ꝯ alijs diuersis ꝑsonis circa .lv. milia. Et de mẽse nouẽb. M. cccclxxxij. galli ciuitatẽ aretij tradẽrt ĩ manib⁹ florẽtinoꝝ. soluta pecunia. Perfectus aũt regis caroli vt redderet arcẽ quã tenebat recepit. xvij. milia sibi ꝓmissa. Dñs donatus de accaiolis ꝓ omnni florẽtie recepit arcẽ. Et galli quidẽ reuersi sunt in regionẽ suã: ꝓfect⁹ aũt caroli florẽtinus accessit. ꝯ de flor. neapolim ad carolũ narrãs rem gestã. Qui totũ ratũ habuit libere florẽtinos dimittẽs. Step quo gaudiosum festus florẽtie celebratũ. Millisq; sunt capitane⁹ ꝯ potestas ꝯ alij ciues notabiles ad formãdas ciuitatẽ ipsam aretinã.

De ꝓcessib⁹ ꝯ .§.xij.

actibꝰ vbani. vj. Postq̃ vox andegauie deceſſit e vita. ꝯ gentes eius binonde fuerũt dispersę. licet aliquas terras obtinuerit in regno: carolus tamen potissime dominabatur in regno. Urbano autẽ ꝯ nunc placuit cum curia sua e roma neapolim proficisci. Exinde nuceriam que per. xv. miliaria vel circa distat a ꝓfata ciuitate. Et cum ibi resideret. dissensio nõ modica inter carolum regem ꝯ vbanũ orta est. Causa fuisse dicit' in cron. eo q̃ carolus concedere noluit certum aliquarũ ciuitatum dominiũ cuidam nepoti suo quod ipse postulabat. quinimo rei fieri fecit aliquam iniuriam vbano. Adeo autẽ crevit indignatio inter pontificem inhumanũ ꝯ regem ingratum cui tamẽ faciebant multi ex cardinalibꝰ: vt põtifex inuenerit eidẽ quasi oblaturum regnũ: ꝯ cardinales regi facentes tractarunt a papatu deponendum. Jta indignatio ꝯ ira exarsit inter eos. vt congregatis cardinalibus ante eum. vbanus ipse quosdam pileo priuauit. aliquos incarcerauit ꝯ requirere fecit vt schisma temptãrent: ꝓcessus formans contra eos vt cõtra hereticos. aliqui vero neapolim asseruerũt. Ob cum rex carolus percepisset. subito obsedit nuceriam bellum exercens contra papam satis durum. Et in eo captus fuit nepos pape. ꝯ positus in castro om sub fida custodia

Cū aūt aliq̄diu obsidio p̄māsisset iannēses oratores so
lēnes destinārt i galeis neapoli. vt p̄cordiā inf eos ēctarēt
2 pacto inf eos nīl b̄ij potuit. Anno aūt .M.ccclxxxv.
9 mense Maij fm croñ. dñs Lbo. de sancto seuerino cū
plurib⁹ alijs baronib⁹ regni. manu armata ediderunt per
uiri urbanū de dicto loco obsidionis. Licet aliqui dicant
q̄ in habitu transformato aditus a quibusdam religios
occulte de nocte ingressus abierit. Qui beneuentū p̄fiscens. et
inde barium ingressus galeis iannēsiū ibi paratis mare ingressus
ianuam tandem applicuit. Ex quo cognouit aūt pontifex karo
lum cū plurib⁹ alijs. Interea mortuo ludouico rege hun
garie. vt dictum est. vocatus karolus a baronib⁹ hunga
rie ad capiendum regnum id. Cum illuc p̄fect⁹ aduenisset
2 vt solueret posset stipendiarijs secum in societatē condu
cis: p̄dari fecit omnes mercatores qui erant neapolim et
alijs terris suis florentinos dūtaxat. vt ascenderat quātis
tas ablator⁹ ad summā quadraginta quinq̄ milia floreno
rum. Et interrogatus causam huius usurpationis. Rūdit
alia non fore. nisi necessitatem suam vt posset secum p̄ducē
gentes armor⁹. Cū p̄o ianue aliq̄diu urbanus moras
traheret. duo ex cardinalib⁹ suis scz cardinalis rauennas
natiue frigolannus: 2 dñs galeottus de petra mala recesse
runt clam ab eo accedentes ad clementem. Qui benigni
ce fuerunt ab eo recepti et b̄ficijs amplificati: ab urbano
p̄o excōicati 2 omnib⁹ beneficijs priuati. Et q̄ neapo
li karolus dimiserat vxorem suam margaritā reginam cū
duob⁹ pueris paruulis et ea suscepta wenzeslao 2 Jo
hanna ad gubernationem regni cum quibusdam: popul⁹
neapolitanus tumultum fecit cum quibusdam baronibus
regni p̄ra reginam margaritam 2 filium. 2 quedam obti
nuerunt ab eis: vt amotionem quarundam gabellarum 2
instituerunt sex gubernatores ciuitatis neapolitane. Su
spicatum aūt est hoc .p̄cessisse ab urbano hoc suggerente.
Plures etiam ex ipsis neapolitis papam sollicitabant ad
p̄fiscendum illuc. offerentes ei dominū ciuitatis. q̄b⁹ qui
dem primo facere dispositi: sed maturiori p̄silio uocat⁹ mu
tauit ꝓpositum. p̄siderans ex hoc posse sibi imminere peri
culum vite. nec posse auferre dominū in regina 2 filio ꝓpē
multa obstantia. Anno aūt .M.ccclxxxvj. cū urbanus
recederet de ianua. vt dicit in croñ. occidere fecit quinq̄s ex
cardinalib⁹ quos incarcerauerat cum erat tuscie 2 secū
captiuos duxerat. Et ex ianua lucam petiit. vbi honore
multo susceptus p aliquot menses mansit. Tunc ad eum
perusini miserunt decē ciues ex notabilib⁹. supplicātes
vt perusiam cū curia sua accedere dignaret 2 ad placitū
residere: ita tū q̄ dominū 2 gubernatio ciuitatis apt⁹ eos
pmaneret. Hoc tū florentini dissuadebāt eis. cautos red
dentes 2 dubiosque p aduentum suū regimē ciuitat⁹ amit
terent. Verumtamen q̄ papa plura pollubatur a perusi
nis que illicitum est non p̄cedenda: vacui reuersi sunt nil
p̄dūdētes. Ea tempestate dñs raynaldus vrsinus abstu
lit ecclesie ciuitatem cometanā. in qua tūc erat cardinalis
vrsinus. et paulpante sibi etiā usurpauerat vitē veterem
2 spoletum omnemq̄ illā regionē. Aquilā quoq̄ ciuitatē
regni apulie possidebat tyrānice se vocitās comitē taglia
cozum. Cardinalis aūt p̄fatus vrsinus legat⁹ urbani ab
stulit ciuitatem narnij bacciolo p̄sotti suo quā sibi usurpa
uerat: 2 castella plura: ipsum etiā bacciolū captiuauit. Et
ciues amelie ciuitatem ipsam ei sponte tradiderant. Dū
urbanus adhuc luce motam traheret. florentini per suos
oratores pluries supplicarūt eidem 2 exhortati sunt vt pa
cem cōponeret i regno apulie. fauereteq̄ filio karoli wen
zeslaoz bellū a bononia amoueret. Be pensia tryser
no non se intromitteret: ꝫ liberos dimitteret. Verba bona
reddebāt in genere in gene nil p̄cludebat.

.§.xiii.

Anno .M.ccclxxxvii. de mē

se Maij. copie ecclesie ac romanoz dum obsiderēt viter
biam: cui tunc dominabatur p̄fectus vici tyrannice. mul
taq̄ damna utterent incolis: vna die⁹ viterbienses armā
cotripientes insurrexerunt p̄ra p̄fectum dominū suum
2 captum occiderunt in fruſta incidentes. non tū se tūc ec
clesie reddiderunt: sed cum ꝓpinqui p̄fecti. qui plura ca
stra eis vicina possidebant: tunc multū eos infestarēt bel
lum inferendo. ad ea vitanda se ecclesie tradiderunt: intra
vrbem recipientes cardinalem vrsinum legatum. nec tamē
per hoc immunes fuerunt a plis. Sequēti mense Ja
lij misit clemens antipapa (qui residebat auinioni) orato
res florentiam vt ei obedientiam exhiberent: persuadens
2 p̄ra vrbanum qui adhuc luce erat armaretur. Sed nil
obtinere potuerūt. De mense Jo augusti cum p̄para
ret se vrbanus ad eundum perusium. nūcios ne bellum
ipse suscitaret contra eugubium vrbinū 2 inde potentiā
suam augeret. Ideo ligam fecerunt domino raynaldo vr
sino. 2 cum comite antonio dominante in eugubino ad de
fensionem statuum suoz adinuicem. De mēse septem
bris sequēti vrbanus predicari fecit crucem contra dom̄i
num Ottonem de brūsuich. 2 dominū Lbo. de sancto se
uerino qui neapolim occupauerant. concedens indulgen
tiam que data est his qui pergunt ad ꝓquestum terre san
cte: pergentib⁹ p̄ra prefatos dños. Pax tū vel nihil per
hoc .p̄fecit: q̄ nullus assumpsit arma p̄ra p̄dictos. Circa
finem eiusdem mensis vrbanus recedens de luca. p̄fectus
est perusiam cum octo cardinalib⁹ 2 sexcentis lanceis asso
ciatus per maritimam senensium territoria florentinoz⁹
omisso indignatus erga eos. Perusini p̄o eum honorifi
ce susceperunt. In recessu p̄o suo frenum equi fractū est
2 mitra eius de capite cecidit: q̄d in malum omen quidam
interpretati sunt. Tria aūt perusini supplicantes deprecā
ti sunt pontificem. .l. q̄ regionem in pace tenere niteretur:
bene se haberet cum florentinis: ac residentiam ibidem fa
ceret. Quib⁹ respondit. pacem rem bonam esse: sed primo
intendebat terras ecclesie invasas ei restitui. De p̄cordia
p̄o cum florentinis. ꝓtunc non esse tractandum. q̄ semp
optauerat pacem 2 amicitiam cum eis: 2 nec potuerāt ad
hoc humiliari. Et cum dñs raynaldus vrsinus infest⁹ eet
territorio perusinoz hostiliter discurrens p regionē. pera
sini legatos miserunt florentinis cum quib⁹ raynald⁹ erat
colligatus. exponentes querelas p̄ra illum. Inseq̄ p̄sua
dentes vt oratores mitterent ad vrbanū. p reconciliatiōe
cum eo fienda. Et cū missi fuissent duo milites. dominus
raynaldus gyanfiliagius 2 dñs Otto castellanus. grauen
ei fuerunt etiam ad videndum: data eis repulsa vt amplius
ad eum non accederent. Super quo perusini valde in
dignati sunt ꝓra pontificem. talibus verbis usi contra eos:
vt aliqñ ipse eos formidaret. Cū p̄o cardinalis mono
pellanus vrsinas esset in viterbio vicarius. p ecclīa. placu
it pontifici alium destinare vicarium. Sz p̄fatus cardinal⁹
p̄fm cōmouit ad non admittendum illum. Quo reuerso
perusiam. vrbanus 6 eius repulsa non pax turbatus est.
Mittenteq̄ p cardinali ipso cum ad eum accederet: i via
eum capi fecit 2 carceri mancipari. Propter hoc cola vr
sinus german⁹ dicti cardinalis in vindictā ablulit narnū
ecclesie 2 yterannū. parde eas exponens: quitū primo eas
ecclesie reacquisierat. Pontifex tamē subito missis copijs
narnū resumpsit p̄sentiente gplo: cuius dictus cola in ar
cem refugiens eam aliquo tpe retinuerit.

Nouēbrio subse .§.xiiii.

quente clemens antipapa destinauit solēnes oratores ex
auinione florentiā. Qui honorifice suscepti sunt: quibusdā
nobilib⁹ obuiam eis egredientib⁹. Magistratus tū ad au
dientiam eoz vt viri timorati. voluerunt habere cōsilium
a venerabili sacre pagine p̄fessore. magistro aloysio mar
silio ordinis heremitarum peritissimo viro 2 laudabil⁹ vi
te ac fame extimie: vtq̄ ne liceret illos legatos audire. Qui
bus vir ille magni consilij respōdit. Licite fieri posse. quia

exponendo rem vtilem christianitati potuit iuuare & executioni mandare. Si vtrarium pponerent non exequi illa: sed eos licentiare a ciuitate. Hō fuit obseruatū. Cōclusio autem oratōnis exposite erat. q cōmunitas florentina operam daret vt fieret pcilium vniuersale in quo determinaret' quis e duobꝫ veris esset pontifex et alter apostaticus. Et si in pcilio ipso determinaret' ipsum clementē esse apostolicum: decernebat vrbanum facere cardinalē suū. Si aūt iudicaret' vrban⁹ papa legitim⁹ se totū ponebat in mādo ei⁹. vt ō se dispōnēt qđ ei placēt. Multiꝫ cōmendantes coitatē nitatem ipam multa obtulerūt. & inf cetera vt clemēs faceē florētinos vicarios i tem' eccie vicinis sibi & interea redda⁹ ecclesie nulli eoꝝ daret': sed tenerent' requestrati per cōmunitatem vsq ad determinationem cause: postea declarato per pcilium illi pignarent'. Quo audito habuerunt magistratus mane pcilium & tractarū ad inuicem. Et post aliquos dies responsa vdere. Impmis quia non videbat' spectare ad eos de pcilio tractare: si ad reges & principes maiores potestatis. quos tamen ad hoc ipsi sollicitarent. Deum vo ad obedientiam & inherentiaꝫ pape. non intendebant aliquo modo discedere ab eo qđ tunc usqꝫ tenuerāt: quousqꝫ per ecclesiam seu pcilii aliud determinaret'. Dicꝫ legati domini sunt frustrati sua intentione. Circa idem tempus rex francie misit oratores solennes florentiam. significātes q ludouicus seu loysius filius scs eius. qui prius venerat in ytaliam dux andegauie. rex hierusalem & sycilie. vnacum matre sua veniebat ī ytaliam. ad pquirendum ex integro regnū suū sycilie. Quapter ab eis postulabat auxilium. vel saltim q aduersario eius non paret' fauores pstaret ipsum. Persuadebant insuper vt obedientiam clementi exhiberet. planbo rationibꝫ declarantes ipsum solum verum fore romanum pontificem. Ipsis autem responsum est. nemini partium exhibituros aditorium. sed operam dare intra posse eoꝝ ad pcordiam ipsoꝝ. Obedientiam vo alteri q̄ vrbano dare non velle. sed in ea permanere vsq ad determinatōē concilij: ad qđ celebrandū ipsum & alios principes hortabantur agendum. Eodem anno misit loysius dux andegauie quinq galeas armatas neapolim in subsidium eorum qui ciuitatem illam pro eo tenebant. Et aūt applicuerūt illuc. ceperunt duas galeas et tres quas regina margarita mater wentysylai tenebat circa portum ad impugnandum neapolim tercia fugiendo euasit. Clemens autē antipapa auinioni residens licentiam dedit his: qui neapolim pro duce andegauie retinebant. vt venderent vasa aurea & argentea ecclesiaꝝ pflata. vt stipendia possent militibus pductis pferre. Inde notabile detrimētū illatū ecclesijs. Multa igit' prelia peracta sunt in regno apulie inter ciuitates que regine margarite & filio adherebant: & eas q̄ ducem andegauie vt dominū recognoscebant. vnde penuria maxima secuta est victualium: vt q̄plures fame deficerēt.

Pontifices vo inter se ptendentes de papatu vrban⁹ & clemens. alter alteꝫ diebꝫ solennibꝫ excōmunicarū pronunciabat vt scismaticum cum sequacibꝫ suis. Inde magna cōfusio in christiana religione sequebat'. Babuitꝫ magna occasio delinquendi. Nam cum prelatus aliꝫs vel religiosus cōmittebat aliquem excessum. de obediētia vni na transibat ad aliam quasi abdicans scisma. vñ nō solum non puniebat' excessus: sed cōmendabatur & venerabatur impius. Anno autem domini. M. ccclxxx viij. mēse Augusti. Urbanus recessit a pensia cum copijs anglorum vt pergeret neapolim ad capiendam ciuitatem. Sed cū essꝫ inter narnium. orta est dissensio inter capitaneos stipēdiarioꝫ. Nam multi eoꝝ tam pducti a florentinis nolebant cum eo progredi: sed fidem seruare quibꝫ pro se obligauerant. Remanserunt q̄ cū pontifice ducenti equites cum quibus profectus vsq florentinum ciuitatem campanie. Et non multo post reuersus est ad vrbem: nō gratiose receptus a romanis. Anno autem. M. ccclxxxix. fuit magna controuersia inter vrbanum & populum romanū ex orta. ex eo q papa elegerat in senatorem rome quendam quem romani suum inimicum reputabant: & populus arma corripuit. Quidam autem vt mediatores pcedūt̄ pacificauerūt inter eos. illo dimisso in senatoria dignitate. Et papa vt populum sibi benivolum redderet. mandauit & publice predicare & diuulgare fecit per regiones generalem indulgentiam iubilei in vrbe pro anno sequenti. Non tamē habita fuit in deuotione fidelium sicut illa de centenario & postea de quinquagenario. Unde & modicus erat eo pcursus fuit in vrbem. pter talem indulgentiam. Circa idē tempus cardinalis rauennas a clemente destinat⁹ fuit florentiam querens multis promissionibꝫ florentinos auertē ab obedientia vrbani & non valuit. Nam cū vrbano erat dominus angelus de accaiolis ab eo factus episcop⁹ florentinus. & postea cardinalis: qui per suos amicos et pclaros in ciuitate potentes defendebat partes vrbani. Demum cardinalis rauennas collectis copijs bellatoꝫ cū pecunijs sibi ab antipapa transmissis. profectus est ad vrbē veterem: & iunctus in federe cum domino raynaldo vrsinate: bella mouens discurrebat hostiliter p̄ terra terras q̄s possidebat vrbanas. Demum in septembꝫ vrbanus rome diem clausit extremum: anno dñi. M. ccclxxxix. ecclesiamq dimisit satis depauperatam & pquassatam. & qui busdam fuit opinatum veneno fuisse extinctū: ex eo q corpus eius multum intumuit etiam post mortem: & credebatur eius pantlo post eum migrauit.

De gestis in diuer- .§.xv.

sis regnis temporibus pretaritis circa annū domini. M. ccclxxv. reuertēdo. Rex apulie karolus postꝫ bungarie adueniens regni pdicti cotonam accepit in alba regalitate. ad hoc operam dāte gyambono vno ex patriotis regni illius baronibꝫ & quibusdam aliis: de consilio & voluntate marie filie olim ludouici regis bungarie: & ysabelle matris eius & vxoris victi ludouici: quibꝫ ipse moriens dimiserat regnum. & ipsam possidentes renunciauerat karolo: seductae falsis promissionibus. Una dieꝫ cum karolus esset in camera palatij sui hude ad respiciendum expedita puellarū. procurante regina ysabetta vxore olim ludouici que tunc secum erat. in eodē loco vulneratus fuit ad mortem a quodam milite nuncupato fracasso bolagno cū alijs armatis. Vulneratus aūt fuit captus ad mandatum karoli. & ne euaderet venenū additꝫ fuit. Mortuus autem delatus fuit ad quandā ecclesiā sine honore. quinimo qua excōmunicat⁹ fuerat ab vrbano sepultura ecclesiastica caruit. iuste deo sibi retribuente pro operibus suis. & matrem. & iam vt dicitur in croū interire fecerat: & ecclesiam persecutus fuerat. Cum autem innotuit florentie coronatio eius. viij. Februar. maxime festum factum est. Nam pulsato ad parlamentum litere super hac re lecte sunt publice solenniter & pcessio cum misse celebratione. Fere vndate. bastitudia per ciuitatem pacta & palestre. Sed quia gaudium ypocrite scilicet mundi. finem apparentis sed non vere existentis: ad instar puncti. vix tanta festitas finem habuerat. & luctus & gemitus eodem mense populo nunciatur de morte ipsius karoli. & in volore et fletus versa est cythara. Ex eius autem morte magne novitates secute sunt in regno apulie bellorum & pturbationū inter sectatores regine margarite vxoris karoli & adiutores partis ducis andegauie. Anno vo sequenti cū regina ysabetta per suos fideles aggressum fecisset in grambotū supradictum ad capiendum eum. licet modicum comitum secum haberet. ita viriliter operatus est vt non solus diuisus euaderet manus eorum: sed ipe cepit matrem & filiam reginas. & fracassum balagnum interfecit cum omnibꝫ aliis qui operati sunt ad mortem karoli: & capita eorum transmisit neapolim ad reginā margaritā vxorē karoli. Misserunt aliquando florentini legatos suos ad partes vrsinas

si fortefieri posset concordia inter eos de iure regni p̄ contractum matrimonij inter filium ducis andegauie et filiam olim karoli iohannam. Per hoc enim videbatur pax in regno posse haberi. Sed nihil est obtentum. Cardinalis de francia factus patriarcha aquilegensis. venit frigolium vt acciperet possessionem eius. Et cum ei resisterent venetenses cardinalis auxilia quesiuit a comio paduano. Cuius subsidio q̄ si partem frigolij obtinuit. Utinenses se defenderunt. secreto adiutorio venetorum: ne dominus padue amplius ibi dominium acquireret. Circa id tempus insi tetes: qui dicuntur mori discurrentes per mare sicilie cum suis lignis. ceperunt aliqua nauigia christianorum: que ad partes suas adducentes seruos vendiderant inuentos in eis. Eadem tempestate dux lancastri filius regis anglie cum magnis copijs transiuit i hyspaniam ad eam sibi Bitrigundam. pretendens ius in regno illo habere et ad eam pertinere ratione vxoris sue: que filia erat petri hyspanie sine masculis defecēti. Multa ꝑlia aduersus hyspanos constituit. in quibus z magnas obtinuit victorias: tamen rj tamen illinc nil acquirens ad propria cum suis reuersus est. Miserat enim rex francie magnas copias ad regē hyspanie in auxilium vt sua tueretur contra anglicos et ne ei regnum auferrent. Unde ꝑualere non potuit: sed postea pax secuta est inter eos. Ipso anno scilz. M. cccc xxv. rex francie fecit maximum apparatum bellatorum z profectus est ad capiendum regnum anglie cum classi maxima scilicet cū octingentis nauibz magnis. z aliis parui lignis sine numero. in quibus erant decem milia militum nobilium z quadraginta milia aliorum armigerorum. Et cum applicuisset burgis p̄ mēsem opposuit eos ibi gmanere. quia erat eis ventus contrarius. Gobtem propter incōmoditate dilationis rex licentiam dedit omnibus: qui secū venerant ad suos redeundi. Ipse autē parisius est reuersus.

Eo anno pax austrie leopoldus captus fuit et occisus a populis suis. ex eo q̄ imponebat eis tallias et grauamia indebita ad q̄ non erant obligati. Sequēti anno maritum nomen nauigijs venerunt vsq; ad insulam belbe: ibiq; captis pluribus lignis z christicolis in regionē suam duxerunt seruitati captos adiicientes. Ipso anno. M. cccc xxj. cum regina maria filia Indouici regis hungarie aliquo tempore fuisset in honesto carcere detenta. a quodam qui dicebatur ꝓtor varane in quodā suo castro sciatenie. quidam proceres hungari obsederunt dictum ꝓtorem in alio suo castro. vt illam reginam liberam dimitteret. Et cum multum vigeretur coactus fuit illam relaxare. Quam illi heroes cū honore satsapientes in hungariā reduxerunt ad coniugem suam marchionem brandburgē. Eo anno magna nouitas z altercatio orta est in anglia nobilium contra regem anglie. ex eo quia cum temporibus retroactis consuetum foret. vt rex ipse consilium acciperet ab ipsis nobilibus in agendis z disponendis in regno: tunc illis reiectis consilia capiebat a quibusdam popularibus. Demū nobiles insurgentes contra quinq; popularēs: qui consiliarij regis erant. manu armata quatuor ex ipsis ceperunt: quoz populariū duos in quatuor partes scinderunt. tercium decapitarunt. quartum qui erat episcopus beneficijs suis priuarunt. quintum per fugam manus eorum euasit. Hic etiam annotandum venit. qd infidelibus principibus inimicus christianorum innalsit albaniam z regionem venetiarum. Et cum moti cum septem nauigijs suis frequenter multa damna z rapinas inferrēt christicolis in mari circa sycilian. sardiniam. corbaloniam z prouinciam: siculi. ianuenses z alij ad obuiandum hmōi flotum incursibus armarūt simul plures galeas et naues contra illos. Quibus territi maligni illi fines suos nō sunt egressi. Quinimo classis venetorum z ianuensium z aliorum armata contra dictos motos discurrentes perlitora affrice occiderunt vltra duo milia infidelium: z ceperūt insulam gelbi. eam conferentes comiti manfredo de claromonte anno domini. M. cccc xxj. Anno ꝙo. M. cccc xxij. in partibus orientalibus in rascia fuerūt magna ꝓlia z occisiones inter amoratbabai dominum turchie: z lazarum dominum rascie. Demū lazarus in bello captus fuit. z amoratbabai vulneratus fet aliter: ita vt post triduū moreretur.

Ad partes ytalie .§.xvi.

precipue ad ea que gesta sunt in lombardia z tuscia. et de dissensionibus inter ducem mediolanensem z florentinos hystoriam restringendo: annum. M. cccc xxv. resumim⁹. in quo quidem suo cursu. cum duo et vicecomitibus mediolani dominū exercerent scz dominus Johānes galeatzius comes virtutum tunc nuncupat⁹: alter ꝙo dominus bernabos annunciatus eius. quia regnum duos nō bene capit: ꝓfatus Johannes galeatzius affectano solus dominiū obtinere. modum quaerens ad capiendum bernabonē sine conflictu armorum: simulauit se ex voto vel sua deuotione pergere ad indulgentiam cuiusdam ecclesie iuxta mediolanum. Sumpta ergo comitiua non modica: quoz aliqui in bernes alij occulte armati. vt mal suspicionis ingereret. cum mensa mediolani appropinquasset. Bernabos q̄ ibi residentiam faciebat hoc audiens et causam accessus: obviam perrexit cum paucis. armis vacuis. vbi nulla erat suspicio per modum visitationis: z velut alter iudas eo salutato eum a suis capi fecit et duci in carcerem diligentissime custodiendum. Sicq; mediolanum solus arripuit: et paulo post ciuitates quas idem possidebat. Diuiserant enim ciuitates plures lombardie seu gallie citerioris inter se. vt aliquibus deminaretur bernabos cū filijs suis: alias Johannes galeatzius possideret a patre mortuo galeatzio sibi relictas. In ipsa enim diuisione dominij inter se. Placētie. Parme. Cremone. Laudo. Bricie contigerant bernaboni. Galeatzio ꝙo Papie. Vercellis. Nouarie. Tortone cetereq; ciuitates ad alpes verse obuenerunt. Mediolanum vtriq; cōmune relictum est. Et adolescens cū esset filiam regis francie duxit vxorem. Qua mox defuncta p̄ stabilitā cōcordie vinculo bernabonis filiam in matrimonium accepit. Bernabone igitur sic mortuo filij eius duo aufugerunt. z Johannes galeatzius omnes ciuitates bernabonis in proprium dominium accepit. Ꝓto sui autem excusatione rei tamen omnis. cum non solum auunculi⁹ esset sed z socer: diuulgari fecit ideo factum. quia veneno quesierat illum extinguere. Nouit dle qui nihil ignorat ei⁹ rei veritatem. Non post multos dies in carcere illum veneno perire fecit. Sicq; crudelissimus tyrānus in multis prodi tos. persecutor ecclesie. sm exigentiam operum suoz. mercedem congruam recepit bernabos ipse. Dicitur autē cū esset bernabos in carcerem trusus. roganit quendam ordinis minorum sibi transmitti ad eius confessionem audiendam: qui ei valde similis erat. Quo ad se veniente p⁹ multa colloquia cum recessurus esset. accepit bernabos ipse habitum fratris vestimentis suis induens eum. Transiēs autem per primam z secundam custodiam propter similitudinem vultus incognit⁹ fuit. Sed cum peruenisset ad terciam. bernabos ad carcerem artum fuit reductus. Eo tempore cum nicolaus marchio estensis longo tempore dominium tenuisset ferrarie vt vicarius ecclesie. populus tumultuans arma arripuit. violentia quadam exigēte a marchione. vt traderet in manibus eorum dominus Thomā tortonensem: qui exactor erat ꝓo eo collectarum z gabellarum. Quem interficientes in frusta minuta eum conciderunt. Sed ne rumor vel seditio augeretur. hic marchio dissimulans seruientes cum gēribus armorum. plures ex eis qui ad homicidiū id concurrerant acriter punit. aliquos palam occidendo alios clam. addiditq; fortalitia in ferraria. Ipso anno de mense Maij Bartholome⁹ dominus magi de petramala principaliter illius familie flores

stiam aduenientes. se ⁊ omnia castra sua posuit in manibo vtriusq; minorum priorum ⁊ collegarum eorum. Qui de communi consilio decreuerunt q restituerent cōmunitati florentine anglare castrum. ⁊ quedam alia castella que erant d iurisdictione aretinorum. Et de castellis ei remanentibus fecerunt cum recōmendatā florētine cōmunitati. Et p modum census omni anno in natiuitate Joh. baptiste palliū offerret eius ecclesie. Insuper statuerunt centū florenos sibi dari a cōmunitate mensatim per decem annos p pensione sua. Et hic fuit principium totius stirpis eorum d petramala. Nam et a marco filio vomini petri ablatum fuit castellum ipsum petremale ⁊ diruptum: ac etiam omnia alia castra eorum de petramala abstulerunt vel violentia illata vel pactione media. Que omnia spelunce quasi latronū ad predones retinendum cum diu possedissent ipsi de petramala fuerant tamen priuo inimicitionis aretinorum. ⁊ ideo florentini ea voluerunt habere habito principali.

Eadem tempesta .§.xvii.

te mutatus est status regimis in ciuitate senensi. Nam cū gubernaretur per infimos plebeios. nobiles et cum eis populares mediocres insurrexerunt contra dictos plebeios. aliquos et eis interficientes: alios proscribentes. ꝓpter eorum mala opera. Ipsiq; nobiles cum populo regimen assumpserunt ad hoc aduti a florentinis. Fuit tunc temporis magna caristia omniū ad victum pertinentiū. Nā sestarium frumenti vendebatur q̄draginta solidis ⁊ vsq; ad quinquaginta. Vini congium tempore vindemiarum octo. Olei viceus libris nouem. Carnes quoq; in caro foro erant. Et nisi cōmunitas prudenter et charitative prouidisset frumenta et alijs locis procurando: maria penuria fuisset. Ex frumento conducto communitas amisit de precio data circa triginta milia florenorum. Si nō amissio diminutio dici debet: ⁊ non potius augmentatio meritorum ⁊ dilatatio benivolentie suorum ciuiū. Quo etiā tempore multi nobiles comitatus aretij se recōmendatos fecerūt cōmuni florētie cum suis castellis. vt comites montis de glio. ⁊ aliqui ex vbertinis: per modū census offerentes palliū in festo beati Joh. baptistē. Anno ꝺo. M. ccclxxvj. cum esset dissensio inter populum et gubinū ⁊ dominum antonium comitem vbinatem qui tyrānice et gubium possidebat. Florentini vt ponerent concordiā inter dictum comitem vbinatem ⁊ engubinos: miserunt viros et ciues in oratorem ad eos. Qui comes cum salui conductum seu securitatem concessisset oratori ⁊ omnib⁹ cum eo venientibus: inter ceteros oratori secum adduxit engubium dominum franciscum de gabutelis qui castellū possidebat. cantiani. At ingressos engubium. tam oratorem q̄m dominum franciscum captos carceri mācipauit. post pauc⁹ tamen dies oratorem a carcere liberauit: cum domino autem francisco in carcere constituto pacem composuit. vnam et arcibus cantiani sibi retinens: alteram illi concedens. Non ferentes autem tantam iniuriam in violatōne sui legati ꝑta ins gentiū florentini. collectas copias equitum ⁊ peditum contra dictum comitem antonium hostiliter discurrentes: circa eugubium ⁊ vbinum damna et deuastationes plurimas inferentes. ad postas vsq; eugubij attigerūt. Quibꝫ ne vteriora pateretur. coactus fuit comes prefatus restituere libere domino fracisco ante dicto cantianum ⁊ pacem cum florentinis facere. ac recōmendatum cōitati florētine cum terris suis ⁊ pio censu anno palium offerre i festo beati Joh. Exules insuper in eugubiū reducere. Eodem anno lucinianum oppidum de senenses fibus est receptum. Tenuerant enim id oppidū senenses longo tempore. per aretinorum discordias ac seditiōes susceptum. Sed postq; aretium in potestatem eorum deuenerat. repetitum a florentinis ac receptum est ex bonorum consilij sententia: quibus ea controuersia cōmissa est. Tunc etiam sufinana ⁊ colorietum et alia quedam baldine gretj castella per appenninum sita ad solū diruta sunt. Et hoc crescente suspitione Jobannis accij: qui ex ea familia reliquus militie dedita opera famam ingentem ac potentias sibi cōparauerat. Et tunc magni dux belli q̄ patauinos contra veronenses gerebat insignis victor: patricie stirpis ac fame plurimo celebrabatur. Quia ꝺo confecti erat bellum: ferebant multi in etruriam esse venturum. Ne igit inuitamento paternarum artiū pellicerentur: arces illas diruere placuit. Principio sequētis anni. M. ccclxxvj. turbationes vomi graues et orte sunt ex hoc⁹ causa. Benedictus erat alberti eques florentinus et familia magna ⁊ opulenta. Ipse tamen potius suo ingenio q̄ agnatorum voluntate. in turbulentis illis temporibus cum thomaso scala ⁊ georgio scala sensisse videbatur: multumq; in rep. nocuisse. Supplicio certe illi: q̄d de ciuibus egregijs sumpt⁹ est armatus affuerat. Hunc mutato postea rep. statu. ciues qui redierant: precipue ꝺo interfectorum propinqui oderant plurimum egregiū patiebantur. Cuius sollicitationibus magistratuum (q̄ tercio kaleñ. Maias fieri consueuerant) vexillifer societatis benedictus extract⁹ fuisset quem magistratum octauo ydus Maij erat initur⁹. ⁊ forte contigisset vt eodem illo tempore ꝓbitas⁹ magalottus eques florentinus eius gener vexillifer iustitie fuisset. homo iuuenis et auctoritati illius maxime obnoxius: metuere aduersarij et insurgere ceperunt neq; q̄quā pmisuri. vt tātum nanciscerentur potestatem. Et arma quidem statim parati sunt capta. occulte primo: mox aperti⁹ et ago ⁊ clientelis in vrbem accita. Deinde a genero incipientes obiecta sibi minori etate. nec tanti magistratus capaci dixerunt: vt magistratus illi negaretur. Alteriq; in eius loco sortiti⁹ est ex intimo aduersariorū (vt ita dixerim) sinu. Is cum magistratum iniisset ⁊ aduersarios benedicti fauere: tandem ille pulsus vrbe relegatur. Relegatio est iuncta cum eo cypriano eius agnatus: ⁊ magni partis familie interdicta reip. administrationi. Ad ciues deinde eius factionis conuersi multos pepulerūt. multis interdixerūt reip. gerere. Ita purgata vrbe perculsaq; contraria factione: ipsi certius ⁊ firmius gubernationem asseruere.

Per becipsa tem .§.xviii.

pota suspicio de Jobanne galeatzio mediolanensi indies crescere: magis ac magis ciuitatem ꝑmebat. Nā ab anno sui dominij adolescens tranquillioris vite animus putaretur. Eminebat tū i eo forma egregia ⁊ mores ad grauitatem compositi. et sed vera sed ficta bellorum vere sane ac turbationū. et si gener bernabonis effect⁹ q̄ erat auunculus. nec eo modo sublate suspiciōes. adeo est infida dominandi cupiditas. ⁊ quo tutior fidi: mediolano ablilis papie vegebat. Magnaq; illi cura erat paternas vtēs artibus tuendi. non ꝺs insuper cōparandi. manuemōne ac clementia ꝓciliare sibi animos dominij ꝓperabat. Porro se grata acceptiora faciebat bernabois acer immitisq; natura. Quare ⁊ fama ꝓsperiori ꝓlixo fauorinnere complectabatur. Tādem cum capto brenabone ⁊ mostro vt dictum est. omne dominij eius sibi ascripsisset: suspicio inde ⁊ formido non pua orta est florentie de eo. Postmodum ferente inter patauinū ⁊ veronensem bello. ci duo inter se ꝓflictati imbecilliores ēnt effecti: repete se innotuit eos certaminibus. ⁊ patauino ꝓiunct⁹ veronensem vicit. Veronecq; ⁊ vincentie dūs factus: ad priora potentiam magnum superaddidit incrementū. Nec multo post aduersus patauinū suscepto bello. ipsum quoq; tanto statu spoliatum videbat. Nec immento illius magnitudo alteris ꝓbs formidabat. ꝓsertim cum in bernabone ⁊ i patauino vēbēsus cēt. aliud fronte simulare: aliud corde sentire. Itaq; quanto spaciosiora ꝓdicabat ꝑba: tāto suspectior habebat. Jam ꝺo quicqd p etruriam strepebat: ab eo putabat oriri. Maxima ꝺo formido habebat

bonoñiensem ciuitatem non inconsuetam vicecomitū dominatui: quāq; Johānes archiepiscopus huius patrui magnus ⁊ olegiarius tenuisset. Hi cum essent socij florentini populi. ob eum metum perseuerabāt in federe. Nam senenses quidem ⁊ ipsi veteres socij iam tunc sunt ad mediolanēsiū vilitatē respicere cupidi rerum nouarum. ac magnitudinem pli florentini post aretium susceptum non leto animo respicientes. Verebat insup litiniani extorta possessio: ⁊ corton; polinianiq; ablatio. Cortonenses ēm cuj in fide senensium essent: illis neglectis se ad florētinos conuerterunt. Idem fecerunt politianenses. Nam cū dissentia inter principes orta alteri alteros pepulissent. publicq; ad senenses confugissent. in quorum erant fide. ⁊ cōsū ciuitate restitui in vrbem molirentur: altera pars que tenebat oppidum ad florentinos conuersa eorum auxilium implorabat. ⁊ oppidum dedere florentino ppō pata erat. Non recipiebatur a parte oppidum: sed auxilijs fouebatur. Quibus indignationibus cōmoti senenses nihil non turbationis quesituri videbantur. Jam illi quidem legatos archanis de rebus ad galeaz̄ium miserāt. famaq; increbuerat sese ⁊ illi vrbem debellaturi pronos esse galeaz̄ij ad rem etruscam capessendam. non alia de causa q̄ vt florentinos vlciscerentur. Ob hec igitur cuncta suspitionibus redundare ceperunt.

Deniq; cū his de .§.xix.

rebus ad concilium ciuium referretur. assurgens Johannes riccius in hunc modum oratiōem incepit. Hic homo signa multa facit. Licet enim in illo ⁊ quo hec scripta sunt verba. pacis erant signa in hoc belli in illo cupienda in hoc formidanda: tamen nil vetat etiam de tam diuersis eadem verba proferri. Nam ⁊ hic homo multa signa fatur. equidem magna ⁊ terribilia: nec vllo modo a nobis negligenda. Nam si in gallia solum eius cogitatio versaret. esset id quidem a nobis neq; aq; formidandum. Nūc autem senensibus finitimis nostris aduersus nos iratis. sese vsq; adeo impartiri: spesq; ac fiducia eorum suis opibus augere. Lucenses ꝓo ac pisanos studiosissime sibi vendicare. ⁊ vbiq; per etruriam nomen eius palliare atq; ornare signa sunt manifesta illum contra ciuitatem nr̄am. spes cogitationesq; suas in nos conuertisse. Nec alienus sane videtur etrurie cepti ab illius progenie: quod duūm mediolanensium ptesul huius galeaz̄ij patruus magn⁹ ⁊ postea bernabos patris germanus aggressi sint. Habz ꝓo ille facultatem ⁊ fiduciam longe maiorem q̄ sui maiores habuerant: ob hanc recentem senensium a nobis alienationem. Considerate huius naturam dominandi cupidissimam: ⁊ sitim immensam extendendi imperij. Erat sibi paternum regnum longe amplissimum. cum omnia ferme loca inter mediolanum ⁊ alpes possideret. non content⁹ paterno bernabonis insuper regnum cōcupiuit. mirabilicq; arte sibi illud coniunxit. Hunc quoq; duplicato imperio non acquiescens. veronam ⁊ vincentiam cum maxima dītōne ⁊ innumeris oppidis pene oppidis superadidit. Nec his etiam contentus patauium vrbem cum tota patauinorum potentia sibi vendicare perrexit. Nec in eo cōsistit inexplebilis eius cupiditas. Jam bononiā appetit q̄ bene vtariam. Jam appeninum eius trāsgressa spes ad senenses lucenses; extenditur. Nec igitur intuētes o ciues insurgere debetis: ad defensionem libertatis vestre meditari. Neq; enim credendum est illum senas ⁊ lucam concupiscere. florentiam ꝓo non appetere: sed illas habere vult vt hanc adipiscatur. Illud preterea considerandum est. non eadem mente contra nos illum venire. qua contra ciuitates alias. Cogitat enim seruitutem, vos pati nō posse qui libera in ciuitate nati non modo non seruire: sed dominari alijs consuestis. Itaq; neq; vos sub iugo tenere nec ceteras vicinas vrbes firmiter possidere existimat: nisi florentiam magna ruina prostrauerit. vt etiam si liberare se cupiat nullam habeat facultatem. Hīs igitur rationibus illuz initiciissimum contra nos esse animo putandus: est ac omni nitu insurgendum ad salutem libertatemq; nostram retinendam. ⁊ pecunijs armis ⁊ consilijs eniz conandum: q̄ relictam nobis a parentibus gloriam nō amittam⁹. Nazarpe quidem foret animo turpissimum. cum maiores nostri et parua ⁊ exigua magnam ⁊ opulentam hanc patriā fecerant. nos vsq; adeo a virtutibus eoruz degenerare: vt hec grandia ⁊ preclara nobis relicta uteri nesciam⁹. pser tim cum neq; pecunie nobis neq; opes desint. Libertatē ꝓo non solum pecunijs ⁊ opibus: verūetiā vite anteferre debemus. At enim dicet quispiam: Recte mones ac facere cuncta parati sumus. Sed tu remedia nobis ostēde. Dicam igitur que mihi videntur. Primum ⁊ ante omnia censendum censeo. ne illius aut fictis verbis aut fröte composita decipiamur. Est enim in eo alter ⁊ reconditus sensus ac profunda quedam voluntatis dissimulatio: vt libenabone prius. mox in veronensi. inde in patauino deprehensum est. quos omnes eodem artificio ad extremū perduxerit: cum aliud ageret aliud simularet. Sit igit̄ in mentibus nostrīz semper hec fixa firma immobilis sententia. nihil illum vsq; adeo cupere ac moliri: q̄ vt florentie dominetur. Huiusq; gratia omnia facere que facit. Deinde copiasiam nunc parandas esse dico. que cōtra illius ītos impetus eosq; conatus queant resistere. A repentinis eniz inuasionibus maximum nobis periculum imminet. cū ⁊ copias habeat ingentes: ⁊ sit ipse dominus voluntatum deliberationumq; suarum. ⁊ momento temporis mādari possit fieri eius contrarium eosq; simularit. Nobis ꝓo nisi prius parate sint copie ad resistendum: nihil in tempore ageremus. Non possunt ei subita repentinaq; pericla collectiue euocatisq; copijs expulsari. Parandas iam ad hoc ipsum structasq; esse oportet: quo pcula repente superueniētia propellamus. Viros preterea delegendos censeo. magna prudentia longaq; experientia ptobatos. q̄ tāq; in specula reip. consistāt: ⁊ sagaciter omnia vigili cura circūspiciant ⁊ attendant. Vtilissimum insuper existimo vicinos omnes nostros in amicicia continere. A vicinis eniz facultas paretur nocere volentibus ⁊ auferetur. Bononienses ꝓo fouendos antijs ⁊ in societate conseruādos puto. Vbi enim si ab hostibus occuparetur. ꝓ magna nobis pericula afferret. Hec omnia non rapte neq; trepide. sed qua decet moderatione facienda puto. ne ipsi qui bellum timemus velle: aliq; bellū inferre videamur. Mittentes etiam censeo in vlteriorem galliam legatos ad francorum regem: qui illa denuncient ⁊ consilium petant. Facile enim erit. vt sunt gallorum animi vel ex hac sola postulatione ꝑsilij. mentes quoundā ꝑcep engere ad alpes si expedierit transeundū. Dixi q̄ mihi in pūti facienda videant vos qd futur̄ sit optimuz recipiatis. Ea cum dixisset Johes riccius ꝑsedit. Cetes ꝓo qui i filio adeūt bus sere sniam compobarunt. Itaq; ciuitas id cōsilij secuta. euere diligentius ⁊ circūspicere cuncta pcepit.

Per idem tempus .§.xx.

in picentijs atq; umbris magne copie i societatē cogi nonciabant. mox etruriā petiture. q̄s ⁊ observare ne obessent ⁊ sibi ꝓiungere florentini pretere. Hec copie p hyemē coacte vt primū ver adueit penitus agz ingresse. modo ad cottonienſiū modo ad senenſiū fines deflectere. grauis ꝓfecto vicinitas: ⁊ que oīa late tu baret. Ad hos igit̄ florētini missis oratorib⁹ ꝓuentiones quasdā inierunt: q̄ res magnam suspitionez apud senēses et perusinos induxit. Et q̄cquid postea p eas copias gestuz est. quasi id pactum a florentinis esset: ciuitati ferebat̄ acceptū. Tetigit quoq; ea suspicio galeaz̄ium mediolanēsem. pserim postq̄ karolus bernabonis filius cū his sese copijs ꝓiunxit: ⁊ antonius veronensis ꝓnatu pollus. Senenses ꝓo his copijs ꝓterriti oratores florentiam misere. varieq; tractatū est ō

contrōuersijs sopiendis: ꝛ de cōiunctiōe pristina retinen
da. Difficultatem rebus afferebat politianum oppidum.
quod neq; deferri cū honestate neq; retineri posse: sala
senensiū amicicia videbatur. Nec vna eademq; mens ci
uium erat. cum alij dimittendum cēno oppidum ctiā timā
rent: quo senenses in amicicia tenerentur: alij nequaq; di
mittendum sed retinendum conseruandumq; censerēt. vt
pote senensibus alijs quoq; rebus infensis: nec si illud re
cipiant quieturis. Erant etiam ferociores quidam. q; mit
tendas in galliam copias: ꝛ patrimonio qui tunc a mediola
nensi premebatur. opem ferendā existimarent. Per hanc
variationem sententiarum ḡḡs frequēter agitarent' con
silia: nihil tamen cōstituebatur. Inter hec galeatzius pa
tauium accepit. quod postḡs florentie auditum est: dupli
cata suspicione bellum expectabatur certissimum. ꝛ magr
ḡs autem de conciliandis senensibus cura subibat. Erant
florentie politianenses legati. qui cum variationem volun
tatum ciuium intellexissent. q; alij cōo oppidū. alij nec re
cipiendum nec auxilijs fouendum censerent. Docti vt ere
ditur a fautoribus suis. ad erarium profecti politianū op
pidum. in bonis florentini populi scribi referriq; fecerunt
mandatum. allegantes ḡ ad tradendum id oppidū habe
bant. que ꝓ in bonis populi scripta sunt: ea sine decreto
populi alienari nō posse. Politianum igitur per hūc mo
dū receptus est. Ea receptio quoq; modo facta pluriumū
senensium animos irritauit. quasi parum integra fide per
contumeliam atq; iniuriaꝫ sibi oppido illo adempto. Nec
posthac ira tenere haud pepercerūt querelis. aperte iam
mediolanensis potentiam ascisscentes. Ipse quoq; ga
leatzius conqueri tunc primum cepit de florētinis. q; ber
nabonis filium ꝛ antonij veronensem inimicos suos opi
bus augerent. Nec multo post quasi pararentur sibi insi
die: florētinos omnes ex oppidis vbibusq; suis expulit.
Que postḡs florentie audita sunt. nulli fuit dubium quin
bellum adesset: ac parādas iam inde copias quibus illi re
sisteretur omnes censebant. Simulq; in vlteriorem galliā
mittendos legatos: qui aliquē principum contra hāc po
tentiam excitēt. Et Johannē aug⁹. bernabonis filio con
iungendum. mittendosq; simul ad transalpinaꝫ galliā ad
paternas amicicias clientelasq; concitādas. In medio ap
paratus futuri belli petrus gambacurta pisanoꝝ princeps
florentiam venit. ꝛ quasi cōmunis amicus monendo atq;
hortando florentinum populum ad curam pacis reuoca
uit. Tantumq; valuit auctoritas hui⁹ viri: vt arma illi sum
pta e manibus extorqueret. Fedus itaq; in triennium fir
matum: quo mediolanenses ꝛ florentini ꝛ senenses vno fe
dere vinculo colligati sint. Ictum est autem id fedus pisis
auctore gambacurta. legatis singulos in eo loco coeunti
bus: aptobantibusq; post satis longam disceptatōnem.

Capitulum iij.

Jam vniuerse carnis

vibano ingresso. Anno dñi. M. cccl.xxxix.

A mundi autem initio. fm minorem numerū quinquies millesimo. cclij. fm maiorem sexies millesimo. dlxxxvij. Assumptus est ad pontificatus apicem. q; mox cepatus est Bonifacius nonus. ex neapolim oriund⁹. Et sedit rome annis. xvj. clemente v in auinione se pretendente legitimū sponsum ecclesie. Erat autem bonifacius (vt di citur in cron.) cum fuit creatus papa satis iuuenis: qui triginta quatuor annorum. Quilicet non esset in sciētia pe ritus: tamen bone conditionis naturalis ꝛ gratiosus ha bebatur: ꝛ satis prudens inuentus est in regnine tempo li. Tempore tamē huius valde infamis curia habebatur. de libe symoniaca. vt beneficia nō tam meritis conferrentur q; plus pecunie offerentibus. Et replenit orbem ter rarum indulgentijs plenarijs: ita vt parue ecclesie in sua festiuitatibus paruo precio ea obtinerent ꝓ poenigenti bus manus adiutrices in subsidium earum. Quas tamen circa finem sui pontificatus omnes quas contulerat. tuu cauit sub eo pretextu. vt potius elemosynecque ꝓ hui⁹ fiebant ecclesijs conuerterentur ad reparationem tectoꝝ ecclesie sancti paulli extra vrbem que conruerant. Tempore eius fuit Jubileus antiquitus institutus ꝗlibet. cccc. Unde ad vrbem ꝓ indulgentia habenda peregri nationem assumpserunt innumeri populi fidelium ꝛ vltra montanorum. Hic ascripsit sanctorum catbalogo beatā brigidam de scotia. que illis temporibus ad nouum mi grauerat: ꝛ religiōem nouam instituerat sub regula augu stini cum additione quarundam spiritualium constitutio num. monasteria renouans duplicia ꝗ monachoꝝ ꝛ mona charum in vno ambitu sub vna ecclesia et vno cellario de vna coquina tegentes: sed separatim habitantibus vi ris a mulieribus cum pluribꝫ clausuris. ne pateat accessus adinuicem. Ipsa multas reuelationes habuit: que inser ptis redacte magnum volumen perficiūt. Bonifacius iste tres habuit germanos: quos multum exaltauit i seculo ꝛ vitauit. Quorum tamen filij ad extremam paupertatem deuenerunt: vt eorum exemplo discant ceteri ꝗ patri monio crucifixi molle vitari. Anno autem dñi. M. cccc. Bonifacius papa destinauit neapolim dño angelo Bacciaiolo cardinali florētino i legatū ad coronādū lan dislaum filiū karoli i regē sicilie. Qui rex ducta vxorem filiam manfredi de claremonte de sycilia. recepta ab eo marima vxore in pecunia ꝛ iocalibus ac lapidibꝫ pre ciosis: quibus satis indigebat propter bella sibi imminen tia. Sed eodem anno loysius seu ludouicus dux andega nie: qui anno ꝓcedenti fuerat coronatus a clemente dicto in sua obedientia auinioni ad instantiam et requisitiōem ge gis frācie in regem sycilie apulie et hierusalē magna classe cum matre sua peruenit neapolim cum nauibus vicꝫ octo ꝛ galeis. xiij. ꝛ viij. baigantinis. multis baronibus militib ꝛ gentib armoꝝ associat⁹. Qui receptus fuit cuꝫ magno gaudio ꝛ honorificentia a ipso ꝛ nobilib⁹ sue partis. Mul ti tñ ex principibus regni non obediebant ei: sed latisso. Ingressus aūt neapolim que prius tenebat' ꝓ eo. cepit post hoc ue tpus arcem sancti erasmi ꝛ castr oui et cia lor talinia. Regnvigit' bellantib⁹ adinuicem ꝛ ꝓtendentibus de principatu ꝗ plures annos: multiplicata sunt mala su per terram illā. Cum buldrinus capitaneus multe gen tis armoꝝ multa opera fecisset in seruitium ecclesie: tū vn⁹ et germanis pape bonifacij quem instituerat marchionē in marchia ancbonitana. inuitans eum ad prandium secū in ablutione manuū. ꝑditorie eum occidi fecit. existimans et monte eius quietius ꝛ plenius dominiuꝫ possidere: cui⁹ cōtrarium accidit. nam amici ꝛ gētes illius boldrini multa mala ꝛ homicidia fecerunt in vindictam illius. Eo tem pestate cardinalis rauennas (qui vt dictum est supra) re cesserat ab vrbano ꝛ adhesserat clementi. destinat⁹ ab ipso clemente in etruriam postea versus vrbem ad pugnandū ꝓtra copias bonifacij pape et terras ecclesie inuadendas: ꝛ cordiam egit cum ipso bonifacio restituens ei terras ec clesie inuasas. ꝛ reconciliatus est cum eo pulleo sibi dimisso.

Anno.M.cccxcii. .§.i.

Cum cuiusdā societatis inite inter capitaneos armigeroꝝ post pacem factam inter mediolanen. ꝛ florentinos cui so cijs. que vicebat' societas latronum. quia discurrebant la trocinando. et ciuitates etrurie faciebant se redimere: als multa damna inferebant essent multa milia. Una ps eo rum pernāsit in territoriū perusinū: quorum dux erat bi ordus ꝗ michelotus. Qui cum eisdem pisanis plurima detrimenta inferebant ciuitati. Cardinalis autem rauen nas supradictus. cum esset in partibus illis. que sunt circa viam ponere inter ipsos perusinos etules et habitatores vrbis: ꝛ bis pactionibus confecit vt ciuitatem ipsam pera sij pape traderent. qui ꝓsentialiter ad habitandum ac cederet: ꝛ cum ab ea discederet libera remaneret. et ꝙ epūs

ctules posset in ciuitatem reducere cum quibusdam aliis conditionibus: quod totum extitit executioni mandatus.

Cum autem bonifacius perusinu adeuisset ⁊ cum curia sua ibi resideret. arbitratus ibi tute ⁊ quiete manere: ac adit vt quendam agbinolfum comitem papa instituret capitaneum. ad reddendum ius singulis ⁊ iusticiam ministrandam: ⁊ ad sui etiam tutionem. Sed vna dierum quidam ex exulib⁹ reductis in ciuitatem seditionem fecerunt ⁊ coreptis armis ad instantiam pandolfi de baglonibus aliquos ciues occiderũt aduersarios suos. Petierũt etiã a pontifice. vt dictum agbinolfus ab illo officio amoueret capitaneum. Quod ⁊ fecit peiora formidãs: si eos nõ audiret. Sicq; ciuitas quieuit sub deuotiõe põtificis. In principio anni sequentis erant perusini in magnis cõtentionibus ⁊ discordijs cum exulibus suis. ⁊ pontifice bonifacio ibi residente cum non modico sui periculo ⁊ mira incõmoditate propter penuriam victualium que erant i castissimo loco. Quobrem misit põtifex oratorem suum florẽtiam. rogans vt placeret eis destinare perusium aliqs bonos ciues suos qui componerẽt pacem inter habitatores perusij ciues ⁊ exules eorum: ac etiam cum ipso pontifice. Fama vulgauerat publica q̃ non poterat fieri nisi per florentinos: quia in eis partes dissidentes conueniebãt in eorum arbitrio. Fuerunt ergo ad hoc destinati duo notabiles ciues ppudentes ⁊ magne equitatis scz Guido domini thome: ⁊ Andreas de minabertis. Congregatisq; sunt in castro bettone ep̃us firmanus orator. p̃ parte pontificis: oratores etiam ciuium perusinorum. ac etiã oratores exulum coram predictis viris. explicatis differentijs eorũ q̃ etiãs omnes consenserunt partium oratores. habẽtes sufficiẽs mandatum ad id cõpromittere in oratores florentinos ⁊ stare iudicio ⁊ sententie eorum. Sed ciues illi florentini. vt prudentes. zelatores honoris ecclesie et pontificis eius noluerunt assentire: sed persuaserunt et inclinarunt pars. vt compromitterent in pontificem. ⁊ ipse. quisit pontifex nõ aliud laudare ⁊ sententiare nisi qõd arbitrarentur dicti ciues florentini. Quo facto determinatus fuit. vt exules in ciuitatem reducerentur cuz certis modis et conditionibus. Et florentini ⁊ papa promiserunt obseruationem sententie pro vtraq; parte. Eodem tempe põtifex ipse concordiam fecit cum ciuitatibus cõi marchie. ⁊ reddito censu annuali pacem fecit cum eis remittens offensas preteritas. Tunc etiam romani profecti contra viterbienses: quibꝰ dominabatur gyannes sciarra. In via obuiam habuerũt multos buttones bellatores: q̃ sibi vsurpauerant aliquas terras ecclesie circãstantes. cõtra quos pugnantes profligarunt plures ex illis occidẽtes. Viterbium autẽ accedentes fecerunt concorditer eos subiici pape: cuius vicarius gyannes fuit ibi dimissus. Bicodus de michelottis perusinus et Asode castello cum quibusdam aliis de societate latronum. cum molestarẽt terras ecclesie incursibus suis ⁊ rapinis: florentini operam dederũt vt concordiam haberent cum pontifice. Ad qõd efficiendum pontifex tradidit illis decem milia florenũ. promittentibus non molestare amplius terras eius. Ipsi autem biordo homines de castro plebis se tradiderunt rebellantes se a perusinis. Et cum hoc perturbaret pacẽ pasloan te factam. florentini quesierunt eos reducere ad cõseruandã pacta pacis. Qui noluerunt acquiescere. dicẽtes se vel le esse subiectos perusinis liberis: ⁊ non pontifici. Ne antẽ magis pax perturbaretur: toleraverunt illos manere sub biordo. De mense Julij eisdem anni. vnus ex exulib⁹ in ciuitatem reductis. cum fuisset occisus a patre illoz qui dicebantur becherinis. ipsos interfectores captos capitaneus vt iusticia exigebat morti tradere vellet: pandolfus de baglonibus cum quibusdam aliis complicibus petijt illos captos liberos relaxari ⁊ nullo modo occidi. Ponti ficidem videbatur ne pax ciuitatis magis perturbaretur ex nece illorum. Dum autem res ipsa adhuc suspensa maneret. exules reducti congregati in non parvo numero seditionem fecerunt. et arreptis armis interfecerunt ipsum pandolfum de baglonibus cũ plurib⁹ socijs suis ac etiã germanum suum: nepotem ⁊ dominum nicolaum cum filio consortibus suis. Oddonem quoq; ꝺ oddonibus ⁊ pellinum cuchi de baglonibus qui tũc vnus erat de priorib⁹ ciuitatis. ⁊ dominum rayneriũ de rayneriis. ⁊ plures alios. domos etiam pandolfi ⁊ pellini ⁊ aliorũ combusserũt. De becchennis insuper occisi partim in vrbe. partim extra circa centum homines. Enlio pro traditi ciues trecẽti vel circa. Ista autem res erat exacerbata. vt pontifex remediũ adhibere non valeret: sed angustiatus cernẽs se deceptũ ab exulibus: quibus beneficium contulerat reductionis in vrbe. nimeꝰ sibi ipsi nocte eadem de vrbe recedens profectus est assisium ciuitatem propinquam ad vndecim miliaria. ⁊ inde Spoletum: Romam non multo post pfectu rus. Reliquit autem perusij vnum cardinalem vicariũ suũ in mala dispositione ciuitatem relinquens. Circa illud tempus marchio germanus pape cepit quoddã castrum quod erat domini gentilis ꝺ camerino excepta arce. Sed dominus gentilis vocans biordum in auxilium suum. per ipsum arcem introducens copias eius in castrum: cepit vi cum marchione. ⁊ gentes sue partim mortue fuerũt partim capte. Et quo plures ciuitates marchie reficerẽt ab ecclesia: tradiderunt se partim domino gentili. partim biordo. Namiensis ciuitas tunc tota pene exposita ẽ a stipendiarijs. Nam gentes Johannis teutonici introducti in ciuitatem a gibellinis predati sunt eam. Pontifex autẽ copias misit illuc. Qui ingressi per arcem qõ restabat rapuerũt. Quo tempore plurime ciuitates ⁊ castra in marchia ⁊ ramandiola in ducatu spoletano in patrimonio q̃si similia passe sunt a societate latronum. Tandẽ post annũ facta est concordia inter pontificem ⁊ biordum. reconciliatum cum ecclesia cum his conditionibus. vt retẽto sibi aliquo castro ecclesie: ⁊ vicariatũ habuit a papa perusius.

Eudem vbem vterem.

Anno domini.M. .CC. .C.xii.

ccc.xiij. de mense Maij. Rome insurrexerunt banderenses simul cum populo contra bonifacium pontificẽ ex quibusdam discordijs ortis inter eos. ⁊ adeo contra eum succensere: vt crederet q̃ manus in eũ iniecissent. nec vite eꝰ pepercissent. Sed obuiatum est. ne tantũ sacrilegiũ sequeretur. Nam rex landislaus ab eo iam coronatus cuz tunc rome adesset pro quibusdam a põtifice gratijs impetrandis. armis coreptis cum suis eum defendit. Et demum postdiam posuit inter pontificem ⁊ banderenses illos cũ ipsoq; qui sibi vsurpare querebant totalem dominũ vrbis et eos in pace dimisit. In sequenti septembꝛio migrauit a seculo: qui in obedientia sua vocat⁹ est clemens sext⁹ anniuersarius. Cui per electionem successit cardinalium illorum in antipapatu petrus ꝺ luna consanguineus regis aragonũ vocatus a suis benedictus. xiij. Hic quidem peritus fatz fuit etiã literis: callidissimus in multis negocijs. Hic p orbem literis suis significauit se paratum renunciare iuri papatus ad tollendum scisma per annos iam pmanẽs. Sed nil boni egit. quinimo post primos annos pticipatus sui vsurpatiue retenti. in pcilio pisanensi renunciãt alio scilz gregorio: qui vento papa in ytalia ⁊ plurib⁹ aliis nationib⁹ habebat: ipse semper obstinato animo in scismate pmansit. nec citatus ad concilium accessit sed in suo errore dies suos complenit: vt infra patebit. Anno sequẽti de mense Junij missi sunt oratores a rege francie et anglie et aliis principibus christianitatis ad ipsum: qui dicebatur benedictus. exhortantes ex parte mittentium ad renunciandum papatui: si ⁊ ille q̃ rome residebat renunciaret ad auferendum pestiferum scisma. Qui habito consilio et tractatu sup̃ his cũ cardinalib⁹ suis. respõdit. se ꝺ implectuz vtinodo romanus primus esset ad cedendũ papatui: nec

aliud obtulit vel aliter se facturum. Quobrem oratores sine fructu ad suos dominos reuersi sunt. Cū ciuitas tudertina sub dominio malatestę filij pandolfi de malatestis teneretur. quia hoc pontifici non erat gratum cum de istius ditione esset ecclesie: contortes sui persuaserunt ac voluerunt q̄ eam diuitteret. z pessarum rediret ciuitatem sub sua vicariatu ei⁹ sibi ab ecclesia collato. Quo peracto tudertini ipsi tradiderunt dominiū eius biennio perusino quod suscepit in tradecos pontificia. Quinimo z vibem veterē ciuitatem ecclesie vsurpauit z alias ciuitates z castra. inde ejiciens gentes ecclesie multa damna z vexationes inferens in patria illa discurrendo bincinde bostiliter. Ob eā rem bonifacius pontifex nō solum beatum excōmunicauit cum suis complicibus. vt manifestum ecclesie inimicū z bonorum ecclesie vsurpatorem: sed crucem contra eum predicare fecit indulgentiam generalem largiendo plenarie remissā pergentibus contra eum z suos in bellū. Eodem anno de mense Junij cum pontifex castellum castrocari in romandiola florentinis vendidisset vndecim milia florenorum. miserunt florentini copias suas ad obtinēdū. Castellan⁹ enim recusabat hoc dare q̄uis super eo mandatum haberet a pontifice. Et ad resistendū ampla habebat a furlinienſibus: vibinatibus z bononiēſibus: quibus non placebat castellum illud a florētinis possideri. vñ cum in se forte esset z benemunitum post aliquā obsidionem ea soluta recesserunt sine obtentu eius. indignati contra bononienses z furlinienses & subsidio misstrato. Anno domini. M.ccclxxxvij. de mēse septembri venerūt multi oratores ad vbem missi a multis regibus christianitatis videl3 a rege francie. a rege anglie. a rege hyspanie. a rege nauarre. a rege aragonum: qui omnes obedientiaz exhibuerunt clementi z postea benedicto successori eius. exhortando z rogādo bonifacium vt ad removendū scisma vellet renunciare omni iuri q̄ p̄tenderet in papatu: cuz z benedictus se pararet ad idem faciendum. Qui respondit se esse verum z indubitatum pontificem sum̄ū et nullus alius. propter quod nulla via mundi intēdebat renunciare. vnde reuersi sunt ad suos nihil obtinentes.

Anno autem dñi .§.iii.

M.cccij. pauloante mortem ducis per oratores florentinos initum est fedus colligationis z publicatum int̄ pontificem z florentinos hac conventione. vt pro cōmuni tutela statuum suorum pontifex quinq̄ milia equitum. florentini sex milia tenerent. Id maxime mouit ad ineundum fedus pontificem. q̄ parum tutus videbatur in vbe. cuz sentiret etiam vebem volos ducis temptari ad defectionē. Secuta 3o q̄dem ducis morte. pontifex cuz fratre suo Jobannella nomine florentinorum equitum presidio sultam ad recuperādam perusiam misisset. fauore exulū multa oppida z castella tum metu. tum vitro se tedentia recepta sunt. Ipsa deinde perusia obsidetur adeo perterrefactis ciuibus. vt se futuros in potestate pontificis dicerent. dūmodo in vbem exules non redirent. Sed seruanda illis fides erat: quorum opera tot oppida in potestatem eorum venissent. Et indies magis opprimebantur cines omni ope destituti. vt paulatim in potestatem pōtificis venissent: nisi Jobannelli vir imbellis paruiq̄ animi terrore obsidio foret intermissa. Nam cum a nono duce mediolani Johanne maria octobonterciis equituz trium milia prefectus ad liberandam obsidionem ex bononia missus fuisset. tantus terror Johannellum inuasit: vt non expectatis hostibus quibus superior erat z numero z virtute. relictis omnibus que capta erant: cum suis copijs tradertum petijt. magno cū suo pontificisq̄ dedecore. Anno domini. M.cccclij. missi sunt oratores a papa seu antipapa bīdicto pro sal3mate amonendo ad vibem ad bonifaciū. Qui procurata eis securitate seu salui conducto. applicantes ad curiam bostati sunt ad sollēna auferendum: triplicē ad hoc viam exponendo. Prima vt pontifices ambo cū suis cardinalibus conuenirēt in vnum locum vbi tractarent concordiam simul. Secunda vt soli cardinales accederent: z in quo conuenirent illud fieret. Tercia q̄ conuenirent episcopi z alij prelati solum: z quem indicarent verum pontificem z vnicum ecclesie remaneret solus in sede. Sed nullus modus horum acceptatus est. Pōnifex 3o ea die septēbris infirmatus grauiter ex febre z calculo seu lapide infra triduum spiritum reddidit. A multis vulgatum est q̄ cum sm medicinaz carnalem diceretur sibi q̄ q coitum cuz muliere liberaretur a calculo (et quo decesse) minime acquiescere voluit tanto sacrilegio contra diuinā legem. eligēs potius pudice mori: q̄ impudice viuere. Et ideo valde commendandus fuit. Sepultus est autē in ecclesia sancti petri extra muros sepulchrum honorifica est. quasi in ingressu ecclesie.

Post narrationem .§.iiii.

de operibus pontificis Bonifacij z contingentibus circa terras ecclesie. ad gesta in ytalia per principes z cōmunitates stilū vertendo. Anno domini. M.cccl xxix. statim motiones q̄ proxime florētie renouate sunt suspiciones. Balectus enim procuratam sibi necem a florentinis querebatur. ideo per literas quibusdam procerbus z ciuitatibus significauit. Conquerebatur etiam acerbe q̄ Johannes riccius publico florentinorum consilio cum vocasset fraudulentum hominem atq̄ infidum: z q̄ eius in bonis habere perfidiam exprobasset. ab eoq̄ quasi ab hoste cauendus esse monuisset: audīte ciuitate et approbante. Referebat enim ad fidem rei huius principium oratiōis illustralle. Hic homo multa signa facit. Hic accepta occasione. auctos florentini nominis per oppida z loca sua versari commotaque vtruit impostez. Que vbi florētie audita sunt. nulli fuit dubium quin bellum adesset. z omnis spes vnq̄ future pacis in tanta vacillatione z inconstantia perderetur. Placuit tamen ad calumnias eius respondere: ne forte taciturnitas conscientiam arguere videretur. Nec sibi solum: sed ad venetos ianuēses: z pisanos literis missis: q̄ procurata morte scripserat magnifice refutata sunt. Nō enim mortem esse florentini populi veneno adhibendam nec curasse. sed armis aperte cum expedit bellum inferre. Venenis autem z proditionibus vti tyrannoz esse nō ꝓpositum. Sed ipsum causam belli querere. et ea fingere: que nouit vera non esse. Quālit ciues florentinos locis z oppidis suis pepulerit: se ꝓtra facturos esse. Itaq̄ publico edicto inire omnes suos vt libere cōmeari florentie. cetensq̄ vibbo florentinoz possint. Inter hec omnia maiorib⁹ vtriq̄ suspitionib⁹ redundare cepernnt. Senēses quidē z pene finis fedus pisis ictum ratum habere noluerūt. Galeaz⁹ 3o ciuitatis oratores ad regem francorum profectūes per viam capiendos detinendosq̄ curauerat. Debis omnibo querele ciuitatis nomine ad petrum gambacurtā qui anctor z suasor fuerat federis delate sunt. Sz ipse vt bonus sinceriq̄ animi quantum valebat z poterat tarditatem rebus medebatur. z satisfaciebat quidem florētino populo rectitudine iudicij ac bona voluntate. Itaq̄ ne violandi proficisci volentem. ad hec expostulanda florentini retinuerunt: formidantes illius statui ac pisanorum libertati. Multa tamen z per buncipsum virum z per alios eoipso tempore cum senensibus agitata sunt. conantibus florentinis si q̄ possent ad veterem amicitiaz reduci. Atq̄ bis de rebus sepe oratores missi etiam cum oblatione pecunie retinquendi in manibus sociorum. Hec z perse et plegatos bononienſis ceteroruq̄ amicoz florētini que fierunt. Sz cūcta in callum adeo senensiū animos indignatio exacerbauerat. p̄sertim cū haud multo post facto z opa florētini populi p̄ Johannē aug⁹. et copias eius in societatem coactas se impetitos cognoscerent: vt metu ad amicitiaz florētinoz redire compellerēt. Sz ne q̄q̄ oblata bēnigniter

nec̃ sine terrore sue posuerunt aduersus mentes senen sium obstinata indignatione sanctas. In perusinis quoq; motus erat non dissimilis. conquerentibus iampridem q̃ eorum exules a florentinis fouerentur: qbus latrones i so cietatem coacti florentinorum opera eos offendissent. Et iam arces quedã per proditiões temptate: vt mimat̃ oppidi ⁊ anglaris. Et in aretinis motus quidam conati p angelum tarlatum petramalensem ⁊ bartholomeũ e⁹ agnatum. Ita bellum etsi non dũ erat: tamen haud dubie parabatur. Inter hec rex francoꝝ per oratores suos nunciauit florentinos protegere ac tutari velle: purab eo postulauerant florentini. Ob hec autem duo postulabãtur. Primũ vt ciuitas clementem. vt verum pontificẽ romanum sectaretur in spiritualibus. Secundum vt domui alicuod annũ censꝰ nomine regi dare institueret: q̃ apparet̃ protegẽdi tutandiq; ius regi incũbere. Hec vtraq; magno animo negata sunt regi. q̃m alterum vacillationem fidei: alterum diminutionem libertatis contineret. Itaq; maluit florentinus pplus suis propriis viribus bellum periculosum et maximum sustinere: q̃ illa regi cõcedere que erant contra dignitatem. Hec postulantibus regijs oratoribus ad finem arbitrium pacem remitti p̃sensit̃ ob eandem rex suspiciones.

Demum vero cum .§.v.

hinc inde exarsissent animi. Galeatzius p̃ literas suas bellum indixit. Exemplum literarum earum subiecit leonardus: qꝰ tale erat. Galeatzius florentinis pacem ytalicam omni studio barbarie indefessa intentione quesiuim⁹. nec laboribus pepercimus nec impense. Optabamus enim q̃ iurata longeue guerre ytalia semel temporibus nostr̃is in pace quieisceret. Idq; tanto animi feruore flagrauim⁹. vt nõnunq̃ per malos interpretes vicio nobis acceptum fieri: qꝰ humanitate et charitate facere nitebamur. Sed omnia frustra temptauimus. pessimis consilijs impium. Maluit enim non vicimus magnifica vestra coitus. (de qua nil tale opinari possem⁹) sed pauci archiguelforum vestrorum seu rabies seu diffidẽtia male fundati et tremuli status sui: qui florentem illam ciuitatem sub libertatis specie tyrãnizant: guerram q̃ pacem diligere. ⁊ pacẽ indigam patriam ⁊ ytaliam pro magna parte strepitibus bellorum irrũpere violatis: qꝰ etcrabilius est in grande damnum ⁊ inestimabilem iacturam magnificorum filiorũ nostrorum senensium ac perusinorum. ignominiamq; nostram occulte primo quantum fieri potuit: ⁊ tandẽ palam fedebus vniuersalis ligeque fuerat longis temporibus et validis solẽnitatibus consummata. Primũ in ipsos solos ⁊ non in alios pacis auidos. ⁊ in eosũ capita ⁊ nõ in ipsum miserandam patriaꝫ tetestabilia hec sua consilia ⁊ opera redundarent. Quibus preter naturam nostram et omne propositum nostrum ad vlciscendam illatas filijs et amicis nostris contra conuenta lige federa innumerabiles offensas aduersus tyrãnizantem archiguelforum vestrorũ statum. a die pronunciationis huius nostre diffidentie i antea paucamur necessario. Ad has literas plurimus vanissq; est responsum a florentinis cum singulos capitum reprobatiõe. Pacem omni studio quesiisse eam. q̃ nihil aliud q̃ bellum per omnem vitam fuerat meditat⁹. Qui nuper veronensem fractum. patauinũ aduerso plio repente bello armisq; inuaserit. sin gens illum cõtra se insurgere velle: qui vix propria mentia poterat a priori hoste defendere. Patauino nuncupi cum se pinxerat ad veronensem exercendum. mox simili fictione bellum intulerit atq; oppugnauerit. Qui gener socerum: nepos patruum. mirabili impietate pdiderit. Qui nõ dissimili fictõe cansam belli querens vix siccatis adhuc federis pisani literi necẽ suã procuratam in consilio florentini pplꝰ simularit: quo pacẽ rumperet bellum inferret. nunc sedns violatum a florentinis dicere: cũ florentini quidem ad vsqueꝫ seruarit. ipse vero p̃iusq; conclusum fuerit de violatione cogitauerit. Hec spe vana inflatus regni ytalie sperat atq; affectat. Se quidem fuisse paratos iuris disceptationi stare. Sed qui non iure sed bello ⁊ armis inuadant: viriliter repugnaturos. Se poteriorib⁹ quibusdam indicat bellum nõ vniuerse ciuitati: in eo apparitur esse. q̃ stulte credident mal̃ suaso: cum vnanimẽ sit ciuitatem totam ad refringendos eius conatus repertam. Atq; ita bellum magno elatoq; animo est a florentinis receptum. Bellum istud florentini pplꝰ cum duce mediolanen̄. Johanne galeatzio cepꝰ est nonagesimo anno supra mille trecẽtos. medio quasi vere. Durauit aũt fere annis duodecim q̃ inter cesserit non manq̃ par. ver̃ ita infida atq; suspecta: vt vix ab armis discederet̃ ac resumeret̃ p̃sertim bellum vt ostendet̃. Et bellum istud mediolanense tantis opib⁹ tantaq; ꝓtentione animoꝝ a florentino pplo gestum est: vt procul dubio bellorum omniũ que is pplus vnq̃ gesit maximum sit estimandum. vt diffuse prosequit̃ de eo leonardus in hysto. florentin. in decimo ⁊ vltimo libro. cuius verba ponimus sed aliq̃ abbreuiata. Per id tps ciuitas viris. opib⁹q; maxime florebat. ⁊ nitebat̃ ⁊ra potentissimum hostem: cuiꝰ magnitudo nominiq; instar cuiusdaꝫ regni per ytaliam habebat̃. Adde insuper ⁊ callidissimũ. Sed etsi serpens callidior esset pene omnib⁹ animantib⁹: que erãt sup terram et insidians calcaneo mulieris ciuitatis ſcꝫ florentine. eam foret q̃tus venosaturaipsa deuotis precib⁹. non suis viribus sed diuina prouidentia operãte. perito capite serpentis per montez eius euasit tyrãnidem virulẽtam illiꝰ. Nec in eo bello tamdiutino nostratib⁹ certatũ est armis: si magnos insuper exercitus potentissimosq; duces ex gallia et germania florentini exciuerunt. vt admirandum sit pplm vnum ad tantas res gerendas vel magnitudine animoꝝ vel opib⁹ sufficisse. Cause ꝯo ac lemiana bꝰ belli i precedenti .§. expresse sunt. Finium ꝯo gerendi per hũc modum fuit.

Equites et pedites .§.vi.

magno numero senis conuenerant pauloante indictionẽ belli. Venerant autem partim ex gallia per lucenses et pisanos paulatim transeuntes: partim ex agro picено i perusinos pagos transgressi cum exules a florentinis palam adiuti redire in vibem nitebantur. mox ex perusinis in senenses transierunt. Cum igitur bellum mouere decretum esset. hostium equites ad tria milia. pedites ad mille quingentos senis profecti non procul ab vrbe ipsa prima die constiterunt. Duces ꝯo equitatus erant Jobanes accũ et vbaldinis ⁊ Jantedefcus nepos sachonis. pudum aretinorum tyranꝰ. Erant ꝯo ambo pflantes bello virisambo florentini populi inimici. Quippe vbaldine gentis castella florentini per supiora tempora euerterant: sachonis filij bibienam primo mox ceteras quas tenebant arces abstulerãt. Profecti igitur senis ac ea die infra senen sium fines motati. vbi nox aduenit iter arripientes: transmisso monte (qui lucus dicitur) per superiorem amũ descenderunt. Promiserant eis quidam oppidum illis prodere: qꝰ iuxta flumen arni consistens. a patrono ciuitatis nomẽ ciuitatis hꝫ. ⁊ voluerũt pditores postq̃ capere: ꝑ territi oppidanoꝝ ꝯcursu. et fortuito aduẽtu quorundam antilianꝰ. Desperata re ab incepto destiterũt. Unos autẽ eoꝝ dissimulato intinere ad hostes trãsfugit conatumq; in irritũ cecidisse oñdit. Ea igit̃ spe destituti hostes. p superiorem amũ pfecti in fines aretinoꝝ et rancleriũ: pdis ac rapinis eis sedibus. Inde p ambũ fluuiũ i fines senensiũ ſt̃ rensi. In his ꝯloc̃ pfectibus. discursib⁹ ⁊ bellũ tumultuosius intulerũt. Adhuc hũc repẽtinũ motũ q̃q; n̄ satis para ciuitas erat: tñ q̃cũq; potuit equitum ⁊ peditũ sibidia in aretinos misit. quo conatibus hostium obuiaretur. Nam gibelline factionis homines iam per ea loca sese plurimũ exercerant. nouosq; fieri mot⁹ affectabãt: studio mox

gis partium q̄ vlla probabili ratione vicit. Inē hoc maxime eminebant gentiles agnatiq̄ sachonis ducum aretinor̄ tyranni. quibus castella quedā ⁊ oppida ex vetere fortuna supererāt: magnoq̄ eor̄ clientele ⁊ amicicie p agrum aretinum vigebant. Hi ergo statim vt motum est peraspode arripierunt bellum. ⁊ iam partium homines in spem maximam ereuerant. Iraq̄ haud multo post et defectiones alie fieri cepte sunt. ⁊ laucianum oppidum nobile: quō tunc Florentini possidebant ad hostes defecit. Per idem fere tempus aduersus bononienses qui erant florentinorum socij: motum est bellum. Saleat zius enim missis repente copijs. alio exercitu bononienses inuasit. Parebat autem hunc exercituī iacobus vernis veronensis. Erāt eā eo ⁊ alq̄ dictorū: sed summa rerum ad Jacobū referebatur. Hi omnes magno tumultu bononiensem agrum ingressi. oppida quedam expugnarunt. Bononienses aūt in eo periculo constituti. hec florentiam celeriter nunciarunt: ⁊ auxilia poposcerunt. Iraq̄ florentini multis de rebus solliciti vno eodemq̄ tempore. ⁊ de resistendo aduersus propinquos hostes: ⁊ de sociorum tutela curam suscipere cogebantur. Johannes aug⁹. inclitus ea tempestate dux cum florentino populo militare consueuit in apulia per hoc tempus degebat. Hunc igitur consestim euocare placuit. ⁊ simul ad raynaldum visinum egregie potētie hominem magnoq̄ bello ducem respicere: eumq̄ cum suis copijs accersere: imperiumq̄ totius belli per etruriā sibi vni policeri. ī agrum item picenum mittere ad alios milites conducendos. Et aug⁹. quidē celeriter ex apulia moenus satis mature aduenit. statiq̄ ad bononiensem missus est. Magna enim ⁊ precipua cura florentinis erat bononienses in societatem retinendi. Raynaldus autem vesinus in etruria expectabatur. Qui cum apparatus fecisset omnes ac iter ingressus foret. dolo ac proditōne quorundam apud aquilam vrbem interficitur. cuius viri interitus multa turbauit: ⁊ affixit medicina haud quaq̄ vispar. q̄ apō hostes quoq̄ Jobānes qui erat p̄cipuus belli dux. haud multo post concepto in castris morbo: ac semo relato die obiit.

Jn bononiā vero .§.vii.

cum peruenisset aug⁹. coactis in vnum florentinor̄ ac bononiensium copijs. ad quatuor milia equitum fuerunt. pedites ad duo milia ad hostes duxit. Nec expectauerant hostes: sed reserta obsidione castelli primalcore (qō tunc obsidebant) in mutinensem agrum se receperunt. Aug⁹. pulsis hostibus reducere castella prius amissa ī potestatem bononiensium nitebatur. Et erat quidē optima spes bello in his locis superandis. Habebat ēo secum ad terrorem hostis bernabonis filium karolum ⁊ lachinum ex eadem familia ortum: ad quos imperiū mediolani successione legitima spectare dicebatur. Cōstituerat autem redactis in potestatem castellis primo amissis in mutinenses fines transire: indeq̄ aduersus mediolanensem bellū inferre. Inter hec maior cura florentinos vexabat. Non em̄ si in etruria resisterent. neq̄ si bononiensib⁹ finibus hostē pepulissent satis esse putabāt: si ardebant animi cupiditate mirabili. caput ipsius hostile p galliam inuadēdi. Quare missis in germaniam legatis. stephanum bauarie ducē magnis pecunijs maximisq̄ premijs ostensis: vt transiret in ytaliam cōmonebant. Francisc̄um quoq̄ carrariēsem. qui capto parente in germaniam se receperat. florētini excitabant: vt ad recapiendam dignationem paternam ī ytaliam reuerteret. In galliā quoq̄ transalpinā legatōe alia missa: Jacobum armeniaci comitem bello insignem virumq̄ magnis ꝓpositis premijs euocabāt. Utrobiq̄ infinita q̄dam vis pecuniaq̄ a florentinis impensa. Dum hec p galliam ⁊ germaniam ꝓsiderent: bellum nihilominꝰ segnius ī etruria gerebat. Hostes em̄ insuper castella quedā aretini agri ad defectionem coegerāt. Tandēq̄ munitissimā arcem. cui nomen ē bareifolle. tribo millia ab aretio distantem: per proditionem acceperant. Cum em̄ messis esset: ac oppidani metendis colligendisq̄ segetib⁹ intenti essent: se ipsi q̄ plurimi extra oppidum effudissent: presbyter quidā inuitato ad epulas custode arcis illum vi ilata detinuit. ac turrim ingressus (erat em̄ cella ⁊ egregia ī arce turris) hostes vocauit: eisq̄ venientib⁹ arcem et oppidum tradidit. Oppidani omnes capti bonaq̄ eorum direpta fuerit. In hoc ergo castello stationem habentes hostes. ac ex ꝓximo loco die noctuq̄ aretio imminentes ⁊ vsq̄ ad menia assiduis. ex incursionibus infestantes: maximū in discrimen ciuitatem coniecerāt. Aduersus illud periculum remediū fuit illud. maxime q̄ ciues aretini non solum pro tutela vrbis q̄ pro vita ⁊ sanguine decertabant. Cum em̄ dux esset sachonis nepos. cuius pater atq̄ auus gibelline factionis princeps in aretinis fuerat: non tam florentinor̄ status q̄ partium studia incensis animis agebāt. Iraq̄ excubare vrbem ⁊ vigilias impigre obire ⁊ cuncta sagaciꝰ prudēq̄ nunq̄ cessabant. Gibellinis aūt omnibus arma adempta erant nec quenq̄ eorum exire nisi p diem domo patebant. Per hunc modū vrbs illa ex maximo periclo ac pene ex hostis faucibo erepta est atq̄ seruata. Premebat tū intolerabili bello. Nam post battifolle occupatum ab hostibus frequentia castella diuersaq̄ ptim labe polluta rebellarunt ac bellum p̄cipide intulerunt. Nec ēo florentini interea segnes aut tepidi erant. Siquidē apud colle ⁊ bonitium ⁊ staggias coactis copijs: senenses ab ea parte vsq̄ ad menia infestabant. Iraq̄ sene ⁊ aretium vno eodemq̄ tempore eminsime pmebant: ⁊ ager florentinus qua senas spectat laborabat. ⁊ erat plurib⁹ simul locis mirabili ꝓtentiōe implicatum bellū. Hec q̄q̄ erant magna laboriosaq̄ impensarū plena. tū non tantum p his curam florentinus gressus suscipiendam censebat: quantū p his que ex gallia ⁊ germania ad opprimendum hostem ventura auxilia mente et cogitatione ꝓuiderat. Intelligebat em̄ si bellū solūmodo in etruria sibi illatum repelleret: fore vt sēgimdine belli ciuitas ꝓtereret. Hostis quippe si p galliam ī pace degeret. nec domi bellum sentiret: ꝓpetuo suffectuq̄ ad bellum ꝓmptus in etruria supperitandos. Si aūt p galliam pateret bellum. pecunias illi faciliter defuturas: ⁊ pericla maxima nouo in dominatu subiturq̄. Domi igit vt hostibella pericula q̄q̄ sentiret: necessarium videbat. Hoc atq̄ ꝓlio florentini p legatos suos semel atq̄ iterū missos. ex gallia et ⁊ germania exercitus ⁊ ꝓcerea. qd transeundū alpes veniendumq̄ in ytaliaꝫ aduersus hostē magnis pecunijs magnaq̄ ꝓmiorū ostentatione exortabant. Et res quidem in germania agitate ꝓsperq̄ finem habuere.

Veniens enī fran .§.viii.

cisc⁹ carrariensis cū germanor̄ equitatu mirabili celeritate ⁊ audacia. partium ingressus est. eamq̄ vrbem plurimis ciuibus suis statim recepit. ꝓter arcem q̄ licet amissa vrbe. ꝓ mediolanensi tenebat. Hoc ēo vbi auditum est. ꝓfestim Johannes aug⁹. cum florētinor̄ bononiēsi. q̄q̄ exercitu mutinensem agr̄ transgressus. regio ac parme territoriū imminebat. citra padum inferens tumultuose bellum: ne valeret hostis patauiū ad succurrendum arci auxilia mittere. Nec multo post dux bauarie cum germanor̄ exercitu venit. Hac igitur insigni plaga pessus mediolanensis domi ⁊ in gallia laborare cepit. Amissa em̄ patauio maxima vrbe. verona q̄q̄ et vincentia vix in eius potestate consistebant: ad omnem motum trepide ⁊ incerte ac rerum nouarum plurimum auide. Nam verona quidem publice sumptis armis antiquos dominos innouauerat. ⁊ vincentia vix et anxie continebatur. Quā tunc fuisset vir antonius veronensis nuper a Galeaz zio pulsus: suas et ipse vrbes pari tenore recepisset. Sed ille interierat relicto filio admodum paruulo. Jo vnum populos conuenit. q̄ caput non erat ad quod summa rerum referretur: et simul

dux bauarie a veronensibꝫ expectatis debito tempꝫe non venit. Itaqꝫ cum veronenses odientes dominatū mediolanen. corripeis armis eiecerunt omnes officiales eius. Et subito orta discordia inter eos fuit. Nam boni cives z ditiores cupiebāt in libertate vegere. vnde iam elegerāt ancianos z vnum ex eis capitaneum: populus autem affectabat principatum eorum qui dicuntur de scala. z idcirco insurgentes contra aliam partem eos superauere. pulsantes aliquos ex illis. miseruntqꝫ oratores venetias ad filiam domini antonij de scala: qui existentes erant annesi scribi manebat cum matre sua. Qui vocati venerūt vsqꝫ paduam. sed non vltra qꝫ mediolanensis iā miserat quendam bagolottum nomine cum copijs suis. z cū obsedissent ciuitatem orta predicta dissensiōe: illi notabiliores ciues qui fuerat deuicti a populo z aliqui eoꝝ ꝑdati intro miserunt in ciuitatem copias mediolanen. Qui auxilio illaꝝ profligarunt ꝓlin z de ciuitate eiecerūt. Postmodū ꝙ gentes armoꝝ introducte predati sunt omnes de ciuitate illa diuites z pauperes: victum ꝓlin z victores eius. Tantusqꝫ fuit numerus occisoꝝ z iectoꝝ z fugientiū: vt ciuitas remaneret quasi vacua in manibꝫ stipendiariorū. Qui inde asportarunt quasi infinitam substantiā omnis generis reruꝫ quam exposuerunt venalem venetijs et alijs ciuitatibꝫ. Talem finem ꝓpter discordias fornita est illa ciuitas magnifica inter ciuitates lōbardie. Haud multo post stephanus bauarie dux aduenit paduā. militesqꝫ oratores suos florentiam ad excusandaꝫ sui retardationē accellus. Impeditum fuisse asserens dum ad ytaliam ꝓperaret: a ducibꝫ austrie z prefule aquilegensi. Et ꝓpterea contigisse veronam que ab hoste defecerat expectans cum vt amitteretur. z super hoc plurimum volere. Letari tū dicebat qꝫ adventu suo patauium sit conservatum. Et absqꝫ sua iuꝫq exercitus presentia seruari ciuitatem illam vtiqꝫ non potuisse: tenentibꝫ hostibꝫ eius munitissimam arcem. Esse ꝙ consilium suum non ꝑius exercitū patauio educere qꝫ arx fuerit recepta. Interim datent operam florentini: vt Job. aug⁹. qui citra padum erat. cum suo exercitu ꝓiungatur: vt terribilioses hostibꝫ fiant. Poteretq se nouos milites ex germania expectare qua re pecuniꝫ opus esset: z ꝑcenturia qui expectabant z ꝓ his qui iam cum eo venerant. Hec z buius dicta fuerunt a legatis ducis bauarie. Responsumqꝫ bis datum est in hūc maxime modum. Displicere florentinis impedimenta duci data: ac maximum dolorem accepisse de veronensiū casu. Sed adhuc superesse maximam spem illis ciuitatibꝫ cū quanto magis eas leserat hostis: tanto inimiciciores illas sibi effecerit. Qꝫ suo aduentu patauium ꝑseruasse affirmet: id z credere z gratias agere. Qꝫ ꝙ cōmotari circa arcem statuerit. nec ꝓius in hostem ꝓficisci qꝫ arx recepta fuerit: id quidem ꝓfilium nequaqꝫ ꝓbare. Franciscū carrariensem cum multitudine pataum z cum aliqua pte militū satis cē ad arcem oppugnandā z vrbem tuendā. Ducē ꝙ ipsum cum suo insuperabilissimo exercitu in vincentinos veronenseꝫ transire debere. Facilia quidē sibi futura ea. si celeriē et pidos titubantesqꝫ adoriat. Exercitū ꝙ qui cū Jobāne aug⁹. citra padū erat. transire ad cū nequaqꝫ posse: maximis fluminibꝫ interiectis florentino. Decimas demū qꝫ solusse oportuit: eas ita ꝑsolutas vt bene noverat ꝓ maiori exercitu qꝫ ipse adduxerat. ꝓperaret ita qꝫ in vincentinos ducere exercitus z veronenses ciuitatem nō cum tam pua fuerit de pecuniꝫ cogitaturam.

Responso dato ei si .§.ix.

ue metu sine indignatione in ꝓposito suo pmansit. Erne i hostes aperte negando numqꝫ cōsensit. Exercitusqꝫ citra padū nuper missus in bononiensem rem̄ annuit ꝓpt defectū stipendij sui: ꝓpter qꝫ Johannes aug⁹. dux rediit z ipse. Per hunc modum aduersus hostem ꝓspera quidez z bene spei frigescē quodāmodo z debilitari ceperunt. Retinebatur ab hostibꝫ adhuc pitauij arx. z licet oppugnaret viriliter resistebat. z copie hostiles ad tuenda molimenta bant. Dux autem bauarie indignatione ꝓcepta cum nec postulate pecunie mitterent: deserere se cuncta z in germaniam reuersuꝝ minabat. Sollicita ꝙ bis ciuitas cuncta facere decreuit: quibus patauium seruaret. Quare z pecunias duci tradere ꝑsensit. quo ille saltim quousqꝫ arx caperet permaneret: z nouas patauium aurilia mitteret. Festinauit iam plurimum ambigens de barbari hominis fide a quo etiam non nihil arcbane agitari cum hoste deprehenderat. Et colligit creditum est ab hoste fuisse corruptū magnis promissionibꝫ. Unde in hostem nunqꝫ exire voluit. nisi semel z leuiter transeundo. Arx demū capta est. et castra patauina a mediolanensi defecerunt: a francisco carrariensi accepit. Dux autem bauarie licentiatus a florentinis sine honore redijt ad ꝓpria. In etruria ꝙ eo existente me gerebat bellum z erat locis pluribꝫ varie implicatum: florentini eū ꝑ ualere videbant. Quippe mediolanensis vrbi percussus. non eadem qua prius alacritate subsidia in etruriam submittebat. Quare florentini maioribꝫ subnixi viribꝫ. vsqꝫ ad menia senarū hostes fatigabant: ab ea maxime parte que stagiam. colle. z bonitiū spectat. Pugnabant autem militio florentinoꝝ donatus azolus eques florentinus: z bliotrus bliotti. Equitatū habebāt optimum ex ytalicis z germanis. Dux autē militie nemo oibꝫ ꝓsidebat. Intra vrbem ꝙ senatum caristia erat annone. z pestis ꝙm affligebat nec volantes eadem omnium erat ciuium. Multi eū bellum contra vicinos susceptum z mediolanenſ adherentiam improperabant. Quas ob res seditiōe inter cives coorta deuentū est ad arma. parsqꝫ nobilitatis pulsa cum suis omnibꝫ castellis florentino populo adhesit: bellicꝫ vibi senatꝫ intulit. In his orlandus malanocta z agnati omnes: z alij quidam ex ꝓcipuis familijs senensium fuere. Ea tempestate michelottus de michelottis ciuis perusinus z ductor erat. cum esset ad stipendium florentinorum adiunctis alijs eyralibus perusinoꝝ cum vocentis lanceis monit bellum ipsis perusinis. Et vt illuc applicuit. cepit castellū virute. Et paulopost tractās cum aliquibus abintra. ingressus ē noctis tempore: ꝙ quidam fotamen factum secrete ab his qui intra motiabātur in ecclesiam sancti dominici: ipse michelottus cū solis eyralibus. Alios socios suos bellatores misit ad vnā ex portis ciuitatis. penitens illam ab intra aperire. Et nimis ne illis socijs ingressis ciuitas exponeret ꝓde eoꝝ: mutauit ꝓpositum non introducens eos. existimans posse ipse cum socijs ciuitatem capere: z ꝙ alij cives arma comperent i suū adiutorium. Sed spes z cogitatio fefellit ipsum: quia omnes contra eum cives insurrexerunt occidentes eū et multos et socijs. Si socios introuisset vibē obtinuisset. Qui socij reuersi sunt virsam. In augusto dicti anni ianuenses sumptis armis expulerunt seu deposuerunt a ducatu dominum antonium ad omnes qui vibem illam rexerat plurib annis. nō vt dux: sed vt dñs. Fecerūtqꝫ sibi nouū ducem dominum Jacobum de campo fregoso: virū vtiqꝫ satis dilectū a ciuibus. Dominus franciscus carrarien. cum copijs florētinoꝝ z bononiensium facto ponte super flumium lice intrauit in pulesinem marchionis ferrariensꝫ q erat locus satis tutus. ceperuntqꝫ plura castra marchionis ferrariensis hominesqꝫ ac inmēta. Exinde scripsit marchioni qꝫ si discederet a mediolanēsi omnia sibi ablata restitueret. z cum colligatio eius cum mediolanēsi causa esset eneuationis sui status. et idcirco illo dimisso colligaret se cum florentinis z socijs eorum sicut fecerant predecessores sui: z bene sibi esset. Quod cū placuisset marchioni persuasio sua. acquieuit: z missio oratoribus suis z aliorum venetias ad hoc tractandum ibi concludi non potuit. impedientibus quibusdam amicis mediolanensiū. sed postea ferrarie res perfecta est. vt colligatus esset cum florentinis z socijs. De mense Julij dicti anni florentie et in

comitatu multi infirmati sunt dissenteria. ꝙ pestis ciuitatē inuasit: ꝙ multos etiam ō medio subtraxit. Eo anno vanna facta sunt innumera: terremotationes: pderet incendia et captiuitates hominū in etruria ꝙ gallia cisteriori: ꝙ alijs locis circūiacentib⁹ diuersis temp⁹.

Per hocipsum tem .§.x.

pus legati bononienſiū tres florentiaꝫ venerūt. Erāt ꝯo ex pcipuis magistratib⁹ delecti boies. Causa huius legationis fuit. q̄ iam fatigati bononiēses ac futurā sumptuū magnitudinem exhorrētes: deponere bellum ꝙ clemēciaꝫ ponus recipere pacem cupiebant. Hi cū audientiā ciuiū florētinoꝝ a magistratu postulassent. sibiq; exhibita cēt: in hunc modum verba fecerunt. Si cadē opulētia nobis florētini quam in vobis cōspicimus animos certe non deesset ad pseuerantiam belli. Quippe ꝙ fortis est pl⁹ nocet ꝙ manu fortis ꝙ celli animi i periculis capessendis. Et i hac quidem pte neminiviri pl⁹ ytalie ciuitas nra cedit. Pecuniosi ꝯo q; fas sit dicere. neq; aq̄ sumus: ad comparationē vestri. Non em̄ eo ingenio sunt boies nostri vt industria multa in acquirendo vtant. nec vlli eoꝝ p gallia ꝙ boitanniā negociando discurrant: simplices ante magis boies ac suis rebꝰ ptenti. eo qō habent domi leto alio perfruunt. In huiusmodi aūt modo opulentia nō sit: quam industria parit. diligentia exanguer. Cum igit̄ bellus p hoc tempus nō lacertis sed pecunijs geratur. ꝙ magnitudo contentionis magnos efflagitet sumptus cui par tāto dispendio bononiense pl⁹ veniam deprecat. Hactenus enim quantū potuit sufficit. iam amplius sufficere nequaq̄ valet. Itaq; ne socij tacitumitate decipiant: hocipsum notū facere vobis ante tempus decreuit. Nam bonoꝝ sociorū esse putant. nil dissimulare. nil occultare: nec aliquo pacto filio sed bona fide incedere. Cūctis igit̄ apud nos trite discussis. non videmus supra tres menses. in his in quib⁹ nūc sumus expensarum onerib⁹ durare posse. Vobem videret nobis hoc medio tempe totis viribꝰ annitendū. vt victoriam de hoste: vel honestam pacem si fieri potest pſequamur. Pacem si bona fit cōmuniter recipiendaꝫ suadem⁹. Transacto aūt eo tempore si duret bellum. non videmus supra nongentos equites mercede ꝙductos. ac certū alium quem numeꝝ peditum in cōmunem societatem posse conferre. Qꝰ si maiora subsidia bellum posset. nec illa sufficiūt que afferre valemus: pecunias nobis mutuum date. ex fide cum poterim⁹ redditur⁹. Sin ꝯo nec illa voltis. rogāt vos bononienses. vt cum bona venia vestra sibi liceat pacem ꝙcordiam ꝙ seipsos querere: ac onus belli deponere q̄ ferre non valent: in fraternitate vestra ꝙ amicicia cūi modo pseuerauerit. Hec denunciare vobis missi sumus. Ea cum dicti huius legati finem fecerunt. pcussit animos cunctoꝝ hec denunciatio. ꝙ quasi fundamenta rep. labi visa sunt. Nimis em̄ necessaria illoꝝ societas videbat̄ ad bellum. Spacio igit̄ ad respondendum sumpto. cū reb⁹ consilio mature agitata esset: tandem legatis florentinus magistratus ꝙ hunc modum respondit. Nos quidem o viri bononienses. quecūq; significant̄ a socijs de statu rep. sua rum cōmendare solemus. Aut em̄ ꝓspera sunt que significant̄ ꝙ vnacum illis leticiaꝫ sumimus: aut aduersa ꝙ vna cum illis remedia cogitamus. Sine socijs aūt de re sociorum pstinere non licet. Itaq; nos bi fuimus: qui semp de vestro pclo magnam ꝙ egregiam opinionem habuimus: ꝙ supra q̄libet fortē ꝙ manuum strenuam etiam opulentā existimamus. Maximam em̄ ciuitatem ac rebꝰ omnib⁹ affluentissimā multis diuitijs abundare par est. Neq; ꝯo tam facultatem erogandi deesse pclo vestro credim⁹: q̄ voluntatem. Sunt em̄ pgraues omnib⁹ belli sumptus. sed pcipue pclo ac multitudini: q̄ futura pricla nō discernit. Ferunt amen vt medici quos curant egrotos viere ac secare interdum compellunt. ꝙ partem corporis cum dolore abigere quo cetera pseruent: ita ꝙ gubernatores reipa. futurum periculum instar medicoꝝ prouidentes etiam cū dolore cogere debent. pclos partem facultatum suaꝝ ꝙ conseruatione ceteraꝝ partium erogare. Amissa em̄ libertate i potestatem victoris omnia transmigrant ac insup dedecus ꝙ infamia seruitutis adest: que etiam morte ista gentilis hominib⁹ repellenda. Atq; illud palā est in hoc bello principaliter ab hoste ciuitatem vestram magis impeti q̄ nostram. Non q̄ odium sit dispar: sed q̄ bonoīā ipotestatem maioꝝ suoꝝ fuisse iactat. atq; vt hereditariam il lam repetat. Ex quo fit vt nos vobis magis auxilium feramus. Maci ꝯo ac promissionibꝰ eius q̄ fidere possit vosipsi existimate p exempla patauini ꝙ veronensis: ac ceteroꝝ quos fidei sue credentes fraudulenter puerit. Nihil tamen cupit magis q̄ vos a nobis disiungere. Videt em̄ stantibus simul ciuitatib⁹ nocere non posse: separatos ꝯo vel receptuꝝ se facile vel oppressuꝝ confidit. Quid igitur prudentes viri agere debent. Nonne in ptrariam mittit q̄ hostis affectet ꝙ vt cum ille in separatione intentum: vos in ꝓiunctione vnicam salutis viam existimet. Eximacro nō valet pclus bononiensis onera belli pferre: at longe maiora feret si libertatem amittit. Que em̄ nunc grauia videntur: tūc levia fuisse putabunt. Vtꝝ hec mala infandaꝫ experiri vos sinat diuina benignitas. Nō ante ad pecunias mutuo postulandas attinet cogitare debetis quanta sint onera ciuitatis nostre. Nos enim vt scitis totū onus etrusci belli sustinemus: sine vlla participatione socioꝝ. Per galliam ꝯo quis nescit q̄ incredibilia sint ptoria impēsaꝝ nostraꝝ: Itaq; mutuo postulare a nob⁹ nec honestum nec tolerabile est. Illud ꝯo neq; aq̄ silēdum vobis videt̄. q̄ huiusmodi colloquia ꝙ vos inducta inimicissima sunt vtilitati vestre. Nihil est em̄ q̄ tam alere bellaꝫ possit q̄ si audiret hostis alteram ciuitatum nostrarum esse defessam: ac de omittendis belli oneribꝰ de q̄cunq; pace cogitare. Tunc em̄ spem nimiꝝ suscipiet: tūc se attollet. tunc enim ꝙ durabit. Itaq; suppriměde sunt huiusmodi cogitationes ꝙ voces: ac vt hostis ipse pacem appetat expectādam. Multa sunt em̄ que nobis spem optatā afferre debent. recuperatio patauij: presentia germanoꝝ copie insuper nostre citra padum cōsistentes. Et gallia q̄ transalpina magnas copias venturas esse ad ruinā hostis irreparabilem expectamus. Victoria ꝓfecto in manibus nostris est: nisi ꝙ socordiam illi abijciamus. Quare vt decet fortes viros vtq; nomen ꝙ fama ciuitatum nostrarum flagitat: cello ꝙ invicto animo incumbendū est ad bellum. Nec illud trib⁹ mēsibꝰ q̄ vel ruina hostis. vel postulata ab eo pace que cōmunis sit ciuitatum nostraꝝ sit metiendū. Aliter ꝯo si fiat. non tū pacē q̄ seruitutis sub nōie pacis expectate. Legati cū hoc risu abierunt. Que cum postmodum retulissent quasi rationibꝰ victi bononienses pstitūs q̄ cū pseuerauerūt in federe. Bavari ducis pūtia in gallia i hoc pfuit. vt patauiū recuperaret. Ji ceteris cū multa potuisset nocere hosti. vel noluit. vel nescivit. vel nō est ausus ꝙ vt victū est in patriā suā reuersus est. Per extremū illi⁹ anni Johānes aug⁹. cū copijs florentinoꝝ ꝙ sociorū p vicentiū veronensemq; agꝝ castra plurib⁹ loc⁹ posuit. Si iam vebes pcidē ꝓximare ꝙ militi pcidq; structe erāt. Et q; suspitiones quedā in castris exorte fuerant. aduersus fauentinū affozgiū. q̄ cū suo equitatu erat i eadē militia. q̄ tractaret interfectionē ducis exercitus ꝙ francisci carrarēsis. redire in patauiū pstituerunt.

Altero debinc anno .§.xi.

sis. M. ccclxxxxj. martii mot⁹ ꝙ quāta nunq̄ patris cetera mina extiterūt. Florētini em̄ post ducis bauarie recessum spem atq; animum conuerterant ad gallorum in ytaliam transitum. Miserāt enim legatos in gallias ad sollicitandos pceres inde pecuniā abūde pollicētes. His pollicitationibꝰ pstantē bello vir ac domi potentē excreuerat Jacobum armeniaci comitē. Erat ꝯo summa spes nullius

aduentu. Hac spe concepta florentini omni studio eŕ ac celerabant aduentum. Per idem tpe cum oppidum Ra giolum rebellasset ad bostes, a florentinis vehementer op pugnabatur vt reformaretur. Tandes cū amplius nō pos sent sem oblidio eius. milites qui erāt in oppido abire inco lumes pacti incolas reliquerunt. Capit' oppidū atq; diri pitur. ? igne iniecto totus oppidum ?flagratur. Multos ignis consumpsit. alij captiui florentiā sunt vecti. ? de au ctoribus rebellandi sumptum est supplicii. Inter hec florentini vocem gallorum vehementer sollicitare nō re sistebant. Nec ille segnis coacto siquidem impigre exer citu et gallia mouerat. Cumq; circa Rodanum peruenis set multa in his locis impedimenta offendit. fautores ga learyj multi et potentes. Primo exhortationibus et preci bus. deinde minis ? seditione exercitus iter illius impedi re nitūtur. Vnde vnus ex baronibus socijs suis cum recu saret eum sequi ?tra mediolanū. sed redire affereret: dux il lo toto reliquo exercitu suo ?tra illum ? sequaces eius in surgens armis eum attriuit. Cum ergo comes in ppositu ficus manens. omnia ? pecunias ? gratias galeatyj ?tem posset. ? seditionem exercitus p cedes aliquotum sisasset aliquibus superatis ytaliam intrauit. Simulq; Johannes aug⁹. cum de aduentu gallop certios factus esset. ipe pata gio motuus magno tumultu alia ex parte hostem inuasit Castra faciens transito atteſiuomnia tumultu trepidatio neq; ?plenit. Dabat ?o illa facultatem permaximam. ? galeatyjus omne robur exercitus sui gallis venientibus op posuerat. Per veronensem postea bayuensem ac berga matum agrum copias vocens: apud adduam flumen cū exercitu cōstitit. Distabat is locus a mediolano nō ampli us. xvj. milibus passuum. Galli aūt ad similtrum padu babentes secus flauium iter faciebant. Erat ?o cors ? positum cum reponem ptenssent: qua ticinus padū in grobitur: tunc ?optimam facultatem nacti forent padum transire. ac mediolano exercitum admouere. Hoc igit' ? posito iter facientes. cū magna sui spe. magnoq; hostiu terrore aduentabant. Esse ?o in gallor exercitu ferebā tur quindecim milia equitum pugnacissimorum hominū Preterea multitudo ingens peditum. lixarumq; et colo num turba: quę castro sequi ?suerit. Galeatyjus aūt me diolanēsis alexādriā oppidū tenebat. Posiueratq; in eo loco ytalorum optimū equitatū: ducesq; belli egregie pe ritos. Erāt cum gallis florentinoū legati duo. Raynal dus ganssiatyj eques florentinus: et Johannes riccius. Hi gallos ac precipue eorum duces ab omni dimicatio ne quantum poterant auctoritate et rationibus reuocā bant. Suadentes vt virata interim pugna mediolano co pias admouere properarent. Alterum enim exercitus ibi prestolari: qui se cum gallis cōiungat. eo facto victoriā cer tissimam esse in manibus. nec hostem expectaturum. Nec ea que dicebantur vana erant. Incredibilis ?fecto met⁹ hostem inuaserat. adeo vt simul ac similtrum aliquid sen sisset. vbi erat eius aula desertura crederetur. Legatisi gi tur ista monebant. Galli autem innata eis ferocia genus: in omne periculsa ruere ? promptissimi erant. Itaq; expu gnato oppido cui castellatio nomen erat ab alexandria mi lia sex mūbus. cum in eo loco ?stitissent: tandem ad ipsam alexandriam vbi copias hostium ?uentise audierant pu gnaturi ducerant. Erant tunc immensi calores. Nam ad octauam hīs angustiis hec agebantur. Equites aūt hostiū intra menia intenti equis vinctisq; recentibus aduentū gallo rum expectabant: illi fessi ? caloze fatigati p meridiem ad uenerunt. Addunt errorem alium. Vbi eīs appropinq; runt oppido. descendentes equis aciem struxerunt pede strem. deinde quidem ? procul dubio superiorem futurā si pectoribus et lacertis pugnaret'. Ita structi ad hostes ?tenderunt. relictis p⁹ se aliquo interuallo equis: quibus fu erant aduecti. Hostes ?o cū ea ?spexissent. emisso p ali as portas equitatu transuersis inuentibus ad equos impe tum fecerunt. Profligatisq; custodibus equos ipos sessio ribus vacuos magna ex parte adduxerunt. reliqui palati p agrum longe a suis anfugerunt. Et hoc iuxta cōditio gal lorum determina reddebat'. Neq; aderant equi quibus abire possent: ? in pugnam a fronte nō eribatur. ytali em et equis pugnare consueti pedestrem gallorum aciem equi tatu a latere ad maxime lacessebant. ac procellas equestres interdum dantes: mirūmodū fatigabant. Q̄ si quādo galli sese cobortantes in hostes impetu facto progredere tur. cedentes equites facile abibant: neq; redeuntes in or dinem gallos ?sequebantur. Per hunc modum cum ali quādiu eos fatigassent. tandem animo defessos ac sese vir tutē et calore et lassitudine magis q̄ ferro superarūt. co mes ipe armeniaci galloū dux ab hostibus captus. et val nere ex pretio accepto ac examini doloze ? compositi etum na. proxima nocte interijt. preterorum ?o gallorum plurimi interfecti reliqui capti sunt. nam quis equis carebāt fe re nemo euasit. Dux aūt exercitus mediolan. Jacobo veri nus alexandrie tunc erat. sub quo habita est illa victoria ab hoste. Legati florentini qui cum gallis erant in manus hostium captiuati deuenerunt. cuius pecunias quas ad gal los portauerant. Et raynaldus quidem cito liberatus: re demptus tamen vsq; milibus ? quingentis florenor. Jo hannes riccius p dies in carcere detentus septem milibus florenorum redemptus est. Per hunc modum maximi la botes et infiniti pene sumptus florentini populi in transi tu gallorum facti in irritū cecidere. Decies centena et de centa seraginta ser milia florenotum anni expensa per eos menses relata ad erarium comperio. Victoria fuit ingēs ac plena et ?fecto necessaria hostibus in summo tunc discri mine constituto: Et sic patet quia non in multitudine vi ctoria belli: et de se et de sua virtute presumentes humili at dominos.

Victis apud alerā .S.xii

driam gallis. duces hostium in illa exultatōe victorie per q̄ celeriter aduersus alium exercitum: qui ad adduam sta bat duxerunt. Johannes autem augus q̄ q̄ profligatos fuisse gallos audierat: tamen quia ab hostibus manabat rumor. non penitus adhibendam fidem censebat. Retro tamen aliquanto castra monit ? in agro cremonēsi cui no men vicum ?stitit. In eo loco dum esset aug⁹. hostes re pente supuenerunt: nec longe ab eo mille quingentis pas sibus posuerunt castra. Erat inter vtrunq; exercitum pla nicies: quam rimus arbustis ?situs diuidebat. Jo ftes igitur cum in propinquo essent transmisso rino ni os ita lacessebant: vt vsq; ad castra impetum facerent. Aug⁹ ?o suos omnes intra castrorum monumēta seruabat: nec quem q̄ in hostes exire patiebatur. In hunc modum per iij. dies ?sumptum. Cernere ?o erat alacres hostes ob victoriam nup de gallis partam: alteram se victoriā i manibus habere estimantes. Et augebantur quotidie aduēti tio milite: nec abire posse florentinos: sociosq; exercitum ?dicabant. Aug⁹ cum aliquot dies hostium insultus ptulisset. ac patientia sua auxisset illorum audaciā: tan dem suos animo capere ac intentos signus expectare iubet Cumq; hostes iactabundi aduenissent. ac supiorem vic fidancia tumultuosius subissent' castra: signum ?festim dat emissusq; bifariam equitatus dextera leuaq; hostes inua dit. Cōmittitur ingens ?lius. sed quia sub ipso castris pu gnabatur: et ? iampridem ad hoc ipm structe parateq; erant acies nō tulerunt hostes: sed ad extremū fracti cum ingenti suoq; strage ?cipites aguntur. Cesi ex his quinq; capti etiam equites supra mille ducentos et in his ?cipui quidam ductores. Hac plaga hostibus inflicta cum eorum iactantia pculsa esset. monere postridie signa aug⁹. consti tuit. quare statim orta luce ad ollā ductt. hostes ?o licet nō eadē q̄ prius audacia: tñ secuti sūt. ac postremū agmē interdū lacessebant. Cū ad flumen ollij ventū esset. nimis

aug⁹.ne in transitu ipo ab hostibus inuadat' sin hunc modum prouidit. Sagittarios anglicos quos in exercitu habebat ad quadringentos. flumen transire fecit.et per vlteriorem ripam dextra leuaq3 collocauit.atq3 exinde ferire hostes cū aduenirēt iussit. In postremo aūt agmīe delectos equites pposuit qui hostes submouerent ceterā multitudinem transire mandauit. Cum omnes iam transiissent. preter delectos equites.qui agmen claudebant.hūc equitesq3 ad ripam venientes transire ceperunt.hostes autē illos pſecuti a sagittarijs in vlteriori ripa stantibo submouebantur:qui viros equosq3 ferientes a flumine repellebant.atq3 licet cū labore magno:nullo tū cū3 detrimento flumen transiissent est.post eum diem liberior fuit incessus. Aug⁹.citi celeriter anteuenies nullo impediente nāvium amnē transiit. Restabat atheſis fluuius.in eo trāsmittendo summa difficultas ? periculum maximum fuit. Nam cum appropinquaret aug⁹.ꝛp ea loca exercitū duceret.hostes raptis aggeribus fluuij regionem totam inundauerant. Ea difficultas atq3 periclū valde turbauit florentinoꝝ sociorumq3 exercitum. Terram siquidem operientibo aquis.quo se verterent nesciebant.et simul hostes secuti vestigia supuenerant. Quare nec ante ꝓficisci impediendo aquis et hostibus a tergo imminentibo neq3 rursus in eo:quo cōstiterant loco ob defectum ꝓmeatus diucius manere posse videbantur. In hoc angustijs cum eēt exercitus.periculosum.ceterum necessarium ꝓsitum aug⁹. capit.ante lucem repente mouens per aquiola ducit diem q3 totam ac noctem ꝓfectus in ando ꝓfitit. atq3 inūdationem fluuij inter exercitum suum ? hostes media dereliquit. Hostes ab initio nſos deseruisse castra nequaq3 intelligebant.quippe aug⁹.ad ſpeciem vexilla eminenti loco affixa reliquerat in castris:que hostes ꝓcul cernentes ibi esse putabant. Sed cum neq3 vir neq3 equi vlli prodiret appropinquantes demum exploratores deserta reperiere castra.nec tamen hostes secuti sunt. quoniā longe iam abierant nostri:et ipi inundationem ? insidias formidabant Post hec aug⁹.ad ripam atheſis qua sibi ꝓmodius fuit profecti sunt quoddā paruuonum oppidum(hec amica iam erant loca) arbesim nauibo transiit. Ibiin tuto cōſtituti.refocillare se ex longa fluctuatiōe.et quasi naufragio preterierant. Amiſi sunt eo itinere pedites omnes.equiteſq3 pmulti.quicunq3 vicsparum robusti erant. Illud autem censuerūt omnes nō alium quemq3 ducum ꝓter vnū augn.et tantis difficultatibus seruare exercitū potuisse. Fuit enim dux rei militaris erate sue omniū peritissimus. Et erat tunc extrema etate.que prudentiā ? cautionez augere ducibus soler. Nam iuuenes plerunq3 seruor ? audacia precipites agit.

Qua etate hec .§.xiii.

per galliam gerebant' eadem estate alius florentinoꝝ exercitus senarū menia pulsabat. Fuerunt autem in eo'exercitu eques.iij.milia:pedītum ꝛo mercede ꝓductoꝝ duo milia. Inter hos erant sagittarij iuuenses ad mille ducēt̄os.expugnationibo aptissimi. Omnes he copie apud' colle opidum ꝓuenerunt. Profectiq3 illuc ex.x. viris balie vexilla publica vt motis est duci tradiderunt. Obseruatum est de celo in traditione signoꝝ:fidelius tamen fuisset auribus a deo postulando expectare q3 syderum positionibus subq3. Dux exercitus fuit Loysius campanus. ꝓ egregiam rei militaris famam euocatus. Is q3 armato strictoq3 exercitu cum extra portas oppidi vexilla sustepisset. statim mouens in senenses duxit.ac ꝓma die apud ysclas fecit castra.postridie ꝛo in rosie plano.inde mox in alia ? alia loca transiit. Causa ꝛo crebe mutationis castrorum ista fuit.q3 circa maturatiōes segetum erat.intra vrbez ꝛo senas cauſtia defectuq3 annone pluries laborabatur. etsi noua perderentur frumenta:irreparabilem inopiam hostes subibant. Ob eam rem maiori studio adhibito cuncta populabantur. Commeatus ex florentino aretinoq3 agro ei ꝓtebebat'. Capteq3 sunt quedaꝫ munita loca ? incendio ꝛflagrata.pagiq3 insuper quedā circa vrbem ꝓmisse.? capti ex senensibo ciues nobilissimi quidam. Cū q3 in senensibus florentinoꝝ exercitus esset.et maxima detrimenta cladesq3 inferret:venerant nuncij florentiaꝫ celeres narrantes gallos extinctos ab hostibus vt dictū est.sed ? alium exercitum.Quem ducebat aug⁹.ꝓ iter oppressaꝫ.quibus auditis cecidērāt aī florentinoꝝ.arbitrantes hostes post tantam victoriam nō quieturos.ſin etruriā descendere. Sed cū paulopost certiores facti essent. qz exercitus aug⁹.Fuatus erat:spem et vigorem animi resumpserunt. ? se ad bellū parantes aug⁹.ipm in etruriam reuocarunt. Nam ? iacobo vernis veronenſ̄ dux militie mediolanſ.superatis alpibo deuenerat in pisanos agros. deinde in senenſium fines volens et cōfirmate ciuitatem suppoui bello affligam:? copias q̄ apud senenses erant sibi adiungere. ea cum fecisset.retro ꝓuersus ad colle ? bonitium duxit. bēa equitū.xij.milia.peditū mercede ꝓductoꝝ.xvia milia. Sz et ex senenſibo ? pisanis multitudo ingens volūtarioꝝ sequebatur. Bonitiū ꝓuenerūt duces et milites florentini ipli q̄ duces erant Loysius campanus.? Jacob.aug⁹.rz galla tunc euocatus. Habebant ꝛo prestantissimū equitatuꝫ ex ytalis ? germanis:ꝓ ytaliam militare ꝓsuetis. Sz erāt dispares numero. Hostes cīn longe plures et potentiores habebant'. Nī tū opportunitate ogpidoꝝ frenequestria prelia multa in his locis habuerūt. Et post mutationem castrorum ꝓ diuersa loca:demū hostes in pisanēses transierunt.quos copie florentinoꝝ secuti.iuxta ogpidaꝫ tuani castramet ate sunt: distantes ab hostibo ꝓ duo miliaria. Inter hec magna auxilia florentinis supuenerunt. A bononiensibo duo milia sagittarij quadringenti. Transierat Johannes barbianus comes. Miserunt ? alij socij auxiliares copias. Itaq3 neq3 duces rei militaris quinoq3 magnitudo exercitū ciuitati defuit. Adeoq3 pares erāt vt nō detractarēt pugnam.ſ vltro se fortune periculo offerrent. Apparatus certe fecerant omnes tanq3 haud dubie pugnaturi. Hostes ꝛo veteriti magnitudine copiaꝝ.q̄ singulis diebus in castra florentinoꝝ ꝛfluebant. penuria etiā ꝓmeatus impediti abire statuerūt. Quare ante lucē monentes ad vitolinum castrum duxerūt exercitū.? pellea in subiectam planicie circa nebulā fluuiū defenderunt Hoc postq3 auditum est florentinoꝝ in castris. arma rapina sumpta sunt:? clamabant omnes fugientes hostes. Aduersus hunc temerarium motuꝫ ꝓcipitemq3 voluntatē militum.aug⁹.ꝓnacissime reluctabat. Sciebat enim prudentissimus dux. ꝙ periculosum esset ad natum hostis circūagi. Permulte quidez vel in ipa fuga insidie ꝓsueruīt esse. Quare satis esse dicebat ſi hostes aufugerent.sine id simulatū sine verū esset. Jtis ꝛbus ac pñs auctoritate multes regens ꝓstabat. Missiq3 omnes in ptes exploratoribo iter ac progressum hostium sciscitabat'. Cum aūt certios factus esset maiorē hostiū partē circa nebulā fluuiū defendisse.in colleby ꝛo ptem restare vtilidas equitū turbas ac pedites magno numero ꝓsiit ad hostes.q̄ in colle remanserant inuadendō. ipe cū reliquo exercitu strictus intentusq3 sequebat'. Qui ꝓmissi erant eqtes celeriter ꝓgressi.hostes q̄ in colle restabāt inuasere. Itaq3 acer pugna ꝓmiti cepta est.ſnī aucta cōtinuo ad clamoꝛē manu fiduciaq3 sequētis exercitus melioꝝ ipe dimicabant. Hostiby ꝛo primo decrescebant vires. q̄ descendebant assidue nec vlli regrediebant. Et iam multitudo peditū florentinoꝝ supuenerāt. ? magno clamoꝛe rumpera inuadebat. Quare randē fracti hostes non sine magna cede ꝓfligant'. Capti equites hostiū supos ducētos. Inter quos taddeus vernis ꝓpinquus ducis.? vannes appianensis pisanus:et gentiles camerines fuerunt. Pedites ꝛo multi fuere:angens ꝓcerus multitudo capta Ea victoria sublatis animum animis.neq3 iam dubie pie

cepto nocis iam vlla alia ꝓtineri potuerunt. quin descẽderent et collibus ac postremum agmen hostium inuadere ꝓperarent. Erant eis hostes apud plebẽ venale. ibiq; structi ac compositi suos expectabant. Qui cum inuaderent a nostris. conuersi et vestigio hostes incaute euentes in se: nostros nõ sine magno detrimento vsq; ad colles ipsos ex quibus descenderant precipites egerunt. Ita qui nõ pauerunt duci. temeritatis sue penas dedere. Hostes post hoc cõtinuato itinere se in lucensem agrum receperunt. q̃ p agrum ꝑsanum aliquando lucensem diutius castra fecerunt. Et pugnam se poscere iterato iactabant. nec tam sequebatur effectus.

Erat iam autũ .§.xiiii.

niti extremum: frigoraq; et pruine reducendũ in hibernia militem suadebãt. Belli autẽ clades hinc inde inflicte: pacem equabilem recipe posse videbantur. Fuerat iampridem mentio pacis inducta. primo p petrum gambacurtã ꝑsanos dñm. eo maxime tpe quo dux bauarie in ytaliã venire dicebatur. deinde p ducem iannensiũ cũ gallorũ exercitum transire in ytaliam cognitũ est. Vtrinq; tẽp⁹ alienũ a pace florentini existimabant. Itaq; licet apertẽ iam nõ repudiassent: tñ differendo ac socios allegãdo res in longum protrahere nitebantur. Sed iam cessante gallorũ et germanorũ spe. animi florentinorũ ferebantur ad pacẽ. Quare intercedentibus amicis legati iannam missi sunt a florẽtinis et socijs: et a galeatzio mediolanensi. Affuerunt et romani pontificis legati ad pacem suadendam adiuuandã q;. Magnus em̃ p ytaliam motus fuerat huius belli. Et ad quietem omnium ꝓtinere sedatio eius videbatur. Legati florentinorũ facere tres. l. philippus adimar. Ludouicus aretinus et Guido thomasij. In tractanda ꝑo pace multe difficultates obiciebantur: maxime p patauij negocio. Franciscus em̃ carrariensis liberationem parentis ab hoste captiuati hostinacissime flagitabat: mediolanensis ꝑo patauij vrbem reposcebat. De senensibus quoq; nõ parua cõtentio. eo q̃ florentini ptolomeos et malauoltas nobilissimas familias. que p id belli exulabãt. reduci in vrbem senatum petebant. Erat quoq; discepta tio de lucignano. Tandem post multas variasq; disceptationes cum satis iam tristes res viderentur. et quid honeste pen vel negari posset despectum esset. et quibus in rebus suspitiones differentie apparerent: quo par ꝓcluderetur ad arbitrium amicorum differentias remisere. Fuerunt autem arbitri tres. Richardus charazolus neapolitan⁹. magn⁹ rodi magister. Ipse tunc aderat a pontifice romano legat⁹. Et antonin⁹ adurnus ianuensium dux suo priuato nomine additus honoris gratia est. p̃ls ianuensis in cuius vrbe par agitabatur. si p vna dñtariat ꝑsona. Idq; expressectum. vt nihil ratum foret: nisi quod ab omnibꝰ cõcorditer laudaret. Ante sniam cum obseruatione future pacis ferme esset. et dicerent hi qui rem tractarent fideiussores ydoneos ab vtraq; ptẽ ꝑstandos fore. respondes gaudo thomasi vnus ex legatis florentinis. Enim inquit fideiussor sit. Iam cũ galeatzius q̃ nos possimus experta est: q̃ nos quid ipse possit expti sumus. Hanc generosam vocem aduersarij quoq; ꝓbauerunt: turpe estimantes inermum ostendere cũ alij nõ metuerent. Arbitri igitur re mature discussa. demũ ex ꝓpositis pacem pronunciant. Hijs conditionibꝰ. Verba patauina cũ omnibꝰ capitulis: que in potestatem suam redegerat: Francisco carrariensi edulcorata fuit. Damnatus autem vt penderet mediolanensi quingenta milia florenorum in annos quinquaginta singulis videlicet annis decem milia. De parentis deinde nil expresse actum. Spes tñmodo dabatur: Galeatzij ꝓpria liberalitate illum dimissurum. Castella hinc inde ablata excepto licimagno (id em̃ in pendenti remansit) vt redderentur promissum: vtq; etules senensiũ bonorum suoꝝ fructus ꝓciperent. Idem actũ de patauinis exulibus. Id insuper additum. ne galeatzio mediolanẽsi exercitus vel copias vllas vltra aquam frigidi versus etruriam mittere seu habere liceret: nisi senenses et perusini vel eorum alteri a florentinis socijsue ac complicibꝰ vexarent: tunc enim mittere ꝓ auxilium licere. In hac sententia maxime querelam habuit pensio pecuniarij pactuino imposita. Nam cetera equis alis florentini et socij pertulerunt. Hoc vnum indignati sunt. Nam ꝑo clam fuit ducem ꝓ populum ianuensem ꝓ mediolanensi libertisse ac tamẽ landario florentini acquiescere statuerunt. Per hunc modũ par recepta est: et cessatum armis.

Principio anni .§.xv.

sequentis. etsi par erat. suspiciones tamen nequaq; parue exorte sunt ex huiusmodi causa. Actum fuerat in pace vt ꝓuideretur ab alterutris. ne equites vel pedites qui apũd florentinos ꝓ socios vel apud mediolanensem militassent ita dimitterent. vt in societates latrociniq; coirẽt. Id duabus cautelis assequi posse videbãt. vna simen tota simul agmina: sed paulatim dimitterentur: altera si duces ad eũ remidandos penes se retinerent. Florentini igitur et socij id bona fide seruaturi erant. At em̃ qui cum hoste militauerant. ductores quidam nõ diu post pacem factam secedere ab illoꝝ in societatem coire cperunt. Iteruq; a bononiensibꝰ et ferrariensibꝰ postulare. Od si nõ concederetur in se eos transituros minabantur. Ea res suspiciones maximas peperit. ne simulata ab hoste missione vires sibi reseruaret. ac sub alterius nomine florẽtinos socios lesse adoriret. Negare igit̃ iter placuit. ꝙ auxilia bononiam a florẽtinis missa sunt: quo illoꝝ conatibus repugnaretur. Et simul galeatzio scriptum ꝓ observatione conuentorum Sed tamen victores illi: de quoꝝ transitu dubitabat. diuerso itinere p parmensem. inde lucensem. ꝑsanoꝝ agros ferum mare in fines senensiũ deuenere. postea inde mouentes in picenũ confluxerunt: maiores latrociniq; societatem augentes. Ibi cum satis aucti roborati q; fuissent. reuerti in etruriam ac ciuitates vexare minabundi ceperunt: et ad redemptionem sui ꝙ plos compellere. Hec magnam suspicionem florentinis socijsq; afferebant. Augebat suspicionem obstinatio senensium. qui post pacem infensis nimium animis remansisse cernebantur. Hijs addebatur inhumana tractatio legatoꝝ florentinoꝝq; dudam apud alexandriam captiuorum precipue Jubanni riccio. cui post pacem factam additi fuerant compedes. et triginta milia indicta redemptio. Accedebat insup ꝙ frãciscus carrariensem senio tem nihilominus captũ retinebat Ob eas suspiciones florentini et socij fedus inter se renouare cõstituerunt. Quorem bononie conuenientes. singulorum legati societatem eisdem ferme ꝓditionibꝰ quibus erat prius renouarũt. Fuerunt in eo fedre florentini: bononienses: patauini: ferrariensis et marchio. Illudq; in fedre ascriptum. vt cuicũq; aut ciuitati aut principi venire in fedus volenti: locus esset. Ob quã facultatẽ haud multo post mantuanos in societatẽ fedusq; accessit. Ita florentini et socij pacem verbis ꝓdicantes: optimo ꝓsilio se aduersus futuri belli insidias munichant. Commouit tamẽ maxime galeatzium mantuani ꝓfederatio. nec verbis que relictis pepercit: ac florentinos pacem nolle: si bellus optare ꝓquestus est. suosq; ꝓpe apparatus clam et astute meliebatur: vt postea ꝏ planis apparuit. Eo anno luci magnificentissime facti sunt ob bonorem francorum regis. Significauerat enim rex ad gaudium et letitiam florentini populi filium sibi ꝏmogenitum natum. Hoc ꝑ suscepto nũcio. ciuitas ob eam rem ludos solemnes ad diem certus statuit. idq; late p ytaliam diuulgauit. Genus hoc ludorus tornamentus appellant. Est aũt pugna equestris armis apparatu et certamine veterum ꝓclariꝰ repũtatus. Juuenes et equi eoꝝ ornati insigniter. tolace et capside et omnibꝰ armis affatim muniti. Nec quicq; deerat ad veram pugnã

nisi q̄ ensea quibus pugnabatur nec aciem nec cuspidem habebant. Erant tamen ferrei ⁊ granea ⁊ ad ferendū accomodati. Fecerunt autem iuuenum turmas duas: ⁊ singulis turmis duz sunt erat. Pugnam ꝯ cōmiserunt certa die. nō cumulatum modo sparsim sese mutuo quadentes: infectabantes q̄s ⁊ fuge ⁊ conuersiones ⁊ domicationes spectaculo digne. Hec tamen omnia vanitas: immo iniquitas: q̄ cōtra mandatum ecclesie que prohibet tot ineamenta. extra eo⁹ totum. Hec tamen apud regem francorum et alios principes relata famam ciuitatis magnā grandinō extulerunt.

Post huius ludos .§.xvi.

legati mediolanenses florentiam venere. Qui cuz optimā principis sui voluntatem erga pacis obseruationē multis verbis predicassent: siqua suspicio sibi esset. ad eaz se respōsuros ac satisfacturos obtulerunt. Nihil enim grauius illi foret: q̄ omnem suspicionē de medio tollere. vt q̄ decuit modum para mente incedit: ita existimetur. Cū ad hec generaliter responsum fuisset. florentinū .s. plus de illius voluntate optimā nō ambigere. paratosq̄ se pacem firmaz ⁊ certa habere verba vnacz legatis. Nō est satis inquit o florentini isto modo agi. Non enī ideo missi sumus vt generaliter ageremus: sed vt responderemus his. ꝑpter que insurrexisse suspiciones pricepe noster cognouit. Ea qui vos taceritis nos exprimemus. Erat vt ab oratore vestro intellectum est. suspicionez de illius voluntate apud vos pepererunt. Vnū dimissio copiarum: que mox anteo numero in societatem latrocinij coierunt. Alterum obstinati senēsium ciuiū. Tertiū q̄ franciscus carrariensis senior ⁊ legati vri nō sint dimissi. Hoz singuloz excusatiōes legitimas audite: vt desinatis aliqū suspicari. Primo q̄dē ad copias attinet. Erāt apud illū pmagne eqtū copie. multiq̄s et pclari doctores: quos omnes magno suo incommodo retinuit apud se. ea solūmodo causa ne dimissi patrie pacem cōturbarent. Ires tm̄ ex multis discesserunt. Boglia vcz ⁊ brandolinus: quos ꝑpter cōuentiōes cum illis ab inimicitias retinere nō potuit. et biondus pisinusq̄ cōducere ac postulante romano pontifice dimissus est. cui etiam bononienses socij vestri ab eodem pontifice rogati interlibrum concessere. De biondo igitur nulla vobis iusta querela esse potest. quod de fugitoribus illis duobus multominus. Hi enim ne vos socios q̄ vestros attingerent ꝑ longa itinera ac ꝑ de via in agrum picenum vnde cōducti fuerāt sunt reuersi. Fit postea in societatē latrocinij coierunt. q̄d ad ipsos: Neq̄s eīm prestare debet ne huius hominū genus postq̄ ab eo discesserint latrocinetur: quinetiā ex his q̄ vobiscum durarunt bello militarunt. magna ex parte societas illa latrocinij conflata est. Quid ultra cum sententiam: an quisq̄ illi imputare debeat: qui statim recepta pace illos ad quietem exhortatus est. Reliqua est querela de francisco carrariensi patre ac de legatis vestris. Que quidem iusta fuerint si de liberandis illis in pace pactum esset. Sed cū eorum liberatio non fuerit ꝓmissa nec cōcessa: quis admirari vel imputare principi nostro debeat si illi nō dimittāt? Sed ⁊ legati vestri apud alexandriā inter belli captiui. in eorum qui ceperunt manus deuenerunt. quos nec redimere ipse debuit. nec illis qui inter belli ceperant auferri. Ex his tamen splendidus miles Raynaldus Zamfilatij satis humaniter dimissus est. Johanni ticcio fortuna ꝑ egit vt nisse in manus multis dubiis animo: qui infinita queclas ab eo speraret. Hec vt videtis nihil ad se. Si igit quisq̄ fuerit de optimo illius animo suspicatus: eam suspicionē deponere debet. Ipse certe si suspicare vellet. plures ꝓbabiliosq̄s causas haberet suspicandi: ob receptionem mantuani in viscerib⁹ eius dominij existentia. ⁊ ob sedus tanto studio renouatum et auctū. Legati mediolanēses ista dixere. Florentini aūt cū legatoz dicta recenserent. admirabant in primis q̄ illi dixerunt. et legato florentino populi tria talia suspicionem afferentia cognouisse. Constabat eīm nunciū de hac re mandatū alicui legato tradidisse. Eidem compertum est gratiā quendā sic nominatū oriundū Serenitatum ea tempestate insignem theologum: q̄ alios de rebus ad galeatzium missus fuerat mentiendo ⁊ exhortando illa dixisse ex seipso. Ymo responsuz legatis datū est. Nunciū florentinū ꝓpter de illius optimo animo ꝓpositum dubitasse. Quod aūt de illis tribus querelis dictum est se certissime scire nunciū legato suo talia cōmisisse. De facto autē mantuani nō debere admirari. Nō eīm amicicias eius cū florentino gr̄so nūc incipere: fuisse preterito. Nec ꝓ bello cuiq̄ inferendo in societatem fuisse receptus. sed ꝓ pace quietez seruanda. Actumq̄ expresse fuisse in eo federe quod renouatus est: vt pax seruaret. nec aduersus illius quecunq̄ pacta quicq̄ fieret. Cum hoc responso legati remissi sunt.

Petrus gamba .§.xvii.

curta princeps pisarum interfectus est eodez anno. Procuius rei plenior noticia. Sciendū q̄ hic fuit modicus animi vir sub cuius gubernatione ciuitas pisana diu regiuit. Populo aūt florentino in primis amicus erat. Habuit ꝓ admodum rerum gerendarū Jacobum appianēsem scribam seu cancellarium: quē ab adolescentia sua vt filium educauerat: ⁊ eruditū fecit in multis. Cuz ꝓ multos annos ei esset obsequutus. cuncta etiam secretissima et arduissima eius tractabat. ⁊ in eā paulatim ascendens deuenit potentiā: vt dominatori eius ipsi formidabilis esset. Multa eīm ꝓ manno eius disponebant. Unde amicicias plurimas acquisiuit. Factionem etiā sibi nō mediocrē cōparauerat in pisanis. presertim eoz hominum q̄ medio lanensi faucbant et florentinis aduersabant. Nā hoc ꝑtes Jacobo ipse vehementer auxerat. Fūnūz eius venenem vigente nup bello ad galeatzū palam miserat aduersus florentinos militaturū. Hic vannes in fuga illa bestiū ex agro pisorum facta capetus a gentibus florentinoz fuit que res facinus iam ꝓpositū longius retardauit. Videbat ꝓ galeatzius quanti faceret illā inuenē: eīq̄s libenter illius cogitata ⁊ Johannē necciū (de cuius captiuitate ac retentōne supra dictum est) appianensi cōcessit: quo filium redimeret. Redempto igit iuuene ac pisas reuerso suspiciones maiorem immodū creuerunt. Multiq̄s pergmonebant vt ab insidiis caueret. Nam compan ab appianensi vires: ac se ꝓmunire nō obscure erat. Nec sane ipse negabat sed aduersus lanfrancos inimicos suos nequid mali pateretur ab eis: se se munire ꝓdicabat. Petrus aūt gambacurta vt pote vir bonus. qui de alio non crederet q̄s ipe nō faceret: cuius sepe admonitus fide eō adhibebat. Precipue sup hoc cautū reddidit vicarius valle nebule ⁊ plebs pisani. Sed paucis diebus ante dūs iacobus ꝑatus occisus fuerat in domo dūm Jacobū de lanfrankis ⁊ filium ⁊ famulos amicos dūi petri. Etiā potuisse reredūi adhiberi interfectioni eius si voluisset: ꝓmisisse amari eius amicos suos posse ciuitas cepit tam olrani. Sy existimauit tum ulnū posse sedare colloquiū hūdo cū ipso iacobo. Qui facta magna collectione pedituz ingressus oratorem occidi fecit proditorie dictum dūm petrus intra domū suā. Jacuitq̄ corpus eius exanime ante ostiū dom⁹. Cū ꝑ sero factum esset. relatū ē corpus eius ad ecclesiā sce luminarie vel aliqua solēnitate exeq̄as. Discurritq̄ pcitate ꝑ pte gibellina dūium eius sibi vsurpans. duobq̄ filios dūi petri vulneratos ⁊ captos veneno extinxit. ipsiq̄s ꝓ copijs ad mediolanensem ad sui adiutoriū. Prede etiam exponi fecit domos aliq̄s mercatoū pcipue florentinoz. Eodemq̄s mense octobris sumpsit sibi nomen capitanei ⁊ defensoris pisarum vt fuerat dūs petrus. Et miles factus creauit ꝛ ipe quatuor milites: et quib⁹ deerant filij sui. Talem ꝑ retributionē iacobi de plano vt ingratissimus ⁊ pfid⁹ ꝓditor ⁊ homicida: reddidit ꝛ̄ito suo

benefactori. Qui tande male fortunatus est. Ea tem
pestate cum quidā pceres sicili cepissent insulā sycilie vt
tenuit regina filia regis ad quam spectabat dñiū illud
aufugit in aragoniam. Multi aūt populi illius insule se ꝫ
tradidint a dominio illorum ꝓcerum: et miserunt ꝓ regi
na ipsa vt reuerteretur. Ret aūt aragonum dedit eam in
vxorem cuidam suo consanguineo: ꝫ cum galeis armatis
remisit eam in sycilia. Que vt applicuit: partem eius recu
perauit. Ptoceres aūt illi qui causa rebellionis fuerunt: q̄
fierent cum ea ꝓcotidiam. Que resumptis viribꝫ fecit il
los capi et interfici. et comitem Claremontis fecit decapi
tare.

Ipso anno anto/ .§.xviii.

nius adomnus dux tarnentium relegauit quosdam cines.
et timens sibi de reuolutione status sui: aduersarios bella
tor ꝫ petijt et obtinuit a mediolanēsi. ſ. centū equites ꝫ. ccc.
pedites. Qbtentis indignati ianuēses insurrexerunt ꝓ ea
cum querentes eum expellere a dominio cum auxilio exu
lum: qui vnam portas frangentes ciuitatis ingressi fuerāt
Et sedit̄one facta et bello ciuili inter eos posit homicidia
plurium peractuit: ꝫ victor remansit in dñio dux ille. qui
rectores et ciues exilio tradidit: aliquos etiā occidi mādauit. Cum aūt dictus dux male ciuitatem gubernaret et
tyrannice. nō ferentes populus ꝫ nobiles iniusticias eius:
insurrexerunt ꝓ tra ipm. post aliquas vices seu bella cū eo
demum expulerūt eum de ciuitate et fecerunt aliū ducem.
ſ. dñm antoniū de monte alto. Dictor autē dux claz aufu
git ad quoddā castrum suum. Tūc etiaz in regno apu
lie comes albericus ꝫ dñs otto capitaneꝰ gentis armoꝝ re
gine margarite et filij eius ladislai ꝓtelium inierant cū co
mite ffricarici ꝓncipe exercitus ludouici ducis andegaꝝ
uie. Poaro ꝓfligati et superati sunt qui ꝓ regina ? Lā
dislao erant: ꝫ pene oēs capti vl mortui. In illo anno
in Luca lazarus francisci de ginnulis vxor et ꝓmicorum
ciuibus sedicionem faciens. ingressusq̄ palacium anciā
rorum: occidit fortiguerram de fortiguerris vexilliferum
iusticie. et domos eius ꝓdari fecit ? ipe factus est vexilli
fer: postea captus fuit ꝫ occisus nicolaꝰ de collitortis fre
mans vir militie. qui ꝫ plures honores in ꝓdicta in militia
ꝓ lacensitu obtinuerat. Post quem et dominum Bar
tholomeum fortiguerram simili sententia cōdemnauit. et
aliquos alios de ciuitate expulit De mense ianꝰ eiusdē
anni cōgregati sunt simul armigeri multi: qui dicebant' so
cietas latronū in territorio perusino. Quoꝝ capitanei erāt
comes Johannes de barbiano: ꝫ azzus de castello. ꝫ brog
lide ꝫ brandolīno. Johannes teutonicus de petra ma
la cum quinq̄ milibus armigeris: vt facerent populum di
uersarum ciuitatum se redimere a vexationibꝫ eoꝝ. Per
matine aūt minabantur florentinos molestare nisi eis da
rent centum milia florenoꝝ. Et cuꝫ videretur florentinis
nimis excessiua postulatio. recusauerunt illis nō acquiesce
re: sed cum copijs suis et aliis ꝓcurandis illis pugnaciter
resistere. ꝫ additis ad suas quasdam copias antiarcs et
bononia ꝫ ferraria. miserunt eos in territorium arretinum.
Quis aūt sufficerent ad defensionē: tū quia multa dāna
inferebant illi quotidie in diuersis locis: mutarunt ꝓpo
situm indicantes minus detrimenti recipere in compo
nendo cum eis in parte quantitatis postulate: q̄ damnis
eorum quotidianis affici. Unde. cl. milia florenoꝝ ꝓsolue
runt eis darenta vt nil offensionis eis inferrent ꝑ annū in
tegrum. Postmodum ꝓcessit latronum illorum societas
contra senenses et pisanos. ꝫ post damna illata a senensi
bus receperunt. vij. milia florenoꝝ. a pisanis. xij. milia. In
tensis aūt anteq̄ inuaderentur ab eis: ꝫ cotidarunt cū eis
ꝓ octo milibꝰ. Post hec reuersi sunt perusium ꝓdas di
uidentes ꝫ per diuersas regiōes dispersi sunt.

.§.xix.

De mense augusti dicti an

ni. M. ccc xij. florentini cum nō valerent amplius sustine
re tanta grauamina prestantiaꝝ ꝓpter nimiam ꝓductio
nem stipendiariorꝝ. decreuerunt solum sibi retinere. cc. l. eq̄
tes: et. cc. pedites. ꝫ alios licentiauerūt honesto modo. Et
q̄ debitum erat̄ creuerat ad nimiam quantitatem statu
tum fuit per consilia opportuna q̄ annuatim retineret̄ ci
bus creditoribꝰ montis ratione prestantiarum soluendꝰ
quarta pars totius: quod debebant ipi ciues a monte re
cipere de interesse. Verbigratia. Si solueret cōmunitati
in prestantijs in totum milica monte debebat habere an
nuatim quinquaginta. Sed dempta seu retenta quarta
ꝑte. l. recipiebat. xxxvij. ꝫ libras duas ? solid. Et postea ī
capite quatuor annorum illa quarta pars: que retenta fu
erat restituebatur ciuibꝰ ex integro. Fuit insup ordinatuꝫ
q̄ quicunq̄ in ꝓteritum emisset illa iura montis a ciui
bus teneretur reuendere ipsi communitati eo precio quo
ipe emerat. additis tū duobus ꝓ centenario. Quis autē
non videretur honestum cōmunitatem fidem frangē ſuis
creditoribꝰ in ꝓmisso. tū q̄ necessitas impotēte nō bꝫ
legē. ? nulla est impossibilitās obligationi eoꝝ quo ? minus
nō potuerat. excusabatur ab iniusticia. ? iuste fic ꝓsolum fuit.

In illo etiam tpe cum ciues alexandrie que est sita ī gal
lia citeriori electissent rectorem ciuitatis. q̄ ibi positus erat
a mediolanensi vicarius suus. tunc quidē simulauit se hoc
nō curare: sed missis illuc gentibꝰ armoꝝ paulatim. post
q̄ fuit sufficienter ꝓsum ne se rebellarent: totam expo
suit eam prede illorū. Anno aūt dñi. M. cccxij. fuerūt
alliate florentiā quedā reliquie sanctoꝝ ? largite anti mer
catoꝝ. ac collocate in oratorio sancti Johānis bapti. Et
a quodam nobili vnō os sectū digiti manus. b. Jo. bap.
quas reliquias firmiter asserebat illas recepisse a quodam
milite imperatoris familiarissimo ei. A quadā etiā nobili ma
trona olim vxore cuiusdam florentini: q̄ fuerat cubicula
ri⁹ imperatoris ? stantinopolitani. fuerunt et venetijs flore
tiam adducte multe reliquie diuersoꝝ scōꝝ in diuersis lo
cellis quarundam tabulaꝝ collocate. Et inter eas erat ibi
de osse colli b. Jo. bap. ? maxilla sinistra cum ꝑte dentis q̄
omnes recōdite sunt in dicto oratorio Jo. bap. cū magna
veneratione ciuiū ? ꝓcessione cleri. Et cōsules artis mer
catorum ꝓsignarūt ꝓdicte matrone ob retributionē tanti
muneris annuatim in vita sua. lx. florenōs. qs obseruatuꝫ et
fuit. Ipso anno in sycilie insula ꝑ ſi diuersarū ciuitatū
? primo panormitani rebellarunt se regine ? catalanis: et
se reduxerunt ad diuersas arces ? fortalicia. Sed rex ara
gonū misit illuc classem armatoꝝ cōtra illos. indeq̄ multi
pcuta sunt bella in regione illa. In galeata romandio
le fuerūt terremotus magni ? multi: ruentibusq̄ edificijs
nō paucis. oppressi sunt coꝝ habitatores.

Ea tempestate .§.xx.

florentini ? socij se corobotantes. Arriminenses. fanēti
nos. ranēnates. ymolenses. ? pbernates in societatem fe
dusq̄ susceperunt. Quo aūt ples accedebat ad fedus eo
crebriores molestie sequebant'. ob copias in territoreꝫ la
trocinij ples q̄ vtilitā coactan. q̄ ? federatis terrores ? dā
na varie inferebant. Domi vo eodem anno motus fu
it. simplitq̄ arma ꝓples ? ꝓtentionē egit armat⁹. Per eaz
cōtentionē quidā albertoꝝ pulli reliquis eius familie bo
nores ademptī. Causa huius fuisse creditur nō tam rectes ali
q̄d admissus. q̄ vetus ꝓuisionē. et eo tpe cepta: q̄ bene
dictus eius familie princeps armat⁹ in foro assur. dū sup
plicij illud indignū de petro albicio ac ceteris optimatibꝰ
sumeret'. Cuius rei indignatō atq̄ dolor in mentibꝰ filioꝝ
atq̄ agnatoꝝ resederat. Per eandē ꝓtentionē certo nu
mero ciuiū delecto reipub. reformande. Istam tū nouī
tatē ciuitatis. quā leonard⁹ sic abscisiat cronica diffuse ꝓ
sequit'. que satis fidelis estimat'. De mense octobris. M.

ccccxiij. detectus fuit quidã tractatus dñis priorbꝰ a duobꝰ exulibꝰ: q̃ aliqui ciues cum .xxiij. artifꝫ disponebant ciuitatem statũ mutare. Et eo nominatis de illa ꝓsapide tres capti fuere. q̃ totti socios denunciarũt: p̃ capud albertaccius ⁊ dñs Lapianus de albertis. ⁊ unus de adimaribus. Hi aũt vocati a dñis cãm ignorantes cõsili. de inocentia (vt credit) sua: subito se putarunt. Hic ẽ plures litere p̃itate fuerũt dñis de ea re significantes. Tres aũt illi p̃nõiati ad recroiem missi fuerũt tanq̃ rei. Hoc autẽ quod inuentũ fuit ⁊ ꝑ fuit victũ fuit. publicarũ fuit ꝓ nobis multis ad hoc requisitis. ⁊ dies qua rumor fieri debebat exꝑssa. Decretũ igit̃ a ciuibꝰ vt tractatus ille diligenter examinaret. ⁊ rei punirent. Et fuit facta cõmissio hui⁹ examinatiõis octo guar de officialibꝰ. adiunctis eis .xxxiij. ciuibꝰ. Illis diebꝰ cuꝫ q̃dã a familia ꝓtinis duceret capr⁹ q̃ bona ꝓhibita nocte intrebat. Johannes de bucellis vexilliferꝰ societatis. mandauit militi vt capram relaxaret. Ipse cum nõ faceret: exclamauit ille Jobes. hec iniuria fit guelfis. Audiens clamorẽ cetus multitudo aduocatus ꝺ comitatu ad custodiã ciuitatis. collocatus in ecclia sancti appollinaris: egressus ẽ ecclam ⁊ clamare cepit. Viuãt guelfi. Cum his cõgregati q̃plures armati cũ eodẽ clamore ꝓcedentes vsq̃ ad plateam dñorum. ⁊ interrogati ex pdõꝰ quid peterent: Rõderunt interfectionẽ albertaccij ⁊ dñi cyprianj. intendentes introire in palaciũ dñi capitanei vbi illi detenti erant. vt ibi occiderẽt eos. Sed a quibusdam notabilibꝰ viris verbis mollibꝰ fuerũt retracti ab incepti. Et duo illi de albertis vt tutius ꝑuarent de palacio capitanei translati sunt in palaciũ dñoꝝ. Cũ timeret sedi tio ciuitatis. posuerunt vigiles nocte q̃ custodirẽt ciuitatem. ⁊ multos etiã ex comitatu aduenire fecerunt. ac dñm cotronj cũ .xxv. equitibꝰ. ⁊. cl. pedinibꝰ ꝓ custodia ⁊ ad obviandum seditionibꝰ. Eadẽ fecerũt pulsare cãpanas ad parlamentũ iuxta motẽ data libertate omnibꝰ. vt venire possent ad audiẽdũ q̃ tractãda erãt ꝓ bono republice Congregato igit̃ cõ ꝓlo in platea. dñi priores cũ collegꝫ suis in arigberia se collocarunt. ⁊ ꝓ Seruuianũ notariũ reformationũ fuit ꝓpositũ ꝓlo. q̃ ꝓ ꝓfusionem. lx. ciuibꝰ q̃ tunc fuerunt coram omnibꝰ simul cũ dñis prioribꝰ ⁊ collegis ⁊ capitaneis parte guelfe ⁊. vij. guardie et ẽ mercantie. darẽt facultas ⁊ balia predictis simul adunatis cõ coadunatis vel saltim duabꝰ partibꝰ eoꝝ omniũ: ad reformandũ ciuitatẽ ꝑ eis videbit̃ ⁊ placebit. Qõ totũ populo placuit et approbauit. Deinde subito ꝓdicti bitas habam ⁊ ꝓtitem vt multis placerent. omnes de familia albertina declararũt magnates ꝑuantes eos offiꝫ admãistratione reꝑ. seu officijs: exceptis tñ filijs dñi Nicolai de Albertis. Et ad ꝓficiendũ scrutiniũ officioꝝ addiderũt ꝓfatis de balia tot ciues extra officiales vt essent .xxvj. ꝑ quolibet quarterio vrbis: ac etiã ad capitudines artiũ vnã ꝑ qualibet adiungi decreuerũt. Sequẽti ꝟo die ipi elegerũt vnũ capitaneũ balie: q̃ rõem nulli reddere teneret de gestis ꝑ eũ seu sindacari a quoq̃. Hãc declararunt ⁊ nominarẽt fore dñm franciscũ de gabuellis de cãnano. Qui assumpta virga cũ officio. assignatus fuit eis locus habitationis fue. mansio sancti sepulchri: q̃ est ordinis scti Jobis hierosolymitani in ponte veteri sita. Exinde ꝑ officiũ balie deliberatum fuit. vt scrutiniũ ꝓtis guelfe qõ tãc erat in visa: ignis traderetur ⁊ aliud nouiter fotmaret. Simulq̃ etiam scrutinia oĩa seu imbarsationes omniũ officioꝝ aberta ciuitatẽ ꝓbusta sunt: vt ꝑ eos nona reficerẽt. Et eodẽ mõ scrutiniũ ꝓfectũ tpe bardi martini ꝓbarẽt: ⁊ reꝑarẽt alia duo facta. anno dñi. M. cclxxxj. ⁊ alios ꝓfectus anno M. cccxcj. Cũ ß etiã addito q̃ q̃ obtinẽnt illo ꝓfti scrutinio annis vicꝫ. M. cccxcj. admitti ad officia: ponerẽt ⁊ cõ numerarẽt cũ alijs in illis duobꝰ scrutiniijs anni. M. cclxxxj. ⁊. M. cccxcj. Qui autem nõ obtinerẽt in ꝓsentiꝫ traherẽtur de illis duobus vt priuatus officio. Deliberauerunt insuꝑ q̃ nouꝰ priores eligerẽtur ad manus. i. a duobus

huiusmodi eorum et nouo scrutinio ꝑ nouos acceptatores. Item q̃ eligerent duo vexilliferi societatis ex quolibꝫ ꝙterno extracti de nouo scrutinio. Die aũt .xxiij. dicti mensis tota ciuitas fuit sub armis exclamando publice. Viuat ꝓlo ⁊ pars guelfa. Quidã aũt qui clamabãt. Viuat ꝓlo ⁊ artes: fuerũt ꝓligati. Et vnus ex q̃ quibꝫ debat audacior leonardus. f. incole tinctor occisus fuit. Venerũt ergo omnes vexilliferi societatis cum vexillis suis. associati cum suis armati in plateam dominorum clamantes. viuat populus ⁊ pars guelfa ⁊ tunc a dñis prioribꝰ fuit datum vexillum insignitum armis ꝓli dño donato de accioloꝝ militi. Et aliud vexillum cum signo partis guelfe. scz aquila rubea datũ ab eis fuit domino reynaldo gianfiliazi. Et cum dictis vexillis simul cũ capitaneo bale associati plurimis ciuibꝰ pluries circuierunt plateam dominorum clamantibus omnibꝰ. Viuat populus ⁊ pars guelfa. Et circa finem dicti recessi sunt omnes vexilliferi cum vexillis ad domum suã. Et duo milites dicti cõsignarunt vexilla sua priorib⁹ que in fenestris palacij eorũ appensa fuere.

Mane sequenti tota platea dominorum repleta est hominibꝰ armatis guelfis. Et tunc fuerunt ad confines uocati dñi Lypianus. ⁊ albertaccius ⁊ neroyzus ⁊ petrus de albertis in diuersis locis. Aliqui alij in pecunia ꝑdemnati: alij carceri perpetuo mancipati. Tunc etiam ad rõsinorem artis lane fuit decretum ⁊ sub certa pena ꝓhibitum. q̃ non possent introuitti in vrbem panni lani de nigenarũ. nisi ex certis locis ⁊ pontis. Et porte ciuitatis clause ea die manserũt vsq̃ ad horam nonam. qꝫ ninebatur nouitas. Et. vij. homines in diuersis locis tunc fuerũt occisi. In palacio aũt ꝓmus ⁊ sollicite intendebatur cõficioni scrutinij. In sortione aũt nouoꝝ priorũ in fine mẽsis multi armati ad plateam ꝓcurrerunt. Illis aũt nouitatis ⁊ in palacium acceptatis reuersi sunt omnes quiete ad domos suas. Et octo guardie mandarunt ꝑ preconem omnes arma deponere ⁊ ad artificia sua redire. Quinq̃ tñ diebus ciuitas mansit sine pulsatione botarum ꝓpter suspiciones. Fuit etiã determinatũ ꝑ ꝓlia. q̃ de aliquo maleficio perpetrato in illis rumoribꝰ nõ posset cognosci seu quisq̃ puniri. In nouembrio aũt noui priores pacifice officiũ susceperunt. Sed inde ad paucos dies orta est aliqua suspicio seditionis. Unde quidã qui tumultuãtes clamauerãt. Viuant artes capti fuerunt et capite pleni. Aliqui alij ex illis fugientes exilio relegati. Et ꝑ custodia maioris platee fuerũt ꝓducti ducẽti shipẽdarij ibi residentes. Fuit aũt scrutiniũ ex toto ꝓfectum .xxj. decembꝫ. Tunc etiam statutum est. q̃ nullus valeat assumi ad veriliferatũ iustitie: nisi ꝓpleuerit etatis sue .xlv. annoꝝ. In februario seq̃nti fuit interfectus unus ex vexilliferis societatis in foro nono. Captus aũt occisor ꝓdigne recepit retributionem. Nam in curru positus nudus. ⁊ renallijs ignitis sepe attractatus. in illo loco suspendio vitam finiuit vsq̃ ad vesperam in paruulo dimissus. Sequenti aũt anno Johannes augꝰ milnie dux dõe obiit iuxta ciuitatem in sua habitatione sita. in loco qui dicit̃ paluereta. publicoq̃ ciuitatis funere elatus est maximis honoribꝰ sepulture eius impensis. Fuit augus genẽ anglicus: sed longam ꝑ ytaliam affectus. in multisq̃ versatus bellis: famaꝫ ⁊ gloriam rei militaris sibi ꝓcipuam ꝓparauerat. Septicus est in ecclesia cathedrali.

Anno domini .§.xx.

M. cccxciij. vt scribit Leonardus in hyst̃. florentĩ. magni rerum motus nouiter exorti sunt: ⁊ ad bellum reditum est nõ tñ aduersus galeatzium mediolanenses aperte fuit bellum: sed aduersus alios eo submittente. Mortuo q̃ dẽ alberto ferrariensi domino: Nicolaus filius eius nõ illegitimus admodum adolescens de voluntate patris ⁊ ferrariensiũ successit in principatu. Accius ꝟo ex eadem familia ob suspicionem affectati imperij ferrarie cõmoran ve-

titus primo venetiis inde florentiam se contulerat. Ubi honorifice ac magnifice ⁊ in honore apud cives habitus. Cum per aliquod tempus eo modo perstitisset. tandem capiditate dominandi ꝙ seipm arderet ⁊ ab alijs insidijs per quosdam incensus: clam florentia abijt cū paucis comitibus. ⁊ in flaminiā se contulit. Inde mox paucis accedens ꝑ amicos ⁊ clientes contractis subito viribus repentino tumultu cuncta involuit. vt non solū i his locis que ad argentam ⁊ ravennam conversa erant: verumetiam in mutinensi defectiones varie fierent. ac extremo in periculo status Nicolai poneretur. Cognouit civitas statim accium non suis viribus sed alienis ista moliri ⁊ quis esset auctor machinatoris et qua de causa nō ignorauit. Itaq; primo reducere accium ꝑ amicicia familie ad arbitrium conatum est. Mox vbi illi alienior sensit ad tutelam nicolai vtpote socij et confederati surrexit. Non parua quidem fuit contentio. nec exigui temporis. Fauebant enim accio ravennates ⁊ forliuienses. Johannes ꝓ barbiani comes vir militaris ⁊ magnum habens equitatum. comes sue acciū receperat et enixissime adiuuabat. defectionesq; oppidorum ab ea quidem parte plurime sunt secute. In mutinensi ꝓ alie equitum turme. quibus preerant phylippus et marcoualdus pisani. omnia persuadebant: nec verebant etiam accolarum fauores. Per id rē ꝓ alia multitudo equitum ⁊ peditum in faciem coacta. quibus preerant bicglia ⁊ brandolinus. gargōsam castellum agri aretini fortiter occupauit. discursionesq; hostiles ꝑ multa loca faciens rapinis ac predijs cuncta involuerat. Ob eas turbationes. x. viros publica auctoritate ad curam belli creare placuit florentinis. Qui et aduersus gargonsam militem opposuerunt: qui a populationibus hostē cohiberet. Et ferrariam magna equitum auxilia miserāt: quibus preerat conradus comes. Et ita bellus in aretinis et ferrariensibus eodem tempore concitatur. Utrobiq; galeatij factum fuisse non erat obscurum. Nam qui gargonsam occupauerant equites: paulo ante ab eo dimissi fuerant. et qui ferrariensem premebant: ab eodē auctore ꝓficisci cernebant. Accium nequaq; per se tanta posse manifestissime apparebat. Florentini igitur illa cernentes ita suscepturi ferrariense bellum: vt non aliena sed ꝓpria res agi videretur. Nam bononienses sine metu copias quas in mutinensi ꝓmouerant: sine amicicia accij velut medij quidam persistebant. Per idem tpus legati imperatoris romani: qui dicebatur wenzeslaus patauiis primo inde mantuam venientes: significarunt imperatores ipm ac regem bohemorum existentem audisse contentiones eorum ⁊ illis et socijs eorum sint aduersus mediolanēsem. Itaq; cōsiluisse ob eam rem si modo ꝓfederati velint in ytaliā trāsire ad mediolanū. potentiam rerundem: quo rebus suis cōsentaneus sit. alienas nequaq; invadat. Hec legatorum oblata ⁊ patauino ⁊ mantuano peroptima videbant. Illisq; aduentum in ytaliam suscipiendum adiuuandūq; confidebant. Et cū florentini ꝓcalosus nimis ꝓsilia estimabant. ob metum ac suspicionem mediolani. alium maiorē fabricij principem in ytaliam accessere. Itaq; pernicie tandem florentini vt legatis responderetur. Nullum sibi ad ꝓsens esse bellum aduersus mediolanū. sed pacē agere: quam seruaturum illū esse confidant. Quod si aliquādo secus fieret. tunc ad principem confugituros esse. ac benignis illius pollicitationibus vsuros. In galliam tamen haud multo post legatis missis fedus cum francorum rege quesierunt. putantes per hanc maxime viam galeatium contineri posse.

§. xxi.

Anno sequenti scilicet millesimo. cccc. xc. cum bellum gereretur apud gargonsam ⁊ apud fe: rariam: verumq; feliciter confectum est a florentinis. Nam galeatius vt mediolani. ductores illos ⁊ equites quos miserat occulte gargonsam. ad alias opportunitates traducere voluerat: auctos fuit vt gargonsa florentinis redderetur. Qua re et gratiam inijt vt mediator: ⁊ rem suam egit. In ferrariensibus ꝓ longius et durius fuit certamen: nec viribus sed etiam fraudibus certatus.

Barbiensis enim pactus magna ꝓ mercede Accium interficere. alium quendam Accio valde similem ⁊ illi ꝓxime statu indutum occidit. Quem cum eis cum quibus pactū erat cesum ac sanguine sedatum ostendisset. mercedē accepit ingentem: videlicet argentorum vasorum: et duo in super Nicolai oppida lucam vicq; et felice. Quibus receptis. Haud multo post accius vixens incolumisq; mirimo cum risu ⁊ letitia se ostendit. Ex hoc iam vetetiot Nicolai conditio effecta est. ac rebelliones crebriores incucte. Moverat se huic certamini fauentinus astorgius qui et sua sponte cum esset barbiensis inimicus ⁊ florentinorum rogatu bellum susceperat: ꝙ crebris discursionibus barbiensem accium vexabat. Inter hec multitudo agricolarum ⁊ colonorum inter ferrariam et argentam insurrexit armisq; assumptis nouis rebus studebat. Quorum fiducia cum accius sine barbianensi paduy trāsisset. ac sese illis admiscere pergeret: sentiens hec fauentinus Astorgius. cum suo ac florentinoꝝ equitatu ad mille ducentos equites fuere. cumq; peditus multitudine sapientia profectus: paucis nauibus traiecit. Inde Accium et suos repente aggressus. eos sine magno certamine ꝑfligauit. Et qō maximū fuit accius ipe a cōrado comite florentinaꝝ copiarum duce capt⁹ est. ⁊ fauentiā duct⁹: ibiq; carceri asseruatus. Per hūc modum conatus occidere et si postea reliquie huius belli ⁊ in mutinensi et in illisijs locis diutius ꝓmanserint. Capto accio rebusq; eius ꝑfligatis. florentini ductores suos ⁊ milites quos per illa loca habebant: ad obsidendā barbianū miserunt. Erant eīm florentinis aduersus Johannē barbiani indignatō. ꝙ ducum ab initio tumultus acciani. cum oratores florentini populi ꝓ rebus componendis ad acciū venissent. ac eū deterrere ⁊ a bello: Johannē etiā barbiani comitē. ne aduersus Nicolaū ferrariensem bellū inferret liberē ꝓmoneret. ac florentinos neq; aq̄ id laturos esse ꝓtestaret'. Hic inquietus ⁊ militaris vir ꝓtumelia ꝑhoc visus. Quēta inquit hec vestra florentini arrogātia est. Vi ꝓ ytalia tota nemo strepitus facere poterit. cui inesse nolitis. Emicat petruria: gallia: flaminia emergit. ptinere ad arbitriū vestrū estimatis. Vigri et gubernatores oīm esse voltis: et nunc adūsus acciū ex illa familia ortū qui vobis amicā ꝑdicatis. ꝙ iura sua ꝓsequi velit denunciatis bellum: ac mihi ceteriq; eius infitiae fautoribus si illi auxilio fuerim⁹ comminamini. Ite igitur: ⁊ vos cum equitatu meo intra fines vestros expectate. Neq; enim q̄ in terra vestra armatus rem vobiscum transigam. Cum supra contumeliā ver borum facta improba sequerenter. non tulit populus florentinus: sed copijs ad barbianum mittis iactantiam illi⁹ sic retulit: vt qui se armatum expectari in terra florentinorum minabandus denunciauerat: eum domi et intra ꝓpria menia obsideret. Venit etiam fauentinus astorgius ⁊ Nicolai ferriarēsis (cui⁹ res gerebat') copie. ⁊ circa lucaꝝ ⁊ alia eius oppida confederunt. Tota res tamen atq; ceptum magis florentini populi videbatur. Vbivem bononienses conquesti sunt palam. indignantes ꝙ florentini illis in locis oppida acquirere ⁊ possidere vellent: ac Johānī comiti aduersus florentinos non occulte faucbāt. Idē faciebant ravennates ⁊ ymolenses nequaq; amantes florentinorum vicinitatem. Molitabat per hoc tempus apud galeatium mediolanensem. Albericus barbiani comes bui⁹ Johannis ꝓpinquus. Erat ꝓ alberic⁹ vir magnus ac princeps militie galeatij. Hic ꝙ volēs oppida sua obsideri comeatū a galeatio petierat: ⁊ oīa paurat quasi ad opem ferendam venturus. Id galeatius per orato-

rem suum florentinis denūciauerat. nec se posse ꝑtinere al bericum quo minus ad succurrendū vrbi sue veniret. Ꝟ igit nuncio ⁊ simul indignatione bononiensiū. ⁊ qō iam satis penaꝝ ille dederat. ꝓpter sue rebellionis ſponte sua florentini dilōnerūt. In reductione ẏo exercitus florentini castrocarū a ꝑte ecclesiam eis obsederunt. sup q̄ bononienses graniter indignati sunt. adeo vt dicerent oratoribus florentinoꝝ q̄ bononie erant: ꝙm bononienses nunq̄ esse passurum florentinos in flaminia habere dominiū. Satis illis etruriam eē debere. Similiter forliuienses ⁊ alij vicini ita egre ferebant: vt magnas copias congregarēt ad resistendum florentinis. Sicq̄ belli castrocari intercedētibus venetis ceterisq̄ amicis depositum est. Unde quia nec maturum nec satis ꝑsideratum hmōi bellum ceptum fuit. ideo finez habuit nō ꝓgruentem honori ciuitatis.

Eodem anno mediolanēs tractauit facere ligaz cū florentinis et eoꝝ colligatis contra societates stipendiatoꝝ latrocinantiū simul collectas ad defensionem suoꝝ statuum ẏtra eos. ne cogerentur ab ipsis ad redimendū se. Et prima vice post plurimum tractatū adinuicem cū cōcordari nō possent. nihil est ꝓclusum. Post aliquos menses resūpta practica in eadem re. colligationē fecerūt ad id qō dictum est. Colligati aūt ex vna parte fuerunt. Mediolanēses. pisani. senenses et perusini. Et alia parte florentini. bononienses. Incenses. marchio ferrariensis. Dñs coatoniensis dñs pataui⁹. Malateste. Albergina fauentinus. dominus ymolensis ⁊ typhernates. Et cōtractum hmōi fuit stipulatus in ꝑsentia dñoꝝ priorum florentie ⁊ oratoꝝ dictarum cōmunitatum et dominorum: qui omnes ratificauerunt. Eu tempestate inutum est magnum certamē in partibꝰ hungarie inter regem hungarie ⁊ bayserū filium amoratti principis turcoꝝ. In quo sanguis effusus est copiosus. occisis plurimis ex vtroq̄ exercitu. multo tñ abundantia turchi: q̄nis ipi turchi in campo remanerēt

We mense augusti eiusdē anni florentini miserāt copias: quarum fecerāt ductorē ⁊ capitaneū generalē Rodulphum de camerino ẏtra forliuiū. facientes omnem ꝑtem stationem possibilē circa ciuitatem illam. ob vindicandaz iniuriam eis illatam. q̄ impedierant ademptionem possessionis castelli castrocari. Erat etiam cuz eis Albergus fauentinus ꝑtra forliuiū. sed oratores venetoꝝ destinati ad hoc ita operati sunt. vt questio ⁊ cōtroversia omnis: que erat inter dictas partes: ꝓmissa fuit decidenda de iure ⁊ de facto ipi dominio venetoꝝ. Habeam soluta obsidione: reuerse sunt copie florentiam.

In illo tempore .§.xxii.

mediolanus galeatzius ꝓcurauit et obtinuit ingenti quātate pecunie. vt dicit ꝑlus q̄ .c. milia florenoꝝ ab imperatore wenzeslao rege etiā bohemie dignitatē ducatus vt imposterū notaret ⁊ esset dux mediolanensis. Quam cōsecutus est p minus oratoꝝ dicti imperatoris de mēse septembris cū magna solennitate ⁊ gaudio mediolanē. accipiendo diretum nomē ⁊ alia insignia ducatus. Ex̄ postmodum vocatus est dux mediolanē. q̄ ꝓius dicebat ⁊ erat comes virtutū. Tunc etiā inter regem francie ⁊ regem anglie facte sunt treuge et guerris prius ad inuicem habitis vnde secura est pax magna. ⁊ ad firmitatez eius matrimonia sunt inter eos celebrata: filiam vnius regi alteri dūdo in vxorem. Per extremum huius anni motus in republica florentina fuit ex hmōi causa. Donatus erat accioli⁹ miles florentinus ex familia nobili. admodum bonorata. Ipe q̄z vir magne virtutis magneq̄ auctoritatis ⁊ in gubernanda repu. haud dubie princeps. Hic cuz oī supposi tempore cadē sensisset que ceteri qui vnaſecum in repu. versabantur. tunc quecūq̄ tande illi causa inducēte mentem ꝑterat. ad eam ꝑtem ciuiuz q̄ exclusa erat ab honorib⁹ restituenda. Idcq̄ cum angelo richoueri vexilli fen iustitie filio et cū alijs quibusdam agitauerat. res erat difficilis ⁊ ardua ⁊ nō sine ꝓtentione transitura. tū ꝓpius auctoritate et potentia sua se perfecturuz sperabat. Cum igitur hoc intellexissent qui rempublicaz gubernabāt. cō sertim insurgentes huiusmodi proposituz exagitare ceperunt. acita se comparare vt nullo modo pateretur tale q̄d fieri. Jamq̄ priores ꝑmonefacti esse cerebant ad rem si quis eam temptaret impiobandam: et quasi inimicam publice quieti puniendam. Commeto deterriti angel⁹ richoueri ⁊ guido quidam scriba. qui totius secreti erāt cōscij. impunitate ꝓmissa: cogitationē et ordinē rei magistratibus aperuere. Donatus q̄ ea de causa ad priores vocat⁹. ab amicis ⁊ familiaribꝰ suis quoꝝ satis magna erat multitudo retinebatur: fraudemdo vt domi ac manum suaz colligeret. quorum concursu munitus aut ꝙficet quod cogitauit. aut certe nihil mali paterētur. Fautores quidē ⁊ fautores ita monebant. Ille ẏo inter ipsos ⁊ metum ambiguos cum aliquanto stetisset. tandē parē statuit. plurimū q̄ consilio auctoritate sua ⁊ propinquoꝝ fauore quorum aliqui in magistratu erant. Cum iam in palatiū venisset. captus ⁊ detentus est. Quo facto omnes illius fautores dissipati sunt. et nunq̄ postmodū comparuerunt. Ipse biduo custoditus. tercia nocte demum sic in exilium egit: vt de palacio ad portam cum multitudine armatoꝝ deduceretur ne inimici ei nocere valerent. Facti posteres terrium sunt plures ex eo genere hominum: qui restitutionez affectabant. Obfuisse huic magno viro duo maxime estimabantur. Primuz inimia potentia nec ipa cohibenda. Deinde libertas reprehendendi inimia. quarum altera inuidiam: altera malivolentiam plurimorum sibi comparauit. Legati ad ciuitatem missi vnum eius fregnantabāt et omnes quibus aliquid negocij cuz ciuitate erat ad hūc tandē ad patronum confugiebant. Que quidem res nō ab amicis eius probabatur: inimici ẏo ducem et omnia per calumniam vocitabant. Adeo excellentia omnium in ciuitate libera molesta est. Libertas reprehendendi inimia sibi plurimū obfuit. Ipse quidē vir integer vicia hoīm ferre non poterat. crebroq̄ exagitabat. Ea ẏo res nō tantum ꝑderat reipub. quantū sibi nocebat. Cines enim in libera ciuitate benigne monēdi ⁊ dirigendi sunt: nō ꝓmulgandi ꝑ bonum exagitandi. ob hec ille pulsus ⁊ relegatus ꝑa cauit. Causam ẏo relegationis publice litere ad germanuz eius romē eccleſie cardinalē scripte declarāt. Ingemuit cū et seminuis ⁊ volentibus principem ciuem in exilium actū fuisse. quoniam extraordinario tempore in spe nonoꝝ seſ fragiorum nonoq̄ restitutionis ciues quosdā exercerat. q̄s paraverat. vt si nō deliberatione publica obtineri possent: vi tñ et armis eam facere aggrederet. In croñ. additur q̄ cum dñs Donatus detineretur in palacio. multi cives armati venientes ad plateam dominorum. petentes dominum Donatum decapitari. Quibus a dominis ꝓcollegio responsum est. q̄ patientes essent nec rumores suscitarent: quia ita ageretur de domino Donato q̄ ꝑtenti essent de punitione eius. Et cum tractaretur in consilio de pena ei inferenda. ipe de licentia magistratus intrauit locum cōsilij genibus flectis denudatis ter dicēs. Miserere mei. cōfessus peccatū suum ⁊ misericordiaz petens. Fuit autem relegatus barlette ad quem locum adeundum se obligauit sub pena .xx. milia florenorum. Et ꝓ huiꝰ impletione dedit filios duos obsides: quibus seruatis filij liberati sunt. Quidam ꝓ huius capti dimissi fuerunt. alij qui tamen exulati ⁊ aliqui officijs ꝓinati. Ex barlette autem dominus Donatus scripsit literam satis grāam magistratibus florentinis: ostendens innocentiaz suam in eare Inito postea pluries cōsilio vtrum deberet fieri alia inquisitio sup ea re ad inueniendū reos: nunq̄ potuerūt ꝓcedere. Et sic omissa est alia inuestigatio. Illi aūt duo. Angel⁹ richoueri ⁊ seguido inquisiti a capitaneo absoluti fuerūt. vt non posset amplius ꝓcedi ẏtra illos.

Anno domini .§.xxiii.

Mccccvj. Cum dissensiones multe fuissent inter ianuenses & duces sepe mota essent: demum rex francie cepit tractare inter eos. Qui etiã significauerat florentinis. q̃ qui mittebat copias suas per alpes ianuensibus: ipi nõ impedient eis auxilium aliqũ vel fauorem sed potius sibi. ad quod et faciendũ se obtulerit. Misit aũt rex francie vicarium suũ cõsultum sancti pauli nobilem virum ad gubernandũ eam. Jaseniota ivo officia ptium guelfis et ptim ghibelinis permittebat. Ad hoc aũt vt rex obtineret duos gladiatores operatus est dñs Antonius adornas: qui fuerat dux. Et p mercede opens eius accepit a rege. cũ milia florenorum: & duo castra in francia. Hoc autẽ nimis egrefert dux mediolanẽ. quia dñs concupierat & cum multis impensis eam sibi subiugare. Tunc etiam cum oratores florentinoꝝ essent in francia. facta est colligatio inter regem francie & florentinos ad defensionem & ꝓseruationem statuum in ytalia. reservata facultate cuilibet ex colligatis cum florentinis. & qui vellet posset cum eis coniungi. Ea aũt pactione dicta liga ꝓfecta est. vt quicũq̃ terram adipiscere' in etruria esset florentinoꝝ & colligatorum cum eis. Quod aũt extra etruriam acquireretur: regis francie foret. Hoc etiã seruato vt nihil fieret ꝑtra romanam ecclesiam. Eo anno rex hungarie cũ maximo exercitu bũgaroꝝ teutbonicorum: gallicorum & valachiensium profectus est in bello ꝑtra baiazettũ dñm turchorum. Erat autem exercit⁹ xpianorum. xxxv. milia equitum. Turchorum vo inter equites & pedites decem milia hominũ & vltra. Et cum pugna ꝓlia adinuicẽ ꝓcessisset. demũ occulto dei iudicio xpiani fugam ineunt & turci insequuntur tamen q̃ essent ibi xpicolis occisa sunt. xxv. milia. & aliqui capte de turcis interfecta sunt. fr. milia.

In illo etiam tempore nouitas fuit in ciuitate firmana. Nam multi et ciuibꝫ arreptis armis insurrexerunt cõtra dñm antonium. qui paulo ante sibi dominiũ vibis vsurpauerat. Et plurimos occidi fecerat: & alios exilio damnauerat. Ipse aũt dño antonio in ipa insecutione facta cõtra eum in arcem se ꝓtutauit. et inde missit ꝓ o comite corrado. qui sibi vicino cum copijs eius. Qui receptus in arcẽ cũ suis. ꝓfuit contra ciues qui se rebellarant: et post cedem multorum ciuitas pene tota ꝓdet et ꝓdita est. Quo ad florentinos in eo anno. M. cccc vij. quanta nunq̃ priꝰ certamina parabantur. Principio em eius. illi ipi ducto reꝰ multes quinq̃ lucenses invaserant. arretinũ in agris riuersis: vsq; ꝓpe vrbis menia ꝓdia. rapinis & incendijs cuncta fedauerũt. Inde circa burgum & anglare transeũtes. ab ea quoq; parte omnibus vexatis tandem inter coronam & aretinum consederũt. rapinis & incendijs omnia miscentes. alia rursum ingẽtiori robustioq; multitudo. apud Johannẽ barbiani comitẽ pari nunciabat. in societatem latrecinij coitura. Futuros aũt dicebant: qui barbiani cõuenerant ns̃ pannosos ser militꝫ equitum. Ipse em Joh. incredibili odio in florentinos ferebat. nec verbis miniꝰq; parcebat: sed iactabundus venunciabat invasionem & bellum. Aduersus hec picula insurgentes florentini. eos qui in suo iam solo inimice versabantur: viribꝫ suis opposite cedere finibus compulerunt. Aduersus eam manus que barbiani parabatur. non viribꝫ sed consilio et prudẽtia vti sunt. Ducibus em equitum qui iam barbiani convenire ceperant largita pecunia effecerunt: vt inde cũ suo equitatu abirent. In quorum numero fuerunt Ludouicus cancelli et ꝓbus ꝓsannus cũ equitibꝫ mille quingẽtis. Hec fuga barbianensis cogitatiões irritant recusantibus postea alijs in eam societatem coire: que prius dissoluta erat q̃ pene inceꝑa. Cũ igit̃ Ludouicus cancelli cũ eo equitatu in fines bononienses se recepissent. florẽtini sumpta occasione quonã ꝓ ipi eisdem armis oppugnabãt: auctores fuerunt: vt ludouicus cum bartholomeo ꝓatensi & antbonio obici in societatem coirent: quo et ipi pari fallacia inimicos vlciscerentur. Ipi ergo duces ꝓnominatis cum suis copijs parmensibus & regnis damna inferre ceperunt. Veniebant a florentinis & duce mediolanensi ꝙrele ꝓto rapinis et maleficijs huius societatis. Cui respondebatur non esse illas copias florentini populi. cũmodo eos obligasse ad futura stipendia si requirantur: interim sui iuris esse & suo arbitratu vagariquo iure et ipse mediolanensis vux. Brogsam. brandolinum & bionidum babebat obligatos. Unde predicti duces cum suis exercitibꝫ armis rebellib. Nicolai ferrariensis fines pisanorum cũ magno tumultu ingressi sunt. Conduxerant eqsdẽ exercitus pisanoꝝ quoꝝ principes erãt familia de gambacurta. Secreto autem incenses. vt vindicarent iniurias eis illatas non multo ante. Johannes autem barbianensis cũ suis venit in adintorium pisanorum vocatus ab eis. Miserunt autem florentini auxilia ad lucenses. vt defenderẽt se a pisanis: non vt pisanorum fines invaderent. Inter hos florentinorum legati qui mediolani erant. significauerunt Albericum comitem et Leonardum malespinam cum gentibus multitudine equitum dimissos a duce mediolanensi. qui in societatem coirent ad tutelam pisanorum. Quo nuncio commoti florentini. quasi medios & sequestres se se inter pisanos & lucenses interposuerũt. missisq; ad vtrosq; legatis concordiam stabilierunt. que tandem recepta est ea conditione: vt barbianensis cum suis etruria discederent: et pratensis et socij ex finibus lucensium abirent. barbianensis tamen recedens ferrariensi & mãtuano damna multa inferebat. et florentini exulibus pisanorum fauebant: vt appianensis cum pisanis infestius vrgeretur.

.§.xxiiii.

Grantibus in hunc modũ rebus cum bellum quidem apertum non esset: ceterum suspitionibus & querelis omnia redũdarent: pisanorũ autem exules a lucensibus florentinisq; occulte fauerentur. Intelligens hec appianensis. nõ vltra tolerare huiusmodi picula cõstituit: & galeatzium bocijm impudem cupientẽ meditanteq; magis incendit ad bellum in etruria concitandum. Acta res est magno consilio magnoq; apparatu nec vnq̃ vires hostiũ tantum quantũ in hoc tempore parauerunt. Cum enim florentinos invadere statuisset. magna vndiq; agmina multiq; simul duces quasi ad praescriptum pisis cõuenere. Ex inferioribus quidem etrurie locis. Paulus vrsinus & Otto bonus parmensis. & Ceccolinus biordi frater: eodemq; fere tempore Bioglia cuꝰ alijs item copijs pisas petebat. Hi quatuor ductores etruria. Et gallia ivo Johannes barbiani comes & paulus sabellus. et hocus de canali cum alio item magno equitatu. Et post hos Albericus dux militie venire nunciabatur. In hac tanta redundantia hostilium copiarum. florentini plurimum trepidare ceperũt et Bartholomeum pratensem ceteros q; in societatem coactos quasi dissoluta societate ad stipendiũ conduxerunt: eosq; partiti sunt per oppida. Venerat per hoc tempus Bernardon militie dux a florentino populo vocatus ac summe rei praefectus: vir genere aquitanus. ceterum longa militia per ytaliam cognitus. Is ad sexcentos equites delectos secũ duxerat: peditesq; militare ꝓbatos supra ducentos. Cũ his copijs apud miniate & fucecchium substitit. Rogati sunt insup auxiliares bononienses ac ceteri socij. Et qua et cuiusta tarda aclenta auxilia venerunt. Inter hos paulus vrsinus & otto bonus parmensis cũ suo equitatu pisis mouẽtes. agrũ lucensem ingressi sunt. ibi cũ Johanne barbianensi ꝓuncti albericũ venientem ex gallia praestolabant: ac hostilem in modum omnia pernabebant. Lucẽses in periculo cõstituti auxilia a florentino ꝓlo implorabãt. Quib⁹ cũ auxiliari placuiss. Bernardõ dux miniate ex oppido ꝓfect⁹. fucecchiũ ꝓ. inde in lucẽses transijt. Cũ igit̃ in lucẽsibꝰ essent florẽ-

ginorum copie:omnibus ad eas partes intentis: Jacob⁹ appianensis:quod iamputdem machinatus fuerat aggressus est. Miniate oppidū p proditionem auferre. Benedictus erat mangiadorus miniatensis vir tomi nobilis:r ad eam vsq; diem fidelis existimatus. Hunc pisis tunc tegē tem appianensis magnis pecunijs impulerat ad facinus r maximum r audacissimum ꝓpetrandum. vt occupato repente oppido ac tumultu excitato:p amicos homines sue factionis r p auxilia que presto sibi forent id oppidum florentinis auferret. Res opportuna videbatur. q nulla florentinorum presidia in oppido remanserant. hostium ño ingentes ac robuste copie pisis r circūiacentia loca tegebant. paucis boris si expediat affuturo. Ratio ño transigendi hec inita est. Erant edes presidis in extrema parte oppidi ita ꝑstitute vt extra r intus egressum ingressumq; haberent. His occupare constituit:ac p eas edes auxilia hostium suscipere. His ita ꝓpolitis Benedictus cum equitibus decem r septem pisis mocenis occasu iam sole miniate peruenit. Ingressus autem oppidum sicut erat annat⁹ cum his quos adduxerat:comitibq; quasi nunciaturus aliquid quod festinato opus esset apud presidem contendit Admittitur sine vlla dubitatione ad presidē. Ille ño statim vt in conspectum presidis venit.eductis gladijs nil tale suspicantem cum suis inuadit atq; interfecit. Mox sublato clamore.oppidanisq; ad libertatē vocatis.igne significat hostibz vt ad se maturent. Oppidani autem primo atq; incerti cū hostis adesse cum exercitu putarent nec alteri confiderent.matimo in metu perstabant. Procedente autem tempore cum nulla hostium auxilia adesse sentirent.conuenientes in vnum ac sese cohortantes:inuadere occupatores statuerūt. Facto igitur impetu ad presidis edes ꝑgūt. ille munite forēt r ab his qui eas tenebant egregie defenderentur.tamen cum alij aliunde inuaderent ac ignem foribus iniecerent.tandem diffisi occupatores aduersus tantam vim posse resistere.ac nulla venire auxilia comentes:ad fugam respicere ceperunt. Benedictus ipe per tenebras sese extra oppidū abiciens:per prerupta q̄dam euasit. Et comitibus autem eius quidam capti sunt ceteri fugientes latitanteq; euaserunt. Expugnate sunt autem edes demum post mediam noctem cum primis fere tenebris occupate fuissent. Erat nox media cum florentie nunciatum est ceſum esse presidem:atq; edes ab interfectorib⁹ teneri:hostesq; ab his vocari expectariq;. Confestim q; magistratus excitī eo nuncio ciues trepidi vocauerunt.magnoq; in metu ciuitas ea nocte fuit. Oppidum enim natura munitissimum r multitudinis maxime capax in quo p ydoneam belli sedem constarer si amissum foret. actum de libertate putabatur. Ac minirum tantas hostiū copias ad hocip̄m conuenisse interpretabant. Cū igit̄ de his consultaretur agereturq; r amissum omnino oppidum omnes putarent.alter sub prima luce nuncius venit eos seruatum oppidum proditorib⁹q; pulsos fuisse retulit. Ex hoc secundo nūcio tantam letitiā ciuitas suscepit. vt maxima libertata malo videretur. Admirantibus aūt cur auxilia occupatorib⁹ non venissent.compertum est eas venire p noctem auxilia peditum inciditse primo in insidias nostrorum:qui alia de causa repositi eruptū capere volebant.et hoc suspicatos hostes.rem esse detectā retro abisse. Sic fortuna potius oppidū seruauit. q̄ vlla hominū ꝓuidentia. Die autem facta ceccolinus biondi frat̄ cū equitatu aduenientes pulsos occupatores reperit quare e vestigio puersus pisas redijt. Post minatis detectam ꝓditionem r fraudē. duxt militie florentini ꝓfect agro lucensi facetinum redijt.ac suspicionis periculo admonitus oppida custodire intentus erat. Inter hec albericus comes princeps militie ducis mediolanensis cum suo equitatu fines petierat:ac ceteros omnes ductores ad se vocauerat. Itaq; apud senenses tandem omnes undiq; copie in vnum coierunt. Ob eam rem duxt etiam florentini populi ab illa quoq; parte sese opponere insidijs ea ꝓperauit. Sed erat viribus admodum dispar. neq; enim sub dio castra facere poterat ob impantatem copiarum.sed inclusus per oppida fines trahi cogebatur. Fit q; natura loci. vt necessario distraberetur incertus quo tandem hostes foret iturus. Aretium enim et florentia rationem distat ab vrbe senarum. vt quocunq; versus se conuerteret hostis.pericula subessent. Fuit autem tunc fama r opinio hostes in aretium agrum esse transituros:quā ob rē duxt quoq; populi florentini ad eam se maxime partem ꝓperarat. At enim hostes cum satis omnia parata fuerant poter expectationem omnium florentiam petierunt. Erant autē equitum supra decem milia.peditum ño incredibilis multitudo:in quibus exulum r latronum r facinorosorum pinagine erant catervē. Iter eor̄ p chiantium fuit.superatoq; monte circa panzanum prima fecerunt castra.eoq; castellum ceperunt. Indeq; ad grenē fluuium descenderunt:ibiq; uersus inimicos ad vrbem duxerunt circa pazolaticus et certosam:r ea loca instar vbiq; cuiusdā omnia inundantes. Agmina infesta vsq; adpropē menia vrbis discurrebant. Agricole pauidi r ex improuiso oppressi. neq; enim indictum erat bellum cū comitibus r aberis raptaq; ex hostibus ꝓpellectili fugiebant.pecora post se in vrbem agentes. Fumabant ville incendijs.agri rapinis feruebāt cuncta tumultu r trepidatione plena erant. Ad hec multitudo vrbana talium periculorum insueta ad portas discurrebat.q quid fieret aut vbinam esset incendia fabricabantur. Hostes quicquid erat villarum apud galiganū et marignollam.et sophianum populati. multisq; incendijs factis.in viam pisanam descenderunt. Ibiq; villarum edificiorumq; quicquid ab ea parte fuit populati sunt. r contra vrbem terribiliter imminebant. vt etiam bellica instrumenta super ipsam portam ad repellendos hostes ponerē tur. Inter hec dux r copie populi florentini conspecto ꝰ hostium impetu florentiam redierunt: ac opportunis locis consistentes quantum fieri poterat a populationibus cohibebant. Hostes transmisso arno ac vltra citraq; populati circa signam constiterunt.adq; castellum omni studio expugnare adorti sunt quo sedem belli in eo loco habent Est aūt ad hoc oppotunissimus signe locus. Aliquot igitur dies summa vi oppidum oppugnantes cum puincere nequissent:abire demū statuerunt. Itaq; p pesam r elsas fluuios ꝓfecti.multis vbiq; vexatis et afflictis: in agrum senensem redierunt. Facta sunt hec in extremo anni. M. cccxcvj.

Anno domini .§.xxv.

M.cccxcvij.postq; hostes post multas deuastationes factas in finibus florentinis locis territorij florentini reuertisse in agrū senensem:bifariam diuidunt. pars eiꝰ eor̄ vna in pisanis nēses r cortonenses transgressa illic bellum intulit:altera pars cū alberico apud senenses remansit.ad bellū in illos⁹ ꝓmouendū. Sz band multo post minui vires ac debilitari cepit. Nā r paul⁹ vrsin⁹ ad stipēdia florentinor̄ se trānsulit. r biond⁹ peccodia cū florentinis iuncta ceccolinū frēs fugauerunt. r barbianēs Job. opa marie bononiēs ī flaminiā redijt. Ita magn̄ eōrū vtrobi bellū gerebat. Dū hīc in etruria gerebāt galeatz⁹ mediolan. cū bellō alibi nullū fore. alio magno exercitu in mātuanos misso. vrbē illam oēq; terraq; obsedit maxīoq; in periculo mātuan⁹ ꝓsabat. Florētini aūt. q̄ vtrobi ꝓmēnt ab hostibz. rē saluti deesse amici r socij noluerūt: ñ auxiliares copias nec eas q̄dē pauas ad mantuanū miserūt: quib⁹ posset. Hugo comes mōtisferetis. Cerranē ñ apō mantuā eo anno maximū fuit. Certatū ē enī aq; nauigijs p padū r mūitiō annes. Ita ño hostis hostiū castris r magnis exercitibz. In etruria ño p̄ minutas hostiū vires: circa senas plūs redibat belli. ducto rem nāq; r milites florētini ꝓli apō collē r bonitiū ꝓsistēs magna ꝓuntat⁹ hostiū refringebāt. Et ip̄e piter

senensib⁹ pisanisq⁹ inferebant clades. Per hec temp⁹ bernardon princeps militie bartholomeum prateñsem. supplicio vltimo affecit. Qui quidem supplicium rem florentini populi pene subuertit. Causa mortis illius fuit. q̄ pecu codinem scissmoq⁹ ducis discursione in pisanos facta. magnas inde predas abegerat: que iampridez a duce pisis ac vniuerso exercitu destinate erant. Hinc indignatio etoria est. nō tam p emolumento: q̄ p cōtempta ma iestatis. Videbant iampridē nō bene inter se conuenire. Bartholomeus esi prateñsis egregius peculdubio bellator ac magnarū iam copiarum ductor. nō satis equo animo bernardoni suberatoeni se nō inferiorem virtute bellica putabat. Itaq⁹ se maxime ptemptum estimans duc. z pdas tunc abactas inter omes partiri iussit: z ipm ad se vocatum in eodē colle comprehendi atq⁹ occidi mādauit. Et hoc Paulus vrsinus z phūppus pisanus qui vna cū illo predatum ierant. se a cetero exercitu separarūt ac seorsum tegentes nec parere duci nec ad eū venire volebant. Multi quoq⁹ et alij ductorios motum prateñsis indignabantur: ac factum ducis impiobabant. ex quo euenit. vt exercit⁹ florētini ipsi pene dissolnerentur: vt etiā aliquādo a decem virib⁹ bellis cogitatum sit de bernardone remouendo. Demū composite res sunt p assecurationem eoīū qui recesserant: ac pdigno pisano equites omnes qui sb prateñsi militabant parere iussit: nec multo post mantuaz transiuisi. Venerat enim florentiam karolus malatesta. magnus ea tempestate vir: ac pericula mantuani odiē derat. Hinc ergo phūppus pisanus cū equitib⁹ mille tra ditus est. vt liberaret' metu seditionis exercitus. ac socio indigenti auxilium ferretur. Ceteri quoq⁹ auxiliates equites: quos florentini cum bogone comite mantuam pmiserant karolo parere iussi sunt. Habuit aūt florentinus propalus ad subsidia mātuani equitū circiter tria milia. Habuit aūt karoli virtus plurimum in eo bello claruit. Interhec per etruriam cū maximū ac periculosissimū gerebatur bellum: bostibus quidē florentinos. aretinos. lucenses vehementer infestantibo. Florentinis z⁹ vel pares vel maiores in senenses z pisanos inferēdo clades. Per hec ipa tpa cum extra maxime seruaret bellum. grauis z horrendus intra vrbē emerlit casus. Qui eīm rempu. gubernabant prestantes quidez ciues: nō omnib⁹ erant accepti pariter. Longitudo eīm belli z inerbausta tributoz collatio. multitudinē verbaū gubernatoribus reddebat infensaz Et accedebat q̄ familie quedā insignes suspecte ac reiecte a republica: nō satis equo animo id ferre putabantur. In hoc statu rerum iuuenes quidaz ex precipuis familijs sperauerant. Initium cōspirationis bononie fuit. Ibi n. benedictus spina z bastardinus medix. audaces iuuenes ac mira promptitudine vterq⁹ ob eadem florentie vrbem factam exulabant. requisiti z rogati a barone hieronymo vt sibi adessent ad eadem inimicis quam facere cogitabat. ei z defuerunt. Asciti sunt postea z alij ad facinus inter quos pichinus adimar z maximus riccius fuere. Hec de viris tñ: sed de pluribus eade cogitatū. Crescensq⁹ paulatim spes eo pduxit. vt cogitarent mutationem status reipublice ex facto suo sequi debere: idq⁹ principe meditati sunt. Et accessisse creditur maioris auctoritatis hominū consensus et operatio. Compositis tandem rebo florentiā noctu pter eos qui exulabant accesserūt. Ingressiq⁹ per amnem in edicilia quibusdam receptī delituerunt. Peracto inte veride tercia die post meridiem palaz armati. ac tela in manibus gerentes: ad eadem patrandam profecti sunt. Erant z⁹ iuuenes octo. initium cedis facere cōstitu erant a splendido equite maso albitio. ea tempestate magno viro. z in republica admodum potente. Illo eīm interfecto facilior viam cristinabant fore ad cetera. q̄ cogitauerant obeunda. Sed masius a speculatore illorum observatus. paulo ante q̄ illi supuenirent inscius omnii forte secesserat in proximum aromatariam tabernā: atq⁹ ita casu quodam seruatus est. Illi eīm venientes ad locū vbi speculator eum reliquerat. cū hominem non viderent: nihil z motati pretenerunt. Profecti deinde in forum pet⁹ ac multitudinem opificum ad arma cohortati: duos ex diuersa factione boues sibi obuiam factos interfecerūt. Qz cum multitudo ad eos insequendos concurreret. nulli tamē arma sumerent. nec se illis pungerent: abire cōstituerunt. Profecti itaq⁹ vsq⁹ ad seniorz templum. ac postmodum z date spe reuocati: tandem in edes sacras reparate se inclusere. Ibi demū obsessi z capti sunt. Qui tradi in manibo capitanei z partim executus. post paucos dies ad pedes palacij eorum capite cesi sunt. Cineszq⁹ aliqui eoz confessionibus denotati ex vrbe aufugerūt: absentesq⁹ damnati sunt. Unus etiam ex admiratibus pigellus nomine pet⁹ paucos dies detectus conscius talis conspirationis. a mutuo capitanei exteriori publice de capitatus est. Aliq⁹ etiam vt suspecti de bonis pecunia mulctati.

Post hec de bello .§.xxvi.

mantuano pspera nunciata sunt. aduentu eīm karoli malatestē cum auxiliarib⁹ copijs victoria parta est: hostibus terra aquaq⁹ fugatis. capta sunt hostium castra equitum circa duo milia in captiuis relata: nauigia z⁹ omnis generis supra .c. xx. in fluuium padi in manus eorum qui vicerant deuenerunt. Capti sunt homines circa sex milia. ex rum duo milia: z bombarde plurime in bello terrestri. In prelio autem conserto in pado multi occisi. z galeones arrepti cum fulcimentis eoīū. destructis pontibus factis ab hostibus supra padum z supra montis flumina. Hoc igitur plaga pcussus mediolani alberic⁹ militie ducez et etrurią reuocauit vt confirmaret suos aduerso prelio territos: ac nouis ducis nonnullos militum aduentu erigeret. Abeunte igitur et etruria alberico z suum equitatum abducente. florentini superiores effecti castra p hostile solū postbac faciebant. ac pisanos primo vsq⁹ ad menia populari sunt deinde traducto i senense exercitu. vastitate incendijsq⁹ omnia fedauerunt: ob vindictam incēdioz per florentinum agrum nuper factoum. Et cum p spere in etruria res essent: in galliam citeriorem puerti ruere z laborare ceperunt. Qui enim apud mantuaz nuper vicerant. nequaq⁹ victoriam secuti sunt. Quasi enim totum confecissent: vires suas dissoluerūt. Itaq⁹ hostes refecto exercitu nauigijsq⁹ paratis: fines mantuanorum aq⁹ terraq⁹ iterato inuasere. z intra munimenta quod illi seraglium vocant penetrarunt. multaq⁹ castella z omnia nauigia ceperunt. Unde in magno rursus periculo mantuanos cōstituūt. Nam neq⁹ karolus malatesta aderat cuius virtute maxime victoria parta fuerat: neq⁹ florentinoz auxilia preter paucos equites. Triremes quoq⁹ ac cetera nauigia de venetijs nup z ducta: post victoriaz abierant. Itaq⁹ hostes solicitudinez defensoum nacti: facile omnia quadebant. Socij iampridem mantuano bello fatigati. cum illud renatum ignauia victoria cernerent. tarde nimium ac lente auxilia remittebant. Spes quoq⁹ pacis supinducta reddebat homines tardiores. Ja. n. pdez legatos missio pat ymole tractabat inedio ac discepiatoribus legatis romani pontificis et venetorum. Mox ex ymola venetias fuerat agitatio tracta. Ab hac spe homines plurimum dependebant. presertim cum venetij affectare pacem etiā sui cū viderētur. Inter hec mot⁹ ingens exortus est in pisanis. Milites ducis mediolani. q̄ in pisis erant. maximas contumelias pisanis inferebant. qs cum illi non ferrent. ad verba poinas et minas tandem ad arma ventum est. prelioq⁹ per vrbem commisso. superāte populi multitudine milites fraugūtur. multaq⁹ cede ac vulneribus dissipantur. Vulneratus est in ea pugna Paulus sabellus equitum prefectus. Nicolaus z⁹ palauicinus et alij ductores capti. Arma et equi et omnia q̄ pisis habuerāt milites. a fiorentinis pdo sunt vēdata ac

direpta. Jactabantq; pisani eam ẽte sumpta a militib⁹ ar
ma:vt vrbem caperent ac diriperent. Hec inimicicia ⁊ di
scordia magnam spem florentinis prebuit:iacobū appia
nensem ac pisanos tota mente a galeatzio defecisse. Con
festimq; litere gratulationis plene a florentis scripte:nec
etiam oratores missi qui paces ⁊ auxilia pisanis offerrẽt.⁊
oratores quidem libenter et honorifice pisis recepti sunt.
ac spes optima tradita federis ineūdi. Sed fuit galeatzius
mirabili ingenio ad populos ⁊ amicos in benuolentia
continendos. Fatendo enim errorem suorum militum et
ducum.ac eos increpando:pisanos autem laudādo.q nec
cessitate coacti prelium inisse ꝓ iniurijs priopulsandis eos
cōmisit. Appianensis quoq; florentinorum antiquus ho
stis.haud facile eorum fidei se ꝑmittebat. Itaq; temū ir
rita expectatione res pisanorum frustrata est. Reintẽ
to igitur aduersus pisanos bello.dux militie florentini po
puli cum exercitu ꝓfectus inter urbem pisanam ⁊ proti
mam littus maris castra fecit.et quicquid erat liburnū in
ter hac pisas longe lateq; populatus. tandē post multos
dies omnium preda militem reduxit. Per extremū ei⁹
anni veneti apud quos de pace agebatur.cernentes q me
diolanensem ducem stare quo minus ad pacem equabiliter
veniretur:propinquitatem ꝯ illius et potentiam ni
miaq; formidantes:ad commune florentinoꝝ socioꝝq;
fedus ⁊ ipi accesserunt. Legatiq; ad galeatzium ducem
missi.vt a bello desisteret hortati sunt: alioquin se ꝓ sa
lute mantuani belli suscepturos denunciarit. Hoc ve
netoꝝ factum maxime retexit mediolan. ventus ne si il
li bellum susciperent:ipe impar tantis viribus reperiretur
Itaq; statim de pace tractari efficacius ceptum est. volẽ
te ac postulante galeatzio. Hic tractatus papie agitaba
tur.interim ꝯ apparatus maiores fieri placuit.quib⁹ ho
stis nisi pacem reciperet inuaderetur. Earum rerum gra
tia legati in germaniam ⁊ galliaꝫ missi sunt:ad duces ⁊ ex
ercitus in ytaliam cōducendos. Per eades fere temꝑa
biodus:qui perusij et aliqa ciuitatib⁹ dominabat. a q̄
dam pusino sue factionis interficitur. Hic ꝑm croñ. ab
bas sancti petri de perusio.fuit de guidalottis.qui in prin
cipio mensis martij cū germano suo nepotio ⁊ aliis
amicis accessit ad domū dicti biondi.dicentes se velle ei loqui
secrete in camera. Qui cū amicos eos haberet fiducialiter in cameram secretam introduxit. Nam pater dicti ab
batis fuerat amicissimus biondi:quem venerabatur vt pa
trem. Illi igitur biondum nil eale suspicantem occiderunt
ita vt non peciperetur a quoq;. Et regressi domū sunt ⁊ ci
uitatem. Putauit interfectos illius cedem ꝓgratam civi
bus suis ob libertatis recuperationē.idq; vt beneficū ꝑ
cepide recepturos estimauit. Sed nō eadē libertatis cu
ra omnibus erat. Itaq; nemine ciuū sequente factum il
lorum.parentes ⁊ agnatiꝫ interfectoris a fratribus et ami
cis biondi interficiuntur. Populusq; ad arma ꝯcurrens.
re diuulgata concurrit ad domos illorum de magalottis q̄
facinus ꝑpetrarunt:⁊ eis predatis igni exposuerunt. Aq̄
mater abbatis ibi repta consumpta est. Vir aūt ipe inter
fectos fugiens mortem euasit. Florentini aūt ad ꝯponen
das sedandasq; hmōi turbas.partem equitum sicoū pe
tulam miserunt.et cum oratores qui de casu biondi cōdo
lerent:ac vires ciuitati offerrent.

Anno domini .§.xxvii.

M.ccc.xvij. comites pugnj ⁊ balneli itemq; vbertini cuꝫ
omnibus eoꝝ castellis ad mediolanensem defecerūt. Hic
rerꝫ motus ꝑ scipm magnus videbatur. Et augebat su
spicionem.q din agitata defectio fuerat.occultis consen
tibus apud vrbinates et forliuienses frequenter actis. ex
quibus maiora defectionis huius fundamenta esse crede
bantur. Accedebat insuper ad terrorem q̄ ciuitellam ca
stellum aretini. agri satis nobile ⁊ opportuni ad bellꝫ si
tu bostes ꝑ fraudem paulonte occuparunt. Itaq; plu
ribus et locis bellum insurgere videbatur. Civitas huius
ciuilis assueta.aduersus hos terrores remedia parabat.
nec deserebat interim mīstrauni curā. Insuper gallia ber
nardum armeniaci comitem.germanum eius qui apꝺ ale
xandriam interierat.florentini ad transeundum in ytaliā
excitabant. In germania ꝯo duces austrie potentissimi a
venetis simulq; florentinis legatis solliciabantur. Nec
multo post civitella obsessa a florentinis.tandē nō vi expu
gnata:sed pactione recepta est. Eo anno inducie cum me
diolanensi ꝑ decennii facte sunt. Cum eīm ales fuisset tra
ctata pax legatis romani pontificis ⁊ venetis mediolanēs
et nihil fuisset conclusum.immo a mediolanensi denegatis
postq; veneti.ptestari sunt ei se ꝑfederādos cum florenti
nis et sociis ad pugnandum contra eum.cepit timore ac
quiescere. Verum qꝫ in tractanda pace multe difficulta
tes obiebant.facilior visa est via inducianꝫ ꝑ modū treu
ge vt victum est ꝑ decennii. Per hunc modum ab armis
tunc cessatum est ⁊ in galliaꝫ et germaniā legatis scripsit
est.ne amplius duces exercituq; ꝑmoverent. Nec tamē
quiete fuerunt inducie.⁊ plene suspicionum ⁊ inimicitiarum
haud ẽm multo post factas ipas inducias. Doctores qui
dam et equites q̄ apud hostem militaverant:quasi finita
stipendijo ex gallia in etruriam venerant. Hi fines lucē
sium populati sunt ac subinde ꝑ volaterranos profecti.in
collensem agrum discursiones fecerūt.⁊ cū preda ⁊ capti
uis hominib⁹ in senensium fines se receperunt. Generales
q̄z hand pacato ab esse videbant:multisq; de rebꝰ gere
ndis renouabant. Comites aūt ⁊ vbertini nullo modo
quiescere poterant. Cā ꝯo huius erat.q pleraq; castella
eorum ꝑ consentinatem agrum ita circūdabant a nostris
vt nisi ꝑ solum florentini populi ad ea importari nō poss
Florentini aūt vetabant ꝑ eorum solū ꝓ meat⁹ importari.
Qui si vi et armis importari conarent:vi ⁊ armis illis re
sistebatur. Itaq; neq; sal neq; oleū neq; cetera q̄ ad victū
opus est habere valentes:quasi obsidebant. Ob has dif
ficultates penitus turbare omnia capiebant. de his rebꝰ
q̄rele apud venetos:qui fuerunt inducianꝝ auctores.cuꝫ
sepe ab alterutris deferrent. tandē effecerunt. vt illi modo
victi satis existimarent fore:si in gallia nil fieret aduersus
inducianꝝ fides. In etruria ꝯo si q̄d fieret.nil curare vi
derent. Que quidē res sagaciter animaduersa ꝑ hostes
demū effecit.vt tota cogitatio sua in etruriam ꝓverteret.
Ubi ⁊ materiam habebat patam ad agendū: et fine indi
gnatiōe sociorꝝ posse agere cognoscebat.

Per hec ipsa tē .§.xxviii.

pora q̄dam de barbialla duplicē tractatū ꝑ dominū ꝓpe
tranit. Nā cū iacobo appianensi q̄ dñabat' pisis ꝓposuit
vt traderet sibi illud castellū barbialle:⁊ arnēs diem ⁊ ho
ram qna mitteret gentes suas ad illud capiendū.⁊ q̄ei
ei reuelauit florentinis et bernardoni duci militie eoꝝ. q̄ co
dixerat cum appianensi vt gentes eius accederēt ad ca
piendū castrū. vñ bernardon et insidiāꝫ illos aggrederet.
Hō ⁊ secutū est. Nam statuto tempore gentes appia
nensis comites ad castellum capiendū. bernardon cuꝫ suis eos
inuasit ⁊ ꝑ fligauit:captis et eis .ccc. hominib⁹ ⁊ quīgen
tis equis. Remunerationē ille accepit a ꝯmunitate de sua
ꝑtione pecuniā nō modicā. Idez bernardon cū copiis
suis bostiliter discurrēs pene vsqꝫ ad menia pisaruꝫ.nihil
inde predam multā inter cetera. v. milia iumentoꝝ et duo
milia pecorum. Defuncto vanne filio dñi Jacobi appia
nensis.cū ipe Jacob esset infirmus ad mortē. petrauit
cū ciuib⁹ pisanis vt filius suus gerardus vocatus eligeret
a ꝑpo in capitaneū pisaruꝫ loco sui:⁊ iurare fecit gentes ar
morum que a mediolanensi misse fuerant vt ei obedirēt si
cut et sibi. Postq; mortuo predicto Jacobo appianēsi
et honorifice sepulto successit in dominio dictus gerard⁹
filius eius. anno ꝑcedēti duo ꝑmissaꝫ q̄ erāt pisis ex pte
ducis mediolanensis.simul cū vno fratre mgr̄ hotbeolo ge

ozanie minor. pfuaserant ipi Jacobo q multa beneficia recepisset a duce. contentabatur z hortabatur vt transmitteret sibi in custodiam pisas. plumbinum. librarium z cassinam. Qui respondit se super hoc cogitaturū. Et cum intelligeret per hec q querebat dux dominium sibi vsurpare significauit ancianis: z ordinauit q populus sumeret arma z insurgeret contra paulum sabellum ducem stipendiariosq; qui missi fuerant a mediolanensi. Quod z fecerunt ptendentes illos cum duce suo z capitaneis. et compertum est q ordinauerat ipsum Jacobum occidere z filium eius z ciuitatem capere. Aliqui eiues huius conscij fuerant magna pena condemnati z relegati. Dein⁹ commissarij z capitaneos bellatorum relegrati. De mē se nulij dicti anni fuerunt tanne magne rixe z dissensiones inter guelfos z gbellinos. propter quod vicarius qui ibi erat et parte regis Francie non valens eos pacificare. recedens profectus est ad astensem ciuitatē. Destra aliquā concordiam fecerunt licet parum permaneret. Nam gibellini insurgentes contra guelfos superauerunt eos. ascendentes eis regimen seu officia ciuitatis: z totum remansit in manibus gbellinorum. Eo tempore Johannes crassolini pisanus florentiam veniens. fedus z amicitiam pisanorum florentinis obtulit. Jacobo enim appiamensi z tūc filio eius defuncto vt dictum est: gubernatio eius vobis ad gerardum filiū illius innocens deuenerat. Hic contraria quam pater via ad florentinos mente z animo inclinare videbatur: z potentiam mediolanī. habere suspectam. Itaq; iohanne crassolini occulte florentiam misso per raynaldum gianfiliatij z quidonem rhomasij magna ea tempestate viros. offerri fedus z amicitiam fecit. Postulabat vero pro tutela sui status. vt sexcētos equites ac ducentos pedites florentinorum impensa sibi tenere liceret. Nam z in pisanis emulos quosdam habere dicebat: quos cōprimere hac potentia opus foret z aduersus vim externam se munire. Hec publice relata in consilio ciuitz varias sententias habuere. Utilio quippe videbatur amicitia z confederatio pisanorum. ceterum z impensam illā emere nō satis decorum estimabant. Erant etiam qui nō pseueraturos pisanos in federe dicerent: pro innato odio florentinorum. Tandem legato responsum est. Si velint pisani z gerardus in fedus amicitiamq; venire. leto animo recipientur: ac prompta erunt parataq; ciuitatis auxilia z omnium copiarum florentinorum. Mercedem vero p equitibus z peditibus certa pactione promittere: alienuz a dignitate florentini populi id videri. qui amicitias non consueuit precio emere: sed fide z beneficijs promereri. Et ita res pisana tunc remansit infecta.

Altero anno qui .§.xxix.

fuit. M. ccclxxxv viij. Induciē nuper facte valere z seruari dicebantur: sed in gallia. Nam in etruria turbabantur omnia z plena insidiarum. Galeatius enim mediolanēsis quietem nunq; alis conatum omnē ad rem etruscam conuertens: pisas in ditionem suam ac potestatem redigere statuit. Itaq; paulo post allectus ē. Gerardo quippe appianēsi nō id animi esse robat apparebat. vt tante molis rem sufficere crederetur: z timebant multi pisanorum. ne ad florentinos declinaret. Ea occasione inuitatus medio lanensis ad pisas capiendas animum conuertit. et modo policendo. modo pericula ostentando effecit: vt retento sibi plumbino z pecunia accepta gerardus pisas ducitra veret. Angebat terrorem q ab subinde moliretur ferebatur dux ipe mediolanī. factus iam dominus pisanū. Nā post redactos in suam ditionem pisanos de senensibus videz facere constituisse illum fama erat. Licet enī senēses odio florentinorum se cum illo cōiunxerant: tamen fedus erat z amicitia z voluntaria quedam obsecutio: non autē subiectio. Retinebat enim senēsis populus vsq; ad id tempus z verbo z opere libertatem. Hanc igitur ille tollere z in suam potestatem arbitriūq; suum redigere animum induxerat. Id arcane q amicos quosdam florentinis nociabatur. Ad pisanos quoq; spem animūq; extēderat Eragurabat pisanos eo tempore metus ingens q boni facius ponifex romanus quasi possessionem romane ecclesie pisanam repetebat. Jamq; per fulginatem vgolinum moueri bellum aduersus pisanos effecerat: quo illi merito adherere maiori alicui potentie cogebantur. Florentinos nuper ab eis requisitos bonifacij respectus ne se vnos cum illis coirent tenuerat. Itaq; necessitate compulsi ad galeatzum legatos suos pisani miserant: ac q eius potentiam se tutos fore sperabant. Per hec ipa tempora bononienses galeatzij legationibus delinit. in eius amicitiam concessisse parabant: ac veterem florentinorum societatem quodāmodo antiquasse. Incensos quoq; finitimi pisanis. siue merito siue beniuolētia post occupatos ab illo pisas: magis ad eos inclinare cepterant. Cum tanta ac tam multa undiq; parari cōspiceretur. florentini magnis in suspicionibus versabantur: z quo se verterent nesciebant Deniq; magistratus vocatis in consilium ciuibus hos de rebus ad eos retulit: ac vt salus sue consulant hortat⁹ est. In dicendis autem sententijs omnes vno ore sima pericula adesse fatebantur. sed de remedijs non idem omnes sentiebant. Alijam tunc creandos decem viros publica auctoritate suadebant qui conatibus galeatzij obuiarent: alij creationem decem virorum nihil aliud esse q manifeste bellum suscipere aiebant. Id vero non concurrendo ad bellum socijs periculosissimū esse. Quare potius dissimulandum z aliqs remedijs obuiandum censebant. Tandem pleriq; omnes sententiam raynaldi sanfiliatij secuti sunt. Subijciuz hoc in loco quā tunc dixit oratione. Mā cum magistratus pericula que resp. parabantur ostendisset. z ad consulendū hortatus esset: assurgens ille magna expectatione z attentione facta in hunc modū locut⁹ est.

Maximas vobis .§.xxx.

gratias prestantissimi presides z agere z habere omnes debemus. qui per hoc difficillimū tempus cum omnia suspitionibus redundent ac pericula undiq; se ostendant: referre ad ciues vestros de salute resp. decreuistis. Pericula ei sine consilio a magistratu neglecta ruinam plerumq; inre parabilem pariunt. Dicam vero fideliter que sentio. etsi licentius quedam loquar: mihi peto ignosci. Non ensi omni tempore veritas silenda est. Equidez pericula illa que nunc ciuitati parantur. quāq; illa magna esse fatear: tamē non tantū propter sespa quantum propter mores nostros expauesco. Video ei quātum ipe memoria teneo. nos semper omnibus in rebus ob tarditatem z negligentiaz nostrā prudendi agendiq; tempora ignauiter p̄didisse. Huius autem mali causa est. q populus ac multitudo futurum non prospicit. nec fere prius sentit malo: q̄ incurrit. Excellentes autem viri si qui apud nos in resp. gubernatione versantur quāq; prospiciant pericula: tamen illis obuiare nec audent neq; possunt. Tanta enī in hac vrbe calumniandi licentia est. vt simul atq; offenderit quis pericula z obuiandum fuerit: continuo illum cupere bellum z quietem pati non posse multi proclamant. Ac malignis legibus omnia sepiunt z mille difficultatibus prohibitionibusq; inuoluunt. vt eius si velit quis saluti resp. prouidere: nulla sibi relinquatur facultas. Et hoc autem fit nihil agentibus tempora nobis effugiant. Cum vero in lumine sunt pericula nec vitari iam possunt. tunc tremi trepidi consultamus: tunc ducentorum consilium z centum triginta virorum rem z negocium inextricabile connocam⁹. Atq; ego non grauiter ita ferrem: si cum alio populo nobis esset certandum. vt vbiq; enim vel par vel prope cōditio foret. Nunc autem non cum populo aliquo certamen est nobis: sed cum tyranno qui enigilat assidue pro re sua: neq; calumniatores formidat. neq; malignis legi-

bus impeditur.neq; multitudinis decretum:neq; popu-
li deliberationem expectat. Itaq; mirandum non est si
alle in rebus agendis antecenet: nos autem post res perdi-
tas remedia cogitamus. Iohannem crassolum pisanum so
cietatem et fedus pisanorum nobis offerentem malo ad
modum consilio quidam nostroꝝ ciuium reiecerūt. spreta
illorum sententia:qui periculum ne illa ciuitas in pote
statem galeatzij ueniret ostendebat. Et periculo si tūc
obuiatum fuisset:nos in his in quibus nunc sumus pe
riculo versaremur. Nuper etiam profectos ad nos florē
tinorum legatos in fedus societatemq; recip. flagitantes
ac pericula sua decentes.malo item consilio quidam reie
cerunt eos qui recipiendos censebant: nouum oditi bel
lum aduersus pontificem inclamātes. Et illi ad galeatzi
um conuersi.iam ut opinor ab eo suscepti sunt: nos peri
culum inde impendens nunc demum consideramus. Nō
agitur alios accusare debem⁹ q̄ nosipos. Nec ulla re ma
gis per etruriam creuit mediolanensis potentia:q̄ tardi-
tate ⁊ ignauia nostra. Verum hactenus que facta sūt.
mutari non possunt. Imposterum uero nisi nimias calum
nias ⁊ nimiam obtrectandi licentiam ⁊ impedimenta tar
ditatem inducentia corrigatis: nullum rebus uestris re-
medium expectetis. Ut si corrigere habitum mores ac re
cte nobis consulere uolemus:pes magna superest. non li
bertatis modo:sed ⁊ dignitatis conseruāde. Habemus
enim ciuitatem magnam ⁊ opulentam. latum dominium
multa insuper oppida. plurimum ac ualidam dominum
multitudinem nostroꝝ.innumerabiles pene munitas ar-
ces. duriorem sibi rem sentiet aduersarius noster in op⁹ a
mendis nobis q̄ ipse opinetur:si uiri esse uoluerimus. ac li
bertatem dignitatemq; a maioribus nobis relictam tue-
ri. Sed ante omnia que supra cōmemorauimus mala per hoc
tempus ex ciuitate remouere necessarium est. Sint aliqui
uigiles in rep. ⁊ potestates; habeant agendi:ne singula ad
multitudinem referre ⁊ expectare illius decretum compel
lantur. Res enim pleriq; celeritatem ⁊ silentium poscit:
quib⁹ decreta multitudinis inimicissima sunt. Cessent ca-
lumniatorum in potestates uiros maledicta ⁊ crimina. In-
telligant omnes pericula imminere.multoq; uirtute indu
stria ac impēsa opus esse ad illa repellenda. Pax domi cō
stitutis.foris iam prouidendum censeo. Milites paran-
dum ⁊ duces: qui presto sint expeditionib⁹ nostris. plu-
ris enim siemus ⁊ ab inimicis ⁊ ab amicis: si sufficientem
circa nos potentiam conspexerint. Ut si potentia nō ade-
rit:omnes contemnent. Hoc de toto genere dixisse uelo.

De senensium uero ⁊ perusinorum fomidata occupa
tione.ac de ceteris in consultatione proponitis: quid mihi
uideatur breuiter subiiciam. Primum ne senes occupet
aduersarios.ego iam nullum remedium esse puto. presertim
cum illi nobis infensissimum nostram exhortationes
⁊ auxilium pollicitationem aspernarentur. Quobrem ne
q̄ literas neq; legatos ad illos publice mittendum censeo
Priuatim autem suadeo cum potentioribus quibusdam
ex ciuib⁹ experiri:pollicendo auxilia ac eos cohortādo ad
libertatem retinendam. Et de senensibus quidem nō mihi
uidetur multum laborandus. Siue enī dominus. siue nō
dominus:tamen omnia ut libenter de illis bactenus dispo
suit. Itaq; parum lucrabitur.nūc si dominus fiat. Peru-
sinos uero amicos ⁊ beniuolos nobis. unnā nō reiecissent
quidam nostroꝝ ciuium. apud quos respectus bonifacij
plus ualuit:q̄ respectus ꝓprie ciuitatis. Fuit autem tunc
meum consilium ⁊ est nūc etiam:in fedus ⁊ societatem peru-
sinos esse recipiendos. Possūq; autem recepti fuerint.tūc
bonifacio pontifici quid egerimus ⁊ qua de causa signifi
candum.sibiq; ostendendum melius secum agi si a peruli
nis ciuib⁹q̄ si a galeatzio mediolanensi perusia teneatur.
Quare celeriter mittendum censeo.qui fedus ac societa-
tem ab eis postulatum offerat:⁊ ad conseruationē status
sui ac libertatis sue omnes opes nostras polliceatur. De
rum in his duobus nō multum spei collocandum mihi vi-
detur. ꝓpterea q̄ senenses alpaidem a nobis totis animis
abierunt:perusini autem uerendū est.ne iam cum aduer-
sario transegerint. Quid igitur tu remedium afferes di-
cet quispiam:en mouendū nobis bellum putas ⁊ conati-
bus galeatzū obuiandū:Nequaq̄ periculosum enī no-
bis foret.si absq; socijs bellum moueremus. Sed in quo
maximam spem habendam putem:quaeso diligenter at-
dite. Ad uenetos legationem pandentiū uirorum mitten
dam censeo.illisq; ostendendū quāta ⁊ qualia p etruriam
molitur: ut cōmune apprehendendo loca nos includere ac
circūdare pergit. Cum uero hec ostenderint legati. nihil
uenetos rogent.ne dignitatem ciuitatis nostre imminue
se sed uerbis ⁊ rationib⁹ doceant. non minus ad illos q̄ ad
nos hui⁹ pericula pertinere. Neq; enī credendum est lon
ginqua et remota cupere: ꝓpinqua uero non desiderare.
Sed nūc arte quadam nos circūuenire atq; inuadere co-
gitat.quo nobis oppressis ⁊ a omnī societate subtractis
ceteros uelut socios imbecillicres factos adoriatur. Co
gitandum ab eis esse utrum possint nunc omnium retinā
conatibus: uel expectare ut ille p ociū sine impedimento
ullo membra societatis euellat. presertim cum sint contra
inducias ⁊ pacem que ille p etruriam agit. Nos quidem si
concurrant socij paratos esse in cernicem eius clades infer
re. Simanteq; repellent socij: florentinos sibiq; ut in ten
suam putauerint prospecturos. Hec eadem apud bono
nienses ⁊ patauinū ⁊ ferrarienses p eosdem legatos expo
nantur. Spero autem neq; frustra hec dicentur a legatis
nostris: neq; frustra audientur. Ditiq; mihi uidentur
prudenda:uos autem q̄b optimum futurum sit. consili
simatis. Hui⁹ sententiam secuti magistratus ac cura
multa domi ac foris quēadmodū ille suaserat ꝓsidemur:
sed q̄tū ad perusinos tarde. Illi ei cito recepti galeatzio
se iam totos ꝓmiserant:apud senenses quoq; inita flo
rentinorum opera fuit. Itaq; galeatzius paulo post.prosiū
sum ꝓsecutus senos: ⁊ perusium sue ditioni imperioq;
subiecit. Nec omnia sic ab eo fiebant:quasi aduersus in-
duciarum pacta nihil protinus ageretur. Nam pisani ⁊
senenses illius complices in pactione inducianū fuerant.⁊
perusini neutrius partis p id tempus habebant.

Perbecipsatem .§.xxi.

pota anni. M.cccxxxv iiij. mirabilis factus est populoꝝ
motus. Omnis quippe multitudo uestes exteriores indut
albas.lineas tamen ad pedes usq; ꝓtensas.cum capuciis
ad modum caparum religiosoꝝ:quib⁹ facies velabant.ad
oculos tm foramina ⁊ ad uidendum relicta. Omnes ma
res ⁊ femine.layci clerici ⁊ religiosi cuiuscūq; ordinis gra
des ⁊ pauli similib⁹ uestib⁹ hmōi incedebant.monialib⁹
⁊ reclusis exceptis:quib⁹ non licebat claustra exire. Inue-
tabilisq; deuotionis ardore longa bonā ualbatoꝝ agmi
na ad uicinas urbes cōmeabant.processionaliter bini pe
gentes. pacem ⁊ misericordiam supplici clamore sepe da
mantia:ac laudes ⁊ ymnos in latino uel uulgari declaran
tia. precipue sequētiam illam quam dicunt grego. edidis
se. Stabat mater dolorosa iuxta crucem lacrimosa dum
pendebat filius.cum uersibus sequentibus. Prorsus mi
randa res ⁊ quasi incredibile negocium nisi oculis nostris
uidissemus. Peregrinatio illa ordinaria erat nostem uel
uocem dierum ieiunantib⁹:qui poterant illis diebus.⁊ ui
quibus in pane ⁊ aqua. Accessus uero in aliena egressi eti
am parum antea pacatorum liberi fuerunt. Nemo per id
tempus dolo fallere tentauit. nemo aduenarum oppres-
sus. Facite cum hostibus inducie fuere. Innumere pa-
ces et mortiferis ⁊ diutinis inimicicijs in diuersis locis cō
fecte sunt. Confessiones ⁊ cōmuniones frequentate. Cū
q; proficiscerentur populi in alienas urbes. ⁊ alij in suas
aduentarent.mira hospitalitas ubiq; ⁊ benigne fuscepti
A comitantibus prouidebatur de victu etiam multo bo-

nabilo sine precio. Durauit hic motus per duos vel tres menses ad plus. Unde autem hoc initium habuerit: obscurum est. Opus fuisse negari non potest. Et alij quidem dixerunt ex hispania hoc habuisse exordium: alij in scotia alij in anglia: nonnulli ex francia. De modo etiam diceba tur apparuisse. h. virginem mariam cuidam rustico: et reuelasse ei filium suum contra mundum propter scelera ei⁹ valde turbatum. Unde ad recognoscendum eum et placandum. illud obseruandum. Nō tamen certi de hoc habuerunt est. Primi omnium lucenses fuere viri et mulieres indu ti bulgo albis numero circa tria milia: qui florentiam adierunt. Nobiles et ignobiles viri precedebant. posteq sequebantur mulieres vt victum est facie bus velatis tonino decantantes. quibo de victu prouisum est a cōmunitate. tum lucenses pueri vestiti erant similes talibo indutis cum eisdem cerimonijs. His conspectis tantus confluxit deuotionis ardor: cōsecutus est. vt etiam qui antea nūquam venerant: primi omnium suorum ciuium vestes scindere affuerent. et quasi a deo correpti more simili vagabantur. Aduenerūt postea et pistorio simili habitu indu ti. Hiero q̄nq; milia post hos ex prato. Decretum igit fuit florentie. vt die by nouem processionaliter pergerent p ciuitatem vel extra prope ad diuersas ecclesias. laycis diuinati per sua quarternia cum signo suo viri primo. bini cū clericis et religiosis albis lineis indutis quos sequebat episcopus ciuitatis etiā lineis coopertus. Nec aliquis ex tali habitu erubescebat: sed milites: doctores: mercatores: sapientes et insipientes. sequentibo etiam mulieribo simili cum inuolutis cum cunicis et lanicibo. Circa finem augusti hoc inchoatum est florentie. Et de mane quidem omnes simul. post prandium vero diuidebantur in plures societates. euntes extra ciuitatem ad diuersa loca deuotionis. vbi fusis miniatem et huius. Deferebatur vero ab omni bus societatibo imago crucifixi sculpta vel saltem picta in ante pto vexillo. Post nouem dies conuenerunt insimul plures mares et femine. constituentes diuersas societates ad psiscendum longius per diuersa loca distantia terri torij florentini. aliique aretium: alie ad sanctam crucē vallis arni inferioris: alie alio. Quocūq; autem pmeabant albatorum agmina: eorum locutus in colle simili exemplo monebantur. Et ita ex gallia in etruriā. ex etruria in vmbriam. ex vmbria in sabinos picentes et marsos. ceteraq; sabinde gentes progressa pmotō ad extremas ytalie oras peruenit. nōnullos in populos nō peruagata. Et his diuina clementia quādam preparationem hominibo preparauit ad mortem eis ipminentem. Multi enī et magni et obdurati peccatores cōuersi sunt tunc ad penitentiā: quos deus ad se vocauit anno sequenti. pestē craſſante sloctie vt dicetur. et pollea i gallia. vt illud alludere videatur qđ deus dixit. Videte regiones quia iā albe sunt ad messem sex colligendam p falcem mortis. Dum hec religio tenuit animos: nihil de periculis belli cogitabatur. Sed postq̄ finis fuit dealbatoꝝ seruoꝝ. ad pristinas rursus curas animi redierunt. Pisas. senas. pernisium esse in potestate mediolan. periculosissimū videbatur. Comitā vero et vbertinorum castella ex parte alia regionem clausisse. Accessit insuper ad hec q̄ buguiccius cortone tyrannus defecisse a florentinis credebat: ac mediolan. adhesisse. Signa certe pessima erant. q̄ ille nona quedam a florentinis postulabat: ac frumentū deferri ad policianēses p sue ditionis loca prohibebat. et in paludibo quas clanes vocant impedimenta posuerat: vt nihil deferri per aquam se inuito posset. Lucēses vero pisanis fautissimi. sine sponte sine metu coacti ad mediolan. amicitiam magis respicere videbāt: nec fedus renouare cū florentinis voluerūt.

Decerat ꝺditio .§.xxxii.

tium cum annus. M.ccc. superuenit. initio eius anni nil primo q̄ aduersus cortonēsē bugniccij expeditionem pertinet. Montanina est ars in extremis aretinoꝝ finibo posita. cortone proxima. Hanc tenebant quidā nobiles. Erant vero bugniccij cortonēsio ita familiares: vt omnia factum illius gratia paterentur. Natura vero huius loci talis erat. vt multum nostris nocere posset si inde bellū inferretur: multum enī cortonēsibo si nobis animi esset. Igitur quibusdam aretinis cōmisso negocio montanina per fraudem occupatur. Venatorum enī specie profecti. ex eos qui intus erāt in collo quiū vocatur. atq; illi nihil veri timentes: repente ingressi arcem qui venerāt. fumo vt constituerat significarunt. subitoq; eo concursum est. Per hunc modum montanina possessa. ibidem pena suspicionem ab ea parte imminuit. Deinde per fabianum bosteli florianum missum impedimenta in claudo posita tollere curauerunt. et simul nicolao albergottino negocij datum. vt cum equitibo intentus circum ea loca esset. ac si bugniccius accurrens tolli impedimenta vetaret: illum ipsa teneret. aciem figere ne cunctaretur. Verum bugniccius. neq; accurit. ad prohibendum neq; exire cortona ausus est. Itaq; sublata impedimenta sunt nullo repugnante. ac pōsidium quod ille intra paludē munierat crematū. Per idem tempus equites galeatij mediolan. circiter quadrīgentos in casentinatem agrum venerunt. Uarijs enī que tis ac difficultatibo intricata casentini loca. ob eas quas supra diximus rationes: materiam belli cupientibo opportunissimam afferebant. Bellum quoq; per hoc tempus inter bononienses ac fauentinū aſſotigium fuerat exortum. pro castello fararolo nuper occupato. Hinc quoq; turbationis galeatzius auctor nutritorq; credebatur. Albericus certe comes vir galeatzio deditus. societatem cum bononiensibo contra fauentinū aſſotigium coierat: simulq; coniunctus copijs bellum grauissimum inferebant.

Pestis signa quedam ab initio huius anni terrere homines inceperat: que mox per etruriam plurimum desecuit cum incredibili strage cuiusq; sexus atq; etatis. Unicum huius mali remedium in fugam repertum est. Fugerūt itaq; ciues populariter bononiam plurimi demigrantes. et tamen inuacua desertaq; vrbe: sed .xxx. hominum milia pestis assumpsit. Eodem anno multa per etruriam innouata sunt. Nam et apud lucenses paulus guinisius imperium ciuitatis arripuit. et bugniccius cortonensis de cuius fide dubitabat. e vita migrauit: et robertus puppij comes qui aperte a florentinis defecerat. diem clausit extremum. Hec omnia varios effectus pepererunt. Cortone imperium suscepit franciscus de casali bugniccij propinquus: melior profecto ac clarior: q̄ bugniccius fuerat. Robertus vero puppij comes penitētia ductus et a florentinis reconciliatus. extremo vite tempore filium suum florentino populo cōmendauit: ac tutores ex ciuibo complures illi reliquit. Per hunc modū recuperata gratia puer a populo florentino fideliter susceptus ac benigne tractatus est. multoq; in casentinati pro salute pueri et conseruatione ordinatorum prouisa. Paulus autem guinisius post in perium luce susceptum. medius quidam habeti volebat: magis tamen ad mediolanēsem inclinare putabatur. vnde a florentinis requisitus de renouādo fedre: bonis verbis postulationem reiciebat.

Eodē anno ma- .§.xxxiii.

gna pestis aduersus remp. initia fuit que mox patefacta turbationes matimas in ciuitate pepert. Ciues enī florentini magna multitudine ob terroꝝ pestis bononiā petierant. Ibi cū essent omnis generis homines: quidā ex his ciuitatis statu infensi erant. colloquia et tractatus habere ceperunt. Crescensq; indies multitudo ad grandē numerū peruenerāt. Consilium eorum fuerat remp. inuadere: pulsis potentibo gubernationem ciuitatis arripere. Jamq; priores ac ceteros magistratꝰ quos statum constituerē de signauerāt. ptim ex suo corpe: ptim ex mediocri genē bo-

minum. Cum hec ita composita essent. ac tempus iam rei parrande venisset: miniatus riccius vnus ex cõiuratis filiu strem adimarem asscisere volens: totam rem illi patefecit ꝙ conscios nominauit. Ea cum filiaster audiuisset: ambiguus atq; anceps illum dimisit. Ipe ad bartholomeum valoris profectum negocium refert. ille statim vt audiuit ad magistratum deducit. Per hunc modum patefacta coniuratione. de quibusdam supplicium est sumptũ: multi preterea absentes damnati exularũt. Per extremus huius anni Johãnes bentinogha bononiensis. magnus in ciuitate sua vir ac summe apud multitudinem gratie: an bononiensibꝫ dominationem suscepit. Hoc vbi florentie auditum est. confestim oratores ad eum missi sunt: qui ciuitatis nomine gratularentur. Quoq; res insignior acciperetq; foret: ex collegio decemq; viris nouo exemplo oratores delegerant. homines tunc in magistratu amplissimis constitutos. Hi bononiam profecti magna atq; leta verboꝝ serie pro suscepta potestate gratulari sunt ac vires omnes florentini populi obtulerunt: ad statũ dignitatemq; illius ꝓseruandũ. Milit ꝙ galeatzium mediolanẽ. legatos suos ad hec eadẽ facienda. Magna quippe vtriusq; cura erat. nouus eius viribꝰ dominatorem sibi cõiungere: magnumq; rerum agendarum momentum in eius cõiunctione illius vtriq; reponebant. ꝓpter magnitudinem potentie situsq; opportunitatem: quas quidem res vtraq; pars sumo studio sibi vendicabat.

Cum esset hic .§.xxiiii.

status rerum per etruriam noue quidem spes nouoq; cõsilia suppenerant. Initium vero rerum hinc fluxit karolus imperator (de cui⁹ translatione in ytaliam supra dictum est) filios reliquit duos. wentzeslaum ꝙ sigismundum. wentzeslaum ꝙ erat maior natu ante obitum suum cesarem appellauit: ac successorem sibi in imperio delegit. Eidem q̃s regnum bohemie ꝑ manus tradidit. Mortuo igitur carolo cum principatum multos ꝑ annos wentzeslaus teneuisset. nullaq; illius actio cerneret⁹ principatu dignaꝝ neq; in ytaliaꝝ transire neq; cetera imperii munera obire curaret. Duoq; trium nobilium artes illius circũferent⁹. vna volupt[illegible]de se videre: altera cumulationi pecuniarum intẽdere. cetera vero omnia negligere: segniterq; atq; dissolute se gerere. Ea cum vitiosa faceret. ac nemen auctoritatiq; romani imperii in illo reperiret electores imperii bis rebus ꝓmoti. de consensu ꝙ consilio aliorum procerum: illo antiquato ac remoto. Robertum bauarie ducem magne rei virum: magnoq; auctoritatis ad imperium delegerant. Robertus igitur sic vt dictum ad imperium electus. cõfestim oratoribꝰ suis in ytaliam missis: fauorem ꝙ gratiam sedis apostolice sibi procurabat. Nã suberat controuersia. vt oẽs pariter alamanie ꝓceres ac populi wentzeslaum deseruerant: sed erant qui nihilominus illum imperatorem appellarẽt. Hinc ergo nouiter electo. quia prospera eius fama erat ac magna futurus credebatur: florentini mentem intendere ceperunt. Circũdati enim vbiq; aciuitatibꝰ ꝙ oppidis que in potestate atq; arbitrio mediolanensis erant. magnitudine insuper potentie ac multitudine copiarum eius deterriti ad externas opes respicere cogebantur. Itaq; ꝙ oratores illius romam petentes: omni studio prosecuti sunt. Et ipi confestim ad nouum principem in germaniam missi. transitum eius in ytaliam hortari ceperunt: ꝙ opes auxiliaq; florentini populi venienti offerrent. Ille vero legatos florentinoꝝ libenter audiuit. ad pecunias maxime respiciens: atq; inde sperans se multa posse conficere. Altero vbinc anno statim vere primo turbatõnes in bononiensibꝰ graniores ereste sunt. Johãnes enim bentinogha aduersus fauentinũ assotigium: a bononiensibꝰ iampridem ceptum continuabat bellum. Ad hoc florentinoꝝ simulac mediolani. auxilia contraxerat. Incubuerat quoq; huic bello albericus comes qui acerbas cum assotigio inimicitias exercebat. Sed cum assotigius quoq; defensores suos haberet. ꝙ impiimis karolum latestam virum potentem ac bello insignem: pax tandem fit inter bononienses ꝙ fauentinum. Cum pacem albericus comes indignissime tulit. cum esset bononiensibꝰ federatus ac se inuito cum omni bello recepta pax esset. Itaq; sese deceptum predicans atq; delusum. iram ꝙ indignationem aduersus Johannẽ bentinoghum conuertit: equibus bononiensibꝰ postea fauens atq; eos promouens ꝙ ad bottans ad bellum nouo dominatori inferendũ. Habebat vero albericus equites ad mille ducentos. cum eo equitatu eruldo coniectus omnia populabat. Et hoc⁹ defectiones oppidorum fieri sunt cepte: tum alioq; ꝙ trepidatione omnia miscebant. Dominatoꝝ autem ipe voluntate quidem ac studio patrium ad florentinos ferebatur. Sed formidabat mediolanẽsis potentiam: ꝙ ob hoc medius quidam esse cupiebat. Nec florentinus peteret⁹ fedus renouari consenserat. Cum tamen postea bello ac magnis suspitionibꝰ premeretur. necessitate compulsus: equitum subsidia a florentinis postulauit. Florentinianꝝ quo manifestius ille suarum precum detegeretur. nõ solum equites quos petierat: verũetiam bernardonẽ nibitie ducem ad eum miserant. Et hoc iam bellum inbononien sibꝰ propalam erat. nec occulta galeatzij ega aduersarij fouebantur. Per etruriam vero manifestum nõ erat bellum: sed in dies crescebat mediolanensis potentia. vt tandem aperbẽsura omnia videretur. Florẽtini vero ista cernentes. magis ac magis ad robertum imperatorẽ nouiter electum respicere ꝑgebant: sperantes ꝑ illius aduentum in ytaliam. mediolanẽsis potentiam vel omnẽ vel maxima ex parte esse periturã. Nam ꝙ odia intercos sibi erant acerba. ꝙ veneno se a galeatzio petitũ robert⁹ publice ciuitatibꝰ ac regibꝰ significarat. Deniq; in hac spe cõstituti. magna pecuniarũ largitione aduentum eius in ytaliam florentini pacisc[illegible]untur. Ducenta eni florentinorum milia polliciti sunt. Huius sume partem primũ tempore preficiscerentur dare illi conuenerant: reliquum vero partem cum in ytaliam venisset ac hostile solum galeatzij intrasset. Ex hoc iam apparatus fiebant ab illo. vt transiret a flore tinis: quo pecunias exolueret. Crebriq; oratores ad etruros cõmeabant. Ad persoluendas vero pecunias quoniam in modica erat sume missus est Johannes bicci vir prudens ꝙ integer. ac singularis apud mercatores fidei qui solutionem venetijs curaret. Iste sũma cum fide ac diligentia omnia peregit. Fama per ytaliam vulgaverat magnos exercitus circa renum paratumque cum imperatore ytaliam transituros. erectiq; cunctorum animi in expectatione erant. Nec minor apud mediolanensem prouidentia vigebat. equites parare. pecunias congregare: amicitias et oppida in potestate sua continere: aditus locorum ꝙ flumina diligentius custodire. Conuersis in expectatione noui principis animis. ingens sedatio in pistoriensibꝰ oritur. Sunt enim apud illos non in vbe modo verũetiam per agros factiones due magnis contentionibus inter se dissidentes. Riccardus igitur eques pistoriensis princeps ciuitatis factionis. in suspitionem venerat res nouas moliri. Cum ergo inimicitiarum exagitarent amici vero tuerentur. tandem metu aduersariorum in arcem fauore suorum adductus oppidum in appenino cui sumbuca nomen est occupauit. Venientesq; aduersus se inimicos egregie fudit. Et hoc iam concursus erat ad illum. non ex pistoriensi solum agro: verum etiam ex bononiensi ꝙ mutinensi. Sunt enim finitimi a loco. ꝙ factionum studia iam pudem per clientelas amicitiasq; contrahebant. In vbe vero pistorio diuisis ciuium animis ꝙ diuertissima inter se sentientibus. periculum erat ne ciuitas illa vel cladem aliquam pateretur vel inferret. Visse igitur pistorium equitum ac peditum copie vibem custodiebant. Circa sanctum eam vero presidia quedam cõmunita sunt: ac discursari

licentius obsessi valerent. Sed tanta erat Riccardi prouidentia. tantaq; qui cum illo erant audacia: vt sepe fusos fugatosq; obsessores precipites ageret. noctumisq; ac diurnis insultibus cuncta circum loca redderentur infesta: maximaq; ex ea re nomen Riccardus est consecutus.

Roberti vero in .§.xxxv.

ytaliam aduentus. vt plerumq; euenire solet tardior fuit: q̄ ab initio crederetur. Per extremum enim autumni tridentum venit. Cum igitur tridentum peruenisset robertus. quo celerius pecunie soluende conditionem apposita adimpleret: brixiensem agrum cum exercitu ingressus est. Brixia enim vibs a mediolanensi galeatio tenebatur. Ipse vero tunc pecunias de florentinis habere pactus erat: cum solum mediolanensis intrasset. Sunt autem finitime vibes tridentum & brixia. maxime circa benacum lacum territoria p̄miscentes. In his locis cum essz nouus imperator. duces galeatij cum ingentibus copijs aduersus illum conuenerunt. Habebat vero galeatius optimum equitatum ex ytalicis viris confectum. Pollisq; contra germanos equites ytalici constituerunt. ac leuia pedita inire cepta sunt: mirabile quātum ytalici p̄stare videbātur. Germani enim frenis vtuntur lenibus ac simplicibꝰ. Hmiusmodi aūt frena. vt ad celeritatem et cursum apta sunt: ita ad flectendum in gyrum equos versandumq; in prelijs inutilia exīstunt. ytalicis vero frenari erant equi in gyrū flecti ac versari consueti. itaq; vt lacessere hostes & redire ad suos ac ex medio cursu deflecti facilimū erat. Preterea ytalici equites armis affatim protecti nullum periculum recusabant: at germani deteriꝰ armati erant. pleriq; eorum pectoralia non habebat & loricas habebant. quare in iaculatione magis confidebant. Ob hec illi cito spurci ab ytalicis atq; contempti sunt. vt auderent pauci ytalorum equites multos germanorum inuadere. Tandem vero maiori vi castra imperatoris aggressi. ita germanos turbarunt: vt trepidaretur toris castris muliq; suorum armillis cedere demum ac retro signa referre cogerentur. Ita p̄strati suorum animis ac metu deiecti: tridentum imperator suos reduxit. Et quoniā res male succedere videbantur & alteri alteros incusabant. Colonien. sis p̄sul & leopoldus austrie dux. ab imperatore abeuntes cum maxima copiarum parte domum redierunt. Imperatorq; ipse tridenti relictus padore solummodo tenebatur: nec quid agendum esset facile constituebat. Nam & redire transalpes inuito cepto per magnum dedecus sui nominis: & remanere in ytalia debilitato viribus vanum existimabat. Inter hec franciscus carrariensis & alij quidam p̄ceres qui circa illum erant. & cum his florentinorum legati patauium vt se conferret hortati sunt. Sic ei & famam eius seruari posse & superesse adhuc spem magnarum rerum per ytaliam ostentabant. Ille vero & redire transalpes cupiebat: tamē partim padore partim spe retentus sequi illorum consilium statuit. Quare e tridento p̄fectus triuisium primo inde patauium accessit. Patauij vero cum esset: nona florentinorum legatio ad eum peruenit. Fuerunt autē legati quatuor equites florentini. imprimis nobiles sabiꝰ Raynaldus gianfiliatij. Malus albitius. philippus cosinus: & thomas sachettus. Adduxerūt vero equites ytalicos sexcentos optime stratos: quibus p̄erat sforzia & baldasar mutinensis. Susceptus igitur ab imperatore benigne cum de reparandis rebus tractaretur. reprehenderunt mentem eius non satis alacrem: neq; magne fiducie plenam. Inquit enim neq; sibi neq; florentinis tantas esse vires. vt suffecture videantur ad mediolanensem euertendum: quare pontificem romanum ac venetos accedere ad societatem belli necessarium foret. Pecunias vero tantas pollulabat. vt palam esset ipm de suo nihil afferre: sed omnia florentinoꝝ sumptibus peragenda esse. Ea cum deprehendissent legati. statuerunt vt malus albitius & andreas victorij (Ja enim in prioribus legatis apud imperatorem fuerat) florentiaq; redirent: ad singula que audissent & vidissent edocenda. Neq; enim satis cōmode literis offendi poterant. Hi ergo cum redissent ac singula retulissent in consilio ciuium. debilitarunt omnium mentes. Nam & facere que postulabantur impossibile quodāmodo videbatur: et si abiret imperator manifestum periculum ab hoste remanebat. qui auctus existimatione ac trophea victorie: nil nō ausurus merito credebatur. Demiq; in consilio re discussa. decreuerunt omnia facere p̄o imperatore in ytalia retinendo. Itaq; per legatos qui patauij remanserant. magna auxilia ytalici equitatus & magnam insup pecuniam polliciti sunt in ytalia remanenti. & per hyemem quacūq; posset bellum inferret. Vere autem primo hostile solum intranti ac illic bellum gerenti. Illud insuper p̄mittendi neq; pacem nec indutias. nec concordiam vllam cū hoste facere: nisi prius requisito & cōsentiente florentino populo. Procuratores se interea omni nisu. vt pontifex ac veneti cum eo iungerentur. qō non difficile facto aiebant fore: si bellum prospere succederet. Hec per legatos imperatori nunciata tractatus varios apud illum habuere. Nā se his obligare non satis honestum videbatur. & erāt aliquin difficilia facta. Dicebantur etiam controuertisse quedam p̄o pecuniis in aduentu suo p̄missis: quarum partem aliquas adhuc sibi deberi contendebat. Ea vero esse summa nonaginta mīlia florenorum quā ante omnia sibi tradendam esse aiebat. Postea vero si ita videretur. de nouis conuentionibꝰ agitandum. Florentini promissas quidem pecunias sub conditione dicebant: que cum conditio ab imperatore impleta non sit: itaq; nec pecunias deberi: & tamen ex ea summa .xxv. mīlia iam esse p̄solata.

Verbuiꝰ alter .§.xxxvi.

cationis cum mensis fere consumptus esset ac solutio pecuniarum penitus negaretur. indignatione concepta imperator abire constituit. Equitatu igitur per terrā ad trisulium p̄missō. ipse venetias petijt: vt sendicq; causa mirabilem ciuitatē atq; sibi illam signa posset conciliandi. Susceptus autem a venetis insigni magnificentia. cunctisq; exhibitis que ad honorandos principes exhiberi solent. cum de facto suo postridie loqueretur: grauiter & infense aduersus florentinos conquestus est. q̄ eius sollicitassent impulissentq; transire in ytaliaꝫ festinanter nūnium ac nō suo tempore: & nunc promissa conuentaq; facere recusent ex quo fit vt destitutus ac delusus contra decus nominis sui redire in germaniam compellatur. Erāt tunc venetijs florentinorum legati duo. Philippus cosini & Raynaldus. viri prudentes ac bene morati. qui ea de causa imperatorem secuti venetias fuerant. Hi querelis respondentes. instar mactis acerbissime sibi dixerunt esse aduersus ea loqui: que princeps dixisset. Veruntamen dandam sibi veniam. primo q̄ non sponte sed coacti: deinde q̄ p̄o excusatione ciuitatis sue. non p̄o culpaq; accusatione fore locuturi. Omnem igitur accusationem & querelam circa pecunias versari. Se fateri promissas fuisse pecunias a ciuitate. verum quomodo promisse fuerunt attendendum. Nam in eo iudicium iuste vel iniuste querele versari. Primo enim eius summe que promissa fuerat. pluscq; dimidiam partem ante q̄ domo se moueret imperator p̄o parando ordinandoq; exercitu soluere conuenisse. eamq; partem ex fide fuisse persolutaꝫ. Itaq; de ea cōqueri imperatorem neq; posse neq; debere. Reliqua vero pecuniarum parsita promissa fuit: vt anneram conditionem haberet. tunc demum esse soluendam: cum ipse p̄senti cum exercitu in hostium galeatij terram venisset. Harum duarum conditionum quod bona venia dictuꝫ

ſit. nulla penitus impleta eſt. Nam neq; venille dicit qui non ſtetit: neq; potenti cum exercitu venit qui exercitū for
midine hoſtium tam ſubito retrocelſit. Verba quidē ex recto ſenſu non cauillose ſuſcipienda ſunt. Nec vero flore
tinus populus tantam pecuniarum vim promiſit. vt tacto protinus hoſtili ſolo recederet: ſed vt ad ruinam ho
ſtis in ſolo perſtaret. Quid ergo quiſq; conqueri valeat de florentino populo non videmus. Ipſe certe populus ſi
vellet iuſte conqueri poſſet pro tātis pecuniarum diſpen
dijs quanta ſine eroganit falſa ſpe inductus. Veneti cum hec audiſſent cauſam cunctis probare viſi ſunt. Concordiam tamen pro cōmuni vtilitate ſuadebant: que cum haberi non poſſet imperator abijt. Profectus vero
venius dici nauigatione cum apud cranolam conſtitiſſet: veneti maiori conatu adhibito tandē affecuti ſunt. vt flo
rentinorum legati remiſſionem in eis facerent. Id cum fa
ctum eſſet miſſi ad imperatorem amplißimis viris: eum venetias reduxerunt. Hic iam pecunijs ſuſceptis equita
tuq; reuocato. cum aliquot dies venetijs conſumpſiſſet. sum
pta redioti ſpe patauium redijt: et quod reliquū erat hyemis in ea vrbe conſumpſit. ac modo expectationem dedit quaſi romam petiturus: modo ademit. Tandem vero cū neq; pontifex romanus neq; veneti in fauorem auxilium
q; eius palam deſcenderent. florentini autem ea poſtula
re que difficilia facru videbantur: differre ceptum ſuum in aliud tempus conſtituit. atq; ita menſe aprili patauio
mouens magnis itineribus tranſalpes abiit.

§. xxxvii.

Per hocipſum tempus le

gati mediolani. ad venetos profecti. querelam et inculatōnem aduerſus florentinos poſuerunt. Veneti autem cuꝫ
ea audiuiſſent. vocatis florentinorum legatis qui tunc alia de cauſa venetijs erant: cuncta illis mota fecere. et reſpon
dendi ſiqua eſſent facultatem prebuere. Subijciam vero que tunc obiecta ab aduerſarijs et que reſpōſa ſunt: vt iuſticia cauſe a legentibus examinari poſſit. Mediolanē
ſis igitur legati a venetis introduci oratorem huiuſmo
di in florentinos habuere. Vobis potiſſimum o vene
ti qui inducias et pacis auctores ſtatuiſtis: quibuſq; fuiſtis que
rele faciende ſunt aduerſus eos qui contra fidem ac inſti
tutum inducias et pacem violauerunt. Qui enim alicui
us concordie auctor ac fautor eſt: is et onus quodāmodo ſuſcipere videtur eam ſeruatum iri. Ex quo fit. vt ſi non aliud: ac ſaltim quam meremur opinionem de vtriſq; no
ſtrum vobis ſuſcipere. Dicimus ergo illos homines eſſe maxime deteſtandos. quibus neq; fidem ſeruare cura eſt: neq; promiſſa conuentaq; tueri. Cuiꝰ ſit omnis de
fectio promiſſorum et fidei turpiſſima: maxime tamen ab
ominanda ac nephania exiſtimari debet que contra pacis conuenta bellum et turbationem per fidefragium inducit. Nam ſi fides ac iurisiurandi ſanctitas ex hominibus au
feratur: quod tandem reſtat vinculum inter homines quo alter alteri confidere queat: Itaq; quicūq; fidem ac pro
miſſa in pace frangit: is communem hominum ſocietatem diſſoluit. Nota ſunt vobis o veneti que nuper acta fue
runt in conuentione inducianum et pacis: et q̄ ſolēniter p
miſſa illa iurataq; fuerunt. Vt autem florentini ea ſeruā
uerint: voſmet vidiſtis. Stante enim pace. nullo; tale ali quid ab eis expectante. robertum (qui ſe romanorum im
peratorem facit) per legatos ſuos in germaniam miſſos concitarunt: vt aduerſus galeatzium mediolanenſem cuꝫ quo pacem fecerant ac ſolemniter iuraverant. in ytaliam tranſiret. Eamq; ob rem magnum vim pecunie tradere illi pacti ſunt. conuentione expreſſe inita vt tunc pecunias traderent: cum ſolum illius cum quo paulo ante fecerant pacem. hoſtiliter ad eius ſubuerſionem ac ruinam ingreſ
ſus fuiſſet. Legatoſq; palam apud illum iſta de cauſa ha
bere non dubitarunt. vt admirari debeant omnes tantaꝫ doloſitatem et fraudem in illo exiſtiſſe. At idem florentini qui non per ytaliam modo. verumetiam per galliam ſepe numero ſuis nunciis et literis vulgauerunt. ſe pacis et quie
tis amicos impetii ab alijs atq; arari: nunc autem appa
ruit per effectuꝫ. non pacem ſed bellum. non quietem ſed turbationem atq; vexationem aliorum ipſos querere: nec vllo modo poſſe quieſcere propter inquietudinem animi et ſuperfluitatem pecuniarum. Hec eadem ciuitas cōtra
maiorum inſtituta et mores. gallos et germanos exteros ac barbaras nationes et ytalico nomini infeſtas et inimicas tranſire in ytaliam procurauit. vt quos natura ab oppo
ſitis alpibus ab ytalia excluſit: eos in ytaliam ac in ceruī
ces ytalorum inducerent. Tanta eſt conſilij ceritas. vt non intelligant ſi galli et germani in ytaliam traducantur. cōmunem omnium ytalorum eſſe pernitiem. nec minus in
ceruices ſuas: q̄ ceterorum illos traduci. At populus ro
manus qui in eo maxime laudem et gloriam promeruit q̄ cimbros et teutones ytaliam inuadere parantes. magna
ſuorum exercituum dimicatione delenit. q̄s gallos multis ac maximis preliis fractos a ceruicibus ytalorum remo
uit. Hi autē nouiſ (vt ſeſe ipſi predicant) romani illaſpſos barbaros immaneſq; nationes etiam pecunia tradita in ytaliam traducere curauerunt. Tanta eſt horum homi
num inquietudo ac perueritas: et patrie gentiſq; ſue obli
uio. Etenim qui patriam ſolum inimicis prodere: quoquo modo ſint appellandi nemo ignorat. Odi
um certe ytalorum omnium promerentur: qui exteros ini
micaſq; nationes ad conculcandam ytaliam data pecu
nia traduxerunt. Dicent aduerſarios ſuos per ytaliam a galeatzio foueri. quibus reſpondemus non indigere piſani et ſenenſes conſiliꝫ ope: niſi ab iſtis petulantiſſime vexarentur. Nunc autem ob pericula rerum ſuarum ad galeatzium confugerunt: nec ſane eum puduit ſi piſanos et ſenenſes paternos amicos ab iniurijs florentinorum ſu
periori bello defenderit. Illud certe pluſq; manifeſtum eſt. non ſponte ſua galeatzium ſele rebus extraxiſſe: ſed vocatum et rogatuꝫ ab his qui magna ex parte ſpo
liati ac rebus exutis letre amplius horum iniurias et contumelias non valebant. Quare illorum ſuperbia in vici
nos deteſtanda eſt: non galeatzij iuuentio reprehendenda. Vt autem breuiter concludamus tribus de cauſis ad vos o veneti miſſi ſumus. Una vt queramur de pacem tra fidem violatam. Altera vt penem contractu appoſi
tam a violatoribus poſtulemus. Tercia ne admirando vo
bis ſit. ſi contra fractores pacis bello reſiſtemus. Quo
rum primum honeſtatem: ſecundum inſticiem: commi
tercium neceſſitatem. Ea cum dixiſſent mediolanenſes le
gati: finem dicendi fecerunt. Florentinorum autem legati cum hec omnia intelexiſſent paruper inter ſe col
locuti. cum ad ſingula obiectorum capita quid reſpon
dendum foret ſtatuiſſent: primum pro honore ciuitatis in hunc modum locuti ſunt. Nobis quidem o veneti lectus ingens viden debet: per aduerſarios noſtros hanc medi
ſermonem inductum fuiſſe. Nam ſi illi tacuiſſent. veritas forſan in obſcuro lateret: que nunc illorum verbis excita
ta in lucem emerget. Inducias et pacem cum mediolanē
ſi galeatzio vobis auctoribus ac fautoribus ita fecimus: vt putaremus illum nocendi inſidiandiq; nobis animum abieciſſe. Ea nos credulitate inducti non modo ex manī
bus arma: verum etiam ex mentibus omnem belli cogita
tionem poſuerimus. At cuiꝰ vt pote qui nunc q̄ nili bella turbationeſq; cogitauit: cuiꝰ p̄ pacē beſtiliter ſe geſſit. Omittimus ducentes equitū ſuoꝝ paulo poſt pace facta Incēſiū ſociorū noſtrorū agrū boſtiliꝫ depopulaſſe. diripuiſſe vo
lateranos. de iannanenſibus et collenſibus beſtiliꝫ mo
dum predam et captiuos abegiſſe: et apud ſenenſes ſue di

cionis cum ea preda captiuisq; se recepisse. Nec omnia contra iusiurandum contraq; promissorum integritatem & fidem abeo sunt facta. Omittimus inq̄ ista ac preterimus. Verūtamen illud quo tandem spectat. q; post eandem pacem maioribus copijs in etruriam missis pisas finitimas nobis vrbem. omniaq; eiusdē vrbis oppida castellaq; occupauit: ac dictiōi potestatiq; sue subegit. Senas item finitimam nobis vrbem in suum dominium traxerit. Perusiam & assisium sibi subditas fecit. An hec q̄ faciebat pacem ac iusiurandum seruabat. Neq; enim is solum infert bellum dicendus est qui manu ictu percutit: verumetiaz is qui parat & fabricatur machinas ad expugnandum. licet nondum illas muro admouerit. Non enim oportuit Galeatzium pace facta bellum meditari: neq; posinis e manibus animis mentez nihilominus arma tam retinere. An cum circūdabat nos apprehensione tot oppidorum & vrbium. cum quasi obsidionem parabat et veluti machinas ad expugnandam fabricabatur. nō pacem frangebat: non aduersus fidem ac iusiurandum suum veniebat: Negari non potest. Quare illa que de violationibus indutiarum & pacis ac fidei promissorumq; defectionem aduersarij dicerunt: nos quoq; magis asseremus illamq; violatorem pacis fractorem promissorum. defectorem fidei ac iusiurandi contemptorem ostendimus nosq; restitisse aduersus illius fidefragiam necessitate cōpulsos verissime allegamus. Nisi forsan quisq; vlpiadeo mēte captus est & ebes. vt cum ille missis in etruriam copijs pisas caperet: senas potestati ac dictioni sue subiiceret: perusinos & assesinos sibi subditos faceret: cum lucēsem omni studio ad se traxerat: atq; idem de cortonensi facere niteretur: non intelligat hec omnia ad opprimendū florentinos. cum quibus paulo ante pacem fecerat. comparari: illamq; dum hec egebat contra fidem ac iusiurandū promissaq; sua pacem violasse. Quare si per ytaliam et alia loca publicamus aliquando nos pacis & quietis auctores: ab illo impetu atq; veritate verissime publicauimus. Qui enim posit pacem ac iusiurandum contineri non potuit. quin ad opprimendum nostram omnia pararet: quid fecisse credendum est. ante pacem ac iusiurandum: Nam q; inquit nos quiescere nō posse. sinat quelo vt alij ista dicant qui ipsi quieti sunt. Ipse certe a quo non gentiles. nō agnati. non propinqui. non socij. non vicini esse tuti vnq; potuerunt: qui veronam & patauium sibi per fraudē subiecit. qui nunc etruriam totam sibi subdere mediatur. nec ullo modo sanari cupiditas eius potest. ista dicere de nobis neq; congruit: qui cupimus quiescere dum modo fieremur. Nam q; de gallis & germanis in ytaliaz tractis legati eius dixerunt. quis quesumus huius tractationis causa fuit. nisi illius inquietudo & violentia. qui nō contentus in gallia dominari: etruriam insuper ac flaminiam sibi subdere incredibili cupidine dominandi pergit ac eo vsq; cupiditatis ambitionisq; processit: vt regnum ytalie sibi reponmitat. Cuius nulla verba nisi simulata. nullum factum nisi dolosum. nulla fides nisi maculata vicinitas existit. De quibus si nobis non creditur: veronenses ac patauinos interrogentur. quos dolo ac fraude pertuit. Interrogentur pisani & senenses: quorum tyrannidem concupiscit ac dolose arripuit. Nam in suos quid egit cōmemorare erubescimus. Aduersus tantam cupiditatem tantamq; perfidiam si resistere conamur. ac ex eo turbationes alique per ytaliam oriuntur. vel gentes alique externe aduenient: quis harum turbationum est causa: Ille ne qui monuit atq; impellit: an nos qui necessitate coacti pro tutela nostra subsidia quotumcunq; procuramus. Quamq; imperatorem romanum in ytaliam transire alienum videri non debet. ceteri autem qui transierunt non sexcenta milia vt cymbri & teutones. nec tales ac tantis fuerunt: vt ab ytalia vniuersa fuerunt formidandi. Ad extremum quam ipsi penam pro violata pace: & indutijs postulant eam nobis a mediolanēsi debent dicimus pro violatione ac fidefragio per eius commissio. Deq; ea re cognitionem vestram & aliorum quotumcunq; flagitamus. Nam q; aiunt neminem admirari debere si nobis bellum inferat. impudem certe omnes defierant admirari. cum illius consuetudo semper fuerit per fas nefasq; pacta infere. Cuius violentie resistemus: in deo & in iustitia nostra spem habentes. Hec tunc a legatis dicta & responsa sunt. Veneti autem audientes. florentinosq; legatos valde probauerunt. Cunq; satisfactum bonori ciuitatis putarent. ipsi tanq; medij quidam lenire iram gravibus ac prudentibus verbis conati sunt. Ea tempestate Tamburlanus incredibilis potentie imperator orbemcus mouebatur. Equidem fuerat hic apud tartaros humili loco natus. sed tantas vires in processu temporis adeptus est. vt dominus tartarorum existens: duodecies centena milia hominum in castris suis diceretur habere. Hic multitudine fretus aggressus est amoratb imperatorem thurcorum cum copijs maximis etsi non tantis. Qui eius magna victoria thurcos attriuit dictum amoratb illorum dominum captum catenis aureis vinctus. currui suo quo vehebatur affixum: quasi triumphans hanc quo circūferebatur ducebat. Et super humerum eius loco scabelli in vilipendium pedem ponebat: cum curruum vel equum ascenderet. Amenos paene prostrauerat. Subuerterat pisas egyptios destruerat. Damascum pene deleuerat. Et quocunq; eius transcenderat nomen sola fama: ipsi a deo missus fuisse scelerum vltor terribilis imminebat. Hic etiam postq; cepit Smirnas locum inexpugnabilem: quē amoratb dicit sibi impossibile. tunc tamburlanus decapitare fecit illum amoratb. Qui tamburlanus dicitur fuisse benignus christianis.

.§.xxxviii.

Eo qui secutus ē anno. qui

fuit secundus post mille quadringentos: circa bononiam magnis contentionibus belligeratum est. Ante recessum enim imperatoris Galeatzius successu rerum elatus. partes copiarum in bononienses miserat: ad nouum eius vrbis dominatorem si fieri posset opprimendum. Sed cum imperator abijsset tunc maiorem omnino copias palam: ac suo nomine in bononienses misit. Precerant vero huic copijs mantuanus princeps nuper in gratiam & amicitiā mediolanēsis reversus: & Pandolfus malatesta: & Octobonus parmensis: alnq; ductores complures: ac statim ob aduentum hostium maximo in periculo ciuitas versebatur. Emiles enim extra vrbem satis potentes. ad defectionem castella & oppida compellebant: ciues autem intra vrbem non omnes dominatu eius letabantur. Florentini vero hec pericula intuentes. confestim ab ipso initio Bernardonem ducem cum magno equitatu in bononiense remiserunt. Addiderunt vero postea & alias copias cum hostium crescere exercitum cognouissent. Venerit & a patauino & ab aliis sociis satis magna auxilia: sed patauinos duos precipue ex filijs suis. vnacum auxiliarijs copijs ad subsidia bononiensiū trāsmisit: vt tandē omnes vires florentini populi ac sociorū. omneq; vires hostium circa bononiā congererent. Utriq; vero circa vrbē facie bāt castra: si hostes lōgius florentinos. ppius: vt esset medius inter hostiū castra & vrbē: Precerāt autē nostroz exercitui bernardon dux militie ipsi florentini: hostium vero exercitui albericus comes. Cum in hanc modum aliquādiu steterint. tandem hostes (qm plures & potentiores erant) inuadere florentinorum ac sociorum ipsorum castra statuerunt. Erant tunc florentinoū castra apud castaletum vicum procul bononia quatuor milibus passuū. Videbaturq; eius loci necessaria defensio. Propterea q; inde aqua ex flumine reni Bononiam ducitur. quam

si deriuasset hostis: p magne difficultates in vrbe sequerentur. Hostes igitur e castris suis p̄fecti structo agmine: castra nostroꝝ repentino impetu inuaserunt. Cōcursum est acriter a nostris. ac egregie repugnatum. Et aderat bernardon militie dux adhonatus ⁊ moderatus. Sz tantus fuit hostium impetus ac tam vehemens ⁊ repentinus: vt pontem qui est super flumen deiectis nostris occuparent. Simulq; non exponere modo: sed plurib⁹ et locis aduersus nostros penetratum. Nec posthac prelium fuit: sed cedes passim ac fuga. Captus est Bernardon exercitus dux ⁊ doctores alij fere omnes: preter eos q̄ fuga arripta in vrbem bononiam se receperunt. Duo parauini filij fortiter dimicantes tandez manuami puncipis in manus permiserunt. Castra ab hostibus capta sunt: cū ingentibus preda. Trahit mor post se humidū causa ruinam maiorem. Cines enim bononienses aduersō filio erepti arma sumpserunt. conuersiq; factionis homines audaciores factiocerunices aduersus dominum erexerunt. preliaq; nocturna per vrbem cōmissa sunt: in quibus Johannes bentiuogla incredibili virtute pugnans: omniū iudicio cōmendationem maximam est consecutus. Primus enim ac princeps bellator ⁊ amicorum ⁊ inimicorum confessione existimatus est. Sed cum tota ciuitas esset in armis. ⁊ hostes extra menia victores omnia tenerent. pars illa ciuium que aduersabatur vna portarum capta: exules ac partem copiarum hostium intra vrbem recepere. Tunc domum redundante inimicorum multitudine. Johannes bentiuogla superatur. ⁊ tandem occiditur. Duo erant bononie florentinorum legati. Nicolaus vzanēsis: ⁊ bardus recta fides. Horum bardus in ipso tumultu capte vrbis vulneratis paulopost interijt: Nicolaus vero captus ab hostibus ac papiam ductus. miserabili eruina detentus est. Bononie post reuersionem exulum magistratus ciuium creati sunt: ⁊ forma quedam reipubli. libertatisq; redacta. Hoc enim Galeatzius exulibus promiserat sed hec bidui aut tridui leticiam habuere. Quidam enim et ducibus cum robore militum per vrbē discurrentes. ac nomen Galeatzij inclamantes: exanctorato ciuium magistratu dominatum omnem in mediolanen sem redigere. Ita populus simul exulesq; delusi: subdere tandem colla ac iugum seruitutis suscipere coacti sunt Florentini cum ⁊ profligatum exercitum ⁊ captum ducem cognouissent: maximo in metu ac trepidatione fuerunt. Cum vero insuper bononiam in manus hostiū venisse auditum est: multo magis trepidarunt. hostes singulis horis adesse putantes.

.§.xxxix.

Amisso autem duce ac militibus. cuncta desperationis plena videbantur. Q̄ si hostes sequi victoriam properassent: ante mediabile periculū ciuitas incurrebat. Sed ille siue ignauia siue discordia. tē pus agendi inutiliter labi passi sunt. Itaq; cū multi subinde dies intercessissent. ne hostes cum exercitu venirent: ciuitas resumptis paulatim animis. insurgere ac reparare vires perrexit. Et aduersus vbaldinorum clientes: qui post victoriam hostium rebellauerant ⁊ aduersus Riccardū pistoiensem: cuius sectatores post aduersum prelij casum multa inuaserunt loca mille auxiliares copie. illorum conatus repressere. De remedijs vero tantorum periculoꝝ consultantib⁹ duo pontissimū occurrebāt. vnum si bonifacius pontifex romanus: alterum si veneti belli susciperēt. Et suberat certa sperandi ratio. Nam pontifex quidē romanus occupatas vrbes perusiū ⁊ bononiū graviter ferre nō erat obscurum: ⁊ veneti crescere mediolanēsis potentiam. neq; aq̄ sibi placere iamptidem ostenderant. Apud vtrosq; igitur summo studio quesita societas ē. Sed subsisterant ambo: ⁊ velati timentes boreabant bellum excipere. Pacta certa non satis equa veneti postulabant. vt ⁊ maiori impensa florentinorum q̄ venetoꝝ bellum gereretur: ⁊ nihilominus in potestate arbitrioq; venetorum esset pacem quandocunq; vellent sine vllo florentinorum consensu facere. Hec dura sane videbantur ⁊ aliena a florentini populi dignitate. Inter hec spes supervenit pacis. Hostis enim post captam bononiam pacem optare videbatur. atq; ea de causa venetias miserat legatos: ⁊ conditiones satis equas proferebat. Que audientes florentini: deceptionem ⁊ fraudem verebantur. Pacem tamen simul ⁊ confederationē recipere decreuerant. putantes simul et si societas initretur durabilioꝝ fore pacem: ⁊ postulata illa venetorum post factam pacem neq̄aq̄ multi fore existimanda. Itaq; legatis suis scripserant vt paucis coarctionibus additis: pacem cū hoste ac societatem cum venetis firmarent. Cum his rebus intenta ciuitas esset: fama superuenit de Galeatzij morte. Ea mors primo a paulo gainisio lucensium principe nunciata fuit: non tamen ab initio certa. Deinde rursus certa ⁊ affirmata: ceterum admodū arcbana. Itaq; statim ad legatos qui venetijs erant scriptum est: ne pacis neue societati consensus p̄staret. Veneti a florentinorum legatis mortem illius primum cognouerunt: cum nihil ante de ea re sensissent. Et signa conspecta sunt. q̄ copie quedam per placentinum ⁊ lumatem agros in etruriā descēdentes. ex medio repente itinere reuocate fuerant: ⁊ q̄ ducibus exercitus bononie existentibus preceptus verat. ne se ex loco cōmouerent. Veritate demum cōperta. cognitum est galeatzium non multo post bononiaꝝ captam egrotare cepisse. morboq; demum interiisse apd mantuanum castellum mediolanēsis agri. Hec ambitio occulta fuerunt. Tandem vero patefacta cum ijs celari amplius non possent. ac funeribus pompa magnificētissime persolutaillud etiam cognitum est. Galeatzius dū egrotaret. pacem cum florētinis summo desiderio affectasse: indeq; millionem legatorum ad venetos ⁊ procurationem nouę pacis fuisse exortas. Considerabat enim filios a se relinqui admodum paulos in medio periculoꝝ maximorum. Itaq; festinabat pacem facere priusq̄ e vita decederet. Ideo assecutus fuisset: si vel parum amplius supmixisset. Ex illius confestim morte tanta rerum conversio secuta est. vt qui prius vix vllā salutis spem reliquā habebant: hi maxime confiderent. qui autem se vicisse putabant: omnem spem amitterēt resistendi.

Hic facit finem leonardus aretinus in hist. florentina: quam in. x. libros distinxit. Que autem secuntur excerpta sunt. partiꝫ ex quodam libello ab eodem edito de quibusdam notabilibus gestis temporibus suis: partim ex croñ. florentina: partiꝫ et aliorum scriptis ⁊ relatibus plurimorum: que vidimus vel audiuimus oculis ⁊ auribus nostris. Scim croñ. florentinam hic Johannes Galeatzius comes virtutis prius victus: postea dux mediolanensis creatus absque ratione. magnus vtiq; dominus seu potius tyrannus fuit in ytalia: sicut quicunq; alios ex hīs temporibus retroactis. ⁊ vt vir magnificus amicitiam cum magnis principibus procurabat etiaꝫ infidelibus. magnis munerib⁹ illos visitans: vt nomen sium vocaretur in terris. Statura procerus erat ⁊ pulcer aspectu. non mediocriter literatus. eloquentia clarus. callēs ingenio. ⁊ in agēdis astutus ⁊ sagax. adeo ambitione tenetus: vt vltimo tempore postposito patrimonijs non peteret ⁊ veneficijs. vt omnibus dominaretur per tyrannidem: ⁊ demū rex ytalie fieret. Duas vxores habuit successiue. quarum primam filiam regis francie veneno extinxit: etsi duos iam ex ea filios suscepisset. hoc agens non ob aliam causam: nisi qz verbum sibi durum ⁊ graue protulerat. Secundam vxorem suscepit

consobrinam. filiam bernabonis anunculi sui sine dispē-
sationelicet postea obtinuerit. Unum ex fratribus suis
consobrinis veneno perire fecit. ex suspitione quā habu-
it contra eum: quasi ipse unum ex filijs suis morte natu-
rali defunctus veneno extinxerit. Deinde sub pretextu de
nonnullis ex non sui implendi pergens mediolanum. ber-
nabonem ipsum sibi paternaliter obuiantem capi & incar
cerari mandauit: & veneno vitam finire. eiusq; duos filios
bernabonis interfici iniussit: alios duos perpetuo exilio re-
legauit vt dominio eorum & patrio vsurpato liberius po-
tiretur. Et cum auxilio dominj paduani & mantuani in-
surgens contra veronense dominium promittēs illo pot
tionem dare dicti dominj. veronam ab ipsis sibi soli to-
tam retinens. Post que & domino Francisco de carra-
ria seniori paduam abstulit: ipsum in carcere trusum ve-
neno interimens. Plures et cōsiliarijs suis sub pretensis
iustis causis singulari fecit: subditorum eorum rapiēs opu
lentias. Regem francie potionari temptauit: vt dux aure
lian. gener suus gubernacula illius regni susciperet. Do-
minum petrū gambacurtam optimum virum pisis domi
nantem ordinauit occidi per Jacobum appianēlem: quo
in pisis regnante motuo. pisas sue tyrannidi subiugauit
Robertum bauarum imperatorem romanorum per medi
cum suum magna corruptum pecunia virulento cibo q̄
sunt consumere. Volaptatibus & lasciuijs vt equus va-
cabat & mulus: quibus non est intellectus. Ecclesiā & eius
presidentes parum reuerebatur. Cum hic tamen spe
ros quotidie haberet successus timētes sibi florentini. plu
rico tractauerunt cum pontifice colligationem perficere.
qui ad hoc tardus exibat: veritus potentiaz ducē. De
inde huic rei acquieuit his pactionibus. vt pontifex ad sti-
pendium suū mille quingentas lanceas: florentini xv. duo
milia ad defensionē statuus vtriusq;. Interim aūt ducis
turbata sunt oīa apud hostes. cum & filios reliquisset pa
rulos. & militie duces sibi inuicem inter se de potentia certātes
ruinam principum machinarentur. Unde secutum ē vt
gallia cisalpina impleretur tyrannis diuersis: diuersa sibi
dominia ciuitatum illarum vsurpantibus. In etruria au
tem nō multo post data est pax senensibus & cum pisanis
tacito quodā consensu a bello cessatum. Et perusia & bo-
nonia ex manibus hostium sublate in potestatem bonita
tis pontificis venerē vt dicetur.

Cum igitur ipse .§.xli.

dux mediolanensis capta bononia iam sibi florentie re-
spondisset imperium. & vt ret fieret coronam ceteraq; re-
gum insignia porgasset quibus vti consueuerunt: diuina
prouidentia q̄ regna constituuntur humana. inanes eius
cogitatus reddidit. Nam tercia die septembris in anno
M. cccc. xcv. febre pestilentiali de medio subtractus ē. q̄
uis ex locis peste infectis recessisset. & mirabili custodia et
remedijs contra infectionem uteretur: terminos a deo si-
bi cōstitutos preterire nō potuit. Et cometes que de mē-
se martij prius erecta cuj cauda nigra creditur eius mor-
tem pronunciasse. Corpus eius mediolanum reductū: ma
gnificis exequijs sepultum est. Et testamento vero eius
successit puer eius filius Johannes maria nuncupat⁹ in
ducatu mediolanensi cum omnibus territorijs eiusq; pti
nentijs. Insuper & dominium bononie. senarum. perusi.
& assisij est illi adiectum. Secundo filio. s. Philippo ma-
rie. Papia. Verona. Vincentia. plurimaq; preter eas
oppida cessere. Gabriele filio naturali pē relicte fuit. Que
omitarum diffinitio magna ex parte a sapientibus vitu
vt a principe minime in eo prudēte vt nimis fortune blā-
ditijs credente facta culpatur. Siquid enim vir ad erbe
ta egregius ac prudens ita rerum ignarus erat ita fortu-
ne fidens fauoribus: vt que per vim. fraudem. dolumue
de alienis ceperat: permansura diutius penes filios esti-
maret. cum nullum violentum perpetuum: quinimmo
gaudium ypocrite esse Job id est tyranni adinstar pun-
ci. Et vt de reliquis taceatur. An pontifices omnes ro-
manos ita parui faciebat aut ignauos insulsosq; putabat
fore. vt que sūmo iure ad ecclesiam pertinerent. diutine a
tyrannis possideri paterentur: & patrimonium Petri tā
to tempore possessum. tantaq; impensa sepius ab impe-
ratoribus tyrannisq; recuperatum: auferri sibi per igna-
uiam equo animo ferrent. Nunciata florētie ducis mor
te magna leticia populum exhilarauit. vepote qui ex ser-
pentis faucibus eruisse libertatem omnia in tuto consi-
stere indicarent. Cum filij ducis dominium pacifice cepis
sent. paulo post orta est haud parua inter primarios con-
silij ducis dissensio. trahentibus singula rempublicam in
priuatam: odiaq; pristina inuicem renouantibus. Hoc
primo ad simultates: deinde ad aperta odia atq; arma de
scendit. Capita factionis erant Franciscus barbauarius.
qui primum inter omnes locum penes puerum ducem te-
nuerat: & Antonium vicecomitem: cum quo omnes nobi
les sentiebant. Hic populi tumultu excitato. domum frā
cisci occidendi causa profectus. Cum ille in castellum vbi
dux materq; eius erant profugisset: spoliata domo. fra-
trem plurimosq; ex amicis eius interfecit. Inde eius ope
ra quidam per populum electi: quorum consilio dux. quia
adolescentior erat regeretur. Magnaq; in dissensione ci-
uitas mediolanensis fuit diutius. Vulgata ciuili me-
diolanensium discordia. Ugolinus ex familia nobili ca-
ualcaborum mota seditione cremone dominium occupat.
ducis magistratu urbe pulso. Laudēses reiecta extra ur-
bem gibellinorum. que ante ceteros sū preditabat factio-
nem ipsi sibi tyrannum creauerunt. Johannem vmalez eo-
rum ciuem. Hos secuti brixienses. bergamenses & placen
tini a duce desciuerunt: confisi omnes auxilio legati apo-
stolici scilicet Baldassaris coscie dyaconi cardinalis ad p
tes lombardie a papa destinati cum magnis copijs suis.
& florentinorum & karoli malatestē ducis belli. qui & ad vo
lectionem coborati sunt & rebellantibus auxilia pollice-
bantur. Brixiam primo Francisco iuniore patauini do-
minus dedentem se preter arcem cepit. per quam Pau-
lo post intromissi equites illum urbe eiecerunt. Erant om-
nia ducis in oculis an interitiq; tendentia. cum domi ciui
um seditiones: foris mantue dominus vnus ex ducis con-
siliarijs: karolusq; malatesta eius affinis cuj pacato lega
to pontificia inscio oratore florentino: qui vannes castel-
lanus erat. ducis nomine fedus inierunt. De bononia. pe
rusio ac ceteris ecclesie urbibus & oppidis restituendis: si
finibus ducis cum exercitu excederent. De florentinis ve
rō tuscie rebus nulla est habita mentio. Quod cum gra
ue illis videretur neq; id iure federis factum quererentur
omnis hui⁹ quo ad tusciam spectaret ad pōtificis decre-
tum retecta est. Inter legatum ac ducem pace publicata
bononienses vt potius a ipsis q̄ a duce urbs pontifici
traderetur: armis sumptis aduersus ducis milites acri cer
tamine euicerunt. vt abeuntibus illis urbem legato trade
rent. Perusini quoq; certo de nō recipiendis exulib⁹ pa-
cto federe: ipsi fratri pontificis domino Jacobello urbē
restituere.

Licet autez pace .§.xlii.

facta inter ducem & pōtificem. florentini ope pōtificis de
stituti essent contra federis iura: nō tamen animos submi
serūt: sed audacius bellū p̄secuti. Hugolino (qui cremo
nā repat) mille & ducēros miseri eōtes: olim & cū copijs su
is fal⁹. mediolanī. agrū adeo infestū reddebat: vt popul⁹
ad arma sumenda p̄ tumultu sepius cōmoueret. Petro
insup rosso parmēsi (cuius ope parma a duce defecerat)
auxilia & pecunie mille sunt. Lacerabatur undiq; ducis

statuꝰ. ⁊ magna calamitas vrbes eius omnes pmaserat. Adeo sua sponte nullo impellente gibellinorum guelforumq; factio: erasperatis odio animis mutua cede craſſaretur. Conſpecta florentinus populus tam adiecta adolescentis ducis fortuna. vt eius vrbes rum a se deficerent: nus discordijs ⁊ intestino odio vexarentur: bellum neq; petita neq; data pace remiserant. satis in tuto res suas fore iuti. cum bolli ne dum inuadendi aliena: sed ne tuendi quidem sua poteſtas eſſet futura. Turbata enī adeo erant omnia. vt nec quidem ciuitas ipsa mediolanēſis ei pro voluntate pareret: reliquę vrbes maiori ex parte in aliorum arbitrio eſſent. communi infestata sedition nunc huc nūc illuc. Factione vrbe pulsis militaris libido spoliauit Alexandria. Vercelle. Nouaria a marchione montisferrati occupate sunt. Papia domestico odio lacerata eſt. Placentia ob domesticas factiones sepe a militibus direpta: deserta fere ciuibus vsa eſt. rure eius regenis vrbes iram auaritiamq; militum effugerunt. Brixiam Pandolfus malatesta occupauit. pisis tamen occupauerat eam dominus Patauinus. qui vocatus a ciuibus. in dominium suum cum multis copijs equitum et peditum illam cepit: exceptaq; arce. Sed facinus canis illuc cum copijs ducis pergens. per arcem ciuitatis ingreſſus eam recuperauit pro duce mediolani. Facitus canis papiam. alexandriam ⁊ tortonam: multaq; preterea sibi subegit. Orto postmodum bonarciensis placentiam parmam. regium. pulsis prioribus dominis. vt tyrannus tenuit. Verona quoq; ad antiquos sciale principes q̄us parum regnarent defecit. Que mala omnia a diuisione mediolani inter pumiotes consilij ex ortu originem traxerunt. ⁊ Antonius pernus ⁊ plures alij diuersa cede perierunt. Et laudenses etiam guelfi assumptis armis eiecerūt officiales ducis. ⁊ vnum ex eis cuem dominum constituerunt: expulsis gibellinis ⁊ in parte occisis. Idemq; in crema actum eſt. In meſe Januarij dicti anni. millesimo. ccccij. ducilla vxor olij Galeatzij ducis mediolani. ⁊ mater Johannis marie qui succeſſerat in ducatu: ordinauit vt omnes de consilio suo ad eam accederent in arcem seu castellum vbi pro maiori sui ⁊ filij tutela tegebat. Et cuꝰ accessiſſent nil sibi sinistrum suspicantes. poſt etiam colloquia alios dimittens tres retinuit: quos decapitari mandauit. s. dominum Antonium ⁊ dominum Galeatzium perum. ⁊ alium Galeatzium. Mane autē facto fecit corpora in feretris collocata in platea deponi: vt aspicientes ceteri timorem haberent. Sed ⁊ dominum Antonium vicecomitem in carcerem trusit. Ipsa etiam ducilla cū alexandria diſcesſerat a mediolano. misit illuc facinum canem cum copijs. imponens vt si eaꝰ caperet: omnes ciues prede exponeret. Quod ⁊ fecit: dominium eius pro se retinens. Demuꝰ ipsa ducilla veneno extincta eſt. Dux autem prefatus Johannes maria cum dominaretur mediolani in adolescentia cōstitutus. crudelis. immanis ⁊ ferus ita erat: vt non procul eſſet ab insania. plurimos ex ciuibus sine causa misit occidi. Ipse nōnullos vivos lacerandos canibus magnis edendosq; obiecit. Adeoq; eius dementia humanum sitiebat sanguinem. adeo efferatis erat moribus. vt a domesticis interficeretur: verentibus ne ipsis quoq; aliud asperius patiendum foret. Ob hanc tantam lombardie cladem. florentini ab inferendo bello cessarunt. satis eſſe ducentes domestica mala: quibus ad interitionem tenderet. Audita fratris morte Philippus maria. cum dominium ad eum hereditario iure deuolueretur. pergit mediolanum. superatisq; illis. qui sibi vrbis dominium vsurparant: vrbem ingreſſus in ducatu succedit. Qui postmodum paulatim recuperatis vrbibus amissis pacem fecit cum florentinis. Sed statu suo firmato ⁊ ampliato dominio: fracto fedre pacis gravia ⁊ diutina bella cum florentinis exercuit. non minus virulentus serpens q̄ pater: vt infra patebit. Ante mortem tamen duoſſe ⁊ filij eius ducis. anno domini millesimo. ccccij. in meſe aprilis de mane fuerunt reperta quędā corpora occisorum sine capitibus. indutaq; nigris velle in porta sancti Ambrosij. nec agnoscebātur. quorum corpora eſſent. Eodem ⁊ alia diturbia frequentia. populus mediolani correptis armis tumultuare per ciuitatem discurrit. petens a ducilla ⁊ duce q̄ duodecim ciues deputarent ad gubernationem ciuitatis: quos ipse elegerāt. Itemq; q̄ filij ducille ponerentur in manibus eorum ad custodiam: quousq; adolescerent. Item redditus ⁊ fortalitia ac conductio bellatorum eſſent in arbitrio eorū. Et poſt aliquam contradictionem ad ea nempe omnia concessa sunt eis cum certa limitatione. Et tunc et vrbe laudensi adiunxit mediolanum dominus Franciscus de vicecomitibus. arbitratus se fieri dominum ciuitatis. Qđ ei non contigit: licet magnus potentia in ea haberet. Destruxerant autem ciuitatulam eius salvis palatijs habitationis dominorum. Datus eſt ergo adolescens in manibus ⁊ sub gubernatione illorum duodecim. Et licet sub nomine eius omnia fierent: ipse tamē quasi honeſte vt captiuus tenebatur. Cum autem animaduerteret duoſſa male se habere ⁊ periculis magnis cum suo filio duce supponi decreuit ob maiorem sui ⁊ filij securitatem pergere ad habitandum in castellam montis. valde forte ⁊ munitum: ⁊ quia de castellano eius magis confidebant in fidelitate eius q̄ de quocunq; alio. Ete autem illuc ingreſſis. ipse castellanus proditionem fecit: tradens arcem et ciuitatem domino Francisco de vicecomitibus. Qui ciuitate ⁊ arce captis. honeſte captiuauit ducillam cum filio duce Johanne maria. Similiter quod egit dominus zacharias de papia erga filium suum alium nanq; em phi lippum mariam vocatum comitem papie. Cum enim suſſet sibi datus in custodiam. vt persone de qua magis dubitabat pater eius confidebat. cum detinebat vt honeſte carcerabat: intendens sibi vsurpare dominium papie cum facultas adeſſet: concors in proposito malo cum dicto domino Francisco vicecomite.

§. xliii.

Anno precedēti videlicet

milleſimo. ccccij. de meſe iulij. cum rex apulie Ladiſlaꝰ fuiſſet vocatus a maiori parte procerum bungarie in regem eorum. cum repudiaſſent eum quem tunc habebant scilicet Sigiſmundum de bononia filium karoli imperatoris ⁊ Germanum ladiſlai regis boemorum ⁊ ab imperio depoſiti. profectus eſt ipse ladiſlaus vsq; giadris cū magna comitiua. Ad quem acceſſerunt multi proceruꝫ et prelatorum bungarie accepturo eum in regem suum. ⁊ ei coronam regni imponere fecerunt per episcopum strabonenſem: ad quem de more spectat talis coronatio. Cū autem misſiſſet comitem tritericum de sancto Severino sapientem ⁊ prudentem virum cum lanceis trecētis ⁊ plurimis bungaris vice regis ad capiendum poſſeſſionem regni: repent multos baroner bungaros. qui mutato proposito volebant ⁊ petebant dominum Sigiſmundum ejus ad regnum vocatum. Qui etiam alios qui vocauerāt ladiſlaum in regem suum ad idem converti fecerunt. Ex ob rem decreuit reverti in apuliam relicto regno bungarie: cernens se decepeum ab bungaris. Eodem anno poſtq̄ legatus Baldaſſar ceperat bononiam pro eccleſia. quidam ciues vt dominus Johannes gozenini ⁊ dominus Bonifacius germanus eius ac plures alij factionis eorū. fecerunt tractatū cū omnib qui portas ciuitatis custodiebant. p legato. vt eam auferent eccleſie ⁊ legato eiꝰ vt reducerentur ad popularem statum. ⁊ facta congregatione. cc. militum ⁊ quingentorum peditum in castro

plebis cerui ingressi sunt bononiam armati capientes plateam. Sed subito populus assumptis armis in fauorem legatī illos ingressos profligarunt. Captus autem vnus bonifacius capite truncatus ē. Unus etiā ex filiis domini iobānis captus detētus est in carceribus. vt pro eo redimēdo reoper duo ꝓdicta castella: que retinebantur pro dicto domino iobanne. Et indies obtinere non possent: illum decapitari fecit. Et cum dominus Johannes venetias pretisset. deferente illoꝝ tutela: a legato capta sunt dicta castra. Voluerunt autem bononienses ꝛ obtinuerunt a legato ciuitatulā custodiri ab eis. Assilii quoq; per copias ecclesie resumptum est cum arce: nec valuerunt hostes eos defensare. Interea dum lombardiam varij vexarent casus florentini. Andremo vbertino ꝙ valde tenebat ambe: ꝛ Petro balneorum comiti (qui partim pecunia ducis fuerant) bellum mouere: pancoq; infra mensē ambo eorum castellis amissis auffugerunt exules aliena ope vitam ducentes miseram. In agrum q̄q; senensium manitimum ꝛ excursiones pariterq; facte sunt. Et castillione castrum quod piscarie dicitur iuxta mare situm. cum incole eius extra essent ad opera: copie florentinorum inuadentes. refugientibus habitatoribus eius in castrum: simul cum eis mīites florentinorum intrarunt. capientes ipsum ꝛ arcem eius. Paulo ꝙ post senēses pulso eternorum presidio: q̄si. ꝙ. pro duce mediolanī. erat. in libertatem ciuitas est redacta. Et mittentes oratores florentiam. ꝓ pace conficienda. gratiose fuerunt visi ꝛ auditi. ꝛ conuentionibus ꝛ pactis conclusis: in quibus eranditi fuerunt large in postulatis. Septīa apulie. M. cccc. iiij. perfecta ꝛ publicata est pax inter florentinos ꝛ senenses.

Eodem mense cū dominus ferrariensis Nicolaus ex proditione ab intra procurata cum suis cepit ciuitatē regij. excepta ciuitatula eius que custodiebat. ꝓ ottone bōtercio. Qui subito his auditis cum copijs illuc profectus per ciuitatulam ciuitatem ingressus: expulit gentes marchionis ꝛ dominum regij resumpsit. Idem marchio ferrariensis cum haberet frequentē tractatum cum hominibus regionis illius. vt data oportunitate auferet venetis palestinum ronici. accidit vt cum quadam die vicarius ibi er parte venetorum cū omnibus gentibus suis profectus fuisset. ad capiendum quoddam castrum in territorio veronensi. marchio tempus aptum intuitus. illuc accessit cum copijs suis: cepitq; plura castella obsidens ronicū post simile defensionē: demū obtinuit. Sicq; marchio polledit dominium totius palestini seu pulegium. Cobrem veneti ad stipendium cōduxerunt dominū ottonem bonterciū ad bellū contra eum: qui cum suis multa damna fecit. belligerando in territorio ferrariēsi. Hic otto bō tercius crudelissimus tyrannus postq; Petrus parmensis cius cum tribus milibus peditum ꝛ ducentis equitibus ex suis castris accedens parmam. habito prius tractatu ꝛ assensu cum ciuibus se rebellandi a duce. ceperat eam dominū se constituens. Superueniēs ipse otto post paucos dies. ciuis ꝛ ipse parmensis ingressus ciuitatē recepit: ꝛ fuit concorditer ꝙ dicto petro ad participandum cum eo dominiū pro medietate: qui ꝛ arces ciuitatis etiā obtinuerūt. Erat tū petr⁹ magn⁹ dilect⁹. vt magis ipse dominus videretur. Cum autē florentini tractarent dictus ottonem ad stipendiū suum conducere: quia nimis ꝛ indecētia ille postulabat recusatus fuit. Quibus valde indignatus contra florentinos. decreuit auferre illam medietatem dominij parme ipsi petro: quia amicus erat florentinorum. licet esset frater eius iuratus. vim signum fidelitatis ad conseruandum dominiū et vna hostia consecrata simul cōmunicauerant. Quod cogitauerat: vt pro dicto impleuit. auferens petro et toto dominium parme ꝛ sibi arrogans: ꝛ q̄plures ex ciuibus predatus est. Petrus autem ad sua castra auffugit. Lui florentiam veniens ꝛ vt amico se recommendanti pro subsidio gentium ad recuperandum iura sua compatientes florentini cocesserunt sibi plures bellatores. Demum pessimus ille Otto delectatus in sanguine hominum vt fera siluestris. post aliquōt tempus ꝛ parmā amisit ꝛ regium ꝛ vitam. Nam semel occurrens marchioni ferrariēsi. associato cū sforzia capitaneo strenuo armigerorum ꝛ salutāti. vt amico tūc existenti sforzia illū occidit: ꝛ marchio regium cepit. Eo tempore cum comes albericus de barbiano bella plurima fecisset contra astorgium dominum fauentinū. ꝛ pluribus annis sibi messes abstulisset. propter quod fames valida insalescente incole ad alias ciuitates ꝛ loca accedebant ad habitandum: necessitate ductus. Astorgius obtulit dominium fauentie ꝛ aliorum suorum locorum florentinis. Sed quia petebat certas conuentiones ꝛ promissiones ab eis. que nimis graues vise sunt: nil conclusum extitit. Unde cum pontifice romano ꝛ legato eius: qui erat bononie feuus inuestiendo eis dominium. Sed quia ei promissa seruata non fuerunt: abijt pauper ꝛ dolens ad habitandum vrbinum. Circa id tempus pontremul⁹ decessit a duce. Et quia illaqueatus in diuisione ita perstitit. vt quod vna pars agit alia aliud querat: vna pars ciuitatis se dedit petro de rossis parmensi de quo supra. ꝛ possessionem pro eo sumpsit episcopus veronensis eius germanus ꝛ quedam etiam castra ibi propinqua: alia ꝓ aliis se tradidit. Papa autem bonifacius. vt dictum est supra defunctus est anno domini. M. cccc. iiij.

Capitulū. iiij.

Ꝛ hac luce subtracto

bonifacio. ix. prima octobris populus romanus arma assumpsit: ꝛ tumultuans per ciuitatem seditiones ꝛ rixas ꝛ homicidia ꝓpetrauit ex suis. maxime ad hoc operum dantibus columnensibus ꝛ sabellis: nec contradicentibus vrsinis. Cardinales autem intrantes conclaue. xvij. octobris elegerunt canonice dominum cosmam de sulmona Cardinalem bononiensē. Anno domini. M. ccccliij. Qui vocatus est Innocen. vij. Sedit q̄ annis duobus vel circa. Hic fuit vir etate grandeuus ac multarum magnarūq; rerum experientia callens. Ante electionem vero fecerunt ad inuicem ꝓ mutuo quinque cardinales. ꝙ quemcūq; eorum contingeret eligi: ille omni suo conatu operam daret ad salma tollendum. Audito autem transitu bonifacij: rex apulie laudans q̄citius cum magnis copijs accessit ad vrbem. intendens operam dare vt ad sedem petri eligeretur sibi benignus ꝛ amicus. Sed cum applicuisset repit iam per electionem celebratam Innocentium sublimatum. Ad hunc igitur pontificem laudans inter primas gratulationes honestissimam salutandi congratulandiq; cursum accessus sui preterit. gentesq; copiosas duxisse in fauorē ecclesie: vt magis ad electionem fiendam cardinales liberi forent. Erat autē re vera. vt creditur. augendi regni cupiditas. Pergato enim apulie regno aduersarijs ꝛ sub manu eius redactoꝝ id potentie creuerat: vt iam ꝛ pontifici romano ꝛ florentinis ceterisq; ꝑplis suspectus plane ꝛ formidabilis haberetur. presertim cum eodem rege summa calliditas esset cui materna dominandi cupiditate cōiuncta. Hoc domi sedēs ꝑ prefectos: sed ipse presens exercitum ductare. acceptas expeditiones obire consueuisset. Adiuuabat insuper eum incredibilis ꝓcerum fauor. q̄ ipse solus ex stirpe regia reliq⁹ vnice colebatur. Cum igitur in vrbe esset. occulte romanos sua presentia in pontificem concitabat: mentem erigēs ad vrbem capiendam. Nec apta vi moliebatur res. nec in p̄sens rēipam vrgebat: ꝛ cū irritando eines ac pontifici reddendo infestos. Putauit enim. vt pontifex illorum patrocinium non ferens ex vrbe migraret: ꝛ romani inde ad se cōuerterentur. Et sic ulanus fauorē pontificis cū indifferentijs q̄busdā esset cū romanis: ꝓstituit se q̄si mediatorē

ad concordiā inter eos ꝓficiendam. Hac facta cōuentione: et gubernatio vrbis in temporalib⁹ penes populū resideret. in manu vicz decē virorū per eos vocandorum: illa autez pars que antiquitus dicebat leonina. Leo ita sanctam petrū. pontifici remaneret cum castro sancti angeli. Senatoe autem vrbis de voluntate pontificis ⁊ consensu populi assumeretur. Hec tamen pacta parum permanserunt. Rex autem ipse pro quibusdam gratijs supplicās in aliquibus fuit eraudinus. ⁊ inter cetera q⁹ per triennium totam campaniam ⁊ maritimam ⁊ esalium possideret. Sicq; reuersus est neapolim. Dominus autem Jancolius germanus dicti bonifacij qui ꝓ ecclesia domina batur perusij pacifice: dominū dimisit ei quem Innocē. gubernatorem misit. Et alter germanus: qui marchiā regebat gubernacula eius dimisit legato pape. Eodem tempore oratores regis francie iamdū adierant. ⁊ tantū opati sunt ⁊ persuaserunt: vt cōtra ipsa iamensis cuz archiepo suo ⁊ cū cardinali de flischo (quibi erat pro romano pōtifice) omnes subtraherēt se ab obedientia ptēfatā erga romanū: adhērētes dicto vt vero pōtifici. qđ magis imputatū est ad lenitatē: ꝙ veritati melius cognite. Idem oratores regis francie inde ꝓfecti pisas adierūt reuerterunt pisanos. cum domino suo gabriele maria filio illegitimo ducis galeatzij. Unde ⁊ per ciuitatē ipsam et per totum territoriū eius vulgatum fuit ⁊ mandatum. obedientiam remotam ⁊ ablatam ab Innocentio: dari ⁊ offerri benedicto. Non multo post Benedict⁹ postq; cognouit iamam ad deuotionem suā ⁊ obedientiam cōuerti iam illuc profectus est cum curia sua. vt valeret iurisdictionem suā aptius ampliare. Qui honorifice. vt si nus antilles susceptus est a iamuensibus ⁊ veneratus. Sed ⁊ papa Innocentius rome. vt magis firmaret statum suū. ꝛ. creauit cardinales: pene omnes ytalos. Cū vero romani insolentia sua frequenter tumultuarentur contra pontificem: pōpter quod ⁊ cardinales ⁊ mercatores pro sui securitate ad habitandum circa sanctum Petrum se contulerant. ⁊ cum magna custodia illius partis vrbis: decreuit pontifex se cum curia viterbium transferre. Sed non implenit id. deuictus aliquorum precibus et pmissis⁹ vrbis venium post calumbus de patratis: ⁊ offerentibus arcem capitoli ⁊ institutionē liberā senatoꝛ.

Anno domini.M. .C.i.

cccc.v. ite sunt discordie inter pontificē ⁊ romanos. Populus siquidem romanus pauloante receptam in modico exercebat libertatem. ex principibus autem colūnenses ⁊ sabelli plurimuz poterāt: vrsini ꝙ electi atq; suspecti populo. q⁹ pontifici fauere putabantur. Curia sane plena at q⁹ locupleꝛ. Cardinales ⁊ multi ⁊ magne dignitatz. Pōtifex apud basilicam vaticani cupidus otij ⁊ pūte contentus statu: modo fruiniteꝛ. Sed tanta querelarum quorūdam potentum romanoꝝ erat: vt nullus quieti relinqueretur locus. Et quibusdam asserentibus ladislaum cū exercitibus suis ad vrbem capiendam venturum. Accesserunt. xiij. ciues principaliores vrbis ad pontificem. postulantes vt pro bono ⁊ maiori tutela ciuitatis fortalitia traderentur in manibus suis: ⁊ precipue quod erat ad pontem milij supra amnez tyberis extra vrbem. per quem ex etruria transitur in latium. ⁊ cum non ad libitum exaudirentur: locuti sunt audacius q⁹ decebat tantū pontificez audire. quasi cōminantes. Que cum audisset nepos pape Ludouicus nuncupatus de mgloriotis. nimis egre ⁊ indignanter tulit: ⁊ postea temerarie vindicauit. Romani igitur cupientes pontem in suam potestatem redigere. ne quando inde noceri latio posset: nocte inuadentes fabita vi capere pontem adoriuntur. Cui rei milites pro pte ecclesie ibi deputati restiterūt: ac magna vi vtrinq; pugnarunt. Sub primam tandem lucem re ex fumo cognita. celeriter alij milites ecclesie romanos in fugam verterunt: aliquibus occisis pluribus vulneratis. Illim vrbē reuersi capitolio consident multitudinem conuocāt. Festus erat dies. ⁊ plebs vino calens cōcursat. Sumuntur raptim arma. vexilla promuntur: ad oppugnandas pontificis ecclesie ire pergunt. Milites ecclesie contra insiare. parare rebi. cohortari. i. expectare forti animo populi impetum. Ante molem adriani: que male parata erat: gentib⁹ ecclesie vultum iacere. Not deniq; certamen diremit. Ea nocte vigilie vtrinq; in armis acte. Secutis mox deinde diebus: de concordia agitatum est. Cuius rei gratia romani ciues. xiij. venere. Qz post multa cum pontifice agitata domum redeuntes. paulo septa molem adriani inuadunt: capti ex his vndecim. Nam ceteri in ipso impetu dilapsi euaserant. Ad Ludouicum pontificis nepotem: cuius ille fuerant capti adducuntur. Deniq; omnes vndecim crudeliter interfecti sunt. Inter hos duo fuerant ex duodecim viris qui ad gubernandam rempub. creati fuerant: ceteri autem nouem ex primarijs ciuibus. ⁊ quod dolendum fuit. nonulli ex his: qui eas molestias inferri pontifici permolestē ferebant. Hanisce ubi rei celeriter fama per vrbem vulgata esset: itur confestim ad arma. complentur omnes aditus clamoribus: ⁊ vociferationibus omnia resonabant. Pontē adriani cateruatim gens occupat. Erant aut hi cesorum agnati ⁊ propinq. Stabatq; ferri acies mucrone coruisco stricta parata rei. cesorum corpora iacebant media in ua sanguine fedata magnisq; vulneribus confossa. Pontifex hec sentiens miro dolore angebatur. Res enim tota eo inscio transacta fuerat. vir vtiq; pacificus ⁊ mitis. a cuius lenitate ral magis abhorrebatur: qz cedes ⁊ humani sanguinis effusio. Vestus sese ac fortunam deplorabat suam. oculos interdum ad celum tollens quasi deum inuocaret: testem sue innocentie erga romanum populum. Pontifex igitur his curis anxius. nec quid ageret. nec vbi consisteret pte nimio dolore sciebat. Circūstantium vero vane erāt sententie. Alij confestim abeundum censebant. nec impetum populi romani tam egniter lesi irritatiq; expectandum esse. insuper haud procul ab vrbe esse regias copias quas pro romanis stare non ambiguum erat. Alij nullomodo abeundum sed obsidionem tolerandam: auxiliaq; et amicis oppidis accersienda censebant. Erant etiā qui postera vel altera die abeundum putarent. vt simul colligendarum rerum spacium esset: ⁊ vt non fuga. sed migratio videretur. Demum vicit sententia eorum qui suadebant e vestigio abeundum. Igitur sarcinulas colligere et impedimenta componē contendunt curiales. Quod vbi pro angustia factum est. primo turma equitum: deinde impedimenta pedites q⁹ profiscuntur. Post hos pontifex cum omni curialium turba. Extremum fuit equitatus agmen: qui aliquo intervallo securus vim signa inimica tergo repellerent. Superarant quatuor dies hore cū vt he egressi sunt pontifici profecti non sine magno timore citer secundam noctis horam ad vicum cesianum duodecim milia passuum ab vrbe confederunt. Ibi per eam noctem commorati postridie prima luce castra mouerunt. ⁊ circa. vj. diei horam sutrium perueneruut. Sutrini omni multitudine extra portam diffusa alacri vultu pontificem receperunt. Sequenti die viterbium aduenerūt pars autem suarū rerum curiales secuz viterbium detulerunt: partem et festinantia recessus ⁊ ex defectu iumentorum ferentium reliquerūt. Que omnia remouentes roma ni rapuerunt: occisis etiam aliquibus ex curialibꝰ. Jbi ñ neo de colūna plurimos sub se habens milites ⁊ primus colūnensium: qui simul cum populo fuerat ad predandū palatiū pontificis ⁊ ibi se collocauerat ad habitandū. 5. misit nuncium ad sollicitandum regem ladislaum vt ad vrbem accederet: promittens ei tradē dūum ei⁹. Quinō tardos aduenientes cū multis copijs ad ecclesiā sancti Petri

defendit. Nec tamen placuit populo aduentus eius. sed multi super hoc murmurabant ⁊ obtrectabant. Et quo-dide alij supuenientes p vrbem in diuersis locis se collocabant. Una autem dierum quidam armiger de exercitu regis contentiones habuit cum quodam romano: ⁊ a verbis contumeliosis ventū est ad verbera magnaq; rixa cōfecta est inter romanos inuentes concivem suum: ⁊ hispanos regis defendentes cōmilitonem suū. Et in platea illa loco vbi diffusa est talis rixa: quam secuta est occisio plurium et vtraq; pte ⁊ cōbustio aliquarum domoꝝ. Durauitq; rixa vsq; ad noctem. Quibus rex paueni rotem populi romani. recessit ab vrbe cum suis. Et colūpnenses ⁊ fabelli aduersarij pōtificis: ipsi etiā ex vrbe egressi sunt. Et depositum irritatum fuit. officium id creatū pau lo ante ad regendam vrbem. ⁊ alium modum regiminis inuenerunt. Sicq; quieuit ciuitas. Cum autem cēt pontifex aliquod mensis vtebij cōmoratus. romani penitentia ducti. vrbem pontifici reddiderunt: ac multis legatōibus missis reuocauerunt. Itaq; reuersus Innocentius romam: miro applausu populi romani suscipitur. Non tū nectunc quiete res. qm moles adriani in qua pōsidium regis erat obsidebatur: telaq; ⁊ machine p vrbē mittebāt. nectabaturq; a copijs regis. Demum post aliquos mēses ⁊ arx recepta est ⁊ pax cum rege et superioribus inclusionibus facta. Eo tempore cum absogius comitis Florentinus concessisset dominium siue ciuitatis legatoq; residebat bononie. ⁊ licentiam obtinuisset a legato habitādi in faventia ⁊ percipiendi fructus suarum possessionum: legatus p̄fectus faventiam fecit eum capi ⁊ decapitari. assignans p causa q volebat tractare proditionem. Anno M.cccv. cum longo tempe familia ordinis fratrum vix teneretur dominium furlinense. nullo in dicto anno eorum remanente superstite. populus eius accepit sibi dominium: sentientes legato q̄ dimitteret eos sic regi ⁊ consum eccle debitum darent. Sed legatus non consensit immo cum copijs suis precit ad capiendum eam. Qui restiterunt viriliter pugnantes. Demum cum timeret legatus. ne se traderent alicui alteri permisit eos populariter regere dando censum.

Ex gestis Innocen- .§.ii.

tij. vij. vertatur stilus ad bellum: quo florētini ceperūt pisas tpe illo. Cū dominū pisan⁹ a petro gambacurte trāsisset in iacobum aquianensem p pditōem occisorem e⁹. ⁊ in filium iacobi post mortem ipius: deinde ab eo dux medio lanensis iohannes galeatzius illud accepit. Qui mortis per testamentū ipm reliquit filio suo illegitimo quē ex cōcubina suscepat: gabriel maria nancupatoq; cuius imperiū timuit p tres annos vel circa. Hic aūt cum tyranni more vinens plura iniqua minimeq; ferenda patraret: odiū ciuium incurrit. Qua ex re. vt tutius status eius redderet. rancium secretum florentiam misit petitū. vt aliquem gratiosum ciuem ad se mitterent: quo cum tēcōi vtilitate tractare. Missus ē masus albitius eadinis equestris. vir patientissimus in seculo ad vicum pisanum quo gabriel accesserat: agitare cum eo de ineundo federe cuz florentinis speraus eorum coniunctōe se fore in suo dominio firmiorē. Vbi coclusum est. Nbil. n. mandatorum habebat masus: cum nesciretur que gabriel esset postulaturus. A quo ita discessit. vt diceret ab eo postulata florentie relaturū. Non potuerūt hec ita occulte fieri: quin eorum fama ad pisanos peueniret. Qui aliquid suspicati de ciuitatis venditione. agitatum tumultum populi libertatem clamantis excitarunt. Gabriel superatus a populo vnacum matre cuius potissimum consilio vtebatur in arcem fugit. Firmoq; relicto iam in arce pōsidio. defuncta matre serezanā concessit: vbi de tradenda florentinis vrbe agitari cepit. Oblata spe vrbis potiunde. Simon ex familia capomanum virum prudentem ⁊ rebus gerendis accomodatum. ad buccicaldum. qui p rege francie Janua tenebat: alterum oratorem ad gabrielem. vt de tradenda vrbe tractarent. Multis inde postulatis agitatisq; tandez amissa oī recuperande vrbis spe: gabriel buccicaldi cohortatōe ciuitatem cum omni eius ditione vendidit florentinis precio cc. milium florenorum: reservato sibi oppido serezane. lauentia. ⁊ quibusdam alijs castellis paruis illis finitimis reservatis. Mandatum est gino qui conventiōis auctor fuerat: vt arcem recipet p populo florentino. Eam autez receptam tradidit laurentio raffacano: qui cum quingentis peditibus ad custodiendam arcem missus fuerat. Capta est arx munitissima pridie kls septembris. Anno M. cccc v. Fecerant post restitutam libertatem pisani ad expugnandam arcem pparamenta. Itaq; laurentium manuit ginus vt diligenter arcis custodie incumberet. ostenditaq; qua exte capi posset. queue pericula immineret: nisi ad omnia remedia animus intentus paratusq; eēt. Inde florentias redijt. Verum pauco infra dies ignauia eoꝝ qui arcis custodie deputati erant contigit: vt pisani ea pte qua dictum fuerat arcem ingrederentur. militibus ducibusq; eorum non ad defensionem sed ad fugam intentis: ita arx capta soloq; tenus eversa est. Inde pisanis bellū difficile sane secutum est. xiij. mensibus confectum. Arce recuperata. pisani oratores florentiam ad petendum pacē misere. Verum eoꝝ verba adeo in ferendis excedebant conditionib. Nam castella q̄ gabrielem tradita restituī postulabant. ⁊ florentinoꝝ offensionū memoria valuit: vt illis recedere inflis. non de pace aut federe sed de bello cogitarent. Multa equidem pro florentinum ad belli cōtra pisanos tanq; necessario suscipiendū incitabant. Dū mū emptio optimo iure facta. vt non iniuria: sed iuste arma sumerentur. Deinde arcis amisse pudos incitabat animos: quod dedecus victoria futura restituendum putabant. Antiquarum pterea odium pisanoꝝ erga rempub. florentinā: cui vetende sepius omni studio incubuissent. Studia insup gibellinarum pnium quarum semp fautores fuere. hereditas imperatoria ceteriq; qui aut imperiū aut ruinam florentine vrbis querebant. Accedebant ad omnia renouanda plurima asperaq; bella inter pisanos ⁊ florentinos. maiori odio cū viribus gesta. Nunq; pterea quisq; se florentinoꝝ hostem prebuerat: cui non confestim sponte sua opez ⁊ auxilia subministrarent. existimantes florentini populi dīna: suo accedere emolumēto. Meminerant quoq; nup anglicos. qui in ytaliam transcederant premio ab eis conductos. ab eisq; florentinum agrū multis calamitatibus vexatum. Itaq; cum sepius rē florentinam publicam suis consiliis ⁊ ope mutantem ac dubiam reddidissent: visum est optimum ciuitatem illā subigere. a qua indies tot pericula immineret. Ad hoc etiā accedebat cōmoditas maritimi portus. qui in pisanoꝝ arbitrio situs: mercaturas quibꝰ florentinus populus alitur impediturus. Magna quoq; securitas ab externo hoste et future pacis spes oñdebatur in pētem redactis. qui ⁊ nouorum bellorum si iam indices preberēt: ⁊ quieti pacisq; adversi forent. Quia n. credere posset ab iniurijs eorum q̄ futuros eos: qui sibi inter se nullo cōtenti statu discordes insidijsq; inuicem domestica semp facinōe mutuaq; cedentem suam fedarent. Decreuit igitur bello redimendam eē nec pretermittendam eius vrbis oblatam expugnāde occasionem. Hec in consilijs ⁊ vulgo iactata. ciuitz animos ad bellum ereptos acrius incenderunt: vt vrbem tūto pcio emptam malorumq; omnium caput et originem: vi ⁊ armis adoriretur.

Decreto itaq; in .§.iii.

dicto cōmuni consensu bello. parabant omnia ad expeditōnem spectantia. Primum decem viri in annum creati: quorum de sententia auctoritateq; gereretur bellum. Hi exercitum parauerunt. xij. milium equitum peditumq; qui

bas prefici' dux bertoldus vlsinus Suane comes. Qui ad hostes pfectus accepto exercitu primus balnea montis pisani per vim capta virtit. deinde ad vicum pisanum pergit. oppidum iuxta amnem fluuiū muris turribus q arce munitum loco eminenti q ad expugnādū difficili. Erat in eo presidium electorum militum a pisanis missum. Iv oppidum Bertoldus omni ex parte obsidere cum parte copiarum q oppugnare acri certamine cepit: reliquum exercitum ad vastandum hostium agros destinauit. qui late omnia populabant. Erat ducis sententia sic eo castro potiretur quia spe erat. distans a pisanis octo miliaribus facilem fore vobis obsidionem. Ad obsidionem eius varia tormenta. machine. balliste. q quas appellant bombardas erant ad expugnationem parata. Quotidie magna cum cede hominum ad muros pugnabat'. Qui intra oppidum erant. adeo ab his viriliter defendebatur: vt pluribus mensibus irrita obsidio euaderet. Culpata est hac in re ducis negligentia. vt artis militaris inscij q parū in bello pridi. Quo q fer mēses vimillo obijsse karolus ei successus est. Ea tota hyems in obsidione vici pisani q recipiendis castellis ac populationibo consumpta est. Graue bellum externis pisanis erat: quod multo grauius intestinum discidium effecit. Erant in ciuitate factiones due altera gibellinorum: guelforum alia. Prioris caput erat familia eorum qui dicebantur agnelli seu raspantes. alterius familia que dicebatur gambacurta. Quos vocabant q bergolinos. Initio belli gibellini vrbem regebant: et pollis ante gambacurtis. Visum est admodū vtile ad vrbis defensionem pisanis odia intestina sepiri. exulesq in vrbem reduci: quo facilius plurium consilio auxilioq vnita ciuitas defenderetur. Aduocarunt igit' iobem gambacurtam cum sua secta. Qui in vrbem restituti abolitis priorib vt videbatur odijs. firmataq inter eos iure iurando pace: publice vtilitati consulturi videbātur. Ad vita est etiam religio: cuius vinculum frangere nephas q scelestum putatur. Ambo enim earum familiarum capita eiusdem hostie sacramento fedus inter se firmarūt. At paulopost repentia priorum iniuriarū memoria. neq; plus religionem q fidem faciens: gambacurta occiso iobāne agnello. multisq; ex primoribo aduerse factionis ciuibo cede sublatis: tyrānidem vrbis occupat. sperans propter paucitatem suę domus coniunctiōem cum florentinis se eo voluntatem susceptam tyrānidem retenturū. Stulte id quidem: qui sibi persuasisset. tantum exercitum paratum esse. tantam impensam factam: tot labores additos: vt solus vrbis dominio potiretur. Scripsit tamen florentinis. vt sub fide publica liceret oratores mittere. Quod negatum est. nisi prius que victuri essent significaret: tunc quoq; an daturi essent deliberaturos. qua spe exclusi omia ad tolerandam obsidionem parauerunt necessaria. Et cū ad singula que ad tutelam vrbis spectarent essent intenti pisani: tamen maxime illa angebantur cura. vt frumentus vndecunq; in vrbem comportaretur. Nulli enim ambigebant obsidionem diutine ferri posse si famem extulissent: q extremum malorum omnium videretur. Imprimis triremis in siciliam ad triticum emendum nulla est. que frumēto onusta cum ad litus vade hostes fugiens appulisset: incensa est q frumentum omne assumptum. Hac res haud parum terroris pisanis incussit. Ne tamen frumenta sibi deessent: triremes alias in sycilam misere. Preparatis que pro maritimo cōmeatu agenda videbantur: ad curā terrestris exercitus conuersi. Angelum pergulensem primo mille equitum prefectum in subsidium accersuerūt. Qui cum per agrum senensium maritimum ad ferendam opem pisanis pergeret. prope volterras a florentinorum equitibus ad id delectis intercepta acie victus est. ipse cū paucis retrosugit. Hasparem deinde vbaldinum virum insignem in armis cui x mille quingentis equitibus. peditibus quadringentis conductum premio aduocarūt. Huic oppositus est ludouicus pontificis innocentij nepos. haud parno precio cum mille equitib a florentinis conductus. Hic additis copijs venientem gasparem insultare fodit ac fugat. Demandatum erat prefectis equitum: qui in locis finitimis vbi erant. q omni studio ne quid frumenti alterius vrbi reique ad victum pertinet deferretur.

Cum autem obsi- .§.iiii.

dio vici pisani preter opinionem longius traheretur: visum est ipsis pisis caput belli petendas atq obsidendas esse. Sed cum videretur difficilis nisi fame tantę vrbis expugnatio tamen infestis pcipue animis. vtilissimum visum est prouidere vt cōmeatibus terra marisq includeretur. q terra quidem prefectis equitum negotium datus est. vt vndiq a cōmeatu in vrbem prohiberetur. Multi deferentes capti penas dederunt. quo metu pterriti ceteri ab importando abstinuerunt. Ad maritimos aūt cōmeatus prohibendos. pontem supra amnem mare versus vbi ppinquum firmissimis ligneis ac trabibo extrui: deiectis aquis fodito grossioribo quo aditus extrinsecus pcluderentur. In vtraq; fluminis ripa pons castellis firmissimis munitus est: ne qua nauis pontes disturbare valeret. Vnicuiq; castello suus prefectus datus est cum valido presidio: quo facultas hostibus dissipandi pontem auferetur. Erant preterea florentinorum copie ab vtraq; vrbis parte haud procul a meniis castris positis. que oēm spem auxilij externi auferebāt. Ad hec et ordine pparūdamus albertus miles q ginus caponus decreti. Decreto inter publico cautum est. vt qui ciues subditiq; capite damnati aut multati ob noxam pecunia aliane de consulibus facti. vsq; ad finitum bellum sua impensa in castris militassent aut alios pro se misissent: condonata pena restituerentur. Multi inde spe restitutionis conuenere: que eorum plurimum in bello fuit operata. Hic rebus sic pisani cum spes maritimi frumenti adepta esset. q vndiq; terra obsessi forent: extremā opē implorare coacti sunt. Et primum ad regem ladislaum misere: qui vrbem illustrarent. aduocarent q ad eam capiendam: que se victo in suam ditionem offerret. At is reiectis oblationibus. neq; pro se cum florentinis eorum gratia bellum aliquod suscepturum respondit: Eoq; responso perculsa ciuitas q iam fames increbrescebat regi francie. seorsumq; duo burgū die. Is iohannes vocabatur vrbē obtulere: se suaq; vtriq; libere vedentes. At rex florentinis ciuitatem oblatam deditamq; signifari. ducem belli ciuesq; qui bello gerendo preerant per caduceatorem ac literas rogauit. vt ab armis discederent: cum regie ditionis ciuitas facta esset. Responsum est a florentinis. emptam a se vrbem esse. ab eo qui in illa summum ius imperiumq; a patre relictum haberet. credereq; se si notum hoc regi ceteris: putare se re quaq; illum p eius modestia animiq; equitate quicq; qd iniustum videri posset postulaturum. emptionem legitime factam esse q pecuniam psolutam. vt nulli dubium esset equo iure ad eos spectare: neq; ciuibus pisanis nullum arbitrium iure permissum. se aut ciuitatem vendi. Datos enim non fuisse alieni iuris esse. Enumerata sunt preterea mutua odia: pisanorumq; in florentinos iniuriae. motaq; ab illis bella: quibo florētina ciuitas maxima subiisset pericula. Quamobrem insuper debere esse regie prudentie florentinas vrbem: quam sui' predecessores instaurasse facta erat. semper auxilio certe q conseruasse constaret: q ciuitatem pisanam. que non in regis gratiam: sed in odium florentinorum desperatis rebus quereret nunc in antiquata deuotione atq; amicicia verbis delicidia iungere. Veritamen missuros se ad regem oratores: qui eiusmodi rationibus docerent: florentinum populum iustum mouisse bellum. Sperarent quoq; regem si id postularetur auxilia daturum. Acquieuit his verbis regis animus: vt vir prudens regi reportaturum. Hec et se dicens. sperare se

ait barbo ingratam illi eam responsionem fore. Burgus
voce duris caducatoror pancos post dies aduenientes verbis
mitiorib⁹ ducem iussit exercitumq⁹ inde abire consultum.
obsidionemq⁹ relinquere eius urbis: que suo dominio a ci
uibus tradita erat iuffet. Lunq⁹ eisdem rōnib⁹ suam cau
sam tutarentur florentinoy. pfecti. vir seuus ? ira feruidus
cōmotus animo acrius inflammaret. Ibis minas ? cōmina
tas addens. iussi latores quidam hominē veluti dementē
in flumen. is ppinquus erat dejecere: ope circūstantiuz ex
acta ne suffocaretur extrahitur. Extremes interim ad
mones obseruandas in sycilian. pfectas parate: cuz frumē
to ocerate redeuntes intelligerent. frustra se aditum tem
ptaturos urbe vndiq⁹ obsessa. obq⁹ id retrocedere vellēt.
otia adueso vento. qui illos in portum compulit: parato
certamine cepere. ereptumq⁹ frumentum. vmillis nauib⁹
castra oppidaq⁹ que fame vexebantur cōportatum est.
et quo inopia in copiam versa est. Intentis ad omnez rei
benegerende occasionem pisani. cum annis fluuius conti
nuo ymbib⁹ excreuisset. preter solitum id quod accidit ra
ro. vim magnam ingentium trabium quas de exercitu co
nibus ceperant in flumen deuolerant. quo in pronum la
te pons aque impetu dissolueret. Accidit magna ex p
te quod opinati sunt. Nam maior pa pontis disturbata
est adeo vt nulli transitus daretur: castellaq⁹ ? castra ma
xio subsidio pmanerent. Eam rem conspicati ciues. cō
cursu omnium ad id castellum quod in npa erectum erat
facto: ossi conatu expugnare adoti sunt. Saluti fuere p
fecti equitum duo. qui cum alia de causa ferme soli flumē
transissent: animaduersa castelli expugnatōne cum qua
tuor fere equitib⁹ magnis clamoribus iam exercitum adue
nire clamitantes: pugnantem plin aggressi sunt. adeoq⁹
inter hostes se immiscuere. vt vni ex prefectis equus occi
sus sit. Pisani credentes alias copias prefectos sequi ter
riti⁹q⁹ ab oppugnatōne desiterunt: fugientesq⁹ in vrbem
recessi sunt. Mlti ex eis capti: sanci: infectiq⁹ sē. Atroz
enim aliq⁹diu certamen fuit pisanis in ea expugnatōne sa
lutis spem ponentib⁹. Pi qui in altero castello citra flumē
erant: ascensis lembis nauiculisq⁹ transito alueo opem so
cijs tulerunt. Turbabant ēplura aduersa pisanoum
mentes. quib⁹ ad deditōm cōpellerētur. Nam ? maxima
pars oppidoum castrorumq⁹. tum victum fame a floren
tinis recepta erant: ? iam vicos pisanos post tricesimum ob
sidionis mensem in potestatem venerat. Fames quoq⁹ re
bus ceteris periculosior pplin vigebat. ? tum maxime si
terrestris auxilij spe sublata animos ciuium debilitabat. ?
iam consumptis herbis radicibusq⁹ immunda animalia co
medere compulsi erant. mltiq⁹ indies fame interibant ex
plebe. Hoc fedo spectaculo territi pisani. mulieres senecq⁹
simbellem turbam ex vrbe foras ejiciebant. At floren
tinoum pfecti in vrbem redire compulerunt: quo citius
consumptis cibis cogente fame aut tumultus esurientiuz
excitaretur: aut vrbis deditio fieret. His tot malis vndi
ciues crescente indies fame. cum tabida corpora p vicos
morbundiq⁹ ante oculos versarentur coegerunt: ossi de
sperata subsidij salute velut stupidi incerta consilia versa
bant animos: neq⁹ deditōnem sibi persuadentes: neq⁹ va
lentes tolerare famē.

Hanc obrem sibi .§.v.

metuens iohannes gambacurta: penes quem tradēde vr
bis potestas erat. tandē oratores nocte in castra data pu
blica fide misit. qui de conditionib⁹ agerent vrbis conce
dende. Id tū se certe agi voluit gambacurta. ossi verebā
tur ne se inuito vrbs a ciuib⁹ traderet. Agebatur de cōdi
tionib⁹ cum gino ? bartholomeo corbinello: qui ambo ex
x. viris erant: re plurib⁹ noctib⁹ agitata. tandē pacti sunt
decem viri dare iohanni gambacurte florenoy. milia. Let
oppida que te comite bulneicapta erant. Insulam prete
rea gorgonam captariam ? filiam concessa. Exulesq⁹ pi
sani omnes: qui sue factionis erant restituti ciuitati. Insu
per ? familie gambacurte immunitas data. Addita ē pte
rea florentie vomus plurag⁹ alia concessa: que ex auctori
tate populi confirmandam detulit florentinam ginus. Da
ti sunt propterea vtriq⁹ obsides. p cōseruandisq⁹ fuerant conuenta. Quis autem certi essent florētini pancos
infra dies famem coacturam pisanos ad vibem dedendā
? p vim capi possent⁹ satius visum est vrbez pacate ingre
di re a militib⁹ diripetur: q̄ aut p dissensionez ppli aut fa
mis auxilio ciuitas periclitaretur. Erat in conditōnibus vt
iohannes primo vibem deinde oppida singula: que in po
testate essent florētinis traderet. His conditōnib⁹ p gin⁹
florentinum delatis iussuq⁹ populi confirmatis: ginus au
ctoritate omnium magistratuū ad recipiendam vbem in
castra rediit. confectisq⁹ deditio facta est: florentinoq⁹
presidia in vibem intromissa quinto ydus octobas anno
a natiuitate saluatoris p⁹ millesimū. cccc vj. Recepta sum
mo cum ocio ciuitate. panis abunde omnib⁹ datus ē. nec
crudele quicq̄ aut asperum in vbe patratum. Post in
gressam vibem palatium in quo magistratus supremus
erat ginus petijt. ab hijsq⁹ deditionem comprobari voluit
clauesq⁹ portarum in signum deditionis tradi. Hic tāta
fortune cōmutatio nōnullos flexit animos ad cōtemplan
dum variam humanarum sortem. Nam cum qui in ma
gistratu vbi prefuerant a gino peterent quid acturi essent
e palatio abire domos ? florentiam ire iussi. Et qui paulo
ante imperare ceteris soliti erant: alterius imperio parere
coacti sunt. Postridie cum statos ciuitatis esset cōsiliuz
dus. ginus vbe fore ratus ad mitigandum ciuium animos
? ad spem futuri exigendos contio conuocata. Nescio pi
sani ciues inquit. vestro ne delicto an nostra virtute vram
ciuitatem in nostrum arbitriū deuoluntas redegerit. Si
tū estimandum videtur summi dei prudentiam. vtorum
tum aduersus eccām suam: tum aduersus vosmetipsos:
tum erga nos facinoy memoriem vos illis subdidisse: qui
bus semper inimicissimi estis. Nam scelus p vos perpetratum in dei antistites. quos crudeli morte in mari suf
focastis. ? intestine dissensiones ppitionesq⁹ ciuile⁹ mutuis
semper odijs inter vos excitate. Mala quoq⁹ permulta
quoum auctores contra nos estis. ad vindicandā tā
tam iniquitatem crudelitatemq⁹: altissimum prouocarunt.
Quo enim animo. vt de nobis loquamur erga nos fueri
tis ipi testes estis. quos sepius nullum ob nostrum delictum: sepius in libertatis discrimen deduxistis. Nam et
anglorum gentem nostra memoria p vos in nostrum per
niciem cōparatam. in nostrum territoium omni clade ve
xare insistis: ? nuper vicecomitum familiam libertatez no
stram appetentem omni ope iuuistis: ? ducem mediolani.
vt nos sibi subderet in dūm accepistis vim. Mlas alias
a vobis in nos iniurias omittendas dixi. unum tamen mi
nime pretermittendum est. neminem vnq̄ fuisse florenti
ni populi hostez. qui vobis nos fuerit amicus: cui nō fa
ueritis alacres omnib⁹ malis que inferrentur nobis. Hec
causa nos maxime monit ad consulendum libertatis no
stre salutiquam dubium per vos reddi conspiciebamus.
Vestris igitur meritis. vestris operibus coactus est meri
to populus florentinus. vt aliquando eos sibi subijceret:
qui se alioum subditum esse voluissent. Gratia dei factū
est. vt potiremur victoria. pacatiq⁹ ingrederentur vrbem
milites nostri. absq⁹ alicuius noxa. Nihil cuiq⁹ ablatum.
nulla vel parua quis iniuria affectus. id egimus vt nō de
strui tantam ciuitatem velle. sed conseruare acceptam vi
deremur. Hoc vobis argumentum sit. quo erga vos ani
mo florentinus populus in pace vobis sit futurus. cū bel
li tempore ? in victorie licentia (que solet esse insolentior)
tanta moderatione vsi sumus. seruantes vobis ciuitatem
quam velere pio arbitrio licebat. Seruati vnum estis
omnes. ? bona sua singulis concessa. ? cibus insuper abū
de prebitus. quo esurientia corpora reficerentur. Mitti-

re florentiam qui adeant senatum nostrum: vos vestra-
q; omnia illius iudicio libere permittant. Certus sum et
humanitatem ꝙ clementiam vbertorem apud hostes quã
dam reperietis q; sitis apud ciues vestros experti. Nouit
omnes pisanum populum non solum ocy ꝙ quietis impa
tientem quæ ciuium dissensionum quandoq; causam p
beant: sed impericulosissimo quoq; bello (quod scier en
am discordes ciues ad cõmunionem salueem bottari) ci
uibus odiq; hominum cede scatire. Itaq; haud dubiu
est eiusmodi hominum quieti conducere vt parcant me
lioribus. quandoquidem neq; belli iura seruare didicerũt
cum in ocio discordes. in bello crudeles fuerint. in perni
ciem ciuitatis. Nunc domini nutu subiusto imperio cura
te fidem seruare. ac parere magistratibus qui nihil impe
rabant: nisi quod iusticia suadeat ꝙ vtilitas ciuitatis.

Cum hec vtriusq; ginua. surgens bartholomeus ciam
polinus gratias egit. tum deo primum: tum populo flore
tino suisq; legatis: quorum opera conseruati essent. Vul
tusq; in laudem humanitatis eorum dictis. qui se perire
noluissent: cum belli iure licuisset: tum famem: tum incendijs
tum rapinis vrbem delere. Que tanta essent. vt nisi ingra
ti esse cuperent perpetua tanti beneficij memoria nomen
eorum celebrare tenerentur. Dimissa contione. xx. oratores a ciuitate florentina sunt missi. ꝙ ducenti preterea ci
ues ire iussi postea florentie furori: quod puios ars inflam
maret. que biennio gesta est. Ciuitatis regende cura ma
gistratibus: qui non vicendo praessent. permissa est. Pie
trotum primus a senatu electus est. homo prudens atq;
integer. qui sicut bello gerendo vtilis fuisset: ita ꝙ pace gu
bernande vtilis videretur. Multum hec victoria cõ
tulit florentinis. tum ad famam. tum ad cõmoda. tum ad
securitatẽ. In ciuitate post gratias deo actas. id enim ꝑ
curatum est: dies aliquod festi cum leticia acti sunt.

Circa illud tempus castrocarum castellum. quod em
ptum a cõmunitate florentina papa bonifacio annuente.
cum esset id ecclesie patrimonium: non poterat possessio obtineri
impedientibus bononiensibus ꝙ foroliuiensibus. venus ꝑ
castellanum eius recepta pecunia dedituꝫ est florentinis.

Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo domi
nus Coluccius migrauit ad dominum: qui fuerat cancellarius cõmunitatis per triginta annos. vir iustus ꝙ rectus
magne scientie et eloquentie: precipue in dictandis epi
stolis et maxime pro cõmunitate magne et efficacie ad flo
rentinum. libros aliquos edidit poeticos. Et ex deliberatiõe magistratus fuit coronatus laurea. mortuꝰ vt poeta.
Sepultus honorifice in ecclia maiori.

.§.vi.

Exinde qualiter veronam

ꝙ paduam obtinuerint veneti videndum. Cum igitur anno domini millesimo quadringentesimo quarto dominus
wilhelmus de scala: qui solus remanserat ex dominatoribus verone habitaret padue. teneremq; vitam gerens. qui
tamen legitimus non erat: ipsum ad sustentationem vite
ministrabat dominus franciscus qui dominabatur padue. certa officia illi concedens. Nec igitur wilhelmus immitatus
fuit a ciuibus veronensibus ad capiendum dominum eius.
ad quod efficiendum si cum aliquibus copijs appropinquaret ad menia ciuitatis: sibi eas traderent ducise rebellantes. Hoc cum ipse expossiset domino paduano fran
cisco auxilia ad hoc postulanse: acquieuit hoc agere. Unde collectis omnibus copijs suis ꝙ additis etiam gentibus
marchionis ferrariensis generi sui. vna nocte omnes cum
dicto wilhelmo profecti. de mense aprilis ad menia verone applicuerunt. Quod cum cognouissent veronenses. fra
tres in aliqua parte muris ciuitatis: introduxerunt eos in
vrbem. Ipsumq; wilhelmum creauerunt dominum suũ
ꝙ filium bimorum nomine mãtem recenter factum. Ve
nis autem dominus bugelottus: qui ibi gubernationẽ vi
bis exercebat pro duce mediolanensi. fugiens in ciuitatu
lam aliqñdin restitisset pugnando: demum desperans sibi
aditonia mitti. ipsam ciuitatulam seu arcem reddidit fra
cisco domino paduano. Qui eam suscepit vt vicarium ma
peratoris. visus tolo non paucisqui postea parut. Nam
capta arce ꝙ ea bene munita. prodidem exercuit erga di
ctum dominum beneficia ꝙ fratres eius parua. ipos ca
piens ꝙ carceri mancipans: ac dominium verone pro se ac
cepit. Postea beneficio dimissus est in alemaniam cum
vno ex fratribus. Causam huius vt iustam alligabat. qꝛ
cum in captione verone a duce fuisset sibi promissa vinctia. nec tamen sibi concessa. ideo pro ea veronam accepe
rat. Eo tempore veneti multum indignati sunt. et eo
q; cum persuasissent vt pacem faceret. scilicet domino fran
cisco paduano et cuꝫ duce mediolanensi nolserat aliena
re. Eobem statuerant contra eum bellum mouere et fa
cere colligationem cum duce mediolanensi ad offensionẽ
paduani. ꝙ hoc ante fecerat ꝙ paduanus obtinuisset vero
nam. Qua capta cum in pactis lige poneretur ꝙ interea
dum bellum duraret contra paduanum. Veneti in pi
gnus tenerent vincentiam ꝙ veronam. cum ea amissa non
possent capitalia seruare: colligatio illa dissoluta est. Po
stea tamen in dedicionem acceperunt vincentiam veneti.
profligatis copis paduani que ad illam capiendam con
tendebant. Qui post hec misit marchionem ferrariensẽ
ad venetos ꝙ suos oratores alios. ad querelam exponen
dam contra eos: Et nihilominus pacem cum eis et eo
cordiam affectando. Cui data sunt generalia verba: eo
eorum non erat rectum cum eo. Sed capta verona ma
gis eorum habentes. decreuerunt statum ciuis ut ipsi pos
se ad nihilum reducere. Unꝫ et conduxerunt stipendia
rios milia equitum. et peditum magnam multitudinem:
ducemq; exercitus instituerunt Pandolfum de malate
stis dominum pesauri. Quod intelligens dominus pata
uinus: ꝙ ipse conduxit gentes multas ad sui defensionem
Idemq; fecit marchio ferrariensis: qui adiunabat vt affi
nis partes eius. colligatus cum eo. Florentini autem hec
videntes miserunt oratores suos ad venetos. querentes
inter eos pacem componere. Sed nil horum valuerunt
obtinere. gratias tamen agentes eis de labore suo ꝙ bono
affectu pacis ad eos. Pandolfus igitur dux exercitus
sumpta potestate officij perrexit tridium: vbi copie vene
torum erant congregate. et cum eis perfectus est contra
paduanos. posuerunt q; castra sua non longe a ciuitate.
omne genus damnorum inferentes contra eos. Habue
runtq; plures conflictus adinuicem: in quibus lese sunt
plures copie venetorum. Fuit tamen reteratum in loco vbi
castrametati erant. Et quia loca illa erãt palustria. pesti
bi orta est propter hoc tum etiam quia penuriam habe
bant victualium. lente exercebantur ad prelium. Dux au
tem infirmatus fecit se venetias deferri. ꝙ quia infirmitas
perseuerabat pelaurum infirmus delatus est: ꝙ alius capi
taneus loco eius insertus. Et ad forcius prelium exercẽ
dum auterunt exercitum. conducentes veneti dominum
mantuanum ꝙ dominum iacobum veronensem: qui cum co
pijs aliis magnis milli profecti sunt contra veronenses fa
cientes magnas vexationes in locis illis. Dominus au
tem paduanus viriliter resistebat illis. Eodem anno
cum dominus paduanus misisset magnam partem fortẽ
gentium veronam pro tuitione. copie venetorum proce
cere sunt ad locum qui dicitur pianatico vbi ebo locus val
de fortem ꝙ circundatum lacubus ꝙ fossatis. ꝙ violenter ad
lucingressi magnam predam inde asportantes: pro se ma
nierunt in notabile dampnum paduanorum. Hinc conti
nuaretur bellum inter venetos ꝙ dominum paduanum.
cum quo vt victum est colligatus erat marchio ferrarien
sis gener suus (quem vt filium diligebat) tanta castilia vi
ctualium inuasit terras marchionis: vt subdui se magnas

querelas mouerent contra eum. propter quod ad querelas auferendas consultus suis deficiens a patauino socerosio concordiam egit cum venetis. vnde magnum detrimentum patauino secutum est. Anno autez millesimo quadringentesimo quinto dominus mantuanus z dominus iacobus vernensis capitaneus gentis venetorū. de mēse Junij decreuerunt prope ciuitatem mouere bellum: vt auferrent peronensibus recollectionem frugum. Veronēses autem cum iam paterentur penuriam victualium. et timerent famez sequendam nimiam si messes amitterent: ac etiam etsolum habentes dominiz patauini propter, pditionem factam dominis eorum antiquis. illis. f. de scala wilhelmo z thomaso armis correptis tumultum fecerunt z aperuerunt viam ex portis ciuitatis copijs venetorum qui ingressi discurrerunt per vrbem: capientes dominū eius pro venetis. Quis autem dominus iacobus secundo genitus francisci de carraria: qui ciuitatem regebat faceret aliquam resistentiam cum gentibus suis: cito superati sunt z aufugerunt in arcem. Homines autem que cum eo erant conuentione facta cum hostibo dimissi fuerunt: saluis eorum personis z substantijs. Remansit autem dictus dominus iacobus obsessus in arce a copijs venetorum cū quibusdam. Ad quam obtinendā cum plurēs. occisiones z damna secuta sunt multa in obsidentibus z obsessis: bellis bombardis z aliis vijs. Tandem conuentionem dictus dominus iacobus fecit cum venetis tradere fortalitia certis pactis. sed prius volut habere saluiconductuz ab eis eundi patauium ad patrem: z in redeu ea tradere. p̄mist. Et cum ipm saluiconductum liberum obtinuisset pergens ad patrem. in via anteq̄ applicaret captus a gētibus venetorum. p eorum circulatione dicendo: q̄ nō obseruasset promissa. Captus fuo missus est venetias z carceri assernatus. Eodem tēpe quia copie venetorum circa patauiū insistebant deuastatōi frugū. ppter hoc populus patauinus in hoc non equo ferens ne famē incurreret tumultum fecit: sed dominus franciscus suo opere z industria quieuit eum. Et animaduertens periculum suum quesiuit concordiam facere cum venetis. Sed quia petitiones venetorum nimis erant graues z difficiles: ideo nihil est conclusum. In mense autem nouembrio cum venetiis tenuissent patauiū obsessuz per plures menses. adeo q̄ defecerant eis victualia necessaria. cum dominus quereret se concordare cum capitaneo venetorum: interea populus tumultuans contra dominum tradiderunt se venetis introducentes gentes eorum. Fugiens autem ipe cum tercio filio ei⁹ capti ducti sunt venetias: z carceri vbi erat alter filius eius adiudicati. Pollea ī fine ianuarij fecerūt eos veneficio vitam finire z vliter sepelir: quod ad senitiem non modicam imputatum est eis.

Capitulum.v.

Ano domini millesimo quadringentesimo octauo. de mense nouembris Innocentius sepcimus migrauit ad dominum: grauj infirmitate a domino visitatus. Post cuius honorabiles exequias more solito celebratas cardinales conuenientes se omnes obligauerunt sub grauissimis iuramentis z solennitatibus quicunq; eorum esset electus. laborare ad tollendum scisma z vnionem ecclē procurandā. Et ingressi conclaue infra paucos dies elegerunt in pontificem summum patriarcham constantinopolitanum natione venetum z nobilem fm seculum iam septuagenarij Qui ex angeli paoni vocabulo. assumpsit sibi ex papatu pri⁹ nomen. xij. eius nominis. fuit vir iste a puericia magne sanctimonie z sapientie. hic electus iterum z tenuo se iuramentum z votum: omnia facere sibi possibilia ad vnionem ecclesie tandam. Vt autem fuit translatus innocentij florentie nunciatus. vir religiosus ordinis predicatorum per cuncta laudabilis frater iohannes dominici. egregius predicator. potens in opere z sermone cotā domino z omni populo: qui plurib⁹ continuatis quadragesimis florētie predicauerat in eccia cathedrali z sancte marie nouelle z bis in die cum maxima gratia z fructu: propter flagrantem odorem sanctitatis eius z facundiā z sapientiam. vt feruidus zelator ecclesiastice vnitatis. tūc morans trabene cum multis fratribus in conuentu sancti dominici fesulan. d voccsia ab eo fundituus edificato: accessit ad magistratum florentinuz exhortans ipm z persuadēs opaz dare eum eligendo pontifice p vnione fienda. Qui eum non sufficiente audientes. decreuerunt cōmuni cōsilio ipm ad curiam destinare. futuraz electionem preuenire. Quo facto pedester vt humilis z pauper romam profectus est. inuentq; eum applicuisse conclaue cardinales intrasse. Quis enim mortuo Jnno. in ambigno esset. procedere ad electionem: vel potius supersedere z expectare si forte benedictus vellet renunciare post literas ad eum directas: vt vel sic congregato vtroq; collegio cardinalium ab omnibus simul vnus post renunciationem illius eligeretur. ad quam vnionem efficiendam principes z cōmunitates xpianitatis pluries vtrunq; rogauerant. Demū cōsiderantes pericula magna: que possent contingere in tali mota: que brevis esse non poterat. z interim nullo presidente ex illa parte cōfusio z ruina poterat formidari diuersis ex causis: demum decreuerunt electionez sequi p cyrographum. facta pmissione iuramento z voto a quocunq; cardinalium. vt si contingeret eum elegi: daret omnem operam z diligentiam ablq; fraude z dolo vllo ad vnionē efficiendam: etiam si oporteret eum propter hoc papatui cedere. Electo igitur angelo z gregorio xij. nuncupato. immediate renouauit promissionem iuramenti z votum: quod ipse cum ceteris ante electionem fecerat. Quod cū per literas significari mandasset principibus z cōmunitatibus plurimis. omnes gauisi sunt gaudio magno valde: spe future vnionis cum ad celum exultantes. Prefatus autem frater iohannes dominicus publico postmodū cōsilio oportunitate sibi data. ex parte cōmunitatis florentine coram gregorio z cardinalibus tam scientifice: q̄ luculenter sermocinatus est: supplicans. exhortans. z persuadens rōnibo planis ipam vnionē quātuz in eo erat cōsequendam. ad quod cōmunitas ipa offerebat ciuitates suas z castra p loco: z omne auxilium z fauorem. Paulo post florentini miserunt quatuor solennes viros in oratores. f. dominum iacobum altouitam epm fesulanum ot vinis predicatorum: dominum malum albitium: z dominum raynaldum ganfiliazum milites: z bonofrium strozum. ad visitandum pontificem z congratulandum de promotione sua. z reuerentiam vt summo antistiti exhibendā vt moris est. Qui honorifice sunt ab eo z curia tota recepti. z grauissime auditi cum ad idem deprecarentur solicz efficiende vnionis. Cognoscens autem greg. prefati fratris Jo. scientiam. sanctam conuersationem eius in domino. cuius olim familiaritatem habuerat venetijs cum ī minoribus esset: nec ignorans sapientiam. facundiā. z industriam eius in agendis. Erat enim tenacissime memorie. vt pene omnia in mente recenter haberet. qui fere cuncta perlegerat. ei mandauit vt a curia non recederet. frequenter accersiri faciens in consilijs secretis.

Statim ergo grego- .§.i.

rius aduersario scripsit benedicto nuncupato. benigne ad pacem illum inuitans: z ad abdicationem mutuam offerens. Aduersarius tantidem fere syllabis rescripsit. Eadem inuitatio fuit. eadem cohortatio. Tractatur de loco vbi simul habeant conuenire. Et post cōueniunt de ciui-

tate sacra quasi in medio constituta: ⁊ ad quas ꝑ mare et terram esset accessus. Et vt sequi videantur effectus incipiunt appropinquare. Recedit ab vrbe Gregorius senas pergens ⁊ exinde Iucam benedictus Iohannem. Interea parefacte sĕ gregorio a fidelibus insidie sibi parate fame a benedicto: ⁊ ciuitas illa ꝑ se munita. Erat n. ille benedictus (etsi ingratus) calidissimus hominum. Versipellis: ⁊ suis astutus vt anguilla de manibus stringentis elapsa. Hic gregorius autem. vt agnus innocēs ⁊ sine felle colūba. Decipiens ergo gregorius aduersarii nō vere quietem vnionem. sed fictam subuersionem vt solus remaneret in sede petri: mutauit vt sapiens ꝓpositum suum in eundo saonam. Et ꝙdam quidam dixerunt ꝙ trepidauit timore vbi non erat timor: ⁊ has suspitiones immitterent sui: vel ipse simularet ne papatum diuitteret. non sic alij viri timorati. nō sic: sed ꝙ iustam causam timoris ⁊ deceptionis habuerat. Miserunt nihilominus nuncios ⁊ literas alter ad alterū ⁊ tractantes de alio loco ⁊ nunq̄ conuenire potuerūt. Benedictus vt magis simularet intentionem suam ⁊ votum ad vnionem efficiendam: adhuc ad gregorium magis appropinquauit. ad portum veneris veniens. Gregoriꝰ autem luce permansit ꝑ plures mēses. Ibiq̄ creauit quatuor cardinales. s. prefatum Iohannem tomicis: quem quidā archiepiscopum ragusinum instituerat. non illa querentem sed renuentem. prevaluit tamen voluntas pontificis ne vltime voluntati videretur obsistere. Secundus fuit tomicus antonius nepos ipsius gregorij bononiensis prius ab eo ejus factus. Tercius gabuel etiam venetus ⁊ docti alterius⁊ socius individuus. prius senensis epūs. Et hi duo ex religione celestinorum seu congregatione que venetijs habetur fuerūt assumpti. viri timorati ⁊ mundi contemptores. qui post martinuz successit in pontificatu vibis dicē eugenius vt infra patebit. Quartus fuit vir etiam multū religiosus ⁊ proko epūs. doctam tamen ꝓmotionem cardinalatus aliqui multum egretulerant. Oratores plurium principum luce existētes pluadebāt gregorio vt iret saonam. ⁊ precipue regis francie qui merito habebant suspitiq̄ quia aduersario adherebat. Alij contrarium consulebant quia non esset tutus accessus grego. vt ladislaus rex apulie ⁊ alij intimi amici ⁊ timorati viri. Et cum post multam practicam de loco conuenire non possent ⁊ iam res desperata esset de vnione. creauit gregorius ⁊ alios plures cardinales viros prudentes probos ⁊ pentos. ⁊ inter ceteros magistrum lucam ordinis humiliatorum ab eo prius sesulanum episcopum factum. decrepite iam etatis: si magni consilij virum sacre theologie ꝓfessorem peritū ⁊ magne fame probitatis. Quod etiā magis conturbauit cardinales antiquos suos.

Sublata igitur spe .§.ii.

omnino conueniendi in simul benedictum ⁊ gregoriū. cardinales ptiotes vtr⁹ adhuc lucē essent. vnde ⁊ ꝓpinqui cardinalibꝰ benedicti: habuerunt secretum tractatum ad inuicem vtriusq̄ pontificis cardinales recedendi ab eis. ⁊ vt in aliquo loco conuenientes celebrarent generale consilium: vocantes ad eum omnes prelatos eccie. Quod executioni cito mandarunt recedētes ili a luca ⁊ alij a portu veneris ad terras declinantes florentinoꝝ. Hic recessus cardinalium qui fuit occultus timentibꝰ ne gregorius faceret eos capere vt conspirantes contra eum: factus fuit. anno domini. M.cccc.viij. de mense maij. Et primo cōuenerunt aliqui eorum cum illis benedicti in liburno: ⁊ sequenti iunio mortuus est pisis cardinalis florentinus ꝑ accidia. Gregorius autem cum paucis creatis ab eo cardinalibus reuersus est romam: ⁊ alter cum pancis ibi frāciam. Super qua re florentie diutius est disputatum ꝓ venerabilem virum. dominum laurentium de ridolfis militem ⁊ vtriusq̄ iuris egregium ⁊ famosum doctorem. cathedram tenentem florentie. Vtrum presupposito ꝙ cōstanti. ꝙ ambo pontifices scandalizarent totam ecclesiā et violatione manifesta. pmissionis iuramenti ⁊ vnionis eccie: cum non darent ad hoc operam si simulabant conludentes adinuicem. sicq̄ pessimum sortirentur de ecclesie nocumentum iam inueterati permanebat: pollent cardinales conuocare concilium. ⁊ citato vtroq̄ ad veniendum ad ipm non parentes sed in contumacia ꝓsistētes possint deponi ⁊ ad alterius electionem ꝓcedi. Ubi post longam disputationem pro ⁊ contra per eruditos factas. in pisis plurimorum doctorum ⁊ theologia ⁊ iure vtroq̄ nullo contradicente: sed omnibus antiquitus determinatum fuit per illum licite ⁊ canonice fieri posse. Sed probandum erat presupposituꝫ in questione esse verū. Nā ⁊ si verum indicari vel credi posset et ꝓ benedicti vncalidi ⁊ ambitiosi. quod postmodum declaratum reperietur. Nam post concilium constantie in quo tota ecclesia cōuenit. etiam qui erant de obedientia gregorij ille solus ꝓtinat fuit. nec cōparere nec mittere voluit. nec renunciare sed in suo scismate solus ꝓmanens decessit. tamen de gregorio non idem apparuit. Licet vulgus et vniuersitas cardinalium ⁊ aliquotum hoc sentiret. s. ꝙ colluderet vel simularet. quinimmo contrarium ostendere ē. Nam concilium constantie celebrandum ipe approbauit. suos cardinales misit. ⁊ quia decrepitus erat ire non valens: procuratorem misit karolum malatestam ad renunciandū. Nec transgressor iramenti vel non indicari debuit: si non debito modo agere potuit quod ꝓmisit alio ei significante. vt nondum clarificatus de iure suo ad sibi soli vsurparet.

Firmata igitur conclusione illa vt vera que in cena erat conuenientes vtriusq̄ pontificis cardinales ⁊ conferētes de loco determinando. ꝓ concilio celebrando vniuersali. decreuerunt ciuitatem pisarum vt locum aptiorem: cui rei cōmunitas florentina consensit. Unde significantes gesta per nuncios ⁊ literas vocarunt ad concilium celebrandum pisis omēs episcopos prelatos ⁊ principes ac cōmunitates erhortantes ad mittendum ad ipm oratores suos ac subtrahendum obedientiam a pontificibus illis: quos etiam citauerunt adeundum illuc. Quib⁹ peractis paulatim ceperunt principes ⁊ cōmunitates obedientiā illis auferre de territoriis suis. Uenetis in italia ⁊ alijs etiam subsequentibꝰ regibꝰ ⁊ dominis ⁊ cōmunitatibꝰ etiam ipe imperator sigismundus rex hungarie: qui tunc erat nō multo ante nouiter electus. mortuo germano suo ladislao rege bohemie: depositis prius ab imperio ꝓpter inclinatiꝰ ⁊ multiplicem excessum. Ac etiam roberto: qui ei successerat: sed non coronatus defuncto: concilio celebrando adhesit. Remansit autem in obedientia ⁊ reuerentia gregorij rex apulie ladislaus cum suis. ac etiam quedam ciuitates ytalie: precipue que erant eccie. Cum benedicto autē pene nullus. a cunctis derelictus: nisi forte a rege aragonū Mare autem ꝓ naues ingressus fecit quatuor cardinales nouos. ⁊ excōmunicauit regem francie ⁊ omnes alios qui recesserant ab obedientia sua ⁊ rebelles eccie. Gregoriꝰ autem cum gentibꝰ armigeris florentinorum ꝑ fas et nefas datis etiam obsidibꝰ a florentinis. et luca senas. venit de ad vrbem reuersus est. excōmunicās ꝓ pileo ⁊ omni dignitate ⁊ beneficijs priuans: omnes cardinales: qui contra eum conspirauerant recedentes ab eo: vt hereticos et scismaticos. ac etiam ꝑ orbem significauit regibꝰ ⁊ principibꝰ de coniuratione eorum ⁊ indebito recessu ab obedientia eius: vt non acquiescerent nec crederent verbis eorum. quē ēt parum ꝑfuit: omnibꝰ fere vt dictum ē gesta eor⁹ approbantibꝰ. Quia ꝑ o vrbe romana erat in magnis tenebris ⁊ ripis. gregorius cum curia sua ⁊ de beneplacito regis ladislai profectus est gayetam. vbi aliquādiu morari fecit. Sed quia in collatione beneficiorum ⁊ epiſcopatuū

greg. vt iustus ⁊ timoratus. nolebat regi obedire frequentissima petenti: rex nil regalis condicionis. Habes aut diuinum nomis. punatus omni pietate ⁊ fide vt castra cum nitue sequens: ambitione labnerfus ad dilatandum imperium per phas ⁊ nephas. Demum anno. M.cccix. vel M.cccx. licenciatus a regno ꝓ mare transiuit cum curia ad arriminum vbi a karolo comino arriminensi cuꝫ omni honore ⁊ gaudio receptus est. Qui solus pseuerauit cuꝫ suis in obedientia gregorij vsqꝫ ad renunciatõnem eius. Nam venetí etsi dissuassent subtrahere obedientiã ⁊ fidẽ a gregorio. tñ celebrato concilio pisis ⁊ creato alexandro vt dicetur. cum plures regis ⁊ principes ac etiam oratores destinati a concilio ⁊ alexandro accedentes venetis psuaderent ad obedientiam ⁊ reuerentiam exhibendã alexandro ⁊ non alteriipi veneti vt viri graues in agẽtia. collocuis quos habere potuerũt ibi doctoribꝫ ⁊ magistris penuis in theologia. ⁊ iure ad tractandam materiam ⁊ indagandam. in hanc sententiam conuenerant. Alexandro vero ⁊ indubitato pastori eccie fore obediendam ⁊ omni reuerentia habendum. Quod ⁊ fecerunt. Interea cõ rex licenciasset gregorium. Ragusinus cardinalis dominus Johannes dominici. vir magni animi ⁊ sani consilij. ꝺ volitate gregorij in habitu transformato. Sad modũ euasidam plebani seu de cani ꝑ nauiculam. fecit se deferri ad locum vbi imparo: sigismundus dicebatur cẽ. Et ad cũ accedens ⁊ se manifestans. cum eo secrete tractauit ꝺ modo tenendo in congregando concilium aliud. vbi ex toto auferretur scisma: qꝺ vtiqꝫ ꝑ pisanum concilius vel conciliabulum (cum non esset auctoritate alicuius qui se gerebãt ꝑ pontifice congregatum) non erat ablatum ipm scisma: sed augmentatum. ex duobꝰ tribus iam se ꝑ papa gerentbo. Inde alio recedens reuersus est arriminũ. quo sciam gregorius cum suis contulerat.

Longregatione igi .§.iii.

trfacta ꝑ concilio pisis tpe statuto. in qua de uersis regnis ⁊ nationibꝰ aduenientes numerati sunt multi prelati Et relatione omnibꝰ facta de scandalo: quod inferebant duo illi pontifices colludentes adinuicem. ⁊ nolentes venienem eccie querere. put ꝓmiserant: decretum est vt oratores mitterent ad vtrunqꝫ. vt ad locum accederent. quoꝝ operam benedictus dedit. dicens controuersiam esse de iure ꝑ papatus inter se ⁊ grego. ⁊ nihil ad eos spectare de re ipa. Gregorius bo respondit non ad eos ꝓtinere cõgregare concilium. sed ad ipm. vt pontificem romanum. qꝺ ⁊ celebrare volebat non pisis sed in alio loco se statuisse. vic; in forosulij circa aquilegiam. ipolꝫ cardinales eum sequi debere ad locum non ipe eos. quia non decet a capite membra discedere: sed omnia membra caput sequẽda. Unde ipe grego. cum curia sua et si parua. ad locum determinatum ⁊ prelatis principibus ⁊ cõmunitatibꝰ publicatam accessit tempore statuto. Sed solum de obedientia sua prelati que adhuc vigebat in regno ꝓfecti sunt: aliꝫ potius ad pisanam synodum vel congregatiõem accedẽtibus. Ibi breuiter expleuerunt que visa sunt eis expedire ad negocio. Cardinalis ragusinus inter ceteros affirmãs. ab vno ex familiaribꝰ suis ab aduersarijs corrupto veneno potionatus vix mortem euasit: infirmatus grauiter. et ex vi veneni pellem totã sua exuit vt serpens. Et cõcilio autem ipo redeuntibꝰ arriminum. in via parate fuerant Gregorio insidie ad capiendum eum. Quib; sibi secreto insinuatis. in habitu transformato cuꝫ paucis aliis ꝓcessit. non vt papa: aliisꝫ secutus in apparatu papali ⁊ comitiua non modica illum se fingens captus est. Sed cognito cum non esse. domilius est non sine iniuria. Sicqꝫ manus illorum euadens in nomine domini arriminum cũ suis reuersus est. In tot autem aduersis ⁊ persecutõibꝰ tã constans ⁊ magnanimus fuit. vt nil videretur de his curare. sciens quia ꝑm ꝓbiam non esse malum in ciuitate sui; mundi quod non fecerit dominus. De malo pene intelligendo aut etiam ꝺ malo culpe. non agendo si ꝓmittendo Sic firmus erat in his que sibi conscientia dictabat: vt nullus posset a suo ꝓposito reuocare. Sic modestus: vt philosophus videretur. sic sapientie deditus: vt a speculatõe ⁊ disputationibꝰ non cessaret. Congregato interea pisis ꝓcesserunt in cepto suo. post legitimas modo suo citationes non cõparentes sed contumaces: contra eos sentẽ tiam depositionis ⁊ priuationis protulerunt: grego. ⁊ benedictum. vt hereticos ⁊ scismaticos. phibentes ꝓpicio cunctis. ne quem eorum papam nominarent: aut tanqꝫ romano pontifici obedirent. His pactis ad electionem alterius ꝓcesserunt. Unde cõclaue ingressi cardinales vtriusqꝫ partis. more consueto ꝓtractantes rem ipam elegerit in prelatem summum. petrum de candia cardinalem mediolani. ordinis minoꝝ. virum vtiqꝫ valde pentũ in theologia ⁊ speculatiuum. Hunc nominauerunt alexandrum quintũ. anno domini. M.cccix. Qui anno vno sedem petri tenuit. sm cõmunem opinionem. Et pisis non multo post pistorium accessit. Et quo dicto aliquãdo transactis bononiam se transtulit. Ad cuꝫ accedens ludouicus dux andegauie. filius alterius ludouici: qui cum karolo tercio de regno contenderat sed non ꝓualuit: veneratus vt papam. Tandem migrauit a seculo (vt dicitur) toxicatus in cisterio.

De his que accide .§.iiii.

runt tpibꝰ supradictis in lombardia. tuscia. ⁊ regno ⁊ principibus ⁊ cõmunitatibꝰ aliis. videndum est breuiter. Sub penoꝝ tpe. sanno domini. M.cccvij. cum paulus vilinꝰ capitaneus multitudinis magne bellatorum in dissensione ⁊ turbatione maneret cum gregorio papa. eo ꝙ creditor eius existens in. lc. milia florenoꝝ. retractum rõne stipendiꝰ: tum rõne mutui sibi facti in sua coronatõne. nil ab eo habere valebat ꝓ pauptate. quia habẽs sub se duo milia equites. non habebat ad numerandũ eos: recessit ab vrbe ⁊ ad castra sua perrexit versus velem veterẽ. Postea requisiuit cives tuscanelle qui amici sui erant. vt recipent in ciuitate ipsa aliquos ex suis stipẽdiarijs. Qui eos recipientes honorabiliter tractauerunt in domibus suis locãtes. Non multo post personaliter cum reliquis sui exercitus illuc pfectus. vt mos in pera. ignis in sinu. serpens in gremio: remunerauit hospites suos. Nam ꝓditorie vsurpans sibi dominium ciuitatis ꝓditus est eos. opponens eis ꝓo excusatione tanti sceleris: qꝺ querebant proditorẽ eius. Audiuit gregorius ⁊ ingemuit: sed quid remedij afferret non habuit. Rex ladislaus cum in apulia obsideret ciuitatem tarentinam. In qua dominabatur ducissa uxor olim domini raymũdelli ꝺ balzo cũ filijs suis comitibus litij. post multa prelia adinuicem gesta: demum concordiam cum eo fecit per hunc modum. quia iliam (cũ speciosa esset licet iam annoꝝ. xxx. vij.) neapolim duxit uxorem cum filijs tarentum acquisiuit. Hec vocata est regina maria: que longo tempore regi superuixit ad sua redierunt. Aliam quoqꝫ uxorem habuit ante: filiam regis cypri: quam dicitur veneno extinxisse nullã ex aliqua filiam habens. Veneno ⁊ ipe potionatus cum esset adolescens: exenteratio multis calidis intromissis. malicium virus euicit. Sine autem ex eo sine ex causa alia quasi balbutiens non prompte verba valebat exprimere. Ludouicus ꝺ miglorotris nepos olim Innocentij pape. rebellis ecclesie ⁊ eius pastori. cum multas ciuitates sibi subsumpsisset in marchia cernẽs se insufficientẽ ad resistẽdũ pẽdi eccie amicitiam ⁊ concordiã cum rege ladislao inqr. Pro cuius rei fidere esculũ postꝫ expoluit ei concessit. In eꝰ qꝫ cõpensatoꝝ rex cum comitẽ insidiat monopoli: ⁊ quonda circa

illud castrorum. Sed non multo post rex ei abstulit si aliquo ptem. De mense Junij eiusdem anni iohannes columnensis ⁊ dominus nicolaus eiusdem familie cu⁊ plu ribus alijs nobilibꝫ ex romanis. ad instantiã regis ladislai cum ei spem dedissent dominium vibis sibi tradendẽ. nocte ingressi sunt vrbem cum quadringentis equitibꝫ ⁊ totidem peditibus tumultuantes. ⁊ discurrerũt cum clamoribus per ciuitatem: exhibantes q̃ populus romanꝰ insurgeret in eorum fauorem. Sed cogitatio eor̃ maligna fefellit eos. in foueam incidentibꝫ quam fecerãt. Nam populus subito coreptis armis processit contra eos. ⁊ congressus se cum paulo vrsino qui in vrbe erat ad stipẽdia ecclesie cum mille equitibꝫ insultum fecerunt contra colũnenses cum suis. ⁊ eos cito superantes ab vrbe expulerũt. Ceperant tamen iohannem columnam ⁊ nicolaũ ⁊ alios plures. quibꝰ omnes captiui fuerant pauli vrsini. Rex autẽ ladislaus cum exercitibꝫ suis ad menia vrbis expectãs rei prosperum successum. cum nullum signum videns non est ausus ingredi. nec aliquod subsidium in tali conflictu columnensibꝫ prestitit. timens audaciam populi romani. Hoc tñ emolumenti rex percepit. q̃ cum aliqua causa iret. et equitibus paulivrsini ciuitatem egressi fuissent. ingressus factum regis obuiassent eis. capti sunt ab eis. Cum igitur intentum a rege non habuisset effectus. cum copijs suis recessit multum se elongans ab vrbe. Paulus ꝑo vt sinus post hec ad castra sua accessit. ab eis erigens multa milia florenorum. Ipsa ꝑo nocte greg. cum cardinalibus suis aufugit in castrum sancti angeli: ⁊ aliqui etiam viterbium ierunt. Sed ⁊ mercatores in magno timore fuerunt ne prede exponerentur. Post hec de mẽse augusti gregorius. consignatis quibusdam terris eccie paulo vrsino. quos sc⁊ reddidit pape pro satisfactione seu debito ei satisfaciendo. Viterbium ⁊ vnde senas venit. vbi cum aliquibus maneret cum cardinalibꝰ. multi reges ⁊ principes miserunt legatos ad eum. Et aliqui quidem. vt rex anglie rex apulie. ungarie. ⁊ aliqui alij: dissuadebant eius accessum suorum ꝓpter quod ab vrbe discesserat: allegantes causam. quia ciuitas illa nimis erat in potestate regis francie: ⁊ ab aduersario vt callido viro capetur ⁊ deijceret. Alij ꝑo suadebant. pgressum eius ad locum vt tutum non dubiũ locum. vt rex francie. florentini: oratores benedicti. Veneti dicebant alium locum eligendum non suspectum. Sic tamen ppetuus greg. locum pergens magis ad locum appropinquauit. vt supra dictum est. Eodem anno cũ dominus franciscus de casali post bagnacauium defunctũ dominum cortonensem sumpsisset dominium cortonij. ⁊ satis prudenter regeret amicus florentinoꝝ: de mense octobris aloysius frater eius consobrinus. cum quibusdam cubicularijs ipius domini francisci: in quadam venatõe tractauit ⁊ ꝑspirauit in mortẽ dicti dñi francisci. Quod ⁊ perfecit. Nam vna dierum in palatio suo in ciuitate conspirantes interfecerunt eum nil tale suspicantem: multis vulneribus afficientes. Ipse autem eius cum clamaret succursum petens. in capite vulnerata est. Populus aũt hec sentiens arma corripuit. Aloysius ꝑo ad sedandũ populum ⁊ quasi timorem ei incutiendum. iussit corpus illius sic perfossatum per fenestras ad terrã proijci in platea. Quo facto vnusquisq; timens sibi. reuersus est in domum suã ⁊ aloysius dominium cortonij assumpsit.

Rex Ladislaus an .§.v.

no domini. M. ccc. xviij. romam cepit. Paulo. n. ante exercitus regis: qui erant in marchia anc̃ bonitana. quos dux erat comes carrarien̄sis. continue ciuitates ecclesie capiebant. ⁊ iam eis calum posse dederat. Dominus etiam camerinensis. cereno non habere se posse succursum a pontifice concordiam cum rege iniit. ⁊ alij plures domini circũstantes. Videns igitur rex quia tempus cum iuuat ⁊ ad votũ ei prosperitas arridet. decreuit romam capere ⁊ suo dominio subingare. Et primo quesiuit per oratores florentinis ⁊ obtinuit. q̃ nullum prestarent admittotum romanis aut pontifici in aggressu huius rei: nec impedimentum ꝓstarent. De mense ergo martij ad vrbem applicuit cũ. xij. milia equitum ⁊ totidem peditum. non quidem ingressus in ea: sed castrametatus circa eam. Sed ⁊ quatuor galeas armatas posuit in faucibus tyberis. vt nil inde posset victualium deportari in vrbem. ꝓpter quod ciuitas penuria non modica in vrbe orta est. Ad defensionem ꝑo ciuitatis intus erat paulo vrsino cum copijs suis: qui tamẽ cõtinue practicam gerebat occultam concordandi secum rege. Colomnenses ⁊ sabelli ⁊ alij plures abintus cum rege se intelligebant. De mense autem aprilis mille rex exercitũ suũ ad fauces tyberis. vt caperet cuitatem hostie. Cives aũt eius cum non sperarent succursum ab vrbe. post aliquam repugnantiam eam in dominium ẽpi tradiderunt.

Hostia capta ⁊ concordia cum paulo vrsino habita: reuersus est cum exercitibus suis ꝓpe vrbem. Cuius autẽ pars copiarum pauli aliqua leuia bella gerebant cũ gentibꝰ regis: tamen nocte paulo ipse ad regem in castris accessit ad dandum modum captionis ipsius vrbis: ⁊ plures romani ex colomnensibus. sabellis ⁊ alijs. Die igitur. xxij. aprilis. pars exercitus regis in vrbem introducta est. Et populus romanus animaduertens proditiõ paulli ⁊ aliorum: subito destinarunt oratores ad regem in castris sibi bene tradentes ciuitatem. Quo facto rex aprilis ladislaus. xxv. aprilis dicti anni ingressus est vrbem cum omnibꝰ gentibus suis cum magno triumpho. cepitq; dominium eius ⁊ de equo descendens habitationem consuetam camerario pape ad habitandum iuxta palatium pape ingressus est. Eademq; die capitolium in deditionem accepit ⁊ alia fortalitia vrbis. Officiales ꝑo priores vrbis vnusquisq; descendit in domum suam: vt priuata persona. Eodẽ tempore ꝓparata fuerat classis ianuensium. xij. galearum bene munita. Sed hc recedentes a ianua et tempestate superueniente opositum hc̃re ad portum veneris Illic autem superledẽtibꝰ certificati sunt q̃ rex ladislaus iam romam obtinuisset. Quibꝰ reuersi ianuam data tranquillitate deposuerunt armamenta. Nam properare mitebantur romam quia vt clarius gubernatoribus tractatum fecerat cum paulo vrsino: capiendi romam per paulum vrsinum ꝑo papa benedicto. Et forte illud secutum fuisset nisi diuina prudentia per tempestatem illam eorum ẽpedisset. Et hoc poterat reprehendi volus benedicti. Cum hec audiuit gregorius. cum leticia nunciauit cardinalibus. felicet vt eis innotesceret malicia benedicti qui non vnionem affectaret: sed eius oppressionem et sui exaltationem. ⁊ ideo non facile ei credebat. Nec ex ꝓpe debat quin fieret vnio. vt ꝓmiserat: sed ex parte alter̃.

Rex ladislaus capta roma ⁊ alijs multis ciuitatibus ecclesie cum magnis exercitibus descendit in tusciam versus senas. Florentinos florentini miserunt ad eos legatos suos. Prius tamen ipsi a senensibus vt inuestigarent de eorum intentione. Si dispositi erant permanere in federe colligationis inito cum eis ⁊ legato bononie ad defensionem statuum contra infestantes eos. Quod cum fecissent ⁊ inuenissent eos omnino firmos in federe societatis cõtracte nec ab ea discessuros quantacunq; damnificatione eis facta: demum accesserunt ad regem in castris ac etiam oratores senensium habito salu conducto. Et primo quidem florentini exposuerunt quod eis fuerat iniunctum in hac videlicet substantia. q̃ cũ cõitas florẽtina sp fuerit amicat affectuosissima ad maiestatẽ suã ⁊ suorum ꝓdecessorum. plurimaq; beneficia receperit ab eis ciuitas ipa. satis admiralabatur q̃ ita hostiliter copie sue discurrissent per territorium senensium: cum ipi essent colligati cum eis ⁊ socij. ⁊ in nullo senenses suam maiestatem leisissent: sed inue-

nerationē habuissent ꝛ haberēt. Optabantq; abiō nosse animum suum circa etruriam. cum tñ alio gemisset ꝛ pronuncia lla nō se intromittere. Senenses postea potentes qualibet exposuerunt. Et florentinis quidem respondit q̄ veteris oblitus non erat magne amicitie ꝛ dilectōnis suoꝝ circa cisalpinā illam. ripe etiam eam conferabat. Mitteret in brevi suos oratores florentiam: qui exponerent in quo querelas haberet contra eos: ꝛ ab ipsis que requirebat. Senensibus autem responsum dedit q̄ sue voluntatis minime erat vel fuerat q̄ copie eos damnificarēt. si non poterant tales gentes cohiberi quin talia ageret: cū eis etiam in terris suis idem operarentur. Verum ad eos de mittaret oratores suos exponentes voluntatem suam ad eos. His reversis ad suos paulo post venerunt florentiam legati regis. exponentes querelas ei⁹ magistratibus Imprimis quidem q̄ stipendio conduxerant florentini viros perusinos contra eum in marchia anchonitana. ex quorum ope damnum susceperat. Ir. milia florenoꝝ. Nā cum papa ei concessisset exactionem pecuniarum: que debite erāt camere aplice in regione illa. ꝓpter tentationes factas a perusinis: illa non valuerat exigere. Secūdo ex eo q̄ confederatōem egerant cum legato bononiensi inimico suo. copias ei mittendo in auxilium contra eum: cuꝝ tamen ipe legatus abstulisset terras suas comiti alberico barbianensi eius amico ꝛ confederato. Tercio quia concesserant cardinalibꝫ facultatem ꝛ locum faciendi cōciliuꝫ ad reponendum verum ꝛ sanctum pontificem gregoriuꝫ quod tendebat ad sui exterminiū. ꝛ sup hoc exaggerebat querimonias. Quarto q̄ florentini leserant dōm lace filii recōmendatum. in querendo ei auferre montem karolī quis non valuerint. His obrectis nihil est a magistratu p singula. ꝛ non vere sed calumniose contra eos inuehi. ꝛ gratiose de facto concilij q̄ ideo pisas cardinalibꝫ p loco concilij concesserant: vt auferretur scisma de eccia ad quod efficiendum quemlibet fidelium intelligebāt ad hoc tenere eo am dare. ꝛ non inde alicui cōtari vel principi sequeretur aliquod detrimentuꝫ semp q̄ sui stat⁹ fuisse ꝛ futuros cē favorabiles. Et cum vltra ea dati fuissent aliqui auditores si qua vellent alia exponere. Demū ex parte regis petierunt fedus colligationis cum eis ad cōservationem status tunc pīsis ꝛ tonsinj contra omnes ei adversantes. Qui habito super his a ciuibꝫ consilio. vnanimiter decreverunt nullam tunc cum eo colligatōem fiendam. Cumq; res non ita cito expediretur: sollicitabāt oratores regis responsionem fiendam. Et quia arbitrabant q̄ petita non erandirentur. quia erant diverse opinionis inter senideo magistratus ad tollendam eam suspitiōꝫ cōgregari fecit in consilio omnes notabiles cives oratoribus q̄ pīsanis. vt intelligerent apte voluntatem populi exponere. nullo modo tunc dictam colligatōem facere congrue posse. ex eo q̄ iam erant colligati cum senensibꝫ ꝛ cuꝝ legato bonoñ. ea condītione ꝛ pacto: vt cuꝝ nullo alio colligatōem liceret facere nisi de consensu socioꝝ senensiū ꝛ legati. Unde cum bona honestate ꝛ fide non posse infringere fedus cum illis: cum ipe pīsis venisset. hostiliter sine causa iusta contra senenses eorum colligatos. Sed ꝛ in omnibꝫ fedendo lige pīsanis semp excepisse in liga domū francie ꝛ regnum apulie ꝛ ecciam dei: contra quos agere nolebant. Sed cum recesserint gentes sue cū eo a territorio senensium: tūc poterit aliquid de liga pertractari. Qui si non faceret: cogebantur ad auxilium senensium colligatoꝝ agere contra ipsum vt fidem servent. Recesserunt deinde legati ista regi referentes: que parum ei placuerunt.

Misit quoq; legan regis ad senenses. vt requireret ligam cū eo ꝛtra omnes. asserentes eiusdē ipsam velle sua libertate gaudere. responsa acceperunt in pīsis quingentoꝝ ciuium in consilio adunatoꝝ: q̄ non poterant sine cōsensu florentinoꝝ ꝓfederatorum. Audiens hec rector bursa est ꝛ omnis exercitus eius. Qō ꝛ facto eūdē. Nā intus suis excursiones egit ad ꝓpe senas omnē damnum in eros. Et deficientibꝫ eis victualibꝫ. non multo post processit ꝓpe arenā ad mille passus ꝛia venalīs: nil rapine ꝛ incendie omittēs. At florentini nō dormitabāt: sed ductas stipendio gētes mittūt ad repugnandum eius nequicie. Ad vnā postā facientes insultū copie regis. cū ad ingressuꝫ acriter contenderent: qui intus erāt. resistentes viriliter pepulerunt ab ea. Exinde profectus versus cortoniuꝫ. cepit se crete tractare cū eo qui ibi dominabatur loysio (quem dictum est supra. occidi fecerat fratrem suum cōsobrinum dominantem ante eum) de traditiōe civitatis. Et quia cō federatus seu recōmendatus erat florentinis: illuc ad eius ꝓtectionē miserant dominum Jacobum Gualdiazum cum quingentis pedītib. Cum rex per suos insisteret collectioni aut destructioni frugum que iā erant albe ad messem. timentes cortonienses legetes suas auferri: ꝛ nō minus ad manus florentinoꝝ devenire. quorum dominiū non multuꝫ diligebant. occulte nocte miserunt ad castra regis civitatem ei in deditiōem offerentes: diem statuētes qua menijs civitatis appropinquarent. Dominus autem iacob prefatus de ea retinebans cautum reddidit dominum sed obtinuit. ꝛ querentem inde aretium ire: licētiaꝫ obtinere non valuit ab officio ꝛ. Factum est itaq; vt intra condictum appropinquantibus copijs regis ad menia cortonienses cives eis ianuas aperuere. Quibꝫ ingressis captum est cortonū ꝓ rege. Nec loysius dominuꝫ. Nec iacobo cōmissarius florent. evaserunt manus bellatorum. sed captiui facti sunt in castris ad regem. Quorum loysius nullus neapolim diu in carceribus est detentus penā luens sui fratricidij. Jacobus ꝓ pecunia non modica a cōitate redemptus.

Miserunt veneti .§.vi.

oratores suos ad regem ladislaum cum adhuc esset perusij. vt persuaderent ei de pace fienda cum florentinis. ꝛ cū tractallent negocium cum vtraq; pte. videntes rem indispositam reversi sunt venetias. qui ꝓ tamen eis exhibitis adversaq; parte de affectu ꝛ labore ac cepta. Rex aūt apte animaduertens non ꝓsperari opus ab eo intentum. dō millis copijs suis in diversis regionib⁹ in ducatu spoletano ꝛ patrimonio eccie in marchia ꝛ perusia ad bella exercenda: cum aliquibꝫ reversus est neapolim. In diebus illis cum andasset ludouicus dux andegauie ꝛ filius ipius ludouici: qui descenderat in ytaliā ꝓtra karolū regē apte patrem regis ladislai. extitens tunc animoni: oppressiones ꝛ cōgressus hostiles quos ladislaus rex contra florentinos ꝛ eoꝝ collegatos agebat. misit oratores suos florentiam exponentes. ꝓ pte eius se optare colligatiōem facere cum eis contra prefatum ladislaum occupatorem regni sui: multa offerendo factum. Et quia pīsis in concilio quod tunc celebrabat (si concilium dici poterat: qđ nullus pontificis fuerat auctoritate firmatum) erant. qui super his habebant plenum mandatum. duo ex decem bone pīsis accesserunt cum oratoribus illis ꝛ cum habentibus ad mandatum. Fuit fedus ligē initum inter florentinos. senenses. legatum bononiensem ex vna. ꝛ ludouicuꝫ andegauensem regem apulie pretextum ex altera. cū hoc pactionibus: vt ludouicus quingentas lanceas ꝛ quinq; galeas armatas teneret: florentini cum sociis mille lanceas in offensionem regis Ladislai. His firmatis Ludouicus notificatione gestorum sibi facta. galeas quinq; in provincia provincie armare fecit. Et paratis mare ingressus est. ꝛ libumium cum eis applicuit. De mense Julij equites per terram pīsas premiserat. Cui in terram descendēti cardinales obviam processerunt pīsas vsq; associātes ad randum tunc papam creatum visitavit ꝛ adoravit. Hic eūm in illo concilio seu congregatione fuerat ad papatum ex cardinalatu mediolañ. assumptus. In quo pcilio cōue-

nerunt.xxij.cardinales.quorum aliqui fuerūt greg.alij benedicti. Tres patriarche. Centum octoginta archiepiscopi vel episcopi. Trecenti abbates. Docenti octoginta sacre theologie.pfessores 7 oratores. 7 mandatarij diuersorum principum pſentialiter. Hi congregati post citationes legitimas vtriq; pontifici factas (si tamen facere quibant) vt contumaces 7 non comparentes contra eos sententiam priuationis 7 depositionis protulerunt: hereticos 7 scismaticos declarantes. Post que cōclaue ingressi dicti cardinales xxij. Junij. elegerunt 7 publicarunt petrum de candia: quem alexandrum. v. nominarunt. Ab ipso igitur alexandro ludouicus andegauensis postulauit sibi concedi regnum hierlim 7 sycilie sibi debitum. Qui cū cardinalibus habito tractatu postulata concessit. cum sex vacaret dictum regnum 7 ad ecclam devolutum esset. Et quia als̄ p̄ benedictum fuerat dicto regno animone coronatus: non est eis visum congruum illud iterare. De mense autem augusti sequentis anni. M. cccc. ix. factus ē idem ludouicus vexillifer ecclie datis sibi insignijs ad p̄cedēdum contra ladislaum ecclie inimicum. cum faneret greg. xij. ab eis depositi 7 concilij inimicum. Eodemq; mense decretum est p̄ alexandrum 7 cardinales. q̄ florentinorum capitaneus: qui erat malatesta de malatestis. cum duabo milibus lanceis 7 mille quingentis pedinib 7 legat⁹ bonoñ. cum copijs suis: ac ludouicus cum suis pficiscerent⁹ in bellum versus romam contra ladislaum: qui eam vsurpauerat. Et multas quidem ciuitates 7 castra eccie receperūt ad obedientiam alexandri. vt vibem veterem viterbium: montefiascone 7 alia. Ipse autem alexander cū pdictis pedinib aliquantulum inualuisset. inde recessit cū curia sua pratum. exinde pisarium petens: vbi 7 hyemare constituit. Comes autem troye. qui vnus erat ex principalioribus capitaneis regis ladislai. cum tunc esset penes. q. audito q̄ nō solum copie florentinor⁹ legati 7 ludouici andegauensis simul collecte proficiscerentur contra romam: sed 7 paul⁹ vsinus 7 comes talliacozzi a ladislao defecerunt 7 bestijs adheserant conducti a florentinis 7 legato: dubitans de reuolutōe vrbis 7 amissione copiarū collectis regis: que hinc inde dispersē erant. cū duobo milibo equitibus ex pe rusio ad vibem concitus accessit 7 illuc adueniens cum iohanne columnensi 7 domino nicolao 7 bapeissa cum aliis sabellis ad resistendum se parabant. loca munientes opportuna 7 suspectos ex vrbe emittentes. Cum autē multa copie legan 7 ducis andegauensis 7 florentinorum repellent ad capiendam vrbem. 7 omnis eorum frustraret conatus viriliter resistentibus hostib: legatus viterbium reuersus est. Dux andegauensis recessit 7 galeam ascendens applicuit demum florentiam. postea pisarium seu pisanum ad alexandrum pontificem. cū eis tractans d̄ agēdis in vere futuro. 7 ob pecuniam. pecurandam in pruncia pfectus est.

Interea dominus .§. vij.

malatesta dux exercitus florentinorum. vnacū paulo vsino qui remanserant circa romam. decreuerunt vrbē ipam capere pro alexandro pontifice. 7 ad hoc efficiendum habuerunt secretum tractatum cum quodam ex primoribus ciuitatis hellio nomine: qui habebat magnam sequelam in vrbe. Et cum plura ad hoc ordinassent quibus obuiabatur ppter diligentem custodiam. quam comes troye pecurauerat: vna dierum malatesta capitaneus se cum copijs suis p. vij. miliaria elongauerat ab vrbe. Quod intelligēs comes troyanus. existimans posse in conflictu paulū vsinum cum suis. pſternere absentibus copijs florentinor⁹ cum suo capitaneo: insultum fecit trans tyberim pgēs cōtra gentes pauli vsini. sed fraudatus est spe sua. Nam in eo belli congressu paulus vsinus viriliter dimicans superauit comitem troyanum multis occisis 7 aliis captiuatis. Sicq; gentibus comitis pfugatis 7 hinc inde dispersis: hellius hoc audiens. cum suis clientelis excitauit tumultū in ciuitate. Paulus vsinus in adiutorium eius⁹ misit ex equitibo suis. Unde factum est. vt paulus cum romanis se regi rebellantibo romam caperet pro alexandro pontifice. Comes autem troyanus 7 barones qui cum illo erant impetū romanor⁹ pſtinere non valētes ferre: ex vrbe fugam arripuerunt. Paulus vsinus ad montes eorum antiquos in monte iordane pergens recedit. Romani vrbe debita devotioni 7 obedientie alexandri officia solita instituerūt ad gubernationem vrbis. Malatesta autē dux exercitus florentinor⁹ audita vrbis deditione. subito cum suis pfectus est ad vrbem. Et cum ingredi vellet cum insignijs et vexillo florentinor⁹: romani aliquantulū restiterunt. demū de acquieuerunt ei. Qui ingressus quasi triumphum gerens in campoflosis se collocauit de mēse Januarij. Hec matropoli omnia totalitia vrbis vi acceperunt. 7 tyburtina ciuitas 7 hostiensis ciuitas se tradiderunt. Hec florentie nunciata magnam leticiam populo attulerunt. Cū aūt florentini pſuaderent alexandro. vt non bononiam pergeret pcout tractauerat sed romam: vt magis firmaret⁹ populus romanus in obedientia eius. nō ē ei visum bonū: 7 melius vt legatus bononiensis eo se cōferret ad consolidā dū q̄ gesta erant 7 postea ipe accederet. Recedens g̃ alexander cum curia de pisario bononiā pfectus ē. 7 bononiense fuscepit ē. Romani aūt miserunt oratores florentiā. vt 7 ipi florentini cum eis destinarēt suos oratores ad alexandrum: vt pſuaderent ei romā adire pro firmiori statu sancte eccie. Qui simul applicantes bononiā. cū ergo fuissent ei cōmissa. ejus plenitudo ex cardinalibo videret idē 7 ? fulcrent: pſentatione tñ legati bonoñ. voluit alluris detinuit. pcure nō ire. si pmisit mittere ynū cardinalē. 7 postmodū in brevi venturū. Dux exercitus florentinor⁹ malatesta februario seqnti reuers⁹ ? florentiā cū copijs 7 insignijs 7 cōmendatus de sua industria 7 victoria bellicosissima est quia eo opus non erat. 7 cum optima gratia ciuis recūsus ē ad ꝑpria. Cū aūt ladislaus cēt neapolim reuersus iterū quesiuit pacem facē cū florentinis mediante ḡtia cive florentino gabriele. s. brunelleſco. Et post multos tractus sup hmōi cū multa peteret florentini in capitulijs faciende pacis: vt q̄ dimitteret terras eccle liberas. obedientiam pſtaret alexandro nō gregorio 7 alia queda. penelia allennebat se factur⁹ cū hoc q̄ florentini ludouico andegauensi. nec sforcias lanceas. aut pmouerant cū eo. nec aliquod adiutorium ei pſtarent cōtra eū. Nō cū recusarēt florentini 7 papa cū cardinalibo mihil ē ? clausus. Dux lopoli alexander cū circa annū vt papa pene ab oibo fuit reuerenus. diem clausit extremū bononie: vt cōiter dicitur. veneno interemptus.

Ad superiora ali .§. viij.

quantulum tēpora redeundo. Anno domini. M. ccc. xij. ianne detecta fuit quedam que parabatur proditio: qua tractatum fuerat p̄ gabalem mariam filium illegitimum ducis mediolani. principem. s. galeaz⁹: qui florentinis pcio tradiderat pisas: vt dominus ciuitatis. se cū fazino cane cum gentibus ad motum 7 expulsionem ianuensium venturum prope ianuam. pretendentes alio processuros ad bellum. Ordinatumq; erat cum aliquibus ciuibo ianue intra dare eis ingressum in vrbem p̄ vnam portarū: 7 capere ciuitatem. Cum autem venisset ianuam pfatus gabiel ante terminum pfixum proditionis cum quinquagita ſi quedam alia negocia actarus. captus fuit a gubernatore ianue 7 ab eo decapitatus vt proditor: regie maiestatis rōcie: vices cuius ibi sustinebatur gubernator. 7 pmo ipsiga boicli obstularat serenissimum. Anno dō. M. ccc. xcvij. cum dominum 7 grane bellum fuisset inter Marchionem ferrariensem. 7 dominum Ottonem bonacium qui dominabatur per tyrannidem parme 7 regij. Et alijs in

locis ceperunt tractare adinuicem de pace cõponenda. Et vt citius pueniretur ad effectum pacis conuenerunt i hoc. q in certo loco cuilibet parti sibinuicem occurrerẽt vt mutuis collocutõibus rem expedirius placerent. Die igitur statuta vterq; pcessit cum quingentis equitib; ad locum determinatum. dimisit tamen vterq; equites suos citra locum pfixũ alius parti: q cũ quingẽtis sociis ad pacũ io vterq; cõcurrit. Fuit tamen aliter. Mã socij marchionis erant bene armati: socij vo ottonis inermes. vt pote non suspicantes qõ marchio cõcepat. Cum ergo in prato conuenientes colloquerentur. dominus otto vulneratus fuit a sociis marchionis. Siue marchio fuerit primo ad percutiendum. siue flottyza qui cum marchione aduenerat capitaneus sui exercitus: ipm alij omnes secuti totũ perfossantes dilacerauerunt. quẽ occisum socij aufugientes dimiserunt. Sicq; vir sanguinum 7 dolosus. qui per semitam vt fera pessima plaustra occisorum implens propter partialitatem nõ sine sanguine suo canos suos deduxit ad inferos. 7 qui sanguinem sitierat: sanguine replẽtur.

Eodem anno Johannes nuncupatus buccaldus: qui iam tam gubernabat p pte regis francie. cum frequenter infestaretur 7 ab extrinsecis ianuensium 7 facino cane. 7 qui balsdam etiam 'abintra ciuib; vt quietius regere valeret. iniit fedus colligatõis cum dñis mediolan. 7 quibusdam alijs: vt ex eo efficacius ianuenses sibi subiugatos teneret 7 facinum reuinceret. Egressus vo quadam vice cũ multitudine armatorum. prefectus in lombardiam aliqua disposituras. hoc sentientes etules ianuensium simul adunati. tractarunt cum quibusdam gibellinis qui intra ciuitatem erant: redituri suum ad vrbem. Unde cum adiutorio facini 7 marchionis montisferrati 7 gentiũ eoꝝ venerunt iuxta menia ianue. Qui 7 introducti sunt in vrbẽ q eos cum quibus tractatum fecerant. 7 rumore in ciuitate suscitato coreptis armis occiderunt quem dimiserat buccialdus loco sui gubernatores cum suis socijs. clamãtes: viuat libertas. Sicq; et cusserunt a se iugum seruitutis illius. Constituẽtq; xij. ciues gubernatores ciuitatis. secq; recõciliarũt guelfi cũ gibellinis. Marchionẽ mõtisferrati pncipalẽ instituerũt gubernatorẽ. Postẽ vo elegerũt vnũ et ciuib; gibellinũ. Postmodũ gibellini e ciuitate pncipales et guelfis pepulerũt. Vñ nouitates plures secute sũt Erecta autem ianua in libertatem. buccialdus sua incautela dominium amisit. Eodẽ anno quis rex ladislaus nosset ciues giadrie (que est in sclauonia) magnum odiũ 7 inimiciciam habere ad venetos. et eo q; veneti ipi pcedentibus temp;ib; contra eos egerant in bellis. 7 ipe quoq; rex multa obsequia 7 magna a giadrensibꝫ accepisset. cum pfectus fuit in hungariam ad regnum illud recipiendum: tamen pditozie rex vendidit ciuitatem illam ceteꝝ multo florenoꝝ. 7 de mense augusti vendit eis possessionem vrbis. Deinde antẽ ederetur de ciuitate illa plures ex pncipalib; sub aliqua spẽ boni. Si. n. illi assumpsissent ciues: satis creditur eos non obtinuisse. Ob hoc indignati plurimi ex giadrensibꝫ quasi venditi fuissent in seruos. recedentes per diuersas regiones domicilia sua sibi constituerũt. Et eo regi magnoꝝ decus secutum est. In diebus illis gallia cisalpina tota plus conquassabatur. cuꝫ multi p tanni sibi ciuitates plures vsurpassent. Filij autem ducis defuncti nullam fere pẽtatem exercere valebant. q̃nis cuncta nomine eoꝝ fierent: regimen tñ erat in manib; gibellinoꝝ 7 facino cane.

Circa id tempus quidam de ordine fratrũ. illegitimus tñ. tractatum fecit cũ forliuiensibꝫ capere dñium ciuitatis forliuij: 7 rebellare eam facere legato. Et cum ciuitatem ingressus esset cum adiutorio aliquoꝝ ciuium: tñ a quibusdam militib; a florentinis sũ pati sunt 7 p̃fligati. Sed 7 castra que sunt in valle lamona se rebellarunt legato bononi. que in deditiõem accepit Johannes filius alouisij dñi fauentini de voluntate eoꝝ: dicens ad se illa ptinere iuridice. Et hic finem facit iohannes villanus cronice sue florentine: quã in vulgari edidit.

Capitulum. vij.

Efuncto alexãdro. v.

bononie cardinales in cõclaui adunati vt mos est elegerunt in romanum pontificem q̃ baldassar cossa nominabatur. cardinalis diaconus sancti eustachij. vocatus in sua obedientia Johannes. xxiij. de regno apulie oriundus. Vir quidẽ fuit in temporalib; magnus in spiritualibus nullus omnino atq; ineptus. vt scribit leonardus aretinus. Anno. M. cccc. a natiuitate domini creatus fuit. Ab initio vo mundi q̃ninqies millo. ccclxxij. pro minorem numerum. Secõn maiorem numerũ sexies millo. dc. ix. Post creationem vo suam bononie fere per annum conuersatus cum curia. Romam tandẽ petere cõstituit. Fuerat enim illa prius aliquantum de ladislai regis manibus extorta. vt patuit supra. Iter cum per agrũ florentinum 7 senensem inde ad vrbem fuit. Post hec apparatus facti: misse aduersus ladislaum copie. Duces militie erant paulus visinus 7 sforzia. Aderat quoq; ludouicus andegauẽsis: cui possessio regni querebatur. iam pridem ab alexandro rex appellatus. Ab his cõmisso in finibus regni prelio ladislaus profligatur. Qꝫ si duces militie qui erant p parte pontificis 7 ducis andegauensis 7 alijs segui voluissent. aut scissent victoriam. actum fuisset de regno. sed in morando ac tempus terendo recipiendi sese ac repandi vires. facultatem victo regi dederũt. Ulor postea fuit ladislai qua die p̃fligatus est: 7 sui copis 7 totꝫ regni pẽtatem in manibus hostium fuisse. Secunda vo die copis sui potestatem amisisse. regni tñ adhuc domios eẽ potuisse: si p̃secuti victoriam fuissent. Tercia vo die nec iam sui copeis nec regni capiendi habuisse potestatem. quoniam aduersus illorum vim iam remedia cõparasse. Post hec fortuna varia fuit. vt modo pax inter pontificẽ 7 regem: modo bellum vigerent. Ad extremum vo rata pace. ac paulo vsino cum pontificis copijs in picenino obsesso: pontifex iohannes roma pulsus a ladislao rege 7 copijs suis florentiam venit. Cum enim non multo ante pontifex pacem fecisset cum rege pmissa ei obedientia dimisso greg. nec tñ multum de eo p̃sideret: sciẽs de facili fractorem eẽ fidei. non tñ credebat. p̃tunc contra eum aliquid attemptare. Nam etsi diceretur regem versus romã accedere. causam huius diuulgauerat. q̃ quia pontifex cito ad concilium est iturus: expedire non longe eẽ ab vrbe ad compescendos insurgẽtes tumultus. ne nouitas fieret. Sed re vera dominium intendebat vrbis resumere ad quod romani etules excitabant. Quodam igitur mane fractis mentis in aliqua parte ingressus est rex vrbem. Quod audiens iohannes pontifex 7 intelligens eum hostem. aufugit cum curia cum non haberent defensorem. Rex autem vrbem capiens in primis mercatores florentinos spoliauit dolose. Nam cuꝫ sua mercimonia 7 alia pciosiora occultassent pauloante hoc timentes: preconizari fecit omnes tutos esse 7 substantias eorum. propter qs̃ illi assecurati occultata in palam pduerũt. Quo facto eos 7 omnia bona eorum. non vt rex: sed vt pirata pessimus pdatus est. Factiones magne per illud tempus in florentinis vigebant. alijs pontificalibus regi fauentib;. Ob eas factiones pontifex intra vrbem inuitatus non est: ꝫ is sub urbano esse resedit. curia autem intra vrbem recepta. Rex igitur pfatus p̃ breipsa tempora vrbem romam 7 alias omnes vrbes vsq; ad fines senensium florentinorumq; occupauit. Qui cum terribilis ac potens esset. lateq; p̃ ytaliam dominaretur. nec villa resistendi cerneretur spes. Johannem pontificẽ impulit ad externa transalpinaq; auxilia respicere.

Bigismundus per .§.i.

id tempus imperiū susceperat. germano eius wenczeslao rege boheme imperio pinato gpter ineptitudinē eius: z roberto bauaro post illum electo sed iam defuncto. Ad hunc igitur sigismundum vt strenuum z magnanimū regem etiam hungarie. cum in finibꝫ ytalie esset. Iohannes pontifex duos et cardinalibus romane eccīe legatos misit. tamp̄idem tamen inter eos agitata re literis z nunciꝫ Unicum quippe remedium z imparoti z pontifici videbatur generale concilium aduocari. Sed erant circa hoc ip̄m constituenda pmulta. cui locus. tp̄s. z mod⁹. Missi sunt igitur bis de causis ad sigismundū legati. Hoc missio legatoꝝ ruine pontificis initium fuit: sed amonitis scismatis z vnionis fiende non modica ps. Qua in re nō videtur p̄tereundum (inquit leonardus aretinus in his p̄sonaliter sc̄ripsens) mirabile quoddā quod tunc accidit: vt omnia celitus gubernari cognoscamus. Cōmunicauerat ait mecum pontifex archane (secretarius n. eius erat) mentem z cogitōem suam dicens. In loco concilij totum est. Nec alicubi eē volo. vbi impator plus possit. Legatꝫ igitur illis qui a me mittuntur mandata amplissima p̄stemꝫ maximam ad honestatis speciem dabo. que palaꝫ ostentare possint atqꝫ p̄ferre: secreto autem mandatus restringam ad loca certa. z ip̄a enumerauit. Cum in hoc p̄posito multis diebꝫ fuisset. tempus aduenit quo legatos p̄fici oportebat. Tunc remotis ceteris p̄ter me vnū (inquit leonardus) legatos secreto allocutus est: multisqꝫ vbis cohortatus ad munus legatōis dūgentissime obeundus. oñdens quanti ponderis illa res eēt: cuius rei gratia mitterentur. Deinde conuersus ad benivolentiam. cū eorum prudentiam fidemqꝫ laudaret. ac melius illoco cognoscere quid facto opus eēt. q̄ si ip̄m diceret: duꝫ ista cōmemorat atqꝫ inculcat. affectus ipe benivolentia: p̄posituꝫ cogitatum momento tp̄is immutauit. Decreuerā inquit pontifex loca quedam nominare. a quibꝫ nullo modo discederitis. sed in hoc tp̄is puncto sententiam muto: ac vestre prudentie totum p̄mitto. Vos quid mihi totum quid formidandum cogitatis. Cartulamqꝫ in qua ea loca scripta erant in eorum conspectu lacerauit. absqꝫ vlla alicuius loci nominatōe. Legati igitur ad significandū p̄fecti: constantiam p loco concilij delegerunt. Urbē z trās alpinam z impatoꝝ subiectam. Ad ip̄i imparoti multuꝫ placuit. Sed B vbi intellexit iohannes pontifex incredibile quantum indoluit. seip̄m z fortunam suam detestat⁹ q tam a cogitatōe p̄positoꝫ illo pullino restringendorum locoꝝ discessit. Sed voluntati dei resistere nemo pōt. Jam enim decreuerat deus vt fieret vnuꝫ ouile z vn⁹ pastor: q̄uis poñ. aliud intenderet. Iohannes igit̄ principio hyemis e florentia bononiam adijt. Nec multo post congressum sigismundi petens. in galliam p̄fectus cisalpinam: placentia primo cum illo congreditur. Inde ad lanuensem urbem p̄fecti: ambo mense fere toto in ea urbe fuere. Et laude tandem cremonam petierunt. Conditio gallie mihi per id tp̄s non pessima modo: verūetiam miserabilis visa est. Adeo quassatas vrbes ac regionem totā bello afflictam valtat amqꝫ offendimus. Dux mediolanī. erat philippus galeatyꝫ primi ducis filius. Is inuenis tūc velut exlōgo principatus morbo vires resumere incipiebat. Nec dum tantum poterat: vt ceteras vrbes recuperare de manibꝫ occupantium valeret. Itaqꝫ singulis fere ciuitatibus: singuli dominabantur tyranni. Vbiqꝫ magna pacium pars aut necata: vbiqꝫ ville z edificia eruta. Jobānes relicto apud cremonam imperatore mantuā petijt. In ea vrbe paulolongius cōmoratus. tandem eracta hyeme tota bononiam rediit. Ea estate cum bononie resideret iohannes. suspensis omnium animis z ad concilij se p̄parā tibi: ladislaus rex apulie p̄ter spem expectatōemqꝫ oīm moritur. Cum enim exercitu coacto magnis copijs petusium vsqꝫ venisset. Florentinosqꝫ conterriti relicta pontificis societate p̄ seipsos receperunt pacem. In qua inter cetera obtinuerunt florentini ab eo. vt cortonium eis traderet certam magnam pecunie summaꝫ recepturus ab eis: quod factum est. Et per hunc modum cortonium trānsijt ad dominium florentinorum. Quibus peractis retrocedens rex. non satis bona valitudine ne apolim redijt: ibiqꝫ post pancos dies e vita migrauit. Sino mox florētinos ceteraqꝫ liberas ciuitates magnis suspitionibꝫ z manifestissimo certissimoqꝫ p̄culo liberauit. Nullum enim diffugium erat eo vigente: quin colla tandem submittenda fuissent: p̄sertim cum magna pars ciuium iam tunc ad illum inclinaret. Nec credendum est regem pacem illam cū florentinis egisse. vt quietem affectans z amicoꝝ: cum inimicus omnis vere pacis esset: sed vt sub ea negligentio res redderet incautos. sicqꝫ imparatos occuparet: vir ambitiosissimus z dolo z infidelitate plenissim⁹. Nec suis seipse credebat. vnde z in castris non ordinarie vt regalem maiestatem decet: sed vt scurra nunc cum illo nunc cū illo scutiferis cibum sumebat venenū suspectus. Et cum iaꝫ ad extrema venisset. dicebat: florentia: florentia. Sanctos florentiam suos vocabat: z paulum vsinum capite z tenete. z huiusmodi z similibus verbis vitam finiuit. quod cōtigisse videtur circa annum. M. cccc.xij. Cuius morte ḡnit ciuitas florentina annis fere. c. vsqꝫ ad annuꝫ dñi. M. cccc.xij. Interea ꝑo concilium generale celebratum ē cōstantie vt dicetur. Et regina iohanna secunda. germana regis ladislai ei defuncto successit in regno apulie. Et dux mediolanī. philippus vires resumpsit z ciuitates lombardie amissas recuperauit. Pontifex marine illius morte relevatus est: vt iam ad esset quod illum cogeret ad sigismundum respicere. Sed tamen quia concilium a pontifice simulqꝫ imperatore in eorum congressu illo gallicano solenniter fuerat publicatum. z locus constantie indict⁹. repulsoqꝫ prefixum quo ad esse oporteret: noluit pontifex p̄mittere. q̄uis multi eum tempestiuiter dūgentes sibi contrarium suaderent: quod sibi accidit formidantes et annunciantes. Estimauit tamen ip̄e in breui reuersur⁹ hirmiorꝫ in sede petri.

Itaqꝫ circiter .§.ii.

kalis octobis bononia moueno p̄ veronensem tridentinā qꝫ agrum transmissis alpibus constantiā accessit. Cuius imperator sigismundus cum magna z decenti comitiua per aliqua miliaria obuiam venit. ip̄m vt papam venerans: z summo honore in constantiam introducens. Incredibilqꝫ principum p̄latorumqꝫ frequentia cepit concilia celebrari. Ita vt essent quandoqꝫ in eo loco equorum supra trigintā milia: ex quo multitudinem hominum licet coniectari. Huc quoqꝫ accessit cardinalis ragusinus. dominus Jo. dominici ordinis predicatorum. p̄o obedientia z p̄te greg. qui a multis eum timentibus z peritis adhuc re purabatur pontifex summus: q̄uis abextra soli malatestē eum venerarentur. Predictus igitur cardinalis vt legatus missus a greg. confirmauit concilium ip̄sum eius auctoritate. Tresqꝫ alij cardinales greg. vt dominus gabriel: qui post martinum electus victus est eugenius: dominus Antonius cardinalis bonoñ. z alius illuc accesserunt. Et ex illis duabus obedientijs. f. greg. z iohannis factum est vnum ouile. Destinatusqꝫ grego. ip̄e iam decrepitus animi residens. dominum karolum malatestam ad concilium: infrascriptum cum suum p̄curatorem cum speciali et sufficienti mandato ad renunciandum. Vir ille karolus princeps illius familie fuit arimini: p̄o ecclesia romanum tenens. Hinc nil deesse videbatur ad excellentiam laudis Idem robustissimo ac pulcerrimo corpore z consilij maximi: ac magnanimi animi pene immensum. Idē egregia liberalitate z religiōe x̄piana deuotus. Et q̄ natus ē

sū dominis inuenire. studiorum literaturaq; peritissim⁹. In bellis tamen non multum fortunatus. Discordie inter Johannē pontificem: Sigismundūq; ouri ceperūt. alterum alter falsepcūt plane inimicis q; reddidere. Que cum procederent longius ac indies magis pericula cernerent: Johannes clam abire cōstituit. veritus ne quod accidit sibi contingere papatui oportere cedere vel priuari: qui ad hoc venerat. vt apostolicus permaneret. Actuatus ad hoc a plane imitatus factione magantini archiepiscopi a frederici ducis austrie: et adhesit: qui cum imperatori aduersarentur. crescere eius auctoritatē et oppressione pontificis condolebant. Johannes itaq; cum iam ampl⁹ qua suos menbibus in concilio fuisset. timēs ppter suspitiones noctu incognitus cum paucis comitantibus fugiens scalam abijt. Cardinalū nemo fuerat cōscius. Secuti sūt tamen postea plerig; eorum sub specie reducēdi reconciliandiq;. Qui cum nihil ꝓficerent. vim concilij verentes constantiā redierunt: ne fonte sue dignitatibus priuarētur. Johannes autem pontifex burgundiā petere festinans. iussu frederici ducis austrie predicti p viam retentus imperatori traditur. Timuit enim magnitudinē rei frederico ptorum cū per id factum imperatorem simul a concilium in suam ruinam ꝓuocasset. Itaq; et ꝓtectore proditor factus vel potius ex malo ꝓnullo fidem rescindens a penitus reducere illum ac tradere constituit. Non tamē cōstantie reductus est: sed alia per equida captiuus detentus. seu sponte sue inuitus (quod magis videtur) se abdicauit. Multis enim articulis enormium sceleru de eo in concilio plectis. tanq; ecclesiaz scandalizans. a pmaxime quia vnionem non querebat ꝓpter quod concilium congregatum erat: sed scisma continuare quod ex fuga patebat. etiū non cessarat: tamen depositus fuit iudicio concilij. Lentum deinde concilij negocium fuit. cum a corrigere ut ecclesia gmulta ac tollere penitus scisma niterentur: que tempore non bene regebant. Vigebant enim ad hoc greg. a benedictus ambo. etsi in concilio super pisano dānati: tamen se pontifices nuncupabāt. Sed greg. vir sanctus. vtpote qui ecclesie a vnionem a reformationē semper optauerat: p karolum malatestā ꝓuisionem ad hoc suum omnium suo quod in papatu haberet renunciauit solēniter hoc petentibus cōgregatis in concilio expedire vnioni fiende. Qua recepta cum magna iocunditate patres nihilominus ad venerandū illum omni laude dignissimū antiquū dierum ex greg. ad angelū primū suum nuncium remissum. legatum illi miserunt in picentibus consistentē. Qui durante cōcilio non multo post renunciationem obdormiuit in domino plenus dierum sepult⁹ animi. Sed benedictus non sic: sed in sua pvincia perseverans. cūis plures fuerit ad concilium vocatus. quinimo imperator ipse plonabiter ad eum accessent a alij principes. ad psuadendum accessum eius ad concilij: vel saltim ꝓcedendum a renunciandū. vt aspis surda aures obturauit. Et nec cogi posset ad quandā missam pariscūs dictus cū paucis abscessit: docum inexpugnabilē. Cuius obstinatione percepta. post omnem diligentē admonitionē a citationem a plurā expectationem: depositus fuit ab omni cōcilio. a declaratus nil iuris in papatu ei remansisse: sed vt hereticus a scismaticus a cunctis haberet. Vñ a greg. apostolicusq; ꝓdicator natione catalan⁹ magister vincentius: qui fuit sanctor⁹ cathologo adscriptus ppter eminentes virtutes eius a miracula a calisto papa. vt dicetur infra. qui prius erat sub obedientia eius a predicabat p iure eius. pspecta eius obstinatione: pdicauit postea publice contra eum q; nō erat apostolicus. sed apostaticus. Et ipse sanctus pater adhesit concilio a veneratus ē gesta eius. Ipso cōcilio durante defunctus ē cardinalis florentinus. vicz dominus franciscus de zamberellis patauinus natione. doctor egregius vtriusq; iuris a eloquens qui edidit notabilem lecturam sup decretales a super clementinas. Hic ex vicariatu episcopi florentini assumpt⁹ fuit ad episcopatū ipsum: a ab ea dignitate in cardinalez promotus.

In ipso etiā conci .§.iii.

lio damnatus fuit a cōbustus iohānes hus hereseiarcha. vnde denominant heretici. qui dicunt hussen. Licet habuerit aliquod initiū a Johanne wicleff anglico: tamen ille magis dilatauit a ꝓpriauit errores. et q; hēsi infecti fuit pene omnes hoemi. Multi erant errores eius. Nam asserebat nihil temporalitatis a iurisdictionis tēporalis licite posse ab ecclesia a ecclesiasticis possideri: cui tamē multi sanctissimi pontifices hoc egerint. Corpus christi verum non esse in sacramento altaris: nisi in momento post consecrationē. Ipsum sacramentū debere dari omnibus etiaz laycis etiā infantibus sub vtraq; specie. ex eo q; christus dixit nisi māducaueritis carnē filij hominis a biberitis eius sanguinē nō habebitis vitam in vobis. quod aliqa. exponit de sumptione spūali sacramenti quo est p charitatem quā habent pauli baptizati. Sed adulti sumere debent tempore statuto ab ecclesia. a sub specie panis corpus et sanguinē sumunt: quia cōcomitanter totū est sub vtraq; specie. Reprobabat etiā imagines christi. a sanctoz quas si ꝓdolueriam: cum tamen alse in concilio vniuersali fuerint approbate. nō vt eas adoremus: sed illud quod nobis representantur p eas. vt dicit de cōse. dist. iij. Venerabiles. Cū ergo in his a aliis erroribus ꝑmaneret obstinatus. nec rationibus a auctoritatibus sanctoz acquiesceret cōbustus publice fuit. Et post eum alius quidā Hieronimus nomine eius sectator. cū ad ꝓbandum suos errores ad concilium venisset. a publice dispsitaret cū magna audientia a apparenti eloquentia: captus est. a hereticus iam abiurare nolens. condemnatus ac tetum ē p consilium ad ignem. Et quia imperator nō videbat hoc equaniniter ferre. ppter saluiconductū ei datum. Respondet ei sacrosancta synodus. eū arguī nō posse de fide mentira. qz cōcilij ipsum nō vocarat ei saluiconductū. a concilij manu ē impatore: videtur nō potuisse ꝛ voluntatem concilij id concedere: ꝑcipue in factis fidei. Cui determinationi. vt bonus filius ecclesie acquieuit: a ille cōbustus fuit. cineres p miraculis relinquens. Prelati aut in cōcilio innumerabiles congregati et omni natione: que sub celo est christicolarū: distincti sunt in quinq; nationes. vicz ytalicā. gallicā. anglicā. hyspanicā. a germanicā. a sub his cōprehensa sunt omnia regna principatus fidelium. Ordinatumq; est spiritusancto suggerente quod nunc; als pato seruatum. a hoc ad maiorem concordiam a firmitatem rei gerende: vt vltra voces cardinalū qui erant et triplici obedientia. scilm greg. Joh. a benedicti: adderētur et qualibet dictarum nationum quinq; prelati. qui vocem cum cardinalibus in electiōe fienda haberēt. Ad quod assumpti viri venerabiles a omni reuerētia digni. vt nullus ambigeret a deo factū: quod vnanimiter a tot cardinalib⁹ et tot nationū vocib⁹ gestū esset. Cōclaue igit intrantibs infra paucos dies electus est ab omnibus post aliquam discussionem a vocum variationem vnanimiter a cōcorditer: dominus otto cardinalis de colūna. Vocatusq; martin⁹ quintus. a cōsecratus cū omni letitia a solēnitate. Verum ad tollēdum omnē scrupulum a cōtentiones que inmanere poterant exurgere circa beneficia olim collata. et gratias cōcessas a ordinationes factas a alienationes. da quilibet illorum trium asserens se verum a indubitatū romane ecclesie pontificem: p eōsequēs alios reputabat a pdicabat falsos scismaticos: nullaq; valere quod ab eis fiebat. Jō sanctissime statutum fuit. vt quodcunq; fuisset factum in partibus obedientie alicuius illorum: ubi esset ratum. firmum a stabile. Episcopi ergo facti a cardinales a Gregorio a a Johāne a Benedicto ante depositionem vel renūciationem alicuius eorum remāserunt in sua dignita-

te ꝙ honore. ꝙ omnes censure quas aliqui contra tales ambigno ablate sint. Et temporibus illis quibus durauit dicta scisma in duos ꝙ postea in tres layci ꝙ alij simplices qui sequebant' vestigia maiorum suorum credentes in illum vel in illum cõmuniter iudicantur excusati coram deo ꝙ hominibus: cũ esset in eis ignorantia quasi inuincibilis: ꝙ inde positiui quitam scilicet ad illum vel illum papam teuendum. Sed qui causa honoris ꝙ temporalitatis alicui eorum adherebat. contra conscientiam venerans illum nõ excusabatur. Et ad cautelam fuit facta quedam relaxatio generalis omnium censurarum. quas qui cunqꝫ incurrissent ratione dicti scismatis. ac etiam omẽs indulgentie plenarie posite in quibuscunqꝫ locis adinstar altarium indulgẽtie posite alicubi annullate sunt. Qui vero erant in aliqua alia dignitate plures constituti que diuidi non posset. vnde eorum dabatur alteri aliud recõpensatorium. Sicut in ordine predicatorum erant duo magistri ordinis in duabus obedientijs. Magister Leonardus de florentia in obedientia Johannis: ꝙ quidam alius notabilis magister in obedientia benedicti. Decretum fuit vt magisterium totius ordinis. cum vnus sit sicut ipse ordo. remaneret Leonardo: alteri loco eius cõcessum est episcopatus catanensis notabilis dignitas in scicilia. ꝙ sic in similibus. Dicitur etiam bullas solẽnes regni apulie ademdi ꝙ possidendi fuisse concessas per concilium duci andegauensi Ludouico ꝙ successorib⁹ eius.

In ipso autem cõ .§.iiii.

alio edite sunt quedam constitutiones salutifere: quarum vna talis est contra symoniacos. Multe contra symoniacam pauitatem edite sunt constitutiones. quibus modo ille non potuit extirpari: volentes decetero vt possimus prouidere. facto approbante concilio declaramus. ꝙ ordinati symoniace ab excõmunicatis: ordinatis suorum sint eo ipso suspensi. Electiones aut postulationes confirmationes ꝙ quecunq; promotiones symoniace ecclesiarum monasteriorum ꝙ dignitatum personatuum officiorum ꝙ beneficiorum quorumcunqꝫ deinceps facte: nulle sint ipso iure. nullicꝫ per illas ius conferatur. Nec promot. confirmati ꝙ promissi iusto titulo possideant fructus suos. sed ad illorum restitutionem tanqꝫ iniuste ablatorũ percipientes teneantur. Statuentes insuper ꝙ dantes ꝙ recipientes ipso facto sententijs excõmunicationis incurrant etiã si pontificali aut cardinalatus polleant dignitate. Item alia constitutio contra mendicantes transeuntes ad alias religiones monachales sine dispensatione pape. excepto si transeant ad cartusienses. Et cõstitutio cõstantiensis. Nullus religiosus de ordinibus mendicantiũ quorumcunqꝫ cuiuscunqꝫ status conditionis aut religionis existat. quomodocunqꝫ ꝙ qualitercunqꝫ possit vel debeat virtute cuiuscunqꝫ licentie aut indulti apostolici seu penitentiarie pape curam gerentis. vel alia quauis auctoritate hactenus etiam per bullas apostolicas facultatem quorum vis. tam legatorum ꝙ nunciorum sedis predicte: nemoꝫ penitentiarie pro tempore curam gerentis. ꝙ aliorum quorumcunqꝫ sub quauis potestate aut auctoritate. marime de transferendis fratribus aut aliquibus. presertim ordinum mendicantium professoribus in genere vel specie. ab huiusmodi ordinibus mendicantium ad monasticos ordines sub quacunqꝫ verborum conceptione valeant admitti aut recipi. per aliquos etiam superiores ordinis etiam seu monasterij seu loci monastici. seu alter in monachus vel fratres alicuius ex ordinibus monasticis tam sancti benedicti ꝙ cisterciensis. camaldulensium vallis umbrose: camonicorum regularium sancti augustini vel alijs. expressis ꝙ non expressis. ordine cartusiensi dũtaxat exceptoesub pena excõmunicationis in quã tam recipientes ꝙ recepti ipso facto incurrant. A qua sententia nullatenus possint absolui citra sedem apostolicam: excepto mortis articulo. Et nihilominus aliter factanõ tenet nec vllius existunt efficacie vel momenti. Nec ibi. Item alia constitutio seu decretum illius concilij circa excommunicatos. Insuper ad viranda scandala ꝙ multa pericula que conscientijs timoratis cõtingere possunt. fidelibus tenore presentium misericorditer indulgem⁹. ꝙ nemo deinceps a cõmunione alicuius sacramentoũ administratione vel receptione aut alijs quibuscunqꝫ diuinis intus ꝙ extra pretexta cuiuscunqꝫ sententie aut censure ecclesiastice a iure vel ab homine promulgate generaliter teneatur abstinere vel aliquem euitare aut interdictũ ecclesiasticum obseruare. nisi sententia aut censura huius fuerit. vel contra personam collegium vel vniuersitatem ecclesie cõmunitatem. vel locum certum vel certam a iudice publicata vel denunciata specialiter ꝙ expresse. constitutionibus apostolicis ꝙ alijs in contrariũ facientibus nõ obstantibus quibuscunqꝫ. Saluo si quem pro sacrilega manuum iniectione in clericum sententiam latam a canone adeo notorie constiterit manifeste: quod factum nõ possit vlla tergiuersatione celari. nec aliquo suffragio ecclesiastici. nam a cõmunione illius licet non fuerit denunciat⁹. volumꝰ abstineri iuxta canonicas sanctiones. Et nota ꝙ licet aliqui dicerent istam constitutionem non fuisse ab omnibus approbatam. Alij esse temporalem ꝙ vsqꝫ ad sequens concilium inde ad quinquennium celebrandum duraturam. Martinus papa interrogatus super hoc respondit. fuisse simpliciter ꝙ absolute editam ꝙ approbatam ab eo.

Nota ꝙ aliud scilicet quod ordinatum tunc fuit ꝙ inde ad quinquennium aliud celebraretur concilium. quod vtiqꝫ perfunctorie impletum fuit. Nam in capite quinquennij concilio assignato semis. ꝙ missis qui in concilio presideret vice pape scilicet magistro Leonardo florentino ordinis predicatorum generali: ꝙ quodam episcopo. conuenientibus aliquibus episcopis ꝙ prelatis ij parum: ceperunt congregari. Et facto modicis sessionibus sine vllis ordinationibus ibi editis: in breui completum ꝙ resolutum est.

Capitulum .vij.

Artimus igitur natio-

ne romanus primo otto vocatus ex familia columnensiũ. sedit in sede petri vt verus vicarius ꝙ indubitatus pastor ecclesie. anno domini .M.cccxv. Ab huntio mundi quinquies milleſimo. cclxxxviij. Kõtẽ maiorem numeri lexies milleſimo. decimo. Sedit aũt annis .iij. Impator Sigismundus postulauit a martino. vt legatum mitteret in boemiã ad conuertendos illos hereticos. Jam enim multi infecerat pestifera illa heresis patriã. venerabilẽ virũ ꝙ omni laude dignissimũ: de cuius laudibus alis dicemus dñm Johannem dominici cardinalem ragusinũ ordinis predicatorũ. Quod fecit. Iuerego assumpta legatione post discessum martini a loco concilij soluti profectus ad partes illas. Expertus antea illos fore duros ceruicis ꝙ incorrigibiles. persuasit imperatori vt illos gladio exponeret antecꝫ totam illam regionem inficeret heresis illa. Non enim ita inualuerant: quin multi adhucdum ab errore illo remanerent. ꝙ ideo cũ adiutorio illorum facile posse infectos extingui. Sed imperatore nimis compatiente illo quia regnum suum erat. cogitauit in processu temporis posse sine materiali gladio illos mederi ꝙ ab errore reuocare. Sed contrarius accidit. Nã cum quotidie angerent' auersi a veritate in errorem illum declinantes. coacti in magno exercitu armis verbant: cogentes varijs cruciatibus omnes ad assensum sui erroris. Monasteria religiosoũ quia cõtraria predicabãt eis cõbuserũt ꝙ euerterũt. occidẽtes eos remanẽtes vel de patria ejicientes. Dicꝫ in breui toti illud regnum boemie a hereticis demanauit: quia catecer vicetosus non erat. vt opinatus

adestias est. Itaq; cardinalis ragusinus cernens rem itre parablem. nec verbis ibi opus esse. sed gladijs: quib⁹ falsa pietate motus Sigismund⁹ parcendum estimauit. inde recedens budam ciuitatem bungarie adijt. Ibiq; infirmatus ad mortem vices suos finiuit in gloria. Et ⁊ omnem pompam exequiarum ordinasset relegandam: tamē prelati ⁊ proceres nō sunt passi sine magnificentia bononie corpus eius sepulture mandari. Sepultus est autē in ecclesia fratrū sancti pauli primi heremite regulariter viuentiū. Qui vsq; in hodiernum diem habetur in magna veneratione ⁊ clarere dicitur miraculis. Bōchinus autem apostaticus relictus ab omnibus in insulam pamfeu se cum paucis se contulit. Vbi manens in sua pertinacia transiuit annos petri ad cumulū sue damnationis. Nec mirum: quia non in sede petri. Mortuoq; vocauit rex suis eligendum vrū. Quo mortuo creatus est quidam ⁊ dictus eugenius sed ret aragonum cum illo cōposuit ⁊ maxime: vt renunciando omni suo iuri quod pretendebat. cū tamen nullam haberet sibi dedit quandam honorabilem dignitatem ⁊ opulentam. ac etiam martinus duos cardinales creauit de partibus aragonie prout postulauit ipse ret aragonum. Sicq; nulle remanserunt reliquie schismatis.

Peracto demum cō .§.i.

cilio. Martinus papa quintus in ytaliam reuertitur. per fines mediolanenses. Mantuanorum. ferrarienses. Rauennatum. Foliuienses. florentiam venit. bononiam vitāq; se per id tempus in libertatem vendicarat. Florentie vero per bienniū resedit cum curia sua. ꝓ oportuna loca ad rem ecclesie componendam. Braccius enim perusinus tunc temporis magnus habebatur. Nam ⁊ dux rei militaris peritissimus ⁊ magnitudine animi cōsilioq; polebat. ⁊ aderat ei quedam ciuili adumbrata moderatione bonestas. Hic ex oppido montone perusini agri nobilibus admodum parentibus ortus. statim ab adolescentia rei militari se tradidit: multisq; volneribus atq; laboribus peritiam. eandem auctoritatem que boni ducis est exercuit. In fide ⁊ christiana religione pene nullus. Erulebat per id tempus perusine nobilitas vere omīa. inter ḡs hec eius lics admodū inuenis: consilio tamē ⁊ auctoritate pūceps habebatur. Deniq; varia militia per ytaliam acta multisq; rebus prospere gestis in id potentie auctoritatisq; accreuerat. vt perusinos diuerse factionis q̄ domi erat vt ⁊ annis compulerit nobilitatē recipere. Ipse vero domuus perusine vrbis a populo simul nobilitatecq; sit delectus. Prius enim qui domi erāt potentiam eius formidantes. simul cum ceccolino etiam perusino vocauerant karolum malatestam: ad gubernationem perusij. ⁊ expugnationem braccij contra eos venientis. Qui karol⁹ cū ceccolino profecti in prelium. ordinatis aciebus ꝫ braccius ⁊ tartaglia cum copijs eorum. In primo quidem congressu karolus profligauit eos. sed nimis elatus de sua victoria. de suo periculo cum se refectioni darent armis depositis: braccius cum suis insultum faciens contra eos impiratos. vix tempus habētes ad arma resumenda: ceperunt viriliter repugnare. Confertoq; certamine superati sunt: capti karolo malatesta ⁊ ceccolino. Licet karolus magnanimiter caternis hostium circūdatus dimicaret. ⁊ ictu eius occulo se braccio dedidit. Et ceccolinus quidem quia emulus ⁊ inimicus braccij erat in carcere obseruat⁹. vitam finiuit. sine veneno. sine gladio vel alio modo. karolus vero diu in tuta custodia tentus est: donec magna pecunie summa redemptus est. Ipse quoq; braccius ꝓ hoc tus victoriam ad artimini possidendū pertexit. Sed arimenses implorato venetorum auxilio vexilla venatoriū signorum in menijs erexerunt: propter quod ille a ceptis desistit. Hinc capta perusia magnificentius cepit vires extendere. ac multas sibi vrbes subditas facere: ⁊ precipue

ciuitates ⁊ ecclesie oppida. Quem cum martinus argueret de iniusticia ⁊ eas ecclesie vsurpatas repeteret. i cōtumacia persistentem publice. ⁊ nominatim excōmunicauit: ⁊ excōmunicatum denunciari mandauit. ⁊ florentie ⁊ per alias ciuitates ytalie: ⁊ omnes ei fauentes in huiusmodi graues alias censuras contra eum fulminādo. Ille vero adeo contēnebat cum cōplicibus suis: vt ipsi excōmunicarent papam ī derisum ⁊ obprobrium. Demum florentinis mediatoribus compolita est concordia inter Martinum ⁊ braccii. ipso veniam petente ad pedes pontificis: quibusdam ciuitatibus sibi relictis ⁊ oppidis per modum vicariatus: aliis ecclesie restitutis. Sicq; reconciliatus fuit ecclesie. Sed parum pax illa permansit. Nam postea vt patebit maior est inimicus effectus.

Per hec ipsa tem .§.ii.

pora postq; Martinus aduenit florentiam. Johānes q̄ depositus a papatu fuerat in concilio constantiensi ⁊ baldassar nuncupatus: venit ⁊ ipse florentiam. Post captiuitatem enim illā de eo factam ⁊ abdicationem in bauaria seruabatur in carcere. Erat autem scrupulus quidam apud multos. qm depositio abdicatioq; illius violēta fuerat: non iure subsistere. Qr si illam vālida. martini quoq; electio in ambignū vertebatur. qm non vacanti ecclesia prouidet de nouo pastore non potuerit. Ob hanc timorem ⁊ simul ne germanie principes hoc habentes ydolū per eam occasionem aliquid quandoq; molirentur: redimendum Johānem seu baldassarē ⁊ in ytaliam reducendū putdit. Igitur ꝙ hunc modū exemptus carcere. cum in gallia pucisset cōsilio martini cognito (id erat vt ppetuo carceri mantue seruaret) iunctoq; mantuā venisset: iurisus ab fugiēs in tigures abijt adiutus ab alijs. Hic cū esset liber ⁊ sui iuris. sine cōscientia ductus. siue quia desperabat aliquid posse ꝓfiere: sine q̄ periculū illis erat q̄ iuerant fugā: sua sponte florentiā venit. ac sese imperatoribus subijcies: reū vt pontificē verū ⁊ vnicū recognouit. In aduentu eius tota ciuitas obuiā ꝓfusa multis lachrymis ⁊ incredibili cōmiseratione respexit hominē. e tāte dignitatis fastigio in tātas calamitates ꝓlapsum. Ipse ḡs miserabili prope habitu incedebat: ois cōmiseratio populi augebat. Susceptus a martino tandē intercessione cuiusdam primus cardinalis efficit. nec tamē annū integrū superstes e vita migrauit. ⁊ pm aliquos veneno adiutus. Solēnissime ecclesiastice exequie sūt ei exhibite. Sepultusq; solus ē in oratorio. b. Joh. bap. in sepulchro ptim eneo seu anricalco: ptim marmoreo. Martin⁹ autem pace cum braccio facta. cū ⁊ oppida recepisset ac oia pacata videretur: romā petere cōstituit. Hoc autē munus ⁊ dignitatē ciuitati cōcessit id supplicāti. vt ecclesia cathedralis florētina ex eo ab ad metropolitanā ꝓmoueret. palleo decoratiōcui eps fesulan⁹ ⁊ pistoriēsis vt viciniores. ꝓ suffraganeis cōsignati sunt ⁊ nō alij. Nec tamē satis benivolo animo erga florētinos recedere videbat. caminido quibusdam qui de se vulgo circūferebant cōmotus que a pueris frequēter p vrbē cantabant in vilipendiū eius ⁊ landē braccij. Incipiebat autē cantilena illa. Papa martino nō vale vno quatrino. Nec credendum est illam pueros edidisse nisi quidam filij belial eos docuissent. Hec cū ꝓcepisset martinus. nō ita equanimiter tulit: quin vni ex suis secretarijs leonardo. Aretino sibi soli colloquēti illud referēdo indignationē ostenderet. Cui Leonar. Quid ē mīrum ad aures quoq; tuas hec puerorū nuge puenerūt: Ille vero nihil ad hec: sed iterato subiunxit. quod cōtinebat a pueris. Statuit autē leonard⁹ ꝓ ciuitatis honore vt valuen infensionis hui⁹ si meden posset quodā placabilia depromere. Cū aliaquin ciuitas brillime puter tibi ⁊ romane sedi tātas commoditates vtilitatesq; attulerit quātas dū in ea resedisti. florētia cōsulit: nihil gloriosius q̄ pōtificatus iste tuus regiri potest. Venisti florentiaꝫ

cum nihil temporalis dominij possideret: occupatis vbiq; p aduersanos oppidis. bononia quoq; parere abnuente. vt sibi necessarium cum ex feriana florentiā venire vel licentiare: per rauennatem z forliuiensem agrum longo arbitrio deflectere. Te autem florentie p̄morante z cetera oppida in potestatem tuam redire z bononia ipsa que pr⁹ abhorruerat cernicem submisit. Contulit ad hoc plurimū opportunitas huius vrbis. p̄terea q̄ braccius amicitiam fidemq; florentini populi securus ad te venire non dubitauit: z intercedente ciuitate diffidias omnes componere atq; oppida reddere. Illiusq; postea tu frenis operā bononiam tibi parere vi adhibita compulisti, vt longe lateq; nec tua potentia dominetur. Te insuper florentie comorante cum prospera de te ac de loco tue residentie circūferentur. cardinales ab hyspania deserto benedicto. Iunc ipsum locum aduenientes: te vt verū atq; vnicum pontificem recognouerunt. Quo facto tres obedientie duces separate in te vno conglutinate sunt. Ad hec duo incrementa hoc in loco suscepta eorum illud preclarissimos excellentissimūq; omnū felicitate mirabili commutatur. q̄ qui dudum fuerat Iohannes ponnifex. de cuius depositione p̄ter vim adhibitam multi dubitabāt: securitate atq; fiducia sui⁹ loci florentiam venit. vbiq; se sua sponte subiecit: ac dominū z pontificem verissimum recognouit. Quo facto omnis scrupulus ambiguitasq; sublata est. Neq; enim de vi vlla aliquis sollicitus esse potest cum ipsius voluntaria sit in loco sibi tutissimo conspecta subiectio. Et accessit q̄ paulo post defunctus est. vt z admiratio z querela: z vt ita dicerem fortune inuidia tolleretur. Illud certe constat nullo alio loco illum ad te venturum fuisse. nisi in hac vrbem qua q̄ magnas amicicias priuatim z publice se habere sentiebat. Hec sunt pro quibus gratiam tuam florentia promeretur. cui⁹ vel opportunitate vel obsequio vel auspicio tanta pontificatui tuo superaccesserint incrementa. Nam puerilibus quidem nequit aures admouere. z quid illa etas loquatur attendere: vt tue videtur grauitatis. Martinus hec audiens letari admodū visus est loquentēq; laudauit: ac verissima dicere consensit. Et cum abire statuisset. vocato ad se florentinorum magistratu. Valde inquit. obligat hunc ciuitatem. cognosco enim q̄ multa mihi in illa z per illam prospera acciderunt. Deinde illa enumerans. eodem ordine quo sibi a leonardo dicta fuerant: cuncta recensuit. Qua autem die recessit. ea consecrata fuit ecclesia sancte marie nouelle: in qua ecclesia z conuenta residentiaz fecerat. ac etiam ecclesie sancte marie noue; quarū consecrationes q̄ alios factas ipse vltimis orationibus in itinere constituit⁹ perfecit. relinquens indulgentiā septennē perpetuo duraturam: die consecrationis eas visitantibus.

Hic igitur pontifex .§.iii.

Martinus antea nequaq̄ vir sagax estimatus. sed benignus. in pontificatu tamen ita opinionē de se priusquam habitam redarguit: vt sagacitas quidē in eo summa. benignitas vero nō superflua nec minima reperiretur. Romā applicatus residentiam suam intra ecclesiam apostolorū domibus satis humiliter edificatis elegit. Hoc in eo cōis fama redarguit. nimis cupide insistere cumulatiōi pecunie. vt ne quaq̄ dicere valeret id primi apostolici: argentum z aurum non est mihi. quia in celestes thesauros ea deportarunt pauperū manus. Sed ipsum thesaurum temporalem valde augmentatum. manus propinquorū precipue nepotis principis salernitani (ad quem eo moriente deuenit) in stipendiarios z hostes ecclesie erogantes consumpserunt. Creauit ipse plures cardinales z inter ceteros virum religiosissimū dominū nicolaum ordinis carthusiensium. Hic nicolaus bononie cum esset prior in monasterio bonoñ. dicti ordinis. vna voce cleri z populi vocatus fuit in episcopū bononiensem cū vacaret ecclesia. Quem plurimū renitentem cōfirmauit z installauit martinus constantie pontifex creatus. Episcopus autem factus nihil dimisit de obseruantia z quietate ordinis sui. z in humilitate etiam domino seruiens: reddituz suos pauperibus erogabat z reparationi ecclesie z cultui diuino ampliando multaq; bona opera operatus est domi⁹ per eam in dyocesi sua bonoñ. Quorum cines ingrati z immemores. quia ciuitatem rebellem ecclesie de mandato Martini pape interdicto supposuit: mortez eius intēptarūt. Sz occulte mutato habitu fugiens: impetum furoris eorum euasit. Qui postmodū cardinalis prelbyter a pōtifice creatus. licet in episcopatu fuerat antistes exemplar insignitus in cardinalatu extitit cardinalium speculum. Deinde tunc legatus ad hoc inter florentinos z venetos colligatos ex vna: z ducem mediolanensem ex altera. iam fessos expensis z laboribus diutini belli composuit pacem. Le gatusq; missus postea in galliam vltra pinam. satis laborauit ad concordiam ponendā inter regem francie z ducē burgundie. Demum reuersus cū Eugenio⁹ successori martini cū sua curia senis resideret. infirmatus ex calculo. nullo remedio fieri potuit vt illaz ejiceret. Nec mirum. nam corpore post mortem exenterato repertus est lapis in colo vesice incarnatus egressus ad moduz oui parui galline. cuius exequijs honorabiliter funeri exhibitis. plente pōtifice delatum est corpus ad monasterium carthusiense sancti Laurencij prope florentie. ibiq; in ecclesia sepultū. p̄ut ipse mandauerat. Fuerant quoq; z alij plures cardinales a Martino creati altera vice. vicz nepos ipsius martini dominus prosper de colōnensibus satis inuenis sed adolescens. Dominus quoq; Iulianus esanus⁹ vir scientia z virtutibus clarus. Qui ab eodē missus fuit basileam ad celebrandum concilium: z exterminandum heresim boemorum. vt infra patebit. Predicti duo simul publicati z pileati incedebant per vrbem. Domin⁹ quoq; dominicus de captanica. vite z scientie laudabilis vade: cardinalis factus z acceptatus fuit ab alijs. sed nō publicatus tunc aut pileatus. propter quod in electione eugenij martino defuncto non fuit cuz ceteris admissus: sed postea opere impetuose Sigismundi z cardinalis ab Eugenio receptus: z inter cardinales tertio honorabiliter collocatus.

Passus est autem .§.iiii.

martinus persecutionē non modicā a braccio perusino. sua nominato. Non enim permansit in reconciliatione et amicicia ecclesie: sed reuersus ad vomitum sue rebellionis z contemptus pontificis. ita vt cōminaretur ei exheredationem ipse z publicanus statū eius fugpuimere: z ad celebrandū missas p̄inatas pro vno baiocho compellere. Et q̄ florentini videbantur ei fauere. siue ratione pacis amicicie siue timore potentie siue aduersario eorum adhesit: iz potius ipsis in aduersitatibz esset: Martinus papa indignationem adauxit contra florentinos. Humiliauit tamē de us cito superbiam suam vt patebit. Insup papa martinus misit in marchiam gentes armorum. ad exterminandum gladio materiali hereticos fraticellos. i. de opinione qui ibi multum abundabant z aliqua castra errore illo tota infecta erant. vt macellarium mehotara: cuius homines vel occisi vel expulsi sunt destructis locis habitationis eorum. Qui fugientes in greciam se transtulerunt. Nec preterire volo horribile quod accidit circa illud tempus in fulgineis. Cum enim Nicolaus filius Fulginij vrince patri successisset in regimen fulginei. alijs duobus germanis eius contrado z bartholomeo quedā castra possidentibus pro portione sua hereditatis paterne: accidit vna dierum vt circa ciuitatem nuceric conmenirent dicti⁹ Nicolaus z bartholomeus fratres. vnacum baccio pesato cognato suo z domino camerinensi causa recreationis z venationis. Cum autem sero factum esset. declina-

nit nicolaus cum germano suo ⁊ domino camerinensi ad gaudium nocere. Dominus enim victe ciuitatis et si parue. rat. vt quæ sceret. Bracci⁹ (etsi inuitatus) noluit ire. Castellanus autem arcis fulgitas odium tenebat occulte in corde suo contra dictum Nicolaum. quia in adulterio cū vxore sua permanebat. Nactus ergo hostiam se vindicandi de tanta iniuria. in lecto quiescentes nocte nicolaum ⁊ bartholomeū occidit: camerinenses tñ ligauit. Mane autem facto vexilla erexit ecclesie. patenter ejciens corpora occisorum extra ad terram. ecclesiam fanosem ab ecclesia obtinere in tanto scelere: que tamen flagitij erat ignara. Quidam qui erat in comunatione. ad excutiendum iugum seruitutis de ceruicibus suis. ab illo tricijs placet⁹ est q̄ datius ante rem detectam: ad quoddam castrum vbi residebat conrados germanus occisorum. sub pretextu alicuius negocij allocaturus: sed reuera eum interfecturus. Sed premonitus Conradus ab aliis secreto q̄ ille nuncius agere intendebat: captus ab eo ⁊ vinis fuꝰplicijs interemptus. Braccius autem rem detestatus obsedit ciuitatem illam. Et cum nullum videret vel speraret castellanus succursum. voluit castellanus se vt mortuum tradere in manibus braccij: dūmodo dilacerandus in potestate aliorum non traderet. Quod cum nō assentiret: desperatus homo de primo quidē vxorem suam vnā de arce proiecit ad terram: deinde sepsim proiecit et loco ira eminenti. vt in terra totus confractus expiraret. Receptaigitur arce. camerinensis e vinculis eductus est sospes. Conradus autem frater illorum suscepto dominio fulginei. vt semillimus leo rugiens ita efferatus est in sanguine cōsanguineorum illius castelli ⁊ vxorum eius ⁊ amicorū: vt nec etati nec sexui parceret. prægnantes enā secans ⁊ fetus in vteris perdens in vltione necis fratrū suorū: ita vt oportuerit pontificem legatū velociter mittere ad sedandū insanum furorem illius. Qui cōradus tyrannidē exercens ī subditos ⁊ ministros ecclesie fauens: demū post plures annos captus a legato Eugenij. domino Job. cosnetano: decollatus est. Sicq; progenie illorū de trincijs extincta fulgineum cū oppidis suis ad dominiū ecclesie absolute reductum est.

.§.v.

Braccius autem perusin⁹

adangla quotidie dominij. diuitias. ⁊ numerū bellatorū vocatus in regnū apulie a regina Johanna secūda in adiutorium contra aduersarios suos: plura bella ibi egregie egit. Ob quorū remunerationē regina sibi capuā concessit. que vna dicitur esse ex clauibꝰ regni q̄na. s. facilius intrat in regnū. Sforzia vero de cotignola dux ⁊ ipse strenuus nō minoris estimationis. Alq; enī rei militaris periti in maiorē q̄ in bracciū: alq; parē arbitrabātur. Hic multas ⁊ magnas res gesserat. ⁊ omnes militie gradus ad fumē atq; culmē glorie ascēderat. ⁊ precipue in partibꝰ apulie dux et regina iohāne effectus: ⁊ plures ibi ciuitates ⁊ oppida a regina consecutus. In hunc ⁊ braccium tādiu amicicia fuit: q̄dū vtriq; minores fuerūt. Auctos vero atq; potētes: emulatio atq; ptentio irritauit. Itaq; ⁊ pelia inter se nōnunq; cōmisere. ⁊ cum inflamati plurimum essent animi: contra se inuicē ad certamē se pararūt. Sed sforzia dū esset cum copijs ex pte vna fluminis pisarie. ⁊ Braccius cū finis ex altera: equester alios precedens transiēs flumen ibi submersus ē. nec corpus eꝰ quesitū vsq; valuit reperi. Nō multo post sforzia ipse vxoricidē ecclesie in cunctis auerse decapitare fecerat tartaglā. in militia nō mediocris cōdicionis: propter proditiones quandā: quā tractabat perficere. Copie autē sforzie filio suo remanserūt ex his inuenculo: tamē iam armis strenuo. ⁊ virtus militie ⁊ dignitas quantū postea creuerit infra patebit. Dictatus igitur braccius hostis publicus sacre ecclesie. propter quod ⁊ anathematizatus notorie. in tantū superbie culmen ascendit. vt sibi psuaderet regnū apulie vi adeptum. Nec erat minus difficile. si ciuitatē aquilanam quā tum obsederat accepisset: que altera dicit esse clauis regni. Et aquilani cernentes a regina auxilia necessaria se habere non posse. propter debilitatē virū suarū ad pontificem oculos direxerūt supplicater suffragia postulantes: ad obsidionē illius hostis removendā. Nubis non defuit pius ⁊ pudens antistes. Ⓟ innocato primo diuino ad intonia p processiones solēnes ⁊ orationes iniunctas generaliter cū munere indulgentiarū collectis copijs ecclesie. ⁊ comitis francisci sforzie ⁊ exulū perusinorū destinauit contra braccium: mādato sibi prius facto vt obsidionem solueret: cum maiuna ei haberet. Contra quē contēnentem deū ⁊ ecclesiā. ⁊ ad aciem suos instruendas in habita non propio (ne ab hostibus cognosceret) discurrentem: ecclesie milites processerunt ad pugnā. Omnis autem intentio ⁊ conatus eorū erat ad personā braccij inuadendā. ⁊ precipue perusinorū exulum. qui cum recognoscentes (etsi mutato habitu) impetū fecerunt vnanimiter in eum: ⁊ ad mortē vsq; affecerunt. Eductus autem e curiis non multo post sūmersus in anima ⁊ corpore mortuus. q̄ hostis ecclesie excōmunicatus sepultus est in infernum. Sepultura quoq; non ecclesiastica: sed subingalis corpus humatū. Sicq; sublata est obsidio ⁊ ecclesia a cōminationibus suis ⁊ psecutionibus liberata. Nec enīz debuit de hac vita transire aliter q̄ ceteri hostes ecclesie quorū cornices erectas concidit altissimꝰ. Perusia ⁊ alie ciuitates ab eo vsurpate sub dōio ecclesie redire. Eo tēpore quidam fuit ordinis minorū frater bernardin⁹ nomine senensis natione. venerabilis vite et fame preclare. egregius predicator. quotidie post missarū celebrationes populis pdicabat: discurrens per ciuitates ⁊ oppida tuscie ⁊ lombardie ⁊ ducatus spoletani. Et cū tanta gratia. vt ecclesias ⁊ plateas audientibus implerit: ⁊ fructū plurimum deo afferret ex verbi dei semīe p eum sparso. Hic quandā. s. mellifluum adinuenit. vt creditur pia intentiōe vt. s. mellifluū nomen hiesu. quasi obliteratū in cordibꝰ fidelium incalesceret. Nā pictū vel sculptū in magna tabula ornata populo ostēsam faciebat adorare. Hoc etsi sim plicibus videretur deuotionē afferre: sapientes arbitrabātur ydolatriā vel saltim superstitionem tendere. cuꝰ populi magis venerarent' illas literas: q̄ significatū per eas. s. hiesum christum. Imitati sunt eum aliqui pdicatores ordinis minorū. tales tabulas cū illo nomine in processionibꝰ ferētes. ⁊ cruci que de more antefertur preferētes. Hinc orte sunt magne in populis cōtentiones. aliis factā cōmendātibus. aliis reprobantibus. cum etiā aliqua ad exaltationē illius nominis predicādo bernardinus pferret: que veriati nō videbantur inniti. Demū ad curiā romanā ciuitatis super his fuit. Et martinus papa⁹ habita prius solēni per magistros ⁊ prelatos discussione materie. ⁊ p rationes adinuētione illa vt superstitiosa ⁊ periculosa offensa: martin⁹ prohibuit illud amplius fieri. nec populis sic ostēdi. Dō bernardinus filius obedientie humiliter mandatū accepta uit: ⁊ integre obseruauit. Et ad hoc facit' quod habet. q̄. q. v. Cōsuluisti. Quod sanctorū patrū documento non est sanctis non est superstitiosis adinuentionibus presumēdum.

Debis quetem .§.vi.

ponbo illis accidētibꝰ nouitatibꝰ in regno apulie. rome pe sulante martino ⁊ sub regina iohanna secūda: aliq; breuiter perstringēt'. Hec siquidē Johanna satis inconsulte ⁊ parū pudica. filia karoli tercij regis apulie: ⁊ germana ladislai regis. Eo defuncto anno dñi. M. cccc.ij. vel circa successit in regno. Que duxit in virū comitē marchie pro vincialem nomine Jacobū. Ad quorū nupcias magnifice celebratas. destinati sunt a florentinis oratores nota-

bilis cines. qui honorifice fuit receptus: z dono et eis milites effecit. s. Laurentius de vdolfis doctor vtriusq; pallas nostri de strozis. Sed fine multo temporis intervallo orte sunt dissensiones graues z querele adinuicē in ignidra enndie mutue fusurrationibus lignaminis trabibus. Que adeo etādiit. vt procurante regina illi opportuerit eam dimittere. z ad propria ingloino redire. Metuens autem regina regnū sibi auferri vel a pontifice vel a duce andegauie. ad sui robur z regni firmamentū: vocauit regem aragonū Alfonsum nomine. satis inuenē ad regni comfortationē illi adoptans in filium z heredem instituens. Qui cum decēti apparatu ad eam neapolim accedēs. de immēso munere magnificas gratias agens z dilectione etiam: se offerens ad omnia que decet filii tantam z talē matrē venerari. Post breue tempus ceperunt suspitiones oriri inter matrē z filium. dū quidē ne nimiū dominij sibi presumeret: ille vero ne vt mulier instabilis ista contraheret. cum non deessent qui ad hoc insufflarēt. Ea propter decreuit filius rex aragonū suorum consilio habito. matrem ad regionē longinquam transferre. ne ad propositū suū dum impediret habere. Statuerq; diez qua hoc aptius perfici valeret. Deo tamen disponente res nō fuit ita occulte ordita: quin regina presensit cuncta reddita. Unde ipsa sibi prouidit. vt ad eam accedens detineretur i castro. Cum igitur vna dierum rex ad castrum seu palatium capuanum vbi residebat accederet. quasi matrē visitaturus re autē vera eam bene se captinaturus. egressus ipse de castro nouo vbi habitabat. quod in alio extremo neapolis situm est. fortissimū accessum habens per terras z per mare: intra portum in quo naues conquiescūt applicuit ad locum. Et cū iam equus cui insidebat pedes puteos ponere inciperet in ponte ligneo per quē intratur castrum. qui super hoc fuerat edoctus nimis cito erexit pōtem: existimans equū iam totum ascendisse. Quod rex prendens. suspicatus insidias retro cessit cum equo velociter recurrens ad castrum nouū. Deteclis igitur vtriusq; insidijs z dolis. regina omnes siculos z catalonos q̄ erant in ciuitate detineri fecit. rex autē aragonū retinuit i castro suo magnū senascallū qui gubernabat regnū p̄ uice regine. Hoc tūc se reperit in castro nouo. Et q̄ regina amittū officiebat' ad senascallū sine amore carnali sine amore amicicie z vt sibi necessarius: capti autem a regina siculi z alij nobiles z barones valde erant intimi regi. Ideo de communi concordia facta est per mutatio. vt omes siculi z alij dimitterentur: z senascallus regine redderet. Quib⁹ pactis cum iam nota facta esset odia matris z filij adoptati sibi z alijs: rex aragonum classem suā quam parauerat ad pugnandū contra maiorcas misso nuncio celeri ad se vocauit neapolim: que infra paucos dies ad portum applicuit in regis auxilium cū planctu manibus magnis z galeis armatis. Hoc regina audito. p tutiori loco ad aliam ciuitatē transiuit vicinam. Storyia tamē qui tunc in humano vegebat. princeps exercitus regine cū copijs suis descendit ad litora portus. ad repugnandū descendentibus ex galeis ad terram catalanis z siculis. Lunq; z mane vsq; meridiē obstinisset. cernens bolles prenalere: cum suis ex vrbe aufugit. ciuibus autē in multo resistentibus: sed cū vrnibo z filijs secus precipitata gestantibus neapolim deserentibus. rex cū gentibus p̄ mare adductis ciuitatem sine p̄tradictione accepit in festo. b. barnabe mense Junij anno domini. M. cccc.xiij. igni domos z apotheeas strate que dicit' taberna expolit nocte illa: z domos multis bonis referras in predā suorū p̄ biduū cōcessit. Sz nec stipēdiarij florzie suis pepercrē amicis. Nā obuiantes neapolitanis q̄ ad diuersa loca migrabāt: que secū panca deferebāt abstulerūt. Hec vidi oculis meis. cū illis diebus ad visitandū cōmunū oratorū. p̄fectus neapolim me reppsi sem. Regina aūt Johāna attendēs q̄gnominiose z inuriose ad eā se rex habuisset: dim adoptionē factā z irritauit z annullauit. ꝓpter vicij ingratitudinis: regni exheredem faciens. Sed loco eius in filij adoptauit primogenitū ducis andegauie Ludouici. qui cū ludouico pugnauerat p̄ regnicolis in eo pretendēs. Qui cū magna comitiua accedens honorifice z affectuose susceptus ē in ciuitate auersana. Nā neapolim possidebat rex aragonus. licet in ꝓcella ipsam ex proditione iacobuccij caldoria eā amisisset: z q̄plures alias ciuitates regni. vt modica sibi portione regni remanēte ad filiā deuolueret. Et regnare apolim reuersa est cum curia sua z adoptato filio ludouici naturali legitimo. Eaq; ciuitate ducatū calabrie cōcessit heredē regni relinquens. Sed cū consentie in calabria resideret. vbi z virginis nuptias celebrauit: morbo correptus migrauit ad dñm. filios nō relinquens z superuiuente regina.

Ea tēpestate ma/ .§.vii.

gnus senascall⁹ alluros z sagax gubernatione regni exercebat. ad placitū cuncta disponēs. adeo vt maiestatis regie regina nomē tm̄ alle vero executionē z redditus habere diceret. Qbrem ꝓcessit regni exosus ē effect⁹ ipsi regine ambitione sua singulos ipse cōtinens. Factū est autē cū vna dierū celebraret nuptias filio suo neapoli. cui in vxorē dederat filiā iacobuccij caldorij principis exercitus regialis: multi nobiles z barones aduenerūt ꝑgratulātes z festinātes. Ipse vero fere nunq; visus est tāto effundē gaudio z iocunditate vt die illa. affectēs ita fimatum. Ratū fuisq; impetus ei formidandū nō esset. Sed subito cōuersum ē gaudiū in mesticiā z vox cantus z symphonie in luctū z planctū amarū. Nā nocte media cū iam omēs in strato quiescerēt. z ipse senascallus in palatio regine remansisset. ecce siccarij subuersi a ꝓcido z regina (qui vna cōspiranerāt in mortē illius) cū x. magno clamore z vlulantes pulsant cōclauoli hostiū. excitantes eū z admonentes vt festinus exurgeret: qz repentino accidere regina periclitabatur ad mortē. Euigilās ille mandat pacto vt agitat hostiū. quo pacto armati inermē z se inuenētē aggrediūtur: z vulnerib⁹ multis cōfossum mortuū reliquerunt. Diuulgatur homicidiū. nullo matre autore ē nedū timaliate: ne nesciētibus vnde illud ꝓcessisset. Corpus vero illud sine honore aliquo vt pauperimi z abiectissimi delatū est in ecclesiā ꝓcicine tumulandū. Regina autē ꝓpositi exclatione sine scitu eius asserebat illud pactū. Inq re ostēsum ē ꝓ̄ vana gaudia mundi z vita incerta. Deinam regina Johāna fere p annū post mortē eius neptis filiū adoptauerat andegauie ducis filiū supponens eum clausit extremū. regnū relinquens renato germano ꝓnotui adoptionis filij. Cuius exequijs solēniter celebratis milenie proceres regni z maiores oratores suos in francia qui vocarēt. Renatū ad regnū apulie sibi q regina collatum capiendū. Sed q̄n bello recēter conserto inter regē francie z ducē burgundie renatus cū suis planctu aliq; fuerat captus ab hostib⁹ z adhuc detinebat' illuc. ꝓficiscūtur sui: vxor eius mulier virilis z prudēs. vxacū filio suo primogenito associata oratoribus illis z aliis plurimis. neapolim prexit honorabiliter z opātur recepta. cū cōtēr regni cole dominū francoū affectarēt aragonensiū horrerent. Elapsus est annus z vltra antoq; ille renatus libertate dimitteretur: z in regnum ingrederetur. Interea rex aragonum audita morte regine. Et sicilia ad apulias reuersus est. tractans cū aliquibus dominis regni ꝓpositis amicis: si forte regnum ipsum obtinere valeret. Sed que postea ei acciderunt aduersa z ꝓspera infra patebit.

His breuiter de/ .§.viii.

cursis gestis in partibus regni apulie. ad narrationē ꝓpositā in etruria z gallia cisalpina peracta sunt per venetos et florentinos ex vna: z ducem mediolanēsem ex parte alia

retextantur. vt appareat miseria mundi nunc̄ a motu q̄e sentis: cum tamen omnes quietem apperant. sed nisi in ipsum deum: nunc̄ inueniant. Sed antec̄ pcha camahu ingrediamur: libet referre aliquid de pugna spūali que illis temporibus accidit. Venerabilis vite quidam mīfrēdus nomine vercellensis religiosus ordinis predicatorū erat pentus 2 timens deum. Hic predicans in partibus lombardie. nescio quo ductus spiritu populis nunciabat ppinquum antixpi aduentum: 2 quali tempore suo esset futurus indicebat ad hoc suas rationes ex scripturis: pcipue apocalipsi. Et terrore huius doctrine expauentis horribilia que facturus sit cū venerit antixp̄s in quo omnes concordant multi vtriusq; sexus 2 etatis. senes 2 iuuenes 2 virgines senes cum inmundo habitu 2 sub eo re operant tercij ordinis seu de penitētia b. dominici. ita vt transcenderēt numerū quadringentos. mares centū. femine trecente 2 supra. Hi in cōmun viuebant separati viri a mulieribus. de labore manuum suarum in indore suo non omissis diuinis officijs. 2 frequētantes p̄fessionē 2 coiōnē in sūma honestate 2 caritate conuersantes: omni possessione 2 redditu carebant omnino. Omnes lombardi erant 2 simplices. Qui ex lombardia bononiam profecti sunt cū eorum patre manfredo predicto. Martinus papa attendens gens illa periculosa posse scandala generare. conatus est congregationem illam vellolnere ad propria remittendo: sed non valuit. Tum illis ita affectis ad illum manfredum spiritualiter vt ab eo nulla possent ratione diuelli: tum quia ita redelebat eorum conuersatio in conspectu laycorum vt ab omnibus molestantibus defenderentur. Et bononia florentiam applicuerunt: in arctissimo victu honestissime 2 letanter domino seruiebant. Et licet mariuana tunc florentie exissens p̄hiberet aliquid eis elemosynaliter dari vt in patriam 2 suos redirent: non obediebat et compassione 2 deuotione populi concepta ad eos. Examinari fecit papa illum manfredum. 2 nihil reprehensione dignum in eo inuentum est: nec in congregatione illa. Pontifice cum curia ad vrbem accedente. secuta est congregatio illa: quam cum magno rigore discipline regebat pro minimis contentōnibo 2 ad cippos mittens: 2 lacte docrine frequentius nutriebat. Maior pars earū in breui in domino obdormiuit rome. Remanentes in magnis angustijs vite degebant. vt ate q̄plures earum a demonijs. Aliquib⁹ inmundis apparebant spiritus in vestibo albis vt angeli lucis. si tamen ipi erant afferentes eis pater noster minima vitrea 2 perforata contulerunt. Spectabatur ab illis manfredus papa futurus: 2 a multis eorum antixp̄s manifestandus. Transactis plurib⁹ annis tempore eugenij manfredus ip̄e nimis aliquando credulus visionib⁹ illarum quieuit in domino. in conuentu mutine sepultus. Post q̄ diuise sunt in duas partes mulieres. que 2 pauperes refecerunt p̄ mortem: 2 alique in spiritu. Et que ex pectabant non viderunt. nec illum papam: nec antixp̄m. Predicabat bernardinus p̄tra eū argumēs sacrū illud: et manfredus contra bernardinum in aliquib⁹ doctrine sue cum sigillano.

Capitulum. viij.

Futurnaz florentini

populi pacem p̄mo excepit bellaz cum p̄blippo mediolani duce. ceptum anno supra. M. cccc. xliij ita vario gestum marte: vt penes eos steterit victoria qui ante ferme pro victis habebant. Sine iniū cā ducis culpa parum pacis iura seruantis contractum fuit tum aduersante pontifice martino qui florentinoz opes debilitari frangiq; cupiebat. Que vt notiora fiant: paulo videtur altius eius origo repetēda. Recuperata post fratrem interfectum mediolano. plurimisq; paterne ditionis vrbib⁹ in potestatē redactis. ampliandi dominij cupidine p̄hilippus animū adiecit ad oppugnandā ciuitatē ianuensem varijs factionib⁹ laborantē: cuius dux erat thomas fregosius vir prudēs. magnoz animi 2 ad resistendū paratus. Venetus ḡne a florētinis illi subsidia festinanter comparabant studio pacē cum illis querentes. Et primo sancti antonij abbatē ad temptādos florentinoz animos. deinde sex oratores qui d̄ pace aperte inter eos fumāda (cū iam plurib⁹ annis tacita viguissent) agerent florentiā misit. Sūma postreme legationis fuit. nullū nō tum esse quantas attulerint ytalie clades. bellaq; inter vicecomitum familiam 2 populū florentinū. hactenus extitisset. cupere ducem vt ne dum submoueret. bellorum que oriri possent occasiones: sed sima perpetuaq; concordia inter eos statueretur. omniq; armoz (a quib⁹ ducis animus abhorreret) tolleretur inspicio. Scire se venetos semper pacis ytalie fuisse amatores. pontificis animū sibi 2pertuz esse a discordijs maxime alienū: nihil abesse si pax sequeret' quo minus vniuersa ytalia in ocio esset diutius quietura. Sibi mentem immemorem esse preteritoz discordiarum: quin potius meminisse post paternā mortem cum lombardia omnis bello flagraret: florentinos cum parata impēsa plurimum damni sibi inferre: potuisse ab armis cessasse. horum se florentinos ad sumendam eam pacem q̄ singuli appeterent. cum esset omnib⁹ profuturā. velle ducem eos habere parentis loco. neq; quicq̄ male q̄ notum esse vniuersis: nihil sibi antiquius pace 2 quietis cupiditate. Hanc se procul dubio maiorum suorum ambitiosā glōge anteferre. His in frequenti senatu recitatis. fuere plurimi 2 seniores p̄sertim qui dicerent eaz pacem tanq̄ infidam reijciendam esse: 2 id q̄ postea rep̄a comprobatū est. legatorum verba plena videri insidiaq; commixtas ad fallendum spectare. Ducii vnum ore loqui: alterum animo occultum gerere. pacem ab eo ostentari: bellum intus latere. cui nulla pax condi esset: si cupiditas regnandi. nō queriab illo concordie fedus: qui dominari cuperet. omni spe externi auxilij destituti iugum seruitutis subire optarent illum sapiri specie pacis florentinos: quo securius ianuenses expugnet. Simul atq; hi in potestatem redacti sunt. patrimum ampliandi dominij sumpturum animum. arcere illum cupidine regnandi: 2 ab eis incipere qui essent proximiores. Emersuram paulo post eam flamam latius q̄ reipub. expediat: si pacis titulo intus ignis nutriatur. Eandem filio mentem fore: que fuerit patri. expugnatis ianuensibus translaturum illum arma in tusciam si qua fuerit facultas. consultius videri p̄sidio adesse ianuensibus. quomodo vicino bello distineatur: q̄ contracta simulata pace illos desertos auxilio pati. turpiora semper consilia dubijs esse p̄ferenda. non tm̄ presenti: sed future quoq; prouidendum esse. Filij dandam perenti pacem censebant. neq; pretermittendam presentem quietem futuri belli. metueret ianuensibus in potestatem redactis ducez adeo potentem fore. vt ab eo occupande tuscie periculuz immineret. cum omnis eius patria adeo diuinis intestinisq; factionibus et bellis vexata iacet: vt multis annis nequeat erurgere in priores vires. Posse fieri vt vere ab oratoribus dicerentur. neq; desperandum pacis illum fidera seruaturū. cuius nomen adeo mortalis allicit: vt abominandum videatur oblatam vitro repudiare pacem. Restitisse florentinos quondam per annos .xij. parenti. cuius opes imperiumq; longe lateq; etiam in tuscia diffusum erat: multo facilius filio imbecillioti admodum obsisti posse. si quid insanret. Neq; enim eius res adeo secundas esse: vt multis annis occupande tuscie vacare queat. tempora interim consilia secum ferre. His variis oratorum rebus agitatis. seu satis volentibus. seu quia pacis nomen plurimos mouebat: fedus cum oratoribus firmatū est. Cuius cōditiones inter ceteras extitere: ne dux citra pontremoli oppidū tuscian versus. citraq; nutrinam arma moueret aut citra crusculum fluuium versus bononiam vllas copias mittēdi: societatē ineundi vrbesue. aut castra

capiendi. aut oblata tenendi. aut auxilia cuiqꝫ mittendi ius esset: nullosqꝫ fedære cupiaꝫ citra hos fines iungi posset. Que iuriurando firmata sunt.

Pace constituta dux .§.i.

tanta mentem longo bello: tam intestinis factionibus vbi litatem capit. Egre autem tulit emptam de iamensibus belli tempore librum postmodum: quod furrat ditionis pisanorum propter pecuniam illi ad vsum belli datam. quam postea occasione pauli pacis violide cupiditati. Erat tunc ciuitas florentina longa pace admodum opulenta. opes ampliſſime pecuniꝫ affluebant ciues. ꝫ vt fieri solet ex rerum copia orta superbia. neqꝫ pontificem veneri: neqꝫ quenquam alium magni pendere sinebat. Quod aũt maximum offendit fauor erat braccio perusino bellicoso duci. multasqꝫ ciuitates ecclesie occupanti per florentinos ꝓstitus. Concordia deinde opera florentinorum cum pontifice de restitutione quorundam captorum facta ad urbem proficiscitur. Indignatus plurimum vt postea que stas est: ob verborum contumeliam puerorum nõ repressam. Postmodum alfonsus sancti eustachij cardinalis legatus ad regendam bononiam destinatur. cuius fauore prima cum duce belli origo manauit. Animaduersa enim populi mobilitate cum defectionem timeret. quo recentẽ statuꝫ aliquo firmioti auxilio muniret. societatis federe cũ florentinis iungi per oratorem postulauit: quo ob eam rẽ denegato. neqꝫ more contentionis aut belli causa oriretur Legatus idem petiit a duce ille pacem. pertesos nouarumqꝫ cupidus rerum eam societatem amplectitur iuro federe: in quo vtriusqꝫ animus ides sentire videbat. Vnde malorum omnium initium est profectum. Nam violata hoc federe per ducem pace. cuius legibus caueba nominatim ne bononiam sociam recipere aut federe aliquo cum ea iungi liceret: florentini pacem ab eo non seruatam per literas questi sunt. Dux ad simulandus ac dissimulandum promptus. missis florentiam oratoribus. fedus illud ea ratione tutari conatus est. vt dicerent legati non ad infringendam pacem (cuius esset cupidissimus (sed ad securitatem suo statui timentis id a se factum esse. molliſqꝫ verbis de ducis animo ad seruandam florentinoꝝ amicitiam differebant. At qui culpam excusare non poterãt abierant animis dubijs ac suspensis. Superuenit obitus georgij ordealffi vicarij forliuiensis. qui superstitis filio impubere ꝫ lucretia vxore ludouici aldosij vicarij rindẽ sis filia decessit e vita. Vicarios autem eos appellooqui ciuitates aut oppida vicario pontificum nomine tenent. lucretia parum ciuibꝰ fidens: propter katherinã que viri sororem fuerat ꝫ alterius. i. gibelline factionis fautrix erat. Nã paterno consilio in ciuitate regida vtebatur: qꝫ katherina egreferens suos ad defectionem hortabatur lucretia cũ his quos sibi fidos putaret. quo filij status firmior eẽt. societatem antea cũ florentinis initam renouauit: reliqui ciuium suadente katherina in ducis fauorẽ inclinarunt. hi qui vbis illius capiunde oblatam spem minime repudiarunt lucretiam dux primo temptat. vt abrogata florentinorum societate sibi herere ꝫ federe iungi vellet: auxilia insuper pollicitus si opus sit ꝓo filij tutela. Illa cupiens optatam cum florentinis societatem seruare benigne respondit: si casus tulerit se opes illius imploraturam. Eadem katherine ꝑ internũcios significauit. hortatusqꝫ sua; fectam sequi vellent: multoqꝫ plura ei ꝯ lucretie pollicitus Data inter duas mulieres ciuesqꝫ discordia. plures equitum turmas in agrꝫ misit bononiensem contra pacis cõditiones. Nõ admirati admodum florentini ꝫ eam rẽ minime spernendam. vt maius incendium excitaturam rati legato scripsere. Mirari se quid sibi tam subito tot equitum aduentus vellet. neqꝫ recte ab eo factum: qui ducis equites ap ꝓturbandum ocium in agro bononiensi ociosos esse sineret. Suspicari se ne id ob aliquam occasionẽꝫ fraudem contra se a duce machinatum esset: rogare vt eũ equitũ missum faceret. Ad ea respondit legatus. eos equites suo rogatu a duce missos: quibꝰ ad reparandum castrum bononiense vtenteturneqꝫ vllum ab eis florentinis periculum imminere. Responsum est oratori. ridiculum id neqꝫ verisimile videri tantũ equitum pio tempore a lombardia excitatum. Verum dicis palam facturos quem bi velum secum portarent. Hanc autẽ suspicionẽ marchio ferrariensis qui ꝓpe scripsit eos equites sua causa venisse. qui paulo post fugum oppidum concessere forlimpopuli quam. Ibi cum aliꝗdiu moratentur. dux solita calliditate vtriqꝫ ꝫ lucretie ꝫ katherine scripsit. se eo causa misisse equites: quo volenti auxilio esse posset. Lucretia in florentinorum societate repudiato. ducis federe perseuerat. katherina quaqꝫ oi ea sentiebãt oblata auxilia cepere. excitaroqꝫ tumultu a lucretia deiciunt. captamqꝫ in custodiaꝫ tradunt. vnde fugiens forum populij petijt. duces equites a ciuibꝰ in vrbem recipiuntur. Capta prodũ ne ciuium urbe. varia florentinorum consilia agitabantur quidam bello vindicandam tantam iniuriam censebant: quidam temptando omnia ꝓmo ꝗꝫ ad arma deueniretur Violatum pacis fedus erat: transgressiqꝫ longo intermallo lines in eius conditionibꝰ statuti. Defendendam iuriam omnes vociferabantur: ꝫ vim vi repellendam. Nec tandem emergere: fructus pacis tanto opere a duce bienuio petire. Quo autẽ facilius de bello si opus foret agi posset decem viri creantur. qui e vestigio duos equitum prefectos cum sexcentis equitibꝰ ad forum popiꝫ mittit pio lucretie tutela. Ne autem inconsulto bellum appetere viderentur. visum est impunius ꝫ intens ꝫ oratoribꝰ que ri de violata pace: si quomõ posset absqꝫ certamine res cõponi. Quibꝰ sunt igitur primũ per literas cum duce pacem ab eo interruptam esse. cum sciret federe se nec id facere et prohiberi. eqnam videri vt reuocaret equites: vibenqꝫ relinqueret quam per inimicũ cepisset. Marchioni deinde ferrariensi nicolao scripsere. vt ducem cohortaretur ad seruãda pacis federa: que essent inter se more solemni firmata. Ad ea rescripsit dux se per oratores quos romã miserat esse responsurum. Io tñ scire eos velle se pacẽ optare: que ve ꝓnulla foret preter suam voluntatem gesta. Oratores cum florentiam venissent nullis verbis ducem ab eo incepto excusare conati sunt. asserentes illã omnino seruaturam pacem. equites in laper reuocaturaꝫ ac vrbem redditurum pollicitantur: sic eorum secunitate a quibꝰ vrbis tradita erat cõsuleretur. nolle enim eos qui secus sensissent aduersi factionis iudicii arbitriqꝫ subire sperareqꝫ se si qui ciues exmaiorib⁹ ad ducem mitterẽtur rem ꝑ cui dubio esse cõuenturam. His dictis cum summa spẽ concordie ostendissent: romam profecti sunt. Ad põtificem vero nullo oratore marcello iuris cõsulto gesta per ducem narrãte ꝫ eius fraudes multiplices questi sunt. ꝫ alfonsi legati iniurias: cui⁹ fauore ꝫ astutia forliuiũ in ducis potestatẽ venisset. Nõ factũ marchionis simulatione excusaret. obtestãtis suo nõe iã vrbẽ captã reneri. Rogabãt pontificẽ vt ciuitatẽ suã a tyrãnis eriret. mãdaret qꝫ duci. vt oẽm eqtatũ ad se reuocaret. Ad hec marin⁹ (q ꝫ belli fautor putabat) rñdit se braccij bello agãti obsidetis impedire: de qꝫ dictum est supꝫ. ꝫ ideo minꝰ recte animee vacare posse. Egit tñ orator. vt aduocato ad curiã alfonso cardinalis senenſ dñs gabriel q̃ fact⁹ pontifex eugen⁹ dict⁹ esset: picemo vbi legat⁹ erat bononiã ꝓficisceret.

Dũ hec agitãtur ni .§.ii.

colaus marchio eã ciuitatẽ suo nomie teneri ꝫ gubernari palã dictitãs: ꝓ oratorẽ dictitat florentinis. Se paterentur forliuiũ a se aut puer aut suo nomie teneri. curaturumqꝫ se vt copie ducis in lombardiam redirent: quo fieret vt omnis belli occasio tolleretur. Huic responsum est. non pati bonorem reipub. florentine a se statum soci⁹ et ami-

ipse verecto habeñ. recteq3 foret si daret operam mar chioni cui tas pupillo restitueretur. Neq3 enim aut sua aut ducis esse. vt alienā raperet. Neq3 esse prudēte sue alienam culpam in suam traducere velle. Aperteq3 cognosci hec omnia a duce phigi recipiendi gratia: vt ossē deret in nullo iure pacem violasse. Quis longe contraria narrauit paulopost archiepiscopus ianuensis ad vrbem vadens. qui mandatum sibi ab eo referre florentinis ait: se que fecerit martini gratia fecisse. misisse enim equites: q̄ pontifici auxilio essent. Urbem forsitq3 ab eis de pontificis voluntate captam tanq3 locum ydoneū: in quo in eundo z redeundo quietem capere z impedimenta tuto relinquere possent. Quibus fallendi artibus z aliam vaz adiecit. Missō florentiam oratore franchino inuis consulto sūme auctoratis viro. qui suis verbis diceret se pacem omnino cum eis capere. quacunq3 pontifex z veneti conditione vellent: quorum arbitrio leges pacis esset premissume. Suaserit3 vt oratores ad ducem mitterent: per quos speraret proculdubio rem facile componi posse. Si quoq3 oratoris parum fidei adhibitum. cum eius verba ad votum spectare viderent. Ne tamen oblata pax ab eis sperni videretur: bartholomeus valoris vir egregij animi cōsiliiq3: et Nellus barī consultus mediolanum mitti sunt. Qui ad vrbem laudi cum peruenissent. xx. milia passuū mediolano propinquam. ducis iussu propius adire prohibiti sunt: asserentes se cum aloco pestifero venirent nisi post .xl. diem eos non auditurum. milliarum tamē qui eorum postulata audirent: z suo nomine que agenda essent tractarent. Ad que oratores ad ducem se non ad alios ire iussos responderunt: neq3 pestem se sed pacem secum ferre. Quam si respueret: armis decernendum esse. Ne infecta oratores reuersi ciuitatem fumo aduersus ducis callidates odio incenderunt. Oratio bartholomei p̄sertim volos de regentis animos ciuitatis cōmouit: qui publico in consilio cum de legatione sua deq3 ducis repulsa referret huiusmodi habuit orationem. Si cum eo viro florentini ciues nobis res esset. qui vlla federis aut iusiurandi iura aut ipse nosset. aut a suis maioribus accepisset: et non cum eo qui ab adolescentia totus ex fraude penderet: fortitan oratorum eius ceterorumq3 qui de pace nobiscum locuti sunt. verbis aliqua ex parte credendū putarem. Sed cum bellum acerrimum inhet nobis. ab eo qui nullas nisi perfidie leges nouit. nō quid dicat sed quid agat: non quid loquatur. sed quid moliatur animaduertendum est. Ducis fedora multis equitibus abrupit. fidez soluit. iusiurandum contempsit. capta forsitio nō sua sed aliena id factum opera simulauit: multis varijsq3 verbis ac legationibus eluſi sumus. multis fraudibus appetiti. multis dolis decepti: omnia tyranni huius consilia eo pertinent. vt receptaculum nobis propinquum habeat: quo nobis bellum inferre z parua impensa vires nostras debilitare queat. Parentis animuz assumpsit z eius vestigijs heret: qui nos semper per pacis speciem oppressit. Hec fuit causa querende quondā nobiscum pacis. vt subactis iamnensibus liber vicinorum metu in nos arma facile verteret. Bello hec immanis ambitio reprimenda est. que et estimat imperandi capiditate. Proinde fraudes superande sunt verbis: z aperto marte illius insidie reprimende. Parentes igitur que ad bellum gerendum spectent. ne serpens ille nos imperato inueniat: et a se tanq3 nullius consilij homines delusos gloietur. Pacem interim si vera non ficta offeratur: minime repudiemus. Eo tendant consilia z opera nostra. vt non mouisse bellum: sed motuz repulisse videamur. Hac legatione renunciata. conspectoq3 ducis ad decipiendum animo z a concordia alieno de gerendo bello decreuere.

.§.iii.

Martinus pontifex qui du

cis rebus nimebat ob potentiam florentinorum. z q3 hac ciaq3 qui tunc circa aquilam occupabatur. vt patet supta vir bello egregius: sperabatur (Id enim pollicitus erat) cum tribus equitum milibus in auxilium florentinoz venturum. conspiciens maiorem belli excitari molem: q3 per duces fieri posset. rogatu quoq3 oratoris florentini id magnopere petentis: antonium luscum virum sue etatis prudentia z eloquentia singulari. oratorem ad ducem destinauit. vt pacem suaderet. Qui multis rationibus pacis causam egit. Fit ducis animus conuerta animi simulatione vtens. omnem pretentorum culpam a se reiecit. illam in marchionem transferens: cuius opera vrbe capta esset omnino pacem se velle: sq3 vrbis reddende nequaq3 penes se arbitrium esse. Marchio interim z ipse nouis bellis infamaz fugiens. per oratores florentinos sollicitat: vt pro reintegranda pace cuius vtr cupidus erat. legatos ad se mitterent. Mandata enim ab eo habere se. quibus pacem aperte polliceatur: qui conditionibus ante petitis assensum se prestaturi. Missis legatis pluribusq3 diebus variis locutionibus nec in quicq3 consumptis. cum ad interponendaz moram omnia agi viderentur: frustrati spe pacis florentiam redeunt. Interea cū varie incursiones vtriq3 rapineq3 in flaminia fierent. ludouicus aldosius. neq3 duci neq3 florentinis aperte fauens: amissa ymola captiuus ad ducem perducitur. Capta est autem predicta vrbs proditione militis. qui ad hostem transiens. qua arte z loco ciuitas capi posset edocuit: ducem se consilium proditionis. Nouerat enim que pars arcis parum firma custodijs esset. Ferur hanc calamitatem ab vrbe pata prenosse post cuius obitum multis annis antea predictam: tēpusq3 vrbis z diem designatam. Ob eam causam decreta iterum ad pontificem legatio: que diceret duas ias vt hec sue ditionis cum omni territorio a duce occupatas. rogaretq3 pro cōmuni pace vrbes eas repeteret. Foto si id egisset ab armis cessaretur. Ille vt antea nō esse sibi animū integrum respondit: propter hiacij molestiam eis notaz Satisfecisse tamen quo ad portent eorum precibus: cuz legatum eis acceptum bononiam destinasset. Sed tamē paulopost ad preces ducis. qui legatum nimis fauentem florentinis apud volentes incusabat remouit: z archiepiscopum arelatensem ludouicum qui postea cardinalis ab eo est factus vrbi bononie prefecit. Diuersis ī locis cū hec agantur florentini desperata quam tanto tempore quesierant pace: ad bellum gerendum conuersi. eius administrandi pro reipublice salute potestatem decem viris tradere. Multa interim florentie varijs sententijs iactabantur. Asserebant ex melioribus quidam necessariuz ad tuendam libertatem bellum suscipi aduersus ducem. cum lenis aut nulla fide potius habenda Philippo videretur qui tam aperte pacis leges violasset. captum contra fedus vrbem sociam atq3 vicinam. Et dum se pacis auidum ostendat. quo remissiores eorum animos reddat: potitione ymolam suo imperio adiecisse. proclivem eius ad peierandum: et multa alia mala eius recensentes. At vero nonnulli ex senioribus ampline censebant consulendum. minime inutilem aut pernitiosum parui temporis motum videri si consilio regatur: cui nil tam aduersum beatur q3 festinatio. Ducem aperte profiteri pacem se cupere. pontificisq3 decreto quod equites sui egissent cotrigi emendariq3 posse. Expectandum igitur paululum si quomodo daretur resarciri pacem. Legationibus interdiu abiciendis purgandisq3 criminibus circumacto fere anno. cum ducis abhorrentis pacem militis flamminia vastarent: decem viri qui priorib⁹ suffecti erant decreto bello copias equestres ac pedestres comparant. adsunt milia equitum et tria milia peditum precio conducunt quibus preerant prefecti rei militaris multuz periti.

Pandolfus malatesta. Ursus et familia vrsinorum. Ludouicus obitinus lucanus. Nicolaus tolentinus. Ardinio camerinensis. multiq; preterea equites nobilissimi. quib⁹ preficitur belli dux carolus malatesta vir bello ⁊ pacis insignis: de quo plura dicta sunt supra. Hic coacto in vnū exercitu. castra ppe foslinium metatus est. si qua occasio aut seditio se offerret vrbis recipiende. castella quoq; aliquot vi expugnant. prede parum tulit: cum omnia pecora agrestesq; in vrbem compositis eorum rebus refugissent. Roma erat terrem virorum balie sollicitudo in ea erat⁹ terrebri ⁊ parando quo superiori copijs ducis esset. Sed nō minor erat cura: vt fauore ejus tanti viri dux possessione iamne polleretur. Eorum hostatu classem comparant. ccxij. triremium cum iubente henrico rege aragonum fratre in auxilium pecuntijs datis. Que instructa paratiq; portum iamne ingressa est. si quomō seditio in vrbe oriretur. Ostendebant se ex nauibus ejules. et impunis thomas frigosius antea illorum dux: cives ad liberandū de tyranno vrbem exhortantes. asserentesq; si occasionem presentem amisissent: postmodum frustra eorum auxilia imploraturos. Sed obduruerunt aures ciuium ad eorū voces. apud quos plus valuit odium in catalanos gentē sibi admodū infensam: q̄s etiā beniuolētia. Ea res pbuit nonnullos in vrbe fieri amica thome: ⁊ eū receptura si alio auxilio missus esset. Re infecta capto delphini portu ea estate vtrāq; maritimam infestam frequentibo incursionibo reddiderunt.

Carolus interea cū .§.iiii.

fosliniū obsideret. cives egre passi vastari late agros. seq; intra menia clausos teneri: maiora subsidia ad se euēdos vocant. Nam ad eam vsq; diem sexcenti tm equites vrbis subsidio adesse rāt: a duce petierūt. Missi sunt equites quatuor milia: quibo angelus pgulensis pfectus est. Jis ceteris quoq; equitibo in vnū coactis castrum sacbonarie (q̄s comes albericus tenebat) federe cum lucretia iunct⁹ obsedit: sibiq; expugnandū quo tutius forlinū ire posset. castris illic positis castrooq; ac fossa circūductis summa vi expugnare adortus est. Albericus se diutius oppidū tueri aduersus tantam belli molem diffisus. carolū opem ad tollendā obsidionem implorauit: qui multos ad belli famam conferre arbitratus eam obsidionem sua opa solui. vesperi cū omnibo copijs castra mouet. E vestigio copijs iter ingressus tanta celeritas ymber eorum die nocteq; tota via effusus est. tantaq; noctis obscuritas incubuit: vt primo cū labore decē milia passuū vix deterent. Plures aqua vndiq; redūdante itinere fatigati. in itinere plerig; alij p ignotas semitas delati. longius pene a sociis aberrarūt. Tandē cum paulo post eoruz sole in conspectu hostium venissent. subito in aciem nullo adhibito ordine descenderūt. Nam cū maior pars quidā firmādis castris alij sternendo cibo quiete sellis danda occupati essent: apperent reliqui vim his arditio nulla sumpta quiete negq; curatis corpoibo. repētino impetu in hostes irruerūt. eisq; in fugam versis in predā relictis hostibo conversi sunt. Loci⁹q; illis se a fuga colligēdi inq; pristinū redeundi dederat. Qui facto agmine victores in fugā vertunt. Alij subinde pfecti suis fugientibo occurrūt. Haud dubiū est carolum victoria potiturū fuisse: si ceteri pfecti priorum impetum secuti fuissent. Sed dū cunctant'. dum imperium ducis expectant: ab hostibo superant'. Equo marte aliq̄diu pugnatum est. Demum florentini cū nocturni itineris labore: tum certamine limoq; terre (omnia enī ymber occupauerat) vinbo exhausti pene fligant'. Et hostis pr⁹ ad locū vbi carolus erat pcurrit: q̄s suos fugatos sciēs. Hac in acie ducis ꝓuidentia desiderata est: qui neq; loco neq; tempore rem fortune ꝓmisit. Plures capiuntur: inter quos carolus. Multi sibi fuga salutē parauere. vasis ac ludonic⁹ eo in prelio occubuerūt. Pandolfus rauennas tollentinus cesenā vtrunq; reliqui in potestatem hostiū deuenerūt. Ea victoria elatus angelus cesenam arminiū q̄s petens. multis in ea regione oppidis ⁊ castellis receptis arminiū haud dubie in potestatem redegisset: nisi pisbiterus fuisset a duce. Nam vt carolus est ad eum deduct⁹ non ꝓ captivo aut hostis habuit: sed vt tutorem sibi fratris a patre relictum in honorem habuit. adire illum quo vellet. venariq; quo exercitio admodū delectabat' permittens. Tandē cum multis cumulatus donis in patriā pbilippus remisit. Tanti exercitus clade que anno xxiij. supra. M. cccc. accepta est: decem viri nouis comparandis vacant. Inter hos optime spei adolescentē ottonē q; biacci apud aquilam in prelio interfecti filiū. cum magna paterni equitatus parte videlicet. M. ducentoq; cōducunt. Hinc cum prefecti mania nequaq̄ per etatem parua exercere posset: nicolaum piccininū qui cum ala equitū sub patre militauerat: consiliarium adhortonemq; dederunt. Is cum in tusciam veniret. primam expeditionē ⁊ eam infaustam fecit in valle lamonis: que ditionis erat ludouici nā fredi socij ⁊ amici ducis. Nam incursione in eam vallē incōsultus facta ab agrestibo ⁊ montanis ita interclusus est. vt negq; regredi negq; pregredi facultas esset: pugnādo interficitur dictus otto filius biacci reliquis aūt capta aut dissipatis. Nicolaus faventiam captus pdūcitur: quā ciuitatē guidantonius manfredi tenebat. Ducis in eo bello partes secutus. Cū nicolaus qui in libera custodia erat bonarū nō restitūt. vt florentinus potius ꝓpinquo quoq; opera promptiora ad se inuandū vti posset: q̄s longe absenti dño (cui' auxilia in aduersis tardiora futura essent) faueret. Magis eni pendendē esse propinqui hostis animum: q̄s spē auxilij longe remoti. Idem quoq; guidantonius cum carolum auunculum suum in bello capetum visitasset. ab eo redargutus est q̄ amicitiam ducis premisset amicitie florentinoꝝ: cum viciniot esset ⁊ respublica florentinorum diuturnior: ⁊ beneficia ab eis recepisset nōnulla verba. Hec cū altius pectori hesissent facile apud eū valuere. Accessit ad flectendū animum q̄ ingentia ducis promissa nullo loco apparebant. ⁊ decem viri tus pecunia tum promisso ꝓ spe impulerunt: vt meliora consilia sequ⁹ dissimularet ad tutandam rēp. florentinam: que marine eo bello opere illius substentata est ac defensa. Omnes enim ferme belli moles in faventiam est conversa. ⁊ duce defectionis inimicā vicissi querente: ⁊ florentinis pro illius vrbis tutela tanq̄s pro ꝓmuri patria pugnantibo. Nicolaus quoq; a custodia liberatus est. factusq; omnium equitū qui sub ottone erant prefectus.

Post acceptā cladē .§.v.

plurag; amissa castella. Raynaldus albitius vernalq; oratores ad pontificem decernūtur: qui petant vrbes captas per ducem etiam se adnitente recuperare. Sublata esse biacci quē ante retulisset impedimenta. facillimum fore si animū intendat ducis copias flaminia pelli: eamq; restituti in ecclesie ditionē. querent' quoq; nimios fauores perlegatū bononiēsem ⁊ tra florentinos hostibo sic suis impēdi: quibo equi: arma: vestes: cōmeatus liberum iter subministraretur. suos vero bis omnibo interdici: vt plus odij in se q̄s ab aduersarijs ostentari. Per iniquū videri tantas suppeditari opes illi. cuius pater: patruus: auus: progenitores semp hostes se romanoꝝ pontificū pbuissent. eosq; ciuitates ac ꝓuincias occupassent: oppugnari aūt eos qui omni ope. impēsa fauore. romanā ecclesiam defendissent: quarū rerum recēs adhuc extaret memoria. Rogare pontificē vt illi mādet. si aut nequeat aut nolit florentinis adesse: saltem ab iniuria abstineret. requirē pontificis bonorem vt se equum iudicet: nulli fauētem parti inter arma decernentes prebeat. q̄s equino videretur et pontificis officio vigilius bis fauere. qui pro restitutione rerum suarum sumptissent arma: q̄s cū eo sentire qui bona

ecclesie vsurpasset. Hec quoq; legatio a martino contēpta est. asserente q̄dā huius bracciū sublatum esse: perusij tamen ceterarūq; vrbium quas ille inque posse dasset recuperandarum: que ppinquiora vrbi essent curam rei ceteris ptulere. Quoad legatum attineret. displicere sibi aut si in partem ducis declinaret. scripturum se tamen vt nostram partem declinet. Quo responso estimatus est capere martinum trabem longinquū bellum. 7 in eo ducem sapientiē esse. Alia deinde legatio venetias decreta est. Pallas vir⁹ strozzius eques: 7 Johannes de familia meticorum qui exponerent dolos 7 fraudes ducis in violādis pacis federibꝰ q̄ eum expedite. Qui q̄ varias simulationes dissimulationesq; duas ecclesie vrbes ceperit: multaq; ꝓterea sociorū suorum oppida: quo ex ppinquis locis inuaderet florētinos. Dulam ab eo 7 suis dictatinō omissurum bellū nisi cū: quo a patera tenuit in tuscia vrbes 7 loca recuperarent. que omnia prius pontifici prius subdita essent populo florētino. Cogitarent consultarentq; quid agendū foret. Non cē tuta ducis potentiā augere. pacemq; videri furētis ambitiosi impetum nō tolerandum. illum verbis offerri pacē: re acerrimā bellum gerere. nos finitimi cupiditatem dominādi: si tuscia subegerit. Apperire illum pacē florentinos: quo ianuam expugnaret omni auxilio vtereturꝰ. Fecisse postea cum ipsis venetis per decennii pacem: quoad florentinos debellaret. Ersi sibi obedientes fecerit: venetos proculdubio inuasurum. quo recuperet paternas vrbes. 7 ideo cum sint prudentissimi: future tempestati dum tempus datur prouidendū. Salubre videri obuiam ire futuris periculis. Aut cū pace 7 quieti ytalie consulendū esse: aut bello infandam temeritatem cohercendam. se quidem optare pacem. quam si aut respuat: armis decernendum potius q̄ seruiendū. Illi venetī oratores se qui de pace agerent ad ducem missos respondere. Qui cum ad eum venissent: verba ambigua 7 dolis plena retulerunt. Missi quoq; sunt ad sigismundum imperatorem legati qui iniurias ergā se ducis narrarent. Hortarēturq; ad coronam in vrbe capiendam: ad eam rem 7 impensam 7 milites pollicit. Dū hec a pontifice 7 a venetis postularent. per gulanus partitis copijs ipe cum suis in agrum florentinoꝝ ingressus. potiti cam oppidus a se captum virginit dandola. deinde cassinoq;. 7 cum plurib⁹ castris in flaminia in potestatē redactis castro earum obsedit. Reliqui in vallem balneum descendentes. cum quedā castella se eis dedissent: omnia rapinis incendijs. spolijs. cede. nullo sexus discrimine perseuarunt. Arcem garzani. ad quā cum omni supellectili pciosoq; gbernardus gambacurta eius vallis dñs confugerat: dirutus oppugnatam desperata victoria reliquere. ob fidioq; castiocam aduentē hyeme omissa est. His actis pergulanus dimissis in hernas mūdo ac duce accersitus abqt. Florētini angendis copijs intenti. bernardinū ex familia nobili vbaldina virum armis infignem: in eorum p̄sidium cum duabꝰ turmis equitū ercuerunt. Piccinino quoq; equites qui sub etrone ꝺducti erant. tradiderunt. Qui omnes decem virorum iussu faventiā profecti sunt.

Philippus interim vt nouo bello florentinos destrueret. in etruriam ad oppidum qđ burgum sepulchri vocāt. dimonis karoli malatestē. eos equites quos angelus habuerat pergulanus plurescq; alios misit: quib⁹ guidonem preferat tosellum. vt agrum aretinum vicinaq; oppida infesta bello redderet. Franciscū vero sforziam quē parte ꝺfuncto fauore pontificis cum duobꝰ equitum milib⁹ conduxerat. cōtra faventiam ire iussit: quo distractis duplici bello hostium copijs suis robore imparēs essent. Ad eius regionis tutelam. ne destituta p̄sidio videretur. destinatus est vbaldinus: qui plurimis leuibꝰ pugnis cū hostē cōmissis tandē tosellī astutiam in insidias pugnando deductus. cum diu esset sūmis viribꝰ virimq; certatum: tandē numero 7 viribꝰ impar hostē superante capitur. multi eo prelio ceciderunt plurib⁹ captis pauci euasere. Nō minor hec q̄ apud zachomariam aduerso tempore accepta plaga multos annos terruit: cum omnis ea hora ad victoriam ducis mentem flexerit.

Vigesimusquint⁹ .§.vi.

Supra. M.cccc. annus difficilis formidolosusq; florentinis fuit. Nam 7 plura aretini agri castella ad hostē defecere: 7 nicolai piccinini ad ducem translatus magnus pauorem florentinis incussit. Cui enī nicolaus tollentinus subsidio florentinis missus esset. piccininus q̄s cū suis copijs ad faventiam ire iussus fuisset: iter per vallem arni equitibꝰ pmissis fecit. explorat⁹q; 7 situ 7 munitionibꝰ oppidoꝝ. cū in territorium aretinoꝝ venisset: relictis florentinis tosello adhesit. siue maioni spe premij: siue vt ipe asserit. decē virorum multa pollicentiū pauca seruantiū iniurijs ꝓpulsus. Faventie tamen inter eum 7 ducem pacta inita dicūtur. Hac prudentissimi prefecti defectione: magnis florētini cures sunt consternati. 7 sine enī vires diminute erant: 7 hostis adaucte noq; dubium erat. quia si tosellus piccinini consilium secutus esset: magnam calamitatem florētina resp. acceptura fuisset. Hortabatur enī tosellum cuius suprema potestas in ea regione esset: vt e vestigio in vallem arni descenderet. Profligato enī vbaldino nullū p̄sidium in his locis esse. facileq; fore vt vallis arni oppidis potiretur: cum otam omnē inter mediam 7 aretium 7 florentiam esse. Sperare se primo impetu ea oppida consternata metu. sine vllis auxilijs diffidentia: in potestatē deuentura. Q̄ si accident secluſa a p̄sidio florentinorum. aretina ciuitas omnibꝰ spe destituta deficeret ad ducem. Cortonam quoq; aretinorum exemplum secuturam. Et haud dubium si eius consilio tosellus steriſſet. magnū ea discrimen adesse resp. florentine terre presertim omnibus ad resistendum repentino hostis imparatis. Sed dux cautus nec dum piccinino satis fidens: salubre consiliū omisit. Itaq; eisdem locis captis plurib⁹ castellis acta hyeme est cōmoratus. Dum hec inter spem metumq; agitantur. tres a florentinis oratores ad pontificem mittuntur Raynaldus albinus de ordine equestri. Nellus mansconsultus. angelus philippi oratum: vt pacem inter se 7 hostē quereret. Tai multis verbis ad eius officium dignitatēq; cum pater esset ꝓmunis xp̄ianorum omnium spectare affirmabant. Primus tutam ciuitates 7 prouincias romane ecclesie subditas: easq; a tyrānis eruere. Deinde auctoꝝ 7 arbitrum esse pacis. 7 cum sciret qui fructus ex bello ꝓdeant 7 martem esse ꝓmunem: sepiusq; eos qui primo vicissent. mutata postmodum fortuna victos succubuisse. debilitatam esse multorum ꝓditione suam resp. Sed adhuc multum superesse 7 virium 7 pecuniarum quib⁹ extorum sequa deessent auxilia implorarent. Missus insup venetias laurentius de nicolis iurisconsultus magne vir auctoritatis: qui eos ad societatē 7 ꝓmune fedus hortaret contra potentiam tyrānī: quem deceret nō esse eo animo. vt rebꝰ suis 7 parta de se victoria acquiescat. raptum illis dominandi cupiditate ad violandam contractam secum pacem. simulac florentinos cum debellasset arma aduersus venetos moturum. Destinasse illum sibi ytalie imperium. qđ vt facilius consequi posset: ianuenses primū sub egisse. quo par eis classe mantima esset. Appetisse deinde bellotem partem: vt ea victa validiores appeteret. Eo illum societate venetis iunctum esse: quo florentinos destrueret. si aduersus eos mouisset arma. Sed tanti facturum venet⁹ otam fedus: quantum fecerit florentinorum. Nullam fidem habendam esse verbis aut promissis eius: qui tam aperte se contra pacis conditiones fefellisset. Proinde non florentinis adhuc vires suppeterent. quo eis summa gloria ingentes opes. magnū imperiū pararetur. Recusarunt primo fedus venet⁹. q̄nis vera dici constaret: ꝓpter societatē cū philippo ante initā. Oratores tñ

verenerunt ad eum primarios viros qui pacem illi suaderent. ne videretur aliena per iniuriam appetere. Trahebatur verbis a duce res. z procrastinādo terebat tempus vt appareret illum maiora capere q̄s dicendo ostenderet. Ea res dilatioq; nonnullam venetis iecit suspitionem, si superiori philippus fuisset: omnem belli molem ad se cōfluxuram. Suspensos consiliisq; incerti animos erexere ad suscipiendam belli curā. verba francisci carmignole qui antea a duce aufugerat attendentes. Invidoq; qui mentes eius a se alienauerant metu. Is cum omnia ducis consilia calleret. affirmauit procul dubio aliud esse animum: vt subactis florentinis venetos appeteret bello. multisq; verbis persuasit ad fedus cum eis inundum pro primum defensione. Dator quoq; laurentius hortando. monēdo. suadendo. futura monstrando pericula: iam multorum animos flexerat ad societatem. Vbi presentem duz multorum quippe cum vulgate sententie erant. de eius oratoribus venetias missis. hisdem quibus se pacis cupidum simularat. arbitro rem protrahebat. His vero qui penes pontificem erant oratoribus vt de reconciliatione florentinoq; ageret. per literas mandabat. id q̄s oprobrat. suspicaturos fore dum pax tractando differretur: se quas vellet pacis conditiones florentinis in tuscia oppressis daturum: neq; fore contentum infinite ambitionis virum spoliis florentinoq; maiora illuq; appetere: q̄s que ostentet verbis nullam fidem. nullam iusiurandum apud eum standū esse maiora auferem si prima succedant: proinde cogitent de salute propria. Et laurentino eorum que in urbe tractabantur ignarus. occulta z ad volum spectantia ducis verba consiliaq; euoluens: orabat venetos vt priuate quoq; libertatis que sua perdita in discrimine versaretur: rationem haberent. Fraudulentaz esse ducis mentem iam palam esse pacis federa ab eo violata z quo magis ostentat verbis se pacem cupere: eo intentius de inferendo bello cogitare rogabat. vt ducis fidem a se cognoscerent: q̄a ille semp fallaci pacis cōmotatione decepisset. Venetosq; quoq; agi rem ea societate allerebat: qua profecto aut vtraq; res publica ab illius insidijs tuta esset: aut ducis vires minuerentur. Que verbis sepius iterata. multorum ciuium mentē inclinarunt ad firmandam cum florentinis societatem. Legati veto eō non a philippo. sed a florentinis testabantur pacem abruptū esse. cum hburni castello erepto thomū iamensiū ducem cui bellum intulerat: grandi pecunia emisset. Laurentius manifestū dolum calumniandi genus affuerabat. nulla enī lege. nullo instituto. nullo fedore prohiberi florentinos emere potuisse: qui paulo antea ditionis territoriiq; pisane ciuitatis extitisset. Que cum omni suo iure a gabriele ducis fratre ducentis mīlib aureis fuisset empta. Itaq; nullaz censeri debere iniuriam cuiq; factam esse: si intra ciuitatis pisane preter iusticiam occupata. sua impensa recuperasset. bene esse dicebat. nihil aliud a duce ineptū ferri posse quo a se etoriti belli culpa amoueri queat.

Carminiola inte- .§.vii.

rim qui trienniū moriabatur astutia ducis veneno appetit. re per ancillam detectam ac sceleris auctori secuti percussor venetias venit palamq; est questus philippi qui se immeritum veneno tollere curasset inquiratur. multa dixisse tens de infesto illius erga venetos animo. non ad pacem: sed ad bellum spectantis. q̄in tempus magis opportunum differret. an riperet ergo occasionē z in tempore oblatam pessundandi serpentis dolo. z nequitia milcentis cū duce si velint vires z reliqui debilitari confringiq; possse. veo deduci: vt nihil ab eo timendum posse videretur. Cum varie sententie ciuium essent. partim paciscenti partim future paci consulentium: tandem z laurentij z carminiole consilijs moti: de societate agere ceperunt. Oratoribus ducis respōsuz per legatos illi antea significasse qua insententia tum etiā persisterent: nisi infra lombardie metas (quas suo bñplacito dilatarit) acquiescat: venetos ei hostes futuros. qua in sententia perseuerare in animo esse ni si ab armis desistat. Illi rem verbis trahere spe pacis eque rome inter ducem z florentinos iam pro cōfecta habebatur. Egreferebat duz venetos pacem fedus antea inter eos iurum sibi belligeranti legis imponere: prescribereq; quibus terminis acquiesceret. Ideoq; pacem equā a florentinis postulabat. vt posimodum tutius ab etruria venetos securius aggrederetur. Ipsi quoq; eam rem veriti societate cum florentinis iungi cupiebant. Sed lentius id agebatur: quo melioni conditione sua leges federis herent. Florentinoq; animi ad eorum societatem q̄s ad pacem ducis semper dubiaz. Cuius conditiones essent equissime promissiones erant. Pontifex aut̄ qui pacē antea asperabatur. sentiens venetos ad eam societatem prochiere querebat ac suadebat pacem. non tantū suo quātuz amicorum consilio impulsus. Erant enim plures inferiī venetis. quorum vires quoniam auctoritatem pontificis contemnere atq; insolentius abuti rebz ecclesiasticis videretur: diminui cupiebant. Et iam de pace equis conditionibus conuentum erat. vt vtrimq; ablata restituerentur: vt q̄s equitet pediteq; omnes in galliam redirent: ignominiosis legatis florentinoq; que venetijs tractarentur. Sed a decem viris (iam enī conditiones pacis acceperant) rebellarij venerunt. iubentes eam conclusionem in octauz diem differri. Interim laurentio significant de pace quam tum esse cum duce. nisi infra biduz de societate decernat veneri: necessariam fore per pontificem concordiam fieri. Illi autem ignari ducis animum a se alienum z ad vlciscendum paratum: statim societatem ad ducis vitam q̄s florentinis pepigere. Conditiones adiecte. vt sedecim q̄tum. octo peditum milia mutua impensa belli tempore cōducerentur cōmuni quoq; impensa classis maritima z impedio haberetur. vtq; pacis belliq; arbitrium penes venetos esset. Que in lombardia caperentur cederent venetis: que in flaminia aut tuscia (que ditionis pontificis cō essent) florentinis. Publicato federe z marchio ferrariensis nicolaus z mantue dominus franciscus in eam societatem venerunt. Idq; additum in federe: vt nicolaus duz fieret copiarum que a florentinis conducerentur. Utq; parma si expugnaretur aut deficeret a philippo nicolao tribueretur. His infra prefinitum tempus romam nunciis. legati ducis pace postposita florentiam redeunt. Et cum rogaret sepius pontificem antoninus ne ducis salutiferam pacem negligeret. arbitrari enī se nunq; permissuros venetos vt florentini in eo bello succumberent: respōdere solitus erat martinus. Sine paulo amplius cathgani superbiam florentinam: que nondum satis repressa est. neq; verendum esse: vt veneti pro aliorum salute suam in discrimen adducerent. Erant qui dicerent cōcupisse martinum bellum protrahi longius. quo fessi ac debilitati florentinoq; animi: se ob ducis odium suaq; sibi subderent. que admodū vana cogitatio fuit. Sidem q̄s adhibuerunt fredericus z amedeus sabaudie dux. cui philippi potēna suspecta erat: neq; pace neq; bello vtilis. in tuscia fouēdus Alfonsus q̄s rex aragonū z philippo z iannemfilio eroleo fratrem cum classe haud parua contra ianuam se missurum respondit. Equitatus insuper z veneti et florentini conducunt se ad bellum: si opus sit parantes. Hoc ferus apparatu belli ducem resignant carminiolam virum: tum bello ea tempestate camillinum: tum odio vt predicabat aduersus mediolanensem singulari. Antea tamen q̄ noui quicq̄ tentarent. iterum a duce per oratorem postulant veneti: vt conditiones in pace florentinorum afferentes obtinet. vt infra metas constitutas sententiaque in bello cepisset restituat his quibus ablata essent. De fide insuper spondent pacis acte cum florentinis seruande. Que si a duce denegarentur. vtatur mandato vt bellum

indicent philippo. Interim copias que multe parauerant in agro veronensem ⁊ loca bitiniis ꝓpinqua ire iussit: vt perplexe. vt certa sententia dici nequiret respondit. nec̃ denunciatione belli territus: ⁊ ipse copias suas ā dispersas erant ꝓtrahit. equitatumq; peditumq; omnes q̄ in tuscia quine in flaminia bellum gerebat accersit. nihilo ꝑsultius rem gerens: sed pristino more fessis ꝑspectumq; hostis gens. bellum per internuncios administrabat.

Magno ab vtriq; .§.viii.

apparatu facto. fiducbat carminiola aliquod egregiū facinus iuuenum fieri decertandi. Primo arcis bitinie ꝑsimonie cultoꝺ de pecunia ⁊ ingentibꝰ promissis ad proditionē temptant. Id cum parum voto respondisset. guelforum factam duci aduersam temptare statuit ad defectionem. qua in suam sententiam traducta noctu effracta muri pte cum magna eterarus parte vrbem ingreditur: eamq; ptē (quarta enim esse dī) occupat: quā soli guelfi habitabāt. Eodem die. (Sic enim ꝑstitutum erat vt duci imponere nr̄) nicolaus marchio ferrariensis agrum parmensē depopulatus: magnam hominū pecorumq; ꝓdam abegit. Carminiola igitur cum suis bitiam obsedit. Que cū tribus arcibus sit firmissimis munita. prima in monte sita est que imminet vrbi ꝓter menia vrbis: secunda paulo infra: tercia que nona est ⁊ iuncta secunde. Infra hāc planicies est ad quartam fere vrbis partem. duabꝰ tm̄ portis distinctam: in qua guelfi habitant. Cetera vrbis loca a gibellinis incolantur. Carminiola hac vrbis parte cui nona arx imminet per deditionem recepta: vtacum ciuibꝰ e vestigio quo tutiores ab incursu ꝓpinque arcis essent fossam latam ꝓpinquamq; fecit. Eamq; frequentibus castellis ⁊ militibꝰ partem muniunt: quo rutiores ab iniurijs hostiū essent. Deinde arcem nouā inferiorē que fere sectā ptē vt hostes occupat aggressus est. Nam tanto militus ardore. tot pelijs. tot machinis oppugnant: vt decem continuis diebus nulla quiete nulla ab asperrimis pelijs. nulla a vulneribꝰ intermissione aut die. aut nocte data cogerentur fessi labore. vulneribꝰ debilitati defensores octo diez indutias ad se deffendos petere. Cuiꝰ omnis via ferēdi subsidij sedulus hostis foret. arcem tradidere ea conditione: vt eos cū rebꝰ suis liberos abire liceret. Dux interea philippꝰ accersitis que in etruria erāt copijs mandat. vt restitutis q̄ erāt pontificum ditionis vrbibꝰ ⁊ oppidis cetera firmis muniret presidijs. Ipe ergo et etruria descendēte numero quatuor milia equitum ⁊ mille peditum. se ꝓiunxerunt cū aliis philippi copijs. Simul ergo aduenit quindecim milia eq̄tum ⁊ peditum conficiebant. quibꝰ cum vellet imperator: datus est eis karolus malatesta pisaurensis: sed tamē hic tantus exercitus ad impediendas obsidionem bitinie profectus parum profecit. Qui sūt erant in arcibꝰ expectantes subsidium a philippo. post cōmissum certamen eorum qui erant cum malatesta cum copijs carminiole. duz viderunt suos victos abire: desperata spe salutis post aliquos dies arcem reliquerunt. Et sic primam ⁊ secundas arcem carminiola accepit. Demum terciam arcem montanas ceteris difficiliorem ad capiendum diuersarum machinarū multitudine ⁊ bombardarum magna vi turris i medio sita deiecta est. et reliqua edificia icta lapidum contrita ita sunt: vt post duos menses tolerata obsidione eius de tradenda arce pactis cum rebꝰ suis incōlumes abierūt. Fuerigitur in expugnandis arcibꝰ tum muris ⁊ turribꝰ mota obsidionis protracta in septimum mēsem. Id ꝺo in expugnatione bitinie ⁊ post dictam ⁊ captam vrbē gardanus fuit compotatio cōcatus quo ciuitas sustentaretur: cū philippo duci omnia vtbi ꝓpinqua loca ei parerent. neq; frumenti inuehendi locus daretur. Et tamen mirabili industria ⁊ maximo labore procuratus est. vt importaretur annona ⁊ ciuitas sustentaretur. Dum autem bitinia paulisme conata ⁊ oppugnatur ⁊ defenditur. nullo nondus certo in quam partem fortūa inclinaret iudicio: paul⁹ guinisius luce tyrānus sperans per aliorum dissensiones suas augeri opes. ad sexcentos equites ex diuersis locis coegit quibꝰ prefecit maiorem filium vidilium nomine. vt ei⁹ stipendia sequeretur: qui verisimiliter videretur bello superioꝝ futurus. Id autem egit. vt ⁊ per incrementum filij regnaret turino: ⁊ sibi obnoxios redderet quos fuisset ptē secutus. Florentini cum parati ab eo equites ꝓsentirent mille sibi equitum prefecturam detulere. quam aspernat⁹ cum estimaret belli victoriam penes mediolanen. fore: filium ad eū ire iussit. Qua re ⁊ venetis ⁊ florentinis summa aduersus eum indignatio coorta est. Ea postmodum causa fuit. vt federe pacis excluderetur: quoniā neutrius partis fautor fuisset. Fertur venetorum ducem vir prudentissimum post pacem factam florentinis otatoribꝰ dixisse. eos recte facturos: si memores pauli iniuriam in insanum tyrāni consilium castigarent. Florentini interea cum philippi copie tusciam reliquissent. summā curam ad recuperanda que amiserant castella adhibuerunt. Quoꝝ partem cum vi expugnassent: reliqua postmodum pacis conditionibus sunt restituta. At ꝺo veneti vrbe bitinie recepta. ad capiēda oppida castellaq; agri bitiani summa diligentia vacant. Et nōnullis castellis vi captis: facilorem comportande annone aditum prebuerunt.

Circa hec occupato .v ix.

arminiola duce exercitus. Martinus pontifex: cuius opa vt credebatur a multis bellum antea tractatus fuerat. virtus ne amissa bitinia reliquarum quoq; vrbium discrimē subiret: de pace agere cepit. literisq; ducem venetos. florentinos ad pacem cohortatus. illos sepe minime prisca cardinalis sancte crucis viz sanctissimum nicolaum prudentie ⁊ equitate insignem. primo venetias legatum misit qui cum ciues haud abhorrere concordiam sensisset: mediolanum profectus. Philippum quoq; pacis cupidum comperit. Florentiam non adijt. quoniam sciebat ciuitatem diutino bello exhaustam pacem optare: ⁊ apud venetos pacis ⁊ belli arbitrium esse sabaudie duz amedeus de pace est postulatus. Egit igitur legatus vt singuli oratores decernerent: qui ferrarie conuenirent: de concordia se auctore. suaseroq; acturi. Qui omnes cum ad locum constitutum venissent. multis vtrinq; agitatis tercium tandē post mensem kalen. Januarij pax conclusa est his conditionibꝰ. q̄ omne territorium bitiense q̄ nondū veneti ceperant valle quadā excepta a duce venetis traderet: atq; omnia oppida castellaq; citra ollii ditionis cremone. bergamum insuper omnisq; eius ager venetis cederet. Utq; que de florentinis ceperat florentinis restituerētur. Amedeus ꝺo capta teneret. Hecvt a philippo rata haberent legatus mediolanum abijt hortatus illū vt acquiesceret. Sativm esse ait partem alicui⁹ ꝓtorino pincipatus periculum subire. Prudentes viri parere tempori: a quo consilia omnia sumenda essent. Utile certe fore: nolle certare cum aduersa fortuna. Omnia non in eodem statu semper futura. Accidere posse vt minori impēsa recuperet amissa q̄ qua sint perdita. Denicq; eam esse pōtificis mentem. vt quacūq; conditione presentibꝰ consulat rebꝰ. se quoq; illi hortari vt concordiam appetat: ⁊ pontificis auctoritatem sequatur. At ꝺo vox tum florentinorum: que sunt pontifici restituere ciuitates ecclesie querentem impedierint superbiam incusabat: tum venetorum quibus federe iūctus erat aliena occupandi cupiditatem grauiter questus. Legati tamen viri grauissimi verbis commotum in datas pacis conditiones defendit. Ea vtrinq; facta accepto p ducem pacis federe. cum carminiola ad recipiēda oppida castraq; in pace conuēta profectus est: a omnibus omnium repulsus est. cōtemptis ac ꝓ nihilo habitis legibus pacis. Qua re indignatione permotus legatus romam rediit. Variis moribꝰ varia a reliquis natura dux fuit. In-

constans animo. ꝛ nova in diem versans consilia. nulli credens. a nullo penitus fidē: promissorum haud fidelis exitos: quem diligerat paulopost procul a se ejiciebat. callidus ingenij ꝛ variabat: qui nunc bellum cuperet nunc pacem. Quo innitus consilio ignorabat ceteros. seruq; procul a conspectu hominum recludens: atq; omnia per internuncios agens. Fertur animo belli primores mediolanensium magnum vim auri obtulisse philippo si eorum consilio finiret geri bellū. illi Jo admodū suspiciosum sinemini credebat: obstantibus adulatoribus oblatam pecuniā repudiasse. cum assereret precludendam populis omnem belli gerendi facultatem: eam enim ad appetendam libertatem optimam viam esse. Itaq; sine suapte ingenio sine bellos paci preferentium impulsu abiectis cōsilijs legibꝰ ꝛ iam hyems erat: armis se tutari atq; hostē aggredi parat. Multos enim equites conduxerat. quos veneti firmam fore pacem estimantes vt parum vtiles missos fecerant: quibus ille suos agros mantuanos: quo omnē timorem suspicionis repelleret hostis incursionibus populationibusq; vastauit. Qđ facinus tum venetos. tum florentinos ad instaurandū bellum acriores reddidit ac paratiores. Nec nāq; ducis fidei per vacem violate iniuria. Hinc mantuani federati venetorum marchio montisferrati et Vilādus parmensis: qui arma inferrent philippo. Dux labundie neq; bello neq; paci vtilis fuit. vt qui sola causa pecūie capiende moueretur. Jannensium quoq; exules suam operam sunt policiti in hac vrbis oppugnatione: qui tamē vni eo prelio superati sunt.

Conductono .§.r.

equitatu veneti florentinorum copijs additis. in hoc magnum exercitum conficiant. Philippus existimans apud eum ꝙ prius monuisset arma prerogatiua belli fore. Copium parte agrum brixiensem populando: vendoq; tecta multiplici calamitate affecit. Classe quoq; confestim īparato parata. cathella quedam in quibꝰ catale maius fuit: rectra nauibusq; que secum aquas sunt expugnata cepit. Videbantur res ducis melioꝝ ꝙ prius fortuna esse. Nam. n. venetoꝝ copie ꝑ filio carminole ducis ad balneas ob aduersam valitudinem profecti viī poterant. Quo absente res venetorum non eodem quo ante ꝑ filio' virtutisq; agebantur: vt videretur fupiora loca fortuna mediolanē. esse Ut his autem obsisteretur parate sunt e vestigio a venetis naues. xxx. oblonge (quas galeones appellant) in structe armamentis machinisq; omnibꝰ: que ad oppugnanda hostiū munimenta ptinerent. Datus est illis dux maritime expeditionis admodū peritus: naute q; omnes maris exercitio assueti. Que classis ingressa padum ad ducis naues ꝓficiscitur: ꝛ armoꝝ vsu ꝛ arte nauigandi peritior hoste. Ceperat ducis classis vnius prodītōne: qđ venetoꝝ dimonis erat brixellum oppidum ꝙe flumen. arx munitissima in fide manens summa cura defendebatur ad eius expugnationem. cum machine variaq; ad diuendum arces tormenta a cremona cum portata forent: aduentus venetorum classis virib' supior ꝛ solvit obsidionem. et recepto oppido hiis que importata erāt potita est. Insecuta deinde naues hostiles ꝓmisso certamine in fugam versas fugat octo nauibꝰ captis. paulo q; post cremonā ꝑsus classe ducta. repagula oppugnacla q; omnia fluminis ascensū perhibentia: magno certamine sustulit. Parta hoc; victoria cum naute in insu ducis egresse aquā ꝑdatum in agrum cremonēsem descendissent paulatim ꝙ nullo ordine vagarentur spolijs agrestium intenti. ꝑfectus equitum in vrbis tutelā relictus dissipatos aggredit: et vltra tricētis occisis multis captis reliquos turpi fugā ad naues compulit. Relicta cremona classem ticinū versus cū monuisset. hemo veritus insidias cremonā reuertitur: existimansq; eiusdē copijs eodemq; prefecto defendi vrbem: acceptam cōtemsam vlcisci parat dum milites cantus exponit populabūdos maiori q; ante equitatu. Noni enim aduenerūt equites: repulsus qua iactura suos reuocat ad naues. Etiam estas aderat cum dux carminiola recuperata valitudine a balneis patauinis venit. Inde brixiam petens. quinto ab vrbe lapide cum paucis consedit. copijs omnibꝰ quas interim veneti multas ꝓduxerant se sequi iussis: missis in vrbem ad decem equitum milibus. Albericus cunij comes. tresq; alij equitū ꝓbilippi prefecti ab octolingo oppido (id octo milibus passuū distat a brixia) ꝓcedentes: visq; ad vrbis portas excursione facta. omnia generis onerata preda redibant. Sed emisso ex vrbe equitatu et preda recuperata est: ꝛ vnus ex prefectis cum parte equitum captus est. Eodem die carminiola vrbem ingressus egressus nō sine pactu ꝑm id equestre prelium factū. Conuenerant ex venetis equitum viginti quatuor milia: pedituꝝ sex milia cum magno numero curruum: qui cōmeatum ꝛ machinas bellicas portarent. Cum his in agrum bobliensem Martio prefectus carminiola primo montem clarū (id opulentum est oppidum) obsedit. planibus prelio repetato oppido. cum egregie defenderetur ex eo loco ad octolingum monit castra: sperans perfacile se oppido potturū. Sed nocte precedente ad mille equitum mediolanēs. oppidum ignorante carminiola intrauit: qui se intra portas continuere: quoad hostes metarentur castra. Qui per negligentiam. (Nihil enim hostile timebant) per caloē cantes corpora dissoluta q; par erat se habebant. vagi incompositiq; tanq; in pacato forent. Solus Johannes strozius eques florentinus. quem prefectum tante equitum: quos marchio ferrariensis ex formula habebat ꝛ ad exercitum miserat: in armis cum suis tū prestabat. stationem tenens in custodiam ceterorum. Conspicebatur ab oppidanis hostium negligentia. Erupte igitur post meridiem ꝛ estus increbuerat facta. magno impetu castra inuadunt: nullis munitionibus firmata. Solus cum suis Johannes conserto cum hostibus prelio rem sustentat: ꝛ cū paruo numero cum maioribus hostiuꝝ copijs pugnat occubuit. Illi magna strage edita. ad mille quingentis equitibus captis. ruinam excitatis a somno militibus intra oppidum compulsi sūt. Carminiola deinceps castra quo ab hostium incursu tutiora forent. curribus (bina duo milia erant) circundedit. Considerans autem oppidum agri brixiensis expugnationem longiorem fore. ne reliquū estatis inutili bello consumeretur: cremonam oblidere statuit. existimans ea capta defaciles reliqua in potestatem venire. Ut autem a mantuā cōmeatus. machinaq; vsui belli atq; obsidijs necessaria pacto cōmodius in castra deferri possent: arcem cui bina est nomen supra olinum cum pōte sita maximo conatu vi cepit. impositoq; presidio valido. firmatis muris atq; arce que crebris machinarum ictibus confracta erat: instaurata castra ꝙe cremonam ꝑm pactiōnē fecit militibꝰ posuit. Hac re perterritus philippus. omnibꝰ qui sua fabia vellent sequi iussis (quod nunq; antea fecerat) cremonā contendit. Instratoq; exercitu. Multi eius ad eum confluxerant undiq; ꝓpter hostem trium milium passibus castra locauit. Erat eoꝝ q; secum erāt tum equitum tum peditum ingens: sed plurima minime apta bello multitudo. Erectis omniū ad ducis aduentum animis ad pugnam. ne frustra aduenisse videretur. vtq; aliquid sue virtutis opus quisq; ederet: quo benivolentiꝰ principia iniret hostili pugnandi copiā fecere. Carminiola apō furnum (id nomen ville est) babēs castra minime abnuit certamen: sed eductis aciebus in pugnam prodijt plenibꝰ bonis. ꝛ finis mensis Junij erat. acriter est pugnatum: nullis in partem hostium fortuna inclinate. tandē fessis diutino prelio omnibus equo marte discessum est. Ferunt signo recepti dato adeo varijsq; exercitus milites inuicem bellum vo inuitos fuisse: vt plurimum equitum rursus ad suos se recipere opinarentur in hostium mox incaute vi cor-

Ñ̄ualterio venerint. cum neq; signa inspiciendi, neq; fuga posset vocis sonum internoscendi facultas daretur. Dum hec apud cremonam geruntur. Anteus sabaudie dux & marchio monisferran aliquãdo equitũ turmis cõm rem dolaẽ agrum vsq; ad vrbis portas depopulati sunt. Que res pbligpum coegit rebus suis timẽtẽ relicto exercitu mediolanum paucis copijs redire. parumq; equitatus impetus hostium est repulsus.

Diffusus Larmi .§.xi.

riola tantum vrbem tanto exercitu munitam obsideri a se posse. casale maino oppidum iuxta padum petit: illuc classis venete prefecto eo deducere naues quo facilius expugnaretur. Franciscus cognomento sforzia haud inferior et prefectis equitum pbligpi absentem exercitum infecit: postq; nulla i gte carpi hostẽ a se posse vidit: ut inere ad bimam sterp. expugnatisq; arcibus potens impositio presidio in castra redit. Ea re per carminiolam cõperta. confestim cum expeditis equitum ad hãc aduolat: si forte ibi francolcum offenderet. quem cum abisse cognouit ceruicem expugnat. Cunctis eius custodes e muris precipitatos audisset. ciuitatisq; iussu milites a francisco impositi in flumen deijciuntur. Statimq; ad castelli obsidionem (id firmo presidio defendebatur) reuertus. oppidum continẽte flumineq; circundatum oppugnat. Nõ muro sed alto depressoq; agere cingebatur oppidum. ideoq; locus abiectu lapidũ turnis. turris peralte portesq; munitet: que vbicunq; ad padum. ea bombardarum lapide quassata: in subiectam corruit fossam. Per has ruinas dum ingredi milites nituntur. veriti oppidani ne vi capti preda essent hostibus: certa sese conditione tradiderunt. Quo recepto. aliquãdiu eo loci exercitus castra statiua habuit. Interim simulans se ad diuersa loca oppugnanda. cum omni exercitu aduersus hostes eo in subsidiũ. pfectos sepius elusit. quod illi egre ferebant: cum nullo certo consilio veri possent. His sepius simulatis. demum macrobium oppidum maiori ex parte circundatum. palude subita obsidione cingit. eo consilio. vt si hostes ad tollendam obsidionem pergerent. ex difficultate loci facile superarentur. Id egre maior pars ducis prefectorum ferens. rem indignam clamitabat. Sinere hostẽ que velit loca petere. nulloq; obsistente pugnare. Largiri eo modo audaciam hosti: suis imminui. Dedita ros se omnes simulans: senserint se obsideri. si temo in defensionem occurrat. perdi causam eius a quo stipendia accipiant: sinẽdo sua prout hosti placuerit capi. tempta ndã igitur belli fortunam. neq; sinẽdos fidelissimos subditos ludibrio simul & libidini hostibus esse. Vociferare omnes ferme armis imbellem hostem appetendum. magi palude q̃ virtute fidentem. Quidam etate & armorum vsu peritiores. maturo non precipiti consilio vtendum censebãt. hostes eo loci esse solum. vt via sinicosa arcta et perangusta ad eos adiri queat. & eam magis peditib; equiti vsui esse: reliqua omnia aquis palustribus teneri haud quaq; equiti peruia obsecrare. vt eam sententiam adrogent hostẽ cunctando magisq; decertando vinci posse. Si secus ageretur magnam ex eo euenturam calamitatẽ. Karolus exercitus dux pbligpi. neq; etate neq; vsu doctus. iuniorũ sententiam secutus. aggredi hostem decreuit: ac singulos pfectos in ordinem structa acie ire iubet. Carminiola suos occupare aduentum hostium mandat. & conferto pĝio pedites in paludem missos: hastis ac sagittis a latendo ferre hostem precipit. Que res maximo momento victorie fuit. Non enim poterãt aut egredi e via. aut vitare crebros ictus: quib; latera patebãt. Cum aliquãdiu haud equis aptis pugnatum esset: superati tandem hostes in fugã versi sunt. Profecti ferme omnes euasere cum equitat⁹ parte. Captus & karolus & cum eo ad mille equitum. octo impedimenta amissa cum maxima iactura habita. Constans extitit omnes fama pbligpũ ea die spoliari potuisse principatu: si carminiola captos equites detinuisset. omnes eẽ fere nobiliores & bello vtiles capti erant. Sed dum obsequitur presentib; moribus dum cũctatur. dum prede parcitur vacat: duos equites liberos dimittit (vt a quibusdã creditur pbligpi fortune aduerse misertus) victoria ẽ manibus lapsa est. Actum enim de statu illius principis erat. si prefectos fugientes insecutus: ex fugio parta victoria castra ad cremonam mouisset. Tantus eẽ timor incusserat omnes. tanta rerũ desperatio animos hominũ inierat. tanta victorie fama vera falsa adiecta increbuerat: vt pene dubio omnes ferme in venetorum ditionem venturi fuissent. omni spe fortune melioris precisa. Poterat procul dubio obsidere cremonam ponte addito illo relictẽte ingere: & popolatis agris ad ipsum mediolanum ferre arma. Que omnia ab eo neglecta prebuere venetis immutati animi proditorisq; suspitionẽ. Nam dum expugnandis recipiẽdisq; brixiensi agro oppidis atq; ad lemnos circumagendo exercitum tardeq; omnia exequẽdo tempus terit: spacium dedit pbligpo exercitus reparandi. Cui cum prefecti equitesq; integri ad vnũ omnes redissent: facile fuit equos armorumq; iacturam resarcire. arma & vestẽ mediolanenses. equos duersarij vbium. ciues oppidani q̃s permulti submiserunt. Pecunia vndecunq; contracta. breui tempore instaurato exercitu. pfecti pbligpi continuis incursionib; carminiole oppida brixiana expugnãt. infesti impedimẽto erant quo minus p voto victoria veteretur. Duis pbligpi copie dominute cẽt. Suamq; rẽ summis viribus tutarentur: tamen multa timẽs. sibiq; diffidẽs pbligpus. Sigismundum imperatorem in suum auxilium excitat. Utq; terrorem suspicionemq; venetis incuteret. brunoz ex familia scala que antea verone: & mantuam carrariensem (cuius pater auusq; patruus imperauerat) vt in ytaliam ad recuperandas anitas vibes exercitu traderent hortatus est. Speroq; eoũ auspicio eas ciuitates a venetis vestituras. Cum sabaudie duce Johanne pactum matrimonij (filiam enim eius occulte despõderat) vercellis pacẽ redemit: quo ab ea parte tutior omnes copias venetis opponeret. Intelligens autem auxilia externa nõ satis in promptu esse. ea autem ad terendos hostes aduocabantur: quo facilius descenderent ad pacem cum pontifice martino per oratores egit occulte. vt velut sua sponte pacem quereret. Obierant insuper nonnulli ex suis pfectis qui in re militari admodum prestabant. vt pace sibi opus esse censerent: vestituro his viris i quib; maxime residet bellicura. Ineunte hyeme legatum eundem qui pacem firmauerat cardinalem sancte crucis ad cõponendam pacẽ misit. iniis omnib; quoq; interierat bellum oratores ferrariam accernere. Floretini diuturna impẽsa exhausti pacem optabant sabaudie ducis (qui iam cũ pbligpo occulte pacem fecerat) oratores pacem suadebant. haud quaq; pbligpi postulata improbãre. Veneti inter spem metumq; dubij hostis vires minui cupiebãt. Hinc ambitio & maioz rei appetitus bellum continuare suadebat: pbligpi quoq; ea postulata erant que omnem belli rimotem excutere viderentur. Interim hyems esset asperrima: tamen a carminiola multa oppida tam cremonensium in brixiensi agro ab hoste capta. Re pacis controuersis varijs diu protracta. tandem virtute legati ac ciuitate q̃ post quintũ mensem est pstituta. misse Martio anno supra. M.cccc.xvij. Conditiones he sunt addite paci. vt brixia cum omnib; eius ditionis oppidis castellisq; eriam que ab eam diem pbligpus teneret. His q̃q; additis que de cremonensi agro capta erãt. Utq; bergamum cum omni eius vsq; ad addũ territorio venetorum esset. Utq; omnia que de florentinis teneret infra certũ diem restituerent. A venetis dicti sunt socij mantuanus. ferrariẽsis. palatinus. monisferrati marchio. A florentinis socij senenses. nõnulliq; extreme ligurie dñis federe cautum est & paci pfuit. Addictum est insup. vt vtraq;

benigq; canniniele: qui in philippi potestate ad eū diem fuerant. bonaq; p eū possessa restituerent. De paulo tacendū tyrāno nullam in partem est actum: verbis tm significatū, panico ab utriq; haben. Et dicti tamen indicibus terminis finium agri oppidoq; que ex cremonensiū victōe sunt venetis attributa. Luno rei arbuter ferrariensis dict⁹ est.

Capitulum .xx.

Rbigebat nemo qui

post publicatū pacē florentinis quietem ab armis longinquā fore: sed tyo omittente ꝛ boīm vicio operante. belli incense nullis tō suspicantib⁹ subito exortum est. In millione quidem equitū peditumq; que post pacem fieri ꝓcurauit. Nicolaus fortebraccius florentinoꝝ equitum turme prefectus. coactis mūnib⁹ q̄ missionem egro ferebant animo: magna manu agg; lucensem populabundus adoriē. Causam quā p̄tendit nullo inaneq; eam: que armis discepranda foret. Occupabat autē eius vrbis tyrānidem. vt victum est paulus guinisiuerꝫ in bello philippi nulli bene. Scepe extra pacis federa relictus est. Nicolaus aūt prefatus sine sponte sua pdandi causa: sine nōnullorū florentinoꝝ quib⁹ bella quesiti erant suasu arma in paulum mouerit incertus relinquitur. Opinio tñ quorundam fuit: florentinoꝝ aliquoꝝ ꝓsilio actum. Publicatum decretum quo postmodum aduersus tyrānum bellum fuit sumptum: notum effecit. Imptouiso bello lacessitus paulus. ne id florentinorum opere fieret addubitans. per oratores nicolai iniuriā questus perijt: vt se vt amicum auxilio tuerentur. Fuit si id videret grauē: ne hosti pecunia ope subsidioue fauerent. Scire enim se nō esse vnius equitū ꝓfecti vires adeo validas: vt diutius in armis possit suis opib⁹ pfisterē. Responsum ambiguū datum est. neq; tyrāno fautores se cum federe exceptū cēt neq; inimicicium armati ꝛ parati ad bellum in se velle folcipere. Quicquid nicolaus egerit: virtō et nullius impulsu egisse. non esse sue auctoritatis dimouere eum ab incepto qui sui iuris esset ꝛ florētinis amicus. Ratus q̄ futurum erat paulus. ventuſq; florētino ꝛ calliditatē qui alieno nomine secum certarent: ad mediolani ꝛ item ad venetorum duces nicolai iniuria expolita subsidiū postulauit. Captis nōnullis de lucensibus calicelis. cum tyrāno vires ad defensionem vertebant. ingrauescente indies bello hortat⁹ est nicolaus florentinos ad eam vrbem a tyrāno emptendū. Facile quidem id fore in ciuitate nullo ꝓsidio suffulta. si quidem si pecunia fauoreq; assisterēt: infra paucos mēses vt bene illos traditurꝫ. ꝓbūpus ad ineundam cum ꝓlo rentino amiciciam ad id belli cohortatus equites si opus sit ꝛ auxiliam pollicetur. Re florentie inter pancos primum. bellum ne aduersus tyrānum sumendum esset ꝛ tal vrbs in potestatem redigenda: sepiusq; quesitis consilijs discussa varijs sententijs discep tabatur. partim nouarē probantium bella quietemq; suadentium: partim id probantium certamen ex quo ciuitas opulentior tali subacta vrbe esset futura. Maior ꝓ parte tyranni perdēdi odio bellum affectabat: prudentiores seniores q; vt rem difficilem inhonestamq; abhorrebāt. Tandē variatis vtriq; sententijs. Raynald⁹ albizius ex equestri ordine ꝓ pēes et voluntate secutus in hunc modum disserait. Scio florentini cives inquit. Hanc rempu. diutino bello fatigarī odio egere ꝛ quiete a turbine bellorū. Sūt duo hec quibus ꝓsi maxime gaudent. non solum salutaria sed ꝛ necessaria adeo: vt qui hec imptobet. non videatur consulere salati vrbis sue. Sed ea nisi depulso belli timore. nō possunt eē diuturna. Otium quidem et quies appetenda sunt: nisi in his lateat suspicio vel potius semen occultioris mali. Scitis belli q̄ nobiscum cum duce mediolanensi viguit pau lum quinquiens fantorem ꝛ adiutorem: licet occultū fuisse. Satis illum nobis spretis qui societatem eius q̄stimus. filium suum cum turma equitum in auxiliam hosti misisse ꝛ imisse pecūia. Scitis hunc tyrānum fuisse nobis semp infensum. neq; palam hostem nobis⁹ hosti semper adletum nostris rebus aduersus secundis amp⁹. Postremo certe bello hostis partes secutus ꝓtra nos erat moturꝰ arma nisi venetoꝝ belli societas emersisset. vt non voluntas sed metus sit ꝓbuendum: si ab armis destitit. Nō potuit tamen id egit. Nam cum nostra stipendia vitro oblata contēpsisset. munoꝛi cōmodo dignitateq; ad philippi trāsijt. quo maior nos alterius opib⁹ oppugnando facultas cēt. Nunq; ille nobiscum federe iūgi voluit: q̄n semper alienus a nostra vtili salute. Neq; ad fortalle mitigatura eius ita est comparatum vt tyrāni oderint respublicas cum nō per libertatis amissionem regnare queant. nihil est inter se cōtrarius q̄ respublica et tyranns. qua nil magis publice utilitati infestum. Altera legib⁹ viuit alter. ꝓ legibus est libido. Quid ille nobis facēt si posset. qui gpue mancipari libertatem. pessundataq; tenet i mancipij modum. Hunc nisi cum datur facultas tollamus penit⁹ obseruabit tpus monet nicolai iniuriaꝫ. quas nobis auctoꝛ se pati allegerat. Semp in vltionem paratus erit. Si quis emerserit ad nocendum causa: nihil est q̄ ab eo negligat vt nos possit perdere. hostes nostros sibi nostri odio ꝓtuet dominos: malens se perire q̄ nos esse salnos. Est preterea ciuitas illa ꝓpinqua pene vrbi q̄ quanta cura ꝓpter incertos rerum casus retinēda sit quis ignorat: tollenda sedes est nostris hostib⁹: ex qua nō parui discrimē imminere videtur. Nullus preterea nobis imminet alo⁹ bardus timor: nisi p ciuitatē locanam quam sumus aberternis sepe fuisse possessam. Preterea veritatem que plurima futura ē ciuib⁹ nostris. tum fertilitate terre tum maris opportunitate. Nam q̄ quidam otium ꝛ quiē sperē p se ferant: ipsi testes sumus quanto damno nobis cēsset pax olim cum duce philipo facta: bellum et nephandi et pace ingens est ortum. ꝛ adeo ancepꝫ status nīs desinē vt in periculum ventum sit libertatis. Itaq; nō semp pax salutaris fuit. sed ex qua requies longinqua sperette non cui suspicio fraudis insit. Quapropter cum sit rutilius ꝓuidere ne quis obesse queat. et ita facile videatur q̄n oī externa ope tyrānus deficitur: vos hortor quib⁹ reipubli ce cura est: quiq; otiū futuꝝ apentus. vt accipiatis q̄q; vtro offertur. q̄q; parua impensa bteui tempe nicolaus se datuꝝ spondet. Ampliores erant opes ꝓsane vrbis cū illā eminus a gabriele vicecomite. opulēnot certe ꝛ civis numero virtute atq; fortunis validior: ꝛ tñ post annam arcē decreto bello. omnes reꝛ ꝛ tempor difficultates constantia et virtute superauimus. eaq; vrbe potiti sumusq; antea fuerat nobis inimicissima vt non voluntate vectis extrema necessitate coacti tedium fecerint. Itaq; postmodū secuti ad hanc diē ab his virimus. a quibus in diem aut suo aut alieno marte oppugnabamur. Videmus quo securius fruamur pace. hic a nobis tyrānis est exterminandus. Neq; est vt extimet aliquis illo mortuo eam ciuitatem recuperaturam esse libertatē. Extant plures filij quoꝝ maior penes philippum est. cuius presidio tyrānidē ꝓsequetur. Hec haud incerta discrimina ciuitate si capimus. delenda est nobis inimica tyrānidis sedes. Et quidē ꝓfacilis victoria fidetur nobis. ꝛ parui laboris opus fore videt. Imparatus tyrānus est. nullo neq; suo neq; externo subsidio munitus. Odio preterea oī ꝓpio est. vt vehemse sit nolle illum. p tyrāni statu pugnare. quinpotius cupere eruptat seruitutem. Quanta ꝓo sit futura vtilitas. quanta securitas rep ea ciuitate deducta. a qua plura nos monstrantur pericula. facile est ei qui sano vtatur consilio iudicare. Interciudetur quidem via ꝛ facultas mediolanensibus vectibus in tuscia transcendendi. cum ꝓ vehendis nostra quibus oppugnari nostra respublica possit. fuerit hostibus interseptā. Ideo cives prestantissimi id belloꝝ mea sententia suscipiendum decerno. q̄ neq; diuturnum erit neq; magno negocio ꝓficietur. Cōmoda ꝓtot tantaq;

vt hec victoria parabūtur: vt nulla maiora ad psens sit optare.

His dictis erat va .§.i.

rius in ptione sermo. partim cum impugnantibꝰ oratione partim compobantibꝰ. Seniores quidem ꝛ qui prudentia ꝛ rep. vsu precellere cristimabant. vt inutilem ꝛ iniquā maturiꝰ discriminis impugnabant. necꝫ eū pducere civibꝰ nouis in dem bellis implicari. videntꝫ tanꝫ inquietos homines pacem atꝫ otium odisse. Tandem nicolaus vsanus qui quietem armis preferebat: in hunc modū verba fecit. Vetus sapientissimoꝝ virorꝫ sententia est (prudentissimi cives) eos qui hunc locum ad dicendum ascendunt. omni priuata affectione depposita liberos accedere debere ad pfulendum: omniaqꝫ sua pfilia referre ad reip. salutē. quo mihi ille optimus videtur cuius qui id suadet id agit: quo sui cives ocio ꝛ quiete fruātur. que duo sē nobis maxime salutaria. Et profecto id nos respicere in deciendi sententia decet. qū certa spectata possit assequi salutarem exitum habeatur. Nam qui in rebꝰ dubijs certā sibi spem futuroꝝ policent: raro sui desiderij compotes fiūt. Rex humanaꝝ dominam cōstat esse fortunam: que raro pfiliꝫ hominū respondere pflacuit. Quapropter id consilium amplecti oportet: qđ certa ratione susceptum. procul absit a temeritate fortune. Hec qui de re grauissima agit ꝛ disceptando veritas elici solet agendo inmoꝝ ratio inuiri: equa mente ferat fraternā sententie auctoritatē. Mihi quidem vtilioꝛi reip. pfilio videt vti. Certus sum cives pstantissimi. pbatissimum atqꝫ integerrimū virū raynaldum que dixit. omnia bono animo dixisse. Idqꝫ suasisse qđ p salute reip. duceret faciendum. Hortat ad suscipiendum bellum aduersus tyrannum raynaldum: vt parat vsle parui temporis atqꝫ impense. At ꝛo mihi multisqꝫ preterea se cus videt. bellorū vanetates pericula: fortune mutationes discrimina cogitanti. Mouere quidem bellum in nostra ē situm voluntate. susceptum ꝛo deponere ꝛ ab armis desinere in fortune est arbitrio pstitutum. quo magis principia metuenda sunt. ꝛ futuri casus extimescendi. In eo pstim bello qđ iniustū est ꝛ nobis dedecus: ac malivolentiam ꝛ multoꝝ simultates secum trahat. Consideradū etiam atꝫ etiam videt. qua mente vicini nostri hoc bellum ferant. partim inuidia. partim odio: partim sui timore nobis aduersabunt. Cum pontifice olim ꝛcū veneris sepius egimus. vt bello qđ inter nos ꝛ ducem vigenti sumus impositi. Questi multis verbꝭ nos adeo pecuniis exhaustos vt amplius ea impensa nequiret ferri. Urbē auro exinaniram. cives oppressos. censum. mercaturam interruptam multotiens deplorauim⁹. supplicum more postulātes pacem non vtilem solum: sed necessariā nobis. vestro suasu nobis precibꝰ cōcordia secuta est pter socioꝝ voluntatem. Quid nunc dicet pontifex. Quid veneti: reliquiqꝫ apud quos pauper atem nostram ostentauimus. si nondū dictis priorib⁹ belli vestigijs. si nondū exticato scripturarū atramento nouo nos implicuerimus bello: Dioculdubio nō inopiam non labores. non defatigationem causam pacis predicabant fuisse. sed aliam quandam. aut inuidiā aut malivolentiam. aut odium extitisse. que omnia nobis fugienda suspicio est. Mihi certe vtilioꝛi pilio videt vti: hi qui post diutinum bellum pacē querunt ꝛ post longos labores quietem secuntur: qđ qui post habita pace bella exhebit. serentes requiem aspernant. Suscipi eū debēt (vt sapientib⁹ placet) bella vt in pacem viuat. non vt post vsq; finem aliꝭ nos minime necessarijs implicemus. Hoc enim esset semper in pcinca calamitate ꝛ miseria versari. Bellū super gessimus pestilentissimum cum duce mediolani: in quo futuri eramus inferiores. nisi alioꝝ ope auxilioqꝫ dꝰ potentia contusa esset. Equidem id bellum alacres fuisse pinus longo lasciuientes ocio tanꝫ parui pōtis ꝛ haud magne impense. vt omnes dicitabant futurū. at fortuna postmodum preter spem nostrā ꝛ grauissimum illud reddidit: ꝛ tempus longioris magno cum civium detrimēto. Hoc quidem bellum facillimū multi putant ꝛ parue more. Quis nouit ex vobis. quid sit suscepto bello euentus ꝛ sors diuina imineat nobis: Quis nouit hominuꝫ partim nobis insidentium partim sibi pspicientiū cōsilia: Quis scit an philippus sit tyrānus suas copias submistraturus: Quis scit an pontifex qui diutius infensus animi in nos gestit. eam vrbem nobis subdi fuerit permissurus: Cui notum est an senenses de sua libertate solliciti. sibi timētes. p defensiōe tyrānidi⁹ nobis inferāt arma: Quis est ex vobꝭ tam prudens tam consilio promidus. vt sibi certam victoriam reptomittat: quis fortunā semper in bellis dubiā ac dicentem nobiscum spōdeat futuram: Multa sunt discrimina. que belloꝫ casus secum ferant. qui maiorem timorē incutere qꝫ spem vllam promittere debent. Equidem bonis belli magis euentum horreo quo vim alteri inferimus qꝫ quo repulimus illatas. In altero iniustitia versatur: iniuria ꝛ dei offensa in illo. quia causa iusta defensio legum ꝛ equi boniqꝫ fauor. ꝛ apud omnes sui mēdi sanos. Speranda quidem deum magis fauturam repellenti iniuriā qꝫ inferenti. magisqꝫ prospecturum saluti eorum qui se iuste defendunt: qꝫ qui oppugnant iniuste. Non est aut eq causa aut iusta: que nos impellat ad inferendum incendia bellī. Si non sensit nobiscum: non est loco miraculi habendus. Sibi ꝛ patrie quieti prospexit procul a bellis esse voluit. qđ confitendum haud quaqꝫ reprehendendum videtur. Quam data est nobis indignandi occasio aduersus eum. q̄ hostem nostrū filij iuuit prefectura: quid meruit ciuitas veneta: Semper eiusdem factionis. vt plurimum socia ꝛ amica nobis. Nunquid plecti pro tyrāni: quem summe oderunt culpa merentur cives: Si eo pulso ad nos ciuitas questum mittat. que nam ratio est quam ppter eos armis subigere queratur: a quibus nulla in re aut offensi estis aut lacessiti. Quid his respondebitis: Quam pbabilē causam vestri afferetis belli: nullam certe nisi ambitionis ꝛ dominij nimiam cupiditatem. At nullo neqꝫ diuino neqꝫ humano iure permittitur: per iniuriaꝫ ꝛ iniquitatem aliena vsurpādi. Iusta causa debet esse belloꝝ. que aut p iniuriā propulsandis suscipi debent: aut pro patria conseruanda. ꝛ bonum belloꝝ felices exitus esse solent. Iniusta ꝛo arma rara victoria comitatur. infamia. dedecus. obprobrium sequi solet. Si pisanam urbem vi ꝛ armis expugnauimus. id optimo iure a nobis actum est. Nam pio ab eo empta est. cuius quidem ius potestasqꝫ erat. cum eā inuasimus urbem. que vt plurimum hostili in nos animo fuit ꝛ odio fere immortali. ꝛ ab ea multa discrimina nob summa cum nostra pernicie emersere. At locane civitatis contraria pisanis natura fuit. Nam ꝛ ea alterius factiōis partes ꝛ nunqꝫ nos petijt bello. sed multis bellorum turbinibus nobiscum sensit. vt abominandum videatur nos velle eam subigere urbem. que plura in nostram remp. recenseat. Nihil in hominē vita iniquius facinus aut pnicios⁹ ingratitudine. que sola omnia complecti scelera videtur. Neqꝫ eiꝰ aut amicicie iura tueri. aut venerari parentes. aut colere deos. aut alicui beneficio ingratꝰ respondere potest. At quid ingratius reperias. qꝫ bene de nobis meritis armis pessundare. ꝛ eius molitiri seruitutem ciuitatis. que ne nos seruiremus omni ope auxilioqꝫ pugnauit. Vobrem hortor vos omnes. vt non tam repente ad bella pfiliatis. eius pesertim tuenda cui bella questui sunt. cuiꝰ nil refert victi ne an victores abeamus. Cuius magis interest bellum trahi longius. quo plus stipendiorum a nobis accipiat qui id offert. qđ dandi nullam habet potestatem. Mea quidem opinio est ab iniustis armis abstinendū esse. potiusqꝫ pro honore pretentas tyrānidi iniurias equo animo tolerandas. qꝫ ppter illius odium ciuitatem de nobis optime meritam oppugnādam. Deum oro. vt eam vobis mētem deliberando pstet. q̄ sit psentanee usui reip. saluti.

Marius deinde di .§.ii.

uersa sententium animo fuit. putat quēq; aptum commodum trahebat. tamen vt sepissime contingit melior pars maiori superata est: bellumq; decretum Decembri mense anni. M. ccc. xxvii. Prio eo administrādo decē viri creati ad sex menses. Maxime ad id bellum gerendū incitauit memoria filij a tyranno interfecti: dum maxime bellum arderet. Destinati animi quorundam ciuium ambitione cupiditateq; quibus bella vsui erant: opesq; eorum aliorum damno augebantur. plus equo valuisse tradunt nicolaum pitati cuiusdam ciuis cōsilio ad arma tyranno inferenda motum. Nicolao itaq; consultum scripta est ve qd bellum ante sua sponte mouisset: auctoritate populi florent. in illud administraret. castella traderet q̄ cepisset. stipendia insuper prebita sunt. Bernardinusq; et turpe valdina nobiles peruntiq; viri bello egregijs. cum duabus equitum turmis ad id belli conductus: pluresq; aduentum equites tum mercēnarij. Ad purgandum florentinos ab iniuria susceptibelli. ad pontificem marinus. ad philippum. ad venetos ad senenses. bononiensesq; et legatum oratores missi sunt. et ad marchionem ferrariensem. Omnes perplene responderūt philippo excepto: qui rem laudauit. suumq; in florentinorum gratiam ad id bellum pollicitus est operam. callido quidem animo: q̄ nouā molestia verarentur.

Paulus postq̄z pu .§.iii.

blico florentinorum consensu se oppugnari animaduerterit legationesq; amplum postulantes: fuisse irritas in primis senenses sollicitauit: siquo pacto excitari possent ad belli societatem. Suadendo. hortando. monendo predicabat se deuicto florētinos: senaq; impiū appetituros. eisdemq; annis eis libertatem ablaturos: quibus sibi dominium arripuissent. Expergiscerentur itaq; dum tempus et facultas daretur consulendi et dum sibi prospicere possent. nullam securitatem eis dari se deuicto. Neq; quietum populū florentinum post adeptam victoriam: neq; vllo pacto aut fedare seruaturam eam gentem. apud quam nihil sanctius esse aut inuiolatum ambitio sineret. Cum egeant aut i periculo aliquo versantur. multa florētinos pollicerī solitos transacto periculo nulla promissa nulla pacta. nulla fide ea seruare: omnia pensari pro eorum vtilitate. Verisimile sinos videri florentinos appetaturos eam vrbem: cuius cupias manus conseruisset. q̄s quesierit eius calamitatē que semper in societate fideq; virtuet. Hec pluraq; alia in eam sententiam dicta exterauerunt senensium animos. iam sua sponte timentes ad consultandum quid conduceret rebus suis. et infensa et dubia erat ei florentinorum potentia. neq; dubitabant quin deuicta ea ciuitate a florentinis arma mouerētur. Multe ad id suspiciones eos impellebant. et id precipue qd audierant florentie a nōnullis in vulgus iactata ac verba decantata fuisse. Ante mania ḡra plena: habita loca adhibitur sena. Quibus verbis haud obscure bellum senensibus annūciabatur. Igitur oratores florentiam e vestigio. tum venetias mittunt. Hos vt hortarentur bellum nulla iusta causa susceptum omittendū: ne cogerentur per vim oppresso lucano opem ferre. Illos vt rogarent vt pacis componende auctores essent. et simul peterent non se adiutores fore: si contra eos a florētinis moverentur arma. A florentinis responsum est. haud iniuria illatum tyranno bellum: tum quia filium in rebus eorum subijs aduersus se misisset hostis: tum quia falsa calūnia culpasset tyrannos nicolaū florentinis hortantibus se armis appetisse. equum videri eum qui iniuste et pro alterius iniuria queratur: instare dari causam criminandi. Se ito cum senensibus antiquum seruaturos fedus. nihilq; acturos: quo ab eorum societate desistere viderentur. Venetorum oratio fuit etiam si a florentinis in senenses intemptarētur ar ma. posse se equo iure illorum libertatē tueri: cum in sedibus ante acte pacis socij a florentinis sint descripti. Reuersi oratores cum que acte essent: exposuissent. maior in ciuitate suspicio contra est: ceptumq; tractatum quo malle modo tyranno opitularentur. Nam si is succubuisset. florentinorum vires timebant. q̄ auxilia desperabāt. ñ neq; mediolanensem neq; venetos sibi confiderent fauturos.

Nicolaus interea .§.iiii.

atq; vbaldinus lucanum agrum tam populatione: tum oppidorum que multa ceperunt preda insectus reddebat. At tyrannus cum senensium animos fluctuantes sensisset. pecunia fessos impulsurum: summ subsidium rat⁹. gratem vim auri senas militesq; equites pedites q̄ cōtra florentinos deducerentur. Et cum plures pecunias se daturum promitteret: vestigio deinferendo bello statuerunt. Antonio petruccio optanti querentiq; comparandi militis negociam. datum est. q̄ pecunia impensa. Jo romā profectus copias conduxit annuente pontifice. egre belli license ferente: que mari lucam debate sunt. Alie item copie in agro parari bononiensesque post ad florentinos deferre. Cum hyems iam appeteret quisq; tam apud obsidentes q̄ apud obsessos futura esse videretur. Antonius senensis florētinis aduersus. cuius magistratu tyranni defendendi cura demandata erat. iamiam ac mediolanum. pfect⁹. vtriusq; ducem hortatus est ad prefidia lucano impendenda tyranno. Superbiam ambitionem florentinorum culpabat: qui dominādi cupiditate semper cum finitimis decertauerint. Asserebat minime in equum rem videri talem ciuitatem subijci populo florentino. dari adhuc terra bonis fidis pugnandi cupidis ad innadendam ligurian. q̄ gallian transeundi. Multaq; in eam sententiam disserit. q̄ philippum mouerunt in auxilium tyranni. et a pace ad belli curam animū conuertit. Sed calliditate astutiq; nō aperto consilio vsus est. Nam decreuit francisco sforziam mille equitum prefectum. velon et tyranni et senensium stipendijs cōducrum: auxilium obsessis ferre. Cōduxerat insup antonius nōnullos piratas catbalanos. qui litus pisanū infestum mercaturis reddebant: ittaq; sepius egressi pecoꝝ agrestiumq; pdas abigebant. At florentini cum mille aut parte copie lucanum tyrānum tutarent (nondum etiā externa subsidia aduenerant) obsidere vrbem parant et cōmeatum. phibere. Igit nicolaus et bernardinus partitis copijs binis castris circere vrbem. singulisq; pontis singule turres erectis castellis oppositeq; machine pmulte quibus porte munitq; lapidibus quaterentur. Et ptempta hostis negligentia in castris vt sit exorta cōtra rei militaris cura omissa. Qua re animadversa tum electe iuuentutis ciues tum mercēnarij milites (qui ad duo milia erant) sub ortu solis eruptione facta nicolaum adortum. pellunt q̄ castris. vin fugam omnes versi sunt. Fuisset ea die magna clades accepta. nisi eruptione audita bernardinus subsidio fugientibus occurrisset. cui⁹ aduentu repressi hostes in vrbem rediere. nōnullas bombardas raptim secū ferentes. Temptatis omnibus cū neq; obsidione neq; prelijs tyrannum ad deditionē compellere quibant. alia ratione vrbem expugnare aggrediūt. auctore philippo brunisco marino omnis ea tempestate architectore. Hic enim est qui modum adinuenit et formam edificādi illam testudinem maximam cupule ecclesie maioris florētine sine armatura aliqua. que vsq; ad perfecta est. Is igitur philippo regionem vrbis propinquam ptemplatus. primum flumen asseris oppositis repagulis reprimere ab aquarum cursu: ita vt immensus excresceret. deinde lata folla aque cursus in vrbē inducere. tum ceteros riuulos in alueum fluui derivare ad augendam aque vim quo plana vrbis aquarū inundatione mergerentur statuit. Maximi laboris id opus fuit: licet incassum euaserit consilium. Nam ciues posteaquā velut diluuium sibi parari intellexerunt. q̄ altis aggeribus

circa vrbem: qui vim aquarum e regione flumi erectis p̄ periculum cuitarunt. reductas eñ versus vrbem aquã repulerãt aggeres a quibꝰ secum ciues facta eruptõe disturbantibꝰ bobus operibꝰ aquas ad castra fortebiachij retinere compulerunt. Erãt magno accepto incõmodo castra mutare compulsus est. Erant apud mediolani. duo cum venetor̄ florentinor̄umq; legati. hos ante inter cetera (ob certas eiꝰ pacis conditiones accelserãt) vt nil nouitemptaret quo pax violaretur. Ptesenserãt eñ animũ suapte nature mobilem atq; inconstantem. de mittendo incensi subsidia cogitare. Qui vnum ore aliud in pectore habens. nil sibi antiquius pace respondit: nihilq; actum se quo turbate quietis aut ocij vlla oriret suspicio. Iõgq; prefectos equitum quibꝰ ad eam diẽ stipendia ministrabãtꝰ missos esse factum. Callidum id responsum fuit. cũ p̄ custodia belli suspicione eis cõmeatum se datur̄ esse diceret. quos ad bellum locandum iam eos destinasset. Egit igitur cum francisco sforzie. vt asperuato armoꝝ ocio missionem flagitaret. Is magnopere tanq; in re noua multis verbis palam contendit cum duce vt abire liceret. velleq; se benentum profiscisci in rem suã bellis que i regno neapolitano orta dicebantur interesset. Accepta clam pecunia a mediolano. cũ eq̃bꝰ peditibusq; veris principio mouit parmam versus. vbi suos expectare simulans. premio omnibꝰ qui sequi vellent ꝓposito: multos ex composito a duce dimissos conduxit. Magna coacta manu cum ꝑfecto ad eum conuenissent: dubitabatur a multis quod postea euenit. Sed quia verisimile erat illam et animo loqui: q̃ optabant facile credidere. Petierat paulante missionem comes antonius ex ꝑfectis ducis. vir audax ⁊ florẽtinis infestus. Hunc secuti sunt ad octingẽtos eq̃tes ferme ex his qui sub pbilippo duce militabant: tanq; ei⁹ ꝑsidio defuncti. His per fraudem actis. Antonius locum petens: ⁊ vires ⁊ animũ addidit obsessis. Omnia enim fere castella a nicolao capta: excepto ad tyrannum deficere.

Franciscus sforzia .§.v.

Via dubia pratensi cum montes superare nequiret. (Saltus eñ omnes ab ea parte firmissimis presidijs tenebãt) pontremolum deflexit. tutiq; in etruriam descendit. cum plurib⁹ equitum turmis peditibꝰ octingẽtis lucam appropinquans: nicolaum obuiam filio fudit. Qua ex re florentinorum copie retro pisas versus tribꝰ passuum milibꝰ cesere: castellis quibusdam potius vribꝰ oppositis cum presidio relictis. Que franciscus cum florentini acie certare nollent: bonis tempore expugnauit. Dolum ducis conspicati decem viri. maiorib⁹ copijs exercitũ antecere. Franciscus tum spe predetum vt hostis potius suos tuẽdis q̃ oppugnandis alienis vacare cogeretur. vnacũ tyrãni filio vellem nobile regionem pacatam atq; opulentã ingressus castr̄ stellianj magna vi cepit atq; diripuit. Vrgẽte deide cõmeatus inopia locum reuersus est. Vbi cum stipendiũ a tyrãno peteret. is quarno vt magna ex parte pecunia exhaustus erat rem procrastinabat. Interea decem viri audaciam tyrãnum franciscum sollicitabant pecunia non vt a fide deficeret. ꝓ posti semestre quo conductus fuerat. benemerentum vt ante iactauerat peteret. Tyrãnum q̃s magnis promissis ad vrbem tradendam allectabant. que a fraũcisco comperta pbilippo nunciatur. Ille damnata hominis auaricia quo e statu reijci malebat q̃ pecunia careret: cepit suspicari q̃s verebatur futurum. Incitabat pbilippum Antonius senensis ad primandum vrbe tyrãnum. stagẽs iniectam suspicionem. ⁊ simul asserens magnã vim auri ⁊ argenti ab eo possideri. Ille spe ductus prede: adiecit animum ad eius subuersionem. Mandat igitur francisco. curet ne quid priuata eiusmodi consilia afferant detrimenti. Et senensi antonio datum est negocium tyrãni capiendi: si quid moliretur nouj. Erant in florentinorum castris qui conflictis iacris ⁊ fraciscum ⁊ tyrãnum in mutuũ odium acuerent. alteri alterius consilia secreta significantes. qua ex re vtriq; predationis aucta suspicio ẽ. Haud parua contracto odio. Fraciscus vereuit tandem populum ad defectionem impellere. cõmunicatoq; cum senensi consilio secreta cum florentinis colloquia culpans. facile ciues ad rebellandũ paulo commouit. Ptestituta die antonius senensis acceptis satellitibus arcem sub alterius negocij specie ingressus. tyrãnum cum filio cepit: direptaq; supellectili. pecunia multo minore q̃ fama erat. pcm ad pbilippum missa partim vsui reseruata. capitini ambo pater cum filio ad ducem missi sunt. Ciuitas libertati restituta. antiquos magistratus creant. Franciscus simulata. p̄fectione quo promissos a florentinis nũmos acciperet (q̃ fuisse dicuntur circa octoginta milia) a senensibus postulat. vt oppida que paterne ditionis fuerant ab eis p⁹ obtum occupata restituerẽtur. quod si negligerẽt: armis ius suũ vendicaturꝰ. Hac spe florentinis iniecta. grandem illi pecuniam ob recessum persoluunt. Acceptaq; a ciuibꝰ pecunia. se veris principio reuersurũ pollicetur. Instare etenim byemem: que tam eis tum suis equinisq; ex annone caritia grauis erat admodum futura: sed in tempore se affore promittit. Inde abiens conuerso itinere lombardiã versus mirandolam oppidum petit. Post receptam libertatem lucani florentinam legatos mittunt. pacem orantes quam pulso tyrãno se habituros sperarẽt. Rogare vt potius suorum quondam erga florentinum populum meritorum meminissent: q̃s iniuriarum tyrãni. que se inuitis ac gementibus accidissent. se equis conditionibus postulare pacem. que vtriq; populo videretur profutura. commemorare pericula belloꝝ ⁊ varios fortune casus: ac certam pacem dubie victorie preferẽdam. Responsum tulere. non deserturos bellum florentinos: quod iustis ex causis fuscepissent. non libertatem ab illis adeptam sinoram tyrãnidem illis quesitam esse. Proinde abirent ac rebus presentis temporibus consulerent. melioni conditione futuros si vrbem sponte traderent q̃s si coacti vi ⁊ armis superarentur. Legati vato responso locã reuertuntur. populum ad defensionem hortantur. asserentes dei operam non eis defuturam: ⁊ simul ⁊ a pbilippo ⁊ a francisco spes subsidij esset collata.

.§.vi.

Decẽ viri balie ꝓfisi Fran-

Cisco recessu. omni locã presidio spoliatam. circa in potestatem peruenturam: nouis conductis copijs auctoq; exercitu. denuo vrbem obsidione cingũt. castellisq; ad singulas portas erectis ciues ⁊ fame ⁊ continuo labore fessos vigent acrius: adeo vt obsidionẽ minime latuti amplius videret. Pbilippus qui belli ad eam diem alueret. sciens florẽtinos belli sumptus auro argẽtoq; exhaustos ⁊ iã ꝓfessos cepti. q̃ illos nouo implicaret bello: cum ianuensibꝰ egit vt lucanos primũ in federe reciperent: tum renunciarent florentinis vt ab eo bello desisterent. cũ eorum socij facti essent. Igitur post contractum fedus oratores florentiam mittunt. postulantes vt ab armis desisterent. neq; decetero bello socij essent molesti: quos sibi tuẽdos suscepissent. Hoc responsum est. miratj populum florentinum ciuitatem natura seruam. neq; tunc sui iuris sed alteri subditꝰ petere quod eorum arbitrij minime foret. Nihil eñ ianuensibus agi posse que ad publicam rem spectarent. nisi quatenus ab eo qui eis imperaret emitteretur. Ideo decerent si qua a duce mediolani eorum diuo mandata d̃ re suscepissent. cũ nõ esset eor̄ iuris aut velle aut nolle: nisi quãtũ ducis cẽt volũtas. His ꝛbis legati admodũ commoti ãbo abiere. minãtes pancos ifra dies ꝛgnituros florẽtinos: liberi ne an fui forẽt. Cõsessiq; cũ ianuã rdissent. Nicolaũ ꝛgnomĩto piccininũ. ccẽtũ vacc̃ peditũ ꝑfectũ. q̃ apũ ligures in oppidis ianuẽsiũ byemarat. put a duce ia

ꝓstitutum erat ad hanc defensionem missere. Dum hec parant obsidiom vrbis intenti. florentini duce belli guidantonium vrbini creant: eiusdem nois fauentinū vicarium ad sua stipendia sumpsere. Erat equitum sex milia pedetum xo quatuor milium numerus. qui in exercitu florentino milit abāt: ꝑter antiqua que multa decem viri missi ad id belli parauerant. Interea philippi ꝓspecta fraude. veneti qui iannensium nomine nicolaum aduersus florētinos missum intelligerent: ꝙ oratorem apud ducem queruntur violata esse ab eo federa pacis: equi ꝑter pacta prefectos suos varijs fallacijs ꝓhibitis tabellis in auxilium lucanoꝝ ire iussisset. Non eni tanta calliditate id machinatū fuisse quin aperta signa apparerent. oia ea philippo ꝓspecta. At ille ambora plistenis simulatione. nulla sua opa id factū fuisse ruebat. Iamq; sum id opus esse: equi socio z amico auxilia decreuerant. Neq; id a se potuisse phiberi. Quis eni sub sua ditione forent: nullo in pacto nulla lege vetari quin eis velint quo sumptu aut illo esse queant. In multis eni libertatem illis peccasse: qua sine arcendi facultas amissa esset. Licere quoq; z venetis ꝑm federis formam subsidia florentinis que velint mittere. Hoc dato responso cum venetias oratores reuertisset. Haud ignarꝰ philippi ꝓpinquis amicicijs seruatecijs externos z pcul a se remotos tueri. Sibi cum senensibꝰ pacē z fedus esse. videāt diligēter ne quid ab eis temptaret. qđ vt inquis nō parue calamitatis materia esse posset. Creatus ꝓsulto fuerat gḋm capitaneus. qui suprimus est vrbis magistratus antonius petruccius. anteavt retulimus missus ad excitandos eum philippum tum ianuenses ad ferendum subsidiū lucanis. Ia aspere responsum dari oratoribus iussit: non esse in re senensium vrbem lucani subiici florentinis. Haud ex eorū damno sua calamitas penderet. Si florētinis ea vrbe potirentur: facile in se versuros arma. Se tamen ex tempore consilium capturos: in quo salus patrie contineretur. Apparebat his vbis eos obsecuturos philippi quietē asseruantis voluntati. bellumq; eius nuta decreturos. fedusq; paulopost cum iannensibꝰ fecerunt. vt cōmuni impensa bellum gererent pro lacune vrbis libertate. Hinc federi additus est martini pontificis suasu ludouicus plumbini dominus. parum memor beneficij a florentinis suscepti: q; testamento patris tutores filij relicti ad etatem vsq; adultam in vrbis seruarēt. His rebus moti decē vir. francischum quirinandole hyemarat vnacū venetis magnis pollicitationibus ad sua stipendia traducere conati sunt: quos postulatis eis ex quisitę additiones afferent: assentiri videbat. Philippus trāsitū eius ad hostes veritus oblato filiendum nubilis matrimonio. ab eo ꝓposito auertit: inq; suas trahere pt̄es. Suspensis tum venetis tum florentinis admonēdā philippo tempo belli. suposuit martini mos pontificis. q ducis causate admodū fauerat. Id tū spectum metū incussit multis: his ꝑtim qui eum habuerant nouoꝝ auctorē ꝓsilioꝝ. Sciendū q; eā mortē quasi p annū martinus miserat non solū dūm Iuliani cardinalis basilea z p̄cilio z vtra bohemos. sed etiā cardinalē bononiensem. f. cant bus ordinis dūm nicolaum i franciam. ad componendā pacē int̄ regē francie z ducē burgundie. longo eni tpe fuerant grauissima bella int̄ eos. Et quodā tpe dux burgundie ꝓualuit multū vtra regē francie. quez vocem adimabat rex anglie et multas terras ei abstulit. Postea resumptis viribꝰ rex recuperauit amissa. z multa arripuit oppida et ciuitates etiā burdegalā de territorio anglorꝝ. Hic aūt obtulit se regi francie quedā puella filia rustici assueta gregē pascere. dicēs se missam a diuina ad exercitum eius. etate. xviij. annorum vel circa. Que in multis eos instruerat ebellādo z ciuitates capiēdo. Hec equitabat apte. vt miles in exercitū ibat cum eis insidias vsui eorum terregebat. et modum ad capiendas ciuitates docebat. et multa alia admiratione digna agebat. Quo autem spiritu ducta vt sciebatur. Credebatur magi spiritu

z hi agressos interfecti. plures vulnerati. equi ad quatuor milia hostium potestatem redacti. Potuit nicolaus vel pisas petere merito territas. vel pdabundus in agꝝ florentinum nullo impediente. si libuisset transire. ad q multoꝝ ꝑtim iannensium finationes boni abant. Sperabatq; renuit ille satis a se factum docens. qui vrbem obsidione z fame liberasset. Id sane philippi ꝓlixq factum ꝓsitat. qui nulla in re pacem a se violatam videri volebat. recipiendis ēq; que defecerant castellis opam nicolaus dedit. quo magis ciuitas quiesceret. ab hostili metu. z simul vt cōmeatus ex quinque locis facilius in vrbē comportaret.

Accepta exercitus .§.vii.

clade. decem viri instaurandis copijs summa cura incumbant. singulis equitum ꝑfectis impēsa pecunia qua equites reparent. que rum cura erat precipua ciuitati. Orta deinde suspicione senēses. p̄ lucanoꝝ defensione quā cum sua ꝓsinctam dicebant anna sumpturos. oratoꝝ a venet̄ z decem viris senas missus. qui peteret ne eo bello se immiscerent. in quo nihil eis ꝓdicq fieri pollet. neq; eis ad eos vllaꝝ belli causam spectare: nec debere eos ꝓ aliena quiete suscipere laborem belli. satius esse cum finitimis ac propinquis amicicias seruare. cijs externos z procul a se remotos tueri. Sibi cum senensibꝰ pacē z fedus esse. videāt diligēter ne quid ab eis temptaret. qđ vt inquis nō parue calamitatis materia esse posset. Creatus ꝓsulto fuerat gḋm capitaneus. qui suprimus est vrbis magistratus antonius petruccius. anteavt retulimus missus ad excitandos eum philippum tum ianuenses ad ferendum subsidiū lucanis. Ia aspere responsum dari oratoribus iussit: non esse in re senensium vrbem lucani subiici florentinis. Haud ex eorū damno sua calamitas penderet. Si florētinis ea vrbe potirentur: facile in se versuros arma. Se tamen ex tempore consilium capturos: in quo salus patrie contineretur. Apparebat his vbis eos obsecuturos philippi quietē asseruantis voluntati. bellumq; eius nuta decreturos. fedusq; paulopost cum iannensibꝰ fecerunt. vt cōmuni impensa bellum gererent pro lacune vrbis libertate. Hinc federi additus est martini pontificis suasu ludouicus plumbini dominus. parum memor beneficij a florentinis suscepti: q; testamento patris tutores filij relicti ad etatem vsq; adultam in vrbis seruarēt. His rebus moti decē vir. francischum quirinandole hyemarat vnacū venetis magnis pollicitationibus ad sua stipendia traducere conati sunt: quos postulatis eis ex quisitę additiones afferent: assentiri videbat. Philippus trāsitū eius ad hostes veritus oblato filiendum nubilis matrimonio. ab eo ꝓposito auertit: inq; suas trahere pt̄es. Suspensis tum venetis tum florentinis admonēdā philippo tempo belli. suposuit martini mos pontificis. q ducis causate admodū fauerat. Id tū spectum metū incussit multis: his ꝑtim qui eum habuerant nouoꝝ auctorē ꝓsilioꝝ. Sciendū q; eā mortē quasi p annū martinus miserat non solū dūm Iuliani cardinalis basilea z p̄cilio z vtra bohemos. sed etiā cardinalē bononiensem. f. cant bus ordinis dūm nicolaum i franciam. ad componendā pacē int̄ regē francie z ducē burgundie. longo eni tpe fuerant grauissima bella int̄ eos. Et quodā tpe dux burgundie ꝓualuit multū vtra regē francie. quez vocem adimabat rex anglie et multas terras ei abstulit. Postea resumptis viribꝰ rex recuperauit amissa. z multa arripuit oppida et ciuitates etiā burdegalā de territorio anglorꝝ. Hic aūt obtulit se regi francie quedā puella filia rustici assueta gregē pascere. dicēs se missam a diuina ad exercitum eius. etate. xviij. annorum vel circa. Que in multis eos instruerat ebellādo z ciuitates capiēdo. Hec equitabat apte. vt miles in exercitū ibat cum eis insidias vsui eorum terregebat. et modum ad capiendas ciuitates docebat. et multa alia admiratione digna agebat. Quo autem spiritu ducta vt sciebatur. Credebatur magi spiritu

rei ꝙ hoc et operibꝰ suis. Nihil enim inhonestum in ea vi
deretur. nihil sugestiosum in nullo a ventate fidei discre
pabat. Sacramenta ꝓfessionis ꝙ cōmunionis frequenta-
bat ꝙ orationem. Et post multas victorias regis francie: i
vno ꝓlictu cū burgundionibꝰ copiarꝫ regis francie capta
abeas occisa est. Deinde facta est pax inter eos: post mul
tum vero ipsoꝝ partis occisoꝝ ꝙ regiones vastatas ꝙ de-
solatas. habuit mitium hoc bellum. ꝓpter interfectionem
viri ducis burgundie volantis alterius thoꝝ. Crea
tus etiā de eugenio pontifice venetus natione. multorum
eius anni nōnullos rebellauit. Accesserant romā ō mo
re gratulatum pontifici. philippi venetoꝝ ac florentinoꝝ
legati: petentes maxime vt auctorem ꝑberet se pacis ser-
mande. Ipe actoritv verbis singulos ad pacem hortat⁹ se
hostem fumꝫ illi mutatus est. nisi pacem ꝙ ictum fed⁹ vo-
lasset. ꝛpe recentibꝰ tñ florentinis michelettum mille equi-
tum ꝓfectum. vt eis subsidio belli esset. Inopia cū equi
tatus vegebant ꝓcessit. Venas insuper misit cardinalem
bononiensem legatum: qui eos ab armis et bello mouēdo
terreret. Que res ducos pacem horrentis animū a pon
tifice alienauit. causamqꝫ ꝓbuit multarū eugenij. quibus
postea veratus est calumniatum. Hoc bellum a florētinis
motum ꝯtra lucenses. maxime attinuit florētini ꝓpi opes
ac in summū discrimen adduxit. cum ꝙ ipse vr ꝙ antie re
tente sint i potestate: ꝙ omnia castella pisani voltenanqꝫ
agri fuerint amissa: ꝙ in arctinis fluctuarent oīa. ꝙ flore-
tino agro castella quedā senenses occupassent. ꝙ intra vr-
bē. crebris intolerabilibusqꝫ tributis ciues exhauriti ꝙ era-
rium pene esset exhaustum. Querelarū itaqꝫ plena erant
oīa. vt fieri solet i ꝓlo male succedentibꝰ rebꝰ. nec quicqꝫ
erat odibilius ꝯ bonis quoꝝ opera bellum fuerat fusce
ptum. Et coiter a sapientibꝰ ꝙ non passionatis bellū illud
iniscabat' iniustum ex parte florentinoꝝ. Si enī tyranna
leserat ꝙ iam punito tyranno ciuitas liberata erat: quid cau
se ille ꝓtra eam habere poterant cum quererent cum eis
pacem. Verba etiam nicolai de vsano in sua ꝓtione ꝓ filio
satis hoc ostendūt. vñ ve illis qui infinitoꝝ malorꝫ cau
sa extiterunt inde secutoꝝ. ꝓparantes ꝙ persuadentes bel
lum illud.

Fluctuat nouo equi- .§. viii.

tatu florentini rursus in eam infestis armis aggredient'. q̄
permoti reiannenses. portum pisanū duabꝰ oneratis na-
uibꝰ ꝙ quinqꝫ triremibꝰ infestum reddidere. Conspecta ad
volanda pacis federa philippi pertinacia: venetos de bel
lo aduersus eum instaurando ꝓsilium capere coegit. Re
nouato igit' cum florentinis federe. cui montiferrati mar-
chio ꝙ Odandus paranissimos accesserē: carminiolam belli
ducem in agro bargiano tenentem copias. sui ꝓsilij ꝓfcium
fecere. Philippus id qđ erat suspicatus venetoꝝ ducem
aliqua re insigni quemadmodū antea bellum esse moturū.
diligentiori cura alleuabat oīa. Missis ꝓfectis ad loca
singula a quibꝰ periculum imminere arbitrarer: spe rei il
li admodū ꝓfuit. Nam carminiola sicuti ꝓti fecerat bel
lo alicuius rebꝰ defectionis arma inferri queritans cum
arcis laude rebꝰ egerat de illius ꝓditione: qua parefacta
in ꝓditorem esset animadversum. Philippus vt illum suis
vlcisceret' artibꝰ fanccini cremonensium oppidi custodi ur
bis mandat. vt fingat se carminiole arcem die ꝓstituta tra
dituꝝ: transactis ꝓditionibꝰ qua die. quaqꝫ ratione arcez
traderet. Ad perscripeum tñus cum magna parte exerci
tus noctu accessit carminiola. nonnullisqꝫ in arcem intro-
missis. Nicolaus tollentinus ac franciscus ex insidijs cum
magna equitum manu ꝓcurrentes. hostem nil tale vrentē
inuadunt. qui post acre ꝓlium tandē fuga salutē petens
ad mille equites amisit. Nō tñ his territus: in agro cre
monensi metatus est castra. Dum hec agantur a venetis.
Nicolaus picininus cum audisset renouatum in lombar
dia bellum. ex iannensium luce ꝓpinquis ex bis: ꝙ recepe-
rat castellis. ꝓfectis in agꝫ pisanum incursione facta plu
ra castra tum vi expugnauit: tum voluntaria (vt q̄ floren
tinos semp odisset) deditōe facta cepit. Addiderat se ei
aut ejus pisanus: quem diximus in partes a philippo in
luce ꝓsidium venisse. Qui cū singulos ad defectionē inge
nio ꝓmissa solicitaret. multi partie extorres ad eum con-
fluxere: spe libertatis pisane vrbis recupande. Et forsan
secuta esset defectio: nisi detecta ꝓditione quadā equites
multati capti fuissent. relegati tñ florentiā ciues fere oēs:
ne quid nouī molīri possent. Relicto ad infestandā vrbē
cum cohorte equitum antonio. ipse versus volaterras. pi-
sicasqꝫ capeisqꝫ nōnullis in itinere castellis. pla intulisset vr
bi mala: nisi michelettus multo ꝓmissus impetus nicolai
cohibuisset. Suadebat interim senensibꝰ nicolaus: vt
aduersus florentinos mouerēt arma. Qui cū nō dissent se
a philippo ꝓmissa expectare duoꝝ milia. ac alia tunc ven
tura: spopondit nicolaus cū florentinis mouissent bellū et
ex eoꝝ agro ꝓdas abegissent. Ea re mature ꝙsulta. Nam
vallem ambie ex improuiso inuaserunt. comes cuniꝫ alber-
icus cum duabꝰ equitum turmis ad nicolaū. (Jsqꝫ ad se
nenses ire ꝓssus). Erat in valle esse nicolaus regione egri
dis referta. q̄ expugnationi opportuna erāt: nisi illum po
tiundi areq̄ spes oblata a ꝓposito auertisset. Aretini
postqꝫ sub ditōe florentina venere: ꝓstanti ano semper in
fide ꝓstiterunt. Sed maniectus quidam ciuis nec suis cō
tentus rebꝰ ꝙ aliorꝫ fortunis inuidens: nicolaum allexit ad
spem vrbis potiunde. De qua tradenda cogitās duos in
eandem sniam traxit. Tercius ab eo temptatus. dolo pa
lam facto. saluande ciuitatis causam ꝓstitit. Nam appro-
pinquante hoste. cōs ciuitas ad defendendam vrbem vna
ꝙcurrens: supplicium de ꝓditoribꝰ (qui capite puniri sē)
postulauit. Frustratus ea spe nicolaus. nōnulla castella ce
pit atꝫ diripuit. ꝙ vallis ambie oppidula tria a senensibus
capta.

Interea cū cremo- .§. ix.

na binis obsideret' castris. copie ꝓ philippi diminute es-
sent. cūm nicolaus tolentinus ad florētinos transierat. atꝫ
ad opitulandum eugenio missus pontifici erat. piccininus
ad repimēdas hostiū vires ex tuscia reuocat' a philippo.
Erāt essi in venetoꝝ exercitu ad milia hoīm viginti octuoꝝ.
philippi ꝓ nequaqꝫ pares. Clallem quoqꝫ maiorem ve-
neti cū superiori anno in pado paurūt. manuum sexaginta.
Jnqꝫ ea vrbe pedituꝝ milia locauerūt. ꝓter remiges aliiqꝫ
colonū multitudinē. que ferme pedites equabāt. Piccini
colaus veruinus ꝓfect'. Jnuāuerat philippus etiā i ticino
classem. ꝧ paulo numero inferiorē. militibꝰ tñ apparatuqꝫ
dispārē. Eius ꝓfectus designat' Johannes grimald⁹ ia-
nuensis vir belli nauālis peritissimus. Dū apud cremonam
versat' fortuna belli. Michelett⁹ florentinoꝝ dux. ꝙgres-
sus acie apud collē oppidū cū albenico equitatus senensis
ꝓfecto. qui cibo copiis agꝫ florētinū populabund⁹ intra-
verat. fudit ac fugauit ad mille aut amplꝰ equitibꝰ captis.
Qua victoria florentinoꝝ rebꝰ tuscia fugiov visa est. Jd
quoqꝫ admodū ꝓfuit. ꝙ albencus philippo in suspicionē
ꝓditionis equitū venit. eoqꝫ in lombardiā est reuocatus.
Rei bene gestē gla irritat⁹ fortebrachi⁹. egregiqꝫ ferēs sibi
michelettū esse ꝓtū. relictis florētinis cybernates inua-
sit pōtificī pollicit⁹ se eā vrbē (ab eo cui defecerat) in dino
mem eccie redactuꝝ. Cui⁹ recessu florētinoꝝ equitū vires
paulo exhauste sunt: sentiusqꝫ iā in etruria belli ferebat'.

Apud cremonā ꝓ acri⁹ certabat'. Et cū venetoꝝ nu-
mero ꝙ robore superiori fotet potētia. visum ē philippi ꝓ-
fectis classice expeditiōis fortunā expiri. Dissuadebant sin
gulis diebꝰ philippi cōtes leuibꝰ ꝓlijs bellē. q̄ animꝰ illoꝝ
aduerteret' ab armāde classis suspitione. Statuto ꝓ re
Nicolaus ꝙ Franciscus precipui Philippi duces rames
ascendūt. impositis electis ex equitū numero viris. q̄ recti
armis aduersus nauales milites certamīe superiores essent.

Erat venetoꝝ classis ad certamen prompta: sed ignara philippi. Hec cremonam agricerat equitibus munita. Neqꝫ id prius est animaduersum: qꝫ in prelio fulgetia aduersantium arma conspecta sunt: cum ipso eqꝫ impetu classis philippi in hostem ferretur. Excepit eã haud infesto animo venet⁹. Comillaqꝫ pugna cum insolitos aqꝫ conspicerent armatos: sidqꝫ erat fulgoratus dux classis: ꝛ ipse carminolam rei admodum poscebat. vt et ipse suis qui in propinquo erãt opem ferret: nisi fore mallet hostẽ victoria potiri. Ille seu volo (vt quidã fulgurati sunt) seu superbia cuius erat impotentior: prefecti spernit postulata. verborum addita contumelia suo illum consilio ad eas diem rem nauales administrasse: sustinet viribus certaret. Defuturos suorum auxilio venetos: cuꝫ ad noctem vsqꝫ pugna esset protracta: tandem quatuor amissis nauibus eos reuocauit. Postero die auctis viribus philippi prefecti maioribusqꝫ etiam nauibus impositis copijs: ad hostẽ clinculo pergunt. Atroxqꝫ aspernum certamen fuit: nec absqꝫ multorum funitum cede. nam altera alteri naui inferta: veluti collato pede pugnabatur. saxis. venutis. sagittis. gladio. igne arrabatur. ardentes volabant faces. cõa sanguine ꝛ cede redundabant: nullusqꝫ fuge relinquebat locus. Ad hec bombarde multis mortalibus vtam abstulere. vulnera ꝛ sanguis ante oia obuersabantur. nec quicqꝫ nisi ỹ inferenda agitabat⁹ morte. Aderãt bostatores hinc philippi prefecti illinc nauarchi venetus. ceteroqꝫ quibus nauium cura singularum demãdata erat. Tandem philippi classis integris ac nouis munitionibus: qui equos vicibant: vnitas venetos (carminiole culpa quibus eos suo destituit auxilio passus) superat atqꝫ in fugã vertit. Quinqꝫ trĩ naues ex tanta classe euasere: reliqꝫ cum omni bellico apparatu in potestatem hostiũ deducte. Ad duo milia et viraqꝫ acie qꝛ raro ante contigit desiderati sunt. preda ingens fuit. ptim distributa militibus: partim in castra connecta. Due ỹ triginta et maioribus nauibus papiam subducte: gratũ philippo spectaculũ prebuere. vt qui venetos maritimis expeditionibus assuetos nauali prelio superasset. Magnum ex amissa classe venetis detrimẽtum accessit. ad quadraginta enim aurorum milia calamitos estimata est. non tamen minuit ea clades animos veneti senatus: sed acrius arden tiusqꝫ ad belli curam incubuerant.

Exestigio enim mul- .§.x.

la aduersa conterrãti fortuna viginti triremes paruo tempore annarunt. duce petro laureda no: cuius virtus pluribus nauallis claruerat pugnis. Et instructas paratasqꝫ i mare inferum aduersus iannenses misere: quo acceptã ab illis contra pacis antique federa iniurã violassẽt. Hanc classi ad yd⁹ Augusti q̃uot lõgas naues miserat: milite florentini addiderunt: quabus vir mari experimus prefecerunt Raymundum Vanellum: cuius opera potissimuꝫ victoria parta est. Ingressi quoqꝫ sunt naues nobiles quidam iannensis patrie errores: qui multum tum consilio tum viribus ad rem agendam profuerunt. Iannenses ad famam parati classim ꝛ ipsi quatuor ꝛ viginti triremes ac oneranam nauem et naualibus deduxerunt. Hui⁹ classis pfectus creatus est Franciscus spinola vir primari⁹: magneqꝫ inter suos auctoritatis. Appropinquauit iannam classis hostium ad milia passuum decem. in sinum quendã quem rapallum vocãt delata. Qꝺ cum esset in vibe nunciatũ. iussus est franciscus in hostẽ ferri. Ille libens spiritu plenus. vt qui victoriam preteritam versaret animo. i con spectũ aduersariorũ delatus: suos corpora curare. arma et pedire sese qꝫ ad pugnam parare iubet. Inde premisse oneraria naue: qꝫ rerose incusso dissilieret suo impetu triremes hostẽ petit. qui simulata fuga cepit cedere: vt insequendi velati fugientes cupiditate ianuẽsis classis dimisso ordine dissiparetur. Inde in primam pretoriam nauem a suis remos flecti et vela verti iubet. quem impetũ impauidus prefectus excepit pugnabatur vtrinqꝫ presenti animo. ꝛ viribus tres venetoꝝ triremes a ianuensibus premebantur: quas capiẽdi spe ductus spinola. protam ad eas vertit. Tunc florentina nauis cui raymundus erat florentinorum conspicuus pericultus. magna remorum vi fertur in iannẽsem. latusqꝫ impetu. paruoqꝫ absuit: vt eo impetu pretoria subigeretur. In eam florentinus insilit miles. acerrimeqꝫ edito prelio superatoꝝ nauẽ deuictamqꝫ capit. Capto duce cum cetere naues metu consternate deficerent animis: octo a venetis non tamẽ absqꝫ cede ꝛ vulneribus capiũtur: reliqꝫ in fugam verse. Diutino tamen equis veraqꝫ viribus: maioribus odijs certatum est. Nam veneti vincere assueti: acceptam iannensiũ operam in pado cladem vlisci cupiebant. Iannenses ne minoris viderentur animis: ꝙ bi ꝙ in classe philippi pugnassent: summa vi pro victoria certabãt. Florentini etiã iannensium odio principum dederunt victorie. Pretium in preda naui capienda: tum in expugnandis aliqꝫ firmis militis ac prefecti operam nauarunt. Parta victoria classis pisas rediit. Non est eã fugientes prosecuta. cuꝫ multi interierant: plures vulneribꝰ erãt confecti. ac contegeros ptim gladius partim mare assumpserat. Ad duo milia erant vulneribꝰ debilitati. Capti in ea pugna ipse classis prefectus. milesqꝫ alij ex nobilioribus: qui capes nauibus preerãt: primoqꝫ florentiã indeqꝫ venetias sunt missi. Hanc nauale victoria secuta est in tuscia. Vicbelletti prosperitas. qui nonnulla de volaterranis copia et item de agro pisano quo florentium itur recuperauit. quo eꝫ tutior via foret migrantibus. ppe vicum pisanũ statiua habuit. Nam antonius pisanus cum naui ecclum. et castellis lucanorum agrum hostilem infestum populationibus reddebat. His mari terraqꝫ in tuscia gestis. nihil in lombardia gestum est ea tempestate memorata dignum. Suspecta fide carminiola apud venetos erat: ppter detegatum consilium ꝛ auxilia laborantibus classi. Dissimulabat tamen omniaqꝫ ab eo asseuerabat maturo consilio facta: fortunam classis deuicti culpam reijcientes. Id agebant ne auerteretur duꝫ animus a consilijs belli: qui tamen in diem magis signa proditionis ostẽdebat. Nam cũ in principio autumni capiẽde vibis cremone facultas oblata eẽt eam occasionem sponte omisit. Defuerãt apud cremonenses pomeria noctis silẽtio venetoꝝ militum cohortes plurime ac tãdiu quieuere: quoad muroꝝ excubie circa ortũ solis custodias relaxantes somno se darent. Ille scalis admotis murꝰ cum ascendissent nullo impediente. nonnulla ppugnacula turresqꝫ ꝑsidio valido firmarent. Venerat ad tercium ab vrbe lapide cum exercitu carminiola peditatu oĩ silentio noctis. vt ceteris subsidio foret. ꝑmisso primi: qui murꝰ ascenderãt ꝑsidi venturo presidio e muro aldem scalis delituere. ortoqꝫ ad clamorem occurrentiũ certamine: vi postam ꝓpinquam ceperant. repellentes civesqꝫ militesqꝫ qui eo defendẽde vibis gratia ꝛ fluctabãt. Duo dies posita a se capta defensa est. tandem nullo ꝑsidio deferente. deserti a reliquis. vigilia. labore. ꝛ vulneribꝰ ꝑfecti: desperata salute amissa posta virili animo occubuerũt. Portam facilime ciuitas capi: si carminiola exercitum admisisset. admonuisset. Sed dum cunctat. dũ simulato metu insidias ꝛ inanem timorẽ ostentat. milites admissos prodidit. vid egit: vt mento postmodũ supplicio afficeret. Illi eñ nõ erat tãto exercitui timendi: cum militũ coborles biduo postam absqꝫ discrimine tenuissent. Erat autumni tpõs primis ymbribus molestum. mulnqꝫ in castris equi interibant: eo qꝫ exercitus est in byberna missus.

Nicolaus interea .§.xi.

piccinin⁹ cũ occidẽtale iamue lit⁹ (cõtra loca auctoꝛ babat naba adurno descisserãt) ĩs absqꝫ nimie crudelitatẽ nota ĩ ptãrem redegisse: trãstulit arma i mõsserratũ manibonẽ fedẽ venetis ꝓiũctũ: ars infra paucos dies illẽ exercitus egre-

incensis villis omniq; clade vastatis regionibus triginta oppida spoliant. Inde in cremonensem agrū descendēs duo oppida de venetis iuxta padū sita cepit. Que res maiorem suspitionem prebuit venetis: carminiolam animo a se alieno esse. Cum enim in propinquo plura oppida foret in quibus milites hyemabant. vt facile his succurri posset nunq; vel parui auxilij signum ostendit. Hec tam aperta illius animi corruptio illentatio venetos cōpulit. vt secreto de illius supplicio cogitarent. Jactabantur enim vulgo nullifane eius proditionis reprehense. Dicitur eam consilationem octo menses ante agitatam q; caperet. Mirandaq; senatus veneti taciturnitas: & prisce virtutis romanorum comparanda. Nam cum trecenti ferme viri consilio quo de eius pena esset agitatum interfuissent: nunq; vel parum ex suspitio emanauit. Vocatus demū vnacum mantuano domino venetias per specie tractande pacis cum ciuitati appropinquaret: multi pdari viri obuiam de more pdeuntes ad palatium principis reduxere. Ibi pti ipo congressu benigne exceptus. cum per consilij capiendi causam ad noctem vsq; verba protracta essent: omnibus eius comitibus abire iussis. ap̄ eum carcerem conjecit. Que sionibus adhibitis literisq; quas inficiari nequibat pductis: ad hoc domesticis rebus proditionis puictus. Vigesimo posq; captus fuerat die i foro inter duas columnas ote ne loq; posset occluso capite plectus ē. Capita criminum duo in vulgus manauerūt. vnum denegati i classem subsidij: alterū de neglecte cremone culpa. cum biduo obsessis pedibus nullam opem tulisset. Hic finis ducis fuit bello preclari. quem ex fortuna humili virtus ad summum peonere erat. Justicia seuentisq; in eo summa vigu it. latronia furtaq; in castris acerrime vindicata. predonibus infensus: honoris cupidus. multorum supplicio vias tutas a latronibus etiam inter arma reddidit. Veneto rum mores pfesum ac fide plaplum dicūt. Hac mor te pacis mentio te qua ferrarie per oratores partium tractari ceptum erat sublata est: atq; in bello perseueratum. Sublato belli duce. gerēdi belli ratio mantuano tribusq; venetis est concredita. Sed dum tardiuscule armog munia suscipiunt. piccininus fortunam etiā carminiola presente cepeam secutus. cum de cremonensiū ditione cepisset in pontio olli expugnatione occipiti ex sagitta pcussus et quo cecidit morībūdo similis. Lesus erat is neruus: q̄ leua pars corporis alitur. Idcoq; post medicorum curā vsumq; balneorum: sinistrum latus est debilitatus. Que res pbilippi secūdas compescuit. plarasq; oppida opulēta que presente carminiola defecerant a venet{ recepta sunt. quedam machinis expugnata. Johannis insup marchionis montisferrati aduentus (is patria pulsus ad venetos confugerat) multum animi adiecit ad bellum gerendum: asserens vocis pbilippi opes & animum eo bello debilitatum. At in tuscia Nicolaus tollentinus auctoritus equitū numero & voluntate pontificis (cuius stipendia recipiebat) accepta pecunia ad florentinos transijt. Is sacoman veniens. visinorum oppidum populata: maritima regiōe grossetum vsq; in agrum florentinorum defendēte se michelecto comunit. Cōmunicq; consilio multa de senensibus: atq; omnia ferme que ditionis pisane amissa erāt recuperarunt. Cūq; ad oppidum topolum (vbi plures pbilippi equitum prefecti cum magno equitatu transitum senas comenerant) peruenissent: peclium inter eos cōmissum est: haud inferius ceteris eoq; antea eo bello in tuscia erant cōmissa. Superatus pbilippi eq̄tatus q̄uis numero superior. fugatusq; est. captus bernardinus ecorū ductor et cum eo equites amplius mille. Antonius quoq; pisanus cum ad castrum pontis here fugisset in potestate hostiū peruenit. Inter hec cum imperator sigismund⁹ nōdū coronatus ex germania per lombardiā itumus romā hostia pbilippi in tusciam transcendisset. resedit ad tempus hic: expectās que multa fuerunt promissa pbilippi. Pollicitus enim erat inter cetera suis cum copijs opibusq; venturum. Sequebantur eum hungari. bohemi. germani equites pedites q; ad duo milia. Qui cum audissent florentinum ducem apertis patentibusq; campis hēe castra ad septem eos equites ex robustioribus cum incautū presidio hostes de improuiso inuadūt. Unus p̄ ceteris fortitudine insignis. cum ad tentorium michelotti penetrasset clausa ferrea caput eius percussit. Irritus tamē is fuit ictus per callidem qua tectum habebat caput. Non tū abijt inultus. Barbarum enim michelettus gladio transfixum peremit. Hoc repentino tumultu. arreptis armis florentis in hostes feruntur: dissipatosq; in fugam planibus interfectis vertunt. Id sigismundus cum non culpa sua factum eruculasset. post duos mēses pacato similio senas petijt: tum infensus pontifici. tū florentinis hostis. Ante p̄o q̄ luca decederet. lucensis ager omnis ab hoste igne ferroq; vastatus. Seges omnis corepta est: nullaq; arbor fructifera relicta. Tenebant ad eam diem senenses castella q̄ in valle ambite ceperant. in quibus oppidum erat natura munitum qđ caput silne appellant. proditione captum in finibus vallis arni superiores: unde variis hostium incursionibus loca p̄pinqua reddebantur infesta. Suaserant imperatori senenses vt arma aduersus florentinos sumeret. ille imparatus bello. vt qui pacem pre se tulisset: suis si quiuellent arbitrium permisit gerendi bellum. Quidā ad tuendum id oppidum accessere. Plures in arce: cui nomē est castellina decem milium passuū abest a senis. simulata. p̄ditione deprehēsi penas dedere. multi occisi sunt. plures trūcati membris: sine temeritatis testes senas reuersi sunt. Cum vires florentinorum in tuscia superiores essent: placuit vt coactis copijs ager senensis vendaretur. Quod & factum est: circa vrbem omnibus depopulatis & predis peractis. Inde caput silne oppidum obsessum: post multā cedem captum est. Januenses quidem accepta a venetis classe: orientale littus nonnullis receptis oppidis rapinis incendijsq; afflixerūt. Januēses p̄o classi amissis tribus circa sycilam tempestate triremibus iamdum redijt. Mutatis belli ducibus: & venetorum fortuna mutata est. Nā oppidum bordillanum. quod presente carminiola defecerat. vi expugnatum deletumq; proditionis penas dedit. Deinde romaniolum & fontanella opulentissima oppida recepta sunt a venetis. deinde pclarū oppidū suncinū post obsidionem p̄ duos menses. & post multas expugnationes oīb⁹ modis factas: demū deditum fuit salvis equitibus & pedibus cum rebus suis. Quinq; mēses iam senis degerat sigismundus. cum missis ad eugenium legatis qui de se coronando agerent: certo iniro federe romam mēse ianuarij pficisc'. anno domini ī. M.cccc.xxxij. ad coronam imperialem suscipiendam.

Capitulum.c.

Jstoriā belli inchoati

inter pbilippum ducem mediolanensem et venetos ac florentinos colligatos. sequebatur inter missa coronatio sigismundi imperatoris ab Eugenio. Sed quia ab ipso eugenio & sub ipso multa magnifica gesta sunt & memoria digna. vt sapta sicco pede transiemus de eo: nunc altius repetam⁹. Siquidem Martino de hac vita subtracto. qua die eclipsim naturaliter passus est sol. post solennes exequias eius. domus cardinalibus in concla̅ui constitutis in consentu minerue ordinis predicatorum infra pauculissimos dies creatus est summus anistes. dñs gabriel cardinalis senensis: natiōe venetus. eugenius quartus in papatu nuncupatus. Qui cathedrā petri tenuit annis. xvj. Anno dñi. M.cccc.xxxv. mēse martio. Hic statura fuit pcerus. gratiosus aspectu. nec aūo minus liberalissim⁹ ad pauperes. ad reparationē eccl̄arū munific⁹. religiosos deum timentes eximie fouebat affectu pariter & effe-

ctu: cultus diuini ⁊ christiane religionis dilatande ꝛelator precipuus. Ipse ab adolescentia bonis suis pauperibus erogatis. statum clericorum secularium ⁊ religiose ⁊ cōmuni viuentium (qui celestini dicuntur) venetijs tenotq; apprehendit. Exquo post annos plures a Grego. xij. in epi scopum senensem assumptus est. ⁊ inde ad cardinalatum: demum in pisanum summum. Statum quidē ecclesie inuenit satis potentem ⁊ opulentum ac quietum: sed sub eo permittente deo ⁊ dementia hominum exigentibo. ac malicia tyrannorum operante. pcipue ducis mediolanēsis. valde perturbatus est ⁊ diminutus. Multaq; persecutiones eugenius passus ⁊ insidias vite iniuste equanimiter tolerauit. Impiisis autem creatus pontifex dominum Julianum cesarinum cardinalem dyaconū sancti angeli: quē martinus predecessor eius legatum destinauerat in basileā ad celebrandum ibi concilium eius auctoritate: permarime ad extirpandam heresim hussitarum q̄ totum fere bohemie regnum infecerat: in idipsum cōfirmauit. Et q: pecuniis ecclesie a martino relictas diligēter requirebat. laurentius de columna ⁊ quidam alij proceres romani rebellantes se ecclesie: hostiles excursus cum armigeris vsq; ad vrbem fecerunt. Quā ob causam ad repremendā violentiam audaciam eor. ad stipendium conduxit ecclesie. Nicolaum fortebrachium: ⁊ antonium comitem pōtis here. Qui post tempus aliquod inimici eius sunt effecti: ipsas ecclesiā impugnantes ⁊ rapida eā sibi vsurpāres. Qui dam etiam religiosus nomine et ordine minor: qui transitum fecerat ad monasticum priorē cuiusdā ecclesie satis familiaris martino pontifici. ⁊ in agibilibus mundi vt industrius ab eo occupatus. quia post mortem martini notam fecit Eugenio non modicam pecunie quantitatem ad ecclesiam spectātem. occultatam ab officialibus quibusdam martini ⁊ sibipsis attributam: ob eam rem in gratiam Eugenij receptus est ⁊ honoratus ab eo. Sed pessimus hic ⁊ ingratissimus in tantum facinus sacrilegij perfecit. vt cū aliquibus alijs proditionem tractaret: ⁊ procurādo mortem pontificis vi armorum ⁊ vsurpatione castri sancti angeli. Qua detecta captus ⁊ cōfessus: mercedem sue iniquitatis accepit dignā. datus ⁊ a curia seculari suspēsus. Quidā autem notabili ciui romano: qui conscius fuerat conspirationis: ex benignitate ⁊ clementia plurimorū supplicationibus victus pepercit. Quidam carmelitarum ordinis magnus predicator natione gallicus. cum pluribus annis per francham predicasset cum maximo populorum cōcursu: magnas faciens cōmotiones in bonum etsi non ſm scientiā. ad vrbem veniens cum oratoribus venetorum: qui effectuose cum pontifici recōmissum faciebant. capt⁹ ad instantiam cardinalis rothomagensis tunc vicecancellarij et procuratoris ordinis ipsius carmelitarum pro heresibus predicatis. cranimatus ⁊ vt relapsus comictus: degradatus solemniter ad ignē adiudicat⁹ ⁊ sumptus est. Utq; innotescat constantia ⁊ iusticia eugenij fallacia aduocatorum ⁊ astutia mulierum: quod tunc in vrbe existente accidit hoc memorie referam. Romanus quidā non infime conditionis pannos quosdam furatus est non modici valoris captus a senatore vrbis: et maleficio veniebat morte multandus. Quod cum intenderet senator. propinqui eius ⁊ amici quesierunt de manibus illius causam subtrahere. vñ submiserunt aduocatos: qui in publico consistorio pie querularentur de seueritate senatoris ⁊tra reū. exponentes q̄ abstulerat quedam parui valoris ligna ſc; igni apta quorum dominus non curaret illum recepisse. Unde cum ire tam vili senatoris viderentur procedere ēq̄ equitas dictaret: supplicabatur. b. sue. vt alteri causam cōmitteret recidendam. Sed nil profecerunt verba mendacia aduocatorum nec preces amicorum: nec amouere valuit a iudicio senatoris. Qui sententiam suspendij in eū. p. tulit. Cum ⁊o duceretur ad mortē. ecce mater eius in via occurrens mulieribus consopata versus filium accessit: simulans osculandum ⁊ vltimum valefacere. Cui cum oneu locum dedisset inclinata ad filium inosculo q̄ secum tetulerat funem circa collum cōfregit: alie vicula manus. Et a circūstantibus actatus. per turbam diffugies facta aliquantula. inter familiam senatoris ⁊ populi multitudinē astantis. ille rem inter astantes fugiens. quolibet ei locum cedente: ad domum aliquam declinans mortem euasit.

Sigismundus impe .§.i.

ratos cum vbi ap̄ propinquaret. dominus eugenius obuiam destinauit aliquos cardinales ⁊ plures prelatos ac p̄ceres romanorum: qui in vrbem associantes cū honore maximo ⁊ ingenti gaudio introduxerunt. Et in gradibus ecclesie beati petri cum solemni apparatu et comitiua ꝑsitis ipse eugenius imperatorem genibus fleris pedē osculatus est ad osculū eius reuerenter excepit: ⁊ post aliquos dies seruatis consuetis cerimonijs ⁊ iuramento prestito fidelitatis. corona aurea ab eo in imperatorem romanorum coronatus est. Locus ipse postulare videt' postq̄ sigismundi mentio de coronatiōe incidit: vt paucis de hoc coronationis more. nono imperatorum differatur. Coronabant' ꝑsci temporis viri (vt quidam inquit) laurea corona: qui devictas bello vrbes aut subactas prouincias exercitusq; hostium fugatos ac cesos. a senatu vel exercitu imperatores appellari triumphabant. Cesaris dictatoris gestāde victoris singulis lauree ius a senatu impetrauit. Karolus magnus grecorum defectu apud latinos ob eius romanam ecclesiam. ⁊ pontifices merita adeptus imperium primus ⁊ a romanis dictus est imperator: ⁊ a leone pontifice coronatus. Atq; hinc nouus coronandi a pontifice imperatoris consuetudo est exorta. Qua ⁊o corona karolus ⁊ q̄ ab ea manarunt vsi fuerint incertum est. Sigismund⁹ autem diebus nostris coronari visus est aurea corona margaritis gemmisq; distincta semicirculo supra caput i crucem reflexo. p egenium apud beati petri basilicā: et capiti imposita deportare. Inoleuit aūt vsus vel abusus potius. vt ante coronationē reges romanorū postea ⁊o imperatores dicuntur. quasi minus fuerit regem q̄ imperatorem esse. que barbara puerilitas dicenda est. Nam regnum antiquissimū nomen est. ⁊ apud romanos dum liberi erāt ꝓpter tarquinii superbiā execrandū. Imperator ⁊o in libera ciuitate ꝓsertū ac laudabile: cuius gl̄ia plurimi fuerunt nobilitati. Neq; post actum triumphum id nomen retinebat. Et bi viri triumphales appellabant. Marcus cycero orator (vt innumerabiles ꝓtereantur) imperator est ab exercitu victus: cuius triumphus belli ciuilis clade impeditus est. Hec scripta sunt. vt plene ꝑsit quātū differt ꝙ simulata nullā ob rem gestā coronatio ab illa vera que alicuius singularis ⁊tutis in bello gl̄a ꝓcedebat'. Nā dicendi imperatoris nouus erat inuētio. ⁊ a grego. v. romano pontifice ⁊ natione germano adinuentus anno dñi. M. xj. Que ꝑfectudo ad hāc vsq; ⁊ q̄ culpa ꝑseuerat. vel potius dispensatiōe diuina: q̄ regna ꝑstruunt' humana fm ꝓphetā dañ. Digne aūt hic sigismund⁹ ⁊tumbo sue ⁊ victorijs ⁊ turcbos. ⁊ laboribo ꝓ ecclesia tolerātis meruit coronari. Ipse em̄ primatina causa fuit et ogam̄ ꝓdit: vt sesima trīa pōtificū toleret'. ⁊ post coronationē ab vrbe recedēs ꝓcitus basilcā ꝓtectus est. vbi ꝙgregatis multis ꝓlatis ⁊ plurib⁹ cardinalib⁹ eugenij intemptatis depositionē eugenij ⁊ creationē alterius: cuius sub terribili cōminatione ꝓhibuit ne sesima fieret. Licet p⁹ ipso recedente temeratā ꝓsumptionem suam illi non dimiserint. vt infra patebit. Fuit hic ꝓcuidio vir inclitus: preclara facie. corpore tum speciosio tū robustoma gnitudie animi. sine pace sine bello eximia. Liberalitate ⁊o tanta vt hoc vñ illi vicio daretur: q̄ largicio et erogando sibipsi facultates detraheret ad negocia bellaq; obeunda. Nimis etiā compassus est bohemis. eorum regno suscepto hereditario in re fratre eius sine filijs defuncto rege bohemie. Nam cū

iam essent infecti illa hereſi bussetarum. non tamen ita inſ-
plicati et robotati quin defacili gladio poſt obſtinationē
deplendam potuiſſent eradicari. vt ſibi pfultum fuit a le-
gato illuc propeer hoc directo cardinali ragusino vomio
Iohanne dicto. expilimante illos aliquando posse verbis
cāeri. Sed in pceſſu tpis ita pgrania illius erroris crete
runt. ꝛ totum agrum bohemie impleuerūt: vt poſtmodu
per igni nec gladijs potuerint eradicari et ſi bellis ex par-
te vincant. Cum primū ſigiſmūdus romam venifſet:
vbi p menſes aliquos pacifice reſederat p tradertinū agg
ac perusinum transiens arminum petijt. Optauerat sanc
ac poſtularat p florentiam iter agere: ſed nō acquieuerūt
cines. formidantes et ingreſſu eius nouitates etrugere. cū
nō vſus quaqs eſſent vnitiſed adinnicē emulantes pteſe-
rent quis eorum videretur eſſe maior. Inde p Rauenna-
tem ac ferrariensem ꝛ mantuanū in ciuitatibꝰ plurib⁹ con
ferens multū doctoratū ꝛ varias dignitates trālpes ab
iit. Eundē tanta varietate animi vel fortune. vt inimici
ſimus philippo mediolanenſi abierit. cuius fauore ꝛ opib⁹
ytalium intraſſet. Venetoꝝ aūt quib⁹ maxime inimi⁹ ve
nerat. vnde ardua tempoꝝ pterenſis plia multa eoꝝ eis
gerebat. p recuperandis ciuitatib⁹ quibuſdam a venetis in
quib⁹ pterendebat ius habere. vnde exeratus venetoꝝ
karolo arminino. amicissimus tū ejus venetijs receſſit. Flo
rentinis q̄s licet graniter apud Iacam ab eis fuiſſet offen
ſus nō inimico animo eis eſſe viſus eſt. Demum in germa
niam rediit viſitatis pelatis in baſilea. vt dictum eſt. Fe
re poſt triennū reuerſūs in hungaria ad patres ſuos ap
positus eſt. Cui ſucceſſit in imperio ac regno hungarie al-
bertus auſtrie dux. Sed nō multo tpe ſupauens ad co
ronam impij nō quenit. Reliquit tū filū ex vxore filia Si
gismundi ſupradicti: qui maſculū nullū habuit. ſi tm̄ femi
nā. Qui filius adultus factus nunc hungarie poſſidet re-
gnum. Sed in impio alberto defuncto Fredericus hui⁹
nominis tertius ſucceſſit. de quo infra. Et vt magis Inno-
teſcat de virtutib⁹ Sigiſmundi ꝛ florentini ducis eius ex
cursus: qui dictus eſt pigmus ſcolarius miles florentinus
Scendū q̄ ipſe ſigiſmundus. ex amplius bellis varijs tē-
poib⁹ geſtis. Sarmatas ꝛ teutcos in xp̄ianos europe ra
pientes ſuper auit: ꝛ ꝑpetuis ſedib⁹ quieſcere ꝑpulit. Impera
uit aūt annis xxv. ꝛ de hac luce ſuberactus eſt: anno dñi
M.cccc.xxxvij.

Interea venetis .§.ii.

ꝛ florentinis ex vna. ꝛ ꝑ obligo mediolanē. ex altera parte
inimicia ad inuicem et bella gerentib⁹. Eugenius viſus ē
ſe in medio ꝑſſtere: ſed magis venetis ꝛ florentinis adhe
rere. forte q̄ arbitrabat illos magis in ſticia fouere. Quā
ob rem nō minimā pbilippi indignationem incurrit in ma
gnaꝝ detrimentū ꝛ damnationē ſtatus eccleſie. Vnde et
multa aduerſa a pbilippo ei ꝓcurata ſunt. Et cū nec ſanc
fama. pſpera eugenij foret. preſertim q̄ pontificatū tran-
quilliſſimū a martino ſuſceptū. ipſe pceſſum magnis gur-
gationib⁹ innoluiſſet: cardinales plures ab eo receſſerunt.
aliqui clam. aliqui tū ſe ſolut ab ipſo ſite. alij patenter occaſiōe in-
tenta alicuius bone rei fiende. ꝛ baſileam pgentes vbi cō-
cilium generale celebrandū decretum fuerat p martinum
ꝛ poſtea p eugenium ꝑmotū. ſimul cū multis alijs epi-
ſcopis et pelatis quenerunt. Nam pbilippus oēs ſui in
ſtitutionis ciuitatum epos illuc mādato direxit ꝑtra Eu
genū ſpirātes. Franciscus aūt ſforcia. qui cū equita
tu apud mediolanū militauerat. ꝑ ſpeciē alleuiādē milite
dimiſſus. in picentes venenit. Vbi cum videntia ſe ſe ogni
ta penulta ſuſcepiſſet. elatus ſucceſſu iter in apuliā ab ini
tio deſtinatum omittere ſtatuit: ac citrū ea loca vires exte
dere. Hanno ꝓpinquus eugenij intra vrbem romā tre
pidare coegit. Et accedebat terrori q̄ Nicola⁹ braccij ſa
cras filius. qui aliter ſortebat achinis cognominabat. q̄ ſi
gmnio pauloante militauerat. Alienatus atq; infenſus

pontifici q̄ naſi eſt oppimere volo tēp̄ralle: magno tumul
tu tyburni ciuitatē occupauerat. Indeq; rome belli gra-
uiſſimum inferebat. Intra vrbem ꝛo nihil ſani inter pa
cem videbatur. Nā et romani egreſſerte geſta eugenij ꝓ
pter excurſus hoſtiles qui fiebant circa vrbem ꝛ rapinas
pecorum. ꝛ nō minus inſtigati. vt credebat ab amicis phi
lippi ꝛ ſoldis tanquam iam cōſpirabant ad captionē eius.
Suſpicionib⁹ horum vehementib⁹ pinotus. dum ne depo
deret. ꝛ in habitu monachali ad tyberim cum paucis per
gens. in paratam ſibi naviculam deſcendit: ꝑ fluuiū ſpon
ad hoſtiam tranſiens. Quod vt ꝑpenderunt quirites cō
tumelijs ꝛ ſagittis inſecuti ſunt eum aliquantuli. Reuer-
ſi aūt ad vrbem ingreſſi palaciū pape omnia predati ſunt
que inuenire valuerūt. Armiſq; correptis tumultuoſis tu-
mnibꝰ ipſe ꝓtatus ſe pontifici rebellarunt. Caſtro tam
creſcentiani. ſeu ſancti angeli bene munito pontifex do-
minio reſeruato. quod diu oppugnatum et viriliter repu-
gnans: ꝑ abbatem ſancti Laurentij caſtellanum in obtine
re minime valuerunt. Verum quod agere nequiuerant ī
ꝑſona eugenij ſupleuerunt in nepotē ſuum dñm Franci
ſcū venetū cardinalem ab eo creatum in principio ſite ꝓ
motionis tunc camerarium. quem captum in capitolio ſb
honeſta cuſtodia detinebāt ꝑ plures meſes. Demū eugē
nius ex hoſtiensi portu in tirenis florentinoꝝ ibi paratꝫ
vectus eſt priſus quaſi ſpoliatus. Sed cum omni honore
ibi ſuſceptus ꝛ copioſe. puſius florentinus ꝑfectus cū in
genti ſolennitate ꝛ gaudio ꝓceſſionaliter clero ꝛ ꝑpło. cui
magiſtratib⁹ omnib⁹ obuiam ꝓcedentibus. Tandē in cō-
uentu ſancte marie nouelle cū decenti omatu collocatus ē
vbi curiam tenuit: collocatis cardinalibus et alijs pelatis
in diuerſis ꝑ vrbez locis. Hoc quoq; in loco multa ab eo
dem pontifice temptata: hanc ſanis quieti ꝛ paci cōgruē
tia. Et illud in primis q̄ bononienſes vi ꝛ armis cogere in
ſua imperia prerit. Et quo turbationes orte graues ac pe
ne in bella reditum. Bononienſes eiñ ab illo vexati medi
clañ. antiia ꝓceſſum vocauere. copiaſq; hinc inde coactis
equitatus venetoꝝ florentinoꝝq; pontifici ꝓceſſus nō
longe ab ymola a piccinino ꝑſligat. Duraq; copiarū flo
rentini ꝑſi Nicolaus tollentinus mediolanum captū ꝛ
tranſmittitur. Poſt paucos dies ibi defunctus. vt dicit
veneno extinctus. Cui honorabiles valde exequie in ma
ioi eccleſia celebrate ſunt.

Eatempeſtate ve .§.iii.

hemens in repa. florentia mutatio facta eſt. Coſma rele
gato venetias in ciuitatem reducto Sed vt plenius nego
cium intelligatur oportet ꝑ as relegationez eius ꝛ cauſam
enarrare. Anno igitur dñi ſupra. M. cccc.xxxiij. Eugenio
adhuc rome reſidente. Cū ciuitas florentina ſepta eſt in
partes duas ſibiq; inuicem aduerſarent emulātes ꝛ obſ-
tantes. accidit vt quidam potentes forte extiret ciuo ꝑſla
tinatus vni dictarū ꝑtium. Temporis igit opportunitate
captata. ciues illius factionis vnanimes decreuerunt ope
rum dare efficacē ad reiectionē ꝑtis aduerſe: hoc cū magi
ſtratu principali tractantes. ꝛ q̄ ꝑtis illius conſebat ꝑma
nus. Coſma de medicis ꝓte diuitijs amicicia et pnderia
vna diuiz vocatus eſt ab ipſo magiſtratu ſine cauſe exꝑſſione. At ille (licz ab amicis diſſuaderet acceſſus formida
ndo quod euenit) nihil ſibi ꝑſcius de leſione reipu. ꝑſidēs
in innocentia ſua parere diſpoſuit: ꝛ ſine mota eis ſe ꝑſen
tauit. At illi ꝑſpirationē iā in eū factā ereḡ cupientes eū te
nuerūt ſub arta cuſtodia in palacio. ne q̄s eū alloḡret. ce
piq; in cōſilijs agitari q̄d de eo agendū. q̄buſdā emulis
eius dicentib⁹. Si dimittamus eū: ſic oēs ad ſe trahet et
ciuitatis dominū tollet: vnde reus ē mortis. Alijs nō ſolū
amicis ſ neutrales ad bonum ꝛ pacē reipu. intendētes: cō-
trario loquebantur. dicētes. Quid mali fecit ille: nil mor
te dignū egit. Suſpicionib⁹ nō eſt iudicandū ꝛ hinc pre
legationem obtinuit. q̄ ꝑmi erāt inter emulos ſuos ad

mortem instabant: et scisma erat inter eos. Denigz pecunie: cui obediunt oia. oblata nō modica summa. aliquibus ꝑncipales ꝑ amicos suos secreto: redempta est vita eius. Nā placati muneribz versi sunt in mitiorē sñiam: nō mortis sed relegationis. Nō cirita fuit executioni mandatus relegatus. l. venetiis cū fratre germano suo laurētio. Et immunitate sibi ꝓcessa ne in via ab inimicis inuaderet. illuc ꝓfectus est. Dirima aūt ꝓuidētia opante hoc ei accidit: qđ quasi nunq̄ relegatis illo modo euenit. Nā ecapite anni a sua assūptione anno. l. M. cccc.xxiij. magistratus tunc residentiū ei benivolos. arbitratos inuste ꝑ inuidiā nō ꝑ suū excessum fuisse relegatū: statuit cū revocandū ad vrbem. Nō cum ꝓcepissent ꝓmotores alterius factionis inimici eius. armati cū sectatoribz suis ad palatiū dominoz ꝓcurrerunt. ꝓmotionem querentes in ciuitate excitare: ꝑ ꝓtra priores insurgere. Q̄ illi bene muniti sibi ꝓuiderant. Et q: sequelam nō habuerūt Eugenios etiā: qui illo anno ciuitatē aduenerat ad sedandā tumultē ꝑ removendā seditionē ꝑ scandalū ciuiū. fuisse illius qui insultū fecerant. vt anna deponerent ꝑ res quietarent. Nō cuius factum fuisset q̄ sic armati discurrerāt nō putantes se tutos vrbem egressi sunt. Exinde ad parlamentū pulsatū est. et ꝓcurrēte omni gḡo in platea dñoz quedaz ordinata sunt ꝑ bono reip. quibz publice plectis omnia ꝓfuo assensum ꝑbant. Reuersus est igit Cosmas a dñis priorib eo catus cū omnibz suis fratre filijs ꝑ alijs: ac ēnā qui cum eo exulati fuerant amici. Qui cuz ingenti gaudio ꝑfi ingressi ciuitatē: pontificē visitauit. Magnifici dñi priores ꝑ omnes noti de reuersione sua ꝓgratulati: deo gratias egerūt In tanta aūt mutatione totius boni accidit: vt nullius sanguis effunderet. In ꝓcessu tempis ordinatuz est q̄ dā ex ciuibz dicti accopiatores ex imbursatiōibz ciuiū in officio ꝓnatu certo mō assumēt. q̄i ꝓtāte eoz ꝓstituto qs ad officiū illud vocaret. Nō ꝓpter ambos fuerit ē. Scrutinia q̄s officioz singlop de nocte facta. Qui fuerit principales in illa ꝓspiratōe. Vñ ꝑ postea in illo discursu cū armis ad palatiū tantores ad rps certum in determinans cuiuslibz relegari. Et qui ꝓdicta nō seruarūt. vt rebelles ꝑpetuo exulari. Et qui fuerant in priori mutatione relegationis Cosme amoti. i. ab officijs remoti: in secūda postea revocato eo fuerit exaltati ad officia omnia admissi cū amicis suis. Et econtra q̄ fuerant alterius factōis ad officia admissi. remanentes in ciuitate. vt suspecti fuerūt amoti ab ijsdis. Multaq̄ alia ordinata sunt ad cōfirmationē dicti status. Qui aūt fuerat vexillifer iusticie in relegatione cosme cū esset capitaneus ꝑtis. vocatus ad iudicium in via fuit subitanea morte. fuit veneno perijt. Cosmas cito vexillifer iusticie ꝑsortiones ac copiatoz factus ē. Nec vltra est vindictam expetere de aduersarijs suis nisi in licia exigente.

In illo tempore .§. iiii.

cū turba plurima basilee ꝓuenisset eꝑorum ꝑ aliorū ꝓtatoz. vnacū quibusdā cardinalibus: q̄ ab eugenio recesserant videlicet placentino bononiensi. dño antonio veneto arelatensi. aragonensi. hispano cyprianoet dño Juliano romano cardinali sancti angli legato in ꝓximo generali ibi deputato. animaduertens eugenius ex fideli multoz relatione. illos ꝓgregatos nō vacare ad extirpationē hereseis hobemoz ꝑ reformationē eccie ꝓpter quod ꝓcilium fuerat ordinatū. sed ad reformationē ꝑ aspirationes ꝓtra se ad cū reponendū rancis tantoē bellos ꝑ discordiarus. ac bonoz eccie dilapidatoz. ac virū sanguinū. vnde ꝑ ecclesiam scandalizantē ne scisma sequeret. destituit solennes oratores ecclesie platos basileam. mē quos fuit abbas de sycilia tūc panormit anus ep̄us (qui sup decretales notabilem lecturā ꝓposuit) ad monendum illos vt desisterēt ab inceptis. nōibo reuocando interpretatum opus eoz. ꝑm q̄ cōcilij auctoritate apostolica dissolutum est. ꝑ legatus revocatus ab ea presidentia. Illi nō obtemperarent auresſuas nō audientes voces dñi: sed ꝓgregatiē illa facta cōciliabolo nullas vires habente. nisi vt synagoga sathane auctoritate sue temerarie ꝓsumptionis: ceperūt eugeniū ad ꝓcilium adeundū citare. Sollicitan ad hoc a voce mediolan. egre pontificatū eius ferente. q: nō sibi fauebat imperator. Sigismūdus iam coronatus illoc aduenies. omnino sub ꝓnunciatione. hoc fieri ꝓhibebat. cū scisma immediate ꝓcessorū cū tanto labore vix fuerat ablatū. Cardinalis etiā: sancte crucis ordinis cartusiensiū: qui a Martino fuerat ī francia legatus missus ad pacē inter regem ꝑ burgundie ducem ꝓponendā supervenit. ad obviandū malis idem omnino dissuadebat. Veneti q̄s se mediatores ꝓstituerūt ad reconciliandū cardinales adversos eugenio. Quo pacto inde abeundo reuersi ab eo benigne recepti sē ī dignitatibz suis ꝓmissis: ceptis arelatensi ꝑ hyspano qui in basilea remanserunt. Non multo ītē duxsabaudie potens in vijio ꝑ nō minus ī dignitis magnificus gregatis. spiritu (vt creditur ꝑ rei exitus demōstrauit) ambitionis ductus: curam regiminis ꝑpalio filio relinquens. habitū heremiticū simulata religione assumpsit. Locum quendā dictum ripaillā ad habitandū cū alijs eligit. Qui igit in basilea ꝓgregati erant inter quos aliqui ꝓmati epi scopatus ꝑ dignitatibus suis ab eugenio ꝓpter factiosa suam temeritatem ꝓsequentes. de posito eugenio ꝑ papatu et ceterant sibi in ydolum predicti vocē sabaudie antedecessum dictum. quē apostaticū factum fuisse nunc patuit Qui introniz atus nō in sede petri sed luciferi (qui sedē suam posuit ad aquilonē) aliquos ante cardinales instituit. et inter eos magistr. Josem sacre theologie ꝓfessor ordinis ꝓdicatoz. q̄ multus laborauerat in sermendo ꝑ disputationibz in fauendo cōciliabolo: si cito mors subtractus est. Alter fuit abbas siculus de quo supra. q̄ stipendiatus vnacū dño ludouico romano magno salario eximijs muneribz ꝓfessores a rege aragonū ad eugeniū pari affectum et eo q̄ iusticia victante ei ꝓbibuerat terras regni apulie invaderet: cū ibi nullū ius obtineret. multuz opabantur in fauorem cōciliabuli ꝑ in felicia creati. Sed quales eoo virtutis amatores. qui ꝓtius pugnas verboz ꝓ eugenio fecerant multas: a veritate aversi ꝑ venales affectus. iam contra ipm ꝓinfelice Felice ꝓclamare. Et abbas quidē imerecde sue migratis pleū recepit. quem rō postea inde recedens dimisit. panormū reuersus. Ludouicus aūt in breui vita functus est. Et ꝓ hunc modū basilea pepit basiliscū. Nunc rō ne veneno sui scismatis inficeret alios. Eugenius florentie degens. maturo ꝓsilio sup hoc habito cū cardinalibz suis ꝑ alijs ꝓlatis eccie ꝑ ꝓsens in publico consistorio. omnib solennib ꝓmissis: ne videret ei lenior videri et nō ꝓ vlo iusticie ꝓcedēdi iam excōmunicationis fulmināt ꝑ illā Amedeū apostaticū ꝑ oēs eius sequaces. Et si quidē immēsa cupiditas cū nō deficisset ꝑ thesaurū suum ꝓpria ꝓgregarū exponere voluisset. satis dilatasset obedientiam suam. q̄ cū fines territoriū sui nō excessit: ꝑ quasi cum a suis violenter extorta. Deus aūt electis et malis bona maiora. ꝓmisit in eo auaricium ꝑ ambitionē ſ fugare: cū ꝓ exaltatione summi pontificatus sui pecunias suas non acquierit diminuere. sed ex ipo studuit augeri beneficiorum vacantiū fructus sibi reservando: ꝑ alia exercens et q̄bus diuitias accumularet. Permansit aūt ſ scisma vsq̄ ad tēpa nicolai. v. successoris eugenij immediati. vt infra patebit.

Cum florentie .§. vi.

Eugenius cū suo curia resideret. ꝑ tractaret vt ꝓ aliq̄ tēpore cū recreationis in palacio ep̄ali sci antonij extra ꝑ pe muros flor. ꝑmaneret. quidā lōbardus ep̄us tāte audacie ꝑ temeritatis sacrilege extitit. vt cuz nicolao piccinino. (qui tūc in etruria cū copijs erat) tractaret. vt illac sibi accedere ꝑ manere ꝓtingeret. noctu venies societate ad id op-

portuna eugenii caperet: & captiuatū secū duceret. Sed veretus pditione ep̄s ille ad tōmū cuiusdā ex cardinalibus se retraxit: eōs immunitatis in tomis eoꝝ nō valeat violari. Et q̄ murmur multus erat in ꝓlo: hoc p̄sisse a phi ligo mediolanō: ille habita secum ratione: quā ex rāto fla gitio merebat degradatus amittere: in publico cōsistorio scelus ꝓfessus declaranit. mediolanēs eius ꝓditōis minime ꝓscij vel participē. sed ꝓpria sue neq̄tie inuentiōe egis se. Veniamq̄ postulans a clementissimo principe impe trauit a curia dimissus. Ea etiā tpa eugenius plures ec clesie cardiales instituit. vic̄ Lonetanū natiōe. dñm Jo hannē de vitellescbis archiepm florentinū. Camerinēsē dñm albertū de albertis florentinū. Hallicū ep̄m mauri tanen. Lapuanū archiepm de regno oriūdū Jannēsem archiepm magistrū Jobem hyspanū ordinis ꝓdicatoꝝ: q̄ multum laborauerat in basilea ꝓ defensione iuui eugē nij. dñm petrū vncū nepotē suum. Filiū suū nepotem cardinalē creauerat rome cum tomino agnolotto romāo. Postea grecos Nicenū & rutenū: & dñm Ludouicū pa duanū. Deinde dñm Johannē hyspanū & thomā bono niensem. Et ꝓuisibus aūt ei migrauerant rothomagēsis: aragonensis ordinis ꝓdicatoꝝ: & postea vrsinus cardina lis in balneis. Et vt zelator ꝓfectus religiose ꝑuersatō nis multa monasteria monialiū dissolute & inhoneste con uersantiū euacuauit. digniterē abbatissalem extinguēdo. & moniales eoꝝ ad alia mōasteria trāsmisit. In via sci gal li monasteriū sancti siluestri. illud ꝓcedens seruitis de mōte senario. Monasteriū sancte marie de nine. illud ꝓfessōs canonicis regularibus abbatie fesulane. Mōasteriū sancte Lucie. illud fratribus carmelitis: ꝓ postea illis ꝑpetuā tēplū dimittentibus sororibus ꝑ pria ibi dñica. Mōasteriū de quercetio ipm hospitali ꝑ bonifacij sibi ꝓprio ꝓsignans. Mona steriū cbarati. id heremitanis de obseruantia elargiendo: licet postea dicti fratres auctoritate apl̄ica ad eccl̄am san ctī barnabe transierit. Monasteriū sancte vrsule nō lon ge a dicta eccl̄a sororibus tertij ordinis b. francisci cōcedēs Monasteriū de ricorbolis: hēmitis illō attribuēdo. Mo nasteriū cysterciensis monialiū in via pisti. monachis cy stercien sibus regulā obseruantibus assignādo. Aliud extra ciuitatē l. sancti donati dissolutissimū: ejectis quibusdā ad vitam regularē reformando. Sub eo q̄s monasteriū septi mi cysterciense valde dissolutū & ꝓfligatū: reductū est ad vitam regularē ex monachis nigris abbatie florentine cui cardinalis firmanus haberet in cōmēdā. Similiter & mo nasteriū sancti saluī ex monachis eiūd abbatie florentine. Monasteriū etiā ordinis minoꝝ de monticellis multā de formatū ad normā reduxit optimā. Rome ecclesiam late raū. ꝓcessit canonicis regulariū. Ecclesiā sancti pauli mo nachis sancte iustine. & multa alia monasteria illis ꝓcessit in diuersis ciuitatibus. Conuentū auernie fratribus obseruā tie sancti francisci. Tunc etiam inchoatū est monasteriuꝫ a fundamentis monialiū. qđ dī muratuꝫ. sub titulo anna ciate & regula. b. benedicti. sub abbatissa agatha: que pu⁹ habitabant in oratorio sito sup̄ pontem rubaconte valde arto. nunc spacioso loco pulcerrimo & structuris officinis claustris & orto. Que nunc transcendūt numerū centenariū. In magnis obseruantijs. iciunijs. silentijs exercitij. te nuitatis victus & vestitus: diuinis officijs oīus ꝓsurrētes. Extra canonicas horas ꝓtinus die noctuꝫ due ex singu lis chorijs in eccl̄a vicissim alie alijs succedentes psalte riū plegūt. sub cura dyocesani dño militant frequētātes ꝓfessionē & cōionē cū ordine indeficienti. Medū aūt ꝓprie tas apud aliquā reperiatur. & nec possessiones aut reddit⁹ ꝑ cōi habent monachis ꝓcessas: victū sibi parcū labore ma nuū & elemosynis eis largitis. ꝑurant in summa charita te vnū cor & vnā aīam in dño habentes. Mō monasteriū ꝑ Johannē debencis ꝓstructū a principio vsq̄ in fi nē ꝑ cū ꝓsummatū est ꝓpe muros vrbis abinstra: & versus portam que crucis dī. Iuxta cū monasteriū sancti marci florentis inhabitārent monachi siluestrini sub regula be nedicti militantes. & fama eoꝝ obscura esset & migrata po pulo dicte eccl̄e. placuit eugenio visitationem dicti mona sterij quibusdam pl̄atis imponere: & de eoꝝ vita inquirē. Quibꝰ pactis relatiōe facta ꝓnūcij de relatiōe et dīs solutione ꝑsationis illorum. ad supplicationes ꝑticu lariter Cosme & laurentij de medicis ac etiā pl̄atum dicte ecclesie: dictū monasteriū sancti marci fratribus ꝓdica toꝝ sub obseruantia tegentibus cōuentui sancti dñici felulane dyocesis: & ꝑtia sancti georgij florentini vni tis ꝓ viam ꝑmutationis seu translationis. ea ordinatione dispōsita. vt fratres ꝓdicatores habitātes in sancto geor gio ad sancti marcū habitatuꝝ transirent: et monachi sil uestrini cōuerso ad sanctum georgij transferrent cū bo nis etiā immobilibꝰ sancti marci quod ā agro in quo post ea factum est pomerium cum quibusdam domunculis in tra ecclam excepeis. Cui suie & diffinitioni predicatores parueniē: siluestrini autem locū sancti Georgij accipientes nihilominus ad ꝓcilū basilense appellarūt. Qđ nil eis ꝓfuit. Sumpta igit̄ possessione ꝑ ductus celsus. vt vir ma gnificus cepit edificari & dirupt̄is ꝑtibus officinis vt in ceptis et inuoluto nō destitit: quasq̄ ola ꝓstinquit q̄ nūc ap parent. eccl̄e solū addēs maiorē capellā ꝑ et scīo claustro perfectis. ex agro ꝓuisi coro cōtiguo viridariū spacios⁹ arboribus fructiferis ꝓsiti muris altis circūdarū cōstituit Armariū longū & latuꝫ fieri fecit. ita notabile sicut in tota ytalia libris notabilibꝰ in diuersis facultatibꝰ. nō solū latī nis et grecis: q̄ fuerant Nicolai de nicolis viri studiosi lin gue vtriusq̄ periti illud exornans. Ipsa aūt eccl̄a ꝓsecra ta fuit ꝑ cardinalem capuanū in die ep̄he. Dño ipo Eu genio cū cardinalibꝰ & alijs curie ꝓlatis et cōuentu sancte marie nouelle vbi residebat ad ipam eccl̄am sancti marci accedentibꝰ. Et missarū solemnijs ꝑ dictū cardinalem cele bratis. interessentibꝰ indulgentiā relaxationis annoꝝ. vij. & quadragenarū totidē die illa visitantibꝰ eccl̄am ipam ꝑ petuo duraturā. Et die illa cū nocte sequēti ibi requiescēt qđ fuit anno dñi. M. cccc. lj.

Priori aūt tempo .§. vij.

re ꝑ plres annos pauloante eā bononiā ꝓgeret eugenius, ecclesia cathedralis: que olim sancte repute nūc nūcupa ta est sancte marie de flore ꝓ ipm eugenij ꝓsecrata ē cū mi ra solennitate. Nam pons ligneus incredibili celeritate ac mirabili ope edificatus est ab eccl̄a ꝓdicatoꝝ. vbi ponti fex habitabat ad ipam basilicam dedicandā. Ja ꝓ pōs nō solum ad magnificentiam ꝓtinuit: verūtā ad necessi tatem. Tantus em̄ in ipsa dedicationis die (que fuit dñi ce annūciatiōis) concursus hominꝫ fuit et agri & finiti mis oppidis & ripa vibana multitudine: vt ꝓplerent oīs aditus oīesq̄ vie. Nec em̄ pontifex cū cardinalibꝰ & pre latis ꝓ minima turba apte transire valuisset. Incepit aūt is pons a porta ipa eccl̄e ptedicatoꝝ. inde nouā plateaꝫ se cans vsq̄ ad caput vie que ducit ad eccl̄am sancte marie maioris. Per ipsamq̄ viam cōtinuato ponte vbiq̄ vsq̄ ad templū baptiste. primāq̄ subinde basilicam peruenit. Erat ꝓ latitudo pontis circiter brachioꝝ quatuor: pedesq̄ lignei transuersa sustentabat ligna sup̄ quibꝰ tabu late erāt. A lateribus ꝓ columne paribus inter se dissi tes spacijs insurgebant in altitudine brachioꝝ septem: quibus columnis alia extiliora ligna in extrema altitudine iungebant. Sup̄ his vela erāt: quibꝰ pons tegebat' vni uersus. cum papilionibus vtroq̄ pendentibꝰ. Postmodū tamen rursus ab vtroq̄ latere vsq̄ ad ꝓnam hominis a vi cis erat munitus. Per hunc pontē incedēs pontifex mā gna et ipe pompa magnoq̄ ornatu cū omnium cardina lium ꝓlatorumq̄ multitudine ad basilicam cōsecrandā peruenit. Speciante populo de inferiori loco & cum leti cia tantum apparatum intuente. In quo officio vexillife rum iusticie (qui tunc erat) milleni fuit. Indulgētiaq̄

septennem cum quadragenis totidem ꝓpetuo duraturã ecclesiam illam in die illa annunciationis visitantib⁹ vere leget. Et pacto officio p eundem pontem ad ecclesiam p̃dicat⁹ rem reuersus cũ comitiua sua est. Factum est ẽ anno dñi. M. cccc. xvj. Ante hoc ipsam ꝓsecrationẽ p aliquot annos Eugenius ipe cultum diuinũ in officijs ampliauerat. instituendo scolam clericor̃. qui quotidie inter essent cũ superiꝰ⁹ misse decantande ⁊ bonis diurnis cõpletorio tempore sub magistro eis ꝓficiendo. q̃ in grãmaticalib⁹ et cantu eos instrueret ⁊ nõ minus in moribꝰ: certa ꝓuisione pro mercede sui laboris statuta. Locus aũt quo clerici ꝑ instructione eor̃ ꝓuenirent ꝓpe ecclesiam ipã⁹ reputat⁹ ẽ. Et hi quidẽ legitime nati a decimo anno vsq; ad. xx. assumendi ⁊ describendi. ⁊ vsq; ad sacerdotium retinẽdi ab antiquitate ciuitatis ⁊ ꝓlibo artiu lane. quibus etiam certa ꝓuisio singulis decreta fuit. nonẽ viuãdi cet florenorum annuatim in subsidiũ aliquod librorꝰ ⁊ victus a monte florentino recipiendor̃. Vacante eni sede archiepali florentina ꝑ anni ⁊ vltra. ecredditibus archiepiscopatus dicti temporis. ipe eugenius tantam pecuie summã in monte posuit vel credita emit. vt posset ex pagis dicti crediti de quantitate ꝓdicta singulis clericis ꝓuideri. Sed postea ꝓpter guerras supueniẽtes erbausso erario p multos annos. nec ipis clericis a monte collatum est aliquid. sed nec ecclesijs monasterijs. capellis hospitalibus ⁊ alijs. nõ supportantib⁹ onera cõmunitatis. i. collectas quas pretantias vocãt. creditoribꝰ monte redditum est. nec reddit⁹ statuto edito sup his sic dictãte. Que aũt iusticia. que equitas. que caritas hoc dictet. vt sic defraudent pie defunctor̃ voluntates. ipi videriat qui legẽ dederunt. Magnificauerat ꝓpius ipam eccliam gregoriꝰ. xj. ⁊ Johannes. xxiij. predecessores ad instantiaꝫ ⁊ requisitionem cõitatis. que curã in temporalibus ꝓcesserat artiu lane ꝓlibꝰ. sicut et otauianꝰ baptiste mercatoriꝰ artis ꝓsulibus. Ad numerum vndenariũ canonicorum: qui prius erat in ipa ecclesia deputatus. ⁊ alios. xj. addẽdo. quos cõsules ipsi cum vacarent dicti canonicatus haberent presentare. ⁊ archiepꝰ ꝓfirmare. quib⁹ de ꝓbendis ꝓuiderent cõsules ipi de substãtijs artis ⁊ tantundẽ mas se quantũ prius eccia habebat. ꝓ distributionib⁹ quotidianis. que interessentiũ officijs dantur supadderẽt. qũ adhuc minime adimpleri⁹ est. Martinus aũt quint⁹ successor p̃dict⁹ ad magnificentiã decoris eius hoc supaddidit. vt ex epali sede in metropolitanam promoueret. Et sic ornatus specialis ecclesie indies auctus correspondet exterioꝝ pulcritudini marmoribus variis exornate.

Interea ꝯcordia .§. viii.

inter Eugenium ⁊ ꝓbilippũ mediolañ. secuta est. ymolaq; ⁊ alia quedã flaminie ogpida pontifici restituta. Strabãta q̃s par iterum cũ florentinis ⁊ venetis inita ꝓfederatione. in qua et veneti ⁊ mediolañ. ac florentini ꝓuidenti sunt eo pacto. vt si quis eor̃ alteri⁹ offenderet. ceteri omnes adinuare eam partẽ: que offensa foret teneret. Hec etsi solenniter facta ⁊ plena maxime spei. durationem minimam habuerunt: cuius cã infra dicetur. Cum adhuc Eugenius ipe cũ curia resideret florentie. quo ddã horribile dictu gestum est fabianꝰ notabili oppido ⁊ populoso quale et ebnicos dedeceret. Nam cũ thomas vocatus ꝺ clanellis qui cum filio trib⁹. s. baptista. guidone ⁊ bulgaro dominabatur ibi. ⁊ quibusdã alijs castris vicinis. ꝓ ecclesia tanꝫ vicarius eius: et ꝓlõga témpora ante tales tenuissent vicariũ cum suis. precipue clanello vocato viro strenuo in armis in festo ascensionis dominice interessent misse solenni. que cantabatur in ecclesia maiori. infra missam quidam q̃ ꝑspirauerant in mortem eius in ecclesia presentes armis accincti insultum gladijs fecerunt in patrem cũ duobus filijs (tercius aberat a loco illo) ⁊ interfecerũt in ipa ecclesia infra missarũ solennia. Nec ꝓtenti tanto sacrilegio. filios eor̃ paruulos occiderunt gladio vel veneno. ⁊ euacuato vombo eor̃ substanna (que multa erat) statuerunt inter se quis quid acciperet. erexeruntq; se in libertatem. nõ recusantes dominiũ ecclesie. sb tyrannidem clanellor̃. Causa: que monit illos ad tantũ flagitium fuit dura iugum seruitutis: quo premebant' impositionũ numerus: et dura locatio ad eos qũ querulabant' in bmõi posted q̃ fierunt absolutionẽ a papa. Recepta aũt ab eugenio ciuitate bononie post mediolañ. ꝑfederationẽ. haud multo post dedicationem basilice prefatam: eugenius cur⁹ curia se bononiã transtulit. Sed aũ accessus quidã baldassar ꝺ offida miles factus destinat⁹ est ab eo potestas illur. aspectu despicabilis. sed animo audacissimus. iusticiã ꝓlo ministrabat sm equitatẽ condie sui: magis q̃s sm mitã. Et vt callidus amicos sibi ⁊ familares fecit magnio et notorijs scelerib⁹ irretitos. ea intentione vt patuit: vt alios malefactores p eos notificatos extingueret. Quib⁹ penitis ⁊ eos ipos quor̃ flagitia ⁊ sibi ⁊ omnib⁹ pene nota erant: sig⁹ rio affecit. Et vt grata exempla de iudicijs eius alijs appareat: vnum tñ ꝓ multis ponã. Quidã ꝓ ꝺ. cc. aureos. a q̃ summa vn⁹ deficiebat. Rendit paup qõ inuenit ⁊ put inuenit ꝓfassi. Profert baldassar finẽ ꝺ diffinitiũ ꝺcẽs. Ergo summa aut pecunia tua aureoꝝ amissa est mercator̃ ⁊ inuenta a paupere illo est ducentor̃ nouaginta aureor̃: cõstat q; illa nõ est pecunia tua q̃a amisisti. Et q; nõ inuentus est adhuc dño summe huius. cccix. illi inuentori ꝓsigno et concedo. vt ex ea filias nubiles quas habet nupcii tradat dotando. Leterum cũ dominus antonius bentinogla reuersus bononiam magnã sequelam ciuium haberet. eandemq; nõ modicam secum traheret comitiũ eum. orta est suspicio vehemens contra eũ ne forte ciuitatẽ ecclesie subtraheret. Quobrem sub pretextu alcuius honeste cause: potestas ipse eũ ad se vocari fecit. Ille nil contra se tractari suspicatus se ilico presentauit. ⁊ mãdato eius detentus sine mora capite plectus est. Qũ mel tis displicuit ⁊ causa ignota fuit. cũ tñ nõ multo ante ipse dominus antonius bononiaꝫ reuersus operatus sit vt ꝺ ficeret a duce: ⁊ ꝓueniret ad eugeniũ. Nondũ tamen papa eugenius illuc accesserat quando decapitatus fuit.

Postq̃ aũt Eugenius bononiam ꝓgens illic alĩ ꝺdia mansisset. ⁊ comes franciscus sforzie filius circa illas partes maneret ad stipendiũ ligẽ. Una dierũ ille baldassarꝺ offida ꝓfectus est ad comitem sub pretextu alicuius rei opportune. re aũt vera eũ capturus ⁊ forte perempturus. Notificate sunt ei insidie ⁊ ꝑditio. tunc abit erat ad obsequia ligẽ. s. florentinor̃ ⁊ venetor̃. Itaq; cũ ꝓuenisset ad eum baldassar. comes ꝓueniens cepit eũ ⁊ in lãõ quem absconderat ꝓsebẽsus est pes eius. ductumq; captiuꝰ ꝺro carcerem mancipauit ⁊ crudelissime affecit supplicio. Nam (vt dicitur) ipm nudũ in pelle animalis recẽter excoriati involutum ligauit vt in nullo se posset manibus iuuare. eigz ad cõmedendũ ⁊ bibendũ ministrari fecit Sed vermes ex pelle cuti paulatim ꝓsumpserũt eum. Castrum butrij magnũ ⁊ opulentum tunc a gentilib⁹ armoꝝ ecclesie petri pauli ⁊ aliorum totaliter in praedam expositũ est. ꝓpter illud comes franciscus valde indignatus est cõtra eugenium: ac fenbens. ꝓditionem sibi paratam. cuius tñ vt credit' non erat cõscius. cũ nõ esset vir sanguinũ nec ꝺlosius. sed clementissimus ⁊ magnanimus. Deprecatio aũt butrij ipi Eugenio imputata fuit. saltim indirecte q; a gentibus ecclesie a se ꝺductis factum hoc fuit. quas

cobetore potuit ꝛ debuit. Deus autē inde iustus ꝛ pa-
tiens eiꝫ nullo suo iudicio etsi nobis occulto punit. Inter
hec luca uerū a florentinis obsessa est ꝛ huiusce modi cā. ve-
nerant in agrum lucensem ꝓmagne equitum copie philip
pi mediolan. Dicebat aūt eas piccinū. petebatq; a flo-
rentinis ut pacate sibi transire in senensiū fines liceret. flo-
rentini aūt suspicantes fraudē aliquam subesse: transitu
negauerunt. Ac ne forte ui transirent adornarentur. Franci
scum sforziam celeriter vocatū (Erat enī venetoꝝ floren
tinoꝝq; militie primus factus) venientibo ꝙ obsederūt. Ini-
tium hyemis erat cū hec facta sunt. statimq; est ꝙ uniuer-
sam hyemem ambigua par cū fines agri florentini pasmi
q; a copijs suis defenderentur: ab hostibo ꝛo circū ea lo
ca residentibo. suspiciones magis q; aptum bellū inferre-
tur. Serezanam tū ꝛ alia quedā lunensis agri castella per
eam hyemem ceperunt hostes: et duo parua loca in agro
pisano ad extremū occuparunt. Transacta demū hye-
me. nostros maioris apparatus pisis egressos nō expecta
nerunt hostes. Erant enī afflicti longa hyemis militia. ꝰ
transappeninū abeuntes in galliā cisalpinam se receperūt.
Florentinoꝝ copie receptis omnibo castellis primo amis-
so. qū materia ueratbelli. lucenses inuadere ꝓstituerent
eis succedentes q; hostibo auxilia prestiturent. quoꝝ cor cō
meatu ceteriscq; rebus que sunt ad usuꝫ belli sustentaret.
Ita q; lucenses hostis signis cūcta ferme eoꝝ castella ceperūt.
Lucam ipam obsederūt. ut parua admodū uel nulla ea
lionis spes supesse videret. Nam hostū copie ꝙ supiorē
hyemem duxerūt in agro lucensi ꝓmotate. omne quasi fru
mentū eius urbis ꝓsumpserant: nouū aūt frumenta priusq;
matureſcerent florentinoꝝ copie vastauerant. Qua re
in extremo ꝓstituta ciuitas frumēti defectu penitus crede
batur. Nutriebat tū eorum spem nicolaus piccininus. q;
se ueturum ad obsidionem soluendā minitabat'. ꝛ apparatus quosdam ad ostentationē faciebat. Quid aūt post
ea acciderit de luca dicetur infra. Sed pius de reductio-
ne grecorum enarrandū que fuit circa illud tēpus. res vti-
q; digna ꝓpetua memoria. postea de bello ꝛtra lucā.

Capm̄. xj.

Vm Eugenius bono

nie cū curia resideret. greci patriarcha. s. ꝛ im
perator eoꝝ cū ꝓceribo impij ipius tractare ce
perunt ꝙ oratores cū eo de ꝓcordia ꝛ vnione fienda eccl̄ie
cū latinis: vt vnū esset ouile ꝛ vnus pastor. Ad q̄ efficien
dū postulabāt cōcilium generale celebrari. in quo pōtifex
mano pontifice ꝛ patriarcha ꝓstantinopolitano ac impe-
ratore suo. ꝙ doctores vtriusq; partis disceptaret' rationi
bus: quid tenendū respuendūne de veritate xp̄iane religi-
onis. Quibo annuit summ⁹ antistes. Vñ et ꝓstantinopol.
ꝓfati ꝑiarcha ꝛ imperator cū fratre suo ꝛ magno comitatu
numero fere quingentoꝝ se mouentes venetias applicuere.
Ibi recipientes ꝓcilii generale basilee ꝓgregatum deſſen
tire ab eugenio. aliq̄diu suspederunt animo suspensi de
loco accessus sui. Nec enī ꝓgregati basilee post dissolutio
nem ꝛ irritationē factam concilij ꝙ eugenius desistebant a
ꝓsecutione incepti. sed sollicite inuitabant grecos basileā
ad cōcilium id accedere. Preualuit tamen auctoritas eu-
genij cum finitimis plurimoꝝ: et ad presentiam suam
se cōferrent. Et vt satisfieret petitiōi eoꝝ. ꝓcilium generale
indictum est ꝛ publicatū ferrarie celebrandū. q; ipe eugeni⁹ cum sua curia e bononia ꝓfectus est. Et venientib⁹
grecis epis ꝛ aliis prelatis q; haberi poterant in breui vo-
catis. cepit materia agitari de ꝓcessione spūsancti. quem
a patre ꝛ filio. ꝓcedere latina fatetur ecclesia greca nega-
bat. Verū q; pestis ferrariam cepit inuadere translatus ē
ꝓcilium assentientibo cunctis florētā. Et cū eugenius eo
tendere statuisset: insidie ei in via parate sunt ad capiēdū
eū. Sed vbi rectis ei declinauit a via recta alteram insuetā
assumens ꝛ periculum euadens. florentiam ingressus sum-
mo cum bonore ꝛ gaudio susceptꝰ locatus in ecclesia pre-
dicatoꝝ. Paulopost secutus est eū patriarcha ꝛ impa-
tor ꝓstantinopolitani cū doctoribo suis ꝛ ꝓceribus. cū ma
gna solennitate in vrbem ingressi ꝛ honorabiliter collo-
cati in diuersis mansionibo. Patriarcha ꝛo ꝓstantinopoli
tanus plenus dierū paulopost in fide romane eccl̄ie mig-
rauit e seculo. sepultus in ecclesia sancte Marie nouelle.

Conuenientibo igit̄ latinis ꝛ grecis de statuta in loco de
terminato residentie pape in ꝓcessu predicatoꝝ publico
consistorio. loca vnicuiq; decentia omnes sortiti sunt. Et
pontifex summus in throno eminentioꝛ ornato resedit fa
cie versa ad orientē iuxta quē reuerendissimi viri cardina
les a dextris et sinistris. distincti panlouerius. Imperato
ri ꝛo grecoꝝ sedes patet est decora e contra pontificis
in aliquali distantia vultu ꝓuerso ad occidentes. Docto
res latini disputantes in latere per transuersum sedere ac
ceperunt versi ad meridiem. greci ꝛo magistri contra resi
debant ver ad aquilonez. Ceteri circōstantes plurimi ali-
qui steterūt. alicꝫ in viri terra substratis tapetis se locarūt.
Et ex latinis quidē assumpti sunt quatuor. duo epi: vn⁹
colorensis ordinis p̄dicatoꝝ in theologia doctor egre-
gius. ꝛ vtriusq; ydiomatis pitillus: alter ordinis mino
rum doctissimus. et duo alij. Abbas generalis camaldulē
sis vtriusq; lingue peritus. dominus Ambrosius. ꝛ magi-
ster Johannes de monte nigro ꝓfundus theologus or-
dinis p̄dicatoꝝ. ꝓincialis lombardie. Et in capite eoꝝ
residebat dñs Julianus cardinalis sancti angeli. qui nu-
per venerat et basilea dimisso scismabolo. Et grecis epus
nicenus. ꝛ epi ephesinus. et quidā alij. Arguens aūt ea
disputatione magister Jobes de monte nigro prefat⁹ so-
lus. ꝛ respondalis ephesinus solus. Ut autem omnes in-
telligerent eum arguens ydiomate latino uteret'. ꝛ respō
salis grecus: medius cōstitutus est vtriusq; lingue perit⁹
simus quidam. qui promptissime fidelissime. ꝛ eloquenter
verba latina arguentis referret in greco respondalis: ꝛ ba
greca eius interpretaretur in latinum. Post aliquas
ꝓpositas ꝛ subtiles rationes ꝛ responsiones inductas. placu-
it ꝓbo ꝓcedere per locum ab auctoritate. qui est potissi-
mus in theologica facultate. Inducte sunt auctoritates
multorum doctoꝝ grece scribentiū. vt Athanasij. Cirilli.
Dionisij. Crisostomi. ꝛ ꝓmaxime magni basilij. qui habet'
apud eos in magna veneratione sanctitatis et doctrine. q̄
in libro de eunomiū de spiritusancto expresse asserit spiri
tumsanctū ꝓcedere nō solū a patre sed a filio. Et cum re-
spondalis iam nō haberet quid diceret. subtes fugā quesi
uit negans hoc basilium in eo libro scripsisse sed mendose
interpretatū. cū in codicibo suis grece scriptis secū relatis ꝭ
minime reperet'. Addncti sunt plures codices Basilij ad
eunomiū grece exarati. quorum alicꝫ erant apud grecos.
alij penes latinos nostros greci sermonis peritos. Et cuꝫ
in nostris ꝛ aliquibus grecorum de cōstantinopoli adduc-
tis liquide haberet' ipūsancti a patre et filio. ꝓcedere:
reprehensa est malicia grecoꝝ. q; f. corruperant scripta ba-
silij: filiū subtrahendo in ipa ꝓcessione. Et cum impator
grecoꝝ diceret in pauchs suis plurimos habere tales li-
bros basilij grece sic cōtinentes. ꝛ illis nō paucis tēc i me-
dij adductis standū sūdit dūs Julian⁹ cardinalis dispu
tationi ꝓpositus. Dixe impator cū reuerentia ad certa-
men venire opportuit magnificētia viam anna vra vobis
cū adducere non in certamine ipa expectare. Dicꝫ greci
ꝓfutati forte et uincti. Huic disputationi pūs fui. Sed
ꝛ alijs die bꝰ ꝓuenientes in disputatione. Demuꝫ cōuicti
errorē suū ꝓfessi ꝛ ad emendationē pati: ac ad vnionē
ꝛ incorporationē cū romana eccl̄a dispositi: aplice sedi se
subjcientes. Ille tū ephesinus acerrim⁹ disputator per-
manens in ꝓdicta sua: cū aliis ad veritatē fidei reuerti no-
luit. Verum ad patriam rediens cum cardinalis venetus
destinatus legatus in regionē illā cōstantinopol. moram
traheret. ꝛ in eius societate esset venerabilis epus cotoñ.

dominus bartholomeus de florentia sacre theologie pfessor egregius ⁊ greci ydiomatis nō ignarus placuit eidem imperatori grecoꝝ ⁊ pcilio eius vt fieret publica cōcertatio inter eḝm ephesinū pfatū et coreū. eḝm iam fama ubi celebrem. Quo facto ephesinus pfatus iterū ab eo superatus ⁊ cōfusus est. tanta ex eo absorptus tristicia. vt infra paucos dies expiraverit cum sua perfidia.

Et eo anno scilicet .§.i.

M.cccc.xxviij. In die dominica mensis iulij. celebrata ē solennis missa in ecclesia maiori florentie. Et presentibus eugenio papa cū cardinalibꝫ ⁊ aliis multis ꝓlis ⁊ abbatibus. ac etiā impatore grecoꝝ cū aliis grecis. ⁊ dñis principibus florentī. cum vexillifero ⁊ maximo ꝓcto ibi congregato cū ingenti gaudio facta est dicta recōciliatio ꝓstantinopolitane ecclesie cū ecclesia romana. et pfessio fidei fm symbolū q cāratur in ecclesijs latinis p grecos. Et sup his facta declaratio fidei tenende ab omnibꝫ fidelibꝫ latinis ⁊ grecis. que sic incipit. Eugenius ⁊c. Ad ꝑpetuam rei memoriā cōsentiente ad infrascripta carissimo filio nostro Johānne paleologo impatori illustri. et loca tenentibꝫ venerabilī fratrū nostrorū ꝑ patriarchas et ceteris orientalem ecclesiā repsentāntibꝫ. Letent celi et exultet terra ⁊c. et infra. In nomine igit̄ sancte trinitatis. p. ⁊ fi. ⁊ spūs. hoc sacro vniuersali approbante florentino cōcilio diffinimus. vt hec fidei veritas ab omnibꝫ xp̄ianis credat̄ ⁊ suscipiat̄. sicq; omnes ꝓfiteant̄ q; spūsanctus ex patre ⁊ filio eḝnaliter est. et eḝsentiā suam suiq; esse subsistens habet ex patre simul ⁊ filio: et ab vtroq; eternaliter ranq; ab vno principio ⁊ vnica spiratione ꝓcedit. declarantes q; id qđ sancti patres ⁊ doctores dicunt ex patre ꝑ filiū ꝓcedere spūmsanctum. ad hanc intelligentiā tendit: vt ꝑ hoc significet filiuꝫ ꝯ esse fm grecos quidē cām: fm latinos principiū subsistentie spūsancti sicuti ⁊ patrem. Et quoniā oia que patris sunt pater ipe vnigenito filio suo gignendo dedit preter eē patrem: hoc ipm qđ spūsanctus ꝓcedit ex filio ipe filio a patre eternaliter habet: q etiā eternaliter genitus est. Diffinimus explicationem hanc illoq; filioq; veritatis declarans gratia ⁊ imminente tūc necessitate licite ⁊ rōnabiliter symbolo fuisse appositaꝫ. Item in azimo sive fermentato pane triticeo corpus xp̄i veraciter ꝓfici. Sacerdotesq; in alto ipm dñi corp⁹ cōficere debere: ⁊ vtūq; q; s. in rito sive ecclie sive occidentalis sive orientalis ꝓfiteri. Itē si vere penitentes in dei caritate decesserint ante q; digna pene fructibus de ꝑmissis satisfecerint. ⁊ omissis eoꝝ animas pene purgatorijs post mortē purgari: ⁊ vt a penis hmōi releuentur. ꝓdesse eis fideliū vnoꝝ suffragia missar. s. sacrificia. oāones ⁊ elemosynas ⁊ alia pietatis officia: q̄ a fidelibꝫ ꝓ aliis fidelibꝫ fieri ꝓsueverunt fm ecclesiam instituta. Illosq; alios q̄ post baptisma susceptū nullam oīno maculā incurrerint: ꝙ etiā q; post ꝓtractam pcti maculam vel in suis corpibus vel eisdē exute corporibꝫ (prout in penis dictū est) sic purgate in celum mox recipi. ⁊ intuerī clare ipm deū trinū ⁊ vnū sicuti est. ꝓ meritoꝝ tm diuersitate alii alio ꝓfectius. Illoꝝ aūt alias q̄ in actuali mortali pctō vel solo originali. mox in infernū descendere: penis tm disparibꝫ puniendas. Itē diffinimus sanctam apl̄icam sedē ⁊ romanū pontificē in vniuersum orbē tenere primatum. ⁊ ipm pontificē romanū successorē eḝm petri principis apl̄oꝝ ⁊ vez xp̄i vicariū totiusq; ecclie caput ⁊ omniū xp̄ianoꝝ patrē ⁊ doctorē existere: ⁊ ipo in b. petro pascendi regendi ⁊ gubernādi. vniversalē ecclīam a dño nr̄o ihu xp̄o plenā potestatē traditā eē. qnēadmodū etiā in gestis yumenicoꝝ cōciliorꝝ. ⁊ in sacris canonibꝫ cōtinet̄. Renouātes insup ordinē traditū a canonibꝫ ceteroꝝ venerabiliū patriarchaꝝ. vt ꝓtiarcha ꝓstantinopolitanus sedis sit ꝓ sanctissimū romani pontificē: tercius ꝑ alexandrinū: quartus aūt antiochenus: ⁊ quintus hierosolimitanus salvis videlicet ꝓuilegijs omnibꝫ ⁊ iuribꝫ eoꝝ. Datum florētie in sessione publica synodali solenniter in ecclesia maiori celebrata. Anno incarnationis dñice. M.cccc.xxxix. die nonas Julij. pontificatus nostri anno. ix. Erubant greci in tribꝰ cōuer. Primo q; spūsanctus ꝓcederet a patre. & nō a filio. Secūdo q; nō erat purgatoriū post hāc vitā. Tercio q; eccia orientalis ⁊ ꝓstantinopolitana nō essz sub eccle sia romana: nec patriarcha ꝓstantinopolitan⁹ erat inferior romano pontifice. Horꝝ qlibet est hereticū. In aliqs mutuis suis qui nō impedant hereses. Iz rationabiliter sint ritus eccie occidentalis seu romane fuerunt ꝓmissi manere sicut q; celebrent in fermētato: q; baptizēt sub alia forma q; nos vsz. Baptizet̄ servus dei. Ego me baptizo. s. f. ⁊. f. f. amen. Itē q; ordinati in sacris vtant matrimonio ꝓtracto an susceptionē ꝓpoꝝ ordinis sacroꝝ. Itē q; matriāt barbā Itē q; dāt sacramētū eucharistie sub vtraq; spē omnibus etiam parvulis ⁊ multa alia. Insup ⁊ armeni ⁊ aliqui ex india miserūt oratores suos florentiā ad dñm Eugenii. postulātes ⁊ supplicātes instrui ⁊ eruditi in his que sunt fidei a romana eccia: ⁊ venti cū ea in caritate xp̄i. qui eramiati in paucis reperti sunt differre a catholica fide et in illis subiecerūt se correptioni apl̄ice sedis. Que decōsilio ꝓlatoꝝ decreuit in ritibꝫ suis q; nō sunt ꝑ veritatem fidei ponitri sicut ⁊ greci. Iz dissimiles sint a moribꝫ latine ecclesie. In aliquibꝫ ꝛo q; a fide vera discrepabāt ꝓbeni Et q; sacramētū ꝓfirmationis nō habebant in vsu ꝓfectō diffinitionis: declarato eis q; illud sicut ⁊ cetera sacramenta debēt accipe. credē ⁊ ꝓfiteri: aliqua alia q; nūc nō occurrunt mēti. Quibꝫ determinationibꝫ acquieuerūt.

Sed ne gesta incli .§.ii.

ta in apulie regno et toto post tergū dimittamus: de his aliqua breuiter inseramus. cū etiā ad mediolanenses spectet: altius panca repetēdo. Post mortē Johanne sōre regine apulie cū vocatus a ꝓcero regni et ordinatōe eḝm fuisset renat⁹ dux andegauie ad ipm capiendū. qui capt⁹ a duce burgundie detinebat̄: retardauit aduētū. Et interea Alphonsus rex aragonū et sycilia regnū ingressus plures ciuitates vsurpauit: ⁊ aliquos ex ꝓcipuis regni amicos et ꝑfederatos fecit. Unde cū magna classe gaetā ꝓuate ⁊ terrā obsedit. vt nil victus posset inferri. Et cū victualia intra deficere incipent: statuerūt ianuenses eis suffragia mittere. Visa de volūtate mediolan. (cui tūc subditi erant) onerata nave frumenti cū classe armata. ꝓfecti sunt ⁊ius gaetā. ⁊ cū appropinquassent ad civitatē ex latere aragon. ⁊ cū egressa est. ⁊ in ea erat rex aragonū alfonsus ⁊ duo ex germanis eius: multiq; ꝓceres nobiles ⁊ plati. Conflictus est plurimus atroꝝ ⁊ horrendū vt feminē facie ad faciē gladijs lapidibꝫ ⁊ sagittis impeterēt. Deinde classis aragon. superata est a ianuensibꝫ capto rege Alfonso et frē eius ⁊ multis nobilibꝫ regnicolis siculis ⁊ aragonen. Solus vnus ex fratribꝫ regis petrus infans ex dignitate vocat⁹. cū triremi aufugiens evasit. Soluta ex ꝑ obsidione gaete. ꝑ victualibꝫ ꝓuisus ē abundanter. Et q; duce classis ianuensi deputaverat mediolan. sibi fidelē ⁊ iussis eius omnēdo obtemperē: mādauit ꝓbilipus rex aragonū cū germano etiā rege captos ad ꝓspectū suū adduci. Quē dux mediolanen nō vt hostē recepit. Sed amicū ⁊ familiarē humanissime ⁊ honorificētissime tractauit. Et p⁹ nō multos dies liberalissime dimisit. mirabili certe magnificētia fret⁹ duob⁹ filijs regijq; ac tot ꝓcerib⁹ liberandis. Quid aūt adinuicē ꝓtulerint vel pacti fuerint in tanta benivolētia ossa ignorat: ꝑ ea libertas amittēdi anna cā fuit. Januēses cū vicinadeo indigne tulerāt regē aragonū amicū suū abijs aliq; sui respectu fuisse dimissū. vt mediolan. seruitutis iugo repulso. in libertatē se vendicaret. Florētini ꝛo ⁊ annona penū ⁊ mox auxilij multū eos iuuarūt. Rex igit̄ dimissus reuersus ē ex captiuitate ad regnū ⁊ nō multo post plures ciuitates ⁊ oppida regni arripuit. ⁊ ipas gaetā in deditionē accepit. ⁊ castz inexpugnabile ꝑ casumine (in q; ꝓ

ciuitatis magna ſita erat) edificari fecit. Demū dimiſſus dux andegauenſis Renatus tardeq; veniēs ꝑpē detentionē re eo factā a duce burgundie ingreſſus regnū in neapoli (q̄ ꝑ eo tenebat') cū honore magno ⁊ gaudio ſuſcept⁹ ē. Indeq; plura certamina inter eū ⁊ rege aragonū de iure regni ꝓcedētes minicē ꝓſpera ſt'. Angebāt vires regis aragonū gēnis ⁊ ciuitatibꝫ ſeſe ei dedēbꝫ vltro vel vi coactis. ⁊ recōtra reuati minuebant: vt poſt bienē rēpſ ipa ciuitas neapolitana obſideret a rege aragonū. Una aūt dierum germanā eius petrū infantē victū virū valde bellicoſum circūcūtē menia ciuitatis que ſunt iacta latius maniplos ex bombarda emiſſus pcutiēs caput eius ſotū aſſanies in mare traiecit. nec vnq; valuit reparī. Sicq; truncatū corpus in eccia ſcī petri martyris cū ſolenni pompa ſepultū eſt. Cū aūt obſeſſa eēt ciuitas noctu ꝑ cloacā ſi terrane hoſtes ingreſſi eā ceperūt. Renatus aūt in caſtra nouū refugiens. cū nullā ſperaret ſubſidiū: caſtrū dedit liber abire ꝓmiſſos. Qui ſlorentiā aduenies (vbi erat Eugenius cū curia ſua) alicūdiu ibi moratus ⁊ humane ⁊ honorifice tractatus: tandē ad ꝓpria ē reuerſus. Totāq; regnū apulie rex aragonū nullo reſiſtente poſſedit de facto: cū tū renatus bullas aplicas ꝓinde obtinuerit in ꝓcilio piſano. ⁊ qō magis eſt in ꝓcilio ꝓſtantiēſi ꝓceſſionis ſibi facte ab eccleſia de victo regno. Paulo poſt ſolennes nuptias celebrauit filio ſuo illegitimo ferdinādo nūcupato. Ad quas etiā deſtinati oratores florētini ꝓgaudēres mēſuerūt. Nōdū eīm lītē mouerat florentinis ꝑ pacem habebat cū eis. Miſſus fuit orator ad ꝓgratulationē dīōs Jannozius de manettis miles florentinus cū alio. Qui iamnozius multū ꝓtus in lingua latina: greca ⁊ hebraica: fermocinatus eſt loculentus cotas eo publice. multū ꝓmendando a patria vnde erat: a potentia. ab induſtria: addiciens quoddā ereꝑlū cuiuſdā ꝑpotēs dīi valde bellicoli ⁊ ſp ad alia ambelantis. Qui vna die ꝛo colloquiū habēs cum vno ſapiēti barone multū familiari ſibi de bis q̄ intendebat agere in mouendo ꝑlū ꝓra terrā vicinā. Fut ille. dñe mi poſtq̄ ceperitis illā ciuitatē cū multo labore: q̄d vltra facietis: Qui rīdit. Ibimus poſt ꝓra talē aliā ciuitatem Et ille capta ea q̄ cū magna expenſa et ꝓiculo fiet: quid poſtea fiet: Et dīus. Laborabim⁹ ꝑ alia patria. Et poſt multa ſic enumerata ⁊ riſa ait baro. O dñe. nōne melꝰ ē vobis q̄ latū illud dūium in pace habeatis et gaudeatis: q̄ quotidie alia querere ſp laborare: ꝓculis ſe exponere ⁊ nunq̄ quieſcere. Certe ſic.

Cū aūt franciſcus .§.iii.

omnē ferme ad vrbē luce adurā foſſis rā vallo ꝓclauſſet capeis nōnullis humilioribꝫ caſtellis. Nicolaus ad oppidū bergā diuertit. tū loci natura cū defenſoribꝫ munitus. Jd poſtq̄ caſtris cū obſideret. militesq; nil hoſtile timentes. (triginta eīm paſſuū milia fraciſcus habuerat cuſtodias) obiit negligētius: famuli adijt diſcrimen. Mox miſſos a franciſco cū lenis armature peditatu ꝓfectus in cōpoſitos de improuiſo adortus hoſtes. ⁊ ſil ā i ꝓſidio caſtri erāt: et ꝑpato egreſſus portas. maiores q̄ ꝑ numero tumultu trinere. Aſpa vtriq; victoriā fuit. rō fuſi fugatiq; miſſi: militesq; ludouicius adoleſcēs dīi mantuani filius. q̄ cuſtodie caſtroꝝ erat. accepto vulnē capt⁹ ē. reliquus exercitus facto globo armis ſumptis ſuis auxilio occurrerūt. prefectuſq; paratior ad manus venerāt. ad franciſcū cū ludouico redijt: obſidio poſtmodū ab hoſtibꝫ relicta eſt.

Inſtabant ꝙo apud florentinos veneti. vt q̄ū lucanis ꝓtātē eoꝝ ꝓcuderet bio ventura erat. Franciſcus ad ſe mittere. vt additis copijs flumīe adduo pontes iuncto medio lāi agrum ꝑpopularet. fore vt duꝝ ꝓpinquo ſuffugatus bello curā abijceret luce tuende. Verū cū id impetrare nequiſſent (Jd eīm tēptari opinio ꝓualerat: q̄ lucani obſidione liberarētur) ipſi ſuis viribꝫ fabricato ponte exercitū traducere conati ſunt. Et id ſuccēſſiſſet ꝓſilij. niſi ꝓtinus imber rem diſturbaſſet. Propter ſupioꝝ enim regionū nocturnas pluuias adeo flumen excreuerat. vt nulla facultas daretur palos aut naues in alueo ſiſtendi: manuclanū q̄ vſus nullus eſſe poterat. videntes veneti eorum conſilia ſecūs vt rati erant cecidiſſe. et Nicolaum foſe bello ſuperiorē: rurſus a florentinis petiere. vt franciſcus transpadum in eorum ſubſidiū deſtinarēt. Jd cum difficile videretur. vulgo enim iactabatur id queritare de lucane obſidi omis quem: neq; in rē florentinam foret tam longe a ſuis p̄ſidijs talē obligari ducē belli impetrarūt vt regnū franciſcus peteret. parmenſemq; agrū popularet. quo tūde illius vrbis cā nicolaus ab obſidiōe pergami amouereturLeperat enim tremolinuſq; erat nōnulla caſtra de bergamo. ⁊ ipius et pugnatoni incumbebat. Sed cū ſciuiſſet nicolaus regiū venille franciſcū. tūnēs philippi rebꝰ veſtigio parmam relicto pergamo conceſſit. eoq; ad ſe maiore ducis copiarum parte ꝓmouere inſſa fabois lignarios. curruſ umēraq; pontibus. ligneis ſcalis ꝓmeatuq; ferendis accōmodata cogens: palam vociferabat' ſe ad liberandaꝝ obſidionē lacū ꝓperare. Hoc apparatu territi florentini cū venetis egere. vt ſinet ēt franciſcū ad obſidēdā lucas reuertī: cuius auxilio Nicolao obſiſti poſſet. Jd veneti aſſenſere. ſatis ſibi factū rati eam belli molē a ſe in ruſcū trāſlatam. Retro igitur franciſcus ꝑ montes mutinēſes trāſit: ꝙappennino verſus lucam ꝓficiſcitur. Secutus eſt eū alio itinere Nicolaus. Poſtulauit aūt Franciſcus a florentinis obsize augeri ſibi copias. Sed cū nulli eſſent in propinquo equites. venetos rogarunt vt quidem romiam manfredū equitū quingentoꝝ ꝓfectum ad franciſcū ire ſinerent. Qō facile ꝓceſſum fuit. Franciſcus aūt auctꝰ copijs a venetis ⁊ a florentinis: ꝓteriti tēporis merita ſtipendia poſcebat. Dari eīm ſumptu ꝑductus fuerat. Qō poſcebat a florentinis q̄ntum ſatis eſt ei facrū. Veneti aūt oī denegatū antea a ſe fraciſci aditū indignati. ſtatuerūt nulli niſi qui eis padū militarēt ſtipendia ꝓebere. ideoq; varias cās afferre cur ab eis niſi certa ꝓditione tēberetur Multaq; aduerſus eū ſunt oblocuti: que mentē franciſci ſatis turbarent. Eſtimabāt plures id (qō haud ambiguū videbat') hoc reſponſum eo ſpectare. vt fraciſcus ira motus obſidionē deſereret cepta. florentiniq; cū ignominia pellerent. Franciſcus ꝙo paululū ꝑmotus. florentinis eīā que a venetis debebantur volebat ſolui. ſigna quedā poſt ſe ferens animi cum philippo recōciliari. Nam ⁊ oratores eius ad ſe miſſos ꝓeter opinionem benigne excepit humaniterq; ē allocutus: neq; abis neq; nutu ſimulatē aliquā aduerſus eū oñdit. Hac difficultate victi florentini. cū francisco egerūt. vt paruꝝ differret poſtulata: quoad mitteret ad venetos ꝑ pecunia ſoluenda loquentem eis. Willius ē ad eos venetos ꝑ ſeſtim vir prudētia virtutiq; inſignis Coſmas ꝺmedicis. q̄ ad id munus potiſſimū ē electus: rū q; ciuis optimus erat ⁊ in repu. ꝓſtans: tum q; acceptus venetorum duci multiſq; ciuibus ſumma benuolentia coniunctus. ſperābat eo potiſſimus oratore rē eōem abſq; difficultate cū venetis et franciſco tranſigi poſſe. At veneti cū belli ab eis remotū eſſet: parū de ſocijs gerebant curam. Multis ratiōibꝫ obſidet coſmas venetos ꝓinre federis ac. ꝓmiſſa ad ſtipendia petita. ita eīm ſi fidē mereri q̄ magno ſuo incōmodo regium (q̄ vt ipſi a piccinino tuti eēnt) trāſiſſet ꝓcullē. Fotet ne ꝓtēpt⁹ ab eis: philippo bereat. q̄ ſola re haud dubiū foret: illū fore ſuꝑiorē bello. ſi ꝓtēpta coſmi adhortatōē: ⁊ poſtulata neglecta. Multicīa capi lucam egreferebāt. Reinfecta Coſmas ferrarie inde florentiā reuenit.

Interea piccinin⁹ .§.iiii.

tranſitu Appenini prohibitus agrum mutinenſem petit. commeatum ꝙo: quod Lucam erat compotaturus. eiſdem iumentis caſtillionē lucanoꝝ oppidū i iugis appenini deſeruiſſet. Ipſe ꝑ agrum bononienſem aut per flami-

niam se lucam simulat iturum. Inde bononiā versus iter aggreditur. Missis ad pontificem ferrarie tunc residentē nunciis. qui transitū pacatū peterent p territoriū bononi ense. Duo p cesso spem vēdit Eugenio. se pera franciscū iturum: quo ablata p eū eccle restitueret. data vtiq; si de publica. Nicolaus cū bononiam pret' gressus. neminē violasset. positis iuxta indicē flaminii via flaminia castris. cū fingeret se in etruriā traiectum. Asforgiū manfredū cum duabus equitū turmis ad obsidendū oniolū florentinor. castrū p̄misit. ipe exercitū secutus oppidū vi expugnatum hostili more diripuit. Desperato venetor auxilio franciscus iam antea temptatā cū philippo mediolanensi pacē p̄sequitur. haud annuentib florentinis. Quicognita eo rum mente cū res sue in arto versarent'. z hinc timeret hostis acerrimus: illinc luce potiende ablata spes videret. p occulta tū p̄silia tum p̄sidia: q̄ illi subministrabāt: auctores hortatoresq; eius pacis fuere. Cernebant eū se a socio destitutos solos a philippi copijs oppugnari. Hanc pacē inijt pepegitq; franciscus nulla florentinor. mentiōe habita. Cōditiones pacis multe fuerūt. In quib ille erāt p̄cipue: vt ei philippus certa stipendia intra p̄scriptū dē solueret: nē vti reuocaret philippus equitatū. peditatūq; omnē florentinor. dāno. vtiq; de eor. dition p suos capta restituerent. Luca liberata obsidione fedus pacis in decennū firmaret cū florentinis. Castella z oppida amissa ab eis cederēt florentinis. Lucanor. ius potestasq; vltra ser mulianā nō p̄tenderet. Qui eor. armis alterū lacesseret: se eos bello p̄secuturum. oppugnaturūq; pacis violatores. Filius q̄s francisco philippus respondit. Multaq; p̄terea p̄ditionib adiecta: quib nulla in re fideni' (q̄s int venetos z florentinos ictum erat. omnia eīs francisci nomine acta erant) derogabatur. Magna videbat' int' philippum florentinosq; iacta recōciliandi gratie fundamēta. Verum animus subdolus q̄rere abhorrens. et. xx. capitulis que in pace inita erant: nullum pieteriq; de vanda pecunia p̄sanit. His actis cum excessisset oniolo nicolaus. idem desistentū p̄sidio eius florentini recupassent in finib agri forliuiensis posuit castra. Inde rauennā que a venetis tenebat' p̄fectus. cū diutius oppugnasset: deditione tandem facta eā recepit. Relictoq; ibi p̄sidio: ymolam. forliuiū. bononiā pueter paenta cū pontifice ciuiū p̄ditione cepit. Hec dum p̄tra pontificē agunt'. Gaeta mutata vir bello strenuus atq; impiger rei militaris venetor gubernator factus. Nā marchio mātuanus p̄tracto in venetos odio eos vexerat. accepto exercitu in agros p̄gamenses p̄fectus. oēs q̄ a nicolao intercepta fuerant i potestatem redactis. agrum cremonenses cū iam flauescerent blada late populatus ē. Qua re motus nicolaus cōtractis in vnū copijs p̄sidioq; vrbib a se captis impositoq; ipe p̄scilim magnis itineribs padū traiecit. ac oppidū agri cremonens casale dictū maius iuxta padū obsidione cinxit. et cū muri turresq; machinarū ictu q̄assate cēnt. oppidani desperato subsidio cum p̄sidio sese dedere. Rogabant iterū veneti mantuanū vt suo exercitui p̄esse vellet cuius duc vt antea crearetur. Ille vo q̄ iam cū duce 3 eos occulte p̄soluerat. p̄cul se a bello cura abesse velle asserebat. Neq; eīs militie labores amplius ferre posse. p̄tebatur. Filium q̄s maiorē cū in militiā postulassent negauit: asserens animū sibi esse nemini parti fauere. At ipo in equitatus parabat. quo ducis exercitui facilius iungi posset. Sollicitabat agri brixiensi oppidanos Nicolaus ad defectionē. intentusq; erat signa posset gattā melarā ante intercipe. Hortabat' gattū mantuanus (cui ad tria milia equites pedites q; erant) vt copias secū iungeret. Id vertus vir sagax z prudens ac de nicolai transitu deq; subditorum fide dubitās. duos equites p̄fectos veronā misit. id molestum fuit mantuano. dissuadebatq; mittendi p̄silij: quo facilius p̄sidio nudatis desistendi daret' facultas. Polares dies in fallendo hostem si posset nicolaus p̄sumpsit. sed gatta prudenter vitauit. Po hec cū Nicola cū omnib copijs mantuani opera ollii transissent. omnia ferme brixiani planeti oppida se illi tum sponte dedere: cū messis amittēde meta. Inde eīs iulie erāt. Sola mōs claras. Artiū z placiolū in fide manserūt. Castra munierat gatta. ppe brixiā militaria quinq. Quinq; ibi habitus adue tus: rum defectio oppidor. cines p̄territi. z cū pēe exercit gatta. p custodia in vrbe misisset: ab altera ciuiū factione repudiata est. asserente suis se vinbus vrbem tutari velle Due nanq; factiones. altera ghellinor: guelfor altera ciuitatē dissinent. Guelfi aliorū timore arces a se custodiri contendebant. Magnum motum ea res p̄mit in ciuitate. Inband procul a seditione erant. Pretoris veneti vir (Is franciscus erat barbarus) prudentia et eloquentia singulari suadendo. hortando. monendo. repetendo. omnem cōpescuit motū. Pancos deinde post dies in vicinum oram veronā versus traductis mūrib. omna regionis illius castella tridno cepit piccininus. Plures q̄s nō tam: qui in variis vallib erant (ea gens mobilis est) rincū stans (transijt ad philippū. Milites a venetis eo nomine prefectis aduerse factionis viri: hostes exultantes letitia magna cede edita fuderunt.

Cum inferiores .§.v.

terrestri bello veneti essent. classem maximam armare decreuit. vt priuatum discrimen mantuanus ad sua tuenda reuocaret. et simul vt ceteris in fide p̄stantibus animos augeret. Ei classi que. ctuiq; nauium varios belli vsus fabricatarum vna p̄scitur petrus lauredanus. vir ea tempestate z belli et pacis artib p̄clar. Has maiores naues. alie minores secute sunt vsui necessaria afferentes. Apparatus classis ingens erat tum machinis. tū omni tormēti genere que ad expugnāda eppida pemineret. sine aqua siue terra pugnandū foret. Rediens a Roadi obsidiōe Nicolaus. paucos z infra dies eo oppido potitur. et multos se tradentib vitro. Erant breue maiori ex parte venetorum copie duce gatta. Ob eam rem parabat ob sidere vrbem nicolaus. cōsilius se eam in potestatem fame redacturam. Id timentes veneti. decreuere vt gatta cum maiori equitum parte. vt ibi z alijs in vrbib opportuni defensores locarent'. Data est ei q̄s facultas maiorē equitū peditūq; numerū p̄ducēdi: quo nicolao obsidiū z sua defendi possent. Cū aūt vrtium oppidū nō armis sed prodiōe nicolaus cepisset. q̄ multū boiensē gnarum. ppter q̄ omnes suaderent gattā z equitatū ac peditatum. p vrbis defensione retinendos. solus franciscus barbarus p̄fect ex parte venetor. ne nuda defensoribus pateret hostī alie ciuitates z p̄cipue verona. hortatus ē gattam vt modico p̄sidio ibi relicto exercitum oīem. non qua antea ēpetauerat via. sed per montes transitis propinquis paludibus veronam duceret. Quod ille fecit per montes asperrimos z infestibus hostibus plenos per precipites salnas z pene inuios quatuor profectus. cū plaribus locis ferro via esset aperienda. tandem plurib p̄silio octingentis eq̄tib amissis maximo labore veronā venit. Interim cū maxima in expectatiōe classis para fuerat. timens rebus suis marchio ferrariensis Nicolaum (Incert cūm erat q̄ duce rē) ad duo milia eq̄tū z quingētos pedites aduersus externa vim si q̄ ingrueret p̄cio 2duxit. ea eugenij pontificis. (qui tunc erat ferrarie ppter p̄silii quo greci venerūt) renouato cū venetis federe. Dū classis padū ingressa expectat diutius q̄s belligerādo ratio postulabat. Datū ē nā tuano tempus ea loca q̄bus classe nocere poterat muniēdi ac p̄sidijs firmandi. Pos eīs castellis iuxta padū egregie munitis palos ingentis carbonis colligatos iuxta ripā triplici ordine defixit. quib accessus ad terrā nauib phibēret. Propugnacula insu p frequētia z castella in locis opportunis disposuit. ex q̄bus milites ripā ab arcēs hostū defensarēt. Inter cetera hostilia eppidū in padi ripa oīi

ante sepsit. tum palis: tum ꝓpugnaculis: tum cathenis. q̄bus aditus hostiū arceretur. Dū hec a mantuano aduersus classem ꝓparantur. Nicolaus picininus ad obsidē dam brixiam (aqua gatta aberat vt supra patet) intentꝰ oēs stilus in vrbem pductas. fluuia quoq; z ꝓpinquos riuos auertit: tribusq; castellis vrbem cinxit. Erūpebant quotidie brixiani aduersus castellorū custodes: z aspera certamina edebant. Nicolaus gloriæ cupidus: breuiq; vi expugnare cogitabat aut vi (cuꝫ pauci milites vrbem custodirēt) aut fame. aut obsidionis tedio ciues ꝺeditionem facturos. Igitur ꝛtractis vndiq; copijs simul coacta magna multitudo manu. multis machinis et bombardis ꝓpostatis. castris positis vrbem cinxit. Erat equitum bisque ꝓfectus Taddeus estensis. vir bello vetus. et ꝓtor franciscus magni vir ꝓsilij qui conductis in ordine militibus descriptoq; p centurias ꝓto. eruptione facta cuꝫ in fugam hostes qua eruperant vertissent: magna edita cede. hoc veluti ꝓemptu indignatus nicolaus addito militum pūres bombardas oppositat. quibus et menia et turres ꝺeiciebantur. Illisq; in locis simile tormenti genus erexit. quibus turres z muri ꝓquassarent. Qui adeo diebus pauci ꝓfracti sunt. vt pūres ciues ꝺeditionem cogitarent. si pre tuis diligentia: q̄ singulis locis singula ꝓsidia ꝓfectosq; distribuerat ad menium defensionē ciuiū animos ab vrbis libertate defendendo curaq; auertit. Quo factū est vt omnes vna mente obsidionis laboresq; picula se subituros denunciarēt.

Pluribus diebus .§.vi.

aspera pelia cum hostibus erant: ac multi et vtraq; parte cadebāt. Nā cū magnā murorū partē nicolaus machinis strauisset: et ipsis ruinis ciues cū hostes pugnabant. Id ali q̄diu marino labore ciuiū fuit nocturna. s. ꝓpatio murorum. quo interdiu ceciderat loco. Ad hoc quoq; opus ꝓficiendū femine etiā multe viris sumino studio (veluti eo ꝓsisteret salus patrie) incumbebāt. Verū cū ea res haud satis firmum ꝓsidium afferret. vrbi aggere densissimo a parte interiori murorum altitudine equabant. Cuniculis quoq; via in vrbem temptata est ab hostibus: si incassuꝫ hi conatus evalere. cum ciues ipsi simili opere occurrētes hostigne. fumo. ferro eorū labores repulissent. Tempratus insup a Nicolao aliud vrbis potiende cōsilium. Nā partē murorū a fundamentis fossam versus ciuitatē impellē: ac p ruinas vrbem ingredi cogitabat. Ad ꝓfecti q̄ ventum iam ad se ruinam ꝓpeterant. ciuis militūq; animo cōtis trabibusq; impositum supra hostes ruere fecerunt: q̄ ruina multi mortales extincti sunt. Compertumq; est omnis generis seminarū maximā fuisse operā in vrbe defendenda magnamq; laudē ꝓsernate pīe tulisse. Nō em solum viris arma opportuna subministrabant. z etiā ipe armate p virilib pugnabāt cominus. z certe locū quendā a ciuib labore vefessis desperatione quadā vefrā sole accurrētes femine hostē repellere paulisp: q̄ad integri succederent fessis. neq; virop filioq; qs in eaꝫ aspectu aut sanctos aut mortuoꝝ dolor a tutela muroꝝ auertit z vrbis defensiōe.

Urgebat ciuitatem pestis ꝓnalida q̄ plurimi intibat. Placuit igit eminē volūtarios. magna multitudo etatis imbecillis tū viri mulieresq; ac pueri vrbē reliquerūt. Fuit q̄s illa pretoris ꝓuidētia haud pua. q̄ mortuos publica impēsa sepelin: z sanctos adhibitis medicis ꝓpurari oudi nauit. Multa a nicolao ad expugnandā vrbē sē excogitata. q̄ oīa vrbē defendētiū ꝛtus z fortitudo superauit. Nam fistulas aquarum in vrbē fluentiū interrupit. Rivos procul ab vrbe deflexit. muros diruit. cuniculos egit. ꝓtinus plis ciues z milites defatigauit. Que oīa ei in vanū ceciderint. ire motus Nicolaus. statuit oīb copijs viribusq; p turres motabellane ruinam vrbē subigē. Comissa vtriq; acerrima pugna. tādē obstinatiōe ciuiū hostes sē reiecti. cū ꝓsidio bonis eius viribus pugnatū esset. multis vulneratis amplius ducentis et hostibus occidere. ex defensoribꝰ xl. Omissa eius loci pugna. nicolaus oppidanos labore defessos q̄si vacatores. e vestigio ad alia ꝓtē vrbis cū oīb copijs expugnādā accessit. Ubi q̄s cū duob⁹ ne q̄q; aditū reperiret. reiectus ciuiū ꝓstanti ad defensionē animo. expugnatione reliqt. Perībāt em multi ex hoīs māi vulneribꝰ debilitabant. Sepius deniq; diuersis in locis q̄ cōmodiora oppugnatōe videbāt acerrima ꝓpugnatio. ad oppugnādū varijs machinis plia cōmisit. Ibi multis vtriq; pennibꝰ. nicolai equites pediteſq; complures ictu lapidū infectos laceratosq. multos ꝺo acto e muris ꝓcipites socioꝝ turbā ptim cesaꝫ. ptim femineā sclatā vidissent: sublato clamore vrbē increpabāt. q̄ tot ꝓclaros bello viros certe mortis incassum adduxisset. ita q̄ tū solis vocibꝰ. tum ꝺesperatione vrbis recipiēde adductus in fine mēsis decembris exercitū in hybernā dimisit. Octingenti amplius ex ciuibꝰ ex inetcenariis vrbis. cc. ex hostibꝰ vltra duo milia ea obsidiōe ceciderūt. Ne tū olo intermissa obsidio videret ytalianus philippi ꝓfectus cū duobꝰ equitū milibꝰ i captā oppidis ad impediēdū ꝓmeatū relictus: varijs incursionibus terrebat vrbē. nullo ocij spiramēto ꝺato. Soluta obsidione. ꝓcipua venetis eo ꝓpotandus frumēti cura erat. Nicolaus q̄s adincūbebat maxime ne q̄d frumēti subsidij ad ciues ꝛferri posset. Ereptis em frequentibꝰ in cōualibꝰ z mōtibꝰ castellis: fossisq; obductis ademerat vrbē de annone facultatē. Conat⁹ ē tū gatta (quē ꝺuce exercitus veneti ꝓstituerāt) in vrbē frumēta mittē. Si intercepit ē in itinere a nicolao. nō absq; ꝛferentiū detrimēto. Accepta tū p ytaliani clade apud pōcē sarche fluuij acto eis ꝓsidio z filio occiso: paululū venetoꝝ rex est restituta. relq; ad mātes ꝓfugientes. ꝓmissa pugna cū venetoꝝ ꝓfectis ꝓfligan sē. q̄ plio ad mille boūm ex philippi militibꝰ occubuere. Postq; obsessis itineribꝰ oīs sustidij adst⁹ erat ꝓclusus. alia rō veneto sueniādi vrbi ē excogitata. res vtiq; ardua. Modus aūt. quidē ꝺe ꝛferēdi annonaꝫ huiusce fuit valde mirabilis. difficilim⁹ z ingeniosus p benacum lacum. ob breuitatem ꝺimittitur.

Que ad brixiesta .§.viii.

tū ptinebāt ꝓpositis z pactisq; facta de annona. haud igrabāt veneti mediolanensem numero z virtute exercitū superiorē. futura estate sicut accidit veronā aut vicentiā inuasurus. Neq; erat vtī nouos milites ꝓparēt. q̄bꝰ hostis viribꝰ obsisteret. Id vnū suaꝫ rer ꝓsidiū censebāt fore: si francisc⁹ ex piceno in eoꝝ auxiliū veniret. Ꝺo difficile dicebant. ꝓpē ꝓtractū cū eis antea fracisci indignatiōꝫ. Nō tū diffidebāt illū i suā ptē trahi posse. florētinoꝝ q̄bꝰ erat amicissimus in ꝺeditione. Sed verebant ne id a florentinis denegaret. q̄ meminissent quāto cū fausto z ꝓsperitatis socioꝝ Cosme z iuliano oratoribꝰ olim de cōi re agentibꝰ vsꝰ ēsset. Suppudebat quoq; p subsidio orare florētinos fateriq; se eoꝝ opa egere. Necessitas tū pudorē vicit. Missi itaq; florentiā legato Jacobo donato q̄ cosme laurētioq; fratri (bi ꝓmarij habebāt ciuitatis viri summa familiaritate iunct⁹) erat. cū eis ceteriq; ciuibꝰ q̄ ad id opportuni videbāt multis verbis ꝓtēdit. vt fracisc⁹ in eoꝝ subsidiū pgeret. q̄d haud magno certamine impetrauit. Sciebāt em philippū nil eoꝝ fraude q̄ ex federe ꝓmisisset. Sepius q̄dē eius fidē ꝺubiā z infidelē ex pti: nolebāt illi bellū venetoꝝ suspicose. q̄m veri erat sile. si ꝓtenita animo ꝺuceꝝ relictis venetis philippū in se arma versurā. Venit interim mēse ianuarij florentiā pontifex eugenius: cū cuius habituris ꝓ gregis. Qui oratoris veneti precibꝰ franciscū hortatus ē. ad capiēda a venetis stipēdia. ipa fide publica policitus se et q̄ ve ecclia romana tenebat (id em petebat) ꝓfuturū. Cōtracto igit ꝓ q̄nquēnij int venetos z fracisc̄ fedē. be ꝓditōes inter ea sunt ascripte. vt tū venetoꝝ. tum florentinoꝝ vnicus duꝫ belli esset. quatuorq; equitū z duoꝝ peditū milia stipendia sibi impenderēt.

Veriaſq; inſuper populi. tum ꝑducte tũ cõducende ſibi parerent. Addũq; vt nicolaus ferrarienſis marchio cuꝫ mille quingentis eq̃tibus quoꝫ guidantonius eſſet prefectus: z bortino nicolai filius cũ equitib⁹ mille veneto⁹ z florentinoꝝ ſumptu ſub franciſco militarẽt. Id palam factũ fedus nicolaũ pepulit. vt copiꝫ vndecũq; contractis agrũ veronenſem inuaderet. eſtimans ſe facile eaꝝ rẽ potiturum. Itaq; a benaci ora cũ exercitu ꝓfectus pluribꝫ i locis atheſim tranſire mãtuani auxilio conatus. ſeꝑ⁹ ab hoſte repulſus. tandem ductis tũ q̃b⁹ id tremandus erat ignauia. pontinarũ bis inuicto copias traduxit. Tũſgreſſus flumen ꝓ gineacũ oppidũ validũ ac opulentũ. cum aliq̃diu ſummis viribꝫ oppugnaſſet: facta deditione recepit. Deinde baldũ receptũ eſt. Plurima inſup oppida de veronenſibꝫ ac vicentinis tũ ſponte tũ vi in poteſtatẽ redacta: omnibꝫ ferme egris veronenſis oppidis potitus. Nicolaus vna cũ mantuano vires obſedere: tum natura: tũ copijs. tũ fide ciuiũ munitũ: ſi annone q̃ ſumma erat caritſia tedebat. Interea iuxta benacum lacũ paulũ fortuna vertetis fuit. Nam cũ ytalianos eo cũ magno equitatũ peditatũq; ad madernũ oppidum deſcendiſſet: tũ brixianoꝝ copijs: tũ militib⁹ quos triremes vehebant occurrentib⁹. cũ ab vtra ſolis ad veſperã vſq; acriter dimicatũ eſſet. fuſus fugatuſq; multis interfectis. z ipſe eq̃ vectꝰ notis beneficio euaſit. Quadringentiũ ea dimicatione capti. in q̃b⁹ tres haud ignobiles equitũ prefecti fuere.

Dum hec apud .§.viii.

veronam z benacũ fortuna varia gerunt. Franciſcus cuꝫ ſuis equitib⁹ ac pedinib⁹ (ad ſex mille bi erant) a piceno recedens: ad vicũ ſe ꝓtulit. antique adrie ꝓximũ. paſſum ꝓpinquũ. Inde impedimentis alio itinere ꝓmiſſis. ipſe ꝑ ligneos pontes. tũ in pado tũ in paludib⁹ iunctos. nauibus adhibitis. galeonibꝫ qui ab hoſtiũ incurſu tranſituꝫ tam variis in locis tutarent: in agrũ patauinũ copias trãſmiſit. Expoſitis in terra ſuis id egit. ꝓfectum dat beli ꝑtiſſimus: vt q̃ primũ omnes veneto⁹ ꝓfecti cũ ſuis equitibus atq; pedinib⁹ ad ſe ꝓuenirẽt. vt iuncto exercitu hoſtẽ ꝛpremeret victoria exultantẽ. Nicolaus ſummis viribꝫ veronam oppugnabat. admotis ad menia machinis atq; bombardis ad ꝑternẽdas muros: quo aditus in vrbem pateret. Sed audito franciſci cũ omnib⁹ venetoꝝ copijs aduentu. deſperata victoria obſidioneq; relicta: ad oppidũ ſuum (qd̃ i poteſtate erat) exercitũ duxit. miſſis mãtuanis ꝛſus machinis atq; tormẽtis: reliquoq; obſidiõis apparatu. Duo erant itinera: q̃ que veronã ire. Alterũ per montes: alterum ꝑ planiciem. vtraq; via diuerſis modis erat ꝓdiſa. partim foſſatis: partim caſtellis z ꝓpugnaculis z multitudine magna rufficoꝝ: vt franciſcus ire nõ poſſet ad liberandã ab obſidione vrbem. Erat venetoꝝ exercitus. xiij. equitum peditũ ſex milliũ numero. Nicolao neq; paresq; erãt copie. Que res metũ iniecerat: ne diſcrimen belli cederet fortune. Franciſcus ꝓtinus leonicũ oppidũ. xx. ſtadijs nicolao ꝓpinquũ. validoq; munitum preſidio. In eius ferme ꝑſpectu obſedit. Et cũ acri certamine muros aggrederet. oppidani rebellionis ꝑſcientia ne vltimo afficerentur ſupplicio veriti: omni conatu reſiſtebant. plures et eis equitibus graniter fauciatis. et in his prefecti duo: ad iram franciſcum commouerunt. Qui minas⁹ eſt oppidi deſolationẽ: totis viribꝫ ad eoꝝ expugnationẽ incubuit. deſperata illi ſalute ſponte ſe ei vendidere. magis veniam ſperantes et ea deditione. q̃m ſi vi caperentur. Recepto oppido ac mitigata ira franciſc⁹ pepercit cõo. ciuiumq; ea clemẽtia ceteros q̃ deſciniſſent. illoꝝ exẽplũ ſecuturos. Que res minime prudentiſſimũ ducẽ fefellit. Parua cũ negocio oia ferme de veronenſibꝫ atq; vicentinis ad eam diem captam: in ptãtem rediere. Cũ ꝛro ad ſuauiũ duceret exercitum. ꝓperit ibi nicolaus oĩs copias ꝓtranſſe ea mẽte: vt quacũq; ſiue ꝑ planiciẽ ſiue ꝑ montes veronã hoſtis peterẽ: trãſitũ impediret. At Franciſcus primuſq; nicolaus ſuſpicari poſſet. qua eſſet iter facturus. iuxta montem in loco q̃ annogna vocãt ꝓcedit. Inde veronã miſſis qui mũites ꝓpinq; ad inuadẽda mõtana caſtella hortarent. Ipſe ꝑ mõtes acie direxit. expugnatis q̃ iter impedirẽt caſtellis. ac ꝓtim direptis: partim preſidio impoſito veronã nullo hoſte obuio ꝓficiſcit. Sed cũ peſtilẽtia angueret trãſito atheſim ad tercũ lapidẽ via q̃ itur boſtili cum caſtro menſe aug̃. locat. Nicolaus timens ne a retro intercluderet. incenſis ꝓpugnaculis caſtellisq; oĩbꝰ in foſſa erectis: ripe atheſim tranſiit. Franciſcus e veſtigio ad oppugnãdũ ſaraudo reuertit. z poſt aliquã deſenſionem tandẽ ſe tedere. Eo accepto ad cetera q̃ acibus i fide pbilippi ꝑſiſtebant expugnãda. in vicentinũ egrum conceſſit. Recepta q̃ deſecerãt oppidis ad atheſim redijt: atq; eo q̃ antea loco caſtra locat. Sẽma ei cura erat commeatus bonũ ꝓpotãdi. Eteñ ꝑter famẽ z belli ꝓnnũ q̃ vires verebat: accedebat z peſtis ingens. q̃ ciues admodũ terrebat. Singula ꝑ ſe mala ꝓncioſiſſima. Deſerebat tũ et benaco lacu ꝑ mõtana loca ad ciues annona. Pauca tamen que haud quaq; ſatis ad eos alendos eſſet. etq; et herbis vndeq; ꝙrentis z fetis etiã ãnalib⁹ famẽ ſedare plurimi cogerẽt. Nicolaus q̃ caſtra i plano poſuerat. q̃ iter ad ani impediret. Sentiens venetorum naues in lacu ſecus littus ſeductas mũites vagos ferri ac neglgentius cuſtodiri oĩa. cũ paucis eq̃tib⁹ egreſſus caſtris ad locũ ꝑgit: coactiſq; q̃ circuierãt copijs. nautas z milites nil tale ſuſpicãtes aggredit. Cõmiſſo certamine z naues et mũites oĩes capiũtur: exceptis paucis: q̃b⁹ fuga ꝑ montes tutos fecit. Eo allato damno cũ nicolaus in caſtra reuenſſet: franciſcus ineunte ſyene bidui iuxta atheſim iter emenſus. ea q̃ naues traducte erãt via ad lacũ ꝓfectus. eaſq; entre operã dedit. vt claſſis et materia que multa erat litoreis ꝓpinqua de integro reſtauraret. Ea breui tpe ꝑfricta plurimo vſui fuit. Erãt circa lacũ ea ꝑte: que ad veronã vergit oppida ꝑma inter ſeſe ꝓnum ſtudio bellãtia. quedã venetoꝝ. q̃dã philippi cũ fauerent ꝑti. Hec ferme oĩa franciſc⁹ in poteſtatem redegit. Qua ex re motus nicolaus aduerſo litore ſuis auxilio occurrẽs ad extremũ lacus otãgintidenti pgit: atq; apud oppidũ qõ riua dicunt cũ magna haud manu ꝓſedit. ꝓbaturus ne q̃d annone hoſtib⁹ ꝓportaret. Cũ varia vtraq; certamia iuxta lacũ ꝓmitterẽt. z tandez in acie pugnatũ eſſet diutius: Nicolai copie fuſe ac fugatis. multi capti ſunt. ꝑles ad vicina caſtella mõteſq; fugere. Nicolaus in tutum quandã fugit occulte. q̃ facilime expugnata eſſet: ſi eo loco tantũ virũ latere credidiſſ⁹. Noctu ꝛro ꝑ hoſtiũ ſtatiões cã a valentione viro portatus: nõnullis ſuiz equitib⁹ ad ſuos reuerſus giclin euaſit.

Cũ parũ ſuccederẽt .§.ix.

nicolai aduerſus franciſcũ ꝓſilia. relicto lacu cuꝫ oĩ ferme ſuo exercitu veronã redijt. oblata ſpe. pditiõis eius vrbis capiẽde ꝑ arcẽ quã veterem dicũt. ingreſſus menia de ſuppoſito vibẽ capit: omnẽ excepta arce q̃dã in mõte ſita et põte q̃ ibeſt arce. Poſt nicolai diſceſſuꝫ frãciſcus quam aſcẽdiſſet mõtẽ itinẽ ꝛſus tridẽtũ. ſumpto mõtanoꝝ receſſit recipiẽdis caſtellis interꝫ: accepit verone defectiõꝫ. Varia militũ ac ꝓfectoꝝ erat ibia. Quidã vt abijcẽt recuſande vebis curã: z alioꝝ cuſtodie z ſaluti vacãdi. Ab aliq̃s alia. cũ ꝓcula cã difficultates afferebãt. q̃bꝰ abſcideret ſpes oĩs auxiliũ ferẽdi. ita nimiũ cẽt impedimẽtũ ꝑ maioꝛi ꝑte ꝑ mõtes cẽt trãſeundũ: atq; via ferme. l. miliarũ et difficultatũ hyemis aſpere z frigoris ꝓhibẽdã. Verẽdãq; eſſe. ne vrbis ꝓdinoni clades ſuoꝝ militũ addereꝰ: q̃ futura eſſet extrema calamitas venetoꝝ. Solus franciſc⁹ vir magnanimꝰ. ꝓſiliſq; ſentẽtijs omniũ poſtpoſitis ſua ſentẽs: honorẽ ſuũ z venetoꝝ ſalutẽ expoſtulare dixit. vt q̃ primũ ad recuꝑandas vrbẽ ꝓficiſcẽt. e veſtigio ipſe cum electis equitib⁹ a peditibus et iam adueſperaſcebat

per montes oppletos nimiby iter ingressus ad primā noctis horam. vij. miliby passuū pfecto parum quiete rpio dedit. Deinde ante vilucies (nihil enim ea nocte aut equi, aut homines obtulerant) longa pfecta via ad arbesim flumen in planiciem descendit: ac. xx. milianū pfecto itine reuersum ascendens. xij. miliby passuū iter faciens veronā pgrit. Qui in arce erant quam nōdū ceperat hostis suorum aduentu cognito multa letitie ob insperatū subsidium signa ediderunt. Qua re motī duces hostiū cū parte exercitus postā qua venturus erat franciscus egressi certamen atrox pmiserūt. diutinus est arci pugna certatū. vrgente tū francisci milite z acrius pugnāte: vare terga bostes sunt. spulsi. immigti victi victoresq; vna prosequēte francisco vrbem ingredit. quo audito rantus hostem terror inuasit. vt de fuga omnes cogitarēt. Nicolaus ac mātuanus cū omnib⁹ copijs quadriduo posteq; vrbē ceperāt nocti abierunt. Recepta verona (que res venetos statū seruauit) aduersarios pdas (multa em̄ p varia loca ni ad uersi suspicantes reliquerant) militibus suis in restauratione eorum. que multa tū obuieniendi celeritate tū asperitate viaz amiserant distribuit. His gestis franciscus' adueraciem pgit pijoti via. vbi de reficiende de integro dassisq; quam brixiani ab inopia annone sublenarent. sedulo operam dedit. accitis opanijs ex materia rpingua: hand priou inferiori instauratur: que ad pportanda frumenta z ad eius regionis tutanda oppida plurimo vtui fuit. Mōtes inde e regione brixie ascendēs. plura castella deposita. (quibz transitus annonā feretibz impediebat) recuperauit. Animaduertens nicolaus summis brixiam defendi viribz atq; expugnande ciuitatis francisco duce spem oēm vanā vllā pfilii sumpsit in tusciam pter florentinos transcendendi. Quidam ad pbilippi pfilio factum credunt. vt Johannis cardinalis cometam (qui secū pter florentinos pfiuerat) copijs iungeret. Alij eo pfilio nicolaum in tusciā trāsisse ferunt. quo franciscus opem florentinis relicto venetorum bello ferre cogeretur. Et id simile vero facile videbatur. presertim cum pauci admodū in tuscia milites relicti essent: qui eos defensarent ab incursantibz hostibz.

Anno domini .M. .C.C. .§.x.

eccl. gesta sunt hec notabilia: que nunc referuntur. Eugenio florentie cū curia sua residente. post recessum recentem grecoz: et primo de ipso cardinali Johanne cometa nec te quo tactum est enarrandū. Hic Johannes cū essz curialis familiaris multum effectus eugenio. defuncto domino americho de cosinis primo archiepo florentino p vacationes sedis illius p annū z vltra institutus est ab eugenio pastore Johannes cometanus archiepus florentin⁹ et ex ea dignitate assumptus est ab eodem ad cardinalatū primo tū ad patriarchatū. Idez legatus destinatus ad vrbem z ad partes regni. pdictin copijs multis romā que re bellis pape p annos manserat dominio eius restituit. Cardinalis aūt nepos pape venetus. qui in rebellione vrbis fuerat captus z p menses multos detentus. iam fuerat liberatus. Penestrina etiam ciuitas que ztraria ecclesie fuerat: vi armoz capta est. Contra aliquos qui fuerant illius rebellionis z factionis cā. processum est. z propue ztra quendam plebeiū victā bonecellum. q̄ prim⁹ creatus erat tumultū in ciuitate. et quasi pfectus vrbis capitolū in custodiam bēbat. Hic cū magna diligentia quesitus ne ex tanto scelere euaderet impunitus capt⁹ fuit. z in curru p vrbem tractus suspensus est. z postea in quatuor ptes sect⁹. Hic etiam in regnum apulie ingressus. quesiuit regē aragonuz de regno eiecere bellum gerendo. Et vna duerū q̄ solennissima erat. cū rex in castro esset versus gaietam z dixit audiret. ml suspicatus contra eū agendū ab hoste pter festi celebritatem. z hostis ecclesiasticus esset: repente cardinalis ipe cum copijs suis pfectus est ztra eū. Et nisi q modicā moram aū regi fuisset pnunciatus cardinalis aggressus pinquus z eū. vtiq; captiuus fiebat. Sed fugiēdo velociter se euasit manus eius. Parū quinde pficiēs reuersus est ad vrbē z circūstantes ciuitates. Tyrannos aūt alios q̄s pfecutos ecclie extinxit. z inf ceteros pfectū vrbis q̄ multa mala intulerat terris ecclie captū de capitari fecit. Antoniū comitē pontis bere pisanū z crudelissimū hostem manifestū florentinoz z ecclie. q̄ ecclie vsurpauerat ablq; oppida. in bello fugatū in arbore olivarū in cāpo sulspēdi fecit. Conradū duce fulginet: q̄ multū fauerat braccio cōtra ecclesiam certanti z aliis inimicis ecclie. capta ciuitate fulginei p pditionē cepit cū filijs z capellā ad arce soriani transmilit. Qui tandē sniam capitalē accepit. Demū cū p missus copijs vrbe egredi vellet taurus cometum. facta cōspiratiōe z eū. cū eēt in ponte intra adriani sepulchrū qō dē castrū sancti angeli: castellanus ipius loci egressus e castro quasi ad obviandū ei et reuerentia tenuit manū eius cathenaq; vt ordinarū fuerat sublevata ē terrane transire posset. a quibusdā aūt satellitib⁹ castri cū bastis adūcatis erabebat ad castrum. In quo facto cū querēt retrocedere. lapsus ē cū eq. Sicq; captus addūctus ē in castruz sci angeli vulneratus. Vulnus tū nō erat incurabile: ē venenu mortis ei acceleratū ē. Cām vel occasionē ruine pdicti cardinalis. hāc scriptā reperi in fine. Cū ipe Joh. cardinalis legatus pontificis eēt in vrbe cū magno equitū pcū dtiq; numero. hostis admodū eoz estimat⁹ florentinus z venet⁹ ptēpnis: spernēs pmissa pgato exercitu fulginei obsedit cepitq;. Qua re cū pōtifex tātā iniuriā z velut pditionē socioz legari ad trā atq; odiū pnarchā paciscentē. Incitabat insup indignatio in francisci (a q̄ e piceno turpit⁹ eiectus erat) pcepta: que factū belli ducē grauissime ferebat. Per internūcios aūt inscio pōtifice cū pbilippo clā inito fedē pstituunt. vt nicola⁹ post habita brixia ad expugnandū secum pm bellicaput accederet. Florētinis nullos pter admodū paucos adesse mūlteb. Haud magz comitis imperioz vrbem ep̄m posse aut regnatores in ea exules. Permulti em̄ erāt q̄ relict⁹ venetis duci fauerēt. Sibi ipsi nō multū confidēbant. Duoq; peditū exercitū esse. vt si nicolao ingeret: haud dubiuz in manibz fore victoriā. Fama vulgata est si ei voto res cessisset illū sabactis florentinis: p cuncta mostē sibi pontificatū vendicaturū. Quicūq; eius aim⁹ fuerit ipe nouit. Fedus certe cū pbilippo ab eo sanctū ē. De bello florētinis inferendo. q̄ ipo interceptis spectata ē mortē. cardinal⁹ cū fuit. Data ē em̄ opa quorūdā pfilio: quibz z pīe z pontificis salus erat ceteris rebz antiq̄or. Verū q̄uis sic q̄dā senserint. q̄ alij aliē dicūt: relinquat⁹ illud iudicio dei. qui omnia nouit euenturaq; iam ante ordinat.

Anno eodem .M. .C.C. .§.xii.

colaus media hyeme assumpsit eq̄tū ac peditū electa manu ad tria milia. Qui erāt februario mēse traiecto pado in reficiēdis macie pfectis eq̄is in placentino parmēsiq; agro paululū sbstitit. Lento postmodū gradu (Mānines inter ra occupauerāt) mense martio bononiaz copias pduxit. Statuerat z̄o antea. quo q̄z loco pfecto bellum gereret. Quosdā em̄ boiā infestare alios circa lacū obsidē hostis: nōnullos veronā (in quā francisc⁹ hyemādi gr̄a missis in hyberna copijs pcesserat) cōtinuis excursionib⁹ infestare lacessere. Sz maior rez moles q̄p se ferret nicolaus querebat. in ipaz florentinā vrbē. inoz et⁹ statū euertendū insidie z vires paband. Nicola⁹ igit q̄nis inq; rpe a bononia motis castris flaminiā petijt: ac quedā ti florētinis castella vedit guidantonio mānfredo tenēda. existimās ea ipa adesse q̄ appenninū transiret: cū ahūlōge aditū frustra tentasset. paululū regressus p vallē limonis fluēnis. q̄nis ui mes plurime (quas p loci accolas submonere inbebat) impedimēto essent: ad extremū vallis saltū vbi māradi castz ē q̄ a florētinis magz tenebat' pfidio z firmo quēt. facillime aditu pbiberi potat rpe locoz asperitate in varij genera

multos ad custodiam saltus posiri. audito nicolai aduēta adeo pauere ceperant. vt vir bostē ꝓspecto relicta saltus custodia in fugam versi sibeñ admi nicolao vēdissent. qui sup̄ato monte nullo obstāte in magelli descendit ad parualum castellum: quod vocant pollicciarum. Ibiq; aliq̄ diu statiua habens nequaq; multo paucior. magnoq; conatu castellum oppugnauit. Erant aūt cum eo florentini exules pmulti. quorum vrebat cōsilio: expectantes si res ꝓspere succederent in ciuitates violentia reuerti. Id magnum timorem omnibus incussit ac pontifici: cui et philippi z nicolai callidi tates note erant. eosq; hostes sp z infidos esse erp̄tus. Sed et exules florentini nō minoris cōditionis ꝓsanguineos z amicos in ciuitate nō paucos habebant. Dolt patriarche cardinalis obitum fedus cū venetis z florentinis pontifex peperit. p defensione cōmuni ea inter ceteras ꝓditione: vt equis olim impēsa in milites fieret. Evelligioq; Ludouicū patauinū archiepm florentinum pauis inflatum: quem postea cardinale creauit virum solertem ac magni animi z ad res gerēdas ꝓmptiss. peconijs p legato misit. a quo equites pedites; q; sub patriarcha militauerant denuo ꝓducerentur. arq; in tuscia ꝓducerentur. Erant tunc in florentinos defensio nē eis parue copie aduersus tantam belli molem. neq; vrbes statu admodum timebant. Et ꝓfecto si fortuna vti sciuisset nicolaus: nequaq; dubium est. quin magno in discrimine res florentina fuisset. Erat magno in periculo ciuitas. nō tam externi hostis sollicita q; trepida de aliquo ciuili motu. q; dubitabat fauore exulum excitari. Nec solū magelli oppida in periculo videbant. sed in vrbē ipam timor penetrauerat. cum hostiū vsq; ad quartum lapidē fierēt incursiones. Erat preterea in vrbe Annone carisha. q̄ ciues sollicitos tenebat. vt si nicolaus ad ea loca ex quibus annona vehebat exercitum duxisset: magnum motum in ciuitate carisha excitare potuisset. Sed diuina ꝓuidentia (cui est cura de omnibus z ꝓmatime eccla sua; que in capite ibi erat) nō defuit illis in tāto periculo ꝓsilium. Iliq; hostis inuito clausit oculos mentis: vt expedientia ad ꝓpositum suum nō exequeretur. sed pirania. Cū igit reip. florentine fortuna minari videret (oppugnatores em̄ multi erant defensores pauci) agitatum cū lepino inter vrbis primates. variisq; magistratus q̄ publicus ꝓsiq; aderāt reuocandus ne esset franciscus in tuscia; an bis copiolis: que aderant salus defendenda. Censebant quidam tanta cōsilia sp esse capienda. que sole videbant. si duc egregius ad belli munia cum parte exercitus accerseretur. nullam dari securitatem nicolaum aliquod castellum aut aliquam belli sedem. vel vi vel exulum gratia nō receptuꝝ obsessurum itinera si velit quibus subministrentur frumenta. ignorant esse ꝓfectus voluntatē semp ad peiora mobilem. presertim vbi ingruat fames. Si paululū nicolaus fortuna undasset. nouos timendos hostes (qui vt plurimum in rebo dubijs emergerent) malum nascens facilius extingui posse q̄ si coaluerit boretur. Nō enim de aliquo oppido aut castello. sed de patria de ipa vrbe. de ipa reipublice certamen esse. Ideo videri tutius vitare id periculū. q̄ in eum locum deduci et quo haud facile emergi nequeat. Aliq maioris animi nec ꝓsilij priscis viri ab ea sententia dissidebant. arbitrantes franciscum nullo pacto reuocandum. Nobi em̄ esse quod magis optet nicolaus: q̄ franciscī discessum. huius philippi veniat potestatem: qō ꝓculdubio si ille abeat sic futurum. Et eam ꝓfecto si philippus coperit. reliquas vicinas vrbes recepturum. Franciscū em̄ virtus cōstiq; z ꝓsperatum ad eam diem britiam z veronam sua virtute de manib hostium ereptam. cupere philippum venetos eius ducis auxilio pmati: cui⁹ opere et virtute ad eam botam starent venetoꝝ opes. Non suis sed alienis fisum virtbo nicolaū superasse appenini iuga. ꝓpter patriarche fedus cardinalis: nunc eius desiderium remissurum animos. neq; ꝓmissurum rem fortune in qua versetur Philippi salus. Solet em̄ huius tumultu maiorem metū q̄ p re exeran. diem mitigare nimotem et graues res vsu leuiores vident. Desto futuras pontific copias: quib hostis vires ꝓmuntur. Adequitasse quodam ad vrbis rome moenia cum exercitu hannibalē. vt obsidione capuam liberaret: quam nequaq; omiserint tanti ducis aduentu. Eodem modo nequaq; franciscum accerssendū videri. sed alijs copijs tempus tutandaꝝ firmādas presidio ciuitates z oppida validiora. neq; in mutare status periculū. si qua ab hoste capiant. redditura omnia in fidem. cum referbuerit nicolai impetus. quem necesse litterra hostica quotidie fieri remittiores: postremum tamprocul a domo militantem. His dictis decretum est. plenibo tēm copijs obseruare hostes. et ab excursionibus prohibere.

Penes polliccia .§.xiii.

nū statiua habente castra nicolaum omnes phiarche cardinalis nunciata volotem simul z pauorem incussit. Nam rōsilia secū inita in irritū cesserant. z sois tm copijs non satis cōfidebat florentinis nocere posse. retrocedet et turpiliꝰ ducebat. Igr̄ ulterius pgredi statuit z aliq̄ audere si eius: anteq; vires hostis augerent. Ea opinio ꝓtinde francisci comitis pupuli est ꝓmota. Egerant cū eo exules. ꝓmissa totius ꝓsentinatis ore. cuius maiorem tenebat partem vitione: vt a florentinis deficeret. Ille immemor se ab eo populo qē sibi pater tutorem motiens reliq̄rat. ad eam diem auctum opib z dignitate: ad aduersarium vertit. Itaq; moenia castria calentinum ingredit. habuit nam oppidum castellaq; omnia florentine ditōis parua labore capta comiti traduntur: arce excepta quaꝝ sancti nicolaum appellant. vbi in eius obsidione diebus circiter xxxvj ꝓsumptis. tandeꝝ fames ad deditionem ꝓpulit. eaq; cum reliquis comiti data. Culpant nicolaum multi. q̄ paruo castello deuictus tpūs teren: omnē belligerendi rei occasionem omiserit. Certe ea mora z spacius florentinis datum est ad equites z pedites cōparandos et legato pōtificio ad copias ecclesie p varia loca dispersas ꝓmandas. z industriam traducende. Interim duo equitatū p̄fecti a francisco missi via mutinensi in quadriu florentinis venere. Que res auxit animos ciuium. z spem attulit posse ꝓsentibo copijs rempu. defend. Sperabat em̄ ꝓpe viam affore pontificis equitatum pedita rumq; quem ad ser milia electoꝝ virorꝝ dicebant esse. Magno em studio et diligentia ludouicus copias coegerat. citatoq; gradu aretij versus duxerat: cui⁹ in agri finibo ad oppidū sepulchri et cusentino venerat. Nicolaus in agrū tyfernatē ꝓgressus cū cines ne quicq̄ ꝓtationis terrore ad deditō nē temptasset: in territoriū pasij ꝓcessit. vbi aliq̄diu ꝓlat in pacato ꝓmoratus z pecunia z ꝓmeatu adiutus paulū q̄uit. Franciscus interea certior fact⁹ neq; q̄ nicolai conat⁹ a florentinis timeri. partesq; aut copiosiores milites oppositos nicolao ponte lapta minuū iuncto: traducto q; exercitu oppida castellaq; oia ea ad triginta numero erāt que aut sponte defecerant ad nicolaū aut vi capta cōtra ea estate expugnauit ac cepit. Illa insup in potātē redegit. q̄ olim mantuanos iuris veronensiū occuparat. Septuagesima secunda predia cū hostibus fecit. mille q̄ngentis aut amplius militibo captis. Brutie q̄ste cū ꝓpositis bis q̄ ad victum ptinebant. cū nona messe quā mero vacui agricole in vrbē ꝓuerterant. reddidit leuiorem. Classe xo ac pedinibo expugnata oppida circa benacū in ditionē venetorum reducta. Hoc fortuna fisus franciscus tr transcūdo flumine abdua iuncto ponte cogitauit. Interea cū pontificis duce ludouico et florentinoꝝ copie essent oppidi aretū coacte vt occurrēt nicolao. Anglariū oppidū in finib agri aretini ꝓfecte. arcta oppidū castra metati sunt. Nicolaus cū perusium ꝓpe comitatu volentibo cinibo intrasset paucos p⁹ dies accepta pecunia cū exercitu ad obsidēdū

armone inopia vigente. Vbe ea pculdubio p̄ traditionē
ponūt: discrimīs equitū pfecti duo strenui viri cū ala equi
tum p̄ medias hostiū stationes. de impunito intrassent: q̄
re salus ciuitatis est pfulsa. Venerat maior q̄s pro re a
lombardia rumor. oia ibi mutata esse. equites p̄ philippi ca
pros. oppida amissa. pstratas acies virtute francisci: liber
tatem obsidione biriam. amissa omia recuperata: ipsi iam
philippo p̄niciem imminere. Eius quoq; nunciis nicolaus
adocabant. cui etiā literis mandatū erat: ne acie certaret.
Hec in castris nicolai inē equites vulgata fama: lombar
dicos (q̄ magna paro erat) salutē patrie p̄ferēs. alios
calamitatibus: sparsim fremere nequaq; coram suaq; res
postponēdā esse. faciusq; videri tueri. quia: q̄s apperē ale
na. p̄secutari eos castella rustica ac montana: vt opulentis
mas ciuitates. fertiles agros. villas frequentes pentes ac
liberos a se rerelictos hostibus p̄dant. Nullū esse locus p̄de
tronestica: vt querantur extranea. In dubio eē eventum
belli. ideoq; in primis consulendum saluti patrie: reliqua
vo suo tempe curanda. ni redeat: se pculdubio abituros.
Hanus vocabulo nicolaus respondit. Aut diuites eos et vi
ctoria futuros: aut subituros quē casum tulerit fortuna.
Motis a terno castris ad burgum puenit. eo alio: vt in
sidijs & calliditate aduersarios superaret. Cōsuerāt flo
rentinoq; pfecti quoquo die structis paratisq; acieb. q̄
ab incursu hostiū tuti essent: diligentius pabulatores mit
tere. seruare vigilias. omnesq; insidias pcauere. ppter hos
tis propinquitatē ingna diligentia pax ē pseueratum.

Tercio Kalen. .H.xiii.

Julij anni. M.cccxl. ea qua die petri & pauli apostolorū
celebrat⁹ est. cum equites pabulatū negligenter & absq;
vllo presidio eūt incauti. & diei estus erat ingens: stratis
eorporibus indulgerē quieti diligentius q̄s mūiti par erāt:
Nicolaus (cui hec nota erant) relictis apud burgam im
pedimentis. expedito milite duplici acie instructus: velut
ad certam victoriam in hostes equitabat. vna qua pabu
latores: altera qua ipe castra peteret. Notant florentini.
Nicolaum & suis & nūciis p̄philippi renocatū. ideoq; suis p̄
fectis mandauerāt ne vllo modo cū hoste preliam cēseret
Satis eē illū cogi ad recessum: q̄s sine vllo eor⁹ discrimie
futurū erat. Nicolao q̄s id mādatū erat notū: ideoq; ad
certamen allicere cupiebat. Sperabat insup cū a diuersis
ducibus & pfectis exercitus ageretur fore. vt nequaq; in ca
pescenda pugna in vnam sententiam conuenirent: & quē
libet suo consilio staturum. atq; ita illos absq; certo ordie
in prelium euntes facile superari posse. Diem p̄terea sibi
elegit festum. quo sciebat omnia alienari negligenter: vt
his rebus facile pluaserit hostes haud magno certamine
tergauersuros. Et forsan succesisset consilū magna cum
florentinor⁹ clade: nisi michelettus vectoranus & prudēs
ductor armatus equo ascenso. omia circū castra plustrās
aduentū hostiū ex colle in quo oppidū ē p̄spexisset. Is in
planiciem que ad burgā p̄tinet. ea quatuor miliaria pten
ditur: p̄spectans. elato pulnere aduentare hostē. & ad ar
ma & vestigio clamauit. accersitisq; suis in primis ad pe
riculū descendit: quo videbat hosti transitū dari. Eo & p̄
fecti ceteri confestim accurrunt. de modo pugnandi confe
rentes. Tribus acieb⁹ rem geri placuit: & qui cuiq; p̄esset
statutum. subsidiarie cohortes cū signis apud legatū relic
te: qui vbi opus eēt presidio pugnantib⁹ foret. pedites sa
gittarijq; intra ripam torrentis: latera hostiū ferire iussi.
Initio prelio varie vinq; & equis plene virib⁹ pugnatū ē:
& hostib⁹ ob victorias p̄teritas sup̄be. vt qui tā pusillanimē
vinci paucorum instantiū. & atq; p̄ vicinentib⁹ iniurijs cō
sequendiq; belli gloria: nil laboris nil periculi recusantib⁹
Inflabant p̄hortatores eos. tum legatus: tum etiā seniores
pfecti: tum etiam florentini legati. quor⁹ sollicitudo & vir
tus ea die laudata est. Cum oia cōsilia. oēs vires nicolaus
intemptasset: tandē victus fugatusq; burgū petijt cū pau
ca manu: reliquis aut captis aut ad vana dispersis loca.
Numerus vtriusq; ptis pugnantiū octo milia hominum
fuisse dr̄. Equites ad mille octingentis capti: qui omēs po
stridie omisso equis atq; armis. ad suos redire iussi pmis
si. Mortui. xl. ex nicolai militib⁹ vulnerati plures. Inuēt⁹
burgi: qui armis sumptis tanq; ad predā nicolai tūc iussi
secuti: capti fere oēs ac p̄cio redēpti. Asserunt plurimi ma
gis dei virtute q̄s virib⁹ vel industria habitā fuisse victo
riā. Nam sm̄ humanū iudicium ille astutus nicolaus ita
ordinauerat bellum: q̄ victoria ei cedebat. Hoc aūt plu
rimū nocuit ei anaricia sua. Nam cū hostes viderent iā
deficere & q̄ fugere: plures ex nicolai copijs inclinati ad p̄
dam ceperūt dispergi. inde aduersarij fortiores effecti p̄
ualuerunt. Dignū vtiq; & iussū erat. vt principes apl̄or:
qui romanā eccl̄iam suo sanguine p̄clarauerāt ea die marty
rij sui petrus & paulus: cām eccl̄ie defensarent. que cū vene
tis & florentinis & hostes suos dimicabat. ac plenā victo
riā ministraret. Ceterū nicolaus qui fugerat cū paucis ea
nocte se iquieti dedisset. anxio amaricatus q̄ non euenisset
q̄s sperabat: postera die relicto oppido p̄ flaminiam me
diolanū rediit. Dicitur aūt illū ferunt. actum de philippi
statu fore: se veteranū pfecti equitesq; in quib⁹ tot⁹ philip
pi exercitus robur erat. & bi quadringenti dicebantur oēs
captiui veteres fuissent. At bi liberaliter accepti: omissiq;
suā ducē secuti sūt. Hac victoria p̄cussi burgi incole.
venitq; in eos vis tota belli verteret: oratores venū pe
cātes ad legatū missi. oppidū pōtifici tradiderūt. Hoc ali
quo tpe vsurpatine possederat nicolaus forte bracbi⁹ seu
de stella mancopatus: qui tandē inimicus eccl̄ie in bello aū
fuerat interfectus. Cōcessit aūt oppidū ipm postea engeu
ino florentinis: sine in pignus siue precio emptū. xxxj.
milū flor. ei exhibēdo. quos salomon debuerus p̄tati publi
cū fenus exercēs soluit cōitatui pena cuiusdā sui excessus
extra capitula eor⁹ ppetrati. Gratissimū eius victorie pōtifici & ciuibus nūciū fuit. Videbat. n. ex hoc tuscia in tu
to fore: supato ac submoto hoste inimicissimo cū ejusdem
associato. Ob eā rem p̄ ludouicū archiepm florentinū po
stea patriarchā legatū bene gestā & feliciter cōsumatā: car
dinalis factus est a pōtifice. Florentinor⁹ oratores. Hi
duo erant: quib⁹ cura belli demandata fuerat. equitatum
peditatūq; eor⁹ ductare in castrinū ad vsq; cēdum arma
comitia. pditōem: quē ea estate oibus castellis exp̄oluerūt.
Obsessum vemū in poppio cū fame vigeret. pactus vt cū
rebus suis abire liceret: oppidū tradidit. Vicq; petijt fami
lia illa & a statu deiecta que comites guidi appellabāt: p̄
quadrisgentesimū annū quē ea ytalia cū primo ottone im
patore venerat. Id documētū ceteris eē debet fidē seruā
dā cē in cōsiliis cōstantiā rectus: sciteq; modū in fortūdis
rebus tenere. Genus pantiquū aliud & nobile. illi erāt opes
& dignitas nō cōtēnenda. Hereditas pgenitor⁹ patrimo
nij ampla. & virā nimis fortune fauentē. maior cupiditas
hcipiendi fecit. Et dū aliena appetit. suis patrimonio extor
tis inopia cōsensit. Et exules florentini: qui cum nicolao
fuerāt in bello extra ciuitatē. in obprobriū vt pditores pa
trie aū palatiū ptātis in facie eius depicti sunt. Et ipi p̄sti
si dispersi sunt p̄ diuersas ciuitates: & paulatim vita & sub
stātijs defecerūt. Anno dñi. M.cccxlix. cum dñs Ju
lianus cardinalis sancti angeli sciētia & fama. probitatis pre
clarus. fuisset destinatus legatus ab engenio in bello gerē
do extra turchos: inito bello in quo duxerat fidelitas ex
imiā: rex pānonie ladislaus victoriā primo habuit in
feriis. xxx. milia turchor⁹. Profligatis turchis & rege eo
rū fugiente rex victoria audacior factus. voluit. p̄sequi vi
ctoriā. p̄fectus ad p̄sequendū fugientes. strenuissimo capi
taneo Johāne vaynoda dissuadēte & retradicēte. ppē pe
riculū q̄d intelligebat eis euenire: vti nec cū sequi voluit:
ne cū illis periret. At ille cōfidēs in suis. p̄cedēs extra tur
chos. q̄ se sil collegerāt & bello impetēs sup̄at⁹ ē & occisus
cū suis: ac etiā legatus dñs Julianus fugiēs occisus cre-

vinæ. Nunciꝫ tñ corpus eius. nec regis potuit reperi. Nō
solum aūt legatus vñs Julianus platus fuerat missus le-
gatus cū rege pannonie cōtra turchos: sed etiam ei gra⁹
miserat dñm franciscū cardinalem z vicecancellariū lega-
tū cū classe. vt p mare bellaret ꝑa turchos: z alij ꝑdicti
bello terrestri. Illis autem sic prostratis bello terrestri nil
iuuare valuit expeditio naualis. Dicitur quoꝫ q̄ ea pu
gna greci vtderunt adiutoria occulte ipis turchis. Iudi-
cia dei abyssus multa. etsi nobis occulte hoc dei iudicium
insūmū tñ etsi cām ignoremus.

Dum hec in etru- .§.xv.

ria gerūt. Franciscus sforcia in lōbardia secūda fortuna
vsus: plura castra vitōis veronensiū cepit. Nā tres man-
tuani arces intra ollium fluuiū summis viribꝫ expugnatis
inde piscinam oppidū nobile situꝫ amenū i principio mā
cij sirum atꝫ arcibus munitissimū. tormentoꝝ vi diutius
quassatum in ditionē redegit. plurib⁹ deinde transito mū-
nio castellis potitus est. Reuersus mediolanū nicolaus
reparandis equitib⁹ intentus pmilla a philippo ptāte pe-
cuniaꝝ. magnā vim quacūꝫ rōne auferēdo. cogēdo. hor
tando. nullo rerū aut boūm discrimine: ꝓtrapit in breui in-
staurauit equitatū. Et q̄ tū hyems aderat in hyberna di-
misit copias. Itidem franciscus oīb⁹ q̄ a loca que ꝛe ba-
stilis cepat hyemādi cā distributis: z cōmoditati cōmeat⁹
ꝓuidit z locis securitati. Excitatis ad bellum viribꝫ
animis. ferrariēsis nicolaus (qui neutri fauerat pti) missis
ad philippū z federatos oratoribꝫ inīit pacis mentōem.
quā cum neutri aspnari se rādissent. varijs hinc inde po-
stulatis nulla certa sententia res ptracta est. Philippi fi-
lia iam ante a francisco desponsata marchio ferrarie bona
rātie miserat. vt eam tandē pacis sequestre foret. Franci-
scus ivo cum audisset in agro placentino cremonēsiꝫ tū
copias cura parari piscinino: alieni cōsilij ignarus. ne
quid incōmodi pateret ab hoste. Iohannē frem cū quā-
tuor milib⁹ equitū simonū ire iussit. vt paratus ad subitos
eēt motus: z ne quid in ea ora nouī tumultus excitaretur.

Nicolaus ivo piscininus iddē sebastianū cum equites
peditesꝫ ad trecē milia quesisset. transmisso pado ad reli-
quas copias que in agro cremonēsi erant pergit. Simul
tans aūt se viceos oppidum petiturū. flexit ad sinistrā. ac
postmodū noctu longo itinere confecto eodem rediēs flu
men ad rudianum oī nudatum custodia traiecit. At vene
toꝝ copie cum se impares cernerent nicolao. ad oppidoꝝ
custodiam intente: quadrifariam diuise in quatuor opi-
dis consedere. Urceis. Sancino. Clario. Palaticlo: vt
tuta ab hoste redderentur. Nicolaus exercitum ad oppu
gnandū clarū duxit. Oppidani neqaqᵭ obsidionē feren-
tes. pidio. pdito oppidum tedere. Nō maximū incōmo-
doꝝ fuit: quae francisco vaqᵭ contigissent. Postridie ides
fecere palatioli oppidani pidiū in arcem cōfugit. cuius ex
pugnatōe ceteris relictis ꝑe ad alia oppida recipiēda p-
git. Plurima eius regionis castella non expectato nico-
lai aduentu sese illi tedere. Septimo obsidionis die ar
palatioli recepta est. presidium incolume cū impedimēt⁹
abire pmissum. Que oīa cirios gesta sunt: q̄ certo nūcio
deferēbat. Is nanqᵭ pacis spe futura que dicebat. pisci-
nie relidebat: qui eq̄tes peditesqᵭ oēs diuersis in locis hi-
bernandi gratia sparsos cōfestim peuenire iussit. Dissemi-
nauerāt. n. hostes ad trbūtandos mutādosqᵭ populoꝝ
animos. franciscū a venetis interfectū. Ideoqᵭ eis illius ote
translatōem ad philippum cē factam. Ea fama ꝓlim bri-
xianū paululū dubitare fecit. Non. n. credebant fieri pos-
se. vt vno francisco tanta calamitas apud clarū aut acce
pta aut mulcta fuisset. Nec passurū florentissimū ac soler-
tissimū ducē fuisse. vt tamdiu bere. tamdiu licenter. tamdiu impune
hostis qua velit nullo obstante vagaret. Si que ivo affe-
rebant. fe incolumitatē narrantes. ꝑ cōscitis babebant.

Hac fama motus franciscus cū nondū copie cōuenis-
sent. falso rumori occurrendū ratus: cum trecentis tñ eq̄
tibus britiam adit. Eius accessus cum alacritatē ciuibus
intulisset: plura in ipm dona ꝓtulerunt tandēqᵭ sue salu[ta]
tionē. Cōfirmatis ciuiū animis pancos post dies verendā ad
sollicitandus militem redit. Nicolaus plurib⁹ oppidis in
varijs regionib⁹que tum ad eū defecerāt tum expugnata
se pmiserant hostis: quos hyemis asperitate. paucitatiꝫ in-
opia confectos. q̄ oppida distribuit: ipe mediolanū ad ar-
gendum exercitū: qui par eēt venetoꝝ copijs ꝓfectus est.

Circa id tpūs leonardus de aretio orandus. Sed cius
factus florentinus z cancellarius florentinoꝝ. qui z secre-
tarius fuerat planū summoꝝ pontificū. florentie diē clau-
sit extremū: annum etatis sue agens. lxxiij. z cū magna fu
neris pompa sepultus. Hic eloquentissimus in dictando
fuit: vtpuiscꝫ lingue latine z grece peritissimus. Hic histo
riā florentinā descripsit z ethicam aristotelis cum politica
de greco in latinū inculcti stilo trāstulit. Decimas mul-
tas reliquit. laurea coronatus est in feretro vt poeta.

Excogitata ꝑete .§.xvi.

rea alia rō est: qua frāciscī copie distraberēt. Cū alfonso
rege aragonum egit philippus. vt bellum inferret ba vi-
bis regionibusqᵭ que in regno neapolitano saberāt frā-
cisci ditioni. Quam occasionem rex libenter arripuit. he
rans se parvo labore ciuitates z oppida defensoribus nuda
recepturum. Itaqᵭ armis motis omia a francisco in re
gno possessa in breui in ptātem recepit. Hanc tamā pīi
monij iactarā vt fidem seruaret. equo anio tulit frāciscus.
Nullo. n. damno motus sē ad pstandū suis auxiliū. ne bel-
lū cu⁹ vnq̄ erat suoqᵭ auspicio gerebat' detereret cōmodi
sui cā. Amplandis copijs franciscus z nicolaus intenti. B
franciscus ad. xv. milia eq̄tū. vj. peditū milia. Nicola⁹ x.
milia equitū. pedituꝫ tria milia exercitus parauere. Adde⁹
erat venetoꝝ copijs michelettus patricius francisci vir se
uer. maturiqᵭ cōsilij. qui veneti exercitū copiarū ducē exer.
Junijs designarant. Lustrato exercitu francisci ster
versus britiam ingressus ad fluuiū (quem dicūt mellam)
cum venisset. transmisso fluuio cignanū petijt. quo in vico
ꝑsedisse nouerat nicolaū: vt pugnādi copiā faceret hosti.
At ille detractans pugnā loci munierat fossis quas aqua
decurrēte repleuerat. relicta via que ad vicuꝫ ferebat. in q̄
currus z grossiora ligna que viā impedirent dispposuerat.
Ignius munitōis ignarus franciscus. eo cū oī exercitu p-
gressꝰ cū hostis ꝑclusa facultate pugnādi. acerrimo tū co-
missō cū pte copiaꝝ certamine. multisqᵭ ex suis. vt qui lo
cū iniquū subissent. amissis recepit signis tedit. Satis si-
bi ad famā z belli opinionē franciscus ostēdisse pāli vitro
inualisse se hostem animoꝝ nō armis. fiducia loci fretum
certamē effugisse. Quare plurimū ꝓfoꝝ animi exoratus. ꝛ
vt ad venetos defecerēt. Nā vestigio minus vim plu-
maqᵭ castella vitro sese tedentia recepta sunt. Dēs qo
q̄ ollij in tenitōem venit. Hoc exemplū plura alia loca
imitati postea vitro se tedidere. Franciscus cū in agrū p-
gamensem expectās. quo emergeret nicolai filia. Jaco-
bū quendam eius ꝓfectū intellexit. cū equitib⁹ mille z pedi
tib⁹ sexcētis martinēgū amplissimū oppidū missus. Hoc
vt vnacū oppido caperet. simulāe alio se iturū. fecit quo in-
tenderat. oppidāqᵭ corona cinxit. follib⁹ indeq̄ ductis i pla
nicie quo ratior ab hostili incursu redderet: omnisqᵭ gene
ris machinas z bōbardas cōportari iussit. quibo menia so
lotenus dejcerent'. Nicolaus vt obsessis opē ferret vnde
cūqᵭ militū mille passuū ꝑe francisci castra posita fos
sa z aquis cōmunit. sepisqᵭ ꝑe castra hostili insultu
obequitās acē pugnandi voluntatē ꝓ se ferebat. At frā-
ciscus ptoni decertādi dimisso ardore: vacuabat oppidi et
pugnatōi. Notat. n. hostē non voluntate dimicādi. sed
nēcie obsidiōis ꝓlio ostentare pugnandi facultatē. Erat
singulog opinio. l eius solius oppidi aut expugnatōe aut
defensiōe cōsistere toti⁹ belli fortunā. Ideoqᵭ z vtraqᵭ ca

stra nouis quotidie ꝑsidijs augebant. ⁊ nō ve vni⁹ oppi-
ui: ⁊ veneti belli periculū verti videbatur. In vigiliā
aūt vie iam obsidio peracta erat: cū subito insperata pax
secuta est. Erat ea ante a occulte agitata. ⁊ pbilippi ani-
mus in varia tractus ꝓpria. cernēs absq; vlla victoria ꝑ
istans discrimen: in pace inclinauit. Exinsperato. n. fra-
cisco cū matime ferueret oppugnatio. soluta obsidione mi
lites ab oī iniuria terrant: quin oppido erant libera ⁊
vellent ab eundi facultate cōcessa. Post die deinde ⁊ cui⁹
decē pcrā in dacijs datis. duces inermes cū inermi comi-
tatu in pratis amici colloqui. humaniterq; inuicē dati ac
reddita salute: mutuo amplexi ⁊ osculis lacrimis multa
benivolentie signa. nutu. vbis. gestuq; ostendere: alteres
ora in admirationē trahere. Mirus erat cernere eos: quo
inter multa inuidie emulationis odijq; vestigia expssalō-
go tpe ꝓsperarent: adeo cōcordi ad pacē animo ⁊ ad mutuā
amorem ꝓmptos. vna mente viseri humaniter locuti
sunt ambo. Dixit nicolaus nō odio parentum inquit.
neq; vindicte aut vlcisc̄de iniurie cā: ⁊ laudis ⁊ glorie in-
ter eos fuisse certamen. Verumq; boni ducis officis sun-
ctum: q; pro suoq; salute bellū et fide administrauerint. et
summa ꝓtentē summā cōsecutā pacē: quā optabat vter
q; cōmodo ⁊ salutis fore. Eadem ferme franciscus retulit.
honoris ⁊ fame querende gratia arma se ꝑa pbilippum
sumpsisse: seq; ea fide tutifecisse venetis ⁊ florentinis q̄ in
optimo duce requirat. pacem salutat ē que oīm mētes ad
cōcordiam traduxisset. Verūq; ꝓtentas iniurias oblitio-
ne ꝓpetua sepeliendas eē. Se q̄dē quoad bonor⁹ fides
pateret: sp in ptate pbilippi suaq; fore. Ab ꝫ digressi ser
mone quisq; in sua redut castra. Multa deinceps p nico-
laū oppida castraq; venetis sunt restituta. Scripsit e vr-
bigio venetis ac florentinis franciscus que cā illū ꝓtio ad
inducias. inde ad certā spem pacis: ad quā eos p cōi bo-
no quoad posset hortaret) impulit⁹. Galeotti. n. bella vt
pacem pariant. que si offerat honesta: minime viden re-
pudiandā. Multa bellis pricula imminere vincere homi-
nes: ⁊ vinci p fortune arbitriū solitos. Plura insꝑata di-
scrimina in acie versari: in pace oia tuta eē. Se a pbilipo
cōstituende pacis arbitrum quibꝫ velit ꝓditionib⁹ factum
atq; ad illud se instrumentis illi inreinrādo assensisse ita
vt nulla fraus subesse queat. sibiq; fuisse ab his que ve-
rerent: pbilippū minime recessurū. Dicerent ipsi que vi-
derentur iura postulanda quenq; nō rejci honeste possent
oia redditurū pbilippū. que de brixianis ⁊ bergamensib⁹
post ꝓtotē pacē cepisset. Filiam quoq; blancam. ꝓut sibi
ꝓtius despōsauerat vtotē daturū. Cremonā insup cum
omni eius territorio atq; pontremoli. oppidā votis noīe
ei traditurū. Cum multa in vtraq; repub. vane differerēt
visum ē tandē pacē vt rem tutiorē eē accepētādā. Pa-
cis conditiones fuere. vt vtrinq; post ꝓtatem pacem capta
restituerent. Januenses certo federe in pace intenuerūt.
Lauroq; ē mantuano: cui quedā de suo territorio amissa
sunt reddita. Que vo dotis venetor⁹ erant: ipsis cessere.
Multa ꝓterea adiecta sunt que ad socios federatosq; ꝓ-
tinerent. Utros francisco ⁊ que p dote ꝓmissa erāt: tradi-
ta sunt. Egre admodū tulit eugenius papa bononiā oia-
q; flaminie loca cū et federe belli socius fuisset: nō fuisse sibi
restituta. Idq; franciscī culpa factū causabat: qui cete-
ris oīb⁹ se postergato de restituendis amissis cauisset mq;
eo suā auctoritatē nimiū neglectā querebat. cuius rei cul-
pam in franciscū reijciebat. magna aduersus eū indigna-
tōe incitatus. Hac cōcordia pncipū ⁊ cōtractum ⁊ remotōe bello-
rū: ⁊ quis ergo eā nec equitas nec pietas seruata ē. Cum
eius nō soli in ista cōpositōe eccīa sed pōtifex eius oēt cui⁹
venetis colligata ⁊ florentinis. ⁊ qō magis est. mater pia
⁊ pater ptiū acarbiter ⁊ arbitratoris inter eos sicut ⁊ vni-
uerso ꝓ fidelium mon equa lance arbitriū seu sola liberata
est. vt patrio fieret restitutō amissor. Eccīe aūt bononia
nec alia vsurpata cōtra ius fasq; redderent: ⁊ vt ab oīn-
bus derelicta pmaneret. Justus tū de⁹ qui ⁊ iusticias di-
lexit: supplenit ipe qō non iuste obmissus ē. Nam in breui
bononia ad eccīe obedientiā reuersa est: ⁊ postea alie plu-
res ciuitates eccīe. Franciscus aūt in vbe cremona cele-
bratis nupcijs cō blanca filia ducis i picenū postea redijt.

Cum ciuitatem .§.xvii.

bononie nicolaus piccininus abstulisset eccīe. anno dñi.
M.cccc.xxxvij. eamq; teneret filius eius franciscus pic
cininus. Baptista de canetulo caput ꝓpincipalis fami-
lie de canetulo. retinebatur mediolani: ⁊ bambal caput al
tenus factionis de bentivoglis captus custodiebat i qua-
dā arce lombardie. ne quis eor⁹ moliret aliquid cōtra re-
gimen vel potius tyrānides piccinini. Quidā aūt amicus
bambalis ⁊ eiusdem factōis summa multā familiaritatez
cū custode illius arcis. inuenit cū q̄busdā alijs modū edu-
cendi illū bambalē de arce illa. Qui occulte venīēs bono-
niam. cōgregatis suis ⁊ etiā cū quibusdā alijs de canetulo
⁊ alijs familijs seditōem excitantes in populo: se erexerūt
popularitet in libertatē anno dñi. M.cccclij. capto frā-
cisco piccinino ibi dominiū exercente. Cum aūt copie me-
dolan. quor⁹ ductor erat aloysius. pcederent in ꝓtu cōtra
bonon. illi cum ipsis cōgressi castra verterunt eor⁹ ꝓsiqun-
tes eos: nec multo post baptista dimissus reuersus est bo-
noniā. Utraq; aūt factio habebat suos sectatores. In cō
uentōe erant ⁊ pace cū venetis ⁊ florentinis. Qui etiā ba
ptista ⁊ bambal affinitate cōiuncti sunt. Sz vt roma
duos reges hre nō potuit ⁊ pericidio dedicata est: ita isti
non diu sil regnare quiuerunt. Ausi cū baptista cū suis cer
neret in maiori veneratōne ⁊ ptate eē apud ꝓpin ⁊ amicio
ri affectu cū florentinis ⁊ venetis bambalē: zelo stimulat⁹
invidie tractauit. pditorie mortē ipius bambalis vt ma-
ior inueniret. Sz in laqueū quē parauit i ipe incidit. Nā
etsi mors violenta secuta ē bambalis: ipe tū nō evasit mul
toꝝpius ⁊ crudelius occisus. ⁊ etpulsa factōe sua pars
bambalis ꝓtinūit ⁊ honorabiliot ꝓmansit. Anno. n. dñi
M.cccclv. inuitatus bambal in die natiuitatis baptiste
ad festū eccīe sancti patroni. Post q̄ cuidā rogatus pul-
lū de sacrofonte leuauit. egressus eccīam nil tale suspicat⁹
iuxta domos illor⁹ de canetulo cū pancis comitatus inter-
fectus ē. Cū istud notū factū fuisset ꝓ ciuitatē. ꝓpls cor
ripiens arma cū familijs de bentivoglis platēā cepit: ⁊ ve-
nientes alterius factionis varos armatos. ꝓfligauit. bincin
de dispersis. Baptista aūt in quadā domo se occultauit i
cellario loco multū secreto. Sz a multis ꝓ oia latibula q̄-
situs ⁊ demū inuentus. nō soli occisus fuit: ⁊ vulneribꝰ cō
fossus ꝓ totū cadauer eius ductū in platēā in frusta con-
fossum ē ⁊ igni combustum. Ytalianus aūt cū copijs suis
cū ex Lōbardia veniret bononiā adiuuandū ꝑz baptiste
ꝓuenta. n. fuerat dies: qua seditio fieri debebat ab eo. cui⁹
ē in medio itineris auditis que acciderāt: ad ꝓpria rever
sus ē. Multi aūt in die illa festiuitatis occisi sunt i seditiō
ne. lx. ⁊ vltra. Remansit tū familia de bentivoglis vt pīn
cipalis in ciuitate cū nicolao papa ⁊ postea cū callisto sub
obedientia eor⁹: certis pactis ⁊ cōuentōibꝰ habitis. ⁊ lega
tus ibi destinatus a papa manet: ⁊ cum venetis duce ⁊ flo
rentinis in pace bona sunt. Cum estimaret oēs ytalie ꝓ
uincias ab armis eē quietaturas inter tales duces ꝓfectq;
firmata cōcordia. nullaq; res videret fore: qua tāsolēni fe
dere pax facta violari posset. at pbilippus pacē quietēq;
odientis sp nouis rebꝰ incūbentis viam excogitauit noui
belli et integri excitandi. Nam postq̄ franciscus in pice
num. i. marchiam venerat. Eugenio persuasit vir impa-
tiēs ocij: vt franciscum pelleret piceni possessione. Ad id
tum copias suas. tum pecuniā pollicitus pōtificis aīm ad
bella inclinauit. Et francisco ob nō restitutam bononiam
infensus promptusq; ad iniurias vlcisc̄das nō tā suas

q̄s eccīe ꝓpulit. vt illi bellū moueret. Jam aūt ꝓ solennem ꝓcessum sententiā excōicatōis fulminauerat cōtra eūz vt inimicū eccīe. inuadentē ꝙ hostiliter discurrētem cōtra terras eccīe. Qō vt facilius et voto succederet federa secuz ꝙ cum rege aragonū. Alfonso inito. eoz̄ ꝑsidijs regis ꝑsertim: qui in picenū venit vsq; ad pruinciam recuperauit. Jbi rex moxā benigne cū receberet. tractatus factus ꝑtra eū ad capiendū detectus fuit. ꝙ cōspiratores capti ꝙ puniti sunt Cōtra florentinos q̄s qz auxilia subministrasse audierat: maiora versus anio cū ipsis occulte cōspirauit. Ob eā qz cāin alfonsum ipm a regno versus florentinos accipit. exīstimans si ab vna parte rex. ab altera ꝓbūgnos. a tercia sue copie florentinos adorirent. facile eam vrbem vincī posse. Vñ ꝙ rex tyburtem ꝓpinquā rome ouitatem accedens. ꝓpe gerendi belli cēbernabat. Demū eugenius marchie terras (quas abstulerat fiscus eccīe) recuperauit. anno dñi. M. cccc.xlv.

Eugenius enim .§.xviii.

tunc rome cum curia residebat. Nam ꝑ pacem facta ꝑ dictā arbitrio francisci. ipe eugenius qui tunc erat florentie et ea recessit. nō solū qz iam romani cives venia petita de gestis cōtra eū pluries postando supplicauerāt ꝙ reditu suo ad vrbē cū illa sit ꝓpria sedes petri: egre valde ferens q̄ in cōfectōe pacis nulla fuerit de eo facta estimatio Florentia aūt ꝓcedens mense martij primo applicuit senas. vbi moratus ē cū curia vsq; ad septēbrū. ꝙ ibi cardinalis cartusiensis ordinis ep̄s bononī. dñs nicolaus migrauit ad dñm. vt dictū est supra. Demū ad vrbē romanam ꝓueniens: cū honore ꝙ gaudio receptus est. Jbi aūt exīus beatū virum nicolaū de tolentino ordinis heremitaz: qui ꝑ plurimos ānos aū eberat. cū clarull3 miraculis: q̄ sunt recitata in publico cōsistorio. Eugenius sanctoz catalogo de cōi cōsilio ꝙ assensu cardinaliū ꝙ platoz ascripsit: ꝙ celebrandō eius festū ac colendū vniuersis fidelibz tradidit. Accidit circa id tpus casus rome lugubris et miserabilis. Nam cardinalis sancti marci dñs agnolot9. duz quiesceret infra diē in lecto quidā inuenis de familia sua (quē ab adolescentia sua vt filiū nutrierat) peccasse cuz uomentē ira q̄ paulo post migraret. Et egressus camera ille idē cepit clamare ꝙ plorare ꝙ alios de tomo vocare. Et cū nesciretur qui hoc fecisset. orte sunt vane suspitōes de familia etiā cōtra innocentes ruinas aūt ex illo qui fecerat. Demū ꝙ ille captus ꝙ totius mal cōfessus est: ꝙ postea verbis blandis ꝙ astutis quasi fecisset bene: cōfessus ē. vñ ꝙ degradatus suspensus ꝙ equartatus. Et inde missi dominū thomā ep̄m tunc bononiensem: qui successit ei i papatu ꝙ dñm iohannē hispanū peritissimos viros ꝙ in agibilib9 ex pitissimos in oratores ad ꝓces alemanie destinauit: vt inducerent ꝓlatos ep̄os ꝙ archiep̄os ꝙ ꝓncipes ꝙ barones. necnon imꝑatorē ꝑm fredericū iam electū: ad exhibendū ipi eugenio plenā obedientiā ꝙ recognoscēdā eū vt pastorē ꝙ vicariū ihu xpi. Propter quod. n. factum et dissolutōem eius ab eugenio. Synagogā sathane in q̄ basilea peperit basilicū felicē antip̄apā teutonici sequestrātes se ab vtroq; ꝙ eugenio ꝙ felice. cōstituerūt se neutrales cū eū male possit hoc fieri cū corpus eccīe sine capite esse nō possit. Hi ergo efficaces in oge ꝙ sermone ip̄ ꝓcesserūt ad q̄s legati fuerant. Unde reuersi sunt ad curiā. ꝙ oratores cum eis vel post eos diuersorum ꝓlatoz ac ꝓncipum ꝙ baronū: qui in publico cōsistorio (in quo ꝑs fuit) in ꝑsona dñoz suoz exhibuerūt pape eugenio debitā reuerentiā ꝙ obediennā. ꝓfitentes ipm verū vnicū ꝙ indubitatū pastorem romane eccīe: successorē petri ꝙ vicariū ihu xpi. ꝓpter q̄s solennia missa celebrata ē in eccīa lateranēsi. assistentib9 eib9 cardinalib9 ꝙ ꝓlatis quib9 curia erāt. Uno ex cardinalib9 missa decantante. Aberat aūt eugenius qz iam infirmatus erat ꝙ grauiter. Jpi autem duo qui fuerant missi dñs thomas ꝙ dñs iohannes creati sunt ab eugenio cardinales. Demū ex ea infirmitate febriū post xvj. sui pōtificatus annū. etatis sue vt ferebat. lxvj. mense februarij. sumptis deuote ecclasticis sacramentis integro sensu atq; aspectu i dño obdormiuit. Anno dñi. M. cccc.lvj. Ex tpe in sequenti augusto dē claudit extremū serpens ille antiquus. nō dicrā: ꝑ astutiaz qui turbabat ytaliam: apoplexia correptus. Et sicut in vita sua et conuersatōe incircūcisus ⁊ incōcisus fuit. nec dēū timēs nec homines verens ita ⁊ in morte sine sacramentis decessit. vt qdā dicerūt. quinimo cū ꝙ medicus eius hortaret ꝑ ihm humano ad confessionem. vt ex medela spūali magister ꝙ fieret corpi materiali: ille torno oculo illuz respiciens. nihil tacuit. ꝑ recedenti inde sibi mandari fecit. vt amplius non visitaret eū talibz verbis: als ve sibi ecet. Ita retulit multis medicus ille vir venerabil ⁊ fidedignus. Qz ⁊ nicolaus piccininus ꝓnos multū tpis ante defunctus ē mediolani. qui etiā prius fuerat anathematizatus pluries ⁊ plures: ꝓpter vsurpatōes quas fecerat ciuitatibz eccīe ⁊ discursus hostiles ꝑ etruria eaz. ac captiuitates ꝑsonaz ecclesiasticaz ⁊ platoz ⁊ detentōes doctrinas in carceribz cū in ter ceteros cepent archiep̄m beneuentanū dñs. A. venētem de regno. circa pentiū ⁊ dns in carcere anno detinuit. tñ absolutōem dicit impetrasse a dño eugenio. qñ ꝑ pacē illā ꝓfectā ꝑ francisci florentiam ⁊ bononiā recuperatam reconciliatōem quesiuit amicus ei factus ⁊ stipendiarius ab eo. Defuncto igit eugenio exequie solennes celebrate sunt in eccīa sancti petri ꝑ octo dies. vt moris ē. vbi ⁊ defunctus ⁊ sepultus ē in pauimento. Sed postea mausoleū marmoreū bononiensi sup eo cōstructū ē. Leperāt aūt multi dubitare ⁊ pauere. ne insurgerent nouitates ⁊ tumultus in populo. tum ꝓpter vicinitatē regis aragonum qui apud tyburim morabat: tum ꝓpter lenitatē ꝓpli romani. Et iā stephanus quidā de postanj miles eloquentissimus: ꝑ sumptuosissimus: cōcionatus fuerat cū notabilibz romanis iam tpe adesse enpendi sue libertatis. Qz mot9 eius celerrime sunt cōpressi cuz melliflu sermonib9 platoz. Vñ ⁊ mercatores res suas ꝓtauerūt in locis secretis. Qz dño opante nec in ipa electōe pōtifis nec aīa nec ꝑ ꝛe. primo: facta ē aliqua nouitas tumultus rumoris vel ꝓtentōis. trāquille ⁊ pacifice oia trāsierūt. Et celebratā ē cōclaue in cōuētu sancte marie sup minerua ordinis predicatorum. Capitulū. xij.

Anno dominimilleſi/

mo. cccc.lvij. creatus ē pontifex summus thomas vocatus cardinalis bononiens. ꝙ in papatū nicolaus. v. nūcupat9. In mēro pontificū. cc. lvi. Uixit aūt annis octo. Hic de serezana ortus infime cōditōnis fuit in seculo. ꝙ his laboribz suis a puericia ꝑ vdibus ad magnū apicē ꝓfecte sōcie ꝓuenit ꝓ hic ꝙ theologie doctoratus in ea. Hunc in studio enutriuit dñs cardinal cartuſ. ꝙ ꝓpter ꝓbitatē ei9 postmodū in socij ⁊ secretarij suū ꝙ in legatōib9 ꝙ in curia assumpsit. Facūdissimus ⁊ eloquentissim9 fuit. ⁊ vt studiosissimus ꝓ bibliotheca eccīe quā rome ordinauit milia librorū ꝓcurauit emendos et scriptores plures ad hoc deputādo. ⁊ vt magnific9 ꝓciosa valde ornamenta ꝓ eccīa in cultu diuino ꝙ ꝓ dignitate pōtificali fieri fecit. Liberalis satis fuit in erogādo. In amplificando aūt edificia ꝙ palatij sui ꝙ eccīe sancti petri nimis videt9 aīm ꝙ opus impensaz apposuisse ꝙ sermonem oīm. vt verificet illi ꝓuerbiū eu3 gallicū vernaculū eoz̄: qui non librāt vires suas. Hic bō cepit edificare ⁊ nō potuit cōsummare. Honeste ꝑ fuit zuersantibz etiā in missis. acutus etiā in agibilib9 ⁊ circūspectus: vt singula ꝑ se etiā ꝓ palatij administratōem intelligere ⁊ discutere veller. Robustissimus corpe ad pōtificatū ascendit. ꝑ in eo ꝓ aliqūs tpis infirmissimus factus dolorib9 plenus ⁊ quasi contractus. Audientiā in principio nimis amabo dabat vicinactuz. vt requiē opportunā sibi subtraheret. Qz postmo-

dam ita tardā ⁊ rarā: vt oēs attediarent'. Visitatus ē aūt a principibus ⁊ cōmunitatibꝫ pianitatis (vt motio est) ꝙ oratores eoꝝ cōgratulantibꝫ de eius exaltatōe in aplica sede: ac venerantibꝫ vt vnicū legitimū ⁊ indubitatū aplicī vicariū ibꝫ rpi ⁊ successorē petri. Et primo a rege aragonū. vtpote magis vicino: excepta regione sabaudie ī q̄ se gerebat ꝙ aplico. qui reuera apostaticus erat. Amedeꝰ vocatus felix. dux prius sabaudie cū aliquib⁹ cardinalibꝫ ab eo creatis ⁊ arelatensī. a suis etiā magis coactōe q̄m voluntōe venerat⁹. Verū pⁿ duos annos vel circa in se ipm reuersus ⁊ ab aliis exhortatus. ꝙ curatores suos coram ipo nicolao renunciauit offiī iuris qō haberet seu prēderet habere in papatu. certis cōsentāneis adhibitis. videlꝫ vt cardinalis remaneret ipe amedeus ac legatus in regiōe illa: aliqui etiā ex suis cardinalibꝫ indignantibꝫ suis plisterent q̄ doctissimi viri erant: ⁊ alij plati in sedibꝫ suis. Quibus oīb⁹ nicolaus vetus pōtifex cū cardinalibꝫ acquieuit ꝓ bono pacis ⁊ amotione scismatis basilien'sis: qō cessauit in toti. Hoc aūt factū est anno dñi. M. cccc.xlix. Fuit aūt nicolaus ipe amator quietis ⁊ pacis eccie. cū oīb⁹ principib⁹ ⁊ cōmunibꝫ pacē querēs. Et ꝓpter hoc votis eoꝝ facili annuens. Sꝫ ⁊ franciscus sforcia vimilio picēno seu marchia ꝙ germanū suū dñm alexandrū visitauit pōtificē. ⁊ venia petita obtinuit de iniurijs eccie illatis. et reconciliatus ē eccie: qui excōicatus fuerat ab eugenio nominatim cum fautoribꝫ suis.

Sed cum vnum .§.i.

ex abilleet diuine infestatōis bellorꝫ ducis mediolan. contra florentinos. ecce aliud ex afflictōis ⁊ angustie supuenit. Nā alfonsus rex aragonū regnū etiā apulie tenens. nulla prius lacessitus iniuria sub ptensa iustīe causa si nō vera (nisi ea qua lupus cōquestus agnū turbasse sibi potū) bel lū mouet florentinis. Sꝫ nō deterrent eos dīs iuste vim vi repellētes. anno dñi. M. cccc.l.vij. Ab hoc aūt opati sunt ⁊ hortati eū duo cives senenses eū adeuntes: q̄ inde p ciuiles discordias eiecti erāt. Hi nouas res agitētes suadent regi maiora sp ambienti. vt mentē adiiciat ad imperū tuscie. Sꝫ asserebāt futurum: si senas, pfectus ea vebe (vt id facile pollicebant') potitus eēt. Aucta q̄s spes oblata ē. Symonetti a florentinis defectōe: in quo defensio eoꝝ cōsistere videbat'. Erat. n. tunc vnicus. qningētoꝝ eq̄tum quib⁹ florentinis stipendia dabāt pfectus. Ideoq; cū is ad regē transisset. simile veri erat externo milite destitutos. cū neq; pōs aliq̄s auxiliū eēt. nec aliūde cito accersiri facultas quereret': aliqua insigni calamitate eos affici posse. Verū vtraq; opinio euasit irrita. Nā cū transacta sestine elate cum. vij. milib⁹ hoīm magnoq; belli apparatu in agrū senensem pueniss⁹. ꝙ oratores postulant a ciuib⁹: vt sibi tūq; amico ciuitatē ingredi liceret. At illi. ne quod multi suspicabant' accideret veritī: cōtra spem datam ingressum phibuere. Neq; n. pōbili erat q̄ si ciuitatem intrasset. multoꝝ animi plebis pīertim tū. pmissis tū precio corruptis. in regis voluntatē inclinarent. Cōmeatū tamē exercitui dare polliciti sunt. finisq; mūitis si cui q̄d vsui eēt vrbes ⁊ oppida eorum ingrediendi facultas concessa.

Florentini aūt cum nihil a rege suspicarent' mali (Neq; n. vlla res intercesserat: que regis animū ad bellū merito prouocare debuisset. Neq; vllū mote gentiū indictū belli eēt) Postq; illi agro senensi ꝓpinquū audiere. parata quoq; pfecti defectōe: rebꝰ suis timentes. t. viros creauerāt: qui ꝓsiderēt ne quid detrimenti a rege accipi posset. Id tumultuario mūite: quę paucis diebꝰ summo studio cōparauerāt: loca senensib⁹ finitima ꝓ tpis angustia munierūt. In ejūs ꝺo apparatu fredericus vbaldiⁿ vrbini comes socius atq; amicus imprimis subsidio florētinis venit. cū equitib⁹ mille. pedituꝫ. ccc. qō magno adiumēto fuit ad phibendas hostiū incursiones. Alfonsus interea senensiū responso cōturbatus magna dejectus spe

agros florentinoꝝ senensibꝫ ꝓpinquos late. hand aduersantibꝫ senensibꝫ gl'atus: volitantes ꝺ suo castra monuit. Sequebant' eū ex ꝓpinquo florentinoꝝ equites dispsi p oppida. quo ab bostili impetu tuticia eēnt. Missus ꝺ̄s est cōmissarius (vt appellant) qui securitati eaꝝ regionū. prouideret donatꝰ coccus nicolai filius inter florentinos ac alios: q̄rū opa ac diligētia plurimū oppitulata eē. Cepit tū cū ad impetuosos accederet rex ac vinpuit castella quedam parua patūq; munita. eoq; hostiū exposita oppugnatōi: paucisq; in itinere captis castellis vergente byeme p agrū senensem loca maritima petit: atq; arcem quā castil lionē piscariā vocant mari ac lagno ꝓpinquā cū obsedisset. paucos post dies p deditōem accepit. Arcis n. custos desperato subsidio metu impulsus arcē q̄ ignauiā tradiderā p plures menses ⁊ byems aspera erat cū tutari potuisset. Inde alfonsius in byberna distributo p oppida senensium man. ꝓpinqua exercitu pcessit. Sitate sequēti ne tanto apparatui nil egisse videret'. oppidū plumbini satis opulentū. id littoue ꝓpinquū mari expugnare decreuit. magno igit' apparatu illud ad occidentē castris positis circūsedit. Utq; cōmeatus exercitui suppeteret (Neq; n. oia necessaria a senensibꝫ pferri poterant) classem instruxit. Si qua a neapoli cōmeatus abundans eēt in castris: ⁊ bōbar de ingentes atq; alia tormenta delata sunt. quibꝰ muri oppidi subruerēt'. Raynaldus vrsinus oppido imperabat. q̄ regis animū antea ptinens frumēto. milibꝫ armis variis ad resistendū machinis egregie oppidū munierat: fevalq; mierat cū decē viris ptra regios conatus. Neq; ꝺo florentini quicq̄ omiserāt: qđ loci poscere defensio. Nā ⁊ cōmeatū inuehi. pcurabāt. ⁊ peditibꝰ oppidū muebāt. Cōdoluerāt q̄s ad quatuor milia equitum qui castris regijs ꝓpinquas regiones ab inuitis hostiū ⁊ preda tuta ptarent. Et cū inter quosdā pfectos equitū simultates horta eēt. haud multe regi imune extitisset: data ē sepius facultas nocendi castris. si cōi pfectorum aggredi voluissent. Dieter equites pedites q̄ regi oppositos. parate quoq; sunt a florentinis triremes quinq; in pisano portu. que oppidū mari defensarent: ⁊ classi regie ne commeatū afferret impedimēto eēt. Hę ad plūbinū pfecte. cum in cōspectū hostiū venissent: pugnādi copiā fecere. Asperū certamen ⁊ anceps pugna diutius fuit. tandē submīstrante in otam rege pisis nauigia nouos in classē milites. cū integri sanctes: recentes fessis succederēt: florentini fugati sunt haud parua vtriusq; cede. due triremes capte cetere in fugam verse pisas redeunt. Eam cladē triremū pfecti culpa acceptā ferant: qui maritime pugne inscius (neq; n. gladiū nudū viderat') nec loco. nec tpe in conspectu exercitus decertauit. Elatus ea victoria rex eaꝝ mare tutū ab hoste dare': actius machinis ad diruendos muros oppidi ingruebat. Verū qō die cadebat. noctu ab oppidanis reficiebat'. Aggere ptereā intus firmabāt' muri. q̄ eēnt ab ictu lapidū vaudiores. Cū essent' ea oppugnatōe totā cōsumpsissent. fessis oīb⁹ militib⁹. militiq; icōmodis ac vulneribꝰ affectis necessitate cōpulsus obsidionē dimisit. Multis tū aūi additionibꝰ raynaldū temptauit: si quo pacto ad dandū oppidū allicere potuisset. Pollicitus est. p vno oppido plura se atq; ampliora in regno daturū. Ille certum dominū dubijs pmissis anteferēs: oblata cōtempsit. Rex exercitu p terrā misso: ipe castillionem reuersus classe neapolim petit. Dirū erat videre boues magis pfectos fessidos ⁊ ferme nudos equis ptemsis iter facere.

Agi deinde p nicolaū pōtificē de pace cepit. ⁊ ptata regis voluntate cū ad cōcordias inclinaret. florentinis gl'sum est vt oratores mitterent neapolim qui. pcultabio pacē reportarent. Missi sunt franciscus sachettus ⁊ Jānozius pandolfinus. Hi ad pōtificē in principio anni. M. cccc.l.viij. in pdītōib⁹ puentis aliq̄diu altercatū ē: cum equā censerent florentini. arcē castillionis p iniustū bellꝰ ereptā restitui. Rex aūt. p sua dignitate negnabāt ex pacto

acturū assĕuerabat. Data tū pactores ꝛ suasores pacis spe certa. regē in ea sua sponte reddenda liberalē futurū. Decreta oīa abolcta vtriq; belli tpe alter in alterius dam nū inuitāe egissent. Restituetq; immunitates ꝛ grem-ptōes oēs negociatoib; quib; in regia vtiōe florētini ań vsi ēent. Id preterea federib; adiectū. vt si qua imposterū dissensio dscordiaue ex quauis cā inter regē ꝛ florētinos oriret: eius cognoscende terminandeq; ius atq; arbitrium pontifici ēet. ad quē oia discordie haberet' puocatio: vt q; nulliceret alterū armis lacessere aut appetere bello: ni si prius expectata pōtificis sententia. Ingēs q; pecunia-na pena inicta fœderū violatori anno supra millesimū cccclvij. quo ano sol eclipsat'. xvij. augusti hora vnci. vij.

His cōditionibus .§.ii.

cū alfonso firmata pax. cū in ocio quieti florētinos popu-lus intēderet: bellū venetoꝝ ambitiōe sit ꝛ alfonsi regis am-pliādi imperij cupiditate subito exarsit. periculosissimū oīs q; ań gesta erāt. Nam valide vtriq; vires erāt: ꝛ pari odio certabatur. Cuius origo vt fiat notior: paulo ab in-stituto digrediendū videt'. Defuncto mediolani duce philippo absq; herede. cū ciues in libertatē se vendicas-sent: veneti (qui p ceius morte ad lōbardie imperiū aspira-bāt) placentiā. Laudēq; vrbes p intestinos ꝛcertatōes occupauere. ceteraq; vicinas vrbes facile in suā ditionē redegissent. vtpote nouā rempub. nō satis firmā viribus vicētem: nisi mediolanenses fracisco (qui in ꝓpinquis locis erat a philippo ante obitū accersitus) ducē belli aduers⁹ venetos delegissent. Is e vestigio occurrēs hostib; in pa-triis placentiā obsedit et pugnauit q; firmissimo veneto-rū psidio ꝛ duabo arcib; munitā. Q; animi magnitudo ꝛ virtus fracisci oēs superauit difficultates. Unica. n. pugna ꝛ ea admodū aspera vt maximo cū vite discrimine vtrūq; cepit. Nā cū muri ptē qua oppugnabat' eboquit' hostes mili-tes ad certamen ꝛ scandēdos scalis muros vbis hortare-tur. eque lapide bombarde ad terras pstrato: ipe q; telis sagittis. facisq; hostiū lacessitus. accurso suoꝝ ad casum eius supueniētiū vix mortē euasit. Nec tū ꝓpter ea ardo-rē remisit pugne: ꝛ surgens acrius instabat impugnatōi donec multis interfectis tandē suoꝝ virtute cepit vrbem: direptiōiq; militib; ꝛcessit. ꝛ ex toto pdandā. Transito tein' adduas flumie apd oppidū caravagiū ab eo obsessū venetoꝝ exercitū cōmissa acie pstrauit: fusis magnaq; ex pte captis hostib;. Fid bonā castris positis ad vrbē tra-hendā hortabat'. Uarie tū venetoꝝ rā mediolanēsiū ani-mos ea victoria ꝓmouit. Venetos quidē ne capta hostia quā amisso exercitu defensare nequibant: ꝛ reliquarū insta pier cinitatū quarū mētes ad defectōem pendere videbāt' discrimen subirent: ꝛ mediolanēsibo suspicio iniecta erat. ne fracisci potentia in suā ꝓniciē verteret. Quo timore di-cunt' ab eis secreto cooroborati hostiensem. ne se francisco vrderet. Erorta inter eos simultate. veneti occasionē pa-cis cōponēde oblatā accipientes de pace cū eo agere cepe-rāt: quā sibi necessariā ducebāt iniqua etiā ꝓditōe. Itaq; fedus cū francisco inierūt. data ei laude cinitate ꝛ simul-tria milia equitū ꝛ certā pecuniā. ꝛ quoad mediolanenses expugnaret (ad qō eā hortati sunt. vt a se impetū belli re-ciperent) ꝓmiserunt. Uersis in mediolanū armis cum ancilio venetoꝝ papā nōnullaq; cinitates ꝛ oppida subegis-set: vrbemq; ipam q̄ptimā ad vrbē rom fame cōpulsur⁹ videret'. Veneti mutato ꝓsilio equitibusq; ab eo ametis ꝛ pecunia denegata: societatē cū ꝓdō mediolanī. p eorum defensione coierant. Timebant. n. haud inmria. ne si vbe vrbis talisq; princip impio potiret' apor vires infirmio-res ēent future. Franciscū aūt existimab̄t. neq; q̄ suis opib; diutius gestarū belli. ꝛ sil' sibi ꝓfuturā mediolanī. fatigatos bello: potius venetoꝝ (qui amici ꝛ socij erant) q̄ francisci ꝛ bollis ꝛ viri. se duio ꝓmittaros. Suis igit' viribꝫ franciscus ꝓsecutus belli. cinitatē multis fessam ca-lamitatibꝫ q̄uis aduersantibꝫ venetiis ꝓsilio cepit. ꝛ mutat tu p dedītōem cepit. anno dñi. M.cccclxi. Ł reliquis reliquis locis ad ducatū spectantib; receptis: ducis nomen assumpsit ꝛ tenet. Cū franciscus mediolanū obsideret. veneti tractabant cū mediolanensibo vt subiectōem fran-cisci nullo mō sufferret: ꝛ libertate sua frauā'. ad quā cō-seruandā. ꝓmittūt eis auxilia ꝛ gētes ad soluendā obsi-dionem. Querebāt etiā ꝓsuadere venetis fracisco. vt desiste ret ab obsidione. tractātes aliquas conuentiones ad recō-mendū tpus: vt interim mediolanēses afflicti penuria ꝛ mi seria famis seipios in subiectōem traderēt. Ł quibus ꝛ cū potuissent eis de victualib; ꝓuidere differebāt: vt maioꝝ necessitate cōpulisse citius subigerēt. Ad q̄ cōmissarius venetoꝝ (qui mediolani erat) hortabat'. Fracisco autē nō acquiescebat verbis ꝛ ꝓmissis eoꝝ. querelā facies de re cilione ꝓuentūs ꝛ subtractōe stipendij suis⁹ instabat ad vbē capiendā. Cū ꝛo ꝓsus querularet' de defectu victu-alij ꝛ de ꝓsilione nō facta eoꝝ p venetos. pat' ꝓmittebat' cepit cōmissarius dura loqui ad populum q̄ cōmeatus aliquib; morte ꝓpter querelas eoꝝ. vij ꝓsus fame succen-sus. nō patiēs vitra tantā miseriam egressi vbe classes deduxerit. Qui ingressus cū suis honorifice fuscep⁹ est a ꝓsus: vt dñs ꝛ duꝫ cinitatis.

Interea anno do- .§.iii.

mini. M.cccclvij. pestis inuadere cepit florētū. ꝛ pbē-nū cinitatē infectā tenuit. q̄ tū q̄ erat exhaurta nō solum maioꝝ ꝛ diuitū ꝛ plebeis ꝛ pauperū ex vbe egredē-tiū. ꝛ villas ꝛ castra refugientiū. Diutina quide fuit. ꝛ lenta: ꝛ paucos de medio subtraxit. Sicq; morbus ille con-tagiosus a millo.cccc. anno. quo craſſata ē ita vt ꝛpe ter-ciā ptem vinentiū assumeret. vsq; ad. M.ccccl.vij. in quo summa pestis a dño visitati iam p menses quatuor. sepius florentiā occupauerit. vicz anno. M.cccxj. pestis anno supra. M.ccccxvij. demū vt dictū ē ano. M.ccccl.vij. et. it. cinitas florētina ea cōtagione infecta est. Que cum postea vbē romanā attigisset in qua ꝑsidebat' Nicolaus v. cū curia sua fabriāna se ꝓtulit. Ubiūc facta quisitiōe ꝛ pestis cētra quosdā hereticos infectos lepta ex eis fra-ticellos. qui ibi diu habuerāt magnū receptaculū ꝛ fauo-rē: obstimati in sua ꝓsidia igni tradi sunt. miracula ꝓsue-ta ostendentes pulueris ꝛ cineris. In anno autē mirto l.vij. supᵉ. M.cccc. pauci adhuc de hac luce subtracti sunt. nec dū cessauit: quid aūt in futurū erit nouit deus. Hāc aūt apparet tātū exterruisse boies talis cōtagio morbi vt nūc ita q; parētes filioꝝ ꝛ filij parētū oblitiscant' infectoꝝ: et cum difficultate reperiāt' q̄ necessaria eis admūdrent. tam coꝛpi q̄ anime vel pcurent: vt sacramenta ꝛ ecclesi-cā sepultura habeant. Quis aūt nulla sit lege. pbebāt' ad loca discrete ab infectōe libera. ex quo morbo est valde cōtagiosus (vt quotidiana docet experientia) ac etiā cōmē satōem domestica ꝛ locutōem cū infectis ꝛ ymennbo alo cis etiā infectis mali cura aūt eis immineat quos de necē sitate salutis sue optꝫ ꝓ se vel alij ydoneū sacramenta mi nistrare q̄dāq; infectis. Tātū tū abhorrere infectos: vt necessaria subtrahant. ē pena oēm charitatē: humani-tatē. ꝛ pianam pietatē. Itaq; etsi humane pcedēte est ꝛ de rōne medicine vitare infectos: tū cōtra dilectōes ꝛ pianam pietatē est subtrahere infectis necessaria seu nō mi-nistrare ante ꝛ corpoꝛ. ꝛ ita abhorrere eis ministrātes sa-cramenta ꝛ coꝛpi necessaria. vt habeant' tanq; ethnici et publicani. nec audiant' eoꝝ misse ꝛ officia. nec patiant' sa-cerdotes ire ad infirmos in q̄ nullo modo debēt eis assen-tire. Cōitas aūt pie ꝛ charitative ꝓuidet infirmis ex mor-bo illo tpe. f. anno dñi. M.cccclvij. ꝛ nono pestis. Hāc ria milia flor. statuit assignanda archiepo cinitatis certo tpe mō ꝛ forma: vt infectis ꝓuideret'. Uñ quidē opinio in-ne p cinitatē discurrebant querendo infectos. ꝛ dando

pulos cõfectões ꝛ alia necessaria. In anno aũt milleſ. cccl. celebratus fuit inbileus ſub nicolao pontifice vbis, pues pnunciatus ꝛ publicatus ſolenniter cũ indulgentia plenaria viſitantibꝫ eccias vbis quot. ſ. ſancti iohis late ranẽſis. ſancti petri ꝛ ſancti pauli ꝛ ſancte marie maioris. certis diebꝫ determinatis penitentibꝫ ꝛ cõfeſſis certo modo ꝛ forma. Ad quã cõfequendã cõcurrerunt ex oi natõe que ſub celo ẽ fidelium plurimi mares ꝛ femine. Multi ex eis ꝓpter laborẽ longi itineris vltramontani ꝛ incõmoda corpus vel etiã ꝓpter peſtẽ aliquin via defecerunt. Fecit aũt rome in ipo inbileo caſus lactimabilis. Nã cũ vna dierũ in mane vbe pegrinis plena, plurima multitudo re cedens ab eccla ſancti petri viſo ſudario dñi, obuiaret turbis innumeris cuntibꝫ ad ipam eccĩam ſancti petri, pridẽ do ſudarioꝫ põte ſancti angeli, ſeu intra caſtrũ ſancti angeli ta ſenuit ẽ cõpteſſerunt ꝛ opp eſſerunt: vt docenti et multoꝫ huc ſuffocarent' in dicto ponte. ꝛ aliqui etiam in tyberim lapſi necarent'. quoꝝ corpora collecta ꝛ viſa ab eisdẽ ſepulta ſunt. Eodẽ anno inbileiꝫ qui ẽ quinquageſimus ſupra. M. cccc. rome celebrato capitulo generali ordinis minoꝝ in feſto pentheoſtes. Frater bernardin⁹ de ſenis ordinis dñi ſalutis ordinis pdicatoꝝ egregius ꝛ fructuoſus. qui p ciuitates ꝛ caſtella totius tuſcie ꝛ lombardie diſcurrerat euangelizando quotidie ꝛ verbũ dei vbiq; ſeminando. cũ maximo concurſu audiencie: ꝛ tandẽ in ciuitate aquilana in dño requieſcens. aſcriptus fuit catalogo ſanctoꝝ cũ magna ſolẽnitate p nicolaũ papaꝫ. poſt diſcuſſionẽ ꝛ approbatõem vite ſue de conſenſu cardinaliuꝫ ꝛ aliorꝝ pratorum ꝛ ad requiſitionem ꝛ ſupplicatõem multoꝝ principũ ꝛ pratorum. Anno quoq; dñi. M. cccc. Fredericus boiue nominis tercius electus imperator romanoꝝ ytaliã intrauit p corona imperij a papa recipienda. Qui vbiq; cũ magno honore. vt decebat tantũ principẽ ſuſceptus ẽ. Et p florentiã trauſiens. totus clerus cũ archiepo ꝓceſſionaliter ad portã ciuitatis obuiã, proceſſit: ac etiã magiſtratus florentini. Locatus aũt in cõuentu ſancte marie nouelle ad hoſpitandũ pmanſit in vbe quatuor diebus. ꝛ pũa fuit in officio purificatõis ẏginis gloriose in miſſaꝝ ſolẽnijs recipiẽs deuote a celebrante cereũ benedictũ: vt de more fidelibꝫ in eccĩa ertitibꝫ dari cõſueuit. Oblateq; ei fuerunt poſcenti quedaꝫ reliquie ſanctoꝝ in vaſe argenteo ornato a cõitate: qui aliaſq; multas ibi fecit. Deniq; de florentia ſenas. de ſenis romã aduenit. allocutus a duobꝫ cardinalibꝫ quos papa miſerat vſq; florẽtiã. Et ibi coronatus ẽ imperator a dño nicolao papa cũ debita ſolẽnitate. Spõſa aũt eius miſſa ẽ poſt eũ ꝛ pribus ſuis. ꝛ p coronatõem ſuã nuptie celebrate ſunt neapolis cõã rege aragonũ magnificentia regia de omnibꝫ puidẽte. Nil aũt impialis maieſtatis viſum eſt in eo. nec libertas. nec ſapiẽtia: cũ quaſi ſemp p aliã loqueba': ſi multa cupiditas. cuꝫ munera honeſte quereret ꝛ libenter acciper. Demũ reuer ſus ẽ in romã ſuã cũ modica opinione ſtruis ſue.

Redeũdo ad pro- .§.iiii.

ſecutõem belli inter venetos ꝛ ducẽ mediolani franciſcuꝫ. Soluũ q venetoꝝ cũ ea victoria ꝛ dñio mediolani accepto a franciſco. nõ paruũ cõturbati ſunt: cum arbitrarent' ducẽ armis aſſumptũ ſibi ꝓpriquã hanc ſatis ſuis reb⁹ conducere. quo ille mõ aut e ſtatu dꝫiceret' aut redderet' imbecilliorẽ cõſultabant. Igit' iuita cũ rege alfonſo ſocietate. loca florentinis reliquiſq; qui ſocij aſcribi vellent reliquere: ꝓ oratores ãs vt ſecũ ſentiẽt hortant' eos. Dis ea machinatio eo tẽdebat. vt nouũ ducem externa ope deſtitutũ adoirent'. Que aduertentes prudentiores cines nonnulli cũ ſũmo magiſtratu vt rideret' venetis. cũ pax vbiq; eis cẽtinullo nouo federe opus eẽ. Hoc riſo indignati veneti. cũ velati pdam ſuis fauctõ ereptã putarẽt ecclẽtũ fecere. vt florentini cẽs ſuis dominiꝫ pellerent: vt iuſti belli aliqua occaſio ꝓberet'. Verũ id decretũ inhumaniſſimũ ẽ oibꝫ viſum: ꝛ ab odio atq; ambitõe pfectũ. Admiratus admodũ ẽ ꝓpter florentinos ab eis. quibꝫ cũ pace ꝛ federe iuncti eẽnt ꝛ ad augendũ eoꝝ impeñ tanta cura impenſaq; incubuiſſent: tam iniquũ cẽſerẽt pditle. Itidẽ eoꝝ auxilio britis ꝛ bergamo miltisq; ꝓterea oppidis ꝛ caſtris erãt potiti. Igit' legati ad venetos miſſi. ſcitatũ rã inſolite rãinbuianẽ rei cãm. ꝛ ſil' odiderent' decreti iniquitatem. ostarenturq; ad pacẽ ꝛ priorẽ amiciciã cõferendaꝫ. At bi qui ſpe victoriã ſibi deſpondiſſent. adirã ad ſe eos tribꝫ denegarunt: qꝫ etiã apud barbaros ſupbum ac ferũ videri poſſet. Deſperata venetoꝝ pace. neceſſitas florentinos coegit ad coeundũ nouũ cum nouo duce fedus. ꝛ ad mutua auxilia. Inter venetos ꝛ regẽ cõuentio erat. vt ipi ducem rex florentinos adiuuaret'. Ꝓparato exercitu ꝓpriori venetus cremonenſes agrũ eius depopulatus. Ad eũ cõprimendũ cũ franciſcus iuncto ſecum federe mutuano cũ ſuas copias extra ſuos fines eduxiſſet. caſtruꝫ quod oliũ flumen ponte cõiungit: quo tranſitus fluuij liberior eſt deuenetis ccpit. pluraq; tenceps caſtella vi expugnata. Pergebat acie victaturus ad hoſtiũ copias franciſcus. at illi victurum fugientes. vt qui rerũ diſcrimẽ fortune nollent cõmittere. ſe in paludes que inter hoſtiã ꝛ pgama iacẽt cõtulere. munitiſq; additis. ne qua via ad caſtra pueniri poſſet: ea eſſa tranſacta ẽ. Franciſcus in agro bitinenſi ſtatiua habuit. ꝓpinquus hoſti. obſeruans ſiqua pugnandi daret' facultas. At ꝛo et alia pte regis aragonũ copie. he ad. x. miliũ equitũ quatuor peditumꝫ erãt: duce ferdinando regis aragonũ filio. Cum e regno ꝓlecta ecclie venſſent ꝓta florentinos. primo in agrum cortonẽſem populandũ deſcenderunt. inde aretium verſus ꝓſecte ad ſiniſtram iter flectentes foianum oppidum arretini agri obſedere. Cuius accole cum ſe virili animo defendiſſent mulieresq; virorũ ſortitudinẽ equarent. tandẽ. xl. obſidionis die cõfractis magna ex pte muris. virisq; ac feminis laſſitudine ꝛ vulneribꝫ cõfectis: deſperato ſubſidio ſe ei tradidere. relicto ibi ꝓſidio p agrũ ſenenſem. a quibꝫ fouebãtur populatis ꝓpinquis locis ad arcem venere parnulam quã rencinã dicunt. ſenenſiũ finibꝫ cõtinuã eam infra bidui cuſtodis. pditõe capta. ad oppidũ caſtelline ꝓpiquũ caſtra poſuere. Quam cum amplius per menſem machinis ac bombardis inceſſum oppugnantes. tandem abiecta ſpe caſtri ponendi retrocedere cum byems inſtaret. itinere verſus volaterras cepto. vicina loca late populati in maritima ſenenſium loca in biberna concedere. Capta quoq; a regijs triremibꝫ arx munita in maris littore vada nomine. agri volaterrani cuſtodis ignauia: qui pecunia accepta arcem tradidit hoſti. Hec ea eſtate ꝛ a rege ac venetis bello geſta. timebant tñ incurſiones quotidiane in agrum florentinorum per milites regios. quibus ꝑ da pro ſtipendio erat. Hyeme que ſecuta ẽ maiot ãs antea apparatus a florentinis aduerſus regios factus ẽ. Nã militibus conductis copijs. Alexandrum quoq; franciſci fratrem cum mille ꝛ quingentis equitibus et lombardia in eorum auxilium excierunt. Et ad regẽ francie oratores miſſi. Angelus accaiolus ꝛ fracaſcus ventura: qui eũ ad ſuam defenſionem ꝛ regni neapolitani recuperatiõem hortarentur. Tandem contracto federe. renatus qui eo regno antea pulſus fuerat in franciſci auxilium cum tribꝫ equitum milibus florentinorum impenſa ſubſidio franciſci venit: licet in eſtatis fine. Nam cum duꝫ ſabaudie pecunia ductus itinera preclueſſet. opus fuit vt relictis equitibus in finibus pouincie: nauibus mari ianuenſi ueniret. Inde in agro bitinenſi ad Franciſcum habentes caſtra progreſſus eſt. Demum fauore Ludouici regis francie filij equites omnes eo duce via terreſtri pmittere duce ſabaudie ad renatum regem pueuerunt.

Dum hec in lom .§.v.

bardia gerunt florētini exercitū ad vj.equitū milib⁹ totidem pedituꝫ cōfecerāt. Ineunte estate his copijs aut rēcine recupata est. ⁊ foiani pfecti cum vndiq; oppidū cinxissent regij .xx.vc.tum equites.tū pedites summa vi tuerent' menia tandem pancos post dies vi lapidum bombardeq; ad id erat dispositis. diffracta porta ⁊ pte meniū dirupta: nichilominus regijs impressione facta. oppidum florentini ceperunt. direpta preda. edificia oia incensa sūt. pfectoꝝ voluntatē libidine atq; auaricia militari. Et hostibꝰ circiter .vcc. capti. Inde florentinoꝝ pfecti cū papa in administrando bello cōcordes erant. ideoq; longius trahi videremt: tardis inmeritoꝝ estatis fine ad arcē vadē et hoste recuperandā abiere. obsidione facta cū regijs nequa qꝫ aut animus aut vires tante erāt. vt cōsiderent sua ope posse tutari arcē. post mensem desperatis auxilijs deditōe facta ea cōditōe cepere arcē: vt singuli milites cū rebus suis tuto abire possent. Castellū cū arce ne pꝰ hec receptacula eē posset hostibꝰ incensum ac direptum ē. hoc apparatu atq; his vinclis estate proxima amissa in pace florentinoꝝ redacta sunt. Ea tempestate quidam miles romanus de potcariis stephanꝰ (qui tenebat' in libera tū custodia bononie honeste) relegatus ⁊ tū a papa cōpetenter. pulsus. pter audaciā eius ⁊ temeritatē ne seditiōem excitaret in vrbe romana. vbi aliqua se quela habebat ⁊ in sua eloquētia elata multū cōfidebat. tractauit secrete cum paucis rōe nicolaū papā ⁊ repta sunt postea vincula aurea: q̄bus intendebat eū alligare. vti ad ereqpendā factōem suā intendēs romā in libertatē ⁊ regimen romanoꝝ reducere. occulte recessit de bononia pfectus ad vrbē. Fuit aūt nicolaus cantus ō recessu eius a bononia. ⁊ q̄ rome erat: pter qō fecit eum querere. Et inuentus ē absconditus in vna capsa. ⁊ captus ductus ē. Qui tot⁹ pcessus ē cūcta ⁊ ordinē cōspiratōis. Intēdebat. n. capta opportunitate papā nicolaū cum ꝯ cardinales. ⁊ in gplm seditiōem excitare clamādo libertatē p vrbē. Cōuictus de tāsfelesti sacrilegio cū foret se morte mulctandus fecit pape supplicari. vt pius ponitteret ei oſōem facere ad gplm. Precumebat ei tātū de sua elata eloquētia: vt sperareꝫ inde p gplm ipsuꝫ liberari. sed nō obtinuit suspensus nocte ī menia castri sancti angeli abertra. vt oēs in vie eū videre possent suspensum. Quos aūt haberet fautores remāsit occultū. In lombardia xo frācisc⁹ ī agro hostiū diuinis castra babēs plura oppida in suā redegit ditiōem. nil aliud queritās nisi vt hostē eliceret ad certamen. At illi nil aliud qꝫ ꝑgressuꝫ timentes acieꝫ detractātes: se intra castra admodū munita tenebant. Sed hanc. n. ptente estate. filia. vt se a certamine abstineret ea spe. vt perabendo bello deficeret pecuniaꝫ inopia ⁊ frācisci vires. Hoc pacto duobꝰ exercitibus in ꝑpinquo castra bellica estate ferme transacta ē. In eius fine renatus rex cū suo exercitu ad castra frācisci venit. quo ille subsidio fretus venetos cōgnilit: vt locum q̄busdā deliberāt relinqueret. ⁊ ppius veronā cōmeatus gratia pfecti eo in loco pfederūt: vt nūq̄ sui petitem hostibꝰ pberēt. Omissa igr certamis cura. frācisc⁹ ad oppidoꝝ puersus expugnatōem. via bergamēse ditiōs ferme castra ⁊ oppida vi expugnauit. Inde ad baptistiū castra magno conatu inuadēs: ad centū ampliꝰ ex illis in petitem redegit. Vbi aderat hyems. ⁊ rex cū suis copijs aspritate pcesserat mediolanū. Ducis tū francisci anni ad victoriā intentus. absēs oppidū opulentū. vt id traderet mātuano obsidere statuit. his cū eo cū oibꝰ copijs pficisceret' tāta nimiū ac ventoꝝ ingruēs vis oculos atq; ora militū obturāti subortā ē: vt p frigore ⁊ nimiū tēpestate redire ⁊ reince ptā reliquere cogerēt'. Itaq; hiberna exercit⁹ reduct⁹.

Laborauit satis nicolaus papa ad cōponendā pacem inī ptes ꝑgregatis oratoribꝰ penū. regis aragonū. veneto rū. ducis mediolanū. ⁊ florentinoꝝ coram sanctitate sua. nec valuit ad cōcordiā trahere in capitulis pacis. Demū cuꝫ cēs erant fessi ⁊ ꝓsumpti pene exp̄sis magnis sine alīq̄ fructu. Dīna eius plurima illata sunt oīb⁹. nulle tū ꝑtes facere sē locupletiores in acq̄rēdis ciuitatibꝰ vel ꝓpriis: venetī pacē fecerūt cū duce mediolanī. ⁊ florentinis in lōbardia inī se tractātes capitula ⁊ quēdas pacis seruāda. relictis locū regi aragonū ad pacē ratificādā illā cū pdict' cōditōibꝰ. Qui ⁊ significarūt ei ⁊ oratores miserūt ad euꝫ p ea re. Ipse aūt ei si reddiderit se difficilē ⁊ dissuleri. q̄ sine inuēcōe eius facta pacis videbat' cedere ad bonoꝝ suoꝝ tāde ⁊ ipse assensit. Que oia postea approbata ⁊ firmata ⁊ publicata fuerūt p nicolaū papā. Anno dñi. M.cccc.lv. Sꝫ paulo ante conclusionē pacis Gerardus de gabacurtis pisanus cui⁹ pī recepit nō solū pecūias multas a florētinis ad tradēdū eis pisas quibꝰ tūc ipi vtebat'. Et qōdā castr⁹ qō dī sancte marie in balneo notabile. ⁊ q̄dā alia minora. ipsum pdere ea regi aragonū. ꝑter pecunias ab eo nō modicas accipiēdas. Sꝫ dño disponente. pdiꝰ nō ē sortita effectū. ꝑ paus detecta. pnisum est castro illa bellatoribꝰ illuc destinat'. Ille aūt ad regē aragonū fer⁹ tulit. factos rebellis cōtra ⁊ suis oīb⁹ pficisci. Magnū scandalū sequebat' florentinis ⁊ bellū suscitandū a regesi p pditōem illā rex obtinuisset loca illa. Petebat postea ī capitulis pacis rezijc sanctū factōem fieri a florētinis. ⁊ bonis ablatis ipi gerardo. xvij. milia flor. Si tū equis erat ⁊ iustū pditoē pmiari de fodere suo. ⁊ nō pot⁹ grauissime punīri. Cōtradicentibꝰ florētinis tali inuīte petitōi. cōsultum fuit hoc iudicio ⁊ arbitrio nicolai pape. Qui cuꝫ nil determinauerit: petijt plantes postea rer pꝰ monētario lai dictā pecuniā. p illo gerardo. Nicolaus aūt papa anno dñi. M.cccc.vj. cū multa difficultate cōcessit florentinis hoc se applicāte clero vt possent exigere a laicis ecclīalibꝰ ⁊ ꝓsonis .xxx. milia florenoꝝ infra triennū. ſ. singulis annis x. milia q̄ totū territoriū florētinoꝝ. in subsidiū cōtraꝫ ꝑ debitis magnis cōtractis intuendo libertatē suā ab inuāsore tyrannibꝰ eos rege aragonū. ⁊ venetis. Hoc a. petierant ciues a clericis subsidiū. Qui ⁊ cōcessilio ⁊ assensu acquieuerunt licentia habita a pōtifice romano. tū ob amorem patrie ⁊ patientes grauaminibꝰ laicoꝝ. tum ne inuiti ad hoc cogerent' in detrimētū salutis animaꝝ. ne ipi laici ꝑ se distribuerēt ⁊ impositionibꝰ inhabilibꝰ imponerēt ⁊ multis expensis clerū grauarent. Addiderunt quoq; ⁊ quartā pagam in quarto anno ⁊ licentia habita ē a calisto octauo vite vocis. Anno dñi. M.cccc.vj. ⁊ septimo magna penuria fuit in ciuitate. nō tm ex defectu victualiū ex paucis frumentis recollectis ꝑter intēperiem aeris. vt p cū vnus sestarij ascenderet ad .xxx. solidos ⁊ aliquando ad .xxv. ⁊ magis ex defectu pecunie. q̄ affluenti viuere de laboribꝰ manuū suaꝝ non cōducebant ad exercitia armoꝝ superabundabāt se ciuibꝰ a cōmertijs diuersis ex causis. Cū magistratus tamprudenter ad obuiandum tumultibꝰ ⁊ clamoribꝰ pauperum. caritatiue ad subueniendum indigentibꝰ fratribꝰ ⁊ cōciuibꝰ suis pusionem fecerī. p officiales abundantie creatos. qui multa milia modioꝝ frumenti de diuersis ptibꝰ fecerunt adduci. ne nimiū precium a venditoribꝰ exigeret'. ⁊ mendicis non habentes pecunias elemosynaꝝ tribueretur. Nam p quatuor menses continuos statuerunt quingentos florenos pro qlibet mense assignari archiepō: p pane ⁊ tritico pauperibꝰ erogando.

Capitulum xxj.

Anno dñi. M. cccclvij.

die .xxix. maij capta ē ciuitas ꝑstātinopolitana a turchis. ⁊ rege eoꝝ vocato Mahumeth. put plenꝰ dicitur inferꝰ. occiso ipsoꝝ ei⁹ cū barcibꝰ ⁊ ꝓsanguineis suis. Sicq; defecit imperium grecoꝝ. Diuino dei iudicio factum greci illi exterminati ⁊ ad nichilū redacti ab infidelibꝰ sal. pꝰ ex B. q̄ postq̄ ꝑstātinꝰ trāstulit sedē impij ab vrbe roma ī cōstantinopolim. xj. vicibꝰ in diuersis temporibus successisse

constantinopolitana ut beneficia

recesserant ab obedientia romane eccie. p vniersas here-
ses z scismata. cum tñ sm catholicā fidē romana eccia sit
mater olim eccīarū z magistra. vt dicit' dis. xix. In mēoriā.
z petro z successoribus eius canonice intrantibus in sede eius
oēs xpicole imperatores. reges z alij principes z vñi tpales
necnō z oēs patriarche primates. metropolitani z epi ac
relīgiosi cuiuscunq; status z ꝯditionis existant. sint pōtifi
romano subiecti. vt successori petri z vicario ihu xpi. et
oēs teneant' ei obedire. Quam auctoritatē z ptātem non
accepit petrus z quilibet successor eius ab homīe vel a cō
cilijs a dño ihu xpo pmittēte cū ait. Tibi dabo claues
regni celoꝝ. Matth. xvi. Et posī relurrectiōem exhibē
te cum ait ter. pasce oues meas. Io. xxi. vt declarat anacle
tus. di. xxi. Sacrosancta. Et ideo cunctos ipse iudicaturus
a nemīe ē iudicandus: nisi deprehendat' a fide devia.
ses. ꝓpter hereſim vt dī di. xl. Si papa. Sz nec ex. ꝓpē he-
resim papa iudicari seu priuari: si patus ē corrigi. vt dicit
ibi glo. Et patet exemplō in marcellino papa: qui ydola-
trauit. nec tñ depositus: sz corrigendo se z pñtens peccatus
suū coram patribus cōgregatis diterunt. Nemo iudicabit
primā sedē. vt habet' dis. xxi. Nunc. Vñ Innocen. pm⁹
ait. Nemo iudicabit primā sedē. Neq; ab augusto. neq;
a clero. neq; a regibus. nec a populo inder iudicabit'. i. pa-
pa inder. oīm. ix. q. iij. Nemo. Et. q. ea. dicit'. Cuncta no-
uit p orbem eccia. q; romana eccia pbas hs de oibus indi-
care: nullo aūt hoīm de eius indicio lz iudicare. Et sp que
stiones orte circa fidē relate sunt z determinate p apīcam
sedem vel approbate vel reprobate. Vñ Inno. primus.
Quotiēs nō fidei ventilat' arbitrū oēs frēs z coepos no
stros non nisi ad petrū. i sui nois z honoris auctoritatem
referre debere. q; p tetū mundū possit oibus eccliis pdesse
xxiij. q. j. Quoticus. Vñ z primo quesitio: que fuit circa
fidem tpe apl'oꝝ. Act. xv. vicz vtrum legalia deberēt ser-
vari a fidelibus p̄ter iis et gentibus inter paulū z iudeos an-
tiochenos conversos ad fidē: delata fuit ad petrū cū aliis
qui erant hierosolimis. Et determinata ē p petrū q; non.
Quāūt post petrū locutus ē iacobus non hoc fecit q̄ipse de
terminaret: qui erat archiepūs hierosolimitanus: sz vt ap-
probando z consentiendo his que determinauerat petr⁹.
sicut fit in concilijs cū vī p astantes placet. Nec ipa eccia
romana errare pōt. in fide vicente vño petro in pſona e⁹.
Ego p te rogaui. vt non deficiat fides tua. Luc. xxij. Vñ
Io. Sancta romana eccia semp immaculata pmāsit do-
mino gubernante z beato petro opem ferēte. z in futuro ma-
nebit sine vlla hereticoꝝ insultatōne. s. p̄sidente: atq; firma
z immobilis omnitēp pſistit. xxiij. q. j. Hec est. Nec
concilij aliq̄t generale pōt cōgregari sine auctoritate ro-
mani pontificis. nec aliquid valet ordinatū in illis. nisi ap-
probetur a papa. vt patet dis. xvij. ca. j. z p totum. Et au-
ctoritas pape non dependet a cōcilio: si auctoritas cōcilij
a papa que est sup̄ a cilia. extra de elect. Significasti. Et
ab oibus pōt appellari ad papam causis ecclesiasticis etiaꝫ
a concilijs: sicut appellauerunt flauianus patriarcha con-
stantinopolitanus. z Io. Crisos. a concilijs factis in odē
cōtra eos. ad nicolaū papā primū. Nō aūt a pape iudi-
cio ad concilium. vt dicit' ix. q. iij. Cuncta. Omnia pdicta
dixerunt z crediderunt z determinarunt omēs sancti doc-
tores z pontifices tam greci q̄s latini. z cōcilia vniuersa-
lia que celebrata sunt tam in oriente q̄s in occidēte. q̄ fue-
runt legitima cōcilia nō cōciliabula z synagoge sathane: si
cut zcilū arrimiēse celebratū p arrianos pcurāte ꝑstan-
tio heretico. z zcilū ꝑgregatū p trophilū alexandrinum
patriarchā. ad deponendū Io. crisos. cōstantinopolita-
nū epm: z zcilū ꝑgregatū p dyoscoꝝ alexandrinū epm.
cū antiocheno z hierosolimitano pūarchis ad deponēdū
flauianū pūarchā cōstantinopolitanū sanctū virū z simi-
lia. que oia fuerūt reprobata a pontificib⁹ romanis z vera
cōcilijs. Hec breuiter dicta sunt ad ostendēdū errorē z stu
ltā ipoꝝ grecoꝝ: qui totiens se rebellarūt a romana ec-
clesia. nolentes se sub ea humiliari z subiacere. Nūc ergo
de ipīis suis rebellionib⁹ videndēdū in particulari.

Sciendum igitur .§.i.

q; vt dictū ē. xij. vicarii eccie orientales pincipales vicz cō
stantinopolitana alexandrina. antiochena. hierosolimita-
na. que omnes sunt patriarchales: se subtraxerunt ab obe
dientia romane eccie sine communicatu sine diuisim. q̄lib⁹
vna q̄q; alia maxime tñ cōstātinopolitana q̄ quasi sem-
per fuit causa diuisionis aliarum declarabit' quibus ex cau-
sis z sub quibus romanis pōtificib⁹ z imperatorib⁹ z patriar-
chis victa eccīa. Vbi primo notandū. q; cōstantino-
politana ciuitas primo dicta ē bisantij: quā q; cōstanti-
nus pm⁹ transferēs sedem imp̄j a roma ad illā. ob reue-
rentiam sedis apīce: que rome ē. z ibi illuc q; in optimo si-
tu. ꝓpter multa concurrētia ampliauit z magnificauit mi-
rabiliter. ibi dicta ē post cōstantinopolis ab eo denomina-
ta. Illam ergo ciuitatē bisantij tunc minorē. h. Andreas
apīs frater symonis petri adiens z pdicās rpm conuertit
ad fidem primus ejus ad aliquos. vbi instituit epm: po-
stea ad alias plectus ē ciuitates grecie. z demū ad patras-
sensem: vbi martyrio coronatus est. Vsq; igit' ad cōstan-
tinū fuit ibi sedes epalis. Nec tñ tpe cōstantini etsi ampli-
ata fuit dignitas facta patriarchalis. vt patet in decretis
dis. xxij. in plenario capitulis. In persia. m. tpio ob sedē im-
perij fuit facta patriarchalis z prima post romanā. vnde
z alexādrina. que erat in ordine secunda patriarchalis: fac-
ta ē tercia. Postq̄ igit' facta ē cōstantinopolitana patri-
archalis. secute sunt tot dimiliones z mala in ea. Hec ex-
cerpta sunt que dicta sunt z dicunt' ex bellonijs grecoꝝ:
z hystoria cuiusdā liberati dicti.

Prima igitur diui .§.ii.

sio cepit tpe iulij pape. qui ano dñi. cccxxxv. successit mar-
co pape immediate. Et marcus successerat siluestro z te-
nuerat cathedram marcus tñ duobus annis z octo mensi
bus quo tpe tenebat impium cōstantino cōstatini magni
filius. q; arrianus extīs multū fauit arrianis. Huius fauo-
re quidā eusebius antiochen⁹ pūarcha sectator arrij. con
gregato zcilio in antiochia sine licētia pape: volēs deter-
minatōem synodi nicene de cōsubstātialitate pris z filij ir-
ritare. Ille. n. fuit error beresis arrij ab eo ortus alexādri-
ni. qui asserebat filiū minorē pre ingītu de⁹. Quos q; sciebat
vere catholicos: ad illud zcilium eusebius citare fecit. vicz
athanasiū alexādrinū epm z pūarchā. Paulū ꝑstantino
politanū. Marcellū ancire epm z lucianū andripolitē.
Qui oēs erāt singulares fidei zelatores. Sz bi noluerūt
ire z merito. qz ñ erat auctorita pape. vñ synagoga sathā
ne. ñ zcilū. Propē qd eusebi⁹ excōicauit eos z deposuit
de facto. Illi aūt appellauerūt ad iniū papā. Ea ꝓpē inimi
cīs eusebio arguēs eū ō tālugna temēritate. z otanit eū
cū suis cōplicibus: vt ad vtrē accederēt exāminari cām depo
sitōis eoꝝ. Athanasi⁹ qz cū pdictis epīis sctis viris fuerat
vocat⁹. vt ipīs pntib⁹ fieret indicii z rñderēt obiectis eis
dē. Et ipsi quidē hūiliter obedierūt pfecti romā: ꝑ eusebiū
cū suis sanctorib⁹ accedere renuerunt. z se subtraxerūt ab
obedientia romane eccie. Et hoc totū faciebat fauore con-
stantij imp̄atoris. Qui induct⁹ z seductus p eusebiū illū
antiochenū. z eusebiū nicomediēsem epm multas et gra-
ues psecutōes intulit oib⁹ catholicis occidētalib⁹ z orien-
talib⁹. mittēs in exiliū epos fidei pugiles egregios: z pci-
pue athanasiū qrēs occidē. Et qz mirabiliē euadebat insi
dias eoꝝ. vt ñ valerēt eū innocue: dicebāt eū arte magica
vti. Demū suffocato paulo cōstātinopolitano epo bēticz
ſb altarī cuſa citate pua vbi extulabat: cōstātin⁹ ipatoꝝ eu-
sebiū nicomediēsē z trāstulatī sedē cōstātinopolitanā. z ex
tūc bētici cepērūt occupare ꝑdictā sedē. Quā tenuit ānis
xij. z tinne plenerūs in pfectōe fidelīū. P⁹ hāc tenuit se-
dem illam cōstantinopolitanam macedonius anno vno

Hic fuit hereſiarcha aſſerens ſpūſanctū creaturā. Pō quē tenuit dictā ſedem eudoſius arrianus annis .x. Poſt hemophilus annis .xij. Quem ſecutus ē euagrius anno vno. Omnes iſti quinq; fuerūt hereticī. ꝛ tenuerūt eccliaz conſtantinopolitanā annis .xxxvj. Quo tpe tenuerūt eccleſiam romanā. Julius liberius ꝛ felix. Cum aūt acceꝑiſſet ſedez imperij theodoſius catholicus. motuo euagrio b. gregorius qui erat ep̄s nāzanzenus (que erat ꝓa ciuitas) accepit ſedem conſtantinopolitanā etiā ꝑtra canones. ne hereticī iterū eam ſedē occuparēt. qī quaſi tot⁹ populus ꝛ clerus erat infectus hereſi arriana vel macedonica. Eo aūt tempe quo greg. nazanzenus tenuit dictā ſedem. Annis .xij. oēs redijt ad veram fidē. Hunc greci appellant theologū: quem hiero. fatet ſuū fuiſſe ꝓceptorē in ſacris literis. Anno igitur eius pontificatus cōſtantinopolitani .xij. congregata iterū ſynodo conſtantinopolim ſb damaſo papa. qui ſucceſſerat felici ſcdi. cōtra errorē macedonij pliditē theodoſio maiore: beda dicit etiā gratiano imꝑatore. diſ. xvj. Sexta. In qua fuerunt .cl. patres. Et inſurrexit murmur nō modicus ꝑtra gregorij nāzanzenī. eo q; cōtra canones. ccc. xviij. patr. ſ. nicene ſynodi dimiſſa ſede ſua accepiſſet cōſtantinopolitanā. tñ ꝓpē reuerentiā nullus ei audebat dicere palam: ſ diuerſi epi diuerſa inter ſe dicebant. Qō adſentes ſtetit in medio eorū ꝛ ait. Si ꝓpter me tempeſtas hec venit: tollite me ꝛ mittite in mare. Hec dicens ceſſit volūtarie. Cū aūt alij nollent ordinare anteq; incipent ſynodū in ſede cōſtantinopolitana. qī non inuenirent in clero: qui nō eēt arrianus vel macedonica hereſi reſperſus: ꝛ ꝓpter hoc nullā talē vellent ꝓmouere ad tantā ſedē: coacti Nectariū laicū virum ꝓbatū ꝛ lītatū bone fame. quē ſolū inuenerūt nulla hereſi infectū: anteq; incipent ſynodū conſecrauerūt. quē cognoſcebāt ſufficiētē eē ꝑtra oēs hereſim pugnare. Qui ordinatōem etiā fecerunt cōtra canonē illi qui dicit. nullum laicū debere ſubito ad eꝑalē ſedē ꝓmoueri. Sz quaſi neceſſitate coacti hoc fecerunt: qui in ſynodo teneret locū ſuū. Dicq; reunite ſunt eccīe orientales cū occidentalib⁹.

Poſt nectarij. qui patriarcharum tenuit .xvj. annis. aſſumꝑtus fuit Joh. Criſoſ. annis .vj. Cui ſucceſſit arſatius annis duobꝰ. Hic arſatius fuit intrusus ꝛ ordinat⁹. expulſo indebite Jo. criſoſ. de ſede ꝑ theophilū alexandrinū ep̄m emulū eius: facto cōciliabulo ꝑtra eū fauore arcbadij imꝑatoris. Hoc ſuggerente impietate vxoris ei⁹ Eudoſie: q; cōtra eā ꝓdicauerat. Sz innocēt. papa ꝓtinus hec ſentiēs. literas ꝛ nuncios miſit iſta retractās. Sed nunciq; fuerunt detenti in quodā caſtro ꝛ ſic eox. arrepte ꝑ annos duos. hec agente impatrice: ne iobānes reuocaret. Demū hoc cognito innocēt. illū arſatiū etſi iā mortuū depoſuit: ꝛ Jo. reſtituit. ꝛ archadiū imꝑatorē excōicauit. vt habet' diſ. xcvj. Duo ſunt. Mortuo iobanne in exilio ſucceſſit ecbitus in ſede cōſtantinopolitana annis .xx. poſt quē ſiſinius anno .j. Sederunt aūt omnes iſti q̄n q; annis .xiv. ſub obedientia romane eccīe. exceptis duobus annis arſatij.

Secunda diuiſio .§.iii.

orientalium ab occidentali eccīa fuit tpe celeſtini pape. anno .cccc.xxvj. Cum mortuo ſiſinio. neſtorius ꝑbyter vocatus de antiochia (vñ alij fuerat vocatus criſoſ.) venit cōſtantinopolim: vbi ē ordinatus ep̄s. hic in primo vel ſe cūdo ſermone cepit dogmatizare. vt nullus beatā virginē deberet dicere genitricē dei: ſ ꝑpi genitricē q̄ ē hō. q; hominē genuit ꝛ nō deū. aſſerens deū ab hoīe nasci eē impoſſibile. Donens duas ꝑſonas in xp̄o diſtinctas. vnam filiū dei: aliam filiū virginis. Dogmatizabat etiā ſpūſcūm nō eē a filio. nec habere eciſtentiā a filio. Qui eē fecit ſymbolū modo ſuo: ſed hereticū: ꝛ ab iſto primo incepit error grecoz: quo aſſerunt ſpūſanctū non ꝓcedere a filio. Sz cyrillus alexandrinus ep̄s ſanctus vir. qui greci habēt in magna veneratione ꝛ doctrinā eius. ſcripſit plures ep̄las ad eum. arguens eū de tali errore. Et cum ꝑſisteret pinaciter in tali errore ſuo. ſcripſit vnacū cōcilio egyptiaco cōtra eū ꝛ veritatē fidei ad celeſtinū papā. Qui examinans celeſtinus ꝛ inuenies integrā ꝛ veā fidē cōmentem. aſſerentē ꝛpm vnam ꝑſonā in natura diuina ꝛ hūana ſubſiſtēte: ꝛ ſpūſanctū ꝓcedere a filio ꝛ habere exitum ab eo ſicut a patre. Unde celeſtinus mandauit neſtorio q̄ reciperet ep̄las cyrilli cōmentē veā fidem ꝛ ita crederet: quia ꝛ romana ſynodus hec teneret. Qui nolens acquieſcē etiā celeſtino pape. Illa ergo fuit ſecunda diuiſio eccleſie conſtantinopolitane: ex nulla alia ꝙ otienta principalis ſecuta ſit neſtorij. Sz nec tota eccīa conſtantinopolitana'. Mā multi clerici ꝛ laici reſiſtebāt neſtorio. Illud ſolum non duraūit niſi ꝑ tres annos. quia celebrata eſt ſynodus vniuerſalis in epheſo. ccc. patrum tpe pape celeſtini ꝛ imperatoris theodoſij iunioris in qua reꝓbata fuit tal' hereſis. Et epla beati cyrilli que reꝓbabat dictū errorem ꝛ ꝓtinebat integrā fidē. fuit cōfirmata ꝛ ſb̄ſcripta a papa celeſtino. ꝛ dicta circularis: quia miſſa ꝑ totū orbē. vt epiſtola ſynodi epheſine. Quā nec ſic voluit neſtorius recipere. Predicti aūt ſancti patres in ſynodo epheſino congregati. ſtatuerūt q̄ nullus aliā fidē ꝓponeret. vel doceret q̄ illā: que ſcripta eſt a ſanctis patribꝰ. ccc. vj. congregatis in nicena ſynodo. Qd iō fecerūt. q; ille neſtorius fecerat ꝛ ipſe ſymbolū in quo multa erant contra ea que determinata erāt i ſymbolo niceno. Et ſic habet' in greco ꝛ latino. Decreuit ſancta ſynodus. ſ. tercij cōſilij. ꝛ ꝑmi ꝓpe ſini nulli licere aliam fidem ꝓferre. Eos aūt ꝙ ꝓſumpſerit aut cōponē aliā. ſ. ꝓponere vel ꝓferre aliā fidē. Epi ſint alienati a ſuis ep̄atibꝰ ſi clerici a clero ſint alieni ſi monachi vel laici ſint excōicati. Hanc determinatiōem ꝛ decretū cōcilij epheſini nō intelligentes neq; legētes vt ſcriptū ē greci ſumpſerunt cām ſue diuiſionis. Sed nec latini bene allegant. q; dicunt ibi ꝓmeri. Si quis aliud ꝓdicauerit vel docerit addendo vel mutando anathema ſit. Sed patet ex illo decreto hec non dici. Sz ſi quis aliā fidē ꝓpoſuerit. q̄ eam q̄ in nicena ſc̄. Si. n. hoc eēt. ſ. q; ſi quis addceret vel mutaret aliquid ad ſymbolū nicenū eēt excōicatus vt allegant ꝛ male: ſequeret' q; ipi patres qui fuerit in ſecūda ſynodo qui greci erāt eēnt excōicati. Nā ipi addiderūt ꝛ minuerūt ad ſymbolū niceni. Qō vt pateat ſcīdū q; ſymbolū nicenū ſic hꝫ. Credo in vnū deū patrem oīpotētē oīm viſibiliū ꝛ inuiſibiliū cōditorē. Et in vnū dominū nr̄m ihm xp̄m filiū dei. natū de ꝑe vnigenitū. Hoc ē de ſubſtātia dei. deū ex deo. lumē de lumine. deū vērū ex deo vero. natū nō factū. omoūſion patri. i. vni⁹ tecū ſubſtātie cui⁹ p̄r q̄ oīa facta ſūt in celo ꝛ in tra. Qui ꝓpter nos homines ꝛ ꝓpter nr̄am ſalutē deſcēdit de celis ꝛ incarnat⁹ ē. ꝛ hō factus. paſſus mortuus ē. Et reſurgēs tercia die aſcēdit ī celos: vnde venturus ē iudicare vivos ꝛ mortuos. Et in ſpūſcūm. Eos aūt q̄ dicūt. Erat tpe q̄n nō erat. ꝛ anteqū naſceret' nō erat ꝛ q̄ ex nullis exiſtentib⁹ factus eſt. aut ex alia ſubſtantia vel eſſentia. aut conuertibilem aut cōmutabilem dei filium: anathematizat catholica ꝛ aplica eccīa. Hoc eſt ſymbolū nicenū. cccxvj. patrū. q̄ nec plus nec minus cōtinet.

Symbolū aūt q̄ cōpoſitū ē in ſecūda ſynodo ꝑſtātinopol. cl. patr. ſic hꝫ. Credim⁹ in vnū deū ꝑem oīpotētē ſc̄. put cantat' ſeu legit' in miſſa. hoc excepto: quia vbi dicim⁹ nāc. Et in ſpūſcūm dōm ꝛ viuificātē. q̄ ex patre filioq; ꝓcedit ſiſ adorādū ꝛ glorificādū: in ſymbolo cōſtātinopolitano ſic dr̄. Et in ſpūſanctum dominum vinificantē ex patre ꝓcedentem cum patre ꝛ filio ſiſ adorādū ꝛ glorificandum. omnia alia ꝛba eadem ſunt. Cum ergo multa ſint addita ꝛ aliq̄ diminuta v̄ ſymbolo niceno ad ſymbolum ecitum in conſtantinopolitano concilio. Cum fecerint illi patres multas additiones et diminutiones verborum ad ſynodum nicenum. Sequeretur q; illi omnes fuiſſent excōmunicati ꝛ depoſiti greci ꝛ latini. quod nullus

dixit. Et hoc ideo: quia addentes verba: nō addiderūt cō trariā illis que in concilio niceno fuerunt determinata. vñ nō aliā fidem ꝓposuerūt si declarauerunt in illo dicta magis explicite. Fuit ergo in dicta synodo ephesina determinatū. virginem mariā vere eē filij dei genitricē: ⁊ in xpo eē vnā tm̄ personā in duabo naturis. diuina. ⁊ humana.

Tercia diuisio fuit §.iiij.

generalis olim ecclie orientalis tpe leonis pmi pape. anno dñi. ccc. xliij. Causa h̄ diuisionis fuit illa. Mortuo Cyrillo alexandrino: qui fuerat magna columna veritatis et zelator fidei. accepit sedem alexandrinā dyoscorus magnus laqueus diaboli. Et flavianus sanctus vir sedē tenebat constantinopolitanam. Cum aūt constantinopolis eē quidā monachus nōie eutices. archimandrita. i. pater multor monasteriorū seu abbas: iste ardenter impugnabat nestorium ponentē in xpo duas psonas. Et talem errorē ita vtebatur: ē non fm scientiā: ꝙ incidit in aliā heresim etsi illi oppositam. asserens vicz in xpo vnam tm̄ naturā. ⁊ humanā assumptā cōuersam in diuinam. Cū hec cognosset iste eutices dogmatizare. flavianus constantinopolitanus eps seu ꝑtriarcha vocans eum arguit de errore Et cum nō posset eū dirigere in viam veritatis. ꝓtinacem i sua pfidia eiecit eum de eccia vt hereticū: ⁊ abstulit ab eo curam monasteriorū. Qui appellauit ⁊ petijt cōciliū generale fieri ⁊ indicari a dyoscoro alexandrino epo. Auctoritate igitur leonis pape ꝑgregata ē synodus iterū in ephe so vbi ⁊ alia immediata fuerat celebrata. Ad hanc synodū veniens dyoscorus alexandrinus vallatus monachis ⁊ militib⁹ secularis curie. voluit ipe ꝑesse synodo: cū tamē hoc nō eēt eis cōmissus a papa: ⁊ certis legatis missis ab eo. quib⁹ locum non dedit. ⁊ tyrānice primā locū tenēs. coegit omnes ꝓtes subscribere: ꝙ fides eutichis eēt catholica. Vicarij aūt seu legati pape fugerunt de ipo cōcilio: ne cogerent subscribere. Fecit aūt capi sanctū flavianum cōstantinopolitanū epm. ꝙ iniustam sniam tulisset contra eutichem. Flavianus aūt etsi multis verbendo affectus appellauit ad papam: ⁊ non fuit auditus. quinimo in carcere positus noctu fuit suffocatus. Statiz dyoscorus fecit archidyaconū nolle anatolium ordinari ꝓ flaviano epm cōstantinopolitanū: ⁊ eutichen restituit oia mōasteria q̄b fuerat ꝓuatus. Deposuit etiā ⁊ epm antyochenū. ñ obstante ꝙ in omnib⁹ ei consensisset ⁊ p eo ordinauit quēdā marinū nomine. Audiens aūt hec leo irritauit oia gesta illius synodi. scribens theodosio iuniori quō dyoscor⁹ ꝓturbabat eccliam: ⁊ rogabat eū vt annueret alia synodus fieri intra ytaliam. vt mala facta p dyoscorum corrigerēt qui nullo mō consensit: ñ firmiter tenuit sniam illius synodi. Et tunc oēs eccie orientales subtraxerunt se ab obedientia romane eccie. Nam eccie alexandrine vt dictum ē. ꝓsidebat ipe dyoscorus auctor oīm malor. qui nō solū pape nō obediebat: ñ libellū scripsit cōtra eū. nuncupās eū caput putridum ⁊ ercōicauit eū. Ille fuit primus ꝙ contra papā fecit libellū. Et eccias antyochenā regebat marinꝰ ordinatus ab eo. Cōstantinopolitanā tenebat anatolius ibi positus ꝑ dyoscor: qnē verissimile credi pōt fuisse sue opinionis. Hyerosolimitanus eps erat iuvenalis: qui ei in oīb⁹ consentiebat. Sed ⁊ alie eccie quas epi se subscripserant. exceptis quinq; cū flaviano cōstantinopolitano: qui omnes depositi ab eo fuerunt. Tenuerūt aūt sic cōtra romanā eccliam toto tpe vite theodosij iunioris impatoris: qui nullo eōrū voluit cōsentire vt aliud cōcilij fieret. qđ duravit ꝑ. vij. annos. Mortuo autem theodosio fuit impator marcianus: qui erat vir catholicus. Unde et leoni pape scripsit. ꝙ si volebat fieri alia synodū: erat ibi placito suo. Videns aūt anatolius cōstantinopolitanus eps. ꝙ impator pape ꝑsentiret. cōscius qualiter ⁊ a quib⁹ fuerat ordinatus. egit cū marciano augusto ⁊ cū pulcerrima augusta: ꝙ scriberent pape leoni ꝙ sessioni sue cōsentiret. partim conscientia ductus ⁊ coactus ꝓprie: partim etiā timore. ne ꝺ sede sua pelleret. Leo aūt annuit petitōi impatoris ⁊ imperatricis. Et sic celebrata ē synodus i calcedonia. In qua eccie orientales fuerunt reunite cū occidentalib⁹. Et fuerūt ibi ser conti. xxx. patres. i. epi. vbi fuit dānata heresis eutichis. Et declarati in vna ꝑsona ibu xpi eē naturas distinctas. Et tolerati in suis dignitatib⁹ cōstantinopolitanus ⁊ antyochenus ⁊ hierosolimitanus epi: solus dyoscorus alexādrinus cōdemnatus. ⁊ ꝓpter q̄ ercōicatōs cuius fuerat inferre cōtra leonem papā. vt dicit⁹ di. xxj. Et ibi martianus impator ꝓsis fuit: qui sic dixit. Non ad fidem cōfirmandam nō ad potentiam ostendendam. exemplo religiosissimi constantini principis interesse synodo volumus. vt inventa veritate: nō vltra multitudo doctrinis prauis attracta discordet dis. xcvj. Nos ad fidem. Duravit ista vnio toto tpe leonis pape ⁊ hylarij successoris sui. Iz in alexandrina eēt turbatio multis ex clero ⁊ ꝓlo sequēnbo dyoscorum depositum.

Quarta diuisio fa/ .§.v.

eta fuit in ecclesijs orientalib⁹ ꝑ acbacium cōstantinopolitanum epm: de quo habetur dis. xix. Et eo tempore romanam regebat eccliam. anno domini. cccclxx. simplicius qui hylario successerat. In alexādrina aūt eccia divisio erat ⁊ ita vt duo in ea fierent epi seu patriarche. Unum eligebant catholici. alium sibi hereticī statuebant. post interfectionem ꝓbori alexandrini. catholicoꝝ patriarcha vocabatur timotheus salofaciolus: hereticoꝝ vo timotheus elurus. quo mortuo ordinauerunt hereticī petrum mongum. Acbacius vo cōstantinopolitanus scripsit simplicio pape. ꝙ nullo mō sessioni petri mongij assentiret. rab eodem petijt auctoritatē vt eūdē petrum tanq̄ hereticū posset ab eccia alexandrina expellere. Quod et factum ē. Nam auctoritate pape per potentiam impatoris zenonis qui tunc regebat imperium succedens leoni imperatori post martianum. Et sic petrus mongus expulsus ꝺ sede fuit: timotheo catholico sedem alexandrinam tenente. Qui mortuo electus fuit quidam iohannes ꝙ epe catholicus: quifacta synodo vt consuetum erat epl̄am synodalem misit pape simplicio: in qua epla synodali fatebātur quam fidem tenebant. Que epla vocabatur synodica fm ꝓsuetudinem. Et fm hoc canon erat vt ordinatus de novo in ecclesijs principalioꝝ talem epistolam sibi mitteret: vt quilibet foret qualis fidei erat ostiatus. Misit autem caledriano antiochemo patriarche idez. ⁊ hierosolimitano misit etiam ⁊ acbacio: sed ꝓpter negligentiam nūcij litera non fuit acbacio ꝓsentata. Qui audiens iohannem sedem quidem alexandrinam tenere. literam autē synodalem ab eo nondum receperat. credens se despectum eē ⁊ contemptum: concordans cum nuncijs petri mongij (qui tunc erat in constantinopoli) egit cum imperatore zenone. vt iohannes predictus de sede pelleretur quasi inutilis. ⁊ petrus mongius reponeretur in sede alexandrina vt amabilis populo. quod ⁊ factum est. Similiter ⁊ fecit expelli calendionem de sede antiochena. ⁊ quendaz hereticum petrum nomine ibidem faciens ordinari. Idem fecit in ecclesia hierosolimitana. Et sic omnes ecclesie orientales subtraxerunt se ab obedientia romane ecclesie: agente hoc acbacio constantinopolitano. Cui papa Simplicius multas literas scripsit. Qui eas nec recipere voluit: vnde ⁊ depositus fuit. Tenuit tamen sedem favore imperatoris zenonis. Mortuo autem acbacio quidam flavitas nomine fuit ordinatus episcopus constantinopolitanus. qui noluit intronizari nisi de mādato pape. Eo mortuo post annum Eufemianus similiter predecessoris vīa secutus per sex annos tenuit sedem. Quem Anastasius imperator hereticus deposuit. Quilicet esset catholicus nō audebat hereticis resistere. Cui successit macedonius peior antecessoribus suis: qui etiam de filio scripturam

ſacram falſificare. ꝓpter quam cauſaꝫ poſt tres annos ipſo repoſito. quidam thimotheus fuit ordinatus in eadē ſe-de. qui affirmabat diuinam naturam in ſe paſſam fuiſſe. Tenuit tñ ſedem annis ſex. Imperium aūt tenebat anaſtalius ꝛ ipſe hereticus. Sedem autem romanam ꝑſimplicium tenuit felix poſt quem gelaſius. poſt eum anaſtaſius. cui ſucceſſit ſymachus. ꝛ poſt eum hormiſda. Unde a tempe ſimplicij uſq; ad hormiſdam eccie orientales perdurarunt in hereſi: ſubtrahentes ſe ab obedientia romane eccleſie ut plurimū. Hoc diuiſio duraūit vltra xlv. annos. Mortuo autem anaſtaſio imꝑatore heretico. accepit arcem imperij Juſtinus primus vir catholicus in oībus. Mortuo etiam thimotheo cōſtantinopolitano ejo accepit ſedem iohannes. ꝛ imperante iuſtino iterum vnita fuit eccia orientalis cum occidentali. Unde ꝛ miſit ꝑdictus Johannes pape hormiſde epiſtolam. in qua continebatur cum iuramento q̄ omnes receptos ab eccleſia romana reciperet: ꝛ omnes ab eadem refutatos ſine expreſſo refutaret: ꝛ nunq̄ ab obedientia romane eccleſie recederet. Et ſi hoc temptaret facere. ſcripſum maledicebat ſi cui ꝛ alios: qui receſſerant ab eccleſia romana. Et ſic iterū eccleſie fuerant vnite: que vnio duraūit vſq; ad tempora Juſtiniani imperatoris et agapiti pape. per annos xviij. quo tempe fuerunt epi cōſtantinopolitani duo. ſ. Johannes ꝛ epiphanius ſucceſſor eius.

Quinta diuiſio fuit .§.vi.

circa annum dñi quingentēſimum octuageſimū. mere ex ſuperbia cuiuſdam Johannis conſtantinopolitani epi appellantis ſe papam vniuerſalem. Ante ipſum tamē fuit alius epūs cōſtantinopolit anus victus arthenius hereticus. Mortuo enim epiphanio prefato epo cōſtantinopolitano. theodora imperatrix vxor iuſtiniani: qui ſucceſſerat iuſtino imꝑatori: tranſtulit ꝑdictū arthenium epiſcopū tūc fundenſem i ſedem conſtantinopolitanam. cum eſſet hereticus et eo q̄ aſſerebat vnam tm voluntatem ꝛ opatōez in xp̄o. Cum autem (vt in cron. habet̄) agapitus papa veniſſet conſtantinopolim ad iuſtinum imꝑatorem. reꝓbendens hunc arthenium hereticum: noluit cōmunicare cum eo. nec ꝓtece nec ꝓcio imperatricis theodore que ſa nebat ipſi arthenio heretico: ſed expulit ipſum agapitus a ſe de conſtantinopolitana. ordinans loco eius quendā mennatem nomine virum catholicum: qui erat rector hoſpitalis quod vocatur ſanſonis. Agapitus autem papa eodem anno mortuus eſt conſtantinopoli. Agapito ſucceſſit ſiluerius. Cui vigilius. huius temꝑis celebrata ē quīta ſynodus imꝑante iuſtiniano. ꝛ manſit eccia vnita vſq; ad tempus pelagij ſecundi. cuius t pe iohannes (de quo in principio huius §. dictum eſt) conſtantinopolitan⁹ epūs ambitione ſuperbie elatus voluit vſurpare ſibi nomē vniuerſalitatis. ꝛ conuocans epos quoſdam: et ordinatōe eorum ſe vniuerſalē ſcribi fecit. Quo nomine patriarche conſtantinopolitani ſcribebant ſibi dicentes. patriarche vniuerſalis vel orbicularis ſolo nomine non recum etiam in conſtantinopoli ſint aliqua monaſteria que ad eum nō pertinent ſed ad alios patriarchas. in quibꝫ monaſteriꝫ non poteſt celebrare conſtantinopolitanus epūs. nec paratus intrare: nec in aliquo eidem obediant. Contra hūc iohannem pelagius ſecundus papa dure ſcripſit arguens ipſum. ꝛ etiam aliam epām deſtinauit epis qui interfuerāt in illo concilio vocatōe iohannis eos reꝓbendendo. Iſta autem diuiſio non fuit cum hereſi ſed ꝛ ſola elatione. dicēdis. q̄ ciuitas imꝑialis debet cē etiam ſummi pontificis ſicut fuerat prius roma. Iſtam rōem pelagius ſecundus papa infringit in ꝑdictis epliis ſuis. Beatus etiā gregorius primus qui ſucceſſit pelagio anno dñi quingenteſimo. ꝛc. ſcripſit epis iohanni ꝛ mauricio tunc imperanti. redarguens dictam ſuperbiam. vt apparet ex regiſtro eius. ꝛ dis. xcix. ca. Nullus. Sed ipſe greg. volēs damnā ſuꝑbie illius iobis clano habitatis retōdere. fernā ſeruoz dei ſe inſtituiuit literis ſuis. q̄ ſecuti ſunt oēs ſumi pōtifices. Inuenit̄ tñ in hiſtoz. q̄ damaſus papa fuit primus. qui ſeruum ſeruoz dei ſe inſtituiuit: licet alij ſucceſſores ſui in hoc eum non fuerint ſecuti: ꝑ poſt greg. ſingli. Iſta igitur diuiſio quinta parum duraūit: quia ille Johannes morte ſubita preuentus eſt. nec eum ſecutus ē ſine ceſſor eius in illa elatione: ſed permanſit vnitus ꝛ ſubdit⁹ romane eccie.

Sexta diuiſio ce- .§.vii.

pit per ſergium conſtantinopolitanum epūm hereticū. lapſum in errorem monechelitaꝝ: aſſerentium vnā tm voluntatem ꝛ operatōem in xp̄o. Iſti igitur Johanni (de q̄ dictum eſt) ſucceſſit in ſede conſtantinopolitana cyriac⁹: qui tenuit ipam vnitam annis. xj. cui ſucceſſit thomas annis tribus. Et hec diuiſio fuit tempore ſergij pape romani ꝛ iohānis ſucceſſoris eius. anno dñi. dc. lxx. Poſt hunc epiſcopus conſtantinopolitanus fuit ſergius hereticus: de quo dictū eſt: qui ſuā eccīam tenuit annis. xxvij. Cuius tempore. Eraclius arcē tenebat imperij. Quim-perator poſt multa ꝛ magna bona facta geſta pro fide et eccia ſancta. vt legitur in exaltatōe ſancte crucis. ꝛpiauatus per hunc ſergium in hereſim lapſus eſt. Ante eius ꝛo impauerat locus occiſo mauricio ab eo. Sergio ſucceſſit pirus annis tribus eque hereticus: cui ſucceſſit paulus annis. xj. ſimīr eiuſdem hereſis ſectator. Mortuo autem eraclio ſuſcepit imperium filius eius conſtantianus ter cius: qui fuit omnium imperatoꝝ peſſimus. Pie martinū papam captum de roma fecit trahi conſtantinopolim. de inde miſit eum in exilium apud cerſonam vbi beatus clemens olim fuerat relegatus. Paulo autem conſtantinopolitano epiſcopo ſucceſſit alius pirus ꝛ hereticus menſibus quatuor. Quem ſecutus eſt in conſtantinopolitana ſede ꝛ hereſi petrus annis. xij. Poſt quez thomas annis duobꝫ. Succeſſit autem ei iohannes annis ſex. ꝛ poſt eum conſtantinus annis duobꝫ. deinde theodorus: ꝛ omnes ꝑdicti fuerunt heretici. Iſta igit̄ ſexta diuiſio duraūit annis. lxv. Infra quod tempus fuerunt in ſede romana pōtifices xlem. ſucceſſine a bonifacio quinto vſq; ad agathonem. Conſtantino autez tercio rebꝫ hūanis exempto ſumpſit imꝑium filius eius ſdē nomine quartus. Hic fuit catholicus. quo agente eccia iterum fuit vnita. Hū eius tpe congregata eſt ſexta ſynodus vniuerſalis. agathone papa tenente ſedē romanā. de quo habet̄. di. xvj. ca. Sexta ſynodus. Theodoto ꝛo ſucceſſit in conſtantinopolitana epūm. Georgius catholicus annis duobꝫ. quo defuncto accepit ſedem alius theodorus. eam tenens annis tribus. Si ꝛo ſucceſſit paulus annis. vj. Cui ſucceſſit caloni cus annis. xj. Poſt eum autem creatus eſt epiſcopus conſtantinopolitanus titus: qui ſedit annis ſex. Hic fuit hereticus. vnā voluntatē ꝛ opatōz dicēs in xp̄o. Et ſic diuiſa ē eccia. tenente ſedē romanā iohanne. vj. qui fuit natōe grecus.

Septima diuiſio .§.viii.

inchoata ē in ꝑdicto tito cōſtātinopolitano epo hereticoꝝ cui ſucceſſit iobes annis tribꝫ. ꝛ p⁹ eū germanꝰ annis. xv. eadē hereſi infecti. P⁹hos ſucceſſit anaſtaſius annis. xxiij. Et ſub eo defecit hereſis dicentiū vnā voluntatē ꝛ opatōem tm in xp̄o. ꝛ ſtatiz incepit alia hereſis ꝓnomacoꝝ id eſt ꝓſequentiū imagines. ꝓtra quos ē capitulꝫ de ꝑcuſſ. xij. Ubi dī. Venerabiles imagines xp̄i ani nō appellāt deos. neq; vt deos eis ſeruiāt. nec ſpem ſaluti ponent in eis. neq; futurū iudiciū ab eis expectant: ſ in meoiam primitiuoꝝ eas venerant̄. Et in capitulo ꝓcedenti redarguit̄ quidā epūs q̄ imagines fecerat cōburi. vbi gregorius ſecundus illū reꝓbendēs ait. Aliud ē picturā adorare: qđ non licet: ꝛ aliud ē ꝑ picturā quid ſit adorādū cognoſcere

Quem in scriptura sapientiāe hoc iduotis posset pictu-
ris cernunt. Primus aūt persecutor hm̄ imaginū fuit
constantinus qui successerat anastasio in sede cōstantino-
politana. ⁊ cam tenuit annis .xij. quem secutus est miche-
as annis .v.⁊ post eū paulus annis .v. Qui omnes fuerūt
eisdem hereseis. Post hos factus est epūs constantino-
politanus Thesarius catholic⁹: qui sedit annis .xxj. Im-
perium autē tenebat constantinus .v. cum hyrene matre
sua. Cui⁹ tēporibus celebrata est septima synod⁹ Adria-
no primo sedente in roma. Et sic anno dom̄i. dcclxxv. fa-
cto concilio ecclesia fuit vnita ⁊ constantinopolitana cum
romana: que divisa fuerat a tempore gregorii secundi vsq;
ad adrianū primū. Et celebrata fuit ipa synodus in nicea
civitate alie: vbi prima fuerat ꝑgregata tempore silvestri
pape ⁊ constantini imperatoris. Cum aūt constantin⁹. v.
matrem hyrenē quasi privasset imperio. tantam in re amari
tudine repleta est: vt ipm filium cōstantinū oculo priua-
ret ⁊ carceri māciparet. Ea tempestate quidā leo noie
armenus genere occiso michaele imperatore: qui post con-
stantinū ⁊ hyrenes imperabat ⁊ pater ignatij patriarche
erat. de quo infra dicet. tyrānice invasit imperium: ⁊ here
sim iam sopitā a concilio. vij. iterū resuscitat.

Octaua diuisio fa- .§.ix.

cta est ꝑ ante leonē imp̄atorē circa annos dom̄i octingē
tos. xxx. Postq; eū theratius supradictus mortuus est.
ordinatus est nicophorus patriarcha cōstantinopolitan⁹
qui sedens tenuit annis .ix. Et in fine dierū eius leo anno
nus invasit imperiū: qui erat baro michaelis imp̄atoris.
eo interfecto vt dictū est supra. Et hic iterū post quasi ex
tinctos cineres yconomagice hereseos. i. destructionis ima
ginum post septimū concilū redivivus resultat. Cui⁹ tem
pore theodorus factus patriarcha cōstantinopolitan⁹ in
predicta hereseos pfe incidit annis sex. Post quē antonius
annis .xiij. quē secutus est Johānes annis nouem. Et hi
rreo hereseos anathematizati sunt nomīatim ⁊ actis syno-
dicis tane. Et ⁊ his fuit ista divisio octaua ⁊ durauit cir
ca annos .cx vij. Post quos fuit methodius vir valde ca
tholicus: sub quo totaliter defecit hereseos ꝑdicta yconō-
machoꝝ. i. pfequentiū imagines. qui sedē tenuit annis .iiij.
Et vnita fuit ecclia. Post methodiū ignatius ordinatus
est in sede cōstantinopolitana: qui sanct⁹ fuit ⁊ miraculis
claruit. Hui⁹ pater fuit imp̄ator. f. michael supradictus.
Qui cū tenuisset epatū annis .xj. agēte varda cesare auū
culo imp̄atoris michaelis cognomēto amoriensis fuit vt
ꝓnuntiet dicit ebriosus: expulsus est de sede. et eo qi ipe
ignatius vardam ꝑdictū ꝙhis anunculū imp̄atoris excō
municauerat: qi duxerat uxōrē suam in vxorē. viuēte pro-
pria. nec voluit eū reconciliare nisi reduret ad thorū legitī-
mum. Et violēter quēdam nomīe fotiū virum laycū fecit
elegi in patriarchā constantinopolitanū.

Nona igit̄ diuisio .§.x.

ꝑparata est p illum pessimū virum fotiū. Tenebat aūt tūc
sedem romanā nicolaus prim⁹ vir sanct⁹ ⁊ magne auctori-
tatis anno dñi octingētesimo lviij. ꝙ cū peteret a michae
le imperatore vt ꝑdictū fotiū in sede ꝑfirmaret: nullo modo
acquiescit. Sed potius eū depositū ⁊ ejectū iussit. Fotius aūt
fauore imp̄atoris tenebat sedē violenter. Quesiuit autē
viam ⁊ modū quomō se liberaret ab obedīcia roma-
ne ecclie. nec valens sub aliqua hereseos nomīata hoc facere
nouā hereseos adinuenit. Erat videret hoc ordinati. facē
⁊ hoc agēdi auctoritatē habere. concilii generale simula-
vit celebrare. Et qm̄ hoc poterat fieri sine legato pape
nec ratū haberet. eligēs viros ignotos simulauit eos lega
tos. nō solū romane ecclie: sed etiā aliarū sedū primatuū
scz alexandrine. antiochene. hierosolimitane. Et ꝑgregās
metropolitas ⁊ epos quasi esset ꝓcilū generale: ape per se
omnia agebat. accusans nicolaū papā multis criminib⁹: ⁊
ipe introducebat psonas accusantiū ⁊ psonas testiū. Et
idem ipe quasi iudex causā nicolai pape defendere vide
batur dicēs. qz nō licet hoiem absentē pdāmare. Et iterū
fingebāt in scriptis alios accusatores ⁊ multorūdmē testi-
um ⁊ quasi totā ꝑgregationē synodi acclamātiū ꝑtra pa-
pam nicolaū. tandē vicibus simulās succūbebat: ⁊ indica-
bat fieri vt petebāt. Hic inter alias accusationes hoc
primo paliter posuit ipm fore excecatū: qz apposuerat ad
symbolū spūsancti a filio. procedere. Sēd ⁊ depositū: quia
ipe nicolaus papa incidisset in sententiā tercij pelliij. qō po-
situm est supra. Durauit aūt hec divisio nona toto tē-
pore quo fotius tenuit patriarchatū ꝙstantinopolitanus
scz totor ꝑpe michaelis imp̄atoris qui ei fauebat nouē vic⁹
annis. nō obstāte q papa nicolaus scripserit plātes lras
michaelis ostendens ignatiū iniuste depositū: nec potuisse
deponi ab insciētibus suis. De qua re agit in decretis xxj.
di. Inferiot sedes cū .v. capitulis seqn. ⁊ sentētiae multas
promulgauit nicolaus ꝑtra eundē fotium. Occiso aūt mi-
chaele imp̄atore a collega suo basilio. ne ipe occideret ab
eo. cū aliqn ipe michael in furiā versus amicos inimicos oc
cideret. basilius ipe imperās vt satisfaceret sentēcie pape
fotiū predictū de sede expulit: ⁊ ignatiū reuocatū de exilio
in sede ꝓpria collocauit. Milit insup nicolao pape dicēs.
Nō mei erat fecī: que aūt restant ꝓsidet ad vos indicare
scs inter ignatiū ⁊ fotiū. Cum aūt nuncij imp̄atoris veni-
sent romam. nicolao papa hac luce subtracto: successit ei
adrian⁹ secūdus: qui oia que fecerat nicolaus ꝑtra fotium
firmauit ⁊ multa addidit. Et ex expulsione fotij ⁊ resti-
tutione ignatij gaudius ē valde. Emittēs tres legatos. f.
donatū ⁊ stephanū epos ⁊ marinū ydiaconū: cōmisit eis
vt facto ꝓcilio indicarent causas ignatij ⁊ fotij. qui ꝓcilio
vocato inuenietes fotiū i tor de septimo ⁊ fictitiis. nec
volentē penitere nec culpā suā dicere: insanierēt cū to-
ta synodo ꝑtra ipm ⁊ anathematizauerūt eū. xij. anathe-
matib⁹ ⁊ expulerūt a synodo. ita q nec noīe xpiano vteto-
tur. ⁊ sic ecclia fuit vnita. Hic ꝙ fotius fuit primo⁹ qui in-
surrexit magis manifeste ꝑtra ecclesiam dei sub titulo ꝓces
sionis spūsancti a filio. ⁊ grecos imbuit ⁊ imitauit ꝑtra la-
tinos. Sed ꝑdēnatus est p synodū in grecia celebratā cō
tra ipm vt hereticū ⁊ rebellē ecclie ⁊ fallsanū. Post aliqs
tamē temp⁹ circūuentus fuit basilius imp̄ator a dicto fo-
tio sub ꝑtextu expositionis cuiusdā ꝙbetie ab eo callide
ficte. Hā scripsit fingēs ꝙbetiā quasi antiquit⁹ ꝑdictā
⁊ q tpe illo deberet cōpleri q veclas quodā interfecto im
peratore debēt regnare. Inuēta ꝙbetia imp̄ator basili⁹
cepit esse sollicit⁹ ne ab aliquo hui⁹ nomīis interficeret: cū
videret iam tpus appropinquasse. ꝑsertim cū ipe michaelē
imp̄atorē inf̄ecisset: cepit diligēter inuestigare si qs isto
nomīe vel ꝓnomīe vocaret a suis antecessoribus. Cū nihil
inueniret. vocauit oēs sapientes ⁊ ostēsa eis scriptura. non
fuit qui interpretaret. neq; defuerūt qui fotiū accersiendum
imp̄atori suaderēt: q multa secreta aliis incognita revela
verat. Quo vocato ostēsa scriptura ꝙbie petitoq; spa-
cio pauco⁹ dierū ⁊ obtēto venit ad imp̄atorē. Cui dixit.
Leget rex os tuū. Hō enī alius imperiū tibi subripiet: sed
hoc ꝙbia de te ⁊ de filijs tuis a deo revelata est. Nam tu
es ille veclas: qui regnare debes in fecto imp̄atore. Cum
aūt sup hoc mirater. eo q̄ vocaret veclas: nec ab aliquo
antecessoribus suis quoquo mō hoc nomē sonaret. Rādit
fotius. Tu es vere veclas. Hā nomē tuū est basilius. cui⁹
lra prima tua est. B. in greco aūt dicit vita. qa ipi non ex-
pleuit habēt. b. lras: sed vbi nos ponim⁹. h. ipi ponūt. V.
lras quā vocant vita. qua lra nō vtunt. p vocali: sed pro
ꝑsonāte. ⁊ carent. v. lra vocali: sed ꝑ. v. vocali ponūt. o. et
ygreci: qua figurāt sic oy ⁊ habēt. ꝑ. v. vocali. Sed quā
do in ꝓncipio dictionis debet poni. v. coīter ponūt lras vi
ta quā fouīāt. b. Sic cū nomē tuū incipit a lra tali. Theo
tna vocat endochia prima lra nois sui est. e. que recū con
regnat. Et sic vita efficit ve. Primogenit⁹ tuus vocatur

constantinus: cuius lra prima est .c. qus lra greci carentes cappa vtunt: que sic format'. k. Alius filius dicat' leo cuius lra prima est .l. Alius vocat' alexander. cuius lra prima est .a. Alius vocat' stephanus: cuius lra prima est .s. Et sic est principio literay illorum nominū componit' verbas. Sic qz tu es verbas ipe cum filys tuis: qui vt bene regis imperiū possidere. Impator aūt nesciens ipm istud nomen sic confecisse. vna cum filys suis tenētes qd a deo fuissent ista revelata. vel ex sua magna sapientia ipm inuenisse: receperunt ad gratiā z ex eo ꝑsilio suo operūt omnia facere quasi nō possent errare. Unde greci ꝛmuni vocabulo ipm fonum vocant verbas. et tali cōpositione hui⁹ nominis. Et hec fotius fauore impatoris nō timens papā nec ignatiū. habitabat in palatio: z quasi patriarcha ordinationes faciebat z ecclias dabat z omnia que ptinebant ad officiū patriarchatus indigne exercebat. Ignati⁹ hec sciens nec potens obuiare in magna tribulatōe cōstitutus: finem vite fecit. Mortuo aūt ignatio tercia die stipatus armatis z multis sue factionis. itera⁹ ecclīam sancte sophie intrauit. clericis missam cantantib⁹ chorz intrauit: qui videntes eū omnes fugerūt. Multos aūt eorum ad se trahens precz z precio alios terrore z minis iterū sedit in sede patriarchatus papa auctoritate. Impator aūt basilius z filij eius scripserunt Johāni pape octauo: qui adriano successerat. qui in omnib⁹ volens impatorū placere: petitioni eoz descendit z ipam talem ꝓmotionē seu potius vsurpationē ratificauit sicut leo papa de anatolio. vt iam habitū est. Sed notandū qz stephanus archiepūs neocesariensis z papa metropolita. qui ꝑ illo tempore floruerūt opinione z sanctitate tantū⁹ fonū receperūt in patriarchā constantinopolitanū. sed scripserūt stephano pape romano: qui successerat Johāni octauo dicētes. qz ꝑdicta epla que dicit' missa a Joh. viij. ad ꝓsentendū ꝓmotioni fotij fuit facta ꝑ dictum fotiū: vt melius reciperet' in patriarchā a cunctis. Et reuera Joh. ꝓfatus nō eam misit. Et ea aūt epistola ficta fotius ꝓgregauit ꝓlium constantinopol' sine scitu pape. Et cū aliqui epi missi fuissent a papa in bungariam: ille fotius audiens eos ꝓcz corruptos z ꝓcio: induxit eos adueniendū ꝓ constantinopoli tantū⁹ missos a papa. ad confirmandū ꝓmotionē eius. Et sic omnia ficta fuerūt. Cū malignus z omni malicia z ambitione plen⁹ esset fotius. qz hec z maiora possunt de eo credi. Nam z cū mater ei⁹ esset grauida. in visione nocturna visum est ei in vtero gestare serpentē: qui egressus ex vtero inficiebat totā illam regionem. Insup a plurib⁹ sanctis viris ex reuelatōe ꝓnūciatum est matri eius esse priegnās: eum quē parturiret erat futurum pessimū virū z pfectorē ecclie. Quo illa tribulata. vt temptata pluries fuerit se cū illo qui in vtero babebat occidere: ne tantū malū sequeret' ex eo. Sed ꝓhibita fuit a marito z ꝓnuncia a sanctis viris ne faceret: s cōmitteret se diuine ꝓuidentie. Cū ergo stephan⁹ papa singula intellexisset. ꝓposuit ex ipe iterū de nouo z priuauit omnib⁹ illis fotiū. Eo aūt mortuo assumpt⁹ est in patriarcham cōstantinopolitanū stephanus germanꝰ leonis z cōstantini: quo mortuo basilio ex ꝓtre ei⁹ successerat in imperio. Et cū multi ex pietatis nollēt ꝓsentire tali electioni. ꝓ eo qz ille stephan⁹ electus fuerat ordinat⁹ in diaconum ꝑ illū fotium ꝓpositū: de ꝛmuni ꝓsilio z assensu missum est ad stephanū papā. vt ratā haberet talē ꝓmotionem. Quod z fecit statim dispensans. Et sic vnita sunt ecclesia ablata diuisione z multis annis mansit vnio.

Decima diuisio fuit .S.ri.

facta ꝑ constantinū imperatorē. v. dictū monomachū tempore leonis pape noni. Quileo fuit anno. M.l. Cum igitur ille cōstantin⁹ monomachus teneret imperiū cōstantinopolitanū. z rex sicilia sibi esset subiectus: ibi extitens multa mala fecit. multa ꝑdatus vsqz ad ꝓcisa ecclesiaz in lapidibz marmoreis: que misit cōstantinopolim ad cōstruendum monasteriū sancti grego. Et talibz aūt dꝑdationibus imitari sicuti. recedente inde imperatore se ei rebellarūt statuentes sibi regē. Quo audito impator constantinus scripsit leoni pape. ij. vt excōmunicaret sicilos z ipe manu armata veniret cōtra eos. Jam aūt sicili scripserāt pape leoni conquerētes de tyrānide z ꝑdatiōe facta ab imperatore. Unde leo respondēs eis retulit quoreclas sibi factas ab eis de ipo. z qz nolebat se de ea intromittere. Faceret ipe quod sibi placitū esset. Qui indignat⁹ est tali responsione. credens qz papa manū tenuisset ad illam rebellionem. nō valens se aliter vindicare: seipm z totam gentem grecorum subtraxit ab obedientia romane ecclie. ita tens se z gentē illam gebenne. Ut aūt apetius hoc ageret causam inuent semen pessimū qd fuerat disseminatum in cordib⁹ grecorum ꝑ plurimos annos ꝓius z aliquādo resuscitauerat vbenius irriguit. Nam vocato patriarcha suo michaele nomine viro satis idiota. ambitioso tamē: ꝓmisit ei qz si sibi cōsentiret eum vniuersalē papam faceret z omnia insignia papalia ei daret. et ipm detraret ducens frenū equi sui: sicut impatores facere solent pontificibus suis. Qui ꝓce z ambitione simul inductus z ꝓcio: ad omnia cōsensit. Et cōuocata multitudine epoz papā romanum z omnes epos grecos accidentaliū tenuerunt ꝓpositos z excōmunicatos. et eo. f. qz ad symbolū nicenū addidissent spūsanctū a filio. ꝓcedentē qđ nō continebat in symbolo nicenū cōcilij: sed tm dicebat' et patre. ꝓcedentē Et in alio ꝓsilio concilio fuit determinatū qz si quis aliaz fidem doceret vel teneret. si cleric⁹ esset ꝓpositꝰ z alij excōmunicari. Et ideo qz addiderūt latini ad symbolū: declarauit excōmunicatos z ꝓpositos. Unde ad ipm nō excōmunicatū nec ꝓpositū ptinere regimen vniuersalis ecclesie. cū esset ꝓmus patriarcha post romanū. Et sic imperator ille cōstantin⁹ monomach⁹ omnia cōsilio ruinatione ꝓpoz. ipm michaelē ꝓnūciauit patriarchā vniuersalē totius orbis: quē titulū sibi postea retinuerūt successores. z in hui⁹ signū imperator ipe detraxit eū sup equum insidentē ꝑ ypodromiū palatij. Audiēs leo papa qđ michael patriarcha cōstantinopolitan⁹ fecisset. dure cum multis ꝑ lras redarguit: odiens in illa epla quamōn in prima synodo nicena ꝓsente cōstantino magno ꝛpe siluestri pape fuit decretū cū subscriptione totius synodi z cōstantini: qz suma sedes. s. romana a nemine iudicaret'. z romano pōtifici oēs sacerdotes in toto orbe ei subditi essent vt capiti suo. Quā sententiā diuina inspiratōe. ꝓmulgaran amplexe sunt vniuersales synodi: constantinopolitana ꝓma ꝓsentia z cōsensu ꝓcissimi imperatoris theodosij. senioris: ephesina ꝑo sub iuniore theodosio filio archadij: calcedonen⁹ ꝑ imperio martiani imperatoris constantinopolitana secūda in ꝓsentia iustiniani. Tercia cōstantinopolitana tpe constātini iuniorus. Omnes hec vnanimi ꝓcordiqz verbo z scripto ꝓfirmauerūt sanctā romanā z apostolicā sedem: post dōm ibm caput esse oim ecclīaz. z ꝑ sequens ea illa decreta vt ꝓsumptuosus z temerari⁹ egerat. Cū aūt constātin⁹ monomachus ille ꝓuicisset patriarchas constātinopolitanū papā. ꝓceres z milites z gl'os cepērūt in occursū hoc recurrere ad michaelē vt ad papam: z ei honorē z reuerētiā exhibere vt pape. Imperator ꝑ constātin⁹ videns defensi patriarche cōstantinopolitano ꝓ⁹ bonus z reuerētie solito. penituit eū illa fecisse z ita eū exaltasse timēs ne ꝑ eū imperiū ꝑderet. Dicebat ei si papa roman⁹ q multū distat a me qn facio aliqđ ꝓ ecclesiaz mittēs excoicat me: quāto magis cū babet⁹ hoc papam apud me. Et cū papa roman⁹ me excoicabat vtabāt me barones z ꝓlus. z sic patriarcha ille eū excoicaret me ad placitū suū: ꝓterit mihi defacili auferri imperiū. vñ paulopost vocato patriarcha michaele. quē sic ꝓbinerat papā vniuersalē: cotā oībz ipm a cūctis degradauit seu ꝓuasit. z nō solū ejectus ad insignia ꝓpapalia z ꝓnlegia q ꝓdecessores: sed etiā ejectus ad pluralia q̄ habuerat patriarcha ab

antiquo ab impatoribꝫ ꝓiotis dictꝰ. Ernūc nō poterit ꝓcordare cū ꝫpso ⁊ excōicare me. Et sic iusto dei iudicio factū est vt careret ꝫpuja: qui aliena intra ⁊tra ius inuaserat. Et extūc impatores greci ita habēt suos patriarchas ⁊ tenēt subiugatos. q̄ quādo volūt deponūt: ⁊ quē volūt ⁊ quādo volūt instituūt. Et vt greci nunq̄ memorarētur in bonū de ecclia romana nec quererēt vnitī cū eis: longe inde tractt eos ille cōstātin⁹ pellimus. Fecit edicto publice ꝓconizari in ꝑplo. vt quīcūq̄s sciret aliquid ⁊tra ecclīam romanā scriberet: ⁊ scriptoribꝫ pollicebat ꝑmia. Et sic factum est. vt placeret ꝑplus impatori. multi multa scripserunt friuola ⁊ fatua ⁊tra romanā ecclīa. Unde ⁊ omnes ꝓsuetudines quas habebat romana ecclia quas ipi greci nō habebāt: ꝓpositi ꝑ hereti. Sicut q̄ ꝓficere in azimis esset hereſis. Cōmedere carnes feria sexta ⁊ tercia radere barbam ⁊ hmōi. Omnia hec impator constātin⁹ quinq̄ faciebat ꝑplo nūciare vt heretica: vt sic magis ecclīa roma nam abominarentur. Et sic exijt fama in vulgus q̄ latini lxxxviij. hereſes habebāt. Et q̄uis maiores scirent hec omnia falsa. ſ. talia esse heretica: tamē nō ꝓhibebāt ꝑlares a talibꝫ dicēdis. Unde greci magis ⁊ magis indies separati sunt ⁊ elongati ab ecclia romana. vt nec amplⁿ ecclesia romana scriberet grecis vt obſtinatio: nec alijs greco⁊ latinis. ⁊ minus habebāt ꝙuersationē cū eis. ⁊ ꝓcipue cū iam imperiū ꝓpius trāſlatū fuisset ab oriēte in occidentem karolo magno facto impatore. circa annos dñi octingentos. q̄ valde egretulerūt: nūcupātes tamē suū impatorē romanoꝫ.

Undecima diuiſio .§.xi.

fuit ꝙ andronicū filiū michaelis paleologi impatorē. Ꝙ ꝓ maiori hoꝫ declaratōe sciendū. q̄ tpe Innocētij. q. ſ. circa annos dñi. M.cc. Cū ysachius⁹ occiso andronico q̄ tyrānice imperabat cōstantinopoli ⁊ multa crudelia agebat: ipe sibi ꝙ ꝑsensu ꝑli accepit imperiuꝫ. filiū habens alexiū nōie. Cum aūt ysachius multū ꝓsideret de germano suo vt imperij socio. ⁊ ei agere ꝓmitteret sibi placita: alle armis strenuus: ſi mēte malignus. i. ꝓditor. ysachiū imperantē oculis puuauit: ⁊ carceri cū filio alexio mancipauit sibi imperiū vsurpās. Alexius vero nuncios ꝓ amicos occulte eduxⁿ e carcere venit in ytaliā. postulās auxilium ad imperiū patri ⁊ sibi vsurpatū recuperādum: ꝓmittens multa agere ſi obtineret imperiū. ⁊ inter alia vnionē cum romana ecclia ⁊ subiectionē. Ad vnetos ꝓfecⁿ. inuenit classem maximā paratā gallor⁊ ⁊ venetor⁊ ad bellū cōtra infideles ꝓ recuperatōe terre sancte. Qui humiliter postulano mitti cōstātinopoli ꝓ recuperatōne imperij fuit magna ad hoc offerēs exaudit⁹ est. Et illuc ꝓfectus modica pugna vsurpatos imperij expulsus est: ⁊ alexius cū ꝓ patre imperio restituit⁹. Qui adeo ingrat⁹ ⁊ malign⁹ fuit cū suis ꝓ tanto beneficio. vt ꝓmo quidē manēnbꝰ gallicis ⁊ venetis in nauigijs iuxta ciuitatē occulte fecerit ignes in naues immittere ad cōburendū: sed solertia nautarū cito extinct⁹ est ignis. Postea ad apertū ꝑlium ꝓcesserunt. alexius ⁊ pater eⁱ⁹ cū grecis suis ⁊tra illos latinos. Demū ꝓserto ꝑlio ꝓuauerūt latini: alexio cū patre male pcuntibꝰ. Imperio igit̄ assumpto a latinis ⁊ iuste. grecis hinc inde dispersis creat⁹ est impator quidā comes gallic⁹ nomine balduinus. ⁊ patriarcha constātinopolitan⁹ quidaꝫ venetus. vt supra habitū est. Tenuerūt q̄s latini imperiuꝫ illud grecoꝫ annis circiter. l. Quo tpe fuit vnita ecclesia orientalis cū nostra latina. Et de ista incorporatōe fit mētio extra de bap. Licet grecos: vbi dicit. q̄ toleret in ritibꝰ suis: sed nō in his q̄ sunt ⁊tra ecclīasticā sacramēta vel reverētiā ⁊ obedientiuꝫ romane ⁊ aplice sedis. Sed post quinquaginta annos greci recuperauerūt imperium de manibꝰ latinoꝫ auferētes adiutorio ianuēſiuꝫ cū classe sua. Factusq̄ est impator grec⁹ mic hael paleolog⁹. Qui misit ad cōcilū lugdunēſe celebratū ꝓ gregoriū decimum offerens se velle ꝓcordare cū ecclia latina. Sed q̄ vnū videbat obstare vicꝫ cū latina ecclia in ſymbolo ꝓficerentur ſpūſanctuꝫ ꝓcedere et patre ⁊ filio: videbant ponī duo ꝓncipia cū tm dicatur vnū ꝓncipiū esse omniū. Sꝫ ad hoc excludendū in ipo cōcilio fuit decretū ⁊ declaratū: ſpūſanctū ꝓcedere a ꝑre ⁊ filio. nō sicut a duobꝰ ꝓncipijs sed ab vno ꝓncipio. ⁊ nō duobꝰ. Ꝙ vnica ſpiratōe. vt habetur de ſūma trinitate ⁊ ſi. carbo. c. j. ij. vj. Hanc ꝓfessionē fecerūt legati michaelis impatoris grecoꝝ ⁊ recepta⁊ fuit ac reuersi publicauerūt in ꝑplo decantātes ſymbolū latinoꝫ sez in ſpūſanctū qui ex patre filioq̄ ꝓcedit. Nō tamē defuerūt qui ꝓtradicerēt. alij palam: alij occulte se subtrahētes. Inter quos ⁊ patriarcha tūc extitit ioseph nōie magnus laqueus dyaboli resistebat omni conatui imperatoris. Quē nō valens ad vitā veritatis reducē. posſ. viij. annos sui patriarchat⁹ depositus⁹ est. ⁊ punat⁹ sede illa. Creatusq̄ alius Johannes web⁹ dictus. Multosq̄ abbates monachos ⁊ alios impatoris michael occidi ⁊ submergi fecit obſtinatos in sua ꝓfidia: nec rationibꝰ ⁊ auctoritatibꝰ sanctoꝝ valentibꝰ respōdere ꝓfirmātū fidē latinoꝝ: ſi ꝓ pter iam in suo errore. Permāsit aūt hec vnio grecoꝝ. q̄ diu vixit pater. ſ. michael qui cū filio suo andronico decreuit⁹ est. ⁊ cotonat⁹ imperabāt. Sed eo mortuo andronic⁹ vt pusillanimus. timēs ne imperiū sibi auferret a grecis. ⁊ fratre suū (quē in carcē tenebat q̄ anhelabat ad imperium) im patorē ꝓstituerēt: cū greci nō essent adhuc bene firmati in fide. sed multi sequerent̄ anteceſſores suos in malum. ꝓgregatis oībꝰ grecis in ecclia sancte ſophie publice dixit. Nobis cū tenui ⁊ teneo fidē: quā tenuerūt anteceſſores nostri vt. ꝓcessione ſpūſancti. Et alta voce maledixit patri suo ⁊ anathematizauit ⁊ oībꝰ q̄ tenuerāt aliter: cū tamē ꝓius cū patre suo iurasset semp firmā tenere fidē latinoꝝ. Congregati aūt greci ab ipo impatore petierūt. vt iuramēto data ꝓfirmaret nullū ⁊modo interfecturi: qui ꝓ iurauit. Et extūc impatores greci q̄si lege data nulli fuerunt inſtici: inſticiā penit⁹ eneruātes. Et sic ab illo andronico reuersi greci ad vsitatū vomitū: diuisi sunt a romana ecclia. Sꝫ iust⁹ dñs nō ꝓmisit eā multū ire. nā timor q̄ timebat euenit sibi. Et vecordia eī sua q̄si totā imperium amisit. Nā totā asiam minorē occupāntibꝰ turchis amisit. Illā ꝑtē imperij circa mare depopulātibꝰ tartaris ⁊ turchis in solitudinem redacta ē. ⁊ alias ciuitates alijs regibꝰ alie ⁊ burgarie occupāntibꝰ tyrānis: vix ciuitas cōstātinopolitana cū pancis ciuitatibꝰ ⁊ castris adherēntibꝰ ipis etiā et magna ꝑte depopulatis ipi imperio relicti sunt. Et vt magis a veritate ⁊ vnitate ecclie elōgarent̄ iobānē vebū carbolicū patriarchā (q̄ fuerat cū salutis eor⁊ ꝓturpiter de sede eiecerūt: ⁊ repoluerūt in sede illā ꝓfidū ioseph depositū. quē q̄ pinacis restituit veritati fidei ecclie romane cōfessionē magnā ꝓfessionis fidei nūcupauerūt. Ꝓdictū Johānē deposituī cū quibusdā alijs qt. ad suū errorē trahere nō valuerūt carceri mācipauit: vbi post plures ānos in ꝓfessione vere fidei ad dñm migrauerūt. Tādē circa finē vite ꝑcius malor⁊ suor⁊ misit ad pōtificē romanū. vt mutteret exatores ad eū ſi vellet reducē grecos ad vnionē cū ecclesia latina: ſi nō hoc meruit. Qui misit quēdā sacre theologie ꝓfessorē fratrē. ſ. bndictū ordinis ꝓdicator⁊ ad eū. Interea nepos eⁱ⁹ ſ. ex filio andronic⁹ ⁊ ipe noie. insurgēs ⁊tra auū magnā ptē imperij sui occupauit. Cū ꝙ frat⁹ benedict⁹ le ꝓsentās impatori ex ꝑsillet cās sue missionis: imperator timēs suos negauit se misisse aliquē ad papā. Et cū in facie sibi dicta missio ostenderet̄. nesciens q̄d indueret. duxit. Nō est mō tp⁹. Timebat eī ne nepoti suo insurgēti ⁊tra eū alij adhererēt. Ad tamē ei ꝓficit. Nā post modicū nepos eⁱ⁹ cepit ste noctu intrare auū sub custodiare nuit: ⁊ post modicū minis coegit eū vt rēsignaret. Qui ⁊ fecit reliqs dies in amaritudine vtriusq̄ hoīs agēs: punat⁹ celesti regno pariter ⁊ terreno. Durauit hec diuisio grecoꝝ vsq̄ ad annū dñi. M.ccc.xxix. Et isto modo a tpe

fotiꝰ qui ꝓcurauit diuisionē ecclie oriētalis ab occidētali seu latina. sub occasione ꝓcessus spūsancti: quē greci dicebāt ab illo solo procedere nō a patre nō a filio. etiā vt latini ꝓferūt in symbolo vsq; ad vltimā vicē fuit reuersio nis anno. ī. dcii. M. ccc. xxix. fuerūt anni. dc. deſcriptis xvij. vel circa: quibo greci ꝓ maiori pte temporis steterūt diuisi heretici ꝙ scismatici: licet interpolatis vicibꝫ reuersi sint ad veritatē fidei ſm latinos: sed parū duraueriē.

Eo aūt tempore .§.xiii.

impatos greco; Johānes paleologus cū patriarcha cōstantinopolitano ꝙ germano ipius imperatoꝛis ꝙ multis ꝓ cerito veniētes ad cōciliū florētie celebratū. posī disputationē ꝙ declaratōes eius factā de erroribꝫ suis. ꝓcipue de ꝓcessione spūsancti quā dicebāt a patre esse nō a filio cum tamē ꝓ rationes ꝙ auctoritates sanctoꝝ ꝙ doctoꝝ suoꝝ Athanasij. basilij cirilli. maximi. dydimi. crisostomi. pbatum eis fuerit: spūsanctū ꝓcedere nō solū a patre: sed ꝙ a filio acquieuerunt ꝙ ꝓfessi sunt idem cū ecclia latina. ꝙ hoc in ecclia cathedrali ꝓsente Eugenio papa cū cardinalibꝫ ꝙ aliꝭ ꝓlatis ꝙ ipso maximo. Et sic vnita est ecclia. Dr aūt appositū sit seu adiunctū ad symbolū antiquū. hoc qđ nunc cantam⁹ in symbolo nostro. ī. qui spūsanctus ex patre filioq; ꝓcedit. Vbi in antiquo dicebat: qui ex patre ꝓcedit certū est. Nec credendū ab alio appositū. nisi a papa vel aliquo cōcilio. Quis ei aliter hoc ꝓsumpsisset: Vtrum a quo papa vel cōcilio nō vsq;quaq; certū. Aliqui tamen dicūt hoc fuisse additū in secūda synodo cōstantinopolitana. ecd. patrū: aliꝭ indeterminate circa ea tempora. ꝙ in cōciliꝭ celebratis in grecia. Vnde si fuissent excōicati ꝙ depositi qui addidissent ad symbolū niceni aliqua cēnt excōicati nō soluꝫ latini sed ꝙ ipi greci. qui multa addiderunt ad symboluꝫ niceni nō multo post in alio cōcilio. vt patuit supra. §. xij. huiꝰ capituli. Quod greci nō dicēt cōgregatos in tali concilio excōicatos vel depositos ꝙ bene. quia et si addiderūt multa verba ad symbolū niceni: addiderūt declaratoria ipius symboli ad extirpandas hereſes insurgētes. ꝙ hoc nō fuit tradere aliā regulā fidei. Aliꝰ alia. aliud est relatiuū diuersitatis. Nihil aūt aduersus seu cōtrariū fidei addirū est ad symbolū niceni: sed declaratiuus veritatis. Sicut paulus apl⁹ inquit ad galatas. Si quis aliud vobis euāgelizauerit. etiā si angel⁹ de celo preter id qđ vobis euāgelizauī est a nobis. anathema sit. Et certū ꝙ nō solū aliꝭ predicātes galatis addiderūt multa alia verba ꝙ sententias: sed etiā aliꝭ vicibꝫ paul⁹ ipe postea illis predicās addidit multa alia verba ꝙ documenta. Sed nō fuit ꝓ illa verba additū aliud. ī. diuersuꝫ ꝙ peratium ei qđ ꝓdicauerat illis prius paulus. Et ideo nullus dicit eos excōicatos: qui talia ꝓdicauerāt. Demū post reductionē grecoꝝ ad veritatē fidei ꝙ ꝓfessionē publicam in cōcilio florētino ꝙ imperatoꝛ grecoꝝ Johānem paleologum cū suis numero circa quingentis: reuersi sunt in regionē suā. Et modic⁹ fructus ab omnibꝫ coiter dicit secutus. Nam nō fuerunt ordinati doctores ꝙ ꝓdicatores qui hec gplis ibi ꝓdicarēt. Et clerici eoꝝ ꝙ multo magis monachi a quibꝫ gplī informabāt in tormis credēdi ꝙ vitē di adhuc ꝓ maiori parte ꝑmanebāt in plidia priori. Inde secutū est exterminiū illius imperij post annos. xiij. vel circa. Nam capta cōstātinopoli a turchis. vt dicet in se quenn. §. alij et grecis ipis occīsi sunt a turchis. vt imperatoꝛ ꝙ multi ꝓceres: aliꝭ vēnūdati in seruos ꝙ missi in turchiam: aliꝭ fugerūt ex se ne caperent: aliꝭ expulsi a turchis ꝙ fecerunt diuersas regiones mēdicando. Sed ꝙ rex ipe turchoꝝ maumeth pessimus. posuit ad habitandū cū grecis remanentibꝫ turchos: indeos ꝙ alios infideles. Et sic potest dici ista. xij. similio grecoꝝ a latinis fidelibꝫ. qi habitantes cōstātinopolim ꝙ in regione illa infideles modo sunt. Vnde tota ecclia orientalis omnes sedes patriarchales eius cōstātinopolitana. ſ. alexandrina. antiochena ꝙ hierosolimitana separate sunt a romana ecclesie cum ille regiones possideant ꝙ a turchis vel saracenis. Euenit itaq; grecis separantibꝫ se a romana ecclia. ꝓ scismata ꝙ hereſes: qđ contigit ꝓ filabeli. qui in trecim tribuꝫ distinctus facies scisma ꝙ separās se a tribu ꝙ regno iuda vbi erat templū dei. ſ. in hierusalem ꝙ legitimā ꝙ summū sacerdotium ꝙ verus cultus: fecit sibi regem ieroboam post mortē salomonis. qui ydola fabricauit viralos aureos: ad que adorāda totum israhel induxit. Sacerdotes falsos ꝙ paophas baal instituens semp ad peiora declinauit. ꝙ aliquādo licet vnitus fuerit ꝓ aliquo tempore cū regno iuda. ſ. affinitate coniunctus iosaphat rege iuda et achab rege israhel: tamen aliquādo intulit israhel regno iuda multa ꝙ magna mala. Deus ꝙ propter scelera sua ꝙ infidelitatē israhel amisso regno ex toto tempore exhibit regis iuda: translat⁹ est israhel captiuatus rege suo ose occiso in assyrios ꝙ indos. Et assyrij in grauib⁹ missi sunt in regnū samarie regnū. ſ. israhel ad habitandū illuc israhelitis nunq; reuertis a captiuitate in suū regnū. Sic etiam greco; imperium se a romana ecclia separans. vbi est summū sacerdotiū. verus cultus ꝙ verum imperiū: incidit in varias hereſes. Et licet aliquādo se reuniens: parū permansit. Sed ꝙ multa mala fecerūt greci latinis quādo potuerunt. vt patuit supra emulantes ꝙ egreferentes prima tum romane ecclie ꝙ imperiū latinoꝝ. Deus ꝙ amisso imperio suo translati sunt in turchos capti ab eis. missi in infidelibꝫ ad habitandū in terrā imperialē constātinopolitanam. Ecclesia aūt romana ꝙ imperiū latinoꝝ. etsi pulsa sint multa aduersa: tamē illa euasit semp ꝓmanens ꝙ permansura in veritate fidei. De captione constantinopolis nunc dicendum.

Anno domini .§.xiiii.

millesimo. ccclij. ciuitas constātinopolitana cū esset obsessa a turchis. oratores miserūt greci ad nicolaum papā: implorantes auxiliū gentiū ꝙ pecuniaꝝ. Quos nō exaudiuit nicolaus. indignū ducens ytaliam exhaustas pecuniis ꝓpter expensas guerratū grauare impositionibꝫ: per maxime cū sciret se suos pecuniis posse iuuare si exponere vellent ꝓducendo gētes. Sed mādati omni amore rep. ꝙ tantū priuate rei sue cōsulēde intenti in hoc inaderunt iudicio. vt victi ꝙ capta ciuitate serui effecti res: patriasꝙ suas ꝙ publicas ꝓdiderūt. Et ꝙ habuissent modum si voluissent sua exponere patuit: quia magne diuitie ꝙ thesauri reperti sunt apud plures ꝓfanos etiam ꝙ mulieres. sed cupiditas excecauit eos. De ipa aūt captione dicte ciuitatis ꝓ turchos. Reuerēdissim⁹ pater ꝙ dñs cardinalis ruthenus rituli ecclie sabinensis grecus nomine ysidorus. qui tunc erat ibi legatus pape: sic scribit qui ꝓsens fuit. sed manus illoꝝ euasit. ne occideretur vel caperetur. qi ingressus in ciuitatē turchis habitū dimisit ꝙ apparatū cardinalitiū ꝙ vestibꝫ vilibus indutus inter fugientes ciuitate se immiscuit incognitus: ꝙ inde ad peram se duxit mare procurauit. Audite hec inquit in principio fuerunt literarum istud narrantiū. Audite omnes gentes: auribꝫ percipite qui habitatis orbem. Audite hec omnia. qui fidelem orbis partem colitis. Ministri: pastores: ꝙ principes omniū ecclesiaꝝ xpi. Vniuersi quoq; reges ꝙ principes xpicole: ac vniuersus domini populus cum religiosis cunctis. Audite ꝙ notum sit vobis. ꝙ precursor veri antixpi exercitum princeps ꝙ domin⁹. seruus aūt tot dominorum quot viciorū: cuius nomen est maumeth inimicus crucis xpi. Heres rei ꝙ nominis illius primi pseudo prophete ꝙ latonis legis sporcissime agareneꝝ. filius sathane omnium flagitiosissimus. qui furijs innectus ꝙ infamia sanguinem xpianoꝝ sine intermissione sitit: nec extingui valet eius sitis post eorum innumeras cedes. Tantoq; odio contra xpm. ꝙ membra eius mouetur: vt eradere nomen eius de terra nitatur. Et inspecto aliquo christiano sibi

quo modo finis sequta ostenditur

vbiūti se inde cristinet ꝛ sotidiatum: vt oculos ablinat
nec immūdum se ꝓfrena puius. Hoc igit tamterribile
ꝛ horrīdū monstrum exigentib⁹ meritis xp̄ianoꝝ iusto
dei iudicio in eos seuire ꝛ crassari ꝓmisit: cuitatē impe-
rialem nouam romā olim felicissimā. nūc miserrimā ꝛ om-
nicalamitate oppressam constat in opolim diu obsessā ce-
pit. ꝛ capta mit. spolianit omnibus bonis ꝛ pene vtensit.
Quis aūt (vt Moys vtar ꝓphe) dabit capiti meo aquā
oculis meis fontem lachrymarū. vt ploiare valeā ꝛ die ac
nocte interfectos ꝓsi illius. ꝛ scelestissima sacrilegia in ea
captura ꝓpetrata. Quis hui⁹ horribilitatis mentē non
obstupefecat. nō litargicus fiat. nō pie dolore obmutescat
nec tamen cuncta enarnia explicabo. ne pie aures audire
refugiant: sed et paucissimis relatis cogitent alia. Hic
nephand⁹ hominis blasphemie plenus ciuitate recepta
post recapitationes ꝛ impatoris cum omni sua progenie ꝛ
nobilitate: plurimos ferreis manicis ꝛ cōpedib⁹ aligatos
ac collis eoꝝ funib⁹ cinctis extra vrbem deduxit. nobiles.
plebeios. monachos ꝛ monachas. maresꝫ feminas. virtu-
te ꝛ condicione preclaros. vitupabiliter detractatos: mul-
tis iniurijs refertas vt meritriculas ꝛ in lupanari ꝓstitu-
tas trahebant. tanta ꝛ talia contra eos agebant: quāta de
tantis animalib⁹ ꝛ qualia sine rubore fari minime quis va-
leat. Adolescentulos vtrusq; sexus a parentib⁹ segrega-
bant. ꝛ diuisim de eis precio negociabant. Infantes coā
genitorib⁹ suis. vt agniculos mactabant. Matres filios ꝛ
geniti genitricib⁹ priuabant. Germani a fratrib⁹. vxores
a viris. nurus a socrubꝫ lugentib⁹ ꝛ vlulantib⁹ segregabā
tur. diuisuncti consanguinei ꝛ amici in diuersis regionibus
serui venditi vicebant. O ifs amare lachryme: quāta ſ-
spiria: quot clamosi singultus inter amicos et notos. que
miserabiles voces emittebant inter tantas cedes seruitu-
tem: pulliones: ꝛ cōtumelias. Principes ꝛ barones ꝛ do-
mini: bubalcoꝝ. porcariꝝ homūcionū effecti sunt famu
li. Intra decennia pueros ad ritus sue perfidie secte ꝓpe-
lebant. Deo quomō obscuratū est aurum fulgidū sapiē-
tie: per tenebras ignorantie. Aurū dignitatis per ignobi-
litatem seruitutis. Quomō mutatus est color optim⁹ gre
cie eloquentie in barbarē turcbie. Lapides sanctuarij si
qui erant cōstantes in fide. dispersi sunt in capite omniū
viarum iacētes ꝓstrati. De ceteris tacemus huma-
na sunt. Deo de iniurijs sublannationib⁹ contumelijs ob
probrijs scelestib⁹ erga diuina: que lingua valeat explica
re: quis intellectus capere: que aures patientur audire ni
si illos. Nunq; ita horribilis deus. Venerūt gentes gebē-
se vedit in hereditatē tuam: que ilabel est te videns per
fidem. Polluerūt templum sanctū tuū ecclīam nobilissi-
am sancte sophie cū alijs. imagines dñi nostri ihu xpi.
matris eius virginis gloriose ꝛ sanctoꝝ ac sanctarū dei.
in signa vnifica crucis cōspuentes cōfringentes. concul-
cantes. Sacros sancta euangelia missalia ꝛ reliquos eccle-
siasticos dolacerātes: deturpantes. combuētes. Sacras
vestes sacerdotum. reliquiaq; ornamenta ecclie scindētes.
ad indumentuꝫ suum ꝛ ornatū sumentes vel pro vili pre-
cio conferētes. Vasa domum eius cultui dedicata in eis co
medentes ꝛ bibentes: in reliquū conflata ad prophanos
vsus transferebant. Posuerūt denicq; carnes sanctorum
tuoꝝ morticina seruoꝝ tuoꝝ. reliquias beatoꝝ corpoꝝ
esas volatilib⁹ celi. dispergētes bincinde carnes sanctoꝝ
tuoꝝ quos occidebant bestijs terre: quia nō erat qui sepe
liret. Fitania suffoderūt invocātes nomen maledicti ma-
chometbi cū laudantes de victoria. Omitto pie pudore
q mingebant. sterc⁹ izabant omnia vituperabilia exerce
bant in templis imaginib⁹ ꝛ reliquijs sanctis. Sancta ca
nib⁹ dabant margaritas sacramentoꝝ ante porcos proij-
cebant. Cū recolo totus ex horore ꝓtremisco. nec vltra
tali errare quo illoꝝ piacula: ꝛ fidei xp̄iane religio-
nis dedecora ꝛ irrisiones inecta. Monasteria tam mona-
choꝝ q̄ monialiū invadētes oia diripiebant eijcientes il-
los de habitatōib⁹ suis penodochia infinitoꝝ destruebāt
Etsi de multis ꝛ magnis excidijs ꝛ exterminio ciuitatum
hystoriographi etiā gētiū referāt: vere nulla posset re-
lationi hui⁹ coequari. Nullū incolā intra relinquerūt non
grecū nō latinū. nō armenū. nō inde: vbē spam suis ciui
bus nudatā quasi desertā effecerūt. Hoc actus ꝛ opa ꝓ-
pria oculis vidi. ꝛ cū aliquib⁹ cōstantissimis viris vna pi
ra ꝓpessus sus mala ꝛ pericula: licet de manibꝰ eoꝝ me eri
paerit de⁹ vt ionā de ventre cete. Expugnata ꝑdicta nopo
li perā nō multū distante occupatūr media eius ad solum
vsq; deducētes. Et campanis ecclīaꝝ bombardas ꝓsta-
uerūt: crucē que erat in cacumine turris ei⁹ cū ipa turri cō-
triuerūt. Rempublicā ad nihilū redixerūt. Judicē ꝛ ꝓ-
cipem ei⁹ turcbum cōstituētes. Pedagia gaudagia impo
sitiones ꝛ grauamia illac applicando vel manēdo suopte
statuerūt. Villas ꝛ oppida circūiacentia simili excussione
vertuerūt. Hec atrocissima reby nō conterens calidissi
mus ꝛ crudelissimus maumeth. xp̄icolarū summos minacus
ad vlteriora se extēdit: ꝛ intremes inter magnas ꝛ paruas
tam centū. ltr. ꝓparauit ꝛ ad mare egrū multit: ad insulas
clodos sibi subiciendas. Exinde se ꝓparat cū infinito ex
ercitu ad tres vrbes notabiles ꝛ potētes prope dannabi
um sitas trāsmigrare ꝛ expugnare. vnā quā vicꝫ petitionū
nūcupamus: aliam fotobiā. terciam bello stadiꝰ. Inten-
dens post hec totā peruere hungariā spoliare deuastare
ꝛ cōterere. vt neminē retro sibi dimittat impedire ad alia
valentē: quin ad ytaliam ꝑcipias transmigrare contendat.
Preparare q̄s conat galeas magnas ꝛ paruas trecētas.
naues magnas .xx. Pedestrū ꝛ equestrū exercitū vicra
centū milia. Et sic a durachio būduisiū transire contēdit
que ciuitas ē in regno apulie. Quapropter vigilate et oro
atq; adiuuate oēs xp̄icolas: vt zelo fidei ꝛ xp̄iane religio
nis ꝓ vestra libertate gladio accingami. ꝓra rāduros ho
stes diuini cult⁹ ꝛ oēs sanctimonie ꝛ vite moralis. Et ꝓ
quidē obijcietes eēm dissensionē emulationē. nimirū ꝛ
inuicē offensas: sicut ꝛ xp̄s monuit omnib⁹ pacē. ꝛ vnionē
sumopere inter vos amplectami. vt vniti ꝛ inde fortiores ef
fecti. ꝓsidētes in aduersario altissimi (cui⁹ est victoria ꝛ bel-
lū nō multitudinis) ipm fathanā cū satellitib⁹ suis sub pe-
dib⁹ vestris ꝓterēvaleatis. Licet ei in multitudine ꝓsidat
ꝛ feritate suoꝝ: plures tñ sunt q̄ nobiscū sunt. imo dñs ipe
omnū militiaꝝ ꝓ cui⁹ fide ꝛ religione pugnatis: ita q; cen
tū ex vobis ꝓsequi ꝛ fugare valeāt mille ex illis: ꝛ mille ex
vobis decē milia. Ignauia ei ꝛ imperitia bellicorum ata sunt
eis. Hec in suba fūt in his ꝓdictis: et si aliqūter verba im-
mutata. Capitulum .xxij.

Ano dñi.M.cccclv.

xxv. martij. nicolaꝰ papa quintꝰ volens bo diui
ne infirmitatis granatꝰ sumptib⁹ oib⁹ deuote
sacramētis ꝛ exhortatōne facta ad cardinales: die clause
vite sue extremū. in ecclia sācti petri sepultꝰ. Post cuius fo
litas exequias intrātes pclaue reuerēdissimi cardinales infra
decē dies vel circa in palatio pape ꝓgregati. canonice ele-
gerūt in romanū pōtificē cardinalē aragonēsē. nōie alfon
sū. Qui mutato i papatu nōie ꝑm nōie antiquū: nūcupa-
tus ē calistus tercius. Vir estimatꝰ magne iusticie ꝛ equita
tis ꝛ bone vite ꝛ laudabilis fame: magnꝰ animi. Qui ꝓn
cipio sue creatōis votū publicū fecit ꝓ posse facē quātū in
se erat rēpmete conatꝰ turcbos. ꝛ cōterē vires eoꝝ: ꝛ eras
vsurpatas ꝑdictā nopolī ꝛ alias de fancib⁹ ei⁹ educē. Qđ
inter lētificauit diuulgatū ꝓ orbē ꝑncipes ꝛ ciuitates ꝓpia
rum. q̄ nō solū ytalicis vltramōtani oēs pene ꝓ oratores
solēnes visitarūt sc̄itatē sua. ꝓgratulāti de ei⁹ ꝓmotōe
debitā reuerētiā ꝛ obedētiā ostētes. ac supplicantes ad
ꝓseruandā pacis ꝛ ꝓfirmandā ytalicoꝝ inter. ꝛ extirpādos
fideles ad insurgēdū ꝑ hostes xp̄icolaꝝ ꝛ eliminādū de fi-
nibus suis: ad cultū dei aplicū. Oēsq; benotifice susceꝑ
sunt a beatitudine sua ꝛ romana cuna. Hic in ꝓncipio

sui pontificat⁹ .l. de mēse iunij in festo apl̄oꝝ petri ⁊ pauli ꝓmissa diligēti examinatōe facta ex pmissione aplice sedis quibusdā plātis ecclie in vniuersis mēdi ꝓtib⁹. in q̄b⁹ fuerat magister vincētius de aragonia puer sat⁹ ⁊ vbi verbū dei deminarat. Qui q̄ ānos .xxx. singulis diebus post se. cātationē misse q̄ eū ꝓsente clero cū lachrymis copiosis ꝓlis cū maximo ꝓfectu ⁊ fructu ꝑdicauerat ꝓ francia. by spania. aragonia vsq; ianuā declinās. ⁊ multos puertens ad fidē indeoꝝ ⁊ gentiliū ⁊ ꝑdē plm⁹ viā in pace quieuit in barania anno dñi. M. cccc. lvj. vel circa miraculis etiaꝫ claruit. Eodē anno .l. ꝑmo fuꝫ pōtificat⁹ impositū vectigal papale oīm clero ⁊ ꝓlonis ecclasticis: quā quibusdaꝫ iustis ac regie exigendā certo mō ⁊ forma. in subsidiū impensaꝫ fiendaꝫ ⁊ expeditōe classis maritime. Constituit plures ꝑdicatores diuersaꝫ religionū: qui discurrerent p ciuitates ⁊ castella ꝑdicandā crucē ꝑa turchū. qui hortarent ꝓbos ad ꝓmouēdā elemosynas ad tāsanctū. taꝫ pū. tāccelsā q̄ omnib⁹ apos p̄ cōducēdis armigeris: cōcedēs indulgētiā plenariā peccatoꝝ contritis ⁊ confessis vere in vita ⁊ vere in morte crucifigis elemosynā. v. vocatorum largiēti. auctoritate q̄s tribuēs absoluēdi ⁊ vel pēlandi in multis casib⁹. Destinauit insup legatū in hungariaꝫ cardinalē dyaconū dñm Johannē hyspanū: ⁊ in alemaniam ad ꝓgregandū exercitū terrestrē ꝑa turchos persas. Alīū cardinalē auinionē misit in francia ad decimam colligendā ⁊ ꝑdicandū crociatā. ⁊ regē ꝑpendū francie vt auxiliū ferret ⁊ operā. vt ꝓ tanto fm⁹ princeps ꝑa tā ꝓfidos hostes. Post annū q̄s misit alīū legatū cardinalē dñm Iudocū camerarū aplicū vitū ꝓuidentē ⁊ sagacē in bel⁹ cum classi licet parua ad bellum nauale exercendū. Quid inde secutū sit infra notabit⁹. Jte anno sc̄o pō tificat⁹ sui mādauit p solēnes lras aplicas vbiq; terraꝝ fi deli singulis diebus inter nonā ⁊ vesp̄as pulsari in omnib⁹ ecclesijs ad aue maria ter. In qua psalterē quicūq; deuote genibus flectis ter aue maria ⁊ pater nr̄. ꝓsequeret⁹ indulgētiā trīū annoꝝ ⁊ trīū quadragenarū. Jte q̄ oīm ꝓma vēnia mēsis fieret ꝓcessio generalis: ad quā conuenirēt clerici religiosi: ⁊ layci ⁊ cātaret⁹ misla cū ꝑdicatōe ad materiā ꝓ victoria habēda ꝑa turchos. Et q̄ interesset haberet. vij. annos ⁊. vij. quadragenas indulgētie. Jte q̄ in missa quilibet q̄ celebraret. dicēt orationē ꝓ victoria ꝑa paganos ⁊ q̄ hoc facēt tres ꝓsequentes⁹ annos indulgētie. Et oia ad imperādū liberatōē a turchis ⁊ victoriā penitentib⁹ ⁊ cōfessis. Jn tercio āno sui pōtificat⁹ vic⁹. D. cccl. vj. alīū sanctū virū de omni ꝓsilio ⁊ assensa platoꝝ in curia existentiū catalogo sanctoꝝ adscripsit. Festū q̄s trāsfiguratonis eodē āno celebrādū instituit ꝓ vniuersoꝝ orbē sub officio duplici. vj. die augu. ꝓcedēs indulgētiā interessentib⁹ ipi officio: sicut in festo corp⁹is xp̄i. officiū ei de ipo festo instituēs nouiter missit recipiēdū: qđ ⁊ ipe vidi ⁊ scribi feci. Cardinales creauit .viij. duos suos nepotes sanctum nouer: quoꝝ vnū legatū destinauit bononiā. etiaꝫ antecessor cardo eccl̄ie fuerat: alīū legatū in marchiā. Alios q̄s in secundo āno instituit cardinales q̄ꝝ vic⁹ epm papiēsem lombardū. cōfessēsem de senis oriūdū: archiepm neapolitanū epm samonēsem dñm Jobey de mella: ⁊ quēdā alios beneficiatū clericū. Ecclias sācti iohānis lateranēsis quā eugen⁹. iij. ꝓfessus est ꝓgregationi canonicoꝝ regularium: quā dicit⁹ de frisonaria. ⁊ pacifice p ānos possederūt: importune a romanis supplicat⁹ abstulit eis. cōcedēs vt pu⁹ clericis secularibus officiādā ⁊ canonicat⁹ laycales renouās Sed de nouo creat⁹ papa. nepos dicti eugenij vocatus paul⁹ ficūs canonicis regularib⁹ restituit. quā vsq; hodie possident.

Anno aūt dñi. M. cc/ .§.i.

ccl. vj. pōtificat⁹ dñi calisti. iij. āno. ij. de mēse iulij in festo. b Mane magdalene: dedit dñs victoriā magnā fidelib⁹ bellantib⁹ ꝑ turchos. Quā breuit narrat ipe calist⁹ in bulla institutōis festi trāsfiguratōis dñi in hāc modū. Cū inimicissim⁹ hostis xp̄ianoꝝ mametb rex turchoꝝ. p⁹ hostiles discursus ⁊ depopulatōes in regionib⁹ xp̄ianoꝝ cōstātinopol̄ vicin⁹ fact⁹. Demū cū exercitu suo obsedit castrū belgradi in hūgarie regno ad ripā danubij flumis situatuꝫ. ⁊ multū coangustiatū. menia eiꝰ ꝑ bombardaꝝ ⁊ machinaꝝ ictū ꝓquassatis. ⁊ cū suis intrassi: cruce signati ⁊ hūgari populares ⁊ q̄si inermes. sine ꝓpatōe turchos pauciores: ꝑ eos ꝓcedētes. ꝓtecti fidei ⁊ ꝓfisi de dñi admissio eos de castro ꝓpulerūt. Et dño iohāne dyacono cardinali sancti āgeli legato de latere ibi destinato exilente sub frēno fidei nr̄e catholice acerrimo defensore. ⁊ ꝓ fide ⁊ rp̄icol feruentissimo ꝓpugnatore iohe vaynode xp̄iane cohortis duce dignissimo: plente q̄s venerabili religioso fratre iohe de capistrano ordis minoꝝ viro optimo. et meritoꝝ apō deuꝝ ⁊ hoies eximio. nōe dñi nr̄i ihu xp̄i: in quo sal⁹ nr̄a ꝓsistit. fiducialit̄ ⁊ assidue cū oīm ꝓpto exercite voce vnanimi inuocato: vexillo q̄s sanctissime crucis cū magnis clamoribus ⁊ lachrymis eleuato ad celū: vñ inestimabile(vt a electis dari sperabat⁹) auxilij. Mirabiles ⁊ ꝓ memorie ꝓmēdāda. in die ꝑsata. b. marie magdalene celesti ꝓsidio ꝓmuniti⁹ ꝓlius fidelib⁹. impetu in hostes facto: virtute ipōꝝ ferē ꝓcipē turchoꝝ cū suis sacrilegis cōꝑsibus in turpē ⁊ dānosā fugā ꝓuertit. Vbiq; ipe miserorum ⁊ miseratoꝝ dñs in man⁹ paucoꝝ tāferocis munitissimi ⁊ innumerabilis exercit⁹ cū maxia strage victoriā: vltra q̄m mēs ꝓsit estimare bōna. Dñs eiꝰ ire ⁊ potentia in ꝓhos sup̄ oēs exercit⁹ ⁊ tyrānos: q̄ madian ⁊ oreb ⁊ alios populos ad numerū locustaꝝ in man⁹ tradidit gedeonis cuꝫ ccc. viris onic q̄s sacerdotis sūmo ꝑ beliodoꝝ templū sanctum ꝓbanare molentē ꝓsidiū tribuit ⁊ innatē: ꝓ fidelib⁹ ꝑa insolentissimos hostes miraculose pugnauit. Et gladiū suū sup̄ capita inimicoꝝ fugientiū intromittēs. nō pauciores sese mutuo cede nec ātes. q̄s a nostris in ꝓlio interēptos occidit. Nā vt a fide dignis accepim⁹. in ea pugna .xl. milia occisi. totidēq; supstites i turpē fugā diuise sese mutuo trucidātes. Castra incēsa. machine ⁊ instrumenta bellica oia aqua ⁊ terra dirupta sunt. manes eoꝝ multe capte vel cōbuste vel submerse sunt. vt ꝓfusus abiēs ipe tyrannus ꝓhibilim⁹ mametb fili⁹ dyaboli cū suis copijs. a pe timore iam multis mēlibus nō apparēs. inter latebras ⁊ munita oppida se recepisse dicat⁹. ⁊ vnāq; ꝓsentis victorie vltionem in sua ꝓditionē futurā. inter cōstantinopolitanā ꝑ rāq; ciuitatem se reclauerit. Illāq; maris ⁊ antemuralibus munire frustra decreuit. Ds nisi dñs custodierit ciuitatē frustra vigilat q̄ custodit eam. Post victoriā magnam xp̄ianoꝝ ⁊ multā substātiā receptā ab eis magnificus deo gratias ꝓ magnificis bñficijs exhibēs. Ds post paucos dies iohes vaynoda felicis recordatōis i pace quieuit. vt creditē infirmat⁹ ex matimo labore in bello. Ds nō multo post ⁊ venerabilis ꝑ frater iob. de capistrano ordis minoꝝ sēcō fine quieuit. Aliq; tū asserē iohes vaynode vtrūto interesse a q̄dā magno dño ill⁹ regionis: ⁊ pessimo viro. qui postea occisus fuit in ꝓsentia imperatoris a filio iob. vayno de: sine ob vindictā ꝓpter pēs ab eo potionatū. vt q̄dā dicūt sine ꝓpter aliā q̄s. Emulatō nō modica erat inter eos sicq; inē dños hūgarie facta ē dissensio magna. Anno q̄s dñi. M. cccc. lvj. cū dño cardinali camerario ludouic⁹ legat⁹ pape eēt cū classe licz pua circa rodū. turchi veniētes ꝑ rhodios rebellari fūt lignis eoꝝ captis ⁊ multis interfectis vel in hostes assumptis. ꝓligati fūt cū ꝓfugis turchi.

Anno domini mille/ .§.ii.

simo. cccc. vj. fuerūt terremot⁹ maximi in regno apulie. in neapoli. beneuento ⁊ multis alijs ciuitatibus ⁊ oppidis ⁊ villis circūstantib⁹. ex quib⁹ multa edificia solotenus corruerunt: ⁊ castella quedam ex toto dirupta. ⁊ multa hominum milia corruerūt. vt infra patebit. Et licet ad hystoriam nō ꝑtinet ō quidditate terremot⁹ ⁊ cā tractare: sed

solum de euentu eius & terremotis secutis: tū incidenter qz in fine summe historie aliqd breuiter et dictis Alberti magni in li. Verbanorum ij. referemus. Scōm albertum terremotus cōgenit cū vento in hoc q̄ vtrūq; proce dit ex vapore terrestri sicco simplici & immoūēte. Sed in hoc differunt. qz ventus caufatur a vapore sicco terrestri subtili in elemēto q̄ est de supioribus: terremotus autē ex vapore grosso sicco in elemento inferiori. Improbat aūt albert⁹ pmo opinionē anaxagore empedocles & ana xagore phoz. dicentiū ignē esse cām terremotus. ac etiaz reprobat opinionē aliquoz dicentiū cām esse aquas que sub terra sunt. Pro declaratōne aūt huius. vii. sūt causeur dicit: q̄ vapor est duoz generū. s. vapor humidus & vapor siccus. Cū em terra sit in natura sua sicca. humectat tamē cū pluit: & sole tūc agente in ea elevat ex ea vapor humid⁹ & vapor siccus. Et vapor siccus elevatus a terra: p causa ha bitā solis & radiū ejusdē & principiū eoz. Fit autē p duos modos. Est em aliqs subtilis in superficie terre elevatus: & ille accēdit in aere & cōsumit ipm. Aliqs extrahit de pfun do terre. & ē grossus nō potēs expiare ꝑpter terre pfun ditatē & soliditatē. & invenit loca cōcava subt⁹ in terra. & ille coartatus in intimis cōcavitatū terre facit terremo tū. Cū em coartat aliqs similis generis nihil diversi ve niente ad ipsū & compumēte em: agitatur in intimis visce ribus terre. & agitatō hec impingit in locuz corpis obstātis & movet eū. Et hec motio vocat terremotus. Qō autez ita sit. ꝓbat q̄d qz in manifesto sit sup terram. Si em ema q̄tuor cōsideretur elemēta & impressiones eoz. nō in ueniūtur ideo q̄ possit facere huiusmodi impulsionem nisi ventus. Si em cōsideret ignis. cōstat qz nihil ex igne spirat q̄ evaporatōem. Ipe em ignis in se movet sursum em. & ideo non habet motus ad latus. Nihil em impellit grossa corpa. nisi qd ad latus ē mobile. Et eodē mō ꝓbatur q̄ terra sm se nō movet corpa cōtiendo. cuz ipa sit de se mobilis vel sum tm. Et deinde q̄ omne illud qd cōcutit corpa. oportet q̄ sit mobile ad latus. Item cū terra moveatur in terremotu. & nō sit idem movēs & motus. sequit̄ q̄ terra nō est movēs in terremotu. Fier etiā sm se nō facit hoc. qz nō movet nisi habeat movēs. & tūc oportet q̄ illi actui movēs apponeretur. Aqua etiā q̄ nō possit facere terremotū sup̄ obstantium est. ergo nec vapor aquo: qz ille si supstaret terre. statim cōverteret in aquā. Relin quit ergo q̄ ventus sit causans terremotuz. Amplius hec operatio venti esse videt sup terram. Videmus em q̄ ventus omnia cōcutit. & movet corpa in superficie terre manentia. Movet em ignē aliqn exsufflando ipm. & cōbustibi li. & extinguendo accēsa corpa. Aliqn amplius instamādo accensa corpa. & faciēdo q̄ ignis penetrat in ipa. ita q̄ in tensus efficatur & durātur. Aliqn sua agitatōne fit ipe in census. sicut fit in nube fulgurāte. Eodē modo videmus q̄ movet aquas undas. elevādo in plana superficie maris. Aliqn et appositōne ventoz vnde obnūte vndis & fiūt ꝑ colle: altitudines mōtū adequātes. Aliqn de terra plurimā aquā exsufflantes & facientes diluuiū & subuersiones terraz. Eodem modo videmus q̄ cōcellit edificia & stru ctuas magnas & fata ingenia. Si ergo ita hec vapor ve ti subtilis in superficie terre ꝓficere pōt. nō est dubiū q̄ ven tus ex vapore grosso in viscēbo terre generat⁹ possit ter ram movere. & aliqn cōcellere qñ fuerit plus cōfortatus.

Amplius q̄ terremotus ē ex vapore terrestri. q̄ ē prin cipiū venti ex hoc ꝓbatur. q̄ terremotus ē frequētius qñ venti flant. dico aūt qñ venti flant post terremotū. qz aū terremotū aura frequētius solet cē q̄eta. Nō em ꝑ cōtingit q̄ ventus flat post terremotus. nisi hac de causa quia materia terremot⁹ subtiliata expirat de terra. & calore so lis attrahit ad superficiē aeris. vbi ē principium ventoz. Ad hoc autē signū huius ē. q̄ terremot⁹ frequētius solet accidere de nocte q̄ de die. In nocte em elongat sol a su perficie terre. & in die approximat terre. ꝑ in nocte frigore no ctis claudit terre superficies. & reddūdat calor ad ima (sicut dicit Craton philosophus) & ideo in imis vapor elevatus multiplicat. Qui multiplicatus aū se elevatū in me ridie vel diluculo qñ ille sunt hore quib⁹ multiplicat⁹ vē toz flatus. Dicit idē albertus q̄ terremot⁹ fit vehemēs. in loc⁹ in q̄bo ēfortis aggregatō & pcussio vndaz siue ꝓ cellaz maris. & vbi sunt cauerne multe. & latera cauer narum sunt molla terre. In talibo em locis magis frequētius antaz ventus. q̄ in alijs locis. In vere aūt & autūno frequētius fit terremotus q̄ in estate vel hyeme. Rarissime aūt fit terremotus in estate vel hyeme. eo q̄ vehemēs ca lor & frigus abscondūt naturā ventoz. nisi aliqd loci operē in cōtrariū. Dicit etiā q̄ frequēter terremotū sequtur pe stilentia ꝓpter odū. Vapor em inclusus & ꝓpter lu ce & aere libero grossus ē. būs quasi venen naturā. vnde anima bus interficit. ꝓpter q̄ terre q̄si semp eo ꝓximum tenēt vt oues. Est aūt sm albertū vbi supra terremo tus effectus in modo diverso movendi terram. qnā con cutit. Aliqnāto em movet motu agitativo. modo ad dexteram modo ad sinistrā. Aliqn motu subversivo subuer tendo terrā: ita q̄ ifer⁹ fiat ē supern⁹ & econuerso. Aliqn motu scissivo faciēdo rimā vnā apturā i terra. Aliqn movet motu ꝓfundivo. faciēdo plura foramina nō magna i terra. Aliqn movet motu tremulo sine motu percussionis. quā do ex rūsitis naturali egrediēt. & statim redit ad eandem. Aliquāto movet motu ruinoso. qz supior pars terre ca dit in ꝓfundum. Aliqn motu impulsivo. qñ supior pars terre longe repellitur a situ suo & loco. Aliquanco movet motu vectōnis. vt qñ superior pars ad inferiorem vebi tur. Aliqn movet motu depressionis & elevatōnis. vt quā do superficies terre modo deprimitur. modo extollitur. Et eōm hoc mot⁹ babz terremot⁹. preter motū quem babz in aqua. & preter motum quem habet in igne & sulphure Hoc aūt omnino assignat rōnem. Sed ob brevitatem omittuntur: & quia extra propositū principale est.

Terremotus igit̄ .§. iii.

q̄ acciderūt in partibo regni apulie. anno dñi. M. ccc. lvj. die. v. decembris hora nocta. ij. Et iterū. xxx. die eiusdē mēsis. hora xvj. fuerūt maximi: adeo q̄ nō est in memoria hominū & vite legis tales vnq̄ & tāe bemētes fuisse: & tan tam spaciū terre occupasse. & dāna tāta in edificijs & mor te hominū operatos esse. Fuerūt nihilomin⁹ & alij terre motus percepti inter primū & secundū terremotū supra dictos. ac etiā post secundū ꝑ tempora. ita q̄ modicum vel nullū damnū intulerūt edificijs vel personis. Referas in particulari (vt ex fideli relatione percepi) de aliquibo ciui tatibo & castris. in quibo maximā ruinam intulerūt: & inde plurimi oppressi & mortui. de aliqs postea in generali incipi endo a ciuitatibo notabiliorib⁹. In ciuitatibo plurimus que site sūt i terra laboris. In neapoli ciuitate regia mul ta palatia corruerūt: dom⁹ plurime ceciderūt. Ecclesie ex magnā ruinā i partib⁹ suis passe sunt: & mortui et oppres sione. xxxiij. Castrum quoq; quod est supra monasterū carthusiense i monte. dirupta est totū. viij. ex illa ruina viris defunctis. Ciuitate auersana (que ab ea distat ꝑ. viij. miliaria versus romā) habitatōes multe destructe. & fortalitū ei⁹ magnā q̄ssatōnē recepit. numer⁹ morientiū ex eo adhuc incognitus. Capua q̄ a neapoli distat per. xviij. miliaria ꝓsino romā: turrib⁹ accepit in tombo ei⁹. & ꝓ turrib⁹ que ibi sūt ꝑ custodia ciuitat[cecidit: numer⁹ mor tuoz nō ē relat⁹. Castellū arpe in totū decidit. nullo tū mortuo. Benevētana ciuitas notabil (vbi metropolita nat⁹ dignoscit̄) ꝓ maiori parte destructa ē: & ecclesia cathedralis. vbi dicit̄ corp⁹ apli bartholomei quiescere: deficiēb⁹ iā bolbis. ccl. ex ruinis. Ciuitas q̄ dī lapalude seu castrū vsq; ad fundamēta collapsa est. et q̄ magl⁹ to lendum est. D. xxxiij. octobris hac luce subeuacria Arianum notabile oppidum vsq; ad fundamēta contri-

tum. mortuis et eo. M. cccxij. Apichi nunciatū in to-tū desolatā sublatis p morte. M. xx. hominū. Mō dicitur mōte calui, p maiori pte destructōe medio. lxxx. subtractis pīonis. Que dicit tocha in valle varuentana ad solū vsq; deducta: defunctorū numerū descriptū nō recepi. Mirabella idē cecidit palla est: vbi amittentib⁹ dccccij. Lucra simile palla cōquassationes. xxxv. psonas amisit. Vinclatorū in ruina nō discrepāt a pdictis. ccc. hominū priuata est. Casale cretāde certe coequata est: vbi r. ctr. ad dūm migrauere. Alisq; p magna pte destructa. lx. sub ruinis iacuit. Multa quoq; castella seu villagia r casalia notabile verimētū receperūt et ipsa terre motib⁹ in predicta regione apulie quę hic mō nominātur Juncle fragnetu. Acelino. Burnetū. Sapimū. Lorasinum. Sarana. Labacia. Casale. Calenda Tignatū. Rechinū. Montelandolfian. Diconta. Durainū. Lonima colli. Compecaru. Bussu. Et bis noīatisq; nō tantā ruinā passe sūt: numer⁹ defunctoz nō habet descript⁹. Et si in aliquibus designet modicus est satis: nō ponere nō curaui. Ceterus abrutiū in alia regiōe regni destructe fuerūt vom⁹ multi: r casu earū occisi multi homines. In tocha tota diruta oppressi sūt domin⁹ ei⁹ cū familia r aliis numero. ccc. Aroe in vallis obscure r rasu r quicq; vi-cin toti destructe. montuis inde aliēnus. Castellū sancti Jubini. montanecta. que ei imminebat cecidit sup illud cooperiens ipm: r. xliij. homines eius. Riguriū Fossa cerca. Seranola. Castelluco. Sāt algelu. Rocbacicuta. Castellū sancti vincētij. Castillonū Sancti. Roccbecta. Castellina ducis sore. Sacra. Spruncasinū. Rochella. Civitas nona. Lerella. Sancti stephani. Peschin. Carpinone. Peturanū. Sancti angeli in grauola. Varanella. Sancti mitis. Speneta. Hę supradicte ciuitates oppida: villagia: seu casalia. vel quotcunq; sint: quia aliter nō fuere descripte: simili excidio in totū desolate sūt. et di-cis terremotibus. Et in aliquibus earū mortui sunt aliq; licet pauci. De aliis nō vidi numerū designatum. Sed r ciuitas. que dicitur de sancto cōlimbo abrutiq; vsq; ad fundāmēta eruanita ē: vbi r mille. cc. ex ruina illa ex hoc mūdo trāsierūt. Ciuitas buiani post ruinā subuersa ē aquis surgēdo ex terra p terremotū. M. ccc. extremū diē claudentibus ibi. Macra godona funditus euersa: ccc. perierunt. Flosculone in magna parte cōquassata. ccc. xvij. obierūt. In castro sancti Juliani fundit⁹ euersi sunt appositi sūt ad patres suos. cc. xj. In limosano diruta in totū ruina xxxv. assūpsit. Cherchapiesi sibi aterrita flagello: lxxx. viij. ceciderunt hominib⁹. Alatri in parte destructa. xxxvj. extincti sūt. aquanina tota quassata. xxxv. de hac luce subtracti sūt. Cherchū r alia dicta spina pariter corruerūt. r in prima. xl. anscba. xl vj. in pace quieuerūt. Alique enā ville vel castella magnā sustinuerūt iacturā in structuris: r aliqui ibi mortui sunt licet pauci. de aliis numerū nō habent. In regione autē capitenate r apulie. Nocerie cecidit arx seu fortalitū r domos ciuitatis numero trecentenario ruentiū: numerus aūt inde defunctorum ignotus. Cheritu tota ad planū deducta ē fere cū fortalitio: vbi mortua vxor germano r filijs suis r familia tota. solus comes dñs ciuitatis in camisia euasit. M. cc. xxxviij. Castellū canosę fortissimū sicut quēcūq; aliud in terra dicti regni: totū communitū. Troie ciuitas destructa ecclesia eius epi-copali diruta domibus. cc. r numero defunctorū ignoto. Achadia ppe mōte leonē ad terrā ē deiecta: multis mortuis nō numeratis. Esculū destructū in parte non modica r fortalitū eius sine morte tamē alicuius. Cotonia diruta r desolata tota. maiori parte hominū cū capitaneo ad dūm inde migrāte. Alijs ꝙo ciuitando vel castria. que hic mō nominabūtur: in magna parte destructis. vt Venusia. Tella. Melfia. Buino. Bucherū. Lucrona Volturinū: vltra numerū descriptū mortuorū ex dictis nunciis qui multa milia hominū transcendit. preter ex litteris fidelis pſone accepi. Plurimi quoq; r alij mortui sūt r vtinā in dño ita ex improuiso qui adhuc nescīi potuerunt. Et ideo sepe mente reuolendū qd aut saluari nos-sumus. Estote parati quia nescitis diē neq; horā: nec locū vel modū. Beati autē qui in dño moriuntur. i. existentes in gratia dñi venīt in eo. Opera enī illoz sequnt illos ad premiū: qz bona r mentoria. Terremot⁹ ꝙs accederat florentie per annos tres antea penultima septembris hora v. noctis vehemēter cōmouit edificia circa cū sonitu nō paruo. qr etiā pariētes aliquātulū aperiēs magnā debilitationē r cōminationes ruine induxit. vnde oportuit multa expendere ad fortificationē edificioz multoz. Nullus ex eis mortuus est nisi duos aliqua ruina. Edificiū pene nullū cecidit in ciuitate vel extra nisi aliqne extremitates in fimo. vt emissoria fumi et caminis. r merli palationū aliqui extensus fuit terremot⁹ ille circa. xij. miliaria circūcirca florētiā. Alijs ꝙs diebꝫ seqntibꝫ nocte vel diu culo vel infra diē acciderūt. si modici: r nulla lesionē operātes. Per ānos circa q̄dragintain antea iterū tremotus concullerat ciuitatē in vere. r vehemēter extenens atro ciues: et nocte in capis r pratis quiescerent pre timore. nō tū nocumentū inuliti hominib⁹ nec edificijs. Et circa ea tempora fuerūt maximi terremotus in ciuitatib⁹ aliquibꝫ catalonie. trascietes multa edificia. r planicies regionem concullit.

Capi. xv.

Millesimo. ccccl.vi. et

M. ccclxvij. apparuerūt comete in diuersis pūblo celi de mense aug. circa septimū horaꝫ noctis in oriēte. l. virtia que apparuit. Et cū plures in diuersis temporibꝫ apparuerint vt narratū est supra. r horribilia videntur post earū apparitionē sequi: aliquid vel breuiter incidenter cōsiderandū. Quid vicissim. r vnde procedit: r quid significet. Circa que albert⁹ magnus tercio metheoroīū post reprobationē per rationes factā cōtra multos antiquos r modernos philosophos de quiddam te comete. verū sic ait. Cometes nihil ē aliud qz vapor terrestris grossus. cuius partes sibi coniacēt: paulatim sicē deno ab inferioꝛi parte eius ad superioꝛē partem ousqꝫ vbi cōcauitatē ignis contingit. s. estus. r ibi diffusus est r inflamatus. r ideo videtur longius frequēter et diffusus dico autē vapor terrestris: vt habeatur materia vaporis Et dico grossus. qz si esset subtilis cito euaporaret r dissiparetur. Et dico cui⁹ partes cōiacent: quia est bene commixtus viscosus hoc modo qr talis vapor non sm actum humidus r viscosus componi potest. Dicitur enā paulatim ascendere: quia in vaporibus pluuialibus immixte sunt quedam partes ignite terrestres. que cum pluuia nō omnes descendunt: iterum ab humore pluuie sm philosophum reascendunt. Et dixi. s. quime vitra spatiū medium frigide regionis aeris euadant propter suum actum. et ibi stant et multiplicantur. r ex illo multiplicato qui si ex quodam thesauro paulatim propter calorem regionis que dicitur ellus ascendunt. Et quia multum habet constantiam in partibus. primo calore ignis diffunditur et postea inflāmat. r sic in medio remanet semp spissus. vbi nutrit⁹ de thesauro suo qui ē sub eo. r ibi est inflamatio alba r valde spissa. Id autē qd dixit ab illo diffusum ad latera tenue est r habet flammā tenuem ad modum nubis albe: r hec vocat Coma. Durat autē per totū tempus quoad ipm sic euaporat sunt besantius. Hec autē sententia constantini pbi est. Qr autē ita sit tellit⁹ illustren pbi auicenna r algazel. Dicit enī auicenna qr stella: que caudata dicitur sit ex fumo spisso ignito: qui qr cito conuertitur alicūdas circumuoluitur cum igne. Et dicit algazel qr materia vaporis grossi reuoluta cum celo ignita triplicīter apparet. Aliquādo enī est flāma: aliquando autem grossa. magis et tunc ignitur sicut carbo: et ille

videtur cometes rubeus. Aliquādo cū eo ignis extinguitur propter nimiā materie grossitiē ꝛ remanet fumus ꝛ sic tunc apparet sicut carbo niger ꝛ extinctus. ꝛ ideo est ꝙ formina in celo nigra videtur: quod vulgo vocat' celifornio. Ptolomeus etiā dicit in centiloquio. ꝙ fm tres philosophos secunde stelle sunt effectus stellarum in vapore igneo ꝛ elevato sicut in comete ꝛ a sub. ꝛ huiusmōi. Improbat enā albert⁹ ubi ꝙ cometes fm aliquos ab aliqua quinq; stellarū erraticarum generet'. quia si hoc esset: nūq; extra viā planetarū videri deberet. Via autem planetarum est in zodiaco vel parum extra. ergo semper videretur in zodiaco vel prope: quod est falsum. cuꝫ Aristoteles dicat ꝙ nos videmus cometas in septētrione ꝛ meridie ꝛ in omni parte celi. Ego autē cum multis aliis (subdit albertus) anno ab incarnatione domini. M.ccxl. in saxonia vidi cometē iuxta polum septētrionalem. ꝛ proiciebat radios inter orientē ꝛ meridiem: magis dirigēdo eos ad orientem. Constat autem ꝙ hoc non fuit in via alicuius planete. Improbat etiaꝫ opinionem anaxagore et democriti ꝛ appollonij dicentium. ꝙ stelle que habēt comas sunt stelle multe congregate in orbibus inferioribus que sunt mobiles sicut planete: ꝛ non sunt fixe sicut stelle octave spere. Improbat etiam opinionē pictagoreorum dicentium. ꝙ cometa nō est nisi una stella ꝛ non plures simul congregate. Et intelligunt per vnā stellam nō vnam numero que semper sit comata: sed successiue quandoq; vna quandoq; alia de mobilibus .i. planetis. Et fm hos possunt esse multe cometes. Improbat etiam opinionem ypocratis ꝛ sequentiū. dicentium ꝙ licet cometa sit vna de stellis erraticis que comata videtur: coma tamen non est de essentia eius sed potiꝰ quando vna quinq; stellarum erraticarū movetur in diuersitate orbis sui modo ascendēdo ab oriente modo descendēdo ad occidentē: hūc aliquando visus noster videt eam ac si haberet comā lucidam. quod ideo fit: quia in humido aere ꝛ puro qui est de regione superioris aeris. hec stella imprimit lumen suum sicut in speculo. Improbat etiam opinionē Jo. damasceni dicentis. ꝙ comete sunt signa significantia mortes regū. que non sunt ex his que a principio genita sunt astra sed fm̄ stud idem tēpus cōstituuntur ꝛ dissolunt'. Dicit enim Albertus ꝙ nō est probabile ꝙ stella sit noviter facta qꝛ nō esset ratio quare illā faceret in diuersis signis ꝛ coloribus. Videt' enī sub diuersis signis ꝛ coloribus. Apparet enī aliqñ lucidior: aliqñ rubicūdior: aliqñ obscurior. Et ideo cū hec varietas forme ē ꝓpter aliquā proximitatem materiā ex q̄ natura operatur: cōstat cometem opus dei tm̄ factū. Improbat etiā opinionē Senece in libro questionū naturaliū. dicētis ꝙ cometa ē sydus inter opera nature cōcreatū. cuiꝰ licet ratio ignoret: tamē ipsum nō esse subitaneū sic ꝓbatur. Qr ecūq; enī aer creat humia sunt sed cometa diu ꝑmanet ꝛ habet sedē suā: ꝛ ideo non citoꝛ expellitur sed metiē ꝙ spaciū suū. ꝛ nō extinguit': sed recedit. Hoc improbat. qꝛ quod evanescit nō recedit. Sed ī emisperio illud corpꝰ ponit': nō complēs spaciū motus ꝙ emisperiū. Cometa frequēter evanescit cōtra visibo hominum. ergo extinguit' ꝛ nō recedit. vt dicit seneca i lib. questionū naturaliū. Ipse refert ꝙ post mortē democritī regis sue paulo ante bellū alchaldi fulsit cometes non minor sole primo ignens ac rubicūdus clarū qꝫ lumen emittens: deinde paulatiꝫ magnitudo eius ꝛ claritas evanuit. deinde torus intercidit. Improbat etiā opinionē quorundā modernoꝝ dicentiū ꝙ cometa est impressio alicuiꝰ quinq; stellarū erraticarū. nō in igne tm̄: sed potius in termino cōiunctionis ignis ꝛ aeris. vbi videlicet cometum aeris ꝑmisceatur cōcauo ignis. Pōis ergo opinionibus reiectis dicit sententiā aristotelis de comete esse. ꝙ stelle habentes comas efficiuntur ꝛ fm locꝫ sue generationis sunt ꝓpter aerē inflamatum ex vicinitate ignis. qui ī se cōtinet calorem ignis. quia quando in ipso vapor siccus grossus inflamatur: tunc cōtinuatio fit cā lumīe flame cometis ab inferiori aere vbi stat vapor eiusdem nature. ꝛ ita diffuso illo quod continuatur ei fit oblongum: ꝛ hoc est cometes.

Dicit idem albert⁹ .§.i.

ꝙ fm astronomicos (qui iudicia ponunt in eis) nō sumūtur comete in quinario numero penes. v. erraticas stellas: sed quinq; assumuntur aut penes. v. differētias vaporis materialis: aut penes. v. formas stellarum habentium comas. Differentie vaporis sunt .qꝛ ois vapor comete licꝫ sit in genere grossus sibi cohērens: tamen fm exigentiam materie potest esse grossus aut subtilis aut medi⁹. ꝙ eque distantiam inter grossum ꝛ subtile. In quocunq; aut horum est medium per eque instantiam: in eodem est medium quod vicinius extremo. Et sic erunt tria media scilicet inter eque distans ꝛ subtile. ꝛ inter eque distans ꝛ grossum. Nec potest esse maior vaporis diversitas in genere: ꝛ iō fm materiam comete sunt quinq;. Sunt etiam quinq; ꝑ figurando. Aut enim circumstat in rotundis in circuitu: aut ꝓpter lenitatem super cometem: aut diffugitur inferius: aut stat a latere. ꝛ tunc aut stat ab vtroq; latere: aut ab altero tm̄. ꝛ sic iterum sunt quinq;. Licet autēꝫ prima differentia sit materialis. tamen ipsam causat materia sotme. quia aliter figuratur vapor grossus: aliter vapor subtilis. Dicuntur autem comete a quibusdam secunde stelle. et hoc ꝙ signant in diversis locis fortitudinem planetarum. non tamen propter hoc numerantur penes numerum planetarum. Nunc videndum ḡre comete ꝛ quo modo dicantur significare mortes magnatorum ꝛ bella vt plerisq; dicunt. Non videtur ratio quare hoc sit. cū nō minus eleventur in terra vbi habitat pauper: ꝙ vbi est dines siue rex siue alius. Preterea constat ꝙ cometa habet causam naturalem. non pretendentem ad aliud aliqꝺ Videtur ergo ꝙ nullam relationē habeat ad mortem alicuius vel bellū. Si enim dicatur se habere ad bellum aut ad mortes alicuius. Aut ad hoc se habet vt causa: aut vt effectus: aut vt signum. Constat autē ꝙ se non habet ad aliud vt causa. quia nec vt efficiens. nec vt forma. nec vt finis. nec vt materia. Similiter ꝓbatur. quia nec vt effectus. quia neutrum necessario sequitur alterū: effectus necessario sequitur causam. Nec se habet vt signum: qꝛ non habet conuenientiā. Omne autē signū conuenientiꝫ habet cū signato. Preterea differētie. v. cometarū sumūtur penes quinq; stellas erraticas .i. planetas. Sz nō oēs erratice habēt tam malos effectꝰ: qꝛ iuppiter significat fortunā. similiter venus ꝛ mercuriꝰ nō significat infortunium. Cū nō videtur ꝙ generaliter debeāt signare male signata. Arrēde ab his similia. sicut dicit Albumasar ī libro de cōiunctionibꝫ planetarū. adhūc eius ignis ꝛ calor te nō assumunt' ab aliquo planeta nisi in aere. præsertim qñ fuerint radij signis terreis vel aereis luna nō impediente. quia illa cōmouet vaporem aqueum humidum: qui impedire posset huiusmodi ignes. ꝛ ideo nihil ē dictū. ꝙ ḡn qꝫ comete penes planetas accipiantur. quia tales impressiones non sunt nisi ve copulatione martis: ꝛ ideo fit ab ipso sicut a movente primo. nisi forte aliquādo sint in coniunctione martis ꝛ ioris: quia ex illa coniunctione fiunt illationes. combustiones. ꝛ ignes currentes per aerem demouentur. Ad hoc autem quod obiicitur de terra paueris ꝛ diuitis. Dicendū est ꝙ vtrumq; significat destructionē fm̄ diversitatē ꝑiodi. fitq; circa mortē regū ꝓpter famā magis obscuratā: qꝛ per ordinē rex ꝙ pl⁹ dignitatē habēt planete. ꝛ iō maiora signa referūt ad eos. Ad hoc autē quod dicit. ꝙ hꝫ cām naturalē ad mortes alicuiꝰ nō relatā. dicēdū ꝙ cā eius prima nō refert' ad regū mortē: sed tamē cā eius prima mouens significat fortitudines martis: qui significare habet mortem precipue violentas

ꝫ tunc mars dominaꝫ ſuper cōmotionem elementorum. Ipſe enim dñatur periodo ꝫ inducit cauſam motus. ſm q̄ mouens primū poteſt dici cauſa. que non eſt neceſſaria ſed potius inclinans ad hoc. Q̄ autem queritur vtrum ſit ſignū vel cauſa. Dicendū q̄ propter eſt ſignū. q̄ſicut dicit Ariſto. in libro de ſomno ꝫ vigilia. Talia ſunt ſicut p̄ſtigiatus. cuius conſilium melioribus mentis inuitari poteſt. ita ꝫ dominū martis bella ꝫ motꝰ continentiū ꝫ regentium turbas ſignat: ſicut inclinans primā ad hoc per iram ꝫ caloꝛē ꝫ ſiccitatē: et quibus prouent animoſitas et concitatio populoſi adiunctē. Et ideo ſignificatio comete prius eſt ſuper martē: qui eſt cauſa belli ꝫ deſtructiōis populoꝝ. Et ideo ſtella dicitur ſignificare cometes. cuꝰ tamen eius ſignificatio proximanon ſit ſuper illa.

Anno domini .M. .C.ii.

ccclvj. Jacobꝰ filiꝰ Nicolai piccinini et lombardia egrediens cum magnis copijs. auxilio fretus (vt dicit) manſiſte) regis aragonū ꝫ ab eo directus: p̄fectus eſt contra ſenenſes. caſtramentatus in maritima eorū circa groſſetum. Quibus diſcurſus contra ſenenſes faciens. cui obſtitebant gentes eccleſie ꝫ franciſca vocis mediolani. vt parum vel nihil proficeret in acquiſitione terrarū vel oppidorum ſed rūi in deuaſtatione agroꝝ ꝫ predis. cui per mare victualia ꝛet aragonū prouidebat. Demū operante Caliſto pontifice inter ipſum ꝫ ſenenſes facta eſt pax: certa p̄ uiſione Jacobo ad tempus facta. Inde poſtea recedente anno. M.ccclvij. ciuitas ipſa ſeiarum magnis ſuſpiti onibus labotauit inter ciues. ne vicꝫ aliqui tractaret ciuitatem ſubiici regi aragonū. propter quod ex primioribus plures. ſine rei veritate comperta de huiuſmodi ſine vehementer ſuſpicata ſeu credita virtuoſo ſupplicio affecti ſūt: alij vero non pauci. aut vt rebelles exilio. p̄ſcripti aut relegati. Et quia nunc egreſſus e regno apulie cuꝫ magnis copijs ſtipendiatus a rege aragonū flamma ingreſſus eſt p̄tendens contra dominū arminenſem ꝫ dominū fauentinū bellum mouere ad inſtantiā regis p̄dicti: niſi pe dicti domini certā ſūmam multorū multum floreū. regi reſtituant: cuius aſſerit illos ſuos eſſe debitores. Aliud tamen creditur intendere ꝯ p̄tendat: tempus futurū declarabit cordis occulta. Eodem anno p̄nundationē aquarū in agris impedientē ſationem agroꝝ. ꝫ aliā intemperiem ſuperuenientē tempore ſpacioſo in agris: fa tis defectus magnus modicitatis in ſegetibus repertus ē florentie ꝫ territorio eius. Creatis autem officialib⁹ abundantie. proniſum eſt cōpetenter de frumentis de diuerſis locis extra territoriū adductis. Sed ꝫ pauperibus. puiſum eſt quorum a diu in preteritū nunq̄ tantus inuentus eſt numerus. quod contigit: quia mercatores ꝫ artifices parū negociabantur ſiue artificia exercebant. tū propter guerras impedientes diſcurſum per mare ꝫ per terram: tum timore nouę impoſitionis p̄eſtantiaꝫ ne nimis onerent: tum etiā peſte ciuitatem inuadente. ꝫ li lente: tamen in futurum magis de craſſatione eius dubitabatur. Decretum igitur fuit. vt per. iij. menſes precedentes recollectionem frumenti quingenti floreni menſatim erpendereṅ a cōtrate: et ſyn aliter erogati pro frumento pauperibus in pane cōcedendo. Quod optimū fuit. tum vt peccata ſua ciuitas eis plena elemoſynis redimat: tum vt cbaritatem ad fratres ſuos ꝫ membra reip. oſtendat. nemo ad pndenter auferendos tumultus ꝫ clamores famelice plebis. Quid enim non audeat rabies famis. cum aliquā do ꝫ matres filios proprios occidere ꝫ cōedere coegerit: ſacra hiſtoria ac etiā infidelis hoc referēte. Eodem anno venetꝰ depoſuerūt ducē ſuū. q̄ in ducatu mālerat per annos. xxxv. cū magna pndētia regēs ꝫ affabilitate: multis arduis rebꝰ venetijs cōtingētib⁹. Fuit delinquentem acriter puniēs in candia relegatū. Cām ſue depoſitōis ali qui dicūt fuiſſe decrepitā etatē: alij vero emulationē ꝫ ambitionē aliquoꝝ. Qui poſt paucos dies (vt dicit) et dolore ꝫ rubore mortuus eſt.

Capitulū.xvj.

Wm in ſuperioribus

notate ſunt ī diuerſ locis oſones que dam facte a diuerſis p̄ſonis ī cōſilijs cōtrarū vel ad priores. necnō etiā ad ſūmos pōtifices: indicanti nō incōgruū ſi hic deſcribat⁹ aliq̄ oratio ſcā ab vno ex oratoribꝰ florentinis deſtinat⁹ ad viſitādū caliſtū tertiū in ſui creatiōe. ad exhibendū ei debitā reuerētiā ꝫ obiam vt moris ē. q̄ a curialibꝰ ꝫ aliis auditoribꝰ ſunt cōmendat⁹ nec eis ingrat⁹. ꝫ huiꝰ tenoris ē. Briſſime pat ꝫ dñe. Quia cū q̄ coram tua loquit⁹ ſcitate cōmoueri cōtingit ꝫ timere. tuꝰ ꝑpter celſitudinē ſtroni tui q̄m bōnis null⁹ eſt alioꝝ ꝑpter intelligētiā tuā diuino munere aureā. vtriuſq; iuris ꝫ ſacre ſopbie fecundā. Necnō ꝑpter reuerēdiſſimos dños cardinales. venerandoſq; antiſtites ꝫ doctores egregios aſſūtes vanis ſoēttis refertos: mirādū non eſt. ſi mihi ego (cui nec ſentētie ſuppetūt. nec ꝟba q̄bꝰ adiri debeat tāta maieſtas) pallco ꝫ pene voce deficio. Verū. q̄uis ne tua terreat magnitudo. inuitat tū bōnitas: animū allicit tue ſēratis ſenenſis benignitas. q̄ nō ſolū magnos dēſtoſq; viros: ſed humiles ꝫ indoctos ſoffenſa aure ſolet audire. Huiuſq; cōſtitutj moris ē. nō tā loquētia: q̄ mitēſ. ei ſtimare gloriā. Sanc. magnifica ꝫ excelſa ciuitas florentina. tibi deuotiſſima ꝫ romane eccleſie obſeqoſiſſima: vt pote a romano ſanguīe caine. ab apoſtolica ſede ſpū. gratia: q̄ primū ſibi innotuit te ad ſūmi pōtificat⁹ apicem euocatū. gaudio magno valde coronata ē. ꝑpter. puliſ nē vniuerſāl eccle diuina. puidētia factā. et tue aſſūptione ꝑſone ad eā excellētiſſimā dignitatē. ꝫ ob peculiarem ac dilectionē etiā ipi ciuitati cōſaz. etiā cū eſſes ī minoribꝰ cōſtitut⁹: exultās plurimū inbilauit ī dño. Vnde de munere tāto ad exaltandū debitas gratiarū actiones: q̄ in ſublimib⁹ celerit cōcordia fecit: cler⁹ ꝑpluſq; ois venerāſez⁹ cū mgr̄ātibꝰ cūctis miſſarū ſolēnijs feſtiue celebrauit. p̄cedētibꝰ deuotis. p̄ceſſionibꝰ ꝫ cū hymnis ꝫ cāticis iterfuere iocūde. vt ſenat⁹ ꝑpluſq; ille congrue dicē poſſet ſd p̄. Letat⁹ ſuꝫ ī his q̄ dicta ſunt mihi. ſ. de tua creatiōe: ī domū dñi ibim⁹. vicꝫ p otatores noſtros ad intuēdū viſionē hāc magnā. Dom⁹ dñi vtiq; firmit⁹ edificata ꝫ bene fūdata ſupra firmā petrā. romana. ꝑcul dubio cēſetur eccleſia. Nec n. aliud ipa ē: q̄ dom⁹ dei ꝫ porta celi. Hec colūba vnica ſpōſa pulcra ſine macula ꝫ ruga. oꝛ cōclauſus. fons ſignat⁹. putens aquaꝝ viuentiū: paradiſus cuꝫ pomoꝝ fructibꝰ. De ea inq̄t cātor ille diuin⁹. Dñe dilexi decoꝛē dom⁹ tue ꝫ locū habitatiōis gloꝛe tue. ꝫ iterū. Letat⁹ ſum ī his q̄ dicta ſunt mihi. ī domū dñi ibim⁹. Habent⁹ hec ī canone. xxiij. q. j. Dile cōſiderata. Ad huiuſmodi igit⁹ glorioſe dom⁹ gubernatiōē ꝫ regimē nō imerito te elegit diuia clemētia. q̄s ex eo cōmti pōt: qꝛ ꝑ notioꝛi eccle q̄ plebs fidelis ieiunia. vigilias oratiōibꝰ et cōfeſſionibꝰ aliſq; diuinis magis ac magꝝ inſiſtit: quibꝰ diuina impetraꝝ miſericordia. celebrata electiōe canonica p̄ reuerēdiſſimos dños cardinales ſup te cecidit ſors diuina vt illud a dño factū fuiſſe fidelib⁹ ambigeret null⁹. Nobilitati ſquidē genet⁹ tui maiorē moꝝ nobilitatē adijciens a teneris annis ſtudijs eruditiſſim⁹ ad ſūmā iuris peritiam ſpacio breuioꝛi ꝑuectus es. et vt lux ſplendēs. in lectionibus: diſputatiōibꝰ: p̄cipū cōſultationibꝰ de iure in virtutē mira celeritate ꝓgrediens. vſq; ad p̄fectū die veluti alt⁹ ſalomon ſapia indut⁹ es ab altiſſimo. ꝫ prudētia plurima ad indicādū otbē terraꝝ in eqtate ꝫ ꝑſoꝛi iuſticia: cui ia facies oīs terra videre deſiderat. Ad illd q̄d ſapiaꝫ ꝑtinet ꝑplādā regia ſaba ſapiētiſſima a finibꝰ ē re accēſſit. etiaꝫ ꝑcepta ꝫ viſo vultu ipi⁹ ocule miro tāto ſtupore ꝓcuſſa eſt: vt vix in ea remaneret halit⁹. Reſumpt⁹ aūt vultu aſſiſtētes beatificauit eiuſq; miniſtros dices. Beati

est sapientia tua ⁊ virtus tua qñ inueni. Quomodo quem
quidem in terra mea. Victis famā virtutibus tuis. ꝯ para
bp. ir. Sed ecce plusq̄ Salomon hic. Quippe. cū videa
mus colla regū ⁊ principum tibi submitti: ⁊ non mō gen
tibus fieris pedes tuos osculan beatos. Hic virtutis tua
rum prerogatiuis ornat⁹. post planum ecclesiasticū cathe
dralem sedem: excellentis valentine tandē ecclesie ponti
ficalē insulam suscepisti. Nec enim de eius promotōe du
bitandū erat. cui p laboribus plurimis: p monibus calli
pio actibus strenuis. celsioris loci premia debentur. vi. lxi.
Miramur. Et ea autem sede inter cardines terre colloca
tus: super quibus orbem constituit dominus. Demū ad
romani culminis pontificalē apicem a domino vocat⁹ es
tanq̄ aaron. Ad cuius constitutionē in principē sacerdo
tum omnē cōuocari synagogā iusserat dominus. Ut scri
ant cancti (inquit gloriosus Hieronimus) ⁊ certi sint: q̄
qui eminētior. qui doctior. qui sanctior. q̄ omni virtute p
stantior. eligat⁹ in sacerdotē: in q̄ omnes aie virtutes inui
gilent ⁊ intēte sint. vt nihil desit sapientie. nihilq̄ scientie.
nihil industrie: sed adsit eis multitudo sensuū. omnis con
gregatio sanctarū cogitationū. viij. q. j. Licet. Quis enī
sanctū esse dubitet: quem apex tante dignitatis attollit:
Aut enim claros ad hec fastigia eligit: aut qui eligunt illu
strat. vi. xl. Nō nos. Tu igitur sacerdos ⁊ magn⁹ ⁊ pontifex
summus. Tu princeps episcopor. ⁊ heres apostolor.
tu primatus abel gubernatu archa noe. pfarcha tu abra
ham ordine melchisedech. Dignitate aaron. Auctoritate
moyses. Judicatu samuel. zelo helyas. Māsuetudine
dauid. Potestate petr⁹. Unctione chr̄ist⁹. Accipe igitur
mirabilis ex valde vñe. ⁊ facies tua plena oim gratiarū
inḡt scā regina bester (ecclesiā signās) ad assuerū monar
chā. beatitudinē interpretatū. Jō eni mirabilis valde: q̄
celestiū terrestriū ⁊ infernoꝝ dñs. Celestiū. ꝓpter perfe
ctoū sanctor. catbalogo ascriptionē. Terrestriū ex vtri
usq̄ gradu ampla iurisditōe. Infernoꝝ autē. ꝓpter anī
marū ab inferis p indulgētiaꝝ eductionē. Tibi denīq̄ tra
dite sunt claues regni celor. nec nisi p te bnt⁹ gloriose tri
mus origine facultatis mysterialis aditus patet. Habes
fidelē qualibet hꝫ dicere. Letat⁹ sum i his q̄ dicta sūt mi
hi. in domū dñi ibim⁹. p potestatē vic⁹ tibi traditā a sal
uatore nostro iesu chr̄isto. Ad hn⁹ igit magnifice do
mus limina ⁊ maiestatē tuā ꝓsidentē in ea adorandā. vñi
tandē. oratores suos destinauit cōitas illa magnifica flo
rentina. tibi affectuosissima: nos beatitudinis tue funcos.
p nos quoq; illā totis ꝑcordiꝫ venerat⁹: tuoꝝ vestigia pe
dū humiliter osculat⁹. Te vicariū chr̄isti ⁊ successōr pe
tri sumiter assenerat. obedientiā offerēs prompt⁹ pariter
⁊ deuotū: ac de tua exaltatiōe cū vniuersis fidelibꝫ grata
lat⁹. Et te primo pastore. vt ouis mitissima verbis vite sa
ginari exposcit⁹ te tueri: p te doceri. sub te ad amena de
mos ⁊ semp viridia pascua fugne felicitat⁹. magnificē opi
bus tuis ⁊ sacris institutis exoptat⁹ adduci. Decet eñ ta
lē ac tantū pontificē. p hominē assumptū in his q̄ ad
deū sunt nomā fore iusticie: sanctimonie speculū: pietat⁹
exemplū. veritatis assertoꝝ defensoꝝ fidei. doctoꝝ gen
tiū. ducē christianoꝝ. amicū sponsi. sponse paranimphū. co
dinatoꝝ cleri. pastoꝝ plebeiū. magistrū insipientiū. op
pressoꝝ refugiū. aduocatū pauperū. ⁊ spem miserorū. tu
toꝝ pupillorū. iudicē viduarū. oculū cecorū. linguā muto
rū. baculū senū. vitoꝝ scelerū. metū malor. gloriā bono
rū. virgā potentū. malleū tyrannorū. patrē regū. modera
torē legū. canonū dispensatoꝝ. orbis terre lumen. vicariū
chr̄isti. chr̄istū dñm deum pharaonis. Que quidem da
ta optima ⁊ dona perfecta in te esse in populis prēdicān
tur. Quod etiā nomi nominis nuncupatio assumpta sat⁹
protestatur. Est nomine enim regio Alfonso. translatus
es in nomen pontificalem egregium. Calistum scilicet ter
cium. Calistus enim grece: latine optimus interpretatur.
optimo autem melius addi non potest. nec adiectione in
diget plenitudo. Vel sm etimologiam. calistus ꝺ̄s ca
lidus in feruore fidei: sistens ⁊ firmus in ea. cui temerarius nu
merus additus sacro mysterio ⁊ perfectione multiplici co
prolugentissit. Deum autē pharaonis te esse debere non
frustra dicerum. ad flagellandum. vic⁹ ⁊ castigandū mul
tipliciter multisq̄ modis veri israhelis aduersarios ⁊ op
pressores. ⁊ pessime nunc illū scelestissimum nep bandi
simumq̄ regem teucrosq̄ bestiam cruentissimā. nominab⁹
blasfeme plenam. inimicū crucis chr̄isti. qui sanḡ innect⁹
tanq̄ leo rugiēs circuit q̄rens q̄s devoret per fidelū ter
minos. ⁊ quod fontibus lachrymarū magis deflendum
foret q̄ verbis exprimendū: in eorum cedes plurimas ia
debachatus est. innumera obprobria ⁊ cōtumelias adq̄
riens. christiane religioni ⁊ sanctorum sanguine sine inter
missione sitiens: vt fera pessima nequeat saturari. Post
huius igitur flagella plurima extensa virga virtutis tue
imo chr̄isti: demergatur in profundum abyssi eius. exerci
tibus suis. ⁊ nomen eius non memoretur amplius. Quia
vero ad hoc efficiendū beatitudo tua a principio sue crea
tionis voto solēniter deo dicauit. vt celebri sermone p or
bem diuulgatum est: quo deo nil gratius: in mundo nil ce
lebrius fidelibus: nil affectabilius ⁊ iocundius audiri po
test. Idcirco cetus omnis colentium chr̄istum dicere co
gitur. Letatus sum in his que dicta sunt mihi: in domus
domini ibimus. Ibimus inq̄ non vacui. non ociosi in do
mum domini: sed ad eroandum pissimum deū omnes ⁊
alidius precibus obsecrandū. vt memor sit omnis sacrifi
cij tui. Coblate sobie. ⁊ holocaustū tuus vite exponēde et
am vsq̄ ad sanguinis effusionem pingue fiat. ⁊ per eru
berantem devotionem mbuat tibi sm cor⁹ tuus igne cha
ritatis succensum: ⁊ omne consilium tuus confirmet ad et
terminandum fidei hostes vniversos. Hi etenim in cur
nibus ⁊ in equis gloriantur ⁊ nanigijs: nos autem in nomi
ne domini inuocabimus. vt qui opus boni deliderij incep
pit in te: ipse perficiat. Ipsi obligati sunt ⁊ ceciderunt in
conspectu dei: nos autem surreximus sper dimini adiuto
rij ⁊ erecti sumus. ⁊ ideo in domum domini letantes ibi
mus. Ceterum pater beatissime vt in paucis me expedi
oculos arge ad hanc nobilissimam ytalie ozam attolle. et
intuitum tue inolite pietatis infige. sine cuius ⁊ tot⁹ yta
lie vnitate ⁊ pace parum vel nihil prodent cētera teucros
expeditio omnis. In ipsa autem ytalie regione. vt nō mi
nima pars eius sita est. magnifica ⁊ inclita cōmunitas flo
rentina. tibi devotissima florens vt rosa: fragrans sicut li
lium armis tue potentie insignita: sanctissime crucis vt ro
mane ecclesie fidelissima. quā olim in oppressionibus suis
frequēter admisit impostor. ꝓposse invadere. Hec vti
q̄ ytalie regio teste ysidoro libro etbimologiarū poetice
sua nō modica olim magna grecia nuncupata est. In cū
bus bonis pulcerrima soli fertilitate pabuli vel vbertate
pinguissima. fontibus ⁊ fluminibꝫ irriguo. mater philoso
phoꝝ cerimoniarum inuentrix. cultus diuini magistra.
sapientie lumen prefulgidum. eloquentie singulare fastigium. in armis expertissima. in regendis populis ⁊ condē
dis iuribus prudentissima. Solertissima in negociationibus
⁊ in artificijs cēplurimum ingeniosa. Nec enim a mysterio vacat q̄ sol iusticie chr̄ist⁹ de⁹ noster. et sacerdotali ⁊
regali ꝓsapia ortus. idē rex regum ⁊ futuroꝝ bonoꝝ pōti
fex summus. post monarchias orientales aliarumq̄. me
dorum persarum atq; grecorum in hac alma vrbe sedem
constituit sūmi pontificij atq; imperij. vt ex altero alterū
fulciretur. Que quidem vrbs. etsi per exteras gentes pi
scis temporibus ⁊ bella ciuilia valde fuerit attrita: euasit
tamen gloriosa cum palma triumphi ⁊ vniuersitate im
perij. Sedes quoq; petri fidesq; orthodoxa. licet sub de
cem persecutionibus imperatorum infidelium tanq̄ de
cem plagis egyptj percussa fuerit atq; impulsa: a veritate
tamen fidei nūq̄ cassa est. dño saluatore hic chr̄isto
orante pro ea: ne fides eius deficeret vnq̄. Quaminuno

sub glorioſiſſimo principe ⁊ chriſtianiſſimo in Patroc cō
ſtātino exaltata magnificata. ⁊ dilatata per orbē. a cun
ctis etiā uenerata. quod in sacris oraculis ante ꝓtempo
ra longiora prenōſtratū eſt. in statua uidz et quadripli
citato cōpoſita. que p lapidē ſine manibꝰ excſuz. de mō
te ꝓcuſſa in pedibus ferrit totaſ; lapis matimus fa
ctus orbē implenit. Petra autē erat chriſtus. inqt apo
ſtolus. Sed poſt hāc gloriā bonis inclite regionis ⁊ do
mus. ⁊ gentibus populis q̄ deneritis p barbaras natio
nes. uandalōꝝ. l. ⁊ bonos. gothoꝝ. longobardoꝝ. ſarace
nos. aliosq; malignos ytalia ipſa depopulata ē ⁊ pene cō
ſumpta: diuina tandē miseratione illis eliminatis libera
ta fuit ⁊ reſtaurata magnifice. Nouiſſime vero dicto illꝰ
videntibus inter ſeniaqꝫ parnbꝰ eius ſatis paciis ⁊ ex
penſis fatigata ē. Operāte autem deo ⁊ ſalnatore noſtro
ihcſu chriſto. qui eſt pax noſtra ⁊ fecit utraq; unū. Felicꝫ
quoq; recordatiōis Nicolao. v. ꝑdecceſſore tuo plurimū
laboraute. etiā per legatos reuerēdiſſimos ad diuerſas ꝑ
tes eius deſtinatos. cōuenientibꝰ in unū in idipſum Sere
niſſimo principe rege aragonū. Illuſtriſſimo domino ve
netoꝝ. Inclito duce mediolan. necnō ⁊ magnifica ac ex
celſa ciuitate florentina cū aliis pax a cūctis optata mor
talibꝰ reddita ē. ac federe diuino colligationis certis mo
dis ⁊ formis ⁊ dictionibus cōglutinata ipſo vinculo pa
cis cuncta nil melius. nil ſecurius. nil ſuauꝰ aut ſalubꝰ ex
cogitari pōt. Vbi enī pax ibi ⁊ omne bonū ſm dictū Au
guſtinū. quod appetūt homines. Hinc gīt federa pacis
tanto labore cōfecte benedicte ſanctificate atq; ꝓmulgate
ab apoſtolica ſede. pater ſanctiſſime tu. q̄ princeps pacis
eſſitus ⁊ amator diceris. ſuppl⁹ animas aſtringas formi
dini cōſcrues ⁊ augeas vehemētius. Sique autē pres
ens adhuc diſſidiū. ad ea que pacis ſunt obiecta. horta
re impa. ⁊ cōpelle intrare ſtimulis vicy rationis que bona
pacis probāt innumera ſore. mala autē diſſenſiōis ⁊ pre
lioꝝ infinita dilcrimina. vt ꝙdmodum cūctis fidelibꝰ
vnꝰ deus exiſtit. vna fides. vnū baptiſma. vnꝰ pater ⁊ do
minus oim. vna ſpes vocatiōis ſue. ꝺeo potentie ytalice ſi
mal vnite ⁊ inde virtute fortiores effecte: mirabiles deo
rie. deo ope. deo ſpiritus fernore cōcepto: phiſcant cō
tra illū filiū ꝑditionis machometū regē ſuꝑbie. angelū ſa
thane. canē impudiciſſimū zois legis ⁊ motū peruerſores.
myſticū antichriſtū. qui aduerſat ⁊ extollit ſuꝑ omē quo
dicit chriſtus: ad cōterendas vires eius ⁊ ipſius audaciā
reprimendā. ad illū eliminandū de terminio fideliū. ad re
cuperandas terras ab eo captas ⁊ pene ruerſas. ⁊ ꝑcipue
illā olim glorioſiſſimā ciuitatē cōſtantinopolitanāmīc aut
infelicſſime capinatā ab eo. Decet enī vires rependere
rāto honori. tanto labori. rāto amori illꝰ glorioſiſſimi pī
cipis conſtātini. q̄ vt tuā ſedem magnifice exaltaret. peſt
imeſa donaria hanc tibi verbē reliquit. bizantiū perrexit.
⁊ illā magnifice amplīāſ ſuo nomini dedicauit: ſedē impe
rij ſibi conſtituēs. Hic enī ꝑ ſucceſſores ſuos imperatores
ſub variis annoꝝ curriculis vrabā oppreſſam ⁊ plurimus
afflictā liberauit. Vtq; Juſtiniani legū compilatorē de
fanato gotboꝝ: ⁊ karolū magnū regē francoꝝ ⁊ Augu
ſtū creatū: de manibus longobardoꝝ. Et ꝑ ottonem pri
mum ducē theutonicoꝝ in romanoꝝ regē aſſumptū: de
oppreſſionibꝰ tyrannoꝝ. Rationi igitur cōgruit ⁊ equita
ti ac dilectioni. vt nūc vetus roma cū fidelibus cūctis. no
ue rome ſuffragef: ⁊ de poteſtate illius impudiciſſime ca
nis tenci omni atrocitate truculētioris eruere q̄ cito⁹ cla
boret. Quis enim glorioſiſſimꝰ pontifex ſimus caliſtus
primus ⁊ martyr inclitꝰ optime dicat. Nos eni tempore
egem⁹. vt maturius quid agam⁹. nō precipitem⁹ conſilia
⁊ opa noſtra. nec eoꝝ ſtudiū corumpamus. di. l. Pōdere
ret. Spectat tamē ad prudētie ꝓfectionē ſm ꝓbm i erbicio
Poſt maturata cōſilia velocius exequi cōſiliata. Nā
mota ſua cuilibet eſt nocina. ⁊ ꝑcipue vbi ingēs ⁊ vicinus
periculū imminet: omnino vitāda eſt. Sero ci medicina pa
ratur: cum mala per longas conualuere moras. Ecce enīs
quotidie illum neguſſimū chriſtiane fidei hoſtem teucro
rum regem ſtrages multiplicare. ciuitates munderecinē
dia ⁊ deuaſtationes cōmuare non ceſſat. Et ad vltimo
ra ⁊ peiora ſe parare feſtinat: vt cōmuniter annunciatur
Vrigitur verbis meis inclitus filiꝰ meus facia pater beatiſſi
me. poſtq̄ te dominꝰ cōſtituit ſuꝑ reges ⁊ regna. vt euel
las. ⁊ deſtruas. diſſipes ⁊ diſperdas. edifices ⁊ plātes. ac
cingere gladio tuo ſuꝑ femur tuū potentiſſime. gladio in
q̄ veritate: gladio charitatis: gladio auctoritatis ſuꝑ fi
deles tuos nbc adherentes. exerce poteſtatem ⁊ principes
cunctaſq; fidelū nationes: quie in hac re dominꝰ videnꝫ
⁊ ad zelum fidei defendende corda eoꝝ ⁊ mentes accen
de. ⁊ per eos diſperge in virtute chriſti. illos qui ſua glo
riantur virtute: ⁊ multitudine ⁊ feritate ſua confidunt. et
diſſipa gentes que bella volunt contra chriſticolas tuos
vſq; ad internionē. Per hec enim prouideb⁹ nō ſolus
grecis ſed ytalnis tuis ſemp eccleſie romane adherenti
bus ⁊ tibi ſubiectis quibus ⁊ periculū imminet. ſi aliꝫ nō
obuietur. vt illis ꝓſtratis edifices ⁊ plantes. edifices q̄
dam in toto orbe tranquillitatē ⁊ pacem ⁊ chriſtiane uni
onis dilationē. plantes q; diuini cultus amplitudinem ⁊
omnis probitatis perfectionē. Quod ſi factum fuerit. ce
det vtiq; hoc ad dei gloriam maximā ⁊ honorem. ac co
rone tue in celis parate ſublimiorē augmentationē. nec
non ⁊ in terris fame tue notabilē celebritatem. Sup hec
omnia. p.b. Rempub. noſtram floremnā ecceſſam vin
citam tibi deuotiſſimā ⁊ romane eccleſie et parte ipſi⁹ cō
munitatis in viſceribus charitatis ſuꝑplicamus. cōmen
datam habeto: ad omnia benepacta ſanctitatis tue pa
rere paratā. Sicqꝫ tuo ſancto ductu atq; regimine in do
mo domini eccleſie militantis. in pace ⁊ charitate unitā
regan domū domini ihūm gloriē triumꝑbātis. Demū
peoliptati ⁊ ineptitudinis ſermonis veniam petita.

Anno domini.M. .§.i.

ccclviij. ⁊ pauloante multe nouitates in diuerſis mundi
ꝑtibus acciderunt memoria digne. Nam hungarie rex fun
cto ſerenniſſimo duce exercitus chriſtiani contra turchos
Johanne vaynoda. qui vt ſupra dictum ē maximam vi
ctoriam de ipſis teucris in ſuo regno obtinuerat. loco ei⁹
inſtituto eſt capitaneus ipſius exercitus dicti Jobānis
primogenitus in annis expertus. Qui cum emilio quen
dam haberet notabilē comitē regi hungarie acceptum ⁊
amicū ipſum aggrediens graniter vulnerauit. Quod rei
ipſe adeo moleſte tulit. vt capi iuſſerit ⁊ capite truncari.
Hermanus quoq; eius captiuus in ciuitate plage detine
batur apud quendā baronem magnū: cuius filiā rex hun
garie ⁊ boeme in vxorem ducere decreuerat: ſed mutato
propoſito cū filia regis francie contraxit. Que cum du
ceretur a rege ob naptias ſolēniter celebrandas. ⁊ in via a
ꝓceribus regni aſſociaretur: rex ipſe hungarie ⁊ boemie
veneno perempt⁹ eſt. ⁊ qi gubernator ille erat boemie
alii filium Johannis vaynode quez captiuum tenebat.
ſponte dimiſit liberū abire: ⁊ regem hungarie ipſum fieri
procurauit ⁊ fecit. Hui cum filia ſua (quā rex potenat⁹
noluerat ſponſam accipere) contraxit ⁊ matrimoniū con
ſummauit. In partibus gallie deſtinatur legatus cardi
nalis animoꝝ. ꝓ cruce contra teucros predicāda ⁊ decima
a clero exigenda. Et matimā pecunie quātitatē ex de
cima recollecta. non permiſit rex francie de regno aſporta
ri: ſed ꝓponi penes quoſdā fideles perſonas. quousq; ex
peditio cōtra teucros pararetur. ⁊ gallicis ad hoc mi
litibus deputatis in ſtipendium traderetur. Claſſe autez
parata gentis armatum regis fingentis ſe longus ire in
ſtilam anglie ingreſſi ſunt. ⁊ ciuitates quandā ſingulas
non longe a litore maris innaſere eam prede exponentes.
Et cum opulenta ⁊ negociationi dedita foret. magnam

inde substantiā intersectis pluribus educerūt ad propria reuocantes. Anne cū exules ipsius cū admisto classis regis aragonū eiusdē ipsam p mare ⁊ per terrā acriter impugnarēt. dux eius domus pennus cū populo viriliter dimicauit. hostes profligans: eosq; plurimos interemptis: ⁊ paulo post dominio ⁊ gubernationi regis francie annam ipsam subiugauit. Quo dominio suscepto. ꝯ citius illuc destinatus est dux calabrie. filius renati regis ad possessionē ciuitatis assequendā. Qui magno honore susceptus. gubernationē eius cum magna iustitia ⁊ equitate inchoauit: obsidione inimicoꝝ solata. Interea scelus enorme ibi perpetratū est. ⁊ flagitiū inexpiabile fere. Nā cum pestis in urbe crassaretur. ꝑter quod pene vacua foret hominibus: quidā ex sociatando ad pia opera deputatis cōuenerant in vnū numero .xl.vij. statuentes inter se visitare morbo infectos ac curam eoꝝ agere ⁊ cadauera tradere sepulture. nō quidem intentione deo obsequendi: sed domos infirmoꝝ rebus euacuandi. Et vno mane supio facto statuebant inter se quis quid inde acciperet. Nec ille scelestis ⁊ crudelissimos sensus expectabant infirmorum mortē: sed accelerabant ipsos suffocātes. vt post modū rapine vacarent. Sed tantū nephas pius deus nō est passus diu manere occultū. Facta enim inter eos quadam dissensione sup cuiusdam morte temptāda. vnus eorum accedens ad ducē vices regis exequentes. primo sibi vite preseruatione postulata ⁊ obtenta. cōfessus est crimē suū ⁊ sociorum: narrans octingentos infirmos ⁊ vltra per eos suffocatos ante naturalē transitū vite: ⁊ substantias eoꝝ direptas. Quod audiens dux caute illos inquirī fecit ⁊ .xxvij. ex eis captos suspendit. alijs fugā inde capientibus. Rex vero aragonū graniter infirmatus neapoli: in fine mensis iunij eiusdem anni diem clausit extremus. Qui ante mortē Ferdinandū filium suū ex legitimus iam vxoratum ⁊ filios habentes dimisit heredem ⁊ regni apulie successorē: cum matrimo thesauro ⁊ gregato. Quē etiā vt regnare posset quietius ⁊ obstacula nō haberet: admouit. vt viam quā in regno tenuerat nō sequeretur in tribus: sed oppositā. Primo quidem vt omnes aragonēses ⁊ catalanos: quos ipse exulauerat ⁊ totū se eis crediderat exosos hominibus a se abiceret. ⁊ curia sua ytalicos ⁊ precipue regnicolas diligere ostenderet ⁊ ad officia promouaret. quos tamē ipse vt suspectos nō leta facie respiciebat. Secūdo. vt nouas grauamina ⁊ exactiones quas intulerat ⁊ antiqua auxerat. que tanta erant. vt homines aspirare non possent. omnia remoueret: ⁊ ad modum anni quum deduceret. Nimie fuerunt extorsiones eius ab hominibus regni. Et vt de ceteris taceam. beneficia vacantia etiam minora. nullus obtinere valebat in curia: nisi pius manus regis impleret ⁊ quantitate non modica. Tercio vt pacem confectā per se cū ecclesia ⁊ alijs cōmunitatibus ⁊ principibus ipse seruaret nec a pacis federibus declinaret. Rege igitur alfonso ex humanis subtracto. suscepit regnū Ferdinandus. nec repertus est qui obsisteret. Florentinis scripsit habuisse in mandatis a patre. vt pacem cum eis ⁊ alijs fm̄ fedus initū confecerat ⁊ firmus pōtifex firmaret: omnino paratus erat implere ad idē eis persuadēdo. Sed pontifex ipse calistus mortē regis p̄cepta. subito contulit quedā magna beneficia episcopatuum que puius cōferre non valuerat: ipso rege cōtradicēte ⁊ impediente. Et quod plus ē per bullas patētes regnum apulie vacans. vt feudū ecclesie ad eū solū pertinere ⁊ de ipso dispōnere asserebat: mandās ferdinando vt illud dimitteret. ne ipse vel alius quicunq; sub pena anathematis se illius regni regē vocaret. Sed siquis ius aliquod ibi pretenderet: prius per eū discuteretur negocius omnia iuramēta dissoluens in illis: qui fidelitates seu homagium ipsi prestassent. Ab hac sententia ferdinandus dicitur appellasse in regno se tenens ⁊ regem se nominans.

Dux autē mediolan. franciscus sforzia hec audiēs p literas suas calisto se nimis egreferē significauit. q̄ regnum apulie per Eugeniū quartum. Alfonso concessum. vt ex literis ostendebatur eius autenticis: ⁊ a Nicolao immediate successore nō alteratis. filio alfonsi heredi regni ab eo instituto ferdinando. sine causa vellet auferre. Cui cum esset affinis. illud non pateretur: sed ad ipsum retinēdum pro posse iuuaret. Per triennium enim vel circa ante conuenerant rex aragonum alfonsus cum francisco duce mediolani. vt filius eius quem ex blanchа vxore sua legitima susceperat in vxorem duceret. filiam ferdinandi pe dicti quam ex vxore habuerat filia principis tarentiniet duplicata affinitate filius ferdinandi cum filia ducis mediolani. matrimonium contraxit. Ipsumq; filium suū frāciscus sforzia ad se traxit: vt eo viuente ducem instituere et mediolani. Cum autem hec agerentur contigit pōtificem calistum graniter infirmari. vt de vita eius desperaretur omnino. propter quod cardinales procurarūt castrum sancti angeli (quod in custodia erat catalanorum) eis consignari. quod ⁊ factus est. dato aliquibus milibus florenō. castellano. Pontifex autem ipse. vj. die Augusti ex hac luce migrauit. lxxviij. anno etatis sue. Quo mortuo reperta sunt. cl. milia florenō. in scrinio sub cubiculo eius.

Accidit in diebus illis ⁊ aliud lugubre quod vrbs tota deflevit. Nam Re. cardinalis farnesius dominus dominicus de capuanica eiusdem mensis. xiij. die ex infirmitate fluxus appositus est ad patres suos. cum multa de notione ex hoc mundo transitum faciens. In aspero reptus cilicio: quod ad carnem ferebat assidue. multum tristitie ⁊ dolorus meas eius intulit cunctis: qui nouerant eum propter eminentes virtutes eius. Vere hic homo iustus erat: propter rectitudinem eius a conctis dilectus. Prudentia ⁊ consilio magnus. in iure peritus. religiosus pater ⁊ refugium. manus copiose extendebat ad pauperes. Sobrietate ⁊ sanctimonia preclarus. ex deuotione non modica frequenter celebrauit. Studiosus a lectione non cessans. In diuersis partibus legationem eleganter exercens. honorifice vita functus traditus est sepulture in cōuentu sancte marie supra mineruam ordinis predicatoꝝ.

Ea vero tempestate cum florentie cōmunitas fluctuaret in prouisionibus eorum que reip. expedire videbant. ⁊ vota consulentium his que in petitionibus proponebātur a magistratu non consentirent. Factum est publicum parlamentum in platea. Loca de pictis vexillifero exilitē. ⁊ ita prudenter ⁊ seriatim ordinatum: vt nulla sanguinis effusio. nulla seditio. nulla rixa. nullus contentiosus tumultus locum ibi posset habere. Nam Simonetto duce exercitus florentinorum cum multis armatis. ⁊ domino faventino cum pluris non inermibus ad introitus ꝑ diuersas ad plateam vias expositis in custodiam: ipsi sunt oēs vexilliferi societatis cum cetibus sui vexilliferiatus plateā intrare. sine quocunq; armoꝝ genere. Et magnificis dominis prioribus cum vexillifero iusticie in loco suo residētibus. lecta sunt audiente omni populo capitula que petebantur.

Capitulū .xvij.

Calisto igitur tercio debito nature soluto. vj. augusti. honorabilibus exequijs exhibitis more romanorum pontificum. ac in ecclesia beati Petri sepulto. cardinales conclaue ingressi sunt in palatio sancti Petri. Et in triduo ecclesie vniuersali de pontifice prouiderunt. Nam canonice electus est cardinalis senensis nomine Eneas. ⁊ Pius secūdus vocatus. Hic natione senensis nobili ⁊ antiqua familia ortus. studijs ab adolescentia deditus iuris scientia peritus: ac literis gentilium valde eruditus. eloquentissimus vir bonus ⁊ iustus reputatus est. amator pacis ⁊ zelator fidei. Unde post paucos dies coronatus verbo ⁊

opere et pditioni contra teucros cepit intendere. Et de cõi consilio pariter ⁊ assensu reuerendissimoꝝ cardinaliũ ⁊ aliorũ prelatorũ episcopoꝝ ac oratorũ qui tunc in curia romana reperti sunt: decreuit: vt ipse cũ curia sua ab vrbe recederet. pficisceretur ad alterã harum ciuitatũ. Vtinam in furinio siue aut mantuã. Quoꝝ presentia sua ad esset in kalẽ. anno in anno domini. M. ccc. lviij. vt cõgregatis illic oratoribus regũ principum ac cõitatum christi amatis: quos destinarent ad id vocatis cũ eis in hac mã datum habẽtibus tractaret de modo tenendo ⁊ adiutorio prestando: ad supandos illos teucros hostes fidei cuꝰ rege suo. ⁊ ciuitates ⁊ prouincias fidelium ab illis iniuste ⁊ vsurpatas recupandas in ꝯtum dominus cõcederet. Jõ locos ille electus ẽ pre ceteris. vt magis accomodus ⁊ aptus citramontanis ⁊ vltramontanis: qui illuc habent conuenire. ⁊ ab hungaria ⁊ teucris magis ceteris infestatos nõ multum remotus. vt venientes valeant suas necessitates exponere ⁊ discordie inter eos sopiri. Et super ista de liberatione solẽnes literas apostolicas edidit. multa sapiẽtissime continẽtes circa materiã ipsius in publico cõsistorio legi fecit. Interea tamen qꝫ ille perfidus crucis christi inimicus quotidie ciuitates christianoꝝ inuadit ⁊ capit et Amotã pro magna parte sibi subiecit: ne in anteriora se extendere possit: ẽ repũere impetus eius. vere vel essa te sequenti intendit certã summam pecunie colligẽdã a pũcipibus ⁊ cõitatibus ytalie mittere hungaria. vt valeant resistere occurrẽtibus hostibus. Operam enã solicitã dedit ad cõseruanda federa pacis inite inter potentias ytalie ⁊ a predecessoribus suis cõfirmate. Vnde ⁊ cum Ferdinando filio regis aragonuꝫ alfonsi. ſ. illegitimo: qui regnum apulie sibi acceperat prohibẽte calixto tunc in humanis agente compositionẽ fecit. Alfonsus enĩ ret aragonum in extremis cõstitutus ipsi ferdinando filio suo legauerat regnũ ipsum apulie. Aliis regnis vt frcie ⁊ aragonie ⁊ valentie deuolutis ad alios ex hereditaria successione. Allegabatur a ferdinãdo regnũ apulie iuste possessuꝫ a patre suo. vtpote cõcessum ei ab Eugenio ⁊ successore eius Nicolao: ⁊ super hoc vt dicit' bellas habuisse. propter quod iuste ⁊ licite a patre sibi legatũ possidere. Põtifex autem pias regnũ ipsum ei dimisit in iure suo: sine ꝓiudicio tamen alterius iuris. quod pro tanto fecit qꝫ dux andegauie renatus pretendit ad se pertinuisse ⁊ pertinere dictũ regnũ. propter quod ⁊ ipse oratores milit ad pontificẽ vt meminit illud regnũ concederet cum suũ esset. Jacobus autẽ filius nicolai piccinini capitaneus gentis armorum: qui ab alfonso rege aragonũ conductus fuerat dum viueret ad bella inferenduꝫ Sigismundo vicario ecclesie in armino pro certa summa pecunie: de qua asserebat eum debitorẽ. nec restituere disponebat. ⁊ iam magna damna intulerat ei. ⁊ castra plurima abstulerat. Vacãte sede petri sibi vsurpauit ciuitatẽ assisij Nocere ⁊ gualdi. Sed suasu pontificis creati ad hoc ipsum inducẽtibus sub cõminatiõe pluribus cõitatibus ⁊ pũcipibus ciuitates ecclesie restituit: ⁊ ab infestatione Sigismundi se subtraxit, vt pax ytalie firma maneret. Miserunt ante indies pũcipes ⁊ cõitates ytalie oratores suos ad visitandũ pontificẽ de nouo creatũ ⁊ gratulandũ de sua assumptione. ac exhibendũ ei debitã reuerentiã ⁊ obẽiam. vt christi vicario ⁊ Petri successori. Inter quos cõitas florẽtina destinauit in principio octobris dicti anni oratores ad idẽ vomini archiepiscopũ ciuitatis cũ. v. aliis spectabilibus ciuibus. quibus applicantibus ad vrbẽ die. x. dicti mẽsis: data fuit publica audiẽtia in cõsistorio in presentia sũmi pontificis ⁊ cardinaliũ ⁊ aliorũ prelatorum ⁊ curialiũ. Vnus ergo cõitũ illa publice peroravit.

Beatissime pater .§.i.

⁊ sanctissime dñe. Inclini ac magnificentissimi populi florentini nomine a apostolice sedi tibiqꝫ tũ deuotissimi: tum devotissimi. magnificas altissimo gratias agim⁹ tibiqꝫ plurimũ cõgratulamur de hac tua exaltatione ad pontificatus apicẽ summum. Quinimmo lecetur cele ⁊ exultet terra: cõmoueatur mare ⁊ plenitudo eius: orbis terrarũ ⁊ q̃ habitant in eo. Letentur siquidẽ celi. i. diuinis dediti cleri: q̃ sapientie claritate ⁊ ydereo ornatu virtutũ. enarrant gloriam dei. Exultet terra. Laici. ſ. qui terrenis occupationem ex influxu celoꝝ in omni opere bono fructificãt deo Cõmoueatur in gaudiũ mare peccatoꝝ vicijs amaruꝫ: qꝫ pietate clauium vocat' ad veniam. Jocundetur orbis terrarum. Serenissimus imperator: dominus orbis ⁊ qui habitant in eo quirites. ⁊ precipue ab eis derisati. Florentini atqꝫ senenses. Una quippe cunctis leticie cõis est ratio eo qꝫ naticule petri sacrosancte ecclesie protectam vident qui vita ⁊ moribus. sapientia ⁊ virtutibus ipsam gubernare ⁊ ad portum salutis perducere optime valeat. Florentie etenim media nocte cum palmo clamor factus ẽ dicentium. Habemus pontificem sũmum. Eneaꝫ pij: cõs qui audierunt admirati sunt. plurimiqꝫ lerati: quia virũ talem non solũ patrie vicinũ limnibus nostris. limitibusqꝫ cõiunctum multisqꝫ e ciuibus nostris charitate copiosa beniuolentiaqꝫ cõiunctum: diuinis caritatibus locupletẽ. dominico pfecerit gregi dicẽs in corde suo. Quis putas pascet iste erit: Etenim manus domini est cum illo. Hymnis autẽ magni gaudij exteriora signa ostẽdere et causa optima ad tui coronationẽ dilatauimus: que fuere non modica. Nã precedentibus luminario processionibus. hymnis ⁊ canticis ꝓ vrbem cũ clero ⁊ populo adiuncta sunt magistratu presente multarũ solẽnia. supplicter dominũ exorando: vt tibi copiosum gratie munꝰ ad ipsam optime gubernandã ecclesiam impriri dignaretur.

Equidẽ diuina prouidẽtia: que perpetua mundi ratione gubernat. gubernationis dominicalis opus sua bonitate immensa humano generi cõmunicare dignata ẽ. cuius gubernationis ꝓpriũ erat officiũ. id quod gubernatur ad debitũ pducere finem. Sicut ⁊ nauis recte gubernari dicit'. Unde illud assumptũ est nomẽ: cũ permante industriã recto itinere ad portũ illesa pducit'. Finis quippe debitus ⁊ ultimus creature rationalis ẽ summa ⁊ perfecta felicitasqꝫ in dei visione ⁊ fruitione cõsistens a christi fidelibus expectat' post hui⁹ transitũ miserabilis vite. Ad hãc vero fruitionẽ virtus humana nõ sufficit asse quendã: sed diuina requiritur inuita id apostoli ad ro. Gratia dei vita eterna. Idcirco gubernatio ecclesie que p gratiã est. nõ ẽ humani opis ⁊ regminis principaliter: sed diuini ille⁹. videlicet qui nõ solus est hõ verus. sed ⁊ in celis altissim⁹ ⁊ dõs. videlicet noster hiesus christus. qui mortales homines dei filios p adoptionẽ efficiẽs eos in celestes gloriam trãsferr. Hic sacerdos in eternũ sm ordinẽ melchisedech ⁊ rex sapiẽs a poheta describitur. a quo ⁊ regale sacerdotium derivat'. Ut autẽ spiritualia a terrenis segregata essent. gubernationẽ ecclesie non regibus. sed sacerdotibus cõmisit atqꝫ iniunxit. Cũ vero ipse corpus assumpsit ablaturus esset ab hominibus ⁊ allaturus syderibus. pnus vices suas homini delegauit petro. videlicet quez ⁊ primũ sui ouilis pastorem. ⁊ sacerdotij omniũ institutor principẽ.

Licet enĩ post resurrectionẽ suã discipulis suis parem potestatẽ tribuerit dicẽs. Accipite spiritũ sanctũ: quorum remiseritis peccata remittunt' eis: tamẽ vt vnitatẽ ostẽderet vnitatis eiusdẽ originẽ ab vno. ꝑficierẽ ꝓpria auctoritate disposuit. soli petro inquiẽs. Pasce oues meas. collatꝰ sibi clauiũ regni. Erãt vtiqꝫ apli ceteri qdẽ erat ⁊ petrus pari cõsortio ꝑdicationis honoris ⁊ pris: sed exordiũ ab vnitate ꝑficit'. vt ecclesia christi una esse mõstraret. ⁊ vt eis inter additionis ecclesiastice influat⁹. sensus ⁊ motus a Cepha ⁊ quolibet successore in ceteros deriuari no sciat'. Siquis autẽ quacũqꝫ et cũ a petri societate dissecãt. nec peccatoꝝ veniã cõsequi valeat. nec ingredi unã regni celestis. Priscis quidẽ tẽporibꝰ quatuor precesserũt

monarchie osbē tēporaliter gubernātes: que primā tenē
nabuchodonosor in visu ostense fuerem statua baben
te caput aureū pectus argenteus femur eream. in tibijs
pedibus ferūq; terra cōmixtū. designāte iuxta danielis in
terpretatione quatuor regna precipua sibimuicē succedē
tia. Assiriorū: persarū medorū. grecorū. necnō romano
rum. Et certe nulli horū. nec animā vnā ad portū valuit
pducere salutis eterne. sed post hec inquit Daniel ipse p
pheta. Suscitabit deus celi regnū aliud: quod in eternū
nō dissipabitur. nec regnū ipsius alteri tradet'. 7 pminuet
omnia regna hec: 7 ipsum manebit in eternū. Hec vtiq;
monarchia est christi 7 ecclesie. nō in quatuor indiuisa: sed
quinta singulariter expressa 7 ab aliis distincta. potior et
excellēnior cunctis vniuersalitate: dominij dignitate. ac tē
poris diuturnitate. Vniuersalitate quidē dominij. q; nō
in oriente tm̄ vel in occidente precipue vt priores regna
uere: sed vbiq; quia a solis ortu vsq; ad occasum laudā
bile nomen domini monarche nostri. Nec enī in orbe ter
rarum angelus fuit in q̄ non agnoscerer christus dicbus:
in omnē terrā exeunte apostolica tuba. Vnde 7 in cano
ne. di. xxxiij. Legimus. Et galie 7 britanie. Affrica: per
sie oriens. 7 india. vnā christo adorāt: licet postea ex his
plurimi a veritate fidei audirū auerterent. Quid vero di
uinus aut salubrius hoc regimine esse potest in quo 7 sa
lus anime queritur? 7 spiritualia 7 celestia ministrant'. Ideo
in illis principibus monarchijs sacerdotes regibus subiecti
tur. quia in eis a gentilibus tēporalia a dīs expectabantur.
7 behoais a domino terrena p̄mittebant'. Sed i illa
quia celestia offerentur 7 diuina p sacerdotes: merito re
ges 7 principes sacerdotibus subiuuant'. Hoc attestatur
grego. nazanzenus inter grecos theologos doctor preci
puus: qui imperatoribus scribēs sic ait. Suscipitis ne liber
tatem verbi libēter accipitis q̄ lex christi sacerdotibus vos
subdidit atq; tribunalibus illis subiecit. dedit enī nobis
potestatē. dedit 7 principatū: multo meliorē principatib;
vestris. Jn iure quoq; habentur sacerdotes christi indu
bie regū 7 principū cunctorūq; fidelū patres magistrosq;
censen. di. xcvj. Quis dubitet. Adeo autē distinctū est re
gimen illud ecclesie. vt ipsius ad mūdi cōsūmationē perse
ueret perpetuo subsequenter cōiunctum 7 unitū habue
rit in christi natiuitate: in cuius signū de virgine nat⁹ glo
rificat' ab angelis adorat' a regibus magis. tremebūdus ty
rannis efficitur: 7 ab ipso tūc monarcha octauiano se po
pulosq; romano. ne eū dominū nuncuparet est pbibitus.
instinctu quodā diuino p motus: cuius tamen rei mysteri
um nō intellexit. sicut nec caypbas cū de domino pphe
tauit. Nec hic noster monarcha hiesus christus. etiā rex
regū 7 dominus dominantiū reuera extiterat etiam in hoc
seculo nequā: humilē tamē 7 abiectā vitā 7 cōuersationes
elegit 7 tenuit. vt excellentiorē viā sanctitatis cūctis ostē
deret: 7 cōpendiosam magis 7 aptā ad regna celestia. Au
gusto interea octauiano 7 successoribus eius otbē vtcunq;
gubernare p̄mittens. At vbi venit plenitudo tēporis. q̄
christus fundauit monarchiā suā atq; pfecit precioso ei⁹
sanguine purpurat'. necnō 7 principatus apostolor: cū apo
stolicis cūctis p. ccc. 7 decē annos vel circa martyrio coro
natā. innumerabiles quoq; turbe cuiuscūq; etatis sex⁹ cō
ditionis 7 status tumultibus 7 pressuris eliminatā 7 deco
ratā: signis 7 prodigijs innumeris roboratā. Exinde tūc
vsq; occultatā ad ipsam toti orbi p̄palandā constantini
religiosissimi imperatoris maiestatē gloriosus deus sollici
tauit in dominio cedēs Siluestro vt christi vicario: pat
debatur' et iure olim. Jn hac autē cessione spūali: ecclesie
dominū adiunctū est tēporale. spūale nihil dominus in suo
vigore manēte. q̄ ipsum primo 7 p se a cunctis ē exquirē
dū. tēporale vero secūdario. 7 vt organice felicitati deser
uiens. Sicq; beato eterne vite claustro terreni simul et
celestis imperij dūs intra cōmisit. vt dicit' in canone dist.
xcvj. Omnes. Et ex duobus ecclesie collatis gladijs. alterū
s. materiale in vaginā suā cōuertere a dño iussus est. De
truso illius vsum dimittēs dominio tēporali ad vindictā
malefactorū. vnde nō sine cā gladiū portat: alius sibi reti
nuit. s. spūalem paratū ad vlciscendā eōm inobedientiam
hoim: vt felici mucrone episcopotū sacerdotū 7 aliorū pi
acula rescenc'. Quis igit' hoim linguis loquēs 7 terrā an
gelosā explicare queat: aut quis enarare sufficit. lōgitudi
nem. latitudinē 7 sublimitatē apostolice sedis 7 ecclesiarū
dominj 7 iurisdictionis: Quippe cū gloria 7 honore coro
nato i apostolico sedēti throno cia subiecti de⁹ sub pedi
bus ei⁹ vt sui vicario. oues 7 boues vniuersas: insup 7 pe
cora cāpi. Oues vic; fidelū ad dexterā christi collocan
das. Boues elatos hebetesq; iugo litere legis astrictos 7
inde victimādos. Pecora quoq; cāpi et bircos 7 hircos p
larā 7 spaciosam viā erroris 7 viciorū. p̄cul dubio curr̄entes
ad gehennā. Insup 7 volucres celi viros beatos vt adora
rent' a cūctis sanctor; catbalogo ascribēdos. Demum pi
sces maris alias defunctos: qui p ambulāt semitas eius in
amaritudinibus cōmotantes: ex aquis penalibus p indulgē
tias ab inferis educēdos. Ad hāc igit' tam̄ clarā. tā glo
riosam. tam̄ ecclesiam apostolicā sedē assequendā q̄s ydo
neus: certe nō mihi qui omnib; sanctis: qui doctis; q̄ dei
virtute eminētiis reputor. cui nihil sapiēte. nihil scientie.
nihil velit industrie. eiq; adsit ois multitudo sensuū. ois
cōgregatio sanctarū cogitationū 7 affectionū. cuius vigi
lia oim custodiat domos ecclesiarū. cui⁹ labor sit oēm oci
us. cui⁹ occupato sit oīm vacatio. qui se sibi eripiat: vt ot
bitonus intrēdat. Utq; vas auri solidū ornatū omni lapi
de p̄ciosi virtutū. vt nō soli sit fide. spe. 7 charitate preci
puus: sit semp vt sapiēs in se habeat amictū prudētie. ma
gnus cōsilio. rectus iudicio. equitate discretus. Summus
bonis in rebus humanis: quod ē iustitia diligēter excolat.
Jubo vel cō nemine ledēs. officia 7 bñficia sine p̄sonar; ac
ceptiōe p̄cedēs. 7 singlis p̄portionata dilīnbues. Religi
one deo acceptissimā semper foueat. pietates diuini cult⁹
vbiq; exerēdat. obias; sacris canonibus in se implēs: ab aliis
exigat. Tūc enī princeps iura sua a subditis obseruanda
estimet: qui ipe p̄mus reuerentias; pbet. Liberalitate q̄s
non vacuus manus suas copiose extendat ad paupes. vt
etbimologiā nominis pape adimpleat. que nō soli pater
patrū. sed 7 pater paupm dicit'. Ulentantiq;s semp inimi⁹
ostendat' omnib; affabilis 7 amicus fortitudo 7 decor sit
indumentū eius. vsq; ad mortē agonizans p̄cellat iusti
cia. Sit magnanimus in bonoribus. nō dominū gloriaq;
rens: sed arduis quoq; p deo viriliter aggrediens. Sit ma
gnificus in sanctitate. sumptus. p ecclesijs repandis aut ex
ornandis p studijs 7 doctrinis ampliandis. nec parcus in
hostibus fidei debellādis. In aduersis quibusq; patientissi
mus 7 in omnib; bonis ad calcē vsq; primus. Sug omnia
humilitate: qua in epalicenice nihil splendidi⁹ refulgeat
vt se seruus seruor; dei assidue recognoscat. Judicium
demū sobrietatē; mentis; 7 medestiā deserat nunq;.

Ad hanc cathedram petri tanto margaritis ornatam
te beatissime pater ascendere iussit diuina clementia. Et
sto letentur celi 7 exultet terra cum gaudio summo. Nec
iusti sine p̄cedentibus meritor; tuorum p̄rogatiuis p di
uinam gratiam acrū est: si pro laboribus plurimis. p̄ mori
bus castis. p actibus strenuis: quibus celsioris gradus pre
mium debetur. Equidem nobilissimis ortum natalibus in
cita semanum ciuitate in etruria te in hanc lucem pduxit.
Que vbe plurimis extat dei dotata muneribus. viris bea
tis refulgens. quor; aliquibus sanctorum catbalogo sunt
ascripti. Hec studior; mater pulcherrima viris 7 in diuersis
facultatibus doctoribus egregijs. p̄dicatoribus q̄s eloquen
tissimis abundauit. Hec magnoge hospitalitati intenta
fertilitate agri 7 aere sereno amena ē. aquis salutiferis ce
teris plus dotata. Non illi defuere pōtifices egregij. non
cardines terre reuerendissimi: nō antistites sūmi. Inter q̄s
Alexāder tercius. vt iubar emicuit et in cathedra Petri

xvij. annis tempta viez quindena glorioſe reſedit. duo
concilia vniuerſalia celebrans decretalibꝰ reſcriptis. z ſa-
cris conſtitutionibꝰ ſecũdans. z Fredericum primum im-
peratorẽ. vt aſpidem z baſiliſcũ pſecutotem eccle ꝓtio
pede cõculcans. In ea igĩ ciuitate magnifica emiſit⁹.
ſtudꝰ die noctesq; aſſiduiſſime intentus ad iuris penitꝛa
nõ mediocriter profeciſt. Literis quoq; ſecularibꝰ. z elo-
quentia inſignis effectus. lauteq; in concilio meruiſtiſ: qđ
in vita raro conceditur. Vnde virtutibꝰ tuis claruꝫ effe-
ctus in tue ciuitatis antiſtitem eo aſſumpt⁹. Prudentia
tua quoq; z rez experientia copioſua. plurima inter con-
ſiliarios ſerenſſimi principis fredericiterq; ſuiſti connu-
meratus. A quo ad felicis recordatõis Nicolaũ. v. cum
eſſes deſtinat⁹ oratoꝛ. ꝓ corona imperiali poſtulanda: ex-
gradita eſt oõ tua ei ꝓpi collata. Poſt que reuerẽdiſſimus
dominꝰ cardinalibꝰ vt inter ꝓres otbis cõſcriptus. De-
mum petri vacante ſede. deliberatõe matura. prouiſio-
ne nõ ſera. vocatõe diuina. z electõe canonica. ad ſum-
mũ pontificũ apicez aſſumptus eriſtis. Licet autẽme
tui teneat magnitudo. z rante fulgoꝛ dignitatis loquẽdi
pene ſubtrahat vires. innitat tñ humanitas z pietas tua
immẽſa. a qua tibi nomẽ nouũ ertat impoſitũ. vt pius ſe-
cundus dicaris a cũctis. quaſi ea indutus. Quid aũt bo-
mnibꝰ gratius: aut acceptabilius deo poterit eẽ põe. cũ
ipa ſit dei cultus ſiue miſericordia. quippe cũ omnis ſum-
ma xp̃iane religionis ſm. Ambro. in miſericordia et pie-
tate cõſiſtat. Fateſtat igĩ inuidia romani culminis. ſece-
dat ambitio a ſucceſſore piſcatoris. diſcipulo xp̃i cũ fidu-
cia loquoꝛ. A ſacerdote primo victima ſalutẽa piſcatore
ſũmo ouis p̃ſidũ flagitat magnifica. ſ. z p̃cella colꝛas il-
la floretina. ouis qđã mãſuetudine z obedictia: qđ tibi
promptiſſime z deuotiſſime offert. vt xp̃i vicario. Leo tñ
fortiſſim⁹ beſtiaꝝ cũ ꝓperet ad nulli⁹ parcens aſpectũ ra
gies z oſſa eoꝝ cõminues. q; ahq; eccleaz xp̃i ſũt ꝓcuri.
vt patuit in fredetico ſcõo. z filio eiꝰ mãfredo. Henrico
ſerro z hauaro Ludouico. Beatitudo igĩ tua ipaciui
tas p̃clita z inclita floretina. romane eccle filia. tibiq; de-
uotiſſima. p nos oratores tuos ſanctitatis tue famulos ve
nerat̃. de tui magnifica exaltatione gratulatur. q; plurimũ: z ſanctitatez tuã ꝓperdulie adorat reuerẽter tibi ge-
nua flectit. affectuoſiſſime tuos pedes oſculatur beator.
te vicariũ xp̃i ſucceſſorem petri publica voce fatet̃. z vni
uerſalis eccleſie vnicũ vez z indubitatum paſtoꝛẽ ꝓteſ-
tatur eſſe. Cũ aũt te rome antique patrie diuina clemẽ
tia ꝓfulem ſore decreuerit parẽtẽ filios olim recogn oſce.
z que te magnis honoꝛibus extulit: illa a te ingentibꝰ offi-
ciis foueatur. vt q; olim otbis terraꝝ caput extiterit: xp̃ia-
nõq; ꝓncipẽ z duce te. te magiſtro omnes deprehẽdat:
z cui ꝓſides-potẽtia forma ſactimonie retẽplo ꝓcdat.
Bonus quidẽ paſtoꝛ es: cuius eſt ponere ãam ꝓo ouibus ſuis. Libi nẽpe quẽnomine preſers pij vita: mores.
martyriũq; ꝓponitur. tibi ſanctoꝝ innumerabiliuꝫ prece
dentiũ oſtendit virtus pontificalq; cia pati z ꝓ xp̃o mo-
rinũ dubitauit. Le ſide nõ diſſimilẽ ſore aſſerãt omnes z
arbitrãtur. Quapropter eaz eccle fundamẽta iecerint. z
parietibꝰ erectis tecta impoſuerint tu extructam cõſerua
bis z angebis. lapſam eriges. languẽtes ſouebis. (z vt ita
dicaz) pene mortuã ſuſcitabis. En a tergo fidei hoſtes
circumſrepunt perfidi teucri. damna innumera irrogan-
tes. ferro. igne. direptionibuſq; cuncta inuolute. Fideles
captiuos abductos cũ pecoꝛa immaniſſimis barbaroũ
nationibꝰ vendũt. quotidie eccle membra paſſim rapta
miſerabiliter mutilãt. quotidie ytalie finibꝰ appropinquãt.
triſtitia inferãt. triſtiora minãtur. quotidie vrbes capte. di-
uerſe prouincie. gñ innumeri captiui ducti nunciant. Et
licet xp̃iani hec noverint. parũ expergiſci: parũ emigilare
videãtur. Et ſeu quia nõ credũt teucros vicinioꝛa loca in
naſuros: vel quia aliis occupati detinẽtur: imminẽtia ec-
cleſie mala diſcriminaq; conſiderare contemnunt ſ hec
tempeſtate homus deus bonũ te paſtoꝛẽ perdere digna-
tus ẽ nob. cui tante vie animi ẽ. vt operãte deo vn⁹ ſcl⁹
his obuiare ſufficere poſſe ſperem⁹. viz pater beatiſſime
credibile eſt. qualtũ tui põtificatus pumoꝛdia ſpei popu-
lis inuerere: q; grandia vnuſquiſq; de te mente conceperit. Le ſanctã aueruãt oões. tũ vita z moꝛibus. tũ vati-
cinijs z ꝓphetiarũ dꝰ quibuſdã cõmuit te teuctos op-
preſſuꝝ: z eccliaz in mel⁹ ꝓſpecturũ plurimi opinãt̃.
Hec de te omnes ſperant atq; exoptant. Ertã ſerenitur
celi ſt. Ad hoc ſeruentiſſimis oꝛationibꝰ fidelũ z inten-
tiſſimis votis aduocaris. Exurge igĩ pater beatiſſime
z gladio auctoritatis tue virtutis z zeli pcinctꝰ. illum
enime contra tãduros fidei hoſtes. Nec enĩ formidãdus
eſt: qi ſceleriſſimus ille rex teucrorũ innumerabiles exer-
citus vocare habere. Nam plures eſſe nobiſcum et ce-
leſtis militie vidit giezi diſcipulus beliſei. Quibus tanta
ineſt fortitudo: vt vnus ex eis nocte vna. centũ octua-
ginta exercitus ſennacherib hoſtis ꝓli dei ꝓſtrauerit fer⁹. Moy
ſes quoq; famulus dei magis oꝛatoꝛibꝰ q; armis inimicoꝝ
impetũ vincere eſſregit. Sz z theodoſius ſenex xp̃ianiſſi
mus impator primo maximũ poſtea Eugenũ tyrannos
potentiſſimos cũ ſuis ꝓfligauit atq; peremit. z plurimas
victorias nõ tam armigeroꝝ ſuffragijs q; oõi glorioſe
obtinuit. Sed cur antiqua recolamus. cũ nouiſſima tem
pora: Nonne vaynoda bangaroꝝ vaz incle⁹. cũ cruce
ſignatis diebus illis ingẽtes ſtrages intulit teucris ipſis.
Exurge igĩ ſanctiſſime dñe. apprehende arma z ſcutum
cõtra cunctis xp̃i peſſimos inimicos. z cõtorquetur cor tuũ
nil beſtiales. qz qui cepit opus de⁹ ipſe ꝓficiet: z ad finem
optimũ cũcta pducet. Vez pater beatiſſime qz vicarius
xp̃i diceris z exiſtis. qui eſt pax nr̃a faciens vtraq; vnaz. q
pacẽ humano generi attulit pacem in mundo pdicauit. z
inter ſeinuicẽ homines habere iuſſit z pacem diſcipulis
delegauit: Ze tibi ſint antes inter xp̃icolas pacis impo-
nere modes. vt iuxta ꝓphi ſententiaz ſi fieri põt qđ ex vob ẽ
cũ omnibꝰ hominibꝰ pacem habeãtes. cũ ipſam omia ape
tant z exoptent. Leterũ qa ſermonis modus plura di-
cere minime ſinit. tam oratione alio diuertendẽ. vt q̃dcu
tinus veniatur ad finẽ. Nõ ſolũ ad ea que tuis ſunt pater
beatiſſime: ſi ad q̃ domi ꝓſtrenu⁹ eriſtimaris. ad qđ effi
ciendũ plurimũ ſapiẽtũ conſilia adiuuabãt. etſi ipſe in te
ſapiẽtia copioſus exiſtas. vbi enĩ multa cõſilia in q̃t Sa-
lomon: ibi ſalus. z collectio ſapientũ ſanitas otbis: quod
z ipſe diligentiſſime obſeruauit. Naz etſi ſapientiſſimus
z diuina ſapiẽtia preclariſſimus eẽt. ſapientes tamẽ conſili
arios ip̃ſum habere nõ puduit: quoꝝ conſilia quia robo⁊
filius eius contẽpſit. maiorem ſui regni partẽ amiſit. Sz
z benricus ille imperator alexander cognomẽto ſeuerus.
qđ obtinue otbẽ gubernaſſe refert. etſi iuuenes ſapientes
toto otbe queſitos ſecũ habere curauit. quoꝝ nutu atq;
conſilio miro ordine leges nouas condebat. iura dabat:
bella gerebat. munera diſtribuebat: cõſiſ ſibi alloqui po-
ſſulantes z audiebat z reſpondebat. Inde nõ parũ non
ignobilis ecclusus: omnis diligenter auditus. nullus con
temptus. Principũ quoq; ſapiẽtũ cura fuit ſemper pe
cipuaz in requirendis z ſecũ habẽdis miniſtris idoneis. q̃
quod per ſe agere nõ valent vel qz nõ decet: peripos mi
niſtros tũ fideles eũ ſtrenuos diligenter exequãtur: quo-
rum opera ſtrenua z recta tue ſanctitat̃. inſia floebit ec
cleſia. Le prouidẽte. ſymoniace hereſeos virus ab vbe
z otbe procul abebit. Le gubernante. omnem pompam
omnem ambitionem. omne faſtum plurimi proſcriptũ
ſuſpicantur. Non lana z lac fñ: ſed vita z ſalus requi-
retur. Paſtores: non mercennarij ad eccleſias ad mitten
tur. Canes muti nõ valentes latrare contra inſidias de-
monũ z inſolentias hominum. ſed detractionibus et ſu-
ſurrationibus mordentes: atrociter in cameis recludentes
Nihil enim prodeſt (inquit pius papa primus et martyr
glorioſus in decretis ſuis) totaz et alia religionis opera

facere.nisi mēs ab iniquitate ⁊ lingua ab obtrectationibo cohibeat. Lugebit ecclesiā te vrgente iniq̄tas.exultabit iustitia.iustus fugabit.delinc equitare cogētur. Sanctimoniaq; sine qua nemo deus videbit fulgebit in clero. Appellatōes frunole lites pstitutēs in moralem nō facile admittēt. Ad ordines ⁊ ecclesiaz regimia nō pueri.nō ignari.non dicoli.si erate ⁊ moribo graues.⁊ libo studioli assumēt. Salutaris doctrina ⁊ sacrarus liraz studia accēdent. Nec pi-balla putetur.vt minerui instruā omia iuuenis pectoris sui bōrem.ꝑ vt filius affectuosissim⁹ pri optimo.vt suus dño suo inuēnis ⁊ grauissimis rebo occupato recolā ⁊ cepumā q̄ bona.⁊ bis potiora popul⁹ xpianus a te exq̄rit.et optat.atq; expectat. Et ideo letentur celi ⁊ exultet terra gratulatōne pnimia. Sed dectā omittēda sunt.ne ꝓnonis ꝓpinare sanctitatē tuā falsi vio lassitudineq; offendā. Ad rem igi ab incepto flotētino tū populo mihi iniunctam redeo.q̄ vt optimi filq; tāe pri ac dño ingēri deuotōne studioq; se allignāt ꝓmendāres: ⁊ beatitudinē tuā ꝺoīs obsequio omiq; affectu cōplectēres. cor omia ꝑ nomine sanctitatis tue pedes osculari summos beatos. Cor erga sanctitatē tuā desideria sunt rādenia.rāpompeta.tamgrādia.vt nō solū a te recipi: ꝑ obligiaman foeneriq; summa ope totisq; viribo mereāt. Sodes rursum pacto.cadeq; rōne me minimū famulū tuū.clerūq; mēā tuo obsequio dedituissimos plurimū recommendo. Vtroq; opa beatitudini tue eor plane nomine offero do miniā inclitā flotētinū ⁊ omnis eius mgiatus. Deniq; te precem.te pastoiē recognoscēs.vt filor tuor opa pollicear.si opus fuerit ⁊ exq̄tur si vocāi forsitā oportebit. Vibi quoq; pī beatissime tupplico parcas si.plixus fui.vel si nō recte.nō apte.nō ydonee.pnūciaverim iniucta. Sed q̄cquid a me omissum ē.socioz meoz spectabili cunā sapientia ptudētius ⁊ copiosius supplere valebāt. De quibus dā aliq̄ nobis iniūctis ab ipa magnifica rep sanctitatis tue explicandis.cum oportunitas dabitur ⁊ tibi placuerit.semo erit.

Titulus vicesimus tercius.

Capitulum primum.

N hoc mari magno mundo demonū ⁊ raptoz spacioso. ꝑ animalia magna gesta dignitate: potestate ⁊ diuitijs tā ecclesiasticos q̄ seculares breuiter enarrauimus. Os omissim⁹ ab Innocētio.iij. qui cathedram petri tenere cepit anno dñi.M.cc. pauloante de naufragio illic transeūtibo religionum.quibo plurima ipius maris picula euasere.⁊ pusillis animalib⁹ nō virtute.ꝑ humilitate ⁊ mūdiali contemptu. qui mirabilia fecerūt.quoz nō est numer⁹. Et hoc ideo.ne ocij sanctū cū inq̄etudine belloz. sanctitatē cū armis: sapiētā sanctoz cū prudētia huj⁹ seculi miscerem⁹. Vicz. qt mihi nō mīs? ē cure de his pusillis q̄bo cōplacuit pri omniū dare regnū referre. vtpote magis ecclesie cōgruēte: ea propter ab eo tpe ipa resumam⁹. Eqdē diuia prouidētia. q̄ ꝑpetua mūdi rōne gubernāt mīs? in necessarijs deficiēs q̄s natura.ꝑ omia suauiter disponēs. vnicuiq; oportuna tpe suo pcedēs. Animadvertēs pōtifices loca tenētes apostoloz.parrochialesq; sacerdotes successores.xrī.discipuloz.quos ad ꝓdicandū dño ihs xp̄s eligēs destinarat ꝓbes.ab officiō ꝓdicatōnis q̄si cessare. ⁊ multo magis ab heresum extirpatōne ⁊ in zelo aiaz tepescere.ecclesie sue sacrosancte astuāret .ꝓuidit.sulcitādo tempore illo ordinem mendicantiū.qui bis tam solerter q̄s ardenter insisterēt. Hic aūt eodo bifariā distinctus in uerūt.in ꝓdicatores vicz ⁊ minores. quibusdā adiuncti sunt ex ꝓuilegio heremitani ⁊ carmelite. Hi vtiq; sunt due olive pinguedine dilectionis et deuotionis: ⁊ duo cādelabra lucēna ante dñm.orbē doctrina illustrātia. Hi duo cherubin sapiētia plena obumbrātia propiciatorij: necnō ⁊ duo seraphin cantate ardentia.clamātia Sanctus. Sāctus. Sanct⁹ dño de⁹ sabaoth.implentes omnem terrā glozia ei⁹.documētis ⁊ exemplis. Hic stat⁹ mē dicantiū virūq; statū videns cōprehendere prelatorum eccle.eporū ⁊ aliorū quo ad actā doctrine ⁊ ꝓdicationis spectāns ad vitā actuā: ⁊ statū religioseū seu monachorum deseruentiū contemplatiue quo ad ceremonias regulares ⁊ officia.vnde dici pōt vita mixta: quā vt perfectissimā tenuit xp̄s. Primi patres instituentes eoz fuerunt beatissimi dñicus ⁊ frācisc⁹ cōtemporanei.se fratres ad hoc simul deputatos. et dñi reuelatione in ecclia sancti petri in vrbe primo recognoscentes ⁊ in osculo sancto mutuo amplexantes. Et dnicus patriarcha predicatoz.prior quidā rēpe quo ad mūdi ingressū.⁊ ex eo egressum.ac etiā ad conuersationē religiosā ⁊ actā predicationis. Nā per.x. annos aūq; confirmationē ordinis procurauerit in hyspania ⁊ tolosana regione vā religiosus ⁊ pauꝑ predicādo discurrebat. Patriarcha autē minoz francisc⁹ pauꝑ confirmationē sui ordinis procurauit. nō solē nem tū: ꝑ vt permissionē pontic talis status vtpote vicinior curie ab Inno.tercio. Dominicus ꝺo ab eodē pmissionem confirmationis habuit: ꝑ executionē a successore ei⁹ benigno ad cunā reuersus accepit. Ab eo igit vt patre proprio quē honorare dño iubet reuerendo ⁊ collaudando. ⁊ vnā vestigia eius imitari meremur: sumemus exordiū et de ordine suo et filijs.

Ego feci inquit .§.i.

diuina sapiētia.vt in celis oriret lumē Ecclesiasticū. xxiiij. Incarnata eni lumē gratie sapientie. ⁊ demū gloue effudit in celis ecclesie militāt ⁊ triūphantis.vel in celis.i. sanctis. E quibo copiosissime fulsit patriarcha dominicus. Dō nomen triplicater etimologizatū insinuat. Nā domicus quasi a dño custodius. ꝓ a corruptione pcti. Et vñ. nisi q̄s in benedictionibo dulcedinis gratie a dño ē pueētus: ita vt in ipa sui etate tenella.cor ei iam inesset senile. Secundo dominicus quasi domini sui custos. vinee videlicz sue.que est ecclia per latratus predicationū contra lupos rapaces.rā demonū q̄s hereticoz: quoz insidias detegebat.ne ones dñice raperent. Tercio dñicus quasi toeus dñi. vt christus sit dns absolute ⁊ auctoritatiue: dñicus aūt ptcipialiter ⁊ posse esse. vt merito vocat̄ ciuitas sup montē posita. Ambeo. Mons ipe xp̄s ē. sup quē dñicus vt ciuitas. qt omnes sensus sui interiores ⁊ exteriores ac opa vnitī dēt. ꝓ ideo ciuitas. q̄si ciuis vnitas. Ciues aūt anime sunt cogitatōes ⁊ affect⁹. q̄ quāto sunt magis vnitiue distanto fernētius feruntur ⁊ frequētius in deū ad diuina intuenda. Beati mūdo corde dr Matē. v. qm ipsi deū videbūt. Quāto eīm sensus ⁊ affectus magis abstrahūtur a terrenis ⁊ feruntur in deum. tanto meno sit puriores ⁊ mūdiores ad videndū diuina. vñ ꝓpter matiuā mūdiciā ⁊ vnitatē affectus cū deo. Habuit multas visiones diuinas.sicut cū vidit xp̄m velle mūdū iudicare ⁊ finire. ꝑ virgo maria roganit q̄ expectaret ⁊ mitteret ꝓdicatores do minicū ⁊ frācisc⁹ ꝛc. Et item cū vidit petr⁹ ⁊ paul⁹ mittētes eū ad ꝓdicādū. Et cū vidit eū aptū ⁊ de omni genere religionū fratres i glia ⁊ suos nō vidit. ꝑ a filio fuit dictū q̄ erant sub clausule virginis marie.quos ibi vidit ꝛc. Et dicit quidam magister ordinis minorum. qui composuit librum magnum de beato dominico valde magistralem. q̄ in dicta huiusmodi vilicie posset dici scolastice nō assentire. q̄ tñc viderit dñicus tā ꝓ essentiaz. vt paul⁹ in raptu. Et ideo ciuitas posita dicitur in monte.i.xp̄o. quia totus cōformatus ⁊ transformatus in eo. Paucissimiq; reperiuntur sancti.quorum vita ⁊ conuersatio sit ita similis xp̄o.nō q̄ velimus xp̄o coequari. absit a nobis semo iste.cum in infinitū distet ipe ⁊ quilibet sanctus ab eo in gra ⁊ sanctitate. Nō eīm ad mēsuraz dat de⁹ spīm .i.xp̄o.

Jo.j.ſ̄ ḡiam infinitam habuit. Sanctis autē per partes ⁊ ad menſuram datur. Apparebit autē magna ſimilitudo eius ad xp̄m: ex diſcurſu vite ⁊ operū eius. Itaq; quia xp̄o ſimilis. a dño xp̄o apteſſime denominatus eſt dominicus. Ego ſum lux mundi ait dominus Jo.viij. vñ dominico canit eccleſia. vos eſtis lux mundi. Lux mundi naturalis eſt ſol: qui dicit dominus placet ⁊ p̄: principaliusillu minans ⁊ influens in iſta inferiora. Unde ⁊ diem ei aetherā a generibo dominicam nominamus. Lux vero ſpiritualis ⁊ que illuminat omnē hominē ⁊ venientem in hūc mundū eſt dominus. ſine quo nullus illuminatur. Et q̄ permaxime dominus illuminare dignatus ē eccleſiā ſuā beati dominici meritis ⁊ doctrinis. ideo dominic⁹ lux mūdi quaſi ſol refulgens. ſic refulſit in templo dei. De domino multifarie. multiſq; modis p̄nunciatum eſt de eo. Unic⁹ cui inquit princeps apoſtolor⁹ oēs ꝓphete teſtimoniū p̄hibēt Actuū.x.ca. de domico ⁊ ordine ſuo. zach. ȝj.ca. cum ait in perſona dei. Aſſumpſi mihi duas virgas vnam appellauī decorem: aliam funiculum. ℟. Exponit Alchas Joachim. Duas virgas eſſe duos ordines mēdicantium: qui tamen fuit ante eor⁹ inſtitutōem. Virgas rectas ſanctitate. exiles ⁊ graciles auſteritate. peritiā tes doctrine anctoritate. Decor eſt ordo predicator⁹ per baſitum decorum quaſi prelator⁹. Funiculus dicitur ordo minor⁹ quia funiculo manifeſto cingitur. Et ſequit'. Et pauī gregē .i. populū xp̄ianum doctrina eor⁹. Sed aperitius poteriꝰ declaratus particularius in pictura quadas que reperta eſt in eccleſia ſanctimarci venetie. vbi ātēq; dominicus naſceretur in mūdo: ymagines duorum depicte cernebāt' a cūctis quaꝝ vna erat ad modū religioſi in habitu ordinis predicatorū. cū libro in manu. altera ſimilitudinē habebat apoſtoli pauli. aut pingi cū ſuerit. Sup quā ſcriptum erat Agios paulus .i. ſanctus. Sub figura vero ad pedes ſic. Per iſtum itur ad xp̄m. Sup figurā alterā ſcriptū erat. Agios dñic⁹. Sub ipſo vero facilius itur p iſtū. Nec mireris de ſcriptura bmōi. quia doctrina pauli ſicut ⁊ ceteror⁹ apoſtolor⁹ erat doctrina inducēs ad fidē ⁊ obſeruantiā p̄ceptor⁹. doctrina dñi ci ad obſeruātiā cōſiliorū. ⁊ ideo facili⁹ p iſtū itur ad xp̄m

Naſcitur dñs ſup terrā nudū. ſine nimis ledat' a frigore. a matre virgine in p̄ſepio collocat'. Natus dñicus infantulus ſub nutricis cuſtodia poſitus. egreſſus e lectulo quaſi tā camis delitias abhorreret. ſup nudā terrā iacere ſepius ē repertus. Nato dño ſydus cometicū emicuit q̄ magos ad ip̄m p̄duxit. p eū mūdū vniuerſum illuminandū inſinuās. Oritur dñicus ⁊ ſup baptizandū miſ ſpūalis ſtellā aſperit in fronte. nouū iubar p̄emonſtrās ſeculi.

Duodennis dño a parētibꝰ in templū adduct⁹ ⁊ reo p̄manſit puer ſolus: dñicus a .xpīquio in puerilib⁹ annis ad eccleſiam ferē: diuino imbuēdus officiō in ea relictus. Nec vſq; quaq; a ſimilitudine parentū veniant nomina. Mater eñ dñici felix dicī. miſ vero iohanna. Pr̄ vero dñi nī felix. imo ipe felicitas ⁊ de⁹ tot⁹ ꝓclamōnis. miſ vero plena gr̄a ab ꝗgelo declarat' virgo maria. Hoc eñ iohanna interp̄tat'. Abinde vſq; ad inuentē etatē de domino anctēnce nil repp̄i⁹. niſi q̄ dñs ibꝰ p̄ficiebat etate vt verus hō: ſapia ⁊ gr̄a apud deū ⁊ hoies. Ex hoc apparenē. Nō eñ adiectōe indiget plenitudo. Verbū eñ caro factū plenū fuit gr̄e ⁊ veritatis ab initiō conceptionis. ⁊ ideo augeri nō poterat. Dñic⁹ aūt nō ſolū corpe creſcebat: ſ ⁊ mēte ⁊ virtute. miſſus paleñ ad. p̄ficiēdū ſapia ⁊ vt mel⁹ p̄ſſeret animū ad ſapiam. vnā p̄ vocē nō habit. cinſq; auiditate noctes pene ducebat inſomnes. In gr̄a vero vt lux ſplendens creſcebat vſq; ad p̄fectum diem. Juuenis dñs fact⁹ eū a Jobāne baptizaret' in iordane. deſcēdit. ſ. in colūba ſup eū. ad deſignādū pleni tudinē gr̄e in eū infuſam. nō q̄dam tunc. ſ̄ in vtero mris. ſm Tho. in .ſ. ſen. Deſertūq; petit. Dñic⁹ fame inualeſcente in vniūſ hiſpanie ptib⁹. cū videret oēſtes pl̄mos a nemine q̄ conſolatorē. in feruore ſpūs vēdit libros Jugpel lectili admodum ſibi neceſſarios. pcm pauperib⁹ diſpuit ⁊ vendit. ⁊ ſpūſancto q̄ſi nouit' ⁊ apparēter repletus. ſtatīm regulare ſab didaco epo aſpiciēdat. vt alter⁹ baptiſmum. ⁊ ſpūale de frū a veteꝝ ⁊ māchalibꝰ ſeq̄ſtratus. Poſt ſ̄ dño diſcipulos congregat paucos ⁊ in breui multiplicat mittens eos binos ad p̄dicandū regnū dei. Et dñicus et modicus ad vitā religioſaꝝ ſecū aſſumpſit. ad multitudinē. paucit' copioſaꝝ: quos ad euāgelizādū deſtinauit ⁊ ſanandū infirmos. vt diſpſa creſceret ſcientia ſcti dei.

Notandū vite ⁊ diſcipul' vendit q̄ ipe ꝓhenter edocendo Pauptatē ſuā. dē elegit dñs in ſe ⁊ apoſtolis. nō aliqd vi teoſe cupiditatis et poſſeſſionib⁹ ⁊ reddendo etiā in celo beatem. nec ex quo diuano ⁊ uſu nimie inanitatis. ſ̄ bēbat dñs oculos a fidelib⁹ oblata ꝓfuans. vt luis ⁊ aliqs neceſſitatib⁹ puderet. vt inq̄t Aug. Eoſq; Judas deferebat. Sic dñic⁹ ver⁹ erat pauptatis amator. in oīb⁹ actib⁹ ſuis ipam oſtentās: frēs ſuos ad idipm exhortās. vt nec ſuū q̄ſq; aliq̄d diceret. ſ̄ eēnt illis oīa cōia. q̄ habere in locis immobilib⁹ olim reiectis. Auſteritate in victu di ſcipulos tenere oñdit. q̄ ipe ducebat eos ita famelicos. vt p̄ ſata trāſeuntes ſpicas vellētes manib⁹ cōfricarēt ad edendū. Et cū iā hora ſexta eēt. ⁊ meridies circa p̄cipuꝰ eſtatis fatigat⁹ ex itinere. miſit ipſos in Sichar ad emēdū cibos: ⁊ iñ foste p̄ fame nō ions manib⁹ mādūcabāt aliq̄. De q̄ſtate cibor⁹ dicit mgr in ſcolaſt. bñe. Jana credit. nō comediſſe carnes niſi agnū paſcale. ꝓter obſeruā legt. vñ ⁊ icōueniēs ſuis cū panes multiplicauit. nō carnes ſ̄ pīſces ⁊ modici fūt repti. Hoc aūt dicim⁹. nō q̄ creatā ⁊ dei .ſ. carnes aīalū indigna iudicem⁹. ſ̄ vt abſtinētū religioſis ꝓgrua cē moſtrem⁹. Dñicus p̄ſanctā q̄ aliqn⁹ tam q̄dragēſimā. nō q̄rēte eis cibꝰ ſ̄ pane ⁊ aqua pegit. Hāc aſperitatē ſuis moderata vini ⁊ lactuna cō cedēs. Comedite inq̄t dño q̄ apponūt' vob⁹ ne habeatis ſollicitam ⁊ alios annos reddere in p̄ſentē p̄ceſſori cibor⁹. ita tñ q⁹ carnē cū ſanguine nec ine ſangīe nīſi infirmꝰ comedet: ⁊ ieiunū .vij. mēſib⁹ ꝓmuet. Fortaſſi quis dicat a ſilitudie diſcrepare nō parū q⁹ de⁹ diſcipul' dicerit. neq; calciamēta habebit' in pedib⁹ cūm dñicus cū ſuis calciati. pcedāt in publicū. Sed ſciēdū q⁹ mandatū illud tēporale extitit. ſup q̄ diſpēſauit ſeu abſtulit in vltima cena. Nā ⁊ xp̄m dñm calciatū videre poſſum⁹ ⁊ eo q⁹ aut baptiſta. Cui⁹ nō ſū dign⁹ ſolucre corrigia calciamēor⁹ ei⁹. Nō etſi ſpūalit intelligat' de incarnatōe: illaꝝ tñ cū pōt verificari oportet. Petro q̄ſ in actib⁹ apl̄oꝝ dictū fuit ab ag̃elo. accipe caligas tuas. niſi q⁹ dicat caligatū fuiſſe ſ̄ nō calceatū: q̄d nō ē cōſuetū. Et marc⁹ ait⁹ o prim⁹ imitator⁹ calciamēti ſui fractū cerdoni obtulit. ad reſarciēdū. Sic igr̄ dñs ⁊ diſcipli aliq̄n calciati aliq̄ndo diſcalciati inceſſerunt. Et dñicus in vrbibus calciatus: extra in itinere frequenter diſcalciatus habitat.

Sicut aūt dominū .§.ii.

natum. non alia perſona q̄ mater ſua virgo maria pannis inuolit: ſic pie credi poteſt q⁹ iam adulto tunicam ſuam inconſutilem et alias veſtes mater ipſa conſilio manuum ſuarum texuit. Cuius autem coloris fuerit non inuenitur. quod non ſine cauſa factum eſt. ne videlicet eo noto falſi ꝓphete induti: minus agnoſcerentur eſſe lupi rapaces. Dominico et ordini ſuo beatiſſima virgo maria habitum geſtandum oſtendit ac etiam colorem. Nos beato reginaldo doctiſſimo viro grauiſſime infirmanti et vigilanti. ipſa apparuit et ſanauit: habitum eſſe ordinis: quo dñicus cū filiis ſuis eſſet induēd⁹. capa videlicet q̄ deſignāte būllatē: ⁊ tunica cū ſcapulari alb̄ deſignāte puritatē. q̄ mutes marie fuiſſent i dño ⁊ mr̄e ei⁹. Virgo

vterq; mēte ⁊ corpe ⁊ humilis valde vt scripture ꝓclamāt Sic dñicus virgo purissim⁹ ⁊ humilis multū. vt opa sua bona ⁊ magna hoīb⁹ occultaret ⁊ dignitatē prelature rēnueret. Sicut ⁊ de vño factū legim⁹ in euāgelio Joh. vj. quia cū turbe eum regē facere voluerūt fugit ab eis: ⁊ leprosum mūdatū ⁊ surdū mutū sanatū. Matth. viij. tacere mādant. Erat de⁹ noctēs in oratione dñi. vt refert euā gelista. Dñicus cū ꝓpo ꝓpuū nō posslidebat lectulū: posit lacrymaꝝ fluuiū vt hūi dans corpusculū. Quando dñi semp fuit exaudita cum voluit. vnde ⁊ pri dixit. Ego sciebā qz semp me audis. Nam et si in oro cū orauit calicem a se trāferri. nō fuerit exaudit⁹: hoc ideo. qz ꝑm sensualitatē postulās. ꝑm ratōes exaudiri nolebat. Dñicus aūt cuidā religioso viro sibi familiari in domestica locutōne insinuauit. qđ tamē invita sua ab eo occultā habere volut. nunqz se a deo aliquid postulasse: qđ ad votum non obtinuerit. Et cū ille subūgeret. cur ergo pater nō petis magistrū contradū tibi dan in filiū: cui⁹ in otāne tuum ingressum fratres tui tantū anhelant: Hic erat magister in theologia ꝓfectus ad legendū bononie valde famosus. Respondit dñicus. karissime rem difficilē postulasti. Verum ⁊ hoc ardanū me impetrare nō diffido: te me iuuāte in orationibꝫ. Recedēte itaq; dicto religioso ab eo remansit dñicus in ecclia in oratōe: ⁊ precibꝫ multis illud supplicans deo. qui exaudit⁹ est ꝓ sua reuerētia. Nam mane sequēti cantote in choro inchoante. Jam lucis orto sydere. ecce magister conrad⁹ sydus futurū. vt ebrius spiritus feruote concepto petit ad pedes dñici se ad ordinem recipi: quod et obtinuit. Dño vt omnem perfectionis statum in suo collegio discipulor⁹ ostenderet. aplos quidem sui exemplo ad vitā mittens. i. ad ꝓtemplatiūā ⁊ actiuam predicādo ⁊ admonēdo tradicauit. Matrē eius virginem ⁊ magdalenā ad ꝓtemplatiuum. Maria enī sedebat secus pedes dñi ⁊ audiebat verbū eius Luc x. Martha vero ⁊ alias mulieres que ei ministrabāt de facultatibꝫ suis ad actiuā. Sic patriarcha dñicus vt alter noe archez sine religionis ex lignis leuigatis ⁊ limitis ⁊ bitumine caritatis cōglutinatis. tricameratā fecit fratres vna secū ad cōtemplanda celestia ⁊ ꝓdicanda salutis ꝓficua. In vna collocans. Moniales reclusas ad ꝓtemplatiōnem assumens. in scia. Ultimoq; sexus homēs ad actiuā applicans: qui discerentur de penitēcia fratres ⁊ sorores seu militia iesu xpi. in tercia mānsione. Discipuli xpi. l. xlvij. semel scandalizati ex doctrina xpi quam nō intelligebāt recesserūt ab eo quibꝫ recedētibꝫ xp̄c remanēndo secū ait. Nūquid ⁊ vos vultis abire. At petrus ꝓ omnibꝫ rīdit. Dñe ad quē ibimus ℣. Et beatus dñicus cū secū haberet aliquos discipulos. vna die temptati recesserūt ab eo: tūc remanentibꝫ eis. quibꝫ dñicus ait. Nūquid ⁊ vos vultis recedē: Cui vnus rīdit. Absit pr̄ vt relicto capite sequmur pedes. De nō sicut ⁊ discipuli xp̄i qui recesserāt. redierūt ad cōtē ⁊ discipuli dñici ofone eius reuersi sunt. Dño multas tribulationes: detractiones ⁊ ꝑsecutiones vsq; ad mortē fortiter toleranit. querētes eū in verbo capere. aliquādo lapidare. aliquādo ꝓcipitare. vt dam̄at euāgeliste ofa. Dñicus cōtumelias subsannatōes ⁊ obloquutiones nō curauit ita vt quidā paleas a tergo ei ꝓ derisu alligarēt. aliq; autem ⁊ alia in eum vilia facerent. Heretici cōtra quos frequens certamē habebat eos reuincens in disputationibꝫ. cum vite eius insidiarent⁹ auferēde in loco parato ad capiendū tranſiens: totus alacer ⁊ intrepid⁹ incedebat. Sic quidē sciebat seru⁹ xp̄i martyriū: licut sitit cervus ad aquē fluuiū. Ve aūt dicit Cipianus de pe. dī. ij. c. Nunquid. In seruis xp̄i cum martyriū mente cōcipitur: animus ad bonū tendit⁹ deo iudice coronat. Solū passio actualis dñico defuit: qđ dño noster ꝓ oibꝫ sustinuit. Stigmata vero ei⁹ socio ⁊ fratri in diuiduo teleganit beato fracisco. vt dicē possīt cū apło. Ego stigmata dñi mei iesu xp̄i cor pore meo porto veraciꝫ impssa. vt ⁊ ipe filiatiōne eximia in se habēt. Dñs dilexit nos ⁊ lauit nos a peccatis nr̄is in sanguine suo. Dñicus vero cantatio pfectōe nō vacu⁹ noctē impēdebat deo meditationi ⁊ oroni vacans pacte. die vero primis accomodabat ꝓdicationibꝫ disputationibꝫ ptra hereticos in exhortationibꝫ ad fratres audiendis ꝓfessionibꝫ insistēdo. Ita zelus ꝓpositionis ad proximos ꝓmedebat eum: vt ꝓdimēda ꝑsona ab infidelibꝫ capti se offerret venūdandū. Trinā disciplinā quasi quotidie de manu ꝓpria nō cotidia: ſ carbona ferrea vsq; ad sanguinis effusionē capiebat. ꝓ suis culpis vñ⁹quisq; inme me erant: ꝓ in purgatorio existentibꝫ aliis: ter cū pro his qui versant in mūdo. Lamitet faceret domin⁹ versus dieruſalē videō ciuitatē fleuit sup illā. multaq; ꝓdixit occulta cordiū ⁊ venēt futuroꝝ: ꝓpter qđ in laudē e⁹ accedat Prophēta magn⁹ surrexit in nobis. Dominic⁹ cū ciuitatibus aptopinquaret cernēs mēte amare flebat ꝓpter pec cata eoꝝ. Multaq; vt verax ꝓphēta occulta ⁊ futura renelauit. sicut motē regis aragonū in bello. Conuersionē hereticā diu futurā: quē ꝓptera liberari nullit ab incendio. Temptatōes fratꝝ occultas: vt resisterēt viriliter ⁊ yabolo. Plura alia induci possent: ſ vrmiam⁹ ad miracula.

Miracula vera .§.iii.

Jm beatum tbo. in scīa scē. duplici et causa fiunt a sanctis ad ꝓfirmandā eoꝝ doctrinā vt ventilimā. Neqz congruentius possent ꝓbari mysteria fidei. que supia cognitionem naturalē existunt: qđ per operationē supernaturalem: cuiusmodi sunt miracula. Fiunt etiā ad ostensionem eoꝝ sanctitatis eximie a nobis imitāde. Et ꝓptera civitas beat⁹ ſ. dominic⁹ nō potest absōdi ꝓpter innumera miracula ei⁹ sanctitatē manifestāta. que etiā sunt similia miraculis dñi nr̄i xp̄i. Quid mirabil⁹ esse pōt in extensionibꝫ ⁊ visibilibꝫ rebꝫ q̄ resuscitatio mortuoꝝ. Resuscitauit domin⁹ tres mortuos filiā. archisynagogi i tomo: filiū adolescentē vidue vnicū cū efferebat in feretro: lazar quadriduanū ex sepulchro vite restituit ⁊ saluti. Dominic⁹ tres in vrbe romana. filiū vidue: qđ pōtifici notū publicari voluit. ſ ꝓe humilitate olim dominic⁹ recusauit. Architectū a fratribꝫ ꝓdactū ⁊ a muro diruto sup eum cū quassatū: ⁊ neapolenē cardinalē ꝺ̄ fossa nona neporē ex equo lapsū ⁊ tota dilaceratū. Satis credo ⁊ alia dominū suscitasse: ꝓpter qđ dixit in plurali Matth. xj. mortui resurgunt. ſ. per me. cū tamen adhuc nō nisi filiā archisynagogi redimā fecisse habeat ꝑm euāgelia. Sic ⁊ beatus dominic⁹ ⁊ alios mortuos etiā nō ita notorie vinificasse inuenimus. Quia enī illos. xl. peregrinos: qui in flumine magno in ytalia tolosam nauigio ferebant. cum naui submersa sub aquis diu stetissent. facta oratōne a beato dominico ex aquis exierūt sospites: nisi vite reddicos essemus. vel in aquis vt pisces cōservatos. Deus bis famelicos pane multiplicato satiauit aquamq; convertit in vinum. Dominicus bis panes dixit⁹ fratribꝫ procurauit rome ⁊ bononie: vbi rentibꝫ angelus a pastore celesti. vnde ⁊ suauissimos. Vegetē vacuā vino redūdari fecit ⁊ vice altera limphā in vinum suauem convertit. Febricitatē ſymonis socii sui⁹ imperans febri pfecte sanauit ⁊ languidos multos: dominic⁹ mulierē quartanariā ex toto liberā reddidit. Arbēt demonia a multo clamantia ⁊ vicentia. qz tu es filius dei. Sed increpās domin⁹ nō sinebat ea loqui. docēs nec veritatē a demonibꝫ querē. qz mēdax est ⁊ pater e⁹. Dominic⁹ a demonibꝫ vexatos in aia vel corpe plurimos liberatos effecit. Unde ⁊ mulieres hereticā pnitate receptas sub spē sanctitatis sue doctrina puersas. vt in veritate firmaret. ostēdit eis demonē: cui fuerāt in turpissima ⁊ horrēda forma apparēte. De⁹ inortalia effect⁹ bis iamis clausis ad discipulos intrauit. Dñic⁹ ꝓ adhuc mortalis: qđ mirabilius est in ecclias clausis noctu ingressus est. ne fratres excitaret. Dño postq; tranſiuit ex hoc mundo ad patrē etsi cum tribicia apl̄oꝝ ascendens mittens fratres

suos ipos apl̃os p orbē ad p̃dicandū innumerabiles populos ad viā veritatis attrahit licet ipe cū boilb⁹ pueriat⁹ multos gr̃a sua vilitās irradiasset: sed p beat⁹ dñic⁹ ꝑfidis multis hereticoꝝ ab errorib⁹ reuocasset ꝑ fideles ad penitēnā de vicijs ꝙuertisset ramē post trāsitū ei⁹ multoplures. o spem mirā quā dedisti/ canē ecclia de beato dñico/ monstis bona te sperāte: dū post mortē ꝓmittit te ꝓtutū fratribus. Qđ vtiq; implenit. Nā vt de aliis taceā. ꝑ sol⁹ beatus iordan⁹ successor ei⁹ ad ordinē circa mille induxit. ꝑ alios quos veracissimos viros. qui sua doctrina ad salutis semitas plurimos reuocarūt. Et vt ꝙeniam⁹ ad calcē. Domin⁹ ait. Data ē mihi potestas in celo ꝑ in terra. Nec potestas nō parū est coīcata dñico celestiū. terrestriū ꝑ inferoꝝ. Nā angelos sanctos in sui mysteriū habebat. Unde cū et receptōe vn⁹ magne ꝙditōis ad religionis habitū amici ꝑ ꝓpinqui. cū turba nō modica armati ad ꝙestū bononie aduenissent violētiā illatur⁹: fratresq; ex hoc trepidātes patri significassent: nolite ait timere. plures ei sūt nobiscū. Et quos nisi angelos qđ patuit. Cū enī ꝙeuntes mirassent: territi: dixerūt nā similē tēptare nulli sunt. Sz ꝑ ipsi angeli accedētes in humana specie panes ad fratres eſum ministrabant eis. Si de demosyna loquamur. vim virtutis sue obtin⁹ est ignis. qū do ter libell⁹ eius doctrine in flamas tradit⁹. ter erant illesa penit⁹ libris aduersantiū hereticoꝝ subito ꝓbustis. Signo crucis obedit plaga ex aere copiole descēdens. dū nec guttā vna cū itinerā tem tāgit. tota regione illa ymbre inundata. Aqua fluminis m qūlibet⁹ ꝑ ipm trāseuntis occiderāt. nec hume ctare valuit. Sz post dies a piscatorib⁹ loco piscis de aq̃a extractis illesi ꝑ sicci: ac sūn capta fuissent ei sunt restituti. Terra aq̃s que metalla ꝓinet. in pecunia sibi necessaria nō defecit. Nā cū flumine quodā trāsito ꝑ naviculā nauclerius nautā postularet a beato dñico. illeq; vt paup pecuniam se nō habē asseueraret: importuniꝰ q; nauclerius ille ꝑ capam tenēs nautā peteret: beat⁹ dñicus oratōe facta in terrā aspicies vidit pecuniā sibi necessariā ibi iacentē. q̃ illi oblata se liberauit. Homico aq̃s ex quatuor elementis ꝓpositos vin humoribus in sebē intēperatos. ad debitam ꝓportionis mēsurā reducēs. pfecte restituit sanitati. vt fratrē rodulfus mortī ꝓpinquū lingua aq̃s verba transformās varia cū ambulās ipe cū quibusdā alter⁹ idioma eis sibi ignoti: tuā lingue eoꝝ a dño impetrauit. Sed ꝙ magis est cū quidā clericus ꝓinere nō posset vel nō vellet. osculata manu beati dñici a missa redeuntis. cū odore sanctitatis vigoꝝ in mentē ei⁹ diffusus ē: vt postea defunctū ꝓineret. Quid de infernalib⁹ dicam: certe ad nutū ei⁹ dēmones cōtremiscebāt: nec imperiū ei⁹ recusare valebāt. Qđ patet quādo apparēs ipm in forma fratris fecit duxit p cōuent⁹ officinas. s. dormitoriū: chori. refectoriū. locutoriū. ꝙ postea capitulū. ꝙ interrogauit de singulis locis qđ cū fratribus ibi lucraret: que oīa coacti⁹ ē explicare ꝛc. Ecce satis ostēsus quō absc̄ōdi nō potest ciuitas supra montē posita. vt in ciuitate notet⁹ alia ei⁹ ꝑ potētias ꝙ virtutes vnitas. In mēte in quo posita ē ad xp̃m p similitudinē gestoꝝ ei⁹ matia ꝓquiratur: ꝙ qm nō potest absc̄ōdi miraculoꝝ ipius nota multiplicitas. vt dici possit de eo id ꝑ. Speciosus forma ꝑ filios hominū ꝛc.

Capitalium scōm de eodem.

Ic magn⁹ vocabitur

in regno celoꝝ Matth. v. sm augustinū in his que mole magna nō sunt: idē dicim⁹ maius qđ melius. Cū ergo alia humana ꝙ alie res spūales nō habeāt dimēsiones corpales: magnitudo earū est bonitas ꝙ perfectio earū. Et tanto res spūalis dicit⁹ maior: quāto perfectior. Unde ꝙ de Johāne baptista dicit. Angel⁹ gabriel patri eius cū nativitatē eius nūciauit. Erit magn⁹ coram domino Luce primo. Et magnitudinē eius quali declarās subdidit. Spūsancto replebit⁹ ex vtero matris sue. q. d. Iste magnus qz gratia plenus a deo vt de excellētia sanctitatis cuius xp̃c. Matth. xj. dicebat. Inter natos mulierum nō surrexit maior Johanne baptista. s. in bonitate ꝙ virtute. Sicut ait Job. baptista velut lucifer gemā solis ortum xp̃i. s. primā plenitudinē aduentū: sicut⁹ cōmunis velut vesperus solis occasus id est sc̄m aduentū hominī credit⁹ ꝓmittit⁹ scs ad iudiciū. Et ideo cōgrue de illo dicit⁹. Hic magnus vocabit⁹ in regno celoꝝ. i. in ecclia militanti ꝙ postea triumphanti. Et hoc triplicit⁹. Est ei magnus in virtutū excellentia: in gratiarū affluentia. ꝙ in scientiarum peritia.

De magnitudine .§.i.

virtutū dicit apl̃us. s. coīn. xiij. Nunc manēt fides. spes. caritas maior horū caritas. Et de cardinalib⁹ inquit sapiens. sobrietate. i. temperātia. ꝙ sapientiā. i. prudentiā. deinde diuina. s. sapientia iusticiā ꝙ virtutē. i. fortitudinē. quibus in hac vita hominib⁹ nil virtuos: vnde nec maius nec melⁱ⁹. Cū beat⁹ dominic⁹ fuerit fide integerrim⁹. spe altissim⁹. dilectione feruētissim⁹. prudentia clarissim⁹. iusticia rectissim⁹. fortitudine cōstantissim⁹. temperātia moderatissimus: ideo ꝓ excellentiā hic mag. vo. in re. cc. Ipe virtutes dici possunt regnū celoꝝ. quia ꝑ illas regnat in nobis deus: ꝙ venim⁹ ad regnū ſpiemū. Et cēi sunt. qz in eis deus est ꝑ residentiā in nobis ꝑ gratiā. Scelatus qn incertus. Et sicut. vij. sunt celi planetar. s. lune. mercurij. veneris. solis. martis. iouis. ꝙ saturnius ꝙ. vij. virtutes. vnde apl̃us. Regnū dei est iusticia. pax. ꝙ gaudiū in spū sancto. Iusticia cōprehendit omnē virtutē. pax est generalis. Celi horū planetarū per quos volūtat⁹: sunt status seu actus ipi per quos virtutes exercētur. Et de fide quidem: que sm apl̃m ad Hebr. xj. est sperandarum substantia rerū argumentū nō apparentiū. i. quedam cognitio firma diuinorū per quam quis assentit⁹ mente his que non videntur manifeste: exerte potest dici de beato dominico id Matth. vij. Non inueni tantā fidem in israhel. i. in populo fideli. Ire certe cōtēplabatur dei ꝓsentiam in sacramento altaris. ac si ipm videret in carne patiēte: propter quod totus resolubat⁹ in lachrymas. nec ab alijs ire prebendebat⁹ se pluries in missa conuētuali absentabat. Miracula: que fiunt per maxime ascribuntur fidei. quod ostendit apl̃us ad Hebr. xj. dicens de antiquis sanctis. ꝑ fidem vicerunt regna: reges eoꝝ superando ꝙ accipiendo vt Josue. xj. reges in terra sancta. Operati sunt iusticiaz id est opera iusta et bona. vt Abrahām. ysaac. et iacob. Adepti sunt ꝛeptomissiones. vt dauid ꝙ salomon. Obturarunt ora leonum. vt daniel missus in lacum leonū. Extinxerunt impetum ignis. vt Ananias. azarias. ꝙ mysael. Conualuerunt de infirmitate. vt ezechias. Fortes facti sunt in bello. vt gedeon ꝙ sanſon. Castra verterunt exercitum. vt iudas machabeus cum fratrib⁹ suis. Acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos. qđ factum fuit per helyam ꝙ helyseum. Omnia miracula illa magna facta sunt per beatum dominicū corporaliter vel spūaliter. Nam vicit regna viciorū. Non regnet peccatum in vestro corpore ait apl̃s. Quot vicia: tot regna. Que omnia vicit beatus dominic⁹ vitam tenēs innocētem abundantia sua. Fortis factus in bello cōtra dēmones expellendo de obsessis corporib⁹ ꝙ alios. vt patebit infra. Et vt de ceteris miraculis taceam⁹: solo vnius explicatione nunc cōtenti sumus. Cū beatus dominic⁹ in partib⁹ tholosanis ꝑdicaret vbi heretici abundabant. ꝙ cōtra eos ꝑdicando ꝙ disputando cōtinuū certamen exerceret: vna dierum vni heretico post collocutionē credit in scriptis rationes ꝙ auctoritates inducetas ad ꝓbandū veritatē fidei catholice. Quas die suscipies nocte sequenti conuenientib⁹ cum eo multis ad ignem hereticis ad conferendum super obiectis. dixit vnus ex illis. ꝓiciantur carte ista in ignem. et si non comburatur: vera ostenderetur doctrina ꝙ fides quam

predicat iste vñicus: Si ꝓbarꝫ tūc vera esse fides nostra ve-tarabiť. Proiecť carta in ignē: ꝛ post modicū ex igne resilijt incōbusta. Dixit aūt alter ceteris temerarios: pjciat iterū: ꝛ tūc experiemur pleniꝰ veritatē. Quo facto pꝰ aliquā mānionē in igne.iterū resilijt incōbusta. Proiecťaūt ꝛ tercio. Nō cū factū fuisset: ꝛ tercio exijt de igne penitus illesa. Nec tamē tāto miraculo illi ꝑfidi voluerūt ex rodem domitere.sed stricťius mo iuramēto sibi nuicē ꝓmiserant nemini pandere tantū ꝓfugiū. Deus aūt nō ꝑmisit tantū radiť fidei occultari. Cum enī ibi esset vn⁹ miles inter ceteros fidei vere aliquāť ulum adherens. viso tanto signo conuersus est ad fidem plene. Et ipe qui plēus fuit omnib⁹ miraculū nouꝫ fecit. Magnus vocabiť pater dominic⁹ in regio spei.hec ꝙ̄ spes principaliter sit certa expectatio future beatitudinis ex meritis ꝛ gratia ꝓmiēs vt diffinit magister in iij. sentē.tamē etiam secūdario fidaciam ꝓstat diuini adiutorij ꝛ occurrentibꝫ necessitatib⁹. ꝓpter qđ dicit Eccli.ij. Respicite filij nationes hominū ꝛ scitote q̄ nullus sperauit in dño.s.expectādo auxiliū ab eo in eo qđ sibi est expediens ꝛ derelictus est.permansit in mādatis ei⁹ ꝛ cōfusus est.s.ab expectatione sua cū sibi vtile est. Quā certe expectaret beatitudinē ostendit in fine. Cum enī multi etiā magne sanctitatis viri manifeste ostēderint in illa hora se timere. ꝛ sanctissim⁹ Job dicat de se. Verebar omnia opa mea.sciens q̄ nō parceres delinquēti.iste patriarcha dominicus certus ꝺ premio suo.fratres lugentes de transitu suo ꝓpinquo cōsolatus est eos.ꝓmittens se eis magis ꝓfuturū post mortē apud deum:a quo gloriam firmiter expectabat.ꝛ qđ promisit eos nō fefellit. Nam in breui post discessu eius mirabiliter est multiplicatus in numero fratrū:cum successor eius magister Jordanus circa mille homines ad habitum ordinis traxit. Fuctus est etiā in sufficientia scientie ꝛ sanctitate vite ꝛ in numerositate conuentuum per orbem. Et vnde hoc estimari potest:nisi ꝓpter merita ꝛ preces eius ante deū. Unde in officio eius canitur. O spē miram quam dedisti moriturꝫ bona te flentibꝫ:dum post mortem promisisti te ꝓ futurum fratribꝫ. Postq̄ enī rome in ecclesia beati petri orans vidit petrum ꝛ paulum sibi apparentes.quorum petrus baculū.paulus librum sibi porrigebat dicēs. Va de predica verbū meū quia ad hoc missus es. Videbatq̄ exinde fratres suos binos ꝛ binos per diuersas regiones discurrētes reuersus ad socios quos paucos habebat circa .xvj. illos diuisit mittens ad diuersas ꝓuincias et eis. Cum tamen sibi hoc dissuaderet a prelatis ecclesie ꝛ dominis temporalibꝫ affectis ad eum. timentibꝫ ne ita dispersis ꝛ pauci deficerent:tamen nō acquieuit beat⁹ pater precibus ꝛ consilijs eorum ꝛ quarentibꝫ quia sperabat ꝛ summam fiduciam habebat dominū prosperum eis dare successum vt accidit. Qui enī sperant in domino habebunt fortitudinem maiorem q̄ habent sperantes in mūdo ad magnos labores. quia assumunt pennas vt aquile ꝛ volabunt ad celestia ꝛ nō deficient Isaie.xl. Magnus vocabitur beatus dominicus in regno caritatis. Canticoꝝ viij.dicitur. Fortis est vt mors dilectio. Maxima est vis mortis. vt omnem extinguat ab omni vsu presentis vite. Ita ꝛ caritas ab amore mundi qđ apprehendat funditus extinguit. Maiorem aūt caritatem nemo habet: q̄ vt ponat quis animā suam .i. vitam ꝓ amicis suis. Vñ augn.sup epl̄am primā Joh. Et de pe.di.ij. Si quis inquit habuerit tantū caritatem.vt paratus sit ꝓ fratribꝫ mori:ꝓfecta est in eo caritas. Sed nō ꝺ mori vt nata fuerit perfecta est.q.d.non. Sed vt perficiat nascitur. cum fuerit nata nutritur.cum fuerit nutrita roboratur.cū fuerit roborata perficitur. cum fuerit perfecta quid dicit:mihi viuere xp̄s est ꝛ mori lucrum. Hanc maximā caritatem ostendit beatus dominic⁹.cum sitiebat seruus xp̄i martyrium sicut sitit cervus ad aque fluuiū.ita canit de eo eccla. Unde ꝛ aliquo tpe nutriuit barbā ꝛ alium loco sui ꝓfecerat fratribꝫ intēdens ꝓgere ad ꝓdicandū infidelibꝫ. Hoc feruentissima caritate vouit⁹.cū vidua quedā pie apud cū ꝙquereret de filio suo capto a saracenis subsidiū liberatiōis exposcēs: obtulit ei seipm vt se venūdaret: ꝓcioꝙ ei⁹ filū redimeret. Sꝫ diuina ꝓuidētia que cū ad alia maiora reseruaret:aliter illū necessitati ꝓuidit. Noctē imptie bat deo meditatibꝫ sanctis ꝛ orationibꝫ ꝓtemplationi infallēdo multipliciter. Die ꝓmo ꝓdicationi ꝓlog⁹ audientie ꝓfessionū. disputationi hereticoꝝ vacādo. Et cū adhuc esset inuenis ꝛ in studio.fame permixta ciuitatem palentie ꝛ regionem illam inuadēte.cum videret miserias egenoꝝ.neminēq̄ consolatorē compassionis.misereāē ꝓfluus vndiq̄ impellereťur ꝛ libris:quos admodū necessarios habebat.precium acceptum dispersit credit pauperibus. Et magna caritate tres sibi disciplinas cuꝝ carbona ferrea quotidie dabat vsq̄ ad sanguinis effusionē. vnaꝝ vicꝫ ꝓ peccatoribꝫ in seculo degētibꝫ vt ꝑuerterent ad penitentiā:secūdā ꝓ his animabꝫ que in purgatorio cruciatur vt sublenarent a penis:terciā ꝓ suis peccatis que tas modica ꝛ leuia erant vt ꝓ eis satisfaceret. Cū discurrēdo per ciuitates ꝛ castra ad ꝓcurandū salutē hominū ꝓ predicationes appropinquabat alicui ciuitati vel castro. videns illā flere incipiebat amare ex ꝓpassione. ꝓsideriū offensas dei ꝓ hominēs illos ꝛ ꝓditione illoꝝ. Semel interogatus a quodā in quo libro studuisset rumpulcra tāsuauia tamcopiosa que ꝓdicabat. Rūdit in libro caritatis: que de omnibꝫ plenissime docet. Magnus vo. in re.ce. prudēte. Que diffinit a ꝙbo ꝙ est recta ratio agibilium. De beato vñico canit eccla in missaꝙ ait saluator Matthei.xxiij. Fidelis seruꝰ ꝛ prudēs quē ꝓstituit dñs super familiā suā. Constituit dñs patrē dominicū sup familiam suam ordinis predicatoꝝ vt prudentē in omnibꝫ operibꝫ suis eligens sibi bonū finem.finis aūt virtutum aliorum debet esse deus. Juxta id apl̄i.omnia in glōriā dei facite. Et post finem debitum ꝓstituti prudentia assumit congruentia media ꝓducentia ad illum finem. Dicitur aūt in libro de quatuor virtutibꝫ. Si sapiens fuerit animus tuus id est prudens:retrō temporibꝫ dispensabitur. Preterita cogita:presentia ordina futura precaue. Ideo prudentia ꝓterita cogitat facta a se vel ab alijs:quia ratio ꝓteriti scire futura facit. Et gestis enī generat experientia: que est magistra rerum. Ordinat prudētia presentia agēda. Nā vbi non est ordo ibi confusio. ꝓterea dicit apl̄us omnia fm ordinem fiant in vobis. Periculis quoq̄ ꝛ malis que possunt contingere prudentia obuiat prout potest. Jacula enī prudētia minus ferient. Beatus igitur pater dominicus instituit religionē que vocatur ordo: quia ibi oīa fm ordinē rationis fiunt. In quo ope elegit optimū finem.s. perfectionem caritatis.que sūmoꝙ querit gloriam dei et salutem proximi:ꝛ vt in omnibꝫ honorificetur deus. Primo instituit officium diuinum die noctuq̄ dicendum cuꝝ missarum celebratione ꝛ modum.ꝛ in his solicitus ꝛ peior omnibꝫ. Quis in orationibꝫ in eccla vigilaret ꝓpe mediā noctē:ipe tamen ꝑm⁹ in matutinalibꝫ officijs alacriter ꝛ feruenter iubilās in psalmodia.q̄q̄ in vno choto quādoq̄ in alio ceteros excitans ad diuinas laudes. Exinde ordinauit per fratres suos cum magno studio ꝛ zelo procurari salus animarum.per predicationis exercitium. disputationis contra hereticos.exhortationum priuatarum et lectionum: ꝛ consilijs in foro conscientie. Ne autem sinō ꝓfuus fierent discipuli veritatis legendo ꝛ audiendo efficerentur postea magistri erroris: voluit ꝛ vt prudens ordinauit fratres suos studere in libris sanctis ad hoc necessarijs. Et non solum ipse legit solenniter: sed aliquando etiam fratres secum ducebat ad scolas theologie ad audiendum. Et quia validiora sunt exempla q̄ verba. ordinauit vitam ꝛ conuersationem fratrum in omnibus exemplarem. in paupertate.in castitate. in austeritate. Quia fm augst. Venenum caritatis est cupiditas:est perfectio

eius nulla cupiditas. Difficile est aūt ꝙuis possidere sine aliquo vitio cupiditatis. ideo ordinauit nō solū in particulari nil habere ꝙpriū: qđ est ꝑmune omni religioni: sed nec etiā in ꝑmuni voluit imobilia retinere. ne anxietas quotidiani quęst⁹ studiū impediret. Prudēter tamē permisit mobilia. vt pecunias ꝙ victualia ꝑ annū posse congregari sub custodia ꝑ cōitate ꝑuent⁹ ne vū temptare videretur. Iusq; qz pulcra est casta generatio cum claritate ſ. bone fame. vt dicit Sapiē. iij. in veteres aūt periclitat⁹ castitas ordinauit prudēter ad castigandū corpora ꝙ spūi subiecta facere prolixa ieiunia. vij. mensiū continuor. ſ. a festo crucis sepēbrio vsq; ad dominicas resurrectionē. ꝙ alio tempore sextis feriis cum quibusdā aliis dicebo. Etsi ꝑ habuit carnis nēcessitate. nō quia de se sit hoc malum: sed qz talis abstinētia congruit religiosis. vt dicit de conse. di. v. Carnem. Lacte quoq; vti ad carnē vel in lectis nō permisit. sed cīs laicis: nec etiaz culcitris. Et quia vt dicit salomon. Qui custodit os suū custodit animā suam. ꝙ inquietum malum est lingua: ꝙ plena mortifero veneno: silentiū seruari in certis locis ꝙ hostis stricte mandauit sub nō leui penitētia. Omnē vestiū pompā ꝙ mollitiem perpetuo exilio relegauit: vt ipa quoq; castitas clareret in extremo monuit. Sumope vitandam esse familiaritatez ꝙ frequentiā mulierum magine iuuenculariū: que etiam viriles animos aut emolliunt aut inclinant. Verū quia sco pon religionis. ſ. finis priorim⁹ est paritas ſm Ioh. cassi. in collat. prima moy. que paritas perducit ad perfectionē caritatis: ordinauit prudentissime pater ſ. dñicus. vt constitutiones ipe eas omittendo nō obligarent ad culpam. que mentis tollit paritatē: sed ad penam nūl contra preceptum vel in ꝓtempū fieret: quia tunc culpa grauis. Et hic patet cōpendens fuit in ordine statuēdo: vt dici possit de eo. Prudentia eius stabilivit celos. i. predicatores.

Hic magnus vocabitur in regno iusticie. De eo dici potest io. ij. ad cbmo. iij. ꝙ in epla festi eius. Reposita est mihi corona iusticie i. ꝓmium pro iusticia quam habui. Siquidē ſm grego. xx. q. ij. cum deuotissimum. Summū bonum in rebus humanis est iusticiam colere: et sua vnicuiq; iura seruare. Iustus enī malis reddit supplicia conuersis ꝙ penitentibus remedia indigentibus subsidia. Remota iusticia inquit Augu. de ciui. dei. quid sunt regna nisi latrocinia. Et ideo nō est crudelitas sed pietas ꝓo deo punire crimina. Cum quadam vice beatus dñicus cum patribus tractaret de aliquo negocio bononie. sacrista vocauit vnum et illis fratribus ad audiendus confessionē vnius mulieris. vt credit dicitq; ei. vna pulcra mulier petit vos venire cito. Et ꝙuis submisse dicerit: audiuit ī spūtu pater dñicus. ꝙ zelo honestatis turbatus vocit sacriste. Consitere reatū tuū. deus fecit mihi notum qđ tu putabas occultum. Et veniam petentez disciplinauit fortiter ꝙ diuita vt fratres monerent ad compassionē ꝓpter linorem verborum. Et ait. Vade fili. dicisti decetero qualiter intuearis femīā: vt te colore nō iudices. ora ꝙ tu vt deus te faciat pudicum. Cum beatus dñicus in partibꝫ tolosanis cōuiciasset quosdam de hereſi. nec emendari vellent: permisit eos igni tradi cōburendos. Vnum tamen voluit reseruari. quē cognouit dei reuelatione etiā tarde ad fidē conuerendus. Cui ab officiali concesso dixit. Fili adhuc bonus ꝙ sanct⁹ eris etsi tarde. Sō euenit. Nā post multos annos nō solum hereſim vomuit: sed habitus ordinis suscepit ꝙ religiose in eo vixit. Penitentes consolabatur sub spe venie. Vnde semel vna vice ꝙ post predicationē suam accedētes ad eum quedaz matrone: que hereſim sapiebant. Dicēt ei serue dei adiuua nos. Si vera sunt que predicasti. nos in eo errore fuimus. Nam quos tu hereticos vocasti. nos sanctos viros estimabamus. Quas pius pater cōsolatus inquit. Nolite timere. Confido in domino: quia ipe qui neminē vult perire. ostendet vobis qualiter dño hactenus adheseritis. Factaq; oratione ab eo. virerunt mulieres cattum vnum de medio earum ꝓsilire: qui magni canis preferens quātitatem. habebat grossos oculos ꝙ flammantes. linguā longā latāq; atq; sanguinolētam ꝓtractā vsq; ad umbilicum. caudam curtā sursum q; extensam. posteriorū turpitudinē quoq; se ventebat ostentāo. de quibꝰ fetor intolerabilis exalabat. Cūq; per horam circa illas matronas se huc illucq; verteret. demum per eosdem campane ulcēdens ad limum campanilis. inde dilapsus non comparuit: foeda post se relinquens vestigia. Conuersus ergo ad mulieres sanctus dominicus ait. Ecce q; coram oculis nostris apparuit figurate potestas deprehendere. qualis ille est cui sequendo hereticos deseruistis. Que ad veraz fidē sunt ꝑuerse penitentiā suscipiēs: quinimo aliq; carū sunt religionem ingresse. Egētibus quoq; liberaliter deo operante ꝓuidit. qđ ꝙd iusticiam pertinet. Disperſit inquit ꝑs. dedit paupēbus. iusticia eius manet in seculum seculi. Cum eū rome esset cū fratribꝰ xl. numero ꝙ vno mane hora ꝓandij panis modicus esset vt paucafrusta ponerēt in mensa ꝺctis verbis benedictione peracta mensas ingressi. parum illud qđ ante singulos erat cum hylaritate capiebant. Et oratre patre dominico. Ecce deo habita formaq; conimilesq; panes cum duabꝰ tabulis ad collum pauperū refertis refectorium intrant: panesq; ponentes ante patrem dominum inclinātes se ante eum recesserunt. nō vltra visi. Nec mirū quia ille miserat: qui facit angelos suos spiritus. panes de celo ꝓstantes: habentem omnē saporem suauitatis. Eos pater sanct⁹ fratribꝰ distribuit dicens. Comedite fratres ꝙ confortamini in dño. Deniq; instus cor suū ad deum tradidit dñicalo. ſ. in oratione qđ ē actus religionis virtutis ꝓcipue partis iusticie. Licet aūt qualitora vitabo. posset dici oratio: tamen extra horas canonicas nonnem modos fernat orandi exteriorib⁹ actib⁹ ad interiorem deuotionem excitandam. Horum primus erat inclinando se ante altare ꝓfunde capite ꝙ genibꝰ. ac si per altare significaret xp̄m ante qđ se humiliari ostendebat. Secundus quia oratio humiliantis se penetrat nubes. Sic ꝙ fratres admonebat inclinari cū transiret ante ymaginem crucifixi humiliati ꝓ nobis. Sextus modus orādi exterior erat. ꝓstratus totus in terrā sup faciē suā. Sicut ꝙ xp̄s in orto orans. ꝓcidit in faciē suam: cui sanguineū sudorē emisit. Et in corde suo ꝙpunct⁹ ac sepē cruebescens aliqn eram alte vocabat. Deus ꝓpiꝰ esto mihi peccatori. Et iterum in ꝑs. Mīa humiliata est in pulvere ala nostra. ꝙ gla tinatus est in terra venter noster. Et ad hunc frēs exhortans modū inducebat cū ꝑlā magox: q̄ ꝓdētes adorarent puerū ihm. Adijciens q̄ etiā ipi peccata nō haberēt ꝙ aliqs reducibilibꝰ ad penitētiaz exortaret. Tercius modꝰ erat flādo erect⁹ ꝙ cū disciplina se in spatulis cū catbena ꝓnitēdo dicēs. Disciplia tua correxit me ī finē ſc. ꝙ in memoriā ꝙ imitatiōnē aliqualē hui⁹ exēpli statuit ordo in p festis diebꝰ disciplinas dari virgulis ligneis cū ꝑs. Miserere ꝙ peccatis suis ꝙ alienis ꝓ clemosynis eis collatis.

Quartus modꝰ erat genuflectēdi seu genuflectionis frequētandi. sicut leprosus euāgelic⁹ ſm marcus genuflexo ante ihm dicebat. Dñe si vis potes me mundare. Et stephanus positis genibꝰ in terra orabat dicēs. Dñe ihu suscipe spūm meū. ꝙ ne statuas illis hoc peccatū. Et nō poterat ꝓnere aliqn voces suā. sed audiebat a fratribꝰ dicēs. Ad te dñe clamaui de⁹ meus ne sileas a me ſc. Quēq; loquebat in corde ꝙ vox penit⁹ nō audiebat. ꝙ quiescebat in genuflexione ſtupefact⁹ alo aliquādo diu valde. Et aliquādo videbat in ipo modo aspectꝰ eius intellectu penetrasse cōm. atq; cito videbat exhylarat⁹ gaudio exergēs lachrimas vefluētes. ꝙ multū ꝓfecisse atq; agilit⁹ mouebat. erāq; surgz erigēdo se ꝙ genuflectēdo. Quint⁹ modus orandi est. qz stabat aliqn erectus ante altare toto corpe sup pedes suos nō appodiat⁹ nec berēs alicui rei. habēs aliqn ante pect⁹ suū man⁹ expānas ad modū libri aperti. Et ita

se habebat in mō standi q̄si ante deū legēt valde reuerēter ⁊ deuote. Et videbat tūc in oīone meditari eloquia dei ⁊ velut sibi p̄ viua voce enarrare. Ad q̄ facit id p̄s. exemplū Sectur pbinces ⁊ osauit: ⁊ cessauit quassatio. Quādoq; ingebat man⁹ inuicē extendēs fouitter ⁊ ante oculos ꝑpl sas ꝑstringēs seipm. Et aliquādo man⁹ ad humeros sicut moris ē sacerdotis cū celebrat missas ac si vellet aures sigē ad aliq̄d papiendū dirigēt. Sext⁹ mod⁹ est q̄ aliquā do manibꝰ ⁊ vinis expāsis ad silitudinē crucis vehemēter extēdus ⁊ rect⁹ fm possibilitatē suā. quō orauit quādo resuscitauit neapoleonē a mortuis rome in ecclia sancti siri Elevat⁹ etiaꝫ a terra fuit ab astātibꝰ visus. Hoc mō xp̄c orauerat quādo pendēs in cruce cū lacrymis ⁊ clamore valido fm aplm ad deū. exaudit⁹ est ꝓ sua reuerēcia. Et ego p̄a tota die erp̄ādi ad te manꝰ meas. Septim⁹ mod⁹ erat. q̄ aliquādo oādo tot⁹ erigebat ad celū q̄ modū sagitte electe de arcu extēso. pecte sursuꝫ in directū elevatis manibꝰ sursuꝫ supta caput fortiter extensis atq; ꝑiunctis inuicē. vel aliquātulū ampliatis: q̄si ad aliq̄d recipiendus de celo. Et credit q̄ augebat tunc ei gratia. ⁊ rapiebat ⁊ impetrabat a deo ꝓ oratione dona ⁊ gratias. In illo autem modo oādi sanct⁹ pater nō diu stabat. sed reuertebat in seipm q̄si de longinquo veniēs. ⁊ velut pegrinus mundo videbat. Oās ait sic aliquādo audiꝰ est a fratribꝰ dicēs Exaudi vocē depcationis mee dū clo ad te. dum extollo manus meas ad templū sanctū tuū. Octauus mod⁹ erat q̄ post horas canonicas vel sumptionē cibi ⁊ gratias relibus spū deuotionis: quē hauserat et diuinis verbis dictis in horis vel in lectione mēse cito ponebat se ad locuꝫ aliquē solitudinis in cella vel alibi. vel legeret vel oraret et sedebat quietus ⁊ erp̄ādebat libū aliquē ante faciē suam monens signo crucis. ⁊ legebat ⁊ afficiebat mēte velociter ac si audiret dominū loquentem sicut in ꝑa. dicit. Audiam quid loquat in me dominꝰ deus. Et q̄si cū socio disputaret natiuo ⁊ mēte modo impatiēs videbat: mō quiet⁹ auditor. disceptare ⁊ luctari ⁊ arnicē simul ⁊ flere ⁊ intuitus figere ⁊ submittere. ⁊ iterū loqui silenter ⁊ pect⁹ tundere. Mos iste erat viro dei et lectione supleri ad oatōnes: ⁊ et meditatione ad ꝓemplatōes. Et cū solitarius legeret venerabat libū. inclinabat se libo: ⁊ aliquādo osculabat ꝑ cipue euāgelia. aliquādo ponebat faciē in manibꝰ. quādoq; caputio velabat. Nonus mod⁹ est quādo discurrebat de patria ad patriā matime in locis solitariis. ludebat cū meditationibꝰ suis dicēs aliquādo socijs. Scripti est in osee. Ducā eam in solitudine ⁊ loquar ad cor eius. Unde ⁊ a socio declinabat vel putabat vel potius sequebatur eū a longe. Et mos erat ei in tali oatōe ⁊ meditatōne. ac si abigēt familias vel muscas a facie sua ⁊ munichat se sepe signo crucis. Et putabāt fratres q̄ isto mō oādi pater sanct⁹ adeptus sit medullaꝫ intelligētie sacroꝝ eloquioꝝ. Et his modis orandi dep̄hendit. qt vere hic homo iustus erat. Multū alit valet oratio iusti inquit Jacobus. v. c. assidua. Hic vocabit magnus in regno fortitudinis. Hui⁹ officiū est aggredi ardua ⁊ aduersa equanimiter ferre. De ipso patre vnico dici potest illud pueꝛb. vltimo. Fortitudo ⁊ decor indumēta eius. Decor bone statis. vtiq; manū suā misit ad fortia quādo ordinē instituit ad tantū officiū deputati. Et q̄nis semel quos ꝑgre ganerat iam discipuli temptatos a satḥana ab eo recessisset tolu tūn cū eo remanēbus nō tamē ꝓpter hoc turbatus est aut ab inceptu resiluit. ⁊ quos verbis retinere nō valuit oationibꝰ reuocauit. Sciebat enī qt vt ait grego. vij. q. j. Adversitas que bonis vtoris obicit ꝓbatio virtutis est: nō indicij reprobatōis. In ꝑdicando ⁊tra hereticos multas sustinuit ꝑsecutōes cū omni constātia. Nam aliquādo sputa ⁊ lutū iaciebāt in eū. ⁊ paleas a tergo ligabāt in vestib⁹ nec tamē ille a ꝑdicatōe cessabat. Una die ni cū petrā iret ꝑ loca in quibꝰ sibi paratas suspicabat insidias ab hereticis. intrepid⁹ ⁊ alacer incedebat. Vbi illi insidiātes ad mianiādum plurimū admirati se manifestātes dixerūt ei. Nec tu times mortem. Quid actur⁹ eras si te ꝓpehēdissem⁹. Quibꝰ ille. Rogassem inq̄t vos ne breue ꝓpendio mihi vitā auferretis. Ē trucatis minutatim articulis corpis. vt digitis pedes manibꝰ ⁊ pedibꝰ ⁊ brachijs ⁊ tibijs ⁊ aūi oculos meos positis: postea oculos ipsos eruetis. ⁊ sic truncatū in meo sanguine volutari ꝑmitteretis aut ꝓcessus ad libitū necaretis. Vbi intelligētes heretici se retraxerūt. ne magis obsequi q̄ ꝑsequi viderent. Non solū ergo aduersa ⁊ mortis pericula non formidabat: sed ⁊ ipsa appetebat. vt dicere posset cū aplo. Cum infirmior: tunc fortior sum ⁊ potēs. Unde ⁊ interrogat⁹ semel quare libentius motaret⁊ quassone q̄ tolose. Respondit. quia tolose nō mihi imminet tantū periculi mortis. Cum quidā ꝓlati se parassent adeundū ad quēdam ciuitates ꝓpter hereticos cōfutandos in disputationib⁹. sed cū apparatu ⁊ pompa incederēt: ait ad eos pater. Non sic fratres ⁊ patres ꝓcedere. nō sic cum hmōi armis cōtra gigātem hereś. sed in funda ⁊ lapide. in humilitate. in patientia. ⁊ exemplis austeritatis vere. exemplis hereticoꝝ falsa ⁊ simulata retūdē. suasionesq; sua induxit eos discalciatos ⁊ abiectos ꝓficisci. Et cū nō bene viā sciret. interrogauerunt quēdaꝫ eis obuiū de via ignotātes illū esse hereticuꝫ qui erat. Qui obtulit se adeundū cum eis ꝑ directione vie. Sed vt ꝓfidus ⁊ malignus duxit eos ꝑ vias asperas ⁊ sentibꝰ plenas studiose ad affligendus eos. Qui a spinis pungebant⁊ vt sanguis e cruribꝰ exiret. Sed gloriosus pater eos ꝓfortabat ad patientiā dicens. Viriliter ꝑcedamus secundū victoria. Jam enī peccata nostra purgantur in sanguine nostro. Qui vtiq; ꝓsequentes iter: collegerūt de spinas vnas. Nam ille conductor et exēplo patiētie illoꝝ puersus ē ad fidē. ⁊ applicātes ad locū hereticos cōfutauit ad ꝓsolatōez fidelis. Hic magis vocabit in regno tēperātie. Hec moderat passiones cōcupiscibilis. vt freno rationis retrahat sensus exteriores a delectationibus illicitis in cibis ⁊ potibꝰ ⁊ veneris ⁊ vestibus pompis. Modestia vestra. ait aplus nota sit omnibꝰ hominibꝰ ad phil. iij. Et sapiens. Post concupiscentias tuas ne eas. Non enī satiatur oculus visu. nec auris auditu inquit salomon Eccs. j. Et idem de alijs sensibꝰ gustu. olfatu. ⁊ tactu. Et ideo fm plm. Sensualitas castiganda ⁊ retinenda est. vt puer: qui nō querit nisi delectabilia corpi. Tante abstinētie ⁊ modestie erat hic pater sanctus. vt cum aplo diceret. Castigo corpus meum ⁊ in seruitutem redigo. Carnem vtiq; suam assidua abi ⁊ potus parcitate restrinxit. vt sacra eius testat hystoria. Jeiunia cōtinuabat etiam in via. Per decennū vinum nō bibebat. et si postea propter infirmitatē stomachi coactus sit vinū bibere ab ꝑpo sacrita tamen limpbatū bibebat. vt vix in eo saporis vestigiū remaneret. Una quadragesimā in pane ⁊ aqua integrā ieiunauit ꝑdicando ciuitū ferēdo ad carnem: sup tabulas quiescēdo in nocte. Indeq; tali exēplo secuta est conuersio eoꝝ: apud quos hospitabat⁊ ad fidei veritatem. Cibis carnū vix infirmitate vescebat. Nullo vnq̄ lecto in domo vel extra quātū sanus vel infirm⁹ uti voluit. nisi terra vel tabula. crate. stramine. palea. vel sacco. Vestib⁹ vilissimis vtebat. nec erubescebat etiā inter magnos deforme habitu apparere. Cutū ⁊ vilissimū aliquādo scapulare deferēs. capa opire nolui in ꝑsentia magnatoꝝ. Contētus tunica sola fuit tā hyeme q̄si estate. Jacebat in domo vestit⁹ sicut in die ambulabat: nisi q̄ de nocte fotulares et trahebat. Cathenas ferreaꝫ sp̄ deferebat sup lumbos accinct⁹ de qua tres disciplinas quotidie pusillū corpus macerabat. vt supra dictum est. Disciplis multum incūbebat. Post completoriū oīone facta faciebat fratres comitatū intrare: ⁊ se ad oādū in ecclia occultabat. Orabat ⁊ aliq̄s cū clamore valido. marioq; gemitu ad tantuꝫ prumpebat planctū. ⁊ evicino vicinos excitarent a somno: ⁊ ad lacrymas mouebāt. ⁊ post

lachrymarum fluuiū vt bumi dans corpusculum. Quis in tantis virtutibꝫ eo humilior. Insufficientē se clamabat in capitulo generali tal officio gubernādi ordinē pfuadēs petuari. Dignitates epales pluries sibi oblatas remuit. Miracula que p eum deus faciebat occultare satagebat. Unde cum semel in via miraculū quoddā fecisset. ꝙ posq̄ aliquādo ciuitati socio dixit. Ecce ciuitatē ingredimur si sciunt homines miraculū factum: nequaquā nos sanctos cum sumus peccatores. Video tibi ꝓpicio vt omnibus dicas dum vixero. Honorius q̄rtus papa cū puerū sanctū resuscitasset. ordinauit illud ad dei gloriā publicari. Quod p̄sentiens dñicus supplicauit ei nullo modo hoc fieri: ais si publicaret mare transiret nauigiū eū ampli⁹ visurus. De castitate quid dicere oportet: cum virgo semp fuerit purissimus. Quinimo quidā scolaris lubricus qui continere nō poterat. osculans manū eius cū ꝑlo more solito ꝓdicasset tantā sensit ex manu eius fragrantiā odoris. quātā nunq̄ ꝓcepisset. et qua talem ꝓcepit cum odore gratiā et vigorem. vt postea callus z honestus efficeret. Hic igitur virtutum perfectione ornatus magnus ꝓfecto vo. in regno celorum.

Quātum ad secū .§.ii.

dum ꝑncipale gloriosus patriarcha dñicus vocatur merito magnus in regno celoꝝ. i. gratiaꝝ affluentia. De quo potest exponi illud Eccli. Species celi gloria stellarum. Sup celos septem planetaꝝ est octaua spera. scilicet syderum in quo fixa sunt sydera. unde z firmamentus dicitur. Et quēadmodū stelle celestibus p̄ multitudine diuersarum nō possunt videre nec gradus gratie sanctoꝝ. Nullus ei sanctus ita fuit in tanta gratia sublimatus. quin semp posuerit in ea crescere magis: qua gratia deꝰ habitat in sanctis ꝑm id ysaie. lxvj. Celus mihi sedes est. i. ꝓa mediante gratia. Et ꝑa dei ait apꝰlus ad Ro. vj. vita eterna. Ipsa est que facit opa nostra deo grata. z meritoria vite eterne. Hec copiosa fuit in dñico. vt dicere posset id apli. gratia dei sum id qđ sum. z gratia eius in me vacua non fuit: sed semp in me manet. Hanc gratiā gratificantē suis meritis z ꝓbis plurib⁹ impetrauit. vt ꝑz ex ꝑlo de magistro conrado: qui sua sciēa cōductus erat ad legendā bononie. qui cū mūdana esset implicatus. oraꝝ ꝓpe beato dominico vna nocte: de mane diei assumptionis beate marie cantore incboante ymnū p̄me. Iam lucis orto sydere: accessit pfat⁹ magister conrad⁹ ad pedes beati dñici in choro cū fratrib⁹. z totus gratie vino ebrius petijt instāter habitum z accepit. Quidā etiā adolescentulus noīe thomas quem ꝓpter sui puritatem z simplicitatē tenere diligebat. ita vt filius eius diceret: seduct⁹ a quibusdā socijs lasciuis reuertebat⁹ ad seculū. Quod cū patri relatū esset. oratione p eius salute se tradit. qne subito cū reduxit ad viā gre. Nam cū erato iā habitu religionis cum siam secularē indiceret. cepit clamare fortiter. I ste me cōburit vt ignis. cito exibit⁹ eā a me qi totus ardeo. Sicq̄ inter ista compunct⁹ ad religionē rediit z gratiaꝝ. Innumeros alios reduxit ad gratiā hereticos z fideles peccatores. Verū in sanctis reperiē nō ꝑui gratia gratūfaciens omnibus necessaria. et qua oīnt⁹ cōcte virtutes: sed aliqñ etiam gra gratisdata. De qua ait apꝰls. i. corin. xij. diuisiones gratiaꝝ sunt. idē vero dñs. Alij datur p spm sermo sapientie. alij sermo sciētie in eodē spū. alij fides. alij gra sanitatum. alij operatio virtutū. alij genera linguaꝝ. alij interpretatio sermonū. alij discretio spirituū in eodē spū. Notiem ponit genera gratiaꝝ: que dant aliquibꝫ sanctis. qñ qs nō vt habitus ꝑmanentes: sed vt passiones transeūtes ꝑm tbo. z ad velitatē ecclie dant ad manifestandā sancti tatem alicui⁹ vt habeat in reuerētia: z ꝓbandā veritatem doctrine ei⁹. Has oēs fere reperit habuisse dñicus. Ubi primo sciendū. qꝺ sapiētia z sciētia a ꝓphā ysaia numerantur inter dona spūsancti. ab apꝰlo inter genera gratiaruꝫ a ꝑbo inter virtutes intellectuales: sed differūt ratōe. Nā dona sunt inquātū importātia quādam notitiā a deo infusam. Sapiēa quo ad diuina. Scientia quo ad humana agibilia cū quodā gustu suauitatis. vt illas omnib⁹ ꝓponat mūdanis. Gratie vero sunt gratisdate aliquibꝫ. vt. i. quis fiat z loquat⁹ de diuinis quo ad sapientiā. de humanis z moribꝰ quo ad scientiā suauiter z efficaciter. nō ex studio sed diuina infusione. vnde dicit⁹ sermo sapiētie z sciētie ꝑmo. Virtutes sunt intellectuales inquātū quis ex exercitio lectionis z audiendi p rationes humanas cognoscit supna z diuina: quo ad sapientiā: vel humana z naturalia quo ad scientiā. Omni illo impleri modo beat⁹ dñicus habuit sapientiā z scientiā. vt de eo dici posset qđ dicit⁹ de beata. Surrexit beluas quasi ignis. z verba eius vt facula ardebat. Nec poterat resistiꝰ (vt dicit⁹ de stephano) ꝓbonat⁹ ire) spū z sapiētie: qui p os eius loquebat⁹. Cū rome moniales in omnib⁹ pene monasterijs viuerēt multū dissolute z secularit⁹. decreuit bonus⁹ papa reducere omnes ad vnū locū in quo clause simul religiose viuerēt. Hoc autē executioni mādandū cōmisit tribꝰ cardinalibꝫ beato dominico. Qui omnes collegit in ecclia sancti sixti facto ibi solēni monasterio cū tenta clausura. normā religiose viuendi eis tradens. sub habitu ordinis z cura fratrū ꝓdicatoꝝ. Licet enī multas inueniret ꝓtrarietates z impedimenta ab ipis z ꝓsanguineis eaꝝ hoc recusantib⁹. ita sanctiter z efficaciter loquebat⁹ de diuinis z sanctis moribus: vt omnes demū acquiescerent verbis eius. Fides pot est gratia gratisdata impostat quādaꝫ certitudinē mētis de inuisibili⁹. vel talē notitiā qꝺ efficacib⁹ verbis ostendit⁹ rationes ꝓsuasibiles fidei. Hāc ostēdebat se habere beat⁹ dñicus. cuꝫ z in missa ita copiose flebat: ac si ꝑm videret in altari. Et cū ꝑficisceret cū ꝓpio suo diacono ꝓsatiā qñ adhuc innenis erat. prima nocte qua deuenerunt ad hospicia hospitē suū quē inuenit hereticū. tam efficaciter ōne qñ ire fragabili ꝓsatiē ad fidē puertit. Vt ver⁹ ꝓpha multa reuelauit alijs futura vel occulta: ac si ꝑsentia ceint. vt mortē comitis montisfortis. z mortē regis aragonum. Item cū magna siccitas esset. ita qꝺ circa festa natalis adhuc nō erat seminatū: ꝓpter hoc z ꝓpe ꝓdicaret scios eorum sup hoc afflictionē ꝓsolatus est: ꝓdicens pluuiā ꝑpetuo descesurā. Qđ subito ꝓtigit. Quēdaꝫ fratrē cuntem ad ꝓdicandū occulte habentē secum pecuniā cognoscens dure redarguit. Gratia fuit pleꝰ sanitatū. Nam fratrē redulfum ꝓcuratoꝝ fratrū febricitantē ad mortē. subito oratōe sanitati plene restituit: z mulierē a quartana liberauit in vita existens. Nā post mortē varijs infirmitatib⁹ occupatos sospites reddidit. Operatio virtutū dicit⁹ operatio eoꝝ que p viā nature fieri nō possunt. Infirmi enī etiā p medicinā sanari possunt: mortue ꝛ resuscitatio nulla nature potētia. Et hac etiā ꝑa claruit beatus dñicus. Nam tres mortuos quos clare cōstat rome resuscitasse. s. filiū vidue pauli. Neapoleonē innocentē nepotē cardinalis d̄ fossa nona. z archiepi. Etiā alios plures resuscitatos fuisse narrat vinc. spe. hystor. Gratia ingenij nos caruit. Nam cū iter faceret cū quibusdā alienigenis deuotis. qui ei necessaria z socio in via ministrabat. quorum ydioma ignorabāt: oratōe impetrauit eoꝝ lingua loqui. qđ affecit⁹ est ad ꝓsolandā illos diuinis ꝛbis. Interpretatio ꝑmonū spectat ad ꝛpositōes scripturaꝝ in locis obscuris ex dei infusione nō ꝓ studiū humanū. Et hoc nec sibi defuit. Nam z quosdaꝫ libros scripture postillauit. vt euāgelia matthei z epistas pauli: que opa aliqui fideuigni retinuerūt se vidisse. Ad discretionē spirituū pertinet videtur instigationes que homini suggerentur. sibi vel alij sub specie boni discernere quādo vere ex deo sint vel dyabolo. Et hāc gratiā habuit dñicus cū dyabolū in specie iuuenis venientē ad ꝓfessionē cognouit. Hec omnia particularia tacta in legenda infernus patent. Hic ergo magnus vo. in gratiaꝝ affluentia.

Hic magnus vo. in .§.iii.

re.e.i.sciat pentia. Sup celū sydereū q̄ dicit octaua spera ponit a theologis aliud celū. ad modū aquaꝝ congelatarum. vii dicit cristallinū. de quo pſ. Aque q̄ sup celos ſt laudēt nomen dñi. Et hoc ſm eos dicit primum mobile: qđ mouet alios celos. vii pōt apte significare noticiā scia rum. Cognitio eiꝰ videt primū mouens bolem ad opera virtuosa. Mā vt ait augu. Frustra diligere possumꝰ incognita nequaq̄. Obiectū enim mouens voluntatē ad amandum ꝛ exequendū: est bonū cognitū. Hic magnꝰ vo. in re. celoꝝ. i. sciaꝝ. Mā in studio generali palentie in hyspania traditus fuit adolescēs. artes liberales addiscēdas in ꝯbo spacio temporis ꝓficit supra multos coetaneos suos. doctrine ꝑ qua fuerat missus intētus. omissis vanitatibꝰ ꝛ lasciuijs: quibꝰ se solēt adolescētes implicari. Talium enim sciaꝝ noticia. multū ꝓfert ad intellectū scripturaꝝ ꝛ hereticos ꝓuincēdos. Hūc eugenius papa mādat epis et alijs q̄ cura oīm ꝛ diligēcia habeat. vt magistri ꝛ doctores cōstituāt: qui studia literaꝝ liberaliūq̄ arciū dogmata assidue doceāt. qz in his maxime diuina manifestant aꝝ declarant mādata. dſ. xxxvij. de quibusdā. Et in hoc figura mādauit dñs. vt israhelite vasis aureis ꝛ argenteis mutuo acceptis spoliarēt egyptū. ad significandū q̄ aux. sapientie ꝛ argentā eloquēcie (q̄ repenunt in libris gētiliū) in vsum nostre eruditiōis ꝛuertere possumus. Vez i his mozari nō debet. Ē trālire ad sapientiā scripturaꝝ et sacre theologie. Hec est em sapiēcia dña que edificat domū ecclesie ꝛ ꝓficietie cū septē columnis septiformis gr̄e. q̄ conuiuium parat refectiōis interne. cuius ancille sunt artes liberales. vt dicit. puer. ix. Ad hāc totā se applicās. b. vīcius. amore eius noctes pene ducebat insomnes vt sacra eius rediſt. hystoria. Indeq̄ hausit auidecqđ postea effudit abunde. Magisteriꝗ factꝰ in sacra theologia ꝓmulgꝫ magr̄ sacri palatij. que postea viginti ordini ꝑdicatorū fuit indulta. Legit in curia romana ꝛ in alijs locis plures libros pagine sacre. disputās frequēter ꝛtra hereticos. et ꝑdicans ꝛ exhortās cūctos fideles. ꝛ pmaxime ꝑ ordinem suū cui solus collatus est titulus ꝑdicatoꝝ. Nec regit religio aliē licet ḡlubet habuerit per illustres viros. cuꝰ fratres ediderit tot libros ꝛ ta morales ꝛ vtiles. sicut religio ꝑdicatoꝝ. Hūc apte habuit visionē rei ꝛgruentē quidam doctor. qui cū reſumeret lectiōes quā de mane erat i scolis lecturus: aliqn̄ āculū dormitās vidit in somnis septem stellas sibi pētari. q̄ totū orbē illuminabāt. Expertactus cuꝝ hora iā aduenisset legēdi. Ecce septē fratres cū beato patre dñico ingrediūt. Hos ducebat. b. D. ad audiēdū. vt plenius instructi veracius docerēt. Intellexit doctor illos fratres ꝑ illas stellas eo numero ꝛ ope designari. Hūc plurimo eos veneratus ē affectu. Sz plenius possumꝰ p. vij. stellas hos. vij. notabiles doctores intelligē filios. b. D. q̄ natas visus ē cū stella in fronte ecclam illustrāte. vt etiam cantat ofo de eo. Primus fuit. b. Tho. d aquino summꝰ doctor in theologia. cuꝰ doctrina sufficiēs est ad plenam instructionē ecclē ꝛtra oēs errores. Secūa stella. b. petrus martyr ꝛ inquisitor hereticoꝝ. Tercia stella albertus magnus ī ꝛ phia summꝰ. Quarta hugo primꝰ cardinalis ex dominis: q̄ postillauit totā bibliā. Quinta petrꝰ de tarentasio dictus papa innocēn. v. q̄ scripsit sup scīa. ꝛ epłas pauli. Sexta nicolaꝰ magr̄ ordinis cardinal ꝛ postea papa bñdictus. xj. ꝑ sua scīa ꝛ bontate papa creatꝰ. Septima raymundꝰ cōpilator decretaliū. vel sanctꝰ Vincēn. ꝑdicator apłicus. Hi sua maria sapēa totā illustrant ecclam. Hic igit magnꝰ vocabit in re. cc. cim sciaꝝ. Sup oēs ꝑdictos celos erat decimūq̄s dē empireū ab igne pfectissime ꝛnatus. in q̄ refidet deꝰ cū sanctis ī glia. Et ib post alios celos ecclē militātis. vo. b. Dñicus magnꝰ in re. cc. ecclē triumphantis. Amen.

Capitulum .iij.

Liendum primo q̄

beata virgo Maria, peperit ordinē ꝑdicatoꝝ habitā vidit: ꝛ se ꝓtectricē eius ostēdit multiplicit. Mortuo Innocēn. tercio ꝛ honorio tercio ī pōtificatu succedēte. h. xx. posteq̄ cū fratribꝰ suis decreuerit regulā beati Aug. eligere: ſm quā ꝓfiteret. additis ꝓbis ꝛstitutionibꝰ de cōi ꝓsensu assumptis: reuersus ad cunā instabat apud honoriū ꝓtā, ꝓ confirmatiōe ordinis. Rome igit nocte quadā meditatiōi incumbēs vigilanti vidit ad pōs dexterā exurgere filiū in ira sua. vt interficeret omnes peccatores terre: ꝛ dispergeret omnes operātes iniquitatē. Stabat aūt in aere aspectu terribilis. ꝛ ptra mundū in maligno positū lanceas tres vibrabat. quibꝰ superborum cernices erectas transfigeret puīa: alterū qua cupidorū viscera effunderet: tercia qua ꝛcupiscētias carnis vitiosas ꝓstraret. Cuius ire dū nemo posset resistere. occurrit ꝓpitia virgo mater ꝛ pedes amplectēs eius. rogauit vt parceret eis quos redimerat: ꝛ iniquitas misericordia temperaret. Ad quā filius. Nōne vides inquit quāte mihi irrogāt iniurie? Justicia mea tāta mala non sustinet impunita. Tūc mater. Tu scis ait qui oīa nosti. qz hec est via ꝑ quam eos ad te reduces. Habeo seruū fidelē quē mittes in mundū vt verba tua annunciet eis: ꝛ ꝓcurrat ad te eīm salnatorem. Alīū quoq̄ habeo seruīq̄ē ei dabo adiutorem. vt similiter operet. Filius dixit. Ecce placatus suscepi faciē tuā. Verūtamē ostende mihi. quos velis ad tantū officiū destinare. Tunc dña mater obtulit beatū dñicum hērsa christo. et ait dño mſi. Bene ꝛ studiose faciat. qđ dixisti. Obtulit quoq̄ ꝛ sanctū franciscū: quem similiter dominꝰ laudauit. Sanctus q̄ dominicus in vilicone ꝓderās socia diligenter quē prius non nouerat. in crastinū cum in ecclesia eum ex his que in nocte viderat recognouit. ꝛ in osculo sancto ruens ꝛ sinceros amplexus dixit. Tu es socius meus: tu curres pariter mecū. Stemus simul ꝛ nullus aduersarius ꝓualebit. Visionem eiā narrauit illi. Extunc ergo facti sunt cor vnū ꝛ anima vna in domino. Qđ etiā in posteris mandauerunt perpetuo obseruari. Huius visionis seriem ꝛ cognitionē per sanctum franciscū meruimus accipere eni etiā beatus pater dñicus ante ꝓfirmationē ordinis patefecit. Qua roboratus certusq̄ factus ad predictū ch̄risti vicarium accedens seruus dei dñicus in ꝛa ꝓpositam ordinationem ꝓceptā. ꝓfirmationē ordinis ꝑdicatoꝝ. ꝛ oēm que obtinere voluisset opitulante dei gratia plane per oīa impetrauit. Si quis magne huius rei ꝓcessum curauerit auertere. admiratione vehemēti tenebit. Stupēs q̄ homo tam humilis extreme paupertatis nullo humano fult auxilio apud excellentiā apostolicā glorioſissimumq̄ cardinalium cetum ꝓualuerit hoc ardua pictatis negocia ꝛ solus tam efficaciter ꝛequisitamq̄ facilitet ꝓsummare. Sz vere non humana industria. immo potēs dei sapientia. put voluit per humilem seruū perfecit hec oīa: sicut obtinuit dei genitrix intercessio veneranda. Vbi enī fuerāt q̄ filem visionē habuit qdā monachus. qui infirmatus i ecrasi raptus fine sensu ꝛ motu triduo pene permansit: ꝛ ad se reuersus ꝓtunc ex humilitate q̄ viderat in ecrasi reticuit. Sed in ꝓcessu temporis videns fratres ordinis in ecclia ꝑdicare. pauperes ꝛ humiles habitu. vocās eos postea ad ꝑtem. interrogans de religione eoꝝ: tunc patefecit eis visionem habitā in illo rapetu. q̄ sez viderat dei genitricem flexis genibꝰ ꝛinunctis manibꝰ filiū deprecātem ꝓ humano genere ꝛtra ipsum iratum. vt exspectaret ad penitentiā. Cum revellet pluries repulsam. memoratis beneficia collata dñi. missione patriarchaꝝ. ꝓphetaꝝ. sui aduentū. apostolorum ꝛ martyꝝ: demū placatus dixit se missurū predicatores. ad quoꝝ doctrinam si se non emendarēt: veniret contra eos. Item quidā alius ex mortuis resurgens retulit de ꝛgine deprecante filiū turbatū ꝓ humano genere ꝛ deinde placatum, promittendo mittere ꝑdicatores. Magnus etiā pa-

ter stephanus cartusiensis ordinis magne sanctitatis pnunciauit suis fratribus ordinem predicatorum in breui.rogans vt in magna reuerentia ⁊ conduli affectu eos recipe rent. Qđ ⁊ fecerunt. Abbas Joachim instituit florac̃ensis monasterij.etiam in suis libris ⁊ expositionibꝫ scripturaꝝ pdixit ordinem predicatoꝝ futuꝝ.mandans suis vt cum exurgeret:cum oi reuerentia eos susciperent ⁊ deuotione. Qđ ⁊ fecerunt cum cruce ⁊ pcessione obuiã exeuntes. Item cum rome apud sanctam sabinam i ecclesia fratꝝ more solito in eccia pernoctasset.b.do.oñdo.nocte medio cum quietem tenerent fratres ingressus dñi dominum.in vna eius parte ꝑstitit coram.eleuatisq; oculis in partem alteram respiciens vidit tres virgines admirande pulcritudinis: quaꝝ media p alias incõparabili decoris specie rutilabat. Una ex hys que erant altrinsecus a late portabat situlam.vas splendidum ⁊ ornatũ. Altera vo gradienti regine in medio aspersorium portigebat. Lectis aũt regina cum virginibꝫ ⁊ dñmitorium singulos fratres suos quiescentes in lectulis aspergebat: benedicensq; eos crucis signaculo ꝓsignabat. Um aũt ex quiescentibꝫ hãc gratiam aspersionis et bñdictionis penitus renegauit.vt discant posteri:quam religionis disciplinã pdicatiõq; custodiam vult in nobis etiam dormientibꝫ visitans nos cum tempe mater misericordie inuenire. Considerauit itaq; pater almus hoc intuens in fratrem illum: Surgensq; ad oratione ꝓcessit regine obuiam vsq; ad medium vbi lampas dominoꝝ dependebat: ⁊ se ꝓsternẽs añ pedes eius supplicit orauit dicens. Obsecro mi dña indica seruo tuo quic sis. Hoc licet diceret:ñ eam in spiritu cognoscebat. Eo tempe antiphona. Salue regina in pcentu fratrum ⁊ soloꝝ tñ genibꝫ flexis dicebat. Respõdit seruo suo domina dicens. Ego sum illa misericordie regina:quã oi sero deuotis mentibꝫ inuocatis: Et cum dicitis. Eya ḡ aduocata nostra. ꝓsterno me coram filio meo tẽpcans eam ꝓ miseratione ordinis illius. Tunc sumpta fidelio seruus lachrymis quelibet inquirens. O dña: que sunt q̃ comitãtur tecum virgines ille pulcerrime: Rñdens illa dixit. Hec sẽ ecclia ⁊ katherina. Item ille.cur misericordie mater ingt transeundo illum frãtrem ꝓteristi: Cui dixit:qt nõ habuit se decenter. Deinde cum fratres reliqs circuisset ⁊ aspergendo signasset:disparuit. Aceir facer ad locꝫ rediit. vbi prius steterat ad orandum. Et ecce repente facta manu dñi super eum raptus est in spiritu añ deuꝫ ⁊ vidit dñi sedentem ⁊ matrem ipius: que sedebat ad dexteram eius virginem gloriosam amictã capa coloris saphirini. Aspiciens aũt in circuitu vidit ex oi natione spiritualiũ patrum qui ex sacris religionibꝫ christo ⁊ filios ⁊ filias spõales genuerunt.multitudines innumeras in aspectu altissimi gloriantes.⁊ cum nullum illic aspiceret suoꝝ filioꝝ:erubescẽs compunctus ex intimis amarissime flere cepit. Exterritus ergo a gloria maiestatis dñmi stetit alõge. nec audebat vultui gloie ⁊ virginis excellẽtie ꝓpinquare. Innuit aũt ei manu dñna. vt ad se veniret.at ille tremens ⁊ patens nõ psumpsit accedere:quousq; eũ similiter vocauit dominus maiestatis. Accessit itaq; homo compũctus ⁊ humilis spiritu ⁊ contrito corde amarissimis.totus perfusus lachrymis:filij ⁊ matris ꝓpijs pedibus devotissime ⁊ humillime se prostrauit. At consolator flebilium dñmꝰ gloríe dixit ei. Surge.qui cum staret coñ dñmo interrogauit eũ dicens. Cur sic amarissime ploras: Qui ait. Quia in conspectu tue gloríe omnis religionis bonũ intueor: de mei ꝑo ordinis filijs hic pauc̃ dolos nullũ aspicio. Cui dñmna. Vis videre ordinem tuum: At ille. Hoc desidero domine. Tũc filius manum suam sub scapulari virginis matris sue ponens dixit ad illum. Ordinem tuũ matri mee cõmili. Et cũ hoc pio haberet affectu ordinẽ suum videre desiderans. Dominus itaq; dixit ei. cõno vos cũ videre: Respõdit. Hoc affecto mi domine. Et ecce mater virgo dñmi placuit filio capam ḡ decoratam operiri videbatur.euidenter patefaciens aperuit:⁊ expandens coram lachrymoso dominico seruo suo. Eratq; hoc tũte ex pacientia ⁊ immensitatis vestimentum:qđ totam celestem patriam amplectendo dulciter continebat. Sub hoc securitatis tegumento.in hoc pictatis gremio videt ille ꝓtem platos:sublimium ⁊ perspectos dñmini secretoꝝ dominiq̃ fratꝝ sui ordinis innumerã multitudinem.singularis protectionis custodia ⁊ brachijs amoris pectibꝫ complexã. Conuersus est ergo luctus eius in gaudium.⁊ lamentũ in tubilum.⁊ exultans somno prostratus gratias egit dño filio matriq; eius virginis gloriose. Tunc ad se reuersus ad matutinas cum campana signũ dedit ⁊ fratres continuo surrexerunt. finitis matutinis.conuocansq; ad capitulum fratres predicauit magnum sermonem ⁊ pulcrum exhortans eos ad amorem virginis matris: qꝫ fuerat consolationis eius vberibꝫ saciatus. Post hec fratrem benedictionis gratia expertem leniter allocutus.ipsum repetit a culpa penitus alienum.sed tamen dixit.q; ex somno expergefactus se inuenerat e nudatum. O quanta fratribꝫ predicatoribꝫ indicta est necessitas disciplinę ⁊ custodia pudicicie.qui etiam ignoscantes ⁊ nolentes illos miseri cordes oculos a nobis auertimus: qui clementer aspicit. Quanta ab eis veneratione colenda est: quãta virgo excellẽtissima genitrix christi dignissima matr̃a benignissima charitatis laude prosequẽda est: cui a maiestate cum mittimur:sub cuius radijs protegimur:cuius manu benedicimur:cuius gratie rore perfundimur:cuius infertentis dilatamur:cõsolamur ⁊ saluamur. Hec est que patrẽ nostrum.b.dominicum tanq̃ suum fidelissimꝫ filio obtulit cui frequenter apparuit.dulciter allocuta fuit.in extremis morienti affuit:ipsumq; cũ filio in scala candidissime subiectum cum angelis coronauit.

Femina quedã deuo .§.i.

ta in lombardia erat.soluta iam agens vitam ⁊ magne fame sanctitatis.audiens hec nouum ordinem predicatoꝝ surrexisse:videre aliquos ex bis concupiuit. Contigit aũt duos fratres partes illas predicãdo transire. Qui diuertentes ad eam audita eꝰ sanctitate more fratꝝ cũ verbis spiritualibꝫ sunt allocuti. Cum autem quesisset:qui ⁊ de q̃ ordine forẽt: Responderunt de predicatorum ordine nouo. Quę cum vidisset eos esse pulcros ⁊ in habitu decenti.iuuenes.despexit eos:etiamsi ꝙ sic non possent in ꝑ seculo nequã discurrendo permanere illibati.cui nocte se quẽti beata virgo dñmi nostri maria turbata facie allõ dixit. Abberi me graniter offendisti.despiciens fratres illos iuuenes qui ad te visitandꝫ accesserunt. Non credis ꝙ ego valeam seruos meos iuuenes custodire illesos ⁊ honestos.pro salute animarum per mundum discurrentes: Ut autem noueris me eos i spiritualem curam suscepisse ⁊ custodiã: ecce oñdo tibi quos heri despicere ꝑsumpsisti. Et elevans pallii sui clamidẽ.ostendit illi multitudinẽ magnam fratꝝ ꝓdicatoꝝ.⁊ fratres illos iuuenes quos despexerat inter eos. Tunc cõpuncta fratres ordinis ex intimis dolenit ⁊ beciplis ꝓ ordinẽ enarrauit. Tãta fuit ad dñmi genitricẽ mariã fratꝝ oim devotio tamquã ei esset reuerentia: plagis in eius laudibꝫ cultu diligentia tam sedula. ars sermonis ad eã oratio.sanctiq; amoris affectio tã grandis fidelisq; de eius patrocinio ꝑfidentia.ars insatiabilis i eius ꝓmptitudẽ suspensioq; humanus sermo non valet explicare. Añ ⁊ in cellulis ⁊ in habitaculis habebant expressas imagines virginis cũ filio ⁊ crucifixi pendentis i lignio.iuxta qõ erat mater eius maria.quoꝝ aspectꝰ memoria dñmitantes excitaret:⁊ exteriorem sensum ad vana libertatem speciali lubrico roborauit. Añ in honorem virginis statuit ordo omni sabbato nisi festum.vel.xl.fuerit:fieri officium totum de beata virgine cum missa solenni cũ sequẽtijs in laudem eius.qõ nec curia nec religio alia habet in officio suo. Et vt insinuauit per literas nobilis generis

nobiliot mouḃ. ꝛ vtriuſq; iuris peritus prelatus eccleſie. dictus guido fulcodij in minoꝛibꝰ ꝓſtitutus. ad papatum poſtea aſſumptus clemens. iij. fratribꝰ ordinis ſcribẽs ad eoꝝ ꝓſolationem. Quedam ſua germana matrona valde venet abilis ꝛ deuota. cum fratres eſſent ꝑgregati in capitulo generali in quadã ciuitate vbi illa erat. ꝛ in completorio decantarent illam dulcem antiphonã. Salua regina. eam in eccie illa. ꝛ tenote oꝝ. ꝓ fratꝝ ꝛ ordinis ꝓfectu ſpãli ad quem erat valde affecta: dum fratres cantarent illam ptem antiphone. ꝛ dicẽs benedictum fructꝰ ventris tui nobis poſt hoc exilium oſtende vidit beatiſſimã ẏginem in capite poſſionis ſupeleuatam offerentẽ filiũ vt paruulam: quem gerebat fratribꝰ ipſis. Et cum inclinaret ad finem antiphone ſcꝫ maria: et ipſa inclinando reſalutabat. Et in principio fratres ordinis dicebant fratres virginis marie: ſi placuit eccie dei titulꝰ eis dare fratꝝ ꝑdicatoꝝ. Qꝛ aũt ipſa vedent habitũ fratribꝰ patet in ſequẽti. ca. §. iij. de magiſtro reginaldo.

Capitulum .iiij.

Eatus dñicus prædi-

catoꝝ duꝝ ꝛ pater inclitus. qui appropinquante mũdi termino ꝙſi nouũ ſydus emicuit ex hyſpanie ptibꝰ. villa que dr̃ calonga eronienſ dyoceſ ortum duxit. ꝓſidente rome alexandro tercio. imꝑante autem frederico primo anno ſcꝝ dñice incarnatiõis. M. clxv. Cuius pater vocatus eſt felix: mater iohãna. Honeſti ſiquidẽ pentes ꝛ deo deuoti. habuerũt filios tres: qui literꝫ inſtructi gradũ ſacerdotij aſcenderunt. Unus eoꝝ ſe dedit hoſpitalitati in hoſpitali deſerviens magnus ꝛ mirabilis claruit. dr̃ poſt mortẽ miraculis claruiſſe. Secundus dict⁹ e manes ꝛtemplationi traditus ꝛ frat ordinis effectus. Tercꝰ fuit beatus dñicus. Hanc igit mater anteq̃ ipſum ꝛciperet. vidit in ſomnis ſe geſtare catulum. acceꝑ iam ore faculam baiulantẽ: qui egreſſus ex vtero totam mundũ incẽdere videbat. Quo ꝓfigurabat ex ea ꝓdicatorẽ eximiũ naſcitur: qui faciem igniti eloquij portaret. quo frigeſcentem in multoꝝ cordibꝰ charitatẽ vehement⁹ inflamaret. ꝛ ſedule ꝓdicationis latratibꝰ lupos arceret a greg lbꝰ mouentes quoq; in peccatis alios ad virtutũ vigilantiã excitaret. Qđ ꝛ rei poſtmodũ ꝓbauit euentus. Fuit eñ vicinorum mirabilis obſtargator. oꝝ ꝓgnator hereſim fidelium diligentiſſime exhortator. Verba quidẽ eius ardebant vt faculeꝫ in ſpẽ ꝛ generat ꝛ virtute helye. Natus autẽ et ꝓꝛs pendꝰ ꝛ religioſe nutritus cepit eſſe puer ingenioſ⁹ vt pote qui fortune eſt aiam bonã. A dño ſiquidem bñdictionibꝰ dulcedinis eſt ꝓuentus. Pater eius felix. mr̃ vo iohanna nũcupata eſt. Hoꝝ itaq; pio ſtudio puer ſcꝫ ſeculare aliquid ei illaberet⁹ aio: traditus eſt eccleſtico imbuendus officio. vt ſanctitatis odorem velut teſta recẽs imbiberet. quam poſtmodũ annexa ꝓpetuo tenore ſeruaret. In illa ſua puerili etate coꝛ ei ſenile iam inerat ꝛ ſenſ⁹. Veneranda canicies ſub tenella facie latitabat. Diuina igit gratia iam in eo mirabiliꝫ opante. cũ eſſet adhuc puerulus nondũ a nutricis dilectia ſegregatus. verbẽſus ẽ ſepe lectulum dimittere: ꝙſi carnis ia delicias abhorreret ꝛ elegit potius ſup terram accumbere: ꝙſi in lecto corpali quodãmodo quiete reſolutus iacere. Extunc aũt vigilie in aſſuetudinẽ declinare ſtratus mollitiẽ. frequentiſſime ſup terrã tolmere. Volẽs quoq; magnũ aliquid ex puero ꝓſcius futuroꝝ deus oſtendere cuidã matrone: que eũ videlꝫ et baptiſmi fonte leuauerat: viſionẽ huiuſcemodi ꝑ ſomnium demonſtrauit. Videbat ſiquidẽ illi matri eius ſpãli puer dñicus quaſi ſtellã bñs in fronte: que totam terrã ſuo lumine ꝓſtrabat. Quo dubat intelligi. ꝙ dandus foret in lucẽ habitantibꝰ ſup terram: illuminare bis qui in tenebris ꝛ in umbra mortis ſedẽt. Ipſe eñ ꝙſi ſtella matutina fulſit in mundo. Uſaq; eſt cũ eo nona lux quedã oti ſeculo: cuius charitas iã diffuſa eſt vbiq; terrarũ. Erat autem hec matrona nobilis. que viſionis magnitudine ſtupefacta. matri eius cum ingenti gaudio qđ viderat nũciauit. Puerilibꝰ aũt annis innocẽter tranſcurſis nullus ẽ pa lentiam: vt ſibi liberalium artium compareꝫ ſtudij exercitatione pitiam. Ibi eñ tunc tꝑis generale floꝛebat ſtudiũ abundãs tam multitudine numeroſa ſcolariũ: ꝙ ſtudioſa ꝓfectione doctoꝝ. Cepit aũt ſancte puer indolis nõ ſegniter agere eruditioni. cuius gratia miſſus erat diligenꝫ intendere. omiſſiſq; friuolis quibꝰ adoleſcentiaꝫ ſolet etas affluere. maturioribꝰ ſtudijs ſeſe occupauit. Et vt animus ſuũ plenius transferret ad ſapiam. cogitauit a vino abſtinere carnem ſuam. vitã ꝛ viuũ per tricenniũ non bibebat. Poſtmodum antẽ laceſcente ſtomacho compulſus eſt a bone memorie diacono eronienſi ẽpo modico vino vti. qđ tã tamtempatum ſumebat: vt vix in eo ſuporis veſtigium remaneret. Qđ ſactũ eſt. vt in liberalium artiũ eruditiõe ſupra multos coetaneos ſuos ſpacio breuioꝛi ꝓfecerit. Hꝫ ẽ competenter inſtructus. ne in huiuſmodi nõ tam ſcientia qđ vere ꝛ ſumme pbie ꝓfectꝰ tꝑis ſalubꝛioꝛi dr̃ ſcipline ꝛgruũ reperiret: ad theologie ſe ſtudium totũ cõtulit. cepitq; diuinis inhyare vehemẽter eloquijs. Quoꝝ mellea dulcedie hauriebat auide: qđ poſtea effudit abunde. Hꝫ itaq; ſapiẽtie ſalutariꝫ ſtudijs quamuꝭ annis inmigãs. tanta diligẽtia. tantoq; diſcẽdi auiditate factis literis inherebat: qꝛ pene noctes ducebat inſomnes. Diuinigq; verbi ſemina intẽta cordis aure ſuſcipiẽs. tanq̃ terra celeſti ymbre ꝓfuſa. non ſolum ſanctaꝝ meditationũ ꝛ affectionum ſegetes: ꝙ etiã opꝝ bonoꝝ fructus vberrimos ꝓducebat. Effudit ꝓinde largius intellectum fons ſapientie ſup latitudinẽ cordis eius. Et qđ etiã humane ꝓuie verat: hoc in eo diuine gr̃e illuminatio abundanter ſu pleꝫ bat. Sanctitatẽ ꝙſ vite: ratiocinationũ argutias ꝛ ſpãlẽ fructũ verboꝝ ſolus ꝓponebat. Et ſermo eius ꝛ ꝓdicatio eius erat nõ indoctis humane ſapie ſtudijs: ſed in oſtenſione ſpũs ꝛ virtutis.

Fame perualida .§.i.

In vniuerſis hyſpanie ptibꝰ ingruente ſeruus dei dñicus adhuc manens palentie. cum videret egenoꝝ miſerias neminemq; conſolatorem: animo admodũ compaſſionis vigebat affectu. Ab infantia quippe cũ eo creuerat miſeratio. que alioꝝ ſibi coaceruãs miſerias: nullius afflictiõis aſpectu ꝑmittebat eum non eſſe ꝓpitium. Crebris igit egenorum neceſſitatibꝰ ſuis elatus. excogitauit vno ſimul opere ꝛ euangelicis obtemperare ꝓceptis: ꝛ mortalib⁹ primeuis ſubuenire miſerijs. Vendititq; libris quos ſibi admodũ neceſſarios habebat ꝛ omni ſupellectili: acceptum ꝓcium diſperſit vedit pauꝑibꝰ. Quo exemplo magnos clericos et diuites ad magiſtros ad miſericordie opera ꝓuocauit. Et extũc cepũt largius elemoſynas erogare. ꝓpie paꝛcitatis ignauiam ex inuenis liberalitate pellentes. Talibꝰ virtutũ floribꝰ in beato viro grauiſſima venuſtate vernantibꝰ. cepit odor ſanctitatis eꝰ circũq;q; diffundi. Cuius honeſtatie eius late patens ſcemũ eronienſis epi didaci attigiſſ auditũ. ꝑnctata diligenꝫ veritate atq; compta ꝓtinꝰ accerſiri fecit eum in ſua eccia canonicũ regulare. Qui ſtatim inter canonicos velut ſingulare iubar emicuit: ꝛ de virtute in virtutem mira celeritate ꝓgredions. oim in ſe ꝓuocauit affectum. Mirant canonici tam ſubitũ religionis apicem: ꝛ eum licet imitum cõſtituunt ſuppoſitum. Ipſe aũt quaſi lucerna ſup candelabꝝ ꝛ ꝙſi ciuitas ſupra montẽ poſita. delectabile cunctis clarumq; ſanctitatis ſpectaculum exhibebat. Factus omnibꝰ vite ſpecula religionis exemplũ. Erat eñ in oõne aſſiduus. charitate ꝓpinꝰ. compaſſiõe anxius: ꝛ ſibi ſubditis humilitate ſubiect⁹. Specialẽ gratiã ꝓtulerat ei deus flendi ꝓ peccatoꝝ ꝓ miſeris ꝛ afflictis. ꝛ animaꝝ peteruitã zelo ſuccẽſus. Nec minus deſiderio celeſtis habitatiõis affectus: crebro ꝛ orationibꝰ ꝓuocabat. Sepe autem ꝛ inter orationes rugie-

bat a gemitu cordis sui. nec continere se poterat. quin vox plangentis audiret eminus audirent. frequenter quoq; et aures diuine clementie hac speciali petitione pulsabat. q̃tinus cordi eius illaq; charitatem dignaret infundere: qua primoq; salutem posset efficacius p̃curare. exemplq; eius videlicet qui se totum nostrū intulit in salutē. Sane librum qui collationes patrū inscribit studiose legens ac vigilanter intelligens. salutis in eo primatus semitas. magnis p̃fectūs apicē apprehēdit. Agit siq̃dē liber ille de cordis puritate. de vicijs et de oī p̃fectōe virtutū: cui⁹ frequēs lectio christi discipulum ad mūdā cordis puritatē. ad cōtemplationis arcē et donum spūs alis discipline p̃fectionē gratia opitulāte duxit. Unde epūs eronien⁹ didacus p̃fatus p̃fectionem eius attendēs. multo eum venerabat affectu: et filio vrebat ipsius. Ūn̄ et cum duodecim abbates cistercien⁹ mīsi fuissent ab Innoc̄. papa cum vno aplice sedis legato ad partes tholosanas. ad p̃dicādum cōtra hereticos albigenses. et vouissent cum magno apparatu et pompa: puenientes cum alijs p̃latis illius regionis de modo tenendo ⁊ hereticos ad puincendum eos. inē alios aduenit didacus cum beato dñico socio eius: qui ⁊ salute pompas abiciendas et suppellectilem variā remittendā. et in paupertate et austeritate exercendum. vt non solū verbis: sed exemplis hereticos reuincerent. Nō et fecerunt. Hic didacus fuit sanctus vir. cessionē a papa postulauit sui epatus: vt liberius posset p̃dicare ⁊tra hereticos sed non obtinuit. Ipse suis monitis et exemplis eccliam suā carbedralē ex canonicis secularibo cum licentia sedis aplice mutauit in canonicos regulares. quoz suppriot primus fuit. b. do. Qui petes discurres ad p̃dicandum informatus requeuit i dño. Et post mortē dicit miraculis claruisse. Eo aūt defuncto socij a p̃dicatione redierūt ad ꝓpria. Solus aūt. b. do. remansit cum paucis in p̃dicando et dispotando ⁊tra hereticos. annis fere decē antequ ordinē inchoaret.

Erant in illis locis .§.ii.

nobiles q̃dā: q̃ egestate cōpulsi filias suas tradebāt hereticis nutriendas. Quaq; pniciosum miserat⁹ obprobrium b. do. monasterium quoddā ad earū susceptionē instituit i loco qui dr̄ prauians: vbi ancille christi sub clausura ꝓpria. sub obseruantiaq; mirabili. sub arto filētio manibo laborātes. in puritate p̃sciaq; creatori suo iocundā exhibēt famulatū. Que cum numero et merito creuerint immensum. odorē suū longe lateq; diffundētes: multas deo devotas ad imitationē sui sanctā feminas prouocarūt ad filia cenobia p̃struenda. Cepit interea de mandato dñi pape Inno. cruc ⁊tra albigēses in francia p̃dicari. Beatus ꝓ dñicus vsq; ad obitum comitis monssfortis p̃stanter in prib⁹ illis annunciās verbum dei. aplosq; non est fraudata gla: q; dignus est habitus p noie iesu ⁊tumelijs pati. Irridebant siquidē et multiplicit subsannabant hereticī vīr sanctum. p̃spectes zelum et hmōi vilia. p̃icientes in eū. Venit quoq; postmodū aliquis ex illis puta doctus. qui diceret in p̃fessione se luti in ecclesiam sanctā dominicū p̃cussisse: eiq; a tergo. p derisu paleas alligasse. Sz quasi nec ista sufficerent captabant in aīam iustū: et modis ei parabant insidias. intendebāt atroces sacrilegaq; minas: q̃s miles xp̃i fidei magnanimitate p̃tenus. nec sibi minantibo aiebat. Nō sum ego dignus martyrio sōdū merui morte illā. Cum aūt aliqn̄ p̃transiret locum in quo sibi paras suspicabat insidias. non solū intrepidus: verū etiā securus et alacer incedebat exemplō secutus de q̃ scriptum est. Oblatus est q; ipse voluit. Audientes aūt post hoc hereici admirantes eius ꝓstantiā inconcussam. dixerunt ei. Numquid non tu mortis horōre pauet⁹? Quid acturus eras si comp̃hendissem⁹? At ille. Rogarem vos inquit ne mihi barbā compēdio morte celeri inferretis. sed paulatim et successiue membra singula mutilantes. Deinde offensis cotā meis oculis et truncatis membrio⁹ particulis. ipsos etiam oculos eruentes: ad vltimum seminecē laceratumq; corpus ꝓmitteretis sic cruentū in suo sanguine volutari vel ꝓfluo ad libitum necaretis. Ad hec veritatis aduersarij stupefacti. desiterunt virū insidiari ei. cum se mirantes in eum seruire potius sibi ⁊ p̃sequētes obsequi viderent. Charitatis quoq; p̃fectione non vacuus hērus dñicus p salute ꝓximoz animam ponere ꝓmptus erat. Exhortatus em aliqn̄ quendam dñm impietatis hereticē circūuentum. vt ad matris eccie reduret sinū. Cum dicī cisset eum tempotalis egestate compulsum ab infidelium societate non posse discedere. (Nā ipsi victum. quē alium habere nō poterat ministrabant) deliberauit dei famulus semetipsum venundare atq; sui pcio redimere. primis redemptoris oīm imitatus exemplum. Nō ⁊ fecisset: nisi deus qui diues est in cibo aliunde. quidlibet quo miserabilis illi⁹ hois releuaret egestas. Simile quoddā prius fecisse dignoscit: cum adhuc in patria sua moraret. Quedaz em mulier ꝓcesta est ei fratrē suum apud sarracenos detineri captiuum. Et ille vt erat plenus spiritu pietatis intimo compassionis affectu sautinus vendēdum se obtulit p redemptione captiui. Sed non p̃misit hoc dñs. cum sibi ad vberiores fructus instituere animaz̄ ip̃s plurium cōuersionem seruabat. Clarificat em in hoc pater. vt discipuli non solum fructum: sed vt fructum plurimū afferant. ⁊ vt serui sui pecuniā cum multo reponent fenore vsuraz̄. Et ideo reuocat aliqn̄ a bonis miserabiq; quos totauit donis celestibo ad maiora. Igit seruus dei dñicus apud deū ⁊ homines gratia. p̃ficiebat ⁊ fama. Hereticos ꝓ tot⁹ inuidia: quibo claritas viri sancti grauis erat etiā ad videndum. Illis aūt suis nutibo de malo thesauro cordis sui ꝓferentibo mala: fidelium circa eū crescebat deuotio. ⁊ catholici eum multo venerabant affectu. Apud magnates etiā archiepos et epos aliosq; in illis ptib⁹ eccliaz̄ p̃latos. p sui sanctitate ingenti dignus habebat honore.

Post hoc bone me- .§.iii.

morie fulcone tholosano epo. p̃ficiscente romā ad p̃clius generale. adiunctus est vir dei dñicus: qui ab eodem epo multo fouebat affectu. Cum quo etiā summū pontificem Inno. adijt: atq; ordinē qui p̃dicatoz diceret ⁊ esset confirmari sibi suisq; sequacib⁹ postulauit. At ille postulatōni huiusmodi visus est aliquantulū pusillus se difficilē exhibere. Nō tñ sine nutu diuino factum non est. vt nimirū ex reuelatione sequenti vicarius hiesu christi cognoscer et. Quā necessariū esset vniuersali eccie ⁊ ei qui p̃sidebat. Sicut em a plerisq; fidedignis compertum est. quadam nocte idem summus pontifex deo sibi reuelante vidit in somnis. q⁹ lateranensis eccia q̃si suis compagib⁹ resoluta grauem subito minaret ruinā. Nō cum tremens sit ac metus aspiceret: ex aduerso vir dei dñicus occurrebat. humeris suis suppositis totā illā casurā fabricaz̄ sustentabat. Cui⁹ rei visionis ⁊ monitū admirans et significationē pandere intelligens: sine vllo dilationis obstaculo viri dei ⁊ cōsilium ꝓpositum ⁊ petitionem hylariter acceptauit. horatus eum vt ad fratres suos rediens ⁊ diligent deliberans. cum eisdē pari voto regulā sibi aliquā aptiorē eligeret: sup qua inchoandi ordinis ꝓmotionē firmaret. ⁊ sic demū ad ipsum veniens ad libitum reportaret. Regressus igit post celebrationē p̃cilij sanctus dñicus. verbū summi pontificis fratrib⁹ patefecit. Qui mox inuocato spūsancto regulam b. augu. votorū ⁊ p̃dicatoris egregij ipsiusmet p̃dicatores vnanimit elegerunt. q̃dā sibi amicis vite consuetudines assumentes. Proposuerunt aūt extunc ne p̃dicationis impedirēt officiū a se terrenas possessiones abiicere. qđ postmodū in primo capitulo generali ordinis. qđ celebratuz fuit bononie: anno domini. M. cc. xxi. affectu pariter et effectu: per ꝓstitutionem perpetuam fuit executi⁹ mandatum. Defuncto interea papa Innocēn. Honorius post eum in honorem aplicum subleuat⁹. ad quem acce-

rens seruus dei dñicus. ꝛ quicquid a ꝓdecessore eius Innocen. postulauerat: ad votū plenissime impetrauit: anno dñi. M. cc. xj. Cum aūt vir dei dñicus esset rome ꝛ in basilica sancti petri in ꝓspectu dei oratione sua. ꝓ ꝓfectu ordinis ꝛ dilatatione eiusdē: quā p ipsum dextera dei ꝛpagabat effunderet. facta mane dei sup eū. gloriosos pannapes petr̄ ꝛ paulū ad se subito visione quadā imaginaria venientes aspexit. quoꝝ petrus videlz baculū: paulus librū tradere videbant. addebantq; dicentes. Vade ꝓdica. assumpto a deo ad hoc ministerū electus es. Moxq; in momento ipis videbat ei q filios suos p terū mundi dilatos aspicere incedētes binos ꝛ binos: ꝛ verbum dñi ipis ꝓdicantes. Quapropter tholosa ꝛediens: ubi ā fratres in ecclia sibi romā: quā ei suptadictus fulco tholosan⁹ epc⁹ ꝓmerat claustr. ꝓstruerunt ꝛ manebant. Conuocat fratres. invocatoq; spiritu sancto dixit sibi hoc esse ꝛpositum. vt fratres oēs licz admodū paucos p diuisas diligeret regiones. nec se velle decreto eos inde habitare. sciēs q semina dilecta fructificāt: ꝓgesta putrescūt. Admirātes aūt fratres cur eos dispergeret: alnoti quidem id cōsilio agi ignorabāt. Nemo tñ eius inde ꝓtrare ꝓsumpsit. Voluit aūt eos aliquē sibi ex fratribus eligere in abbatē: cuius arbitrio ceteri regerēt. ita tñ vt tā sup ipsum abbatē q sup ceteros fratres penes ipsum residueret auctoritas corrigēdi. Hoc aūt faciebat vt sanctus dispōnēs adire terrā farracenoꝝ ꝛ eis verbū fidei ꝓdicare. vñ etiā barbam aliqñ nutriebat. Electus est igī frat̄ matheus canonice in abbatē q primus ꝛ nouissimus in ō ordine appellatus est abbas. Placuit nāq; fratribus postmodū inimmode humilitatis gra. vt q toti pelleret ordini: nō abbas ⁊ magī ordinis dicer̄: ceteri ꝙ inferiores plani prioꝝ vel suprioꝝ vocabulo censerēt. Dilexit igī deū nutu fidelis dispēsator ꝛ prudens sanctus dñicus fratres suos. velut q̄dā femina salutis alaꝝ fructus vberrimos ꝓductura. Et quoddā quidē in hyspania: quoddā ꝙ ꝓlios: alios aūt bononiā destinauit: anno dñi. M. cc. xvj. Illi aūt ꝓfecti salutarē vbiq; dilatabāt sciam. magnas sustinētes angustias pauperta. ꝛ virtus dñi erat ad multiplicandū eos. Ipse ꝙ romam dño ducēte ꝓfectus est.

Cum igitur ibidem .§.iiii.

modā ꝓtraheret. ꝓtigit magistꝝ reginaldū venerabilē sanctū Aniani aurelian. decanū illuc ꝓficisci: anno dñi. M. cc. xvij. Erat iste magī reginaldus. vir scia ꝓditus. virtute pter ꝛ opinione ꝓclarus. qui etiā in inte canonico rexerat ꝓlios annis quinq. Hic tale cōcepit deo inspirante ꝛpositū. vt relictis omnibus que habebat ꝓdicationi totus insisteret: ꝛ hūc sibi vitādi modū eligere disponebat. Si quonā modo id cōmodius ageret q̄ mēte ꝛceperat adhuc alio nō satis occurrerat. Nondū em ordine ꝓdicatorum nouerat institutā fuisse. Habito aūt cū quodā sedis apostolice cardinali familiari colloquio. suū ei ꝛpositū reuelauit. dicens se admodū affectare. si qño posset hui⁹ vite genus attingere: vt relictis omnibus christū ꝓdicando p diuersa loca discurreret in voluntaria paupertate. Tunc ille. En inquit mons ordo ꝓdicatoꝝ exoriē. qui fm q̄ ꝛpetis ꝛ ꝓdicationis officiū ꝛ paupertatē voluntariā ꝓfitetur. Magister quoq; ipsius ordinis in hac romana vrbe ꝓdicationi insistēs officio demorat. His auditis magī reginaldus ꝛtinuo beatū dominicū accersiri fecit: et illi consilii sui reuelauit archanū. Illectus deniq; sanctitatis eius ꝛspectu. gratioso q salutaris exhortationis affatu. ꝛ extunc ex diuino ipius deliberauit ingressum. Sed mox sancti ꝛpositi examinatrix aduersitas voto eius obiicit. et idē magī reginaldus graui infirmitate correpit: morboq; inualescēte succubuit ꝛpe modū natura. mortis etiā reuelauit indicia salutisq; a medicis desperanti remedia. Beatus ꝙ dñicus fusceptę sobolis intempestiua dāna nō sustinens. totum se ad orationē ꝛtulit. aures diuine clemētie importunis clamoribus interpellans. nec vllatenus sciam ei ꝓstans. ne se tamsubito mundū nati: ⁊ quodāmodo spe ꝛcepti filij ꝓsolatione fraudaret. ꝛ sicut postmodū in collatione fratribus referebat: obsecrās vt ꝛ modico tempe sibi cōcedere dignaret. Eo igī in oratiū ꝓstante apparuit visibiliter magistro reginaldo vigilāti ꝛ vehemēti ardore febriū estuanti. beatissima dei genitrix mōi dña virgo Maria: duabꝰ se comitantibꝰ speciosis supra modum puellis. Ipsamq; reginā se clementer alloquentē is qui patiebat audiuit. ꝓpete inquit a me quod vis: ꝛ dabo tibi. Deliberanti ꝙ quid peteret. vna ex bis que reginā celi comitabant puellis: suggessit ei ne quid peteret. nisi q̄ regina mi sericordie dignaret ꝓferre: ⁊ totū eius cōmitteret voluntati. Dolensq; sano vtus consilio in beatissime dei matris electionē: vt fm beneplacitū suū ei varet q̄ vellet. Tunc illa manū extendens virgineā. egrotantis oculos aures et nares oscq; ꝛ manus ꝛ pedes. salutari quā secū tulerat vnctione punxit: formulas verboꝝ ꝛpias ad singulas vnctiones subinferens. Quoꝝ verboꝝ ea dūtaxat comperi: que ad renū ꝛ pedum ꝓtulit victionē. Ad renes quidem ait. Stringant renes tui angulo castitatis. Ad pedes autem. Dirigo pedes tuos in ꝛparationem euangelij pacis. Tunc eī habitum ordinis ꝓdicatoꝝ ostendit. Ecce inquit hic est habitus ordinis tui. Sicq; feliciter egrotātis oculis corporalē illam speciē sue visionis abscōdit. Sic curatus a celi regina reginaldus. ꝛtinuo plene ꝛualuit. nimirq; quē mater illius punxerat qui nouit vnctiones ꝓficere sanitatis. Mane aūt facto veniētis ad se beato dñico ꝛ qualiter se haberet familianter scisitanti. Sanus inquit sum nimis. Tunc narrauit ei ex ordine visionē. Agunt gratie et quidem non indecente vt arbitror salnatori. qui sanat ās percurit: ꝛ eis quos vulnerat salutarē adhibet medicinā. Mirantur medici tamsubitā ꝛ insperatā salutē. ꝛ ignorantes cuius medicine fuisset exhibitione curatus: qui fm eorum sententiā fuerat de vita desperatus. Die autem tercio seruente beato dñico cum magistro reginaldo. erat cum eis quidā vir religiosus de ordine hospitalariorꝝ. testificās q̄ vidit manifeste beatam virginē venientē ꝛ totum corpus magistri reginaldi manu ꝛpia perungentē. Illa ꝙ celestis vnctio sic carnem viri sancti magistri reginaldi. nō solum ab estu febriū: verūetiā ab ardore concupiscētie temperauit. q̄ sicut ipse postmodū est cōfessus. nec puinus in eo motus libidinis pullulauit. Hanc visionem. b. do. posē eius transitū publicauit. Adiuratus eī ab ipso fratre reginaldo fuerat. ne hec in vita ipsius alicui reuelaret: sed secretū quasi sub sigillo confessionis seruaret. Recepta igī celitus sanitate. frater reginaldus deo se totū obtulit. ꝛ beato dñico ꝓfessionis se vinculo obligauit. Tandē ꝙ bononiam adiit. vbi totus ꝓdicationi insistens. totā ciuitatē salutari ꝓturbatione cōmouit: ꝛ christo q̄plures alias lucrifecit. Multi etiā p eum ꝓdicatoꝝ ordinē sunt ingressi. ꝛ extunc maxime fratꝝ numerus cepit augeri.

Post receptionem .§.v.

magistri reginaldi in ordinē. b. do. in hyspaniā ꝓfectus est anno dñi. M. cc. xvij. Vbi duas domos instituit. vnā scz apud matritum que modo est monialiū: alterā apud secubiam que tomas fratꝝ ꝓdicatoꝝ i hyspania prima fuit. Cum aūt esset in hyspania in loco qui dicit̄ godalfaita. quibusdā sibi fratribꝰ sociatis tentauit eos sathanas vt a beati viri societate discederent. Sꝫ virū sanctū dñicum non latuit anteqū fieret. Apparuit em p vilum immanissimus quidā draco. qui draco fratres illos qui secum erant absorbere apertis faucibꝰ videbat. Intellexit igit vir spiritu dei plenus: grauē fratribꝰ dyabolice temptatiōis imminere discrimen. visionē eis terribilem ꝓpalauit. hortās eos vt ꝓstanter resisterēt temptationi: a q̄ nemo nisi spontaneus absorberet. Exeu aūt spacio temp̄is interiecto fratres illos quos pauloante draco absorbuerat p visuꝝ:

absorbuit per effectum. Nam omnes qui cum beato dominico esse videbant. exceptis tribus siz vno clero z ducbo puersis. suadente dyabolo recesserunt. Interrogatus autem vnus ex illis a beato dño. An ipse vellet abire. Absit inquit pater charissime: vt relicto capite sequar pedes. At ño pater sanctus erga eos qui recesserat. nō indignatione sed compassiōe motus. statimq; ad pristinū ordinis restituit se querit: z quos preceptis retinere non potuit precibus reuocauit. Nā paulo post omnes fere insincta diuine gratie redierūt. Post hoc venies parisius anno dñi. M. cctiz. ibiq; paululū cū fratribus demoratus. quibidē anno precedenti domū sibi Jacobi recepant. z iam erāt fere. xxx. bononiā adiz. z hūc inde fratrē reginaldū supius memoratum. nō sine grani desolatione fratrū quos receptos bonorie paterno pristinabat affectu pius destituit. vbi verbo et ope christū predicans crucifixū: post nō multos dies obdormiuit in dño. z pstumatus in brevi explent tempora mūdana. Sepultus est autē in eccia sancte marie ō campis: eo q fratres predicatores nondū haberent spūalem sepulturā.

Tāta ño vir ille beatus moz honestate pollebat. tanto vitiorū fermentis impetu ferebat. vt ipsum esse vas honoris z gratie: vas ornatū omni lapide pciosō haud dubie. pbaret. Inerat ei firma mētis valde equalitas nisi cum ad compassionē z misericordiā turbaret. Et qz cor gaudens exhylarat. faciē placidā interioris hominis compositionis manifesta de foris benignitate ac vultus hylaritate. pdebat. Tantā aūt seruabat in his que fm deū rationabiliter fieri pcepisset cordis pstantiā. vt vir aut mulier sēl enūciatum cū digna deliberatione sermonē acquiesceret immutare. Et cū multa in eius facie sint cōmemoranda de bono pscientie testimonio sciēs eluceret hylaritas: hec tñ vultus eius nō cadebat in terrā. Denicq; p hāc omnib; sibi facile vendicabat amorē sine difficultate. mor vt cū aspicerent illabebat affectibus. Vbicūq; versaret' sibi in via cum socijs aut in domo cū bolpite reliqua familia. aut inē magnates z principes z plates semp edificatonis affinebat sermōib; abundabat exemplis: quibus ad amorē christi se cuiusq; temptā audientiū animos flecteret'. Vbicūq; virū euangelicū verbo se exhibebat z ope. Tempe diurno cuz fratribus socijsue nemo colloq. nemo iocundior. Nocturnis horis nemo vigilijs z obsecrationibus p omnē modū instantior. Ad vesperā vemotabat' ei sletus: z ad matutinam leticia. Diem impēdabat' primis. nocte deo sciens q in die mandauit misericordiā suā: z nocte canticum eius. Flebat aūt vbertim atq; crebrius. z fuerūt ei lachrime sue panes die ac nocte. Die quidē tunc magis cū millarū crebra z quotidiana celebraret' solemnia: nocte ño cum semp oēs insatiabilib; excubaret vigilijs. Erat ei pauor tandi i ecclesijs crebrius pfuetudo. vt q; adeorū vir aut raro certū ad quiescendū locū habere videret'. Orabat igit' noctibus z pseuerabat vigilans quantū a fragilitate corporis extorquere potuisset. Et cum tandē lassitudine succedēte z lentescente spiritu somni interpellaret necessitas: siue ante altare. siue alio quocūq; loco aut certe sup lapidē instar patriarche Jacob capite reclinato paululū requiescens. rursus euigilabat ad spiritū orationis q; fernorē. Tres singulis noctibus recipiebat mānus sua ppria ō quadā cathena ferreas disciplinas. vnā. p se: aliā. p peccatoribus qui versant in mundo: tertiā ño. p his q in purgatorio cruciant'. Omnes homines largo excipiebat charitatis sinu. Et cū omnes veligeret ab omnibus amabat'. Flere cū gaudentibus: flere cum flentibus sibi. ppriū vendicabat. affluens pietate se totum in primoz curā: atq; miseroz compassionem effundens. Hoc etiā sanctis faciebat gratissimū. q; simplici gradiens via: nullū vaq; verbo vel opere duplicatis aut fictionis pretendebat vestigiū. Cibos erat pauperius amator: vilib; vtens vestimentis: z in cibo simul z potu modū temperatissimū obseruabat. Delicata vitans z libens sua pisci pulmento ptentus. Habens firmū sue carnis imperiū z vtens vino sic temperate limphato: vt necessitati sufficiens cospoxali. nunq; subtilē eius ac tenuē spiritum ebetaret. Refert quoq; frater stephanus metensis q; vir dei dñicus p totam vitā quadragesimā apud cargassonam non comedit aut bibit nisi panē z aquā. neq; lectum intrauit. Adueniente aūt pasca z festiuitate se esse dicebat prelioq; z pugnos apparebat.

In eo vriq; imple/ .§.vi.

tum est: qđ dixit christus apls Luc.ii. Dedi vobis potestatem sup omnē virtutē inimici: z nil vobis nocebit. Nocte quadā sanctum dñicum in oratione ante altare gestrantem dyabolus reuocare conatus. de tecto eccie magnum lapidē iecit. tanto sonitu vt per totaz eccīam resonaret. veniensq; tamq; pe sacro capiti iactus lapidis: vt caput tingeret. Cū sanctus maneret immobilis. inimicus nichilo territus voce cōfusus abscedit. Qui cum eum terrere non posset: illudere attemptauit. Cū post completoriū omnes demon in specie fratris astantis ante quoddā altare apparuit. Quem sanctus fratrē estimans manu nutuit vt ad quietem iret. Tunc ille inclinans caput discessit. Postea monuit pater sanctus. ne quis post vltimā signum in eccia remaneret. nihilominus tñ falsus ille z fictus frater sic primo oratione simulans: sic secundo fecit z tercio. Tunc accedens ad eum pater sanctus dixit. Quātā est inobedientia in hoc q; totiens. pbibui te tercio reprehendi: Tunc cachinnans ille nequissimus. Modo inquit silentiū te frangē feci. Noli ait sanctus miser letari in eoq; tibi nō pdest. Ego sum super silentiū dispensatus z loqui potero cū mihi videbit' expedire. occulto z iocundo indicio suo insidias totius nequissimi versutias electis suis deus. prudit: z ordinat ad meritum z salutē. Erat sanctus dñicus vidit quadam nocte accusatoriē fratz quasi ferreis manibo tenentē cedulam z ad lumen lampadis hanc legentē. A quo dum vir sanctus quereret quid legeret. Rndit. Peccata fratz tuoz lego. Precepit ergo pater potens. vt cedulā diuideret. Quam i noie christi coactus diuisit. In qua pater quedā reperit sup quibo filios emēdauit. Ecce quomodo in insidijs suis inimicus capit' z in fl de angustijs liberat'

Cum idē sanctus ciuitatē quam dilexit alia sua. queret do circuiret z vigilias muros hierusalē custodiret. inuenit eum qui circuens quesit quē venaret tanq; leo rugiēs omnia loca monasterij purgantem: z dixit ei. Cur hic circuis sena bestia: Rndit. ppter lucruz qđ inde recipio. Dixit ei sanctus. Quid lucraris in vo mitorio: Rndit somnū necessarium eripiens quietē impedio. lenteq; surgere facientes pigritiam ingero: sicq; ab officio remanere diuino persuadeo. Insuper cuz pmittor carnis stimulos z illusiones immitto. Tacitoq; eū sanctus ab choz z ait. Quid i tranquillo loco lucraris: Respōdit facio tarde venire cito exire: sepius oblusa. De refectorio quoq; interrogatus. Respondit. Huic non placeo quia nō mimus: Hunc ad locutorium vocatus. Rndit cachinans. Hic locus est tot' meus. Hic veniunt risus. Hic narrant rumores z verba peferuntur in ventū. Cumq; a sancto traheret ad capitulum cepit locum exhorreudo fugere dicēs. Ihe locus mihi infernus est. nam qđ alibi lucrat' sacerdos: hoc hic perdo. Et ei hic monent': hic confitent': hic accusant': hic verberāt': hic absoluunt'. idcirco hunc locū ceteris plus abhorreo z detestor. Sic coactus a sancto virtute altissimi malicie sue fraudes detexit intimas. vt videant iusti ipsum q; irrideāt. z sibi q laqueis caueant: ne irretiti capiant' z teneantur in ipsis. Item cum vir sctus rome in sancti spūs eccīa monialibo predicaret. dyabolus in specie passeris apparuit volitans circa capita monialiū ad impediendū eas ab attentione verbi dei. Quem cum cognouisset vir dei. mandauit vni ex seruitorib; vt caperet ipsum passerem et sibi afferret. Qđ cum factum fuisset. beatus vir totū replenauit dicens. Inimice dei cur impedis verbum dei: Cumq; ei-

lantem ꝓpter augmentum cruciatus ꝓcit in terram dicens. Vade inimice dei vola nunc si potes ſtrepitum magnum facies ⁊ damnū inferre nō poteris. Itaq; per fenestram ingressus ascendit vas ereum: qđ ante altare b. virginis Marie in cathenulis pẽdebat: ā quo erat lampas accensa oleo plena: magno impetu cathenulas concutiēs ipsam cecidit. Lampas ꝙo de vase egressa est nec lesa nec extincta. ⁊ in aere versata steterit. Lunatos in altū sonotes oculos videntes lampadē in aere sine sustentaculo mirabiliter subsistere: nec vna gutta olei de ea effusa esse. Ille eñ disparuit. Bononie autē cū quadā nocte vigilaret ad lumen candele aliqua legens. apparuit cōsā eo minicus in forma symie gestuū ad similitudinē actuū eius. Tūc. b. vo. candelā illā insist illi manu tenere. cūq; circa finē eēt iunctionis eius voluit eā excutere. ſ mādauit. b. vir firmiē illā tenere vsq; ad vltimā ꝓsumptionē. Ignisq; flāma cōburente manū eius cepit ciulare. Ft. b. pr baculo suo pectens abire ꝓmisit. Ite cū bononie qdā puerſus in vie q̄sdam panis ꝙ ciuitatē fecisset. et labore finēs sine licētia et nō ꝓmisso signo crucis bibisset. reuersus ad puerū nocte sequenti dyabol⁹ terribiliē cepit eum vexare in ecclia ⁊ ramoues facere. Ad quē fratres q erāt ꝓ eccias orātes permoti accedētes otabāt. ꝙ eo admirabāt demonē vt exiret. aquā ōdictā asogebāt sup eū ⁊ cū traberet obsessus per ecclam a dyabolo: vt plēs fratres sil' inficiebāt ad tenendū eū. Demū vocat⁹. b. vo. ad ſ accessit. Qui ꝓcepit demoni. vt cām expumēt sue vexatōis in fratrē illū. Qui respondit. q; bñ mernit. nā ben bibit in tali loco sine licētia ⁊ sine crucis signaculo. Ille in bibione qui erat in vino qđ bibit in eū intrauit. Vdite aūt eo cum iſ pulsaret ad matutinum. dixit dyabolus. Et quo capuciati surgunt ad laudandū dēū: non possum hic amplius ꝑmanere. ⁊ recedēte ab ipso liberatus fuit. Fillerēte venerabili domino cardinali raynerio. Accidit quadā die obsessum a mulet demonꝙ hominē viro dei dominico i ecclia pātam. Qui acceptā stolā ad collum suū circūdit. mandans vt deceto illum non vexarent. Demones ꝙo in obsessi corpore ceperūt fortiter torquaen. vnde exclamātes dicebāt. Permitte nos exire. Quare nos hic cruciari compellis? At ille. Non dimitto vos inquit: nisi mihi fideiussiones dederitis. q; huc vltra neq; decetero redeatis. Quos inquiunt fideiussiones tibi dare possemus? Et ille sanctos martyres qui in hac eccle quiescunt. At illi. non possumus. quia menta nra cōtradicūt. Et sanct⁹. apostz vos dare: sioq; nequaq; liberos vos a cruciatu dimittā. Tūc daturos se opam in quantū possent. ꝓmiserūt. Et interiecto modico interuallo ecce inquiunt impetrauimꝰ. Immenti q; sancti martyres fideiusserūt. Nō signū inqt vt scīus mihi dat. q; ſ sit ver. Satis dixerūt ad capsam. vbi reposita sē capita eor. ⁊ cū inuenierit inuersam. Mira res dictu. ꝓtus ascendēda pdigia. q̄sitā est ⁊ ita inuentū sicut illi dixerūt: ⁊ licētiati hoiem dimiserunt. Item cū quidā frater bononie ad seruiendū infirmis esset deputatus. reliquias carnū sine licentia comedebat. Nō cum sero vnius diei fecisset: arrepens a dyabolo cepit terribiliē clamare. Accurrēdo fratres ꝓ ꝓpi aduenit. cōpatiēsq; patiēti arguebat demonē q; corpus fratrū sua inmaculat. Dicitq; dyabol⁹. Intrauī in eum q; metum comedēdo carnes infirmoꝝ. Et ſcs ait. Ego absoluo eū ab ſ pcto. ⁊ tibi ꝓcipio in nōe dēi ſ chaili vt exeas: q̄ frater liberatus est. Aliud quoq; tūc certius contigisse quanto ꝑ eam circa quaz gestū est ad plurimoꝝ pervenit noticiam. Hec mulier multo tempore mundo dedita carnis illecebris vacabat. ſ culpa tandem pena nō caruit. nā hanc malignus spiritus ꝙ interualla temporꝝ graviter vexare cepit. Erat aūt vicina eccie. in qua tunc temporis fratres ꝓdicatores florentie morabāt. Quo adueniēs pius pater dñicus. ipsam pius exhortando ad pniam pduxit. Postmodū etiā vexationi eius compatiens: suis orōnibus vt ab ea malignus spiritus recederet impetrauit. Itaq; ꝙ interpellatis diebꝰ quietē modicā habere nō poterat: vlt annū vexationis solite molestiā non sentiret. Vexa vexationē carnis libera. vexari se veterius in aio deprehendit. ⁊ medicina corpis facta est sibi morbo mentis. tantoq; negligentius cepit a dei seruicio repescere: quāto a carnis illecebra rediuiuis temptationibꝰ trahebat. Nō vbi viro dei inde transeunti exposuit. illeq; beneficiū prestitū ruine scandalum versum vidit: blande eā ad redeundū vellet ad statum pristinū requisiuit. Ne cum voluntati dei suoq; discretiōi cōmitteret. Rogo inquit filia. vt tibi bñ: quod magis saluti tue viderit expedire. Unde factū est. vt non post multos dies malignus spūs sup corpus ancille potestatem acciperet: vt spūs eius saluus fieret. Et veratio q; prius pena culpe fuerat: postmodū fieret consolatōis remediū ⁊ cumulus meritoꝝ. Postmodū hec mulier soror de pria fuit ⁊ deuota. Cum aūt quidā sacerdos secularis clericus illa prochiali eccia florentie. que data fuerat fratribꝰ pdicatoribꝰ primo. ꝙ puenta. multū. ꝓpter hoc ordinem pseq̄ret ⁊ multas iniurias inferret illi sorori: vt ordini deuota. pquesta est super hiis apud beatū patrē. qui cōsolatus est dicens. Patienter age filia. qui ſte sacerdos q̄ ita te ⁊ ordinē pseq̄tur: adhuc ⁊ citō bonus frater ordinis erit. ⁊ multos labores in ordine sustinebit. Qđ totū vt ꝓdiuit secutū est. Tū. b. vo. eēt bononie dyabol⁹ i forma iuuenis laicum accessit ad puentū pdicatoꝝ. ⁊ petijt sibi a fratribus habitum. Et additi sunt successiue quinq; fratres cōfessores. Et hec erat cā. qr ita affecit ⁊ inflammauit primū pfessorē ex suis fris turpibꝰ. q; surrexit ab oratione pfessionis: ⁊ noluit audire vsq; in finē illas abominationes. Bis fecit secūd⁹ tercius ⁊ ẽrt⁹. Silēt aūt recedebant nec causam dicebāt: ne pfessionē revelarēt. quez pte eoꝝ pfessio sacralis erat cum crederent hominem esse: sed non erat pte dyaboli. Tunc sacrista accessitus. b. vo. ꝙquerente coram eo qr quinq; fratres non potuerūt vnā pfessorem audire: subdens scandalum magnū. Fratres pdicant pniam: ⁊ nolūt peccatoribꝰ pniam imponere. Tunc. b. vo. recedens a lectiōe. sōne ⁊ exemplatōe. accessit ad eum in eccam. et vt vidit cognouit eū ipsūq; dixit. Cur maligne spūs ſ hac pietate tēptas seruos dei? ⁊ dānabilē incepanit eū. Qui exanclēs eccam dimisit fetidā odore sulphur. Placatusq; ē exinde sacrista ꝙ pfessores illos indignatus.

De mortuis rēsu .§. vii.

Scitatz a. b. vo. tribꝰ vira rome. ⁊ ser p⁹ morte i hungaria. Erat nāq; qdā matrona ciuis rōna vidua nōe gratadona. q̄ magna devotōe erga. b. vo. ferebat. Hec hēbat filiū vnicū puellū infirmū. Cū ꝙo die qdā vir dei i eccia sancti marci pdicaret⁹ eēt. matrona ſ desiderio audiendi verbū dei et ore ei⁹ filio relicto ad pdicatōez ꝑgit. Qua ꝑ audita domū reūsa filiū defunctū reperit. Que nimiū dolorē quē ꝙ morte filij ꝓcepat silēcio ꝓmens. de ſ tute dei meritisq; sci dñici pfidēs: assumpsit ancill' suis tulit secū mortuum puerū ad eccias sci fris vbi tūc pfessor dñi cū fribꝰ morabat. Et qr dom⁹ illa tūc ad receptōes sororꝰ parat. alij occasiōe artificū introibāt. Ingressa aūt ineūt eū ſtitē ostiū capsi q̄ sibi q̄ expectaret. Quo viso misit mortuū ad pedes eius. ⁊ ꝓstrata cōsā eo cepit rogare cum lachrymis: vt sibi redderet filiū suū salū. Tūc misericors dñi meritis doloꝝ vehemētius compatiēs. secessit ab ea paululum. ⁊ ꝓstratus orōne breui completa surrexit. ⁊ accessit ad mortuū crucis signū faciens sup ipsum. Deinde tenēs manū defuncti elevauit eum viuentē sanū ⁊ incolumē reddidit matri sue. ꝓcipiens ei vt hoc nulli penitus revelaret. Illa aūt cū ingenti gaudio regressa. beneficium dei quod in filio a morte suscitato ꝓcepta fuerat iocunda ⁊ gloriōsa in domino indicauit: vt etiam ad aures summi pontificis perueniret. Qui exultans in domis altissimi ⁊ ꝓgratulans

sais temporibꝫ patefactis: reverenter hoc populo ꝓdicabam. Ac ꝙ humiliatis eorum dñicus obstinet. ꝓtestans si hoc fieret q̃ mare transiret: nec vltra in illis partibꝫ cõpareret. In eodẽ loco dñi fratres edificãdo laborãt architectũ quendã ꝓductũ in quadã cripta moleꝫ desup resoluta ruunt. ꝙ dum iacentẽ sub tãto pondere extraunt. Cõcurrunt fratres admirabilis casus euẽtũ. rãdit vulnerũ mortifera nouitate tristes vehemẽter effecti. At pius pr̃ ꝙ miserecors dñicus ꝙ inopinate mortẽ quicq̃ et intimis visceribꝫ cõpatiẽs. et filioꝝ meritũ desolationẽ nõ sustinẽs. deducti corp⁹ de caverna adductus ad se deferri iussit: oratione q̃ suffragio stati vite sil̃ ꝙ lumine restituit. gaudioꝝ reddidit filios desolatis. Cũ vir sanctissim⁹ apud scẽm sixtum cũ dño vgolino hostiẽsi (q̃ postea fuit summ⁹ pontifex) et dño stephano ō fossa nova cardinali scẽi angeli: dñoq̃ nicolao cardinali tusculano epõ in medio capti relicẽt. dominicꝫ abbatissa cũ monialibꝫ altaret: vt ꝓp⁹ a dño gestum fecerunt̃ mox miraculũ declararet. Ecce vir q̃dã ciulans ꝙ sibi capillos extrahẽs voce horribili lamẽtabilit̃ exclamauit. Heu heu. Exterritis oibꝫ ꝙ requirẽtibꝫ q̃d haberet. Rndit nepos dñi stephani se equo cecidit et mortuus ẽ. Erat aũt nomẽ iuvenis napoleon. Hac inopinata ruinã ꝙ miserabili dñi stephan⁹ cardinalis patruus ei⁹ attonitus ꝙ angustiat⁹ se sup beatũ dñicũ reclinauit. Filij vo ecclesiẽtes sustulerũt eũ. Surgẽsq̃ sanct⁹ eũ benedicta in nole dñi alpsit eũ. Huc vir dei egressus erat vbi corpus defuncti iacebat: miserãda ꝓsilicẽ nimis dissipat̃ ꝙ horribiliter verberat̃. Precepit g̃ illud in quãdã domũ reportarũ recludi. fratri vo tancredo v alijs q̃ secũ erãt dixit. vt sibi ꝓ missa celebranda altare ꝓpararẽt. Ibant g̃ cardinales eũ hijs qui eis aderãt. ꝙ abbatissa cũ sanctimonialibꝫ suis ad locũ: vbi sacerdos sanct⁹ dñicus salutarẽ hostiã immolabat. Qui altari sacro cũ summa affectẽ vt solebat reverẽtia: immẽso ꝓfusus ẽ lachrymarꝫ ymbre. Cũ g̃ corp⁹ dñi brevi tenẽs purissimis manibꝫ eleuasset in altũ. cunct̃ q̃ affuerũt videntibꝫ ꝙ stupẽtibꝫ ipse piter ꝙ terra in altitudinem cubiti vn⁹ eleuat⁹ est. corp⁹ terreũ ꝙ grave: devotionis ardor̃ spũ sursum dimittẽ attollẽte. Oblationis itaq̃ salutaris officio devotissime terminato. pr̃ beatissimus ad corp⁹ defuncti dñi misericordiã invocatur⁹ accessit. Sedebant ꝙ cardinales cum familia suis. necnõ dñe abbatissa cũ sanctimonialibꝫ suis cũ merore ꝙ fiducia: q̃d factur⁹ erat dñs ꝓ gl̃ia nois sui peni⁹ ignorãtes. Stans aũt vir pijs⁹ manu ad corp⁹ cranium caput ꝙ cetera membra ꝓpallata et casu: pedes quoq̃ manu sua sanctissima tetigit. ordinate ꝙ dulciter componẽdo. In hũc modũ cũ sedo fecisset actericio. valtũ quoq̃ dilaceratõe deformatũ aliaq̃ membra locꝫ suis coaptasset: surgẽsq̃ ab ordine fecit signũ crucis sup eũ. Huc stans ad caput mortui elevans manibꝫ in celũ virtute divina ꝓclamat⁹ est ipe a terra sup altitudinẽ cubiti sursũ in aere: ꝙ magna voce clamauit. O adolescens neapolitan in nole dñi nostri hesu christi tibi dico surge. Et statim videntibꝫ cunctis q̃ ad tãgrande spectaculũ ꝓfluxerant. sanct⁹ ꝙ incolumis surrexit: et dixit suscitato a suo. Pat̃ da mihi mãducare. Et vir pius dedit ei cibũ ꝙ potũ et sanum et hylarẽ. nullisq̃ lesionis signũ butem reddidit ipsum suo patruo dño stephano cardinali. Jacuerat aũt mortuus a mane vsq̃ ad horã nonã. Suscitat⁹ ꝓ ẽ. vt opinor. xvj. kalẽ. Martij in die martyrio valentini. Narrat quoq̃ Vincẽs in spe hystoriali. penultimo. Et idẽ habet in lectionario chori. Idẽ refert̃ i quodã bello cõposito ex plurib⁹ legẽdis de vita b. dñi. post mortẽ ei⁹ fer⁹ mortuos resuscitatos. Scipue in bungania meritis ꝙ ad invocationẽ ei⁹. Et in primis in quadã regiõe bungarie vir q̃dã nobilis cũ vxore sua devotõẽ tanta ad reliquias. b. dñi. q̃ in patria fratr̃ habebant̃ accessit: cui⁹ filiꝰ quẽ secũ duxerat puer⁹ infirmat⁹ ibidẽ ad extremã vite meritõẽ ꝓpenit. Quẽ pr̃ merẽs ad ecclam referẽs ꝙ coram altari b. dñi collocãs. voce flebili lamẽtari cepit ꝙ dicere. Beate dñice lerus veni ad te: non tristis redeo. Cũ filio venies oblatus recedo. Redde mihi queso filiũ meũ. Redde mihi leticiaꝫ cordis mei. Cũq̃ sic lugẽs vsq̃ ad mediã noctẽ ꝓseveranter maneret. circa mediã noctis puer revixit. lac fuxit ꝙ pedibꝫ ambulauit. Sicq̃ ad vmã ꝓpriã incolumis ẽ reportat⁹. Vir quidã de castro sinnibaldi filio thome nole iã defuncto supervenienti nocte circa corp⁹ ei⁹ ploranti ꝙ eiulãti resedebat. Socio tandẽ q̃ secũ aderat ad quietẽdũ ꝓgẽte. cũ remãsisset sol⁹. accenso lumine circa caput adolescentis filij defuncti se collocãs habenas lachrymarũ relaxauit. beatũ dominicũ vt patri redderet filiũ incessante votis et vocibꝫ interpellãs. Factũ est igit̃. vt circa gallos cantũ: qui mortuus fuerat se moveret: ꝙ aperti oculis prius vivit. Quo est pater q̃ sic babes faciem mutatã: Quid ille. Lachrymis sunt filij patris tui. qi tu mortuus fuerat: ꝙ ego sol⁹ remanseram oĩ gaudio destitutus. At ille. Multũ inquit flebilis pater. Sed. b. dñe. desolatõi tue compatiens. vt tibi vi⁹ redderer suis meritis impetrauit. Crebescente p totam bungariam virtutum fama: qua per merita. b. dñi sup vivos ꝙ mortuos manos domini frequẽtabat: vir q̃dã ad omnia infidelis. prius ꝙ incredulus persistebat. Contigit aũt eius filiã graviter infirmari. in q̃ infirmitate deinde spiritũ exalauit. Quidam aũt ex notis ei⁹. qui venerat ad ꝓsolandũ eum. ꝙ vigilandũ cum eo circa corpus defuncti. dixit ei. Crede. b. dñe. magni meriti esse apud deũ. Intuẽq̃ dei in veritate operari miracula pr̃ q̃ne referunt̃ ꝙ ipsas invocẽ tota corde. Jussitan quipleroscq̃ mortuos suscitauit: ꝙ tunm filium resuscitabit. Hic ille compunctus corde super incredulitate preterita. amare redarguit seipsũ. Assumpteq̃ fiducia per totam noctem ab invocatiõe dei dominici geminꝫ ꝙ precibꝫ non cessauit. Diminuitq̃ hora noctis qui iacebat mortu⁹ movit manũ. ꝙ vsq̃ ebiecit quo facies eius innolata erat ac surrexit. Eadem pater cum filio suscitato in solem ꝓperans: quanta ei deus fecerat ad honorem sancti dominici omnibꝫ publicauit. Tres alios in regione illa suscitauit: que ob brevitatem non aliter explico. Unum in aquam suffocatum seruum: ꝙ duos paruulos.

Qualiter beatus .§.viii.

dominicus spiritu ꝓphetie claruit multipliciter ꝓdicendo multa futura occulta ꝙ mortes aliorum. Predicante aliquo verbo dei dñico. in parti bo tholosanis. contigit quosdã hereticos captos ꝙ per eum cõvictos: cum redire nollent ad fidem catholicam. tradi iudicio seculari. Cũq̃ cẽt incendio deputati. aspitiens inter alios quendam: ac si aliquid i eo divine predestinationis fuillet intuitus. Ilium inquit officialibꝫ curie reservate: nec aliquo modo cũ ceteris comburatur. Conversusq̃ ad eum blande alloqit̃. Scio inquit fili mi: scio q̃ adhuc licet tarde bon⁹ eris homo ꝙ sanctus. Resuspenda ꝙ digne commendanda memorie. dimissus namq̃ ꝓ annos fere. xx. in heretica cecitate permansit. Tandem ꝓ dei gratia illustratus: relictis tenebris ad lumen venit. Frater etiã ꝓdicator⁹ effectus in eodẽ ordine vitam suã laudabiliter duxit: ꝙ feliciter ꝓsumauit. Preterea dum adhuc fratres apud sanctũ sixtũ morabant in vibe ꝙ ibidem vir dei dñicus ꝓsens erat. quasi sabito facto spũ dei super eum ad capitulum fratres ꝓvocans palam omnibꝫ nunciauit quatuor fratres ex ipsis in brevi. duos videlz in corpe: duos aũt in spũ migraturos. Nec mora ꝓdicti comitatur effectus. Nam nõ multo ꝓpositempore duo fratres carnis debitum exoluentes migrauerunt ad dominũ. Duo ꝓ alii ad seculum redeuntes ab ordine penitẽ recesserunt. Nec silendũ quoq̃ est qualiter vir dei occasus excellentis viri symonis comitis montisfort̃ spiritualis amici et familiaris sui. qui pro negocijs fidei que strenue agebat in partibus tholosanis idem mortuus est: per visionis mysterium divina sibi revelante virtute non latuit. paucisq̃ fratres pergerẽt de tholosa. Videbat. n. ꝙ somnis

imaginaria quadam visione: sed intellecta non vacua. arborem quandā quantitate, pcerā. ramoq; expansiōe diffusam, ac frondium venustate pulcram. quiescēte quoq; in ramis eius animum multitudine copiosam. Dein paululum aūt arbor corruit: ↄ oēs ille cetus animum dispersus aufugit. Intellexit statim vir dei diuino spū repletus comitis montisfortis magno videlz principe: pupillorūq; nitori mortis exercidiū primū imminere: licut ↄ rei postmodum ꝓbauit euentus.

De multis aliis mi/ .§.ix.

raculis in diuersis generibꝰ rerū. Et primo de pane et vino diuinitus ꝓcurato vel multiplicato. Et vna serua dei que pectus habebat vermibꝰ plenum curata ab eo. Cūq; fratres ꝑdicatores adhuc apud locū sancti fulci morarēt i vrbe multāq; necessarioꝝ ꝓperordinē apud hoēs nōdū notū frequenter paterent' inopiam: ꝓtigit vie quadam vt ꝓcuratoꝛ fratrū. Frater scs iacobꝰ cōmelle romanus. panē qđ apponeret fratribꝰ nō habuit. Missi ꝛo fratres pro elemosyna. cū domos mīstas more solito circuissent: panis vix modicū vsqđ modicū ꝛportauerūt. Imminēte igit' refectionis hora ad seruū dei dñicum: qui pñs erat ꝓcuratoꝛ accessit: defectū exposuit. Ipe ꝛo exultans spū alacri benedixit deo. ↄ quasi quadā fiducia infusa sibi desup confortatus id modicus qđ ibi habebat' panis p ꝓres diuidit sup mensam mādauit. Erant aūt in ꝓuenta tunc ꝛpis fratres circiter qđraginta. Facto igit' signo venūt fratres ad refectoriū benedictione mēse letis vocibꝰ ꝓfecerūt. Dūq; p ordinē residentes buccellā panis quā vnusquisq; coraꝝ se repperit cū gaudio frangeret: ecce duo iuuenes eiusdez habit⁹ formeq; ꝓfules refectoriū intrauerūt. pallioꝝ sinus que a collo pendebāt plenos panibꝰ. quales ille pistor qui mittebat ꝓfecre solet deferentes. Quibꝰ in capite vnius mense intra quā vir dei dñicus residebat silenē oblaꝝ. ita subito discesserunt: vt nullus vnq; deceteroꝝ vel vñ venerint scire potuerit vel quo postmodū diuertissent. Illis ꝛo ꝑdictis iuuenibꝰ discedentibꝰ vir dei dñicus manu ad fratres circūquaq; ꝓtensa. modo inqt frēs comedite. Qđ aūt hoc diuinitus mentibꝰq; seruī dei dñici fuerit ꝓcuratū. nemo penitus dubitauit: sicut cēplures adhuc supstites ex illis qui tunc aderant fratribꝰ attestant'. Similiter legitur bonoste contigisse de pane diuinitus procurato. hoc variato: quia hic duo illi iuuenes angelici venētes attulerūt duo canistra plena. vnꝰ canistꝝ panis: alter canistꝝ ficuū. Eūte singulos apponentes panes ↄ ficus incipiētes ab inferioribꝰ inclinati recedentes non sunt amplꝰ visi. Alitera vice rome cū in ꝓnēo sancti sixti rēc fratres biberent ↄ fratres de mane hostiatim questuando nō reuīnū panē ab vna mulierecula (ne vacui oīno domū redirent) accepissent. Reuertentes in via obuiauerunt cuidā inuenī. q̄ cū peteret obnixe elemosynā: compassione moti illi panē ipi obtulerunt. Et ad ꝓuentū redeuntes nuncauerūt pri qđ acciderat. Qui leta facie eis dixit. Nō ꝛmittemini: dñs ꝓuidebit sernis suis. Angelus dñi fuit cui panem dedistis. Dictis igit' hoīs mandauit b. paꝛ illud modicū panis qđ in cellario erat adduci. ↄ benedictionē mense letꝰ vocibꝰ ꝓsequentibꝰ fratribꝰ: deinde mēsas ingressis ꝑticulas partias diuisꝰ singulis modicū aū singulos iussit apponi. Et iteꝝ atq; iteꝝ ꝑticulas multiplicatas ꝑ seruitorē mense saturati sunt ↄ adhuc supauerunt fragmenta. Cū aūt defecisset vinū in vrcete vñ apponeret fratribꝰ ad bibendum. mādauit beatus pr̄ ꝓcuratoꝛi. vt hauriret ex vrcete qđā tū insinuauerat ei fore vacuū ꝑgens nihilomin⁹ ad iussꝰ viri dei plenū inuenit. Et ↄ hausū ꝓnatū fratribꝰ suauissimū inuenerunt. Itē cū. b. pater ex bononia tuscia ꝓficisceret. vinū alpibꝰ socius eius ꝑ debilitate ex fame vltenius ꝓcedere non valeret: cūis pius paꝛ hortaret' ad iter ꝓsequendū vsq; ad ꝓximā villam: vbi se posset reficere. post aliquot passus excusauit se ille nō posse. Quade ait vir dei ad arborem illam digito ostendens ꝓpinquam locoꝛ affer qđ ibi inuenies. Quo cū labore accedens inuenit ibi panē nisse candidiorē tobalea inuolutū. Ipmq; ad beatū dñicum adduxit. Et ille. Cōfortare inqt. Cūq; accipiens ꝛfortatus esset ex pane celitus misso: dixit. b. pater. Vade ↄ repone residuū: vbi inuenisti. Quo facto reuersus ait frater. Et quis ibi posuit panem tampulcrum tamsapidū? Cui sanctus respondens ait. nō queras victrius. ꝓsequamur iter. nec credendū est ab hoīe illū ibi positum extitisse. Item rome postq; moniales ex diuersis locis vbi ex cōmissione pape ꝙgregasset in sancto sixto vt infra dicet' monasterio numero circa centū: ipse ↄ fratribꝰ suis papa bonosus ecclās sancte sabine ad bitandū dedisset: vbi tūc erat residentia pape. vna die cū plurib⁹ fratribꝰ accessit ad monasteriū ꝓfatum sancti sixti ad ꝓdicandū ↄ instruendū sororeꝰ ad vitā regulare. Et post sanctā exhortationē mādauit affere vinū ad faciendū in charitate collationē. Qđ allatū cū fuisset. mandauit pr̄ seruus cyathum eo implens vsq; ad summū. Et quo ꝓio ipse bibens. posuit fratres qui cū eo erant: quantū voluerūt sitim extinguentes. Deinde mandauit cyathum illū ꝑ totā vinū plenissimū monialibꝰ singulis porrigi. Et quo cuncta bibissent ↄ bene. demū cyathus plenus remansit vino: sed nec vna gutta ex eo in terrā cecidit: cū tū ꝑ manus multorum transissem fuisset. Vice altera cū esset in itinere cū plurib⁹ socijs fratribꝰ nouis' ad ordinē receptꝰ ↄ delicijs affluentis in seculo applicantes ad hospitiū causa recreatiōis vinū non inuenerāt. Ar. b. paꝛ compatiens socijs vt delicatis. modicū vinū qđ remanserat in eo ꝛ flasculo mandauit in vas magnū aqua' plenū immitti. factoq; signo crucꝛ sup illud in optimū ↄ merum vinū est cōuersum. Ipse aūt ꝑ se in itinere mores illā cōmuniter obseruabat. vt sitim ex labore itineris ad aliquē aquę fontē extinguerat. anteqs ad hospitiū declinaret: ne forte hospes scandalizari valeret. si ex magna siti multū biberet.

Volebat vir iste .§.x.

pater noster pissimus dō. visitare tribulatos ↄ pauperes cōsolari. Erat quippe rome in turri iuxta portam lateranensem qđā solitaria magne religiōis ↄ sanctitatis femina noie bona: veritatē sui nois affecuta. Hec infirmitate laborabat grauissima. Nā de pectore ↄ māmillis eiꝰ scaturiebat innumerabilis vermiū multitudo. Quā horrendā egritudinem cū tanta patientia ↄ gratitudine mulier hec sustinuit. vt decidentes qđq; vermes recolligeret: ↄ in suo pectore collocaret. Hanc deuotus dñicus visitabat. cōfessionē eius audiebat: ↄ frequenꝰ cōsolabat. Quā cū die quadaꝝ consolasset. verbisq; ei ꝓsolatōis ↄ edificatōis sedēs ad exenestram loqrē' inꝰ alia petiuit ab ea. vt sibi vlcus pectoris horribilē demonstraret. Qđ ↄ fecit. ↄ erat locus pectoris plenus vermibꝰ. Qđ cernēs vir misericors vehementer doluit compatiens. dixit ei. rogo te vt ꝑ magno munere vnū de bis vermibꝰ mihi dones. Noluit illa nili se vermē promitteret redditurꝝ. Qđ cū spopondisset. illa sancto inspiciente ablato de suo pectore vermē eidem tradidit per fenestram: qui magnus erat ↄ nigꝝ caput habebat. Quem cum pater sanctissimus extensa manu exciperet. digitoq; suo verteret ↄ inspiceret: subito versus est in pulcerrimum lapidem preciosum. Quo viso qui cum eo erant frēs stupentes admirati sunt valde. dicentes: q̄ non restitueret si gemmā. Tunc cepit sancta femina lachrymari rogans vt sibi redderet suum lapidem preciosum. Sanctus ꝛo restituens lapidem super fenestram posuit. vt ꝓmisit. Quē mox illa viro dei ↄ bis qui cum eo erāt inspicētibꝰ pectori suo restituit vñ tulerat: q̄ pfectim iteꝝ mutatꝰ ē in vermē. Tunc oīone facta sup ipsam pater sanctus ꝓsignās benedixitq; dei famulam in pace dimisit. Quo discedēte ceciderūt manille a pectore eiꝰ cū vermibꝰ ↄ vermes extincte sunt. pectus consolidatum paulatim oīno renouatum est

ꝙ omnis dolor horrendus putredinis ablatus est. Transactis aliquot diebꝰ sanctus visitans eam incolumẽ ipsam reperit ꝙ gaudentem. Narrauitq; fratribꝰ qualiꝰ ꝑ qꝫꝰ dei ꝙ meritis ipsius a tam horribili morbo fuerat liberata.

Retulit q̃q; frater bertrandus vir fidedignus. qꝫ cum aliq̃ vnacum eo iter ageret. facta est subito sup eos actus intemperies. Cumq; iam multa inundatio pluuiaꝝ terraꝰ infunderet. b. do. facto signo crucꝭ omnẽ illam aĩ se inundationem e limine ꝓpulsauit. ꝙ de cruce quodãmodo papilionem fecit. vt dum gradientes semper cotam se q̃si tribꝰ cubitis terram cernerent depellam ymbrium influxione ma deffore: super eos aũt nec vna quidem gutta filliaret. sed siccis vestibꝰ transierunt. Sepe etiam ꝛnigit vt ĩ via surgenciby pluuiꝭ sua sociorumq; q̃plurimũ madefierent vestimenta. Cũq; post ceram socij eius remanerent ad ignem. vt ꝙ vestes ad desiccandum extenderent ꝙ corpora pariter recrearent: vir dꝰ dñicus sancte spiritus igne feruens more suo statim ecclam ad orandum immo ĩ oratione potius ad pernoctandum. sic cũ vestibꝰ quã siccumq; videꝭ madefactis intrabat. Mane etiam vestibꝰ aliorꝫ: q̃ ad ignem remanserant exũbiꝰ madefactis: vestes ꝙ sinuiebant ita penitus exiccate. ac si in calenti furno tota nocte posite perstitissent. In partibꝰ tolosanis sicut ꝑ narratores testes inuentum est. cum quadam die euãgelizando discurrens cum multis transisset nauigio quandã aquam manta. qui eum transuexerat impositione ab eo denarios ꝓ mercede transitus exigebat. Cui vir sanctus pro seruitio exhibito regnum celoꝝ ꝓmittebat. addens qꝫ seruꝰ dñi sti ꝙ discipulus eius erat. nec aurꝫ nec argentum penitꝰ deferebat. At ille non solum passionẽ eius ducens ꝓ nihilo verũ etiam et hoc potius ꝓuocatus ꝙ acrius ac importunius instans atq; cum per capã violenter trahens. aut capam inquit dimittes: aut denarium mihi solues. Tũc vir dei erectis in celum oculis paululumq; intra semetipsum orans. moxq; in terram ꝓspiciens ꝙ denarium vinino nec debitum. ꝙ curatũ mutu iacentem videns: ecce inquid frat qꝫ postulas tolle. ꝙ me libeꝝ ĩ pace dimitte. Qua ĩre q̃d aliud in seruo suo dñs oñdere voluit. nisi qꝫ in seipso exhibuit. cum videꝭ ꝓ solutione tributi ꝓ ministerius petri de ore piscis stateren ꝓcurauit.

Cũ ꝑdicando discurrens frequenꝫ fluuiolum qui vocat a regia vado trãsiret. ꝛnigit semel qꝫ sibi quos portabat in sinu vel gremio cuꝰ se faccingeret in fluuiũ caderent. Qui deum benedicens cui dam matrone ꝓpe lacum moranti nonficauit suoꝝ libroꝝ amissionẽ ꝙ lapsum in aquã. Tercia die cũ mittens hamũ in aquã piscator magnũ aliquẽ piscem sperabat hamo trahere ꝓpter pondus. libros illos eductos sic illibatos. ac si fuissent in sicco armario custoditi. Hoc aũt amplificat miraculum. ꝙ nec pannũ nec corium. nec aliq̃ habebant ꝑ ser natorium: nisi merita. b. do. Quos dicta matrona intelligens ꝙ declarãs cuius fuissent. acceptos eos tholosam ad sanctũ viꝝ (qui ibi erat) cũ gaudio magno remisit. Sꝫ ad relatiõe dignũ non paꝝ est. qõ enã ꝓ reuerendum patrem dñm raynerium sancte mane in colmidei cardinalem in ꝓuentu fratꝝ in festo eiusdẽ sancti viri dñici pnbo quadã epis aliisq; non paucis clericis sermocinantem atq; referentẽ verꝫ ꝑsus fuisse comptũ est. Contigit aliq̃ viro dei iter agente associari sibi religiosum quendã ꝓuersationis q̃dẽ sanctitate comesticũ: ꝑ loquela ꝙ lingua penitus alienum. Dolens itaq; ꝙ diuinis verbis vacũ illo mutua se collocutione refouere non posset. tandẽ a deo otationũ suaꝝ instantia. vt vnos lingua loq̃reꝭ alterius. verbisq; sic alterutrꝫ variatis sese ꝓ triduũ quo videꝭ sic uri erant intelligerent impetrauit. Sile quodã altera vice legiꝭ ꝛnigisse. Nã cum in itinere se associasset ipse ꝙ socius cũ quibusdaꝫ teutonicis. quoꝝ ydioma ignorabat. ꝙ illi ex deuotiõe ꝓcepta ad eũ ad hospitia sibi charitatiue expensa facerẽt victus. qꝫ pecuniã in via ipse nõ ferebat. quasi se debitorẽ recognoscẽs ad seminandũ eis spualia. ex quo tempalia ab eis metebãt. orauit dñm vt eoꝝ ydiomate loqui valeret. Quo obtento ꝙ aliquoꝰ dies simul itinerantes. de spualibꝰ rebꝰ multa locutus est ad eoꝝ instructionẽ ꝙ solationẽ. Quadã die associatus cũ quodã ordinis cisterciensis fratre deuoto. cũ tarde applicuissent ad quendam ita qꝫ fratres iam vomitiũ accesserant. b. pater nolẽs fratres inquietare ꝙ a somno et citare. oõne facta ĩ valua eccie. clausis ianuis se cũ socio in eccia reperit: ubiq; ĩ oratione se vedit. Et maturinis pulsatꝭ in choro se cũ aliis psalmodie intẽdit: admirãtibꝰ cũctis de ingressu eius.

De reductione mo- .§.xi.

nialium. q̃ erãt dispse p romã in vnũ monasteriũ scꝛ sancti sixti per. b. do. ex cõmissione bonorũ pape terci. Cũ bonus dñicus eẽt in vrbe de bõplacito cardinaliũ dñs bonorius papa decreuit. omnes sanctimoniales que erãt per diuersa loca vrbis dispersa in vnum colligere si fieri posset. vt ꝙ facilius possent regi ꝙ cautius custoditi. Easdem vero sic adunatas apud sanctum sixtum. ꝓpter antiquam loci reuerentiam ꝙ congruentiam dispoluerat collocare. Considerãs autem seruus dei dominicus per omnia religiosum deuotum ꝙ in cunctis gratiosum: eidem hoc opus cõmittere prum dignum duxit. Qui accitus apostolice voluntati non restitit: cõcedi tamen sibi cooperatores ydoneos humiliter supplicauit. Datiq; sunt ei tres cardinales ĩ adiutorium tante rei. Dñs vgolinus hostiens. f. qui postea fuit grego. nonus: dñs stephanus de sossanona. ꝙ dñs rico lanus tusculanus epus cardinalis. qui in hac cõmissione exequenda fideliter ei adiutorio ꝙ filio affuerãt. Cum aũt cum modestia ꝙ discretione qõ papa iniunxerat attẽptatum fuisset. consuetudine etiam ꝛteraꝝ libertatis abscepte. eius persuasionibꝰ quadaꝝ stolida audacia ꝙ feminea pertinacia omnes pariter recusabant. Erat ꝓpe ꝛta in vrbe quoddã monasteriũ sancte Marie trans tyberim dictũ in quo illa venerabilis ꝙ omnis deuotiõis bonore dignissima dei genitricis seruabatur imago. quam beatus lucas ad similitudinem beatissime genitricis dei plenissime dicit expressisse. que cum ab eo loco nescio quo casu fuisset ablata: ad eandem ecclesiam per gratiam eiusdem virginis fuit reportata. Hec est illa imago quam grego. ꝓxim⁹ tempore pestis in festis paschalibus in processione facions de postaꝛi ante eam aer infectus purificabatur. circa quã audite sunt voces angelorum canentium. Regina cli lꝛare alleluia ℟. Hanc figuram omnes sanctorum monasteriꝰ ꝙ sanctorum romanorum frequentia venerabant. Ad hoc monasterium cum beato dominico accessisset. ꝙ suis meritis omnes ad voluntatem pape inclinassent preter vnam: accipit ab eis obedientiam mandatam. ꝓmittentibusse ad sanctum sixtum transituras: si illa dulcissima imago ĩ eis illuc maneret. Quã ꝛditionẽ. b. do. mandãs apostolicas gratanꝭ admisit. adiecto qꝫ si delata illuc ad suã ꝓpriam eccĩam rediret: ab illa esset obedictia absolute. Pia gestis prohibuit. ne claustrum egrederentur ammodo ad parentes vel ad personas quaslibet visitandas. Audientes autem cognati. ꝓpinqui. vel amici quid egerint ꝙ ĩ quo consenserint moniales irati ꝙ cõmoti venientes cum strepitu et furore suo arguerunt eas. qꝫ ad suasionem ignote persone tam solẽnem locum deserere et in aliam ecclesiam consensissent transmigrare. et vesana mente sacrilegi linguis ꝙ ore blasfemo ausi sunt sanctum dei peregrinum ribaldum ꝙ incognitũ appellare. Turbate igitur timore femineo plures inanem tristiciam ꝙ irrationabilem penitudinem conceperunt. Hec autem omnia sanctus ispiritu cognouit ꝙ vanas locutiones. post aliqꝫ interuallum illuc accessit: ꝙ post missam eis celebratã ꝙ ꝑdicationẽ completaꝝ ait in spiritu lenitatis. Filie mee de sanctitatis ꝓposito recedentes ingemuistis et vultis retrahere pedem a via domini. Nunc ergo quia voluntarie sacrificantes dño accepte sunt ei. nec placẽt ei coacta seruitia: si q̃m vob ẽ timẽs

tem ꝙ ancilla vocem serui eius sponte surgens ad manus meas venit: sponte de nono obedientiā dño oblatura. Qñ abbatissa cum ceteris effecerunt. Et que post se ruam retro abierant rebelles: mentio. b. patris reuerse sunt. Tunc pudens pater quosdā puersos viros religioso ꝙ puidos adhibuit: qui monasterium custodi entes ei tempore sororibo clausis necessaria ministrarent. Tuliq; claues. b. vo. omnes. cunctamq; monasterij potestate sibi accipiens: non pcessit vt princeps ꝙ ad personis alijs sine testimonio loqueretur. Postea vir sapiens et i cōmisso sibi fidelis. cum assensu predicto⁹ trium cardinaliū ordinauit. vt in capite ieiunij q̄dragesimale ap̄s sanctum pascha conuenirent. vt ibi predicta abbatissa cum oibo monialibo suis presens esset: et intra oia monasterij cardinalibo ꝙ sibi libere resignarent. Qñ ꝙ factum est. Et tūc existente b. dñico i collocutione cum monialibo in cardinaliū presentia. relata est eis mors innocentis napoleonis nepotis dñi stephani: quem fulcerauit a mortuis. vt dictū est sup̄. Anno dñi. M. ccxi. venerunt domina abbatissa cū suis monialibo de transtyberim accipientes in possessionē ecclesiam sancti sixti. vbi habitare cepenit. Inter quas erat q̄dam puella nōie cecilia. tunc decē septē annor. que in ipo potte introitu prima omnium habitum ordinis accepit a patre sancto: et in manibo eius pfessionem obediēte fecit. post hanc abbatissa ceteree monales numero q̄dragita quatuor indute ꝙ pfesse. Nocte sequenti pater ꝓuid⁹ cū duobo associatus cardinalibo. ne tumultus fieret i ppio. cū luminaribo plurimis ꝙ multis personis nudis pedibo illaq; imaginē. que erat in transtyberim ꝓprijs humeris ad sanctum sixtum deportauit: quam sorores expectātes nudis pedibo deuotissime susceperūt. Ibiq; pmansit vsq; in p̄sentem diem. Et in loco illo sancti sixti tūc habitabāt fratres predicatores. Inde recedentibo post pcessionem loci factam monialibo: papa honorius dedit eis ecclesiā sancte sabine. quo se tunc ꝓtulerunt fratres cum libris et rebus suis ad habitandum. Erubi tunc erat palatiū honorij pape. Hoc primū monasterium fundatum p̄m⁹ predicatorum ordinis ꝙ pat̄ inclitus fundauit dñicus: quas cū summa diligentia sub religiosa seruans custodia erudiuit. pio quaq; pclatione frequenter predicationes ꝙ collatiões faciebat eis p̄sentibo fratribo. easq; disciplinas ordinis edocuit: ꝙ coram ipsis ꝙ in ipsis plura miracula per eum dominus fecit. Cum aūt in secūda dñica quadragesime. s. post octo dies ab accessu eius ad dictum locum. b. vo. ibi predicaret in ecclesia. assistente maxima ppli multitudie: demoniaca quedam predicationem clamando cepit nimiū impedire dicens. Ribalde ribalde: tuis deceptiōibo mihi q̄tuor que mee erant abstulisti. Hec erant ꝙ mihi eas tulisti. sepe replicanscribalde ribalde. Cūq; ppl⁹ predicatiōis impedimento murmuraret. dixit et pluries. b. dominicus. obmutesce. obmutesce. Resp̄dit. Demon p os obsessi. Non nos hinc ejicies. nostra est ecclesia hec. nec egrediemur. Septē fuimus: qui sic ꝙ sic ingressi sum⁹. Leperūq; singli modosq; eā posse derāt clatrare. Crescēte tumultu ppli. elevata vir dei manu fecit signū crucis dicēs. In nomine ihesu christi ꝓcipio vobis: vt egredia ꝙ eā vltra⁹ non ledatis. Cōtinuo illa horribili corpis distensione cōmota magnā carbonis ꝙgeriem euomuit. quam tanta sanguinis abundantia subsecuta est. vt ꝙsi mortua videret. Quam vir sanctus de ecclia duci ꝓcepit. ꝙ cui⁹ eius agi vnec plene sanaret. imponēs ei nomen sororꝫ amata. Que sanata ꝙ dia postea in sancta ꝙersatōe vixit. Altera vice. b. vo. accedēs ad rotariū monasterij. interrogauit de tribo sororibo. si sane eēnt. Que rndit ꝙ febricitabāt. Cui dixit beatus pat̄. Vade ꝙ dic eis. ꝙ ego ꝓcipio eis ne amplius se laicirent. Qñ cū fecisset: surrexerūt subito liberate. Hoc audito gr̄as egit altissimo beatus pat̄. Die quadā vir tardius ad monasteriū sancti sixti. b. vo. ꝙ nocatis sororibo ad fenestrā pūpho fratrib⁹ quos secū habebat: dixit. Filie mee. Ego venio de pcessione: ꝙ dominus dedit mihi magnā pdam. Hoc aūt dicebat ꝙ fratre guidone: qui fuit filius vnicus dñi Alerij magnifici viri vibis romane: quem ad ordinē recepat. Facta aūt ad eas cellatōe institutionis: multā eis dedit ꝓlationē. Dilēq; gestis dixit pater sanctus. dño vult ꝙ vadā ad sanctā sabinā. consolari filios meos. Prioissa aūt ꝙ moniales nitebant' eū retinere in domo capellani eaꝝ: dicentes. pater bona ꝓterijt. Jā ꝓpe mediā nocte est. nō expedit vt ammodo hic recedas. Ille aūt non acquiescit dicēs. dño ita vult ꝙ vadā: et angelus eius comitat' mihi sci. Assumens igit' fratrē tancredum priorē fratꝝ ꝙ oddonē priorē sororꝫ cepit proficisci. Cūq; egrederet. Ecce inuenis pulcerrim⁹ añ portā astitit tenens baculum. et paratus ad iter cepit eum ꝓcedere in via. tunc sanctus pater ordinauit socios fratres: int' se ꝙ ille ꝙ ipse tertio loco sequebat'. Venientes aūt ad portaꝫ fratꝝ inuenerunt eā diligēter seris obstimatā. Tunc inuenis qui dux vie fuerat ad vnam partem portę se mouit: q̄ statim aperta est eis. Et ꝓio ingressus est ipse. deinde fratres: postea. b. p. vo. Egressoq; inuene. qui eos introduxerat: inuenta est ianua clausa sicut ꝓius. Tunc fratꝛ tacere dus interrogauit. b. vo. dicens. pater quis fuit ille iuuenis qui venit nobiscum: Qui respondit. Angelus fuit sctus qui ad nostram custodiam fuit destinatus. Itaq; frēs surgentes ad matutinas cū aliis mirati sunt quomodo ianua clausis introisset. Erat autem tunc in dicto ꝙuentu in anno quidam cinis. ro. nōie Jacobo monachus. qui deuict⁹ temptationibo dyaboli cōno determinauerat egressus ab ordine. cuꝫ mane aperirent' portę eccie. Qñ pater alienus dīna revelatione cognoscens. in spiritu lenitatis vulcit monuit. ne se a tam sancto cōsortio segregaret. At ille ꝙcauti non acquiescens extraxit sibi habitum. dicens se deliberasse recessum. Cir autem mitissimus violēte temptationi cōpatiēs. Expecta inquit modicū fili mi. postea facies quod volueris. Tunc ꝓstrauit se pater ꝓius ꝓ filio pereturo. Mox quantum valuerit iuste deprecato apparuit. Necdum eū oratione⁹ fuerat. ꝙ ille lachrymarum imbre perfusus. ad pedes sancti ꝓcubuit. habitū q̄ receperat sibi reddi petijt: pollicens semper se in ordine ꝓmansur. At benignus pater habitū reddidit. vulcit alloquens ꝙ exhortās ad pseverantiā. Qñ ꝙ fecit. Mane regressi fratres cū patre ad monasteriū. que acciderāt sororibo enarrabāt. Que pater vera esse ꝓfessēs simpliciter ait. Filie mee inimicus rapere voluit vnā ouem dñicam. Sed dñs liberauit eā de manibo eius.

De sanctissimis .§.xii.

moribo eius. Cōgregato capitulo generali bononie. anno .vj. a ꝓfirmatione ordinis: ab incarnatiōe autem dñi. M. ccx. In quo interfuit magister iordanus teutonicus. qui tres menses in ordine habebat. receptus parisius ad ordinem et predicatorib⁹ magri reginaldi. de quo supra. Et ꝓcellens in capitulo inquit. b. p. Ego sum viguus de politōe qui inutilis sum ꝙ remissus. multumq; se humiliauit in oīnibus coram omnibo: qui maior erat omnibo. Cūq; voletem cedere fratres nullo modo acquiescēret eius cessioni. decreuit et beneplacito. vt duceps statueret' diffinitores i capitulis: qui haberent potestatē sup̄ ipsum ꝙ super totum capitulum: diffiniendi statuendi ꝙ ordinandi. donec vera ret capitulum: salua imposterū reuerentia magistali. Magister igitur primus constitutus erat inter illos vt vnus ex illis. nili q̄ rigore primus. abstinentia. vigilijs et ieiunijs sanctitate summus. humilitate altissimus. Tres episcopales dignitates sibi oblatas diuersis temporibo renuit. diu noctuq; diuinū in choro frequentans officiū. mensa communali parce pie omnibus vtebatur. Religiose institutionis cultor cultoresq; ꝓcepturus. omniq; studio nitebatur ꝙ sincere et integre ab omnibus seruaret. et si quando hūana fragilitate aliq̄ a quo⁹dā cōmissis fiebat negligēcius

vel omissio: non parcebat cōno. In correctionib⁹ aūt tam dulcē seruabat rigorē. tamq; rigidā tenebat dulcedinē. vt z sufficienter puniret culpabilē. z hoīem nō turbaret. Si videbat fratrē q̄q; p̄occupari aliquo delicto. fiebat q; quasi non videns. non hōs os loq̄ē z dissimulando transiuit. Opportunitate z⁹ data dicebat illi fratri. Frater ngn bñ egisti faciens q̄d non licet: da gloriā deo z p̄fitere peccatū tuū. Et sicut se exhibebat. vt patrē verbera correctionis infligendo sic etiā vt matrem vbera p̄solationis exhibendo. Differe die nisi grande impedimētū obstaret p̄dicationem q̄lo vel collationē fratribus faciebat. cū tali deuotione tantaq; lachrymaz effusione loq̄bat. vt ipsos ad cōpunctionis gratiā z lachrymas prouocaret. Cū egrederet occasione quacūq; vir.b. cū illis secū euntibus p se vel p alios p̄posuit verbum dei. z aut p̄sputus aut p̄ferēs. aut oians aut legens z diuinis colloquijs non cessabat. Et q̄si loqui vel orare nō oportebat. dicebat socijs p̄cedite: z cogitem⁹ de saluatore nostro. Tunc audiebāt eū gementē ad dñm. z medullitus suspirantē. Nunq; tratus visus est nec commotus vel turbatus in labore itineris vel feruore pallidus. si sp in tribulationib⁹ patiēs. Discalciatus p vias pedib⁹ ambulabat: villas aūt z ciuitates transiens calceos induebat. quos egressus rursus discalciatus incedebat. Portabat aūt calceos sup̄ spatulas z capā z alias vestes suas. et nolebat i his postūdis ab aliquo sublenari. Et si q̄n offendebat pedē ad lapides. inturbatus alacri voce dicebat sustinens. hec est pnia. Sic nudis p̄cedib⁹ ambulās ab vrbe roma. cū veniret ad locū vbi erant acuti lapides. dixit socio. Ne ego miser hic fui coactus semel calciare me. Qui dum q̄reret causam: rndit. b. w. q; tunc plouerat. In eadē via et redundātia aquaz riui z fluuia plurimū creuerūt. Tunc sanctus in turbine gaudens laudabat z bñdicebat dñm cantans hymnos: Aue maris stella. z Deum creatorē spūs integre alta voce. Veniētes aūt ad aquas inundantes. signabat eas signo crucis: dicens socio multū pauido vt transiret. Confidus tñ ille de signo crucis ab eo facto et obedientia. pericula inundantiū aquaz cū sancte securus z p̄spere pertransiit. Cum aūt vehemēter deberet cū socio ad manendū non s̄m suam voluntatē: s̄ socioz bonū spūale quesiuit. Ambulās p ciuitates z villas vir oculos a terra elevabat. erectus in via fere singulis diebus celebrabat. cū multis lachrymis applicans ad hospitium. si erat ibi ecclesia: semp̄ p̄ius ibi orabat ad orandū. Cū extra pernoctum erat audiens pmā pulsationē ad matutinū surgebat z excitabat fratres ad matutinas vigilias. Totumq; officium diuinū diurnū pariter z nocturnū cū multa deuotione bonis competentib⁹ exoluebat. vt nil dimitteret. Et post completoriū erat cū socijs in silentio in itinere. ac si esset in conuentu. Manebq; dū ibat: seruabat z seruare faciebat silentium vsq; ad horā tertiā. Jacebat in palcis vestitus z calciat⁹ sicut ambulabat: nisi q; seculares forte extrahebat. Pervigil quoq; seruabat ieiunū p̄cipuū a festo exaltationis sce crucis vsq; ad resurrectionē dñicam. z sūiter i estate ieiunia non solū ecclesie s̄ etiam ordinis. Comedebat q̄ ei apponebāt: exceptis carnib⁹ p̄cipis. Cū veniebat ad conuentū. p̄uocās fratres faciebat eis s̄monē. p̄formās se cōuentui in cibo z in mensa: cōseruabatq; regulā plenissime z seruare faciebat. Dū quādā vice iret grauit infirmatus in via. p̄pter hoc nec carnes comedit. nec ieiunū fregit nec pictantiā sibi fecit: nisi aliqui de pomis vel rapis. Jeiunia statuta in regula ita est p̄sirationib⁹ in sanitate z infirmitate ea obseruās. Religiosoz monasteria visitabat p̄dicans eis verbū dei. Hortabat fratres. vt cū oi diligentia charitatis sollicti essent de aīaz salute. ad p̄dicandū beniuoli z pati. Et vt hoc officiū liberius possent exercere. nolluit ad hoc abiles z deputatis: p̄alijs exteriorib⁹ occupati sollicitudine ad alia traheret. Decreuerat ab initio p̄ z discretus pater. vt p̄uerbialiter ait. tp̄alibus administrando possent. z ceteri oīonib⁹ z p̄dicationib⁹ vacare. Et dilectiones fratres in tali administratiōe patri nō annuerunt: timentes ne forte inconueniēa sequerēt. Et q; sine scientia scripturaz sanctaz p̄fectus p̄dicator p̄t esse nullus. Suadebat fratribus vt sp studerēt in vere. z no falsa. Ipse etiā pat⁹ euāgelij sancti matthei z epl̄as secū vbi eres multum i eis studebat. vt pene cōdetentus reuineret. Figmēta etiā philosophica parūp̄ edebat. Ad p̄fessiones audiēdas peccatoz patus z benignus fuit z p̄solatiōes faciēdas: tm̄ latis valde serenus z clemēs fuit. Dū quendā legistam bononiēsem ingressum ordinē p̄dicatoz amicz z p̄sanguinei conaret extrahere de religiōe. timētes fratres quosdā milites deuotos z pueros cū deliberassent i admittendo adhuc carere: ad illos pinus pat. Nō indigemus seculari auxilio vel humano. Ego em̄ video plusq; duodecim angelos circa ecclām ad fratrū custodiā deputatos. Recesserūt q; cum vellent terrore celesti pauidi effecti.

Celebrato secūdo .§.xiii.

capitulo generali bononie ibi magr Jordanus fuit factus p̄or. p̄uincialis in lōbardia. Misit aūt. b. pat⁹ in angliā fratres ad p̄dicādū z puerū instituēdū. In hungariā quoq; misit magrm paulū ad p̄dicādū: q̄ paulo ante legēs bononie in iure canonico ingressus fuerat ordinē p̄dicatorum.

Hic pater gl̄iosus veriusq; boīs puritate z decore p̄cipuus: oim in se. puocabat aspectū pariē z affectū. Erat nāq; statura mediocritate eq̄lis. corpis tenuitate agilis: facie pulcra z paulisper rube⁹. Barba z⁹ ei⁹ z capilli aliq̄lūl rufli colozis speciē p̄ferebat. de fronte ei⁹ z inter cilia splēdor quidā radiosus micabat. q̄ oēs ad veneratiōem eius z dilectionē attrahebat. hylaris sp̄ z iocūdus agiarebat: nisi cū ad compassionē p̄ afflictōne p̄timi mouebat. Manus longas habebat. pulcram vocē z magnā z rabiliter sonantē. Calamo nō fuit: s̄ coronā radē totam integram habebat p̄ancis canis respersam. Hoc vasculū z corpus fragile plasmauit. sicq; sua gratia pomuit p̄ oratoris manus. vt esset templū dei. et spūs sanctus habitaret in eo. Pernoctabat aūt in ecclesijs z orabat. modo genuflō. modo se p̄sternēs. Cuiq; lassitudine succedēte somni interpellabat necessitas. sine altari sine alio quocūq; loco aut certe sup̄ lapidem ad instar patriarche Jacob capite inclinato paululū requiescēs. rursū euigilabat ad orationē spūalē feruorē. Circuibat tūc villas altaria sanctorum patrocinia inuocās: sic vsq; ad noctis medium p̄durabat. Postea frēs vomiētes getillane villas discooptos operuit. ip̄soq; cruce chalibi signās ad oratorium redibat. primūdo oratione. Pias bonis mitos insult⁹ demoni⁹ sustinuit. mitesq; de ip̄is triūphos reportauit. multas illustrationes diuinas rendationesq; p̄cepit. Vir vnq; ip̄se electulo domus: cū tñ ipse alios ad quietē diligenti⁹ bortabat. Nunq; aliq̄d a dño petijt. quin ab eo impetrauit ad votū: vt supius ostensum ē. Erga diuici corpis sacrm flagrabat deuotiōe p̄matia. Frequēter dū eleuaret corp⁹ christi in missa. in mentis eleuabat excessum maiestatis diuine p̄sentia delectatus. Verus erat paupertatis amator. in vestibo. in calciamentis. in libris. in edificijs. in cibis. pociosa z curiosa habere refugit: s̄ humilia religioni ac paupertati congrua in se z fratribus suis elegit. Unde cum semel bononiam veniens inuenisset cellulas fratz aliq̄ntūl i edificio sublenatas plusq; p̄ius erant. vocauit. pr̄orē et cū lachrymis ei dixit. Vcito vultis palatia engere. nō decet paupes religiosos de elemosynis vinētes sumptuosa edificia bre. Quid dicēt p̄ scās si nūc attēdēt ad ecclām z domos z cellas fratz ampliatas. refundinatas. i cōi elevatas. i sculpturis z picturis curiosissime ornatas. in paramētis aureis z purpureis copiosas. cathedrales eccias. in vestibo fratz. i lectis eoz pompas vitioz exūtes. Nec ab ecla cunctis abstinētes cū sani z robusti. nec ieunia non solū ordis: s̄ nec ecclie s̄uētes. nō solū i cōi: s̄ i singlari possessiones z red̄itus bñtes. non ex dispensatōe: s̄ ex dissipato-

ne prelatoꝝ nō studijs vacantes: sed visitationibus et fre
quentationibꝫ monasteriorꝝ vt de ceteris taceamus. At si
qui fris intendāt. nō saluti aliarū inde ꝑsulere affectantes
ꝙ vt vocent' ab hoibꝫ rabi. vt ꝯemptoribus gaudeant q̄
vinā nō sint tales vt a patria etiā supna ejmant ꝛ ecclu
dant. Quid pater sancte diceres de his mali qꝫ hic nō est
ordo quē instruat. ꝑ quo tūtū laboraut. Ubi nullus ordo
ꝛ vana sempiternus horroꝝ nō inhabitet. Unꝺ filijs
debetur hereditas fm dictū apli. Si filij ꝛ heredes. Sed
vt dicit hiero. di. xl. Nō est. Filij sanctoꝝ sunt. nō q̄ ten
nent loca eoꝝ. i. in domo in habita in nomine: ꝙ exercēt
opa eoꝝ. Nō sunt ea q̄ victa sunt opa patris dei ꝙ opera
patris diaboli. Oportet nempe filios seruare testamētū
patris: alis ꝓra faciendo debent hereditate panari. Iuꝺat
ḡ fratres testamētū patris Dñici. Hec inquit i ex
tremis ꝓfitatus. vobis tanꝺē filijs possidēda derelinquo
hereditario iure. Caritatē habete. Humilitatem seruate
paupertatem voluntariā possidete. Admonuit q̄ssummo
pere cauenda ꝓsona feminarū maxime iuuencular. que
animos etiā viriles emollit. Et in his quidē manifeste ꝓpe
hendunt' obediēcia. in vitanda familiaritate femineꝝ ca
stitas. Cautas aūt ꝓmittitur vt ꝓcipuū: que est finis re
ligionis omnis. Ut aūt vt in sacra habetur eius hystoria di
citur. q̄ quanta potuit distinctione ꝓhibuit ne q̄s in hōc
ordinem possessiones induceret ꝛpales: maledictionez dei
ꝛ suam imprecans si cōtrariū faciēt. In hoc ꝓmendāꝺ
est zelus eius ad paupertatē ꝛ omnino seruandā testamen
tum eius. vbi necessitas nō vrgeat. ne maledictionem in
currat. Sed vbi necessitas (q̄ nō habet legē. fiūpa sibi fa
cit legem vt dicit. j. q. j. §. Sed notandū) ad hoc vrgeat.
vtpote qꝫ fratres aliter viuere nō possunt in numero cō
petenti: exigentia habita. que est rerū magistra. Uerā qꝫ
vera ꝓhibitionem beatissimi patris cū maledictione ad
iuncta exposse ꝓ constitutiones factas in capitulo gene
ralissimo. hoc enim strictissime inhibetur: que confirma
tiones approbate sunt ab ecclesia. Ideo non videtur ra
te hoc fieri sine dispensatione sedis aplice. que i huiusmo
di (cum plenitudinez potestatis. Si
enim deus fm diuersitatē temporū mutat ꝓhibitiones ꝛ
ordinationes factas hominib. vt patet de ceremonialib
ꝛ iudicialibꝫ preceptis veteris legis. que ablata sunt in no
na fm ḡām. cū etiā ad illa addite sunt multe maledictio
nes dei in transgressores eius. Et eccla etiā mutat sua de
creta ꝛ ꝓhitiones cū necessitas vel vtilitas vrget. vt di
cit de ꝓsang. ꝛ affi. Nō debet. Nec hoc ascribendā ēleui
tati: ꝙ ratiōi. Sra etiam si mutatis ꝙditionibꝫ illius tēporis
mutetur seu dispensetur illa ꝓhitio cū aliter apparet
sustentari non posse. Tunc enim alij religiosi non erant nisi
monachi qui non mendicabant: quia non egebant. vnde
copiose elemosynas recipiebāt. Hīc multiplicate sunt re
ligiones questuāriē etiā in vtroq̄ sexu. Et q̄m abundauit
iniquitas refrigauit caritas multoꝝ. ꝛ multiplicitatis penu
rijs guerris ꝛ pompis laicorū. parci sunt i elemosynis dā
dis. ꝛ liberius expendūtur capellis vel ornamentis sup
fluis ꝛ pomposis ecclīarū q̄ in subuentione paupez. hec
breuiter ꝛ incidenter sint dicta saluo sp melioꝝ iudicio.

Ad hystoziaz re- .§. xiiii.

deundo. De infirmitate vltima ꝛ transitu felicissimo san
cti patris. Celebrato sc̄do capitulo generali. b. pater circa fi
nē Julij et itinere venit bononiā. sessus est labore vie. est9
quipe maximus erat. ꝛ licet grauatus corpore cū ꝓiore
domus ꝛ fratre rodulfo. procuratore vsq̄ in noctis partē de
stata ꝛ negocijs ordinis loq̄bat. Qui cū ad quiescendū
ꝑgerent. iussabant rogantes patres. vt ad dormē ꝓponeret
mēbra fatigata: ꝛ matutinis nō interesset. Quoꝝ ꝓcibus
nō acquiescit. Et eccīam ingressus more solito ꝓcubuit. et
matutinis cū aliis inchoat. Post matutinas venit ꝓiori q̄
volenē capitis pateret. Et extunc cepit langueere. Inualescente aūt infirmitate. confortatus spū dō infatigabilē
adherebat. tam patienter egritudinez diu sustinens. vt sp
tocando ꝛ bilaris appareret. licet vehementia vrgeret ꝛ se
bolo vomere. Sciens aūt die mortis ꝓximo sibi imminere
iussit se cōā nouicios cōuenire. Quos serena facie intuēs
ad amorē dei ꝛ ordinis ꝛ ad deuotionē religionis ꝛ obser
uantiam verbis dulcissimis hortabat. Nec rō sic debilis
acquiescere sup lectō. Exinde vocatis duo
decim fratribꝫ discretioribꝫ ꝓiori ꝓpter fratri venture ō
nibꝫ actibꝫ suis generaliter est ꝓfessus. diuinq̄ fratribꝫ cū
vsq̄ in hāc horam incorruptū carne mūditia dei me ꝓser
uauit illibatāq̄ virginitatē mūdiciā custodiui. Que vt ī
vobis immaculata permaneat castitatis semina ōmiū su
specta ꝓfectia detestate. In fernore spūs dño deseruite. et
ꝓmotioni et dilatationi ordinis intendite. stabiles in fcī
tate manete in religione canonica. Cū aūt ardores san
guinis increscerent. filij de patrie salute sollicti ad fcām ma
riam in monte deportarūt. sperantes in melius corpus re
formarinō locus sanior. Qui ibi positus cū vinbo magis
cepisset deficere. sentiretq̄ dissolutionē sui corpis imminē
re iussit vocari priorē. quē secuti sunt. et fratres desiderio
visitandi patrē suū debilē. Qui cōā se positis predicauit
iacens sermonē pulcr. ꝛ valde motiuū ad eos faciēs. Au
dito aūt q̄ rectoꝝ eccīe illius dispone bat eū in sua eccia se
pelire. dixit humiliter ꝛ mansuete. Absit vt ego sepeliar ni
si sub pedibꝫ fratrū meoꝝ. Ad tollendū igitur ꝓtentiones
Portate me inquit sub dīno extra domū: vt possitis me ī
via eccīa sepelire. Tollentes igitur filij dilectū patrē tule
runt illum ad comū ꝑdicatoꝝ: panentes rō ne in via defi
ceret. In quadā igitur cella cū locantes: facies ettreme; vi
cionis exhibuerūt. Frater rodulfus caput sancti terens
sudorem faciei eius cū panno lineo ettergebat. Flebāt au
tem astantes fratres videntes in agone dulcissimū patrē
cuius se volebant ꝛsolatione destitui. nīq̄ in ea gratia si
milem habituri. Quos pater pius lachrymantes aspici
ens ꝛsolatos esse eos dicens. Nolite plorare carissimi. nec
vos mei corpalis turbet discessio. In loco ad quem vado
vtilior vobis eroꝝ si hic fuerim. Et post mortem aduocā
tū potior ē habebitis: q̄ in hac vita hīc possitis. Fiducie
hec in morte sua fiducia. Uerū iustū eū dīno ꝓloquī: q̄
nec mori timuit nec de eternitatis introitu debetauit. vbi
et patrocinari tam confidenter filijs se ꝓmisit. Tūc interro
gauit cū vnus ex fratribꝫ. Pater vbi vis corpus tuū sepe
liri. Rndit. sub pedibꝫ fratū. Tunc vocatis ad se fratribꝫ
ꝛ priore dixit. Pte pate vos. Qui cū ad ꝓmendationem
alie dicendā essent solemnit' pati. dixit eis. Expectate ad
huc. Tunc dixit ei ꝓior. Pater tu scis quō nos dimittis
desolatos ꝛ tristes. Memēto nr̄i vt ores ꝓ nobis ad dñm.
Tunc in dei cā totus absorptus ihū suauissimus ele
natis manibꝫ in celū dixit. Pater sancte tu scis q̄ libenē
ꝑsim in voluntate tua. et illos quos dedisti mihi custodi
ui ꝛ ꝓseruaui. ego recōmendo eos tibi ꝓserua eos ꝛ custo
di. Et ego ad te venio pater celestis. Et post hec fcīs q̄
venit hora vt transeat et hoc mundo ad patrē. Dixit fra
tribꝫ. Incipite. Qua deuotione q̄ho lachrymis q̄ singul
is hic ꝓpletū fuerit ꝓmēdatiōis officiū. nonit q̄nō spe
uit gemitus paupez. Et cū in fine ꝓmendationis diceret.
Subuenite sci dei occurrite angeli ꝛc. eleuatis manibus
ad celum emisit spūm. Affuit aūt in hac hora transitus sui
b. virgo cū filio. put remedarū cuidā deuoto patri ꝓmi cō
uenit' patrieñ. q̄ dicebat' frat' guala lombard'. postra hīc
die ēpa fuit. Hic enim eadem die ꝛ hora q̄ pfessū migra
uit e seculo anno etatis sue. lxv. feria. vj. hora. vj. leui de
pfīus somno post ortūm vidit interioribꝫ oculis quādam
apturā in celo: ꝑ quā submittebant' candidissime scale sū
mitat' vn' scale tenebat in manu. b. virgo maria. alterius
summitatē filī ei' beatus ꝓs tenebat. Angeli ꝛo discur
rebāt ꝑ eas ascendēdo ꝛ descēdēdo. Erī sine verinq̄ sca
le sedes posita erat in vno. ꝛ sup eā sedēs. qui filius erat fra

ni predicatoꝝ habenti facie velatā eunti versus hierlem celestem. Scalas aūt illas sursum trahebāt dñe Jhe cuꝫ matre paulatim. ⁊ ducebāt sursum sīl cū illis scalis sedes pariter cū sedente comitantibꝰ angelis. Deniqꝫ receptis in celū scalis ⁊ sede cū sedente aperta illa clausa est: visioꝫ disparuit. Quapropter subito dictus frater pgit Jhonnā. ⁊ reperit q̄ illo die ⁊ hora pater e mundo in celum translerat. Hoc etiā idē ostensius ē fratri Racoi romano sancto viro cuiusdē ordinis. Hī in millesimo p eo quem audierat infirmatī. vidit in excessu mentis positus. b. dominicū coronā aureā luce clarā mirabili splendore fulgentē. duobꝰ comitatū honorā egredientē: ex qua visione intellexit illa hora patrem decessisse in celū put viderat sicut fuit. Eius sepulture interfuerant dñs vgolinus cardinalis hostiēn. tunc in lombardia legatus. qui postea sumꝰ creatus pontifex grego. ix. dictus. sanctoꝫ catbalogo euꝫ adscripsit ⁊ multis alijs poclari ecclesie. Catenam aūt ferream quā ad lumbos cinctā ferebat deuote accipentes: euꝫ magistro Jordani successori tederunt.

De sepultura et .§.xv.

translatione eius frater rodulfus. qui tūc erat ꝓcurator. vir industrius ad cuius nutū oīa gerebant. in archa de lignis fabricate ad hoc apte corpus sacrū deponi fecit. ferreis clauibꝰ firmiter ꝓclusa. Locoqꝫ sepulture magnis lapidibus forni cemento cōnexis ⁊ circā sepū undiqꝫ munivit. Monachi enim erat ne quid circa pciosum thesaurum agerēt impꝫ malo volo. aut veruō statua alicuꝰ alterius aliquid de eo furarēt. Eodē anno dominicē ei⁹ tē pore hibernali cepit odor suauissimus et maximꝰ circa eiꝰ fragrare sepulchꝝ. ac p totam eccliam circūfundi. q̄ odoris fragrantia durauit p multos dies. Cunqꝫ cepissent innouari signa ⁊ multiplicari miracula de quibus infra patebit. videntes fideles vere in loco opari virtutē: decreuerūt facere clausurā ad sepulchrū ⁊ pannis sericis operire. fratres aūt nō admiserunt. timētes notari de cupiditate vel alia re contra si hoc facerent vel fieri paterent. Itaqꝫ crebrescē tibꝰ p totā ytaliam p merita sci Dñici miraculis ꝛ eudenti bus. fideliū vigil durit deuotio corpus. b. do. humili pulta recōditū loco: ad altiorē locū tebita cū reuerētia transferre. Anno igit dñi. M. ccxxxij. indictione. vj. pontificatus dñi Grego. nono anno. vj. tempore dñi Frederici. ij. imperatoris. Anno. xvij. a cōfirmatione ordinis. a translatiōe eius. xij. facta est translatio corporis eius p hunc modū. Congregatis bononie ad capitulū generale fratribus sub bone memorie fratre Jordane. q̄ ei successerat immediate in mgrio ordinis. frater Stephanus. ꝓuincialis lōbardie ceteriqꝫ fratres ꝓuentus bononie. ꝓsiderātes locuꝫ sepulchri humilē ⁊ depressum: vbi plantales aque defluxerant. simulqꝫ verentes ꝓcionē humane miserie. si corruptio quelibet eralaret. translationes occulte facere disponebant. sed nullatenus potuerūt. Voluit enī dñs suā suiqꝫ sancti gloriā occultari. Aderat in capitulo inter ceteros patris ordinis frater q̄dam vocatus nicolaus de Jnnocentio virtute ⁊ opinione pclarus. q̄ fundauit ꝓuentus ordinis perusij. q̄ dū annos esset. verā dñs sanctū suum in ipa translatione corporis sui aliquo miraculo eralaret. assanus ei quidā in visione dixit ei. Hic accipiet benedictionem a dño. ⁊ misericordiā a deo saluatori suo. Qđ vtiqꝫ impletū est. Nam statuta hora ad hoc opus sacratissimū exequendū ⁊ intuendū. qui ydonei sunt estimati. ꝓuenit Larchiepc⁹ ravennas aliiqꝫ plures epi. necnō ⁊ vulcis pr magister ordinis frat⁹ Jordanis cū diffinitorib⁹ capituli Potestas q̄s bononiēsis cū multis ciuib⁹ honoratis cum fratrib⁹ ⁊ laicis deuotis ambientesqꝫ sepulchrū beati patris. Accedentes ꝓuincialis lombardie ⁊ frater rodulfus. vt aperirēt sepulchrū inuenerūt durissimam terrā cemētiqꝫ fortissimū. vtpote p annos. xij. solidatos. q̄b⁹ vir pie comꝫ ⁊ ferreis malleis ⁊ instrumentis lapidē abstulerūt. Eleuato igitur lapide nec dū capsa apta egressus ē odor suauis ⁊ delectabilis. vt nō tā sepulchrū q̄s cella videret referta aromatū. Erantqꝫ tāta gaudia ⁊ gaudia ⁊ ꝛingens. q̄ olim qui aderant sensus totāqꝫ eccliam adimplebant: ac cognitꝰ ⁊ dissimilis omni rei naturalis. Tunc archiepc⁹ cū ceteris q̄ aderant stupore ⁊ gaudio repleti. cū lachrymis ⁊ deuotione se ꝓstrauerūt laudātes dñm: q̄ sanctū suū mirificauit. Manifestata capsa in qua repositū fuerat corpus. adhuc maior odor dulcis ꝓcepit est. Apertaqꝫ capsa ablatis clauibꝰ inestimabilis odor ex ossibꝰ sanctis patefactis emanauit. extrahentesqꝫ ea ipa capsa in alia nouā reuerenter sacra ossa deposuerūt clauibꝰ obfirmantes. Deinde. viij. die potestas bononie cū multis ciuibꝰ honoratis: q̄ translationi nō interfuerant. iterū sepulchꝝ aptū est. vt a tenebris filijs lucis relinquias ꝓsiderent. Tūc dulcissimus pater Jordanis pessimū caput. b. dñici pessimis manibꝰ tenēs: filijs obtulit osculandū. Erant aūt. ccc. ⁊ vltra fratres qui ad hoc sanctitatis osculū accedentes ē soauissimū odorē ꝓceperūt. Multoqꝫ post tēpe remansit odor in pulchro: ⁊ rebus ibi positis. In vestimentis q̄s ⁊ manibꝰ eoꝝ qui sacras reliquias ꝓtigerunt ꝓ plures dies odor remansit. nec etiā lotis ⁊ ablutis manibꝰ recedebat. Quare pensandū est. q̄mmensis delicijs ꝓpriaꝫ spōsā cū tanta suauitate redolet adhuc in pulvere iacēs corpus. Pr⁹ modum capsa vbi corpus recondītū est in sepulchro marmoreo est clausa.

Post mortem be- .§.xvi.

ati Dñici plura miracula meritis eius ad intiocatiōe ē ipius in diuersis pbꝰ sunt patrata. in omni infirmitatū seu defectuū genere corporalū. Nam quibusdā recidit loquelam. vnde duo pueri filij cuiusdā alberti mercatantis. quoꝝ vn⁹ erat etatis annoꝝ. v. ⁊ dimidij. alter anno rū trium cū dimidio. facto voto a patre p eis. b. Dñico. locutionis officiū expedite diuinitus ꝓceperūt. Idē cuidaꝫ puelle berte nōie beneficiū ꝓcessit. Cuius vilus refletit. nam quedā mlier burda nomine oculoꝝ priuata lumine p tres annos et vltra: voto facto be. dñico lumē clarū recepit. Surdi auditū per inuocationē nois eius recepta runt. Quedā em̄ nōie Richaldina dyocesy volen. que p annū ⁊ amplius ita surda erat effecta. vt nihil audita p ciperet nisi fortiter aurib⁹ eius inclamatā fuisset. Inuocato ab ea. b. Dñico: auditū recepit. Ydropici curabāt. In scolis erat quidā iuuenis mira habens ventrem tatgitate extentū. aliqs mēbris tanta gracilitate debilitatis: vt morte vicinā expectaret. Jo tū egestate ꝓpulsus ad composibat. vt fascē lignorum exportaret. qui sepm portare nō poterat. Et dum quodā die iacens in campo miseraꝫ suam querelosis vocibus deploraret. venit in mentē q̄. b. Dñicus se inuocantibꝰ clemens ⁊ misericors esset. Unde ⁊ sumpta fiducia voti fecit deo. ⁊ b. dñico. vt si mentē ei⁹ sanaret. p annū ꝓx. filios suos debuiret. Cui mox stantes q̄ dā frater in habitu ordinis. q̄ credit fuisse be. do. q̄ extendit manū ad folia arboris ꝓ qua iacebat ⁊ ait. Accipe folia huius sambuci: ter bibe ⁊ sanaberis. Quo dicto disparuit. Hic ait surgens folia sambuci collegit. lapidibꝰ fuc cū ex sambuco expressum ter bibit: ⁊ venter eius subito detumuit ⁊ sanatus est. Alter ydropico se ei recōmendanti apparuit in somnis ⁊ ventrē eius tumētē aperuit immūdicias detrahit ⁊ ꝓsolidauit ⁊ sanatus ē. Paraliticī cōsolidari ꝛc. Quedā em̄ mlier lyseria nōie paralitico oranti ad ipm̄ sanata ē perfecte. Fatui sensus integritatē recuperāt. Quidā em̄ bulchonōie tanta insania ferebat. vt ꝓ ossis obuiantes sibi vt rapidus canis insurgeret. ⁊ ferre nil comedēs die noctuqꝫ foris agitabat. ductus demū ad ecclesiam. b. dñici. ad pcessū eaꝝ sane mētis effect⁹. Quidā retortus bris pedes ad tumulū eius veniens oculos sanatus est. Quedaꝫ mlier ab annis bris tempore vterum menstruose ꝓtractū. ad sepulchꝝ eius accedens

liberata ē. In ſycalia apud auguſtam cuiuſdam matrone filia cū longo tpe vicio lapidis grauiter laboraſſet. z de cōſilio medicoꝝ aliud remediū niſi inciſura nō videret. mens filie ex inciſura: pmendauit ueriſ vouēs. b. vo. Sequenti nocte apparuit. b. vo. dormienti z in manu eius lapidē q̄ receperat poſuit. Que cū gaudens ſanatā ſe ſenſit. et in manu ſua inuenit lapidē. quē fraudo adduxēa z vilionem marmoreo illi lapidē in ſigniū ibi dimiſit. In cadem ciuitate cū quedā mulieres deuote veniēres ab eccia fratꝝ p̄dicatoꝝ in feſto tranſlationis. b. p̄ſici reuerterēt domū inuenerit quandā vicinā ppe domū ſilentē. Quā caritatiue cū argueret quare in feſto tanti ſancti a ſenuli ope nō ceſſaret: illa indignāti alio z facie turbata reſpondit. Quo q̄ ebio begatre deuote fratꝝ feſta colūt ſancti vii. Sciati q̄ oculi in tumoreꝝ verſi ſunt. cū pruritu. z ex q̄bus vermes ſcaturire ceperūt. ita q̄ vicina quā in auxiliū vocauit. tuoꝝ vermes inde edunt et oculos. Que cōpuncta corde ſtatim ad eccl̄am predicatoꝝ cū cilato cucurrit ante ianuā ſe proſternens z petā p̄ſtens. votū vouit q̄ tecetero nunq̄ ſancto retraheret ſed ſolta eius deuote coſtodiret. Quo facto tumor diſparuit z ſanata eſt in oculis. Multa alia ſuā vita z poſt monſtē facta miracla meritis. b. vo. que ob breuitatem dimiſſa ſunt.

Gregorius epūs .S.xvii.

ſeruus ſeruoꝝ dei. Venerabilib⁹ fratribꝰ archiep̄is z dilectis filiis abbatibꝰ decanis archidiaconibꝰ p̄poſitis p̄iolis cetenſq̄ eccl̄aꝝ platis. ad q̄s ſe ille quenerint ſalutē z apl̄icā be. Fons ſapē ihū patris ūbus xp̄i cuius natalicia hodiernus. opus miſeric. redimēs z renouans q̄s creauit q̄ vineā quā de egypto tranſtulit vſq; ad p̄ſummationē ſeculi non reliquit: ſapiēt ſigna ꝑpter inſtabiles mentes z mirabilia ꝑpter differentiā incredulitatis immutat. duꝝ in eccle naſcentis exordio p⁹obitū moyſiviꝝ finē legis ac ceſſurus equis in euangelio q̄ q̄drigis q̄ ſunt vere ſanitas. arcā ſcī eloquū. q̄ fides firmec̄ intenderat. z iuramentis q̄ in patrib⁹ nobis diſpoſuerat ſuſcitatis iericho gloriā mūdoq̄ p̄dicationis fremitu obſtupefactis genibo vicerat calcaturus. viā equis ſuis in mari faceret z in raab ſalutē latitudinis genū. Si q̄ conchion figuraret in p̄ma q̄drigaꝝ q̄notī zacharie de medio duoꝝ montiū ereoꝝ p̄tulit equos rufos ꝓlixos p̄cipeſ fortes terre. q̄ p obediēnā fidei vero abrahā patria credentiū is fundamento noui federis adherentes addactis inſtar tinctis de baſra. i. tribulationis angaſtia veſtib⁹ cūcta ſua ſigna militie rubricarunt. vt p future gloie gaudio p paſſē gladium effecti martyres. i. teſtes mone legis libro p̄feſſionis legē ſcribēt z focinſecis miraculoꝝ ſignis ad ſtipulatiōis robur appoſitis. libq; tabernaculū q̄s de⁹ et nō homo fixit. ac eruan gelici vaſa miniſterij nō bonoꝝ: ſi rōnabilium hoſtiarum ſanguine ringerent. z in vniuerſa ſpacioſi maris faciem ſagena p̄dicationis expanſa multiplicatā ſup numerū arene maris. de cunctis q̄ ſub celo ſunt nationib⁹ eccl̄am congregaret. Sed q; ꝓſumptio multitudinē z malicia ſubſecuta eſt libertatē. in quadriga ſub colore q̄ lugētibo ac penitentiby ꝑgunt: queſtē cuneū deputauit. q̄ ad clauſtrale deſertū vocatus p ſpūm ſub noui ſtrabelis auriga ſiſſimo benedicto velut ō ſkaltero belyſeo filiꝫ ꝓphetaꝝ cōſortio occaſione multitudinis pdiū in tociū ſtrate cohabitatiōis grata ſocietate reſtituit. Et ſic vnitas ſcīſſum rbete reficiens. ac pompa pietatis ad terrā adonie (vñ malum omne pandit) p̄cilcēs eos fecit ingreſſu rhezauros vinis z cō tritis coſde quieſcere. q̄ dedignant in corpore pctis ſabito habitare. Poſt q̄s quaſi lapſum renouaturus inbilꝰ poſt lamētū apl̄is ad q̄s adriā tercā equis albis fratribus ciſtercien. ordinis z floren. velut tonſaꝝ greges germine caritatis ſcribo vberes. de p̄ſe lauacro fecit aſcēdere ſcō bernardo ariete omū in ꝑnte ſpīt⁹ q̄ ex alto indutus extitit z in abundantia frumenti valliū pentes vt tran ſeuntes libtrati q̄ cū in fortitudine clament ad dōm. dicant hymnū: z ponāt caſtra tēteraꝝ. Nouo igit̄ iſrahele his mbo agminib⁹ turmis torid̄ quas p̄bliſſim fecerant occurrente hora. xj. cū dies iaꝫ declinaſſet ad veſperū. z ꝑter inq̄ratis abundantiā caritate pluuinus frugiferę vergeret inſtricie radius ad eccl̄aꝝ. q̄ vineaꝫ ad quā p̄familias operarios diuerſis ꝓlo denarij ꝓductos ꝓuentione p̄miſerat. z quā ſua dextera plantauerat. nō ſo lū viciorum ſpres z ſpine ꝓualerant: ſi iam ꝓpe modum vulpecule ꝓuerterāt in alieni viris amarituidinē intēdebāt aduerſus infeſtiſſimā inſtitudinē milinā adunare voluit ꝓpriozē. Et ſicut impſentiaꝫ ſ minus poſt trū ſignoū differentiū tyrocinia q̄drigarū i quadriga quarta equos varios z robuſtos p̄dicatoꝝ et minoꝝ fratrū aguina cuꝫ electis ducib⁹ ſuis in ꝓelio directurus. ſpūſcēs dōi ſuſcitauit. et ei velut equo ſue gloie ꝓbem⁹ fidei fortitudinē z feruoꝝ diuine ꝓdicationis ignitū circūdedit collo eiusq̄ gerens a puericia cor ſenile a mortificatione carnis eligens viuere vite requiſiuit auctorem. Et deo ac in nazareū ſub auguſtini regula conſecratus. ſedulū circa ſancta ſamuelis imitator obſequiū i caſtigatiōe veſtis ij pſalmiꝫ danielis ꝓtinauit affectum. iuſticie ſemitas z ſcōrum vias ſtrenuiſſimus athleta cuſtodiens. et vel ad momentū de tabernaculo dōi de militantis eccl̄ie magiſterio ac miniſterio nō deſiſtens. carnē ſpiritui et ſenſualitatem ſubiēcns rōni. Et factus vnus cū deo ſpūs totus in eū p exceſſum mentis ſtuduit: z ſobrie ꝓfectōs ſtudijs la caritate ꝓximi nō recoſlit. Quo ſagittate delicias carnaliuꝫ z vulnerante mentes lapideas impioꝝ oīs hereticoꝝ ſecta ꝓtremuit. omnis eccia fidelis etatis ſuę ſenſualitatem creſcente creuit z gratia. Q̄n quidē inexplicabile gaudio ō zelo cōcipiens animarū ad eloquia dei dedit animū. p euangeliū xp̄i multos generās in ꝓuerſione tāſtrenue multitudinis euangelioꝝ dignitatis officiū. p̄ſtētis nomē z opus obtinere meruit in terra paſtor duꝝ inclitus in gylo dei factus nouum predicatoꝝ ordinem meritis ordinauit exemplis. nec miraculis ꝓfirmare deſiſt euidentibo et probatis. Nā preter opa ſcītatis z ſigna virtutū q̄bo in carne poſit⁹ claruit. diuerſoꝝ curatis languoribo. loquela mutis. viſu cecis. ſurdis auditu. greſſu paliticis. z ſanitate pulsina multis generibo infirmitudinū reſtitutis. aperte patuit qualis ſpūs in eiſdem ſanctiſſimi gleba corpis habitauit. Cum igitur ex multa familiaritate: quā nobiſcū minori habuit ꝓſtitutus officio. argumēta ſcītatis ipius exiguis vite teſtimonijs ꝓſtiterit. certiq; de miraculoꝝ veritate dictoꝝ poſtmodū facta nobis p teſtes ydoneos plenafides. nos cū ꝓmiſſo nobis grege dōi ꝓdictoꝝ eius ſuffragijs p tri miſericordiā adiuuari. vt cuius meritis ſolatium gratioſe familiaritatis habere meruimus. eius poteti celis patrocinio gaudeamus. Ipm de fratrū noꝝ conſilio z aſſenſu. ac olim apud ſedē aplicam ꝓfitentū pfectoꝝ catalogo ſā ctorum aſcribi decreuimus. Statuentes firmiter ac vniuerſitati veſtre p̄ntib⁹ iniungentes. vt nouis augu ſtianę dēcuq̄ poſita carnis ſarcina viues meritis penetrauit in ſancta ſimilis ſanctoꝝ ſonis in gloria eius natalicia celebretis. z faciatis ſolenniter celebrari. quatenus ipius precibo vens (quem vinens coluit) ereoratus: grām in p̄ſti ſeclo et gloriam nobis tribuat in futuro. Nos ꝓpo ſanti ꝓfeſſoris venerabilē ſepulturā. que miraculoꝝ fulgoribo generalem illuſtret eccl̄am cupientes dignis xp̄iane deuotionis honoribo frequentari: vere penitētibo z ꝓfeſſis in feſtiuitatem prefatam annis ſingulis cū deuotione z reuerētia de bita viſitantibo. de omnipotentis dei miſcordia z beatorum petri et pauli apoſtolorum eius auctoritate confiſi. vnuꝫ annum de iniuncta ſibi penitētia miſericorditer relaxam⁹. Datum Spoleti. v. kal. ſeptembꝝ. Pontificatus noſtri anno. viij.

Otandum de privile

gijs concessis p̃dicatorꝝ ⁊ minorum ordinibus in exemptione ab ordinarijs. q̃ extendunt' etiã communiter ad alios. ſ. heremitanos ⁊ carmelitas p̃ privilegia sua. q̃ sunt in corpore iuris clausa. ℔ã extra de cessi. prela. ſic dꝫ p̃ greg. ix. Nimis praua ⁊c. Cũ quidã viri religiosi. vtputa fratres predicatores ⁊ minores quoꝝ ordinem ⁊ regulam sedes aplica noscitur approbasse in artissimã paupertate xp̃o pauperi famulentur. plerunq; prelati ⁊ alij eos ad suas synodos cogunt accedere ac suis p̃stitutionibꝫ subiacere. nec bis consenti capitula ⁊ scrutinia i locis fratrum p̃ bis contigendo facturos se cõmittant'. fidelitatem iuramento firmatam ab eorum ministris ⁊ custodibus exigentes. Eis dꝫ vt tam extra ciuitates q̃m intra cum eis p̃cessionaliter veniãt ex leui causa mandãtes. Excõmunicandos fulminant in benefactores eorꝫ vidicõm fratres. ⁊ minãtes eos de locis in quibus dño famulantur fugiunt amouere. nullos obediant in omnib' sup̃dictis. Ad hoc ne fratres ad honorabiles ciuitates ⁊ villas: vbi religiose ac honeste valeant cõmorari. a populis de nouo vocati accedere audeãt inhibentes. tam in accedentes fratres. q̃m in recipientes eorũ p̃sumunt excommunicationis sententiam. ꝓmulgare. Ab eis enim de ortoꝝ fructibꝫ decimas necnon de babus oculis fratrꝫ sicut de indeoꝝ bombus contendãt reddituꝫ extorquere. asserentes q̃ nõ fratres monarent' ibidem ab aliis habitatoribus. quarum aliqui soluerent'. Et vt ipos fic totaliter subdant dictoꝝ eisdem ministros ⁊ custodes volũt p̃ficere. p̃ suo arbitrio voluntatis. Quocirca mandam' vniuersis et singulis a prenotatis grauamibꝫ vexatis. ſubditos vestros ab huiusmodi artius ꝓfescendo. Idem Grego. in capi. Nimis iniqua inquit. Cum religiosi viri alnegantes salubriter semen p̃dicationis elegerunt in paupertate xp̃o pauperi ad placitum famulari tanq̃m mihi habentes ⁊ omnia possidentes nõ desunt plerique tam ecclesiaꝝ prelati q̃m alij. qui cera cupiditate seducti propie vtilitati subtrahi reputantes quicq̃d predictis pietas fidelium elargitur. quietem eorum multipliciter inquietãt. Volunt nam q̃ extra regulam a sede aplica approbatam ⁊ sui ordinis instituta ipsius inuitis eoꝝ ꝓfessiones audire. ac eis iniungere penitentias ⁊ eucharistiã exhibere. nec volunt ve corpus xp̃i in eoꝝ oratorijs reseruetur. et fratres i p̃fos defunctos apud ecclesias suas sepeliri compellant ⁊ eoꝝ obsequias celebrari. Et siquis decedentium fratrum alibi q̃m in suis ecclesijs elegit sepulturã. funus primo ad ecclias suas deferri cogãt: vt oblationes suis vilib' cedant. Nec sustinẽt eas habere campanas nec cimiterium benedictum. certis tñ temporibꝫ ꝓmittunt eos celebrare diuina. Volũt dꝫ in domibꝫ eorundẽ certũ numerũ fratrum sacerdotũ clericoꝝ ⁊ laicoꝝ. necnon cereoꝝ lampadarũ ⁊ ornamentoꝝ p̃ sua voluntate tractare ac residuum cereoꝝ quando voluerint apponendum exigunt ab eisdem. Nec ꝓmittũt vt nonꝰ sacerdotes eorum alibi q̃m in ecclesijs suis celebrent primas missas. eos nihilominus ꝓpellentes vt in quotidianis missis quas in suis locis ⁊ altaribꝫ celebrãt. oblationes ad eoꝝ opus recipiãt ⁊ reseruent. Quicq̃d etiã eis dũ celebrant missarũ solennia intra domoꝝ suarũ ambitus pia fidelium deuotione donat' ab ipsis erroꝛe obtentionis noie ꝓtendentes. quod eisdem tam in ornamentis altarium q̃m in libris ecclesiasticis absolute ꝓsert' vendicant perperam iuri suo. Quocirca mandamus. quatenus vniuersi et singuli a prenotatis grauamibꝫ vexatis. subditos vestros ab huiusmodi artius compescẽdo. hec ꝛc Grego. ibi.

Ex quibus apparet .§.i.

ordines mendicantiũ multas vexationes babuisse a principio a platis et clericis secularibꝫ et intantũ q̃ etiã quidã doctor gloriosus de sancto amore parisiensis cũ quibusdã alijs ausi fuerint asserẽ ⁊ dogmatizare populis ⁊ librum scribere. nitentes ꝓbare eoꝝ statũ reprobũ. nec posse homines in tali statu mendicantiũ saluari. Sed reprobato tali libro ⁊ opinione vt falsa ⁊ hereticа p̃tacẽs efficacissimas coram papa. ille vilhelmus fuit p̃natus. doctoratus ⁊ status mendicantiũ exaltatus. Nec cessant adhuc emulationes ⁊ molestie prelatoꝝ secularium contra mẽdicantes. ſ. frequẽter noua cudunt' ꝓ eos. ꝓpter quod necesse fuit summos pontifices multis ꝓmulgijs et exemplis mendicantes cõmunire. vt quieti eoꝝ ꝓuideret'. nec ita absorberet' a fastu ⁊ cupiditate eoꝝ et ꝓcipue vltra alpinoꝝ. Que ꝓmulgia licet nõ sint in corpore iuris clausa: tñ vbiq; vt arma forma eoꝝ tuentur. Et ꝓmulgijs eis suis habent q̃ omes sint exempti ab ordinarijs nec possint eos cõuenire vel punire ratõe delicti vel domicilij vel ꝓtractus vel rei de qua agitur. nec eoꝝ suias fulminare excõmunicationis. suspensionis ⁊ interdicti: quas ferrentur nulle essent. Nec ꝓhibitionibꝫ eorum sunt subiecti. nec collectis ⁊ caritatiuis subsidijs: sed sub ꝓtextu aplice sedis precise sint constituti. Et a predicto oĩno monasteria monialiũ: que sunt sub cura eoꝝ sunt libera. Insup ⁊ prelati eoꝝ generalis magister vel minister provinciales. priores. ꝑtuales ⁊ guardiani ⁊ p̃dictoꝝ vicarij. p̃ ꝓmulgia sua possunt subditos suos absoluere absq̃bus censuris ecclesiasticis nisi sint aplice sedi reseruata ac etiã sup̃ irregularitatibus dispensare quas incurrisset. ⁊ precipue in celebrando diuina cum essent excõmunicati vel suspensi. Et hoc nisi esset casus acerbissimus. q̃ xpeer illum merito sedes apostolica esset ꝓfunda. Et ipi prelati ab eisdem possunt absolui ⁊ dispensaria ꝓcedentibus suis. Verum quin ꝓcessu temporis ipsi mendicantes seu aliqui ex eis insolentes ceperunt aliqua agere: que minus erant in veneratiõe platoꝝ ⁊ damnũ clericorum ecclesie aliquibꝫ cõstitutionib' repugnãtia ꝛc. tandẽ ⁊ tamen tẽperantem tẽp. ⁊ tanq̃m pia mater statuit ea que ad pacem habendam nutriendam ⁊ seruandã. ꝓficere possent. ⁊ fratrum dilectione vtroq; teneri. Unde et Bonifacius octauus in. vj. de excess. prela. Cum ex eo. mandat q̃ mendicãtes nõ accipiãt nouas loca vel loca recepta mutẽt. nec ꝺ̃ loca accepta ꝓmutent aut vendant aut donent: absq; sedis apostolice licentia. Et Inno. quartus de regularibꝫ. i vj. Nõ soli. statuit q̃ mẽdicantes nõ recipiãt ad ꝓfessionem et professam aliquem ante annũ elapsũ. ꝓbationis. q̃ bonifacius extendit ad heremitanos ⁊ carmelitas in cap. cõstitutionẽ. ſi p̃ clementinas in cõcilio viennensi. q̃ nulla alia mendicantes sunt arrati. vt in cap. ducãt. de sepulturis. vicꝫ q̃ hi qui exponunt' ad audientiã ꝓficiscẽtes in corpore mendicantium p̃latos suos vbi p̃sentari dyocesanis aliter nõ possent audire sine licẽtia eoꝝ vel pape. Et illi debẽt dare eis de casibꝫ reseruatis. prout videt' eis. Ibi etiã de ꝺ̃o debeat dari canonica portio seu q̃rta. de funeralibꝫ et legatis eoꝝ q̃ eligũt sepulturaꝫ apud eos: quo et quando. Sed Jo. xxij. post illã cle. dedit priuilegiũ mendicantibus de nõ soluenda q̃rta certo modo. illã cle. De sepulturis etiã ibi agit' q̃ dñt vel nõ dñt p̃dicare. Itẽ ipsis mendicantibus ⁊ oĩbꝫ religiosis. p̃hibet' sb̃ pena excõicationis late sẽtie. cui' absolutiõ pape reseruat'. q̃ nullus eoꝝ debeat dare facẽ cuicunq; familie vel extreme vnctionis vel mrimonij solennizare sine licẽtia ꝓprij sacerdotis cui. q̃ nõ ẽ subditus eis. Quã licẽtiã nõ solũ papa sed ⁊ dyocesanus illius q̃ accepit bmõi sacra dare pẽt. Ac etiã q̃ nullus religiosus absoluat a sua excõicatiõis ⁊ alijs sentẽtijs a iure cõi ꝓmulgatis: vel p̃ ꝓsũa ꝓuincialia vel synodalia facta Et q̃ nulli absoluãt a culpa ⁊ pena. Itẽ ialia cõstitutione q̃ p̃dicatores debeant admoneꝛe ꝑsonã p̃dicando certis diebꝫ cũ sẽ requisiti ad soluendas decimas. Et ꝓfessores q̃ diuẽ facẽ ꝓfiteãtur de decimis soluendis sibi ꝓfitentib'. absq; scient'. omittẽdo incurrũt certã penã. Itẽ q̃ nõ detrahãt platis eccliaꝝ in sermonibꝫ suis. Itẽ q̃ nõ dicãt aliqua vt

retrahant homines a solutione decimar. Itē q nō inducant aliquē ad p̄mittendū inrandū vel vouendū eligere sepulturā apud eos vel nō mutare. Itē q ñ p̄nt assentire electionibꝫ de se factis sine consensu superioꝝ. Itē circa inquisitores: q̄ ordinarie sunt mēdicantes certa statuta pena. Itē de extranea gantē marrini. v. q̄ non p̄nt transire ad ordinē monachaliē nisi cartusiensiū sine licentia pape. Cōmunit dr q̄ paulegia mēdicantiū hōt eadē heremitani et carmelite ꝛ seruite. ꝑ pene oīm religiōes monachales hodie sunt exemper a dyocesanis.

Tempore quo fra .§.ii.

mbo p̄dicatoribꝫ bononie eccia. b. Nicolai donata est sco laris q̄dā infirm⁹. ꝑ vanitati admodū decliē⁹ tali puer sus est visione. Videbat em̄ q̄ si nimia tēpestas oriret cū in cāpo. ꝛ dū fugeret ad domū quandā: inuenit eaꝫ clausam. pulsat ꝛ recipi petit. Cui hospita rndit. Ego iustitia hic habito ꝛ hec ē domus mea: q̄ iustos nō es nō intrabis i ea. Dolet ille ꝛ ab ea suspicit ꝛ recipi petit. Cui hospita rndit. Ego sum hospita veritas nō te recipio: q̄ veritas cū nō liberat q̄ eā nō amat. Videt ꝛterciā mansionē ꝛ petit intrare: ꝑ auchit. Ego pax hic sum. ꝑ nō est pax impijs dicit dñs: ꝑ tm̄ boibꝫ bone voluntatis. Veruꝫ q̄ ego cogito cogitatiōes pacis ꝛ nō afflictionis: vnde ꝑ sluꝫ tibi dabo. Ultima me habitat sedes mea: q̄ miseris ꝛ afflictis auriliat. ad hanc accede ꝛ ea⁹ mādata ꝙple ꝛ fecit sic. Cui misericordia occurrēs. Sic em̄ dña vocabat ꝛ ait. Si ab imminēti tēpestate saluari desideras. vade ad scm̄ nicolaum vbi habitant frēs p̄dicatores. ꝛ inuenies ibi stabulū penitentie ꝛ ꝑsepe ꝑtinēte ꝛ pabulū doctrine: alimū simplicitatis cū bone discretionis. manū illuminātē ioseph: ꝑficiē tē ꝛ dñm te saluātē. Euigilat ille ꝛ hec ruminās. deuotissime licet sibi ꝑsuluꝫ fuerat ita ꝙpleuit. Hoc mgr̄ alexandꝛ vir bonꝰ⁹ ꝛ ver⁹ ac sup̄ hijs illo pō. Misericordia ꝛ par obtinuerūt. in scolis dixit: ꝛ in suis postillis notauit. Hic fuit multo tpe mgr̄ in theologia ꝛ postea fact⁹ ē epūs in anglia vñ erat oriund⁹. Eodē tpe q̄ p̄dicatoꝝ ordo tāq̄ pusillus grex ꝛ vt nouella ꝑlātatio. inf̄ fratres quedā rēptatiōis ꝛmotō intātū eos deiecit a pusillanimitate spūs et tēpestate: vt multi eoꝝ ꝑsenēt ad q̄s ordines se trāsferrēt. timētes ne ordo tāq̄ res nona ꝛ modicum roborata ad nichīl deueniret. Unde duo de maioribꝫ in petrauerī licētias a q̄dā legato⁹ q̄ tunc erat in prouincia illius: vt ad aliq̄s cisterciensis ordinis monasteriuꝫ transferre se possent. Q̄ dius cū fr̄i Reginaldo quondā scī anūani aurelian. decano (q̄ vicarius. b. dñici erat) rep̄tassent. ꝛ ille in capitulo cām cū volote mlto exp̄osuisset. fuit flet⁹ ingēs et ꝛmotio subrefocere cepit. Et fratre reginaldo in celō erectis oculꝫ ꝛ cor de loquēte ad dēū in quo tota eius fiducia erat: frat clarus de septo dyoc. Florētine vir bonus ꝛ magne auctoritatis ꝛ peritus in iure ciuili. q̄ eē in iure canonico ꝛ attibꝰ rezerat. et postmodū fuit ꝑior ꝓuincialis in romana prouincia. ꝛ deinde pape ꝓnarius ꝛ capellanus. eroinus ē loqui ad fratres: ꝛ cepit eos multis rationibꝫ ꝑfortare. vnde vir sermonē ꝙpleuerat. ꝛ ecce mgr̄ roland⁹ cremonen⁹. qui tūc regebat bononie. cui⁹ fama celebris ꝛ solennis in ꝑhisicis bebat. q̄ etiā postmodū inter frēs ꝓm⁹ in theologia legit parisius successus spūs dei de medio fugiēs venit solus ad fratres: ꝛ quasi ebrius spū nulla placitibꝰ ꝑmissa se recipi postulauit. Frat⁹ aūt reginald⁹ ꝑ nimio gaudio vestes alias nō expectās exuto suo capucio induit eū statim. ꝛ sacrista pulsante campanā. q. rr. solidoꝝ impialiū nō ꝑsistere at ꝛ fribꝰ cantātibꝰ. Dum creator spūs. licet ꝑ abundātia lachrymaꝝ ꝛ gaudij vbertate vir possent. Fit ꝑcursus ingens viroꝝ. ac mulier⁹. ac scolarū ꝛ tot⁹ ꝓmotio ciuitatis Renouat⁹ q̄dē tentatio in fribꝰ: oīs illa ꝓior temptatio euanescit. Illi aūt duo frēs ꝑsistentes in medio se male se esse ꝑsentē. Sequēti aūt nocte p̄dictū frēm Rodulfus q̄ se ponit illa fratꝝ ꝓmotōe tristis admodū erat hmōi visione ē a dño ꝙsolatus. Videbat⁹ ei sibi vidē xp̄m. ꝛ ex vna pte. b. virginē matā. ex alt⁹a. b. nicolaū. q̄ manū sup caput sibi ponebat dicēs. Ne timeas fi. q̄ oīa ꝑspardi eueniēt ꝛ tuo ordini: dūa mea curā habite ꝺ vobis. Et statim videbat in aq̄ q̄ trāsit extra bononiā nauim plenā multitudine fratrū. Et ait be. nicolaus. Videt hos frēs: ne timeas q̄ tor sunt q̄ totū mūm implebūt. Hic frater reginald⁹ cū bononie ferueret p̄dicaret. fere totā ciuitatē salutari cō motione ꝓmouit. multosq̄ ad ordinē traxit ymo cereos fratrē claris: q̄ fm nomē suū scātate vite insignis extitit. scientia p̄ditus. vtpote qui in artibꝰ ꝛ iure canonico regerat. In iure etiā ciuili instructus p̄m⁹ ꝓuincialis roman⁹ dñi pape pniarius ꝛ capellanus. Inde p ꝛ frēm Rolandū cremonensem p̄dictū q̄ tūc regebat bononie. Et frēm monetā: q̄ in artibꝰ legens famosus habebat. Hic admonebat scolares ne irēt ad p̄dicationē ipius reginaldi dicēs. q: illi fratres de facili suis fumbꝰ illo q̄ant boico. vt efficiātur religiosi. Et in mane sancti stephani ipe audita missa priuata cū scolaribꝰ suis cū rogaret⁹ ab eis vt iret ad audiēdū mgr̄m reginaldū p̄dicantē. nō valēs se excusare accessit. et in primo xpo eius fuit capt⁹. Cū em̄ ille diceret. Ecce vidi deos celos aptos ⁊c. Clamabat. ecce celi aptī sūt nobis. ne illis q̄ nolūt intrare. q: veniet hora q̄n volentes nō poterūt intrare. Cōpunctus mgr̄ monera exīte ꝙposuit habitū ordinis suscipe: ꝑ nō valens ꝓper quedā impedimēta. interim cū mālet in secto multos trahit ad ordinē: ꝛ postea ipe ingressus doctrina sua mlt⁹ ꝓuertit. Hic reginald⁹ dus missus postea pariſius p̄dicās ples trahit ad ordines ꝛ ꝑcipue mgr̄m Iordanū q̄ fuit post mortē b. do. magister ordinis. ꝛ inglin bernicū mgr̄m in theologia singlarē virū. Et in breui infirmat⁹ ibi defunct⁹ ē vt dicte ad hunc b. dñico. Hic reginald⁹ vt innotesceret nigris in eo religionis. cū esset bononie. deꝑhendit quendā puersum vlē pā nū ꝑter licentiā accepīle. q̄ē reginald⁹ in caplo acrit⁹ vt bestiam: ꝛ pannū ꝓburi fecit. Et cū ille murmuraret nō recognoscere culpā suam ꝛ se nollet pare ad disciplinā. fecit eū a fratribꝰ violent⁹ pari. Et acriter disciplinās oculos erigebat ad celū. oās vt ꝑ disciplinā ab eo dyabol⁹ expelleret. sicut egerat. b. benedictus. ꝛ ad frēs dicebat. vt orarent ꝓ eo. Inter hꝰ puersus ꝙpūct⁹ cū lachrymis ait. Gratias tibi ago ꝑ: vere a me dyabolū expulisti. Sensi enim manifeste ḥpente de renibꝰ meis exisse. sicq̄ fact⁹ ē bonus religiosus. Fit⁹ cū apostatādo vellet puersū egredi ad caplm reductus est⁹ cōtra reginaldo. Q̄ē ad disciplinam vemadatū acrit⁹ ꝛ berabat dicens. Exi demon. Et ad fratres se vertēs aiebat. Orate frēs. Cuiꝰ dubit⁹ hoc egisset ait pcullus. Audi me pater. Et ille. q̄d vis fili: Dic ait. dya⁹ recessit a me. ꝛ ammodo stabilitatē hēs ꝓmitto.

Fuit in iuuentu .§.iii.

spoletano nouit⁹ quidā nobilis gemere. magne simplicitatis atq̄ puritatis. Hic cū discēt illū hymnū. b. virginis. Aue cēlia pont⁹ etherea ⁊c. ꝛ veniret ad verbū illud. Mūdā pugillo penēs: admirabat⁹ sup̄ modū q̄ de⁹ eēt tāmagne stature vt mūm totū suo posset pugno retinere. Cum aūt de hoc reuolidaret⁹ petere. pcabat⁹ dñm ingiter q̄ veritatē huius placeret sibi oēdere. Cū factū ē cū q̄dam sero in hmōi pcto obdormisset. videbat⁹ sibi q̄ subito abstractus ad aera veniebat multitudo angelor⁹ sedē magnā portātiū. Qui cū illā i q̄dā loco spacioso posuissent. affuerūt ꝛ alij angli q̄ sedē aliā deferētes ꝛ alterā posuerūt. quibus positis. ecce tercia innumerabilis multitudo angelor⁹ q̄ xp̄m tanq̄ victā iudicē suis btachꝺs portantes. in ꝑma sede collocauerūt. virginē gliosaꝫ statuerūt ꝛ ei in scīa. vltimo xo venit multitudo sanctoꝝ oīs fm ordinē suū. Aderat aūt oīb⁹ tāt⁹ timor ac tremor: q̄nt⁹ nūq̄ fuerat a scło audit⁹. Igit⁹ bis pactis ꝑcepit puer. vt bona mūi legēret. Que cū pauca inaēta fuissent: ꝑcepit vt legerent⁹ ꝛ mala. Que cū ꝑ nimia multitudine audire fastidiret. subito totū

mundū tanq̄ pallā vnaz furiose eripuit. eiusq̄ inferius cū impetu magno ꝓiciens dixit. Cū indicat erat ꝑdemnatus. Dō cū ꝑdictus nouitius tremebundus aspiceret. vocem magna ecclamauit dicēs. Serā maria succurre miserie. Ad cuius vocē ꝑtinus pia virgo maria surrexit ⁊ ꝓiectā mūdū ꝓpria manu recolligēs ⁊ dixit. Sine fili mundū quē ꝓpio sanguine redemisti adhuc indicare. qui⁹ mihi ꝓdicatores meos vt mōm ad te reuocarēt. Vitare⁹ ⁊ stupēda valde. nā vt mor dict⁹ nouit⁹ vocē emisit talis tremor tuos subsecutus ē ciuitate ⁊ in tota ꝑacta. ita vt turres mīte ⁊ edificia ꝑtē vibis plāna corruerēt. ⁊ bobes ⁊ mulieres illa nocte de ciuitate exirent. Frēs ait vocē eius audientes credentes q̄ ꝓter terremotū ecclam allet ad cellaz eius venerūt si eum penitus q̄si insensibilē inuenerūt. qui ad se reuersus dixit se de terremotu nil sensisse. Visionē quā viderat vsq; ad mortem manifestare noluit. In bona ait ecclia sui magr⁹ suo ꝑdictā vltionē p ordinē narrauit ⁊ sic in ipo nouiciatu in magno spūs feruore animam deo reddidit.

De beato Petro martyre. Capitulum. vj.

Reuenisti eū in bene/

dictionib⁹ dulcedinis. posuisti in capite ei⁹ coronā de lapide ꝑciosō. Vitā petijt a te: ⁊ tribuisti ei longitudinē dierū. In ḡbo verbis ꝑt notari tria de b. petro martyre. viz. gr̄a sc̄ificatōis in ꝑfectōe bēdictionis. ⁊ victoria ꝑcertatōis. i magnificatōe coronatōis ⁊ et celēbria gl̄ificatiōis in collatōe postulate visificatōnis. vt dicit apūs ad heb. xiij. Optimē ē gr̄a stabilire cor. ⁊ nō ꝗre ē est optimū cognit. qn gr̄a dei vita eterna ad Ro. vj. ibi. Nam p ipam gratiā nō solū nobis reuelat⁹ ⁊ apūs intelligentia mādator⁹ dei. vt sciam⁹ q̄d facere quid vitare debeamus. si etiā prestat⁹ p ipam vt q̄ cognouimus faciendū facere valeamus. Hec gr̄a dr. q; facit nos gratos deo et opa nr̄a accepta: ⁊ q; ḡtis dat⁹ nobis a deo fine merit⁹ nr̄is ꝑcedentib⁹. vñ ⁊ ꝑmiōs dr: q; ꝑmisit voluntatem bois ad q̄d̄ venit bonum opus meritoriū. Vñ dicit. Prevenisti eū. Ad q̄d enim quis veniat vel vadat ad deū p bona opa. deus venit ad eū p gr̄am. Hec ē magna dulcedo mētis sīt gustatio q̄dulcis est de⁹ in dr̄ petrus in ꝑma canonica. Haiss dulcedinis gratie benedictiōes sunt oparit tatū a bea ꝑcedentes. vñ ecclastici dr. Gratia dei sicut pluuius bñdictionis. Fuit aūt be. petrus ꝑuentus bmōi benedictionib⁹ gratie. Et in baptismo cū fuit in⁹ificat⁹ et mundatus a pcō. ⁊ a puericia sua liber a tenebris hereseos parēcū suor⁹. qb⁹ ollēdit in ꝑfessione veritatis fidei coram annanelo suo vt patebit. Fuit ſcdo ꝑuentus in benedictionib⁹ dulcedinis gratie. q̄n illustratus a deo: sc̄lm deser⁹ intrauit religionē: cū magno feruore. Dō em̄ sine sp̄ali gr̄a aliud fieri valet: p q̄ tanq̄ baptismus habet⁹ remissio pcō⁹. ſm be. Tho. in summa. Tercio fuit ꝑuentus gratia modo singlari. qz in vita nūq̄ mortalis criminis sensit ꝓtagiū vt canit eccia. vnde dicere potuit cū apō. Gratia eius sp in me manet. q̄b⁹ doni⁹ pauci hñt. Vltā ad sc̄dm Dō coronabit⁹ ait apūs. ij. ad thimo. ij. nisi q̄ legitime certauerit. Certare est cōe omnib⁹. Dā vt dr Job. vij. Militia est vita hois sup terrā. Alia ifa habet. tēptatio est vita hois. i. bellū ꝓmiū. Et vt ait apūs ad eph. Dō est nobis colluctatio aduersus carnē ⁊ sanguinē. sed aduersus pncipes ⁊ ꝑtātes aduersus rectores tenebrarū harū. i. spūalia nequitie. Et aptius canit eccia. Mōstra caro demonia: diuersa mouēt pha. Ita ꝛ ista oportet ꝓinde bellare q̄ vincāt ⁊ vincēdo acḡantur corona. Omnes inimicos. b. pe. optime vicit. vt dicē posset cū paulo. Bonū certamē certaui cursum ꝑfecī. ideo reposita ē mihi corona. nō solū ꝓmiū essentialis de q̄ r̄ñ. De q̄libet iusto. Vita ⁊ bonore coronasti eum domine. sed etiam corona triplici premiū accidentalis. que datur. p martima victoria. Hāc corona ꝛginitatis dat⁹ solū ꝛginibus q̄ bñerūt ꝑfectā victoriam ꝛ carnē nullā delectationē venereā exp̄ti. Corona martyrij dat⁹ solis martyrib⁹ ꝓpter ꝑfectā victoriā cōtra dyabolū. In cui⁹ figuram fuit q; in mari rubro q̄ signat martyriū. pharao cū omni exercitu suo sup̄atus et sumersus est. i. victus eis demoniū. vnde ⁊ Cipianus de pe. dis. j. Nunquid. In seruis dei apud quos martyrū mente cōcipit. animus ad hemi deditus a deo iudice coronat. Corona doctoratus dat⁹ ꝑdicatorib⁹ veris: q; in se ⁊ in aliis q̄s docent faciūt ꝑfecte vincere p doctrinā mūdi ⁊ vanitates eius. Sed omnia ista ꝑfecte egit bea. petrus. ⁊ ideo ascēdit aureola ꝛmplici dotatus. Unde posuisti in capite eius. Quō vicerit declarat⁹ in billetis. Vltā ad tertiaz vita presens vt dicit gregor. potius deberet dici mors q̄ vita. Ipse quotidianus defectus q̄d ē aliud q̄ q̄dā ꝓlixitas mortis. in alia vitā inferēdo. dicit idē greg. Erit mors sine morte: defectus sine defectu. Est igit⁹ vera ꝑfecta ⁊ p petua vita in patria summa. de q̄ ps. Ibunt bi. f. electi vitam eternā. Istam petebat ⁊ oprabat. b. petrus a dño frequentissime. Et illā recepit cū martyrium passus est.

Petrus nouus mar .§.i.

tyr de ordine ꝑdicator⁹ fidei pugil egregios: de ciuitate veronensi extitit oriundus. De quo sic ait in epla canonizationis eius Inno. papa. iij. Hic tanq̄ splendidū lumen de famo. libū candens de sentib⁹ rubens rosa de spinis ortū. dum de penitē p etrose excecatis lucibus ꝑdicator⁹ erurgit. ⁊ de sauciatis mente corpoteq̄ corruptis virginā se deus ꝓcedit. ac de spinis eterno incēdio deputatis inclitus martyr ascendit. Parentes nanq̄ suos hereticos habebit: a q̄ti errote se penit⁹ mūdi seruauit. Hic petrus (vt ait Inno. in dicta epla) cū a mundi fallacijs in adolescentie annis ꝓtinde vocinallet: ad ordinē fratrū ꝓdicator⁹ se transtulit. In quo quidem ordine. xxx. fere annorum spacio fulgus caterua virtutū. fide ꝑambula. spe alta. te. comite curitate. sic ꝓfecit⁹ est ⁊ ꝓficit circa ipam defensionē fidei. p q̄ totus ardebat. q; ꝑtra illius diros hostes mēte intrepida feruētiq̄ spū ꝓnuū certamē exercēs. tandē agonē diuinū victrici sup aute martyrio felicit ꝑfinauit. Et sic petrus firmus in petra fidei. petrus deinde passionis alliius ad petrum xp̄m digne laurrendus ascēdit. Virginitatē q̄s mentis ⁊ corporis. nec vllius mortalis criminis sensit vnq̄ cōtactū: sicut suor⁹ cōfessoꝝ fidei testimōio ē ꝓbatū. Et q; fu⁹ dūcate nutrit⁹. ꝑmit in dñm: carnem suā assidua obi ⁊ potus parcitate refrin xit. Ne ꝛo p oci⁹ desidiā hostilēs pateret insidijs. diuinis canonibus dñi exercebatur assidue. vt eo cirꝛa licita totalit occupato docem in ipo illicita nō haberent. ⁊ spūalibus nequitijs tutus esset. Nocturna q̄dē silentia humane deputata quieti. post tō mitionē breuē decurrebat in studijs lectionū. ⁊ somni tps vigilijs occupabat. Dies aūt expendebat cōmodis alarū vel sedulis imminēdo predicationibus disputationib⁹ vel ꝓfessionū audientie infidēdo aut hereticoꝝ dogma pestiferū validis rationib⁹ ꝓfutando. quib⁹ speciali dono nosūt claruisse. Denotāt̄ in sp̄o gratio. Humilitate lenis. obedientia placidus. benignitate suauis. pietate ꝓpatiens. patientia ꝑstans. cantate ꝓstabilis. Et un cinctis mox maturitate ꝓpositos alios. p fusis virtutū odoribus attrahebat. Feruens quidē amator fidei. cultor precipuus. ꝓpugnator ardentior. sic animo suo illam impressérat sic se toti⁹ in illius mancipauerat obsequiū. q̄ q̄q̄ ipius verba ⁊ opa virtute fidei redolēt. Pro hac q̄s mortē subire cupiēs. B pincipalē ado attentis vt crebrius supplicationib⁹ postulasse credat. q̄ si sineret eū de hac luce migrare: nisi sumpto pilla calice passionis. nec frandatus est tandē desiderio suo. Cuius igit de ciuitate comana. vbi fratrū sui ordinis ibi mansionē poterat. mediolanum iret. ꝓ eroq̄da inquisitōe cōtra hereticos sibi ab apostolica sede commissa. sicut in publica predicatione prediderat. quidam de ipsoꝝ hereticoꝝ

secta parce illoz inductus et preciū m uxiter salutaris p̄ posīt prosequentē famulus insilit in agnum vtiq; lupus Ferox in mitē. in piū impius. furibundus in mansuetū. in modestū effrenis. ꝓbanus in sanctum presumit. insultum exercet. conatū mortē intemptat. Sacriū aūt caput i lius impetūs. viris in cū impressis vulnerib⁹ ꝙ sanciato sāguine iuste ense. venerandū illi nō diuertēte ab hoste. sed exhibente se p̄ omnibus hostiam ꝙ ceteris sustinēte in patiē na truces ictus. demisit spū petēte supna m ipso loco pallio oto occisum. Ipso q̄s sacrilego pcussuras in xpi ministr ingeminans inculcante. ille nō querula voce murmurans sed sufferens omnia patienter. suū dño spiritum commē dabat dicens. In manus tuas domine commendo spiritū meum. Cepit etiā symbolū dicere fidei. cuius nec in hoc articulo defuit esse preco. put ipe nephandus qui a fidelibus captus fuit et quidam frater dominicus. qui comes fanctierat ꝙ ab ipo lictore pcussus. diebus aliquibus sup uiuit postea retulerunt. Et cum martyr dñi adhuc palpitare. catholicum lictor ampuit et per latera eius transiuit

Luis autem fidei pugil egregius hereticoꝝ dogma pestiferum in vita sua plerimū eradicauerit. post mortē tamen suam eius meritis et choruscantib⁹ miraculis adeo extirpauit. vt ꝑplurimi ecclie eius relinqu erent ꝙ ad gie mū sancte ecclesie conuolarent. ita vt ciuitas mediolan. ꝙ comitatus eiusdem vbi tot hereticoꝝ conuenticula residebant adeo sit purgata. vt alijs expositis alijsq; ad fidē conuersis nullus ibidem anderet aliquatenus apparere.

Plures etiam de eis marmi et famosi ꝓdicatoꝝ ordinem sunt ingressi. qui vsq; nunc cūctos hereticos ꝙ fautores eorum feruore mirabili p̄secuntur. Sic noster samson plures philistheos interfecit moriendo q̄ viuendo occidere. Sic granū frumenti cadens in terrā ꝙ infidelium manib⁹ compressum ꝙ mortuum vberem consurgit in spicas. Sic botrus in torculari calcatus. liquoris redundat i copiam. Sic aromata pilo contusa odorem plenius circumfundunt. Sic granū synapis contritum virtutem suā multipliciter demonstrauit. Hic etiā in vita sanctitatez sua miraculis notam fecit. Nam cuiusdam nobilis filium puc nimio ꝙ bombili totius gule tumore nec loquinec spirare valentem. leuatis ad deus manibus et crucis in eo facto signaculo. illoq; accipiente eius capam et infirmo supponente loco sanauit. Idē quoq; nobilis vehemēti post modum corporis totione grauatus timēs et credēs mortis ex inde sibi imminere discrimen. capam ipam quam ex tunc conseruauerat reuerenter fecit afferri. qua suo apposita pectori. mox vermem quendam duo habentem capita ꝙ plurium tenuitate villosiz euomuit. plena sanitate secuta. Quidam iuuen muto immisso digito in os⁹ sue q̄s lingue soluto ligamine beneficium loquele concessit. Et alia plurima dum viueret dignatus est dominus p eiz operari. Post mortem eius lampades ad sepulchruz venerabile dependentes. pluries p seipsas ablq; omni humano studio ꝙ ministerio diuinitus sunt accense. q̄ cōueniens nimis erat vt q̄ igne et lumine fidei claruerat excellenter. singulare de ipo signu ꝙ luminis miraculum ꝙgnareret. Quidā aūt cū vesceret cū alijs ꝙ ei⁹ sctitatē ꝙ miracula depraueret. subito quodā ꝑ hac offēdiculo mortifero q̄ eū nō posset si relinqueret circa hoc transglutire. tenuit mor ipm suo gutturi sic herentē. vt illuz inducere vel educere nō ualeret. Quare dico penitens ꝙ ista vultꝰ colore mutato quasi femīneo vicine mortis euentum facto intra se voto recertero ad talia os non latare: fuit ꝓtinus illo euomito liberatus. Ydropica q̄dā ad locū passionis ipi⁹ aurilio viri ꝓueniēs. fusa ibi oīe sanitatē integrā mox recepit. Obsessas a demonibus longo tpe mulieres. martyr ipse electis illis de corporibus cū multo sanguis vomitu liberauit. Febres expulit. languores q̄plurimos curauit. Quidam insuper puer ex casu grauissimo sic oppressus. vt mortu ꝙ sensu penit⁹ deperdit⁹ existeret. vt tanq; mortuus deferretur. mox apposito suo pectori facto eiusdem martyris cruore lana intincta incolumis euaderet. Quedam etiam cuius carnē cancer edax secula corrosione vorabat. linimento huiꝰ terra vulnerib⁹ est curata. Alij diuersis infirmitatibus occupati. qui sepulchrum eius i vehiculis ꝙ alijs sustentaculis adierunt. Exinde posthmodum plena incolumitate recepta sine aliquibus solutionibus redierē. Hec omnia In nocentius in dicta epla canonizationis eius.

Sed iam plenius .§.ii.

de origine eius. p̄uersatione. scīptate ꝙ miraculis. vt sacra eius tellus exhibuit videam⁹. Hic plane de verona vt dicū est oriundus fuit. et penulo hereticis. q̄ beresim manicheoꝝ sectabāt. ponētū duo principia rez creatoꝝ. vnū creatoꝝ inuisibiliū q̄ ē deus: alīū creatoꝝ visibiliū. i. dyabolū. nescientes distingue malū culpe (cui⁹ de⁹ nō ē auctor ꝙ dya⁹ suggestor ꝙ dō vel angelo patratori) a malo pene q̄ iniectum pena est insita et bona ꝙ deus ē auctor. Cū autez adhuc puer esset. vij. annoꝝ ꝙ vna dieruz a scolis rediret. a patruo (q̄ beresim sapiebat) q̄d nā in scolis didicerit p̄cūctat. Qui rūdit se didicisse. Credo i vnū deū. p.o creatoꝝ. ꝙ terre. visibiliū ꝙ inuisibiliū. Et patru⁹. Mol inq̄t fili mi dicē. creatoꝝ celi ꝙ terre. q̄ ipe illa visibilia vbi sūt tot defectus nō creauit: ꝙ dya⁹. Et puerul⁹ se poti⁹ velle dicere sicut dedicerat i scolis. ꝙ se ponius q̄s scripū erat ꝓtinus asserut. Tūc ille patru⁹ cepit p rones ꝙ ei ꝓsuadē. put poterat. q̄s oēs puer spūsō plen⁹ sic ꝑ eū ꝓfuit: vt eū gladio rationū interemit. errorē ei⁹ ꝓfutauit. ita vt ille q̄ diuertēt nō bñt. Qui indigne ferens se a puero ꝓfligi patrū q̄ gestā erāt inē eū ꝙ puez significauit. vt petrū cito a scolis remouēt ꝓsulit. Timeo enī ait ne cū petr⁹ bene fuerit erudit⁹. ad meretricē illā se ꝓferat: et sic hūēnā defendat ꝙ ꝓfundat. Qui ne sciēs vt alē cayphas verū dixit. dū petrū destructurū ꝑfidā hereticoꝝ p̄nūciauit. Sed q̄ res a deo fiebat p̄ fris monit⁹ assensuz nō dedit. spans q̄ paulatī bereſarchā ad suā sectā eū trahi faceret. cū fuerit in grāmaticalibꝰ erudit⁹. Videō igit puer scīto nō eē turū cū scotpiōibꝰ habitare. mōm penetroꝝ despiciens: mūdus ipe criminib⁹ ordinē ꝓdicatoꝝ i adolescētia ē ingressus. In q̄ xxx. annis fere pfecte ꝙ laudabiliē vixit. studio lītē vacās egregi⁹ ꝓdicator exuisit adeo vt ad ꝓdicationes ei⁹ maxim⁹ ꝓplor. p curſus fieret. ita vt ecclie aliquē ciuitatē nō capent. in plateis ꝓdicaret. Cui in hortēsia ꝓdicanti ī loto veteri humani generis hostis antiqꝰ inimīcēs fructificatiōi ei⁹ ex doctrina sue ꝓdicatiōis. quelibet impedire. suō ꝓualuit. In fama etiā ē ꝙ nigerrimi apparens. monēs se ex strata publica fabaoꝝ ferrariorꝝ velocissimo cursu ad principiū platee fori ipsius aduenit. vt ei⁹ aspectu ꝙ cursu territi auditores fugas caperent. At a vero domini signo crucis facto ꝓtra eius subito dissipauit ne minem ledens. Sicq; frustratus est spe sua coluber toto ostu. ꝙ vnde attentione verbi. p curauit distrahere. inde ex miraculo eos fecit magis deuotos. Tūc aūt hereticē nō modicus erat numerus eorū q̄ infecti erant illa beresi manicheorum. asserentium d yabolū creatorem rerum visibilium. ꝓtra quos beatus petrus pugil egregius ꝙ hereticoꝝ inquisitor viriliter dimicauit. Quibusdā nobilibus de familia que dicitur rubeoruz ꝙ alijs catholicis exhibēs vexillū cruce insigniū. vt ipe ebreis ꝓ illi gladijs ꝓtra hereticos ꝓ celū dimicarent. Certamen inuicem ineūtes. catholici hereticos superarent vltra arni fluuium in platea sancte felicitatis. et citra arnū in loco q̄ dicit ponte⁹ ad ferū. ferū nō multū distans a p̄dicto ordinis. Solaq; dei uitate egredi cōpulerūt. ne cameo puteide residuū conspurcaret corpus. ꝙ morbide oues reliquū inficerent greges. Adhuc perseuerāt in victis locis signa victorie signo crucis in lapide sculpto. et super columnā impositio. Sed et ipm crucis vexillū anniuersario die natalis eius in pces-

sione defertur a viris cuiusdam societatis que dicit' sancti petri martyris. cū ad ecclesiam ad offerendū cereos accensos accedant. Ipsam q3 societatē dicit' be. petrus instituisse. cui cuz fratres possessiones nō retinerent. multa immobilia sunt legata p testatores vt ex eoz redditibus fierēt pietatis fratribz ꝓuentus dicti ordinis infra annū. In eadem ciuitate floreū hoc post mortē sancti .p. dignū cōtigit. Cū em quidā inuenis hereticā prauitate corrupt⁹ cū alijs inuentis in ecclesia fratrum p̄dicatoꝝ ante quandaz ymaginem. vbi depictum erat martyriū .b. Pe. transiret cernens ipe lictoꝝ pontiē sanctū dei exaginato gladio. ait ad socios. Vtinā ego ibi interfuissem: q3 validius percussissem. Qui statim mutus effectus est. Cū socij altera tam eū videntes inquirerent quid haberet. ipe nil respōderet. ipm ad domū reducere decreuerunt. Et cū in via ecclesiā sancti michaelis de berroldis viderēt. elapsus de manibus sociorū ecciam ipam intrauit genua flectens coram sancto Petrum rogauit vt sceleris sui ignosceret: votovt potuit se obligans. vt si a mutitate liberaret: publice peccatū suū ꝓfiteret. z omnē heresim abiuraret. Qui subito loquelam expeditam recepit. z veniens ad ecclesiā fratrē: heresim abiurauit. peccata ꝓfessus. z data licentia ꝓfessori vt publice hoc diceret in predicatione cū illud insinuaretur. ipe surgens in medio ꝓfessus est. z nō negauit seipm ellem hoc accidit.

Mire erat hic san- .§.iii.

ctus puritatis z humilitatis. ꝓpter que virgines sancte et supna patria aliqñ eū visitabant: cū eo ozare familiariter colloquentes. Unde cum in quadam ciuitate moraz traheret in ꝓuentu ordinis. accidit vt eo in cella orante. quidam fratres leues transeūtes intra cellam eius audientes collocutionē plurīū firmarūt se vt deprehenderē qui essent. Qui audītes voces mulierū vt minus deuoti: estimarūt feminas esse in cella. vnde in capitulo accusarunt coram p̄ore tēporis inducentes: cū etiā quanto facilius pia causa etiā cōfessionis vel necessarij cōsilij mulieres in domitoriū inducere etiam honestissimas sacrilegiū iudicetur. Surgēs in medio frater petrus vocat⁹ a priore interrogat de re ipsa nec explicat cū quibz loquebat: tum ne se iactare videat: asserendo colloquiū habuisse cū sanctis virginibus sū cōsiderans sibi soli fidē nō adhibere petra plures. Nec tam ē fatet' mulieres in cella habuisse de quibz illi intendebant. ß tacens .p. eratus in medio veniam petit. Quis eū dicē valet mundus fuit a peto vt nō egerat venia: Dure prior arguit eū. quō ausus sit feminas etsi honestas in cellāducere: cū vtra periculū maxima nota infamie ꝓtra ꝓuentuz possit oriri. Arbitrabat forte magis q3 incautela z simplicitate: q3 lasciuia illud fuisse pactū. Floruit tunc ordo p̄dicatoꝝ. z ossis lasciuiz erubabat ab eis. Iubet igitur prior a ꝓuentu illo fratrē petrum discedere. vt discat in hmōi incautelis nō scandalizare ꝓuentus. z ad ꝓuentū ysinū ordinis in marchia situm accedere. ibi quasi relegatum manere. Caput inclinat patientiā humiliter innocēs suscipit. iter assumit: z applicās residet ibi. Quadā aūt nocte dū in ecclesia corā crucifixi imagine deuotius oraret cōfusio ei illata tam sine causa z increpatio mēti occurrit sentiaq3 cecidit ad tristiciam. z pia querela faciēs ad crucifixū aiebat. Mi dñe tu scis in causa illa innocentiā meā. cur ꝑmisisti me ita iudicari: Et crucifixi imago ad eū. Et ego petre quid mali feci. vt cū tantis obpriobrijs z ꝓtumelijs ꝓdemnarer ad crucem. Discē ergo exemplo mei oīa equanimiter sustinere. Et quibz verbis mirabiliter cōfortatus z ꝓsolatus est. In pessa tpis declaratū est illos fuisse errore deceptos. q3 crediderunt virgines supne patrie. fuisse feminas vie. Adhuc imago illa crucifixi in dicto cōuentu in reuerentia z veneratione habet'. In illoꝝē cū p lombardiā z tuscā ac romandiolā predicādo discurrit. cōtigit quendā adolescentē ad doctrinā eius ꝓpuncti in ꝓfessione audire. et inter cetera ꝓfessus est se matres calce percussisse. At sanctus facinus horrēs cū amaris luctibz mis cū redarguit. ordinis grauitatē sceleris. Cui exēplo et exemplo ꝓmotus. Quid me inquit facere iubes q3 in tali actione tanti mei flagitij: Ecce ad oīa paratus sum. Certe ait. vir sanctus ille pes meretrez abscidi: qui instrumentū fuit tante impietatis. cuz z ipe dicat in euangelio. Si pes tuus scandalizet te. abscide eū z. proice abs te. Nō tū hoc tibi dico vt facias: sed caue in futuz. Facies aūt talē z talē pniē satisfactionē. Recedit adolescēs cum nō modi co zelo vlciscendi patratū excessum. luz nō fm sciētiā. Reuersus domū accepit nō paruū cultellū. z in feruore spiritus pedē abscidit. Dolor intensus sc̄tur: quē seruare nō tulit nec minuit. Manat p dolore z voces audiunt: sanguisq3 effluit copiose in terrā. Cucurrit mater cernit pedem abscisum sanguinē fluentē z dolore quasi extra se posita vocat amicas et vicinas. Accurrunt omnes stupore repleti. nescientes rei causam. Intēdūt festine ad sanguinis fluxū restringendū. Et cura que potuit adhibita. sciscitant' adolescentē quō z qua de causa id actū fuerit. Respondit iuuenis se confessum illi predicatori fratri petro. et inter cetera de calce matrillato. Quod peccatū ostendit eiita enorme fuisse vt nō videret' adolescēti sufficiens satisfacere posse: nisi pedez p̄miendo p abscisionē. Que nulatur mater. non te condonant vicinia. impletur murmuratione. In cōtumeliam fratris petri. z ꝓuentus. et fratres ita indiscretos et fatuos: q3 penitentiam adolescētibus iniungant abscindendi pedes. Pergunt ad cōuentū festinanter. vocant priorē. querela exponitur ꝓtra fratrem petrum. explicat casus. Infremat hoc sctō viro. Excusat se ille nō inuntisse tale opus. Verū ad ꝓuidendus simplicitati adolescentia. instit adduci cuz pede abscisso. q3 facto oratione ꝓmissa. pedem abscisu iunxit z cooptauit tybie in loco incisure: z subito insita z incarnata est cū pede tybia ac si nulla ibi fuisset incisura. Et videntes q3 adorant glorificaverunt deū: qui vedit potestatē talem hominibus. z simplicem fatuitatez inuenis cōcepit in gloriam sancti sui. Altera die cum obuiasset in strictis cuidam ex ꝓioribz heretico z. malitia z cauillationibus acutū. Hereticus ille ad certamen disputationis eum inuitauit in loco patēti. At ille pugnā nō renuit. ne astantes si reluctaret. arbitrarent' petrum ꝓicium. Congressis igitur in pelio verborum: hereticus argumēta finxit fecit satis subtilia ad ꝓbandam p̄diam suam. At b. pe. cuz esset imp̄uisus. aliquā motā sibi petijt cōcedi ad respōdendū. Qua data expectantibz cunctis sanctus dei ecclesiam q3 ipe erat introiuit. ante altare be. ꝓgitur cū lachrymis orans. vt defensionē fidei vere fidei ꝓuideret. Cuq3 aliquis motus titubationis ꝓpter rationes heretici mentē insurgeret. ꝓpter quod instantius z feruentius orabat: ossa ambiguitate remota in fide solidari audiuit vocē abiungere. plata. Petre ego ꝓ te rogaui. ne deficiat fides tua. Inde q3 ꝓfortatus egressus ad hereticū: postulauit petr⁹ ab hereticō. vt rōnes inductas iterum replicaret. Ille vi virtute ita mutus effectus est. vt ne vnū verbum ꝓferre valeret. Sicq3 confusus abscessit. Ut aliquis motus vobis tationis fidei insurgeret z audiret. Ego ꝓ te rogaui R. altera fonte vice fuit.

Cum inquisitoꝝ .§.iiii.

factus contra hereticos ab Innocentio quarto in partibus lombardie. ꝓcipue circa mediolanum. vbi vbi magis vigebat tunc illa heresis: que fuerat manicheoruz mediolani quondā episcopum hereticorum a catholicis captū. b. petrus eramūabat publice. Multi q3 ex ꝑ religiosi z maxima pe ciuitatis ꝓuentsent. dicta tū ex ꝓdicatōne tū ex examinatione ibi erat ꝓtracta in longū. maximaq3 est ꝓ ipm affligebat. Dixit q3 bellizacha ille alta voce. O pe.p-

uerse. sitq; eo ita sanctus sicut ille stultus ꝓfe te affirmat. cur eum ultra moti permittis. et non eius deum vt aliquez nubē interponat ne caloris eius motiat. Ad quē Petr⁹. Si pmittis te adnegaturū beretim tuam ⁊ fidem catholicam recepturū. rogo dñm et faciet qđ vtilli. Tunc sanctos hereticoꝝ ducūt ꝛclamantes hereliarche. Ptomitte. pmitte. Credebat em hoc eino fieri nō posse. cū nulla vel minima nubecula in aere appareret. Be. tñ petrus id cosā omnibꝰ se factuꝝ spopondit. Catholicaꝝ pūtes ex ipsa obligatiōe. b. pe. mlitari ceperūt. timentes ne fides catholica ex hoc ꝑfusioni pateret sinō sequeret. ꝓmissus effectus. Cū igitur hereliarcha ille in sua ꝓfidia pertinax se obligare nollet. b. Pe. cū fiducia magna dixit. Ad hoc q̄ verus deus creator oīm. nō solū inuisibilū sed ⁊ visibiliuꝝ creatos esse monstret. ⁊ ꝓsalutione fidelū ⁊ ꝓfusione hereticoꝝ. rogo dñm deū vt aliqua nubecula descēdat. q̄ se inter solem ⁊ ꝓlm interponat. Nō mor facto crucis signaculo factuꝝ fuit ꝑ magnā horā ꝓlm nubecula ꝓtegente.

Contractus quidā noie aselbus cū p. v. annos ic mūsset ⁊tractus. vt p terrā in stario truberet mediolanū. ad b. p. fuit ductus. Quē cū b. p. signasset. ꝓtinuo sanat⁹ fuit repit. Matrona quedā nomie giralda vxor Jacobi de vallefana. cū p. mq. annos a demonio fuisset obsessa. venit ad quēdā sacerdotē dicēs. Ego sum demoniaca ⁊ spūtus malign⁹ me vexat. Mor sacerdos territus fugiens sacristiā intrauit. ⁊ libtā quendā in q̄ erāt ꝓiurationes demonū. ⁊ stolā sub capa deferens latēter cū bona ſocietate ad mlierē redijt. Quē mor vt vidit ait. Latro pessime q̄ intrasti. qd est qđ sub capa occulte portasti: et cū sacerdos sua facies adiurationes nil curantibus afferret. venit illa ad b. pe. dū adhuc vinēt. audita fama sanctitatis ei⁹ ⁊ miraculoꝝ postulās adiuuari. Cui ille ꝓphica voce rñdit. Cō fide filia ⁊ ne desperes. qz etsi qđ postulas ꝓsicē ad ꝓnō valeo. tñ ꝑa venit q̄ id qđ a me postulas plenarie obtinebis. Nō secuti ē. nā post passionē eius cū mlier illa ad sepulchꝝ eius accessisset tabilla veraciter demonū fuit plenarie liberata. Cū in ramis palmaꝝ dū adhuc vixit me diolani ꝓdicaret. vbi virtutū fer⁹ erat magna multitudo dixit publice alta voce. q̄ hūci tractāt mortē meā. ita q̄ ꝓ morte mihi inferenda pecunia ibi deposita ē. Sed faciant quicqđ ꝓtinꝰ qz magis ꝓsequar eos mortuus q̄ viuus Nō veniꝫ impiorū est. ꝓsecutō illa optima fuit q̄ tñ ꝓpie loquēdo ꝓsecuta dici nō potest ⁊ reductio ad salutē. persequitur em ꝓpie q̄ ad malū cogit sen inducit. Reduxit autē he. p. hereticos ad viā veritatis cognoscendā ⁊ amplectandā ꝓ multa ⁊ apta miracula q̄ ad inuocatiōis nomis eius ꝓrecōmēdatiōes ꝑ eū dñs fecit p⁹ mortez. adeo q̄ de ꝓuincie ꝓnotalia hereſis q̄ tūc vigebat eradicata ē. Cū igit⁹. b. p. imūctū officiū inquisitionis diligent⁹ exerceret hereticos solicite inquirēs et nullā eis reqez tribuēs: ꝑ mirabilē oīm ꝓfundens. sapiēter ꝓuincēs. poterter expellēs⁹. ita vt resistere nō possent sapie ⁊ spūi: q̄ loquebat ꝓpos eius. videntes heretici ⁊ dolētes de morte eius tractare ceperunt arbitrātes se posse pacifice vinere si eoꝝ tūalidus ꝓsecutor de medio tolleret. Cū igit⁹ predicator intrepidus mortuꝰ futurus de cunis vbi natꝰ fuit erat mediolanum versus iter arripet. ꝓ hereticis ꝓpugndis. ⁊ tūc quarto patere⁹. ꝓsuadebāt ei frēs ne ꝓgeret. cū ex debilitate non posset die illa applicare mediolanū. Rūdit scīs deū ꝓpbetando. Si nō ꝓcimus ad ꝓuentū fratrū mediolani ꝓuenire. hoſpitiū poterunꝰ apō scīm simplicianū. q̄ ecclia est in via. Et sic accidit. Nā iter salutare ꝓsequendo cū socio. qđā ab hereticis ꝓce ⁊ ꝓcio cōducti. ꝛl̄ibuit papien sib. in via ex insidijs egressi in eū impetū fecerūt. Sacrum eius caput ex cis vnus ferit: ficqꝫ insti sanguis fundit. qui genuflexus suā deo spām cōmēdauit. ac fidē ꝓ cui⁹ defensione patiebat. ꝓfes dixit. Credo in vnū deū ꝛc. Lungz aliquantulū palpitauit gladiū ꝓ latera eius lictor transfixit. indeq; spūs eius ad supna ascendit. Socius ei⁹ frat dūicus etsi vulneratus. nō tñ vita tūc fuit⁹. obtūsis aliquibꝰ seriem rei gestę enarrat. vt fratres mediolani nunciet. q̄ ad ferendā sacz corpus accedāt. Duūlgat⁹ martyrū fratres ꝗcūq; aduenit: multitudo bincinde concurrit. Quę tanta fuit cupiditas sacras reliq̄as osculari. vt ea nocte q̄ valerent frēs corpus illud mediolanuꝫ inferre. ſicut sanct⁹ ꝓdixerat in ecclesia sancti simpliciani nocte illa cū corpore quieuerūt. ⁊ die sequenti in eccliam ꝓdicatorū. que dicitur sancti Eustorgij intulerūt. debita veneratione sepulture tradētes. Vbi sunt aūt a plurib⁹ religios⁹ ⁊ deuotis ꝓsonis luminaria accēdētia ⁊ descēdentia super terraꝫ in loco passionis eius. Hūdē ḟ dic qđa martyr dei pallios est. apud flosentiā in monasterio de ripolis sc̄i monialis quedā in oratione posita vidit. b. virginē Mariaꝫ in excelso throno in gloria residē. ⁊ duos frēs ꝓdicatoresꝫ in celū ascēdere. ⁊ hinc inde in ea eos collocatos eē. ⁊ cum inquireret quinam essent illi fratres. audiuit vocē dicentē sibi. Hic ē frater petrus q̄ in aspectu dei tanq̄ fum⁹ aromatū gloriosius ascendit. Cōptūq; est ꝑ certo illo die. b. petrum martyriū suscepisse. Et cum grauis et longa infirmitate laboraret ad rogandū be. Petrum se totā ꝓtulit ⁊ sanitatē integrā mox recepit. Cū aūt Inno. papa infra annū sanctoꝝ catbalogo ascripsisset. fratres ordinis ad capitulū mediolanē. conuenerūt. Volentes aūt corpus eius ad altiorē locū transferre. cū plus q̄ ꝑ annū in terra iacuisset: ita sanū ac integrū ⁊ sine alcuius egritudine fetoris repertum est ac si ea die fuisset sepultū. Fratres igit⁹ sup magnū pulpitū intra plateā corpus eius cū magna reuerentia deduxerūt: ⁊ ibidē sic sanū ⁊ integrū oī ꝓplo est ostensū ⁊ ab eo suppliciter adoratum. Tāta fuerat eius zelus ad catbolicā fidē ⁊ ad martyriū pro ea suscipiendū. vt in p̄ opatio ⁊ feruentioꝛ eius oratiōib⁹ quando. s. ipe celebrās corpus xp̄i ꝓsecratum elevabat coraz populo. vt cū videbat corpus xp̄i sacramēto elevari. Hoc ex intimis postulabat vt calicem passionis pro eius nomie acciperet meretur.

De miraculis ei⁹ .§.v.

post mortez. q̄ quasi innumerabilia sunt: sed ex eis quedā ponentur. Mulier quedam in flandria cum iam tres filios mortuos peperisset. et ex hoc odio a viro haberet⁹. rogauit sanctum petrum vt sibi in auxilium fieret. Cū ergo quartū filiū peperisset ⁊ ille mortuus ē repert⁹. qđ mater accipiens ad rogandum sanctū petrū tota se contulit. cuiꝫ vt filium suū reuiuiscere faceret deuotis ꝓcibꝰ exorās. vq; oratione ꝓfecerat. ⁊ ecce qui erat mortuus apparuit vivus. Cū igitur ad bapeilmā portatus fuisset ⁊ vt Johannes vocaretur diffinitum fuisset. facet deus cuiꝫ eius nomē dicere debuit nesciens Petrus dixit. Unde illud nomē ex demonōe scīi Petri ſg postea retinuit. In puincia francie ciuitate Senonis puella quedam cum in aquam quandam raptim transeuntem ceciderit. ⁊ per magnum spacium temporis ibi sub aquis stetisset. tandem de flumine mortua est extracta. Mortis eius erant quatuor argumenta. scilicet magnum spacium temporis. rigiditas corporis. frigiditas et nigredo. Delata igitur a quibusdam ad ecclesiam predicatorum fuit. Qui cum eaz sancto petro vouissent. cōmuno vite restituta est et saluti. In puincia teutbonie apud traiectum mulieres quedam videntes ad ecclesiam fratrum predicatorum magnum fieri cōcursum populi ad honorem beati Petri martyris in festo eius dum in platea consisterent ac starent astantibus dicebant. Ecce illi predicatores omnes modoz lucrandi nouerūt. Nam vt magnā modo possint pecuniā cumulare ⁊ lata fabricare palacia. vnū nouū martyrē inuenerunt. Dū ꝑ ⁊ filia dicerent. ecce filū totū sanguine cruentarū. ⁊ virgin qbo filū torqueret similter sanguine cruētā. Nō ille videntes ⁊ admirantes. digitos abstergunt ne forte in eis accidisset aliqua inscisura. Que cū sanos ꝓspicerent:

et filiū sic sanguinolentū cernerēt .tremētes ac penitentes dicere ceperūt inter se. Vere qz pcios martyris sanguini vetratimus: nobis idcirco huius sanguis miraculū stupēdū euenit. Currentes igit ad domū fratrū. pnoti oīa expo suerūt ac filiū sanguine cruēratū eidē presentauerūt. Dri or aūt ad multoz instantiā solennē pdicationē facēs plurimos puocauit. z qđ acciderat mulieribꝰ illis coāmodos retulit: z filiū cruentatū ostendit. Vez quidā magister artis grāmatice in eadē pdicatione pstitens factū ipm cepit planiꝰ vendere z altantibꝰ dicere. Videte mō quō illi fratres simplicis coīda recipiūt nā cū aliquib mulieribus de familiarib suis pdixerunt vt filiū ipm in aliq sanguine tingerent. z sic miraculose accidisse narrarent. Dus hec ille diceret. mox plagam in se diuine vltionis excepit z ipm validissimarū febrīū effusus multis pspicientib sic vexauit. vt de pdicatione inter manus amicoz ad domū. pprian deferret. Sed cū febris excresceret ille mostes vicinam timeret. pdictā priorē frēm accersiri fecit. z reatū suū pfitens deo z be. petro. coāmodo ptione votū vouit. q si ei meritis sanitatē recipet. cū semp in deuotione haberet et vecterō linguā ad talia nō laxaret. Mira res vt pdictus votū emisit. integram sanitatē recepit. Quedā mulier enfemia nomīe de vrocesi mediolanēsi. vij. annis a demonio vexata ē. cū ad sepulchꝝ. b. petri ducta esset. ceperunt demones eā amplius agitare. z p oneīs sanctis audientib clamare. Mariola mariola. petrine. petrīe. Tāc demones exeuntes eā quasi motuā dimiserūt. sed pmodicū sanata surrexit. Asserebat aūt q dicbꝰ dñicis z festiuis z maxime cū celebrabat eā demones amplius molestabant. Altera mulier verbona nōie p. vj. annos a demonio agitata. cū ad sepulchrū sancti martyris fuisset addicta. vix a multis poterat retineri. Inter quos erat quidā credens hereticoz cōtactus nomīe. qui illuc aduenerat. vt sancti petri miracula venderet. Qui cū pdictis dictā mulierem retineret. dixerūt ei demones p eā. Cur tenes nos. nōe nostrē es tu: Nonne ad talē locā te pottauimus et tale homicidiū ppetrasti: Nōe ad talē z talē locū te vapinno z tale flagitiū pmisisti: Quib pcā sua explicarēt q ipe solus sciebat: vehementer erpauit. Mox aūt demōes colla z pectus mulieris excoriantes. inde exeūtes semiuam dimiserūt. si posit modicū sanata surrexit. Conradꝰ aūt videns hec z admirans: ouersus ē ad fidē catholicā.

Quidā iuuenis nōie Gaufredus de ciuitate Lumana lombardie. dum de panno tunice. b. p. haberet z cum magna deuotione teneret. quidā hereticus eū deridebat dicens. vt si sanctū ipm crederet: pannū in ignē. pjceret. si nō comburi tingeret: pculdubio sanctus esset z ipe sue fidei adhereret. Mox sup carbones accensos iactens ipos carbones vinos penitus extinxit. Tāc incredulus ille ait. Sic p oīa pannos tunice mee faciet. Positus igit super alios carbones incensos z pannꝰ. b. petri. z pannus hereticī. vt ignis calorē psensit pannꝰ hereticī subito cōbustus est. Qō videns hereticus ad viā veritatis ouersus est: et miraculū oīb publicauit. Erat nauis in medio maris q̄ cum sena fluctuū inundatione quassata naufragiū pati ebat'. ppter quod naute diuersoīs sanctoz suffragia postulabant. sed cū nullū viderent liberationis indiciū. Januensis q̄dam facto silentio pponit q̄ quidā frater predicatoz ordinis predicatoz. ob fidē catholicā noviter fuerat martyrio coronatus: q̄ multis ch̄o inuocabat miraculis. suadens eius suffragiū inuocare. Qō oīes deuote faciētes subito cereos pspexerunt accēsos sup antēnam. aereq serenato vidēt quendā cum habitu fratrū predicatoz sup velū stā tem. estimātes eū esse. b. p. se ei cordialiter cōmendarūt: z facta est tranquillitas magna. Vir quidā nōie Roba de media cā via diei in lodo vsq ad vestes oīa amisisset domū de sero redieno. lucerna accensa lectū intrauit. z vidēs se tamquā nos pannos habere z toe pdidisse. p nimia de speratione cepit demones inuocare: ac se eisdem nephario oze recōmendare. Statimq tres demones affuerunt q̄ z locamā accensam in solarū. pcerunt. z cū p collū arripuerūt ramfortiter stringentes vt nec loq valeret. Quē cū planiꝰ agitarent. alli q̄ erant in parte inferiori domus ascenderāt ad eū dicentes. Quid ē quod agis o Roba: At demones respondebāt. Ite in pace: redite ad cubicula vra. Illi existimantes voces robe esse q̄ fuerat demonū redierunt ad sua. Illis recedentibꝰ cepit mēbrosus agitari a demonibꝰ. Qb illi cognoscentes qui inferne habitabant. aduocarunt sacerdotē. Qui aduenīs cū p beatū petrū demones adurasset: duo. p trimos crierāt. Sequenti aūt die ad sepulchꝝ sancti petri adductus est. Ad quez frater wilhelmus vercellensis accedens. cepit demonē increpare. Qui eū quē nōq videret et nomine vocans ait. Frater wilhelme nunq̄ p te enbocq̄ b nosset est z opa nostra fecit. Quē cū interrogasset. quo nomine vocaret: ait. Ulsobalzephas. Verum cū p beatū petrum adiuratus fuisset in terrā ipm. pjciens eiuit. Ipe aūt pfecte sanatus pdam salutarem suscepit. Cum quedā confessa deuotionē spūalem bīs ad be. petrū martyrem in vigilia festi eius iciunasset. z in die candelam notabilem ad ecclesiam pgens. ante altare ad honorē be. pe. martyris accensam posuisset. vt tota pfunderet: recedente vna sacerdos ecclesie anauricia. ductus illam candelam extinxit. Sz statim diuina virtus reaccēdit. Extinguit sacerdos scdo z tercio candelā: sed iterum atq iterum diuinitus accenditur. Quod cum idem faceret sacerdos de alia candela: quā clericus accenderat ante maius altare in honore eiusdem beati petri martyris vigiliam cuius iciunauerat: lumen rediit ad candelā etiā ipam extinctā. Cui clericꝰ iratus sacerdoti inquit. Dyabole nō vides tu miraculū. qz beatus petrus vult q̄ candela sua ardeat. Territi igitur et miraculo alijs gesta intimauerūt.

Lapsin. vij. de beato Thoma de aquino.

Hyssus abyssum invocat

in voce cataractarum tuarū. Nomē huius sancti Thomas qđ fuit pnominatū anteq̄ nasceret'. Et interpretat' abyssus. vii cōgrue dicit' abyssus id est thomas deū abyssus summe z infinite bonitatis innocat. i. ad se vocat affectu z effectu. in voce cataractarū suarū id ē in manifestatiōe operū tuarū emittentiū abundātes plenas gratiarū. Fuit aūt in eo triplex abyssus. abyssus ē aliqđ pfundū cuꝰ nō apparet fminus fundi. Abyssus ḡ thomas maxime capacitatis. innocauit abyssum mētis sapie. vt dicē potuerit. Innocauit z venit in me spūs sapie. et ea q̄ secuūt' Sap. vij. Et b pez ex libris ei⁹. q̄ sē cataractē. Sedo abyssus in eo fuit pfundissime humilitatis. q̄ cū esset talis z tant⁹ nō ē elat⁹ de sua scia. Vñ canit de eo ecclesia. O mar⁹ dei gsē vincens gōcia miraculoꝝ: pfulsere sup hie. nōq̄ sensit pregiū. Et ideo innocauit abyssum eiⁿ mie bonificentie z gsē. Job. v. ponit' humil' in sublime nā oīs eccia honorat' gsē suā doctrinā. Tercio abyssus ē eo pfecte caritatis fuit. Dyo⁹. Diuin⁹ amor ex alijs facit. Frenē raptus est in extasim z b innocat abyssus sue mie felicitatis. z fm caritatis magnitudinē dat' magnitudo p mq. vnde fuit visus similis sancto Augustino.

Sanctus Thomas .§.i.

de aquino ordinis pdicatoz doctor egregi⁹ nobilib⁹ ortus natalib⁹ de como ac illustri papia comitū aquinoz: in pfinib cāpanie z regni sycilie duxit originē. Cui⁹ pē Landulfus nōie fuit mi⁹ so e tā mor. q̄ pgenitor claritate z nobilitate pspicua. de neapolio docēs originē. teodora nūcupata est. Puius pueri ortus z vite pgressus aliq̄ nasceret' fuit diuinis pmōstrat⁹. Erat ei quidā vir sctūs in campanie pribꝰ re bon⁹ z nole. q̄ cū pslib alijs heremitis annis bonis cum vitā ducens in monte q̄ dr rocha sicca celebus habebat'. Hic sigā dei afflatus venit ad matrē eius ad castrū

de rocha sicca. dum adhuc cū gestaret in vtero: dicente illi Sancte dñe Theodosia. qs tu paries filiū & Thomas vocabit̄ nomen eius. q̄ erit frater in ordine fratrū p̄dicatorū. Ad quē mater ait. Adimpleat dñs sue voluntatis hūpla cuī. Que dña sicut p̄dixit p ordinē sunt ꝓpleta. Natus ē igit̄ puer nobilis thomas q̄ vocatus: & sub nutricis diligē tia custoditus. Cum adhuc puer esset lactens puerul⁹ & more infantie pannis involueretur in cunis. ꝓtigit quadā vice dñs cā balneandi ipm nutrix soluisset fascias: ipe infans extendēs manū filā. quandā cartulā diuino nutu inuentā de terra nullo sibi innocue suscepit. eandēq; in manu p̄dasit & stringit. Cū q̄ nutrix vellet eū balneare & cartulam de manu eius extrahere. manūq; eius ob hoc aperire. cepit infans fortiter eiulare. Q̄ vo ꝓmittebat̄ cartulam tenere: facebat. Vnde puero nutrix ꝓpatiens pueri clausam manū habentē balneauit cū cartula. absterfit & indut. Volēs mater scire quid cartula illa ꝓtinebat rādem manū eius aperuit q̄ritq; ꝓlotaret. Et inuenit i cartula scriptū. Aue maria gratia plena &c. Cōtenties fuit diuine ꝓdētie vt tali ꝓdigio monstraret̄ in puero q̄ futurū erat in magistro vt ꝓfiteret q̄ā tractatā salutaret vir ā sanctus factus deberet effundere: quē cartulam ꝓtinentē nr̄e salutis eredulis nō nisi diuino doctus spiritu cō tigit inuenire. Completo aūt etatis sue quinquennio. parentes eius puerū deo offerūt. & cū decenti comitatu tandē alterū famulē ad bely ad monasteriū montis cassini ordinis sancti benedicti mittūt. morib⁹ & literis imbuendus. ne tāpreclarū vite speculū puer tanto sic faris aliquaūter in ficeret cū mundanis. Puerita q̄q; quē diuinus spūs elegerat. aliop puerop nobilis q̄ ibi nutrichant̄ puerilia vanitā ꝓfortia: lenia colloquia penitus fugiebat. Sequestrabat se ab eis cū poterat: gerens cartulā i manū ꝓtinētem prima mdimenta. Cōsiderās aūt abbas monasterij indole egregiā. eius psualit pectus. vt mitteret eū neapolim ibiq; liberalib⁹ artib⁹ imbuendū. Q̄ cū factū fuisset. ita ꝓfecit in studio. vt oēs coetaneos suos vinacitate ingenij superaret. tā in repetēdo q̄ in ꝓferendo ita vt scolaribus et magistris admirabilis videret. In breui itaq; tpe in grāmaticalib⁹ in logicalib⁹. & in ꝓphia facultate satis ꝓfecit. Cepit aūt secū dño agente disponere. seculū relinq̄re: & ordinem predicatorum intrare.

Cum itaq; pueri .§.ii.

ingenioli vepote q̄ soliti⁹ est aliam bonam p̄ omniū ora fama celebris volitaret. & in mente eius sanctū ꝓpositū ad ingressū ordinis ꝓmaneret. ꝓtigit fratrē Iohannē de sancto Iuliano virum fama celebrē eundē adolescentē Thomā in spiritu vehementi allocq; & ad intrandū ordinis q̄ ꝓconcepat indiucere. Ordines igit̄ p̄dicator⁹ infra annos pubertatis erūt (sicut in sūis canonū sanctiōnis cautū & ꝓscribit̄) vnde ingredi. habituq; ordinis sibi tradidit et induit quidā frater thomas de lentino. vir deuotus & per oīa laudabilis. ꝓtior tunc puentus neapolitani: q̄ postea fuit archiepūs cusentinus & deinde patriarcha hierosolimitanus. Admiratur ciues sup talis & tanti pueri ingressu religionis. fratres letant̄. Mater honor⁹ memoria dignat̄. Talis audiens rumorib⁹ ꝓsolat̄. memor ꝓmissionis filii facte p̄ viri deiq; ad impleri cernebat. Gaudens igit̄ pia mater neapolim ꝓperat visura filiū. vt eū in sancto ꝓposito ꝓfotaret ꝓmanere. Sed fratres audito accessu matris futuro. formidantes ne mī ad filium carnali moueret̄ affectu: & femineo more aliq̄d ad eius cūtū de ordine moliret: ad vibē vsq; rome pdūcūt. ne neapolim inueniret̄ a matre. De roma vo in tusciā transmittūt. vt tandē pacifice duceret̄. At mater neapolim aduenies. ꝓpiens filium thomā romā deductū eousq; ꝓsiscit. Que cū applicuisset & recessum eius egrande intellexisset. frustrā se inuenisse fructu laboris. nimio dolore & indignita ꝓcelit̄ de tali filij subtractione aspectus: cum confortare in religione cū

intenderet. vnde subito ad alios suos filios imperiales curie aulicos. s. Fredericū sc̄d. qui tūc erat in castro aquependentis in tuscia nuncū mittit: qui ferē rei geste referat. lō. ꝓmination̄ maledictionis materne eis mandāo. vt iret e⁹ pieo accūpēt. quin filiū videndi materni oculi repsentēt Exponit̄ frederico cesari mīsū edicti a filio: et sp licētia dar agere qđ iubet̄. Mittit̄ executioni licētia missa. ad qđ aliqui festinant iter arripientes inuenerūt nō multop⁹ puerum cū iij. fratrib⁹ associatū. intra quandā fontē a labore itineris quiescentē. Insiliunt inquisitores pueri fratres. vt lupi rapaces in agnos & post cōmedias violēter eum rapuūt de manibo eop. Cuiq; ipsius ab illis habitus ꝓponere nollet: ipm p vim habitu exuere conati sunt. cū q̄ ille totis conatib⁹ reluctaret ne ex tali violentia pungeret eū ledere. vel nimis ꝓmittare eus habitu indutū. matri sub fida custodia ceteri liq trāsmiserunt. Letat̄ mater ad aspectum filij & ꝓ femineo oīdem se aliq̄d pallas inducere filiū mittunt ad ꝓponendū habitū pretumptū. Nō cedit mens bone ꝓsilia verbis femineis nec blanditijs matris nec supia firmā petrā positus eius aim⁹ emolliet̄. Tradit̄ custodie agnus innocēs diligēti in castro montis sc̄i Io. vsq; ad fratrū suop carnalium futur⁹ aduentū.

Interea ad Inno. iij. qui tūc erat in tuscia a fratribus q̄ pueri comitabant̄ in via. a quibus cū violentia fuerat subtractus aditur. querela ꝓponitur. Mandat pontifex imperatori de violentia huius diligēter fieri inquisitionē & p̄ mensura excessus vindictā infer. Sed re inchoata mandatoi ꝓ filio visum est fratribus a ꝓsecutiōe cāe desistere. ne grauius scādalū oriret: & fratribus in crimē ascriberet. Sz deo cām ꝓmisit. Quis em̄ fm iura parentes potuissent puerū repetē. etiqno impubes erat & in potestate abbe parentū. nō tā fuit eis licitū illā violentā fratribus & sibi inferre: sed in iudicio eccie iustitiā postulare.

In custodia bone .§.iii.

sta carceris positus. affuit ei luc diuine gratie. ꝓfectus cū i scō religionis ꝓposito. Nec oīa sua secit: sed multa ibi legit & didicit: & memorie q̄dā renacissimā habebat ꝓmēdatur. Sodales q̄s ad ꝓsuadendū ei inundana sui domestici miserant vocat. & vnā illoq; q̄ magis niteba⁹ a ꝓposito religionis dimellere. ita ad amorē dei ꝓduxit & ꝓtemptū sc̄i & deo votū castitatis emisit & scimoniā habitū deuote suscepit. Et postea in monasterio sancti benedicti de Capua scimoniales profuit. & laudabiliter vitas finiuit. Nō defuerūt clauso aduersa diuersor⁹ molimina: sed nō deiq; tur quatientibo venis verbor⁹ arbor firma. Veniunt ad eū fratres carne nō spū. & nō iam vt prius blanditijs. sed iurgijs & terroribo lacesserāt. Ipse aūt vt blanditijs ꝓtemperat. ita & irritantes ꝓminantes nō curat. Et cū habitū ordinis q̄ induebat̄ laniassent. vt vel sic dilacerarā dimittere & alias laicalē assumeret: patienter puer tulit iniurias & semicinctus illis inuolutus. que residue erāt. Sz vt cetera omitterē. ꝓtra iustū temptationis insultus inimici dolosi et fratres carne hostes anime. ad frandes armaq; solita dyaboli se puertūt. & p femine spēm subuertere querūt alias innocētes. quasi dicēt. Nūqd adā. ꝓbo parente cautior. fansone fortior. Dauid sanctior. salomone sapētior puer ille erit: Ingrediat̄ puella lasciua impudica gestu vultu blanda. & si pualet tornin illā deiciat: q̄ mi mar nostrar machinas & blandicias mussilia nō formidat Occidamus animam pueri. et de substantia eius corpoream gaudeamus. Talia caro et sanguis excogitant. talibus insultibus carnales propinqui et amici suos impetūt vt perimant. Sed sapia xpi vincit malicia a dyabolo suggestā. Ingrediť itaq; camerā: in qua solus tenebat̄ Thomas. puella pulcerrima corpore. turpissima mēte. arma dyaboli. quasi serpens facie humana vt adolescentulū illaqueat & deiciat a ꝓposito castitatis. nunc verbis lasciuis. nūc aspectu vipeo. nūc plausu manuum alliciat innocentem.

non credens se cum angelo: sed cum homine luctari. Et aũt virtus in infirmitate pficeretur: subsequens stimulus in virgineo corpore. ꝗs adolescẽtulus virilis animus nõ distulit sugare. Tunc virtutẽ pudoris ac furoris bono adolescentulus imuisit. Et qꝫ te ignita libidine tractabat'. ad ignẽ qui fortuita erat in camera mox accessit. z tristitiam pugione accipiens. suggestricẽ ignite libidinis puellam extra cameram fugans exturbauit. Quo facto i remote spiritus accedens ad angulũ camere. signũ sancte crucis i pariete cũ summitate thronis impressit. z ibi se le in oratione p̃sternẽs. cũ lachrymis a deo petat sibi dari donum pfecte castitatis virginalis. Qui dum hec orando cũ lachrymis obdormisset. ecce duo michi duo angeli affuerunt. dicentes ipm forte a deo esse auditũ. Qui etiã ipm circa reneres restringentes (vt sibi videbat') vsqꝫ ad voluptẽ sensibilẽ hec dixerũt ex pte dei. Te cingimus cingulo castitatis. qđ nullatenus decetero dissoluet'. Visione aũt pdicta cũ excitatus esset z clamasset sacri tactus angelici sentito dolore renouare noluit quid haberet. quibusdã ad vocẽ eius interrogantibꝰ ꝓmotis. sed vsqꝫ ad finem vite seruauit occultũ quã tũc socio suo fratri raynaldo secretoꝝ eius cõscio tãc reuelauit. Itaqꝫ extũc mulierũ aspectus z colloquia. nisi necessitas vel vtilis occasio coegisset ita vitare fugebat. vt solet homo sibi a serpentibꝰ pcauere. Fuit aũt fere biennio in tali pclausi velut carcere custodiã. cuius a fratre iuliano supradicto. cuius adeli spualis feruebat affectiõ sol licite visitaretur. Quietã de vestibꝰ ordinis. put poterat pudebat secrete sibi tunicas deferens indutas. quas tibi se expolians dimittebat: ne inuenculus pateret' in corpore vestiũ defectum. Tandem puida mater ꝓuidẽãs qm pleri debebat filio quod sibi a sancto beremita fuerat. pnunciatũ oraculo. ne nõ tam inuenis pstantiã ꝗs dei. paridemq impugnare videret': dissimulata p eam prudenter custodia subtractisqꝫ custodibꝰ caute p fenestra ẽ castro in fune reponitur. z expectantibꝰ illic fratribꝰ ad hoc ppatis gaudenter suscipitur z neapolim addu'. qđ fratres acceperũt sic inductũ in carcere: quasi diu mãsset in studio scolastice discipline.

Restitutus itaqꝫ .§.iiii.

ordinem Neapoli romam mittitur. qđ venerabilis pater frater Johannes teutonicus mgr ordinis z eps dixit parisius. Exinde colonã mittit'. vbi sub dño fratre alberto teutonico ordinis pdicatoꝝ magno doctore i pbisios z diuinas florebat studium generale. Quo cum pueniss̃et z audisset magistrum in omni sapientia pfunda z mirabili docente. gaudens ẽ se inuenisse: quod quererat. a quo haurire posset auidius qđ sitiret. Cepit igit nõ segniter studio intendere. velut apis argumentosa spũalia mella colligens z recondẽs in alueolo memorie sue. vt suo tempore mellifluos effunderet eloquia doctrinarũ. Cũ eĩ memoratus doctor dñus albertus librum sancti dyonisij de diuinis nõibꝰ hanc legeret. predictus iuuenis cepit attentiꝰ lectionẽ audire. Cui cum quidã studens ignotas quasdã in eã tanquam intelligentias ad repetendũ lectionẽ magistri sibi se voluntarium obtulisset. ipe sicut vere humillimus erat. gratanter acceptauit. Cũ vo studẽs cepisset repetere z interdum deficeret repetendo. tũc frater thomas postmodũ silentiũ lectionẽ sicut a magistro audierat luculẽter reperijt: z illa que magister nõ viderat repetendo supplenit. De quo admiratus studẽs dixit magistro studentius Iste thomas de regno magnus est in scientia. Nam hodie tam sufficienter mihi repetijt lectionẽ. qꝫ ex ore eiꝰ. melius intellexi: qꝫ cũ eam ex ore magistri suscepi. qđ cum die audisset volens certius experiri in crastinũ repetitionis hora z loco in qꝫ frater Thomas secretius repetebat inquirit. ꝗmqꝫ attentius audiens repetentẽ mirabiliter z dixerte. admiratus ẽ sufficentiam amplioꝝ qꝫ a studente audiuisset. eamqꝫ magistro alberto ꝗtocius studuit indicare. Contigit eĩ illio die dictum magistrum albertum disputare z determinare quandã difficilem qõnem. quã attente frater thomas recolligẽs z in scriptis redigẽs in quadã cedula reposuit. Cũqꝫ de cella studij surgeret se illuminater. pdicta cedula cecidit ad ostium celle eius. quam quidam studens inde transiens recollegit. cũqꝫ videndi deuulit ad magistrum. quã magister sibi offensam intelligens z admirans pũ fortuꝫ discipuli studiosi. aduertit in eo tam diuturnũ silentiũ eius cũ tanta puritate puerilis nis z vite: alicuius magne z occulte gratie priuilegio nõ carere. Mandauit itaqꝫ magistro studentiũ qꝫ eidem cõmitteret vt in prima disputatione in scolis de quadã questione satis difficili responderet. Quã cuꝫ ex humilitate recipere recusaret: opponebat tũ humiliter obedire. Unde ad secretum studentis se referens. z primũ actũ sibi scolastico deo humiliter recõmendans ad respondendũ in scolis in crastinũ se parauit. Cũqꝫ repetitis argumentis premisisset p solutione questionis quandã distinctionẽ p quã ram ipsuꝫ qõnem qꝫ argumenta sufficiẽter dissoluebat: magister albertus ait. O thoma tu nõ vis tenere locũ respondentis ꝑ potius determinantis. Cũqꝫ magister amplius z fortius pre cũ arguisset. ita vt eidem se crederet exclusisse. sic sufficienter respondit ad singula: qꝫ magister denisse fertur. Nos vocamus istum bouem mutum. sed ipe rales dabit in doctrina mugitũ qꝫ in toto orbe sonabit. Iuuenis aũt qui in ꝓfundo humilitatis cor suum fundauerat ex his nõ elatus. solite simplicitatis ac vsuendi modus minime mutauit. cuius magister Albertus princeps difficultates aĩ scolasticos sibi iniungeret: quẽ sufficienter ꝑ te ceteris inueniret. Sicqꝫ respõsionibꝰ ceteris actibꝰ scolasticis magistro qꝫ studentibꝰ admirandus oppariuit: qꝫ liquido patuit qꝫ dei spiritu plenus erat. Et qꝫ qꝫ sup ceteros scias ingenio ꝓpolleret: nullum tũ vel leuiter ꝓmpsit vel furiose vlli respondit. vel se supra se elevans magnus se aliquid reputauit.

Peracto itaqꝫ tem .§.v.

pore studij: quo in audiendo magistrũ attentius insudauit ad predicti doctoris ꝓfessionẽ z testimoniũ. qui discipuli sufficientia z excellentia ꝓbanerat in scientia z in vita. magister ordinis de ꝑdicatoribꝰ sancto Thoma preidit parisienꝰ studio. ꝓbaccalaureꝰ officio exequendo scribẽs ei vt parisius se ꝓferret: z ad legendũ suas se pararet. Qui cũ esset humilis de sciẽs semp humilia sentiens. libenter ex humilitate voluisset officiũ subterfugere. nisi obedientie meritũ cõpulisset. Factus aũt baccalaureꝰ cũ cepisset legendo diffundere. que racẽdo puius collegerat abunde. tantam sibi tenacitatem in labijs suis effudit i doctrina: vt scolares in ſtupore adducerer z ad studium animaret. Erat em in legendo nouos articulos adinueniens. nouisqꝫ modũ tenendi inueniens. z nouas pdicens in determinatiõibꝰ rationes: vt nemo ipm audiens dubitaret. quin ipse sua nouo luminis radijs illustrasset. Ibi itaqꝫ clarius splendor diuinus in eius animo occultatus. z mirati sunt omnes ea bis que gloriose z limpide ꝓferebat. Expleto igit cursu baccalauriatus in legendo suas parisius gloriose. tempꝰ aduenit cũ erat magisterij i theologia nomẽ z rẽ magistrale. tempꝰ cathedram accepturus. vt eius doctrina tanqꝫ lucerna sup candelabrum exaltata: omnibꝰ q sunt in domo dei circaquaqꝫ diffusa eminentius refulgeret. Mandat itaqꝫ baccalaureꝰ parisiensis prioꝝ fratrũ ꝑdicatoꝝ. vt fratrẽ thomã baccalaureũ ꝑ suscipiendo magisterio repetentes. Dilectis igit ordinis fratri thome ꝓcepit: vt ad suscipiendũ magisterij se ꝓparet z disponat. Qui vt vere humilis cepit se excusare. pretendens insufficientia sue z etatis. Erat em tũc etatis incipiens quasi annoꝝ .xxv. Sed ꝓualuit virtus obedientie z humilitatis. dum refragatur mandato ex veraꝝ meritũ acquisite copiosiꝝ. Doctrinã liquidẽ sancti thome. quã pene totus orbis et occidẽs

amplectitur ⁊ mirat' quasi lux splendens pcedit ⁊ crescit vsq; ad pfectā die. Quos n. studiosos sī vocuit: Quos ptemos nō coripuit. Quos tenuos sī vterit: Dic. n. di vina vocuit. humana decentissime quantū fuit expediens ad salutem hoīm ptractauerit. Sup quacūq; aūt ē recensen do errores describere. quos idem pfatis doctor scriptu rarū suaq; tanq; falce acutissima valuit extirpare. Nō solū aūt in scriptis suis doctor sanctus admirabilis. Ē etiā vitus sermonibus eius dū viueret resistere nemo prevaluit. vederat sibi veritas os ⁊ sapientia: cui nullus aduersan⁹ re sistere potuit. vt quia veritatem cōtemnens. vt rabidus p ruerit aut vt cecus in tenebris ambularet. Cū semel. n. i castro molarie dñi richardi cardinalis ppe vrbem fe stum natiuitatis dñi cū eodem cardinali celebraturus adesset. ⁊ aduenissent illic sicut omni anno ꝓsueuerant in tāto festo duo iudei pdiuites ⁊ in lege mosayca multū docti. De vo luntate ipsius dñi cardinalis sanctus thomas ad cōe cum illis cōuenit colloquiū. Dū itaq; ac diuersis rōnibus cū illis disputās. einsdē dñi salnatoris scripturis ꝓbauit et cōclusit aduersū. quo facto terminū respondendi eis assi gnauit in crastinū. vt diligenter secū discuterent. ⁊ vel sic crederēt. vel rōnibus rūderent. Pro ipoq; cū cōuersōe ipe orare non distulit. vt eos xp̄c in sue natiuitatis festo ꝓuer teret: qui ꝑ peccatoribus natus erat. Mane igit' in eoq; cor dibus iam vere lucis ortu sydereis illis dei ad locū pedestā tum cōueniunt: ⁊ relicto iudaice vetustatis errore. accepto q; baptismo ipm induerunt.

Fuit autem supra .§.vi.

modus deuotus in orōne. qua sic liber in deū eleuatōe mē tis ascenderet: quasi nullū pondus carnis contrarius sus tineret. Erat aūt pcipue deuotus ad sacramentum altā ris. de quo cōcessum ei fuerat ꝓfundius scribere: sicut etiā deuotum ē sibi deuotius celebrare. Quotidie namq; mis sam vnam deuote dicebat. nisi eum infirmitas impediret ⁊ aliā audiebat socij sui vel alterius: cui ipe būiliter vt fre quentius ministrabat. Ferē etiā q; in eleuatōe corporis xp̄i cū magna deuotōe solitus erat dicere. Tu rex glorie xp̄e. Tu patris sempit'nus ⁊ filius. vsq; in finem. Consueue rat aūt sepius rapi in mētis tanto deuotōis affectu. vt to tus ꝓfunderet' lachrymis: qui tanti sacramenti absorbe batur mysterijs ⁊ reficiebat ex donis. Erat etiam nocturno tēpe humane deputato quieti. post breuē in orōne ꝓstratus. vt in orando meteret' addiscere: quē oporteret scri bere vel dictare. Sic itaq; post illud tpus modicum: q; somno vel refectioni p valitudine corporis indulsisset: reli quū ꝓlectioni. meditationi. vel scribendis aut dictādis volaminibus occupabat. vt nullū vite sue tempus esset va cuum: q; non eēt sacris actionibus occupatum. Si aūt in terdum ꝓ fratrum vel aliar⁹ venerabilū ꝑsonarum cōsolatione cogeret' intermisso studio in locutorio cōsedere: a ꝓfectu tam virtutis ⁊ studij etiā illa hora modica nō va cabat. Nam expeditis his quibus oportuisset respōdere ꝓ positis aliquid bistoriale aut morale ꝓponendo ad edifi catōem breuiter disserebat. Reliquū aūt si supfuisset tem pus ꝓuisq; cameram sui studij cōpleta locutōe rediisset. surgens a loco cum quibuscunq; sedisset: quasi non ad uertens quid ageret. mox diuinis intentus in suis cōsiliis meditatōibus expendebat. Sic iterū ad orandū paratus. quasi nō dimisisset interiū oraculū: cuius occupatio aut distractio immutabat affectum. Quia nec in alijs delecta batur affectio. nisi in illis meditatōibus aut revelationibus: quas impetrasset orando. Quotiens aūt studere. legere. scribere vel dictare voluit. prius ad orōnis secretum acce dens ꝓfusus orabat. lachrymis petens sibi revelari diui nitus q; quereret: ⁊ habere in promptu q; dictaret. Cū aūt sibi aliq; dubiū occurrisset. ad orōnem accedens iter surgens. inueniebat aptum: q; prius erat occultum. Sic in promptu bis q; dictaret aut scriberet: quasi a libro ali quo didicisset aliquid. Nam vt socio suo fratri raynaldo secrete revelauit ⁊ secretum q; diu vixit seruare voluit. scie tiam suā nō tā humano naturali ingenio ⁊ studio. q; orō nis virtute diuinitus impetrauit. Qui ipe socius post eius obitum publice i scolis legendo ⁊ alibi plurib⁹ enarrauit Unde quandoq; contingit q; dum intellectus supius subtilius speculat: affectus interius a deuotōe remittitur. Ideo idem doctor sepius cum sibi vacabat. lectionē vna ꝙ de libro qui collatōes patrum scribitur peurrebat. De q interrogatus quare hoc faceret. Rūdit. Ego in hac lectō ne deuotōem mentis colligo: et qua facilius in speculatōe consurgo. vt sic affectus habeat vnde se in deuotōne diffundat. ⁊ intellectus ex his merito ad altiora ꝓsurgit. In hoc. b. patris sui dominici imitatus exemplum. de quo scri bitur in gestis eius. q; in pdicto libro legens frequentius: magnū pfectūs apicem apprehendit. Erat igit' sibi tā ta collata gratia ⁊ efficacia in orando: vt quecunq; posta lasset a deo obineret. Aliqñ quidem obscura sancto doctori oranti elucebant diuinitus aliqñ prius ignota pate fierī mox vt orasset dñm sentiebat. Cum. n. paulus sup epłas pauli scriberet ⁊ quippe sibi obscurius occurrisset. emissis scriptoribus in orōe ꝓsternitur. ⁊ cum lachrymis de uotus orauit ⁊ obtinuit. ⁊ sibi lucidum patuit. qđ obscu rum ante fuit. Idem q; sanctus doctor cum sup ysaiā scribe ret. ꝓphetie eius mysteria exponendo. ꝓsenit ad quēdam li bū secretum sibi difficilem. quē cum non posset intelligere: nec ꝓfundit⁹ sensus ꝓphetice penetrare: multis diebus i ieiunijs ⁊ orōnibus se affligit. Tandem orādo obtinuit: q; petebat. Quadam. n. nocte cum orōni insisteret. soci⁹ eius audiuit eum cum aliquibus conferentem. Is non potuit de qua materia vel cum quibus colloquium tam secretū haberet. Cumq; loqui destitisset socium suum ocans ꝓprio nomine ait. Fili raynalde surge ⁊ accende lumen. ⁊ accipe quater num in quo scripsisti sup ysaiam ⁊ iterum scribe. Qui surgens scribere cepit: que doctor quasi in libro legens scribē da dictaret. Et post hoc dixit eidem. Vade ad quiescē dum fili: q; adhuc nōmodicū tempus superest ad quietem. Tunc ille pedibus obuoluit se ꝓplicans ⁊ cū lacrimis petēs ⁊ dicens. Ego te hoc loco non surgam: nisi dixeris mihi cū quibus locutus fuisti in tanta ista nocte. Et sup hoc cepit eum obnixe ꝙ nomen dñi adiurare. Qđ cum ille pā dere nollet: ⁊ diceret. non id opus ee sibi nosse. Ille econtrario instantius adiurando ꝓdurans eadem postulabat. Tandem pius doctor ne nomē dñi: p qđ fuerat adiuratꝰ cōtemnere videret: prompens in lachrymis ait. Fili vi disti afflictionem meā. bis vicibus super dubio ꝑtem. hu iusmodi. quē modo exposui ⁊ tu scripsisti. quē a deo orans intelligere impetraui. Qui hac nocte misit ad me vigilan tem. beatos apłos petrum ⁊ paulū: quos ad hoc impetrā dum intercessores roganteram apud deū. cū quibus mō lo cutus sum: qui me plenissime de hoc qđ orauerā instru xerunt. Et ꝓte aūt dei tibi ꝓcipio. ne alicui dum vixero reueles qđ nūc vidi: ⁊ ꝓo quo me fortiter adiurasti. o stu pendum diuine dispensationis mysterium. vt deus scri pturē sacre secretum ad tps absondat: qđ alio tpe reue lat. vt sciatur quantū intellectus humanus ⁊ diuinis dedi tus: qui ꝙ se ad diuina mysteria nō ptingit.

Hic sanctus iuri .§.vii.

dicus doctor ⁊ deuotus orator. dum semel i eccia fratrū de neapoli in orōne ꝓsteret. visibiliter apparuit sibi frater romanus doctor in theologia de ordine ꝓdicatorum. qui ꝑ paulino legentem reliquerat successorem. Qui de primo obierat: si eius obitus nōdum sancto thome fuerat nūciatus. Qui cum subito. ppe se nocte in eccia seeerneret ait. Benemeritis. Qui vemit? Et ille subiūxit. Ego ex hac vita trāsiui: si mihi concessus ē ꝓ tuo merito apparere. Fit ipe qui fuerat ex tali visiōe attonitus se recolligēs ait. Ex quo deo permittente mihi apparet. te ex pte eius adiuro: vt

mihi respondeas ad quesita. Quero quidem de me: et si deo placent opera mea. Rndit ille. Permane in eo statu in quo es: qm bonus es. & deo placent opera tua. Et frater thomas subiunxit. Quid est de te. Et ille rndit. Ego sum in vita eterna. Fuit autem in purgatorio per xl dies propter negligentiā. quā cōmisit circa expeditiōes cuiusdā testamēti quā cōmiserat mihi ep̄s parisiensis q̄totius ere quendā: quā expedire tardauit. Et iterū frater thomas adiecit. Quid ē de ystate questionis illius. quam sepe fuimus soliti disputare. vtrū habitus sciēcie in hac vita acq̄siti: remaneant in alia p̄? hanc vitam. Et ille rndit. Ego deum video. ne de hoc amplius requiratis. Et sanct? thomas admirat. Videtis deus sine medio an aliqua specie mediante. Et ille rndit sicut audimus sic videmus in ciuitate dei virtutem. Vocē disparuit. Remansit autē doctor et tamquā vilione attonitus: & de tāplacida rnsione cōsolatus. Quodā quoq; tp̄e ipse sancto doctori parisius exīsti & oranti. sator sua defuncta apparuit & se in purgatorio eē cōmemorans. missas & orōnum suffragia postulauit. Quas idem doctor p frēs celebrari & orari p ea eius instanter & sollicite procurauit. Post aliq̄s autem tp̄is spacium interiectum eidē doctori rome exīsti & orāti eadem sator sua apparuit. & qō iam eēt in gloria liberata ꝓpter suscepta suffragia reuelauit. De duobus q̄s fratribus carnalib⁹ suis defunctis querenti ipse rndit. q̄ dominus landulfus erat in purgatorio: dñs Johannes raynald⁹ erat in gloria cotis deo. De scipo aūt querenti illa rndit. Tu frater in bono statu es & cito venies ad nos. Sz maior tibi gloria q̄ nobis parata est: quē cōstat tam strenue p dei ecclia laborare. Alia quoq; vice eidem sancto doctori oranti & statum fratris sui p̄dicti dñi raynaldi scire deside rāti. apparuit q̄dā liber manu bñs apertus: q̄ script⁹ erat litera aurea & lazuli p modum letanie in quo nomē fratris sui p̄dicti scriptum inuenit inter li as aureas. que erāt martyrum qi mors cillata sub tyrānide frederici impatoris fuit. eidem ad martyrium deputata ꝓpter cām ecclie quam defendit: & patientiā quā habuit in tormento. Vñ de hoc ip̄e valde cōfortatus ē de sua gloria. In orōne sua. sola illa que placida deo esse credebat ip̄e querebat. Ideoq; semp a deo obtinuit qō petiit. vnde in fine suo fratri raynaldo socio suo de morte sua imminente irreuerabiliter lachrymanti. inter cetera ait sic. Consolare fili raynalde. qr ego modice in omnib⁹ p̄solatus. Totum. n. qd a deo petiui obtinui. Tripler aūt a dño vouum postulaui. Primū q̄ nullius rei tp̄alis aut carnalis affectio puritatem mentis mee inficeret vel fortitudinē emolliret. Secūdo q̄ deus nō pmitteret. vt a statu humilitatis mee & ordine alicuius p̄latōis dignitas me extolleret aut trāsferret. Tercio. vt scirem statum fratris mei dñi raynaldi: qui p defensione ecclesie de hac vita tam dura & crudeli morte transiuit. De quibus oīb⁹ sicut p reuelatiōem diuinitus mihi facta innotuit deus me misericorditer audiuit. O quanti meriti fuit sibi huius doctoris oīs. in qua & ardua discere & intelligere meruit: & que peterat impetrauit. Cū enim parisius inter doctores circa sacramentū dominici corpis ventilaret questio admodū scrupulosa d̄ dimēsionib⁹ & accidentib⁹. qualit̄ existerent sine subiecto in ip̄o mirabili sacramento. & circa hoc diuersa sibi dicta audita magistri dicerent & sentirent. in hoc fert oīm concordasse sententia. vt quicq̄d frater thomas doctor determinaret et diffinitiue pferret: hoc cōis scola incōcusse teneret. Erpti nanq; fuerant in alijs de eodē. q ip̄e subtilius in oi questione ystatem attingeret & eam clarius edoceret. Defertur nanq; questio in scriptis ad ip̄m cui rōnibus & argumētis singulos. Deuotus Johannes doctor ardeam questiōis b⁹ intelligentiam indicans more solito vt alter moyses putauit eam eē querendam a dño. & orōne finalis scripsit qui sibi diuinitus spās reuelauit. Quo facto iterum cū quatermo ad altare oraturus accessit. & sup altare coram ip̄o summo magistro quaterno depposito sic deuote oīs elongatis ad crucifixum manibus obtulit tymiama dicens. Dñe Ihesu xp̄e qui in hoc sacramento mirabili veraciter cōtineris. vere ystas & mirabiliter operatis. vt oīm artifex & dei sapientia: in quo te quero intelligere & veraciter edocere. queso te suppliciter: vt si ea q̄ de te scripsi vera sunt. concedas mihi illa videre & aperte diffinire. Sin aūt aliqua scripsi tue fidei nō cōsonum & ab h⁹ sacramenti ystitate aliena: impedias. ne ꝓponam que sunt fidei incōuenientia. huic mirabili sacramento. Mira res. mox ibidem xp̄s visibiliter apparēs a socio doctoris & aliquib⁹ alijs obseruantibus supra quaternum stans in altari cōspicit. taliter alloquens sanctū suū. Bene de hoc corporis mei sacramento scripsisti. & bene determinasti tibi ꝓpositam questionē: sicut ab homine in hac vita pōt intelligi & humaniter diffiniri. Quo visione in orōne p̄sistente: visus ē ip̄e dominus doctor quasi p vnū cubitū a terra in aere elevatus. Ad qō p dignū intuendum plures alij fratres cōuocati venientes corp̄alib⁹ oculis aspexerūt. & alijs absentibus retulerūt ad dei gloriā & sancti doctoris testimoniū veritatis. Igit̄ sanctus doctor certus effectus de ystate ꝓpositi questionis tā luculenter eam cotā vniuersitate diffinit: q̄ quidē ter p eum qui ē ystas est edoctus.

In extasi sepius .viii.

otius vel meditās apparuit. & multa que aliq̄s referre nolunt etiam rogatus a multis aspernit. Nonnull⁹ Johannes quedā retulit de quibus alios sepe refecit. erat aūt mirabile videre hoēm vtentem sensib⁹ & cōsensibilib⁹ obseruari. subitoraptū & abstrahi & ab oīb⁹ separi & ad celestia elevari. quasi nō eēt vbi corp̄aliter sisteret: & vbi mentaliter inhereret. Vnde fertur q̄ semel imitatus fuit ab illustri rege frācie sancto ludouico ad cōmunē mensē sue. Qui dum se humilē excusaret ꝓpter opus studij & scripture cui intēns erat: post tū parisiensis ip̄m ex p̄te regis venire coegit. Recedensq; de studio suo cū imaginatōe quam studendo concepat. cōtra hereticos manichei quam tūc tp̄is impugnabat. sedēsq; in mensa regis iuxta eū. subito ystate sibi diuinitus inspirata sup mensam manu ponitens dixit. Modo cōclusum ē cōtra hereticos manichei. vocāsq; sociū et noīe ait. Surge scribe qi ēēt in sua camera seu in studio celle. Puer aūt tetigit eum manu dicens. Aduertatis mgr. qr nūc estis in mensa regis frācie nō in cella. Qui ad se rediens & aduertens vbi erat: erubuit & inclinans se ad regē humiliter ait. Parcatis mihi dñe rex. qr credebam eē in studio vbi cōtra p̄dictum heresim inceperā cogitare. De quo sanctus rex fuit plurimū admiratus et edificatus. q̄ in hoc fieret tantus p spūm raptus mentis. quo nō impediret in aliquo sensus carnis. Tunc aūt sanctus rex. quidam. vocato scripture mandauit ei q̄ statim scriberet. que dicto doctori fuerant diuinitus reuelata. Tanta aūt erat huius doctoris mentis abstractio. vt interdum nō ꝑcipet se ledi in corpore a corporali lesino. Vñ semel cū de p̄silio medicorū eē cauterijs in tibia recepturus. ait socio suo. Cū venerit: qui ignē debz in tibia mihi apponere: faciat me hoc sciūre. qō cū fieret in loco in quo cauterizandus erat se p̄parās ert̄ & sa tibia. tanta fuit mētis abstractōe lenatus: q̄ calorem ignis & cauterij nō ꝑcepit. cui? signū fuit. qr de loco vbi tibiā extenderat nō mutauit. Semel etiā cum p dictus doctor eēt in camera sua & dictaret sibi tractatum boetij de trinitate. candelam accensam in manu tenēs. sic in cōtemplatōe abstractus est: q̄ candela ardens cōsumpta est vsq; ad digitos manus eius. Quib⁹ ignē candele diutius inherentē doctor nō sensit: & ip̄m sine aliquo motu digitos sustinuit donec defecit. Inhibuerat. n. scriptori suo. vt ip̄m nullatenus vocaret: quicquid in ip̄o videret. Simile de ip̄o parisius scipsa vilia fuit. Quotiēs em oportuisset sibi fieri mīnationē anteq̄s minutor ad p̄cutiendū sibi ven̄ accederet: ip̄e p contemplatōes de ab-

ſtractione mentis a ſenſibꝫ prouidebat. Et ſecure minuebat venã penitens. ſancti doctoris imaginatiõem ledere nõ poterat. quẽ abſtractum a ſenſibꝫ inueniebat. Fertur. n. q̃ fuit miro modo paſſibilis et corpotali cõplexione: ꝫ iõ ſubito a leſino corpis turbabatur. vnde diuinitus fuit ei conceſſum. vt in corpore paſſibili viueret. ꝫ interdũ leſionis corpus non ſentiret.

Nec pretereundũ .§.ix.

eſt de gratia ꝓdicatõis diffuſa in labijs eius. in ꝙponendo populo verbũ dei. Sermo. n. eius ad plũm nõ in curioſis ꝫ pſuaſibilibꝫ tñ humane ſapientie ꝛboſed in oſtensione ſpũs ꝫ virtutis. Qui tenitans verba que curioſitati potius q̃ vtilitati ſeruiunt auditoꝝ. in illo ſuo vulgari ſolũ: qõ non mutauit. ꝙponebat ſaluti vtilia. ꝫ mocalia extra capacitatẽ audientiũ: ſubtilitates queſtionũ reſeruãs ſcolaſtice diſcipline. Nouerat. n. q̃ ꝓ qualitate audientiũ formandus eſt ſermo doctoꝝ. Ita abſit reuerenter audiebatur a ꝙſocio quaſi ſua ꝓdicatio. ꝓcederet de celo. Neq; ẽ alios facere docebat: niſi que deus ꝓ eũ ſz faceret. Iuxta ipſi documentũ. Nihil audeo loqui eoꝝ que ꝓ me nõ effecit xp̃c. vñ verba ſermonis eius ardebant vt facule. ꝫ cõſequenter corda audientiũ ad amorem dei ꝫ cõpunctiõez animi inflamabat. vñ cooperante ꝫ ſermonem eius cõfirmante ſequentibꝫ ſignis. Cum. n. ſemel in ebdomada ſancta rome in eccia ſancti petri de paſſione dñi deuotiſſime ꝓdiciſſet. ꝫ ꝙm ad cõpaſſionẽ ꝫ lachrymas ꝓuocaſſz. in ſequenti die dñice reſurrectiõis ibidem ꝓdicans de gaudio reſurrectiõis xp̃i ſicut ad cõpatiẽdũ ita ad gaudẽdũ. audientẽ ꝙm mirabiliter excitauit. Factaq; ẽ ꝓuocatio magna deuotionis in ꝙlo ꝫ ceperunt omẽs in dño exultare. Cunq; poſt ꝓdicatiõem de pulpito deſcendiſſet. mulier q̃dam q̃ fluxũ ſanguinis multo tpe patiebat. nec curari ab aliquo remedio medicine poterat: accedẽs tetigit fimbriaz capẽ ei⁹ credens ſe meritis eius poſſe ſanari. Que mox vt tetigit ſe ſenſit a ꝓdicta infirmitate liberatã. ꝫ ſequens kũ veſtis ad fratrum ꝟuentum ſancte ſabine. beneficiũ qõ recepat fratri raynaldo eius ſocio indicauit. Qui poſtmodũ pluries ꝫ pluribꝫ factum miraculũ ad dei laudẽ ꝫ ſancti doctoris ꝓconiũ recitauit. Felix doctor qui ſimili miraculo claruit et ſaluator. cuius fimbrias dum tangit mulier a ꝓfluuio ſanguis liberat'. vt ſciretur quanta virtus erat in ſancti doctoris ala. et quo tante virtutis effect⁹ inueniebatur in eius capa. Fuit aũt ꝓdictus doctor exemplo ꝫ doctrina magiſtri ſui ꝫ oim. dñi nr̃i ihu xp̃i vere mitis ꝫ humilis corde. Vñ de ſua humilitate ferẽ ipe in puritate ꝓſcientie ſue dixiſſe. Regratior deo q̃ nũq; de mea ſcientia ſeu carbedra magiſtrali: ſeu de aliquo actu ſcolaſtico habui meũ in anie gloriẽ: qui meũ a ſede ſua moueret alim. Et ſi ꝓnũ motũ ꝓueniẽtẽ rõnem euidem rõnis ſupueniente indicio repelli. Nõ. n. potuiſſz in rãſublime erexiſſe aĩm ad diuina. niſi in fundamẽto humilitatis ſua depoſuiſſet humana. Fertur. n. de eius humilitate q̃ cũ ſemel in cõuẽtu bononie cẽt. ipe ꝫ more ſolito ꝙ claſtrum cõtemplaturus incederet. frater quidã alterius cõuentus: qui doctorem nõ nouerat venit ad eum. petita et obtenta licentia a ꝙoze q̃ cum fratre quẽ ꝓmũ inueniret ad ciuitatez ad ſua negocia ire liceret. Et dixit ei. Bone frater. ꝓior mandat q̃ venias mecũ. qui ſtatiz inclinãs caput ſecutus eſt eum. Poſt quẽ cum non poſſet ſic feſtinanter incedere: frequenter arguebat a ſocio ſe humiliter excuſabat. Cives vo qui eum nouerant admirati. q̃ tãr⁹ doctor p⁹frem modice cẽdicõis incederet. cogitantes hoc ex errore aliquo cõtigiſſe. Indicauerunt illi fratri quis cẽt ille: quẽ poſt ſe duceret. Qui conuerſus ad fratrẽ hec mz petiit veniam: vt eius ignorantie indulgeret. Et cõuerſis dictis ciuibꝫ ad magiſtrum cũ reuerentia interrogantibus de tante humilitatis exemplo. benigne rñdit q̃ obedientia ꝓficitur oĩs religio. qua homini bõ ſe ꝓter deum ſe ſubiecit: ſicut deus ſe homini ꝓter boiem inclinauit.

Subtilitate vero .§.x.

intellectus ꝫ ingenij ſanctus thomas doctor ꝓpollebat. quaſi ei ſpũs ſapientie dei ſubtile rederat: cũ quo ꝓ gratiam baburabat. Unde fertur diciſſe aliqñ familiari cello quio ſtudentibꝫ non ad ambitiũ in anis glorie: ſz ad ꝓcemiũ diuine laudis ꝫ gratie. q̃ nunq; librum legerat: quẽ diuino adiutus ſpũ non intelligeret: ꝫ ad pfundũ libri myſteriuz non veniret. Dignum nanq; erat. exigno ſcrutatõi diuinoꝝ totus intenderet. vt deſideriop iure diuino ſpũs nihil abſconderet: ſz ei q̃ ſacre doctrine erat neceſſariũ inclinaret. Cuius ingenij ſubtilitatem ꝫ acumen intelligentie ac rectitudinẽ iudicij euidenter oſtendunt multitudo librop quos edidit: ꝫ ſententiaꝝ nouitas quas inuenit. ſenſuſq; ſcripturarum abſcondiri. quos ꝓdixit in lucez. Fuit quoq; idẽ doctor magne memorie tantecq; capacitatis ac rete tunc ꝛnatis. vt hoc qõ ſemel legendo caperꝫ ꝓpetuo reteneret. vt videretur in eius aĩa cõtinue fieri ſcientie habitus. quẽ ſic collectum habebat in aĩa. quaſi exemplatũ habet in libro. Qõ euidenter patuit in illo mirabili opere: qõ ad ꝓceptũ dñi vibani pape ſup quatuor euangelia ꝏ dictis ſanctoꝝ cõpoſuit ꝫ texuit. Que ipe plegens in diuerſoꝝ monaſteriop libris: fertur. ꝓ maiori ꝓe ita memorie cõmendaſſe: quaſi ſanctoꝝ dicta habuiſſet ꝓ oculis que prius legiſſet in libris. In ſignũ aũt ꝫ indicij euidẽs q̃ ipe doctor in theſauro memorie q̃ collectã ſcientiã poſſideret: veridica ſocij ſui fratris raynaldi ſuoꝝmodi ſtudẽtium ꝫ ſcriptoꝝ relatione veraciter cõpertum. q̃ ipe ꝏ diuerſis materijs tribꝰ ſcriptoribꝰ ꝫ interdũ quatuor in camera ſua eodem tẽpe ipe dictabat. vt videretur ſimul ei⁹ intellectui diuerſas infundere ꝛitates. qui ſimul poſſz nõ abſq; ſpũs dono gratie plurib⁹ dictare. vt nõ videretur ignota diſcurrendo ꝙuirere: ſ q̃ collectain memoria de theſauro ſcientie in fundendo aperire. Dicebat nãq; h⁹ doctoris ſcientie habitus q̃ ſi immediãs doctrine fluuius ſcripturarũ. qui deſup oriens in eodẽ ꝏ diuiſe ſapientie fonte diſcẽderet. qui i diuerſos libros q̃ diuiſos riuulos derivaret. Retulit quoq; ſcriptor ſuus quidã beato Stephano ne mine treotenſis dyocelis. q̃ poſt q̃ dictauerat ſibi ꝫ alijs duobꝰ ſcriptoribꝰ: quos habebat. tãq; feſſus ꝙ labore dictandi ponebat ſe idẽ doctor ꝙ paucis oĩs gratia ad quietẽ. In qua etiã vomiendo dictabat. De cuius vomitis ore: que audiebat ꝓdictus ſcriptor rediebat i ſcripteꝫ cõtinuando materiã: de qua antea ſcripſerat cum vigilando dictaret. Fuit ſanctus doctor cbantate ac pietate diffuſus vt alios ex ſeipo ꝓmoueret in gratiꝫ quibꝰ datus erat diuinitus. vt ſplenderet in doctrinis. Erat. n. mõ benignus in aĩo. qui totus erat ſuauis in verbo ꝫ liberalis in facto. vt oſideret quis eius ſpũs habitaret in mente: cui⁹ tanta ſuauitas ꝓcedebat et ore. vt vnuſquiſq; : qui toti⁹ ꝓuerſatiõis eius vidiſſet effigiẽ: mẽtis eius poteuiſſet intelligere ſanctitatẽ. Quibꝰ ſupra modũ cõtra peccantes inſurgeret. ipe qui peccata neſciret. ſic ꝙ amore iuſticie ꝫ ſalute animi primo indici ꝫ plato cõſulebat cõtra culpã inſurgere: vt ꝓclatus ex ſuo ꝓfilio fieret ſimilis crimine ꝓſecutor ꝫ boꝭ liberator. vt ſic in ſubdito crimine deficeret ꝫ hõ cũ crimie nõ periret. Et q̃nis ipe ſanctus de difficili crederet. vt hõ peccaret. ſilem ſ bivnũquẽq; exiſtimans in innocentia. vt in natura. cũ cõſtitiſſet aliquẽ ex infirmitate peccaſſe: ſic alienas deflebat culpas vt ꝓprias. illi⁹ imitatus exemplũ: qui ꝓ cõpaſſionẽ. vt ꝓprijs virtibꝰ incendijs in defectibꝰ alienis. Cũ. n. ipe eẽt de nobili genere ꝫ rerũ tpaliũ potuit copiã cõcupiſcere: magnitudine animi ablata deſperit. Cũ. n. dñs clemẽs papa tercius q̃ eundez eũ habebat. archiepatũ neapolitanũ cũ addicione reddituũ ſancti petri ad arã ſibi obtuliſſet. bullãq; miſiſſet: ſanctus doctor dignitatẽ recipe et redditus poſſidere penit⁹ recuſauit. et q̃ nõ ꝓmoueret cũ ad ſimilia virtutis humi-

liter etorauit. O felix doctor cōtemptor totius seculi amator celi. qui fecit qđ docuit. qui sic terrena despiceret: q̄ pignus haberet possessionis celestis: q̄ sperare. Naturalis aĉ dispositio ⁊ habitudo corporis sancti Thome tradit fuisse talis. Fuit siq̄dē magne corpe ⁊ pcer ⁊ recte statur. Cuius rectitudinem animꝰ respōderet. Colorem tritici ac tēperate cōplexionis indicū. Magnū bñs caput. sicut pfectōes virtutū aliarū q̄ rōni deseruiūt. organa pfecta requirunt. Fuit q̄s aliquātulū caluus. teneritie cōplexionis in carne ad indicia intelligentie eius in mēte. Fuit q̄s viribus robore. cū se ad aliquos actus fortitudinis corpe exercuerat. Qui se etiā ex virtute animi nihil timuit terribile. qui pter hāc in diuīa sibi cōtē virtute cōsidit: vt videret deus tānobile corpꝰ ⁊ organū pparasse: qđ ad actꝰ seruiret obedīē. qđ manifestū erit rōnis indicio pretractemus. In exteriorib autem aeris tonitruꝰ ⁊ tēpestatis q̄ⁱ, p scuto se muniens crucis signo dicebat. Deus in carne venit: deus p nobis mortuꝰ est ⁊ resurrexit.

Anno aūt domini .M.cc.xxi.

M.cclxxiij. mādatū sibi fuit a gregorio decimo. vt ad cōcilium lugdunense tunc celebrandū accederet. pter eminentē eius scientiā. secumq̄ deferret libr: quē de mandato vrbani .iiij. fecerat cōtra errores grecor. de quibꝰ erant in dicto concilio (ad qđ fuerant vocati) arguendi rōnibꝰ efficacib. Ante tū q̄s iter sumeret in cōsentu sancti dominici in neapoli exist. cū quadā nocte ante imaginē crucifixi in eccia deotius oraret. a quibusdā eū observātibꝰ visus ē a terra elevarꝰ cubitū spacio. auditaq̄ ē vox d crucifixo. Bene scripsisti de me thoma. Quā ergo mercedē a me recipies? Cui ille. nō aliā dñe inquit nisi teipm. p qđ docebat intelligi laborib eius ⁊ vite terminū imponendus put euenit. Nam recedens ex neapoli versus romā. cum transiret p campaniā ad quoddā castrū applicuit: qđ erat neptis sue dñe francisce. languere incipiēs ita. vt pene p̄deret appetitū. A medico visitatus ⁊ quesitus si aliquē cibū appeteret sibi magis gratū: q̄ appetitū excitaret. Rñdit forsitan alecia q̄dā piscium. q̄ recentia. si haberē comederē. Qđ tale genus pisciū in illis pties nō inuenitur. Egressus tū medicus ab eo obuiauit cuidā deferēti cistā pisciū. Ipmet rogauit q̄s pisces deferret. Cui rñdit. Sardas defero. Potauit tū medicus aliq̄s genus pisciū: ibi ē qui ei placerent. Iubet ergo cistellas discooperiri: ibi inuenit alecia nō sardas: cū tū venditor affirmaret nō alecia: ⁊ sardas ibi posuisse. vt pote nullo tpe alecia recentia illa in regione reperiri. vñ nō dubiū q̄ ⁊ fuit diuinitus procuratū. Deferunt' cū gaudio alecia sancto viro ⁊ cocta. Qđ nec de illis gustare voluit. admirās diuine pietatis bñficiū ⁊ diuie. paldentie se cōmisit. exemplū secutus dauid qui aquā gustare noluit desideratā de bethleem. Post aliquos dies paululū cōualescens p̄secutꝰ iter. ⁊ trāsiens iuxta monasteriū fossē noue ordinis cisterciensis. ppe piperni castrū. inuitatus deote ab abbate et monachis p̄dicti monasterij ad quiescendū ibidē: donec p̄certā recuperaret sanitatē. Qđ ⁊ acceptauit. Et visitato altari eccle cū oīnibꝰ ingressus claustrū. dixit ad socium regnaldū. Fili hec requies mea in seculū seculi. hic habitabo. pnuncians ⁊ terminū vite sue ⁊ tps exinde trāsitionis sue. vt quidā interp̄tant: p seculū intelligentes annos. l. ⁊ p seculi meditatē. xx. scz annos. A morte. n. pfati doctoris vsq̄ ad trāslationē corpis inde ad tholosas p vrbanū v. fuerunt .lxx. anni. Cepit aūt de die in diē langvor increscere. Nec sic poterat sanctus doctor a doctrine fluentis copia p̄tinere. Rogatus a quibusdā monachis exp̄sitōez biblie fecit sup cantica canticoꝝ. vt in cantū celestē glie transiret fluxū eccliastice discipline. Crescēte lāgore ⁊ corpis virtute deficiente. petijt sibi afferri venerabile sacramentū eucharistie. Cui occurrit. vt potuit p̄stratus i terrā. Rogitusq̄. vt motis ē eccliastice discipline fi credēt q̄ in illa hostia cōsecrata erat verus dei filius natus de virgine. passus p nobis. resurgens a mortuis. Libera voce attenta deuocōe cum lachrymis rūdit. Si mea scientia: q̄ fides integritas ⁊ ineffabilis eius veritas in p̄sentio ō hoc sacramento haberi pōt: in illa rūdeo. q̄ vere scio et p certo scio hunc ē verū deū ⁊ hoīem. eterni patris ⁊ virginis matris filiū: dñm nr̄m dñm rp̄m. et sic puro corde credo ⁊ ore cōfiteor. Sicitaq̄ deote ⁊ cū lachrymis accepit illud vinificum sacramentū. Sequēti die recepit sacramē tum extreme vnctōis. Risibus sana mente ad singulas vnctōes. Sicinde iunctis manibꝰ spūm suū recōmendans creatori suo: obdormiuit in dño hora matutinali. Nonis martij. Anno. M.cclxxiij. etatis ꝑo sue quinquagesimo inchoante. Affluerunt aūt et equitq̄ eius multi fratres ordinis magis vicini abbatie illi. accitū fratres minores: q̄i audientes cū infirmatū graviter ad visitandū accesserant. Eps q̄s terracinēsis ordinis minoꝝ. abbas cū mōachis suis: multi q̄s nobiles ⁊ de patrētela sua. Dumq̄ celebrarent exequie. occurrit neptis eius dña fracisca ad ostiū monasterij. Et quia ei licitū non erat intrare mōasterium fm̄ sui ordinis institutā: deferē' funus illuc ad eius instantiā ad videndū et gratia sepeli. Vbi quātis lamētationibꝰ more patrie fuerit deplorata cū eiulatu ⁊ clamore lugubri vt ab aliquo posset credi. Cunq̄ planctus ⁊ gemitus tū lugubres psonaret. mirū dictu: nullus cui sanctus doctor insederat. eadem hora fracto fune de stabulo exiit. nullo ducente venīa ⁊ appropinquās ad feretrum: eoq̄ viso ibidē sine aliqua infirmitate mortuꝰ cecidit ⁊ defecit. vt ex hoc in bonis aliis dñs ostenderet magnū doctorē eccie defecisse ⁊ ex dolore migrasse. Surgens aūt in medio frater raynaldus de piperno. discipulus eius ⁊ socius q̄ cōmunis cū astantes optarent audire p̄conia eius. eaq̄ nisi p famā audierant: inquit. Ego sancti huius doctoris vite ⁊ p̄clārie testis sum. qui frequenter in vita sua ⁊ nāc in vltimo fine vite sue ꝑfectionē generalē audiui. de q̄ testificor coram dño. q̄ ita sp purū inuenī sicut puerū quinq̄ annoꝝ: qui nunq̄ sensit sue carnis cōtagiū. nec habuit alicui mortalis criminis in voluntate ⁊ sensum. Notabile aūt signū apparuit excellentie eius. Nā trib diebꝰ ante mortē eius apparuit sup monasterū quedā stella ad modū comete. q̄ etiā in die aliq̄n videbat'. que cū ignorarent' quid significaret cū apparuit: sōdit ꝑfati doctoris trāsitū dñs posse cessant. Deficiente thoma stella cessauit.

Pluribus fuit ostē .M.cc.xii.

sum trāsitus eius. Nā frater ⁊ magister albertꝰ magnus ⁊ epūs. cū ea die: qua migrauit apud coloniā cū priore ⁊ fratribꝰ in prandio eēt. cepit amare flere. Huius rei cām inrogantibꝰ priori. Rūdit. frater thomas de aquino filiꝰ meus in rp̄o. qui fuit lumen eccle: hodie ex hac luce migrauit. Notata igit' die ⁊ priore. cōperti ē illā fuisse: qua sanctꝰ de hoc mundo decesserat. Quidā etiā frater paulus d̄ aquila magne. p̄bitatis ⁊ fame. illa hora. qua sanctus migrauit in visione imaginaria vidit beatū thomā in scolis legentē in cathedra cotꝝ multis. Et ecce videbat' sibi q̄ sanctus paulus intraret scolas eius. Cui cū descendēs de cathedra vellet occurrere: ait ap̄lus ei. Revertere ad locum ⁊ p̄sequere lectōes tuas. Rogauit aūt. b. thomā p. salū vt ei diceret. si habuisset in ep̄lis suis verū intellectū. Cui rūdit. q̄ vtiq̄ verū habuisset quātū p̄ce quis viuens habere. Et subdidit. Volo vt venias mecū ⁊ habebis clariosē ō oēs intellectū. Videbatq̄ eū p capā extra scolas extrahere. Tunc frater paulus clamauit alta voce. Succurrite fratres succurrite. q̄ frater thomas a nobis tollit'. Ad cuius clamorem exciti fratres accurrerunt. Interrogantes cām illius clamoris. Qui seriem visionis enarrauit. Et notantes fratres diem ⁊ horam. cum fuisse inuenerunt: quia sanctus de vita subtractus est. Quanta aūt fuerit ⁊ sit gloria eius in celis. oīnō fuit hoc quidā fratri

alberto ordinis ꝓdicatoꝝ de baria. Hic multū secutus ē doctrinam sancti thome. vir plurimū fratus ⁊ devotus: et multū eum cōmendabat de doctrina ⁊ sanctitate sua. asserens se ꝑ certo scire eē sanctum in patria. qđ adiurat⁹ declarauit ꝑ illam: quam habuit visionem sup eo. Cum. n. diu desiderauit scire gloriam sancti. ⁊ vno semel ante altare. b. marie posito hoc potentius ⁊ attentius exoraret: vigilanti cū lachrymis in oratōne. apparuerūt due reuerende ꝑsone mirabili cum splendore ⁊ ornatu. quaꝝ vna erat in pōtificali habitu mitrā bis in capite: altera in habitu fratrū ꝓdicatoꝝ. que coronā habebat aureā in capite lapidibus ꝑciosis intertā. ⁊ circa colli duas aureolas quasi torques vnā argenteā ⁊ alia aureā. In pectore ꝑo gestabat quasi magnū lapidē ꝑciosum: qui splēdore mirabili plures radios emittēs irradiare totam ecclam videbat. In capa ꝑo erant inserti ꝑ totum lapides ꝑciosi. tunica ⁊ scapulari nimio splendore fulgebant. Qui stupens ad pedes eoꝝ se ꝑstrauit. petens suppliciter declarari: que essent ille ꝑsone que apparuerunt. Tunc ille: qui mitram gestabat in capite inquit. Quid miraris frater alberte. Ego sum aug. doctor eccle. qui sum missus ad declarandā gloriā sancti thome. Ista est qui mecuꝫ est. qui doctrinam meā ⁊ applicam in oībꝰ secutus est: ⁊ ecclam dei sua doctrina illustrauit. Lapis ꝑciosus in pectore tāto splendore emitēs: signat rectissimā intentōem quā habuit ad declarandā ⁊ defensionē fidei. Lapides plures ꝑciosi. sunt libi quos edidit. Ista igit mihi par est in gloria. virginali me excellens mūdicia: ⁊ ego illum pontificali excellēcia. sicꝫ dispartiūt.

Post mortem et .§.xiii.

sepulturam sancti doctoris abbas ⁊ monachi timentes ne corpus sancti ab eis auferetur ꝓ fratres ordinis. ꝑ non recte cogitantes in retinere disponēdo alienū. Nam sub deposito id corpus fuerat diuīe cōmendatum: ⁊ frater raynaldus de hoc fieri fecerat publicū instrumentū. Et idem doctor mandauerat corpus suū ad fratres ordinis sui apud neapolim cōgruo tpe deportari: secretissime paucis scientibus transtulerunt ipm corpus de loco sepulture eius ⁊ ecclesia ad capellā sancti stephani iuxta claustrum. vt sepulture eius locus ceteris eēt ignotus. Sup quo postmodū sanctus doctor in somnis apparens domino iacobo priori dicti monasterij. ipm graviter arguit. ⁊ cōminatus ē ei nisi ad priorē locum corpus reduceret. Timens itaqꝫ prior diuine vltionis iudicium: ꝑ preiret qđ audierat in visione mādatū. Volensqꝫ nihil ominus claustrales mōasterij latere. acceptis ꝓdicte capelle clauibꝰ a vno blasio de nocte cum paucis monachis accessit ad capellā ꝓdictā: in q̄ corpus sancti translatū fuerat ⁊ būatū. Et aperto sepulchro tanta fragrantis odoris emanauit suauitas: q̄ totā capellam claustrumqꝫ ipius monasterij qui diffusus ē mira sua nitate replenit. vt nō videret' patuille defuncti corpis sepultura: ꝑ multoꝝ aromatū apotheca ⁊ ipius corpis sancti emanans. Qui odor tantus fuit. q̄ ad ipm nullo alio indicante tam ꝓdictus dñs blasius. q̄ ceteri monachi excitati cōuenerunt. cotam quib⁹ manifestato sancti corpore inuenerunt ipm integrum in omnib⁹ membris. habituqꝫ sui ordinis capa. tunica ⁊ scapulari penit⁹ incorruptus ⁊ odore redolens mirabili: cum tū corpus sancti fuerit pingue. grossum ⁊ magnū. locusqꝫ sepulture eēt humidus et ꝑfundus. ex quo debuisset immutari: nisi spirituali priuilegio ⁊ gratia seruaretur. Conuentus etiā satis fuit. vt corpus etiā exanime nouū odorē suauissimuꝫ redderet. ne q̄ fetor mortalis criminis in vita nō exisset. Reposuerunt q̄ monachi sacrum corpus ad priorē sepulturā ꝓcessionaliter. cū magna devotōne cantantes. Iste sanctus dignē in memoriā vertit' hoīm ℣. Fuit aūt hec translatio facta ela ꝑsa mensibꝰ. vij. a translatione eius. Elapso septennio a ꝑdicta translatōe. b. thome: de qua nunc dictū est. dñs de castro montis sancti iohannis. tunc abbas monasterij fosse nouē: fecit ipm corpus exhumari ⁊ transferri ad locū honorabiliorem ad sinistrā ptē altaris in sepulchro marmoreo collocari. In cuius sepulchri apertura odor similis sicut in prima trāslatōe emanauit. ⁊ tam corpus qꝫ vestimenta sicut prius repta sunt odorifera. integra ⁊ illesa: nisi q̄ modicum deerat de sūmitate pollicis manꝰ dextre. Placuit tercio ad ampliorē ⁊ certiorē demonstrandā peregrinis gloriā sancti thome. iterato ꝑ seruatōe corpis ⁊ odoris fragrantia demonstrare. qđ. mense. anno ab eius trāslatu abbas dicti monasterij rogatus a dña theodota comitissa sancti severini. soror sancti thome: vt daret sibi ꝑ reliquijs manū dexteram sancti. annuit votis eius. Elevato igitur lapide de monumento ⁊ patefacto corpis sacri pretioso thesauro. tantus odor emanauit inde. tamen se mirabiliter diffudit: q̄ oēs monachi ad videndū cōuenerūt. Inuentōqꝫ ē corpus sacrum integrū ⁊ illesum odoriferum. cū pannis bitus suis pristinis. excepta nali similitate: q̄ pauca diminuta videbat'. Et ꝙ abbas estimans leui tractu posse manū a brachio seperare. hoc tempauerit: non ꝓualuit. Sed ira solide inberebat. q̄ optuit ferro eam a brachio secare. Eamqꝫ tradidit dicte dñe. Quā secū detulit cum omni reverentia ⁊ in sancti seuerini ⁊ cū aliis reliquijs capelle collocauit. Et qua etiā accidit illud admiratōe dignū. q: cū capellanus oīderet reliquias illius capelle cuidā magno ꝓlato. ⁊ inter ceteras diceret se hē manū sancti thome: cōtemplit ꝓlatus ille reliquias ipius manꝰ. dicens. Iste frater thomas bene fuit bonus frater. ꝑ nō sanctus vt aliqui dicunt. subito cepit totus tremere ⁊ caput eius it⁊ alterari: vt videret' sibi grauis vt cista. Qđ aduertens hoc sibi accidisse ex tali cōtemptu. subito confessus. culpā suam recognoscens. ⁊ devote osculans dictā manū: odorē magnum sensit ⁊ sui liberatōem. vñ postea habuit in summa devotōe. Postmodum manus illa largita fuit ab illa dña priori ⁊ fratribus cōuentus salernitani. Et ibi ego eā vidi que adhuc integra manet. excepto vno digito qui ex devotōe aliquoꝝ inde fuit exceptus. Que manus extenta est cū pellib⁹ ossib⁹ ⁊ carne desiccata ⁊ unguib⁹. et magna ⁊ digitos longos hās: vt ipe magnus erat.

Demū facta dili .§.xiii.

genti inquisitione de vita ⁊ miraculis eius auctoritate sedis aplice. vt moris ē ⁊ iuris est in bullis. canonizatus ē et sanctoꝝ cōfessorum cathalogo ascriptus: cū debita solēnitate ꝑ Jo. xxij. assistentib⁹ cardinalib⁹ ⁊ aliis ꝓlatis apud anagniā. vbi tunc curia erat romana. xv. kalis. augusti. anno dñi. M. ccc. xxiij. A trāsitu ꝙ eius ex hoc mūdo anno quinquagesimo. De libris editis ab eo habetur supra in primo titulo tercij voluminis. De miraculis eius: q̄ reperta sunt autentice ꝑ inquisitōem cōmissam ab aplica sede. Dño petro grassio de neapoli milite ⁊ cōsiliario regis. ꝑ decē circiter menses primatus extiterat. Erat naturali ⁊ solito visa brachij dextri adeo q̄ de ipo brachio nec de mano in aliquo poterat se iuuare. Hic romam pgens iter faciens ꝙ monasterium fosse nouē. vbi adhuc corpus sancti iacebat. cū memorie occurrit sanctitas eius. et miracul⁹ gratia q̄ de illo dicebant'. sumpta fiducia recurrendi ad sanitatis ꝑmenta sancti. ad sepulchr⁹ eius accessit ⁊ oratōne facta. ꝓstemens se totū ad sepulchr⁹. recepit brachij oīmodā sanitatem. Magister raynaldus medic⁹ cyrurgicus de castro sancti laurentij. cum ꝑ. x. annos morbo podagre ita impotens effectus fuisset. q̄ sine baculo vel alicuius sustentatione nec ambulare vel stare valeret. Audita fama miraculorum. que fiebant ad sepulchr⁹ sancti. illuc se fecit deferri. ⁊ oratōne facta ꝓ horam ꝓstratus iacens. inde postea surrexit incolumis: vt sine baculo vel alterius adiutorio ꝑ se liber ambularet. Magister Matheus. Jo. de piperno oblatus monasterij fosse nouē. grauissima tussi sic erat grauatus. q̄ iam loquela amissa expectaretur oīno moriturus. Facto voto ad sanctum visitan

di tumulū eius: liberatus est. Frater leonardus de piperno monachus cōuersus fuisse nouit. cum dubitaret de miraculis beati thome in quib⁹. vt ferraret duos equos seu mulos duoꝝ fratrum ꝓdicatoꝝ: qui illic venerant p inquirendis miraculis dicti sancti de cuius canonizatōne tunc tractabat' ferrare noluit. Erat. n. faber ferrarius dicens. O quantū infestant nostri fratres predicatores et attendant occasione istius sancti thome. Si fuit ita sanct⁹ vt aiunt: faciat aliqd magnū miraculū. sin q̄ illi fratres ꝓdicatores hinc recedant r ñ amplius nos molestēt. Qui statim q̄dlibet est in brachio dextro tali r tanto dolore. q̄ illud mouere non poterat: neq; ad os ponere vel aliquod opus exercere. Sicq; p manus vsq; in sequentē diez. Cōsiderans aūt q̄ hoc ei accideret ꝓpter cōtemptū sancti. cō pactus de peccato accessit ad tumulū b. thome. r apposito brachio ad sepulchꝝ. stans ibi p horam adorandum innocato auxilio sancti: liberatus ē in dolore r veraciter bra chij. Qui postea cum gaudio feriauit dictos mulos.

Nicolaus puer paraliticus de piperno adductus ad tumulū: r ibi positus sup ipm: sanatus recessit. Stephana ō rocha sicca habitatrix in castro somni ydropica omnes ad sepulchꝝ sancti sana facta ē. Quidā Iacobus de piperno grani dolore vexatus in brachio r febrem quartanā patiendo: facto voto ad sanctū liberatus est.

Petrus de piperno cecitatē incurrens incurabilem vt nil videret. adductus ad tumulū sancti visum recuperauit.

Lesanius de neapoli duplici terciana laborans: ita vt timeret' de morte eius: facto voto ad sanctum sanatus ē.

Bartholomeus leonardi de piperno ruēs de loco eminenti clamauit. Sancte thoma adiuua me. cecidit aūt rectus in terrā sine lesione. Qui subito accessit ad tumulū b. thome gratias agens de beneficio. Quidā puer pal' lius fuerat morbum caducū p annū cū dimidio: r ad sepulchꝝ b. thome liberatus ē. Quidā vir r quedā femina que surditatē incurrerant: sancti meritis se ei recōmendā tes apte sunt aures eoꝝ. Dña maria vxor dñi arnaldi neptis summi pontificis ex sorore. cū apud auinionem esset pregnans. necnō r ydropica extitens. a medicis ēt desperata: adeo q̄ indulgentiā in articulo mortis plenariam p eām ingdamensem ꝓsecuta fuerat. vt de primo monitura Cui ꝓfecto ꝓpius ꝓfuit. vt ad sanctū thomā de can⁹canonizatōe tunc agebat' conciper deu⁹ otōm: secq; deuote ret eidem. p basilico sanitatis obtinendo. Nō cū fecisset. sequenti nocte vigilans vidit pspicua visione ixta lectum suū consistere sanctū thomā in habitu ꝓdicatoꝝ. dicentē sibi mitī voce. Vis tu curari: At illa existimans illum esse quendā eām sibi notū ordinis nri. quesiuit si ipe venerat ꝓfirmare indulgētiā: quam a papa sibi procurarat lagduñ. Cui sanctus thomas. Ego nō sum talis ep⁹: frater thomas de aquino. cui te deuouisti. r addidit. Cōple votum tuū r sanaberis. Illo dū parente nunciauit matri ipius visionē. Vocāt igit' mater cum filia q̄ annuarim in nativitate dñi mittent cereū. vj. libraꝝ ad primiorem cōuentus ordinis. ac etiā vnum fratrē in cōuentu auinione vestient. quē magis indigentē videbant. Mane facto corpus eius tetamuit. nec tn votū subito cōplenit. Vñ nocte sequēti apparēs iterum. b. tho. dure redarguit q̄ nōdū votū impleuerat. Qō ocitius faciens: sanitatē plectam recepit.

Adueniente aūt tpe ptus eius cum fetus prim intra et partim extra exist⁹: sicq; periclitare⁹ innocans sanctū thomā in adiutoriū: fuit a puerperio expedita. Obstetrix credens natū viuū mox baptizauit. Sz comperto reuera q̄ mortuus natus erat: rogauit mater. b. thom⁹. vt sicut matrem liberauerat a morte corpali ita prolem editā liberaret a pditōe resuscitando ip̄m. vt vel baptizari posset. Factaq; oōe remisit puer. Qui baptizatus paulopost migrauit ad dñm. Multa alia miracula scripta sunt obbreuitatē ōmissa. Anno etatis sue. xiij. intrauit ordinē. Tricesimo anno factus est magister in theologia parisi⁹. quinquagesimo inchoante etatis sue anno migrauit ad dñm. Et. M. ccc. xiij. translatum ē corpus eius ō sessancum seu ciuitate fundoꝝ in tholosam per vibanum. v. vt sic ꝑ babetur. Et p Jo. xxij. fuerat patus canonizatus anno. l. domini. M. ccc. xiij.

Capitulum. viij. de sancto vincentio.

Pecie tua r pulcritu

dine tua intende. pspere. procede r regna. ꝓpter veritatē r mansuetudinē r iusticiam. ps. xliij.

Omne agens agit ꝓpter finem sm p̄bm. r agens vniuersale qui e deus ad hūc finē facit quecunq; facit. ꝓpter bonitatē suā r bonū vniuersi. Sic agens rōnale. i. homo in omni op̄e suo intendit aliquem finem. Artifex facit artificia vt lucretur. Agricola terrā colit r serit: vt fructum ꝓpiat. Studens legit vt addiscat. Sz in motalib⁹ ad ꝫ vt opus sit virtuosum. opet vt intendat finē debitū. scilz deum. vt ei placeat. Juxta illud. Dia in gloriam dei facte. Esi aūt ꝓsiderare in exercitatōe boim virtuosa principium recte intentōis: r ideo specie tua r pulcritudie tua intende. Secundo medium debite p̄gressionis: ꝓpter qd dicitur. Procedere. procede. Tercio premiū eterne remunerationis: ibi r regna. r hoc ꝓpter veritatē r mānsuetudinē r iusticiam. Que omnia reperiunt in beato vincentio.

Quantū ad primū .§. i.

dicit ambr⁹ius. Intende tua op̄i nomen imponit. Nos enim finis. l. opis bonus est: ip̄m quoq; bonum est. r ecōtra. Est aūt intentio bona: que finez respicit. cū procedit et specie r pulchritudine tua. Et ꝑ quas species bic videantur idē ē qd pulcritudo. que cōsistit in debita ꝓportiōne mēbroꝝ seu cōmēsuratōe cū quadā refulgentia: tū hic spes pōt referri ad debitā ꝓparatōem membroꝝ r cōmensurā tōem. r pulcritudo ad refulgentiā colorꝝ. Membra autez spūalia alie sunt sicut alia ipa spūs ē. r sunt sensus eius interiores r exteriores: quib⁹ op̄atur. qui tunc sunt ꝓportionati bene. cū sunt cōmensurati sm lumē rōnis. vt nō sint nimis magni vel parui in actib⁹ suis. Est. n. intellectus nimis magnus. qñ quis ē curiosus querens scire que nō debet r quoꝝ non est capax. qđ ꝑtibet apls dicens nō plus sapere q̄ oportet sapere. Est nimis parvus. qñ ñ quent scire ad que tenetur vel⁹ dei mandata r bonū. Nam in his ignorans ignorabit' ait apls. Affectus seu voluntas ē nimis magna. quando ei non sufficit deus: ñ cū eo inordinate amat creaturas. Nimis parvus est affectus. cui⁹ est tepidus r remissus erga deū diligendū r sic d⁹ aliq. Nō aūt sufficit op̄atio ꝓmēsurata sm regulā rōnis nisi adsit pulcritudo refulgētie ex luce gr̄e. sic color alb⁹ paritat. r ubi cūq⁹ caritas. Vñ sic facies ethiopis etsi bñ sit ꝓportionata r cōmensurata in partib⁹ seu membris suis. nō dicitur pulchra: quia ibi non est refulgentia claritatis: sed nigredinis r op̄a p̄boꝝ etsi ēnt sm regulam rōnis. tū quia in eis non erat lux gratie. non erāt pulchra. i. vere virtuosa. Intende ergo ip̄e. r. pul. r. id est intentōem cōem regulatam sm lumē rōnis ac etiā fundatā in gr̄a. et quia albedo puritatis r rubedo charitatis procedit.

Quantū ad secūdū .§. ii.

dicit ambr⁹ius in libro de officijs. Nō satis ē bene velle ñ bene facere. dil. lxxxvj. Sic est necessariū si adsit facultas op̄andi. Ita etiā nō sufficit intendere bonū nisi quis illō ꝓsequatur. r ꝓpterea pō. posteā dicit intende: subdidit. p spere. procede. Opera nostra bona: sunt q̄dā ꝓgressus seu pcessus. quib⁹ ꝓcuritur ad regnū. Oportet ergo vltra procedere de bono in melius sm id. quod. i. Psalmus semita q̄si lux splendens. pficit r crescit vsq; ad pfectum diē. Semita dicit. q. est via arta. q. sursum attollere gradū ñ op⁹ bic labor est. Per hec op̄a virtutū quotidie. pficit. procedētes ad claritatem regni sempiterni. sicut faciebat apls dicēs ad

phlipenſes. Que retro ſunt oblitus i. non reuertens ad opa mala priora nec etiã attendens ad bona in ꝓteritum ꝑ me facta quaſi ſufficiant mibi ſ̃ in antetrita me extendens. i. ꝓfectiora opa ad bonũ ſequor ſ̃ ꝑ que vocatõis. Sic ꝓceſſit beatus vincentius. vt de eo verificet quod ait pã. Omnia quecunq; faciet ſp proſperabunt. Proceſſit autẽ ſicut q̃libet iuſtus ꝑ ſimplicem viã. Per viã veritatis in verbis. ꝑ viam mititatis in ſufferendis. ꝑ viam equitatis in agendis. ꝑ quas vias ꝓcedendo puenit ad regnum. Unde ſubditur regna ꝓpter veritatem ꝑ manſuetudinẽ ꝑ iuſticiã. q. d. qꝫ ꝑ iſtas vias ꝓceſſibi iõ regnas in celis coronatus. Prima via boni ꝓceſſus ẽ veritas ꝑ ſ̃. Viam veritatis elegi: que debet eẽ in verbis cordis veram extimatõem de rebꝰ. Contra id qđ dicitur yſaie. Ve qui dicitis malũ bonum ꝑ bonũ malum &c. In verbis ois cauendo a mendacijs. Per hanc viam inceſſit b. vincenti⁹. eſtimando oĩa mundi vana: video cõtempſit. Veritatẽ ſcripture ꝓdicauit aſſidue. De via mititatis dẽ. Filii mãſuetudie ꝓfice opa q̃ dicat. Si aduerſa ꝑ ſpectiua ſup ueniant non turberis: ſ̃ vt ait ſalnator. Discite a me quia mitis ſum Matb. xj. Sic. b. vincẽtius fuit mitiſſimus. vt in tot laboribꝰ ꝓſecutõibꝰ facent añ quietus. nulli malũ ꝓ malo reddens: ſed omnibꝰ bene fecit. Per viã equitatis ꝓceſſit ſen iuſticie. reddendo vnicuiq; qđ ſuũ ẽ. deo veneratõem ꝓ frequentes oões: proximo. ꝑ ſubuentõem in ſpualibꝰ ꝑ corpalibꝰ: ꝓpio ſubiecto. ꝑ cohertõem. Sic beatus vincentius deo exhibuit veneratõem ꝑ frequẽtes oões ꝑ quotidianam deuotiſſimã celebratõem. Proximo ſubuenit. quo ad ãiam ꝓdicatõibꝰ cõſũjs ꝑ exhortationibꝰ ad omnes: quo ad corpus ꝑcurando panẽ ꝑ vinũ doctis mũdo hominũ ſequennbꝰ enim ꝑnã habentibꝰ ad manducandũ vt patꝫ in hiſtoria eius. Propio ſubiecto magna auſteritate corpus caſtigando vt ſpiritui eẽt ſubiectum. vt patet infra. vt poſſit de eo dici illud yſaie. Faciet quecunq; voluit ꝑ ꝓſperabitur in his ad que miſit illũ.

Quantũ ad tertiũ .§.iii.

oſtenditur qꝫ qz ꝓceſſit ꝑ vias iſtas: iõ regnat in celis. i. regna ꝓpter veritatẽ ꝑ manſuetudinem ꝑ iuſticiã: ꝑ que ꝓſpere non repẽde ſed viriliter ꝓceſſiſti. Diſpono vobis ſicut diſpoſuit mihi pater meus regnum ait xp̃c Luc. xxij. Un ſancti canũt ante thronũ dei gratias agẽdo õ regno collato. Feciſti nos deo noſtro regnum. i. regere: ꝑ regnabimus. Et ly regnũ ſup̃num omnibꝰ iuſtis cõferatur. infra id. Uenite benedicti patris mei ꝓcipite regnũ Matb. xxv. tñ non ꝓbꝰ ſed quibuſdam ꝓcellendo ſanctis dedit regnũ ꝑ ptãtem regiam vniuerſalem ſup̃ creaturas. faciendi de eis ad placitũ. i. virtute ipſius dei. Inter quos fuit ille beatus vinc. qui fecit miracula in reſuſcitando mortuos plurimos. illuminando cecos centũ. ſanando diuerſis lãguoribꝰ mille. De quibꝰ in parte patet in ſequẽti eius legẽda.

Glorioſus ꝓfeſſor .§.iiii.

Uincentius in mundo vita ꝑ doctrinis refulſit. circa annos dñi. M. cccc. ꝑ vltra. Migrauit añ ex hoc ſeculo nequã anno. M. cccc. xviij. Sedẽs petri tenente martino. v. impante añ ſigiſmundo. Sanctoꝝ añ catbalago aſcriptus fuit a Calixto tercio papa. anno. M. ccccl v. Hic igitur vincentius ex ciuitate valẽtina antiqua nobiliꝫ familia ferrarioꝝ oriundus a catholicis fuit parentibꝰ procreatus. Fuerunt ſiquidem parẽtes eius deuoti ꝑ moribꝰ decorati. Fuitꝫ pater eius notarius publicus: qui ex vxore ſua tres habuit filios. Petrum primogenitũ qui fuit vxoratus laudabilis vite ꝑ cõuerſatõnis honeſte. Secũdogenitus dictus fuit Bonifacius doctor in vtroꝫ iure ꝑ vxoratus. qui mortua vxore ordinem cartuſienſium ẽ ingreſſus ꝑ adeo ꝓfecit in religione ꝑ tanta erat ꝓuidentia ꝓbitas: vt fieret generalis ꝓior ordinis cartuſienſium. Tercius fuit ille vincentius virgo ſ̃ puriſſimus. qui puerilã ſuã cum omni puritate peractam. in adoleſcentia ſua artibꝰ liberalibus non mediocriter eruditur. Ad. xviij. etatis ſue annum attingens aniaduertens rutũ minime fore cum ſcorpionibus habitare. ſpũſancto inſpirante ſacram ꝓdicatorum religionem in conuentu valentino ingreſſ⁹ eſt: in qua cũ omni honeſtate cõuerſatus. ſtudio aſſiduus qualibꝰ ſplendens ꝓfecit ꝑ creuit vſq; ad perfectum diẽ theologice facultatis. adeo vt aureolaꝫ magiſterij meruit accipe. Et poſt introductionem eius in cellam vinariã ſcripturarum ꝑ ſuã miſſã ꝑ copioſiſſimum bauſtum earum ꝓdicator inſignis eſt effectus. Cui cum dignitates nõ modice ꝑ honores ꝓſidentie a ꝓlatis eccie ꝑ mundi principibꝰ offerent. eis ſpretis elegit abiectus eſſe in domo dei. ꝑ mendicus ſuum patrem imitatus dominicum. plurimas occidentis regiones ꝑ regna verbum dei euangelizãdo ꝓpagauit. Et ꝓcipue in partibꝰ valẽtie. aragonie. catbalonie. hyſpanie. In regno caſtelle. noam andie. baitanie. ſabaudie. In pedimõtiũ. riparie. ianue. dalꝑbinatus. borbonij ꝑ francie. Hoc añ ſtupendum erat ꝑ aplica gratia ex ꝓdicans in ꝓdicate vulgari catbalonico: intelligebatur etiam ab alijs nationibꝰ illud ignorantibus. In ꝓdicatõne autem eius quantũcunq; plixa nemo redio officiebatur. nec mirum: quia verbum eius vt facula ardebat. Ab omnibus autem audiebatur non ſolum loco bonis ꝓpinquis ſed etiam remotis. a doctis ꝑ indoctis: nobilibus ꝑ ignobilibꝰ intelligebatur. Judei quoq; ꝑ ſaraceni ad ꝓdicationes eius aliquando concurrebant. ita efficacit eorum errores rõnibꝰ ꝑ ſcripturis oſtendendo. ꝑ ꝑm dei filium aduenſſe. vt confitetur eccia catbolica ꝑ ꝓbere ꝓnunciauerant: vt multa milia eorum ad fidem traxerit orthodoxam. quorum numerum in quodaꝫ ꝓceſſu facto ad inquirendum geſta eius miranda. reppert xxv. milia hominum quoq; ſceleriſſimos ad viam veritatis ꝑ penitentie plurimos reduxit. Et cum in ciuitate bylardenſi aragonie ꝓuincie euangelizando omnes pene meretrices ad cõtinentiam cõiugalem vel vidualem ꝑ honeſtam vitam induxiſſet: inde recedente viro dei. ſocietas que eũ comitabatur cernens lenones eorum armatos contra magiſtrum vincẽtium venire. inſinuarunt ei. At ver ſanctus duxit eis. Ilti ſunt lenones qui venit vt me interficiant. Cui illi. Pater ne timeatis. quia ſufficientes ſumus ad defendendũ vos. Et ipſe. Precedatis omnes ꝑ me ſolum relinquatis. Qđ cum illi nullo modo ſe hoc facturos aſſerrent: ꝓcepto coegit eos. Appropinquantes igitur illi turpiſſimi homines cum maſſa ad arma ponerent: vir dei ſignum crucis cõtra eos fecit. Qui ſtatim cõpuncti corde ac perterriti ꝑ arma deponentes. videntibus qui aſſabant plurimis genuflexi ante eum veniam poſtulabant. Ipſumq; ſecuti ſunt vt tam in melius cõmutantes. Anteq; curſum accipet ꝗdiane per ciuitates ꝑ caſtra ꝓdicatõis. cõfeſſor aſſumptus eſt a cardinali petro de luna: qui clementi ſuccedens in ſciſmate dictus eſt Benedictus decimuſtercius. Qui ꝑ ipm magiſtrum vincentium vt doctiſſimum virum inſtituit magiſtrum ſacri palatij. Familiaris autem ei ſepius ad cedendum papatui ſuadebat: ad tollendum ſcandalũ ſcismatis de eccleſia. Qui cum diſſimulando retardaret: receſſit a curia ſua. ꝑ baculum ſumens ſe totum apoſtolico officio ꝓdandi verbo et exemplo mancipauit. Hoc ſanctiſſimum opus quotidie euangelizandi per triginta annos continuauit. Modum autem iſtum ſeruabat in ꝓdicando. De mane in eccleſijs vel in magnis plateis cõgregato clero ciuitatis vel caſtri ipſo ſancto viro cantante miſſam ad altare: que ſcis congruunt ſolemniter celebranti. vt orationes. ꝓfationes ꝑ bmiſſinodi ꝑ miſſa ſacramẽtali confeſſione clerus in choro reſiduum decantabat. In ſecretis añ ex matina deuotõe fontes lachrymaꝝ ex oculis effinebãt. Miſſa ꝑo celebrata ambone cõſcẽdens feruentiſſime euãgelizabat. fabulas ꝑ curioſa raro ꝓtractãs aut ꝓbica. ꝑ originalia ſanctoꝝ doctoꝝ ꝑ minus ethnicoꝝ: ſed

verbum ꝓdicatꝰ sacratum scripturarū que verum boant sp absq; vlla diminutōe fm sensum motales inauditos illaq; exponens. vt oēs in admiatōe adducere at auditores mēnō ⁊ veuotōnem de thesauro sapientie coditi sui, pferebat noua ⁊ vetera vtriusq; testamenti: qđ memorie cōmendarat a iuuentute sua. Nec alium libꝝ secum referebat discurrens ad studendū nisi bibliam. Inde suos sobrios habebat sermones: quoꝝ multi reperunt' ab auditoribꝰ recolleti valde deuoti. Aduertendum aūt diligenter ꝙ sanctus ille vincentius etsi cursum suū pene ꝓsumauerat sub obedientia bēdicti. xiij. anniuoni cū sua curia residēs. ⁊ illā ytalici cū pluribꝰ aliꝭ natiōibꝰ apostaticā ⁊ scismaticū arbitrarent' cū sequacibꝰ suis. vtbanum cum successoribꝰ in vrbe remanentes aplicum ⁊ verū xpi vicariū petri successorem asserentes. in nullo ꝺ habet sancti merita obumbrare vel sanctitatē minuere. Est. n. articulus fidei credere sicut vnam eē sanctam eccīam catholicā: ita ⁊ vnicū ei⁹ pastorē. Sed non est articulus credere istum vel illū esse qđ plures se nuncupant. ⁊ ab aliꝭ arbitrant' fore summū pontificē ⁊ res ipa obscura est. nec sufficienter declarata'. Siquidem vtraq; pa habuit peritissimos viros in omni facultate ⁊ sanctissimos viros. ⁊ plures disputatōes et opuscula fuerint edita: nunq; tñ ita vtrisq; quin remanserint apud multos dubia. Unde qui errauerunt in eo. satis excusauit eos apud dēm ignorantia facti ⁊ quasi inuincibilis. Et ꝓpterea spūsancto inspirante ad vnionē faciēdam sumpta fuit via cessionis: cū non sufficeret via discussiōis. Et q; ille benedictus obstinatus mansit in sua pertinacia ad non cedendū: priuatus fuit omni iure si qđ habuisset in papatu. Et tunc b. vincē. qui prius ꝓdicauerat ꝓ obedientia eius. cernens eius duritiam: ꝓdicauit extūc contra eum vt hereticū ⁊ scismaticū. ⁊ qz ei nō erat obediēdum. Et adhesit concilio ꝓstantiensi ⁊ gestis in eo. Post cuius cōcilij terminatōem primo anno martini quinti migrauit ad dñm. Predicabat aūt sepe ō finali iudicio ⁊ ad uentu antixpi ⁊ ita terribiliter: vt omnes in terrorē nimiū cōuerteret. ⁊ pēitentes ita horrerent. vt quasi cum hominibꝰ illius temporis viderent montibꝰ cadere sup nos ⁊ collibus cooperite nos. ⁊ abscondite nos a facie agni ⁊ ira vēnti. Reperitur autem quedam epla eius in qua videt' dicere expresse antixpm iam eē in mundo. cū tñ ab eo tempore quo illa scripsit vel predicauit transierint ix anni. xl. ⁊ vltra. necdum apparet venisse. Et hoc cōm sententiam doctorum sicut ⁊ xpc ita ⁊ antixpc verus. xxxiij. annorum spacio finiet vitam suam. ⁊ tribus annis cum dimidio vel circa erit ꝓdicatio ⁊ executio potestatis ⁊ malicie eius. Et sic videtur non vera determinatio seu ꝓdicatio eius de antixpo. Ad qđ dicendum. qꝛ ea que circa hoc scripsit ⁊ ꝓdicauit si sua verba sunt. opinatiue ⁊ non assertiue dixit. nō quidem mendacium dicendo ad terrendum populos: qđ pnicios̄um esset. nec deus eget nr̄o mendacio. vt ait apls ad Rom. ꝺ. put sibi videbatur ex testimonijs scripturarū fm signa data seu reuelatione sibi facta seu ab aliꝭ ei relicta. Que reuelatōes aliq̄ non ad plenū intelligantur. Et si etiam intelligantur plene. sicut aliquando temp⁹ determinate datum hominibꝰ ad penitentiam deus abbreuiat. ꝓpter quod ait Salomon in pueribꝰ. Dies peccatorum breuiabunt'. Sicut quando dictum fuit anno qui gentesimo noe. Abbreuiati sunt anni ⁊ sublati de numero xl. anni ꝓpter abusum tēpis dati. Nam sexcentesimo vite noe anno diluuium fuit. Ita ⁊ spacium vite abbreuiatum propter demerita hominum ꝓlongantur. vt patet in ezechia: cui additi sunt. xv. anni ad vitam suā. Monit inquit ambosius deus mutare sententiam. Cōminatinam: si tu noueris mutare delictum. de pe. dis. j. Reuelauit xpc plurib⁹ se ad iudicium venturum nec vltra dilaturū: ⁊ rō ꝓbō pie matris eius postea dilabit. vt ꝓ beati dominici. Nec solus. b. vinc. ſ ⁊ greg. pape in omelia sup ad euāgelium. Erunt signa in sole ꝛc. Videbatur vicinū expectare iudicium et multis signis per xpm in euangelio datis: vt ibi patet. Et cū transierunt anni plusq; octingenti a gregorio vsq; nunc quo scriberet vel ꝓdicaret. adhuc antixpi ⁊ finis mundi ito erat ⁊ bene cito. Nō ꝓpter hoc determinabat tempus illud. ſ sub illo cito pōt cōprehendi tps modicū ⁊ multum. Nam cū deus dixit ꝙ aggeum ꝓphetam. adhuc vnam modicam ⁊ ego mouebo celum ⁊ terram ⁊ veniet desideratus cunctis gentibꝰ ꝛc. quod ō xpō intelligitur: ⁊ tamen illud modicum fuit spacii quadringentorum annorum ⁊ vltra quando xpc venit. Sed ⁊ in canonica prima Iohannis dicit. antixpc venit. Et id filioli nouissima hora est. Et in apoc. Tempus ꝓpe ē. ecce venio cito. Et thessalonicenses tempe pauli expectabant ꝯcitatim finem mundi. quos apls admonuit. vt non terrerentur vel moverentur a suo sensu. quasi instaret dies domini. Non ergo propter hoc calumniandus vel minꝰ verax estimandus est: qui vir fuit doctrina ⁊ vita apostolicꝰ.

De sanctitate vite .§.v.

⁊ moribꝰ interioribꝰ ⁊ exterioribꝰ. Vere de eo dici potest ꝺ ecclesiastici. Quasi vas auri solidum ornatū omni lapide pretioso. Vas vtiq; electōis sapientie ad portandum nomen ihu xpi coram regibꝰ ⁊ gentibus ⁊ filijs israhel. regibꝰ. ſ. xpicolis: qui virtutibꝰ se regant: gentibꝰ paganoꝝ vel saracenoꝝ: filijs israhel indeis quibꝰ predicauit. ⁊ innumeros conuerterat. Vas auri. non luri terrena querēs lucra vel bonoꝝ: ſ quecūbꝰ xpi. totus in charitate transformatus. quod suadet dominus gratie dicens. Suadeo tibi emere aurum ignitum. vt locupletes fias. ſ. charitatis feruentis Apoc. iij. Vas auri solidū fuit. ad resistendū omni bus temptatōibꝰ. ad habendū patientiā ⁊ conslantiam in omnibꝰ tribulatōibꝰ. vt dicere posset cū apso. Quis nos separabit a charitate xpi: tribulatio an angustia ꝛc. In omnibus his superamus. ꝓpter eum qui dilexit nos ꝛc. Ro. viij. Vas ornatū omni lapide pretioso. Quot sunt virtutes: tot sunt lapides pretiosi hꝰ vasis. Fuit. n. vt breuiter aliq̄d exprimamus. fidei zelator precipuus. spe patientissimus: ad ordinatōes religiōis sue obedientissimꝰ. būilitatis pfunde ⁊ discretōis ecimie: deuotiōis mire. dilibate ⁊ ginitatis. marie austeritatis multe benignitatis in cōsilijs prudēs. in sermone facundus. in exponēdis scripturis sacris acutꝰ. Nec gsre. que dant' ad vtilitatē eccīe et defuerunt. ſ spūs ꝓphie in eo fuit: gīa miraculoꝝ affuit. refulsit ratio mortuoꝝ pꝰ mortē eius multiplicata sanctissimū cōdit. Et ad ꝓticularia ꝓuersatōis eius admirāde veniādo Hic vtiq; sanctus. coepꝰ suū multiplicit' cū apsō ꝓdicatore egregio castigabat: ⁊ spūs feruore cogebat. Carnē suaꝝ edomuit abstinēcia cibi ⁊ potus: pluſq; cōis valitudo pmittit. Hā nō solū ieiunij ordinis a festo crucis sepe bati ad pascha vsq; cōtinuabat: ſ quotidie ꝓdicādo ⁊ discurrēdo p orbē. oī tpe in die semel comedebat. Abesu camisq; nisi in infirmitate ⁊ tūc cū difficultate spabstinebat. Ter in mēsa bibebat. qđ vinū aq̄ ñ modica diluebat. Quid de vestibꝰ referā ipius nō pompōsis. ſ būillo vtebat: sub quibꝰ ad carnē cilicij occultabat. Argentꝰ ⁊ aurū veros pauperis amator. nō habebat. nec libros nisi tñ breuiariū ⁊ bibliā paruā secū deferebat. ꝓ ꝓdicādo. Et qz aliquo tpe infirmus in tibia. nō equo vel mula: ſ subiugali vehebat' cū de loco ad locū transiret. Cū aūt turbe gloꝝ eum circūdarent: beatū se putabat: qui vel de capa posset ex de nocte aliquid abscindere. vel de pilis aselli quo ferebatur. Qđ rō ex būilitate oīo fieri ꝓhibebat. ⁊ eos dure increpabat q̄ ydolatria arguēs. Cū somnū daret ocul' suis nō in culcitra quiescebat ⁊ mollibꝰ lectis. q̄ sibi a suscipiēdis eis parabāt. ſ sup stramia ⁊ sacones. Nō nudus vel camisia linea coopt⁹: ſ habitu ordinis indut⁹ lectū intrabat. ⁊ nō solū corpus: ſ nec ipsos pedes nudos per plurimos annos aspexit ētā erat honestos ⁊ modestia eius. Aliqñ eē. ꝓ pulsiani more ꝓtriarche iacob lapidē sup ponebat ca-

pēs so. Et post vomitū em breuem horā matutinalē vigilijs occupabat. oīnibꝫ priuatis insistens. z primo dū ci socio ora decenti matutinale officiū ex olnebat cum magna maturitate z diligentia. non cursitando vel sincopizā do: ꝫ paulatim pferendo. Et aliqui etiā referunt qꝫ vltra officiū diuinū z missam dicebat sepius vnū psalterū. Et aliqñ ab obseruantibꝫ mos ei⁹ sanctitatis eius. cū in camera solus sine lumine in oīone vigilans matutinas occupasset. vila sunt lumina p rimulas aspicientibus cubiculi clausi: vt creditur diuinitus pparata. Inter reges z pūcipes loquebatur sapiēnā. z ita reuerenē eū audiebāt sicut pdicantē sine exhortantē in priuato. z verba eius mellifina affectuose peripiebāt: vt dei aplm nouellū. Multas qꝫ inimicias capitales z diuinas inter magnates discordias abstulit: z ad pacē reduxit. Si qñ clericis vel religiosis aut monialibꝫ inuitatus collatiōem doctrinalē faciebat ne populi audītis eoꝝ malis cōuersatiōibꝫ scandalizarēt aut etiā ipi clerici z religiosi ex detectis scelerib⁹ suis. non admissis laicis: sermonē ad illos faciebat. arguens eorum mores incōpositos: qui seinuicē non latebant. Certa hora audientiam pstabat cōsilia petentibꝫ p salute sua vl' aliis implorantibꝫ. Exinde solitarius erat z tacebat. vt leuaret se supra se in cōtemplatiōe diuinoꝝ z meditatiōe sacraꝝ scraꝝ. Demū ad septuagesimū etatis sue puncti⁹ annū. in britania constit⁹ extrema infirmitate per plures dies elongat. Qui etiam tunc ab esu camiū abstinere intendebat: ꝫ qui eius curā habebāt pullis cōdimentū z liquamā admiscebant. aut necessariū erat: declarātes ipi qꝫ olim ille ex pcepto cōficere' non ex camibꝫ. Tandē deuote sumptis ecclasticis sacramentis ad dñm feliciter migrauit. anno vt dictū est. M.cccc.viij. mense aprilis die mercurij ante ramos palmaꝝ sepultus in senectute bona in ciuitate wintoniensi in eccia cathedrali: qꝫ ordo non habebat ibi cōuentū. ex quibꝫ eius sepulture honorabilit exhibet'.

Et ꝫ in vita aliqua miracula p eū deus fecerit copiosissime tū post mortē eius sanctū suū dño manifestauit. De qꝫbus aliqua dicentur.

Insuper gloriosus .§.vi.

ille vincentius spū. ꝓphetie claruisse z multa occulta diuinitus sibi reuelata z aliis manifestata: ex plurib⁹ attestatiōibꝫ liquido constat. Cū n. in aragonia pdicaret. z ante pdicatiōem vt sui moris erat celebraret pīte rege aragonū: mestā trahens z copiosas lachrymas effundens plus solito. Postea interrogatus a rege si forte ei aliquid noui cōtigisset. Rndit ea hora pcm suū ad dñm migrasse: qui tū locus multum erat distās a domicilio patris. Altera vice cum in britania pdicaret. in ipa pdicatiōe oīnī se tradidit p lōgā mestā: z postea pdicatiōem psequens inquit ad populū. Nō miremini qꝫ p me gestū ē mō. Lotādo. Noui n. nunc genitricem meā in extremis pstitutā a dño euocatā: rō. p ea ipm orauī. Sicqꝫ cōptum est peruncta ta diligentius veritate. Idem cū vnus ex sociis suis frat' ordinis pdicatoꝝ longe extūs a ciuitate: vbi tunc erat. b. vincēti. diem clausisset extremū. vocauit vir sanctus socios suos dicens. Talis socius noster hac hora transiuit a seculo isto. Et sicut mihi ē reuelatus transitus eius: ita z sua⁹ in altera vita. qꝫ sanctimonie penie ēt purgatorio. Sꝫ qualibet nostrū faciat oīonem p aīa eius. z die crastina scietis quō se habeat. Dō cum singuli fecissent z pmanssent ille vir. b. die sequenti cōgregatis eisdē dixit. Scitote qñ dñs misertus est seruī sui. z omne debitū penaꝫ dimisit ei. ac liberū factum a purgatorio ad curiā celestē ascēdit. Item quidā nomine ferdinandus de aragonia qui fuit longo tpe vnus de discipulis hois dei. z secutus ē eū p multas regiones z regna: qui postea fuit capellanus regis aragonū. z exinde eps telesensis. inter cetera attestat⁹ ē qꝫ b. vinc. sibi dixit aliqñ. Nisi scio qꝫ post obitū meum multū laboraḃis p honore meo: nō ꝓmitterē te mecū venire adeo pcrsuso eo. Cui ferdinandus ait. Ora, p me pat'. Qui respondit ei. Ego hoc iam optatus sum. z cōsessum ē qꝫ nō damnatōes incurres eternā. Multaqꝫ sibi dixit occulta ꝓterita z futura. Retulit idem. qꝫ cum eum inuaret in ascendendo vel descendēdo de asello. potigendo beatū virū illi manū dexterā ad sustentandū se. ad cōtactū ei⁹ odor suauissimus de manu eius egrediebat'. z tantus: qꝫ p tres dies vel quatuor nō recedebat ab eo odoris fragrantia. Predicante ḡs ipso in ciuitate ylardensi in eccia ordinis sui. s. pdicatoꝝ. assistente rege aragonie ferdinando. z multitudie copiosa plebis: dixit ipi regi. Mittat' duos milites qt ē quidā mēbris debilitatus qui veniat z ambulare nō pōt. nisi p terrā cū manibꝫ z pedibꝫ se trahat. z ē ppe p medium miliare. Dō rex statim fecit. z qui milli fuerāt inuenerunt eum vbi sanctus predicerat z p terrā raptātē Hoc certe nec videre potuerat ita remotus extūs z in ecclesia nec sciebat via humana sed reuelatōe ꝓphetica. Ad pactum aūt p milites z positum ante beatum virum. positis manibꝫ sup caput eius oranꝫ: eum sanitati restituit. Quo facto stupuerunt omnes. In parnlo etiā cathalonie cum eēt in loco qui dicit' laiocha z congregata multitudine qui venerant vt audirent eum ascendit ambonē z tacens nihil proponebat. ꝓter qō murmur multū erat de eo ī populo quare nō pdicaret z expectare faceret turbam esurientem verbum dei p eum. Tandē ait. Non murmuretis si non pdico: cū opꝫ expectare gratiaꝫ dei. Quo dicto in circuitu ambonis in quo ipe pdicabat. tro dispōnēte fuit verelictus locus. vbi postmodū iudei sederunt: populo ignorante eoꝝ aduentu. Et paulopost venerunt oēs iudei illius ciuitatis ad audiendū eius pdicatōꝫ. Interrogati aūt iudei quis eos venire fecerat. Rnderūt Nullus: ꝫ ex se moti in cordibꝫ suis ꝓposuerūt venire. Et ex hoc interpretatus ē populus. quid. b. vincēti intenderet cum dixit. Oportet expectare gratiam dei. que. l'insligaret iudeos illos ad veniendū illuc. Quoꝫ magna ps conuersa est ad fidem p grām eis collatā. In pcibo carcassone cum pdicaret. tanta siccitas accidit p defectum pluuie per septem mēses: qꝫ fructus omnes terre deperdebātur. Qui rogatus ab oīni populo pro pluuie impetratōe. Facto altare mandauit astantes oēs genuflectere. z accipiens crucem in manū ab altari in qua erat de ligno crucis: fecit signum crucis in aere premissa oratione prolixa: z statim celum dedit pluuiam copiosaꝫ per duos dies durantem. et qua terra abundanter irrigata dedit fructum suum z vberem eo anno. Aliud contigit non minoris admiratione dignum. Nam cum tanta esset pluuia duobꝫ illis diebus de celo descendens. z ipe se adiret parare ad pdicandum ad certum locum z socios ad idem sollicitaret. Dixit vnus ex illis. Pater quid faciemus: quomodo possumus hinc recedere tanta aquarum inundatiōe minime cessante: Respondit ille. Non dubitetis quia post pandum solis irradiatio apparebit qui prius erat in nubilo. z serenitas magna. Et ita cuenit. Quidam puer decem vel vndecim annoꝝ wilhelmus nōie de villa sancti egidij infirmatus. p duos annos cum dimidio manserat mutus. nec ambulabat. nec se mouebat. Qui nihil comedebat vel bibebat z sensum qui amiserat. vñ pessimus ñ volebat ergo erat desiccatus. vt pentes magis mortē eligerent qꝫ vitam ita crudelē. Parētes eius audita fama sanctitatis b. vinc. dū tunc in anglia pdicabat. z ei⁹ pdicationibus rex anglie henricus illustrissimus quotidie intererat: duxerunt puerū ad illū. Et predicatiōe completa posuerunt aīm eum deprecantes. vt oratiōnibꝫ suis vel sanū redderet vel p mortē a tanta miseria liberaret. At. b. vir mandauit oībꝫ: et genibꝫ flexis. p puero sanando oraret. Ipo quoqꝫ p eo orante coram rege z omni multitudine surrexit puer sanus pfecte loquēs. mandacans z bibēs z ambulans. z deo grās agens reuersus est in domū suā. Talis defectus ei acciderat ex eo. qꝫ pestis percussisin inguine: a

barbitonsore incisus male fuit curatus. Dixitq; b. vincē. q; toto illo tpe vomierat puer. Et quia spūs toto illo tē pore quo vomierat nutriebat eum: qui non erat spūs malus sī bonus. Et illud ex rosalatē credit ab eo sorum.

De miraculis eius .§. vii.

in vita. Dum adhuc viueret b. vinc. de ciuitate nitesica tholonie versus barchinonā multitudine magna comitatus iter pageret. cōtigit; p sua z sequentiū refectiōe ad qdam hospicū deuenire. Hospes aūt se nihil habere dixit nisi pauc farine in quodā facco z modicū vini in fundo vgente: qđ iam vini sapore amisso acescebat. Vir autem dei altissimi liberalitate ꝓfusus. ex farina mādauit aliquos cōficere panes z coqui: ac de vino illo hauriri. vt vniuersę multitudini. que erat circa duo milia hoīm distribueretur. Qđ cū factum fuisset. tanta facta est multiplicatiō panis z vini: q; omnes manducauerunt z saturati sunt. Imo quoq; vinū non acetum: sī in suauissimā sapotē cōuersum biberunt quantū voluerunt. Hospes aūtē tanto ꝓdigio stupefactus. non passit hoīem dei inde discedere. nisi prius benediceret domū suam. Crastina aūt die facctus z vegetus: qui vacui fuerant relicti: pleni sunt reperti. Quidam iuuenis lōbardus magne simplicitatis. cū beatū vincēm. publicam agens pniam sequeretur. qui q; omni die fortiter disciplinabat. accidit vt in quodaz secreto loco ville terraconensis dyocesis se poneret ad otādū. z quādā mulierem mutā turpissimā falcem manu tenentem aspiceret: dyabolū ee existimans in eam irruit: totq; ei vulnera i eo corpus influit q; femineeem reliquit. Relata sunt hec b. vincē. qui locū adiens frontē z os mulieris (que a natiuitate muta fuerat) cruce signauit. Que statim locuta ē confessoē petijt cui posset cōfiteri. Si aūt aduenienti ita vistincte suam ꝓfessionem fecit. ac si nunq; muta fuisset. Cōpleta ꝑo ꝓfessiōe z susceptis sacramentis ecclesiasticis spiritū exalauit. In ciuitate valentie vir quidaz filiā. xiij. annoq; hās. que a septē annis cernis z pōr internallis grauissime a dyabolo vexabat. cum ad b. vinc. fomdo ligatas z a tecē viris vix detenta altissime vociferantem z ab ore spumas horribiliter emittentē curandā duxisset: vir dei p̄cepto diuino demonē allocutus. vt quare z quo tpe z quō corpus puelle fuisset ingressus fateret. Demon astrictus ad singula p ordinē rndit. Tandē in fronte puelle exsisto crucis signaculo z ex pte dei sibi a viro precepto facto. vt corpus obsesse egrederet' emisso terribili eiulatu. fetorem q; sulphureū horribilem relinquēs a puella corpe discessit: z ipam liberam dimisit. Quidā ex villaque dicitur mons albus terraconensis dyocesis oriundus. ex quadaz egritudine surdus effectus. dimq; in dicta surditate plūs tens vidit in somnis quendā frem in habitu ꝓdicatorū: qui p signū crucis in aurib; eius facto cū sanitati restituere videbat'. Quā visionē cū quibusdā amicis suis z notis intimasset. ipi' eū ad b. vincē. adduxerūt narrantē visionē Qui oratione fusa sup eum auditū ei plene restituit. In festo ap̄lor petri z pauli in regno aragonie eo celebrante missam. vt postea de morte sua ꝓdicaret. subito facta ē tāta nubiū densitas. tantus terribilū tonitruoz fragor. z tā cōtinua coruscatiōū z terribilis descensio fulgurū: vt tota mundi machina ruinā minari videret'. Quorum singuli astantes existimabāt se penitus perituros. Ad vir dei p̄fecto sacrificio oratione breui premissa. crucis signaculo cōtra tempestatē fecit. aquā quoq; benedictā aspersit p aera. z subito cessante tempestate tanta ē serenitas subsecuta. ac si nulla tēpestas illa die cōtigisset. In ptibus tholosanis multi infirmi accedebāt ad eū. p benedictiōe. vt sanarēt a langoribus suis. Et inter ceteros q; sacerdotē z vnū laicū adducti⁹ fuit vnus politicus: qui. vij. annis fuerat illa infirmitate grauatus. Hic cū magnis clamoribus benedictiōnē a beato viro postulabat. Cui cū increparet a seruitoribus. vt taceret z bona verecundia reuerteretur'. at ille maioribus clamabat. affirmans q; non inde recederet: nisi prius videret facē beati vin z benedictiōem ab eo suscipet. Pegāthio filio poenit clamor: ad aures sancti. Qui cognita causa clamoris. illi cōpatiēs camera egressus accessit ad locum vbi ille erat. z ait. Quid petis? Et ille benedictiōm pater z salutē. At. b. vincē. ad eum. Crede filī in deū z spes tua ponas in eū: z ego ex pte eius te benedico in noīe patris z filī. z sc̄i. Et detigit corpus caput z manus dicens. In nomine iesu surge z ambula. Qui statim surrexit sanus. Alia quoq; paralitica Johannes ciuis tholosanus deportatus ingra voluntatem suam aliū cū: posita manu sup caput eī cōsolidatus recessit. Augduni ꝓdicante dei viro. quidā armiger qui scelera ꝓpetrauit innumera. audiens ꝓdicatōem eius cōpunctus corde: accessit ad sacerdotē z penitentia. Et ꝓfesso diligenter iniunctum fuit ei. vt se disciplinaret z ageret publicā pniam sicut publicus erat peccatos cū alijs se verberando. Qui dixit ꝓfessus se illā nō posse facere. vt se verberaret. Cōsultus sup hoc b. vincēm. dixit ꝓfessui. vt conaretur illum armigerū saltim ad spoliandum se cū illis: qui se disciplinabant: z verbera dimitteret. Qđ z fecit. Expoliatus igitur z posito inter se disciplinantes. otante. p eo. b. vincē. in tantā cōpunctiōz ille deuenit: q; accipiens vnū flagellum ita se terribiliter verberauit: q; totam societatem ad fletū p̄uocauit. z nisi fuisset ablatum illud de manibo suis se interfecisset verberibo ex maxima pietate. ordinis sancti sibi infusa.

De miraculis san .§. viii.

cti vincentij post morte eius. z pcipue vbi refulserat ōem metuoz ad inuocatōem eius. Iuuenis quidā ex altissima arbore cadens ac mortuus p multas horas iacens. facto voto z visitato sepulchro beati vincentij p quendam abbatem anunciatum eius: vite restitutus ē z dis postea fugui xit. Puer quidā quem mater facto voto ad beatū virum ex marito conceperat. cum mortuus ēt z per multas horas defunctus iacuisset. deferendo hominibo corpus eius ad sepeliendum: mater ad sepulchrum sancti cucurrit cum lachrymis multis ejotans sanctum vincentiū. vt sicut precibus suis obtinerat. vt ipm conciperet z mundo pareret: ita ipm ad vitam huius seculi reuocaret. Ipaq; matre super corpus filij sui defuncti miserabiliter lachrymante z vociferante reuixit puer integrā recuperans sanitatem: qui ex infirmitate mortem incurrerat. Adolescens quidam cum natares in quodam flumio submersus ēt. corpusq; eius exanime diutius manlit: donec sepultura ei pararetur. Emisso autem voto a quibusdam eius astantibus ad beatum vincentium: anima redeunte ad corpus vinificatus. magnum gaudium fecit cōsanguineis suis. z admirationem omnib; videntibus z audientibus excitauit. Insuper z alios plures ad gloriam suā dominus ex morte ad vitam reuocauit. Leoes illuminauit. contractos z membris debilitatos sanauit. claudos erexit paraliticos a membrorum dissolutione consolidauit. a re morte capitis ceterorumq; membrorum aliquos curauit. obsessos a demonib; liberauit. e carceribus captiuos eduxit. nautas periclitantes a maris periculis ad salutis portum exerit. epilenticos. morbo caduco tentos. febricitantes. plene restituit sanitati. Apostolorum hūbus diuersisq; infirmis impeditos liberos fecit. ab epidimia lepra. ydropisi a podogra z yliatica passione plures incolumes fecit. Res tepditas adimenire e⁹ auxilio inuocato fecit. Que predicta sunt ex epistola canonizationis eius extracta.

Insup z quedam alia testificata z recollecta reperi: q; ꝝ aliqua etsi non oia. z pcipue de refulsuratōe mortuoz: qđ est maximū miraculū. Quidā noīe perinus infatuat⁹ est z p suos carbenatos. qui ductus ad sepulchū sancti obdormiuit ibi. z apparente ei in somnis. b. vincētio: sanatus ē z reuersus ad rectū sensum. Post qđ vxor eius nobilis noīe infirmata ad mortē. vir eius votū vouit ad sanctū

p eius liberatione: ⁊ sanata est. Filius quoq; eoꝝ ex infectione pestis ita pcussus ē: vt e vita migraret. Facto autē voto ab eis. b. viro p resuscitatiōe eiꝰ: vinificatus ē. Hec omnia publice facta sunt in eccia venetensi. Abbas q̄dam cisterciensis ordinis dyocesis venetēsis. volēs plantare misit neporem suum ad colligendas nuces de arbore Et qua cadente cū ex magna altitudine fuisset lapsus mortem incurrit. Abbas aūt hoc pcipiens votū emisit ad beatū Vincē. p eo. pergēs etiā ad sepulchrum sancti ⁊ p eo orans. Cui reuertenti ad monasteriū obuiauit et nuncius accedens ad eum. nunciauit ei cum gaudio magno resuscitatōem nepotis sui: de quo gratias magnificas deo egit et sancto Vincentio. Iohannes filius mayr do ciuis venetensis infirmatus ē ad mortem. facta oōe a suis ad sanctum vincēliberatus ē. Et q̄ nō manifestarunt miracula ipius ad gloriā dei ⁊ sancti sui: post aliquos menses iterū infirmatus ē ita vt moreret. Cōpatientes mater ⁊ amici patri ⁊ matri eiusdē multū querulantibꝰ ⁊ lamentantibꝰ omnes vna voce clamarunt. O beate Vincenti ora p eo. vt reuiuiscat: qui statim surrexit incolumis manifestans omnibꝰ miraculū. ne ingrato veteriꝰ sibi cōtingeret. Quidā Iohannes de iosselino ecclie in riparia angusta nominata. videns multos pueros natantes ⁊ iuuenes. cepit vnus pueros ꝓ sanguineum suū penitus natare nescientē. ⁊ ducebat eū p riparium docens eum natare. Et tantus duxit eum q̄ venerunt ad vnū molendinum: vbi erat aqua altissima q̄ntꝝ latitudinis. ⁊ ibi ambo ceciderunt ipe ⁊ puer: qui erat annoꝝ .xv. Et Iohannes quidē exiuit natando: puer aūt submersus ē: ibi sup aquas ascendens in tercia vice suffocatus ē. Erant autem ibi .xl. viri ⁊ mulieres hec videntes. Qui omnes cōpatientes puero clamauerunt vna voce dicentes. Sit tibi recōmissus puer ille sancte vincenti: plantes verba illa replicantes. Corpus ad litus applicuit capite membris dissolutis. Hec videntes cadauere eius omnes astantes. cum gemitu ad eius ⁊ cōsanguineis ad sepulchrū sancti retulerunt: ⁊ facta oōne a clero ⁊ ꝑplo et voto emisso puer surrexit incolumis. Iohannes filius vogali venetensis dyocesis annoꝝ .xix. post benedictionem aque et vini aquarii argenti ita tumidus effectus ē. q̄ vēter descendebat ad genua. vmbilicus grossius ⁊ longꝰ vētra genua ad instar vnius bracheꝫ bois. guttur eius etiā ita turgidum: vt inferius aspicere non valeret. Qui ab oībus medicis in cura derelictus vt cito moriturus. ⁊ vir in die vnꝰ bestiā. p cibo accipe poterat. Demū accessit ad eū in extremis constitutū auunculus eius dñs henricꝰ. dicens ei. Si placeret beato vincentio orare p te. p sanitate recuperanda: ducerem te ad sepulchrū eius. Qui statī aperuit oculos. Qui dixerunt astantes. vis eamus pro te. b. vincē. Qui rndit. Rogo vt faciatis. Et faciens se eleuari. rogauit oēs vt simul cum eo orarent. Ipe quoq; votū vouit. b. vinc. visitare sepulchrum eius cū imagine cerea. Statimq; ille vmbilicus a pte inferiori aperus ē. ex q̄ exierunt multi lapides grossi ad modū ouorum ⁊ sanus effectus est.

Iohannes guerre .§.ix.

trecensis dyocesis archerius illustrissimi ducis britānie. fuit vulneratus ad mortē ab aliquibꝰ aliis archeriis in capite brachio ⁊ tibia. ⁊ grauissime infirmus iacuit per dies octo. Demum qui curaꝫ eius gerebant cernentes eū mortī appropinquare. vocarunt sacerdotē eius prochialē celebriter nomine oliuerii. Qui veniēs ad audiendā cōfessionē eius ⁊ alia ministranda ecclastica sacra: inuenit eum loquelaꝫ amisisse ⁊ in extremis laborare. Relictis igit aliis officiis fecit sibi recōmendatōem aie: inter que ille aūam exalauit. Recedit plebanus vt paret sibi sepulturā extra cimiteriū: q̄ defunctus sine sacramentis. Dum hec fiūt. q̄dam astantes circa corpus defuncti viri ⁊ mulieres. ploraūtes aiam illam vt deditū. q̄ sine sacramentis de hac vita recesserat. innocarunt. b. vinc. alta voce. vt suis meritis ⁊ precibꝰ aia illa reuocaretur ad corp⁹: vt posset saltim sibi. ꝓuidere de ecclesiasticis sacramentis recipiendis. Et facto vnanimiter ab omnibꝰ voto. surrexit ille asserēs q̄ viderat. b. vinc. cum multis associatum in albis refulgentē esse. q̄a demones in multis ⁊ varijs speciebꝰ apparentes vetauerant eum. ⁊ nisi aduenisset. b. vinc. deuorassent eū: Statim igitur agens deo venit statim ad sepulchrū eius ⁊ in illa eccia confessus ē. votum emissum adimpleuit: ac sanatus plene ex illis vulneribꝰ postmodus plumbo annis suppurit. Qō totum viderunt plurimi pītes ad hoc laici vtriusq; sexus ⁊ sacerdotes. Quedā mulier pregnans in partibꝰ burānie. vna die venit ad tantū desiderū carnium humanarum ad comedendum. q̄ videbat sibi debere mori si non comederet. Qō cum viro suo diuisset. et ille negaret implere desiderium suum. illa que amens erat carpta opportunitate accepit filiū paruū. quem habebat duorum annoꝝ vel circa ⁊ occidit eum. diuidensq; in duas ptes paruuli corpus coxit. vnam ptem. vt comederet carnes illas. Vir aūt domum reuersus ⁊ inuenens factum. quāto dolore captus fuerit quilibet pōt imaginari. Parcens autem fatuitati vxoris accepit ptes filij diuisas ⁊ partim coctas ⁊ partim assas ad sepulchrum. b. vinc. multumq; orās ꝓ suscitatōe eius. votoq; facto suscitatus est puer. miranteꝫ tota britannia: ⁊ cōcurrentibꝰ ꝓplis ad videndum tātū ꝓdigium ⁊ sanctum venerandū. Viderunt omnes signa diuisionis facte in corpe paruuli in ptes ꝓ modum fili remanētia. Demū aliꝫ omissis reperi. xxvij. defunctos post mortem eius per merita eius ⁊ ad inuocatiōem nois eius resuscitatos sigillatim. ⁊ multum distincte a notarijs in pcessibꝰ factis ad inquisitiōem de vita eius ⁊ miraculis factam in diuersis regnis. In britānia in regno apulie ex ordinatōe nicolai. v. summi pōtificis ⁊ successoris eius cessibꝰ tercij. Qui pcessibꝰ ipis examinatis ꝓ cardinales aliquos epos. ꝺ filio ⁊ assensu cardinaliū ⁊ eporum omniū in curia tunc existentiū: decreuit canonizatōem eiusdem. Nam solenniter fecit in festo aplorum petri ⁊ pauli ecclesia. b. petri sui pontificatus anno primo. Et festum seu officium celebrari mādauit eōdē nonis aprilis. i. q̄nta aprilis q̄ et hoc mundo transiuit ad patrem. Dicterea cū quidam in hyspania nauigarent per mare. videtes nauim quandā pyratarum venientem cōtra eos ad predandus timuerunt valde ne caperentur ab eis. Illi ceperāt seinuicem hortari. vt se cōmendarent beato vinc. nouiter defuncto. cum multa miracula ꝓ eum deus faceret: ⁊ beneficia plurima ꝓstaret. Dixit aūt vnus ex illis Jacobus nomine pusillus corpore ⁊ minoꝝ fide. Nō potest ille iuuare nos: qui non potuit se defendere. quin sicut alij moreretur. Qui statim loquelam amisit ⁊ os eius retortum est ita vt sub aure eēt. Illi aūt omnes se. b. vincentio ⁊ domino cōmendarunt auxiliū postulantes. Quo facto. Ecce ventus irruens ꝓtrarius illis pirratis. nauem illoꝝ impulit ad loca valde remota. Liberati ergo ab illoꝝ periculo. gratias egerunt deo ⁊. b. vincentio: arguentes illum iacobum de sua infidelitate. Qui ex flagello cognoscens errorem suū ac penitens: vsum loquele plene recepit. Lotto siras aūt ouo permansit quousq; ad portum applicantibꝰ ille descendēs in terram sepulchrum. b. vincen. adijt. ⁊ ibi orans petiit sua deplorās: rectitudinē oris more pristino recupauit. Ite cū viueret ⁊ sceleratissimꝰ quidaꝫ ex desperatiōe ꝺyabolo se tradidisset. ab eo inuocato ac cyrographū manu sua de sua ꝺtraditōe fecisset: reuersꝰ ad cor adijt. b. vinc. ꝑdicāte. Qui ininrit astantibꝰ. vt genuflexi orarent. ꝑ illius liberatiōe. Postq̄ audiuit ab eo seniꝫ rei geste. Ipe etiam orans adiurauit ꝺyabolum ⁊ ei mandauit. vt cyrographum restitueret. Quod ⁊ coactus fecit. Ille autem liberatus secutus est. b. vinc. cuꝫ aliꝫ: ⁊ postea laudabiliter vixit.

Capitulum .ix. de Jordane primo generali ordinis p̄ beatum Dominicum.

Reter quatuor p̄re-

notatos sanctos frēs ordinis p̄dicator̄ canonizatos ab eccia cum omni solennitate. s. beatum vñicum hyspanum ex quo fuit primus pater 7 institutor ordinis 7 generalis magister ordinis ipius. Beatū petrum martyrem 7 inquisitorē hereticor̄ 7 lombardū de civitate veron. Beatū quoq; thomā de aquino regnicolā doctorem copiosissimū 7 veridicū. Et sanctū vincentiū valē tinū magistrum in theologia 7 p̄dicatorez aplicum: cui in dicto tuis non ē inuentus similis in gratia p̄dicandi: fuerunt 7 alij fratres in dicto ordine diuersis tpibus valde excellentes in vite sanctitate: in scientia 7 doctrina. 7 aliqui etiam in miraculis in diversis mundi ptibꝫ clarueruntꝫ hūj non fuerint canonizati. De quor̄ aliquibus magis mihi notis ex libro qui intitulat de vitis fratr̄ vel aliis libris aliq̄ describā miranda: 7 in aliquibꝫ imiranda. qđ signanter dico: quia non oibꝫ datur gratia miraculor̄ vel sermo sapientie aut scientie. Post transitū igit beati patris dominici successit in regimine totius ordinis frater Jordanis teutonicus de saxonia. qui fuit speculū sine macula et exemplar totius religionis. Denicq; pctarē que sm aplm velis est ad oia. nō solū in religione: ſ etiā in seculo erubuit sibi plenissime vendicauit. Erat n. sup miseros 7 afflictos pia gestans viscera adeo. vt raro vel nunq̄ (ſi nō eēt multū peccuniosus) panē p aliquis sine elymosina ab eo discederet. 7 maxime primo pauperi mane sibi occurrenti solitū erat dare etiā ſi non petisset. Semel aūt contigit cū theologie pariſius operam daret. 7 cōsuetudinis sue eēt omni nocte ad matutinas surgere. quadam nocte solenni surgeret. 7 cum iam ad matutinas crederet eē pulsatum. vñ solum capam induens 7 cingulo se cingens festinanter ad eccliam ꝓperauit. Cui illico panꝫ occurrens elymosinam petens. Et cum nihil inueniret: qđ daret: concessit ei cingulū suum. Et ad ecclesiam veniens inuenit eam clausam. quia nōdū erat pulsatum vt putauerat. Expectauit ergo ibi vsq; ad apertionem ianue p̄ ministros eccie. Quam cū ingressus esset deuote ad crucifixum orans 7 frequenter inſpiciens. vidit crucifixū sculptū sua cingula cinctum: quam paulo ante pauperi dederat amore crucifixi. Hic ergo cum baccalaureus eēt in theologia pariſius. receptus est a p̄e memorie fratre reginaldo de quo supradictū ē q̄ sanatus fuit a beata maria 7 ei habitus ordinis quem deferrent fratres ostē suo ei ibi p̄dicante ad ordinem. 7 cum quodam tpe de lōbardia in qua factus fuit prouincialis cum vix annū explesset in ordine pgens in teutoniam cum tribꝰ duobꝰ fratribus 7 vno clerico seculari. in via in alpibꝫ declinarunt ad hospiciū cū recreatōis multum ex itinere famelici. At hospes se excusauit. dicens eos qui panis inde transierāt oēs ꝓsumpsisse: nec habere nisi duos panes. p̄ se 7 familia sua. Ft frater iordanis ait. Appone carissime quia egem⁹ multū. Duobꝰ igit appositis panibꝰ data benedictōe. cepit pauperibꝰ inde transeuntibꝰ largas de eo elymosinas facere: ita vt hospites reſpenderet eom. ac fratres socij timentes. ne eis deficeret: 7 clausit ostium hospes ne pauperes intrarent Sed ecōtra frater iordanis insſit ostium aperiri 7 ex panibus diuinitus multiplicatis elymosinas. xxx. pauperibꝰ tribuit adeo magnas. vt sufficēt eis p̄ vno prandio. 7 rārō p̄ cōmestionē eor̄ sup fuit: vt sufficeret ad vnam refectionem. Ft hospes ait. Vere hic homo sanctus est. 7 noluit recipere penum prandij: quinimo implenit gratis flasculū eorum vino suo. Inde vltra procedens in valle que dicit cugir fabrum qui fluxum sanguinis patiebat ex naribus ita q̄ triginta vicibus inter diem 7 noctem fluebat e naribus. facta oōne tactu eius sanauit. Ptogressus ad aliā villam quēdam sacerdotem a quartana diu vexatum. audita e⁹ cōfessione sanauit. Fabrum qui ex nimio calore fornacis visuꝫ oculi affuscerat. ꝛc. ē ꝓmissa ſ sanauit plene sanitati.

Defuncto autem .§.i.

beato dñico p̄ secūdū capitulū generale. i tercio capitulo generali: quod fuit celebratum pariſius. fuit canonice electus in magistrum ordinis ille frater iordanis. cuj adhuc non cōpleuerat in ordine duos annos cum dimidio: ꝓpter magnam ꝓbitatem eius in vita 7 doctrina anno domini. M. cc. xxij. Huius tempe mirabili multiplicatus est ordo 7 dilatatus p orbē in principijs 7 fratribꝰ. adeo gratiosus erat in verbo: vt mille fratres ad ordinem induceret. Et multi viri excellentes in diuitijs in nobilitate 7 scientijs sub eo ordinem intrarunt. vt hugo cardinalis. Albertus magn⁹. Raymundus 7 alij. Sub eo fuerunt primi licentiati fratres pariſius ad legendum: 7 habuerunt duas scolas. Ptransit ordinem frater iohannes anglicus de sancto egidio magister in theologia facto primo sermone. Ipe etiā iordanis magister fuit: qui inducit ꝙsuetudinem de faciēdis collatōnibꝰ scolaribꝰ pariſius. Sub eo introducta est cōsuetudo vocandi salue regina post cōpletorium. Sub eo celebrata sunt duo capitula generalissima pariſius: in quor̄ vtroq; statutum ē de silentio mense: Quo tpe quatuor minores, puinciole cccq; nate sunt alijs ordinibꝰ in prātē: quo ad diffinitores 7 ad electōes magistricq; ante nō habebant. Scribebat sepe fratribꝰ quos videre nō poterat literas dulcissimas sancte cōsolatōis 7 exhortationis. mō omnibꝰ modo aliquibꝰ puinciis vel cōventibꝰ vel fratribꝰ ep̄las scribebat. Sub eo tractatum ē corpus b. dñici ad honorabilioꝛ locū. 7 eodē anno canonizatus. Fuit autē magister ille iordanis multū notus 7 dilectus e dño gregorio papa .ix. 7 ab aliis curialibꝰ: gratiosus apud magnates 7 religiosos 7 cleꝛ. 7 ꝓplin 7 vniuersitatibꝰ scolarū vbiq; adeo q̄ vix poterāt sanari de febꝛibus gratie ꝙcedebāt de ore eius sine in sermonibꝰ sive in collatōibꝰ. Cū quando erat pariſius incūbebat eis oēs sermones fratrū facere Fuit aūt eius summū studiū ordinem dilatare ꝓpter fructū alar̄. cui se dabat totū ad attrahendas ꝑsonas ad ordinē. Erat aūt ei ꝓsuetudo qñ nō fiebat sermo facere collatōem nouicijs ad quā etiā alij maiores ꝓuenichāt. Frequētabat aſ ciuitates illas ſ dño erat studiū. vñ vno anno quadragesimā pariſius alio anno bononie faciebat. Qui ꝓuent⁹ eo ibi cōmorante q̄ alueana videbant' alijs intrāntibꝰ. alijs p̄ diuersa loca trāsmissis. Et cum applicabat ad cōuentus. faciebat fieri multas tunicas: fiducia hūana in dño q̄ multi recipent'. Et aliq̄n tot ex inſperato intrabāt: q̄ vix vestes poterāt inueniri. Vñ in festo purificatiōis plures mgri recepit paris⁹. xxj. ad ordinē. vbi fuit maxima effusio lachrymar̄. Pā frēs p̄ gaudio flebāt ex talū receptiōe: seculares ingrediēt ex talū socior̄ sepatōe. De nūero illoꝝ fuerit plures: nō poterā certē ī theologia in diuersis locis. Jnē hoc aūt fuit q̄dā inueteꝛ teutonic⁹: q̄ mgr iordanis repulerat pluries ꝓpē nimiā inuētutē. ſ cū ex aliqs ſ eiiſcuſſet. videbat' durū mgro iordani eū repellere. cū circūstarēt bñ mille scolares: ſ dixit eoꝝ oīb⁹ subridēdo. vnus ex vob furat' nobis birū. qđ dixit ꝓpē illū inuenē. Vñ cū vestiar⁹ ñ attulisſz nisi .xx. paria vestiū oportuit q̄ aliq̄ ex fribꝰ se exueret. vn⁹ capa. ali⁹ tunica: alē scapulare. qz ñ poterat vestiar⁹ exire capitulū ꝓpē mꝭtitudinē abstinē. Ille tū inimicꝰ ita postea ꝓfecit. q̄ fact⁹ ē lector ꝓdicator̄ gratioſ⁹. Frequēs eē ꝓdict⁹ pr̄ obligabat bibliā suā. ꝓsolutōe debitor̄ aliq̄rū scolarū irrātū. Cū idē mgr recepisſz ad ordinē ī vna ciuitate (vbi erat studiū ꝛ ibi ꝓdicabat) quēdā teutonicū genere nobilē. etate floridū. motibꝰ gratiosū eiꝰ mgr ꝛ socij ꝓficere ē ingressoꝛ tāq̄ milites diaboli q̄n dā mlierē ſm carnē formosaz cū eoꝝ cameta ꝛcluserūt. vt p voluptatē carnis mlē eā sicto revocarēt ꝓposito. Sz ꝛpc ī covicit ꝛ ad ordinē cū ꝛtraxit. q̄ ex postea mgr⁹ fuit ad ordinē traxit. Denicq; pr̄ eⁱ⁹ potēs ꝛ diues valdē q̄ ꝛ alū filiū ñ habebat. audiēs ingressuꝫ filij ad ordinē. ꝛ ex hac

mottē vsq; turbat⁹.cū magna comitiua venit in lombardiam:ꝓponēs firmiter ant tūn rebabē aut magistrū Jordanē occidē. Cum ergo quadā die cū comitiua sua equitaret obuiū habuerat magistrū Jordanē nō cognoscēs eū. rabido vultu interrogauit eū dicēs. Vbi est magister iordanus nescieno ipm esse. Ille vero leta facie ⁊ humili voce ait. Ego sum magister iordanis. Mox ille fauen viri virtutem ꝓsentiens ex verbo veritatis. subito descendit de equo ad pedes eius se humiliter ꝓstrauit. peccatū qđ cōtra eum cōceperat corde lachrymis cōfitendo ⁊ ait. Jam de filio meo cōsolatione recepta. ꝓmitto tibi q; cū isto apparatu antequ redeam in patriā meam: vadam vltra mare in seruitū dei. Nō ⁊ fecit babēs in comitatu suo centū equitaturos. Cum ad eꝑm lausanēsem ꝓueniret. ad visitandū sibi a vin familiarē ⁊ dilectus in itinere plures fratres cum ꝓcederēt ipo retro sequēti cum sacrista lausanē si de ibu colloquēte. vdenit in via quādam mustelaz per transeuntē ⁊ antrū suū intrantē. ꝓpter qđ subsistenit. Et supueniēs pater interrogauit causas quare se firmassent. Qui dixerūt. Hic in cauā intrauit quedam pulcerrima bestiola. Inclinans ergo se magister ait. Egredere ḡ pulcra bestiola: vt te videamus. Statimq; illa egressa est un os foramina respiciēs fixe in eū. Tūc magister substinens anteoculos pedibo eius manū suā. alia manū duxit frequēter ad caput eius ⁊ dorsum: qđ totaz mustela sustinebat. Cui magister. Modo reuertē ad locū tuū. ⁊ benedict⁹ sit creator tuus. Quidā frater in quodā ꝓuentu bononie vicino fuit. qui ob ꝓtemptatōes ⁊ inuestigatōes de penis in tantū cecidit nubilū cordis: vt sibi videret credē q; deus nō esset. Contigit aūt ꝓiorē illius ꝓuent⁹ ire bononiam. qui ꝓ ordinē tribulatione victi fratris magistro retulit. ⁊ q; nec suasionibz. nec scriptis nec rationibz temptatō illa poterat mitigari. Cui magister ait. Quoz dicatis illi fratri et ꝓte mea. q; ita bene credat vt ego. Ad ꝓuentū reuersus ꝑ dixit fratri illi: que mgr iordanis mādauerat. Qui vt verbū magistri sibi relatū audiuit. q̄si de graui sono euigilās atq; a quadam extasi reductꝰ ait. Ego opetime credo q; de⁹ sit. ab oīq; tēptatōe illa fuit liberat⁹ ad plenū

Sicut aūt in ꝓmotione ordinis attrahendū ad ipsum sup omnes erat solicitus: ita in ꝓseruatione recepto⁊ sup cunctos erat discretus. Refulserat enī in eo quedaz gratia spōsalis. vt nunq; sua culpa vel negligēa ꝓdideret aliquez. Unde cū parisius quidā nouitius temptaretur ad exitum. pater omni qua poterat ꝓsolatione fouebat. Cui ille nullam consolationē reciperet. sed vestes suas ⁊ res instanter repeteret: dixit ei magister. q; in crastinū daret. Qui erat dies pentecostes. Qua die facta ꝓcessione quia ibi celebrabat capitulū generale. admonuit iterū pius pater vt nō discederet a tamsancta societate. Cuiꝰ p hocnō emollirer cor eius. missus fuit ad ysthanā ꝑ panis suis: ⁊ interea sanct⁹ pater admonuit fratres vt orarēt pro eo dicētes legēdo ymnū. Veni creator spūs. Sz antequ hymnus phceret. ecce ille compūctus ꝓfusis lachrymis venit ad magistrū. petens veniā ⁊ pleneuentiā ꝓmittens. Quod ⁊ fecit.

De humilitate et .§.ii.

patientia ⁊ deuotione in oratōe ⁊ meditatōe ꝛc. Fuit autē hic pius pater adeo humilis. q; omnē seculi pompā ⁊ honores oblatos discrete ⁊ sapienter scinit declinare. Unde cū semel veniret bononiā. ⁊ tota ciuitas audito ei⁹ aduentu ꝓcessionaliter sibi obuiā ire vellet: humiliter cōcito gradu declinauit a turba. ⁊ gyrās ꝙ quasdā semitas ciuitatem. a tergo ꝓuentū applicuit. Quod fuit planū in exemplis.

Quidam demoniac⁹ frater fuit bononie cui cōtigit in claustro magistrū iordanē obuiā habere. Qui demoniacus eleuata manu vedit alapā fortissimā ei. Sanct⁹ autez vir. vt erat ꝓditus ⁊ tute humilitatis ⁊ pacientie: alteram subito porrexit mascillā. Qui virtutē humilitatis ei⁹ nō ferens inclinato capite mox verecūdus abscessit. In capitulo etiā generali cū ꝓclamaret a diffinitoribz. de quocūq; ⁊ diceret q; se excusare valeret si vellet: humili voce dicebat. Nūquid credit latroni se excusanti? Quo verbo multū edificati sunt fratres. Cū inualescēte quadā infirmitate ei⁹ ex toto visum vtr⁹ oculi amisisset. cōgregatis fratribz in capitulo dixit. Fratres agite gr̄as deo: qt ꝓdidi vnā inimicā. Sed rogate. vt alia si placet mihi reformare dignet. Sz q̄s posset dicē quō ab exterioribz se colligens tot⁹ interior esset. vt nihil de exterioribz cogitaret vl ꝓpenderet. Contigit. vt semel quedā nobilis ⁊ deuota ꝑsona cingulū ei⁹ accepit ex deuotione. ⁊ ꝑ se suū magistro iordani dedit. cū alio iordanis nō babēt. Post aliquātū cū magister cū fratribz i quadā recreatōe existeret. ⁊ fibulam babēs coangia illa argēteā que vsq; in finē penderet: accepit eā quidā frater ⁊ elenāo ait. Quid ē hoc magister nūquid ⁊ vos corrigiā portatis argēteā: Ille ait deligentius intuēs ait. De⁹ meus q̄s apposuit hoc certe ego nūq; illud arrēdi. Unde frēs edificati ꝓpenderūt animū ei⁹ ad interiora intentū. Quidā fratri obseruāti eū in ecclia aū altare.b. marie q̄d otaret. ⁊ rogāti vt doceret q̄d diceret. Rūdit sanct⁹ ⁊ docuit modū oratōis ⁊ spōaliter in honorem ꝙginis mīis. vt.l. fm. v. Eras bui⁹ nois maria. dicerēt quinq; ꝑs. incipiētes ab illis lris vicz. Magnificat anima mea dñm. Ad te dñe leuani aiam meam. Retribue seruo tuo. In cōuertēdo dño captiuitatē: ⁊ ad te leuani oculos meos. ⁊ in fine singuloz. Gloria patri. ⁊ postea. Ave maria gr̄a: ⁊ ante omnes hymn⁹. Fue maris stella: ⁊ hoc cū genuflexione. Narrauit idē pater fratribz in capitulo. q; quadā frater venot⁹ (⁊ suspicari sunt frēs q; ipe fuerit) in ꝓuētu parisiensi cū in festo purificatōis.b. manē frēs in ciperēt inuitatoriū. Ecce venit ℟. q; dña nra. ꝓcessit ad altare cū filio. vbi sup ꝙ throniū paratus sedit. dulcissime respiciēs frēs ad altare iuxta motē suerlos. Cū ait ad singula gloria inclinarēt: ipa filq; reuerenā exhibebāt eos ⁊ totam choz signauit. Nobilis quedā ⁊ pulcra puella relicta a patre suo sub custodia patrui sui. dum speraut ab eo tutelaz incidit in corruptelā. Deniq; impregnata hos eo suadēte ꝓcurauit abortiuz. ⁊ impregnata tercio cū patruo nō auderet resistere in baratrū inuidē desperatōis: nulli audēs facin⁹ reuelare. Unde cū quodā cultello rūanide se ꝓcussit: vt ipm ventrē miserabiliter aperiret. Dirī ergo vulneris nouitate ꝓcussa: ⁊ dei misericordia visitata. de peccato suo totaliter ꝓpangit. ⁊ cū lachrymis ad matrē misericordie cōuersa: ꝓtecat vt solita pietate illi succurreret. ne saltim alia cū corpe periret. Mox b. virgo affuit ⁊ corpori ꝓferens sanitatē sibi ꝓcepit. vt se totaz ꝑ filio magistri iordanis (qui in breui erat venturus) ꝓmitteret. Qđ ve nientissime exequēs ordinē cisterciensē eo momento ingressa est vbi in sancto ꝓposito ꝓseuerauit. Mulier alia ꝓpter grauiū peccatoz frequētē recidiuat ōez lapsa in desperatiōē. vt se occideret: venenosaz aranēā deglutiuit. Mox te aūt appropinquāte. ꝓpuncta cepit cū lachrymis matrē misericordie inuocare. Audientiq; voce dicentē sibi. frater iordanis magister ordinis ꝓdicatoz nō ventur⁹ est. ipm vocā dicēs te missaz ad eū a me. ⁊ ꝓfitere illi ⁊ salua eris. Venit sanct⁹ vocatus. ⁊ ꝓfessa est peccata sua: tandē cū vomitu peccatoz euomuit venenū ⁊ aranēam. Que sanata deo gratias egit.

De variis modis .§.iii.

quib⁹ diabol⁹ temptauit eū decipere. Cum idē pater parisius eet infirm⁹. malign⁹ spūs sub mira sanctitatis fraudulentia eū conatus est decipe. Venit enī ad portaz sub spē venerande ꝑsone. ⁊ petit se ad magistrū iordanez deduci. Cum ergo ad eū deductus aliquos secum habuisset sermones. petit frēs discedere q̄si secreto aliq; ei dictur⁹. Quo facto. cepit ei dicē. Magister tu es caput hui⁹ sanctissimi ordis. ⁊ q̄si intuitu respiciit vniuersoz oculi fratr⁹. q;

si aliquid graue vel parū a te egiet ꝓpter religionis feruorē relaxationis vestigiū. cū humana natura prona sit ad declinandū in malū: tu eynde penam repositabis a dño. ꝙ tanto ordine relinquet dissolutionis materiā ꝙ perturbationis. Es enī infirmus: sed nō tantū vt nō possis carere cuncta ꝙ a carnibꝰ abstinere. Si crus vel posti nō fuit alteri fratri dispensatio cadet plus vel eque infirmo fiet statim inde indignatiōis murmuratiōnis ꝙ perturbatiōis. Unde rogo ꝙ cōsulo. ꝙ sicut fuisti bacten⁹ religionis exēplar: ita te probeas ꝙ in istis. Sic ergo versipellet ille verba sua colorās licentiaꝝ⁹ absconsse. ruminādo aliquid ac si diceꝝ psalmos. Credidit hō dei verbis eius: sicq; abstinuit ab illis pluribꝰ diebꝰ. Unde creuit ei debilitas. vt vix valēt sustinē. Reuelata est aūt ei a dño ꝙ ille fuerat dyabol⁹ qui hec ei suggesserat: qt eius pdicationibꝰ inuidebat. Idez humani generis hostis locut⁹ est ei p aliquē quē tenebat obsessum manu ꝙ maledicta cōgemīs ꝙ multas de eo querimonias faciēs: eo ꝙ sua pdicatōne multos ei alios subtrahebat Et ait. Ecce ego recū ferā pactū ꝙ manꝰ fratres tuos rē probo nec cessabo vel spā verabo: si ꝓmittis ꝙ nūq; dices ero pdices. Cui vir sanct⁹ respondit. Absit hoc a me. vt iniam fedus cū morte aut pactū facā cū inferno. Altera vice cū transiret p hostiū. antequā fratres domū ibi haberē: ꝓtigit eū ibi graniter infirmari. Quadā igit die cuꝝ febribꝰ vehemēter elinaret. factū est vt in immensuꝝ sitiret. Et ecce inuenis babēs mappā albaꝝ ad collū. lagenā vini portās in vna manu: ꝙ cyphum argenteū in alia obtulit ei dicēs. Magister. Ecce potio vobis optimū potū de quo bibatis secure: qi in nullo nocebit vobis. Qui nō ignorās astutias eius. s. dyaboli ꝓmēdauit se vro: manēs se signo crucis. qui statim disparuit. Et deuotione aūt qui ꝓcepit archiepūs ꝙ ꝓfus ad sanctitatē viri: dederūt ei locū ad edificandū ꝓuentū. Cum. b. pater esset bononie. tantis eū dyabolus ꝓfudit odoribꝰ. vt ipē manꝰ suas ab aliis abstineret: ne ꝓfunderet' illis odoribꝰ. veritus de qua nō sibi conscius erat ꝓdere sanctitatē. Si gustabat calicē tantꝰ pdebat de ipso odoris sauitas. vt totus de immēsitate dulcedinis immutaret'. Sed nō est passus spūs⁹ veritatis diu maligni spūs uorare fallacias. Nam quadam die nullam celebraturus. ꝓa. Judica domine nocentes me ꝓ⁹ impugnās temptat' ōnibꝰ efficaciter diceret ꝙ illū ruminaret versiculū. Omnia ossa mea dicēt. Domine quis similis tui. ruminās deuotione ꝓfusus est: vt reuera viderent' ei omnes medulle ossiū dei spūs irrigari. Dunc ergo rogauit dñm. vt si dyabolicis odoribꝰ ille ageretur misēdo: sua gratia reuelaret. Mox p spūm cognouit hoc antiquū hostē fuisse figmentū: vt eum ꝓpitaret ꝓ inanem gloriam. Et extūc cessauit e manibus odor ille receptionis. Ꝓpe ipse fratribꝰ enarrauit. Quidā frater bononie erat demoniacus adeo fortis ꝙ funes omnes rumpebat aliqn ād ꝙ vincula: ꝙ frequēter in fratres seuiēs multas molestias inferebat. Semel ergo toto corpore religatus ꝙ resupinus iacens in lecto. dixit magistro iordano astanti. Ecce site modo habetē. confringetē te totuꝫ. Quē magister statim iubens dissolui dixit. Ecce soluus es: fac quicqd potes. Ille vro nō potuit se mouere. Tunc iterū ait. O si nasum tuū tenerē inter dentes. Sanctus indignus se posset nasum suū ad os suū quem ipse in nullo potuit ledere. sed labijs cōtingens nasum sancti leui actu lambebat. Altera vice cū fratres offici⁹ vituperaret aduenīti magistro iordano mira quadā reuerentia assurgens laudauit eū de predicationis gratia singulari: de religionis feruore ꝙ omnium ꝓfectione virtutū ꝓmendans. vt ꝙ hoc posset eū ad vicium elationis inducere. Sed vir sanctus maligni astutias nō ignorās: ipm sua humilitate cōfudit. Legitur etiam ꝙ cū beatus vir quadā vice infra diem quiesceret. frater demoniacus qt nulli ingerebat molestias accedens ad lectū beati iordani gladio eum percussit in gutture. ita vt inde periculum mortis immineret. Et quia die sequēti debebat coā papa sermonē ꝓponere. audito hoc tota curia inde ꝓturbata est. cui erat multū dilectus. Sanct⁹ aūt vir ad solitū oīonis refugiū se ꝓferens: dei virtute subito sanatus est. Qui visitans curiam tristiciam eoꝝ cōuertit in gaudium.

De transitu eius .§.iiii.

Anno vero dñi. M. cc. xx. vi. adito februarij. Cum sanct⁹ vir ꝓfectus esset in terrā sanctam ad visitandū fratres. in mari nauigantibꝰ cū duobꝰ fratribꝰ orta tempestate submersa vel fracta galea: alios suos vbi reddiderit. Unde fratres goffredus ꝙ reginaldus dñi pape penitētiarij litteras hoc cōtinētes parisius destinauit ꝓ hunc modū. Venerabilibꝰ ꝙ dilectis priori ꝙ fratribꝰ ꝓuentus parisiensis. Salutē ꝙ spūalium ꝓsolationē. Noueritis ꝙ inundante maris seuitia ac suo impetu ꝓpellente. ad litus galeam in qua vulcis pat' magister iordanis cuꝝ duobꝰ fratribus erat ꝙ. lxxiii. ꝓsone: qui in mari submersi liberam fāt ab hoc seculo nequā. Sup hoc nō paueat cor vestrū carissimi quia nobis oīpotēs pater pius ꝙ deus totius ꝓsolationis ꝓmidit: ꝙ post tempestatē tranquillū facit. Nam cū iacerēt corpora eoꝝ inhumata vt testant' qui de illo naufragio euaserunt. ꝙ qui eos tradiderunt sepulture manibꝰ ꝓprijs luminaria de celo sup eos singulis noctib⁹ effulserunt: sed ꝙ cornices sup eos multe vise sunt ꝙ a multis. Ad qđ miraculum loci incole ꝓfluentes tantā senserūt odoris fragrātiam: vt iurta testimoniū eoꝝ. (qui post visa miracula eos tres sepelierūt) vsq; post decem dies odor inde ab eoꝝ manibꝰ nō recessit. Sed ꝙ circuitū sepulture eoꝝ odoris suauitas latius emanauit. vsq; quo fratres venerūt cū barcha. ꝙ eos in suā ecclesiā transtulerūt: vbi dictus pater quiescit. ꝙ multis ibi multa beneficia ꝓstat. ꝓ ela benedictus deus. Frater quidā de ordine carmelitaꝝ ad recedendū tempestatus. audito ꝙ magister iordanis submersus fuisset. magis ac magis turbatus hoc apud se dicebat Uanus est omnis qui seruit deo. Aut ille bon⁹ homo nō fuit qui sic perijt: aut deus nō bene remunerat eos qui seruiunt ei. Cuꝝ igitur ad mane recedendū firmasset animū ipa nocte apparuit ei ꝓsona pulcherrima cum luce immēsa circuens. Tunc tremens ꝙ stupens orabat dicēs. Domine iba xpe adiuua me. ꝙ ostēde mihi quid hoc sit. Et statim respondit. ne turberis frater carissime. qr ego sum frater iordanis de quo tu hesitaꝝ⁹ salutis erit omnis qui seruit deo saluus iba xpo. Et disparuit ipo in omnibꝰ ꝓsolato. Hoc ipe frater ꝙ paucis⁹ oribꝰ frater symon vir religiosus ꝙ verax nostris fratribꝰ narrauit. Iniunctū fuit fratri cuidā qui scientie ꝙ auctoritatis videbat'. ꝙ iret adremotū ꝓuentū ꝙ incognitū sibi. Qđ ipe molestē accipiens dicebat quotidie se iniuncta penitētia murmurādo frequenter dicēs. Quid feci aut quid merui ego: Quare hoc iniunctum est mihi: Quis cōsuluit ꝙ Quis procurauit hoc mihi ꝙ Cum igit' quadā die taliter audiente socio murmuraret. subito ꝓsilit eum dēs cui nihil occultū ꝙ ad terras ꝓstratus omnibꝰ fere sensibꝰ est ꝓuatus. Inflata erat facies ꝙ os inflatū. ꝙ lingua ꝑmaxime ingrossata ipm os ita videbat' implere: vt merito crederet' ꝓpter peccata ꝓcussus. Frater aūt qui socius erat videns. multo dolore ꝓterritus ac timore. timēs ꝓfusionē suā ꝙ ordinis quid faceret penitus ignorabat. Tali aūt perturbatione solicito illi venit in mētem ꝙ merita magistri iordanis: qui tūc obierat humiliter inuocare. Fit ergo. O magister iordanis pie pater. tu qui ordinem hāc sic exaltasti. succurre nūc mihi filio tuo: ne ordo tuus ꝓfundat' in facto fratris hui⁹. Demine deus ꝓ ꝓeces ꝙ merita serui tui magistri iordanis liberā nos a periculo isto. Debinc ꝓsilijs ad fratrē alta voce clamauit dicēs. Frat' recognita. qr ꝓpter pcā tua ꝙ murmur qđ quotidie replicabas hoc ꝓgnt tibi. Uñ facvoā deo ꝙ ingro iordani in corde tuo. ꝙ si te liberauerit celebris a murmure ꝙ obedientiā tuā i pace cōplebis. Infirm⁹ ꝙ

ad verbū eius ꝓpuncto⁹ ⁊ ad se aliquātulū rediens. annuit nutu (nam voce nō poterat) se ita facturū. Miranda dei vltio: sed plus mirāda dei dignatio. Beatim enī vt frater votū fecit in corde ad magistrū iordanē ꝑces deuote dire git: mox recepit plene beneficiū sanitatis. obedientiā suam nō solū patienter. sed ⁊ hylariter complens. Hec vtiq; eo⁹ in vtiersis locis positi fratri bumberto magistro ordinis concoditer retulerūt.

Laycus quidā in .§.v.

terrogauit magistrū iordanē. Magister valet tāti⁹ pater noster in ore nostro. qui sum⁹ layci qui ignoram⁹ virtutes eius: qualem in ore clericoꝝ qui sciunt qđ dicunt. Rādit magister. Tantū valet. sicut lapis ꝑciosus tantū valet in manu eius qui ignorat virtutē illius: sicut in manu ei⁹ qui scit virtutē eius. Venit aliquādo magister iordanis ad fredericū impatorē in apuliā. ⁊ cū sedissent simul ⁊ diu tacuissent: tandē ait magister. Dñe ego discurro p multas puincias p officio meo. vnde miror cur a me nō queritis rumores? Cui imperator rādit. Ego nūcios meos in omnibus puincijs ⁊ cunjs habeo: omnia scio que fiūt p mundum. Cui magister. Dñs ihs xp̄c omnia nouerat sicut deus: ⁊ tamē a discipulis de se querebat dicēs. Quē dicunt homines esse filiū hominis? Certe vos bono estis. qui nescitis multa que dicunt de vobis: que vos scire plurimus expediret. Dicit enī de vobis q ecclias gratanis. sententias contēnitis. augurijs intenditis indeis ⁊ saracenis nimis fauetis. cōsiliarijs veris nō acquiescitis. Vicariū xp̄i ⁊ beati petri successorē (qui pater xp̄ianoꝝ ē ⁊ dñs noster spūalis) nō honoratis: ⁊ hoc certe vestrā decet nobilitatē. Et ita curialiter ingressus eū de multis correxit. Cū ab eo quidā querēt quā regulā haberet. Rādit. Regulā ꝑvicatoꝝ cui⁹ est bene vivere: dicē ⁊ docere: que tria potat dauid dicēs. Bonitatē ⁊ disciplinā ⁊ scientiā doce me.

Secularis quidā dixit eidē magistro. Magister qđ est qđ nos seculares qñq; dicim⁹. q; postq; frēs ꝑdicatores ⁊ minores venerūt: nunq; fuit bonū tēp⁹ in terra nec arbor terra fructū bonū sicut ante. Magister rādit. Possem negare hoc si vellē ⁊ ostēdere ꝓtrariū: sed esto. mōstro vobis qđ ipsū est. Postq; enī nos venim⁹ in mūdo. docuimus mūdū fugere multa peccata. ⁊ cognoscē que ante nō cognoscebāt: ⁊ ab illis nolūt cauere. vnde sunt illis gratiores: q; peccatū scienter ꝓmittūt grauius ⁊ est. ꝓpter peccata vero hominū vens immittit in terrā sterilitatē sicut dixit ꝓpha. Posuit terrā fructiferā in salsuginē a malicia inhabitātū in ea. ⁊ ideo iuste immittit ei⁹ modo sterilitates ⁊ tempestates. Et plus dico vobis nisi corrigatis vos. et quo scitis quid debetis facē ⁊ a quo debetis cauē: adhuc petius faciet vobis. q; ipse qui nō mentit dicit in euāgelio Serous scietis voluntatē dñi sui ⁊ nō facietis. plagis vapulabit multis. Tempore quo frater Johānes vincētin⁹ bononie ꝑdicans fructū mirabilē fecit. ⁊ fere tota lombardiam miraculis ⁊ ꝑdicationibo cōmouit: ⁊ ad se videndū ⁊ audiendū trahebat. Venerūt nūcij bononienses: quos vocāt ambasciatores. magn ⁊ lirati ad magistrū existentē tūc in capitulo cū diffinitorib⁹ ⁊ aliis fratribo qui conuenerāt ad capitulū generale. Petierūt igit et pte totius ꝓuincie q; frater Johēs ꝓdictū nō remouerēt de ciuitate inter multas ratiōes hanc ꝓtendētes efficacē ⁊ multū pēderantē. q; seminauerat in ciuitate verbū dei: ⁊ fructū⁹ qui sperabatur secutur⁹ de eius ꝑdicatione totus posset in ci⁹ absentia perdi. Magister aūt ꝓmēdata eoꝝ benivolentia et devotione qua habebant ad ordinē: respondit in hūc modum. Boni dñi. illa ratio quā vos allegatis vt frater Johānes debeat hinc morari q; seminauit verbū dei. ⁊ posset fructus perire si recederet: nō multū monet nos. q; nō est cōsuetudo apud seminatores campoꝝ. qui cū seminauerint agrū vnum q; appetent ibi lectā suam ⁊ iacent ibi quousq; videant quādo semina fructificēt. imo potius cō mendant semen ⁊ campū dño. ⁊ vadunt ad seminādum in alio campo: ita fortassis expediret q; frater Johānes iret alibi ad ꝑdicandū verbū dei. sicut de saluatore scriptū est Quia et alijs civitatibo oportet me ꝑdicare verbum dei. Unde tamē ꝓpter amorē quē habemus ad omnes habebōs filiū in p̄petuum vestra et nostra socia dilexim⁹ vos: ⁊ facimus tantū ꝓ vobis qđ debeat sufficere vobis

Cū esset magister iordanis in quadā abbatia offerentium. circūdederūt eū multi de monachis: qui diuerunt ei. Magister quō poterit durare ordo vester. qui nō habetis vnde vitalis nisi ꝑ elemosynas. ⁊ scitis bene q; hic mōdus sit vobis mādus venot⁹: ramē vt scriptū est in euangelio. quia refrigescet caritas multoꝝ: ⁊ tūc nō habebitis elemosynas ⁊ deficietis. Hec rādit magister cū omni mānetudine. Offēdo vobis rationabiliter ex verbis vestris: q; patet deficiet ordo vester ꝙ nostr. Respicianis in euāgelio ⁊ inuenietis. q; illud refrigescet caritas multoꝝ: scriptū est tē pore illo quādo abūdabit iniquitas: erāt ꝑsecutiones intolerabiles. Hec autē bene scietis q; ꝑsecutores ⁊ tyranni illi abūdantes iniquitate auferēt a vobis bona vestra tēporalia. ⁊ tūc vos qui nō ꝓfecistis ire de loco ad locū ⁊ que rere elemosynas: necessario deficietis. Fratres aūt nō tūc dispergent⁹ ⁊ facient fructū maiorē sicut apli dispersi fuerunt tpe ꝑsecutionis. nec ita tenebunt⁹. imo ibunt de loco ad locū duo ⁊ duo. ⁊ querēt victū sibi sicut ꝓfecti fuerāt. Et plus dico vobis. q; illi qui vobis aliquē offerēt dabunt eis libenter si recipere voluerint. q; multotiēs experti sumus. q; raptores ⁊ ꝑdones cū magno gaudio volunt nobis dare frequēter de illis que auferūt ab alijs: sed recipere nolumus. Duz magister iordanis dedisset semel in via vnā de tunicis suis vni ribaldo: qui simulabat se pauperem ⁊ infirmū. accidit q; portauit eū ad tabernā. Frater aūt qui hoc vidit. dixit magistro q; bene dedisti tunicā vestram: Nam ribaldus ille portauit eas ad tabernā. Respondit magister sic feci. q; credidi q; multū indigeret tanq; pauper ⁊ infirmus: ⁊ videbat valde pium sibi succurrere. ⁊ ad hoc iudico melius amisisse tunicā q; portare. Cum papa gregor. cōmisisset inquisitoꝝ quotūdam monasteriosq; quibusdā fratribo. ⁊ ipi nō seruato iuris ordine deposuissent quosdā abbates: qi inuenerūt eos malos. ⁊ essent de hoc ꝓplus ⁊ cardinales turbati intantū vt vellēt reuocare q; fratres fecerāt. si ꝓnicēs magister ⁊ volēs eos placare dixit. Pater sancte mihi frequēter accidit cū vellē declinare ad aliquā abbatiā cisterciēsem. inueni interdū viam que ducit ad portā ita longā ⁊ circulatē: q; tediū erat mihi ⁊ socijs tātū circuire. cū abbatia esset ꝓpe ⁊ ante oculos meos. ⁊ cū aliqñ ini ꝑ ptata: ⁊ citius quem ad portas. Si tūc dixisset mihi portan⁹. Frater ꝑ quā viā venisti ⁊ ego dicerē. Veni ꝑ ptatā illa. ⁊ ipe dicēt. Nō venisti ꝑ vīā rectam. reuertē retro ⁊ veniās ꝑ viam vsitatā: alioquin nō intrabis. Nōne nimis esset duritia. Sic pater sancte licet fratres nō venerint ꝑ vias iustas: que quia forte videbatur eis nimis ꝓlixa ad depositionē illam. cū bene fuerint digni depositionis bñdi abbates. sicut potestis vtiq; scire si vultis inquirere sustineatis. si placet qđ factum est: ꝑ quācunq; viam ad hoc venerūt sit. Dum semel quereret ab eo quidam cur arrisset frequēter audientem intrantes: ⁊ theologi ⁊ decretisti tardius. respondit. Facilius inebriantur bono vino rustici: qui aquam cōsueuerūt bibere. q; nobiles vel ciues qui vina fortia nō reputant quia in vsu habent. artiste quidē tota ebdomada aquam aristotelis ⁊ aliorum philosophoꝝ bibunt. vnde cum in sermone de mirici vel festi verba xp̄i ⁊ sanctoꝝ audiunt feruētia. statim inebriant⁹ vino spūssancti ⁊ capiūtur. ⁊ nō tūi sua sed ⁊ seipos donant. Isti aūt theologi frequēter audierūt talia. ⁊ ideo contigit eis sicut rustico sacrificāti: qui ex frequenti transitu ante altare irreuerēter se habet. ⁊ ad illud versum vertit frequenter: extraneis inclinamibs reuerent⁹.

Cum venisset aliquādo ad quoddam magnoꝝ ꝑ otiū

connentum. ꝙ quereret quomõ ep̃i qui ve tantis ordinib⁹ assumebant' in ep̃atib⁹ minus bene se habebãt. Hoc in-quit vob̃is imputate. Ḡdiu enī ve nostro fuerunt ordine. nos bene corregimus eos. ſi hec dissolutio quã eis impo-nitis in ordine vestro accidit eis. Pterea ego multis an-nis fui in ordine isto. nec recordor q̃ a me vel ab alio⁹ claro nostro vel capitulo generali vel ꝓuinciali dñs papa vel ali-quis legat⁹ vel aliq̃s capitulũ cathedrale petiens sibi da-ri vnũ bonum ep̃m. ſi ipi vel amore parentũ minus spũali causa eligũt sibi ad placitũ. vnde nõ est nobis imputandũ Item alius dixit q̃ nõ erat miũ fratres nostros in ep̃atu mi-nus bene se habebãt q̃s aliq religiosi. qz magis cõtra suam ꝓfessionẽ faciũt: cũ nos nec in speciali nec in generali pos-sessiones habeam⁹. Unde cũ ad ꝓprietatẽ veniũt. magis faciunt ꝓtra suam ꝓfessionẽ q̃s aliq religiosi: qui hoc saltẽ in generali habere possunt. Dñs in quodã capitulo ge-nerali ꝓpter graue̅ infinitatẽ nõ posset ꝓuentui ꝓdicare. tandẽ rogatus vt aliquid ꝓsolationis eis diceꝝ: ingressus capitulũ ait. Fratres hac septimana frequenter dicimus. Repleti sunt omnes spũsancto. Scitis aũt q̃ plenus non impletur alio: ſ potius effundit̃ pleno. Dãctus igit̃ apl̃s re-pleti sunt a spũsancto: qz euacuati erãt a spũ suo. Et hoc in ps. cantamus. Auferes spũm eoꝝ & deficient a se: vt ꝓ ficiant in te: & in pulueꝛẽ suũ reuertent'. & sic emitte spũm tuum & creabunt': quasi diceret dauid. Si tua gratia vo-luntatẽ ꝓpriam & sensum singularẽ & ꝓpriatũ amorem a se euacuauerunt: tuo spũ replebunt'. Quo verbo frẽs multũ edificati sunt. Semel monẽs fratres vt ociosa caueant ait. Videte carissimi q̃ in pcepnibiliter quãcũq; incipia tur psalmus. paulatim vox cantantiũ frangit' & cadit. Sic si bona verba incipiamus dicere vel alteruter ꝓferre pau latim ex humana correptione ad vana ꝓlabimur. Si q̃ bonus & hoc percipit. debet facere sicut cantor in choro. qui in loco ꝓpetentibo elevat vocẽ: si bonus vir vt cetus ociosoꝝ aduerrit debet imterponere aliqua verba vel exẽ-pla grata vt interũpat nociua. Eodẽ modo cũ ex carnis corruptione nõ solum a verbis sed etiã a solito religionis fernore tepescimus: nos inuicẽ excitare debemus. Lꝛ idẽ magister duceret secũ multos nouicios. quos recepe-rat in quodã loco vbi nõ erat ꝓuentus. accidit q̃ in quo-dã hospicio cũ diceret ꝓpletoriũ cũ eis & alia socijs suis vnus incepit ridere: & alij hoc videntes fortiter inceperũt ridere. Quidã aũt de socijs magistri cepit eos p signa cõ-pescere. At illi magis ac magis ridebãt. Tũc dimisso com pletorio & dicto benedicite: incepit magister dicẽti socio Frater quis fecit te magistrũ nouicioꝝ nostroꝝ: Quid p tinet ad te eos corrigẽ: & ꝓcessus ad nouicios duxit. karis-simi. Ridete fortiter & nõ dimittatis ꝓpter istũ fratrẽ: ego do vobis licentiã. & vere bene debetis gaudere & ridere q̃ exiuistis de carcere d'yaboli. & fracta sunt dura vincula illi⁹: quibo annis multis detinuit vos ligatos. Ridete ergo ka-rissimi ridete. At illi in his verbis ꝓsolati sunt in alio: ꝓ⁹ ridere dissolute nõ potuerũt. Cum magister idẽ ꝓdi-caret semel parisius de ꝓmotãtibo diu in peccato. & occur rere ei q̃ peccatũ in scriptura vocabat' porta inferni. di-xit. Si quis veniẽs hodie ad tomũ istam. videret vnũ sco larem sedentẽ in porta similiter cras: similiter multis die-bus nõe defecti indicaret iste scolaris intrabit ordines: Quomõ ergo nõ est credibile q̃ illi intrent infernũ: qui tã diu sedent in porta: Dixit idẽ magister. Sicut cemen tarius qui indirectũ murũ reparare fatagit quosdã lapi-des extrahit absc̃ditos & repercutit ꝓmittẽtes: sic ꝙ emi ssione fratrũ ꝓlatũ oportet facere. vt vicꝫ illos qui nimis latitare captiunt ad actionem dirigat: & alios qui nimis et ꝓni volunt intus teneat. Idem magister in ꝓdicatio-ne sic lebat cundẽ sermonẽ aliquotiẽs iterare. Quod cum obij̃ceret ei. Rñdit. Si aliquis bonas collegisset her-bas & illas ad faciendũ pulmentũ cum studio ꝓparasset fleret ne ꝓmeniens illas abijceret & ꝓ⁹ colligendis labo rare

Idem dixit. Si studuissem in aliqua facultate rãrũ. vt in hoc verbo ipsi. Omnibo omnia fact⁹ sum. magister tam in illa potuerã erudisse. Semp ei studui qualiter me alijs cõformare & me nõ deformare. sic vicꝫ me cõformãdo nũc militi nũc religioso nũc temptato. Idẽ magister quẽdam temptatũ apostatam ad ordinẽ resumere nitebat'. Et cũ de hoc cõsensum fratrum quereret in capitulo. & vnus nõ cõsentiret: dixit magister. Etsi peccata hic multa fecerit: facistan adiciet multo plura. Si minimã ꝙ ipso fundisse-tis guttam sanguinis sicut ꝓpe ꝓ ipso sanguinẽ suũ fudit aliter curaretis. Tunc ille in se reuersus & ꝓfessus: in terrã se ꝓiecit & libenter ꝓfecit. Quidã frater qui erat ꝙ-tidie timorẽ habens de elemosynis quas ꝓmedebat. quia per orationes tot beneficija loquereꝫ: ille sic dubitanti re-spondit. Cum sint spũalia impracticabilia aut incõpabi-lia respectu temporaliũ: constat illa in infinitũ hec pcede re & esse incõpabiliter meliora. Unde sciatis certissime. q̃ ſi ꝓ⁹ omnibo elemosynis quas ꝓmedistis. vnũ pater no-ster de illis denote: plenarie ꝓsolissimus. Quidã frater accusauit aliũ i capitulo. q̃ manũ tetigerit mulieris. Qui ait. Mulier bona fuit: Tũc ille qui ꝓsidebat respondit Pluuia bona est & terra bona. lutũ tamẽ ex hoꝝ ꝓmixto ne generat'. Sic & manus viri licet bona sit similiter & mu-lieris: ex cõiunctõe tamẽ illaꝝ cogitatio nõnunq̃ vel affe ctio mala surgit. Quesiuit a magistro q̃dã frater. vtrũ mihi⁹ foret orationibo insistere: aut scripturaꝝ studijs se occupare: Cui ait. Quid melius semp bibere vel semp ꝓmedere. vtiꝫ sicut cõpetit vtrũq; sic & illa.

Capitulũ .x. de laudabili cõuersatõe fratrũ in generali.

Elix viris beatus do-

minicus: de cui⁹ sarculo tantũ germen redũdat seculo celi. Unus ꝙpinatus q̃ lo vitali poculo doctrine sancte: & exẽplaris vite. & auctoritatis crimie. Ex ipso enī ordine ꝓdicatoꝝ ab eo instituto sunt progressi vi ri crimij coã deo & hominib⁹. Quoꝝ aliqui refulserũt in ecclesia in magna sanctitate: alij magna sciẽtia & doctri na libros plurimos cõponẽtes: alij magna dignitate pa-patus. cardinalatus. pontificatus. magistratus generalis & de his ꝙ singula. Temporibo primitiuis tantus fuit fernor in ordine. q̃ nullus sufficiat enarrare. Si quidẽ ꝑi ritus vite erat in rotis: ad⁹ virtute alacia ibant & reuerte bantur. mouebant' & eleuabant' sm voluntatẽ spũs dirigentis. Videres vtiꝫ ꝙ ordinem fernoꝝ mirabilẽ. alios ꝓtentis sulpuris post quotidianas & puras cõfessiones amaris singultibo altis clamoribo sua & aliorꝝ peccata lu-gentes: alios in orationibo noctes ducentes cũ die cẽteris & vocẽteris genuflectionibo laboriãtes. Videres ecclesias magnã vel raro sine astantibo esse. Unde cũ plenas a por-tarijs quererent in ecclia facilius q̃ alibi poterãt inueni-ri orantes. Denicq; quidam valde religiosus frater retulit q̃ infra pauci⁹ tempus centũ fratrũ cõfessiones generales audiuerat. quoꝝ innenit. ꝛcr. integritatẽ mentis & corpo-ris fuisse. nõ sine magna orationis instantia & religionis custodia: quibo ipsa castitas matime custodit'. Ceterũ pau res illo sancto fernore succẽsi. nõ prius ab oratione surge bant: nisi aliquã spẽm gratiã a dño impetrassent. vnde vnus dixit. q̃ nõ poterat in nocte quiescere: nisi pri⁹ se la-chrymis irrigasset. Retulit alter magne auctoritatis se vi disse vñ flaret in oꝛone ante altare bononie: alterũ feruen tem spũ toto corpe eleuari a terra. Eodẽ tpe ẽsi festiuum quoddã frẽs cõpletorii expectabãt. recõmendãtes se in-uicẽ cũ multo cordis affectu. Pulsatoꝝ signo de ẽclesia & locis ad choꝝ festinãtius ꝛperabãt. Ubi cõpleto offi cio & totius mũdi regina nostriq; ordinis aduocata deo tissime salutata. se discipulis duris subijciebãt. Postꝛo quasi ꝙ peregrinatõe quadã altaria ea visitabant humi liter ꝓcidentes. & tanta producentes ab intimis flumia lachrymaꝝ: vt si esses a foris crederes plãgi fun⁹ quoddã

qđ posatū esset in medio. Qđ plerisq; secularū explorantes viderāt & audierāt. & q̄plurimū edificati sūt. & ex hoc aliqu ordiné intrauerāt. Finis pactis nō statim currebāt ad quāternos reuolueđos. & in ecclia vel i capitlo vel daustri angularis latitates: petra suos act⁹ examinatõe strictissima pcurrebāt. & ex hoc discipinabāt se fouere. aliq; virgo aliqui nodosio corrigẽ vel son⁹ emi⁹ rederet. Post matutinas pauci currebant ad libros. pauciores reuertebant ad lectos: paucissimi q̄ nõ pficerent anteqū celebrarent. Cum aūt clarescret pulsabat signū ad missarū celebrationē. Huc ad vnū fratrē multi currebāt gr̄a mīstrādi. & inter eos sancta vertebat̄ premio: quis puer sacerdotē de rā sacro misterio inuitasset. De deuotõe ad beatam virginē quis vicere posset: Dictis aūt ei⁹ matutinis deuote assumebāt ad altare ei⁹ deuotius recurrebāt: ne illud rāmāsū spaciū ab oratõe vacaret. Post matutinas aūt ꝛ cōpletoriū altare beate ẏginis quēdoq; ordine triplici ambiebāt in gyro. se ꝛ ordiné ipi dño deuotõe mirabili p̄mēdabāt. In cellis etiā habebāt e⁹ filij crucifixi imaginē ad oculos suos. vt legẽtes ꝛ orãtes ꝛ deuotiões ipas respicerēt: ꝛ ab ipis respicerēt̄ oculo pietatis. In seruitijs aūt mutuis se praeuiẽbāt. In infirmaria. in hospicio. in mensa in lotione pedū beatū se reputabāt: qui poterat alii in huiusmodi anteire. Oēs frēs eenebāt capas tunicas scapulare: ꝛ erbebebāt fratrib⁹ peginis ꝛ incognitis pius. Tāta erat i seruiēdo deuotio ꝛ hylaritas faciei. vt nō hominib⁹ & deo ꝛ angelis seruire viderent. Aliquis quādoq; in hoc tantū sensit dulcedinē. vt p̄ cordis leticia ipius vroscularet̄ scutellas. In obseruatõe etiā silēcij mirabiliter erāt frēs deuoti. Fuit etiā alicui qui abstinētiā in nō bibendo aliq̄ p octo dies peregit. Alius qui cū ei offerebat scutellā sapoꝛ ei⁹ aquā supfundēs frigidā dabebat ꝛ illō bibebat. Alius rota q̄dragesima sletit nō bibēs nisi semel in die. nec loquēs nisi interrogat⁹. Multi raro pictūras vtebāt. multi ne in spāli incurret̄ notā. mō ab isto cito mō ab illo abstinebāt. cōi die de sibi oblatis aliq̄d subtrahẽtes. In pdicādo aūt verbū dei ad qđ audo a pncipio deputat⁹ est. deus sup eū tantū effuderat sermonē. ita q̄ multos pcerterāt ad penitētiā. solū cum textu septē canonicarum quas cū euāgelio. b. matthei. beat⁹ dominic⁹ frequenter fratrib⁹ imponebat. In q̄dā generali pariſ⁹ cū incūberet aliq̄s mittere ad puincias terre sancte. Dixit magister iordanis fratrib⁹ in ipo capitulo. q̄ si q̄ parati essent bono aīo illucire: q̄ significarēt ei. Tūc ẏbis implenerat. ecce vir fuit aliq̄s in tāta multitudine quin facēt veniam: statim cū fletu ꝛ cū lachrymis petēs mitti ad illā terram saluatoris sanguine ꝑsecrata. Frater aūt petr⁹ remēsis tūc prior puincialis in francia hec vidēs surrexit. ꝛ facta venia cū aliis locut⁹ est magistro in hūc modū. Bone magister aut carissimos vtros frēs meos mihi dimittatis: aut mittatis me cū ipis. q̄ ꝛ ego parat⁹ sum cuz eis ire ad montē. Mādauit dñs papa Innocē. prioru puinciali francie q̄ aliquos frēs mitteret ad tartaros. pter quēdā que sperabat de fructu vie illius. Recitatā est mādatum illud in capitulo puinciali. ꝛ ecce tot ꝛ tāti frēs se obtulerunt: q̄ fletus mirabilis illo capitulū occupauit nimium aliq; cū lachrymis petēbo but⁹ obediētiā: aliq; flētibꝰ protēdens ꝛ tā dilectis fratrib⁹ ꝛ se ingerentibꝰ ad labores interminabiles ꝛ mortes frequētes. Fiebant alij p̄ gaudio. q̄ habebāt licentiā. Fiebāt alij p̄ dolore: q̄ licentiā obtinere nō poterāt. Frater humbert⁹ magister ordinis circa pncipiū officij sui mādauit fratrib⁹ vbiq; q̄ si qui voluntarij essent ad rōfferendū ad barbaros ꝛ lingnas barbaras pter nomē dñi dilatādū: suā circa hoc aiam animarēt odē. Quis digne valeat enarare q̄t ꝛ quāti frēs ꝛ q̄s de remotis nationib⁹ ad hoc nō selā se gratis obtulerūt: ꝑ aspersionē sanguis ꝛ beatā mortē filij dei admirant̄ esset. vt ipos mittēt scis eos paratos ad montē pter fidē ꝛ gl̄am saluatoris i gētibꝰ dilatādā. De feruore aūt q̄dē de⁹ accēdit in fratrib⁹ circa rōfessiões. b. dñici. nō solū bonorie: & ꝑ totā ytaliā ꝛ fere vbiq; p ordiné. nō solū in pdicationibꝰ crebris aptisq; que lingua enarrare: q̄s ſtilus sufficit enarare: Ideo totū deo relinquim⁹: q̄ hoc plenius nouit: qui est benedict⁹ in secula seculoꝝ amen.

Anno ab incarnatõe .M.cc.

dñi. M.cccc. pdicāte magistro conrado in rhentonia p̄ hereticos ꝛ ab ipis feliciter martyrizato. heretic⁹ quidam seduct⁹ a demonibꝰ fratrē quēdaz pdicatorē sibi dilectuz ad heresim inducebat. qđ cū videret oīmode resistētes ait. Si ipse xp̄s ꝛ matrē ei⁹ ꝛ apsos ꝛ sctos mecū sentētes ollēdazeredes. Frater aūt cogitās eū fantasia deludi ꝛ deceptū esse ait. Non immerito credā: si vere ꝓphaueris quod ꝓmitis. Tunc hereric⁹ gaudens nocte statuit qđ compleret. Frater aūt secreto ꝛ reuerēter coap⁹ xp̄i in pti de sub capucio ante pectus suū ponēs prem̄ deuote oīa deum: ne illis aliqua illusio pnenaleret. Cū aūt duplisset eū hereticos ad pedē vicini montis. viderāt subito palatiū preclare fulgentē ꝛ aromatibꝰ redolentē. rhronos etiaz ex auro in circuitu positos. In quibus rex fulgore chorusco circūdatus dealbator multitudine: ꝛ iuxta eū regina pulcherrima residebat. Hoc vt vidit hereticus cadens in facie adorauit. Frater vero accedēs propius extraxit pugiden ꝛ obtulit regine in solio residenti dicēs. Si celi ꝛ terre regina es: ecce filꝰ tuus adora vt deū. Statim fantasia illa omnis euanuit. ꝛ rāte tenebre facte sunt: q̄ vix egredi potuerint. Hereric⁹ igit̄ puersus est ad xp̄m ꝛ vna cū fratre dicto fratri conrado priori puinciali rhentonie narrauit. Mi pdicta fratribꝰ multoriēs tacitis nobis gl̄oriaz ꝛ loci enarrauit. Frater q̄dā pariſiēsis in esse ꝛ la brymis q̄ plurimus studiū ꝛ scolas ꝛ fratres dimiserat ad deuotionē intētus. Cui dyabol⁹ frequēter in figura. b. virginis apparēs renelabat multa: ꝛ ei⁹ sanctū multū laudabat. Cū aūt fratri petro cremonēsi priori dom⁹ narrasset. nūq̄d ei q̄ si rediret ꝑueret in facie ei⁹. q̄ si ē inquit. b. ego homi lis est ꝛ nō indignabit: & ecce sata habebit obediētiā tuā Si vero dyabol⁹ est: sup bescit ꝛ ꝓfectus recedet. Hō cuz fratar cōplesset: indignat⁹ dyabol⁹ ait. Maledict⁹ tu ꝛ q̄ te vocauit ista. Et statim euanuit. nichil ei apparēs.

Vir religiosus ꝛ ve .M.ii.

rat frater petr⁹ de seyania gallic⁹: qui fuit prior ꝛ lector in ordine ꝓsertim cumsdā saracenū scripsit ꝛ retulit in hec verba. Deposeinā ꝑfidissimi impatoris iob. venerani constantinopolim. cū fratribꝰ aliis a dño papa missis. p̄ sedā da si fieri posset moderatoꝝ ꝓtradictõe grecoꝝ. Quo tē pore venit illuc quidā saracenoꝝ monachus. paternarum suaꝝ traditionū zelatorē fidelissim⁹ emulator. virtutibꝰ quidē politicis miro mō extranse⁹ adornat⁹: simplicissimo aspectu. vilissimo habitu. modesto incessu. ꝑmone raro: & studio vacuus erat. Cū ergo colloquerent̄ in porta querens eos auertere ꝛ postea discipulos trahē: ego vocat⁹ aduenī. Mirat⁹ sum. Fateor tantū in eo ꝓpositõe: quātū apud nos in nullo meo iudicio viderim vnq̄. Deo paulo post cū blasphemasset dñm iesum xp̄m dicēs. purū hominē esse etbonum zelatorē⁹: ꝛ fidei grauz meritiq; plus solito fentiens i meipo. frēs ꝓpositi. Et inducto silentio interrogauī saracenū si in lege eoꝝ esset scriptū. vt quicūq; in potestate eoꝝ ꝑ machometū dicēt: sine vlla miscricia decapitaretur. Rādit q̄ sic. Et intuli. Et tu igit̄ a nobis decapitāb? cui vel machometi lex ē inimica. ꝛ hoc euidēter ondo. Nam si ille qui cotā saracenis machometū blasphemauerit (quē ꝓphām dei sumi asseritis nō tamen deū) iuxta legē occidi tur: eodē mō ille qui cotā xp̄ianis blasphemauerit xp̄m quē non tm̄ ꝓphām: & omniū deū ꝛ dominū ꝓphetarum

cõtinuit iuſta lege imo iuſtiori occidet ab eis. Lege igit̃ parcere quã ipemet taleris p tuo machometo. Atale commutat. Tunc ḡ ſubiungit. Noli timere nõ moueris. Lex enĩ machometi iuſta nõ eſt. Veruntamẽ quia teã blaſphemaſti nõ impunitus euades. Et cũ hoc caſtellano imperatoris mãdaſſem: miſit continuo duos de ſuis qui blaſphemas diceret ad carcerem. Ingreſſus igit̃ carcerẽ monachus ille die illa 7 ſequẽti nõ mãducauit neq; bibit: Bibet ſup lapidẽ otans quaſi immobilis. vt reliqui ſunt nobes alij qui in carcere vincti erant. Poſt hec cogitaui ego viſitare illũ. 7 cũ ſocio qui grecũ 7 latinũ ſciebat ymo ad carcerem horta dici prima. Inuenim⁹ aũt eum ſup lapidẽ illum ſedentem. Sed cum vidit nos ſurrexit 7 ait. Audite queſo ſermones meos. Et addidit. primiſq; vos venieris obdormiui ſuper lapidem illum 7 videbatur mihi videre abbatem meum partem panis eternum afferentes mihi. Deinde vos ſuperuenire panẽq; vnum integrum 7 ſplendidum afferentes mihi: 7 inuitare me ad eſum illius. Sed tamq; ego frater petrus panẽ vnum integrum 7 candidum (quem ignorante ſocio meo mecũ tuleri) obtuli: 7 patri 7 famulico dedi dicens. Ecce verã fecit dns viſionem tuã. accipe panẽ hunc 7 mãduca. Qui cum accepiſſet: ait ad eũ. Interpretatione quoq; viſionis veraciter tibi eũdas Partem panis eternum 7 ſedi quã videſti quo canes paſci ſolent ac porci. certiſſime noueris eẽ machometi doctrinam: quã faciebo auidis venatãr homines ferum 7 ſedi. 7 irrationabiliter ꝓtra veritatem latrantes eternus ſimodo delectatis. Deinde vacui 7 inanes. propter qõ 7 partẽ illi⁹ panis vidiſti in manu tui abbatis: quã tibi hanc doctrinã miſeram ꝓpinauit. Poſtq panis vnus 7 integer 7 ſplendid⁹ dns ihc xp̃c eſt. qui ſuos paſcit 7 reficit ſcientia 7 doctrina. Dominus quit: qui de celo deſcẽdit. Pice ẽ panis ſupſubſtãtialis ſplẽdor gloie 7 figura ſubſtãtie dei. qui ſumit totus 7 ſingulis: 7 integer ſemp manet. quẽ tu heri blaſphemaſti: quẽ tamẽ adorandus 7 credendũ offerim⁹ tibi. Diſceſſimus ergo his dictis. Poſt nõ multũ de noſtro mandato de carcere dimiſſus venit ad frẽs minores qui remiſerunt eũ ad nos. Et vocatus diligẽter a fratribus 7 per .xl. dies in ortu domus noſtre in quadã veteri grecor̃ eccleſia ſolus pmanſit. cibo paruiſſimo ſuſtẽtatus: ſymbolũ fidei diſcit 7 orationes dñicã. Et ex toto corde ad dñm cõuerſus. die cõuerſionis. b. pauli baptizat⁹ eſt: 7 paulus vocatus. quẽ multo tempore vidimus dño deuote 7 humiliter ſeruientẽ per omnia benedict⁹ amen.

Cũ frẽs minores de .§.iii.

albia vna laborauiſſent ad ꝗrendã aquã nec inuenirent. ſup venies frater mauric⁹ de puentu tholoſano miſſus ad pdicandũ. alũnus natione nobilis genꝰ. corde humilis. habitu vilis. verbis pauperis amator. 7 ꝓtra hereticos feruens 7 efficax pdicator. qui fratrũ laboribꝰ ꝓpatiẽs: deus inuocãs oſtdit eis locũ dicẽs. Hic in nõie dñi nr̃i ihu xp̃i. fodite 7 inuenietis. Statimq; ibi foderũt pateꝫ. qui vſq; hodie manat aquas ꝑbens abũdanter 7 ſanam. Frater gualter⁹ quondã prior 7 lector in argẽtina theutonie. humilis. deuot⁹. miſericors poſtq̃ capitulũ tenuerat ſororibus de colũbaria. qũdã officia diuerſis ſororibꝰ iniũgebat. Tãc ſoror carne grãdis que febribꝰ verabat. ait illi. Et mihi pater qõ officiũ datis: Riſit. febres tue ꝓ officio tibi ſint. Illa ẽ medicinalibꝰ vti ampl⁹ noluit. dicẽs q̃ officium ſibi iniunctũ teneret: donec ab eodẽ qui iniũxerat illud abſolueret. nec credebat q̃ interim medicina aliq̃ ꝑ deſſet. Peractis igit̃ ſex vel ſeptẽ ſeptimanis ſm ordinationẽ prior pdicens ad locũ rediẽs. ſororis illi⁹ deuotione audita 7 eius miſertus: dixit cotĩ multis. Ego in nõie xp̃i ab officio iſta 7 febribꝰ te abſoluo. Que ſe builter ꝓſtrauit ad terrã: 7 extũc plenilſime ẽ ſanata. Cũ quidã frat̃ wilhelm⁹ theutonie valde religioſus 7 magn⁹ alias ſolitus ſemel predicãs. 7 quidã de turba predicationẽ ſuis clamoribꝰ ꝑturbaret. ne eum frater corrigere poſſet: dixit ei omnib⁹ audientib⁹. Scito. ꝑcerto. q̃ hoc nõ tranſibis impune. Qui egreſſus de loco ꝑmanſit mortuꝰ. Ecce ẽ ſeptimanis pactus dictus frater ad eundẽ locus reuertit̃ cũ fratre theoꝑbilo: qui cũ eo fuerat ꝑmus. Rogat⁹ ergo ab amicis inſani hominis ininrã oblituſci: 7 dñm ꝓ ipſo ꝑcari. Aſſa oratione ſup ipm amentẽ eum dns reſtituit ꝑfecte ſanitati. Idẽ frater wilhelm⁹ ſororẽ quãdam tercianis febribꝰ laborãtẽ orando reſtituit ſanitati dicẽs. Aude 7 age gras xp̃o. Vna vña caſtri cuiuſdã. filiã morbũ caducũ habentẽ a multo tpe adducit eũ ad fratre henricũ ſenioreẽ theutonicũ. rogans vt ꝓ eo dñm ꝑret: qui victus infantia dñe oratione facta corã omnib⁹ 7 filio manus impoſita: ꝑfectã ei cõtinuo impetrauit ſanitatẽ. Idem frater henric⁹ hoſpitat⁹ apud quãdã matronã relictã cuiuſdã militis. cuius filiũ morti. ꝑmũ oratõe ſua 7 locꝰ quẽ ſecus compulit ad orandũ: de morte reuocauit ad vitã. Duo fratres hyſpani miſſi ad pdicandũ venerũt ad mandricus ad ſorores: quib⁹ b. dñicus dedit habitũ ſancte religionis Cũ ergo alter eor̃ in quadã domuncula de verbo dei ꝓponẽdo ſororibꝰ cogitaret. gall⁹ qdã ſuã cãt⁹ frequẽtia fratrũ animũ ꝑturbat. Et licet frater gallus importune fugaſſet plures nihilomin⁹ redierũt ſuo ei cãtu redibat. Frat igitur mot⁹ arrepto fuſte gallũ ꝑcuſſit: q̃ interiit ſtatim. Nõ cũ idẽ frater vidiſſet ꝓ fideli ſeuitate ſua 7 damnũ ſoror. volens de eo qõ fecerat: accepit mortuũ gallũ in manibꝰ 7 ait. Dñe ihu xp̃e reſuſcita illũ tu qui eũ feciſti 7 oia potes 7 per gratiã tuã ego cauebo vtcetero ab hui⁹ leuitate. Statim gallus de manibꝰ auolauit in terrã 7 excuſſis alis cantauit: nõ tamẽ importune ſicut ꝓius. Hec frater egidi⁹ hyſpan⁹ ſcripſit magiſtro que ab ipo frater cui acciderat hoc audiuit: cui tamã fidẽ ſibẽ adhibuit eo q̃ eẽt frat̃ veraz 7 bon⁹. Capellan⁹ quidã hyſpan⁹ cũ de vno oculo ponẽ⁹ nil videret. fidẽ habuit q̃ ſi frater laurẽtius ꝑdicatoꝛ manus ſup eius oculũ poneret ſanaret. Rogat⁹ ergo frater oculũ tetigit: 7 ſtatim viſus ille recuperauit. Idẽ frater laurẽtius cuidã inimicus: qui rogatus ab eo nolebat parcere cuidam inimico dixit. Scio q̃ impedimẽta demone quẽ portas. Quo dicente vir ſanctus receſſit. Et ecce infra tridui⁹ eſt a demone arrept⁹ corpaliter 7 miſerabiliter vexatus. Demõs ergo ad fratrẽ laurentiũ 7 humiliter ei obedẽs: ꝑfecte curat⁹ eſt. Fuit in conuẽtu papiẽſi frater yſmaraldus vir religioſus 7 feruẽs 7 gratioſus admodũ ꝑdicator. ꝑ quẽ de⁹ multos puertit 7 miracula multa fecit ꝑ teſtes fide dignos ꝓbata. Inter que claudi ãbi greſſus: ſurdi quatuor auditũ. muti duo loquelã. ceci tres viſum. tres manus vſum ad tactũ eius 7 inuocationem noĩs ihu xp̃i plene recuperauerũt. Verũ quendam papiẽſem: qui iam ab omnib⁹ dicebat̃ deſunct⁹. facto ſigno crucis cũ inuocatõe noĩs xp̃i ſup eum: multis ꝑſentib⁹ ſuſcitauit. Sex iuuenes in ꝑdo fluuio periclitatos inuocat⁹ mirabiliter liberauit. Cũ quedã paralitica ꝑ me diſſet de reliquijs mẽſe ei⁹ curata ẽ. ydropici oſculat⁹ eſt: 7 illico vtumuit. Paralitici qui p. xiij. annos iacuerat: ſanitati xp̃o inuocato reſtituit. Frater quidã conuerſus valde ſpũalis vidit in viſione(vt ſibi viſum eſt) q̃ cler⁹ 7 ꝓlus papiẽſ⁹ veniebat ad domũ fratrũ ꝑdicatoꝛ. pſallentes ſibi vnã fratrẽ in patres vocari. Quod cum ſuppriori ipſi fratri yſmaraldo tãc ꝓrioui narraſſet: ꝓuidens ipſe prior ſuum finẽ adeſſe. ſtatim cecidit ad pedes ſuppriorꝰ ꝓpi generaliter eſt ꝓfeſſus 7 poſt pancos dies feliciter deceſſit Fuit aũt virgo 7 carne 7 corde. Claruit etiã poſt mortem multis miraculis que infra ponemus.

Cum autem oꝛ .§.iiii.

do predicatorum a beato dominico contra hereſes 7 errores ſpiritualiter fuit inſtitutus tholoſe. 7 fere .xl. annis ſtetit de partibus illis in fame 7 ſiti frigore 7 nuditate et in

tribulationib⁹ multis certauerūt contra illas ⁊ cōtra ⁊yrā nos: q̄ hereticos defendebāt. Lande.a.b. memorie greg. papa.ix. inquisitio cōtra dictos hereticos ⁊ eorum fautores fratribus pdicatoribus ⁊ minoribus cōmissa. ꝓpter quā fratres multas persecutiones sese exposuerūt. Nā in tholosa post mortem dominus p̄dicatoris ⁊ sanctū ꝓbatū per edictum publicū. ne aliquod cōmertiū aliquis haberet cū fratribus. nec eis aliquid vēderet nec ꝑ daret. sed ad omnes portas domus fratrū positi sunt custodes. ne victualium aliquid inferretur. Cūq; fratres omnes confessi ad martyrū pro fide et obedientia ecclesie romane paratos se offerrent. ⁊ iā cum multo desiderio expectarēt: precepto principis de unitate erue compulsi sunt omes. Ibant igit' gaudētes a conspectu cōsilij: q̄m digni habiti sunt ꝓ nomine ihesu ⁊ christi fide ꝓtumelias pati. Processionaliter aūt bini ⁊ bini euntes alta voce. Credo in vnū deū. Deinde salue regina deuote dicebātur. Eadē fidei cā in nat bona dom⁹ fratrū cū fracta. ⁊ liberi sancti ab impijs lacerati. In multis etiā aliis locis fratres capti ⁊ spoliati sunt: nec sine annotā multitudine inq̄sitores audebāt ꝓcedere. Eadē. anno dñi. M. ccxlij. nocte alcēsionis palli in castro Annonetti in dyocesi tholosana fratres ordinis ꝓdicatorū a papa dati inquisitores. s. ap̄lib⁹ ⁊ bernard⁹ de nipelotti. ⁊ garzias de auta. ⁊ de ordine minorū. stephan⁹ ⁊ raymundus ⁊ alij: qui cū eis erāt. s. archidiaconus tholosan⁹. ⁊ quidā monachus cū tribꝰ alijs seruientibus: ibi ꝓ fide christi ⁊ obedientia romane ecclesie interfecti sunt cantando. Te deū laudam⁹. Visum ē tūc q̄ quedā mulier ⁊ pa sticulo in illa regione ceū aperiū. ⁊ sciā inde ꝓ terrā deuntes: ⁊ multū sanguinē fundi. Multis quoq; alijs vita ē eis agitata cū luce. multi quoq; infirmi se deuotēt dicta martyrū a varijs languoꝛb⁹ sanati sunt.

Fuerunt insuper .§.v.

plurimi vitā ꝓmenominatos. qui etsi non sint canonizati: fuerit tamen maxime sanctitatis miraculis choruscātes. Quos aliquos nominabim⁹ ꝑticulariter. Equidē Raymundus qui fuit tercius generalis ordinis ⁊ cōplauit decretales fuit eximie sanctitatis miraculis ꝯchoruscās i barchinonensi cōuentu ordinis sepultus. Similiter ⁊ frater Johānes de saxonia qui post cū creatus ē generalis magister sanctitate vite insignis fuit. Frater amboisius de senis ꝓ beato ibidē veneratur miraculis claruit. In conuentu mutanie ꝓpe fulgineū requiescit corpus fratris iacobi inde oriundi: cuius corpus integrū vsq; desiccatum ad modū statue lignee. Hic valde deuotus ⁊ religiosus fuit. miraculis glorioſus. In furlanensi cōuentu sunt duo corpora. b. fratrum. s. fratris marcolini inde oriundi: ⁊ fratris iacobi de venetijs: qui habētur in magno honore ꝓpter sanctimoniā vite ⁊ miracula. In cōuentu sancte marie nouelle florentie frater Johannes de salerno sepult⁹ dicti cōuentus fundator. Magister bumbertus in. v. parte libri qui intitulat' de vita fratrū circa finē refert de plurib⁹ q̄ claruerūt miraculis post mortē. In regno portugallie in cōuentu colimbrie sunt quidā frater pelagius nomine. qui cū diu in ꝓdicationis officio ⁊ cōfessionū audientia fideliter seruiēter ⁊ humiliter laborasset: tādē coram positus fratribꝰ ⁊ otiūb⁹ in dño requieuit. Post tēpus aliquod cū fratres cuiusdā defuncti fossa in ꝑta suum tumulū fieret: ipsum fossore ⁊ fratres q̄ aderāt odor mirabilis ⁊ nebula de tumulo eius egrediēs cū suauitate respirāt: qui fossor reuersus domū filiā eius grauiter infirmam dicto fratri pelagio denūciauit. ipsam sanā immediate recepit. Cū fratres alius loci campanā fieri facerēt. ⁊ petrorem operationū huius multū cupiū quod erat necessarius ad campanā formandā deesset. quidā frater facta oratione de terra sepulchri b. pelagij misit in fornacē: ⁊ miraculose multiplicatū est caput ita vt. cxx. lib. superessent: cuꝫ tū tercia ꝑs deficeret ꝑ⁹ eius qđ necessariū erat. Quinq; demoniaci ad sepulchrū eius liberati. cecus illuminatus: plures a febribus curati. inter ceteros due saracene innocato nōie eius. In eadē hyspanie ꝑtibus q̄dā frater petrus gonsalui venerabilis religiosus dicti ordinis. cū stillicidē de hoc mūdo ad patres. sepultus ē honorifice ꝓpter sanctitatis sue famā. a cuius sancti invocatiōe mirabilia sunt secuta miracula. vnde reuerēdus eius custos. episcopus. plusq̄ centū octaginta miracula ꝓ discretos et fide dignos examinata ⁊ ꝓ testes iuratos sub sigillo suo trāsmisit cap. generali tholose celebrato anno domini. M. ccl.vij. Inter que fuerūt quinq; a lepra mūdati. demoniaci nouē a vexatione liberati ceci. surdi. muti. fistulati. gutturosi. cōtracti. febricitātes ⁊ alij a diuersis languoꝛb⁹ eius meritis curati. Quidā nauta in mari tēpestate quassati cū eius suffragiū invocassent. statim apparuit eis dicens. Ecce adsum liberās eos. Quedā mulier cū puncto filio in humeno vecto. cū trāsiret in nauicula ꝓ magnum flumē. cecidit cū filio in flumē: quinquies mersa in ꝓfundū. Sed invocato. b. petro ab eo fuit cū puero miraculiter liberata. De fratre maurino: q̄ fuerat senēs ꝓdicatoꝛ: cū die clausisset extremā vite sue in domū fratrū minorum in alba ⁊ honeste sepult⁹. Retulit frat' pōtius vir religiosus ⁊ verax ordinis minorū. q̄ plusq̄ quinquaginta infirmi ⁊ febricitātes cōualuerūt de infirmitate ad sepulchrū eius: quod ipse ꝓbarat declarata fide. Frater q̄dā ꝓdicator nomine missus ad ꝓdicandū apud bausar villam vasconie. post multos labores q̄s sustinuit in predicationib⁹ ⁊ cōfessionū audiēna ⁊ regularib⁹ disciplinis ibidem in dño obdormiuit in hospitali pauperū pauꝑ ipse sepultus: ad cui⁹ tumulū multi sunt a diuersis languoꝛb⁹ recūditi sospitati. Cū aūt sotulares ei⁹ quedā soror dicti hospitalis dedisset cuidā peregrino. vt credit' sine licētia ꝓioꝛ⁹ domus. ipsa nocte apparuit frater in somnis dicto peregrino admonēs. vt statim eos reportaret ad hospitale: q̄ facto fratres illi⁹ domus diuidētes minutatim ipsos per corrigias infirmis ꝓ benedictione dederūt: qui ex deuotione multis exterūt cū sanitatis. Frater cōrad⁹ quondam ꝓioꝛ constantien. q̄ se omnib⁹ amabilē ꝓbarat appositus ad partes sepultus ē in ecclesia fratrū minoꝛ. cū cosp⁹ cū fratres extumularēt vt alibi recōderēt: odor suauissimus de membris eius egrediēs. comēs bono odore non solū ꝓdit: sed ad deuotionē excitauit. Manus enā tangentis corpus odore optimū omnino seruauerūt. Man⁹ enā cuiusdā fratris que paralitica erat. ad tactū vtr⁹ digiti de reliquijs dicti fratris cōradi mox ꝑfectā recepit sanitatē. Hic enā cū adhuc esset iuuenis ⁊ virēs. multa miracula vt testificati est a multis ꝑsonis ꝓ eū dño fecit. Hic theotonicus primo anno sacerdotij sui fratri alberto auriculo suo narrauit q̄ virgo. b. ꝑdixerat ei obitū suū: quod euenit ꝓut ꝑdixit. Et quedam mulier accedēs ad sepulchrū eius sanata ē a graui infirmitate. Luisdā fratris cōracij sine ꝑfatus fuerat sine alter cū brachia ossa lenata fuissent de tumulo inuentū est cōcrenisse ⁊ prominere de osse pectoris sui vbi frequēter crucē imprimē cōsueuerat. crucem quandā a dño benedictā. q̄ nō esset dubiū q̄n manu fuerit artificis fuerit formata. Frater bernardus genere vasco verus obediēs ⁊ deuot⁹ admodū ꝓdicator. ex hac luce subtract⁹ in conuentu tolosano sepult⁹ est: ad cui⁹ tumulū stupēda multa dñs ꝓ meritis eius operari est. Ceci. xij. illuminati sunt diuersis temporibus: surdi tres auditum recuperarunt: claudi. vij. rectū consecuti sūt gressum: contracti. iij. sanati sunt: ⁊ plusq̄. xxx. alij a variis infirmitatibus liberati sunt. Cum filia consulum ab assistentibus mostra putaretur ⁊ oculos non claudēret. ⁊ pater ei⁹ exclamaret cum fletu. O beate Bernarde redde mihi filiam meam quam tibi deuoui: innocatus idem puellam suscitauit ⁊ patri reddidit: ⁊ deo se dedicauit. Frater ysnardus ꝓioꝛ olim papiensis cum migrasset ad dominum religiosissime conuersationis miraculis claruit. Duo

innenes inuocãtes eius auxiliũ de carceribus sũt liberati. ꝙ cũ custodes carceris perpẽdentes inquirerent eos ca pere nõ valuerunt. Filiã cuiusdã mutum ꝙ paraliticũ sanum reddidit. Hermolaum vestimentis interdum infen⁹ curauit. Demoniacã a vexatione liberauit: ꝙ diuersis beneficia sanitatis cõtulit. Hec ois bombertus in dicto libro. Anno domini. M.cccl.vij. In cõuentu pistoniensi sancti dominici migrauit ad dñm quidã venerabilis religiosus frater laurẽtius nomine de nipafracta castro pisano oriundus octuagenarius ꝙ vltra. Hic vir simplex ꝙ rectus timẽs deũ ꝙ recedens a malo. anno etatis sue. xx. vel circa et dyacono secundum ingressus ẽ ordinẽ predicatorum ꝙ lx. annos defudãs in domunca vinea ad exercendã cã. Norma sanctitatis fuit iste: specialis pudicicie. Zelator et obseruator ad vnguẽ vite regularis. obediẽte filius. humilitatis alumnus: dño ꝙ hominib⁹ dilectus. Null⁹ in ordine co pauperi. nullus tãmundi cõtemptos. In diuinis officijs diuinis pantexis nocturnis sedulus aut deuotior. aliqs demẽs ꝙ piꝰ: sibi austerius. in aduersis patientissimus. qui ꝙ infirmitatẽ tribus ulceroſe plurimos annos sustinuit assidue. Hic armariꝰ fuit sacrarũ literarũ. In predicatione nõ curiosus: sed vtilis ꝙ copiosus. In audientia confessionũ eniã tẽpore pestis ita indefesse laborauit: vt nullus ei adequaret. Quẽ enĩ morbo infectũ pistoriẽsium vel fabrianen⁹ ũ ꝙ circũiacentiũ locorũ in cõfessione nõ audiuit? Demũ ad extremũ vite perueniens. sumptis deuote ecclesiasticis sacramẽtis ꝙ exhortatis coram positis fratribus in domino obdormiuit. Sepultus in ecclesia predicatorum cũ veneratione matima tocius cleri ꝙ populi. Qui post mortẽ miraculis dicit⁹ clarere. Hucusq; sanctã cõuersationẽ in domino familiariter cognoui.

Narrat in eodẽ li .§.vi.

bio idẽ bombertus de multis fratribꝰ. qui ẽ extremo vite cõstituti. cum tanta deuotione ꝙ cordis iocunditate ꝙ sue saluationis securitate: spiritus emiserunt exhortatione facta ad astãtes in deum multiplici viriliter angelorum vel sanctorũ sui transitus p̃cognitione ꝙ pronunciatione gaudiosa ꝙ aliorũ reuelatione ita se habuerũt: vt merito presumi de eis valeat. ad celos euolasse ꝙ in gloriaꝫ transiisse beatorũ. Aliquorũ vero etsi serpens antiquus calcaneuꝫ obseruauerit. vt veneno fraudulẽtie interimeret. trãsfigurans se in angelũ lucis: gratia christi illustrati ad cognoscendũ fallacia capute eius cõtrito salui facti sunt. Nõnulli inordinatas affectiones etsi nõ cõtra dilectionẽ dei tamẽ preter ipsam: p ignẽ purgatoriũ transierũt ad tempus. Et illi quidẽ propter propinquorũ nimiã affectionẽ. Alter p vana gloria vocis incãtando. Alter p curiositate edificiorũ. Quidã pro nimio emore ꝙ tenacitate librorum. Quidã p nimia sollicitudine quelibꝰ. Alius p auiditate potus vini puri vt domine posset. Unus p tarditate cõfessionis ꝙ nõ fm motus fratrum. Quidã p irreuerentia ad prelatos. Alter p distractione negociorũ secularium ꝙ verbis solatiosis ꝙ lenibꝰ. Quidam p ingratitudine beneficiorũ. Aliquis etiã pro tarditate executionis testamenti in legatis ad pias causas. Et ideo ab hoc cauendũ: que etsi a nobis nõ estimant̃ peccata: adeo tamen ponderantur ꝙ imprimita nõ trãsiunt. Et ad hoc facit quod habetur exemplũ in anglie prouincia. In conuentu yorcie frater quidã iuuenis valde deuotus in villa ad quaꝫ missus exiebat in domo fratrũ minorũ infirmatus ẽ ad mortem. p̃sentibus tribus fratribꝰ nostris ꝙ duobꝰ minorib⁹. Qui manu sua oculos clausit ꝙ pleno ore subrisit. Cui superiores fratrum astantes quesiuit cur riuisset. Et ille respõdit. Dñs modo venit sanct⁹ baymundus rex noster ꝙ martyr. Et ecce tota domus anglie replebitur. Et iterũ intentius insit dicens. Dñs noster venit saluatorẽ eã. Cũq; diceret omnes. Salue regina ꝛc. Ait infirmus. O dñe gratiose acceptauit virgo maria hanc salutationẽ: ꝙ ipa gaudens fuit ꝛ. sit. Post hoc frater infirmus oculos ad celũ erigens vultu in pallorẽ mutato ait. Modo dñs dies octauus venit ad iudicandũ me. Et factus in agonia tãdẽ ductus ad iudicium: in omnibꝰ mẽbris primo emotus tantũ intremuit ꝙ tantũ sudauit: ꝙ sicut testatus ẽ predictus superior: qui p̃sens erat vix ad tergendũ sudores sufficeret. Et qualiscũq; indute cõstringuo cũ timore dicebat. dicens aliqñ. verũ est: aliquãdo nõ est. Aliquando. b. virginẽ interpellans: ne discederet ab eo. Aliquando aduersarios constanter redarguens. Dinquit interdum. Tu pona mihi bene dies. Hoc modicũ. Cui superior. Quid est frater karissime. Cõputantur ne modica peccata inter magna. Heu inquit ita: grauissime gemẽs. Cũ autẽ admoneret a superiore. vt multo mõ diffideret de misericordia eius si angelus de celo aliud suaderet. qui saluator ẽ noster misericors ẽ. Ridet infirmus vultu exhilarato. Revera misericors ẽ. Et post modicũ expirauit de hoc triumphãs. Quidã alius in anglia alumnus nomine ad extrema deductus cepit vultu horrescere. ꝙ terribiliter clamãs aut. Maledicta sit hora qua ordinẽ intrauit ꝙ subticuit. Et astantibus p eo aliquantis. ꝙ paulo post infirmus serena facie subridẽs ait. Nõ sit maledicta: sed benedicta hora qua ordinẽ intrauit ꝙ benedicta sit beata virgo maria quam semper dilexi. Fecitq; vocari alios fratres ꝙ ait. Nolite turbari eo quia de primo verbo mee: sed sciatis hanc fuisse causam. Apparuerunt mihi demones terribiles parati ad rapiendum animã meam. ꝓpter quod pre timore extra me factus sic maledixi. Et dico vobis si fieret bacinus sulphure micans: qui vlqs ad finẽ orbis terre se extenderet. ꝙ daret mihi optio. verũ mallẽ p medium illius ignem trãsire. aut demones iterũ in simili forma videre: potiꝰ eligerẽ per illũ ignẽ transire: tam horribilis est eorũ aspect⁹. Sed postmodum superuenit beata maria que eos fugauit. ꝙ tunc concepta spe sui adiutorij risit. ꝙ ipsam que me liberauit benedixi. Hiis dictis requiescit in pace. Quã tũenam valeant suffragia missarum ꝙ orationum pro defunctis factis deuote pater per hoc exemplum. Laudam deuotissimo nostri ordinis: qui suo dicebatur: natiõe brito in oratione psistenti post matutinas elevatis oculis ad lampadẽ chori. apparuit vmbra q̃dã cuiusdã fratris in forma vidi habitu ꝙ nigro. Cũq; ille quesisset quesiit. Rndit. Ego sum frat̃ talis tibi spãli dilectõe astrict⁹. q̃ nup obij ꝙ interrogãti dicto vnom. Quiter tibi esset: rndit. Male et dure ꝙ in tormento penarũ gemẽ p. xv. annos iuꝫ malueres. Cumq; ille quereret cur tãdiu et ãdiu deberet illa pena cruciatus: respondit ramen religiose deuote ꝙ feruẽter. Respõdit. nõ queras cãm q̃ fm iudiciũ dei quod equissimũ ẽ ne merui hanc penã. Sed rogo vt subuenias mihi. Qui promisit pro vinbus se bona facturũ. Unde mane sequẽti oct̃ebas pro eo missam peractis omnibus ante sumptionẽ eucharistie tenẽs in manu sacramẽtũ. cepit deuotius me cũ multis lachrymis rogare dñm quali sub hoc verõ. domine dies ti chuille si soldan⁹ babilonie ꝙ alapie haberet vnũ sclauũ captiuũ in carcere. ꝙ cameran⁹ eius q̃ die noctuq; p plurimos annos fideliter deseruiuit: peteret illũ vinctũ sibi donari. p seruitio suo certe soldan⁹ nõ defalcabi detegaret. Dñe nõ es crudelis: soldano. imo fons es misericordie ꝙ clemẽtie. Ego cameranus eius ꝙ seruitor ꝙ tantũ tempus. talis frater captiuus tuus ẽ. p defectibus suis in carcere purgatorij. Ecce ate peto eũ mihi donari. Nunq̃d domine exaudies me. Cũq; planes dicta verba inculcasset cũ lachrymis copiosis: missam demũ complenit. Nocte sequẽti ipsi oẽm apparuit dictus frater in habitu candido ꝙ p̃claro. Quẽ agnoscẽs interrogauit qualiter se haberet. Qui rndit bene p gratiam dei. Petitha domino me tibi donari: ꝙ me tibi largit⁹ ẽ. Cũ a purgatorio liberaꝫ accedo ad cõsortiũ beatorũ.

Capitulũ xj. de summis pontificibus. cardinalibꝰ ꝙ episcopis et ordine predicatorum electis.

Dignitate quidē pre

latōnis vsq; ad summi apicē pontificat⁹ aliq̄ puncti sunt nōnulli ad cardinalatū. ēp̄lures archiep̄atus vel archiep̄atus assumpti sunt. Qui etiā fuerūt in ipō ordine generales mgri exp̄metur officiū inq̄sitōnis ꝫ hereticā ptauitatē cōmi est ipius ordinis p̄dicatoꝝ exceptis q̄busdā puincijs: vt tuscie. ꝫ puincia beati francisci in q̄bꝰ reputat⁹ de ordine minoꝝ. Magisterū sacri palatij regulariter ē p̄dicatoꝝ. licet aliq̄n alij ad illud officiū sint assumpti. Et p̄mo q̄dā ex ipō ordine ad summū pontificatū assumpt⁹ est petrus de tarantasio mgr̄ in theologia vocat⁹ Innoc. v. qui sedit anno vno ꝫ mēsibꝰ paucis. Secūdus ad eandē dignitatē p̄motus ex ordine fuit Nicolaus de trensio infime cōditōnis in seculo: sed nobilissim⁹ scia ꝫ moribꝰ ita vt miraculis clarusse, dicat⁹. sepultus perusij in ecclesia p̄dicatoꝝ: vocat⁹ fuit benedict⁹ xj. modico tpe cathedrā tenuit. s. viij. mensibꝰ ꝫ veneno in healo recēnto sibi parato migrauit ad dñm. De hoc tenōdicto legit in cronicis ordinis. ex. miracula si veli tellimonio cōprobata. meritis eⁱ⁹ facta de diuersis infirmitatibꝰ: quoꝝ infirmoꝝ nōia ꝫ locoꝝ desc̄nbūtur ꝫ infirmitatū q̄ ob breuitatem dimitto.

Cardinales ex ordi .§.i.

ne assumpti vsq; ad p̄ns. Annum dñi. M. ccclviij. sunt tres. Ex. videl⁹. Primus dñs Hugo de sancto caro. p̄mo fr̄acie mgr̄ in theologia tituli sancte sabine cui⁹ corpus req̄scit in p̄uentu viterbien⁹ anno ordinis predicatoꝝ. Secūdus fuit dñs Hannibal⁹ de p̄cōsulibꝰ romanoꝝ mgr̄ i theologia. Et lector seu mgr̄ sacri palatij: titulī. sq. apostoloꝝ: Req̄scit in cōuentu viterbien⁹ anno. Tercꝰ fuit petrus de tarātasia mgr̄ in theologia de puincia francie. titul⁹ eⁱ⁹ dñs bostien⁹. q̄ vt dictū ē ad papatū ascendit: req̄scit rome in ecclesia Lateranēsi. Quartus dñs Robertus eⁱ⁹ postquā mgr̄ in theologia natōne anglicus. req̄scit in cōuentu viterbien⁹ ordinis p̄dicatoꝝ. Quintus dñs Ianuus de nobili stirpe romanoꝝ. s. de frangepanibus: de qua fuit gregoꝝ magnus. eⁱ⁹ fuit dñs bostiensis. doctor in decretis. multū humilis ꝫ devot⁹: miraclis etiaꝫ fulgens. Hic legatus in tuscia pacē cōposuit florētie inter guelfos ꝫ gibellinos: requiescit in p̄uentu sancte marie supra mineruā rome. Sextus fuit dñs hugo de belinciolo. p̄ncie francie. mgr̄ in theologia. eⁱ⁹ bostien⁹ req̄scit in sancta sabina rome. Septim⁹ fuit dñs nicolaus de trensio. postea creat⁹ papa vt dictū est. qui prius fuerat generalis magister ordinis. eⁱ⁹ bostien⁹ requiescit in p̄uentu perusino ordinis p̄dicatoꝝ. Octauus dñs nicolaus de prato puincie tuscie mgr̄ in theologia. q̄ prius fuit puincial⁹ romane puincie. ꝫ postea eⁱ⁹ ipoletan⁹. eⁱ⁹ in cardinalatu bostien⁹. Hic fuit multū prudens ꝫ sagax in agendis⁹ ꝫ magna fecit: req̄scit in p̄uentu aurelianen⁹. Nonus dñs wilhelmus de p̄uicia anglie mgr̄ in theologia. titul⁹ sctē sabine: requiescit in conuentu londrēsi prouincie anglie. Decim⁹ dñs gualterus de anglia confessor illustrissimi regis anglie eduardi. titul⁹ sctē sabine. req̄scit in cōuentu ipsius. Undecim⁹ dñs teobaldus de puicia anglie mgr̄ i theologia. titul⁹ sctē sabine. Duodecim⁹ fuit dñs nicolaus de p̄uicia francie cōfessor illustrissimi regis fr̄acie philippi. titul⁹ sctī eusebij: req̄scit i cōuētu lugdunēsi. Tredecim⁹ dñs wilhelm⁹ de baiona de prouincia tholosana. mgr̄ i theologia. ꝫ mgr̄ sacri palatij. titul⁹ sctē cecilie: req̄scit in cōuētu mōtis pessulani. Decimusquart⁹ fuit dñs martheus de vtinis mgr̄ in theologia. ꝫ puer. puincialis romane puincie. sabinen⁹ epūs: requiescit in cōuentu sctē marie super mineruā. Decimusquint⁹ fuit dñs gerard⁹ de puincia tholosana. hic fuit generalis mgr̄ ordinis p⁹. titul⁹ sctē sabine: req̄scit in p̄uētu tholosano. De omissertus. fuit dñs iobānes de montlaudino de p̄uicia tholosana: q̄ p̄us fuit general⁹ mgr̄ ip̄i⁹ ordinis. tit. sctē sabine: requiescit i p̄uētu tholosano. Decimussextus⁹ fuit dñs nicolaus de p̄uincia aragonie mgr̄ in theologia. tit. sctī sixti: req̄scit i p̄uētu mantuebar. Decimusoctauus fuit dñs wilhelm⁹ de p̄uicia tholosana lector sacri palatij. archiepus martiliēn⁹. ꝫ post eⁱ⁹ bostien⁹. i cardinalatu. Decimusnonus⁹ fuit dñs philipp⁹ natōne romanus⁹ penitētiari⁹ in vibe postea eⁱ⁹ nbortin⁹. tit. sctē iusanne. Vicesimus fuit frater nicolaus de characciol⁹ neapolitan⁹ mgr̄ i theologia ꝫ inquisitor hereticē ptauitatis. puincie regni. titul⁹ sctī sixti. Vicesimusprim⁹ fuit dñs Iohānes dñici de florētia. p̄uicie romane etrim⁹ p̄dicatoꝝ ꝫ pa⁹ archiepus ragusin⁹: titul⁹ sctī sixti: requiescit bude in p̄uincia hungarie i p̄uentu ffm sctī pauli primi heremite. Sed de hoc plenius j. Vicesimusterci⁹ fuit dñs Iohānes de casanoua. p̄uicie aragonie mgr̄ in theologia. ꝫ epūs bonien⁹ prius. tit. sctī sixti: req̄scit in p̄uētu sctē marie novelle florentie. Vicesimusterc⁹ fuit ꝫ dñs Iohēs. de turre cremata. p̄uicie hyspanie mgr̄ i theologia. ꝫ lector sacri palatij. tit. sācte marie transtyberi. Qui satis laboravit ad impediendū scisma patarēn⁹ in cōsistorio basilien⁹. Fuerūt ꝫ multi alij ex ordine assumpti ad diuersas dignitates. s. patriarchatus: primatus: archiepatus ꝫ epatus in diuersis ciuitatibꝰ. Frater guido de foliacho p̄uincie primasq; equitanie. archiepus bituricen⁹. ista tria simul sūt in illa dignitate bituricēsi. Frater laurentius patriarcha grandensis ꝫ tres alij fratres ordinis diuersis tēporibus in illo patriarchatu fuerūt assumpti. Ff thomas agnipatriarcha hierosolimitan⁹. Ff robert⁹ anglicus archiepus cātuarien⁹. ꝫ p̄mas anglie postea cardinal⁹. Frater raynaldus archiepus armachan⁹ ꝫ primas hybernie. Et i dicto archiepatu successerūt frater martin⁹. ꝫ ff gualterius. Ff ysuardus papien⁹. p̄uincia antiochenus. In patriarchatu hierosolimitano post ffm thomē agni fuerūt. post modū ff nicolaus de anagnia. ꝫ frater radulfus gallicus. ꝫ ff petrus de palude vt fertꝰ. Ff Iohes polo archiepus pisan⁹: q̄ dignitatē ē etiā primas sardinie ꝫ corsice ad quā dignitatē assumptus ē ff. N. de salterellis florentinus. ꝫ multa bona ibi operatus ē. Aliqui alij assumpti sunt ad archiepatus frater raymundus de medullione assumpt⁹ est ad archiepatū ebredunensem in p̄uincia p̄uicie. Frater rodericus archiepus cōpostellanus in p̄uincia hyspanie. Petrus de tarātasia archiepus lugdunēn⁹. in p̄uincia fr̄acie. ꝫ hic papa. Ff bonifacius de ianagna archiepus ranēnus. In romāndiola ff iacob⁹ de votagine archiepus ianuēn⁹. de cuius scriptis. j. dicet. Ff cōsinus archiepus gōsanus. Ff Iohes de columna archiepus messanus. cui succesit ff raymerius. Ff stephan⁹ archiepus treuchan⁹ Ff radulfus archiepus materanus. Ff viterus ff camal regis alamanie radulfi archiepus trenerēn⁹. Ff wilhelmus archiepus dublinēn⁹. i hybernia. Ff andreas hungar⁹ archiepus antiarēn⁹. q̄ fuit missus ad curiam a rege hungarie. p canonizatione margarite filie regis hungarie monial⁹ ordinis predicatoꝝ. q̄ sctē vixerat in p̄uincia hungarie. Ff Iohēs visilien⁹ sarchiepus in vacie prouincia Frater nicolaus de tyro archiepus in. p̄uicia tre sctē. cui succesit ff bonacursius. Ff yuo archiepus tenazarenb. Ff rostagn⁹ archiepus neopotēn⁹ i achaia. In p̄uicia grecie. Ff petr⁹ de p̄dicto archiepus tirēn⁹. Ff wilhelm⁹ archiepus coumbr⁹ cui succesit ff matheⁱ⁹ de cōsino. Ff ysuardus archiepus tebanus. Frater nicolaus de seya archiepus de yara. Frater alexander archiepus cretensis. Frater andreas grecus archiepus colocensis. Multi alij fuerunt episcopi in diuersis prouincijs etiam ciuitatū nobilium. e quibus pauco nominabimus. Frater raymūdus de falgaino episcopus tholosanus. Frater andreas valentinus episcopus valentinus in aragonia. Frat⁹ berēgarius eⁱ⁹ gerōden⁹. Barchinonen⁹. ꝫ bylarden⁹ episcopi fuerunt eo tempore ſres ordinis predicatoꝝ. Ff gregorius florētinus eⁱ⁹ fr̄ Agolinus. ꝫ fr

laurēt⁹ ⁊ frater Jeronimus epi succesſine arimini. ac etiā quidam frater ambroſius. Frater euerardus epus bunē ſis. ⁊ frater guala ibidem. Frater Jacobꝰ de ſcābio epus bononiēſis: ac etiā poſtea frat' Jordanis de roma. Frat' robertus bononiēſ epus caſtellanus. i. in venetijs: ⁊ frater gualterus poſtea. Frater raymādus laudenſ epus. Frater petr⁹ placētin⁹ epus bobiēſis. Agnſius epus bergamē ſis: ⁊ tybaldus vigamus epus ibidē. Frater Jacobus epus mātuan⁹: ⁊ frat' matheus epus mātuanus. Frater guido epus ferrariēſis. Frat' bartholome⁹ epus vincentin⁹. Frat' aldebrādinus florētin⁹ epus vibuetanus. Frat' petrus lucanus epus lucanus. Leonardus romanus epus aquilanus. Fr albertus magnus teutonic⁹ epus ratiſponēſ. Fr denēs epus i ſcotia. Fr marcus epus bergēſis in dania. Fr Jacobus epus berbiēcmitan⁹ cū tribꝰ aliis ſucceſſine. Fr Jobānes bādicti venet⁹ epus trinitanus. Fr thomas barratte venet⁹ epus rachanatēſ trāſlat⁹ in vibinatē ⁊ poſtea in trigunēſey. Fr Jacobꝰ peruſin⁹ epus. Fr angel⁹ de arcatolis epus florētin⁹. tūc etiā erat ſedes epalis q̄ poſt modū p̄ martinū. v. reducta ē in ſedē metropolitanā ſeu archiepalem habens duos ſuffraganeos. ſ. epm piſtoriēſem ⁊ epm feſulanū. Fr Jacobꝰ de altouitis mgr in theologia epus feſulanus. Fr vbertinus de albicis florētin⁹ epus piſtoriēſis. Et poſtq̄ eccliā florētina facta ē ſedes archiepalis fuit in ea vn⁹ frater florentin⁹. Fuerūt q̄s ⁊ alij quinquaginta vel circa in diuerſis ſedibꝰ epalibꝰ in variis p̄uinciis: quoꝝ nōia ob breuitatē dimitto ⁊ dyoce ſim in quibꝰ p̄ſuerūt. Hec omia ſunt trāſumpta ex cronica ordinis: q̄ babet' bononie a diu facta. vſq; multi poſtea aſſumpti ad epales dignitates: qui ibi nō deſcribunt'. Vbi etiā ponūtur aliquāq; q̄ aſſumpti renūciauerūt. Inter q̄s fuerūt fr Jobꝰ. teutonicus qui dimiſit epatū boſſinen⁹ ⁊ reuerſus ad ordinē factus fuit mgr ordinis. xiij. Frater etiā albertus magn⁹ qui renūciauit ratiſponēſi epatui. Frat' bābertus gallicus dimiſit epatū ciſtaricenſez. Quatuor alij ſolennes viri epi in magnis vtpote in habitu clericat⁹ ſecularis ſe geſſerūt habitū ordinis. Alij nouē nūero magnas dignitates ſibi oblatas epatus ⁊ archiepat⁹ ſolo renuerūt. Quoꝝ prim⁹ fuit ipe. b. pater dñicus. ⁊. b. Thomas de aquino. ⁊ Raymūd⁹ tercius mgr ordinis ⁊ humbertus q̄rt⁹ mgr ordinis. ⁊. b. ambroſi⁹ de Senis.

Fuerunt etaliqui .§.ii.

fratres ordinis ſine ex nobilitate in dignitatibꝰ p̄dictis: ſine etiā ſine illis: q̄ fuerūt inſignes ⁊ famoſi p orbē in ſcientia ⁊ doctrina p̄dicationis: diſputatiōnis ⁊ lecture. Quoꝝ plurimi ab ipſo editione libroꝝ clarueruit verbo. Alij etiā opa plura dimiſerūt in ſcriptis ſatis diffuſa ⁊ in diuerſis ſcientijs ⁊ materijs: que teſtimonij p̄bent ſapētie eoꝝ ⁊ multū ſunt vtilia legentibꝰ ea. Et de his bic fit mētio de quibus memorie occurrit. nō de oīb'. Et q̄ de libris editis a. b. thoma. ſup̄ in p̄ titulo bui⁹ tercie p̄tis hiſtorialiſ fit mētio: iō de eis hic tacto. Prim⁹ igit' ex nominādis fuit hugo cardinalis p̄n⁹ ordinis. Hic poſtillauit totā bibliā. Sed ſpeciale opus fecit ⁊ valde plurū ſup totū p̄ſalteriū. multiplices ponens expoſitiones ⁊ multas diſtinctiones ad p̄dicandū aptas. Poſt hūc fuit albertus magn⁹ teutonicus: q̄ ſcripſit egregie in logicalibꝰ ⁊ pbīa p̄cipue naturali ſup omnes alios. Hic etiam ſcripta edidit ſup liberum ſniaꝝ. Qui etiā fecit libꝝ ſeu tractatū. plurū de q̄nq; coēnis. Item de p̄dicabilibꝰ rez. Item ſup locaz multum diffuſe ſcripſit. Item ſup multos alios libꝝ ſpāle edidit. Laudem regionis gloriose. Item libꝝ de milla. Petrus de tarantaſio. qui fuit papa Inno. v. vt ſupra patz: ſcripſit ſup ſniās abbreuiatoꝝ. b. tbo. Scripſit etiā ſup epiſtolas pauli egregie cū diſtinctionibꝰ ſeptē mēbris: vt plurimū in qualibet lectione. q̄ valet ad materiā p̄dicādi. Durandus mgr ſup ſniās ſcripſit: q̄ primus fuit ſectator doctrine ſancti thome: ſed poſtea ſatis impugnator neſcio quo ſpiritu ductus. Sed quidam ordinis eiuſdem durandellus vocatus. nepos vt dicitur eius. ſcripſit libellum contra eum. in quo reſellit impugnationes quas ille fecit contra dicta eius efficacibus rationibus. ⁊ incipit tractatus ille. Sedens aduerſus fratrem tuum loq;ris: ⁊ contra filiū matris tue ponebas ſcandalum. Hec ſcripſi ⁊ tecum. Exiſtimaſti inique q̄ ero tui ſimilis: arguam te ⁊ ſtatuam contra faciem tuam. Frater petrus de palude gallicus ciuius magiſter in theologia ⁊ multū periti in illa. ſcripſit ſuper libꝝ ſniaꝝ ⁊ copioſe et ſententijs modernoꝝ multa recolligens. declaratoꝝ ⁊ defenſor doctrine. b. thome. Credo q̄tū ad q̄ſtiōes libꝝ ſup ſniās. nullā ſcriptā reperiri q̄ ita creſcendat ad practicam caſuū ⁊ ita p̄icularitet materias ⁊ multiplicet ſicut id. Dē etiā q̄ ſcripſerit ſup totā bibliā ſm multiplicē expoſitōnē. In moralibꝰ p̄tinētibꝰ ad caſus ꝓſcie dilucidādos Raymūdus. q̄ ⁊ decretales ꝓplanit ad reqſitōem ſui magiſtri. ut fuit q̄ ſi ꝑm⁹ q̄ ꝓpoſuit ſummā in foro ꝓſcie. q̄ tūc multū fuit in vſu ⁊ dē raymūdina. Poſt eum fr Jobes teutonicus: q̄ cōpoſuit aliā ſummā de caſibꝰ ꝓſcie plurēq; ⁊ vtiliter Nā recollegit ibi ſnās circa materias de quibꝰ inquirit. Procedit em̄ p modū q̄onis ⁊ rndit ſine argumētis ſm dicta ſancti thome i ſumma ⁊ in q̄rto ſniaꝝ ac aliquādo etiā ſm pe. de tarātaſio. Ponit etiā ſnias Raymundi ⁊ glo. ⁊ Innocētij ⁊ Poſtillā. ⁊ alioꝝ. Tener aūt ordinē. procēdēdi ſm Ray. ſummū. ⁊ dē Jobannina vel ſumma ꝓfeſſoꝝ. Poſt hunc fr bartholome⁹ piſan⁹ edidit ſummā q̄ dē pisanella ſeu bartolina. ſeu maſtruccia. caſibꝰ materias tāgens q̄s ⁊ ſumma cōfeſſoꝝ. & btenus ⁊ p alia ordinē. ſ. p alphabetū: vt cit⁹ inueniāt materie in q̄rendo. Addidit etiā q̄ hūc ordinata in. vj. ⁊ in decreti. q̄ libꝰ nōdū erāt editi q̄ cōpilata fuit ſumma confeſſoꝝ. Sz ad eā poſtea addite ſunt ꝓſtitutōes ſexte. Fr raymēr⁹ piſan⁹ poſt hos fecit ſūmā magnā notatā pare theologiā diſtinctā i duas ptes. p̄cedēs i materijs ſm ordinē alphabeti. q̄ nō ſolū tractat de caſibꝰ ꝓſcie. & etiā de oīni materia p̄dicabili ⁊ p modū p̄dicabilē. In materia bi ſtoriaꝝ fr vincēt⁹ belnacēſis vn⁹ gallic⁹ ꝓplanit q̄not ſummas. plures. q̄s nūcupauit ſpecula. Vnā dē natura le tractās de naturis rez. Aliud morale tractās de vicijs ⁊ virtutibꝰ apētū ad p̄dicādū. Tertiū doctrinale agēs de diuerſis doctrinis ſeu ſcientijs. Quartū dē hiſtoriale. q̄ totū vidit diſtinctū i plures libros. p̄ter magnitudinē operis. In quo tractat de geſtis ab initio mūdi vſq; ad tpa ſua. vcz anū dñi M. cclx. vel circa p reges ⁊ p̄incipes tā indeos ⁊ dē in ve. teſtō dr. q̄s etiā aliaz nationū ⁊ p̄cipue romanoꝝ. De dñis ro ibus tpo. De ſummis pōtificibꝰ ⁊ imperatoribus in noūo teſtō. de martirijs ⁊ aliis ſanctis ⁊ doctoribꝰ ⁊ ſapiētibꝰ mūdi ⁊ eoꝝ dictis notabilibus tam catholicoꝝ q̄s gentiliū. Poſt eū ſcripſit hiſtoriam ff Jo. de colūna romān⁹ ab initio mūdi vſq; ad tpa ſua. nō multo tū poſt eū. ab breuiauit aūt addēs ad geſta p̄cipū ⁊ imperatoꝝ. ⁊ dē mare hiſtoriaꝝ. Fr martin⁹ aūt penitentiari⁹ in curia cronicā fecit breuē. p̄cipaliter tractans de pōtificibꝰ ſummis ⁊ imperatoribꝰ. inchoās a p̄dicōe rome. Fr Jacob⁹ de voragine legendas ſcripſit ſanctoꝝ noui teſti. de dño ecclesia ſolēniat. Fr petr⁹ de dacia. q̄ dē cha lo ripe cōpilauit legēdas ſanctoꝝ. multū diffuſe de multis ſanctis referēs. de q̄bꝰ Jacobo nō facit mentōes. Fuerūt ⁊ alij ſcriptores i diuerſis materijs. Fr gratiadeus ſi logicalibꝰ ⁊ alijs q̄ etiā ſummaz fecit totꝰ logice. Fr ⁊ mgr beruenus ſubtiliſſim⁹ i logica ⁊ pbia. Fr vbertin⁹ florentinus epus piſtoriēſis ſup methaphiſicā. In grāmaticalibꝰ catholicō. Cui⁹ libꝰ auctoris nomē ignoo. Dē fuiſſe puerſius ⁊ innuēt ⁊ q̄ſi fuerit ordis p̄dicatoꝝ certū eſt. Sup boetij. de pbica conſolatōne melꝰ ſcriptū nō reperit. q̄ frat' nicolai de traieto dicti ordis. Sermones predicabiles multi ediderūt ſolennes ipius ordinis. Et primo wilhelmus peralt gallicus. Hic edidit ſūmaz de vicijs ⁊

virtutib⁹ predicatorib⁹ vales. Multos⁹ sermones de ep̄lis 7 euāgeliis dominicalib⁹ p totū annū: 7 libū de eruditione religiosoū. Hunc secutus frater Jacobus de voragine archiepūs ianuēsis ampliauit. Nā dūicales per totū annū sup euāgelia fecit in singulis dūicis eos tripicādo. Quadragesimale q̄s addidit p singlos dies festiuos q̄ plurimos cōposuit. de eis q̄ solennizat ecclia. Mariale addidit per alphabetū. sermones scripsit in laudē virginis. Hunc imitatus frater Job. de setō geminiano et de dūicis 7 de festis 7 de mortuis. i. ad predicandū ad funera mlt̄ū ingrales. sermones 7 q̄dragesimales cōposuit. 7 libū de similitudinib⁹ rerum. naturalia ad moralia p exp̄sitionē reducēdo. Plurimi alij sermones p̄dicabiles edidērunt. Magister quoq; 7 frater humbert⁹ plares libros scripsit circa vitā religiosoū valde veiles. Et primo exposuit de verbo ad verbū regulas. b. augustini in magno volumie. libr. q̄s de officijs ordinis p̄dicator⁹. Liby etiā ad faciendū collationes bneues ad omnes status 7 omnē pene actū solennē. 7 libū de vita fratrū. Multa alia opa edita sunt a mltis. que hic scripta nō sunt. Libū concordantiarū valde necessarū ad inueniendū subito quotationes capitulorū circa auctoritates scripture sancte: non aūt ad generandū sciētiam. a fratribus ordinis cōpilatū fuisse nō dubitat. 8 a quo nō clare inuenitur. Dicitur a quibusdam fuisse cōmissum opus plurib⁹ patrib⁹ in diuersis prouincijs vt vnus faceret vnam litteram. alius aliā: quia p alphabetū est liber ille ordinatus ad citius inueniēdū.

Ingratitudinis .§. iii.

argui possem. si oblit⁹ inuenirer illius magnifici 7 per oia laudabilis viri: qui me sua doctrina predicationis ad religionē de qua fmo erat attraxit: dōm dico fratrē Jobēnem dūici de florētia. cardinalē ragusinū. q̄ vltra dignitatem etiam in ecclia dei in sciētie 7 sapiēne sermone ac motū sanctitate effulsit. Hic in adolescētia sua. xvij. erat. sue ages annū vel circa ordinē ingressus ē fratrum predicatorū. litterarū ignarus: 8 egregie indolis. Qui oia bona tota se studio lectionū tradidit. somni tēpus vigilijs occupando. Et quia memorie erat tenacissime. vt ad oblitū reciperetur apprehensum 7 perspicacis ingenij. tēpore breuissimo doctissim⁹ in logica philosophia 7 theologia euasit: necnō vtr⁹q; iur⁹ canonici 7 mathesēos. Qui tā sibi imbuendo testatur in libro. quem noctis lucubrā appellauit. ad collucēs cancellarū florentinū direct⁹. se in nulla sciētia babuisse doctorē. vnde q̄si alter aug⁹. per se oia didicit 7 intellexit: q̄ legere potuit. Opera eius p̄ote slātur scientiam eius. Scripsit enī sup ecclesiastes egregie 7 diffuse per modū lectionū: quas venetijs lector etiā⁹ publice ciuib⁹ legit. Sup canticoq; quoq; primū 7 secundū capitulū per modū etiam lectionū. Diffuse sup̄ matheum vsq; ad capitulū. xix. Sup magnificat non breui sermone cōmenta fecit. Itinerarium insuper in quo ps. 7 cantica canticorum. in quo satis diuoti sermones edidit. 7 luculēs noctis in quo libello nec tā modico xp̄icolas cōtra inuehit de nimio cultu neglecto 7 studio litterar⁹ gentilium vt pene cōmunāt diuina oracula 7 ecclesiasticos libros. vt etiam in litterariis doctrinā spiritualē relinqueret libris in vulgari venusto cōposuit philosophē amoē cantatis in titulas. it. exponens illud capitulū. Salinguis dominū loquar 7 angelor. j. confīb. xij per modum sermonis numerosi. ihū si bene recolo. nec simile in vulgari reperit. Dedicauit etiāie q̄dragesimis multis. venetijs: florētie: p̄matime 7 alijs ciuitatibus de diuersis materijs. Et inter alia vna q̄dragesima florētie in ecclia cathedrali cōis regulas iuris: que habentur in libro. vj. bis dictum predicauit cum magno concursu audientium vnus de mane: alia de sero proponēdo cum thomate euāgelij vel epistole. cō currentis admirantibus cunctis. Vnum solū quadragesimale vidi eius recollectum: vbi cum thomate occurrēti proponebat versus psalmor⁹ vnū vel duos incipiendo a capite psalterij Beatus vir &c. xl. 7 continuādo versus sequendo terminauit in tercia feria pasce p̄. Confitebor tibi domine in toto corde meo. Quiesit p̄ar. diuisiones formando super dictos versus magistrales 7 euāgelij ibi includendo Et in ip̄a eadem quadragesima legit publice de sero epistolam pauli ad romanos. que fuit aliqualiter recollecta. Erbibebat autem in materia et modo euangelizandi magnam grauitatem et quasi maiestatem Vox eius sonora q̄si tuba. nec extollebat nec supprimebat: 8 valde imp̄imebat. nō solū aperte voces 7 delectās 8 flectens corda etiā obdurata emolliens. Eximie allegabat poetas vel philosophos. cum tamē dogmata eorum in mente haberet. vt patet in opusculis eius: sed sententias eorum sacra pagina erat testimonium siue doctrine: quam nouis 7 multis exp̄sitionibus decorabat. Vitiorum rigidus: sed honestus obiurgator. Deuotus 7 feruens quotidie celebrabat. Humil⁹ habitu. Incessu grauis: Statura magnus. Aspectu gratiosus. pau p ignobilibus affabilis. mediocribus communis. magnātib⁹ reuerēdus. Confessio magnus ad omnem materiam: facie iocūdus 7 cū grauitate. Prudentissimus 7 circūspect⁹. ita vt nūq̄ suspicio vel suspicio de eo oriretur in hominibus. Nec solū simplex. vt nemini machinaretur dolos vel hypocrisim ostentaret: sed et rectus vt aliorum non supplantaretur infidis. Tantus paupertatis amator. vt non solum argētū 7 aurū ei deesset etiā in via aut in vestimēt⁹ duplicatis: 8 nec libros ad legendū 7 predicandū nec bibliam possideret. In abstis ētia cibi 7 potus austerus sibi 7 in vigilijs nimis⁹. vt in somnolentiā aliq̄n incurreret periculose. Sinceritates emitēa. Zelator religiōis etiā in cerimonialibus In laboribus plimis indefess⁹ in legēdo aliis. In predicādo ip̄lis in audiēdis confessionibus. Hic iob. fuit ille p̄m⁹ suscitator observātie regulāt i italiaq̄ ia collapsa erat i ordīe predicator⁹. cā inchoās i cōuētu sci dūici venetor: cū q̄busdā sibi i sctō proposito adherētib⁹. Cui⁹ odor vite 7 vitā adeo diffusus est p orbē: vt in processū tēporis multiplicati sint cōuent⁹ 7 reformati ad vitā regulares. q̄s ip̄ses in prouincia romana 7 lōbardie supior⁹ 7 inferior⁹ et in regno sicilie. Conuentus q̄s sancti dominici in vyocesi fesulana prope florētiā ab ip̄o a fūdamētis edificat⁹ est. Cōplemētū eī edificij illi⁹ būit ecclegato. vj. mīū florenorū facto p nobilē virū bernabā de alcis mercatorē. Monasteriū q̄s monialiū ip̄i⁹ ordinis i ciuitate venetiar⁹ construi fecit. in quo degūt sctimoniales in copioso nūero religiose vīo fuictes: 7 intitulat⁹ monasteriū corporis xp̄i. Postq̄ aūt in ordie plimū vtilitatis cū mīto fructu anim⁹. dispositi diuīa prudētia vt maior sibi corona pareret 7 virt⁹ ei⁹ magis cubi innotescerēt eū ad altiorē gradū perducere: vt vniuersali ecclie efficac⁹ prodesset. vā defuncto Joāne. papa. vij. dominū florētinū festinauit eum ad cōā. vt futuro p̄thici suaderet vnionē ecclie fiendā. Quo cū applicallet electo vīo angelo corario. veneto in pontificē 7 greg. xij. vocato. fmonē fecit cōā eo in publico p̄sistorio ad vnionē exhortās. 7 cuitates quaslibet offerēs cōitati subiectas ex gte ei⁹ p loco ad id efficiēdū pmedi. Expleto fmōe cūctis gr̄issimo grego. q̄ ei⁹ 7 prudētiā 7 vite scritatē venetijs nouerat. vt angelū vrī sibi destinati ad rārū op⁹ suscepit: nec licētiā ad ordinē redeūdi cōcedē voluit: 8 nō se ingerētē vel sōlēte ad suscipiēdū archiepatum ragusinū coegit Postea enī ad eū cardinalatū ex oratis. In q̄ primos labores 7 p̄secutiones sustinuit. fact⁹ i venetijs ip̄so florētino cecū p⁹ fuerat accepellim⁹: 7 nolunt accedere iusticie q̄rūdā sarrapar⁹ nō sincere vnionē tractātes. Hic suo prudētia 7 astute fultētauit curiā greg. q̄ cū eēt gnieti 7 ille insulā⁹ rex apulie sine cā rōnabili sibi extraxisset obias a greg. ip̄o. dūs Joannes prefatus accessit ad imperatorem Sigismundum in habitu transformato cū pancis tanq̄s plebān⁹. 7 cū eo tractauit modū ad

vnionē efficiendā. q̄ vemā secuta ē cuius nō modica causa ipe fuit. Pius aūt grego. ipm secutus frigolū. vbi cōcilū generale celebrādum p ipm grego. fieri debebat. cū ibi esset: dr̄ veneno potionatus ab vno ex familiaribus. nec tū euasit. ꝑ vim eius nature cor rei gia supauit. ipius tū pellem vetustam ercoriatus. vt sepes vinittere soit. Et qi p hanc vecrepita grego. cōstantias male cōferre se poterat: animi residēs destinauit legatū vice sua grego. ipse venerandū cardinalē. Jo. dñici. Peracto cōcilio emā vnione secuta in ipo martino. v. ibi canonice in papam electo ⁊ cotonato. ad reḡistrōem dñi imperatois Sigismūdi missus ē legatus in bungariā ad extinguendā hereses extitam boemor. qui ꝓfectus illuc cū vidisset gentē illaz obduratam in ea hereli: nec verbis posse reduci. cōsuluit impatori vt populos illos gladio exponeret cū adhuc de bies essent in potētia. ne forte multiplicati postea vomati nō possent. Durus visus ē impatori sermo ille ⁊ carnaliter cōpatiens corpib⁹ cor. ne occideretur. ⁊ regnū illud desolaretur. nō acquiescit. Forte sperās ꝑ alium modum ab errorib⁹ reuocandos. Pergens igitur Jo. dñici in ciuitatem bungarie badam. infirmatus grauiter ibīm finiū domino cōmendauit ad celos migrauit. Sepult⁹ in monasterio fratr. sancti pauli primi heremite cum honore decenti: vbi dr̄ miraculis claruit. obiit autem anno domini. M. ccc. xvij. etatis sue septuagesimo tercio. Cardinalat⁹ vero sui anno. xij. vel circa. Fuerunt ⁊ plurimi in ipo ordine doctissimi ⁊ predicatores. qui tñ nō ediderunt libros.

Capitulum xij.

Verunt autē in ordine generales magi numero (vt apparet ex cronicis ordinis) tres. viri satis eruditi ⁊ vite exemplaris. quoz primus ⁊ institutor ipsius ordinis fuit beatissim⁹ dñicus. Primi fratres: q̄ ei adheserunt sub disciplina eius vnacū eo eligētes. ꝓfiteri sm regulā beati Augusti. ⁊ qualdā cōstitutiones sup additas. fuerūt frat⁹ matheus gallicus vir doctus. hic fuit prim⁹ ⁊ vltim⁹ abbas in ordine. nā statuit ordo ꝓlatos in eo vocari potes non abbates. Frater bertrādus de ꝓincia prouincie. Frater petrus celani ⁊ frater thomas ambo cives tholosani. Ff memor multū cōtemplatiuus. Ff michael ⁊ frat⁹ dominicus alius a sancto dominico. ⁊ bi tres hispani. Ff Johannes de nauarra lombardus. Ff Laurētius anglicus. Ff stephan⁹ metēsis. Ff wilhelm⁹ clareti aquamiensis. Frater petrus maduicē. Ff guometius ⁊ frater michael alius Ff odotius cōpersus. Cōfirmatus aūt fuit dict⁹ ordo sm talē ꝓfessionē. ab Honotio. iij. anno dñi. M. ccc. vj. Post que celebrauit btūs dominic⁹ duo capitula generalia bononie. ⁊ ex dictis fratrib⁹ aliquos misit parisius. aliquos in hispaniā: alios bononiā. Qui ī breui multiplicati sūt valē. Obiit aūt. b. dñicus āno. M. ccxxj. octauo id⁹ augusti de cui⁹ sanctitate ⁊ miracul⁹ deū ē sup diffuse

Secūdus magister ordinis fuit ⁊ dignus successor beati dñici. frater Jordanis teutonicus. hic prouincial⁹ lombardie. qi licet vir duodecim annis fuisset in ordine: tū ꝓpter vite eius probitatē ⁊ doctrinā in tercio capitulo generali parisius celebrato fuit canonice electus in generalē magistrū: cui⁹ tēpore mirabiliter ordo numero ⁊ merito ē dilatatus ī prouincijs cōuertit ⁊ fratribus ædeo vt mille fratres ⁊ vltra (vt habet in cronic) manu sua recepisset ad habitū. ꝯpleuit hic regit ordinē ⁊ solertissime gubernauit: nō tñ dimittendo officiū predicationis. Duo capitula generalissima celebrauit vltra annualia generalia. Sub eo fratres ad legendā parisius ꝑmo licētiati fuerūt: ⁊ duas scolas habuerūt. Annis fere. xv. generalis fuit. Et ꝓgens ad terrā sctām causa visitatōis. ī mari ex tēpestate nauis eoꝝ submersa translatus est ad regnū viuentiū. Corpus aūt ei⁹ ad littus iactatū recollectū honorifice sepultū ē. De ei⁹ vita ⁊ miracul⁹ habet in li. de vitis fratrū. Tercius magister ordinis fuit frater raymūdus de pennaforti catalan⁹ natione. Congregatis in capitulo generali bononie patribus canonice fuit electus. Et quia ꝓsens nō erat. solemnes fratres prouinciales ꝓiores. vt hugonē: qui postea fuit cardinalis ⁊ alios ad eū missi fuerūt barchinonā: ad ꝓsentandā ei electionē. ⁊ suadendū acceptationē. Hic retinerat bononie in isto canonico. ⁊ decretales cōpilauerat ad mādatū gregorii noni. Ipse ordinis cōstitutiones redegit ad vnū volumē. prout nūc sūt: q̄ prius erāt dispersē ⁊ cōfuse. Zelū religionis habebat in obseruātia ceremoniarum. Hic postq̄ per biennū ordinē rexerat. debilitate corporis grauatus ad sui magnā instantiā admissus fuit ad cessionem magisterij. Et qua cessionis admissione secuta est tāta turbatō. q̄ statutū fuit. vt cessio magistri nō admitteretur: nisi ꝓpter impedimētū perpetuū. Superuixit aūt annis. xxxv. post cessionē: humiliat⁹ eximie ⁊ magne sanctitatis. ⁊ in cōuentu barchinonēsi infirmat⁹ in dño requeuit vbi ⁊ miraculis claruit. Quartus magister ordinis successit: Raymūdi fuit frater Job. theutonicus: qui prius fuerat episcopus bellinensis in bungaria. Bz cessionem epatui petens ⁊ obtinens. ad ordinē reuersus factus est prior prouincialis lombardie. Et inde electus in generalem magistrū in capitulo generali parisius celebrato. Que reminiscē ⁊ se pontificali exemptione defendentes bulla dñi pape gregorii. statim reducta ī medij: compulit eum ad acceptandū officium. Continebat enī q̄ hoc ipo quo ab onere ꝑpali absolueratur: obediētie ordinis officia ⁊ labores ꝯsuescebat. Hic fuit bonitate cōspicu⁹. aspectu ⁊ affatu gr̄iosus. multiplici ydiomate eruditus. Rexit annis. xij. cū dimidio. ⁊ bene. ⁊ ī pace ac gēmino teutonie ī dño requeuit. Qui vitēs ⁊ defect⁹ miraclis fert claruisse.

Quint⁹ fuit frater humbert⁹ diocesis viennēsis. ppe valentiā. Hic cū parisius studeret magr effectus ē in artibus. Ertus postea canonicū audiens ordinem intrauit. ⁊ magrm sacū magīm Hugonem. q̄ postea fuit cardinalis ad ordinē trauit. Hicin ordine fuit lector lugdunēn. ⁊ prior. deinde prior prouincialis tuscie: ⁊ postea francie. Religionis fuit speculum. Vir discretus cautꝰ ⁊ literat⁹. Qui compilauit officium ecclesiasticū quo ordo vtitur. ⁊ plures libros edidit vt supra patet. In capitulo generali in bungaria celebrato canonice electus ē generalis magister.

Hanc tempore grandis dissensio: que mota fuerat iter magistros parisienses ⁊ fratres ordinis ⁊ alios mendicantes. machinātes cōtra eos magistro wilhelmo de sancto amore: q̄ eriā libū composuerat. nitens gbare in statu mēdicātū bones nō posse saluari. Fauēte alexādro papa iij. ⁊ ludouico rege francoz iūnate sopita ē cōtrouersi. rōne h⁹ illi⁹ wilhelmi ⁊ reprobat⁹. ⁊ ipo wilhelmo magistero ꝑsecuto. Hic postq̄ annis nouē gubernauit ordinē. cessit magisterio: q̄ cessio admissa fuit a diffinitoribus ca. generāl in anglia celebrati. Superuixit postea ānis plurimis in bonore ⁊ religiōe plenusq̄ diez ingressus ē ī babilōnia bonoz ogiū sepulcrū. in ꝓuincia valētino ꝓuincie ꝓuincie in regne opulēta. Sext⁹ ordinis magr fuit frater Job. de vercellis lombard⁹. q̄ retinerat parisius iure canonico. vir magne prudētie ⁊ expertē fame ⁊ opinionis ꝓclarus. vbi q̄ ī oibus nor⁹. olim vsit⁹ ⁊ noia dā semel nouerat: ōnes memoriter recolebat. Inclitꝰ tu ōnes natural⁹ prudētie q̄ ꝓdit⁹ erat personaz ꝓdinōes ⁊ merita ex ꝓpria mouit lingua mirabilr ⁊ sibilr dulcorabat: sua vsucupis tribuēs ⁊ ipendēs. Hic trāsferri fecit corp⁹. b. dñici ī archā marmoream vbi nūc reḡescit: p archiepm rauennatē ⁊ alios. Hic archiepatus seu parchatū hierosolimitanū a dño nicolao. iij. sibi trālissū accipere recusauit. Rexit q̄ ordinē annis fere xx. ⁊ visitasse dr̄ totū ordinē pedibus. Demū post labores diuturnos q̄s ī dñica vita toleranter iuerat⁹. in pace mōtis pessulani: dē claudit extremū obitu nōnō ī dño. Sepult⁹ honorifice in ecclia ffm. Septim⁹ ordinis magr generalis fuit frater Munio hispanus: qui ꝓuincial⁹ existēs

in hyſpania ī ca. generali bononie celebrato fuit electꝰ canonice anno dñi. M.cc.lxxxv. Fuit hic venerabilis valde alio cōſtans nullꝫ aduerſitatib⁹ fractꝰ: quas nō paucas ꝓpeſſus eſt. Cuiꝰ tā annis. vj. ordinē rexiſſet. cōmiſit vicolaus aij. ordinis minoꝝ duobꝰ cardinalibꝰ ordinis q̄ erāt in curia. ſ. Ugoni ꝛ dño latino: vt pūs capituli generaſ ſcriberēt. ꝛ ſb pena excoicatiōis mādarēt eis. vt ſuaderēt ei ceſſionē. Qō ſi recuſaret extūc eo cū abſolueret etiā in nitū. Hoc cū innotuiſſet aliqbꝰ vinulgatū ē in capto. Et q̄ erat coīter ab oībꝰ dilectus ob virtutes eius. capitulū impletū ē lacrimis fratrū ꝛ pqs querelis. eſtimātes ſ. pceſſiſſe: et ſalſis rumoribꝰ icauta ꝓtra cū expoſitis: ꝛ miſti murmurātes diſponebat ſe ad tranſitū in alias regiōes. Quā cōmotionē ꝛ ſcandalū magnū ertoꝛtū cernētes. q̄to negociū commiſſus fuerat. non ſunt auſi aliquid attemptare. cardinalibꝰ relicpſerūt ſe excuſantes q̄ illud impleri non poterat inūctū eos ſine notabili ſcādalo. ꝛ diligenter perſcrutantes cām inuenire nō potuerūt niſi illius priuationis. Demū per nicolaū aij. a magiſterij generalatu fuit abſolutꝰ. Qui ſupauit annis. viij. Et ad epatū palentinū in hyſpania aſſumptus. ad curiā euocatus abſolutus fuit a bonifacio. viij. a cura epatꝰ: ubiq⁹ in curia manens infirmatus obijt. cuiꝰ poſitis fratribꝰ ꝛ oībꝰ. ſepulꝰ bonifacio in habitu fratrū nō pōtificū. licut ipe viuēs peti erat ꝛ ordinarat. Octauus generalis ordinis frater ſtephanus de beſuntio magiſter in theologia. pariſiēſis. vir facūdꝰ ꝛ gracioſus admodū ꝓdicator. Fuit aūt ex ꝓuincialis francie electus in generalē in capitulo generali celebrato rome ꝑ mādato dñi pape cū aſſignato fuiſſet colonie. Pſtitit aūt ordini annis duobꝰ ꝛ dimidio. Et cuꝫ proficiſceretur ad curiam in cōuentu lucano infirmatus: ibi in domino requieuit. Nonus generaſ ordinis. Frater nicolaus de trinitio. Hic in pace et humilitate ordinem rexit duobus annis cum dimidio magnus amator ꝛ ſectator communitatis. Hic venerabilis pater dominus ꝛ mgr quādoq⁹ retulit de ſcipo. q̄ nouerat plenius veritatē. q̄. xiiij. etatis ſue āno ingreſſus ordinē. in quo. xiij. annis primis ſtuduit ꝛ ꝓfecit magnifice. ꝛ alijs. xiij. ſcīs alijs exercuit officiū lectorie. ꝛ xiij. alijs annis in ꝓlationis officiō in ordine laborauit. Et ex magiſterio ordinis generali fuit aſſumptus ad cardinalatū. ex quo denā ad papatū. Sub iſto ponemus omnes alios vno excepto. De cuius ergo fuit generalis ordinis ff. Alb⁹ remendis baccalaurus pariſiēſ. vir magne religionis ꝛ obſeruantie regularis. Factoꝫ opeus nō ſmonis. Pſtitit aliqbꝰ meſſibus tñ. Nā ꝙdā ꝓſus curiā in via defunctꝰ ē. āno dñi. M.ccc. Undecimus fuit Bernardus de vizcho vir ſtratus ꝛ delectus. q̄ pſtitit annis duobus ꝛ menſib⁹ aij.

Duodecimus frater amerigus placēſin⁹ natione lombardus. Hic legerat in ordine. xxiij. annis: tā in pbia q̄ in theologia: Et in. vj. anno ſui generalatus abſolutus fuit ꝑ diffinitores in capitulo neapolitano. Decimuſtercius generalis fuit mgr̄ bertrandus. mgr̄ in theologia. de ꝓuincia tholoſana. Decimuſqrtus generalis fuit frater bēnc⁹ mgr̄ in theologia. ex imus ꝓuincialis francie anno dñi. M.ccc.vij. Decimuſquintus fuit frater bernardus vercellēſis bachalarius in iure canonico ex intranit ordinē. creatus generalis. anno. M.ccc.xiij. Decimuſextus fuit ff. hugo gallicus magr̄ in theologia creatꝰ generalis. anno. M.ccc.xxij. Decimuſeptim⁹ fuit ff. gerardus mgr̄ in theologia. de ꝓuincia tholoſana. anno M.ccc.lij. creatus generalis. Decimuſoctauus fuit mgr̄ ordinis ff. petrus de ꝓuincia francie. ꝛ rexit ordinē. anno vno ad dñm migrās. Decimuſnonus fuit mgr̄ ordinis ff. garinus mgr̄ in theologia. de ꝓuincia francie. rexit annis duobꝰ mortuus ex inguinaria. Vicēſimus fuit magr̄ Jo. de molendinis de ꝓuincia tholoſana. rexit anno. j. mēſib⁹. vij. aſſumptꝰ ad cardinalatū. Vicēſimuſprimus fuit frater Symon lingonēſis de ꝓuincia frācie. q̄ poſtea ꝓ vrbanū. v. factꝰ eſt epūs nanetēſis. Vicēſimuſecūdus fuit magr̄ Nicholas tholoſanus. ꝛ ſubito erūlatū eſt cotꝰ. b. tbo. de fondēſi ciuitate in ꝓuiſio regni apulie. ꝛ campanie ad cōuentus ordinis tholoſanus mādante dño papa cū multo honore. Anno. M.ccc.lxxx. iam eccleſia ſcilla in duos pontifices ſummos. Hic fuit cōfeſſor. b. katherine de ſenis. ꝛ legēde eiꝰ auctor. Vicēſimuſ̄tus fuit mgr̄ thomas de firmo de ꝓuincia lombardie inferioris. vir magne prudentie ſecularis. Vicēſimuſ̄ntus fuit mgr̄ Leonardus ſtatꝫ de florētia. magnꝰ ſermocinator ꝛ ꝓdicator. Hic in cōcilio cōſtantienſi fuit reputatus vnus ex electorib⁹ pape martini. Qui ablato ſciſmate in dicto cōcilio remāſit vnicus toti⁹ ordinis magiſter. vbi puus diuiſus ē in duos generales. Rexit ordinē annis. x. ꝛ mēſib⁹. vij. ꝛ appoſitus ē ad ꝓpos. Anno dñi M.cccc.xv. cū bonore maximo ſepulꝰ in ꝓuentu ſancte marie nouelle: Vicēſimuſſextus fuit mgr̄ Barth⁹ olomeus tezerij de ꝓuincia ꝓuincie vir deuotus ꝛ pius. Cū eiꝰ ꝛegatū eſſet generale capitulū bononie ꝑ generali eligēdo. ꝛ vicariꝰ ordinis factꝰ eēt ꝑ martinū papā frater thomas de regno pie dicatoꝛ egregius ꝛ obſeruantie regularis. cōmillaq⁹ ꝑ bullā apoſtolicā fuiſſet ipi vicario ſupplendo vocū abſentiū. ꝓuincialiū. celebrata ꝑ ſcrutinium electione. in duos electores vota ſua diuiſerunt. quoꝝ vna pars maior cū vocib⁹ ſupletis declinauit in fratrem thomam vicariū ꝓfatū. vt vir religionis zelatorem. Alia pars q̄ maior erat ſine vocib⁹ ſupletis. nominauit quendam mgr̄m loyſium hyſpanū. Que ꝓ ideo nō conſentiebat in ꝓfatū vicariū: q⁹ timebat ne nimis auſterus eēt fratribꝰ relaturis ꝛ ad nouā vellet eos aſſumere. Facta mgr̄ iſta diuiſione. ꝓfatus frater thomas vir humilis ꝛ amator veritatis ꝛ pacis ad tollēda ſcādala ꝛ cēteritōes. cū⁹ rōne pluralitatis vocū eligentiū ad eū ꝓmeret generale magiſterū ſuſcipe renuit. ꝛ alter etiā electus recuſauit. ꝛ in hoc cōuenerunt oēs vocales. vt cōpromitterēt in illos duos electos. q̄ de generali ꝓuideret ordini. put eis videret expediēs. Qui habito colloquio: ꝛ tractatu adinuicē. ꝛ cū aliꝭ cōuenerūt ad eligendū ꝓfatum mgr̄m bartholomeū tezerij virū bonū ꝛ valde ſtratū ac deū timētem. Qua electōne facta ꝛ ab eūdē ap̄ probata. aliq⁹ notabdes magiſtri deſtinati a capitulo ꝓuincialiū ſunt ad eius. ci ꝓſentantes electionē. Diſcurrebat eūdē tūc in ꝓuincia ſua ꝛ ciuitates ꝛ caſtella enāgeliſando ꝓbꝰ dei. Qui cū difficultate rogatus a pluribꝰ illis ob. ꝓfectū ꝛ pacem ordinis demū onus ſuſcepit dilectus ab oībꝰ: ꝓfectuſq⁹ ad curiā velocitatē papā martinū. v. a quo gr̄oſe ſuſcepꝰ. q̄ voluit imperauit. Et inter cetera. vt poſſet diſpēſare cū ꝓuentibus ſuis ꝛetētione poſſeſſionū ꝛ redditū annualiū ꝑ faſtentatōne fratꝝ. ex quo elemoſyne deficiebant. Hic diu rexit ordinem ꝛ ꝓuentus obſeruantie in yralia multiplicauit. Octuuſq⁹ eſt in ſenectute bona plenus dieꝝ anno dñi. M.cccl. Poſt quē creatus ē magr̄ ordinis generalis. xxvij. quidā frater petrus rochim ꝛ infra ꝙdenam ſue inſtitutiōis migrāt ad dñm. Vicēſim⁹octau⁹ i capitulo celebrato in vrbe electꝰ fuit quidā magiſter guido flammuchetti. Qui infra annū ſue electōis neapoli obijt. Vicēſimanon⁹ generaſ erat⁹ canonice fuit ꝑ mgr̄ martiaſ aurbelli de auuiōe. de ꝓuincia ꝓuincie. Eſt ſ tenaciſſime memorie doctiſſimus ſtheologus. ita vt omia ſciat ac ſi recēter ſtudiaſſet. etiā minima q̄ ob diuturnitatē ꝛepis ſolēt hoēs oblinīſci. Hic vir venerabilis aimo cōſtās valde: nullis aduerſitatib⁹ fractus. cuius nō paucas ꝓpeſſus ē ꝛ inuſſe. creatus ē generalis Anno. M.cccliij. Et ipſe nūc viuit ꝛ ordinē regit. Capitulū. xiij.

Wbſequēter deſcribē⁹ ꝓuincias ꝛ regna: in q̄bꝰ eodē ꝓdicatoꝛ bꝰ ꝑuēt⁹ fratrū ꝛ monaſteria ſororū ſeu ſanctimonialiū ac etiā numerū cōuentuū qui eſt in ipiis ꝓuinciꝭ

Et pulcie quidē. vt reperi in cronic[ordinis ꝙ habētur missi diffuse in pcentu bononiensi cū actis etiā singulosā capitulor generaliū vsq; ad annos vdii. M. ccclxij. v cū libris exhortatoriis qs destinabāt generales mgri ad cōuētus per totū ordinē admonēdo. et hortādo ad religionis obſeruantiā cunctos fr̄es ordinis r sint notabiles. Ordo prouinciar: in q̄bus sunt conuētus ordinis r ista. Prouincia tholosana. Prouincia pulcie. Prouincia hyspanie compr̄ehēdens castella r legionē galicia r portugalliam. Prouincia aragonie cōtinens catholoniā. aragoniā r nauarrā. Prouincia romana. Prouincia regni Sicilie in cladē insula sicilie r trā laboris. Abrutiū r apuliā. Et in pcessu insula sicilie facta est pulcia per se r apuliaci abrutō r trā laboris. alia pulcia. Prouincia lōbardie superioris q̄ visitatiōi uoie nūc dr̄ pulcia scti dñici. Prouincia q̄ lōbardie superioris. Prouincia theutonie: Prouincia sarōie Prouincia anglie. q̄ etiā ap̄lectr̄ vallia yberniā r scotiay Prouincia frācie: Prouincia polonie. Prouincia bohemie Prouincia būgarie: q̄ includit pānoniā. Sclauoniā r dalmatiā. Prouincia datie: q̄ cōprehēdit regnū swetie r regnū norwegie. Prouincia grecie r pulcia terre sancte. Et hijs pulcijs p̄mo ponā noia ꝑpria cōuentuū: q̄ sūt in prouincijs yralie. Lin lombardia superiori r inferiori romana: regnicola r insule sicilie. postea de alijs pulcijs. In pulcia igit̄ romana sūt bi pcentus. Lomē tus in vrbe romana duo. l. sancte sabine r conuentus sancte marie super minerūā. In flozēna sunt cōuentus sancte marie nouelle: vbi refedit cū curia martinus. v. et postea succellor eius eugenius. iij. plurib⁹ annis: r cōuentus sancti marci. de nouo assumptus anno vdii. M. cccc lxv. edificatus a cosma de medicis. Cōuentus q̄s sancti dñici de fesul prope florentiā ad duo miliaria a fundamētis inchoatus a dño Jo bone vdice: de q̄ supra anno. M. cccciij. Cōuentus senēsis duplex. Cōuētus terracinēs. Viterbiensis. Disanus. Urbuetanus. Perusinus. Aretin⁹. Lucanus. Ludrinus. Ananis⁹. Spoletanus. Pistoiensis. Reatin⁹. Narnēsis. Liburnus. Castellan⁹. Eugubinus. Pratensis. Fulginei. Costoneñ. Senezanus. Florentis. Sangeminianēsis. Monanos r cultri in Insula Sardinie. In pulcia a pule seu regni In terra laboris. In neapoli duo pcent⁹. maior l. sancti dñici r infenos. l. sancti petri martyr. Gaietanus. Benenētan⁹. Salernitanus Lapuanus. Aucelan⁹. Sueslan⁹. r summanus. In terra abrutij. Aclanus. Adtian⁹. Venensis. Teatinus. Solmōtinus. Ortonensis. Terrāmanus. In apulia. Barolitanus. Monopolitanus. Tranensis. Fogetanus. Barensis. Tarētinus. Buduasinus: Licēsis. Nardonēsis. r cōsentinēsis: In pulcia insule sicie cōuent⁹. Messanensis: Placētis. Augustan⁹. Panormitanus. Carbamēsis. Trapanēsis. Siracusanēsis. Agrigētinus. Rothensis. Polmensis. Marsalensis. Catbalanisēñ. Leōtinēs. Modicēsis. Tauromīnēsis. Et sancte Zite de nouo assumptus panormi. In pcincia lombardie inferiotis: seu sancti dñici. Cōuentus bonomiensis. Ubi quiescit corpus. b. dñici. Faventinus. Trinisinus. Reginus. Ferrariensis. r alius de nouo edificatus extra muros per marchionē: qui dr̄ sancte marie de angelis Cōuent⁹ sancti senerini. Tridentin⁹. Elcelan⁹. Anchonitan⁹. Vincentinus. Cesenas. Ymolenñ. Bullenensis. Urbinas. Ripanis. Comerinēsis. Teronēsis. Parmēsis. Venetijs sunt duo conuentus. l. sanctor Jobannis r pauli: r cōuent⁹ scti dñici. Paduanus. Clinus. Montagnanus. r alius de nouo extra muros. Firman⁹. Mutinē sis. Cinitatensis. Fotiniēñ. Arminēsis. Fauenñ. Rauēnas. Rachanatēsis. Pesaurinen. Justinopolitan⁹. Clusiensis. Urbēsis. Cingulanus. Murani apud venetias. Fabianensis. In pincia ꝑo lombardie superioris. Conuentus mediolan. Placentinus. Jannensis. r alius de nouo assumpt⁹: qui dicit sancte marie de castello. Cremonensis. Vercellensis. Alexandrinus. Laudenñ. Nouariensis. Saulianēsis. Cremensis. Albēñ. Pergamenñ. Pianicenñ. r alius extra muros de nouo fact⁹: qui dr̄ sancti siluestri. Astēsis. Papiensis. r alius de nouo edificat⁹ extra muros. q̄ dr̄ sancti apolinaris. Luman⁹. Lodonēsis. Taurinensis. Cherien sis. Sagonenñ. Albinganēsis. Ypotrigenñ Ripollar. Salutiar. Finanēsis. Saonenñ. Charasaci. Mōtis regalis. Lndinēñ. Vdragnensis. Saonensis.

De alijs prouincijs .§.i.

supnoiatis vcinde. r de conuentib⁹ qui habēt cū eplio ne locor. in qbꝫ sunt. Et in pincia tholosana sunt pcentus: xv. videl⁹ Cōuēt⁹ tholosan⁹. Baionēñ. Burdegalensis. Lbarcellonenñ. Orthosiēñ. Figiacēñ. Lodouensis. Bracerriacēñ. Pamēsis. Ruthen. Ambianēñ. Sancti gaudentij. Lemouicēñ. Catarcēñ. Petragoricēñ. Agenēñ. Mōtis albani. Castrenñ. Sich Uincentij. Druensis. Sācti emiliani. Woclauensis. Aimaillaris. Sancti seueri. Lectoresis. In pincia pincie sunt cōuent⁹. xv. videl⁹ ish. Mōno pessulan⁹. Narbonensis. Podiēñ. seu amicensis. Massiliēsis. Auinoñ sis. Arelatēsis. Nicien sis. Perpinian. Valētin⁹. Lastagicensis. Biterrēsis. Alecēsis. Lerracoñ sis. Menalensis. Albenacēj. Auraicēsis. Aquēsis. Gualfendis. Marologij. Anthan. Dien sis. Gaucbōberi. Podij. Sancti martinini De genolbaco. De tholono. De eraguinano. In pincia frācie sunt pcētus lx. vt videl⁹. Cōētus Pariliēsis. vbi frēs mīli a btō dñico fuerūt de tholosa r āno vdii. M. cc. lxij. Data fuit eis con⁹ sancti Jacobi. vbi nūc ē pcent⁹. Cōuent⁹ Remēsis. Pictauēsis. Bisuntinus. Andeganēsis. Senonēsis. Trecēsis. Cabilonensis. Belnacēsis. Attrebatēsis. Bruggensis. Tirdanensis. Dyonēsis. Aniisiodorēsis. Ambianēsis. Bergēsis. Pontesis. Leroniēsis. Compēdiensis. Bouacensis. Hempendiensis. Pomnēsis: Ebroicensis. Uticensis. Engolismensis. Domus de argenton. Nuemenñ. Lugdunēñ. Metēñ. Aurelian. Rothomagēñ. Insulen. Clarmontenñ. Gandauenñ. Sci quintin. Lamotēñ. Ligonēsis. Dinanēñ. Catbalanēñ. Lausanen. Valentinen. Wōtz belati. Bitaricēñ. Constātien. Turonenñ. Talen. Naunotēñ. Matisconenñ. Belbenenñ. Yprensis. Propiēñ. Bellianenñ. Polimacēsis. Scti ebus angeliaci. Gaincāpenñ. Granonopolitan⁹. Domus de fontegio: Wōtz bolonie. In pincia hyspanie sunt cōuent⁹ xxij. bi videlicꝫ. Jacastella: Victorien. Burgēñ. Palentin⁹. Valt oletan⁹. Segobien. Lolletanus. Cordubēñ. Hyspalenñ. Cenicenñ. Murcēñ. In ea parte hyspanie que dr̄ legio sūt isti. Legionenñ. Benenētan⁹. Zamorēsis. Taurenñ. Salamātin⁹. Cinitatenñ. In illa pte q̄ dr̄ galicia sunt bi connent⁹. Compostellan⁹. Lucenñ. Dūsoet⁹. Bunnensis. Ripamēñ. Lodenñ. In pte ipa: que dr̄ portugalia. Hi sūt cōuēt⁹. Portugalenñ. Colimbrien sis. Sanctbarēsis. Unnerunenñ. Ulbonēñ. Elnetēsis. Siboxenenñ. In pincia aragonie. cū eibus partibus suis sunt pcent⁹. xvij. In catbalonia pcent⁹ Januenñ. Terragonenñ. Gerdenñ. Barchinonēñ. q̄ē pmoim dicte pincie. Ylardenñ. Maioricenñ. Valētin⁹. q̄ sūt ciuitas illa ap̄tatis acquisita. Urgelēñ. In ea pte q̄ dr̄ arragonia sūt bi pcent⁹ Cesaraugustan⁹. Oscenñ. Lolacambēñ. In illa pte: q̄ dr̄ nauarra sūt bi. Pampilonenñ. Stellenñ. Bagolenñ. Uuio aūt puno posite fuerūt pincie. v. vtalie descripte in cōuentib⁹ p⁹ nīm cronica ordinis ponūt r designāt pincie quinq; sequentes. De quibꝫ nūc dicimus: r primo locum tenēt in capitulis generalibus prouinciales eorum.

In prouincia .§.ii.

theutonie. que sm ordinē sequit̄ pincia lombardie superioris. sunt pcēt⁹. xlviij. vicz bi. cōuent⁹. Frisacenñ.

Argentinēsis. Viennēsis: Vormacēsis: Tunicēsis: Bertbonēlis. Eystingtēsis. Basilicē. Friburgēsis. Fribergē sis. Augustunēsis. Straßundenſ. Wagurtensis. Traie ctinpenoas. Beroēlie. Nurembergēsis. Bambergensis. Pbozemēlis. Lysomēlis. Lubecēlis. Lauckesbūdensis. Zomergēlis. Hagenouēsis. Lucebargēsis. Sletstadensis. Aquēlis. Bolchalschacia. Cōuentus colonienſis. Treuerēlis. Herbipolēlis. Ratisponēlis. Lonstinensis. Cōstantinus. Constātiensis. Cremēlis. Frācksordensis Rapbelsbargēlis. Tiupinensis. Nouecastatis. Lysteral 9. Colibarensis. Luricalis. Ulmensis. Barzcburgensis. Mergēterndis. Bambucēlis. Bambucēlis 7 Retbensis. Jn puincia Saxonie sunt cōuentus. xlvj. bi vicz. Bremensis. Lubecēlis. Hildesemēlis. Verbergēlis. Holatiens. Rigēlis. Luardensis. Hundēlis. Bremensis. Nordēlis. Alensis. Soldauēlis. Vncemēlis. Lemensis. Treytensis. Brandeburgēlis. Duchauēlis. Luchouensis. Gottingēlis. Kalemensis. Egrensis. Magdeburgensis. Erphordēlis. Lypzensis. Rauerstateñ. Rupinensis. Strazeburgēlis. Rostocēlis. Plauēlis. Prizauiensis. Hartēlis. Quarrbergēlis. Hoechstenſ. Rodensis. Wolemissensis. Wartburgēlis. Vpelsaliēlis. Vlsmarēlis. Olmarburgēlis. Noumagēlis. Berinēlis. Darbagensis. Jn puincia anglie cui annexe Gallia Hybernia 7 Scotia. Et in anglia quide sunt. xxvij. cōuentus. s. Cantuarensis. Cōdonensis. Frandelicēlis. Carlensis. Cynchonicēlis. Vintone. Salebenē. Vnlcestris. Oxonensis. Bruttoli. Glouerne. Vnshauerti. Vigornicēlis. Salopesbarie. Hantlaple. Kellric. Derebeie. Lercestrie. Notantone. Stanfordie. Lincolne. Sancti betulli. Cantabrigie. Lenne. Nouici. Dūnelyerci. Liparci. Subine. Herwerlarci. Eboraci. Pontifracti. Lancastrie. Jarmi. Nouicastri. Suptinam. Novicastri. Suphniam. Damburge. Charleon. Jn valia: que cōtingit cū puincia anglie cōuentus. Zerdunie. Wauerfordie. Bongone. Zodolani. Jn hybernia: que etiā includit in puincia anglie sunt. xxiij. cōuentus. vicz cōuentus Dublinēlis. Wolingher. kilchennielis. Zozensis. Arbe. Vnaterfordie. Lafelk. Lamerici. Lartage Sligbab. Rolchonam. Arcbo. None vilē. Banne. De pōte. Arbaring. Adesan. Trabili. Bena. Rothbaunn. Lothoua. Tuyg. Eochd. Romachelg. Jn scocia sunt illi. xiij. s. cōuentus. Rebici. Berfli. Lastrapellarū. Arc. Slalga. Vigt coue. Streuclim. Wōtisolap. Abiuden. Jnuernis. Vnnegy. Candide case. Motauiēsis. Jn puincia polonie sunt. xxxij. cōuentus vicz conuētus Cracbouēlis. Vratislauiēlis. Laminēlis. Plocensis. Badarēlis. Sudomirēlis. Colmēlis. Gyradicē. Belbicēsis. Rathbonēlis. Polbnquēsis. Brestensis. Fraustenēlis. Glogbouēlis. Boleslauiēlis. Gnbsnaldē lis. Lubbucēlis. Lbesmiensis. Leguicēsis. Lomēsis. Lanchicēlis. Vacrocēlis. Opatouicēlis. Zolpensis. Olucmmēlis. Vuarcēlis. Opolensis. Lesomiensis. Leuinēlis. Sachaconēlis. Posnoloccēlis. Soaducēlis

Jn puincia boeme crāt. xxij. cōuentus. vicz conuentus Pisacēlis. Gradacēlis. Olmucē. Brunnēlis. Opauensis. Brodēlis. Yglauiensis. Bodmeglensis. Pictēsis. Znaymēlis. Vuerrensis. Pilsinēlis. Klagbouiensis. Lunensis. Bidbominicēlis. Jablonēlis. Lonsomiensis. Crudmēlis. Numburgēlis. Colomēlis. Sonmouensis. 7 sonbergēsis. Sed nota q̄ postq̄ orta est hereſis in dicto regno boemie. circa annos domini. M. cccc. q̄ cito non extincta ē gladio vt opotuebat: adeo virib⁹ 7 numero creuit 7 dilatata ē. vt 7 pragā 7 quasi totū aliud regnū infecerit. Et insurgētes hereſici cōtra fideles multos occiderūt 7 plarcs cōuentus destruxerūt: fratres in fide pmanentibus aliquos occisis. alios ad alia loca fidelū fugientibus.

Jn puincia hungarie que cōprehendit pannoniā. sclauoniā 7 dalmatiā sunt cōuentus. xxxv. Et in pānonia q̄dem sunt isti cōuentus. Albe regalis. Pestiensis. Budensis. Beringomiēsis. Jauriensis. Sancti martini. Ferreicisti 7 chanadiēsis. Jn sclauonia sunt hi cōuentus. Chamensis. Veronicha. Possega. Lagrabiēlis. Bebig. Jadrensis. Lasternocēlis. Jn dalmatia sunt isti cōuentus. Spalegatus. Ragusinus. Duracbū. Nouēlis. Sniqrecdenſ. Marchianus. Zeuiēlis. Potbochenſ. Albertrāsiuane. Soybuēlis. Albēlis trantiuane. Jazstrice. Trāsiluanensis. Sinilj. Citra danubiū isti. Tirus. Vaneti. Cassa. Budrucb. Franchaulla assersicatos.

Jn puincia datie que cōprehēdit regnū datie. regnū Suene 7 regnū Notbegie sunt cōuentus. xxvj. Et in regno datie isti. vicz cōuentus Landēsis. Rotbildēsis. Roskildensis. Alnstadēlis. Hellimburgēlis. Helcuicēsis. Roloberēlis. Otbomēlis. Arusiēlis. Umbergēlis. Ripenſ. Drlesuicēlis. Aderslenensis. kalmennēlis. Ebarenſ. Lacolensis. Jnsulēsis. Finlandēlis. Strāgensis. Jn regno norbegie sunt hi cōuentus. Nidrosiēlis. Bergēlis. Alicēsis. Jn puincia grecie cōuentus clarētinus. Tebanus. galicoiū. Cōuentus Nigropōtensis 7 cretēsis lombardoiū. Jn puincia terre sancte cōuentus Nicholiēlis. Famagustanus 7 bimolliensis. Additi sunt duo alq̄. s. Motonensis 7 Nitriensis.

Vltra quoq; mo .§.iii.

nasteria monialiū sunt sub habita 7 cura ordinis in diuersis ciuitatibo 7 puincijs. Jn puincia rbodoiana sunt tria. Jn puincia prouincie tria alia monasteria. Jn hyspania vnū monasteriū. Jn castella callarogū vbi natus ē. b. dñs cuā vnū monasteriū. Jn portugalia vnū monasteriū. Jn legōe tria monasteria. Jn aragonia duo monasteria. Jn francie puincia. x. monasteria. Jn prouincia romana. Jn flotēcia sunt. xij. Sancti dñici 7 vespolis. sancti Juliani. Sancti petri martyris de novo constructū. Jn mōte policiano dñici⁹ flotētini vnū monasteriū. Vbi quiescit. b. agnes sororo dicti monasterij que sanctitate 7 miraculis claruit. Jn vrbe duo sancti sicti 7 sancte auree. Jn pisis tria sancti Silvestri. Scē crucis 7 sancti dñici de novo cōstructū. Jn luca. Scē marie de angelis. dicit⁹ fū decessile. Jn perusio duo. Sancti greg. 7 scē marie de virginibo. Jn vrbe veteri duo sancti petri 7 sancti pauli. Jn reate vnū. Jn senis sancte agnet. Jn fulgineo vnū. Jn puincia regni sycilie 7 apulie. Monasteriū in neapoli sci petri ad cattelā q̄ destructo ꝓpter guerras in ciuitate alia ad monasteriū fuit eis collatū quod dicitur sci sebastiani. Jtē scē anne i termis cōuent⁹ de salerno. Et sci dñici de nemēto 7 scē cecilie de panormo 7 duo alia. Jn vrbeq̄ lōbardia. Monasteriū scē agnetis fundatuz a scō dñico. Plura alia erāt ibi: q̄ diruta sūt sub cura dyocesani. Et alia. xxiij. monasteria i diuersis ciuitatibo cōstructa dicte vrbisq̄ puincie lombardie. Jn bungaria monasteria quatuor. Inter que papa ē apud insulā fundatū a rege bungarie. Vbi quiescit soror margarita monialis dicti monasterij filia regis bungarie scīrate papa: q̄ miraculis in vita 7 post mortē claruit. Jn prouincia polonie tria monasteria. Jn puincia bobemie sex monasteria. Jn puincia Datie duo monasteria. Jn puincia theutonie in diuersis regionibo 7 ciuitatibo monasteria. lx. Jn puincia saxonie. x. monasteria. Fratres tot q̄ alia hec monasteria ab initio institutōis eoꝝ cū magno feruore 7 deuotione vsq̄ seruiebāt i scīrate paritatis 7 iustitia religiōis obseruātie. Sed i ꝓcessu ꝑpendētes patres ordis p hec posset defacili naufragari quesiuit i curia romana se absolucre ab eoꝝ curis: nō valuit. Prouidit tñ imposicē. vt nō ita defacili assumeret cura vel noua cōstrueretur sine magna cōsideratiōe. Qñ aūt tēporibo his abūdauit iniquitas 7 charitas refriguit. sicut cōtigit ipsi fratrui pdicatorū q̄n exinaniti sunt vsq̄ ad fundamēta vite regularis ita 7 monasteria monialiū plurata sunt 7 scā i laqueū

fratrē ꝛ scandalū populoꝝ. ꝑpē eaꝫ quotidie cōtingunt minus honesta ꝛ sanis nouena. exceptis paucis ⁊ deuentibus reformatis ad obseruātā regulare. ꝛ paucissimis monasteriis monialiū dño fideliter reddentibus vota sua. Et ḡ ois plan ordinis conari sint remediū adhibere ad vitādū accessum frequentē ꝛ inutilē fratrū ad monasteria: ac etiā sulmōara sit tūa ecclīa p bullā papalē ꝑ oēs fratres ⁊ seculares ingredientes monasteria ordinis sine causa necessaria exp̄ssa ⁊ cōstitutionibus monialiū. a ḡ tūa absolutio pape reseruat. vel generali ordīs. vel habenti spūalem cōmissionē ab aliq̄ cop. siq̄ huiusmōi absolutōe: tamen qui purā timet ꝛ cauet sepe incurrit. Similis tūa lata est contra intrantes monasteria monialiū ordinis minoꝝ cū simili reseruatione absolutionis.

Sciendū etiam q⁹ .§.iiii.

a p̄ncipio ordis oēs generales scribēdo ait ꝛ destinabāt epi stolas frequēter vniuersaliter ad oēs cōuent⁹ ordinis exhortatorias ad zelū religiōis ⁊ defect⁹ fratrū arguētes. q̄ oēs habēt in cronicis ordis: q̄ liberē in cōuentu bonone ſcer quo hec excerpsi. Charissimis i dei filio fratribus vniuersis. Frat⁹ humbert⁹ seruus eoꝝ inutilis Salm. er in hac valle lugubri. de ſctis pūs cōsolatōe gaudere. Apostolicis q̄ plunt docent exēplis. vt de sibi cōmissis subditis tanta gerāt solliciudinē. q̄ nō solū p̄sentes verbo: sed etiā absentes scripto spūalibo eorū cōmoditatibo vigilanter intendāt. Quid em aliud resonāt vbe sce epse. q̄s apostolor⁹ sollicitudo tā studiose cōscripsit christi fidelibo per nationes diuersas o solicitudo felix. o felices epse. o felix plane sollicitudo ꝛ oī laude dignissima. q̄m nō occupatio mūdana. nō cura rei familiaris. nō caro ꝛ sanguis: s̄ lupus zelo⁹ aliarū indunt. Felices certe epse ꝛ oī p̄mio carolēde. q̄ nihil carnale nihil seculare redolēt. s̄ sciū spiritum sapūt. ꝛ tot fecerūt mundū redūdare celestia charismatib⁹ gratiaꝝ. Recordemini fr̄es dei. q̄o patres sancte memorie: q̄s diuina puidētia p diuersas reposito dedit nobis imitātes. hec aplica vigna oī imitatōe exēpla frequēter salubertimus ꝛ nūq̄ obliuioni tradēdas epistas nobis crāsmisere. Et videte q̄nta cura de cōi olim bono tocius ordinis ꝛ singulor⁹ fratrū p fratrib⁹ spūalib⁹ fuit illis. q̄ tamē sua nō potuerūt nobis exhibere p̄sentia. ex q̄ colligere⁹ fructū cōsolatōis ꝛ gratie spūalis. fructu bus literas tā charismēdabiles nobis pene mittere studuerunt damnū absentie corpalis p̄scriptis epistolarum p̄cio redimētes. Reminiscamur fr̄es dilectissimi obsecro ꝛ earum cōtinentia nobis incorporantes. charitatē p̄mittā. q̄ nos oia ꝑpter christū fecit relinquere solide teneam⁹. Nō reflorebat mādus i nostris cordibus q̄ē sū calcauim⁹ sicut iuuenes. Inueniat nos bellis maligⁿ in suis insidiis viros virtutū ꝛ strenuos bellatores. Ambulem⁹ in sapia ad eos q̄ foris sunt. vt ab eor⁹ ben q̄ defacili nostrā calūniant⁹ conuersatōē scādalis careā⁹. Exhibeam⁹ nos sapientibus nostris tractabiles. amabiles. socios omnib⁹ vite spūalis ⁊ sanctitatis exēplū. patres ⁊ simplices cōtā deo. diligamus ordinē tū vniuersale omnib⁹. ut s̄ ꝛ nos facere hō do appetebit: si ad regendū reinas eius ad ip̄m attrahere plenius ydoneos vacuā⁹: si p bono statu ip̄ius zelo seruemus. si ad eius onera portanda libenter humeros supponam⁹. Deinde ꝛ cpetū dē rēpus habemus tbesaurizare nobis cumulū mentoꝝ. que docen⁹ ꝛ intelligimus nō segnē opando: malis omnib⁹ viriliter nos opponēdo. laudabilia semp exēpla sequēdo. ꝛ que se habēt aliter pe nitus respuēdo. bona quoq; p viribꝰ ꝑponēdo. aduersa ferrentia lete suscipiēdo: ꝛ a bono numq̄ cessando. Non implicētes nos negocijs secularib⁹ nō sequentes ociū sed semp diuinis actionib⁹ occupati. vigiles in crebris orationib⁹. fusp̄si in sacris meditationib⁹. deligēter ꝛ digne ꝙsoluere diuinū officiū: sacrū nunq̄ fastidiēter studiū. Religioso in silentio p̄dātes in nobis maturi in moribꝰ. In periculis cauti. charitatiui in alterutrū. pacifici cū omnib⁹ Nō lacātes rigore ordis. Sed meliora nos mutuo p̄uocātes. Exhortationes ⁊ reformatōes iustipetes sine murmure cōsolationib⁹ mutuis hoc roborāte in dño. Que retro sūt oblīscētes. q̄ bene cepim⁹ laudabiliter cōsummantes i altō gratias agētes: ꝛ diuino semp pleno adiutorio cōfidētes. Nec igit⁹ si adsint ꝛ abundēt in nobis. facient nos diuites mētis nec venient⁹ vacui: s̄ repleti iustitie fructibꝰ ante cōspectū glorie sūmi dei. Adhuc significo charitati vestre q̄ inter desiderata cordis mei. q̄rōne suscepti regiminis me repio fulcrare nō modicū. i. vt p̄ytentia ordinis nostri ꝛ estimatio christiana reuocarent⁹ ad ecclesiasticā vnitatē. ꝛ nomē dñi nostri ihesu christi deferretur cotā pfidis iudeis. cotā saracenis. a pfidis ꝑbo nato iā tpe decepta. cotā paganis ydolatris. cotā barbaris ꝛ gentib⁹ vniuersis: vt essem⁹ testes ei⁹ ꝛ sal⁹ omnib⁹ vsq; ad vltimū terre. Sed effect⁹ rei hui⁹ obuiāt duo q̄eda. vnū ē defectus linguarū quib⁹ addiscēdis vt nullus frater valt insudere. multo cumolitate multomodam vtilitatē ꝑponēdis in studēdo: aliud ē amor fōi natalis. cui⁹ dulcedo sic multos illaqueauit. nec dū in eis p̄ grāā trāsformata. q̄ de tertia ꝛ cognatione sua nolīt egredi. nec obliuisci populi sui: sed volūt vincere inter cognatos ꝛ notos. nō cognoscētes q̄ saluator inter humilinos etiā a matre p̄pria nō potuit inueniri. Ergo filiorum fratres a deo vocati. ꝛ videte si i exemplaribꝰ apostolicis tale aliq̄d reperit. Nunq̄d nō omēs galilei fuerūt: Et q̄s eoꝝ remansit galilee: Nōne alius peregrinat⁹ est i Judea. alī⁹ in ethiopiam. alius i aliā. alius in achaiā. Et sic p̄ diuersas nationes diffusi lōge lateq; fructū quē nunc videm⁹ protulerūt in mūdo. Quid si aliquis dicat: Grauia sunt hec. nos infirmi eos non possum⁹ imitari. Ne nobis si p̄dicatores esse volum⁹: ꝛ p̄dicatoꝝ talibꝰ vestigijs deuitare. Preterea nunq̄d hoc dicerūt patres illi nostri pausim. q̄s sanctus pater. b. dñicus. q̄ est⁹ nouitios. q̄ antiqs culpe rit⁹ p orbē. Nō abscēdat electi dei hui⁹ delecte cogitatio corda nostra: s̄ p̄fectionis nostre vocatōē robodiente gr̄ape p̄miū attendentes. exponam⁹ nosmetipsos ad oia p̄ clarā salute ⁊ salutatoris gloria dilatāda. Ut sapia aspirante diuina gratia cor suū inuenerit. sensi volūtate gubernātis pertīt ad linguā arabicā. grecā. hebraicā. seu alīus barbarā addiscēdā. er q̄ sibi mercedē acquirere in opere iuitari tpe opportuno. Sine etiā reperit se dispositū ad eundū cultra. ꝑpter nationis crāsitus⁹ ad. q̄uicūq; terre sce grecie. vel alias infideles vicinas. q̄ possibile iudget fratribꝰ q̄ pati sint multa pati. p̄ ordinē. p̄ fidē. p̄ alium⁹ salute ꝛ ꝑpter nomē dñi nostri ihesu christi: parcat⁹ ꝛ moneo. vt inp hoc statā animi sui mihi scribere nō erubescat. Fratres magnifice gratias agite dño deo nostro. qui sm magnā miserationē suā de magnis semp periculis ordinē liberauit: ꝛ cunctis sūmi pōnifex ipse fecit ordinis negocia. p̄spari. Qui inspīu ytahe p̄bo a tpe. b. dñica post mortē suā sic cōfudit beretim sic veritate fidei sublimauit. ꝛ innumerabiles hereticos ad fidē sine violētia reducendo. q̄ stupēt q̄ videt cōsp̄icēdo oculis. q̄ antea incredibla videbant. Cui⁹ etiā gratia meditate. q agēda etiā erāt in cap. generali nup p̄terito fuerūt laudabiliter ordinata. Sciatis q̄ pridiē fuit trecētor⁹ fratrū obit⁹ recitatus: q̄ nos p̄cesserūt ad dñm paulopost secuturos. q̄s cum aliis q̄ ante a discesserūt etiā cū eis q̄ sū pregnantē in corpe. ꝛ memoriā fecim⁹ gratiose. ꝑpter vos exposita pcul. ꝛ laborabus nō pauca vīa oīmodo imime recōmēdo. Cōmēdo vos oēs gr̄e saluatoꝝ. ꝛ gloriosissime aduocate nre: ⁊ patroci nū spūale hoc vobis ordini affuisse credit⁹ ꝛ plenū. p̄sule Datā mediolani i cap. gnāli. Anno. M. cc. lv. Alia epla.

Charissimis et dile .§.v.

ctis i ihesu xp̄o fratribꝰ minoribꝰ ꝛ p̄dicatoribꝰ p̄ vniuersū orbē diffusis. frat⁹ N. cotūdē minoꝝ generalis minist⁹: ꝛ

frat̄ habēt⁹ eoꝝdē fratrū ꝓdicatoꝝ vniuersꝰ salutes: in
ſcō vocatōe digne ⁊ laudabili ābulare. Saluator ſeculi
q̄ amat alas ⁊ nemīē vult pire. poſt̄ primā hꝰ generſ ru
ni ad cādē reparatiōē multimoda remedia p multos va
rios generationū ſingul' adhibēs ceſſauit. nouiſſime de
hꝰ ultra finē ſeculoꝝ duos nros oratores i miniſterū ſalut̄
parandā bitēr credit' ſuſcitauit: vocās ad eos viros nō
paucos ⁊ dotās eos donis celeſtibꝰ. ꝓ q̄ nō ſolū ſuā: ſi alio
rū efficaciter poſſēt opari ſalutē ꝙbo pariter et exemplo.
Hi ſūt (vt ad gloriā dei loq̄mur nō nr̄as) duo magna lu
minaria q̄ lumie celeſti ſedētes i tenebris ⁊ vmbra mort̄
vbiq; terrarū illumināt ⁊ miniſtrāt. Hi ſūt due tube veri
moyſi xpi dei nr̄i: q̄rū miſterio multitudinē ꝓlox̄ iam ad
ſuā pātriā cōuocauit. Hi ſunt duo cherubin pleni ſcīa
mutuo ſe reſpicientes dū ad ſē ſentūt. ⁊ alas ſuas extēdētes
ad populū: dū ipſi xpm ⁊ exēplo ꝓtegūt ⁊ docēdo. ſm
eius voluntū ſup eōm populū diſſoniare ſciam ſalutarez.
Hi ſūt vbera ꝑdicatōis q̄bꝰ lac ſugūt: q̄ nutriant̄
⁊ augmēta recipiāt ſalutē. Hi ſūt duo lucerne ſpīe
dominꝰ aſſiſtit dnatoꝝ vniuerſe terre. ꝓmpti ad eā im
plendā q̄libet voluntatē ei⁹ eos durerit ſuā legationē imple
re. Hi ſūt duo teſtes xpi: q̄ ſacris amicti ſū pdicāt: ⁊ teſti
monū ꝓhibēt ventari. Hi ſūt ille due ſtelle lucide: q̄ ſm
ſibyllinā vaticiniū habētes ſpēs ānj. elatū. i diebꝰ nouiſſi
mis noīe agni. vociferātes i directōe bīnitat̄ ⁊ volanta
rie pugnat̄. Quid plura: Quis ei⁹ enumerare plane va
leat ſacros binarios q̄ bis ſactis otidiē potuit coptari
dñm digne: q̄ ad ſuā creatōnē ptinēt exequant'. Non
caret aūt rōne binarij hꝰ. ꝑdictio ſiqs et conat diligēter.
Nolunt ſiquidē illā ſapīa: q̄ prudēter i certo numero ami
cta ſecat vnciū ordinē. ꝓducēs duos inſimī: vt emolumē
tū et ſocietate mutua trāſpias q̄ alios. ꝓeuiat. Ipſis ꝓbē
dū i caloze ſōi ſe ſe mutuo cōfoueret. dū ꝙ inſurgentes ſe
alterutrū adiuuarēt. dū ſcā emulatiōe ad meliora ſe inuic
cē ꝓuocaret: alijs vero q̄rū ſalus dubia erāt operā dum
vīt⁹ duplicata repīt magis efficax in opē ſalutan. dū q̄
vni deeſſet ex ſui ꝓfectiōe abūdāna repiret̄ in altero. duz
teſtimoniū q̄ ꝓbaturi erāt veritatis et eoꝝ duoꝝ rāq̄ ver
nꝰ ⁊ credibilꝰ redderet'. Dilectiſſimi pfatę quā
tū ds inter nos dilectiōis ſincerītas abūdare. q̄ eodē rpe
gemit mater eccliā: q̄s ad id opꝰ ſalutē. ſalarū cōiter ope
rād⁹ eterna charitas ordinauit: quos ꝓfectiōes i modico
differētes ſic aſſimilāt: rāq̄ fratres nos itime diligamus.
Deniq; q̄o ven diſcipli cognoſceremur: niſi dilectionē
habuerim⁹ ad inuicē cuiderer: Q̄o charitatē illā mutuā
q̄ añ oīa ab oīb⁹ habēdā ꝓdicatōibꝰ noſtris alioꝝ cordi
bꝰ inſeremꝰ: ſi leſa vel demēs repiat̄ i nobis: Q̄o ſtabi
mꝰ ꝙ tot ꝓſecutiōes īmineāt. ſi inter nos ꝑturbatiōe alq̄
diuidamur: O quātū ereꝑlō mutue charitat̄ ⁊ pac̄ req
rūt anoſ ꝑes nr̄i. b. frāciſc⁹. ⁊. b. dūcus. ceteriq; fres nr̄i
pumitiuq; ſici vita ſua ſe temere odererūt. tanq; ſincere
charitat̄ ſibi ita oſtenderūt. videdo ſe ſicut angeli dei. ſuſcipi
endo ſe inicē ſicut rpm bonore īuicē ꝓuenīdo. ꝓfectū in
mutuo ꝙgaudēdo. alit̄ ſe ꝓcorꝝ extollēdo: vilitates mu
tuas ꝓnouēdo. fideliē a ſcādal' ⁊ turbatiōb⁹ alterutr̄ ca
uēdo cū ſūma diligētia. Et q̄ antiq⁹ vidit ⁊ iuidit boſt̄
quāta efficacia ꝓlixa q̄ta ⁊ vilitas nr̄a: quāta mā gloꝛi
cādi deū ex ſupradicte charitat̄ glutino ſequebat'. Vidit
ſ. ꝑcul dubio ⁊ iuidit leo irat⁹. ⁊ conat' charitatē antiquā
ſuis idignationibꝰ ꝑturbare. Canete bīdicti dñi. Canete
ne q̄s gloꝛet' ⁊ dicat ꝓtulit aduersus eos. q̄ recedētes a
patrū veſtigijs iā ſm aſſuerā non ambulāt charitatē. Ju
ueniat nos alle neq; viros virtutū ſibi vīciter reſiſtēres.
defendēdo ꝓciſſimā ſubiam ꝓdicte charitat̄ relictaz a
patribꝰ et cuſtodia obſeruādā. Q̄d vt fiat implorādi
adiutorū altiſſimi q̄ nunq; deſerat ꝙ boſtē. ⁊ cauēdū ab
oīb⁹ diligēter. q̄ turbare poſſent illā quā ad inuicē habe
mus charitatē. Proinde cauendū ē ne veſtrū aliq; ꝓpriū
adeo ſequant' cōmoditatē. q̄ eā graui turbatiōe alioꝝ lo
da nimis notabiliter eis vicina recipiāt. ſi poti⁹ ſm legem
amicie dānū ꝓpriū. ꝓpter aliēū diligāt̄. hoc caſu. Et
rurſus cauēdū. ne ꝓpter inimicitē alioꝝ aliq; ſic abominet
nr̄i. q̄ boſtilitas iter nos nō fraternitas videat'. Cauēdū
etiā nē cōceptū rāſeſidi ad alterū mi orū ordinū quē ali
q̄s inuenerit. i aliq; debilitet vel extinguat zelo ipm attra
hēdi ad ſuū ordinē: ſi potius inceptū ꝓpoſitū foueat ⁊ cō
firmet. Itē ne familiares ⁊ bñfactores alter⁹ ordinis ali
q̄s a ſuis deuotiōe audeat auertē. ⁊ ad ordinē ſuū cōuerte
re. vt ad alterū ordinē deuiet̄ fruct⁹ deuotiōis beatiſſimo
dī q̄ aliq; ꝓueniret. Itē ne loca q̄ aliq; ꝓ domibꝰ cōſtruen
dis accipe ꝓponūt. ꝓſentientes hoc aliq; caute ſubripiant
alios excimedo. Itē ne elemoſynas q̄s deuotio fidelium
aliq̄bi facere ꝓponit. aliq; impediāt vt ipſi habeāt: ſi poti⁹
cū interſit teſtamētis aut aliqs negocijs bonafide ſine me
moes alioꝝ pias ſubuerſationes alq̄s fieri. penrādo. Itē
ne aliq; ſermones impechāt alioꝝ vel auditoꝝ ſubtrahāt
auriculos ſm ones ſibi ſubripiāt alternatim. Que n eſſet
charitas ſubtrahere ꝑſonas ſubtrahere aīas. ſubtrahere
loca ſubtrahē ſermonē ſm charitat̄ regulā nō que ſūt
noſtra: ſi que ſūt alter⁹ ſuadēte apoſtolo querere debea
mus. Cauendū etiā ne q̄s veſtrū ſic ſanctos ſuos ſic ſtatū
ſuū unpudēter extollat. q̄ in aliorū depreſſionē laus ta
lis fieri videat'. Itē ne q̄s obloquiat' de aliq; nō ſolū pu
blico coſā multos: ſed nec in cōſilio coſā cetranciōs nec in
ter fratres ꝓprios in ſecreto. Itez ne ſiniſtrū aliquid alij
ſciuerint aliq; denudēt. vbi nulla e vtilitas. nec fruct⁹: ſed
potius ſic culpabiles charitatne corripiāt. vel offendant
correptorē eorundē. Quis enim neſciat quātū p huiuſ
modi depreſſiones. oblocutiones. criminatiōes ledat' cha
ritas. imo ꝓcul pellat' ab omni genere amicoꝝ. Cauēdus
inſup ne quis mala ſibi relata de aliq; facta vel dicta. vel
iniuriā alioꝝ leniter creḋat vel hmōi inter fratres ſuos re
ferat. ⁊ referēdo aggrauet. coda fratrū concitet: ⁊ ſic i eis
charitatem cōcutiet. In quibꝰ potius fuerat cōfirmanda
Cauendū preterea ne veſtrū aliqui ſi leſi fortaſſe fuerint
interdū ab aliis minus inſte: patie que de charitate pricli
tatur obtū. ſic fuā ert endā impatientiā: q̄ ꝓpter vn⁹
vel paucoꝝ ſtultitiā cōtra alterius ordinis ſiue alioꝝ fra
trum innocentiā mouet'. Illud ante omnia cauendum.
ne fratres quiq; ſe abhoꝛret hec ⁊ ſimilia in aliis diſſimu
let: ſed potius ſi tale q̄d viderint in aliq; zelo ſancto ſuccē
ſi ſtatim fraterna correptione vtant': vel per illos quoꝝ
intereſt coꝛrigi facīat huiuſmodi delinquētes. Illos aūt
qui carā habēt alioꝝ ſup omnes reꝑbenſibiles iudicam⁹
ſim predicta correptione fuerint negligētes. Obſecram⁹
igitur fraternitatē veſtrā per charitatē q̄ deus ē. vt ab
huiuſmodi ⁊ ſimilibꝰ offendiculis ſollicite precauēte: ſe
ctemini diligēter quecūq; valere poſſunt ad pacē noſtraz
⁊ matuā in domino charitatē ⁊ indiſolubilē vnitatē. ſcīēs
q̄ vtiq; noſtrū pleno corde vult ⁊ deſiderat plene ſi
a ſuis ſubditis obſeruari fideliter: ⁊ tranſgreſſores tanq̄
inimicos vnitatis ⁊ pacis a ſuis correptorib⁹ corrigi di
genter ⁊ digne ſm ſuoꝝ exigentiā meritoꝝ. Et propoſi
mus contra correptionē huiuſmodi ſopitorē tempore
non inueniri defides vel remiſſi: ſed īmgulare cum zelo
non modico ⁊ feruore. Hec aūt vobis ſcripſimus. vt ex
hortationis paterne debitū. quod hoc nō poſſimus: ſal
tim ſcripto vobis omnib⁹ redderemus. ⁊ inuitarem⁹ cor
da veſtra de quoꝝ bona voluntate plenā habemus fi
duciam ad id: quod ordinibus nobis cōmiſſis peritule re
putauimus ſuper matenā ſupradictā. ⁊ in extremi iudicij
examine cum de vobis nos oportebit reddere rationem:
noſtras poſſimus animas liberare. Ne aūt per ignoran
tiam ⁊ obliuionē circa ſupradicta frater aliquis de pnti
cia poſſit ſe aliquatenus excuſare: ego frater bumbertus
magiſter ordinis predicatoꝝ iniungo vobis ꝓtoti pan
cialiter eiuſdē prouincie. quatenus circa iſta de cōfirmanda
charitate inter vos ⁊ chariſſimos fratres minores literas

bas vel cõscriptũ sub sigillo nostro faciatis legi p omnes domos, puincie vobis cõmisse: r exhibitis nouitijs r fratribus illiteratis exponi vulgariter, r in domibꝫ singulis ad hoc habendã memoriã retineri. Sciatis autez q per singulas puincias ordinis nostri similes lras destinaui Sed r venerabilis pater minister generalis minorũ idem fieri per puincias sibi ordinis ordinauit.

De beata katherina de senis. de tercio ordine predicatorum. Capitulũ .viij.

**Criptũ est quia spiritum pderatoꝝ est dñi, cui sola sicut cognita est numerus electorũ in stigma felicitate locandus ita r ei soli innotescit gradus meritorũ r premioꝝ omniũ sanctorũ r quibꝰ voluerit revelare. Quãm autem nobis (qui tenebris involuimur) generẽ iudicare de sanctis, p cõiecturas r presumptiones ex gestis eoꝝ arbitror ambigere neminẽ, plurimos beatos virtualiꝫ sertus nõ canonizatos ab ecclesia, imo nec nominatos: nõ fuisse minoris meriti r inferioris glorie multis catalogo sanctorum ascriptis. Nõ enĩ canonizatio adicit ad meritũ vel premiũ essentiale beatorũ, nec decernit sanctitatis gradũ: sed vt nerationẽ temporalẽ r glorioã. vt post ipsam possit solẽniter officiũ celebrari r festiuari quod alis fieri non debet. Et inter hos existimo fore. b. katherinã de senis ioannem de penitẽtia: seu de tercio ordine beati dominici: q obijt. Anno dñi. M. ccclxx. rome. Hue quãti meriti fuerit i cõspectu dei opera eius testimoniũ perhibẽt veritati. q talia r tanta fuerũt, vt possent lectorẽ in delitationẽ inducere remissi illi qui viderũt r testificati sunt tãte sanctitatis ex scientia prudẽtia r, pbitate vite eoꝝ fuerunt q de veritate eoꝝ debeat nullus dubitare. Scripsit aut̃ legendã eius seu hystoriã frater Raymundus de capua generalis ordinis predicatorũ r magister in theologia, qui multa ex illis vidit: alia a fidedignis audiuit. Et q multũ veneranda r in qte imitanda sint: ideo vilum est mihi abbreuiare legendã eiꝰ: q. plura ẽ aliqua hic inserere. Hec virgo mirabilis de ciuitate senẽsi, puincie tuscie ex parentibus honestis r deuotis, patre iacobo pannoti tinctore r lapa matre originẽ traxit. Mater ipsa plures filios et viro ꝛcepit: r inter alios vno cõcepta duas filias pepit katherinã r iohannã. Et sacramẽto baptismi eis collato iohãna q̃ctinis cũ innocẽtia baptismi volauit ad celi. katherinã vero suppliciter ppio lacte nutriuit. Et cũ post ablactationẽ i fantula iã ambulare inciperet, iã grata cepit esse cunctis videntibꝰ r iã prudẽtia ꝛba pferre i ea infantili etate q vix mater eã poterat i domo retinere. Rapiebat enĩ eã vicini r cognati ad domos pprias ipsam ducebãt, vt audirẽt ꝛba ex ore eiꝰ: admirãtes. r ilarates sup prudẽtia et risus eiꝰ. Et cũ ad q̃nquennĩ puenisset, edocta salutatiõe angelica ex se ipa nõ ab alio nisi a deo admonita, alcẽ dẽo etatis sue annum septimũ cũ nulla fuisset cũ germano suo puero a matre ad visitandã germanã eoꝝ cuidã inne ni coniugio copulatã: accidit vt remotis ad domũ matris i via habuit visionẽ mirabilẽ. Vidit. n. sup ecclesiã fratrũ pdicatorũ semẽsis quendã thalamũ ornatũ regalit. In q̃ saluator noster dñs ihesus xps i throno imperali sedebat põtificalibꝰ vestibꝰ indutꝰ, habẽs i capite coronã seu mitrã papalẽ. Erat q̃ cũ eo pncipes apostolorũ petrꝰ ac etiã paulꝰ apostolus: r Job. euãgelista. Qũ cã illa stupẽs intueret fuit pedẽ. r inuerberat, oculos saluatoris alpiciebat sursu: r cetera saluatorẽ ea oculos suos clemẽtie figebat. vt eã traheret ad amorẽ sui. fulgidaq̃ extẽta pectora manu sua sup ipsam bñdictionẽ fundebat: signo crucis expresso more episcoporũ. Cuiꝰ numeris fuit eodem efficax gratia q mox mẽte rapta r in eã trãsformata: q̃si sui oblita manebat i via. Germanꝰ aũt ei⁹ q̃ aliq̃tulum poterat. cteras vestigia manu sua sup ipsam bñdictionẽ fundebat: signo crucis expresso more episcoporũ. Cuiꝰ numeris fuit eodem efficax gratia q mox mẽte rapta r in eã trãsformata: q̃si sui oblita manebat i via. Germanꝰ aũt ei⁹ q̃ aliq̃tulum poterat. cteras vestigia

eiꝰ nil de visione aduertẽs. Sicq; dispanuit vno. Et illa hora cepit puella modico canescẽ ac sensu mirabili claresce vt nõ iam puerile erat: si senilis maturitas, ac⁹ eius videreñ esse. r in ipe illo vitã r mores sororũ egyptiorũ nec nõ r gesta quotidiã sanctorũ r peipue. b. dnici nullo tradẽte hoim nullaq; lectione precedẽte didicit infusiõe sola spũs sancti. Ecclesiq; ardens mentẽ ei⁹ accẽderat mirabili vitã sanctoꝝ. q nil aliud poterat cogitare. Vñ r latibula q̃rebat r secrete copulsculũ suũ cordula flagellabat. orati onibꝰ r meditationibꝰ hoc puenibꝰ relicti, assidue intẽdẽs Tacturna satis obũ enã min⁹ solito capiẽs: puellas que ad eã ex affectiõe cõuenichãt ad oationẽ r discipliaꝝ ex hortãdo. Et vna dierũ domũ cã vno pane egressa extra ciuitatẽ, pfecta. nõ multũ alõge caternã inuenẽs q̃liberum elegisset: oationi se vecãt vsq; ad horã nonã. Sed eã spũs edocuit nõ deo placere illũ statũ eã assumẽ: q̃ob rem domũ reuersa est. In sequẽnio aũt cõstituta votũ vouit dño r matri ei⁹ virgini ppetue virginitat̃, qũ vt efficaci⁹ adimpleret: vereunt a carnibꝰ abstinere. cã in quã tã poterat ne ppenderet. Vñ r sibi oblatas a suis, vel germano suo simul comedenti vel mulipulis occulte iacebat. Quidã aũt zel⁹ aiarũ corda ei⁹ infrasus cõmouebat eam. cũm affectus salutẽ. Et sẽs dolꝰ q̃ multũ laborauerit p aiarũ salute intime obligẽs r venerãs. Vñ r. b. dñicũ intelligẽs ordinẽ suũ predicatorũ ad hoc institutũ: singulari deuotionẽ ad eũ habebat. adeo q cũ fratres predicatores vellet ambulãtes p vsũ: post transitũ cotã terram osculabat' vbi pedes posuerãt. Sed r desiderũ intensius intrauit in cor eius. assumpto habitu masculino seu seminco occulcato, pfecti ad ptes remotas: vt ignote traderet' habitus fratrũ. vt salutẽ aiarũ valeret efficacius procurare. mẽte revelatõe hoc enfrosinã r eugenĩ egille. Sꝫ diuinit⁹ edocta propositũ illud in nichil⁹ cõmutauit. hec ois ipsa secreto cõfessoribus reuelauit.

De vexationibus et .§.i.

psuasionibꝰ quas habuit a suis. vt viri acciret. Interea cãkatherina annum .xij. attigisset. clausa domi manẽs ex more patrie cepisset parẽtes r fratres ei⁹ tractare de coniugio ei⁹. nescientes sancti. ppositi eius. Et mater quidẽ carnis fue eã instruebat ad corpis cultũ: faciẽ frequẽter lauare: crines cõponẽ: vestes ornare: vt pulcrior apparẽs citius i nuptijs pueret. Et cũ illa olo recusaret. fabuleriunt germanã eius iã nuptui tradita noie bonauenturaꝫ valde ab ea dilectã. vt ipsa mundanũ ornatũ ei⁹ psuaderet. Cuius suasionibꝰ victa ex affectiõe multa ad eã cepit aliqñ tulum ornatui corpis vacare: ppositi tñ firmã tenẽs eam inviolabilẽ virginitatis. nec ex hoc querẽs placere viris vl trahere ad coniugiũ eius. nec i facie alicui⁹ aspiciẽs: sed solũ vt germane pcibus acquiescẽs eã nõ cõtristaret. Quã leuitatẽ si culpa fuit leuissimã tñ. ad se reuersa multo lachrymis tersit: eo q cõfessa. pclamãs se miserno dignissimam. pspicuã tñ erat nõ tñ cõfessoribꝰ sed oibꝰ qui domestice cũ ea cõuersabant'. q rarissime vl nunq; offendebat in verbis tẽpus suũ totaliter occupabat i oratiõe. cõtemplatiõe vel primorum edificatione. Somnum in die naturali vix ad quartam partẽ sibi concedens. Cibum dum suo mõ sumebat ad quẽ accedebat. nõ vt coꝛ delectaret: sed vt ipm cruciaret. Ipsi⁹ tñ virginis pfata germana bonauentura nõ impunita exulit ex inductione katherine ad illũ ornatũ. nã pregnans cecidit anno in partu migrauit a seculo. Pro cuius anima cum katherina postea exaudita fuit: r de penis purgatorii liberã in celũ cõscẽdere fecit. Et cõsideratiõe trãsitus eius attendẽs mũdi vanitatẽ magis fita i christi amore. b. mariã aduocatã assumpsit. vt ei⁹ interuentu veniã mereret' accipe illius ornatus quasi leuissima potest culpa existimari, que in oratione perseuerans audire meruit dimissa sunt tibi peccata tua. Et post modũ per spõsum suũ dominum ihesum. r genitricẽ eius

assignata ē katherine beata maria magdalena in mgrām
ꝫ mattē. Et cū ad ueretur parētes puellā invitos magis
que mūdi sunt ꝓtēnere. ceperūt et aduersꝰ ipē foti⁹ insta
re ad tgādū cū vinculo ꝓiugali. Ad qđ effugiēdū quēdam
frēm ordinis ꝓdicatoꝝ eis amicissimū subm̄iserūt ad ides
ei ꝓsuadēdū. Qđ cū ille leuiter ꝓtēderet. auctoritas firmas
ei⁹ ꝓpositū sibi fecit. et ꝓpositū virginitatis firmat erat.
capillos sibi capitis abscidēr: vt efficacꝰ animū ei⁹ cōsangu
nei intelligerent. Nec illud surda aure audiuit: sed re
uersa tonsi illud implent. Hoc cū pater ꝫ mater ꝫ ger
mani cognouissent. clamātes ꝓtra eā multa ꝓuitia intule
runt uicēres. Vltissima femina credit ꝓ hoc facē ꝓtra vo
luntatē nostrā: Nō sic nos ꝓinget. velit nolit opponet
te subire ꝓiugū. Abstulerūtq; sibi omnē locū secretius ad
orandū. exponētes eā ad oīa exercitia dom⁹ tanq; ancillā
ꝫ seruā coquinarie. Et illa oīa patientissime ferebat. Et in
mentū sibi ꝓpōsuit. et oblatū. nec sibi nominari passa ē. Fecit
aūt in mēte sua cubiculū suū. in quo clauso ostio sensuū in
abscondito orare ꝓpē q̄ in celis ē: in cūctis exercitijs suis
manu alitꝝ. Formauit sibi imaginarioꝝ in corde q̄ pē sus
carnalis esset loco patris celestis ihu xpi: ꝫ mater vices te
neret ꝟginis marie: ꝫ germani locum apl̄oꝝ tenerēt. Et hac
meditatōe illis diligentissime fuebat. vt xpo ꝟgini mane
ꝫ apl̄is. Et cū in quādā chamerā vbi illa orabat pē in
traret cū alicui⁹ reiebi in grēdo. vidit colūbā albissimā sup
caput ipē⁹ oantem: q̄ satis mirat⁹ est. Ita q̄ spūalem⁹ ꝟgi
nat⁹ est sup eā ꝓter suā puritatē delectasse. Exinde de
siderū in corde ei⁹ ardebat habitū alicui⁹ religionis sume
di ꝫ ꝓcipue ordis sancti dñici. Vñ facta ē man⁹ dñi sup
eā. vt videret in imaginaria visione in somnis multos san
ctos patres fundatores diuersaꝝ religionū. ꝫ inter eos b.
dñicū cū lilio i manu vt pingit. Et cū oēs illi sancti eā mo
nerēt vt aliquā ex illis religionē assumēr. vt gratiose dño
reddēt famulatū. Illa verius beatū dñicum suos diuerti
gressus: ꝫ b. dñicꝰ ei occurrebat. ꝫ in altera manu habitus
habebat tercij ordis seu q̄ 3 penitētia dicit. Cui cū appo
pinquasset. talib⁹ ꝟbis ē eā ꝓlocut⁹. Forte ello ālo filia di
lectissima nec verearis quodcūq; impediētū. qi cernis
me ista habitu sicut videberis induerie. Nō illa propter
nō minimā cōcepit leticiā. cū lachrymis gratias altissimo
agens ꝫ dei athlete dñico.

Hac igit visione ꝫfir- .§.ii.

mata adeo fuit mēs virgis. vt eadē die cū oīi audacia cō
uocatis parētib⁹ ꝫ germanis. qđ illuc vsq; occultauerat. ꝓ
positū imo ꝫ votū ꝟginitatis se emisisse eis ex̄plicat: citius
q̄ posse sara mollim q̄ ipsam ad hac intentione audiisse ꝓ
sumq; accepisse talē potentē ac diuitē. q̄ in nullo sibi defi
ciet et opportunis. vipote dñm dñm xp̄m regē regū dñm
dñantiū. Quo audito. plūge in lachrymis cūcti suū patri
ꝫ singult⁹: vt vix ei valeret dare responsa. Demū pater q̄
multū eā diligebat mēte revolues pluraque eā videratur
ea magne sūcitatis ꝓfagia inquit ad eā. Habit a nobis ꝓ
dilectissima filia. q̄ diuine volitati (a quo videm⁹ tuā de
trianre ꝓpositꝝ) nos velim⁹ opponere. Age vt libet ꝫ pat
uictio voce: nec i aliquo ab openbo tuis retractui sum⁹
aut molesti. Cepit aūt aures diuine pietatis pulsare vt ba
bitum tercij beati dñici diu optatū mereret accipe: quip
beatū dominicū sibi fuerat repromissus. ꝫ parētes solicita
bat: vt hoc ꝑ̄m postularēt a fratrib⁹. Mater ꝑo que car
naliter multū eā diligebat. et illud nō denegaret ex̄plē:
tamē occasiones differēdi varias allegabat. Nec etiā de
cā ꝓpositū balneas adire: ipamq; secū adducē. Qđ ꝫ facta
est. sed nō ad delicias vel sublimationē voluptⁱ. sed ad cru
ciatū corpusculi sui vsus est eis. Simulās eni se velle bal
neare p fect⁹ ad canale ꝺductus: vnde aque fulphuree ꝓ
cedebant. ꝫ feruētes aquas sup nudam carnem sufferens
die fortius corpusculū affligebat: q̄si cathena ferrea ver
beraret. Cūq; postea interrogata fuisset quomō tantos
potuisset sustinere calores absq; mortis periculo. Respō
dit q̄ absente matre intrabat ꝫ cogitans allidue de penis
inferni ꝫ purgatorij quas sibi videbat merulle: rogabat
deum vt illas penas in purgatorias cōmutaret. ꝫ et con
fidentia bn⁹ gratie palpiende dulce sibi fiebat: qđ patie
batur. Et q̄uis dolores sentiret: nō tamen a tanto calore
ledebatur. Reuersa vomū mater cum filia katherina. fre
quēter increpabat matrem ip̄am filiam de nimia sua austeri
tate vite: qđ tamen illa surda aure audiebat nil diminuēs
de cepto rigore abstinētie. Contigit aūt ip̄az grauiter in
firmari. eo langnore q̄ vanole dicit puenis satis coits. Fe
bris q̄z nō mediocris eā arripuit. Que tñ matrē opportu
ne importune obsecrabat. vt cū fratribus de tercio ordine
b. dñici tractaret. vt ei habitū illi tercij sibi tradē dignarē
tur: ꝫ in eq; ꝓfessū reciperēt. adq̄ciēs eq si hoc mīme exe
queret: cito ip̄az de hac vita migrādā. Hoc cū mater mi
nus timēt temerītie diligēs. eāq; infirmē apud frēs ordis
ꝓdicatoꝝ ꝫ sorores illi⁹ collegij senē. q̄ eā ad suā ꝓgre
gationē admiserūt. Et recepto habitu nō multo post plene
ꝓualuit: deo gr̄as agēs magnificās. Vbi notādū q̄ ta
lis mod⁹ vinedi cū tali habitu institut⁹ fuit a beato dnico
Cū enī partes tholosane ꝫ lombardie plene essent hereti
cis. q̄ molebant auferre ab ecclia omnē tempoalitatem.
inter alios errores pater beat⁹ dñicꝰ indefesse ꝓdicās con
tra illos. dicit ꝓuenisse ex illis centū mdia. ꝫ in aduersoꝝ
sumpsit quasdā deuotas ꝑsonas zelātes ꝓ fide. q̄ corpo
raliter illos hereticos gladio materiali expugnarent: quos
ipe gladio sibi dei amputare nō posset. q̄b⁹ ꝫ tradidit cer
tū modū vinedi spūalē. vltra ꝓmunē modū layealē ꝫ cura
tiū ꝓplete religionis: ꝫ dicebāt ipe frēs de milicia. b. do
minici. Et cum pro⁹ deuotis hereticis ꝑ pbis illis. cū nō opor
teret ampl⁹ gladio pugnare: remānsit in illo nō ꝓm re
ligioso cū vocabo⁹ suis: que mentis viris cōmunē tegeb⁹.
ꝫ alij virtuosi fratres videt ꝫ ꝟgines ꝫ pingati illis ad
heserūt. vocati postea frēs seu sorores de penitētia. b. dñi
ci quaꝝ regulā approbauit Inno. papa. vj. Et iobem. xxij
declarauit illos ꝫ illas nō fore intelligēdas de numero eo
rū qui dicūt in de. Ad nīam de beret. hegbardi ꝫ bechine.
ꝫ bonomus posset q̄ tempore interdicti possunt interesse
diuinis officijs in ecclesijs ꝓdicatoꝝ. Hunc igit ordinem ꝫ
habitū virgo assumpsit.

De mira austeri- .§.iii.

tate ꝫ abstinētia vite eius. Post habitus assumptionē li
cet ꝫ prius pro posse se abstineret a carnium esu. carne ta
men ne sui aduerterent: oino a se illas totaliter abdicauit.
adeo vt odorē etiam illaꝝ ferre nō posset absq; corporis
passione. Vinū ita limphare cepit. q̄ sapore simul cū odo
re ꝑdito: colores tm retineret rubedinis. Quintodecimo
aūt erat⁹ sue anno vinū et toto dimisit. ꝫ potu aque frigi
de et toto vtebat tm. Locrū quoq; quodcūq; a se auferre
bat paulatim ꝓter panē. Et infra bene temp⁹ uo esu pa
nis ꝫ crudaꝝ herbaꝝ. seipam cobercōo restrinxit. Circa
et. annū etatis sue etiā se panis vsu ꝓnunit solū crudarū
herbarū sibi vsu reliato. Postremo nō et vsu. nec et natu
re sed et diuino miraculo ad tā altum statum deducta ē.
q̄ licet corpusculuz illud planū infirmitatibo subiaceret.
laboresq; alios importabiles sustineret: consumpto tamē
humidi radicalis nō habebat locū in ea. nec stomach⁹ fa
ciebat aut facē poterat officiū digerendi. nec virtus corpo
ree ꝓter ꝓsationē cibi ꝫ potus relebitare. ita vt vita ei⁹
qualitota esset miraculū. Minime aūt quacūq; industria
naturali exercitio seu vsu ad hunc statū venire potuis
set. Sed nec talia ad consequēdum seu introductionē deduci
oportet a quocūq; nisi cui concedit plenitudo spūs. Pri
uilegia enī paucoꝝ ꝓmunē legē facere non possunt. Si de
lecto quer̄atur. in quo membra fatigata quescerent. Au
di ꝺnobilem ꝫ delicatum thalamū virginis. de ligneis ta
bulis sibi fieri fecerat stratum: in quo sedens meditabatur

vel stabat in oratione prostrata. vt pe suo nullis detractis ve-stibꝰ corpusculū tantūmō reclinabat. Vestibꝰ laneis vtebat̄ intꝰ & extra. Quādoq; carbonē ferreā sua latera sine medio circūdantē sera cingēte accendebat tāliter. q̄ ferē in-trinsecata carni cutē reddiderat. Vigilijs noctes egerē-bat. vsq; ad horā matutinalē. Postmodū vero sic pau-latim data est sibi vincē somnii. q̄ infra duos dies tribꝰ horis dormiēdi horā. nec hanc etiā somno p̄sentiebat nisi. q̄n-ad ꝺ corpis lāgnores cogebat̄. Reuelauit ipa q̄q; q̄ nul-lam tamē relingentē habebat in hac vita quātuꝫ cū intel-ligendo loqui vel p̄ferre de deo. Centū diebꝰ & noctibꝰ se-te stetisse absq; cibo & potu & somno: si habuisset intelli-gentes & ferentes cum ea ad loquēdū de deo. nec vnq; lassabat̄: semp̄ recēnos & hilariꝰ reddebat̄. Preterea volēs imitari patrē. b. dominicū tres sibi quotidie de vna carbena ferrea disciplinas inferebat. Quinq; pro singulis pro defunctis. tercia p̄ his qui versant̄ in mūdo. Sed po-stea infirmitatibꝰ aggranata hoc primitare nō potuit. pro qualibet aūt delictōna vnā horaꝫ cū dimidio occupabat & raro deficiebat q̄n sāguis gutte et scapulis vsq; ad pedes defluerēt. Multos legimus patres in vtroq; testa-mento miras abstinētias fecisse: ꝺ paucissimos suiꝰ simi-les. Cū aūt katherina ita se dire disciplinabat. ꝑpendēs mater pre nimia cōpassione clamabat cū gemitu. filia filia Ego te mortuā video. tu te ipam occidis. nec tamē ab hu-iusmodi cessabat vt se deo hostiā offerret in odorē suauita-tis. Si q̄n mater secū ad prandendū duceret. vt magis quiescē posset. surgebat illa clām matre prandēte & oīum in cōbibat ligna etiā dura sub linteaminibꝰ clām loco suo po-nebat: vt mollicie declinaret. Licet aūt ipe modꝰ viuendi tercio ordini traditꝰ ab ea assumpt̄ nō astringat ad paup-tatē & obedientiā totaliter. Quis esset religiosꝰ: nō katherina ad ea supero grabat ita obedientiā p̄cepta amplectēs. q̄ nō solū magistro sororꝫ & priorisse cuius conuentꝰ: ꝺ confessori suo simpliciter in oīb obediret. etiā in his q̄ sibi ardua erant. Paupertatē diligēs in domo parētū posita: q̄ rebꝰ abūda-bant. nihil p se vel ꝑ se accipiebat nisi q̄d paupēs largie-bat̄: sup quo largā licētā habebat. Intantū aūt erat pau-pertatis amica. vt nō posset quiescē mens eius cū domꝰ parentū cerneret temporalibꝰ abundare mēte illud reuol-uens. Ve vobis diuitibꝰ qui hic habetis ꝰ solatiꝰ vestrā & q̄d dictuꝫ fuit diuitē epulonē. Fili recordare q̄ accepisti bona in vita tua. nūc aūt cruciaris. Unde & attente dñm precabat̄. vt ad paupertatē dñs suos parentes reduceret: vt diuites magis in regno fierent. Qd & secutū est. Nam domino disponēte multa infortunia sustinētes ad infimā paupertatē reducti sunt. Silentiū aūt quod gratiā partus-tit. vt zacharias mutus iohānē cū magna custodia serua-uit cessi regula nō mandaret. Cum esset adolescentior per triennū continuū ita seruauit silentiū. vt ne vnū verbum egrederet̄ ve ore eius: nisi ꝑhēē cōfessori peccata sua. In cellula in domo sua clausa morabat̄. nec egrediebat̄: nisi cum ad ecclesiā processurꝰ. Nec cibus in cella sua quia tēnia refacti sibi ministrabat̄ in vsu eius: seruans quod iob inquit. Anteq̄ comedam suspiro: & sicut inundantis aque. sic rugitus meus. & lachrymarū. Multotiens sum-pta pmunione per plures dies manebat sine cibo & potu suauitate sacramenti refecta. Verū quia multi multa de ea loquebant̄ & aliqui ꝙ deceptio erat ꝺ yaboli tanta ab-stinentia: vt demū inducerent ad aliqd̄ peccipuum. Aliꝙ non erat illud ꝑ se verissimum sanctoꝝ facere tantā singu-laritatem: vnde elato posset insurgere. Aliꝙ ꝙ fictio & fal-lacia erat ad ostentādam sanctitatem: sed in occulto pme-bat & bibebat. ꝓpter quod ꝑfessores ei mandauerūt. vt omni die cibum sumeret in aliqua quātitate: quibꝰ ipa vt obedientie filia parebat & cū suo magno cruciatu. Nam flo-machus eius ita erat lacessitus. vt illud panis q̄d sumebat retinere nō posset: & emissa festuca in gutture q̄ nimis tor-quebat̄ euomebat assumptū. Virginis eius cōfessor medi-

tationes & lachrymas quis sufficiat enarrare?

Quia igit̄ audiuit .§.iiii.

filia & sponsa dñi vocem tri. indutus autem sui ad obedi-endum in cūctis obtimo cens ꝺ populū suū passionē & to-mum patrie sui. nō solum ꝓpinquos carnis. sed & ꝓpriam voluntatē. concupiuit rex eternus decore suū allectus fer-uore eius. Cepitq; ei apparē sponsus suus dñs noster ihc̄s de omnibusq; vtilia foret aīe sue plene informās. & vt refert ipe magister raymundus compilator legende eius. Et se-creto p̄fessionis habuit: nihil q̄ pertineat ad viam salu-tis habuisse ab homine. sed p̄ reuelationē dñi nr̄i ihc̄ p occul-tam inspirationē. & aliquādo ꝙ clarā apparitionē loquē-tes sibi sicut homo loquit̄ homini & visio erat aliq̄n ima-ginaria: aliq̄n enā corporalis sensibꝰ exteriorib obiecta se transfigurauit in angelū lucis. Quem timorem ipe spon-sus dñs ihc̄s in ea imēdauit dicēs vt a tot̄ semp̄ oportune in timore ambulare. Docens eam ꝑ hoc signum discerni posse inter apparitionē angeli lucis & angeli tenebrarum inter cetera. Nāꝫ et apparitione vel reuelatione angeli lucis nō solū primo timorē inducit: sed in securitatē & lenitatem termi-nat. At econtra apparitio tenebrarum sub spe lucis lenitatem & securitatem primo causat: & in merorem finit. Transfigu-rationē vtiq; tenebrarum in angelum lucis sequit̄ superbia & elatio mentis & ꝓsumptio sui. Et q̄a ipa semp̄ humilior & feruentior reddebatur ex hmōi apparitionibꝰ: hinc cepe-runt visiones celi & reuelationes in ea multiplicari. vt q̄e-admodum loquitur quis familiariter & frequēter cū ami-co suo sic ista virgo cum sponso suo dñoꝝ ihc̄o xp̄o. Unꝰ aūt ille esset angelus in ꝓsona xp̄i sicut quādo moyses loq̄-batur in ꝓsona dei dicēs. Ego sum dñs deus tuus non culto dire. an ipe personaliter ihc̄s xp̄s qui est in dextera dei de-terminatum nō reperio. Quoq; ipe qui hystoriam hāc texuit in principio allocutionis & familiaritatis cum ea he sitaret. an magnalia que loquebatur & de ea dicebant̄ fo-rent ex illusione ꝺ yabolica. per duo que asserit in se exper-tum declaratis veritate non facte ea gesta per ipam a do-mino fieri. Et primuꝫ fuit. quia postulans sibi per preces eius dari inhimam contritionem & fontem lacrymarum pro defectibꝰ suis. illa promittente visitatus ab eo et in-sperato in tantam cōpunctionē deuenit omnes suos reco-gitans in amaritudine anime sue peccatorum suorum: vt dumpte viderentur carbarcte & apparerent fontes aqua-rum & sibi ꝑ timeret. ne pectus & cor doloribus & signibus scinderetur. Et p̄ lachrymationem & fletū deus exaltatio nem infudit. Altera autem vice cuꝫ loqueretur cum eo de magnis mysterijs sibi reuelans & munus fideliter ea audi-ens. intuens in eam vidi faciem eius transformatā in facē viri barbati: qui cuꝫ finis oculis aspiciens nimis terruit eū Que facies oblonga erat etatis medie colorisq; tritici. ma iestatem quādam ꝑferens in aspectu. vt dūm le ostendēs & cum territus exclamarem. O quis me respicit? Respon-dit illa. Qui est. dēs paruiq; facies illa: & solū faciem ipius virginis vidi. Narrauit ꝑcta virgo ꝑfessorib suis q̄ in principio suaꝫ visionū cum dño apparere cepit. ornate ipe vna dierum dixit ei dominꝰ. Scis ne filia que tu es: & quis ego sum? Si hec duo nouerisbeata eris. Tu enī es illa: que nō es. Ego aūt sum ille: qui sum. Si hāc notitiaꝫ habueris in aīa tua. nunq̄ te decipe potent inimicꝰ cēlis laqueos eiꝰ nades. Nūq̄ cōsentiēs rei que sit ꝑta mā-tam tri. omnē q̄sum & virtutē acquires. O lector caruli me hic fige pedē. nec leniter trāseas thesaurū incompara bilem in agro absconditum. Considera primū inquit ray. illud dictum. Tu es qui nō es. q̄ vtiq; ita est. Nam cū de nihilo sit facta omnis creatura i. nō de aliquo poren-tem. Creare enim est de nihilo aliquid facere. et ita ex te nihil es. Item ad nihil tendit creatura et se seu sibi relicta. in tantum q̄ si per instans creatoꝝ a conservatione creatu re cessaret: mox redigeretur in nihilum sm Gregoriū. Et

cum peccatū facit ꝙ nihil dicit ſm aug. qz nō eſt aliqua creatura peccatū ipm. z qz frequēter peccat ad nihilū tendit. z cū ſe poſſe nihil poteſt facere boni ſm verbū ꝓphete nec cogitare ſm apm. Et ideo qui ſe exiſtimat aliquid eē cum nihil ſit: ipſe ſe ſeducit. Et ſic patet ꝙ creatura ex ſe nihil eſt. Dō ſi quis bene cognoſcerit z intellexerit. vnde clario mentē eius aſcēdit. que nouit nihil eſſe ſcipm: Secundā particulā notabilis ipius doctrine omittē ꝓpter hoc eſt. ſ. ego ſum qui ſum. Que ꝓpoſitio noua eſt pariter et antiqua dicta moyſi: et tā alia natura in exōdo. Si ei nō crediderit ꝙ ego ſum: moriemini in peccato vro. Ille enī (vt vocēt ſancti) tm ꝓprie eſt: cui eſſentialiter ꝓpe nit eſſe. nec eſt differēta inter eſſe ſuū z eſſentiā ſuā. nec ab alio ꝺ̄ a ſe. i. deo. ꝓuenit eī eſſe: a quo ꝓcedit omne aliud eſſe. Et vt verbis vtamur apli. nō eſt in eo. eſt z non ſicut in creaturis. i. mutatio. Creator ergo ipe a ſcipo z non ab alio totū in ſe habet infinitaz eſſendi pfectione. Et ex hac cognitione ſui z creatoris ꝓcedit omnis pfecto virtualis z omnis bona ordinatio mētis. Quia vt ſamens ei a quo cuncta recognoſcit ſe habere nō ſe ſponte z letāter ſubiciat. Quis tā gratis z copioſus benefactoē nō ex toto diligat corde. Quis ad tantū dilectoē qui nullis ꝓcedentibus meritis noſtris imo nihil mouēte ipſo niſi ſua bonitate. nō inardeſcat amore. Quis non ꝓcunct timore z tremore ad tāpotentē dominatoē. Altera vice apparens ſponſus ihe ait. Filia cogita de me qđ ſi facies: ego cogitabo de te. Hoc videt̄ ꝑ exponē dū ait. Iacta cogitatum tuū in domio z ipe te enutriet. Et hac doctrina ſolebat ꝛgo hec vice alys. Ergo ſum? dati deo ꝙ facz baptiſma vel ꝙ facā religionē clericalē ſeu regulare. in nullo debere meas ſolicitudines de me nobis. ſi tm modo ſolicitari z cogitare q̄ liter ipſi domio cui nos dedim? placeam?. Et hoc nō ꝓprialiter ꝓpter ꝺeleitatē ꝓprij. ne videar amor mercēnar?: ſed ꝓpter ꝺeleitatē vnionis qua ſibi glutinio amoris vnimur z tanto amplius quātomagis ei placem?. qz nec ꝓprium eſt ꝓprialiter ꝓpter aliud appetēdū. niſi qz pfecto modo viui nos infinite pfecto ꝓpicio. vnde ſolebat dicē virgo ipſa quādo tenebam? de aliq̄ pericula. Quid habens facere vos de vobis q̄ntatus diuinā pudētiā facē dū magis timetis. ſemp habet oculos ſup vos: indeſinēterq; ꝓnidet ſaluti veſtre. Tantā ꝓceperat de ſpōſo ſuo fiduciaz poſtq; audiuit z ego cogitabo de te. tamalterq; de vinea ꝓuidentia ſapiebat: qz ſatiari nō poterat die noctuq; ad loquendū de ea. Unde in libro quē fecit. ꝓ longā tractatum z plura capitula dilexē de ea nō omisit. Nec tamen ex eo qđ dictū fuit illi vel ꝙ pſalmiſtā iacta cogitatū tuum in dño tolliē quin operē qđ poteſt ſm ꝓpationē ſuā ſibi cōgruentia: nō in ꝓpio opibz ſuis: ſi in deo ꝓfidēdo. Aliud qz ſanctū vocumētū capientibz invia dei. ꝓpicē frequēter replicabat. vt. ſ. quis habēt ſanctū odiū ſui. ſ. partis ſenſitiue. Quia cū ex amore dei ꝓcedit odiū culpe que zela dominū cōmittē. videns alia homitē z assignē eis culpe in preſentitia regnare. z ipa radiceo miſſile: magno facto odio mouet̄ zela ipam. Conaturq; totis vnbo occidē ipam. i. homitē illā radicē in ea: q̄ fieri nō poteſt abſq; ꝓpria ſenſualitatis afflictē nō parua nec breui. Cerā q̄ fieri non poteſt quin remaneat ſem ꝙ aliqua radix ſaltim paruaz culpam. intra id Job. ſi dixerim? qz peccauī nō habem?. ipſe nos ſeducem?. ideo cōgit quādam diſpliciētiā contra ipam z hoc eſt odiū ſanctū. De quo etiā dixit Job. xij. ait Dei odit iniam ſuā. i. ſenſitiuā in hoc mūdo in vitam eternam cuſtodit eā. ſ. aiam intellectiuā. vt ſit relatio ſimplex in ea. Et ꝙ hoc odiū ſanctū extinguit̄ amor ſui. i. quem qui creſcit vſq; ad ꝓemptū dei ſm aug. cā z ſentina omnium malor. ſicut econtra amor dei creſcit vſq; ad ꝓemptum ſui qui eſt hoc ſcōm odiū.

De victoria mira- .§.v.

bilinqua habuit in temptationibz precipue carnalū cogitationum. Inſpiravit igit̄ dom?s mentē eius. vt a domino veraliū donū ſortitudinis peteret: qđ ſine intermiſſione multis diebz effecit. At clementiſſimus inſpirator volens poſt diuinā oratiōnē fieri eruditor: tali primo inſtruxit doctrina. Filia inquit ſi vis virtutē fortitudinis acquirere. oportet te me imitari. Ego enī licet poſſem virtute diuina poteſtates aereas adnihilare. ne dum ſuperare z aliam viam tenere vincendi: tamen ꝓ humanos actus meos volens exemplum dare. nō niſi ꝙ viam crucis volui ipas vincere. vt vos facilio ſermone docerem. qz ſi fortis vultis eſſe ad vincendū omnē poteſtatē hoſtilem: crucem accipiatis. ꝙ refrigerio veſtro. ſicut z ego feci: qui ſm apoſtoli meum pauli ꝓpoſito mihi gaudio ſuſtinui crucē cōfuſione contempta. Oportet ergo paſſiones z afflictiones nō ſolum pacienter portare. ſed ꝙ refrigerio ampletari z optare. Et vere refrigeria ſunt. quia quāto magis patimur ꝓ me: tanto magis ꝓmouemur mihi efficiemini. Et quāto mihi magis ꝓmanimur in paſſionib: tanto magis ſm doctrinam pauli apoſtoli mei mihi in gratia z gloria etis cōſimiles. Accipe igitur filia amata ꝓ dolore z angoſcia ꝓ amaritudine ꝓpter me. nec quicq; dubites: quia contra omnia fortis eris. Dō illa non ſurda aute peroptens. et tunc in mente ſua fortiter ſtrit in tribulationibz delectari. Et ꝓcedit mihi ſemel confeſſa eſt ſecreto. nulla res exterior eam tunc in hac vita refrigerebat: quātum tribulationes z paſſiones. ſine quibz impatientiſſime ſtentiſſet in corpore: ſed ꝓpter has ſuſtinēdas libenter portabat celeſtis corone dilationē: quia ſciebat ꝙ pēnas cōmune coronandi angebat in celis. Poſtq; igitur dom?s turrim fortiſſimam armaverat filio doctrinis. via paſſiue aperuit bonis. vt accedēt ad eam z phendi ſi quomō valeāt cū expugnare: z eā vndiq; circūdare conant̄. Primoq; inchoant a temptatione carnali: qua non tm ꝓ cogitationes immittūt interius. nō ſolum illuſiones z ſantaſias inſomnis: ſ. ꝓ apertas viſiones quas aſſumptis corporibz aereis ſuis oculis z auribz ingerebat. Horror eſt ꝓia illa referre: ſed victoriā audire puris mentibz nimis delectabile. At illa contra ſeipam z contra carnē ſuam z ſanguinē inſurgit. vehementiſſime carbona ferrea carnem macerando z ſanguinem ſuum totaliter. ſed nec per hoc hoſtes abinde bato bello deſiſtunt. z quaſi cōpatientes z conſulentes primo dicebant. Cur miſera tantā te affligis? Quid tibi affert vilitatis tanta pene afflictio? ſpuras ne in bis poſſe pſeuerare. Nunq̄ poteris in bis continuare: niſi velis te ipam occidere z homicida eſſe corpis tui. Deli?eſt tibi vt hāc ſoliditatē dimittas: anteq; et toto vehicias. Adhuc eſt temp?. vt poſſis gaudē in mūdo. Juuenis es z adhuc recuperabis corpis vires. vivas ſicut cetere mulieres. Accipe virū z pcrea filios ad humani generis augmentum. Dō ſi videres deo placē. nūquid nō z ſancte nupſerāt ſaram. rebeccam. rachelem z ſuſannā attende z animam. Jo hoc modo vixerūt. nūq̄ poteris pſeuerare. Hec z ſimilia illis mentī eius dicentibz ſacra virgo ſemp oratio z deo ſe recōmendās. pondebat cuſtodiā os ſuo cum cōſiliet peccatoz. i. ꝺyabol? aduerſus eā. Dabat q; ſecū ꝓtrahentibz hoc ꝓ regula generali. qz cum temptationes inſurgerēt. nunq̄ ponerem? nos ad diſputandū cum inimico: quia hoc eſt dō ipe querit. vt veniamus ad verba cū eo. Conſidit enī de magna malicie ſue ſubtilitate. qz ſ. luiſs ſophiſmis rationibz nos vinceret. Unde ſicut caſta mulier nō vult loquenti ei ad adulteriū incitāti in aliquo reſpōdere. ſed quātuz poteſt diuertere ab eo: ſic anima que caſto amore deo coniungit̄. nunq̄ vult reſpōdere inimico temptanti: ſed ad ſponſum ſuū per oationem recurrere.

Hoc aduertens inimicus ad aliud genus pugne ſe conuertit. Effigiat ſiquidem imaginem mulierum et virorum turpiſſime ſe ad inuicem cōmiſcentiuz. actuſq; ſedos et verba in honeſtiſſima tam viſui eius q̄ auditui ſe obicientiū. ſicq; turmis tam abominabilis circa eam diſcur-

rentib⁹ vlulatibꝫ ⁊ clamoribꝫ eaꝝ ad turpia inuitabāt. Et qō magis horrebat cogebatꝙ etiam clausis oculis ⁊ auribꝫ intuēri ⁊ audire. Addebat ꝯ mēti valde afflicte alia afflictio qi spōsus q̄ solebat eā lepi⁹ visitare ⁊ cōsolatōes plurimas scribē videbat a se elōgat⁹. Unde orabat mentis nō pua tristiciane forte de⁹ ab ea recessisset. nā tū ostendēs ⁊ auferitatis sōite p tedio omittebat: si sibi pī respondebat. Nūquid tu vilissima cōsolationibꝫ aliquibꝫ digna es: Nō es memor iniquitatū tuarū: Quā terribile facies Nōne tibi parcit eterna damnatio satis est tibi: Nunquid ꝓpter has consolatōes elegisti deo seruire. an vis eternū in futurū eo fruano: Et his iaculis humiliatus ꝙ confundebat regē sup hoc. Cellula ei⁹ plena erat demonib⁹ molestantib⁹ eā. Et cū aliquādiu radio illustraret ⁊ recordaret ꝙ nouū sortiendū petenti dictū fuerat: cepit ilarata interius cepit cogitare ⁊ ꝓpositū firmare omnes illius molestias letāter ferre quouscꝫ deo placeret. Una⁹ autem et illis temptatorib⁹ audacio ⁊ pociosior ceteris aut ille. Quid misera es facturā tota vitam tuā in hac misēria semp duces. nec vnqꝫ desistem⁹ a molestia tua citra mortem: nisi nobis ꝓsentias. Cui mox illa doctrine tradite nō immemor. cū omni securitate rūdit. Ego penas elegi pro refrigerio meo. nec difficile mihi erit has ⁊ alias penas ꝙ saluatoris noie tolerare: q̄diu ei placuerit. Quo dicto in mediate totus ille demonū exercit⁹ confusus abscessit. ⁊ quedam magna lux de superius tota cameruā illustrās apparuit. ac in hac illa dīs ihs xp⁹ consolatoꝝ tenaliter enarrauit. Vocauitqꝫ de cruce virginē dicēs. filia mea katherina. vades quāta ego passa sum ꝙ tu nō sit tibi grauē sustinere ꝓ me. At illa ait. Vbi dñe mi fuisti dum cor meum tot turpitudinib⁹ vexabat. Cui dīs ego erā in corde tuo Et illa salua semp virtute ait. Qualiter credere possum ꝙ tu habitares tunc in corde meo: qd non nisi turpissimas ⁊ spurcissimas cogitatiōes in me subūdabat. Cui dīs. Laudabant me cogitationes ille in corde tuo leticiā an tristiciā. delectabāt an merorē. Illa illa. Sūmā tristiciā atqꝫ merorem inqꝫ. Et dīs. Quis ergo faciebat te tu tristarens ⁊ nō delectarenis in eis nisi ego: qui latebam in medio cordis tui. Si enī ego nō affuissem. cogitatiōes ille penetrassent cōtinuā ⁊ fuisses delectata in eis. ꝙ ꝑsentia mea displicētiā earū confabat in corde tuo. Et et illa victoria habita de inimico cepit sacratissim⁹ ꝑsonus eius alia familiariter cōuersari cū ea. adeo vt incredibile videat.

Apparebat ergo .§. vi.

sibi frequentissime dīs ihs ⁊ dīna⁹ solito cū ea manebat. docebatqꝫ sicū aliqꝫ gloriosissimā genitricē suā: aliqn̄ b. vīginē quinqꝫ marīā magdalenā vel sōb. euāgelistā vel apl̄m paulū ⁊ alios: faciebatqꝫ ꝓfabulabat sicut amic⁹ cū domestico suo ⁊ frequēter simul dīs ⁊ ipa dicebāt psalmos ambulādo per cameruā. sicut solent agere duo clerici vel religiosi similē officiū dicentes. Et aduertēdas ꝙ virgo ista literas quidē scribebat: sed eas bonē viatore nullo docente. nec sciebat loqui latine: sed sciebat legere literas ⁊ proferre. Narrauit enī de semetipa ꝙ cū prio diuinis laudibꝫ horis canonicis deputatis vacauisset addiscere psas. scripto sibi alphabeto ꝙ quādam sociam suam docebat. Sed cū per plures ebdomadas laborasset ⁊ nullatenus id posset addiscere: cogitauit magistrū adire celestem prio petitione temporis deuotādi orāo. vt si bene placitā erat ei: hoc agē dignaret ipam docere qd ꝙ semetipm̄ anxiabat apprehendere. que surgēs ab oratōe ita diuinit⁹ est edocta. ꝙ omnē literā legere tam velociter ⁊ expedite sicut expedite quilibꝫ doctus legē. ⁊ tamē syllabicare in nullo sciebat imo psas vix cognoscebat: qd manifesti miraculi indiciū erat Unde libros cepit querē diuinū officium cōtinētes: ⁊ in ipis legē que ibi sunt tradita. Demū crescēte ei⁹ in cōtemplatōis pfectōe. cessauerūt paulatim oīs ores vocales. ⁊ tamē ꝓpter frequentissimū rapetū mētis ad diū deuenit ꝙ vix poterat oratōez dñicā vocaliter semel pferē. quin ea ei⁹ ab exteriorib⁹ sensib⁹ caperet. Scripsit ⁊ vni semel quedā ſba denota nō pauca et diuino miraculo. cū nec antea nec postea aliud ꝑ scipam scripsit. vtpote scribendi ignara: sic manū alten⁹ scripsit ea⁹ plurimas ad diuersas psonas ea dictāte. ac libris seu tractatū ex reuelationib⁹ nō bonem. Crescēte vero quotidie amplius in gratia conditoris. vna dierū xp⁹ ei apparēs visibiliter sibi tam desponsauit. assistentib⁹ vbi gloriosissima ei⁹ genitrice maria: ac beatissimis iobe euāgelista apl̄o paulo ac beato dñico. ⁊ cū b⁹ dauid ꝓphā psalterū in manu gestante ac suauissime modulāte. Et tūc dei genitrix maria cepit manū extendē ad filiū. postulās vt ipam katherinā dignaretur sibi despōsare in fide. Nō annuēs dei fil⁹ vnigenitus anulū protulit aureū. habentē in suo circulo quatuor margaritas. ac adamantē in sūmitate inclusū. qē anulū digito dextere virginis dextera sua imponēs ait. Ecce desponso te mihi creatori ⁊ saluatori tuo in fide. Disparuit vīsio: remansitqꝫ anulus in digito. nō quidē ſm visionem aliorū: sed tm̄ ſm virginis visionē.

Post desponsatōez .§. vii.

plata cepit dīs paulatim ad puersatōez hūanā trahere. Unde ⁊ postqꝫ sibi apparebat ⁊ nō dissimulabat sibi q̄di ancilla ⁊ cuꝫ ipa hortaꝝ ⁊ psalmodiā duxisset subiūgebat. Modas q̄ bona est iā prandiꝫ. ⁊ tui de domo tā volūt ad mensam intrare. Vadas ⁊ sis cū eis: ⁊ postea reuertēris ad me Nō illa audiēs in singultuosos luct⁹ prosilebat dicens. vt q̄d velcrissime dñe mi me miserā repellis a te. Si maicstatem tuā in aliquo offendi. ecce corpusculū meū paratū ad penā coā pedib⁹ tuis: ad qd̄ te inuabo cultigūe. Nō me hac tādura pena punitas afficiat vt separer a te quātulūcū q̄. Quid mihi ⁊ p̄dēs eoz. Ego cibū habeo mādacare quē illi nescibit. Ego vt nosti oēm puersatōez hominū dimisi: vt te dīm possez inuenire. Hāc aūt et quo tua misericordia te inuenī licet indignissima. Nūquid debeo ambagibus hūanis imiscri. vt accelcāt ignoātie mee. Cui dīs rūdit. Sine dulcissima filia. sic decet te impleri oēm iustitiam. Nō intēdo te a me separā: sī mediante caritate ꝓximi te mihi vnirī satago. vt sic duodecim pedib⁹ ābeles ⁊ duodecim electōnis dei ⁊ ꝓximi voles ad celū. cū a puericia tua ꝓposueris te fingē masculū ⁊ in partib⁹ remotis habitem fratrē suscipere. vt possis gradū aliorū virtutis esse ⁊ habitus habeas tercū beatitudinis: qui oēdē instituit ad salutem ꝓximor. At illa dñe inquit. Nō mea ſ tua fiat voluntas q̄ ego tenebra ⁊ tu lux purissima. Sz obsecro sinō nimis ꝑsumo educas. quō fiet illud ꝙ ego misella ⁊ fragilis virtus esse valeā animabus. cū cōtradicat sexus vocēdi officio. nec cōgruit mulierē cū viris cōuersari: ⁊ ꝓpter periculū et ꝓpter scandalū male suspitionis. At ille. Nō est impossibile apud deū omne verbū. mihi qui quecūqꝫ volui feci in celo ⁊ in terra: facile ē inuenire modū. Uerū qi scio ꝙ nō ex infidelitate ſ hūilitate sic loqueris: scire te volo ꝙ isto in tempore tanti abūdant hūana superbia. ⁊ potissime eorum qui sapētes se reputāt ꝙ iniicia mea nō pōt eos amplius sustinere: quin isto indicio suo eos cōfundat. Debo tamē eis ꝑmo ex misericordia mea ꝓfusionē vtilē ⁊ salubrē si voluerint se recognoscēdo humiliare. sicut feci iudeis et gentib⁹ qī mīsi eis ydiotas sapiētia mea repletos. Debo inquā feminas de sui natura fragiles ⁊ ignoātes ꝓfundis ꝓfate ⁊ sapia referras. in ꝓfusionē temeritatis eoz. Qr sibāc me dicinalē ꝓfusionē despicit. vel eos q̄ tali mō vitabit cor fidi. ad tot alias ꝓfusiones instō iudicio eos vedicā q̄ tot⁹ mūd⁹ ꝓtēnet ⁊ despicit eos. tu ꝙ absq; cūctatōe obedies nec te vbicūqꝫ fueris verecūdā. Quibo audito ego inclinato capite cella egredit. accedit ad domesticos domus. ⁊ cū eis ad mēsaꝝ accedit. Onerosa vtiqꝫ sibi erāt cūcta q̄ vidēbat ⁊ audiebat inē domesticos: tū patiēt cūcta ferebat nec tamē mēte a colloquio diuinis cessabat ⁊ oīone. ⁊ ad

cellā reuertēs sponsaz suā ibm inueniebat: quem vulcinis amplectabat' z reuerēt' adorabat. Extūc vero cepit in ea ordi' residentis sacre coionis sumende qđ quidiu vixit sp̄ creuit. vt nō tm̄ spūs ei' vniret' cū spōso suo: sz z corp' ei' (vt ita dicerim) corpori ei' socaret' sacramētaliter.

De frequētatōe .§.viii.

ei' in sumēdo eucharistiā: z miraculis circa illud. Erat latinis inter laycos vulgatū. qđ katherina ista quotidie coicabat nec sacramēto abstīgebat alio cibo vtā trāsigebat. Sz qđ pie dicebāt z suspicabāt': vtiqz verū nō erat. Nō em̄ quotidie: sed frequēter sacramētū sumebat. De q̄ etiā frequentatōe cū q̄dā sarrape (magis philistino z q̄si xp̄iano z) murmurarēt. rōnbo tm̄ reuicebant'. cū primi xp̄icole quotidie coicarēt etiā layci. vt p̄z in actibz ap̄lor̄: vbi dicit'. qđ quotidie frāgebāt panē. z erāt p̄seuerātes in doctrina ap̄lor̄. z coicatione fractionis panis: qđ ab olim expositū de eucharistia. Et cū semel q̄dā eā rogaret' cā dom̄elice: de tāta frequentatōe coionis. cū ang. dicat. Quotidie eucharistiaz sumē nec laudo nec vitupero: singulis tm̄ vicibz coicandū hortor de p̄se. di. ij. Rādit virgo sacra in p̄sentia plurū. Erāq; aīg nō me vituperat in dictis suis: quare vos pater reuerende me vituperatis: Sic q̄z p̄fatus tacuit. Obtinuerat aūt a greg. papa. xj. ob eximiaz sanctitatē eius: p speciale p̄uilegiū. qđ posset ad placitū p̄fessores eligere z mutare. z celebrare lacē in domo sua. vel itinere in altari portatili: z coicari a quocūq; ad placitū suū. Qđ q̄dā egreferebāt: alij venerabāt'. Accidit aūt vna die: q̄ arca hoc tale miraculū. cū apprehēdisset eā infirmitas yliaca. sperans inde cito sublenari. vt ad ecclīaz p̄gere posset: sūmo mane per nūcios ipi magistro raymūdo. nō dū generali ordinis effecto z sensu p̄morāti p̄fectoi ei' significari fecit. qđ tardaret missam suā. qz intēdebat adesse z coicare. Sed cū z nimis tardaret z frēs plures murmurarēt sup hoc. qz hora trāsibat cōpetens. misit ipa ad ducēdaz q̄ nō expectaret amplius eā: sed celebraret. Qui ad altare accessit celebrauit'. Et dū missam p̄sequeret' in quadā capella. ecce katherina a duobz sublenata ad ecclīaz venit. ignorāte ipo celebrāte. z posuit se in oratōe in ecclia in loco multū distanti ab altari: vbi celebrabat. Peracta p̄secratōe cū iam peruenisset ad fractiōez hostie. p̄ma in duas p̄tes. deo dispēsante p̄ter intentionē eius p tres p̄tes facta est diuisio. q̄rum vna in magnitudine q̄si vni' fabe alpe cētā eius sabet fugit. in qua dubiū nō erat ibi esse spēs panis: z p̄ q̄ns sacramētū. alijs duabz in manū ei' remanēntbz completa fractione hostie respicit de particula: nec in calice videt. nec ante vel post. Ne vero audiētes attendiet: p̄sequitur z sumpta vtraq; spē. p̄spicit bicūde de particula: z nihil reperit. Finita missa dimittit fratē suū iuxta altare: q̄ ne minē ponēte ad ipm accedē. vt postea diligēter p̄scruteť z in tobalijs. z ad pedes altaris. Erutus verbis factis. q̄dam cartusiēsis ordinis festinabat cū eo loqui. z cū katherina sup quibusdā. Et audito q̄ in ecclia eēt accessit ad eā. Post locutōez cartusiens' cū ipa. Remāsit ipe fr̄ raymūdus cū ea tristitia facie. Cui cā inrogāti tristicie: exp̄sit cā. l. amissionē p̄cule hostie. Et subridēs illa inqt. Fe cistis vos diligētā vestrā: Rādit fecisse. et vere subridēsait. Nō oportet sup hoc vos p̄tristari. Tūc ille. Vere puto q̄ tu es: q̄ abstulisti mihi illā p̄culā: Et ipa nō nubi hāc culpā imputes. qz nō ego: s ali' abstulit. Hoc cū scitote. q̄ māns eā inuenietis. Tūc altrinsit eā ex p̄te vt. vt referaret ei: q̄d de re ipa sciret. Que in secreto ei dixit. illa p̄cula ad me fuit delata. Cū ei socie mee nollēt q̄ illo mane coicarē. p̄pter murmurationes. nolens eas p̄tristare acq̄eui eis. Recurri tm̄ ad benignissimū spōsuz meū ihm qui subtrahā a vobis p̄culā ad me attulit. Et ideo nolite p̄tristari: s gaudete i ipo. Altera aūt vice cū ipe ray magister reuersus cū ea z plurib alijs seruis dei de sanctione (Discurrebat enī bincinde ad pontificē z coitates p recōcilia tione populoz) cum eo pueuit senas. z visitatis seruis dei in festo beati marci in dño: renersa domū hora terciarum dixit magistro ray. Pater ego valde esuria. Qđ ille intelligens de residentia coionis p̄mo se excusauit: z p̄peter horę tarditatē. z p̄peter festiuitatē suā. Paulo post cū ei replicaret esurire te. sanctificēs desiderio suo se p̄parauit ad celebrandū in domo sua in altari portatili: licēna sibi cōcessa. vt supra dictū est. Sumpta coione p se. cui? accipe vellet hostiā paulā illi porrigendā ipa hostia distās a patena q̄ aliq̄s spacio p se accessit ad patenā vel manū celebrantis. diuinā? nota quam ei tradidit. Cessatiōe sunt plures venerabiles religiosi fidedignissimi diuersaz religionū habentū familiaritatē cū ea. ob sanctitatē ipā? hoc accidisse eis q̄ celebrassent. ipa p̄sente z hostiaz pro ea coicanda et patena sumere vellēt. ipa hostia q̄si ab alio sumpta accedebat ad os eius. Hoc etiā ei cōtigebat: vt coione accepta raperet' in extasim. z p tres vel q̄tuor horas rapta z alienata a sensibz exteriorib manebat immota. Et cū celebrās se verteret ad impēdenda ei gratiaz absolutōez (vt de more est) apparebat facies ei'. vt facies angeli splendorē emittens. Pluries etiā sacerdote celebrāte. vidit in hostia p̄secrata puerū ihm: aliqn etiam sub diuersis formis ostēdentib magnitudinē sacramēti.

De dono p̄phetie .§.ix.

quo claruit. Erat iuba igne spūs. p̄pheticē. tam fecte z frequēter: q̄ pene cā nihil poterat latē de p̄nētib ad eā. sen ad eos q̄ui p̄uersabant' cū ea: aut qui ad eā cansa salutis accedēbāt: ac sepe cogitatōes nostras ipa exponebat nobis cū ea p̄uersantib. Et cū semel inquirt ray. legen de bn̄? cōpilatoi ipa me arguerer de quibusdā meis cogitationib: que versabant' in corde. Et ego mendaciter me excusare vellem. Illa rādit. Quare mihi negatis: q̄d ego dan? video q̄si vos. que cogitatis i corde. Addebat q̄ detrimā sup hoc quid me facē oporteret. Et ad aliq̄ alia p̄iculana dilēdēdo de p̄nūciatōe occultoz. Fuit in ciuitate senēsi quidā franciscus nobis: qui post exercitū militie armate. ea relicta in ciuitate quem se vedit: vtrotē accipēs Et q̄ mala patrarat sc̄ōm corpa p̄dicaz armigeroz: a suis monebat'. vt ad penitēnā rediret. Qui vt aspis surda aures suas obturabat: suadebat' sibi ab amicis z vxore. vt loquerer' cū katherina si forte emolliret' cor eius: q̄d nō p̄tēnebat. Vxor eius ad katherinā accessit regās. vt pro eo dīm exoraret. Dū cuz fecisset. apparuit sibi in somnis militi katherina admonens vt verbis vxoris acquiesceret: ad loquēdū cū katherina sollicitauerat: si dānationē eternam nō vellet incurrē. Qua vlione p̄territus. dixit vxori. vt modā daret. vt cū katherina loqui valeret. Qđ impletū fuit. Allocut' ergo eā p̄punct' eā verbis ill?. z p̄missa p̄fessionē facere. Quā diligēter exercuit' est cū fratre thoma antonij de sanctis. Post hec locut' est miles virgini affirmās fecisse p̄fessionē. Collaudauit virgo: q̄d gesserat admonens in futurū a talib malis abstinē. z subdidit. Videatis dū q̄ oia diximus peccata vra. Et ille. Vere oia: q̄ meōrie occurrerūt expōsli. Et illa trabēs eū a pte. secreto redigit sibi ad mentē quoddā scel? patratū occulte in apulia: cui? ille fuerat oblit'. Qđ audiēs z p̄missa peccatā recognoscēs mirat' est z pluribz manifestauit. vt notum fieret p spūm ḡphie illā illud nouisse de quo p̄fessus e. Et nō multo post infirmat' in dño requieuit. Cui frater thomas de senis ex p̄fessorib vnus dicte virginis. cui magistro georgio eiusdē ordinis predicatoz pergerēt ad montē policianū equestres. in latrones incidērūt: qui eos spoliauerūt ablatis equis. z iam de eoz morte tractabāt. ne eos accusarēt formidātes. At frater thomas se recōmēdauit toto mētis affectu virgini ipi. vt a p̄dicte tāto eos liberaret. Quo facto mutauit dns cor eoz. dicēs. cepit inter se. Quare nocebitis volumus. Isti sunt boni homines nihil dicēt de factis nostris. z restituētis eis omnibus

ablatis. exceptam modica pecunia: quā habebāt. p̄ expensis liberos dimiserūt: estimari potest admirationi eorum habentibus: in quo etiā apparet de spū p̄phetico eius. Nā ea hora: qua frater thomas innocauit admirationē eius senis essz. multās p̄ multa miliaria ab illis fratribus. dixit socie sue karissime. Pater me⁹ frater thomas me invocat quamquā periculū vagetur video eum⁹. p eo. Et cui⁹ oratōi secuta est liberatio illoz. Lepore insup greg. xj. Anno vicesimo dñi. M. cclxxx. cū virgo sacra esset in ciuitate pisana. Et ray. sepe fatus cū ea. diuulgata est ibi de rebellione ciuitatis perusine zera simū pontificē. valiarā plenū ciuitatis ytalie. Nō cū socie virgini retulissent. multū doluit de tāta irreuerētia. inobedientia xp̄ianoz ad ecclās sanctā qui etiā tēpore tam habuerāt ecclesiasticas cēsuras. p̄decessores ipsa subdidit. tamē. Nō incipiatis fletū vestrū tamen. qz nimis habebitis flere. Istud ei qđ modo videtis ē hac. mel respectu subsequentis. Et ille. Que maiora possum⁹ mala videre. qz xp̄icolas omnē devotionē. reuerentiā erga ecclesiam p̄duisse. et collationes nil timere. Nō restat eis nisi fidē abnegare. Tūc illa ait. Pater hoc modo faciunt laycī. sed cito videbitis. qđ deteri⁹ facient clerici. Et frat. O me miser. nūquid etiā clerici romano pontifici rebellabūt. Et illa bene videbitis vos. quādo volent ipsoz pauci modici coangē facient eum tāle scandalū. vniuersale toti ecclesie dei: qđ tandē pelibs hereticā ipam fundet. et p̄turbabit. Ad qđ frater ille. Et habebim⁹ nouā heresim. et nouos hereticos. o mater. Et illa. Nō erit. p̄ter heresiarcos quasi heresis. et quedā diuisio ecclesie. et tonus xp̄ianitatis. Ieaq; parens vos ad patientiā. qz oportebit vos ista videre. Nō cū tunc nō apparēt. posse bene tempus patuit veritas. p̄ plie eius: cū. l. motuo greg. x creato. vbano. vj. felix securū est. Cū vero virgo romaz. p̄fectura esset iam inchoato felicitate. eiq; frater ille dicēt. Impletū iam est qđ p̄dixerat. Rūdit ipa. Sicut dixi vobis tūc qđ illud erat. vt mel et lac. ita dico vobis. qđ illud quod videtis nūc est. vt ludus puerorū respectu futurorū. et populi ipa tria circūstante. denotāt regnū francie. eius patria romana et regione circūiacētes: qđ res postmodū. pēnit cūctos. p̄ter gratia bella. Postq; aūt illa dixerat. Ego curiosus factus ad inuestigandū de futuris post illā quassationē. Interrogauī eā eque manifeste innotuerat futura sibi diuinitus revelari. Obsecro ait p̄clarissima mater. Quid p̄ hec mala. futurū est in ecclia dei. Et illa. Filis tribulationibus et angustijs mē imperceptibili bonitas purgabit de⁹ ecclesiam suā sanctā. et suscitabit spūs electoz suoz. Sequetur q; post hec tanta reformatio ecclie sancte dei. et renouatio sanctoz patrum. qz. l. ex solo cogitatu emittat spūs meus in domino. Et sicut alis planies vobis dixi. Sponsa que nūc est tota deformis atq; pānosa. tunc erit pulcerrimis monilib⁹ p̄ciosis ornata. Lūctiq; fideles gaudebūt tā sanctis passionib⁹ decoratos. Et p̄ eā etiam infideles bono xp̄i odore tracti ad ouile catholicū revertēt. et pueniēt ad veram pastorē et p̄m vnū suum. Agite igit gras deo. q pt hāc tempestatē vabit ecclie sue grāde serenū. Filis dictis p̄ticuit. Nō ista sancta virgo p̄dixit tēpora tribulatōis et salmatis videm⁹ euenisse. Nō aūt de bonis pastoribus et reformatōe ecclie ab ea p̄nūciatū est nō dū aduenit. nec quādo euenire debēt tp̄s p̄fixit. vt possit de fallitate redargui. Qđ ppterea dictū est: qz ei calūmiant quidā asserētes ipam penitialle pallagiū ad terrā sanctā. qđ nō ē impletū. si nō fuerit vera ppheticilla: ē falsa. Sed absit ipe rey. Hoc verū nō ē. q̄ p̄nūciauerit pallagiū futurū. ē solū fidei. accessit vsq; ad animonē ad gregoz. xj. suaviter ei victū trāsiit ad recuperādā terrā sanctā. Multaq; alia p̄nūciauit: que sicut p̄dixerat euenerūt.

De visionib⁹ ei⁹ mi- .§.x.

rabilib⁹. Cū semel ferueñ⁹ diu meditasset. vt diu auferret sibi ppriā cor. et ppriā voluntatē. daretq; sibi cor. et voluntatē sciēm ipm: tali visiōe p̄solata ē. Videbat sibi q̄ admirabilis latus ei⁹ sinistrū aperiret. et cor ei⁹ auferret ac abscideret. Dicq; sine corde remanēt: vñ. et p̄fessori suo loquēs dicebat se cor nō habē. Post que. cū vna dieū eēt in ecclia p̄dicatoz. in capella fratrū de penitētia: in q̄. l. gregante capitulariter senis circūfullit eā lux de celo. et in hac apparuit dñs habēs in manib⁹ cor rubicūdū et lucidū: ad cuius aspectum in terrā cecidit: et appropians dominus aperuit latus eius sinistrū. et remittēs cor illud. et dixit. Ecce filia si est postulasti p̄die. abstuli tibi cor tuū. et dedi tibi cor meū quo sp vivas: claudiq; latus. et absconsit. et p̄ miraculi signū remansit in dicto loco cicatrix obducta. vt asseverāt socie. que plures hoc viderūt. Post hāc coadiuuante dño. dicebat p̄fessori suo. tanti gaudij. tantiq; iubilares. posse dere mentē suā. q̄ grādis erat admiratio: q̄ aliter ānā posset in corpe remanē. tantiq; ardoris esse in corde suo. q̄ iste ignis materialis videt respectu eius potius refrigerare q̄ vrē. et magis frigid⁹ q̄ accēdere. Et ex isto ardore. p̄dicit quedā renouatio puritatis et bullitatis. vt mihi videat. re dixit ad etatē. v. annoz. Hinc etiā accēdit tam⁹ amoz erga primū. q. p̄ q̄bet libēter sustinerē mortē corpis. Hec et similia secreto confessori revelabat. aliq; aūt occultabat.

Altera vice apparuit ei rex regū. cū celi regina mīre sue. et maria magdalena dicēs. Ecce filia carissima. p̄ amplioni solatio tuo. trado tibi mariā magdalenā in matrē. vt possis ad eā cū omi fiducia recurrē: tuoq; curā spōsalē ei committo. Nō illa cū magna bullitate et gratiarū actione acceptauit: se illi tm ultimo recōmendās. Qđ ideo credit factū. ppter familiaritatē ad intēsus amotē a⁹ ad xp̄m. et contemplationis diuinā refectiones. Vidi ego semel ināt ray. eaz raptā a sensibus humanis: audiuiq; eā multū ante submisse dicentē. Audiui archana dei: audiui archana dei: et nil aliud addebat: nec replicabat. Vidi archana dei. Cū aūt ego q̄rerē ab ea. quare totiēs illud replicabat. Nō ē mihi possibile aliud dicē ait. Et cū quererē. qđ videret: ait. Tamā p̄sentiā habere vobis illud: qđ vidi defectius istis vocabulis explanare. sicut vult blasp̄hemare. vel ebrius meretrix honorare. qz tanta est distātia inter id: qđ intellect⁹ a vero raptus et illustrat⁹ et p̄fotat⁹ intelligit: et id qđ verbis exp̄mi pōt: que q̄si pantasia ē vident. Qua de causa nullo pacto possem inclinari vobis aliq̄d differendū. p̄ne de his que vidi. quia ineffabilia sunt. Fuit quoq; sibi ostensa magnitudo sanctitatis et glorie. beati dominici p hūc modum. Vidit imaginaria quadā visione in oratione posita sūmū et eternū patrē de ore suo (vt videbat) coeternum sibi filū. p̄ducentē. qui in assumpta natura sibi demōstrabatur. Nō cum attenderet. et alia pte vidit beatissimū patriarchaz dominicū ex eiusdē patris pectore. p̄duci. luce ac splendoribus circūdari. Audiuitq; eodem ex ore p̄solaz hanc vocem. Ego dilectissima filia. Hos duos filios genui: vnū naturaliter generādo. alū amabiliter et dulciter adoptando. Cuiq; simul admiraret. de tanta comparatione et assimilatione. verba p̄solata fuerant sibi exposita per ipm dicentē. Sicut hic filius meus vnigenitus in natura assumpta fuit mihi p̄fectissime obediēs vsq; ad mortem crucis. ita et ille filius meus dominic⁹ oīa que op⁹ at⁹ ē ab infantia vsq; ad terminū vite. sciēm obedientiā mādatorum meoz regulata fuerāt. Nec vnq̄ aliq̄d preceptorum trāsgressus est: ß virginitatis mēbris et corporis illibatam cōseruauit: et innocētiā baptismalē nūq̄ per mortale amisit. Et sicut filius meus testimoniū perhibuit veritati in mūdo. ita et veritatem verboz meoz dominic⁹ predicauit inter hereticos et catholicos. Et nō solus p se ß et alios ordinis sui predicauit et p̄dicabit. mittens eos hinc ad euangelizandū verbū dei sicut xp̄c misit aplos suos. Et sicut ipse filius meus totam vitam suaz et actus doctrinales et exemplares ordinauit ad salutez aliaz. ita et dominic⁹ frēs sui imitatores. Cū esset i ciuitate pisana. quadā die dominica audita missa in ecclia. et sumpta cōione ab ipo ma-

gistro Ray. rapta est in extasi a sensibz alienata. ꝙ ꝓ aliqꝫ spaciū ad se reuersa vocauit ꝑfatū Ray. dicens. Nouens ꝙ ego ihesus mater dñi mei ibā in corpe meo igr̄ portet interrogauit quo a dño factū fuisset. At illa. Dñm meum vidi crucifixū sup me magno cū lumine descendentē. ꝛpt qđ ex impetu mentis volētis suo creatori occurrere. corpusculū coactū est erigere se. Tūc ex sacratissimoꝝ suoꝝ cicatricibz vulnerū quinqꝫ in me vidi radios sanguineos descendere qui ad manus ad pedes ꝙ cor mei tendebāt corpusculi. Quapropter aduertēs mysteriū ꝓtinuo exclamauit ad dñe deus me⁹. nō apparebāt cicatrices in corpe meo exterius sufficit mihi interius. Tūc adhuc me loquēte antequā dicta radiꝫ peruenissent. colorē sanguineū mutauerunt in splendidū ꝙ in forma pure lucis peuenerūt ad quinqꝫ loca corpis mei. scz manus. pedes ꝙ cor ad latus sinistrū. Et ego inquit Ray. Sentis ne dolorez sensibilē in illis locis. Illa ꝭo post grande suspirū ait. Tantus est dolor quem sensibiliter patior i omnibus quinqꝫ locis. ꝙ ꝑpetuo circa cor. ꝙ nisi faciat deus nouū miraculū. nō videt mihi in vita illa manere posse cū tanto dolore quin diebz breuibz finiatur. Completis omnibz q̄ mihi voluit enarrare. egressi de capella ad hospitiū accessimus. Vbi cū essemus. vt sacra virgo cameꝝ intrauit. ex defectu cordis syncopizauit. Dolorem vocati hanc inuētes timere cepim⁹. ne nos deseret. Nunqđ em̄ in rapitu suis videamus eā syncopizātem. vnde omes filios suos spāles. ꝙ filias ꝓgregare feci. et eam admiraminus vt dñm exoraret in vita adhuc ꝓseruari ad ꝓsolationē eoꝝ. Ipse q̄z etiaꝫ ferentius dñm sup ꝑ deprecati sunt. At illa. Dñs est q̄ ꝓpone volantati renuncianti. Fiat igit̄ in hoc voluntas dei. In sequenti dñica sacrā ꝓmūnionē accepit de manibz meis ait Ray. Visa est mirabiliter ꝓfortari: vnde ꝙ dixit suis. Erauduit dño ofones vestras: licz cū mee mentis afflictōne. Et vulnera illa non mō corpus nō affligūt: ꝑ etiā roborāt ꝙ ꝓfortant. Et vidēbāt afflictionāde nūc ꝓfortatio. Et cū pre magnitudine amoris diuini langueret cepit̄: ita languor excrenit q̄ de lecto surgere nō valebat: flammisq; amoris eius incensa. rogabat dñm obnixe vt soluta corpusculo aīa. ipso posset ꝓfecte in patria frui. Cui dño apparens ꝓsolatus est dicens. Oportet̄e eā patiēter expectare tpo sibi a deo ꝓfixum vite sue. Et illa. Fiat voluntas tua. Tūā petinculaz meā ozo erandire digneris. vt hoc tpe quo tibi placituz ē in mūdo versari. ꝓcedas mihi passiones quas ptulisti. me ꝓparare vsq; ad vltimū vite mee: vt ex quo nō valeo adhuc in celis te ozare. vnā saltim in passionibz vniar in terris. Hō ꝙ factū est. vt reuelit ꝓfessoꝛbz suis: multaq; magna et mirabilia referebat de mysterio passionis. asserens inter alia firmiter. ꝙ ab instanti ꝓceptōnis sue semp crucē portauit in mente tpc ꝓpter excellentiā desideriū eius de salute humani generis. Et ad multa particularia descendit circa passionē xpi deuota: que ob brevitatē dimittunt. Et cū ipsa virgo q̄si ꝓtinue pateret̄ dolores ꝙ capitis. vehemētissimē omnibz esse sibi dicebat. passionē pectoris: quā fuisse in xpo cruci affixo maximā: ꝓpter distinctiōem ossiū pectoralū. Narrauit insup ipsi ꝓfessoꝛi virgo sacra q̄ cū p⁹ multiplices visiōes mētales ꝙ corpales. ꝙ multiplices ꝓsolatōnes de diuinis receptas signē illū amoris. quez miserat deus in cor meū quotidie incendēte defecit. ꝙ foret illa dilectio sicut mors scisso corde aīam meā a corpe resolui. Secutiq; aīa sine corpore: sed exiguo nimis tempore ꝓbdolor. Que interrogata quāto tpe aīa extra corpus stetisset. Rādit. Dicit observatrices funeris mei. iij. horarum spaciū inter expirationēs ꝙ resurrectiones meā fuisse ꝙ iam magnā ptem vicinaz ꝓuenisse ad ꝓsolandū matrez ꝙ attinentes. Iterū interrogata. quid aīa ipsa separata viderit. Rādit. Quicqđ in alio seculo inuisibli nobis ē vidi. ꝙ intellexit aīa mea gloriā beatoꝝ ꝙ penas peccatorum Sed nec memoria retinet. nec verba sufficiūt ad ea explicanda. Et ꝓcerto teneatis q̄ aīa mea vidit diuinaz essentiā. et nisi quia me liganit amor eius. et amor ꝓprii ꝛpter quem me remisit ad corpus. ꝑtransiuit deficerem ex carentia tanti boni. Summa mihi inter hec ꝓsolatio est. qđ patior aliquid maligi: scio q̄ per illam passionē ꝓfectiorē habebo dei visionem. Vidiq; penas damnatoꝝ ꝙ purgandoꝝ. que nullis vocabulis possunt dici. Quas si vnaz minimā viderent eligerent potius. r. mortes: q̄ illaz. Dñ aūt anima mea hec alpiceret dixit dñs. Vides quta gloria priuant. quantaq; pena puniunt: qui me offēdūt. Redeas ergo ꝙ ostende eis errorem eoꝝ: periculum ꝙ damnum. Cuiqz anima horreret hūc redeundi. Fit dñs. Dilectum salus animarū requirit. vt redeas. Ego tecum ero semp. ꝙ ducam ꝙ reducā ꝙ nominis mei honorē portabis. ꝙ spiritualia documenta cōsā paruis ꝙ magnis. laicis: clericis: religiosis: pontificibz et rectoribz ecclesiaꝝ. Dabooq; tibi os ꝙ sapientiā: cui nullus resistere poterit. vt ꝓ infirma fortia ꝓfundam ꝙ superbiam. Dicq; anima mea mō impeꝑtibli reducta fuit ad corpus. Reuersa aūt ordo diebus fuit in ꝓtinuo splendoꝛ. recollens ꝙ excellentiaz gloriē: a qua subtracta erat. Solū salus ꝓpriaꝝ: ꝛpter quaz reducta erat ad vitam. me ꝑsolabatur.

De magna pietate .§.xi.

eius ꝙ elemosynis ad pauperes. Cum virgo sancta. vt religiosorum veram paupertatem obseruans nil ꝛpriū possideꝛ licentiā a patre eius carnali petijt. de bonis domus ipius. cum ibi manebat elemosynas facere posse. Qđ illi ꝛcessit ad plenū admonens reliquos. ne eam in hoc impedirent licet eis grave videretur. Non solū illa hylanter ꝑ abundanter necessitatē patientibz tribuebat. Et cū ad noticiaz eius deuenisset. quasdā familias indigentes nō longe a domo sua exīstere que mendicare erubescebāt. nocte alijs nescientibz deportauit: ipsa p se panem ꝙ vnū ꝙ oleum ꝙ cetera que habere potuit ad domos illoꝝ. quas aptas immē tas dño operante intromisit illas ꝙ domisit: clamoq; clauso ostio discessit. Altera vice cum audisset quandā viduaz pauperem. cū familia sua esurire patiet ipa tūc in lectulo iaceret. corpe tunc fracta. ꝓ patiens magis illis: q̄s sibi rogauit dñm. vt virtutē tali corpi ꝛferret. vt ad illam videndā posset necessaria deportare. Exoscidia ē autem ostio eius. ꝙ mane diluculo assumptis panez vino. oleo ꝙ quibusdā alijs: quedā manibz alia humeris suis: cetera ad cingulū dependēs deportauit. nō sine diuino miraculo cū ponder⁹ esset centū librarū. ꝙ ipa infirma et ꝛpatiū itineris nō modicū ad domū vidue pueniens innocuis diuino nutu ostiuz apertum et pte fugiotis brachio intromisso aperuit totū. ꝙ intromisit res ille pondere suo in depositōe sonitū dederūt. quo vidua euigilans surrexit. Cuiqz illa fugam arriperet. ne agnosceret̄. debilitata vinclo ex infirmitate illa. nō poterat se mouere: ꝛpter qđ vidua que eā bene fecerit ꝛsperit. Timens aūt ipa a ceteris nō videri. rogauit dñm vires ad domū remeandū sibi parari. Qđ et factum est. reuersa aūt ad lectulū redijt infirma. Cum semel in ecclia fratrū ꝓdicatoꝝ senis exīsteret. accessit pauꝑ ad eā postulans sibi elymam dari. admonuit illa vt paululum expectaret. quousqz domū rediret. ꝙ tūc sibi libenē tribueret. Rādit ille se expectare non posse. Arilla anxia ad pauꝑis subuentionē. cum nil aliud tūc secuz haberet. crucem parvulam argenteā: quam inter pater noster vulgariter dictos in filo habebat. Fracto filo ꝛmisit illi. Nocte sequenti apparuit illi saluator mūdi. cum cruce illa argentea sed lapidibz preciosis ornata: dicens. Agnoscis o filia crucem istam. Et illa agnosco. Sed non ita ornata erat: quā vidi. Et ego promitto tibi in vre indicij coruz collegio angelorum sanctorum. talem ad mi gaudij cumulum ꝓsentabo. Simile quid. immo copiosius liberalitas apparuit in ea altera vice. Nam cum de capella egrederet̄ ecclesie ordinis predicatorum semi: vt domuz rediret. Hora iam tarda. Ecce inuenis etatis. vt videbatur. xxij. anno-

rum mendicus ⁊ nudus. vel potius in pauperie dñi: ab ea vestimentū petebat. Quem mandauit expectare. ⁊ reuertens ad capellā extraxit honeste tunicā suā. ⁊ alia sine manicis sub ea habebat. ei q̄ illi tradidit. Qui recepta: ſcidit pariter. Ecce dña. punxisti mihi te vestimento laneo, paridere etiā placeat ⁊ de lineis. Et illa. Veni postmodo ad domū ⁊ paridebo. Reuersa igit' domū: ⁊ illo eam sequēte accepta camisia ⁊ femoralia alicui⁹ de fratribus suis. vel patruo tribuit illi. Qui etiā subtulit. O dña ista tunica est sine manicis. Rogo ergo. vt ⁊ manicas alias conferas. vt laudabia valeā cooperiri: nō attediata: si cantate succensa discurrēs p domū inuenit tunicam ancille: a qua dissuens manicas illi pcessit. Hec bus ptent⁹ pauper. vt pbaret tunc milicia virginis ait. Ecce dña indauisti me: ō quo gratias ago: ſ habe o vnū socii in hospitalitate: qui erā egit vestibus Si velles dare aliā vestem veteram sibi. Fit in mente virginis pia pretento. caritas vigebat ad eroganda: ſ diserto retrahebat. ne suā dando spoliata maneret. vel pl⁹ aufferens ab ancilla. vel alia nimis grauaret vicit discretio. et illi respondit. Si liceret mihi sine tunica remanere. libēter tibi eam traderem. Sed q̄ nō licet ⁊ aliā nō habeo. rogo nō graue feras. At ille subridens ait. Bene ⁊ pulcro bona tuā voluntatē sufficit vale. Nocte sequenti apparuit saluator in forma pauperis illi⁹. cum veste illa: dicens. Tu me heri hac veste indauisti cū magna caritate. Et ego tibi nūc vestem inuisibilē hominibus: sed mihi etiā sensibilem de meo sacro corpe dabo. Qua vterq; homo tuus ab omni nocuo frigore pregetur: quousq; gloria ⁊ honore suo tpe vestiatur. Moxq; de cubitrice lateris sui. finis manibus extulit quendā vestem celestis sanguinei vndiq; radios emittentem ad mensurā virginalis corpusculi: qua eā induit manibus suis. Hui⁹ muneris fuit a deo efficax gratia. vt non modo in ānā: ſ ⁊ in corpe et illa hora. nunc̄ plures tulcus hyemali tpe deferens: ſ ⁊ hiemo. sed vnica sup tunicam tm tunica exteriori ptenta. semp ⁊ omni tempe nullis ꝙpter intemperiē algoreue liquā ve pflla est inuitatus sentiebat. extūc aliā sup addidit vestē: vel operimentū corpale augmentauit. Accidit ⁊ aliud magnū miraculū in vino inter opa misticie e⁹. Nam testante hoc mīe eius ⁊ fratre thoma eius pfessore. Cū et licentia pria. hec ſ go pauperibus largas elemosynas faceret. nō solū de pane: ſ de vino pbigit familiā dom⁹ cuius. ⁊ vegetis vinū potanti: et acidenti effectū est deterius. Virgo aūt q̄ erat bis coque pauperibo largiebat: nō deteriora ſ meliora eligebat cernens ulterius vegetis vinū multū bonum. qđ adhuc non fuerat manumissū. de illo bauriri faciebat ⁊ dari pauperibus. Vegetis aūt illa boni viri: de quo ſ hodie pauper⁹ dubitabat. parua erat. adeo q̄ ad vltra ſm̄ penuriē estimatōem p. tres dies familie illi vix sufficere poterat. Post aliquos igit dies cū iam plurimum illa pauperibus tribuisset. q̄ sup cellario erat. p familia hauriri fecit de vegete illa boni viri. Erāt enim inde nō solū. xx. dies: ſ ⁊ mensis integer q̄ tota familia ⁊ pauper⁹ etiā potabant. ⁊ adhuc vas illud nō ostendebat fore plus solito diminutū. Mirant' germani ⁊ tota familia. q̄ tanto tpe vas illud vinū administraret. Ꝯ nec se recordari dicebāt. tam boni ⁊ suaue vinū gustasse. Et ne scientibus illis. vnde puueniret. sacra virgo q̄ noverat omnibus pauperibo: quos ineriāt de eo largiebat. Erāsiit mensis Sce: ꝛransiuit ⁊ tercius. et nec vinū defecerat tota familia et eo potata: Et supuenisset tps vindemiaꝝ: quo ⁊ vegetem illam nouo vellent replere. cum sero precedenti magnū flasconē vini puri ⁊ clarissimi bausisset. Die seq̄nti apponentes vegetē aptandē. p nouo. nec vestigiū vini repertum est. sed totaliter desiccatum.

De misericordia .§.xii.

eius ad infirmos mirabili caritate in seruiendo. In ciuitate seuensi fuit infirma quedā tecchia nomine lepra infecta: que ab omnib⁹ ꝓpter infectionē euitabatur: ⁊ vix in hospitali quodā retenta fuit recepta. Hoc audiens virgo katherina ad dictū hospitale accessit festinanter. ardore caritatis succensa. Leprosam ipam visitauit. ⁊ ptractanit nō modo aurilia retū tempalū offerens: ſ et ꝓtiū obsequiū vsq; in finē sine defectu. Nō verbo dixit' ope ꝓplenit. Nam quolibet die mane ⁊ sero dictā leprosam visitabat: cui ea victui necessaria pabat. ⁊ ministrabat cū omni diligentia seruiens. Ingratitudine matrona infirmā occupante ⁊ dyabolo suggerente: qđ inuidebat tante caritatis ꝓfectui. cepit infirma obiurgare virginē: ꝓtumelias inferre. ⁊ cū aliquantulū tardabat ab ecclia: domū ad eam redire. obprobrijs eam ⁊ derisionib⁹ aggrediebat' diceno. Benenemat dña regina. O ḡlorioſa regina illa: quę tota die ī ecclesia moratʼ. Nunqd fuisti toto mane cum fratribus et bnōis. At virgo facta in nullo p mota. eam ꝓlabat' dicēs. Noliturbari: cito pficiam. qđ expedit. p seruitio tuo. omniaq; sibi parabat opportuna sine tedio vel displicentia alicui. Mirantur omnes ſ ⁊ genitrix eius lapa. ꝓtra eā turbat' tumore infectōis dicens. Filia tu efficiens leprosa puersando cum illa. Nolo eā amplius seruias. Ꝯra quo dolore verbis furoꝛē matris demulcebat rogans. vt nō impedire efficiam illud caritatis nec timeret eam lepra infici. ꝙ illud caritatis officiū dimittere nō poterat. Nempe bonus antiquus ad aliā se artem malicie ꝓuertit. vt virginē ab obsequio eius diuerteret. Nam infectionē lepre ad manus virginis cepit reducere. Sed fira illa in ꝓposito manit. etiaꝝ si tota leprosa efficeret. Aduenit tenis temp⁹ ꝓsumationis infirme. Quā mortuā in bonibilē vestiuit. ac suis manibus sepeliuit. Sepultura expleta infectio illa recessit a manibus. ⁊ quasi et lepra nitorē simplissent sup ceteras corporis ptes resplendebāt. Aliud q̄ valde mirabile caritatis ⁊ plenū miraculo opus. in eadem ciuitate p̄fuit impletū. Fuit in ciuitate ipa senensi mulier quedam palmerina noīe. sooꝛ de penitentia dicti ordinis que etiā domui misericordie se obtulerat. Que etsi religionis nomine se velasset. murabiliter et bonibili dyaboli vinculo tenebatur. Tanto em̄ inuidie ⁊ superbie fomite ꝓceperat odiū cordiale. ꝓra hanc virginē. ꝙ nō modo erat ei grauis ad videndum. ſ nec nomen eius poterat sine turbatōne audire. Detrahebat ei secrete ⁊ publicemente detractōnib⁹ ⁊ maledictōnib⁹ eius poterat satanicissimaq; signa ꝓsumptionis ostendebat. Nō virgo cernēs diuersis modis humilitatē ⁊ mansuetudinis eius conabat' placare turbulentiā. Sed illa cūctas humiliatōnes eius ex toto ꝓtemnebat. Ad spontaneum suū recurrit. dñm ibm ferventes preces. ꝓcu ad eum emittit. Fecit dñs in ea misctiam ⁊ indicium ⁊ percussit dictā palmerinā in corpe. vt posset in alma saluare. Percussa palmerina infirmitate corporea. nō sanatiū est vsq; in mentis: ſ potius aggrauatiū odiū ꝓra eam. Quā illa ꝓperiens. studuit humilitatis ⁊ mansuetudinis actibus eius seuitiam emolire. frequenter visitans. ꝓsolatoꝛ ꝓ vestibus eā alloquens. seruitijs eius se offerens. Illa saeo dentes omnes act⁹ virginis mordebat. ipam virginē de domo sua rabiose expelli iubebat. Cepit illa vinū corporis vestitui. ⁊ sacramentis nō munita. ad mortē venisse hominē aggropinquare. Audit hec virgo. ⁊ mox in cubiculo se claudit. ſponsoq; sui cepit solicite osculo ferventissimis ꝓpulsare. ne occasō sue sue anima illa periret. Et cum sibi responderet. q̄ sua iniusticia sustinere non poterat tanto obduratam cor. ⁊ odium mali cioſe ꝓceptum impunitum pmanere. Respondit illa cum fiducia se illo loco nō recessuram. quousq; ꝓ illa sponse sua misericordiā obtineret. postulans se puniri pro peccato illius. dicens quia ego sum causa mali sui. ⁊ ideo puniri debeo. Quid plura: anima illa egredi non poterat de corpore tribus diebus ⁊ noctibus agonizans. Mirantur omnes et illo tridduo virgo oationem pro ea continuauit. ⁊ nūq cranditur. Nam illa infirma visita a deo. recognouit culpam suam. Quod cum illa nosset. accessit ad domum ei⁹.

venientem signis quibꝫ poterat gaudium ⁊ reuerentiaꝫ ei offendit: quā prius horrebat. fecꝫ culpabilē vocibꝫ ⁊ nutibꝰ accusabat. peractisqꝫ sacramentis cuꝫ magna cordis gemitōne migrauit a corpe. qua defuncta ostendit virgini dñs animā illiꝰ que p̄dicta erat ꝑ odiosos hostibꝰ suis conuersam ⁊ saluatam. Aliud valde mirabile. excellentie cautelis ⁊ patie nō p̄termittendū. In ciuitate eadē mulier quedam andrea nōie soroꝛ de pnia infirmitate quandā incurrit vlceris in pectore qō cancer iuratā est. qō carnem rodēs ⁊ more canem pectus totum pambulans ipm corrūpebat. Tantusqꝫ fetoꝛ ex ea plaga eralabat. q nō licebat alicui: nisi clausis naribꝰ appropinquare. Quocirca pauci ⁊ qua si nullas reperiebat seruientes aut visitatrices. Quod virgo p̄cipiens illam pene ab omnibꝰ destitutā visitans eam. iocunda facie ipsam ꝑsolans. vsqꝫ ad finē infirmitatis se obtulit fuisse curam. Qō longuida illa tanto gratius accepta. uit. quanto se aliꝫ pnaturam suisse sentiebat. Iuuencula igit̄ languida languide fuit mulieri. nō omittens de p̄gentibꝰ. ⁊ quantūcunqꝫ fetoꝛ augmentaret. stat assidue apertis naribꝰ iuxta illaꝫ. tergit vlcus. abstergit. lauat. pānicula circūligat. nec aliquo ligno vel nutu. horroꝛē oblitēdit. nec vi turmitate tempoꝛis: nec fuitꝫ granitate attediatur. Sed cūcta leto animo ⁊ facie iocunda operabat ita. vt ipamet patiens tantā ꝑstantiā tantam dilectionem miraret. Sed hoc nō ferens tortuosus serpens. ad callidiores fraudes se vertit. vt illam desistere faciat ab incepto. Quadam enī die tetecto vicere. tantus fetoꝛ eralauit augmentatus ab eo. vt etsi voluntatē virginis suam nō moueret: stomachum tñ eius ꝑmouit quasi vsqꝫ ad vomitus ꝓmocans. Quod mox famula xpi vt sensit. ꝑtra seipam in sanctam iram exarsit. ⁊ carni sue alloquens ait. Nunqd tu soroꝛem tuā sanguine xpi redemptā abominaris. que quotidie valens in eandē infirmitatē incidere. certe nō transibis impunis. Statimqꝫ facē eius sup vlcus illius inclinās. os ⁊ nares aperiēdo illi vlceri applicauit. Siccꝫ diutius stetit donec rebellante spū nauseam vsum est libere eructuare. exclamat inter hec infirma dicens. Noli templum corrumpere filia tam bonibꝰ fetoꝛibꝰ: superatus antiquus serpēs. ad languidā insidias suas ꝑterrit. Lepitꝫ tediū quoddā de seruitio virginis in mentē eius infirme immittere. ⁊ crescē te malicia tedii in odiū ꝓmutare ⁊ de virgine immaculata turpitudinis maculas cepit infirma suspicari: suggerente qui sisara feminat: imaginabaturꝫ infirma cū locum nō erat: quod ad ꝑpetrandū nephas aliquod iuuisset. ⁊ demū ad tantā iracundiā excecans mentē anīe indocit infirmā. vt nedum suspicaret. Sed palam mundissimā virginē de turpitudine infamaret: Ionas hec vox inter fetoꝛes de penitentia. Accedūt ad infirmā vt de auditis explorent veritatem. Illa mente excecata idem affirmat. Quapropter fetoꝛes nimis leues ad credendum verbis amplius. ⁊ obprobriis. ceperūt ei exprobare ⁊ querere. qualiter ita fuerit decepta. vt virginitatē violaret: quibꝰ illa patiens ⁊ modeste respondit. Vere fetoꝛes mee grauia ibu xpi ego fuꝫ. Ego. nec aliquaꝫ in verbo aliquo inculpauit. Nec infamauit me. ꝓpter hoc tedium deseruire. ⁊ cum solita caritate. recōmendās deo famam suam. ⁊ innocentiam. vt nullꝰ scandalum caperet ex calūniosa diffamatione ab aduersario ꝑcurata. Necdū orante apparuit sibi saluatoꝛ mundi. vt in secreto inuocauit. bōis in dextera coroñ auream margaritis ornatam. Et in sinistra dyadema spineum. Qui talē allocutus est eam. Necessariū noueris filia. te vtraqꝫ coronā. hac diuersis vicibꝰ coronari. Elige quod vis: aut in hac talibꝰ vite cursu nūc spineo dyademate coronari. ⁊ auream in futuro seculo tibi reseruari. Aut nunc in ꝑsenti aurea corona ornari. ⁊ in alio seculo spinea coronari. Que respondit. Die tu nosti q̄ voluntatē meam a diu abnegauī ⁊ tuā in omnibꝰ sequi. ꝓposui. Quapropter nō est mei electionis quicqd. verum si vis vt respondeā. Eligo certe passioni tue sacratissime ꝓformari. ⁊ penas quascunqꝫ ꝑ presigenio amplecti. Hijs dictis spineus dyadema vtraqꝫ manu de saluatoris manibꝰ accepit: capitiqꝫ suo cum tanta violentia imposuit. q̄ spine ille caput eius violenter vndiqꝫ ꝑforabant adeo vt post hanc visionē planxit dicēs. Dolorem capitis et illius pūcture sentiret: ⁊ deus ad eam inquit. In pōtestate mea sunt omnia: ⁊ sicut omnibus hoc scandalum euenit. sic possum agilime illum extinguere. Tu ꝛo perseuera in seruitio illius. Interea lapa genitrix eius audiens hec rumoribꝰ certissima de puritate filie ꝑtra andream infirmam ꝑturbata ob tantā infamiam. accedit ad filiam et turgido corde ait filie. Nunqd nō notiens dixi tibi. vt nō seruires illi vitule. Ecce premiū quod tibi retribuit ꝑ seruitio tuo. Si amplius ei fores aut accedes: filia mea nō vocaberis. Quod totū arte fiebat inimici. vt obsequium illi d tam ꝑfecte dilectionis tolleret: si nō voluit aduersarius ꝓualere. Ergo igit̄ ad verba matris genu flectēs ait. Nū quid dulcissima mater mea. ꝓpter ingratitudinē hominū diuitur deus quotidie in peccatoꝛes exercere misericordias suas: nunqd in cruce pendēs nō orauit ꝑ calūniantes eum. ⁊ crucifigentibꝰ. Si ego illi infirme nō adhęrem. null⁹ ei seruiret: sicqꝫ miseria moueret. Et sinū seducta est a dyabolo. fortitan illuminabit a dño. vt recognoscat errorem suū Reuersa igit̄ ad fouendū infirme matre ꝑfecta. nullā indignatōnem ad eam ostendit. Sed cum oīa hylaritate etiā cūcta expedientia agebat. Stupet infirma de tanta ꝑfectia virginis. ⁊ ꝓpūgi cepit. Vna aūt die nunq vidit cā virgo iacta lectum eius assilleret. quandā lucem de suo emittente amentatis. vt omniū suaꝫ miseriarum videret. ob inuisi. et respiciens in vultum virginis pulcritudo sue. vidit faciem eius transfiguratā. vt quedā maiestas angelica videretur. Luceꝫ illa quasi tegmen quoddā ipam cooperiebat. Ex qua visione magis ac magis indies ꝑfuncta est. ream se clamitās. q ꝑtra tam sanctā virginē lingua mā ledicam relataret. Sicqꝫ disparente luce infirma ꝑsolata remansit. Demū cum lacrymis petens de sua infamatione. Illa amplexans infamatricē eam ꝑsolatē dicens. nec ꝑ paruo fuisse offensaꝫ. Facit infirma ꝓuocare ꝑsonas coram quibꝰ virginē falso infamauerat. cū lacrymis errorꝭ suuꝫ ꝑfessa ⁊ decepta a dyabolo. ꝓtestans sanctā ⁊ spūsancto plenam virginem. ipam referens etiā veliosē: vnde sanctitatem eius replebenerat. Post hec dum quadam die vlcus illud cancerosum ibu retegeret. tantus vtrā solitum fetoꝛ dyabolo augēte nares eius impleuit. q ꝑmota est omnia viscera eius. ⁊ nimia nausea in stomacho generata. At illa ꝑtra se insurgens ex tali nausea. sedi vlceris locuꝝ in scutella recolligens ad ꝑtem se trahēs: totū bibit. Quo facto cuncta cessant abominatio ⁊ illa temptatio. Et secrete ꝑfessori suo dixit. se nunqꝫ in vita sua cibum vel potum tante suauitatis gustasse. Parauit quoqꝫ dñs saluatoꝛ nocte sequenti cinqꝫ illa vulnera: que in cruce pertulit ꝑfectus illi ostendens ⁊ dicens. Multa propter me filia sustinuisti. ⁊ vicissi certa mihi. quibꝰ mihi grata exilibꝰ. sed in illud beni mihi sume ꝑplacuisti. q̄ natura corporis cōcalcata potum ita abominabilē letanter sumpsisti. Quocirca filia bibe de latere meo potum. quo anima tua tanta suauitate replebit̄ q̄ in corpore etiā tuo qd ꝑter me consumpsisti redundabit. Inclinauitqꝫ locum vulneris lateralis ad oscula. ex quo poteꝛ ꝑ nō parue more spaciam in ꝑpetuum hausit sapientiam tam quide. q̄ abunde satiata. simul ⁊ inebriata.

Exhis tantam .§.xiii.

inter cetera a domino graciam ꝑcepta est. vt pulcritudinem animaꝫ omniū secum ꝑseuerantium. vel eraꝫ ad se venientium. vel turpitudines prout poterolaneret. ad hoc vt magis esset sollicita ad querendū salutem eoꝝ. posideret. Vnde cum secrete semel sibi referre q̄ quidam murmurabant ꝑ eo. q̄ videbāt plures vtriusqꝫ sexus. coraꝫ ipsa ge-

nū flectentes qui nō prohibebant' ab ea. Rūdit illa. Novit dñs q̄ ego de gestis corporis eotu vel eaꝝ qui coram me sunt parum vel nihil p̄cipio. Tantū etiā occupor in cō sideratōne animaꝝ ipsoꝝ q̄ s corporū quodāmodo nō adhuerto. Tūc ego. Nunquid ipsoꝝ alias invenis? Et illa. Postq̄ cū dña mihi p̄cessit hanc gratiaꝫ: quā alqro postulani videndi. f. pulcritudinē animaꝝ. multi vel raro apparuit mihi quisq̄: cui⁹ anime p̄dilonem nō videri. Si quis videre posset pulcritudinem vnius āe centies in die mortem subiret p̄ salute eius. Et ad p̄firmatōes supradictorum. recolo me audiuisse patrē Ray. legende ei⁹ p̄fatoꝛ pluries fuisse interp̄tem inter felicem recordatōne dominū greg. xj. summū pontificē. ꝫ hanc sacram virginem Ipse enī nō intelligebat latinā sermonē: ꝫ summ⁹ pontifex nō noverat ytalicū vulgare. Dēq̄ me interp̄tante loquerent' admirē sacra virgo. ꝫ questa est. q̄ in romana curia: vbi deberet esse paradisus delitiaꝫ virtutum. inueniebat fetorē infernalium viciorꝫ. Nō dum pontifex p̄cepisset. petiit a me quantū tempis erat. q̄ ad curiā pueniret Et cū intellexisset q̄ a modo pauci dies erāt. Rūdit pontifex. Quō intra tam paucos dies potuisti curie romane mores inuestigare. Tūc illa inclinatōem corpis. ꝫ aboratōnem p̄mittēs in quandā subito quodāmodo malestatē vt etiam oculis corpis engnos se in altūm hec verba p̄orupit. Ad honorem omnipotentis dei audeo dicere. q̄ plus ego peripi fetorē peccatoꝝ: quē in romana curia p̄mittuntur quotidie cristene in ciuitate mea: vij sum orta: q̄ percipiant ipē qui p̄misērit ea ꝫ vbi p̄mittunt' quotidie. ad q̄ pontifex subticuit. Item frequenter accidit tam mihi. q̄ aliis. qui eam comitabant' itinerādo p̄ diuersas mūdi p̄tes. vbi nusq̄ fueram ipsa velnos: q̄ veniebant p̄sone penitus nobis ꝫ sibi ignote vēcēter indute: qui videbant' bonorum moꝝ. Sed in reiementate peccatis erāt sedate. quorum crimina q̄a mor peripiens nec loqui eis: nec facie vertere quodāmodo poterat ad loquendum. Q̄ si oino insultabant parump̄ clamose vicebat eis. Nos vēm⁹ p̄prias nostra crimina corrigere. ꝫ de laqueo dyabolie gredi. Et p⁹ modā loqui de deo. Hec vel similia vicens q̄ritius poterat se liberabat ab eis. nusq̄ postea inuenichamus illas p̄sonas peccatis involutas. ꝫ in malis p̄severabant. Cui q̄dam vicequedam mulier (que erat cuiusdā magni p̄lati ecclie p̄ninā ꝫcubina) loqueret' cum ea. ꝫ magnā bone statem tam in vestibus: q̄ in actibo offenderet. nunq̄ nō faciem virginis ex opposito respicere poterat. q̄ vultum suuꝫ auertebat ab ea. Q̄ admirās inuestigando de qualitate vite illius inueni q̄ dicē est. Que postea virgo dixit nobis. Si sensisseris fetorē. q̄e ego et illa sentiebam duꝫ loq̄ret' mihi. enormitatis quicq̄d habuisteris inventre. Tā tam in ea abūdauit gratie plenitudo. q̄ quasi p̄tinue i actuali p̄templatōe occupabat. ꝫ ipsā eius tantum fuit suo ꝫnium p̄dilonis berebat. q̄ p̄tem infernoꝝ. i. sensitiuā pro maiori parte tempis relinquebat. absq̄ actibo sensitiuis. Et sicut multoties experti sumꝰ brachia eius vnacum manibo ita rigida fiebāt q̄ frangi ossa potius potuissent: q̄ de loco: cui adhesērāt remoueri. Dum illi p̄templatōi vacabat oculi eius clausi erant et toto. Aures nullā quātumcūq̄ sonū grandē p̄cipiebāt: et omes sensus corporei ꝫprijs actibo suis erant priuati.

De quibusdam .§.xiiij.

mirabilibo actis p ꝫginē circa alias aliquoꝝ oratōnibus facis. Et primo quidē erga patrē. hic iacobo noīe senio infirmatus est grauiter: quē visitans filia katherina virgo. exhortata est eū ad oia agenda q̄ tenet xpicolam in egritudine p̄stitutum: que omnia peregit. vt devotus catholic⁹. ꝫ p̄ijs operibus semper vediuus. Otante autem virgine p eo. revelatum est ei: eterminum vite eius aduenisse qui prorogari nō poterat. Deprecata est autē dñm. vt i tranlitu suo ad celum anima eius euolaret. vt per purgatoriū ignē non transiret. Cui dominus ait. Justicia mea. que delicti sine vltione nō transit. ū patri eternabilia fecit ferentē fine purgatōe in requiem ingredimeꝝ. Pater tu⁹ erat bonus ꝫ pius. famē nō sine pulnere peccatoꝝ humane ꝫuersationis. Et illa. Dñe mi fiat iusticia mea: et peccatum transeat impunitum. Sed oro in me exerceat' iusticia tua. ꝫ penas debitas p̄ius nam ego in corpore meo. Exaudiuit dominus deprecationē eius. Unde a seculo migrans ad celum ꝫscendit liber a pene: q̄ tamē in eam transiate sunt. vt ita dixerim. quia ex postea vsq̄ ad finē vite sustinuit passionem ytiacam aliq̄ granius aliq̄ leuius. Item quendam sacerdotem andreaꝫ nomine diuitem rebus: sed bonis operibus vacuum. luxurie. blasp̄hemiam. ꝫ multis viciorum generibus irretitū. cōgit infirmari. Qui erat sue anno. xl. cum appropinquaret ad mortem vtriusq̄ hominis. desperatus a medicis corpoꝝ: medicus animarum ad eum accedens sacerdos ad penitentiā exhortans. nec minus eternoꝝ supplicioꝝ: nec blandiriis vulcedinis diuine misericordie sibi ꝓpositis: cor eius obduratum in aliquo poterat emollire. Sed omnia p̄temnens salutifera. inferno appropinquabat. Hoc cum relatum fuisset Katherine abip sa tartari fuit: cum ea eius erupit. Nam otante p̄ eo ferventer a tercia hora noctis vsq̄ ad auroram. ꝫ postulante misericordiam. q̄ius dñs primo quidem asserebat illum misericordiam nō meruisse. sed iusticiam seuerissimam. vtpote cum nibus scelerib irretitum. Demum otatō eius lachrymosa vicat inuincibilem. ligauit omnipotentem. vt pietate flecteretur ad eum. Eadem enī hora apparens vomin⁹ Andree infirmo. ait ad eum. Cur hīc offensas innumeras. q̄s ꝫtra me p̄petrasti: p̄teri nō vis. Confitere omnia: q̄ paratus sum tibi indulgere. Ad hanc vocem exp̄gefact' andreas clamare cepit ad seruitores. Cito mittite ad sacerdotem. quia volo p̄fiteri peccata mea. quoniam vidi p̄m salvatorem admonētem. vt p̄fitear. Adueniente igitur sacerdote p̄fessus est diligenter cum magna p̄tritōne peccata sua. ꝫ dispositis domo sua p̄ testamentū: ex hac luce migrauit. In eadem ciuitate senensi duo famosi malefactores capti a p̄fide. p̄pter enormia eoꝝ scelera ad mortem adiudicati ꝫ ꝺdemnati sunt ignominiosam ꝫ duram. vt p̄ ciuitatem trahentes in curribus nudiligan ad palꝫ ꝫ a ferrosis forcipibus seu tenaculis ignitis, ꝫpumerētur in corpore. Hi vo nec in carcere: nec ꝺdemnati inducti potuerūt a quoq̄ clerico vllaco ad penitentiam ꝫ p̄fessionē Hec ducti p̄ ciuitatem se hominib⁹ videntibus recōmendabant (vt moris est) sed desperati blasp̄hemabāt deum ꝫ sanctos. Cum aūt transirent a satellitibo ducti per viam publicam ciuitatis: in qua tūc erat habitatio Katherine cum socijs. magnusq̄ strepitus fieret in via a populo concurrente ad spectaculū. Katherina virgo p̄ fenestram domus aspexit. vt videret causam tanti clamoris. Que videns eos cruciatos et ita desperatos incedere ad mortem subito adorandū se ꝑmisit pro salute ꝫ illuminatōne eoꝝ Concessa est sibi gratia. vt in spiritu iret cum eis. orans et flens pro eorum ꝑversione. Cumq̄ venissent ad portas ciuitatis. apparuit illis salvator totus vulneratus. sanguine vndiq̄ fluens ipsoq̄ ad ꝑversionem inuitans ꝫ veniam repromittens. Sicq̄ radius diuine gratie eos visitauit. vt cum magna aūtantia confessionem peterent qui cum contritōne nō modica p̄fessi sunt peccata sua. Post q̄ blasphemias in diuinas laudes mutarunt. accusantes se illas penas iuste pati. letanterq̄ ad mortem accedere. Ubi rapsa subita mutatio dextere excelsi nisi per oratōnibus feruidis virginis huius. Interea clamabant demones cōtra eam. Nili desistias ab oratione pro illis. nos faciemus te cū eis demonicam. Et illa. Quicquid deus vult ego volo. nec ꝑter hoc desistam a bono cepto. ꝫ sic pater salus illoꝝ p̄ illam p̄curata. Item in ipsa ciuitate erat vir satis famosus inter filios secūli vocatus Nannes de nānis. Iste inimicicias graues exercebat cōtra diuersos. multis insidijs

vtens in quib⁹ etiã homicidia interueneraũt. Et cũ a multis mediatoribꝰ pacis exhortaret ad eam fingebat se forte paratum quantũ erat in se cum tñ ipse solus impedimentũ pararet. Qui ad hoc vt induci potuit vt loqueret cũ virgine. Et cum accessisset ad domũ eius ⁊ non inuenisset. q̃ alibi occupata erat pro animaꝝ salute. ⁊ redijsa sibi fotet mora expectandi. Dixit. Videte filia esset cui⁹ fama satis audiũ sancte mulieris. Hoc sciatis p certo. q̃ nec ipa nec alius poterit me inducere ad pacem illaꝝ ꝓficiendam. Ego sum: qui impedio ⁊ impediã: nec dum verba ꝓplenerat ille puerilis nannes. ⁊ ecce astat virgo deuota cõsistatus est bõ de aduentu ipius: qui tñ intrans materiã locutõnis cũ alijs dixerat eidem replicauit. exprimens animi sui obstinatões. Cepit virgo oĩdere ei peniculũ suum. nũc vngendo: nũc pungendo. At ille vt aspidis surde aures obturabat suas. Virgo aũt cepit intra se ꝓpo orationem fundere: ⁊ post paruã motulã ait ille. Jam nolo esse ita rusticus. q̃ oia vobis denegẽ. Ego volo recedere: habeo quatuor guerras. de illa vna facite quicq̃d vultis. Et surgens vt recederet. ait. O dñe deus meus: que vir⁹ est: que trahit me ⁊ tenet. nõ possum abire. nec possum aliq̃d denegare. O quis me astat: q̃s me tenet. Hec dicens prorupit in lachrymas victꝰ se fatet: nec valere relistere. Flexisq; genib⁹ dicebat cũ lachrymis. Faciam virgo sanctissima quicq̃d insseris. ñ mõ tu istis. ⁊ quibuscũq; alijs. Certo q̃ dya⁹ me tenuit catheratũ. Confitebor tibi mee. vt de manibꝰ dyaboli liberer. At illa. Penitentiã age de peccatis tuis. Quod ⁊ fecit ꝓfessus diligẽter ipi ngio Ray. et cum omnib⁹ facies pacẽ. Ipm etiã postea capellã coitate de periculo mortis corpalis oĩonib⁹ suis liberauit. Si omia membra mea verterent in linguas. nõ sufficeret ẽ enarrare fructus aiaꝝ p illam ꝓductos ait Ray. Vidi aliq̃n mille vel ecamplius boies vtriusq; sexus de montanis et alijs regionib⁹ comitat⁹ senensis ad eã videndã ⁊ audiendam ꝓcurrisse. qui nõ mõ adverbũ eius: ꝑ etiã ad aspectũ eius. mox de suis criminib⁹ ꝓpungebant. ⁊ currebãt ad cõfessores quos. vnus ego eram: qui cum magna cõtentione ꝓfitebant. Et hoc frequẽter. Quã ob rem greg⁹ tanto aiaꝝ fructu exhylaratus. mihi ⁊ duobꝰ socijs ꝓcellerat. q̃ omes vndecunq; venientes possem⁹ absoluere auctoritate dyocesana ꝓcia: In quo opere stabamus iciuni frequenter vsq; ad vesperam.

De miraculis fa- .§.xv.

ctis p eam circa corpoꝝ vitã vel sanitatẽ. demoũ expulsionem. ⁊ mulꝫplicatões panis ac vini. Mater hui⁹ lapa erat mulier magne simplicitatis ⁊ innocentie. ꝑ de inuisibilibus homis nõ multũ afferta vel informata. vnde ⁊ trãsitus huius vite sibi erat satis odibilis. Contigit aũt ipam p⁹ mortem viri infirmitate grauari. Cui seruãs filia Katherina. cum morbo ingraueſceret. p ea dñm exorauit. Cui celebris est risum. q̃ saluti eius ꝓsulebat si tempe illo migraret de corpe anteq̃ videret mala: que subuentura ei cẽnt aduersa. Ad matrẽ igit accedens filia. ea dulcib⁹ verbis exhortabat. vt se ꝓsternaret voluntati diuine: si ea⁹ vellet de hac vita vocare. Mõlla valde horrens filiã ꝓcabat. vt p̃ incolumitate ei⁹ recurrenda dñm exoraret. nec sibi de morte loqueret' vltenius. Hoc cernens ꝓfessa in agonia posita. dñm deprecari cepit. vt nullo mõ sineret de corpe eius ãi illam egredi. nisi prius ꝓsternaretur voluntati diuine. Mediatrix igit facta est inter deũ ⁊ matrẽ eius. Illã admonendo primo ad ꝓsternãdum se velle diuino. Dñm rogãdo. vt nõ sineret eã mori nisi tali ꝓstratione obtenta. Ad quod cũ eam nõ posset inclinare dixit dñs ẽ virgini. Dic genitrici tue. q̃ illa nõ vult mõ exire de corpe: ꝑ temp⁹ veniet in q̃ magnis deliderijs morte petet: ⁊ inuenire nõ poterit. Mõ postmodũ impletũ est. Nam cum postea vixerit lapa ꝓdicta. vsq; ad octuagesimũnonum annum vite sue. tot aduersitates supuenerũt ei. tem ꝑ psonis: q̃ de rebus transitorijs quas diligebat. q̃ dicebat aliq̃s audientibus multis. Nunq̃d per transuersum possum vnus alius meam in corpore. vt inde egredi nõ valeat: tot filij ⁊ filie et nepotes mortui sunt. ⁊ ego sola mori nõ valeo. Lapa igitur ita erat ad viram corpalem affecta. vt nec ꝓficere⁊ nec de anime medicinis cogitaret. Sicq; mõlestia mortem incurrit corpalem. Mõ cum filia ꝓpendisset oculos ad celum lenans ait. Ab dñe deus meus sunt ne istę ꝓuisiones tue quas mihi fecisti. vt nullus de domo illa periret. Obsecro dñe ñ patiaris ita fraudari. Timo ecce matrẽ meam sine sacramẽtis decessisse. Certe hinc nõ discedã viuens. quousq; matrẽ meã restituas reditui. Exaudiit dñs orationem virginis. ⁊ ꝓsentib⁹ accrescentib⁹ tribꝰ mulierib⁹ senerũt. cepit corpus lape subito totaliter ꝓmoueri. resupto spũ integraliter ogã vitalia exercere. Testes fuere hui⁹ miraculi Katherina genetti. Angela ⁊ alia. que viderũt eas vltimum spũ emittentẽ ⁊ corpus ab omni signo vitali et nitentũ palpauerũt. Anno q̃s dñi. M. cccl. xviij. cuius pestis valida ciuitatẽ senensem inuasisset. in qua tãc quenta⁊ uter mutabat lector ꝓuentus oĩmis suis ꝓpe Ray. qui ⁊ deuote visitabat infectos morbo: ꝓtigit hospitalariũ sancte marie misericordie. matheũ noie virũ laudabilis vite ⁊ clare fame affectu sue ⁊ deuotõ virginis hui⁹ Katherine in quinta infirmari. cui vegentib⁹ febribꝰ ⁊ dolore capitis ve hemẽs: qui eidem Ray. ꝓfessus est peccata sua. Medicus aũt solers ad cutã satis dubitabat de exasione ei⁹. audiens virgo illum infirmatũ cantate accensa. ad egrum festina accessit: Et anteqũ ei appropinquaret alonge. cepit clamare. Surgatis dñe matheꝰ. surgatis. qt nõ est temp⁹ in lecto molliter quiescendi. Ad hãc virginis vocẽ. ablq; tempis interuallo in momẽto febris ⁊ anguinis lapostema matheũ penitus diminuit. oĩsq; dolor abcessit: obedit nimq; natura diuino imperio sibi p os virginis patefacto. ita vt matheus ridens de lecubitu surgeret. Quo viso virgo fauores humanos fugiens discessit. Cũ Ray. matheũ visitaret repperit eũ sospitem ⁊ hylarẽ. miraculũ sanitatis sibi factũ a virgine referens in signũ vere sanitatis recuperate. Parat⁊ mensa recumbit cũ eis matheꝰ. afferunt cibaria nõ infirmantiꝰ: ꝑ sanoꝝ legumina ⁊ cepe crudum: de quib⁹ matheus cum eis comedit. et per totam domũ ⁊ ciuitatẽ notũ factũ est illud. Mulier quedã de solano cadens cũ ipso ruens. grauissimis allisionib⁹ ⁊ concussionib⁹. tam carnis q̃ ossium lesa est adeo. vt vicina cõ currente. ⁊ sub lignis ⁊ lapidib⁹ extrahente. in breui mortua credebat. Virgo aũt casu audito illam vitalis hora batur ad partus. ⁊ ad ꝓsolutionẽ eius inuebat. ⁊ tangebat membra lesa ei ꝓpatiens. et cui⁹ ꝓtactu illa penitus sanata est. In eadem ciuitate senensi vir erat re sancte⁹ nomine. qui anachoritica vitam tenens extra ciuitatem. hũc iaculo pestis pestilentiali. virgo ipsa et cellula sua ad hospitale sancte Marie adduci fecit. p cura eius: cui vt suo dei seruiebat deuote. cum sociabus suis. ꝓuidere de necessarijs faciens. Inclinauit se virgo ad aurem eius dicẽs ẽmille. Ne timeas quantumcunq; te sentiens morbo grauari. quia p ista vice nõ morieris. Morbo q̃ singulas horas capiente augmentũ de salute corporis cepertit assãres de sperare. ⁊ ad salutem anime ẽm intendere. ⁊ virtute corporis et toto deficiente. melli pillolabantur transitum eius. Aduenies ergo iterũ ad aurẽ accessit infirmi dicẽs. ne timeas quia non morieris. Ille ꝙ quis iam sensibus videret esse priuatus. ipsam optime intellexit. plusq; verbis suis credebat. q̃ motti quã actualiter sentiebat. Sicq; factus est q̃ verba virginis vincerent facta nature vt corpus q̃ iam mortuum suscitaret. Expectantibus nobis vltimos spiritus exitum. ⁊ funeralia preparantibus planctus diebus nos tenuit transitus eius. Demus aduenientę ẽ virgini sacra ⁊ ad aurem infirmi dicente. Ego mando tibi in nomine ihesu christi q̃ non transeas. mox spiritus redit ad corpus. et vigore assumpto sanatus surrexit in lectulo. ci-

bamq; postulauit. ⁊ in pauco tempous spacio totaliter ē curatus. Supuenitq; plurib⁹ annis. ⁊ in transitu ⁊gima presens fuit. Referreq; alijs ꝓficeret at nō immo⁹ miracu lum virtute dei factum p virginem ipā mortuus fuscitatus fuisset. Refert quoq; ipe Ray in se fuisse expertum gratiā sanitatis. Nam cum senis in illa pestē crassante mo batos pro ꝓfessionib⁹ vilipenderet: post multos et ipe morbo pessime est: ⁊ sanis debilitatus. Sed sancta ipm visitante. ⁊ orante cora eo: qua vidit hec in spiritu raptam. Demu⁹ ex toto oratōnis eius curatus est: sibiq; dixit. Vade age vo. ⁊ vadas ad laborandū pro salute anime ⁊. Tempore quoq; illis homines veniūq; ꝑtes p fame cuiusdā audita fama virginis sancte. ⁊ non minus sanctimoniales diuersoq; locorum cupiebant ipam videre. ⁊ doctrinaz ei⁹ mellifluam audire. Unde nuncios mittūt. Illa multipli cant rogantes vt illuc dignaret accedere. Licet aūt virgo semp ex se vitaret discursus xp̄i coacta quasi precibo illoz cum socij sup ea re consulti diuersa sentirent: sup hoc do mini oraculum requirenti in oratōne revelatum fuit. vt illuc pgeret ꝓpter fructum animaz salutis ꝓsequendum. et honorem dei illuc ergo profecta est. ⁊ cum magna deuotione recepta. Accidit aūt quadaz die vt gerardus hospes eius. quendam iuuenem. ⁊ annoz vel circa etatis sibi pre sentaret languidū. supplicans pro sanitate eius. Nā. xvij. mensib⁹ quotidiana febrib⁹ laborauerat. Licet nō grauabat. unde pallidū et maciem⁹ videt. Cōpatiens et ego interrogauit quantū tempis transisset. ex quo peccata sua nō fuisset ꝓfessus. Qui respondit. Multos annos transisse. At illa subiunxit. Ideo hanc disciplinam sustinere te vult dūs. quia nō purgasti aiam tuam p ꝓfessionem i tanto tempe. Unde igit fili kme ad sacramentalem confessi onem. ⁊ eu⁹me putredinem peccatoū tuoz: que aiam infecerūt ⁊ corpus. Quod cum fecisset vei ex ꝓfessionibus quos secum ducebat virgo beata: reuersus est ad ea⁹. At illa ponens manum sup humerum eius ait. Vade fili cū pace xpi. Nolo q̄ febres illas amplius patiaris. Dixit et factum est. nec vltra febris redijt ad eum. aut vestigiū ipsius. Qui curatus miraculū in se factum per totam vrbez diuulgauit. Alios quoq; multos diuersis languoribus ipa liberauit. Habuit quoq; virgo illam magnam virtu tem. ad expellendos demones de obsessis corpoibus: su per quo vnum tm̄ referam gestum p eam. In ciuitate se nēli quidā notari⁹ sar⁹ pen⁹ in arte illa. Lmichael nomine habens duas filias. decreuit illas in puellari etate in mo nasterio quodam diuino cultui dedicare. Quod cū⁹ fecis ser. vna illarum laurentia nomine octo annoz vel circa ar repta est a spiritu maligno. dei occulto iudicio: totūq; mo nasterium horribiliter vexabat. ꝓpter quod moniales non valentes tantā inquietudinē sufferre de monasterio man darunt patri illam educere. Qua educta malignus spiritus p os puelle latinum loquebat⁹ cum puella latinū igno rante: ad questōes pfunda⁹ ⁊ difficiles respondebat. pec cata ⁊ secretas ꝑditiones detegebat: sicq; ex multis signis ostendebat se spiritū immundū esse. Extabantur paren tes. remedia querebant ad diuersas sanctorum reliquias adducebant. Et singulariter ad reliquias beati Ambrosij senen⁹ ortuna predicatoz: qui a centum iam annis mul tis miraculis coruscauerat. et specialiter virtutē exercens ad demones expellendos. Ducta est ergo ad ecclesiā pre dicatorum ad reliquias beati ambrosij: sed nihil profecit. Demum suasione quorundaz ducit⁹ puellam Laurentia ad Katherinam. Virgo sacra sibi hoc nunciāri ait. Ego minis quotidie vexor a spiritibus malignis. Nunquid nō indigeo spiritu alieno: Et hoc dicto. quia per oblatz fu gere non poterat quin ab ingredientibo videretur. quod dam tectus ascendit clamos fugit de domo illa. vt nō pos set quemlibet repetiri. Nihilominus parentes instabant pro liberatōne filie. ⁊ cum illa ꝓhibuisset q̄ nulla ex socia bus de miscia loqueretur. Inuenerunt modum. quem quem ipsa nō poterat. Nam frater ibo. ꝓfessor eius ve nit. puellam secum ad domum Katherine ea absente. di xitq; socie eius. vt reuertenti ipsi diceret ex parte ⁊ mādato ipsius fratris thome retineret puellam secum nocte il la. sicq; factum est. Que videns se quasi coactam et man dato ꝓfessoris illa nocte orari pro puella. pugnās cū bo ste antiquo. vt discederet ab ea. Demum supatus fratre oratōnis eius abscessit puellam liberam dimisit. Dū vi derent eius parentes liberatam gratias deo egerūt. Di xit nīs parentib⁹. q̄ aliquib⁹ diebus dimitteret eam secum. Qō cum fecissent vna dierum absente Katherina reuer sus est dyab⁹ ad vexandū puellam. Et cum dimittus co gnouisset katherina dixit sore. Revertantur domū. quia malignus spiritus innasit puellam ⁊ remansa. oratōne eum expulit: ita vt nunq̄ ad eam amplius redieret. Insuper in rebo inanimatis miracula fecit. Nam senis cum deficien te tritico bono. cuitas veteret frumento de foueis extracto quod erat multo odoris ⁊ panis non boni sapotis. et alteria socia ipsius virginis eiusdē habitus. ⁊ comes in diuidua in cui⁹ domo frequenter katherina habitabat. panes et ta li farina ꝓfecto vesebat⁹ cum suis. Et cum modicuz talis farine remansisset in sacculo. superueniente nono illam pro ijcere cogitabat ꝓpter fetorem eius: qō katherina respon dit. dicens illa conscientia inquit me moueret. tam fetidum panez pauperib⁹ erogare. Cui inquit Katherina. Dara mihi farinam illam ⁊ aquam. Quib⁹ paratis et ea collecit plures panes multiplicabat⁹ eā in manib⁹ eius. Confectq; panib⁹ ⁊ decoctis in cibano: postq̄ domū sunt reportati in mensa ceperūt eis vesci. vt optimo ⁊ sapido pane: amo tis dei virtute fetore. ⁊ omni malo sapore. Qui multipli cati in archa repositi ꝑ plures ebdomadas familiā ⁊ pau peres refecerūt. Altera vice cum in domo eius inter fa miliares domus. ⁊ alias ꝑsonas visit antes eā. esset nutri to circa ringuta adueniente bora prandij. cum illa cu⁹ cura ꝓuisa erat. ꝓuidendi de cibo [et elemosynis eā sustenta bantur] et obliuione non parasset necessariū panē. Emodicum esset in capsa: nullit beata virgo ad mensam eos ac cedere. ⁊ qō modicum habebat illud apponi: ipsa interea orante ad dūm. Quib⁹ manducantib⁹ multipl̄icatus est dei virtute ita vt saciatis multū supesset. Erat alia vice cuz pisis esset. Nam ꝓdictum miraculum senis ꝓfigit: debili tatem magnam incurrit. vt quasi deficeret. nullum fuit ad quendā mercatorē pro modico vernacij ad pulsus confri candos ⁊ ꝓsotandos. Sed vas illud euacuatū ⁊ consum ptum fuerat. Nihilominus ad illud temptando accedentes inuenerūt plenū. deo ꝓuidente necessitati illius.

De laboribus .§.xvi.

⁊ ꝓfectōe: quos passa est pro ecclia dei. Anno dñi. M. ccc.xv. ciuitas florentina: que solita erat inter peculiares filias sancte romane ecclie ꝓutari. multiplicatōne operā te satane sinistre humani generis inimico. seu ex defectu of ficialium ecclie seu ex sophia florentinoz: vel ex tremētis virtutis partis: se cū bonis ecclie colligauit. ad destructi onez totius potentie ⁊ dominij temporalis ecclie. dedit ope raz efficacē. vnde secuti est q̄ romanus pontifex greg. xj. qui auinioni tūc cū curia sua residebat infra breue temp⁹ ꝑdit. ciuitates ecclie ꝑales: quib⁹ dominabat⁹. temporaliter in ytalia papa amitteret. ⁊ innumera castra. vt patuit in pre cedenti ti. Quobrem papa Gregoꝛ. xj. terribiles processus fulminauit contra florentinos nō solum excōis et interdi ctis. sed etiam circa bona ⁊ ꝑsonas eoꝝ. vt vbicunq; in uenirentur in regno francie ⁊ alijs mundi partibus. caperentur ⁊ bonis suis spoliarentur p rectores ciuitatuz. vbi exercebant negociationes. His malis artati coacti sūt pa cem cum romano pontifice gregorio. tractare: quā tractabāt per medias personas quas estimabant gratas esse pontifici. Et cum audissent. q̄ hec sacra virgo Katherina prop ter suam sanctitatem satis erat pontifici grata: procura-

rent eū venire florentiū ad quē (ea venīre) accesserūt aliq̄ ex magistratibꝫ rogantes q̄ ꝓsonaliter animonem accederet ad pontificē summū ex parte cōr. vt ita eū ꝓtra ꝓpos ceptum deduceret. ac pacem et ꝓcordiam inter ipm̄ et eos tractaret. Zelo sāe successe caritatis laborē nō recusauit fiduciam gerens in dño operis creq̄ndi: iter assumpsit debilis corpe animonē applicuit. Pontificē alloquitur: ꝑ interpretem me. I. frarrem Ray. Loquebat' eīm in vulgari teūco quod pontifex nō intelligebat: videō interpretatione opus erat. At benignus pontifex. pacis amator libenter audiuit et clementer rndit. Vt omnib⁹ pateat. q̄a pacem cū eis volo. Ecce pacem ipis pono in manibꝫ tuis carissima filia: tu tm̄ recōmendata habeas honorē ecclesie sancte. Veram quidā filij beliat octo numero assumpti a ꝯmunitate. qui ciuitatē gubernabant. Licet verbo dicerent pat. pat. cū in corde eoꝝ nō erat pat. neq; intētione eoꝝ: ꝑ plenā dolo ad hoc tendebāt. vt eccla oīm dominio tempali spoliaret. vt nō valeret ex eis vltōrē assumere: vt patuit postea. Nam cum ipam virginē misissent ad pacem tractanda. ꝑmiserūt immediate oratores dellinare post eā. qua haberent plenum mandatū assentiendi his: que ipa cum pontifice ꝓcōclasset. si tarde satis. miserūt et ipis missis animoñ nihil sup ꝑdicta fecerūt. Et interea pontifex Katherine vicebat videns tardarōrē. Katherina illi me decepērūt. ꝛ te etiā decipient: quia vel non mittent aut taliter q̄ nihil facient: sicut accidit. Deliberauit pontifex ex etiā ipa dare ad sedē suā romanā ꝑsonaliter accedere. Qō ꝛ fecit cum curia sua. Virgo aūt reuersa in tuscia: posq̄ pōtifex ad vrbem applicuit. ꝛ vocato inde Ray inquit. Vbi scripteū est de florenna. q̄ si Katherina de senis ibi florentiā habebo pacē cum eis. Tūc ego. Pater sancte. nedum katherina: sed omnes quotquot sumus parati sumus ꝑ obedientiam sanctitatis vre. vsq; ad martyriū ire. At pontifex. Nolo q̄ tu vadas: q̄a te male tractarent. sed ipa: nā qr mulier: tū quia reuerentias būt ad eas. nil eī nocebunt. Confectisq; bullis bīs opportunis misit virgini. que senis erat: que vt obediētie filia absq; tarditate iter assumpsit. ꝛ florentiā poenit: vbi a viris deo ꝛ ecclesie fidelibꝫ cum nō parua veneratōne susceptā est. Locutaq; est cum aliquibꝫ probis ciuibꝫ ꝑsuadendo eis. q̄ nullo mō ꝑsisterent in dissensione cū pontifice ꝛ pasto animaꝝ suaꝝ. Sed ꝗcitius possent recōciliarent' eū vicario ihū xpi. Locutaq; est cum capitaneis partis guelfe: dicens. Qr si qui essent: qui ꝑstarent impedimentum pacī. ꝛ ꝯcordie inter patres ꝛ filios. illi digni essent pena oīm officio: quia nō essent vocandi rectores: sī destructores boni cois ꝛ ciuitatis eiusdem. nec deberent habere ꝑsentiā liberandi ciuitatē a tanto periculo ꝑ pnuationes paucoꝝ ciuiū. Addens q̄ parilla nō solū expediebat corporibus ꝛ bonis temporalibꝫ eoꝝ: sed q̄ est maius: quia necessaria erat salus animaꝝ eoꝝ: quā habere nullatenus poterant absq; eo. Constabat eīm q̄ ipi operam tederant efficacē notorie ad expolandā romanā ecclesiā bonis suis. Vnō si fuisset etiā priuata ꝑsona. ipi ceā deo ꝛ quocunq; iusto iudice tenebant' ad restitutionē bonoꝝ: que abstulerant: seu auferi fecerāt per alios. q̄ si ꝑ pacem habere poterāt hoc debiti remissionē. sequebat' vtilitas maxima ꝛ corporibꝫ ꝛ animabꝫ eoꝝ. Ipis ꝛ aliis rōnibꝫ ꝛ ꝑsuasionibꝫ. tam dicti officiales: q̄m multi boni ciues inducti sunt ad perficiendum pricipio ꝛ aliis magistratibꝫ. q̄ cōto pacem facerent nō verbo tm̄ sed opere ꝛ veritate. Sed hanc bonā se opposuerūt illi octo viri deputati ad faciendū guerrā contra ecclesiā. homines diaboli. Ideo officiales ꝓtis guelfe vnum ex illis octo priuarūt officio. ꝛ aliquos alios pauperos fecerūt. Inde erarūt ignis in synagoga eoꝝ duplex. tū ex pte eoꝝ: q̄ fuerūt ꝑ autū ex pte q̄ dicā malumolorū q̄ accenderūt ad faciendū priuari etiam quosdā sibi odiosos. vt vindictam facerent: de quibusdam propriis iniurijs: plus nocuit secundus ignis q̄m primus. ꝛ multos cō-

monuit contra sacram virginem. Nam tantus factus ē numerus priuatorum q̄ tota ciuitas sup hoc clamabat. qō sacra virgo non fecit nec voluit sed dolauit. et dixerunt q̄ pessime faciebāt ad tot ꝛ tantos manus extendere: nec debebant quod factum fuerat ad finē pacis habende ad bellum ingressum ꝑ sua odia deducere tam inique. Fit magnꝫ conturbatio in ciuitate et in eo turbine plures innocentes passi sunt iniurias ꝛ nocumenta. ꝛ qui pacem optabāt exulare coacti sunt. Inter quos sacra virgo que pacis causa tm̄modo venerat. per iniquos aliquos ꝑparata fuit ꝛ mater illos descipere. ita q̄ publice quidam de inemicta plebe clamabant dicentes. Capiamus ꝛ ꝑcutiamus illam nequissimam mulierem: aut gladio eam trucidemus. Quāꝝ rei fama diuulgata. hi q̄rum domus inhabitabat cum suis licentiauerūt eam. timentes sibi ne domus eoꝝ propter hmōi ꝑcuterentur a populi furore. At illa ꝑsentia innocentie sue nullo modo permota a mentis sue constantia subridens. et socios confortans accessit ad locum. vbi erat octus. Et ibi orāte. Ecce satellites sarbane cū gladijs ꝛ fustibus aduenientes tumultuabāt clamantes ꝛ dicētes Vbi est illa mala mulier: Quod illa propere ad martyrium audax acsi ad ꝓuium vocaretur occurrit eis: ꝛ vim eorum: qui gladio enaginato fortius ceteris clamabat: recens. Vbi est ista Katherina. Leta facie genu flexit ꝛ dixit. Ego sum Katherina fac in me quod tibi ꝓmiserit de me sed ex parte dei tibi precipio q̄ nullum ex meis ledas. His verbis planus ita ꝑsternatus est ille nequā taliterq; perdidit vires. q̄ nec ꝑtere poterat. nec eoꝝ ꝑsentia eius stare audebat. Et tamfrequenter eas quesierat: posteaq; inuenerat expellebat eas a se dicens. Recede a me. At illa martyrium sitiens respondit. Ego bene sto. q̄ debeo modo ire. Parata sum ꝓ xpo ꝛ ecclesia sua pati. Hoc diu desideraui: nunq̄d debeo modo fugere cum rep̄tu quod optabā. Abscessit ille confusus cus sociis alia lectione ei nō facta. Quo facto circumdederūt eā tilij sui et filie ꝑintuales congratulātes: de exaltatione eius: de q̄ animus eius letabatur: q̄d martyrio digna nō fuerat. Cum autem sui hortarentur senas redire: quibꝫ nō acquiescit dicens se de territorio illo non posse discedere. quousq; ꝑ preconizata foret inter ꝑsonā ꝛ filios: q̄ sic habuerat a domino in mādatis. Et cum ꝗdā nullus auderet eā in domum suscipere ꝓpter furorem populi. Vnus tm̄ deum timens suscepit eā in domum suā occulte tm̄. Post dies aliquot cedens furori extra ciuitatem: sed nō extra territorium florentinorum ad vnum locum solitarium cum suis se trāstulit diuina ꝓuidentia. Demum terminato furore. et illius tumultuārio ꝓcessu ꝑcuso. reuersa ē katherina florentiā vbi morā trahēte. nō multo post greg. xi. ap̄ost' est ad ꝑces. ꝛ successōre ei vibano. vj. ꝑ decessorē inter eas ꝛ florentinos. ꝛ tunc reuersa est senas cum comitiua sua.

Reuersa igitur .S. xvii.

ad ꝓprios lares Katherina circa ꝓpositōes cuiusdā libri. quē spūalē affata dicitur. ī suo vulgari dogenna' intēdebat Rogauerat siquidē sch̄otes suos q̄ eplas eius ad ꝑtes ꝛ ꝑsonas destinabat diuersas scribē ꝛ venerār. q̄ starēt attenti ꝛ obseruarēt qñ iusta ꝑsuetudinē suā rapobat' a corporeis sensibꝫ. tūc scriberēt diligēter q̄s ipa dictabat. Qō illi solerter fecerūt. libenterq; ꝑceperūt plenis magnis ꝛ vtilibꝫ sentētijs a dño sibi reuelari. et ī suo vulgari ab ea dictatis vocalr. In q̄ dictamine ꝑ fuit singulare ꝛ admirandū. q̄ totum dictamē fuit ab ea planā. tūc tm̄modo q̄n ex mentis ex cessu sensus ex corpei actu ꝓprio priuabāt: sic nec oculi videre nec aures audire poterāt. Et in illa ex tasi totū libru illi dictauit: q̄ adhuc reperit. Qō ꝑ cum agerent. reuerendus. vj. in pōtificē ꝑfectus. cū ipam sacrā virginē animoni cū greg. xi. manens ī se tūc archiepūs cognouisset. ꝛ devotionē at sanctitatē eius ꝑcepisset. Vocauit magistr̄ Ray. sepefatum qui rome erat: sibiq; mandauit. vt katherinaꝫ

ad se venire disponeret. Et q̄ multi murmurabāt. de tāq̄ frequēti discursu katherinc. cum mulier esset. quasi q̄dam leuitate. nō dñi voluntate moueret. ad tollendū hoc scandalum de mendacio pusillor. literas p̄ceptorias ap̄licue ei transmisit. Que vt obediente filia iter arripuit. Et ad vrbem applicans: vrbanū pontificē visitauit. Ea visa gauisus est pontifex: sibiq̄ mandauit. vt cotā eo et cardinalibꝫ exhortationē faceret. ꝙ ꝓpter schisma q̄ tūc incipiebat oriri. Qđ ꝙ pfecte fecit añando verum q̄q̄ ad ꝓsentā. verbis ꝙ sentētijs plurimis: ac edendo diuinas ꝓuidentiam cuilibet esse necessariā. ꝙ prudentiam cuilibet esse necessariā. ꝙ prudentiam cū ecclesia sancta pontifice. ꝙ studendo q̄ ꝓ inchoatū schisma in nullo timere deberēt si agerent que vti sunt ꝙ neminē formidarēt. Longe ꝑmoni suo finē fecisset. exhylaratus pontifex vertens se ad cardinales. verba eis reclamsit: ꝙ dixit. Ecce fratres dū somni dolosi sumus q̄rephendibiles reddimur. Mulierecula ista nos ꝓfundit: mulierculā dico nō in ꝛcemptum ei: sed in expletione sexus femineꝰ fragilis naturaliter ꝙ pauidi. Illa est cum securi essemꝰ trepidare naturaliter deberet. ꝙ timorbi nos timemꝰ. ipsa intrepida nos cōfortat. Et quid timere habet q̄ vicarius etiā si totus mūdus ꝛra eū se opponeret. Potentior est mūdo q̄ nec est possibile q̄ ecclesiam suā derelinquat. Cōmendauit demū virginē ꝙ gratias: q̄s postulauit ꝓcessit. venit etaz in mentem pontificis katherinam matrem. cū alia katherina filia sancte brigide devotissima eiū muliere: ad reginā Johannam que se pontifici rebellarat. ꝙ schismati ꝙ schismaticis plurimū fauorem ꝓstabat: que tandem ꝓpter hoc vita priuata est. simul ꝙ regno parata illa erat ad obiam. sed vbs vrbanus fauoni consilio obtēperabilem cās illaz exequi destitit. Post hec venit vrbanus ipm mḡm Ray. ad gallias destinare. si forte regem francie posset ab errore schismatis removare. Quod cum insinuasset Ray. Katherine q̄nis sibi grauis esset absentia sua: tū nō querens que sua erant. ꝓ sorte venit cum ad obediendū: et laborem illā alacriter sumendū: dicens. Habeatis ꝓcerto hūc vrbanum esse verū pontificē sum mum successorem petri. ꝙ vicariū ihu xpi. Quicqd dicant calumniatores heretici. ꝙ vita volo q̄ exponatis vos ꝓ hac veritate defendenda: sicut pro veritate catholice fidei. Et cum iter assumeret Ray. ad gallias: virgo prius diu cum allocuta est multa sibi referens. ꝙ eam ampli⁹ in pēn secuto nō videret ꝓsanciano: put euenit. Profect⁹ est vsq̄ tandē. Sanus laborauit: sanabil ꝓfecit. quia schisma secutus est. ꝙ diu pmansit. vt supra patuit. Vñ quia interea ꝛgo ad celū migrauit: que de transitu ei⁹ narrat. ex relatibꝫ eoꝝ q̄ tūc ꝓsentes fuerūt. Quiet viri timorati ydoneitate esset omni exceptōne digni habiti sunt: quoꝝ nomia ab eo posita scribere omitto.

Lernēs ergo vir .§.xviii.

go sacra in ecclia dei multa mala succrescere. ꝓpter schisma eorum ac ꝓi vicarii multas vexationes circūdatū. erāt illi lachrymę sue panes die ac nocte. orabatq̄ sine intermissione. vt pacem dūs ecclie ꝓstare dignaret. Consolatusq̄ est eā dñs aliqūter q̄ p annū anteq̄ ipsa migraret de dit dūs duplicē victoriā ecclie sue sancte. ac pontifici vrbano. ram de castro sancti angeli. qđ infra vrbē schismatici vsq̄ ad illam diē tenuerāt ciuitas disturbio. ꝙ de gentibꝫ armoꝝ que ꝓ schismaticis ꝓuincia totam vastabāt. q̄ rebellare coacticer fuerūt capetho principaldo. Quo facto pontifex: qui non poterat habitare apud ecclesiam principis apostolorꝫ. vt solebat. ꝓpter dictū castrū. accessit ad eā pedibꝰ nudis: quē veniens sus gplis secut⁹ē cum magna deuotione. Et sic pontifex cepit aliquantulū respirare. sed mox remotati ei fuerūt volatus. ꝙ qđ nō potuit dya⁹ agere per externos ꝙ schismaticos. attemptauit facere ꝓ internos ꝙ veros fidei. Nam cepit semiare discordias int' pōtificem ꝙ gplm vibis. adeo q̄ cōminabant' ei mortē intemptare. Sup quo valde afflicta virgo sacra. ad ꝓsecutū ois tionis refugū totis conatibꝫ accessit vīm exequens. vt tantum nephas in ecclesia dei nō pmitteret. Et vt scriptū ip̄a ꝓ epl̄am ꝓstare mḡro Ray. vidit in spū totam vrbem de monijs plenam: qui vndiq̄ gplm incitabant ad parricidij scelus. Et ꝛra orante virginem horribiles debāt clamores dicentes. Maledicta tu nos in terris impedire nitēris si nos te infallibiliter horrenda morte occidemus. Quibꝫ illa nil rūdens. plenus ꝙ ferventius orabat pro ecclia sancta. que tot turbinibꝫ quatiebat'. vt demonū defiderū frustraretur. et vicarius ei⁹ pontifex illesus seruaret'. Dño ei loquens allegebat sua iniquitas hoc exigere. vt pniciosus ille vsure cenacio gplis nomen sacrilegium quod tractabant in pontificem crucem. Demū dispersus heret ꝙ dolatus e terra. Virgo rūdebat. vt memor redemptōis humani generis sanguine suo mūdo facti. eret' dare filio locum penitentie. Tandem in tamardino bello cū eisdē corpusculi sui tormēto mentali vicit ꝙ obtinuit virgo sacra. Nā allegauit dño iniquitā suam. Rūdit virgo. Exquo sic nō pōt. quin fiat iniquitas: supplico non spernas preces amice tue: si quicqd penalitatis debetur huic gplo. fiat sup corpus meū. Libentissime namq̄ ꝓ tui nois amore ꝙ ecclesia sancta bibam hūc calicem passionis. Fid hanc vocē plamentis q̄ corporis virginis. ꝓcipit diuina vox: que loquebatur menti eius. dans p hoc intelligere q̄ hoc foret: qđ petebat. Factumq̄ est ei illa hora. vt cellaret murmuratio gplis ꝛra pontificem ꝙ sedition: sed totam passionez virgo virtutibꝫ plena portauit. Nam infernales serpētes super virginale corpusculū licentia obtenta ex diuina pmissione tanta crudelitate suū effenderūt furorē q̄ apud illos qui nō viderūt ex relatu eoꝝ qui ibi fuerūt incredibile videretur. Tantis em illud corpusculū vltra solitū doloribus augebat'. q̄ vix pellicula sine medio cibꝫ adherente non vnū: sed tam a terra ꝙ umptum potus apparebat. Et cū hoc nobilissime ambulabat. orabat. ꝙ laborabat assidue quod oculis videntium magis monstrū. q̄s quid naturale videbat'. Crescebant tormenta penarꝫ in corpore cōtinue quibꝫ ꝓsumebatur ad sensum. nec tamen ab oratōne cessabat. Filij ꝙ filie quos in xpo genuerat: qui secus habitabāt manifeste videbāt signa verberum ꝙ pcussionum a demonibus illatarum: nec poterant aliqđ adhibere remedium. q̄ diuine voluntati resisti nēo pōt. Nec tetant voces terribiles demonū int' illa tormēta quibꝫ clamabāt. Maledicta que semp ꝙ vbiq̄ nos pfecta es. nūc venit tps: quo ꝛ te vindictā capiem⁹. Tu nos hinc expellis. ꝙ nos te de hac vita excludem⁹. Tali mō a dñica mr. vsq̄ ad penultimā diē aprilis: q̄ migrauit a sco. Cui festo beati petri martyris palla ē sacra ꝛgo. Illo tñ in tpe. xl. hec ꝓnouauit q̄ summo mane cōionem acciperat missaz audiēs. Postea hora terciaꝝ. accedebat ad ecclias ꝓncipis apl̄oꝝ: ibiq̄ diutius orabat. Reuertēsq̄ in domū. nō nisi in lectulo poterat reperi. Et cum inde videbat' se nō posse moueri. de mane surgēs perdebat ad scām petri. vt sana aliqū dya⁹ ꝓficiebat eā in ignē: si dei ꝛrate nō ledebat'. Semel cū sup asellū iter pageret. piecit eā aduersus⁹ capite versus⁹ ad crā. ꝙ reposuit sup ipm. qui debilis erat. piecit ī lutū sup eā asello cadente. In quib⁹ casibꝫ subindebat dicēs. malatbasca id est dya⁹ (sic em eā appellabat) hoc fecit.

Sppropinq̄nte aūt .§.xix.

ad terminū vite. collectis filijs ꝙ filiabꝫ suis spūalibꝫ. plurimis eis fecit ꝓmonē. ad dilectōes fraternas et bonitates. q̄dā ē vite regulas tribuēs. ꝓficiēdi in via dei. Et ꝓ quibus q̄ accessus ad fruitē dei si vult deū veraciē possidē necesse ē. vt corsuū denudat ab oi amore sensibili. nō solū cuiuslibꝫ ꝓsone ꝙ cuuslibꝫ creature. ꝙ simplici ꝙ toto corde tēdat in deū. Secundo q̄ ad talem statum anima perfecte venire non potest. absq̄ medio orationis que sit in humilitate fundata. vt in nullo se suis operibus fiduciam ex se habeat. Se nihil esse cognoscens in omni ꝓuidentia se totum com-

mittat.asserens q ab ipsa odone oēs virtutes pficiunt ꝛ vigorant'.ꝛ sine ipa debilitant'. Tercio q ad acquirendā pfectatem mētis necessariū est q caveat sibi ab oīi indicio erga ꝓximum.s. temerario ꝛ vana locutōne.ꝛ nullā creaturā ꝓdemnate vel despicere.etiā quē certe nouim⁹ peccare:ꝑ ꝓpatri.ꝓ eo orare.q; quilibet in vita se pōt emendare. Quarto q optet magnā fiduciā habere de prudentia dei.sciens q oīa que sibi vel alijs eueniunt:ex diuina ꝓuidentia puenire:nō ex odio eius:sī dilectōne etiā in aduersitatib⁹. Demum dei mandata ꝛ superiox ꝓmptꝰ ꝛ sine murmure obedire. Post hoc quilibet illox vocans ad se ꝓticulariter vnicuiq; ordinauit.modū viuendi p⁹ transitū suū. Aliquos ad religionē.alios ad vitā anachoriticā.alios ad clericatū ꝓfitens transire. Sicq; sumptis deuote ec clesiasticis sacris beato fine quieuit. Quo diuulgato factus est ꝓcursus magnus ꝓplox ad ecclīam sancte Marie sup minerua:vbi delatus fuit corpus in vrbe a deo. vt vit p triduū potuerit coꝑ tradi sepulture. Cadex die cuidā deuote matrone romane sibi familiari oīsa est magnitudo glorie eius et quadā visione:quā habuit. Sꝫ ꝛ crebra miracula sanitatū post transitū eius scrīptē et⁹ multiplicater ꝓmendabāt:que cā breuitatis omitto. Post hec beatificatꝫ eius sepulturaꝫ in cōuentu ꝓfato sancte marie sup minerua me tūc in dicto ꝓuentu existente priore.translatū est cōpus dicte ꝟginis circa annū dñi. M.cccxxx. in eadē ecclesia'ad locū eminentiorē in capella intra maiorē capellā existente. ꝛ collocatū in sepulchro marmoreo:qō incineratū erat.ossibꝰ remanentibꝰ. Nec incineratio ipa arguit minorationē sanctitatis ei⁹.cum ꝛ corꝑa aploꝝ quibꝰ nullos sanctos credim⁹ī merito ꝛ premio excellentiores.incinerata inueniunt'. Preseruatio aūt integritatis cadauer̄ accidere pōt aliqñ naturaliter.vt ex siccitate ꝓlexiōis tabis ꝓsone defuncte.vel inflatu celesti.vel ex qualitate loci remoti ab humectatione.vel ex aromatibus prefuantibus a corruptōne in eo ꝓpositis. Aliqñ ꝛo ꝛ ꝓmunis ex speciali priuilegio illi ꝓcesso.diuine ꝟtutis cōsen:annotand. nec est ratōes assignare.cur magis illud ꝙ illud de⁹ volne nt preseruare nisi voluntate sua.

Titulus vigesimusquart⁹

Iste titulus.xxiij.rubricatus.tractat de beato francisco institutore ordinis fratrum minoꝝ. De sanctis canonizatis eiusdem ordinis.s. francisci vita ꝛ miraculis:ꝛ beati antonij de padua:beati ludouici epi tolosani:ꝛ sancti bernardini:ꝛ sctā clara moniali dicti ordinis. Deinde ꝺ socijs beati francisci.ꝛ quibusdā aliꝭ dicti ordinis fratribꝰ viꝝ val de ꝓfectis. Et de omnib⁹ generalibꝰ ministris dicti ordis ꝛ multis q̄ acciderūt tempibꝰ eoꝝ. Deinde de aliꝭ sanct'. vt sancto nicolao de tolentino.sctā brigida:sctō olimēdo: wenzellao:florentio:proculo ꝛ aliꝭ.

Capitulum primum.

Ostq̄z de beato do

minico ꝛ ordine ei⁹ ꝓdicatoꝝ.in ꝓcedenti titulo tractatū est. Nūc in isto sequēti de bō francisco.ꝛ ordine minoꝝ ab eo fundato agendū est:ꝛ de aliꝭ scriꝭ ꝛ religionibꝰ ei⁹ institutis.et ob aliqlem etsi nō ꝓdignam ꝛmendationem eius sumatur id ꝓ.it. Ascendit sup cherubin ꝛ volauit sup pennas ventoꝝ. Nō quidē et si principaliter ꝛ ꝓprie intelligat' de dño ihū ꝛ ꝓpter ingressum bō ascendit ad dignitatē ꝛ excellentiā immēsaꝫ vnionis cū diuinitate. Que dignitas ē sup oēs cogitōes angeloꝝ. Cherubin q̄s interꝓtat' plenitudo scientie. ac etiā sup omnem noticiā ꝛ ꝓfectionē animaꝝ. Que hic signat' ꝙ ventoꝝ quoꝝ pene sunt subtilitates.ꝛ ꝓfectōes earū.sī pōt adaptari ꝛ intelligi trāslumpeine de b. francisco. Ipse volauit ꝛ ascēdit sup cherubin.ꝛ sup pennas ventoꝝ. Pro quoꝝ declaratōne nota.q; vt ait greg.in omel. Supra illa ciuitas et angelis ꝛ hominib⁹ ꝓstat.ad quā nō credimus humani generis.s. virtualis seruo ascendere:quoꝝ illic cōgregatio angelos remansisse. Et cū sīt omēs doctores nouem sint ordines angeloꝝ. vt dicit de pe. de q. Principium. Sicut et ordine quolibet aliq̄ ceciderūt sīt mgri sententiarū in scō ij. Ita ꝛ de quoꝝbꝫ multi remanserūt.ꝛ a nobis innumerabiles. Sanctiaūt ꝛ sancte q̄ virtuose vitā ascenderūt ad illā supnam ꝛ sīt.nō facient vtā ordinē de ꝓ se:ꝫ vt dicit idem greg. assumient' ꝛ collocabunt' in diuersis ordinibꝰ sup ipsos.vel infer oribꝰ sīt maioꝝ vel minoꝝ ꝓfectionē hic adeptam. Multi ergo assumendi sunt ad ordinem seraphin.q̄ multi sunt nec in minori numero q̄ alij de inferioribꝰ ordinibꝰ.iuxta sīt gregoꝝ in mauo. Cum ergo ꝓfectores fuerint aiꝝ in hac vita.sīt in tali ordine ſ raphin collocabunt' associati: Quos sāt nobis ſt incerta ꝓfectōnis quantitas.cuiuscūq; sexꝰ.ſ. tū de apl̄o xpo cū glorioso baptista ꝛ patriarchis scīis veteris testamēti.ꝛ quibusdam ꝓbatis coīter credit' eos omnes alios excedere. Unde ꝛ in ordine seraphin posimus estimare collocatos Et idem pie credi pōt de patriarchis noui testamēti. Patriarchas hic voco patres īstitutores ꝛ fundatores sacrarum religionū que in filios innumeros excreuerūt. vt basilius.aug. benedictus.domin⁹.ꝛ franciscus. Se omnes hi ꝓfectōne excellentissimi.nō sint locati in ordine seraphi nescio qui alij illic cum eis associabunt'.sīm hoc de.b. francisco dico.ascendit ꝓ virtutes ꝛ volauit sup cherubin. ſignant' dico sup cherubin.nō sup seraphin. Nam sup seraphin nō sunt nisi beatissima virgo maria cum filio suo.q̄ sola exaltata est sup choros omnū angeloꝝ. vnde et sup seraphin. Non ergo dicit q; volauit sup seraphin ne faciamus eum equalem xpo vel virgini marie.cuꝰ longe sit distans a sanctitate eius. Sed volauit ait super cherubin. Non ait inter cherubin:ꝫ sup cherubin. Et certū est sīm voc. q; sup cherubin sunt seraphin. Hoc est ergo dicere: Volauit sup cherubin.i. inter seraphin collocat'. Volauit sup pennas ventoꝝ.i. sup subtilitates.ꝛ ꝓfectōnes animarum.q̄ dicunt' vēti ꝓpter subtilitatē aēe sue essentie.qui etsi aliquo mō ꝓcipiunt'.nō tū videnť sicut anime nō videntur:vnde spūs dicit' ventus. Act.ij. Factus est repente de celo sonus tanq̄ aduenientis spūs vehemētis. Et ita dicitur spūs sīm illud ps. Spūs luce.xxiij. In manus tuas cōmendo spūm meū. Sup subtilitates ventoꝝ.i. omnium sanctoꝝ. Et plurimoꝝ volauit. Ascendit ergo sup cherubin &c. In quibus verbis tria possim⁹ ꝓsiderare in b. francisco. Primo eminentiā virtualis ꝓfectōnis.i. ascendit. Secdo excellentiam ꝓfectionalis dilectōnis.i. volauit sup cherubin. Tercio re lucentiā impsse passionis. ibi volauit sup pēnas ventorum.

Quantum ad primū .§.i.

Surrsum ē ciuitas nra.ad quā rendim⁹ nō oportet ascēdere nō descendē. Descendē.n. facile ꝙ vitā.s. vicioꝝ incedere:ꝫ ascendē ad montē virtutū difficile. Facilis ingressus etc. Descēsus auerni.ꝫ reuocare ad auras. Surrsum ambulare gradū. Hoc op⁹ labor est:sicut etiā pbs ait in libro ethicoꝝ. q; virtutes scia sīt circa difficilia. Et saluator ait. Arta ē via:q̄ ducit ad vitā Mat.vij. Per bāc ꝺ incedere:q̄ ad societatē angeloꝝ gaudere deliberat. vñ pā. de viro iusto inqt. Ascēsiones ī corde suo disposuit in valle lacrymarū.s. vite presentis. Et quis seu qualis sit iste ascēsus.declarat subdens. Ibunt de virtute in virtutem. ꝙ qñ quidē videbitur deus deorum in syon.que est sūmitas hierusalem superne. Et in figuram huius Jacob cum in itinere ꝓstitutus in loco materialis vrbis reꝙeuisset dormiēdo. vidit scalā de celo ad terrā ptingentem.cui in summitate deus erat innixus promittens ei dare terram illam in possessionem ꝛ semini ei⁹.que designat vitam eternā. Gradus huius scale per quos vidit angeloꝝ ascendere et descendere.

ascendere vicꝫ ad referendū vro vota nostra. Descendere ad referendū nobis tri munera. ꝫ ꝓfortando ꝫ in labore ad ascensum cꝰ. Sunt aūt quinq; gradus buⁱ scale. Sui humiliatio. Mūdi abdicatio. Carnis maceratio. Aduersi toleratio. Utiq; expugnatio. Ascendit. b. franciscus eminēter p hos gradus semp ꝓficiendo. Et primū quidē oportet ascendere p virtutē humilitatis: q̄ quidē est fundamentū aliaꝝ. Et hicꝫ p hanc descendat quis in mēte sua ꝫ ꝓpria estimatōne. reputando se infimū ꝫ inferno dignū: tū quo ad meritū vtiq; ascendit. Sicut aūt regula cꝫ. q̄ q̄ se humiliat exaltabit. Mat. xxiij. Hm doctrinā ꝓphīta ꝫ q̄to magis se humiliat. tanto magis ascendit in merito ꝫ exaltatur in ꝑmio. Vera humilitas est ait bernꝰ. qua quisq; vemissima sibi sui cognitōne visecit. Uerme ergo humilis. cum intelligit q̄ puluis ꝫ vermis est. ꝫ corpꝰ plenū putredine subditū. innumeris doloribꝰ plus ceteris aīalibꝰ. Et quo ad aīmā plenū ꝛcupiscētys ꝫ ignorantijs. Ite etiaꝫ optimus existens. nescit vtrū odio dei vel amore sit dignꝰ vt dꝰ ecclīastes ix. Dum ꝓsiderat. q̄ nedum facere: ꝑ nec cogitare aliquid boni sufficiētes sumꝰ ex nobis. vt ait apls ij. cor. x. Cum nihil sit ex se. nō facit ex se aliquā estimatōem nec de se vel suis ꝑsumit viribus. Sed totū vro attribuit. ꝫ sic ascendit ad eū. Sꝫ quis francisco humilior: Sufficiat vnū exemplū. Cum quidā ex suis socys in oratione eleuatus. vidisset in celo in conspectu diuine maiestatis sedem vnam omnibus sanctis ꝑparatam. ꝫ ignotans cui parata esset. Audiuit vocē in celo dicentē. Sedes illa fuit vnius ex primis ordinibꝰ angelis qui ꝓpter superbiā ceciderunt de celo: que parata est humilimo francisco. Sicut priꝰ ostensa fuit sapientissimo angelus post visionē reperiens franciscū interrogauit. quid de se sentiret. cum in tanta veneratōne mundi esset: Rndit franciscus. Quid: nisi humillima fateor tibi. Reputo me maximū peccatoꝝ omniū: ꝫ cum ille diceret. Quō te potes reputare peiorē homicidis. admirans blasphematoribꝰ. ꝫ hmōi. cū longe sis ab his. Respondit. Peiorē me existimo. q̄ ꝓsidero q̄ gratiaꝫ mihi a vro ꝓcessant. illi si haberent mei. ꝰ feruenti. ꝰ eā requererentur.

Ascendit ad tertiū p mundi ꝓtemptū. tempestas ista sunt quasi visces. difficulter possidētur sine inordinato amore. Sicut aūt auis penne si visco fuerint infecte. sursum anolare nō valent. ita tpalibꝰ tenti. Quis in paupertate ipsa nō ꝓfitat ꝓfectio hominis. tū sm beatū tho. posit Je. cassia. in collatōne prima. sunt instrumentū efficax ad ꝓfectum assequendū. Uñ xꝑc matth. xix. Si vis ꝓfectus esse. Uade omniaq; habes ⁊ da paupibꝰ et sequere me. Mō ⁊ ipse xꝑc seruauit. nō habens vbi caput suū reclinaret: nō agri: nō domū: nō nisi tūn que habant sibi clemosynaliter referuans ad subueniendū suis. ⁊ discipulorꝫ necessitatibꝰ. vt ait aug. xij. q. ij. Habebat dñs. Et aūt gradus pauptat triplex. Sm tho. scōs scōe. Primꝰ nil bꝰ ꝓprū. Sꝫ in cōi tūn bona immobilia ⁊ mobilia. q̄ est necessaria omnibꝰ religiosis. Scōs q̄ꝫ bꝰ e in cōi ñ immobilia: vt possessiones ⁊ redditus. Sꝫ tūn mobilia ꝓtempe. vt frumentū vinum oleū. pecuniā ꝓ anno. Tercius gradus est. nec in cōi mobilia habere ꝓ tempe aliquo. plurosed dietim per questum sibi victum ꝓcurare. Hanc extremā pauptatē elegit beatus franciscus in se ⁊ ordine suo. Mirabiliter phlocapeas est ista sancta pauptas: vñ cū videret aliqn aliquē pauperē peius indutū ⁊ vilioribꝰ vestibꝰ. dicebat socio. Ille cōfundit nos enim cū acceperim dñam pauptatē mihi in sponsam. Ecce nobis videt eā auferre miserios nobis. aliquando se ⁊ socios erubebat vt pauperib subueniret: ⁊ sic ascēdit Tercio ascendit ꝓ carnis maceratōes. vt ait Salon. in ꝓuerb. Qui delicate nutrit seruū. i. corpꝰ in fine sentiet eū ꝓtumacē rebellando se spiritui. ꝓpter qđ apls. Castigat corpꝰ suum ⁊ in seruitutē redigit. vt ipse dicit. j. cor. ix. ad quod optime facit qđ ait hiero. ad Eustochium. xxij. q. j. Si paulus. Hec intelligentes sancti ⁊ sancte dei corpora sua tradiderūt ieiuniis: abstinentijs: fame ⁊ potu. vigilijs, disciplinis. et nō solū ad corpus refrenandū. sed etiā ad ꝑ vt magis efficerent ꝓdones ⁊ capaces diuinaꝝ ꝓsolatōnū Ut ēn ait greg. in omel. pentheco. Tanto quisq; a sapno amore dilungit: quāto magis infimis delectat. Ut ergo magis gustarēt diuina: delectatōes cibo⁹ ⁊ aliorum sibi subtrahebāt. Quod maxime fecit. b. franciscus. Recolebat sibi a crucifixo dictum. Francisce amara pro dulcib sume. et ipsum ꝓmme. si nueris agnoscere. vna dierum cū temptatio carnis eū inuasisset (nec. n. magnam sanctitatē acq̄siuissent: nisi temptari fuissent ⁊ vincere stuissent) accepit sanctus disciplinā: se fortiter verberans ⁊ sibi dicens. Eya frat asine sic decet te subire flagellū. Et cum ꝑ disciplinaꝫ temptatio nō cessaret in media byeme cum terra cooperta niuibꝰ esset cella egredit ⁊ se nudans. fecit (inter nives manens) septem globos niuū dicens sibipsi. Ista maior est vxor tua. Ecce duo filij. Alij duo filie alij duo seruus ⁊ serua. Uestī eos q̄ frigore morient. Qđ si tibi nimis est graue. ꝑ hmōi sollicitari. ergo serui sibi vmino tuo: sicꝫ cessabit temptatio. Quartus gradus humane scale spūalesq; in vrā ascendit: est aduersi patiens toleratio. vt ait greg. Mala: que nos hic ꝑ munt. ad dñm ire ꝓpellūt. In cuius figuram legitur gen. xvj. Q̄ multiplicate aque eleuauerūt archam in sublime. Aque. s. tribulationum multiplicate. archam mentis eleuant ad celestia. ⁊ ascendere faciunt ad sublimia virtutum. Dum eñ secūdū tēlcias mundi ⁊ honores. ⁊ non patitur aduersa ⁊ cōtraria: sed oīa ei prospere incedūt. mens eius raro ascendit ad ꝓsiderenda celestia. sed in his delectatur in ipsis quiescens ⁊ in via mansionem facere. Sed si aduersitate tangatur vel corporis infirmitate. vel ꝓsecutōne aliorum. vel amissione bonoꝝ. intelligit fallaciam mundi: vanitatē rerum. ⁊ in se reuersus ad dñm ascendit. patienter tolerans aduersa. ⁊ ꝓtemnens ipsa terrena: sicut paulus erecta cervice ꝓsequens ipm ꝓstigit fuit. ꝑstratus ⁊ cecatus. recognoscens erroꝛem suum ad dñm ascendit. raptus ad tertium celum: ibi vidit mirabilia dei. Ita ⁊. b. franciscus cum vidit cōcti negocijs secularibꝰ. ⁊ eis satis ampliceꝰ. vsitat. ꝰa vro tribulatōne captiuitatis peruſj. ac etiam infirmitate corporis. dilpositi mundū totaliter ꝓtemnere. Et tāc sustinuit magnam ꝓsecutōnem a parte. ⁊ parentū. ac etiam a ciuibꝰ alijs. ꝛeputantibus eum fatuum: multas q̄ temptationes ⁊ flagella a demonibꝰ: ipse etiā corpi suo abiectis omnibꝰ delitijs magnā austeritatē induit. oīa patiēter ⁊ gaudēter excipiens. Quintū est peccati expugnatoꝛ Interrogans dauid quis ascenderet in montē dñi inpṡ. Responsum ei fuit. Innocens manibꝰ et mundo corde. i. operibꝰ exterioribus. ⁊ cogitatōnibꝰ et affectibus interioribus. Non eñ. vt ait crisꝰ. ex operibꝰ tūn iudicat deus sed ex cogitatōnibꝰ ⁊ ex corde. i. affectu. xxij. q. ij. Iuramenti. Uerum vt ait grego. Nequaq; mūdam mentem inquinat cum pulsat: sed eaꝫ ꝑ delectatōnem supat. de pe. di. j. Et quanto mens magis a peccatis abstinet. tanto magis per puritatem ad dñm ascendit. Hanc gradum ascēdit b. franciscus posī puerilionem suam. nō solum a peccatis se abstinens ꝑ ab omni specie et occasione mali. Et ꝓpter hoc deuenit ad tantam puritatē ⁊ simplicitatē. vt omnes creaturā etiā irratōnalem appellaret fratrem vel sororē sūam. vt patet in auibꝰ ⁊ agnis ⁊ alijs multis. ⁊ oīa imitabat ad laudandū creatorē suum. ⁊ sic per illos q̄nq; gradus ascendit.

Quantum ad secū .§. ii.

dum principale dicebatur. q̄ notatur excellentiam ꝓfectionalis dilectōnis in beato francisco cuꝫ subditur. Super eherubin ⁊ volauit. quod sic est ordinandum. ⁊ volauit sup cherubin vt dicit glo. Sup cherubin nō est ali⁹ ordo angelorꝫ nisi seraphin. Dicete ergo q̄ volauit super cherubin. hoc ē dicē q̄ collat⁹ē inter seraphin. Seraphin aūt interpretat incendiū seu incendentes. q̄ sup omnes cho-

ros angelos magis incensi sunt igne diuini amoris ꝙ dile
ctõnis: vñ ad illum ordinẽ nõ volãt. nisi hiqui hic habue-
rũt intensissimã dilectõez. qui credit de.b.franc. Qualis
aũt sit forma seraphin aliqualiter ꝛsecrabit ysaias cap.vj.
dum ait. Vidi dñm sedentẽ sup soliũ excelsum ꝙ elevatũ.
Et seraphin stabãt sup illud.i. iuxta ad vt magis pfecti ꝙ
recipientes plus de influxu glorie: ser ale vni ꝙ ser ale alte
ri: duabꝰ velabãt faciẽ eius: duabꝰ velabãt pedes ꝙ duabꝰ
volabãt. ꝙ clamabãt alter ad alterũ. Sanctꝰ. sanctꝰ. sctꝰ.
dñs deus sabaoth plena est omnis terra gloria eius. Ista
exclamatio nõ est aliud. q̃ quedaꝫ admiratio ꝙ infinitatis
cũ reuerentia magnitudinis dei. Ser aũt ale eor sunt: ser
pfectõnes ih̃u. quib ornatus fuit. b.franciscus. vt men-
to estimari posset ascendisse sup cherubin ꝙ inter seraphi
anolasse. Prime due ale sunt ꝓemplatio diuine maiestia.
ꝙ cõsideratio eius summe bonitatis. Alie due sũt amor
dei ꝙ amor ꝓximi. Tercie due sunt sui subiecto rotalis et
mundi ꝓtemptus. Est ergo ala prima ꝓemplatio diuine
maiestatis. Magꝰ dñs vincẽs sciam nostrã ait iob. Qui
q̃ sit magnus ostendit ca.xj. ipse Job dicens. Excelsior
celo est. ꝙ quid facies: pfundior inferno. ꝙ vnde scies. Lõ
gior terra ꝙ latior mari. Que quidẽ ponẽsiones nõ ma-
terialiter: sed spãaliter intelligende sunt. Celsitudo eñ eius
seu altitudo est potẽtia eius ꝙ fortus. Si quidẽ celi materi
ales sunt valde potentes in vrtute. in ipis: in terra metalla
ꝑciosa. Herbas salubres. flores odoriferos. fructus suaues. aromata confortantia. bestias innumerales. In aere.
Volucres varias. In mari pisces numios ꝙ maximos. In
igne virtutem calefactiuã. Celi spãales. i. angeli sunt. vt
ait pl̃s. potentes virtute. Ipsi mouẽt celos ꝙ spãs ꝓmouent
elementa ad placitum. Vnus eoꝝ occidit sine gladio vna
bota nocte octoginta tria milia hoim de exercitu senna-
cherib. Ipsi mittentes et aere ignẽ ꝙ sulphur subuerterũt
sodomã cum terris vicinis. Sed certe celo excelsior ẽ de.
potentior omni celo suo effectu. Et quid facies. q. d. quõ
potens resistere ei. vel de manu eius euadere. vel aliquid fu
ge eius auxilio egan. Profundior: inferno vicio. ꝙ pfun-
ditas eius est sapia eius. Sapie eius pl̃s. nõ est numerus eñ
que sunt in inferno a nobis ignoto ꝙ remotissimo nouit. et
qui sunt in eo demones qui bñt tantã rerũ sciam. ꝙ tantaꝫ
malitiã variã in tẽptando. ꝙ omnes penas damnatoꝝ et
peccata eoꝝ singula nouit distincte. et q̃ indicio nobis oc-
cultã. ꝙ quanti descẽdũt ad illũ locum. Et vnde scies si tu
es de numero illoꝝ. q. d. nõ vales cognoscere. Et ideo no-
li alium sapere ꝑ time inquit apls. Longior est terra. et lon-
gitudo ei est eternitas eius. Terra etsi valde longa vt non
attingaꝫ terminũ. vñ finem bz sed deus ipe nec principium nec finem bz. semper fuit: est. ꝙ erit. Latior est mari.
Latitudo ei est misericordia ꝙ benignitas ei: qua peccatores
sustinet. fouet. et expectat ad pniam et recepit ad veniam.
Ista igit ꝓemplationis ala ala dirigit ad dñm. Altera ala est ꝓsideratio diuine bonitatis. Bonũ sm dyonisium est suipsum diffusiuũ. et quanto maius tanto magis se
colocat. Deus igitur qui summe bonus maxime se colocauit
dando ꝑtem sue bonitatis innumeris creaturis. plus ꝙ mi
nus sm dignitatẽ earũ. nil tñ a se diminuẽdo. ꝑ comẽ in se
retinendo sine aliquo defectu. Vñ augus. in enchiridion.
Ab hac summe incõmutabiliter ꝙ equaliter bona. trinita-
te creata sunt oĩa. nõ summe nec equaliter. nec incõmuta-
biliter. Bona tamen singula. Simul aũt omnia valde bo-
na. vñ resultat vniuersitatis bonũ. In qua vid: qõd malus
dicit loco suo positũ bene manet. et emendat ꝙ medet bo-
na. Tamq̃ immensa est bonitas eius ꝙ potentia vt er si
bet malo nostro eliciat aliquod bonũ. Unde ꝙ de tanto
malo inobedientie ade. ꝙ postea ꝓsecutionis indeq̃ ih̃m
ꝙ pditõnis inde. elegit ipse bonũ nostre redemptõnis ꝙ sa-
cre ꝓmissionis. O ẽ bonus ꝙ suauis est spũs tuus ait sa-
piens: qui vt dulcedinẽ tuã bonitatis in filios demonstra-
res. panẽ de celo ꝓstitisti eis ℟. Sap. xvj. Panẽ. i. filius q
ait. Ego sum pma vinus: qui de celo descendi. Qui vte
ro virginis formatus. ꝙ igne passionis decoctus vt ait am-
bro. Hic nobis in cibũ facte coloniꝫ. Et nocte q̃ ille due
ale dicunt velare caput seraphin. qz tam immensa sũ ma-
iestas dei ꝙ bonitas. q̃ excedit mentes etiã seraphicas et
cooperiũt. qz totũ capere nõ ꝑnt. Et ideo Job dixit: Vin-
cens deus sciam nr̃am. Pes alie. b. franciscus frequenter
tendebat in deũ. tamen eñ erat deditus oĩ om̃ ꝓemplati
oni. Tercia ala de amore dei: ꝙ quarta amor ꝓximi. primi
mus duabꝰ alis. nõ semp volat ad dñm. Nam multi ꝑbi
magna de dei pfectionibꝰ cognouerũt ꝙ dixerũt. vt arist.
ꝙ plato. vñ ad deũ nõ appropinquantur. Sz his alis duabus extensis. i. actualiter exercitis p mentẽ semp volatur
ad dñm. Nec sine his vere dici aug. ꝙcitur ad dñm. Se-
raphin ipi ardent semp actu dilectõez in deũ. ꝙ in affectã-
do gloriã. ꝓximoꝝ. Nihil aũt ita excitat ad amorem dei si-
cut meditatio crucifixi: ꝙ tantã amoꝛez erga nos cõdit. vt
crucẽ tam asperã ꝙ obprobriosam ꝓ nobis portaret. un-
de bernardus. Sup omnia te mihi reddit amabilez. o bõe
ihu. calꝰ: quẽ libelli opus redemptõnis nostre. Hoc ve-
xationẽ nostrã facilius allicit: dulcius vrit. Forꝫ stringit.
Hanc passionẽ frequẽtissime meditabat. b. francisc⁹ ꝙ to-
tus amore liquefiebat et cõpassione. ꝙ desiderio martyrij.
vt eũ pfecte imitaret. ꝙ vicẽ reprenderet. accessit ad sol̃da-
num ad pdicandũ ei. Quarta ala ẽ amor ꝓximi ꝙ tan-
to maior reperit: quãto maior est amor dei. Considerat eñ
ꝙintime ꝙ ardẽter deus dilexit hoiem. ꝓ quo tanta fecit:
quãtũ dignificauit ponẽdo in eũ imaginẽ suã sibi voẽdo
in ꝓpria ꝑsona. ꝙ ideo vegetr̃ rõne ad multũ diligendum.
ꝙ multũ laborandũ ꝓ salute eius: nec inimicos excludit ab
ipsa dilectione. dño subdente. Diligite inimicos vr̃os.
Hinc fratrem dilectõne venerat. b. franciscus ad instar
patriarche noe archam fabricauit. ꝙ in camerata fecit. a re
ligionẽ. fratrũ: monialiũ: ꝙ tercij ordinis. vt habitãtes in
eo. ꝑseuerarent a diluuio viciorꝝ ꝙ morte inferorꝝ. cui statim
cupiens et dilectõne ꝓsidere. Corporibus infirmis ꝓpatiens
multos ab infirmitatibꝰ variis liberauit. Quinta ala ẽ
sui subiugatio: ꝙ mundi ꝓtemptus sexta ala. His velãtur
pedes. i. affectus ne fedent̃ putere vicioꝝ. Et ꝓpria vo-
luntate procedãt vicia: Unde ambro. Nemo nostrũ te-
neatur ad culpaz. nisi propria voluntate delegerit. xv. q. j.
Non est. Cum ergo quis subiugat voluntatem sui⁹ alte-
ri. ꝑ ꝑ rõm ꝓ obedientiam. auferuntur sibi magna occasio
peccatoꝝ. Et magnum dei sacrificiũ offert dando: qõ est
in eo maximũ. Unde greg. xxxi. moral. Recte obedientia ve
etimis ꝓponit. qz ꝑ sacrificiũ aliena caro. i. brutorum vel
corpus hoim. quo ad abstinentias q̃ etiã dicunt sacrificia
ꝙ ꝓ bona voluntas ꝓpria mactat. Hic gloriosus vere fu-
it filius ecclie ꝓfecte mgr̃ et pr̃. Non solũ ei ꝑã docuit suos.
vt plantꝫ ecclie ẽnt reuerẽtes ꝙ obedientes. ꝙ ipse eis esset
pater ꝙ generalis ordinis sui minister. ꝙ esset fratrũ subiect⁹
Ipse tñ se omnib subiciebat. et cum aliquo ꝓederet so
cijs suum volebat sibi ꝓsidere. ꝙ ei mandare obiam pollicẽdo. Sexta ala est mundi ꝓtemptus. Difficile ẽ mũdana
illa possidere sine aliq̃ amore inordinato. Et ideo: vt ait
aug. Omnia terrena ꝓtemptim hõ rpce. vt ꝓtemnenda esse
monstraret ℟. Et ꝙ in paupate nõ ꝓsistat pfectõ sm
cho. eñ est magnũ institm ꝓdocendi ad pfectões. Respice
religiones nullã reperies paupiorẽ ordine. b. francisci. nul
lam tñ mendicã paupiorẽ mãdasse suis: sicut ipse nullum
pauperiorẽ francisco. Et sic pet ꝙ volauit sup cherubin.
collocatus inter seraphin ser alas habens. vt dictũ est.

Quantũ ad tercium .§.iij.

vbi dicitur volauit super pennas ventorum. vt dictus est
supra. Venti dicuntur anime nostre. quia sicut vent⁹ sen-
tiuntur quidem. sed non videntur: ita et anima manifestatur
per opera sua: sed inuisibilis et impalpabilis est. Unde ꝓ
pter subtilitatem suam vtrung. et ventus ꝙ spir⁹ anima

dicit. Penne aūt hoꝝ ventoꝝ sunt pfectiones animarum vt exponit greg. in moralib. Si quidē multe sunt pfectiones sanctoꝝ. q̄ dona eis data a deo. In quibo vnus sanctꝰ excedit aliū. sicut petrus excessit iohannē in potentia miraculoꝝ. Paulus iō excessit petrū in doctrina q̄ ꝓdicatiōe. ipse enim dux verbi dicit in actib apl̄oꝝ. q̄ sic vocatus. Quoddā singulare ꝓcessum fuit b. francisco q̄ nulli inter natos mulierū legit fuisse donatū. Et hoc est impssio stigmatū sacroꝝ. Quis enī paulus dicat de se ad gal. Ego stigmata dñi mei ihu xpi in corpe meo porto. nullus dicit q̄ habuerit corpaliter paulus signa passionū in manibus et pedibo q̄ latere. sed dicunt stigmata passionē multe q̄ afflictiones. quas patiebat ab hominibo pluries aliq̄ apostoli Qua ratione etiā q̄ similitudine idem dicit. Crucifixus sū. nō q̄ fuerit crucifixus in corpe. sed in desiderio et tolerantia multaꝝ tribulationū. quas appellat crucē. q̄ cruciant: vnde alexius papa ait crux dicit a cruciatu. Magnū cruciatum sustinet. qui vim patitur. iij. q. j. Nulli. Dicit etiaꝫ de aliquibo veteris hominis. q̄ sentiebāt magnū dolorem in manibo q̄ pedibo q̄ latere. ac si haberent ibi vulnera. sed tū nō ita impssa corpaliter. vt in. b. francisco. Quia enī vi debatur extincta memoria passionis xpi in mentibo hominum pre tepiditate eoꝝ. voluit dñs excitare q̄ incalescere. Hanc recordationē ꝫ impressionē manifestā cicatricum in corpe b. fran. Ipse enī ornante q̄ transformato p amorē in rpm illm passum. cū esset in mōte auernie. apparuit vomin⁹ ihs in modū seraphin. f. cū sex alis crucifixus. et impresse in manibo q̄ pedibo q̄ latere signa siue passionis: in q̄bus sentiebat maximū dolorē. Et licet ānis aliq̄bo ꝯsumitur post eorum receptionē. p̄ humilitate occultaret quantū posset: tū deo ornante nō potuit ita latere: q̄n aliq̄ et fratribus magis familiares viderint q̄ palpauerint. Et ita ecclia hoc indubie approbauit q̄ declarauit fellū ō hoc celebre instituendo. Ob cui⁹ quidā literat⁹ dubitaret p expressam miraculū certificatus fuit de veritate hui⁹ rei. prout in legenda ei⁹ habet. Sic ergo volauit sup pennas vētoꝝ qui vices transcendit alios sanctos in hoc priuilegio. q̄ in corpe suo fuerit corpaliter impssa insignia passionis Et tandē in fine vite transiēs de hoc mundo. volauit anima ei⁹ sup cherubin inter seraphin. vt sic credi p̄e locat⁹ sup pennas ventoꝝ. transcendens progratiua specialiq̄ ꝓfectiones sanctoꝝ q̄ priuilegia eoꝝ ob impssionū stigmatuꝫ q̄ te nullo sanctoꝝ legit ita expresse. Unde sicut dñs ihs (vt ait beat⁹ andreas) ab patrē oltendēs latus q̄ vulnera sua que sustinuit in passione hominib⁹ inclinat eum ad pietatem erga nos. Ita q̄ b. franciscus ostendens stigmata sibi impssa dñice passionis. hꝫ inducere q̄ patrē q̄ filium suum ad misericordiam q̄ clementiā erga peccatores. Et ideo cū devotione. quilibet recurrere ad eū dꝫ. vt faciat ei deū ꝓpicium: q̄ ꝓducat ad regna celoꝝ.

De beato francisco et speculo Vinc. hist. Et legēda fm Jacobū de voragine. q̄ cronic. minoꝝ hec extracta sunt.

Capitulum secundum.

Jrca annos dñi. M.

cc. vij. beatissim⁹ patriarcha franciscus prim⁹ institutor ordinis fratꝝ minoꝝ. q̄ fundator mirificus: de alissi ciuitate oriundus in vallis spoletane confinib. cursum sanctitatis sue sub Innocē. iij. inchoauit. ac sub honorio tercio successore ei⁹ feliciter cōsumauit. Hic igit̄ vt refert Vinc. in spe. histo. li. xj. ca. xcvij. in seculo cōstitut⁹ negociat̄ fuit officio terrenis opibo diues in mūdi vanitatibo indecenē nutrit⁹ suis nutritoribo insolētior effectus. Itaq̄ cordis ingenti lasciuiā iocis q̄ lusibo gestis q̄ habitu ꝑ his impudicis q̄ cantibo oīabat. Et q̄ ꝓdigē erat ac p̄ inanē suoꝝ dissipatoꝝ. humanꝰ q̄ affabilis videbat. multoꝝ sibi coherentiū caudā iniquā nō immerito secū trahebat. Sic vsq̄ ad annū etatis sue fere. xxv. in via pditōnis incessit. donec ad exēplaꝫ pcedēbo in gratꝫ respirandis immutatio dextere excelsi apparuit. Et primo quidē a dño longanimibo attritus. cogebat̄ dissimula cogitare. Leuiq̄ quicquid in desiderio prius habuerat. statim fallidire: et talia amatores fluxissimos reputare. Sed arridēbo iterum ꝓsperis. cepit sibi adhuc maiora ꝓmittere. diuitias q̄ glorie cupidus. Cuiꝰ negocijs cū pararet se in apulia pergere. offensa est sibi per visionē. domus sua militarib⁹ apparando plena: q̄ venalia esse confuenerat pannoꝝ cumulis occupata. Stupentiq̄ euentu rei insoliti. respōsum est ei⁹ hec sua fore ꝺ̄ q̄ multum fore. Euigilans aūt q̄nia visionē ꝓpositō suo videret applaudere: libito tū cepit mirabiliter ab eodē ꝓposito retrahere. Ita vt nouo militie dux furoꝝ. et ex ipsa sui mutatōne ꝓpenderet longe aliud q̄ ediderat importare. Hic ergo cepit motus pristinos ad plenū mutare. q̄ a publice negociationis tumultu se subtrahēs. euāgelicū negociatorē efficere. Quendā em̄ sibi familiarē ad loca secretiora sepius euocabat: eoq̄ treuis expectante et quid ageret ignorante quandā cryptā intrabat. Ibiq̄ cū lachrymis celestem exorabat patrem. vt viā eius dirigēret. suā ei plenius ostenderet voluntatē Sicq̄ in ōione pfectus. tandem meruit ꝑ voto eranditi: celicoq̄ infallibile indicio quid agere deberet edoceri. Itaq̄ letus exurgens assumptis secum pannis venalibo ꝓcliue ad fulginei ciuitatē ꝓrexit: quibo idem cum equo vendito: cui insederat. onustus pecunia repedauit: quā pauperū vsibo et alioꝝ necessitatī pus obsequijs mancipare disposuit. q̄ apō ōm dam pauperē ꝓsbyterū mo. am fecit. interim pater ei⁹ pe longā inquisitōes de eo quid actū esset. cuiꝰ audissel qualit̄ in pfato loco misere tegendo delitescēret. turbat⁹ ad locū cucurrit. Ipse ille ne inueniret a patre. cuidaꝫ cauere seu anteuertere immisit. in qua quidē p mensem latitans integrum. vno qui solus locū sciebat obsequijs impēdēte: diuinā clementiā iciunijs q̄ fletibo implorare nō desist. Deinde sic exoratus est ipsa est in tenebris mira quedā q̄ inepta leticia. qua animā animat est. vt q̄ in publicum ꝓdiret. Et q̄ segniter latuerat. seipm̄ grauiter arguebat. Videtes aē non eius eoꝝ a statu pristino alteratum. q̄ macie squalore ꝓfectum. nō id supne gratie: sed dementie potius imputabant. q̄ insultantes ei intro eū q̄ lapidibo impetebāt. At ille nulla fractus iniuria. cūctos surda aure transibat. q̄ illa q̄ ꝓfectabatur deinde gratias agebat. Cum aūt quadaꝫ die aīe imaginē crucifixi in ecclia sancti damiani ꝓpe assisium deuotissime cū lachrymis exoraret. diuinā misericordiaꝫ flagitando. audiuit ab ipsa crucifixi imagine hāc voce clare ꝓlatam: Francisce vade. repara domū meā: que. vt cernis tota ruinā minat̄. Exhilarans ille dēo loqui de domo materiali illi⁹. f. ecclie que corruebat. sacculū pecunie attulit. sacerdoti eius offerens ad reparatōes ei⁹. Qui cū recusasset accipere timens semitā patris q̄ anarita. piecit eam franciscus in fenestrā quandā eccie ipius. Dns aūt principali⁹ locutus est de domo ecclesie. ꝑ sua. f. congregatione fidelium: que in mala dispositōe erat. Sed reparata q̄ dilatata est ꝑ doctrinam q̄ exempla sanctitatis mendicantium. Pater iō hec sentiens pecuniā recepit. q̄ plus ceteris omnib⁹ ꝓtra eum insanire cepit. vt homo anarita et seuus q̄n homelie ꝓtractū primo quidē ꝓmelijs q̄ verberibus crudeliter affecit. Deinde vinctū in carcere retrusit. qui vocabat̄ petrus bernardonis. At mater pietate ꝓmota patre absente latenter vincula rupit. fāmq̄ solutum liberē abire ꝓsilit. Qō vt pater domum rediens agnouit. iratus vtiq̄ diuersis lacessiuit. Et postea ad filiū effrenatus cucurrit. Cui ille se liber q̄ intrepidus offerens. iam eius furie nō solū nō cedebat. sed adhuc maiora se ꝑ christo pati graanter velle clamabat. Videns ergo pater inflexibilem eius ꝓstantiam. tandē ad pecuniam q̄uertitur extorquendā: quam vbi a sancto viro tanq̄m pulueren vilem in fenestram ꝓiectam inuenit. fustibo: q̄ iam circa filium suum minus agere cepit. quia sitis auaricie paulisper

diminuta. Furore animi eius temperauit. Post hec ad epm loci. vt omnes facultates suas i manibus eius resignaret p-uenit. Qui pmptus et hylaris ad hoc epm se offerēs. cū indumenta sua: nec femoralibus quidē retentis. deponēs ea patri restituit. Sicq; nudus nudo quē iā nil terrenū diuitio retinuit. nisi solus carnis panis sequebatur. in medio se esse exulē resignauit. et in cruce nudato christo se pformauit. Epūs hoc facie eius admirans. intra brachia sua collectū pallio quo induebat' obtexit. Post hec humilis sui ptem ptor. etiā se ab omnib' ptēni pspiciens. ad leprosos se cōtulit. quib' tenerrime seruiens. etiā eor' vlcera humiliter lauit: sanieq; vetere gere nō abhorruit. qui prius aīe con uersionē suā tales videre non poterat. Sz eos intantū exhorrebat. q nō solū eos e vicino: sed eor' tomos e longinq; pspiciens. nares manib' obturare pstituerat. Una aut' die; cū in eccia feruenter ad crucifixū oraret. audiuit vocem ab eo dicentem sibi. Francisce amara p dulcib' sume 7 teipsum ptemne sine mevis agnoscere. Deinq; trū eccliaq; ope pfummato habitū adhuc hereticū tūc tgis habuit baculumq; manu gestās. pedib' calciatis 7 corrigia circumcinctus incedebat. Audiens aūt quadā die ī missa ea. que christus in euangelio missis ad pdicandum discipulis. loquit' ne scz aut' vel argentū possideant. ne pera in via vel sacculē. ne virgā vel panē portent. ne calciamenta. vel duas tunicas habeant: 7 hec eadē plenius intelligens a pbytero gaudio repletus ait. Hoc est inquit: qđ ego. 7 totis pcordib' pcupisco. deposito duplicato q̄ sine mora depositis. et hoc iā calciamentis. virga: sacculoq; vel pera non vtēs. tunicam pēcibilē et incultā fecit. reiectaq; corrigia funiculo eā cinxit. 7 pnie verba simplicit' in publicū pponere cepit. Sz 7 sicut ipse dño reuelante fuerat' est. salutatione hanc ab eo didicerat hominib' facere. Dñs det tibi pacē. in oī pdicatione sua. pacē annuncians. pl'm in sermonis exordio salutabat. Leperantq; viri quidā eius exemplo ad pniam aīan. 7 ei relictis omnib' habitu vitaq; pfugi. Jāqz fere fratr' societate gaudebat. 7 inf' minores vt minimus se gerebat ī omnib'. Quadā aūt die et mane se oīōni dedisset 7 ō beneficijs sibi impensis dño gratias ageret. annosq; male vite transactos in amaritudine aīe sue recogitans. dño tremebundus assisteret. cepit passim menti eius. quedam suauitas mera 7 leticia spūalis infundi. intantū vt ēsi in seipso deficeret. donec remissionis eius culpar' suar' certitudinē reciperet. Plura quoq; de futuris arcbana contemplatus ē. Nempe octonario numero fratr' completo. ser illos binos in diuersas regiones ad pacē cū penitentia nunciandā mittens. Plura eis ō regno dei 7 de mēti suis 7temptu dulciter pposuit. Ipse quoq; in alia mundi pte vno secū socio retento secessit. Jāqz nō multo post eos videndi desiderio teneret'. ortans dñm exandit'. ita vt in breuiō impouisse 7 mirabilē in vnō congregarent'. beneficiaq; sibi diuinitus impēsa referentes gaudio patrie congratulabant'. Cernēs igit' accrescere numer' fratr' boni 7 pere gnā sermōe boni pscripsit. interpositis in ea enāgelij verbis. ad cui' pfectionē quātū potuit anhelauit. Desiderās aūt que scripserat. a summo pontifice confirmari. rj. quos secū habuit fratres affirmpsit. 7 cū illis duodecimus ipse romam petiit. Mā duodecim' ex discipul' apostatās. vt alter Judas laqueo se suspēdit. Quib' papa Jnno. terci'. de confirmāda regula dans pfensum. ersi mordā solenniter confirmata. 7 de penā pdicāda mandatū cū gaudio illos dimisit. Sicq; ad hec ampliora multiplicat' imposterq; compromisit. Vir itaq; sanctus p ciuitates 7 villas circuiens. pdicabat pstantissime pniam. Mirabant' ad hoc viri lrati eius. qđ homo nō doctus erat. verboq; virtutē videntes. ad ipsum nobiles 7 ignobiles turmatim cōfluere. sciq; soleter intendere. Qui etiā tres ordines instituit. Unor' primus ve pfectiose ipse tenuit. s. fratr' minor'. vacantiū 7templationi necnō 7 actioni pdicationis. Secūs fuit pauper' femina' ac virginū ad 7templatiā spectantiū. que dicunt' sancte clare monialium. s. que tū reperiuntur sub diuersis regulis seu modis viuēdi articulo' 7 nimis austeris. in diuersis locis 7cessio a summis pōtificib'. Tercius est penitentiū. Jst dicunt' pauperes seu fratres de tercio ordine qui actiue deseruiūt. Jst qđie non dicunt' religiosi. E hūt quendā modū viuendi religiosum. qui tū non est completa religio. obligans ad essentialia religionis. Mā 7 qđiq; habent. 7 pūt habere. 7 vtendi manere. Et cui' licite nō possunt 7trahere in tal' statu. Secū 7traherent matrimonium teneret. q nullo modo eēt in cōpleta religiōe. Obedire tenent' magistro suo ī bis pāse. que ptinent ad regulam suā. que etiā approbata est ab aplica sede. Et licz aliq; vel aliq; vir 7 mulieres sub tali habitu tercio 7 regle viuant in 7gregatione aliqua armis: q̄ 7tineat regula earū abrenunciantes 7prijs. non 7pter hoc mutāt statū illū. vt possit dici completa religio. Reputāt' coiter psone ecclastice. si vtq; gaudeant priuilegijs psonalib' 7 realib'. vt dicti 7 religiosi. varie sunt opiniones. Sed de hoc in tercia pte agit'. nec spectat ad pūtem tractatū hystoriale.

Tantū aūt in seipso .§.i.

beatissimus ipse franciscus rigorē austeritatis exercuit. vt si aliq̄n vt assolet. temptatio carnis surripet. hyemali tpe. in locū glacie vel nimijs plenū. vsq; ad illicitos motus recessum se immergeret. Existente viro dei in oōne dyabolus ter eum noīe 7prio vocauit. Cui cū sanctus rādisset: adiecit. Nullus est adeo peccator in hoc mundo: cui si quelib' fuerit ad pniam. non indulgeat dñs si qui nimis dura penitentia se occiderit. imp petuū a deo misericordiā non inueniet. Subito p reuelationē cognouit famulus dei. hostis fallaciam. qđo nisus fuerit. eū dyabolus ad tepotē reducere. Cernens aūt hostis antiquus. q nec sic pualuit gratiam temptationē carnis ei immisit. Qđ vir dei sentiēs vestē deposita. coda durissima se verberat dicēs. Eya frat' asine. licte manere deceat. Sic fabore flagellū. Sed cū temptatio nequaq; discedēt. fossa ergens cum hyems esset. in magnā minū 7geriem se nudā immersit. Accipitēq; nūē in modum pile. vij. glebas compingit. quas sibi 7ponens. cepit alloqui corpus. Ecce inquit iste maior vxor tua est. illi 7nos filij. duo mares. 7 due femine. Reliqui duo sunt seruus 7 ancilla. Festina q̄ eos indouere. q̄s moriunt' frigore. Si aūt eas multiplex sollicitudo molestat. vni dño solicitus serui. Tūc dyabolus 7fusus abscessit. 7 temptatōe sedata. vir dei magnificās deū in cellā redijt. Cū apud dñm leonē cardinalē sancte crucis. ab eo rogat' aliq̄diu moratus'. nocte quadā demones ad ipsius venientes. graviter verberauerunt. Vocans igit' socius 7 rem sibi aperiēs ait. Demones sunt castaldi dñi nostri. qui mittunt' ad puniendum excessus: Ego 7o offensam non recolo. quam p misericordiā de satisfactione non lauerim. Si forte ideo castaldos suos dñs permisit in me irruere. q̄ maneo ī curijs magnator'. qđ fortitan fratribus nostris pauperibus superbiā nem bonā non generat. q̄ forte estimant me delicijs abundare. Et surgens summo mane inde recessit. Alio tempore cum oōni intenderet. vidit cateruas demonū sup tecta domus cū magno strepitu discurrentes. Qui 7citus exiens 7 signū crucis sibi imprimēs dixit. Ex parte omnipotentis dei vobis dico demones. vt quicquid vobis pmissum est in corpe meo faciatis. Libenter omnia sustinebo. quia cum maiorē inimicū nō habeam corpe meo. Deo vindicabitis me de aduersario meo. dū in ipso vite mee exercebitis vltionem. Confusi demones euanuerūt. Tempore nimis p siluam ambulās a latrombo capit'. 7 ab eis requisitus quis esset pconem dei se esse asserit. Quem arripientes in ignem piciunt: dicentes. Jace ruffice pco dei. Frater quidam qui ipsum habitū religionis eius susceperat (videbatur a foris enim sanctitatis) sed tū admodū singularis. Hic tanta districtione silentiū observabat. vt non verbis: sed signis 7 nutibus confiteret'. Cuius vt sanctus

ab omnib⁹ laudaretur.illuc aduenies vir dei dixit. Venite fratres.nec mihi dyabolica figmenta in eo laudate. Monea' semel z bis in ebdomada cōfiteri. Nō simon fecerit. dyabolica tēptatio est z fraudulēta deceptio. Monētib⁹ sup hoc illā fratrib⁹.digitū imponebat oci suo z caput excutiens se nullatenus ꝓfiteri.q; asserebat:nō posse mḷtos dies ad vomitū reduci.religionē dimittēs in flagnoꝭ acti bus vitā finiuit. In festo pasce cū frēs in heremo greci mensam aceratino solito albis z vitreis ꝓparassent. z vir dei hoc ꝓspexisset. ꝓtinus gressus retrahēs.capellum cuiusdā pauperis,qui tūc aderat capiti suo imposuit.et baculum manu gestās foras egredit'.z ad ostiū ꝓstolatur. Manducātib⁹ igit' fratrib⁹ clamat ad ostiū .vt amore dei pauperi pegrino z infirmo elemosynaz largiant'. Vocatus paup ingredit'.z in terra solus recumbēs.discū ponit in cinere. Nō videtes fratres stupore nimio sūt repleti. Quibus ille ait mensam vidi parā z ornatā.z pauperū ostiatim cunctis ꝓ elemosyna victū nō esse cognoui. Pauperatē suam sua semp vocabat. Si q̄s pauperiosē seipsū aliquē videret. ꝓtinus sancta q̄dā emulatōe inuidebat.et ab eo se vinci volebat. Nā z cū quadā die quendā pauperculū obuiū habuisset.ait socio suo. Magnā verecundiā intulit nobis bonus inopia z paupertatē nostrā plurimū refrēbendit. Nā hec mea dña.p meis peccatis cā elegi.z ecce ipsius malos pauptas exhibit. Dum quidā pauper cōsi eo trāsiret.z vir dei magna fuisset compassiōe cōmotus erga eum. venit ei socius. Et si hic pauper sit.fonte nō est dubium eo tota puincia volitare. Cui vir dei dixit. Cito esse te.z dum li mosinā tuā.ac pauperi tribue.z ad pedes eius ꝓstratus te culpabilē ꝓclama. Cui ꝓtinus obediuit. Quadā vice tres mlieres facie z habitu ꝓ oīa silles obuias habuit:que eū taliter salutauerūt. Inuenerit dña pauptas. Castitas z obedientie humilitas. Cū ad ciuitatē aretij venisset. z ibi bellū intestinū inuenisset motū fuisse.vir dei de burgo vidit sup terrā illā demones in aere exultare.vocansq; socium suū noīe silvestrū ait ei. Vade ad portam ciuitatis.z demonibo ex pte oīpotentis dei ꝓcipe vt exeant. Quifestinans accessit ad portā z fortiē clamauit dicēs. Ex pte dei iussu patris nostri francisci.Demones vniuersi discedite. Quo facto statim cines ad pcordiā redierūt. Fatigatus ex itinere seruus dei cū asino infidēs ambularet.socius eius frater leonardus.ꝓpe fatigatus ex itinere.intra se cogitare cepit z dicere. Nō ō pari iudebant gntes ei⁹ z mei. Cōtinuo vir dei eo reuelāte cogitatiōē eius intelligens. descendēs de asello.dixit fratri. Non potuit carissime me equitare.z te pedes ire.q; nobilior me fuisti. Stupefactus frater ꝓstratus ad pedes eius humiliē veniā postulauit z accepit. In quodā castru:vbi erat.cū quidaz frat' famelicus de nocte multū fame laboraret.ita vt pene deficeret z p̄ verecūdia taceret. ꝓpter hostā ineptā z inuoetam cognoscēs hoc spū ꝓphetico pat' Franc.z compatiēs necessitati z erubescētie eius.surrexit vocauit cellarū.vt ꝓpararet ei ad comedendū. Qui admirat⁹ z tū ex reuerentia eius ad ipm nil dicēs ꝓparauit necessaria. vocauit francisc⁹ illū iuuenculū famescentē ad comedēdū secū. Qui cū comedisset cū eo.ne erubescaret postmodū dixit. Non cibus:ſ caritas sit vob⁹ in exemplū.et negociū declarauit.

De humilitate eius .§.ii.

maxima. Quidā frater socius b.frācisci in extasi posit⁹ vidit inter cetera cēli sedes.vnā dignissimā et mirabili gl'ia refulgētē. Qui cū mirare' cui tam clara sedes pata cēt. Audiuit vocē dicentē sibi. Sedes hec fuit vnius et principib⁹ angelo⁹ ruentib⁹ ex superbia.z pata est nunc humili francisco.Et ecce accessit ad beatū viz dicens. Quid ō te opinaris pat'?Ecce totus mūdus te veneraī.vt sanctū. Cui ille. Video mihi marim⁹ peccator. Statimq; i corde fratris facta est vox spūs dicēs. Cognosce q; vera fuit visio quā vidisti.q̄m ad sedem ꝓ superbia ꝓditam humilitas levauit humillimā. Et cum interrogare' q̄o se posset estimare maximū p̄ omnib⁹ peccatorē.cū essent multi homicide:raptores:adulteri:hēretici z enormib⁹ flagitiis aliis irretiti.a quib⁹ scelerib⁹ sciebat se oino immunē. Ridebat q; si illi recepissent a deo grām:quā ipse recepat.melius z feruentius ea vterent' z pfectius deo seruirēt. In vebe romana.cū illa duo luminaria orbis essent.b.do.z.b.franc. cosā dño cardinali hostiensi. qui postea fuit papa. Dixit dñs cardinalis. Cur nō facimus de fratribus vestris epos z ꝓlatos.qui documēto z exemplo ceteris ꝓsūt. Fit inter sanctos ve rūdendo longa pia ꝓtētio:quis p̄ios esse deberet. Vicit tandē humilitas francisci.ne se alteri ꝓponeret. Vicit z comunicū vt primus interroganti humili' obediret. Dixit ḡ.b.do.dñe gradu bono sublimati sunt fratres mei sire cognoscit.nec p meo posse ymitā. vt aliud assequant' specimen dignitat'. Posit eā.b.franc rūdēs inde. Dñe minotes ideo facti sunt frēs mei. vt maiotes fieri nō ꝓsumāt. Cū infinitatē oculos et ꝓtinus fletu q̄si flagrum lachrymas incutisset.suadētibus q; abstinēret lachrymis:sic rūdit. Nō est ob amorē lumis corpalis.qō habemus cōmune cū muscis.eterne lucis visitatio repellenda. Et cū a fratrib⁹ vigeret'.vt pateret infirmati visus remedium adhiberi.z cirurgicus instrumētū ferreū igne candens i mano teneret.vir dei ait. Mi frater ignis.esto mihi in hac hora ꝓpitius et curialis.ꝓcor deū qui te creauit.vt tuū mihi calorē temperet. Et hec dicens signū crucis contra illud edidit. ꝓfundato; illo in tenera carne ab ardore nullū.vt retulit dolorē sensit. Malebat potius de se vituperia audire q̄ laudes. Vñ cum ꝓpe in eo mentis sanctitatis attolleret.ꝓspiebat alicui fratr vt verba iḡm vilificantia.ꝓra eum inclusādo ꝓferret. Q̄os frater ille licet inuitus cū rusticū mercēnariū z inutilē diceret.ex hylarit⁹ dicebat. Benedicat tibi deus.qt vera loqueī.et talia me decz audire. Sacerdotalib⁹ manib⁹.quib⁹ ꝓficiēdi ministeri⁹ corpis sacr̄m est collata potestis.magnum volebat reuerentiā exhibere. Vñ sepe dicebat.si sancto venīēti de celo z pauperculo alicui sacerdoti me contigeret obuiare: sacerdotis manus deosculādas citius me ꝓterem z sancto dicerē. Expecta me sancte.qi manus huiusmodi verbum vite ꝓtractāt.z vltra humanū aliquid possident. Cum apud alexandriā lombardie.cum quodā bonesto viro hospitatus fuisset.ab eo rogat'.vt ꝓpter observantiā euāgelij de oi apposito mādicaret. Cui cum eius deuotiōi assentiret.ipse accurrens caponē ꝓpriū ꝓparat manducandum. Manducantib⁹ illis infidelis quidā transiens amore dei elemosynā petijt. Dor vir dei nomen audiens benedictum membꝝ sibi trasmittit caponis. Reseruat infidelis datum.z is crastinū dum sanctus ꝓdicaret oīb⁹ illud dicens. Ecce quales carnes comedit iste frater franciscus quē vos vt sanctū honoratis. Nā mihi hoc infero tribuit ſ cum membꝝ caponis ab omnib⁹ piscis videret'.velut insanus ab omni gḷo increpator. Quod cum ille audisset erubuit z veniam postulauit. Recepit quoq; carnes ad suum speciē.postq̄ piscaricatus rediit ad mentē. Transeunte aliqn viro dei per aquilā in via bursam magnā reperit venatis tumescentē:qui socius videns accipere voluit.vt pauperibꝰ erogaret. Sed ille nullatenus permisit dicens. Non licet fili alienū auferre.ſ cum ille vehemēt' inflaret.paululum otans iubet.vt bursam tollat.que ſ collabꝝ ꝓ pecunia ꝓtinebat. Vñ videns frater timere cepit. ſ obedientie implere volens mandatum.bursam cepit et inde magn⁹ serpēs ꝓtinus exiuit. Et ait fcēs.pecūia servis dei nihil est aliud:q̄ dyabolus z colubet venenosus.

Absentū quoq; fra .§.iii.

trum multotiēs acta cognouit.aliisq; i somnis.ne hoc vel hoc facerent ꝓhibens. Aliis aut illud vel illud facere ꝓcipiens. Multoꝝ etiam.qui boni in facie videbantur.mala damnabilia ꝓidens nunciauit. Sed z eoꝝ qui mali erāt

dona gratiaꝝ futura predixit. Sepius quoq; fratribꝰ sa-
ꝰ vir dei solatia gaudq; spūalis impendit. quibꝰ ipse corpe
quidem absens: ꝑ spām ꝑns fuit. Referam breuiter vnū de
multis. Nam tempe quodam fratre Johanne de floreti.
capām in ꝓuincia celebrante. Ubi a b. franc. missus fue-
rat ꝓfuturꝰ intererat ꝓfessor ebulli antonius. Ubi duꝝ
sup hac materia bielus nazarenus rer indecoꝝ. Friꝰ actu
nanq; verbum exhortationis ꝓponeret. Frater quidā sa
cerdos monachus noīe. vir simplex ⁊ virtute ꝓclarus. faci
em suam ad oīum vmbas cōuertit. Videtq; corporeis
oculis qualiter b. franc. in aere sublevatus. velut manibꝰ
in cruce ꝓtensis apparuit. ⁊ fratres qui aderant benedixit.
Tantumq; subito singulis ⁊ vniuersꝭ gaudiū spūs est infu
sum. vt quidq; facendos post de ipa visione narraret. cum
eis miratibꝰ ipsa faceret experientia fidedignū. Quā-
liter aūt alienoꝝ cordiū sepius occulta pandebat. Unuꝝ
narrare ꝛ plumbo sufficiat. Frater quidā nicherinus noīe
tam mundo q̄m genere nobilis. intantū de beati frācisci me-
ritis ꝑsuasus. vt diuinā ꝓfecto mereri gratiaꝝ crederet.
Si quis ipsius sancti vono benignōtie potiret. Aut si de
illo careret dei iracundiā mereret. Cum ad obtinendā fa
miliaritatis ipsius bñficium vehemētius aspiraret. timuit
valde ne quid in ipso vicij vir sanctus occulte foelitan re-
ꝑhenderet. cuius occasione se abillius gr̄a magis elonga-
ri ꝓtingeret. Igit̄ hmōi timore victum fratrem grauit̄ af
fligente nec cogitationem suā cuiq; revelante. accidit ipm
die quodam solito more turbatuꝝ ad cellulā in qua beat⁹
franciscus orabat accedere. cuius aduentum sē ⁊ animus
vir dei cognouit. ⁊ benigne ad se vocato sic ait. Nullus te
timor decetero. nulla te hui ꝓturbet temptatio. q̄m carissi-
mus mihi es. ⁊ inter ꝑcipue caros spūali charitate diligo.
Securus ad me cum tibi placuerit venias. ⁊ a me libere p
tua voluntate recedas. Creuit autem sicut credidit in gr̄a
salvatoris.

Sanctus vero .§.iiii.

ebulli ꝓfessor franc. eō studio ꝑcuebat. me scīe summeq;
paupertatis merito transiliens. ad sup fluxa quoq; modo de-
flueret. ⁊ cū ranissime coctis vtens. ea cinerib⁹ vel aqua fri-
gida cōmiceret. ⁊ de ipsa sufficienꝫ aqua nō biberet. Dif-
ficillimū eīs asserebat necessitati satisfacere ⁊ voluptati nō
obedire. Sepius quoq; cum ꝓiam ꝑdicans circuiret. et
invitatus refectionē i domibꝰ secularū sumeret. visus qui
dem comedere carnes ad os manus ducebat. Sz tm̄ ꝑpe
euangelij verbum quo dicit̄ edentes et bibentes. q̄ apud
illos sant. minimū aliquid ex eis praui deguſtās. reliquas
sinu sūli cautela mittebat. Nuda huius dormire coacto
tunicula rīn interposita: lectus erat ⁊ sepius sedens. nō la-
cens inclinato ad lignū vel lapidē capite dormitabat. Ac-
cidit quoq; vt infinitas eū granaret. ⁊ de pullo quadam
vice mandicans. viribꝰ pollmodū resumptis eundem fra
trem districte ꝑciperet. vt collo ipsius funē ligatū eū tāq̄
latronem ꝑ medium civitatis assisi ꝑduceret. ⁊ ꝑconia vo
ce clamaret. Ecce videte gulonē. q̄ se gallinaꝝ carnibꝰ im-
pugnauit: quas secreto nobis ignosalibꝰ mādaquit. Fa-
ctum est igit̄. vt multi ad rīmiꝝ spectaculū compunct⁹ la-
chrymabiliꝰ lugerent: sese q̄ miserimos. velut quotidia-
nis voluptatibꝰ vocitos ꝓclamarent. Cum ꝑo extolli se
laudibꝰ humanis audiret: alicui fratꝝ ꝑ obedientiā inim
xit. vt ipm̄ vbiter a latere verbis ꝓtumeliosꝭ afficeret. ⁊ ad-
versus laudantiū mendacia. veritatis verba ꝓferret.
Quē cum frater invitus rusticū ⁊ mercennariū in malem appella
ret. Ille iocundo applausu subrisit: ⁊ sic exprobrāti rndit.
Bñdicat tibi dña frater carissime. q̄ta verissima loquer̄
⁊ talia filiū bernardonis vocet audire. Cupiēs quoq; ꝑ
ere se vilē ab oībꝰ reputari. peccata sua nō erubuit in p
vicatione publica cōfiteri. Sz si quid similiꝰ surripet sen
cognitaꝝ de aliq; idipm eidē ꝛ q̄ cognouerat ꝓfitēs. hu-
militer venia postulauit ab illo.

Ardentissimo mar- .§.v.

tyrij desiderio feruens sexto conversionis sue anno. ad ptes
syrie voluit ꝓficisci. vt ibidē sarracenis annūciaret euange-
lium christi. In naue aūt que anchonā tendebat a nautis
defectū expensaꝝ timentibꝰ. vir ꝑfectus intrauit. in q̄ ma-
ris tempestate suborta. q̄ demū post longas labores ipsi⁹
nauis ad ancona deuenit. tū quedā eīs non tanta. vt multis
quoq; modo sufficerent: sanctus franc. dño sibi ꝓuidēte la
tenter inoleuerat. q̄ tāc ad ipsius meritū tantū sumpsere vi
nitus incrementū. vt abunde inter vsq; ad portū anchoni-
tanum. necessitatibꝰ oīm subuenirent. Et aūt in terrā a
nauī descēdit. divina rursum verba semina iacere cepit. In
ipso martyrij feruore non tepuit: qui marrochis nō multo
post iter accipiens. eīs ad hoc aliquotiēs imperu sustina-
ret. vt pugnationis sue comitē p spiritus ebrietate. solus
pcurrendo desereret. Et licet quotidiana inf. ebullitanos
⁊ infideles ꝓlia gererent. ipse tū in dño ihūs adire solita
num. nec cū cadenti pculo verebat. Tū ⁊ multis grauī-
busq; verbibꝰ anteq̄ veniret afflictus. Tandē ipse⁹ sol-
dani cōspecta ꝑsonaliter est potitus. Soldanus ꝑo cum
ingēti honore eū suscepit. plurāq; sibi ꝓcīosa valde dona
ria ꝓtulit. q̄ sancto dei velut quedā immēdicitas vilipen
dente. ipse soldanus de viro cōctio dēssimū magis obstu-
puit. ⁊ illius eo diligētius verbis intēdit. Sz nunq; in his
omnibꝰ suū nō implenit desiderū. cū mirabilius in singa-
laris gr̄e ꝓrogatiuā. gerēte laudi dño insignia stigmatum
referrauit. Idē vir columbina simplicitate plen⁹. dū mo-
re solito quadā vice ꝑ vallē spoletanā transitū faceret. ac-
cidit vt nō longe a castello. cui nomē raennano. multitudi
nem magnā diuersi generis auium ꝓcalasse videret. ⁊ q̄n
ob ꝑcipuum creatoris amorē. miro in oēs creaturas duce
bat affectu. socios ut via relicta. alacriter ꝓtra locū vbi sta
bant adunate cucurrit: eaq; ꝓ ei ꝓfectudinis erat. ve-
luti rōnis humane capaces salutauit. Videns aūt q̄ ꝓt
ipsum loco nō cederent. admirās vsq; ad illas accessit. sed
nec tunc vna quidē illaꝝ. dum veniret adueniente eo abs-
cessit. Repletus ita magno gaudio. vir sollicite eas ad au
diendū verbum dei monuit intendere. ⁊ his similia. simꝑ
eis inter alia plura ꝓposuit. Fratres mei volucres multuꝝ
tenemini vnū laudare ⁊ diligere creatorē. qui plumis vos
indut. qui pennis vos a terra sūebat. qui vobis inf. crea
turas volatilibꝰ in puriori aere mansiones tribuit. qui nec
serentes nec metentes. nec in horrea congregantes. absq;
vestra sollicitudine. vos enutrit. ⁊ abunditer in omnibꝰq;
vobis sunt opportuna: ꝓcurat. Ipse ꝑo auicule vestris
apertis alis collisq; ꝓtensis. suo modo mirabiliꝰ gestientes.
sanctū dei talia ꝓponentē intuebant. ⁊ verbis suis di-
ligenter intēdere videbant. Ille ꝑo ꝑ medium earū transi-
ens ⁊ reuentes. tunica eas tāgebat. vt volunt. nec illas qui
dem se prius a loco mouentibꝰ. donec benedictione cum sig
no crucis. ⁊ licentia eis data sibi ipse recessit. Tunc ce
pit se magne negligētie incusare. eo q̄ hactenꝰ obmiserat
auibꝰ ꝑdicare. Igit̄ ab illo tempe vir dei cuius oui semper
laus affuit saluatoris non solum homines. vt laudarēt ipse
laudando admonuit. Sed ⁊ aues ⁊ bestias ⁊ quasliꝫ alias
creaturas. fratꝝ vel sororꝝ nominibꝰ nuncupās. ad omniū
ꝓditoris laudē sollicitus invitauit. Sz ⁊ hic qui totum se
nutui creatoris subiecerat. nō immerito creaturis sibi infe
rioribꝰ altissimi nomē invocās imperabat. quoꝝ obedien-
tiam. ipse frequēter experientia ꝓnoscebat. ⁊ vt referā pau
ca de multis. Accidit die quadam apud castꝝ. qd̄ dicitur
albianū. vt cum verbū dei populo illic adunato ꝓponere
vellet. ꝓ nimio strepitu ⁊ multitudine hirundinū ibidē nidi
ficantium audiri nō posset. Quibus ita garrientibꝰ taliter ē
locutus. Sorores mee hirundines. iam tps est vt loquar
quia vos quidē satis vsq; nunc locute estis. sed tandem vs
q̄dam sermo domini compleat. sileat omne cessate. At
ille velut rationis capaces. ꝑtinus tacuerunt. nec ab ipso

loco donec ꝓsumaret ꝓdicatio se moueruit. Quo visso miraculo cuncti qui aderant deum glorificabant. ⁊ beati viri saltem vestimenta cōtingere cupiebāt. Confugiebāt ḡs ad illum sepius bestie siluestres. veluti ad portū tutissimū ac si rōne ducte. ipsius erga se cognoscerent pietatis affectum. Nam cum mota faceret apud castellum ngē gentium quendam sepulcrum laqueo captū vinū adducens a quodam fratre vidit: ad quem pietate magna ꝓmotus. sic ait vir ille tutissime. Frater lepuscule veni ad me. quare te sic vecipi ꝓmisisti: Qui dimisso a fratre statim velociter secutus ad viz dei cucurrit. ⁊ in sinu eius domiti animal mote quieuit. Quotiens aūt a beato viro sup terrā depositus erat vt abiret. totiens ad illum non aliam libertatem querendo recurrit. donec tandem ad vicinū nemus ipsum a fratrib⁹ asportari ꝓcepit. Similiter quadam vice eū in lacu reatino. residenter in naui piscis quidam non paruus. q̄ vulgo tenca vocat' vinum oblatum est ei. quē ipse nō manducandum: ſ libertati restituendum hylariter et benigne suscipiens. Ipmq; piscem fratrem vocauit. Oūsq; nomen dñi benedicens in aquam reposuit. Persistente aūt in oōne ipso ⁊ laudibus piscis in aqua ludens. a nauicula non recessit donec ei licentiā. b. franc. oōne completa concessit. Jgit' nō solum sensibilib⁹ bestijs videlz nutu imperauit. ſ ad illi⁹ obsequiū in alterā naturā. insensibilia etiaz dōs elemēta ꝓuertit. Nam cum ipse apud beremū sancti vrbani. quadam vice grauiter egrotaret aq̄ sibi mirabiliter in vinū mutata est. Factumq; est vt ad gustum illius tam facile sanitat' reciper. q̄d diuinū hoc eē miraculum nullꝰ ambigeret. Tanta eiꝰ mentē diuini amoris dulcedo repleuerat. vt in omnib⁹ opera creatoris mirandia cōsiderans maxima ⁊ erga cūctas afflueret pietatis tenerit⁹ de creaturas. Inter alias tñ illas pcipue diligebat. quas vtputa oniculas simplicioris et mansuetionis nature videbat. q̄z etiā nobis cbristum ob aliquā similitudinē figuraz sepenis figurari audierat. Nam ꝛpe quodā p marcbiā ancbone cum fratre paulo qui erāt mittz ꝓstituerat transiēs quendā byrcoꝝ ⁊ capraz vidit non modicas gregē. ⁊ vnā inter omnes oniculā de pascente ad cuius intuitum grauiter ingemiscens dixit ad fratrē. Nōne vides hanc solam oniculā. inter byrcos ⁊ capras simpliciter ambulāte. Sic veligz dñs noster bicstus cbristus innocens mansuetus et humilis inter scribas ⁊ pbarisceos ⁊ sacerdotum principes ambulauit. Voluamꝰ igit' fili carissime p̄cium. ⁊ educamꝰ illā de medio gregis caprarz. Cuiꝰ nil aliud q̄ viles tunicas habētes te oue redimenda sollicin starēt. ecce quidaꝫ mercator transiens. se ad hoc voluntarius obtulit. ꝓcioq; soluto. ipsam onē viro sancto reliquit. Qui gaudēs secuꝫ illā in ciuitatē que assisinū dicit'. ⁊ ad eius loci eccl̄m hospitandi gr̄a declinauit. Miratiq; igit' epo quare sic oniculam deduceret: longā de illa paboli cepit retexere. donec ⁊ ipe epus etiā gratias deo ageret. non modicam de rātā bois dei compunctus simplici puritate. Sequenti ꝺo die per quoddā clausū dñaz apud sanctū seuerinū transitum fecit. Vbi eisdē cbristi famulaby oniculā cōmendauit: quā ille ob sancti reuerentiā deuote suscipientes. simplicit' longo tempe nutrierunt donec tumicā de ipsius lana texentes illā beato viro munus acceptum de fratre oniculā trāsmiserunt. Alio quoq; tempe p eandē marchiā ꝓdicto fratre comite transiens. inuenit in itinere quendā vir. qui vnū ex is humeris portabat agnos ad vendendū. Quos vt balātes audiit. cōmota sunt ex intimis viscera eius. ⁊ accedens benigne eos velut matr⁹ plorantes filios attractauit. Dixit ad virum. Quare fratres meos agniculos sic ligatos et suspensos excruciās. Qui cum rūdisset. q̄ eos ad forū ꝓpter necessitate deferret. Quereti quid de illis postea fieret. ⁊ vir eos macrādos allegeret. At sanct⁹. Absit vt hoc fiat. quinpotius mantellum quo ꝓtegor accipe. et fratres meos agnos redimā. Acquieuit volutarius homo. multo em maioris ꝓcij erat mantellus: quē sanctus frigore compulsus a quodā fideli mutuum acceꝑat. Ipse die igit' acceptis agnis q̄d de eis ageret sollicitus erat. Tandem cū socio fratre deliberans gubernādos eidē viro commisit. ⁊ ne eos vēderet vel lederet vestigie ꝓcepit. Nō solum ab humāis bestijs ⁊ dignioribꝰ creaturis. ſ ⁊ alijs vilibus ⁊ minimis. sibi compassiōis affectu adbesit. Nam q̄ de saluatore legit'. Ego sum vermis. ⁊ nō homo. Vermiculos etiā ne ꝓtereat de terra legebat. Sȝ ⁊ apibꝰ ne deficerent forte vinū vel mel in hyeme ministrabat. diligenter eis tā alijs q̄ ⁊ aliaz creaturaz efficaciā attendebat. Et quicquid admirationis delectamenti sine cuiuscūq; valoris in vita quaqz ꝓpendere poterat. id totuz in oī actionis gloriā gerebat. ꝓpter hoc eiꝰ fraterno nōe nuncupabat. eiꝰ ad vnius ꝓdigious laudē ⁊ minus ipse ī laudibꝰ inuitabat. Ipse vo nomen dñi innocans totus supra bois intellectum afficiebat' totus in nubilo. totus alteri⁹ fecti videbat'. ꝓpterea ⁊ tantā nomini saluatoris reuerentiā exhibebat. q̄ etiā quotcūq; scriptum inueniret inboneste locatum. reuerenter illud recolligens in loco reponebat honesto. ne forsan verba diuina vel nōia vel etiā litere: quib⁹ illa scribunt' ꝓtererent in illo. Quanto aūt ē putas erga pauperes compassionis ardore feruebat. Qui tantā nō solum ad aialia bruta. verūtiā ad insensibiles ⁊ infimas affluebat pietatis dulcedine creaturas. Nam hic vere pauperum patriarcha olim pauprimus esse desiderans. etsi pter vilē tunicā nibil possessionis appetēr voluit tñ in hac vnica necessitate parcē sibipsi. quin et ipsam plurimis indigēti cuiqz ꝓmptissime cupiet impartiri. Vestes quoq; diuersas a diuitib⁹ in hyeme postulabat. quas illis libentissime dantib⁹. ita vt nec ad restitutionē tenerer' accipiēs. eas egenis quos prius conringeret hōe obuios in frigore ꝓpingebat grauissimū etiā erat illi. si alicui pauperi verbo vel facto p̄ciperet quicqz molestie fieri. Audiēs em vnū e fratrib⁹ eē quodā paupi cuidā verbum iniectionis inferre. Vñ vehementius forsitan falso simules pauperē durius increpatum fecit cōtā eodē pauperem pudere. ⁊ pedibꝰ eius deosculatis bñiter ab ipso venā postulauit. Fiebat em. Qui pauperi maledicit: cbristo facit iniuriā. cuius nobile signum gerit: qui se voluntarie pauperē in hoc mundo pro nobis fecit. Jo quoq; etiā si quid haberent cor pauperi mercium bomeros. tum ꝓpios. ad sublenāda suppositi onera pauperū: quoq; etiā pio zelo multa alia faciebat in hunc modum.

Per ciuitates ⁊ ca- .§.vi.

stella longe lateq; circuiens tantoꝝ diuina frute cordis. ad pniam cōmouit. q̄ ⁊ aliquotiens ad religiōis habitum triginta recepit vna vice. Cōfundebat' hereticā pranitas. Fides extollebat' catholica: quā non solū sanctus ipse vita magnificauit ⁊ verbis. ſ plurimis extulit miraculoꝝ prodigijs. Nā ⁊ omnē languoꝛē diuini nois inuocat⁹ virtute curauit: ꝺbo magnifice demones effugauit. Nil q̄q; omnino necessitas. vel periculi difficultas obstitere potuit. Panes etiā ad bñdicendū illi sepius offerebāt: de q̄bus egri gustantes. diuerso languoꝛe incōmodo refugebāt: crebro q̄q; pius pater quasi seminudus a ꝓlo derelictus est. eo q̄ tunicā eius p particulas cū cultello incidērent. ⁊ q̄si deuote pera diuersa picula p salut' remedio ꝓseruarēt. Ipe aūt vir sanctus ea pcipue q̄ circa cbristum gesta sunt. assidua meditatione reuolnēs. die dñice natiuitatis instante. humānē nascens in betblē saluatoris infantie pauperē. sollicitudinē q̄ poterat repetere desiderauit. ad castellum de greio quendā vir religiosum ⁊ nobilē nomine iobannē ꝓmisit. qui ad hoc bonē ⁊ asinū cum ꝓpio circa festi gaudia sibi ꝓparauit. Ꝓparato itaq; ꝓpio. fenū imponit' adducti bos ⁊ asinus ad ꝓsepe collocant'. Et sic gaudio vigilie celebres inquantū fratres laudes deo debitas exoluebāt. ſ ⁊ cuncti qui aderāt nouis leticie canticis applaudebant. Stabat aūt cōtā ꝓsepio. b. franc. suspiriis p gaudio ple-

nus indiobili suauitate pfusus. Tandem suq; ipsum pte sepe sacra celebrante solēnia missar. r ipse sanct⁹ dei inuita solēnibꝫ ornamētis indut⁹ euangeliū voce sonora pnūciat. ac veinde qsdo de nato in bethleem rege pauper melliflua pdicat. Mirāda vo tal ibidē cuidā viro virtut⁹ oīm sē visio. Vidit ad ꝓsepe victū beatū francisci accedē. et quendā q̄ in illo ia cē videbat eraminis. velut a somni sopore puerulū excitare credit. Itaq; nō immemor suā dominus biet⁹ cbristi⁹ infantā recolēt in bmōi somnia nō abhorde mōstrauit. Quippe q̄ in multoꝝ cordibꝫ p oblionē q̄si sopt⁹ r mort⁹. velut p bri frāscisci doctrinam r exēplū. quigilans ad memoriā ē reduct⁹. Fuit igit tanto solēnis ꝙ plus ad ꝓpria remeauit. Fr vo ō feno ꝓsepi ꝓseruato. pla diuersimode postmodū ab vtrinsq; sex⁹ homibꝫ sunt remota piscula. necnō r brutis aialibꝫ morbidis sanitatis collata remedia. Pter alia q̄si innūera: que in diuersꝫ egritudinū necessitatibꝫ ses piculoꝝ generibꝫ gessit. Mitos enā minsice mostuos reduisitauit. quoꝝ etsi ō plurib⁹ nō sim⁹ incerti. numeꝝ ad pās nō possum⁹: nūq; vndecim ē a viris fidedignis accepim⁹.

Ad oia vero que .§.vii.

vir beat⁹ intēdit r fecit. totū a⁹ refugium oīb celebra fuit. Nā et si ardētissimo zelo ꝓmoꝝ lucris aiaꝝ intenderet. studuit tñ summope ne suipsi⁹ curā in eī exp̄mēto pfecti enis negligeret. Ad hec solitaria loca q̄sūt. rī beremiva sitate resedit. Si int⁹ bōes habitās ad eccīam vomolue velertas sol⁹ nocte pcessit. O quātos in bmōi locis terrores: quātaq; dyaboli machinamēta vincit. cui nō solum intus maligⁿ ille pestifera sepe suggessit. si vin aliq; horē da effigie manu ad manū cū illo cōsūit. Talia inquā loca intrepid⁹. vt in oīne sibimet imaginaret elegit. Ibiq; pius didicit. q̄ postmodū alios docuit. vt nō tā verbi q̄ fructe spūs ad eruct andū. ꝓximis opportuno tpe esset plen⁹. Nā et si q̄ hec vel illa dicē cogitaret. ꝓgit vt ad piedicandū veniēs omniū illoꝝ. q̄ ꝓcogitarat obliena oīno quid diceret nō bret. Sy nec tūc quidē defectū suū ꝓditen coram omnib⁹ erubuit. Et sic subito verboꝝ eloquentia affluere cepit. Sic spe tota iugit⁹ in sol⁹ dni. puida largita te suspēsus. r ꝓpria penit⁹ diffidebat industria. eademq; mētis ꝓstantia multis loq̄bat vt paucis. eademq; diligētia vni soli ꝓdicauit vt multis. Nullusq; verebat⁹ pfonā q̄ equanimit⁹ suꝑmittēbo r indocti magnisq; loq̄ret⁹ r parui. Nā r cardinalibꝫ cosā dño papa bonotio ꝙgregatis ꝓstantissime p̄dicauit. nō vtiq; tā verboꝝ simplicitate mouens ad risum. q̄ mouēdo spūs feruore compunctōis ex torquēs suspirii. Jaq; vir sanct⁹ qui sibi r ꝓmis vtilit vidādere tpa monit. q̄si vice relictis ex more seculariū turbis locum solitudinis petijt. totisq; ꝓcordis residerabat agnoscere. quid agēdo sacrificiū de se dño magis gratum posset offerre. Cūq; huic desiderio quāto feruētius anhelaret. die quadā in heremitorio q̄ manebat. ad altare de mostus accessit. sup q̄d enāgelioꝝ libꝝ cū reuerētia r timore reposuit. Posth hec humilit se cosā altari in oīne ꝓstemēs. quāta poterat deuocōe clamauit ad dñm. vt i pria libri apertōe sui de ipso bñplaciti dare dignaret indicium. Tandē conde ꝓuito ab oīne ꝓsurgēs se crucis signo munit: librumq; aperuit. Cui cū dñi nri bietis cbristi passio primū occurreret. suspicat⁹ ē. ne casu hec sibi euenisset accidisset. Vñ r libꝝ rursus claudēs iterq; aquit. plurieszq; hocipm reiterans idē q̄d pri⁹ vel sile ꝓsus inuenit. Ad h cbristi miles non erpauit. r qui iā dudū martyr desiderio fuit. etiā tunc sese ad omne q̄d p cbristo sustinere poterat flagrātius aiauit.

Duobus aūt an .§.viii.

nis aū mortē eius. Vidit in visiōe quasi seraphim virum i aere sex alas habētem cruci manibꝫ et pedibusq; connunctis affixum. Alaꝝ vo duas sup caput erectas. r duas ad volandum extensas habebat. Duo vo duas totumq; corp⁹ tegebat. obstupuit vehemēter vir sanct⁹ ad visum r alternabat in ipso timor r gaudiū. Delectabat eū spēs ipsi⁹ mirabilis paciendo. Deterebat eū plurimū horrēda crucis affixio: set hoc letificabat. q̄ gratiose se respiri videbat ab ipso. Cumq; diutius cogitaret. q̄d hmōi visio impōrtaret. in seipso vidit tandē miraculū omnibꝫ. vt arbitror. retroactis seculis inauditū. Apparebāt nāq; in manibus eius r pedibꝫ. q̄si figure clauoꝝ. Lateraq; ipsi⁹ dextrum velut lancea ꝓcuratū. manuq; videlz interiot r pars pedū supiot supemīētia quedā. ex ipsa carne velut clauoꝝ capita ꝓtēdebat. Manus aūt eren⁹ r pedes infer⁹ signa quedā oblonga gerebant. velut retorta clauoꝝ acumina: q̄ in carnē infer⁹ similer reliquā excedebant. In latere vo dextero cicatrice obducta vulⁿ⁹ aperuit: q̄d etiaꝝ sacp sanguinē sepe⁹ euaporās tunicā ipsius. necnō r aliq; tiens femoralia tinxit. Talibꝫ igit in se vir dei refulgentibꝫ margaritis. studuit summopē pciolum thesaurū alius. quo spirituali cū dño ꝓrogatiua dictauerat. ab omnium oīno oculis ꝙseruare reconditū. piculosum cū estimans. inditum apparere in oculis homini: si r ꝓ magno nō reputās occulta quotūlibet bonā⁹ esse bis maiora. que ꝓferunt in publicū. Rumiabat sepe illud in ore ꝓphetic⁹. In corde meo abscondi eloquia tua. vt non pecē tibi. Fratribꝫ quoq; circa ipsum quersantibꝫ viderat tale signū. vt si q̄n eum cū exteris occupatū. predictū verticulū recitare perci perent illū ne forsitan in verba nouina sibe trfiaret curialiter ab eoꝝ colloquijs expediret. Itaq; vultus lateris q̄ aduscq; virit in corpe diligenter viro dei zelāte. Solus fr frater helyas casu vtrūq; ꝓspicere meruit.

Interea beatus .§.ix.

franciscus annis a cōuersione sua. tviij. transactis. nullam vel modicā cami sue requiē vederat. Et q̄uis eo multis lāguoibꝫ effatigat⁹ esset. dies ꝓteriti. duoby tñ annis qui adhuc vite eius erant residui grauioribꝫ cepit. r magis continuis infirmitatibꝫ pungeri. Intantū aūt se sibi subtexerat. tantaq; corpis armonia spiritui cōsonabat. vt etiam carnis repugnantiā vir senteret. in oīnibꝫ q̄ spiritus agenda dictabat. Intēdere ꝓoꝝ saluti. corpus r mortuū fecit. p ciuitates r castella circuiens. Cepit r aliis lāguoribus infirmitas oculoꝝ supaddi. Tūc frater helyas: quem velut loco matris elegerat. r adhuc vines gregi suo ꝓfecerat. compulit eū r rationibꝫ induxit. vt sibi mederi ptitteret. timens forte ne p incuriā lumen oculoꝝ amitteret. Qui humiliter obtemperās tanq; patri plura suis extunc oculis medicamēta patiebat apponi. Quis ingraueſcēte malo nullus esset remediꝫ. Tandē reatē ciuitatē curationis occasione pductus est. Ubi r a dño papa honotio mosā ibi tūc facēte honorifice r deuote susceptus est. Familiarius tñ ei ꝓ ceteris dñs Ugolinus hostien. epūcopus affuit: cuius se cū vniuerso oīdle suo tutele cōmiserat. Euenemq; ꝓphetico spiritu vnctus aplico honori promissum fore ꝓdixerat. Contestabat⁹ idem postmodū ad aplicam dignitatē ꝓuectus. se nunq̄ in tanta ꝓturbatione fuisse. quin omne mētis nubilū in solo viri dei intuitu vel affatu discederet. subitaq; serenitas. r iocūditatis dulcedo rediret. Vñ et quotiens eū videbat ei tanq; cbristi apostolo reuerentiā exhibebat. Et vt sui curā gereret instanter admonuit. cui in hoc sicut in alijs vir sanct⁹ obediuit. Factis igit cocturis i capite. uenis incisis r emplastris adhibitis. nihil ad sanitatē ꝓfecit. quin poti⁹ mali medicaminibꝫ mltiplicatis accrenit. Ipe vo tot incōmoda cotidie in oīni patientia r gratiarūactiōe sustinuit. Despectisq; molestijs ad deū intentionem direxit. Et q̄uis eēt ad exteriozis corpis exercitia. ꝓfus inutilis. semetipm tamen adhuc ad triumphū noui certaminis incitauit. Dicebat enī. Incipiam⁹ fratres deo seruire. Incipiam⁹ inquā r proficiamus q̄n parū bucusq; profecimus. Uolebat ꝑ

nono lepsolis ꝓtemptibiliter seruire. ⁊ ab hominum ꝓuersatione ad loca remota se transferre. Ab omni quoq; se cura reginunis cupiebat eximere eo ꝙ multis de causis periculosum assereret. maxime in hoc tempore plationis loci tenere. Esse ꝺo ꝓlimis vtile magis regi q̄ regē. Cuiꝰ motum facere apud senas quasi mense iecto ante obitꝰ suum. toto corpe grauꝰ q̄ solebat attritus. ꝓpinquare videbat ad exitum. Festinater itaq; de longinquo frater belyas accurrit. eumq; paululum respirantem secum ad cellam de costona plangit. vbi dum sterilisset ꝓ modicū acrius inualescente morbo deduci se rogauit ad aspersam. Quo postq̄ ꝓcessit. tam atrociter ꝓ singula membra totiq; cepit. vt interrogatus an potius martyrium a carnifice sustineret: q̄ tridianam huius passionem. etsi ꝓ voluntate diuina sibi placitam ⁊ acceptam. grauiorem tñ quomis martyrio tñderet. Conuocatis itaq; fratribꝰ ad se. Quos vouit singulos. put sibi dabat. desiꝓ bñdixit. Tandē mortis horam instare cognoscens. duos ad se fratres vocauit quibꝰ de transitu eius vicino laudes alacrit̄ dño decantare ꝓcepit. Ipse ꝺo. put potuit in hunc psalmū ꝓorupit. Voce mea ad dñm clamaui. Voce mea ad dñm deprecatus sum. Postro euangelii fm Johannem ab eo locovbi incipit. Ad diem festum pasce sibi legi poposcit. Deinde se cilicio suppoui. cineriq; aspgi ꝓcepit. Et sic filijs circūstantibꝰ ⁊ ingentibꝰ in dño feliciꝰ obdormiuit. Unus aūt ex illis specialis discipulus vir fama celeber. cuius nomen subticet' eo ꝙ tāto nollet ꝓconio gliari dum viueret. Vidit illam gliosam aiam carne solutam in stelle grandio. et radiantis effigie. Vidit inquā velut sup aēs nubilas candida subuectam nubecula in celum directa ꝓcēdere. Factus ē itaq; ꝓcursus gl̄oz ciuitatis affisiū. trū immani iocunditate laudantium. eo ꝙ tantum dignaret' cōmendare deposcum. Erat aūt ꝓinitus ꝓ tāti patris subtractōe planctus filioz non modicus. qui nō multo post in leticiā est ꝓuersus. Videbant nāq; nouum illud qō fecerat dñs sup terram. Membra eius morbida prius ⁊ rigida iā tractabilit' ꝓ agentis se voluntate flectentia. ⁊ facē videlicet corpus stigmatibꝰ decoratū. Lumen quoq; duraꝰ prius ⁊ liuidam velut puerili teneritudine iam resumpta. miranto candore nitentem. ⁊ quasi carnis glorificate speciē decoris magnitudine prendentē. Gloriosum tāc erat in carne tamādida videre silitudinem figurate clauoz. immo nigros vt ferꝝ clauos er ipsa carne formatos in medio pedū ⁊ manuū: dextrumq; latus sacro sanguine rubricatū. Lachrymabant' itaq; filij ꝓ gaudio. ⁊ osculabant' in patre signacula summi regis. Tunc ꝓ latum est in ciuitatē corpus sanctissimū. ⁊ in loco vbi eius ipse primo puerulus dilexerat. vbiq; primitus ꝓdicauerat est sepultū.

Alexander quartus .§.x.

elect⁹ papa neapolim. Anno domini M.ccliij. Anno primo sui pontificatus montem aluernie. ꝓpter impietatē sacroz stigmatum ibi factam. in corpe sancti Francisci. in specialem ꝓtectionem assumens. ⁊ immediate romane ecclesie ipm subiciens: beatū franciscū multis laudibꝰ extollendo. montē illū facē a fratribꝰ nūq; relinq̄ ꝓcepto efficaciter mādauit. Sodē āno ananie extis. misit vnū fusū christi fidelibꝰ lris deferentē. intra senē ⁊ aqe gregoriū de sacris stigmatibꝰ b. franc. in q̄bꝰ inuit se illa ꝓtius oculi vidisse. Itē alias lras misit archiepo iannēsi. ꝓcipiēdo vt illis qui de imagine sancti francisci in eccia sce Marie de vineis. ⁊ monasterio scti fusti maliciose detenerāt stigmata citaret ꝓ sonaliter cora ipso. p meritis recepturi vltionē. inhibendo sb interminatōe anathematis. ne q̄s decetero illa attemptaret. Nicolaꝰ vtiū tercius papa circa annos dñi. M. cc lxxx. milit literas vniuersis christi fidelibꝰ. de sacris francisci stigmatibꝰ certum testimoniū ꝓtinentes. Quō etiā testimoniū in declaratione regule facte per eum plenius continetur.

De miraculis eius .§.xi.

post mortem. ꝓcipue in resuscitatione mortuoz. Cū quedam dña q̄. b. franc. de nota fuerat. vñ vniuersa carnis fragilitas. ⁊ clerici ⁊ ꝓbyteri feretro eius circuitus celebrantes assisterēt. subito erexit se mulier sup lectū. ⁊ vnū de assistentib⁹ sacerdotibꝰ vocat' vocē. Volo pfiteri. Ego cū mortua essē. ⁊ viro carceri mancipāda. cū ꝓcū q̄ nbi pdā nōdū ꝓfessa fuerā. Sodāte ꝓ me sco francisco. ad corpus mihi redire indultū ē vt illo reuelato peco veniaz mererer. Statimq; vt illo mādo fuerō in pace vob̄ cernendis quiescam. Cōfessiōe igit̄ ⁊ absolutōe facta. mox i dño obdormiuit. Cū fratres ⁊ nicersia plausū a sēdā viro mueno postulare. alle indignat⁹ rndit. Ego pot⁹ duos ex vobis cū sco franc. excusare q̄ plausū meū vob̄ comodarem. Sz in se reuersus semetipm redarguit. ⁊ blasphemie penituit. trā tu formidās. Mox filī⁹ ei⁹ infirmat'. ⁊ ad extrema deducit'. Qui filiū defunctū videns in terrā volutabat'. ⁊ flens et sanctū franciscū inuocans dicebat. Ego sum qui peccaui. me flagellare debuisti. Redde sce tri iā deuote pēāri quē abstulisti impie blasphemāti. Mox filī⁹ ei⁹ surrexit. ⁊ placitū ꝓbibēs ait. Cū mostu⁹ cōm sanct⁹ fr̄ancisc⁹ ꝓ quandā viā obscurā ⁊ longā. duc̄s me tandē in quodā viridario pulcerrimo me collocauit. Ac deide dixit mihi. Reuertē ad patrē tuū. nolo te amplⁱ teneē. Quidā miles scti franc. ordis ⁊ miraclis detrahēs. cū ludēt ad tabillos. vsama ⁊ incredulitate plen⁹ circūstātibꝰ ait. Si francisc⁹ ē sctus. vemāt ꝓcta. cuiꝰ in tabill. mox in eis senarius triplicat⁹ apparuit. ⁊ vsq; ad nouē vices q̄libz suo iactu. ter senas accepit. Sz inlamiā addēs infame ait. Si vere ē. ⁊ franc. iste sit sctus. cadat bodie gladio corp⁹ meum. Ludo igit̄ finito. vt ei⁹ oō fiēt in pctm. cū nepoti suo inferet inimā ille gladiū accipiēs in vlcera ei⁹ transfixit. ⁊ patruū ꝓnus interfecit. Cū in quodā castro apulie ādā puella parētibꝰ venica fuisset defuncta. ⁊ mater sancto francisco deuota nimia tristicia fuisset absorpta. apparuit ei sanctus franciscus ⁊ dixit. Noli flere q̄ lucerne hoc lumen qō deploras extinctū. mea ē tibi interclusiōe reddendū. Mat igit̄ assumpta fiducia. non ꝓmisit corp⁹ extinctū inde auferri: si cū sco franc. innocūs. mox filiā suscitatā; apprehendēs grāās egit deo ⁊ bto franc. In vrbe roma cū puer paulus de fenestra cuiusdā palatij cecidisset. ⁊ penitus exp̄iasset. b. franciscus inocat' ⁊ ꝓnus vite restituit'. In suessa quoq; ciuitate campanie. alii iuuenem ex ruina domus oppressum ⁊ mortuū vite restituit ⁊ saluti.

Miracula de stigmatibꝰ eius. In apulia vir quidā nomine rogerius ante imaginē sancti franc. stans cepit cogitare dicens. Est ne vr̄z hoc. vt tali clauerit miraculo. an pia foerit illusio. Sine fratr̄z suoz simulata mēdacio. Dō cum mēte revolueret subito. audit signū quasi spiculū ꝓsiliens de balista. sensit quoq; in sinistra mānu grauē vulnerātā. Sz cū in cyrotheca. q̄ manꝰ regebat' nil lesiōis appareret. cyrotheca de mānu extraxit. ⁊ grauē vulnꝰ quasi sagitte in palma ꝓspexit. ex q̄ tāta vis ꝓcedebat ardoris ⁊ doloris. vt tot⁹ ex dolore deficē videret'. Cuiꝰ peniteret ⁊ se stigmata. b. franc. credere vr̄acit' testaret'. post duos dies dum sancti dei ꝓ sua stigmata innocaret fuit ꝓtinus liberatus. In regno castelle. cū q̄dā vir sancto franc. devoto ad completoriū ꝓgeret. ab insidijs ob mortē alterⁱ sibi patis ex errore ipetit'. ⁊ letali vulnerat⁹ semiuiuus relinquit'. Deinde gladiū in guttur ei⁹ victor infixit. ⁊ extrahere nō valēs recessit. Fit vocliq; ꝓcursus ⁊ clamor. et ob cām vt morta⁹ plāgit'. Cū aūt nocte media campana fratrum minoz. ad matutinū pulsaretur vr̄o clamare cepit. Surge mi dūe ⁊ vade ad matutinas. q̄ campana te vocat. Statim ille manum elevās videbat' innuere alicui vt gladiū extraheē. Et ecce videntibꝰ cūctis gladi⁹ q̄si validissimi iactat⁹ nūq; pagil' emin⁹ ꝓsiluit. statimq; ille sanatus erexit se ⁊ ait. Beatus fr̄ancisc⁹ vēit ad me et suis sti-

gnatibꝫ meis vulneribꝫ appoſit̃ eoꝝ ſuauitate deliniſt̃.ꝫ ſuo ꝓtactu ſolidauit. Qui cū vellet diſcedē libi innuebā. vt gladiū a gutture extrahēt.qi alīꝫ loq nō poterā.quem ſtatim apprehendēs valde piecit ꝫ ſtigmatibꝫ ſuis guttur vulneratum remulgens ꝓfecte ſanauit.

De beato Antonio de padua.ex ſpec. Vincēn. hyſto. ꝫ cronicis minoꝝ.

Capitulum.xij.

Is vero temporibus

bꝰ antoniꝰ de oꝛdie fratꝝ minoꝝ floruit. Nicī hyſpania ciuitate vlixbona oriundꝰ.a puericia ſcīs in baptiſmo ferdinādꝰ appellatꝰ.ꝑtio ꝙdem in oꝛdine ſcī aug̃i.canonicoꝝ regl̃ariū religiōſo bīta ſuſcepit. Deinde audito q̄ ꝙdā fratꝝ minoꝝ.apō marrochiū a gḡbꝰ ꝓ chriſto necati cēnt. Ait ꝙdā famoſꝰ nole petꝰ inde ꝛetulerat.coīuꝫ celebrē paſſiōēs otdinē vinū ingenerat. ſbīto more elepbāt̃ ad ꝑlū.et aſpectu ſanguis aiatꝰ deſideꝛio martyꝛiꝫ tor̄ eſtuauit. Itaꝫ bīta oꝛdis talꝰ ꝓ chriſto deſiderꝫ aſſumpſit.moꝝꝫ cū ipſo fꝛibꝰ minoꝝ recēſit a mō ſuo.plan ſui licētia etſi difficulr obtenta. Qui dā aūt et canonicꝰ ſup B grauiꝰ ſe volere p̄ ceteꝝ indicāo. abēnti ſic in coꝛdis amaritudie ait. Vade vade: qꝛ forſitā ſcīs eris. Cui ille būīt̃ ꝛndit. Cū me ſcīm audiꝛꝫ vēſi col laudab. Venīēs ḡ cū illꝰ fꝛibꝰ in ꝙgregatōe eoꝝ morabat̃ cū eisin loco q̄ ſcīs antoniꝰ dicebat.iuꝛ qđ nomē antonii ſe vincęps appellari rogauit. vt ꝛ ſic reḡrētū ipm ſollicitudie pia cautela veladēr. Eoīuꝫ impoſſibilitates ſb igno to facilꝰ nōe vecliaret. Ferūēs igit̃ ad martyriū q̄eſcē nō potuit. Tādē iuꝑ ꝓmiſſꝫ ſibi licētiā ad ꝛrā ſaracenoꝝ trāſiuit. In his tū deſideriū ſuū nō implenit.ꝺ q̄ ꝺiſo alīꝫ ab būano ſenſu vecreuit. Celebrato aūt gnāli capſo apō aſſiſū frībꝰ ad loca ſua circūſpḡ dimiſ.ſolꝰ antonius a nemine petebat̃.qꝛ ſic erat ignotꝰ. ita ꝛ inutilis videbat̃. Nīla g̃ te ſe ſtrature vel cuiuſꝫ alterꝰ vtilitat̃ bita mentiōe ad fratꝝ gratiaꝝ.q̄ tūc romādiole frībꝰ pe rat. deuo tus acceſſit rogās būiliꝫ vt ipm a miſtro gnāli petitū colli geret.ꝫ diſciplinis reglaꝝ inſtruēt. Quē ille benigne ſu ſcepit.ꝫ locū ſolitudinis reḡrentē.ad beremū mōtis pauli trāſmiſit. Ibi cellā in cripta ſemotā a frībꝰ reperit. In q̄ ſolitariā quātū licuit vitā ducēs ſacris meditatōibꝫ ꝫ tem platiōnes ſpiritū roboꝛis.in diuino ſe amoꝛe firmauit. Noctꝝ noctuꝝꝫ vigilijs ſolꝰ in otōibꝫ ꝑſtitit.ꝫ coꝛpꝰ mi ra ablinētia macerauit.

Poſt hoc fratres .§.i.

ad ordines miſſi.ad ciuitatē forocoliꝫ cōſtanter ſūt.inꝺ quos et antoniꝰ.necnō quidā fratres de ꝑdicatoꝛibꝫ affuerant. Quos cum milter loci ſollicitaret.vt vnus eoꝝ verbū dei ꝙponeret. Cunctos ad hoc ſe impatos eſſe aſſerēbꝫ. miniſter ad Antoniū.de cuius ſcīēa m lei cōſtabat.in B opꝰ cōpellit.vt ſcꝝ ꝙponat quicquid ei ſpūs ſuggerat. Ad qđ ille humiliter ſe minus eſſe ꝑdoneū ꝛndit. quippe qui exercitatiꝰ habebat̃ in abluendis coquine vtēſilibꝫ. ꝫ huiuſmodi officijs vilitatis:q̄ſ in exponēdis diuinoꝝ eloquioꝝ miſterijs.tū tandem imperāti cōtraire non valēs.licet inuitus cōſenſit. Et ꝓio cū timoꝛe quidē verbū dominī ſim pliciter cepit fari. Sed in ꝓgreſſu ſermonis tāta veus eū myſticaꝝ ſentētiaꝝ ꝓfunditate ſuſpendit.vt omnes qui aderant mirarent̄.ꝛ vix aut nunq̄ audiſſe talia ſe fateren tur. Vt antē ad aures generalis miſtri res geſta perueni officium ei publice ꝑdicatōis iniūxit. Itaq̄ doctrine pon deris mirabiliter affluens.qui tū antea calcē paſſiōis tam anido coꝛde ſitierat.nulliꝰ magnitudinī nec etiā metu mor tis ꝓ veritate cedebat. Tantaq̄ grandes ꝑſonas ſeuerī tate coripuit.vt alīꝫ plurimiq̄ famoſi ꝑdicatoꝛes hec au dientes.ꝛ quoſdā puſillanimitatis rubore ꝑfuſi.cōfuſas mens vel veſte frōtes tegebāt.qm̄ ꝓfunda de ſacris elo quijs eructaret.etiā dīus papa teſtabat̄.a quo vt ſanctos

archa teſtamenti peculiari nomine vocabatur. Non ſolū eiꝰ de moꝛibꝫ placido ſermone diſſeruit: verūtā ꝙgruen tiſſimis rōnibꝫ hēticoꝝ vogmata ꝓfutauit.q̄ꝫ etiā plures ad fidē rectā.ꝛ inē eos etiā quendā bereſiarchā cōuertit. Fratꝛibꝫ ad capitulū in ꝓuincia ꝙgregatis. ꝺē ſanctus de titulo crucis et dulcis bielu palliōe ꝑdicauit. Cū beatꝰ franciſcꝰ adhuc coꝛpaliē vinēs. Ds in alia regiōe tūc long̃ diſſīs.ſe filiꝫ in aere ꝑſtauit.ꝛ quaſi approbando viri dei ſermonē quid audiēnbꝫ imitandū foꝛet oſtēderet cu iuſdam aſſidentiū oculis.tāq̄ brachijs in pantulo crucis ꝓelius apparuit. Filiſq̄ qui aderāt bīdicens.crucis eos ſignaculo ꝙſignauit.

Hic gloꝛioſus pater .§.ii.

ſcīus antoniꝰ de padua dict̃.nō q̄ inde oriundus.ſi q̄ ibi ꝑdicans diu requieuit. Vn̄ de electis ſocijs ꝛ diſcipu lis beati fīciſci:q̄ē idē franciſcꝰ ꝓpter vitā ꝛ ꝑdicationis famā ſuā eſſe nūcupauit. Cum rome ō mandato ſummi pontificis de grinis plurimis:qui veneꝛāt ꝓpter indulgen nias ꝑdicaret.qui erāt diuerſaꝝ nationū .vii. ꝛ ydiomatū. greci.latini.francigene.teutonici.anglici ꝛ alīꝫ diuerſarum linguaꝝ.ſpiritusſanctus linguā ſuā ſic monuit.q̄ omnes q̄ audiebant non ſine omniū admiratione.ipſum clare intel ligerent.ꝛ vnuſquiſq̄ audiebat linguam ſuam.in qua na tus fuerat:ꝛ tunc tamardua ꝛ mellifluā eructauit eloquia q̄ omnes in ſtuporem adduxit. In partibꝰ thoboſanis cum aduerſus quendam hereticum perfidiſſimū de ſacro euchariſtie ſacramento diſputaſſet.ꝛ ipſum quaſi quictum ſā ad fidē inclinaret.dixit hereticus. Dimittamus verba veniamus ad facta. Si tu antoni miraculum potueris in conſpectu omniū oſtendere.q̄ in hoſtia ſacrata ſit coꝛpus chriſti:abiu rata oīa bereſi iugo fidei colla ſubmittā;. Cuncq̄ ſanctus hec ſe factuꝝ confidēter offeret.ſubiūxit hereticus. Ecce qđ poſco miraculum. Ego animal biuū malum ſcilicꝫ per triduū clauſum tenebo fame inedia cruciatus.cui cibo negato. Poſt triduū educam illi ante conſpectū cir cumſtantiū.ꝛ eſcas paratas ibē illi oſtendā. Tu ꝙ ꝛtra ma nebis cum hoſtia ſacra.qua chriſtꝰ aſſerꝫ coꝛpꝰ. Si ataūil lud ita fame cruciatā relicto pabulo feſtinauerit ad deum illū quē affirmas ī eucharīſtia eſſe.ab oī creatura adoꝛandum. Fidei eccie quā ꝑdicas efficacē adheꝛebo. Spoꝛ tet antoniuꝫ ſe hoc factuꝝ. Conuentū igit̃ facta die ter cia qne ꝓfixa fuerat.ſit cōcurſus magnꝰ in lata platea po puloꝝ.ad intuendū ſpectaculū. Adeſt hereticus cū com plicibꝫ ſuis ꝛ aduenienti antonio.cum decēti fidelium ſocie tate.ad rei huius euentū ſuſpenſi ꝑmanent omnes. Cele brat miſſam antonius in quadā capella. Qua celebrata. mulus ab hereticoꝛ de ſtabulo educit̃.rabidꝰ fame atq̄ an cum eſca parat̃. Antonius eucharīſtiā afferens.ante mu lum aliquantulū diſtans ꝛ dicens.in cōſpectu oīm impe rato ſilentio. In virtute ꝛ in nōie creatoꝛis ſuiq̄ē in ma nibꝫ licet indignus veraciter teneo.tibi dico aīal. ꝛ ꝑcipio vt cōſeſtim veniaꝝ humiliꝫ modo tuo.ꝛ ei reuerētiā exhi beas.vt et hoc cognoſcat hereticaꝝ prauitas.q̄ oīs creatura ſuo ſubiicit̃ creatoꝛi.quē facendo talis dignitas inꝺi ter tractat in altari. Mira res ꝛ a deo facta:qui ſacit mira bilia magna ſolus. His verbis completꝫ ḡnis hereticus cibum ante mulū ſumme famelicū oſtenderet.ſubito reli to pabulo accelſit verſus ſacramētū.ꝛ capite vſq̄ ad po plites inclinato.ante ſacramentum viciſſim genu flexit. Glouificant deū vniuerſi dicētes.quia vidimus mirabilia hodie.ꝛ hereticis abiurata perfidia.catholicus veraꝝ efficitur. In partibꝰ ytalie cum quibuſdam hereticis diſ putādo.q̄ ſepe cōſutabat eos.imitatus ab eis ad pan dimꝰ veſtigia ſecutus deū ſalutatoꝛis.qui cū publicanis et peccatoꝛibꝫ comedebat.vt infirmos mēte curaret medicꝰ ſummus acquieuit. Et in pandio ipſo miſerunt venenū in cibū eiꝰ. Nō cū beato antonio fruſtꝝ diuinꝰ reuelatū. būanio ꝛbis de malicia ſua redarguit eos. Illi ꝙ vt filij

dyaboli mãdacio se excusantes. dixerũt se ideo hoc egisse vt experirent' veritatẽ illius ꝓdi euãgelici. Si mortiferu ꝙd biberint nõ eis nocebit. Si igit' comedẽdo abũ illũ virulentũ tibi appositũ. nõ tibi affert nocumẽtũ. certe euangelio credemus. qõ tu ꝓdicas vt veritati innitũ. Si aut̃ times sumere abũ. fallitate cõno iudicabimus in euangelio. ꝓtineri. Ait antonius intrepidus abũ sumpsit. & super eũ signo edito cruris. ait hoc facia. nõ vt temptator dei. sed vt salutis vestre & nre fidei ꝓfectus. & indubitus emulator. Qõ cũ fecisset. nullũ sensit corpis detrimẽtum. Et ex hereticis multi ad fidẽ ꝓuerti sunt. Cũ idẽ beatus antonius eẽt custos in ꝓuẽtu ordinis sui lemouicẽsi. et in ebdomada scẽa i cena dñi in eccia scti petri lemouicẽsi ꝓgregatis ꝓfis bora matutinali ꝓdicaret. Frẽs sui ꝓuẽtus media nocte matutinalis officij laudes dño decantãtes erãt. Erat aũt antonius cultos & vna lectõe ad cantãdũ ordinat' in matutinali officio. Cũq; in officio illi. ꝓcessum eẽt vsq; ad lectionem. quã sanct' antonius lectur' erat. Ecce subito in medio chori apparuit & lectionẽ soleniter decãtauit. Attoniti sunt nõ immerito frẽs. faciẽtes ipm in villa eẽ ad ꝓdicandũ ꝙlo hora illa. ꝓto eo aũt rpe quo in eccia ꝓuẽtus sui lectionẽ cantauit. hunc exiis in ambone ad ꝓdicandũ in alia eccia reticuit. Dille de eo legit' cõtigisse in mõte pessulano. Et cũ homo sãc in planitie locis eadẽ hora eẽ nõ posset corporaliter. opostz intelligere illũ: qa lectionẽ cãtauit fuisse nõ antoniũ. sed angelum.

Invidebat nimiũ .§.iii.

inimicus humani generis ꝓdicatiõibz eius. ꝑpẽ fructũ earum. Ut cũ in lemouicẽsi dyocesi ꝓdicaret. & tantus esset hoim concursus. ꝙ eos capere nõ posset eccia. in platea pulpitum eminẽs pauerũt. Qõ eo ꝓdicãte (dyabolico opere) commit. ꝙ deo opante neminẽ lesit. qõ & ipse antonius ꝓdixerat. Altera quoq; vice ipm ꝓdicantẽ cũ turba copiosa. ꝑba melliflua ex ore ei' attẽtius audiret ceperũt (dyabolo opante) ad impediendũ ꝓdicationem magire tonitrua choruscatiões increscẽt: pluuia nõ pua descẽdere. Et cum ꝓlius timens aq̃ inundantiã moueri a locis suis cepisset. Exhortat' ẽ eos fc'us dei. vt firi manerent. nec pluuiã timerent. qz nõ eos ledẽt. Sicq; accidit. Nã q̃ ligat aq̃s in nubibz ipse sup eos pluuias retinuit. vt ne vna gutta sup audientes descẽdẽt. Cũis i circuitu tota ẽa regõia cõpluta erẽt. Ite cũ in ꝙdã solẽnitate multo ꝙlo in eccia ꝓdicaret. & ibi adesset ꝙdã nobilis mulier. ad audiẽdũ cũ ceteris. dyabol' in specie cursoris ad eã positus vẽit. offerens literas ꝓtinẽtes filiũ suũ ab hostibo trucidatũ. Beatus aũt antonius ꝓdicãdo hz nil audisset de hijs illis. cognouit tñ figmentũ dyaboli. vñ exortauit dñam illã. q̃ non turbaret' neq; discederet. qz vex non erat: sed dyaboli opus. et sic repertum est. Dum i quodã castr̃ beatus antonius ꝓdicationis gratia intraret. ad eius ꝓdicationẽ audiendam quedam mulier inter ceteras aduenit. que filium suũ parulum in cunabulis reliq̃rat. sermone expleto. reuersa domum inuenit infantulum suũ mortuũ iacere in cunabulis resupinus. Que de filij sui morte nimis dolens accessit ad sanctũ dei. casum lugubrẽ exponens. & ꝓ refusitatõe eius cũ lachrymis rogitãs. Qui valde compassus. dixit bis et tercio mulieri. Vade in domũ tuã. qz hũ faciet tibi dominus. Que credidit ꝑbis sancti. Et domũ remeãs inuenit filiũ: qui mortuũ reliq̃rat. reclinis ũ. cum lapillis parulis quos manib̃ habuerat collusitãt. In ciuitatẽ quandã cũ esset ingressus. vt euangelizaret hospitatus i domo cuiusdam ciuis. Qui affect' ad eũ. assignauit sibi cameram ꝓparatã. vt quietus studio & oõni vacare valeret. De nocte aũt obseruans eius ille ex deuotione curiosius. per quandã latentẽ fenestrulã intuitus quid dei famulus operatur. Vidit in brachijs ei' puerulũ pulcerrimũ & iocundũ quẽ amplexabat' & osculabat' indesinẽt̃ antoni' faciẽ eius ꝓẽplãdo. Qui stupefact' de tãta pueri pulcritudie. cogitabat ꝙs & ꝙis eẽt ille puer. aut vñ venisset. Cui ipse puer dño brefius reuelare dignatus est qs esset ipse. Quod cũ nouisset vir scꝰus. mãdauit ciui vt eo viuẽte ꝗlli reuelaret. Cũ q̃dã dña de animo seu de podio grauida suum ꝓceptum. h. antonio cõmẽdasset. Ille otõe facto. futura deo reuelãte ꝓdixit dicẽs. Gaude o dña & fiduciam i deo habeto. qz nascẽt tibi filꝰ. q̃ erit frat' meus. et martyr ipse ad martyriũ ꝓmos aiabit. Qõ totũ impletũ ẽ. nã natus ille & ꝑhilipꝰ vocat' ordinẽ meor' ingressꝰ. indies de bene in virtutẽ ꝓficiens. et deuotione tanti marianã pegnationem assumpsit. Et cũ cassꝰ a soldano in quo tunc erat. ꝓditorie fuisset tradit' saracenis. omes xpicole ibi manentes a barbaris capti ad mortẽ cõdemnati sunt. circa mille alias. Inter hos ꝓfatus frater ꝑhilipꝰ deo disponẽte ad alios robustandũ. inconstãtia ꝓfessionis fidei. virtutis fuit ad sententiam excipiendã. Interrogati igit' fideles illi. si fidẽ suã abnegare vellent. potius q̃ vitiũ pati supplicijs. vnanimiter riderunt sewã tenere & fidem. quã frater philippus ꝓdicabat. Portatus est aũt eos frater philippus dicens. Estote carissimi fortes in fide. qz dominus mihi reuelauit q̃ hac nocte p martyriũ cum mille aliis regnum celorum introibo. Confortati igit' cum palma martyrij omnes ad celum euolarunt. Soldanus ꝙ vitro fratrem philippum vt causam potissimam permanentie illor' in fide crudelissime cruciauit. Nã primo incisuras manuum frustatim ei insidi mãdauit. Et cum a ꝓfessione fidei nõ cessaret. frot eum vncoiari vsq; ad vmbilicũ. Qꝰ hoc non reticendi fecit ei linguam abscidi. Nec tñ lingua precisa a ꝓdicatione cessauit. deo mirabiliter opante. Demũ capite plectus martyrium ꝓsummauit. Hoc corpa p aliquos dies insepultu incorrupta pmanserunt. Sicq; antonij ꝓphetia impleta. Quidã abbas vercellẽsꝰ in theologia doctor egregius. qui cõmentanerat libros dyonisij: de eo sic ait. Frequẽt amor penetrat. vbi cogitatio ꝓbitica fouis stat. Legimus quosdã sanctos eos minus imbutos fuisse ꝓbitatis doctrinis. q̃ y mysticã theologiã captu mẽtis haurientes celos penetrabãt. omnẽ ꝓbitatẽ cognitionẽ ꝑfectissime transcendẽtes. vsq; ad beatitudinẽ trinitatẽ. Qui ego i sancto antonio de ordine mino peculiari familiaritate expertus sum. Qui cũ esset minus imbutus literis secularibz. cãpietate & mẽtis ardore succẽsus. mysticã theologiã captu mẽtis & feruẽter desiderauit. & abundanter hausit. vt possit de eo dici. Ille erat lucerna ardens & lucẽs. Amore enĩ ardebat interius. ꝑbo & exemplo lucebat exterius. Et cũ illo abbate audiuit antonius aliũ tempe theologiam. Qui cũ antonius legere nõ ꝓsumpsit. enã rogat' a fratribz. nũ pius beati francisci habita volũtate. Cui tale in scriptis fert̃ dedisse rñsum. Carissimo meo fratri antonio frater Franciscus salutem in dño. Placet mihi q̃ sacrã theologiã legas fratribz. dũmodo ꝓpter huius studium sancte oõtionis & deuotiõis spiritũ nõ extinguant. sicut in regula continetur: Vale.

Vno autem anno .§.iiii.

ante transitũ suũ beatus antonius ab oĩ regimine fratrũ absoluitur. & generalis ei libertas predicandi quocũq; vellet concedit'. Pergẽs igit' paduã. ꝓs etiã studijs animũ occupauit. totumq; q̃dragesime tpus in ꝓdicatiõibz. & aliis ꝓfessionibz exp̃edit. Sz felicibz eius actibz obuiare volens dyabol'. q̃dã nocte cũ se post laborẽ saporis dedisset. ei' tamen alide guttur strinxit. vt ips misi dño nutu ꝑhibitus eẽt: suffocauit. sicẽ ipe cuidã familiarẽ retulit. statimq; nomẽ gliose virginis invocãs. oculos ab hoste liber aperit totumq; vbi iacuit cellulã illustratã supno lumine conspexit. qõ vtiq; ferre non valẽs lucis inimicus abscessit. Tanto aũt desiderio audiendi eum accensa est vniuersitas populi. vt cunctis ad eum confluentibus. quotidianas stationes in ecclesijs oporteret indici. Ibiq; videres ad pacem mortales inimicicias refocilari. Ibiq; captiuate detentos

libertati votari. rapinas ⁊ vsuras restitui. pignora reddi. ⁊ vbiq; restitui relegari. Vbi quicq; ꝑsiũ ꝑ crimina suor. q̃ritare requirẽtes. oĩno se stare vin dei arbitrio. ꝓmittebant. ⁊ se ad bocipm ꝑ visionẽ admonitos pleriq; dicebãt. Sic igit̃ licet egritudĩe ꝓtinua ⁊ molesta q̃dã naturali corpulẽtia ꝓueniret. a ꝓcibo tñ ⁊ andidio ꝓfessiões ⁊ dãdo ꝓsilia. nullo labore⁹ grauamĩe fleccebat. Instante vo messis tpe videẽs ꝑplm in colligẽdis frugib⁹ occupatũ. ⁊ ob hoc a ꝑcatiõe cessandũ. a ciuitatis tumultu se trãsfulit ad solitarium locũ. qui campus scti petri dr̃. ꝑ spũs recreatõe dr̃i nuncupat. Huĩ vir nobilis niso: cui dño suberat locus fratrũ venustissime suscepit. ⁊ humane ac gratulãt necessaria exhibeat. cui etiã in ameno loco. q̃ nõ longe a tumo fratr̃ arboribo ꝓsitã habuit cellã. ꝑpũs mãib⁹ sup nucem ramis a stipite dilatatã ꝓstrexit. quã specialib⁹ ꝑgrã sindus suo gratãter antonius studio mãcipauit. Quadã vo die ex hora refectõis refectãsset ad fratres vehemẽti subito infirmitate torq̃ri cepit. ⁊ ne fratres loci pas pes grauarẽt. paduam se reduci rogauit. Crescẽte aũt morbo oĩno veherere cepit. Factaq; ꝓfessiõe ⁊ absolutõne accepta hymnum O gliosa dña dicere cepit: deinde sursum aliq̃din in dire ctum suspexit. Et cũ interrogat̃ q̃d cerneret: Rndit. Video deum meũ. Afferẽtib⁹ aũt ex more fratrib⁹ oleũ vnctionis dixit eis. Habeo hĩc vnctionẽ intra me. Vnctionem igit̃ devote suscipiẽs psalmos ꝑsules cũ fratrib⁹ decãtauit. ⁊ post paululũ expirauit: Feria tercia. xiij. die Junij. Anno dñi. M.ccxxxj.

Nec statim ipsius .§.v.

transitũ fratres ꝓpalare volebãt. eo q̃ ꝑplm multitudĩe super se ruitura timebãt: ꝑ q̃ oĩno celandũ nõ fuit. mirabili effectus hoc ordine innotuit. Adhuc eĩ oĩs ꝓter illos. qui affuerãt id q̃d acciderat ignorabãt. cũ ꝓtinus caternatim pueri ꝑ ciuitatẽ gradientes clamabãt. Mortuus est pr̃ sanctus. mortuus est sanct⁹ antonius. Festinato igit̃ gressu ne quis raperet corpus cũ armator⁹ multitudine ciues de capite ꝓtis accurrũt. vrnientes ⁊ fratres ad tãte manie ecciam commotãtes. vbi sepulturã eius vir sanctus elegerat. corpus sibi dari popolcãt. Quib⁹ ꝓfati ciues ex aduerso stãtes fratres. ne vel tangãt ꝓmittũt: ꝑ armata fortiꝰ manu studiose custodiũt. Dolũ quoq; suspicãtes ipsi ciues corpus rapere voluerũt. Et vix tandẽ ad ꝑ induct̃ sũt. vt ministri a q̃ fratr̃ causa pẽdebat ꝑtolarent̃ admenũ. Media aũt nocte clamor impatiẽtis ꝑplm factus est magnus. modis omnib⁹ videre desiderantiũ scti corpus. Accidit autẽ dictu mirabile. vt impetu facto cellas fratr̃ ꝑ tres quidem vices ꝓfringerẽt. ꝑ stupefacti ac cecitate ꝓcussi. nec saltem fores patefactas scr̃ introire valerẽt. Pendẽte igit̃ ꝓpter absentiã ministri negocio. frẽs ob estimũ caloris corp⁹ capsa lignea inclusẽrãt. ⁊ i foueã missum humo leuit̃ obduxerũt. Vocq; rumor sonat in ꝑplm corp⁹ videt⁹ eẽ captum ⁊ rapeum. Stratimq; in cellã furibũdi oĩs cũ gladys et fustib⁹ irruentes. ne q̃s a cepto furore descẽt. donec factũ cũctis sacti curiosius ꝑscrutãtes intelligũt. Quib⁹ ita gr̃tis tandem ep̃o cũ clero. potestat⁹ cũ magnatib⁹ atq; militib⁹ cũ nimia ꝑsũ multitudine ordinat̃ ad locũ. ꝓcessionaliꝫ ꝑgũt corp⁹ a foue a sue bũt. humeros q; ad portandũ optimates quiq; subijciũt. Sic demũ cũ hymnis ⁊ laudib⁹ ad sancte dei genitr̃ic⁹ ecclam venitur: vbi ipsum explet̃ ab ipso mill̃o solẽnis honorifice ſb die trãsiit⁹ sui ꝯnto sepeliũ.

Tempestate autẽ .§.vi.

sedata. ipa die miracla ch̃o tolcare ceperũt. Ita vt q̃dq; infirmitate vexati. tumbã eius ꝓtingerent optatã ꝓtinus sanitatẽ reciperent. Qui vo accedere vel adduci ꝓ turba non poterãt. sani cotã omnib⁹. etiam ꝑ foueã in platea fiebant. Clamat ad hoc ꝓcedenter vna vox omniũ. vt sancti canonizatio vigilanti studio ꝓuret̃. Lectis in publicum ⁊ approbatis miraculis papa manus in celum protendit. ⁊ confessorem antonium sanctor⁹ catalogo asc̃riplit. Festumq; eius die obitus fuit̃ est ꝑmo ydus Junij solẽniter celebrãdũ instituit. Fit vo sunt hec. Anno dñi. M.ccxxxj. pontificatus autẽ gregorij noni anno. vj. ab obitu scti mẽse. xj. Mostremo miracla solennit̃ (vt dictũ est) approbata: in q̃bus vnq; .x. viri. ⁊ ij. diuersimode suscitati reperiunt̃ ꝓcess. Paralitici quoq; ꝓsolidati. totidẽ a gibbositate reformitate curati. Ceci scr̃ illuminati. Trib⁹ surdor⁹ aures apte. Et eisdẽ numeri mutor⁹ lingue solute. Duo a morbo cadaco. totidem a febrib⁹ liberati. Sed ⁊ duo mirifice mortui resuscitati. Quedã vo mulier cadẽs in aquam sanctum antonij invocauit. cũctisq; eam extrahẽtib⁹ vndiq; madefactis. ipsa sola ꝓtinus in vestimentis ⁊ corpore sicca remansit. Boues quedã ordinis dñar⁹ pauper⁹. igit̃ purgatorij grauissime metuẽs: ꝑ beati Antonij meritũ ab omnib⁹ penitus in hac vita purgan. Que ⁊ durissimis passionib⁹ cruciata. rursus ceteraq; interuẽtu. ꝑ eundẽ meruit liberari. Miles quidã a primeua etate hereticus. ad mensam sedens de miraculis sancti viri narrantes audiuit. Qui subsannãs cyphum vitreum quẽ manu tenebat. in terram ab alto. ꝓcit dicens. Si vitrũ hoc antonius conseruauerit integr̃. Hũc vnq; credo sanctũ. quo licet ad petram collisũ in mirabile ꝓservato. Mox errorib⁹ abdicatis fide ꝓfecta credẽ cepit. christo. Cleric⁹ quidã miraculor⁹ inquisitionẽ deridẽs grauissima passiõe pertit̃. Qui tandem ad beatã antonij voto facto sanatus scr̃itatis ill⁹ ꝓfessor. ipsa in se experientia edoctus efficit̃. Anno dñice incarnationis. M.ccxxxj. cũ gliosus dñs liberasset ciuitatẽ paduanam. de manu cuiusdã ꝑsidi principis eytelini nomine. qui tyrãnice capiẽs regens eã de popolanerat. meritis beatus sancti antonij in festo eiusdẽ sancti in oct. patauini ciues bñficij nõ immemores eccliam ꝑ grandẽ ab eis bonorem ꝓstruentes. corpus sancti transferre statuerũt ad locũ eminentiorẽ. Qõ in octaua dñice resurrectiõis agentes. educto de tumulo corpe sacro. cũ magna reuerẽtia inuẽta est lingua eius in ore adeo recẽs rubicũda ⁊ pulcra. q̃ tamẽ p multos annos cũ corpe ſb terra iacuerat. ac si tũc decessisset. Quã venerabil̃ vir bonaventura generalis tũc minister ordinis. ⁊ postea cardinal̃ effect⁹. q̃ pñs translatõi erat in manib⁹ tenẽs irrigat⁹ ꝓfusio lachrymar⁹ devotissime bis ꝑbis affat⁹ eo lingua bñdicta. q̃ sp̃ deus bñdixisti ⁊ alios bñdicẽ fecisti. nũc apparet quanti meriti fuisti.

Johãnes epus servus servor⁹ dei. xxij. in canonizatõia epla. sic ait ꝑ ipso sancto ludouico.

Capitulum .iij.

Oloriens mũdo in al

tissimis dei filius ex paterno vtero ante luciferũ genitus deus verbũ qui facit mirabilia magna solus. delectũ ꝓfessoẽ suũ enim beatũ scz ludouicũ puritate candidũ. charitate feruida rubicũdũ. electũ ex milib⁹ ꝓdonit nouiter. vt exemplar ꝓfulgidũ a cũctis fidelib⁹ imitandũ. eius vite singulis excellẽtia insignijs ꝓbãs. ⁊ ꝓdigijs choruscãtib⁹ celebrẽ manifestãs. Hic felix sanctus ex regali ꝓsapia. patre videlicz clare memorie karolo. j. rege sycilie. mre vo maria regina sycilie ac hungarie. suum trahens originẽ: altum sui generis recusauit ꝓpere humilia semp diligens ⁊ amplectens. In etate tenella cristum sub magistri religiosi diligẽtia cũ suis fratrib⁹. q̃s plures habebat tenebat̃. ⁊ matutinis motib⁹ sub tenello pectore animũ senilem oñdebat. Ductus aũt in catbaloniã cũ duobus e fratrib⁹ suis. datus obses ꝓ liberatione regis karoli pr̃is eius illuc captiuati. rẽuerter̃ vedicauit se studio. q̃ infra septennĩ: quo ibi obses fuit sub instructiõe fratr̃ minor⁹: q̃s secũ habebat in socios. in ꝓmissis sciẽtijs. ac sacra pagina sic ꝓficit. q̃ vir dei pollens ingenio. de predictis sciẽtijs non solum publice ac ꝓuatim subtiliter disputare valeret: ⁊ etiã solẽniter clero ⁊ popolo ꝓponere verbũ dei devote ⁊ sapienter ydoneus esset. In otiõibus sedul⁹ ⁊ ser-

uidio ad deum elevatam tenuit mentem. Missas frequenter audiebat in magnis solēnitatib⁹. cum multa ꝑparatōe dñicam corpus assumēs. Factos aūt sacerdos quasi diebus singulis celebrabat. Studio sacre ꝙ litere⁊ auide intentus. Castitatis amor etiā a puero adeo mentē eius affecerat. vt mulier⁊ ꝓsortia ita vitaret. ꝙ excepta matre⁊ sororibus solus cū sola nunq̄ loqueret'. horrens turpe audire. ⁊ hmōi loquētes grauiter increp⁹. Corpus suū cū apl'o sobrietate cibi ⁊ potus castigabat assidue. Sicq⁊ frequēter manus suas q̄q⁹ alicuius fratris ꝓlocq⁊ catbenas ferreas deligabat. Pro indumento byssino ⁊ tenui radiq⁊ stamini carnē delicatā affligens. Redeūs aūt de catbalonia voti: qđ de intrando ordīe minor⁹ in obsidione fecerat in ꝓsentu fratr⁹ dicti ordīs adimplere voluit. Sed mēs ꝙ timore patris. fratres eū recipe nollēt. votū ipm̄ solenniter iteravit. Cū aūt vacante eccīa tholosana papa bonifacius octauus eū ꝓmouere. vt ꝓfessionē de facte de victa eccīa assensum ꝓberet. Rūdit se hoc nūq̄ factur⁹. nisi ꝓius votū de suscipiēdo habitū minor⁹ adimpleret. Qđ ⁊ fecit. Mā habitū ordinis humilit' suscepit ⁊ ꝓfessionem ei'dem tunc in manib⁹ mīstri generalis fecit. Quo facto ꝑdicte ꝓmotioni suū ꝑdono assensum mādatis apl'icis obtinuit. ⁊ iuri primogenture. rōne cuius in regno Cicilie habebat succedere renūciauit. Factus ꝙ epūs tholosan⁹ mira compassione motus ad pauperes. publicas et ꝓuatas elemosynas faciebat. Et inuestigato de suor⁹ quantitate redituū. quātū sufficiebat ꝓ moderatis expēs⁹ ⁊ rōnabilibꝫ faciendis deducto. residuū pauperib⁹ erogabat. Cuius iret ꝓpansus. paupi. quē quasi nudū inuenit. abscondite capā cōtulit qđ portabat. sibiq⁊ secrete aliam apportare mandauit. Ipse viginti⁊quīq⁹ pauperib⁹ ꝙsin uno mutuo fuare faciebat. quotidie aquas fundebat in manib⁹ manuq⁊ sua ipsis fercula apponebat. Panes genuflexus eis scīdebat in ipsis cubito se seruire delectans q̄ plurimū. Hospitalia pauper⁹ aliq̄ visitabat. Humili hitu post religiōis ingressum ꝙ usus. pontificatus officiū exercebat cū diligentia: missas dicēdo assidue. Devotissime ordines celebrando. Clericis de bñficijs ꝓuidebat. examinatis prius de vita ⁊ modo diligenī. Judeos ⁊ gētiles feruenti zelo fidei ad baptismū inducebat. Demū in infirmitate vltima constitutus. susceꝑto devotissime sacratissimo vñi corꝑe. tandem gl'iosam resolue⁹ in morte. ad celū feliciē evolauit. consummatus⁊ in breui. explenit ꝑa multa. Hūc multi⁹ magnifq⁊ miraculis sanctū suū dñs manifestauit cruciatū suus. Quidā puer septē annor⁹ cū i lecto cū suis gentib⁹ repertus fuiss⁹ mortuus rigidus ⁊ frigidus. ⁊ sic aliq̄ ꝑe ꝑmansisset. Facto ꝙ eos voto ad sanctū. ipius meritis fuit diuinitus suscitatus. Quedā etiā mulier q̄ et infirmitate vehementi extremū clauserat diē. ꝙ suos voto emisso ad sanctum ⁊ implorato suffragio: esse vite. ꝓin⁹ restituta. Hec ex ipsa epistola.

Hic sanctus vir .§.i.

blasfemiā diuini nois ita horrebat audire. vt etiaꝫ dū adhuc obses teneret' in aragonia. ꝙ patre karolo secūdo. nō tm̄ dicentes grauit' arguiret: sed etiā eos. qui de sua familia erant. cū primogenitus patris existeret. comedē ad terraꝫ panē ⁊ aquā ꝓia irrevocabili obligaret. Nec in hoc defecrebat alicui: nisi fratribus suis. q̄s comedere in aliq̄ mensa sine tobalea tū ꝓcedebat. Corde aūt ⁊ corꝑe purissimus de sua iusticia. ⁊ ꝓfidentia nō ꝓfidebat. § cautus ad custodiā castitatis ita erat. vt frivola mulier⁊ colloquia. etiam ō sua pentela refugeret. Cū refert frat' alsanus mag⁹ doctor eiusdē ordinis. in li. de complanctu eccie. ꝙ cū ipe sanctus ludouicus de longinq̄ ne apolim venietio. regine mīsit sue. q̄ ibi mosā trahebat reverēnā exhiberet. illa viso eo gaudio magno gaudia amplexata est eū. ⁊ more gallico ipm̄ voluit osculari. Ds pudicus inuenis facē suā ne eius oscularet' auertit. Ad q̄d mater: nunquid ego nō sum filii carissime mater tua: q̄te possum licite osculari. At ille virgo. Scio ait dña mea regina q⁹ mater mea ellis: ⁊ mulier quā seruo mihi nō expedit osculari. Tanta gra intenius repletus erat ⁊ q̄si ceteris redundans in corꝑe. vt aspicētes in eū et fideles et infideles quadā secreta virtute corda emolliendo mutaret. Et q̄n primo factus epūs tholosanus. cuitatem intrauit occurrētib⁹ oīb⁹ ad recipiēdū pastorē tanq̄ bonum ⁊ ꝓfectū videntes multi adolescentē regio semine clarum. Spō devotū. Vultu angelicū. Scia ꝑdium. Era spiritu sancti plenū esse nō dubitātes. Quadā vi secreta spirituali alterabant' in melius. ⁊ ad peccator⁹ poenam et ad dei seruitiū attrahebant'.

De miraculis post .§.ii.

morte eius. Quidā nobilis in ꝓincia ꝓincie. iuxta marsiliam cū nō posset hre plem ab vxore. voto facto ad sanctum ludouicū. inde post modicū tpus inuenta est mulier in vtero hūs et viro suo plē. Que post nouē menses ꝑpert vnū fruſtū carnis. nullā hūs hois speciē vel figuraꝫ. Et qa re oēs mulieres ꝓtes cementes tristes fuerunt ⁊ ll'a ꝓfacte. Qđ cū illo nobili cōtigisset. Involuatis itaq⁹ illud i panno pulcro ⁊ sepeliatis. dicētes vxori ꝙ pulcrum filiū ꝑpit. ne re intelligens. ꝓ tristicia moriant'. Qđ cū factū fuisset post dē naturalē. dña illa cōno voluit videre partū suū. Tāc mulieres ad satisfaciendū sibi de voluntate viri sui. illud qđ ꝑpat exhumātes. primo oēderūt. Ipsa vo illud fruſtū carnis in manib⁹ suis tenēs. clamauit voce magna cū lachrymis ⁊ ejulatu innocās scīm ludouicū⁊ epm. Et idē vir eius cum tredecim ꝓbis matronis. Ipa inquiūt sancte dei. vos nō q̄ fecistis miracula incompleta. Cū igit oēs cū magna ꝓfidentia sic clamarent. Ecce illud carnis fruſtū in manib⁹ dñe versum ē in puer. pulcerrimū vnū⁊ animatū. Qui ⁊ vagire cepit. ⁊ postmodū eū matrone ad sanctū ludouicū narrātes omnib⁹ mirabilia dei i puero facta ꝑmerita sancti fūt. Altera mulier se sancto cōmendans. ꝓ ple babenda. plē ꝑcepit. ⁊ post nouē menses ea paciente mortuū. mortuus fruſtatim educit' et vtero ꝑ manus obstetricis. Mater ꝓvidens fruſta illa plurimis astantib⁹ cū multis lachrymis. beatū ludouicum cepit devotissime innocare. Mira res ⁊ a deo facta. Subito ꝑtes ille seu fruſta iūcte sūt. ⁊ infans format⁹ viuus ⁊ aiatus. Quē illico ad scti sepulcbr⁹ detulerunt gr̄as agentes deo ⁊ sctō suo. Quidā nobilis in marsilia ex voto emisso i honorē scti ludouici de vxore. obtunerta dño. plē optatā. ⁊ qt qđ vouerāt nō reddebāt. audit dūs q⁹ displicet ei nō solū fulta. ꝫ etiā infidelis. ꝓmisso. cū nō solut' qđ deo ꝓmitt'. Mā cū eēt puer iā septēnis cepit grauissime infirmari. Tāc pentes pueri clamauerūt ꝑ eo ad scīm implorantes auxiliū se ingratos ⁊ infidellissimos accusantes. ⁊ ꝙ ꝓmā qđ ꝓmiserāt dño redditur⁹. Iterū vouētes ac etiā alia ꝑa se facturos in honorē scti si vitā filio ꝓservaret: ꝫ beat⁹ ludouic⁹ vota eor⁹ ꝓmptsit. vt eor⁹ ingratitudines vtcāq⁹ puniret. ⁊ potētiā suā maiori miraculo mōstraret. Quid plura. solus puer vebitū vnūse carnis. ⁊ parentes eius ꝑ tristicia quasi in furiā versi cū lachrymis et ejulatu. ꝓ refusicatione filij innocare nō cessant ꝓmue. Et cū sui ad sepulcbr⁹ funus ferre dēponerent parentes. ipsimulo modo acquiescunt ꝓfidentes in meritis sancti gratiā obtinere optatā. ꝫ qz dū expectantib⁹. et compassione parentum. non inerat puero vox neq⁹ sensus aliquis: vel motus. tedio victi ad eccīam sepeliendū ferunt. Decuūt eos parentes cū clamoribꝫ multis sanctū innocādo. Peracto officio cū ū in sepulcbr⁹ vellēt inferre. sanus ⁊ incolumis puer surrexit. gentes arguēs de negligētia votinon impleti. Quo facto puer ad sepulcbr⁹ scti deportat⁹ a gentib⁹ integr⁹ vota sua solemnīb⁹. et gr̄as ꝓ tāto munere agēnbus.

Cū bellū eēt inī nobiles et burgēses in apulia i diuersis ꝑtib⁹. Una pars ꝑta aliam ꝓsequentes. plures ex aduersarijs facere captinati. Sed inter illos vnus nobilis: q̄ ꝑ

vanna multa illata ab eo. victoriaq erat multum odiosus vt nō redēptionē illius sicut ceteroꝝ. ꝙ montē vecerneret ei inferendā. Intelligēs aūt nobilis ille se ad suspendiū iudicatum cū lachrymis ⁊ intēso cordis affectu sācto Iudoco se recōmendauit. votā emittēs de quibus dā implendis ad honorē sācti si mortē euaderet. Mēpe ad suspendiū ductus cū elevat⁹ in patibulo. ⁊ funis in collo immissus aere suspendit. Frangit funis. ⁊ ille ad terrā cadit illesus. Addit aliud vinculū fortiꝰ. ⁊ strictus suffocat. Et illud quoq; filī rumpit. Apponit ⁊ tertiū qđ eodē modo cōfringitur. Stupēdo clāc; ait nobilis ille suspēdio adiudicat⁹. Inuanū laborastis. qꝛ sanct⁹ Iudocꝰ cui me vouistis me defēdit. Nō videtes aduersarij vestiterūt a pena illi inferēda. ⁊ liber abire permisit. Qui impleto vota sua ex integro visitās eccie illi⁹ limia. ⁊ narrat eidē casum ad gliam dei ⁊ sui sancti. Capitulum .v.

Hparuit grā dei salvatoꝛ nr̄i dieb⁹ istis nouissimis i fr̄e sue bernardino. qui cooperante clemētia patrie misericordiaꝝ ⁊ luminū. vt nouū fr̄dus operaꝛ sācte celestiū carismatū illustrāde pfulgens mirabilr̄ clarnit. ⁊ in tenuissimis hūane infirmitatis tenebris celebris vite ac doctrīe micantes radios ꝓpagauit. vt occultētē gḷm: qui a celestis patrie recto tramite declinabat. puia vite sanctitate in dei timore dirigeret. ⁊ verbo doceret piter ⁊ exemplo. Hic ḡḡs in ciuitate malle. puincie tuscie ortus fit. vebis ri senaꝝ ciuis ꝑclarus extitit ⁊ insignis. Unde et paterno sanguine generosam. pr̄ꝝ ꝓpaginē duxerat. cūs pfutatis cēt impositꝝ ab ipsa puerili cepit etate bonā indolem in cūctis ondere. ⁊ ad capessēdā sciam aꝛs doctrinam sagꝫ summope coaptare. Huius pr̄ nullus noīe. Mater vo Nera vocata ē. Ambo orthodoxi fideles⁊ rusticole sēcō ꝑiugio copulati. Hāc pmā heredē filiū genuerūt. Verum nō multo post ambo vitā finire mortalē. Mater eius pio et vehemēti ꝓtus eius dolore. die clausit extremum. Pr̄ vo filio bernardino exiite septimi viam vniuerse carnis. ⁊ ipse ingressus ē. Remāsit itaq; puer vtroq; parente orbatus: ⁊ vt vicere posset. cum pō. Qm̄ pater me⁹ ⁊ mater mea dereliquerūt me. dūs suscepit me. Quedā eīm venerabilis mulier thobia noīe. fotos matris ei⁹. pcipuā sedulamq; curā gerēs tenerrimo amore diligebat. vt filium magis cupiēs eū virtutiꝫ diuitē fieri. ꝙ muūdanis opibus locupletē. magis solidāt literis imbuēdū: ac diuinis moribꝰ educandum. ꝙ tam ingenij ꝑspicacitate. ꝙ mor⁊ ingenua probitate. omnes cocios suos eminētius excedebat. Moꝛq; in tenera exiliens etate. Zelator dei ac fidei⁹ virginis gloriose deuotus efficit. Necnon supra illā quā capit. vel solita est opari etas frequētius eccie terens limina. sacra pectoꝛi condebat mandata. Ea que memorie vinaculo cōmendabat. cum reuertebat ad scolas lingua disserta. audaciq; fronte capitis motione ceteroꝝ membroꝝ cum mira aptitudine. sic scolaribꝰ enarrabat. vt q̄si ipse vates effectus audientibꝰ diceret. Ego nempe excelleꝰ et crimina ꝑdicatoꝛ extinctus. Opus quoq; ⁊ liberalia ad pauperes. vt poterat elemosynis eoꝝ suppleb at inopiā. ita vt petentibꝰ ante ostiuꝫ domus sine mora largeret: hylariq; vultu elemosynā erogaret: hiesu christi insup memorans passionem. cunctis in vino quiescentibꝰ. Aliq; surgebat. ⁊ nudas flexis genibꝰ ante imaginē crucifixi. ⁊ virginis gloriose humiliter prostratus se venerius discipinabat. carnales cupiens compescere motus: vas quoq; sum mitebat cū pudicicia ⁊ sanctificationis honore solerti custodia possidere. Jeiunijs etiam corpus suum castigans in seruitutē spiritus redigebat. Post insontem puericiam celebrē vitam in adolescentia ducens. ita sedulus et deuotus extitit virginis gloriose. vt pblocapetam dilectamq; suam publice fateretur. Unde ⁊ nutrici sue plerūq; dicebat. Ego in hac vrbe quandam iuuenculam predilectam. amo ineffabili speciositate fulgentem. Que ꝑ ceteris elegantior. vultu venustior. corpore speciosior. omniū virtutū. morumq; grauitate probatissima cunctis ꝓpoller. Qui mihi ei⁹ gratiosum aspectum quotidie videam. mihi proculdubio videretur. tamq; essem omni solamine vestitus: dire mortis succumbere: testemq; animam penitus exulare: mentē meā referens ad eam: quam totā pulcram caute ecclesia. vt solem electam. Nutrix mulier spiritualis suspicata. ne forte alicuius puelle vulneratus foret amore carnali. increpans eum inquit. Quid est hoc fili. q te impudice loquentē audio. Ubi est tua dilecta tam speciosissima. An ignotas q; mulier formosa. de cuius animum facit ad vicia. eius aspectus ignis ardescens. affectus robur ingenij ꝓsternit. intellectum allidit. Desere fili hanc vanitatē. ⁊ si corde tuo omnem cogitatum eius prepulsa. Hanc dilectam suā sepius ei cōmemorante: nec illa verbum intelligēte. quadam die nutrix ipsa aude scire cupiens. que esset tam speciosa eius dilecta. domo egreditur pergensq; versus portam ciuitatis senensis. que camelia dicit⁹ qua florentiā iter assumitur. intrat quandā ecclesiam que sancta Maria nouella nūcupatur. vt curiose aspiciat. quid bernardinus agat. a quo aliq̄s audierat circa illas partes esse illam pulcerrimam ab eo adamatam. ⁊ ad illam intuendam tunc accessium. Cum illa considerat quo pergat. quid agat bernardinus. Et ecce adolescens non videns eam: ꝑ vilis ab ea ad portam illam accedit: super quam picta est pulcerrima imago virginis gloriose: qui nudato capite flexis genibus nudis. dilectam suam tenuissime ⁊ humillime salutabat. Tunc intellexit mulier parabolam eius. et ingenti gaudio repleta. cum admiratione ait. Nempe adolescentulus iste magnus ⁊ valde deo acceptus erit. dei famulus. qui i tam tenella etate ita virgini se dedicauit. Vir ille adhuc in seculo constitutus tanta erat tam mentis q̄ corporis venustate motuꝫ decoratus ⁊ pudicicia. vt nō solum impudicos actus ⁊ inhonestos penitus abhorreret. Sed etiā loqui de eis aut audire vereretur. Necnon ⁊ loquentes illa cum cōtigisset audire. vehementer increpabat. aut ab eis eminus discedebat. Quadam autem die cum in vrbe senarum celebraretur festuꝫ in die sancti bonufri. in ecclesia eius nomine dedicata. vbi erat hospitale constructū peregrinorum ⁊ pauperum infirmorum. populo multo ante fores ecclesie congregato bernardinus adolescens spiritu sensuis ebrius a diuina edoctus sapientia q̄ infantiuꝫ linguas facit disertas. In quoddā pulpitum ibi paratuꝫ ascendit. omniq; timore ⁊ rubore sublato. signo crucis ꝑmunito cū ingenti audacia. cepit verbū dei ꝓponere ita eleganter ⁊ sapide. vt oēs audientes mirabiliter ⁊ indocti in admirationē verterēt. ⁊ deuotionē. ⁊ aliquibꝰ modestiꝫ fuerit odor mortis in morte insanū eū arbitrantibꝰ. Futurus videt illud fuisse ꝓlagiū. cum ꝓconē magnificū duxisti. qđ rei postea ꝓbauit euentus.

In anno aūt dñice incarnatiōis. M.cccc. xl. cū pestis longe lateq; ꝓ vtaliā crassaret. senas etiā morbo ipse invasit. Et inter ceteras loca hospitale sacratissimū ⁊ nobile scē marie scalaꝝ. ita vt multi pegrinantes vel redeuntes a iubileo infirmati ibi spm̄ domino reddiderunt. Sed et famulis cōmissis et aliis seruitoribus infirmoꝝ. planimi moterent ⁊ difficilr̄ inueniebat. qui illuc incendiū infectiōis locū occupātis vellet intrare. At Bernardinus charitate feruēs aiam suā spōte posuit. ꝑ solū. ꝑ amicis suis ⁊ noīb⁹: ꝑ ⁊ ꝑ alienigenis pegrinis. ad idē hortat⁹ est. q̄tā fidelis famulus suos vocatos. Nō ꝑculdubio intēse et pfecte dilectiōis signū videt exponē se mortis periculo veriti. ⁊ q̄sidie ꝓpinguo morbo infectꝰ. vltro se ingerere ad obsequendū. qui ad ꝑ vinculo aiaꝝ cure non erat obnoxius in administratione saltim sacramentoꝝ. vt curatus. Hic aūt vir dei bernardin⁹ etsi sacra infirmis non ministrabat. qꝛ nondū clericus erat. tamē sol-

licitus erat ad exhortandū infectos. vt medicū animarum vocarēt: p quibꝫ ipe mutebat. vel dbat. medicos corporū addūcebat. eis seruiebat. infirmis consolabat' ad patiē tiam ⁊ penitentiam suadēdo. Ipe curuatis genibꝫ pedes aduentantiū abluebat: cibos ministrabat. sanguiē putre scentē et vlcerib⁹ educebat. saniē abstergebat. cuncta fastidia ⁊ labores in hmōi equanimiter tolerabat. defunctis de sepulturā puidebat. cū aūt iam quarto mensib⁹ conti nuis in tanto opere defudasset. tandem peste cessante domū reuersus. ad cumulū meritoꝝ suoꝝ eum dūs vltimū acutissimis febribꝫ in quibꝫ p menses q̄tuor in lecto recubuit. Nullo lacessitus dolore vel tedio ex diuturnitate langoris. Sz in omnib⁹ gr̄ias agēs dño hesu christo. animadūtēs q; virtus in infirmitate pficit. Quare etiā cōmendat' illa liberalitas ac pietas: qua puer⁹ seminis sui quis nō despicit si illos egre cognoscit. Ut ipsa etiam pietas ei nō deesset sororē genitricis eius bartholomeā nuncupatā. iā decrepitā ⁊ quasi cecā ⁊ fundā membroꝝ vigore ita debilitatā. vt de grabato surgere nō valeret. Deficiente illi alio obsequio viri vel mulieris inuenis scīus: nobilis: ⁊ delicatus ei psonalit̄ seruire nō abhorruit. Sed vt matri sue deseruiēs obsequiosissime cū oī charitate ⁊ cum hylaritate animi⁹ suis necessaria miſtrabat p annū integrum. quousq; illa nature debitū solvit. Solutus iā ab illa necessitate ⁊ liber. cōsiderās vir dei nō sore tutum cum scorpionib⁹ habitādo trāsire illesum. ⁊ iné mādi illusiones blāditias pfectū nō posse chusto pītare obsequiū: cogitare iā cepit ad portū alcui⁹ religiōis quietū trāsire. ⁊ quis quedā ꝓsanguinea sua mulier valde timorata ⁊ spūalis eū alliceret ad ordinis heremitar̄ ingressum: cui⁹ illa habitū suscepat tercio. ipse tū ad minoꝝ religionē spū instigante inclinabat'. Voluit nihilominus ⁊ decreuit expiri posse i scto austeritates religiōis: si sufferre valēt. Statuit itaq; solus habitare. vt suarum posset cūcta facilius expiri. Ibiq; i domo otēnib⁹ ieiunijs. vigilijs. disciplinis. silicijs. ⁊ alijs vexationib⁹ inflebat herbis aliqū ꝑtetus ⁊ aqua. Et licet in seculo in grāmaticalib⁹ ⁊ rhetoricis et iure p annos aliquos studiose vacasset. Lectiōes aliorꝝ libroꝝ fere oēs fastidiēs. sacris literis ⁊ doctrinis eccl̄iasticis totus inhere bat illis delectabat'. illas toto corde amplexabat'. Demum post frequētes oēs. vt dūs illā viā ⁊ statū menti eius dignaret' ostendere: quo sibi melius deseruire valēt. in seipso nō fidēs. accessit ad quendā venerabilē virum religiosissimū ordinis minoꝝ Johannē riſtoti senensem. p batum senē. fama celebrē. longa austeritate maceratum. ⁊ experientia circūspectū: qui triginta annis in bossina cōtra hereticos pugnādo miſtos ad fidē attraxerat. et senio grauatus ēra sancta pagrata: senas redierat. Ad hūc ꝑfect⁹ cogitatiōes suas aperuit. totā se ponēs in manib⁹ cōlij. Quē instigatū intelligēs. ad nudā crucē. nudū sequēdū in ordine minoꝝ. ipsum in sancto ꝓposito cōfirmauit. In quo firmus sine mora executionem cupiens demādare. possessiones suas ⁊ alia bona ꝓpria vendēs ⁊ alienās omnem substantiā suā in elemosynas pauperibus erogauit. nil sui reseruans sibi. Et in die natiuitatis virginis gloriose. senis in eccl̄a ordinis minoꝝ apud altare maius. p manus ꝑfati patris fratris Johannis riſtoti magno cū gaudio et deuotione. habitū minoꝝ suscepit. Anno dñi. M. ccccij. etatē suā vigintiduoꝝ annoꝝ.

Buscepto vero .§.ii.

habitu cum omni virtutū ingenuitate motūq; incita. pbitate se incōperabiliter gereret a cūctis fratrib⁹ nimiū diligebatur. Ipse vero. ꝓspiciens creberescente seculariū aduentu. aliaq; rōnabili causa nō posse quietē animi sui fm regularē obseruantiā penitus adipisci: sui sapiosis licētia poſtulata. qdam beremitoriū qđ columbanū nuncupat' vt quieti⁹ deo fuire posset sine mora secessit: ⁊ cū ꝗdā fratrib⁹ sibi adherentib⁹ fm regularem formaꝝ deo fuire

summopē nitebat'. In ieiunijs frequēs. in cibis parcus. in vigilijs sedulus. in disciplinis austerus. in temptatiōibus viriliter pugnans. in otiosis accerimus. celebē vitam cum omni morū venustate ducere satagebat. Quadā aūt die cuꝫ suā nutricē visitasset adhuc i religione neophitus affuit. ⁊ quidam ꝓsanguineus eius. qui assumptum ab eo habitum moleste ferens nimis contumelios⁹ vobis cum obiurgans est dicens. Putabamus te in seculo honorabiliter viuere. vxorez ducere. vt domus tua sobole ꝓpagata opib⁹ tolli genusq; tuū famosū potuisset augeri. Et tu factus es incepciatus frater. Et qđ est frater nulli prodes quidā: qui ingiter otiosus. ⁊ cum inertia viuens aliorꝝ labores edit. Cui vir dei omnia verba ēptobaiosa equanimiter tolerās. rūdit humiliter. Ego fallibilē mundi gloriam ⁊ pompas dereliqui: tecumq; meā ad spōsū tulli. Et cum altero die cū socio p senas incederet. quidam fatuus et lasciui inuenes eū subsannātes. post tergus ad modos calcaneo lapillo signeminiose iactabāt. Ille vt ille gaudens nec retro aspiciēs. si gr̄as agēs. qm̄ dignus habitus ē. p noie hesu cōtumelias pati. Socius eius moleste ferēs. Nōne vides inquit. Quid illi stulti agūt. Qui rūdit. Sine eos. Hesu nobis suffragāt' ad gloriā nancisendā p meritoꝝ patientie. Facta solenni ꝓfessione ꝑ se suo. ⁊ gradatim ad sacerdotiū promot⁹: inissectū fuit ei a superioꝝ suis officiū ꝑdicatiōis. Cui exercitio se totū dedicās. ob zelum salutis aīaꝝ. in breui tpe egregius ꝑdicator effulsit. vt p totā ytaliam fama sermonū eius diuulgaret'. Circuibat p ciuitates ⁊ castella euangelizās regnū dei. Vicioꝝ rigidus obiurgator. Bonoꝝ deuotissimus exhortator. Vox eius q̄si tuba satis a remot⁹ intelligebat'. De castris ⁊ villis p multa miliaria distantibꝫ a ciuitatib⁹. vbi ꝑdicabat cōfluebāt ppli anide cupientes audire verbū dei et ore eius. Et sermo eⁱ nō indoctis humane sapie ꝟbis. ſ sacre scripture diuinis oraculis. Raro vel nūq; ex ore eius. verbū ciceronis. Aristotelis: platonis vel alicuius poete audiebat'. Quis enim si qđ rectū ⁊ diuinū in doctrinis suis habuerint gēiles. nō improbauerint scīi dei: detestātes tū eoꝝ superbiā ⁊ superstitiones: ſ vt veri israhelite egyptios auro sapie et argento eloquētie spoliauerit ad ꝑfectōs tabernaculi eccl̄ie. Forte ꝓsiderauit vir dei qđ ait dūs angu. qz tantū distat inē ꝑdicationē angelor⁹ ⁊ aduētu christi. ⁊ ꝓfessionē sermonū dicentiū qz tu es filius dei: quātū differt inē auctoritatez ꝓbetaꝝ ⁊ curiositatē sacrilegoꝝ. s. gentiū. Et magis valent illa ad paganoꝝ vanitatē ꝓuincendā. q̄s ad istoꝝ auctoritatē ꝓplectendā. vt ipse aut. dns. xxv. vig. Si quid: cuꝫ tū christicolis nō gentilib⁹ ꝑdicet'. Nec solū clare ⁊ apte loq̄bat'. vt oēs intelligerēt ⁊ ordinate ⁊ suauit' ꝓferet. Sz ⁊ flectebat ad opandā. q̄ ꝓlis ꝑdicabat. Nā vbiq; multi ⁊ celesti pcōes ad doctrinā eius puersi sūt ad pniam. plurimi sclm deserētes varias religiōes observātiales ingressi sūt ꝓcipue ordinis minoꝝ. Fundati p ipm multa loca seu ꝓuincias ordinis sui maxīe in lombardia: vbi ⁊ semitias ⁊ fautatores ptialitatū satis extinxit vel diminuit diuinas. et mortiferas inimicicias abstrāit cōponēdo inē peres federa pacis. Vanitates mlcr̄ū ī capillis ⁊ alijs superfluis ornatib⁹ ⁊ lasciuis repsit. cū indis rarilor. Vñ ⁊ florētie: vbi ꝓbo q̄dragesimis ꝑdicauit in eccl̄ia scē crucis. ⁊ in vna q̄ dragesimaꝝ in eccl̄ia cathedrali. sp cū mario gloꝝ cōcursu gr̄a ⁊ fructu. Cōgregari fecit sibi spōte allata capillī mulierū. Carros ad ludū factas. ⁊ alia vana ī medio platee fecit crez ⁊ oēs cremari. Et ciuitate q̄s pernoct. vbi annuatim fiebat q̄si p ludū certamen mortifer. inē pres cū iactu lapidū. ñ sine morte ⁊ vulneribꝫ aliq̄. ab antiq̄ssimis tpib⁹ abusiue seruatū. sēta dei ꝑdicādo publice ⁊ ꝑpatim admonendo ⁊ ordinādo. rāgnicios⁹ contraptēs amouit. Nō solū aūt in q̄dragesima ⁊ diebꝫ festꝫ more aliorꝝ ꝑdicatoꝝ verbū dei ꝓlis nūciabat. ſ multis annis ꝑinnouit. quasi q̄idie infra annū ꝑdicare. missam ꝑuus publice celebrādo. Cum aūt ex pia deuotōe quandā tabulā paruulā in qua

scriptum erat nomen Jhesu literis aureis circūdatum q̄ radijs solarib⁹: & auro depictis ꝙ in p̄dicatione oūdere. vt veneraret⁹ illud ad imp̄mendū nomen illud mellifluum ⁊ non minus significatiū eius in cordibus audientium. Martinus ꝛo pontifex veritus. ne ex ea nouitate aliquid sup̄stitiosum. vel scandalosum in ecclesia subsequeret. de maturo consilio sapientū: viro dei ad se vocato mādauit talem tabulam deinceps nō ostendendā ꝙ ro ⁊ nūllatenus vimitis. Vō vt filius obediens humiliter adimplemit. Dignū aūt ꝛo pontificale sibi oblatas pluries. precipue a semetipso recusasse: eligens potius abiectus esse in domo dei. Illustrissimus quoq; dux mediolanensis cum ipm̄ p̄dicantem mundi p̄emptum. vepote omnia vanitatem habere. verereūt temptare cum si hoc vel alios suadebat. ape que in mundo sunt penitus abdicasset. Unde per quendam familiarem suum ei parte sua visitantem ⁊ cōmodantem. non parua pecunie quantitatem ei contulit Qui hylari vultu illam acceptans ⁊ gratias agens p̄ amicum suum mandauit recipiendā. vnde captiuos ea redimēdos. ⁊ gentibus alijs dispensandā nil sibi retinuit. Quā ob rem dux ille bene edificatus collaudauit prudentiam ⁊ paupertatem eius. Sermones autem ꝙplures predicabiles composuit de vicijs ⁊ virtutibus. ⁊ quadragesimale notabile de his que congruūt xp̄iane religiōi. vbi de cō tractibo modernis multa inserit nō mediocris doctrine cū auctoritatibus scripture et sacrorum canonum ⁊ rationibus vrgentibus.

Nec miracula de- .§.iii.

fuerunt ad insinuandam eius sanctimoniam vite. ⁊ matine post mortem. Sed eo adhuc in humanis agente. Cū enī senex p̄dicante p̄ ciuitatē causa se offerente iter gereret. mulier quedam incurabilem patiens infirmitatem ad eum magna fidei deuotiōe affecta cogitabat. quō vel simbriam vestimenti eius attingere posset. fiduciam habēs inde sanitatē p̄secuturam. Appropinquans igitur ad ipsū in via concita. p̄sumit extrema vestimenti eius pedib⁹ suis p̄ciuita attingens. Quod cernens vir dei primo exhorruit de illius inopinato actu turbatus. Mox q̄ enī sinebat se a mulieribus tangi quantacūq; deuotiōe cū: immo nec loqui cū eis solus fere vllo tempore permittebat. vt puritatis eius diligentius p̄sideret. ⁊ pulcra castitas eius cunctis clarius esset. Intuens aūt fidem mulieris equanimiter tulit. que statim adepta est integre sanitatem. ac si nūq̄ egritudinē illā sensisset. In eadem vrbe pluribus diebus p̄inuās p̄dicationes. vir quidam erat paraliticus membris oīm officio quasi destitutus. qui iacebat in lecto decumbentē parentes maternā in virum dei fidez habentes ponebant. quotidie aūt cū miserīam postulantes. At vna die; ꝓpleta vir dei attendens ad fidē illoz ꝓpassus infirmo benedictionē sup eum effudit. Qui mox benedictōne ꝓpria meritis sancti incolumis effectus est restitutus mēbroz integre sanitati. Spūs q̄s ꝓphetico effulsisse videtur. Nam cū mediolani p̄dicaret p̄ q̄dragesimā totam. in ipa die cinez congregato populo copioso cū verbō dei ꝓponeret vir dei in extasi raptus irreuerberatis firmis oculis sanctis manibz in celum aspiciens. p aliquod spacij tempus ⁊ quasi immobilis p̄manebat. Populi aūt astantes attonitis verbementius admirantur. ⁊ rei eventum taciti expectabant. Post aliq̄dia ad seipm rediens: q̄ supra se fuerat abimo pectoris alta suspiria trahens. cūcto populo ex teneritudine pariter ⁊ gaudio ingemiscens. his verbis affatur. Scio p̄stantissima ciues ⁊ q̄ affatis fideles. q̄ stupētes plurimū facti estis ex gestis meis et taciturnitate. ⁊ p̄dam vobis quid deo reuelante aspexi in silentio isto. Ecce die dilectissima nutrix mea migrauit a corpore. cui⁹ aiam vidi ab angelis assumptam ad celā fastigiū celeriter ascendentem. vepote q̄ bonis operib⁹ ingrate vacans ꝓhemis vite gloriam ē adepta. Et cum hijs dulcis affatus. populus ꝓfatus est plurimū. ⁊ inde deuotior aucta est audientium. Illustris aūt dux cū certo nobilū ad beate rei veritatem indagandā ad vrbem senez in qua illa mora trahebat fidū celeremq; nuncium destinauit. die ⁊ hora diligentius annotantes. Qui eo p̄fectus ad plenū reppert⁹ est vir dei ꝙ pronunciauerat illa. s. die ⁊ hora nutrice sua ex hoc ſſlo emigasse. Sicut aūt vir dei erat i se in vitro q; homine callidatis splendor ⁊ honestatis. ita eay seruari a populis quibus euangelizabat summopere ⁊ studiosa diligentia laborabat. Ob quaz cām cū p̄dicabat in aliqua ciuitate. nunq̄ patiebat' tumultus virog cū mulierib⁹ promiscue p̄pter lenocinij turpitudinem abolendā: ad claudendū quoq; vagos ⁊ impudicos tam virorū q̄ mulierum ꝓtritus. seq̄strarijs omnes illos collocans ⁊ coopertis mandabat longissimis pannis vel lignoz clausuris p medium vtriusq; coborsi interpositis faciens. Luz aūt senex p̄dicaret honestate. pro tractamento quidam impudicus oculo lasciue deditus. vt iuuenculas voleret aspicere versus pretium mulierum manere impudenter audebat erectus. Qui a viro dei pluries admonitus. vt inde abscederet. ⁊ cum maribus p̄sederet. nequaq̄ viro dei paruit. Et veterius se habebat. Quodā mane iuuenis vir dei iuuenem illum pia sperans tē monita ad salutifer locū sic effrontē accedere ⁊ absq; alio rubore p̄sistere. quasi ꝙ phetico spū eius crudelē vanitatis mortē diuina vltione p̄missam. et clara voce sic ait Tobie fili pra meū velle stare impudenter audes. nisi loquor q̄ tenaciter velle amatis. Ego nempe nō dubito ꝙ tu mala diraq; morte pibis. Qui iuxta verbum viri dei. eodē anno in anchonitana vrbe ꝓpter nephandā opa ei⁹ reatumq; sinoz suffraganeus demerit' seue mortis interitu capitis obtruncatione vitam finiuit.

Demū bonorum .§.iiii.

operū remunerator gloriosus deus cū dilectū famū suum bona prima ꝺductū ad colendam vineā sua. vsq; post ad vndecimā horā reppensset fidelissime desudantem. denario diurno brillime visionis voluit p̄miari. ⁊ laboris mei tuplices foos in ꝓpetua gaudia ⁊ quiete ꝓmittere. Recedens igit' de ciuitate senaz. pficiscebat' ad regnū apulie vt et ibi aliquē fructū habēt ihūs. nā ligurū: emilie. venetiaz totāq; lombardiā. sup̄iorē ⁊ inferiorē romandiolā: ruscias marchiam: ducatū spoletanū vsq; roma repleuerat semine verbi dei. Et tota ytalia solā regna sycilie cōplectens. partes apulie expers erat doctrine eius. Fama vbiq; dispersa ⁊ p discipulos eius q̄s plures habuit in apulia ⁊ sycilia p̄dicatū est. Profectus igit' ad ciuitatē notabilē aple. patricie abrutz: applicuit p̄dicando: vbiq; infirmatus ē. Ingrauescēte morbo sanctis deuote ecclesiastice sacris. ad extrema deuenīs imitatus patrem sanctissimū franciscus in terra posuit se fecit. ⁊ q̄si ridens ve estimari pōt ex parto sibi p̄mio oculos in celū elevās spū suū reddidit creatori in vigilia ascēsionis dñice. xxij. hora. q̄ dies fuit. xx. maij. anno dñi. M. cccclj. etatis ꝓpe fuit anno lxij. P⁹ cui⁹ trāsitū ⁊ bonorificā sepulturā multa miracula meritis eius referunt' patrata. Fuit aūt canonizatus sancto⁹ ascriptus p Nicolaum. v. papā. anno dñi. M. cccl.

Laplin. vj.

Dmirabilis femina

Clara vocabulo ⁊ virtute de ciuitate assisij claro satis genere trahit originē. huic Francisco p̄cipuus in terris pregnās postmodū in excelsis. Pater eius ⁊ tota vtroq; parētē ꝓgenies militaris domus abundans ⁊ copiose extra mōtē patrie facultates. Mater eius ortolana dicta est. fructiferā in orto ecclie plantulā pantera. Fructibo bonis et ipa nō mediocriter abundauit. Nā q̄nis mantali subiecta ingo. sū diuinis obsequijs insistebat ⁊ pietatis opib⁹. Vbi et deuotōe sepulchra dñi in terra sca visitauit. Apl̄oz limina petri. ⁊ pauli. b. Michaelis

archangeli. Cum aūt pregnans esset ip̄sa sancte future. ⁊ ante crucifixi imaginem in ecclesia p̄ salubri partus expeditione deuotius oraret. audiuit vocem dicentē sibi. Ne paueas mulier q̄ quoddā lumen salua parturies q̄ ip̄m mōm clarius illustrabit. Quo edocta oracło natum in baptismo claram nominari voluit. adhuc infantula libenter extendebat manus ad pauperes. ⁊ de abundātia domus sue supplebat inopias plurimoꝝ. Propitio corpusculo delicata fabrebatur cibaria. clamq̄ p̄ infrunicios mittena reficiebat viscera popilloꝝ. Sic ab infantia secū miserationē crescēte. mentē compassiua gerebat. miseroꝝ miserias miserantem. Sancte oratonis studiū habebat amicū. Et q̄n̄ signacula nō habebat. quoꝝ euolatione diceret pater noster ꝑgere lapillos. suas orationcules dño numerabat. Sub vestibus aūt p̄ciosis ⁊ mollibo cilicium gerebat absconditū. ⁊ mōdo exterius floreus p̄ḿ interius induebat. Demq̄ suis cū nuptui tradere volēt⁹ minq̄ acquieuit. Sed virginitatē suam dño promittebat. hinc rumor honestatis eius cepit in ꝓlo diuulgari. Audiens aūt sancta puella tāc celebre nomen francisci. ō vellet nouus homo ob litteratam p̄fectionis vī in mūdo notus virtutibo remotabat. audiuit omnia cupiebat illū videre ⁊ eius documētis eruditi. ꝑ ecōuerso ip̄e franciscus intellecta sanctimonia adolescentule vt nobilē predā posset a sclo nequā eripe suoq̄ dño dedicare. eam alloqui optabat. Porro deo opante visitat illa illū. ⁊ ille illā moderantes visitationū suarū rpa: quibo diuinū illud studiū nec pcipi posset: nec rumore publico detractari. Hortatur Francisc⁹ puellam ad mundi ꝓtemptū suadet virginalis pudicicie margaritam. h. illi spōso: quē amor humanauit soe seruandā: cuius verba mellifluo aure nō surda popēs francisco se totā p̄sentat. ip̄m post trū sue diuersonis ll atmens antigas. Jubet pater fr̄aciscꝰ. vt die festo ſan ramis palmarū compta et ornata. ꝓcedat ad palmā cū frequentia populoꝝ. ac nocte sequenti exiens extra ciuitatem splendore festiuo puella cū reliquis intrat eccliam. et ceteris ad ramos currentib⁹ cum Clara palmas in manibus suis ponit q̄i quodā p̄fagio future victorie ꝓtra mūdum roborata etrat. Nocte ꝑo sequenti ad sancti mandatum optatam fugam cū honesta societate aggreditur et domo ciuitate et ꝓsanguineis derelictis. ad sanctas mariam de portiuncula festinant. vbi fratres qui sacras excubias in aula dei obseruabant. claram virginē cum lumine susceperunt. Ibi manu fratrū crines ꝛ ponens omnes vanos dereliquit. Stantiq̄ eā ad ecclesias sctī pauli sancte franciscus dedurit. ad ꝓsanguineos rumore volante currunt ad locū. violentie impetū: veneno ꝓlicturi. blanditias adhibent. pmissionū suadentes ab huius vilitate discedere. que nec generi cōgruat. nec etemplū habebat in patria illa. Et illa pānos appōdēs altaris caput denudat attonsuꝫ fumans se a rpi seruitio nullaten⁹ auelendam. Et post pugnas verboꝝ videntes cōstantiā eius voti ꝓquieſcūt. rande ad eccliam sancti damiani. h. francisci ꝓlio pmigrauit. ibi mentis anchoram quasi incerto fluctuat nec p̄ solitudine reformidat. Hec est illa ecclesia in qua be. franciscus in principio sue conuersionis orans audiuit ab imagine crucifixi. Francisce vade ⁊ repara domū meā. ibi collegiū virginū clara ꝓgo genuit monasteriū sanctum instituit. paupum dñarum ordinē inchoauit. In hoc arto reclusorio p. xlij. annos frā gilis sui corporis alabastrum vt domus ecclesie repleat fragrantia vngentoꝝ. Spargit paulo post omnio sanctitatis virginis clare: festinant virgines eius exemplo ꝑ mare rpo q̄s sunt. maritate calibus agere satagūt. nobiles et illustres amplis contemptis palacijs arta sibi monasteria p̄struunt atq̄ p̄ rpo in cilicio ⁊ cinere viuere magnum gloriam ducūt. Plures denq̄ mōmonio iūcti mutuo cōsensu se ptinentiū lege vinciētes. viri ad ordines. vxores ad monasteria tranliunt mulieꝝ. Mater filiam: filia matrem inuitat ad rp̄m. sorores sorores allicit. ⁊ amita neptē. Tantusq̄ nouitas rerum longe lateq̄ trāsiuit in orbe clausa manēs clara loco clarescere mōe. Incipit ⁊ laudū tube ꝓclara refulget. Replet fama virtutum eius cameras dñaꝝ illustriū attingit. ducissaꝝ palacia ip̄e penetrat penetralia reginaꝝ. flectit nobilitatis aper ad eius secrāda vestigia. ornantur monasteria innumere ciuitates. ip̄aq̄s campestria ⁊ mōtana bui⁹ celestis edificij fabrica decorāt.

De operibus virtu .§.i.

tum ip̄ius. h. clare. Hec sui ordinis lapis ꝑ̄m anius ac nobile fundamentū in fundamento humilitatis. virtutū omniū fabricā ab ipo principio studuit collocare. B. nāq̄ frā cisco ebiam ꝓdicit ⁊ a. penitio nullatenus deuiauit. Triennio ꝫo post conuersionē suā nomē ⁊ officiū abbatisse decuās humiliter subesse voluit potius q̄ ꝓesse. et inter ancillas rp̄i fuisse magis q̄ dom. Cogēte denq̄ b. francisco suscepit regimen dnaꝝ. de q̄ in corde suo timore nō tumore exoritur. nec libertas ꝑ seruitus augmentat. Quo ēm aliqualis plationis spes altior cernitur eo repurātōe ꝓpna vilior obsequentior. ꝓmptior: cultu despectior reputat. nullos iam famulaꝝ respuit actus. adeo vt plerumq̄ sororū manib⁹ aquā infundēt sedentib⁹ assisteret. ꝓmedētibo ministraret: omnia: valde aliquid peipit. magis eligenq̄ seipsam facē. q̄ sororib⁹ imperare. Infirmarū sedulia ip̄a lauabat. ip̄a tergebat. sino illo nobili spū nec sordida fugiens: nec fenda phorrescens: pedes famulaꝝ detersis manentium sepius abluit ⁊ abluis oscula impuit. Paupiati q̄s spōsq̄ vera humilitas ē. paupeas oīm rerū ꝓnebat. Ac primū in sue cōuersionis initio paternā hereditatē. q̄ ad eā pruenerat distrahi fecit. sibiq̄ de ꝓcio nil reseruās totū pauperib⁹ erogauit. Tantū denq̄ cū sctā paupiate fedus iugi amoreq̄ pepigit vt nihil ꝓter deum ibm bīe vellet. nihil suas filias possidē ꝑmitteret: inculcat suis frequētem sermonē soroib⁹ suc acceptabile soe deo illud collegiū cū pauperate fuerit opulentū. ⁊ huc ꝓpetuo stabile permansuꝝ. si artissime paupiatis fuerit terra sp munitū. voluitq̄ religionem suaꝝ titulo pauperatis intitulari. a bone memorie Inno. iij. priuilegiū paupiatis postulauit. ⁊ vt insolite petitioni facilius annueret. pontifex ip̄e cū magna benignitate ꝓmā notulā sua manu ꝓscripsit: ⁊ felicis recordationis greg. ix. patrono affectu sanctam illā virginē diligebat: cui cū suaderet vt ꝓpter eventū ꝑm ⁊ pericla laicos aliquas possessiones assentiret hec: quas ⁊ ip̄e liberaliter offerebat. fortissimo animo respuit ⁊ nullatenus acceptauit. Et ad eā dicēte pontifice. Si transgressionē voti formidas: nos te a voto absolutam iudicamus. p̄ sancte nequaq̄ a rp̄i sequela absolui desidero. Elemosynaꝝ fragmina passiq̄ minucie quas elemosynarij ꝓponebat valde suscipiebat hylariter. ⁊ quasi mensa de panibo integris exultabat potius in fragmentis. Duo aūt miracła in ipa tanta paupiate dñs ꝓ eam operatus est: vnicus erat in monasterio panis cū iam inflarent ⁊ fames ⁊ hora cōdi. dispēsatrice vocata iubet sancta panē dimidē ptē frambo mittere ptem sororibo retinere. de q̄ medietate retenta iubet. l. fieri mitta numerū sororū. insuras. ⁊ in mēsa paupiatis apponere. Cuiq̄ illa dicēt necessaria hic fore miracula vt tā modicus panis. l. sectiōes reciget. Rendit. fac filia secure: q̄s dico. Properat filia mīs mandatis implere. et orante cum eis. crescit diuino munere inter frangentis manus pua illa materia. ⁊ cuilibet d̄ quentu sua extrit porcio copiosa. Altera nec cū olla vellet ancillas. r. ata vt nec ꝑ se hāb existeret ꝓdimēti: accipit dña clara vasculū vnū lauans illud manibo suis: ponit. vas vacuū seo⁹. dicunt elemosynario vt vas accipiat ꝓ oleo elemosynā pollulando: accedit frater ad vas capiendū ⁊ plenū inuenit. q̄s oratio sancte impetrauit. Credit se frater decipi cū plenū inuenit q̄s sibi dicebat' vacuū accipiendum. nesciebat esse oratione sancte illud diuinitus collatum.

De miranda carnis .§.ii.

sine macerationē. silere magis q̄ loqui forsitan oporteret. cū talia fecerit in quibus audientium stupor cum rerū veritate ꝓtendit. nō illud magnū q̄ simplā tunicla ꝫ vili mātello de radi panno tegebat potius q̄ fouebat corpusculum suum. Nec illud mirandū q̄ calciamentoꝝ penitus ignorabat vsum. Nō magnum erat omni tempe cōtinua re ieiunia. nec vti lectulo siue pluma. In his dum in claustro habuit similes laudeo. fortasse nō meruit singulos. sed quę consentio carnis virginee ad vestem porcinā. Duo cum auerat enim sibi virgo sanctissima vestē de corio porci quā versa ad carnem bisp̄ida tonsura pilos secreto sb tunica deferebat. Vrebat nonnūq̄ duro cilicio de pilis eq̄ sodose ꝓserto. q̄b bis inde cotidie rudib⁹ stringebat ad corpus nuda humana. ꝫ interdum vincta sanctā erāt. p lectulo lignum durū prestabat sub capite officium pulinaris. Procedente tempore sororum debilitato corpori stratum. ꝫ capiti modicā palearem indulsit. Postea inbente patre francisco. ꝓpter infirmitates sacco paleis pleno vsa est.

Sanctatis tempore maiorem quadragesimā. ꝫ q̄dragesimam sancti martinii comede in pane et aqua ieiunans solis diebus dominicis sibi habebat victum gustabat. Et vt minus auditor (q̄b seruare nō potes) sexta quarta et septa feria nihil in eis quadragesimis gustebat cibi. Non mirum si tanta rigiditas tantoq̄ tempore observata claram infirmitatibus subdidit. ꝫ vires corporis enervauit. Quibus hoc tandem epūs assistēte ꝫ beatus franciscus illud triduum critiale iecunii. vt nullū mandantes sinat transire diē. in qua ad minus vnciam cum dimidia panis sumat in pastum.

De eius oratō .§.iii.

nis exercitio ꝫ efficatia. longis post cōpletoriū tractibus cū fratribus erat ꝫ lachrymar. psalmia dum in ipa ꝓmptāt in ceteris exultantur. Postq̄b fratres cetere fessa membra varia adibant refouere cubilibus. ipa in orationibus quigā ꝫ unicta mānebat. vt tricentas diuini salutarij lumine susciperet q̄ ceteras sopor occupasset. Sepissime ad orōē ꝓstrata terram infundit lachrymis oculisq̄ vemulcet. vt semp suū ibi tenere videret in manibus lachrymāti semel ꝓfunda nocte affuit angelus tenebras in forma nigri pueruli: dicens. Ne tantū plores q̄n ceca fies. Cui cū dico rūderet. Lecta nō erit qui deus videbit. cōfestim ille discessit. Cum alit ab oratione sancta cū iocunditate redibat cellida verba. ꝫ que soror pectora incendebant. de igne altaris dominici reportabat. Hoc ei erat ad matutinū ꝓuenire inuenculas quas p signa silenter excitans prouocabat ad laudes. Sepe ceteris dormientibus lampades accendebat. Sepe campanā ꝓprijs manibus ipa pulsabat. Nullū erat ibi tps: nullus in suo claustro locus vilidie. Libros hic oīonū eius recitare magnalia illa tempestate quas sibi sub imperatore frederico in diuersis mūdi partibus fecit nebat eccla. Vallis spoletana de cahcē ire frequenti⁹ imbibebat. Erāt enim p depopulatiōe castroꝝ. p expugnatione ciuitatū imperiali iussu ꝓstitate acies militū et sagittariorū saracenoꝝ agmina velut apum. Cunctis in assisinos hostilis semel furor irrueret. ꝫ ipsis portis exercitus egressus pinquaret. saracenoꝝ gens pessima sanguinē sp sitiēs rpi anoꝝ. apud sanctū Damianū intra loci termīos immo intra claustrum virginū influxerunt. Liquescunt vnāq̄ corda timoribus ꝫ ad matrem referant fletus suos. Que se infirma impanido cotidie ad hostium agnē duo iubet. ꝫ ante hostes poni precedente ea capsula argētea in qua erat sacramentū eucharistie. Cunctis se tota in orōne substrauisset rpo cum lachrymis ait. Placet mi dñe inermes nec alles tuas quas tuis amoribus cautrisi. manibus ecce tradi paganoꝝ: Custodi dñe has famulas tuas quas ipa in psenti articulo custodire nō posuit. Mox vox q̄ puerū de ꝓpitatorio ad aures ei⁹ intonuit vicēs. Ego vos sp custodiā. Mi dñe addidit illa. ꝫ hanc cuitatem si placet ꝓtege: q̄ nos. p tuo amore suscepimus. ꝫ vox ad eam. Grauissima sustinebat: si meo munere defendet. Tunc surgēs Clara flētes ꝓfortat vicēs. Fidelissimi p vobis filiole q̄ nihil pati enim mali. nec mota statim canis illoꝝ repulsa pauescit audacia. ꝫ p muros quos ascenderant descendētes celeriter exiit. omnis virtute deturbati. Precepit aūt sctā illis ne cui diceret hoc dum viueret. Alio tpe vitalis veterrima vir gloriē cupidus. ꝫ in pacis animositas. imperialem exercitum cui preerat admouit ꝓtra assisium. ꝫ circa ipm circuitu vastās obsidionem fixerat. firmans minacibus vetabis se nūq̄ recessurū donec caperet ciuitatē. Cuius iam timentur de periculo captionis. b. clara vocatis sororibus ait. Carissime: multa bona ab ista ciuitate q̄die suscipimus. quā ob rē impiū est si in tanta necessitate ꝓt possimus nō succurramus. Positis g̃ cinerib⁹ in capitibus singulis: quas ipa prima clamauerit ad dñm et toto corde ꝫ ipe eranditur eas. Nam dissoluto toto exercitu superbo bō ꝫ vota dissecit. ꝫ dux ipe belli gladio paulo post interimptus est.

Hermana q̄s eius. Agnes noīe quā ipa multū in seculo dilexerat. ꝓversa ad dñm rogabat obnixe. vt inspiraret viris idē ꝓpositū religionis in ea. vt cū ea immortali sponso nuberet seculū deserens ꝫ monasterij intraret. Nō frandauit deus eā a voluntate labioꝝ suoꝝ. Nā p⁹. xvj. dies a puerīcie ipi⁹. agnes virtutis clarā clare apum sui pectoris archanus dicēs se eo velle dño deseruire: q̄b illa gaudiose accepit ꝫ in monasterio suscepit. At ꝓsanguinei furore succēsi bis auditis ad monasteriū currūt pacifici simulātes accessum. rapiūt. et eis ingredientur. et desperant iam de clara. ad agnetē se vertunt inbentes vt domū redeat. Et cū illa respōderet se nullatenus a sorore sua clara velle discedere: pugnis ꝫ et calcibus in eum irruūt ꝓ capillos trahentes abstrahere conant. At illa reluctabat clamās ꝫ dicēs. Adiuna me soror mea. Otat. p ea clara. vt ꝓferat ei mentis constantiam. ꝫ illis iniquis auferat nocendi potestā. Et eos illi violenter p viam ducerēt. vestes abrumperēt capillos ei euellerent in via in terra cadentē. tanto pondere firmauit eam spūssanctus vt illam plures homines suis conatibus admitentes eaꝫ monere nō possent. Post longū ago nē clara hoc audiēs ꝓgit ad loci rogat. ꝓpinquos ꝫ tali cōflicta discedere. ꝫ agnetē seminecem in terra iacentem sue sollicitudini cōmēdare. Multo recedentibus licet amaro jamo agnes de terra surrexit ꝫ reuertēres ad monasteriū. b. francisco manus sua eam rotundit ꝫ vnacuꝫ sororē in via dñi erudiuit. Que etiā postmodū magnū ꝓfectionis apicem apprehendit. Accessit ad eaꝫ quedā mulier pfane dyocesis gratias ei agens eo q̄ a quinq̄ demonijs foret liberata. Fatebant⁹ eiꝫ demonia in sui expulsione q̄ oratio nes scē Clare ipa incenderent ꝫ ex posseso vasculo terrebarent. Ali nō sine cā gregis papa in huius scē orōnis fidē habebat mirabilem q̄ virtutē senserat efficacem.

De patientia ei⁹ .§.iiii.

ꝫ exercitio in infirmitatibus eius. sicut in infirmitate sui rpi. memoria memor erat. sic ꝫ rpō cū suis languoribus visitabat. In illa nativitatis hora q̄b paulo ibu natus misdus cum angelis inbilat. oīo dñe ad matutinū in oratorio pgunt. ꝫ matrē infirmitatibus ꝓstratā solā relinquūt. Cuius de paulo ibu cogitare cepisset ꝫ multū doleret q̄ suis laudibus interesse nō posset suspirās ait. Dñe deus: ecce sola relicta sū tibi loco isto. Et ecce mirabile dict⁹ ꝓdē q̄ ī ecclā scī francisci fiebat: suis cepit auribus intonare. Audiebat ibidem fratrū psallentiū. armoniā cantātiū. ipm et ꝓpriebat sonitum organoꝝ. q̄b vtiq̄ ꝓpter distātiā loci humanitus fieri nō potuit. si dominus vigoratus anditus. Et quod maius est ipa digna fuit dñi ꝓsepe videre. q̄b totam filiabus suis mane ad ea venientibus gaudiose renelauit. In ipa etiam sua grani infirmitate faciebat se erigi in

grabato ⁊ fulcimentis appositis sustentari. ⁊ sedens filabat delicatissimos pannos. de quibus vltra. l. paria corporalium faciens. ⁊ ea sencis tecis includens p plana ⁊ montana assisq; varijs ecclesijs destinabat. ad ipm venerabile sacramentū mirum deuotionē gerens. que et lachrymis cadebus susceptura irrigabat. Inter horas diei sextam ⁊ nonā. maiori ꝓpuctione ex more afficiebat. vt q̄si immolato dño immolaret. Oratione de quinq; plagis frequenti⁹ rumpabat. ⁊ officiū crucis frequētabat. Cotidiā. rq. nodoq; scopolos amulatā. subtus ad carnē cingebat. Aduenente quodā rpe sero sacratissime cene dñice festa q̄n taclara mesta ⁊ dolens et memoria dñice passionis in cel le secretarii se clausit. Et cum oranti dñm oīa. ꝓsequeret. et tristia vsq; ad mortē alia eius tristicie illius haustisset affectum. tota nocte illa ⁊ die sequenti sic absorpta fuit. sic a seipsa ꝑmansit aliena vt irreuerberatis luminibus rpo ꝑsita ⁊ gressus insensibilis videretur. Diuersa q̄s miracula signo crucis pegit. frēm quendā nōe Stephanū furia laborantē. b. francisc. ad dñam claram transmittit vt sup eū faciat signū crucis. Consignat eius obedientie filia iussu patris ⁊ paulatī obdormiēte vbi sancta orabat erat gis incolumis. Puer q̄dā matheolus noie trius annoꝝ lapillum quendā incaute suis intro lerat naribus. nemo poterat ex naso eius educē. nec ipe valebat ꝓicere. in angustia magna ꝑstiturus adducit ad clarā. ⁊ facto sup eum signo crucis. ꝓiecto lapide puer liber effugit. Alter puer de penutio oculi habens totū macula cooptū adductus fuit ad sanctam que postq̄ crucis signaculū sup cū fecit ait. Ducite eum ad matrē meā. hec em̄ ostulana dicta. vt ꝑ patuit. secuta fuerat filias ad monasteriū habitu religionis assumpto. qui adductus ad eā facto signo crucis liber a macla effect⁹ est. Duo ex ꝑpis monialibus suis vna nocte bemoenata a morbo fistule: quem p triennium passa fuerat. altera soror amata ab ydropisi signo crucis ꝑ eas libe rant. Duas alias mulieres a surditatis langore sig̃ eodem salutifero p eam sanate sunt. et plures alij infirmi sūt redditi sanitati. Quotidie sancti montis informabat sorores. Strepitū omnē de mentis hospitio procul pellē. ꝓinquos amore nō affici. Carnisq; stimulos ocatōis studio fugare. Mōstrat insidiosum hostē occultos puriss̄imo⁹ malo⁹ injicere laqueos. aliterq; sanctos aliter tēptare mūdanos. Denq; certis horis vult ogari manēs suis. nusq̄ maior cura silentij: nusq̄ ampliot ⁊ colet ⁊ tenot⁹ oībus honesti. Prouidebat q̄s filiabꝰ suis ꝑ deuotos ꝓdicatores alimoniā verbi dei et qua foā deteriosē nō efficit gres Et licet literata nō esset. literatoꝝ tū gaudebat audire ser monē rata q̄ in testa verboꝝ nucleus lateat. quē ipa attrigebat subtilius ⁊ sapidius degustabat. Cum semel papa Grego. ir. ꝓhibuisset ne aliquis frater ad monasteria co⁹ mittaꝝ sine licentia ꝑgeret. volens pia mater cibū sacre doctrine rarius habituras sororesq; gemitu dixit. Omnes deceꝰ o nobis auferat frēs postq̄ viralis patrimēti nobis abstulit ꝑsidios. Et statim oīa frēs remisit ad minist⁹ nolens habere elemosynarios q̄ panē corpalē acq̄rer⁹ post q̄s panis spūalis elemosynanos nō haberent. Qđ cū audisset papa grego. statim ꝓhibitū illud in generalis ministri manibꝰ relatauit. Sepe in frigore noctis ꝑtia manu cooperuit dormientes. ⁊ quas ad rigorē cōm̄ fuandum erat inualidas remissioꝝ moderamine vult esse ꝑcutas Si quam turbaret temptatio: si quā vt assolet inuaderet meditatio. secreto vocatam cum lachrymis ꝓlatā.

De religioso transi .§.v.

ta eius. Vigore carnis in annis puerilib⁹ aufferatur. pnie succumbēte. pollentiora tēpoꝝ dura occupauit infirmitas vt que sana dirata fuerat mentis operū. infirma diraret mentis passionū. Cuius virtus qualiter fuerit in infirmitate ꝓfecta: hinc maxime liquet q̄ in. xxviij. annoꝝ ligno re diutino nō murmur resonat nō querimonia: si sp gratiarum actio ⁊ vox laudis. Factū est aūt eo tempe quo sancta agnes propinquabat ad palmam vt curia romana et Lugduno migraret in ytaliam ⁊ veniret gnsiū. Audito Clare infirmitatis augmento. Dñs hostiensis cardinalis de penutio ꝓperat inuisere sponsam rpi. cuius fuerat officio pater cura paternius affectu puntissimo semp deuotus. pascit infirmā dñici corpis sacramēto. pascit ⁊ reliquo⁹ salutaris exhortationis alloquio. Supplicat illa cū lachrymis vt se ⁊ suas filias habeat in dño cōmendatas. et illud sup omnia rogat. vt principiū pauperum a dño papa ⁊ cardinalibꝰ sibi impetret ꝓfirmari. Qđ verbo ꝓmisit ⁊ ope impleuit. Crescente languore festinat felicis ⁊ venerande memorie innocentius papa. iij. matrē cardinalibus visitare rpi ancillam: ⁊ cuius vltra feminas ꝓfecerat vitam mortem nō dubitat papali ꝑsona venerandam. Ingressus monasteriū pergit ad lectulum infirmantis osq; porrigit manum osculandā. quā illa gratissime suscepit. et pedes aplici summa cum reuerentia osculādos exposcit. qđ et factū est dispolita aptitudine. Petit a summo pontifice remissionem oīm̄ peccatoꝝ. qđ et obtinuit mag⁹: recedentibus cunctis inuitat sorores ad gratias agendum deo de tam immenso beneficio vicarij visitationis ꝑsonalis dñi rpi. Et cū inter ceteras sorores eius agnes cū lachrymis erubescaret. ne se relicta discedat. Rendit: placet deo soror carissima q̄ recedā: sed tu flere desiste. q⁹ post me ad dominū festina pueries. Cui aūt plurib⁹ diebꝰ laboraret in extremis deuotione ꝓfouꝝ cardinalis q̄s et poenitentium visitatione frequenti bonotat. Qđ ꝺo audito mirabile est vt omnes ad se venientes (tanta est a dño fortitudine vigotata) in dño ꝓfortaret. xvij. diebus nullum cibꝰ sumere posset. Nam cū frater benignus in tantarus infirmitatē longo martyrio eam ad penitētā hortaret: liberrima ei voce respondit. Postq̄ dñs mei ihu christi gratiaꝰ p illum suum sanctum franciscū agnovi nulla pena molesta. nulla penitentia grauis. nulla mihi frater carissime infirmitas dura fuit. Plangunt filie delitute pie matris recessum. ⁊ quam vltra vluere nō essent. ꝓcumt cum lachrymis fugitē. Ad se aūt puella virgo sancta animam suam alloquit dicens. Vade secura quia bonū habes ꝓductorē itineris. vade quoniā qui creauit te ⁊ sanctificauit. Et tu inquit dñe benedictus sis q̄ me creasti. Ad quandā autem filiā se puertens ait. Videstu o filia regē glorie: quē ego video. In vestib⁹ aūt albis turba ingrediunt virginū que omnes aurea serta suis capitibꝰ deferebāt Graditur inter eas vna pre ceteris clarior. ꝓcedit ad lectulum. vbi sponsa filij recubat. et amantissime super eas inclinans amplexum dulcissimū ꝓstat. In crastino igitur beati laurentij egredit alia illa sanctissima ꝓmio perpetuo laureanda. Rumor incōtinēti de transitu virginis totum stupendo auditu ꝑcutit populū ciuitatis cōfluūt viri. Cōcurrunt mulieres. accurrit potestas cū multitudine militum et caterua armatorum. feroq; ac tota nocte custodias adhibent diligentes ne forte de preciosō thesauro qui erat in medio aliquid auferatur. Commouet⁹ seqnti die cuna tota: rpi vicarius cui⁹ cardinalibꝰ accessit ad locum. venitur ad celebrandum diuina. Cum frater ibi incipientibꝰ officium mortuoꝝ: dominus papa officiū de virginibꝰ non de mortuis fieri ꝓuoquirat. vt prius canonizare videretur q̄ esset tradituꝫ corpus sepulture. Reuerendissimo domino hostien. cardinali asserente. motoli⁹ is in bis fore agendā missa de mortuis celebrat. Episcopus hostiensis egregiū mundi vanitatis contemnatricem nobili sermone commendat. Circundant illico sanctum finus. deuota dignatione presbyteri cardinales. et circa ꝺ ginis corpus solita officia complent. Et demū ad sanctaꝫ georgiū cum tubarum clangore ⁊ iubilatione solenni corpus sacrum deportatur. vbi corpus beati Francisci ꝓmo conditum fuerat. Paucis ꝺo interiectis diebꝰ Agnes soror eius ad agni nuptias euocata sororem Clarā ad eter-

nas delitias subsecuta est. Nempe illa sunt sanctorum signa mirifica illa miraculoꝝ testimonia veneranda. que in moꝝ sanctitate et operū pfectione cōstituunt. Johannes equidem nullū signū fecit. nō tamē erant Johanne qui signa faciunt sanctiores. Omis ē sufficeret ad testimonium sanctitatis virgini clare pfectissime vite sue pconiū. tū ad eam glie ostendēdā ꝛ deuotionē excitandam. claruit q̄s multis miraculis post mortē que diligenter examinata et pbata sunt. in canonizatione eius p̄ Innocen. iij. Quidam puer perusinus Jacobus nōie demonio pessimo obsessus. ꝛ aliqñ se in ignem pjiciens. nūc in terrā elidens adductus ad tumulū virginis ꝛ deuote ei a suis pmendatus omnino liberatus est. Alij q̄s sunt a vexatione demonū sanati. Valentinus de spello se sancte recōmendans. liber euasit. Jacobell⁹. xij. annoꝝ lumine priuatus. visum recepit meritis sancte. Claudo et vtero matris gressus datur rect⁹. Parvulū a lupo arreptū morsu mē scīz innocās de sancto spū recepit sanus. Multa alia miracula dñs fecit ad gloriā sūe sne clare. P⁹ duos annos aūt a trālitu suo i. Anno dñi. M. cc. lv. cuj⁹ curie esset ananie p alexādꝝ quartū scōz catbalogo est ascripta seu canonizata cū solennitate. Erat aūt q̄ seraginana tpe obitus sui.

De egregijs viris in sanctitate dignitate ꝛ scientia ordinis nrōꝝ. ꝛ generalibꝫ ordinis. ex cronica ordinis minorum. Capm. vij.

Primus omnium generalis minister fuit gloriosissimus pater noster franciscꝰ: quē electū esse nō reperi: sed p̄ p̄uilegia papalia deuotissime instituit. Hic brūissimus pi p̄ lucrandis mercatōnū reputat negocijs. temū a spūscō nōnullis reuelatōnibꝫ. ꝛ q̄busdā interioribꝫ manuductōnibꝫ tract⁹. ꝛ q̄si quadā vi gracia liquefactus. ꝛ inde multarum tribulationū tumultibꝫ malleat⁹ fuit in vir pfectū: finalē transformat⁹. Nam p̄ duos annos honestū habitus. ꝛ heremiticū gerens. postando baculū in manibꝫ. accinctus corrigia. calciatis incedens pedibꝫ. p̄ ciuitatē assisij mendicando nīc latebat in heremis. nūc ecclīaꝝ reparatōnibꝫ insistebat deuotus. Incepit aūt vitam istam. Anno dñi. M. ccvj. Pōtificat⁹ dñi Inno. tercij. anno. xiij. Anno vo dñi. M. ccix. dū missam in ecclia sce marie de portiuncula deuotus audiret. ꝛ legeret euangelium ide quo xp̄c virit aplis. Nolite portare aurū aut argentū. neq; sacculū neq; peram. neq; calciamenta ꝛc. Illico calciamēta deposuit pera ꝛ pecuniam abdicauit. recctisq; baculo ꝛ corrigia. una ꝑcentus tunicala. p cingulo funē sumpsit. Et sic ad seruandā virā evangelicaꝝ se totis vinbꝰ recollegit. Quo tpe fm opinionē venoté in lapide isto fundamentali. ordo fratrū minoꝝ initiū ꝛ fundamentū accepit. Cunq; sic a mūdo abstractus a multis reputatus insanus. q̄ duos annos in marina asseruerat. p̄ aptate ꝛ patientia sol⁹ dño seruiret. Vir quidā venerabilis de nobilioꝝ pruden tiorib⁹ ꝛ vtiorib⁹ ciuitatis assisij: bernardus nōie: cui⁹ cōsilio tota ciuitas dīa regebat'. prudenter ꝑsiderans in beato francisco. tantū mundi p̄emptū. diuino instinctu ipm ad secū cenandū ꝛ pernoctandū deuote inuitauit. vt ei⁹ sanctitatem vel fatuitatē melius explorare valeret. Et cuj⁹ post cenam lectos quos. p se ꝛ b. franci. ꝑparari fecerat. ambo intrassent. Dīo bernardus fonter sternendo: finxit se p̄fundissime dormire. Hic sanctus franciscus ꝛ mēte ꝛ vultu in deū intendēs. elevatis manibꝫ totus ignitus cū indicibilibꝫ lachrymis ꝛ deuota modestate p̄nue hec verba replicabat. Deus meus ꝛ omnia. Deꝰ meus et oīa. Nōcti fulgore lampadis intra cameram ardentis. dīus bernardus videret. Surgens mane. totus deuotōne succensus. dixit sancto franc. Frater franciscē: ego disposui penitus mundum relinquere. ꝛ te sequi: ac facere quecūq; mandaueris mihi. Cui sanct⁹ totus exhylaratus respondit. Domine Bernarde. Istud est a deo arduū. q̄ a domino est consilium requirendum. Et ideo pergamus ad episcopū et ibi dicetur nobis quid nos oporteat facere. Et cum ibi fuissent audita missa pueria oratōne sacerdotem illum rogauit celebrarat deuotū rogat. vt missale aperiat. Nō cuj⁹ factū signo crucis impleuit illud occurrit primo. Si vis pfect⁹ esse. Vade ꝛ vende oīa que habes ꝛ da pauperibꝫ. Et secūdo aperiens occurrit illud. Qui vult venire p̄ me abneget semetipm ꝛc. In tercia libri apertōe occurrit id. nihil tuleritis in via. Quis audita dixit. be. francisce. Ecce p̄silium domini. Vade perfecte que audisti. Statim dominus bernardus omnia. que habebat magni valoris cupiditia vendidit et comitante sancto Francisco in platea sancti georgij pauperibus erogauit. Et eodem anno. f. M. ccviij. habitum religionis et vitam apostolicam accepit. Eodem tempore dominꝰ Petrus catbanij canonicꝰ sancti ruffini assisij. omnibꝫ suis pauperibus distributis ordinem intrauit. Et post octo dies quidā alius de assisio egidius nōie exemplo eoꝝ prouocatus similiter habitum a. b. franci. accepit. Post quos alij octo ad ordinem se recepti vicz frater sabatin⁹. Ff monachus. Fr̄ iebānes de capella Frater philippus. Frater Jacobes de scō stantio. Frē barbarus. Frater bernardus. ꝛ frat' angel⁹. Isti sunt. xij. fratres quasi. xij. ordinis fundamenta. et. xij. apli vitā cuā gelicā totis vinbꝰ seruare eligētes: q̄ omnes fuerūt sancti simi viri excepto fratre Johanne de capella. q̄ vt alter iudas factus in ordine leprosus fuerat. cui⁹ successus ordnē egrē diens a deo sic in manibꝰ demonū derelinquit' q̄ abiēs laqueo se suspendit. vt etiā in tampuerso discipulo francis. ꝑsonaret xp̄o. Beatus igit franciscꝰ cūcta sua familia primitiua in quodam tugurio derelicto: qui ruinosus totus dicebatur ieiunijs vacans et orationibus mozabatur. Et in eodem loco diuino assistente spirita quandaꝫ regulam scripsit: vbi pene omnia mandata que xp̄s apostolis dedit inserūt. et omnes pfessores eiusdē taꝫ prelatos q̄s subditos nominibus euangelicis nuncupauit. Nam ꝛ prelatos ministros iuxta id. Qui maior est vīm ille sit minister vester. Et omnes generaliter fratres minores fm id. Quod fecistis vni ex bis fratribꝰ meis minoribꝰ mihi fecistis. Cum eisdem aūt. xj. fratribus ipe duodecim⁹ iuxta numerum apostolicum ad presentiā domini pape Inno centij tercij se contulit ꝛ dictam regulam app̄obandā obtulit. se et sua a mundo totaliter abstrahi supplicitet req̄sit. Dīo ho papa Innocen. ex pcepto diuinis reuelationib⁹. et suasu dñi Johannis cardinalis episcopi sabinēsis. qui beato francisco ꝛ suis se etiā ipe ꝓtectorem ꝛ protectorem incuria obtulerat. regulas q̄p̄ obtinuit. ꝛ vniuersis fratribus taꝫ clericis q̄ laicis presentibus. datis eis parvis tonsuris dedit de penitentia predicanda mandata. Et tunc beatum Franciscū instituit totius ordinis generalem ministrum. Et ipse statim flexis genibus. emisit obedientiam domino pape. Et alij fratres beato Francisco de mandato domini pape promiserūt firmiter obedire. Reversus ante. b. franciscus cum fratribꝰ suis versus vallem spoletanā. cepit per ciuitates ꝛ castra feruenter predicare: cuius ꝑdicatōnis. ꝛ alioꝝ fratrum fomite. multi ad mari ad penitentiā: ordinem sunt ingressi. Inter quos fuit frater Silvester primus sacerdos: qui ordinem intrauit Hic vidit tribus noctibꝰ crucem marinā ꝛ fulgentem ex ore. b. francisci procedentem: cuius aspectu draco tetrimus circundans ad ejectionem ciuitatis assisij penitus fugabatur. Quo inductus oraculo. cum magna deuotione rebus suis pauperibus distribuit ordinem intrauit. vbi ad tantam mentis elevatōnem peruenit. q̄ cum deo quasi facie ad faciem loquebatur. Et beatus Franciscus ad eum mittebat quando in dubijs scire volebat domini voluntatem. Intrauerunt etiam ordinem. frater pacificus rex versuū ab impatore coronatus. q̄s repente sancti⁹ dnoꝝ transuersis ensibꝰ ꝑsignatum in quodam monasterio pre-

dicantem in ordine sanctissime viuens. Frater Leo totus columbin⁹ ꝓfessor sancti francisci: quē ꝓpter eius vite simplicitatem. sanctus fratrē pecorellā dei frequenter nomināt. Frater rufinus nobilis ꝓsanguine⁹ sancte clare. Frāc masseus facundissimus ⁊ multus curialis. Frater iuniper⁹ humillimus et patientissimus. et frater morcus de ordine crucifero⁹: ac frater iohānes a sancto francisco cognominatus simplex. Quē sequentē bonum. vt alterū bīysius ad culturā euangelice ꝓfectionis adduxit. Qui tanta innocentie puritate pollebat. vt in omnibus sanctus otantem actibꝫ ⁊ gestibꝫ corpalibꝫ vellet imitari. Et ideo dū sanct⁹ orabat ipm aspiciebat ꝓtinue ⁊ curiose. Ita qñ. b. fran. flebat vel lenabat genua vel man⁹ vel oculos ad celū. vel spuebat vel suspirabat vel oscitabat frater iohannes ille se ei ꝓsonabat. Et cū scīo te hoc dulciter eū reprehēderet. Rndit. Pater ego ꝓmitti facere que eu fac. quātē necesse habeo facere. que te videro adimplere. Qui peruenit ad magnā sanctitatē. ⁊ ante. b. franciscū de bacvita migrauit. Anno dñi. M. ccvj. īstituit ordinē pauperū dnarum: quē ante ꝓ ser annos futurū in ecclia dei ꝓphetauerat. dum ecclīa sancti damiani sollicite repabat: cui⁹ prima plantula fuit virgo sanctissima clara. Quā in ecclesia sancte marie de portiuncula attonsa. ⁊ religionis velle in dutam in monasterio sancti pauli monacha⁹ nigra⁹ pro custodia collocauit. Demū ipsam ad ecclesiam sancti michaelis de panso transtulit. intra ciuitatē assisij. ⁊ finaliter in ecclesia sancti damiani extra muros cui⁹ soror sua agnes: posit multas supatas tribulatiōes inclusit. Eodē anno desiderio martyrij fervens versus terrā sanctā trāsfretare temptauit. ꝑ diuina dispositiōe redire cōpulsus est. Et cum hyspaniā pertransisset. cepit grauissime infirmari: nī hominus visitauit. inuia. b. iacobi apl̄i. ⁊ reuertit⁹ ē in tusciam. Anno dñi. M. ccv. tempe cōcilij generalis sub Innoc. tercio celebrati. cū esset rome. vbi ⁊ sanctus dūc⁹ erat. ꝓo approbatiōe ordinis sui. ostensa visione de ipso sancto dnico ⁊ fran. cum ordinibꝫ suis missa a xp̄o ⁊ matre eius ad pdicandū penitentiā. in ecclesiam sancti petri se mutuo recognouerūt. ⁊ amplexantes se in osculo sancto facti sunt coꝝ vnū ⁊ anima vna in dño. Postea. b. francisc⁹ arripuit versus franciam. ꝑ in via repeniens dñm hugolinum cardinalem hostiēn. qui missus fuerat legatus in lombardiā ab honorio papa. de ꝓsilio eius reuersus ē. Dixit ei sibi. Nolo q̄ a curia recedas. qī dñs papa ⁊ cardinales pera emulos tue religionis. melius ipsam foueāt ⁊ ꝓtegent: te ꝓsente. Et sic redire ꝓpulsus. misit in franciā fratrem pacificum qui prius ibi ministr⁹ officiū gessit. et illam ꝓuinciam prouide gubernauit: tūc etiam misit in hyspaniam fratres multos. vt iuxta datum sibi a deo mandatū. cum ibi fuit loca ibi ad habitandū caperēt et hereticos: q̄ illam regionem inhabitabāt. sua pdicatiōe ꝓturarēt. Qui cum ad regnū portugalie venissent. videntes eos ꝓpter habitu singularis forme indutos. lingua extraneos. timentes ne forte heretici essent male receperunt. et eos inter se nullatenus habitare ꝑmiserunt. Sy regina portugalie de nocta dñā. audita eoꝝ fama et causa aduentus a viro suo alphonso obtinuit. vt vltbone ⁊ minarum duo loca construere possent. quib⁹ locis habitantes fratres. a dicta regina. vt filij a matre fouebantur. Inter ceteros frēs in hyspania missos deſtinatus fuit quidam frater Zacharias romanus magne sanctitatis vir. Qui deficiente pane fratrib⁹ guardianus existens. a domino impetrauit angelum dei mitti ad eum: qui tot panes candidos et sapidissimos ad esum detulit. quot erant fratres. Et altera vice cum quidam ad pdicationem eius cōpunctus sibi ꝓfessū fuisset. inter cetera expressit se multum dubitare de veritate sacramenti eucharistie. et cum verbis eius perspassiuis dubitatio a mente eius auellinō posset. mandauit sibi. vt die sequenti veniret ad audiendum missam eius: ⁊ dominus sibi prouideret. Quod cū fecisset deuote misse assīs. vidit manifeste q̄ hostia quā tenebat in manu prefat⁹ sacharias. post ꝓcratiōem erat conuersa in carnem. quotiēscūq; voluit ꝑmonionem assumere. ⁊ tūc reuersa est in speciē hostie sicut prius. Et ex hoc miraculo liberatus est a dubitatiōe illa. Hic frater zacharias ibi demum spiritū deo reddens: miraculis effulsit. Dilli hinc inde p orbē fratres a quibusdā⁹ prouinciis recipiebant. vt pauperes. sed nō sinebantur edificare loca. ⁊ ab alijs cum multo murmure expellebantur. tanq̄ falsarij et suspecti. pro eo q̄ sui statuti nullam literam autenticam afferebant. Regula enī nondum erat bullata. eo verbo bene per Innoc. tercius approbata. ⁊ ideo post aliquod tempus fratres afflicti et confusi de diuersis partibus ad beatū franciscū redierunt. referentes vocatiōem suam ⁊ causam. Hoc autem dominus hugolino cardinali hostien. ꝓ remedio adhibendo instruarunt. Ipse autem eos domino bonorio ꝓsentauit. b. franciscum cum fratribus ⁊ in omnib⁹ opportunis fauorabiliter inuenit. Qui etiam. b. Francis. coram domno papa ⁊ cardinalibus ferventer pdicauit. ⁊ ad amorem sui ordinis inflamauit. Et defuncto domino Jo. cardinali. petijt. b. Francis. ipsum dominum Hugolinum: qui postea fuit Grego. ix. dictus sui ordinis protectorem. Et ille fuit primus protector ordinis ꝑm formam regule postulat⁹ Anno ihu. M. ccxiij. a prima conuersione beati Francisci. Anno. xij. in capso generali apud sanctā mariā de portiuncula celebrato ex cūctis electis ministris de voluntate dei missi fuerunt fratres fere per totum mundum cum literis bonoꝝ pape missis vniuersis ecclesiarum prelatis ⁊ rectoribus huius tenoris. Honorius episcopus seruus seruorū dei ꝛc. Cum dilecti filij franciscus. ⁊ socij eius de vita ⁊ religione minorum abiectis huius mundi vanitatibus elegerint viam vite. a romana ecclesia merito approbatam. ⁊ ferendo semina verbi dei apostolorum exemplo circumeāt regiones vniuersitatem vestram rogamus. ⁊ exhortamur per apostolica scripta: mandantes q̄tenus cū latores presentū de pdictoꝝ fratrū collegio existentes. ad vos pruerint declinandū. ipsos recipientes sicut catholicos ⁊ fideles eos ob reuerentiam dīnā ⁊ nostram. vos exhibeatis fauorabiles ⁊ benignos. Dictus etiam cardinalis dñs Jugolinus hostiēn epūs. ⁊ protector ordinis ⁊ multi alij cardinales miserūt ad hoc idem literas efficaces. Cum his literis fratres celebrato capitulo suo dispersi ꝑ patrias. visis literis sunt cantanter recepti. Et ex his pōt satis declarari dubiū: quod mouet sepe. quis eodo fuerit primus institutus seu ꝓfessus a sede apl̄ica: pdicatoꝝ vel minoꝝ. Et pdictis cūm patet q̄ ēstum ad quandam concessionem simplicem habitus. ⁊ modi illius viuendi. ⁊ quasi permissionem fuit prius institutus eodo minoꝝ. qī per Innoc. tercium vt dictum est. Cūm ꝛo ad solemnem approbatiōnem per bullas apl̄icas autentice. fuit prius eodo predicatorum ꝓfessus. qī in principio pontificatus honorij. Et post aliquod tempus eodo minoꝝ solemniter approbatus ꝑ literas apl̄icas ⁊ regula approbata.

Eo tempore de .§.i.

voluntate dñi. b. franciscus misit sex fratres ꝓfectissimos. ad regnū marochioꝝ. vt infidelib⁹ legē purissimā tenentes machometicā. fidem catholicam predicarēt. Qui illuc profecti post miracula aliqua facta. cū publice pdicarent fidem xp̄i detestantes legē machometi. ꝛ gesta eor⁹ abominanda. A rege marochiorum fuerūt in carcere reclusi. ⁊ ex. diebꝫ sine cibo ⁊ potu eos esse mādauit. ꝑ diuina fuerūt interea ꝓsolatiōe refecti. Demum p⁹ multos ⁊ varios eorum cruciatus. ipse eor⁹ crudelissimus per medū frontis gladio manu ꝓpria interemit. corpora quoq; eorum igni tradi fecit: ꝑ vim virtutis sue oblatus ē ignis deo illa corpa illesa ꝓseruādo. Que postea honorifice a fidelib⁹ sūt sepulta. ⁊ plura miracula ibi facta. Eodē anno: quo sancti fuerunt interfecti in regno marochiorum. et regnum eius in

vindictam sanctorum indignatio dei efferbuit. Nec manus vertera z brachiū qbo sanctos occiderat z ciulde partis omnia membra vsq ad pedē dextz fuerūt deficcata. In parua etiā illa trib annis sequentib immediate nihil platter quo secuta est tanta sterilitas rerū z boim pestilentia p.v. annos cōtinuos quasi maior parsillius gentis fuit pestis mosbum deleta. vt intra numerū fratrum sequerēt annorum numerus pestilentialium. Istorū aūt sanctorum martyrū exemplo bēs antoni⁹ q dr de padua. nō q inde oriundus sed qz ibi defunctus z gloriosus ostensus. tunc in hyspania canonicus existens in monasterio scē crucis qui vernandus antea vocabat. zelo martyrij flagrās. ordinē minoz ingressus ē etatis sue anno. xxv. et. x. annos in ordine degit plenus scirate z pclarus doctrina et miraculis. In illa aūt fratz dispersione p orbē b. franciscus ob feruoiem martyrij ad partes syrie cum. xij. aliis fratrib transfretauit. Et assumpto fratre illuminato. ad soldanū cū aliis precit. Sz ab infidis saracenoz tenti. ligati z crudeliter verberati tandē ad soldanū sunt pducti. Undeia cobus de vitriaco cardinalis in hierosolimitana hystoria. qđ descripsit sic ait. Vidimus primos ordinis minorum fundatorem franciscū noie verum simplicem et illeteratz dilectum deo z hominib ad tantā ebrietatis diuini amoris excellum z feruoris spūm raptū fuisse. q cum ad exercitū xpianoz an damiatz in terra egypti deuenisset ad soldam egyptī castra intrepidus z fidei clipeo cōmunitus ac cessit. Quem cum in via captum tenuissent saraceni. ego inquit xpianus sum. ducite me ad dūm vestrū. Hunc adductū cotaz eo cernens bestia illa crudelis aspecto eius in mansuetudinem conuersa est. per dies q aliquot. ipm sibi et suis ch̄tiū fidem predicantem attentissime audiuit. tandem metuēs ne aliqui de exercitu suo verboum eius efficacia ad christum conuersi. ad xpianoz exercitum transirent cum omni reuerentia z securitate ad nostroz castra adduci precepit dicens ei. Ora. p me vt deus illā fidem et legem que sibi magis placet dignetur inspirare. Saraceni autem fratres minores tādiu de fide xpi z doctrina euāgelica predicantes libenter audierūt. quousq; machometo tanq; mendaci z perfido manifeste contradicerent. nā extunc eos impie verberantes. z pene trucidantes de suis ciuitatib expulerunt. Dolt que beatus franciscus diuino premonitus oraculo ad pces fidelū remeauit. Missus est autem ad puinciam pxoncie frater Johānes bonelli de florentia vir perfectus z magni zeli qui factus minister ibidē in arelatem capitulum pxoniale celebrauit In quo sancto Antonio de padua predicante beatus Franciscus apparuit. et fratres multipliciter spūs cōsolatione replenit. Ad partes aquitanie directus fuit columbine simplicitate frater xpoferus. qui vitę et miraculis pclarus illas illustrauit. in quibus ceteroz fuit honorifice tumulatus. Ad puinciam anglie destinatus fuit per b. francis. frat agnellus pisanus qui conuentū pisanū fundauerat cum fratre Alberto pisano. q postea fuit generalis minister et tribo aliis qui in regno anglie religionē minoz plantauerūt. Et ibi ministeł puincialis dictus frater agnellus fuit institutus. Intrantes aūt cantuariā anglie a fratribo predicatoribus qui iam ibi receperant conuentum caritative sunt recepti.

Recedentes inde .§.ii.

minores pfecti sunt vt sua oronem notabilem ciuitatem et pernenerunt ad quandā grāgiam monachoz nigroz. monasterij de arabadon. que est in vastissimo nemore. inter londoniā et oroniā sita. Et illo sero xpeer pluuias vltra pcedere non valentes. famentes fame pcitati et frigore. z a monachis ibi existentibus hospitium humiliter postulauerunt. Iuniot vo videns eos facie squalidos z vestimentis habitu z alterius lingue: ioculatores eos existimans nunciauit priori. qui ibi cū fratribus aliis monachis erat p mintione z recreatione. videlicet cū sacrista. cellerario et quodam alio iuniore. Qui cū fuissent introducti vt biberent et laderent cotam eis. Responderunt fratres se nō esse ioculatores. sed religiosos vite apostolice professores. A quoz vo et aliis tāq; falsi q̄stores abiecti extra portam contemptibiliter expelluntur. Iuniot aūt monach⁹ eis compatiens rogauit ianitorem vt posq; quot secum intrasset. illos in comum introduceret fenarium. et ipse de alijs prouideret. Introductis igitur fratribus ad vomiendum super fenum. monachus ille panem et cerenisiam eis apportauit. se oōnibo ipoz recommendans. Et post hec lectum suum intrauit. Qui requiescens in somnis vidit dūm in throno mirabili residentem. z omnes ad iudicium puocantes. Et terribili voce ait. Vocent huius loci patrem. Cūq; adducti fuissent omnes monachi sepadicti. Veuebat ab alia pte quida pauper cilo et despectus in habitu ipsoz fratrum minorum. z cū clamore conquestus est dicens. Justissime iudex clamat ad te sanguis fratrum minoz qui est ista nocte per hos monachos q̄ntum in eis fuit pcussatus. dum eis in tanto periculo cibum et hospitium denegarunt. cum tamen isti fratres omnia pro amore tuo reliquerunt. et hoc venerunt animas q̄ rerequas tu mouens redemisti. Et negauerūt seruis tuis que ioculatoribo non negassent. Tunc christus terribilivultu dixit priori. De quo ordine es tu. Qui respondit de ordine sancti benedicti. Et conuersus christus ad scm benedictū dixit. Est ne verū qđ ille dicit. Qui respondit. Domine destructus est mee religionis ipe et socij eius nā ego precepi in regula. Q̄ mensa abbatis semper sit cū hospitibo. et nunc illi necessaria hospitibus negauerūt. Tūc precepit christus vt in vimo que ibi erat in claustro suam suspenderetur. et similiter fuit factum de sacristia z cellerario. post similes reprehensiones. vindicatum de eis. Quibus suspensis vertit se christus ad illum monachum. q̄ fecerat misericordiam in minores. Interrogans cuius ordinis esset. Considerās ille quomodo monachi benedictini fuerant male tractati. toens tremebundus z sibi pauēs dixit domino. Ego sum de ordine huius pauperis. Tūc xpc illi pauperi dixit. Ymāscere ē ne verū q̄ ille sit de ordine tuo Rndit francē. Sūe meus est. z cruc recipio eum. Cūq; ipm fuisset ample rarer fuit a somno excitatus. et stupēs ad huius visionē et maxime. q̄ nomen franciscī audierat a xpo cucurrit nunciare priori. qđ reperit in sua camera vehemēs z penitus suffocatum. Qui territus clamauit. et currens ad alios monachos inuent modo simili strāgulatos. Et cū vellet ad fratres minores pfugere ipos reperit recessisse. Nam timore priozis ianitor licētiauerat eos summo mane. et pergēs ad abbatē omnia p ordinē enarrauit. Qua de re fuit valde stupefactus. Et cū illa hinc inde vulgarent dicti fratres oronia veniētes a rege henrico sunt honorifice recepti. Quibo rex dedit eis locū ad cōuentū pstruendū. Intantuz aūt fratres illi fuerūt in pbus dūs sanctitate famosi q nō solum monachi ville. qui fuit primus sibi receptus ad ordinem minorum. Sz et dūs Radulfus episcopus erfordensis z quidā abbas cū multis aliis ordinē intrauit. z tam humiliter puersati sunt vt ipe epc z abbas lapides portarent. p pstructione cōuentus. Hic vo frater agnellus cū ista iuniores ad ordinem recepisset ordinauit ibi studiū z rogauit dūm Robertum venerabilē oronie theologie mgrm vt regeret scos fratrū. Qui humiliter acceuit. donec de ordine habuit successorē. Cū aūt dict⁹ frat agnell⁹ ad cundē puenuz de fonis applicuisset. voluit experiri qđ frēs predicti in studio pficissent. Et videns eos disputātes adinuicē accessit. Et audiens eos disputantes. Verū ista sit vera. Dei est. zelo accensus z multuz turbatus ait. Isti me simplices z illiterati ad deū rapiūt. Et illi trati deū esse ponūt in questione. Et ob hoc illud studiū reuocauit.

Anno domini.M. .C.iii.

ccxij. b. franciscus instituit tercium ordinē qui dicit penitentium ꝑpter illos: qui matrimonio iuncti facere penitentiaꝫ flagitabāt. Quoꝝ primus fuit quidā sanctus homo dictus lucius. Et eodē anno bononie papa tercius dedit eodini priuilegiū. q̄ nullus post ꝓfessionē factā ordinem exire ꝓsumeret. Et eueniē aūt nullus tenere auderet Et q̄ nullus posset sub habitu dicti ordinis euagari. Et pera hoc ꝓsumentes possent fratres ꝑcussiā ecclīasticam exercere. Anno dñi. M. ccxxij. fuit vir quidā in italia bartholomeus nōie: qui audita fama. b. francisci circā quā q̄ diffusa. ad eius ꝑdicatōēs aduocationē deferēs. (Aduocatus eīm erat) sub honesto habitu. ⁊ tercia regula dignos ꝓfectus facere sagacebat. ⁊ tantā cum. b. francisco ꝓcreuerat familiaritatē. q̄ sanctus recipiendi fratres sibi ꝑcesserat facultatē. Hic habebat demoniacā i domo qui quasi ꝓpinse loquebatur. Cum aūt. b. franciscus ad illud hospitiū quadam die accederet. anteq̄ multū appropinquaret. demoniacus ille cepit tacere. ⁊ p triduū continue tacuit. Post recessum. b. francisci loquacitatem ꝓpriā resumpsit. Admiratus ergo dyabolus a dicto bartholomeo. cur tacuiss̄ p illud triduū. Rōdit. q̄ ex quo applicuit b. fran. ita religatus fuerat a deo. q̄ vnū verbum proferre nō potuisset: ⁊ bartholomeus adiecit. Est ne ergo tantus hic frater franciscus. vt per eum sic pati possemus ⁊ ligari. Cui. Vere talis est et tanta est eius virt⁹. q̄ magnalia totus mund⁹ cū admiratōne: totus mūdus cognoscit. Et non quid inq̄t bartholome⁹ vos de eius aduentu. ecquo tantus est abq̄d cognouistis: ⁊ demon. Nō est multū temp⁹ q̄ princeps noster nos oēs simul ꝓgregauit. ⁊ dixit q̄ patrē ccix. deus mundū sic mundū peccatis inuolui ꝓmisit. quia mūdo peccatis multū collapso. semp aliquem miserat p peccatoribus ꝓuertendis. Sicut noe abrahaꝫ deinde moysen. Demū ꝑm ⁊ apl̄os. Quia igit modo humanū genꝰ viā xpi ⁊ apl̄oꝝ reliquerat. ⁊ memoria passionis eius a cordibꝫ hoīm. q̄si totaliter recesserat. et multis argumētis datꝫ est. q̄ mittend⁹ erat aliq̄s reformator. Cum aūt videremus illū franciscū. sic ardua virtutē cum tanto feruore ascendere. mōdana ꝓtemnere. vitā xpi renouare. tantā ꝓgregaōēm hoīm ꝓfectoꝝ posse trahere. q̄si certissimaliter existimauim⁹ q̄ ipse est. quē timebam⁹. p mūdi reformatione mittendū. Et adiecit demon. l. princeps de morū q̄ deo p̄e petra mundū turbato xp̄c ꝓmisit suā passionem in paro hoie renouari. p quā cordibꝫ imprimeret fidei. a quibꝰ videbat penitus oboleta. Hoc aūt fuit biēnio an̄ q̄ sanctus sacra stigmata recepisset. Et ideo inquit demō petra xp̄m ⁊ eius ordinē cogitauim⁹ opponere vires nr̄as. Nam cū in tali loco essent trin. vij. fratres ipsius ordis fere. vij. milia demoniū milla sunt ad rempt̄ancū illos frēs. Inuenimus aūt viā p quam illos saltim p obliquū ad transgressionē regule deducem⁹. Nam petra puritatē p mulierū familiaritatē. ⁊ iuuenū insolentiam receptionē. Contra pauperatē edificioꝝ sumptuosas ſꝑfluitates. Contra obedientiā opinionū diuersitatē adeo. q̄ a statu primo ordo videbit declinasse. Et tūc alius exurget qui maiora faciet q̄ franciscus. Et tūc magna ps hominum per monita et ⁊ sequacium conuertetur.

Anno domini.M. .C.iiii.

ccxxij. cum dñs hugolinus cardinalis hostiēn. ꝓtector ordinis vellet regulā. p dñm bononiē ꝓfirmari. b. franci. prestita sibi pn̄e celestinē visione de macia panū fabricissimis. vt regulā ad ꝓpriā ꝓfessionē formā reduceret a deo ꝓmonit⁹ accēdit. cū duobus fribꝰ. f. leone assisino ⁊ bonisio bononiēsi in montē rayneri. ibiq̄ ieiunādo ⁊ orādo regulam. quam et ore domini sibi assistentis percepit diligenter scripture commendauit. et cum descendisset. et eam fratri helye vicario suo castodiendam tradidisset. ille per incuriam eam amisit. Unde b. franciscus iterum ascendens in montem eandem regulam sancto reuelante spū exarauit. Cum ꝑo sets in monte existente diuersi ministri cōgregati. ne forte nimis asperam regulam institueret formidantes. ad eū cū fratre helya vicario suo accederunt. dicentes q̄ ad observationē illius regule. nisi eam dictaret de cuꝰ cōsilio se minime obligarēt. Ubi audita est in aere ꝑ dicentes se velle. q̄ regula illa ab vniuersis fratribꝰ ad trāsgressū fuaret cū oīa que ibi erant a sua procederent volūtate. Et eodē āno fuit regula illa p bonoriū tercium approbata. pennificat⁹ ipius anno. viij. ab inceptōe ordinis. et q̄ sanctus cepit habere fratres anno. xv. Eodē anno de mense ianuarij. b. franc. obtinuit. p a deo intercedente. b. dei genitrice maria ⁊ dñā a suo vicario bonoriū. iij. indulgentias plenariam peccatoꝝ annis singulis accedentibꝰ ad ecclīas scē Marie de angelis. prima die augusti. ⁊ q̄ duraret per diem naturalem incipiendo a secundis vesꝑis illi⁹ diei vsq̄ ad vesperas die sequētis includendo noctem. q̄ die illa ecclesia fuit a septem epis de mandato dñi pape solenniter cōsecrata ⁊ dicta indulgentia publicata. Anno ꝑo dñi. M. ccxxiij. ad dictę regule ⁊ plenarie indulgēie ꝓfirmatiōēs. circa festum exaltatōnis sancte crucis. vel vt in quadam reuelatione diuina continetur in eodem festo crucis. b. francisc. fuit sacris stigmatibꝰ in monte alueriie q̄si bulla regis altissimi sigillatus. Cuius idem generalis b. fran. infirmitatibꝰ ⁊ doloribꝰ q̄si ꝓinuis et rigore prāe cū esset delicatissimus grauaret. in quodā ca. inq̄tum potuit. cessit officō ⁊ pro se statuit fratrē petrum catbanij. ad ordinem gubernandum. Cui statim promisit firmiter obedire. Cū autē frēs multū lacrymarent. videretes se q̄dammō orphanos fieri tāto p̄e orbato. b. fran. sic ait nō cēlē oculis ⁊ manibꝰ iunctis inq̄t. Dūc tibi recōmēdo familiā: quā mihi hactenus ꝓmisisti. Et nūc ꝓpter infirmitates. q̄s tu nosti dulcissime curā ipius bre nō valeo eā recōmendo ministris. qui in die iudicij cuā te teneant reddere rōnem. Frater petr⁹ catbanij cū alijs ꝓpositis ordinē. vt vicar⁹. b. fran. ante mortē sancti decessit. rumolar⁹ apud scās matiū de portiuncula. Cui ꝑo multis miraclis choruscaret. ⁊ ob hoc ad illā ecclīas ꝓflueret. cū oblatōibꝰ ꝓpꝫ multitudo. reuers⁹ scūs ad locū. ⁊ ꝓpter illas oblatōes ⁊ visitantiū multitudinem tristis effect⁹. ad eius ꝰpulchꝝ accedēs dixit. Ff petre quibus dñs vineres sp obedies fuisti. nō q̄ nimis abusiuis seculāribꝰ infestamur. debes mihi ex obedire. Quare tibi ꝓ obliꝫ ꝓcipio. vt cesses ab illiꝰmodi miraclis. q̄z occasiōe ab illis seculāribꝰ turbamur. Et extunc nullum miraculū fecit.

Dr⁹ mortē ꝑo frīs petri. b. franci. posuit ad regendus ordinē frēs. belyā de assisio. virū vtiqꝫ famosa prudētia illustratū. Qui q̄nto a scō ⁊ multis fribꝰ vocaret. nūtiet. nullꝰ tū fuit ipo viuēte electus vel ab ordie ranq̄ generalis receptus. Circa illū tp̄s ff belyas ꝓsumit. vt nullus ff vetero māducaret carnes. Qs q̄dam angko in spē pulcerrimi iuueis ad portā frīm pulsāte. ⁊ fri belye p dicto q̄ēq̄ ꝓponēte. Utr ob fratrū scī euāgelij licerat de cibo q̄ apponit̄ put xp̄c ꝓcipit māducare. Et vtr alicui liceat obmatorio sacri euāgelij ꝓrio imponere euangelice libertati b. fran. qui tūc in silua orabat. ⁊ cui ꝑfia de voluntate dñi reuelata fuerant oīa renocauit. Cum enim iuuenis ille angelus fortiter pulsaret ianuaꝫ. ⁊ frater malleus ei respondisset. vt nō ita fortiter primo pulsaret. Ille ait se festinantiā afferens habere dixit. Ego volebaꝫ interrogare ꝑfectū franciscū de vna q̄ōne: sed ecquo est in silua occupatus in oratōne dicas fratri belye. vt ipse veniat ⁊ declaret. Qui cū nunciasset fratri belye. Et ille audito q̄ quidā inuenis eum peteret designatus est. vt vir datus accedere. Qui iterū pulsans dixit fratri malleo portario: ecquo nō vult venire frater belyas vocatus. dicas fratri Francisco vt mandet cū venire ad me. Dō torum exercitui mādatum est. Veniens ergo frater belyas turbat⁹ ⁊ cuꝰ impetu aperiens portā dixit. Quid vis tu: Cui inuenis. Tuvi

deris iratus et turbatus. Sed rogo te vt respondeas ad ista tuo. que. s. supenus dicta sunt. At Helyas ait. Bene scio responsionē hui⁹ questiōis. Nolo modo tibi dicere. Cui angelus. Ego melius te noui. Tūc iratus helyas clausit libi ostiū in faciem. Sed cito ad se reuersus aperuit portam vt responderet ionem. et ille vbi parauerat. B. ait franciscus in spū illa cognoscēs turbatu⁹ ꝛ trafratrez helyam increpauit eum dicens. Male facis frater Helya superbe. q repellis angelos qui ad nos veniunt ad informādum nos. Et idē angelus in spē innenis accessit postea ad frēm bernardum in alio loco manentē ꝛ retulit sibi q̄nez factā ab eo fratri helye. Unde postea accedens frat bernardus ad locum vbi erat. b. francis. frat helyas ꝛ mulle⁹ ꝛ pfecerūt ad inuicē de his. b. francis. sico illud preceptū frīs helye de nō comedēdo carnes reuocauit.

Reuelatuz est be .§.v.

ato francis. oranti de isto fratre bernardo. q a multis ꝛ acutissimis temonibo impugnabat' fortissime. ꝓpter q̄ē cum magna ꝓfessione ꝛ lachrymis orans ꝑ eo vt daret ei victoriā manifestatū ē ei diuinit⁹ q̄ pugne ille bate sibi erāt ad coronā ꝛ victoriā mentoz. ꝛ de omnibo dei ancilio victoriam reportaret. ꝛ in tanta pace ꝛ q̄ete poneret spirit⁹ eius q̄ vniuersi q̄ audient mirabunt'. Qō totuz impleti est. Cū aūt vna dieru be. francis. qui iam crebro effect⁹ erat. tū ꝓpter pñe negotiū tū ꝓpter ꝓtinuū fletuz grauiter ad locū vbi morabat frat' bernard⁹ pfatus vt loqret' cuz eo de diuinis inuenit eū in silua in oōne raptū ꝛ diuia cōtēplatiōe torū absorptū. Ad quē franc. ait. Frat' bernar de loquere ubi ceco. At frat' bernū nō rūdit ei vlus verbū. vtpote ad dīm tota mente suspensus nec in eu⁹ re⁹perit. Mirabilem eū gratā dulcedinis hēbat dict⁹ frat' bernū. in loquendo d diuinis. ꝛ frequēter de hmōi loquebat' cū eo. ꝛ aliqn p magnū ptē noctis ꝛ facto aliquo internallo. sc̄do et tcio be. franci. vocauit bernū. dicens. Veni loquere illi ceco. Qui loquentē nō aduertit. diuinis intentus. Recessit ḡ. b. fran. desolatus ꝛ q̄si murmurās q̄ frat' bernū. nō ad eū accessisset. nec rūderit ei cū vocatus. Et ecce diuina vox ad eū in corde facta. vñ tu paup hom̄cio ꝑturbaris. nūquid debet homo deum dimittere ꝓpter creaturā aliquaz Frater bern. cum tu eum vocabas erat ꝓtinctus mecum ꝛ video nō potuit ad te venire nec te audiuit vocātē. Hec intelligens sanctus statum ꝓcito gressu reuertit' ad fratrem ber. vt se de dicta cogitatiōe hūiē accusaret. Frat' bernū. ait ad se reuersus occurrit. b. franc. audito q̄ ad se venisset ꝛ ꝓcuit se ad pedes eius. et humiliter. b. francisci ꝛ caritas ꝛ reuerentia frīs ber. sibinuicē obuiantes pie ꝓcertabant. ꝛ recitata rep̄hensione diuina sibi facta. ꝓcepit bea. francis. bernardo vt d̄c̄d sibi mandaret ꝑ obiam implēt Ipe ꝑo timēs ne aliquod excessuū vt soleb⁹ ad sui ꝓtēptū imponeret. volēs illud pia obia dr̄enare dixit. Paratus sum pater vram obiaz facere. dūmodo voo mihi in eo q̄ vobis dixero obiam ꝓmittatis. Rendit sanctus. Assentio. Luc frat' bernū. Dicatis mihi pē inquit quicquid vultis me facē. Dixcipio tibi ꝑ obiam ait. b. francis. vicz ad puniēdā ꝑsumptiōz meā ꝛ audaciaz cordis mei vt me tacētē in ētra calces pede tuo vno sup guttur meū. alio sup oshū posito ita q̄ pedib⁹ tuis me in gutture ꝛ ore sic calcatibo trāseas me ter ex vna pte ad aliā. ꝛ sic transeundo imp̄opere mihi dicas ista. Jace rustice tili petri bernardonis vide tibi tanta superbia. q̄s es vilissima creatura. et fetida. Hec cū audisset frat' ber sibi imperata. tū etsi durū valde sibi fuerit ex equi ꝓpē reuēntiā ad sanctū ꝓpē obedientiā impleuit quātā curialit' valuit. Quibo pactis dixit b. franc. Nō ꝑ papē frat' bet. d̄c̄d via ꝛ impleti totū pactū sum. Et ille. Precipio tibi q̄ sicuq̄z cruentus fil⁹ meis de fecerib⁹ me arguas. ꝛ acri⁹ rep̄hendas. Et o andreo. b. frācis. obstupuit. q̄ tante cognoscebat' vir sctis bernū. esse pfectionis et ꝑbitatis vt biet cū in magna veneratiōe. Unū et illo tpe canebat vir sctis cū illo dinū⁹ cōmotari. ne ꝓpē dictā obedētiā ꝓtingēt tāctum aīam aliq̄ correptiōe impetē. Et q̄n ipm capiebat videre vel cum eo de vrologuen rē audire expediebat se breuiter ꝛ succincte. Et erat videre mirabile. quōin pfe sancto ꝛei⁹ filio ꝓmogenito bernardo ota pugna certabāt ꝛ sibi obuiabāt obedientia et caritas. pacia ꝛ humilitas. Cū aūt. b. francis. infirmaret' ad monte ꝑ ipso frē ber. misit. ꝛ cū videre nō posset apposuit q̄nti sibi posuit manū sup caput ei⁹ bñdicēs eū. ꝛ vt ex eo q̄ dixit. Scribe q̄ dico. Dixit frat' quē tenēt mihi dominus ē ille frat' ber. ꝛ q̄ primo incepit ꝛ pfecit ꝑfūū euangelū oia pauperib⁹ distribuendo. ꝛ video magis teneor eu⁹ diligere q̄ aliquē nr̄e religionis. Unde volo ꝛ ꝑcipio in ōbtum posse ꝛ q̄cūq⁹ fuerit generalis huius ordinis ꝛ ministri. ꝓuinciales ꝛ alij frēs. ipm tanq̄z me diligant et honorent et vice mea ipm habeant. Et in extremis ꝑstitut⁹ fecit vocari ab alliūdo frīb⁹ ꝛ lachrymabilo aū trāsiti⁹ ipm ber. vt eū bñdicēt. Qui accedēs dixit frī belye vt ponet se ad dexterā sci. vt ponēs manū suā dexteraz super caput suū eū bñdicēt. Qō cū factū fuisset. dixit. b. franci. tūgēs caput frīs belye. Istud nō ē caput ꝓmogeniti mei bernardi. Carcellatis ḡ manibo posuit dexterā manū suā sup caput bernardi q̄ erat a sinistris eius dicēs. Benedicat te deus ꝑ dñi nostri ihū xp̄i omni bñdictione in celestib⁹ ꝛ multa alia verū aīt. Quotiēqz volueris recipe ad ordinē recepti sint. et q̄cūq⁹ volueris emittē emittant'. et nullus sup te habeat potestatem. Sed quocunqz volueris ꝓgere vel morari possis. Deuenit tandē ille Bern. ad matrimā ꝓemplatiōis apicē. et semel audiendo missaz ita absorptus fuit in deū vt duz eleuaret' hostia nil audiret. sed ita⁹ in terra terberatis oculis insensibilis a mane vsq̄ ad nonam permansit. post nonam ad se rediens cū admiratiōe voce dicebat. O fratres o fratres nullus est iēstracta ista tam magnus et nobilis cui si promitteret' vnuz palacium auro plenum ad tam nobilem thesaurum acq̄rendum. Sic dat ertūcere per q̄decim annos tā mente q̄ facie ad dīm semp erectus in quib⁹ ꝓpter excessiuā mētis elevationē in mēte sibi famē nō auferebat corporalez. De omnib⁹ tū que sibi apponebant' alia nanulum comedebat dicens. Vera abstinentia est ab his que sapiūt abstinere. Et quia mens eius erat penitus a terrenis absoluta aliqñ ꝑ xx. aliqñ ꝑ xxx. dies solus p montiū cacumina pcurrebat. Ad tantū radio ꝓemplationis limpiditatē intelligentie pcenerat q̄ magni clerici ꝑ arduis q̄nibus theologie ad eum venieb̄t. Erat autem tanti zeli ille vir vt vt q̄libet ꝛ quantocūq⁹ gradus culmine constituto posituz. anderet reprehendere si ipm videret in aliq̄ regule transgressorem. Uñ ꝛ cernēs aliqñ fratrem belyam ministrū ordinis generalē magnū equum ecclare post cū fortiter sufflabat dicēs. Nimis est grossus ꝛ altus equus iste. nō sic regula vocet. Nempe ad extrema reduct⁹ sum ꝑ ecclie sactis abstantiis fratrib⁹ dixit. Carissimi. Ego nū q̄ fui frater minor: nisi in rēpentionibo meis. in illis em̄ sp repperi tēū admirone. illud in aia mea sentio q̄ ꝑ mille mūdis nollem non fuisse deo. Rogo ꝑ vos inuicē deligatis. sicq⁹ in lecto requiescens facta est facies eius splendida et leta. sicq⁹ spūs eius exolauit ad celū ꝛ corpus eius q̄si niueum videbat' nidere.

Anno aūt dñi. M. .§.vi.

cc. xvj. iij. nonas octobr̄. pontificat⁹ dñi honorij. iij. anno vj. etatis ꝓpe sue. sc̄z bea. francis. xlv. anno a prima sua ad deū conuersiōe anno. xx. ab institutiōe religiōis. xvij. cepit habere frēs post distinā infirmitates ꝛ grauissimos dolores et hoc seculo migrauit ad celum. Post cui⁹ trāsitū rexit ordinem frater Helyas vsq̄ ad electōnē futuri generalis. Et eodem anno motuo honorio electo⁹ ē in romanum pontificem Hugolin⁹ epūs hostien. q̄ fuerat. protector ordinis ipi⁹ ꝛ vocat⁹ Grego. ix. Anno sequenti frater

Helyas dedit licentiã fribus ipsius ordinis .l. fratri Daniele ⁊ agnello. Samueli. Domulo. Leoni. Nicolao ⁊ Pangolino martyrij feruore succensis accedere ad partes infidelium ad euangelizandũ verbũ dei. Qui ꝓfecti ingressi in vnã ciuitatem saracenoꝝ predicãtes publice cbristi. et sectã machometi detestãtes capti ⁊ flagellati fuerũt. et inuitati ad abnegãdum fidem eoꝝ magnis ꝓmissionibus et eõrũ ꝑdemnati sententia mortis si sine secte nõ adhererent. Contẽnentes omnia publice confitebantur xp̃m ⁊ machometum pseudo ꝓphãm ⁊ leges eius pessimã a dyabolo inuentã. ꝓpter quod data sententia ⁊ eos martyriũ capitis obtruncatione fuscoperunt. Et post aliquos annos apud matrechos in ecclia scẽ marie ꝑ cõfessione fidei catholice fuerũt alij quinq; fratres minores cũ maxima ml̃titudine xp̃ianoꝝ vtriusq; sexus decollati. Post cuꝰ passionem saraceni in pdicta ecclia vbi illoꝝ corpa iacebãt maximã luminis claritatẽ videtes ⁊ cãpanas p se sonãtes ⁊ voces scoꝝ angelorꝝ ꝓconiũ audientes admirati sunt. Helyas abiit q̃ remãserat vicarius ordinis post mortẽ .b. frãcisci basilicã mire magnitudis cepit erigere extra muros assisij in quadã vocabulo q̃ aũ dicebat' collis inferni. Ss cũ dñs papa Greg. xr. primum lapidem in fundamento eius posuisset. vocata est collis paradisi. Pro fabrica aũt dicte ecclesie frater helyas cepit varijs modis pecunias extorquere. Nam primus pecuniarias collectas indixit principes. ꝑ dicto ope ꝙ summãdo. Concha etiã marmorea antefabricã illã posuit in q̃ pecuniã ponerẽt aduẽtãtes. qõ cernentes socij beati frãcisci ⁊ specialiter frater Leo prerit pulsum ad frẽm Egidium ꝑ filio sup hoc requirendo. Cui ille querenti ab eo vtrum concha illa liceret sic tenere conuersus ad frẽm Leonem dixit oculis lachrymosis. Si mortuus es mundo. vade et fuge ea: si aũt viuus dimitte ea. quibus fris Helye persecutiones dure possent portare. Qui intelligẽtes frater Leo cũ sociis concha illa posphitica penitus ꝓfregerunt. ꝓpter quod indignatus frater helyas ꝑ famulos suos fecit eos fortiter verberari ⁊ expelli de assisio. Et ob hoc inter frẽs magna turbatio insurrexit. Conuenientibus igit' fratribꝰ ad capitm generale. ꝓpter ꝑdicta idẽ frater helyas fuit ab officio regiminis absolutus. Et ibidẽ electus est. Frater Johes de florentia cognominatus parẽs ordinis generalis minister. q̃ in ptibꝰ hyspanie officiũ ministri tunc gerebat.

De fratre Ruphi .§.vii.

no. Hic de ciuitate assisij ⁊ plangineus beate clare nobili genere ortus inter alios .b. frãcis. primos discipulos genialis fragrauit redolentia sanctitatis. ⁊ habitum ordinis minoꝝ cũ magna deuotione suscepit. Erat aũt virgo purissimus ornãtus ⁊ ꝓtemplationis puerogatiua sublimis. Cũ vita dicti .b. francisci loqueret' cũ fratribꝰ de diuinis ⁊ tunc frater ruphinus egrederetur de filua vbi modicam traxerat ꝓtemplãdo. dixit .b. francis. ipm ruphinũ ꝑspiciẽs transeuntem socijs suis. Dicatis mihi carissimi. quã estimatis sanctitatẽ aliam in hoc mũdo. Qui cũ rñdissent se arbitrari ipsum franc. tali ꝓuilegio sublimari. Ait: ego carissimi. fratres sum indignior ⁊ viliori q̃ deus habeat in hoc mundo. Ss videtis istũ frẽm ruphinũ. deus mihi reuelauit q̃ anĩa ei⁹ est de sanctioribꝰ aĩabꝰ quas deus habeat in hac vita. Et firmiter dico vobis. Ego nõ debitor ẽ ipm sanctũ vocare. dñs adhuc vinit in corpore. cũ aũ eius sit in celo canonizata. hec tũ dixit in absentia fratris ruphini. Hic frat ꝓpter assidue ꝓtemplationis studiũ ita erat in deũ absorptꝰ q̃ quasi insensibilis factus erat ⁊ rarissime loquebat'. ⁊ tãc licẽtiꝑdite et verba cũ moroseritate magna et q̃ cũ violẽtia videret' ꝓferre. vnde nec disseminandi sibi dei gratia ꝓcedebat nec habebat audaciã sic loquendi. Quadã ẽo die .b. francis. ꝓcepit ei vt ꝓgeret assisiũ ⁊ in aliqua ecclesia ꝑdicaret ꝓ eo quod dñs inspiraret. Cui ruphinus. Parce mihi aũt pater. Nõ mittes me ad hoc opus quia sicut nosti. Ego verbi gratiam non habeo et sum simpliciter inscius ⁊ ydiota. Sanctus aũt̃ Franciscus dixit. q̃ statim nõ obedisti mihi dico tibi ꝙ obedientiã ꝓpio q̃ nudus solis remotabilibꝰ retentis ꝓgas assisium ⁊ intrans aliquas ecclias ꝓgregato ꝓpio ꝑdicabis. Qui statim nudus obedientiã implens ꝓfect⁹ assisiũ ⁊ q̃dã egressus ecclesiã nudus ꝑdicauit. Pueri aũt ⁊ alij multi hũc videntes. ceperũt ridere dicẽtes. O ecce ille facit tantã penitẽtiam q̃ efficiunt̃ amentes. Intere a scis franc. cogitans de tam ꝓmpta obia fratris ruphini ⁊ tam duro mandato cepit seipm increpare dicens. vnde tibi fili petri Bernardonis vilis bomũcio ꝓpe fratri ruphino. q̃ est de nobilioribꝰ assisij vt ad ꝑdicandũ vadat nudus. Certe ego facia q̃ tu experiaris qõ in alio ꝓcepisti. Et hoc dicto cum magno feruore mutauit se. ⁊ sic nudus assisium intrauit se cum dicens fratrem leonẽ q̃ suã ⁊ fratris ruphini tunicas discretissime cogitãs portauit. Assisinates ꝙ intuentes cũ nudum ciuitatem ingredi. putantes eum insanire. sicut et fratrem Ruphinum ꝓ re nimia auctentitate ceperunt irridere. Inuenit ergo beatus franc. ingressus ecclam frẽm ruphinum ꝑdicantẽ et dicentem. O carissimi fugite mundum et dimittite petitũ. reddite alienus si vitare vultis infernũ. Seruate mandata. Diligite deum ⁊ ꝓximum si ꝓgere vultis ad celum. Et agite pniam. Et tãc sanct⁹ franciscus ambonẽ ascendit nudus ⁊ predicauit tam stupẽda de mundi contemptu. de penitentia sacra. de paupertate voluntaria: de desiderio regni celestis. de obprobrijs passionis dicta cbristi. ꝙ omnes qui aderant nõ modica multitudo ceperunt altissime flere ⁊ incredibili ꝓpunctione mi sericordiã dei implorare. Et sic edificato ꝓximo indiderunt glificãdo ⁊ laudando deũ. qui seipos vincerãt. et mundi ꝓtemptũ ostenderant. reuerentesq; domũ dẽi se estimabant. qui vel fimbrijs vestimentoꝝ eoꝝ tangere poterãt. Contigit semel q̃ decem demoniaci extra quandam villã in vnã ꝓgregati se in quodã trimio posuerũt. ve niebat aũt̃ ꝑ vnã trium viaꝝ frat' ruphin⁹. ꝑ aliã ẽo ddas mules cum equo suo. Ille ẽo mules videns illos obsessos a via illoꝝ timore dimisit. Demones etiã ceperũt fugere a via dicentes. Qui illum multum vocantes ex nomine. et fratrem ruphinũ ꝏdentes dixerũt. Video rusticum illum. q̃ rudente. Certe sic. dixerũt. Eius orationes sic torquent demones in inferno sicut racemi in rotacula ꝓmittuntur. Fuit aũt ille frater Ruphinus semel a dyabolo ꝏ pdestinatõe vexat⁹. Nã suggebat cordi ei⁹ bosti antiqꝰ q̃ ipe nõ erat de ꝑdestinatis ad vitam. ⁊ ideo in vanũ tot laboribꝰ in religione ⁊ ꝑuitã exercitijs occupabat. Et ꝓpter istam temptationem seu vexationẽ ꝙ magnũ tempꝰ stetit tristis ⁊ melancolicus ⁊ sine ꝓlatione spũali. nihilominus ꝓlectas orationes nõ omittebat. Sed hostis antiquus volens sibi tristiciam addere. q̃ grauiter vulnerat suos dei ad pugnã intentiõe addidit etiã exercꝰ impugne Vnde apparens ei in spẽ crucifixi dixit. O frater ruphine quare te ornãbus ⁊ pniis cruciabis cũ tu nõ sis de ꝑdestinatis ad vitã. ⁊ hoc crede mihi. q̃ ego scio quos elegi. Et nõ credas filio petri bernardonis si ꝓprium tibi dixerit. nec etiam de hoc ipm interreges. q̃ ipe et quicũq; alius hoc ignorat me excepto qui sum filius dei. ⁊ ideo credas mihi q̃ tu es de numero damnandoꝝ. Et ipe frat' franci. ⁊ pẽ eius est damnatus. ⁊ q̃cunq; sequit' cũ decipit'. Frat' aũt ruphinus erat ita a principe tenebraꝝ obcecatus. q̃ ius fidem et amorẽ ꝑdiderat erga beũm franci. vnde hoc ei dicere nõ curauit. Sed qõ frater ruphinus nõ dixit ꝑ spũs dei reuelauit. Tñ ꝑs ꝑ intuitũ ispũ tantũ fratri ruphini periculi mulit ad eum fratrem mittendum q̃ eum statim vocaret. Qõ cũ egisset. Redit frater ruphin⁹. Quid ego habeo facẽ cũ frẽ franc. Et tãc frat' mittit⁹ spũ dei plenus cognoscẽs malignũ spũs fallaciã ait. O frater Ruphine nescis tu q̃ frat' franci. est sicut angelus dei. q̃ tot alios ĩmundo illuminat. ⁊ a q̃ nos tot gratie dona recepimus. Vnde

volo omnino q̄ venias ad eum. quia video te a dyabolo deceptum. qui fecit accessit ad eum. Hunc beatus Franciscus videns alongę cepit clamare dicens. O frater Rufbine miserę cui credidisti. Manifestaturq; sibi beatus frater totā temptationē quā intēdebat. et extra habuerat. et q̄ ille q̄ ei apparuerat dyabolus fuerat nō rp̄s. et ideo nō debes ei⁹ suggestionibus assentire. et hoc nobis signū erit q̄ antiquus ille serpens si decetero apparuerit nobis dicat. tu es damnat⁹. rūdeat ei. Aperi os tuū et stercorabo te in ip̄m. et tantā vilipensionē nō sustinebat. propter suā superbiā subito euanescebat. Ad hoc etiā debes recognoscere q̄ aduersari⁹ ē humani generis. qui cor tuū ad tāta opera bona indurauerat. quo ē ḡpūs eius officia perpendens Rufbinus q̄ totū quod acciderat ei p̄ sanctas expetierat et temptationem intelligēs fuisse inimici ad decipiendū eū. cepit fortiter lachrymari et p̄ficiens se ad eius pedes veniam petit culpam recognoscēs sue occultationis. Qui eū exhortans admonuit vt p̄fiteretur et oīones p̄cartas nō omitteret. et q̄ illa temptatione sibi ad magnū p̄fectū sp̄is quod experiretur in breui. Reuersus ḡ Rufbinus ad silua ad orandū cum ibi fuisset apparuit ei dyab⁹ in forma crucifixi dicens. Frater Rufbine: nōne dixi tibi q̄ nō crederes filio petri bernardonis q̄ dū natus es. et nō valeo infernū euadē. Ad hoc ḡ te rādiui penitētia crucias. Cui statim frat' Rufbin⁹ cū vilipensiōe nō modica ait. Aperi os tuū vt mittā fetores meos in ip̄m. Hec statim dyabolus euanuit cū tanta cōmotione et ruina lapidum illius montis. q̄ p magnū spaciū fregit multitudo petrarum vbi adhuc apparet lapidus horrēda ruina. Ad tam terribilem strepitum lapidum francisc⁹ et soi admirantes extra locū vt nouitatem illam viderent exierūt. Et sic frater Rufbinus manifeste p̄cepit q̄ callido hoste fuerat deceptus. Vnde ad beatum virum reuersus iterum se accusauit. p̄fitensq; et veniam petens. qui p̄fratrus est ab eo. Post hec in oratione p̄stitutus cū multa lachrymarum apparuit ei verus luciferus qui nesciit occasum. Filio rp̄s. qui totam aiam eius diuino amore liquefecit dicēs. Benedictus filius q̄ crucifixit Francisco. ego sum vere magister tuus rp̄s. et hoc tibi signū erit. q̄ nūq; decetero tristis eris. et benedixit eū dño et dimisit eū in tanto gaudio et dulcedine spūs et mētis declaratione q̄ die noctuq; in dño videbatur absorptus: et extunc frater Rufbinus cū magna attentione fratre francisco semper et sedulo ministrabat. et p̄ alios veritatis certitudinem sibi a rp̄o impetrauit cum fidelissimus indagator. et multiplici experimēto se et alios frēs adhuc viuente de ipsa plaga reddidit certiores. et visu et tactu et sāguine repto in vestibus eius loco plage adherentibus cum se mutaret. Hanc in extremis p̄fratrū apparuit. b. francisc⁹ quia decesserat cū multitudine angelor⁹ ad quor⁹ societatem migrans transiit.

Alter fuit ex p̄i .§. viii.

mis discipulis. b. francisci electissimus meis frater Iunipe ras mira humilitate. patientia et sui cōtemptus solidate fundatus. quem multa p̄fessum nemo vnq; vidit iratum. Ad tantū ait sui p̄temptum venerit. vt ab eius perfectionem ignotantibus fatuus reputaret. Huc cum quendā ex fratribus sui ordinis in conuētu sancte Marie de porciuncula infirmatum visitaret. videns eū minus vexatione grauarum totus compassione liquescens interrogauit si vellet aliquid manducare. et cum languidus respondisset se de pede porcino habere libenter eiusmodi: ait frater Iuniperus. Ego nūc hoc p̄parabo. Subito igit' arrepto gladio foras egredit. Et p̄ agros discurrens inuenies greges porcorum post eos currit et vnum capiens pedes abscidit et diligenter eum coquere faciens infirmo comedendum obtulit. cum magno gaudio carnalis q̄ infirmum cōsolauerat de petito cibo. interea dño gregis a porcario inuenis. vnū ex suis pedem a fratre quodam abscisum. Ad conuentum accedit. vbi tunc erat beatus franciscus. vocatur vt plurimo maior. querela exponitur. mane ? p̄tumelie addant' fratres nō de seruos. sed fatuos et latrones esse dños gregis vocitaretur. b. francis. se excusat facere ignorans. ? satisfactionem cuius sibi fiendam promittit veritate cōperta recedit ille turbatus. vocat beat⁹ franc. fratres querens. Si aliquis eor⁹ tantū excessum agere ausus fuisset. Assistens frater iuniperus cū ceteris manifestat se hoc carnalia opus fecisse et p̄ passione ad infirmū. Dicēs se mirari q̄ aliquis potuisset inde scandalizari in subuētione fratris infirmi. Cui scūs. O frater Iunipere quale nobis scādalum fuscitasti. ille homo petra nos turbatus totam cuitatem huius replebit rumoribus. vnde nobi p̄cepto. vt illi requirens veniam. p̄stratus ab eo. pedes. satisfactionem plenam offerens illi. Ego inquit frater Iuniperus pater illam placabo: mirot ait q̄ ex ista rempalia nihil sunt. nisi ingens tēpestas ferminent caritatem. q̄ aliquis de actu caritatis sit turbatus. Profiscit frater iuniperus ad ḡrendū illius ? inuento narrat se id fecisse credens sibi fecisse magnū fruitum q̄ de rebus suis opus fecisset caritatis. At ille magis indignans fatuū et fantasticū eū clamitat. Et cū estimaret eum verba sua non intellexisse verba replicat. amplectatur eum ad p̄gratulandū secum exhortans de tanto opere caritatis. Inter que verba deus emollit cor eius ? cōsiderans simplicitatē eius pocū illius occidit. ? bene p̄paratum frambo misit in satisfactionem illate cōtumelie. Sanctus autem ait socijs suis. attenta tanta simplicitate ? patientie. Fratres mei vtinam haberem vnam filiam de talibus iuniperis. Et huius tantam humilitatem ? puritatem ? eius p̄sentiam superbi demones sustinere non poterant. Vnde et demoniacus cum incederet q̄ quandā viam. per quam frater Iuniperus veniebat cū adhuc per multa miliaria distans esset. diuertit a via illa cursum assignans interrogatus: qr frater Iuniperus p eā viā accedebat. Et cū demoniaci ad beatū francis. adducerent. vt suis p̄cibus ab eor⁹ vexatione liberaret. si statim dyab⁹ obsessus nolnisset dimittere dicebat scūs. Nisi statim ex ea via huc p̄tra te. s. Iuniperus veniat. Demon ḡo timēs fratris iuniperi plentiam. ? b. francisci humilitatē nō ferēs subito recedebat. Tanta ḡ erat ad pauperes ferebatur q̄ si pauperē ḡm habitū exteriorem inueniret statim manicam vel capuciū vel aliquam peciam habitus scissuens pauperi largiretur. Erudeo guardianus p̄ceperat sibi q̄ non daret alicui tunicam eius nec etiam partem habitus. Cum quidā pauper eleemosynas petenti obuiaret compassione commotus ad eū inquit. caritasme nō habeo nisi tunicam: quā dare nō valeo p̄cepto guardiani ligat⁹. si nō tu auferas mihi. ego minime prohibebo. Pauper ḡo eum expolians ipsum tondatū reliquit. Qui ad conuentū rediens modus dixit se fuisse spoliatū. Et p̄cepit in ea virgente non solum tunicam suam. sed ? libros et paramenta et alios fratrū velles pauperi tribuebat. si illa sola in uenisset. vnde fratres opponebat cauere sibi quomodo clamides et bonā dimittere ne ad manus fratris iuniperi deuenirēt. Volens inimicus humani generis fratri iunipero magnā tribulationē fuscitare. accessit ad quendā tyrannum crudelissimū Nicolaum nomine dñm vnius castri q̄ acta bellum mortiferum gerebat cum viterbiensibus dicens ei. Domine statim debet venire q̄dam p̄dito⁹ missus a viterbiensibus. vt vos subito perimat et tradat incendio castrum vestrum. Et hoc vobis erit certissimū signum. Ipse namq; habet vestem fractam et capuciū reuolutum taliter laceratum. et portat secum fabulam. cum qua vos interficiat et focarium. vt nocte totum castrum incendat: Stupefactus ad hec nicolaus ? nimium territus. ait. Si sic tam portas custodiri fecit talis homo venerit cū illis signis sibi celeriter presentari. Interim frater Iuniperus ad illud castr⁹ venit solus. qz licentiā eundi sine socio habebat a ministro ? aliqb⁹ inuenibus dissolut⁹ cū obuiasset illi p̄ cursio-

ne fregerunt capuniū: ꝙ rotum lacerabant. Ipse ꝙo ad B nec verbū ad eos dicebat. Tamtomodo igit obtemperantibus: quod eis a domino fuerat mandatum. Supueniens frater Juniperus. habitu truncato: qui partes vederat pan pertio ꝙ capitio lacerato ita ꝙ frater minor esse nō cognoscebat'. Qui subito capit' ꝙ vocitat ad tyrannū. Diligenter aūt quesitus fabulā: quā ad repandū soleas deferebat reperiunt apud eū necnō ꝙ locanū qđ gerebat ad exeuntē dominicum. quia caput habebat tēbile et frequenter i de fectus motum trahebat. Statumq; caput eius corda stringitur: ponitur in oculeo trahitur ꝙ totus corpore dissipat' Deq; inter cruciatus interrogatus quis esset: Rndit se esse martirē traditorē. ꝙ indignū omī bono. Interrogat' si volebat dīm illa fabula occidē ꝙ cassū igne cremare. Rndit etiā se petiosa facturū si deus permisisset. Et qđ verbis nō aliē discussis arbitrati sē vera esse: de qđo fuerat cautus factus. Alii vt ꝓdatorē dīo adiudicauit eum ad caudam equi trahendū ꝙ villam ꝙ postea suspendendū. Ipse ꝙo nullam exultationē ostendit nec tristiciā: fileticiā ondebat. Facto igit' magno ꝓcursu frat' Juniperus corda pedibꝫ ligatis ad caudā equi ꝑdemat' ad suspendiū Quidam aūt zelo salutis eius stimulatus. nō hominem cognoscens ad locum minorum cōcurrit. rogans guardianū. vt ad quēdā proditorē subito suspendendū accederet: qui nec de ꝓfessione nec de salute anime vel corporis videbatur curare. vt inducetet ad ꝓpunctōem. Qui cōcitus aduenies ꝙ videns esse fratrem Jumperū. stupefactus est. Frater iuniperus q̄ de ꝓpriis miriꝫ ꝙ passionibus nō curās. aspiciens guardianū ait. O guardiane quō estis bene pingus. Guardianus igit' lachrymarus est cōpassione. rogauit illos et executores iustitie vt aliquantulus expectarent q̄tusq; dīm cassū alloqueret: qt frater minor erat ꝙ magne sanctitatis. Qđ ꝙ fecerūt. pergēs igit' guardian' ad nicolaū cū lachrymis significauit sibi q̄ ille quez ad mortē damnauerat nō erat proditor. sed frater minor ꝙ vnus ex ꝓfectionibus fratrū ordinis eoꝝ vocatus frater Juniperus: Nicolaus ꝓdictus sep his stupēs. audierat eū als de sanctitate fratris sic nomiari. Et totus territus personaliter ad locum ꝓfectus est ꝙ ꝓstratus veniam petit. narrans cām vnde fuerat motus. ꝙ a vinculis liberum dimisit. Ille ꝙo libenter indulsit ꝙ adiecit Nicolaus. Vere video q̄ appropinquat finis vite mee. Exquo eū istum sanctum virum ita crudeliter tractauī. licz ignorāter eum. de cetero nō me sustinebit sup terrā. Quod euenit. nā paulopost gladio interfectus est. Interrogauit semel frater iuniperus quendā fratrē quō vellet mori. rndit ille. Ego vellē mori in aliquo ꝓuentu vbi esset magna fratrū multitudo. vt oīs ꝓ salute mea dīm exoraret. et ego ait frater Juniper' vellē tārū fetere in monte cōstitutus vt nullus frater posset ad me appropinquare. Sz demū me extra in aliquam vallē ꝓicerent. ꝙ ibi solus ꝙ abominabilis morerer. ac sepultura ꝓhibitus remanerem canibus devorandus. Altera vice viterbii ingressus ad sui ꝓfessionez totaliter deuotus. Sarabaitas capiti suo imposuit. et tunicā inconsutā in fasciculum in collo. ꝙ sic vsq; ad plateā ciuitatis venies sedit delassus ꝙ inissus a multis. Postea ad ꝓuentum pergens nudus redorgetus a fratribꝰ de ꝓfessione ordini facta eruditabat de contumeliꝫ sibi illatis. Als similia fecit alibi q̄ i magna solennitate. Sz nota ꝙ etsi ista i eo laudari possent et opere operante. i. ingressum intendebat mundi ꝓtemptum ꝙ sui ꝙpensionem nō tñ laudanda ex ope operato. vnde nec imitāda. Que etiā aūtre cōmuni eroibitant. in ꝓsequentiā nō sunt trahē da. dicit regula iuris. Et priuilegia pauca communē legē facere nō pāt. Qui q̄talia faceret increpandus esēt ꝙ punicndus nō laudandus. mihi hoc faceret ex familiari ꝓfilio spūssancti. vt creditur illos fecisse. Lex eīm peinata. f. spūs sancti nō subiicitur legi scripte seu cōi. vt dicit. rit. q. iū. c. Due sunt leges. Una lege ductus ysaias ꝓpha nudus ꝙ ipe omnino incessit in ꝓspectu populi ꝓpta laudabiliter et virtuose: Sed caueat q̄s ne facili credat ad ista egēda spiritu dei duci. Sed prius sit certus. ipse enim sathanas transfigurat se in angelum lucis.

De fratre leone .§.ix.

Hic fuit inter ceteros discipulos bē. francisci primos secretarius ꝓfessus. Quem ꝓpter eius columbinā simplicitatē b. francisc. singulariter diligebat. ꝙ fratrē pecorellū dei frequenter nominabat. Hic de vite actiue in mortificatione viciorum. i. vite ꝓemplantue ortū aromatū. ꝙ rego cellaꝝ vinariam fuit introductus. Hic frater leo erat cū b. francisc. cū in monte aluernie ꝓterito ieiunasset quadragesimā ad honorē archangeli michaelis. ꝙ quando fuerūt sibi impressa stigmata ihu xpi. Ipse eīm solus in die ad eos ēi pane ꝙ aqua audebat accedere. et semel nocte media ad dicendum cū sancto matutinū. ꝙ aliqñ inueniebat eum toto corpore ꝓ staturam hominis eleuatū a terra aliquādo videbat ad cacumina arboꝝ eleuatū. Aliquando in tanta altitudine furiasse verā q̄ vix eū oculis posset aspicere. Semel ꝙo ipm adiens media nocte ꝙ in cella nō inueniens ꝓ montem discurrit ipm secreto explorando. Et cū appropinquasset luna radiante. vidit eū genibꝰ flexis facie in terra directa orantē ꝙ dicentē. Quis es tu dne deus meꝰ: ꝙ qs sum ego vermiculus pauperculus seruus tuus: ꝙ hoc sepe replicans aliud nō dicebat. Et respiciēs vidit vnā magnā flamā pulcerrimā valde splendentē oculis delectabilem a summis celoꝝ vsq; ad caput francisci descendentez. Et de illa flamma vox egrediebat'. ꝙ scūs francisc. loquēti respondebat. Tamē frater leo timens sctm impedire in tāsanctis secretis redijt retrocrec poterat intelligere verba. que dicebantur. Vidit aūt q̄ ter scūs dei manū suā ad illam flamam extendebat. Flamma ꝙo disparente frater leo incepit recedere plane. vt a scō nō sentiret ibi esse. Sz audiuit nihilominus sonitū pedū eius. vnde ꝙ dixit. Precio tibi in virtute dīi mi ihu xpi quisq̄s es. vt sums manens. nec te moueas de loco: Cui leo se humanis ait. Ego sū pater: qui et valde fuit tunoe premitus. ne forte be. francisc. egretudisset eius obedientione. q̄ societatez eius diuiterer: que sup cōa sibi erat amabilis. Dixit aūt be. francisc. ad fratrem leonē. Ad quid venisti pecorone. nōne dixi tibi. q̄ me nō ires exponādo. Dicas ergo mihi quid audisti p obedientiā hoc tibi mādo. Cui ego cōfitebar que viderat ꝙ audierat cernens q̄ sanct' stabat in quadā admiratione. ꝙ qt contra ipm nō videbat' amplius turbari. fiducie audacium. et cū humilitate ꝙ reuerētia dixit sancto. Rogo te pater. vt verba que nō audiui mihi rendes. ꝙ exponas etiā ea que audiui. Sanctus ꝙo q̄ ipm tenerrime diligebat. rndit. O frater pecorella ihu xpi. in his que audisti et vidisti erant mihi aperta deo lumina. Unum de cognitione creatoris: aliud de cognitione mei ipius. qđ ergo ego dicebam. Quis es tu deus meus ꝙ quis ego sum: eram in quodā lumine contemplationis in q̄ videbā abyssum bonitatis diuine infinite. ꝙ profundā lachrymosā vilitatis mee. ꝓpterea dicebā. quis es dñe deus meus. summe sapiens. summe clemens. summe bonus vt visites me. q̄ sum vnus vilis vermiculus modicus abominabilis. ꝙ despectus. In illa nāq; flamma mihi dīs loquebat'. et inter alia verba: que mihi tñe dixit tres a me oblationes petiuit Cūq; me excusare ꝙ nō habebā. misi cosp⁹. aiam ꝙ vestimētū. Mitte ait manū tuā in sinū ꝙ que inueneris offer mihi. Quod cum fecissem inde extraxi de sinu meo vnā monetam auream magnā et pulcrā: ac fulgentez magis q̄s vnq̄s viderim. Et iterū manū in sinū mittens alia inuenit similē et tercio itidem. Et ipa trina oblatione facta benedixit deum grās agens q̄ mihi ꝓtulerat. qđ offerrē. et statim mihi declaratum fuit. trinā illā oblationē significare auream abdiētiā pauperta altissimez et splendidam castitatem. que mihi deꝰ dedit sine ꝓprie rebus seruare. Cū semel

b.franciscus in quodā locello cum fratre leone moraretur z libros ad dicendum officium non haberet. quadam nocte dum ad matutinum surrexissent. dixit fratri leoni. Carissime nos breuiarium nō habemus. vbi possimus dicere matutinum. ℔ vt tempus ad laudem dei expendamus: sicut te vocuero ita dicas. Et caue ne verba aliter mutes. Ego.n. sic dicam. O frater franciscе tu fecisti tot peccata in seculo. q̄ dignus es inferno. Et tu frater leo rūdeas. verum ē q̄ merueris profundissimū infernū. Frater leo columbina simplicitate plenus ait. Pater ita faciam. Incipe in nomine dñi. Cepit ergo sanctus dicere: O frater franciscе tot pcā fecisti siccis: q̄ dign⁹ es inferno. Et ille rūdit. Et dē faciet p te tot bona. q̄ ibis ad paradisū. Et sic̄us redargut eum dicens. Non dicas sic: ℔ sicut voco te. Ecce ego dicam. O frater frāciscе fecisti tot iniqua opa pena deum q̄ dignus es penitus maledici: z tu rūdeas. Inter maledictos vltiq; dignus es cōputari. Et miror vos ibis mutes. Cui frater leo libenter pater faciam qđ mandas. Cū ergo diceret b.franc. O deus meus. Ego cōtra te cō milit tot iniqua q̄ dignus sum impetus maledici. Et frater leo rūdit. O frater franciscе deus te faciet talē q̄ inter benedictos singulariter eris benedictus. At sanct⁹ admirans. reꝓhendit q: nō dicebat. vt vocarat. Et ille p mittebat oīno illa dicere. Precepit ergo sibi sub obedientia q̄ rūdeat put eum informat. Ego (inquit sanctus) dicaꝫ sic. O frater frāciscе miserrime putas ne miserebit tui dē: cum tot mala ꝓpetraueris cōtra patrem misericordiarū et z deum totius consolationis. Non es dignus misericordiam inuenire. Et tu rūdebis nullomodo es dignus inuenire misericordiam. Dicente ergo sancto ꝟba dicta: rūdit frater leo. Deus pater. cuius est maior in infinitū misericordia q̄ peccatū tuum. faciet tibi magnam gratiā z misericordiam z insup multiplicem grām sup addet. Et vir dei dulciter iratus z patiēter turbatus ait. Quare frater leo cōtra obedientiā p̄sumpsisti. z iam toties cōtraria tibi impositis respondisti. Cui leo. Deus nouit (pater carissime) q: semp ꝓposui dicere. put iniunxisti mihi. Sz dē fecit me loqui sm̄ beneplacitum suū: nō sm̄ ꝓpositum meū. Dicas inquit. b.franc. ista vice cum ego dicero. O franciscе putas ne deus miserebitur tui. Et tu rūdeas. q̄ nō sum dignus misericordia dei. Cuncta ꝓmisisset se oīno id actu rum. Et pater sanctus illa locutus fuisset. Rūdit frat' leo Ita pater miserebitur tui deus omnipotens magnā gratiam recipies a deo salutari tuo. z exaltabit te. z glorificabit. quia eis qui se humiliat exaltabit. Et non possum aliud dicere. q: deus loquitur p os meum. Et in hac humili cōtentōne vsq; ad auroꝝ vigilando pmanserunt. Hanc solitam̄ fidelium amico b.franc. sua sacra stigmata cōmittebat rāgenda. vt nouas periclas apponeret. amotis aliis sanguine cruentis. Nam qualibet die iné clauos illos mirabiles. z carnem reliquā ad tenendū sanguinē z mitigandū dolorem. tales illi periclas renouabat. Die vo ionis 5 sero. z p totum dē veneris nulli apponi remedium pmittebat. vt illo die crucifixus. i sacris stigmatibus sentiret cruciatus dolores. Apparuit ꝗz rpc quadam vice fratri leoni dicens. Ego turbor 5 fratres ordinis tui. Cui ille tremens cm̄ interrogaret rūdit. q: nō recognoscunt. vt ingrati beneficia mea: que impendo eis quotidie. non solū spūalia: ℔ corporalia z necessaria corpi. cū non ferant me q̄ metāt. z q: frequenter murmurāt. z ocio vacant. z quia ꝓuocant se ad iram. z ad amotē fraternum nō cito recedāt remittens sibimet inuicem iniurias.

Fuit et alius inter .§.x.

socios b.francisci magnę virtutum. noīe masseus de marignano. Hunc b.francis. cernens ascendere de virtute in virtutē. ne vane gloie vento agitaret. collocare studuit i humilitatis solido fundamento. vilia ei exercitia imponēdo Cū ergo in quodā cōuentu seu loco cū fratribus suis b. frāc. collocatus eēt. dixit fratri masseo cuī oīnibꝫ. Frater masse omnes hi socij tui bñ grām otādi z cōtemplandi: tu aūt habes grām verbi ad satisfaciendū aduenientibꝫ. Et ꝓterea. vt isti possint magis otiōi z contemplationi vacare. Facies pudere portā. cl'yman z coquinā. ita q̄ nullus curet de aliquo tempali nisi tu. Sīi fratres mandauca buntur extra poste ostiū manebus. ita q̄ anteq̄ venirēs pulsent ad portā. tu satisfacias eis de aliquibꝫ bonis ꝟbis ita q̄ nō oporteat exire nisi te. Qui inclinato capite humiliter obediuit. Sicq; totū diligēter faciebat p plures dies: Interea socij eius. vt illuminati a deo humiles z caritatiui ceperunt intra se pugnā habere pīam. et eo vicꝫ q̄ frater masseus vir magne pfectōis z otiōi z cōtemplationi idoneus. sicut z ipē poterat totū pōdus diei et estus. ꝓpter quod rogarunt patrem. b.franc. vt illa officia inter eos diuideret ne dignaretur. ad subeūdū omnes frans masseo. Ille z fecit. Et frater sicut ex humili obedientia illa officia. etsi vilia z onerosa accepit libenter. ita ad voluntatem patris vmilit oēa vel aliqua. Hunc b.frāc. inter alios socios libenter secum ducebat. ꝓpter gratiā verbi. quā habebat z discretōem ꝓspuā. z ꝓpter adiutorium. qđ ab eo recipiebat. Nā dū b. pater eēt in cōtemplatōe z ipsius ipm a cōmertiū z eum petentibꝫ occultabat. eis satisfaciendo prudentibꝫ verbis. z ignitis de deo eloquijs. Unde in cōmendatōem dicebat. p̄ sanctus. Ille ē bonus frater minor: qui hz fratris masseo gratiosum aspectū. sensum naturalem cū suo pulcro eloquio z deuoto. Cū aūt in pincia tuscie. b.franc. z frater masseus iter pagerent. Fratre masseo aliquantulū ꝓcedente ad quoddā trivium venerunt. p qđ vel senas. vel florentiā. vel arretium poterāt ꝓficisci. Tunc frater masseus ait: p quā hanc triuz ibimus viam pater. Et ille: p quam deus volent. Et frater masseus. Et qđo deus ondet nobis viam. Ad quē. b.frāc. Dūs inquit in te oīdet signum voluntatis sue. Unde p obedientiem tibi ꝓcipio. vt tamdiu in illo trivio te circūuolues. quousq; tibi ꝓbibuero. Qđ cū obedienter faceret. z frequenter ex stigme capitis que ex tali gyratōe solet accidere. cecidisset z sic̄ q̄ne gyrū iterū aūs iter resumpsisset. nunq̄ intra ꝓceptū sancti vmilit exiit transeūdo inter hominibꝫ. donec sanctus clamauit dicens. Nūc sta fortiter. non te moueas. Et cum ille staret virū sanctus versus quam ptem faciem tenes. Et ille versus senas. At pater inquit. Hec ē via: p quam dūs vult q̄ eamus. z miratus est frater masseus q̄ sic quasi puerili hoc fecerat circa gyrando. Qđ cū aperuit os suū ad interrogandū cū hz. Cum aūt ciuitati appropinquassent. egressi sunt multi de ciuitate illa. ex magna deuotōe. associantes eos vsq; ad ꝑtam. Et in illa hora erat tāta seditio in ciuitate. q̄ mutuo se gladijs impetebant. Sz ad ꝓdicatiōem b.francisci omnes fuerāt inuicē pacificati. ꝓpter qđ ab episcopo ciuitatis fuerunt solenniter recepti. Sanctus aūt laudes dominū fugiens summo mane clam insalutato epo recessit. Qđ frater masseus in corde suo moleste tulit. Et ꝓcedēs b.franc. quasi in via murmurando. de eo dicebat. Quid est qđ fecit ille bonus homo: heri fecit me circūuolui. sicut vnū puerum cuī hominib. Hodie isti epo: qui cū tanto honore z charitate eum recepit. nec vnū boni verbi dixit: ℔ nutu diuino de tali murmuratōe cōpunctus dixit: in corde suo. Frater masse tu es valde superbus z dign⁹ inferno. quia vis cum tua superbia tuos rebellare. Quę ea q̄ facta sunt in via ista. p̄ hunc sanctum virū sm̄ dei voluntatem manifeste fuerunt. Si.n. nō vendet senas. multi illorū ciuiū se mutuo occidissent. z damnati eēnt: qui pacatum euaserāt ex nīo aduentu. Certe si sanctus iste diceret tibi vt pjceres lapides tuheres obedire. Hoc eo cogitāte clamauit. post eum b.franc. cui diuinitus note facte fuerant cogitatōes eius. Ad ea que nunc cogitas frater masse te teneas. q: bona sunt. z a deo inspirata. Murmuratio aūt peiꝰa: quam faciebas a voluntate mala. cca. z superba.

insligere diabolo precedebat. Et miratus frater masseus se eē cū pdictē cōsā sancto būiter recognouit. Cū b. franc. cū fratre masseo pficisceret in frām in quodā loco eynam quesierūt. vt comedere possent. Et cū reperissent quēdā fontē pulcrū in cuius margine erat lapis latus & politus. posuere sup illū panis frusta. q acquisierāt mēdicādo. Beatus ꝑo francis. q apparebat hominibus vespertus & panes. nō habuit tot. & rāpulcra frusta panis sicut frater masseus. q erat pulcer homo & magnus. Nō videns b. franc. totus let' in spiritu dixit. O frater masse nos nō sumus digni tāmagno thesauro. Et hoc gradati voce extollēs. pluries replicauit. Rūdit ff masseus. Pater carissime quō pōt dici thesauros. vbi ē tāta penuria. vbi nec tobalia: nec cultellos: nec scutella: nec incisorium: nec seruus vel ancilla. Rūdit b. franci. Hoc reputo magnū thesaurū: qū nobis ē ꝺ his que ꝑparat humana industria. & totū: qđ adest a diuina prudentia mīstrat. sicut apparet in pane acquisito in lapide tāpolito in fonte tālimpido. Uñ volo q rogem⁹ deum. vt thesaurū sancte paupertatis. tānobilē faciat nos diligere et toto corde. Luz aūt puenissent romā ingressi sunt eccias sancti petri. & sanctus posuit se in vno angulo ad orandū. Et ff masseus in alio. osibus cū lachrymis. vt ad possidēdū thesaurū paupertatis sancte ipos instrueret petrus & paulus. & iuuarent. Et ecce sancti apli petrus & paulus cū magna claritate apparuerunt sancto francisco amplexantes eū. & osculantes atq dicētes ff franc. quia tu hoc petis & desideras: qđ xpc & apli seruauerūt. notificamus tibi tuū desiderū. et ea dātā. & thesaurus sanctissime paupertatis tibi & te sequētibus ē ꝺcessus ꝑfectissime. Et tibi et pre dei dicimus. q q cunq; hoc desiderū exēplo tui ꝑfecte sequet. de regno beatitudis sunt securi. & erūt a dño benedicti. Quibo dictis disparuerūt dimittentes eū intime ꝰsolatus. Erat frater masseus magne ociōis & lachrymay. Gemebat tm i die comedebat. & hoc de sero. Et intrans cellā aliquātulū tot miebat. Et circa mediā noctē sp euigilās. orāo cū feruore dicebat q noctem totā hec verba. Mi dñe ihu xpe da mihi ꝺ tritēm peccatoꝝ meoꝝ. & da mihi grām emēdandi. & satisfaciēdi fm volūtatē tuā. De mane audita missa intrabat cellā. & cū plano cantu dicebat. dñe deus meus fac vt te cognoscā: te timeā: te diligā. Aliqñ dicebat cōtra volētes multū ꝑgrinādo discurrere. Melius ē ire ad sanctos vivos: q̄ ad sanctos mortuos. i. ad bonos bones vivos: q̄ sanctoꝝ limina visitare. q sancti viventes docebāt te pericula que trāsierūt. & tēptatiōes spuales & corpales quas tenuerūt. Procurator quēdā cuiusdā loci ordinis minoꝝ. sepe de aliis fratrib⁹ murmurabat eoꝝ mala: q audiuerat & videbat fratres aliis recitādo dicens. Sic fecit talis. & alius talis fecit ibi. Nō frater masseus sine turbatiōne audire nō poterat. & mento qꝫ ꝑdictoꝝ erat criminum nō corrector. Ob reuerentiā aūt guardiani in pnia eius: ad qđ spectabat redargere nil ei dicebat: & aperiebātes eū ad ꝑē secreto aīt illi murmuratoti. vel potius detracto ri. Rogo te fili sp habeas ante te bona opa sanctoꝝ tuoꝝ Et sic de malo efficiēs bonus & de bono melior. Si ꝑo malos facta ante oculos posueris ea ꝺsiderādo. & alios revelādo de bono efficieris malus. & de malo pessimus. Nō si cōtingat videre crimina aliorū. si placuo ē contigat vt ds Si nō placuo dicat fm aug. bis: qui possunt ꝓdesse & nō obesse.

Frater Egidius .S.xi.

fuit tercius discipulus. seu habitu indutus a. b. franci. p⁹ duos annos a primordio ꝓuersionis ipius. b. francisci. Audiens. n. hic egidius bernardū & petrū assisinates mundo cōtemptu habitū euāgelice ꝑfectiōis sub. b. frāc. suscepisse imitatus ē eos. Qui cū ipo assistū ꝑgeret. ꝑ habitu petrādo ad induēdū ipm. quedā mulier pauperula eis obuians: & eynam petēs. b. franc. fratri egidio mandauit. vt daret illi camisiā suā. Qui cū subito letanē fecisset. visa ē eis illa mulier celū ꝑscendere. Licet aūt. b. frāc. nōdū ꝑfecte ꝑdicaret. tñ ꝑ loca diuersa discurrens bonabat viros & mulieres. vt deū diligerēt & timerēt. & pniam de peccatis agerēt. Et frater egidius cū eo ꝑgens. vt sibi crederēt. cuius optime diceret admonebat. Processu aūt tpis de locūa beati franc. limina visitauit sancti Jacobi apli. lustrūs famē & sitim & multa incōmoda. & tediosa in via. Et cuz cuidā panē obuiaret & eynam peteret. nō aliud habens dissuit capuciū a tunica & illud ei dedit. Ambulās ꝑ aliaꝝ dies sine capucio. quousq; ꝑ eynā aliū ꝓcurauit. Deinde ad terrā sanctā cū socio ꝑfectus ē. vt sepulchra dñi & alia loca sancta visitaret. Et cū beandus⁹ motā traberet. nauem expectans. que eū trāsueheret. illo interim allo victum sibi & socio quesiuit: in lagena aquā hausīt & ꝑ ciuitatem ad eā emendā inuitās. Et fili⁹ in ciuitate achon ctis de labore manuū suaꝝ faciēdo sportas. & ꝑ ꝓcio earū se sustentans. vel eynā ostiatim mendicās. Accessit cū etiā tenotōis ad sanctū angelū michaelē & sanctū nicolaū in apulia In quo inuere vna diez sessus ex itinere. & famelicus sed vñ obdormiuit: & a somno euigilās inuenit medū panis. ad caput suū diuinitus ꝑparatū. Quē comedēs cōforta tus satis ꝑfectus ē iter suū. Postmodū cū multitudo fratrū. numero & merito augeret' ordo minoꝝ. misit. b. frā cis. ꝺ elo salutis aīaꝝ succensus aliquos ad ꝑdicandū in tērā saracenoꝝ martyrio fragrantes. Inter quos fuit vnus iste egidius. Qui cū pueniss et tunicā quidā saracen⁹ zelator illius legis ꝑsidē. significauit saracēis adorasse eos qui ꝓbiam fuit machometh. & legē p eū datam cōdemnarent: & iō eos gladio exponerēt. ꝓpter qō suscitatus ē rumor inē eos. Ꝑcipue aūt cū quidā morā trahebāt illi mercatōres cōpulerūt eos redire ad nauī. ne cū eis inficerent' a fraude infidelitā. Et accedētibo ad portū saracēis. vt illos caperēt de nauibo frēs minores etiā petra. ꝓbibātēm xpianū ꝑdicabāt. vt puertereī ad xpm. Sz fidelib⁹ nō ꝓmittē nbo eos nauī descendere. nec illis loq. Demū reuertīt ad b. franc. Qui misit frēm egidiū ad heremitoriū sabionis in comitatu perusino. Et ibat frater egidius discalciatus solo habitu indutus tēpe magni frigoris hyemalis. Cui obuiās quidā ait. Nō irem sicut tu vadis. si sciē statim ꝑadisuz intreire. Ad qđ verbū tātū frigus in eū insidiatoꝝ immisit. q fere moriebat algore. Sicq; plenus angustia cepit cogitare qđ dñs nr̄os xpc ibat ꝑ ciuitates et castra discalciatus & pauꝑ. Taliq; meditatōe subito calefactus ē & gratias agens altissimo. Cū aūt in dicto loco plurib⁹ annis morā traxisset. quadā die suoꝝ peccatoꝝ volens recordarē: silua intrauit. & vocato quodā pueto mutauit se & corda collo suo imposita ꝑceptū illi. vt cū corda illā traheret vsq; ad locū fratrū. Quo ingressi clamabat frater egidi⁹. Miseremini mei fratres. miseremini peccatoris. Nō intuentes frēs ceperūt fortit lachrymari vicentes. Induete pater tunica. Quib⁹ ille. Nō sum dign⁹ eē frater minor. Sz si vultis mihi reddere tunicā ꝑ eynā & miscōia eam suscipio indignus. Faciebat cophinos et alia artificia vilia. Et ꝑ tis factis onerati deferebant ipe cū socio ad ciuitatē. vt inde sibi ꝓcurarēt victum & vestitum.

In illo tpe cū a quodā arādineto rediēs. & arūdinē ferēo intra quādam eccīam trauliret. sacerdos eā ypocritā nūcupauit. ad qđ verbū frater egidius nimiū cōmotus a fletibus se nō poterat cōtinere. Qđ quidā frater interrogauit cūm tanti fletus. Et rndit ipe. Quia sum ypocrita. Hoc. n. mihi dixit quidā sacerdos. Et frater credit⁹ tu ꝓpter hoc ita eē. Qui rndit. Nō credo sacerdotes mentiri. Frater aūt⁹ dixit. Sentēne hoīm qui errare pōt sunt diffinimes a sentētijs dei ꝰ que verba quietatus ē spūs⁹ Audēs idē casum fratris delye. qui quōdā fuit. vt generalis minister de inobedētia & excōicatōe se in terra ꝑstrauit. & terre se toto corpe ꝑstringebat. & interrogat⁹ cuius ingt volo discedere quātū possuz. qꝫ ille tñ credit ꝓpter

saltum. Cū romā fuisset missus. ꝛ tibi motaret' de labore manuū suaꝝ viuere volebat. Cū de mane missa deuote audita. ibat postea ad siluam p octo miliaria distantē. et inde ligna scindens. ꝛ ferens sup humeros suos venditioi erogabat p precio. nō pecuniam: sed victum ne cessaria pcipiens. Et a volēte plus offerre: cū valerent ligna. et compassione laboris sui ꝛ deuotionem ad ipm recipe nolebat. Tpe vindemiaꝝ innabat homines ad colligendas vuas. ꝛ postrandas ad torcularia ipsaꝝ pedib⁹ compremendas Tpe messiū sequebat' messores agroꝝ cū pauperib⁹ spicas colligens remanētes. Facta ꝙuentōe cū quodā pducente eū ad colligendas nuces et arboribus sublimib⁹ ō certa pot tōe eaꝝ. arboēs ascēdit altas. ꝛ eas ercutiēs ō portōe sua tūicā suāiplēs modū facci detulit secū. ꝛ pauperib⁹ erogauit. Ad mōstrū qdā mōchoꝝ deferebat aquā adiuuabat pane pficere p labore suo aliquos inō recipiēs. Cū esset romana apud reatē resideꝫ. Cardinalis epūs tusculanus dūs nicolaus. de ipō non modica affectus ad eum. rogauit frēm egidiū vt in domo sua maneret. ꝛ de necessariis puideret. Ipe aūt ad ibi demorandū acquieuit. Sed accepe ab eo necessaria vite recusauit. dicēs se iacta ppbe tiā victū ꝫ labore manuū suaꝝ victitare decreuisse. qz sic pater. b. franc. docuerat fratres suos. q fideliter laborarent ꝛ p mercede laboris nō pecuniā. sed victui necessaria recipere. Rogauit aūt eū cardinalis. vt saltim qñ lucrare tur secū in mensa manducaret. Cui rei assensit. Ibat igit quotidie ad colligendas esynas ꝛ alia seruitia faciēda. Et inde panes quos petebat a cōducentibo eū. p mercede secum deferebat ad mensam cardinalis. quib⁹ vescebatur in fudote vultus sui. Una aūt die nō ꝛpter magnā aquaꝝ abundantiā contigit. eū non posse ad opus exire. sup quo gaudēs cardinalis dixit fratri egidio. Hodie oportz te de cibarijs meis manducare. Qui nō rndit ei verbū: sed in corde suo disposuit secus agere. ꝛpens ad coquinā domus. ait ad cocū. Quare coquine locū tenes in aula mūdū. Qui rndit. Quia non habeo mō in promptu. qui eū mundet. Sz facta cū eo conuentōe p duob⁹ panib⁹ frater egidius eam ingressus est. Adueniente igit hora comestiōis frater egidius accedit ad mensam cardinalis. ꝛ dixit ponit duos panes. quos laborando lucratus fuerat. Sup quo miratus est cardinalis de ipsius ꝓfectu fui. Et cum plura ꝓdiceret die sequenti. qđ ob rēm non inueniret frater egidi⁹ eū ꝓduceret ad ererorū. ait dūs cardinalis. Hodie vtiq manducabis de panibus meis. Qui tacens discurrendo p officinas domus. vidit duos cultellos nitiginosos. Cū dispensatori tamen ait. Da mihi duos panes. p mercede opis mei. ꝛ ego tibi purgabo. ꝛ poliam cultellos istos. Quos panes accipiens. ꝛ in mensa cardinalis apponens. fraudauit eos desiderio suo. Cū aūt ꝓducebat' a quoꝫ et ptesse ꝙueniebat cū eo certā tpm otōnis seu officij diuini excipiendā. Hec tā magis sunt admiranda. ꝛ in illo egidio commendanda et humilitate eius ꝛ mortificatōe q̄ imitanda a modernis religiosis non tūmbus ipm illum. dare'. n. magna occasio enagationis ꝛ dissolutōis. Confundit etiā ociositas eoꝝ. qui nō laborāt ꝛ manducāt panem dolosia. Cū ꝛ pfatus pater nō solū in se ociū fugiebat: ꝫ in alijs humillime repehendebat. Unde videns q multi libenter poedicabant. qui opa fugiebant. aiebat. Si eo aris bonū qđ intelligis. vnies in bonū q non intelligz Magis distant a verbis opa q̄ celum a terra. Melius ē homini q̄ doceat seipm q̄ q̄ docat totū mundū. Si vis multū scire. multū opare. ꝛ inclina caput tuū. Nobilis ꝓdicator ē humilitas. ꝛ suspirando dicebat. Multū distat opis balans a psonte. i. predicans ab opante. Ite cū semel audiret. q dūs cuiusdā vinee site ꝛpe habitatōem fratris egidij argueret operarios. qz multū loquebantur. dicendo fate fate ꝛ non parlate. in feruore spūs egressos cella clamabat audire ꝓdicatores. quid iste dicit fate ꝛ nō parlate. Dicebat aliqñ de religione. Panis cōfracta est. ꝛ conflictus factus est. Fugiat qui fugere pōt. ꝛ roadat si pōt. Frequenter etiam in feruore spūs dicebat parisius. parisius. quare destruis ordinē sancti francisci. Cū quodā loquēs qui multū gloriabat' in scientia sua inquit. Si tota terra fructifera eēt vnus bōis. ꝛ nō coleret eā quid inō fructus habere posset. nihil certe. Sz aliter bōs medicam eius pōtōem bene cōbit vtiq fructum pcipit. p se ꝛ alijs. Nolo ergo considere in scientia tua. qz si eōm scientia habeas non ogando. nihil tibi pdest. Cum aūt ꝓfectus eēt ex vbe ad alium locum solitarū. ꝛ penuria eēt ibi victualium. nec fratres adhuc eēnt multū noti. ꝛ nix descendisset triduo sup terram tanta. vt egredi non possent locū suū. nō valens frater egidius de labore manuū victū querere. nec elymas mendicare. cū exire nō possent. Ipe cum socio otōni se tradiderunt. vt puideret dūs necessitatibo eorū. Desiderū pauperum exaudiuit dūs. Nam cuidā viro castri gpiani inspirauit. vt iret ad locū illum. vbi frēs morabant' deferens secū panes ꝛ vinū. ꝛ inuentis illos fame ꝛ gelu laborantes refecit eos. ꝛ reuerso ad castrum significauit alijs. aduenisse illuc seruos dei. Ad quos cū deuotōem non modicam concepissent. puiderūt eis de victu p totā quadragesimā sequentē. Et frēs egidij monitōibo ꝛ exemplis multi ad ꝓsam cōpuncti sunt. Et aliqui adeo vt seculū deserentes habitū religionis susceperūt. Alij vt ꝛ saltim in vomito suis ꝓsam agerent.

De dictis ꝛ respon .§.xii.

sis notabilib⁹ eius. Quidam frater conquestus ē secū. q fratres faciebant eā nimis laborare. ita q̄ vix poterat stare ad orōnem. ꝛ nō petebat licentiam eundi ad aliqđ heremitoriū. vbi quietius deo seruiret. Cui frater egidius ait. Si accederes ad regē francie. ꝛ ab eo peteres mille marcas argenti. nonne merito diceret tibi. quid insanis. hec petendo. Quid. n. fecisti p me. vt dem tibi tantū argenti. Sz si prius p eo aliqđ magnum opus ꝛ laboriosum fecisses. tanto premio dignū. audacter ꝛ iuste postulares. Si ergo vis postulando orare. vt exaudiam. optet te pri⁹ laborare p deo. Idē dixit. Maior ē stultia facere bonū pro voluntate alterius vnū. q̄ duo p voluntate sua. Idē ait. Si cui oculis ꝛ manib⁹ putato. aliquis restituere tibi oīa alia reddita membra. certo illi seruire deberet cū omni affectu oīb⁹ diebo vite sue. vt ingratus nō puinceret' tanto beneficio. Sz ecce dūs deus tradidit nobis man⁹ pedes ꝛ oculos. ꝛ oīa alia bona spōalia. ꝛ palia ꝛ corpalia. ꝛ tū nolum⁹ ei seruire. Quidā frater cū ei dixisset. q aliqñ multū p deuotōis gratia obtinenda laborauerat. Rndit frat egidius. Dic culpā tuā. qz ille. qui hz oīa in ptāte sua. qđ nō dat vna die. dat altera. Cui nō est aliud. nisi q tu seruias deo fideliter. Sed et iuuenis homo viueret ab adam vsq ad finē mundi. ꝛ faceret quicqđ boni posset. nō mereretur minimā bonitatē dei. Fercula tū parata sunt. si nō ē ej recipiat. Alteri interroganti qđ fugere posset temptatōes. rndit frater egidius. Qui fugit temptatōz fugit vitā eternam. qz nō coronabitur nisi qui legitime certauerit. Accessit frater vnus ad egidium dicens. cuz magno gaudio Pater bona nona dico tibi. Cui ille. fili die. Ego incēpi in visione ductus fui in infernum. ꝛ nullum frēm ordinis nostri vidi. At egidius cum multis suspiriis rndit. Bene credo tibi fili. q nullum ibi vidisti. ꝛ hoc replicās ter talis raptus ē. Cū aūt ad se reuersus fuisset. interrogauit ille. Nūo pater credis q nullus frater sit i inferno. vel si sunt quare nō vidi eos: Rndit egidius. Ideo nullum fratrez ibi vidisti. quia nō tārū in infernum descendisti. vbi cruciātur hi qui sine opib⁹ ꝛ observatōe regule tunicas fratrum minoꝝ portauerūt. Nam sicut alij fratres. observantes regulas sunt in celo multū gloriosi. ita peccatores ꝛ mali fratres sunt inter alios magis miseri in inferno. Interroganit quidam egidiū quomodo possemus carere a vicijs carnis. Rndit. Qui vult transferre magna. saxa vel

ligna studet ea trālferre ingenio magis q̄ viribꝰ. Et hoc facto sil'z, peccēdū. Hinc vicii lecti cautatē. Est. n. sicut speculuz clauz: qō p solum habitū obscurat. Impossibile ē bolem venire ad grām dei. dum ei placet in carnalibꝰ delectari. Volue igit' z remolue de sup z infra. Hinc z in̄ō. et nō est aliud nāi pugnare cōtra carnem: que vult te pdere die ac nocte: quā qui vincit oēs inimicos vincit. z venit ad omne bonū. Inter omnes ergo virtutes ego pdūgere cautatem. Cui q̄dā dixit. Nōne maior virtus ē charitas. Respondit egidius. Et quid ē cautas charitate. Et frequentius canēdo dicebat. o sancta cautitas quālis es qualisue es. Tu es talis z tanta. qualē z quantā fatuit te nō cognoscit. Dixit aūt ei quidā. quid tu vocas cautitatem. Rndit. Cautitatem voco omnes sensus custodire gratia dei. Cū ḡo sic laudaret cautitatē affuit quidā cōiugatus dicēs. Ego abstineo ab omnib⁹ ꝓterq̄ ab vxore mea. Sufficit mihi sic stare. Qui rndit. Videtur tibi q̄ homo possit inebriari vino vtendo sic. Cum ēet spoleti audiuit semel vocē cuiusdā mulieris eū vocantis. z statim sensit tantā carnis tēptatōem. quantā nunq̄ fuerat ertus. Qui diaboli cam cē tēptatōem attendens. statim ad oīonem cōfugit. z verba addens sibi dura z opa. fuit plenarie liberatus.

Congregatis simul fratrib⁹. Egidio. ruphino. innocēcio. z symon. Dixit egidius illis. Quid facitis vos cū tempestatibꝰ carnis. Rndit frater ruphinus. Ego cōmendo me deo z beate marie. Et ptinacio me in terrā. Frater Iuniperus ḡo ait. cū sentio bonā cogitatōes statiz dico alonge alonge. q: capitū ē hospitiū. Dixit ergo egidius tecuz teneo. q: cū isto vicio secure ē pugnare fugiēdo. Postq̄ ait deꝰ seruus egidius in laboribꝰ vite actiue vinbit' defudarat. mortificādo passiones sensitiue. a copula lyeos oculis lapis. transiuit ad amplexus pachelis ꝓtemplatiue. q̄ pulcra erat facie. z venusto aspectu: trālatus. vt vir ꝓfectissimus ad magnā requiem mentis z pfolatōem. Sexto igitur anno a sua puersione in planicie perusij in heremitorio fabrianen. quadā nocte facta ē manus dñi sup eum. Cum. n. feruenter oraret. tanta fuit diuina cōsolatōne repletus. q̄ videbat' sibi. q̄ dñs vellet aiam suam educere extra corpus. ita lucide. vt ō secretis suis archana videret. Et cepit sentire quasi moriebat' corpus primo a pedibꝰ. sic cōsequenter p alias ptes corpis. tonec aīa exiret z stāt extra corpus. vt sibi videbat' pte nimia pulchritudie. quā eam vocauerat spūssanctus delectabat' respicere supaz. Erat. n. subtilissima z lucidissima supra humanā cuiusmodēm. sicut ipe retulit ppe mortem. Hunc raptū ē illa sanctissima aīa ad secreta celestia cōtemplanda. que tū nūqz volunt exprimere reuelare dicens. Beatus qui scit cōtemnere secreta dei. Ad būlandā tū eū. post dictā reuelatiōem paulopost oranti in cella sua affuit satbas iuxta cū ēternitbus. q̄ ex horrore egidius loquelā amisit. Et in terram pstratus. etsi non ore. corde tū diuinū auxilium implorabat. Et statim eo euanescente liberatus ē. Experientia hac didicit. q̄ h. franc. aliq̄n dixerat. Lita cē horribilē aspectu diaboli. vt nullus sustinere posset i eū aspicere p dimidiā pē nostri. nisi diuinitus iuuaret.

Triduo quoq̄ aūt ꝓi natiuitatis solemnitatē in oratorio de sechone. cū quadragesimā que dicit' sancti martini. Ia festo oīm sanctoz vsq̄ ad natale dñi iciunallet. de nocte oīoni feruentissime insistenti. apparuit ei dñs ihs. quem vidit oculis carnis z vltra būanitatē aliq̄d ineffabile oculis mentis. q̄d ipe nō audebat vel nō poterat declarare. Nō aūt diu poterat sustinere humana fragilitas. cuz tāmmensa claritas apparebat. vii orabat instanter ad dñm. vt sibi nō imponeret tantus onus. allegans q̄m ad hoc nō erat aptus. cū eēt peccator rusticus z ydiota. Et quātoplus se indignū clamitabat. tantomagis in eo dñs suā grām augebat. Postillā autez apparitōem. dictus frater egidius rapiebat' ō sancti. Et ex tunc fuit valde solitarius. z raro exibat cella sua. vt gratiā sibi collatā securius custodiret colloquia ociosa. z tantam tatōem oio fugiens. Ita aūt frequenter in extasim rapiebat'. vt si quis de deo cū eo loqueret. vel de diuina gloria. vel dulcedie paradisi. statim z in eodē loco p magnū spaciū immobilis z insensibilis remanebat. Dū q̄ pastores z paten ab alijs edocti. videntes eū clamabāt. Paradisus paradisus audiens illud statim rapiebat'. Dū frēs volentes sibi loqui. nō audebant nominare paradisum. ne eum amitterent ꝓpter raptū. Et ꝓpter hoc subtrahebat se egidius a familiaritate. nō solū laicoꝝ. sed z fratz z aliozꝝ. Dicebat quoq̄ q̄ qui melius tractat negociū aie fuc. melius etiā agit aliozꝝ salutē. p medica negligentia vel alia culpa amittere pōt magnā grām. quā postea rehabere nō potest. Sicut ludens ad tatillos. puno puncto magna pdit.

Gregorius. ix. multa audiens de sanctitate eius. z pcipue de raptu suo frequēti. voluit expiri. Dū quadā die. eum ad prandiū inuitasset. Intrans ergo cameram pape. p cidit in faciē suam osculans pedes eius. Quē papa surgere iubens benigne recepit. Et assistente ei aūt quidā suggessit pōtifici. vt cantare eum poset. Quod cum papa ei imposuisset ait egidius. Quez cantū pater sancte vis me cantare: Et hoc verbū pontifici cū clamore z feruore spiritus planes repetens cucurrit velociter. vsq̄ ad aliā ptē palatij volens occultare. z recolligēs se. vnū pedē sup alū fieret raptus vsq̄ ad horā vesperinā. Et sic phanit pontifex z oēs qui aderant. q: neq̄ vor. neq̄ sensus. neq̄ pulsꝰ in eo erat. Et dolebat pōtifex q: tacito colloquio tāti hominis amisisset. Illo sic pmanente ad ps̄s dixit summꝰ antistes. Ecce pdicamus hominē illū. Sz frutē obedientie eius iam phemus. Vocauit ergo eū pontifex dicens. Dico mino: sub nobis immediate est. z video ꝓpio tibi per obedientiā. vt statim ad nos debeas venire. Mirabile dictu. statim homo. qui insensibilis videbat' cucurrit ad pōtificem. z pedibꝰ eius. paulatim būiliter culpā sui dicens veniam pcabatur: Ipe aūt manu ꝓpria eū elevauit. Tūc inquit egidius. Qualiter ē vobis pi beatissime. bene ait papa ē mibi. Et ille subiūxit. Magnum laborē sustinetis pater sancte z bene. q: solicitudinē oīm ecclianz. Cui benignissime ptesit. Frater inquit. verū ē quod dicis. sed quesote. vt iunes me ad ferendū hoc onus. Et egidius ad eū Libenter pater sancte subinixto collū meuz iugo dñi mei mandatoꝝ. Et paululū ab eo discedens raptus est in spū. sic permanens in extasi a vesperi vsq̄ ad tertiā horā noctis. Nō poterens pontifex miratus fuit cum circūstantibus. cōmendans z laudans virū ipm. vt pfectissimū. Deinde ad se reuersus in camera pape cibum accipiens confortatus est. Vbi pactis ad se vocans eum gregorius ꝓfatus ait ad eum. Frater egidi. quid erit de me. Et cuz ad hoc se excusando nullo modo vellet respondere. ait greg. Dic mihi saltem. qualis ē debeo: p⁹ paucam sup hoc exactōez. Nempe ait. Debetis habere duos oculos deorsū z sinistrū. Deorsū ad contemplandū superiora. Sinistrū ad disponendum inferiora. Sicq̄ licenciat'a vicario xpi discessit. Semq̄ aūt iocundus z alacer incedebat. sibiq̄ nimis videbat' amaz redire ad corpis būiationem. s. ad comedendum tpe opportuno. vnde copiebat vinere posse de foliꝭ arborum. vt posset cōuersationem hominū effugere. Omnibus diebus domicis z festis ꝓcipuis cōmunionem sacram accipiebat. z tota illa die in oīone z meditationibus pmanebat. Et cum plenus esset fide z deuotōne. in magna reuerentia habebat ecclesiastica sacramēta z canonicas sanctiones. Et quandocunq̄ aliquem reliē tem de ꝓpis eccie ordinationibus audiebat. valde alacris z deuote cōmendabat dicens. O sancta romana ecclesia nos insipientes z miseri nō cognoscimus te. neq̄ bonitatem tuā. Tu nos voces viam salutis: tu paras eā p quaz si quis pgit. non pedes eius offendit. sed ad gloriam ascendit. Duo cardinales simul ad eum accesserūt. audituri verba vite ab eo et fama volante ō sanctitate eius. Post colloctionem mutuam ab eo recedentes rogarūt. vt ꝓpis

eo aret. At ille. Que necessitas ē vobis homini mō. vt cōs pro vobis deum cum habeatis fidem ⁊ spem maiorem ego. Quo inquiunt illi hoc est. Respōdit egidius. Quia vos cum tot habitis honorib⁹ ⁊ mundi prosperis salui sperari. Ego aūt cum tot calamitatib⁹ ⁊ aduersis timeo damnari. Qui in hoc multum compuncti sunt. Una die⁹ dixit egidius fratri bonauenture cuidam ordinis ei esset generalis minister. Dñet mihi multas gratias fecit vobis deus. Non intelligitis ⁊ videtis qui mihi tam sufficientiam seu scientiam habemus quid facere poterim⁹ vt saluemur. Rndit generalis. Si deus nullam gratiam daret homini nisi q̄ eum diligeret posset sufficere ad salutē. At egidius potest inquit videre tantū deum diligere quantum literatus. Potest vtiq⁹ una vetula plus deum diligē q̄ magister in theologia. Tunc frater Egidius in feruore spiritus surgēs percute⁹ in ostium versus eam partem. que respicit ciuitatem clamans ⁊ dicens. Vetula paupercula simplex ⁊ videas diligas dñm deum tuum. et poteris esse maior q̄ frater bonauentura: sic fuit raptus immobilis q̄ tres horas. Duo predicatores visitantes fratrē egidiū ceperunt de diuinis habē colloquiū. Et offerente se matrona dicit vnus illoꝝ. Vere beatus Johannes euangelista alta ⁊ magnia uerba dixit in principio euāgelij d̄ deo. Lux egidius. Lux sunt. b. Jo. nihil dixit. Et predicatores ad cū. Quid est pater q̄ dicas. Ang. asserit q̄ si altus intellectus esset, totus mundus cū intelligere non valeret. non ergo sic dicas q̄ nihil dixerit. Et ego iterū et iterū dico. q̄ nihil dixit de deo. Et cum super hoc verbo quasi indignarentur declarauit seipsum per similitudinem. Ostendens eis illius vnius muscē maximū vicinū loco dicens illis. Si esset hic vnus mons nihil ita magn⁹ ⁊ sublimis. licut ille mons tente ⁊ ad radices montis esset. vn⁹ passer qui quotidie comederet de illo monte. Quātū minuēt de eo in capite vni⁹ mensis vel anni. vel centum annoꝝ. Rnderunt illi quia nihil eniam in mille annis respectu remanentis. Sic ait Egidius. immensa est scientia deitatis. ⁊ tā magnus et infinitus est mons dulcedinis perfectionis. q̄ b. Jo. q̄si vnus passer nihil dixit de deo respectu magnitudinis sue. Qui bene edificati ⁊ consolati ab eo recesserunt. Alius cum interrogauit. Quare Jo. baptista meruit desertum tenere nō annis. ⁊ tā austeram vitam tenuit. cum et vtero matris sue repletus fuit spiritusancto. Rndit egidius per exemplum me rogando. Quare inquit canes recētes latrāt. cum tam sint bene. Ad q̄ rndit. Hoc ideo vt magis cōseruentur. ⁊ vt dei ad eum. Sicet Jo. baptista sale penitentie conditus fuit. vt eius sanctitas diutius ⁊ melius conseruaret. Claruit etiā miraculis ille in vita. Et post quinquagesimū vite sue annū a conuersione sua in dño feliciter obdormiuit. Anno dñi. M.cclxij.

Claruit quoqz tē .§.xiii.

positis illis aliis vt beatus in ordine minor⁹ cbilloferens nunc⁹ patris. de patribus romandiole ordinādus. Hic cum ēt sacerdos procbialis. spret⁹ a clero adhuc in carne vitē tem. b. franc. habitu ⁊ quelatiōe seculari ē. Susceptaq⁹ abeo benedictōe ad ptes aḡtine missus. ꝛpo pfecte studuit famulari. Inerat ei quedā colūbina simplicitas: pietas viscerosa. mirabil⁹ cōpatiens miseris ⁊ afflictis. Und cum fratres eo tpe. nec dum mansiones haberent. ipe leprosis officia ossiline ministrabat. eoꝝ pedes ⁊ sanies abluens. Lectos sternens. ⁊ necessaria eis diligenter procūra Qui q̄nis alios pius. sibi multū erat austerus. Macerabat. n. corpus ieuniis multis. cilicio durissimo ⁊ multo tē pore loricam ferream gestans ad carnē. ⁊ afflictiua quedā ferrea instrumenta. Vidimus eū pene centenariū senem. vt extra conuentū. vt mos est semel in die. pter dñicam ⁊ festa precipua comedentem. vt senis virtus. nec in ipa sene crate senescere videretur. In omni siquidē mortificatōe sua vultū hylarem exhibebat. Nullo tempe ocio indulgebat

Sz ostui vel lectioni. vel actioni in excolendis ortis. nō ē in fratrum obsequijs sōcitū se tradebat. Fuit aūt ei⁹ oratio magnoꝝ lachrymaꝝ. Artissimā cellulā ex virgis sibi construxerat. vbi strauit. vbi multas exp̄ssas ꝓlationes deuinas de matrē sibi apparuisse secrete ꝓfessus est. ad quā ⁊ matrē eius animā ꝓ contemplatione eius papa in urbe ueniens feruebat. Willam omni die ⁊ cum lachrymis celebrare cōsueuerat: ⁊ deuotōe papa: quā sibi vere dño acceptam signis euidentibus ostēdit. Dum. n. semel eo celebrante lamen treuisset cū. vt motis est accendēdum. ignis celitus missus inflamauit. Sepe colūba super caput eius cōdita celebrantis visa est. Frater aūt quidam innocuus. q̄ cōtemptus diuitijs ⁊ parentib⁹ habitu ordinis fuscepto pro sibi eo modo erubescebat. noīe petrus ꝑ sui materna purgare. columbā ipam videbat. ⁊ angelū sui cultoꝝ frequēt⁹ visitare ⁊ alloqui merebat. Et q̄ scripturā inquir de ꝓprijs peccatoꝝ noticē sine merito viri sancti⁹. erubescebat. ꝓ cōmissis fugeret. meruene tū. ne forte adhuc de eis veniā cōsecutus fuisset. suasit adolescentulo illi angelico pectore. cuius pfectū cognouerat. ⁊ allocutōem eius cuius angelo. vt de statu eius aliq̄n requireret. Nō cum petrus ille implesset blando sermone rndit angelus. q̄ non timeret cbilloferus de cōmissis. ꝑ in bonis incboatis fidelis esset vsq̄ ad mortem ⁊ coronam recipet vite. Quia aūt non esset efficō ꝓdicator. xp̄m cū inter boies diuinis laudibus sacris exhortatōibus ꝓmptis seueris peccatoꝝ increpatōibus predicabat. Ipe in capitulo frm interfuit. q̄ beatus franciscus licet in alia corpaliter regione cōsistens. in aretate in modum crucis extensus apparuit. Sibi etiā trāsitus b. francisci fuit reuelatus. Vidit. n. an somnia in gallia positus se quasi pullastrem ostiū celle. in qua b. Franc. iacebat infirmus. Qui ingressus osculata eius manu ab eo benedictōes acquirebat mandans. vt ad patriā suā rediret. significans transitum suū ad supnam patriā. Reuersus ad vitā adhuc viuens multo effulsit miraculis. ⁊ benedicta gratia infirmis cētulit sanitatis. Cū semel infirmū q̄ndā villa ret vidit duos quasi medicos iuxta lectum infirmi assistentes. quos in spu demones eē cognoscens. infirmū quoqz mortali crimine vetenū. subito cōtra illos crucis edito signo euanuerunt. ⁊ ille cōfessus ē peccatū suum. Anno aūt dñi. M.cclxxij. ab eo ait religionem ingressus. dño se mācipauit anno. lv. jm vigilia oim sanctorum cōgregatus ad eū fratribus loquēs ipes de regno dei. ⁊ de moribus infoꝛmans dulci alloquio cum benedixisset eis spūi sui dño cōmendans migrauit ad dominum: sic etiam corpus suū honeste componens. vt magis dormiens q̄ mortuus videretur. In cuius transitu quedā deuote persone angelos concentū audisse retulerunt. animā illam comitantium in ciuitate caturci. cum magno populoꝝ concursu sepultus. Quem post mortē multis miraculis sanctū populus declarauit. In ea ciuitate puer duoꝝ annoꝝ petro nomine de alto cadens ponte expiauit. Que mater deplorans ⁊ eiulatu suo alios ad lachrymas mouēs. b. cbilloforo recōmendans. ⁊ votum imaginis cere fiende emittens si vignaretur a mortuis fuscitare. subito filium viuentem ex mortuis fuscitauit. Multi quoqz infirmi diuersis langoribus detenti. in diuersis temꝑib⁹ sanitati restituti sunt.

Duos quoqz fra .§.xiiii.

tres beatissimos pater franc. ad regnum aragonie destinauit. Fratrem. I. Johannem sacerdotem. ⁊ fratrem petrum conuersum. Hi cū turolij deuenissent. cōs ceptum ibi capientes. pdicationib⁹ ⁊ orationib⁹ sue odorem sanctitatis diffuderunt. Tempe illo. I. Anno domini. M.ccxl. vel circa valentia ciuitas erat saracenis popolata. ⁊ fidelibus maurorum ditioni subiecta in qua regnabat quidā ayoubi nomine xp̄ianoꝝ maximus psecutor. Predicti igitur fratres zelo fidei succensi. ⁊ martyrij desiderio inflammati. ad pdicā

dñi ihesu vi valentiā sunt ingressi. vbi de falsitate legis machometh saracenis fertēter predicauere. Qō audiēs rex aragonū cōprehendere eos iussit. et carcere mancipari. Et cū pmissionibus pluribus inuitasset eos ad legē suā obseruandā. et xpi fidem abnegandam. Illi autem hoc detestarent. in publica platea illeo decollari mandauit. Qui sepulturę tradidit ceperunt miraculis coruscare. Rex aūt aragonie xpianissimus iacobus noie. cū victo rege valentie eo tpe bellum gerebat. Et cepto rex valentie azotum illos martyrio cōsummauit. indies cepit inferior existere. et ab eo fugari in bello. Cuz ergo videret se azotus quotidie a xpianis expugnari. agratia diuina et dei virtute sola arbitratus hoc fieri. Cū rege aragonū tractare cepit de sua cōuersione ad fidē. offerēs se et ciuitatē tradituz. et regnū dū modo sibi vitā et victū pcedere dignaret decentē. Quibus omnibus rex aragonū annuens. et gaudens de sui conuersione pfederatus ē cū eo. Anno igit dñi. M. ccxxxvij. In vigilia sancti michahelis ingreditur rex aragonie ciuitatem valentie. eius dñium capiens. et oēs saracenos. quos baptizari noluerunt fugerūt vel occisi sunt. Rex priot azotus intrata pmissum baptisma suscepit. qui tribete regi tradidit totā regnū suū. s. valentie. Cōuerso aūt ad fidē azoto rex aragonie concessit ei palatiū regiū intra ciuitatem et quēdam comitatū et successoribus suis. et cultu machometico de illa ciuitate valentie euacuato. intredictus est ritus et fides xpianor. Vocauit aūt azotus fratres minores vicinos eis. Ego sum. qui occidi francos socios viros de turolio et infidelitate mea de quo doleo et toto corde molestor pro abjuali satisfactione vellem. et palacium meū regale et vīo mō asserio et structo haberetis. et illud debeto libenter accipe. qz dñi mult⁹ sanguis martyrū effusus ē ibi. et alios pctes dños infideles. vt sit qz torū sanguis martyrū decratū. Et. b. vincentius martyr. qui tota xpianitas tanta veneratōe festiuat. p fide martyrio thi coronat⁹ est. Qobrem sine sollicitudine dictū palatiū a rege aragonū possidere. et credo qz vim desiderii et meuz adimpleret. Qō cū scissent. rex aragonū iacobus. azotū. cui illud pcesserat Hoc eo rapture cognouisset. gaudiose pcessit. Sicqz ibi ē pacatus ordinis minoz.

Circa annos dō .§.xv.

mini. M.ccc. Inter alios pfectissimos viros. ordinis minoz. singulare fuisse vir extaticus frat Jo. de fimo. de pmincia marchie ancone. Qui cū infantulus nutriret⁹ in ro sinoz mentoz pręsagio. vt de beato nicolao legitur. mlier dicta in ebdomada ieiunabat. Factus Jo. vij. annoz ri aliozfugiens pfectus pueroz. erat solitarius ad quendā agrū. vbi flens amarissime passionē dñicam. se vlqz ad sanguis effusionē copiosaz flagellabat. Deinde pficiebat sub vestibo virgeas colli et corpis afflictiuas. Et vt postea existens in ordine familiaris⁹ dixit socio suo. Dir aliquod aspiratis genus cogitare potuit. qō mō exprimento pbasz Et cū adhuc ēet. decē annoz circalū ferreū torticū portabat ad carnē. Cui anoli seu mallie. vt sigillū ceram liquida sepelebant i carne tenerrima pueri. Cruce etiā stricte abstinentie. et inne bauallabat. Dū cū in sancto petro de firmo factus canonicus. sic pueralia mozarer⁹ talis abstinētie lege. aliis canonicis lante viuētibus se obligauit. vt vsq panis et vīo cōmederet quarta pte. et sic inter alios delitias. martyriū tante abstinentie celebabat. Sz cū in tali instituto crer otio obices socios nisi plr pateret⁹ intrare. vt ei locū exercere. et abstinētiā impedirēt. a deo inspirat⁹ mūdū cū amatoribz suis reliquēs. et se totuz tradere in brachijs crucifixi in flore sue iuuentutis. angelice ordinē minoz intrauit. in quo audiens ne crucis stigmata renouari. Adhuc igit puer. xij. annoz erūs sic cepto habitu. vni magro pmisso et p spiritū discipulis. Cū ibi audiēt ab eo ipha diuīa. cor ei⁹ vt cera liquescēs tāta fuauitate gre interiou boie replebat. qz exteriozi coactus discurrē aliqn p ortuz. aliqn p eccl̄az. aliqn p silua currēdo vndiqz circubat. sicut flama interiozi impellebat. Hic aūt aliqn locū ferreū deferebat et sic fatigabat tā mētis qz corpis ārgūcia punctatē. Ita ei cū diuīa gra subuenit. qz qnqz ad ipēdoz crucificoz. qnqz ad iguē seraphicū. qnqz ad angelica gaudia rapiebat. et qz plus ē ad diuīa oscula et xpi amoris excellinos emplexus. nō solū mēnis gaudio. sz et signis exteriozibz. tāqz amicō intimū assumebat. Aliqz vidit aliquā ō matrē beatā secū totā quadragesimā sancti frāc. cū herbis crudis et aq pter dies dñicoz. in qbus cū fratr cedebat. Et bibebat. nisi aquā. Nā p. xxx. dies aquā tm̄ bebebat. In q̄dragesima Jo. macon comedebat panz panis ordeacei vna die. Alia pugilū fabaz. made factuz. Altera medietē herbe crude. Et hec erat alternatō ferculoz. Rogatus fuit semel a fre Ja. de falerano. custode ordis. qz oraret dñm sup quodā dubio. qui ipm valde affligebat. de bonis ad officiū sacerdotale pertinebat. Qui si Jo. in hoc. b. laurēcij rūsum accepit sermonē ostēs. qz si Ja. sanctus erat sacerdos sm ordinatōnē dominum. Cuqz ille bone esset z scrupulo sciētie vigeret. cidē fratr Jo. ostēsurus qz re apparuit. b. laurēcius dicēs. Scias certissime qz ille p q oraueras dubitat ēe sacerdos et dei ordinatōe z voluntate. Apparuit ei eadē die ut. b. laurēc⁹ in forma adolescētis. vellit⁹ dalmatica rubea. portās crucē ferrā dicēs sibi. Fr Jo. illa crucis gloria quā habuit in celis. z acerbitas cui bonū mihi plenitudinē divine dulcedinis non fecerunt. Quare p tāta gloria xpiano nullū tormētū deberet ēe graue. Sē q̄ tu vis gliam z dulcedinē. sustine patienter amaritudinē hui⁹ mūdi. Eo veniente disparuit remansit et ea visiōe mirabili pfortat⁹. Cū sic idē fr Johānes celebraret. de spauit penitus in eucharistiā fore panis. z in cū ocūli apparuit dñs xpc rubea vestē indutus. Qui sibi contulit tantam consolationem in spiritualez. q̄ sacrum in extasi. fuit a xpo certificatus q̄ pter illā missam erat de suis recōmendatus placatus. Et cū altera die missam p defunctis celebraret. cū tanta charitate z cōpassione illud sacrificiū deo obtulit. qz totus erat dulcedine liquefactus. Et eleuādo eucharistiē vidit multas animas de purgatorio quasi multitudine scintillaz. pdeuntiū de fornace ignita. ad celestem gloriam euolantes. Dum dictus frater infirmaret. p eo ipse frater Jo. feruenter orans vidit in extasi factus in aere supra cellam suā exercitū angelorum z aliorz sanctorz cū magna claritate fulgentem. Inter quos erat pl⁹ frater Jac. speciosissim⁹. Vidit z. b. franc. factis stigmatibz insignitū. z plures alios secuz simili claritate fulgentes. Et tunc sibi reuelatum est q̄ ille frater Jac. de illa infirmitate moriturus erat de numero saluandarum. Sz anteqū celum ascenderet rēt aliquādiu purgādus. Qui multū pconsolatus de salute sui sibi intimata. accessit mollantū vbi infirmabat fr Ja. Qui inuenies eum extremis ō loquela amissa. nūciauit ei q̄ cito rēt migraturus ad vitam eternam veraciter demū quieturus. Et hoc frater Ja. fuit multum exhilaratus. p̄mittendo sibi sup hoc rogatus. qz post mortem ei appareret. si permitteret clementia saluatoris. Appropinquante autem mortē frater Ja. deuote dicere cepit verba illa. O in pace. O in idipsum obdormiā. o requiescaz. Hoc dictus expauit Cū aūt fr Job. pmissum fris Jacobi expectaret. reuerso ad loci mansionē. apparuit sibi dñs ihs cum multitudine angelor. totus clarissimus. Cui frater Jo. deuotissime recōmendauit aiam fris Ja. iā defuncti. Qui Ja. sequēti die i silua cursū fr Jo. apparuit comitatus angelor. totus letus z gloriosus. Dixit aūt ei fr Jo. O pater quare ñ fuisti in loculis tuis. q̄ pmisisti. Rēdit ille. q̄ indigebā aliquantulū purgari. Sz cadē hora qua xpc tibi apparuit vidit me fr Ja. de massa. s. quādā alius sic vocatus cōfessor⁹ sanct⁹ hō dñi seruiebat in missa. Qui ēt vidit hostiā cōsecratam puerum in puerō in hora elevatōis mirabilē speciosū. z illi locutus sum tunc dicens. Cum illo puero nunc vado ad regnum. Eadem hora cum tu me xpo recōmēdasses.

sui a penis liberatus ad celum evolans. Per spacium enim diey rapiebat frequenter frater Johannes. ita q̃ et sibi ipsi insensibilis. q̃ fratres p̃ adhortationẽ manus suas illatre aliq̃ dubitarent. Quadam nocte fuit in ramadmirabili lumine in deum elevatus. q̃ vidit oia creata a creatore tam celestia q̃ terrestria. & omnia suis gradibus ordinate distincta. quo scz fiant cbom beatoꝝ spirituũ intra deum. & beatitudinẽ beatitudinũ. & terrestrẽ paradisus. Postea elevavit se sup̃ eũ creaturã ita q̃ fuit absorpta alta ei⁹ in abyssũ divinitatis & claritatis. & sepulta in pelago eternitatis & divine infirmitatis. intantũ q̃ nihil creatũ vel formabile. vel finitum q̃ pollet eos bona cogitare vel lingua narrare sentiebat. Et erat sic absorpta alta illo pelago veritatis & fortitudinis. q̃ in se volatata & immensa sic gutta vni⁹ in alturdine maris. q̃ sicut nihil inveni in se nisi mare sic anima illa nihil videbat. nisi deum in omnibꝰ & sup̃ omnia. & intus & exteriora. Et ibi videbat tres psonas in vno deo. & vnũ deũ interdo personis. & sentiebat illam charitatem eternam que se est tri filium incarnari & passionẽ filij tri. ipsam mediatricẽ & lachrymando ac balando peruenit ad indicibilia luminis veritatis. Et vidit nulla aliam viam esse qua posset alia ad deum introire nisi p̃ christũ qui est via veritas & vita. Fuerunt etiã oblectamina illa vilice quecũq; facta fuerãt p̃ hoc a casu primi hois. usq; ad ingressum christi in eũ. qui est caput & princeps oĩm electoꝝ. Qui ab initio mũdi fuerũt sunt & erunt usq; ad finem seculi. Cum Jo quadam vice sitis fuisset subito actus dispensatione radius ille & ignitus flamme amoris & remansisset quasi sine lumine amancat⁹ et meritis quãtumcũq; niteret nõ inveniebat delectũ dispensatione abscondit⁹. ad magna missa amandũ. Et post multos dies quibꝰ in his erat. cuidã & subpirãs. Ecce q̃ sanat peritos corde dns bieslus christ⁹ sapientie cioãti. q̃si plenitam ambulãs & nil ei dicẽs. Quid frat iobannes reco ḡcẽs. statim cũ gemitibꝰ inenarrabilibꝰ ad pedes ei⁹ se jecit. cũ magno lãguore desiderij nris cordis implorãdo. At christus vt magis affectũ accenderet. nil tribꝰ psentiam recedebat. Quid frat Jo. inseqt̃ pia importunitate. & se iterũ ad pedes pstrauit cũ lachrymis dicebat. O bieslu dulcissime miserere mei. & ea nolli quãtũ allegor. & te desidero oblectia cordis mei. Salvator aũt q̃ nõ curãs nec loquẽs. videbat tot⁹ recedẽ. Cũ aũt ipse eũ inseqrer cũ lachrymis & tot⁹ pcordio. frat se christ⁹ ad eũ vertit dixit sibi facies tua gratiosa. Et cũ man⁹ suas erpãdit. vidit radios mirabiles & sacratissime pectoris christi gredientes non scilicet sibi vbi erat. sed ei⁹ & ipsa ei⁹ corpus adimplentes. & pisto qui tam pie cet se ad pedes christi. & grate obtulit osculantes. Et inde manũ extendẽs petulit osculãdas. Postea ad pectus accedẽs amplexat⁹ est cũ pect⁹ osculando. tanta sensit odoris fragrantiã vt oĩa aromata superet. In ipso aũt raptu tãta sapiẽtie vnõ de ipso dominici pectoris fonte potauit. q̃ in pdicatione & dominis colloquijs ita mirãda & inflammãta. referuent⁹ eructabat. q̃ meres hoiũ audiẽtiũ immutabat. Odor vestitus p̃ placere meres i eius alia pmanst. Inde ad tantã meris serenitate pcuit. q̃ cotas romana curia regibꝰ magnis & doctoribꝰ tãq̃ stupenda & alta eructabat. q̃ audiẽtes in stupoꝝ vertebat. Quia cum eẽt homo. q̃si sine filio. q̃libꝰ alnissimus & subtilissimus & eruditate. et aliqs scripture mysterijs mirabilit declarabat. vt clare pateret ei⁹ sapiam diuinã infusionẽ. Cum aũt fervẽtissime pdicaret. & floretie in claustro fratr sub divo pter copiosam multitudinẽ alacritatem evangelizaret. inundante gratia & pfin occupante. super eum vna nõ cecidit gutta aque. nec sup pulpitũ q̃ sibi pfuo eẽt multum madefactus. Inde quoq; pdicãte. Deo inquit fratrem minor. q̃ tibi celebraret vidit christũ. post hostiã sacratã in eamostificatã. de cui⁹ plagis oĩa sanguis abundanter fluebat in calicem. Et cum p̃ compassione fraterille pene tehiceret. recepit forma panis. postea sacro secreto recedabit se illũ fuisse cui hoc accideret. Vidit altera vice dominũ hieslum i carnem dispectũ. & vide q̃ homo tãtã vilificari vix posset. Que cũ admiratõe interrogaret dicẽs. O dne cur tãquis & paup apparet. Cui christ⁹ ait. q̃ i cordibꝰ christianoꝝ adhuc sim magis abominabil⁹ & despectus. demũ obitũ suũ placens. & pnuncians fratrẽ infirmatus in dño requiescit.

Capitulum. viij.

Ipso quoq; ordine

fratrũ minor⁹ assumpti sunt aliqui ad magnas dignitates ecclesiasticas. ppẽ eor⁹ eminentẽ sapientiã. pendentes a vite sanctitate. Et p̃mo quidẽ ad summũ pontificatũ assumpt⁹ est Frater hiero. de ciuito sacre theologie pfessor. pri⁹ ordinis ipi⁹ generalis minister: et quo ad cardinalatũ. postea. demũ electus ẽ romanꝰ pontifex. & nicolaus quart⁹ vocat⁹. Anno dñi. M.ccc. Secund⁹ eiusdẽ ordinis frat⁹ petr⁹ de candia sacre theologie pfessor acutissimus. qui q̃dã subtilia scripsit sup̃ suã p̃ libz. Qui factus archiepũ mediolanẽn. ex ea dignitate ad cardinalatus promotus pius ẽ assumpt⁹ in papã. & dict⁹ in sua obedientia alexãder q̃nt⁹. Tpe tñ scismatis q̃ ia duo p̃ summis pontificibꝰ se gererẽt. s. Bõdict⁹. xiij. Gregoꝝ. xij. Ipse tercius ẽ creat⁹ applic⁹ vel apostatic⁹. Sz de bis in titulo alio latius plenꝰ. Alij quoq; nõ pauci ad cardinalatũ assumpti sunt. Alij ad archiepatus & epatus. Habuerũt q̃z doctores in theologia doctissimos diuersis tpibꝰ. Quoꝝ primus fuit Alexãder de ales: q̃ summã theologie edidit copiosam. q̃ ppẽ veritatẽ ei⁹ doctrine di doctor irrefragabil⁹.

Secũd⁹ fuit frat⁹ & dño Bonaventura minister generalis & postea in pcilio lugdunẽ cardinalis factus. Huc fuit de balneo regio p̃incie romane. ceteꝝ⁹ generalis minister ordinis ipius. Hic cũ iuuenis intrasset ordinem. tanta bone indolis bonestate pollebat. vt magnus ille Alexander de ales sup̃dictus diceret aliqn de ipso q̃ videbat adam i eo nõ peccasse. Hic licet in luminis scientiaꝝ & martine inscripturis sanctis videbat mira capacitate pficere. tñ & i deuotiõs gratia p̃ oratiõem sanctam sibi gr̃a incrementũ. Sic quidẽ omnẽ veritatẽ q̃ã p̃ capiebat intellectu ad formã ordinis & laudationis diuine reducens p̃mo ruminabat affectu. Post facti est. vt in septimo anno post ingressũ ordinis sententias pclitas legeret. & scripta notabile & deuotum edidit sup̃ eaꝝ⁹ libꝰ sententiarũ. Ibiq; recepit cathedrã magistrale. In. xij. Jo anno vel. xiij. ab ingressu ordinis. ad regimen totius ordinis ẽ assumptus. Intellectus eius pspicacia ois opuscula eius redolet hiis qui diuinam scientiã requirentes. Hãc libentius q̃ vanitatem aristotelicã venerant. Anno domini. M.cc lxij. Dñs papa sub bulla sua. Anno q̃to pontificat⁹ sui. misit quãdã regulã scti Damiani ordinis bñdicti lugdunẽn. dyocesi. sub qua viuũt monasteria burgundie & remensia. & multa monasteria. p̃incie aquitanie. quã bñt sub bulla. Innocẽ. pape iij. Sed alexãder. iiij. sub anno dñi. M.cclx. nõ eam pdicte regule attendens misericorditer in multis dispensauit.

Eodẽ anno idem frater bonaventura generalis monte alnernie bellũ. quinto mẽsis in deũ deuotissimos cõpilauit. Et post fecit alia. quẽ itineranti mẽtis in scipm vocauit. Anno dñi. M.ccl xiij. Eodẽ generalis narbone capitulũ generale celebrauit. in quo pstitutionibꝰ ordinis formam & ordinem dedit. Sequẽti anno idẽ filio mirabilis viram b. francisci compilauit. Ipsamq; diffusam ad compẽdiosiorem formã reduxit. In q̃ nihil posuit nisi certum & pbatum testibꝰ fidedignis. Dominus aũt Johan. cardinal⁹ dyacon⁹. q̃ postea fuit Nicola⁹ iij. papa creat⁹. vat⁹ fuit ab Urbano. iiij. pfectꝰ ordinis minor. Qui ordinauit regulã quã nũc bnt. in q̃ nihil fit mẽtio de fratribꝰ minoribꝰ: sz immediate subiectis ordinis protectori. quã eis misit sub bulla vrbani. iij. Anno domini. M.cclxij. In q̃ regula intitulantur sorores sancte Clare: sub qua viuunt

fere omnia monasteria alemanie ⁊ ytalie puincie ordinis minor. Anno xo sequenti cū vitanna quartus et hac vita migrasset, creatus est papa guido fulcodi puincialis cardinalis ep̄us et dictus clemens quartus. Qui obstitigines eius virtutes obtulit bonaventure p̄fato archiep̄atum ebor acensem. Ipse ō p̄sulatu, vbi tunc erat ad plenitudinem dñi pape se ptereno tambamiliter q̄ efficaciter tāto gradui cessit. Prefatus aūt clemens quartus ad pacem ⁊ p̄cordiam inimicor̄ p̄dicator̄ ⁊ minor̄ anbelano. ⁊ semina tollens turgion. statuit p bullam. vt de ordine p̄dicatorum nullus posset transire ad ordinem minor̄ ⁊ econuerso. nec inquisitor vnius ordinis alter̄ posset p̄cedere contra fratres alterius ordinis de crimine hereseos. Idem etiam generalis scs bonaventura cum p multos dies se indignū cotidie corpus dñi sumpsisset reputans nimis celebrasset. Dominus humilitatem eius respiciens cum vna die missam audisset venerabilis ad eius p̄sentationem. vna de pueris hostie p̄sacrate etiam p sacerdotem diuide. Iesu dñi nostri os cuidez generalis intrauit. ⁊ ipm gaudio inestimabili fecit gaudere. Sub eodem generalis frater Jo. parmensis p̄decessor huius p doctrinam abbatis Joachim in designatōe finalium temporum receptus. cotā dño gaytano pctore ordinis ⁊ p̄fato generali que asserebat vediit. Anno aūt dñi. M. cc. lxxiij. gregorio x. papa existente, pe generalis bonaventura ab eo vocatus fuit qui ipsum ⁊ cardinalatū ⁊ ep̄atum albanensem suscipe coegit. Et in concilio lugdunensi p gregorium ipsum celebrato affuit. qui sapientia sua in illo concilio in defensiōem religionū mendicantium p̄tra multos ⁊ magnos adversarios a deo datus fuit. Nondū aūt finito concilio p̄fatus cardinalis bonaventura in dño requieuit anno eiusd. suc. lij. dilectus a cunctis clericis ⁊ laicis. grecis ⁊ latinis. vt omnes vellent de subtractiōe eius. cum nullum sibi parem relinquere viderent. Cuius exequias papa cum cardinalib⁹ cum magna solennitate celebrauit.

Alexander de ales .§.i.

intrauit religionem beati Franc. sub belya generali ministro existente p hunc modum. Fuit religiosus doctor habebat̄ p̄sius ⁊ famosus p orbem. Generat aūt ob singularem deuotionem. quam habebat ad beatissimā virginem mariam. q̄ vnq̄s eius amore aliquid postulanti. si possibilitas foret denegare. ip̄ petitionem huius p vinbo adimplere. Quedam aūt venerabilis mulier cum hoc nosset. q̄ ad monachos albos ⁊ fratres p̄dicatores multas afficiebat. Dixit vna die q̄ monachis albis. Ite ad magistr̄ alexandrum ⁊ ab eo petite. vt religione vestram ingrediat. amore virginis gloriose. Et certissime credatis q̄ petitionē vestram implebit. mirant̄ illi sup hoc attendentes solennitatem p̄sone. ⁊ eā alia p̄te in verbo mulieris deuote ⁊ veracis confidentes. Accedunt ergo ad magistrū alexandr̄. q̄ eos gratissime suscepit. ⁊ cum eo de multis, pluc loquetes. obtinent verbor̄ eo aliter disponente. p quibo dicendis ad eum iterant ad ppria redeuntes. At illa dña crudelissimis illos et p̄cipue vel incredulitate verba illa obmisse. Idē significauit fratribus p̄dicatoribus. qui letanter ad magistrū pgentes. primo de aliq̄ vanis locuti sunt. intendentes tenuis curialis illa postulare. Colloquentibo admisit ecce frater minor. qui clemosynas petebat. p fratribus p vitrum cum sacco ad collum ad eum venit. vt panem postularet. ⁊ intrans magistr̄ alexandr̄ cum fratribus colloquentem. dixit simpliciter. Magister reuerende cum dis mūdo seruientibus. ⁊ cum magna fama. ⁊ nostra religio nullum habeat magistr̄. supplico vobis vt amore dei ⁊ virginis matris eius. ad vilitatem anime vestre. ⁊ nostre religionis honorem. nri ordinis habitum assumatis. Stupefacti sunt fratres p̄dicatores. q̄ ille puenisset eos in p̄sulatiōe huius rei. ⁊ magister quidem paruo temp⁹ fuit. Ps subito a deo tactus intrinsecus. Redit. Dixit frater. q. stamne te seqr̄ ⁊ faciam q̄ petisti. Et magister alexander se seculum reserens: habitum minor̄ suscepit. Cum vero post modum ad seculum redire habitum temptaret. ad seculum redire. nocte sequenti vidit in somnis beatam Franc. crucem de ligno ponderosissimam portantē in humeris. cum qua volebat montē ascendere. Cuius magister compatiens vellet eū ad portandū iuuare indignanter repulit eū dicens. Va de miser tu nō vales portare vnā crucē leuem. de pauco et portabis vnā ponderosam de ligno. In hoc erat̄ magister. ⁊ ad p̄seuerantiā in religione et vilione roborat̄. Hic cū in parentu fratr̄ cepisset legere ordinarie. ⁊ vniuersitas sibi baccalariū infra octō ex ordine ipso p̄fecisset. sollicit⁹ que p̄tare deberet intrans ecclesiam orabat sup eare. ⁊ vidit ibi vnū fratr̄ habitus sui orantē. ⁊ velut magnū luminis globum tota capellā eccie (vbi orabat) illustrantem. Quem expectans ⁊ orantē intuens cognouit eū esse fratrem Jo. de rupella ⁊ puincia aquitanie scientia laudabilem ⁊ p̄fundum. Et ex tali signo a deo clamans baccalarium futur. ip̄m cancellario p baccalaureo p̄rauit. Qui postea factus magister maximus inuentus est p̄dicator religiositate. scientia ⁊ discretōe clarissim⁹. Tantus ingenij vt plurium magistr̄ subtilitati addiciens p̄dicationes et lectur̄ i theologica facultate artem ⁊ modos traderet exquisitos.

Inter doctores etiam solennes facti ordinis minorum annumerat̄. frater richardus de media villa. qui scripsit egregie super quatuor libros sentēciar̄. Et in quarto sententiar̄ cuidā se fuisse etiam valde pentum in iure canonico. frequenter allegādo iura cū glo. Hic cū ser alijs magistris vel baccalarijs. minister generalis dcm⁹ vocatus bona gratia cōmisit examinatōe doctrine cuiusdā fratr̄ petri Johānis. q̄ nō recta et vera p̄tinebat. Qui matura deliberatōe p̄habita q̄dā tanq̄ p̄culosa. ⁊ male sonantia p̄cordi reprobarūt. Et reprobationē ipsi generali in scriptis sigillatis miserunt. Qui generalis et si grauiter inimicus nūdum socio suo. vt colligeret ⁊ interdiceret libros dicti fratris petri. ⁊ q̄ nullus audeat dicere vel tenere contra ea que reprobata fuerāt p illos septem. Ipse etiam frater petrus determinationem illam p̄emptam. in literis sigillatis approbauit ⁊ renouauit. que ipe diceret reprobata abilis dicens. Credo illos habuisse. anūm intellectū. ⁊ illa verba accepto ⁊ recipio. ⁊ quicqd in eis ⁊ranū dixi vel scripsi vel docui reuoco.

Anno aūt dñi. M. .§.ii.

ccc. vel circa claruit frat̄ Jo. scot⁹. q̄ scripsit sup sniās multa scripta. Ubi ⁊ dī doctor subtilis. Quo tpe frat̄ gen̄l ordis minor. q̄ tūc erat lector facti palatij fuit p bonifacium octauum papā fact⁹ cardinal⁹ p̄byt. Et frat̄ reginald⁹ eiusdē ordis fact⁹ post p̄dctū lectore comes general⁹ misser inde effectus: fact⁹ ē cardinalis postmodū ep̄s. Qui tū remāsit vicarius ordis vsq̄ ad electionē futuri general⁹. vt alij sui p̄decessores fecerāt. Celebris quoq̄ opinionis fuit petrus aurelus scripta relinquens sup libr̄ sententiar̄. in quo q̄ manus eius p̄ra omnes veteres in dubium firmata palos. ⁊ in questiōe veritas manus omniū p̄tra eum. Assumptus ru fuit ad archiep̄atum. Non mediocris fuit frater ⁊ magister bertrandus eiusdē ordinis. ad cardinalatum ⁊ ipe promotus. Qui multa egregie scripsit: super omnes epistolas dñicales p totum annū. Ac etiam sup ppbetas seu lectiones: que dicunt in ecclesia loco epistole. multum copiose ⁊ scientifice exponens. Et in qualibet epla ⁊ ppbetia componens p̄dicationes ⁊ collatiōes. Idē dicit exposuisse oīa euangelia dñicalia. ⁊ quadragesimalia cum additione sermonū p̄dicabilū. Bene vixit ⁊ dilatatus opus edidit frater Nicolaus de lyra. qui ex hebreo peritissimo in doctrina iudaica puersus ad christum. ⁊ habitū minor̄ suscepit. Et exposuit totam bibliam p̄ sensum literalem. vetus ⁊ nouū testamentū. reprobans opiniones hebreor̄ falsas. ⁊ errores exponens et eor̄ libros confu-

tans addidit quoq; aliud volumen magnū. In quo ponit expositiones historiaz sm sensum mysticū vel moralē vel allegoricum. Scripsit etiā sup sniās. Nominatur multū a minorib⁹ frater ⁊ magister franciscus de maronibo speculatiuus multa angēs ⁊ declarās de formalitatib⁹ quas docuit Jo. scotus. Scripsit sup metaphisicaz aristotelis valde notabilē ⁊ subtiliter frater alexander de alexandria qui etiā cōmentū fecit sup libz sniaz. Libz cōposuit Aluarus hyspanus ipius ordinis. quē intitulauit de cōplanctu ecclē. In quo et iuxta canonicas ⁊ doctas glosantiū ca. ponit multiplices defectus statuū xpianoz clericoz ⁊ laicoz. In hoc tū erranit in dicto libro. q̄ ita cōmendauit paupertatem q̄ videtur tenere opinionē fraticellorū reprobatā ab ecclia. Verū excusari pōt ab hereli. q̄ tēpe suo insurrexit illa opinio necdū determinatū erat p ecclīam quid in ea materia tenendū eēt. vñ ⁊ opinionē suā subiecit in iudicio ecclē recognoscēdā ⁊ corrigendā. Aliqui eēt ex eis multū periti in iure canonico vel cinilī dicēt summas ptinentes ad casus cōscientie. ⁊ pmēres etiā ad forū tentiosum. vt petrus de saronia. Durādus summā cōfessoz edidit diuersam a summa iohānis. Dicit aliquātulū hinc inde quādā expositōem sup cātica cāticoz magnā volumē p modū lectionū. distinguēs totū libz in centū quadraginta cātica. i. sniās eius. vñ ⁊ petinet multa copiose ⁊ pfunde. Illud opus cōposuit mḡr leonardus de ciphonis generalis ipius ordinis. Fuerunt⁹ multi alij q̄ cōposuerunt multos libros in eo ordine in diuersis facultatibo. vt ochā in loycalibo. qui tā male sapuit de prāte ecclē. Sanctus etiā bernardinus cōposuit sermones pdicabiles multos multū morales. Sz ⁊ eoz quibo non placuit scripta relinquere extiterunt cōplarini in oi tēpe. ex quo cepit audo ille qui fuerūt doctissimi viri magistri egregij magni p̄dicatores. acutissimi disputatores. Quidam ānt illoz obstinatis in sensu suo nō acquiescētes determinatiōni ecclē. volentes plus sapere q̄ oportz. fuerunt reprobatis cum suis erroribo. vt mḡr michelinus de cesena minister generalis dicti ordinis. tpe Jo. xxij. pape. qui ppterea priuatus ē generalatu cum sequacibo suis.

Capitulum .x.

Eministris generalibus ordinis minoz.

Post beatissimā frūctiū ḡnis generalē ministri. q̄ quia renūciaret generalatui. ante mortem p biennū. nullus tū fuit aliis eo vinente alius generalē instituere. Sz p vicarios eius regebat. Qui fuit belyas. Ad dñm āūt. b. franc. feliciter euolante non fr belyas. q; pomposus. Sz a cunctis eligitur generalis minister totius ordinis. Frater Jo. de florentia cognominatus parēs. de puincia tuscie. homo sanctus et iustus. vere pollens parentis officio. Hic cū eēt hic minister pincialis hyspanie. ī capitulo generali apud portiūculam. fassisū celebrato fuit electus. Hic ordinē intrauit et hac occasione. Cū eēt iuuenis. ⁊ in castellana ciuitate indet. Una die p fenestram respiciēs. vidit quendā custodem porcoz. porcos includere nō valens. ⁊ hinc inde fugientes. edoctus a socio his verbis eos incantare cepit. Porci porci intrate in castellū. sicut iudices ⁊ iurispiti intrant in infernū. Quo dicto statim porcoz multitudo sine grimitu intrant castellū. ob hoc diuino timore ne. l. caz eēt iudex ⁊ iurispitus intraret in infernū. cōsiderās periculum sui status. cōtemptis omnib⁹ cū filio. quē iam habebat religionē minoz intrauit. Hic magnā prem ordinis multis pedibo visitauit. vir multaz lachrymaz. qui in hyspania magna siccitate cōtingente planū ill⁹ patrie impetrauit. Hic statuit in ordine vt nullus vocaret magister vel dominus. Sed frater solus. ⁊ q̄ nullus cōfessiones audiret. nisi de licentia ministri pincialis. Hic fuit missus p gregoriū papā. ix. ad vrbem. vt romanos rebelles ad pacem ⁊ obedientiā eius inclinaret. Qd cum facere recusassent. p̄dixit eis ciro tale pīculū euentuū. q̄ cogerent facere qd tunc renuebant. Et hoc euenit. Nam post modicum tyberis flumine sic excreuit. vt vrbē terribiliter occuparet. Qobrem timentes priora compuncti sunt. ⁊ moti ad faciendā concordiā cū pontifice. Cum autez (vt refert bonagentura) iurrexisset mulnpler dubietio circa cōtenta in regula. generalis ipe ponebat regulā in manibo. asserens ipam clarā ⁊ obseruabilē. ⁊ ab omnib⁹ ad literam obseruandā. qd durum nimis quibusdam videbat. ppē quod papa gregorius fecit quandā declarat dēz circa dubia exorta. Qd cernens minister Jo. generalis rigorem aliqualiter remitti. renunciauit generalatui. tū vices generalis gerebat. quousq; puideretur de generali.

Tercius generalis .§.i.

minister fuit frater belyas. Et p hunc modum. vt legitur. Cum ad capitulum generale p frēm belyam vocati eēnt omnes fratres. de toto ordine. qui frater belye adherebāt. Et cōgregatis fratribo vocatis p fratrē Jo. tanq̄ vicariū vt de generali puideret. Inclito fratre Jo. cui ministris pincialibo ⁊ custodibo iuperuerūt fautores fratris belye. ⁊ facto ollio capituli ingrediunt. ⁊ frēz belyam portant in locum generalis ministri. clamando tumultuose. ipm debere eē generalem. quē. b. franc. ante mortē elegerat cum eē gubernatorem ordinis. Qō videns frat Jo. vt humillimus surrexit. ⁊ habitu nudatus plotano in terram se pstrauit. ⁊ renunciauit officio. asserens se indignū. ⁊ resumpta tunica etinit a capitulo. Et sic electus ē dict⁹ frater belyas magis tumultuose q̄ canonice. Qui cepit se simulate excusare dicens. carissimi non imponatis mihi hoc onus. cum non possim vitam cōmunem sequi. nec pter meas infirmitates perdurare. tunc sui fautores clamarunt. q̄ aprā comederet si expediret. ⁊ equū haberet dūmodo ordinem gubernaret. facta igitur dissentione inter eos. quia aliqui repetebant victū fratrem Jo. vt devotū ⁊ exemplarē. Alij fratrem belyā. vt magis in agibilib⁹ expertum. ⁊ prudentia seculari cellentem. Que disceptatio cū ad aures gregorij. ix. pcnisset. percipiens q̄ maior pars postularet frēm belyā. potiusq; frēm iohannē. ipm frēm belyam (etsi se excusatē de inepitudine) cōfirmauit. et declarauit fore generalem. Hic de assisio oriundus fuit adeo sapientia humana famosus. vt raros in ytalia reputaretur habere equales. Hic missio visitatorib⁹ fecit sub artitudine magna pincias visitare. tam in capitibus. q̄ in membris. Et tunc generalis minister passis instruebat. ⁊ destituebat pnoniciales ministros. ⁊ ministri custodes ⁊ custodes guardianos. ⁊ de alijs pouidebat. Hic erat non modicum altri cordis. ⁊ nimis per mundanam sapientiam volebat ordinem gubernare. super quo a beato frācisco frequenter repetebatis fuerat. Qui cernens q̄ quidam frater. H. anglicus in religione perfectus. ⁊ in ecclīa beati francisci tumulatus miraculis consecraret. Zelo beati francisci motus. ne videretur ratior a miraculis. accessit ad sepulchrum eius. ⁊ cum magna confidentia percepit ei. ne cum suis miraculis gloriam beati francisci obfuscaret. Qui extunc amplius miracula minime operat⁹ est. Sub isto generali fratre belya iam multi doctiviri ingressi sunt ordinem minoum. ⁊ magistrati sunt in theologia. Inter quos fuerunt frater oddo Rigaldi clar⁹ genere ⁊ moribus. coactus postmodum ad archiepiscopatum rothomagensem. magnus predicator. Quo etiam tempore magie perfectionis vir tom inus Radulphus anglicus. Et episcopus exoniensis magister in theologia claruit. qui ipsum ordinem ingressus est. et hac visione. Cum enim oraret raptus est in celum ad intuendum mansiones ciuium supernoum. Nullum q̄ ibi vidēs inē sanctos diuersarum religionū et ordine minoum. ad quē satis erat affectus mirabatur. Tunc apparens ei vna mulierū pulcerrima dei genitrix maria. quid animo voluerit

inquisiuit. Qui cū tridillet sup eo stupere. q̄ nullam inter sanctos aliaz religionuz videret ordinis minoz. Cum tū ecclia tā in tanta reuerentia haberet. z tantū fructū salutis aiaz afferret. Rndit. Veni mecuz. z ego tibi vbi manent indicabo. Et ondit fratres minores xpo familiariter adherentes: z dixit. Ecce sub alis indicie sunt: salua cum istis aiam tuam. Quam visionē in se reuersus attēdēs ordinē minoz intrauit. annuente papa greg. ix. Sub generalatu istius multi fratres minores vtcedentes in diuersis ciuitatibz. z pcipue ytalie claruere miraculis et magna eoz vite sanctitate. Fuit vemuz ille belyas cōgregato capitulo generali rome. absolutus a generalatu. Postq̄ illā eccliam magnā z duplicatā assūpsit. cū cāpanili z cāpanis pfecit. Et cū huius dicit fuisse. q̄ ipe in multis regulam transgrediebat pompatice incedens. Multas.n. clynas p illa eccia pstruēdas pcurauit. z priuilegia. q̄ possent fratres pecuniā pcipe. p interpositā psonā pera regulā ō decreto. z qz milit. procuratores p. puincias. quib⁹ indixit collectas pecuniarias p. puincias. p occasione fabuce eccie assignatas. Et qz cepit thesaurizare. habere equū magnū et domicellos. Lepitq̄ dictus frater belyas e os. qui de his eum arguebant psequi. z significantes (qui zelantes erāt p obseruatōe regule. z pseruatōe religionis) hec summo pontifici. Qui puocato capitulo rome dictū frēm belyā. cuius excusatōes. vt frivolas sic p obiectis nō admittēs. cū a generalatu absoluit. cū annis. ix. rexisset ordinem.

Quartus generalis .§.ii.

minister fuit frater albertus de pisis. vir pfectus z bonus de puincia tuscie. minister tunc. puincialis anglie electus i capitulo rome celebrato. z pfirmatus a greg. ix. Anno domini. M.ccxxxix. Sed subito flos aruit z decidit q̄ motē transactis sex mensibz tūn in officio generalatus. Circa eas tpa in alemania sunt conuentus minoz multiplicati. z multi fratres sanctitate z miraculis ibi clarnerunt. Inter quos fuit frater bertoldus egregius pdicator in ratispana tumulatus. Hic cū semel ptra peccatū quoddā pdicaret valde vetestando. z grauiterē ondendo. Quedā mulierq̄ tale peccatū cōmiserat audiens. verbi spiculo ex arcu tante virtutis z efficacie pfliente pcussa. tanto dolore cōpungit. q̄ spūs exalauit. Tunc populo sup hoc tumultuante frater bertoldus silentium imperauit. z omnibus iniunxit. vt oraret q̄ dōs sup hoc bīplacitū suū reuelaret. Ipo igit̄ z aliis orantib⁹ mulier illa mortua resurrexit. z dixit q̄ ad diuinū iudiciū euocata. ppter cōpūctōz magnā fuerat ab eterna pena liberata. Sed vt pfiteret peccatū ppetratū nec pfessoi intimarā fuerat. ppterea a mortuis reuocata. Et inter cetera manifestauit. q̄ eadem hora qua obierat. lx. milia hoīm fuerant in diuersis ptib⁹ orbis ex seculo euocata. ō quib⁹ tūn tres purgatoriū intrauerāt. ceteri in infernū sepultis. Excepto vno fratre ordinis minoz. qui p purgatoriū transiens subito accepta secum duabz alabz. que sibi erāt pfecte. intō cū eis paradisuz ascēdit. In pncipio spūsi quidā frater Jo. recedens sepultus ēq̄ mortuū suscitauerat. In biabantia frater petrus homo magne pfectionis. qui cū vna dieruz missam deuotissime celebraret. hoc cemente quodā puerulo. qui hoc postea reuelauit. Species panis puerile est in speciez pueri pulcerrimi. donec cōmunicauit. vnde ille infantulus dicebat alijs. q̄ frater petrus pueros paulos comedebat quia hoc viderat in altari. Claruit etiam in puincia p uincie in claramonte frater philippus eximie sanctitatis. qui cum in castro nouo pdicaret. quēdam publicum vsurarium vehementer redarguit z admonuit. vt restituens vsuras confiteretur. Ipse vo contemnens monita truffabatur pmittens se facturum. Cum vo in monte ferrādo idem frater philippus infirmaretur grauiter. Audientib⁹ multis astantib⁹ ait. Non possum modo. Quando peteraz nolui. Interrogatus cur illa diceret: respōdit. Modo anima talis vsurarij de rcmo q̄ demones potest ad infernum. que cum clamaret ad me. vt cum iniquem sic eire spondi. q̄ ego non possum. Et inuentum est. q̄ illa hora ille vsurarius mortuus erat.

Quintus minister .§.iii.

generalis ordinis minoz fuit frater haymo. vir magne reuerentie anglicus natōe: maximus theologus. z totius speculi honestatis: electus in capitulo generali anno domini. M.ccxxxix. pōte dño gregorio. ix. z vota eligentiuz recipiente. quem ipse electum confirmauit. z facta est ibi diuisio puinciarum. Et ipse generalis voluit. q̄ tam sua q̄ puincialium ministroz z custodum potestas limitaretur p capitulum generale. Et tunc custodes pdiderūt potestatem instituendi. z destituendi locorum guardianos. Ad istius generalis mandatum pcellentes in theologia magistri Alexander de ales. z frater Johannes de rupella sciencia z religione clarissimi. habita collatione. cum aliquibus alijs ordinis magistris. z viris discretis scripserunt valde vtile sup regula ediderunt. quod generali z diffinitorio ad capitulum transmiserunt. Tempore hui⁹ generalis anno. d. M.ccxlij. frēs aliqui predicatores simul z minores vati inquisitores contra hereticos in pnlio thoulosie. q̄ ipos fidei inimicos hereticos martyrio coronati sunt. quos dominus miraculis decorauit. Vacante aūt sede romana defuncto gregorio. ix. cum esset maxima discordia inter imperatorem fredericū secundū. z ecclesiam Frater belyas de assisio. de quo supra factus est ita familiaris imperatoris: vt frequenter eius consilijs vteretur. Et tunc prupsit quasi ō lanbalo simulatōis multis fratribus ipm cōcomitantibus vigore priuilegij sibi concessi p gregoriū. ix. vicz q̄ posset ire quo vellet facere pnium cum fratribus volentibus eum sequi. Et demū vilis ē declinare in ptem imperatoris querentis spalia ecclie auferre. Qui etiam imperatori misit frēm belyam ad imperatorem constantinopolitanū. vt inter eos imperatores tractaret paces. Et inde facta est magna ordinis plaga. decentibz aliquibz belye complicibz. q̄ non rite fuerat absolutus a generalatu ordinis. z q̄ vigore dicti priuilegij poterat ipm psequi: Sicq̄ facta ē magna ordinis scissura. aliquibz fratribus z multis sequentibus belyam. alij haymonem. Creato autem papa Innocentio iiij. Anno domini scz. M.ccxliij. compatiens papa tante ordinis scissure. fecit congregari capitulum. Et post materie examinatōem. cognoscens pōtifex fraudes fratris belye. omni gratia z priuilegio eū priuauit. precipiendo. q̄ de cetero nullus eum sequeretur Qui tantam humiliationem non ferens. vocatus ab imperatore ei rebelli eccie adhesit. Quod intelligens Innocentius ipm citauit. Quo nō cōparente. sine quia timuit. sine q̄ litere ex fraude non fuerunt ei presentate. excōmunicauit eum papa. et babitu ordinis priuauit. Interea infirmatus est coronoj ille belyas. Ad quem accedens germanus eius laicus. frater minor. rogauit eum. vt reconciliationem quereret a summo pontifice. tot aliter ei se submittens. Qui ad se reuersus. destimauit ipm germanum suum eiusdem ordinis ad Innocentium supplicando. vt amote beati francisci: cuius socius fuerat z vicarius. sibi ignoscere dignaretur. z excōmunicationis sententiam relaxaret. Quod totum concessit ob reuerentiam beati frācisci. Et sic fertur belyas culpam suam z rebelliones multis lachrymis motiens expiasse. Adhuc in carne degēs beato Francisco: fuerat ei reuelatum ipm belyam demū fore damnandum. z certa ordinem moriturum. Quez belyam et eo. b. Franci. abhorrens. vir poterat ei lachrymabiliter aspicere. Dei cūm belyas spontaneo cōsēsu. tūdē ab eo error fuit manifestatōem eius. qō videret. Qui multū obnixe rogauit. vt p se ad dōm intercederet. me onicula sua a lapsu infernalibus deuotaretur. Scio inquit. q̄ nouit dō⁹ mu-

tare sententiam: si peccatos matet delictū. Ego pater tā-
tam devotōnem habeo in te. q̄ si in inferno essem. et pto
me oares penas illas leuino ferres. Ora ergo pto me pa-
ter. q̄ dubito. q̄ dominus filiam tuam resuscitabit: q̄ ego mores
in melius mutabo. Cuius fenenter p eo sanctus francs.
oraret. indicatū ē ei. q̄ nō dānaret': ꝑ bene extra ordinē
moreret'. Nō euenit: qz extra cōsortiū fratrū abiit et coron.
Ptefatus generalis minister frater haymo ad offi-
cia ordis inhabilitauit laicos. i. puersos. qui prius. vt cleri
ci exercerent officia. Et sub eo clarnit frater gwlhelmus
signis ⁊ pdigijs. qui tres mortuos suscitauit in cōuētu tu-
dertī sepult⁹. In quorū assist⁹ defuncti sunt ⁊ sepulti in-
fancti frēs et socijs. b. franc. q̄ clarueūt sanctitate mira-
culis ⁊ in plurib⁹ alijs ꝓfecibꝰ. patincie sancti frācisci. Sub
illo generali inēpit ordinē ff bonauētura. Demū cū ordi-
nē gubernasset annis. v. die clausit extremū ananie.

Sextus generalis .§.iiii.

fuit crescentius de cleyo. venerabilis senex bō iustus ⁊ di-
scipline zelo pbatus. Electus anno dñi. M.ccl.v. in ca-
pitulo generali. In q̄ capitulo mādauit fratribꝰ q̄ sibi scri
ptis dirigerēt. q̄cquid de vita ⁊ miraculis. b. franc. scire ve
racit possent. Postea ff thomas ō ceperano de mādato
misit⁹ eiusdē. ⁊ cap. generaf ex relatōibꝰ factis a plurimis
primū tractatū legende. b. frāc. ō vita ⁊ ꝓbis. ⁊ inter ōe
circa ea. q̄ genēt ad regulā declarauit. q̄ dī legēda antiq̄.
Et incipit. Placuit sancte vniuersitati. Qua legendā fra
ter bernardus de bessa ad cōpendiosiorē formaz reduxit.
⁊ incipit. Plena ⁊ rotūdo. Et postea bonauētura stilo ele-
gātiori ⁊ barnion cōpilauit. Hic generalis crescent⁹ anti-
quus ordinē intrauit. satis peritꝰ in iure canonico ⁊ medici
na. Qui panū post facta visitatōe ministri marchie. inue-
nit in ordine vnā sectā fratrū nō ambulantiū ꝑm cuāgdā
ꝑtrē. Qui instituta ordis cōtēnēt eos. estimabāt se alijs
meliores. Qui ad libertū volebāt viuē. ⁊ oīa spūi attribuē-
tes. postātes etiā mātellos bacues vsq̄ ad nates. q̄s idem
minister valenē extermināuit. Vocatus aūt dict⁹ gene-
ralis ad 2cūm generale lugdunēse. ab Inno. iiij. ipe ꝓpter
suā insufficiētiā in eloquētia ⁊ alijs. nō fuit ausus accede
re. ꝑ misit vicariū loco sui virū discretōe ⁊ prudētia deco-
ratū. Quo tpe obijt parisius alexāder bales. In cōsētu
anagie obijt frat andreas nepos dñi alexandri. iiij. pape.
Qui. pñciatos cardialis renuit. ⁊ miracul clarnit. Eo
dē anno papa Inno. misit ad regē tartarox frēm Jo. de
plano carpini. ⁊ frēm stephanū bohemū. Siue vt cōpe-
sceret eū a plecutōe xpianox. ⁊ mores eox ⁊ ritus explorā
do vel vt aim ei⁹. vt dicebat' a plersq̄ inclinatū ad cōuer-
sionē fidei seruat arent'. Misit etiā sunt frēs ꝑdicatores ali-
qui ad idē. vt habet' in sapitoribꝰq̄ cōscripserūt de mori-
bus tartarox. satis diffuse. vt patuit supra. Refert idē
generalis in quodā libello. q̄ cū idē frater petr⁹ optaret vi
sitare limia patrū suox. nec licētā hīe posset ad ꝑa plu-
ris suis. ꝑ expesse ꝑtradicerēt ⁊ dissuaderēt. Ille infala-
tato hospite. ne detineret' aufugit. Qui nō multū elōga-
tus a loco a somno corripit. ⁊ nō valēs ꝓcedere in terrā se
ꝓcipit ⁊ dormiuit. Fr. b. franc. qui adhuc viuebat in hāna
(Ait. n. multos annos hoc accidere) in somnis appa-
ruit ei arguēs q̄ obedictie ingū subterfugisset ⁊ ad reuer-
sionē exhortās. Qō cū facere denegaret. b. frā. virga quā
tenebat in manu fortiter verberauit. At ille ad voloē sui
ipius excitatus ⁊ voloē sentiēs. q̄ excitatōem reuersus ad
2uētū ⁊ susceptus ē. Insurgentibꝰ aliquib⁹ dubijs inē
fratres. Inno. iiij. anno. iij. sui pōtificat⁹ regulā explana-
uit. ⁊ ob orta dubia declarauit. In qua declaratōe ꝓcessit
q̄ ministri ꝓuinciales cōmittē possent receptiōez fratrū ad
ordinē. suis vicarijs ⁊ alijs ydoneis. ō ꝑ filio discretox. qō
pu⁹ ꝓhibitū fuerat eis ꝑ gregoriū. ix. Idē declarauit Inno.
q̄ oīa bonox quib⁹ vti licite pōt ius ⁊ ꝓprietatē eccie ro-
mane applicauit. Cū frēs celebrassent q̄dā generale ca
pitulū q̄dā demoniacus qui fuerat familiaris olim. b. frā.
⁊ fratrū. aīt dyabolicā invasionē. Dixit frib⁹ quadaz die.
O si vos facitis cap̄. vra. demones etiā ꝑtra vos celebra-
re cap̄. nō omittūt. Nā tali die in tali mōte debēt mirabi-
biles demones ꝑ vos ꝓgregari. Et cū interrogaret' quis ⁊
de quibꝰ. Rādit demō ꝑ obsessum. Conatus demonū est.
vt ordinē totū subuertāt ꝑtra obedientiā. castitatē ⁊ pau-
pertatē. Dz q̄ ordo in illis tribꝰ ē adhuc nimis vigorosus.
q̄s de directo nō possunt fracūr ꝑ obliquū. Nā sicut dire
runt. ⁊ ꝑtabant ꝑtra panpertatē ꝑ edificioꝝ superfluitates ⁊
curiositatē. Contra castitatē ꝑ mulieꝝ familiaritatē ⁊ inue-
nā receptōem. Contra obedientiā ꝑ pauoꝝ familiares cō-
uersatōes. ⁊ opinionū varietates. Hijs dictis ꝓtigit duos
frēs extra mitti. quoꝝ trāsitus erat sup dictū montē. ⁊ cuꝝ
appropinquarēt ad locū. vnde trāsirent viderūt sub duo-
bus formis ⁊ specieby alijs filiorū. demones voces ⁊ vlu
latus terribiles emittētes. Qui mumūtes se sigō crucis cō-
fidenē trāsierūt. ⁊ querētes eis nocere nō valuerūt. Hic
generalis crescēnus. vt testat' frater pegninus in cronica
sua. cūꝫ ꝑ triennū tenuit officiū generalatus. vsq̄ ad capi
tulū generale. in quo nolut interesse. ꝫ misit vicariū suum
fratrē bonauenturā de ichio virū prudētē. ⁊ in eo capitulo
fuit ꝓpter insufficientiā ⁊ ineloquētiā ⁊ alijs. a ministerio
generalatus simpliciter absolutus.

Septimus generalis .§.v.

lis minister fuit frater Jo. de parma. vir scientia ⁊ religio-
sitate pclarus. anarimus pauprtatis ⁊ humilitatis amicus
de puncia bononie oriundus. Qui de studio parisiensi.
vbi sinias legerat ad generalatū in capitulo fuit assumpt⁹
Inno. aūt quito anno sui pōtificat⁹. modificando primū
regulā sancte clare. dedit sororibꝰ ordinis sancti damiani
alia regulā latiorē. sub qua adhuc viuūt mōasteria agita-
nie ⁊. puincie. puincie. p maiori pte. ⁊ alia in diuersis. puncti
que gubernatōi ordis immediate ex regula sunt subiecta
Prima regula sancte clare nōdū erat bullata. Eo tpe
Inno. papa misit ꝑfatū Jo. generalē ministrū ad ipatorē
⁊ pīarchā grecox. ob vnionē fidē cū romana eccla. ⁊ de-
sensione erroꝝ ⁊ detestatōe. vbi multū vita ⁊ sciētia tā im
patorē ⁊ suos. q̄ clerū ⁊ ꝑplm vniuersū edificauit. Et il-
lud quidē nego ciū fecisset ꝑ sumasset. nisi qz tūc eodē ano
papa ⁊ ipator viā sē vniuerse carnis ingressi. Hic gene
ralis sē Jo. cōuocato rome capitulo anno dñi. M. ccl vj.
in pñtia dñi pape alexādri. iiij. q̄ regimē ordis ⁊ ꝓtectōs.
qō vt ep⁹ bosniēs. pius exis habuerat. nolut dimittere
s sibi retinere ex maria affectōe ad ordinē. Idē Jo. gene-
ral⁹ cū eimoda ipportunitatis instātia allegata impotētia a
misterio generali se absolui obtinuit. ⁊ de tali modo offi
cio. nec capitulo generali vehemēter instanti. nec vllis vel
summi pōtifices. vel cardinaliū suasionibꝰ acquiescere volu-
it. nō ꝓtemptus impotētie ad officiū exequēdū. cūm assi-
gnās bāillime cessit. Ad cuius tatū capituli nibilomin⁹ admis
sus reuerēt. Ff pegrinus tū de bononia in sua cronica aliq̄
narrat. Dz q̄ hic general⁹ reuisus de legatōe grecie emuli
cino. qui erāt multi accusantibꝰ eū dño pape alexandro.
Ipe papa ꝓcepit in secreto q̄ renūciaret officio. ⁊ q̄ nul-
lo mō assentiret: si eū ministri. puinciales vellēt in officio re
tinere. Et ego inq̄t in capitulo fui mediator inē ipm ⁊ mi-
nistros. ⁊ ꝑ babuit ab hoc eius. Post⁹ eē tpe libell⁹ edit⁹
a vilelmo ō sco amore doctore parisiēsi. ꝑ mēdicātes. s.
q̄ nō possent in tali statu saluari. cuius ꝓpositus scelestus ⁊
detestabil. q̄ rationes efficaces fribꝰ mīoribꝰ ꝑdicatori-
bus. ꝓbant ipsi fallitatē eius. ꝓtio cōsā alexādro papa. iiij.
sub anathematis vltione contra eos. qui tenerent articu-
los illius libri. ⁊ non delerent damnatus est. Postea cōsā
rege sancto ludouico ꝓbatus fuit liber ille. Et wilelmus
de regno frācie expulsus. magisterio priuat⁹. Magnā tū
persecutōs ordini ingessit. Quia conatuerat callide de
rō parisiensem ⁊ ꝓlatos eccie. q̄rū se defensorē dicebat. ꝑ

ipos mendicantes. In florentia decedens quidaꝫ frater humilis dictus. ex pmissione oriundus sepult⁹ multis claruit miracul. Hic et diuina reuelatõe ordines intrauerat. Qui cũ rpm sibi apparentẽ. et ingressum ordinis pcipietẽ. interrogaret. quã vitam in ordine tenere deberet. rndit ei xpc. Teneas vitã cõem. et fugias frẽs. et nõ iudices aliquos de factis suis. Fraẽ et qdã accursus ibi iacet ex cessiõe pietate pfectus. mlta pdigijs luminosus. Qui inter alia cũ eẽt à dicto puentu florẽtino infirmarius. et semel in capella infirmoꝝ oõni vacaret. apparuit ibi. b. virgo maria. cũ sancto antonio de padua. et fratre placido. Que cũ eo et hoc indicibiliter consolato familiariter loqueret. Et idẽ ff accursio audiret quẽdã frẽm infirmũ sue cure cõmissum clamantẽ totus cõpassione cõmotus relicta dei matre ad infirmũ cucurrit. et in cessaria ministrauit. Vt. b. maria i a gratã bñit. q ipm iterum sua pñtia. et dulci alloquio dignata ẽ cõsolari. Requiesc it etiã ibi frater benedict⁹ laic⁹ de mugello magnis miraculis radiosus. In anglia qui dã frat multũ in sermonibꝫ grat⁹. et in textura quadã pbie cũ theologia nõ modicũ curiosus. et iuxta modũ sue curiositatis. semel se ad pdicandus ppararet philosophari intendens in illo ymone iuxta motẽ sibi de nocte oõti. xpc apparuit. tenẽs libꝝ pulcerrimus in manu. In cui⁹ medio erãt litere auree venustissime. In margine autẽ erat turũ et q fetos maximus extabat. liber etiã in superficie erat turpis. Et fraẽ cũ interrogaret rpm. Quid liber ille turpis et pulcer figuraret. Rndit. Verba sunt theologice facultatis littere auree. Fetor et lutum pfiꝝ dicta. Turpitudo exteriꝝ. curiositatis apparentia quibꝫ verba mea multipliciẽ deturpatis. Unde ad se reuersus frater. statim mutauit sermonis materiã. curiositatẽ dimisit. cõtentus scripturaꝝ et doctoꝝ sanctoꝝ dictis. et philosophica abdicauit a fmonibꝫ suis. Iste generalis pfuerat qualibet die celebrare et quendã innocentẽ puerũ. quem in aurora in ecclia orantem inuenebat. sibi seruire in missa faciebat. Et vno mane ille tamen sellas vomitum iniuit. non eũ inueniẽs. cepit dicere primam. vt missam celebraret. Set ecce angelus dñi in forma iuuenis adueniẽs et seruiuit in missa. Qua dicta inuenit generalis inuenẽ adhuc vomicantẽ. vñ angelũ dei seruisse sibi cognouit.

Octauus generalis .§.vi.

ordis fuit ff bonauentura de balneo regio. q magrat⁹ fuerat parisius in theologia. et rome celebrato capitulo fuit electus. pñte alexandro. iiij. Hic parisius libellũ pntuosissimũ qui tradit fuisse mgri gerardi ptra religiosos pauperes latrantẽ. p apologiã tam eloquenter. q subtiliter cõfutauit. Qui gerardus datus in repbos sensum etsi doctor theologicus. cũ lingua sua ptra b. franc. et ordinis eius statũ in blasphemiã relapsaret. tanta (vt fert) fuit diuina vltione pcussus. vt paralisi dissolutus. et lepra respersus interiret. exẽplũ reliquis alijs vt sciant oẽs dñm ihm defensorem ẽ pauperum suorum. In capitulo aũt generali narbone celebrato. ipe generalis bonauentura pfatis cõstitutionibus ordinis formã et ordinẽ dedit. et plurimis aliqne sunt rubrice addite. sub vrbano. iij. Quo tpe. b. tho. de aquino ex iniunctione ipius vrbani fecit opus quatuor euangeliorꝫ. Cũ quidã frater noie symon de veritate articuli trinitatis quasi dubitando inania cogitaret. et ex ẽptatõnis huius importunitate. eẽt multũ afflictus cũ illa tristicia obdormiuit. Et ecce xpc benedictus eidẽ apparuit dicens. Symon dormis. Ille no ignorans eẽ rpm se emigilans sibi impatiẽs rndit. Et cum iterato sibi diceret xpc Symon dormis. ille plenius emigilans vidit eũ. Et pe q apparebat. non erat purus hõ nec creatura pura. Quem rpm bñdictus agnoscens statim pfactus. eũ ipm cũ magna reuerentia se pstrauit. Non cogites de his inqt. nec de trinitate in aliquo dubites. Sz sicut audisti et credit catholica eccla firmiter ita credas. Et hoc dicto xpc disparuit. et frater ille fuit ab illa ẽptatõne liberat⁹. Cũ duo fratres eoꝝ pe in itinere in como cuiusdã seculares hospitãdo versus inutilibꝫ et potatoribꝫ se dedissent. nocte cõpletorii dicere obmiserunt. Mane orto iam sole recedentibꝫ vnus alijs pcibat se patus. Et ecce sibi occurrit in via qdã hõ facie terribilis in specie passeris et habitu. quẽ cũ ille salutaret. et ille vultũ ei tacuẽs. vt turbatus rndit. Que ẽ salutatio ena miser. q deuiasti a via pñs tui francisci. Vbi ẽ pleritudo. qõ tu et socius tuus heri dimisistis. Est ne etiam mõ hora dicẽdi matutinũ. Hec et alia q vos omittitis negligẽter. nos p vos bñ scribim⁹ diligẽter. Et illo disparẽte ff ille ẽrit⁹ recedit. et sup ueniẽte vilionẽ socio ei narrauit. et ambo cõpuncti et pfessi in melior⁹ vitã mutarũt. Rexit aũt ordinẽ frat bonauentura generalis annis. xvij. vel circa. et inter assumptus ẽ ad cardinalatũ a gregorio. x. vt patet sup.

Nonus generalis .§.vii.

fuit Jo. de esculo princie marchie. electus lugduni anno dñi. M. cclxxiij. Hic aũt dictus ff Jo. nõdũ a legatõne de grecia reuersus fuerat. Ladẽ nõdũ finito pcilio lugdunẽsi. cũ solẽnibus nũcijs grecoꝝ redijt negocio. p q missus fuerat feliciter et pdito. Unio efficaciter. pcurãte greci tũc ad sedis apl̃ice obedientiã redierũt. in quo. xl. ptmates grecoꝝ subscripsisse dicũt. Ille q̃s grecoꝝ tenebat imperium poima rõ sancte romane eccle recognouit. cui se bñuliter subiecit. Dño aũt papa gregorio. x. missam solẽniter celebrante. dicti grecoꝝ nuncij interfuerũt. et symbolũ cũ cõfessione articuli cõ pcessiõe spũssancti a pre et filio decãtauerũt. et pacẽ cũ ceteris fidelibꝫ acceperũt. Et sic p tota grecia dño pape submittẽte. reuersi sunt ad ecclie vnitatẽ. Affuerunt quoq; in eodẽ pcilio nuncij tartaroꝝ adducti. p pfatũ frẽm hieronimũ. Qui bidẽ dño pape se submittentes baptizatifuere. In qua re tres plurimũ ordinẽ exaltauit. Landẽ postmodũ tpe martini pape iiij. negocijs (tractãte pacis inimico) extitit pturbatus. Et qi pontifex summus frẽm hieronimũ pfatũ generalẽ dispo suit. tẽp mittere in greciã. p qbusdã punctis iõ nõ potuit inẽ esse capitulo generali sequẽti padue celebrato. Sz misit vicariũ suũ. Bonam gratiam. qui postea ei in generalatu successit. Et eidẽ capitulo celebrato misit lras efficaces q̃by officio renũciabat allegãdo insufficientiã suã et impotẽtiã. ac negocia eccle q̃bus erat occupatus. nibilomin⁹ tñ pformarus fuit in eodẽ officio. Hic generalẽ rogauit dñs Jo. gayetanus ordinis ptector cardinal. ut frẽs nõ ex debito. sed sui amore obsequijs insisterẽt soroꝝ sancte clare. Qõ ipi generali fuit multũ graue et ordini. Cũ tãto patri amicissimo ordini resistere nõ valẽtes. cũ pcessiones hmõi statuerũt. q̃ vicz veniẽtibꝫ fratribꝫ ad mõasterium. abbatissa et tor⁹ cõnẽt⁹ darẽt publicũ instrumẽtũ. q nõ ex debito sed dei gra et amore. frẽs eoꝝ obsequijs insisterẽt. Sub eodẽ generali dñs rudolphus romanoꝝ futur⁹ ipator filius suũ. b. fratc. et sancte clare et devotõe obtulit. et religiõi eius dẽsse clare ppetuo dedicauit. Anno dñi. M. cclxxvij dño Jo. gayetani facto ẽ pontifex summ⁹ vocatus q nicolaus iij. Qui p anno sui pontificat⁹. frẽm bẽtevẽgã tradentinũ ordinis mioꝝ fecit cardinalẽ et albanẽsem epm. Hic generalis ff Jo. de muliorꝫ fim pisio pdenauit et reprobauit doctrinã rogerij bathoñ anglici sacre theologie mgri. ptinẽtẽ aliquas nouitates suspectas. pter quas fuit ridez rogerius carcẽri condemnatus. precipiendo omnibꝫ fratribus. vt nullus eam teneret. ẽ ipam vitaret. vt p ordinẽ reprobatam. Super hoc etiã scripsit dño pape nicolao vt p eius auctoritatem doctrina illa periculosa totaliter sopiret. Parisius hoc accidit notãdũ. Quidã magister in theologia intrauit ordinem minorum. quem mater de elemosynis nutrierat. et solicite de sua sustentauerat paupertate. Clamat hec audiens mater et eiulat. ostendit pectus et vbera. replicat in quanta miseria eum nutrierat. et in quanta miseria relinquebat. Locutus est animo falsa

pietate magister ⁊ in cristinum esse deliberat. Tandem vt consueuerat otans ante imaginē crucifixi in corde sentiens magnum pugnum dicebat ipo. Nolo te dimittere domine sed magis me in tua misericordia ⁊ labore nutrire intendo de necessarijs prouidere. Cum his verbis intēdens in magnum crucifixi. vidit de eius lateriali vulnere sanguinez emanare. ⁊ audiuit voces dñi sic dicentis. Ego te nimis caruo. qui mat tua isto sanguine te redemi. et ideo non debes me dimittere ꝓpter matrē tuam: sine pfact⁹ magister. ⁊ nō impedio ipm matri proponens. in ordine compleuit dies suos. Alter qui voluerat intrare religionē. ⁊ postea a ꝓposito refutās. factos canonicus secularis. post medii annī infirmat⁹ est grauiter. ⁊ mortuus ad cōfessionem. dixit sibi ostensus foꝛe damnatū. ⁊ nō eo amplꝰ liꝑ hoc eū molestaret. qz nō poterat ꝓfiteri. Apparuit eni imbecillis. vt iratus dicens vocat⁹ ⁊ remissi. radeo vade ad penas inferni. Quo dicto expirauit. Alteri cuz pre inotuo remāsissent multe diuine ꝓmptiis omnib⁹ ordinem minoꝝ intrant. Cui apparuit dyabol⁹ in spē pīs discens. qꝺ in purgatorio cruciabat. qz nō erat qui sacrificia ⁊ debita sua restitueret. Posset aūt eū iuuare. ⁊ ab illis penis liberare: vicz egrediendo religionē. vt de reb⁹ patris sanctificaret. Ille aūt magistro suo hec referēs. responsum accepit. qꝺ dyabol⁹ erat ad decipiēdū apparēs. eius in domino ꝓfectauit. Cāgz planctus apparuisset. nec animū eius vel in modico inclinasset. apparuit denū iuueni etiā ad matutinas dēmon in forma patris dicēs. Egredē hac qz dico. ⁊ ipm ingredi inapientē ecclīam. ⁊ cruce se signantē trahebat eū dyabol⁹ p brachiū violēter. ⁊ nō astringeret eū. dñi auxilio innocentē euasit man⁹ eius. In locis aūt in qbꝫ tenuerat se ꝓbrissi inuenit. b. deinde fideliū eis apparuit ⁊ in ea ⁊ corpe sanauit. Hic generalis fuit multos legatus cū alio pre venerabili ordinis ꝓdicatoꝝ. ad pacificandum reges francie ⁊ castelle. in quos dissensio nō modica orta erat. Et dum foerāt pacifici. accellerūt ad succidendum liteꝝ ⁊ dissensiones scādalosas. que aliqñ inter frēs ꝓdicatores ⁊ minores et inuidia orta volebant. Unde vtriusqꝫ religionis fratrū discretoꝝ consilio. ordinata fuit certa pacis ⁊ statuta. quibꝰ pax decetero inter predicatores ⁊ minores seruaret. ⁊ contra⁹ nutriret. Inter que fuerunt qꝺ a mutuis detractionibꝰ ⁊ ꝓtensionibꝰ abstinerent cūo. Et vbiqꝫ se inuicē honore ꝓuenirent. Et multo se hospitalitate recuperent sicut frēs. Et si inter ꝑsonas vel cōuentus orta fuerint aliqua dubia vel questiones. ꝑ ꝓuinciales locoꝝ refferent. ⁊ offenderēs alter alterum grauiter ꝓuenirent. Et hec ꝓuentōes semꝑ de finate sint per omnes ꝓuentus vtriusqꝫ ordinis. emissus ergo in legatione ꝓdicta per nicolaū tercii factus est presbyter cardinalis. deinde epūs penestrinus. In bulla veꝛo sꝑ hoc sibi missa. dño papa mādauit vt a clericis stipēdia reciperet. sicut legatos cardinales. Sed ipe generalis de se humilis sentiens. literis efficacissimis pape missis allegando tuā insufficientiam ⁊ impotētiā quātū potuit tanto gradui resignauit. Nec aliam familiam interim recipere voluit. nec statum mutare in aliquo. donec a papa haberet resp̄sum. Et quia papa scripserat sibi in hunc modū. Fratri hieronimo sancte romane ecclie tituli sancte potentiane ꝓsbytero cardinali. olim generalis ordinis minoꝝ. Dubitabatur an posset vti officio generalat⁹. Demū de veroqꝫ fuit certificatus. Nam ꝙ literas papa ꝓcepit sibi. vt cardinalatus gradū acciperet. ⁊ vice generalis vt prius ordinē gubernaret. Qui cardinalis effectus humiliratis gr̄am. que prius in eo refulcebat. ita prudenter seruauit. vt miro modo ꝓmuniter ⁊ humiliter ageret. ⁊ honorē nibilomin⁹ dignitatis maturitate honestissime retineret. Confessus est sepe. multā tamen sobrie: sed certo ⁊ vt dicebat ⁊ sermone qꝺ potius vellet coquinā fratribꝰ facere: qꝫ cardinalat⁹ fastigio ꝓmineꝛe. Seqꝫ aliter obstitisse gradui illi. nisi offensam ordinis timuisset. Regit ordinē annis. v.

Decimus mister .§.viii.

generalis fuit frater bonagra de pusicis bononie. vir multum religiosus. ⁊ iusta nomē sue moꝝ qz a ꝓdicat⁹ assūpsit in capitulo generali elect⁹. Visitauit aūt generalis fact⁹ papā nicolaū petens inter cetera si placeret. protectoꝛem eis dari. Qui dedit eis nepotem suū dominū matheū rubei in protectoꝛem. cum multa deuotione ⁊ lachrymis. et affectione animi ad ordinem ipm. Et exeūt a manu cardinalium omniū cum osculo manus recipientē petrepit dicens. Cōmittimus tibi ordinē fratrum minoꝝ. et sis gubernatoꝛ protectoꝛ ⁊ corrector illius fraternitatis. Et adiunxit. Ea gubernatione ordo nō indiget. quia in tot sapientibus ⁊ prudentibus personis abundat. qꝺ ad se gubernandum bene sufficit sibi. Correctioni quoqꝫ te nō oꝑtet intendē. quia inter fratres sūt plaꝛe taliter disposite. qꝺ in hac ꝑte nō videt posse esse defectus. Habēt ei guardianos. Qui si deficerent. possunt recurrere ad custodes. ⁊ a custodibꝰ ad ministros: supra quos est generalis. Et ab hoc ad capitulū generale ita qꝺ nō ē verisimile apud eos ea: que correctione indigent ꝑterii. Unum est in quo patrocinio tuo opus habent. Sunt eni imbecilles ⁊ pauꝑes. ⁊ multos habēt qui eos indebite inquietāt. qui bus per se repugnare nō valent. ⁊ ideo indigent benigno ⁊ fortitudine protectoꝛis. Hoc est potissimum. in quo eis tua cura debet assistere. Et his ⁊ similibus sua verba concluſit. Ab illa die in antea ad compescendam quoꝝdam mordaces insultus. contra regulam ⁊ dubia declaranda. Dñs papa nicolaus tercius apud suriani sedens ꝙ ea tem declarationi regule intendit. cunctis alijs negocijs ꝓtermissis. fere ꝓ duos menses nō sine administratione totius curie. Ipe papa cū generali ⁊ discretis fratribꝰ plenibꝰ. ⁊ coagentibꝰ venerabilibꝰ cardinalibꝰ epis. dño bentecūga albanensi. ⁊ dño hieronimo penestrino ordinis minoꝝ assumptis. deliberatissimam edidit illam que incipit. Erijt qui seminat decretale. ac ꝑ pentissimos viros plures: Et demū bonifacius octauus exactissima diligentia plenum dierū discceptationibꝰ dimatā ꝑ dñm benedictū qui eam dictauerat. fecit solēniter publicari. Et in. vj. decretalium ti. de verbo sign. eam inseruit ⁊ auctenticā reddidit. Sub isto generali. frater gualter⁹ de bruges magister in theologia tūc minister tyronie. fuit ꝑ dñm papaꝫ compellus (illo totis viribꝰ visq; ad peccatū inobedictie remitēte) recipere epatum pictauēsem. Et cūm generalis ille supplicauerit ne ille pater auferret illi. pincie. peculiaꝝ volūtes vicariū xpi. Erat eni vir omni ꝛrute ornatus in regimine vtilis. Lāte sanctitatis fuit. qꝺ aliquādo celiba castissima visa est sup caput eius. ⁊ contractū magnū debitum ꝙ indumentis pauꝑū. cum mercatore quodam qui angel⁹ domini credit fuisse in forma ꝓperatoꝛis absolut debitū illud. ⁊ cancellari fecit eo ignoꝛante. Ꝓiecto cū eo litigasset epūs exulens in archiepo burdegalēsi. ꝓpter eccle sue. Et post multos annos burdegalēsis archiepus dictus bertrādus papa esset creat⁹ clemes quint⁹ reconciatus deposuit ipm dñm gualterū ab epatu pictauēsi. ⁊ redegit ad claustrū. Demū frater gualter⁹ ad extrema deuenēs quādaꝫ cedulā fecit: in qua cōtinebat qꝺ ipe appellabat a sentētia dñi clemētis pape sup depositione sua ab epatu ad iudicē dei. ⁊ ipam cedulā in manu ꝓcuſit deferra sua. ⁊ cū ea voluit sepelīri. qđ factū est. multis clarēs miraculis. ꝓpter q a quartana liberāt. Cū aūt post duos annos vel circa papa clemēs cum curia sua venisset pictauis. ⁊ ibi mota traheret. audito qꝺ frater gualter⁹ cū cedula manu clausa suam appellationē ꝓtinente sepelitus fuisset. voluit hoc videre vnde mādauit eū exhumari. illā cedulam sibi offerri. Dūa rem manus eius aperiri non potuit ⁊ cedulā haberi. nisi facta prius ꝓmissione. qꝺ sibi postea restitueret. Quo facto statim aperte ꝓuisit manū. ⁊ cedulam sumi. Quā cū papa legisset mirat⁹ est. ⁊ reddi eam

illi defuncto iussit. Assumptus aũt ad papatũ dñs Symon gallic⁹ cardinalis. ꝙ vocat⁹ martinus.iij. Anno dñi M.cclxxv. ꝓsente fratre matheo de aqua sparta. plenariã indulgẽtiã in sancta maria in portiuncula. ꝙe assistũ cõfirmauit. ꝙ ad tollẽdum dubia. ipam de nouo dñs posuit die alia assignata.s. prima die augusti a vesperis inchoando vsq; ad vesperas die sequẽtis. Et generalis. ꝙ tũc erat frater bonagra ꝓcepit p obediẽtiã ꝙ sub pena excoicationis in die pfate andalgẽtie in ecclia dicta sancte marie. vt nulla oblata pecuniaria. a fratribꝫ reciperet. vel ꝑ fratrũ necessitatibꝫ erpẽderet recepta. Et hoc ꝙpter cupiditatis notã. qua posset ab inimicis vel falsa vel minor indulgẽtia publicari. ꝙ deuotio minoraret. Hic generalis aliqñ narrauit ꝙ tpe quo parisius in choro fratrũ fuerunt. ccc. celle assignate. regẽte tũc ordiñe minoꝝ fratre bonauẽtura. quedã mulier magne sanctitatis vidit oĩa. ccc. fratres mortuos parisius. Hec aũt mulier dicebat a parisius ꝑ xvij. leucas. Et illo aũt ꝓdicto numero vidit. v. ad purgatoriũ referri. xxv. euolare ad gliã; quoꝝ vltimũ vidit collocari in ordine seraphin. Et ille talis vltim⁹ fuit ei reuelatus ꝙ erat quidã puerilis noie venãtius vir mite caritatis Nõ erat sibi de gradu vel scientia: sed sibi de latitudine caritatis premiũ mensurat.

Undecim⁹ genera .§.ix.

lis fuit frater athletus de prato coquit⁹ tũc erat miles. postea tuscie. Solũ ꝑ annũ vnũ. ordiñe regens apostol⁹ est ad patres. Et remãsit vicari⁹ generalis ordinis frater. G. de falgariocqui op⁹ bonauẽture sup sententias absoluerunt. Eo tpe clarus in pfectione sanctitatis habit⁹ fuit. Frater rogerius de puincia. puincie. Qui etsim puncipio sui ingressus maxime repugnãs temptatione victa. peruenit ad magnã mentis quietẽ: feruoꝛe primã. ꝙ subditatẽ cõtemplationis. Confessio sua erat simplex. clara. ꝙ frequẽs in tantũ. vt coiter octo vel decẽ vicibꝫ ꝓfiteret. in die. generaliter aũt de oĩbꝫ ꝙ se ꝓpetrarat ꝙinquies vel sepcies in anno. Quam ad carnis mortificationẽ erat mirabilis ꝙ stupenda. Nã in cibo ꝙ lecto erat satis ꝓmptus scdm exteriorẽ ꝓuersationẽ. scdm interiorẽ vero plurimũ singularis. In quolibet enĩ bono mẽtem elevabat ad deũ. Et sic ꝓ talem mẽtis abstractionẽ non videbat. sentire saporẽ. Et qñ sic distrahi nõ poterat. cibũ sapidũ totaliter dimittebat. Lãtas cust⁹ dia sensus exteriores frenabat. vt nec ociosa vellet audire. Et semel deꝓhendẽs ꝓfessorẽ suũ virũ ꝑfectũ ad ociosa latranti. ꝓcepit sibi custos exhibẽs. ꝙ ꝑ quolibet verbo ocioso diceret miserẽ mei deus cũ salue regina: ꝙ credo in deũ. flectis genibꝫ. Nec rogat⁹ remouẽ vel mutare voluit alẽ penitẽtiã. nisi ꝙ nõ flectis genibꝫ dicẽ illa teneret: oculos ita ꝓcaute a vanis aspectibꝫ refrenabat. ꝙ vt aliquã mulierẽ aspiciebat in facie. etiã matrẽ suam vetulã ꝙ deuotissimã. ꝙ cũ ꝓfessor suus sibi dicẽt. Cur pater cum tanta feueritate rimeris aspectꝰ Rndit vir prudẽs ꝙ deuotus. Odio homo facit qũ in se ẽ. pecc ata ꝙ occasiones mali ꝓ posse vitãdo fugẽdo ꝙ de⁹ facit qũ se est. vt a malis eus ꝓseruare nõ omittat. Sed si tu peccati periculo te exponis. maxime in tali materia: ad quã homo multũ inclinat. ex corruptione nature veterate insitũ est. vt deus te relinquat ꝙpter vinbo tuus quibꝰ nõ potes ꝓ momẽtũ temperanbo resistere sine deo. Sic erat abstract⁹ dict⁹ frater rogerius. ꝙ ad oĩa dulcedo. Verbũ colorẽ. rerũ valorem quasi insensibilia videbat. Et quãto corde esset benigno⁹ ꝙ benignus. tamen ꝙ zelo iuste ꝙ diuini honoris tantũ erat in correctionibꝫ duras ꝙ inflexibilis. vt in corrigẽdo interdũ vertẽt innocẽtes. Ab omni vana gliã fuit mirabiliter elõgat⁹. Qui aliqñ dicebat. ꝙ si eẽt melior hõ mũdi. vellet ꝙ oĩs sanct⁹ nõ ad sui gliam. sed vt oĩs deũ in suis donis collaudarẽt. Quasi vernicula sua ꝓtute ꝙ bonitate oĩs amallet. qñ quotidie celebrabat. ꝙ in missa ex feruore amoris. sic se subito tenebat vt ex tali impetu ad terã caderus videret. cũ tãto feruore ꝓdicabat ꝙ oĩs audiẽtes mirabili dulcedine afficiebãt. Cũ aũt quidã inflammat⁹ ex fervoꝛe interrogasset eũ. vnde ꝓcedere⁹ haberẽt tantã efficaciã ꝙ ardoꝛe. Rndit. Homo qui in oĩi actione sua ꝓmittit mẽtis sue elevationes ad deũ. ꝙ ad ipm oĩa ordinat in oĩbꝫ inuenit deus suũ. Quando igit⁹ vis legẽ in sacris libris debes cor tuũ ad deũ elevare. dicẽs. Dne vultum⁹ tuum⁹ oĩni bono indigẽs vult ingredi ad videndã thesauros tuos. ad qꝰ placet tibi. vt ipm etiã indignissimus introducas. ꝙ deus sibi in vobis illis. tãm te diligẽ qãtus cognoscere. qꝙ nolo te cognoscẽ. nisi vt te diligã. Et talis inuenit deũ suũ. ꝙ cũ se mel rogaret⁹ a fratribꝫ. vt loqueret⁹ aliq̃ de deo. Rndit hõ ꝑfect⁹ de dignat⁹ loq de deo. Et cũ frẽs mirarent⁹ sup hoc verbo cũ viri dei libẽter loquãt⁹ de eo sepiꝰ ne clarãs inqꝫ Adeo sunt alta ꝙ magna: quę hõ ꝑfect⁹ in raptu cognoscat ꝙ sentit. ꝙ nullũ ydioma ad illa exprimẽda sufficiat. Et tãto te inebriabit. male libẽter loquit⁹. ne forte illa loquẽdo vilescere loquẽdo ꝓfanetis. Fuit ille dominis oraculis ꝙ revelationibꝫ illustrat⁹ ꝙ diuinaꝝ ꝓlationum cibo refectus. ita ꝙ passim rapiebat⁹ ad deũ.

Duodecim⁹ genera .§.x.

lis fuit frater matheꝰ de aqua sparta. magne scie ꝙ magꝰ in theologia. de puĉu radertino in capitulo generali elect⁹ in mõte pessulano celebrato. Anno dñi M.cclxxi. vij. hic fecit pulcrã postillã sup epistas ad romanos. ꝙ tabulas per alphabetũ sup textũ se ntinẽs. Quo tpe dñs hiero. pus generalis ordinis. ꝙ postea cardinalis. de q̃ supra assumpt⁹ fuit ad papatũ. ꝙ dict⁹ nicola⁹. iij. Hic generalis libellos quãdã ꝓtra declarationes regule factã. ꝑ nicolaũ. iij. insana temeritate editũ ꝑ fratrẽ nicolaũ minist⁹ francie dephendit. Qui ꝙ ide cũ aliis eidẽ libello fauentibꝫ penã in declaratõe ꝓmissa tulit. Qui frater matheꝰ generalis a dicto nicolao. iij. fuit ad cardinalatũ. ꝓmot⁹ primo anno sui pontificat⁹. tamẽ de mãdato pape remãsit gubernator ordinis qꝫ diu sup alter generalis fuit creat⁹. Eo tpe multi sancti virique miraculis claruerũt in. puncia marchie in diuersis quẽribꝫ decesserũt. Et tres eiusdẽ ordinis. s. frat⁹ monald⁹ de anchona. frater fracisc⁹ de petriolo vel de firmo. Et frater anton⁹ de mediolano in argengba ciuitate saracenoꝝ martyriũ fuisse perhibẽt. qi publice fidẽ xpi ꝓdicabãt. asserẽtes nõ nisi in ea posse saluari. ꝙ machometum vt falsum ꝙbaꝝ detestãdo. ꝙ legẽ eius iniquã esse ꝙ damnabilẽ. Et alij plures in diuersis locis. Frater iacob⁹ custos. ꝙ socius ei⁹. frater hieremias cũ alijs. vij. frater philipp⁹. frat⁹ conrad⁹. frater stephan⁹ bugat⁹ in damiata: frater francisc⁹ martyrio coronati sunt a saracenis.

Tredecim⁹ genera .§.xi.

lis fuit frater ray. de ꝓuĉa. puncie elect⁹ in capitulo rcate celebrato ꝓsente nicolao. iij. anno dñi M.cclxxviij. Qui vias papa audiẽs vota eligẽtiũ. alium vellet eligi. (vt fert) vbi electoribꝫ videret⁹ eos nõ latebat. Vñ in ipius capitulũ assisij erat ꝙgregatũ papa voluit rcate celebrari. Et li cet crederet⁹ papa offensus. ꝙ nõ ẽ elect⁹ quẽ volebat: tñ electões factã ꝓmõdauit vt facta a spũ sancto. Anno .s. sui pontificat⁹ nicola⁹. iij. confirmauit regulã fratꝝ. et totius de penitẽtia p.b. franc. adhuc vinẽte eis data. Idẽ papa misit suas dicto generali vt ꝑ quosdã frẽs. q̃ in. puncia. puncie solita videbãt inducẽ statũ aliorꝝ fratꝝ dũmodo tantes. ꝙ se spũalitates ceteris reputãtes. quoꝝ nõnulli repti sunt infamiã. ꝙ scãdala in puncijs fuscitãtes. ꝙ doctrinã nõ ꝑsonã veritati tenẽtes. diligẽter ficndã fratri bertrãdo de ciprotio remisit ad fidẽ referendus. Facta ꝑ eo relatõe dict⁹ generalis oĩa ad examẽ ꝙ diffinitoꝝ tradxit capituli generalis de ꝓximo parisius celebrãdo. Circa id tpus anno. s. dñi. M.cclxxxij. ciuitas achon capta fuit ꝑ saracenos. ex qua ibi vel capti plusq̃ triginta milia ꝓpianoꝝ venusq̃ fuerunt. Cũ aũt esset in achon solẽne monasteriũ sancte clare

sororꝫ ꝛ abbatissa capuā ciuitatē audiuerūt. ꝛ saracenos intrasse zelo castitatis virtuter effecta oēs sorores celeriter ad capitulū ꝓuocauit. Et ꝑma informatōe salubri ne a saracenis deluderēt. oēs ad inartyriū āmāit. Et ait. Filie nec ꝛ sorores cōtēnam⁹ vitā istā. ꝛ immaculato spōso corde ꝛ corpe vestres in fide dño nr̄o ihu xpo nos valeam⁹ offerre ꝛ precio ꝓprij sanguis vtā interminabilē cōpareri⁹. Nō me videritis hoc: hoc ꝛ vos faciatis. Virilis ḡ mulier gladiolo suo magnus ꝓpriū sibi murmurauit. ꝛ fluēte sanguine totam faciē cruētauit. Animātur sorores ad similia. ꝛ facies suas diuersimode vulnerātes. ꝛ cruore virgineo aspectus horribilē aspicientibꝫ intulerūt. Quid plura: Intrant saraceni monasteriū euaginatis gladijs. sanguinē ꝓpianum faciētes. Occurrūt virgines sacre intrepide. nō vt coactē sed horroꝛē cunctis illis offerētes. Qui primo videtes obstupuerūt. Deinde horrētes omnes gladijs perimerūt: Nā ꝙ in eo ꝙ se vulnerauerāt. nisi exculsent ex speciali inditio spūsancti hoc fecisse scirēt ꝓmanē legē grauiter peccassent. Fratres etiā minores cōcurrerūt qm ibi erat. interfecti sunt a saracenis. In capitulo generali pansine celebrato sub isto generali fratre raymūdo. In quo ad pces regis francie ipe frater raymūdus fuit assect⁹ cathedrā magistralē. Frater petr⁹ olim pisanus fuit in questione que vertebat inter ipm ꝛ ꝓmissum ordinis. vtrū. s. frēs ex ꝓfessione sue regule obligent⁹ ad pauperē vsum rerū: facta q̄dam distinctōe de vsu paupe. Idē frater petr⁹ adiunxit illa verba. Ego frater petr⁹ dico ꝛ ꝓtestor nos frēs nō teneri ad aliquē vsum pauperū nec ad aliquē modū viuendi. nisi scim ꝙ dicit declaratio dñi nicolai pape.iij. ꝛ sentit ꝛ seruat ꝛ intelligit ꝓmissum ordinis ꝓfessoꝝ. Dicedi etiā ꝑtrarijs nichil sensi nec dixi. Et si quid (qd non credo) dixi. vel scripsi illis cōtrariū. exinde reuoco ꝛ detestor. ꝛ nolo ꝙ fletur alicui nec ꝓfessioni cōtrarie. Et promitto bona fide. ꝙ nulli asserenti ꝑtinere hu⁹ nec ꝓfessionis fratrib⁹ vel adherentib⁹. Quis aūt vt ex dictis apparet. Idem frater petr⁹ ordini satisfecerit. nec reputus fuerit scismaticꝰ ꝛ rebellis tamē multos sequaces in doctrina habuit. Zelum nescio quē sine discretōe habētes sub deuotionis colore nō modicā capitulos. quibꝰ multa scādala sunt secuta. Tempore hui⁹ generalis defuncto nicolao.iij. post vacationē sedis aplice ꝓ duos annos. ꝛ tres mēses creato celestino papa. v. qui post .iij. mēses renūciauit papatui. electus fuit in sūmū pontificē dñs benedict⁹ gaetanus cardinalis. ꝛ dict⁹ bonifacius. Hic papa anno dñi. M.cc.lxxxv. Hunc generali raymūdo cōtulit epatum paduanū. ꝛ ab officio generalat⁹ absolut. Sed ipe ꝓuisioni de se facte nō cōsentiēs asserēs se nō esse tanta plationē dignum ꝛ papa vt fertur respōdente ꝙ multo minus erat dignus regere ordinē minoꝝ remāsit sic ab officio absolut⁹.

Quartusdecimus .§.xii.

minister generalis fuit frater iob. de mutro mgr in theologia de ꝓuincia marchie electꝰ in capitulo anasie celebrato. ꝑsente bonifacio papa. viij. Eodē anno annūtte ꝛ volente bonifacio papa idē generalis recepit ad ordinē ludouicū regis karoli scdi filū regis sycilie: cui iam erat. pulsus de ecclia tholosana: sed ꝓuisum noluerat cōsentire. quo visꝫ ꝓpter voluerat habitū minoꝝ suscipere. quē coopertus portauit. ꝛ ꝑfessionē in manibꝰ generalis immisit. Postea cōsuadente cardinalibꝰ eiusdē ordinis publice habitū recepit. Et postea semꝑ manifestū portauit. De vite sancti tate hui⁹ ludouici epi tholosani ꝛ canonizatōne ꝛ miraculis eius habet supra. Rexit hic generalis ordinē annis vij. Qui vemū fact⁹ est cardinalis ꝙ ꝑfatū bonifacium. viij. Cui⁹ tpe claruit iob. scotus oriundꝰ dicit⁹ doctor subtilis.

Quintusdecimus .§.xiii.

generalis minister fuit frat⁹ gondisalu⁹ hyspan⁹ de ꝓuincia sancti Jacobi in capitulo generali assisij celebrato: anno dñi. M.ccc.iij. Benedicto.xi. pontificatū tenēte. Qui assumpt⁹ fuerat ad papatū et cardinalatū cum esset papa⁹ dominus ꝑdicator. Ad cui⁹ creationē se inuenerūt tres cardinales ex ordine minoꝝ vltra alios cardinales. q̄ fuit mēsibus .vij. ꝛ obijt. Et successit post duarum vacationū aplice sedis clemēs. v. qui pus⁹ dict⁹ est bertrādus archiepus burdegalēsis tūc extitēs. Qui cū fuisset electꝰ peruisi vbi erat curia. tamē ipe clemens vocauit ad se oēs cardinales. Et sic curia trāslata ē vltra mōtes: vbi diu ꝓmansit annoni.

Sub dicto generali celebrato capitulo tholose. repti sunt in illo capitulo nōgenti nouagīta frēs ꝛ octo mgri in theologia. Sub ipo generalis dñs iob. imperator tartaroꝝ: qui cū matre sua olim fuerat ad catholicā fidē ꝓ frēs minores puer⁹ baptizat⁹ ꝛ nutrit⁹ et hac vita migrauit in loco fratꝝ in aula imperiali solēniter tumulat⁹. Cui⁹ corpus cū ꝓ .xxx. annos sub terra fuisset sepultū. ꝛ ꝓpter guerras fuisset ꝓ frēs trāslatum ad saray ciuitatē. ita integrū ꝛ incorruptū cū vestib⁹ ꝛ puluinari de serico ē repertū: sicut cadē die fuisset mortu⁹ ꝛ sepult⁹. non sine magna stupore fidelium ꝛ infidelū ꝛ admiratione. Anno dñi. M.ccc. sub dicto generali pontificāte clemēte. v. in curia ipi⁹ facta est lōga ꝛ scādalosa disceptatio de obseruātia regule: frater vbertino de casali. ꝛ frater ray. gaufredi quōdā generali cū suis multis cōplicibꝰ ordinē de multis incrimināt̄ibus. quib⁹ dicebāt regulā nō seruari. Frater ꝯo alexander de alexādria mgr in theologia. qui postea fuit generalis ex alia ꝑte coitatem ordinis defendebat. Vtaꝝ fuit a dicto papa dictis vbertino ꝛ raymūdo ꝛ alijs eis adherentibus eminatus. vt non possent grauari ꝙ ordinē ꝓpter recursus ad papā ꝓpter hoc vel quoscūq; alios excessus ꝑtentos: vnde occasionaliter multa scādala sunt secuta. Dictus ꝯo raymūdus ad quoddā cāstrū suoꝝ patrū ꝓ recreatione accedens ab infirmat⁹ infra. v. dies de hac luce migrauit occulto dei iudicio. Tūc etiā fuit ꝓpositus cōtra dictū doctrinā fratris petri iohānis de ꝙ supra. Aliꝰ cōtra defendētibꝰ supposita tamē dñi pape determinatione dicētibꝰ ꝙ sustinen etiā poterat: in quib⁹ erat ꝙ ordinē cōdemnat⁹. Et dato ꝙ errasset in octo pūctis ꝓ ordinē allegatis. Et hoc nō erat tota illa doctrina ꝓdemnāda. Cui⁹ magister sententiaꝝ in libro suo in totidē pūctis errauerit. ꝛ tamē dicta doctrina quātitate in q̄druplo maior fuerit. q̄ dict⁹ liber ꝛ idē frater petr⁹ frequēter ꝛ bo ꝛ scripto tocmā suā submiserit. etiā supplicādo sancte mē ecclie. per ipam corrigēdā ꝛ dño pape. Adherēdo toto corde determinationi eiusdē. Sz aliqui coitatē ordinis defendebāt ꝛ cōtra allegatis apparebat in ordine sustinra hoorabilia. ꝛ publica peccata erigētib⁹ toti mūdo. Anno vero dom̄i M.ccc.ij. dictus est in cā ꝑdicta. que vertebat inter fratres vbertinū cū suis sequacibꝰ. ꝛ ordinis cōitatē in ꝓsistorio secreto ꝑtino. ꝛ sequēti die. s. in festo sancti georgij solenniter ꝛ sent⁹ etiabiliter ꝓmulgatū in vltima sessione consilij viennēsis ꝙ modus viuēdi fratrū: qui accusabat⁹ fuerat ꝛ erat licitus. adiecta noua declaratione sup regulam in qua iudiciū super cōgregatione viri ꝛ bladi ꝛ vestimentorum vltatiꝰ relinquit fratribꝰ aliis quibuscūq;. Que declaratio incipit. Exui de paradiso. et ponit de verbo. signi. in de. Fratres vero illi quib⁹ data erat cunctas illa ꝓ magna parte iubente dom̄o papa ad vnitatem ordinis redierunt ꝛ obedientiā. Dictatus tamē vbertinus redire ad ꝓmissa ꝛ obedientiā noluit: sed ordinē monachorum intrauit. Aliqui etiā de suis complicibꝰ de diuersis ꝓuincijs sibi adherentes ꝛpuerūt ordinē reliquerant. ꝛ sub pallio zeli religionis multa scandala ordini intulerūt. Qui per dominū papam ad redeundū moniti ꝛ sub excōmunicationis pena cōstricti sunt. Et quoꝝ cotidiana vexatione rigerat. redeuntes cōpuncti sancte obedientie collū submiserunt. ꝛ dies suos bene in ordine finierūt. Hic idem generalis per ordinē discurrēs edificia sumptuosa dirui faciebat. Vestes excessiuas fratribꝰ auferebat. elemosynas ꝙ-

petras relinquere. ꝛ annuales redditus quibꝰ sēp̄ obligationib⁹ compellebat. Hic vt refert frater aluarus in libro de planctu eccl̄ie sancte memorie hyspanꝰ genere nobilis sed moribꝰ nobilior: zelator regule euāgelice ꝛ vnice paupertatis. adeo humilis fuit. vt etsi minister generalis ꝛ valde literatus sedellas aliquādo fratrum lauabat in pelui lapidea. Hic totū ordinē exemplauit in vita sua: sentēt̄ias excoicatōis seruꝰ contra omnes fratres subditos ꝛ p̄latos nisi infra certū tempus illis. a quibꝰ habebāt redditus vel cor⁹ hereditb⁹ resignarēt. Qđ etiā factū fuit: vnde ab aliquibꝰ fratribꝰ p̄secutōes passus est. Assumptꝰ est aūt ad cardinalatū ꝑ clementē. v. Frater vitalis de furno tunc minister aquitanie ordinis minor. Quo tēpore rex armenie Johannes dimisso regno nepoti suo leoni ex magna deuotione ordinē minor⁹ intrauit. Sꝫ qz pera regnū infideles turchi insurgebāt. ꝛ victus leo ei resistere nō valebat zelo fidei successos arma cū habitu assumpsit. ꝛ infideles cꝫplurimos fugat ꝛ prosternit. Demū ab infidelibꝰ occisus fuit. Eo tempore claruit sanctitate vite ꝛ miraculis huius vita ꝛ post mortē frater ademarus in aquitania dicti ordinis. Duxat⁹ aūt generalis frater gondisalu⁹ post. ꝯ annis. ix. regit ordinē in dño requiescit.

Decimussextus .§.xiii.

generalis fuit mgr̄ alexander de alexandria. de ꝓuincia tuscie. electꝰ in capitulo barchinone celebrato. Hic cū ordinem gubernasset. vno āno cū domicilio die clausit extremū qui vitēs scripserat sup̄ quatuor libros sentētiaꝝ. sepultꝰ ē rome in ara celi. Et post mortē eius fuit ordo fere p. xvij. menses sine ministro generali. Eo tpe sede vacante post mortē clemētis. v. plusq̄ duobꝰ annis. Cardinalibꝰ hinc inde extra ꝓclaue discurrēt̄ibꝰ. ꝛ ordine generali deficiente. Aliqui ordini rebelles de ꝓuincia narbonēsi iterum ab ordinis vnitate ꝛ obedientia recesserūt. Loca etiā narbone ꝛ biterris pinde armoꝝ ꝛ armatoꝝ hominuꝫ. eiectis inde suis supioribꝰ. ꝛ alijs fratribꝰ obedientibꝰ occuparūt. ꝛ inde sibi supiores custodes ꝛ guardianos ꝓ libito p̄fecerūt reiectisq̄ habitib⁹ coitatis ordinis tanq̄ ꝓhanis ꝛ illicitis. habu⁹ bienes ꝛ deformes ꝛ ꝓtra suoꝝ superioꝝ ꝓcepta ꝛ arbitriū assumpserūt. Plures etiā alij fratres finis dñi M. cccl v. ꝛ xvj. de eadē ꝛ alijs ꝓuincijs ad eos ꝓtra suorum supioꝝ obedientiā accesserūt. ꝛ in rebellione ulla p̄stiterūt. Qui etiā ꝓtra suos ministros ꝛ alios veros p̄latos suos. ꝛ alios frēs obedientes appellādo incarcerādo tyrannice insurgētes de dictis ꝓuentib⁹ eiecerūt. Et quātꝫ multa scādala sunt secuta. Et excoicationes vero ꝛ alias sentētias contra ipsos a iure vel suis superioribꝰ ꝓmulgatas ꝓtēnentes eis in nullo deferebāt.

Decimusseptimus .§.xv.

generalis fuit frater michael de cesena magister in theologia de ꝓuincia bononie. electꝰ in capitulo generali neapolitano anno dñi. M. cccl vj. Et in eodē capitulo fuit electus ad lectura sentētiaꝝ parisius magne sufficiētie pter⁹ quoli dicto generali volente. Quis aliqui adulatores dicentes generali q̄ se in electione ei opposuerat niterent̄. ꝓ viribꝰ ipm impedire. Quibꝰ generalis verbū notabile respondit. Absit inquit. vt ꝓ quantis offensa a me tanta inimen ordinis extinguat. Eo anno dñe Ja. cardinalis assumptus est ad papatū vocatus Joh. xxij. lugduni. Vbi ꝛ canonizauit sanctū ludouicū epm tholosanū dicti ordinis. Inualescente pste dissensione ꝛ scismatis dicti ordinis in cōtentib⁹ biterris ꝛ narbone. Minister generalis de voluntate dñi pape ad eos temeritatē cōpescendā. misit illuc ministrū: sed pars illoꝝ fratrum singularium ad sedem ap̄licam appellauit. Dñs vero papa cōmisit fratri michaeli inquisitore hereticę prauitatis. Qui attendens dictam appellationem multa frinola cōtinentē. appellationi nō detulit. Sed de mādato ꝑdicti generalis ꝓuincia deliberatione appellātes puniuit sclm canonicas sanctiones

Dominus aūt papa Joh. volens ponere finē lītigijs inter fratres minores duo puncta principalia totius discretionis. viz. de forma ꝛ qualitate habitus. necnon de granarijs ꝛ cellarijs in illa cōstitutione. Quocūdam erigit liquido declarauit. anno dñi. M. cccl viij. Frater bertrandus de turre minister aquitanie assumptus est ad archiepiscopatū salernitanū. ꝛ postea ad cardinalatū episcopatus tusculani. Credo istum esse: qui edidit sermones ꝓdicabiles ꝑ totum annū super euangelia ꝛ epl̄as. ac ꝓphetias notabiliter. Petrus aūt aureoli factus est archiep̄us aquēsis. Anno dñi. M. cccxij. feria. v. post dominicā de passione ꝙtuor de ordine minoꝝ in. Lana cinta re saracenoꝝ fuerūt martyrio coronati. Frater thomas de tolentino: frater Ja. de padua. Demer⁹ laycus seu conuersus sciens linguas varias ꝛ petrus de senis. cū ꝓdicarent fidem xp̄i ꝛ machometū asserer̄et filium perditionis. ꝛ legem suā abominabilē ꝓtinus igni tradit̄ sunt. Sꝫ cuꝫ nil eoꝝ ignis lesionis intulisset diuersis cruciatib⁹ occisi sūt et miracula aliqua facta sunt. Anno vero. M. cccxv. celebratū fuit capitulū generale perusij. In quo capitulo questio de paupertate xp̄i fuit determinata. quē iam in curia dñi pape Joh. ceperat ventilari. Super quo dominꝰ papa fuit nō modicū indignatus. Et tūc successa est maior ordinis tribulatio. dum puma videret̄ sopita. Nam dictus generalis ad ꝓsentiaꝫ dñi pape se conferens. ꝛ determinationē factā in suo capitulo generali defendere volens. nō se habuit ita reuerēt̄. vt debuit ꝛ ꝓdēter. Quo ſtantib⁹ fallacib⁹ aliquibꝰ insurrationib⁹ ꝛ detractorib⁹ in dignatio dñi pape ꝓtra cū ꝛ ꝓtra religionē incēdit̄ur. Et pullulantib⁹ hinc inde scandalis ordini malū irreparabile suscitat̄. Illis igit̄ temporib⁹ ꝓtra ordinē dño ꝓmittente. totius religionis aduersarius insurrexit. Nam aliqui frēs ꝓpondere ꝓprie temeritatis. ꝛ dyabolico impulsu. ab ultra dine religionis ꝑfectissime in baratrū peccatoꝝ cadentes. totū quodāmodo illius ordinis edificiū cōquassarūt. Hā xp̄i vicarius indignatione maxia cōmouentes. inde flamma tribulationis ꝑ ordinē tanta diffundit̄. vt clare. b. francisci vaticiniū impleri videret̄. Milit enim dño clientes suos demones. qui tantā bligā inter mundū ꝛ frēs posuerūt qđ ad humilitatē ordinis redire humilitati inducti sunt in uti. ꝛ sic in agro religionis hui⁹ cum optimo tritico inimicus homo zizaniam seminauit flat ventus mare monetur Petri ꝛ discipulorum nauicula xp̄o dormiente agitatur. ita vt pene mergeretur. Sic fluctuat francisci scapha tribulationum flatibus cōmouetur. Sed tantoꝝ fratrū orationib⁹ quasi discipulorū clamoribꝰ excitatur. Surgit illico xp̄s ꝛ mari imperat ꝛ ventis. ꝛ cessauit tempestas. et in vtraq̄ facta est tranquillitas cōcepta. Assumpti enim qđ cardinalatus ꝓcellentium duo fratres aquinuati viri vtriq̄ literati. ꝛ fue religionis minoꝝ feruentissimi ꝛ zelatores. Frater videlicz vitalis de furno ꝛ frater bertrandus de turre canū latrantiū contra ordinē clamoribꝰ in facie ecclesie respōdēt. Vinebat etiā tūc dñs infans aragonie patriarcha alexādrin⁹: qui ex magna deuotione ad ordinē referebat habitū minoꝝ occultatū: tū ꝙmittebat fratrū cām. Parū ante istam tribulationē ꝑcesserat canonizatio. b. ludouici epi tholosani. Et in facie ecclesie crebra miraculoꝝ choruscatio refulgebat. Quis ad dilectionem ordinis fouti⁹ efferbuit. q̄ rex sycilie robert⁹ ludouici sancti frater ꝛ dña regina sancia vxor eius: que ꝑ defensione ordinis. ꝓsonā. ꝛ potentiā suā obtulit eam exponere paratam. ꝓ stabilitate ordinis ꝛ regule parata imolari. Multi quoq̄ reges ꝛ ꝓncipes ordinē in tanta tribulatōe positū adiuuabāt in curia rex francie. rex castelle. rex aragonie rex cypri. rex maioricarū. Interea dominus cleazarus comes arriani deuotissimus. qui. xvj. annos cū vxore sua religiosa muliere delphina nomine in virginitate absq̄ lecti separatione vixerat. parisius in manibus fratris franci-

sci de maronis et hac face migrauit qui positus i extremis vixit. Gratias ago deo: quia iposuit me ci delphinū meū et carne virgine verelinquo. Cui⁹ mois eadem hora ipe vtoꝛ fuit in pincia pincie ecclie tenti fuit diuinitus reuelata. Hic ꝛ̄ꝛ babita minoꝛ parisius in cōuentu coꝛ fuit tumulatus multis miraculis claruit. Magna pars dictoꝝ regū ⁊ pincipū sanctitatē ⁊ obseruatione religionis ipius cordialissime dño pape. Et magni magistri ⁊ famosi hic erant. Et ob hoc diuino instinctu dñs papa malicia mundoꝝ sub extranea. ⁊ solēnitate ⁊ innocentiam religionis ppendens. flexus ad eaꝝ. tum cōpassione. tum afflictione ei⁹ multū cōsolatorias ⁊ suo tabules misit parisius capitulo generali. ⁊ ad amotē pulsiuꝝ est reductus. Et anno dñi. M.cccc.viij. fuit capitulū generale bononie celebratū. Et dictus frater michael de cesena fuit p dominū papā a generalat⁹ officio absolutus. Et dicto⁹ dñs frater bertrandus cardinalis fuit vicarius ordinis institutus. Qui sicut sequēti anno capitulū parisius pro electione futuꝝ generalis cōgregan. Eodē anno frater belya ō nationis missus a quitanie depositꝰ (qui electꝰ erat ad legendū sententias parisius) ab officio absolut⁹ in cōuētu montis albani in pincia capitulo. de mādato dicti dñi bertrādi cardinalis vicarij ordinis certis ex causis. Constitutōes quas fecerat dict⁹ frater michael in pincia aquitanie fuerūt totaliter abolite. Dictus vero frater michael xij. annis officii generalis tenuit. ⁊ nō obstante dictaꝝ⁹ depositione q̄nq; potuit nomē generalis vsurpauit. Vbi notandū q̄ tempore hui⁹ generalis fratris michaelis insurrexit opinio fraticellorꝝ qui nolūt subiici platis ecclie. ⁊ fecerūt scisma allerētes papā Joh. xxij. hereticum. q; determinauit de consilio platoꝝ ecclie. q̄ ipe habuit cū discipulis aliqua mobilia in pmuni. que. l. dabant elemosynaliter. quoꝝ iudas portabat loculos. q; hoc euā gelii expresse dicit Joh. xij. capitulo. l. q̄ discipuli in cuiate inerūt ad emendū cibos. Et aug. xij. q. j. habebat to minus. Et si quis ꝑtanū sentiret ptinaciter vt herencus haberet. Et q; illi fraticelli peranus ptinaciter tenuerūt. vt heretici sunt condēnati. ⁊ diuersis temporibus in tali erroꝛe deprehensi ⁊ pfilētes sunt igni traditi. Et p longū rēpus marchia fuit receptaculū coꝝ. Demum ipe eugenij quarti. ⁊ postea nicolai. v. ab eis purgata est: aliis igni deputatis. aliis in grecia fugiendo. Sed de hoc erroꝛe ⁊ reprobatōe eius plene habet' in xij. ꝓce in ti. de uono cōstij. Ille igit' michael depositꝰ a generalatu hūc erroꝛē secutꝰ est. ⁊ multa scandala secuta sunt. Nā imperator qui erat bauarus. fecit fieri aliū papā. vel potius antipapā ⁊ apostaticū petrū de corbara. Demū imperator privat⁹ imperio. ⁊ apostaticus depositus ⁊ incarceratus.

Decimusoctauus .§.xvi.

generalis fuit frater geraldus oddonis mgr in theologia de pincia aquitanie electꝰ parisius in capitulo generali. In quo capitulo depositōe dicti fratris michaelis ab officio suppolita tanq̄ certa. nihilomin⁹ ad rollēdas eius calūpnias sophisticas. et sup abūdanti deuotē dicti domini bertrandi cardinalis. fuit p omnes missos ⁊ custodes ꝯ aderāt. idē frater michael ab officio absolut⁹. Ille vicdo apud panormū sycilie sanctitate ⁊ miraculis claruit frater gerald⁹ de ciuitate valētie lombardie. que in pede montis lira est. oriūdus fuit. Qui. r. annis mēs fue defuncto tā patre suinit ⁊ ptis ⁊ podagra infirme. Qua obstante omnibꝰ tēporalibꝰ exp̄priatus. p aliq̄ tēp⁹ in habitu peregrini cū magna vite austeritate vixit. Demū. xl. etatis sue anno habitū minoꝝ accepit. Qui postea annis xxxv. in habitu layci seu zuesti in omni sanctitate ꝓfecit. ⁊ multis miraculis etiā in vita refulsit. ⁊ spū ꝓphie non caruit. Ab obsessis plumbo demonia fugauit. Variis lāguoribꝰ detentis sanitatē restituit. ac post mortē prodigijs mirandis refulsit. Per diuersa etiā mūdi climata ꝓplures frēs ꝓfectione pleni variis prodigijs ecclesiam ⁊ ordinē suū decorauit. Et aliqui apud saracenos martyrio coronati sunt. Rex robertus rex sycilie monitō cū habitu ordinis minoꝝ voluit sepeliri in ecclia monasterij corporis xp̄i. q̄ est duplex. qz est ibi monasteriū fratrū ⁊ monasteriū monialiū. que separata sunt ab muicē. ⁊ ecclia vna ita q̄ parte eius superiore officiāt fratres: parte inferiore frēs. que sayctia ꝑ; in medio clausa. vbi ē sepultura marmorea.

Decimusnonus .§.xvii.

generalis fuit frater fortanerius de pincia aquitanie electus in capitulo marsilie celebrato. anno dñi. M.ccc.lvj. In quo capitulo fuit ordinatū. q̄ decetero seruarent cōstitutiones dñi fratris bonauēture. cū aliquibꝰ addendis tangē ordinis fundamenta alijs statut⁹ compilationibꝰ reuocatis. Eodē anno idē generalis recepit ad ordines sancte clare illustrissimā dñaꝝ sanctā de maioricis sycilie. ⁊ hierusalē reginā. ac inclite recordationis dñi regis roberti relictā Que ob feruoꝛē paupertatis omnia mūdana cōtēnens in monasterio sancte crucis de neapol. sub pena ⁊ artioꝛi regula sancti damiani sororꝝ elegit deo (sibi mbl temporale reliquēs) ꝑpetuo famulari. Nō monasteriū vnit ⁊ elemosynis pose p fratres mēdicatis. Et tāta vsdit iaudare humilitatis exemplū. q̄ ꝓprium nomen ⁊ titulū regni volens dimittere eodē generali humiliter supplicauit. vt precepto suo firmaret. q̄ decetero nulꝰ frater vel soror vocaret eā dñam sanctā vel regnā. Sed sororē clarā ancillaꝝ sororꝝ sancte clare. q̄d ⁊ factū fuit. Hec dña regina multa monasteria sororꝝ sancte clare. ⁊ alia ordini minoꝝ subiecta ob deuotionē ordinis ꝓstruerat. visitēte adhuc cōsorte eius dño rege roberto. Et infra ciuitatē neapolitanaꝝ quatuor monasteria ordini subiecta ꝓstruxerat vicꝫ monasteriū pfatū corporis xp̄i. vbi rex robert⁹ est sepult⁹ sepulchro marmoreo sculpto figuris pulcerrimo. Qd monasteriū miris edificijs ⁊ redditibꝰ ⁊ ornamētis ⁊ reliquijs est dotatū. In quo fere. cc. sorores ⁊ l. frēs metabant cōtinuaꝛ. Monasteriū sancte marie magdalene. ⁊ monasteriū sancte marie egyptiace. ⁊ monasteriū sancte crucis. In quo in paupertate ⁊ hūilitate maria vixit. ⁊ vite cursuꝝ feliciter ꝓsumauit. Circa illud tp̄us quidaꝝ dicti ordinis fr̄ium de pincia francie in cadro babilonie ꝑ cōfessione fidei catholici martyrio coronat⁹. Flagrās eni desiderio martyrij accessit ad terrā saracenoꝝ. Et ibi paucā dā questionē multū solēniter disputauit. ⁊ clare determinauit. Et determinata in scriptis sacre romane ecclie si qd minꝰ bene dictū erat correctōni tradidit. Et q̄sito erat talis. Filiciter sit xp̄iano sibi deū intrare muschetas. i. templa saracenoꝝ ad pdicādū fidē catholicā. ⁊ legē machometi impugnādā. Et videbat aliquibꝰ q̄ nō. cū statim secūm statuta saracenoꝝ occideret. ⁊ sic talis quodāmō sine fructu interiret seipos. Ipe frater linuno adducēdo martyrij exēpla ⁊ sanctoꝝ tormēta pēt affirmatiuā elegit. ⁊ multēdo ad rationes. dicit q̄ multi frēs zelo fidei muschetas saracenoꝝ intrauit. fidē catholicā pdicauit: ⁊ tamē nō sunt occisi quos ⁊ nominabat. Itē dicebat q̄ nō sequit'. Tu dicis vel facis: quo ab alijs occideris: ergo tu occidis. Nā et sancti fidē catholicā ꝓtebant. cū tamē ex tali ꝓfessione se a tyrānis occidēdos mūne dubitarēt. Quos sancta ecclesia vt sanctos vere colit. ⁊ eoꝝ feruidā ꝓfessionem ꝓponit alijs in exēplū. Nō aūt sensērat vir dei exēplo demonstrauit. Nā vna dierū feria. vj. circa meridiē. qn̄ soldan⁹ ⁊ alij saraceni muschetā intrauerūt. zelo fidei ⁊ igne feruoris accēsus muschetā intrauit. ⁊ alta voce pdicauit dicēs: q̄ eoꝝ nō otatōes nil valebāt. ⁊ q̄ omnes erāt dānati. nisi recipērēt fidē xp̄i ⁊ baptismū ⁊ legē machometi detestās. Qui ꝓpter hoc capit'. ⁊ cū ad negādū fidē ⁊ retractādū: quod dixerat ꝓmissionibꝰ temporalibꝰ alliceret'. Ipe vero constans ꝑmanet ꝓ fidē qd dixerat. vt tandē ibi tēnus occidit'. Rexit hic generalis fortanerius ordinē. v. annis.

Et postea p clementē. vj. papam factus est archiepūs ra
uennas. Remāsit nihilomin⁹ vicarius ordinis vsq; ad ca
pitulū sequēs. Fact⁹ idē postea pātarcha grandūtus.

Vicesimus gene .§.xviii.

ralis fuit frater vilielmus farnerij. de prouincia aquitanie
magister in theologia in capitulo generali veronen̄ cele
tus: psente ⁊ psidente capitulo pdicto fratre fortanerio p
decessore suo. Fuit aūt eo tpe tanta epidemia seu pestis p
vniuersū mādū. vt vix tertia pars fratrū remanēt. nulla
similis memorat⁹ que dicit pestis xlviij. Posthuodū ānō
dñi. M. ccclxiomēs. vj. tenuit indulgentiā plenariā volūtā
ptibus ecclīas rome pātarchales. Et tpe dicōis. vj. fuit pe
mus qui statuit iubileū ɔ quinq; genario in quinq; quinqui
sten. Ꝙ postea sic seruatū est: quo etiaꝫ tpe fuit canoni
zatus sanct⁹ yuo. Anno dñi. M. ccl xj. quidā frat⁹ la
cus gētis noīe de spoleto. pūncia sancti fracisci. ⁊ quidā
alij secū. quadā fatua deuotōe seducti. in tantā audaciā p
rapuerūt vt se totī ciuitati ordinis opponētes. ordinem ma
gno scismate dimidere molirēt. Supplicauerūt nāq; dño
pape dementi instātiō. p eis aliquo viros notabilibo. ecīa
fatua deuotione deceptos. vt eis aliqua loca ordinis cōce
derent. in quib⁹ possent regulā ad liam obseruare. Affere
bant nāq; ꝙ coīas ordinis obstabat eis. vt gloriā ⁊ p
modificatā per declaratōes sūmor⁹ pontificū. Ipi seruā
re volebāt ad liam sine glo. vt fuerat a b. francisco tradu
ta in sua primitiua puritate. Tandē impetrauerūt ꝙ pos
sent habere quatuor loca in pūncia b. franc. ⁊ p quib⁹
bet loco possent habere. xij. frēs. vel de fratrib⁹ ordinis vel
de secularib⁹ quibuscū; nullusqū hoc impedire valeret
Statimq; fecerūt habit⁹ paruos a coīate ordinis in mē
sura ⁊ figura diffotmes. demū acceperāt apostatas ⁊ mi
nus idoneos. Accesserūt etiā ad eos: aliqn obedientias ⁊
disciplinā ordinis fugiētes. quetētes libertatē cū in mul
tis nō tenerent. et dicto pūilegio plates ordinis obedire
materiā mīdū frātes tanti scismatis ⁊ scādali oriri tra fratrē
nā caritatē. Anno dñi. M. ccclxij. fuit cap̄ituū genera
le assisij celebratū. In quo frēs rātā scissurā ordinis et tri
cto pūilegio dato. fratri gēnili sol mudātes. voluerūt ꝙ in
publico ɔsistoio coīā papa exponeret pericula ⁊ dāpnō
dia ex illo pūilegio ordini euenturā. Et coīas ordinis to
tis viribꝫ in curia pape ⁊tra ipsos litigaret. Ꝫ generalis
pndēter attēdens. ꝙ tales disceptatio de obtinenda re
gule pollet esse periculosa ⁊ scandalosa ordini. vt alis fue
rat: elegit viā rationē dilationis. Et cū certis informatiōn
bus p dictū generalē repertū fuit. ꝙ aliquos hereticos ⁊
suspectos recep tuerūt. q̄uis se excularet lōge eē se ab eis
rodby eor⁹. Demū anno sequēti dicto generali laborāte.
⁊ dño egidio de hyspania p̄bytero cardinali. qui tūc erat
legat⁹ in ytalia fauōte pllante. Incarcerat⁹ fuit dict⁹ frat
gētilis cum duob⁹ socijs alijs de mādato dicti cardinalis.
Et dictū pūilegiū p dñm Inno. fuit totaliter reuocatū.
Inuēti sunt tūc rēporis multi fraticelli hereticī ecclīam et
coīatē ordinis ɔdēnantes. ⁊tra quos tā legat⁹ q̄ genera
lis inquisitores multiplicātes alios fegarūt. alios puniē
rāt scdm canones. Tandē hic generalis fuit p dñm In
nocen. factus p̄byter cardinalis postq; rexit ordinem an
nis ix.

Vicesimus ꝓxim⁹ .§.xix.

generalis fuit frater iob. de boco. pūncia aquitanie electꝰ
in capitulo barchinonē. anno dñi. M. ccclvj. Quo tpe
q̄dā archiepūs armachan⁹ pmas hibernie aquinoni i publi
co ɔsistorio multa ꝓposuit ⁊tra religiosos mēdicātes. ⁊ eo
rū statꝰ ac pūilegioꝝ coīa abusus. Inter que plurima
fuerūt. ꝙ mēdicitas voluntaria ꝓpter tpm assumpta. erat
culpabilis illicita ⁊ damnosa. Item ꝙ tpe nō mēdicant:
nec mēdicare ɔsuluit: sed hoc pbebant. Item ꝙ mēdica
re est ⁊tra ius diuinū: ⁊tra ius nature: ⁊ ⁊tra ius positiuū.
Item ꝙ cadēs in peccatū mortale nō poterat in illo statu
dominū alicui⁹ rei iusto titulo possidere. Item ꝙ audire
confessiones erat cōtra statū mendicantiū. nec pūilegijs
ad hoc datis poterāt vti sine aie sue detrimēto. Item ꝙ
confessi mendicantibo vigore pūilegij apostolici tenēbāt
nihilomin⁹ de necessitate semel in anno curato ꝓfiten. etsi
nō ad obtinēdā absolutionē. sdm ad obsq; dādū prece
ptum illud ecclīe. cōmis vtriusq;. Ista ⁊ multa alia per
anglīā pdicauit. Cui papa Inno. tedit quatuor cardina
les audītores. Tūc religiosi ⁊tra ipm ꝓpōāt multa erro
nea. ⁊ in fide suspecta: quib⁹ adhuc eō tamq; hereticꝰ ⁊ ex
cōmunicat⁹ tebebat iudicari. Profatus aūt generalis cū
rexisset ordinē anno vno diem clausit extremū. Remansit
vicarius ordinis pfatus frater vilielmus ex̄llens cardina
lis qui primus fuerat generalis. Quo tempore dñe petrus
de aragonia infans filius quōdam dñi regis aragonū. et
dñi reuelatione ⁊ sancti ludouici ꝓtemptis omnib⁹ ordinē
minorum intrauit.

Vicesimus secūd⁹ .§.xx.

fuit frater marchus de viterbio magister de pūncia ro
mana. electus in capitulo tarrasen̄. anno dñi. M. ccclxvij
Et anno sequēti motin⁹ est pdictus archiepūs armacha
nus matrim⁹ mēdicantiū inimic⁹ iurta pmissionē factā. b.
francisco. ⁊ sic qb⁹ latrabat ⁊tra mēdicantes fuit sine diffi
nitione derelictū. tamq; quid insanū ⁊ erroneū. Frater for
tanerius qui fuerat et generali fact⁹ pūncipa grandensis
p. Inno. creat⁹ fuit p̄byter cardinalis. Qui ñ multo ēqs ad
papā venillet. ⁊ capellā recepisset diem clausit extremum
Anno dñi. M. ccclxij. p⁹ confessione catholice fidei ꝙ
sarracenos fuit martyrio coronat⁹ dño fatet iacedo de flo
rentia ep̄s saionensis. ⁊ alij duo eiusdē ordinis minoꝝ
fuerūt ꝙ nestorianos hereticos capti. ⁊ fame crucati pal
mam martyrij adepti sunt. Circa illud temp⁹ iohannes
papa. xxij. qui successerat Inno. vj. milit̄ pfatū frātē mar
cum generalē ordinis minoꝝ ad pacificandū ducē sabau
die ⁊ marchionē monts ferrati. quos cū ad bonā ꝓcordi
am reduxisset. missus est ad florentinos ⁊ pisanos. Inter quos guerra ferueb̄at ⁊ subsecuta fuerāt mul
ta damna. Quos cū multis laboribꝰ ⁊ periculis ⁊tra spē
multos ad pfectam pacem reduxit. Tercio missus fuit ad
colligendas ciuitates ytalie cētra magnā societatē anni
gerorum pdantiū que ytaliam ⁊ maxime terras ecclīe de
uastabat. Anno sequenti frater vilielmus de castromaris
terre laborus dum fidē xp̄i predicaret. ⁊ detestaret legem
machometi: sectus p medium corporis martyriū cōsum
mauit. Anno aūt dñi. M. cccl xv. celebrauit fuit capitulū ge
nerale florentie. Anno vero sequēti fuit facta magna he
reticorum cōuersio p fratres minores baptizator⁹ in bul
garia contrā a regno bosgane ⁊ vicarie bosnensis acqui
sita re anno⁹. per xp̄ianissimū eiusdē regni regem vt pa
tuit p literas generalis translatas diuersis. Qui inter ce
tera refert. ꝙ ad petitionē xp̄ianissimi regis bosgane. vi
carius ip⁹ generalis miserat octo ex fratrib⁹ suis ad quā
dam partē regno. ac vicarie ꝓximā: q̄ infra. l. dies vltra
cc. milia hominū baptizarūt: q̄ in scriptis fuit redacti. nec
tamē adhuc tercia pē illoꝝ conuertebāt: ⁊ sperabāt in bre
ui conuertēdos: vnde ɔsulsius petebat mitti. volūtarios tā
ad cōuersionē illius gētis. Ipe aūt generalis fact⁹ est p̄
fatū vrbanū p̄byter cardinalis.

Vicesimus tercio .§.xxi.

generalis fuit frat⁹ thomas d̄ bononia mgr̄ creat⁹ in ca. ge
nerali ꝙgregato assisij. obijt tūc rpis bone mēorie dño regi
dino hyspan⁹ cardinalis ep̄s sabinēsis ⁊ legat⁹ magno tpe
in ytalia fuer⁹. ⁊ tremē faciēs oēs tyrānos. sepult⁹ in ꝙē
ta assisij ob reuotōes. b. fanc. singulāre. Huius generalatō
pote. xij. frēs q̄ habitabāt in mōte syon fuerūt capti p sa
racenos. cū multis alijs xp̄ianis ⁊ martyrio coronant.

Vicesimusquart⁹ .§.xxii.

generalis fuit frater leonard⁹ de gsono. mgr de ptouincia terre labotis electꝰ in capitulo tholosano: anno dñi. M. ccclxxij. Ad qō capitula dñs papa greg. xj. qui successerat vrbano. v. ꝓcipuus pater ⁊ amicꝰ ordinis misit bullas multū fauorabiles ⁊ vtiles toti ordini. Quarū vna fuit q̄ ꝓtector ordinis nō se intromitteret de gubernatōe ordinis vel correctione. nisi in tribꝰ casibꝰ in regla exꝑssatis videlicet. Si coitas ordinis ab obedientia dñi pape vel romane ecclie deuiaret. Secōas si in fide vacillaret vel regulam non seruaret. Terc⁹ ne aliqꝫ frater a ꝓtectore ordinis aliquā ꝓmotionē peteret vel datā acceptaret sub pena excoicationis quā incurreret ipso facto. Ite misit alia bullas ꝓtinentē q̄ generalis ordinis nō faceret aliquē vicariū suum nisi subditū: cā et oppositō multa inconueniēcia sequerentur.

Post hūc secutū .§.xxiii.

est sclisma duoꝝ gerētiū se ꝓ papa. Quoꝝ vnus residebat rome. s. vrbanꝰ. vj. Alius auinioni. s. clemēs. Et dimisso etiā religionibꝰ scōm regiones. Nam gallici cū hyspanis ⁊ anglicis adherētes clemēti habuerūt vnū generalē. Et ytalici cū alemānis ⁊ hungaris adoratēs vrbanū instituerūt alium generalē. Sed ablato sclisme ⁊ vnita ecclesia sub martino. v. creatus fuit generalis minister ordinis minorū frater antonius de massa sacre theologie ꝓfessor ⁊ ꝑdicator etimius. Qui post aliquot ānos qi ordo nimis relaxabat' sub eo. in capitulo generali assisij congregato presente aplice sedis ꝓmissario vno cardinali. honesto modo fuit punctus. s. trāslatus ex generalatu ad ep̄atum malsanum. Et creatus fuit mgr vitalinus de casali vir valde solers ⁊ industr⁹ ad regendū ⁊ magne auctoritatis. Eo ad patres migrāte in capitulo generali creat⁹ est generalis magister antoni⁹ de ruscombo lombard⁹. Facta tamē magna dissensione in capitulo de electōe ipius inter frēs cum multi declinarēt ad eligendū quēdaꝫ fratrē albertus de lunigniano qui de observātia dicebat'. Sed reducta cā ad canam p eugenium sedata sunt ois. Dato vno vicario generali fratrib⁹ de observantia cū auctoritate generalis.

Post annos paucos eo decedente creat⁹ est generalis magister angel⁹ de perusio vir magne scīētie: qui vix triennio supauit. Et post eū fact⁹ est generalis minister magister Qui anno dñi. M. cccclvij. migrauit ad dñm.

Capitulum.p.

Lozios⁹ deus in sanctis suis: qui cū eos ad gloriā eligit sempiternam ne dū finem aut mediū: sed etiā ipoꝝ vite exordia sanctificare dignat' ⁊ magnificare. Si quidē beatum nicolaū ꝓsbyterū venerandū de ordine heremitaꝝ sancti augustini et castro sancti angeli. district⁹ ciuitatis firmane. ꝓuincie marchie anchonitane vocantē originē. Volens ad coronā bonoris ⁊ glorie pater celestis assumere. visitatione angelica suū ortū extollere dignissimū ⁊ magnificare dignat⁹ est. Sane cū mater eius amata nōe. cuꝫ suo viro cōpagno nūcupato. iaꝫ ꝓcessissent in dieb⁹ suis plurimis sterilis ꝑmanēres. multū anxiꝫ ⁊ angꝫ prolis habende. Hoc a dño assiduis precib⁹ cum bene placito suo postulabāt: preces aūt suas efficaces ꝓ se existimātes ad obtinendū tantū beneficij munus. Ad aliquē sanctoꝝ cōuersi beati nicolai (ad quē singulare deuotionē habebāt) meritū ⁊ intercessionē inuocarūt. votū vouētes ei visitando limina eius vsq; barū. vbi dicit' corpus quieuisse: si eos filius ꝓcederet'. Non despexit dñs orationes eoꝝ: sed apparens eis angelus dñi in somnis eos admonuit. Vt ad ecclesiā sancti nicolai de baro iter arripuerēt. Ibiq; exultēbus dicet' eis. qualis esset ꝓles eis nascitura. Nō exigilantes nō tarda aure ꝓcepert: sed ꝓmēdatis rebꝰ suis cū sanguineis ⁊ amicis peregre ꝓfecti sūt. Qui incolumes barū applicātes. ecclesiam beati nicolai ingressi. oblationibꝰ factis orātes obdormire ceperūt. Et ecce. b. nicolaus eis apparēs in habitu pontificali dicēs. Intrauerūt meo. vt ꝓdicti estis vobis: nascet' vobis filꝰ masculus. cui nomē meū imponetis. Hic erit dñi nr̄i xp̄i seruꝰ acceptissimꝰ religiosus ⁊ agēdꝫ vitā ducens. sacerdotio q̄s fungēs acceptabile sacrificiū deo offeret: adeo signis ⁊ ꝓdigijs fulgēs. Surgūt ꝑsti ⁊ iuncti a somno. ⁊ indubij facti ad eos ꝓmissionis gr̄as agunt dño deo ⁊ beatissimo nicolao. Indeq; ad ꝓpria sunt reuersi. Concepit igit' amata ex viro filiū. Cui nascēti nicolai nomē imponūt: qui infantiā trāscendēs. literis traditꝫ imbuēdus. Adolescēs effect⁹ mulierū iuuenum nō solū lasciuas ⁊ ꝓfanas euitabat. cōsiderās quia adolescētia ⁊ voluptas vana sunt. Et mulieres apostata reliquit bonicu. Ideo eccl̄e frequēter terebat limina: ⁊ bum dei attente audiēs. Et ip̄o secū mēte ꝓtractās in deuꝫ secū deuotā attollebat spīm: vt ip̄m corporalib⁹ oculis cōspexisse crederē. Unde ⁊ seruitoꝛi suo in infirmitate. de cuꝫ sermo ageret' de innocētia parauloꝝ. q̄s sit deo grata familiariter ⁊ secreto ait. Ego ipse peccatoꝛ quē videꝛ dñs in illa innocenti etate gaudebā in eccl̄a ꝓsilles. dū sacerdos celebraret. ⁊ hostiā ꝓsecratā eleuaret a q̄lo adorādā: bis oculis aspexi patēter puerū aspectu pulcerrimum. vestitu splēdidū. facie runtilāte. nisi applaudētē lingua dicētē. Innocētes ⁊ recti adhe serūt mihi. In iuuenili igit' etate sacre puerilis cuiusdā eccl̄e. s. saluatoris canonic⁹ efficit' regularis. Accidit aūt. vt ꝺdā frater ordis beremitaꝝ sācti augustini. destinaret'. a platea suis ad puentū dicti ordis i castro sancti angeli. vbi tūc motā trahebat iuuenis sanct⁹ vitā ad seminādū ꝛbū dei. Qui deuot⁹ ꝓ voc⁹ granose audiebat' a cūctis. Cū aūt vna dieꝝ ꝑdicādo i platea coraꝫ turba copiosa plebis deuote audiret': inter cetera dīs induxit auctoritatē. b. ioh̄. in canonica ꝓma. Nolite diligē mūdū: nec ea q̄ in mūdo sūt. Et. qz mūd⁹ trāsibit. ⁊ concupiscentia eī. Quo ꝛbo inflamat⁹ nicola⁹ etate iuuenis mēte casus. ad ꝓfectū mūdi ꝓtemptū. ꝓfecta ꝑdicatōe illā rogauit obtinere. Nō cū parētibꝰ suis innotuisset ꝓpositū fuum nō vt carnales q̄ in filijs nō nisi carnalia querūt: ⁊ vere spirituales cū gaudio ꝓsensērūt. Sic igit' babitū suscepit ordinis heremitaꝝ. Et de ꝛbute in ꝛbutē ꝓficiēs. apicē ꝓfectionis apprehēdit: fact⁹ ⁊ fratꝝ ⁊ secularibꝰ vite specialis ꝛbitratis exēplū. Ad sacerdotiū ꝓmot⁹. ⁊ ꝑdicatōi expos⁹ sit⁹ magis oīoni meditatōni ⁊ ꝓtēplatōi vacabat: q̄s alijs exercitijs.

De liberatōe perfe- .§.i.

cta q̄ oīones e⁹ quotidiā a purgatorio ⁊ gemani e⁹ ab inferno. Cū adhuc iuuenis existēs. assignat⁹ fuisset ꝓuincial⁹ a suo ꝓuinciali i ꝓcētu cuiusdā heremi q̄ dicit' valumanen ꝓpe ciuitatē pelauriēsem. illuc ꝓfect⁹ oīoni missꝰ insistebat Et ꝓ ebdomadario cū ad missaꝫ ꝓcentualē deputat⁹ fuisset celebrādā. nocte quadā p⁹ matutinas pausātē obdormit: ⁊ ecce alia quedā voce magna ⁊ eiulatu non modico vocat' eū dicēs. Frater nicolae vr̄ vei respice in me. Qui ip̄am respiciēs. ⁊ q̄s eēt nō recognoscēs interrogauit q̄s eēt Que rndit. Ego suꝫ alia fris gegnni de ansino quē vinētem miserū nauisti q̄ cruci in hac flama. cui⁹ cōtritiōꝫ de⁹ nō despiciēs. nō ad penā eternā: ꝑ purgatoriū misericoꝛia tua me deputauit. Et igit' breuiter ꝓcur. vt missaꝫ dignetis ꝓ mortuis celebrare. vt eripiar ab his flamis. Cui rndit ver bi nicola⁹. Iuuet te dñs mi frat' saluator me⁹: cui⁹ signū me es redēpt⁹. Ego enī q̄ ad missaꝫ cōuentualē solēniter celebrādā suꝫ deputat⁹ ꝑsertū de dūica. talia cū dies erat Cui⁹ officiū mutare nō decet ꝓ mortuis missam celebrare nō valeo. Et ille veni venerāde pater inq̄t. Cleni ⁊ intuere vt ꝛbi te decet petitioni tāte misere multitudini q̄ me misit ad te tāmisericoꝛditer ꝓpulsare. Ip̄m igit' ad alteram q̄ beremi ducēs. illā q̄ planicie ingrta pelauriū ei ondit

Ubi erat puisci sexus multarū etatū statuū ac ordinū diuersorū innumerabilis multitudo. Miserere pater inquit miserere turbe tam misere sibi tuū auxiliū expectātis Nam si p nobis dignatus fuerit celebrare. magna pars ab his atrocissima cruciatibo eruetur. Euigilans igit vir sanct⁹ magna cū p pietate cōmotus. cū magna lachrymar effusione cepit p eis saluatorē cōm exorare. Mane vero ante pmissū pfrat⁹ ad eundā ecclām nō vidit ex pmeno: si aliā certas opportunitatis importune supplicans impetrauit. vt illa ebdomada p defunctis pmittēt eū celebrare. Qui cū obtinuisset. 7 toto illa ebdomada pro mortuis celebrasset. pcessit ab lachrymis die ac nocte p̄lis etoris ea trālacta. Ecce dict⁹ frater pegrin⁹ apparuit de impetrata misericia gr̄as agens allerēs ei magnā pte illoꝝ quos viderat in suppliciis se a penis illis liberatos ad gloriam euolasse. dicens liberalis nos de afflictionib⁹ nos ꝛc.

Necillud pertransitēdū est qđ omne pdigium superat aiam. ab inferno liberare. Nam ipe nicolaus in cōuentu rachanatēsi residēs de domo fratris sui nūciū recepit dolosis 7 luctus. qui genibo ei⁹. paulat⁹ clamabat cū lachrymis dicēs. Ubi sunt virtutes tue: vbi preces tue nicolae. Ecce de manibo tuis requirit 7 ela 7 corp⁹ fratris tui. Ab iniquis ei in castro tali occisus ē subito. audiēs hec vir dei lachrymas penere nō valuit. Heu inq̄t miser qr dānat⁹ est. Remisso igit nūcio ab abstinētie grauiori se vedit. orans cū lachrymis die ac nocte p. xv. dies. Ut saluator noster dōs ibs dignaret ei oīdere si saluar. damnata foret alia fratricidā in ecclia maneret lampadē preparās ad lumen exhibendū. ob reuerētiaz sacramēti eucharistie. Audita ē vox clamātis 7 dicēs. frater mi. frater mi. gr̄as ago deo sal uatori meo. qui tuas pces lachrymosas oculo sue pietatis attendēs. cū dānat⁹ essem liberauit me. Timēs aūt vir sctus versutias dyaboli: qui se aliq̄n trāsformat in angelū lucis. sine timore aliquo stari nō. Quid me tēptas bestia maligne: frater me⁹ meus ꝛē. 7 dei ē saluare 7 dānare. Et ille. Nil in me dubites frater mi. Vere ei gētilis sum frater tu⁹. tuis pcib⁹ a dño ihu xpo liberat⁹ de inferno. Confortare 7 robust⁹ esto ī opib⁹ penitētie. q̄ cepisti. Grata ei sūt deo opa tua: 7 q̄cq̄d a dño peteris impetrabis. In mid⁹ aūt hostis antiqu⁹ p quēdā pfolutū suū a sctō xpo posito resistere p curauit. Hic ei pfolut⁹ ei⁹ cū prior ēet ecclie q̄ dicit mansa iacobi. ppe ciuitatē firmanā. aspicies auctoritatē egestatē. 7 miserā e⁹. 7 patiēs corpi magis q̄ alie Ut q̄d tantā inde pateris paupiem miserā. Cōdmo os dinis egestas ēmet poteris relīgōis pcepta austera adimplere. Tue igit pfule inuētuti. 7 in bni mei monasterij bonis mecū gaude. At vir sanct⁹ iacuit tēptatōis cognoscēs in ecclia dicti monasterij oratōes tenotissimā. p quo defensionis accepit. Oratōi q̄ assistēs. audiuit voces plurimoz 7 quoz nisi angeloz. 7 clamātiū ter. Tolentū erit finis ta⁹. In vocatōe aūt qua vocat⁹ es in ea pmaneas. nā q̄ in ea erit sal⁹ tua. Contēptis igit nicola⁹ blādiciis prioris illi⁹ sui. 7 sanguinei. quib⁹ conabat eū in suis delitijs retinere: reuersus firmā inuenit sui sapientia obediētā de cōuētualtate sui ordinis ei assignatā. 7 tolētini pauēt⁹. Quo vt veris obedies comitus illuc pgrat.

De abstinētia eius .§.ii.

triginta annis tolēnio in cōuentu pmanēs. nunq̄ carnes ova. pisces aut alia pinguia 7 lacticinia aut poma sanitatis aut infirmitatis tempore repert⁹ est ꝑmedisse. Et cū se mel infirmar⁹ esset 7 fugeres de sui debilitate dubitaret. de cōsilio medicoz quos tamē vitare volebat. spem sui ponens in ihm celestē medicū: quinouit omnes sanare lāguores. ne ex debilitate deficiat. prior sibi mandat carnes comedere. Qui cū roganit. vt in hoc nō foret sibi molestus in carnib⁹ esu. dicēs mihi⁹ est huic carni ponere frenū q̄s re fractarie habenas. vt ad peccatoz foueā obrotat aīam contumāciam. Sed cū prioi cernet et periculū vite imminē et debilitate mādauit ei oīno. vt carnes ꝑmedat. Qui ꝑponēs abstinētie obediētiā. 7 merito qr cūctas fetutes mēti inserit inserta custodit. parvula accepta particula carnium semel degustauit dicēs. Ecce obedium: me ampli⁹ degule vicio molestare nolite. Nō defuit celestis medici cura qui eū ꝑfectius ab egritudine liberauit. Nec solū a ꝑdictis abstinebat cib⁹ aīs. sed 7 nisi graui teneret lāguore. q. 7. iij. 7. vj. feriis 7 in bonoꝝ virginis gloriose sabbato. semel in die pane refocillabat 7 aqua. Antiqu⁹ hostis ei⁹ invidens assertati cepit dimittere in mente eius diuersas infirmitates graues. quas paterent aliq̄ndo frēs propter vite asperitatē. Et hinc dubitatione exorta. ne forte nō grata deo esset abstinentia sua. 7 deciperet a diabolo. Sup his animo cepit dīm exorare. vt mentē eius illuminaret ad cognoscēdam beneplacitū sue maiestatis. Apparuit aūt dīn in somnis dicēs. Nicolae depone trifticiā. q̄ tua mihi placēt opa que cepisti indeq̄ pfolut⁹ est. Et cū nō multo post grauissimet febre correptus. vt de tālitu eius dubitaretur. magis gloriose virginis dei genitricis. 7 beati augustini decreuit auxiliū implorare: q̄s medici terrem. Cui cōmodē apparuit beatissima dei mater cū beato augustino aspectu ineffabili: quā cū stupefact⁹ aspicerer. interrogauit que nā esset. Que rndit. Ego sum mater dei cum augustino quos invocasti. 7 ecce ad te venim⁹ ad prestandū remediū petiende sanitatis. Protenso q̄ digito versus plateā ait. Mitte illuc ad aliquam dominā p vno pane recenti in nōie xpi. Que in aquā intinctū cū ꝑmedicinis sanitatē illico ꝑsequeris. Euigilās igit seruitou mandat. vt p pane vadat. Que adducto. 7 in aquā immersū cū parte ꝑmedisset: subito incolumis de grabato surrexit: deo gr̄as agens 7 matri ei⁹. Nec illud obmittēdum q̄ ieiunū tridianū in ebdomada septennis incboauit ꝑficere. Non solū aūt abstinētia cibi 7 potus: sed 7 verbēbo: pemisq̄ aliis suis corporis in aie seruitutē redigebat. Ferrea catenula carnē suā verberabat: solis paleis in lecto parvo quiescēs vtebat. Tunicis asperis 7 repetianis induebat. delitias 7 mollia fugiēs. Oratōni matime erat assiduus intantū q̄ post completoriū vsq̄ ad primā galli cantum. Et post matutinū vsq̄ mane. Et post missam mē confessionib⁹ occupatus vsq̄ ad tertiā: Et post nonas vsq̄ ad vesperas pcter constitutas horas in quib⁹ semp pmanus erat: semp orabat. Locus aūt orationis nō solū oratorij apud altare: sed 7 cella in qua duos constituerat lapides ad quoz vnū genua flectebat: ad alterū brachia. Quādo nimio oratōnis labore lassus erat appodiabat. Sue autē oratōni dyabol⁹ indignās nō solum malas temptatōes: sed 7 per dura verbera 7 appantiones terribiles eū molestabat. Super oratoꝝ quoq̄ tectum inimicus stans voces diuersarū ferarū formabat. imbaiesq̄ reuelues tectū subuertere videbat. At vir sanct⁹ illusiones dyaboli intelligens oratōni vehemētius insistebat. Qō ille nō ferens cū furore ingredit oratoꝝ ossiū. 7 ad eū orantē accedens sic verbēbo affligit. q̄ multis diebo vulnerum cicatrices in suo corpe apparebāt. Pluries hoc egit inimic⁹ adeo ꝑ berāo. q̄ frēs audiētes ꝑfectū demonū ad eū accedētes in uenerūt eū in terra elisū 7 ꝑfractū ad lectū ferebāt: nec tamen oratōes ꝑfectas dimittebat.

Sicut aūt deo in .§.iii.

oīonib⁹ assiduus defuit. ita 7 prioī opib⁹ misericie 7 pietatis. Infirmos nāq̄ visitabat eis intrātu cōpatiēs. q̄ q̄cq̄ delectabile p eis habē poterat. ꝓcurabat. erāt sine baculo se sustentare nō valens et verbēbo aliquādo demonum ad eū accedētes. visitatōes infirmoz nō dimittebat eos ꝑfortans diuinis eloquiis. que velut sagittas acutas in corde gestabat: inter sanos 7 infirmos puersans satiari nō poterat dulcedie mirabili. vbi vt ꝑdicare 7 loqui. Cōpatiebatur nō minus spiritualiter infirmis. ita vt pro multis peccatoribo sibi ꝑfitentib⁹ oraret. celebraret.

et cum lachrymis dñm̄ exoraret. vt a peccatoꝝ nexibꝫ solueret. Pauperes diligebat verbo z opꝫ. Vestimēta eis p̄cuīa z cibos. hospites frēs libēter recipiebat. vt angelos dei. messio erat leticie. afflictis cōsolatio. Discordā tibꝫ pacificādo refugiū: inopibꝫ subsidiū: captiuis remediū singulare. Quicq̄ victus z vestiꝰ erat fratrū modicū reputabat. cū tamē ipe paucis minimisq̄ cōtentꝰ eēt Ad̄ rei gīa quē sua erāt nō requirebat. ſ. que ibū xpi nō ppria cōmunibꝫ cōmunia ppijs pponebat. pat in regula augustini didicerat: verba sua vt facula ardebant. Nil otiositatis sup fluitatis vel ampullositas erat in eis. cōa ad edificationē fiebāt per eū. honestate plena. sanctitate redolentia. Hāc ergo lucernā accēsam nō p̄misit gloriosus dē latere sub modio: ſ sup candelabꝝ posuit ad illuminādos omnes q̄ sunt in domo ecclie: p̄ euidens indicium luminis. Cū enī quadā nocte diu pstitisset in oꝫone in cella sua obdormiēs aliquātulū. vidit i somnio sydus clarissimū quātitate pmaximū motu vero rectūcū: situ vero nō altū: ſ quasi ppe terrā incedēs. Videbaturq̄ q̄ hui⁹ sydus ex castro sancti angeli. vnde originē traxerat habuerit initium. motu vero rectilineo p̄gredi cōtinū ante altare poll chorū oratorij. vbi cōsueuerat frequētius celebrare. z staret stabilitatē haberet z terminū. Ad cuius rei spectaculū gentes diuersarū p̄uinciarū ibi videbant conuenire. Et cū hoc signo pmaximo plenꝫ etiā aliis noctibus certificatꝰ esset. Cepit hanc visionē referre cuidā fratri sibi familiari bone opinionis. z scientie competētis. simpliciter vt amico querēs interpretationē eius. Et ille exposuisset: hoc ipm̄ significare eum ibi migrandū. z miraculis clarificandū ad instar syderis. Ille vt humilis inquit carissime frater. Ego sum seruꝰ inutilis ihu xpi. Ipe mihi et ponat. q: tu vilis hoc nō intelligis. Nō post multos dies cū more solito intraret oratoriū. q̄dā stella ōsi mota p̄gressiua ibat ante eū. vsq; ad locū altaris p̄dicti. Et cum hoc quotidie p plures dies accidisset. vna dierum̄ experiri aliquid voluit circa eā rē. vnde cū intrasset oratoriū z stella ante eū. facta aliquātulū oꝫone surgēs z in loco oratorij ambulās nō ampl̄ius stellā videbat. Sed ad altare reuente stella supra locū ei apparebat. De hoc certificatus p plures annos ante obitū suū. cū postea ad extrema venisset: fratribꝫ cantantibꝫ imposuit. vt in illo loco eū sepelirent: vbi stellā firmam viderat. nec inde aliqua cā amouerent. Ego igit̄ vīa vniuerse carnis ingressio. multo tēpore z cōtinuatis annis in die obitꝰ sui. in qua q̄tes innumere ad visitandū eū venerabde corp⁹. p diuersis infirmitatibus curādis cōueniebāt. nō ante nec post ab hominibꝫ q̄cipere volētibꝫ stella illa ōsi fixa supra suū tumulū stare videbat. Ad insinuādū vtiq; claritatē sanctitatis eius.

Plurimis quoq; .§.iiii.

est ostensa in vita sua miraculis. quoꝝ quedā breuiter hic ponunt. Mulier quedā margarita noie habēs virū de tolētano cōcepit filiū. Vir aūt peregre pfect⁹ ē. Peperit aūt masculū pū vir absentē. Qui z motu⁹ est anteq̄ vir suꝰ redieritque tm̄ dolorē de morte eius assumpsit. vt infirmare tur. vnde q̄ teneriso viro cū ea eo pluries cōcepisset. abortiuū pariebat etiamē. cāq; iam̄ septēnū hoc passa effectu grauida accessit ad virū dei explicās miseriā suam timens ne nō solito abortiret. Sanct⁹ ei cōpatiēs facta p ea oratōe. cōsolat⁹ est eā. p̄nūcians hoc angel⁹ sibi non euenturū. ſ omnes vīentes pariturā. Qđ z factū ē filiā pariens viuēte z alios similē in futurū. Eiusdē mulieris filie ceciba noie quedā tumefactio orta ē submēto ad modum ouī anserini. Et cū inoꝫone p medium tractaret z satis formidaret. ne ex incisura mortē incurreret. Ipe vir de hoc audiēs misit ad matrē. vt adducēt infirmā ad illū. Qua delata cū nicola⁹ sanct⁹ p̄dicto signo crucis orasset sup eā. tangens locū morbi pfectū restituit sanitati. Alteri⁹q̄ filij pfate mulieris cū anteq̄ baptismū ꝛplete reciperet ita a corpe recessisset. nimis afflictā mulierē illam visitauit vir dei ad ꝛsolandū eā insinuans ei visionē quā habuerat in somnis vicē q̄ alia pueri decedētis fuerat posita i manibꝫ ei⁹. quā cū demones quererent. vt suā secū referre. rogauit dñm vt mitteret angelū suū q̄ d potestate eoꝝ eriperet. Qđ z factū fuerat. vnde ait illa paradisus introierat z inde cōsolatōs recipet. Mādauit mulieri nemini vt dicēt visionē donec viuēt. Quedā mulier tumorata tollētim babitās. ita infirmitate grauata ē capitis. q̄ oculi z facies rota intrōrsū vertebāt ad alterā ptē. q̄ ōsi aurib⁹ audiebāt. Hec veniēs ad virū dei z postulās benedici z tangi manū eius. Quo facto z oratōe oīno pristine restituta ē sanitati. Cui⁹ filia cū in ignē cecidisset. z brachiū cū manu eius cōbustū foret. adduct⁹ ad eū facto signo crucis z dicto sanet te dñs ihs xp̄s pfecte sanat⁹ est. Lecū illuminati: fract⁹ in genitalibus ita vt viscera descēdissent. oꝫone sua ad pristinū statū redijt. Patiēs fluxū sanguinis mulier sanata est.

De felici trāsitu ei⁹ .§.v.

Per ser mēses ante obitū ei⁹ omni nocte ante matutinas quibꝫ corporalib⁹ cantū angelicū eū dīs faciebat audire Et cū esset in vltima egritudine. quidā visitātes eū a diuersis languoribꝫ sanati sunt. Morti appropinquās vocatis fratribꝫ sic eos alloquit. Quis nobil mihi p̄scius sim tamen nō in hoc iustificatum me esse sentio seu cognosco. Et ideo si qđ̄ deliqui. si in aliquo qnēpiā offendi. vobis indicate z delictis parcite. vt dimittāt z vobis delicta vīa. A pluribus petijt absolutōes. z oīa ecclie sacramēta: que devotissime suscepit. Deinde rogauit vt crux poneret añ oculos ei⁹. vt p̄tinue aspicē posset eā salutās. z multiplicit̄ se ei recōmēdās. ecbylaratusq; ait. dīs meus ihs xp̄s spe mea inherēs z beato ang. mihi dirit. Euge serue bone z fidelis intra in gaudiū dñi tui. Demū oīantibꝫ fratribꝫ directis oculis ad crucē ait. In manꝰ tuas dne cōmēdo spīm meū. Sicq; alia sancta ad cēlū felicite resolauit. Post mortē ei⁹ z sepulturā multa miracula ad invocatōes nois ei⁹ facta sunt. Loci multi illumiati sūt. Claudi plures erecti sūt. Surdi auditū receperūt. Loquelā muti nō pauci. Et qđ maximū est: ser mortui resuscitati p merita ei⁹. q̄p nolā z loca z mod⁹ describit̄ in legēda ei⁹. ſ ob diuturnitatē diuulgatio Captini q̄dā carceres euaserūt: alij in mari naufragiū.

Capitulum xxj.

Sancta brigida de re/

gno suetie originē fuit. ex sanctoꝝ ibus regū progenie nō solū illustrē duxit originē: verū etiam de nobilib⁹ deuotisq; p̄ genitorib⁹ orta fuit. Pater eius multa loca sactoꝝ iacobi apl̄i z aliorꝝ visitauit ex devotōe Qui etiā oīi die veneris p̄cta sua p̄fessus fuit̄ p̄fiteri. dicēs. Sic me dne veneris p̄parare volo ad dñi. vt q̄cq̄d ceteris diebꝫ mihi p̄tigerit aduersi eq̄nimiter ferre sim paratus ex meorū dīsice passiōis cui⁹ vestigia imitat⁹ ē vn⁹ ex filijs z frat̄ brigide. Addēs p̄ p̄fessionē secretā flagellis aspersa castigatōs: mater sancte silr nobilis extitit z de nota: cui⁹ p̄f ō somne regio oriḡē. Mater hec cū adhuc brigidā gestaret in vtero suo. ꝛtigit eā nauigāte in quodā sinu maris pati naufragiū. Et cū multi p̄missi ex⁹ fuissent submersi. dux regni videns eā in piculo ꝛsistutā oīb⁹ modis qb⁹ potuit ad la⁹ eā i columē pduxit. Nocte aūt se quēti apparuit ei i somnis q̄dā p̄sona venerabil̄ ī vestē fulgēti dicēs. Saluata es ppt̄ p̄le quā bebes i vtero. z ideo nutriē eā cū caritate. q̄ hoc spāliter tibi a deo extat donatum. Nata puella sicca i seculo etate pliebat z gīa. z fere per triennū q̄si eligatis obmutuit z os suū nō aperuit ad loq̄n dū. In fine trienij adeo plene vsu⁹ loq̄ndi obtinuit. q̄ iam nō mote loq̄ret infantū: ſ ꝛ tā tenelle etatis natural. ꝛba pfectissime resonaret. Mater ei⁹ cū opib⁹ sp bonis insisteēt z elemosynis infirmata ē ad mortē z devote i dño rec̄epit Cōsortās eos q̄ de trāsitu ei⁹ dolebāt dicēs. Sufficit hoc

vsq; vixisse. Gaudendū est quia ad potentiorē dominum pergo. Ea igitur defuncta amabilis virgo brigida matertere sue magne prudentie vire. ⁊ devote a patre traditur nutrienda. Cuq; septimū iam attigisset annū. vt ex iocundo principis iocidio reiecta expectaret' enētia. videt ex opposito lecti sui altare. ⁊ cogitans quādam fulgidis vestibus ornatā super id sedentē in manibus suis cotonā habentem. que ei dicebat. Brigida veni. Illa hec audiēs surrexit electo ꝓfestim ad altare accedens. Cui dña ait. Brigida vis ne habere cotonā istam. Annuēti illi imposuit dña cotonam capiti eius. ita q; sensit quasi circulum cotone tangere caput suū. Redeūte ad lectū dispariit visio. mentiq; tamen postea eius oblita: per qđ dabat' intelligi q; mēs ea altare vñi efficeret'. in quo semp signis diuini amoris arderet. vnde ⁊ cotonā immarcessibilē a domino cōsequeretur. Iam decennio effecta velut illius mūdissimū tenius bonestatis candorē retinēs. omnis virtutis fragrabat odoribus. Fulgebat in ea sobrietas cū modestia. simplicitas cū verecūdia. humilitas cū obedientia. speciositas in conscia. hylaritas in patientia. caritas indefessa: ꝓpter que omniū oculis gratiosa ab omnibo amabat'. Quadā die cum virgo dei deuota in ecclia de passione xpi predicare audiret. ipa cōseruās omnia verba illa in corde suo cōferendo. nocte sequēti videt in somnis xpm quasi eadē bona crucifixū. ⁊ dicentē sibi. Taliter sum placatus. Illa putans hoc recenter factū esse. respondit in somnis. O dñe quis fecit tibi istas? Qui rndit. Qui contēnit ⁊ neglixit caritatē meam. Rediens ergo ad sopam. tantū affecta est ad passionem xpi. vt raro sine lachrymis redaret memoriā passionis. Duodenis existens. cum intēderet cū aliis puellis coetis eius operi plumario ⁊ multum animo anxiaret'. q; opus suū facere nequiret. mētis oculos ad cū qui sanctus est in omnibo operibo suis attētus erigebat. Et ecce matertera sua ingredies domū in qua sedebat' (filio ordināte cui' opa magna sunt) virginē quādaz ignotā ꝓsedentē sibi ⁊ faciente opus cum ea audit. Cuq; ad introitū suum illa dispariret. quesiit que esset illa puella que sibi in faciendo ope cōsedebat. Respondit brigida. se neminē vidisse. vel ibi fuisse. sed q; matertera ita laboriose opus sactum inuenit. vt cernentibo daret' intelligi. nō opus tam tenelle etatis fore. Sz .aut. abeliter illud a dño factū esse. ideo op'm inter relignia fideliter cōseruanit. Nō longe post cū virgo nobilis luderet cū pueris quadā vice dyabolus (qui semp primordia bona virtutū in ipo ortu conat' extinguere) virgini apparuit. quasi babēs centū man' ⁊ centum pedes. ⁊ in omnibo deformissim' vt terreret eā. Que exterrita. cucurrit ad lectū suum ad ymaginē crucifixi et se humiliter recōmendās. Cui dyabol' iterū apparuit dicēs Nil possum tibi facere. q; nō prohibit crucifixus. Sicq; cōfusus euanuit.

Q; cōiugem accepit .§.i.

Animaduertēs eximde pater eius q; virgo tam spectabilis ⁊ morbo elegās. velut altera beller gen' suū alt' possit extollere. ⁊ ꝑ soni pare' in flumē matimū crescens in aquas plurimas redūdare. ipa eidā iuuenī nobili prudēti ⁊ diuiti copulanit in vxorē. Ancillas bonestas. ⁊ comites morigeratas secū habuit. qui sibi de puersatōne bona possint testimonia ꝓhibē. Sciēs q; malo; cōsortia sepe ad crimē innocētes adducūt. q; ꝓ cultu diuino ⁊ vtilitate ꝓ timoz cū familiabo suis intēta fuit. ne ociosa panē comederet suū. Cōfessio es q; obstruit os infemi. ⁊ portas aperiunt paradisi cōtinuo frequētabat. Eligēs sibi in ꝓfessorem magistrū qōdaz ꝓ salute animaz peritissimū ⁊ devotum: cui in omnib; auidus obedinit. Unde ipe confessor solebat dicere familiando amicis suis. hoc in dña brigida signū alicui' future eminētie gratie est. q; leuia peccata ita plangit: sicut alij grauissima. ⁊ nihil in verbis suis dimittit aut moribo indiscussum. Ne abit animū suū circa familia-

ria tūs occuparet negocia. cū indith secretuz ingrediebat' cubiculū vbi lachymis stratū suū rigaret. Absente autē viro eius fere totis noctib; pandēte in oratorio nō sine lachymosis singultibo vigilaret. nec a genuflexionibo. ⁊ disciplinis secretis parce volut. vt corp' in spūs redigē ser uitutē. Et cū semel in gemitu suo laboriōs insistēt oraret. vt aliquis cōuenies modus orādi sibi traderet'. per quem posset dēi ⁊ beate virgini sedulū quotidie exhibē officiū. nō est frandata a desiderio suo. Nā vna dieru mirū in modū mēte in celestibo elevata edocta fuit dñinit' ofo pulcerrima de passione xpi ⁊ laude virginis ac vite matris marie. quā ita caruit memorie cōmendare. vt nēti retinēs omni die dicē ipam. Ieiunijs q; que vicia ꝓpiuit. mētem eleuāt. ꝓ viribo insistebat oppotunitate allecta. A cultioribo cibis ⁊ potus occulte abstinebat ne a viro vel ab aliis notaret'. Elemosynas q; multas sibi erat. faciebat largissimas. vt nō aperiret manū suā ab vilo paupe. Domū habebat ꝓ egenis deputatā: q; pedes eoz lauādo. ⁊ vestimēta ꝓbēdo sepissime fuiebat: sermones viroz; approbatoz libēter audiebat. Festa q; sanctoz ⁊ bibliā quā in lingua materna sibi scribi fecerat. assidue legebat. Semel aūt cū pregnās eēt. ⁊ periclitaret' in partu. ita q; de vita e' desperabat' penit' ex intimo cordis affectu fiducialit' anchorā spei sue defixit in ꝛginē implorās suffragiū. Et statim in nocte vigilātibo mulieribo circa eā ⁊ aspicientibo puerpa q; dā venerāda senior albo indita vsa ē ingredi ad eaz que istās ante lectū singula ipi' facētis mēbra ptractabat. Quibusq; admiratibus illa dñā dispariēte. absq; vlla difficultate partā. ptulit. plē enixa ē. Hec aūt mulier venerāda que sibi apparuerat ⁊ a puero mortuo liberaverat. procul dubio fuit ꝛgo beatissima mat' dei. post eidē ipa revelauit. Filios aūt suos ⁊ filias q; plures habuit. vt nouellas oliuarū cū magna solicitudie ⁊ diligētia educauit. vocens eos timē dei. ⁊ ab omni peccato: puidēs eis de magistris idoneis: q; eos nō solū in lia: ꝑ in fide ⁊ moribus erudirēt. Cōsurgēsq; diluculo cū sancto iob q; singulos dies. holocausta ofonā offerebat. ne forte peccarēt filij sui dño. Unde semel apparuit sibi ioh. baptista dicēs. q; luctū habuisti. ꝓ eo q; hi' tu' offendit me. nō tu mane vigilā mei. Ego innabo te. ⁊ munū annis meis spūalibo

Uirū insuz suū in bellicis rebo strenuū. Et in ꝓfilio regū peritissimū. casto amore diligēs ad dei timorē ⁊ venerationē solerti' innitabatur. ita vt ad soluendū bonas canonicas beate ꝛginis induceret. ⁊ alijs pietatis opibo inflectēdo. Ut ꝑeteres ille ⁊ veros sibi in his que dei erāt bene cōsentientes. vt a mūdi vanitatibo se liberi' expedirēt. ⁊ diuinis eloquijs se magis astringerēt. cū abrahā exierunt de terra sua ⁊ cognatione sua. visitates liminā apli iacobi in compostella. Peracta deotione sua in ei' ecclia cū ad ꝓpria redirēt. in via vir ei' grauiter infirmat'. in attrebatē ci uitate ⁊ in adolescente languore sancta dei in oratorijs se dedit ex corde ꝓ viri cōualescētia. Cui apparuit beatus dyonisius orāti dicēs. Ego sz dyenisius: qui missus fui ad partes istas ad ꝓdicandū ex urbe roma. Et quia speciali me deotione dilexisti: ideo inuicto tibi: quia de' vult te innotescere mundo. Et q; tradita es custodie mee. ꝓpterea te iuuabo. Et hoc erit tibi signū. q; vir tu' nō morietur: sed cito liberabitur ex hac infirmitate. Sibi q; reuelatū fuit ibi q; transitura erat romaz. ⁊ ad ciuitatē sanctam hierusalē. Tandē viro sanitatē cōsecuto. reuersi sūt ad ꝓpria edes: ex quia nō est digna ponderatio anime ꝓtinentis (vt ait sapiēs) gratiaq; deo q; voto reddit': q; qđ ꝓpria voluntate offert' adeo insimul votū cōtinētie elegerunt ꝓponētes vt eo seruarēt efficacius monasteria diuersa ingredi. Ordinatione facta de rebo suis ⁊ bonis. vir magne deotionis ⁊ cōuersationis honeste in monasterio quoddā ingressus dño deseruiuit. ⁊ in senectute bona de hoc seculo feliciter emigrauit.

Ante mortem viri .§.ii.

apparuit.h.brigide sanctissima.ihesu maria.dicēs ei. Ego sum regina misericordiarū.advocata miserorū. Ego tibi ostendere volo.qualis filius meus erat in humanitate.et qualis quādo patiebat in cruce. Et hoc tibi signū q; venies ad loca.in quibus ego corporaliter conversabar.Et ibi videbis oculis spiritualibus tuis filiū meū. Cupiēs autem sponsa christi.a cunctis mundi perturbationibus quiescere.vinculo sponsi.sopitis mūdi cupiditatibus dormire: statim post mortē virg.pstituit oia bona sua.inter filios ⁊ pauperes mutans habitū ⁊ vitā. Hoc autē speciale habuit sponsa dei.q.m.ex vij.annis ex quo cepit habere spiritum dei.s.gp̄bene.⁊ revelationū. nunq̄ p̄fecta aut morata est.nisi fcm̄ inspiratiōē spiritus:seu instinctum sibi facta rum fuit.sibi p̄ceptū obedire magistro cuidā in theologia:⁊ stare in monasterio.quod ipsa cū omni subiectiōe et obedientia studuit adimplere. Preceptū autē fuit sibi ⁊ cum intrinsecus.a deo q̄ peregrinaret romā. ⁊ alia loca sancta. Cuq̄ a nobilibus vitā eius insanā existimantibus ꝓpter suā mutationē ⁊ vilitatē habitus contēneret. Respondit. Nec propter vos incipiam nec ꝓpter vos dimittam.orate inquit.vt possim ꝓficerare. De penitētia autem quā vsquequo manto occulte fecit. pelle montē nō contenta.xxx.annis pannis lineis nō vrebatur.nisi in velaminibus capitis. Sed aspero induta cilicio carnē (ne concupisceret) contra spiritū macerabat:ante lectum fecit poni vnū rhoncale.⁊ cussinulū sub capite.⁊ sic ibi dormire solebat:habens sup̄ se vestē simplicē vel mantellū. Que cum interrogaret.quo quiescere posset in frigoribus intensissimis.que in partibus illis vigent. Respōdit dicēs. Ego sentio in me tantū calorē intus ex divina gratia.q̄ sinḡ illud exteriꝰ nō me multum vigeat ad lectum molliorē. Plo nimiū calore succense de quo ꝓo. Concaluit inq̄t cor meum intra.⁊ in meditatiōe mea exardescet ignis. Lot genuflexiones inclinationes ⁊ venias. die ac nocte facere cōsueuit.q; mirā erat tam tenerā personam posse tantorum laborū pondera sustinere. Contigit insuper die veneris de ardēti cereo stillas flāmigeras super carnē suā fundere.ita q̄ ex ipsis vulneꝛa remanebāt. Que aliquādo ꝓ se.ante aliū diem veneris aliquantulū sanare cepērūt:tūc statim inmissis unguibus suis.ita in eis arauit. vt corpus suū non essent sine vulnerꝰ passione. Hoc agēs ꝓpter passionē dñi nostri ihesu christi vt aliqualiter sequeret vestigia eius.⁊ p̄ceps eius fieret. Habebat enā ligamina no dosa circa corpus suū:que a se nec die.nec nocte sepa rauit. Omni quoq; vj. feria. solebat ꝓpter amaritudinē fellei ponis sibi in cruce prope montē propinati in situ sua amarissimā quandā herbam.que gentiana dicit'.in ore tenere. Hoc ideo observabat aliq̄ etiam diebꝰ quando ali quod verbū indiscussum ꝓferebat. In singulis diebꝰ dominicis.precipua solēnitatibꝰ cōionem sumebat. vt anime medicinam. Nec zelo divini honoris accensa.⁊ frater ne saluis. Ad sūmos pontifices.imperatorem.⁊ reges ⁊ reginas:ad prefules.aliosq; prelatos ecclesie. ad principes ⁊ iudices terre. Necnō ad religiosos diuersorum ordinū predicatorū.minorū ⁊ aliorum. ac seculares cuiuscūq; status ⁊ cōditionis ⁊ sexus.Ad regna ⁊ cōmunitates epistolas scribens. prout sibi deus revelabat ⁊ mandabat. nunc iram dei cōminabatur imminere.nunc ꝓsperare:nunc obsecrat emendationem.nunc increpat in omni patientia et doctrina.vt non esset.qui se absconderet a calore verborum eius. In monte viterbano papa.v. existente.revelationem sibi factam a dei genitrice.in qua sub mortis cōminatione. futurisq; indicij districtione. pontifici inhibebat.ne de roma vel ytalia recedendo quietem peteret ꝓsonaliter ꝓsentauit. quod tamē papa nō implevit vnde ⁊ mala innumera secuta sunt. Gregoꝛ.xj. successorig̃ literas ex ꝓte dei mandauit.vt de avinione reduceret curiā ad vrbē rome.quod ⁊ fecit. Cū semel dña brigida missa fuisset ꝓ percepti spiritus ad vnū regē suecie.et reuerteret' ad monasteriū.invenit filiā suā: que infirmum virū reliquerat iā ad extrema deductū. plotabatq; multū dubitās infirmitatē illam ei accidisse ꝓ peccatis parentū. Cui christus apparēs in forma humanitatis sue virit. Iniquitas hec pueri nō est ex peccato parentū. vel ex cō stellationibus celi:sed ob conditionē nature. ⁊ maiorē eius coronam. Factūq; est vt qua die migraret ex hoc seculo puer. Audiriq; sunt cant⁹ suauissimi in egressu anime ex corpore.⁊ recepē est in celū. Post duos annos reuersionis sue ad monasteriū. ꝓcepit sibi christus q; laborē peregrinationis acciperet dicēs. Vade ad vrbē romanā. vbi platee strate sunt auro ⁊ rubicate sanguine sanctoꝝ martyrū. Ubi propter indulgētias quas meruerūt sancti pōtifices orationibus suis compendiū est ad celum. Stabis inbi quousq; summus pontifex ⁊ imperator videbis. Nō contigit anno dñi. M.ccclx.vi.⁊ ambobus tunc p̄sentibus revelationes super reformatione status ecclesie mirebantur. Quo audito sponsa dei mādatū non ꝓcrastinauit. Egressa igitur de patria crebra meruit revelatione consolari ꝓceptum quoq; sibi fuit assessi scolis grāmaticalib⁹:vbi beata agnes data sibi fuit ad informandū solatiū ⁊ magistra. Tantū autē ꝓfecit in breui.q; scivit intelligere ⁊ ꝓferre sermonē latinum. Rome igitur existens visitabat loca sanctoꝝ cum omni devotione.⁊ assiduitate.quod sibi erat ad laborē non pigrū. Hoc autē observabat vt nō libenter loqueretur in via cū aliquo.nisi forte interrogata ⁊ tunc breuiter respōdebat. Si quando aliquod verbum indiscussum ꝓtulisset. tenacissime illud cōmendans memorie. cōfessim studuit per penitentiaꝝ emendare. oculos sacra pudicos ferebat.vt faciei hōim rarissime aspicēt. Et si ꝓpter aliqd fauē alic⁹ subito respicē.rā seui culpa prius purgabat. Cū aliqd loquebat:qđ esset offensa dei statim sentiebat i ore suo amaritudinē marinā. qui sulphurat. Et ex hoc ꝓpendēs se offendisse aliqa ad aliq; ꝓfectus curretur. vt ceruus. Simil⁹ si aliqs ei loqbat aliq; ꝓba vtiosa vel dolosaq; divinā offenderet.maiestatē sēsim inardo su is fetorē horribilē.ad modū sulphuris ignīti. vt vix tolerare valeret. Tāta ei inerat cōa.q; i nullo loco sine ꝓcepto te esse volebat.cui obsequebat' ad nutū. Pauperas autez rātū sibi placuit.q; oia q; i sua possessiōe hēbat ad man⁹ alteri⁹ tradēt dispēsanda. de q̄bus q̄tūs aliqd ꝓ se vt alia habere voluit.humil⁹ sibi vana postulanti amore.xpi. Unitatē secū ꝓsistēnū.ꝓpter ꝓponebat. Et indigentiā suā cessans.necessaria alijs sui oblita ꝓcurabat.

Preceptū sibi quo .§.iii.

q; fuit.a dño cū esset i vrbe.vt visitaret loca sca regno fr alie. Cū sibi mlta essēt corpa scōꝝ. ⁊ p̄sertim rhome apl̄oꝝ ⁊ aliorꝝ. Ibiq; aliq̄ ei secreta revelāda.cū aliq̄tulū titubaret.ne forte ignote.necessaria vite deesset. Cōfortauit eā dñsq̄ dat cicā oi carni.opportuna sibi ꝓsulꝰ. Nō ⁊ factū ē magnifice. Nā in sycilia ꝓfecta.cū neapol̄ mora traxit.regia sycilie iobāna ⁊ p̄es regni ipsam reniꝰ ⁊ vonuja honorauit. Ibiq; ꝓpe ꝓsules. vt speculū sine macula.cūct' se ꝓtutē exhibebat ex hibebat ex q̄bus oīem ⁊ ꝓfectū ꝓfectū per marie mācipata. Revelationē q̄q; sibi factā. sup ꝓpo ꝓdē cinitat' ꝓfite archiepo ⁊ sapientibꝰ alijs theologis.necnō ⁊ prudentibꝰ laicis ⁊ clericis ꝓmis enumerās pcia ciuitatis ⁊ sceleꝝ annūciās.absq; metu aliq̄ arguebat.admodū samaritani vinū ⁊ oleū infūdēs i vulneribꝰ sanciati. put a celesti medico fuerat edocta salutaria exhibens remedia. demū ad vrbē est reuersa charitate feruēs oēs honore p̄venies.spe gaudēs in tribulationibꝰ patiēs.peregrinos largē cōcans.meditatiōibꝰ ⁊ ꝓcibꝰ totā se dedicās. Nec sanctitatē eius dñs voluit occultari. Cū q̄dā devot⁹ ⁊ fidelis⁹ testificat⁹ ē cosā dñus plumbo tpalibꝰ. cū visitaret illa loca ⁊ via se vidisse eā. sup oēs eleuatā a ēta incedē ⁊ ꝓsi radios solares ex facie ei⁹ ꝓcedē. Post aliq̄s annos

edocta est a spiritu vt terse sancte loca visitaret. ⁊ cū ipsa conqueretur pie de infirmitate ⁊ etate tam senili. ait ei dominus. Quis ē nature pditor? Nōne ego. Ego augebo fortitudinē. Ego de via pudebo. ⁊ te duc̄ ⁊ reduc̄ ad locū istum. ⁊ quia nescit tarda molimina spūssancti gratia. ideo ea repleti executioni. quod sibi imperatus fuerat demandauit. Et ad terū sancū cbristi sanguine rubricata. plecta est. Ibiq; plures reuelationes habuit de statu regnoū. de nanitate ⁊ pallide cbristi. ⁊ mysteriis plurimis. Perfecta peregrinatione sancta roma⁹ remeauit. Ibiq; per annū grauissima infirmitate detēta est. quā patientissime tolerabat. Et q̄ tēpus resolutionis sue nouerat. aliquib⁹ diebus ante obitū suū dominus cbristus sibi apparitante altare. quod in cubiculo suo habebat. ⁊ blanda facie se ostendēs ait. Ego ego sum. vt solet sponsus aliquando facere sponse sue. se vicz subtrahere a facie sua. vt ardēcius ab ea desiderat. Sic ego tpe mortis propinquo. subtrahā a te visitationes solitas. quia tēpus probationis tue erat. Ideo nunc ꝓbata procede. ⁊ para te quia tēpus vt promiserā ante altare meū. veltieris. ⁊ cōsecraberis nō solum sponsa mea. sed etiā monacha ⁊ mater in monasterio vallenna. Uerūtamen scito q̄ corpus tuū depones bicī roma. donec venerit in locū sibi paratū. q̄s placet deo parcere tibi a laboribꝫ. ⁊ voluntatē tuā recipe pro effectu. Et cum mentionē fecisset. de aliquib⁹ rebus ⁊ ꝑsonis quibus dam astantib⁹. ⁊ de agendis p eas. subintrauit in mane diei quinte sumptis ecclesiasticis sacramētis. cōuocatis filiabus omnes: quos sapius nominauit. ⁊ dicas eis faciēda: ⁊ sic inter verba ⁊ manus eoū venies ad monasterium tuū. i. ad gaudiū meū. ⁊ corpus tuū locabitur in vallenna. Die igit̄ ꝑnūciata dicta missa. ⁊ sacramētis percepta. int̄ manus seruoū dei emisit spiritū. Felix aut̄ transitus ei⁹ gloriosus indubie est ostensus. Uidit enī quidā vir vite vene rabilis lectā parari ⁊ in sublime ferri a ꝑsonis albis indutis. Cui miranti rep̄sum est. Persona quaz in lecto videres: est sponsa dei. in mūdo cont̄pta: que nunc transit a morte in vitā etemā. Et ea hora. b. brigida carne soluta est. Reliqua vite eius cū miraculis ⁊ reuelationib⁹. qui bus sibi dominus multa ⁊ magna mysteria ostendere dignatus ē. causa brevitatis omissa sunt. sed alibi cōscripta.

Obiit aut̄ Anno dñi. M. cccltrq. Decima kal. Aug. s. in die sancti apolinaris. Et anno inmediate sequēti trās latum ē corpus eius post miraculoz̄ multitudo choruscauit. onē. ab vrbe roma in monasteriū predictū vallennā. non sine refulgētia miraculoz̄ multitudo. Fuit aut̄ sanctor⁹ cathalogo adscripta solēniter seu canonizata p bonifaciū nonum. post. xx. annū vel circa a trāsitu suo. Hec cōposuit libros reuelationū multos de diuersis mysteriis sibi facte latis. Ipsa reuelatione vt asserit. habuit virginē mariam conceptaz̄ sine originali peccato. ⁊ b. katherina de senis. nō (vt credit) minoris sanctitatis ⁊ canonizata habuit reuelationē in cōtrariū. Et cū spiritus ꝓphetiarū nō sit petra rus. q̄ vnus ⁊ idē est. nec sibi cōtrarius dicere oportet. q̄ vna earū habuit reuelationē a deo ꝓphetic̄. Altera vero somniū ⁊ fantasiā sctm affectū suū. Nā ꝓphete nō semp ad placitū suū habēt actū ꝓphetandi. Et aliquando cristiān se spiritu ꝓphetico moueri ad aliq̄d cognoscendū vel ostendendū aliis. qui tamē a ꝓpio sensu ē. Sicut manifestat eis. Quid tenendū sit in tali materia habetur in prima ꝑte huius collectoriꝫ vbi fuit ⁊ Notandum q̄ hec sancta. etsi in vita sua nō claruerit miraculis nullis. Sed post transitū eius in diuersis ꝑtibus mūdi plura ꝑ merita ei⁹ implorantibꝫ auxilia. magna ꝓdigia operata est. Et vt colligi et legenda ei⁹ plura i tercia ꝑte ei⁹. decē mortui suscitati sunt. in diuersis locis ⁊ diuersē cēditiōis: de quib⁹ ꝑticulariē ibi agit. Ceci q̄ illuminati. Surdi auditū muti loquelā receperūt. infirmi diuersi langoribꝫ sanati. Demoniaci liberati. Naufragiū passi a periculo erepti. In ptu mulieres ꝓclitantes sublenate. In vetrabēdus sanctitati eius vindicta celestis defuit.

Hec sancta glorio- .§.iiii.

sa nouā instituit religionē monasteriorū duplicium. s. virorum ⁊ mulierū. quoz̄ primus institutor videt fuisse basilius in grecia. Sed in ꝓcessu tēporis ecclesia diffusit talia monasteria. segregās habitationes eorum. vt monasteria mulierū semanerēt. Mares aut̄ alibi sibi monasteria fabricarēt. Quod factū est ad tollēdas occasiones malorū ⁊ obstrendā os loquentiū iniqua. vt habetur. xxiij. q. ij. Diffinimus. Hec aut̄ videtur reuocasse talem modum religionis. vt edificia vtrorūq; sint contigua. Habitationes tamen ita separate clausuris. q̄ de habitatione mariū ad feminas. ⁊ ecōtra non possint trāsire nisi ꝑ necessitate extrema. vt ad deferendū sacramenta infirmis. ⁊ cū magna cautela. Ecclesia aut̄ cōis est virtusq; ita tamen q̄ fratres officiant ecclesiā in diuinis in ꝑte inferiori: seu i ꝑauimento. Sorores in ꝑte superiori seu in solario. Et officiando seu horas celebrādo. terminandis fratribus matutinas vel aliquā aliaꝫ horarum. Sorores tunc incipiunt suas. vel econuerso. Principalis cura monasterij est abbatisse. Fratres aut̄ deseruīt eis i diuinis: quoz̄ vn⁹ ꝓcest aliqs. qui dicit confessor seu ꝓior. Possessiones habent ⁊ redditus. ex quib⁹ sustentent: nō mendicātes. ꝑ sorores exercitia laboriosa cōtinuant. ꝑ cōi vtilitate. Fratres etiā honesta laboreria qui literis nō vacant. in ꝓcui vendo victū ⁊ vestitū sororib⁹ sibi ⁊ fratribꝫ simul ꝓcurāt. Egredi nō valēt clausurā monasterij fratres sine magna necessitate. Cōsecrant̄ aut̄ nō soli moniales sz̄ ⁊ fratres eoz̄ officio speciali. alio vario ab officio cōsecratiōis virginū. Habitū portāt tā fratres q̄m sorores coloris grisei. tunicā. ⁊ clamidē ⁊ in clamide crucē rubeā. cū quadā rotūdo albo in medio ei⁹. Lineis nō vtunt̄ ad carnes. sz̄ carnibꝫ vescunt̄. tribꝫ diebꝫ in ebdomada extra quadragesimā. Regulā ꝓfitent̄. b. aug. additis cōstitutionibꝫ ꝑ pria. Cert⁹ numer⁹ tā fratrū: q̄m sororū scilm suas ordinationes debet esse. nō vltra. Et hec ordinationes institute ab illa scā brigida ex reuelationibꝫ sibi diuinit⁹ factis. Que religio ab ecclesia approbata ⁊. licet reuelationes ille approbate nō sint: pauca monasteria bnt̄. Et sicut̄ie q̄dē vnū bnt̄. quod dicit paradisus: in q̄ ē magn⁹ numer⁹ fratrū ⁊ sororū. Habēt quoq; monasteriū aliud inchoatū iuxta. Habebāt quoq; rome ⁊ venetijs. q̄ dno dimissa sunt ꝓpter cōtinuas plurimas ex eis morte vel mutatiōe religiosis. Et in ꝓsentiarū quidē ilkō vii ordinis scā fuit. s. societas fūr magna monasteria i numero ⁊ diuitijs religiose degētia. Conuersos bnt̄ ⁊ cōmissos. q̄s occupāt i exterioribꝫ ⁊ mittūt ibicinde. Predicāt diebꝫ festiuis i ecclesijs. Audiūt ⁊ confessiones more aliorū religiosorū.

Capitulū xij.

Ir namq; sanctissi-

mus Olimūdus generositate ꝓclar⁹. ex stirpe regia: ac etiā ducali nobilissima ort⁹ prosapia. Postq; puerilis annos laudabiliter ⁊ supra q̄ illa etas poterat exegerat. bone indolis adolescēs nō lasciuia complac⁹ est mūdi. nō seculi oblectamētis ⁊ voluptatibꝫ. duxi bere vti posset applicuit animū. Sed cor gerēs senile ac cēsui cordis cogitationes. ad ipsum creatorē suū ⁊ opa pietatis charitatiq; conuertēs. in dei timore ⁊ primi charitate. eo magis feruebat indies. q̄ maiori vteno ꝑ qualitate tēporis ratione. cūcta sub sole vanitati subiecta transitoria. ⁊ caduca. intra sapietia sniam fore cognouit. In virū deinde ꝓfectus. Et euāgelice doctrine verus imitator existēs. ac illud salutatoris nostri semp ante oculos sui cordis firā tenēs nisi quis renūciauerit omnib⁹. que possidet nō pōt meus esse discipul⁹. Qui thesauros incompabiles sibi i celo recōderet. Ubi fures nequaq̄ effodiunt. nec furant. Ubi tinea corrodē aut demolim non pōt. de

bonis a deo sibi collatis. In regno anglie sarefberiensem ecclesiā fūcit in suis primordijs tenuē ꝛ exilē.nona quadā fundatiōe ac ampla sui patrimonij dote ꝛ largitione vitrauit:pōlita. l. terras ꝛ possessiones sibi comitat⁹ vosletic. ꝛ q̄ ad ip̄m alias legitime pruenebant libros quoq; calices. cruces. paramenta. ꝛ quecūq; alia optima ornamēta. que cathedralem decebat ecclesiā:sibi pia liberalitate donauit. Ac vltra primū⁹ instituta. quatuor alias dignitates triginta duos canonicatus totidēq; p̄bendas.alios q; archidyaconat⁹. ꝛ officiaria ea erexit .ita vt qui suis erigēdis⁹ meritis ipsi⁹ :quā dotauit ornauitq; sanctuarijs ecclesie. post decessum primi epi fuit ordinatus antistes. incredibili pfectione.ꝛ gratia. necnō sanctispūs lumine illustrat⁹ nō solū doctrina verbis ac operibus optimis pariter ꝛ exemplis.cōmissum sibi gregē dñici informaret.ip̄amq; ecclesiā cui digne p̄erat.aliisq; capitulū ꝛ plonas sacris ꝙmandō insigniret .ꝛ nusq; magis q̄ suo in tempore disciplīe censura. morum honestas.ꝛ grauitas personarū in ea vigeret. Sed ne promiscuis actibus rerum turbarentur officia.ac ē dominis aliq; posset ī antea subouīe cōfusio:libꝫ quēdā pupilē ꝛ p̄cipuū ordinē.alis ꝑstitudinales appellatū:quo fere vniuerse vrbis ecclie.necnō sanctorū vitas pio eorū glozia.ꝛ clerī instructiōe ꝓposuit.atq; alia ēplarima imitanda.posteris etra continua p̄bebat. ita vt diuinū potius q; humanū cum cuncti putarēt.quē diuina miseratio tot gratiaꝝ muneribꝫ illustrabat. Erat nā q; vir tocius prudentie:humilitatis ꝛ patientie.ac pietatis magnificus. pudicicia ꝛ castitate ornatus.sobrietate et abstinentia preditus.bonitate cōspicuus.laudabilis sanctitate.morū honestate. virtutibusq; preclarus. Semper in fide constās.p̄estantior in spe. Charitate ardēte.⁹ Iustitie ꝛ equitatis amator. qui carnis illecebras. Iactantiā pompā ꝛ arrogantiā ac cetera vicia. mira ei magnitudine contēpsit.atq; calcauit. Et sanctis vsq; ad consumationē corporis cōtinuatis operibꝫ.ꝛ sacramētis corpis ecclesiasticis demū rite p̄ceptis.ī cōfessione vere fidei et eterne trinitatis feruēter perseuerās. puram ꝛ inmaculatā animā reddidit creatori. Cuius quidem meritis:⁹ Sumus ꝛ omnipotens creator.omniū deus.remuneratōr animarū fidelium.ceciis vlsum:surdis auditū:mutis loquele officiū claudis gressum:naufragijs periclitantibꝫ portum salutis restituit ꝛ indulsit. Ab immundis quoq; spiritibꝫ obsessos. furiosos.rabidos ꝛ amentes atq; diabolica fraude op̄ssos penitus liberauit. Diuersarū quoq; egritudinū morbꝫ incurabilū sabactis:paraliticis.contractis.tremulis.languidis.inualidis.ꝛ infirmis sanitatē restituit. Et quod ad mirationē maxima dignū est plures mortuos suscitauit. Alia etiā multa miracula:que ipsius sancti meritis ꝛ precibus sublimis deus operatus ē.ꝛ opatur indies.si p̄ singula recensere vellemus.longius nimiū in ipsoꝝ recitatione prolixitas resultaret. Sed ne quidē ea que preclara et admirāda sunt.deuotis fidelibꝫ illius singula gesta legere cupientibus abscondita fiāt:libellū in quo omnia fideliter annotari curauimus : vnacū processibꝫ sup̄ premissis cōfectis.quos in archivo ipsius ecclesie ad perpetuam rei memoriā cōseruari mādauim⁹.poterūt lectitare. Fuit autē procurata canonizatio eius vsq; ad tp̄a greg.ix. cre bescentibus miraculis eius ꝛ cōmissa sanctitatis examinatio.ꝛ miraculoꝝ:sed nō habuit perfectionē suquenientibus tribulationibꝫ ecclesie ꝛ morte greg. Hoc idē fuit attemptatū ꝛ cōmissum sub diuersis sūmis pōtificib⁹. Demum ꝙ celebrū tercū. fuit opus cōsumatū.ꝛ ascriptus solēniter catalogo sanctoꝝ. Anno domini .M.ccclxij.ꝙ cū.xo.madarij de eo fieri officiū:sicut de vno cōfessore pōtifice.pudice nōi. dicebat quādo. l. iniquitate ad dominū.

Nota q̄ dubitatū est aliquando. Vtrū quando Papa mandat de aliquo nouiter canonizato festū celebrari. quo ad officiū de ipso fiendū. vtrū oēs clerici ꝛ religiosi teneant. vt ex p̄cepto.cui⁹ trāsgressio obligat ad mortale. facere officiū de illo sancto. Et responsum ē per viros peritissimos curie.q̄ nō : sed talia verba sunt exhortatoria. nō p̄ceptoria. Certū est etī multos clericos ꝛ religiosos optime etiā vite.non facere officiū de pluribus nouit canonizatus. Et temerarie dictum esset .q̄ p̄opter hoc illi peccarent mortaliter.

Capitulū.xiij.

Ira annos domini

M.cc.xpe Innocē pape tercij fuit vir magne sanctitatis nomine Johannē bon⁹ de mātua oriund⁹. Cuius pater Johānes. Mater bona mūcupari sunt. Et quib⁹ nomine simul tactis. vocat⁹ est ip̄e Jo. bonus solitanā agēs vitā. Q̄ mira abstinētia ꝛ insueta claritate ac miraculi multis. Hic mortuo patre de ciuitate sua recedēs.⁹ diuersas multi regiones. ad modū ioculatoꝝ pergēs discurrebat. Mater vero eius .p filij salute sollicita. cū multis lachrymis ad deū preces .p salute eius fundebat. Cuius desideriū dūs exaudiuit. Nam vlceratus a deo grauī infirmitate.cernens secula huius pericula . votum vouit domino.mundū deserere.ꝛ soli ip̄i se dedicare.sicum sanitati pristine restituere dignaretur. Quod ꝛ obtinuit. Incolumis igitur factus.facta diligēti cōfessiōe ep̄o mātuano. Et postea matre defuncta.ꝛ mantua recedēs ad ptes romandiole secessit.ppe ceseriam ad miliare vnū.in quodā heremo mirabilē p̄iam fecit . cōcurrēntib⁹ ad manendū ei eo alijs heremitis. Una diēꝫ aduersarius:q̄ acriorib⁹ pulsat insidijs:quos maxime nouit abstinere peccatis vicio luxurie cuꝫ aggressus ē impugnare ad memoriā reducēs.quā aliquādo viderat mulierē forte ab eo dilectā. Cū autē temptatione ip̄a incenderetur vehementer.doloris incendio carnis extinxit incendiū.mirādo actu etsi nō imitando Nā accipiens arundinem ꝛ in multas ptes acutissimas diuidēs :quas sub virgulis posuit. Et euanescē manus sup̄ lapidē taliter percussit.q̄tad summitatē vsq; digitus intrarit:qui et nimio dolore.in terrā cecidit semiuiuus trib⁹ noctibus ac diebus permānsit. Nō deseruit pius dñs seruū suum pro quo ne offenderet tāto cruciatui se dedit. Sz in somnis apparēs ei dixit. Quia bene incepisti bene p̄seuerabis . ꝛ optime tuā cōsumabis vitā. Et q; viriliter contra tēptationes vincas:⁹ decetero tēptatus nō eris. Qui statim excitatus sanatū se aspexit.gr̄as referēs saluatori. Deinceps cepit vir dei mirabilem abstinentiā facere.faciebat enī anno tres quarātenas seu quadragesimas.ieiunū. l. dñi nostri ihesu christi. In cui⁹ principio vnū panē triū vnciarū accipiēs . in multos bolos diuidebat ꝛ omni die vnū bolū sumebat. Hoc aūt faciebat vsq; ad diē ieuis sanctā.in q̄ die quod remanserat suis orationibꝫ.tantū multiplicabat⁹ q⁹ omnib⁹ fratribus⁹ vsq; ad sacietatē illa die sufficiebat. Aliam quaramenam agebat post octauas pasche vsq; ad pentecosten. in q̄ oī die seruus dei sacratissima hostia .p cibo suo contentabat⁹. Alio vero tēpore oī die deuote missam audiebat.ꝛ diebꝫ dñicis.ꝛ solēnibus cōicabat. Quadā die cōmunionē colrecipiēte frater quidā⁹ de ipso truffabat⁹. de huiusmōi sumptione frequēti: qui nullam deuotionē circa eucharistiā bēbat.q̄nimo de ip̄o venerabili sacramento impie sētiebat. Cui⁹ ertorē aduertēs famul⁹ dei.ei exprimēs.p̄fessus ē.ꝛ nō negauit .incredulitatē suā. Cui p̄fat⁹ Jo. bon⁹ duxit eū secū ad quēdā fontē a q̄.ꝛ accipiēs ex aq̄ illa cyatū vnū plenū dedit ei bibē. Quā cuꝫ bibisset cōfessus ē nūq̄ tā suaue vnū ī vita sua gustasse. Et scīs ad eū. Nō video tu charissime frat̄ mirabile festū. Scigit⁹ p me miser boiem aq̄ ꝛtute duāa ꝛuersa ē in vinū tam suaue.q̄sto magī credē debes p ꝛba sacerdotī. q̄ sūt verba xp̄i.q̄ panē ꝛ vinū cōuertī sabam corpus ꝛ sanguis xp̄i. Et extūc cessauit dubietas.ꝛ error a mēte sue fris illi⁹. Abā q̄ rantenā i hyeme faciebat in q̄ te pane granis fabar. p̄e tabat. Reliquo vero tempore.fēria .v. ꝛ quarta.ꝛ vj. feria

in pane ⁊ aqua iciunabat. Nunq̃ eſquo in heremo ſi lo ſteterat. carnes comedit. ⁊ tota eius cõuerſatio aſpa ⁊ inſipida erat. Macerabat inſup famulus dei corpus ſuũ nõ ſolũ abſtinẽtia cibi ⁊ potus ſed frigore ⁊ nuditate ⁊ leti aſperitate. Habebat enĩ in cella ſua tres lectos. vnum in quo eſſet ligna acuta. in q̃ torquebat corpus ſuũ ⁊ macerabat. Alĩ in quo erat fouea concaua ex gre arenoſi. de qua nõ recedebat. niſi dictis. cc. pater noſter. Alt erat ſup lignum ſup quo corpus ſuũ paululũ pauſabat. ⁊ pro palmari habebat crucĩ ligneã. Calceatus nunq̃ ibat. Sola vna tunica ſtaminea vtebat. que ratione ſanctitatis eius poſt obitũ ſuũ. xviij. meſibus ſub terra fuit illeſa. Que omni anno die trãſitus eius populo deuote oſtenditur. ⁊ febricitãtes eius tactu ſanatos ẽ. Fuit ſanct⁹ iſte deuotiſſime orationis ⁊ intentũ deo eius oratio grata. q̃ cũ in oratione meditaret' chriſti humanitatẽ. apparebat ei chriſtus in forma humana. que ampletabat' ⁊ magna dulcedine reficiebat'. Cũ vero paſſionẽ chriſti meditabat'. apparebat ei in forma crucifixi cuius vulnera ſingula cũ fletu deuote oſculabat'. Et q̃ lucerna accẽſa latere nõ poterat. plurimi audita fama ſanctitatis eius non ſolũ de ꝓpinquo. ſed a remotis enĩa pñs ad eũ accedebãt Quod cernẽs ⁊ cõtemplationẽ eius impediri timẽs. enã clationẽ ei nõ ſurgere et buĩ⁹ frequẽtia. decreuit fecedere. Vnde quodã ſero receſſit ab heremitorio illo. ⁊ tota nocte itinerãs de mane cuꝫ epiſtimaret ſe lõge eſſe a loco. ſe iuxta heremitoriũ illũ inuenerat. Ex hoc ꝓcipiens dei voluntatẽ eſſe. illic reſidere illic ꝑmanſit. Vbi ⁊ virtutes magnas oſtẽdit. Quadã die oãte eo. aduenerũt fratres dicẽtes ei. q̃ vnus tẽpꝛabat' ad egreſſum ſeu receſſuꝫ ſue cõgregatiõis. Qui ſurgẽs vocauit illũ temptatũ. ⁊ venit ad coquinã. Et acceſo igne coꝛã eo. ipe ingreſſus ẽ nudis pedibꝰ nil leſus. Dixitq̃ illi. Talẽ gratiã dat de⁹ his qui ſeruiũt ei. ⁊ pſeuerãt: q̃ nec ignis nec aliquod põt eos leꝛe. Quid plura. lignũ ardẽs accepit de camino. ⁊ cuiꝰ domũ ſic ignitũ ꝓtinus exiuit in terra. Cũ quidẽ lignũ eadẽ die pullulauit. floruit ⁊ fructũ fecit. Et q̃n de pane illũ ſi gnũ fuit de illa panis quicq̃ voluit accepit. Que oĩa inimicis cõſideratiõ: liber a tẽptatione in ꝓpoſito ſcõ ꝑmanſit. Alio tpe cũ pluuia magna deſcẽderet e celo. ⁊ muꝛ quẽ fratres ſui edificabãt ad ruinã inclinare videbat'. vocatus ab eis facta oratione ceſſauit pluuia. ⁊ ſcã eſt ſereni tas magna. Quadã die duo iuuẽnes acceſſerũt ad eũ. et cũ ad inuicẽ deſputarẽt ſup quadã q̃ſtione litigioſa. Vir dei literis humanis ignar⁹ diſſolutionẽ q̃ſtiõis dixit. Et locũ in decretis vbi dicta queſtio ſoluta erat inſinuauit.

Aptoꝓinquãte aũt die vite termiõ. miſit de⁹ angelũ ſuũ. q̃ vitã ei. Job. bone fue dei. ſurge ⁊ reuertẽ ad terrã natiuitatis tue. placet enĩ deo. q̃ corpus tuum ibi requieſcat. Qõ. vt ver⁹ obediẽs iter aſſumens ad mantuã puenit. ⁊ a ciuibꝰ honorabiliter receptus. Cui in loco fratrum oratoꝝ conſtruxerũt. Et poſt paucos dies in domino requieuit. Sed ante terminũ vite eius quedã mulier habens vnicũ filiũ viro deſolata. eo infirmante ⁊ decedente pene ꝑdita fuit. Que inconſolabiliter ingens cuꝫ eo petebat ſepulcꝛi. Recolens autẽ fama ſanctitatis famuli dei Johãnis. ſumpta magna fiducia ad eũ portauit filiũ defunctũ. vt eũ vite ſuis oratiõibꝰ reſtitueret. Qui miſericoꝛdia mot⁹. ſup eã triduo ꝓ eo oratiõi inſtetit. tercia autẽ die puer ſurrexit a mortuis. que mcolumẽ reddidit matri ſue. Illa imenſas gratias deo ⁊ fratri Johãni de biſticio referẽte. Infirmato ꝑ receptis deuote eccleſiaſticis ſacramẽtis. ⁊ datis fratribus planctus documẽtis. cũ hymnis ⁊ laudibus ſpiritũ reddidit creatoꝛi.

Sanctus Ven- .§.i.

ceſlaus athleta chriſti egregius et ingenua proſapia boe mie ortus. ſpretis cunctis tranſitorijs toto conde ad eccleſia ingiter anhelabat. Doctus ſacras literas indefinẽter eas ruminãs ꝓ viribus opere implenit. Dum vero ſactus tanq̃ lucerna ſup candelabꝝ poſitus. vndiq̃ radios recte cõuerſationis ⁊ pietatis diffundebat. humilis in gloria patris in conſcia abſtinẽs in delitijs. charitate plenus dei cultũ amplabat. In deo inſtus. in primo miſericors in oratiõe ſedul⁹. in aduerſitate ⁊ ſuper miſeros ⁊ egenos valde cõpatiẽs. Clericoꝝ honor. Solatiũ afflictorum. ⁊ gaudiũ pauperũ. pater orphanoꝝ defenſor viduarum. Tpe quadrageſime noctibꝰ eccleſias nudis pedibꝰ gemebũd⁹ circuit. oãs ꝓ rege. ⁊ ꝓpopulo. nimiã frigoꝝ aſpitatẽ ſufferẽs. vſq̃ ad ſanguinis deſtillaꝫ ⁊ plãtꝝ effuſionẽ. Tpe vernali agellos ſuos cũ multo fideli fodiẽs. riticĩ in eis ſeminabat. ⁊ in meſſe latẽtes mẽtes triturabat. ⁊ ꝓ ſingula opa ad farinã ꝑducens. ⁊ hoſtias inde faciens. p eccleſias diſtribuebat. Tpe vindemiarũ de vineis manibus ſuis plãtatꝝ muſtũ exꝓmẽs. deputatis eccleſijs dabat. Agna nocnꝭ humeris ſuis detulit. ⁊ ante fores pauperũ viduarũ. ⁊ orphanoꝝ latẽter depoſuit. Debilũ et infirmoſũ curã ſollicit⁹ gerebat. Nunq̃ matutinis tardare voluit officijs. nunq̃ aliarũ tardus aut negligens fuit exercitor horarũ canonicarũ. Ad miſſam ſacerdotibꝰ ⁊ clericis aſſidomiſtrabat. Pueros gentiũ ꝛemere ſolitus erat. ⁊ eos ꝓ bapteſmũ chriſto regenerabat. Cũ ad curiaꝫ imperatoris vir dei vẽceſlaus poſtremũ omniũ principũ aduenſſet. ⁊ ob hoc indignati nobiles. null⁹ ſibi locũ dare decreuiſſet. Ecce cruꝛ aurea in fronte ſua reſplendut. Qũ vidẽs ceſar prim⁹ omniũ illi aſſurgẽs locũ dedit. ⁊ in multis ꝓ omnibꝰ honorauit. Cũ autẽ tẽpus adeſſet. vt ꝓ gloriolo certamine dñs militẽ ſuũ coronare vellet in celis venit ad quoddã cõmmiuꝫ a fratre ſuo in dolo inuitatus. Quo pacto dũ vir dei nocte ad eccleſiã ad laudẽ domini more ſolito ꝓgꝛet. Jdẽ frater vdat alter chayn in ſernum dei irruit. ⁊ ꝓcũbentẽ in limine eccleſie occidit. Cuius ⁊ vulnꝰ: qb⁹ inflixerat capiti frater ei⁹: cũ in trãſlatiõe corpis eius. oĩa alia vulnera ſanata eſſent repta ꝓter illud. clamotẽ ſanguinis abel alter⁹ declamabat. In trãſlatione ſua auricula ei⁹ ꝙne i occiſione ſua fuerat amputata. cũ eſſet ad locũ ꝓpiũ applicata ſic inuẽta eſt. vt nullum veſtigiũ vulneris appareret. Cui⁹ ſcãm aſam mot ſcã angeli cũ laudibꝰ ad ſydeꝛiũ ciuitatẽ trãſferẽt ſuperiorũ. Sãguis vero martyris ibidem fuſus ꝓ multa tpa abradi ſi potuit. vel abſtergi. Cuius ſacrũ corꝓ⁹ eius tranſferentes: ⁊ vectores ꝓpter nimiam inundationem aquarum flumen tranſire nequirent. ad ſupplicationem ⁊ inuocationẽ pij martyris illeſi angelico ductu tranſierunt. Cum autẽ ꝓpe carcerem qui erat ſub vrbe pragenſium in quo multi in vinculis tenebantur: veniſſent. ⁊ terremotus fact⁹ eſt ⁊ carcer reſplenduit multa luce. ⁊ vinctorum manus ⁊ pedes abſoluuntur. Regi datie chriſtus crucifixus apparuit in viſione cuius ſcilicẽt quis ſit ⁊ quare crucifix⁹: Reſpondit. Ego ſum beatus chriſtus quem tu peccatis tuis crucifixiſti. Vt igitur peccatoꝝ tuoꝝ remiſſionem accipias. Fac eccleſiã in honorẽ militis mei vencellai. Qũ ille gaudens implenit. Nam monaſterũ ordinis ſancti benedicti conſtruxit. ditans illud poſſeſſionibus ⁊ alijs neceſſarijs ſufficienter. Multa quoq̃ ⁊ alia miracula tam i vita: cũ poſt mortem pij martyris vencellai in cecis. claudis. ⁊ captiuis. Incarceratis. defunctis ⁊ quibuſlibet afflictionibus oppreſſis meritis einſdem glorioſi martyꝛis. ꝺ minus in diuerſis locis magnifice operari dignatus eſt. Cui laus ⁊ gloria in ſecula ſeculoꝝ Amen.

.§.ii.

Beatus Florentius natio-

ne gallicus ciuis turonenſis ciuitatis. mediocris conditionis ſcõm ſeculum. Poſt longam peregrinationem ad vrbem reuerſus in galliam. Epiſcopus cabilonenſis creatus eſt. Hic in ſua adoleſcentia ex devotione ad q̃ eccleſiaꝫ

ſancti Martini in feſto depoſitionis eius accelſit. Et in ipſa gnoranit diuina officia nocturna audiēdo: z cultus diuini feruore cōcepto ab epiſcopo loci petijt. cū ſocio in clericū tonſurari. Cuius deſiderū poſtea adimpleuit. et aliq̄diu in cellula ſibi a pōtifice cuncta fluuiū ligenim cū ſocio. dño militauit. Exinde ꝓpoſito firmato apoſtolorū limina petijt z pauli viſitādi ad vrbē iter ſuū direxit. Cumiter pſequendo gratianopolim ciuitatē delphinatus ingreſſus fuiſſet. ſanctitatē eius dñi later nō latuit. Namtres homines d̄yabolica paſſione vexatos. cotā omni populo ab obſeſſione ſua oratione liberauit. crucis ſup eo facto ſigaculo. Poſt hec amiſio mōte ſabaudie ſuperato. obſcura ſiluarū peruenies. incidit in latrones q̄bꝰ captus cū decreuiſſent occidere mādantes. vt collū extenderet. victus ſenēcis erat. puſilla oratione vir dei intrepidus colli parat. Latro vero manū eleuat cū gladio. vt caput abſcidat. ſed virtus diuina manum eius ſuſpēdit in aere. ita vt nec ponere eā poſſet. nec ſaltim manū deponē. Cō punctilatrones tāto miraculo. peipientes ſanctitatē eius crimiā. venā depetere cū ſupplicantes vt dcm̄ere lictoris q̄ manus z ſuſpenſa tenebat' vſum liberū reſtitueret: q̄b agere nō deſtitit inimicis tribuēs bona ꝓ malis. Profectus ater ad vrbem applicuit cū ſocijs. Et beatiſſimi pōtis eccleſiā deuote ingreſſus ſacriſtā rogat. vt ad locū ſepulchri glorioſiſſimi apoſtoli: q̄ clauſus tenebat' aperi ei pateret acceſſus. Cui rndit ſacriſta. nō nīi magnat' z hoc noctis plato hoc poſſe cōcedi. At vir dei flotētinus flagrāti deſiderio ad hoc anhelās poſtis in terra genibꝰ oratione fudit. Mox q̄ catbonatus ille locꝰ reſolutis vinculis patefactꝰ eſt. vt crederet' ſūmus chriſti apoſtolus eiq̄ illic venerat reſeratis aditib⁹ occurriſſe. Qui cōpos voti fidei ardore ſuccēſus. ſepulchrū id oſculatus ē. Hoc certenus ſacriſta admiratus ſanctimonie excellētiā. ventum a ſancto petijt z accepit. At vbis annites z oibus audita eius fama z ꝓdigioꝝ virtute. cū cū ſūma veneratione et dilectionis affectu ſuſcepit. Qui ad tēpus morat' ſū verbe. decreuit demū ad ſuā patriā remeare. Petita igit' licentia z cū difficultate obtēta remēdi a ſede apoſtolica. dyocesanis z aliis locoꝝ pīdentib⁹. p que trāſire contingeret plurimū recōmendatus ē. z vbiq̄ honorifice ſuſceptus. In reuerſione ſua igit' poſt miracula multa z gratiaꝝ ſanitatū nō paucas exhibita in diuerſis locis. mediolanum adamois z aliquā moca ibi ſaltinēs. multipliciter oſtēſus eſt dñs mirabilis in ſcō ſuo. Nā ex. a ſpiritib⁹ immundis vexatos. liberos reddidit. Ceco cuidā lumē dedit. Alter nomine cōſtantinus filꝰ cuiuſdā nobilis z eminētis viri. cū debitā nature ſoluiſſet: corpuſq̄ eius. ad veſtigia ꝓ fuiſſet delati. oratioui inſiſtēs ſanctus florentius a portis mortis eripuit redituiū. Inde recedēs ad albiganā quenit: vbi etiā fidelib⁹ z infidelib⁹ ſigna plurima oridit. Sed inter cetera cū iam mēſib⁹ octo celū pluuiaꝝ non dediſſet. ꝓter quod arefacta terra fructus ꝓducere non valeret. Diāte viro ſancto. Tāta magnoꝝ ymbriū ſup terra fuit effuſio. vt abūdanter irrigata rerū alimoniā miniſtraret. Quod beneficiū in duobꝰ tm̄ mihanbo circumquaq̄ fuit cōceſſum. vt infidelis popul' traheret' ad fidē. Multi autē ex infidelib⁹ hoc pacto ſpopēderūt ſe credituros in chriſtū. Si ipſe vir dei ydola. que colebāt ſuis verbis in puluerē reſolueret. quod oratione ſua effecit. Inſuper et draconē quendaꝝ mire magnitudinis: qui e caterua ſua egrediens aliqn ſtatu ſuo venenoſo. plurimos inficiebat. Vnde vt min⁹ noceret. ſuggeſtiōe d̄yabolica annuatim puerū z puellā virgines ei imolabāt: a loco illo fugauit. Accedēs ei intrepid' ad cauernā: in q̄ habitare dicebatur dñm exoranit. vt aut ipſe draco interiret. aut alio loco diſcederet ad nocumentū boīm nunq̄ rediturus. Oratione cōpleta voce ſonora draco ille monſtruoſus ab antro ſuo ſe mouēs alueū vicini flaminis petijt: per quem in mare dilapſus nunq̄ comparuit vltra. In ciuitate q̄q̄ placentino cum mota traheret vna dieū eccleſiam ingreſſus orandi cauſa. Indeq̄ audīs lugentiū clamores cauſam pouctatus ē tanti planctus. Qui cū intelleſſet ob mortē cuiuſdā puelle illos ploraſe. tactus cōpaſſione dolore cordis intrinſecus. Eam' inquit viſitare lamētantes. z aliquid cōſolationis ſi poſſumus impēdam'. S a era igit' oratione boſpitū: vbi corpuſculū puelle iacebat examine. indicto ſilentio. bis qui ſecū erant orare precepit. quod cū ipſe cū eis ageret ab oratione ſurgēs. z apprehēdens manū puelle defuncte: tercio ꝓprio nomine illā altioni voce clamauit. Que viuificat a mōre. Luceuſq̄ omnium in gaudiū cōuertat'. Quibus mometū ꝓdigi cōſtructa eccleſia'. Lacuſq̄ ille in honorē ſancti. dicitur ē floretiola. Demū fugatis mōtibus. galliā vltra alpinā ingreſſus ē: vbi in baſilica ſancti Lyri duoby cecis lumē reſtituit. Plures a demonib⁹ obſeſſos liberauit. Motus loquelā cōceſſit. Rex aut ē francie cōperta ſanctitatis eius fama. a populis eū ad ſe literis accerſiri fecit. z venientem q̄plurimū honorauit. ac dilexit. Quadā vice cū rex cētra paſtorē ouiū ſuarū ob quedā ei relata crimina furore ceraſſet. cū incētio adiudicauit. Quod cū exēcutioni mandaret' hoc audiēs vir dei accurrit. Et in ignē ardentem in quē ipſe reus erat iniectus intrauit. z virga: quā tenebat in manu flamas extinxit. Quod rex audiēs reum illū abſolui liberū dimittēs. Die quadā cū rex diſcurriens inuiſere ciuitatē regni ſui cabilonē cum ſancto flotētino ingrederet' placuit aūt ſcō viro viſitare incarceratos ad cōſolandū eos. Cuſtodes vero carcer' ſimentes liberationē illoꝝ. aditū ad eos cōcedere noluerūt. At vir dei oratiōe z crucis ſignaculo oia' ſarcerū clauſtra ferro z ſeris clauſa aperuit. afflictos captiuos cōſolat' ē. Ad dñm ego migrāte cabilonēſis ciuitatis nobilis gallie. de iudicio regis b. flotētinus i paſtorē z ꝓpm cabilonēſem electus z cōſecrat' ē. In q̄ ſtatu nil diminuens humilitatis. aut charitat' ſi apicē ꝓfectiōis apprehēdens. oibꝰ fact' ē religiōis chriſtiane ſpeculū. ſanctitatis exēplū. Infirmos variis langoribꝰ ſanitati reddēs. Porro poſt virtutum egregia opera egritudinem incurrens: feliciter obdormiuit in dño.

De ſancto proculo .§.iii.

martyre. Hic glorioſus vir cum quibuſdam alijs ſocijs de ſyria. in ytaliam venit. In ciuitate autem veroniana ſe conſerens. in magna abſtinentia deo ſeruiebat: bis tm̄ in ebdomada cibum ſumens. z multa per eū dominus miracula faciebat. Et inter cetera verecū a demone inuenem liberauit. Et quendam cecum illuminauit. Sanctus autem Valentinus epiſcopus tyrie: que bodie dicitur ytherannis audita fama ſancti viri. cum ad illas partes acceſſiſſet. eum ad ſe vocari fecit. Et licet inuitum preſbyterꝰ ordinauit. cum eo aliq̄diu morā trahens. Factū eſt autem vna dieram. cum proculus coram valentino epiſcopo miſſam celebraret. ecce angelus domini veniēs. tulit calicem. ac omnibus videntibus qui aderant: deportauit in aera: z poſt ſpacium duarū horarum rediens ſuper altare repoſuit. ad dicens: dominus deus benedixit: tu tm̄ libera illum. Quo facto magnas deo omnes gratias reddiderunt de tanto prodigio. Cum autem celebraret reſurrectione domini de nocte. qua hora chriſtꝰ reſurrexit. audiit angelos gloriose cantantes. ac ab eis accepit horam domino ſacrificandi. hoſtiam q̄ illibatam. Quidam aūt tyrannus infidelis in partibus illis audiens culturam euacuari deorum. per ſanctum proculum z ſocios. iuſſit eos capi z cōtā ſe adduci. qui preſentatus ei cum inuitat' a tyranno ad culturā deorum omino recuſaret. demones non deos affirmans. diu Tyrannus eum cedi mandauit. et catbenis vinctum in carcerem truſit. Sed angelus domini media nocte cum lumine apparuit vincula

ſoluit. carceres aperuit. Et ad ꝓpria redire cepit. In terra.b. valentino martyrio coronato ſanct⁹ proculus in annitate yterannos conſecrat. Ubi multos ad fidem verbo z exemplo trahebat. z doctrina miraculis multis confirmabat. Fuit autē ſuggeſtū tyranno pontifici. ꝙ proculus epiſcopus yterānus de nocte miſſas celebrabat. ac repente poſt cōionem ſumptā. cibum accipiebat. Et propter murmurant nunciq ad proculum: qui pontificē de veritate eius informent. Quos ad cognitatē yterānis applicātes gratioſe recepit. z ſecū retinuit vſq ad craſtinū diem. Nocte autem ſequente proculus dormit inſomnem. z media nocte. vt ſolitus erat celebrauit. Et cōione pacta cibum ſumpſit. inuitans ad idem ſocios cum eſſent cum eo iter facturi. Qui renuerunt hoſtes factū eius. q tali hora ſumeret cibum. iter igitur ſuum proſequētes in via ex caloze ſolis. acidit. vt ſodales eius quaſi deficerent pre ſtina angustia. Hoc multū compatiēs vir dei cernā a longe conſpiano ei mādauit. vt ſica maneret. ad quā hinnarius properās: ac eius emunctis ſocijs ſuis potū dedit. Unde recreati ſunt. z valde admirati ſanctitatē viri. Apparuit. z in viſu nocte angelus pōtifici mandās. vt proculus epiſcopū yterānis non moleſtet in quoq; quia que ab eo geſta ſunt recte z inſte facta ſunt. Cōtraxerat enim vir dei a tēporibus retroactis infirmitatē quandā ſtomachi: propter quā ſic oportebat eū intempeſtiue cibum ſumere. ne tefceret. Deſtinauit igit romanus pōtifex quatuor alios nuncios. ad proculū referens et ex pte eius. vt nō vltra labōē itineris proſequeret. Ad quē cum puenſſent. z imperata ſignificaſſent. dixit ſe omnino velle videre tanti pōtificis faciē. Urbē demum ingreſſus viſitauit pontificem ſummā cū omni honore z reuerētia. quē gaudio ſe ſuſcepit veniam petens de labore itineris ſibi impoſto. Et poſt aliquos dies bñdictiōe accepta ſpoletū cū ſocijs adijt. vbi verbū dei ſeuēter nunciātes multos ad dñm lucri colendā cōuerterunt miraculis choruſcātes. Et inter cetera paralitici viſui membroꝝ reſtituēres. Qui vero preſidebāt ſpoleti viri infideles egreferētes chriſti fidē. dilatari ſtatuerūt vt proculus cū ſuis caperet. Sz dño apparuit in viſu proculo admonēs. vt inde recederet cū ſuis. q; capiendi eſſent. z vt pergeret bononiā ad euangelizandum ibi regnū dei. quod z fecerūt inde recedētes. Bononiā ꝓfectus in domo cuiuſdā ciuis theodori nomine hoſpitatus eſt: cuius vnicū filiū. habentē manū aridam plene ſanauit. ꝓpter quod ille cū tota domo eius baptizatus eſt. Totiꝰ fere longobardoꝝ atq; gothorū. vt audiuit q; beatū proculū ydoloꝝ diminuere cultura. ac chriſti creſceret nomē. ſ. illico ſenēs bononiā venīs fecit proculum perq̄ri. z vinctū ad ſe pduci z demū mādauit eū decollari die kalē. Iunij. Acceditēs autē vir timorati. ſepiꝰ baptizauerat. tulerūt corpus eius z extra ciuitatē defertēs cū aromatibus ſepelierunt. Sepulto autē.b. proculo puer mortuus iuxta eū poſitus ē. Mortꝰ mēbra ſi erantia vbi attacta ſunt a pueri cadauere reſuſcitatus ē. Corpus vero poſtmodum inuentum eſt cum capite iunctum nulla leſionis ſigna habens.

Beatus proculus .§.iiii.

martyr vt legit' fuit. tēpore cōſtitutionū legū et fuit tempore inſtini imperatoris qui dedit imperiū inſtiniano imperatori nepoti ſuo: ſub cuius impio feritas gentiliz adhuc feuiebat in chriſtianos: z arriana peſtis inter ꝓphanos pullulabat. In hac tēpeſtate marin⁹ pietatis ꝓfect⁹ multos bonorū. vt reip. ſtatū ſi moge cuſtodiret. Interim cepit inſeq; chriſtianos ſuaſu paganoꝝ. z ſanctas dei eccleſias claudere inſtinctu hereticoꝝ: ac cūctos chriſtianos ad palatiū intra puſerulā in loco: qui dicit' gallicantule cōuenire iuſſit. eoſq; cūctos ingulari: ptedia ſubſtantiaſq; eoꝝ palatio vēdicari. Inter q̄s beatiſſim⁹ ꝓculus martyr egregi⁹ nobilis genere. ꝓbona decoris. ſapia ſplē didus. cepit hortari ſocios ſuos. z habita ad eos oratiōe iuſſu manu ꝓfecti cōa eo pſentar⁹ eſt. habita itaq; inter eos varia. plitaq; diſputatione. b. tandē. proculus andita cōtra ſe lena principis ſnia. ſecurim qua valde diligēter exacuerat ſumpſit. cernicēq; manu ꝓcuſſo in templo otātis penitus obtruncauit. que naſcā cōperta ē. Poſtera vero die tē peſtiue cōuenientes miniſtri ad principes templū. vt oraret. corpus exanime abſq; capite reppererūt. Facta igit' magna diuturnaq; lamētatione ac ingenij inquiſitione. ꝙ nocte dictū ſpacio corpus inhumatū remanſit. tercia vero die nō cōbuſtum. vt mos erat ſepulti eſt. Inter cetera tandē cū a canctis criminat⁹ eſſet. b. proculus alijq; dies latuit. nō q̄ mortē effugeret: ſed vt ire ſe uientia in eū populi aliquātū cederet. Demū pateſact⁹ eſt inter virgulta caſtaneaꝝ ſ. vbi. b. proculus orabat. atq; reptus ē. Cūq; eū orantē inſpexiſſent tres horarū ſpacio ſtupefacti extenduntur. adeo vt nullus auſus eſſet appropinquare. Finaliter eius oratiōe. b. proculus dixit ad eos. Quid queritis. Illi autē audebāt le ſcire proculū confeſſiuz necis principis ſui. Proculꝰ vero cōſcius ē ſe eſſe conſciū ac egregiā erga eos habuit diſputationē. Predicabat⁹ vero inde⁹ diſputatione. ac ꝓtim cōfuſus: primoq; non valebat ſol⁹ in proculū animaduertē. lēto gradu recedit. Inter nim. proculus a palatinis militibꝰ cōprehendit'. trahit'. flagellat'. pugnis tundit'. calcibꝰ dilaceratꝰ. Sic vſq; ad locū vbi decollat⁹ eſt. diſcerpit' atq; deducit'. Cuius vero ad palmā martyrij. ꝓductus eſſet. cepiſſe mando orauit. ac illico impioꝝ ſpiculator vibrās ſupernē caput eius amputauit. Statimq; fulgor z ſonit⁹ ingēs intonuit. Surgēs itaq; b. martyr cōſtitit. apprehendēs caput ſuū intra genua. vſq; ad locū patrie. vbi bodie ecclā requieſcit. Ecclieſaq; ipſa: que primo ſci ſiti nomē habebat. ab eo nomē ſumpſit. Hec oia acta regionē ad ſci martyris. proculi veneraběē celebritatē. Martyrizat⁹ eſt autē in ciuitate bononie. kal. Iunij a gētib⁹ minimis. ꝓbani. ac dānati marini ꝓfecti ꝓtoꝝ. Imperante iuſtino imperatore. Regnante vero dño nō nobis chriſto qui cū patre z ſpūcō vnit et regnat deus ſecula ſeculorum.

Capitulum .xiij.

Et ſacro ordine here

mitarū ſancti aug. qui i primilegijs inter mendicātes cōputat'. Que intentibꝰ refero. Quidam religioſus dicti ordinis ſic ſcribit. Reuelatū fuit .p. phetico ſpiritu Abbati Joachim. qui ſic in expoſitōe ſua per apocalipſ ſcripſit. De fratrib⁹ ordinis ſancti Auguſtini. Surget ordo: qui videt' nouus z nō eſt. indutus nigrī veſtibus. z de ſaꝑ ſpina. Hi creſcēt z fama eorum diuulgabitur. z predicabunt fidē. quam z defendent. vſq; ad mūdi conſummationē in ſpiritu helye ꝓphetie: qui ordo heremitarū emulantiū vitam angelorū: quoꝝ vita erit quaſi ignis ardens in amore z zelo dei ad cōburendum tribulos z ſpinas: hoc eſt ad cōſumandū pernitioſam vitā prauorum. nemā amplius abutant' patiēcia dei. Et his dictis dictus religioſus eligit duas concluſiones. Prima ē q; ordo fratrum heremitaꝝ ſancti auguſtini eſt ceteris ordinibus antiquior inſtitutione. quia dicit' inſurget ordo. qui videtur nouus z non eſt. z q; ſit antiquior ordinibus mendicantiū patet ex cronica ſeu regiſtro pontificū: vbi dicitur. q; incarnationis domini. Anno. cclj. ſumpſit initiū ordo heremitarū fratrum ſancti auguſtini. a paulo primo heremita. Et hoc etiam patet: quia Auguſtinus. a q; fratres heremitani regulā ſumpſerunt: non minꝰ viuendi floruit circa annos domini. cccc. Beatus vero benedict⁹ a quo monachi ſumpſerunt initiū floruit circa annos domini quingentos. Vñ ſit hic antiquior ordinibus mendicantium. ſ. predicatorum z minorū patet. Nam in decreq; incipit. Religionū de religiōſ. ab. vj. dicitur q; illi-

tutos fratrū heremitarū. s. aug. preceſſit concilium laterā nēſ. quod celebratū fuit ſub Inno. iij. quo tpe nondum erāt ordines mēdicantiū inſtituti: ſz ſucceſſoie Inno. ij. īmediato. ſ. bonorio tercio fuerūt mendicātes ordines ap probati. Et ſic ordo heremitarū ſancti auguſtini videtur nouus: ꝓpter nouā in ciuitatibꝫ inhabitationē: ſz nō eſt nouus: ꝓpter antiquā eius inſtitutionē. Sed declaratio iſta nō ſufficiēter ꝓbat ꝓpoſitū: Nā ſi ordo heremitarū ꝫ heremo viuentiū cepit. a paulo heremita. nō ſequit' q; talis mod⁹ viuēdi eſſet ordo. b. aug. vt viueret ſcōm regulā. b. aug. q̄ adhuc nō erat i mundo. ſz poſtea plurib⁹ p̄ centū annos. Nec legit' alicubi q; aliquā eōem regulam illi heremite haberēt. nec tāc alijs ordo vt religio erat ab eccleſia approbata. vt poſtea fuit. Q. b benedict⁹ ꝫ ei⁹ religio ſcōm regulā eius fuerit poſt auguſtinū certū eſt. vii ꝫ canonici regulares. q̄ ꝓfitent regulā aug. viij⁹ fuerunt ante. monachos benedictinos: ꝫ etiā alibꝫ heremite viuētes religioſe in loc⁹ ſolitarijs potuerūt eſſe. q̄ viueret ſcōm regulā aug. ꝫ fotte illi. ad quos ſm ones edoti dicunt' ad heremitas. Sed nō erāt illi (ꝓprie loquēdo) illi⁹ ordinis ꝫ modi vite. cui⁹ nūc ſunt. q̄ dicunt heremitāi. ꝫ habitāt in ciuitatibꝫ villis ꝫ caſtris. Similiter et ſi fuerāt alicꝫ ante ordines mēdicantiū. q̄ viuerēt in heremis ſcōm regulaꝫ aug. nō tñ erāt talis ordinis. nec habebāt vnū capar. nec illas ordinationes. q̄s habēt heremitani nūc. Vñ non pōt dici. q; qui dicunt' heremitani tunc fuerint ante mendicā tes. ſed poſtea. vt patebit infra.

Exemplaria huius .§.i.

gloioſi patris aug. imitat⁹ eſt venerabilis pat' frat' guil. de chtemona ſacre pagine doctor. famoſus ordis prior ge neralis eiuſdē ordinis. q̄ cū p annos circiter. xvj. gubernaculū ordinis laudabiliter tenuiſſet. Et poſtmodū diuina poſtēna ꝫ dīi clemētia pape. vj. paſſione. Ep̄us nouarien' eccleſie fact⁹ eſſet. nolēs ꝓpter ep̄atū fratrū ſuoꝝ cōtorem deſerere. rij. fratres eiuſdē ordinis ſecuꝫ domo ep̄ali diuinū officiū diurnū pariter ꝫ nocturnū: ſicut ante ī ordine cōſueuerat oī nocte ſurgēs ad matutinuꝫ de mane cū vota ꝓſoluebat. ꝫ licet p̄ſtificali p̄fulgeret bono re. nominoſe tñ bñiliter ꝫ affectuoſe ſe ad oēs fratres ſui ordinis tenuit. q̄s prius Nā ꝓter fratres ꝓdictos quondi anos ſuos cōmēſales. ſingulos fratres forēſes adnēctantes ī mēſa ſua eſſe volebat. Precep at euiꝫ pīoſi lege. vt nullū fratrē boſpitē incōuentu comedē p̄mitt̄et. ß ad euꝫ oēs ꝫ ſingulos deſtinaret. Sedēntꝫ mīdomin⁹ paupe rib⁹ ꝫ aliꝫ egētib⁹ fratrib⁹ multas pias ſaboēctiones faciebat. Ad locūꝫ s. aug. in papia notabilia ſubſidia impendebat. Et ad capitula generalia. vbi p ſe venire nō poterit. demoſynā realē largire p aliū ſtuduit.

Notandum etiam .§.ii.

q. b. aug. habitu religioſo ī triplici ſui ſtatu indut⁹ ē. Nā primo poſt cōuerſionē ſuā ꝫ baptiſmū: vicit Ambo. i ſmone de baptiſmo. ꝫ aug. cōuerſione. Hūc. ſ. auguſtinū ī ꝓpo ḡtnui. Et poſtꝫ baptizati eū. indui cucullā nigrā. ꝫ ipſe ad differētiā monachoꝝ ſe cinxit zona. pergmo ad ſimplicianū. q̄ bon⁹ ei app arebat fu⁹ dei. Et vere ſic erat vt. ſ. de mō viuēdi cū eo cōferret. ꝫ ipſe aug. i quodā ſmone ſic ait. Duodecim fuim⁹ fratres. qui indaim⁹ cuculla nigrā: calciamēta ꝫ zonā nigrā deſup cinctā. ad differentiā monachoꝝ. Nomina aūt illoꝝ ſunt. Aug. ipſe ꝓim⁹ ſcōm poſt Nebrid⁹. terc⁹ Laodi⁹. iij. Alipi⁹. v. Pōtianus. vj. Adeodat⁹. vij. Simplician⁹. viij. Fauſtin⁹. ſ. grecus. ix. Loudul⁹. x. Valerian⁹. xj. Juſt⁹. duodecim⁹ Paulinus. Remeāt igit ad affricā poſt mortē matris in boſtijs tyberinis vēditis ꝓprijs bonis. ꝫ pauperibus erogatis. monaſteriū in nemore apō yponēſem ciuitatē primum cōſtruxit. vbi cū amicis ieiunijs ꝫ orationib⁹ vacās. ſcribebat libros ꝫ docebat indoctos. Et alios ꝓ memoria bincinde queſiuit religioſos ſeu heremitas. ꝫ eos ſecuꝫ in ipſo monaſterio collocauit. Et cū eſſet in itinere reuertēs ad affricā. viſe auit heremitas q̄ erāt in monte piſano. alī quibus diebus cū eis moꝝ trahens. Et alios heremitas qui erāt in centūcellis ꝓpe romā. Secūdo preſbyter factus a. b. valerio epiſcopo cū doceret populū. ꝫ curā haberet in ortoque ſibi cōtulit beatus valerius. Fiuit monaſteriū in ciuitate cōſtruxit: in quo cū religioſis viuebat ꝫ regulā eis ſcripſit. Et i ſacra pagina eruditus ab eo. ad predicandū populus eos ordinauit. Epiſcopus aūt factus cōſtruxit poſtea monaſteriū in epiſcopio. ſ. canonicorū regulariū ꝫ regulā iam inſtituta ꝓ eis. eos ſeruandā dedit. eōem clericis ꝫ fratribꝫ de q̄ dicit. xij. q. j. Nō dicatis ꝫ capitulo. Nolo. ꝫ cap. Certa. Interdū etiaꝫ declinabat ad fratres in heremo habitātes: cū quibꝫ prius cōuerſat⁹ fuerat. eos exhortās ad omnē ꝑfectionē. vt patet in ſmonibus eius ad heremitas. Qui etiā epūs fact⁹ monachū ſe ꝓfiteri nō erubuit. Unde in quodam ſermone ſic ait. Ego hodie q̄ videor monachus. ſi rupero ꝓpoſitū meū chriſtū negabo. Et infra. Ego quidē ſum monachus aut. ipſe: q̄ deſij eſſe ſecularis. Et fact⁹ monachus ſi voluero dimittere vitā monachi. ꝫ ſeq̄ vitā ſecularem nō habebit me deus: vt ſeculare. ſed vt ꝑuaricatorē. Itē in libro qui ſpeculū: ſeu manuale appellat: antiquos monachos vocans patres ſuos ait. Locedemibi dñe fragilliſſimo beatorum monachoꝝ patrū meoꝝ imitari veſtigia.

Cū autē omnipo/ .§.iii.

tens deus. b. auguſtinū de valle hui⁹ miſerie ad celeſtia regni gloiā euocaſſet. Crebreſcēte hoſtili ꝑdatoiū iſultu ꝫ ſuccelſa tēpeſtas inualeſcēte eoꝝ ꝑfidia. monaſteriaꝫ ꝫ ecclēſias in affrica gētiū ratio nīa. ꝓphanis. cōcremaris et deuaſtatis. ꝑſonis quoqꝫ earū exhaustis ꝫ fugatis. vt habet' in cronicis. Tūc etiā fratres diuq; in cenobijs ſub beato aug. nutritore degentes: bincinde diſpſi ſunt. quoꝝ q̄dam deuenere in tuſciā: q̄ forte. b. aug. in trāſitu ſuo. de mediolano in affricaꝫ. alibꝫ inde aſſumſerat. etſi et illis forte illo tp̄e nō alibꝫ faullet ſuggeſtio: eoꝝ tñ poſteri p eos edoceri. poterāt de tuſcia bona aliqđ audiuiſſe. vicꝫ quo ibi eſſent fratres alibꝫ eiuſdē ꝓpoſiti. p auguſtinū eiuſ inſtructi ꝫ ſimilia. Sicꝫ illuc venientes nōnulli eoꝝ in cellis ſolitarie. alijs in cenobijs heremitic̄ ſe receperūt. ſeruātes domino ſicut cuibꝫ dūs inſpirauerat. Et ſic illa ſcā ſocietas ꝓ. b. aug. inſtituta. ꝫ ꝑ eū ſemꝫ (vt dictū eſt) ob fuata: nō ꝯo dirupta fuit ꝫ abolita. ß in aliquib⁹ bonis patrib⁹ conſeruata. donec nouiſſimis tēpoꝝ illā diſpſionē deus dignatus ē adunare: ſicut olim diſperſionē iſrahelis cōgregauit. Deniqꝫ abilla diſpſione multi fluxerāt anni. vſqꝫ ad tempora Inno. pape tercij: qui fuit ꝓim⁹ papa. quē circa ordinē illū aliquid ſpeciale feciſſe legi. q̄bꝫ verisimile ſit q̄ ante eū plures romani pōtifices ipſum ordinē fouerint cōgruis fauoribꝫ ꝓſecuti. Licet ꝓpter tēporis antiquitatē ꝫ fratrū ſancta ſimplicitatē. nihil a nobis de hoc ſcripti inueniat. Nā antiquit⁹ ſancti patres de priuilegijs. ꝫ gratijs ſcriptis. ſe minime occupabāt: ß ſimplicē famoſē ſedis apoſtolice. ꝫ platoīi eius ſufficē arbitrati ſunt. Uñ etiā ferē de. b. frācisco. q̄ ipſe ſup gratia indulgētie: quaꝫ fratres minores ꝓdicant eſſe in aſſiſio priuilegium ſcriptum. a papa patere nō curauit. contentus de oraculo vi ue vocis. Sic eſtimo fuiſſe temporibus illis in antiquis: q̄ adhuc in maiori ſimplicitate viuebaꝫt: q̄ſi ſanctus Franciſcus. cum ipſi in heremo habitarent. Qualiter autem fratres dicti ordinis in illo interuallo tāti temporis id eſt a diſperſione ſua de affrica. vſqꝫ ad tempora dicti pape Innocē. viixerint. quidue egerīt in ſcripto antētico nō inueni. Uñ de hoc aliq̄d ſcribere nō curauī. Sz hoc vñ certū eſt q̄ illa ſancta propago ſancti aug. nō oino extincta fuit: ſed aliquib⁹ bonis fratribꝫ quadaꝫ ſancta ſim-

plicitate vincēdo pduranit. vsq; ad annū dñi. M.ccc.v. quādo celebratū fuit concilū lateranū sub pfato dño Jnno. papa.iij. Et q̄ eodo tlle illud lateranēn. concilū pcessit. expimit in textu decre. extra de religi. do. Religionum. li. vj. Jn quo cōcilio ordines predicatorū ⁊ minoꝝ qui tūc recēter fuerūt in sanctē quidē ecclie recepti sunt sed nō dum cōfirmati. Qui Jnno. ad eoꝝ confirmationē duras fuit. Jn eodē etiā cōcilio tūc. quia ibi de ordinibus singulis tractabat' ordo sancti aug. regist⁹ ⁊ approbatus fuit ablq; tamē solēnitate cōfirmationis. vt habetur et registro pontificū romanoꝝ. Hic ergo Jnnocen. papa tercius fuit primus pōtifex a quo ordo habuit aliquod pmlegiū scriptum. quātū ego potui indagare. Cōfirmauit nāq; locū sancti Antonij in ardigneta: qui ē in pincia senen. licitus pmlegiū formā vidi. Post hūc Honorius papa.iij. qui ordines predicatorū ⁊ minoꝝ cōfirmauit. etiā loca aliqua ordinis ipsius sub pterectōe sedis apostolice suscepit. Postmodū Jnno. papa.iij. vir vtiq; magne sciencie ⁊ audacie: qui sedit. Anno dñi M.ccc.l. considerās ordines predicatorū ⁊ minoꝝ nouabūter crescere. ⁊ fructus salubres in ecclia dei proferre. Fratres vero heremitas sancti aug. sibi solis p bonā vitam pdesse. cepit velle agere quatenus. ⁊ ipsi sicut predicatores ⁊ minores fructū salutarē in ecclesia dei pducere possent. Erāt autē tunc tēporis in diuersis mundi regionibus. ⁊ precipue in ytalia sicie diuersi alij heremite. sub diuersis titulis diuersimode viuētes. quos omēs idē Jnno. heremitis sancti aug. cōiunxit. reducēs eos ad vnū ordē sub vno pastore s. pmote generali mandās vt omēs sub vna regula sancti augustini vno mō profitendi. vno habitu. vno titulo. vno officio. ⁊ eisdē constitutionibꝰ vti deberent. munienscq; eos plenis pmlegijs ⁊ gratijs. Quorum omniū exemplaria. ⁊ nōnulla originalia sub bulla ego vidi. Et vt ordo eo efficatius surgeret. ad crementū. dedit eis vnū cardinalē pmotorē ordinis. ⁊ protectorē. intendens eis exinde de statu vberiore pūtabiliter pmouere. Sed pretētus mortis. ea que pposuit: nō pfecit. Unde. b. augu. volēs dispositionē sue religionis congregari. succedētē eius sede apostolica. s. domino alexādro papa. iij. in visione apparuit grādis quidē capite: sed mēbris exilis. Et qua visione velut diuino oraculo papa cōmonit⁹ visionē p predecessorē suū dominū Jnno. inchoatā consummauit. Jpse nāq; fratres heremitas diuersoꝝ ordinū. quoꝝ quidā sancti guil'. Alij fratres Johānis bonihij de fabā: alij de buttronio censebant'. Alij quoq; apud homines ambiguis nuncupationibꝰ vacillabāt: necnō ⁊ fratres de penitentia iesu christi. qui faccite vocabantur. Hos inq̄ omnes in vnū redegit. ⁊ ordini heremitaꝝ sancti augustini cum personis ⁊ locis effectualiter incorporauit. ac vnixit. dispensans cū eis super diuersarū professionum. ⁊ obseruantiarū ligamine. quibus antea in predictis vel alijs ordinibus astricti quomodolibet tenebant'. Mandans quoq; ac p cēsuras ecclesiasticas compellendo eos. determens q̄tenꝰ sub vnius prioris generalis obediētia sctm regulā sancti augu. oēs vnanimiter deberent militare. Et vt in hac sancta cōiunctione nulla deformitas appareret. Jdē roman⁹ pōtifex determinauit eis habitū. cū cīs ⁊ titulū. Que oīa ex antiquis pmlegijs ordinis apparēt. luculēter. Et inter me ndicātes bodie computant' ab ordinarijs exempti.

Cum autē corpus .§.iiij.

sacratissimū. b. aug. de africa fuisset translatū in sardiniā postea in pcessu multi⁹ temporis inde trāslatū est in papiā. ecclesia. que dicit'. s. Petri de celo aureo. Jbiq; habitabāt ⁊ officiabāt canonici regulares. Sz Jo. papa.xxij. vnotione affect⁹ ad ordinē heremitarū. eos illuc misit. ⁊ cōcessit. iuxta dictā ecclesiā monasteriū eos edificare. ⁊ habita cū dictis canonicis regularibꝰ. ⁊ officiare simul: diceus. decēs fuisse ⁊ rationi consonū. vt tanq̄ mēbra capiti. discipulos magistro. filios patri suo vnire debere. Lamentabile enim videbat' grnos filios. sepulchro paterno priuari. Sz ibi congregabat ipsos fratres heremitanos habitare. vbi ossa patris aug. requiescūt. s. papie. vt dicē posset. Et sepulchrū eius apud nos ē. Sicq; ordinē ipm ecclesiam. et priuilegijs munuit. Et vsq; in pntē officiāt ecclesiā illā ex choro vno heremitani fratres. ⁊ exaltero abbas cū paucis canonicis regularibus in ecclesia cōuentuq; sed clausuris separatis.

Quali autē habitu .§.v.

b. aug. cū suis fratrib⁹ vsus fuerit. cōsequēter pscrutandū ē. Equidē nulla determinata habitū heremitaq; anachoritarū pmisit⁹ fuisse legim⁹: sed eoꝝ quilibet vtebat' veste quale habere potuit. Nā de scō paulo primo heremita legim⁹. q̄ habuit tunicā de palmarū folijs cōtextam. in modū sportaq; ⁊ quoddā collobiū. De. b. vero antonio legim⁹ q̄ vestimēto intrinsecus alicuius delup melote velut pelliceo vtebat'. De scō autē Hylarione legitur q̄ saccho mēbra coopto erat. ⁊ pelliceū habē quod sibi. b. antonius pficiscēti dederat. Sagoq; rusticū. Sed sepulti eū fuisse legim⁹ in cuculla: tunica ⁊ pallio. De monachis etiā egyptijs legit' q̄ melote⁊ vtebant'. Sūt aūt melota scōm papiam. vestes monachales de pelle ouis. quod melo vel talpa dicit'. valde hyspida. ⁊ ē pendens a collo precancta vsq; ad lūbos: sed aliqñ accipit' p pelle caprina. Jn vitis primū legit' parte prima de scō Macario q̄ ipse quendā discipulū suū induit habitū monachalē. s. cucullā ac melotē. que ē caprina pellis. vt ibi dicit'. Per melotes vero quib⁹ etiā sancti patres vtebant' vt dictū ē. accipe possumus tunicas pelliceas. etsi non de illa materia. Nā de illa materia. de q̄ melotes fiebāt. puta de pellib⁹ caprinis vel cancloꝝ vel tatoꝝ talia vestimēta hre vsus nō sustinet in ytalia. nec in africa. vbi illa ouia rara sunt. Pellicea tū caprina vel ouina aut de alijs regulares canonici. imo oēs clerici sub veste religiōis supiore p tunicā vtebant'. Et adhuc ille pelliceus vsus i plurib⁹ ecclesijs regularib⁹ pseuerat. Et verisimile ē beatū aug. ⁊ suos fratres ac etiā clericos regulares. tūc tēporis hui⁹ pelliceū vsū habuisse: sub veste tū supiore religiōis ac clericali bestiat'. Quia vero post trāslatū. b. aug. fres hinc inde fuerūt dispsi. vt dictū ē supra: ⁊ tūc succreuit deformitas ea ⁊ habitu. q̄ in diuino officio ⁊ ceter⁊ obseruantijs vsq; ad tēpus recollectionis seu vnionis ordis memorate. Et q̄m tūc inf illos fratres simplicem dubitabat' q̄s esset ver⁹ habit⁹ eoꝝ. Hoc ē q̄ sedes aplica aspiciēs ad primarū ordinis originē. habitū sapiozē eis determinauit. imo ver⁹ duū p sancti aug. determinatū. declarauit. statuendo. vicq; q̄ eodē fratrū ordinē. s. heremitarū. s. aug. habit⁹ esset niot esset cuculla nigri ⁊ nulli⁹ alteri⁹ coloris. cū lōgis et ptēlis manic⁊ desup congrue ap̄la cincta. Habitu sub tenore eis remanēte sctm ordinationē ordinis. auctoritate nūbōmin⁹ ad hoc sedis aplice accedēte.

Vt autē fratres hu- .§.vi.

ius sacre religiōis sic cōgregati ⁊ sic vniti ecclesia dei. ad instar fratrū pdicatorū ⁊ minoꝝ ordinū. fructū facē possent: sicut ⁊ ipsi olim an̄ sua dispersionē. tpe. b. augu. fecerāt. i africa pdicādo. vicz ppto. ⁊ cōfessiones audiēdo: sicut pater i quodā sermone. s. aug. q̄ incipit. Ut bō nostis fratres. Ordinauit pfat⁹ sanct⁹ pōtifex dñs alexāder. iij. q̄tenus ipsi fres ad cuitates deberēt se trāsferre. ⁊ eis loca recipe. ac verbo doctrie ⁊ pdicatiōis ⁊ exceptio. sce puersationis. ac actu audiēdi confessiones in dei pplo fructificare. Ad quod lqt sōnulli eorundem fratrum erant difficiles. malentes in heremo more solito solitarie deo vacare. q̄s inter homines mundanos periculo mundani contagij se exponere. Jdē domin⁹ papa intendēs eoꝝ deuotioni sa-

Regalia auferpta .S.vii.